593

Hain 15949

Per[illegible] conuentu. S. P. nri Augustini [illegible].
ex [illegible] Fratris Francisci Medina.

Sermones quadrageſimales fratris Antonii de vercellis de.xii.mirabili bus chriſtiane fidei excellentiis.

¶Ad venerandum patrem fratrem Ludouicum a turri ordinis minorum obſeruantie
predicatorem apoſtolicū frater Ludouicus brognolo eiuſdem ordinis profeſſor.

¶Cū oēs de nobis bñmeriti ſint plīmū tñ ſuꝑ ceteros eis nos debere fateri neceſſe ē:ꝗ
noſtra etate moribus ⁊ vita ſeu potius religione pre ſe tulerunt: quiqꝫ monimenta vir-
tutum ſuarum tanqꝫ exemplaria quedam ſuis poſteris reliquerūt. Legimus ꝑſepe que
nobis infinita pene librorum copia tradidere legenda noſtris diebus impreſſione muni
ta. Quid enim eſt ꝙ aut ſtudioſitati defuerit labori ve ꝑquirentium ꝙ nos ad beatam
vitam ad diuinā contemplationē celeſtium tranſmittere non curarint? Redacta nempe
videntur ad priſtinum ne dicam meliorem ſtatum gimnaſia olim tum ignauia: tum for
te malicia predeceſſorum noſtrorū pene deleta atqꝫ remiſſa: vbi diuinarū humanarūqꝫ
rerum noticiam quilibet exhaurire valet. Hinc ſimplex miſticaue theologia demulcet:
hinc philoſophoꝝ ingenia: oratoruꝫ facundia: ac fere omniuꝫ rethoricorum argumenta
ſoluūtur: quibus quidem ſtudijs annexa eſt virtus quedam eximia que doctos doctio-
res facit: pigros ac deſidentes excitat ⁊ vigilantes reddit: humiles de ſtercore erigens:
eorundemqꝫ inſtitutionibus homines decorat atqꝫ illuſtrat. Hanc inquā occupationeꝫ
hominū mentibus illapſam diuinitus fore fatemur. que ſola medetur aduerſis: iocūdita
tem parat: ſolaqꝫ animi ꝑturbatione ſeemota ad celeſtes illas ſedes liberū aſcenſum pa
rat: ac poſtremo felicitatem beatitudinemqꝫ pollicetur eternam. Accedit ad hoc egregiuꝫ
illud ac preclariſſimum opus Veñ. quondā fratris Antonij Vercellēſis. ordinis noſtri
ac obſeruātie ſingulare decus ⁊ ornamētum ab eodem preſtanti ingenio ⁊ doctrina cō-
fectū: qđ de duodeci xpiane fidei p̄rogatiuis titulo nūcupari cenſuit: ſolerti ſtudio atqꝫ di
ligentia egregium virorum Alexandri Calcedonio ⁊ Gregorij de Gregorijs recenti im
preſſione munitum. cuius exemplar ſua in me beniuolētia ⁊ charitate examinādum pari
ter ⁊ caſtigādum tradidere. Licet vero mihi parum otij nactū ſit ſpūali ſtudio ac ſermo-
nibus publicis inſiſtēti. hanc tamē prouinciam ceteris adijcere nō recuſaui tam obſeruā
tia quā ſemꝑ habui ad prefatum Veñ. patrem apoſtolicūqꝫ virum: qꝫ ut eius apud nos
ſemꝑ in terris frequēs habeat memoria: quem fulgere in [illegible]plius opera cūctis fideli-
bus innoteſcūt: ſperans ⁊ ſtudio querētium necnon ⁊ cre[illegible] catholicorum ſoſpitati
profuturꝫ: ſi eiſdem lectionibus ⁊ diſciplinis vacent quos [illegible] habere queſo benefi-
cio huiuſmodi me fieri participem: quo laboris pariter ⁊ f[illegible]s nec pinguiori fenore
valeam adipiſci comertia. Accipe igitur Venerāde mi pa[illegible] ac ſacraꝝ litteraꝝ cultor pre
clare opus hoc Veñ. p. tue trāſmiſſum: ⁊ qbus prodeſt auctoritas tua innoteſce: p̄dicatoꝝ
bus precipue ac ſtudioſis hominibus quot inde catholice veritates: ac philoſophice ꝯclu
ſiones: quot vtilia documēta: quot deniqꝫ vberiores fructus inde excipient quibus omni
bus ⁊ alijs omiſſis deo ⁊ auditoribus grati euadere poterunt. Tu ſolita in me pietate
⁊ clemētia quoſlibet adhortari malueris: ut haurire hinc potius manipulos plenos per
quirant: qꝫ inutilibus cōtētionibus deſeruire: coꝝ precipue q meliora in deteriora ſepe in
terpretari conātur: atqꝫ aliorum labori blaſphemo ore detrahere. quoꝝ cōſuetudinē Hie
ronymus arguens. Nihil inquit eſt taꝫ facile qꝫ de aliorum laboribus ac vigilijs diſpu
tare. Ea tibi cōueniunt qui in prudētuꝫ virorū numero euaſus es vnꝰ religionis noſtre-
cui ⁊ me ⁊ oia que in me eſſe poſſunt ſpūali mancipio dedicaui: Vale. Venetijs anno
domini. M. cccc. lxxxxi. tertio Idus nouēbris.

¶ Fratris Antonij de vercellis ordinis mi
noꝝ de obſeruantia. Apoſtolici viri: ac predi
catoris gratiſſimi. Sermões quadrageſima
les de xij. mirabilibus chriſtiane fidei excellē
tijs. Incipiūt. Prologus.

Cum ſero fa
ctū eſſet. dicit dñs vinee pro
curatori ſuo. voca oparios ⁊
redde illis mercedē ſuam:
incipiens a nouiſſimis vſqꝫ
ad p̃mos. Math. 20. ca. ⁊ in
euangelio occurrētis dñice: que etiaꝫ dñica
ſeptuageſime appellat̃. Quoniaꝫ patres me
rito venerandi: egregijqꝫ diuini verbi pre-
cones: necnon etiaꝫ generoſi atqꝫ preclariſſi
mi ciues in xp̄o ieſu dilectiſſimi: p̄ñs euange
liuꝫ ſeu p̄ñs parabola euangelica moraliter
nos inſtruit atqꝫ clariſſime nobis inſinuat:
qualiter vnuſquiſqꝫ debeat in hac vita fide-
liter operari. atqꝫ ferueter ſe exercere in ſpi
ritualibus exercitijs ⁊ operibus virtuoſis in
vinea dñi ſabbaoth. i. in eccleſia militante: ut
poſtmodū cum ſero factū fuerit: vꝫ: cū dies
mortis noſtre tenebroſa aduenerit: vnuſqſqꝫ
recipiat in eccleſia triūphante a procuratore
patriſfamilias. i. a dño ieſu xp̄o: q eſt filius
celeſtis eterni patris: mercedē ſui laboris: ſci
licet denariū diurnū: id eſt eternaꝫ beatitudi
nem. eternamqꝫ felicitatē: que ꝑ denarij ro
tunditatē ſignificat̃: hinc eſt ꝙ cū nullum in
tercetera maius ſacrificiuꝫ deo offerri poſſit
in hac vinea. ſeu eccleſia militante: q̃ꝫ ſalus
aiaꝝ. atteſtāte morali Grego. qui ſup Eze.
ait. Nullū omnipotēti deo ſacrificiū tale of
fert̃: quale eſt zelus animaꝝ. Qḋ etiaꝫ ꝯfir.
glo. ſuper verba Joh. 2. vꝫ. Zelus domus tue
comedit me. di. Nullū opus ⁊ ſacrificiū deo
precioſius offerri vnq̃ꝫ poteſt ſalute animaꝝ
pro q̄bus ⁊ ipſe filius dei mori dignatus ē.
hec glo. Salus vero animarū potiſſime acq
ritur ꝑ doctrinā euangelicam ſcriptam ⁊ pre
dicatam. dicente Inno. ex̃ de officio Judicis
ordi. c. inter cetera. Inter cetera (inq̄t) que ad
ſaluteꝫ ſpectant ppl̃i xp̄iani: pabulū verbi dei
maxime noſcitur ſibi neceſſariū: qꝛ ſicut cor
pus materiali: ſic anima cibo ſp̄ūali nutrit̃:
eo ꝙ non in ſolo pane viuit homo: ſed ex oī
verbo qḋ ꝓcedit ex ore dei. hec ille. Decreui
ꝓpter hoc oīno ⁊ ſtatui zelo charitatis atqꝫ
ſalutis animaꝝ motus: poſtpoſito oī gaudio
meo atqꝫ priuato cōmodo (licet non ſine ma
ximo atqꝫ ingētiſſimo labore vtriuſqꝫ hoīs:
ꝓut teſtis eſt mihi ipſe dñs) gratiaꝫ a domī
no deo ⁊ ſaluatore noſtro ieſu xp̄o celitus mi
hi conceſſam ⁊ infuſam vobis liberaliter cōi
care: ⁊ charitatiue impartiri: ne tanto dono
⁊ gratia coram creatore meo ingrat⁹ inueni
ar. Cōicabo igit̃ tibi ppl̃o meo: mihi ī verita
te ſingulariter cordialiſſimo: nouū: mirabile:
vtile: delectabile: atqꝫ valde ſalutiferꝝ quadra
geſimale: dietim ⁊ incluſiue a ſeptuageſima
vſqꝫ ad dñicam octaue reſurrectionis predi
cans. qḋ vtiqꝫ omniū veſtrū mentes mirabi
liter illuſtrabit: atqꝫ corda miro diuini amo
ris igne ſuccēdet ⁊ inflammabit. Cōicabo ⁊
vobis venerādis patrib⁹ meis: atqꝫ egregijs
dei preconib⁹. p̄ñtibus ⁊ futuris. idē quadra
geſimale in ſcript(: in forma debita relinquē
do: cui⁹ erit titulus. Quadrageſimale de. xij.
mirabilibus excellētijs xp̄iane fidei: ut taꝫ in
vita mea. q̃ꝫ poſt mortē ſaluti animarū pro
deſſe poſſit: imitatus in hoc: licet non eodem
fine atqꝫ reſpectu Tuliū Ciceronē: q in libro
de amicitia ſic dicit. Mihi autem non mino
ri cure eſt qualis Reſpublica poſt mortem
meā futura ſit: q̃ꝫ q̄lis hodie ſit. h̓ ille. Pan-
cis eniꝫ natus eſt qui ſe tm̃ ceteris ſue etatis
dimiſſis excogitat. Imitat⁹ etiā ſanctā mr̃eꝫ
eccleſiaꝫ que vult cōicari debere cū mortuis
cum q̄bus viuentes etiaꝫ cōmunicauim⁹: ut
optime colligi poteſt in. c. A nobis. ex̃ de ſen.
excō. ⁊ in. c. ſacris. ex̃ de ſepul. Ad cōicandam
itaqꝫ ex charitate vniuiqꝫ veſtꝝ hanc duplī
cē grāꝫ p̄dicādi vꝫ: ⁊ q̄drageſimale inſcript(
⁊ debita forma relinq̄ndi: tria me p̄cipue coe
gerūt ſeu cogūt ⁊ aſtrigūt. Prio auctes. Se-
cūdo rōes. Tertō exēpla. ¶ Prio dico ꝙ ad
ſuſcipiendū hunc dupliceꝫ ⁊ ingētiſſimū la-
borē predicādi ſcilꝫ ⁊ componēdi: me cogunt
⁊ inducūt auctoritates diuerſe tam doctorū
q̃ꝫ phoꝝ. Et primo auctoritas Ambro. in ſer
mone quē fac̃ ſup feſto ſanctoꝝ Geruaſij ⁊
Prothaſij: di. In diuinis voluminib⁹ reus
ſcribit̃ qui non ſtuduerit dare gratis: quod
ipſe gratis a deo accepit. quicq̄d eni eccleſie
dei ꝓfutuꝝ erat ſubtraxiſſe arguit̃: qui no-
luerit tradere oibus quod ipſe non celandū
accepit: hec ille. Cū quo concordās dñs Bo
nauētura in libello de triplici ſtatu religioſo
rū: ſic ait. Reus furti apud deū cenſetur: qui

proximo gratis non impendit: quod a deo gratis accepit: hec ille. Item Hieronymus i pmo plogo biblie. ⁊ ponit. 2. q. 7. c. Scā ait. Sancta qppe ruſticitas ſolum ſibi pdeſt: ⁊ quātū ex vite merito edificat eccleſiā xpi: tm̄ nocet ſi entibus nō reſiſtat. h ille. Itē Auguſtinus in epiſtola ad macedoniū. ⁊ ponit. 23. q. 4. c. debet. ait. Debet homo diligere primum ſuū ſicut ſemetipſum: vt quē potuerit hominē beneficientie latiōe: vel informatiōe doctrine: vel diſcipline coertione: inducat ad colendū deū. hec ille. Item Proſper de pe. di. 2. c. proinde. ait. Proinde ſicut nos proximos noſtros diligimus qñ ad bonos mores ⁊ eternā vitā conſequendam ſicut nobis eoꝝ ſaluti cōſulimus: qñ nos in eoꝝ periculis ⁊ peccatis cogitamus: ⁊ ſicut nobis ſubueniri optaremus ita eis ſubuenimus: Aut ſi facultas defuerit voluntatē ſubueniēdi tenemꝰ: quapropter cariſſime ſatage tota dilectione vt bonū qd tibi ɔferri vis: velis ⁊ primo ſp hec ille. Itē pme pe. 4. Petrus ait. Vnuſqſqȝ ſicut accepit gratiā in alteutrū illam adminiſtrantes ſicut boni diſpenſatores multiformis grē dei. hec ille. phs etiā lib. de repu. ait. Opus eſt ad virtutes: vt homo qui ē aial ſociale ſocios faciat amicos in bonis ſuis q eiſdem bonis egent. hec ille. Tulius etiam li. 2. de offi. ait. Cū igit h locus nō habeat dubitationē: qn hoies plurimū hoibus: ⁊ pſint ⁊ obſint: ppium hoc ſtatuo eſſe virtutis: ɔſiliare aios hoiuȝ: ⁊ ad vſus ſuos adiungere atqȝ adinuicē tueri ⁊ auxiliari: Deniqȝ idē Tuliꝰ lib. pmo de offi. ait. Scire debemus q̄ in tris gignunt ad vſuȝ hois creari oia: hoies auteȝ hoiuȝ cauſa fuiſſe generatos: vt ipſi inter ſe: alii aliis prodeſſe poſſint. In hoc ergo debemus nām ducem ſeq: etiā cōes vtilitates afferre in mediū. hec ille. Hec igit oēs auctoritates tāqȝ quadā dei ſeu ſpūs ſancti facte lingue ⁊ voces: me cogunt ad ſuſcipiendū onus tanti laboris: tanteqȝ difficultatis. ¶ Scdo dico q ad ſuſcipiendū pōdus tāte charitatis me inducunt diuerſe rōnes ⁊ precipue qnqȝ Quaꝝ prima dicit rō aſſimilationis. Scda dicit rō electionis. Tertia ratio ordinatiōis. Quarta dicit rō accumulatiōis. Quinta dr rō fructificatiōis. ¶ Prima rō me cogēs aut inducens ad ſuſcipiendū h duplex onus tāte charitatis dicit rō aſſimilatiōis. Fundamētū huius rōnis ponit phs. 9. ethicoꝝ. Amicabilia q̄ ſunt ad alteꝝ veniūt ex amicabilibus q ſunt ad ſeipſum: hec phs. pȝ h regula. Nam poſito q hic ſint duo ſocii vel amici: ſi vnus videt alteꝝ aliqua re indigere: certū ē q p dilectionē nālem ei ſubueniet: aliter cū nō diligeret: imo ſi ɔtrafaceret: qꝛ ageret ɔ dilectionem nālem: mortaliter peccaret: Cum dicat Alexāder de ales in tertia pte ſūme i tractatu de legibus. Agens ingt ɔ ius nāe mortaliter peccat. h p̄ſuppoſito: certū eſt q ſi nālis ⁊ tpalis amicitia h exigit: ergo a ſimili: imo a fortiori amicitia ſpūalis: ⁊ infuſa: que eſt perfectioꝛ ⁊ nobilioꝛ omni amicitia nāli ⁊ acqſita: reqrit vt qſqȝ in neceſſitatibus: amicis ſpiritualibꝰ ſubueniat: ſicut ⁊ ipſe ſibi vellet ſubueniri. Sed claꝝ eſt q ſi ego non intelligerē ſcripturam: nec haberē modū cōponēdi: eēm vtriqȝ contētus q aliquis veſtrū ⁊ ſcripturaȝ mihi explanaret. ⁊ inſup opus ad lucrifaciendum animas xpo cōponeret: ergo a ſili. Cuȝ hec duo mihi aliqualiter ɔceſſa ſint: iō teneoꝛ illa vobiſcum cōicare: ⁊ volo. hoc eni dñs Mathei. 7. precipit vnicuiqȝ faciendum. di. Quecūqȝ vultis faciant vobis hoies: hec facite illis. ⁊ Matthei. 22. dicit. Dilige primuȝ tuum ſicut teipſum. qd ɔfirmans phs. 8. ethicoꝝ. ⁊. 2. polli. ait. Amicoꝝ nāliter: oia debent eſſe cōia. ⁊. 9. ethicoꝝ dicit. Amicus ſe debet habere ad amicum ſicut ad ſeipſum: qm̄ amicus eſt alter ego. Et Tulius lib. de amicitia ſic dicit. Eſt aūt amicitia nihil aliud niſi diuinaꝝ humanarūqȝ reꝝ cum beniuolentia ⁊ charitate conſenſio. Et cōfirmat iſta rō per Dyoniſiū. 4. c. de di. no. dicentē. Bonum eſt nāliter ſuiipſius diffuſiuū: pȝ qꝛ ſol ideo ē bonus: qꝛ cōicat lucē ſuaȝ. qd ſi ſic eſt: ſequitur q ſi quis habeat aliquod bonum pro aliquo tpe non ſibi ſed primo neceſſarium: ⁊ nō cōmunicat cū agnoſcat: agendo ɔ nām peccat. Ex qua rōne pȝ q ego nequaqȝ vos diligerem ſi bonū qd in me eſt vobis cōicare nollem. Ideo non leuiter forte peccant interduȝ predicatores qui nimia forte ambitionis cupiditate ducti: opa predicabilia cōicare nolūt vt non ppter dei honorem ſed ppter mundi gloriam appareant pmi in officio. Nec inſuper volunt ppter laboris impatientiaȝ aliquid fructuoſum componere. Certe tales ſic cupidi cōtra ſalutem proximoꝝ ⁊ caritatem: nūqȝ deo placere poſſunt: etiā ſi mundo placere videantur. dicit Grego. 47. di. c. bono-

rum. Bonorum inquit auctori aliter placere
non valemus niſi cupiditatē a nobis que ra
dix eſt oīum maloꝝ funditus abſcidamus.
hec ille. Et Leo epūs. 47. di. c. vix. ait. Vix
catholicū ⁊ precipue dn̄i ſacerdotes ſicut nul
lo errore implicari: ita nulla vnq̄ꝫ oportet cu
piditate violari: dicēte ſcriptura. Poſt concu
piſcentias tuas nō eas. Mens eni potentie
auida nec abſtinere nouit a vetitis: nec gau-
dere conceſſis: nec pietati adhibere ꝯſenſum.
hec ille. ¶ Scd̄a rō me inducens ad hoc onꝰ
ſuſcipiendū dicit̃ rō electionis. Fundamētū
rōnis ponit phs. 3. thopicoꝝ dicens. Maius
bonū ſemꝑ eſt eligibilius minori bono ⁊ plu
ra bona paucioribus bonis n̄aliter ſunt pre-
eligenda: patet hec regula. Nam ſi preponat̃
in electiōe alicui vas plenū vino debili ⁊ ace
toſo: ⁊ vas plenū maluatico: claꝝ eſt ꝙ ꝑeli-
get vas plenū maluatico tāq̄ꝫ maius bonuꝫ
h̓ p̄ſuppoſito: certū eſt ꝙ bonū cōe ⁊ multoꝝ
eſt maius bono ꝑuato ⁊ ſinglari: dicēte pho
j. ethicoꝝ. Bonū quāto cōmunius tanto me
lius ⁊ diuinius. quod ſi ſic eſt: cuꝫ predicare
⁊ componere ſit quoddā bonū cōe plurium:
ecōtra vero nō predicare ⁊ nō cōponere ſiue
non cōicare ſit quoddā bonum particulare.
Igitur ꝓpter hoc vt maius bonū ſequat̃ vo
lui vtrūqꝫ opus aſſumere: qđ faciendum eſſe
inſinuans ſaluator ipſe Mat. 5. dicit. Eſtote
perfecti ſicut pater veſter celeſtis ꝑfectus eſt
qui ſolem ſuū oriri facit ſuꝑ bonos ⁊ malos
⁊ pluit ſuꝑ iuſtos ⁊ iniuſtos. ⁊ Plato in thi.
ait. Tāto qs deo eſt ſimilior quāto in bonis
ſuis eſt cōior ⁊ vlior. Et phs. j. ethi. ait. Bonū
cōe oīni altero bono eligibilius eſt q̄ꝫ ſolita-
rium. hec ille. Et. 8. ethi. ait. In q̇bus nihil eſt
cōe i his neqꝫ ē amicitia neqꝫ bonitas neqꝫ
iuſticia. ⁊. 2. poli. dicit. Amicis pluribꝰ auxilia
ri ⁊ optimū ⁊ delectabiliſſimū eſt. Idem etiā
3. poli. ait: Quicūqꝫ politice intendūt vtilita-
tem cōem recte iuſti ſunt: quicūqꝫ aūt inten-
dunt ſimpliciter vtilitatē ꝓpriam vitioſi ſunt
⁊ rectaꝝ policiaꝝ tranſgreſſores ſunt. hec ille
Tulius inſuꝑ lib. 3. de offi. ſic ait. Magis eſt
ſm n̄am pro oībus gentibus (ſi fieri poſſit)
conſeruandis atqꝫ iuuandis maximos labo
res moleſtiaſqꝫ ſuſcipere: imitantes ꝯherculē
illum quē hoīuꝫ fama beneficioꝝ memor in
cōcilio celeſtiū collocauit: quē viuere in ſolici
tudine non ſolū ſine vllis moleſtijs: ſed etiaꝫ
in voluptatibus ⁊ oīuꝫ rex copijs hec pucr-

tunt: itaqꝫ hoīes ea que ſunt fundamēta n̄ae
cum vtilitate ꝓp̄a a cōi bonitate diſiungunt
hec ibi. Ideoqꝫ Tulius in eodē lib. ait: Vnū
debet eſſe ꝓpoſitū oībus ciuibus: vt eadem
ſunt vtilitas vniuſcuiuſqꝫ ⁊ vniuerſoꝝ quā ſi
ad ſe quiſqꝫ rapiat diſſoluet̃ oīs humana cō
ſociatio: ⁊ ſuꝑ ibidē dicit. Detrahere eni aliđ
alicui ⁊ alterius incōmodū ſuū cōmoduꝫ fa-
cere magis eſt ꝯ n̄am q̄ꝫ mors: q̄ꝫ paupertas
q̄ꝫ dolor: hec ille. Itē Seneca in ep̄la quadā
ad Lucillū ait. Sapiens qſqꝫ ſolē ⁊ lunam i
cōi beneficio ſequi debet. Idem quoqꝫ i ep̄la
34. ad Lu. ait. Sapiens non iudicat eſſe ſuū
qđ eſt cōe. Stulta aūt mortaliū auaritia pro
prietates poſſeſſionēqꝫ diſcernit. Item. 7. q.
j. c. Scias. dicit̃ Plurimoꝝ vtilitas: vniꝰ vti-
litati ꝑferri debet. Item. 8. q. 2. c. dilectiſſimi
colligit̃ ꝙ nullus dꝫ inſpicere ꝓpam vtilitatē
ſꝫ cōem. ⁊. 8. di. c. differt. dicit̃ apud Platonē
Illa ciuitas iuſtiſſime ordinata ē i qua qſqꝫ
non ꝓpos: ſed cōes ſcit affectus. h̓ idem ha-
betur ex̄ de electionibus. c. vbi periculū. §. ce-
teroꝝūqꝫ. lib. 6. vbi colligit̃ ꝙ nihil eſt in oī re
deterius q̄ꝫ cū mentē ꝓprius ⁊ inordinatus
⁊ nō cōis captiuat affectꝰ. Itē. 12. q. j. c. dilectiſ
ſimis. Clemens ait. Cōis vſus oīuꝫ q̄ ſunt
in h̓ mundo oībus hoībus eſſe debuit: ſꝫ per
cupiditatem ⁊ iniquitatē alius dixit hoc eſſe
ſuū: ⁊ alius illud: ⁊ ſic inter mortales facta eſt
diuiſio. deniqꝫ gregoꝝ q̇dam ſapientiſſimus
h̓ ita ſciens oīa debere eſſe cōia ait. hec ille.
Item Inno. 3ꝰ ex̄ de regularibꝰ. c. lꝫ q̇buſdā
ait. Sicut maius bonū minori bono ꝑponit̃
ita cōis vtilitas ſp̄ali vtilitati ꝑfert̃. ⁊ in hoc
caſu recte ꝑponit̃ doctrina ſcilentio: ſolicitu-
do cōtēplatiōi: ⁊ labor quieti. hec ille. Ex hac
igit̃ rōne que oñdit qualiter cōe bonū ꝑuato
⁊ particulari preferri debet: cogor h̓ onꝰ tante
charitatis aſſumere. ¶ Tertia rō me iducēs
ad h̓ onus ſuſcipiendū dicit̃ rō ordinationis
.ſ. diuine. Fundamentū rōnis ponit phs. j.
poli. di. Debemus ſemꝑ vti rebus ad id ꝓpi
qđ date ſunt a ſapientiſſimo datore: pꝫ h̓ re-
gula. Nam ſi aliqs dn̄s dat vni ſeruoꝝ ſuo
rum decē ducatos vt expēdat in cōi vtilitate
familie: nūq̄ꝫ ſibi licet eos in ſingularē ⁊ pro
priam expendere: aliter peccabit faciens con
tra voluntatem dn̄i ſui: quo preſuppoſito cer
tum eſt ꝙ deus mihi hanc gratiam ſcꝫ predi
candi ⁊ componēdi gratis dedit eo .ſ. fine vt
ſimiliter gratis cōmunicē. Sic enim precipit̃

Matth.10. gratis accepiſtis gratis date: qđ
ſi non cōicarem: vtiq3 facerem contra dei vo
luntatem τ ſic peccarem: qđ nec mihi nec ali
cui vnq3 licitum eſt: ꝓpter qđ Leo papa.25.
q.j. Que ad perpetuam generaliter inquit or
dinata ſunt vtilitatem nulla comutatione va
rientur: nec ad priuatum trahantur cōmodū
que ad bonum ſunt cōmune pfixa. hec ille.
Item Grego. ex̄ de preben. c. ratio. ait. Rō
nulla permittit vt quod pro cōmuni vtilitate
datum eſſe cognoſcit: proprijs cuiuſq3 vſibus
applicetur. Et Augu. lib. de doctrina xp̄iana
dicit. A deo q accepit gratiā cōmunem τ cō
muniter ceteris eam non preſtat: nūq3 eam
poſſidet ſm voluntatem dantis. hec ille. Igi
tur ſi aliter quiſq3 facit. i. ꝙ cōmuniter nō cō
municet qđ pro cōmuni vtilitate accepit cō-
municandum: profecto cum agat contra dei
voluntatem graues penas poſt hanc vitam
tollerabit: atteſtante ipſo dn̄o qui Luce.12.c.
ait. Seruus ſciens voluntatem domini ſui τ
non faciēs: plagis vapulabit multis ¶ Quar
ta inſup rō me inducēs ad hoc onus ſuſcipi-
endum dicitur ratio accumulationis: videl3
gratie. Nam ex quo quis ꝓpter deum ſe oc
cupat fideliter in cōmuni vtilitate meretur
vtiq3 accipere incrementa gratiarū atq3 do
norum. Fundamentum rōnis ponit phs.2.
phi. τ.5. methaphi. dicit idem aliter ſe habēs
eſt cauſa oppoſitoꝝ. patet h regula. Nam vi
demus ꝙ ſi aliquis ſeruus male vtitur bene
ficio domini ſui ſeu gratia: ſtatim et merito
ab ipſo domino ei gratia τ beneficium aufer
tur: vtputa. dominus priuat officiale3 officio
ſuo: cum eo male vtitur. qđ patet de villico. đ
quo habetur Luc.16. qui cum eſſet diffama-
tus apud dominum ſuum ſtatim cum āmo
uit a villicatione. econtra vero. ſi ſeruus offi-
cialis vel villicus bene vtuntur officio τ bene
ficio recepto confeſtim dominus eorum eos
confirmat τ lucrum augmētat. Quo preſup-
poſito certū eſt a ſimili: ꝙ ſi quis gratiam a
deo receptam non cōmunicat cum ea abuta
tur vtiq3 meretur: aut in toto priuari priuile-
gio illius gratie τ doni ſeu per morte3 ſeu ꝑ
alium modum: aut non meretur augmentu3
alterius doni τ gratie. Sic enim dicitur.12.
q.j.c. eccleſias. vbi Dyoniſius ait. Dum que
ritis vſurpare cōmune bonum qđ veſtrum
non eſt iuſta animaduerſiōe cogamini āmit
tere: qđ vobis aliquo modo videbatur com-
petere. Et Greg. in regiſtro. τ ponitur. xi. q.
3. c. Preuilegium. qđ etiam ponitur ex̄ de re
gularibus. c. quibuſdam. τ ex̄ de priuilegijs. c.
tuarum. τ. c. priuilegia. ait. Priuilegium me-
retur āmittere qui permiſſa ſibi abutitur po
teſtate. Item ex̄ de conceſ. preben. lib.6. c. de
teſtanda. dicitur Deteſtāda iniquoꝝ peruer
ſitas abſtinere neſciens a vetitis nec debito
modo gaudere conceſſis: digne plerūq3 offi-
ciū excitat pſidentis ad ea q iuſta fuerūt ↄſi
deratōe ↄceſſa cū in abuſum vergere ea cō-
ſpicit diſcretione preuia reuocanda. hec ibi.
Quod ↄfirmans Thomas ſcđa ſcđe. q.107
arti.4. ait. Cum queritur an ingratis τ bene
ficijs abutentibus ſint beneficia ſubtrahēda
ſeu pñtia ſeu futura. Rñdeo ꝙ circa ingratū
duo conſideranda ſunt. Primo quidem ꝙ
ipſe dignum ſit pati: τ ſic certum eſt: ꝙ mere
tur beneficij ſubtractionem. Alio modo con
ſiderandum eſt quid oporteat beneficum fa-
cere. Primo nāq3 oportet ipſum beneficum
non eſſe facilem ad ingratitudinem iudican
dam: quia frequenter aliquis (vt Seneca di
cit. qui nō reddidit gratus eſt) quia forte nō
occurrit ei facultas aut debita oportunitas
reddēdi. Scđo debet attendere ad hoc ꝙ de
ingrato gratū faciat: ꝙ ſi nō poteſt primo be
neficio facere: forte faciet ſcđo. Si vero ex bñ
ficijs mltiplicatis igratitudinē augeat τ peior
fiat d3 a bñficioꝝ exhibitione ceſſare. h Tho.
qđ iſup ↄfirmans Ber. ſuper canti. ait. In-
gratitudo eſt inimica anime et inanitio me-
ritorum: virtutum diſperſio: beneficiorum ꝑ
ditio: ventus vrens τ exſiccans fontem pie
tatis: rorem miſericordie: τ fluenta gratie. h
ille. Et ꝓpterea dn̄s Matth.7. dicebat Nō
eſt bonum ſanctum dare canibus. i. ingratis
τ abutētibus gratijs diuinis nec mittē mar
garitas ante porcos. Quibus premiſſis dico
ego per oppoſitū ꝙ qui diſpenſat τ cōmuni-
cat: τ gratias receptas pro bono cōi τ eſt gra
tus de ipſis: deus ei auget accumulat τ cre-
ſcit dona gratie ſue. Sic enim dicit Grego.
ſup canti. τ ponit a magiſtro ſniaꝝ in pmo
di.37. c. Sciendū eſt. L3 inquit deus cōi mō
oibus rebus inſit pñtia potentia τ ſubſtātia:
tamen familiari modo ineſſe dicit ꝑ gratia3
illis qui munificētiā opeꝝ dei fidelius cōicāt
τ acutius conſiderant. hec ille. Quod ꝑ ſimi
litudinem eccleſia etiā obſeruat: dicente In-
nocen.3. ex̄ de preben. c. cum ſm. Dignu3 eſt

inquit vt maioribus ecclesie ſtipendijs ſuſtē-
tentur: qui i diuinis obſequijs fidelius aſcri
buntur. Cum quo concordans Grego. 12. q.
2. c. eccleſiaſticis. Vtilitatibus deſudantes ec
cleſiaſtica digni ſunt remuneratione gaudē:
vt qui voluntarijs obſequioꝝ neceſſitatibus
ſponte ſubiciunt: digne noſtris ꝓuiſionibus
conſolentur. hec ille. Vt igitur deus nō ſub-
trabat mihi gratias ab ipſo deo receptas li-
bētius cōicare decreui. ¶ Quinta deniqꝫ rō
me inducēs ad hoc charitatis onus ſuſcipiē
dum dicitur felicitatis. Certuꝫ enim eſt ꝙ ꝑ
dicatio ſeu doctrina xpi predicata ꝛ in ſcript
formaliter declarata: ꝛ populos ꝛ ceteros ꝑ-
dicatores inducit ad faciendū fructum bone
operationis: Et ꝙ ſit veꝝ accipe fundamētū
rōnis phi. di. 2. phiſi. Ars inquit imitaꝛ nām
ꝛ in alijs aūt ꝓficit que nā nō pōt operari.
Et Cōmentatoꝛ ait. Ars ꝛ doctrina ſupplēt
defectum nature: pꝫ h regula. Certum ē eniꝫ
ꝙ lignum obliquū per nām non poteſt recti
ficari: ſed bene rectificatur per arteꝫ. ſimiliter
ꝛ infirmus per nām non ſanatur aliqñ: tñ ꝑ
artem medicine ſuſcipit formam ſanitatis.
Silr naues per nām tēpeſtatis tpe in mari
ꝛ fluminibus nō conſeruanꝛ ſed potius ſub-
merguntur. Sed per arteꝫ veloꝝ atqꝫ remo
rum conſeruanꝛ dicente Ouidio lib. de arte
amandi. Arte cite veloqꝫ naues remoqꝫ re
gunꝛ. Arte leues currus: arte regēdus amoꝛ
hec ille. Quo preſuppoſito certū eſt ꝙ queli-
bet ars habet duplex eſſe. ſ. eſſe materie ꝛ eē
forme non tm̄ ſubſtantialis ſed etiā acciden-
talis ſeu eſſe moris. Nam forma eſt que dat
eſſe rei: vt dicit. 2. de aia. Sicut in ſemine for
ma eſt illa que dat eē materie ſeminis ſicut
verbi grā. Illud qđ erat grñ fit lac herba ꝛ
hmōi. A ſili eſt de aia q̄ cū hēat eſſe: ꝛ inſuꝑ
ꝑ accñs formā moris prauā ꝑ artē ꝛ doctri-
nā diuini verbi in formā bonā trāſmutaꝛ: ꝛ
que ꝑus erat obliq̄ opando mala: nūc rectifi
caꝛ ꝑ diuinū verbū opando bona. vñ Iſa. 58
dr̄. Dñs dedit mihi linguā eruditā vt ſuſcita
rē q lapſus ē. Iō. 1. Regū. 19. de audiēte diui
num verbum dicitur. Inſiliet in te ſpiritus
domini: ꝛ immutabilis in viꝝ alteꝝ. ꝛ phs
10. ethicorum. ait. Bonos nos quidam fieri
exiſtimant: hi quidem a natura: hi conſue-
tudine: hi vero a doctrina. Et. 2. ethico. Non
enim vt ſciamus quid ſit virtus: nam nulla
eius foret vtilitas: ſed vt boni ſimus ꝑſcruta
mur. hec ibi ad litteraꝫ. Ideirco ſicut ex vno
grano decem ſpice generantur: ſic plerūqꝫ
ex vno verbo diuino ꝛ ex vna predicatiōe fit
cōuerſio centū aiaꝝ: q2 vt dr̄ ad hebreos. 4.
Sermo dei eſt viuus ꝛ efficax ꝛ penetrabil:
oꝛ oi gladio ācipiti: ꝑtingēs etiā vſqꝫ ad diui
ſionē aie ꝛ corporis. h pꝫ actuū. 3. vbi legiꝛ ꝙ
i vna ꝑdicatiōe petri tria milia hoiꝫ ad deū
ſunt ꝯuerſi. ꝛ iō Jacobi. 1. dr̄. Abicientes oēꝫ
imūditiā ꝛ abūdantiā malitie ſuſcipite inſitū
verbū: qđ pōt ſaluare aias nr̄as. Vt igitur
vtroqꝫ mō vꝫ ꝑpꝛo ꝛ ceteris ꝑdicatorib⁹ xpi
fructificare poſſim: decreui hoc duplex onus
aſſumere: Sciens ꝑfecto ꝛ arbitrans ꝙ ſi ñ
cōicarem has duas grās nō imerito in moꝛ
te mea velut fur ſalutis aiaꝝ a diuina iuſticia
iudicarer atqꝫ punirer niſi cōicarem gratiaꝫ
mihi a deo conceſſam: ꝙ cōicando aut ꝑ me
aut ꝑ aliqs ꝑdicatores lucrari potuiſſeꝫ. Sic
enim dicit Hierony. ꝛ poniꝛ. 12. q. 2. c. glā epi
Amico rape qppiā furtū eſt eccliaꝫ fraudare
ſacrilegiū eſt: accepiſſe paupib⁹ erogādum ꝛ
eſurientib⁹ plurimis illđ reſeruare vel cautū
vel timidū eſt aut qđ aptiſſimi ſceleris eſt: ex
inde vero aliqd ſubtrahere oiuꝫ ꝑdonū cru-
crudelitatē ſupat. hec ille. Itē Innoc. 3. ex de
reſti. ſpol. c. ſepe. Nō multū inqt intereſt quo
ad piculū aie aut iniuſte aliqd detinere: aut i
uadē alienū. Itē Ambro. 86. di. c. nō ſatis. ait
Grandis culpa ē ſi te ſciente fidelis egeat: ſi
ſcias eū ſine ſumptu eē famē tolerare crīnā
ꝑpeti ꝑſertim q egere erubeſcit: ſi in cām ceci
derit aut captiuitatis ſue: aut filioꝝ ſuoꝝ: aut
calūnie ꝛ nō adiuues: ſi ſit in carcere poſitus
ꝛ penis ꝛ ſupplicijs ꝓpter debitum aliqs iu
ſtus excrucietur. Nam ſi debetur omnibus
miſericordia iuſto amplius ſi tempore affli-
ctōis ſue a te ñ ipetret: ꝛ ſi tpe piculi quo qs
rapiꝛ ad mortē plus apud te pecunia tua va-
leat ꝙ̄ vita morituri: non eſt leue peccatum.
hec ibi. Qđ ſi eſt tam graue peccatum nō cō
municare temporalia in neceſſitatibus cor-
poris: a fortiori eſt grauiſſima culpa aut ex
negligentia: aut ex inuidia ꝛ cupiditate ſeu ſu
perbia nolle communicare ſpiritualem do-
ctrinam animabus pauperculis que diuino
verbo ſicut cibo nutriuntur ꝛ paſcuntur. Et
ideo qui eas nō adiuuat cōmunicando gra-
tias ſibi a deo elargitas non tantum fur: ſꝫ
homicida eſt appellandus. Sic enim dici-
tur extra de homicidio. c. Sicut dignum.

Qui potuit hominē liberare a morte et non
liberauit:cum occidit. Item.83.di.c.ꝓuiden-
dum.dicit̄.vt eni Simacus papa ait. Nō eſt
grandis dr̄ia vtrū letū inſeras vel admittas.
Mortem enim languentibus ꝓbatur infli-
gere qui hāc cū poſſit non excludit.h ibi. Itē
Ambroſius.86.diſt.c.paſce.ait. Paſce fame
morientem:quiſqꝫ enim paſcendo homines
ſeruare poteris:ſi non paueris occidiſti.De-
niqꝫ ꝯtra nolētes diuina dona cōicare tāqꝫ
contra peſſimos fures ⁊ latrones.Ambroſiꝰ
47.di.c.ſicut hi.ait. Proprium nemo eē di-
cat qđ eſt cōe:pluſqꝫ ſufficeret ſumptui eius
violēter obtentū eſt.et ſubdit dicēs.Tu vero
ſuſceptis dei muneribꝰ:⁊ in ſinū tuū redactꝭ
nihil te reputes iniquū agere ſi multoꝝ vite
ſubſidia ſolus obtineas.Quis enim tā iniu-
ſtus ⁊ tam auarus dici poteſt qꝫ qui multoꝝ
alimenta ſeu bona non ſuum vſum ſed abū
dantiam ⁊ delitias facit. Nec eni minus eſt
criminis habenti tollere: qꝫ cuꝫ poſſis ⁊ abū
dans ſis indigentibus denegare. ⁊ ſubiūgit
di.Tantoꝝ ergo ſcias inuadere bona quātis
poſſis preſtare qđ velis.hec ille.Aduerte o ꝑ
dicator qui opera tua tenes occulta qꝫ graui
ter erres ⁊ peccas. Nam ex vno ſermone ce
teris predicatoribus cōicato ſaluarent̄ forte
centū anime atqꝫ dimitterent̄ mille peccata
mortalia: qđ totum perditur: dum occultan
do opa tua atqꝫ ſermōes nihil omnino vis
cōicare:certe reddes rōnem de omībus his.
Sic enim dicit̄ ex̄ de iniurijs.⁊ dā.c. ſi culpa
Si culpa tua datum eſt dānum vel iniuria
irrogata ſeu alijs irrogātibus opem forte tu
liſti:aut h imperitia tua ſeu negligentia eue-
nerunt:iure ſuꝑ his ſatiſfacere oportet. Nec
ignorantia te excuſat ſi ſcire debuiſti:ex facto
ſuo iniuriam veriſimiliter poſſe contingere.
Et ita ſubditur:qui occaſionē dāni dat dā-
num dediſſe videtur. Supradicte ergo qnqꝫ
rationes vna cum auctibus me aſtrinxerunt
ad ſuſcipiendum hoc onus.¶Tertio deniqꝫ
dico ꝙ ad cōicandum pondus tante charita
tis me inducūt etiam exempla:⁊ ꝑcipue duo
Primū exēplū ponitur Matth.25.de ſeruo
neqꝫ qui cum accepiſſet vnū talentuꝫ a dn̄o
ſuo vt cum ipſo aliquid lucraret̄ dn̄o abſcō-
dit in terram:⁊ non fecit ſicut ille qui duo ⁊
qui qnqꝫ acceperāt:qui geminū lucrum fece
runt dn̄o ſuo:ꝓpter qđ cum veniſſet dn̄s et
inueniſſet ꝙ talentum in terra abſcondiſſet
ſine lucro:dixit ad eum:Serue piger ⁊ male
ſciebas quia ego meto vbi non ſemino: et
congrego vbi non ſparſi: oportuit ergo te pe
cuniam meam cōmittere nūmularijs ⁊ ego
veniens recepiſſem qđ meum eſt cuꝫ vſura.
Tollite itaqꝫ talentum ab eo ⁊ date ei q hēt
decem talenta:homini enim habenti dabit̄
⁊ abundabit:⁊ ei qui nō habet ⁊ q̄ videt̄ hr̄e
aufert ab eo: ⁊ inutilem ſeruū eijcite ⁊ mit-
tite in tenebras exteriores.h ibi.Quo exēplo
patet:qualiter quiſqꝫ tenet̄ cōicare proximis
ſuis gratias ſuas vt cum eis reportent lucra
animarum multaꝝ coram deo. Qđ ſi nō fa
cit ſine miſericordia condemnabitur:dicente
omelia ſuper hoc euangelio.Lectio īquit ſcti
euangelij fratres cariſſimi ſolicite cōſiderare
nos admonet ne nos qui plus ceteris in hoc
mundo accepiſſe aliquid cernimur ab aucto-
re mundi grauius inde iudicemur. Cū enim
augētur dona:etiam creſcunt rōnes donorū
Tanto ergo eſſe humilior atqꝫ ad ſeruiendū
deo promptior quiſqꝫ debet eſſe ex munere:
quāto ſe obligatiorem eſſe conſpicit in reddē
da rōne.Ecce homo qui peregre ꝓficiſcitur
ſeruos vocat:eiſqꝫ ad negocium talēta parti
tur.poſt multū vero temporis poſiturus cuꝫ
eis rōnem reuertit̄.Bene aūt operantes pro
apportato lucro remunerat. ſeruū vero a bo
no opere torpentem dānat. hec ibi. Vt igit̄
hanc dānationē effugiam: ⁊ exprobitatē de-
creui cōmunicare hoc quadrageſimale cum
ceteris que deo dante ordinabo paternitati
bus veſtris:⁊ precipue poſt iſtud: cōicabo ali
ud quadrageſimale de fructibꝰ ipſius ſacra-
tiſſime fidei:qđ erit infinite virtutis atqꝫ va
loris.Aliđ exemplū ponit̄ Luc.6. vbi legitur
ꝙ multis phariſeis diuitibus ponentibus in
gazofilatio templi.i.in archa multas pecuni-
as:acceſſit ⁊ poſtremo quedam vidua pauꝑ-
cula que etiam obtulit duo era minuta: que
plus miſiſſe ceteris a dn̄o cōmēdat̄: eo ꝙ cū
maiori charitate:⁊ inſuper cum maiori diffi-
cultate illa obtuliſſet:qđ exemplū quilibet ſe
qui debet in cōicando ꝓximis ꝓpter deum
theſauros gratie ſue:⁊ qui non pōt magnos
theſauros dare ſaltem tribuat mediocres:vt
ingratus deo non exiſtat:qđ ⁊ ego veluti al-
tera vidua facere decreui:dum hoc opꝰ mihi
valde onéroſum propter deum communi-
care decreui. Et lꝫ quadrageſimale iſtud
non ſit tante excellentie ſicut forte liceret:

reſpectu ornatus: quia rudi latino ⁊ inculto ſermone utor: ⁊ reſpectu ſententiarum: quia ſublimiores forte ſententias appeteres. Rñdeo ⁊ dico ꝙ reſpectu ornatus non ſum profeſſus talez artem atqȝ doctrinã: ſed magis legem ſacri euangelij ⁊ ſanctiſſime charitatis: que legi Iuliane non ſubijciũtur: ⁊ q̃ magis utiles ſententias q̃ȝ verba ornata conſpiciunt. Reſpectu vero ſententiarũ dico. ꝙ ſufficere debet: ꝙ in hoc obſeruo conſilium Thobie maioris: quod dedit Thobie minori filio ſuo. Qui Thobias.4.c.ait: Quomodo poteris ita eſto miſericors. ſi multum tibi fuerit: abundanter tribue: ſi exiguũ fuerit: etiam exiguũ libẽter impartiri ſtude. ¶ Ex predictis igitur auctoritatibus rationibus ⁊ exẽplis patet que me precipue coegerint atqȝ inducant ad cõmunicandũ cum veſtris charitatibꝰ quadrageſimale ſupradictũ. Et quoniam quadrageſimale titulũ habet de.xij. mirabilibus excellentijs xpiane fidei. Idcirco non inconueniẽter in hac ſeptimana tm̃: cũ non occurrant ſpecialia euangelia pro themate aſſumam verba ſaluatoris nr̃i ad Magdalenam. Luc.7.di. Fides tua ſaluam te fecit. Per omnes vero quadrageſime dies ⁊ ferias aſſumam ſemꝑ ſpeciale thema de euãgelio occurrente. Decetero inſuper per totã quadrageſimã in hoc quadrageſimali aliud exordium ⁊ prohemiũ non faciam: quoniam loco exordij ⁊ prohemij cõiter a predicatoribus hiſtoria euangelica: tam litteraliter q̃ȝ moraliter ſolet ſpiritualiter declarari. Obſecro etiam ſcriptores huius quadrageſimalis dei amore ut iuſte ſcribant: ⁊ ut dãtes ad ſcribendum. ſcriptores iuſtos accipiãt: ne aliquo allegatiões ⁊ ſententias corrũpant. hoc ideo dico: quia ſicut teſtis eſt mihi dñs ieſus pauce vel quaſi nulle ſunt diſtinctiones theologorꝫ: ſeu auctoritates: tam decreti q̃ȝ decretaliũ aliorũqȝ doctorꝫ. necnõ ⁊ ipſius philoſophi. quas originaliter egoipſe ut potui videre volui. De auctoritatibus vero phi. aliquãdo ⁊ q̃ȝplurimũ accepi eius verba verbaliter aliquando ſententialiter reſpectu ſuprapoſito ⁊ ſic inuenies auctoritates in locis ſuis allegatas. Nec mireꝛ aliqs ſi aliqñ eaſdeꝫ phi auctoritates in pluribꝰ locis licꝫ paucis poſuerim quia etiã ipſe phs in diuerſis ſuis libris ad diuerſas materias ac ꝓpoſita eaſdẽ auctoritates ponit. ſi etiã aliqñ inuenies lꝫ raro eandẽ doctorꝫ theologorꝫ ſeu ipſiꝰ phi: diſtinctionẽ ⁊ auctoritatẽ in pluribꝰ locis: nõ mireris: q: ideo ſic feci: q: aliqñ in ãno ſepius cõtinget in ſpecie facere vnũ ſermonẽ ⁊ nõ aliũ Idcirco ſi ibi eãdẽ diſtinctionẽ ⁊ auctoritatẽ nõ ponerẽ: nõ ſic tũc pinguis ornatꝰ ⁊ fructuoſus apparerꝫ. Potes tñ in q̃drageſima. qñ oẽs ſermones q̃drageſimales ꝑdicabis: aut illas dimittere: aut incidenter dicere vbi hec cõueniet talis auctoritas rõ vel diſtictio: quã o pplẽ ſi mẽte retines in tali ſermone habuiſti ⁊ ſic dicẽdo ſemꝑ dices ⁊ tñ non apparebit ꝙ dicas. Non ꝓcedã etiã in hoc q̃drageſimali ꝑ articulos multos quẽadmodũ ceteri cõponẽtes ꝓcedere ſolent: ſed aliqñ inſtabo ad ꝓbandũ vnã ſolã q̃õnẽ ſimpliciter pluribꝰ auctoritatibꝰ rõnibꝰ diſtinctionibꝰ ⁊ exemplis. Aliqñ duas: aliqñ tres: ſicut videbitur oportunũ: ſed tñ ſi hũc ſtilũ meũ ſeq volueris. ſpero deo duce ꝙ valde gratus ⁊ fructuoſus erit in pplis ſermo tuꝰ. Volens igiꝛ his premiſſis ſicut ꝑdixi ꝑ totã quadrageſimam tractare de mirabilibꝰ ⁊ excellẽtijs fidei xpiane: iterũ aſſumo ſupradicta verba ſaluatoris Luc.7.di. Fides tua te ſal.fe. De qua ſacratiſſima fide. o pplẽ dilecte. xij. mirabiles excellentias in hac q̃drageſima tibi declarabo.

¶ Prima diciꝛ excellẽtia quidditatis.
¶ Secũda diciꝛ excellẽtia neceſſitatis.
¶ Tertia diciꝛ excellẽtia vnitatis.
¶ Quarta diciꝛ excellẽtia veritatis.
¶ Quinta diciꝛ excellẽtia nobilitatis.
¶ Sexta diciꝛ excellẽtia integritatis.
¶ Septima diciꝛ excellẽtia realitatis.
¶ Octaua diciꝛ excellentia paſſibilitatis.
¶ Nona diciꝛ excellentia deſcenſibilitatis.
¶ Decima diciꝛ excellentia reunitatis.
¶ Vndecia diciꝛ excellẽtia certificabilitatis.
¶ Duodecima diciꝛ excellẽtia dãnabilitatꝭ.

¶ Incipit q̃drageſimale de.xij. mirabilibꝰ excellẽtijs xpiane fidei: editũ ꝑ venerabilem ⁊ paupculũ frẽm Antoniũ de vercellis: ordis fratꝝ minorꝝ de obſeruãtia nũcupatorũ.

¶ Dominica in ſeptuageſima de prima excellentia ſacratiſſime fidei que diciꝛ excellentia quidditatis. Sermo primus.

f

Ides tua te saluā fecit. Luc. 7.

Post cōsummationē pħemij ⁊ exordij huiꝰ nr̄i q̄dragesimalis p̄dicādi. vz: ⁊ cōicandi occurrit in hac dn̄ica septuagesime: ⁊ ꝑ ɔsequēs ꝑ oēs dies hebdomade sequētis: declarare p̄mā mirabilē excellētiam ipsiꝰ sacratissime fidei xp̄iane: q̄ dr̄ excellētia q̄dditatis: seu diffinitiōis. Sapiētes oēs consueuerūt in oī sua orōne sermone siue tractatu. añ oīa demōstrare ꝑ q̄dditatē ⁊ diffinitionē: eēntiā ipsiꝰ rei de qua dicturi sunt vel tractaturi: quos p̄cipue in hoc nr̄o q̄dragesimali duplici via cogor imitari ⁊ seq. Primo via auctoritatis. Scd̄o via rōnis. ¶ Primo via auctoritatis. Nā phs. j. Posterioꝝ ait: Ante oēꝫ demōstrationē opꝫ ꝑcognoscere de quolibet subiecto q̄d est. Cū quo ɔcordās Tulliꝰ in p̄rio de officijs sic ait: O is eni q̄ a rōne suscipit̄ de aliq̄ re institutio debet a diffinitiōe ꝓficisci: ut intelligat̄ q̄d sit id de quo disputet̄ Plato insup in thimeo hoc idē ɔfirmās ait In oī tractatu sp̄ debet fieri ut in ini initia cōsiderēt̄: id ð quo agit̄. ¶ Scd̄o cogor ad hoc faciēdū via rōnis. Claꝝ est eni s̄m phm lib. de regimie p̄ncipū. ꝙ cognitio sp̄ p̄cedit amorē eo ꝙ amor seq̄tur cognitionē rei: quo ɔcesso cū sola diffinitio sit demōstratiua eēntie ipiꝰ rei. di. phi. 2. Meth. ⁊. 7. Topi. Diffinitio inq̄t est sermo idicās q̄d est eē rei ꝑ eēntialia: Et p̄rio Poste. di. Diffinitio est cognitio subiecte rei ⁊ ipsiꝰ q̄ð q̄d ē. Et in ꝓhemio p̄mi de aia ait: Diffinitio est p̄ncipiū ois demōstrationis. Et Tuliꝰ li. de oratore sic inq̄t. Diffinitio est oratio q̄ q̄d sit id de quo agit̄ ondit q̄ꝫ breuissime. hec ille. Si igit̄ ut ex p̄dictis patꝫ amor boni seq̄t̄ simpliciter cognitionē ipsius boni: ⁊ diffinitio demōstrat simplr̄ eēntiā ipsiꝰ boni. Igit̄ ut diligat̄ bonitas huiꝰ nr̄i quadragesimalis seu tractatꝰ de mirabilibꝰ excellentijs ipsiꝰ xp̄iane fidei: prius habeo declarare ipsiꝰ q̄dditatē ⁊ diffinitionē. put recitat dn̄s Bonauētura in. 3. dist. 23. in questionibꝰ Circa lrām. Et etiā Alexāder de hales in. 3. pte summe in tractatu de fide. Fides diuersimode accipit̄: ⁊ variat̄: ⁊ ne in equiuoco laboremꝰ seu loq̄mur: ⁊ sic decipiamur iuxta regulā phi. 2. Elencoꝝ dicētis. Ignorātes vim vocabuloꝝ defacili paralogisant. i. decipiunt̄: accipiēdo. s. rē vnā ꝓ altera. Ideo volens ⁊ intendēs simplr̄ de fide ipsa tractare inq̄ꝫtū est virtꝰ theologica omissis ceteris descriptiōibꝰ suis: ad duas solū ipsiꝰ fidei diffinitiones me cōuertā: quaꝝ p̄ria licꝫ nō sit ꝓp̄rie s̄m eēntiā talis est. Nā glo. sup illa verba aplī ad Roma. 4. c. Credidit abraā deo ⁊ reputatū est ei ad iusticiā: sic ait: Fides ē spes certa alicuiꝰ de aliquo futuro bono. hec glo. Licet hec sit descriptio potiꝰ q̄ꝫ diffinitio: ⁊ cōpetat nō tm̄ fidei inq̄ꝫtū est virtꝰ theologica: sed insup oī alteri rei: tū nr̄e vtilitatis ⁊ recreationis cā sup ipsaꝫ tres aureos sermōes faciemꝰ inclusiue. in q̄bus ondā vobis q̄liter habeo maximā fidem. i. certā ⁊ firmā spē: ꝙ clemētissimꝰ deꝰ saluator nr̄ iesus xp̄s in hac q̄dragesima cōcedet mihi ꝙ faciā ingētē fructū. Et insup ɔcedet nobis grāꝫ suā ⁊ remissionē pctōꝝ. Dico igit̄ ꝙ fides inq̄ꝫtū est certa spes alicuiꝰ de aliquo futuro bono ꝙ hec diffinitio ⁊ vobis ⁊ mihi debet eē gratissima ⁊ delectabilis: q̄m hēo spē firmā: ⁊ certā atq̄ꝫ indubitabilē: ꝙ deꝰ in p̄nti q̄dragesima dabit vobis ⁊ grām suā ⁊ remissionem pctōꝝ: atq̄ꝫ postmodū eternā btitudinē ⁊ felicitatē. Triplici ergo maxime respectu habeo firmā fidē seu spē firmā de futura gratia ⁊ salute.

¶ De triplici respectu quo fidel' p̄dicator mouet̄ hr̄e firmā fidē ⁊ spē: de grā ⁊ salute audiētiū doc. sacrā: quoꝝ p̄mꝰ dr̄ respectꝰ eruditōis

p Rimꝰ ergo respectꝰ ex quo in me causat̄ mag̃ fides. i. maxima firma ⁊ certa spes de vr̄a salute ⁊ futura ɔuersione ad deū dr̄: Respectꝰ eruditiōis: seu nr̄e doctrine. Nā doctrina nr̄a: seu sermones mei hēbūt p̄cipue: septē optimas ⁊ excellētes conditiōes ex q̄bꝰ facilr̄ q̄sq̄ꝫ pctōr seu auditor poterit ad pniaꝫ seu ad deū se ɔuertē: seu in grā exn̄s poterit facilr̄ in ipa ꝑficē ⁊ ɔseruari. q̄ꝝ

¶ Prima dicit̄ cōditio sublimitatis.

¶ Secūda dicit̄ cōditio claritatis.

¶ Tertia dicit̄ cōditio puritatis.

¶ Quarta dicit̄ cōditio medialitatis.

¶ Quinta dicit̄ cōditio diuersitatis.

¶ Sexta dicit̄ cōditio vigorositatis.

¶ Septima dicit̄ cōditio charitatis.

¶ De septē cōditionibꝰ quas quelibet salutifera doctrina requirit. ⁊ primo de p̄ma q̄ dicit̄ conditio sublimitatis.

p Rima ɔditio optia ⁊ excellēs quam iugiter hēbit nr̄a doctrina: ex q̄ facil-

lime poterit quilqꝫ auditor: ſeu peccator: in
merito proficere: ⁊ ad deū ſeu ad penitētiaꝫ
ſe ꝯuerti: dr̄ ꝯditio ſublimitatis. Licet enī in
tellectꝰ hūanꝰ ſit q̄dā ſimplex ⁊ imixta poten
tia ꝑuata ꝑ ſe ſimplr̄ oī forma veritatꝭ pōt tn̄
appħēdere diuerſas veritates: ſeu ſint ſubli-
mes: ſeu viles: ſeu nobiles: ſeu ignobiles: ſeu
alte: ſeu infime. Sic enī dicꝭ phs. 3. de aia. In
tellectꝰ ē ſimplex nālr: ⁊ imixtꝰ: ⁊ denudatꝰ a
formis mālibꝰ: ut oiuꝫ formas poſſit intelli-
gere. hec ibi. Et ibidē dicꝭ. Intellectꝰ potētialꝭ
añ intelligere ē ſicut tabula raſa: in q̄ nihil ē
depictū. Et ibidē dicꝭ. Intellectꝰ potētialis eſt
ſpēs ſpēꝝ. q2 pōt informari ſpēbꝰ oiuꝫ intelli
gibiliū. ſicꝭ ſenſus ſpēbꝰ oiuꝫ ſenſibiliū. hec ibi
Deꝝ q2 intellectꝰ ē potētia altiſſima in hoīe
dicēte pho. 10. Ethi. Intellectꝰ ē altiſſima po
tētia in nobis cuiꝰ opatio optia ē. claꝝ ē ꝓpt
hoc: ꝙ magis potētia intellectiua eleuatꝭ ⁊ in
clinatꝭ ad virtutes: ſeu ad deteſtāda vicia per
virtutes altas ꝓfūdas: excellentes ſublimes.
atqꝫ ſpeclatiuas: q̄ꝫ ꝑ virtutes infimas: viles
groſſas: atqꝫ cōes. Idcirco ꝓpt hoc intēdo iu
giter in ſermonibꝰ meis ponē ⁊ declarare ve
ritates ꝓfūdas: ſublimes: atqꝫ ſpeculatiuas:
ex qbꝰ faciliꝰ inducamī atqꝫ flecti poſſitis: et
ad diligēdū deū: ⁊ ad ꝯtēplādū celeſtia. nec
nō ad deteſtāda vitia ⁊ pctā. Et p̄cipue ut ex
ꝑiemini ꝑ totā q̄dragesimā intēdo tractare.
de arduis veritatibꝰ ſacratiſſime fidei: q̄ ſupe
rāt ⁊ excedūt oēs alias veritates. ꝙ aūt intel
lectꝰ qlibꝫ magis delectetꝭ: ſeu citiꝰ inducatꝭ vel
inclinetꝭ ad bonū opandū ꝑ veritates altiſſi-
mas ⁊ inſitatas q̄ꝫ ꝑ veritates ifirmas. igno-
biles. atqꝫ vſitatas. q̄ttuor ꝓbo. Prio auctti-
bꝰ. Scdo rōe. Tertio diſtinctiōe. Q̄rto ſilitu
dine. ¶ Probo ergo prio auctibꝰ. Nā phs. 2
de celo ⁊ mūdo ait: Magis diligimꝰ ſcire il-
la de qbꝰ mariaꝫ dubitatiōꝫ hēmꝰ etiā ꝑ par
uas ⁊ debiles rōes: q̄ꝫ notiora qdē etiā ꝑ rō-
nes efficaces. Ideꝫ quoqꝫ. xi. de aialibus ait.
Magꝭ ꝯcupiſcimꝰ ſcire modicū de rebꝰ hono
rabilibꝰ. lꝫ nō niſi ꝓbabilr id ſciamꝰ q̄ꝫ ſcire
multū cū certitudīe de rebꝰ minꝰ nobilibꝰ et
vilibꝰ. hec ibi. Idē quoqꝫ ait. 16. de aialꝭ. In re
bꝰ ſublimibꝰ ſi intellectꝰ hēat mediocrē explana-
tionē ſūme delcatꝭ ⁊ plꝰ q̄ꝫ in oibꝰ ifimis.
Idē in. 2. de celo ⁊ mū. etiā ait. Cū de corpi-
bꝰ celeſtibꝰ qōes poſſint ſolui ꝑua ⁊ topica ſo
lutiōe. ꝯtigit auditori ut vehemēs ſit gaudiū
⁊ dilectio eiꝰ. Et i. xi. ꝺ aialꝭ. etiā dicꝭ. Q̄uāuis
paꝝ ſit qꝺ de ſupioribꝰ ſubſtātijs accipimꝰ tn̄
illꝺ modicū eſt magꝭ amatū: magꝭ deſidera
tū: ⁊ magꝭ delectabile oī cognitiōe quā de oī
bꝰ ſilꝭ ſubſtātijs inferioribꝰ hēmꝰ. Idē quoqꝫ
phs li. de ſecretꝭ ſecretoꝝ ad Alexā. di. De re
bꝰ altiſſimis etiā ꝑua ⁊ debili ꝯſideratiōe ali
qd poſſe ꝯſpicere iocūdiſſimū ⁊ delectabiliſſi
mū ē. Idē etiā. 10. ethi. Delectatio inquit du-
plex ē. ſm̄ oēꝫ ſenſū: ⁊ ſꝫ itellectū ſpeculatiuū
Int quoꝝ opatiōes illa ē delectabiliſſima q̄
eſt ꝑfectiſſima. ꝑfectiſſima āt opatio ē q̄ ē ſen
ſus vel itellectꝰ bn̄ diſpoſiti in cōpatiōe ad op
timū coꝝ q̄ ſubiacent ſenſui ⁊ intellectui. ꝑfe-
ctiſſima āt delectatio eſt q̄ ē ſm̄ itellectū ma
gis. q̄ꝫ q̄ ē ſm̄ ſenſū. hec ibi. Idē quoqꝫ phus
xi. metha. ſic ait. Intelligē bonū ⁊ nobile diſ
ferūt quo ad ꝑfectiōꝫ ⁊ nobilitatē intellectꝰ. ⁊
intelligere vilia: q2 incōueniēs vr̄ ꝙ aliqs me
ditetꝭ ⁊ opatiōꝫ itellectꝰ occupet circa vilia: no
bilitas igitꝭ intelligibilꝭ ꝑtinet ad nobilitatē in
tellectꝰ: cū opatiōes circa obiecta ꝓpria ſpeci
ficentꝭ. hec ibi. Deniqꝫ Tho. ſup. 3. de aia. dicit
Ille itellectꝰ q plꝭa itelligit nō ē nobilior: ſed q
nobiliora itelligit ꝑfectior ē. Ex p̄dictꝭ auctti-
bꝰ pꝫ. q̄lr potētia itellectiua: ſilr ⁊ volitiua. tā
to magꝭ flectuntꝭ ⁊ inducūtꝭ ad opandū bonū
⁊ ad faciēdū diuinā volūtatē. q̄ꝫto magis ve
ritates nobiliores ⁊ ſublimiores eis offerūtꝭ.
Scdo hoc idē ꝓbatꝭ vnica rōe. vꝫ. obiectiōis
fundamētū rōnis ponit. phs. 10. ethi. d. A ꝓ
prio obiecto q̄libet potētia recipit ſuā ꝑfectio
nē ⁊ delectatiōꝫ. pꝫ h regꝭa. Cū enī ut dr̄. 2. de
aia. Obiectū viſus ſit color ſeu corpꝰ colora-
tū: claꝝ ē ꝙ qn̄ potētie viſiue p̄ponitꝭ aliq̄ egre
gia figura: ſtati potētia viſiua delcātꝭ. vn̄ eccꝭ.
xi. dr̄. Dulce lumē ⁊ delcābile ē oculꝭ vidē ſolē
Tūc vltr̄ ſnia ē etiā eiuſdē phi. 4. thopi. ꝙ ſicꝭ
ſimplr̄ ad ſimplr̄. ita magꝭ ad magꝭ. ⁊ ſic ma
xime ad maxie. Vn̄ ſi aliq̄ imago pulchra ē
⁊ delectat potētiā viſiuā. ſi aliq̄ ē pulchior vel
pulchrima magꝭ ⁊ maxie ipaꝫ potētiā viſiuā
delcābit. quo p̄ſuppoſito: certū ē ut dr̄. 9. eth.
Hō ē maxie itellectꝰ ⁊ rō: Sꝫ māifeſtū ē ꝙ
obiectū potētie itellectiue ipaꝫ ꝑficiēs ⁊ dele
ctās: ē qōlꝫ veꝝ. di. pho. 6. eth. Veꝝ inqt ē bo
nū itellectꝰ: ſicꝭ falſuꝫ ē eiꝰ malū. Et Tuliꝰ lib. 3
Tuſculanaꝝ qōnū ait. Sapia ⁊ veritas ſani
tas ſunt ai. Inſipiētia autē ⁊ falſitas q̄ſi ifir-
mitas. hec ille. Cum qbus ꝯcordās. Aug. in
li. retractationū ait. Veritas ē ꝑfectū bonū
cuiuſlibet humane mentis. Et Lact. li. 4. c. j.

Nullus eni suauior aio cib⁹ est: q̄ȝ cognitio veritatis.hec ille. Nō si sic est:certū est φ q̄libet veritas de rebus infimis.ut puta. de industria mercātie:ꝛ agriculture: seu de sciētia pingēdi:palacia cōstruendi:ꝛ hmōi. Prebet magnā delectationē potētie intellectiue ꝛ volitiue.g̃ a fortiori q̄ȝto veritates altiores ꝛ nobiliores eisdeȝ potentijs offerunt: tanto in se ipsis maiores delectationes suscipiant. Et ꝓpterea cuȝ aīa sit nobilior oibus corpib⁹ creatis. Hinc est φ veritas que dicit̄ de ipsa: est nobilior:ꝛ delectabilior: omni simul veritate que dicit̄ de quo vis corpe creato. pho attestāte in pmo de aia.qui ait. Vna veritas vel scientia melior est altera: vel q₂ est de meliori subiecto: vel quia certior alia: sed propter vtraqȝ hec scientia de aia melior est ꝛ nobilior alijs scientijs naturalib⁹.hec ibi.ꝛ Cōmētator sup.3.de aia dicit. Subiectū scientie de anima nobilius est subiectis aliarū scientiaꝝ ꝛ demōstratio eius est magis firma. Et ideo ipsa precedit in nobilitate ꝛ delectatione oēs alias scientias.hec ille. φ si veritas de corporibus ꝛ veritatibus inferiorib⁹:ꝛ precipue de aia rōnali:sic flectit intellectū et voluntatem ad delectationē spiritualē ꝛ ad bene opandū ergo a fortiori in infinitū: veritates q̄ de prima causa:seu de ipso deo:veluti nobiliores ꝛ excellēsiores: quas ꝛ ego p totā q̄dragesimā vobis offerre ꝛ ꝓponere dispono: eis incomparabiliter maioreȝ delectationē tribuent: ꝛ eas miro modo ad diligendū deum ꝛ faciēdum eius voluntatē flectent ꝛ inducēt. Naȝ ꝛ si ois alia veritas ꝛ sapientia: ut predictuȝ est nobilis sit: ꝛ p consequēs delectabilis: tn̄ incōpabiliter veritas ꝛ sapientia que de deo habet̄:est melior ꝛ nobilior atqȝ pfectior:quā sapientiam quisqȝ tūc in se habet quādo pro causa altissima ꝛ vltimo fine ipm deum contemplat̄:ſm φ dicit phs in primo metaphi. Ad sapientiā inquit ptinet cōsiderare causaȝ altissimā: p quam de oibus iudicat ꝛ ſm q̄ȝ de oibus ordinat.hec ille. Vnde ille q sic cognoscit veritatē aliquā p causam altissimaȝ que deus est:dicit̄ simpliciter sapiens inq̄ȝtū p diuinas regulas pōt aia iudicare ꝛ ordinare. Et talis diuina sapiētia nobilior est:ꝛ per cōsequens delectabilior oibus alijs scientijs Sic eni dicit phs.8. ethicoꝝ. Sapiētia est scientia honorabilissimoꝝ ꝛ diuinoꝝ:idō habet rationē capitis inter oēs scias.hec ibi. Et idē phs in ꝓlogo metaphisice sic dicit. Scia maxime diuina maxime honorāda est: ꝛ q̄ȝmaxime de⁹ habet eā.vn̄ ꝛ dea est sciaꝝ. Oēs ēt alie scie mag̃ necessarie sunt ea: dignior vero nulla.hec ibi. Et.6.metaphi.dicit. Licet oēs scie nobiles sint: tn̄ scia diuina nobilior est alijs:rōne subiecti. Et Lact.li.3.diui. insti.ait Ois sapiētia hois in hoc vno est:ut deū cognoscat ꝛ colat.φ si ut pȝ.veritas de ipo deo nobilior est oium.nulla alia scientia delectabilior est.propter qd̄ phs.x.eth.ait. Phia habet mirabiles delectationes:puritate ꝛ firmitate. Et.12.metaphisi.ait: Delectatio q̄ est in actu intellect⁹ eminētior est oi delectatione q̄ est in actu sensus:ꝛ p ꝯsequēs oportet φ maxima ꝛ pfecta sit intelligētia optimi: ꝛ ita seq̄tur maxima delectatio.hec ibi. Et ꝑfecto nō est mirū.si veritas increata tantā impti̇̄t delectationē.cū etiā prout dicit Aug. in quodā sermone ad heremitas. Quidā phs natural̃ stetit ꝑpi delectationē ad ꝯtēplādā naturā ꝛ veritatē vni⁹ apis p annos.30.ꝯtinuos. Nō eni sic stetisset nisi delectationē habuisset. q₂ ut dic̄ phs.x.ethi. Delectatio tenet opantē in opere. O si phs iste audisset nobiles ꝛ altas atqȝ sublimes veritates de diuina ꝛ increata scia:sicut vos audietis a me dietim:q̄ȝtam queso creditis habuisset delectationē: ꝑfecto impossibile eēt enūerare. ꝑpterea dicebat ꝓpha. q̄ȝ dulcia fau.m.elo.t.su.m.o.m. Et Ber. sup verba eccl'iast. Iocūditas cordis.ꝛc. ait: Illud est solū ꝛ veꝝ gaudiū.qd̄ nō de creatura:sed de creatore accipit̄. qd̄ cū accepis nemo tollet a te. cui cōparata ois aliūde iocūditas meror est:ois suauitas dolor est: oē dulce amarū est:oē decorū fedū est: oē postremo qd̄ delectare potest molestuȝ ē. hec ille. Ex q̄ etiā rōne ꝯcludit̄:φ cū veritas q̄ de deo habet̄.sit nobilior q̄libet alia veritate: per consequēs est delectabilior ꝛ magis flectit ꝛ inducit aīum ad ipsuȝ deū. ¶ Tertio hoc idē probo distinctiōe.vȝ:φ doctrina seu veritas diuina quā ego cōicabo vobis dietim est nobilior oi alia vsitata:sensibili ꝛ materiali scia.ꝛ p cōsequens delectabilior ꝛ efficatior ad conuertēdū ad deū. Nā Tho.j. pte sūme.q.j.ar.5.in corpe.q.dicit. Cū querit̄ an sacra ꝛ diuina doctrina sit dignior et delectabilior oib⁹alijs scijs. Rn̄det̄ φ sic. Nā ista scia q̄ȝtuȝ ad aliqd ē speculatiua:ꝛ ꝓtica:ꝛ ꝑpi h oēs alias scias tā speculatiuas q̄ȝ ꝓticas trāscēdit.

Speculatiuaꝝ autē ſcientiaꝝ vna altera dignioꝛ dicit̄: tum ꝓpt certitudinē: tū ꝓpter dignitatē materie. Et q̄ꝫtum ad vtrūq꞉ hec ſcientia diuina alias ſpeculatiuas excedit ſꝫm certitudinē quidem. qꝛ alie ſcientie habēt certitudinē ex naturali lumine rōnis humane que poteſt errare. hec autem ſcientia hēt certitudinem quidem ex lumine diuine ſcientie que decipi non poteſt. Scđm dignitatē vero materie etiā nobilioꝛ eſt: quia iſta ſcientia eſt principaliter de his que ſua altitudine rationem tranſcendūt. Alie vero ſcientie conſiderant ea tm̄: que rationi ſubdūtur. Practicarum vero ſcientiarū: illa dignioꝛ eſt: que ad vlterioꝛē finem nō oꝛdinatur: ſicut ciuilis militari. Nam bonū exercitus ad bonum ciuitatis oꝛdinatur. Finis autem huius doctrine inq̄ꝫtum eſt practica eſt beatitudo eterna: ad quā ſicut ad vltimū finem oꝛdinātur oēs alij fines ſcientiaꝝ practicaꝝ. propter qđ ꝓuer. 9. Salomon ait. Miſit ancillas ſuas vocare ad arcem. Unde manifeſtū eſt ſꝫm omnē modum omnibus alijs ſcientijs hanc dignioꝛē eſſe. Hec Tho. Quod melius idem Tho. confirmās. vbi ſupꝛa. ar. 6. in coꝛpoꝛe. q. ait. Cum querit̄: an ſapientia de deo ſit nobilioꝛ. Reſpōdeo dicenduꝫ. q doctrina diuina eſt maxime ſapientia inter omnes ſapiētias humanas: ꝛ maxime delectabilioꝛ ꝛ efficatioꝛ nō quidem in aliquo genere tm̄: ſed ſimpliciter. Cum eni ut dicitur pꝛio metaphiſice Sapientis ſit oꝛdinare ꝛ iudicare. Iudiciuꝫ autem ꝑ altioꝛē cauſam de inferioꝛibus habeatur. ille ſapiens dicitur in vnoquoq꞉ genere. q ꝯſiderat cauſam altiſſimā illius generis. ſicut in genere edificij artifex: q diſponit foꝛmā dom⁹ dicit̄ ſapiēs architectoꝛ reſpectu inferioꝝ artificū: qui dolāt lapides ꝛ ligna vl parant cemētū. Vn̄ dicit̄. j. coꝛ. 13. Ut ſapiēs architectus fundamētū poſui: ꝛ rurſus in genere totius humane vite: pꝛudens: ſapiens: dicit̄: inq̄ꝫtum oꝛdinat humanos act⁹ ad debitum finē. Vn̄ dicit̄ ꝓuer. 10. Sapientia eſt viro pꝛudētia. Ille igitur q conſiderat ſimpliciter altiſſimā cauſam totius vniuerſi qui deus eſt maxime ſapiens. Vn̄ ꝛ ſapiā dicit̄ eſſe diuinoꝝ cognitio. ut pꝫ ꝑ Aug. 12. de tri. Sacra autē doctrina ꝓpꝛijſſime determinat de deo ſꝫm q eſt cā altiſſima: qꝛ nō ſolū q̄ꝫtū ad illđ qđ eſt per creaturas cognoſcibile. qđ ꝓhi cognouerunt. ut dicit̄ Ro. j. Qđ notū eſt dei: manifeſtū eſt in illis. Sed etiā q̄ꝫtū ad illud qđ notum eſt ſibi ſoli de ſeipſo: ꝛ alijs ꝑ reuelationem cōicatum: vnde ſacra doctrina maxime dicit̄ ſapientia. h Thomas ad lr̄am

Ex qua etiam diſtinctione clariſſime pꝫ qualiter doctrina quelibet ꝑcipue ſicut ē diuina: quāto altioꝛ eſt: tanto eſt nobilioꝛ: ꝛ per ꝯñs efficatioꝛ ad diligendū deū ſeu ad bene operandum. ¶ Quarto deniq꞉ ꝓbo vnica ſimilitudine. Nam videmus q quāto potentia auditiua ſentit dulcioꝛem melodiam: tanto magis trahit̄ ad eam audiendam: ꝛ tāto magis in ipſa delectat̄. h patet per exemplū bti patris noſtri franciſci qui vt habet̄ in eius legenda. cum ſemel eſſet valde afflictus ob nimiam penitentiā: rogaretq꞉ deū: vt aliquam ſibi dulcedinē ꝛ delectationē impēderet. ſtati affuit angelus a deo miſſus habens citharā cū arcu in manu quā ſemel trahens beatus franciſcus quaſi pꝛenimia dulcedine defecit adeo q ſi angelus ſecunda vice archū traxiſſet beatus franci. penitus defeciſſet: ſicut ipſe poſtmodū ſuis fratribus reuelauit. Unde ꝛ poſtmodum aſſeruit. q ois ꝯñs ſimul poſita mundi dulcedo illi dulcedini ꝛ delectationi quā habuit cōparata nulla eſt. q ſi potentia ſenſitiua ſic trahit̄ a nobili ſuo obiecto. a foꝛtioꝛi potentia intellectiua ꝛ volitiua. magis icōpabiliter trahunt̄: ꝛ ad intelligendū ꝛ amādū deū: cū eis ꝓponūt̄: ſicut ꝛ ego faciā vobis veritatis ꝓfundiſſime ꝛ nobiliſſime: ꝛ ſic ex pꝛedictis pꝫ ꝑma cōditio doctrine noſtre. vꝫ conditio ſublimitatis.

¶ De ſcđa ꝯditione quā quelibet ſalutifera doctrina reqrit q̄ dicitur conditio claritatis.

Secunda cōditio optima ꝛ excellens quā iugiter habebit doctrina noſtra dr̄ ꝯditio claritatis. Nō tm̄ volo q doctrina mea iugiter ſit ſublimis: ſed inſuꝑ q ſit valde clara. valdeq꞉ diſtincta adeo. q qſq꞉ doctus ꝛ nō multū doct⁹ eā faciliter poterit intelligē ꝛ accipe. Nā ſi alta ꝛ ſublimia pꝛedicarē: ꝛ obſcuro mō ꝛ ꝯfuſo illa exponerē: ꝛ non clarificarē: ꝑfecto vituꝑabilis eēt ꝛ auctoꝛ doctrine: ꝛ inſuꝑ ipa doctria. Nolo igr̄ q doctrina mea ſit ꝯfuſa ꝛ obſcura. Cū talis doctria ſit inutilis ꝛ infructifera. put fuit doctrina: ſic refert. s. Bernardin⁹ cuiuſdā pdicatoꝛis q cū pdicaret i quodā caſtro marchie anconitane. ad quoſdā paupes idiotas ꝛ illr̄atos. pdicauit eis veritates altiſſimas đ aſtrologia. de

motu celoꝝ de angelis de trinitate. ⁊ hmõi.
⁊ cõpleto ſermone:illi homines groſſi ⁊ beſti
ales dicebant vnus ad alterũ:o q̄ꝫ mirabilis
eſt iſte.⁊ dum vnus obuiaret cuidam compa
tri ſuo.dixit:o cõpater mi:iterfuiſti ad ſermo
nem:ꝰ qui reſpondit.nõ:qui dixit: o paup ho-
mo: perdidiſti nobiliorẽ ſermonẽ quez vnq̄ꝫ
audieris.Qui cũ diceret:⁊ quid dixit iſte pre
dicator:ꝰ Rñdit in veritate predicauit ita alte
⁊ ſubtiliter: ꝙ nihil intellexi. Sed certe nullꝰ
vnq̄ꝫ dixit ſic bene.Qui dixit ei. O macha-
rone:⁊ quomodo ꝑdicauit bene:ſi nihil intel
lexiſti:ꝰ Dico ergo ꝙ neceſſe ē ꝙ doctina mea
⁊ etiã cuiuſlibet ſit clara ⁊ diſtincta atq̄ꝫ pal
pabilis:⁊ nõ obſcura atq̄ꝫ confuſa: ſeu intrin
cata:ad hoc ut maximꝰ fructꝰ animaꝝ ſequa-
tur.quod probo quadrupliciter. ¶Primo au
ctoritatibꝰ. Scdo rõne. Tertio diſtinctiõe
Quarto ſilitudine.¶Primo ꝓbo auctori-
tatibꝰ.Nam ꝓpha dicit: Declaratio ſermo
nũ.t.illu.⁊ intel.d.p. Itẽ apoſtolus.i.cor.xiiij
ait. Etenim ſi incertam vocẽ det tuba: quis
parabit ſe ad bellũ.Ita ⁊ vos ꝑ linguam: ni
ſi manifeſtũ ſermonẽ dederitis quõ ſcietur.
id qḋ dicit:ꝰ Eritis eñi in aera loquẽtes. hec
ibi.EtTulius in reth.j.que ars vetus dicitur
ait.Narratio eſt reꝝ geſtarũ clara expoſitio
que debet habere tria.ſcilꝫ ꝙ ſit breuis.⁊ ꝓ-
babilis.⁊ aperta.Idẽ quoq̄ꝫ libro de oratore
ſic dicit.Narratio obſcura totã obcecat rõ-
nem:erit autẽ perſpicua oratio ſi verbis vſi-
tatis ⁊ claris fiat:ordine tempoꝝ obſeruato.
Idem quoq̄ꝫ ibidem ait. Malo nõ intelligi
orationem q̄ꝫ reprehendi: hoc enim ꝓuerbiũ
oratoris.ratio grauis ꝑſpicua ⁊ ornata etiaꝫ
omniũ hominũ ſenſibus ac mentibꝰ accõmo
data.Et phs.vj.ethicoꝝ.Non ſufficit ad ſciẽ
tiam alicuius. ut ſciat ⁊ doceat in vniuerſali
⁊ cõfuſe:ſed requirit ꝙ determinate ⁊ diſtin
cte.Et. vj.Thopi.dicit. Oportet diffiniẽtẽ et
demõſtrantẽ planiſſima interpretatione vti
⁊ non obſcura.Et ṗmo Phiſicoꝝ dicit. No
tiora nobis ⁊ magis certa ſunt magis vni-
uerſalia ⁊ magis confuſa. vnde via doctrine
ex cõfuſis ⁊ vniuerſalibꝰ ad ſingularia opor-
tet ꝓcedere.hec ille. Salomon etiã ꝓuer. ix.
ait. Doctrina prudentiuꝫ facilis. vbi Auguſ.
dicit.Nihil prodeſt clauis aurea: ſi apire qḋ
volumꝰ nõ poteſt. Ex predictis auctoritatibꝰ
patꝫ neceſſitas doctrine diſtincte ⁊ plane ad
hoc ꝙ ſit ſalutifera . ¶ Secundo hoc idem
probo vnica rõne vꝫ executionis. Fundamẽ
tum rationis ponit phs.2.Metha.di.Cogni
tio finis ⁊ boni mouet ſimpliciter operãtem
ad agendũ.patet hec reg. Naꝫ agricola ideo
laborat campũ:quia cognoſcit ꝙ exinde fru-
ctum colligat.qḋ nequaq̄ꝫ faceret. ſi ſciret ꝙ
inde fructũ non extraheret.Similiter homo
pecuniã diligit.quoniã ſcit eam eſſe bonam
quã neq̄ꝫ diligeret: ſi eiꝰ bonitatẽ nõ cogſce
ret. Quo preſuppoſito.certũ ē ꝙ doctina cla-
ra ⁊ plana demonſtrat bonitatem ipſius ve
ritatis :qua cognita.appetitus fertur natura
liter ad ipſam diligendam.quia ut dicit pri-
mo Ethicoꝝ. Bonũ naturaliter eſt diligibi
le. Sꝫ cũ ſm Grego. in omel. pente. Amor
nunq̄ꝫ eſt ocioſus.Operatur eniꝫ magna ſi eſt
ſi autẽ opari renuit amor non eſt. hinc eſt ꝙ
poſt amorẽ elicitũ confeſtiꝫ ſeqtur actus im-
patus : dũ ſcilꝫ potentie ſenſitiue ex imperio
amoris ⁊ volũtatꝭ mouẽtur ad actus ⁊ opa
tiones exteriores. Oppoſitũ vero eſt qñ do-
ctrina eſt confuſa ⁊ obſcura: qñ tũc non co-
gnoſcit ꝑ eam bonitas veritatis occulte:⁊ ꝑ
conſequẽs non diligitur nec ꝓ ipſa aliquid
boni opatur. Hinc phs primo de generatio
ne ait. Qḋ non eſt cognitũ non eſt diligibile
Et.iij.ḋ aĩa dicit. Volũtas nõ fertur niſi in
precognitũ. Et.12.Metaphiſice inqt:Appeti
mus:ſimplr.qḋ bonũ eſſe cõſpicimꝰ. Et Au
guſt.in.j.de tri.ait:Inuiſibilia diligere poſſu
mus.incognita ãt nequaq̄ꝫ.Et.x.de tri.dicit:
Firmiſſime nouimꝰ.nõ niſi nota amari poſ
ſe.Deinde idẽ phs.vj.Ethico.dicit.Affirma
tio ⁊ negatio ſunt in intellectu. ⁊ qḋ intelle-
ctus affirmat bonũ hoc appetit et deſiderat.
⁊ quod intellectus negat bonũ.appetitus fu-
git. hec ibi.Ex qua ratione patet ꝙ tanto qs
conuertit ad diuina precepta q̄ꝫto doctrina
veritatis ei plana ⁊ clara impendit.Econtra
vero tãto quis ꝑſiſtit in peccatis: ⁊ in iniuſti
cia q̄ꝫto audit vel ſuſcipit doctrinã confuſam
⁊ tenebroſam.¶Tertio inſup probo intentũ
meũ vnica diſtictiõe. Vñ Tho.in.j. pte ſum
me.q.j.ar.4.in corpore.q.dicit cũ querit: An
qs debeat vti metaphoricis locutionibꝰ. ſeu
infimis exemplis. dũ ſanctã doctrinã predi-
cat. Rñdit di.Conueniẽs eſt oĩno ſacre ſcri-
pture diuina ⁊ ſpiritualia ſub corporaliũ me
taphoris tradere.Deus eni omnibꝰ prouidet
ſm ꝙ competit eorũ nature.Eſt autez natu-
rale homini.ut ꝑ ſenſibilia ad ſublimia intel

ligenda veniat: quia ut dicit libro de ſenſu ⁊ ſen. Omis noſtra cognitio ortuz habet a ſenſu Unde conueniēter in ſacra doctrina tradū-tur nobis ſpūalia ſub metaphorica locutione Et hoc eſt quod Dyo dicit. iij. c. cele. hyerar. Impoſſibile eſt nobis aliter ducere diuinuz radiū. niſi varietate ſacroꝝ velaminū circū-uelatū. Conuenit etiā ſacre ſcripture que cōiter oībus ꝓponit. ſm illud Ro. j. Sapientibus ⁊ inſipiētibus debitoꝛ ſum: ut ſpiritualia ſub corpoꝛaliū ſimilitudinibus ꝓponātur: ut ſaltē vel ſic rudes ea capiant qui ad intelligenda ſm ſe capienda non ſunt ydonei. hec Tho. Et ad ꝯfirmationē iſtoꝝ facit qđ phs pmo Iconomi. dicit. Exēplis vtimur in docēdo ut facilius intelligat qđ dicit. Et pmo priorū ait. Exēpla aliquādo ponimus non ut ita ſint: ſed ut melius intelligant qui adiſcunt. Ex qua etiā diſtinctione ptz qualiter doctrina ad hoc ꝙ ſit fructifera neceſſario debet eē clara ⁊ plana. ¶ Quarto deniqȝ hoc idē ꝓbo ſimilitudine. nā phs. 2. Phiſicoꝝ dicit. Cecus natus non poteſt diſputare de coloꝛibus ꝗtuz ad rem: ſed bene ꝗtum ad nomen. ꝙ ſi ſic ē: ergo non poteſt coloꝛes vere diligere: cū eos videre non poſſit. Sic dico a ſimili. ꝙ intellectus cui ꝓponitur doctrina confuſa ⁊ obſcura. cum veritatē non ꝑcipiat: non poteſt ꝑ voluntatē ferri in amoꝛē eius veritatis. Econtra vero ſicut oculus ſanus videns coloꝛes diuerſos ⁊ cognoſcens fertur in illos ꝑ amoꝛē ſic potentia intellectiua audiens doctrinam claram ⁊ planā eam intelligit. ⁊ ꝑ conſequēs volūtas quaſi cogitur ad diligendū eam. Et ideo in hac noſtra doctrina me volo habere ad auditoꝛes. ſicut ſe habet intellectus meus agens ad intelligibilia: pꝛo eo ꝙ ſicut intellectus ſpecificat ⁊ demonſtrat oīa intelligibilia actu: que prius erant potentia. ſic me opoꝛtet facere: ad hoc ut doctrina mea ſit vtilis. De hoc intellectu phus in. 3. de aīa dicit: Intellectus in anima eſt duplex. ſcilꝫ potētialis qui eſt omnia fieri: ⁊ agens: qui eſt oīa facere. Unde ſicut lumē facit coloꝛes potentia viſibiles actu viſos. ſic intellectus agēs potētia intelligibilia facit actu intellecta. hec ibi. Super ꝙ verba Commē. ait: Opatio intellectus agentis eſt oīa abſtrahere. intelligere autem eſt recipere intellectiua ꝓut ſunt: opꝫ igit ab ſtrahere intelligibilia potētia actu vero intelligibilia demōſtrare: hec ille. Ergo modo cō ſimili opoꝛtet ſe habere ꝗ vtiliter alios vult docere: ut ſcilꝫ veritates que ſunt in potētia intelligibiles apud mentes auditoꝝ actu fiant intellecte. Similiter phus. 3. de anima ponit aliam ſimilitudinē de intellectu practico ⁊ ſpeculatiuo. qm̄ et ſi ſpeculatiuus vniuerſaliter intelligit: practicus tm̄ intellectus illud vniuerſale particulariter clarificat ⁊ demonſtrat. Vn̄ duplex inqt eſt intellectus. ſcilꝫ practicus ⁊ ſpeculatiuus: qui differunt in modo conſiderandi: qꝛ ſpeculatiuus ſimpliciter conſiderat rem ⁊ vniuerſaliter. practicus vero conſiderat ut res habent eſſe particulariter. Differunt etiā in fine. qꝛ finis ſpeculatiui eſt veritas. finis autē practici eſt opus. hec ibi. Ex predictis igit omnibus ptz ſcđa conditio quā habebit iugiter doctrina noſtra que dicitur conditio claritatis.

De tertia cōditione quā quelibet ſalutifera doctrina reqrit que dicit ꝯditio puritatis

Tertia conditio optima ⁊ excellēs doctrine noſtre ex qua facilime quiſqȝ auditoꝛ ſeu peccatoꝛ ad deū ſe ꝯuerti poterit. dicit conditio puritatis: qꝛ non tm̄ doctrina noſtra ut ſit vtilis. debet eſſe ſubtilis: ⁊ clara: ſed opoꝛtet ꝙ ſit etiam pura: id eſt remota ab omni falſitate. Unde ſm phum Puꝝ dicitur cui nihil contrarium eſt admixtuꝫ. ſicut res dicit pure alba ſeu dulcis que nihil ſecuꝫ habet aut de amaritudine aut de nigredine. Et ideo in hac noſtra doctrina intendo dimittere oēs falſitates. ⁊ inſuꝑ opiniones ſeu rationes negatiuas: pure eni ⁊ ſimpliciter veritates eoꝝ declarabo. dimiſſis oībus falſis ⁊ negatiuis rationibus: quoniā non ſunt de pane lucrando. ſed nec ad ſalutē animaꝝ proficiūt: ſed potius inficiunt veritateꝫ. ꝙ autē ſimpliciter vera doctrina ⁊ precipue in predicando debeat ꝗ ſe abijcere oēm falſitatē ſeu argumenta negatiua. niſi eſſet forte euidēs neceſſitas ⁊ vtilitas tripliciter pꝛobo. Pꝛio auctoꝛitatibus. Scđo ratiōe. Tertio ſimilitudinibus. ¶ Nam philoſophus pꝛimo poſterioꝝ. ait: Affirmatio potioꝛ eſt negatione: quia melioꝛ eſt ſemꝑ demonſtratio que eſt de eſſe: ꝗꝫ que eſt de non eſſe. Et 3. Methaphi. dicit. Magis dicimus illū ſcire qui ſcit rem affirmatiue pꝛout eſt: ꝗꝫ qui ſcit negatiue ꝓut nō eſt. Et primo Elencoꝝ Sapientis inquit opus eſt in vnaquaqȝ re nō mentiri. ſed mētientē potius manifeſtare

¶ Scđo hoc idẽm probo vnica ratione vȝ.
finalitatis. Fundamentũ rationis ponit Cõ
mẽtator ſuper ſcđo phiſicoꝝ.di. Ea que ſunt
ad finem debent eſſe ſimpliciter ſm ordineȝ
finis. patet hec regula. Nam medicina que
datur ad fineȝ ſanitatis. oportet ꝙ habeat ſi
militudinẽ cum ipſa ſanitate: aliter ſi dareť
medicina falſa: ſeu cõtraria fini ſanitatis. ne-
quaq̄ȝ infirmus ſanitatem cõſequereť: ſed po
tius mortẽ. Quo preſuppoſito certũ eſt: ꝙ cũ
finis ſeu beatitudo anime rationalis. ſit veri
tas increata prout tradũt theo. in. 4. diſt. 49
Et ſaluator ipſe Jo. 18. di. Ego ſum via veri
tas: ⁊ vita. Oportȝ ſimiliter ꝙ ipa rationalis
anima ad eundem finẽ pueniat mediãte ve-
ritate. ꝙ ſi aliquãdo eidẽ anime rationali fal
ſitas proponať defacili credit: ⁊ relinquit ve
ritatẽ: ⁊ hoc precipue propter grauitatẽ car-
nis: que magis trahit ⁊ inclinat intellectum
ad bona apparentia: q̄ȝ ad bona vera ⁊ exi-
ſtentia. Sic enim diciť ſapientie. 9. Corpus
quod corrũpitur aggrauat animã: ⁊ depͥmit
terrena inhabitatio ſenſum plurima cogitan
tem. Accidit etiã ꝙ quandoqȝ argumẽta ne
gatiua ſunt fortiora rationibus affirmatiuis
⁊ p ꝯſeq̄ns difficulter p̄t poſtea intellectꝰ cre
dere veritateȝ. Sic enim phus. 8. topicorum
dicit: Nihil enim prohibet: quedã falſa pro-
babiliora eſſe quibuſdã veris. Pretermitto
ꝙ etiã aliquando auditor audiet falſitatẽ: ſeu
partẽ negatiuam. qua audita: aut tedio: aut
neceſſitate ductus ſtatim recedit. Et cũ non
audierit partẽ affirmatiuã adheret in poſteꝝ
falſitati. Cuȝ igitur tales falſitates opponanť
fini ⁊ beatitudini anime rationalis. econtra
vero pura ⁊ ſimplex veritas ſit cõueniens cũ
ipſo fine. Ideo dimiſſis argumẽtis falſis: et
rationibus negatiuis ſimpliciter demõſtra-
bo puram veritateȝ. Pretermitto quoqȝ de
perditione temporis: que fit in allegando ra
tiones falſas. in quo tẽpore poſſent dici mul
te veritates animaȝ in veritate roborantes.
Hoc totũ concludit phus. Cum. 3. de anima
conſulit. di. Intellectus in actu oīno ſe debet
habere ſicut ⁊ res. quia ſicut ſe habet res ad
eſſe ſic ſimpliciter debet habere ad cognoſci
⁊ intelligi. ¶ Tertio hoc idem probo ſimili
tudinibus. Nã philoſophꝰ. 18. de animalibꝰ
ait: Ars ⁊ natura ſemper eijciunt ſuperflua.
Patet primo de arte. Nam ſutor cum acci
pit formã alicuius pſone: ſolum tm̄ pannum
incidit: prout exigit forma ipſius pſone. reli-
quũ vero relinquit cum non ſit neceſſarium.
Similiter ⁊ natura hoc idem facit: qꝛ ſtoma
chus poſtq̄ȝ cibum in ſe ſuſcepit: retinet ſim-
pliciter quod eſt ſibi neceſſariũ: reliquũ vero
tranſmittit ad cetera corporis membra. ꝙ ſi
hoc facit ars: ⁊ natura a fortiori. hoc idẽ de-
bet facere ⁊ obſeruare veritas ſeu doctrina a
ſpiritu ſancto p gratiaȝ in corde predicatoris
infuſa: cum gratia in infinitũ ſit pfectior qua
libet arte atqȝ natura. Et ideo vicioſum eſt
ſupfluitates dicere: aut falſa argumenta al-
legare ſine euidenti neceſſitate ⁊ vtilitate. ex
quo talia animaꝝ ſaluti nõ poſſunt prodeſſe
ſed magis ut dictum eſt obeſſe. di. pho. 8. topi
corũ. Peccatũ inquit eſt oſtendere p longio
ra aliquid: quod poteſt oſtendi p minora. Et
peccatũ eſt fieri p plura: qđ pōt eque bñ fieri
per pauciora. Aliã ſimilitudinẽ habere poſſu
mus: de aīa egreſſa a corpore ⁊ itura ad glo-
riam: que ſi haberet ſolam maculã venialis
culpe: que eſt contraria bonitati increate: que
nihil eſt aliud q̄ȝ increata veritas: quoniã ſm
phm. Verũ ⁊ bonum ꝯuertũtur quia omne
ens verum eſt bonum ⁊ ecõuerſo. Impoſſibi
le eſt talem animã coniũgi cum ipſa veritate
increata: ſine aliq̄ ſatiſfactione penitẽtie im-
plicita: vel explicita. prout aſſerit Ric. in. 4.
di. 16. ar. 5. q. j. in corpore. q. propter qđ dicitur
Apoc. 21. Nihil coinquinatũ intrabit in illđ
nec abhominationẽ faciens. ⁊ de conſe. di. 4.
c. non pōt. dicitur. Non pōt quis vite celeſtis
gratiã acquirere niſi purgatus fuerit ab om
ni ſorde peti. Vt ergo veritas doctrine crea
te ſit conformis veritati increate. oportet ꝙ
ſit ſe mota ab omni falſitate cõtraria. Et ſic
ex predictis omnibꝰ patet conditio tertia do-
ctrine noſtre: que diciť conditio puritatis: q̄ȝ
puritatẽ doctrine: ⁊ conſciẽtie. nobis cõcede-
re dignetur ſaluator noſter Jeſus xps qui cũ
omni puritate viuit ⁊ regnat deus p infinita
ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Feria ſecunda poſt dominicã ſeptuageſi-
me iteꝝ de ꝯditionalitate ſacratiſſime fidei:
ſeu de q̄tuor alijs conditionibus q̄s quelibet
ſalutifera doctrina requirit. Sermo ſecũdꝰ.

Ides tua te ſaluũ fecit. Iteꝝ Luc.
f ſeptimo. Declaratis heſterno die
tribus primis ⁊ optimis conditio
nibus: quas doctrina noſtra iugi-
ter habebit. Ne forte ꝓlixius nimis efficiar

in dictando ⁊ predicando ex qua prolixitate tedium plerumqꝫ mentibus auditoruꝫ generatur: deſtiti a declaratione aliarum quattuor quas in hodierno ſermone diſcrete declarandas reſeruaui: vt ex hoc viſa tota ſimul pfectiõe doctrine noſtre. animus quilibꝫ forti⁹ feruentiuſqꝫ diſponatur ad eam audiẽdam ⁊ ad eam bonis ⁊ ſanctis moribus imitandam: ⁊ vt ordinem ſcientie: q̃ʒ etiaꝫ veluti qd optimũ. tota ſenſibiliuꝫ natura obſeruat. put expreſſe tradit Ar. 2. metha. ⁊. 3. de celo ⁊ mũdo. ⁊. 8. phi. Ad alias requiſitas conditiones venio. Accipe igit̃ q̃rtã cõditionẽ. ſ. medietat̃

¶ De quarta conditione q̃ʒ quelibet ſalutifera doctrina requirit que dicitur cõditio medietatis.

Quarta igitur cõditio optima ⁊ excellens quã iugiter habebit noſtra doctrina ex qua faciliter poterit quiſqꝫ auditor ſeu peccator in merito proficere ⁊ ad deum ſe cõuertere dicit̃ conditio medietatis Ita q̧ ſermones noſtri non ſint nimis prolixi ⁊ longi: ne faſtidium generet: nec inſup nimis breues ne veritates predicande remaneant obſcure: ⁊ indeclarate apud mentes auditoruꝫ: ſed volo in ipſis ſermonibus ſeu predicatione noſtra tenere quoddã mediũ: oẽm vicioſaꝫ extremorũ ſuperfluitatẽ reſeccando quod vtiqꝫ erit valde gratum: vtile atqꝫ ſalutiferum omnibus vobis. hoc enim mediũ requirit q̃libꝫ vera doctrina ad hoc vt ſit ſalutifera: auditoribuſqꝫ pficiat. qð q̃druplr̃ probo. Primo auctoritatibus. Secundo rationib⁹ Tertio ſimilitudinibus. Quarto exemplo. ¶ Primo auctoritatibus. Nam phs. 6. poli. ait. Omnis exceſſus vel defectus reruꝫ: vel nocet: vel nõ proficit. Item. 2. de celo ⁊ mun. ait. Illud quod per paucas rationes acquirit̃ facili⁹ tenet̃: ſꝫ qð p plures acq̃rit̃ difficili⁹ retinet̃. Idẽ quoqꝫ phs i. 2. ſue rethorice ait. Omnis ſermo ſi breuior ſit q̃ʒ oporteat: obſcurat intellectũ: ſi longior: difficilis erit retentiõis. ⁊ diſcipulo obliuionẽ inducet. Idem quoqꝫ 2. Ethicoꝝ. dicit. In omnib⁹ medietas eſt laudanda. extrema autẽ vituperabilia ſunt. Tulius quoqꝫ in p̃io de offi. ait. In pleriſqꝫ rebus mediocritas optima eſt. Deniqꝫ Greg. ſuper Ezeh. ait. Pauca loquenda ſunt: ⁊ fortaſſis: hec vtilius proderunt: quia ſepe alimẽta que minus ſufficiunt auidius ſumuntur. Sic ſi autem cum multa ferre non valet verbum exhortationis vel increpationis lõgius trahimus auditorẽ noſtrũ ad faſtidium ducimus. hec ille. ¶ Secundo hoc idẽ probo duplici ratione. Primo ratione virtuoſitatis. Secundo rõne perfectibilitatis. ¶ Primo probo ratione virtuoſitatis. Fundamentũ rationis ponit phs. 2. Ethicoruꝫ. di. Virtus eſt ſimpliciter habitus electiuus imediate conſiſtens. quo ad nos. determinata ⁊ vt vtiqꝫ ſapiens determinabit. hec ibi. patet hec regula. Naꝫ cum auaritia que pro ſe omnia vult tenere: ⁊ prodigalitas que omnia vult indiſcrete effundere: ſint quedam extrema medium egredientia: ideo inter vitia computantur. Liberalitas autem que medium tenet: dum partem pro ſe retinet: ⁊ partem effundit: optima virtus eſſe cenſetur. Quo preſuppoſito: certuꝫ eſt: q̧ ſi doctrina ſeu predicatio noſtra ſit nimis longa. prolixa ſeu breuis: cum mediuꝫ egrediatur: nequaq̃ʒ erit virtuoſa ⁊ per conſequens non poterit bonificare animam: ſeu pficere. Ecõtra ſi mediũ teneat vtiqꝫ virtuoſa erit. Et⁹ propter hoc auditores recipient perfectionẽ ſue bonitat̃. dicẽte pho. 2. Eth. Virtus eſt habitus qui habẽtem perficit: ⁊ opus eius bonum reddit. ¶ Secũdo hoc idem probo rõne perfectibilitatis. Fundamentum rationis eſt vniuerſaliter omnium Theo. ſcꝫ q̧ Gratia diuina eſt perfectior natura. eo q̧ naturam perficit. Patet hec regula. Nam anima rationalis p naturã eſt minus nobilis. q̃ʒ ſit quilibet angelus. di. pphꝫa. Minuiſti eũ paulo minus ab angelis: ſed tamen per gratiã dei nobilior fit ipo lucifero ⁊ ceteris angelis dãnatis. Quo preſuppoſito: certũ eſt. q̧ natura proijcit a ſe omnia ſupflua tanq̃ʒ vana ⁊ inutilia. di. pho. 3. de anima. Natura inquit non agit fruſtra. nec deficit in neceſſarijs: nec abundat in ſupfluis. hec ibi. Qð ſi hoc natura facit: a fortiori hec facere debet doctrina: q procedit a ſpũs ſancti gratia: aliter ſequeret̃ q̧ gratia dei eſſet iperfectior natura: qð vtiqꝫ vicioſum eſſet. ¶ Tertio deniqꝫ probo idem ſimilitudinibus. Nã videmus q̧ nimia abũdantia cibi ⁊ potus ſeu defectus corrumpit fortitudinẽ ſui organi vt di. philoſop⁹. 2. Ethicorũ. Ergo a ſimili: ſi doctrina ſeu predicatio habeat defectum beatitudinis ſeu habundantiam nimie prolixitatis. vtiqꝫ intellectuaꝫ potentiam que eſt organũ ipꝫ. ſ. anime corrũpet Quod bene confirmat Jo. os auri de cõſec.

di. 5. c. Nihil. Fames: inquit: in paucis die-
bus aufert hominẽ ⁊ liberat eum ex hac vita
penali. exceſſus vero ciboꝝ ꝯſumit ⁊ cõputre
ſcere facit corpus humanũ. ⁊ macerat egritu
dine diurna: ⁊ tunc cum morte crudeli conſu
mit. hec ille. Alia ſimilitudo habetur de me-
dico corporali: qui ſi dederit medicinaz egro
to aut nimis acutam: aut nimis defectuoſaz
eum occidit. hoc idem facit predicator in pre-
dicatione ſua ſpiritualiter: quod ille corpora-
liter facit. Aliam ſimilitudinem põit Ariſto.
de medio diuitũ ⁊ pauperũ: in quo cõſiſtit ꝑ-
fectio dicens. 4. poli. In omni ciuitate ſunt
multe ſpecies hominũ. i. diuites. pauperes. ⁊
mediocres. inter quos mediocres ſunt opti-
mi: quia medium ſemper eſt optimuz. hec ibi
Idem ibidẽ ait. Optimi ſunt mediocres ci-
ues in ciuitate: quia ipſi non deſiderant alie-
na: ſicut pauperes: nec per inuidiam diuitum
ſubſtantiaz deſiderant: ergo: nec inſidias pa-
ciũtur nec fraudes ferunt: vnde ſemper ſine
periculo viuũt. hec ille. Hanc medij laudabi
lem ⁊ optimã virtutem. Salomon petebat a
dño cum. Prouer. 30. dicit. Mendicitatez et
diuitias ne dederis mihi. Sed tribue tm̃ vi-
ctui meo neceſſaria. ne forte ſaciatus illiciar
ad negandum: ⁊ dicam quis eſt domin⁹: aut
egeſtate compulſus furer ⁊ ꝑiurẽ nomen dei
mei. hec ibi. Ex predictis ergo ſimilitudinib⁹
patet: qualiter tam in doctrina ſacra q̃ȝ in ce
teris virtutibus moralibus: mediũ tanq̃ȝ lau
dabile debet obſeruari. ¶ Quarto poſtremo
hoc idem probo vnico exemplo. vȝ domini
noſtri ieſu xp̃i. qui in actibus ſuis medium
tãq̃ȝ optimũ ⁊ laudabile ſeruauit. ¶ Pri-
mo in natiuitate ſua: quia natus eſt in me-
dio terre habitabilis: ⁊ iacuit in medio duo-
ruȝ animaliũ: vȝ bouis ⁊ aſini. de quo medio
prophetauerat Abacuch. 3. c. di. In medio
duorum animaliũ cognoſceris. Et Yſa. pmo
de hoc medio dicit. Cognouit bos poſſeſſorẽ
ſuum. ſ. xp̃m: ⁊ aſinus preſepe domini ſui. In
hoc docens nos xp̃s tenere mediũ circa pru
dentiã: cuius extrema ſunt fatuitas vel groſ-
ſities: que per aſinum ⁊ doloſitas que ꝑ bo-
uem que eſt corrupta ſignificatur: de quo etiã
medio tenẽdo. j. pe. 3. dicitur. Quaſi modo ge
niti infantes. ꝑ innocentiã rationales contra
fatuitatem ſine dolo. ſ. malitie ⁊ doloſitatis.
Lac. ſcȝ prudentie concupiſcit. vt in eo creſca
tis in ſalutem. ¶ Secundo tenuit xp̃s medi-
um in templo euȝ voluit ſedere in medio do
ctoꝝ. de quo medio Luc. 2. dicitur. Inuene
runt eum in medio doctorum: audientẽ eos:
⁊ interrogantem. Quo exemplo docuit xp̃us
nos tenere medium circa iuſtitiam: cuius ex
trema ſunt crudelitas: ⁊ remiſſio. propter qđ
in figura. vt habet Luc. 10. Samaritanus in
fudit oleum contra crudelitatẽ. ⁊ vinuȝ quod
eſt valde acutũ ⁊ penetratiuũ: ⁊ ſanauit inte-
gre hominem a latronibus plagatum: ⁊ ſemi
uiuũ relictum. hoc mediũ iuſtitie tangit Sa-
lomon Prouer. 8. dicẽs. In vijs iuſtitie am
bulo: ⁊ in medio ſemitarum iudicij. ¶ Tertio
tenuit xp̃s medium dũ ambulat per mediuȝ
iudeorum de quo medio Luc. 3. dicit. Jeſus
autem tranſiens per medium illorum ibat.
Quo exemplo docuit nos xp̃s debere tene-
re medium circa fortitudinem cuius extrema
ſunt puſillanimitas: ⁊ temeritas. Ipſe enim
non puſillanimiter timuit nec etiam iudeos
impegit: ⁊ ſic ſecure tranſiuit ſine ipſorum iu
deorum ⁊ ſuiipſius leſione. hoc medium Da
uid tenebat cum dicebat. Expectabam eum
qui ſaluum me fecit: a puſillanimitate ſpiri-
tus ⁊ tempeſtate: de quo optimo medio in fi
gura Dan. 3. dicit. Fecit deus medium for-
nacis: quaſi ventum roris flantem. ¶ Quar-
to xp̃s tenuit medium pendens in medio la-
tronum. de quo medio Jo. 19. dicitur. Jeſus
baiulans ſibi crucem: exiuit in eum qui dicit
caluarie locum: ibiq; eum crucifixerunt: ⁊ cũ
eo alios duos. hinc ⁊ inde medium autem Je
ſum. hec ibi. Quo exemplo docuit nos ieſus
tenere medium circa temꝑantiam: cuius ex
trema ſunt nimia cura per ſiniſtrum latro-
nem. ⁊ nimia maceratio quod per dextrum
ſignificatur. ¶ Quito deniq; xp̃s tenuit me-
dium: dum ſtetit in medio diſcipulorum ſuo
rum. de quo medio dicit Joan. 20. Cum ſero
eſſet die illa vna ſabbatorum: ⁊ fores eſſent
clauſe vbi erant diſcipuli congregati: pro-
pter metuȝ iudeorum. venit Jeſus ⁊ ſtetit in
medio diſcipulorum: ⁊ dixit eis. Pax vobis
hec ibi. Quo exemplo docuit nos xp̃s debe-
re tenere medium circa dilectionem omniũ
⁊ non diligere vnum ſicut filium: alterum ve
ro ſicut filiaſtrum: cuius extrema ſunt nimia
⁊ inordinata vel pauca dilectio. ſeu docuit
nos xp̃us in hoc debere tenere mediuȝ circa
cõuerſationem: cuius extrema ſunt ſingulari
tas ⁊ tumultuoſitas, vt nec homo a communi

tate ſe ſeparet:nec etiam tumultibus ſecularibus ſe implicet. Nec etiaꝫ facere ſicut guelfi:qui non conuerſantur cum gebelinis. Nec ecõuerſo. Sꝫ iter iſtos ſi tutus vult viuẽ medium debet tenere. Quod medium tenebat Dauit cum.3.Re.3.dicebat. Habitauit ſeruus tu⁹ ſemper in medio populi tui quẽ elegiſti. Ex predictis auctoritatibus ratione ſimilitudinib⁹ ⁊ exemplo patet quarta cõditio ꝙꝫ habebit iugiter doctrina noſtra que dicit conditio medietatis.

¶ De quinta conditione ꝙꝫ quelibet ſalutifera doctrina requirit que dicit conditio diuerſitatis.

Quinta conditio optima ⁊ excellens quam iugiter habebit doctrina noſtra:ex qua faciliter poterit quiſqꝫ ⁊ in merito proficere:⁊ ad deum ſeu ad penitentiam ſe conuerti dicitur conditio diuerſitatis. Pro eo ꝙ non tm̄ veritatem vnius rei declarabit:ſed veritatem diuerſarum rerum Immo ⁊ plerunqꝫ eadem regula phiſica ad diuerſas res acommodabitur : vt propter hoc potentia intellectiua auditoris:delectabilius proficiat in auditione talis doctrine: ⁊ ꝙ doctrina ſalutifera debeat ſe extendere ad diuerſas materias:ſeu ad diuerſas veritates tripliciter.

Primo auctoritatibus.
Secundo ratione.
Tertio diſtinctione.

¶ Primo ergo auctoritatibus. Nam probat Grego.in prologo ſuper Ezechielem dicens. Duꝫ cogito ꝙ ſepe inter quotidianas delitias etiam viliores cibi ſuauiter ſapiunt ideo minima ⁊ viliora legenti plerumqꝫ propono. ¶ Item inappologia ait. Similitudo rerum aliquando moleſtat varietas vero faſtidium tollit. Item Caſſodorus lib.7.ait. Nemo dubitat homines ex varietate ſuauiter recreari:quia in cõtinuatis magnum conſtat eſſe faſtidium: dulcedo mellis ſi aſſidue ſumatur omnibus perhorreſcit.hec ille. Deniqꝫ Tulius in primo li.veteris rethorice ait Variare orationem magnopere oportebit. Nam in omnibus rebus ſimilitudo ſocietatis eſt mater. ¶ Secundo hoc idem probo ratione perfectionis. Fundamentũ rationis ponit phus.12.methaphiſice.di. Diuerſitas ſpecierum eſt ad decoreꝫ ⁊ perfectionem totius vniuerſi. patet hec regula. Nam ſi mundus eſſet plenus ſolis lilijs:ſeu ſolo genere liliorũ vtiqꝫ potentiam viſiuam aliquantulum delectaret. Sed dum plenus eſt diuerſitate florum: vtputa liliorum roſarum : violarum: ⁊ huiuſmodi.magis potentiam viſiuam perficit ac ceteros ſenſus delectat.hec idem exemplifica de varietate ciborum:erga potentiam guſtus:⁊ de varietate inſtrumentorũ erga potentiam auditus. Quo preſuppoſito certum eſt ꝙ ſi cognitio vnius veritatis potentiam intellectiuam perficit ⁊ delectat:multomagis ipſam perficit ⁊ delectabit diuerſitas multarum varietatum.ꝙꝫ vtiqꝫ regulaꝫ iugiter chriſto ſeruabo. ¶ Tertio inſuper probo idem diſtinctione. Nam Tho. prima parte ſumme. q.j.arti.10.in corpore.q. dicit. Cum queritur an ſacra ſcriptura:ſeu doctrina etiaꝫ ſub vna littera debeat habere plures ſenſus ⁊ ſignificatiões. Rñdeo ꝙ ſic:quia Auctor ſacre ſcripture eſt deus.in cuius poteſtate eſt vt nõ ſolum voces ad ſignificandum accõmodet: ꝙ etiam homo facere poteſt. Sed etiam res ipſas:⁊ ideo cum in omnibus ſciẽtijs voces ſignificent:hoc habet propriũ iſta ſciẽtia.ꝙ ipſe res ſignificate ꝑ voces etiã ſignificãt aliꝗ. Illa ergo prima ſignificatio qua voces ſignificant res ptm ad primũ ſenſuꝫ ꝗ eſt ſenſus hyſtorie vel litteralis. Illa vero ſignificatio ꝗ res ſignificate per voces.iteruꝫ res alias ſigt dr̄ ſenſus ſpũalis:ꝗ ſupra litteralem fundat ⁊ eũ ſupponit.hic autẽ ſenſus ſpũalis tripharie diuidit. Sicut eni dicit Apo.ad Hebreos.7. Lex vetus figura eſt noue legis:⁊ ipſa noua lex.vt Dyoni.di.in eccl.hierarch. Eſt figura future glie. In noua etiaꝫ lege ea ꝗ in capite geſta ſunt figura ſunt eorũ ꝗ agere debemus nos. Scdm ergo ꝙ ea ꝗ ſunt legis veteris ſignificãt ea ꝗ ſunt noue legis:ẽ ſenſus allegoricus. Scdm ea vero ꝗ in xpo ſunt facta.vel in his ꝗ ꝑ xpm ſunt facta:ſũt figura eoꝝ que nos agere debem⁹ ⁊ ẽ ſenſus moral. Prout vero ſignificãt ea ꝗ ſunt in eterna glia ẽ ſenſus Anagogicus. Quia vero ſẽſus litteralis eſt quẽ auctor intendit. Auctor autẽ ſacre ſcripture eſt deus:ꝗ oia ſuo intellectu cõprehẽdit ideo nõ eſt incõueniẽs.vt Aug.dicit.12.cõfeſ. Si etiã ſm vniuerſalẽ ſenſum in vna littera ſacre ſcripture plures ſunt ſenſus. hec Tho. ad litteram. Quã Tho. ſententiã phs etiam cõfirmat.dũ.2.poſteriorũ dicit. Demonſtrari poteſt optime id eſt ꝑ plures cãs ⁊ ecõuerſo.

Et Cōmentator ſuper.5.phiſy. ait. Non eſt inconueniens ſed valde congruum.q idez ſe extēdat ad diuerſa. Dic exempli gratia. Videmus q faber cum vno maleo facit diuerſa instrumenta:vt puta gladiū.lanceā. ligonē ꝛ hmōi:que omnia ſunt ad decorem ꝛ perfectionem ꝛ vtilitatem totius vniuerſi. Sic a ſimili dico q predicator debꝫ predicare res diuerſas.lꝫ aliquādo eaſdē res diuerſas ponat ſub titulo ꝛ noīe vnius tractatus. Et inſuper eandem auctoritatez ſeu regulam phīcam dꝫ accōmodare ad diuerſas veritates: que oīa ſunt demōſtratiua magne perfectiōis. Hūc modum.ſ.predicandi diuerſa. Ego iugiter obſeruabo licet quadrageſimale noſtrum ſub titulo xpiane fidei ſimpliciter ponatur. Ex predictis ergo patet cōditio hec:quā nr̄a doctrina habebit:que dicitur conditio diuerſitatis.

¶De ſexta ꝯditiōe q̄ꝫ q̄libet ſalutifera doctrina requirit:que dicitur cōditio vigoroſitatis.

Sexta conditio in ordine optima ꝛ excellens doctrine noſtre dicitur conditio vigoroſitatis: quia ipſa erit valde potens:ꝛ valde vigoroſa ad inducendum ad virtutes ꝛ virtuoſas operationes:ꝛ etiam ad remouendum ab omnibus vitijs atqꝫ peccatis. Certum eſt eni q quilibet intellectus naturaliter appetit certificari de rebus ꝛ veritatibus quātuꝫ poteſt. Propter q phs.j.phiſy. dicit. Certitudo in omnibus intantū querenda eſt quātum recipit natura rei. Et.j.ethico. ait. Certitudinem nō oportet in omnibus ſimiliter expetere:ſed in ſingulis ſm ſubiectaꝫ materiaꝫ:ꝛ in tantū quantum eſt propriū doctrine.hec ibi. Talis autem certitudo ꝛ ſi habeatur per auctoritatem ꝛ exempla:tamē vehementius per rationes naturales acquirit: vnde ſola naturalis ratio preualet in fortitudine ꝛ vigore omnibus auctoritatibus mundi. Vt igitur doctrina noſtra ſit vigoroſa nō tm̄ auctoritatibus ꝛ exemplis:ſed iugiter fortiſſime etiam naturalibus rationibus ipſam roborabo. Ad qd faciendū triplicitur cogor.

Primo auctoritatibus.
Secundo ratione.
Tertio ſimilitudine.

Probo ergo auctoritatibus q cogor ſic procedere. Nam phs.j.methe.ait. Hi recte docent:q cauſas de ſingulis reddunt. Et.3.ethi. dicit. Bonus ſingula rationibus probat ꝛ iudicat. Et.4.phiſy.dic.q pulcherrime demonſtratur:optimum ꝛ delectabile eſt. Et.7.ethi. dicit. Non oportet ſolum dicere verum:ſed etiam oportet cauſam veri vel falſi aſſignare Et.2.metha.dicit. Verum neſcimus ſine cā ꝛ ratione. Et.3.metha.ait. Veritatem querētes ſine demonſtratione ſūt ſimiles ignorantibus quo ire debeant. Deniqꝫ Tulius lib.3. de tuſculanis.q.ait. Sapiens animus ita ſp eſt affectus: vt in vna quaqꝫ re ratione vtaf.

¶ Scdo h idem ꝓbo vnica rōe:vꝫ perfectionis. Fundamentū rōnis ponit phs.5. meth. dicēs. Perfectuꝫ tunc eſt vnūqdqꝫ:ꝛ omnis ſubſtātia perfecta:qn̄ ſm ſpēm proprie virtutis:nulla pars deficit.hec ibi.patet hec regla. Nam domus tunc ſimpliciter ē perfecta qn̄ hec tria ſimpliciter habet.vꝫ fundamentum tectum:parietes: cui ſi vna harum partium deficeret:vtiqꝫ domus imperfecta eēt. Quo preſuppoſito:certum eſt q a ſimili tunc veritas dicitur perfecte eſſe probata qn̄ eſt munita auctoritate ꝛ exemplo:ſed precipue ratione que ratio ſi deficeret:dum ſit perfectior ꝛ potentior omni auctoritate ceteris parib⁹ vtiqꝫ doctrina ſeu predicatio aliqualiter imperfecta eſſet. Vt igitur doctrina noſtra ſit perfecta:cōmuniter auctoritatib⁹ ꝛ exemplis etiaꝫ validis rationibus vtar. Nihil enim vt dicit phs.j.de celo ꝛ mūdo. Simpliciter eſt perfectum vbi trinitas. Et vltra hoc intendo potius vti ratiōe q̄ꝫ auctoritate:qm̄ potētia itellectiua ſemper cogitur ab obiecto veritatis: ꝛ per cōſequēs quaſi cogit:ꝛ ſi libera ſit ipſaꝫ voluntatem ad id amandum qd intellectus cogitur credere. ¶ Tertio deniqꝫ ꝓbo ſimilitudine q doctrina vt ſit autētica maxime indiget rōne:quā ſimilitudinē colligo a Cōmētatore ſemper.2.de anima.ſicut color ait non eſt viſibilis ſine lumine:ſic nec verum eſt viſibile ſine ratione.h ibi. Et ſic ex predictis auctoritatibus ratione atqꝫ ſimilitudine.hec ſexta conditio.

¶De ſeptima conditione q̄ꝫ quelibet ſalutifera doctrina requirit que dicitur cōditio charitatis.

Septima conditio ꝛ vltima optima ꝛ excellens doctrine noſtre dicitur cōditio charitatis. Non eniꝫ tm̄ ꝑdicatio mea ſeu doctrina:ſupradictas conditiōes habebit:ſed potiſſime volo q habeat i ſe charitatē. Non enim volo predicare propter cupiditateꝫ pecunie:fame:honore: humane lau

ctis ꝛ hmõi:ſed ſimplr̃ predicabo ꝓpter amorem dei:ꝛ propter caritatē ꝛ ſalutem ꝓximoruꝫ:ꝙ ſi aliter facerem nequaꝙ̃ vtiliter ꝛ fructuoſe predicarē.ꝙ aũt doctrina ꝛ predicatio ad hoc ꝙ ſit fructifera erigat caritatē triplici ꝓbo. Primo auctib⁹. Scdo rõe. Tertio exēplo. ¶ Primo ꝓbo auctoritatib⁹. Nam glo.ſup illa verba ꝓphe. Docebo iniquos vias tuas ꝛ impij ad te cõuertent̃ ait. Vana ē doctrina predicatoris ſi non fuerit ſuccenſa igne diuini amoris. Et Grego. ait. Lingua predicatoris inuanū laborat ſi ardore ꝛ flāma caritatis ignita non fuerit. Et apoſtolus i.corint. 13. Si linguis hoium loquar ꝛ angelorum.caritatē aũt non habeā.fact⁹.ſ.ve.eſ.ſo.ſ.cimb.tiniens. ¶ Scdo hoc idem ꝓbo vnica rõne:vꝫ aſſimilationis. Fundamētuꝫ rõnis ponit phs.i.de generatione ꝛ corrup.di. Agens agit i patiens trahendo ipſũ i ſuam nām:pꝫ hec regula. Nam ignis ꝯiunct⁹ cuꝫ ferro ferrū calefacit:ꝛ inſuper ipſū rubeſcere facit. Et ecõtra:ſi carbo mortu⁹ ponatur apd ferrū:nunꝙ̃ facit eū rubeū ꝛ calidum. Quo preſuppoſito certuꝫ ē ꝙ ſi predicator in ſe hꝫ caritateꝫ:de facili põt cū doctrina ſua calefacere peccatores ſeu auditores:caritate ꝛ igne diuini amoris.ecõtra vero ſi predicator non habeat caritatē:velut carbo mortu⁹ nequaꝙ̃ poterit peccatores cõiter cõuertere:aut ad caritatem reducere. Vñ vulgare ꝓuerbiuꝫ eſt Non po altri bruſare o reſcaldare. chi i ſe ñ bruſa o arde. Et ideo videmus ꝑ experiētiaꝫ ꝙ magis fructificat vnus predicator idiota q̇ predicat ex caritate q̃ꝫ vn⁹ maxi⁹ Theolo⁹. ꝛ litteratus q̇ predicat ex humana laude vel cupiditate. ¶ Tertio deniqꝫ ꝓbo exēplo Helie ꝓphe. de quo eccle.48.dicitur. Surrexit Helias quaſi ignis:ꝛ verbū eius quaſi facula ardebat.ſ.corda ipm audientiū. Et i ſignū ꝙ doctrina ad hoc ꝙ ſit fructifera debeat fieri ex caritate.legit̃ actuuꝫ.2.c.ꝙ ſpũs ſanctus datus ē aplis in linguis igneis:vt.ſ.poſſent ignire ꝛ calefacere corda auditoruꝫ igne diuini amoris ꝛ caritatis. Et ꝓpter h̄ habet̃ ibidē ꝙ ſtatim vt acceperūt Apl̄i ſp.ſan.in linguis igneis:illa die Petro predicāte in vno ſermone ꝯuerſi ſunt circiter tria milia viroꝝ ac mulieꝝ.bene ergo ꝓbaui ꝙ noſtra doctrina dꝫ habere caritatē que eſt ſeptima ꝛ vltia conditio. ¶ Ex predictis ergo ſeptem conditionibus quas iugiter intēdo obſeruare i noſtris predicationibus atqꝫ doctrina:patet q̇liter qſqꝫ poterit faciliter:ꝛ remiſſionē peccatorum ꝛ diuinam grām in hac quadrageſima ſuſcipere:quā vobis ꝛ mihi donare dignetur dñs nr̃ ieſus xp̄us:q̇ cū p̄re ꝛ ſpũ ſcõ ꝛc.

¶ Feria tertia poſt dñicam ſeptuageſime de ſcdo reſpectu quo habetur firma fides ꝛ ſpes de gratia ꝛ ſalute audientiuꝫ doctrinam ſacraꝫ ſermo tertius.

Fides tua te ſaluū fecit. Luc.7. Demonſtrato heſterno die pmo reſpectu quo ſpem firmā habeo:ꝛ etiā vos habere poteſtis de ſalute veſtra.h̄ mane in p̄ſenti ſermone habeo demonſtrare ſcdꝫ reſpectum per quē habeo eandē ſpem qui dr̃ reſpectus veſtre diſpõnis. Ante cuius declarationē occurrit mihi loco ꝓhemij vna nālis ꝛ vera ſnia phi.2.phiſy.dicentis. Ois res ad finē aliquē ordinata nāliter ipm deſiderat: pꝫ hec regula. Nam qꝛ potentia nutritiua ordinata eſt ad actū generādi:ideo nāliter vt hr̃ 2.de aia.illum deſiderat. Silr̃ qꝛ potentia viſiua ꝛ auditiua ordinate ſunt ad videnduꝫ ꝛ audiendū.hinc ē ꝙ illum actuꝫ nāliter deſiderant. Silr̃ qꝛ potentia volitiua ordinata ē ad bonū:ideo nāliter illud deſiderat. Oia.n. vt dicit phs.i.ethi. Bonū nāliter appetunt Et bonū nāliter ē oib⁹ diligibile. Silr̃ qꝛ mā ordinata eſt ad formā:ideo vt dicit̃.i.phi. Ois mā appetit formā:ergo a ſili:qꝛ potentia itellectiua ordinata ē ad intelligendū:ideo nālr̃ deſiderat illuꝫ actū.dicente pho in principio methaphi. Oēs hoies nā.i.per nām ſeu nālr̃ ſcire deſiderāt. Rō aũt potiſſima quare q̇libet potentia appetit ſuuꝫ actū ꝛ finē eſt:quia quelibet potentia pficitur ꝑ ſuū actū:ſeu recipit pfectionē maximā in ſuo actu:ſicut ocul⁹ pficitur videndo:auris audiēdo:ꝛ hmõi. Et confirmās phs.9.metha.ait. Actus eſt finis ꝛ pfectio ipſius potentie. Non eni videt qs vt viſum hēat. Sed econuerſo:viſum hꝫ vt videat.h̄.ibi. Et etiā.9.metha.ait. Actus eſt melior potentia in bonis: in malis aũt econuerſo. Et ideꝫ dicit. Actus magis facit intelligere q̃ꝫ potentia. Et.i.metha. Finis eſt bonum vniuſcuiuſqꝫ rei.ꝛ vniuerſaliter ē qd optimū ꝛ pfectum in omni natura.hec ibi. Quibus premiſſis:dico ꝙ lꝫ quelibꝫ potētia:ꝛ p̄cipue

intellectiua appetat ſuum finem ꝛ actuz tā𝔮ꝫ
quēdā ipſius ꝑfectionem:tñ nulla potētia fi-
nem deſideratum conſequi poteſt niſi prius
habeat preuias diſpoſitiones ꝛ preparatiōes
ad ipſum finem conſequēduz:qm̄ finis vt di
citur.2.phiſy.naturaliter imponit neceſſitatez
omnibus his que ſunt ad finez. Et propterea
𝔮ꝫuis potentia intellectiua cuiſlibet hois na-
turaliter appetat ſcire ꝛ cognoſcere diuerſas
veritates:quibus cognitis rationalis anima
faciliter conſequitur gratiam dei:ſalutem ꝓ-
priam:atqꝫ gloriam ſempiternam:tamē do-
ctrinam ipſam ex qua intellectus veritates
ſue ſalutis percipit ꝛ cognoſcit:nequa𝔮ꝫ acq-
rere poteſt ſine aliq̄ debita diſpoſitiōe atqꝫ ꝓ
paratione que omnino neceſſaria eſt ad quē
libet finem cōſequendum:ꝛ precipue ad hoc
ꝙ noſtram recipiat doctrinam ſalutarem qᷓ
probo. Primo auctoritatibus. Scd̄o rō-
ne. Tertio diſtinctiōe. ¶ Prio ꝓbo auctori
tatibus. Nam phs.2.de aīa. dicit. Actus acti
uorum ſunt in patiente bene diſpoſito. Et
Plato in thimeo. Forme dantur ſimpliciter
ſm̄ diſpoſitionem ipſius materie. Et ſanct⁹
Bonauentura in prohemio primi ſententiaꝝ
ait. Omnis perfectio.i.forma perficiens. pre
ſupponit ſuū perfectibile.i.ſubiectum eſſe di-
ſpoſitum. Deniqꝫ phs.9.ethi.ait. Ad hoc ꝙ
doctrina deſcendat,ꝛ efficaciam habeat i au
ditionem:oportet aīam auditoris omnino eē
bene diſpoſitā ꝛ preparatā:ſicut terra ante𝔮ꝫ
ſemen mittatur in ea. Et.2.de anima dicitur
Duri carne inepti ſunt mente:molles autez
carne bene apti ſunt. ¶ Scd̄o h̄ idem pro-
bo vnica ratione:videlicet argumentationis.
Fundamentum rationis habetur.2.topſcoꝝ.
Si de quo minus videt̄ ineſſe ꝛ ineſt:ḡ ꝛ de
quo magis.patet hec regula. Nam ſi miles
poteſt expugnare caſtrum:a fortiori ꝯdomin⁹
qui eſt eo potentior. Et ſi vnus pauper poteſt
dare decem ducatos:a fortiori poterit dare
ditior ipſo. Quo preſuppoſito: certum eſt ꝙ
ars ꝛ natura ante𝔮ꝫ tribuant formaz ſeu per
fectionem alicui materie:prius requirunt ꝙ
materia ſit diſpoſita.patet de arte. Nam for
ma ſigilli non iprimitur cere niſi prius fue-
rit mollificata. Item natura hoc idem facit:
quia campus ſeu ager non fructificat niſi pri
us fuerit cultiuatus ꝛ diſpoſitus:dicēte Boe
tio metro.j.tertij lib. Qui ſerere ingeniuz vo
let agrum liberat arua prius fructibus. Fal-
ce rubos filicemqꝫ reſecat:vt noua fruge gra
uis ceres eat.hec ille. Sed clarum eſt ꝙ grā
diuina infundenda anime mediante doctri-
na:eſt nobilior ꝛ perfectior incomparabiliter
omni arte atqꝫ natura:ergo per conſequens
maiorem requirit in anima diſpoſitionem:
dicente Tho.ſcd̄a ſcd̄e.q.j.arti.6. Operatio
gratie cum nobilior ſit natura:non minus ſꝫ
magis ordinate procedit 𝔮ꝫ operatio nature.
Quod totum confirmans Tulius in li.tuſcu
lanarum queſtionum ait. Vt ager 𝔮ꝫuis fer
tilis ſine cultura fructuoſus eſſe non poteſt:
ſic nec ſine diſpoſita doctrina ſalut̄ animus
recipiat. ¶ Tertio h̄ idem Probo di. beati
Tho.j.2.q.iiz.art.2.in corpore.q.di. Cum que
ritur an ad ſuſcipiendum doctrinam ſacram
ꝛ per conſequens diuinam gratiam requira
tur aliqua diſpoſitio in homine peccatore.
Reſpondeo ꝙ gratia dupliciter accipitur.vl̄
pro habitu.vel habituale dono dei. ſcd̄o pro
auxilio dei vel ipſum diuinum auxilium mo
uens animam ad bonū. Primo mō accipi-
endo gratiam:ad gratiaz exigitur aliqua pre
paratio gratie:que eſt quedam forma accidē
talis:quia nulla forma imprimit̄ niſi ī mate-
ria diſpoſita. Sed loquamur de gratia ſm̄
qᷓ ſignificat auxilium dei mouētis ad bonū
ſic nulla preparatio requiritur ex parte ho-
minis preueniens diuinum auxilium. Sed
potius quecunqꝫ preparatio in homine eſſe
poteſt:eſt ex auxilio dei mouentis animam
ad bonum. Et ſm̄ h̄ ipſe bonus motus li.ar.
quo quiſqꝫ preparatur ad bonum gratie ſu-
ſcipiēdum eſt actus li.ar.moti a deo:ꝛ quātū
ad h̄ dicitur homo preparare animū.ꝙ ē ꝓn
cipaliter a deo mouente liberuz arbitriū.ꝛ ſꝫ
h̄ dicitur a deo voluntas hominis preparari
ꝛ a dn̄o greſſus hominis dirigi. ¶ Ex ꝓdict̄
igitur auctoritatibus rōne ꝛ diſtinctiōe patꝫ
qualiter ad doctrinā ſalutiferam audiendaz
reqritur aliqua diſpoſitio preuia: ꝛ ſi queris
que ſit illa. Rn̄deo ꝙ pro nunc ſunt ſeptem
diſpoſitiones neceſſarie ad ſuſcipiendum vti
liter doctrinā ſalutiferam. Quarū prima dr̄
diſpō acceſſiōis. Scd̄a dicit̄ diſpō feſtina-
tionis. Tertia dicit̄ diſpoſitio cōtinuatiōis.
Quarta dicit̄ diſpō attentionis. Quinta
dicit̄ diſpō creditiōis. Sexta dicit̄ diſpō ſu-
ſceptiōis. Septima dicit̄ diſpō executionis
¶ Prima diſpō ex qua acqrit̄ ſalutaris do-
ctrīa ꝛ per ꝯñs diuina gratia ꝛ eterna gloria

diciť diſpoſitio acceſſionis. Experientia te∫te videmus: ꝙ q̄cūqȝ vult adiſcere ſeu acq̄rē aliquā artē ſeu vanam ⁊ mundanā ſapientiam neceſſe eſt ꝙ vadat: vt videat: vt audiat magiſtrum illius artis: ſeu doctorem illius ſciētie. aliter nec artē illā: nec ſcientiā vnq̄ȝ adiſcere poſſet. A ſimili oȝ facere eū q vult doctrinaȝ veritatis: ⁊ per ꝯñs diuinam grām acq̄rē: ſeu magnitudinē ⁊ turpitudinem ſuorū peccatoꝝ intelligere: qm̄ oȝ vt actualiter accedat ad audiendū doctorē: ⁊ precipue predicatorē ipſius veritatis: qm̄ ex tali auditione illius doctrine faciliter q̄ſqȝ adiſcet ea per que ⁊ peccata dimittuntur ⁊ diuina grā ſeu eterna ſalus acq̄ritur. Et ꝙ neceſſe ſit actualiter accedere ad audiendum doctrinā predicatiōis. ꝓbo ſexu pliciter. Primo auctoritatibꝰ. Scḋo rōe. Tertio diſtinctiōe. Quarto ſimilitudine. Quinto figura. Sexto exemplo. ¶ Primo auctibus. Nam apoſtolus ad Ro. 10. inq̄uit. Omnis quicūqȝ inuocauerit nomē dñi ſaluꝰ erit: qūo ergo inuocabūt eum in quē non crediderunt? Aut qūo credent ei quē non audierunt? qūo audient ſine predicante? qūo vero predicabunt niſi mittantur: ſicut ſcriptum eſt q̄ȝ ſpecioſi pedes euangelizantiū pacem: euāgelizantiū bona: ſed non oēs obediunt euangelio. Iſaias enim dicit. Dñe qs credit auditui noſtro? ergo fides ex auditu: auditus autē per verbum xpi: ſed dico: nunqd nō audierūt Et q̄dē in o. t. ex. ſo. eo. ⁊ in fi. or. terre ver. eo. h ibi. Item ab hebreos. 4. ait. Viuus eſt enim ſermo dei ⁊ efficax: ⁊ penetrabilior oī gladio ancipiti: ⁊ pertingens vſqȝ ad diuiſionē aīe ⁊ ſpūs. Item Jac. j. dicitur. In manſuetudine ſuſcipite inſitum verbuȝ qḋ pōt ſaluare aīas veſtras. Tulius etiā lib. 3. ꝑme rethorice dic. Hi maxime dociles ſunt qui attētiſſime parati ſunt audire. phs etiam lib. de ſen. ⁊ ſenſato ait. Auditus plurimā ꝑtem cōfert ad prudentiam: ſermo enim audibilis cā eſt diſciplie non ſm ſe ſed ſm accidens: q2 noīa ſunt que ſignificant intellectum ex quo accipitur cōſequentia reꝝ hmōi. Idem quoqȝ phs in prohemio metha. ait. Auditum nō habentia indiſciplinabilia ſunt: habētia vero diſciplinabilia. Itē ꝓpha ait. Lucerna pedibus m. ver. tu. ⁊ lu. ſe. m. Et prouer. 30. dicitur. Ois ſermo dei igneus: clipeus eſt omnibus ſperantibus in ſe. Et Hiere. 23. Verba mea ſunt quaſi ignis ⁊ quaſi malleus cꝯterens petras. Et cant. 5. dicitur. Anima mea liquefacta ē: cum dilectus meus loquutus eſt. Et propha dicit. Factū eſt cor meū tanq̄ȝ cera liqueſcēs in me. ven. mei. ſ. ex auditione verbi dei. Et Iſaie. 18. dicitur. Omnipotēs ſermo tuus domine ſanat oīa. ſ. ſcelera peccatorū. Et ꝓpha dicit. Miſit verbum ſuum ⁊ ſanauit eos. Deniqȝ ꝓpha ait. Lex domini inmaculata conuertens animas teſtimonium domini fidele ſapientiam preſtans paruulis. Ex quibus auctoritatibus patet neceſſitas huius prime cōditionis. ¶ Scḋo h idem probo vnica rōne vȝ ſpecificatiōis. Fundamentū rationis ponit phs. 6. ethico. di. Non ſufficit ad ſcientiaȝ alicuius vt ſciat in vniuerſali ⁊ confuſe. Sed oportet ſcire determiare ⁊ diſtincte: patȝ hec regula. Non enim ſufficit medico ad hoc ꝙ ſanet infirmum ꝙ ſciat medicinā eē bonā in vniuerſali: ſȝ oȝ ꝙ intelligat in ſpē hāc medicinā: ⁊ hāc fore tali ⁊ tali infirmitati neceſſariā: qm̄ ſi in genere daret omnes medicinas nō ſanaret infirmū: ſed occideret: cum medicinaꝝ aliq̄ ſint calide alique frigide: ⁊ hmōi. Similiter infantulus ⁊ ſi in ſua pueritia i genere ⁊ vniuerſaliter cognoſcat quēlibȝ hoīeȝ fore hominem ⁊ nō beſtiam: ꝓpter qḋ ⁊ vīr quēlibet appellat patrē: tm̄ talis cognitio generalis eſt imperfecta: vnde vt perfectaȝ ſciētiam habeat de patre ſuo: oportet ꝙ in ſpecie ſciat ⁊ dicat. h eſt pater meus ⁊ non alius. licet in particulari tm̄ mater eius hoc ſciat: vt habetur. 9. ethico. q2 ipſa eſt certa ꝙ eum concepit: quod tm̄ pater ignorat. Sed debet hūc in ſpecie appellare patrem ſuū ⁊ non alium ſm cōmunem opinionem ſeu extimationeȝ. Quo ſuppoſito certum eſt ꝙ ſicut duplex eſt ſcientia de felicitate ⁊ beatitudine: prout ponit ſanctus Bonauentura. in. 4. diſtinctione 49. articulo primo ⁊ tertio. Et Ricardus ibidem articulo. 2. queſtione prima. Et Scotus ibidem queſtione ſecūda. Et Thomas in prima parte ſumme. queſtione ſecunda. videlicet generalis ⁊ ſpecialis. Sic a ſimili duplex eſt ſcientia que habetur de vitijs ⁊ virtutibus ſcilicet generalis ⁊ ſpecialis. Secā manifeſtum eſt ꝙ ſcientia communis ⁊ vniuerſalis: qua vniuerſaliter appetitur ſummum bonum. Non eſt ſalutifera: nec ſaluat animam. Prout dicunt theologi ſupradicti.

Et propter hoc philoſophi habentes ſcientiā in vniuerſali dānati ſunt. ꝓpter quod oportꝫ ꝙ talis felicitas cognoſcatur ⁊ credatᷣ in parti inq̄ꝫtum. ſ. ſolum cōſiſtit in clara dei viſione ⁊ non in generali prout ſimpliciter eſt qd̄dam bonuꝫ ſufficientiſſimū. ergo a ſiñ de virtutibus ⁊ de vitijs eſt dicendū: quoniā oportet in ſpecie cognoſcere hanc eſſe virtutem: ⁊ hoc eſſe vitium ⁊ peccatum. ſimiliᷣ hoc eſſe bonum ⁊ illud eſſe malū. quā ſpecialitatē nullus acquirit niſi per ſcientiā ⁊ doctrinaꝫ: aut auditionē ſanctiſſime predicatiōis. ſ. quaꝫ predicator non in genere: ſed in ſpecie veritatis virtutuꝫ atqꝫ vitiorū predicat ſpecificat ⁊ declarat. ⁊ ideo ſic philoſophi vt dic̄ Ar. j. Eth. c. 6. Errauerunt in felicitate: dum quidaꝫ poſuerūt eaꝫ in voluptatibus: quidā in diuitijs: quidam in honoribus: ⁊ huiuſmodi. ⁊ per cōſequens damnati ſunt. ſic ⁊ multi chriſtiani obmiſſis predicationibus cadūt in diuerſos errores atqꝫ peccata: dum non audiūt verbū dei ſeu predicatiōes. de quibus Boetius proſa. 2. tertij lib. ait. Omnis mortaliū cura quā multiplicium ſtudiorum labor exercet: diuerſo quidem calle procedit: ſed ad vnum tamen finē beatitudinis nititur peruenire: ⁊ infra ſubiungit. di. Ineſt eniꝫ mentibus hominū veri boni naturaliter inſerta cupiditas. ſed ad falſa deuius error abducit. h̄ ille. Et ideo errant grauiſſime illi beſtiales viri: qui volentes ire ad predicationem dicunt. Oh quid oportet ire tm̄ ad predicationem. Ego bene ſcio quid dicit predicator. Dicet enim ꝙ quiſqꝫ debet facere bonum ⁊ dimittere malum. Ego bene ſcio quid debeo facere. O macharōe. O groſſolane. O beſtialis ⁊ inſenſate homo: licet bonum ſcias eſſe faciendum in genere ſimiliter ⁊ malum fugienduꝫ: non tm̄ intelligis illud in ſpecie: ⁊ ideo propter hoc corruis in diuerſa peccata: eſtimando eſſe bonum qd̄ eſt maluꝫ ⁊ malū quod eſt bonuꝫ. Et propter hoc merito oībus talibus ↄuenit illa cōminatio Yſa. 5. di. Ve vobis qui dicitis malū bonū ⁊ bonū malū: ponentes tenebras lucē: ⁊ lucem tenebras: ponentes amarū dulce ⁊ dulce amaruꝫ. Ve qui ſapientes eſtis in oculis veſtris ⁊ coram vobiſmetipis prudentes. hec ibi. Ex qua ratione etiam patet qualiter quiſqꝫ tenetur ire ad predicationem ad hoc vt illumínetur de veritatibꝰ neceſſarijs ad ſalutē. ¶ Tertio hoc idem probo diſtinctione. Ricar. in. 4. di. 17. ar. 2. q. 6. in corpore. q. dicentis. Cuꝫ queritur an ex cōfeſſione facta peccata remittantur. Rn̄dit ꝙ aut tempore confeſſionis penitens adhibuit debitā diligentiā examinando cōſcientiā ⁊ petendo cōſiliū a peritis: ⁊ inſuper ſe informando de doctrina ſacra ab his q intelligunt eam. prout de lege cōi humana permittit fragilitas: vt memoriam haberet oīuꝫ peccatoꝝ ſuoꝝ mortaliū. Aut facit ignorās ex malitia: aut ex ignorantia affectata vel craſſa. Si primo mō: dico ꝙ tali remittunᷣ peccata in ↄfeſſione. Si vero ſcd̄o modo: dico ꝙ nec aliquod peccatū oblitū ſeu etiā confeſſum ei remiſſuꝫ eſt. Et ꝙ plus eſt: prout idē Ric. ait in. 4. di. 9. ar. 2. q. j. in corpore. q. Talis ſic ſuſcipiens euchariſtiam mortaliter peccat: pro eo ꝙ volūtarie irreuerenter illud ſuſcipit dū audire ſacras predicatiōes noluit. ex quibus in ſpecie peccata propria intellexiſſet: ⁊ ſic ea cōfiteri potuiſſet. Ex qua diſtinctione patet qualiter quiſqꝫ debet accedere ad audiēdum ſacram doctrinaꝫ: vt illuminetur. ¶ Quarto principaliter ꝓbo ſimilitudine ꝙ. ſ. diuina doctrina q̄ accipiᷣ in predicatione illuminat ⁊ cōuertit peccatores ad deū. Naꝫ Luc. 7. legitur. Qd̄ dn̄s ſuſcitauit iuueneꝫ mortuū verbo ſuo dicens. Adoleſcēs tibi dico ſurge: qui ſtatiꝫ ſurrexit viuus non tm̄ corpore ſed etiam anima. Nam vt dicitur Ezech. 18. Anima que peccauerit ipſa morietur. ſ. morte peccati. Sicut enim corpus dicitur mori dum anima ſeparatur ab ipſo. ſic ⁊ anima ſpiritualiter per peccatum moriᷣ. dū deus vel diuina gr̄a ab ipſa ſeparatur. Sicut eni xp̄s verbo ſuo adoleſcētē mortuū viuificauit corporaliter. Sic etiā p̄dicator verbo diuino ſp̄ualiᷣ viuificat aīas peccatorum. dum ex accepta contritione: deus ⁊ diuina gratia iterū cū anima coniūgitur. Et propter hoc ſaluator dicit Jo. 6. Amen amē dico vobis q2 venit hora ⁊ nunc eſt qn̄ mortui audient vocē filij dei. ⁊ q audierint viuēt. Super que verba Bernar. ait. Si mortuꝰ in peccatis fueris viues: ſi vocem dei audieris. Si cor tuum induratū fuerit emittet verbū ſuū ⁊ liquefaciet illud. Sic eni promiſit xp̄us Quicūqꝫ audierint vocē filij dei viuēt. h̄ ille. Et Prouer. 13. Salomō ait. Lex dei fons vite vt d̄clinet qs a ruina mortᷣ. Et id̄ Ezech. 37. precipiᷣ ipſi Ezech. Cōtra peccatores ſpiritualiter mortuos clamare ⁊ dicē. Oſſa arida audite verbū dn̄i. hec dic̄ dn̄s deus. Ecce

ego intromittā in vos ſpm̄.vz grē ꝛ viuetis. Alia ponit̄ ſilitudo Jo.xj.De ſuſcitatiōe laza ri. Unde clamauit dn̄s.Lazare veni foras:ꝛ ſtati prodijt viuus qui fuerat mortu⁹.vt oſtē datur:ꝙ animam quatriduanā.ſ.iamdiu in peccatis mortuam ꝛ diu ſepultam diuinum verbum ſpiritualiter reſuſcitat:ꝛ iſta reſurre ctio facta.maior ꝛ nobilior eſt materiali reſu ſcitatione omnium corporū humanorū:dicē te Greg.in.4.dialogoꝝ. Si inuiſibilia pēſa mus nimirū conſtat:ꝙ maius eſt miraculū predicatiōis verbo atqꝫ orōnis ſtudio pecca torē cōuertere ad deū:ꝙ̄ꝫ carne mortuos ſu ſcitare. In illis cui ſuſcitat̄ caro iterū moritu ra. In iſto vero anima in eterna victura. hec illc.O igit peccatores in peccatꝭ mortui cur rite ꝛ venite ad audiēdū verba diuina.Et ſic vitam diuine gratie faciliter ſuſcipietis.

❡Quinto hoc idē figurat̄.Nā populo iſra eli die noctuqꝫ deus faciebat p̄cedere ſeu ab angelis portare quandā colūnā igneā. Exo. 13.Ex qua dū filij iſrael illuminarētur egipti os fugabāt ꝛ maris precipitiū euadebāt ipꝫ trāſeundo.Quid enim figuratiue p colūnam igneam niſi predicationē ignitā charitate ac cipimus:quā dū peccatores audiūt ꝛ imitan tur vtiqꝫ liberant̄ a p̄cipitio maris.i. inferni: ꝛ manib⁹ pharaonis atqꝫ egiptioꝝ.i. manib⁹ luciferi atqꝫ ſatellitū ſuorū.❡ Sexto deniqꝫ hoc idem probat̄ exemplo.ꝛ attēde queſo cū ꝙ̄ꝫta reuerentia ꝛ deuotione quiſqꝫ debeat ſe preparare ad audiendū verbum dei. Nā vi demus ad oculū.ꝙ ſi aliqua dominatio ſeu aliqs dn̄s ſcribit aliquā litterā populis ſuis. ſtatī omnes cōuocantur:ꝛ ſtatim omnes ſe preparant ad audiendum litteras illas cū de ſiderio ſciendi quid in eis cōtinetur.Canzel larius aūt aſcendit in altum coram populo ꝛ extrahit ſibi capuccum ſeu byretum cum ma gna reuerentia aperiendo dictas litteras.Et cū dn̄s nominatur in litteris ſeu dn̄atio om nēs faciunt reuerentiā:ꝛ ſic omnes cōgrega ti ſtant attenti ad audiēdū.nullus mouet̄ nul lus loqtur.nullus dormit.nullus oculos hinc inde diuertit. Ibi totū cor apponitur ꝛ intel lectus totus aperitur . Sed quid finaliter ibi legitur.Certe legitur plerūqꝫ ꝙ dominus po nit vnam magnam taliam toti populo:vel ꝙ habuit victoriā ꝛ ſacomanauit terram ꝛ mul tos fecit captiuos:multoſqꝫ fecit infruſta in cidi:ꝛ expulit totam partem guelforū ſeu ge elinorum .Et fecit eorū vxores adulterari:ꝛ ſimilia ibi leguntur.Si igitur vt patet quiſqꝫ accedit ad audiendum tales litteras dn̄orū tēporalium imo melius dicam tyrānorum ꝙ̄ꝫto libentius debet ꝛ tenetur quiſqꝫ xp̄an⁹ accedere ad audiēdum diuinum verbum.O grandis confuſio.O grande vituperium. O ignominia maxima chriſtianorū:ſic diligen tis audientium litteras talium dominorū.ꝛ nō audire diuina verba:que ꝓprie ſunt litte re totius trinitatis .vꝫ patris ꝛ filij ꝛ ſpiritus ſancti.Quas pronunciat predicator tanq̄ꝫ cā zellarius dei in perſona totius trinitatiſ. He autem littere talem habēt ſententiam.ꝙ ma lefacientibus pena eterna dabit̄.ecōtra vero cōterentibus confitētibus ꝛ benefacientibus dabit ipſe deus eternā vitā:infinitā gloriam: perpetuāqꝫ beatitudinem.Et cū diuina ver ba ſint maioris auctoritatis ꝙ̄ꝫ omnes littere temporalium dominorum:tamē vilipēdunt̄ ꝛ contēnuntur veluti eſſent vile qd:nec ea au dire volunt:nec inſup ſi audiunt nolunt ea re uereri ſicut decet. Sed attendant tales:ꝙ ſic contēnere diuina verba grauiſſimā penā in currūt.Et ꝙ̄ꝫ ſit graue peccatū diuinū verbū vilipendere.audi quid dicat Auguſt.j.q.j.ca. interrogo. Iterrogo vos fratres inquit ꝛ ſo rores dicite mihi quid vobis plus eſſe videt̄ corpus xp̄i.an verbum xp̄i.ſi vultis verū rn̄de re.hoc dicere debetis:ꝙ nō ſit minus verbū dei ꝙ̄ꝫ corpus xp̄i.Et ideo ꝙ̄ꝫta ſolicitudie ob ſeruamus.quādo nobis miniſtratur corpus xp̄i.vt nihil ex ipſo de mā͂ibus noſtris in ter rā cadat:tanta ſolicitudine obſeruare debe mus ne verbum dei quod nobis erogat̄:dū aliud cogitamus:aut loquimur de corde pu ro depereat:quia nō minus reus erit q ver bum dei negligenter audierit: ꝙ̄ꝫ ille qui cor pus xp̄i ſua negligētia in terram cadere per mittit.hec ille.Cogita ergo qualem penā me retur:q aut ex negligentia:aut ex malitia cor pus xp̄i cōculcaret:quoniā ſimilē penā rece pturi ſunt quicunqꝫ verbum dei aut contem nunt:aut audire negligūt. Cum inſuper gra uiſſima pena danda ſit nephandis ſodomitꝭ. Similis tn̄ ꝛ maior dāda eſt negligentibus diuinum verbū ſaluatore atteſtante.Matth. 10.vbi ait. Quicunqꝫ nō recepit.nec audierit ſermones veſtros:fugite in aliā ciuitatē:ꝛ ex cutite puluerē de pedibus veſtris .Amē dico vobis tollcrabilius erit terre ſodomoꝝ ꝛ go-

morꝫ in die iudicij ꝗ̄ ciuitati illi. h ibi. Itē
Clemēs papa terti⁹ di. c. Null⁹ ait. Qui eniꝫ
rebellis viuit: ꝛ adiſcere atqꝫ agere bona re-
cuſat magis diaboli ꝗ̄ xp̄i mēbꝝ oſtendit: et
potius infidelis ꝗ̄ fidelis eē mōſtrat. Et Iſi-
do. in li. ſnīaꝝ. Etiā de reprobatiōe taliū cōtē
nētiū audire verbū dei dic: qḋ trāſūptiue po
nitur. 37. di. c. Ideo Ignorās ignorabit. qḋ
de eo intelligēdū eſt qui noluit intelligere vt
bn̄ ageret. h ibi. Et di. 38. di. c. Qui ea. inquit
Qui ea que dei ſunt ſapiunt a deo ſapiunt.
Et qui ea que dei ſunt neſciunt a dn̄o neſci-
unt. Paulo atteſtante q ait. Siquis ignorat
ignorabit. Idem quiqꝫ. Qui eni ſtultus eſt
in culpa ſapiens eſt in pena. Et Auguſt. 37
di. c. Non omnis. Non ois ignorans immu
nis eſt a pena. Ille ignorans excuſat a pena
q ibi diſceret nō inuenit. Illis autē hoc igno
ſci non poterit qui habentes a quo diſcerent
operā nō dederunt. hec ille. Et idem Aug. li.
de predeſtinatione ſanctoꝝ ait. Sicut nullꝫ
euidenti⁹ ē ſignū eterne ſalutis ꝗ̄ libēter au
dire verbū dei. ſic nullū euidentius eſt ſignꝫ
eterne reprobationis ꝗ̄ cōtemnere verbum
dei. Deniqꝫ ſaluator Io. 8. De audiētibus ꝛ
non audiētibus verbū dei concludit di. Qui
ex deo eſt verbū dei audit. propterea vos nō
auditis. q: ex deo nō eſtis. Et ſtatim adiun-
git di. Vos autēꝫ ex patre diabolo eſtis. Et
ſic ex predictis auctoritatibus. ratōe. diſtictio
ne. ſimilitudine. figura. atqꝫ exēpla. pꝫ prima
diſpoſitio ad ſuſcipiendam diuinā doctrinaꝫ
ꝛ ꝑ cōſequēs diuinam grām: que dicitur diſ
poſitio acceſſionis.

¶ De ſecūda diſpoſitione neceſſaria ad au-
diendā doctrinā q̄ dr̄ diſpoſitio feſtinationis

S Ecūda diſpoſitio in ordine dr̄ diſpoſi
tio feſtinationis. Non enim tm̄ opor-
tet ꝙ quiſqꝫ vt informet de reali ve-
ritate ſue ſalutis accedat ad audiendā doctri
nam dei. Sed inſup oportet ꝙ ſit feſtinus i
eundo vt non tm̄ adſit medio vel fini ipſius
ſermonis: ſed etiā principio. Et hoc dico con
tra multos qui aut ex ſenſualitate plus dor-
miūt ꝛ ſic non interſunt principio vel medio
ſed ſolū fini. Aut inſuper ex quadā cupiditate
reꝝ tempaliū retrahūtur ita ꝙ nolūt intereē
principio: ſed ſolū medio ꝛ fini. Dicunt enim
ergo poſſum ſtare ꝑ dimidiā horā ad labo-
[illegible] poſtea ibo ꝛ audiam predicatiōes. Et a
randū poſtea [illegible] demone valde decepti ꝑ
les profecto ſunt a demone valde decepti ꝑ

eo ꝙ qui vu't ꝑficere in cogitatione veritatꝭ
oportet vt habeat principiū mediū ꝛ finē. Et
ꝙ quiſqꝫ feſtināter ꝛ ſolicite debeat ſtudere
intereſſe nō tm̄ fini: ſed medio ꝛ principio: tri
pliciter ꝓbat. Primo actoritate. Secūdo
ratione. Tertio exēplo. ¶ Primo auctorita
te. Nā ſeneca in ſuis prouerbijs ait. Initia i
qualibet re ꝛ arte laudabilia ſunt ꝛ optia ſic
finis. Phs etiā. 3. Thopi. Illud ex quo bonū
ſequit ſtatim fieri debet. Illud autēꝫ ex quo
malū nonꝗ̄. Itē primo poſterioꝝ. Neceſſe ē
marie habere ꝛ ꝑcognoſcere p̄ma pricipia q:
ꝓpter qḋ vnūqḋqꝫ ꝛ illud magis: q: ꝓpter
illḋ qḋ amam⁹ illud magis ē amandū. Sed
oia poſteriora ſcim⁹ ꝛ credim⁹ ꝑ priora: ergo
illa magis oportet ſcire ꝛ hr̄e. hec ille. ¶ Se-
cundo hoc idē probo vnica rōne vꝫ remotio
nis. Fundamētū rōnis ponit Cōmētator. io.
Meth. di. Remotis principijs remouetur ꝑ
fecto ꝛ eēntia ab oib⁹ poſteriorib⁹. pꝫ hec re-
gl'a. Cū eni ſm̄ phm̄. i. phi. Principia reꝝ na
turaliū ſint tria. vꝫ materia priuatio ꝛ forma
ſi hec tria remoueāt: nō dabit i mūdo ꝑfectō
alicui⁹ eē: ſicut exēpli grā. remota materia ḡ-
ni ſeu farine nō poteſt dari forma panis: ſed
vbi nō eſt forma ibi n̄ pōt eſſe eēntia alicui⁹
rei cū forma vt dr̄. 2. de aīa. ſit ſimplr̄ que dat
eſſe rei. Silr̄ ſi non ſit priuatio farine nunꝗ̄
poterit forma introduci: cū ſic forma ꝑeſſet
p̄uationi: qḋ fas nō eſt. Silr̄ ſi radix arboriſ
deficeret: necꝗ̄ poſſꝫ hr̄i perfectio arboris at
qꝫ fruct⁹. Ecōtra vero habitis p̄ncipijs oim
ſupradictorū exēploꝝ facile habent oia poſte
riora eoꝝ. Quo preſuppoſito certū ē ꝙ ꝗ̄a ſiſi
ſigs nō feſtinat ad habēdū pricipia ipſoꝝ ſer
monū q fiūt in q̄dragesima. Impoſſibile ē ꝙ
poſſit ꝑfecte hr̄e verā noticiā de fine ꝛ medio
ipſoꝝ ſermonū: cū mediū ꝛ finis p̄dicationis
trahāt ſuā ꝑfectionē a p̄ncipio: ꝓpter qḋ Cō
mētator. 3. phi. dicit. Ignorato principio alicu
ius rei ignorātur ꝛ ſequentia. Et p̄mo de ce.
ꝛ mū. ait. Paru⁹ error in p̄ncipio fit maxim⁹
i fine. Et. i. q. i. c. p̄ncipat⁹ Vix bono pagūt exi
tu q̄ malo ſūt inchoata p̄ncipio. Et iō p̄den-
tes p̄ncipiu p̄dicatiōis faciliter cadent in di-
uerſos errores. Oppoſitū vero ē de eo q ac-
cedit ad principiū: qm̄ facilr̄ appꝛhēdit realēꝫ
ꝯcluſionē tot⁹ ſermōis ex q̄ poſtmodū facili
ter diuinā grām acqrit. pho atteſtāte q p̄mo
Eth. ait. Pricipia ꝗlibet marie valēt ad oia
ꝯſeq̄ntia. Ex q̄ rōne pꝫ q̄r ꝙ vult ꝑficere i do

ctrina ⁊ gr̃a dei dꝫ ſolicite feſtinare non tm̃ vt hẽat mediũ ⁊ finẽ.ſꝫ etiã pͥncipiũ pͩdicationis.❡Tertio idẽ ꝓbo vnico exẽplo.Nã legitur in vitis patꝝ:ꝙ dũ monachꝰ qdã multis tẽtationibꝰ diabolicis deuictꝰ reliqſſet mõſteriũ.⁊ ſic poſtmodũ infinita mala feciſſꝫ.tãqꝫ deſpatꝰ nulla bona faciebat. Accidit tñ ꝙ diuina inſpiratõe ductꝰ iuit ad quedã ſcm̃ prẽꝫ ꝓ petẽdo ↄſilio ſalutis ſue. Et dixit:cum ſim deſpatꝰ videť mihi ipoſſibile ꝙ poſſim aliqd bñ opari ⁊ vnqꝫ ſaluari.Quid ad hec rñdes pr̃.Qui leta facie eũ ↄfortãs dixit.Fili mi ne deſpes:qꝛ oia bona q̃ velles ⁊ neceſſaria ſũt ſiľ facere nõ potes.Incipe tñ ⁊ fac aliqͦ paruũ bonũ:qm̃ virtute illius venies,poſtea ad ꝑfectionẽ alioꝝ bonoꝝ opeꝝ. Vade igiť ⁊ incipe hodierna die facere aliqͦ bonũ:etiã ſi ſit ꝑuũ:qm̃ ex virtute iſtiꝰ pͥcipij faciľ ꝓficies vſqꝫ ad finẽ vite tue.Qui cũ acqeuiſſet cõſilio nõ venit trienniũ ꝙ erat ꝑfectioꝛ mõchꝰ qꝫ eẽt in toto mõſterio.Quo exẽplo ptꝫ ꝙ q vult ꝓficere in aliquo bono ſeu in cognitiõe ſalutis ſue:dꝫ ſolicitꝰ eẽ ire ad pͥncipiũ pͩdicationis:⁊ ſiľr ſe diſponẽ ad faciẽdũ aliqͦ bonũ cuiꝰ virtute poterit ⁊ in bonũ.⁊ ꝑ ↄ̃ns in diuina gr̃a ꝓficere.Ex pͩdictis igiť auctoritatibꝰ rõne ⁊ exẽplo.pꝫ hec ſcd̃a diſpoſitio que diciť diſpoſitio feſtinationis.

❡De tertia diſpoſitiõe neceſſaria ad audiẽdũ doctrinã ſacrã que dr̃ diſpõ ↄtinuatiõis.

t Ertia diſpõ ex q̃ ſalutar̃ doctrina et ꝑ ↄ̃ns diuina gr̃a ⁊ eterna gloria ↄſeqͥť qs ex verbo dei ſolicite audito diciť diſpõ ↄtinuatiõis.Nã ſm̃ phm̃.5.meth.Cõtinuũ eſt ſimpľr cuiꝰ motꝰ ſp ẽ vnꝰ.Et iõ nõ tm̃ oꝫ ꝙ qſqꝫ accedat ad principiũ pͩdicationũ.Sꝫ oportet illud cõtinuare a pͥncipio vſqꝫ ad finẽ.Et nõ tm̃ oꝫ ire ad vnũ ſmonẽ ſi vult ꝓficere:ſꝫ oꝫ ꝙ vadat ad oẽs ſiľ ſermones niſi impedimẽtũ aliqͦ occureret nõbile Cõtra hãc ↄtinuationẽ faciũt illi q ñ pñt ſtare ad ſermonẽ:niſi ꝑ mediã horã.Siľr ⁊ illi q audiũt vnũ ſermonẽ:vel duos:⁊ poſtea nolũt ampliꝰ ire:nec cogitant ꝙ i.3.ſermone vel i ſeqñtibꝰ maiorẽ recipieť delectatiõꝫ:qꝛ ſepe vt diť.Auctoꝛ ſex pͥncipioꝝ.Aia ↄiũcta corpori imitať paſſionẽ corpis.Et ꝑꝑ hoc accidit plerũqꝫ ꝙ vna die vnꝰ ibit ad vnũ ſermonẽ:⁊ habẽs tũc corpꝰ idiſpoſitũ non delectať de illo ſermone:ſꝫ potiꝰ recipit faſtidiũ.Dico ergo ſiľibꝰ qcũqꝫ vult ꝓficere:dꝫ a pͥncipio ſermonis vſqꝫ ad finẽ ꝑſeuerare:nec dꝫ attẽdẽ i hoc tediũ corpis:nec cupiditatẽ diuitiarum mũdanaꝝ:⁊ ꝙ taľ ↄtinuatio ſit neceſſaria ad ꝑfectũ doctrine ⁊ diuine gr̃e ⁊ ſalutis tripľr ꝓbať. Pͥo auctibꝰ. Scd̃o rõnibꝰ. Tertio exẽplis.❡Pͥo ꝓbať auctibꝰ.Nã Iſiđ.li.2.de ſũmo bo.ait.Inchoãtibꝰ bonũ pmiũ ꝓmittit:ſꝫ pſeuerãtibꝰ dať:tũc eni plꝫ deo cõuerſatõ nulla:qñ bonũ qͦ inchoamꝰ pſeuerãti fine cõplemꝰ.Itẽ auctoꝛ i li.de moribꝰ phorũ ait.Licet nõ ſit differẽdũ vnqꝫ bonuꝫ incipe.⁊ magna ps bonitatis ſit incepiſſe amplius tñ curãdũ eſt vſqꝫ ad finẽ ꝑſeuerare ħ ille.Et apo.ad Gal.6.ait.Bonũ autẽ faciẽtes nõ deficiamꝰ:tpe eni ſuo metemus non nõ deficientes.Et Ber.in ſuis ſententijs ait.Non ſufficit inchoaſſe bonũ:niſi ſit cõtinuatio:nec ſufficit cõtinuatio:niſi ſit ⁊ pfecta cõſũmatio.Seneca epl'a.3.ad Lucillũ.Neceſſe eſt inqt vt virtutũ vitia erituſqꝫ cõuenĩãt.Et in collationibꝰ patꝝ.li.12.quidã de ſanctis patribus di.Nõ debet eẽ mens iuſti in bonum vt cera mollis quãlibꝫ ipreſſionẽ de facili ſuſcipiens:ſed vt adamas:primã in perpetuum retinẽs ipreſſionẽ.hec ibi.Hyero.etiã ad furiaꝫ ait.In xp̃ianis non queruntur initia ſꝫ finis. Paulus male cepit ſed bene finiuit: Iude laudãtur exoꝛdia:ſꝫ finis ꝓditõe dãnatur.Et Gre.de pe.di.3.c.Incaſſũ.ait. Incaſſũ bonũ agiť ſi añ vite terminũ deſerať:qꝛ et fruſtra velociter currit:qui pͥus qꝫ ad metas venerit deficit..Et dominus Lu.9.ait.Nẽo mittens manũ ad aratrũ ⁊ aſpiciẽs retro aptus ẽ regno dei.Itẽ Saluatoꝛ Matth.10.ait Nõ q incepit:ſꝫ q pſeuerauerit vſqꝫ in finem hic ſaluꝰ erit.Deniqꝫ de con.di.1.c.Sacerdote.dr̃. Sacerdote in eccleſia verbũ dei faciente qui egreſſus de auditorio fuerit excõmunicꝫ tenetur non tantum in predicationibus.ſꝫ etiam in quolibet bono incepto vſqꝫ ad finẽ perſeuerare.❡Secundo hoc idem probatur duplici ratione. Primo ratione ꝓponiť ꝑpoſitionis. Scd̃o rõe ꝑfectiõis.Pͥo ergo ꝓbať rõe ꝓpoſitiõis.Fũdamẽtuꝫ hꝰ rõis ponit phs.8.phi.di.Digniuſ naturaľr ꝓponitur minus digno:⁊ nobilius vilioꝛi:⁊ prius poſteriori.patet hec regula. Nã qꝛ aqua ẽ nobilius elementuꝫ qꝫ terra:⁊ aer qꝫ aqua:⁊ ignis qꝫ aer:ideo naturaliter vnũ precedit alterum Siľr videmus ꝙ dñs reſpectu maioris di-

125881

gnitatis preponiꝶ oibus ſeruis ſuis. Quo p̄-
ſuppoſito certum eſt ꝙ a ſili cum ſpiritualia
prout eſt doctrina euangelica ſint icompara
biliter nobiliora oibus tēporalibus ⁊ corpo-
ralibus bonis: ꝓpter hoc merito quiſꝫ tene
tur eam preferre oibus mundanis diuitijs:
atꝫ omnibꝰ ſenſualitatibꝰ corporis quod cō
firmās Tho. ſcda ſcde. q. 32. arg. 3. in corpore
q. dicēs. Cum queriꝶ an ſpūalia bona ſeu ſpi
rituales elemoſyne ſint potiores ⁊ p̄ferende
omnibus elemoſynis ⁊ corporalibus bonis
Rn̄detur ꝙ comparatio iſtarū elemoſynaꝝ
poteſt attendi dupliciter. Uno modo ſimpli
citer loquendo. ⁊ ſm hoc elemoſyne ſpūales
p̄eminent triplici ratione. Primo quidem
qꝛ id qḋ exhibet nobilius eſt. ſ. donuꝫ ſpiritua
le: qḋ p̄eminet corporali. ſm illud ꝓuerbi. 4
Donum bonum tribuat vobis: legem meaꝫ
ne derelinquatis. Scḋo rōne eius cui ſub-
uenitur: qꝛ ſpūs nobilior eſt corpore. Unde
ſicut homo ſibiipſi magiſ debet prouidē q̄ꝫtū
ad ſpm̄ q̄ꝫ quantum ad corpus: ita ⁊ ꝓximo
quem debet tanq̄ꝫ ſeipſuꝫ diligere. Tertio
quātum ad ipſos quibus ſubuenitur: qꝛ ſunt
ſpirituales actus qui ſunt nobiliores corpo-
ralibꝰ qui ſunt quodāmō ſeruiles. Alio mō
poſſunt comparari ſm aliquē particularem
caſum: in quo quedaꝫ corporalis elemoſyna
alicui ſpūali prefertur: puta quia magis eſſet
paſcēdum fame morientem: q̄ꝫ docen̄. ſicut ⁊
i indigēti ditari q̄ꝫ philoſophari: qm̄ hoc eēt
ſimplr̄ melius. h̄ Tho. Et propter hoc Sal.
Matth. 6. precipit dicens. Primum querite
regnuꝫ dei ⁊ iuſti. eiꝰ. ⁊ h̄ oia adijt. vobis. Et
ibidem ait. Dico auteꝫ vobis ne ſolliciti ſitis
anime veſtre quid manducetis. neꝫ corpori
veſtro quid induamini. Nōne aia plus ē q̄ꝫ
eſca. ⁊ corpus plus q̄ꝫ veſtimētū. Nolite ergo
theſaurizare vobis theſauros i terra: vbi eru
go ⁊ tinea demoliꝶ: ⁊ vbi fures effodiunt et
furantur. Theſaurizate aūt vobis theſauros
ſcꝫ virtutum ⁊ gratiaꝝ in celo. vbi neꝫ eru-
go: neꝫ tinea demolitur: ⁊ vbi fures nō ef
fodiunt nec furātur. hec ibi. Ecce ergo o cu-
pide ⁊ auare: qualiter teneris preponere diui
nam doctrinam temporali lucro. cum ſit no
bilior in infinituꝫ. Et ideo o pauperculc plus
lucraberis in vna hora audiendo predicatio
nē q̄ꝫ ſi cētuꝫ annis tibi foderes auruꝫ puriſ
ſimum. Et certe veniendo quottidie in qua-
dragesima per vnam horam ad predicatio-
nem non perdes niſi quadraginta horas: et
ſic per conſequēs quaſi laborem duoꝝ dieꝝ
in quibus ſimpliciter tres vel quattuor groſ
ſos lucratus fuiſſes. Perſeuera igitur ad au
diendum verbum dei ⁊ mereberis ꝓut dixi
infinitum theſauꝝ eterne vite. ¶ Scḋo h̄ idē
probatur rōne p̄fectionis: vꝫ ꝙ p̄ſeuerātia i
oi bona opatiōe ⁊ precipue in audiendo pre
dicationes eſt cuilibet neceſſaria. Fundamē
tum rōnis ponit Saluator Matth. 5. dicēs
Eſtote p̄fecti. ſ. in omni virtute. ſicut ⁊ pater
veſter celeſtis perfectus eſt. Quo preſuppoſi
to peto qd ſit ſimpliciter p̄fectū. Rn̄dit phus
5. metha. di. Perfectuꝫ eſt cui nulla ſuarum
partium deeſt. Et. 3. phiſy. ait. Perfectuꝫ eſt
cui nihil deeſt. ꝙ ſi ſic eſt: claruꝫ ē ꝙ qui non
habet p̄ſeuerātiaꝫ in ſuo opere caret vna p̄te
virtutis: ergo tale opus eſt imp̄fectum: ergo
non eſt ſm voluntatem ſaluatoris hoc preci
pientis. Sed cū nulli liceat facere contra vo-
luntatem ⁊ preceptum ſaluatoris: ergo q̄ſꝫ
tenetur perſeuerare in bono incepto ⁊ in pre
dicationibus vſꝫ in finē: qḋ egregie confir-
mans phs. 5. metha. ait. Perfectuꝫ ē oē ſim
pliciter qḋ finem attingit. ¶ Tertio deniꝫ
hoc idem probatur exēplo. Nam videmus p̄
experientiā ꝙ miles ſtrenuus qui aggreditur
aliquā pugnā nūq̄ꝫ deficit in pugnādo q̄ꝫuis
ꝓpter hoc maximū laborē ſuſtineat quoſꝫ
aut victoriā de inimico deportauerit: aut ini
micus ſibi cedat cū cōfuſione ⁊ detrimento
Sic ait Alexād. 3. vt habeꝶ ex̄ de renun. c. i. In
decens inquit oio ꝓbatur prius ſoluere mi-
litie cingulum q̄ꝫ cedat victori aduerſitas pre
liorum. Si hoc facit pro habenda victoria tē
porali: quāto fortius q̄ſꝫ xp̄ianus dꝫ ꝯtinua
re in bonis operibus vſꝫ in fineꝫ vt habeat
victoriaꝫ eterne vite in qua poſtmoduꝫ ſibi
ſubijcit ⁊ creatorē ⁊ oēs creaturas. Habes
ſi vis etiā aliḋ exēpluꝫ. Nā vt legiꝶ gen̄. 29.
Jacob ſeruiuit laban iugiter. 14. annis vt ha
beret Rachelē filiā eius q̄ certe erat vna pe
cia carnis valde putrida ⁊ fetida. Et vt dicit
ibi textꝰ. Uidebantur ei dies pauci p̄ amo
ris magnitudine: ꝙ ſi Jacob. 14 annis p̄ſeue
rauerit i labore: vt acquireret filiā laban. quā
to magis dꝫ quiſꝫ p̄ſeuerare in bonis ope-
ribꝰ ꝓ quibꝰ meremur poſtmodū eternam
vitā. heu o mūdāi ceci. o mūdani iniq. o vtiꝫ
mundani filij diaboli. O carnales ſpurciſſi-
mi atꝫ ſenſuales: vos totuꝫ cōtrariuꝫ faciꝶ.

dum toto tp̄e vite veſtre inſudatis pro acqui
rendis diuitijs:ꝛ pro fouendis veſtris carna
litatibus.nec quaſi eſt qui velit in quadrageſi
ma verba dei audire:nec cōfiteri pro quibus
beatitudinē acquirerent ꝛ felicitatem . Jdeo
bene Grego.47.di.c.omnes.de talibus ait
Omnes huius ſeculi dilectores in terrenis
rebus fortes ſunt:in celeſtibus debiles.Nā
pro tp̄ali gloria vſqꝫ ad mortem deſudare ap
petunt:ꝛ pro ſpe perpetua:nec parū quidē in
labore ſubſiſtūt.Nam pro terrenis lucris q̄l
libet iniurias tollerant.Et pro celeſti merce
de.vel tenuiſſimi verbi ferre contumelias re
cuſant.Terreno etiam iudici tota die aſiſtere
fortes ſunt:in oratione vero coram deo vel
vnius hore momento laſſant̄.Sepe nuditatē
deiectionē: famēqꝫ pro acquirendis diuitijs
atqꝫ honoribus tollerant:ꝛ earū rerū ſpe ſe per
abſtinentiā cruciant.ad quas adipiſcendas
feſtinant :ſuperna aūt laborioſe querere tan
to magis diſſimulant:quāto magis ea retri
bui tardius putant.Hi itaqꝫ quaſi malarū ar
borum more deorſum vaſti ſunt.ſurſum an
guſti ſunt:qꝛ fortes in iferiora ſubſiſtunt ꝛ ad
ſuperiora deficiunt:at cōtra ex qualitate pal
marum deſignat̄ ꝓficiens vita iuſtorū q ne
quaq̄ in terrenis rebus fortes ſunt ꝛ in cele
ſtibus debiles.Sed longius atqꝫ diſtantius
ſtudioſos magis deo ſe exibent q̄ ſeculo fu
iſſe meminerint.hec ille.¶Ex ꝑdictis aucto
ritatibus rōne ꝛ exemplis:pꝫ qualiter q vult
proficere in diuina doctrina ꝛ grā dei dꝫ ꝑſe
uerare in audiendo ſanctiſſimas ꝑdicatiōes
ex qbus illuminat̄ homo ꝛ ſaluatur.Et ꝑ cō
ſequēs pꝫ etiā tertia diſpō neceſſaria ad ſuſci
piendū diuinā doctrinā.ꝛ ꝑ ꝯñs diuinā grā
q̄ dr̄ diſpō ꝯtinuatiōis: quā cōtinuationem
ꝛ pſeuerantiam in auditione ſacre doctrine
ꝛ in ceteris operibꝰ virtuoſis: nobis conce
dat oipotens deus qui eſt benedictus in ſecu
la ſeculorum.Amen.

¶Feria quarta poſt dn̄icā ſeptuageſime de
reliquis quattuor diſpoſitiōibꝰ neceſſarijs ad
diuinam doctrinam ſermo quartus.

Fides tua te
ſaluū fecit. Luc.7. Expletis
tribus diſpoſitionibus cui
libet neceſſarijs : ad hoc vt
quis perfecte ſumat fructū
diuine doctrine ſeu ſancta-
rum predicationū:neceſſe eſt vt quattuor ſe
quentes conditiones:etiā declaremus q̄ nō
minus neceſſe ſunt:imo magis q̄ precedē
tes.Et vt ordinē ſeruemus:accipe nūc q̄rtā
diſpoſitionē in ordine declarandam.

¶De quarta diſpoſitione declaranda ad au
diendā doctrinā ſanctam que dicitur diſpo
ſitio attentionis.

Quarta igit̄ diſpoſitio ex qua acquirit̄
ſalutaris doctrina:ꝛ per ꝯñs diuina
grā dicit̄ diſpoſitio attentionis. Clarū
eſt enim ꝛ iugiter experientia docet:qꝛ nullū
exercitium ſiue ſit ſpūale ſiue corporale:vnq̄
conſeq̄t̄ bonū finem ſine ꝑcipua attentione
dicente Seneca in ꝓuer.Nullum exercitiū
bonū reddit̄ vbi eſt diſcurſus ꝛ vagatio ani
mi.Sic a ſili volo dicē de exercitio auditōis
diuini verbi ſeu doctrine euangelice:qm̄ non
ſufficit:vt qs vadat ad audiendū verbū dei fe
ſtinant̄.Sꝫ etiā oꝫ q ſingulariter dū eſt ibi
ſingulariſſimā hēat attentionē ad veritates
declarandas:aliter nullum de diuino verbo
ſpūalem fructū aīa reportat.Qui eniꝫ vult ꝓ
ficere tā in ceteris q̄ etiā in doctrina diuina
oꝫ q leuet cor ſuū totū oēs ſenſus:oēm volū
tatē:oēm itellectū ꝛ memoriā atqꝫ oēs vires
ſuas:ad id qđ dicit̄ ꝛ declarat̄ excludēdo ma
xime pro tunc a ſe oēs vagationes:oēs circū
ſpectiones:oēſqꝫ mūdanas alias norias la
ſciuias atqꝫ vagabundas cogitatiōes. Dico
tibi o mulier que corpore ſtas ad ꝑdicatiōes
ſed corde ꝛ fantaſia es aut ad faciēdū cognā
aut ad lauandū pannos ꝛ hmōi. Heu dico
tibi O adoleſcēs:q ꝛ ſi venis ad predicatio
nē mens tua vagabunda ſemꝑ diſcurrit ꝑ va
ria ꝛ diuerſa inutilia.Dico igitur generalit̄ q
diuina doctrina ſicut cetera exercitia ꝑcipue
requirit q cor cuiuſlibꝫ ſit attētū:ſit directū
ſitqꝫ totū eleuatū ad ea q̄ dicūt̄ ꝛ nō ad alias
fantaſias ꝛ norias cogitationes.Talis aūt at
tētio ad diuinā doctrinā capiēdā ꝓbatur eē
neceſſaria q̄ntuplr̄. Prio auctē. Scđo rōne
Tertio diſtinctionibꝰ. Quarto ſimilitudīe
Quinto exemplo.¶Primo ꝓbat̄ auctibꝰ
q qſqꝫ debet habere maximā attentionē ad
ea q̄ ꝑdicator dic̄ ꝛ declarat.Nā phs.4.pol.
ait magnis negocijs oꝫ ſimpliciter aīuꝫ ordi
nari ad vnū opus:qꝛ maior eſt cura que eſt
intenta circa vnum q̄ ſi circa multa.hec ibi
Item auctor.lib.de cauſis ꝓpoſitiōe.16.ait.
Uirtus omnis vnita fortior eſt ꝛ plus firma

q̄ꝫ virtus diſperſa ⁊ multiplicata:q2 oīs virt⁹ appropinquans vni vero eſt plus firma q̄ꝫ q̄ longinqua eſt ab eo:qñ enim virtus incipit multiplicari:tunc deſtruitur virt⁹ ei⁹ ⁊ per cõſequens infirmat̃ eius vehementia.hec ibi. Item Boetius in lib.de diſciplina ſcolariuꝫ ait.Diſciplinis qſqꝫ dꝫ eſſe beniuolus: docilis atqꝫ attẽtus in exercitio.beniuolus.ad audiendum:in anno attẽtus ad recipiendũ.⁊ in ſe toto docilis ad intelligendũ. Diſcolus aũt diſcipulus qui currit per vicos ⁊ plateas:⁊ q aīo eſt vagabundus non ꝓficiet in doctrina hec ibi. Item Tulius in retho.ꝑma que ars vetus dicitur ait.Dociles eos facimus ſi apte ⁊ breuiter ſummã cauſe exponimus: cũqꝫ docilem vis facere.ſimul ⁊ attentũ facias oꝫ Nam is maxime docilis eſt qui attentiſſime paratus eſt audire.hec ibi. Idem quoqꝫ ibidem li.4.ait.Audienti diſcipulo itẽto op⁹ eſt aīo ne oīa dilabantur ſi vnũ aliquod effugit. Item Seneca ad Lucillũ ait. Primũ argumentũ cõpoſite mentis exiſtimo poſſe cõſiſtere ⁊ ſecũ morari ⁊ aſſidua intentione ad ea que referunt̃ occupari. Et eccle.28. dicitur Qui minoratur actu ꝑcipiet ſapientiam Et idem.29.di.Qui conatur multa agere incidet in ruinã. Et Grego.4.dialogoꝝ ait. Cũ animus diuiditur ad multa: fit minor ad ſingula:tantoqꝫ ei minima res ſurripit̃: quanto latius in multis occupat̃.hec ibi. Idẽ in paſtorali ait:Inpar quiſqꝫ iuenitur ad ſingula dũ cõfuſa mente ſpargitur ad multa. Et quidã verſificator dicit. Pluribꝰ intentus minor ẽ ad ſingula ſenſus. Itẽ Caſſio.lib.x.epiſtolarũ ait.Duabus curis ingeniuꝫ ſimul nõ dꝫ occupari. Itẽ ꝓuerb.28.Salomon ait. Qui declinat aurem ſuã ne audiat legem ſcilicet dei oratio eius erit execrabilis. Et prouerb.i.dicitur. Inuocabunt me ⁊ non exaudiaꝫ eos eo ꝙ exoſam habuerunt diſciplinam vꝫ legis mee. Ex predictis auctoritatib⁹ pꝫ qualiter impoſſibile eſt veritatẽ diuini verbi accipere niſi quis habeat ſummã attentionẽ ad audiendũ illam. ¶ Scdo hoc idem probo vnica ratione videlꝫ remotionis. Fundamentum rationis ponit Ariſtoteles lib.i.de regi. princi. dicens. Potentia remota ab obiecto priuatur virtute ⁊ influentia eiuſdem obiecti.patet hec regula.Certum eſt enim ꝙ ſol eſt quoddam obiectum potentie viſiue quem ſi oculus temperate directe reſpicit ſeu attendit influentiam ſue delectationis ⁊ cognitionẽ ſue pulchritudinis ſuſcipit. dicente Eccleſiaſtes xi. Dulce lumen ⁊ delectabile eſt oculis videre ſolem. Econtra ſi potentia viſiua reſpiciat ex aduerſo ſeu ad alia:non reſpiciendo ꝓpꝛie ſolem clarum eſt.ꝙ oculus nullam influentiam delectationis ab ipſo ſole perciper̃ poteſt Similiter ſi potentia viſiua directe reſpiciat ſeu attendat in aliquam pulcherrimam imaginem virginis glorioſe ⁊ non in aliam: clarum eſt:ꝙ ab eadem quandam influentiam maxime delectationis recipit. Econtra ſi oculus reſpiciat ad alia ſimul diuerſa obiecta impoſſibile eſt ꝙ de predicta imagine accipiat cognitionem:⁊ per conſequens delectationẽ Quo preſuppoſito certum eſt ꝙ potentia intellectiua non poteſt ſimul ⁊ ſemel ferri in diuerſas res:ſeu in diuerſa obiecta cum ſit potentia ſimpliſſima:dicente philoſopho. 3. de anima. Impoſſibile eſt eandem potentiam pro nunc ferri in diuerſa obiecta Unde ⁊ cõtingit intellectum multa ſcire. Intelligere vero non niſi vnum. Quod ſi ſic eſt manifeſtuꝫ eſt ꝙ dum intellectus ſeu voluntas ad veritatem non attendunt:eſt per conſequens omnino impoſſibile ꝙ tunc recipiant veritatem diuini verbi ſeu ab ipſo deo influentiam gratiarum quas appetunt ⁊ requirunt. Uis igitur o fidelis anima fructum orationis:⁊ quã maxime predicationis recipere ⁊ gratiam acquirere:quam deſideras:fac ꝙ directe intellectus tuus atqꝫ voluntas ſolum intendant ad deum ſeu ad veritates que dicuntur et declarantur. Hanc attentionem quia plures non habent.ideo ſine fructu diuine predicationis ⁊ gratie: a predicatione recedunt vnde contingit ꝙ aliqui vagantur:aliqui diſcurrunt per circuitum nec reperiunt locum ſicut formice diaboli. Aliqui attendunt ad apponendum manus ſuper caudam accipitris quem ad predicationeꝫ portauerunt. Aliqui auertunt oculos impuditos a predicatore et lunt numerare quot femine vel homines ad predicationem venerunt. Alij murmurant: vana ad inuicem. Alij loquũtur cum oculis. Alij faciunt diuerſa ſigna locum ſecretum in predicatione fornicantur ſicut contigit laude in quadam eccleſia dum predicaret quidam pater conuentualis: vo-

ꝛatus magiſter paulus in die annunciatio-
nis virginis marie:eodem predicante quidaꝫ
ribaldus diabolica ſugeſtione veratus mulie
rem in eadem eccleſia cathedrali poſt altare
ſancte katerine poſtrauit prout a pluribꝰ vi-
ſus fuit. Alij inſuper impudicis manibus mu
lieres venientes ad predicationē ſtimulant ⁊
pungunt. Cumqꝫ talia ⁊ multa ſimilia miſeri
homines ⁊ mulieres faciunt in predicatione
fructum predicationis ⁊ ꝑ ꝯñs diuine gratie
penitus ignorāt. Contra quos Ariſto.12.me-
tha.ait. Intelligere bonū ⁊ nobile. Intellige-
re vana ⁊ vilia valde differunt quo ad perfe
ctioneꝫ ⁊ nobilitateꝫ intellectus:qꝛ valde in
cōueniens videt̃ ꝙ aliqs meditetur ſubtilia
⁊ operationē actus ſui occupet circa vana et
vilia. Nobilitas igitur intelligendi ꝑtinet ſim
pliciter ad nobilitatē intellectus cum opera-
tiones circa obiecta ꝓpria ſpecificentur hec
ille. ¶ Tertio inſuper probo intentum diſtin-
ctionibus. ⁊ vt per quendam ſimilitudinem
loquar Thomas.xxij.q.83.arti.13.querit An
attentio requiratur in omni re q maxime ad
vocalem orationem. Reſpondit dicens. At-
tentio poteſt haberi ad tria. Primo ad ver-
borum ordinem vel tenorem. videlicet:ne il-
le qui orat erret in proferendo verba. Secū
do ad verborum ſignificationem:vt ſcilicet il
le qui orat verba orationis ⁊ petitionis intel
ligat:⁊ he due attentiones non ſunt neceſſa-
rie:tū quia ſimplices ⁊ idiote eas habere poſ
ſunt.tum quia ſi in ſingulis verbis velit ho-
mo cogitare qualiter verba ſint formanda ⁊
intelligenda:mentis euagationem incurret.
Tertio poteſt haberi intentio ad finem:⁊ hˇ
maxime eſt neceſſaria:cuius ratio eſt:quia fi
nis orationis eſt duplex.ſcilicet deus qui ora
tur:⁊ illud pro quo oratur ſiue perſona pro q̃
oratur. Et iſta duo ſiue hanc duplicem atten
tionem non ſolum docti:ſed etiam idiote et
ſimplices habere poſſunt. Immo ꝙ plus eſt
attentio qua mens fertur in deuꝫ quandoqꝫ
in tantum abundat:vt etiam mens obliuiſca
tur omnium aliorum:ſicut dicit Vgo de ſā
cto vic.hec Tho. Aliam diſtinctionem egre-
giam ⁊ ſimilem ponit Ricar.mal.4.diſtinc.
15.articu.5.q.6.in corpore.q.dicens. Cuꝫ que
ritur an vocalis oratio ſine mentali attentio
ne ſit meritoria vel ſatiſfactoria. Reſponde-
tur ꝙ orationis triplex eſt efficacia.ſcilicet in
merendo:⁊ ſic eſt ſatiſſactoria. Et in impetrā
do:⁊ orantem ſpiritualiter ⁊ experimentali
ter reficiendo.modo nullam iſtarum efficati
arum habet vocalis oratio:ſi eam non prece
dat:aut non concomitetur concors medita-
tio:aliter enim non eſſet moralis actus: nam
actus exterior maralis non eſt niſi per com-
parationem ad actum rationis interiorem:ſi
autem adſit intentio debita ⁊ actualis in pri
cipio vocalis orationis q̃ꝫuis poſtea non ſe-
quatur:tamen oratio vocalis eſt meritoria ⁊
impetratiua per virtutem prime intentionis
niſi poſtea interrumpatur per intentionem
contrariam. Sicut cum aliquis ex bona in-
tentione incipit peregrinari:vel elymoſinam
dare totus actus ſequens meritorius eſt vir
tute intentionis prime q̃ꝫuis ceſſet ſua itētio
actualis. Sed efficatiam ſpiritualiter refici-
endi orantem non habet vocalis oratio : niſi
quamdiu cōcomitatur intentio. Et ſic intel-
ligitur illud verbum Apoſtoli.i.ad corinthi.
14. Si orem lingua ſpiritꝰ meus orat: mens
autem mea ſine fructu eſt. Sciendum tamē
eſt ꝙ poteſt intentio conuenire vocali oratio
ni tripliciter.ſcilicet aut applicando eam ad
verba que dicuntur:aut ad illud qđ petitur:
aut ad illum cui oratio porrigitur. Et quocū
qꝫ iſtorum modorum adſit intentio: non eſt
inefficax ad ſatiſfaciēdū vocalis oratio: ſed ſe
cunda intentio melior eſt q̃ꝫ prima ⁊ tertia q̃ꝫ
ſecunda. Unde Vgo in lib.de virtute orādi
inter principiuꝫ ⁊ mediuꝫ dicit pura oratio ē:
qñ ex abundātia deuotionis mens ita accen
dit̃ vt cum ſe ad deum poſtulatura cōuerte-
rit pre amoris eius magnitudine:etiam peti-
tiōis ſue obliuiſcatur.hˇ ibi Ex predictis diſti
ctionibꝰ arguo a ſili:cū de ſilibus idem ſit iu
diciuꝫ.ꝙ ſi oratio eſt vtil' ſine attētione preci
pua ad id qđ dr̃ vel orat̃:a ſili doctrina diui-
nā:nulli pōt ꝓficere niſi ꝑ ipaꝫ audiēs audiat
eā cū maxia attētione ⁊ reuerētia ¶ Quarto
hˇ idē ꝓbo ſilitudine:expiētia eni docet ꝙ ve-
nator q ſimul vult currē pꝰ duos lepores nul
lū eoꝝ cape pōt:quos tñ facil'r cepiſſet ſi ſigil
latiꝫ pꝰ vnū illoꝝ cucuriſſet. Vñ qdā ſapiens
metrice loq̄ndo teſtat̃ di. Quis binos lepo-
res vna ſectabit̃ hora. vno qñꝫ qñ quoqꝫ ca-
rebit vtroqꝫ. A ſili dico de ſacra doctrina et
diuina grā quā mēs neq̄q̃ꝫ acqrē pt.q̄ circa mlt
ta ē euagabūda. ¶ Quito deniqꝫ hˇ idē ꝓbo
vnico exēplo. Nā legit̃ ivita beati Syri epi
Ian.ꝙ cū ſel'cēt i eccl'ia ⁊ ꝑdicādo celebraret

Ibiq3 etiā magna multitudo ppli:que vtiq3 erat vagabunda:nec ad verbū diuinū erat attēta. Igitur ꝙ ipſe ſanct⁹ vidit in eadē eccleſia quendā demonē habentē magnā cartam in manibus ⁊ ſcribentē in ea omnes cogitationes noxias ⁊ vagabundas:circa quas populus ipſe dū predicaret erat occupatus:⁊ cum carta deficeret:pro eo ꝙ toto iam conſcripta erat:⁊ demon cum dentibus ipſam elongare vellet.ſubito carta fracta caput ei⁹ ictu valido murū impetijt:ita vt ſonitus colliſionis ⁊ vulnus capitis ſentiret:quo facto ſtati3 euanuit:qđ totum idem ep̄us populo ſingillati3 reuelauit:ſeuere eos redarguens:ꝙ in orationibus ⁊ p̄dicatione ſinebāt ingredi eoru3 mētibus ⁊ cordibus.varias.ſupbas.mūdanas.carnales.atq3 dyabolicas cogitatiōes pp qđ indigni oino reddebātur.⁊ ſacra doctrina et diuina gratia. Ex predictis igit oib⁹ p3 quarta diſpoſitio neceſſaria ad ſuſcipiendū doctrinā ſacrā ⁊ per ɔ̄ns diuinā gratiam que dicit diſpoſitio attentionis.

¶De quinta diſpoſitione neceſſaria ad audiendū doctrinā ſacrā q̄ dr̄ diſpō creditoris.

Quinta diſpoſitio ex qua acquiritur ſalutaris doctrina ⁊ per ɔ̄ns diuina grā ⁊ eterna gloria.dr̄ diſpoſitio creditoris. Non enim tm̄ o3 ꝙ qſq3 in audiendo euangelicā doctrinā habeat diſpoſitiones ſupra-poſitas:ſed ſuper oia neceſſe ē ꝙ ſimpliciter credat ea q̄ ſibi a doctore ⁊ predicatore proponuntur:nec faciant ſicut faciūt qdā ſuperbi inflati:arrogātes:atq3 curioſi homines:q cum non intelligāt etiam naturā vnius vermiculi:ſeu vni⁹ viliſſime formice:tamen volūt cōfutare:aut p falſas eoꝝ opiniones:aut per erronea eoꝝ iudicia ⁊ argumēta doctrinā veritatis aliter volendo intelligere:ꝙ̄ a ſacris doctorib⁹ ſeu p̄dicatorib⁹ exponat. Tales igit ſacrā doctrinā ſic audientes ⁊ decidētes:nō tātū nō merētur diuinā gratiā:ſ3 qđ maius eſt merētur ex eoꝝ infidelitate eternas penas ſuſcipe. Dico igit ꝙ qcūq3 debet ꝓficere in ſacra doctrina atq3 diuina gratia neceſſe ē:ꝙ ſimplr credat:⁊ ſimpliciter fidē adhibeat his que dicuntur a doctore.vel predicatore p̄dicant. Et ꝙ talis fides ⁊ ſimplr creditio diuine ſcripture.atq3 predicatorib⁹ ſit adhibenda tripliciter ꝓbo. Primo auctorib⁹. Scđo ratiōe Tertio exēplo. ¶Primo ꝓbo auctoritatibus. Nam Boetius in li.de diſciplina ſcolariū ait. Qui non nouit ſe ſubijci in oibus nūꝙ̄ audeat ſe magiſtrare:nec dign⁹ ē ſcientia ⁊ veritate:ille q ſcietie ⁊ veritatis inſurgit auctori. Hec ille. Apl's etiā.2.Cor.10. In carne etiā ambulātes non tū ſm carnē militamus Nam arma militie noſtre nō ſunt carnalia ſed potentia deo ad deſtructionē munitionū cōcilia deſtruentes:⁊ oē3 altitudinē extollentē ſe aduerſus ſcientiā dei ⁊ in captiuitatem redigentes oēm intellectū in obſequium xpi:et in ꝓmptu habētes vlciſci oē3 inobediētiā cū impleta fuerit obediētia noſtra.hec ibi. Ide3 quoq3 Apo.ad Eph.4.ait. Hoc igit vobis dico ⁊ teſtificor in domino vt ia3 non ambuletis:ſicut ⁊ gētes ambulāt in vanitate ſenſus ſui:tenebris obſcuratum habētes intellectu3 alienati a via dei p ignorantia3:que eſt in ill per cecitate3 cordis ipſorū:qui deſperantes ſemetipſos tradiderūt impudicicie in operationē immūdicie omnis auaricie.hec ibi. Cepherinus papa di.38.c.ſicut ſtellas.ait. Sic ſtellas celi nō extinguit nox:ſic mētes fideliu3 inherentes ſimplicit firmamēto ſacre ſcripture non obſcurat mundana iniquitas.hec ille. Et Hyero.ſuper yſa.⁊ ponitur.37.di.c.vnio ait. Sed tropologiā pſeudo prophetas eos debemus accipere qui alter ſcripturarum verba accipiunt ꝙ̄ ſpirituſſanctus ſonat. Et diuinos eos qui coniectura mentis ſue incerta futurorum:quaſi vera pronūciant abſq3 diuinorum auctoritate verborum.hec ille. Ide3 quoq3 Hyeroni.ſuper epiſtolam ad Gala. Et ponitur.24.q.3.c.hereſis.ait. Quicumq3 autem aliter ſcripturam intelligit ⁊ ſacram doctrinam ꝙ̄ ſenſus ſpiritus.ſcilicet flagitat a quo ſcriptura eſt licet ab eccleſia non receſſerit.tamē heretic⁹ appellari poteſt:⁊ de carnis operibus eſt eligens que priora ſunt. hec ibi. Deniq3 leo papa.24.q.3.c.q autē.ait. Quid autē iniquius eſt:ꝙ̄ impia ſapere ⁊ ſapiētioribus doctoribuſq3 non credere. Sed in hāc inſipientiam cadūt quicūq3 ad cognoſcēda3 veritatē aliquo impediuntur obſcuro:non ad propheticas voces.non ad apoſtolicas litteras.nec ad euāgelicas auctoritates:ſed ad ſemetipſos recurrunt:⁊ ideo magiſtri erroris exiſtunt:quia veritatis diſcipuli non fuerunt hec ibi. Ex predictis auctoritatibus patet qualiter quiſq3 tenetur pure ⁊ ſimpliciter credere ⁊ fidem exhibere ⁊ ſcripture diuine:⁊ doctis predicatoribus eam pronunciantib⁹.cō-

tra multos cervicoſos ⁊ beſtiales: qui quotidie volunt audire ſubtilia de preſcientia dei de preſtinatiõe ⁊ reprobatiõe: ⁊ poſtq̄ veritates audierint: eis nequaq̄ credunt: ſed in diverſos errores propter ſuas dyabolicas fantaſias incidunt: qui ⁊ ſi habeant nomen xpianorum: tamen nõ habent ſubſtantiã veri xpiani: que conſiſtit in ſimpliciter credere: ⁊ fidez adhibere dictis ſacrorum theologorũ: ⁊ illa in predicatione coruz predicantibus ⁊ declarantibus. ¶ Secũdo hoc idem probo vnica ratione. vz proceſſionis. Fundamentũ rationis ponit Cõmentator ſuper. 8. Metaph. di. Quando aliquis effectus conuenit vni tanq̄ cauſe: ⁊ alteri tanq̄ cauſato. per prius attribuitur cauſe q̄ cauſato. patet hec regula. Cum eni lux ſtellarum. ut dicit Cõmentator 2. de anima. Procedunt a ſole tanq̄ a pma cauſa. Et ab ipſis ſtellis tanq̄ a ſecunda cauſa: debet magis attribui laus illius lucis ſtellarum ipſi ſoli q̄ ipſis ſtellis. quia ut dicitur 2. de aĩa. Denominatio in qualibet re ſemp debet fieri a nobiliori. Similiter ſi aliqs gratias agit aliquibus ambaſiatoribus: pro eo q̄ ſibi detulerunt aliquod egregium donum nomine alicuiꝰ ducis: multo magis ille gratie debent referri ipſi duci a quo donum ipſum principaliter proceſſit. Quo preſuppoſito certum eſt. q̄ ſacra ſcriptura ſeu doctrina licet procedat ab ore ipſius predicatoris qui eſt quaſi quoddaz inſtrumentũ dei: tamẽ in veritate principalius ⁊ immediatius procedit ab ipſo deo: ſeu ab ipſa ſanctiſſima trinitate patre. ſ. ⁊ filio ⁊ ſpirituiſancto. Quod cõfirmans Ambroſ. ſuper verba pauli. Nemo poteſt dicere dominus ieſus: niſi in ſpirituſancto ait: Omnis veritas a quocũq̄ dicatur a ſpirituſancto eſt. Et propheta dicit dominus dabit verbum euangelizantibus verba euangelica virtute multa. Et Yſa. 59. dicitur. Spiritus meus vite eſt ⁊ ego poſui verba mea in ore tuo. Et prio ad Theſſ. 2. Apo. ait. Cum accepiſtis a nobis verbum auditu dei accepiſtis non verbum hoim. Sed ſicut eſt vere verbum dei qui operat᷑ in vobis: que credidiſti. hec ibi. Et Hiere. j. dicitur. Ecce ego dedi verba mea in ore tuo. Deniq̄ ⁊ ſaluator. Matth. io. ait. Cum ſteteritis ante reges ⁊ preſides nolite cog. quõ aut quid. lo. nõ enim. u. e. q. lo. ſed ſ. p. u. qui loquitur in vobis. Nõ ſi ut pz doctrina pdicatoris ĩmediate p cedit ab ipſo deo clar ẽ q̄ tal' doctrina a deo ita eſt vera: q̄ nõ põt eẽ falſa. Sic eni dicit phus primo priorum. Ex falſis ver: ſed ex veris nunq̄ ſequitur niſi verum: ergo per conſequens quiſq̄ tenetur pure ſimpliciter ⁊ ſine aliqua dubitatione credere ei ⁊ fidem adhibere ſi vult veraciter ab ipſo deo illuminari. Nõ ſi quis non credit ſimpliciter verbo pdicatoris vtiq̄ deum ipſum cõtemnit: qui de veritate linguam predicatoris informat. propter quod Saluator Math. io. ait. Qui vos recipit me recipit: et qui vos ſpernit me ſpernit. Et qui recipit prophetã in nomine prophete: mercedem prophete accipiet. Et cõfirmatur iſta ratio. Nam extra de fide inſtrumentorum. c. ſcripta. dicitur. Nõ datur magna fides bulle ⁊ creditur firmiter in qua eſt verum ſigillum ⁊ auctenticũ alicuius principis: ſeu collegij: ſeu pape: vel pontificis. Nõ ſi ſic eſt: q̄. ſ. firmiter creditur litteris ipſorũ ⁊ principium: ſeu priuilegijs ſummi pontificis: ⁊ ſcriptoribus imꝑatorũ: ⁊ cartis notariorum iam mortuorũ. a fortiori tenetur quiſq̄ credere ⁊ fidem adhibere dictis ſcripturaruz celitus infuſarum. ⁊ veriſſimis teſtibus: qui pro confeſſione veritatis ſcripture ſacre ſanguinem effuderunt. Et tanto plus debet ei fides adhiberi: q̄to in infinitum nobilior ⁊ verator eſt ipſe deus: a quo ipſa doctrina procedit: ipſis principibus imperatoribus dominis atq̄ notarijs: et huiuſmodi. pro eo q̄ ut dicitur. j. de anima. Quelibet ſcientia trahit ſuam nobilitatem ⁊ veritatem a ſuo ſubiecto q̄ ſi fuerit nobilius nobilior eſt: ⁊ per conſequens ipſa ſcientia. ¶ Tertio deniq̄ probo exemplo. Nam Socrates philoſophus atteníenſis in ſuis ſentẽtijs ait. Auctoritas magiſtri etiam ſine alia ratione eſt digna fide ⁊ veneratione. Et eſt ſibi fides adhibenda. patet hec ſententia. Nam videmus q̄ datur fides indubitanter Ariſtoteli de rebus naturalibus que dicit: ⁊ ſine inquiſitione alicuius rationis ſimiliter ⁊ medici adhibent fidẽ indubiam Ypocrati Galieno Auicẽne: ⁊ Meſue. Similiter ⁊ oratores adhibent fidẽ Tulio Ceceroni. Similiter et legiſte adhibent fidem conditoribus ſuarũ legum. Et hi omnes predicti autoritatibus ſuarum legum ſic ſimplicem fidem adhibent: q̄ nequaq̄ poſſunt credere q̄ in ſuis ſententijs errauerint. Nõ ſi predictis tanta datur fides q̄ pro ſu-

ſtinenda vna concluſione earum: nequaq̄ʒ ex
poſuiſſent non tm̄ vitam. ſed nec ſolam etiaʒ
guttam ſanguinis. a fortiori tenet̄ quiſq̄ʒ fi-
dem verbis euangelicis dare: quoruʒ auctor
xp̄us fuit: et ſcriptores quattuor euangeliſte:
ꝛ expoſitores ſacri theologi atq̄ʒ doctores: q̄
omnes pro defendenda vna ſola euangelij
veritate mortē libentiſſime ſuſcepiſſent. Pre
terea refert Valerius qui erat paganus. li.
primo. Q̄d Simmonides poeta nauigans
per mare ad littus applicuit. et ibi mortuum
corpus humanū inhumatum reperiens ſe-
pelivit: ꝛ cum ipſum ſepeliret. ab eo admoni-
tus fuit ne die proximo ſequenti nauigaret:
qui acquieſcens monitis eius in terra remā
ſit. Alij vero qui nauigauerunt ipſa die pro-
cellis et fluctibꝰ maris omnes ſubmerſi ſunt
Ecce q̄ datur fides Valerio qui fuit paga-
nus talia referenti. ꝛ ſic de multis dicere poſ
ſemus. q̄ ſi dictis paganorum ꝛ infidelium
ſimpliciter fides adhibetur: q̄nto magis quiſ-
q̄ʒ ſimpliciter debet fidem adhibere dictis p̄
dicatorum atq̄ʒ ſententijs ſanctorum docto-
rum. Sicut igitur cecus vel cecutiens acqui-
eſcit fideli ductori: ſic ſapiēs xp̄ianus debet
ſimpliciter credere euangelice veritati. Sed
multi ſunt in hoc peiores ipſis cecis: qui cum
nolint credere doctoribus a ſpiritu ſancto il
luminatis: iugiter permanent in errore ſue
damnationis. di. Seneca epiſtola. 50. ad Lu
cilium. Ceci ducem querunt: nos autem ſine
duce erramus: ꝛ ideo difficulter ad ſanitateʒ
peruenimus: quia nos egrotare neſcimꝰ. hec
ille. Ex predictis auctoritatibus ratione atq̄ʒ
exemplo. patet quinta diſpoſitio neceſſaria
ad ſuſcipiendum diuinam doctrinam. et per
conſequens diuinaʒ gratiam que dicitur di
ſpoſitio creditionis.

¶ De ſexta diſpoſitione neceſſaria ad audi-
diendum doctrinam ſacram que dicitur di-
ſpoſitio ſuſceptionis.

S Exta diſpoſitio quam requi
rit ſalutaris doctrina: ꝛ per
conſequens diuina gratia et
eterna gloria: dicitur diſpo-
ſitio ſuſceptionis. Non tantum quiſq̄ʒ chri-
ſtianus qui vult proficere in ſacra doctrina ꝛ
per conſequens in diuina gratia: debet habe
re omnes ſupradictas diſpoſitiōes. Sʒ ſum-
me ꝛ neceſſariū eſt q̄ alacriter ꝛ libenter ſu-
ſcipiat admonitiones atq̄ʒ correctiones ip-
ſius predicatoris: ꝛ conſentiat inſpirationibꝰ
bonis quas ſuſcipit: dum audit ſacram do-
ctrinam. Et dico contra multos qui cum au
dierint vnuʒ ſolum verbū in predicatione q̄d
eis diſpliceat. confeſtim dedignantur ꝛ poſt-
modum contemnūt amplius predicationes
audire: hi tales nunq̄ʒ poſſunt proficere in ſa
cra doctrina ꝛ diuina gratia. cum non acqui
eſcant diuinis inſpirationibus. nec inſup ſan
ctis admonitionibus ꝛ caritatiuis correctio-
nibus quas ab ipſis predicatoribus alacri-
ter ſuſcipere debuerant. Et q̄ ſuſceptio talis
admonitionis ꝛ correctionis. (Et ſi aſpera vi
deatur) ſit cuilibet neceſſaria ad proficienduʒ
in ſacra doctrina et diuina gratia tripliciter
probo. Primo auctoritatibus. Secundo
ratione. Tertio ſimilitudine. ¶ Primo pro
bo auctoritatibus. Ait enim Hierony. ſuper
Amos propheta. Grande peccatum eſt odiſ
ſe corripientem: ꝛ correctionem non tollera-
re: maxime cum te non odio: ſed amore cor-
ripiat. hec ille. Item Salomon Prouer. 4.
ait. Audite filij diſciplinam patris veſtri ꝛ at
tendite ut ſciatis prudentiam. Donum bo
num tribuam vobis. Et Prouerbio. 15. ait.
Stultus irridet diſciplinam patris ſui: qui
autem cuſtodit increpationes ſapientior fiet.
Et idem dicit. Non amat peſtilens cuʒ: qui
ſe corripit: nec ad ſapientes gradit̄. Cor au-
tem ſapientis accipiet correctioneʒ. Et Pro
uer. 12. ait. Qui diligit diſciplinam diligit ſci
entiam. Qui autem odit increpationes inſi-
piens eſt. Item pſal. ſcd̄o. Apprehendite di-
ſciplinam. nequando iraſcatur dominus et
pereatis de via iuſta. Et Prouerbi. 9. dici-
tur. Argue ſapientem ꝛ diliget te. Qui au-
tem acqeſcit arguenti glorificabitur. Et Gre
gorius libro. 10. Moralium ait. Sicut re-
cti quibuſdā que ab eis non recte geſta ſunt
correctionis vocem miniſteriuʒ caritatis exi
ſtimāt: ſic peruerſi contumeliam deriſionis.
Et philoſophus. 4. Ethicorum ait. Nequa-
q̄ʒ vtiq̄ʒ cogitur magnanimus fugere com-

monentem. Et Tulius libro de amicitia. Et monere et moneri velle propriū eſt vere amicitie: et alterum libere facere non aſpere: ⁊ alterum libere accipere non repugnant. Idem quoqꝫ in primo de offi. ait. Vt pictores ⁊ hi qui ſingula fabricant. et veri etiam poete ſuum quiſqꝫ opus a vulgo conſiderari volunt ſi q̄ reprehendēdus ſit a pluribus id corrigatur. ſic aliorum iudicio multa nobis et facienda et non facienda: et mutanda et corrigēda ſunt. Deniqꝫ Seneca libro tertio de Ira ſic dicit. Admoneri et corrigi ſemper boni gaudent. peſſimus autem quiſqꝫ aſperrime patitur correctionem. Ex predictis auctoritatibus patet. Qualiter qui vult proficere et doctrinam dei atqꝫ diuinā gratiā et ſalutē propriam conſequi: neceſſe eſt ei ꝙ alacriter et libenter ſuſcipiat admonitionem et correctionem ipſius predicatoris. contra multas mulieres vanas que cum audiunt ꝙ predicator deteſtatur vanitates ſuperfluas caudas cornua bellettum: et huiuſmodi. ſtatim indignantur et ſe trāſferunt ad alium predicatorem qui predicta omnia laudat: vel nihil de ipſis tangit: aut ſtant domi et non volunt amplius ire ad p̄dicationes. Tales omnes diabolus portabit. Hoc idem faciunt vſurarij ſeu falſi officiales. ſeu concubinarij: qui cum audiunt etiā in genere aliquid qđ eos tangat ſtatim per totam quadrageſimā predicationem relinquunt. ¶ Secundo hoc idem probo vnica ratione. videlicꝫ bonificationis. Fundamentum rationis ponit philoſophus tertio Thopicoꝝ. et ſecundo phiſycorum dicēs. Cuius finis melior ipſum quoqꝫ melius. patet hec regula. Cum enim finis ſalutis anime ſit nobilior fine ſalutis corporis clarum eſt. ꝙ dare conſilium de ſalute anime eſt magis nobile q̄ꝫ dare conſilium de ſalute corporis. Quo preſuppoſito certū eſt ꝙ ſi quis corporaliter eſſet infirmus libenter et alacriter medicinam quālibet amarā aſſumeret ut corporis ſanitatē recuperet. ergo a fortiori cum anima ſit nobilior corpore incorporaliter. dicente philoſopho. 16. de animalibus. Anima nobilior eſt omni corpore animatum inanimato. viuum mortuo. ens non ente. Et primo ethicorum dicit. Bona anime maxime ſunt bona. Et ſexto politicoꝝ dicit. Anima melior eſt corpore: et anime bonum omnibus bonis. Propter hoc tenetur quiſqꝫ in infinitum libentius et alacrius ſuſcipe admonitiones atqꝫ correctiones quas predicator facit pro ſalute ipſius anime. Nā tales admonitiones et correctiones ſunt q̄dam ſpirituales medicine ipſius anime.

¶ Tertio deniqꝫ probo ſimilitudine. videlicet ꝙ quiſqꝫ volens proficere in ſacra doctrina et diuina gratia tenetur libenter ſuſcipere et non beſtialiter ſeu ſuperbe fugere admonitiones predicatoris. Nam videmus ꝑ experientiam ꝙ infirmus qui odit preſentiā medici et fugit ſuam medicinam non recipit corporis ſanitatem ſed potius mortē incurrit. Econtra ſi medicum diligit et eius cō ſilia ſuſcipit ſeu medicinam. licet videantur ſibi amara et penoſa facere recipit ſanitatē. Sic a ſimili eſt de anima ſpiritualiter infirma que ſi libenter audit predicatorem tanq̄ꝫ ſpiritualem medicum ⁊ ſuſcipit eius doctrinam et admonitionē: faciliter a deo p. cōtritionem recipit ſanitatem anime: id eſt veniam de peccatis. econtra vero ſi predicatorem odit et eius doctrinam et admonitionem fugit et contemnit: certum eſt ꝙ incurrit ſententiam eterne mortis. Sic enim ait Apoſtolus ad Romanos ſcđo. Secundum duritiā tuam et impenitens cor tuum theſaurizas tibi iram in die ire et reuelationis iuſti iudicij dei. quod confirmans Auguſtinus in libro de verbis domini ait. Precipuum et magnum ſignum diuine reprobationis eſt correctionem fraternam deuitare. Et Salomon prouerbi. 15. ait. Qui increpationes odit morietur. ſcilicet ſm gloſam triplici morte. videlicet nature: gratie: et glorie. Et Prouerbi. 29. ait. Viro qui corripientem ſe dura ceruice contemnit: repentinus ſuperueniet interitus. Et Sapien̄. tertio dicitur Sapientiam enim et diſciplinam qui abijcit infelix eſt: et vacua eſt ſpes illorum: et labores ſine fructu: et inutilia opera illorum ſunt. hec ibi. Et ideo in figura Exod. quarto ca. loquitur. Qđ Moyſes proijciens virgā id eſt correctionem in terram. i. in terrenis hominibus verſa eſt in colubrum. quia ſcilꝫ qui has correctiones non ſuſcipit: in futuro a ſerpētibꝰ infernalibꝰ deuorabitur ⁊ punietur.

Ex predictis autoritatibus:ratione: ꝛ ſimile: patet ſexta diſpoſitio neceſſaria ad ſuſcipiendam diuinam doctrinam. ꝛ per conſequens diuinam gratiam que dicitur diſpoſitio ſuſceptionis.

¶ De ſeptima diſpoſitione neceſſaria ad audiendum doctrinam ſacram que dicit̃ diſpoſitio operationis.

Septima poſtremo diſpoſitio ex qua acquiritur ſalutaris doctrina: ꝛ per conſequens diuina gr̃a ꝛ eterna gloria dicitur operationis ſeu executionis.vltra predictas omnes diſpoſitiones:quicu̅qꝫ vult proficere in ſacra doctrina et diuina gratia. neceſſe eſt omnino ꝙ habeat executionem.i. ꝙ exequatur ꝛ operetur ea que ab ipſo predicatore operanda intellexerit. quoniam ſine tali operatione oẽs predicte diſpoſitiones omnino eſſent inutiles tam ad anime ſalutem: q̃ȝ ad diuinam gratiã et eternam gloriam ꝓmerendam.quod quinqꝫ modis probo. Primo auctoritatibus. Secundo ratione. Tertio diſtinctione. Quarto ſimilitudine. Quinto exemplo.¶ Primo probo auctoritatibus. Nam Jac.j.dicitur. Eſtote factores verbi ꝛ non auditores tm̃: fallentes voſmetipſos:quia ſi quis auditor eſt verbi ꝛ nõ factor. hic compabitur viro cõſideranti vultum natiuitatis ſue in ſpeculo. Conſiderauit enim ſe ꝛ abijt.ꝛ ſtatim oblitus eſt qualis fuerit.Qui autem perſpexerit in lege ꝑfecte libertatis ꝛ permãſerit in ea. Non auditor obliuioſus factus:ſed factor operis. hic beatꝰ in facto ſuo erit.hec ibi.Jtem philoſophus ſcd̃o ethi. Virtutes ſcire parum aut nihil prodeſt ad felicitatem.ꝛ ibidem dicit.Nõ nõ ꝑſcrutamur de virtutibus ut ſciamus. ſed ut operantes boni efficiamur.Et.io.ethi.ait: Non ſufficit virtutes ſcire niſi quis operetur ſm illas.Et.io.methaphi.dicit.Ex priuatione actꝰ a potentia ſiue habitu ſequitur maluȝ quod eſt bono oppoſitum.ꝛ ſecũdo ethi. ait: Operantem ꝛ non tm̃ diſcentem laudamus:utputa.Edificantes et non edificatores.ꝛ.j.ethico. Dupliciter eſt ratio potentialis ꝛ actualis.actualis autem eſt perfectio hominis: ſicut bene citharizans bonus citharedus eſt. ꝛ ſexto ethi.etiam dicit. Prudens non eſt quis in ſcire ſolum:ſed in eo ꝙ practicus eſt ꝛ operatur ſm rectam rationem. Jtem Beda ſuper Lucam. Scire inquit bonum ꝛ non facere non pertinet ad beatitudinem : ſed ad condemnationem.ſicut ſcriptum eſt. Scienti bonum et non facienti peccatũ eſt illi.ꝛ Grego.nazanzenus in appologia ſua ait. Jlle mihi videtur eſſe ſapiens : qui pauca de virtutibus diſſerens plura vero ſuarum operationum auctoritatibus oſtendit. Jtem Sene.in prouer. ſuis dicit. Nihil prodeſt facienda didiciſſe ꝛ nõ facere.ꝛ Matth.7.Saluator ait. Omnis arbor que non facit fructum bonum excidetur ꝛ in ignem mittetur.ꝛ Criſoſt.in quadã omelia dicit. Nam plura ſcire neqꝫ plura miracula facere valent ad ſalutem . ſed tm̃ operatio virtuoſa.felicem animam facit. Deniqꝫ Grego.in primo dyalogoꝝ. ꝛ tranſumptiue 23.q.4.c. optineri. ait: Jpſa quoqꝫ perhénis regni predeſtinatio . ita eſt ab omnipotente deo diſpoſita:ut ad hanc electi ex labore perueniant: quatenus laborando ꝛ orando mereantur accipe quod eis omnipotens deꝰ ante ſecula diſpoſuit donare. Ex predictis igit̃ auctoritatibus patet qualiter ad diuinã gratiam ꝛ ſalutem promerendam inter ceteras diſpoſitiones operatio virtuoſa requiritur.

¶ Secundo hoc idem probo in vnica ratione. videlꝫ acquiſitiõis eterne felicitatis. Fundamentum rationis ponit philoſophus. io. ethicorũ. di. Felicitas eſt premium virtutis. Quo preſuppoſito certum eſt ſm eundẽ philoſophũ.7. phiſicorũ. Nõ virtus ſimpliciter eſt diſpoſitio perfecti.ſ. habitus ad optimum ſcꝫ ad actum.ꝛ propterea.2.ethicoꝝ.dicit. Ad perfectionem virtutis tria requiruntur.ſcire velle: ꝛ operari. Nõ ſi ut patet operatio eſt de eſſentia virtutis: clarum eſt ꝙ ſi quis nõ operatur que operanda intelligit. non habet in ſe perfectam virtutem: quia ſicut dicitur. 6.Thopicoꝝ.A quocu̅qꝫ remouetur diffinitio remouetur ꝛ diffinituȝ.ꝛ Cõmentator.9. Methaphi.ait.Qui tollit a rebus ſuam propriam operationẽ. tollit ab eis ſuam eſſentiam. ꝙ ſi quis non habet operationem nec ꝑ conſequens virtutem . Cum igitur felicitas ſimpliciter ſit pmium virtutis . concluditur neceſſario ꝙ talis non operans que intelligit,nunq̃ȝ poterit beatificare: ꝛ eternam felicitatem ſibi acquirere.¶ Tertio hoc idem ꝓbo vnica diſtinctione.ſ. domini Bonauenture.qui ſuper prohemio pmi ſententiaꝝ. q.3. querit. An ſcientia tradatur ſimpliciter a ſpiritu ſcõ propter ſcire ꝛ intelligere tm̃.ꝛ Ra-

dit di. Qd̄ perfectibile a ſcientia eſt ipſe intellectus: qui tripliciter habet conſiderari. Primo q̃tum ad ſe. Secundo q̃tum ad affectionem. Tertio q̃tum ad opus. Et concludit ꝙ ſpiritusſanct⁹ nõ tradit ſimpliciter ſcientiam intellectui ut tm̃ intelligat. Sed ut referatur ad voluntatem ut velit ⁊ amet quod intelligit: ⁊ precipue ut referatur ad opus. videlicet ut quiſqꝫ operetur quod cognoſcit ⁊ intelligit. Et qua diſtinctione infert ꝙ nullus vnqꝫ eſt verus theologus: licet ſciat omnes cõcluſiones theologie: niſi velit: amet: ⁊ opetur actualiter ex charitate ſm poſſibilitatem ſuam omnia que ipſa ſacra theologia demonſtrat. hoc idem intelligitur de ceteris omnibus ſcientijs: et ſic patet idem quod ſupra.

C Quarto etiam probo ſimilitudine. operationem fore neceſſariam ad gratiam ⁊ ſalutem acquirendam. Nam primo de celo et mundo philoſophus ait. Qd̄ natura tria exigit ad perfectionem vniuſcuiuſqꝫ rei. videlicꝫ ſubſtantiam. virtutem. ⁊ operationem. quod ſic patet: quia ſi arbor haberet ſubſtantiaꝫ arboris ſimiliter ⁊ potentiam fructificandi: et non fructificaret: vtiqꝫ vituperabilis foret. ꝙ ſi natura requirit operationem in rebus naturalib⁹: a fortiori diuina gratia ⁊ eterna gloria requirunt. ꝙ quiſqꝫ actualiter in ſe habeat ſpirituales et materiales operationes. Similiter ⁊ medicus. vt dicitur. j. et. 2. Metha. Non dicitur medicus ſimpliciter propter ſcire ⁊ ſpeculari. ſed ſimpliciter propter operari. ſeu practicã exercere. quia iſte eſt finis principalis. propter quem talis ſcientia acquirit. Quod cõfirmans philoſophus. 3. de anima dicit. Finis in operabilibus eſt quaſi principium: ⁊ licet ſit vltimũ in executione: tamen eſt primũ in intentione. Quod ſic patet. Nã ſcientia medicine nihil prodeſſet ipſi medico q̃tum ad lucrum. nec inſuper ipſi egroto q̃tum ad ſanitatem: niſi practice actualiter exerceret. que ſcientia docet exercẽda: ergo a ſimili eſt de anime ſciẽtia: nihil prodeſſet ei talis ſcientia ad ſaluteꝫ. Similiter etiã videm⁹ ꝙ parum prodeſſet mulieri videre ſeu intelligere maculaꝫ faciei ſue in ſpeculo. niſi actualiter eam abſtergeret. ergo a ſimili parum prodeſſet anime per ſacram doctrinam cognoſcere ⁊ intelligere maculas peccatorũ ſuorum niſi eas actualiter elemoſynis: contritione: confeſſione: atqꝫ ſatiſfactione purgaret: ⁊ abſtergeret. C Quinto deniqꝫ probo exemplo operationeꝫ fore neceſſariam. Nam videmus ad oculum: ꝙ quando aliquis rex: vel dominus facit fieri bandum quo diſtricte mandatur ut fiant alique exactiones: vel alia huiuſmõi. ſtatim omnes aut amore aut timore conantur ſine mora actualiter opere complere omnia quecumqꝫ precepit rex fore adimplenda. Et hoc ideo faciunt: ne perdant gratiam regis: ſeu ne incurrant in maliuolentiam ſuam. ꝙ ſi hec faciunt mundani pro mundanis dominis. a fortiori quiſqꝫ verus xpi ſeruus et fidelis tenetur actualiter implere ⁊ facere omnia que xpus precipit facienda: ⁊ hoc ne incurrat ſententiam ſue maledictionis: q̃ in extremo iudicij die. prout habetur Math. 25. daturus eſt di. Diſcedite a me maledicti in ignem eternum. qui paratus eſt diabolo ⁊ angelis eius. Et inſuper ſe debent in operibus virtuoſis exercere. ad hoc ut ſibi acquirant diuinam gratiam. Et inſuper obtineant paruam benedictionem quam idem xpus in eadem iudicij die. ut habetur Matthei. 25. bene operantibus daturus eſt. dicens. Venite benedicti patris mei poſſidete regnum quod vobis paratum eſt ab origine mundi. Et ſic ex predictis auctoritatibus ratione: diſtinctione: ſimilitudine: atqꝫ exemplo patet ſeptima diſpoſitio neceſſaria ad ſuſcipiendum diuinam doctrinam ⁊ diuinam gratiam que dicitur diſpoſitio executionis. Et per conſequens patet etiam. ſcõus reſpectus quo faciliter quiſqꝫ poterit percipe remiſſionem peccatorum ⁊ diuinam gratiam in quadrageſima futura. In quo reſpectu ſepteꝫ diſpoſitiones monſtrate ſunt neceſſe ad ſalutem ⁊ diuinam gratiaꝫ promerendã. Quas omnes diſpoſitiones ſimul cum gratia ⁊ ſalute vobis et mihi elargiri dignetur ipſe largitor ſalutis et gratie domin⁹ Jeſus. qui in trinitate perfecta viuit ⁊ regnat deus per infinita ſecula ſeculorum. Amen.

C Feria quinta poſt dominicam ſeptuageſime de triplici reſpectu principali. videlicet influxionis diuine clemẽtie quo apparet qđ quiſqꝫ faciliter ſaluari poteſt.

Sermo quintus.

Ides tua te ſaluam facit. Luc. 7. Poſt q̄ declarauim⁹ duos reſpectus principaliores ex quibus maximam fidem firmamq; ſpem habeo: q̄ in quadrageſima futura ⁊ diuinā gratiā ⁊ peccatorum remiſſionē accipietis: tum deo propitio ex noſtra inſtructione: tum reſpectu optime diſpoſitionis veſtre volens ordinate p̄cedere: habeo nūc in ſpē declarare tertiū reſpectum: quo credo firmiter ⁊ ſpero in proxima quadrageſima vos ⁊ gratiā dei: ⁊ peccatorū remiſſionē faciliter conſecuturos. Qui dicitur reſpectus diuine influxionis. ſeu reſpectus diuine clementie atq; miſericordie. Pro cuius reſpectus declaratione loco exordij dico: q̄ deus q̄ntum eſt in ſe generaliter vult cōmunicari ⁊ cōmunicabit omnib⁹ nobis tam diuitibus q̄ pauperibus: tam nobilibus q̄ ignobilibus: tam magnis q̄ puſillis: tam maſculis q̄ mulieribus gratiam ſuam gratum facientem: ⁊ inſup plenariā omnium peccatorū remiſſionē. deus q̄ntum eſt in ſe velit omnibus nobis. Et q̄ generaliter concedere ⁊ hoc imptiri quadrupliciter pbo. Primo auctoritatibus. Secundo ratiōe. Tertio diſtinctione. Quarto exemplo.

¶ Et primo probo auctoritatibus. Nā apo. primo thi. 2. ait. Deus vult omnes homines ſaluos fieri ⁊ ad agnitionem ſue virtutis venire. Et. 2. pe. 3. Petrus ait. Non vult deus aliquos perire: ſed omnes ad penitentiā cōuerti. vbi glo. qua. ſ. mediate quiſq; ſaluatur. Et Apoſt. pmo Theſſalo. 4. ait. Hec eſt voluntas dei ſanctificatio noſtra. Dyo. aūt lib. de di. no. ait. Sicut noſter ſol non ratiocinās neq; eligens equaliter diffundit radios ſuos in corpora inferiora: ſic ſol iuſticie diffundit radios omnes bonitatis ſue. Salomon etiā Sapien. xi. ait. Diliges omnia que ſunt ⁊ nihil odiſti eorū q̄ feciſti. Et Sapien. 6. dicit. Puſillū ⁊ magnū diligit deus: ⁊ eſt ei equaliter cura de omnibus. Deniq; Yſa. 55. Generaliter vocat omnes ad gratiā ſuam dicens. Omnes ſitientes venite ad aquas. ſcꝫ gratie mee ⁊ qui nō habetis aurū ⁊ argentū properate emite ⁊ bibite. Et eccl. 24. omnes etiā inuitat di. Tranſite ad me omnes q̄ concupiſcitis me ⁊ a generatiōibus meis: videlꝫ gratie mee adimplemini. Et Matth. xi. dicit Venite ad me omnes qui laboratis ⁊ onerati eſtis ⁊ ego reficiam vos. ſ. gratia mea.

¶ Secundo etiā probo vnica ratione. vꝫ obiectionis. q. ſ. deus generaliter vult gratiam ſuam oībus imptiri. Fundamentū rōnis ponit phs ſentētialiter. 2. de anima di. Quelibet potentia habet propriū obiectū ⁊ adequatum a quo nō pōt diuerti. patet hec regula. Nam adequatū obiectū potentie viſiue. ut dicit. 2. de anima. eſt color. Et ideo naturaliter potētia viſiua nō poteſt ſe diuertere quin appetat videre actualiter ſpēm pulcherrimā ⁊ coloratā: hec idem faciunt naturaliter oēs alie potētie hoīs ſenſitiue. Similiter cū obiectū potentie volitiue ſit beatitudo eterna: p̄ut ponūt omnes theologi. in. 4. di. 49. ⁊ di. 50. Hinc eſt q̄ etiā ipſi damnati nō poſſunt facere quin naturali appetitu ipſam appetāt ⁊ deſiderēt. Quo ſuppoſito peto quod eſt obiectū propriū ⁊ adequatū volūtatis diuine: et certū eſt quod eſt ſua bonitas: a quo obiecto deus nequaq̄ ſe poteſt diuertere. q̄ non poteſt nō velle omne bonū: ſed cū dare gratiā non tm̄ vni ſed oībus ſit quedā bonitas. ergo p̄ conſequēs non poteſt deus dimittere: q̄ntum in ſe eſt quin det omnib⁹ gratiā ſuam affluenter. q̄ ſi vni ſimpliciter ⁊ nō alteri gratiam dare vellet. cum talis cōmunicatio bonitatis eſſet particularis ⁊ non vniuerſalis: vtiq; voluntas humana. que ſm Tho. ſcda ſcde. q. 2. ar. 2. ⁊ ſm phm. 2. Metha. Que habet pro obiecto bonū vniuerſale pfectior eēt volūtate diuina: que ſimpliciter reſpiceret in cōmunicatione ſue gratie bonū particulare. Sed cum ſit falſiſſimū q̄ humana voluntas ſit pfectior voluntate diuina: ideo ſi volūtas humana reſpicit bonū vniuerſale. ergo a fſimimo a fortiori diuina voluntas q̄ntum in ſe eſt vult omnibus gratiā ſuam cōmunicare.

¶ Tertio h̄ idē probo diſtinctione dñi Bonauenture in. 4. diſt. 17. arti. 1. q. 3. Et in. 2. di. 27. ar. 2. q. 3. di. Cum querit an facientibus q̄ in ſe eſt deus omnibus gratiā ſuam largiat neceſſario. Rūdit q̄ duplex eſt neceſſitas. ſcꝫ

coactionis:ꝛ hec non cadit in deum: nec hac neceſſitate tenetur deus alicui gratiam ſuaȝ dare. Alia eſt neceſſitas ſeu obligatio mere pactionis ꝛ ſponſionis: qua ex ſua mera benignitate ſpopondit: pepigit: atqȝ promiſit: omnibus facientibus quod in ſe eſt gratiam ſuam ſe daturū:ſicut promiſit Abraam Geneſ.15.c.di. Ego ſum protector tuus ꝛ merces tua magna nimis.nimis ſcȝ per gratiam ꝛ hac ſecunda neceſſitate neceſſario vult deus:ꝛ immutabiliter gratiam ſuaȝ omnibus exhibere. ℭ Quarto deniqȝ etiam probo ſimilitudine.qualiter deus vult q̄ȝtum in ſe eſt omnibus gratiam dare. Nam.8. Ethicorū philoſophus ait. Generātis ad genitum naturalis eſt amicitia:patet qꝛ naturaliter omnes genitores non tm̄ rationales: ſed etiam irrationales:filios ſuos fouent ꝛ nutriunt: et eis neceſſaria impendūt.et propter hanc naturalem amicitiam filius prodigus.ut habetur Luc.15. quāuis diſſipaſſet cum meretricibus omnem ſubſtantiā: tamen a patre dulciter eſt ſuſceptus.ꝙ ſi parētes ſupradicti cōmunicationem ſue gratie ꝛ voluntatis naturaliter omnibus filijs ſemper impendunt. a fortiori deus ipſe qui eſt pater omniū hominū.Ipſo dicente Matthei.23. Vnus eſt pater veſter qui in celis eſt quem omnes orare iubet.Matthei.6.di. Cum orabitis dicite:pater noſter qui es in celis.gratiam ſuam omnibus cōmunicabit:cum ſit cunctis genitoribꝰ in charitate pfectior: qđ bene ipſe ſaluator promittit ſe facturū.cum Matth.5. di. Eſtote perfecti.ſ.in cōmunicatiōe veſtre gratie et bonitati.ſicut pater veſter celeſtis perfectus eſt:qui ſolē.ſ.o.facit ſuper bonos ꝛ malos: ꝛ pluit.ſ.gratiam ſuam ſuper iuſtos ꝛ iniuſtos.Ex predictis igitur clariſſime patet q̄liter deus vniuerſal'r vult oibꝰ gratiā ſuaȝ impertiri. Et quoniā ſm Ariſtotelem ab effectu cauſe cognoſcūtur.ut patet primo ꝛ ſcđo poſterioꝝ.Quia ex fructibus cognoſcitur arbor eſſe bona vel mala: ſeu ſterilis: et fructifera. prout ait Saluator Matth.7.c. Idcirco ut poſſitis clarius ꝛ euidentius cognoſcere: ꝙ deus noſter omnipotens ꝛ glorioſus vult nobis omnibus largiri ſalutem ꝛ gratiam ſuā accipite inter ceteros ſeptem ſpāles effectꝰ diuine clementie: quibus euidentiſſime apparebit ſicut prediri. qualiter gratiam ſuam et ſalutem vult deus ipſe liberaliter vobis cōcedere.Quorum.

ℭ De ſeptem effectibus diuine clementie et primo de duobus primis.

ℭ Primus dicitur effectus preſeruationis.
ℭ Secūdus dicitur effectus purificationis.
ℭ Tertius dicitur effectus intentionis.
ℭ Quartus dicit̄ effectus cuſtoditionis.
ℭ Quintus dicit̄ effectus inſtitutionis.
ℭ Sextus dicit̄ effectus conceſſionis.
ℭ Septimus dicit̄ effectus interceſſionis.

p Rimus igitur effectus diuine clemētie quo clare cognoſci poteſt ꝙ omnipotens et glorioſus deus vult omnibus q̄ȝtum in ſe eſt gratiam ſuam cōmunicare ꝛ vitam eternam impendere:dicitur effectus preſeruationis. Signum profecto euidentiſſimuȝ ꝙ deus vnicuiqȝ vult gratiam ꝛ gloriam exhibere in hoc apparet.ꝙ licet anima ſponte cōmittat grauiſſima ꝛ quaſi innumerabilia peccata:tamen deus non ꝑmittit.ꝙ habilitas ꝛ poſſibilitas liberi arbitrij ita corrumpatur:obſtinetur:ꝛ induret̄:ꝛ ꝑuertatur:quin ſemper faciliter poſſit de malo ad bonum redire:et ad deum ſe conuerti. Quem effectum clementie et pietatis nequaq̄ȝ deus concedere voluit angelis apoſtaticis quolibet homine per naturam nobilioribus:qui cum in ſolum ſuperbie peccatum inciderint. Prout dicit Bonauentura in ſcđo diſtinctiōe ſexta arti.ꝑmo.q. prima. Tamen eorum libertas tota arbitrij ex hoc peruerſa ꝛ corrupta fuit:ita ꝙ impoſſibile eſt. Prout idem dn̄s Bonauentura in ſcđo diſtinc.7. arti.ꝑmo.q.j.dicit. Ipſum ad deum iterato conuerti ipſum amando ut ſummū bonum Ratio eſt inter cetera.quia angelus naturaȝ ſimpliciſſimam ab omni corpulenta materia remotiſſimā habet. Ideo ad quod ſemel ſe conuertit totaliter ſe conuertit.ꝛ ſic macula que in intellectu angelico et voluntate cecidit nulla poteſt vnq̄ȝ vlterius penitentia expiari. quia per talem maculam tota habilitas ad bonum penitus eſt corrupta.Econtra vero clementiſſimꝰ deus hanc grām hoī ꝑſtitit.ꝙ ſi infinities caderet in pctīn infinities habet adhuc habilitatem poſſibilitatem

atqꝫ libertatem faciendi bonum ⁊ diuinam gratiam recipiendi. Hec igitur proprietas habilitatis atqꝫ libertatis eſt ſignum magne clementie dei: ⁊ eſt valde vtilis homini ad ſalutem: immo intantum vtilis: ꝙ ſi eam demones habere poſſent: nullas penas ſuſtinerent. Sic enim legitur in vitis patrum: videlicet ꝙ quidam ſanctus pater cum obuiaret demoni: inter multa que locuti ſunt: dixit ſanctus pater ad demonem: qd faceres ſi adhuc ad regnum perditum peruenire poſſes? Reſpondit: ſi haberem habilitatem ad bonum ⁊ ſimul carnem ⁊ oſſa ſicut tu habes: vellem ꝙ millies in die vſqꝫ i diē iudicij caro mea minutim ⁊ membratim incideretur: ⁊ in puluerem redigeretur: dum tamen ſic faciendo ad regnum beatitudinis in quo ſemel fui redire poſſem. hec ille. Qđ etiam hodie facerent ceteri homines damnati pro habendo illo beatiſſimo regno quo propter ipſorum ſcelera ſunt priuati: ſi haberent habilitatem ad bene faciēdum quam in hac vita iam habuerunt. Sed iam ad propoſitum redeamꝰ. Dico igitur ꝙ quiſqꝫ peccator: etiam poſt grauia ⁊ innumera peccata habet habilitatem: poſſibilitatem: atqꝫ libertatem penitendi ⁊ benefaciendi: ⁊ ad deū redeundi: qđ vtiqꝫ eſt ſignum euidentiſſimum maxime clementie: atqꝫ diuine pietatis: qui propter hoc vult omnes ſaluare quantum in ſe eſt: ⁊ omnibus gratiam ſuam impendere: ⁊ qđ talis libertas: habilitas: atqꝫ poſſibilitas penitendi: ⁊ ad deum redeundi: ſit etiam in quolibꝫ maximo peccatore. q̄drupliciter ꝓbo. Primo auctoritatibꝰ. Secūdo ratione. Tertio diſtinctione. Quarto exēplo. ¶ Primo probo auctoritatibus Nam Ber. lib. de gra. ⁊ libe. arbi. ſic ait. Humana anima in libero arbitrio conſtituta: quod ſemel accepit nunq̄ꝫ aliqua iniquitate perdere poteſt. Philoſophus etiam in. 3. de regimi. princi. ait. Liberi ſumus omnes vſqꝫ in finē ad hoc: ⁊ ad illud. videlicet ad bonum ⁊ malum: ad vitia ⁊ virtutes. hec ille. Et glo. ſuper verba prophete. Anima mea in manibus meis ſemper eſt ait. lꝫ voluntas hominis obliquetur per peccata: tamen ſalus ſua ſemper eſt in manibus libertatis ſue. Hieronymus in queſtionibus ad helbidiam ait. Deus equali cunctos nos ſorte generauit: ⁊ dedit ſingulis vſqꝫ in finem arbitrij voluntatem vt faciat vnuſquiſqꝫ quod vult ſiue bonum ſiue malum. hec ille. Et ibidem dicit. Oēs homines vſqꝫ in finem ſuo arbitrio derelicti ſunt: neqꝫ enim bonum neceſſitate compulſi faciunt ſed voluntate: vt credentes coronam accipiant: ⁊ increduli proprio arbitrio ſupplicijs mancipentur eternis. hec ille. Deniqꝫ eccleſia. 15. dicitur. Deus ab initio conſtituit hominem ⁊ reliquit eum. ſcilicet vſqꝫ ad mortem in manu conſilij ſui. Ante hominem bonum ⁊ malum: vita ⁊ mors: qđ cūqꝫ voluerit dabitur ei. ¶ Scđo etiam probo vnica ratione: videlicet proprietatis. ꝙ. ſ. anima ſemper eſt libera ⁊ habilis ad benefaciendū: ⁊ ſi ſit per peccatum corrupta. Fundamentum rationis ponit Cōmentator ſuper. 9. methaphiſy. ⁊ etiaꝫ ponit. s. Thomas in. 2. di. 25. di. Manente ſemper natura rei: neceſſe eſt eius naturalia non moueri. patet hec regula. Nam ſi ſubſtantia lapidis duraret in eternum: etiam grauitas que eſt eius proprietas naturalis duraret vtiqꝫ in eternum: ꝙ ſi talis naturalis ꝓprietas a lapide auferetur: nequaq̄ꝫ amplius lapis diceretur dicente eodem Cōmentatore vbi ſupra. Qui tollit a rebus ſuam proprietateꝫ tollit ab eis ſuam eſſentiam. Exemplifica de ceteris ꝓuis. Quo preſuppoſito certum eſt: ꝙ ſubſtantia anime rationalis ⁊ intellectualis eſt incorruptibilis ⁊ īmortalis. dicēte philoſopho 2. de anima. Intellectus videlicet rationalis videtur eſſe alterum genus anime: ⁊ ſolum contingit ipſum ſeparari: ſicut perpetuū a corruptibili. Et. 3. de anima dicit. Intellectus eſt perpetuus ⁊ immortalis. Et. 12. methaphyſi. ait. Anima non omnis ſed intellectualis manet poſt compoſiti corruptioneꝫ Quod confirmans Saluator Matth. 10. ait Nolite timere eos qui occidunt corpus. animam autem non poſſunt occidere. hec ibi. ꝙ ſi vt patet ſubſtantia anime eſt incorruptibilis: igitur per conſequens neceſſe eſt ꝙ eius naturalis proprietas que eſt libertas arbitrij ad bonum ⁊ ad malum ſit incorruptibilis. dicente philoſopho. 7. phiſycorū. ⁊. 9. methaphi. Poteſtates nāles ſe hūt vno modo poteſtates vero rōnales ſe hūt ad oppoſita.

Sʒ ſi per peccata talis libertas totaliter cor
rumperetur: nequaq̄ꝫ ert̄uc qui nunc eſt ho-
mo poſſet dici homo: ergo cum ſemper ut ꝓ
batuꝫ eſt talis proprietas libertatis ſit in ho-
mine. ſequitur ꝙ ſemper habet poſſe in hac
vita. et penitendi ⁊ ad deum redeundi. et di-
uinam gratiam recipiendi. ¶ Tertio hoc
idem probo diſtinctionibus. Et primo diſti-
ctione beati Thome prima parte ſumme. q.
83. articulo primo in corpore queſtio. dicētis
Cum queritur an in homine ſemper rema-
neat vſqꝫ ad finem habilitas ⁊ libertas li. ar.
ad bonum. Reſpondeo ꝙ ſic. Alioquin fru-
ſtra eſſent conſilia: exhortationes ad peniten
tiam: receptiones: prohibitiones: et huiuſmo
di. ¶ Ad cuius euidentiā ſciendū eſt ꝙ que
dam agunt abſqꝫ iudicio ſicut lapis moue-
tur deorſum: ⁊ ſimiliter omnia cognitione ca
rentia. Quedam agunt iudicio: ſed non libe-
ro. ſicut animalia bruta. Judicat enim ouis
videns lupum eſſe fugiendum naturali iudi
cio: ſed non libero. quia non ex collatione ra-
tionis. ſed ex naturali inſtinctu hoc iudicat.
Similiter eſt de quolibet iudicio auium ſeu
brutorum animalium. Homo vero agit iu-
ditio quo per vim cognoſcitiuam iudicat ali
quod eſſe fugiendum vel proſequendū. Sed
quoniam iudicium iſtud non eſt ex naturali
inſtinctu ⁊ particulari operabili: ſed ex colla-
tione quadam rationis. Ideo magis potens
eſt in diuerſa: ratio enim circa contingentia
habet viam ad oppoſita. ut patet in dyalecti-
cis ſyllogiſmis: et rhetoricis perſuaſionibus
particularia autem operabilia ſunt quedam
contingentia. ⁊ ideo circa ea iudicium ratio-
tionis ad diuerſa ſe habet: ⁊ non eſt determi
natum ad vnum tm̄. Et pro tanto neceſſe eſt
ꝙ homo ex quo rationalis eſt. ſit ſemꝑ vſqꝫ
in finem in libero arbitrio ad bonum ⁊ ma-
lum. ſeu ad vitia et virtutes. Hec Thomas.
ad litteram. ¶ Ex qua diſtinctione patet q̄
liter peccata q̄tūuis multa et grauia nunq̄ꝫ ſic
corrumpunt bonitatem anime: quin ſemper
diuina clementia habeat plenam libertatem
a malo ad bonum ſe conuertendi. Aliam di
ſtinctionem egregiam. et valde notabilem.
ponit dominus Bonauentura in ſecūdo. di
ſtinctione. 35. arti. 2. queſtio. 3. quā etiaꝫ ponit
Tho. diuci ſimode libro tertio. Cōtra genti-
les capi. xi. Et etiam in queſtionibus de ma
lo. in queſtione Utrum peccatum diminu-
at bonum nature: Sed formaliter in prima
parte ſumme queſtione. 48. articulo quarto.
Cum queritur (inquit dominus Bonauen-
tura) An diuina bonitas permittat per pec-
catum totam habilitatem et bonitatem libe
ri arbitrij corrumpi: ne poſſit aliquis ampli-
us benefacere et diuinam gratiam accipere
Reſpondeo ꝙ triplex eſt bonum. ſcilꝫ natu-
re: gratie: ⁊ habilitatis: ſeu potentie. Bonum
nature in tribus precipue conſiſtit ſm̄ Augu
ſtinum in libro de natura boni. videlꝫ in mo
do: in ſpecie: et in ordine. ſeu ſm̄ Salomoneꝫ
Sapiēn. vndecimo. In numero pondere et
menſura. Quorum ſufficientia ſic intelligit
Nam modus: ſpecies: ⁊ ordo: ſeu menſura.
numerus: et pondus. ſunt quedam diſpoſitio
nes que conueniūt cuilibet bono ſeu cuilibet
rei create. per reſpectum ad cauſam efficien-
tem. formalem. et finalem. Inde modus vel
menſura eſt diſpoſitio rei prout defertur ad
cauſam efficientem. que dat eſſe terminatuꝫ
et menſuratum cuilibet rei. Species autem
et numerus eſt diſpoſitio rei prout refertur
ad cauſam formalem: ſm̄ quam quelibꝫ res
per formā ſpecificatur et ab alia re diſtingui
tur. Pondus vero vel ordo eſt diſpoſitio rei
prout refertur ad cauſam finalem. Unde di
cit Auguſtinus ſuper Gene. ad litteram.
Q̄d menſura modū prefigit quo ad primuꝫ
Numerus omni rei ſpeciem prebet quo ad
ſecūdum. Pondus vero in ſuo loco ordinat
et quieſcere facit quo ad tertium. Hoc auteꝫ
triplex bonum nature. nec tollitur nec dimi-
nuitur q̄tum ad eſſentiam per aliquod ma-
lum culpe: quod tali ratione oſtendo. Illud
enim bonum non tollitur nec diminuitur ꝑ
peccatū. quod nō opponitur peccato ⁊ ꝑ con-
quens in eo exiſtit peccatum. ſed bonum na-
ture non opponitur malo culpe: immo in ta-
li bono conſiſtit maluꝫ vt in ſubiecto vel cau
ſa. quod patet: quia peccatum non tollit vo-
luntatem. immo in voluntate conſiſtit pec-
catum. Igitur q̄tūuis triplex bonum predictū
nature per peccatum aliqualiter deformetur
Non tamen propter hoc tollitur nec cor-
rumpitur. ſeu diminuitur. Et ſic q̄tum ad
hoc dicit Auguſtinus. ꝙ fallit regula dyale-

ticorum:dum malum eſt in bono. Aliud eſt
bonum gratie:⁊ hoc bonum tollitur ⁊ cor-
rumpitur per peccatū: qđ tali ratione oſten-
do. Nam vnum oppoſitoꝝ naturaliter tol
lit ⁊ excludit reliquū ſic̄ tenebra excludit lucē
ſibi oppoſitam. Sed clarum eſt ꝙ peccatum
tanq̄ȝ tenebra ſpiritualis opponitur luci gra
tie:igitur per conſequens peccato aduenien-
te in anima tota gratia gratum faciens que
erat in ea corrumpitur. ¶Tertio deniqȝ di-
co ꝙ eſt bonū potentiale ſeu habilitatis ani-
me ad bonum ⁊ ad diuinam gratiam: ⁊ hoc
bonum per peccatum non omnino tollitur ⁊
corrumpitur:ſed bene notabiliter diminui-
tur:⁊ tanto plus quāto plura peccata perpe-
trantur:quod tali ſimilitudine oſtendo. Qua
re creatura rationalis ſe habet ad gratiam :
ſicut oculus ad lumen:ſed oculus in tenebris
exiſtens fit minus habilis ad videndum lu-
cem:ergo a ſimili quanto plus anima pecca
ta multiplicat:⁊ in peccato manet tāto fit mi
nus habilis ad percipiendum lumen diuine
gratie.lȝ autem talis habilitas anime ad di-
uinam gratiam per peccata quaſi in infinitū
diminuatur:nūq̄ȝ tamen tale bonum habili
tatis totaliter tollitur manente natura ani-
me:etiam ſi peccata in infinitum multiplicen
tur:ſicut verbi gratia. Si in infinitum inter-
ponantur corpora opaca vel obſcura inter ſo
lem ⁊ aerem:diminuitur in infinitum habi-
litas aeris ad ſuſceptionem luminis: nunq̄ȝ
tamen totaliter tollitur manente aere: ſimi-
liter in infinitum poteſt fieri additio in pec-
catis: per que ſemper magis ac magis mi-
nuitur habilitas anime ad ſuſceptionem di-
uine gratie. Nam peccata ſunt quedam ob-
ſtacula inter animam ⁊ deum. Sic enim di
citur Iſa.59. Peccata veſtra diuiſerunt in-
ter vos ⁊ deum veſtrum:propter taleȝ tamē
multiplicationem nunq̄ȝ totaliter tollitur ha
bilitas anime ad bonum lȝ diminuatur . Et
ratio eſt.quia non minuitur anima alicuius
partis.ablatione:ſed elongatione non ſꝫm id
quod eſt ſed ſꝫm illud.ſ.gratiam ad quod eſt:
hoc enim modo illi habilitati opponitur : et
ideo per hunc modum a culpa diminuitur .
Hoc ſententialiter Tho.in ſupradictis locis
Sed formalius Bonauentura. Ex qua etiā
diſtinctiõe patet: qualiter per diuinam cle-
mentiam nunq̄ȝ ſic corrumpitur anima per
peccatum quin ſemper habeat habilitatem
poſſibilitatem:atqȝ libertatem redeundi ad
deum:⁊ diuinam gratiā recipiendi. ¶Quar
to deniqȝ probo exemplis.ꝗ.ſ.poſt peccatum
per diuinam clementiam remanet in quoli-
bet peccatore etiam maximo habilitas bene
faciendi: ⁊ diuinam gratiam ſuſcipiendi .
¶Primum exemplum habemus de latro-
ne pendente ad dexteram ſaluatoris:qui ꝑ
ut tradunt hyſtorie:cum quaſi toto tempore
vite ſue perſeueraſſet in perpetratiõe quaſi
innumerabilium peccatorum.tamen vt ha-
betur Luc.23. Et diuinam gratiam ſuſcepit
⁊ ſaluatus eſt. Vnde cum dixiſſet. Memen
to mei domine dum veneris in regnum tuū
ſtatim audiuit a domino. Amen dico tibi:
quoniam hodie mecū eris in paradiſo. Cla
rum eſt igitur ꝙ hic latro ideo dignam gra-
tiam ſuſcepit:quia a malo ad bonum ſe con
uertit : ſed quomodo de malo ad bonum ſe
conuertiſſet niſi habilitatem ⁊ poſſibilitatem
⁊ ad bonum conuertendi habuiſſet. O pecca
tor:tu quoqȝ fac ſimile. Aliud exemplum ha
bemus de ſuperbiſſimo Nabuchodonoſor
Rege:qui cum deum diu per ſuperbiam of-
fendiſſȝ:eo ꝙ tanq̄ȝ deū ſe adorari iuſſiſſet:tū
ad deum tandem ſe conuertit: ⁊ a ſuperbia
ad humilitatem redijt:quod nequaq̄ȝ feciſſet
niſi poſſibilitatem ad hoc faciendum per di-
uinam clementiam habuiſſet.totum oppoſi-
tum fecit Pharao Rex egipti: quem cum
Moyſes ex precepto dei admoneret vt po-
puluȝ iſrahel dimitteret:⁊ ſic beneplacito di
uine voluntatis ⁊ gratie ſe ſubijceret: totum
contempſit:cum tamen libere facere potuiſ-
ſet. Ideo non immerito a deo extitit repro-
batus. Que ſimul duo exempla ponit Aug.
23.q.4.c. Nabuchodonoſor.di. Nabuchodo
noſor penitentiam meruit fructuoſam. Non
ne poſt innumeras impietates flagellat⁹ pe-
nituit ⁊ regnū qđ perdiderat rurſus accepit.
Pharao autem in ipſis flagellis durior eſt
effectus ⁊ perijt.hic mihi rationem reddat q
diuinum conſilium nimium alto ⁊ ſapienti
corde diiudicat: cur medicamentum vnius
medici confectum:alij ad ſalutem: alij ad in-
teritum valuerit:niſi quia Chriſti bon⁹ odor
alijs eſt odor vite in vitā:alijs eſt odor mor-

tis in mortem. Quantum ad naturam am
bo homines erant. quantum ad dignitatem
ambo reges: quantum ad culpā ambo popu
lum dei captiuum tenebant: quantum ad pe
nam: ambo flagallis clementer admoniti.
Quid ergo fecit fines eorum eſſe diuerſos:
niſi quia vnus manum dei ſupra ſe ſentiens
in recordatione proprie iniquitatis ingemuit
Alter vero libero contra dei miſericordiſſi-
mam bonitatem pugnauit arbitrio. hec ibi.
Ex preditis igitur auctoritatibus ratione di
ſtinctione atq₃ exemplis patet primus effe-
ctus diuine clementie quo clare cognoſcitur
ꝙ deus omnibus quantum in ſe eſt vult gra
tiam dare: qui dicitur effectus preſeruatiōis.

¶ De ſcđo effectu diuine clementie qui dici
tur effectus purificationis.

S Ecundus effectus diuine clementie
quo clare cognoſci poteſt ꝙ omnipo
tens deus vult omnibus gratia₃ im
pendere: dicitur effectus purificatiōis: videl₃
peccatoru₃. Quia enim parum prodeſſet aie
ſua libertas ⁊ habilitas ſe conuertendi ad
deum: niſi mundaretur a maculis peccatorū
Idcirco cognoſcens deus ꝙ anima per pec-
catum corrupta ⁊ maculata: non poteſt in-
troduci ad celeſtem gloriam niſi purgata pri
us fuerit ab omni ſorde peccatorum. dicente
Joan. Criſoſto. de conſecra. diſtinc. 4. c. Nō
poteſt. Non poteſt quis vite celeſtis gloria₃
accipere: niſi purgatus fuerit ab omni ſorde
peccati. Et cognoſcens inſuper deus ipſe ꝙ
anima q̄uis libera ſit: nulla tamen virtute
ſua poteſt a ſe expellere ſordes peccatorum.
Hinc eſt ꝙ nimia victus pietate: cum qua-
dam luce gratie increate effectiue: ⁊ etia₃ cū
quadam luce gratie create formaliter deus
ipſe tam miſericorditer q̄₃ pie expellit ab ipſa
anima omnes maculas peccatorum: eāq₃ in
tegraliter purificat. Que vtiq₃ gratia tante ē
virtutis ⁊ efficatie atq₃ potētie. ꝙ etiam ſiqs
tot annis ſtetiſſet in peccato quot fuerint āni
Matuſalē qui fuerunt. 969. vt habet Gen̄.
5. c. Et inſuper in annis ipſis tot peccata per
petraſſet quot ſunt ſtelle celi. Et vltra hoc cō
miſiſſet omne peccatum etiam in ſpiritū ſan
ctum quod teſte Saluatore eſt irremiſſibile.
Matth. 12. Tamen predicta gratia tante vir
tutis eſt: ꝙ ſimul ⁊ ſemel ingrediens animā
expellit ab ipſa in inſtanti maculas omniu₃
delictorum. Et ꝙ diuina clementia cum pre
dicta gratia animam purificet a maculis pec
catorum. Quintupliciter probo. Primo au
ctoritatibus. Scđo rationibus. Tertio di-
ſtinctionibus. Quarto ſimilitudinib⁹. Qui
to exemplis. ¶ Primo probo auctoritatibus
Nam Criſoſto. diffiniens gratiam ſm̄ effe-
ctum: prout ponit Bonauentura in. 2. diſtin.
26. in queſtionibus circa litteram ait. Gra-
tia eſt ſanitas mentis: purgatio criminis: et
delectatio cordis. Similiter gloſa ſuper epi-
ſtolas Pauli: vt ibidem ponit Bonauentu.
dicit. Gratia eſt perfecta iuſtificatio ⁊ remi-
ſio peccatorum. Apoſtolus etia₃ ad Roma.
3. ait. Omnes enim peccauerunt ⁊ egent gra
tia dei. Juſtificati igitur ſumus gratis ꝑ gra
tiam ipſius: ⁊ per redemptionem que eſt in
Chriſto ieſu. Et ad Ro. 5. dicit. Ubi abun-
dauit delictum ſuperabundauit ⁊ gratia: vt
ſicut regnauit peccatum in morte₃: ita ⁊ gra
tia regnet per iuſticiam ⁊ vitam eterna₃. Et
ad Ephe. 2. propter nimiam caritatem ſuam
qua dilexit nos deus cum eſſemus mortui
peccatis cōuiuificauit nos in xp̄o: cuius gra-
tia ſaluati eſtis ⁊ iuſtificati. Deniq₃ Hiero-
nymus de peniten. diſtinc. j. Ex his omni-
bus ait. Quia diuinitatis natura clemens ē
⁊ pia magiſq₃ ad indulgentiam q̄₃ ad vindi
ctam prona: que non vult morte₃ peccatoris
ſed vt magis cōuertatur ⁊ viuat. ſi quis poſt
lapſum peccatorum ad penitentiam ſe cōuer
terit cito a miſericorde iudice veniam impe-
trabit. Hec ille. Ex predictis igitur omnib⁹
patet intentum auctoritatibus. ¶ Secundo
hoc idem probo duplici ratione. ¶ Primo
ratione oppoſitiōis. Scđo ratōe obiectiōis
¶ Primo ergo ratiōe. oppoſitionis. Funda
mentum huius ratiōis ponit ph̄s. 10. metha.
di. Priuatio non remouetur ab aliquo ſub-
iecto niſi per habitus poſitione₃. patet hec re
gula. Nam tenebra que nihil eſt aliud niſi q̄
dam priuatio lucis: vt dicit. 2. de anima. Nō
expellitur ab aere niſi per aduentum ſeu ha-
bitū (vt ſic dicā) ⁊ poſitionē ipſius lucis: que
aduenięs fugat tenebras ab aere tāq̄₃ q̄dā
contrariū. Nam habitus ⁊ priuatio (vt dicit
idem ph̄s. 10. metha.) ſunt radix ꝯtrariorum
Item priuatio caſtitatis expellitur per aduē
tum ⁊ habitum ipſius caſtitatis. Quo pre-

ſuppoſito:certum eſt ſm Auguſtinū in libro
de nā boni.ꝙ peccatuꝫ nō eſt aliq̄ ſubſtantia
ſed ſimpliciter nihil eſt niſi quedam priuatio
boni:ꝙ ſi ſic eſt: neceſſe eſt ꝙ expellatur per
habitum ſibi contrarium. Sed talis habi-
tus ſm Theologos eſt gratia: ergo gratia
tam creata q̄ȝ increata:eſt anime purificati-
ua:ꝛ expulſiua omnium peccatorum. Et con
firmatur iſta ratio ſic. Clarum eſt enim ꝙ
nullum peccatum dimittitur alicui ſine ca-
ritate:quoniam omnia peccata operit cari-
tas.vt dicitur Prouerbio.io.Et prima Pe.
4.Sed manifeſtum eſt ſm ſententiā Theo
logoruꝫ:ꝙ caritas ſine gratia dei haberi nō
poteſt: immo aliqui tenent quod ad preſens
non teneo(ꝙ caritas ꝛ gratia dei ſunt idem
per eſſentiam:ſed ſolum differunt relatione
ſicut lumen ꝛ radius.) ꝙ ſi ſic eſt ꝙ caritas
non ſit ſine gratia quia ſic eſt. cōcluditur vt
prius ꝙ gratia ſimul cum caritate eſt anime
iuſtificatiua.¶Sc̄do hoc idem probo ratio-
ne obiectionis. Fundamentum rationis po
nit phus.2.de anima dicens. Inter potenti-
am ꝛ obiectum neceſſario requiritur propor
tio.patet hec regula.Nam ſi medicina debꝫ
expellere infirmitatem ab egroto: requiritur
neceſſario ꝙ ſit tante fortitudinis ꝛ maioris
quāte malitie ꝛ grauitatis eſt ipſa infirmi-
tas.ꝙ ſi medicina eēt minoris potentie nūq̄ȝ
ſanaret egrotum.Quo preſuppoſito: certum
eſt ꝙ culpa qua deus offenditur eſt infinita:
non ſubiectiue:cum a ſubiecto finito:nō egre
diatur actus infinitus:ſed ſimpliciter obiecti
ue:eo ꝙ culpa cōmiſſa ſit contra deum qui
eſt infinitum bonum.Sed clarum eſt ꝙ bo-
nitas liberi arbitrij eſt ſimpliciter virtutis fi
nite:ꝛ per conſequens non ſufficit per ſe ad
expellendum infinitam maliciam ipſius pec
cati:quod deus videns miſericorditer infun
dit in ipſam animā gratiam ſuam: que cum
ſit infinite virtutis ꝛ bonitatis:faciliter pur-
gat animā ab infinita malicia omnium pec-
catorum.¶Tertio idem probo diſtinctioni-
bus:ꝙ diuina clementia cum gratia ſua crea
ta ꝛ increata tanq̄ȝ prorſus neceſſaria expel-
lit ab anima omnem maculam peccatorum
Et prima diſtinctio eſt Ricar.in.4.diſtinc.
17.articu.4.q̄ōne.2.in corpore q̄ōnis. dicēſ.
Cum queritur an ad iuſtificationem impij
vltra bonam habilitatem liberi arbitrij re-
quiratur gratie infuſio. Reſpondeo ꝙ ſic:
vnde ſicut quando ex vno elemento fit aliud
concurrunt quattuor.ſcilicet vnius forme co
ruptio: ꝛ alterius generatio: ꝛ diſpoſitio ad
corruptionem illius forme:ꝛ diſpoſitio ad ge
nerationem alterius. Sic cum de impio fit
iuſtus:neceſſario requiruntur quattuor: ſcilꝫ
impietatis deſtructio:que eſt culpe remiſſio:
ꝛ gratie infuſio:ꝛ diſpoſitio ad deſtructioneꝫ
impietatis:que eſt culpe deteſtatio. Et diſpo
ſitio ad ſuſceptionem gratie: que eſt libe.ar.
ad deum conuerſio. Et ſic patet ꝙ gratie in
fuſio neceſſario requiritur ad impij iuſtifica-
tionem.h Ricardus ad litteraꝫ.¶Aliam di
ſtinctionem ponit Thomas p̄ma ſc̄de.q̄ōne
109.articu.7.dicens.Cum queritur an ad iu
ſtificationem impij diuina gratia neceſſario
requiratur.Reſpondeo ꝙ ſic.Nam per pec
catū homo tria mala icurrit. Primo āmit
tit decorem:quia per id anima maculatur.
Sc̄do āmittit ordinem eo ꝙ per peccatum
mortale anima a deo ſeparatur. Tertio in-
currit pene horrorem:quia per peccatum aīa
cruciatur.hec auteꝫ tria reparari nō poſſunt
niſi per auxilium diuine gratie in anima in
fuſe:quod ſic patet.¶Primo enim decor et
nitor mentis non reparatur niſi per lumen
diuine gratie.¶Sc̄do ordo mentis ad deuꝫ
obliquatus non rectificatur niſi per gratiam
dei trahentem mentem ꝛ ordinantē.¶Ter-
tio horror pene eterne non poteſt remitti niſi
a deo: qui ſui gratia poteſt peccatum con-
tra ſe cōmiſſum:ꝛ penam peccati remittere.
h Thomas ſn̄atur. Aliam deniqꝫ egregi-
am ꝛ auream diſtinctionem ponit ſeraphic9
dominus Bonauentura in.2.diſtinc.28.arti.
j.q.j.in corpore q̄ōnis dicens. Cum queri-
tur an gratia gratum faciens requiratur ad
expulſioneꝫ culpe.Reſpondeo ꝙ ſic. Sed in
huius queſtionis determinatione aliter ſen-
ſerunt philoſophi:aliter heretici: ꝛ aliter reci
tatores catholici. Philoſophi enim ignoran
tes qualiter peccato offendatur diuina ma-
ieſtas:ꝛ qualiter per ipſum adimitur habili-
tas potentiarum:dixerunt ꝙ homo per exer
citationē poteſt fieri iuſtus ſicut ꝑ inordina-
tionem a recta ratione factus fuerat iniuſtus
Vnde phus dicit. Prauus ad meliores

exercitationes deductus a natura: aut multũ proficiet: aut perfecte in contrarium habitũ reſtituet. Heretici vero aliq̃d lumẽ fidei habentes cognouerunt ꝙ per peccatum offenditur maieſtas diuina ⁊ quodãmodo dãnificatur. Excecati tamen non conſiderauerunt qualiter ex culpa natura infirmatur. Et ideo dixerunt ꝙ ad hoc ꝙ liberum arbitriũ a culpa reſurgat: nõ eſt ſibi neceſſaria aliqua gratia curans: ſed ſufficit ſola gratuita dei miſericordia: qua inclinatur ad remittenduꝫ peccata noſtra propter ſatiſfactionem quã xp̃s ſibi facere voluit dum ſe in cruce pro nobis obtulit. Sed hec poſitio non tm̃ a veritate deficit: ſed etiam dum contraria implicat ſeipſam deſtruit. Dicit enim ꝙ ad hoc ꝙ lib. ar. a culpa reſurgat: neceſſe eſt ꝙ deus remittat ſibi culpam: ⁊ tamen non eſt neceſſe ꝙ aliqd ſibi tribuat: vel circa ipſum faciat. Si enim deus non mutatur: ⁊ ipſe in tm̃ iuſtus iudex eſt: vt nihil acceptet niſi tantum quantum valet. Ad hoc ꝙ culpa remittat ⁊ peccator deo reconcilietur: neceſſe eſt ꝙ aliquid ipſi peccatori tribuatur: per quod morbus peccati ſanetur catholicoꝝ. Catholici vero tractatores et luce fidei ⁊ auctoritate ſcripture cognouerũt: ꝙ peccatum eſt ⁊ dei offenſiuum ⁊ quodam modo dãnificatiuũ dum homo ſe transfert a ſeruitio dei ad ſeruitium diaboli: eſt etiam imaginis deformatiuum. Et ideo dixerunt ad hoc ꝙ liberum arbitrium reſurgat a culpa: neceſſaria eſt gratia dei: non ſolum ſꝫ ꝙ gratia dicitur gratuita voluntas dei. nec etiã ſm quod dicitur liberalis paſſio xp̃i: ſed etiã ſm ꝙ dicitur habitus animi. Gratuita enī voluntas dei ad hoc concurrit: vt fiat offenſe remiſſio. volũtarie enim nobis condonat offenſam. Liberalis autem paſſio chriſti ad hoc concurrit: vt fiat dãni ſatiſfactio. habitus autem gratie infuſus ad hoc concurrit vt fiat morbi curatio: ⁊ imaginis deformate reformatio. Et ideo ad hoc ꝙ homo purget a culpa: multum per omnem modum neceſſaria eſt ſibi gratia dei infuſa. Hic Bonauentura ad litteram. Ex predictis igitur diſtinctionibus patet qualiter deus per ſuam clementiam cum gratijs tam creata q̃ȝ increata: expellit ab anima maculas omnium peccatorum. ¶ Quarto h̃ idem probo vnica ſimilitudine. Clarum eſt enim ꝙ lumen corporis non poteſt naturaliter recuperari vel haberi a ceco per virtutem totius nature: dicente pho. in poſt predicamentiſ. Ab habitu i priuationem fit mutatio. A priuatione vero in habitum impoſſibilis eſt regreſſus per naturam. hec ille. Q̃ñ ſi talis cecus debet illuminari: requiritur ad hoc virtus ſupranaturalis. Manifeſtum eſt autem ꝙ per peccatũ anima ſpiritualiter fit ceca dum priuatur lumine ⁊ cognitione veritatis: dicente Augu. in lib. de natura ⁊ gratia. Preuaricatoreꝫ diuine legis: lux deſerit veritatis: qua deſertus vtiqȝ fit cecus. hec ille. Et ſapientie ſcd̃o. Salomon ait. Excecauit eos malicia eoꝝ. Et Sophonie. j. dicitur. Ambulabunt vt ceci quia domino peccauerunt. Sed talis cecitas anime que fit per peccatuꝫ maior eſt ⁊ peior omni cecitate corporali: igitur ad illuminandum animam requiritur a fortiori virtus ſupernaturalis diuine gratie infuſe. Hoc etiaꝫ patet per ſimilitudinem mortis. Sicut enim aliquis poteſt naturaliter ab habitu in priuationem incidere: vtputa: de vita ad mortem non tamen econtrario: niſi per virtutem ſupnaturalem. Sic quilibet poteſt a gratia cadẽ in peccatũ per quod anima ſpiritualiter moritur: dicente. Eze. 28. c. Anima que peccauerit ipſa morietur. Non autem a ſtatu culpe ad vitam gratie naturaliter ⁊ per ſe poteſt redire: ſed neceſſario requiritur ſupernaturaliter a diuina gratia excitari. Ex qua ſimilitudine patet idem quod ſupra. ¶ Quinto deniqȝ h̃ idem probo vnico exemplo: videlꝫ peccatricis Magdalene: de qua vt dr̃ Matth. vltimo. Dominus eiecit ſeptem demonia. i. ſeptem peccata mortalia. Vnde Grego. in Omel. ſuper Luc. dicit. Quod per ſepteꝫ demonia niſi vniuerſa peccata deſignãtur. Septem igitur demonia Magdalena habuit: quia vniuerſis vitijs plena fuit. hec ille. Sed omnia peccata ſaluator ab eius anima tunc expulit: quãdo exiſtens in domo Symonis leproſi. vt habetur Luc. 7. Et videns eius lachrymas: de illa dixit. Remittũtur ei peccata multa. ſ. per gratiam: qm̃ dilexit multum. ¶ Ex predictis igitur auctoritatibus rationibus: diſtinctionibus: ſimile: ⁊ exemplo. patet etiam effectꝰ ſecundus diuine clementie quo clare cognoſcitur ꝙ deus vult om̃es ſaluare dum per gratiam ſuam animam purificat a cunctis maculis peccatorum qui dicitur effectus purificationis. Quã anime purificantẽ

⁊ peccatorum remiſſionem nobis concedat
dominus Jeſus in preſenti per gratiam ⁊
in futuro per gloriam qui eſt benedictus
in ſecula ſeculorum.

¶ Feria.vj.poſt dominicam ſeptuageſime.
Jterum de qualitate fidei.ſermo ſextus.

Ides tua te
ſaluam fecit.Luc.7.Decla
ratis duobus effectibus di
uine clementie. Nūc enim
in ſupradicto precedenti ſer
mone tertiū declaraui ne
ſermo prolixior eſſet. Habeo in preſenti
ſermone duos alios effectus eiuſdem clemē
tie ſimpliciter declarare. Nec mireris ſi ſm̄
aliorum morem trinario articulo aliquando
non vtar in ſermonibꝰ meis:qm̄ magna re-
rum ſubſtantia atq̃ efficax ꝓbatio veritatū
me ſic interdum facere cogunt. Poteris tn̄
tu tali modo vti.vel iuxta conſuetudinem vſi
tatam tres particulas ſeu tres articulos pro
quolibet ſermone fiendo:duas tamē ſeu du-
os tn̄ declarando: duos igitur in hodierno
ſermone:ſicut ⁊ in heſterno diuine clemētie
effectus ſimpliciter declarabo:quorum p̄mꝰ
imo tertius in ordine talis erit.

¶ De duobus alijs effectibus diuine cle-
mentie ſeu de tertio qui dicitur effectus in-
ductonis.

Ertius igitur effectꝰ diuine clemen-
tie in ordine declarandus quo clare
cognoſci poteſt ꝙ omnipotens ⁊ glo
rioſus deus vult omnibus quantum in ſe ē:
⁊ ſuam gratiam ⁊ eternam gloriam imparti
ri dicitur effectus inductionis: videlʒ ad bo-
nam operattionem. Non enim ad ſalutem
requiritur tm̄ ⁊ precipue in adulto peccatorū
deletio:ſed inſuper requiritur bona operatio
⁊ virtuoſa volitio. Duplex tamen operatio ē
cuilibet hōi ſeu iuſto ſeu peccatori neceſſaria
ad ſalutem.prout expreſſe ponit Ricar. i ſuo
quolibeto.videlicet oꝑatio elicita ⁊ intra ma
nens:atq̃ operatio imparata ⁊ extra exiens
De qua duplici operatione formaliter loq-
tur phus.9.methaphiſy.dicens. Duplex in-
quit eſt actio:quedam manēs in agente que
eſt perfectio operantis: ⁊ quedam tranſiens
ſcilicet in exteriorem materiam que eſt per-
fectio operati:quandam duplicis actionis ⁊
operationis diſtinctionem poſſumus tripli-
citer declarare. Primo per exemplum ar-
tis. Scđo per exemplum nature. Tertio
per exemplum ipſius dei. ¶ Primo per exē
plum artis. Videmus enim ꝙ duplex ē ac-
tio artis. Vna eſt conſiderare de artificio.
Alia eſt producere illud artificium ab extra.
Jpſa enim cōſideratio dicitur actio manēs
in agente. ſcilicet in intellectu ⁊ voluntate.
Et ideo nō eſt in re extra.ſed ſimpliciter ma
net in intellectu artificis conſiderantis. Jpſa
autem edificatio que eſt in edificato ⁊ tranſit
in exteriorē materiam dicitur actio ſeu ope
ratio extra tranſiens.he autem actiones ſic
ſe habent:ꝙ vna dependet ex alia. Vnde ac
tio tranſiens:preſupponit actionē nō trāſeū
tem:⁊ ſine iſta eſſe non poteſt. ¶ Scđo hec
diſtinctio duplicis actionis ⁊ operatiōis de-
claratur per exemplum ipſius nature. Bene
verum eſt ꝙ ſi hanc diſtinctionem volumus
adaptare ad naturam:oportet nos extende-
re non actionis. Nam ſi vellemus actionem
proprie ſummere:nullum agens naturale:ſi
ue nullum corpus habet actionem imanen-
tem ſeu non tranſeuntem: quia non habet
actionem ad ſe conuerſiuā:vt probat Pro-
culus phus in lib.ſuo de cauſis. Sed ſi volu
mus accipere actionem large pro ipſa perfe-
ctione ⁊ actu:ſic concedi poteſt ꝙ etiaʒ inſen
ſibilia:⁊ agentia naturalia:habent actionem
imanentem:quia ignis ⁊ calet ⁊ calefacit. Et
ab eadem forma caloris competit ſibi calere
⁊ calefacere:⁊ tunc calefacere eſt actio tranſi-
ens in exteriorem materiam vt in rem cale-
factam.calere vero eſt actio vel perfectio ma
nens in igne calefaciente. Exempla alia na-
ture potes hic ponere prout vis. ¶ Tertio
deniq̃ hec diſtinctio duplicis actionis ⁊ ope
rationis declaratur per exempluʒ ipſius dei
ſeu per actionem diuinam. Sed cum dici-
mus ꝙ eſt actio diuina manens in agente:
⁊ eſt actio tranſiens in exteriorem materiaʒ
oportet ꝙ illa exterior materia accipiat lar-
ge pro omni exteriori ſubſtantia. Nam ac-
tio diuina ſe extendit ad omnia creata: ⁊
nō ſolū ad materialia ſed etiā ad imateria-
lia. Vnde dicimus ꝙ eſt quedam actio diui
na manens in agente. Et hec eſt ipſum in-
telligere diuinum ⁊ ipſum ſuum velle: quo-

rum quodlibet eſt idem qđ ipſum diuinum
eſſe. Alia eſt actio diuina tranſiens in ex-
teriorem materiam: ⁊ iſta eſt ipſa creatio
rerum. Et per quamlibet iſtarum actio-
num producuntur alique: quia per actionem
diuinā non tranſeuntem producunt perſone
diuine: vt pater intelligens ſe producit filiuꝫ:
pater ⁊ filius diligendo ſe producunt ſpiritū
ſanctum. per actionem vero tranſeuntē pro-
ducuntur creature. His duabus actionibus
ſeu operationibus declaratis: dico ꝙ hāc du
plicem operationem ⁊ actionem manentem
⁊ tranſeuntem quiſqꝫ habere tenetur. Nam
actio manens eſt quidam habitus cognitio
nis luminis increati ⁊ ſupernaturalis: vel ha
bitus diuini amoris: vel habitus cuiuſlibꝫ al
terius virtutis: qui habitus eſt quedam actō
ſimpliciter manēs in ipſa anima. Actio vero
tranſiens eſt operatio ſeparata a voluntate
que fit ab extra: ſicut eſt facere elemoſynam
proximis indigentibus: actualiter feſtuꝫ ſan-
ctificare. parentes honorare: ſeu actualiter cō
fiteri. Et cetera huiuſmodi que cum id requi
rit locus ⁊ tempus: quiſqꝫ tenetur facere: nec
ſufficit ad ſalutem hominis ſolus habitus in
terior: ſeu ſola actio intrinſeca manens in ip
ſa anima: ſicut non ſufficit ad bonitatem aut
perfectionem ignis ꝙ calorem intra ſe reti-
neret niſi in res alias actualiter ab extra ca
lefaceret. Quod volens inſinuare facienduꝫ
ſaluator de ſeipſo dicebat Luce. 12. Ignem
veni mittere in terram id eſt habitum amo-
ris ⁊ caritatis in cordibus terrenis. Et quid
volo niſi vt adeat: id eſt ꝙ in operationem ex
teriorem exeat vel egrediatur. Quod confir-
mans Gregorius in Omel. pentecoſt. dicit
Probatio dilectionis exhibitio eſt operis.
Et amor dei nunꝙ̄ eſt ocioſus. operatur
enim magna ſi eſt. hec ille. Et lꝫ vt patet he
due actiones cuilibet ſint neceſſarie ad ſalu-
tem: ⁊ inſuper ꝙ voluntas hominis etiam ſi
fuerit corrupta per diuerſa peccata ſit libera
⁊ habeat habilitatem ad predictas duas ope
rationes ſaluti neceſſarias. ipoſſibile tamen
eſt vt per ſe moueat ad ſe exercendum in pre
dictis neceſſarijs actionibus: niſi ſpecialiter
diuina clementia per gratiam ſuam indu-
cat: ſeu ſtillet ⁊ inſpiret ipſam voluntatem ho
minis ad hoc faciendum. Ex quo profecto
apparet in deo maximus zelus noſtre ſalu-
tis. Et ꝙ deus moueat ⁊ inducat ⁊ inſpiret
voluntatem cuiuſcūqꝫ hominis ad facien-
dum predictas duas operationes per cle-
mentiam ſuam: cum ſine eius gratia impoſ-
ſibile eſſet aliquam hominis voluntantem
etiam talia operari: ſeu ſe conuertere ⁊ diri-
gere ad predicta faciendum. quintupliciter
probo. Primo auctoritatibus. Secundo
rationibus. Tertio diſtinctionibus. Quar
to ſimilitudine. Quinto exemplo.
¶ Primo probo auctoritatib⁹. ꝙ ſcilicet cle-
mentia diuine gratie inducit animā tam ad
operationem intrinſecam ꝙ̄ꝫ extrinſecam ſi-
ne qua inductione ⁊ inſpiratione nunꝙ̄ per
ſe moueretur ad predictas actiones. Unde
apoſtolus. 2. ad corinthios. 3. ait. Non ſu-
mus ſufficientes cogitare aliquid a nobis
quaſi ex nobis ſed ſufficientia noſtra ex deo
eſt. vbi ait glo. Tanta eſt humane fragilita-
tis debilitas: vt etiam per ſe bonum cogita-
te non poſſet: ⁊ quō per ſe ſine deo bonū ope
rabitur. h glo. Idem apoſtolus ad Philip.
2. ait. Deus eſt qui operatur in nobis velle ⁊
perficere. Et ad Roma. 9. ait. Non eſt volē
tis. ſ. velle bonum. neqꝫ currētis. ſ. operari bo
num: ſed miſerentis dei. Item Jer. 10. dicit.
Non eſt via eius. ſ. volendi bonum: nec viri
eſt vt ambulet ⁊ dirigat greſſus ſuos. ſ. ad bo
nū. Et Jo. 15. Saluator ait. Sine me nihil
poteſtis facere. Et glo. ſuper verba Joan. 3.
Spiritus vbi vult ſpirat ⁊ vocē eius audis.
ait. Quotiēſcūqꝫ o peccator veniet in te deſi
derium penitendi: conuertendi: reſtituendi:
iniurias dimittendi: orandi: atqꝫ a peccatorꝫ
occaſionibus fugiendi: totum a diuina gra-
tia cognoſce prouenire. hec glo. Ber. quoqꝫ
lib. de libe. arbi. c. 12. dicit. Conatus libe. arbi.
ad bonum caſſi ſunt ſi a gratia non adiuuan
tur: ⁊ nulli ſi a gratia non excitantur. Gra-
tia enim excitat li. ar. dum ſeminat cogitatū:
perficit autem dum facit in opus exire. h ille.
Et in eodem lib. ait. Gratia illuminat po-
tentiam intellectiuam ad bene intelligenduꝫ
affectiuam ad bene operandum. Et ibidem
dicit. Tria operatur in nobis deus: cogitare
velle: ⁊ perficere. Primū ſine nobis. Secūm
nobiſcum. Tertium per nos. Et ibidem ait.
Sciant defenſores liberi arbitrij nihil boni
poſſe nec qđ cogitare niſi iuuamine diuine
gratie ſuſtentētur. Et sermōe. 33. ſuper cant.

ait. Sciant hoſtes gratie nec ad bonum co-
gitandum ſufficere coꝛ humanum. Et Aug.
ad Bonifacium papam ait. Non poteſt hō
aliquid boni velle niſi adiuuetur ab eo q nō
poteſt malum velle. Et in libro de eccleſiaſti.
docmatibus inquit. Manet ad accipiendam
ſalutem liberi arbitrij intemerata libertas: ſꝫ
admonente prius deo ꝛ inuitante ad ſaluteꝫ
vel vt eligat: aut ſequatur: aut agat operatio
nes ſalutis. hec ille. Et ꝓpha ait. Deus deoꝝ
dominus locutus eſt ꝛ vocauit terram. i. coꝛ
terrenum ad bonum. Deniqꝫ apoca. 3. dicit.
Ego ſto ad hoſtium. ſ. coꝛdis ꝛ pulſo. ſ. inſpi-
rationibus ſanctis: ſiquis apperuerit mihi. ſ.
per conſenſum: intrabo ad illum. ſ. cum gra-
tia mea: ꝛ cenabo cum illo. ſ. in eterna gloꝛia.
Et ſic ex pꝛedictis auctoꝛitatibus patet qua-
liter omnis bona operatio extrinſeca neceſſa
ria pꝛocedit ab illa gratia ſine qua impoſſibi
le eſſet hoc facere. Scdo h idem pꝛobo du-
plici ratione. Primo ratione cauſationis.
Scdo ratione argumentationis. ¶ Primo
pꝛobo ratione cauſationis. Fundamentum
rationis ponit phus. 3. de anima dicens. In
omnium rerum natura ſemper eſt aliqd qd
poteſt facere omnia illius generis. Sic etiaꝫ
neceſſe eſt in anima fieri omnia: ꝛ ſic vnum
eſt quod poteſt fieri omnia. ſ. intelligibilia et
recipere ea: ꝛ hoc eſt intellectus poſſibilis.
Aliud vero quod poteſt facere intelligibilia:
ꝛ hoc eſt intellectus agens. Super que ver-
ba Tho. dicit. In quolibet genere rerum eſt
inuenire vnum pmum a quo oīa illius ge
neris deſcendant. patet hec regula de motu.
Cum enim nauis mouetur in mari: clarum
eſt ꝙ mouetur ab ipſa aqua. Aqua autē mo
uetur a remo: remꝰ mouet a manu remigis
manus mouetur a bꝛachio: bꝛachium moue
tur a coꝛde: coꝛ vero vltimate mouetur ab ip
ſa anima. Ecce ꝙ oēs hi motus pꝛocedūt
ab vno pmo motu. Et ideo phs. 7. phiſy. di.
In mouentibus ꝛ motis non eſt ire in infi-
nitum: ſed eſt deuenire ad aliquem motoꝛeꝫ
pꝛimum. hec ibi. Hoc ideꝫ exemplifica de oi
motu inferioꝛi qualiter pꝛocedit ab vno mo
tu pmi celi mobilis: dicēte pho. j. meth. Mo
tus celi eſt pmus omniū motuū: ꝛ pmi celi ē
cauſa omnium motuum inferioꝛum. hec ibi.
Hoc idem patet in genere aquarum: qm̄ vt
Salomon ait Eccleſiaſtes. j. A mari omnia
flumina deſcendunt: ꝛ ad mare reuertuntur

Hoc idem etiam patet in genere lucis. qm̄
omnis lux aeris lune ꝛ ſyderum a ſole proce
dunt. Hoc idem patet in genere hominum:
qm̄ omnes homines ab vno homine. ſ. Adā
ꝛ Eua deſcenderunt. Quo pꝛeſuppoſito: cer
tum eſt ꝙ a ſimili omnis actio ꝛ operatō bo
na neceſſario egreditur per pꝛius ab influen
tia pꝛime bonitatis. Sed cum in genere bo-
noꝛum ſint ſpecialiter actio intrinſeca ꝛ ex-
trinſeca hominis. igitur impoſſibile eſt ꝙ hō
per ſe aut itrinſece aut extrinſece agat ꝛ ope-
retur ſine ſpeciali influentia ipſius pꝛime: et
diue bonitatis. Qd ꝯfirmans Plato i thi-
meo dicit. Sicut omne eſſe eſt a pꝛimo eſſe:
ꝛ omne verum eſt a pꝛimo vero: ſic omne bo
num. eſt a pꝛimo bono. Et phus lib. de regi.
pꝛinci. dicit. Deo nihil eſt impoſſibile: ꝛ ſine
eo nihil eſt poſſibile fieri. Et Jaco. j. dicitur.
Omne datum optimum: ꝛ omne donum ꝑ
fectum de ſurſum eſt: deſcendens a patre lu
minum. Et auctoꝛ in lib. de cauſis dicit. Cā
pꝛima influit bonitatem ſuam in omnibꝰ re
bus ſm diſpoſitioneꝫ vnam: tamen vnaqꝫ
rerum recipiat eam ſm moduꝫ potentie ſue
quedam recipiunt eā receptione vnica: que-
dam receptione multiplicata: quedam rece-
ptione eterna: quedam receptione tempoꝛali
quedam ſpirituali: quedaꝫ coꝛpoꝛali: ꝛ hec di
uerſitas non fit ex cauſa pma: ſed pꝛopter re
cipiens quod diuerſificatur. ¶ Scdo hoc idē
pꝛobo ratione argumentationis. Fundamē-
tum rationis ponit phs. 2. ꝛ. 4. topicoꝝ. dicēs
Si de quo magis videtur ineſſe ꝛ non ineſt
nec de quo minus. patet hec regula. Nam
ſi rex valde diues ꝛ potens non poteſt expu
gnare aliquod caſtrum ſine auxilio alterius
domini: a foꝛtioꝛi nec miles valde pauper po
terit illd expugnare ſine auxilio alicuius dñi
Quo pꝛeſuppoſito: certum eſt ꝙ homo etiaꝫ
in gratia exiſtens: non poteſt ſine ſpeciali grā
aliquod bonum aperari: dicente Auguſtino
in lib. de natura ꝛ gratia. Sicut oculus coꝛ-
dis pleniſſime ſanus niſi candoꝛe lucis adiu
tus non poteſt aliquid cernere: ſic ꝛ homo ꝑ
fectiſſime iuſtificatus niſi eterne luce iuſtitie
diuinitus adiuuetur: non poteſt recte viuere
nec aliquid bene operari. hec ille. Qd ſi ſic ē
ergo a foꝛtioꝛi etiam eſt impoſſibile ꝙ homo
in moꝛtali culpa exiſtens aliquid operetur:
niſi per ſpeciale adiutoꝛium diuine gratie.
Qd egregie confirmans Tho. i. 2. q. iii. ar. 9.

in corpore.q. dicit. Cum queritur an etiam
ille qui conſecutus eſt gratiam dei per ſeip-
ſum poſſit operari bonum. Rn̄dit ꝙ ad re-
cte viuendū homo reſpectu eget auxilio dei.
¶ Primo modo q̄ꝫtum ad aliquod habitua
le donum: per quod humana natura corru-
pta ſanetur: et que ſanata eleuetur ad operā-
duꝫ opera meritoria vite eterne que excedūt
proportionē nature. ¶ Secūdo eget auxilio
diuine gratie: ut a deo moueatur ad agendū
Quantū ad primū auxilij modū: homo non
eget aliquo auxilio gratie. videlꝫ alio gratie
infuſe habitu. Quātū ad ſecundū ut.ſ.bn̄ ope
retur: eget auxilio gratie propter duo. Pri
mo ratione generali: quia nulla res creata
poteſt in quēcumqꝫ actum prodire ſine vir-
tute motionis diuine. Secūdo ratione ſpe-
ciali. propter conditionē ſtatus humane na-
ture: que licet ſanetur per gratiam q̄ꝫtum ad
mentē: remanet tn̄ in ea infectio ⁊ corruptio
q̄ꝫtum ad carnē: per quā ſeruit legi peccati.
vt dicit̄ ad Roma.7. Hec Tho. ad litteram
Ex quibus rationibus patet idem qḋ ſupra
¶ Tertio etiā probo diſtinctionibus.q.ſ. ra
tionalis anima quicqd boni operat̄ ſm actū
intrinſecum ⁊ extrinſecum: operatur in virtu
te diuine gratie: ſine qua moueri non poſſet
ad talia opera faciendum. Prima igitur di
ſtinctio eſt Tho. qui in.2.ſen.di.28.articulo p̄
mo ſententialiter dicit. Cum querit̄ an liberꝝ
arbitriū ſine ſpeciali gratia dei poſſit ſe mo-
uere ad faciendū opera bona. Reſpondit ꝙ
circa liberꝝ arbitriū quidā dupliciter errauc-
runt. Quidam eniꝫ negauerunt ipſum eſſe.
Quidam vero nimis ipſum ampliauerunt.
Quidā eni hētici ut manichei ⁊ Jouiniani na
turā li.ar. deſtruebāt dicētes. ꝙ hō vel nccita
te peccat: vel de nccitate bene opatur: quo-
rum ratio talis erat. Manichei eniꝫ dicētes
ꝙ ſenſibilis natura eſt mala. utpote a ma-
lo deo: hoc eſt a demone facta: ponūt ꝙ ho-
mo de neceſſitate peccat nec bonuꝫ facere po
teſt. ſicut lapis de neceſſitate tendit deorſum
Jouiniani autem attendentes ꝙ natura in-
tellectualis eſt bona: utpote a bono deo facta
dicunt ꝙ homo de neceſſitate bene operat̄.
et nunq̄ꝫ poteſt peccare. ſicut leue ex ſe ſemp
fertur ſurſum: ⁊ nunq̄ꝫ deorſum. ¶ Quidaꝫ
vero alij volentes naturā liberi arbitrij ſer-
uare nimis eius virtutem ampliauerūt dicē-
tes. Qḋ homo poteſt quodcūqꝫ bonū intrin
ſecuꝫ et extrinſecū etiā meritoriū facere ex ſe
ipſo ſine aliqua grā ſupaddita. Nos autem
ſm catholicā fidē confitemur liberꝝ arbitriū
bona ⁊ mala poſſe facere. Homo tamen in
actus meritorios pōt exire ſine grā gratū fa
ciente. Vn̄ libe. arbi. ſine ſpeciali gratia dei
nō ſufficit q̄ꝫtum ad quinqꝫ cōtra pelagium
Primo ad bene opandū. Scḋo ad vitiū vi
tandū. Tertio a peccato reſurgendū. Quar-
to ad pſeuerandū in bonū. Quinto ad p̄miū
eternū cōſequendū. ¶ Et ratio p̄dictoꝝ ē: qꝛ
duplex eſt bonū. quoddā eniꝫ eſt naturale qḋ
nō excedit facultatē nature: ⁊ tale quodcūqꝫ
ſit illud pōt hō facere ſine gratia dei. ¶ Ali-
ud eſt bonū ſupnaturale qḋ facultatē natu-
re excedit: ⁊ tale nō pōt homo opari ⁊ facere
ſine grā dei. dicēte Auguſ.li. de correctione ⁊
gratia. Sine gratia dei nullū ꝓrſus ſiue co-
gitādo: ſiue volendo ⁊ amando: ſiue operādo
faciunt homines bonū. Hec Tho. ſinaliter.
Aliam diſtinctionē ponit ſeraphicus ſanctꝰ
Bonauētura in.2.diſt.28.ar.2.q.3. in corpore
queſt. dicēs. Cum querit̄ an li.ar. hoīs omni
grā deſtitutū poſſit facere aliqḋ bonū in ge-
nere. Rn̄deo ꝙ opus aliqḋ tripliciter pōt di
ci bonū. Vno mō dicit̄ aliqḋ bonū ſimplici
ter: ⁊ hoc eſt bonū qḋ eſt directe ordinatū in
finē. ⁊ tale eſt bonū meritoriū. ⁊ hoc bonū nō
poteſt li.ar. opari abſqꝫ auxilio gratie gratuꝫ
facientis. Scḋo modo dicit̄ aliqḋ bonum ex
hoc ꝙ aliquo mō de cōgruo diſponit ad bo-
nū meritoriū vite eterne: ⁊ tale eſt bonū qḋ
fit extra charitatē: nihilominꝰ tamen cū recta
intentiōe ad deū: ⁊ in tale bonū nō poteſt li.
ar. abſqꝫ munere gratie gratis date. p qḋ il-
luminet̄ ⁊ dirigat̄: ⁊ excitet̄ ut velit facere ali
quid qḋ ſit deo placitū. Et ꝙ ad hoc bonuꝫ
munus gratie gratis date ſit neceſſariū ex-
preſſe innuitur Sapien̄.9. vbi Salomon ait.
Sciui ꝙ aliter nō poſſum eſſe continens niſi
deus det: ⁊ hoc ipſum erat ſapia ſcire cuius
hoc donū eſſet. Vnde nō eſt puū donum co
gnoſcere ipm munus gratie: ⁊ cognoſcere ꝙ
ſine gratia homo ſaluari non poteſt. Tertio
modo dicit̄ aliqḋ bonū: qꝛ in finē eſt ordina
bile: ⁊ habet aliquā ordinationē intra ſe: ſicut
ex tranſitu ſup materiā debitā: ſicut paſcere
eſurientē ex debita circūſtantia ſupaddita.ſ.
cū hoc facit cū exigit tempus: ⁊ locus: ⁊ opor-
tunitas. Ad iſtud autē genus boni cōplendū
gratia gratis data oīno neceſſaria eſt ut ſcilꝫ

ordinet̄ ad meritū. Relicto tamē libe. arbi. in
puris naturalibus ꝑ inſtinctū ⁊ naturale iu-
dicatoriū poſſꝫ in tale bonū deo ſibi coopan
te. ſicut coopatur alijs creaturis. Nā ſine pri
mo agēte nullū agens pōt agere. hec domi-
nus Bonauētura ad lrām. Aliā diſtinctionē
ponit qdam magiſter ordinis heremitaꝝ ſu-
ꝑ ſcdo di. 28. di. Cum querit̄ an hō ſine gra-
tia ſpāli poſſit ſufficiēter ſe diſponere ad opꝰ
meritoriū. Rn̄deo breuiter ꝙ nō. Nam ge-
neraliter tria ſunt neceſſaria ad meritū grē
gratū faciētis: q̄ ſine aliqua grā gratis data
haberi nō pn̄t. Primū eſt quedā cognitio ſi
dei. oꝫ eni agnoſcere deū ſumme reuerendū
⁊ ꝙ ei eſt ꝑ oīa obediēdū: ac ꝑ hoc oꝫ aliquo
modo cognoſcere qd iuſtū ⁊ qd iniuſtū. Se-
cundū eſt odiū ⁊ diſplicētia mali. ſicut enim
in naturalibꝰ trāſmutationibꝰ nō pōt eſſe ac-
ceſſus ad vnū extremorū niſi ſit receſſus ab
altero. ſic in propoſito: vnde. s. Grego. dicit.
Niſi malum oderimus: bonū diligere non
poſſumꝰ. Tertiū amor ⁊ deſiderium boni in
quo eſt terminꝰ ꝓparationis ad meritū. Con
ſtat autē ꝙ hec ſine multiplici dei gratia ha-
beri nō pn̄t. maxime ſine bono iudicio ratio
nis ⁊ ſuaſibilitate ipſius volūtatis ad bonuꝫ
vel ſine interna inſpiratione ad bonum ⁊ hu
iuſmodi. Ex quo ſeqtur ꝙ ex puris naturali
bus ſine aliqua noua grā nō pōt hō ſufficiē-
ter ſe diſponere ad opꝰ meritoriū: ⁊ grāꝫ gra
tū facientē. hec ille. Quidā aliꝰ doctor ſic di-
ſtinguit. Cū queris inquit an hō egeat noua
grā in q̄lꝫ ſua opatione. Rn̄deo. ꝙ opationū
tres ſunt ſpēs. aliq̄ ſunt naturales ⁊ volūta-
rie. alique ſpeculatiue ⁊ practice. alique ſuper
naturales ⁊ diuine potētie. Opationes natu
rales nō egent noua grā dei. ꝓut eſt comede
re. dormire. ⁊ hmōi. Quia cū natura ut dicit̄
3. de aīa. nihil faciat fruſtra. hinc ē ꝙ nāliter
ſine alio nouo auxilio q̄lꝫ potētiā mouet ad
ſuū actū. Silr nec opatio volūtaria eget au-
xilio noue grē. qꝛ naturaliter ꝑ ſe q̄lꝫ hūana
volūtas bonum appetit ſeu felicitatē dicente
Boetio ꝓſa. 2. tertij li. Ineſt mētibꝰ hoīuꝫ ve
ri boni naturaliter inſerta cupiditas. Scd̄e
opationes ſunt ſpeculatiue ⁊ practice. Scien
tia autē ſpeculatiua ⁊ maxime q̄ eſt de dei co
gnitione: a duobꝰ ꝓcedit. vꝫ a magiſtro docē
te: ⁊ a grā dei gratis data mētē illuīātē: q̄ꝫ
grāꝫ gratis datā habuerunt etiā phī. ꝓut di
cit Alexā. de ales in. 3. pte ſumme. tractatu de
grā. de quo dono grē gratis date. i. cor. 12. dr̄.
Alij dat̄ ꝑ ſpm̄ ſermo ſapie. ⁊c̄. hoc eni donū
ut dicit Alexā. vbi ſupra. nō creat̄ in aīa: ſed
potiꝰ ei dat̄. Et in hoc deceptus eſt Plato q
dixit. ꝙ in nobis fuerūt ſimul ꝯcreati habitꝰ
ſciaꝝ. qꝛ ut dicūt theologi oēs i. 4. di. 4. Ha
bitus virtutū dant̄ ſolū in baptiſmo: ita ꝙ q
nō eſt baptiſatus non pōt eē virtuoſus. Pra
ctica vero ſcīa eſt ex pte actiua. Naꝫ practica
dicit̄ a praxis: qd̄ eſt opatio: ⁊ iſte artes etiaꝫ
egent extrinſeco adiutore: ⁊ cōiter nō egēt no
ua grā dei. Tertie vero opationes ſunt ſuꝑ
naturales ⁊ diuine: ut eſt diligere deū ſuper
oīa: reſurgere a pctō: opari meritorie ad vitā
eternā. Iſte eni nō ſunt opatiōes naturales:
qꝛ tunc qlibet hō in actibꝰ ſuis ſaluari poſſet.
Nec etiā ſunt volūtarie: qꝛ iudei ſaraceni et
quicūqꝫ peccatores ſaluarent̄ cuꝫ voluntarie
ſaluari cupiāt. Nec inſuꝑ ſunt ſolū ſpeculati
ue: qꝛ multi docti etiā in ſacra pagina tn̄ nō
incedētes ꝑ ſemitas dn̄i dānant̄. ut dicit Ni
co. de lira ſuꝑ illa verba ꝓphete. Neſcierunt
neqꝫ intellexerūt opa dn̄i. Dicit eni ibi. du-
plex eſt ſcīa. Prima ſpeculationis ⁊ cognitio
nis: ⁊ hāc multi habuerūt: ut phī: ⁊ habent et
tn̄ dānant̄. Scd̄a eſt opatiōis ⁊ electiōis: ⁊ h
eſt q̄ ſaluat. De qua dicit̄ Matth. 5. ca. Qui
fecit ⁊ docuerit hic magnꝰ vocabit̄ in regno
celoꝝ. Nec inſuꝑ ſcīe practice merent̄ vitam
eternā: ut pꝫ ad oculū. Nā ſi medicꝰ q habet
practicā medendi curaret oēs infirmos mū
di nō propter hoc ſaluaret̄. Silr ſi ſartor face
ret infinitas veſtes hoībꝰ. ꝓpter hoc non ſal
uaret̄. Igit̄ ut ꝯcludā a ſufficiēti diuiſione. di
co ꝙ ad actū intrinſecū ⁊ extrinſecū merito-
riū vite eterne: neceſſario reqritur q̄dā ſuper
nālis grā dei. Ex p̄dictis igit̄ diſtinctionibꝰ:
pꝫ qualr̄ ſine ſpāli grā dei nulla aīa ꝑ ſeipſaꝫ
pōt ꝓcedere in actū meritoriū vite eterne.
¶ Quarto idē ꝓbo ſilitudine. Nā Cōmen.
ſuꝑ. 11. Meth. ait ad lrām. Natura nihil agit
⁊ opat̄ niſi mota a ſuꝑioribꝰ cauſis. pꝫ. Naꝫ
ignis ⁊ ſi habeat formā ſuam. tn̄ nō pōt ꝑ ſe
aliqd calefacere niſi ꝑ motū corpoꝝ ſuꝑiorū.
dicēte pho. ſcd̄o de celo ⁊ mū. Ignis ſine ſu
ꝑiori agente qd̄ eſt celū: deteriꝰ agit q̄ꝫ inſtru
mentū artificis ſine artifice. hec ibi. Exēplifi-
ca de ceteris. ꝓut vis. Qd̄ ſi ſic ē de nālibus
ꝙ nō exeūt etiā in opationes naturales ſine
influentia celeſtiū corpoꝝ: ergo a fortiori ſm̄
Tho. j. 2. q. iij. ar. j. dicēdū eſt de ſpūalibꝰ. qꝛ vꝫ

nō pōt qs deū vere cognoſcere. nec vere dili
gere niſi p actū fidei ⁊ charitatis ſupnālem .
Preterea videm⁹ q̄ ſacerdos q̄ntūcūq3 bon⁹
nō pōt p ſe aſcendere ad dignitatē epatus ſi
ne ſpāli grā pape. Nō igit̄ a ſili putet quiſq3
aſcendat ad eternā gloriā niſi ex ſpeciali grā
diuine maieſtatis. qd̄ ɔfirmās Anſ. lib. j. de
grā ⁊ li. ar. dicit. Sicut terra ſpinas ⁊ tribu-
los. ⁊ quaſdā herbas nō neceſſarias p ſe ger
minat. vite vero neceſſaria nō ſine ſemine ſe
minātis: ſic hō p ſe poteſt germinare vana ⁊
noxia: ea vero que ſunt ſalutis nō pōt ſine ſe
mine diuine grē. hec ille. Et ibidē ponit aliā
ſilitudinē dicēs. Gratia ⁊ liber arbitriū ita
ſe habēt ad ea q̄ ſunt ſalutis. ſicut pr̄ ⁊ mr̄ ad
plem. vn̄ ſicut ſine pr̄e ⁊ mr̄e ples nō poteſt
naſci. ita ſine grā ⁊ li. ar. hō nō pōt bene opa
ri ⁊ ſaluari. Ex q̄ etiā ſilitudine pz. qualr̄ eſt
ipoſſibile q̄ qs p ſe pducat actū meritoriū et
ſupnālem ſine ſpāli grā dei. ¶ Quinto de-
niq3 hoc idē pbo vnico exēplo. vz apl̄i pauli
ad Ro. 7. di. Ego carnalis ſum venūdatus
ſub pctō. Qd̄ eni operor nō intelligo: nō eniz
qd̄ volo bonū hoc ago: ſed qd̄ odio maluz h
facio. Et ſubdit dicēs. Video autē aliā legez
in mēbris meis repugnātē legi mētis mee: ⁊
captiuantē me in lege peccati: q̄ eſt in mem-
bris meis. infelix ego hō qs me liberabit de
corpe mortis hui⁹. Gratia dei p dn̄m nr̄m
ieſum xp̄m. hec ille. Quo exēplo pz ſimil'cum
p̄dictis auctoritatib⁹: rōnib⁹: diſtinctionibus:
atq3 ſilitudie. q̄ ſicut paul⁹ non poterat act⁹
meritorios pducere ſine ſpeciali grā dei : ſic
a ſili ipoſſibile eſt q̄ aliqs aliqn̄ pducat ali⁹
quē actū intrinſecū vel extrinſecū meritoriū
⁊ ſupnālem : niſi de⁹ ſpālit̄ inſpiret ſtimulet
⁊ inducat ipm ad hoc faciendū: ⁊ p ɔſequēs
ex p̄dictis pz terti⁹ effect⁹ diuine clemētie: quo
clare cognoſcit̄ q̄ de⁹ oib⁹ q̄ntuz in ſe eſt vult
grām dare. q dicitur effectus inductionis .

¶ De quarto effectu diuine clemētie q dici-
tur effectus cuſtoditionis .

Quart⁹ effectus diuine clemētie quo
q clare cognoſci pōt q̄ oipotēs ⁊ glio-
ſus de⁹ vult oib⁹ q̄ntū in ſe eſt ſuā gra
tiā ⁊ eternā gloriā imptiri: dicit̄ effect⁹ cuſto-
ditionis. vz angelor̄. Vidēs eni de⁹ q̄ pter
originalē culpā. ſicut habet̄ Geñ. 6. Senſus
⁊ cogitatio cordis humani in malum prona
ſunt. Et vidēs inſup q̄ magna eſt demonis
malicia qua ſtudet ſp hoīes inducere ad pec-
candū: ne gloriā ɔſeqnt̄ ex humilitate q̄ ipſe
pdidit ex ſupbia. et inſup querit iugiter: ⁊ par
uos ⁊ magnos homies ſeducere: ⁊ in peccati
mortē tradere: eo q̄ ut dicit̄ Job. 41. Nō eſt
poteſtas ſuper terram que competur ei. hinc
eſt q̄ p clementiā ſuam vnicuiq3 hominū de
dit angelū vnum in cuſtodiā qui protegat et
defendat eum a manib⁹ ⁊ poteſtate demonis
⁊ qui eum iugiter inſpiret ne cadat in maluz
culpe: ⁊ ſi ceciderit inducat eum ad reſurgē-
dum: ⁊ ſi reſurgere noluerit propter lib. ar.
facultatem ſaltem eum preſeruet ne totiens
cadat in peccatum quotiens caderet. ſi ſolus
ſine eius cuſtodia perſiſteret. Et inſuper an
gelum dedit. ut promoueat hominez ad bo-
num: et faciat eum proficere in virtutibus et
diuina gratia. propter hec tria igitur. videlicz
propter protectionem a demone. propter in-
ductionem ad bonum. ⁊ propter preſeruatio
nem a peccatis. voluit diuina clementia cui-
libet angelum dare in cuſtodem. quod qua-
drupliciter probo. Primo auctoritatibus.
Secundo rationibus. Tertio diſtinctionī
bus. Quarto exemplis. ¶ Primo pbo au
ctoritatibus. Nam propheta dicit. Angelis
ſuis deus mādauit de te: ut cuſtodiant te in
omnibus vijs tuis. Et Saluator Matthei.
18. dicit. Videte ne contēnatis vnum ex his
puſillis qui in me credunt: dico enim vobis
quia angeli illorum ſemper vident faciez pa
tris noſtri qui in celis eſt. Item Yſa. 62. di-
citur. Super muros tuos hieruſalem conſti-
tui cuſtodes. Vbi gloſa dicit. Muri ſunt
apoſtoli: cuſtodes vero ſunt angeli. Item Ec
cleſiaſt. decimooctauo dicitur. In vnamq̄q3
gentem prepoſuit rectorem. Glo. i. angelum
Et Hieronymus ſuper illud Matthei. deci
mooctauo. Angeli eorum ⁊c. ait. Magna di
gnitas eſt animarum . ut vnaqueq3 ab ortu
natiuitatis ſue habeat angelum ad ſui cuſto-
diam deputatum. Et Apoc. viceſimo. Ioan.
ait. Vidi angelum deſcendentem de celo ha
bentem clauem abyſſi et cathenam magnaz
id eſt poteſtatem in manu ſua: et apprehen-
dit draconem ſerpentem antiquum qui eſt
dyabolus et ſathanas . et ligauit eum id eſt
eius poteſtatē impediuit. ut non tētaret q̄ntū
vult tentare. ſ. vſq3 ad caſum. Vn̄ ⁊ glo. dic̄.
q̄ poteſtas dyaboli ligat̄ a deo principalr̄. ſz

ab angelo ⁊ homine ſancto inſtrumentaliter inq̄ꝝtum angeli ⁊ ſancti hoies virtute dei de monē artant ⁊ expellunt. Deniqꝫ apoſto. ad hebre.j.ait. Oēs ſunt adminiſtratorij ſpirit⁹ miſſi propter eos qui hereditatē capiunt ſalu tis. Que verba declarans ſanctus Bonauē tura in ſcđo.di.io.ar.j.q. ſcđa. in corpe.q. dic De miſſione oiu3 angeloꝝ eſt diſtinguendū Eſt enim miſſio exterior que eſt ad nos. Et eſt miſſio interior que eſt ad angelos:ſed pro pter nos. Si de miſſiōe exteriori loquamur. ſic nō cōpetit oib⁹ angelis actualiter ad nos venire ⁊ nos cuſtodire: quia ut dicit Dyoñ. Agmina ſuppremoꝝ angeloꝝ que p̄eminēt ⁊ aſſiſtunt in cōſpectu dei: vſum exterioris of ficij cōiter nunqꝫ exercent. propter qđ paul⁹ non intellexit de miſſione exteriori. Si autē intelligam⁹ de miſſione interiori:q̄ eſt ad an gelos propter nos:ſic mitti cōpetit omnibus angelis:qm̄ ſupiores mittūtur ad medios. et medij ad infimos.dū reuelādo eos illūinant ad ea que noſtre ſaluti expediūt. Hec Bona uētura ad litterā. Ex predictis auctoritatib⁹ patet qualiter diuina clementia cuilibet dat angelū vnum in cuſtodē: ⁊ vltra hoc ceteros oēs angelos noſtros facit cōtra demonē ad iutores. ℭ Secūdo hoc ꝓbo duplici ratione Primo rōne cōtrarietatis. Secūdo rōne charitatis. ℭ Prio ꝓbo rōne cōtrarietatis. Fundamentū rōnis ponit phs ſcđo de celo ⁊ mūdo.di. Si vnū cōtrariū ē in natura.igiꝉ ⁊ reliquū.p3 hec regula. Nā ſi repitur albu3 ergo ⁊ nigꝝ:⁊ ſi dulcedo ergo ⁊ amaritudo. Et ſi lux:ergo tenebra. Et ſi malum ergo bo nū. Sic eñi dicitꝰ Eccl'.33.Cōtra malū eſt bo nū. Quo p̄ſuppoſito certū eſt: ꝙ deus dedit hominib⁹ malos demones ad tentandū. di cente apo.ad Eph.vltimo. Nō eſt nobis col luctatio aduerſus carnē ⁊ ſanguinē: ſꝫ aduer ſus pricipes ⁊ poteſtates:aduerſus mūdi re ctores.i.demones tenebraꝝ haꝝ. Qđ ſi ſic ē ergo a fortiori debet nobis dare ſuū oppoſi tū.v3 angelos ad cuſtodiā:quod ſi nō faceret vtiqꝫ natura in hoc deo pfectior eēt: q̄ ſi dat vnū cōtrariū:p̄bebet ⁊ reliquū. Sꝫ cū hoc ſit impoſſibile ꝙ natura naturata ſit pfectior na tura naturante.ergo neceſſe eſt cōcludere. ꝙ deus exquo dat angelos malos ad tentādū det etiā cuilibet angelū bonū ad eis reſiſten dū. Et tanto magis creditꝰ ꝙ dat: q̄ꝫto de⁹ eſt ꝓnior ad miſerendū ⁊ ſaluandū q̄ȝ ad puniē dum ⁊ dannandum. Et nota ſm Alexanđ. de ales in ſcđa pte ſumme.q.9. ꝙ de⁹ dupl'r hoiem cuſtodit. Vno modo imediate p ſeip ſum grām infundendo:⁊ ad gliam deducen do. Alio mō mediante.ſ. p angelū ad grā3 et gliam hominē diſponendo. ut verbi gratia. Sicut eni in artificialibus alia eſt cā diſpo nens ad formā.et alia inducens formā:patet Nā ignis diſponit ad formā cultelli mollifi cando ferrū.⁊ artifex vel principale agēs for mā cultelli inducit. Sic angeloꝝ eſt officium homines ad grām ⁊ gloriā p̄parare: p illuiſ tionē intellect⁹⁊ inflāmationē affectus: q̄ er ga nos inſtr'aliter operātur. Sꝫ dei eſt ut p̄n cipalis agentis ⁊ cuſtodiētis vltimā pfectio nē hanc dare.ſ.grām coniūgentē nos grē cō ſeruāte ⁊ fini vltimo.ſ.glorie. Et licet magna ſit ptās oim demonū ad tentandū hoiem: li cet nō patiaꝉ deus hoiem tentari ſupra illud qđ pōt:tamē maior q̄ſi in infinitū eſt ptās ſo lius boni angeli cuſtodiētis hoiem: intellige p grām nō p naturā: q̄ꝫ ſimul ſit ptās oium demonū. ℭ Secūdo hoc idē probo rōne cha ritatis. ꝙ v3 deus p clementiā ſuā dat cuili bet angelū in cuſtodē. Fundamētū rōnis po nit phs ſcđo de aia.⁊.7. Metha.⁊ etiā Au ctor li.vi.pncipioꝝ di. Forma eſt q̄ dat eē rei qua ablata nō eſt res:p3 hec regula. Nā pe trus dicitꝰ eſſe homo p ſuam formā ſimul cū corpe coniūctā q̄ forma ſm phm de ania eſt ipſa aia rōnalis. Sed poſito ꝙ hec forma.ſ. rōnalis aia ſepetur a corpe:iā corpus illud p ſe:nec inſup aia ſepata poterūt ampli⁹ appel lari petrus vel hō.dicēte pho.4.Meth. Hō mortu⁹ non eſt hō niſi equoce. Silr dom⁹ tā to dicitꝰ dom⁹ eſſe: q̄ꝫto in ea remanet forma dom⁹.ſed cū fuerit deſtructa ⁊ totaliter rui nata nō ampli⁹ vocabiꝉ dom⁹: ſed magis la pides:cemētū:⁊ hmōi. Quo ſuppoſito certū eſt ꝙ caritas ſola ē q̄dā forma oiu3 virtutu3 nō formaliter pficiens ſubiectum. ſed ſimpl'r totū cōpoſitū.ſ.hoiem: ⁊ ad debitū finē pdu cēs.ſine q̄ forma.i.caritate nulla virt⁹ pōt dici vera virtus cū finem proprium nō attingat. Qđ cōfirmās Inno. tertius ex de renūcia.c. niſi cū pridē.§.quippe ait. Quippe ſi quanto cūqꝫ virtutū flore refulgeas:⁊ in te nō habes charitatē:nihil cōprobaris habere.hec ibi. ꝙ ſi ſic eſt:ꝙ.ſ.charitas eſt pfectio cuiuſcūqꝫ rei precipue intellectualis. claꝝ eſt ꝙ cū deus ut dicit prio Jo.4. Sit q̄dā charitas ēentialis

debuit potiſſime ex lege charitatis vnicuiqꝫ homini angelū bonū mittere in cuſtodiam. q̄m ſm Bonauenturā in ſc̄do. di. 10. ar. i. q. i. in corpore. q. Talis miſſio cōcordat charitati diuine: charitati angelice: ⁊ charitati humane. ℂ Primo dico ꝙ talis miſſio conuenit charitati diuine: quia in hoc manifeſtat̄ diuina bonitas: que tm̄ noſtrā ſalutē diligit: duꝫ nobiliſſimi ſpiritus q ei intima charitate iunguntur dirigit ⁊ tranſmittit ad procurandaꝫ ſalutem noſtrā. ℂ Secundo hoc etiam competit charitati angelice. Cum eniꝫ charitatis ardentis ſit deſiderare aliorū ſalutem: ⁊ angeli poſſint nos iuuare. pro eo ꝙ vident nos ſuo auxilio indigere: ⁊ malos angelos nos indeſinenter impugnare. ideo ꝙ ad nos mittātur lex exigit charitatis angelice. ℂ Tertio deniqꝫ h etiam cōpetit charitati humane. que q̄m paruula eſt q̄ꝫdiu ſum⁹ in via indiget foueri: nutriri: ⁊ excitari: ⁊ quoniā angeli ſunt conciues hominib⁹: cum non ſint eis ꝯiuncti per ſimilitudinē nature: que excitat ad amorem. ideo oportuit eos iungi ꝑ obſequiuꝫ beneficentie. Et ſic ex predictis rationib⁹ patet: qualiter deus cōgrue prebet cuilibet homini bonum angeluꝫ contra malignos hoſtes ad cuſtodiam. ℂ Tertio hoc idem probo diſtinctionibus. Nā Bonauētura in ſc̄do di. xi. in queſtionib⁹ circa litterā. q. j. querit. An ab ortu natiuitatis: anima cuiuſlibet pueri: dato ꝙ non ſit capax diſcipline ⁊ non poſſit mereri vel demereri: debeat habere bonum angelum ad cuſtodiaꝫ deputatum. Et r̄ndit di. ꝙ ſic. ⁊ non tm̄ ei competit angelus in natiuitate que eſt extra vterum: ſed etiam in natiuitate q̄ ſit in vtero: cum. ſ. anima de nihilo creata corpori coniungit̄: ex tunc enim ⁊ nō ante debet angelica cuſtodia circa eum qui naſciturus eſt deputari: quia illa cuſtodia principalius reſpicit ſpiritum q̄ꝫ corpus: ⁊ ideo nō debet ſpecialē angelum in ſui cuſtodiā habere: anteq̄ꝫ ſpiritus infundatur. Non debꝫ etiam differri: quia extunc defendere poteſt: et adiuuare: magis tm̄ et magis: ſm diuerſa tēpora. Dum enim eſt in vtero paruulus poteſt interim occidi ⁊ damnari. dum eſt extra vterum ante adultam etatē poteſt baptiſmate impediri. Dum vero eſt in adulta etate ad diuerſa poteſt ꝑtrahi peccata. Cōtra hec omnia in his tribus ſtatibus debet ſibi angelica cuſtodia deputari: ut per eam ab his malis poſſit paruulus ab aduerſario erui et defendi q̄ꝫdiu careret vſu rationis. hec ibi ad litterā. Aliā diſtinctionē ponit idem Bonauentura in ſc̄do. di. xi. ar. j. q. xi. in corpore. q. dicēs Cum querit̄ an ſit competens angelū ad cuſtodiā hominis deputari. R̄ndeo ꝙ ſic: quia ⁊ ſi angelus ꝑ hoc in multis. ei proſit ⁊ ſubueniat. ſpecialiter tamē ad hoc deputatur: ut ab inuiſibili aduerſario eum defendat. Et q2 aduerſarius vndiqꝫ nos impugnat. Naꝫ ratione ſeducit per aſtucias. voluntatē allicit ꝑ blandicias. virtutes opprimit per violentiaꝫ. ideo bonus angelus ad hoc nobis datur: ut hominē defendat ab oppreſſione cōtra violentiā: ut hominē erudiat ⁊ illuminet contra fallaciā: ut hominē incitet ad bonū cōtra blādicias. ut hominē inflāmet ad diuinū amorem contra pigriciā ⁊ ſenſualitatem. hec ille. Et nota ꝙ angelus tāte eſt charitatis ꝙ nū q̄ꝫ ſubtrahit ab homine peccatore etiā ab ipſo anteꝛpo: qui ſicut nos bonuꝫ angelum in cuſtodiam habebit: cuſtodie beneficium. Et rationē aſſignat ſanctus Bonauētura in ſecundo. di. xi. ar. 2. q. 2. di. Pronior eſt bon⁹ angelus ad iuuandū q̄ꝫ malus angelus ad perdendū. Sed clarū eſt ꝙ malus angelus hominē q̄ꝫtumcūqꝫ ſanctū non derelinqt vſqꝫ ad mortem. ergo a fortiori nec bonus angelus hominē q̄ꝫtumcūqꝫ ſceleratū et obſtinatum non derelinquit vſqꝫ in finē. Eſt tamen ſciendū ſm eundē Bonauen. eo. ar. ſed q̄one prima. ꝙ duplex eſt effectus angelice cuſtodie in homine obſtinato. vnus reſpectu boni acquirendi: augendi: ⁊ conſeruandi. Alius reſpectu mali vitandi: diminuendi: ⁊ deſerēdi. Quantū ad primū effectū deſerit angel⁹ obſtinatū. Sꝫ nō quo ad ſecundū: ideo ſemper incitat ⁊ mouet ⁊ illuminat intellectū interna inſpiratione ut malū relinquat. hec Bonauentura. Ex predictis igit̄ diſtinctionibus patet qualiter diuina clementia dat cuilibet hominū angeluꝫ qui eū cuſtodiat ⁊ defendat ab iniquo hoſte. ℂ Quarto deniqꝫ hoc ideꝫ probo exemplis. Primū exemplum qualr datur angelus ut nos defendat ab hoſte. habet̄ Tho. 6. vbi legit̄ ꝙ angelus raphael ꝑſeruauit thobiā minorē a demone ne demō in cōiugio eum ſuffocaret: ſicut ſuffocauerat et occiderat ſeptē alios viros impudicos dū cū Sara filia Raguelis vxore eoꝝ carnali copula vterent̄. Nā docuit eū angel⁹ ut ꝑ tres

noctes ſtaret in orõne ꝛ in timore dei ſimul
cum Sarra quã inuxorem acceperat: ac poſt
modum cauſa generande prolis ſimul com-
miſcerentur. Cuius conſilio cum fidem pre-
buiſſet incolumes a malignitate hoſtis pre-
ſeruati ſunt. Aliud exemplum qualiter ange
lus non tñ preſeruat a demone: ſed inſuper
preſeruat a peccato perpetrando. ponitur nu
meri. 22. Ubi legitur ꝙ cum Balaam corru
ptus mercede procederet ſuper aſinã ad ma
ledicendum populo iſrael: ſtatim apparuit
ei angelus cum gladio euaginato dixitqꝫ ſi-
bi. Ecce ego veni ut aduerſarer tibi qꝛ puer-
ſa eſt via tua retrocede. ꝛ noli ire. quod ꝛ fe-
cit. Quo exemplo etiam patet qualiter ange
lus illuminat omnes ne peccent. ¶ Aliud ex
emplum ponitur figuratiue Geneſ. 19. vbi
legitur. ꝙ cum angeli vellẽt ignẽ mittere in
ſodomã ꝛ gomorrã dixerunt ad loth cogen-
tes eum exire. Tolle vxorem tuam ꝛ duas fi
lias quas habes: ne ꝛ tu turpiter pereas. Et
ſubdit. Diſſimulante eo apprehẽderunt ma-
num eius ꝛ manum vxoris ꝛ filiarum eius:
ꝛ eduxerunt eum extra ciuitatem. Scdꝫ iſtũ
modum. Angeli boni peccatores ſubleuant
a peccatis. Moraliter eni per loth ſignificat̃
ratio. per vxorẽ caro: per duas filias cogita-
tio ꝛ affectio peccati. cogunt ergo angeli ſpi-
ritum ut exeat a ſodomis. voluntati ſuadent
ut tollat vxorem. i. carnem a peccati conſuetu
dine. ꝛ duas filias. i. cogitationẽ ꝛ affectionẽ
abſtrahat a peccato. Sed diſſimilantibus no
bis monitionẽ ꝛ inſpirationẽ angelicã. mul-
totiens inferunt: quaſi vim ꝛ apprehendunt
manum eius prebentes adiutoriũ voluntati
ſpiritus ac manũ vxori prebentes auxilium
carnis fragilitati ꝛ cogitationi: ꝛ affectioni:
que ſunt quaſi due filie ad exeundũ de pecca
to. Deniqꝫ qualiter angelus excitat affectuꝫ
conſopitũ ad bene operandũ habemus figu-
raliter exemplũ. Actu. 12. vbi dicit̃. ꝙ angelus
domini aſtitit ꝛ lumen refulſit in habitaculo
carceris percuſſoqꝫ latere petri excitauit euꝫ
dicens. Surge velociter. moraliter petr⁹ dor-
miens eſt homo ad bene operandũ negligẽs
due cathene ſunt pronitas ad malum ꝛ diffi
cultas ad bonum. Et ideo ſic hominẽ excita
tum percutiũt angeli ei mittendo timorẽ in
corde. Ideo dicitur ꝙ cum percuſſit in latere
. i. ad voluntatẽ excitandam ad bonuꝫ opus.
Ex predictis itaqꝫ rationibus: auctoritatib⁹:
diſtinctionib⁹: atqꝫ exemplis: patet qualiter
diuina clementia exhibet cuilibet homini no
biliſſimũ angelũ qui eum ab hoſte defendat:
ꝛ ad bonum iugiter inſpiret ꝛ inducat: cui de
bemus cõſentire. qꝛ ut dicitur Luce. 15. Gau
dium eſt angelis dei ſuper vno peccatore. ꝛc.
Super que verba Ber. ait. Curramus om-
nes ad deum non paſſibus corporis. ſed affe
ctuoſis deſiderijs atqꝫ ſuſpirijs cordis: quo
niã non ſolũ angeli: ſed etiam angelorũ crea
tor nos expectat: Expectat nos deus pater
tanqꝫ filios ꝛ heredes ut conſtituat nos ſup
omnia bona ſua. Expectat nos dei filius tã-
qꝫ fratres ꝛ coheredes: ut fructũ ſue natiuita
tis ꝛ preciũ ſui ſanguinis participemus. Ex-
pectat nos. ſ. ſ. ipſe ſiquidem eſt bonitas ꝛ be
nignitas in quo ab eterno predeſtinati ſum⁹
nec dubiũ quin predeſtinationẽ ſuam ad im
pleri velit. Ergo qꝛ tota celeſtis curia ſimul
cum ſanctis angelis nos expectat ꝛ deſide-
rat: deſideremus eam nos ꝛ curram⁹ ad eaꝫ
quanto poſſumus deſiderio. hec ille. Et ſic etiaꝫ
ex predictis patet quartus effectus diuine cle
mẽtie: q dicit̃ effect⁹ cuſtoditiõis: quo clare co
gnoſcit̃ ꝙ deus vult omnes ſaluare: ꝛ omni-
bus mediãte cuſtodia ſuorũ angeloꝝ eternaꝫ
beatitudinem impendere: quã nobis in preſen
ti concedat per gratiam rex angelorum ieſus
xp̃us dominus noſter. ꝛ in futuro per gloriã
Qui viuit ꝛ regnat deus p oĩa. ſ. ſ. Amen.

¶ Sabbato poſt dominicã ſeptuageſime.
Sermo ſeptimus.

f Ides tua te
ſaluum fecit Luc. 7. Illa im
mẽſa ineffabilis ꝛ infinita
atqꝫ eterna ſapiẽtia oĩpotẽ
tis dei q̃ de nihilo mũdus
factus regit̃ ꝛ gubernat. pre
uidit ab eterno loquendo p ſimilitudinẽ. ꝙ ſi
cut nõ ſufficit infirmo corpaliter ſimpliciter.
vti doctrina ꝛ ſcientia medici ad hoc ut ſani
tatem recipiat: ſed inſuper querit̃ ꝙ per me-
dicũ actualiter detur egroto aliqua materia
lis medicina. Sic etiam a ſimili. nõ ſufficeret
ad ſalutẽ animaꝝ angeloꝝ cuſtodia inſpira-
tio atqꝫ illuminatio: niſi etiã actualiter daret̃
ipſis animalibus aliqđ ſpeciale remediũ. ſcꝫ
aliqua ſpũalis medicina tanqꝫ ſumme neceſ
ſaria. Hinc eſt ꝙ p conſiliũ ſuũ ineffabile de

crenit humano pplo ꝓpter diuerſa peccata
ſpūaliter infirmo aliqd ſalubre remediū ex-
bibere quo facilius ⁊ ab omni ſpūali infirmi
tate ſanaret:⁊ inſup facilius vitare poſſet ſpi
rituales īfirmitates diuerſoꝝ peccatoꝝ. Pro
pter hoc igitur nō immerito diuina clemen-
tia ordinauit ꝙ ſeptē eccliaſtica ſacra inſtitu
erent:que vꝫ ſunt: Baptiſmus: Confirmatio
Extrema vnctio: Euchariſtia: Penitentia:
Ordo: ⁊ Matrimoniū. Quorū oīm ſacra-
mentorum virtutē et efficatiam in ſequenti
domino dante. patebit quinto effectu.

De tribꝰ vltimis effectibꝰ diuine clementie
⁊ primo de. 5. q dicit effectꝰ inſtitutionis.

Quintus igit effectus diuine clemen
tie: quo clare cognoſci poteſt ꝙ oīps ⁊
glorioſus deꝰ vult oībus grām ſuam
⁊ eternam gloriā impendere: dicit effectus in
ſtitutionis. vꝫ ſacramentoꝝ. Sicut eni in pro
hemio predictuꝫ eſt diuina clementia. ꝓpter
animarū ſalutē voluit inſtitui ſacra eccliaſti-
ca tanꝙ̄ ſumme neceſſaria nobis ad gratiaꝫ
⁊ gloriā acquirēdā: que neceſſitas tripliciter
probat. Primo auctoritatibus. Secundo
rationibus. Tertio diſtinctionibꝰ. Prio
probat auctoritatibꝰ. Nam Dyo. c. j. Angeli
ce hierarchie. ait. Neqꝫ enim aliter poſſibile
eſt nobis ſuplucere diuinū radiū niſi varie-
tate ⁊ decore diuoꝝ velaminū. i. ſacramētoꝝ
anagogice circōuelantiuꝫ nos. hec ille. Item
Ber. in ſuis ſentētijs dicit. Sacramēta no-
bis a deo ideo data ſunt: qꝛ ſacra faciunt ani
mā ſanctā ⁊ mūdā: que mūdicia exigetur ad
videndū diuinā maieſtatem. ſicut ſcriptū eſt
Matth. 5. Beati mūdo corde: qm̄ ipſi deū vi
debūt. hec ille. Secūdo etiā probo triplici
ratione. vꝫ ꝙ ſacra eccleſiaſtica nō immerito
tanꝙ̄ neceſſaria nobis a diuina clementia
ſunt inſtituta. Primo rōne decorationis.
Secūdo rōne ꝑſeruationis. Tertio ratiōe
reſtaurationis. Primo ꝓbo rōne decora
tionis ſeu ornatiōis. vꝫ ꝙ ſacra ſaluti noſtre
ſunt neceſſaria. Fundamētū rōnis ponit au
ctor in li. de cāis di. Quicqd perfectiōis ē in
cā ſcdā nobiliori ⁊ altiori modo debet eē in
prima. pꝫ hec regula. Nā ſi auctoritas abſol
uēdi q̄ eſt quedā ſpūalis ꝑfectio inuenitur in
ſimplici ſacerdote vel in epō a fortiori cadeꝫ
auctoritas ꝑfectiꝰ inuenit in papa. Simili: ſi
marchio vel dux in ducēdo vxorē eā a capi-
te vſqꝫ ad pedes: ꝓpter ipſoꝝ honorē ⁊ dele
ctationē mirabilr ornāt: a fortiori Rex ſeu i-
pator hoc idē ꝑfectiꝰ facere credūtur. Item ſi
miles debet hr̄e thalamū auro ⁊ oī lapide ꝑ
cioſo adornatuꝫ: a fortiori hoc deberet velle
dux: rex: atqꝫ imparor. Quo ꝑſuppoſito certū
eſt ꝙ rōnalis aīa ꝑ fidē efficitur ſponſa xp̄i.
Sic eni dr̄ Oſee. 2. Deſpōſabo te mihi in fi-
de in ſempiternū. Qd ſi ſic eſt: quis dubitat
quin velit xp̄s ꝙ talis aīa ſi debet introdu-
ci ad nuptias regis celeſtis ſit ornata mar-
garitis oīum ſimr virtutū tā moraliū q̄ꝫ theo
logicaꝝ. Hoc eni claruit i illo de quo Mat.
22. dr̄. Figuratiue. ꝙ cū ingreſſus eēt ad cōui-
uiū regis ſine veſte nuptiali: vꝫ charitatis ce
teraꝝqꝫ virtutū: ſtatiꝫ ab ipo rege acriter in-
crepatꝰ ꝑ miſtros ſuos ligatis pedibꝰ ⁊ mani
bꝰ in tenebras exteriores deiectꝰ eſt. Sed hoc
exēplo ꝑtermiſſo. ut de ſtatu p̄ntis vite loqr.
Dico ꝙ ſi tpal'rex erigit thalamū oī lapide
ꝑcioſo ornatū: a fortiori ſpūalr rex regū xp̄s
dn̄s ihs: ⁊ tota ſciſſima trinitas erigit ꝙ tēplū
ſuū in quo habitat: ſeu thalamꝰ qd eſt cor hu
manū ſit ornatū omni genere ſanctaꝝ virtu
tū. ꝙ enim habitet Trinitas ſcā in p̄nti vita
in humano corde tanꝙ̄ in thalamo ſuo teſta
tur Saluator Jo. 14. dicens. Si quis diligit
me: diligetur a patre meo: ⁊ pater meus dili
get eū: ⁊ ad eum veniemꝰ: ⁊ manſiōeꝫ apud
eum faciemus. Et apo. dicit ad Ro. 12. Vos
eſtis templū dei. Et ꝙ requirat deus ꝙ ſint
omnes virtutes tam theologice q̄ꝫ infuſe vel
morales in corde in quo per gratiā habitare
⁊ quieſcere debet patet. Nam de virtute fi-
dei dicitur ad hebreos ſcdo. Sine fide īpoſſi
bile eſt placere deo. De ſpe aūt neceſſaria di
cit Aug. in encheridion. Sine virtute ſpei nō
habitat deꝰ in tēplo humani cordis. De cha
ritate aūt neceſſaria dicit idē Auguſ. in li. de
laude charitatis. Non habet pacē ſpūs ſcūs
cū aīa. q̄ caret charitate. De ceteris autē vir-
tutibꝰ neceſſarijs dicit idē Aug. in li. de mori
bus eccl'ie. Si perſeueraueris in oī virtute. et
deficias in vna. ⁊ deꝰ erit a te alienꝰ ⁊ iuſticia
dei iudicabit te. ac ſi nullā vnꝙ̄ habuiſſes vir
tutē. hec ille. Quibꝰ ꝑmiſſis. vꝫ ꝙ ſciſſima tri
nitas requirit ꝙ aīa ſit vniuerſaliter plena ⁊
ornata cūctis virtutibꝰ ſi; debꝫ in ea habitare
ꝑ grām in p̄nti ⁊ ꝑ cōſummatā gliaꝫ in futu-
ro. Sꝫ manifeſtū ē. ꝙ in ſacris ꝑcipue cōferr
grā in aīa ſeu infūdit. di. B. i ſmone de cena
dn̄i. Sicut inueſtit canonicꝰ ꝑ librꝝ: abbas ꝑ

baculum: Epus per anulum: ſic dimenſiões grãꝝ diuerſis ſunt tradite ſacris. hec ille. Jtē magiſter in. 4. di. j. ſacrm diffiniens ait. Sacramentũ eſt inuiſibilis grẽ viſibilis forma. Qḋ optime ꝯfirmãs ſanctus Bonauẽtura in. 4. di. j. ar. i. q. 4. in corpore. q. dicit. Cũ queritur an ſacra ſint gratie contentiua. Rñdeo non eſt cõcedendũ: ꝙ gratia ꝯtineat in ipſis ſacris eẽntialiter ⁊ ꝓpṗe: ſicut aqua cõtinetur in vaſe: ⁊ medicina in pixide: qꝛ hoc intelligẽ eſſet erroneũ. Sed dicunt continere gratiaꝫ quia methaphorice dicunt vaſa grẽ: propter quattuor cauſas. Nam dicunt p̃mo vaſa grẽ quia ſignant gratiã: ſicut vas continens ſigt contẽtum. ¶ Scḋo dicunt vaſa gratie: quia gratia ꝯfertur realiter in ipſis: niſi ſit impedimentũ in recipiente. Jntellige tñ ꝙ gratia ſit in aia non in ſignis viſibilibus: ſic vinum eſt in canepa ⁊ nõ in circulo exteriori. ¶ Tertio dicunt vaſa gratie: qꝛ per illa ſicut ꝑ vaſa hauritur gratia in aia de fonte ſaluatoris. ¶ Quarto dicunt vaſa gratie: qua ad illa recurrendũ eſt pro gratia ſicut ad vas pro liquore. hec ibi ad lrãm. Cum quo concordãs Ricar. in. 4. di. 4. ar. j. q. j. in corpore. q. dicit. Cum queritur an paruuli etiã recipiãt grãm precipue in ſacro baptiſmi. Rñdeo ꝙ ꝑuuli in baptiſmo recipiunt effectũ baptiſmi. Effectus aũt baptiſmi ſunt: peccati purgatio: grẽ collatio: pene remiſſio: caractheris impreſſio ⁊ fomitis repreſſio: hec aũt oia paruuli recipiunt in baptiſmo: qꝛ aia nata eſt predictos effectus ſuſcipe: ⁊ in paruulis nihil eſt qḋ coꝝ ſuſceptionẽ poſſit ipedire: ⁊ fides eccleſie nõ efficiendo aliquã qualitatẽ in paruulis: ſꝫ ex diuina ordinatõe eos ad predictoꝝ ſuſceptionem diſpoſuit: ⁊ ille qui p̃ncipaliter baptizat id eſt deus liberaliter influit. h Ric. ad lrãm ꝙ ſi vt pꝫ ſacra ſunt cauſatiua gratie in aia eo modo quo predictũ eſt: certũ eſt ꝙ vbi eſt gratia: ibi per ꝯñs ſunt oẽs virtutes theologice. vꝫ fides: ſpes: ⁊ caritas. Sed vbi ſunt he virtutes: ſunt etiam habitus ceteraꝝ omniũ virtutũ non thologicaꝝ ſed moraliũ. Qḋ cõfirmans Tho. j. 2. q. 68. ar. 5. in corpore. q. di. Cum querit an ſeptẽ dona ſpũs ſci: ⁊ habit⁹ aliaꝝ virtutũ ſimul ꝯnexa ſint cuꝫ grã ⁊ caritate. Rñdeo ꝙ ſic: qꝛ ſicut vires appetitiue diſponunt per virtutes morales in comparatione ad regimẽ rõnis. Jta omnes vires aie diſponunt per dona ⁊ habitus virtutum in corporatione ad ſpm̃ ſcm̃ mouẽtẽ. Spũs aũt ſanctus habitat in nobis per grãm ⁊ caritatem infuſam. ſm illḋ Ro. 5. Caritas dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per ſpm̃ ſcm̃ qui datus eſt nobis. Igitur ſicut virtutes morales cõnectunt ſibi inuicem in prudentia. Jta habitus oiũ virtutũ ⁊ dona ſpũs ſci ꝯnectũtur ſibi inuicem in caritate. Jta. ſ. ꝙ q caritatem hꝫ oẽs habitus virtutum: ⁊ ſepteꝫ dona ſpũs ſci hꝫ: quoꝝ nullum ſine caritate haberi poteſt. h Tho. ad lrãm. qḋ breuiter affirmãs ſanctus Bonauentura in. 4. di. 4. ar. vlti. in corpore. q. dicit. Cum queritur an paruuli in baptiſmo recipiant rem ſacri. i. grãm ⁊ habitus virtutum. Rñdeo dimiſſis alijs opinionibus que modo non tenent: dicendũ eſt cuꝫ magiſtro ꝙ dantur eis habitus ꝑfecti virtutum ſicut ⁊ adultis: ꝗ̃uis per illos ex indiſpoſitione corporis nõ operent: ſiue ꝗ̃uis nõ habeant vſum eoꝝ. hec ille ad lrãm. Ex qb⁹ oibus recte ꝯcluditur: ꝙ ex quo per ſacra aia decoratur oi genere virtutũ theologicarum ſimul ⁊ moralium decentiſſimũ fuerit: ꝙ ꝑꝑ hoc diuina clementia ⁊ ſacra inſtitueret: ⁊ nobis cõicanda preberet. De virtutibus tamen moralibus. apud aliquos opinio eſt ꝙ non ſimul infundant habitus eaꝝ cum virtutib⁹ theologicis: ſed ſolum ſufficit ꝙ ſint acquiſite pro eo ꝙ caritas ſolum ordinat ⁊ dirigit in finem ſuũ: qui deus eſt: in quẽ per ſeipſas dirigi non poſſunt: ſicut patuit in plurib⁹ phis moralibus: qui nequaꝗ̃ dirigebant virtutes ſuas in finem ſupernaturalem qui deus eſt: Sed ſimpliciter in finem naturalẽ qui ẽ bonum rõnis. Tho. vero. j. 2. q. 63. ar. 3. oppoſitũ tenet dicens. ꝙ habitus virtutũ moralium ſimul infundunt in baptiſmo cũ virtutib⁹ theologicis. Et rõnes aſſignat dicens. ꝙ oꝫ effectus eſſe ꝓportionatos ſuis cauſis: ſicut ergo caritas que dirigit ceteras virtutes in deum eſt virtus infuſa: ſic etiam oꝫ alios habitus virtutũ moralium eſſe infuſos. Tu vero tene de iſtis duabus opinionib⁹ eam que magis tibi placet. ¶ Scḋo etiam ꝓbo rõne preſeruationis: ꝙ vꝫ ſacra eccleſiaſtica non immerito tanꝗ̃ nobis neceſſaria a diuina clemẽtia ſũt inſtituta: pro eo ꝙ non tm̃ per ipſa nobis infunditur gratia cum ceteris omnibus virtutibus. Sed inſuper ⁊ purgãt peccata noſtra ⁊ etiam a peccatis nos preſeruant. Et ꝑ fundamento noſtre rõnis: dicit Cõmẽtator ſup

io.metha. Contraria corrumpunt cõtraria et ſimul ſunt preſeruatiua ɔtrarioꝝ.pʒ h regl'a. Nam medicina ſalutifera ſimul ⁊ ſemel corrumpit ⁊ deſtruit infirmitatem:⁊ inſup preſeruat a futuris infirmitatibꝰ. Silr ignis corrumpit frigiditatem in aqua: ⁊ inſuper eam preſeruat dum eam ſemp calefacit:aut ab eq̃li: aut a maiori frigiditate. Quo preſuppoſito certũ eſt ꝙ ſacr̃a eccleſiaſtica corrumpunt ſeu deſtruunt infirmitates ſpũales animarũ que ſunt peccata:⁊ inſuper aĩas purgatas a peccatis preſeruant. Unde Ugo lib.j.de ſacramentis pte.9.c.5.ait. Sacr̃a dei medicine ſunt ſpũales que foris corporibus adhibenť per viſibilem ſpẽm:ſed intus animas ſanant ⁊ conſeruant per inuiſibilem virtutem.h ille. Et ꝙ p̃mo purgẽt aĩas a peccatis tanq̃ʒ medicine eis cõtrarie.pʒ quia diuerſis generibꝰ culpaꝝ ſacr̃a contraria adaptanť. Prout dic̃ Ricar.in.4.di.2.ar.j.q.4. Unde baptiſmus eſt contra culpam originalem. penitentia ɔ̃ actualem mortalem. Extrema vnctio:contra culpam venialem. Ordo:ɔtra ignorantiam. Matrimoniũ:ɔtra concupiſcentiã. Confirmatio:contra infirmitatem. Euchariſtia:contra maliciam:qꝛ euchariſtia eſt ſacr̃m caritatis:que per ſe opponiť malicie. Uel dicas ꝙ non tm̃ ſacr̃a aĩam a peccatis purgãt: ſʒ etiã preſeruant:vnde ſacr̃a data ſunt in remediũ peccati ſeptẽ modis. Primo culpam impediendo ne fiat:ideo datũ eſt ſacr̃m matrimonij.ſ.ad concupiſcentiã carnis impediendam ⁊ refrenandã. Secdo culpam contractaʒ ſubtrahendo:⁊ ꝑpter hoc inuentũ eſt ſacramentum baptiſmi cõtra culpam originalẽ:in quo gratia infunditur:que etiã fortificat aĩam cõtra peccata. Tertio de culpa cõmiſſa ſatiſfaciendo:⁊ ſic contra culpaʒ actualẽ ſacr̃m penitentie eſt inſtitutuʒ. Quarto diſponendo ⁊ ſic ſacr̃m ordinis inuentũ eſt ad executionẽ bonoꝝ. Inquãtum ordo hoieʒ reddit idoneũ ad diſpenſationẽ ſacroꝝ. Quinto abluẽdo vel funditus deſtruendo:⁊ ſic inuentũ eſt ſacramentũ extreme vnctionis:que eſt quedaʒ delibutio reliquiaꝝ peccati:⁊ i qua fit remiſſio peccatoꝝ ſi que ſunt. Sexto ɔfirmando ⁊ ſic eſt confirmatio que hominẽ fortem reddit:vt nomen xp̃i ꝑpter preſſuras mundi nõ refugiat confiteri. Septimo coniungendo: ⁊ ſic eſt ſacr̃m euchariſtie quo.ſ. coniunguntť membra capiti. Et qꝛ hoc ſacr̃m eſt vltimus terminus noſtre ſacrificationis. Ideo dicit Dyoniſius ꝙ ois alia ſacrificatio in euchariſtia terminať:⁊ ideo ordinati ⁊ baptizati euchariſtiã ſumũt. ¶ Tertio inſuper ꝓbo ſacr̃a fuiſſe neceſſaria rõne reſtaurationis. Claruʒ eſt enim ẜm Augu.vt habetur de pe.di.5.c. conſideret.ꝙ omnis virtus patitur detrimẽtum ab vno vitio.i.ꝙ per vnum vitiũ expellitur ab anima omne meritũ virtutũ infuſaꝝ: propter qđ ex̃ de reg.iur.in regula defleat dicitur. Defleat peccator qꝛ offendens in vno factus ẽ oĩuʒ reus. Propter h igitur diuina clementia ſpãliter inſtituit ſacr̃m penitentie ⁊ confeſſionis in quo remittunť peccata:dicẽte ꝓpha. Dixi ɔfitebor aduerſum me iniuſtitiam meam dño:⁊ tu remiſiſti impi. peccati mei. Et Jo.20.dicit. Quoꝝ remiſeritis peccata.ſ.per ſacr̃m penitẽtie ⁊ ɔfeſſionis:remittunť eis. Et quoꝝ retinueritis:retenta ſunt. Et in quo penitentie ſacr̃o plenarie reſtituũť ⁊ reacquirunť omnes virtutes per peccatum iam amiſſe.dicente Ambro. Penitentia eſt res optima que omnes defectus reuocat ad profectum:qđ optime ɔfirmãs Ricar.in.4. di.14.ar.8.q.j.in corpore.q.dicit. Cuʒ querit an omnes virtutes per ſacr̃m penitentie reſtituãť. Rñdeo ꝙ per penitẽtiã oẽs virtutes amiſſe realiter reſtituũť loquẽdo de illis virtutibus que i hoie ſunt p infuſionẽ. Et ideo eſt:quia caritas non põt eſſe in anima cum carentia alicuius virtutis neceſſarie ad rectitudinẽ ſpũalis vite. Sed claꝝ eſt ꝙ p penitẽtiam remittunť oia peccata:que remiſſio eẽ non põt ſine caritate.ꝙ ſi reſtituiť virtꝰ caritatis per ſacr̃m penitentie: ſeqtur etiam ꝙ p penitentiam reſtituunť oẽs virtutes ãmiſſe neceſſarie ad rectitudinem vite:⁊ ad ſalutem neceĩie.h Ricar. Qđ aliter egregie ɔfirmãs ſanctus Bonauentura in.4. di.14.arti.vlti. ⁊.q.2.dicit. Cum querit an perfecta penitẽtia reſtituat hoiem in priſtinũ gradũ virtutum amiſſaꝝ. Rñdeo ꝙ ſic. Nam gratia ⁊ virtutes cauſanť in nobis ex diuina influentia:ſic lux in aere ex irradiatiõe ſolari per modum cauſe efficientis per ſe. Per peccatũ vero ſic per nubẽ ꝓhibeť illa influentia. Et qꝛ p penitentiam tolliť nubes illa: Ideo quaſi p modum cauſe efficientis per accidens.ſ. q̃ remouet ꝓhibendo ⁊ repatur in nobis p penitentiam ois virtus ⁊ gr̃a ẜm eẽntiaʒ:ſed nõ ẜm ſtatũ. Oẽs ergo habitus virtutũ p penitẽtiã

infunduntur ſm ſubſtantiam ⁊ eſſentiaȝ eoꝝ
⁊ non ſm ſtatum: quia virginitas non reddi
tur: nec ſm modū prioreȝ: q2 non ita intenſe
ſȝ plus vel minus ſm diſpōneȝ. h Bonauē-
tura ſententialiter. Ex predictis ergo rōnibꝰ
pȝ qualiter cōueniens fuit ad ſalutē humani
generis: ꝙ diuina clementia inſtituerit eccle
ſiaſtica ſacrā. ¶ Tertio h idem ꝓbo vnica di
ſtinctōe. Ric. in. 4. di. j. ar. 4. q. j. in corpore. q.
di. Cum querit̃ an inſtitutio ſacroꝝ fuerit no
bis neceſſaria ad diuinā grām recipiendam
Rñdeo ꝙ deus ab eterno preordinauit nāȝ
humanā ſibi in pſonam filij vniendā in tpe:
ad reconciliandū ſibi genus humanū ⁊ a ſer
uitute diabolica liberandū: ſȝ ꝓuidebat i pri-
mis parētibus qd ſibi erat facturus propter
hoiem lapſuꝝ: ⁊ in diabolicam ſeruitutē ca-
ſurum. Impletio aūt illius preordinationis
inter oēs res per tempus ortas ſumma grā
fuit. Vñ Augu. 13. de trinitate. In rebus in-
quit per tempus ortis illa ſumma gratia eſt
ꝙ homo in vnitate perſone cōiunctꝰ eſt deo.
Et ideo tempus in quo fuit hoc completum
vocatur ab aplō ad gal. 4. Plenitudo tpis
q2 tunc oſtenſa fuit hūano generi diuine grē
plenitudo. vnde rōnabile fuit vt lex in illo tē
pore data ab ore illius in quo deus plenitu-
dinem gratie poſuerat eſſet lex plenitudinis
ad hominē reconſiliandū ⁊ de ſeruitute dia
bolica liberandū Sed q2 h non pñt fieri ſine
gratia gratum faciēte. Ideo data eſt lex grē
perfectioni aucte legis debet rñdere ſanctoꝝ
eius perfectio. Et ideo rōnabile fuit vt in illa
lege talia inſtituerent̃ ſacrā in quoꝝ ſuſceptiōe
conferret̃ gratia q̄ homo deo recōciliaret̃: ⁊
de ſeruitute diabolica liberaretur. h. Ric. ad
litteram. Ex predictis igit̃ auctoritatibus: ra-
tionibus: atqȝ diſtinctiōe. pȝ qualiter diuina
clementia nō inmerito ordinauit ⁊ inſtituit ec
cleſiaſtica ſacrā: exquo vt patuit ſaluti noſtre
ſunt neceſſaria. Et ꝓpter h oēs infideles qui
ſponte ſe excludūt a prefatis ſacrīs: nec pecca
torum veniam: nec virtutū infuſionē tā mo-
ralium q̄ȝ theologicaꝝ: nec inſup diuinā gra
tiam ⁊ eternā gliam pñt ſuſcipere ⁊ mereri.
Et idcirco oīa eoꝝ moralia opera que faciūt
falſa ſunt ⁊ prorſus inutilia ad ſalutem. Vñ
28. q. j. §. ex his. dicit̃. Vbi eni deeſt cognitio
eterne ⁊ incōmutabilis veritatis ſlā virtus ē
etiam in optimis moribꝰ. Et Greg. j. q. j. c.
Cum Paulus. ait. Cū Paulus dicat ꝙ fun
damentum aliud nemo pōt ponere preter id
qd poſitum eſt. conſequēter ꝓbat̃ ꝙ vbi xps
non eſt fundamentū nullū pōt eſſe boni ope
ris ſuper edificium. h. ille. Et ſic ex predictis
oībus etiam pȝ qntus effectus diuine clemē
tie: quo clare cognoſcit̃: ꝙ deus oībus quātū
in ſe eſt vult grām ⁊ gloriam impendere qui
dicitur effectus inſtitutionis.

¶ De ſexto effectu diuine clementie qui dici
tur effectus conditionis.

Sextus inſuper effectꝰ diuine clemē-
tie: quo clare cognoſci pōt ꝙ oipotēs
⁊ glorioſus deus vult oībus quātuȝ
in ſe eſt ⁊ ſuam grām ⁊ eternā gloriā impen
dere: dicitur effectus conceſſionis. ſ. indulgen
tiarū. Preuidens enim diuina ſapientia: ꝙ
propter ſacrm̄ penitentie ſimul cū vera con-
tritione: pena eterna que debebat̃ peccato ꝑ
clementiā ſuam conuerſa eſt in temporalem
vel purgatoriam penam: que tranſcendit in
acerbitate omnes ſimul penas pñtis vite. di
cente Augu. 25. di. c. Qui in aliud ſeculum di
ſtulit fructum conuerſionis: ꝓus purgabitur
igne purgationis. Hic ignis ⁊ ſi eternus nō
ſit: miro tñ modo grauis eſt: excedit eni oēm
penam quā vnq̄ȝ aliqs paſſus eſt in hac vita
vel pati pōt nūq̄ȝ in carne tanta eſt inuenta
pena lȝ mirabilia paſſi ſint martyres tormē
ta: tñ in eius comparatione nulla ſūt. hec ille
Et idem Augu. prout ponit do. Bonauen. i
4. di. 20. ar. j. q. 7. etiam dicit. Ignis ille pur-
gatorius durior eſt: q̄ȝ quicqd i hoc ſeculo pe
narum: aut videre: aut cogitare: aut ſentire q̄
poſſit. hec ille. Cogitauit ex abūdantia chari-
tatis ſue: etiam aliud remedium humano ge
neri impendere: quo ſimul cū eterna pena et
euaderent oēm temporalem ⁊ purgatoriam
penam: vt ſic aīe munde tam ab oī culpa q̄ȝ
ab oī pena recto tramite aſcenderent ad glo
riam vite eterne. Conceſſit igitur ꝓpter hoc
clementiſſimus deus Petro ⁊ ſucceſſoribus
eius auctātem plenariam: vt non tm̄ remit-
tant oēm culpam per ſacrm̄ penitentie: verū
etiaȝ indulgentias tribuāt: quibus oīs pena
temporalis ⁊ purgatoria peccatis debita in-
tegre remittat̃. Et ꝙ realiter ꝑ diuinā clemē
tiam omnis pena purgatorij que ſi quis i co
ſtare deberet vſqȝ ad diem iudicij: auctorita
te ſummoꝝ pontificū realiter ⁊ integre remit
tatur tripliciter probo. Primo auctorita-

tibus Secundo ratione. Tertio diſtin-
ctione. ¶ Primo probo auctoritatibus.
Nam vt habetur Matth.16. dñs Jeſus di
xit Petro. Tu es Petrus ⁊ ſuper hanc pe-
tram edificabo eccleſiam meam: ⁊ porte infer
ni non preualebūt aduerſus eam. Et tibi da
bo claues regni celoꝝ. ⁊ q̄dcūq₃ ligaueris ſu
per terram erit ligatum ⁊ in celo. Et q̄dcūq₃
ſolueris ſuper terram erit ſolutū ⁊ in celo. h̄
ibi. Augu. inſuper de pe. diſt.j.c. Que penitet
ait. Dixit dñs ſacerdotibus. Quecūq₃ ſolue-
ritis ſuper terram erunt ſoluta ⁊ in celis: hoc
eſt. Ego deus ⁊ omnes celeſtis militie ordi-
nes: ⁊ oēs ſancti in gloria mea laudant vo-
biſcū ⁊ ꝯfirmant: quos ligatis ⁊ ſolutis ſup
terram. hec ille. ¶ Scd̄o h̄ idem probo vnica
ratione vȝ cauſalitatis. q. ſ. per indulgentias
a ſummis pontificibus conceſſas integre re-
mittitur oīs temporalis ⁊ purgatoria pena.
Fundamentū rōnis ponit phs. 5. metha. di.
Effectus naturaliter ſemꝑ ſunt proportiona
ti ſuis cauſis. pȝ hec regula. Nam ſi aliq̄ ar-
bor habeat radicem amaram vel dulceȝ: na-
turaliter eius effectus ab ea progrediens qui
eſt fructus eſt dulcis vel amarus. Similiter
exquo ſubſtantia ſolis eſt incorruptibilis. Et
ideo eius effectus qui ſunt ſolares radij icor
ruptibiles erunt. Econtra vero oīs cā gene-
rans ſi ſit corruptibilis: ⁊ effectus erit corru-
ptibilis: ſic eſt de aīa brutoꝝ ſenſitiua ⁊ vege
tatiua: que cum ſimiliter egrediat̄: ⁊ generet̄
ex cā corruptibili: per ꝯñs corrupta illa carne
corrūpit̄ ⁊ aīa brutoꝝ. Non ſic eſt de rōna
li aīa: que cū generet̄ ex carne: ſed imediate ⁊
ſimiliter egrediatur a deo per creationem.
Nam intellectus vt dicitur. 3. de anima. ſeu
anima intellectiua prouenit nobis ab extrin
ſeco: propter hoc corrupto corpore: ipſa anima
non corrumpitur. Quo preſuppoſito certum
eſt ꝙ auctoritas remittendi omnem penam
purgatoriam conceſſa eſt Petro ⁊ eius ſuc-
ceſſoribus per xp̄m dei filium: qui vtiq₃ deus
eſt ⁊ homo. ſed cum deus eſſentialiter ſit cā
incōmutabilis. Sic enim dicitur. 22. q. 4. c.
Incōmutabilis deus idemq₃ ſemper exiſtēs
Et phs. j. de celo ⁊ mundo dicit. Diuinum
eſſe eſt eſſe intranſmutabile pͥmū ⁊ ſummū
Et auctor in li. de cauſis. dicit. Prima cauſa
⁊ ſuperior immutabilis eſt: ⁊ ſine vlla varia-
tione. Et Jaco. j. dicitur. Apud deum non eſt
trāſmutatio nec viciſſitudis obūbratio. Qd̄ ſi
ſic ē ꝙ deus ſit cā incōmutabilis: ergo effect⁹
eius qui eſt auctoritas data paſtoribus eccle-
ſie ſemper erit vera ⁊ incōmutabilis vſq₃ ad
finem mundi. Propter hoc Saluator Luc.
22. dicebat Petro. Ego rogaui pro te vt nō
deficiat fides tua: id eſt veritas tua. Et alibi
dicit. Ego ero vobiſcum cunctis diebus vſq₃
ad conſumationem ſeculi. Et Joan. 14. dice-
bat. Ego ſum via veritas. ſ. immutabilis et
vita. Qd̄ ſi ſic eſt: ergo ſequitur: ꝙ quando
ſummus pontifex dat indulgentiam plena-
riam infallibiliter: verū eſt ꝙ remittitur hōi
ſi tamen diſpoſitus eſt: omnis pena tempo-
ralis ⁊ purgatoria: quod ſi hoc non fieret: ſe-
queretur ꝙ eccleſia erraret: ⁊ per conſequēs
Chriſtus mutabilis fuiſſet: ⁊ inſuper falſitate
plenus: quod non tm̄ dicere ſed etiam velle
cogitare nephas eſſet. Et propter hoc Aug.
in quodam ſermone dicit. Cum enim ſpi-
ritus ſanctus regat eccleſiam: ſequitur ꝙ ec-
cleſia nunq̄₃ errabit: cum habeat ductorem ⁊
magiſtrum virtutis: qui Apoſtolis dixit.
Ego ero vobiſcum vſq₃ ad conſumationem
ſeculi. hec ille. Item diſtinc. 19. dicitur. c. Sic
omnes apoſtolice ſedis ſanctiones accipi-
ende ſunt tanq̄₃ ipſius Petri diuina voce
formate. Item Hieronymus. 24. q. j. c. h̄ eſt
fides. ait. Sancta Romana eccleſia que ſem
per vera ⁊ immaculata permanſit: domino
prouidente ⁊ beato Petro apoſtolo opem
ferente in futuro manebit ſine vlla heretico-
rum inſultatione preualente: atq₃ firma ⁊ im
mobilis in veritate omni futuro tempore ꝑ
ſiſtet. hec ille. ¶ Tertio deniq₃ hoc probo di
ſtinctione. Nam Ricar. in. 4. diſtin. 20. arti.
3. q. j. in corpore queſtionis. Et domin⁹ Bo-
nauentura eadem diſtinc. articu. vlti. q. vlti.
Et Alexan. de ales in quarta parte ſumme
q. 209. in corpore. q. Et inſuper Tho. in. 4. di.
20. articu. 3. q. j. ſententialiter ſic diſtinguūt.
Cum queritur inquiunt an indulgentie non
tm̄ a culpa: que per contritioneȝ charitate in
formatam remittitur: ſed inſuper a pena in
purgatorio debita animam liberent: Reſpō
detur ꝙ ſic. Nam abſolute omnes fideles
concedunt indulgentias tm̄ valere quantum
ſonant ſimpliciter: aut verba. aut bulle ſum-
morum pontificum: ⁊ aliter tenere impium
eſſet et hereticum: quia hoc eēt dicere. ꝙ ec-

cleſia vniuerſalis erraret exquo indulgētias daret ⁊ nihil valerent. valent igitur. Sed ad quid valeant. Dicunt quidā ꝙ non valēt ad abſoluendū a reatu pene quā quis in purgatorio meretur ſm iudicium dei: ſed ſimpliciter valent ad abſoluendū a pena qua ſacerdos obligat penitentem ad penā aliquā: vel ad quā obligaretur penitens ex ſtatutis canonū: ſiue ſint a iure: ſiue a iudice. Sed opinio falſa eſt ⁊ erronea: cum ſit contraria priuilegio dato petro. Matth. 16. vbi dicitur. Quodcumqȝ ⁊c. Quod priuilegiū etiā ſucceſſoribꝰ eius fuiſſe datum intelligitur: Et ideo abſolute tenendū eſt ꝙ indulgentie valent ad remiſſionē totius pene reſidue poſt cōtritionez ⁊ confeſſionē ⁊ abſolutionē: ſiue illa pena ſit iniuncta a iure: vel a iudice: ſiue non ſit iniūcta: ſed daretur a deo in purgatorio. Triplici enim ratione indulgētie realiter efficatiā habent. Quarum. Prima eſt meritū paſſionis xpi: ⁊ pene ſanctoꝝ. Secunda eſt charitas illius cui indulgentie dantur. Tertia vero eſt poteſtas ipſius dantis ad illum indulgentias applicātis. ¶ Pria ratio igitur q̄re indulgentie valent eſt abundantia meritorū xpi atqȝ ſanctorū. Nam tantū fuit meritum xpi. quod ſufficeret ad infinite pene ſolutionē Similiter ⁊ ſancti multo plus de paſſionibus ſuſtinuerunt q̄ȝ peccata eorum merētur. Et ideo magis ſuper abundātia meritorum xpi ⁊ ſanctorum eſt theſaurus eccleſie: quem eccleſia cōmunicat cōmuniter omnibus exiſtentibus in charitate. ¶ Secunda ratio qr indulgentie valent: eſt charitas ſuſcipientis. pro eo ꝙ nō exiſtēs in charitate non poteſt participare de iſtis indulgentijs. Sicut nec membꝝ preciſum a corpore poteſt percipere de bonitate capitis ſeu membroꝝ ipſius corporis. Econtra. ſicut membra corpori coniūcta participant de eius bonitate: ſic a ſimili. qui per charitatē cōiuncti ſunt corpori eccleſie participant de eius meritis atqȝ indulgētijs Vnde Auguſt. in li. de penitētia. ſic ait. Credendum eſt ꝙ orationes eccleſie vel elemoſyne ⁊ opera iuſticie ſuccurrant recognoſcenti mortē ſuam ad conuerſionē. Et propheta dicit.. Particeps ſum omniū timentium te et cu. mā. tua. Et de conſe. di. 4. c. eccleſie. dr. Eccleſie charitas diffundit in cordibus eorū qui participes ſui ſunt. ¶ Tertia ratio qr indulgentie valent eſt poteſtas indulgētias inſtituentis ⁊ applicantis ad iſtum vel ad illuz Nam ſm ꝙ papa et eius vicarius applicat ſupradicta. ſ. meritum xpi. ⁊ meritum paſſionum ſanctoꝝ ad iſtum vel ad illum vel ad illam remiſſionez pene conſequit realiter iſte vel ille. Hec omnia ſentētiatur in locis preallegatis ſupradicti doc. dicunt. Ex predictis igitur omnibus patet ſextus effectus diuine clementie qui dicit effectꝰ conceſſionis. Quo clare monſtratuz eſt qualiter deus omnibus q̄tum in eſt eternam gloriā vult impendere. Exquo non tm̄ inſtituit ꝑ ſacrm̄ penitentie omnia peccata relaxari: ſed inſup auctoritatē cōceſſit paſtoribus eccleſie: ꝙ indulgentias ꝑbeant: quibus omnis pena tam temporalis q̄ȝ purgatoria vere realiter atqȝ integraliter relaxatur.

¶ De ſeptimo effectu diuine clementie qui dicitur effectus interceſſionis.

Septimus poſtremo effectus diuine clementie quo clare cognoſci poteſt. ꝙ omnipotens deus vult omnes ſaluare: ⁊ omnibus ſuam gratiam ⁊ eternā gloriam impendere. dicitur effectus interceſſionis. Quantum clementiſſimꝰ deus ſalutem ⁊ gloriā oīum. et precipue peccatoruȝ appetat in hoc oſtendit. quoniā multos peccatores: qui ex meritis ſuis nunq̄ȝ ſaluarētur. ſed potius pro demeritis damnarent ſaluauit: ſaluat: ⁊ ſaluabit: ex merito interceſſionis. ſeu charitatiue orationis iuſtoꝝ virorum atqȝ ſanctoꝝ. Et quod maius eſt. dico ꝙ niſi iuſti ⁊ boni viri pro peccatoribus intercederent et orarēt arbitror ꝙ pauci vel quaſi nulli ſaluarentur Et ꝙ mediātibus orationibus ſeruoruȝ dei: ſeu iuſtarum perſonarum: etiam in hac vita exiſtentium peccatores ſaluari poſſint. et diuinam gratiam accipe. quadrupliciter probo. Primo auctoritatibus. Secundo ratione. Tertio diſtinctione. Quarto exemplo. ¶ Primo probo auctoritatibus. Nam Iaco. quinto dicitur. Oratio fidei: id eſt hominis fidelis: ſaluabit infirmum id eſt peccatorem: ⁊ alleuiabit eum dominus: et ſi in peccatis ſit remittentur ei. Et infra ſubdit. Orate pro inuicem ut ſaluemini. multum eniz valet deprecatio iuſti aſſidua. hec ibi. Itē Auguſtinus ad heremitas ait. Orate pro inuicem dulciſſimi fratres ut ſaluemini: quia ſi

Stephanus non oraſſet. hodie Paulum ec
cleſia non haberet. Idem quoqȝ Auguſtinꝰ
in lib. de correctione ꝛ gratia ait. Nulli ē de-
negandum orationis beneficiū: ex quo ꝛ ple-
runqȝ obſtinatis poſſumus ſalutis beneficiū
impetrare. Item glo. ſuper verba Matth. 9.
Videns Jeſus fidem illorū dixit paralitico.
Confide fili remittuntur tibi peccata tua ait.
Penſate quantū valet apud deum fides ꝓ
pria ꝛ oratio. ſi tm̄ valuit fides ꝛ oratio alie-
na: vt hominē ſanaret in corpore ꝛ aīa. h glo.
Item Saluator Luc. 16. hortaꝝ. di. Ego dico
vobis facite vobis amicos de mamona ini-
quitatis. i. de diuitijs ſuperfluis: vt cum defe
ceritis recipiant vos. ſ. ipſi iuſti per orationē
ſuam i eterna tabernacula. Et Matth. 10. dr
Amen dico vobis. Qui recipit prophā in
noīe ꝓphe mercedem ꝓphe accipiet: ꝛ q re-
cipit iuſtū in noīe iuſti: mercedē iuſti accipiet
id eſt gratiam dei per eius orationem. Et q
dederit potū calicem aque frigide tm̄ i noīe
diſcipuli. Amen dico vobis non perdet mer
cedem ſuam. hec ibi. Item Alex. papa. j. q. j. c.
Ipſi ſacerdotes. ait. Sacerdotes iuſti ꝓ po-
pulo interpellant: ꝛ populi peccata comedūt
quia precibus ſuis ea delent atqȝ conſumūt
qui quanto digniores fuerint tanto facilius
pro quibus clamant exaudiūtur. hec ille. De
niqȝ de pe. di. j. c. ex ꝑmiſſis. dicit. Paſſiōes
ꝛ vitia peccatorꝝ non ſananꝝ niſi orationibꝰ
eccleſie. Ex quibus auctoritatibus pȝ idem
qđ ſupra. ¶ Scđo probo etiam vnica ratiōe
videlȝ amicabilitatis. q. ſ. ex oratione iuſtorū
plures peccatores diuinam gratiaȝ recipiūt
Fundamentum rōnis ponit phs. 9. ethi. Et
etiam Tulius in lib. de amicitia dicēs. Pro
prium amicorū eſt idem velle ꝛ idem nolle.
Impoſſibileqȝ eſt amicitiam eſſe inter eos q
non eiſdem gaudent. hec regula per experien
tiam eſt clara: quia vt videmus ſi Petrꝰ vult
album ꝛ Joānes nigrum: ſtatim ſi fuerunt
amici diſſoluitur inter eos concordia mutue
amicitie: ꝛ hoc reſpectu diuerſitatis volunta
tum. Econtra vero ſi ambo album aut ni-
grum volunt generatur in eis amicitia ſi
non fuit: aut ſi fuit augeꝝ: quod totum proue-
nit ex reſpectu conformitatis volantatum.
Quo preſuppoſito certum eſt q ſi vera ami
citia ꝛ charitas ē inter animam ꝛ deū: ergo
in eis eſt idem velle ꝛ idem nolle. Si igitur
anima vult q per orationem ſuam grā deꝝ
iſti peccatori. Congruum eſt q ipſe deus ei-
dem gratiam ſuam impendat aliter non vi-
deretur q inter animam ꝛ deum eſſet cōfor
mitas voluntatum. Et profecto de hoc non
eſt dubitandum: qꝛ deus magis inclinaꝝ ad
volendum illđ quod vult anima iuſta q̄ȝ oēs
amici inclinentur ad volendum quod volūt
amici. Qđ bene confirmās ꝓpha dicit. Vo
luntatem timentium ſe faciet: ꝛ deprecationē
eorum exaudiet ꝛ ſaluos faciet eos. ¶ Tertio
h idem probo vnica diſtinctione. vȝ Alexan.
de ales in tertia pte ſūme in tractatu de grā
qui dicit. Cum queritur. An aliquis iuſtꝰ poſ
ſit mereri ꝑmam gratiam peccatori. Rñdeo
q ſm q de merito proprie loquimur: nullus
purus homo poteſt alteri mereri primā gra
tiam: quia vnicuiqȝ homini particulari daꝝ
gratia ad menſuram ſue ſalutis procurande
per informationem ſuaꝝ potentiaꝝ: ꝛ per di
rectionem ꝛ ordinationem ſuoꝝ actuum in
debitum finem: ideo nullius gratia ſe exten-
dit ad merendum ſalutem alteri proprie de
condigno: niſi ſolius domini noſtri Jeſu xp̄i
cui non fuit ſm q dicitur in Jo. Datus ſpi-
ritus ad menſuram: ſed habitat ſm Aplm
in eo tota plenitudo diuinitatis corporaliter
Et ideo ſolius eius gratia eſt ſufficiēs de cō
digno ad ꝓmerendā cuilibȝ oēȝ gratiam et
ſalutem. Cōiter tamen diſtinguitur triplex
meritum. ſ. digni: cōdigni: ꝛ ꝯgrui. Meritū
condigni eſt: qñ eſt iuſta ꝛ equalis cōpenſa-
tio obſequij ꝛ remunerationis. Et hoc meri
tum condigni ponit q gratia detur neceſſa-
rio: vȝ neceſſitate imutabilitatis non coactio
nis. Meritū digni dicit qñ aliquis eſt dignꝰ
ſui ratione: ſed non rōne eius pro quo petit;
ſicut cum iuſtus orat pro peccatore. Meritū
vero congrui dicitur qñ nulla dignitate pe-
tentis: ſed ſola dignitate dantis conceditur
poſtulatum: vt cum peccator orat pro ſeipſo.
vnde meritū condigni eſt ſufficiens diſpoſi-
tio ad remunerationē. Sed meritū digni et
congrui eſt inſufficiens. Vir igitur iuſtꝰ pōt
alteri mereri ꝑmam gratiā merito digni: ſȝ
non condigni. h Alex. ſnialiter. hanc diſtin-
ctionem etiam confirmat Scotus in. 3. diſt.
18. dij. Quilibet iuſtus meretur de congruo a
deo optinere peccatori ꝑmam gratiā. Quid
aūt ſit ꝑma gratia. Ber. in lib. de gratia ꝛ li.
arbi. declarat di. Hec tria operatur deus in
nobis: cogitare: velle: ꝛ operari: ſeu perficere.

¶ Primum .ſ. cogitare ſine nobis: ⁊ iſta vocatur prima gratia. De qua etiam pſ. dicit. Et mīa eius preueniet me. Et hec cogitatio impetrata eſt: vel donata eſt merito alicuius ſui dei: qui orauit pro illo peccatore. Unde Apoſtolus .2. corin. 3. Non ſumus ſufficiētes cogitare aliquid a nobis quaſi ex nobis: ſed ſufficientia noſtra ex deo eſt .ſ. oratione alicuius vel iuſti. Aut imediate ex merito xpi. qui meruit nobis de condigno prefatam pmam gratiā. Hic Scotus ſententialiter. Ex qua diſtinctione clare patet qualiter diuina clementia per orationem iuſtorū peccatoribus gratiam prebet: ⁊ per conſequens gloriam.

¶ Quarto h idē probo vnico exēplo. Greg. eni in .4. dialo. ait. Is de quo in omelijs me coram populo iam narraſſe memini. inquietus valde Theodorus noīe fuit: qui i momēto in monaſterium fratrem ſuum neceſſitate magis q̄ʒ voluntate ſecutus eſt: Cui nimium erat graue ſi quis pro ſua aliquid ſalute loqretur: bona autem non ſolum facere ſed etiā audire non poterat. Nūq̄ʒ ſe ad ſancte conuerſationis habitum venire: iurando: iraſcendo: ⁊ deridendo teſtabatur. In hac autem peſtilentia que nuper huius vrbis populū magna ex parte conſumpſit: pcuſſus infirmitate perductus eſt ad mortem. Cumq; extremum ſpm ageret: conuenerunt fratres vt egreſſum illius orando protegerent. Jam corpus eius ab extrema parte premortuū i ſolo tm̄modo pectore: vitalis adhuc calor anhelabat: cuncti autem fratres tanto pro eo ceperunt anxius orare: quāto eum videbant iam ſub celeritate diſcedere. Sed repente cepit eiſdem fratrib⁹ exiſtentibus clare atq; cum magnis vocib⁹ orationes eorum interrumpere dicens. Recedite recedite: quia draconi ad deuorandū datus ſum: qui pter veſtram penitentiam ⁊ orationem deuorare me non poteſt. Caput tamen meū in ſuo ore obſorbuit: date ergo locum orationi vt me amplius non cruciet: ſed faciat cito q facturus eſt: quia pter vos moras patior: tunc fratres ceperunt ei dicere quid eſt quod loqueris frater. Signū tibi ſancte crucis imprime. Reſpondebat ille cū magnis clamoribus dicens. Volo me ſignare ſed non poſſum: quia ſquamis huius draconis premor. Cum hoc fratres audierent pſtrati in terram cum lachrymis ceperunt feruentius orare. Et ecce oratōis virtute ſubito eger cepit cum magnis vocibus clamare dicens: gratias ago deo. Ecce draconem q me ad deuorandū acceperat fugit: Et orōnib⁹ vrīs expulſus ſtare non potuit: pro peccatis meis modo intercedite: quia conuerti parat⁹ ſum ⁊ ſecularē vitā funditus relinquere. Et poſtq̄ʒ mutatus mente diu eſt flagellis attritus: tunc eius anima carne ſoluta in pace quieuit h Grego. Ex predictis igitur omnibus clariſſime patet qualiter per orationes iuſtorū diuina clementia peccatoribus in pn̄ti gratiā ſuā prebet: ⁊ in futuro eternā gloriā. Et ideo quiſq; peccator quātum poteſt ſe orationib⁹ ſeruorum dei atq; iuſtarum perſonarū recōmendare dʒ: qm̄ vt patuit p propria merita nunq̄ʒ ſaluaretur. Sed contemplare queſo anima quātū ſaluator tuus tuam cupiat ſalutem. Non enim tm̄ peccatores vult ſaluare per orationes iuſtarū perſonarū in hac vita exiſtentium: ſed inſuper ſaluat quaſi innumerabiles peccatores: per merita ⁊ oratōes beatorum atq; ſanctorū: iam in celeſti patria reſidentium. Nam ipſi iugiter pro nobis intercedunt ad dn̄m vt ſaluemur. quod intelligēs eccleſia vt feruentius pro nobis intercedant orat: dicēs. Sancta Maria ⁊ omnes ſancti intercedant pro nobis ad dn̄m: vt nos mereamur ab eo adiuuari ⁊ ſaluari: qui viuit ⁊ regnat in ſecula ſeculorū amen.

¶ Proinde letanie hac de cauſa decantant. Ubi ſuffragia Angelorū: Patriarcharū: Aplorū: Martyrum: Confeſſorū: Doctorū: ⁊ ſanctarū Virginū poſtulant. Angeli naq; vt humilitatem contra ſuperbiā: Patriarche largitatē: ɔtra auariciam: Apli caritatem: cōtra inuidiam: Martyres patientiā: cōtra iracōdiā: Doctores ſolertiam ⁊ ſtudiū ɔtra ignorantiā: Confeſſores ſobrietatem contra ventris ingluuiē Virgines ⁊ vidue cōtinentiam ⁊ caſtitatem contra luxuriā ſuis meritis nobis acgrāt. Et q pro nobis orent vt ſaluemur: teſtat Ric. in 4. di. 45. ar. 7. q. 2. Et clarius .ſ. Bona. ibidē arti. 3. q. 2. di. Cum querit an ſancti orent pro peccatoribus ⁊ pro iuſtis qui viuūt in terra. rn̄deo q ſic. Nam orāt pro nobis dupliciter ſcʒ oratione expreſſa: dum votis ſuis pro nobis diuinā clemētiā pulſant. Similiter orāt pro nobis orōne interpretatiua: dū eorū merita in ɔſpectu dei exiſtētia: nō ſolū ipſis cedūt ad gliam: ſʒ etiā ſunt nobis in orōnes ⁊ ſuffragiū: ſicut ſanguis xpi fuſus p nobis: dr̄ p

nobis veniā petere. Triplici tñ̄ reſpectu orāt
ꝓ nobis ſci. Primo qꝛ vidēt noſtrā neceſ
ſitatē: ꝓ eo idigemꝰ ab ipſis reuelari. Scḋo
qꝛ vidēt dei voluntatē: q vult ꝙ vnū mēbrū
releuet aliḋ in neceſſitate. Tertio ꝓp adim
pletionē celeſtis curie: q̄ cōpleta adimplebiꝛ
glīa coꝝ. Seu orant ꝓpter augmētationē nu
meri ciuiū ſupnoꝝ: ex qua creſcit in eis aliqḋ
ſinglare gaudiū ⁊ accñ̄tale. ¶ Premiſſo igiꝛ
vt pꝫ ꝙ ſci ex charitate pro nobis orāt vt ſal
uemur ſi queriꝛ. An qſqꝫ ⁊ precipue peccator
debeat ſpāliter ſcōs exorare: vt ipſi orent ꝓ
eo corā diuina maieſtate. Rñ̄dit dñ̄s Bon.
in. 4. di. 45. ar. 3. q. 4. i corpore. q. di. Cū q̄riꝛ
an ſit vtile ⁊ neceſſarium rogare ſcōs vt ipſi
deū rogent ꝓ nobis. Rñ̄deo ꝙ ſic: qꝛ deꝰ de
creuit ⁊ voluit ꝙ ſcōs rogemꝰ triplici rōne. ſ.
propter nr̄am inopiā: ꝓpter ſcōꝝ gliam: ꝓpᵗ
dei reuerentiā. ¶ Primo ꝓpter nr̄aꝫ inopiā
in merendo: vt vbi nr̄a nō ſuppetunt merita
patrocinentꝛ aliena: ꝓpter inopiā in cōtēplā-
do: vt q nō poſſumꝰ ſummā lucē aſpicere i ſe
aſpiciamus in ſcis: ꝓpter etiā nr̄am inopiaꝫ
⁊ miſeriā in amando: qꝛ miſer hō aliqñ̄ ſen-
tit ſe magis affici circa vnū ſcm̄ q̄ꝫ etiaꝫ circa
deū: ⁊ iō cōpaſſus nr̄e inopie voluit nos ro-
gare ſcōs. Ac per hoc pꝫ ꝓmū argumentū ꝙ
ille q ante indignꝰ erat gr̄a dei rogādo ſcōs
eius coꝝ patrocinio efficiꝛ dignꝰ. ¶ Scḋa cā
eſt ſcōꝝ glīa: qꝛ deꝰ vult ipſius ſcōs glificare
⁊ per eos miracula facere in corporibꝰ ⁊ ſalu
tem in aīabus: vt ipſos laudemꝰ. Et hoc nō
tm̄ per ſummos ſcōs: ſꝫ etiā ꝑ infimos. Vñ̄
ſicut aliqs ſaluaꝛ corporaliter inuocādo Linū
⁊ non inuocando Petrū. Alius ecōuerſo: ſic
fit etiā ſpūaliter. ¶ Tertia cā eſt dei reueren-
tia: vt peccator q deū offendit ꝑ ſcōꝝ patroci
niū: audeat a deo gr̄am iplorare: q i ꝓꝓa pſo
na non audēt ad deū itercedere. h Bona. ad
lr̄am. Dꝫ igiꝛ qſqꝫ aliquē ſcm̄ inter ceteros
ſpāliter habere in deuotione: ad quē fundat
preces ſuas. Sic enim ꝯſuliꝛ Job. 5. vbi dr̄.
Voca ergo ſi eſt qui tibi rñ̄deat: ⁊ ad aliquē
ſcōꝝ cōuertere. h ibi. Si vlteriꝰ quereres an
ſci obtineant a deo gr̄as: quas ab eis poſtu-
lans preſuppoſito ꝙ ſint nr̄e ſaluti expedien
tes. Rñ̄dit Bonauētura vbi ſupra ar. 3. q. 3.
di. Obtinere aliqd pōt quis dupliciter: Aut
per viam iuſtitie ⁊ meriti. Aut per viam gr̄e
⁊ ſupplicationis: ſicut in curia ſummi pontifi
cis: quedam beneficia obtinent de gratia tm̄
quedam merito: ⁊ iſto vtroqꝫ modo ſci obti-
nent pro nobis orantes: qꝛ iuuant nos meri
to qḋ meruerunt in carne: ⁊ iuuant nos voto
vel oratione: quā nunc pro nobis fundūt ad
deum. Et ex his duobus ſemꝑ eſt efficax in-
terceſſio coꝝ. Sed coꝝ interceſſio per modū
meriti: eſt oratio interpretatiua: ⁊ ſemꝑ exau
ditur quātum eſt de ſe. Non tñ̄ ſemꝑ impe-
dientibus demeritis noſtris. Interceſſio vero
per modū voti: eſt oratio vera ⁊ ſemꝑ exaudi
tur: qꝛ non optant niſi qḋ ſciunt deum velle
fieri: vel ſimpliciter: vel eis orantibꝰ. h Bon.
ad litteram. Concordat Ricar. e. di. ar. 7. q. 3.
in corpore. q. Et lꝫ oēs ſci debeant orari: tm̄
ſpāliſſime dꝫ quiſqꝫ iuſtus ⁊ peccator habere
glorioſiſſimā virginē Mariam in ſuā deuo
tam: cui dietim fundat preces ſuas: qm̄ ipſa
ſola eſt potentior ad impetrandū gratias: et
ſalutem oībus alijs ſanctis. Cuius oratio añ
deū nunq̄ꝫ eſt vana: ſꝫ ſemper exaudiꝛ: dicēte
Ber. ſuper cant. Securꝫ habes o homo acceſ
ſum ad deū: vbi habes matrem ante filium
filiū ante patrē: filius oſtendit patri latꝰ ⁊ vul
nera. Mater oſtēdit filio pectꝰ ⁊ vbera: nulla
ergo poterit ibi eſſe repulſa: vbi ſunt tot cari
tatis inſignia. hec ille. ¶ Ex predictis igiꝛ pꝫ
qualiter diuina clementia non tm̄ ſaluat pec
catores per orationem hominū iuſtorum ad
huc in hac vita mortali exiſtentiū: ſed inſuꝑ
eos magis ſaluat per orationes btōꝝ: ſeu ci-
uium ſupernoꝝ: ⁊ ſic etiam ex omībus ſupra
dictis: vt correlarie loquar. pꝫ ꝓma diffinitio
gnālis de ſacratiſſima fide: ⁊ per ꝯñ̄s etiam
pꝫ tertius reſpectus. vꝫ diuine influxiōis ſeu
clemētie: in quo clare monſtratū fuit ꝑ. 7. ef-
fectus ipſius diuine clemētie qualꝛ qſqꝫ i fu
tura quadrageſima faciliter poterit gr̄aꝫ dei
recipere. Et remiſſionē peccatoꝝ: quas ſeptē
clemētias ſimul cū gr̄a ⁊ remiſſione peccato
rū: nobis largiri digneꝛ actor oīs clemētie ⁊
gr̄e: Jeſus xp̄us dñ̄s nr̄: q in trinitate pfcā vi
uit ⁊ regnat deꝰ: ꝑ infinita ſcl'a ſcl'oꝝ. Amen.
¶ Dñ̄ica in ſexrageſima de qditate eſſentiali
ſacratiſſime fidei ſermo ꝓmus.

ſ

Emen cecidit

i trā bonā: ⁊ ortū fec̄ fructū cētu
plū. Luc. 8. ⁊ i euāgelio occurrē
tis dñ̄ice. Pꝰ expōnē lr̄alē ſacri
euāgelij ⁊ iſuꝑ moralē q̄ꝫ Salua. ponit. poſſu
mꝰ et ſr̄ hāc ꝑabolā q̄ꝫdā i facē ſpūalē expōnē

vel ſignificationem. Spiritualiter igitur hãc parabolam intelligendo per ſemen materia le habitus ſanctiſſime fidei itelligi poteſt. per agrum in quo ſeminatur: cor humanum in quo habitus infunditur. Per ſeminatorem huius ſeminis nõ imerito ſanctiſſimam trinitatem intelligimus. patrem vʒ: ꝛ filium: et ſpm̃ ſanctum. tamen trinitas ſimpliciter eſt vnus deus. Sic enim dicitur prime Ioã. 6. Tres ſunt qui teſtimoniũ dant in celo. Pr̃ verbum ꝛ ſpũs ſanctus. ꝛ hi tres vnum ſunt Hic ergo ſeminator ſemen ſuũ in quattuor partes diſperſit ꝛ ſeminauit: ſeu ſemẽ a deo ſeminatum in quattuor partes eſt diſperſuʒ Prima pars ſeminis cecidit ſecus viam: et conculcatum eſt ab hominibꝰ ꝛ volucres celi comederunt illud. Hoc modo ſemen ſacratiſſime fidei per ſimilitudinem cecidit ſuper viam. Et volucres celi comederunt illud: et ꝙ ab hominibus dicitur conculcatum: hoc ẽ fides ꝗ̃ apoſtoli ſeminauerunt in ieruſalem in ſaracinca: in turchia: ꝛ in ceteris partibus Aſie: pro eo ꝙ ſic eis preceptum fuerat a ſeminatore xp̃o Matth. vlti. Euntes inquit in mundum vniuerſum predicate euangeliũ oi creature: qui crediderit. i. fidem meam ſuſceperit: ꝛ baptizatus fuerit ſaluabitur: qui autẽ non cerdi. condẽ. Hec ibi. Qd̃ etiam fecerũt dum per omnes mundi partes Chriſti fideʒ predicauerunt: ꝓpha atteſtante: q ait. In oẽʒ terram exiuit ſonus eorum: ꝛ i fines or. terre verba eoꝝ. Huius aũt pars ſeminis dicitur conculcata ab hominibꝰ: inſuper conſumpta a volucribus. Per volucres intellige demones qui ſm̃ Apoſtolũ vſqʒ ad diẽ iudicij volant. i. diſcurrunt per mediam regionem huius aeris caliginoſi: per omnes vias homies conculcantes. vel per volucres comedentes hoc ſemen fidei: intellige iniquiſſimum Machometum cuʒ ſequacibus ſuis: qui ſimul cũ operatione demonũ totam fidem quã apli i partibus illis predicauerant: conculcauerunt ꝛ deſpexerunt: ꝛ aliam: ſed falſam ſeminauerunt. Ecce iam ꝙ ſpiritualiter prima pars ſeminis ſeminati. i. ſacratiſſime fidei totaliter conculcata eſt. Ita ꝙ cũ eſſent. 5. patriarchatus. videlʒ Ieroſolo. Conſtantinopolitanus: Anthiochenus: Alexandrinus: ꝛ Romanus fides ſanctiſſima ſoluʒ viget in patriarchatu romano. In ceteris vero quattuor totaliter conculcata eſt. ¶ Secũda pars ſeminis dicitur cecidiſſe ſuper petram ꝛ natum aruit: qꝛ non habebat humorem. Per ſemen autem qd̃ cecidit ſuper petram: intellige fidem ſacram quã ſeminauit xp̃s ſimul cum apoſtolis i ſpetroſis cordibus populi iudeoꝝ: qui principaliores ꝛ doctiores in lege: cum per veram fidem ꝛ doctrinam xp̃i cognouiſſent ipʒ xp̃m eſſe verum dei filium: tñ inuidia ꝛ ſuperbia excecata lumen iam acquiſitũ ab eoꝝ cordibus totaliter eſt eradicatum: ꝛ in tanta duricia ꝛ obſtinatione perſtiterunt. ꝙ extũc vſqʒ nunc nunꝗ̃ veram xp̃i fideʒ ſuſcipere voluerunt: nec inſuper in xp̃m poſtea voluerũt credere. Sed nouũ Meſſiam venturum expectant. Cum tñ alius Meſſias minime ſit vẽturus: niſi ille qui iam venit: vʒ xp̃s dominꝰ Et ideo de ipſoꝝ duricia in qua aruit ſemen vere fidei ꝓphetauerat. Iob. 41. c. Cor eius. ſ. iudaici ppl̃i indurabitur quaſi lapis: ꝛ ſtringetur quaſi malleatoris incus. Et Zach. 7. de ipſis dicitur. Poſuerũt cor ſuũ ſicut adamantem. Super que verba Hieronymus ait. Adamas eſt lapis fortiſſimus: ꝛ intantuʒ durus vt omnia metalla confringat: ꝛ ipſe a nullo confringatur. Vnde a grecis indomabilis dicitur. Sed ꝛ ſi duriſſimus ſit hircino tamen ſanguine frãgibilis eſt. Cor aũt obſtinati adamante durius eſt: qd̃ a nullo frangitur: nec etiã emoliri põt ſanguine xp̃i. hec ille ¶ Tertia ps ſeminis dr̃: ꝛ ex orte ſpine ſuffocauerũt illud. Per ſpinas itellige iniquas hereſes xp̃ianoꝝ diuerſoꝝ. Qui cũ in baptiſmo verꝝ ſemen fidei ſuſceperint: tñ poſtmodũ in adulta etate creſcentes hereſes in cordibꝰ eorum ſuffocauerunt ꝛ perdiderunt omne lumen vere fidei: ꝛ ſic hec tertia ps ſeminis. ſ. vere fidei ſimul cum ceteris duabus precedentibus nullum fructum boni operis dicit feciſſe. ¶ Quarta deniqʒ pars huius vere fidei dicitur cecidiſſe in terram bonã. i. in cordibus bonoꝝ xp̃ianoꝝ. Et. ſic ortum fecit fructum centuplum. i. humana aia repleta ẽ oibus virtutibus ꝛ gratia dei. Et inſuper meritis copioſis: qm̃ ſimpliciter talis fides facit opera meritoria apud deum. Poſt hanc igit ſpũalem ſacri euangelij expoſitionẽ: ex quo i precedenti hebdomada declarauimus vnã ſignificationẽ ſiue diffinitionẽ non eſſentialẽ ſacratiſſime fidei, volens proſequi tractatum noſtrũ hoc mane deo dante declarare incipiam ipſius ſacratiſſime fidei qdditatem et

diffinitionē eſſentialē: que profecto ſimul eſt
valde vtilis ⁊ delectabilis. Et inſuper valde
ſubtilis ⁊ ſpeculatiua: de qua tractare inten-
dens: non incōgrue aſſumpſi ſuprapoſitū the
ma. vʒ. Semen cecidit in ter. bo. ⁊ or. ſe. fruc.
centuplū. Quod vtiqʒ thema per totam heb-
domadā ſequentem congrue aſſumi poterit.
Sup que verba ponens eſſentialem diffini-
tionē ipſius ſanctiſſime fidei. ceteris obmiſ-
ſis diffinitionibus: dico cū paulo ad hebre. xi.
Fidem ipſam diffiniente. ꝙ fides eſt ſubſtan
tia rerum ſperandarū: argumentū non appa
rentuʒ. In qua diffinitione quattuor articuli
precipue ſunt declarandi. ¶ In primo articu
lo declarabitur quid ſignificat̄ per illa verba
Fides eſt ſubſtātia. ¶ In ſecūdo articulo de
clarabitur quid ſignificatur ꝑ illa verba. rerꝝ
ſperandarꝝ. ¶ In tertio articulo declarabit̄.
quid ſignificat̄ per illud verbū argumentuʒ.
¶ In quarto articulo declarabit̄. quid ſigni
ficatur ꝑ illud verbū non apparētiū. Quibꝰ
articulis declaratis ſufficiēter apparebit ſub
ſtantia ⁊ eſſentia qdditatis ⁊ diffinitionis ip
ſius ſacratiſſime fidei.

¶ De quattuor articulis ex quibus daclara
tur tota eſſentia diffinitionis ipſius fidei: ⁊ ꝓ
mo de primo.

Primꝰ igitur articulꝰ hoc mane ſim
pliciter: ⁊ ſolum declarandus: eſt vi-
dere quid ſignificetur ꝑ illud verbum
diffinitionis ipſius fidei. vʒ. Fides eſt ſubſtā-
tia. et certum eſt ꝙ ſubſtantia ſm phm ſim-
pliciter dicitur a ſubſtando: quēadmodum ꝑ
ſimilitudineʒ etiam fundamentū domꝰ dicit̄
ſubſtare parietibus et tecto. Triplici igit̄ re-
ſpectu pro nunc Apo. fidem ſubſtantiā appel
lat. ſeu fides ſubſtantia dicit̄: quorū videlicet.
Primus dicit̄ reſpectus cauſalitatis. Se
cundus dicit̄ reſpectus neceſſitatis. Tertius
dicit̄ reſpectus conſeruabilitatis.

¶ De triplici reſpectu quo fides ſubſtantia
dicitur. Et primo de primo qui dicit̄ reſpe-
ctus cauſalitatis.

Primus igitur reſpectꝰ quo fides ab
Apoſt. ſubſtantia eſſe dicit̄ eſt reſpe-
ctus cauſalitatis. Sicut enim ⁊ infra
clarius patebit ſubſtantia per accidens dicit̄
eſſe cauſatiua accidentiū. Et fundamentū do
mus dicit̄ per accidens eſſe ſubſtantia cauſa
tiua tecti et parietū. Sic fides dicitur eſſe q̄-
dam ſpiritualis ſubſtātia cauſatiua ceterarū
virtutū: tam moraliū ꝙ̄ theologicarꝝ ⁊ preci-
pue infuſarū. ꝙ auteʒ fides ſanctiſſima dicat̄
eſſe ſubſtantia ſeu fundamentū ceterarꝝ vir-
tutū cauſatiuū: ſeu a qua cetere virtutes non
immerito deſcendant: quadrupliciter probo.
Primo auctoritatibꝰ. Secūdo rōne. Ter-
tio diſtinctione. Quarto ſilitudine. ¶ Pri-
mo dico ꝙ fides dicit̄ ſubſtantia ſeu funda-
mentū: ex quo cetere omnes virtutes creant̄.
Seu eſt fundamentū omnis gratie gratū fa
cientis: oīs meriti: atqʒ omnis future glorie.
⁊ hoc probat̄ auctoritatibꝰ. Nā Aug. in li. de
fide ad petrū ait. Fides eſt bonorꝝ oīm funda
mētū: humane ſalutis initiū: ſine qua nemo
potuit vnqʒ ad filioruʒ dei numerū ꝑuenire.
hec ille. Paulus etiā. i. cor. 3. ait. Vt ſapiens
architector fundamentū poſui. i. fideʒ. Et pau
lopoſt dicit. Fundamentū aliud nemo poteſt
ponere preter id qđ poſitū eſt: quod eſt xpus
ieſus. Vbi Gregoriꝰ. ⁊ ponit̄. j. q. j. c. Cū pau
lus. ait. Cū paulus dicat ꝙ fundamētū aliud
nemo poteſt ponere ꝑ̄ter id qđ poſitū eſt. cō-
ſequēter ꝓbat̄. ꝙ vbi xps non eſt fundamen-
tum fidei: nullū poteſt eſſe boni opis edificiū.
hec ille. Item Jo. Cri. ſup Matth. ait. Fides
eſt xpiane religionis cūctarūqʒ virtutū ꝓmū
⁊ ſtabiliſſimū fundamentū. Auguſt. etiā li. de
verbis dn̄i. ait. Fides eſt ſubſtantia ⁊ funda-
mentū totius boni ſpūalis: preterquā nihil ē
quod bonū ſit. Idem quoqʒ Aug. ſup Jo. ait.
Quicqd gratie: qcquid meriti. qcquid virtu-
tis: quicqd beatitudinis aīa ſuſceptura eſt: to
tū ex fidei ſubſtātia fundamētoqʒ ꝓcedit. hec
ille. Dyoñ. inſup in ſentētijs ſuis dic̄. Fides
eſt manēs credentiū fundamētū atqʒ ſubſtā
tia: collocās eos in virtute. Deniqʒ magiſtra
liter etiā fides ſic deſcribit̄. Fides eſt virtus
qua ea q̄ ad fundamentū religionis ꝑtinent
recte firmiterqʒ credūtur: ⁊ ſic ex ꝓ̄fatꝪ aucto
ritatibus pʒ intentū. ¶ Scđo ideʒ ſic probo
vnica rōne. vʒ. ꝓceſſionis. Fundamentū rō-
nis ponit phs ſcđo Metha. di. In nullo ge-
nere cauſarꝝ ꝯtingit ire in infinitū: Sed ē de
uenire ad aliqđ primū in illo genere. ex quo
etiā oīa illius generis deſcendāt. Vñ eſt de-
uenire ad primū efficiens: ⁊ ad primū finem.
hec ibi. Dicit aūt precipue ꝙ in oībꝰ eſt deue
nire ad aliqđ primū in illo genere: ⁊ non ire
in infinitū: qꝛ ſi aliquis vellet ire ⁊ procedere
in infinitū: ⁊ nullū principiū ponere ſeu cām
ex q̄ effectus rerꝝ deſcēdāt. Talis apud phos

tanq̃ꝫ ignarus ⁊ inſipiens cenſeretur ꝓpter
quod phs.j. Phiſicoꝝ dicit. Cõtra neganteſ
principia nõ eſt diſputandũ. Et Cõmẽ. ſuper
5. Meth. ait. Qui negauerit primũ principiũ
in oi genere reꝝ: impoſſibile eſt cũ phari. Et
q2 ſm phs. xi. Meth. Diuerſoꝝ diuerſa ſunt
principia. Et. j. Poſterioꝝ. ait. Impoſſibile ẽ
oium eadẽ eſſe principia. Hinc eſt ꝙ duode
cim modis ſnia phi verificat᷑. vz. ꝙ in oi gene
re reꝝ eſt inuenire vnã primã cauſaꝫ a q̃ oẽs
illius generis deſcendũt. patet ergo pmo nu
meraliter. vz in numeris. Nã innumeris po
nitur prima vnitas: a q̃ oẽs cetere ſequẽtes ꝓ
cedũt. Vñ phs de celo ⁊ mũdo. ait. Vnũ eſt
prius multis: a quo ⁊ multa deſcendũt. ſicut
etiã ſimplex prius eſt cõpoſito. hec ibi. Et. io.
Meth. dicit. Numerꝰ ẽ vnitatũ pluralitas: et
numerꝰ eſt multitudo vno mẽſurata. Scdo
patet materialr. Nã radix arboris ẽ prior ſti
pite. ramis. frondibus. floribus. a qua tanq̃ꝫ a
cauſa pricipaliori predicta omnia deſcendãt.
¶ Tertio nãliter Proinde phus. io. Meth.
ait. Prima principia reꝝ oium naturalium
ſunt tria. vz materia forma ⁊ priuatio. Et pri
mo phiſycoꝝ dicit. Tria ſunt principia q̃ nõ
fiunt ex alijs: nec fiunt ex alterutris. Sed ex
his dicũtur fieri alia. hec ibi. Et nota: ꝙ pua
tio dicit᷑ etiã eſſe vnũ principiũ nature: q2 pri
uatio ut dicit᷑. 3. de aia. Cognoſcit᷑ ꝑ habitum
⁊ habitus quodãmodo fundat᷑ ſuꝑ priuatiõe
Vnde habitũ pietatis pceſſit priuatio ipſius
¶ Quarto virificat᷑ regula phi ſcialiter: ſeu
ſubtiliter ⁊ ſpeculatiue. Vñ phs. 4. Metha.
dicit. Principia ſpeculatiua ſunt de quolibꝫ
dicit᷑ eſſe vel nõ eſſe: ad que ſequũtur termi ⁊
qõnes. Quod cõfirmãs Tho. ſcda ſcde. q. 4.
arti. j. in corpore. q. dicit. Qđ prima principia
indemõſtrabilia ſunt ſubiecta ſcientie. ſ. pri-
mũ quod eſt in nobis de ſcientia ſunt huius
principia: ⁊ in coꝝ virtute continet᷑ omnis ſci
entia: ⁊ omnes queſtiones. propter qđ phus
primo poſterioꝝ. ait. Omnis ſcientia preſup
ponit ſubiectũ ⁊ principiũ a quo ẽ. ¶ Quito
virtualiter ſeu moraliter id eſt ꝑ q̃ttuor virtu
tes cardinales ⁊ morales. Vñ phus. 6. Eth.
ait. Virtutes omnes inerũt prudentia exiſtẽ
te: quaꝝ nulla erit prudentia non exiſtente: q2
prudentia eſt recta ratio agibiliũ. ſine q̃ nulla
virtus recte opatur. ¶ Sexto virificat᷑ artifi
cialiter. Nam videmus ꝙ fundamentũ do-
mus eſt pus ſuis ꝑtibus ⁊ tecto ſuper qđ ꝑ-
tes domꝰ ⁊ tectũ fundant᷑. ¶ Septimo ciuili
ter. qđ ſic patet: quia dominꝰ precedit ſeruos
⁊ eſt cauſa ipſoꝝ: ſerui vero dñm ſubſequũt᷑.
Item videmꝰ ꝙ ab aliquo dño ſeu dñatione
procedit ꝙ aliquis ſit in arte militari capita-
neus generalis: ſub quo ordinat᷑ caput ſqua-
dre: deinde armigeri: poſtmoduꝫ ſaccomani
¶ Octauo ꝓceſſionaliter. ꝓ eo ꝙ nõ tm̃ qđli
bet genus animaliũ proceſſit ab vno princi-
pio. Sed etiam totũ genus humanuꝫ ꝓceſſit
ab vno hoie. ſ. Adã ⁊ Eua. qđ ſic pꝫ. Cũ eniꝫ
ſm phm. 2. de aia. Nihil generet ſeipſum. er-
go vnus generat᷑ ab alio: ⁊ alius ab altero: et
ſic ſucceſſiue oportet ꝓcedere vſqꝫ ad Euam
⁊ Adam: a quibus totũ genus humanũ ꝓceſ
ſit: qđ in genere ꝯfirmans auctor. 6. pncipio-
rũ dicit. Omnis cõitas ex quadã ſingulari-
tate deſcendit. ¶ Nono potẽtialiter ꝓ eo ꝙ
cõiter oẽs actus cuiuſlibet creature: a poten-
tia deſcendũt: ⁊ originẽ trahunt ab illa. Vñ
phs. 9. Metha. ait. Actus prior eſt potẽtia ra
tione ⁊ ſubſtãtia. Tꝑe vero eſt qdem ut ſic ẽ
aũt non. Ratione enim ⁊ noticia actus pri-
or eſt: utpote edificator: potente edificare. Tẽ
pore etiã priora ſunt actu entia. ex quibus fi-
unt que potentia ſunt. hec ibi. Itẽ ibidẽ dicit.
Actus prior eſt potentia tꝑe. preaccipit᷑ enim
actus alius ante aliũ. vſqꝫ ad eũ qui eſt mo-
uentis primi. Oppoſitũ vero eſt quando po-
tentia ⁊ actus ſunt in eodẽ: quia tunc actꝰ ꝓ-
cedit a potẽtia tanq̃ꝫ a ſuo principio. propter
qđ etiã ibidem. vz. 9. Metha. ait. Actus ſim-
pliciter prius eſt potentia ad actum: potentia
ſemper precedit actionẽ. i. opationem tꝑe: nõ
natura. hec ibi. ¶ Decio mobiliter. i. ſm mo
tum. vnde phs. 7. Phiſicoꝝ dicit. In mouẽ
tibus ⁊ motis: non eſt proceſſus in infinituꝫ:
ſed eſt venire ad aliquẽ primũ motorẽ a quo
ceteri motus omnes deſcendant. ¶ Vnde-
cimo verificat᷑ ſermocinalit. i. in ſermonibꝰ ⁊
orationibꝰ faciendis: quia cũ in arte oratoria
diuerſe ſimul ꝑtes cõcurrũt: neceſſe eſt ꝙ om
nes ꝑtes deſcendant ſeu originẽ trahãt a ꝓ-
hemio tanq̃ꝫ a ſuo pricipio. Vñ phs. 3. retho
rice ſue ait. Prohemiũ ẽſt principiuꝫ totius
orationis. Et ibidẽ ait. Qui aliquid magnuꝫ
dicturus eſt ꝓhemiari debet. Et ibidem inqt
ait. Prohemia veluti principia totius oratio
nis facere debent auditores: dociles: beniuo-
los: optimos: ⁊ attẽtos. ¶ Duodecio poſtre-
mo verificat᷑ regula phi generabiliter. i. q̃tuꝫ

ad generationē corporis humani. Nam pri-
ma pars: ſeu primū membꝛ ex quib⁹ poſt-
modū omnes alie partes ⁊ oīa membra cor
poris humani deſcendūt ⁊ generant̄: eſt cor.
di. pħo in. j. de iuuentute ⁊ ſenectute. Et etiā
primo de aīalibus. Cor eſt primū ꝙ generat̄
in aīali. Unde ē ꝑncipiū venarꝫ ⁊ membroꝝ
motus ⁊ ſenſus in omnib⁹ animalib⁹ ſangui
nem habentib⁹. Uel dicas qꝺ etiā regla pħi
ſupernaturaliter verificari poteſt pro eo ꝙ a
cauſa ſupnaturali que deus eſt omnes crea-
ture ſupernaturaliter proceſſerūt: ſicut effect⁹
naturaliter a ſua cauſa procedit. Qꝺ confir-
mans pħs ꝓmo Metha. dicit. Deus videt̄
oīum rerum eſſe cauſa ⁊ principiū. Et Pla
to in thimeo ait. Deus eſt oīum rerum au-
ctoꝛ maximus. Et ibidē dicit. O dij deoꝛum
id eſt angeli: quoꝛum opifex ⁊ pater ego ſum.
Uos opera mea eſtis ſed diſſolubilia natu-
ra: volūtate tamē mea indiſſolubilia. hec ibi.
Ex premiſſis igit̄. iz. exemplis patet euidēter
ꝙ regula pħi que dicit. ꝙ in omni genere re
rum eſt inuenire primā cauſam. ex quib⁹ om
nes effectus illius generis deſcendunt. vtiqꝫ
veriſſima eſt. Quibus ꝑmiſſis arguo a ſimi
li: ꝙ vꝫ in omni genere virtutū cardinaliū in
fuſarꝫ. ꝗ ſm Tho. ꝓma ſcꝺe. q. 63. ar. 4. ſunt
alterius ſpeciei. ꝑcipue reſpectu finis a virtu
tibus acquiſitis ⁊ neceſſario ſm eūdē Tho.
vbi ſupra. ar. 3. Cum ceteris virtutibus theo-
logicis in anima infunduntur. opoꝛtet oīno
concludere aliquā eſſe virtutē prioꝛē: ſeu ꝑn-
cipalioꝛē omnib⁹ alijs virtutib⁹: tam theologi
cis ꝗꝫ etiam alijs moꝛalibus infuſis: a ꝗ vir
tute tanꝗꝫ a prioꝛi cauſa ⁊ fundamēto. cetere
omnes virtutes tam theologice ꝗꝫ moꝛales
infuſe trahant oꝛiginē ſeu procedāt. ꝙ ſi ſic ꝗ
ritur que ſit prioꝛ ⁊ principalioꝛ virt⁹ ſeu cau
ſa a qua cetere procedāt. ⁊ ſup quā omnes ſi
mul fundēt̄. Certe rn̄deo ꝙ nō ē ſpes: nec ca-
ritas nec aliqua ceterarꝫ virtutū moꝛaliū in-
fuſarꝫ. ſꝫ ſimpliciter: hoc priuilegio: hac pro-
gitiua: hac dignitate: hac deniqꝫ nobilitate
⁊ excellentia gaudet ſola ⁊ ſanctiſſima fides.
Nam ipſa certe prioꝛ eſt ⁊ principalioꝛ inter
omnes predictas virtutes. Ipa ſola tanꝗꝫ re
gina ⁊ duciſſa ducatū tenet ⁊ principatū. pro
eo ꝙ ipſa ut immediate declarabit̄ eſt ꝑoꝛ ce
teris omnib⁹ virtutibus: dico natura: ⁊ rōne:
ſed nō tempe. Et inſup ipſa ſola hoc mō di-
citur cauſatiua ⁊ generatiua oīum aliarū vir

tutum: ⁊ ꝙ ſic ſit practice loquendo ptꝫ. Naꝫ
fides eſt cauſatiua ſpei in anima. Unde pri
ma inchoatio rerū ſperandarū in nobis. eſt
ꝑ aſſenſum fidei que virtualiter in ſe cōtinet
omnes ſperādas res. prout ad litteram dicit
Tho. ſcꝺa ſcꝺe. q. j. ar. j. in coꝛpoꝛe. q. ꝙ. ſ. ſpes
cauſetur ex fide. Et rationē aſſumit ab Au-
guſti. in encheridion dicēte. Spes non poteſt
haberi de beatitudine. niſi per fidem creda-
tur poſſibile: eo ꝙ impoſſibile non cadit ſub
ſpe. Credit autem quiſqꝫ eſſe poſſibile beati-
tudinem habere ex diuina bonitate per fidē
ergo. ⁊c. Similis fides eſt cauſatiua charita-
tis dei. vꝫ ⁊ proximi. Et ratio eſt quia vo-
luntas non poteſt deū amare: niſi prius inte
rius rectam fidem habuit de xpo ⁊ deo. Si-
militer eſt cauſatiua fides ceterarū virtutum
moꝛaliū. quoniā ex charitate a fide generata
generātur per conſequēs operationes virtu
tum moꝛalium. utputa. Prudentie: foꝛtitudi
nis: iuſticie: temperantie: et huiuſmodi. ꝗ ope
rationes ſine eoꝝ habitibus nequaqꝫ haberi
poſſunt. Ex qua ratione libet cōcludere ꝙ ſi-
cut ſm philoſophū. 4. Metha. Subſtātia di
citur eſſe primū ens: ſeu prima cauſa. ex qua
omnia alia dependent. Ita a ſimili: fides ſan
ctiſſima eſt cauſa primaria. ex qua acquiritur
ſpes: charitas: virtutes moꝛales: gratia gra-
tum faciens. ⁊ per conſequens beatitudo.
¶ Tertio etiam probo diſtinctione. vꝫ ꝙ fi-
des dicitur eſſe ſubſtātia: ſeu cauſa principa-
lioꝛ inter ceteras virtutes. ex qua per conſe-
quens etiam cetere virtutes in anima cau-
ſantur ⁊ generātur. Et dimiſſis diſtinctioni
bus quas pħs ponit. 8. phiſy. ⁊ in poſt ꝑdica
mentis. In qbus diuerſimode demonſtrat
vnū eſſe ꝑus altero: ſeu vnā cauſam eē prio-
rē altera: ſimplr̄ accipiā diſtinctionē Auguſ.
tanꝗꝫ clarioꝛē: ⁊ magis ſubſtantialē. Diſtin-
guit igit̄ Aug. ſup geñ. ꝙ cauſa vna dicit̄ eſſe
prioꝛ altera: ⁊ ꝑ cōſequens aliarꝫ cauſatiua.
Prio eternitate. Scꝺo tpe. Tertio pſe-
ctione. Quarto oꝛigine. Prio dr̄ aliquid
prius eternitate: ⁊ ſic ſol⁹ de⁹ ꝑcedit oīa crea-
ta. Nō loquoꝛ de ideis. que etiā eterne ſunt
⁊ que nihil aliud ſunt niſi ipe de⁹: ſed loquoꝛ
ꝗꝫtum ad ſubſtantiam ſuam que fuit ab eter
no ante omne tempus. Ecōtra vero ſubſtan
tie omniū creaturarum ſunt ⁊ fuerūt non in
eternitate ante temp⁹. Ideo iſto modo fides
nō ꝑcedit ceteras virtutes: ꝙ fides iſundit̄ in

animabus noſtris et etiã cetere virtutes in tempore ⁊ nõ in eternitate. ¶ Secundo aliquid dicitur prius tpe ſimpliciter. Et ſic flos ſimpliciter precedit fructũ. Iſto etiã ſecundo modo fides non dicit̃ eſſe prior ceteris virtutibus: infuſis immo omnes virtutes tã theologice q̃ꝫ etiam morales infuſe: ſimul ⁊ ſemel in eodem inſtanti tempe in aia rationali ab ipſo deo infundũtur. ¶ Tertio aliquid dicit̃ prius altero pfectione ſeu electione. Et ſic fructus precedit florem: ⁊ merces laborẽ. Hoc autẽ tertio modo fides nequaq̃ꝫ prior eſt charitate: immo ſimpliciter charitas ipſa ꝑor eſt fide: ⁊ ſpe: ceteriſqꝫ omnibus virtutibus infuſis. eo ꝙ fides ⁊ ſpes ceterequꝫ virtutes perficiuntur ꝑ charitatẽ: que eſt mater ⁊ finis omniũ virtutum. dicente Aplo. j. ad Thi. j. Finis precepti eſt charitas. Et. j. corin. i3. ait. Nunc autem manent fides: ſpes: charitas. tria hec maior autẽ horum eſt charitas. vel dicas. ꝙ ſicut ordine pfectionis forma eſt prior materia. pfectum impfecto: Actus potentia ut habetur. 9. Metha. Sic charitas eſt prior fide ⁊ ſpe. Et ꝑ conſequens ceteris virtutibꝰ infuſis. eo ꝙ tam fides ⁊ ſpes: q̃ꝫ cetere virtutes pficiuntur per charitatem. ¶ Quarto aliqd dicit̃ prius altero origine: natura: ſeu ratione ſicut ſonus precedit cantũ: et lux ſplendorem: ⁊ ſubſtantia anime pcedit potẽtias ſuas. Et hoc quarto modo dico ꝙ ſola ſanctiſſima. fides neceſſario precedit ⁊ eſt prior ſpe charitate. ⁊ ꝑ conſequens ceteris virtutibꝰ infuſis ſicut materia neceſſario precedit formã: ⁊ potentia antecedit actũ ſuũ. Ex quibus oibus colligitur ꝙ cum fides ſanctiſſima ſit ꝑor natura ceteris virtutibus infuſis ꝑ conſequens cõcludo. ꝙ ipſa fides eſt fundamentũ totius xpiane religionis: ⁊ eſt fundamentũ oium virtutũ cardinaliũ ſeu moraliũ. utputa: prudẽtie: tempantie: fortitudinis: iuſticie: ⁊ huiuſmodi. inq̃ꝫtum ſunt virtutes infuſe. Eſt quoqꝫ fundamentũ totius meriti condigni eterne vite. Eſt deniqꝫ fundamẽtũ totius btitudinis ſeu felicitatis ⁊ future glorie. ſine quo fundamẽto nec charitas infundit̃ in aia: nec cetere virtutes. Sine quo fundamento non põt haberi gratia gratũ faciens: nec vllũ meritũ eterne vite cõdignum. Sine quo fundamẽto nullatenus etiã poteſt haberi futura glia ſeu eina beatitudo. Et in hoc apparet maxima nobilitas fidei: cũ deus eã ſolã cõſtituerit fundamentũ ⁊ principiũ oium virtutũ infuſarũ: omnis gratie gratũ faciẽtis: omnis meriti: atqꝫ omnis future glorie. Ex qua etiã diſtinctiõe patet: qualiter fides cũ ſit prior ceteris virtutibus natura ⁊ ratione: ⁊ ꝑ conſequẽs debet eſſe ceterarũ virtutũ oiũ cauſatiua. ¶ Quarto deniqꝫ hoc idẽ probo ſimilitudine. Nam Ambro. in Examerõ. dicit. Sicut bonus artifex primo fundamentũ ponit. Et fundamẽto poſito: edificatiõis mẽbra diſtendit: ⁊ ſuꝑponit. Deĩde ornatũ adiungit: ſic eccleſia militans primo ponit in aia fundamentũ fidei. qd̃ eſt ieſus xp̃s: qui eſt tanq̃ꝫ lapis primariꝰ de quo ꝑmo Cor. 3. Apo. dicit. Fundamentum aliud nemo põt. ⁊c̃. Deinde ponit ſpem in ſummo tanq̃ꝫ lapidẽ angularem. De quo ad Eph. 3. dicit̃. Ipſo ſummo angulari lapide xp̃o ieſu. ⁊c̃. Ipſa enim ſpes dicit̃ lapis angularis: quia hominẽ cum fide diſponit ad coniunctionẽ ipſius dei. Poſtremo ponitur charitas in medio fidei ⁊ ſpei. tanq̃ꝫ quoddã cementũ: ſeu vinculũ perfectionis. De qua ad Collo. 3. dicitur. Super omnia charitatẽ habete: quod eſt vinculũ perfectionis. Ex qua ſimilitudĩe apparet qualiter ſanctiſſima fides eſt ſubſtãtia totius xpiane religionis. i. fundamentũ ſubſtans ceteris cũctis virtutibꝰ. Aliam ſimilitudinẽ ponit Aug. ſuꝑ Jo. di. Sicut in radice arboris nulla prorſus apparet ſpecies pulcritudinis: ⁊ tamẽ quicqd eſt in arbore virtutis pulcritudinis ⁊ decoris: ex illa pcedit. Sic ex fidei humilitatẽ que inter omnes prior eſt: quicqd eſt meriti: qcquid ve btitudinis aia ſuſceptura eſt: ab ea procedit. hec ille. Aliam deniqꝫ ſimilitudinem ponit dñs ieſus Matth. 7. Aſſimilans fidem firme petre: ſupra quam ſapiens totã domũ ſuã edificat. Proinde Matth. 16. dixit. Super hanc petram edificabo eccleſiam meã. Petrã vocat firmitatem fidei in petro. Hoc fundamẽtum nõ timet pluuiã: nec flumina: nec ventos nec mixtũ: innixũ eſt enim petre veritati. Proinde Matth. 7. dicit̃. Deſcendit pluuia ⁊ venerunt flumina: ⁊ flauerunt venti: ⁊ non cecidit domus. fundata enim erat ſupra firmã petram. hec ibi. Pluuia que de ſurſum venit eſt impugnatio aeree poteſtatꝭ. flumina q̃ de montibus deſcendũt. ſunt perſecutiones potentum atqꝫ ſuperborum. Venti dicũtur. Omnia tẽtationũ genera: que ſimul omnia non poſſunt deſtruere ſtructurã ⁊ edificium

ſanctarū virtutum infuſarum. eo ꝙ firmiſſi-
me ſupra petram ſancte fidei fundate ſunt.
Aliam poſtremo ſanctiſſime fidei ſimilitudi
nem. ponit phus. 7. Metha. Et etiam Com
mentator ſup ſcḋo de anima. dicentes. Sub
ſtantia eſt prior omni accidente cognitiōe diſ
finitione ꝛ tempore. Accidens aūt ſm Por
phirium. li. vniuerſalium. c. de accidente. Eſt
quod adeſt ꝛ abeſt preter ſubiecti corruptio-
nem. Et quoddā eſt ſeparabile: ut dormire:
quoddā inſeparabile: ut nigredo corui. poteſt
tamen coruus intelligi albus ꝛ preter nigre-
dinem. hec ille. Et phus primo Phiſycorꝫ. ꝛ
primo Poſteriorū diſtinguit dicens. Acci-
dens eſt duplex. ſ. ſeparabile: ꝛ propriū. Qui-
bus premiſſis dico ꝙ ſubſtantia prior eſt ac
cidēte ſeparabili tempore ꝛ natura: prout eſt
anima. quia ſubſtantia anime in qua fundā-
tur habitus virtutū ꝛ ſcientiarꝫ. prior eſt na-
tura ꝛ tempore ipſis virtutibus ꝛ ſciētijs. Si
militer ſubſtantia corporis prior eſt acciden-
tibus ſuis tempore ꝛ natura. utputa nigredi-
ne ꝛ albedine: ꝛ huiuſmodi. Talia accidentia
que ſunt poſteriora tempore: ꝛ ratione ipſis
ſubſtantijs. vtiqꝫ ſunt ſeparabilia ab eis. pꝫ.
quia albedo ꝛ nigredo interduꝫ adſunt ꝛ in
terdum recedunt. Similiter habitus ſcientia
rum etiā ſeparabiles ſunt ab ipſa potētia in
tellectiua. Aliqñ per vehementē egritudineꝫ
corporis: Aliqñ vero ex longa diſſuetudine
non recogitanti. Similiter eſt de habitibus
virtutū: qñ ꝑ contrariā ꝯſuetudinē vitiorum
perduntur. Aliqñ vero ſubſtantia eſt prior ac
cidente nō tempore: ſed ſimpliciter natura et
ratione: ꝛ intelligi de accidente inſeparabili.
Nam accidens inſeparabile in homine. ꝑ-
ut eſt riſibilitas: hoc eniꝫ nunqꝫ poteſt ab ho
mine ſeparari. Unde null⁹ eſt homo vel fuit
vnqꝫ: qui ꝛ ſi non riſerit. ſicut dicit̄ feciſſe xpꝫ
ſeu ſcientiā non didicerit: ꝛ virtutes non ha-
buerit. tamen aptitudinem ridendi: ſcientiam
addiſcendi: ꝛ virtutes acquirendi ſemper ha
buit. Per quod phus. j. Phiſy. dicit. ꝙ acci-
dentia propria: ꝛ proprie paſſiones nunqꝫ ſe-
parant̄ a ſuis ſubſtātijs. Talia eni accidētia
inſeparabilia: vtiqꝫ ratione ꝛ natura ſunt po
ſteriora ipſa ſubſtantia: quia ſicut ſubſtantia
anime eſt prior rōne ꝛ natura: nō tempe ip-
ſis potentijs. que ſunt intellectus ꝛ voluntas
Sic ſubſtantia hominis in qua fundat̄ riſi-
bilitas ꝛ diſciplinabilitas eſt ꝑor ratiōe ꝛ na
tura ipſo accidente inſeparabili. quod eſt eſſe
riſibile ꝛ diſciplinabile. ¶ Et qua etiā ſimili
tudine concludo ꝙ cū cetere virtutes ut ſ̄ di-
ctum eſt. ſint in anima ſicut quedā accidētia
fundata ſuper ſubſtantia: et habitus etiam
ipſius fidei: propter hoc manifeſtum eſt: ꝙ fi
des ipſa prior eſt ceteris virtutibus natura ꝛ
ratione. ꝛ per conſequēs eſt cauſatiua oīum
aliarū virtutum. Et ſic ex predictis auctorita
tib⁹: rōne: diſtinctiōe: atqꝫ qdruplici ſilitudine
patet qualiter fides eſt prior rōne ceteris vir
tutibus. ꝛ ꝑ conſequens eſt cauſatiua omniū
virtutū infuſarum: oīs gratie gratum facien
tis. omnis meriti atqꝫ oīs future glīe. Et ex
hoc: o fides benedicta: o fides ſancta: o fides
amabilis: o fides ſuper omnia deſiderabilis
apparet ꝙ inter ceteras omnes virtutes ma
xima precipue eſt virt⁹ tua atqꝫ potentia. Te-
ſte pho: qui in primo de celo ait. Omnia pn̄
cipia ſunt minia in quātitate ſed maxima in
virtute. Et. 2. elenchorꝫ. dicit principiū quāti-
tate minimū eſt: poteſtate vero maximū. Et
ſic etiā ex omnib⁹ ſupradictis patet prim⁹ re-
ſpectus quo fides ſubſtātia dicitur.

¶ De ſcḋo reſpectu quo fides ſubſtantia dr̄

Secūd⁹ etiā reſpectus quo fides ab
Aplo ſubſtātia eē dicitur eſt reſpect⁹
neceſſitatis: qꝛ nō tm̄ ut claruit fides
neceſſario eſt prior ceteris virtutibus. Et in-
ſup cauſatiua ceterarꝫ virtutū. Sed inſup eſt
ſumme neceſſaria ad ceteras oēs virtutes ha
bendas. Sicut etiā fundamentū domus dr̄
eſſe neceſſariū reſpectu ſuarꝫ ptiū. ſine quo p
tes eſſe non poſſent. hoc modo dicēdo a ſimi
li ꝙ cum fides: ut declaratū eſt ſit ſubſtantia
ꝛ fundamentū oīm virtutū: ſumme neceſſa-
ria eſt ad ceteras virtutes habendas. ſine q̄
impoſſibile eſt aliquā virtutē ꝛ precipue in-
fuſam haberi: qd̄ tripliciter ꝓbo. Prio au-
ctoritate. Scḋo rōne. Tertio ſimilitudine.
¶ Primo auctoritate. Aug. ſup eplāꝫ ad ga
la. di. Sicut ſine ſubſtātia fundamēti nulle p
tes domus eē poſſunt. ſic ſine ſubſtātia fidei
nulla virtus diuina ꝛ celeſtis eſſe pōt. Et iō
nullū implet mandatū: nullūqꝫ opus bonum
facit. qui in ſe fidei ſubſtantiā nō habet. impoſſi
bile eſt eni: ut ait Aplꝰ. ſine fide placere deo.
hec ille. ¶ Scḋo hoc idē ꝓbo vnica rōne. vꝫ.
poſteritatis. Fundamentū rōnis ponit phus
primo Prior. di. In quolibet genere rerꝫ: q
nō hꝫ priora. nō pōt habere poſteriora. patet

hec regula. Qui enim non hꝫ arborē: que eſt quid ꝑus nō pōt habere fructus poſteriores ⁊ qui nō hꝫ logicā que eſt clauis ad phiam ⁊ theologiam: non pōt phiam nec theologiam habere. Silr ſi coꝛ non generatur qḋ eſt pͥncipium in toto hoie: impoſſibile eſt hr̄e manus ⁊ cetera mēbra. ⁊ inſup ipſam rōnalē aiam. Quo preſuppoſito certū eſt a ſimili: ꝙ q non hꝫ fidem que eſt ſubſtantia oiū virtutū: ois grē: meriti: ⁊ glie. impoſſibile eſt per ꝯñs ꝙ i ſe habeat aliquā virtutem infuſam: gratiam gratū facientem: meritū ⁊ gliā. Ex quo etiā concluditur ꝙ ſtantibꝰ terminis deus nulli pōt infundere ſpem nec caritatē: nec. 7. dona ſci ſpūs. Nec inſuper ceteras virtutes infuſas niſi talis per ꝑus in ſe habeat virtualr ſubſtantiā ⁊ habitum fidei. Ex quo etiā elicitur ꝙ exquo iudei: ſaraceni: ceteriqꝫ infideles. habitū vere fidei nō hn̄t: impoſſibile eſt eos hr̄e aliquā ꝑdictaꝝ virtutū. ¶ Tertio deniqꝫ idē probo ſilitudine: ꝙ vꝫ ſubſtantia fidei oio eſt neceſſaria ad habendū ceteras virtutes. Sicut enim ſe hn̄t accn̄tia tam ſeparabilia ꝙ̄ inſeparabilia ad ſubſtantiā: ſic oēs virtutes: precipue infuſe ſe hn̄t ad ſubſtantiā fidei. Sꝫ clarum eſt ꝙ remota ſubſtātia nulla pn̄t hr̄i vel eſſe accidentia: ergo a ſimili: remota ſubſtantia fidei: neceſſe eſt per ꝯñs oēs virtutes infuſas remoueri. Et ꝙ nulla accidentia eſſe poſſint ſine ſubſtātia: in qua fundantur. pꝫ p phm j. de gnātione ⁊ coꝛ. di. Accn̄s nullū eſſet ſubſtantia nō exn̄te. Quod ſic etiam pꝫ: q2 nulla eſt infirmitas: ſanitas: albedo: nigredo: pulchritudo: ⁊ hmōi. niſi ſit corpus in quo fundetur: nec inſup habitus ſciaꝝ eſſe poterūt: niſi habeat potentia intellectiua in qua fundantur. Et. j. phyſi. dicit. Accn̄tia nō poſſunt intelligi eſſe ſine ſubſtantia: intellige per nāꝫ: q2 bene ſupernaturaliter accidentia panis ⁊ vini conſecrati ſtant ſine ſubiecto in ſacro altaris. Et 2. topico. dicit. Accn̄tibus ſolū ꝯtigit eſſe ſm quid: ⁊ non ſimplr. Et. 7. metha. idem phus dicit. Accn̄tia nō ſtant ſine ſubiecto: neqꝫ ſūt entia niſi q2 entis. Deniqꝫ in predicamentis ait. Impoſſibile eſt aliqḋ accn̄s eſſe vnqꝫ ſine ſubiecto in quo eſt. Quibus premiſſis concludo: ꝙ ſicut nāliter nullū eſt accidens vel eſſe pōt: niſi ꝑus adſit ſubiectū: ſeu ſubſtantia: in quo fundetur. Sic a ſimili ſpūaliter: cū ois virtus ſit accn̄s ipſi aie: īpoſſibile eſt ꝙ inſit aie vlla virtus: niſi per ꝑrius ſit aliqua ſubſtātia ſiue fundamentū ſpūale: ſuper quo cetere virtutes fundentur: ſed hoc neceſſario eſt fides: vt probatum eſt. ergo ⁊c̄. Et ſic ex predictis pꝫ intentū. ⁊ ſic pꝫ etiam ſcḋus reſpectus: quo fides dr̄ ſubſtātia: qui dr̄ reſpectus nec̄citatis.

¶ De tertio reſpectu: quo fides ſubſtātia dr̄.

Tertius deniqꝫ reſpectꝰ: quo fides ab Apoſtolo ſubſtātia eē dicitur: ē reſpecꝰ ꝯſeruabilitatis. Fides ſantiſſima vt claruit non tm̄ eſt neceſſaria ad habendū ceteras virtutes. nec inſup tm̄ eſt cā pͥncipalioꝛ ceteraꝝ virtutū cauſatiua: ſed inſup eſt predictoꝝ oiū conſeruatiua. Parū enim ꝓdeſſet nec quid laudabile eſſet: ꝙ ſubſtātia fidei eēt virtutū effectiua: niſi actualiter ipſas virtutes conſeruaret in ſuo eſſe. Sicut nec etiā laudabile foret: ꝙ terra eſſet ꝓductiua plantarum ⁊ arboꝝ: ⁊ p ꝯñs fructus: ⁊ etiam herbarum niſi etiam ea conſeruaret in ſuo eſſe. Dico igitur abſolute ꝙ ſubſtantia fidei ita conſeruat virtutes in ſua ꝑfectōe ⁊ bonitate: ne ānihilentur ⁊ corrūpantur: ſicut etiam ſubſtantia māliſ vt ſic loquar: conſeruat ſua accidentia in coꝛ bonitate ⁊ ꝑfectione. ꝙ hoc ſit verꝝ tripliciter probo. Primo auctoritate. Scḋo ratione. Tertio ſimilitudine. ¶ Primo ꝓbo auctoritate ſapiētis. Eccle. 32. dicētis. In omni opere tuo habeto fidem. Nec eſt eni ꝯſeruatio mādatoꝝ: vbi glo. dicit. Niſi diuinā fidem in te habueris: precepta diuina vſqꝫ in finem nūqꝫ ſeruabis. ¶ Scḋo hoc idē ꝓbo vnica rōne. ſ. localitatis. Fundamentū rōnis ponit phs. 2. de aia. 4. phyſi. ⁊ in lib. de longitudine ⁊ breuitate vite. di. Locus continens rem coopatur vel ad gnātionē: vel ad conſerutionē ipſius rei: eo ꝙ i locis ꝓprijs natura quelibꝫ materie ſaluatur. Patet hec regula quadrupliciter. Et primo nāliter. Nam piſcis vt videmꝰ nāliter conſeruatur in aqua: roſa in ſpina. Et arboꝛ in terra ſibi proportiuata. Oppoſitū fit ſi a ꝓprijs locis remouentur: vnde piſcis ſi extrahitur ab aqua: ⁊ ponitur in terra: ſtatim moritur. Silr ſi roſa eſt extracta a ſpina: ſtatim marceſcit. Similiter ⁊ arboꝛ vel virgultū: ſi a locis proprijs remouentur ſtatim moriuntur. Scḋo hꝫ regula pꝫ ordinabiliter. Nam videmus ꝙ armigeri q̄ſdiu ordinate ſequūtur capitaneū ſub quo ſunt: ſeu conſiliū boni capitanei: plurimū ꝯualeſcūt. Ecōuerſo vero ſi īordiate ⁊ ſuo mō facere volunt: ſtatim confunduntur. Tertio hꝫ regula patet artificialiter. Nam videmus ꝙ

ſi ſemen ab agricolā in terra bene cultiuata
ponat̄: que eſt proprius eius locus: fructifica-
bit optimū fructum. Ecōtra vero: ſi ponatur
in terra non laborata ſeu petroſa ꝛ ſpinoſa:
facit malū fructū: tam in paucitate ꝙ̄ in bo-
nitate. Quarto hec regula deniqꝫ pꝫ mora
liter. Nam ſi religioſus ſtat in religione que
eſt locus eius reſpectu boni exempli: ꝛ cōſilij
alioꝝ: conſeruat̄ in bonitate ſue profeſſionis.
Ecōtra vero ſi egredit̄ locum ſue religionis
fit vnus ribaldus: perdit omnē bonitatem ꝛ
virtuteꝫ. ꝑpter qd̄ beatus Antonius abbas
dicebat monacis ſuis. Filioli videte ne egre-
diamini monaſteriū veſtrū: qꝛ ſicut piſcis po
ſitus extra aquā moritur: ſic ꝛ monachus ex̄
monaſteriū ſuum etiā moritur. Propter h̄
omnia etiā leuia tendūt ſurſuꝫ: ꝛ grauia de-
orſum: vt dicit̄. 4. celi ꝛ mundi. qꝛ vadunt ad
propriū locum in que melius ꝛ diutius con-
ſeruantur. His preſuppoſitis dico ꝙ a ſimili
eſt de virtutibus ꝛ theologicis ꝛ moralibꝰ in
fuſis. Et etiam plerūqꝫ non infuſis: qꝛ tanto
magis conſeruant̄ in ſua pfectione ꝛ bonita
te: quāto iugiter ſtant in loco ſuo nāli: q̄ vtiqꝫ
eſt fides ſanctiſſima: ſicut ſuperius ꝓbatū eſt
quā ſi quis remoueat a corde ſuo: ſtatim i co
corrumpit̄ vel anullatur oīs alia virtus infu-
ſa: ꝛ moralis: ꝛ acquiſita. Sicut expreſſe vide
mus in multis: qui tū fuerint: aut nimia ſup
bia: aut nimia cupiditate: aut nimia laſciuia
carnis deuicti: ꝑpter qd̄ nō credūt aliā eē fu
turam felicitatē niſi ſimplr̄ pn̄tem: ſtatim de
ſerunt oēm virtutem: cunctaqꝫ diuina ꝛ ec-
cleſiaſtica precepta: ꝛ inſuper ꝑdunt oēs vir-
tutes infuſas: tam theologicas ꝙ̄ cardinales:
quas in ſacro baptiſmo ſuſceperunt. ¶ Ter-
tio deniqꝫ etiaꝫ ꝓbo ſimilitudine. vꝫ. ꝙ fides
conſeruat in aīa oēs virtutes. Nam Cōmē-
tatoꝛ ſuper. 7. metha. dic̄. Corruptis ſubiectis
neceſſario corrumpunt̄ ꝛ oīa eoꝝ accidentia.
Et ſic pꝫ. Nam corrupto humano corpore
ſtatim corrumpit̄ oīs eius pulchritudo: indu-
ſtria: ꝛ fortitudo. Ecōtra ſi corpus conſeruet̄
in ſuo eſſe: etiam predicta accn̄tia pro ſuo tpe
integra cōſeruant̄ in eſſe. Similiter durante
ſubſtantia aīe cum corpore conſeruant̄: ꝛ eiꝰ
accn̄tia que ſunt: riſibilitas: ꝛ diſciplinitas. ꝙ
ſi ſubſtantia aīe corrumperetur: ſtatim eua-
neſcerent: ꝛ predicta accidentia inſeparabilia
Similiter ſi ſubſtantia vel fundamentū do-
mus deſtruitur: ſtatim ruūt parietes ꝛ tectū
ipſius edificij. Econtra vero durante ipſo fū
damento: ſimul etiam durant parietes ꝛ te-
ctum. Qd̄ ſi ſic eſt: ergo a ſimili de ſubſtātia
fidei dictum eſt: qm̄ ipſa veraciter in anima
durante: ꝛ exiſtente neceſſario conſeruant̄ in
ipſa anima: ꝛ cetere oēs virtutes. Quare ex
predictis omnibus patet: qualiter fides ē cō-
ſeruatiua oiuꝫ virtutum in anima: ꝛ per con
ſequēs patet declaratio pmi articuli. In quo
per triplicem reſpectum declaratum eſt qua
liter fides non imerito ab Apoſtolo ſubſtan
tia vocatur: quā ſubſtātiā vere fidei: ſimul cū
habitu omniū alioꝝ virtutum: nobis conce-
dere dignet̄: deus ipſe qui cuꝫ ſit increata ve
ritas: eſt obiectū ſingulariter ipſius fidei: cui
ſit ſemꝑ honoꝛ ꝛ glīa i ſecula ſeculoꝝ. Amē.

¶ Feria ſcd̄a poſt dn̄icam ſexageſime: iteruꝫ
de diffinitione ipſius fidei ſermo ſcd̄us.

ſ **Emen cecidit**
in terram bonā: ꝛ ortum fecit
fructū centuplū. Luc. 8. ꝛ i euā
gelio dn̄ice preterite. Qm̄ vt
exitit ſuperius declaratū: per
ſemen bonū qd̄ in terrā bonā
cecidit: nō imerito habitus vere ꝛ bone fidei
intelligit̄. Qui a deo ꝑ clementiā ſuā in terrā
bonā humani cordis infundit̄: ꝛ ꝑ quē fidei
habitū creſcimꝰ in ſciaꝝ virtutū grā ſpeciali.
Ideo ꝯgruenter ꝛ cōuenienter: iteꝝ thema ꝓ
dicte dn̄ice reaſſumpſi. Semen eſt verbum
dei ꝛc. Et qm̄ ſup hoc themate ꝓpoſui diffi-
nitionē ipſius ſacratiſſime fidei ab Aplō aſſi
gnatā: quā declarare volēs: demonſtraui qlr̄
quattuoꝛ articuli erāt ſpālit̄er ſup ipſa diffi-
nitiōe declarādi. vꝫ. qd̄ ſignificaret̄ ꝑ illō ver
bū: fides eſt ſubſtātia. Silr̄ ſup illud reꝝ ſpe-
randaꝝ. Silr̄ argumentū. Et etiā ſilr̄ qd̄ ſi-
gnificaret̄ ꝑ illud verbū nō apparentū: hinc ē
ꝙ cū pmū articulū tm̄ declarauerim: i ſmōe
hodierno decreui tm̄ ſcdꝫ articulū, de diffini
tione ipſius fidei declarare qui talis eſt.
¶ De ſcd̄o articulo de diffinitione ipſius fi-
dei declarando.

ſ Ecundus igit̄ articulus in hodierno
ſermone ſolū declarādus: ē vidē qd̄
ſignificet̄ ꝑ illa verba diffinitōis ipſiꝰ
fidei. vꝫ. fides eſt ſubſtantia reꝝ ſperandarū.
Nā ſpes cōiter ſm̄ doc. eſt ſimpliciter qdaꝫ
exſpectatio nō futuroꝝ bonoꝝ tm̄: ſꝫ ꝛ pn̄tiū

vel preteritoꝝ. Ideo queritur cur Apoſtolus diffiniuit ſubſtantiam fidei per bona ſperanda ⁊ futura tm̄:⁊ nō per pn̄tia? Ad qḋ rn̄deo ſm doc. ꝙ Apoſtolus ſapientiſſimus conuenientiſſime diffiniuit eſſentiam fidei ꝑ bona ſperanda futura tm̄:non per pn̄tia triplici reſpectu. Quoꝝ primus dicit̄ reſpectus ꝓportionis. Scḋus reſpect⁹ ſignificatōis. Tertius dicitur reſpectus inductionis.

¶ De tertio reſpectu quo fides dicit̄ eſſe ſubſtantia reꝝ ſperandaꝝ tm̄:⁊ p̄mo de p̄mo.

P Rimus igit̄ reſpectus quo fides ab Apoſtolo dicit̄ eſſe ſubſtantia rerum ſperandaꝝ tm̄:dicit̄ reſpectus ꝓportionis. Volens enim Aplus recte diffinire ipſam fideꝫ non erat decens neqꝫ cōueniēs cum fides ſit ſimplr̄ de bonis ſupernālibus non viſis ꝙ diffiniret eam per bona pn̄tia ⁊ nālia. Et ꝙ fides debuerit diffiniri ſimplicit̄ cum obiecto bonoꝝ futuroꝝ ſupernaturaliū ⁊ non cum obiecto pn̄tium ⁊ nālium bonoꝝ tripliciter oñdo. Primo auctibus. Scḋo rōne. Tertio diſtinctione. ¶ Primo probo auctate. Nam Augu. 22. de ciui. dei ait. Qḋ deus preparauit diligentibus ſe: fide non capitur:ſpe non attingit̄:caritate non cōprehēditur:deſideria ⁊ vota oia tranſgredit̄: acquiri pōt:extimari non pōt. h ille. Idem Augu. in lib. de vero cultu ait. Nulli dubiū eſſe debet qn de⁹ ſit merces caritatis noſtre:⁊ nō aliḋ. Ipſe eni dixit Abrahe. Noli timere Abrahā Ego enim ero merces tua magna nimis:ꝙ ſi queras qḋ eſt de⁹? dico ꝙ qðdā bonū quo maius excogitari non pōt. Quid eſt deus? deus eſt qðdā bonū increatū:oēm intellectū creatū excedens. Quid eſt deus? deus eſt q̄dam poſſeſſio ſanctoꝝ interminata ⁊ infinita. Quid eſt deus? de⁹ eſt quoddā bonū:cui comparata oia alia bona:mala ſunt. Quid ē deus? deus eſt quedaꝫ dulcedo infinita:viua ⁊ efficax ⁊ penetrabilioꝛ omī gladio ancipiti. Quid eſt deus? deus eſt quedam caritas infinita:⁊ quidam intimus amoꝛ: qui non ſm partem:ſed ſm totū quātum in ſe eſt bonis oia ſe contribuit. Quid eſt deus? deus ē qðdam ſummū bonū in ſe continens omne bonum:a quo omne bonū:ex qḋ nullum ē bonum. Quid eſt deus? deus eſt quoddam bonum infinitū ſacians ⁊ replens oēm rōnalē appetitum. Quid eſt deus: deus poſtremo ē quoddam bonum: de quo plene loqui nulla lingua pōt:⁊ nullus intellectus percipere. h Augu. Ex predictis auctib⁹ pꝫ:qualiter Apls recte diffinit fidem eſſe ſubſtantiā reꝝ ſperādarum futuraꝝ:ex quo etiam beatitudo hois non eſt in preſenti ſed ſimpliciter eſt futura.

¶ Scḋo hoc ꝓbo vnica rōne. vꝫ. idēptitatis. Fundamentū rōnis ponit Cōmentatoꝛ ſup 7. ⁊ etiam ſup. 10. metha. dicēs ſm nāꝫ finis. Nāliter debent etiā eſſe ea que nāliter ſunt ad finem:hec regula pꝫ. Nam videmus ad oculum:ꝙ ſm exigentiam finis: cā efficiens eligit ſibi mām cōuenientem ad finē itentū qḋ ſic pꝫ:qꝛ qui vult facere inſtrm ad ſecandum lapidem:ſeu hoc fine:vt ſeccet lapidem: claꝝ eſt ꝙ eligit ſibi mām ferri aut alterius metalli duriſſimā:qꝛ ſi mā mollis eſſet potius cederet q̄ꝫ ſeccaret. Item ſi aliqs vult aliquid duꝝ penetrare:requirit̄ ad hoc faciendum ꝙ inſtrumenti forma valde acuta ſit: qm̄ ſi forma eſſet obtuſa nequaq̄ꝫ eēt penetratiua ſeu idonea ad penetrandū: Similiter ſi medic⁹ vult expellere aliquā infirmitatē grauiſſimā ab egroto: neceſſe eſt ꝙ ei medicinā nō leuē det ſeu paruā:ſed fortiſſimā atqꝫ potētiſſimā quia aliter expelli non poſſet. Quo preſuppoſito certū eſt ꝙ beatitudo hois eſt quoddam bonum ſummū non viſum ⁊ ſupnaturale: prout dicit Ricar. in. 4. di. 49. ar. j. q. j. ⁊. q. 2. Qḋ confirmans Auguſti. dicit prout recitat Magiſter ſniaꝝ in. 2. di. j. dicēs. Creauit de⁹ creaturam rōnalem:vt ſummū bonū intelligeret:intelligendo amaret:amando poſſideret: poſſidendo frueret̄. h ibi. Et Boe. proſa. 2. 3. lib. ait. Omis mortalium cura quā multiplicium ſtudioꝝ laboꝛ exercet:diuerſo qdem calle ꝓcedit:ſed ad vnū tm̄ finem: eterne beatitudinis nititur puenire. Et Aplus. j. corin. 2. ait. Oculus non vidit:nec auris audiuit:que preparauit deus diligentibus ſe. ꝙ ſi ſic eſt. vꝫ. ꝙ vltimus finis hominis ſit quoddā bonum inuiſum:⁊ ſupernaturale:⁊ ſummū:ergo a ſimili fides diffinita:cum ſit habitus non viſus ſūmus ⁊ ſupernaturalis:merito debuit diffiniri per ſubſtantiam futuroꝝ ⁊ ſupernaturaliū bonoꝛum:⁊ non per bona preſentia que ſunt viſa modica atqꝫ naturalia:qꝛ ſi aliter fides eſſet diffinita. vꝫ. per bona viſa naturalia ⁊ p̄ſentia:nequaq̄ꝫ talis diffinitio:cum non eſſet conueniens cum ſuo fine bona fuiſſet: nec ēt per bona viſa ⁊ preſentia nequaq̄ꝫ fides diceretur. Sed potius ſcientia demonſtratiua:

qm̄ vt dicitur.j.poſteriorum.⁊.6.ethicorum. Scia
eſt habitus cōcluſionis demonſtrate. ¶ Ter-
tio deniqz ꝓbo diſtinctiōe.vz.ꝙ fides debuit
diffiniri cum ſubſtantia ⁊ obiecto futurorum
bonorum:⁊ nō preſentiū. Nam Tho.ſcd̄a ſcd̄e
q.17.arti.2.querit vtrū vere ſpei que fidei ini
titur poſſit eſſe aliud obiectū q̄z bonū futurū
ſupernaturale ⁊ increatum:qd̄ deus eſt? Et
r̄ndit dicens. Spes deum attingit innitēs eius
auxilio ad conſequendū bonum futurū infi-
nitum ⁊ ſeperatum:vnde oportet effectū eſſe
cauſe proportionatum. Et ideo bonum quod
proprie ⁊ p̄ncipaliter a deo ſperare debemus:
eſt ſimpliciter bonum inuiſum ⁊ infinitum:
qd̄ vtiqz ꝓportionatur virtuti:⁊ cauſe dei ad
iuuantis. Nam infinite virtutis eſt proprium
ad infinitum bonum perducere. hoc autē bo
num eſt ſimpliciter vita eterna: que in frui-
tione ipſius dei conſiſtit. Non enim minus
aliquid ab eo ſperandum eſt:q̄z ſit ipſe deus
aliter peccatum eſt:cū non ſit minor eius bo
nitas per quā bona creature cōicat q̄z eius
eſſentia. Et ideo ꝓprium ⁊ p̄ncipale obiectū
ſpei eſt ſimpliciter eterna beatitudo futura:
quecūqz aūt alia bona nūq̄z debemus a deo
petere nec ſperare:niſi in ordine: ſiue iq̄uātū
nos ordinant ad illam futuram beatitudinē
h̄ Tho.ad litteram. Si igitur vt pz plus ſpe-
ratur in preſentibus q̄z in futuris bonis:talis
ſpes non eſt a deo:nec infuſa:cum non ſit in
finite virtutis:ſed ſimpliciter finite:eo ꝙ ad fi
nitum bonum ſe conuertit:⁊ ideo eſt natura
lis vel acquiſita. Et ideo Tho.vbi ſupra i ſo-
lutione ſcd̄i articuli dicit. Nunq̄z alicui lz ſpe
rare aliqd̄ bonū preter beatitudinem: ſic vlti
mum finem:ſed ſicut illud qd̄ eſt ordinatum
ad conſequendū ipſum vltimū finem. ꝙ ſi for
te opponeres:cum obiectum ſperatum ſit ſup
naturale ⁊ infinitum.virtus aūt noſtra ſit na
turalis ⁊ finita. Et finiti ad infinitum: nulla
eſt proportio:vt dicit.8.phyſicorum. Ergo talis
ſpes futurorum vana eſt. R̄ndit idem Tho.i.3.
di.26.di.ꝙ aliqui habent ſpem conſequendi
futuram bonitatem qnqz modis. Primo
ex īfinito auxilio diuine potētie. Scd̄o ex in
finito auxilio īmenſe dei miſericordie. Ter-
tio ex īfinita dei liberalitate. Quarto ex eter
na dei ordinatione. Quinto ex liberi arbi-
trij ad peccatum inflexibilitate: q2.ſ.non po-
nunt obſtaculum ſupradictis cū aliquo pctō.
Et hanc ſpem habuerunt omnes ſancti:⁊ eſt
a deo infuſa in anima. Et q2 ex infinita potē
tia non pōt egredi niſi ſimpliciter infinita vir
tus:hinc eſt ꝙ talis ſpes eſt infinite virtutis:
⁊ per ꝯn̄s eſt proportionata ad capiendū ob
iectum infinitū qd̄ deus eſt.h̄ Tho.ſn̄ialiter.
Ex premiſſis apparet euidenter:ꝙ cum ſint
tres generationes hoīuz h̄ntes plus ſpem in
p̄ntib9 bonis:q̄z in futuris:tales per ꝯn̄s nō
habent in ſe ſubſtātiā vere fidei que ſimplicit
reſpicit futura ⁊ ſupnaturalia bona. Nā aliq
ponunt ſpem ⁊ magis confidūt in ſuo ſenſu
q̄z in dei bonitate:⁊ q̄z in futura gloria:firmi
ter credentes ꝙ non ſit aliud bonum q̄z p̄n̄s.
De qbus ait glo.ſuper verba Jere.4. Sapi
entes ſunt vt faciant mala. bona autē facere
neſcierunt. Quicūqz inquit magis ſperat in
ſua ſapientia q̄z i dei doctrina:a ſapia dei re
probationē accipient.ꝑ h̄ glo.de talibus dicit
etiā Judith.6. Non derelinqs preſumentes
de te dn̄e. Sed preſumentes de ſe ⁊ de ſua
virtute gl̄iantes humilias.i.reprobas. Habe
mus de hoc exemplū de multis ph̄is a deo
reprobatis.de quibus ad Rom.j. Aplus ait.
Inexcuſabiles ante deū ſunt:q2 cū cognouiſ
ſent deū:nō ſicut deū glorificauerūt: aut gra
tias egerunt:ſed euanuerūt in cogitationib9
ſuis:⁊ obſcuratū eſt inſipiens cor eorum dicen-
tes ſe eſſe ſapientes ſtulti facti ſunt. Aliq in-
ſuper ponunt ſpem:⁊ plus confidūt in diui-
tijs ſuis q̄z in deo:⁊ futuris celeſtibus bonis
Contra quos ſm̄ ꝓpham tāq̄z contra repro
batos a deo. Juſti dicent in eorum morte. Vi-
debūt:inqt:iuſti ⁊ timebūt:⁊ ſup eū ridebunt
⁊ dicent. Ecce hō q non poſuit deū adiutorē
ſuū:ſed ſperauit in multitudine diuitiarum ſua
rum:⁊ preualuit in vanitate ſua. Aliqui ſunt
deniqz q magis ſpem ſuam in parētib9 ſuis
⁊ amicis plus ponūt:⁊ magis in eis ꝯfidunt
q̄z in bonis celeſtibus ⁊ futuris. Cōtra quos
tāq̄z ꝯ maledictos. Jere.17.dr̄. Maledictus
hō qui ꝯfidit in hoīe:⁊ ponit carnē brachium
ſuū.i.ponit in res carnales ſpem ſuā: ſequit
⁊ ad nō recedit cor eius. Erit eni q̄ſi mirice
in deſerto:⁊ non videbit cū venerit bonū:ſed
habitabit in ſiccitate in deſerto in terra ſal-
ſuginis ⁊ inhabitabili. B̄n̄dictus vir q confi
dit in dn̄o ⁊ erit dn̄s fiducia eius:qm̄ erit q̄ſi
lignū qd̄ planatū eſt ſup aquas.h̄ ibi. Ex pre
dictis igit̄ auctibus rōne atqz diſtinctiōe pz
primus reſpectus.vz.ꝓportōis quo fides ab
Aplo dr̄ eſſe ſubſtantia rerum ſperandarum tm̄

Si forte querēs recreatiōis cauſa. q̄re Apo. dixit fides eſt ſubſtantia rex̄ ſperandax̄ ⁊ nō diligendax̄. R̄ndit Alexā. in. 3. parte in tractatu de fide. ꝙ hoc facit Apo. duplici reſpcū. vz conformitatis ⁊ ſupfluitatis. Et primo reſpectu cōformitatis. clarū eſt enim ſicut dicit 5. Metha. ꝙ cauſa ⁊ effectus ſemꝑ debēt eē ꝓportōnati. quia cū ſol eſſentialiter ſit lucidꝰ ideo effectū ſuum. i. radiū nobis lucidū emittit. Quo conceſſo certū eſt. q2 cum charitas ſicut habetur. 1. corin. 13. Nunq̄ꝫ excidat: econtra vero fides excidat: q2 fides euacuabit nec manebit in gloria. ſm ꝙ fides eſt ſubſtantia: aūt fundamentū non poterit ꝓpter hoc fides dici fundamentū charitatis vel ſubſtantia rerum diligendax̄ ꝑ ſe. quia fundamentū manet in eo cuiꝰ eſt fundamētū: ⁊ ſic nūq̄ꝫ excideret: qḋ eēt ꝯ aplm. Ecōtra vero cū ſpes ſit boni abſentis. quēadmodū ⁊ fides: ⁊ ꝑmanet cū fide i p̄nti: ⁊ euacuabit cū fide futuro ꝯueniēt ex h̄ dixit Apo. ꝙ fides ē ſubſtātia rex̄ ſperādax̄: et non diligendax̄. ſcḋo hoc dixit Apl's reſpectu ſupfluitatis. ſententia eniꝫ eſt phi. 3. de aīa. ꝙ ſicut natura non deficit in neceſſarijs. Sic etiaꝫ nō habundat in ſupfluis. quo cōceſſo: certū eſt ꝙ cum dilectio poſſit eſſe tā preſentiū bonox̄: q̄ꝫ futurorū bonox̄. ecōuerſo ſpes ſimpliciter ſit futurorū bonorū quem admodū ⁊ fides. cōuenientius ꝓpter hoc dixit. Apo. ꝙ fides eſt ſubſtantia rerū ſperandarum ⁊ non diligendax̄: quia hoc ſuperfluum fuiſſet dicere. Ex quibus etiam patet declaratio primi reſpectus.

¶ De ſcḋo reſpectu quo fides dicit eſſe ſubſtantia rerum ſperandax̄ tm̄.

Ecūdus reſpectꝰ quo fides ab Apo. dicit eſſe ſubſtantia rerū ſperandarū tm̄ dicit reſpectꝰ ſignificationis. Sententia enim phi eſt. 2. Priorū. ꝙ ſignū eſt demonſtratiua ꝓpoſitio faciens fidē: ſeu ſignuꝫ eſt demonſtratio ſignati. pꝫ hec regula. Naꝫ fumus in altū eleuatus eſt demonſtratiuus ignis. ⁊ circulus ad tabernam eſt ſignificatiuus vini ad vendendū. Et inſup dicit. 2. pox̄ Per ſigna corporis nobis ignota ſilogizamus nobis paſſiones aīe ignotas. Quo preſuppoſito: certū eſt a ſimili ꝙ Apo. diffiniuit fidem eſſe ſubſtantiā ſperandax̄ rerū. ſ. futurarū ⁊ nō preſentiū: quia in preſentibus bonis nullatenus conſiſtit humana felicitas et beatitudo: ſed ſimpliciter in bonis non viſis et futuris. ꝙ ſi aliter diffiſis fidem oppoſitum dixiſſet eius quod intendebāt probare. ꝙ autem humana felicitas ⁊ beatitudo non conſiſtat in preſentibus bonis ſed ſolū in futuro ⁊ ſupnaturalibus triplicit ꝓ nūc probo.

Primo auctoritatibꝰ. Secūdo ratione. Tertio diſtinctione. ¶ Nam Auicenna. 9. Metha. ſue. c. 7. dicit. Lex quā dedit Macometus oſtendit perfectionē felicitatis ⁊ miſerie cox̄ que ſunt ſm corpus. Sed alia eſt felicitas: que apphendit in intellectu. Sapientibus vero multo magis eſt ⁊ fuit cupiditas ad conſequendū hanc felicitatē: q̄ꝫ corporuꝫ. hec ille Ariſto. etiā dicit. 7. Ethic. Beſtiales ſunt ⁊ non felices: ſolū ſm ſenſum viuentes. et li. de regi. p̄n. ait. Alexād. Que glīa tibi erit ſi exerceas viciū ⁊ voluptatē irrōnabiliū animaliū. hec non felicem. ſed magis infelicē hominē faciunt. hec ille. Itē quoqꝫ. 8. Ethi. dicit. Tripliciter eſt bonū. vꝫ boneſtū: vtile: ⁊ delectabile. Sed honeſtū bonum ſimpliciter bonū eſt. Tulius etiā in primo de offi. ait. Sed pertinet ad omnē officiū queſtioneꝫ ſemꝑ in promptu habere: q̄ꝫtum natura hominis pecudibꝰ reliqſqꝫ beſtijs antecedat. Jlle enim nihil ſentiūt niſi voluptatē ad eamqꝫ ferūtur toto impetu. hominis autē mens diſcēdo aliter ⁊ cogitādo ſemꝑ aliquid aut inquirit: aut agit: videndiqꝫ ⁊ audiendi delectatione ducit quinetiā ſi quis eſt paulo ad voluptatē ꝓpenſior caueat mō ne ſit ex pecudū genere. Sūt enim quidā homines nō re: ſed nomine. Sꝫ ſi quis eſt paulo ad virtutes erectior q̄ꝫuis voluptate capiatur: occultat ⁊ diſſimilat appetitum voluptatis propter verecundiā. Ex quo intelligit corporis voluptatē non ſatis eē dignaꝫ hominis p̄ſtantia: eamqꝫ contēni ⁊ reijci oportere. Sꝫ ſi ſit q̄ſpiā q aliq̄d tribuat voluptati diligēter ſciat ei tenēdū eē modū eiꝰ fruēde. Itaqꝫ victꝰ cultuſqꝫ corpis ad valitudinē referāt ⁊ ad vires n̄ ad voluptatē. Atqꝫ etiā ſi ꝯſiderare volumꝰ q̄ ſit in nā hoīs excellentia ⁊ dignitas facile intelligimꝰ q̄ꝫ ſit turpe defluere luxuria: ⁊ delicate ac moliter viuere: q̄ꝫqꝫ honeſtū parce continēter ſeuere ſobrieqꝫ. hec ille. Et aliquantulū ꝯ dicit. Neqꝫ enī a natura ita generati ſumus: ut ad ludū iocūqꝫ facti eſſe videamur. Sed ad ſeueritatem potius ⁊ ad quedā ſtudia grauiora atq̄ꝫ maiora. hec Tulius. Deniqꝫ glo. ſuper verba Apli. Non habemꝰ hic ciuitatē ꝑmanentem

ſed futurã ingrimus.ait. Dis pñs voluptas
ꝛ proſpitas contẽnenda eſt ꝛ feſtinãdũ eſt ad
aliã futurã voluptatẽ ꝛ proſperitatẽ quã do-
minus deus daturus eſt eis qui diligũt euz.
h glo. Ex predictis igit auctoritatibꝰ pz.qua-
liter ſecundũ Apli diffinitionẽ humana feli-
citas non eſt in bonis pñtibus: ſed ſimplici-
ter in futuris. ¶ Secũdo hoc idẽ probo du-
plici ratione. Primo ratiõe appetibilitatis.
Secũdo rõne finalitatis. Prio probo rõ-
ne appetibilitatis. Fundamentũ rõnis ponit
phs.12.Meth.dicẽs. Primũ bonũ eſt maxi
me ab omnibꝰ appetibile. vñ etiã Cõmenta-
tor dicit. Naturale deſideriũ ineſt omnibus
ad cognoſcendũ primã cãm ꝛ veritatẽ. Cum
quibꝰ concordãs Aug.14.de tri.ait. Oẽs ho-
mines tã boni ꝙ̃ mali eternã beatitudinem
appetũt. Et.10.de ci.dei.c.1.dicit. Oinz certiſ-
ſima ſentẽtia eſt:q rõne quoquo mõ vti pñt
oẽs hoies velle eſſe brõs ꝛ felices. Quo pre-
ſuppoſito.pz ꝙ omnes appetitus rõnalis ap
petit poſt mortẽ ꝛ videre deũ ꝛ habere quan
dã felicitatẽ oia bona delectabilia in ſe conti
nentẽ. Peto quis mouet rõnalẽ appetitum
ad deſiderandũ talem futurã felicitatẽ. et cer
tum eſt ꝙ ipſe deus q in creatione ipſiꝰ ani-
me humane naturalẽ appetitũ ſibi dedit. di.
Aug.13.de tri.c.8. Ad appetendũ futurã bea
titudinez nã ipſa cõpellit cui ſumme bonus
ꝛ incõmutabiliter beatus creator hoc indidit
hec ille. Quod cõſirmans phs p rõnem. 5.ꝛ
7. Phiſy.di. In mouẽtibus ꝛ motis nõ eſt
pceſſus in infinitũ:ſed eſt deuenire ad pmũ
mouẽs immobile. Et Boe.metro.4.li.3. di.
Stabiliſqz manens.ſ.ut deus.das cũcta mo
ueri.quod ſic pz. Nã manus mouet in virtu
te brachij:brachiũ in virtute cordis.cor in vir
tute aie:ergo anima mouet in virtute dei: ꝙ
ſi ut pz deus mouet appetitũ rõnalẽ vltra p
ſentẽ vitã que mortalis ẽ.ad appetendũ aliã
futurã beatitudinẽ. Aut talis futura beatitu-
do eſt aut nõ. Si eſt habeo intẽtũ: qꝛ ſm diſ
finitionẽ Apli felicitas hois ſtat i futuris bo
nis ꝛ nõ in pñtibus. Si autez aliqua futura
beatitudo nõ eſt:ergo deꝰ ocioſe vane: ꝛ fru-
ſtra dedit aie rõnali hũc appetitũ. Sz hoc ẽ
impoſſibile ꝙ deus faciat aliqđ ocioſe. quia
3.de aia.et pmo Phiſicoꝝ. ꝛ ſcđo de celo et
mũdo.phs dicit.ꝙ deus nihil vnꝙ̃ agit fru-
ſtra:ꝙ ſi ſic eſt:ergo neceſſario cõcludit.ꝙ fe-
licitas hominis nõ conſiſtit in bonis pñtibꝰ.

ſed ſimpliciter in futuris. ¶ Scđo hoc idẽ p-
bo rõne finalitatis. Fundamentũ rõnis po-
nit phs.2. Phiſicoꝝ.ꝛ.2.de aia.dicẽs. Om-
ne agens ſm rõnem agit propter finẽ. ꝛ no-
ta qđ dicit ſm rõnez:qm̃ arbores virgulta et
aialia bruta.etiã ſi aliqd faciunt ꝛ operent ex
quibus aliquẽ finẽ cõſequũtur:tñ cũ careant
rõne.regunt ab ipſa intelligẽtia.i.ab angelo.
pter qđ Cõmẽtator ſup.11.Metha.ait. Ni
hil agit niſi mota ſupioribꝰ cauſis q ſunt deꝰ
ꝛ intelligẽt.vñ opꝰ nature:opꝰ eſt inteligentie
Pz ergo regula ſ̃ dicta. Nã agricola hoc fi
ne laborat agꝝ ꝛ vineã:ut recolligat fructꝰ et
vinũ. Quo pſuppoſito certũ eſt:ꝙ cuz deꝰ ſit
plenꝰ infinita ſapia ꝛ itellcũ a fortiori qcqd facit
pter aliquẽ finẽ facit. qđ ꝯfirmãs Cõmen.
ſup.2. Phiſi.dic.q dñt debẽt nõ agere ppi fi
nẽ:tollũt ſollicitudinẽ dei circa hec inferiora
ꝙ ſi ſic ẽ:q̃ro. Cur deꝰ fecit elemẽta fructꝰ ter
re:ꝛ cetera oia aialia bruta. Et claꝝ ẽ: ꝙ non
ob aliud niſi ut oſtẽderet potẽtiã ſuã:ꝛ ad ho
minis vtilitatẽ.q eis vtit. pter qđ phs.1.po
liticoꝝ.dicit. Natura facit oia alia pter ho-
minẽ. Et.2.phiſi.ꝛ etiã.2.de anima ait. Finis
quodãmõ oim ẽ hõ. Qđ totũ confirmat.S.
Bonauẽ.in.2.di.1.pte.2.arti.2.ꝛ formalr in.2.
d.15.ar.2.q.1. Vbi dic. Qđ lz deꝰ prio fine cre
auerit ſ̃ dicta pter oñſionẽ glie ſue.put dic
Salomõ puer.16. Vniuerſa pter ſemetipz
opatꝰ ẽ deꝰ: tñ fine ſecũdario creauit ipe aliq̃
ad nr̃m vſuz:aliq̃ ad nrãz recreationẽ: ꝛ aliq̃
ad nr̃m ſubſidiũ.ꝙ ſi deꝰ ut pz pter finẽ ho
minis ſupradicta creauit: ergo ſeqt ꝙ hõ eſt
nobiliſſimus ꝛ prudentiſſimꝰ oium aialium.
Quibꝰ pmiſſis etiã quero quo fine fecit deꝰ
hoiem. Si forte dicis ꝙ hoc fine ut ſimplicit
in hacvita comedat bibat luxurietur diuitijs
abũdet:ꝛ tandẽ moriat utvidemꝰ p expientiã
ꝛ poſtmodũ de ipſo nulla habeat memoria.
Claꝝ eſt ꝙ hoc falſiſſimũ eſt: p eo ꝙ terra ar
bores ceteraqꝫ aialia eſſent nobiliora ipſo ho
mine:quod eſt cõtra oẽm naturalẽ phiam: q̃
vult finẽ nobiliorẽ eſſe oibus his:q̃ ſunt ordi
nata ad finẽ.ut dicit.2.phiſy. Idcirco oz con
cludere hominẽ immortalẽ eſſe creatuz hoc
fine: ut immortali ꝛ futura beatitudine per-
fruatur.dicente Bẽn.in ſuis ſententijs. Nũ
ꝙ̃ deus creaturam rationalem creaſſet: niſi
eam ad eternam beatitudinem ordinaſſet.
hec ille. Quod ſi ſic eſt: ergo cum deus nihil
fruſtra agat.ꝛ cetera. Seqtur ꝙ beatitudinez

hominis collocat non in bonis preſentibus
et viſibilibus: ſed ſimpliciter in bonis inui-
ſibilibus ſuꝑ naturalibꝰ ⁊ eternis. Nõ egre-
gie ꝯfirmans. Lact. in. 7. diuinaꝝ inſtitu. ad-
uerſus gentes. c. 4. ait. Quis eſt eni vel tã in
eptus: vel tam ocioſus: ut aggrediatᷣ aliquid
facere fruſtra ex quo nullã vtilitatẽ nullũ cõ-
modum ſperet. ¶ Qui domuꝫ edificat non
ideo edificat ut tantũmodo domꝰ ſit: ſed ut in
ea poſſit habitari. Qui nauẽ fabricat. nõ ideo
aſſumit operaꝫ ut tm̃ nauis appareat: ſed ut
in ea nauigetur. Item qui vas aliquod inſti
tuit ac format: nõ ꝓpterea id facit ut tm̃ feciſ-
ſe videatᷣ: ſed ut vas illud effectũ capiat aliqđ
neceſſariũ. Similiter cetera queccũqꝫ fiũt. nõ
vtiqꝫ in ſuꝑuacuũ. ſed aduerſus aliquos vti-
les laborantᷣ. Mũdus igitur a deo factus eſt
nõ vtiqꝫ propter ipm̃ mundũ: neqꝫ enim aut
colore ſolis: aut lune: aut ſpiratione ventoruꝫ
aut humore imbriũ: aut alimonia frugũ: cuꝫ
ſenſu careat indiget. Sed nec illud quidẽ di-
ci poteſt: ꝙ deus propter ſeipſum fecerit mũ-
dũ. quoniã poteſt eẽ ſine ipſo mũdo ſicut fuit
antea. Et his omnibꝰ q̃ in mũdo ſunt queqꝫ
generantᷣ. Deus ipſe non vtitᷣ. Apparet ergo
animantiũ cauſa mundũ eſſe cõſtitutũ: quo-
niã rebus his quibꝰ ꝯſtat animãtes fruuntᷣ.
Que ut viuere ⁊ ut conſtare poſſent. oĩa his
neceſſaria temꝑibus certis ſubminiſtrantur
Rurſus ceteros animãtes homĩs cauſa eſſe
factos ex eo clarum eſt: ꝙ homini ſeruiunt et
tutele eius atqꝫ vſibꝰ dati ſunt. Et infra. Si-
cut ergo mundũ non propter ſe deus fecit. qꝛ
cõmodis eius non indiget. Sed propter ho-
minẽ qui eo vtitur. Ita ipm̃ hoiem propter
ſe que vtilitas deo in homine: inquit Epycu
rus. ut euꝫ propter ſe faceret. ſ. ut eſſet qui eiꝰ
opera intelligeret. qui prouidentiam diſponẽ
di. rationẽ faciendi: virtuteꝫ cõſumandi. ⁊ ſen
ſu admirari. et voce pro loqui poſſet: quorum
omniũ ſumma hec eſt ut deum colat. Is eni
colit qui hec intelligit. Is artificem omnium
rerum. Is patrem ſuũ verum debita vene-
ratione proſequitur qui virtutem maieſtatis
eius de ſuorum operũ inuentione: inceptione
perfectione metitur. Quod planius argumẽtũ
proferri poteſt: et mundũ hominis: et homi-
nes ſui cauſa deum feciſſe: q̃ꝫ ꝙ ex omnibus
animãtibus ſolꝰ ita formatus eſt: ut oculi eiꝰ
ad celum erecti: facies ad deum ſpectans: vul
us cum ſuo parente cõmunis ſit. ut videatur
hominẽꝫ quaſi porrecta manu alleuatum ex
humo ad contemplationem ſui excitaſſe. hec
Lact. Quare ex predictis rationibus patet.
qualiter humana felicitas: non conſiſtit in vi
ſibilibus et preſentibus bonis. Sed ſimplici
ter in inuiſibilibus et futuris. ¶ Tertio hoc
idem probo diſtinctione. Ric. in. 4. diſtinct.
49. arti. ꝑmo queſt. 3. in corpore queſt. dicit.
Cum queritur an beatitudo hominis poſſit
eſſe aliquod bonũ viſibile ⁊ creatum: an ſim
pliciter eſt bonum inuiſibile ⁊ increatuꝫ. Re
ſpon. Beatitudo vite humane dupliciter po
teſt accipi. Uno modo pro illo bono in quo
ꝑfecte et plenarie quieſcit humana vita. Alio
modo ꝓ perfecta quiete humane vite in illo
bono: que conſiſtit in perfecta hominis con-
iunctione cum bono illo. ¶ Primo mõ bea
titudo eſt ſimpliciter quid increatum. ſ. ipſe
deus. In nulla eniꝫ creatura ⁊ bono alio poſ
ſet homo inuenire vnq̃ꝫ perfectam ſufficien-
tiam ad quietandũ ⁊ perficiendũ cum totum
Unde Auguſt. li. j. confeſſ. ait. Feciſti nos do
mine ad te: ⁊ inquietuꝫ eſt cor noſtrũ donec
requieſcat in te. Igitur eoipſo ꝙ homo ſm
animam factus eſt ad imaginem dei: tante
capacitatis eſt: ut nullum bonum poſſit ei ſuf
ficere preter ſummum et infinitum bonum.
ſicut dicitur in libro de ſpiritu et anima an-
te medium. Beatitudo autem ſecundo mo-
do accepta eſt aliquid exiſtens in bono tan-
q̃ꝫ eius vltimata ⁊ plena perfectio: ⁊ hoc eſt
aliquid creatum. In nullo igitur alio viſibili
⁊ creato bono poteſt beatitudo hominis cõ-
ſiſtere. Hec Ricar. ad litteram. Aliam di-
ſtinctionem breuem ⁊ auream ponit Tho-
mas prima ſecũde. q. 2. arti. vltimo. in corpo-
re queſt. di. Cum queritur an beatitudo ho-
minis poſſit conſiſtere in aliquo bono viſibi
li et creato. Reſpon. Impoſſibile eſt omnino
ꝙ beatitudo hominis conſiſtat in aliquo cre-
ato bono: quia beatitudo eſt bonum perfe-
ctum totaliter quietans appetitum: alioquin
non eſſet vltimus finis: ſed adhuc reſtaret ali
quid appetẽduꝫ. Cuncta vero creata bona ſi
eſſent in obſequiũ hominis non poſſent euꝫ
ſaciare. Et ratio eſt. quia obiectum volunta-
tis humane eſt vniuerſale bonum ſicut intel
lectus obiectum eſt vniuerſale verũ. Ex quo
patet ꝙ nihil poteſt quietare voluntatem ho
minis: niſi bonũ vle: quod non inuenitᷣ in ali
quo bono creato ſꝫ ſolũ in ipſo deo. di. ꝓpha

Qui replet in bonis deſideriũ tuũ. Et alibi ſaciabor cum apparuerit gloria tua. Et ideo ſub figura dictũ eſt. Exo. 33. Moyſi deſideranti predictũ bonũ. Aſcende ad me in mõte ⁊ oſtendam tibi oẽ bonum. Cum igitur ſm Boe. proſa. 2. lib. 3. Beatitudo hoĩs ſit ſimpliciter ſtatus quidam oĩuʒ bonoꝝ agregatiõe perfectus: ⁊ talis agregatio ſit ſimplr̃ in ſolo deo. cõcludo ꝓpter hoc ꝙ beatitudo hoĩs nõ poſſit conſiſtere in aliquo bono creato: ſʒ ſimpliciter in increato. hec Tho. ſentẽtialiter. Ex predictis igiť auctĩbus: rõnibus: atqʒ diſtinctionibus. pʒ qualiter felicitas hoĩs non põt eſſe in pñtibus bonis: ſed ſimpliciter in futuris. Et ꝑ ↄñs etiam pʒ ſcđus reſpectus. vʒ ſignificationis: quo fides ab Aplõ diciť eẽ ſubſtantia reꝝ ſperandaꝝ futuraꝝ tantum.

¶ De tertio reſpectu quo fides diciť eẽ ſubſtantia reꝝ ſperandaꝝ tm̃.

t Ertius deniqʒ reſpectus quo fides ab Aplõ dicitur eſſe ſubſtantia rerũ ſperandaꝝ tm̃ futuraꝝ diciť reſpectꝰ inductiõis. Regula eſt phi. 2. metha. ꝙ quodlibet obiectũ mouet potentiã ſuã ad actũ: qđ pʒ. Nam cum ſonus ſeu vox ſit obiectum potentie auditiue: ſi accidit ꝙ aliqs cum aliquo inſtrõ ſeu ꝓpa voce facit dulcẽ cantũ ⁊ ſonũ ſtatim potentia auditiua moueť ad audiẽdũ eum. ꝙ ſi ſic potentia ſenſitiua moueť ad ꝓpriũ obiectum: a fortiori potentia intellectiua: ⁊ etiam volitiua dʒ moueri ⁊ ferri in propriũ obiectũ: qđ eſt veꝝ ⁊ bonũ increatum deſerendo ꝓpter hoc oĩa alia obiecta ſenſibilia: viſibilia: ⁊ atqʒ creata. Et ideo cõueniẽter Aplꝰs diffiniens fidem: dixit eã eſſe ſubſtantiã reꝝ ſperandaꝝ futuraꝝ: ⁊ non pñtium: in quibus ſolũ vt imediate claruit ↄſiſtit humana felicitas: vt ex hoc humanus intellectus ⁊ appetitus ſemꝑ preeligat ⁊ ꝑ̃ponat ſeu inducatur ad preeligendũ ſeu ad preponenduʒ ſꝑ bona futura: ⁊ ſupnãlia bonis pñtibus ⁊ naturalibus. Et qr̃ qſqʒ debeat ⁊ teneať ſemꝑ preponere in actibus ſuis tam intrinſecis q̃ʒ extrinſecis futura ⁊ ſupnaturalia bona boniſ pñtibus viſibilibus ⁊ naturalibus tripliciter probo. Primo auctoritatibꝰ. Scđo rõne Tertio exemplo. ¶ Primo ꝓbo auctĩbus. Nã Matth. 6. Sal. ait. Nolite theſaurizare vobis theſauros in terra: vbi erugo ⁊ thinea demoliť. ⁊ vbi fures effodiũt ⁊ furanť: ſʒ theſaurizate vobis theſauros i celo: vbi nec erugo nec thinea demollitur: ⁊ vbi fures non effodiunt neqʒ furãtur. hec ille. Apoſtolus etiã ad col. c. 3. ait. Si ↄſurrexiſtis cũ xp̃o que ſurſum ſunt querite: vbi xp̃us eſt in dextera dei ſedens: que ſurſum ſunt ſapite: non que ſup terram. Ariſt. etiam lib. de regi. ꝓn. ad Alex. ait. Noli appetere ⁊ querere qđ eſt corruptibile ⁊ tranſitoriũ: ſed para tibi diuitias incorruptibiles ⁊ imortales: vitam imutabilem: regnum eternum: ⁊ dñationem glioſam. Aug. etiam in lib. de virginitate. ſic dicit. Eternaʒ gloriam ſemꝑ pre oculis habeas: qm̃ tanta ẽ delectatio future glorie: ꝙ etiam ſi non liceret amplius in ea manere niſi vnius diei hora: ꝓpter hoc ſolũ ⁊ innumerabiles anni huꝰ vite pleni delicijs: ⁊ omni ↄfluentia bonorũ temporaliũ recte: meritoqʒ contẽnerenť. h ille. Idem quoqʒ Augu. lib. 10. de ciui. dei. di. Tã delicata eſt futura beatitudo: tantoqʒ amore digniſſima ꝙ quicqđ boni haberi põt in hac vita ſine illa faciat hoĩem miſeꝝ non beatuʒ hec ille. Criſoſtomus etiam ſup Matth. ait. Si quottidie oporteret nos tormenta ꝑferre ſi ipſaʒ gehẽnã paruo tpe tolerare: pro eo: vt xp̃m videre poſſemus in futuro iudicio venientem: ⁊ ſcõꝝ eius numero ſociari: nõne dignũ eſt pati oẽ qđ triſte eſt mõ: vt tante future glorie participes haberemur. hec ille. Deniqʒ Greg. in omel. vnius martyris ait. Si conſideremus frẽs chariſſimi: que ⁊ quãta ſũt que nobis ꝓmittuntur in celis: vileſcunt aĩo oĩa que hñtur in terris. Terrena nãqʒ ſubſtantia ſuperne felicitati cõparata pondus ẽ non ſubſidiuʒ: temporalis vita eterne vite cõparata mors eſt potius dicenda q̃ʒ vita. Ipſe enim quottidianus defectus corruptiõis: qđ eſt aliud q̃ʒ quedã ꝓlixitas mortis? Que aũt lingua dicere: vel qs intellectus capere ſuffic illa ſupne felicitatis quãta ſint gaudia. Angeloꝝ choris intereſſe: cum beatiſſimis ſpiritibus glorie conditoris aſſiſtere: preſentẽ dei vultum cernere: incircũſcriptũ lumen videre nullo mortis metu affici: incorruptiõis ꝑpetue munere letari? Sed ad hec audita inardeſcit animus. Iamqʒ illic cupit aſſiſtere vbi ſe ſperat ſine fine gaudere: ſed ad magna premia perueniri non põt: niſi per magnos labores. Vnde Paulus egregius predicator dicit. Non coronabitur niſi qui legitime certauerit. Delectat igitur mentem magnitudo premioꝝ: ſed non deterat certamen laboꝝ.

h Grego. Ex predictis auctoritatibus patet qualiter quiſqȝ tenet̃ preponere futura bona pñtibus bonis. ¶ Scḋo h idem ꝓbo vnica ratione .ſ. comparationis. Fundamẽtũ rõnis ponit phs. j. ethi. ⁊ phyſi. 2. 3. topico. di. Finis melior eſt oibus his que ſunt ad finem. pȝ h regula. Nam innumerabiles ſerui ordinati ad finem ſeruitutis vnius dñi: nihil fere hñt nobilitatis ⁊ dignitatis per cõparationẽ ad dñm qui eſt finis eoruȝ. Inſuper ſanitas ad quã acquirendã ordinate ſunt oẽs medicine incõparabiliter eſt melior oibus ſimul medicinis. Quo ſuppoſito certuȝ eſt: ꝙ futura bona ſimpliciter: ⁊ non pñtia: ſicut in precedẽti monſtratũ eſt: ſunt finis rõnalis creature: ğ per ↄ̃ñs ſunt meliora incõparabiliter oibus pñtibus bonis: pro eo ꝙ hec bona preſentia ſimplr̃ ordinata ſunt vt futura bona acquirant̃. Sed manifeſtũ eſt: ſicut dicitur. 2. de generatione ⁊ corrup. Et in. 5. ethi. ꝙ nã ſemꝑ eligit qḋ melius eſt. Et in. j. ethi. dicitur. Rõ recta ſemꝑ ſuadet ⁊ deprecatur ad optima: ğ propter hoc neceſſario concludit̃ ꝙ futura bona debent bonis pñtibus oibus anteponi: cũ incomparabiliter ſint meliora. ꝙ ſi qs oppoſitum facit: non veram ſed falſam fideȝ in ſe poſſidet: ex qua rõne pȝ idem ꝙ ſupra. ¶ Tertio deniqȝ hoc probo vnico exemplo. Nam Crates phus thebanus. prout dicitur in lib. de vita ⁊ moribus phoꝝ: qui etiam fuit Zenonis preceptor: cum valde virtuoſus eſſet: magnum auri pondus in mare proiecit. di. Abite peſſime diuitie: ego potius vos mergã ꝙ̃ ipſe mergar a vobis. Non enim putauit ſe poſſe ſimul diuitias ⁊ virtutem poſſidere De ipſo eni ſic dicit Hiero. ⁊ ponit̃. 12. q. 2. c. gloria epi. Crates ille thebanus hõ quõdam ditiſſimus: cum ad philoſophandũ athenas ꝑgeret magnum auri pondus abiecit: nec putauit ſe diuitias ſimul ⁊ virtutes poſſidere. hec ibi. Et licet in aliquibus decretis ſcriptum ſit. Socrates ille falſum eſt: ⁊ venit ex vitio ſcriptoꝝ: qm̃ nõ fuit Socrates: ſȝ Crates: ſicut predixi: qui aurum in mare proiecit Si igitur phs iſte virtutes morales ꝑponit cunctis opibus pñtis vite: a fortiori quiſqȝ fidelis chriſtianus tenetur preponere futura ⁊ eterna bona omnibus preſentibus ⁊ temporalibus bonis. Sicut auctoritatibus ratione ⁊ exemplo premonſtratum eſt. Ex predictis igitur omnibus patet tertius reſpectus. vȝ. Inductionis. quo fides ab Apoſtolo dicitur eſſe ſubſtantia rerum ſperandarum futuraꝝ tm̃. Et per conſequens patet declaratio ſcḋi articuli. in quo per tertium reſpectũ declaratũ eſt qualiter fides non imerito dicit̃ ſubſtãtia reꝝ ſperandaruȝ ⁊ futuraꝝ: que bona ſperanda futura ⁊ inuiſibilia ſupernaturalia infinita ⁊ eterna nobis largiri dignet̃ omnipotens deus: q eſt beatitudo atqȝ felicitas oiuȝ beatorum atqȝ ſanctoruȝ: cui ſemper ſit laus honor ⁊ gloria ⁊c̃.

¶ Feria tertia poſt dominicã ſexageſime de diffinitione ipſius fidei.

ſ **Emen cecidit** in terram bonã: ⁊ ortum fecit fructum centuplum. Luc. 8. c. ⁊ in euangelio preterite dñice. Poſtqȝ ſufficienter declarauimus duos ꝑncipales articulos: in qbus monſtratũ fuit: qualiter Aplus conuenienter fideȝ ſanctiſſimã diffiniuit. di. ꝙ fides eſt ſubſtantia reꝝ ſperãdaꝝ ⁊c̃. Ubi declaratum eſt: qd ſignificetur per illud verbum ſubſtantia: ⁊ etiã qd ſignificet̃ ꝑ illa verba ſperandaꝝ: vt de tota ipſius fidei diffinitione habeat̃ ꝑfecta ſcia: ſeu plena cognitio: ⁊ intelligentia. decreui ⁊ ſtatui reliquos duos articulos non declaratos in ſequentibus declarare. Quoꝝ vȝ ꝑm⁹: ſed tertius in ordine talis erit.

¶ De tertio articulo de diffinitione ipſius fidei declarando.

t Ertius igitur articulus in hodierno ſermone ſolum declarandus: eſt videre qd ſignificet̃ per illud verbũ diffinitionis. vȝ argumẽtũ. Nam Apoſtolus in diffinitione ipſius fidei dicit. Fides ẽ ſubſtantia reꝝ ſperandaꝝ: ⁊ ſtatim ſubiungit: di. argumentũ. Quero igit̃ qd ſignificet̃ ꝑ illũ terminum argumentuȝ: ſeu quero quo fine: ⁊ quo reſpectu Apoſtolus diffiniens fidẽ: dixit eã eſſentialiter eſſe argumentũ non apparentiũ ⁊ certum eſt ꝙ diffiniuit eẽ argumentuȝ triplici reſpectu. Primus dicit̃ reſpectus certificationis. Scḋus dicit̃ reſpectus excluſionis. Tertius dicit̃ argumentationis.

¶ De triplici reſpectu quo fides dicitur eſſe argumentũ: ⁊ ꝑmo de ꝑmo.

p Rimus igitur reſpect⁹ quo fides ab Aplo dr̃ eſſe argumẽtũ: dr̃ reſpectus

certificationis. ſm enim Albertū magnū in compendio: in tractatu de fide. Fides inquit dicit̄ eſſe argumentū nō apparentū: q2 fides ſua luce ac virtute manifeſtat nobis certitudinaliter ea que non apparent nobis: tāq̄ꝫ ſi eēnt nobis apparētia. Manifeſtat āt nobis ꝓcipue tria. vꝫ. preterita: preſentia: ꝛ futura.

¶ Primo preterita. Claꝝ ē eni ꝙ ſm Bedā quattuoꝛ ſiml' creata ſunt: vꝫ. Celū emphircū Choꝛi āgeloꝝ. Mā ꝑma. Et tp̄s. Preteritū etiam eſt ꝙ māꝫ poſtmodū diuerſis foꝛmis repleuit: et de tali ꝑterita reꝝ creatiōe. Et ēt de ipſa ꝑmi parentis ex terra foꝛmatiōe: dr̄ Gen̄. j. In ꝑncipio creauit deus celū ꝛ terrā ſcꝫ ex nihilo ꝛc̄. Predicta oīa preterita nobiſ non apparentia fides demonſtrat ꝛ manifeſtat tāq̄ꝫ ſi ea actualiter videamus: di. Aplo ad hebꝛeos. xi. Fide intelligimus aptata eſſe ſecula. Et eccleſia cantat. Credo in vnū deū patrem oīpotentem: factoꝛē celi ꝛ terre: viſibilium ꝛ inuiſibiliū. Siir ꝛ preterita ꝓut ſunt Incarnatio filij dei ſeu conceptio eius. Crucifixio. Reſurrectio. Aſcenſio. Atq̄ꝫ viſibilis ſpūs. ſ. miſſio: hmōi fides ſanctiſſima nobis manifeſtat. ¶ Scdo etiam fides p̄ntia nobis demonſtrat: lꝫ viſibilr̄ non ſint nobis apparentia: ꝓut eſt ꝙ xp̄s totus realiter ſit ſub accidentibus hoſtie: ſeu ꝓut eſt ꝙ deus inuiſibiliter res conſeruat in eſſe: ꝛ inſup magna ꝓuidentia eas regit: dicente Auguſtino li. v. de ciui. dei. Deus ſummus ꝛ verus: non ſolum celū ꝛ terram: Angelos ꝛ hoīes: ſed nec etiaꝫ exigui contēptibiliſq̄ꝫ animantis viſcera: nec auis pēnulam: nec herbe floſculū: nec arboꝛiſ folium: ſine ſuaꝝ partiū ꝑfecta diſpōne ꝛ q̄litate relinquit. h ille. ¶ Tertio deniq̄ꝫ fides benedicta certificat intellectū noſtruꝫ etiam de futuris: pro eo ꝙ ꝑfectionē beatitudinis firmiter credimus ꝛ intelligimus: ꝛ futurā oīuꝫ moꝛtuoꝝ reſurrectionē: ꝛ inſup vniuerſale iudiciū: in quo ꝛ bonis in aīa ꝛ coꝛpoꝛe dabit̄ eterna gloꝛia. Malis vero eterna pena: dicēte Athanaſio in ſuo ſimbolo. Qui bona egerunt ibunt in vitam eternā. qui vero mala i ignē eternum. Hoc Albertus ſententialiter Alex. vero de ales in. 3. parte' ſumme. in tractatu de fide. Fides inquit dicit̄ argumentū non apparentuꝫ: pro eo ꝙ tria que non ſunt nobis viſibiliter apparentia: pꝛout ſunt. xii. articuli: quos verbaliter explica ſi vis. Bona eterna: ꝛ rōnes credendoꝝ. fides ſanctiſſima credita nobis demonſtrat. Nam. xii. articuli non ſunt nobis apparentes. Bona ēt eterna ſeu futura felicitas non ſunt nobis apparentia: q2 tranſcendūt in p̄nti omnē naturalem intellectum. dicente Aplo. j. coꝛin. 2. Oculus non vidit nec auris audiuit ꝛc̄. Deniq̄ꝫ rationes ipſoꝝ articuloꝝ ꝛ alioꝝ credendoꝝ non ſunt etiam nobis apparentes: qd̄ pꝫ ad oculum. Nam quedam ſunt veritates valide et apparentes. ſ. ꝙ deus eſt: ꝛ vn⁹ eſt: ꝛ oīpotēs eſt: qd̄ etiam phi multis rōnibus ꝓbāt. Sūt ꝛ alie rōnes credendoꝝ non apparentes: ſed valde debiles ſm humanā rōnem: ſicuti eſt credere tres perſonas eſſe ſimpliciter vnum deum. ꝛ credere ꝙ de nihilo ꝛ ſine vlla mā precedente factus eſt totus mundus: qd̄ vtiq̄ꝫ eſt contra opinionē omniū phoꝝ. dicēte pho j. phyſi. ſm oēs phoſantes. Ex nihilo nihil fit. Similiter credere ꝙ deus factus eſt hō: ꝛ ꝙ xp̄s conceptus ſit per ſpm̄ ſcm̄: ꝛ ꝙ i cruce xp̄us eſſet beatus in parte ſupioꝛi: ꝛ i ꝑte inferioꝛi pateret̄ ꝛ moꝛeret̄. de talibus ꝛ ſimilibus non habētur nāles ꝛ apparētes rōnes Ex quibus patet quare Apoſtolus dixit ꝙ fides eſt argumentū non apparentiū: q2 tam articuli q̄ꝫ futura bona: ꝛ etiam rōnes credēdoꝛum ſm humanam rōnem ſunt nobis inuiſibilia ꝛ inapparibilia. Sed q̄uis intuitu hūanc ꝛ nālis rōnis: ꝑdicta ſint nobis ignota: tn̄ fides ſanctiſſima nobis eſt manifeſta: ꝛ de eis nos certificat. Itaq̄ꝫ reſpectu triū ꝑcedentiū vꝫ. p̄ntium: ꝑteritoꝝ: ꝛ futuroꝝ: ſeu ēt articuloꝝ ꝛ rōnuꝫ credendoꝝ: atq̄ꝫ futuroꝛuꝫ bonoꝝ: fides dr̄ eē argumētū. i. certitudo nō apparētiū. Vn̄ fides dr̄ eē certitudo articloꝝ credēdoꝝ: certitudo futuroꝝ bonoꝝ: certitudo ꝑtitoꝝ. p̄ntiū. ꝛ futuroꝝ. ꝓ eo ꝙ fides grā informata tn̄ robur ꝑſtat aīe: ꝙ rōnes q̄ videt̄ ꝯgruitatis fac̄ i itellectu eē ncc̄itatiſ. Igr̄ ꝑꝑ h ꝯcludit̄ ꝙ fides dr̄ argumētū n̄ appētū q2 oēs rōnes vl' veritates q̄ ꝑus ꝑ nāꝫ n̄ erāt apparēter ꝑ fidē fiūt certitudinalr̄ apparētes ꝛ ꝙ fides realr̄ ſit argumētū. i. ꝙ ꝑbeat firmā certitudinē i itellectu hūano: de ſupdictis nō appentib⁹: ac ſi appentia foꝛet. q̄ntuplr̄ ꝓbo.

Prio auctib⁹. Scdo rōne. Tertio diffinitione. Quarto ſilitudīe. Quinto exemplo.

Prio ꝓbo auctib⁹ ꝙ fides ab Aplo ꝯueniēt dr̄ eē argūtū. i. certitudo. Nā phs diffinict argumētū ꝓut recitat Alex. i. 3. ꝑte dic̄. Argu. ē rō rei dubie faciēs fidē ꝛ certitudinē. h ille.

Item Dyoniſius de diui.no.c.7.ait. Fides
eſt manens credentiū:fundamētū:⁊ argumē
tum.i.certitudo collocans eos ī veritate. Itē
quedam glo.ſuper epl'am ad Gal.ait.Fides
argumentū eſt non apparentiū:qm̄ eſt firma
inuiſibilium certitudo.Ex qbus patet qualr
fides certificat intellectū de non apparentibꝰ
¶ Scdo idem ꝓbo vnica rōne que dicit̄ cau
ſalitatis.Fundamentū rōnis ponit Auctor
in libro de cauſis dicens.Nobilior cauſa ſp
nobiliorem producit effectum.pꝫ hec regula.
Nam vitis ſeu vinea melior melius vinum
producit:q̄ꝫ vitis vel vinea minus bona. Si
militer melior arbor facit meliorē fructuꝫ ar
bore minus bona. Quo preſuppoſito certuꝫ
eſt ꝙ ſcia naturalis etiam prebet certitudinē
de ſuis obiectis:etiam aliqn̄ non viſis: ꝑut
de hoc eſt qđ phi per rōnes ꝓbant deū eſſe:
quē tn̄ nunq̄ꝫ viderūt.Similiter ponunt in-
telligentias.i.Angelos quivtiqꝫ erant eis in
uiſibiles ⁊ non apparentes eſſe īmateriales:
⁊ motrices orbiū:ꝓpter qđ phs ſciam nāleꝫ
diffiniens.j.poſteriorꝝ dicit.ꝙ eſt habitus cō
cluſionis demonſtrate. Et.6.ethico. dicit.ꝙ
ſcia eſt habitus demonſtratiuus alicuius rei
qui ex neceſſarijs neceſſaria cōcludit. Qđ pꝫ
in iſto ſilogiſmo. Omne aīal rōnale ē diſci-
plinabile.Ois homo ē aīal rōnale: ergo ois
homo eſt diſciplinabilis.ꝙ ſi vt pꝫ ſcia nālis
que ſimpliciter ꝓcedit ab intellectu cauſato ⁊
humano certificat hoīem de ſuis obiectis: g̊
a fortiori:fides que eſt habitus ſupnaturalis
⁊ infuſus:imediate a deo procedens:dꝫ certi
ficare intellectuꝫ humanū in quo eſt de ſuis
obiectis:que vtiqꝫ dicunt̄ eſſe non apparen-
tia.Aliter ſequeretur ꝙ intellectus humanꝰ
in ſuo effectu eſſet nobilior deo. pꝫ exquo ef-
fectus ipſius dei:qui eſt habitus infuſus ip-
ſius fidei:maiorem non faceret certitudinem
q̄ꝫ faceret intellectus humanus:qđ vtiqꝫ fal-
ſiſſimū eſt:⁊ īpoſſibile.⁊ hec ratio ꝑ tale exē-
plum confirmat̄.Nā legit̄ in hyſtoria Con-
ſtantini Imperatoris:ꝙ tempore ipſius fuit
quidam magnus phs: qui redarguēs Con-
ſtantinum ex hoc ꝙ xp̄ianus eſſet effectus:
dixit ſe velle diſputare cuꝫ Alexandro Ale-
xandrie Epo viro vtiqꝫ ꝑfecto:⁊ ſancto: ſcia
tn̄ ignaro:aſſerens ꝙ eū vtiqꝫ cōuinceret: ꝓ
eo ꝙ ſcia ē vera ⁊ certa.Fides vero xp̄ianoꝝ
erat per oīa fides incerta ⁊ beſtialis.Quo au
dito Imperator fecit predictū ep̄m aduoca-
re.Qui ↄfidens in dn̄o vocatus venit.Phs
aūt ſe parauerat interim ad bellum iaculis
acutiſſimis ſciaꝝ ſuaꝝ.Mox aūt cum vellet
incipere diſputare. Alexander ep̄s dicit ſibi.
Scito phe ꝙ vnus articulus fidei eſt verior
⁊ certior in intellectu humano: qualibet ſcia
nāli:qđ cum negaret dixit.precipio tibi invir
tute nois Jeſu vt credas que dico ⁊ taceas.
Cui cū non acquieſceret:ſtatim os eius retro
collum verſum eſt:nec vlterius loqui valebat
Ex qua rōne cum exemplo pꝫ.qualiter fides
⁊ ſi habeat pro obiecto non apparentia:tn̄ in
tellectū de ipſis realiter certificat.¶ Tertio h̄
idem probo diſtinctione.Alexā.de ales in.3.
parte ſumme in tractatu de fide dicit. Cum
querit̄ an fides ſit argumentū.i.firma certitu
do non apparentiū.Rn̄deo ꝙ ſic.Sed ne in
equiuoco loquamur argumētū.5.modis dr̄
¶ Primo argumentū dicit̄ breuis narratio
oiuꝫ ſubſequentiū:ſm ꝙ dicunt cōiter docto
res in ꝑncipio libroꝝ.h̄ eſt inquiūt argumen
tum totius libri:⁊ appellant argumentū col-
lectionem totius materie lib.ſimul.¶ Scdo
argumentū dicit̄ oſtenſio quedam qua ex lu
ce aliqđ male factū arguit̄.Et de hoc dicitur
Jo.3.Qui male agit:odit lucem:⁊ non venit
ad lucem ne arguant̄ opera eius.Et ideo ad
Ephe.5.dicit̄.Oia que arguūt̄ a lumine ma
nifeſtant̄.¶ Tertio argumentū dicit̄ ſignum
quoddam ſeu miraculū. Unde Ricar.li.de
tri.ait. Vtimur in atteſtatione credendorum
ſine confirmatione ſignis pro argumentis:
prodigijs:pro experimentis.¶ Quarto argu
mentū dicit̄ ſm logicos rō quedam demon
ſtratiua rei dubie faciens fidem ⁊ certitudi-
nem.Et fides ibi accipit̄ pro effectu argumē
ti:ſm Theologos vero ecōuerſo: q2 fides eſt
faciens argumētū ⁊ rōnē.¶ Quinto deniqꝫ
argumentū dicit̄ ſm Augu.certitudo ex qua
aīa mouet̄ in aliud.Et hoc modo fides dicit̄
argumentū non apparentiū:vn̄ fides dicitur
argumentū non eo mō quo dicitur argumē
tum in logicis:⁊ in predictis quattuor.Sꝫ di
citur fides argumētū ꝑ ſimilitudinē: q2 ſicut
argumentū eſt generās certitudinē reſpectu
eius cuius dicit̄ argumentū:ita fides dicitur
certitudo reſpectu eius cuius eſt.ſ.veri nō ap
parentis:vel dic ꝙ fides dicit̄ argumentum
non ꝓprie:ſed per ſilitudineꝫ:qm̄ ſic ꝑ argu-
mentū venit̄ ad ↄ̄nis noticiam.ita ꝑ fidem
magis ac magis illuminantē ꝑuenit̄ ad no-

ticiam eternoꝝ bonoꝝ non apparentiuꝫ. Et iſte eſt modus rõnis non naturalis: vt ē modus logicoꝝ:ſed gratuitus. Et ideo fides nõ dicitur rõ per modũ ſpeculatiõis ⁊ nature:ſꝫ dicit̃ ratio per modũ affectus ⁊ grẽ. h Alexã. ſentẽtialiter. Ex qua diſtinctione pꝫ:qualiter fides dicit̃ argumentũ:qḋ idem eſt quaſi certitudo. Aliam diſtinctionẽ ponit idem Alex. ibi.di. Aduertendũ eſt ꝙ argumẽtũ fidei nõ dicit̃ qualiſcũqꝫ certitudo:cum in aĩa.5.modis precipue fit certitudo. Quaꝝ prima dicit̃ euidentie. Scḋa dicit̃ dependentie. Tertia conſcientie. Quarta ſcripture. Quinta experientie. ¶ Prima dicit̃ certitudo euidẽtie que.ſ.ineſt aĩe ꝓpter rei euidentiaꝫ:⁊ hec eſt certitudo ṗncipioꝝ per ſe notoꝝ:quibus aĩa conſentit ꝓpter ſe ⁊ ſimpliciter ſine vllo alio argumento:ratione:⁊ ꝓbatiõe: ꝓut eſſet illḋ. Omne totum eſt maius ſua parte. Nam vt dicit̃.j.topi. Vnũqḋqꝫ ṗncipioꝝ eſt ſimplr̃ ſibi fides.hec aũt certitudo habet̃ in aĩa nõ ꝑ vllam ipſius intellectus informationẽ: ſꝫ ꝑ ſe tm̃:ſicut pꝫ in illo qui ṗmo ante aliam informationẽ audiſſet hoc ṗncipium.vꝫ. Omne totum eſt maius ſua parte. ſtatim hoc audito certitudinaliter conſentiret:propter ipſius rei euidentiam. Hac igitur certitudine:fides non dicit̃ eſſe argumentũ. Et ratio eſt:qꝛ credenda actualiter non ꝓponunt̃ intellectui ꝑ modũ euidentie:vt pꝫ de ſe. ¶ Scḋa certitudo in aĩa dicit̃ eſſe dependẽtie. Hec autem certitudo ex alijs dependet ſiue ſumit̃: ſicut queſtiones hñt certitudinem ex ṗncipijs. Et talis certitudo non eſt ꝓpter rei euidentiam ſed magis ꝓpter informationẽ intellectus ex aliquo argumento vel rõne. Hoc modo põt hr̃i certitudo etiã de ip̃a fide: ſi articuli fidei preſupponũt eſſe tãq̃ quedam ṗncipia per ſe nota. Et ratio eſt:qꝛ cum in ipſis articulis inueniat intellectus humanus cauſam ⁊ rõneꝫ qua credat eis.ſ.ṗmã virtutẽ:que in eis ē:tũc certificat̃ ⁊ aſſentit:pro eo ꝙ ſicut in alijs ſcientijs:ipſa ṗncipia cerdimus ꝓpter ſe:ex qb' elicimus concluſiones. Ita a ſimili propter gratiam fidei elicimus hanc concluſioneꝫ eẽ verã cuꝫ alijs:vtputa.ꝙ deus ē trinus ⁊ vn' ⁊ grã fidei eſt ratio qua arguit̃ veritas bonorum credẽdoꝝ.⁊ ideo fides ſe hꝫ quaſi ꝑ modum logicaleꝫ:qꝛ ſicut ex illa p̃te in ṗncipijs rei euidentia eſt ſufficiens argumentum: vt ei conſentiat intellectus. Ita fides ſeu informatio prime veritatis per lumen prime veritatis eſt ſufficiens argumentũ vt intellectus cõſentiat ipſi ṗme veritati:ex qua deinde elicitur oĩs cõcluſio:⁊ rõ eſt demõſtratiua veritatis. Vnde preſuppoſito h ṗncipio ſicut per ſe noto. Deus iuſtus eſt:ergo bene arguitur per ꝯñs.ꝙ reddat vnicuiqꝫ ſꝫ opera ſua:nec poteſt aliter facere ſm theologos in.4.diſt. 46.quin mala puniat:inquãtum talis punitio reſpicit cõdecentiã ſue bonitatis. Similr̃ preſuppoſito hoc alio ṗncipio.videlicet.deus miſericors eſt:ergo bene ſequit̃: ꝙ neceſſario facit miſericordiã in his que concernunt condecentiam bonitatis ſue. Ex quibus pꝫ ſcḋa certitudo. ¶ Tertia certitudo in anima dicit̃ conſcientie ſeu gratie. Et h certitudo ꝓuenit ex diuina gratia:ipſam conſcientiã informãte:quodam infuſo lumine veritatis:que certitudo eſt fidei:ſiue formate:ſiue informatiõis. Ratio aũt huius certitudinis eſt:quia cũ prima veritas que deus eſt fidem iſpirat in aĩa ſic conſcientiã inflãmat.ꝙ ſicut aliqs cogitur ex ipſa euidentia cõſentire iſti veritati. omne totum eſt maius ſua parte. ita per habitum infuſum fidei: conſcientia informata gratia artatur ⁊ cogitur cõſentire credendis ſeu veritati ꝓpter ſe. Vnde ſicut negare iſtam propoſitionẽ.omne totũ eſt maius ſua parte: eſt naturaliter contra ſciam:ſic negare articulaꝫ fidei:eſt etiam contra ꝯſciam illius:que ſupnaturaliter habitũ fidei infuſum a deo acceperit. Ex quibus etiam patet tertia certitudo ¶ Quarta certitudo in aĩa dicit̃ ſcripture. h enim certitudo fidei generat̃ ſimpliciter i aĩa ſeu auctoritate.ſeu ex teſtimonio ſanctaꝝ ſcripturaꝝ. Et ſic etiam fides dicit̃ eſſe argumẽtum non apparentũ.i.certitudo quedam que accipit̃:aut ex teſtimonio:aut ex auditu ⁊ predicatione ſcripturarum. De qua certitudine Apoſtolus ait ad Ro.10. Ergo fides ex auditu ⁊c. ¶ Quinta deniqꝫ certitudo in aĩa dicitur experientie. h aũt fidei certitudo habetur per modũ affectus ſiue guſtus ſpũalis in aĩa Vnde ſicut aliqs de reb' materialib' quãtũ ad corporis ſenſus hꝫ certitudinẽ materialr̃ per modũ guſtus ⁊ tactus. ſic etiã talis certitudo inuenit̃ in viris moralibus:ſeu in hominibus virtuoſis reſpectu ſuoꝝ obiectoꝝ. Sic a ſimili mediante fide experit̃ hõ:etiam

in pñti vita quãdam certitudinem de bonis eternis: ꝛ nõ apparentibus ꝑ ſpũalem guſtũ qui in anima per fidem generatur: de quo ſpũali guſtu dicit ꝓpha. Signatũ eſt ſup nos lumen vultus tui dñe. vꝫ. per fidem infuſam ꝛ ſequit. dediſti leticiam in corde meo. Et alibi dicit. Quã magna multitudo dulcedinis tue dñe quã abſcondidiſti timentibus te: per fidem. ſ. infuſam. Iſto igit etiam modo: fides dicit eſſe argumentũ. i. certitudo non apparẽtum. Et ſic ex iſta diſtinctiõe pꝫ qualiter intellectus quadrupliciter certificat per fidem de rebus non apparentibus. ſ. per dependentiam: per grãm ꝛ ꝯſciam: per ſcripturam ꝛ ꝑdicationẽ: ꝛ inſuper per experientiã. ꝛ ꝑ ꝯñs pꝫ qualiter fides dicit eſſe argumentũ. i. certitudo non apparentiũ. ¶ Quarto etiã ꝓbo idem ſimilitudine. vꝫ. quare fides arguit vel certificat intellectũ de non apparentib⁹. Recitat enim Fulgentius ſuper eplam ad Ro. ꝙ antiqui depingebant fidem vultu obſcurã ꝛ quaſi velatam: nudã circa ſpatulas ꝛ pect⁹ lauro coronatam: ſceptrum in manibus tenentem ſub pedibus duas vel tres: vulpeculas hñtem: ꝛ in geſtu conſtantiã: h Fulgenti⁹ Quam figuraꝫ qdam magiſter Pariſieñ. ſ. Holcoth exponẽs dic. Fides obſcura vultu depingitur: qꝛ de articulis ꝛ de credibilibus ſciam non habet. dicẽte Apoſtolo. j. corin. iij. Nunc videmus per ſpeculum in enigmate. Depingitur etiam nuda circa ſpatulas ꝛ pectus: per qḋ ſignificatur ꝙ fides paliari non debet: per parabolas ꝛ enigmata: vlꝫ ꝑ verba obſcura ꝛ diſſona: ꝑut heretici faciunt. Sed debet clare nude ꝛ ſimplr tradi. Depingitur etiam lauro coronata: per qḋ ſignificatur ꝙ fides habet victoriam ꝯtra demones carnẽ ꝛ mundum: ꝛ ꝯtra inimicos fidei chriſtiane. Nam victores antiquitus lauro coronabãt ideo ꝓpter hoc cantat eccleſia de martyrib⁹ laureis ditant bñ fulgidis. Depingit etiã cũ ſceptro in manib⁹: per qḋ ſignificat: ꝙ fides eſt regina omniũ aliaꝝ virtutuꝫ: ꝛ imꝑatrix xp̄i filia: ꝛ ſponſa regis eterni. Et hꝫ deũ ꝓ obiecto: cui tãqꝫ ſceptro apodiat: qḋ ẽ ſignuꝫ maxime certitudinis ꝛ firmitatis. Depingit etiam cũ vulpeculis ſub pedib⁹ eius: ꝑ quas ſignificant heretici: quos vera fides calcat cũ certitudine veritatis. Depingit deniqꝫ ꝙ in geſtu gerit conſtantiam: per qḋ ſignificatur: ꝙ fides ex quo adheret ꝓme veritati: firmam certitudinẽ habet de futuris bonis. Ex qua figura ſeu ſimilitudine. pꝫ qualiter fides certificat intellectum de bonis non apparentibus. ¶ Quinto deniqꝫ hoc probo vnico exẽplo. Legitur enim in legenda ſancti Ignatij martyris: qui ſcripſit epiſtolas virgini. ꝛ eõuerſo. virgo Maria ſibi. Qui cum eſſet eps in anthioc chia: ꝛ Romam perduct⁹ compelleretur a Traiano Imperatore acerbiſſimis tormẽtis ꝛ flagellis negare dñm Jeſuꝫ xp̄m dicebat ſe nullo modo poſſe: pro eo ꝙ hẽbat ſcriptum in corde nomen Jeſu xp̄i: per quod certus erat de bonis futuris ꝛ ſupernaturalibus habendis: lꝫ non apparẽtibus. Volẽs igitur Imperator poſt mortem eius probare qualem impreſſionem in eius corde faciebat xp̄i fides: inuenit in corde eius ſcriptum nomen Jeſu litteris aureis: ꝛ cum in diuerſis partibus cor ſcinderetur: in qualibet ꝑte inueniebatur ſcriptum nomen Jeſu. hoc igit modo: vt probant auctoritates: rõ: ſimilitudo diſtinctio: atqꝫ exemplum. patet qualiter fides ab Apoſtolo dicitur eſſe argumentum id eſt firma certitudo de non viſis: ꝛ de non apparentibus. ꝛ per conſequens etiam patet primus reſpectus. vꝫ certificationis.

¶ De ſcḋo reſpectu quo fides dicitur eſſe argumentum.

S Ecundus reſpectus etiam quo fides ab Apoſtolo dicitur eſſe argumentũ dicitur reſpectus excluſionis. vꝫ. contrarioruꝫ. Non tm̃ fides vt imediate claruit certificat intellectum de credendis: ꝛ de futuris bonis. Sed inſuper excludit ab intellectu omnia que contraria ſunt ipſis credendis et futuris bonis adipiſcendis: lꝫ adhuc non apparentibus. Et ꝙ fides excludat omnẽ errorem ꝛ infidelitatem habitui ipſius fidei contrarium: tripliciter probo. Primo auctoritate. Scḋo ratione. Tertio ſimilitudine. ¶ Primo probo auctoritate. Nam glo. ſup illa verba Jo. j. Ecce agnus dei: ecce qui tollit peccata mundi. ait. Preſentia fidei tollit ab anima omnem rubiginem erroris ꝛ infidelitatis: ſicut preſentia agni dei: tollit ab aia omnia peccata. hec ille. Ber. etiaꝫ in ſuis ſententijs ait. Fides omnia a ſe abijcit: que ſunt contra veritatem. ¶ Scḋo idem probo vni-

ca ratione.vz.formalitatis. Fundamentum rationis ponit phs.j.de generatione ⁊ corruptione.dicēs. Generatio vnius forme:⁊ precipue contrarie:semper eſt corruptio alterius Patet hec regula. Nam generatio caliditatis in aqua totaliter corrumpit in ea formaꝫ frigiditatis. Similiter generatio ſanitatis in corpore:formam infirmitatis que prius i coexiſtebat deſtruit. Quo preſuppoſito:certum eſt ꝙ tres precipue ſunt forme contrarie habitui ipſius fidei:ſeu certitudinis fidei. vz ſuſpitio:dubitatio:⁊ opinio. Ideo adueniente habitu fidei infuſe in anima ſtatim corrumpitur ⁊ expellitur ab anima omnis forma ſuſpitionis:dubitationis:atqꝫ opinionis. Et ꝙ predicta tria fidei contrarient.⁊ per ꝯſequēs ipſa adueniente ab anima excludantur patet Nam ſuſpitio ſm phm eſt affirmatio alicuius rei cum aliquo leui ⁊ momētaneo ſigno Econtra: fides cum vt in precedentibus pz: ſit firma adheſio ⁊ certitudo ad ipſam pͥmaꝫ veritatem:que deus eſt. Et qua nihil fortius vt dicitur in Eſdra.manifeſtum eſt ꝙ fides eſt ipſi ſuſpitioni contraria. Et ideo fide adueniēte in anima ſtatim corrumpitur omnis forma ſuſpitionis fidei contraria. Dubitatio eſt etiam ipſi fidei cōtraria:quod patet. quia dubitatio ſm eundem phm. ⁊ Alexan. in.3. parte ſumme.in tractatu de gratia. Eſt vacillatio intellectus inter vtrāqꝫ partem contradictionis:vtputa.qñ quis videns aliquas duas opiniones eque fortes dubitat de vtraqꝫ opinione:an ſit vera vel falſa:ſicut etiam ille qui habet rationes eque fortes ad hoc ꝙ ſit in gratia:⁊ ꝙ non ſit in gratia. Sicut quādo videt ſe eſſe tepidum in amando deum.⁊ nō habere affectuꝫ orandi. Et ex oppoſito videt ꝙ nullam habet voluntatem peccandi: nec vllo modo peccaret:talis dubitat ſe eſſe i grā cum habeat rationes eque fortes ad hoc et ad ſuum oppoſitum. Econtra vero cuꝫ fides ſit firma adheſio ſine vlla dubitatione ad pͥmam veritatem. Ideo adueniens in anima corrumpit ⁊ expellit omnem dubitationem tāqꝫ formam ⁊ rem per omnia ſibi contrariam. Opinio deniqꝫ etiam eſt fidei contraria:qm̄ opinio ſm phm ⁊ Alexan. vbi ſupra eſt acceptatio vnius partis contradictionis: cum formidine tamen alterius. ſeu ſm eūdē phm.j.poſterioꝝ. Cum ſcientia ſit neceſſariorum opinio ſimpliciter eſt: contingentiū alr ſe habere.ſicut exempli gratia. Ille qui habꝫ rationes ad vnum ſimul:⁊ ad ſuum oppoſitum:tamen idē fortiores habꝫ rōnes ad hoc qꝫ ad aliō ſuū oppoſitū.ſicut quando in vna parte videt ſe feruentem in amore dei: ⁊ lugentem pro peccatis:ex oppoſito vero ſentit rebellionem carnis ⁊ fragilitatem. Et ſic per conſequens talis magis opinatur ſe eſſe in gratia:qꝫ econuerſo. Econtra vero cuꝫ fides ſit firma adheſio ſine formidine alicuius cōtradictionis ad pͥmam veritatem: ⁊ inſuper fides ſit tm̄ neceſſarioꝝ. Ideo in anima adueniens corrumpit ⁊ expellit omnem opinionem tanqꝫ formaꝫ:⁊ rem per omnia ſibi oppoſitā. Ex quibus omnibus collige: ꝙ fides dicitur argumentum ratione excluſionis:qꝛ arguit:corrumpit:⁊ expellit omnia: ⁊ pͤcipue tria predicta ſibi contraria ⁊ oppoſita. Hec ratio elicitur ab Alexan.vbi ſupra. ⁊ inſuper a Tho. ſcđa ſcđe.q.4.articu.j. in corpore .q.

¶ Tertio deniqꝫ probo ſimilitudine ꝙ.ſ.habitus fidei excludit ab anima omnem errorem:⁊ omnia que ſunt contraria certitudini eius:quā ſimilitudinem ponit glo.ad litteraꝫ ſuper verba Apoc.12. Mulier amicta ſole et luna ſub pedibus eius.dicit. Sicut ſol ſua luce oẽs materiales tenebras ab aere expellit:ſic fides infuſa ſua ſpirituali luce expellit ab anima tenebras omnis erroris ⁊ infidelitatis.ħ glo. Ex predicta igitur auctoritate: ratiōe:atqꝫ ſimilitudine patet qualiter fides dicitur eſſe argumentum non apparentum: pro eo ꝙ arguit:expellit: ⁊ corrumpit omnia ea que ſunt certitudini ipſius fidei contraria ⁊ per conſequēs etiam patet reſpectus ſcđus qui dicitur reſpectus excluſionis.

¶ De tertio reſpectu quo fides dicitur eſſe argumentum.

Tertius deniqꝫ reſpectus quo fides ab Apoſtolo dicitur eſſe argumentum non apparentum:dicitur reſpectus argutionis. Nam fides dicitur eſſe argumentum.i.quaſi arguens mentem. Duplicem autem mentem fides arguit. vz.oīuꝫ infidelium. Qm̄ vt dicit Alexan. vbi ſupra. Ex quo infideles non habent veram fidem carent iugiter ſpirituali leticia ſpiritus ſancti ⁊ per conſequens habent iugiter conſcientiam cauterizatam ⁊ amaram. Et ſi aliquando aliquis infidelis ſentire videtur in ſua

fide aliquem guſtum non eſt pfectus:cum ſit acquiſitus:ſiue infuſa a diabolo ⁊ nō a deo: ꝗobrem diuina iuſtitia iuſtiſſime ꝑpter infidelitatē coꝝ pmittit eoſ errare:ꝑpter quod Apoſtolus bene dixit.ꝙ fides eſt argumētū pro eo ꝙ arguit oiū īfideliū mentē.¶Scđo inſuper fides dicit̄ argumentū: eo ꝙ arguit etiam quorūdam fideliū mentes:q ⁊ ſi habitum fidei in baptiſmo ſuſceperunt:tū opa fidei nequaꝗ̄ hr̄e volunt.⁊ ideo ꝑpter hoc habent iugiter ꝯſciam amaricatā ⁊ cruciatam: ⁊ omni ſpūali gaudio priuatā. Et ꝙ fides dicatur argumentū:eo ꝙ arguat in vita:⁊ precipue in morte:ſeu replcat mentes: tā infidelium:ꝗ̄ quorūdā fideliū opa fidei deſpicientium:omni amaritudine ⁊ dolore. ꝗdruplicit̄ probo.ſ. Primo auctē. Scđo rōe. Tertō ſimilitudine. Quarto exemplo. ¶ Primo probo auctē Aug.lib.confeſſionū.di. Juſſiſti dn̄e ⁊ ſic eſt:vt oīs inordinatus animus.ſ.tā fideliū ꝗ̄ infideliū ſibiipſi pena ſit. Et Jſa. 59.dicit̄.Cor impij.vꝫ.fidelis ⁊ infidelis:ē ꝗ̄ſi mare feruens:qđ qeſcere non pōt. ¶ Scđo hoc idem ꝓbo vnica rōne.vꝫ.contrarietatis. Fundamentū rōnis ponit phus.2.phyſi.⁊.5. metha.di.Jdem aliter ſe hn̄s eſt cā ꝯriorum Patet hec regula.Nam pn̄tia naute ſicut ē cauſa ꝯſeruatiōis nauis in mari.ita eiuſ abſentia per accn̄s:eſt cā ipſius ſubmerſionis. Jtem ſicut obedientia ſerui ad dn̄m eſt cauſatiua eius beniuolentie:ſic per oppoſitū deficiente obediētia deficit ⁊ beniuolētia. Quo preſuppoſito certū eſt:ꝙ homo hn̄s veram fidem cū opibus bonis:ſentit ſuauē guſtum ⁊ pacem aīe ſue:tā in vita ꝗ̄ in morte. dicente Salo.ꝓuer.1.Secura mens quaſi iuge conuiuium:ergo per oppoſitū:homo īfidelis:⁊ ēt chriſtianus q deficit in opibus fidei: neceſſario priuat̄ pace aīe:⁊ iocunditate cordis: tam in vita ꝗ̄ in morte.¶Tertio h idem ꝓbo ſimilitudine.Nam Augu.dicit ſup illa verba Jo.3.Qui male agit odit lucem:ſicut palato egroto amarꝰſit panis:ſic oculꝰegriſ odioſa ē lux.qđ ſi ſic ē.ꝙ corruptꝭ organis ſēſitiuis obiecta ſana cauſant in eis amaritudinē: ergo a ſimili:corrupta aīa rōnali:aut per infidelitatem: aut per defectū bonoꝝ opeꝝ: cauſat̄ in ea maxima amaritudo ⁊ turbulentia:tam in morte ꝗ̄ in vita.¶Quarto deniqꝫ ꝓbo vnico exemplo.ꝙ vꝫ fides arguit.i.cruciat mentes:tam infideliū ꝗ̄ maloꝝ chriſtianoꝝ i vita:ſed precipue in coꝝ morte. Prout eniꝫ recitat phs in lib.de aīalibus.Quoddā aīal nomine Lignus:q vtiqꝫ eſt albiſſimus in omnī vita ſua hꝫ luctum in voce pro cantu:i morte vero ſua cum voce ceteriſqꝫ membris oñdit ⁊ facit maximā melodiā ⁊ feſtiuitatē. Et rationē aſſignans phs.dicit. ꝙ ideo in vita luget:qꝛ ſanguis eius eſt puriſſimus ſed modicus eſt diſperſus in membris:ſeu per mēbra circūquaqꝫ ita ꝙ de eo quaſi nihil remanet apud cor.Jn morte vero per oppoſitū oñdit ſummā leticiā:hoc ideo ē:qm̄ ſanguis puriſſimus per mēbra diſperſus totus cōcurrit ad cor.Totum cōtrariū vt dicit phs ibidē.facit aīal quoddaꝫ noīe ſirena:qđ vtiqꝫ eſt piſcis marinus:hn̄s a media parte ſuperiori ſimilitudinem hominis.ab inferiori vero ſimilitudinem piſcis.hoc enim animal in tota vita ſua habet ſuauiſſimū cantū:⁊ maximā oñdit leticiam.Jn morte vero cum voce lamentabili ⁊ lachrymoſa pre nimio dolore ſe totum diſcerpit.Et rō eſt:qm̄ in eius vita:cum hēat ſanguinem venenoſum qui ſtat quaſi totus in venis ⁊ cauda:⁊ quaſi nihil remanet apđ cor.Et ideo letat̄ in vita. Jn morte vero ſumme triſtat̄:qm̄ totus ſanguis venenoſus exiſtens diſperſus in cauda:ſeu in parte eius inferiori concurrit ad cor. His declaratis:dico per ſimilitudinē ꝙ verus fidelis propter difficultatem opeꝝ:⁊ incertitudinem ſue ſalutis:⁊ ſi aliqualem habeat in corde leticiam tamen quaſi timidus ⁊ triſtis viuit: ſed i eiꝰ morte:qm̄ ei offertur meritum ſuoꝝ operum ⁊ argumentū vere fidei:⁊ inſuper ſalutis certitudo:ſumme iocundat̄ atqꝫ letatur:⁊ penitus ab eo ad modum Ligni diſcedit omnis timiditas atqꝫ triſtitia.Econtra vero:homo infidelis:ſeu etiam chriſtianus non hn̄s opa fidei:ſed opera mūdi carnis atqꝫ dioboli:qui vtiqꝫ Sirene cōparatur:in tota vita ſua ꝗ̄ſi letari dicitur:ꝑpter leticiam ⁊ vſum pn̄tium ⁊ delectationem.Et qm̄ demerita ſua adhuc ab intellectu cordis ſui ſunt diſperſa in morte talis ſumme triſtabitur atqꝫ cruciabitur. Et hoc iō fiet:qm̄ ab Angelis bonis:⁊ malis ei preſentabunt̄ omnia demerita ſua ⁊ inſuper omnes defectus operum bonorū. Et ſic ex predictis omnibus patet tertius reſpectus.ſ.argumentationis. in quo monſtratum eſt qualiter fides dicitur eſſe argumentum: quia.ſ.arguit malorum fidelium atqꝫ infide-

lium mentem. Et per conſequens etiam pꝫ declaratio tertij articuli declarandi: qđ erat videre quid ſignificaretur per illud verbum diffinitionis. vꝫ. argumentum non apparentium. Et declaratum eſt ꝙ Apoſtolus dixit ideo fidem eſſe argumentum reſpectu certificationis: ⁊ reſpectu excluſionis: ⁊ reſpectu argumentationis: quã certificationem: excluſionem: atqꝫ mentis letificationẽ: vobis concedere dignetur deus benedictus. Amen.

¶ Feria quarta poſt dominicaꝫ ſexageſime Item de diffinitione ipſius fidei ſermo qrt⁹

Semen cecidit

in terram bonam: ⁊ ortum fecit fructum centuplum. Luč. 8. ⁊ in euangelio preterite dominice. Poſtq̃ꝫ in ſuperioribus ſermonibus ſufficienter declarauimus tres principales articulos fundatos ſuper diffinitione ipſius fidei. in quibus declaratum eſt quid ſignificetur per illa verba: fides eſt ſubſtantia rerum ſperandarum argumentum reſtat deniqꝫ: quartum articulũ declarare: in quo videbit̃ quid ſignificet̃ ꝑ illud verbum vltimum diffinitiõis. vꝫ nõ apparentiuꝫ. Cuius articuli declaratio talis eſt.

¶ De quarto articulo de diffinitiõis qditate.

Quartus poſtremo articulus in hodierno ſermone de diffinitione ipſi⁹ fidei ſimpliciter declarandus eſt videre quid ſignificetur per illud verbum vltimum diffinitionis. videlꝫ. non apparentium. Nam Aplus in diffinitione ipſius fidei dič Fides eſt ſubſtãtia re. ſperã. argumẽtũ. ⁊ ſtatim ſubiungit. dicens non apparentium. Quero igitur quid ſignificetur per illuꝫ terminum. videlꝫ non apparentium. Sed quero quo fine: ⁊ quo reſpectu Apoſtolus diffiniens fidem dixit eam eſſentialiter argumentum non apparentium. Et certum eſt ꝙ diffiniuit fidem eſſe argumentum non apparentum triplici reſpectu. Quorum primus dicitur reſpectus diſtinctiõis. Scđus dicitur reſpectus gratificationis. Tertius dicitur reſpectus glorificationis.

¶ De triplici reſpectu quo fides dicitur argumentum non apparentum.

Primus igit̃ reſpect⁹ quo fides dr̃ ab Aplo eẽ argumentũ non apparentiũ: dicitur reſpectus diſtinctõis. ſm eni Tho. ſcđa ſcđe q. 4. articu. j. in corpore qõnis. Per hoc inquit ꝙ Apoſtolus dicit fidem eſſe argumentum non apparentum: diſtinguitur habitus fidei ab habitu ipſius ſcientie: per quã ſcientiam fit aliquid expreſſe apparens ipſi intellectui cum ſcientia: vt dicitur. j. poſteriorum. ⁊. 6. ethico. ſit habitus demonſtratiuus alicuius concluſionis ⁊ veritatis. Oppoſitum eſt de fide: qm̃ fides eſt habit⁹ a deo infuſus alicuius concluſionis ⁊ veritatis non ſimpliciter intellectui demonſtrate. Et propterea fides diffinitur ab Apoſtolo eſſe argumentũ non apparentiuꝫ. Conuenientiſſimũ igit̃ fuit ꝙ fides ſimpliciter fuerit diffinita magis ꝑ non apparentia q̃ꝫ apparentia: quod triplicit̃ probo. Primo auctoritatibus. Scđo rationibus. Tertio ſimilitudine. ¶ Primo ꝗ probo auctoritatibus ꝙ fides debet diffiniri per non apparentia. Nam de conſecra. diſt. 4. c. Venit ſacerdos. dicitur. Non per ſigna ⁊ rationes: ſed per ſimplicem fidem veritas fidei eſt colenda. Item gloſa ſuper verba ad Roma. 12. Non plus ſapere q̃ꝫ oportet ſape. Sed ſapere ad ſobrietatem ait. Superbe nature ſpeculuꝫ humilitatis quod eſt ſincera fides ſine alia viſibili ratione debuit preponi: vt a ſuperbia ad humilitatem tranſiret. hec glo. ¶ Scđo hoc idem probo triplici ratione Primo ratione accumulationis. Scđo ratione cauſationis. Tertio ratione corruptionis. ¶ Primo probo ratione accumulationis. vꝫ virtutis. ꝙ ſimpliciter. virtus fidei debuit eſſe de non viſis ⁊ nõ apparentibus. Fundamentum rationis ponit phus. 2. ethi. di. Virtus conſiſtit circa bonum ⁊ difficile quia virtus ⁊ ars ſemper ſunt circa difficiliora. patet hec regula. Nam quia caſtitas hẽt difficultatẽ in conſeruatione ſui: ideo caſtitas dicitur ſumme virtuoſa. ꝙ ſi ſic eſt: ergo vbi maior eſt difficultas: ibi eſt ⁊ maior virtus: ſeu maior ratio virtutis. prout patet in his ꝗ non tm̃ maritalem ⁊ vidualem: ſed inſup virginalem caſtitatem conſeruant. Similiter ⁊ in his qui datis omnibus bonis ſuis pauperibus deo ſeruiunt in ſpontanea paupertate. Quo preſuppoſito certum eſt ꝙ ſicut nõ eſt virtuoſum videre lucidum ſeu aliquid facere qđ de ſe eſt facile: ſic nec credere qđ manifeſte eſt probabile ſeu certificatuꝫ demonſtra-

tinis rationibus eſſet laudabile ⁊ virtuoſum Sed vtiqꝫ virtuoſum eſt ⁊ laude dignū: ſimpliciter crede deo in his: que ſenſus ſeu ratō non comprehendit. Et qđ maximū eſt credē ſimpliciter deo in his que ſenſus vel rō videtur oio diſſuadere: eo ꝙ in intellectu magna difficultas conſiſtit. Sed cum nulla i mūdo ſeu in qualibet virtute: maior difficultas eſſe poſſit: ꝗꝫ contra nām ⁊ ꝯtra oēm rōnem violenter ſubijcere per voluntatez. Intellectum his que ſunt fidei: ⁊ que non ſunt apparētia ſequitur per ꝯñs ꝙ maior virtus cōſiſtit in fide que eſt de non apparentibus: ꝗꝫ ꝯſiſtere poſſit i qualibet alia ſcia: que pro ſuo obiecto habet rōnes apparentes ⁊ demonſtratiuas. Vt igitur quelibet rōnalis aīa magis proficere poſſet in virtute. Ideo ꝓpter hoc deus proponere voluit nobis bona ſolum apparētia per virtutez fidei. ¶ Scđo hoc idem ꝓbo rōne cauſationis. Fundamentū rōnis ponit Auctor in lib. de cauſis. di. Vbi eſt plus de cauſa: ibi eſt etiam plus de cāto. pꝫ ħ regula. Nam ſeruo magis fideli dño ſuo: maior datur remuneratio: ⁊ premiū: cum fidelitas ſit cauſa mercedis premij: atqꝫ beniuolētie. Similiter maior arbor naturaliter plures fructus producit. Quo preſuppoſito certum ē ꝙ vt phs dicit. j. ⁊. io. ethi. Felicitas eſt p̄mium virtutis. ꝙ ſi ſic eſt: cum inter ceteras virtutes maxima ſit virtus fidez hebere: ⁊ bonis non apparentibus credere: ꝓut in precedēti rōne ꝓbatū eſt. Cōcludit̄ pp̄ hoc ꝙ maximū premiū maximaqꝫ remuneratio talem fidez habentibus a deo debeat̄: cum in ſe habeant maximā cāꝫ p̄mij atqꝫ mercedis. Oppoſitū eſt ſi hō habuiſſet ſciam de non apparentib⁹ ſm rōnes nāles ſicut de apparentibus: qm̄ habuiſſet paruam difficultatē: ſicut habetur etiam in ceteris ſcientijs naturalibus: in qb⁹ intellectus cogit̄ ad credendū. Et ſic per ꝯñs paruū vel nullū meritū habuiſſet. Qđ ꝯfirmans Grego. in quadā omel. ſuper verba. Jo. 20. vꝫ. Luꝫ eſſet ſero die illa ⁊c. ait. Fides non habet meritum vbi humana ratio. i. humanus ſenſus prebet experimentū. Nec mirum ſi paruū vel nullū haberet̄ meritū ſeu felicitas: ſi fides eſſet de apparentibus: qm̄ ſi haberet̄ certa ſcientia de ipſis. Intellect⁹ cogeretur ad credendum: ⁊ per ꝯñs talis creditio: nec virtuoſa eſſet: nec deo accepta. Nam ad hoc ꝙ aliquid nomē virtutis acquirat requiritur ꝙ ad illud voluntas ſit libera. Sic enim dicit phs. 3. ethico. Virtus ⁊ vitiū voluntaria ſunt: ⁊ bonum ſemper eſt voluntarium: qđ aūt non eſt voluntarium: non ē bonum. hec ibi. Et. 2. ethi. dicit. Virtus eſt habitus electiuus. Et Nicolaus papa. 20. q. 3. c. pñs. ait. Qđ enim quis non eligit nec optat profecto non diligit. qđ aūt non diligit facile contēnit. nullum ergo bonum eſt niſi voluntarium. hec ille. Item extra de reſtitu. ſpo. c. Solicite. Alex. terti⁹ ait. Non eſt veriſimile ꝙ ſponte iuri ſuo renūciauerit: qui renunciauit ſpoliatus. Item ex̄ de his que vi metus ue cau. fiunt. in. c. ad audientiam. dicit Inno. tertius. Quia vero que vi metus vel cau. fiūt carere debent robore firmitatis. Deniqꝫ. 20. q. j. c. illud. dicitur. Satis inutile eſt vt coacta ſeruitia domino preſtentur: qm̄ coacta ſeruitia deo non placent. Que omnia ſupradicta confirmans. Tho. ſcđa ſcđe. q. 2. articu. io. dic Cum queritur an ratio humana poſſit prodeſſe ad meritum. Rñdeo. Rō humana ad ea que ſunt fidei poteſt ſe habere ad voluntatem credentis dupliciter. Vno modo ſicut p̄cedens: vtputa: cum quis non vult credē: vel cum non habet promptam voluntatē ad credendum: niſi ratione humana induceretur. et talis ratio adhibita minuit meritum. Scđo modo. vt ſequens volūtatē credentis. ſ. puta cum homo habet promptam voluntatez ad credendum: diligit veritatem creditam: ⁊ ſuper eam cogitat: ⁊ amplectitur: ſi quas rationes ad hoc inuenire poteſt. Et tunc humana rō meritum fidei non excludit: ſed potius auget Et ratio eſt ſm eundem Tho. in. 3. diſt. 24. arti. 3. q. 2. Quia ea que ſunt fidei: ⁊ ſi p rōnē probari non poſſint: non tn̄ ſunt cōtra oēm rōnez. Et ideo querere ea que ſunt ſup rōnē euidentē non eſt vituperabile ſed laudabile: quia homo debet ſe ad diuina erigere quātū poteſt: vt dicit phs. io. ethi. Quā ſniam etiaꝫ approbans Ric. in ꝓhemio. p̄. ſen. q. 7. in ſolutione. j. argumēti. rñdens ad verba Greg. vꝫ. fides non hꝫ meritū ⁊c. dicit ꝙ illa argumentatio ſeu rō: que procedit ſimpliciter ex articulis fidei: non euacuat meritū fidei: nec minuit: quia talis ratiocinatio ē in virtute luminis fidei: vnde de tali argumentatiōe non debet intelligi auctas Greg. ſed de ratiocinatione que procedit vel procederet ex p̄ncipijs cognitis in lumine naturali. Talis eniꝫ

euacuat ⁊ euacuaret meritum fidei: cum ſibi
homo principaliter innititur. Et ꝓpter hoc ra
tiones fidei meritū non diminuūt ſed augēt
q: non illis tm̄ innititur intellectus. ſic eni dr̄
Eccle. 24. Qui elucidant me. ſ. fidē ꝑ rōnes
probabiles ſed non demonſtratiuas: vitam
eternam habebūt. Oppoſitū vero eēt ſi qs
ſimpliciter crederet ꝓpter rationes natura-
les tm̄: qm̄ tales nullum meritum ꝑfecto aſ-
ſequerentur. ſm Ricar. ſententiā. Ex qua rōe
etiam patet: ꝙ ideo fides data fuit de nō ap-
parentibus: qm̄ auget meritum ⁊ felicitatem
credenti: quod vtiqꝫ meritum ⁊ felicitas tolle
retur a credente ſolum per rationes natura
les acquiſitas. ¶ Tertio idem probo ratiōe
corruptionis. Fundamentum rationis po-
nit phs. 8. metha. dicens. Species ſunt ſic nu
meri: quia ſicut vnitas addita vel remota a
numero mutat ſpeciem: ſic differentia addi-
ta vel remota in diffinitione: mutat diffinitū
patet hec regula. Nam ſi veritas addiť nu-
mero binario: ſtatim perdit ſuam ſpeciem. i.
perfectionem ſui nominis: propter quod nō
amplius dicetur ⁊ vocabitur numerus bina
rius ſed ſimpliciter ternarius. Similiter ſi
aſino irrationali adderetur vna differentia:
prout eſt rationale: nequaq̄ꝫ amplius vocare
tur aſinus: ſed appellaretur homo. Quo pre
ſuppoſito certum eſt: ꝙ cum fides ſm̄ Da-
maſcenum ſit ſimpliciter quidam habitꝰ de
non apparentibus: concluditur ꝓpter hoc ꝙ
ſi eſſet de apparentibus tunc alia differentia
ſibi apponeretur: ⁊ ſic nequaq̄ꝫ amplius poſ-
ſet fides vocari. ⁊ per conſequēs nec poſſet di
ci virtus. Ideo etiam a ſimili dico ꝙ ſi quis
aliter non vult credere niſi per euidentia ⁊ ꝑ
miracula apparentia: talis vtiqꝫ cū velit ad-
dere nouam differentiam fidei: fidem totaľr
deſtruit ⁊ corrumpit: nec intelligitur ꝙ in eo
ſit aliqua ſpecies fidei: loquor contra vos: o
ſuperbi: o arrogantes: o ꝓſumptuoſi xp̄iani
qui aliter credere non vultis niſi ratiōes ha
beatis de trinitate: de ꝓuidentia dei: de pre-
deſtinatione: de reprobatōe: ⁊ huiuſmodi. qm̄
in veritate dum ſic ſimpliciter creditis: nulla
in vobis remanet ſpecies fidei. Ex predictis
igitur tribus rationibus patet qualiter fides
prout Apoſtolus diffiniuit: conuenienter et
ſimpliciter debuit eſſe de non apparentibus
¶ Tertio deniqꝫ ſm idem probo ſimilitudine
ſeu exemplo. Nam vt legitur Ioan. 20. Cū
dominus poſt reſurrectionem ſuam viſibili-
ter apparuiſſet apoſtolis. Et cū eis Tho. nō
eſſet accidit ꝙ poſtmodū dū veniſſet: apoſtoli
ſibi dixerunt: Vidimus dominū: qui reſpō-
dens ait. Niſi miſero digitos meos in fixu-
ram clauorum: ⁊ mittam manum meam in
latus eius non credam. Quod cum dixiſſet
iterum apparuit dominus in medio eorum
⁊ dixit: pax vobis. Deinde dicit Thome: infer
digitos tuos in loca clauorū: ⁊ pone manū
tuam in latus meum: ⁊ noli eſſe incredulus
ſed fidelis. Qd̄ cum feciſſet: ſtatim credidit:
dicens. Dominus meus ⁊ deus meus: Cui
dominꝰ dixit. Quia vidiſti me Tho. credidi
ſti. Beati qui non viderūt ⁊ crediderūt. Vbi
expoſitores dicunt: ꝙ ſicut dominus redar-
guit Thomam: ꝙ nullam in ſe fidei virtutē
haberet: pro eo ꝙ aliter noluit credere: niſi la
tus xp̄i ⁊ vulnera pedum ⁊ manuum ſenſibi
liter palparet. Sic fides nequaq̄ꝫ virtus eſſe
potuiſſet: ſi data non fuiſſet de non apparen
tibus. Et ideo a ſimili nunc etiā xp̄ianus nō
dicitur: qui i ſe virtutem fidei xp̄i habere nō
aliter q̄ꝫ per apparentes rationes vel credē
non vult: ⁊ ꝓpterea ſolus xp̄ianus eſt q ſim
pliciter non apparentia: per fidē firmiter cre
dit: ⁊ magis ex hoc meretur ſimpliciter loqn̄
do: non dico per accidens: q̄ꝫ ſi xp̄m in carne
ſicut fecerūt apoſtoli ſenſibiliter videret. Qd̄
volens dominus inſinuare. ideo dixit Tho.
quia vidiſti me Tho. credidiſti. Beati q non
viderunt ⁊ crediderunt. Ecce ꝙ beatos iam
appellat xp̄us in hac vita credentes ꝑ fidem
ſimpliciter apparentia. Qualem ergo credis
queſo mercedē credentes ab ipſo xp̄o in eter
na gloria poſt hanc vitam recepturi ſunt: cū
eum glorioſum facie ad faciem ex fidei meri-
to ſunt viſuri: Certe dicam cum Apoſtolo. i.
corin. 2. quod oculus non vidit: nec auris au-
diuit: nec in cor hois aſcendit: que ꝑparauit
deus diligentibus ſe. Ex predictis igiť patet
qualiter Apoſtolus conuenienter fidem dif-
finit: cum dixit. fides eſt argumentū nō appa
rētū: ⁊ ꝑ ꝯn̄s ēt pꝫ ꝑmꝰ reſpectꝰ vꝫ diſtictōis.

¶ De ſcd̄o reſpectu quo fides dicitur eſſe ar
gumentum non apparentum.

ſ Ecundus etiā reſpectus ad idem dr̄
reſpectus gratificationis ſeu gratie.
Iꝫ enim habenti fidem informatam in cari-
tate: lux diuine grē atqꝫ ſalutis: ⁊ eterne glo-
rie certitudo: cuilibet de lege cōi per ſcientiā

ſpeculatiua3 ſit incognita τ occulta. tñ p vir
tutē ſanctiſſime fidei charitate informate: fi
delis anima realiter de ipſa gratia ſalute et
futura gloria certificatur:τ propterea dicitur
fides ab Apoſtolo eſſe argumentū non ap-
parentum.i.firma certitudo gratie ſalutis et
glorie que ſenſibiliter non apparent. Et ꝙ
fides dicatur eſſe argumentum non apparē
tu3. eo ꝙ realiter certificet animā de diuina
gratia ſalute et futura gloria quintupliciter
probo. Primo auctoritatibus. Secundo
rationibus. Tertio diſtinctione. Quarto
ſimilitudine. Quinto exemplo. ¶ Primo
ergo probo auctoritatibus. Nam apoſtolus
ſcđo Corin. vltimo ait. An non cognoſcitis
voſmetipſos.ꝙ xp̄us per fidem in vobis eſt.
τ ſpiritus dei niſi reprobi ſitis. Itē apoca. 2.
Jo.in pſona dei dicit. Vincenti.ſ. per fidē ſe
ipſum:dabo manna abſconditū.ſ. dulcedinē
gratie.quod nemo nouit niſi qui accipit. Itē
Joannes damaſce.libro primo.dicit. Deus
non reliquit nos penitus eſſe ignorantes:
de gratia τ ſalute noſtra. ſed per fidem for-
matam nos certos reddit de vtroq3. Item
Matth.vltimo.Qui crediderit τ baptizatus
fuerit ſaluabitur. Deniq3 Joannis.6. Sal
uator ait.Qui credit in me habet vitam eter
nam. Ibi etiam glo.dicit.Securus eſt de vi
ta eterna:qui in ſe habet fidē xp̄i.¶ Secūdo
hoc idem probo duplici ratiōe. Primo ra
tione proprietatis. Secundo ratione opera
bilitatis. ¶ Primo ratione proprietatis. ꝙ
v3 habens habitum fidei habet certitudine3
et de diuina gratia in pſenti:τ de eterna glo
ria in futuro.Fundamentum rationis ponit
phus pmo de celo τ mundo. di. Qui habet
ſubſtantiam alicuius rei:habet τ proprietatē
patet hec regula.Nam qui habet ſubſtantiā
arboris habet eius proprietatē que ſunt fru
ctus. Item qui habet ſubſtantiam domꝰ ha
bet eius proprietatem que eſt inhabitatio ciꝰ
Quo preſuppoſito certum eſt.prout in ſupra
dictis patet. ꝙ fides eſt vera ſubſtantia ſpei.
ita ut qui habet veram fidem etiā habet ve-
ram ſpem.Sed cum proprietas ſpei ſit ſim-
pliciter ſperanda bona.i.preſens diuina gra-
tia et futura gloria. ergo ſequitur ꝙ quicūq3
habet veram fidem:habet etiam certitudinē
gratie atq3 futurorum bonorū.Et ideo fides
ut prediri dicit eſſe ſimpliciter ſubſtantia re-
rum ſperandarum:quia cauſa eſt ut res que
ſperantur in futuro iam in nobis ſubſiſtant
per gratiam. quia per fidem quodāmodo fu
tura bona ſicut ara quedam iam nobis pre-
ſentia ſunt.¶ Secundo hoc idem probo ra-
tione operabilitatis ſeu cauſalitatis.Funda-
mentum rationis ponit phs.4. Metha.di.
Ex effectibus cauſas rerū cognoſcimus. pa
tet hec regula. Cum enim pietas ſit quidam
habitus anime nō poteſt cognoſci niſi p actꝰ
qui ſunt eius effectus. Ex quo patet. ꝙ co-
gnoſcimus aliquē eſſe pium tanq3 p cauſam
per actum pietatis ab extra tanq3 per eiꝰ effe
ctum.Simili etiam modo ſm phm pmo de
anima. Licet anima noſtra ſit quedā imate
rialis ſubſtātia.τ per cōſequēs ab oculo ma
teriali inuiſibilis.tamen cognoſcitur ab intel
lectu ex duplici eius effectu. v3 ex motu τ ſen
ſu.Nam cū nihil moueatur nec etiam ſenti-
at niſi in virtute alicuius anime. certū eſt: ꝙ
cum corpus humanū mouetur vel ſentit ali
quod leue vel aſperum hoc totū procedit ab
anima. Ex hoc apparet ꝙ τ ſi anima p ſua3
naturā τ ſubſtantiā nobis ſit inuiſibilis. ta-
men illā tanq3 cauſam cognoſcimus ex effe-
ctibus ſuis.v3 ſenſu τ motu.Quo preſuppo-
ſito certū eſt:ꝙ fides informata charitate cū
ſimul habeat opera que ſunt ſignificatiua di
uine gratie τ meriti.τ future glorie. Dicente
Grego.in omel.penth. Amor dei nunq3 eſt
ocioſus.operatur eni3 magna ſi eſt. ſi autē ope
rari renuit amor nō eſt. per conſequēs con-
cluditur neceſſario. ꝙ etiam p ipſa opera fi-
dei.quiſq3 verus fidelis in ſe habet certitudi
nem diuine gratie.Et inſup certitudinē eter
ne glorie quod totū confirmans Auguſti. in
ſermone de dedicatiōe eccleſie ait.Sicut eni
malis operibus:quaſi quibuſdā ſeris τ vecti
bus.vite ianua nobis claudit: ita bonis ope-
ribus aperitur.Ex quibus rōnibus patet.q̄-
liter verus habitus fidei prebet anime argu
mentū de nō apparentibꝰ.i. de diuina gra-
tia τ futura gloria.¶ Tertio hoc idem probo
vnica diſtinctiōe. B.Tho.ſcđa ſcđe. q.19.ar.
4.dicentis.Cum querit an ſpes viatoris pre
cedens a fide informata habeat certitudine3
diuine gratie τ future glorie. Reſpondeo ꝙ
certitudo inuenit in aliquo dupliciter.ſ. eſſen
tialiter:τ pticipatiue. Eſſentialiter quidē in-
uenitur in vi cognoſcitiua.pticipatiue autem
in eo qđ ab aliqua vi cognitiua mouetur in-
fallibiliter ad finem ſuū:ſicut alia regūtur ab

intellia non errāre.ꝛ dicūtur in finem ſuum
Et ſm hunc modū dicitur ꝙ natura certitu
dinaliter operatur tanq̄ȝ mota ab intellectu
diuino mouente certitudinaliter vnūquodqȝ
ad finem:ꝛ p hūc etiam modū virtutes mo-
rales dicūtur certius arte operari .inq̄ȝtuȝ p
modū nature mouētur a ratiōe ad ſuos act⁹
hoc igitur ſcd̄o modo ſpes etiā informata fi
de ꝛ charitate certitudinaliter tendit in ſuū fi
nem.vȝ in futuraȝ gloriā reſpectu ipſius dei
participans certitudinē a fide que eſt in vi co
gnoſcitiua et que habet deū pro obiecto. qui
ſpopondit ſe daturū in pſenti gratia ꝛ in fu-
turo eternā gloriā. Et propterea magiſter in
3.ſen.di.26.ſpem diffiniens dicit. Spes ē cer
ta expectatio future beatitudis ex gratia dei
ꝛ meritis proueniens.hec Tho.ſententialiter
Si autē quis cōtra hanc diſtinctionē oppo-
neret.ꝙ vȝ quidā habent fidem ꝛ ſpem.q ta-
men poſtea non conſequūtur certitudinē fu-
ture beatitudinis.Ad hoc reſpōdet Thomas
vbi ſupra in Solutione vlti. arti.dicē. ꝙ hoc
contingit ſimpliciter ex defectu libe.ar.ponē-
tis ſponte obſtaculū peccati.nō autē ex defe-
ctu diuine potentie vel miſericordie: cui ſpes
informata charitate ꝛ fide innitit̄. Unde hoc
non preiudicat certitudini ſpei. Ex qua diſti
ctione etiam patet qualiter fides animā cer-
tificat de bonis non apparentib⁹ que ſunt di
uina gratia ꝛ futura gloria. ¶ Quarto hoc
idem probo ſimilitudine. Regula eſt phi. 3.
de anima . ꝙ ſicut ſe habet ſenſus ad ſenſi-
bile . ſic ſe habet intellectus ad intelligibile .
Sed certum eſt:ꝙ potentia guſtus bene di-
ſpoſita.habet certitudinem de dulcedine vel
amaritudine cibi ſibi cōiuncta. ergo a ſimili
immo a fortiori anima bene diſpoſita. per fi
dem:ſpem:ꝛ charitatē: debet habere certitu-
dinem de diuina gratia in pn̄ti: ꝛ per conſe-
quens de eterna gloria in futuro.¶ Quinto
deniqȝ probo vnico exemplo Pauli.2. Thi.
hoc ſeipſo dicētis. Scio cui credidi:ꝛ certus
ſum.ſ.de diuina gratia ꝛ futura gloria. qꝛ po
tens eſt depoſitū meū ſeruare vſqȝ in illū di
em.non ſolū autē mihi.ſed ꝛ his omnib⁹ qui
diligunt aduentū eius. ꝙ ſi ut patet paul⁹ ex
merito fidei erat certificat⁹ de gratia ꝛ de fu
tura gloria.ergo a ſimili quiſqȝ verus fidelis
certificari poteſt. ꝛ precipue cuȝ deus in tali
certitudine non habeat cōiter acceptionē per
ſonarum. vnde extra de pben.c. venerabilis
dicitur.Non grauis ſed virtutum nobilitas
morūqȝ honeſtas gratū deo faciūt ꝛ idoneū
ſeruitorē.ad cui⁹ regimē nō multos ſm car-
men.nobiles ꝛ potentes elegit: ſed ignobiles
ac pauperes.eo ꝙ apud eū nulla eſt acceptio
perſonaꝝ.hec ibi. Ex predictis igit̄ omnibus
patet qualiter fides dicit̄ eſſe argumentū nō
apparentū.i.de aīe gratia in preſenti ꝛ gloria
eterna in futuro. Et p conſequens etiā patet
ſcd̄s reſpectus.vȝ gratificationis .

¶ De tertio reſpectu quo fides dicit̄ eſſe ar-
gumentū non apparentū.

Tertius deniqȝ reſpect⁹ quo fides ab
Apoſtolo dicit̄ argumentū nō appa-
rentū: dicit̄ reſpectus glorificationis
ſeu cōp̄henſions : q̄ȝuis eni ut immediate
claruit.fides prebeat certitudinem aīe de gra
tia ꝛ de futura gloria.tamē vltra hoc dicitur
etiā eſſe argumentū non apparentū.i. certitu
do quedam qua certificatur aīa ꝙ et ſi eter-
na gloria per meritum fidei adipiſcat̄.tamen
gloria illa eſt tam eximia ꝛ profunda. qꝛ etiā
ab Apoſtolo dicit̄ eſſe bonū ſeu gloria nō ap
parēs. Et ꝙ futura gloria quā anima ex me
rito fidei eſt habitura ſit tam incōp̄henſibi
lis eximia atqȝ pfunda ꝙ etiam dicat̄ eē bo
nū nō apparens oī intellectui cauſato q̄dru-
pliciter probo. Primo auctoritatib⁹. Se-
cundo rationibus. Tertio diſtinctionibus.
Quarto ſimilitudine.¶ Primo probo au
ctoritatibus. Nā Dioniſius in li.de miſtica
theologia.ait.Deus q eſt oīum futura gloria
eſt inuiſibilis ꝛ inacceſſibilis oēm ſenſum⁹.
oēȝ intellectū.omnēqȝ rationē excedēs. Iteȝ
B.greg. ſup verba Iob.26.c. Cum vix puam
ſtillam ſermonē eius audierimus magnitu-
dinē tonitrui eius qs poterit intueri.ait.To-
tū quicqd de deo pōt human⁹ intellect⁹ intel
ligere. eſt quaſi quedaȝ ſtilla liquoris. Item
Iob.xi.di. Forſitan dei veſtigia cōp̄hēdes
ꝛ vſqȝ ad pfectū oīpotentē repies. Excelſior
celo eſt.Et quid facies? Profundior inferno
ꝛ vn̄ cognoſces. Itē Iob.28.dr̄. Ubi inuenit̄
ſapia.ſ.increata ꝛ qs eſt locus intelligentie.i.
create.ut.ſ.ſapiam increatā intelligat̄. Et ſe-
quit̄. Abſcōdita eſt ab oculis oīum viuentiuȝ
Itē,puer.25. Salomō ait. Perſcrutator ma
ieſtatis opprimet̄ a glia. Itē Plato in Thi-
meo dicit.Deus eſt ſummū bonū ſup omnē
ſubſtantiā omnēqȝ naturā. cui cūcta expedi-
unt cū ſit plene pfectionis. ꝛ nulli⁹ ſocietatis

dign⁹. Et ibidē ait. Genitorē vniuersitatis tam difficile est inuenire: q̃ȝ inuentū impossibile est pfari. Deniqȝ Apo. j. Thi. 6. ait. De⁹ lucē habitat inaccessibilē: quā nullus hoīum vidit: sed nec videre pōt. Ex quib⁹ auctoritatibus pȝ: q̄liter futura gloria est incōprehensibilis cuilibet intellectui creato. ¶ Secūdo hoc idē probo dupliei rōne. Primo rōne essentialitatis. Secundo rōne repugnabilitatis. ¶ Primo pbo rōne essentialitatis. Fundamentū rōnis ponit phs. 3. de aia. di. Sicut se habet res simpliciter ad esse: sic se habet simpliciter ad intelligi. patet hec regula. Nā res que parū habet de eēntia bonitatis. sic comprehēditur ab intellectu put est. Si autē res magis habeat de bonitate reqritur ad eā intelligendā maior intellect⁹. Si autē res habȝ essentiā maxime bonitatis: tā intensiue q̃ȝ extensiue reqritur ad eā intelligēdū maxim⁹ intellectus: quēadmodū etiā ad sustinendū vinū intensiuū optimū ꝛ potētissimū. reqritur etiā necessario optima ꝛ potētissima dispositio i ipo bibēte. ad hoc ut illō possit bibere ꝛ sustinē. Quo p̄supposito certū est. ꝙ deus q ē omniū iustorū futura gloria: habet essentiam suā intēsiue ꝛ extensiue actualiter infinitam: seu infinite bonitatis. ergo est infinite cognoscibilis: sed cū null⁹ intellect⁹ creatus hāc simpliciter tam intēsiue q̃ȝ extēsiue potentiā infinitā ad intelligendū necessario cōcluditur. ꝙ gloria diuine visionis cuilibet intellectui creato incōprehensibilis est. quā rōnem confirmans Tho. j. pte summe. q. 12. ar. j. dicit. Intātū aliquis intellectus pfecte cognoscit. Inq̃ȝtum maiori vel minori luie perfundit. Cum igitur lumen glorie creatū in quocūqȝ intellectu creato receptū non possit esse infinitū. impossibile est ꝙ aliqs intellectus creatus deuȝ infinite cognoscat: ꝙ si sic est. ergo impossibile est: ꝙ deū totaliter comp̄hendat. Qō confirmās phs. j. phi. dic̄. Infinitū ꝛ multitudine ꝛ magnitudine fm ꝙ infinitū ē nobis ignotū. Et. 3. Phisy. ait. ꝙ infinitū est nobis ignotum inq̃ȝtū infinitū. Et p̄mo Posterioꝝ. di. Infinita non cōtingit ptrāsire intelligenteȝ. hec Tho. sentētialiter rōne repugnabilitatis. ¶ Secūdo hoc idē probo rōne repugnabilitatis: seu repugnātie. Fundamētū phs. j. piarmi. ꝛ j. Posterioꝝ. ꝛ 4. Metha. dicit. Affirmatio ꝛ negatio nunq̃ȝ sunt vera de eodem. patet hec regula. Nā impossibile est ꝙ lapis sit lapis simul ꝛ nō lapis. seu impossibile est, ꝙ aliquid sit homo ꝛ nō homo: seu aliqd sit homo simul ꝛ petra: qꝛ hec sibiīuicē repugnant. Quo p̄supposito certū est. ꝙ si aliqua creatura deū perfecte cōprehēderet ꝛ cognosceret. claꝝ est ꝙ esset tante sapiētie ꝛ charitatis. q̄te est deus ipse: vel creator: ꝙ si sic eēt. ergo homo ꝛ creatura eēt sicut deus ꝛ creator. Sed cū sit impossibile ꝙ simul aliqd sit homo ꝛ de⁹. creatura ꝛ creator. cū hec sibiinuicē differant in infinitū. cōcluditur etiā per consequēs. ꝙ oino impossibile est totā diuinā essentiā: seu futuraȝ gloriā comprehēdere Quā rationē cōfirmās dn̄s Bonauētura in 3. di. 14. ar. j. q. 2. in rōnibus affirmatiuis. dic̄. Omne qō comp̄hendit alteꝝ est maius illo vel saltē ei equaľ. aliogn ipm claudere intra se nō posset. Sed impossibile est creaturā aliquā: nec p vnionē: nec per aliū modū equari creatori. ergo impossibile est. ꝙ comp̄hendat creatorem. ergo anima xpi non comp̄hendit verbū sibi vnitum. ergo a fortiori nulla alia anima. Et ideo Damasc. dicit. Hoc solū intelligiľ de deo: ꝙ incōprehensibilis est ab oī creatura. hec ille ad litterā. et ita ex rōnib⁹ p̄dictis patet cōclusio. ¶ Tertio hoc pbo distinctionib⁹. Et p̄mo distinctiōe Ric. in suo qōlibeto dicētis. Cum q̄ritur an de⁹ sit cognoscibilis a rōnali creatura. Respondeo ꝙ creatura rationaľ potest habere cognitionē de deo fm oēm statū tam vie q̃ȝ patrie: qō ostendit p̄maria eius cōditio. Cū eniȝ rōnalis creatura ad imaginē dei sit facta. Et fm Aug. 14. de tri. ca. 18. eoipso imago dei est: quo capax eius p cognitionē esse potest. qꝛ imago consistit in potētijs cognitiuis. fm qō pōt deum cognoscere ꝛ amari: nisi fm ꝙ pōt deū diligere. seqtur pter hoc ꝙ pōt deū cognoscere: tam in vita q̃ȝ in patria. Hoc idē ondit naturalis ad deū diligēdū obligatio. certū est eni ꝙ rōnalis creatura naturaliť est obligata ad deū diligendū: ita ꝙ hoc solū reqrit de⁹ ab ipsa. tanq̃ȝ pfectiuū ꝛ cōplectiuū oīs obligationis. Sed cū impossibile sit ꝙ deū diligat taȝ in via: q̃ȝ in patria: nisi cū p̄cognoscat. ergo fȝ statū vie ꝛ patrie deū cognoscere pōt. hoc idē ostendit finalis ei⁹ terminatio. certū est enim ꝙ rationalis natura ad finē beatitudinis est creata. qō ondit naturale ei⁹ desideriū qō nō pōt esse ociosum. fm Cōmenta. 2. Meth. Si beatitudo haberi nō pōt sine cognitione dei

vel viſione dicente Sal. Jo.17. Hec eſt vita eterna: ut cognoſcāt te patrē: ⁊ quē miſiſti Jeſum xp̄z. vbi et̄ Aug. dicit. ꝙ viſio dei eſt tota merces. ꝙ ſi ſic eſt. ergo neceſſario ꝯcludit ꝙ deus cognoſcit tā in via: ꝗꝫ in patria. Notādū tamen eſt ꝙ quadrupliciter cōtigit aliquid cognoſci. Primo ꝑ immediatā dei apprehenſionē. ſicut qn̄ res aliq̄ potētie appſſiue ſe offert imediate ⁊ obiectiue. ⁊ hoc modo ſimpliciter habet cognitio de deo in patria. eo ꝙ ibi immediate ⁊ obiectiue in ſua eēntia ſe intellectui repn̄tat: ⁊ ab eo apprehenditur.

¶ Scd̄o contingit etiā aliqd cognoſci ꝑ ſpēi cōtemplationē. ſicut qn̄ res pn̄tat ſenſui non autē intellectui ꝑ ſe imediate: ſicut audiendo deſcriptionē alicuiꝰ qd̄ nō vidi cōcipio in mēte eiꝰ ſpēz aliq̄lem. Et hoc modo habetur cognitio de deo in ſtatu vie. vbi nō repn̄tatur aie deus obiectiue in eēntia ſua. ideo neceſſe habet aliquā ſpēm eiꝰ concipe aliquo mō. qd̄ qdem facere pōt aia triplici gradu ⁊ ordine. differenter tn̄ ſm magis ⁊ minꝰ pfectū. vꝫ ꝑ naturalē ratiocinationē. Rōcinando eni poteſt aia multipliciter ſpēm de deo cōcipe. ſ. ex rex plitate. et ex hoc pōt concipi ſpēm vnius entis primi. cū ois plitas ad vnitatē reducat ⁊ ab ea deſcēdat. put dicit Auctor in libro.6 ꝑnci. ex rex cauſalitate. Et ex hoc pōt cōcipe ſpēm prime cauſe. qn̄ cum videamꝰ vnū eſſe ab alio ⁊ nō ſit ꝓceſſus in infinitū. neceſſe eſt primā cām eē. Ex rerū gradatione ⁊ varietate. Et ex hoc poteſt cōcipe ſpēm vniꝰ nature vel ſumme. Nā cū videamꝰ q̄dā naturali gradu dignitatis ⁊ valoris pferri qbuſdaz. et non poteſt eſſe ꝓceſſus in infinitū. ergo ē deuenire ad ſummū aliqd̄ ex rex mutabilitate ⁊ ſic poteſt concipere ſpēm vniꝰ imutabilis ⁊ eterni. Jtē ſcd̄o cōtingit aliqd cognoſci ꝑ doctrine ⁊ fidei informationē. Et ſic audiēdo et legendo pōt concipe ſpēm dei expreſſiꝰ ⁊ certius. ꝗꝫ modo ꝓdicto iuxta conditiones ⁊ ꝓprietates. ſm q̄s deſcribit tn̄ fides. Jtem per contēplationē ⁊ affectualē deguſtationē. Et ſic adhuc expreſſiori ⁊ certiori modo pōt homo cōcipe ſpēm aliquā de deo ⁊ diuinis.

¶ Tertio etiā contingit aliqd cognoſci ꝑ ſpeciex apprehenſe retentionē ⁊ cogitationem. ſicut cognoſcimus rem que aliquando per ſe fuit preſens poſſibile apprehenſiue poſtea tamen eſt abſens. Et hoc modo non cognoſcitur deus in via. niſi forte aliquis vſqꝫ ad viſionem eſſentie eius rapetur. ſicut vult Aug. de Aplo libro de videndo deo. ¶ Quarto deniqꝫ cōtingit aliquid cognoſci per immediatam rei apprehenſionē ⁊ comprehenſionē. ſicut quando res aliqua prout eſt ſcientia alicuius potentie intellectui ſe offert immediate ⁊ obiectiue: que ſimul ⁊ ſemel apphendit ⁊ cōprehendit. hoc modo impoſſibile eſt deum pfecte cognoſci ab aliquo itellectu creato. ſm Auicēnam.8. Metha. ſue. c.37. qꝛ cā ſpecialis quare res aliqua nō intelligit eſt materia eſſe eni formale eſt eſſe intelligibile. ꝗꝫto ergo aliqd eſt magis materiale: tanto eſt minꝰ intelligibile. et ꝗꝫto magis eſt formale tāto magis eſt cognoſcibile. vnde phs.2. Metha. vult ꝙ materia non ſit intelligibilis niſi per analogiam ad formam: et ꝙ illa que ſunt ſeparata a materia: ⁊ ſi a nobis difficile intelliguntur: hoc non eſt propter ipſas res: ſed propter nos. ut dicit Cōmentator ſup.2. Metha. Cū ergo deus ſit ſumme imaterialis: ⁊ ſumme in actu habet eſſe. Et ideo ſumme eſt intelligibilis ꝗꝫtuꝫ eſt de ſe. propter quod dicit qd̄ deus lux eſt. qꝛ ſicut lux inter corpalia ē ſumme viſibilis ⁊ māifeſtatiua. ⁊ declaratiua ſui apud viſum corpalem. licet oculus debilis ut veſptilionis melius poſſit videre lucē obſcuratam ꝗꝫ claram. Sic deus eſt ſumme intelligibilis ⁊ manifeſtatiuus ſui apud quecūqꝫ intellectū ꝗꝫtum eſt de ſe. licet omnis intellectus creatus deficiat. ne poſſit infinitū ſplendorē eius intellectu ſuo ſuſtinere: non tātū in via ſed etiā in patria. hec Ric. ad litteraz. Ex qua diſtinctione. pꝫ qualiter glia futura diuine viſionis eſt incōprehenſibilis apud quemcūqꝫ intellectū creatum. Aliam diſtinctioneꝫ ponit ſeraphicus dn̄s Bonauētura in.3. di. 14. ar.4. q. xi. in corpore. q. di. Cum q̄rit an aia xpi totū verbū comphendat. Reſpondeo ꝙ cere. ꝙ verbū increatū: ⁊ ipſe deꝰ non ſolum ab aia xpi. ſed etiā ab alijs animabꝰ beatis. poteſt comphendi: ⁊ aliquo mō eſt incōprehenſibilis. Cōprehenditur inq̄ꝫtum ad eēntiam: ut dixerūt q̄ eſt finita. Et ideo finita: qꝛ in ſeipſa ſimplr ē pfecta. Dicit aūt ⁊ ē incōphēſibile ꝗꝫtū ad potētiā q̄ reſpicit infinita. nū ꝗꝫ ei pōt in tot qn̄ in pl'a. Et ꝑ h̄ diſſoluē noluert auctes ſcōx ⁊ ſcripture q̄videt inuicē repugre: qꝛ aliqn̄ dr̄ ꝙ deꝰ ē icōprehēſibil. aliqn̄ vero dr̄ ꝙ bti hn̄t cognitōz ꝯphēſiōis. ſꝫ iſte

modus in pmo lib. improbatus fuit: quia im
poſſibile eſt q potētia excedat eſſentiā. vnde
impoſſibile eſt potentiam eſſe ſimpliciter in-
finitam: ſubſtantia exiſtente finita: et ibidem
oſtenditur multipliciter deum eſſe imenſum
non ſolum in relatione ad res: ſed etiam in
ſeipſo habere imenſitatem. Et ideo iſte mo-
dus dicendi ſtare non poteſt. Ideo qui hoc
prius dixit poſtmoduz retractauit. Alij vero
dicere voluerunt q anima xpi: et ſi ſit finita:
tn̄ ob grām vnionis ſublimat̄ ad aliqđ infi-
nitum: habet enim aliquid qđ eſt ſupra oēm
creature gradum: et quo nihil poteſt cogitari
excellentius: et ex ipſa parte poteſt comprehē
dere perfecte verbum ſibi vnitum: et hoc eſt
etiam ipſius ſolius proprium: et pro tanto al
legant ad ſuum ppoſituz Hillarium lib. de
tri. dicentē. Trinitas ſibi ſoli nota eſt: et hōi
aſſumpto. Sed hoc etiam nullo modo ſtare
poteſt: quia q̄uis gratia vnionis dicat aliqd
infinitum rōne alterius extremi: tamen rōne
anime vnite ſemper dicit quid finitum: et rē
virtutis finite: qm̄ anima xpi manet itra ter-
minos creature: quēadmodū alie anime: alr
non fuiſſet vera anima rōnalis: et ſi eſt virtu
tis finite: q̄uo poteſt vnq̄z comprehēdere im-
menſitatem rei omnino infinite et excedētis
eam in infinitum: propterea eſt tertius mod⁹
dicendi cōmunior et verior eſt q nec aīa xpi:
nec alia creatura comprehendere pōt imen-
ſitatem verbi increati: ſiue ipſius dei: et tamē
ipſuz totum cognoſcit: et poſſunt iſta duo ſil'
ſtare: imo neceſſe eſt ponere: q̄uis difficile ſit
intellectui noſtro capere. Si enim vere poni
mus deum ſimplicem: imo quia neceſſe ē ſic
ponere et credere ſi cognoſcatur: iam non ſm
partem et partem: ſed totus cognoſcit̄. Rur-
ſus ſi deum ponimus imenſuz: quia hoc cre
dimus et fatemur: neceſſe eſt ponere q nūq̄z
ab intellectu finito comprehēdatur: et ſic de⁹
a quacūq̄z creatura ipſum cognoſcente tot⁹
cognoſcitur: ſed tamen non totalr. Si autem
queratur q̄uo hoc poteſt itelligi. Dico q dif-
ficilimū eſt: eo q plus reperitur in creaturis
de diſſimilitudine: q̄z de diſſimilitudine. In-
telligamus tamē gratia exempli aliquē ocu-
lum: cuius aſpectus nō ſit omnino clarus: et
intelligamus aliqđ paruum album: tn̄ inten
ſum in luminoſitate et claritate coloris: ocu-
lus ille videbit illud album totū: tn̄ intenſio-
nem illius albedinis nō comprehendet. Sic
ſuo modo in propoſito intellectuz eſt. Sz nō
modica eſt diſſimilitudo: quia in illo albo cla
ritas differt a claritate: in deo aūt omnino ē
idem. Et ideo aliud exemplum conſueuit po
ni in puncto: qđ ratione ſue ſimplicitatis to-
tus attingitur ab vna linea: non tn̄ compre-
henditur: quia punctū poteſt infinitas lineas
terminare. Sed nec adhuc eſt ſimile: quia in
puncto aliud eſt virtus: aliud eſt eſſentia: non
ſic eſt in deo: in quo eſt omnino idem. Et iđ
tertium exemplum ponendū eſt in ſubſtātia
ſpirituali que eſt imago dei: quia ipſa tota ē
in vna parte corporis: et tamen in illa nō dif
finitur: quia ratione ſue ſimplicitatis: ſic tota
eſt in illa parte: q tota eſt extra illam in pte
altera: ſic et deus in vna creatura eſt totus: et
totus extra: per hunc etiaz modum oportet
intelligere circa potentiam intellectiuam: ſed
hoc melius intelligitur ratiocinatione q̄z exē
plorum ſuppoſitione. Si qs enim videt q in
deo ſimplicitas non opponit̄ infinitati vidē
poteſt: q̄uo deus pōt cognoſci totus: et tamē
non comprehendit̄: ppter qđ nomen q infi-
nitum accipit̄ ſm quātitatē ſm phm. Augu.
tn̄ dicit qđ eſt quātitas mollis: et quantitas
virtutis. Et ita ſm vtrūq̄z pōt accipi infini-
tum: ſed differenter: qm̄ enim quātitas mol
eſt partibilis et ſuper partibile fundata: ideo
infinitum ſm hanc quātitatem oppoſitionē
habet ad ſimplex et impoſſibile eſt q aliquid
idem: et ſm idem ſit ſimplex et infinitum: qm̄
vero quātitas virtutis reperit̄ in ſimplicibus
imo quāto aliqđ ſimplicius: tanto potentius
hinc eſt q infinitū ſm hāc nō repugnat ſim
plici: imo neceſſario ſequit̄: q ſi aliquid ē ſim
pliciſſimū: q aliqđ etiā ſit īfinitiſſimū. Clare
igitur pōt videri q i deo ſz ideꝫ pōt eē ſūma
ſimplicitas et ſumma infinitas: et ideo vera ē
poſitio predicta: q deus totus videt̄: ſz tn̄ nō
comprehendit̄ ab aliqua creatura: nec vnita
nec ſeparata. Et ideo cōcedende ſunt aucto-
ritates et rōes que ſunt ad ptem iſtam. h oia
Bona. ad lram. Ex pdictis igit̄ diſtinctiōib⁹
pz qualiter futura glīa eſt incōprehenſibilis
itenſiue cuilibet intellectui creato. ¶ Quarto
deniq̄z h idem pbo vnica ſilitudine. Nam le
gitur in legenda ſcī Dyoniſij arropagite: qui
fuit diſcipulus aplī Pauli: q dū ipſe Dyo⁹
poſt xpi aſcentionē poſtulaſſet hāc grāz a ſcō
Jo. euāgeliſta vt dimittēt q ſel' ſaltē videt xpi
genitricē. i. glīaſā virginē mariā: q eidē ꝯceſſit

quod voluit.cum autē ipſe Dyoniſius thala mū ipſius virginis ingreſſus fuiſſet:vidit infinitos radios de ſingulis membris ipſi⁹ virginis exeuntes: eam ſupnaturaliter decorantes:quam claritatem erimiam ſuſtinere non valēs:nec comprehendere potens.cōruit in terram:⁊ reuerſus in ſe dixit Joanni.O Joānes apoſtole vide de cetero ne permittas aliquem videre precipue dum radio contēplationis illuſtratur hanc dei genitricem.quoniam idolatrare facies.Niſi eniꝫ magiſter meus paulus declaraſſet mihi differentiaꝫ que eſt inter creaturam ⁊ creatricem eſſentiam hāc creaturaꝫ pro creatore adoraſſeꝫ.ꝙ ſi ſenſibiliter oculis corporis potuit videre corpus virginis ſenſibile:ſed non eius lucem comphendere.ergo a ſimili immo a fortiori impoſſibile eſt ꝙ aliquis intellectus creatus eſſentiam dei comphendat.Quis eam videat.intelligat.⁊ contemplatur. Quod egregie confirmans Jo.Criſo.in li.de repatione lapſi.dicit.Intuere anima in celeſti patria cetū pulcherrimū:non ſolum ex hominibus:ſed etiaꝫ ex angelis.archangelis.poteſtatibus.cherubin atqꝫ ſeraphin congregatuꝫ. Refugit eni omnē ſenſum atqꝫ omnē intellectum humane mentis.excedit decus illud:illa pulchritudo:⁊ illa virtus:illa magnificentia illa gloria illa maieſtas.hec ille. Ex ſupradictis igiꝉ omnibus patet ſecunda diffinitio ſubſtātialiter data de ipſa ſacratiſſima fide. ⁊ per cōſeqͣns patet prima excellentia quidditatis.Et inſuper patet declaratio qrti articuli de ipſa diffinitione declarandi. vbi et declaratum eſt ꝙ Aplus dixit ⁊ diffinit fidem eſſe argumentū id eſt certitudinē non apparentum triplici reſpectu. vꝫ diſtinctionis: gratificationis: atqꝫ glorificationis:ſeu cōprehenſionis.quā comprehenſionem in futuro:et nunc apprehenſionem nobis largiri dignetur ipſa ſanctiſſima trinitas: que eſt deus vnus et incomprehenſibile bonuꝫ.cui ſemper ſit omnis laus ⁊ gloria:in ſecula ſeculorum.Amen.

¶ Feria quinta poſt dominicam ſexageſime.de ſecunda excellētia ipſius ſacratiſſime fidei.

ſEmen cecidit

in terram bonā ⁊ ortum fecit fructuꝫ centuplū. Luce.8.et in euangelio preterite dominice.

Poſtqꝫ ſufficienter declaraui primā ipſius fidei ſacratiſſime excellentiā. vꝫ quidditatem ⁊ diffinitionem.in qua monſtratum fuit:qd ſit eſſentialiter fides ipſa:nunc ſm ordineꝫ in principio poſitum:declarare habeo in preſenti ſecundā ipſius fidei excellentiam:que dicitur excellentia neceſſitatis. cuius ſecūde excellentie declaratio talis eſt.

¶ De neceſſitate ſanctiſſime fidei.

ſEcunda igitur excellētia ſanctiſſime fidei in ordine declaranda dicitur excellentia neceſſitatis. In hac igiꝉ excellentia habemus videre. qualiter fides de qua loquimur eſt omnibus rationalib⁹ creaturis ſiue in habitu ſiue in actu neceſſaria ad ſalutem.⁊ quomodo impoſſibile eſt aliquem ſaluari vnqꝫ ſine ipſa.quia ut dicit Criſoſto. ſuper Matth.Non ſufficit ad perfectionem alicuius cognitio virtutis: niſi habeaꝉ ipſius virtutis poſſeſſio:ꝑpter quod dico:ꝙ nō ſufficit declaraſſe ſeu itelleriſſe ipſius fidei eēntiam:niſi etiam actualiter habeamus in nobis verum habitum ipſius ſacratiſſime fidei Demonſtrabo igitur in hac fidei excellentia ꝙ fides vel habitu ſimpliciter: ut in pueris libero arbitrio nō vtentibus.vel habitu ⁊ actu cum adeſt oportunitas.ut in adultis omnibus eſt neceſſaria ad ſalutem:quā fidei neceſſitatem quadrupliciter probo. Primo auctoritatibus. Secundo ratione. Tertio ſimilitudine. Quarto exemplo.¶ Primo ꝓbo auctoritatibus.Nam Auguſt.in libro de fide.ad Petrum ait. Fides eſt omniū bonorum fundamentū:humane ſalutis initium:ſine qua nemo poteſt vnqꝫ ad filiorꝫ dei numerū peruenire.hec ille.Item Apoſt.ad hebreos.xi.c.dicit.Sine fide impoſſibile eſt placere deo. credere enim oportet accedenteꝫ ad deum:quia eſt deus. et inquirentibus ſe remunerator fit.Item etiā Apoſto. ꝑme. Thi. 6.ait. Tu ergo o homo dei hec fuge:ſectare vero iuſticiam: pietatem: fidem: charitatem: pacientiam:manſuetudinem:certa bonū certamen.apprehende vitaꝫ eternam:in qua vocatus es ꝑ fidem.hec ibi. Item Auguſ.24.q. ꝑma.c.vbi ſana.ait. Vbi ſana fides non eſt non poteſt eſſe iuſticia.quia iuſtus ex fide viuit.hec ille. Idem Auguſt. ſuper epiſtolaꝫ ad Gala.ait. Nullū implet mandatū: nulluſqꝫ

opus bonum facit: qui fidem nō habet. quia
iuxta Apoſtolū. Impoſſibile eſt ſine fide pla
cere deo. hec ille. Item Greg. in moral. ⁊ po
nitur. 24. q. 1. c. quia ex ſola ait. Niſi quis fi
dei ſoliditatē tenuerit diuinā preſentiā nun
q̄ꝫ agnoſcet. De qua ſoliditate. dn̄s dicit. Su
per hanc petram edificabo eccleſiā meā. So
la quippe eſt de quā ſacrificiū dominꝰ liben
ter accipit: ſola que pro errantibus fiduciali
ter intercedit. hec ibi. Idem quoqꝫ Greg. in
moral. dicit. Sicut rami ſine virtute radicis
omnes areſcunt. Ita quelibet opera licet bo
na videant̄ nulla ſunt ſi a fidei ſoliditate diſ
iungantur. Item Matth. vlti. Saluator ait.
Qui crediderit ⁊ baptizatus fuerit ſaluabi
tur. Qui vero non crediderit condemnabit̄.
Deniqꝫ Athanaſiꝰ in ſimbolo ait. Quicūqꝫ
vult ſaluus eſſe ante omnia opus eſt ut tene
at catholicam fidem: quā niſi quiſqꝫ integ. in
uio. qꝫ. ſerua. abſqꝫ dubio in eternuꝫ peribit.
hec ibi. Ex predictis auctoritatibus patꝫ. qua
liter neceſſe eſt ut quiſqꝫ per fidem credat ip
ſi deo: ſeu xp̄o filio ſuo: necnon et verbis ſu
is: ſine qua credulitate et fide impoſſibile eſt
vnq̄ꝫ ſaluari. ¶ Secundo hoc idē probo qua
druplici ratione. Primo ratione apprehen
ſionis. Secundo ratione dilectionis. Ter
tio ratione venerationis. Quarto ratōe cui
tationis. ¶ Primo probo ratione apprehē
ſionis. vꝫ obiecti. Fundamentū rationis po
nit Tho. ſcd̄a ſcd̄e. q. 1. Et etiaꝫ phs. 2. de ani
ma. dicentes. Cuiuſlibet cognoſcitiui habitꝰ
obiectuꝫ duo habet ſeu requirit ad hoc ut ap
prehendat̄. vꝫ obiectum materiale apprehen
dendū: et id quod eſt formalis ratio obiecti.
hec ibi. Patet hec regula per exemplū. Naꝫ
ad hoc ꝙ oculus ſeu potentia viſiua aliq̄d vi
deat duo p̄ſupponit. vꝫ obiectū materiale vi
ſum vel vidēdū ⁊ ipſa formalis ratio que ta
leꝰ obiectū videat̄ que formalis ratio ſm̄ phi
loſophū. 2. de anima. Eſt lux qua mediāte vi
detur color: vel corpus coloratum. Quo p̄ſup
poſito certum eſt ꝙ ad hoc ꝙ intellectus hu
manus videat ⁊ intelligat obiectū ſuum. qd̄
eſt veritas increata. prout tradūt theologi in
4. diſt. 49. q̄ veritas nihil aliud ē niſi deꝰ ipſe
eo ꝙ in tali viſione ⁊ cognitione cōſiſtit beati
tudo intellectus. dicēte. Ioanni. 17. Hec eſt
vita eterna: ut cognoſcāt te deū veruꝫ ⁊ quē
miſiſti Ieſum xp̄m vcꝫ requirit̄ oio ꝙ talis
intellectus in ſe habeat formalē rationē: qua
mediante ipſe intellectus videat ⁊ intelligat
obiectū ſuuꝫ quod eſt deus: que formalis ra
tio cum non poſſit eſſe aliquis habitus acq̄ſi
tus ut imediate declarabit̄. reſtat ꝙ nihil eſſe
poteſt q̄ꝫ ipſa fides: que eſt quedā lux ſpūalis
ipſius intellectus: qui ⁊ ſi nō ꝑ ſpeciē: tamē ꝑ
certam adheſionē etiam in p̄ſenti vita deuꝫ
ipſum intuet̄. Si tamen vltra predicta veli
mus conſiderare materialiter ea quibꝰ fides
aſſentit. non ſolū ipſe deus eſt obiectū intel
lectus: ſed etiam multa alia. ſicut creatio reꝝ
Incarnatio xp̄i. Sacrā eccleſie: ⁊ huiuſmodi
que tamen oia ſub aſſenſu fidei non cadunt:
niſi ſm̄ ꝙ habent aliquē ordinē ad ipſuꝫ de
um. prout. ſ. per aliquos diuinitatis effectꝰ ho
mo adiuuatur ad tendendū in diuinā boni
tatem vel fruitionē. et ideo etiā ex hac parte
obiectū fidei eſt quodāmodo veritas prima
inq̄ꝫtum nihil cadit ſub fide niſi in ordine ad
deū. ſicut obiectū medicine p̄ncipale eſt ipſa
ſanitas: quia medicina nihil cōſiderat niſi in
ordine ad ipſam ſanitatē. Ex qua rōne con
cludit̄. ꝙ ad vidēdū deū: ſeu itelligēdū: reqrit̄
ꝙ oino ipſe intellectus ſit informatus ipſa fi
de: tanq̄ꝫ medio ⁊ rōne formali: qua median
te obiectū ſuū quod eſt deꝰ intelligat. Et con
firmo iſtam rationē ſic. Claꝝ eſt eni ſm̄ phs.
2. de anima. ꝙ quilibet habitus debet eē ade
quatus ſuo obiecto: ad hoc ut apprehendat il
lud. ſicut ꝑ ſimilitudinē patet. quia ſi vas ali
quod debeat accipe ſimul totā aquā maris:
neceſſe eſt ꝙ habeat capacitatem adequataꝫ
quātitati aque ipſius maris. Qd̄ ſi vas mi
noris eſſet capacitatis: impoſſibile eēt ꝙ quā
titatē aque maris apprehēderet. Quo etiam
cōceſſo. cū deus ſit obiectum immediatū aie
rationalis: ⁊ ſit quoddā bonum ſupnaturale
⁊ infinitū: certum eſt: ꝙ requirit̄ ꝙ anima ha
beat in ſe aliquē habitū infuſuꝫ fidei: qui ha
beat poteſtatē et virtutē ſupnatural quo me
diante ſupnaturale obiectū ⁊ infinitū appre
hendere ⁊ intelligere poſſit: qm̄ ꝑ nullū habi
tum acquiſitū: ſeu ꝑ nālem potentiā ſublimi
tas diuina: ⁊ ſupnaturalis ab anima rōnali
vnq̄ꝫ apprehendi poſſet. Et rō eſt ſm̄ Hugo
nem in ſuis ſentētijs ꝓut recitat Alexan. de
hales in. 3. pte ſumme. in tractatu de fide. qꝫ
illa q̄ a nobis cōprehēdūtur tripl̄r diſtinguū
tur Quedā eni cōphēdimꝰ ſenſu: ut corpa
lia. Quedā intellectu ꝑ rerū ſimilitudinem
Quedā vero expientiā: ut gaudiū: triſticia:

timor:⁊ amor. Sed manifeſtuꝫ eſt ꝙ diuina
maieſtas nõ compꝫhendiť a nobis: ꝑmo mõ
ſcꝫ ꝑ ſenſuꝫ corꝑis:quia nõ eſt actu pñs ſen-
ſibus. Nec etiã ſcđo mõ.ſ.ꝑ intellectũ : quia
oẽm ſimilitudinẽ ⁊ excellentiã creaturaꝝ trã
ſcendit. Nec etiã tertio mõ compꝫhendiť : ſi-
cut illa que ſentiũtur eſſe in nobis:qꝛ non eſt
de ſubſtantia aīe:nec de his que in aīa ſubſi
ſtũt. Cuꝫ igitur ꝑdictis tribus modis deꝰ pfe
cte ab anima intelligi nõ poſſit. eo ꝙ natura
les ſunt.concludiť ꝙ ex ſolo habitu fidei ſup-
naturali deus ipſe ab intellectu humano po
teſt intelligi ⁊ apprehendi. Quod bene cõfir-
mat glo.ſuꝑ illa verba ꝓphe.ſ. In habũdãtia
virtutis ſue nõ ſaluabiť.di. Habũdantia vir
tutis aīe que.ſ.cõſiſtit in nũero:põdere: ⁊ mẽ
ſura i qbꝰ ñ ſaluať ipſa aīa ꝑncipalr̃ ſꝫ ſolũ i
habũdãtia virtutis fidei. hec glo. Et Sap.j.
diciť. Apparet aũt deus eis q fidẽ habent in
ipm̃. Et eccl'iaſt.45. In fide ⁊ lenitate ipſius
ſcm̃ fecit illũ.⁊ elegit cũ ex oī carne. Et Jẽm.
5.etiã diciť. Circuite vias hierlm:⁊ aſpicite ⁊
conſiderate ⁊ q̃rite in plateis eius an inueni
atis viꝝ facientẽ iudiciũ ⁊ habentẽ fidẽ:⁊ ero
ꝓpitius ei.ſ.ꝑ ꝑfectam cognitionẽ. Et Augu.
libro ꝑmo de tri.ait. Mentis humane acies
inualida in tam excellenti luce nõ figitur.ni-
ſi per iuſticiã emendeť.hec ille. Et Hilariꝰ in
4.tri.dicit. Nec celeſtiũ per ſe ſciam huma-
na imbecillitas conſeqtur:nec inuiſibiliũ in-
telligẽtiã ipſe ſibi corporaliũ ſenſus aſſumet
vnq̃ꝫ.vñ ipi deo ꝑ fidei lumẽ credẽdũ eſt. Et
ſequendũ. hec ille. Que omnia egregie con-
firmat Lact.in libro de ira dei.c.j.dicit enim
Nec tñ nos arrogantes ſumꝰ ut comprehen
ſam noſtro ingenio veritateꝫ glorienur. ſed
doctrinã dei ſequimur: qui ſcire ſolus poteſt
⁊ reuellare ſecreta. Cuius doctrine phi in ex-
ꝑtes exiſtimauerũt naturam reꝝ coniectura
poſſe deꝑhendi:quod neq̃uaq̃ꝫ fieri poteſt:qꝛ
mẽs hominis tenebroſo corporis domicilio
circũſcepta:longe a veri ꝑſpectione ſubmota
eſt:et in hoc differt ab humanitate diuinitas
ꝙ humanitatis eſt ignoratio diuinitatis eſt
ſcientia. Vñ nobis aliquo lumie infuſo opꝰ
eſt ad depellendas tenebras.quibus obfuſa
eſt hominis cogitatio.quoniã in carne mobi
li agentes:noſtris ſenſibus diuinare nõ poſ-
ſumus. Lumen autẽ mẽtis humane deus ẽ:
quẽ qui agnouerit ⁊ in pectus admiſerit illu
minato corde myſterium veritatis agnoſcet.
Remoto autẽ deo celeſtiq̃ꝫ doctrina omnia
erroribus plena ſunt. Recte Socrates cum
eſſet oium phoꝝ doctiſſimus.tamẽ ut cetero
rũ argueret inſipiẽtiã. qui ſe aliquid de celo
ſcire arbitrabãtur.ait ſe nihil ſcire:niſi vnum
ꝙ nihil ſciret. Intellexit enim doctrinã illaꝫ
nihil habere in ſe certi:nihil veri. hec Lactã.
¶ Secũdo etiam probo fidem de non viſis
cuilibet eſſe neceſſariam ad ſalutẽ rõne dilec-
tionis. Certũ eſt eni ꝙ ſi oẽs ſerui alicuiꝰ do
mini.utputa:ducis:regis:imꝑatoris:ſeu epi-
ſcopi:cardinalis:⁊ pape. q̃ꝫtum poſſunt que-
runt amicitiaꝫ predictoꝝ dominoꝝ. ⁊ ut eos
diligant.a fortiori hanc amicitiã ⁊ dilectionẽ
tenetur habere quelibet rationalis creatura
erga creatorem ſuum : quam dilectionem et
amicitiã erga deum: ſine fide impoſſibile eſt
habere. Et pro fundamẽto nr̃e rationis acci
piaꝫ ſententiã Auguſti.in lib.de verbis dñi.
dicẽtis. Sine amore dei nulla põt eſſe ſpes
ſalutis. Quo ſuppoſito certum eſt ꝙ deꝰ ipſe
amari non poteſt niſi prius cognoſcatur ut
bonum. Et ratio eſt:quia ut dicit philoſophꝰ
3.de anima.et.12. Methaphiſice. Voluntas
non fertur in aliqd per amoreꝫ: niſi prius co
gnoſcatur ut bonum. Sed cum deus non co
gnoſcatur niſi per fidem. ergo fides neceſſa-
ria eſt ad hoc ut deus cognoſcatur: et per cõ
ſequens diligatur. Nõ ſi diceres ꝙ deus co
gnoſcitur per ſuos effectus. ergo poteſt dili-
gi a rationabili creatura ſine habitu fidei: et
ſi ſic eſſet:ergo fides nulli eſſet neceſſaria ad
ſalutem . Reſpondeo quod talis amor non
eſſet perfectus : cum non haberet perfectam
cognitionem de deo: et per conſequens eſſet
contra preceptũ Saluatoris. Matthei quin
to ca.dicentis. Eſtote perfecti.ſcilicet in amo
re et charitate erga deũ. ſicut ⁊ pr̃ veſter ce-
leſtis perfectus eſt.ſcilicet in amore et chari-
tate erga vos. Quo ꝑcepto datur intelligi.ꝙ
deus non tantũ vult quod diligamus eum
amore perfecto. Sed clarum eſt ꝙ tanto per
fectiori amore quis diligit aliquem .quanto
immediatius dirigit in eum cor ſuum. Quo
conceſſo manifeſtũ eſt ꝙ impoſſibile eſt deũ
diligere perfecto amore niſi per fidem : ſeu
mediãte habitu fidei. Et ratio eſt: quia ſi di-
ligitur deus mediantibus creaturis ſine ſu-
is effectibus talis dilectio cum ſequatur co-
gnitionem omnino eſt imꝑfecta. Nõ ſic pꝫ.

Nam licet ex creaturis cognoſcamus deum
ut creatorem:ordinatorē: et gubernatoreꝫ ea
rum.non tamen perfecte cum cognoſcimus
ſcꝫ qualis deus ſit in ſeipſo.quod duplici ex-
emplo patet.¶ Primo exemplo cognitiōis
hominis. Cum eniꝫ videmus hominē loqui
moueri vel aliquid operari.dicimus eum ha
bere animā.que earuꝫ operationū principiū
eſt:⁊ tamen non cognoſcimus perfecte qd ſit
ipſa anima.vel qualis ſit.¶ Secūdo exem-
plo veſtigij.per quod habemus cognitionem
de aliqua re:non tamen expſſam et claram:
ſicut non cognoſcitur perfecte veſtigiū vulpis
vel canis:ſed imperfecte et confuſe. Sic a ſi-
mili dico.ꝙ eſt de cognitione quam habemꝰ
de deo ex creaturis:que cognitio vtiqꝫ eſt cō
fuſa et imperfecta.dicente Dyoni.in.c.de mi
ſtica theologica. Intellectus inquit in hac vi
ta deo coniungit̄ ut ignoto:inqꝫtum ipſuꝫ eſt
ſuper omnē formam: quā intellectus noſter
poteſt concipe.hec ille.Quod bene cōfirmās
Auc.in libro de cāis.dicit.ꝙ effectus ſimpli-
citer non ducit in pfectaꝫ cognitionē ſue cau
ſe.Si igitur ut patet talis cognitio dei ꝑ cre
aturas eſt imperfecta:cum amor ſm phm.12
Methaph.ſequatur cognitionem:ergo dilec-
tio ſequens talem cognitionem eſt imperfe
cta.ſed cum deus ut ſ patet. omnino velit ꝙ
cum diligamus amore perfecto:neceſſe eſt er
go ꝙ ſupra cognitionem dei que habet̄ a no
bis in via mediantibus creaturis.habeamꝰ
aliam cognitionem oīno remotam a creatu-
ris de ipſo deo:que vtiqꝫ cognitio nō poteſt
haberi niſi ſimpliciter per fidem.cuiꝰ fidei co
gnitio cum ſit perfecta:cōcluditur ꝑ cōſeqns
ꝙ perfecta eſt etiam dilectio ad ipſum deum
talem fidem ⁊ cognitionē ſequens.¶ Tertō
etiaꝫ probo ratione venerationis.ꝙ fides de
nō viſis cuilibet eſt neceſſaria ad ſalutē.Fun
damentū rationis ponit phus.5.Ethico.di.
Sacrificare dijs ſimpliciter eſt naturale:ſed
ſacrificare hoc vel hoc eſt ad placitum.hec ibi
Et primo Thopi.dicit. Deum venerari vtꝝ
oporteat:vel parentes honorare.ſi quis dubi
tat:indiget pena.ſicut qui dubitat vtrū nix ſit
alba:indiget ſenſu.hec ibi. Cum quo concor-
dans Lact.libro de ira dei.ait. Primā cau-
ſam venerari oportet:quicūqꝫ ſalutis ſue ex-
pers eſſe non vult. Quo preſuppoſito.vꝫ ꝙ
neceſſe eſt deum venerari.ſiue creatorē. Cer
tum eſt ꝙ tunc vere deum glorificamꝰ:vene
ramur:⁊ honoramus.quādo tria facimꝰ.Et
primo quando credimus ipſum eſſe aliquid
excellentius:quod cogitari poſſit. Et hoc fit
cum diuina ſubſtantia:humanā cognitioneꝫ
excedit.per nihil enim aliud firmatur homo
ſic ad credendum:ꝙ deus excedat in digni-
tate omnē creaturā:⁊ omne quod eſt aut eſſe
poteſt.ſicut cum de deo proponit̄ eſſe creden
dum.ꝙ excedit omnē humanā rationeꝫ.Qđ
vtiqꝫ credere per fidem neceſſe eſt.Et ideo ſi
queritur:quare magis obligatꝰ ſit affectꝰ ho
minis ad deum qꝫ intellectus. certe nullā ra
tionem de hoc poſſumus inuenire.Sꝫ cuꝫ af
fectꝰ teneatur ſubijci deo ꝑ amoreꝫ:ergo pari
ratione ⁊ intellectus per fidem. Sed quē ho
noreꝫ poterit ſibi exhibere intellectus niſi ut
dictis ſuis aſſentiat per fidem:ſine cogēti ra
tione. Ergo fides neceſſaria eſt in omni ſe-
cta. Preterea quis honor eſſet deo ſi ei cre-
dere non velles:niſi vel per rationē cogentē
vel per pignus:vel per ſignum aliqđ mōſtra
tum? Certe ⁊ temꝑales dn̄i plurimuꝫ dedi-
gnantur.ſi ſoli verbo coꝝ a ſubditis ſuis nō
creditur. Dico ergo ꝙ ſubiectio intellectꝰ ad
fidem cōtra omnē rationē naturalē neceſſa-
ria eſt cuilibet ad hoc ut poſſit deum venera
ri. De qua ſubiectione intellectus Apoſto.2.
Corin.10.ait. In carne enim ambulantes:nō
ſm carnē militamus. Naꝫ arma militie no
ſtre non ſunt carnalia. ſed potētia deo ad de
ſtructionem minutionū conſilia deſtruētes:
et omnē altitudinem extollentē ſe aduerſus
ſcientiā dei:⁊ in captiuitatem redigentes om
nem intellectū in obſequiū xp̄i et in prom-
ptu habentes vlciſci omneꝫ inobedientiam.
¶ Secundo veneramur deuꝫ ꝑ obedientiā
⁊ obtemꝑationē quod tunc facimus. cum eū
eſſe noſtrū dn̄m recognoſcimus:et manda-
tis eius ſicut ſerui dn̄is ſuis actualiter obtē-
peramus. Nam ut dicit phus.1.politicorum
Seruus quiſqꝫ nō eſt ſui ſed alterius homo
cui naturaliter obtemperat.et.8.Ethi. dicit.
Seruꝰ eſt organum animatū dn̄i ſui:⁊ ſubie
ctum ſibi.Quo eſt conceſſo.claꝝ eſt ſm Ber.
ꝙ nullum vnqꝫ impendit alicui obediētie ſer
uitiū:niſi ei quē credit ⁊ etiā cognoſcit dn̄m
ſuū eſſe. qđ ſi ſic eſt.ergo neceſſe eſt ad ſalutē
cuilibet per fidē cognoſcere deum tanqꝫ do-
minū ſuū.ne ſit inutilis ſeruus ꝑ ignorantiā
⁊ ꝑ conſequens ira ⁊ pena eiuſdē domini di
gnus. Proinde prouerbio.14.Salomō.ait.

Acceptus eſt regi miniſter intelligens iracū
diam aūt eius inutilis ſuſtinebit. Et Matth.
25. de inutili ſeruo: qui non diſpenſauit talē-
tum ſm voluntatē dñi ſui: dr. Seruū inutilē
proicite in tenebras exteriores. Debet igitur
quiſqȝ qui deum vult venerari deum cogno
ſcere tanq̃ dñm ſuum. qđ ſimpliciter fit ꝑ fi-
dem: vt ſciat que ſit voluntas eius bona: bñ
placēs ⁊ perfecta: vt eiuſdem voluntatis mā
datis obtemperet: ſine quoꝝ mandatorum
dei adimpletionē: nullus ſalutē pōt adipiſci:
dicente ipſo dño Matth. 19. Si vis ad vitā
ingredi. ſerua mandata. Et Hieronym⁹ ad
Euſto. dicit. Eterna vita non niſi per diui-
norum mandatoꝝ obſeruationē acquiritur.
¶ Tertio debemus venerari ⁊ honorare ipȝ
deum. per ſacrificia: vtputa: īpendēdo ei cultū
latrie: ⁊ alias reuerentias: nec nō orationes
⁊ debitas cerimōias. ꝙ ſi vt patet tenet̄ qſqȝ
venerari deum: ⁊ per ſubiectionē intellectus
⁊ per obtemperantiā mandatoꝝ: ⁊ per obla
tionem ſacrificioꝝ: ergo per ꝯñs noticia crea
toris cuilibet eſt neceſſaria ad ſalutē. Nulli
enim dubiū ē: neminē deum colere nec ſacri
ficare: nec eius mandatis obedire: niſi qui ꝑ
fidem credit ipſum eſſe: ⁊ qui credit ea ꝓpter
que debet ei cultum impendere. Cum ergo ꝑ
Lact. ⁊ phm ſit neceſſariū deum naturaliter
colere: ⁊ agens contra nām mortaliter peccet
prout dicit Alex. de ales in tertia parte ſūme
in tractatu de legibus. neceſſe eſt igitur ꝑ ha
bitum fidei infuſe ipſum deū ⁊ creatorē cre
dere. Nam niſi creatura rōnalis cognouerit
deum eſſe per fidem ſuū creatorē ⁊ dominū
nequaq̃ ei impendet cultū latrie: nec alias
reuerentias ⁊ orationes eis debitas ſeu ceri
monias: nec adorabit eum: vt creatorem: re-
demptorem: iuſtificatorem: bonoꝝ malorūqȝ
retributorem: ⁊ per ꝯñs nec eum voluntarie
amabit: nec inſuper beatificabit̄: cum iſti ſint
tres actus beatitudinis eſſentialis. vȝ. cogni
tio: adoratio: ⁊ dilectio dei. Iſta ergo eſt fun-
damentalis rō: qua ratione infideles dānan
tur. Oportet ergo ꝙ quelibet creatura ratio
nalis adulta cognoſcat per fidem deum vt ꝓ̃
mam virtutem: quia ſicut quelibet creatura
rationalis ex debito ⁊ ex ordinato motu tam
nature q̃ȝ gratie diligere debet ſuam bonita
tem: ⁊ ex debito morali tam ſpiritualiter q̃ȝ
temporaliter debet reuereri ſuam maieſtatē
Ita ex debito ⁊ ex ordinato motu tam natu
raliter q̃ȝ ſupernaturaliter eleuata. debet aſ-
ſenſum prebere ad ſummam ⁊ primam veri
tatem que deus eſt. huius aūt ꝓ̃me ⁊ ſuper-
naturalis veritatis cognitionem: non poteſt
intellectus corpori coniunctus acquirere ex
principijs ⁊ cauſis: quibus acquiritur ſciētia
per diſcurſum ſilogiſticum: vel aliam huma-
nam inueſtigationem: ergo oportet ꝙ acqui
rat per habitum fidei: ergo fides per ꝯſequēſ
cuilibet eſt neceſſaria ad ſalutem. ¶ Quarto
probo fidem eſſe cuilibet ad ſalutem neceſſa-
riam ratione euitationis. vȝ. multorum ma-
lorum. Fundamentum rationis ponit phs
j. phyſi. dicens. Dato vno incōuenienti plura
ſequūtur. patet hec regula. Nam per incon-
uenientiā ſuperfluitatis alicuius cibi vel pot⁹
ſtatim generātur mali humores. Deniqȝ ſe-
quitur grauis infirmitas. poſtmodum vero
ſubſequitur crudelis mors: que vt dicitur. 3.
ethico. eſt vltimum oīuȝ terribilium. hāc enīȝ
regulam phi recreationis cauſa exemplifica
de muliere paupere habente vnicum ouum
⁊ cuȝ cogitaret ex illo fieri diues: pro eo ꝙ ex
eo ſperabat naſci gallinam: ex gallina multa
oua: ⁊ ſic ex eis ſperabat naſci multos pullos
⁊ ſic gradatim procedendo ſperabat fieri di-
tiſſima: ⁊ ecce dato ꝓ̃mo incōuenienti. ꝙ. ſ. dū
hec cogitaret cecidit ouum de manibus eius
⁊ totaliter diſperſum. ſtatim alia incōuenien
tia ſecuta eſt: pro eo ꝙ ſe reperit priuatā di-
uitijs quas ſperabat mediante ouo acquirē
⁊ inuenit ſe pauperem vt prius. Quo preſup
poſito certum eſt: ꝙ qui ſupradictam fidē nō
habet: ſtatim incidit in tria maxima incōue-
nientia. vȝ. in incōueniens vite eterne: a qua
excluditur: ⁊ inconueniens oīuȝ opuȝ ſuoꝝ
que ſine fide inualida ſunt ad ſalutem: ⁊ de-
inde in incōueniens multiplicationis mira-
bilium peccatorum: quia vt in ſequentib⁹ di-
cetur. Omnis actus elicitus in ſacrificiuȝ al
terius fidei q̃ȝ chriſtiane ſemper peccatuȝ eſt
que ſimul tria incōueniētia deuitat: quicūqȝ
chriſtianam fidem in ſe poſſidet: ꝙ ſi ſic eſt:
ergo vt etiam ex alijs predictis rationib⁹ pro
batum eſt: fides cuilibet eſt neceſſaria ad ſa-
lutem. ¶ Tertio etiam probo vnica ſimilitu-
dine. ꝙ vȝ neceſſarium eſt cuilibet ad ſalutē
ꝙ fidem habeat de rebus non viſis: ⁊ ꝙ cre
dat articulis fidei: ⁊ dictis chriſti ⁊ ſanctoruȝ
Nam legit̄ i libro de morib⁹ phoꝝ. ꝙ Ipo-
cras ⁊ Socrates legem hanc indixerūt di-

ſcipulis ſuis:vt nunq̄ꝫ eſſent auſi in ſenten-
tijs eorum querere:propter quid ſꝫ ſimplici-
ter crederent:⁊ eſſet eis pro ratione dicentis
auctoritas. Q̄ð ſi ſic eſt. ꝙ fides etiam adhi-
betur naturali ſcientie:quanto magis ⁊ deo
adhibenda eſt fides:⁊ diuina auctoritas ho-
norari debet:cum ſimplici fide ⁊ credulitate
abſqꝫ inquiſitione rationum:quod ſi non fit
ergo apparet ꝙ Ipocras ⁊ Socrates cete-
riqꝫ ph̄i maioris auctoritatis ⁊ virtutis fue-
runt q̄ꝫ ipſe deus. Q̄ð cum ſit falſiſſimum:
ergo dictis ſuis atqꝫ ſanctorum maior debꝫ
fides adhiberi in infinitū:q̄ꝫ omnibus ſimul
phis. Et contra oppoſitum facientes:⁊ ſigna
petentes vel rationes ad hoc vt credāt:dn̄s
terribiliter intonat Matth.12.c.vbi cū q̄dam
de ſcribis ⁊ phariſeis dicerent. Magiſter vo
lumus a te ſignum videre. R̄ndēs ait illis.
Generatio praua ⁊ adultera. ſignuꝫ querit
⁊ ſignum non dabitur ei:niſi ſignum Jone
prophete:quia ſicut Jonas fuit in vētre Ceti
tribus diebus ⁊ tribus noctibus:ſic fili⁹ hoīs
erit tribus diebus ⁊ tribus noctib⁹ in corde
terre. Viri Niniuite ſurgent in iudicio cum
generatione iſta:⁊ ꝯdēnabunt eam:q2 p̄niaꝫ
egerunt in predicatione Jone. Et ecce pluſ q̄ꝫ
Jonas hic. Regina auſter ſurget in iudicio
cum generatione iſta:⁊ condēnabit eam:q̄a
venit a finib⁹ terre audire verba Salomōis
⁊ ecce pluſ q̄ꝫ Salomon hic. Item Matth.
16.cum Saducei non crederent:⁊ ſignuꝫ de
celo peterent. Chriſtus reſpondit eis. Gene
ratio mala ⁊ adultera ſignuꝫ querit:⁊ ſignū
non dabitur ei.⁊ relictis illis abiit.hec ibi.
Et contra tales infideles etiam Matth.17.
clamabat idem Chriſtus dicens. O genera-
tio icredula ⁊ peruerſa:vſqꝫquo ero vobiſcū
vſqꝫquo patiar vos.hec ibi. Ex qua ſimilitu
dine etiam patet qualiter chriſti fides neceſ-
ſaria eſt cuilibet ad ſalutem. ¶ Quarto de-
niqꝫ hoc probo ſimilitudine: quia Moyſes
⁊ Aaron ex incredulitate puniti ſunt a deo
nec voluit ꝙ intrarent ⁊ ducerent populum
ex incredulitate in terra promiſſionis:vnde
ad litteraꝫ dicitur Numeri.20. Dixitqꝫ dn̄s
ad Moyſen ⁊ Aaron. Quia non credidiſtis
mihi:vt ſanctificaretis me coram populo:nō
introducentis hos populos in terraꝫ:quam
daturus ſum eis. ꝙ ſi ex incrudelitate deus
excluſit Moyſen ⁊ Aaron a terra promiſſio
nis:ergo a ſimili:quicūqꝫ verum habitum fi

dei chriſtiane non habebit:ſeu dictis chriſti fi
dem non exhibebit:a celeſti patria excludet᷑.
Et ideo Joan.8.dicitur. Qui non credit ver
bo dei:ira dei manet ſuper eum. Et Eccle.
etiam.16.dicit᷑. In gente incredula exardeſcit
ira mea:quā iram propter incredulitatem p̄
cipue in preſenti vita. Zacharias pr̄ Joānis
bapt.expertus eſt.de quo Luc̄.j.dicitur. Ecce
inquit Angelus: eris tacēs:⁊ nō poteris loq
vſqꝫ in diem quo hec fient.pro eo ꝙ non cre
didiſti verbis meis.hec ibi. Et de ira dei cō
tra tales incredulos. Apoc̄.21.dicitur. Timi-
dis ⁊ icredulis:pars illorū eſt in ſtagno:igne
ardenti ⁊ ſulphure:que eſt ſcd̄a mors.hec ibi
O igitur chriſtiane infidelis. O chriſtiane he
retice. O chriſtiane incredule ⁊ peruerſe:qui
nec credis:nec fidem habes. Ecce ꝙ ira dei
iugiter eſt ſuper te. Ecce ꝙ flagellum dei p̄o
pinquū eſt tibi. Ecce do certitudinem dāna-
tionis tue. O quot ſunt qui chriſtiani nomen
habent:⁊ ſub fide chriſti ſtare videntur.qui tn̄
fidem ipſam non tenent:nec etiam per fideꝫ
ſicut tenentur credunt euangelio: ſeu dictis
Chriſti:doctorum:atqꝫ ſanctoruꝫ. Contra ta
les clamat Hieronymus cōminatorie in te
ſtamento ſuo dicens. Heu heu quot hodie
ſacro renati baptiſmate chriſtiano fūgūt᷑ no-
mine:quibus foret melius non fuiſſe. Centu
plo enim maior erit pena malorum chriſtia-
norum:q̄ꝫ malorum paganorum.hec ille. Ex
predictis itaqꝫ auctoritatibus:rationibus:ſi-
militudine:atqꝫ exemplo.patet.qualiter cuili
bet ad ſalutem neceſſe eſt:vt habitum fidei i
ſe habeat:⁊ inſuper fidem exhibeat reb⁹ non
viſis:nec non ⁊ dictis Chriſti atqꝫ ſanctoruꝫ
vt quiſqꝫ ꝑpter hoc poſſit effugere iram oī-
potentis dei:atqꝫ iudicium eterne dānatōis
quā fidem ſanctiſſimam nobis concedat:⁊ a
qua ira ⁊ iudicio eterne dānationis nos con
ſeruare dignetur omnipotēs deus:qui ⁊ lar
gitor fidei ⁊ iuſtus condēnator eſt:quorūlibꝫ
infidelium:qui in trinitate perfecta viuit ⁊ re
gnat in ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Feria ſexta iterum de ſcd̄a excellentia ſeu
de necītate ipſi⁹ ſacratiſſime fidei.ſmo.13.

ſ **Emen cecidit**
in terram bonam:⁊ ortum fec
fructum centuplum. Luc̄.8.et
in euangelio preterite dn̄ice.

Et ſi enim in precedenti ſermone auctoritati-
bus:rationibus:ſimilitudine:⁊ exemplo.ne-
ceſſitas ſacratiſſime fidei monſtrata ſit:tamē
quia tanta eſt eius neceſſitas:⁊ tot ſunt que
eius maximam neceſſitatem oſtendūt. ꝙ q̄ſi
nullus ſermo explicari poteſt:nec aliquis in-
tellectus humanus percipere. Et ideo vt ta-
lis neceſſitas clarior appareat:vel habeatur:
⁊ firmius in humanis cordibus:fides ipſa ra
dicetur: ⁊ complantetur:ſtatui iterum in hac
die ſeu in hac ſexta feria:alium ſermonē au-
reum ⁊ egregiū:⁊ maxime vtilitatis:de ma
xima neceſſitate ipſiꝰ fidei facere. Ultra igit
omnia ſupradicta que oſtendunt fidei neceſ-
ſitatem.probo iterum ⁊ demonſtro:nemineꝫ
ſaluari poſſe etiam ſi omnibus moralibꝰ vir
tutibus plenus eſſet:niſi habitum ſacratiſſi-
me fidei:de quo loquimur actualiter in ſe ha
buerit:quod etiā quintupliciter probo. Pri
mo auctoritatibus. Sc̄do ratiōibus. Ter-
tio diſtinctōe. Quarto ſimilitudine. Quin
to exemplis. ¶ Primo probo auctoritatibus
ꝙ fides Chriſti ⁊ de nonviſis:prout eſt de fu
tura gloria:⁊ eterna pena cuilibet eſt neceſſa
ria ad ſalutem. Nam Grego.j.q.j.c. Cum
paulus.iquit.Cum paulus dicat.Fundamē-
tum aliud nemo poteſt ponere: preter id qđ
poſituꝫ eſt.vꝫ. Chriſtus Jeſus.Cōſequenter
probatur:ꝙ vbi Chriſtus non eſt fundamen
tum nullum poteſt eſſe boni operis ſup edifi
cium.hec ille. Jtem Grego.9.ex de ſumma
trini.⁊ fi.catho.c.j.ait. Una eſt omnium fide
lium vniuerſalis eccleſia.ex quā nullus oīno
ſaluatur. Jn qua idem ipſe ſacerdos eſt ⁊ ſa-
crificium.hec ibi. Jtem Apoſtolus ad Ro.j.
ait. Uirtus enim dei eſt in ſalutem oīm cre-
denti:qui ex fide ſunt benedicentur cuꝫ fideli
Abraam in omnibus ſumētes ſcutum fidei
⁊ galeam ſaluti: ⁊ gladium ſpiritus:quod eſt
verbum dei.hec ille. Jdeꝫ quoqꝫ Apoſtolus
ad Gal.3.ait. Scriptum eſt enim credidit
Abraam deo:⁊ reputatum eſt ei ad iuſtitiaꝫ.
Cognoſcite ergo:quia qui ex fide ſunt:hi ſunt
filij Abrae. prouidens autem ſcriptura:quia
ex fide iuſtificat deus omnes gentes:pronun
ciauit Abrae ⁊ benedicentur in te omnes gē
tes:igitur qui ex fide ſunt:benedicētur cum fi
deli Abraam. Quicūqꝫ eni ex operibꝰ legis
ſunt:ſub maledicto ſunt.ſcriptuꝫ eſt eni. Ma
ledictus omnis qui nō permanſerit in oībus
que ſcripta ſunt i libro legis vt faciat ea:Qm̄
autē in lege nemo iuſtificabitur apđ deū ma
nifeſtum eſt:quia iuſtus ex fide viuit:lex autē
nō ex fide.ſ;ſꝫ qui fecerit ea viuet in illis.xp̄s
nos redemit per fidem de maledicto legis.fa
ctus pro nobis maledictus:quia ſcriptum ē.
Maledictus homo qui pēdet in ligno: vt in
gentibus Abrae promiſſio fieret in Chriſto
Jeſu:vt pollicitationem ſpiritus accipiamus
per fidem ſpiritus.hec ibi. Jtē.24.q.j.c. Qui
cunqꝫ ab vnitate fidei ⁊ ſocietate Petri et
Pauli ſe ſeparauerit:tales nec vinculis pec
catorum abſolui:nec ianuam regni celeſtis i
gredi poterunt.hec ibi. Augu.glo.ſuper Oſe.
2.videlꝫ. Sponſabo te mihi in fide.ait. Sola
fides eſt:que in ſpirituali matrimonio aīam
deo copulat:⁊ ſibi ſponſaꝫ facit. Ex predictis
igitur auctoritatibus patet:qualiter ſupradi-
cta fides cuilibet eſt neceſſaria ad ſalutem.
¶ Sc̄do hoc idem probo quattuor rationibꝰ
Primo ratione gratificationis. Secūdo
operationis. Tertio ratione purificationis.
Quarto ratione acquiſitionis. ¶ Primo
ratione gratificationis. Fundamentum ra-
tionis ponit phus.9.ethicoꝝ.dicens. Bene-
ficiatus naturaliter amabilis ⁊ gratꝰ ex me-
moria boni vtilis recepti erga benefactorem
ſuum eſſe tenetur. patet hec regula. Nā ca-
nis exquo panem ſeu nutrimentuꝫ accipit a
domino:ne ſit ingratus venatur ſuum dn̄m
defendit.⁊ pro ipſo plerūqꝫ morti ſe exponit:
atqꝫ domum eius die noctuqꝫ cōſeruat. Si-
militer ⁊ filius carnalis:ne ſit ingratus patri
ſuo carnali:obedit:ſibi ſeruit:eumqꝫ diligit:⁊
quod plus eſt ei fidem exhibet:ꝙ ſit pater eiꝰ
⁊ genuerit eum:cum tamen hoc ignoret: cuꝫ
nundum eſſet dum a patre generaret. Quo
preſuppoſito:certum eſt a ſimili:imo a fortio
ri:ꝙ tenetur quiſqꝫ deum diligere:⁊ ei ſerui-
re ⁊ obtemperare:⁊ precipue ei fidem exhi-
bere.ꝙ per ipſum ⁊ mediante ipſo habuerit
eſſe:non tm̄ rationalis anime quā de nihilo
cauſauit:ſed inſuper eſſe corporis: quod ſine
ipſo formari non potuit:nec organizari: pro
eo ꝙ ⁊ ſi ſol ⁊ homo dicantur hominem ge-
nerare:tamen he due cauſe nihil per ſe poſ-
ſunt ſine influētia ⁊ virtute prime cauſe: que
deus eſt. dicente pho.8.phy. Oē agens agit
in virtute primi actiui.Quod cōfirmās Au-
ctor in lib.de cauſis dicit. Omnē opationeꝫ

quam operatur cauſa ſcḋa operatur ⁊ cauſa prima. Et phs etiam .j. de celo ⁊ mundo. ait. A primo certe ſingulis cōicatum eſt eſſe ⁊ viuere. his quidē clarius: his obſcurius. hec ibi Et de hac fide patri celeſti exhibenda: cū etiā exhibeatur parentibus carnalibꝰ. dicit Greg. in. 4. dialogoꝝ ad lrãm. Audacter dico quia ſine fide nec infidelis viuit. Si enim eundē infidelē percunctari voluero quē patrē vel quā matrem habuit. protinus rñdet illū atq illam: quē ſi ſtatim requiram vtrum nouerit quādo conceptus ſit: vel viderit qñ natus fuerit: minime vel vidiſſe vel nouiſſe fatebitur: ⁊ tñ qḋ non videt credit. Si igitur de ipſo ſuo corpore viſibili: qḋ minime videtur credunt cur inuiſibilia non credunt que corporaliter videri non poſſunt. h ille. O igitur chriſtiane nunquid eris peior carnalibus filijs: imo et ipſis animalibus brutis: que etiam vt ſic dixerim per quādam fidem currunt ad parentes ſuos: cum tñ aliquā ſcientiam non habeant: profecto cū carnales filij ⁊ animalia bruta hanc fidem preſtent parentibus ſuis: a fortiori quiſq eandem fidem tenetur impendē pri celeſti. de quo Matth. 23. Sal. ait. Vnꝰ ē enim pater veſter qui in celis eſt. Ad qḋ faciendum ꝓpha nos hortatur dicens. Venite adoremus ⁊ procidamus ante deum: ploremus coram domino qui fecit nos: q. r. i. ē. d. deꝰ. n. nos autem po. eius ⁊ o. p. eius. Et Apoc. dr. Adorate deum .ſ. per fidem: qui fecit celum ⁊ terram: mare ⁊ omnia que in eis ſunt. Quod totum confirmans Lac. lib. de ira dei. ⁊ vltra dicit. Nemo vani loquentia phoꝝ inductus ad contēptum dei erudiat qḋ eſt maximum nephas: debemus hunc ⁊ amare ꝙ pater eſt ⁊ venerari qḋ dñs: ⁊ honorificare ꝙ bñficꝰ ⁊ metuere ꝙ ſeuerus. vtraq perſona in coue nerabilis: quis ſalua pietate non fidem preſtat: non diligat anime ſue parentem: aut qs impune contēpnat eum: qui rerum dominator habeat in omnes veram ⁊ eternam ptātē Si patrem conſideras: ortum nobis ad lucē qua fruimur ſubminiſtrat: per illum viuimꝰ per illum in hoſpicium huius mundi intrauimus. Si deū cogites: ille nos innumerabilibus copijs alit: ille ſubſtentat: in huiꝰ domo habitamus: huius familia ſumus. Et ſi minus obſequens q̄ decebat: minuſq q̄ officioſa dñi ⁊ pentis imortalia merita poſcebant: certe plurimum proficit adueniam conſequendam: ſi cultum eius notionemq teneamus: ſi obiectis humilibus terreniſq tā rebus q̄ bonis celeſtia ⁊ diuina ſempiterna meditemur. quod vt facere poſſumus: deꝰ nobis ſequendus eſt: deus adorandus: ⁊ diligēdus eſt: qñ in eo eſt materia rerum: ⁊ ratio virtutum: ⁊ fons bonorum. hec ille. ¶ Scḋo etiam probo ratione oparationis. ſeu ordinationis operum. ꝙ fides de bonis futuris nō viſis ⁊ eternis: cuilibet eſt neceſſaria ad ſalutem. Fundamentum rationis ponit phus. 2. phyſi. di. Cognitio finis omni opanti neceſſaria eſt: quia finis eſt cuius cauſa fiunt alia: et cauſa finalis eſt cauſa propter quod. hec ibi. Clarum eſt enim ꝙ niſi agricola cognoſcat finem lucri in laborādo poſſeſſiones: neq poneret ſe ad ipſas poſſeſſiones. Sed quia cognoſcit lucrum: ideo ipſas cultiuat: ⁊ ꝓ tūc nullam aliam artem exercet: pro eo ꝙ talis labor poſſeſſionum ſimpliciter acquirit finē intentum earūdem poſſeſſionum: qui vtiq ſunt fructus. Quo preſuppoſito certum eſt ꝙ cum ſint diuerſi fines: propter quos diuerſi diuerſa opera faciunt: vt .j. ethico. colligitur. Vnus tamen inter ceteros eſt finis ſupernaturalis cuiuſlibet ratiōalis anime omnia ſimul bona in ſe continens. De quo Boetiꝰ proſa ſcḋa tertij lib. dicit. Omnis mortaliū cura quā multiplicium ſtudiorum labor exercet. diuerſo quidē calle procedit. Sed ad vnū tamen beatitudinis finem nititur peruenire Id autem eſt bonum quo quis adepto nihil vlterius deſiderare queat. quod quidem eſt omnium ſummū bonorū cunctaq intra ſe bona continens. hec ibi. Qḋ ſi ſic eſt. ꝙ tñ finis vite humane eſt ſimpliciter bonum futurum ⁊ non viſum. igitur per fidem neceſſe ē in ipſum credere: ipſumq cognoſcere: vt ſcꝫ quiſq poſſit ordinare actus ſuos ⁊ operationem ad illum finem: quo non cognito: tunc operabitur propter alium finem ſeu beatitudinem. Quod confirmans phs per ſimilitudinem .j. ethico. dicit. Sicut ſe habet ſignum ad ſagitantes: ſic ſe habet finis ad opantes. Sed clarum eſt ꝙ facta varietate in ſigno: fit etiam varietas in ſagittando: pro eo ꝙ ſi ſignum ponitur ſurſum: ⁊ ſagitta mittit̄ ſurſum: ſi deorſum: deorſum: ſi dextrorſum: dextrorſum: ⁊ ſi ſiniſtrorſum: ſiniſtrorſum. Sic ergo a ſimili poſita varietate: in fine: neceſſario quis ſequitur diuerſitatem operum in

actibus vite ſue. Sic ⁊ medicus diuerſis infirmitatibꝰ ordinat diuerſas medicinas. Et ſic etiam videmus per experientiam: ꝙ auarus cuius finis eſt diuitiaruꝫ copia: eo modo viuit. ſ. in varijs artibꝰ: mercantijs: ⁊ contractibus feneraticijs: quo poſſit melius finem illum conſequi. ſ. diuitias congregare. Carnalis inſuper cuius finis eſt voluptas carnis: ⁊ delectatio: etiaꝫ eo modo viuit ⁊ ordinat oēs actus ſuos: atqꝫ vitam: quo magis experiri poſſit finem delectationis ſue. Superbꝰ aūt qui in honore: vanis dignitatibus ⁊ excellentijs finem ſuum eſſe extimat: ſtudet ad ea ſectanda: per que faciliter poſſit conſequi finem quem intendit: hoc idem facit guloſus: cuius finis eſt in gule delectatiōe: qm̄ eo mō viuit querendo. ſ. exquiſitas delectationes: atqꝫ pinguiores cibos: qui reperiātur ad macellum: vt ſic delectationem ſuam conſequat᷑ de quibus Apoſtolus ait. Quorum deꝰ venter eſt. Que ſimul omnia moralis Grego. confirmās in omelia plurimorum martyrū ſic dicit. Omnia nāqꝫ que ad vſum vite accepimus: ad vſum conuertimus culpe. Sed cuncta que ad vſum prauitatis inflexīmꝰ: ad vſum nobis reuertuntur vltionis. Tranquilitatem quippe humane pacis: ad vſum vertimus vane ſecuritatis. peregrinationem terre pro habitatione dilexīmus patrie ſalutem corporum: redigemus in vſum vitiorū: vbertatis abundantiam non ad neceſſitatem carnis: ſed ad peruerſitatem intorſimus voluptatis. Ipſa ſerena blādimēta aeris: ad amorem nobis ſeruire coegimus terrene delectatiōis. Iure igitur reſtat: vt ſimul nos omnia feriant: que ſimul omnia vitijs noſtris male ſubiecta ſeruiebant: vt quot prius in mundo incolumes habuimꝰ gaudia: tot de ipſo poſtmodum cogamur ſentire tormenta. hec ille. Ne igitur aliquis erret in operibus ſuis: dū errat in fine: non proprio: neceſſe eſt ꝙ finem ſimpliciter ſupernaturalem de rebus futuris ⁊ non viſis precognoſcat: vt omnes eius actus ⁊ operationes ad illum finem dirigat: q̄ finis ſupernaturalis: cum aliter cognoſci nō poſſit: niſi per ſimplicem ⁊ ſolum habitum fidei: ergo per conſequens cōcluditur: ꝙ fides cuilibet eſt neceſſaria ad ſalutē. Quod vtiqꝫ Auguſtinus confirmans lib. 16. de ciuita. dei dicit. Quid agat ſeu quo tendat vt ad beatitudineꝫ humana perueniat infelicitas: neſcit ſi diuina non ducit auctoritas. hec ibi. ¶ Tertio probo fidem eſſe neceſſariam ad ſalutem ratione purificationis. vꝫ. peccatorum. Fundamentum rationis ponitur de conſecra. di. 4. c. Non poteſt quis vite celeſtis gloriam accipere: niſi purgatus fuerit ab omni ſorde peccati. hec ibi. Quod etiaꝫ confirmās Sal. ait Matth. 5. c. Beati mundo corde: qm̄ ipſi deum videbunt. Quo preſuppoſito vꝫ. ꝙ nulla anima poterit vnq̄ꝫ deum videre: in cuius viſione: hominis beatitudo ſimpliciter conſiſtit: niſi ſit mundiſſima ⁊ purgatiſſima ab oī labe peccati. certuꝫ eſt ꝙ quiſqꝫ pretermiſſis Chriſto ⁊ virgine glorioſa poſt inobedientiā primi parentis incidit in maculam ⁊ culpaꝫ originalis peccati. dicente Auguſtino lib. de fide ad Petrum. Et ponitur de conſec. diſt. 4. c. firmiſſime tene ⁊ nullatenꝰ dubites oēm hominem: qui per concubitum viri ⁊ mulieris concipitur: cū originali peccato naſci: pietati ſubditum: mortiqꝫ ſubiectū: ⁊ ob hoc naturaliter naſci ire filium. de quo Apoſtolus dicit. Eramus natura filij ire ſicut ⁊ ceteri homines. hec ille. Quod confirmās Greg. ſuper Exo. ⁊ ponitur a magiſtro ſententiarū in. 3. diſtin. 30. c. Sed quod. dicit. Omnes in peccatis nati ſumus: ⁊ ex carne delectatiōis concepti omnes culpam originaleꝫ nobis cōtraximus: vnde ⁊ voluntate noſtra peccatis implicamur. hec ille. Quod ſi vt patet omēs maculam originalis culpe contrahunt: cum qua impoſſibile eſt videre deum niſi purgētur. clarum eſt ꝙ cum nihil ſeipſum expellat ⁊ corrumpat: neceſſario propter hoc requiritur aliqua virtus: qua mediante macula tā peccati originalis q̄ꝫ etiā actualis ab anima purgatur. Sed manifeſtum eſt: ꝙ nulla macula peccati mortaliſ expelli poteſt ab anima niſi mediante habitu ſanctiſſime fidei. dicēte Auguſtino de conſecra. diſtinc. c. firmiſſime tene. Omnes inquit naſcimur filij ire. i. peccati: a qua ira non vnq̄ꝫ liberatur niſi per veram fidem mediatoris dei ⁊ hominuꝫ hoīs Ieſu Chriſti. hec ille. Quod confirmās Salomon prouer. 15. ait. Per miſericordiam et fidemꝰ purgantur peccata. Et ad Roma. 5. Apoſtolus ait. Iuſtificati igitur ex fide paceꝫ habeamus ad deum: per Ieſum Chriſtum dominum noſtrum: per quem ⁊ acceſſuꝫ habemus per fidem ⁊ gratiaꝫ iſtam in qua ſtamus: ⁊ gloriam in ſpe glorie filiorum dei. hec

ibi. Et Actuum .15. dicitur. Fide purificans
corda eorum. Et Apoſtolus. In omnibus
ſumẽtes ſcutum fidei in quo poſſitis omnia
tela nequiſſimi ignea .ſ. peccata extinguere.
Quod ſi vt claruit videri non poſſit deus
niſi anima ſit purgatiſſima ab omĩ labe pec
cati: ⁊ talis purgatio fieri non poteſt niſi me
diante fide. cõcluditur neceſſario: ꝙ fides xp̃i
poſt peccatum primi parentis ſemper fuit eſt
⁊ erit cuilibet neceſſaria ad ſalutem. Quod
totum confirmans Hugo in ſuis ſententijs
prout recitat Alexã. de ales in .3. parte ſum-
me: in tractatu de fide. dicẽs. Infirmitas et
egritudo humane fragilitatis reſpectu origi-
nalis peccati: non poteſt ad deum dirigi niſi
per fidem. Erant inquit tria quedam .ſ. cor-
pus: ſpiritus: ⁊ deus. ⁊ corpus quidem mun-
dum erat. Anima ſpiritus: ⁊ ipſa anima in
medio quodam erat habens ex ſe mundum
intra ſe debet ⁊ acceperat oculum quo extra
ſe mundum: ⁊ ea que ĩ mundo erant videret
⁊ h̃ erat oculus carnis. Alium oculum acce-
perat quo ſeipſaʒ ⁊ ea que in ſeipſa erant vi
deret: ⁊ h̃ erat oculus rationis. alium rurſuʒ
oculum acceperat quo intra ſe deum videret
⁊ ea que in deo erant: ⁊ hic eſt oculus quidẽ
contemplationis extinctus eſt vt nihil vide-
ret: oculus vero rationis lippus effectus eſt
vt dubie videret ſolus. Oculus carnis in ſua
claritate ꝑmanſit. homo ergo qui habet ocu
lum carnis: mundum videre poteſt et ea
que in mundo ſunt. Item quia oculum ra-
tionis ex parte habet amiſſum. Similiter ex
parte ea que in animo ſunt videre poteſt: qꝛ
vero oculum contemplatiõis non habet: deũ
neqꝫ ea que in deo ſunt videre poteſt: ⁊ pre-
cipue cum impediatur per maculam tam ac
tualis q̃ꝫ originalis culpe: propter quod ne-
ceſſe ẽ: ꝙ ſi ſol iuſtitie videri debet: habitus fi
dei purget ab anima omnem peccati macu-
lam: ſicut qua fide nec anima purgari poteſt
a culpa: nec inſuper maieſtatem dei ĩtueri. h̃
Hugo. ¶ Quarto deniqꝫ probo fidem xp̃i
cuilibet fore neceſſariam ad ſalutem ratione
acquiſitionis. videlꝫ. honoris ſeu premij vite
eterne. Fundamentum rationis ponit ph̃s
4. ethicoꝝ. dicens. Honor eſt ſimpliciter p̃-
mium virtutis: ⁊ attribuitur bonis. Quo
preſuppoſito: ꝙ merces mundani honoris
nulli digne impenditur: niſi ei qui in ſe ha-
buerit virtutis meritum. certum eſt: ꝙ a ſi-
mili: imo a fortiori honor vite eterne qui in
infinitum omnem ſimul mundanum hono-
rem excedit: nulli daꝝ vnq̃ꝫ a iuſtiſſimo deo
niſi prius in ſe virtutem ad hoc meritoriam
habuerit. Sed manifeſtũ eſt: ꝙ lꝫ ſm̃ Bern.
iuxta menſuram amoris ⁊ caritatis in hac
vita detur a deo in vita futura menſura ceci
tatis honoris: tamen clariſſimum eſt: ꝙ fidei
habitus non dico tempore: ſed natura ⁊ ra-
tione habitum caritatis precedit: imo fides
comparatur ad caritatem: ſicut diſpoſitio p̃-
cedens vltimam formam. ⁊ ideo ſicut ſubie-
ctum materie nõ poteſt aliquid agere in vir
tute forme niſi ſit diſpoſitio formam prece-
dens. Sic a ſimili nec caritas poteſt vnq̃ꝫ
mereri honorem ſuperne patrie: niſi prece-
dat diſpoſitio fidei ſanctiſſime. ꝙ ſi ſic eſt: cõ
cludo per conſequens: ꝙ fides cuilibet eſt ne
ceſſaria ad ſalutem: pro eo ꝙ ſicut nec natu-
ra tanq̃ꝫ materia: nec fides tanq̃ꝫ diſpoſitio
poſſunt producere actum meritorium eterne
vite ſine caritate: ſic nec ipſa caritas poteſt
vnq̃ꝫ producere actum meritorium ſine fide
quia remota fide tanq̃ꝫ quedam preambu-
la diſpoſitione: remoueretur etiam ⁊ forma
caritatis: ſic ⁊ per conſequens meritum eter
ne vite. Et ꝙ fides ſit cauſa meriti eterne
vite: ⁊ per conſequens ſit neceſſaria cuilibet
ad ſalutem. probat Tho. ſcd̃a ſcd̃e .q. 2. arti.
9. in corpore q̃onis. dicẽs. Actus humani ſũt
meritoꝝ inquantum procedunt a libero ar-
bitrio moto a deo per gratiam. vnde omnis
actus humanus: qui ſubijcitur libe. arbitri.
ſi ſit relatus in deum poteſt eſſe meritorium.
ipſum autem credere ⁊ fidem habere eſt ac-
tus intellectus aſſentientis veritati diuine ex
imperio voluntatis a deo mote per gratiam
⁊ ſic ſubiacet libe. arbi. in ordine ad deum:
propter quod actus fidei ſumme meritorius
inuenitur. hec ibi ad litteram. Adde etiam
ꝙ tanto magis fides meretur maiorem ho-
norem in celeſti patria: quanto intellectus
humanus captiuatur ſupra omnem ſuaꝫ na
turam ad credendum ſibi prorſus incogni-
ta: cum ſm̃ ph̃m. 3. de anima. Voluntas ſm̃
naturam nunq̃ꝫ fertur: niſi in ſibi naturali-
ter cognitum: ſed in hoc voluntas imperat
intellectui: vnde quando intellectus dicit de
corpore reſuſcitando: cum ph̃o in poſt predi-
camentis. A priuatione ad habitum impoſ-
ſibilis eſt regreſſus per naturam: tunc volun

tas respondet intellectui.di. Et ſi per naturam non intelligis corpus reſuſcitatum:nolo tamen amore dei:q ſuper naturam per fidem hoc credas:quod vtiqȝ credere cum ſit ſupernaturale eſt precipue meritorium bonoris celeſtis patrie: que omnia confirmans Auguſtinus ſuper Joan. dicit. Sicut in radice arboris nulla prorſus apparet ſpecies fructus ⁊ pulchritudinis: ⁊ tamen quicquid eſt in arbore decoris fructus ⁊ pulchritudinis ex illo procedit. Sic ex fidei humilitate: quicquid virtutis: quicquid meriti: quicqd vel beatitudinis anima ſuſceptura ē ex fidei fundamēto procedit.hec ille. Et q honor ſeu poſſeſſio eterne hereditatis per virtutem fidei acquiratur:⁊ per conſequens fides ſit neceſſaria ad ſalutē.etiam ſic patet. Nam certum eſt q legitimi filij ſunt naturaliter poſſeſſores paterne hereditatis. Sed manifeſtum eſt:q homo per fidem fit legitimus dei filius.dicēte Apoſtolo ad gal.3.Omnes vos filij dei eſtis per fidem Chriſti Jeſu. Et Jo. pmo dicitur.Dedit eis poteſtatem filios dei fieri:his qui credunt in nomine eius. Et.1. Joan.dicitur. Omnis qui credit:qm̄ Jeſus eſt Chriſtus ex deo natus eſt. Et Joan.12.dicitur. Dum lucem habetis.ſ.fidei: credite in luce.ſ.Chriſtum:vt filij lucis ſitis. Et.1.Joā. 3.dicitur. Videte qualem caritatē dedit nobis deus:vt filij dei nominemur ⁊ ſimus.ſ. per fidem ſm glo. Si igitur vt patet quiſqȝ per virtutem fidei fit filius dei.ergo per conſequens per fidē fit quiſqȝ heres eterne glorie.dicente Apoſtolo ad Roma.8. Nō enī accepiſtis ſpiritum ſeruitutis iterum in timore.Sȝ accepiſtis ſpiritum adoptionis filiorū dei:in quo cla[illegible]mus abba.pater. Ipſe enī ſpiritus teſtimonium reddit ſpiritui noſtro q ſumus filij dei.ſ.per fidem. Si autem filij ⁊ heredes:heredes quidem dei:coheredes āt Chriſti.h ibi. Et Jac.2.dicitur. Nōne deus elegit pauperes in hoc mundo diuites in fide ⁊ heredes regni. Ex predictis igitur quatuor rationibus clariſſime patet qualiter fides ſanctiſſima cuilibet eſt neceſſaria ad ſalutem.¶ Tertio h idem probo vnica diſtinctione Ricar. in prologo pmi ſen.di. Cum queritur an celeſtia ⁊ diuina myſteria ſine virtute fidei phie ſtudio fiant nobis cognita ⁊ manifeſta. Reſpondeo q non.triplici rōne vel reſpectu. Primo propter eorum ſublimitatē. Scdo propter noſtre carnis corruptibilitatē. Tertio ꝓpter voluntatis peruerſitatem. ¶ Primo dico q diuina myſteria non poſſunt a nobis aliter qȝ per fidem cognoſci.propter eorum ſubtilitatem. Nam ſicut motus:⁊ tempus: ⁊ prima materia ſunt nobis abſcondita:eo q ex parte ſua ſunt parum cognoſcibilia:propter ſuam in eſſendo debilitatem. Sic econuerſo. Myſteria diuina:que ex parte ſua maxime ſunt cognoſcibilia: tamen nobis ſunt abſcondita: propter ſuam in eſſendo ſublimitatem. Vnde Auic. vj.naturalium.c.5.dicit. Res ſublimiſſimas non poteſt intellectus apprehendere: quia excedunt eum. Que vero ſunt debilis eſſe: vt motus:tempus.⁊ prima materia: difficile eſt intelligere:eo q ſūt debilis eſſe. Hinc bene dicitur Eccleſi.43. Multa ſunt abſcondita maiora his.i.multa vera de deo:maiora his ſupple que cognoſcimus in his inferioribus. Hinc phs.xi.de animalibus. dicit. Opinio noſtra ⁊ ſermo in ſubſtantiis diuina vna eſt ⁊ pauca:vna propter paucitatem eorum:que cognoſcimus de ea:pauca propter cognitionis debilitatem. Confirmat h Lactantius ī 4.diui.inſtitu.aduerſus gentes loquens de phis. Sed neqȝ inquit adepti ſunt quod volebant:⁊ operam ſimul atqȝ induſtriam pdiderunt: quia veritas.i. archanum ſummi dei qui fecit omnia:ingenio ac proprijs ſenſibus non poteſt comprehēdi: alioquin nihil inter deum hominemqȝ diſtaret: ſi conſilia atqȝ diſpoſitiōes illius maieſtatis eterne cogitatio aſſequeret humana.hec ille.¶ Scdo diuina myſteria ſunt nobis abſcondita: propter noſtri cordis corruptibilitatem. Quia enim noſtrum intelligere in hac vita ſm cōmunem legem dependet a miniſterio viriū ſenſitiuarū:que organis corporalibus ſunt alligata:ita vt ſm q dicit phus.3.de anima. Intelligere ⁊ conſiderare corrumpuntur aliquo quodam corrupto interius: in organo.ſ. memorie vel imaginatiue. Et iterum: quia potentia intellectiua eſt noſtri corporis forma:⁊ forma impeditur in actu ſuo: non tm̄ propter indiſpoſitionem materie in quā agit ſed etiam propter indiſpoſitionem materie quā perficit. Ideo hac duplici cauſa corpꝰ qd corrumpitur aggrauat animam. Sapien.9. vt minus poſſit intelligere diuina. Vnde ſapientia diuina:vt dicitur Job.28.abſcondita

eſt ab oculis omnium viuentiū.ſ.in corpore corruptibili:qꝛ ſic̃ dicit Grego.in.8.moraliū q̃diu hic mortaliter viuimus:videri ꝑ quaſdam imagines deus poteſt: ſed per ipſaꝫ nature ſue ſpēꝫ nō pōt ſupple: niſi ex priuilegio ſpeciali. hoc ideo dico:quia Auguſtinus in antepenultima q̄ōne ad Oroſium loquens de raptu Pauli.di.Ad hec ꝑfecto peruenerat Paulus:vt deum ſic in iſta vita videret;ſicut ſancti poſt hanc vitam videbūt.hec Ric.

¶Tertio diuina myſteria multis ſunt abſcōdita propter ſue voluntatis peruerſitatem. Nā enim per peccatum anima elongatur a p̄re luminum:propterea minus intellectus illuminatur:⁊ ex conſequenti in diuinoruꝫ cognitiōe impeditur. De hoc poteſt exponi qđ dicitur deuterono.32.in perſona domini. Abſcondam faciem meam ab eis. Et ſubdit Generatio enim peruerſa eſt.i.propter hāc peruerſitatem abſcondita ſunt ab eis multa de deo.h Ricar.ad litteram. Ex qua etiam diſtinctione patet:ꝙ triplici predicto reſpectu diuina myſteria non aliter a nobis q̃ꝫ per fidem cognoſci poſſunt.

¶Quarto etiam probo fidem cuilibet fore neceſſariam ad ſaluteꝫ etiam vnica ſimilitudine. Boetius in lib.de diſciplina ſcolarium.dicit. Impoſſibile eſt aliquem diſcipulum vtilem doctrinam accipe: niſi prius magiſtro exhibuerit fidem. hec ille qđ ſi ſic ē:ergo a ſimili:nec quiſq̃ꝫ homo erit vnq̃ꝫ diſcipulus eterne glorie:niſi prius exhibuerit fidem ipſi deo:⁊ regi eterne glorie.

¶Quinto deniqꝫ probo exemplis fidē cuilibet eſſe neceſſariam ad ſalutem. Et primo exemplo primi parentis atqꝫ Angelorum: q ante eorum beatitudinem fidem neceſſario habuerunt.prout Tho.ad litteraꝫ ponit ſcđa ſcđe.q.5.articu.1.i corpore q̄ōnis. Et in ꝑma parte ſumme.q.94.arti.1.in corpore q̄ōnis. Oppoſitum tamen tenet dominus Bona.in.2.diſtinc.23.articu.2.q.3.in corpore q̄ōnis. Qui ibi aſſerit primum parentem in ſtatu innocentie non habuiſſe fidem: potes ibi videre ſi vis. Cum quo Bonauentura etiam tenet Alexan. de ales in.3.parte ſumme.q.80.membro.3.in.q.vbi querit:vtruꝫ in Adā ⁊ in Angelo ante peccatum fuerit fides. vbi ⁊ ſic dicit. Cum queritur: an in Adam ante peccatum:ſeu in angelis ante confirmationē fuerit fides. Reſpondeo ꝙ Adam in primo ſtatu non habuit fidem in ratione fidei. Et hoc patet ſi quis conſiderat comparationem cognitionis que per fidem eſt: ⁊ł cognitionis que erat in Adam ante peccatum ad cognitionem glorie. Cognitio enim que eſt per fidem euacuatur adueniente gloria. Cognitio vero Ade de deo non euacuaretur adueniente gloria.ſed ſtetiſſet: lꝫ perficeretur. Ad id autem quod obijcitur: dicenduꝫ ꝙ ſicut dicitur ſol videri multipliciter. Vno modo in ſpeculo. Alio modo in nube. Tertio modo in aere luminoſo. Quarto modo in ſe ipſo. Sic eſt diſtinguere viſionem dei multiplicem. Vna eſt viſio in ſpeculo: que eſt viſio per fidem:⁊ hec eſt infima. Alia eſt viſio dei in ſeipſo:⁊ hec eſt per ſpeciem. Et hec eſt ſupprema. Et inter has duas eſt accipere duas medias. Vnam que eſt viſio dei in imagine ſimpliciori:velut in aere luminoſo habere viſionem ſolis. Et hec eſt ſuperior. Aliā que eſt in imagine obſcuriori:⁊ compoſitiori ſicut eſt viſio ſolis in aere vmbroſo ſolis: ⁊ in nube:⁊ hec eſt inferior. Dicendum ergo ſine preiudicio:ꝙ viſio Angeli ⁊ hominis ān peccatum reſpectu dei non erat in gradu ſuppremo qui eſt glorie. Nec in gradu infimo:qui eſt fidei. Sed in medio:ſed differenter:quia cognitio angelica ante peccatum reſpectu dei: luculentior ⁊ luminoſior erat: q̃ꝫ cognitio hominis:cum Angelus eſſet ſeparatus ab omni corporea materia.homo vero non:neutrorum tamen cognitio erat per ſpeciem vel per fidem.h Alexan.ad litteram.tene quā vis opinionem. Sufficit pro nunc ad propoſitum meum:ꝙ ſiue primi parentes: ſiue Angeli fidem habuerint:vel ante:vel poſt manifeſtum eſt ꝙ fides a fortiori eſt in cunctis ceteris hominibus a deo illuminatis: et ſic eſt neceſſaria ad ſalutem. Alia plura exēpla de antiquis patribus fidem habentibus ponit Apoſtolus ad hebreos.xi.di. Eſt auteꝫ fides ſperandarum ſubſtantia rerum: argumentum non apparentium. In hac enim teſtimonium conſecuti ſunt ſenes. Fide etiam plurimam hoſtiā Abel q̃ꝫ Cain obtulit deo: per quam teſtimonium conſecutus eſt eē iuſtus:teſtimonium perhibente deo muneribꝰ eius:⁊ per illam defunctus adhuc loquitur: fide Enoch tranſlatus eſt:ne videret morteꝫ ⁊ non inueniebatur:quia tranſtulit illuꝫ deꝰ fide Noe reſpōſo accepto:de his que adhuc non videbantur:metuēs aptauit archam in

ſalutē dom⁹ ſue:ꝑ quā dānauit mūdū:ꝛ iuſti
tie que per fidē eſt:heres eſt inſtitut⁹: fide vo
catus Abraam obediuit in locum exire: quē
accepturus erat in hereditatem . et exijt ne-
ſciens quo iret.fide demorat⁹ eſt in terra re-
promiſſionis.tanq̄ȝ in aliena in caſulis habi
tando.cum Yſaac et Jacob coheredibus re-
promiſſionis eiuſdem. Expectabat enim ci-
uitatem habentem fundamenta eius cuius
artifex et conditor deus.fide etiam ipſa Sar
ra ſterilis virtutem in conceptione ſemis ac
cepit.etiam preter tempus etatis:quoniam fi
delem credidit eſſe eum qui repromiſerat.ꝓ
pter quod et ab vno orti ſunt.ꝛ hoc emortuo
tanq̄ȝ ſydera celi.in multitudineȝ.ꝛ ſicut are
na que eſt ad oram maris innumerabilis.
Juxta fidem defuncti ſunt omnes iſti. nō ac
ceptis repromiſſionib⁹.Sȝ a longe eas aſpi-
cientes ꝛ ſalutantes:et confitentes.quia pere
grini et hoſpites fuerunt ſuper terram: fide
offerebat Abraam Yſaac cum tentaretur. et
vnigenitum offerebat in quo ſuſceperat re-
promiſſiones.ad quem dictuȝ eſt.quia in Yſa
ac vocabitur tibi ſanctuȝ.arbitrans quia et a
mortuis ſuſcitare potens eſt deus. Fide eti-
am de futuris bn̄dixit Yſaac Jacob et Eſau
Fide iacob moriens ſingulos filiorum Jo-
ſeph benedixit.et adorauit faſtigium virge ei⁹
Fide Joſeph moriens de profectione filio-
rum Yſrael memoratus eſt.ꝛ de oſſibus ſu-
is mandauit. Fide Moiſes natus occulta-
tus eſt tribus menſibus a parentibus ſuis.
eo ꝙ vidiſſent elegantem infantem:et non ti
muerunt regis edictum. Fide Moiſes gran
dis effect⁹.negauit ſe eē filiū filie pharaonis
magis eligens affligi cum populo dei. q̄ȝ tē-
poralis peccati habere iocunditatem. maio
res diuitias eſtimans theſauro egiptiorum
in properium xp̄i.aſpiciebat enim in remune
rationem:fide reliquit egyptum non veritus
animoſitatem regis. Inuiſibilem enim tan-
q̄ȝ videns ſuſtinuit. Fide tranſierunt filij iſra
hel mare rubrum. tanq̄ȝ per aridam terram
quod experti egyptij deuorati ſunt. fide mu-
ri⁹ hiericho corruerunt circuitu dierum ſe-
ptem. Fide Raab meretrix non perijt. cum
incredulis excipiens exploratores cum pace.
Et quid adhuc dicam⁹:deficiet enim me tē-
pus enarrante de Gedeon:Barach: Sam
ſon:Jepte:Dauid:Samuel:et alijs prophe-
tis.q ꝑ fidē vicerūt regna: opati ſunt iuſticiā
adepti ſūt repromiſſiões:obturauerūt ora le
onū:extinxerūt īpetū ignis.effugierūt aciē gla
dij.conualuerunt de infirmitate:fortes facti
ſunt in bello:caſtra verterunt exterorum. ac-
ceperūt mulieres de reſurrectione mortuos
ſuos.Alij autem diſtenti ſunt:non ſuſcipien-
tes redemptionem. ut meliorem inuenirent
reſurrectioneȝ.Alij vero ludibria et verba ex
perti. inſuper et vincula et carceres: lapidati
ſunt.ſecti ſunt.tentati ſunt.in occiſione gladij
mortui ſunt. Circuierunt in melotis:ꝛ in pel
libus caprinis:egentes:anguſtiati:afflicti:qui
bus dignus non erat mundus. In ſolitudi-
nibus errantes.et in montibus. ꝛ in ſpelun-
cis et cauernis terre. Et hi omnes teſtimo-
nio fidei probati.non acceperunt repromiſſio
nem deo pro nobis melius aliquid prouidē-
te:ut non ſine nobis conſumarentur.hec ibi.
ad litteram. Ex predictis igitur auctoritati-
bus: rationibus : diſtinctione : ſimilitudine:
atq̄ȝ exemplis.clariſſime patet neceſſitas ſa-
cratiſſime fidei:quā fidem ſacratiſſimā ſimul
cum operib⁹ nobis concedere dignetur.caput
et auctor fidei: Jeſus xp̄s qui viuit et regnat
ſemper benedictus in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ Sabbato poſt dominicā ſexageſime de
cauſe neceſſitatis fidei.

ſ Emen cecidit

in terram bonam: et ortum fe-
cit fructum centuplū. Luce.octa
uo.et in euangelio preterite do-
minice. Quāuis ſatis clare in duobus prece
dentibus ſermonibus neceſſitas ipſius fidei
ſacratiſſime monſtrata ſit. tamen in preſenti
feria que eſt ſabbatū et dies requietionis di
citur recreationis gratia.alium ſermonē bre
uiſſimū et pulcherrimum.de eadem neceſſi-
tate ipſius fidei facere decreui. Qui ſermo ut
predixi erit ita pulcher ſicut ꝛ breuis. Nam
recordor cum in ſcolis omnē . ꝙ in lectioni-
bus ſabbatinis magiſter meus. tam ceteris
ſcolaribus q̄ȝ mihi dicere ſolebat. Filioli le-
ctio ſabbatina debet eſſe pulcra et paruuli-
na. Volēs igitur in hac feria ſimpliciter cau
ſam neceſſitatis ipſi⁹ fidei declarare. ut eiuſ-
dem fidei neceſſitas clarior appareat:ſermo-
nem noſtrum per modum cuiuſdam queſtio

nis facienms. Que vtiq̀ʒ queſtio de cauſa ne
neceſſitatis fidei talis erit.

¶ De cauſa potiſſima neceſſitatis ſacratiſ-
ſime fidei.

ſ J igitur q̄ritur que ſit potiſſima cau
ſa. quare deus habituʒ fidei ſuperna
turalem anime rationali infundat.
Ante reſponſioneʒ huius queſiti. quero ⁊ pe
to. an deus ipſe naturalr̄. ⁊ ſine aliquo habi-
tu fidei infuſo. ſit intelligibilis a qualibet ra-
tionali creatura. Et manifeſtum eſt ꝙ ſic. ꝙ
deus etiam naturaliter ſine alio habitu fi-
dei poſſit intelligi ⁊ cognoſci: tripliciter pro-
bo. Primo auctoritatibus. Secundo ra-
tionibus. Tertio exemplis. ¶ Primo pro
bo auctoritatibꝰ. Nā Plato in Thimeo dic̄
Deꝰ eſt principiū omniū naturarum: lumen
omniū rationum: finis omniū actionum. ſi-
ne quo nihil ſubſiſtit: natura ſcientia inſtru-
it. et nulla operatio expedit. hec ille. Quaʒ au
ctoritatem verbaliter ponit et recitat Augu-
ſtinus in libro de ciuitate dei. Item Boetiꝰ
proſa decima. tertij libri dicit. Deuʒ eſſe cō-
munis omniuʒ animorū conceptio. probat.
Idem etiam confirmat Damaſcenus libro
primo. di. Deum eſſe omnis appetitus pro-
clamat: et deum non eſſe nulla natura pro-
fitetur. Ex quibus auctoritatibus patet: qua-
liter deus cognoſcibilis eſt ab humano intel
lectu. etiā ſine alio habitu fidei infuſo. ¶ Se-
cundo hoc ideʒ probo triplici ratione. Pri-
mo rōne prioritatis. Secundo ratione mo
bilitatis. Tertio ratione rationabilitatis.
¶ Primo ergo probo rōne prioritatis. Fun
damētum rationis ponit Cōmentator libro
de ſubſtātia orbis. di. Priori non poſito qđ
poſterius eſt: cauſa et ratio poſterioris nun-
q̄ʒ erit. Patet hec regula per exemplū Au-
guſt. viceſimoſecūdo de ciuita. dei. di. Semp
enim ſemē et fructuʒ cauſa ⁊ arbor precedit
nec vnq̄ʒ filius erit: niſi ſit ⁊ pater. Hec ille.
Preterea lumen in aere non erit: ſi ſol tan-
q̄ʒ eam non precedat. Item ſi Adam primꝰ
homo non fuiſſet. nec per conſequens etiam
Abel et Cayn ſimul cuʒ omni poſteritate nū
q̄ʒ eē potuiſſent. Quo p̄ſuppoſito peto a quo
ſint facta quattuor elementa. Item ſeptē pla
nete. videlʒ. Luna: Mercurius: venus: Sol:
Mars: Jupiter: atq̀ʒ Saturnus. Similiter
tria firmamenta. videlʒ celum ſtellatuʒ cum
ſuis ſyderibus. celum criſtallinum. celuʒ em-
pireum. cum omnibus contentis in eis. Et
clarum eſt. ꝙ hec omnia non ſe fecerunt. ꝙ
ſi ſic eſt. ergo tanq̄ʒ quidam effectus poſterio
res habent et habuerunt aliquā cauſam a q̄
deſcenderunt. Sed cum talis cauſa non poſ
ſit aliqđ aliud intelligi niſi deꝰ. ergo per ꝯſe
quens deus naturaliter per ſuos effectus et
creaturas etiam ſine alia fide infuſa ab hu-
mano intellectu intelligi poteſt et cognoſci.
ꝙ ſi forte aliquis deū negaret. neceſſe eēt om
nino. ꝙ ſicut deficiente primo parente ſimul
deficeret et omne genus humanū. Sic a ſi-
mili deficiēte deo. quod omniū rerū eſt crea
tor non eſſet vlla creatura. Sed cum impoſ-
ſibile ſit. ꝙ non ſit creatura. ergo impoſſibile
eſt ꝙ non ſit creator creaturarū. ꝙ ſi creator
eſt: ergo per conſequens ⁊ deus a quo ſimul
omnes creature tanquā quidam effectus de
ſcenderunt. Quod bene confirmans philoſo
phus p̄mo de celo et mundo ait. Ab vno pri
mo ente cōmunicatū eſt ſingulis rebus eſſe
et viuere. Et primo de regi. princi. dicit. Bo-
nitas dei cauſa fuit factionis mundi et origi
nis omniū rerum. Cuʒ quo concordans Bo
etius metro ſexto tertij libri. ait. Omne ho-
minū genus in terris ſimili conſurgit ab or
tu. Vnus enim rerū pater eſt. vnus qui cun
cta miniſtrat. Ille dedit phebo radios ⁊ ſy-
dera celo. Hinc clauſit mēbris animos cel-
ſa ſede petitos. Mortales igitur cunctos edi
dit nobile germen. Quid genus ⁊ proauos
ſtrepitis: ſi primordia noſtra. Auctoremq̀ʒ de
um ſpectes. nullus degener extat. Ni vicijs
peiora fouens propriū deſerat ortum. hec il-
le. ¶ Secundo etiam probo ratione mobili-
tatis. ꝙ deus etiā ſine habitu fidei naturali-
ter eſt cognoſcibilis ab humano intellectu.
Fundamentum rationis ponit philoſophus
quinto phiſicorū di. Omne quod mouet̄ ab
alio mouetur. quoniā motus requirit quiq̀ʒ
ſcilʒ mouens: proximū mobile: tempus: ⁊ pre
ter hec terminū a quo: ⁊ terminū ad quem.
Iſta enim altera ſunt ab inuicem. hec ibi. Et
tertio de anima dic̄. Tria requirūtur ad mo
tum. ſ. mouens: motum: ⁊ organum motus.
Duplex eſt autem motum. ſcilʒ mouens im
mobile. quod eſt appetibile: et mouens mo-
tum, quod eſt potētia appetitiua anime. hec

ale. Quo preſuppoſito. videlʒ q̄ omne quod mouetur ab alio mouetur: certum eſt q̄ ſeptem planete cum non habeant animā eos mouentem. contra aliquos philoſophos oppoſitum dicentes. prout dicit ad litterā Thomas prima parte. queſt. 70. arti. tertio. in corpore queſt. Et inſuper hoc idem egregie confirmat ſanctus Bonauentura in ſecūdo diſtinctione. 14. arti. tertio. queſt. p̄ma. et ſecūda ergo mouētur a deo principaliter: q̄ūis ſecūdario ab aliqua ſpeciali intellia. idest ab aliquo angelo. Quod ſi ſic eſt. ergo per motum orbium atqʒ ſyderum. deus naturaliter eſſe cognoſcitur abſqʒ aliquo habitu fidei. Quaʒ rationem dominus Bonauentura vbi ſup. videlʒ diſtin. 14. articu. tertio. q. p̄ma. in corpore queſt. verbaliter formans dicit. Cum q̄ritur an exemplū immediate mouetur a deo Reſpondeo q̄ in omni operatione rerum. Deus operatur intime et immediate. Cum dei voluntas. Sicut dicit Auguſtinus ſit cauſa prima ⁊ ſumma omniū ſpecierum et motionū. In aliquibus vero ſic operatur ⁊ mouet. ut virtutem agendi et mouendi cōmunicet creature. Et prima quidem dicuntur mirabilia. ¶ Secunda vero naturalia vel voluntaria q̄ntum ad egreſſum. Quando ergo queritur vtruʒ motus primi mobilis immediate ſit a deo. non eſt queſtio vtrum virtus diuina intime operetur et immediate ad illam mutationem exercendam. quia ſic nihil mouetur niſi ipſe moueat et cooperet veritati motiue. Quod teſtatur Boetius metro. 9. tertij libri. di. O qui perpetua mundum ratione gubernas. Terrarū celiqʒ ſator qui tēpus ab euo. Ire: iubes: ſtabiliſqʒ manēs das cuncta moueri. Sed eſt queſtio. Vtrum motus primi mobilis ſit a deo tanq̄ꝫ a tota cauſa. An ſimul cum virtute diuina mouēte moueat aliqua virtus creata. Et ad iſtā q̄ōeʒ ſatis de plano reſponderi poteſt. Cum motus ille ſit natus conuenire virtuti finite propter ſui ſucceſſioneʒ: et diuina bonitas ad ſui manifeſtationem cōmunicet creature. quod ipſa nata eſt ſuſcipere. quod deus primū mobile mouet mediāte aliqua virtute creata. utputa angelo. ſicut et alia mobilia hic Bonauētura verbaliter ¶ Tertio hoc idē probo rōne rōnabilitatꝭ. Fundamētū rōis ponit Tuliꝰ in libro de natura deoꝝ. di. Omne quod habet rationem: ratiōe fieri neceſſe eſt. patet hec regula. p exemplū quod Tulius ibidem ponit. Nam ſi video domū bene ordinatā ſeu factam cuʒ diſcreta ratione: ſtatim cogor dicere q̄ domus illa facta eſt ſimpliciter ab aliquo rationem habente: et non a ſeipſa. Quo preſuppoſito certum eſt. q̄ flores terre prout ſunt roſe: lilia: viole: ⁊ huiuſmōi. facti ſunt cuʒ maxima ratione ⁊ intellectu: atqʒ prudentia. Sed clarū eſt q̄ predicti flores non ſe per ſe fecerunt: nec inſuper a terra tam rationabiliter factos fuiſſe dici poteſt: cum terra careat anima et ratione: et nihil dat quod non habet. ut dicitur primo Elencorū. Nec inſuper homo etiam ratione vigens ut patet ad oculꝫ hoc facere poteſt. Quod ſi ſic eſt. ergo neceſſe eſt concludere q̄ ab aliqua alia intellectuali ſeu rationali cauſa facti ſint. Sed cum talis cauſa principaliter nō poſſit eſſe niſi deus. qui eſt infinite ſapientie atqʒ potentie. igitur propter hoc apparet q̄ etiam naturaliter deus cognoſci poteſt etiam abſqʒ habitu fidei infuſo. Quam ratiōe confirmat Commentator. xi. Metaphiſice. di. Nā nihil agit niſi mota a ſuperioribus cauſis. que ſunt deus: ⁊ intellie. Et confirmatur iſta ratio. certum eſt enim: ut dicit Boetius proſa. 6. libri ſecūdi. q̄ aduerſa nunq̄ꝫ ſolent ſibi inuicem ſociari. eo q̄ natura reſpuit ut contraria q̄qꝫ iungantur. hec ibi. Quod ſic patet quia ſupbia non ſtat cum humilitate: nec humidum cum ſicco: nec frigus cum calore. Quod ſi ſic eſt. q̄ natura non poteſt ſimul tenere contraria quin corrūpantur. Clarum eſt q̄ quattuor elementa cum pluribus in eis contentis. ⁊ contraria ſunt et contrarias habent qualitates. ⁊ cum ſint adiuxta ⁊ coniuncta ꝓpter hoc non corrūpuntur. ſed magis ordinate ꝓcedunt cum iuxta ordinem temporū effectus cōueniētes in terra producant. Sed cuʒ hoc fieri non poſſit. niſi ab aliqua cauſa ſupernaturali vtiqʒ ſapientiſſima: et talis cauſa non poſſit eſſe niſi deus ipſe. Igitur concluditur idem quod ſupra. Quod Aug. exemplificās xi. libro de ciui. dei. c. 4. ait. Sicut ſcripſerunt qui naturas animaliū curioſius indagauerūt Salamādra i ignibꝰ viuit. Et qdā ſicilie mōtes: q tāta tpis vetuſtate vſqʒ nūc: ⁊ deinceps flammis eſtuant. adhuc integri perſeuerant. Albeſtus. lapis ſemel accenſus. nunq̄ꝫ de ac-

cenditur. hec ille. Que simul omnia predicta
complectens. Boetius libro tertio prosa. 12.
dicit. Mundus ex tam contrarijs diuersisq;
partibus in vnam formam minime conue-
nisset. nisi vnus esset qui tam diuersa con-
iungeret. coniuncta vero naturarū ipsa di-
uersitas inuicem discors dissociaret: atq; di
uelleret. nisi vnus esset qui quod nexuit con-
tineret. Non tam vero certus ordo nature
procederet. Nec tam dispositos motus lo-
cis. temporibus. efficientia. spatijs. qualita-
tibus explicaret: nisi vnus esset qui has mu-
tationum varietates manens ipse dispone-
ret. hec ille. Ex predictis igitur rationibus patet
qualiter sine aliqua fide adeo celitus in infu
sa quisq; potest naturaliter & cognoscere de-
um & intelligere. ¶ Secūdo hoc idem probo
exemplo Socratis qui ut habetur li. de mori-
bus philosophorum. cum accusatus esset atheni
ensibus. ꝙ derideret Apollinē tanq̃ carnē
& hircū eorum deū. prohiberetq; eidem fieri
sacrificiū: captus fuit ab eis & incarceratus. De
tentusq; est triginta diebus in carcere. eo ꝙ
simpliciter vnum deum coleret. vbi mirabi-
lem cordis constantiā se habere ostēdit. Nā
carcer et mors vultum eius seu animā per-
turbare non potuerunt. Dicenti autem ei q̄-
dam. Ecce ꝙ Athenienses ad mortem te cō
demnauerunt. eo ꝙ colis aliū deum q̃ suos.
Respondit & illos natura. Cū autem ut ait
Valerius li. 7. iudicatum ab Atheniēsibus
esset: ut hausto veneno periret delatum sibi
mortis poculū. non aliter q̃ medicamentum
mortis accepit: & de mortis contēptu. vniusq;
dei cultu vsq; ad vite exitū libero animo di
sputauit. Cum autē potionē mortis de dan
tis manu accepisset. apposito ad labia pocu-
lo: vxor eius xantippe que illic aderat. vocife-
rans ait. Heu innocens homo perit. Qui re
spondit. Nunquid nocenti mihi q̃ Innocen
ti duxisti mori sancius esse. Mortuus est igi
tur Socrates propter cultum vnius dei ve-
neni poculo. Anno vite sue. 94. quo anno cō
posuerat librum nobilissimum de moribus.
Post mortem vero eius Athenienses peni
tentia ducti criminatores eius morti adiudi
cantes: imaginē eius auream in templo col
locauerūt. Mortuus est autē in diebus As-
sueri regis Assiriorum. hec omnia ad litterā
in li. supradicto. Quo etiam exemplo patet. ꝙ
ex quo Socrates naturaliter deum cogno-
uit. & sine aliquo habitu fidei infuso: ut a qui-
busdam creditur. concluditur per cōsequens.
ꝙ deus per naturā sine alia fide cognoscibi-
lis est. ¶ Aliud exemplū ponitur in compen
dio theologie. quod ab aliquibus Alex. de hal.
appropriatur. Ibi enim libro. j. ca. 2. sic dicitur ad
litteram. Contigit in hispania: & fidedigna
relatione recepi. ꝙ quidam leuis homo lu-
debat ad ludū taxillorum. & ludo procedente
cepit passim pecuniam suā ammittere. Do-
lens igitur de pecunie ammissione corde ora
bat deum: ut daret sibi lucrum. vel saltē pos
set recuperare amissum: et quāto plus deum
rogabat. etiam vbi apparebat species lucri.
ipse plus admirantibus qui aderant ammit
tebat. Amissa autē in ludo tota pecunia quā
habebat: vestes q̃s portabat exposuit: et vsq;
ad camisiam omnes ammisit. Tunc valde
confusus de deo lamentans: ꝙ eum non ex-
audierat: quasi totus animo furibundus ad
domū accessit: armaturas suas & omnia bo
na munimenta corporis sui que habebat ac-
cepit. ac totaliter armatus. ac si campum du
elli intrare deberet equū ascendit: et ad pla-
team vbi multi valentes erant aggregati ve
nit. et vniuersis astantibus tanq̃ extra men-
tem positus dixit. Si quis est amicus et fi-
delis dei: qui dicat deum esse aliquid: vadat
et muniat se. quia ego reddam eum mortu-
um et victum. quia ego dico et teneo: ꝙ de-
us non est. Attoniti fuerunt singuli qui ade-
rant. quia verba tante insanie audierant. nul
lus tamē tanq̃ dementi voluit ei responde-
re. Sed cui non respondit homo. respon-
dit deus. Nam deus qui flagellauit pharao
nem opponentē se potentie dei per muscas
immisit vnam muscā: licet esset tempus hi-
emis. qui eum in facie sic inuasit: et sic inter
galeam et faciem se ponens: aculeis suis acri
ter eum lesit. ꝙ oportuit eum galeam depo-
nere: et per terram se proijcere. At vbi mu-
sca liberum habuit accessum. sic eum passim
in facie feriebat ꝙ se defendere nō valens ni
mis fatigatus de equo ad terram cecidit. et
faciem versus terram ut se posset a musca tu
eri posuit. At musca fortiter eum inuasit nec
cessat quousq; publice blasphemiam quam
ore prophano protulerat omnibus audien-
tibus cum cordis gemitu reuocauit: etiam

dixit. q deus ſolus habet verū eſſe ſine cuiꝰ eſſe nullū ens poteſt eſſe:qui noluit infamiā meā ⁊ blaſphemiā per maiorem creaturam punire:ſed ad maiorē meam confuſionē. miraculoſe me deuicit per vnam muſcā et proſtrauit.Quo dicto ſtatim muſca cum reliqt: ⁊ diſceſſit.hec ibi verbaliter.Ex pdictis itaqȝ auctoritatibus rationibꝰ⁊ exemplis patet . qliter naturaliter deus eſt cognoſcibilis a rationali creatura.etiam ſine aliquo habitu fidei infuſo.Que ſimul oīa confirmans Alexan.de al.in prima pte ſumme.q.2.mēbro. 2. articu.pmo.in corpore.q.dicit. Cū qrit an p naturalē potentiā ſit poſſibile deū cognoſcere.Reſpondeo q cognitio de deo qd eſt haberi non poteſt p naturā. Cognitio autē de deo q eſt. poteſt haberi p rationē naturalē vnde Hugo in ſuis ſententijs.Deus inquit noticiam ſuam ab homine ſic ab initio temperauit.ut ſicut nunꝗ quid eſſet:poterat cōprehendi.ita nunꝗ quia eſſet poterat ignorari.hec Hugo ⁊ Alexand.verbaliter. Ex quo igitur ut manifeſte patet. deus naturaliter ſine aliquo habitu fidei infuſo cognoſci poteſt a quolibet humano intellectu nō immerito. ut ſuperius pretactū eſt:querit ſiue queri poteſt:que ſit potiſſima cauſa: qre deꝰ vult quālibȝ animā rationalē neceſſario habere fidei habitū ſupnaturaliter infuſū: ut ex eo ⁊ deum ipm cognoſcat:⁊ inſuper beatificari ⁊ ſaluari poſſit.Cum deus ipſe ut dicit.3. de anima.Nihil fruſtra faciat:⁊ per conſequēs facere non debeat p plura qd quidē poteſt fieri per pautiora.Ad hoc reſpondet Tho.lib.i. contra gētiles.⁊ inſup ſcda ſcde.q.2.articu.3. Necnon ⁊ in pma parte ſumme.q.i2.⁊ ar. i2 Item Ric.in prohemio pmi ſententiaꝝ. Et inſup Alexan.de ales.in.3.pte ſumme.in tractatu de fide.qui oēs concordant dicentes.q deus vnūqueqȝ habere voluit vltra naturalem ipſiꝰcognitionem etiā habitū fidei ſupernaturalem.tanꝗ quid ſumme neceſſariū ad ſalutem quadruplici precipue cauſa.quarū.

¶ Prima dicitur cauſa maioritatis .
¶ Secunda dicitur cauſa paucitatis.
¶ Tertia dicitur cauſa prolixitatis.
¶ Quarta dicitur cauſa falſitatis.

¶ De quarta cauſa qua oſtēdit quod fides infuſa etiā vltimam cognitionē naturalem de deo cuilibet eſt neceſſaria ad ſalutē.et primo de prima.

Prima igit cauſa qua deus vltra naturalem ipſius dei cognitionē.etiam voluit vnūqueqȝ ſaluandū habere fidem infuſam ⁊ ſupnaturalē. dicit cauſa maioritatis:quoniā ut dicit.3.de anima. Cū ſine fantaſmate nāli ratione anima nihil intelligere poſſit clarū eſt: q cum deus ſit oīno incorporeꝰ impoſſibile eſt per conſequēs.q p fantaſmata a nobis cognoſci poſſit: niſi forte per creaturas tanꝗ per ſuos effectus. Que cognitio de ipſo ſic habita vtiqȝ eſt imperfecta ut igitur qlibet humanus intellectus:altiorē: maiorē:atqȝ perfectiorē de ipſo deo cognitionē intelligētiā habere poſſet. Ideo,ppter hoc voluit deus cuilibet infundere ſupnaturalē lumen fidei infuſum: ut habeat altior ⁊ perfectior cognitio de ipſo deo.⁊ q per talem habitum fidei.habeatur altior ⁊ pfectior cognitio de deo : ꝗ ſimpliciter p oēm naturalē rationē.quadrupliciter ,pbo . Primo auctoritate. Secūdo ratione. Tertio diſtinctione. Quarto ſimilitudine. ¶ Primo probo auctoritate.Ap̄ſ.i.Corin.i3.di.Nobis inqt reuellauit deꝰ per ſpiritū ſuū illa.ſ.que noſtro pncipū huiꝰſeculi nouit.i.phorū. ut exponit glo. ¶ Secundo hoc idem probo vnica rōne.vȝ. additionis.Fundamētū rationis ponit phs. tertio Thop.dicēs.Tale additū tali facit magis ipm tale.patet hec regula.Nā ignis additus igni:vulnꝰ vulneri:augent calorē ⁊ dolorē.Quo pſuppoſito certū eſt.q ſi per lumē naturale rationis cognoſcit deus. ergo neceſſe eſt cōcludere q per additionē luīs ſupnaturalis fidei.magis ⁊ pfectius cognoſcat.qm ut dicit Alexā.in tertia pte ſumme. in tractatu de grā.Naturā ſupnaturalis grā non deſtruit ſed pficit. ¶ Tertio hoc idem ,pbo vnica diſtinctione beati Tho. in pma pte ſumme.q.i2.ar.i3.in corpore.q.di.Cum qritur an p gratiā fidei habeat altior cognitio de deo ꝗ per naturalē rationē. Reſpōdeo abſolute q ſic.Qd ſic patet.Cognitio eni quā p rationem naturalē habemꝰ,duo requirit.ſ. fantaſmata ex ſenſibilibꝰ accepta:⁊ lumen naturale intellectuale.Cuius virtute intelligibiles conceptiōes ab eis abſtrahimꝰ.⁊ qtū ad vtrūqȝ iuuat hūana cognitio per reuelationē gratie. Nam ⁊ lumē naturale intellectus ↄfortatur p infuſionē luminis gratuiti. Et interdū etiā fantaſmata in imaginatione hois formātur diuinitus magis exprimētes res diuinas ꝗ

ea que naturaliter a ſenſibilibus accepimus. ſicut apparet in viſionibus prophetalibus. et interdum etiam alique res ſenſibiles formãtur diuinitus. aut etiam voces ad aliquod diuinum experimentum. ſicut in baptiſmo xpi viſus eſt ſpiritusſanctus in ſpecie columbe: ꝛ vox patris audita eſt. hic eſt filius meus dilectus. hec Thomas verbaliter. Ex qua diſtinctione patet. qualiter vltra naturalem cognitionem de deo conuenientiſſime infunditur a deo habitus ſupernaturalis fidei: quo altius et perfectius deus ipſe cognoſcitur.

¶ Quarto deniqꝫ hoc idem probo ſimilitudine ipſius Ade. de quo q̃rit Alexan. de ales in prima parte ſumme. q. 2. membro. 2. arti. 4. An ipſe. ſ. Adam in ipſo ſtatu melius cognouerit deum ꝙ̃ cognoſcatur nunc per fidem. Et reſpondit di. ꝙ in Adaꝫ fuit cognitio naturalis. et ſuperaddita. Maior autem cognitio poteſt dici tripliciter. vel q̃tum ad comphenſionẽ intellectus. vel q̃tum ad meritum vel q̃tum ad guſtum. Poteſt ergo dici ꝙ cognitio quã habuit Adam de deo per creaturas. maior fuit q̃tum ad comprehenſionẽ intellectus. Sed illa que eſt per fidem. maior eſt q̃tum ad meritũ. ꝛ q̃tum ad guſtum. ꝙ̃ illa que eſt ſimpliciter p naturam. Eſt enim duplex pñtia dei. p viſuꝫ: ꝛ per guſtũ. Et ſm hoc eſt cognitio videntis in lumine: ꝛ guſtantis in tenebris. Et talis ẽ cognitio fidei. in q̃ abſens eſt viſui: ꝛ preſens guſtui. propter qđ dicitur in ps. ꝙ̃ magna multitudo dulcedinis tue: quã ab. ti. te. hec Alexã. verbaliter. ꝙ ſi ut patet. cognitio fidei Ade precipue q̃tum ad meritum ꝛ guſtũ. fuit perfectior ꝙ̃ eſſet ſimpliciter naturalis cognitio. ergo a ſimili pfectior eſt cognitio noſtra. quã habemꝰ de deo per fidem: ꝙ̃ ſit illa quã habemus per naturalem cognitionẽ vel rationẽ. Et ſic ex predictis auctoritate: ratione: diſtinctione: atqꝫ ſimilitudine patet prima cauſa. vz. maioritatis qua oſtenditur vltra naturalem cognitioneꝫ de deo fuiſſe omnino neceſſariã ad ſalutem infuſionẽ ipſius fidei.

¶ De ſecunda cauſa qua oſtenditur ꝙ fides infuſa vltra cognitionem naturalẽ de deo cuilibet eſt neceſſaria ad ſalutem.

SEcunda etiam cauſa infuſionis ipſiꝰ fidei dicitur cauſa paucitatis. Quoniaꝫ enim vidit deus ꝙ p rationẽ naturalem: ipſius cognitio a paucis immo pauciſſimis haberet. ideo ꝓpter hoc ſapientiſſime decreuit. ut quicũqꝫ ſaluãdus foret ipſum p fidem infuſam ꝛ ſupnaturalẽ cognoſceret. Triplici nãqꝫ reſpectu ꝓbari poteſt qualiter pauciſſimi p naturalem rationeꝫ. ipſum cognouiſſent: niſi habitus fidei infuſus ſupueniſſet. Quoꝝ poſt dicitur reſpectus indiſpoſitiõis: clarum eſt enim. ꝙ cũ humana corpora recipiant influentias diuerſas a corporibus celeſtibus: per cõſequens habent diuerſas diſpoſitiones: ꝛ complexiones. Sed quia ut dicitur ſcđo de aia. Molles carne aptos bone mentis ꝛ doctrine dicimꝰ. Duros vero ineptos. ꝓpter igitur graues ꝛ ꝯrias qualitates corpis ut plurimũ etiã grauatur aia. ne poſſit eſſe diſpoſita ad cognoſcendũ deum. que cognitio acquiritur per habitũ acquiſitũ naturalis ſcietie. Quod cõfirmans Salomon Sapi. 9. dicit. Corpus qđ corrũpitur aggrauat animaꝫ: ꝛ deprimit terrena inhabitatio ſenſum plurima cogitantẽ. Qđ primũ facit fides infuſa: qꝛ ſtante etiam q̃libet corporis grauitate ꝛ paſſione. faciliter mediãte ipſa deus ipſe cognoſcitur. ¶ Secũdus etiam reſpectus quo monſtratur. qꝛ ſine fide per naturalẽ rationẽ pauciſſimi deũ cognouiſſent. dicitur reſpectꝰ occupationis. Sententia eſt phi pmo politicoꝝ. ꝙ difficile eſt ſimul multa cõſpicere. Et quidaꝫ alius ſapiẽs dicit. Pluribus intẽtus minor eſt ad ſingula ſenſus. Qđ ſi ſic eſt. cũ contingat multos occupatos eſſe: aut circa regimẽ ꝓuinciaꝝ: aut circa neceſſitatẽ ꝛ prudẽtiã rei familiaris. Clarũ eſt. ꝙ tales non poſſent ſimul ꝛ ſemel intendere ſtudio phie naturalis qua deus aliqualiter per rationes naturales cognoſcitur. Ideo ꝓpter hoc voluit deꝰ quoſlibet ſaluandos fidem habere infuſaꝫ. ¶ Tertius deniqꝫ reſpectus dicitur reſpectus dedignationis. vidẽs enĩ omnipotẽs deus. ꝙ multi ocio pigritie atqꝫ faſtidio dediti eſſent ex hoc ꝙ vidiſſent: ꝙ non ſine magno ſtudio ꝛ labore. talis naturalis ſciẽtia ꝛ cognitio dei poſſet acquiri. Et ſic propter hoc impedirent a tali cognitione veritatis ꝛ ipſius dei. Ideo tanꝙ̃ amator noſtre ſalutis voluit ꝛ vult omnes ſaluandos habere habitũ fidei infuſum. ex quibꝰ tribus reſpectibus patet. etiam ſecũda cauſa. qua deus voluit cognoſci per fideꝫ: ꝛ non tñ per rationem naturalẽ. ex quo per viam naturalis rõnis pauciſſimi deũ cognouiſſent. ꝛ p ꝯſequẽs pauciſſimi ſalui fuiſſent.

¶ De tertia cauſa qua oſtenditur quod fi-
des infuſa etiam vltra cognitionem natura
lem de deo cuilibet ē neceſſaria ad ſalutem.

Tertia inſup cauſa. qua deus vltra na
turalē ipſius cognitionē. voluit vnū
quēq̃ ſaluandū habere fidē infuſam
⁊ ſupnaturalem. dicit̄ cauſa prolixitatis. Vi
dens eteni deus. ꝙ per naturales rationes
cognitio ipſius fuiſſet valde prolixa omnibꝰ
⁊ diuturna. ⁊ vix per longū tempus acquiſi-
ta fuiſſet. ideo ut talis prolixitas: ab omnibꝰ
poſſet euitari: ⁊ cognitio ipſius tempe breuiſ-
ſimo poſſet haberi. voluit ꝓpter hoc vnicuiq̃
tm̄ q̄ꝝtum eſt de ſe habitū fidei ⁊ vere cogni-
tionis infundere. Et ꝙ ſine fide impoſſibile
fuiſſet deum naturaliter cognoſcere. niſi pro
lixo ⁊ longiſſimo tempe. quod vtiq̃ tempus.
quaſi totū perditū fuiſſet triplici reſpectu pro
batur. Quorū Primus dicit̄ reſpectus pro
funditatis. Secūdus dicit̄ reſpectus imbe-
cillitatis. Tertius dicit̄ reſpectus paſſibilita
tis. ¶ Primus reſpectus quo oſtendit̄ ꝙ ſi-
ne fide per naturales rationes deus non po
tuiſſet cognoſci. niſi in tempore longiſſimo ⁊
valde prolixo: dicit̄ reſpectus profunditatis.
Nam vidit deus ꝙ veritas ⁊ cognitio ipſiꝰ
dei. ſeu ſanctiſſime trinitatis. ſic erat profun-
da immo ꝓfundiſſima et altiſſima. ꝙ etiam
vix per longum tempꝰ potuiſſet acquiri. ⁊ in-
ſuper ad illam rōnalis anima non attinge-
ret. quod claruit in multis philoſophis. q ad
cognitionem profundā trinitatis per natura
les rationes nunq̄ꝫ deuenerunt. Et qualiter
per naturales rationes poſſibile eſſet vnq̄ꝫ ꝓ
fundam eſſentiā trinitatis cognoſcere. Cum
etiam ut inquit Auguſti. in quodā ſermone
ad Heremitas. Impoſſibile fuit ꝙ vnꝰ phi-
loſophus cognoſceret naturā apis quā p tri
ginta annos iugiter ſcire inueſtigauerat. Et
propterea Job. 16. ca. dicebat. Cum vix par-
uam ſtillā ſermonē eius cepimus: magnitu
dinē throni eius quis poterit intueri. vbi etiā
Grego. dicit. Totum quicq̄d de deo accipe-
re poſſumus. eſt quaſi quedā ſtilla liquoris.
Propter hoc igit̄ voluit deus vnūquemq̃
habitū fidei infuſum habere. ¶ Secundꝰ in-
ſuper reſpectus. dicit̄ reſpectus imbecillita-
tis. Tam inſuper debilis: leuis: atq̃ imbecil
lis eſt humanus intellectus. ꝙ p ſe ſine fide
ad cognitionē tam profunde veritatis mini-
me deuenire potuiſſet. dicēte Auguſ. p̄mo de
tri. Mentis humane acies inualida in tā ex
cellenti luce veritatis. non figit̄: niſi p iuſticiā
fidei emūdetur. hec ibi. ¶ Tertius deniq̃ re
ſpectus. dicit̄ reſpectus paſſibilitatis. Cū eni
anima ſimul ⁊ corpus diuerſis occupent̄ paſ
ſionibus: ⁊ infirmitatibus: minime ſunt ido-
nea ad cognoſcendū: tantā altitudinē diuine
maieſtatis. Ideo propter hoc ⁊ etiā alios ſu-
pradictos reſpectus ut facilius ⁊ breuiori tē-
pore ab omnibus. ipſius dei cognitio habere
tur. voluit ꝙ omnes cōiter ⁊ generaliter cū
per fidem cognoſcerēt. Ex quibus etiam pa
tet tertia cauſa neceſſitatis eiuſdē fidei.

¶ De quarta cauſa qua oſtenditur. ꝙ fides
infuſa etiam vltra cognitionem naturalē de
deo cuilibet eſt neceſſaria ad ſalutem.

Quarta deniq̃ cauſa. qua deus vltra
naturalem ipſius dei cognitionē eti-
am voluit vnūquemq̃ ſaluandū: ha
bere fidem infuſam ⁊ ſupnaturalem. dicitur
cauſa falſitatis. Videns eni clemētiſſimus
deus ꝙ humanus intellectus: ſepiſſime poſ-
ſet incidere in errorē et falſitatem. ſi eni ſim
pliciter tm̄ per rationē naturalē cognoſcere
vellet. ideo ut hoc inconueniens ab intellectu
humano penitꝰ remoueret. voluit oīno ꝙ cū
per fidem intelligeret. Nam potuiſſet huma
nus intellectus ſine fide in errorem et falſita
tem incidere tribus precipue reſpectibꝰ. quo-
rum. Primus dicit̄ reſpectus imbecillitat̄
Secūdus dicit̄ reſpectꝰ ſenſibilitatis. Ter
tius dicit̄ reſpectus pſuaſibilitatis. ¶ Pri-
mus igitur reſpectꝰ quo ſine fide intellectus
faciliter in errorē incidiſſet. dicit̄ reſpectꝰ im-
becillitatis. Tam debilis enim eſt mens hu-
mana ⁊ vacillatoria. ꝙ plerūq̃ naturali rōi
falſitas admixta fuiſſet. ꝙ etiā credidiſſet bo
nū malū: ⁊ ecōuerſo. Simil̄r q̄ꝺ eſt verū fal-
ſum: ⁊ ecōuerſo. ¶ Secūdus etiā reſpectꝰ. di
citur reſpectus ſenſibilitatis. Cū eni oporte-
ret fantaſmata ſpeculari. cum qui deū ſim-
pliciter naturali rōne cognoſcere vellet. que
fantaſmata nō ducūt in perfectā cognitionē
rei. Ideo propter hoc quiſq̃ errare potuiſſet
Ne igitur aliquis ſic in errorē incidere poſ
ſet. deus cognoſci voluit per habitum fidei in
fuſe. ¶ Tertius deniq̃ reſpectus. dicit̄ reſpe
ctus pſuabilitatis. q̄ poſtremo vidit deꝰ ꝙ de
mones ſunt valde inuidioſi. ideo ſicut ab eis
Eua fuit decepta ab eiꝰ illuſiōe: ſic multi etiā

ſine fide ab eis potuiſſent decipi ⁊ illudi. Jō propter hoc voluit deus. ꝙ omnes eū cognoſcant per fidem.que a deo ſolo infunditur: et ſoli deo innitit͛.propter quod impoſſibile eſt ipſam habentē incidere in errorē. dūmodo in ea ꝑmaneat.cum talis fides ſit a deo. qui nec fallere nec falli poteſt. Et ꝙ dyabol⁹ q̄ ſ͛ꝫ Pau.2.Corin.xi.ſe transfigurat in angelum lucis:conatus fuiſſet ſine fide decipe homīes volentes deū ſimpliciter per rōnes naturales cognoſcere.patꝫ ꝑ exēplū. Naꝫ legit͛ in legenda ſancti Martini epi.ꝙ quadā die dyabolus in forma magni regis purpura ⁊ dyademate aureis caligis ornatus. ſereno ore letaqꝫ facie ſibi apparuit. Cūqꝫ ambo diu tacuiſſent. Agnoſce inq̄t demō quē colis Martine. Xp̄s ego ſum:qui deſcenſurus ad terrā prius me tibi maniſeſtare nolui. Adhuc cum Martin⁹ admirās taceret:rurſus ait. Martine: Cur dubitas credere:cuꝫ me videas ſic glorioſum: Certe xp̄s ego ſum: Cur me non adoras: Tūc Martinus a ſpiritusancto edoctus ait. Domin⁹ me⁹ Jeſus xp̄s non ſe purpuratum. Nec diademate renitentē venturꝫ ſe eſſe predixit. Ego xp̄m niſi in eo habitu et forma qua paſſus eſt:⁊ crucis ſtigmatā ꝑferentem venire conſpexero:non credā nec adorabo. Ad hanc vocē confuſus demon ſtatim diſparuit:⁊ totā cellaꝫ fetore repleuit.hec oīa ibi. ¶ Ex predictis igit͛ cum quattuor cauſis clariſſime patuit.qualiter clariſſim⁹ deus.tā͞qꝫ valde neceſſariū voluit vnicuiqꝫ fidei habitum infundere.quo ꝑfecte cognoſceret͛: cuꝫ ad eū cognoſcendū minime ſufficeret rōnalis. ⁊ ſic per conſequēs etiā patet ſecūda excellētia ipſius ſacratiſſime fidei:que dicit͛ excellētia neceſſitatis. in qua monſtratū fuit qualr̄ fides infuſa cuilibet eſt neceſſaria ad ſaluteꝫ In qua ſacratiſſima fide iugiter vſqꝫ ad mortem me ⁊ vos conſeruare dignet͛ clemētiſſimus deus:q̄ ſimul eſt largitor fidei ⁊ remunerator. Cui ſit ſemp omnis laus ⁊ gloria ꝑ infinita ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ Dominica in quinquageſima de tertia excellentia ipſius ſacratiſſime fidei.

Eſpice: fides

r tua te ſaluū fec͛. Lu.18.c.⁊ in euāgelio occurrētis dñice. Due veritates ſpectabiles ciues in hodierno ⁊ preſenti euāgelio nobis ſp̄ualiter a clemētiſſimo ſaluatore noſtro proponūtur. q̄rum vna dici poteſt veritas certificationis. ſcd̄a veritas ſignificationis. Nam ut ait euāgeliū ad litterā. Aſſumpſit ieſus.12.diſcip̄los ſuos.et ait illis. Ecce aſcendim⁹ hieroſolimā ⁊ cōſummabūtur omnia que ſcripta ſunt ꝑ prophetas de filio hoīs. Tradetur eni gentibus:⁊ illudet͛:⁊ flagellabitur: ⁊ cōſpuetur. Et poſtq̄ꝫ flagellauerit.occident eū : ⁊ tertia die reſurget.hec euangeliū ad litterā. In predictis verbis maniſeſte apparet qualiter Saluator omnib⁹ Ap̄lis ſuis predixit totū myſteriū ſue paſſiōis: atqꝫ reſurrectionis: ut dū poſtea et paſſionem tolleraſſet. ⁊ inſuper reſurrexiſſet:tam ipſi Ap̄li:q̄ꝫ etiam totum genus humanū.fidem certam ⁊ indubiaꝫ eius paſſioni ⁊ reſurrectioni exhiberent:q̄ꝫ fidem. quia Ap̄li tunc non habebāt. Jdeo hec ante eis predicebātur. Sic enim dicit euangeliuꝫ Ipſi nihil horū intellexerūt. et erat verbum iſtud abſconditū ab eis: ⁊ non intelligebant que dicebātur.hec ibi. Poſtq̄ꝫ vero predicta omnia eſſe facta ad oculū conſpexerūt. certitudinaliter omnes crediderūt.hec igit͛ modo nos certitudinaliter predicta omnia ⁊ credere debemus ⁊ tenemur. Ex hac veritate elicitur correlariū.ꝙ fides noſtra in aliquib⁹ ſic ſe habet ſicut ſcientia.qm̄ ſicut ſcientia eſt demonſtratiua ſuaꝝ cōcluſionū. ſic fides eſt demōſtratiua actualr̄: ſicut patuit in ipſis Apoſtolis myſterioꝝ paſſionis: ⁊ reſurrectionis xp̄i. Ex quib⁹ patet prima veritas euāgelij. q̄ dicit͛ certificationis. Proponit͛ etiam nobis Secūda veritas:que dicit͛ ſignificatiōis. Nā euangeliū ſubſequit͛ ⁊ ponit qualiter quidaꝫ cecus clamans poſt xp̄um ab ipſo ſaluatore eſt illuminatus. Qui cecus ſ͛m Grego.ſignificat.totum genus humanū:ꝑ peccatū p̄morum parentū obcecatū. Sed poſtmodū ꝑ legem naturalē ⁊ moſaycā aliqualiter illuminatur. Sp̄ualiter tn̄ ſignificat populuꝫ xp̄ianum:qui cū ante xp̄i aduentū idola adoraret tanq̄ꝫ cecis ⁊ demonibus ſacrificaret. Poſt aduentū tamē ipſius ſaluatoris cōuerſus ad fidem xp̄i mediante p̄dicatione apoſtoloꝝ meruit illūiari per gratiā in preſenti ab ipſo ⁊ ꝓ.ꝰ:⁊ inſup per gloriam in futuro. Nā ante xp̄i aduentū:populus iudaicus erat populus dei electus. Populus vero non xp̄ian⁹:tunc erat populus a deo reprobatus ⁊ paganus.

Sed poſt Chriſti aduentum: facta eſt mutatio per gratiam ⁊ dexteram dei excelſi. Qm̄ populus iudaicus: ex quo Chriſtum cōtēpſit ⁊ fidem eius ſpreuit: merito a deo tunc eſt reprobatus ⁊ maledictus. Econtra vero: populus qui nunc eſt chriſtianus ſed antea paganus: ex quo Chriſti fidem cordialiter ſuſcepit ideo ex hoc nunc eſt a deo electus ⁊ benedictus. De qua benedictiōe.i. electione dicitur j. Pe.2. Vos eſtis gens ſancta pp̄lus acquiſitionis: vt virtutem ānuncietis ei qui de tenebras vos vocauit in admirabile lumē ſuū Qui aliqn̄ non pp̄lus: nunc autē pp̄lus dei. Qui non conſecuti miſericordiam: nūc autē miſericordiam conſecuti. hec ibi. De tali etiā populi iudaici reprobatione: ⁊ populi Chriſtiani electione. ꝓpha in perſona ipſius xp̄i dicit. Populus quē non cogno.ſ.ante aduētum meū ſeruiuit mihi: in auditu auris obediuit mihi.ſ.poſt aduentum meum. Filij alieni mentiti ſunt mihi.i.populus iudaicus: ⁊ claudicauerūt a ſemitis ſuis.i.a vijs fidei vere ⁊ virtutis: ex qbus etiā patet declaratio ſcd̄e veritatis. ⁊ ſic etiam patet moralis expoſitio euangelij ſacri. Poſt cuius declarationem qm̄ in ſuperioribus ſufficienter declaraui ſecundam ipſius ſacratiſſime fidei excellentiā vʒ neceſſitatem volens ordinate procedere: habeo in preſenti tertiam ipſius fidei excellētiam declarare: que dicitur excellentia dignitatis. Cuius tertie excellētie declaratio talis erit.

¶ De vnitate ſacratiſſime fidei quō.ſ.ē vna ſola vera fides ⁊ non plures.

T Ertia igitur excellentia ſacratiſſime fidei in ordine declaranda dicitur excellentia vnitatis. In hac igitur excellentia habemus videre: an neceſſario ſit vna vera fides: an poſſint eſſe plures. Cum enim triplex ſit fides ſub qua cōiter viuit totū genus humanum. vʒ. fides Chriſtianoꝝ: fides iudeoꝝ: ⁊ fides ſaracenoꝝ: ſeu theucrorū: qui obſeruant legem Machometi. videndum ē ⁊ declarandū an omnes ſaluari poſſint ſub ſua fide: obſeruando ea que ſua fides cuiqʒ p̄cipit: vtputa. An bonus iudeus ſm̄ legē ſuā. Similiter ſaracenus. Similiter chriſtianus poſſint ſaluari quilibet in ſua. An ſolum ſaluetur neceſſario ſub vna ſola fide quicūqʒ ſaluat. vtputa ſub fide Chriſtianoꝝ: ſiue ſub lege eorum. Ad huius igitur q̄ōnis ⁊ excellentie clarificationem. tres articuli ſunt precipue declarandi. Quoꝝ primus dicitur articulus falſe opinionis. Scd̄us dicit᷑ articulus firme tentiōis. Tertius dicitur articulus egregie ſatiſfactionis.

¶ De tribus alijs articulis circa vnitatem fidei declarandis. Et p̄mo de p̄mo articulo declarando in quo oſtenditur falſa opinio illorum: qui dicūt vnūquēqʒ poſſe ſaluari ſub ſua fide.

P Rimus articulus circa vnitatum fidei declarādus: dicitur articulus falſe opinionis. Circa queſtionē ſupra poſitam. Cuʒ queritur an quiſqʒ ſaluari poſſit ſub ſua lege ⁊ fide: obſeruando tamen ea que cuiqʒ ſua fides precipit: fuit falſa imo falſiſſima opinio quorūdam dicentium: ꝙ ſic. Nam quidam tenuerunt ꝙ realiter quiſqʒ ſaluari poteſt ſub ſua lege: qd̄ tripliciter probare conati ſunt. Primo auctoritatibus. Scd̄o rationibus. Tertio admiratione.

¶ Primo probant duabus auctoritatibus quaꝝ p̄ma eſt Joel̄ ꝓphe.2.c. dicentis. Omnis quicūqʒ inuocauerit nomen dn̄i ſaluus erit. Sed cum omnes ſub ſua fide inuocent deū ergo omnes ſub ſua lege ſaluari poſſunt.

¶ Scd̄a auctoritas eſt Apoſtoli.j.Thi.2.dicentis. Deus vult omnes homines ſaluos fieri. ¶ Scd̄o hoc idem probare nituntur tribus precipue rationibus. Primo ratione finalitatis. Scd̄o rōe ſuperabilitatis. Tertio rōne cauſalitatis. ¶ Primo probant ratione finalitatis. vnūquēqʒ ſaluari i ſua fide ⁊ lege. Fundamentum rōnis eoꝝ ponit phs 2.phyſi. qui dicit. Agens ſm̄ rōnem agit naturaliter ꝓpter finem: qd̄ ſi ſic eſt: ergo deus qui eſt pfectiſſim⁹ in ratiōe ⁊ itellectu ex quo creat de nihilo animas omniū hominū eas facit propter aliquē finem: quo conceſſo. Si queritur quo fine creauit deus omnes infideles.ſ. omnes iudeos: omnes ſaracenos: omnes turchos: ⁊ etiam chriſtianos. Claruʒ eſt ſm̄ Augu. ⁊ omnes theologos in.j. diſtin. 46. ꝙ omnes creauit ad hoc vt beatificent᷑. Sed cum dicatur. j. politico. ⁊.3. de anima. ꝙ deus nihil facit ocioſum in natura. concluditur per conſequens: ꝙ quilibet moraliter viuens in ſua lege ⁊ fide ſaluatur. ¶ Scd̄o hoc idem probant ratione ſuperabilitatis. Fundamentum rationis eorum ponit phs. lib.j. metha. di. Vnumquodqʒ entium vtitur nā

ſibi propria.patet hec regula.Cum eni ignis
naturaliter ſit calidior ſole: qui tamen non
formaliter:ſed virtualiter:vel effectiue calid⁹
eſt. Ideo maiorem calorem emittit.Quo p̄-
ſuppoſito certum eſt:ꝙ in natura ⁊ in eſſen-
tia dei duo precipue ſunt.ſ.miſericordia ⁊ iu
ſtitia.dicente ꝓpha.Duo h audiui:quia ptās
dei eſt:⁊ tibi dn̄e miſericordia. Et alibi dicit
Miſericordia ⁊ veritas obuiauerūt ſibi.Sꝫ
clarum eſt:ꝙ maior eſt miſericordia in deo
q̄ꝫ iuſtitia.dicente Iac.2.c.Miſericordia ſup
exaltat iudiciū.⁊ ps.dicit. Miſerationes ei⁹
ſuper omnia opera eius.Et Hieronym⁹ de
pen.diſtinc.j.quia diuinitatis.dicit. Quia di
uinitatis natura clemens eſt ⁊ pia: ⁊ magis
ad indulgentiam q̄ꝫ advindictam prona.hec
ille.Et rōnem de hoc aſſignat Ricar.in.4.
diſtinc.46.artic.2.q.2.di. ꝙ miſericordia eſt
deo naturalior:eo ꝙ reſpicit bonitatem ſue
nature.Iuſtitia vero reſpicit peccata: quare
ſi vt patet miſericordia eſt deo magis natu-
ralis q̄ꝫ iuſtitia.Et vnumq̄dqꝫ ſequitur pro
prietatem ſue nature: bene concludit ꝙ de⁹
ex abūdantia ſue miſericordie ſaluat omnes
qui moraliter viuunt ſub ſua fide ⁊ lege.
¶Tertio hoc idem probant ratione cauſali-
tatis. Fundamentum rationis eorꝫ ponit
Auctor lib.de cauſis.di. Quicquid eſt cauſa
cauſe:eſt etiam cauſa cauſati. patet hec regl̄a
Nam ſi quis fuit cauſa plantandi arborem
eſt etiam cauſa omniū fructuū ex illa deſcen
dentium. Quo preſuppoſito certū eſt:ꝙ de⁹
eſt qui creat hominē:⁊ cauſa lib.arbi.dicēte
Salomone Sapien.10.Fecit deus hominē
rectum: ⁊ reliquit eum in manibus conſilij
ſui.Et Eccleſia.15.dicitur.Deus ab initio cō
ſtituit hominem.⁊ reliquit eum in manu cō
ſilij ſui.Sed clarum eſt:ꝙ libe.arbi.eſt cauſa
peccati.di.pho.3.ethico. Voluntaria ſūt vitia
ſicut ⁊ virtutes.Q̄d ſi ſic eſt:ergo ſequitur ꝙ
deus eſt cauſa peccati . Sic enim dicitur ex
de iniur.⁊ dam.da.c. ſi culpa . Qui cauſam
dāni dat:dānum dediſſe videtur: imo quod
plus eſt:ſi deus dānaret moraliter viuentes
in ſua lege.preſuppoſito etiam ꝙ peccarent :
magis eſſet peccator:q̄ꝫ omnes dānandi. et
ratio eſt:quia.2.metha.dicitur. Quicquid eſt
cauſa aliorum vt ſint talia:id maxime ē tale
ſicut exempli gratia.Si ignis eſt cauſa cale-
factionis:ideo ipſe maxime eſt calidus. Sed
cum impoſſibile ſit deum eſſe cauſam dire-
rectam alicuius mali.⁊ per conſequens dā-
nationem aliquorum.bene ergo concluditur
ꝙ omnes moraliter viuentes in ſua fide et
lege ſaluantur.¶Tertio deniqꝫ probant ali
qui generali admiratione:ꝙ omnes ſub ſua
lege ⁊ fide viuentes ſaluari poſſunt. Dicunt
enim.Si deus ſolū eos ſaluaret qui ſub vna
fide viuunt.⁊ ceteros omnes ab illa fide alie
nos damnaret.valde mirū omnibus homi
nibus mundi generaliter appareret:et preci
pue cum pauciſſimi ſaluētur.Multi vero dā
nentur. et ſic ex predictis auctoritatib⁹:ratio
nib⁹:⁊ generali admiratione. patet falſa opi
nio dicentiū. ꝙ vnuſquiſqꝫ ſaluari poteſt in
ſua lege ⁊ fide. Et per conſequēs etiā patet
primus articulus circa vnitatē fidei declarā
de.qui dicit articulus falſe opinionis.
¶De ſcd̄o artic'o circa vnitatē fidei declarā
do:in quo oſtēdit ꝙ ſimplr eſt vna ſola vera
fides et ñ plures: i q̄ ſaluari pt qcūqꝫ ſaluat.

SEcundus articulus circa vnitatē fi-
dei declarādus.dicit articulus firme
tentionis.Quoniā ut ait phus pmo
Elenchoꝝ. ⁊ primo rethorice ſue. Oppoſita
iuxta ſe poſita magis eluceſcūt. ſicut album
magis eluceſcit. apud nigrū q̄ꝫ ſi nullū nigꝝ
adeſſet.Ideo poſtq̄ꝫ demonſtraui falſaꝫ opi-
nionē dicentiū. ꝙ vnuſquiſqꝫ ſaluari poteſt
ſub ſua fide.habeo nunc in preſenti articulo
declarare veram opinionem ⁊ rectam:quo-
modo.ſ.nō eſt poſſibile homines ſaluari niſi
ſub vna ſola fide ⁊ lege.propter quod dico ꝙ
de neceſſitate ſalutis eſt:ꝙ quiſqꝫ firmiter te
neat ⁊ credat:ꝙ ſit ſola lex ⁊ fides:in qua ſo-
la:⁊ non in aliqua altera ſaluatur : ⁊ ſaluari
poteſt:quicūqꝫ ſaluari debet ⁊ ſaluatur. Et
ꝙ neceſſe eſt credere:ꝙ ſit vna ſola fides in
toto mundo:in qua ſola ⁊ non altera quiſqꝫ
ſaluat. Quintupliciter ꝓbo. Primo ratio
tionibus. Scd̄o auctoritate. Tertio diſtin
ctione. Quarto ſimilitudine. Quinto reue
latione. ¶ Primo ratione quadruplici:q.ſ.
neceſſe eſt tenere ⁊ credere ꝙ ſit vna ſola fi-
des in toto mundo:in qua ſola non in alte-
ra ſaluatur:quicūqꝫ ſaluatur ⁊ ſaluari debet
Primo ratione obiectionis. Scd̄o ratōe
ſubiectionis. Tertio ratione diuerſificatio-
nis. Quarto ratione infuſionis.¶ Primo
probo ratione obiectionis:ſiue obiecti. Fun-
damentum rationis ponit Tho.ſuper libro
de ſenſu ⁊ ſenſato.di.Simplex obiectū ſim-

plicem potentiam ⁊ non diuerſam requirit. patet hec regula. Cum enim qᵹ ſint obiecta ſpecifica ſenſibilium: ideo qᵹ dicim⁹ eſſe ſenſus. Et quia color vt dicitur in ſcōo de anima. eſt ſimpliciter obiectum viſus: ideo ſimpliciter vnus ſenſus qui eſt potentia viſiua ⁊ non auditiua. ſimpliciter dirigi poteſt ſeu dirigitur ad ipſum colorem videndum: quod nullus aliorum ſenſuum diuerſorum facere poteſt. Exemplifica de alijs ꝓut vis. Quo preſuppoſito vȝ. ꝙ quandocūqȝ obiectum eſt vnum: neceſſarium eſt eſſe tm̄ vnam potentiam: ⁊ per conſequens tm̄ vnū actum. Certum eſt autem ꝙ deus ſimpliciter inquantum eſt veritas increata: eſt vnuȝ ſolum obiectum cuiuſlibet intellectus rationalis. ſic enim dicitur Exodi. 20. Audi Iſrl. dominus deus tuus vnus eſt. Et ꝓpha dic. Non erit in te deus recens: quod cōfirmās Ricar. in. 3. diſtin. 23. articu. 5. q. 2. dicit. Obiectum fidei eſt veritas increata: ad quā creata omnia reducuntur. hoc idem aſſerit Tho. ſcōa ſcōe. q. j. articu. j. Sic inſuper obiectum intellectus ſpeculatiui eſt ipſa veritas: que ēt reducitur ad primam veritatem. Vnde phs 2. metha. dicit. Intellectus ſpeculatiui finis ⁊ delectatio eſt veritas. Et. 6. ethico. ait. Bonū intellectus eſt ſcientia ⁊ veritas. Et ṗmo de anima dicit. Intellectiua ⁊ ſpeculatio veritatis videntur eſſe proprie paſſiones anime. ꝙ ſi ſic eſt: ꝙ vna eſt ſimpliciter in ſe veritas diuinarum rerum ſeu credendorum. ſ. veritas increata: quā non variat nec diuerſificat in aliquo diuerſitas: vel varietas credendorum: qm̄ talis increata veritas rerum non pendet vllo modo ex ipſis hominibus: aut ex diſpoſitionibus eorum credendorum: neceſſe eſt concludere: ꝙ vnius veritatis ſimpliciter ⁊ debet eſſe vna apprehenſio: ſicut ⁊ vni⁹ coloris vna eſt apprehenſio: ſicut ⁊ vnius coloris vna tm̄ eſt potentia. ſ. viſiua eum apprehendens. ⁊ hoc quantum ad apprehenſum: lȝ ſint varij modi apprehenſionum: ſicut vn⁹ apprehendit ſignum cum ſagitta tenens arcum altum. Alius procliuium: alius in parte dextra: ⁊ alius in parte ſiniſtra. Ex qua ratione neceſſario: neceſſario concluditur: ꝙ cū apprehenſio iſtius increate veritatis nō poſſit eſſe in cōmunitate omnium hominum: niſi per credulitatem ⁊ fidem: bene ſequitur quod vna ⁊ cōmunis debet eſſe credulitas omnium hominum. Cum autem iudei credant in meſſiam venturum. Saraceni vero ⁊ theucri in Machometum: ⁊ chriſtiani in Chriſtum: propter quod ⁊ diuerſas leges ſequūtur ⁊ opera. clarum eſt ꝙ duas ſectas neceſſario oportet eſſe falſas: cum probatuȝ ſit ꝙ vnum ſit ſimpliciter obiectum cuiuſlibet humani intellectus. ſ. veritas increata: ⁊ oīa que ad eam reducuntur. ¶ Scōo etiam probo ratione ſubiectionis ſiue ſubiecti: ꝙ ſimpliciter eſt vna bona fides: ⁊ non plures. Fūdamentum rationis ponit phs. 3. de anima. dicens. Scientie ſecantur quēadmodum ⁊ res a quibus vel de quibus ſunt ſcientie. hoc idem confirmat idem phus ṗmo de anima ⁊. 2. methaphy. ⁊. 8. topicoꝝ. ꝙ ſcientia trahit nobilitatem a ſuo ſubiecto. patet hec regula. Quia enim anima eſt diuerſa genere a corpore. Ideo ſm phm ṗmo de anima. diuerſificat ſcientiam ab eo. Similiter quia ignis ⁊ aqua ſunt diuerſa genere: ideo diuerſificāt act⁹ ſuos. Ex quo bene patet: ꝙ ſi plura ſint ſubiecta ⁊ diuerſa: ergo plures erūt ⁊ diuerſe ſcientie ab eis procedentes. Econtra vero ſi vnum eſt ſimpliciter ſubiectū: vna erit ſimpliciter ⁊ ſcientia. Quo preſuppoſito ꝙ vni⁹ ſubiecti vna ſimpliciter eſt ſcientia. Certum eſt ꝙ intellectus eſt vnus ſpē in tota generatione humana. Vnde Tho. in. 2. di. 32. ⁊ dñs Bonauentura ibidem in queſtionibus circa litteram. q. vltia dicunt. ꝙ omnes anime rationales ab origine ſunt equales: quantum ad ſubſtantiam ⁊ eſſentiā. Quia vt dicit phs 3. metha. Species equaliter predicantur de ſuis indiuiduis quod eſſe nō poſſet: ſi forme eſſent inequales. Et ratio eſt ſȝ Tho. Quia cum omnis diuerſitas formalis que non ꝑ reſpectum ad materiam ſit diuerſitas ſm ſpeciem. teſte pho. 10. metha. omnes anime q̄ ſint eiuſdem ſpeciei: relinquitur ꝙ nulla diuerſitas: ⁊ per conſequens inequalitas ſit i animabus humanis: hic non loquor de aīa Chriſti: que fuit perfectior omnib⁹ animab⁹ etiam in naturalib⁹: quia naturaliter habuit meliorem intellectum: memoriam: ⁊ voluntatem: ꝗ quelibet alia aīa. lȝ ꝓpter hoc non ſit egreſſa timore humane ſpēi. Nec inſuper loquor: ꝙ vna aīa ꝑ accñs nō ſit ꝑfectior altera reſpectu melioris cōplexionis corporis: prout dicit phs. 2. de anima. Sȝ loquor ſimpliciter: ꝙ natura hominis ſiue natura aīe

quantum ad ſubſtantiam ⁊ eſſentiam:vna ⁊
eadem eſt apud omnes:vnde iudei intellect⁹
⁊ ſaraceni nihil differt ab itellectu chriſtiani
⁊ econuerſo.dicente Porphirio in ſuis vni-
uerſalibus. Plures homines ſunt vnus hō
participatione vnius ſpeciei. Species enim
eſt collectio in vnam ⁊ eandem naturaꝫ. Et
ibidem ait. Pe vero que ſunt hominis pro-
prietates.dico autem eius qui eſt cōis erunt
equaliter eedem in omnibus. Idem autem
eſſet vniuſcuiuſqꝫ vnum ⁊ idem:neqꝫ inten-
ſionem:neqꝫ remiſſionem ſuſcipit.hec ibi. ꝙ
ſi vt patet natura omnium hominum ē eq̄-
lis:⁊ eſt eadem apud omnes nationes mun
di: ergo ſequitur ꝙ ⁊ naturalia erunt eadem
apud omnes. Ideo quecūqꝫ debentur crea-
tori iure nature:ſeu iure naturalium.cōmu-
niter ei debentur ab omnibus ⁊ apud oēs.
Ideo cultus q deo debetur naturaliter: ſiue
propter eius excellentiam:ſiue propter bene-
ficiorum ⁊ donoꝝ naturalium obligationeꝫ
cōmunis eſſe debet apud omnes. Sed cum
talis cultus qui deo debetur ab omnib⁹ iure
nature nihil ſit niſi principia quedam fides.
vꝫ.⁊ credulitas. Ideo ꝓpter hoc neceſſe ē cō
cludere:ꝙ vna ſola ⁊ non plures ſit fides et
credulitas:que deo debetur. ꝙ ſi ſint plures
credulitates:ſicut ⁊ ſunt. Igiť ſic diuerſimo-
de credentes neceſſe eſt agere contra naturā
⁊ ſic quoddam malum ⁊ peccatum . Igitur
propter hoc neceſſe eſt tenere:ꝙ vna ſit ſim-
pliciter vera fides:⁊ non plures. Et ſic confir
matur iſta ratio. Videmus enim ꝙ affectio
num cauſe apud omnes:⁊ apprehēſiones ea
rum etiam erga deum eedem ſunt. Nā ſpei
cauſa in omnibus eſt apprehenſio diuine li-
beralitatis ⁊ miſericordie. Amoris autem
cauſa eſt apprehenſio diuine bonitatis. Igiť
cum affectiones iſte eedem ſint apud omnes
⁊ apprehenſiones que ſunt cauſe illoꝝ eedeꝫ
apud omnes erunt. Apprehenſiones in pre-
ſenti de deo:oportet eſſe fidei: propter virtu-
tem intellectus hominum: vt in precedenti-
bus monſtratum eſt. ꝙ ſi ſic eſt:ergo a ſimili
vera fides:vna ⁊ eadem erit neceſſario apud
omnes. Si autem aliquis obijceret.di. Cum
enim.3.de anima dicatur. Scientie ſecantur
quēadmodum ⁊ res:igitur cum fides ſit de
rebus coniunctis materie tranſmutabili: et
de re ſeparata a materia:⁊ de deo ⁊ de mo-
ribus hominū: videtur ꝙ ad minus poſſint
eſſe tres fides.ſ.naturalis:diuinalis:⁊ mora-
lis. Ad hoc reſpondeo:ꝙ ⁊ ſi de rebus diuer
ſis diuerſe ſint ſcientie.hoc debet intelligi q̄ñ
conſiderantᷣ non in relatione ad aliquid vnū
quod ſit ꝑncipiorum ſubiectum. In fide autē
non eſt ſic:imo omnia que conſiderantur in
fide ⁊ creduntur:conſiderantur ⁊ creduntᷣ ſꝫ
aliquā comparationem ad aliquid vnum:qꝺ
eſt ꝑncipioꝝ.ſ.articuloꝝ fidei ſubiectuꝫ.ſ.deū
Vel dicas ſm̄ Ricar.in prohemio.j.q.2.ꝙ
quecūqꝫ conueniunt in rōne vna poſſunt ad
vnam ſcientiam pertinere. Vnde etiam oīa
inquantum conueniunt in ratione entis:per
tinent ad methaphiſicaꝫ. eo ꝙ methaphiſica
tractat de omni ente vniuerſaliter. Vn̄ phs
4.metha.dicit.ꝙ vnius ſcientie conſideratio
ē de ente vniuerſaliter. Et Auic.j.metha.ſue
dicit.ꝙ ſubiectum mediante eſt ens inquātū
ens. Sic ergo a ſimili dico. Cum fides infu-
ſa ſit ſimpliciter de diuerſis articulis ⁊ reb⁹
per ſolam rationem ⁊ virtutem diuinam:q̄
omnia ſimul complectitur. Omnia enim ab
ipſo deo:⁊ ad ipſum ſunt: exiſtens vna ſim-
pliciter:poteſt etiam eſſe de diuerſis rebus.
Ex quibus omnibus patet ſcđa ratio. ¶Ter
tio probo fidem neceſſario eſſe vnam ratiōe
diuerſificationis. Fundamentū rationis po
nit phs.j.poſterioꝝ.⁊.4.metha.dicens. Affir
matio ⁊ negatio nunqꝫ ſunt vera de eodem.
patet hec regula. Nam ꝙ aliquid ſimul ⁊ ſe
mel ſit album ⁊ non album:calidum ⁊ nō ca
lidum:hoc eſt impoſſibile: quia neceſſario oꝫ
ꝙ illud ſit ſimpliciter:aut album aut non al-
bum:aut calidum aut non calidum. Quo p̄-
ſuppoſito cum bonum ⁊ malum ſint in reb⁹
Sed veꝝ ⁊ falſum ſint in intellectu: vt dicit
7.metha.certū ē: ꝙ fides qua quiſqꝫ ſaluan
dus eſt:non poteſt eſſe ſimul vera ⁊ falſa:q̄m
vt dicitur.10.metha. Duo cōtraria non ſtant
ſimul. Sed manifeſtum eſt:ꝙ aliqui: vꝫ puta
iudei ⁊ ſaraceni affirmant ſuam fidem eē bo
nam. Fidem vero chriſtianoꝝ eſſe oīo falſaꝫ
Oppoſitum chriſtiani dicunt:qꝺ ſic pꝫ. Nā
lex Machometi concedit.12.vxores vt bonū
lex vero chriſtianoꝝ prohibet:vt malū. Tunc
vltra peto:aut habere.12.vxores eſt bonū ſm
ſuam rōnem aut malum. Sed claꝝ eſt:ꝙ lex
chriſtianoꝝ cum prohibeat hoc vt malum:et
⁊ lex machomenti concedat vt bonuꝫ: ꝙ hoc
omnino eſt impoſſibile. vꝫ. ꝙ lex machometi
ſit ſimul bona ⁊ mala: ⁊ ſic dico de quauis

alia fide ⁊ lege. ꝙ autem quiſq; iudicet ſuam fidem ſimpliciter vel legem eſſe bonam: et econtra omnem aliam malam. patet. q2 qſq; fauet eis qui ſue adherent fidei. Nam chriſtiani baptizant ſaracenos ⁊ iudeos. ⁊ econuerſo: ipſi dant chriſtianis ſuas cerimonias. Econtra etiam per oppoſitum: omnis ſecta igne ⁊ ferro perſequitur ſentientes contraria ſue fidei tanq̃ rem malam. imo plus perſeq̄t illos q̃ fures ⁊ raptores. Quibus omnibus premiſſis: cum impoſſibile ſit ꝙ vna ⁊ eadẽ fides ſit ſimul vera ⁊ falſa. Ideo per conſequens impoſſibile eſt eſſe niſi vnam ſolam ⁊ veram fidem: qua deo exhibetur verus cultus. ¶ Quarto deniq; probo ratione infuſionis: ꝙ ſimpliciter eſt vna ſola fides: i qua ſaluatur quicũq; ſaluatur. Fundamentum rationis ponit phs. 2. de generatione ⁊ corruptione. di. Idem manens idem: ſemꝑ aptum natum eſt facere idem. patet hec regula Nam ignis manens ignis: ſemper calorem emittere poteſt: ⁊ non frigus. Quo preſuppoſito certum eſt: ꝙ fides a deo in anima infũditur. dicente Auguſtino in lib. de libe. arbi. ⁊ ponitur de conſecra. diſtinc. 4. c. Gratia. Fides inquit non eſt liber. arbi. tm̄. Sed eſt dei donum. Et Sapien. 3. dicitur. Dabitur ei fidei donum electum ⁊ ſors in templo dei acceptiſſima. Qđ ſi ſic eſt: ꝙ fides eſt a deo. cum deus ſit ſemper manens. Idem inuariabiliter ergo neceſſario infundit in animabus vnam ſolam fidem: ⁊ non diuerſas Nam aliter ſibi facere eſt impoſſibile: quia vt probatum eſt: cum oporteat aliquã fidem eſſe veram: aliquam vero falſam: ſequeret̄ ꝙ deus ipſemet mutabilis eſſet: ⁊ inſuper diuerſe ſubſtantie ⁊ nature: pro eo ꝙ vni infunderet fidem ſalutiferam: alteri vero non ſalutiferam ⁊ dãnabilem. Et vltra hoc videretur ꝙ deus eſſet acceptator perſonarum: qđ eſt impoſſibile: ⁊ etiam hereticũ credere. Sic enim dicitur. 32. q. 4. c. ſic. ⁊ de conſecra. diſt. 4. c. nequaq̃. ⁊ ex de preben. c. venerabilis. Apud deum nulla eſt acceptio perſonarum: propter quod oportet concludere: ꝙ deꝰ vnã ſolam fidem omnibus exhibet: qui volunt accipere ⁊ non plures. Et ideo libro de cauſis dicitur. Cauſa prima exiſtit in omnibꝰ rebus ſm̄ diſpoſitionẽ vnã. Et Plato in thimeo dicit. Prima cauſa eſt ſine vlla variatione. Et. 7. ethico. phus. ait. Simplicis ⁊ imutabilis nature ſemper vna ⁊ eadem actio ẽ. Que ſimul omnia confirmans Salomon Sapi. 6. ait. Puſillum ⁊ magnum diligit deus: et eſt ei equaliter cura de omnibus. Ex predictis igitur quattuor rationibus clariſſime pʒ qualiter ſimpliciter eſt ſola vna ⁊ vera fides ⁊ non plures: in qua ſaluabit̄ quicũq; ſaluat̄

¶ Scđo hoc idem probo vnica auctoritate Auguſtini. libro de verbis domini. dicentis. Vna ſola eſt fides deo grata: ⁊ omnibus ſalutifera: in qua omnes ſaluantur: ⁊ extra quã ſaluari ipoſſibile ẽ. hec ille. ¶ Tertio hoc idẽ probo vnica diſtinctõe. beati Tho. ſcđa ſcđe q. 4. arti. 6. in corpore. q. dicentis. Cuʒ querit̄ an tm̄ ſit vna ſola ⁊ vera fides. an poſſint eẽ plures? Reſpondeo ꝙ fides vera tm̄ vna eſt Nam fides ſi ſumatur per habitum. dupliciter poteſt cõſiderari: vno modo ex parte obiecti. Et ſic eſt ſimpliciter vna fides. Obiectũ enim fidei formale: eſt veritas prima: cui inherendo credimus quecũq; continentur ſub fide. Alio modo ex parte ſubiecti: ⁊ ſic fides diuerſificatur ſm̄ ꝙ eſt diuerſorum. Manifeſtum eſt autem ꝙ fides ſicut ⁊ quilibet aliꝰ habitus ex formali ratione obiecti hʒ ſpeciẽ. Sed ex ſubiecto indiuiduatur. Et ideo ſi fides ſumitur pro habitu quo credimus: ſic fides eſt vna ſpecies: ⁊ differens numero i diuerſis hominibus. Si vero ſumatur pro eo quod creditur: ſic etiam eſt vna fides: ꝙ idẽ eſt qđ ab omnibus creditur ⁊ credi debet. lʒ etiam ſint diuerſa credibilia: qua cõmuniter omnes credunt: q2 omnia reducũtur ad vnũ ħ Tho. verbaliter. ¶ Quarto hic idem ꝓbo vnica ſimilitudine: ꝙ vʒ. neceſſe ẽ vnam ſolã eſſe fidem ⁊ non plures: quã ſimilitudinẽ ponit phus. 8. politico. verſus principium. Om̄ inquit vnꝰ eſt finis ciuitatis omnium. Ideo neceſſarium eſt ad eius finem conſeruandũ eſſe vnam diſciplinam ⁊ eandem omnium. hec ibi. Ex qua ſimilitudine accipio: ꝙ de rebus ordinatis directe ad vnum finem: vna ẽ vita: vna ſciẽtia: vna diſciplina: ergo a ſimili cum omnia que ſunt fidei directe referantur ad vnum finem. ſ. deum. ſiue vitam eternam ſicut dicitur Joã. 20. Hec ſcripta ſunt vt credatis. ⁊ vt credentes vitam eternam habeatis. cõcluditur neceſſario ꝙ vna ſit ſola fides vnus ſolus cultus dei: vna ſola fidei religio: ⁊ non plures: qua mediante finem conſeq̄t vite eterne: quicũq; eternam vitam conſequi

debet. ¶ Quinto deniq̧ probo reuelatione ꝙ.ſ.vna eſt vera fides. Nam in legenda ſancte Cecilie habet᷑.quomodo ſenex quidam.ſ. Angelus apparuit valeriano Cecilie marito:cum libello in manibus. vbi erant ſcripta verba Apli ad Ephe.vnus deus. vna fides. vnū baptiſmū.vnus deus ⁊ pater omniū. q eſt ſuꝑ omnes:⁊ per omnia eſt benedictꝰ.hec ibi.dic hiſtoriā ad litteraꝫ ſi vis:ut habes in legendario.⁊ etiaꝫ in lectionibꝰ breuiarij. Ex predictis itaq̧ rationibꝰ. auctoritate. diſtinctione.ſimilitudine.atq̧ reuelatione.patet q̄liter impoſſibile eſt eſſe niſi vnam ſolam fidē veram bonā et ſalutiferā. Et qualiter impoſſibile eſt omnes ſaluari ſub lege ⁊ fide ſua. ⁊ per conſequēs etiam patet ſecūdus articulꝰ circa vnitatem fidei declarādus. qui dicitur articulus firme tentionis.

¶ De tertio articulo circa veritateꝫ fidei declarādo de ſatiſfactione:ↄtra dicētes ꝙ qſq̧ poteſt ſaluari ſub ſua fide.

Tertius deniq̧ articulus circa vnitatem fidei declarādus: dicit᷑ articulus egregie ſatiſfactionis. Qm̄ aliq adhuc dubitare poſſent.ꝙ.ſ. non ſit niſi vna ſola vera fides:pro eo ꝙ in primo articulo demonſtratū eſt oppoſitū ꝑ auctoritates.rationes.⁊ etiā generalē admirationē. ut quilibet intellectꝰ poſſit firmiter credere ⁊ tenere. qđ ſimpliciter in articulo ſecūdo monſtratū eſt. idcirco declarabo ſingillatim ſupradictas auctoritates.rōnes. atq̧ generalem admirationem.et per cōſequens omnis mens plene ⁊ egregie ſatiſfacta remanebit. Et qm̄ tria in oppoſitum ſunt propoſita: ideo tres ſatiſfactiones faciemus.Quarū.⁊c̄. Prima dicit᷑ ſatiſfactio auctoritatū. Secunda ſatiſfactio rationū. Tertia dicit᷑ ſatiſfactio admirationū. ¶ Prima ſatiſfactio facienda dicit᷑ auctoritatū. Due eniꝫ auctoritates propoſite fuerunt.ꝙ.ſ.queliꝫ fides poteſt eſſe bona:⁊ ꝑ cōſequens quiſq̧ in ſua fide ſaluari poteſt. Et prima fuit Joelis prophete.2.c.di. Omnis q cūq̧ inuocauerit nomen dn̄i ſaluꝰ erit.Quā declarando dico:ꝙ ille terminus oīs.non intelligit᷑ ꝙ omnes illi ſaluant᷑: qui tm̄ deū adorant ⁊ inuocant. Sed qui eū in veritate fidei adorant. Proinde ꝓpheta dicit. Prope eſt dominꝰ omnibꝰ inuocantibus eū in veritate. Vbi glo.dicit. Ergo longe eſt dominꝰ ab oibus inuocantibus eū cum fidei falſitate. hec glo. Et ideo Ricar.in.4.di.15.ar.4.q.7.querit.An oratio a quolibet facta ſemꝑ ſit audibilis a deo. Et reſpondet di.ꝙ nō. Sed oportet ꝙ oratio ſalutifera quattuor habeat conditiones. Prima ē ꝙ ille qui petit:petat humilr̄.reputando ſe indignū tali gratia. Secūda eſt:ꝙ ille qui petit: petat ſalubriter:ideſt ea tm̄ que ꝑtinent ad ſalutem.prout eſt gratia:illuminatio intellectus:remiſſio peccatoꝝ ⁊ huiuſmodi. Tertia eſt ꝙ ille qui petit: petat ꝑſeuerāter.quoniā dominꝰ Matth.10. dicit. Qui ꝑſeuerauerit vſq̧ in finē hic ſaluus erit. Quarta cōditio ē ꝙ ille q petit petat fideliter.i.ꝙ petat cū firma fide ⁊ non cum dubia ⁊ falſa.Quam verā fidem:cū non oīs teneat. exquo ſimpliciter vna eſt. ut probatum eſt.ↄcluditur ꝑ conſequēs ꝙ nō oīs ſaluatur in ſua fide ⁊ lege.prout prima auctoritas oſtēdere videbat᷑.Secūda auctoritas que videbatur oſtēdere.ꝙ oīs ſub ſua lege ſaluari poterat.⁊ qua ꝓ ſcuto aliqui allegebant fuit pauli ꝑmo Thi.2.di.Deus vult omnes hoīes ſal.fieri. Quā auctoritatē egregie dn̄s Bonauētura declarans in ꝑmo.di.46.ar.j.q.j. in corpore.q.dicit.Cum querit᷑ an iuxta auctoritatem pauli deꝰ ſimpliciter velit omnes homines ſal.fieri. Reſpondeo ꝙ duplex eſt voluntas dei.ſ.antecedens ⁊ abſoluta: conſequens ⁊ conditionata. Volūtas antecedēs ⁊ abſoluta eſt illa q̄ reſpicit ordinē nature prout a deo condita eſt.⁊ qꝛ omne bonū a deo eſt volitū.etiā omnē naturā rōnalē ſeu intellectualem bonū eſt ſalutē obtinere. Ideo hac volūtate deus q̄ꝫtum in ſe eſt. vult omnes hoīes ſal.fieri.Quod patet:tū ex ꝑte nature date:tū ex parte gratie oībus oblate. dedit eni cuilibet naturā ſm̄ quā quiſq̧ poſſet finē ſuū cognoſcere:⁊ cognitū querere:⁊ queſitū inuenire:⁊ inuenta inherere: ac ꝑ hoc ſalutē obtinere. Gratiā quoq̧ ſimpliciter obtulit.dū filium miſit ⁊ preciū pro omnibꝰ dedit.leges etiam oībus ⁊ mandata propter hoc exhibuit. Volūtas vero dei conſequēs ⁊ cōditionata reſpicit ordinē ꝑmo ex ꝑte li.ar. in quo incidit etiā ſpontaneū malum.⁊ quia non eſt bonū omnes homines ſaluos fieri.niſi ſub cōditionibus iſtis.ut .ſ.qui ſe preparat ⁊ ſaluari conſentit.ideo vult deus ſaluare benefaciētem ⁊ volentem. Nolentem vero ⁊ malefacienteꝫ ⁊ ſue gratie reſiſtentē.non vult deus ſaluare:quia hoc facere.nec bonum nec iuſtū

eſſet.qđ bene patet exemplo ſolis.Nam licꝫ ſol omnes homines q̄ntum eſt in ſe illuminare velit.tamē qui oculum claudunt ⁊ ſponte ſe auertunt.nō illuminant̄ a ſole. Sic deꝰ q̄ntum in ſe eſt paratus eſt omnes illuminare per gratiā ⁊ ſalutem. Sed qui obſtaculū ponunt nequaq̄ʒ ſaluant̄. Habes etiam exēplum in rege q̄ntū ad cōformitatem nature omnes ſub ſuo regno conſtitutos vult ſaluare ⁊ bonū habere.tamen propter culpe deformitatem:⁊ ſuorum preceptoꝝ transgreſſionē vult oīno eos nō ſaluari:ſed damnari.Ex q̄ diſtinctione patet.qualiter deus non vult ſaluare omnes ſub diuerſis legibus viuentes. ſed ſimpliciter q̄ ſub vna fide ⁊ lege bene viuunt.Ex quibus omnibꝰ patet illa ſatiſfactio contra falſam opinionem. vꝫ.auctoritatum.

¶Secūda inſuper ſatiſfactio contra falſam opinionē aliquorū facienda dicit̄ rationum. Ultra enim auctoritates tres rationes prepoſite fuerunt. ꝙ.ſ. quelibet fides poteſt eſſe bona . et quiſq̄ʒ per conſequens poteſt ſaluari in ſua fide.quibus plene ſatiſfaciam: ad ſingulos ſingulariter reſpondendo. Ad primam autē rationē.ſ.finalitat̄. ꝙ deꝰ.ſ. nihil facit niſi propter finem. ergo creauit omnes homines proter finem:⁊ quia ille finis eſt beatitudo. Reſpondeo ꝙ omnia predicta vera ſunt.Cum autē cōcluditur.ergo omnes ſaluant̄. ex quo deus nihil facit fruſtra. Nego h̄ eſſe veꝝ.immo falſiſſimū eſt.Et ratō.quia ut dicit̄ li. de regimine prin.non puenitur ſimpliciter ad finem aliquē niſi ꝑ medium eius Sicut non acquiritur ſanitas ſine medio medicine.ꝙ ſi ſic eſt.ergo nullus finem vite eterne poteſt adipiſci niſi habeat mediū quo mediate poſſit acquiri. Et ideo non ſufficit iudeos ⁊ ſaracenos ⁊ inſuper xpianos creatos eē ad finem beatitudinis ad hoc ut ſaluentur.ꝙ ſi dicerent Iudei ⁊ Saracenos omnes nos medium habemus. ſcilicꝫ fidem noſtrā cum operibus:qua mediate omnes ſaluari poſſumus. Reſpondeo ꝙ non ſufficit habere medium:niſi illud mediū ſit conueniens cum fine.quia ſm philoſophū ſecūdo Thopicorū.⁊ ſeptimo Methaphiſice. Ea que ſunt ad finē debent regulari ſm ꝙ dictat ratio finis. vnde non quelibet medicina eſt ſufficiens dare alicui ſanitatem.ſed illa ſolum que eſt conueniens ad expulſionem infirmitatis.Sic a ſimili dico:ꝙ non ſufficit omnes habere ſuā fidem cum operibus. ſed oportet ꝙ talis fides cum operibus ſit conueniens cum fine beatitudinis.Cum autem impoſſibile ſit: ꝙ triplex predicta fides ſit conueniens cum fine.Sed vna tantū prout in ſecundo articulo monſtratum eſt. ideo concluditur. ꝙ non omnes ſaluantur ſub ſua fide. ſed ſolum ſub vna fide ſaluantur.Ex quibus omnibus.patet.ꝙ prima ratio nihil concludit . Ad ſecundā rationē qua ſic arguebatur vnumqđq̄ʒ vtitur natura ſua propria.⁊ per conſequens cum in deo ſit miſericordia ⁊ iuſticia:⁊ miſericordia naturaliter ſuperet iuſticiā. vide argumentū ſupra. Reſpondeo ꝙ deus vtit̄ natura ſua. Sed cum natura dei ſit ordinatiſſima in ſeruando ordinem quē ipſe nature dedit:ut dicitur.8. Phiſicorum.⁊ ordo dei eſt cum hominibus.ut quicūq̄ʒ voluerit miſericordiam ⁊ ſalutem:eam ab eo accipiat. Ideo ſaluare volens ordinē:non tantū non ſaluabit omnes.immo ſtante libertate arbitrij in quo ſalutem poſuit ⁊ miſericordiam: nullatenus poteſt ſaluare nolentes. dicente Auguſ. ſuper Ioan. Qui fecit te ſine te.non ſaluabit te ſine te.Et apoſtolus ad hebreos.5.ait. Factus eſt omnibus obtempantibus ſibi cā ſalutis eterne.Cum igitur omnes predicti ſaluari nolint:cum aliqui ſponte falſe fidei adhereant.ut infra patebit. Ideo argumentum eorum nihil concludit. Immo magis cōcludit oppoſitū.ꝙ.ſ.plures ex iuſticia damnabūtur.que tanta eſt in deo.nec minor q̄ʒta miſericordia. cum omne quod eſt in deo habeat rationē infinitatis.et ſic idem ꝙ ipſe deus Ex quibus omnibus patet ſatiſfactio ſecunde rationis. Ad tertiā deniq̄ʒ rationem .vꝫ. quicqđ eſt cauſa cauſe ē cā cauſati. ergo ſi tot damnant̄.cum non damnētur niſi mediate peccato quod ex libe.ar. procedit.ſequitur ex hoc ꝙ deꝰ eſt cauſa potiſſima oīm illorū peccatorum. et per conſequēs deus eſt maximꝰ peccator. Reſpondeo ſm Bonauenturā in ſcđo di.37.ar.2.q.j.Et ſm Tho.in prima ꝑte ſumme.q.49.ar.2.ꝙ hoc non eſt verum.ꝙ ſcꝫ deus ſit cauſa peccati effectiue. q̄uis ipſe deus ſit cauſa libe.ar. Et ratio eſt:quia defectus cauſe ſcđe.ſ.li.ar.procedit ſimpliciter ab ipſa cauſa ſcđa .ſ.ab ipſo li.ar. ſicut exempli gratia. Si miniſter facit aliqđ cōtra mādatū dn̄i.non reducit̄ hoc in dn̄m ſicut in cauſam primā:ſed ſimplr̄ in miniſtꝝ. quod ut clariꝰ

patcat exemplū declaro. Ecce quidā domi-
nus videt quandā iuuenculā paupculā qui
dicit ſeruitori ſuo ſiue famulo porta.25.duca
tos matri eius paupercule.ut eaȝ nuptui tra
dat. vadit ille ſeruus ⁊ dicit matri iuuencu-
le.dabo tibi.25.aureos:ſi vis ꝙ ſemel cum fi
lia tua peccem:que ſtatim cōſentit. peto igiť
nunc:quis eſt cauſa principalis ⁊ potiſſima
illius peccati? O tu dices forte.dn̄s fuit cau-
ſa:q dedit.25.ducatos ſeruo. R̄n̄deo nō ē ve
rum. Ratio eſt: quia non dedit ſeruo duca-
tos illo fine. Sed ille ſpōte ⁊ malo fine vſus
eſt. Sic eſt in propoſito de deo.quia de⁹ideo
dedit li.ar.ut quiſqȝ ſimpliciter faceret bonū
⁊ ſaluareť.et non ut faceret malum ⁊ ſic dā-
naretur. Et ratio eſt philoſophi ſc̄do de ge-
nerrtione.⁊ cor.dicentis. Ab eodem agēte pe
nitus in ſe non diuerſificato non egreditur
perfectū et imperfectū. ſicut nec ab arbore ſi
mul egreditur fructus dulcis et amarus. ſed
bonum dicit perfectionem: malū imꝑfectio-
nem.quia dicit priuationē modi:ſpēi:⁊ ordis
penes q̄ determinať perfectio creature. Cum
igitur deus ſit agens ꝑfectiſſim⁹non in ſe di
uerſificatus.ergo cū bona actio ſit ab ipſo.ſe
quitur ꝙ mala ideſt peccata nō eranť ab eo
dē.propter quod Deuterono.32.dicitur. Dei
perfecta ſunt opera.⁊ Matth.5. etiam diciť.
Eſtote perfecti:ſicut ⁊ pater celeſtis ꝑfect⁹eſt
Deniqȝ Auguſt.li.83 .queſtionū ait. Deo au
ctore nullus homo deterior fit. Ex quib⁹ om
nibus patet.ꝙ tertia ratio nihil concludit. et
per conſequēs etiā patet ſecūda ſatiſfactio q̄
diciť rationū. ¶ Tertia deniqȝ ſatiſfactio cō
tra falſam opinionē aliquoꝝ facienda diciť
admirationis . Arguebať enim ꝙ generalis
oībus mirū videretur ſi deus ſimpliciter ſal
uaret omnes qui ſub vna fide viuūt.alios ve
ro omnes cum ſint quaſi innumerabiles dā
naret.quod dicebat oīno eſſe impoſſibile et
incredibile. Quib⁹ ſatiſfaciendo dico.ꝙ nul-
li debet eſſe mirū ⁊ incredibile. Si deus oēȝ
multitudinē dānet.preter eos qui ſub vna fi
de viuūt.immo oībus deberet mirū appare
re.ſi deus aliter faceret.vnde nō tantū eſt ve
rum. ꝙ omnes ab vna vera fide dei ſemoti
et alieni damnētur.ſed etiam hoc eſt cōueni
entiſſimū.quod tripliciter ꝓbo . Primo au
ctoritatibus. Secundo rationibus. Tertio
ſimilitudine. ¶ Primo ꝓbať auctoritatib⁹.
Nam Matthei.20.diciť. Multi ſunt vocati
pauci vero electi.vbi ait glo. Nullus miretur
ſi pauci ſaluanť:⁊ multi damnanť . q2 a deo
omnes vocati citi⁹ eligūt penas: q̄ȝ eternas
delicias. Et Matth.7.diciť. Arta eſt via que
ducit ad vitaȝ.ſ.nolentibus eam ſequi:⁊ pau
ci intrāt per illā.ampla ⁊ ſpacioſa eſt q̄ ducit
ad perditionē.et multi intrāt per illā. ¶ Se-
cūdo hoc idē probo triplici ratiōe. Primo
ratione electionis. Secūdo ratione inueſti-
gationis. Tertio rōne operationis. ¶ Pri
mo probo ratione electionis.ꝙ.ſ.nullus mi-
rari debet ſi omnes damnātur preter illos
qui ſub vna vera fide viuūt. Fundamentuȝ
ratiōis ponit ph̄us.3.Ethicoꝝ.dicēs. Volū
tarie ſunt virtutes ſicut ⁊ vitia.quod confir-
mans Sap̄.Eccliſt.15.ait. Ante hominē bo
nū ⁊ malū:vita et mors. quodcūqȝ voluerit
dabitur ei. Quibus adherēs. Ambro.15.q.1.
c. Non eſt.ait. Voluntariū ſibi militē eligiť
xp̄us:⁊ volūtariū ſeruū dyabolus auctionať
Neminē enim iugo peccatoꝝ aſtrictū poſſi-
det. niſi ſe ei prius ere peccatoꝝ vendiderit.
hec ille. Quo preſuppoſito.ꝙ.ſ.virtus et qua
quiſqȝ ſaluať eſt voluntaria:bene cōcludit.ꝙ
ſi tot damnātur.nullus debet mirari.exquo
voluntarie ſibi eligunt talem damnationeȝ.
Cauſa igiť q̄re tot damnāť ⁊ pauci ſaluanť.
ſiue ꝑueniunt ad regnū eterne beatitudinis
eſt.quia deus nequaq̄ȝ vult cogere aliquem
cū ſinat ordinē iam datū reb⁹ oībus ſeruari
Et ꝙ videlȝ ſit.ꝙ pauci curent venire ad vir
tutē vere fidei.⁊ ꝑ conſequēs ad regnū cele-
ſte.ꝓbať auctoritate ꝓphete.di. Dn̄s de celo
proſpexit ſuꝑ filios hoīm:vt videat ſi eſt in-
telligēs aut requires deū.ſ. per veram fideȝ.
omnes declinauerūt.ſ.a vera fide. ſimul inu
tiles facti ſunt.non eſt qui faciat bonū nō eſt
vſqȝ ad vnū. Hoc idem ꝓbať etiam figura:
ſiue ſimilitudine. Nam omnes ſimul ad ce-
nam agni ꝓuidi inuitati noluerūt venire. ut
diciť Luce.14. Ibi enim diciť homo quidaȝ
ſcȝ Deus fact⁹homo fecit cenā magnā:⁊ or-
dinauit:verā fidem:⁊ inuitauit multos.i. om
nes:⁊ miſit ſeruū ſuū.ſ.paulū et alios apoſto
los:ſiue angelū bonū dicere inuitatis.ut ve-
nirent.ſ.ad veram fidē. quoniā omnia pata
erant:⁊ ſeqtur in Euangelio. ⁊ ceperunt om
nes ſimul ſe excuſare:quoꝝ excuſatio ꝑfecto
eſt ſtulta ⁊ inualida. Sic eni diciť Prouer.3
Excuſatio ſuperboꝝ ignominia. Et ratio eſt
quia nō ſic ſe excuſarent ad cenam tpalem.

aut ad temp[or]ale lucrum. Primus igit[ur] dixit. villã emi. vbi notat[ur] appetitus diuitiaru[m]: qui ex superbie radice procedit. quia ppter hunc appetitũ homo sup[er]bus efficitur. Seq[ui]tur neceſſe habeo exire. ſ. ab eterno[rum] contemplatione. [et] a mei consideratione: [et] a vere fidei cognitione. ſequitur [et] videre illã. i. ſtudiũ applicare ad temp[or]alem gloriã. ſicut pauo ad caudã ſuam. Propriũ enim ſup[er]bo[rum] eſt ſ[ecundu]m Greg. Oculos simpliciter non ad deũ: ſed ad ſuam gloriã leuare. contra quos dicit[ur] in pſal. Oculos ſuperbo[rum] humiliabis. Sequit[ur] rogo te habe me excuſatũ. glo. Humilitas ſonat in voce. ſed ſuperbia in actione. Sequit[ur] alter aut[em] dixit. Juga bouũ emi quinq[ue]. i. curioſitat[em]. 5. ſenſuũ: temp[or]alia inueſtigando multo labore queſiui. quod facit auarus. qui cor: linguam: manus: pedes: oculos: ſemp[er] hab[et] occupatos circa iſta t[em]p[or]alia bona. dicente Salomõ. Eccleſiaſtes. 10. Inſatiabilis oculus auari. Seq[ui]tur [et] eo probare illa. Ecce viciũ curioſitatis [et] ſolicitudinis. Rogo habe me excuſatũ. q[uasi]. Aliu[d] ſum in multis occupatus. ut dictũ eſt. Alius dixit. vxorem duxi: [et] ideo non poſſum venire. glo. vxor eſt concupiſcentia carnalis. hãc vxorem ducit. qui ſ[ecundu]m carnis deſideria viuere proponit. Iſta cõcupiſcentia carnis cũ ſua delectatione. precipue viget in ſaracenis. [et] iõ non curãt ad fidem veram ſe cõuertere. De quibus Osee. 5. dicit[ur]. Non dabũt cogitationes ſuas [et] reuertãtur ad d[omi]n[u]m deum ſuũ. q[uia] ſpecies fornicato[rum] in medio eo[rum] e[st]: [et] d[omi]n[u]m nõ cognouerũt. hec ille. Ex prefata igit[ur] auctoritate [et] ſimilitudine euidenter apparet. qualit[er] omnes. ſ. infideles ſe excuſant. [et] nolũt venire ad nuptias vere fidei: ſeu eterni regis: ſ[ed] magis tribuunt ſe prout dicit[ur] in prima Joan. 2. Superbie: auaritie: atq[ue] luxurie. Et ideo iuſte ex ſua libera [et] ſpontanea voluntate damnant[ur]. Sicut etiã dicit[ur]. 23. q. 4. c. diſplicet. Nã quis neſciat hominẽ niſi merito male volũtatis damnari: [et] merito volũtatis bone ſaluari. hec ille. Et Ber. dic[it]. Nihil ardet in inferno niſi propria volũtas. tolle propriã voluntat[em]: et iam non eſt infernus. Item. 23. q. 4. c. Nabuchodonoſor. d[icitu]r. Vaſis ire nunq[uam] de[us] redderet interitũ: ſi nõ ſpõtaneũ iuenire tur homo habere peccatũ. hec ibi. Et ideo cõcludo. ſicut nõ miraret[ur] ſi aliquis ex libera voluntate ſe precipitaret in profundo lacus: cũ a nullo cogeret[ur]; [et] dereſeret palatiũ plenum magno theſauro. q[uo]d libere habere potuiſſet. Sic certe nullus debet mirari ſi plures dãnantur q[uam] ſaluant[ur]. Ex quo ipſi libere eligunt damnationẽ ſuam: [et] libere reſpuũt fidem veram: et eternã gloriam. ¶ Secũdo etiam p[ro]bo ratione inueſtigationis. q[uod] nullus debet mirari ſi omnes damnant[ur]. qui ſũt extra ſolam [et] veram fidẽ. Fundamentũ rationis po nit[ur]. 3. Ethi. [et] etiã extra de iniu. et dã. da. ca. ſi culpa. vbi dicit[ur]. Ignorantia neminẽ excuſat cum ignorat q[uod] ſcire debuit. Quo preſuppoſito: etiam a ſimili dicõ de illis q[ui] ſunt extra veram fidẽ. quoniã inexcuſabiles ſunt ſi damnãtur. quoniã neſcierũt que ſcire tenebantur [et] debuerũt. Et ſi diceres. Ob. credebant fidem ſuam fore bonã. Reſpõdeo q[uod] non tenet talis excuſatio. quia debebant querere veritatem ab hominib[us]. vel a deo per orationes q[ui] eis reuelaſſet: vel inſpiraſſet veram fidem. Et ideo ſi aliquis volens corporaliter ambulare. nollet preuidere vie pericula cum poſſet. Sed oculis clauſis aut auerſis incedere vellet: merito imputaret[ur] ſibi [et] ignorantie ſue. ſi quid mali ei ex hoc accideret. Item ſi q[ui]s vellet ire ad aliquẽ locũ viam ignorans. [et] habens paratum qui viã ſibi oſtenderet: [et] ducatum preberet. ſed nollet ſibi viam oſtendi. [et] ducatũ preberi: imputaret[ur] ſibi. ſi quid mali ei accideret. Ergo a ſimili cum ſpiritualia p[er]icula ſint magis periculoſa. Et per conſeq[ue]n[ti]s magis cauenda. Sequit[ur] ſi q[ui]s circa illa negligens fuerit in preuidendo: ſeu veritatem querendo. merito ei imputat[ur]: cum in p[er]iculum ceciderit ſue damnationis. Nam ideo de[us] dedit cuilib[et] intellectũ [et] rationẽ: ut querat [et] cognoſcat bonum a malo. [et] verum a falſo. q[uo]d qui non fecerit: aut per negligentiam: aut per craſſam ignorantiam: ſeu p[er] maliciã: vtiq[ue] et penam meretur [et] inexcuſabilis eſt. Sic enim dicit[ur] Luce. 12. Seruus ſciens voluntat[em] d[omi]ni ſui [et] non faciẽs: plagis vapulabit multis. Et Ap[osto]lus. 1. Corin. 14. ait. Ignorans ignorabit[ur] vbi glo. dicit. Qui ſcire potuit [et] noluit: nõ veniam ſed penam promeret[ur]. Et Auguſt. Nõ omnis ignorans eſt immunis a peccato. Ille ignorans debet excuſari a pena qui a quo diſceret non inuenit. Illi autem hoc ignoſci non potuit. qui habentes a quo diſceret operam non dederunt. hec ille. Et Gregorius in moral[ibus]. [et] põitur. 38. di. c. qui ca. inquit. Qui ca que dei ſunt ſapiunt. a d[omi]no ſapiunt[ur]: [et] qui

quod p[ro]p[ri]a in ferno ardet ni[si] p[ro]pria voluntas

ea que dei ſunt neſciunt a domino neſciun-
tur.atteſtante Paulo qui ait. Qui ignorat
ignorabitur.hec ille. Ex predictis patet ꝙ ſi
iudei ⁊ ſaraceni errant:talis ignorantia eis
eſt iputanda:exquo ſi volunt poſſunt ab alijs
de veritate informari:⁊ precipue a deo:vnde
ſi quis viuit ſm legem nature diligens deū
⁊ proximum naturali amore: ⁊ deū inuocat
quantum poteſt: vt ei viam ſalutis reuelet:
aut per angelum:aut per aliquā perſonam:
aut per inſpirationē intrinſecam tenetur ei
deus aliquo predictorum modoꝝ:ſm Alex.
in.3.parte ſumme circa finem. reuelare verā
fidem:⁊ veram viam ſalutis: qḋ vtiqꝫ ſemꝑ
fecit ⁊ faciet:proinde ait ꝓpha. Cuſtodit dñs
omnes diligentes ſe.vbi ait glo. Qui deum
naturaliter diligit:habet deum qui eum in
via veritatis dirigit ⁊ cuſtodit. Et Salomō
prouer.2.ait. Cuſtodiet rectorum ſalutem et
proteget dominus gradiētes ſimpliciter. Ex
qua ratione inueſtigatiōis bene patet. ꝙ nul
lus mirari debet de multorum infideliū dā
natione. Exquo viam veritatis nolunt in-
ueſtigare. ¶ Tertio inſuper probo rōne opa-
tionis naturalis:ꝙ nullus mirari debet de
multitudine dānandorum. Fundamentum
rationis ponit phs.4.ethic.di. Qualis vnuſ-
quiſqꝫ eſt:talia naturaliter vult: talia loquit
⁊ talia operatur.hec ibi.patet hec regl̄a. Nā
armiger loquitur de factis armorum:⁊ exer
cet ſe in eis. Similiter medicus loquitur de
medicinis. Agrigola vero de agricultura:⁊ ſe
in eiſdem exercent: nec miratur aliquis de
hoc ꝙ ſic faciunt: ſed magis miratur de hoc
ꝙ ignis calefacit: ſol illuminat: ⁊ huiuſmodi
quorum cauſe ſunt ignote eis. Quo preſup-
poſito certum eſt:ꝙ deus naturaliter eſt iu-
ſtus:⁊ iuſtitiam diligit. dicente ꝓpha. Iuſtꝰ
dominus ⁊ iuſtitias diligit. ꝙ ſi ſic eſt. ergo
mirandum non eſt:ſi iuſtitia dei eos qui ſibi
ſunt inobedientes ⁊ rebelles punit ⁊ dānat
imo exquo tantā multitudinē creauit ad finē
beatitudinis:debet qſqꝫ mirari diuitias bo-
nitatis ſue:pro eo ꝙ tante multitudini tot et
tanta contulit bona in hoc mundo: cū tamē
preuideret eos omnes futuros malos: cum
etiam ſm Angelum.peccator non ſit dignꝰ
pane quo veſcitur. Nullus ergo de taliū dā
natione miretur:non enim miraretur aliqs
ſi dominus aliquis felle potaret ſeruum qui
ei fellis potum dedit. Sed miſeri infideles ⁊
peccatores dant deo cibum fellis: cum eum
peccatis ſuis offendunt. dicente ꝓpha in ꝑ-
ſona dei. Dederūt i eſcam meam fel:⁊ in ſiti
mea potauerunt me aceto. Ex predictis igit
tribus rationibus patet qualiter non eſt mi-
randum ſi deus tot dānet:exquo dānantur
ex demerito infidelitatis:atqꝫ peccatoꝝ ſuoꝝ
¶ Tertio poſtremo etiam probo ſimilitudīe
qualiter nullus mirari debet de tanta mul-
titudine dānatorum. Sicut enim videmus:
ꝙ nullus miratur:ſi hoc aliquis metat quod
ſeminat:imo potius miraretur de oppoſito.
Sic certe a ſimili multo minus mirandum
eſt ſi peccatores ⁊ infideles metūt mala poſt
mortem. Exquo peccata ⁊ infidelitatem ſe-
minauerunt in vita preſenti. Eccle.7.dicit.
Noli facere mala:⁊ non te apprehendent.
Et ibidem dicitur. Non ſemines mala i ſul
cis iniuſtitie:⁊ non metes ea in ſeptuplum.
Deniqꝫ Apoſtolus ad Gal.6.concludit. di
cens. Que eni ſeminauerit homo.hec et me-
tet:qm̄ qui ſeminat in carne: de carne metet
corruptionem: qui autem ſeminat in ſpiritu
de ſpiritu metet vitam eternam. Ex ꝑdictis
igitur omnibus patet tertia ſatiſfactio: ꝙ vꝫ
nullus mirari debet ſi neceſſario dānantur
omnes qui ſunt extra vnam ſolam ⁊ veram
fidem:⁊ per conſequēs etiam patet tertia ex-
cellentia ipſius ſacratiſſime fidei:qua neceſſe
eſt credere ⁊ tenere:ꝙ ſimpliciter ſit vna ſola
⁊ vera fides:⁊ non plures. In qua ſaluantur
quicūqꝫ ſaluantur. In qua vnica fides nos
omnes bene viuere faciat dñs noſter Jeſus
xp̄us:q in trinitate perfecta viuit ⁊ regnat in
ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Feria ſcd̄a poſt dñicam quadrageſime de
quarta excellentia ipſiꝰ ſacratiſſime fidei que
dicitur excellentia virtutis.

r Eſpice:fides tua te ſaluū fecit. Luc.18.c.⁊ i euāgelio preterite dominice.

Poſtqꝫ fideliſſimi ciues ſufficienter declarauimus tertiā
excellentiam ſacratiſſime fidei: in qua mon-
ſtratum eſt:qualiter neceſſe eſt tenere: ꝙ ſim
pliciter ſit vna ſola vera fides ⁊ non plures:
in pñti ſermone habemus declarare ⁊ vidē
quartam excellentiam ipſius benedicte fidei
que dicitur excellentia veritatis vnde cū pre-

Suppoſitum ſit:ꝙ ſimpliciter inter omnem fidem eſt vna ſola ſalutifera fides:habemus videre que ſit illa vera fides ⁊ ſalutifera inter omnes ⁊ ab omnibus tenenda:vtputa hem⁹ videre:an ſola fides Chriſtianoꝛuꝫ ſit bona: ſeu ſola fides iudeoꝛum:ſeu etiam ſola fides ſaracenoꝛum atqꝫ turchoꝛuꝫ. Et ſic breuiter dico ꝙ ſola fides bona:vera:optima:atqꝫ ſalutifera:nec non ⁊ ab omnibus tenenda:eſt fides chriſtianoꝛum ſanctiſſima:in qua ſola: ⁊ non in aliqua altera omnes ſaluant͛ quicūqꝫ ſaluantur. Et hec concluſio ꝓfecto debet ee̅ maximi gaudij:leticie:atqꝫ cōſolationis:apd̄ omnes chriſtianos:cum tm̄ ipſi ſoli in ſtatu ſint vere fidei ⁊ ſalutis:⁊ inſuper ipſi ſoli pn̄t deum verū colere:vere diligere:⁊ eidem vere ſeruire. Et ꝙ ſola chriſtianoꝛū fides vera ſit ⁊ ſalutifera:⁊ non altera.12.validiſſimis atqꝫ foꝛtiſſimis argumentis clariſſime ⁊ apertiſſime demonſtro. Quoꝛum pͥmum dicitur argumentum teſtificationis. Scd̄m dicitur argumentum ſubiugationis. Tertium dicit͛ argumentum obiectionis. Quartum dicit͛ argumentum reuelationis. Quintum dicit͛ oꝛdinationis. Sextum dicitur completiōis. Septimum dicitur tolleratiōis. Octauū dicitur intranſmutationis. Nonū dicitur argumentum confirmationis. Decimum dicitur argumētū diſperſiōis. Undecimū dicitur argumentū opinionis. Duodecimū dicitur argumentum durationis.

¶ De.12.argumentis quibus oſtenditur ꝙ ſola fides chriſtianoꝛum eſt vera ⁊ ſalutifera

PRimū igitur argumentū quo oſ̄dit͛ ſolam fidem chriſtianoꝛum ee̅ veraꝫ ⁊ non alteram dicitur argumentum teſtificationis. Clarum eſt enim ſicut experiētia docet:ꝙ ſi aliqui teſtes nolunt de aliqua re teſtificari publice:ſed tm̄ ſecreto falſi ee̅nt. Sed ſi teſtificantur in iudicio de aliqua re: eis omnino ab omnibus fides certa adhibet͛ propter quod cū fides chriſtiana habeat veras ⁊ quaſi innumerabiles teſtes ſuper oēm aliam fidem ⁊ legem:mandatū eſt quod eadē chriſtiana fides ſeu lex verioꝛ eſt ⁊ certioꝛ alia fide ⁊ lege. Quibus teſtibus fidei:ſeu legis chriſtiane. Triplici ꝑcipue reſpectu plena ⁊ certa fides:omnino ab omnibus eſt exhibenda. Quoꝛum primus dicitur reſpectus pluriſicationis. Scd̄s dicitur reſpectus cōcoꝛdationis. Tertius dr̄ reſpcūs ſcificatōis.

¶ De triplici reſpectu quo fides adhibenda eſt teſtibus fidei chriſtiane. Et pͥmo de pͥmo.

PRimus igitur reſpectus quo fides omnino adhibenda eſt teſtibus chriſtiane fidei dicitur reſpectus pluriſicationis. Certum eſt enim vt habet͛ Matth. 18.⁊ ex̄ de teſtibus ⁊ atteſtationibus.c. In oī negocio.⁊.c.Cūm que vertitur. ⁊ de teſtis.c. relatum.el pͥmo.ꝙ ſimplr̄ duobus teſtibus vel tribus aliquid in iudicio aſſerentibus fides adhibetur. Nō ſi ſic eſt:quāto magis fidei ſeu legi chriſtiane:fides eſt ab omnibus adhibenda:que non ſolum duos aut tres teſtes habet:ſed quaſi innumerabiles ⁊ infinitos. De quib⁹ aliquos precipue h̄ ponemus Quoꝝ pͥmus fuit Ioā.baptiſta. de quo Io. j.c.dicitur. Hic venit in teſtimonium vt teſtimonium perhiberet de lumine: vt oēs crederent per illum. Et ibidem de Chriſto loquens dicit. Ipſe eſt.ſ.xp̄us:qui poſt me uēturus eſt:qui ante me factus eſt:cuius nō ſuꝫ dignus vt ſoluam coꝛigiam calciamentoꝛuꝫ eius. Et ibidem dicitur Io.teſtimoniū perhibebat de xp̄o ⁊ clamabat.di. Hic eſt quem dixi:qui poſt me venturus eſt:⁊ ante me factus eſt:q prioꝛ me erat:⁊ de plenitudine ei⁹ omnes accepimus gratiam pro gratia:quia lex per Moyſen data eſt:gratia ⁊ veritas p Ieſum xp̄m facta eſt. Et infra ſubditur. Altera autem die vidit Io.xp̄m venientem ad ſe:⁊ ait. Ecce agn⁹ dei:ecce qui tollit peccata mundi.hic eſt de quo dixi poſt me venit vir: qui ante me factus eſt:quia prioꝛ me erat:et ego neſciebam eum. Sed vt manifeſtaretur in iſrl̄.ꝓpterea veni ego in aqua baptizans: ⁊ teſtimonium perhibuit. Ioā.di. Quia vidi ſpiritum deſcendentem quaſi columbam de celo:⁊ manentem ſuper eum:⁊ qui miſit me baptizare in aqua:ille mihi dixit. Sup quē videris ſpiritum deſcendentem ⁊ manenteꝫ ſuper eum.hic eſt qui baptizat in ſpiritu ſcō: ⁊ ego teſtimonium perhibui ⁊ vidi:quia hic eſt fili⁹ dei.hec ibi. Ecce iam habes. O fides chriſtiana vnum teſtem fide dignū. ¶ Scd̄s teſtis fuit Petrus pͥnceps apoſtoloꝛuꝫ:qui Matth.16.de xp̄o dicit. Tu es xp̄s filius dei viui. Et Io.6.c. Idē dic̄. Nos cognouim⁹ ⁊ vidim⁹:qꝛ tu es xp̄s fili⁹ dei. Cui⁹ teſtimoniū fuit tāte virtut͛ ⁊ veritat͛:ꝙ vt h̄r Act.x.c. Cū ipe fidē xp̄i ꝑdicaret:ſtatim de⁹ ei⁹ verba cōfirmauit. Ibi.n.dr̄ ſic. Adhuc loqnte Petro

verba hec.cecidit ſpiritus ſanctus ſuper oēs qui audiebant eum:⁊ in nomine Chriſti baptizati ſunt.hec ibi. Tertius teſtis fidei chriſtiane fuit Joā.euangeliſta.de quo Joan.j.c. dicitur. Vidimus gloriam eius:gloriā quaſi vnigeniti a patre:plenum gratie ⁊ veritatis. vbi glo.ait. Vidimus.i.cognouimus:per miracula:per vocem lapſam de celo:per tranſfigurationem: reſurrectionem: aſcenſionem : ſpiritus.ſ.miſſionem:gloriam eius talem et tantam:vt decet vnigenitum dei patris. hec glo.. Item.j. Jo.j.c.dicitur.Qđ fuit ab initio qđ audiuimus ⁊ vidimus oculis noſtris: qđ perſpeximus:⁊ manus noſtre contractauerunt de verbo vite. Et vita manifeſtata eſt : ⁊ vidimus ⁊ teſtamur:⁊ ānunciamus vobis

¶ Quartus teſtis fidei chriſtiane fuerūt oēs ſimul apoſtoli:in quorum perſona Petrus loquens Act.10.c.dicit. Nos teſtes ſum⁹ oīuꝫ que fecit Jeſus in regione iudeorum:⁊ ierlm quē occiderunt ſuſpendentes in ligno: hunc ſuſcitauit deus tertia die:⁊ dedit eum manifeſtum fieri non omni populo. Sed teſtibus preordinatis a deo:nobis qui māducauim⁹ ⁊ bibimus cum illo:poſtq̄ꝫ reſurrexit a mortuis:⁊ precepit nobis predicare populo ⁊ teſtificari:quia ipſe eſt conſtitutus a deo iudex viuorum ⁊ mortuorum.hec ille. ¶ Quintus teſtis fidei chriſtiane fuerunt ſimul omnes prophe:de quibus Act.10.dicitur. Huic oēs prophe teſtimonium perhibent remiſſionem peccatorum accipere per nomē eius.ſ.Chriſti

¶ Sextus teſtis fidei chriſtiane fuerūt cuꝫ Chriſto reſuſcitati . De quibus Matth.27. Multa corpora ſanctorum ſurrexerunt cum illo.ſ.cum Chriſto:⁊ apparuerunt multis:et introierunt in ſanctam ciuitatē. Inter quos reſuſcitatos ſicut legit̄ in euangelio Nichodemi. ſurrexerunt duo filij Nichodemi. vꝫ Carinus ⁊ Leoncius:qui vꝫ populo iudaico ſolam chriſtianam fidem aſſeruerunt eē veram. ¶ Septimus teſtis chriſtiane fidei: fuerūt ipſi iudei:q ſm Nico.de lira:cognouerūt chriſtum eſſe dei filium: ⁊ precipue ſcribe et doctiſſimi in lege ſacerdotes:ſed inebriati inuidia:perdiderunt veram cognitionem ipſi⁹ Chriſti.De qbus ꝓphetauit optime Dauid dicens. Turbati ſunt ⁊ moti ſunt ſicut ebri⁹ ⁊ omnis ſapientia eorum deuorata eſt.Et iō Matth.9.c.dicitur. Egreſſis autem illis. vꝫ iudeis:obtulerunt ei hominem mutū demonium habentem:⁊ eiecto demone locutus ē mut⁹. Et admirate ſunt turbe:dicentes.nūq̄ꝫ apparuit ſic homo in toto iſrael. hec ibi. Et Joan.xj.c.dicebant ipſi iudei . Quid facim⁹ quia hic homo multa ſigna facit . Si enim dimittimus eum ſic:omnes credent in eum

¶ Octauus teſtis chriſtiane fidei fuit Job:q paganus erat ⁊ idumeus:lꝫ viueret ſm legē naturalem. Qui Job.18.c.dicebat. Scio eni q redemptor meus viuit. ⁊ in nouiſſimo die de terra reſurrecturus ſum:⁊ rurſum circūdabor pelle mea:⁊ in carne mea videbo deū ſaluatorem meum:quē viſu.ſum.ego ⁊ ocu. m.ꝯſpec.ſunt. Repo. eſt hec ſp.m.in ſin.meo hec ibi. De quo Job Augu.lib.18.ciui.dei.c. 47.ait. De beato etiam Job mirabili viro qui nec indigena nec proſelitus.i.aduena populi iſrael fuit. Sed ex gente idumea genus ducens.Chriſtum verum confeſſus eſt:diuinitus autem prouiſum fuiſſe non dubito: vt ex hoc vno ſciremus:etiam per alias gētes eſſe potuiſſe:qui ſm deum vixerunt:eiq̄ꝫ placuerunt pertinentes ad ſpiritualē ieroſolimā quod nemini conceſſum fuiſſe credendū eſt : niſi cui diuinitus reuelatū eſt.hec ille. ¶ Nonus teſtis chriſtiane fidei fuit Joſephus qui fuit iudeus:⁊ in veteri iudeoꝝ lege doctiſſimus:q capt⁹ fuit in vltima captiuitate ierlm per Titum ⁊ Veſpeſianum facta. hic eni ſic ait. De Chriſto in quodaꝫ opere ſuo.fuit igt eiſdem tꝑibus: Jeſus ſapiens vir: ſi tñ eum virū noīare fas eſt.Erat eni mirabiliū operum patrator:⁊ doctor eoꝝ qui libenter que ventura ſunt audiūt:⁊ multos ex gentib⁹ ſibi adiunxit.poſt crucem aūt his qui cuꝫ dilexerāt iterum apparuerit:⁊ ab eis viſus eſt ſm q prophe de ipſo predixerūt.hec ille. ¶ Decim⁹ teſtis chriſtiane fidei:fuerūt ipſi demones:q vt habet̄ Matth.8.aſſerebāt xp̄m eē dei filium dicentes. Jeſu fili Dauid vt quid ante tp̄s veniſti torq̄re nos: Qđ ꝯfirmās Augu. 18.ciuita.dei.c.47.ait. Hoīes plures de xp̄o prophare ipulſi ſunt:tā ipius grē pꝛicipes:q̄ꝫ exptes.mali autē angeli ⁊ demones pñtem xp̄m quē iudei nō agnoſcebāt publice ꝯfeſſi ſunt.hec ille. ¶ Vndecim⁹ teſtis xp̄iane fidei fuerūt phi:q cū tꝑe paſſiōis xp̄i athenis eēnt ⁊ vidiſſent ꝯ nām:ſimul eclipſare ſolē ⁊ lunā nec valerent aliquo modo inuenire cauſam nālem illius eclipſis:ſeu obſcurationis ſolis ⁊ lune:ad hoc iducti ſunt.ſ.per ſpiritū ſanctū

ut ſic dicerent:⁊ precipue maximus ille phi-
loſophus Dionisius ariopagita. Aut de⁹ in-
quiūt nature patitur. Aut tota machina mū-
dial' deſtruitur ⁊ ob hoc conſtituerūt arā il-
lam deo ignoto. vȝ xp̄o qui tūc in cruce mor-
tem tollerabat. Duodecim⁹ teſtis fidei xp̄ia-
ne fuerunt ipſi tres magi. qui ut habet͛ Mat-
thei.2.capitulo. Viſa ſtella iam dudū nūeri
24.per balaam prophetā venerunt ab orien-
te Hieroſolimā:⁊ tandem in bethleez. ⁊ ob-
tulerunt ipſi xp̄o. vȝ dei filio adoratione pre-
13 cia aurū:thus:et mirrā. Tredecim⁹ teſtis xp̄i-
ane fidei fuer͛t ipſi angeli q̄ Lu.2.paſtorib⁹ di-
xerunt. Ecce euangelizo vobis gaudium ma-
gnū. quod erit omni populo. quia natus eſt
nobis hodie ſaluator:qui eſt xp̄us dn̄s in ci-
uitate dauid. Et hoc vobis ſignū. quia inue-
nietis infantem pannis inuolutū: ⁊ poſitum
in preſepio: ⁊ ſubito facta eſt cuȝ angelo mul-
titudo celeſtis exercitus : laudantiū ⁊ dicētiū
gloria in al.d.⁊ inter.p.h.b.vol.hec ibi. Item
Luce primo ca. Angelus gabriel teſtificatus
eſt xp̄m dei filiū de virgine Maria naſcitu-
rum. Unde ibi ſic dicit͛. Miſſus eſt angelus
Gabriel. Dic totū ſi vis. In reſurrectiōe eti-
am xp̄i. ut habet͛ Matth.28.⁊ Jo.20. Appa-
ruerūt quattuor angeli xp̄i reſurrectionē te-
ſtificantes. Similiter in eius aſcenſione ha-
betur Act.j. Apparuerūt duo angeli. Ibi eni
ſic dicit͛. Cumq̄ȝ intuerent͛ in celū eunteȝ illū
ecce duo viri aſtiterunt iuxta illos in veſtib⁹
albis. qui ⁊ dixerunt. viri ga.quid ſta.aſpi.in
celū.h Je.q.aſſ.eſt a nobis in celū.ſic ve. quē.
14 vi.cum e.in celū.hec ibi. Decimuſquartus te-
ſtis xp̄iane fidei fuerunt Moyſes ⁊ helias.q̄
ut habetur Matthei.17. Teſtificati ſunt xp̄ȝ
eſſe veꝝ dei filium. Unde ibi ſic dicit͛. Poſt
dies ſex aſſumpſit ieſus Petrū Jacobum ⁊
Joannē fratrē eius. ⁊ duxit eos in montem
ex.ſeoꝝ. ⁊ trā.eſt ante eos.⁊ reſplēduit facies
eius ſicut ſol. Veſtimenta eius facta ſunt al-
ba ſicut nix.⁊ ecce appa.eis moy.⁊ hel.cuȝ eo
loquētes.nec fuerunt ibi ꝑ imaginationē:ſed
fuerunt ibi ꝑſonaliter. ſm̄ Auguſt.li.de mira-
bilib⁹ ſacre ſcripture. quoniā Moy.venit de
lymbo ⁊ apparuit. ſm̄ Nicolaum de lira.in
quodam corpore ſibi adoptato. ſicut apparēt
angeli in corporibus aſſumptis.⁊ miſterio fa-
cto rediit in preiacentē materiā. Helyas ve-
15 ro venit de paradiſo terreſtri in quo in curru
igneo tranſlatus eſt. Decimuſquintus teſtis
xp̄iane fidei fuit quidā gentilis ⁊ pagan⁹ de
quo Tho.ſecūda ſecūde.q.2.articu.7.in ſolo͛
tertij arti. ait ad litterā. Inuenit͛ in hiſtorijs
Romanoꝝ.ꝙ tempore Conſtantini Augu-
ſti:et helene matris eius inuentū fuit quod-
dam ſepulcrū. in quo iacebat homo gentilis
auream laminā habēs in pectore.in qua ſcri-
ptū erat xp̄s naſcetur de virgine. ⁊ ego cre-
do in eū. O ſol ſub cōſtantini ⁊ helene tp̄ib⁹
iteꝝ me videbis. hec ille. Hic eni ħȝ aliquos
fuit moraliſſim⁹ Plato. ¶ Decimuſſext⁹ te-
ſtis chriſtiane fidei fuit tota trinitas. vȝ.pr̄ et
filius ⁊ ſpiritus ſanctus. De qua.j. Joan.5.
c.dicitur. Tres ſunt qui teſtimonium dant i
celo. pater verbum ⁊.ſ.ſ.⁊ hi tres vnum ſunt
Et infra ſubditur. Si teſtimonium accipim⁹
teſtimonium dei maius eſt:qm̄ hoc eſt teſti-
monium dei quod maius eſt:quia teſtifica-
tus ē de filio ſuo. hec ibi. Et ꝙ ſpecialiter to-
ta trinitas de chriſto ſit teſtificata.patet. Nā
pater teſtificatus eſt de Chriſto ꝙ ſit ei⁹ fili⁹
Unde Matth.17.dicitur. Adhuc eo loquē-
te.ſ.Petro in tranſfiguratione Chriſti. Ecce
nubes candida ⁊ lucida obumbrauit eos. Et
ecce vox de nube dicens. Hic eſt filius me⁹
dilectus in quo mihi bene placui ipſum au-
dite. Similiter idem patet Matth.3.c. teſti-
ficatus eſt. Ibi enim ſic dicitur. Baptizatus
autem Jeſus confeſtim aſcendit de aqua: et
ecce vox patris de celo. di. Hic eſt filius me⁹
dilectus:in quo mihi cōplacui. hec ibi. Simi-
liter ipſe filius de ſeipſo teſtificatus eſt. cum
vt habetur Matth.17.c. Supernaturaliter
ante diſcipulos viſibiliter tranſfiguratus eſt
In qua vtiq̄ȝ tranſfiguratione:oſtendit potē-
tiam ſue deitatis in ſpecie beatitudinis. Si-
militer etiam ſpiritus.ſ.teſtificatus eſt xp̄m
fuiſſe dei filium:deſcendendo ſuper ipſuȝ in
ſpecie columbe. vt Matth.3.c.dicitur. Bapti-
zatus Jeſus confeſtim aſcendit de aqua. et
ecce aperti ſunt celi: ⁊ vidit ſpiritū dei aſcē-
dentem ſicut columbam ⁊ manentem ſuper
ſe. Et Joan.j.dicitur. Teſtimonium perhi-
buit. Joā.baptiſta de Chriſto dicēs. Quia vi-
di ſpiritum deſcendentem quaſi columbam
de celo:⁊ manentem ſuper eum:⁊ ego neſci-
ebam eum. hec ibi. ¶ Decimoſeptimo poſtre-
mo teſtis chriſtiane fidei omiſſo pro nūc te-
ſtimonio ſibillaꝝ:fuerunt omnia elementa.
De quibus Greg.in omel͛.epiphanie ſic di-
cit. Omnia elementa auctoreȝ ſuum veniſſe

teſtata ſunt:vt enim de his quodam viſu hu mano loquar hunc deum celi eſſe cognouerunt:qui eo nato protinus ſtellam miſerunt Mare cognouit:quia ſub plantis eius ſe calcabilez prebuit.Terra cognouit:quia eo moriente contremuit. Sol cognouit: qui lucis ſue radios abſcōdit.Saxa ꝛ parietes cognouerunt:quia tempore mortis eiꝰ ſciſſa ſūt. Infernꝰ cognouit:quia hos quos tenebat mortuos reddidit.Et tamen hūc quem dominū elemēta inſenſibilia ſenſerūt:adhuc infideliū iudeoꝝ corda: deum eſſe minime cogoſcunt. ꝛ duriora ſaxis ad penitentiā ſcindi nolunt. cumqꝫ abnegant quē elementa. ut diximus. aut ſignis.aut ſciſſionibꝰ deum clamant. hec ille.¶ Quid vltra dicam de teſtibꝰ xpiane fidei.Certe hanc eſſe verā fidem teſtificant omnes facre virgines. Sed ꝛ ſancti cōfeſſores omnes ſancti monachi ꝛ heremite.Omnes ſancti apoſtoli ꝛ euāgeliſte. Omnes deniqꝫ ſacri theologi ꝛ doctores.Ecce O fides xpiana.iam habes nō vnū aut duos.ſed quaſi innumerabiles ꝛ infinitos teſtes . te oīno eſſe veram teſtificātes. Quis igit deeetero dubitare poteſt de certitudine virtutis tue. certe nullus ſane mentis. Tu igit ſola fides xpiana cuſis veriſſima.ſicut teſtes predicti aſſerunt:ab oībus imitanda es.Ex predictis oībus patet primꝰreſpectus ſolā fidē xpianam demonſtrās reſpectu teſtiū eſſe veriſſimā. q dicit reſpectus plurificationis.

¶ De ſecūdo reſpectu quo fides adhibenda eſt teſtibus fidei xpiane.

ſ Ecundus etiā reſpectꝰ quo fides omnino eſt adhibenda teſtibꝰfidei xpiane:dicit reſpectus cōcordationis: ſeu cōformationis.Experientia teſte dicimꝰ.ꝙ qñ ſunt multi teſtes ad inuicē diſcordes. nequaꝗꝫ coꝝ dictis fides habet. Oppoſitū vero fit de multis teſtibus ad inuicem ſe cōcordantibus. quoniā eorū dictis plena fides adhibet Sic a ſimili dico:ꝗuis multi ſint teſtes.ut ꝑ tactū eſt.ſi tamen eſſent diſcordes:eis nequaꝗꝫ fides adhiberet. Sꝫ quia manifeſtū eſt.ꝙ teſtes fidei xpiane ꝛ ſi ſunt multi tamē ſunt concordes ꝛ maxime conformes. Ideo fidei xpiane ab omnibus merito fides eſt adhibēda. Et ꝙ teſtes fidei chriſtiane in eorum ſententijs ſint cōcordes patet ꝑ propoſitionē autenticā Sco.in.ꝓlogo primi ſen.q.2.di. In nō euidentibus ex terminis nec principia euidētia habentibꝰ nō conſonāt firmiter ꝛ infallibiliter multi diuerſimode diſpoſiti. niſi a cauſa ſupiori ipſorū intellectus incline ad ꝯſenſum.hec Scotus. Patet hec regula Scoti. Vult enim dicere ꝙ quando de vno negocio:et ſup vna re multi habētes diuerſas diſpoſitiones ꝛ cōplexiones habent tractare et loqui:ꝛ illud negociū ꝛ illa res eſt euidens ꝛ clara: ipſi multi ſunt concordes in vna ſententia.qđ ſic patet. Nam ponat ꝙ ſint duo homines diuerſaꝝ nationū:ꝛ diſpoſitionū.vnꝰ ſcꝫ Judeus.alius ſaracenus.alius paganus. alius xpianꝰ:ꝛ huiuſmodi.petatur ab eis oībus.vtrum ignis ſit calidus.mel dulce. ꝛ fel amarū.vnanumiter reſpondebūt ꝙ ſic.Et ratio eſt.Quia hec naturaliter eſſe videmꝰ omnibꝰnationibꝰmundi:ꝛ clarū. Sed ponat ꝙ illa res ſit obſcura ꝛ nō euidens. certū eſt ꝙ nō erunt ad inuicē concordes.patet hoc. Nā ponatur ꝙ ſint.10.homines diuerſaꝝ nationum ꝛ diſpoſitionū.vocati ad electionē vnꝰ prelati:ꝛ huiuſmodi.Manifeſtum eſt ꝙ non erunt ſic concordes.eo ꝙ vnus eligit petrum alius ioannē.Et rō eſt:quia in nō euidentibus accidit.qđ dicit de conſe. di.4.c. ſicut in ſacramētis.Quot capita tot ſentētie: ꝗ vtiqꝫ diuerſitas ſententiaꝝ prouenit ex eo qđ dicitur in.c.qꝛ diuerſitatē. extra de conceſſione preben. Diuerſitatez corpoꝝ diuerſitas ſepe ſequitur animoꝝ.Qđ confirmans auctor.6. principioꝝ dicit. Anima cōiuncta corpori naturaliter imitat paſſiones corporis. Si autē in re obſcura et non euidenti multi diuerſarum diſpoſitionū ſeu nationū ad inuicē concordent. certe hoc nō eſt ꝓpter aliud. niſi qꝛ deus oēs illuminauit:ſeu direxerit ad ſimul concordandū. Patet hoc in electione alicuiꝰ prelati:quia ſi multi electores ad inuicē concordant . tenetur communiter pro miraculo. His ꝑmiſſis:peto ſi articuli fidei quos mādat ipſa fides ut credamus ſit res euidens et clara.ꝛ certum eſt ꝙ non. Quam enim euidentiam habet primus articulus.ſcilicet Credo in deum patrem omnipotentem creatorem celi et terre: Certe nullam Quā etiam euidentiam habet ſecundus articulus. videlꝫ Et in Jeſum xpm.ꝛc. Et ſequitur. Qui conceptus eſt de ſpū ſancto.natus ex Maria virgine.Certe nullā.Tranſcurre ſic per ſinglos.

⁊ nullam euidentiā et claritatē inuenies. qđ
confirmans Grego. in omel. in feſto ſancti
Thome. pfecto inqt liquet: quia fides illarū
rerū eſt argumētū que apparere nō poſſunt.
que eniʒ apparent fides nō habent: ſed agni
tionem. hec ille. Preſuppoſito igit ut patʒ ꝙ
articuli fidei nullā habeant euidentiā: ſeu co-
gnitionē viſibilem ſenſualem. peto. An inter
ſcripturas ⁊ ſcriptores fidei xpiane ſit cōcor
dia ⁊ cōformitas. ⁊ certū eſt ꝙ ſic. dicēte Hie
ronimo in epiſtola de morte ozie: ⁊ ſeraphin
⁊ calculo. Quicquid in veteri teſtamēto legi
mus hoc in euangelio reperim⁹. ⁊ qđ in euā
gelio fuerit lectitatū. hoc in veteris teſtamē-
ti auctoritate deducitur. nihil diſſonū nihilqʒ
diuiſum eſt. hec ille. Et Auguſt. de vera reli-
gione dicit. Nihil diſſonuʒ inuenies in fide
nihilqʒ diuerſum. vnā ſententiā in totis fa-
ctis codicibus reperies. immo omniū noſtro
rū catholicoꝝ. vna eſt firma vera ⁊ concors
ſententia. hec ille. Hec enim concordia in fi-
de xpianorum figurata fuit in die palmaruʒ
in precedentibus xpum ⁊ ſubſequentib⁹: qui
omnes ſimul idem canticū dicebant. Vnde
Matthei. 21. capitulo dicit. Turbe auteʒ que
precedebant. ⁊ que ſequebant ſimul clama-
bant. di. Oſanna filio dauid: benedictus qui
venit in nomine dñi. hec ibi. Et ꝙ omnes ſi
mul cōcordent. patet etiā per experientiā. Si
enim legas omnes ſcriptores catholice fidei
in eorum dictis inuenies eos concordare.
Si enim legas omnes ꝓphetas. utputa Iſa
yam Hieremiā Ezechielem Danielē Oſe
am Ioelem Amos Abdiam Ionam Mi-
cheam Naum Abacuch Sophoneā Ageū
Zachariam Malachiam. omnes ſimul con
cordant in fide xpi. Si inſuper legas epiſto-
las, Petri Ioan. Iaco. Iude Apoſtoli pau-
li. omneſqʒ act. apoſtoloꝝ: ⁊ legendas eorum
prorſus inuenies oēs concordes in fide xpi.
Si etiam legas omnes doc. vʒ Auguſt. Am
broſiū Hieronimū Gregoriū Ioan. Criſo
ſtomū. Ceteroſqʒ omnes: inuenies ꝙ oēs ſi-
mul cōcordant in ſubſtantialib⁹ fidei. Si etiā
legas omnes Euangeliſtas. vʒ. Mattheum
Marcū Lucam et Ioannē. Inuenies ꝙ ſi-
mul in fide xpi cōcordant. Si deniqʒ legas
omnes ſacros theologos. utputa ſctm̄ Tho-
mā Ioan. Sco. Sanctū Bonauenturā Ale
xan. de ales Ricar. Pe. de Taran. Egidiuʒ
Romanuʒ ceteroſqʒ oēs: inuenies omnino
ꝙ ſimul concordant in his que ſunt de ſub-
ſtātia fidei: ꝑ quod claret omnes catholicos
vere cōcordare in vna fide: in vno baptiſmo
ceteriſqʒ ſacramentis. non ſolū in dictis. ſed
etiam in factis. in geſtis ⁊ operibus. nec qui
dem in puncto diſcordant in his que ſunt fi
dei ⁊ legis xpiane. licet in his que ꝑ proba-
bilē occurrūt rationē vel opinionē. aliquādo
vnus aliter ſentiat: ꝗ̄ʒ alius. Sed quid di-
cam de concordia. 72. interpretum veteris le
gis. Qui ut ait. Auguſt. 18. ci. dei. c. 42. in nul
lo diſcordarunt. Pro quo notandū eſt: ut le-
gitur in hiſtoria eccleſiaſtica. ptholome⁹ phila
delphus rex egipti. cum eſſet valde ſtudioſus
⁊ libroꝝ cupid⁹: prefecit bibliotece ſue deme-
triū. Cumqʒ qͤſiſſet ab eo de numero libroꝝ
24. milia ad eſſe rñdit. Sed paulo poſt tem-
poris vſqʒ ad. 50. milia poſſe venire Reſpō-
dit. Nunciatū eſt autē ſibi ait eſſe apud iu-
deos legem ore ipſius dei editā et ſcriptā il-
lius digito. ꝓ qua ſummopere laborandū di-
cebat. ut in greco conuerſa: in archiuis rega-
libus haberetur. hec enim erat lex dei viuen
tis. Et ad oſtendendū ſanctitatem legis ad-
didit. ꝙ niſi a cultoribus dei viuentis tranſ-
ferri potuiſſet. Naʒ et Theopompus cum in
hiſtorijs quas ſcribebat hanc interſerere vo
luiſſet: per dies triginta verſus eſt in amen-
tiam. Theotentus quoqʒ ob eandem cauſaʒ
factus eſt cecus. Sed penitentes ſanati ſunt
Et ſuggeſſit Regi. ut ſcriberet pontifici iu-
deorum: ut iudeos hebraice ⁊ grece lingue pe
ritos ad ipſuʒ dirigeret cum lege dei. qui ad
eam tranſferendam ſufficerent. Quod ut im
petraret: munera cum epiſtolis mittenda cō
ſuluit. Aderat autem Ariſteus qui ei con-
ſuluit dicens. Habes inquit O Rex quo-
modo quod poſtulas obtinebis. ſolue iude-
os quos captiuos tenes in regno tuo. Nihil
gratius erit pontifici iudeoruʒ. Liberauit igi
tur Rex de iudeis centum viginti milia. dās
dominis eorum pro capite centū viginti dra
gmas argenti. Tunc ſcripſit Rex Eleazaro
Iudeorum pontifici. rogans ut ſeniores ad
ſe mitteret: qui interpretationem legis dei
viuentis ei darent. Eleazarus vero mittens
quod poſtulabat. Sic illi reſpondit. Ad in-
terpretandum legem quam poſtulas: miſi
viros ſeniores de vnaquaqʒ tribu ſecum le-
gem ferentes. Tuc autem pietatis et iuſticie
erit ad nos eam caute remittere. Qui cum

veniſſent ad regē.benigne ab eo collecti ſunt
Et cum dudū cum rege diſputaſſent de vno
deo colendo:oſtendētes ꝙ nulla creatura eēt
deus:introducti ſunt in domū regis que ad
ſecretam negociorum deliberationem ordi-
nata erat.Et faciens illos ab inuicez ſepara
re.ut ſinguli ſuum ſenſum ſcriberent. Et ut
nullus eorum ſciret ſcientiam alterius: date
ſunt eis ſingule celle:ſeu camere ad oportune
interpretandū quicquid eis videretur: et di-
uiſerunt ad interpretādū inter ſe libros:⁊ ſan
cto Symeoni ſeni:qui ut habetur Luce.ſcđo
Paruulū Jeſum in vlnas tenuit: datus eſt
liber Jſay.ad interpretandum. Vnus enim
ex illis.72.interpretibꝰ fuit: Seruatꝭ autē ſin
gulis diebꝫ rituū:purificationū ⁊ cerimonia
rum ſuarum.ſm̄ legem in diebus ſeptuagin
taduobus interpretationē compleuerūt.Si-
meon ad tranſlationem Jſay veniens. cum
veniſſet ad illud qđ Jſa.ſeptimo. ca.legitur.
Ecce virgo concipiet.⁊c̄.Admirans verbum
prophete:credenſqꝫ illud impoſſibile fore cuz
ly virgo bis abraderet. loco eius ſcripſit al-
ma.Ecce inquit alma concipiet:⁊ inuenit ite
rum atqꝫ iterum ſcriptū. Ecce virgo con.⁊c̄.
¶ Tertio vero cum abraſiſſet.litteris aureis
ſcriptū inuenit.Ecce virgo.⁊c̄.Cognoſcenſqꝫ
illud diuini eſſe myſterij orās deū interroga
uit.quid hec ſibi vellet.Qui reſponſum acce-
pit a ſpiritu ſancto. ꝙ ex tali virgine de qua
propheta dixerat. deberet oriri ſalus mundi
in iſrahel:nec mortem ipſe videret niſi cū pri
us in vlnas ſuas reciperet. propterea Luce. 3.
cap̄.dicitur. Reſponſum accepit Symeon a
ſpirituſancto non viſurū ſe mortem niſi pri-
us videret xp̄um domini.vnde venit in ſpiri
tu in templū.et cum inducerent puerum Je-
ſum parentes eius:ut facerent ſm̄ conſuetu-
dinem legis pro eo. Jpſe accepit eum in vl-
nas ſuas:⁊ benedixit deum:⁊ dixit. Nūc di-
mittis ſeruū tuū dn̄e.⁊c̄.⁊ huiuſmodi. ¶ Cō
pleta igitur ut pretactū eſt: totius veteris le-
gis interpretatione ab illis ſeptuagintaduo-
bus:⁊ nihil in ꝓphetijs:nec in figuris: nec in
ſolo verbo q̄ꝫtum ad ſententiā diſcordes fue
runt:ſed in omnibus tanq̄ꝫ ex vno ore ſimul
concordes inuenti ſunt.de quorū mirabili cō
cordia.Auguſt.libro.18.ci.dei.c.42. ait. Quo-
niam reuera ſpiritus erat vnus in omnibus
Jdeo tam mirabile munus dei acceperant.
ut illarum ſcripturarum non tanq̄ꝫ humana
rum.Sed ſicut erant diuinaꝝ iſto modo eti
am cōmendaret auctoritas crediturīs quan
doqꝫ gentibus profutura: quod iam videmꝰ
effectū.hec ille. His igitur p̄miſſis peto. An
tunc fuerit concordia ſeu conformitas inter
ſcriptores.qui fuerunt diuerſimode diſpoſiti
⁊ complexionati.et certum eſt ꝙ ſic. Ex quo
infero.ꝙ cum facta fidei non ſint euidentia ⁊
clara:ſcriptoreſqꝫ eiuſdem ſint vel fuerint di
uerſimode diſpoſiti. Et ex hoc debuerunt in
ſuis ſententijs varia ſentire. ⁊ cuz fuerint cō
formes ſeu concordes. Certum eſt ꝙ hoc nō
aliūde proceſſit:niſi a ſpirituſancto a quo ſcri
ptores ipſi illuminati ſunt. Quod patet exē-
plo naturali ipſius ſolis. qui cum per diuer-
ſas feneſtras domū ingrediatur:licz diuerſi-
tatem habeant feneſtre. quia vna eſt quadra
alia rotunda.vna breuis.alia longa.vna ſtri-
cta alia lata:tamen ſol idem eſt in eis nec di
ſcordat.Sic a ſimili dico de ſcriptoribus ſa-
cre ſcripture : qui licet fuerint vnus alter di-
ſpoſitus q̄ꝫ alter.tamen omnes idem fidei lu
men non diuerſum receperunt a deo. Pro-
inde.j. Pe.j.ca. dicitur. Spiritu ſancto illu-
minati locuti ſunt ſancti dei homines. Op-
poſitū eſt in alijs legibus ſeu ſcientijs.Nam
licet theucri ⁊ ſaraceni ſint ſub lege Macho
meti:tamē diuerſimode ſunt diſcordes in ea
dem lege. Et Auguſt. 18. ciui. dei.etiam di-
cit.ꝙ philoſophi ſunt valde diſcordes in co-
rum ſententijs.Nam diſcipuli ſepius magi
ſtro contradicunt.ſicut patet de Antiſtene.et
Ariſtipo.qui ambo fuerunt Socratis diſci-
puli. Sed tamen in multis ſibi contradixe-
runt. Similiter Ariſto. in pluribꝰ cōtradicit
Platoni magiſtro ſuo. Similiter inter ali-
os philoſophos.ut infra patebit.maxima di-
ſcordia eſt:ſicut patet de modo ſciendi de p̄n
cipijs nature:⁊ huiuſmodi. pront dicit̄ primo
de anima. ⁊ p̄io Metaphiſice. Ex predictis
patet etiā ſecūdus reſpectus.qui reſpectu ip-
ſorū teſtium cōcordantiū ſolam fidem xp̄ia-
nam demonſtrat eſſe veriſſimā.qui dicit̄ re-
ſpectus concordationis.

¶ De tertio reſpectu quo fides exhibēda eſt
teſtibus fidei chriſtiane.

t Ertius deniq̄ꝫ reſpectꝰ quo fides om
nino adhibenda eſt teſtibus fidei chri
ſtiane:dicit̄ reſpectus ſanctificatiōis.
Certum eſt enim ſicut etiā per experientiam
videmꝰ ꝙ quando multi eſſent teſtes ⁊ vltra

hoc eſſent concordes: eſſent tñ infames ⁊ vitioſi: pauca vel nulla fides coꝝ dictis ⁊ ſentẽtijs adhiberetur. Oppoſitũ vero eſt de multis teſtibus ad inuicem cõcordantibus: ⁊ plenis omni virtute ⁊ ſanctitate eorum dictis fides plena adhibetur. Sic a ſimili dico ꝙ ⁊ ſi multi eſſent teſtes fidei chriſtiane: ⁊ vltra hoc ſimul eſſent infames: nequaq̃ꝫ eis eſſet fides adhibenda. Sed quia manifeſtum eſt: ꝙ teſtes chriſtiane fidei ſunt multi: ⁊ etiam concordes: ⁊ vltra hoc pleni ſunt omni virtute ⁊ ſanctimonia: per conſequens eidẽ chriſtiane fidei ab omnibus merito fidei ẽ adhibenda. Si igitur conſiderare volumus auctoritatẽ: dignitatem: virtutem: atqꝫ ſanctitatem eorũ qui fidem chriſtianam compoſuerũt: ordinauerunt: predicauerũt. ꝓfecto inuenimus: ꝙ rationabiliter nulla poteſt haberi ſuſpicio ꝙ in ea ſit aliquid falſitatis: deceptiõis: erroris ſeu mendatij. Conſidera igitur ꝑmũ quãte ſanctitatis Moyſes extiterit: q ꝑmos libros ſancte fidei cõpoſuit: vꝫ. pentatheucũ. Patet enim de ipſo: ꝙ deus loquebatur cum ipſo: ſicut ſolet loqui homo ad amicum ſuũ. Per eum etiã multa ſigna fecit. vt patet Exo. 7. 8. 9. 10. xi. caplis. de diuiſiõe maris. hr̃ Exo. 14. De ieiunio. 20. dieꝝ: ⁊ continua locutione cũ deo. Et de obtẽtione tabulaꝝ habetur Exo. 24. ⁊ 25. c. Quanta etiã fuit ſanctitas Joſue patet. Nam ſicut habeť Joſue. x. c. ad ꝑceptũ ipſius Joſue ſtetit ſol in medio celi: ⁊ non feſtinauit occũbere ſpatio vnius diei: nec fuit ante ⁊ poſtea tam longa dies obediente deo voci hominis huius. Quante etiam ſanctitatis fuerit Dauid. patet. Nam ꝑmo Reg. 16. c. dicitur. ꝙ inuenit gratiam coram oculis dei ⁊ deus ipſe elegit eum in regem ſm cor ſuũ. Quid dicemus de ſanctitate Jere. prophe. Tante enim ſanctitatis fuit ꝙ ipſe loquens in perſona dei. i. j. c. de ſeipſo dicit. Prius q̃ꝫ te formarem in vtero noui te. ⁊ anteq̃ꝫ exires de vulua ſanctificaui te: ⁊ ꝓpheꝫ in gentibus dedi te. Maxime etiam ſanctitatis fuit Daniel ꝓpha. Qui vt habetur Danielis. 3. cum ex precepto Nabuchodonoſor Regis poſit⁹ eſſet in lacu leonum: nequaq̃ꝫ ab eis leſus ẽ: q nimo Angelus dei per capilſum a iudea i babilonem ꝓpham Abacuch deportauit: vt ſic ei cibuꝫ ſeu prandiũ impenderet: diſcurre ſi placet per omnes patres veteris teſtamẽti ⁊ videbis quante ſanctitatis fuerint: teſtes chriſtiane fidei: ⁊ ſic videbis: quare fides eis eſt adhibenda. Sed quid dicemus de ſanctitate patrum noui teſtamenti? Vt eni a Jo. baptiſta incipiam. Ecce fuit tante ſanctitatis ⁊ virtutis: ꝙ in vtero matris. vt habeť Luc. j. c. fuit ſanctificatus. Ibi eni ſic dicitur. Vocabis inquit angelus ad Zachariam nomen eius Joãnem: ⁊ erit tibi gaudiuꝫ ⁊ exultatio ⁊ multi in natiuitate eius gaudebunt. Erit enim magnus coram domino: vinũ ⁊ ſicerã non bibet: ⁊ replebiť ſpiritu ſancto adhuc ex vtero matris ſue. hec ibi. Infantulus etiam adhuc. 5. annorum petijt deſertum: vt ſe conſeruaret in gratia: ⁊ a leuibus caueret peccatis: Unde eccleſia ſic de ipo canit. Antra deſerti teneris ſub annis ciuiuꝫ turmas fugiẽs petiſti: ne leui ſaltem maculare vitaꝫ famine poſſes: hunc etiam ipſe dominus: vt habetur Matth. xj. cõmendauit dicens. Amen dico vobis: ꝙ inter natos mulierum non ſurrexit maior Joan. baptiſta. Quante etiam ſanctitatis extiterit beatus Jo. os auri: in ſermone decollationis ſue dicit. Joãnes fuit ſcola virtutum: magiſterium vite: ſanctitatis forma: norma iuſtitie: virginitatis ſpeculũ: pudicitie titulus: caſtitatis exemplum: penitentie via: peccatorũ venia: fidei diſciplina: maior hoie par angelis: legis ſumma: euãgelij ſanctio: apoſtolorum vox: ſilentium ꝓpheꝫ: lucerna mundi: precurſor iudicis: mediator domini teſtis: ⁊ totius medius trinitatis. hec ille. Ex prefatis patet Joan. baptiſtam fuiſſe eximie ſanctitatis. Quid inſuꝑ dicem⁹ de ſanctitate Pauli: qui vt habetur. 2. corin. 12. ante ãnos 14. raptus eſt ad tertium celum: ⁊ audiuit archana dei: que non licet homini loqui? Deniqꝫ quãta fuerit ſanctitas Apoſtolorum teſtium chriſtiane fidei: inſinuat Apoſtolus q ad hebre. xj. c. dicit. ꝙ talibus hominib⁹ ſantitate plenis: non erat dignus ipſe mundus. Cum igitur fuerit tanta ſanctitas teſtium legis chriſtiane: merito ei fides ab omnibus ẽ adhibenda. nequaq̃ꝫ enim credendum eſt: tales ⁊ tantos homines victos fuiſſe: aut mẽdacia dixiſſe. ꝙ ſi forte opponeres ꝙ teſtes fuerunt mendacij ⁊ non veritatis. Certe hoc patet eſſe falſum. Nam aliquis mendacium dicit triplici reſpectu. Aut reſpectu ignorãtie: aut reſpectu auaricie ⁊ cupiditatis: Aut reſpectu pene. Reſpectu ignorantie nequaq̃ꝫ mẽtiti ſunt: quia vt infra dicetur eorum ſcientia

⁊ cognitio non proceſſit a mundo. Sed ime-
diate a ſpiritu ſancto: qui nequaq̃ mẽtiri pt.
Nam. j. corin. 2. dicit. Quis enim ſcit hoium
que ſunt hominis: niſi ſpiritus hominis qui
in ipo eſt? Et infra que dei ſint nemo cogno
uit niſi ſpiritus dei. Et ſubditur. Nos autẽ
non ſpiritum huius mundi accepimus ſm
ſpiritum qui ex deo eſt. Ubi glo. Ambro. ait
Ne timeas viris ſanctis credere: ⁊ aſſenſuz
tuum prebere: cum dominus eis dederit ſen
ſum ſuum. Reſpectu etiam auaritie ſeu cupi
ditatis: teſtes chriſtiane fidei nequaq̃ ſunt
mentiti. Non enim propter temporale lucrũ
aliquid aſſerebant. quia Matth. 19. dicebant
Ecce nos reliquimus omnia ⁊c. Et ad phil.
3. Apoſtolus dicit. Omnia arbitratus ſum
vt ſtercora. Reſpectu inſuper pene non ſunt
mentiti: eo q̃ propter fidem Chriſti om̄i pene
ſe ſubijciebãt. Un̄ Acti. 20. c. Apoſtolus de
ſeipſo dicit. Spiritus ſanctus per omnes ci-
uitates proteſtatur mihi dicens: qm̄ vincula
⁊ tribulationes me manent. Sed nihil hoꝝ
vereor. Idem quoq̃ Paulus ad Roma. 8.
in perſona omnium fideliuz dicit. Quis nos
ſeparabit a caritate Chriſti? tribulatio: angu
ſtia: an perſe. an. fa. an. nu. peric. an gladius:
ſicut ſcriptum eſt: quia propter te mortifica-
mur tota die: eſtimati ſumus ſicut oues occi
ſionis. Certus ſum enim: q2 neq̃ mors: neq̃
vita: neq̃ Angeli: neq̃ principatus: neq̃ vir
tutes: neq̃ inſtantia: neq̃ futura: neq̃ forti-
tudo: neq̃ altitudo: neq̃ profundũ: neq̃ crea
tura aliqua poterit nos ſeparare a caritate
dei: que eſt in Chriſto Ieſu domino noſtro.
hec ibi. Ex prefatis patet qualiter predicti te
ſtes chriſtiane fidei: nullatenus mentiti ſunt
imo plus dicam: q̃ quilibet predictorum te-
ſtium ꝑus mille mortes ſuſcepiſſet: q̃ vel mi
nimum mendacium dicere: ſeu facere voluiſ
ſet. Sic eniz dicitur. 25. q. j. c. ſunt quidã. Im
poſſibile igitur fuit tot venerabiles doctores
ſanctos ⁊ virtuoſos fuiſſe deceptos vel men
titos: quia ſi mentiti fuiſſent omnes ſanctita
tem ⁊ probitatem ſuam penitus perdidiſſent
Et qd̓ plus eſt omnes ſimul dãnati fuiſſent.
propheta dicẽte. Perdes omnes qui loquũ
tur mendatium. Et ideo Auguſtinus. 9. diſt.
Si ad ſcripturas inquit ſacras admiſſa fue-
rint officioſa mendacia: quid in eis remane-
bit auctoritatis? Que tandem de ſcripturis
ſententia proferetur: cuius pondere conten-
tioſe falſitatis obſcederetur improbitas. hec
ille. Credendũ eſt igitur ſanctis teſtibus chri
ſtiane fidei. Si enim creditur verbis Pla-
tonis: Ariſtotelis: vel Socratis: ⁊ illius porci
Auerois. Sententijſq̃ aliorum phoꝝ: quãto
magis adhibenda eſt fides viris ⁊ teſtibus
tante virtutis ⁊ ſanctitate plenis. q̃ ſi fidem
non exhibes omnibus ſimul predictis teſti-
bus: ſaltem ipſi deo: ſeu ſanctiſſime trinitati
fides adhibẽda eſt. Nã imponatur q̃ ibi ſint
decem viri mẽdaces: qui dicunt q̃ pluit hac
nocte: cõmuniter creditur eis. Si igitur illis
datur fides: quãto magis danda eſt homini
vero: prudenti graui: ⁊ maturo. imo tali viro
datur maior fides q̃ inſtrumentis notarioꝝ
Sicut patet in mercatoribus. A fortiori igiẗ
credendum eſt deo: ſeu ſanctiſſime trinitati
teſtimonium reddenti de veritate chriſtiane
legis. Nam ꝑme Io. 5. dicitur. Tres ſunt q
teſtimonium dant in celo. ſ. chriſtiane fidei.
pater: verbum: ⁊ ſpirit⁹ ſanctus. Et ſubditur.
Si teſtimoniũ hominum accipim⁹: teſtimo-
nium dei maius eſt. O igitur anima incre-
dula. O anima infidelis. O anima ſciſmatica
O anima heretica. O anima pagana. O aĩa
a deo ⁊ tota celeſti curia excõmunicata: qd ſa
cis? Certe citi⁹ credis verbis vni⁹ traditoris:
vnius inſanis: vniuſq̃ falſi phi: q̃ hominũ
bus tam veris: ⁊ q̃ teſtibus tã ſanctis ⁊ vir-
tuoſis: ⁊ qd̓ plus eſt q̃ ipſi omnipotenti deo
ſanctiſſimeq̃ trinitati: patri vz filio: ⁊ ſpiritui
ſancto? Sed vhe tibi miſera anima: ve tibi
infelix creatura: ve tibi imago dei: quia tot te
ſtes habebis in teſtimoniuz tue dãnationis
quot teſtes habuiſti in teſtimonium chriſtia-
ne fidei tueq̃ ſalutis. Ex ꝑmiſſis igitur om-
nibus euidenter apparet qualiter ex primo
argumento: vz teſtificationis: qd̓ triplici re-
ſpectu roboratum eſt: vz plurificationis: con-
firmationis: ⁊ ſanctificationis? Chriſtiana fi
des ſuper omnem aliam fidem veriſſima cõ
probatur. Cum habeat plures teſtes: ⁊ ma-
gis cõcordes: magiſq̃ ſanctiores: q̃ omnis
alia fides ⁊ ſecta. In qua fidei chriſtiane ve-
ritate omnes infideles perducat: omneſq̃ fi
deles conſeruet: caput vere fidei ⁊ obiectum
Ieſus Chriſtus dominus noſter: cui ſine fi-
ne ſit omnis laus ⁊ gloria ⁊c.

¶ Feria tertia poſt dominicam quadrageſime iterum de quarta excellentia .ſ. de veritate ipſius ſanctiſſime fidei.

r

Eſpice: fides

tua te ſaluum fecit. Luc.18.c. ⁊ in euangelio preterite dominice. Quoniã amãtiſſimi ciues humanus intellectus: prout dicitur .6. ethico. habet pro obiecto veritatem. hinc eſt ꝙ in omnibꝰ rebus quibus aſſentire debet naturaliter cupit ⁊ querit de ipſa veritate certificari quãtũ poteſt: tanq̃ quoddam ſibi licitum ⁊ honeſtum. Quod confirmans phus .j. ethicorum dicit. Certitudo de omnibus in tantum eſt a quolibet querẽda: inquantum recipit natura rei. hec ille. Ideo propter hoc ꝫ de veritate fidei chriſtiane vnum ſiue primum argumentum declaratum ſit: tamen vt quilibet itellectus magis poſſit certificari: ⁊ nihil dubitare de veritate ipſius fidei chriſtiane: tria alia optima argumenta veritatem ipſiꝰ fidei chriſtiane demonſtrantia: in hodierno ſermone ſimiliter declarabimus. ¶ Scd'm tripliciter in ordine dicitur argumentuꝫ ſubiugationis. Tertium dicitur argumentum obiectionis. Quartum dicitur argumentũ reuelationis.

¶ De tribus alijs articulis quibus oſtenditur quod ſola fides chriſtianorum eſt vera ⁊ ſalutifera. Et primo de ſcd'a in ordine.

ſ Ecundum igitur argumentũ in ordine declarandum quo oſtenditur ſolam fidem chriſtianorum eſſe veram dicitur argumentum ſubiugationis. Si qs enim diligenter attendere ⁊ perſcrutari velit: qualiter totus fere mundus Apoſtoloruꝫ tempore fidei chriſtiane ſubiugatus ſit: apparebit vtiqꝫ ꝙ fides chriſtianorum eſt mirabilis ⁊ vera ſuper omnem aliam fidem ⁊ legeꝫ. Mirabilis enim ⁊ ſupernaturalis apparet perfectio mũdi ſubiugatio ſub chriſtiana fide tripliciter. Primo reſpectu perſonarum cõuertentium. Scd'o reſpectu perſonarum cõuerſarum. Tertio reſpectu modi conuerſionis. ¶ Primo dico ꝙ mirabilis ⁊ ſupernaturalis apparet mundi cõuerſio ſub chriſtiana fide reſpectu perſonarum mundum conuertentium. Que reſpectu ipſorum conuertentium fuit mirabilis triplici ratione.

Primo ratione infirmitatis. Scd'o rõne ruditatis. Tertio ratiõe paucitatis. ¶ Primo dico ꝙ reſpectu perſonarum ſeu Apoſtolorum mundum conuertentiũ: fides chriſtiana vera ⁊ mirabilis apparet: ratione infirmitatis ſeu minoritatis. Nonne o ciues omnibus mirum videretur ſi ſui ignobiles ⁊ ruſtici alicuꝰ ducis: regis: ſeu Imperatoris ſibi: ſeu obediẽtie ſue ſũmitterẽt ducem ſuum regem ⁊ Imperatorem? Clarum eſt ꝙ ſic: ⁊ ratio eſt: quia hoc eſſet omnino contra naturam: precipue cum phus dicat .j. politicorum ꝙ ſm nature ordineꝫ dominus debet ſeruo predominari: ⁊ ſeruus quiſqꝫ ſuo domino tenetur ⁊ debet obtemperare. Sed hunc modum ſupernaturalem: certe tenuerunt ipſi apoſtoli in conuerſione mundi ad chriſtianã fidem. Nam cum ipſi eſſent infimi quantũ ad ſanguinem: vel quantum ad humanã dignitatẽ: eſſentqꝫ aliorum ſerui: atqꝫ omnino mendici ⁊ pauperes cum contra omnem naturã ſubiugauerint ſibi ſeu obediẽtie ſue: ⁊ fidei chriſtiane: milites: comites: marchiones: dominos: barones: duces: reges atqꝫ Imperatores: quid hac re mirabilius ⁊ ſupernaturalius inueniri poteſt? hoc enim nequaq̃ factum vnq̃ fuiſſet: niſi chriſtianorum fides veriſſima extitiſſet. Proinde Bernar. i ſententijs ſuis declarat di. O ſtupendum miraculuꝫ ſuper omnia miracula. Ecce ꝙ minor ſupereſt maiori: cũ tamen non ſit ſeruus maior domino ſuo: ⁊ maior ſubeſt minori: cum reges omnis terre: dominiqꝫ terrarũ ſe apoſtolis ifimis modicis atqꝫ deſpectis ſubmittunt. hec ille. Qd' confirmans Apoſtolus .j. corin. 2. dicit. Infirma mundi elegit deus vt confundat fortia. ¶ Scd'o dico ꝙ reſpectu ꝑſonarum conuertentium fides chriſtiana apparet mirabilis ratione ruditatis ⁊ ignorantie ſeu ſimplicitatis. Mirum nempe ⁊ etiaꝫ ſupernaturale omnibꝰ appararet: ſi in diſputatione aliquis idiota ſimplex rudis ⁊ oĩno illitteratus: non loicus: non eloquẽs: non canoniſta: non legiſta: non aſtrologus: nõ phs: non theologus omnino cõuinceret: atqꝫ opinioni ſue ⁊ fidei ſubiceret hoĩes litteratos: logicos: eloquẽtes: aſtrologos: canoniſtas: legiſtas: phos atqꝫ theologos: hũc modũ ꝑ oĩa tenuerũt apli i ꝯuerſiõe mũdi ad fidẽ xpi. Cuꝫ eni ipi eẽnt illr'ati ſimplices: rudes: igñãtes: ⁊

omnino ideote non habentes logicam: nec
phiam Ariſtotelis: nec aſtrologiam Ptho-
lomei Regis: nõ eloquentiam Demoſtinis
ꝛ Ciceronis: nõ ceteras acquiſitas ſcientitas
tamen ad Chriſti fidem omnes doctos: oẽs
ſapientes: omnes litteratos: omnes ſcientifi
cos: ꝛ peritos contra naturam conuerterunt
Proinde Bernar. in ſententijs ſuis ſic dic.
Stupenduꝫ valde fuit imperitos piſcatores
abſqꝫ litteris ſcientificos conuiciſſe: ꝛ lꝫ ma-
gna ꝛ diuina plane fuerint miracula: que do
minus cõceſſit in terra: hec tamen ſuper oia
alia enituit: quia in paucis ꝛ rudibus ſimpli
cibus ꝛ illiteratis: totum mundum ꝛ omneꝫ
eius altitudinem ſcientie atqꝫ ſapientie ſub-
iugauit. hec ille. Auguſtinus etiam. 22. ciuita.
dei. c. 5. ait. Ipſe modus quo mundus credi-
dit: ſi conſideretur icredibilioꝛ inuenitur. In
cruditos enim liberalibus diſciplinis: ꝛ oio
quãtum ad iſtorum doctrinas attinet impo-
litos non peritos grãmatica: non armatos
dyaletica: non rethorica inflatos: piſcatores
Chriſtus cũ retibus fidei ad mare huius ſcli
pauciſſimos miſit: atqꝫ ita: vt ex omni genẽ:
tã multos piſces: ꝛ tanto mirabiliores: q̃zto
rariores etiam ipſos phos cepit. hec ille. De
qua etiam Ampoſtolorũ ſimplicitate Aplus
j. corin. 2. ait. Non in doctis humane ſapẽtie
verbis. Sed in oſtenſione ſpiritus ꝛ virtutis
predicamus: vt fides noſtra non ſit in ſapien
tia hominum: ſed in virtute dei. Et Hiero⁹
ait. In articulis fidei potius requirenda ſunt
ſana verba ꝛ fidelia: q̃ꝫ ornata ꝛ ſcientia ple-
na. Auguſtinus inſuper ait. Malo eſſe inur
banus: q̃ꝫ incredulus. Et malo eſſe agreſtis
catholicus q̃ꝫ eloquẽs phs ꝛ hereticus. fides
enim non querit ornatum aliunde: q̃ꝫ ſeipſũ.
hec ille. Et certe Chriſtus ipſe Apoſtolis hãc
ſcientiam conuertendi mundum: ante ꝓmi-
ſerat Jo. 14. di. Paraclitus autem ſpiritus
ſanctus quẽ mittet pater in nomine meo ille
vos docebit omnia ꝛ ſuggeret vobis omneꝫ
veritatem. Et Luc. 21. dicit. Ego dabo vobis
os ꝛ ſapientiam cui non poterunt contradi-
cere omnes aduerſarij veſtri. Et ſic patet ꝓ
poſitum. ¶ Tertio probatur concluſio rõne
paucitatis. valde mirabile nãqꝫ eſſet ꝛ ſuper
naturale apparet: ſi temporib⁹ hodiernis. 12.
homines ſoli conuerterent ꝛ ſubijcerent ſibi
ſiue ditioni ſue homines vnius prouincie.
Sed mirabilius videretur: ſi totum ſibi mũ
dum ſubicerent ſine armis: ꝛ ſimilibus: hunc
vtiqꝫ mundum ipſi. 12. Apoſtoli in cõuerſiõe
mundi ſeruauerunt: qui cum eſſent pauciſſi-
mi: puta ſoluꝫ. 12. omnes mũdi perſonas ſibi
ſubiugauerunt: qꝺ impoſſibile foret. ſi etiam
cum maximo ꝛ innumerabili exercitu homiꝫ
armatoruꝫ proceſſiſſent. Qꝺ admirãs Ber.
in ſententijs ſuis dicit. Stupendum valde
fuit: tam per paucas perſonas: totum ſimul
mundum ad vnam fidem adunaſſe. hec ille.
Et ſic patet propoſitum. ¶ Scꝺo etiaꝫ dico
ꝙ chriſtiana fides valde mirabilis ꝛ vera cẽ
apparet reſpectu perſonarum conuerſarum.
Et hoc triplici ratione. Primo ratione af-
flictionis. ¶ Scꝺo ratione incertificationis.
Tertio ratione creditionis. ¶ Primo dico
ꝙ reſpectu perſonaꝝ ad fidem Chriſti cõuer
ſaꝝ: fides apparet mirabilis ꝛ vera ratiõe af-
flictionis. Certum eſt: vt ait Boetius proſa
xi. tertij libri. ꝙ omne animal tueri ſalutẽ de
ſiderat. morteꝫ vero perniciemqꝫ deuitat. Et
ratio eſt: quia. 3. ethicoꝝ dicitur. Mors eſt vl
timum terribilium. Quo preſuppoſito peto
quo pacto ſiue qua conditione recipiebantur
ad fidem Chriſti omnes qui ad eam conuer
tebantur. Nunquid ex abundantia diuitiaꝝ
quã fides chriſtiana eis ꝓmitteret: Certe nõ
Nũquid ex promiſſione delectationum cor-
poraliũ: ꝛ huiuſmodi: Certe non: imo ↄuerte
bantur per dura ꝛ aſpera tormenta: qꝺ vtiqꝫ
eſt contra omnem naturam: cum viuere vni-
cuiqꝫ ſm phm ſit naturale. vnde Job. j. c. dr.
Pellem pro pelle ꝛ cuncta que habet homo
dabit pro anima ſua. i. pro vita conſeruanda
Vnde ꝑma conditio ꝛ pactum fidei Chriſti
erat ꝙ quicũqꝫ recipiebantur: obligati eſſent
ſe prius crudeliſſime morti ſubijcere: q̃ꝫ ſuſce
ptam Chriſti fidem denegare. hoc igitur mõ
ac conditione ſeu pacto conuertebantur oẽs
O miraculum miraculorum: perdere vitam
tam nobilem anteq̃ꝫ Chriſti fidem negarent
¶ Scꝺo rõne incertificationis. Nota ꝙ nã
magis mouet obiectum pñs q̃ꝫ remotũ. Sic
exempli gratia: magis mouetur qs ad amo-
rem alicuius ex eius pñtia: q̃ꝫ ex eius abñtia.
Quo ꝑſuppoſito peto. O ſaraceni. O theucri
quare creditis legi Machometi: Certe quia
concedit nobis omnia delectabilia huius pre
ſentis vite: ad que maxime inclinata eſt hu-
mana natura: poſt corruptionem innocentis
nature. Gen. 8. Senſus ꝛ cogitatõ ꝛc. ꝓpter

quod non eſt mirum ſi multi credunt. Sed o fides chriſtiana quõ conuertiſti ad te mundum: nunquid ex certitudine bonorum preſentium ſeu dilectione? Certe non: imo eos conuertiſti per fidem: ⁊ non per ſpeciem: per abſentia ⁊ futura: ⁊ non propter preſentia. Nam fides chriſtianorum non eſt de viſibilibus: ſed de inuiſibilibus bonis: ſeu rebus q̄ nullatenus poſſunt a ſenſu vllo percipi. Et tñ cum hoc ſit contra naturam. ſ. preſentia relinquere ⁊ ſperare ſimpliciter futura: innumerabiles huic legi ſe ſubmiſerũt ⁊ fidei: quod neq̄q̄ fieret niſi hec fides: ⁊ lex alijs verior eſſet ⁊ melior: ⁊ niſi eſſet donum ſuperceleſte ⁊ infuſum a deo. Unde Auguſtinus in quadam ſua epiſtola ait. Quis tantam hominũ multitudinem ad peccata pronam: ad legem Chriſti carni ⁊ ſanguini contrariam ſeruandam induceret: niſi deus eſſet cum illo? Idem .22. ciuita. dei. c. 5. dicit. Quid mirabilius ⁊ incredibilius eſſe poteſt: q̄ ad legem prorſus contrariam carni ⁊ ſanguini doctores pauci: paupes ⁊ rudes poſſent plurimos potentes ⁊ ſapientes conuertere. hec ille. ¶ Tertio dico q̄ reſpectu perſonaruꝫ ad xpi fidem conuerſarum apparet Chriſti fides veriſſimam ratione creditionis. Certum eſt vt dicit phs. 3. de anima. q̄ intellectus humanus nihil intelligit ſine fantaſmate: quia intelligibilia ſunt in ſpeciebꝯ ſenſibilibus: ideo non ſenſiens nihil vtiq̄ adiſcit. Sed dũ ſpeculatur: neceſſe ē ſimul fantaſmata ſpeculari. hec ibi. Quo preſuppoſito. q̄ intellectus humanus naturaliter non aſſentit niſi rebꝯ naturalibus ⁊ ſenſibilibus. peto quid fides chriſtiana credendum intellectui preponat. Certe non ſenſibilia: non naturalia. Ideo ſupernaturalia: quibus rebus ſupernaturalibꝯ intellectus non ſe ſubmitteret ad credendum: niſi haberet maiorem certitudinem de eis inuiſibilibus ⁊ naturalibus: hoc modo cõuerſi ſunt quicũq̄ ad fidem Chriſti conuerſi ſunt quod vtiq̄ ſtupendiſſimum fuit ⁊ ſuper naturam. Proinde Bernar. tria mirabilia ⁊ ſupernaturalia que credit fides noſtra chriſtiana enumerat di. Tria opa fecit omnipotẽs illa maieſtas in aſſumptione noſtre carnis: ita ſingulariter mirabilia: ⁊ mirabiliter ſingularia: vt talia nec faciet nec facienda ſint amplius ſuper terram. Coniũcta ſunt qppe ad inuicem: deus ⁊ homo: mater ⁊ virgo: fides ⁊ cor humanum. hec ille. Auguſtinꝯ. Inſuper. 22. ciuita. dei. c. 5. dicit. Duobus illis incredibilibus ſi placet dino: quia placere debꝫ addamus hoc tertium. Iam ergo tria ſunt incredibilia: que tamen facta ſunt. Incredibile eſt Chriſtum reſurrexiſſe in carne: ⁊ in celuꝫ aſcendiſſe cum carne. Incredibile eſt mundũ rem tam incredibilem credidiſſe ⁊c. Et ſic recita totum illud capitulum q̄ multum eſt ad propoſitum. Ex qua etiam triplici ratione patet q̄ mirabilis ⁊ vera ſit chriſtiana fides reſpectu perſonarum conuerſarum. ¶ Scd̃o poſtremo etiam dico q̄ valde mirabilis et vera chriſtiana fides apparet reſpectu modi conuerſionis triplici ratione. Primo rõne diuerſificationis. Scd̃o ratione fortificationis. Tertio ratione complexionis. ¶ Prio dico q̄ modus ↄuerſiõis totiꝯ mũdi ad fidẽ chriſtianã fuit mirabil' rõe diuerſificatiõis. ſ. oiuꝫ linguaꝝ. Noticia nãq̄ oiuꝫ linguaꝝ data fuit omnibꝯ apoſtolis a deo q̄ omnis humanus populus intelligebat linguam ſuam Unde Act. 2. c. dicitur. Dum complerentur dies penthecoſtes erãt omnes diſcipuli pariter in eodeꝫ loco: ⁊ factus eſt repente de celo ſonus tanq̄ aduenientis ſpiritus vehementis. ⁊ rep. to. do. vbi. e. ſe. ⁊ apparuerunt illis diſpartite lingue tanq̄ ignis: ſeditq̄ ſupra ſingulos eoruꝫ. ⁊ re. ſunt omnes. ſ. ſ. ⁊ cep. lo. va. li. prout. ſ. ſ. da. eloqui illis. Erant autem in ierlẽm habitantes viri religioſi ex omni natione que ſub celo eſt. Facta autem hac voce conuenit mul. ⁊. m. con. eſt. qm̃ au. v. li. ſ. i. lo. Stupebant autem omnes ⁊ mirabantur ad inuicem dicentes. nonne omnes iſti qui loquuntur galilei ſunt? ⁊ quomodo nos audiuimus vnuſquiſq̄ linguã nr̃aꝫ nullũ in qua nati ſumus? Parthi ⁊ medi. ⁊ elamite: ⁊ qui habitant meſopotamiam. Iudeam ⁊ capadociam: pontum: ⁊ Aſiam frigiam: ⁊ pamphiliam. Egyptum ⁊ partes libie que ē circa cyrenem: ⁊ aduene romane. Iudei quoq̄ et proſeliti cretes ⁊ ara. au. eos lo. n. li. magnalia dei. hec ibi. ¶ Scd̃o hoc patet ratione fortificationis. Mirum valde fuit ⁊ ſupernaturale: q̄ Apoſtoli qui cum deo debiles erant in tm̃ q̄ Petrus qui maior ceteris eſſe videbatur ad ſolam vocem vnius ancille dum mori timuit fidem ⁊ Chriſtum negauit tãta

virtute in momēto temporis ex alto inducti
ſunt: ⁊ ſic fortes effecti: vt etiam nullum ti-
merent. non enim timebant eos qui iã deū
eorum. ſ. xp̄um Jeſum occiderant. quin poti⁹
omni pene atq; tormēto. ut melius infra pa
tebit. ſe cōſtanter ſubmittebāt. Proinde Ac
tu. 4. c. Cum ſacerdos ⁊ magiſtratus prepo-
nerent Petro ⁊ Joanni multa tormēta. Si
a predicatione nominis xp̄i nō ceſſarent. nō
poſſimus inquiūt Petrus ⁊ Joannes q̄ vi-
dimus et audiuimus non loqui. Et actuū. 5.
ca. dixit Petrus. Obedire oportet deo ma-
gis q̄ȝ hominibus. ¶ Tertio hoc patet ratio
ne cōplexionis: ſeu generalis ꝯuerſionis. val
de mirum fuit. ꝙ poſt xp̄i mortem. i. pauper
culi Apoſtoli. non tm̄ vnam prouinciam: ſed
omnē ſimul mūdi prouintias. vniuerſumq;
mundū xp̄i fidei ſubiugarunt. dicente Ber.
Licet magna ſint miracl'a. que deus fecit in
terris. hoc tamen maximū fuit. ꝙ xp̄s ꝑ pau
cos ⁊ ſimplices apoſtolos totū mundum et
omnē eius altitudinē ſibi ſubiugat. Hoc idē
teſtatur propheta dicens. In omnem terrã
exiuit ſonus eorum: ⁊ in fines orbis terre ver
ba eorum. hec enim preceperat xp̄us eiſdem
apoſtolis Matth. vltimo, ca. dicens. Euntes
in mundū vniuerſum predicate euangelium
omni creature. Et ſtatim ſubiūgitur. Illi au
tem profecti predicauerunt vbiq; domino co
operante. ⁊ ſermonē confirmante: ſequenti-
bus ſignis. Ex qua triplici ratione ſimul cū
ceteris reſpectibus et rationibus ſupraposi-
tis euidenter apparet: ꝙ cum totus mundus
tam miraculoſe tanq; ſupernaturaliter apo-
ſtoloꝝ tpe ad xp̄i fidem conuerſus ſit. nō
eſt dubium ꝙ xp̄ianorum fides vera eſt ſup
omnē aliam fidem. Et per conſequēs etiam
patet ſecundū argumentū demonſtratiuū. ꝙ
ſola fides xp̄ianorum ſit veriſſima: ⁊ non al-
tera quod dicitur argumentū ſubiugationis.
¶ De tertio argumento quo oſtenditur: ꝙ
ſola fides xp̄ianorum eſt vera ⁊ ſalutifera.

Ertium argumentū in ordine decla
t randum: quo oſtenditur ſolam fideȝ
xp̄ianorum eſſe veram ⁊ non alterã
dicitur argumentū obiectionis: pro cognitio
ne huius argumenti occurrit mihi ſententia
philoſophi ſecūdo de anima dicentis. Habi
tus cognoſcūtur per actus. Actus vero ꝑ ob
iecta. Que regula ſic patet. Nam per actum
exteriorem elemoſyne: ſeu iuſticie. cognoſco
aliquem eſſe in corde habitum iuſtum: atq;
elemoſynariū. quoniā exterior actus. ut dici-
tur ſecūdo Ethicorum. cauſatur ex habitu in
teriori: ſeu diſpoſitione: que fundatur in vo-
luntate. Ex obiecto vero cognoſco ⁊ diſcer-
no: an actus ſeu habitus illius elemoſynarij:
ſeu iuſticiam facientis. fuerit bonus vel ma-
lus. Si enim talis elemoſyna habuit princi-
paliter deuȝ pro obiecto. vtiq; bona dicetur
tam actu q̄ȝ habitu. hoc idem dico de actu et
habitu iuſticie. Si vero actus ⁊ habitus illi-
us elemoſynarij. habuerint pro obiecto aut
vanam gloriam: aut mundanū honoreȝ: ſeu
complementum alicuius voluptatis. clarum
eſt. ꝙ tam actus q̄ȝ habitus illius elemoſyna
rij fuerunt mali ⁊ demeritorij. hoc idem di-
co ſi iuſticia fiat non ex zelo diuini honoris:
ſeu reipublice conſeruande. Sed potius ex
zelo cupiditatis aut alicuius inordinate paſ
ſionis. vtiq; mala et demeritoria erit. Quo
preſuppoſito dico a ſimili ꝙ ex obiecto quod
fides diuerſorum hominum reſpicit cogno-
ſci poteſt. que ſit ſimpliciter vera ⁊ falſa fides
Sed clarum eſt ꝙ obiectū vere fidei. eſt ſim
pliciter credere: deum actu eſſe hominē, et
econuerſo hominem eſſe deum. Et ratio eſt:
quia cum culpa: tam originalis: q̄ȝ actualis
mortalis ſit infinita reſpectu obiecti infiniti
offenſi. requirit ſatiſfactionem infinitam. ad
hoc ut anima ſit purgata et terminata: ⁊ opor
tet ꝙ fiat per creaturam cum deo in vnitate
ꝑſone coniunctam: et vnitam. Ex qua vnio-
ne conſequenter talis creatura dicitur habe
re infinitam virtutem: cum eius actiones et
opera denominationē ſumant: et habeant a
ꝑſona diuinitatis. videlȝ ſapientia dei increata
que eſt filius patris eterni. Quibus conceſ-
ſis. manifeſtum eſt: ꝙ fides Saracenorum ⁊
Turchorum falſa eſſe cognoſcitur: cum ha-
beat ſimpliciter pro obiecto ſimplicem ho-
minē Machometū: qui non tm̄ non eſt de⁹
et homo. et econuerſo per vnionem cum per
ſona filij dei. Sed inſuper eſt peſſimus ⁊ dy
abolicus homo. ex totali ſeparatione a diui-
na gratia. Similiter et fides Judeorum fal-
ſa eſſe cognoſcitur: ex falſo obiecto. quoniam
expectant meſſiam adhuc venturum: qui ta-
men non tantū non veniet niſi ad Judiciuȝ
quoniam iam venit: dum veram humanita

tem in ſe aſſumpſit. Sed inſuper meſſias il-
le quem expectant erit falſus antexpus. Op
poſitum vero eſt de fide xpianorum. que cuꝫ
ſimpliciter credat in chriſtum qui eſt deus ⁊
homo. et econuerſo habet verum obiectum.
⁊ per conſequens non tantum vera. ſed eti-
am veriſſima eſſe probatur. Et ꝙ chriſtus ſo
li chriſtiani credunt. ⁊ ꝙ habent pro obiecto:
ſit realiter deus et homo. ¶Probat auctori-
tas Ber. in libro de conſideratione ad Eu-
genium. dicentis. Tantam et tam expreſſam
vim vnionis in ſe prefert ea perſona. qua de
us et homo vnus eſt chriſtus. ut ſi duo de ſe
predices non erras. hec ille. Hoc idem pro-
bat diſtinctio domini Bonauenture in ter-
tio. diſtin. 7. articu. ꝑmo. queſt. ꝑma. in corpo
re. queſt. di. Cum queritur de hac locutione.
deus eſt homo: et homo eſt deus. Reſpon-
deo ꝙ ſm catholicam veritatem: abſqꝫ du-
bio neceſſe eſt concedere. hominem deum: et
deum eſſe hominem. pro eo ꝙ due nature
ibi vnite ſunt: in vnā pſonā. Que aūt in vno
ſuppoſito vniunť: neceſſario de ſe inuicē ṗdi-
canť: ſi accipianť ꝯcrete: ꝓpter illā maximā q̄
dicitur: quecūqꝫ vni et eidē ſunt eadem: in-
ter ſe ſunt eadem: per quam et fundari habꝫ
virtus ſylogiſmi expoſitorij: quo probat phi-
loſophus. in libro ¶Priorum. Ea que dicun-
tur de vno et eodem: predicari de ſe inuicem
Si igitur vnus eſt chriſtus: qui eſt deus ⁊ ho
mo. neceſſario oportet concedere. deum eſſe
hominē: et hominem eſſe deum. Et hoc at-
teſtantur ſanctorum auctoritates: ⁊ cōmuni-
ter fatentur doctores theologie. Cum tamen
dicitur deus eſt homo. hoc eſt ſingulis mo-
dus predicandi. Non eſt enim talis predica
tio per eſſentiam: quia tunc deus et homo
eſſent eiuſdem eſſentie: quod eſt impoſſibile:
nec etiam per inherentiam. quia tunc accide
ret deo eſſe hominem. Nec inſuper per cau-
ſam. quia tunc pari ratione poſſet dici. ꝙ de-
us eſt lapis. quia ita ē cauſa lapidis. ſicut ho-
minis. nullus igitur predictorum modorum
videtur poſſe concedi. hominem de deo poſ
ſe predicari. Sed eſt tantū hec predicatio per
vnionē. Ideo enim homo predicatur de deo
quia vnitur ei in vnitate perſone. Et quoni-
am hec vnio eſt ſingularis: non eſt mirum ſi
ſingularem modum exigit predicandi. Hec
dominus Bonauentura ad litteram. Ex q-
bus omnibus. patet etiam tertium argumē
tum demonſtratiuum. ꝙ ſola fides chriſtia-
norum ſit veriſſima: et non altera. Ex quo
habet ſimpliciter deum obiectum in quem
credit. videlicꝫ chriſtum: qui eſt deus et ho-
mo: ⁊ econuerſo. prout confitetur vera fides.
quod vtiqꝫ dicitur argumentū obiectionis.

¶De quarto argumento quo oſtenditur. ꝙ
ſola chriſtianorū fides vera eſt et ſalutifera.

q Uartum inſuper argumentum in
ordine declarandum: quo oſtendi-
tur ſolam fidem chriſtianorum eſſe
veram et non alteram: dicitur argumentum
reuelationis: ſeu tranſlationis prophetiarū.
Certum eſt ꝙ ſi tranſcurrere velis totum te
ſtamentuꝫ vetus. O quot prophetias. quot-
qꝫ reuelationes: populus iudaicus a deo tūc
electus: nūc vero reprobamus: ante chriſti ad
uentum ſuſcepit. Nam facte ſunt a deo eti-
am ante legem multe reuelationes. videlicet
ſub Noe: Abraam: et Jacob: ut patet in li-
bro Geneſ. Que dei reuelationes: multipli
cate ſunt lege ſuſcepta. ¶Proinde Numeri. 12
ca. dicitur. Si quis fuerit inter vos prophe-
ta domini: in viſiōe apparebo ei: vel per ſom
nium loquar ad eum. At non talis ſeruus
meus Moyſes. qui in omni domo mea fi-
deliſſimus eſt: Ore enim ad os loquor ei et
palam: et non per enigmata ⁊ figuras deum
videt. hec ibi. Item Deuterono. quarto cap.
dicitur. Non eſt alia natio tam grandis que
habeat deos appropinquātes ſibi. Sicut de
us noſter adeſt cunctis obſeruationibus me
is. Dauid inſuper propheta ait. Non fecit ta
liter omni nationi: ⁊ iuſticia ſua non manife
ſtauit eis. Sed dic mihi: O Judee ſimul cuꝫ
Turchis et Saracenis. nunquid poſt chriſti
aduentū aliq̄s dei viſiōes ſeu ꝓphetias et re
uelatōes habuiſti. certū n̄. Si ergo nō habui
iſti: ergo ꝓphetie ⁊ reuelatiōes dei deſcēdert
in fideꝫ xpianā: ſeu in eccleſiam ex gentibus
collectā. Et vnde hoc. niſi ꝙ deus reprobauit
legem iudeorū: ceterorūqꝫ infidelium: ⁊ con-
firmauit ſicut veriſſimā legem ⁊ fidem xpia
noruꝫ. Quot autē reuelationes ſanctis Apo
ſtolis facte ſint: lege teſtamentū nouū: ſacros
theologos ⁊ doctores: legendaſqꝫ ſanctorum
quaſi infinitas ⁊ innumerabiles certe adin-
uenies. An non maxima. Et excellentiſſima
fuit illa viſio ⁊ reuelatio pauli. de qua ſecūdo

Corin.12. dr. Veniã aũt ad viſiones ⁊ reuela tiones. Deinde inqͭ ipſe Paulus. Scio hominẽ in xp̃o ante ãnos.14. ſiue in corpore ſiue extra corpus: neſcio deus ſit: raptum huiuſmodi vſqꝫ ad tertiũ celum: ⁊ ſcio huiuſmodi hominẽ ſiue in corpore: ſiue extra corp⁹ neſcio: deus ſcit. quoniã raptus eſt in paradiſuꝫ ⁊ audiuit archana verba que nõ licet homini loq. hec ibi. In quo raptu omnes tres hierarchie angelorũ. quorũ quilibet tres choros facit: ſibi reuelate ſunt. quas angelorum hierarchias ⁊ ordines: ſeu choros: cum ſuis ſpiritualibus officijs: ipſe poſtmoduꝫ reuelauit ſancto Dyoniſio aropagite: diſcipulo ſuo: q propter hoc libꝶ cõpilauit: qui intitulatur de angelica hierarchia. tam mirabilis viſio reuelatio. ⁊ raptus ad tertiũ celum in veteri lege nunq̃ꝫ fuiſſe facta leguntur. Et dimiſſis ceteris omnibus viſionibus: ⁊ reuelationibus que ſanctis facte ſunt. cum ſint innumerabiles ⁊ infinite: quid dicemus de reuelationib⁹ Joan. euãgeliſte: quas ſuſcepit in inſula pathmos: dum ibi eſſet delatus in exiliuꝫ. in qua domin⁹ reuelauit ei proprio ore Apocalipſiꝫ: in quo ſm̃ Hieronimũ in prohemio eiuſdẽ tot ſunt ſacr̃a quot verba. Nam in eadẽ apocalipſi continentur reuelationes totius ſtatus mundi. a principio vſqꝫ ad finem. pretermitto de magnis reuelationibus q̃s ſuſcepit dum recumberet in cena domini ſuper pectus ipſius domini Jeſu: quas tũc prout cantat eccleſia: fluenta ſacri euangelij de ipſo ſacro dominici pectoris fonte potauit. De qua euangelij ſublimitate. Hieronimus in prohemio eiuſdem dicit. Si parum altius intonaſſet: totus mundus capere non potuiſſet. Ex premiſſis igitur omnibus concludo ſm̃ Thomam ſecunda ſecunde. q. 171. articu. 6. ꝙ cum prophetia ſit quedã cognitio intellectui prophete impreſſa. ſupra omnẽ humanaꝫ facultatem. ex diuina reuelatione procedens. talis autem prophetia ſimpliciter vigeat in fide xp̃iana: et non in alia: ⁊ deus ipſe non poſſit reuelare niſi veritatem. ſequit̃ per conſequens. ꝙ ſola fides xp̃iana vera eſſe cenſetur omnis vero alia fides falſa. Quod deus ido fecit. quia populus Judaicus ab eius obedientia ſe ſubtraxit. Econtra vero populus gẽtilis eidem obedientie ſe ſubmiſit. dicente ꝓpheta. Populus quẽ non cognoui ſeruiuit mihi. in auditu auris obediuit mihi: filij alieni ideſt Judei. nunc alienati inueterati ſunt ⁊ claudicauerunt a ſemitis ſuis. Ex predictis igitur etiam tribus argumentis. videlꝫ. ſubingationis: obiectionis: ⁊ reuelationis. patet q̃liter xp̃iana fides ſuper omneꝫ aliam fidem realiter veriſſima eſſe approbatur. In qua ſi de virtute immenſa omnipotentis dei clemẽtia: nos omnes ſanctificare dignetur in preſenti per gratiam: et in futuro per gloriam. Per infinita ſecula ſeculoꝝ. Amen.

qd Prophetia ſit

¶ Feria quarta annorum ſiue die primo q̃dragesime. Iterum de quarta excellentia. vꝫ de veritate ipſius ſacratiſſime fidei.

Nolite theſaurizare vobis theſauros i terra. vbi erugo et tinea demolitur. ⁊ vbi fures effodiunt et furãtur. Theſaurizate autem vobis theſauros i celo: vbi neqꝫ erugo neqꝫ tinea demollitur. ⁊ vbi fures non effodiunt: nec furantur. Scribũtur hec verba Matth. ſexto. ⁊ in euãgelio occurrẽtis ferie: poſt moralem explanationẽ preſentis euangelij quaꝫ tibi preconi dei ne nimis prolixus videar in ſcribendo faciendã relinquo: poteris totã hiſtoriam euangelij ad materiã fidei adaptare precipue in reaſſumptione thematis. Sic poteris thema declarare. Nolite inqͭ domin⁹ vobis theſaurizare. ⁊c̃. quaſi dicere velit. O vos fideles xp̃iani: qui eſtis ſub vera fide collocati. que nõ eſt de preſentib⁹ ⁊ viſibilib⁹ ſed futur. Nolite theſaurizare vobis theſauros in terra: prout faciũt ſaraceni atqꝫ iudei. quorum fides tota. ut patet ad oculum: in terrenis verſatur. que vtiqꝫ tranſitoria ſunt et caduca: atqꝫ penitus inſtabilia. Sed magis theſaurizate theſauros in celo: per virtutem veſtre ſacre fidei. Qui vtiqꝫ theſauri erunt infiniti: incõparabiles: atqꝫ eterni. Ad quos acquirendos mediãte fidei virtute. ut quilibet anim⁹ fideliũ magis inclinetur: habeo in preſenti ſermone vltra iam predicta quattuor argumenta: cũ quinto optimo argumento: veritatem ipſius xp̃ianorum fidei demonſtrare ⁊ declarare. quod vtiqꝫ erit tale.

¶ De quinto argumento quo oſtēditur q ſola fides xpianorum vera eſt ⁊ ſalutifera.

q Uintū igitur argumentū in ordine declarandū.quo oſtenditur ſolam fidem xpianorum eſſe verā et non alteram:dicitur argumentū ordinatiōis. Pro declaratione huius argumenti:ſeu fundamēti:occurrūt verba Cōmentatoris ſuper verba philoſophi.12.Metaphiſice.v3.Bonū vniuerſi cōſiſtit in ordine.vnde ordinata ſunt aliqualiter omnia in vniuerſo.Et iterum.Meliora inquit ſimpliciter ſunt que magis ordinant vnūquodq3 in propriū finem. Hec Cōmentator.patet hec regula. Na3 illa medicina ſimpliciter dicit eſſe melior ceteris omnibus:que magis ordinat infirmum ⁊ egrotu3 ad finem ſanitatis.Similiter melior eſſe dicitur illa oratio ceteris omnibus:que magis obtinent finem gratie cōcupite.ſicut ⁊ oratio octo verbor:quam fecit virgo ad dominū ꝓ ſalute humani generis: cum dixit Luce.ca.1. Ecce ancilla domini fiat mihi ſm ver.tu.⁊c. dicit melior fuiſſe cunctis orationib[9] ſanctorum patrū.prout dicit ſanctus Bonauentura.in tertio.diſtin.4.ar.ſecūdo.q.2.in ſolutione ſecundi argumēti. Et etiā Ricar.c.di.q2 tunc in inſtanti meruit non merito condigni Sed ſimpliciter digni incarnationē filij dei. Ex qua poſtmodū ſubſecuta eſt redemptio. Quo preſuppoſito.q.ſ.illud ſimpliciter dicit eſſe melius quod magis ordinat in debitum fine3:dico a ſimili.q ſola illa fides melior eſt ⁊ verior omni alia fide:que magis dirigit et ordinat hominē ad finem beatitudinis eterne.Sed manifeſtum eſt.q ſola xpiana fides ſuper omnē aliam fidem. magis ordinat homine3 ad predictum finem. vnde per conſequens neceſſe eſt concludere ſolam chriſtianorum fidem eſſe veram: ſeu omni alia fide meliorem:quod ſic patere poteſt.Triplex eni ordo. neceſſario requiritur ad conſequendū finē eterne felicitatis.quē ordine3 ſimplr obſeruat ſola fides xpiana.Quorum.

¶ Primus dicitur ordo diuinalis.

¶ Secundus dicitur ordo proximalis.

¶ Tertius dicitur ordo ſpecialis.

¶ De triplici ordine quo ſola fides xpiana ordinat in finem eterne felicitatis. Et primo de primo.

p Rimus ordo quo fides xpiana ſup omnē aliam fidem ordinat in finem eterne felicitatis.dicitur ordo diuinalis. Nam fides ſeu lex xpiana ſup omnem aliam fidem ⁊ legem ordinat hominē tripliciter:in deum. Primo q̄tum ad dilectionem. Secundo q̄tu3 ad profectionē. Tertio q̄tum ad remotionem. ¶ Primo dico. q fides xpiana ordinat hominē in deum ſuper omnē aliam fidem.q̄tum ad dilectionē. Na3 Deutero.ſexto.Matth.22.Luce decio precipit xpiana fides.diliges dnm deum tuū in toto corde tuo.⁊c.quid eni3 hoc ordine melius:quid honeſtius:quidve laudabilius eſſe poteſt: ad ꝑducendum hominē ad eternam felicitate3:profecto nihil:immo hoc agere.ſ. deum ſuper omnia toto corde diligere. qſq3 cogitur ex ipſo ſolo dictamine rationis. Unde ſm Ariſtotelem.9.Ethicorum. Quilibet beneficiatus ſeu ab altero beneficiū recipiēs tenetur ſuum benefactorē cordialiter diligere.Quod ⁊ inter nō habentes rationis vſu3 obſeruandū cenſetur. Unde experientia teſte. Uidimus q hec obſeruant canes: ceteraq3 animalia vſu rationis carentia.q̄ vtiq3 benefactorem ſuū intime et cordialiter diligunt.Sed hunc ordinem.Et ſi fides xpiana cōiter obſeruat.tamen nō obſeruant:nec obſeruare poſſunt.ipſi theucri:⁊ ſaraceni:legem machometi obſeruantes. quod dupliciter ꝓbo. Prio rōne. Scdo aucte.¶ Prio rōe contrarietatis ſic.Nā phus.4.Metha.dicit ad introductionē vnius forme in vno ſubiecto requirit expulſio ɔtrarie forme.Et rō eſt ſm eunde3.10.Methaphiſice. Quia due forme cōtrarie nō poſſunt ſimul ſtare. ſicut nec ſanitas nec vita.poteſt ſimul ſtare cum infirmitate ⁊ morte.Quo preſuppoſito certū eſt. q cum lex machometi concedat.12. vxores ſiue concedat q quiſq3 ponat amorē ſuū carnalem in vxoribus.Et econtra.q talis amor carnalis totaliter contrarius eſt amori ſpirituali ipſius dei:ſeu celeſtiū bonoru3 cōcludit. ꝑ conſequens.q impoſſibile eſt q deum diligant toto ⁊ vero corde. ¶ Scdo hoc idem probatur auctoritate Saluatoris.Matth.6. di. Nemo poteſt duobus dominis ſeruire: aut deo aut mamone.Aut enim vnum diliget ⁊ alterum odio habebit. Ex qua ratione ⁊ auctoritate.patet q cum lex Machometi ſeu ſaracenorum ordinet amorem ſuum,i re-

bꝰ carnalibꝰ. cū vero lex xp̄iana ordinet hoīez in amorem dei atq; celeſtium bonorum. prout etiam euangelium hodiernum demonſtrat. concluditur ꝙ chriſtianoruz fides vera eſt. illa vero falſa. Hic tamen facies exprobrationem prout tibi placet: contra chriſtianos oppoſitum facientes: hunc etiam ordinem dilectionis ad deum non obſeruat iudeorum fides: quod dupliciter probo. Prio ratione. Scđo auctoritate. ¶ Primo ꝓbo ratione obiectionis. Fundamentum rōnis ponit Tho. ſcđa ſcđe. q. 5. ar. 4. dicēs. Spēs ⁊ perfectio cuiuſlibet habitus rerum pendet ex formali ratione obiecti: ⁊ ablata ſpecie habitꝰ nullatenus remanet. patet hec regula. Nam cum abſtinentia inquantum eſt habitus infuſus habeat carnis maceratione ꝓpi deum pro obiecto. Certum eſt ꝙ ſi abſtinentia non habet deum pro ſuo obiecto: iam nō erit habitus a deo infuſus: ſed ſimpliciter acquiſitus. Quo preſuppoſito certum eſt ꝙ obiectum dilectionis eſt ſimpliciter deus. Deꝰ autem eſt ſimpliciter pater ⁊ filius ⁊ ſ. ſ. i. vna eſſentia atq; ſubſtātia. dicēte Jo. pͥme. Jo. 5. Tres ſunt qui teſtimoniū dant in celo. pater verbum ⁊ ſ. ſ. ⁊ hi tres vnum ſunt. Manifeſtum eſt autem ꝙ lex iudaica deordinat hominem ab amore filij dei incarnati. Nec volunt diligere iudei Chriſtum dei filium: qui vtiq; deus eſt ⁊ homo. ergo per conſequens remouentur ab obiecto vere dilectionis.

¶ Scđo hoc ꝓbo auctoritate ipſius filij dei dī. Joan. 14. Qui nō diligit me non diligit patrem meum. Ex quibus omnibus concluditur ꝙ cum fides chriſtiana ſola vere ordinet hominem in deum ipſum ad dilectionez. Oppoſitum vero faciat lex iudeorum ⁊ ſaracenorum. Certum eſt propter hoc ſola chriſtianorum fides vera eſt. ¶ Scđo etiaz dico ꝙ lex chriſtiana ordinat hominem in deum ſuper omnem aliam legem quantum ad perfectionem. Nam omiſſo ꝙ lex euangelij ſeu chriſtiana ordinat hominez in deum per obſeruationem preceptorum. quia Matth. 19. precipitur. Si vis ad vitā ingredi ſerua mādata. Ordinat enim in deum per obſeruantiam conſiliorum: que conſcilia inter cetera: precipue ſunt tria. Quorum primum dicitur conſilium caſtitatis. Scđm dicitur conſiliū contēptibilitatis. Tertium dicitur conſiliuz renunciabilitatis. ¶ Primum conſilium ꝑfectionis ordinans hominez in deum ſuper omnem aliam legem: dicitur conſilium caſtitatis ſeu virginitatis. Nam dominus per ſimilitudinem loquēs Matth. 13. dicit. ꝙ quedam terra facit fructum trigeſimū: ꝑ quem intelligitur caſtitas vidualis. Quedam deniq; facit fructum centeſimum: per quem intelligitur caſtitas virginalis: ex qua ſimilitudine apparet: qualiter lex Chriſti ſeu euangelij ordinet hominem in deum: per duplicem perfectionem caſtitatis. ſ. vidualis ⁊ virginal. Quod nulla alia lex facit. Et Matth. 22. hoc idem inſinuare voluit ſaluator: vbi dicit. Nō nubent neq; nubent: ſ; erūt ſimiles angelis dei: in quibus. ſ. nō eſt aliquis carnalis coitꝰ hanc duplicem caſtitatē perſuadet Apoſtolꝰ Et pͥmo de caſtitate virginali dicit. j. corin. 7. De virginibus autem preceptuz domini nō habeo. conſilium autem do tanq̄ʒ miſericordiam conſequutus a deo. Et ibidē ait. Alligatus es vxori. Noli querere ſolutionē: ſolutus es ab vxore. Noli querere vxorem. h̄ ille. Cum quo concordans Ambroſius. 32. q. j. c. Integritas Inquit corporis expetenda a nobis eſt: quā ego pro conſilio ſuadeo: nō ꝓ imperio precipio. Sola eſt enim virginitas que ſuaderi poteſt: imperari nō pōt. Res eſt magis voti q̄ʒ precepti. hec ille. Caſtitatem i ſuper vidualem perſuadet. Idem Apoſtolꝰ j. corin. 7. di. Dico non nuptis ⁊ viduis: bonū eſt illis ſi ſic permaneant: ſicut ⁊ ego: ꝙ ſi ſe non continent nubant. melius eſt enim nubere q̄ʒ vri. hec ibi. Et Hieronymus in q̄dā epiſtola ait. Perfecte virtutis indiciuz eſt renunciare experte voluptati: fugere notas carnis illecebras: ⁊ carnis maritalis amplexus: ⁊ calētis adhuc etatis flammas fidei ardore extinguere. hec ille. De obſeruatione huius caſtitatis vidualis cōmendatur Judith. de qua Judith. 15. dicitur. Confortatum eſt cor tuum: eo ꝙ caſtitatem amaueris: ⁊ poſt virū tuum alterum neſcieris. Ideo eris benedcā in eternum. hec ibi. Hoc primum caſtitatis ⁊ perfectionis conſilium: non tm̄ non obſeruant iudei: apud quos ſterilis vir ⁊ femina ex lege maledicuntur. Nec etiam ſaraceni: qui tot vxores accipiūt quot paſcere poſſunt. S; totaliter abijciunt ⁊ tanq̄ʒ rem peſſimam et penitus a deo reprobatam. in oppoſitum ſic arguunt dicentes. Omne quod contrariat precepto legis nature ⁊ diuine: eſt omnino il

licitum:⁊ a nullo obſeruanduꝫ. Sed caſtitas virginalis ⁊vidualis cõtrariatur legi nature ⁊ diuine:ergo ⁊c̃. Et ꝙ ſit contra legem nature patet. quia Ariſtotiles in libro de animalibus. ⁊ primo celi. ⁊.2. de anima dicit. ꝙ natura appetit generationem indiuiduoꝝ propter conſeruationem ſuarum ſpecieꝝ: ꝙ ſint etiam cõtra legẽ dei. patet. quia Gen̄.j. dicitur. Creſcite ⁊ multiplicamini ⁊ replete terram. Unde patet queadmodum eſſet illicitum ſeruare legalia antiq̃ legis: ſic eſt illicitum ſeruare caſtitatem virginalem ⁊ vidualem:cum ſit contra predictã vtrãqꝫ legẽ. Quibus premiſſis concludunt ꝙ talis caſtitas non tm̄ non ordinat hominem in deum ſed magis deordinat. Quorum opinio fides ler atqꝫ ſententia:qm̄ falſiſſima eſt:⁊ penitus perfectioni contraria:omnino eſt improbãda Et ſic tripliciter probo ad preſens:ꝙ talis caſtitas incomparabiliter eſt perfectior ⁊ laudabilior oĩ coitu matrimoniali. Primo auctib⁹ Sc̃do rationibus. Tertio diſtinctiõibus. ¶ Primo ꝓbo auctib⁹:ꝙ caſtitas ſeu ꝯtinẽtia virginalis ⁊ vidualis eſt ꝑfectior omni coitu matrimoniali. Nam Auguſtinus libro de virginitate ait. Certa ratione etiam ſanctaꝝ ſcripturarum auctoritate: nec peccatum eſſe nuptias inuenimus:nec earum bonum bono virginalis ⁊ vidualis continentie equare preſumimus. hec ille. Item Damaſcenus libro.4.ait. Quanto angelus homine ſuperior eſt per naturam:tanto virginitas eſt nuptijs honorabilior. Item Hieronymus in quadam epiſtola dicit.Tria precipue ſunt genera metallorum ferrum:argentum: ⁊ aurũ. Ferrum eſt caſtitas coniugalis. Argentum eſt viduitas. Aurũ vero virginitas. Deniqꝫ idem Hieronymus ad Euſto. in ſermone de aſſumptõe virgi.ait. Et bene angelus ad Mariam mittitur:quia ſemper angelis eſt cognata virginitas: profecto in carne preter carnem viuere:non terrena vita eſt ſed celeſtis: vnde in carne celeſtem gloriam accipe maioris ẽ meriti q̃ꝫ habere. hec ille. ¶ Sc̃do hoc idem probo quintuplici ratione. Primo ratione finalitatis. Sc̃do ratione conformitatis. Tertio ratione totalitatis. Quarto ratione difficultatis. Quinto ratione vnitatis. ¶ Primo probo continentiam virginalem ⁊ vidualem eſſe perfectiorem omni coitu matrimoniali ratione finalitatis. Fundamentum rationis ponit phũs.2.phyſicorum. ⁊.3.thopico.dicẽs. Cuius finis melior:ipſum quoqꝫ melius. patet hec regula. Nam quia per predicationem anima ſanatur a peccatis: que ſanitas eſt melior omni ſanitate corporali:quam quis acquirit per conſiliuꝫ medicorum. Ideo propter hoc conſilium predicatoris eſt melius ⁊ perfectius omni conſilio medicorum. Quo preſuppoſito: certum eſt ſm̄ phm̄.10.ethicoꝝ. ꝙ cum duplex ſit vita. vꝫ actiua ⁊ contemplatiua:⁊ perfectior ſit ſꝫ eundem phm̄ ibidem vita contemplatiua q̃ꝫ actiua. manifeſtum eſt propter hoc ꝙ caſtitas virginalis ⁊ vidualis eſt perfectior omni vſu matrimonij. Et ratio eſt: quia hec caſtitas ordinat hominem ad finem vite contemplatiue. Econtra vero coitus matrimonialis ordinat ad bonum vite actiue. Quod cõfirmat Tho. ſc̃da ſc̃de.q.152. articu.2. in corpore qõnum di. Cum queritur. An caſtitas virginalis vel vidualis ſit vitioſa ⁊ illicita? Reſpondeo ꝙ in actibus humanis illud eſt vitioſum: quod eſt preter rationem rectam. habet autem hoc ratio recta:vt his que ſunt ad finem vtatur aliquis ſm̄ eam menſuram que congruit fini. Eſt autem triplex homis bonum: vt dicitur p̄mo ethicorum. Unum quod conſiſtit in exterioribus rebus.puta diuitijs. Aliud quod conſiſtit in bonis corporis. ¶ Tertium qđ cõſiſtit in bonis anime: inter que etiam bona contemplatiue vite ſũt potiora bonis vite actiue:vt phũs probat.10. ethicorum. ⁊ dominus dicit Luc̃.10. Maria optimam partem elegit. Quorum bonoruꝫ exteriora quidem ordinantur ad ea que ſunt corporis. Ea vero que ſunt corporis ad ea q̃ ſunt anime. Et vlterius ea que ſunt vite actiue:ad ea que ſunt vite cõtemplatiue. Pertinet ergo ad rectitudinem rationis: vt aliquis vtatur exterioribus bonis ſm̄ eã menſuram que competit corpori. Et ſimiliter de alijs: vnde ſi quis abſtineat ab aliquib⁹ poſſidendis:que alias eſſet bonum poſſidere:vt conſulat ſaluti corporali:vel etiam contemplationi veritatis:non eſſet hoc vitioſum ſed ſm̄ rationem rectam. Et ſimiliter ſi quis abſtineat a delectationibus corporalibus: vt liberius vacet contemplationi. pertinet hoc ad rectitudineꝫ rationis. Ad hoc aũt pia virginitas ab omni delectatiõe venerea abſtinet:vt liberius diuine contemplationi va-

eet. dicit enim Apoſtolus. j. corin. 7. Mulier
innupta ⁊ virgo cogitat que dñi ſunt: vt ſit
ſancta ⁊ corpore ⁊ ſpiritu. que autem nupta ē
cogitat que ſunt mundi: ⁊ quomodo placeat
viro: vnde relinquitur: ꝙ virginitas non eſt
aliquid vitioſum: ſed potius laudabile. hec
Tho. verbaliter. ¶ Scđo hoc idem probo ra
tione conformitatis. Fundamentum ratõis
ponit Auctor lib. de cauſis di. Tanto aliqđ
perfectius eſt: quanto habet maiorem confor
mitatem cum ſuo principio. ⁊ phs. 5. metha.
dicit. Melius eſt ſimpliciter quod eſt primo
principio propinquius. patet hec regula. Nā
vltimus chorus. ſ. Seraphin perfectior ⁊ me
lior ceteris omnibus choris angelorum eſſe
dicitur. ⁊ hoc qꝛ habet plus de ratione perfe
ctionis: que eſſentialiter eſt caritas: qua ipſe
eſt magis conformis ipſi deo glorioſo. Silr
ſemen dicitur eſſe perfectius: quando eſt ma
gis in potentia fructificandi: ſicut eſt arbor a
qua egreſſum eſt. Quo preſuppoſito certum
eſt vt habetur Apoca. j. ꝙ deꝰ eſt alpha. ⁊ o. i.
principium ⁊ finis humane creature. Cū igiꝭ
ſm phm. 12. metha. Deus ſimpliciter ſit actꝰ
puriſſimus: ⁊ ab omni libidine alienus. Ca-
ſtitas vero virginalis ⁊ vidualis eſt: quedaꝫ
virtus purior omni coitu matrimoniali: con
cluditur ex hoc ꝙ talis ꝯtinentia nō tm̄ nō ē
illicita: ſed omnino licita ⁊ omni prorſus per
fectione plena. ¶ Tertio hoc idem probo ra
tione totalitatis. Fundamentuꝫ rationis po
nit Cōmentator ſuper. j. phyſico. ⁊ etiam in
lib. de ſubſtantia orbis di. Omne totuꝫ ſim
pliciter melius eſt omni ſua parte. patet hec
regula. Nam ſimul eccleſia ſeu domus di-
citur eſſe perfectior: qꝫ ſit ſimpliciter eius ps
prout eſt fundamentum. Quo preſuppoſito
certuꝫ eſt ꝙ triplex inuenitur pudicitia. ſ. ma
ritalis: vidualis: ⁊ virginalis. Sed caſtitas
virginalis ceteras duas excedit: quod ſic pꝫ.
Nam caſtitas coniugalis ex hoc ſolo lauda
tur: ꝙ abſtinet ab illicitis voluptatibus. vnde
non habet aliquam excellentiam ſuper caſti
tatem cōmunem. Continentia autem vidua
lis addit aliquid ſupra caſtitatem cōmunem
tamen non peruenit ad illud quod perfe-
ctum eſt in materia caſtitatis. ſ. ad remotio-
nem omnis veneree voluptatis: quā aliquā-
do experta eſt. Sed ſola virginitas hoc facit
Nam ipſa velut qđdam datum optimum
omnem delectationem veneree voluptatis

propter deum contēpnit: vnde ſicut magni-
ficentia reſpectu liberalitatis excellentiaꝫ hꝫ
eo ꝙ magnificentia eſt circa magnos ſum-
ptos. liberalitas vero circa mediocres: ſic vir
ginitas reſpectu matrimonij perfectior ē ex-
cellentiam habet: eo ꝙ propter deum ab omī
illicita: ⁊ etiam licita delectatione ſe abſtinet.
matrimoniuꝫ vero ſimpliciter ſe abſtinet ab
illicita. ¶ Quarto hoc idem probo ratione
difficultatis. Fundamentum rationis ponit
phus. 2. ethicoꝝ dicens. Virtus ſimpliciter
conſiſtit circa bonum ⁊ difficille. Quo pre-
ſuppoſito certum eſt quod vbi eſt ſpecialior
difficultas: ibi eſt ſpecialior rō virtutis. Sed
manifeſtum eſt ꝙ in abſtinendo ab omni de
lectatione venerea: tam licita qꝫ illicita ē ma
ior difficultas: qꝫ in abſtinendo ſolum ab oī
delectatione venerea illicita. Cum igitur pri
ma abſtinentia ſit per virginitatem ⁊ vidui-
tatem. Scđa vero per caſtitatem coniugalē
concluditur ꝙ caſtitas virginalis ⁊ vidualis
eſt omnino perfectior omni caſtitate ⁊ coitu
matrimoniali. ¶ Quinto inſuper hoc idem
probo ratione vtilitatis. Fundamentum ra
tionis ponit Auctor libro de cauſis dicens.
Virtus vnita fortior eſt ſeipſa diſperſa. pꝫ
hec regula. Nam ignis hincinde diſperſus:
parum calefacit. Econtra ſimul vnitus cale
facit multum. Quo preſuppoſito certum eſt
ꝙ perſona que vtitur matrimonio diſpergit
mentem in illa libidine: diſpergit amoreꝫ in
virum atqꝫ filios ⁊ filias. econtra virgo cuꝫ
ſimpliciter habeat cor ad deum. Ideo for-
tiorem cauſam habet diligendi deum: ⁊ ꝑ
conſequens perfectior eſt omni matrimonio
propter quod Hieronymus ad ſacras vir-
gines ait. O felix virgo in cuius corde preter
Chriſti amorem nullus alius verſatur amor
Et phus. 9. ethicoꝝ dicit. Vera amicitia nō
eſt niſi ad vnū ſimplr. Ex qbꝰ rationibus pꝫ
qualiter caſtitas virginalis ⁊ vidualis perfe
ctior eſt omni coitu matrimoniali. ¶ Tertio
poſtremo hoc idem probo diſtinctionibus. ⁊
primo diſtinctione ſancti Tho. ſcđa ſcđe. q.
152. articu. 4. dicentis. Cum queritur an vir
ginitas ſit excellentior matrimonio. Reſpon
deo ꝙ ſicut patet in hoc Hieronymi contra
Iouinianum. hic error fuit Iouiniani: q po-
ſuit virginitatem matrimonio non eſſe pre-
ferenda. Qui qdeꝫ error precipue deſtruitur
⁊ exemplo Chriſti qui ⁊ matrē virginē elegit

⁊ ipſe virginitatem ſeruauit. Et ex doctrina apl'.qui prime Corin.7. Virginitatē cōſulit: tanq̄ȝ melius bonū. Et etiā patet ratione:tū quia bonū diuinū eſt potius bono humano tum quia bonū anime prefert̄ bono corpis. tum etiā quia bonū actiue ordinat̄ ad bonuȝ anime ſm vitam cōtemplatiuā.quod eſt cogitare que ſunt dei.Coniugiū autem ordinatur ad bonū corpale . quod eſt multiplicatio generis humani.⁊ ptinet ad vitam actiuā.qꝛ vir ⁊ mulier in matrimonio viuentes neceſſe habent cogitare que ſunt mūdi .ut patet p Aplm prime Corin.7. Unde ex his indubitāter virginitas preferenda eſt omni cōtinentie cōiugali.hec Tho.verbaliter.Alia diſtinctio eſt. Ricar.in.4.diſtin.33.ar.4.queſt.2.dicentis.Cum querit̄:an caſtitas virginalis ſit excellentior ⁊ pfectior:⁊ maioris meriti q̄ȝ caſtitas coniugalis. Reſpondeo ſimpliciter:⁊ concedo.ꝙ habitus virginitatis maioris eſt meriti q̄ȝ habitus continētie cōiugalis.quia habitus virginitatis eſt habitus caſtitatis pfectus.habitus caſtitatis cōiugalis eſt habitus caſtitatis impfectus.ſemp autem maioris eſt meriti virtus pfecta q̄ȝ impfecta. Status autem ab omni venerea delectatione cōtinentiū.⁊ ſtatus cōiugatorū referri poſſunt Ad idem tempus vel ad diuerſa tempa. Si primo modo:aut ad tēpus legis ſcripte:⁊ ſic maioris meriti fuit ſtatus coniugatorum q̄ȝ ab omni venerea delectatione abſtinentiū. vnde ſtatus coniugatorū pcipiebatur:⁊ alius ꝓhibebatur propter multiplicationē fidelium In tpe aūt legis euangelice. quia eſt tempꝰ multiplicationis fideliū per generationē ſpiritualem.maioris eſt meriti ſtatus abſtinentium q̄ȝ ſtatus coniugatorum.Si autem predicti duo ſtatus referātur ad diuerſa tempora. ut ſtatus cōiugatorum ad tēpus legis ſcripte ⁊ ſtatus continentiū ab omni venerea delectatione ad tempus legis euangelice.ſic quolibet ſtatu cōſiderato in ſuo optimo. vnus alteri non pfertur. Unde Auguſ.in li.de bono cōiugali dicit. Non eſt impar meritum cōtinentiū in ioanne qui nullas exptus eſt nuptias.⁊ in Abraam qui filios genuit. hec Ric. verbaliter. Ex predictis igitur auctoribꝰ. rationibus.⁊ diſtinctionibꝰ. patet ꝙ xpiana fides concedat duplicē caſtitatem virginalem ⁊ vidualem.tanq̄ȝ rem prout eſt maxime perfectionis.ecōtra autē lex iudaica ⁊ mathematica illam abijciat tanq̄ȝ venenū mortiferuȝ. Concludit̄ per conſequēs ꝙ xpiana fides.oi alia fide melior eſt ſantior atqȝ perfectior.hic ſi placet obſecra omnes ciues ut in tota quadrageſima coitu abſtineant propter deum.

¶ Secundū etiā conſiliū perfectionis legis xpiane ordinans hominē in deū ſuper oēm aliā legē dicit̄ conſiliū contēptibilitatis. Nā Matth.19.Cum quidē iuuenis interrogaſſet dn̄m ieſum quid faciendo vitam eternā poſſidebo. Reſpondit ei. Si vis ad vitam ingredi:ſerua mandata.Cum autē ille dixiſſet.hec omnia ſeruaui a iuuētute mea. Dixit ei dn̄s Si vis perfectus eſſe vade ⁊ vende omnia q̄ habes ⁊ da paupibus.⁊ habebis theſaurum magnū in celo:⁊ veni ſeq̄re me.hec ibi. Ubi oſtendit̄ ꝙ contēptus rerū tempaliū ſeu parentū:⁊ huiuſmodi.eſt actus maxime pfectionis:quā perfectionē ſeruauerūt ſanctus Frāciſcus:ſanctus Auguſtinus:⁊ in hodiernū diem etiam ſeruāt viri religioſi. Quē pfectionis actum nō obſeruat lex iudaica ⁊ mathematica cōcludit̄.igitur ꝑ cōſequens.ꝙ xpianorum fides eſt verior ſantior atqȝ perfectior omni alia fide. Et non ſolū inducit ad renunciandū actualiter ꝓdicta.ſed inſup omnibus predicta actualiter poſſidentibꝰ.ut omnē amorē inordinatū ab eis terrenis rebꝰ amoueant.dicēte Lu.14. Niſi quis renūciauerit omnibꝰ que poſſidet.ſ.corde:nō poteſt eē meꝰ diſcipulus.

¶ Tertiū conſiliū pfectionis legi xpiane ordinans hominē in deū ſup omneȝ aliam legem dicit̄ conſiliū renunciabilitatis: ſeu renūciationis ꝓprie libertatis:licet eniȝ in hac vita nihil ſit carius ꝓpria libertate.dicente Eſopo. Nō bene ꝓ toto libertas venditur auro.Hoc celeſte bonuȝ preterit orbis opes:tamen lex xpi ſuadet vendere omnē libertatem ꝓprie volūtatis.propter deū.quod vtiqȝ eſt actus maioris perfectionis incōpabiliter:q̄ȝ ſit actus ſiue cōtemptus oīum rerȝ tempaliū.⁊ q̄ȝtuȝ anima excedit omnia tempalia bona:tm̄ iſte actus eſt nobilior illis.hūc pfectionis actū inſinuat dn̄s Matthei.16.dicēs. Qui vult venire poſt me abneget ſemet ipſum.Cum autē hunc actum obſeruet:ut in multis patet lex xpiana.ecōtra alie nō obſeruent.Seqt̄ur ꝙ xpiana fides omni alia pfectior eſt. Ex premiſſis patet etiā qualr xpiana lex ordinat hominē in deū ſuper oēm aliam legem q̄ȝtū ad pfectionē.¶ Tertio inſup

dico.ꝙ fides xp̄iana ordinat hominē in deū
ſuper omnē aliam fidem:q̄ꝫtum ad remotio
nem.ſ.omnis erroris. Sentētia eſt phi tertio
de anima.ꝙ vnum contrariū cognoſcitur ꝑ
reliquū.patet.quia dulce cognoſcit̄ per ama
rum.⁊ albū per nigrum:⁊ ecōuerſo. A ſimili
ergo dico.ꝙ per inhoneſtatē ſiue per erroreꝫ
alicuius fidei cognoſcetur clare veritas alte
rius fidei. Quia modo certū eſt ut patebit.ꝙ
inhoneſtas ſiue maxim⁹ error aliarū ſectarū
clare demonſtrant xp̄ianorum fidem veriſſi
mā eſſe. Quinqꝫ autem ſunt precipue ſecte:
propter earum inhoneſtatem fidem xp̄iano-
rum veram eſſe demōſtrantes. Quarum.

¶ Prima dicit̄ ſecta paganorum.
¶ Secunda dicit̄ ſecta philoſophorum.
¶ Tertia dicit̄ ſecta ſaracenorum.
¶ Quarta dicit̄ ſecta iudeorum.
¶ Quinta dicit̄ ſecta ſimul plurimorum.

¶ Prima igit̄ ſecta fidem xp̄ianorū veram
eſſe demonſtrans propter ſuam inhoneſta-
tem.dicit̄ ſecta paganorum. Certum eſt eniꝫ:
ꝙ antiquitus pagani adorabant. Et etiaꝫ ut
fertur adhuc alique nunc adorant idola va-
na ⁊ colunt:eiſdem ſacrificia offerunt.q̄ vtiqꝫ
idola ſunt opera manuū:nullū ſenſum habē
tia. In quibus nihil eſt numinis.de quibus
propheta ait. Simulacra gentiū argentum ⁊
aurū: opera manuū hominū. Os habent et
non loquētur:oculos habent et non videbūt
Aures habent et non audiēt.nares habēt et
non odo.manus ha.⁊ non pal. pedes habēt
⁊ non am.et nō clama.in gut.ſuo. Quid eniꝫ
hac fide demētius: Quid hac cultura peius.
quid ve hoc errore irrōnabili⁹. O inſania peſ
ſima. O demētia iniqua. O cecitas cōſuma
ta. O paganorum idola modo deuꝫ colen-
tiū. Hāc inhoneſtatē reprobauerūt omnes
philoſophi firmiſſimis ⁊ naturalib⁹ rationi-
b⁹. Hanc etiā fidē reprobauit Socrates ma
ximus phus athenienſ.ut ſuperius eſt preta
ctuꝫ.qui cū apollinē colere nollet: ⁊ vltra hoc
alios colere prohiberet. ab ipſis athenienſi-
bus.ut recitat valerius maxim⁹ li.7. veneno
interēptus eſt. Hāc deniqꝫ fidem necꝫ: et ſi
omnis xp̄iana lex reprobet.tamen virgo illa
ſanctiſſima Katherina Coſti regis filia:oiuꝫ
mulierū ſpecioſiſſima.ſumme reprobauit in
preſentia Maxentij imperatoris ⁊ infinitoruꝫ
q̄ſi paganorū idolis ſacrificantiū: que cōtra
ipſum Maxentiū imperatorē in talia verba

prorupit.ut in eius legenda ad litterā dicitur
O imꝑator quare incaſſum cōgregaſti hanc
multitudinē ad colendā ſtulticiā atqꝫ errorē
idolorū. Miraris hoc templū manu artifi-
cis operatum. miraris precioſa ornamenta.
⁊ vario opere cōpleta. que velut puluis ante
faciem venti erunt. Mirare potius celum et
terrā: mare nomnia q̄ in eis ſunt.mirare or
namenta celi ſolem.vꝫ.⁊ lunam: ⁊ ſtelas:mi
rare famulatū eorū qualiter a mundi initio
vſqꝫ ad finem die noctuqꝫ ad orientē currūt
⁊ redeūt.⁊ nunq̄ꝫ fatigant̄:⁊ dū hec animad-
uerteris.interroga ⁊ diſce quis hoꝝ omniuꝫ
ſit potentior. Cum autem illū ipſo donāte in
tellexeris:nec ſimilem illi inuenire valueris
ipſum adora.ipſum glorifica.illi famulatū ꝑ
be. q habet poteſtatē corpus ⁊ animā perde
re in gehennā. Ipſe eniꝫ deus deoꝝ ⁊ domi
nus dominātiū eſt. hec ibi verbaliter. Quid
vltra dicam de maxima dementia paganoꝝ
Certe aliquid dicam. Nam ad tantam de-
mentiā deducti erant. ꝙ non tm̄ idola cole-
bant.in quib⁹ demones habitabant.et in eis
reſponſa dabant. Sed vltra hoc eis filios ꝓꝑ
os immolabant.dicente propheta. immola-
bāt filios ſuos:⁊ filias ſuas demonijs. O ne
phandiſſima cultura. O fides diabolica. O
lex oino deteſtanda.hoc idem cōfirmat Ni-
co.de lyra.ſuper predicta verba dicens.ꝙ pa
gani ponebant filios ſuos viuos puulos ⁊ fi
lias in brachijs idolorū.que erant de metal-
lo:et in cōcauo idolorū ponebant ignē:q̄ ſta-
tim filios viuos cōſumebant. ⁊ ne parentes
audirent fletū ⁊ clamores ſuorū filioruꝫ. ⁊ et
hoc forte peniteret ceteros paganos:cū tim-
panis:choris:⁊ organis:⁊ huiuſmodi inſtru-
mentis fortiſſime ꝑſonabāt. Ex quibus con
cluditur.ꝙ cū fides xp̄iana realr̄ ⁊ vere deū
verū adoret. ecōtra pagani:idola. Sequit̄ ꝙ
talis inhoneſtas arguit xp̄ianorum fidē eſſe
veriſſimā. ¶ Secunda inſuper ſecta.propter
ſuam inhoneſtatē fidem xp̄ianorū veram eē
demōſtrans.dicit̄ ſecta philoſophoꝝ. Certuꝫ
eſt enim.ꝙ non tm̄ paganorū lex:ſed ⁊ philo
ſophoꝝ doctrina ⁊ vita. multa vana ⁊ irra-
tionabilia continet. Manifeſtū eſt enim oi-
bus ſententias philoſophoꝝ legentib⁹. ꝙ ho
neſtior ⁊ moralior policia inter omnes philo
ſophos.fuit policia Ariſt. Que ⁊ ſi in pluri-
bus ſit honeſta ⁊ moralis. In plurib⁹ tamen
eſt inhoneſtiſſima ⁊ irrationalis. Nam ſi ge

legit in ſcd'o politicor. dicit ibi multa inhone
ſta: & precipue tria. Primū inhoneſtum eſt
quo dicit. q expedit ad tempantiā coitum fa
cere ſenioribus. quod vtiqz a xpiana fide Ec
cleſiaſt. 25. reprobatū eſt. vbi dicit. Tres ſpēs
odiuit anima mea. Senē fatuum. i. luxurio-
ſum. Et ratio eſt. quia cū ſit frigidus: nihil ē
q habeat ipſum ad hoc inclinare. vnde Tu-
lius libro de ſenectute dicit. q libido magis
eſt adoleſcentū. q̄z ſenum. non tamen oium
adoleſcentium: quia non probor. Ibi eniz vo
cat ſenes luxurioſos fatuos. Secundū inho
neſtū immo inhoneſtiſſimū. quod dicit ē nul
lum orbatuz debere nutriri. quod non tm̄ re
probatur a xpiana fide. ſed etiaz ex dictis ei9
Nā ipſe dicit ſcd'o Ethi. q ex his q̄ habem9
a natura. nec laudamur: nec vituperamur: ergo
ꝯſeq̄nt ꝯcludit q nec etiā ex his puniri de
bem9. Si igit ille naturalr orbat' ē: & ſterilis
& de hoc maxime dolet: nec nullo modo po-
teſt ſibi iuenire remediū. quare nō eſt nutriē
dus: dictamine ergo recte rationis patet hoc
oino fore iniuſtū. Tertiū inhoneſtiſſimū eſt
& horrendū. Si quis inquit genuerit filios.
vltra diuitiarū ſufficientiā anteq̄z ſentiatur
vita fiat aborſus. O Ariſt. vbi eſt ſciētia tua
O Ariſto. vbi eſt ſapientia tua. O Ariſtote.
ſtulte. vbi eſt prudentia tua. Quid enim di-
cis? Nonne ſcd'o de anima tu ipſe dixiſti. q
opus generaliſſimum totius nature eſt gene
rare ſibi ſimile in ſpecie. Quo preſuppoſito.
Si hoc quod dicis fieret: nonne fruſtraretur
intentio totius nature. Ideo O Ariſtoteles
Audi paulum te ſapientiorem. Ad Romanū.
tertio dicentez. Nunq̄z ſunt facienda mala.
ut veniat bona: ex qua regula. O medice im
mo diligentius caue: ne vnq̄z perſuadeas ali
cui egroto aliqd quod ſit peccatū. ſequens in
hoc Ariſtotelem: aut Auicennā: aut Galie
num. quia incides in ſententiam excōmuni-
cationis. que non datur niſi medi. ite morta
li culpa. habetur iſta veritas extra de pe. & re.
ca. cum infirmitas. Ex premiſſis omnib9 con
cludo. q ſi moralior. ſanctior. honeſtiorqz fuit
Ariſtotelis policia ſuper omnes alias. & ta-
men tam inhoneſta cōtineat. Segtur q om
nes politic: ſeu ſententie moraliū philoſopho
rū. Et ſi nō in toto: tamen in pte inhoneſte.
ſunt. Ex quib9 inhoneſtatibus arguitur expſ
ſe veritas fidei xpiane: que nullam in ſe con
tinet predictarū inhoneſtatū. ¶ Tertia ſecta
propter ſuam inhoneſtatē demonſtrans fi-
dem xpianorum eſſe veram. dicitur ſecta ſa-
racenorum: ſeu turchorum. Quid hic dicere-
mus de ſaracenis et turchis. ſectatoribus ip
ſius viliſſimi porci Machometi. omni inho
neſtate pleniſſima. precipue cum pro vltima
beatitudine. eis promittat quod porcis. aſi-
nis. ceteriſqz beſtijs omnino conuenit. vide-
licet coitum ciborum: & deliciarum vſum: et
huiuſmodi. Que vtiqz Machometus eis in
futura vita promittit. O ſozzo porcho. O ca
nis viliſſime. O inimice omnis pudicicie et
caſtitatis: qui etiam duodecim vxores conce
dit. Cōtra te clamat. immo contra tuam im
pudicitiam et inhoneſtatem: tota lex chriſtia
na: et catholica fides. immo contra te clamat
Auicenna qui de tua iniquiſſima ſecta fuit.
qui aperte nono Metaphi. ſue. has omnes
promiſſiones tuas & remunerationes reſpi-
ciens: et alium finem perfectiorem ponens.
magis rationali creature conuenientem di-
cit. Lex noſtra quā Machomet9 dedit. oſtē
dit perfectionez felicitatis & miſerie: que ſunt
ſm corpus. Sed alia eſt promiſſio. que ſoluz
apprehēditur intellectu. Et addit. Sapiētib9
multo magis fuit cupiditas: ad oſtendenduz
animarū felicitatem q̄z corporum: que q̄uis
daretur eis. non tamē attendunt nec appcia
ti ſunt eam comparatione felicitatis que eſt
coniunctio prime veritati. hec ille. Concordat
Auicenna cum domino Jeſu Joan. decimo
ſeptimo. Hec eſt vita eterna. &c. Sed etiam
ab Ariſtotele. hec opinio Machometi im-
probatur. primo Ethicoruz. Nam cum fe-
licitas ſit bonum optimum. & ſm eundem
ſecundo de anima. inter obiectum & poten-
tiam requiratur proportio. ſequitur q opti-
mo in noſtro debet queri. Optimum autem
noſtrū eſt aia. ergo in bonis aie: et non in bo
nis corpis poneda ē felicitas. Ex pmiſſis oi
b9 etiā ꝯcludo q fides ſeu lex Saracenor &
Turchor: ſeu Machometi ſit inhoneſta. ecō
tra lex & chriſtiana fides. talia inhoneſta ab-
ijciat et impugnet. ſequitur q xpianorum fi-
des & lex eſt veriſſima. ¶ Quarta ſecta pro-
pter ſuam inhoneſtatem demonſtrans fi-
dem chriſtianorum eſſe veram. dicitur ſecta
Judeorum. Ecce q Judei inſenſati: et ru-
des nouum teſtamentuz condemnant quod
vtiqz totum in veteri teſtamento eis promit
titur. ut oſtendit aplš ad hebre. 2. Oſtendēs

quō ⁊ q̄ꝫ inſipide ſint oēs cerimonie ut eo-
rū propbete oſtendūt ſine xp̄o. Contra quos
licet melius infra declarabit eorum prophe-
te oſtendunt xp̄m aduenisse. Nam Gen̄.49
dixit Jacob. Non auferet ſceptrū de iuda.⁊
dux de femore eius.⁊c̄. Et Dan̄.9.dicit. Cuȝ
venerit ſanctus ſanctoꝝ.⁊c̄. Si igitur xp̄s ve
nit ⁊ ab ipſo nouū teſtamentū eſt ꝓmulgatū
ergo tanq̄ꝫ auctenticū eſt acceptandū.ergo q
non acceptant fallūtur:⁊ decipiūtur. Sed vl
tra hoc tenent iudei:⁊ iudaica lex:ꝙ nullate-
nus humana anima deū videre poteſt. Sed
ſolum hoc modo aīa poſt mortē beatificatur
quia habet omnes delectationes quas vult:
ſicut antiquitus in deſerto ſumebāt manna.
quod in ſe habebat omne delectamentū. vn̄
Sap̄.16.dicit. Panem de celo preſtitiſti eis
omne delectamentū in ſe habentē. Dum igi
tur ut patet gens iudeoꝝ ſperat ſolā affluen-
tiam tempalem bonoꝝ a deo. Et gens Ma
chometi ſolas delitias corporales: q̄ꝫtum ex
promiſſione legis coꝝ. concludit vtraq̄ꝫ eorū
ſpes ſeu opinio:eos inuanū accepiſſe aīas ſu
as:cum eorū felicitas ſimpliciter ſit brutalis.
Quod vtiq̄ꝫ falſum eſt:cum anima inuiſibi-
lis:bonis inuiſibilibꝰ remunerāda ſit:nec na
tura rōnalis bonis inferioribus felicitari po
teſt. Unde exquo hanc opinionē tenent. ſeq
tur ꝙ ipſi ſunt mirabiliores ipſis rebꝰ quibꝰ
ſe ſubdunt. Unde Auguſ. Quiſq̄s inquit qđ
ſeipſo deterius eſt ſeqtur fiet eo ipſe deterior
Contra quos nō tm̄ clamat xp̄iana fides. ſȝ
etiam rationalis. Certū eſt enim ſm̄ phm̄.2.
de anima.ꝙ potentia nō perficitur niſi a ſuo
obiecto. Cum igitur deus ſit obiectū ipſiꝰ ani
me:ergo non poterit beatificari niſi in viſio-
ne ipſius dei. Et confirmatur iſta ratio. Nā
certū eſt ſm̄ eundē phm̄.3.de anima.ꝙ deꝰ
nihil facit fruſtra. Quo preſuppoſito certum
eſt.ꝙ anima ſumme deſiderat deū videre et
in eo beatificari.ergo neceſſe eſt animā beati
ficandā videre deū. Ex premiſſis etiā conclu
do.ꝙ cum lex iudeoꝝ contineat in ſe res in-
honeſtas. ⁊ ipſi deo contrarias. econtra lex
xp̄ianorum teneat oppoſitū.certum eſt:ꝙ lex
xp̄ianorum veriſſima eſt. Judeoruȝ vero lex
falſiſſima. ¶ Quinta ſecta propter ſuā inho-
neſtatē demonſtrans fidē xp̄ianorum eſſe ve
ram: dicit ſecta ſimul plurimorū. vltra enim
predictas ſectas: quaſi ſunt innumerabiles:
alie diuerſorū hereticorum ſeu infideliū :.qui

omnes inhoneſta ſentiūt diuerſimode de ip
ſo deo. Nam quidā detrahunt ꝑfectioni dei
que conſiſtit in tribus ꝑſonis ⁊ vna ſubſtan
tia ⁊ eſſentia. Quidā detrahunt eius omni-
potētie:ſicut quidā philoſophi. qui dicūt deū
non potuiſſe creare mūdū ⁊ creaturas ex ni-
hilo.ſed tm̄ preſuppoſita aliqua materia. pro
pter qđ phus ꝑmo Phiſycoꝝ. dicit. Scđm
omnes philoſophātes: ex nihilo nihil fit. Si
militer alij detrahunt etiā eius omnipotētie
dum negant generalē reſurrectionē mortuo
rum fieri poſſe. Alij detrahunt eius ſapiētie.
dum dicūt deum nō preuidere cōtingentia.
Alij detrahunt eius iuſticie. dum dicūt deū
non punire peccata: vel non eſſe penā infer-
ni. vel ſaltem eternaliter punire. ſed tandem
omnes ſaluare. Alij detrahūt eius miſericor
die.ſicut qui dicunt animas poſt lapſum pec
catoꝝ nullatenꝰ poſſe inuenire miſericordiaȝ
apud deum. Alij negant liberalitatē dei.duȝ
dicunt deum nō eſſe remuneratorē dilecto
rum ſuorū poſt mortē. Alij negant diuinam
prouidentiā:ſeu gratuita dei beneficia. ſicut
qui tribuunt bona que habent in mūdo fato
ſtellis.fortune.ꝓprie induſtrie: ſeu cuidā na-
ture.vnde dicunt herbas.plantas. frugem.et
ſimilia non a deo creata. ſed terram hec oīa
producere ex ſe. Alij deniq̄ꝫ negant diuinaȝ
charitatem.dum aſſerunt deū non eſſe incar
natū pro ſalute mundi: nec oīno ei fore hoc
poſſibile. Ex premiſſis patet error ⁊ inhone-
ſtas oīum aliarum ſectaꝝ:que cum ſint ple-
ne oī errore falſitate ⁊ inhoneſtate:⁊ prorſus
remote ab omni vero cultu diuino et verita
te:arguunt falſitatem ſuā:⁊ confirmant xp̄ia
norum fideȝ eſſe veriſſimā: que dupliciter ve
ra ſuper omnes eſſe videt. Primo q: xp̄ia
na fides nihil in ſe cōtinet quod ſit turpe:fal
ſum ⁊ inhoneſtum:quod ſic patȝ.nā diſcurre
Gen̄.Exođ.Leuiticū. Euangelia.⁊ omnes
alios libros xp̄iane fidei: ſeu ſcripture ſacre.
Nunqđ in eis aliquid:vel minimū:vel inho
neſtum reperies. Certe non: O Auguſt. Tu
qui totā legiſti ſcripturā ſacram: quid dicis
de ea? Audi in fine ſcđi libri de ciui.dei.c.28.
Nihil enim eis turpe ac flagitioſum ſpectā-
dum.imitandūq̄ꝫ ꝓponitur:vbi veri dei aut
precepta inſinuantur: aut miracula narrant:
aut dona laudant:aut beneficia poſtulantur
hec ille. ¶ Secundo inſuꝑ fides xp̄iana ſuꝑ
omnes vera apparet: q: in ſe continet ⁊ cō-

plectitur omne illud qđ concernit honorem laudem ꝛ gloriam dei:quod ſic patet. Nam chriſtiana fides:deum ſolum adorat:eiqꝫ ſoli famulatur. Unde ſola chriſtiana fides idolatria de hoc ſeculo fugauit:q̄ tamen ab initio legis vſqꝫ ad Chriſtum nō ſolum in populo paganorum. Sed nec in populo iudeorū potuit aliquo modo excludi. Sola inſuper chriſtiana fides:deum magnificat:dum ſola deū trinum ꝛ vnum adorat. Fides inſuper chriſtiana tenet animas fore imortales:qđ vtiqꝫ credere non tm̄ eſt neceſſarium:nec malum. Immo maxima eſt confeſſio diuine laudis ꝛ bonitatis. Fides inſuper chriſtiana cōmēdat ſapientiam dei: dum etiam omnia futura ꝛ contingentia deum conſpicere fatetur. Fides etiam chriſtiana cōmendat diuinam iuſtitiam:dum fatetur ꝛ credit ꝙ ne dū peccata venialia etiam minima punit. Sꝫ vltra hoc credit ꝙ pro qualibet mortali culpa: de⁹ irremediabiliter eternam penam impendit Fides inſuper chriſtiana cōmendat miſericordiam dei:dum etiam poſt lapſum innumerabilium peccatorꝫ:per penitentie ſacramētum credit peccatores a deo recipi ad veniaꝫ per gratiam. Fides inſuper chriſtiana confitetur liberalitatem dei:dum credit deum eē poſt mortem remuneratorem ſuorum delictorum filiorum. Fides inſuper chriſtiana cōmendat gratuita dei beneficia: dum frugem herbas:plantas:ꝛ ſimilia:confitetur a deo ꝓcedere:non ſimpliciter a terra:a caſu: ſtellis: fortuna:ꝛ huiuſmodi. Fides inſuper chriſtiana plurimum cōmendat bonitatem ꝛ caritatem dei:que etiam propter nos peccatores filio proprio non pepercit. dicente Apoſtolo ad Ro.8. Proprio filio ſuo nō pepercit de⁹: ſed pro nobis omnibus tradidit illum. hoc enim redemptionis beneficiū maior ē ignis ad accendendū cor noſtrꝫ:ꝙ̄ ſimul eēt to⁹ mundus:ad accendendum idem cor noſtrꝫ propter quod Luc.12. Ipſe dei filius dicebat Ignem veni mittere in terraꝫ.i.in corda terrena:ꝛ quid volo:niſi vt ardeatur. Et ꝙ nihil fuerit efficatius ſic ad accendendū corda nr̄a in diuinum amorem:ꝙ̄ imolatio filij dei.pꝫ quia Jo.15. dicitur. Maiorē caritateꝫ nemo habet ꝛc. Ex premiſſis omnibus concludit̄: ꝙ cum fides chriſtianorum ordinet hominē in deum quantum ad dilectionem: quantuꝫ ad perfectionem:ꝛ quantum ad excluſionem omnis inhoneſtatis ꝛ erroris: qđ vtiqꝫ nulla alia lex ſeu fides facit. ꝙ chriſtianorū fides ſimpliciter vera eſt:ꝛ per conſequens ab oībus imitanda. dicente Auguſtino lib. de fide ad Petrum. Prudentium inquit ꝛ fideliuꝫ virorum eſt:examinare que ſit fides purior: maieſtate dei dignior:quā cum inuenerit:illi ſe debet omnino ſubmittere. hec ille.

¶ De ſcđo ordine quo ſola fides chriſtiana ordinat hominem in finem eterne felicitatis

Secundus ordo quo fides chriſtiana ſuper omnem aliam fidem ordinat hominem in finem eterne felicitatis dicitur ordo proximalis. Nā fides chriſtiana non tm̄ vt pretactum eſt ordinat hominē in deum. Sed etiam ſuper omnem aliā fidē ꝛ legem ordinat hominem ad ꝓximū ſuum ꝛ hoc tripliciter probo. Primo quantū ad generalem dilectionem. Scđo quantū ad liberalem cōicationem. Tertio quantuꝫ ad ſpecialem diſpoſitionem. ¶ Primo dico ꝙ chriſtiana lex ordinat hominem ad ꝓximum ſuum quantum ad generalem omnium dilectionem. vꝫ amicoꝝ ꝛ inimicoꝝ:ꝑmo amicorum. Nam deutero.6. Matth.22. ꝓcipit̄. Diliges proximum tuum ſicut teipſum. Et Matth.5. etiam precipit. Diliges amicum tuum. ¶ Scđo in lege chriſtianorum ꝓcipit̄ etiam dilectio inimicoꝝ. Nam amor chriſtianoꝝ:vt ſit verus ꝛ perfectus:non tm̄ ſe extendit ad omnes amicos: ſed etiam ad oēs inimicos. Et ideo Matth.5. ſaluator ꝓcipit Diligite inimicos veſtros ꝛc. Quo ꝓcepto tenetur qſqꝫ chriſtianus non tm̄ diligere inimicos chriſtianos:ſed etiam quantū ad nāꝫ ꝛ grām non quātum ad culpam:oēs iudeos turchos:ſaracenos:mauros:paganos: ꝛ huiuſmodi:quē ordinem generalem dilectiōis nequaꝙ̄ obſeruant iudei. Nam licet Mat. 5. dicatur. Diliges amicuꝫ tuū: ꝛ odio hēbis inimicū tuū:nequaꝙ̄ ſcđm Nico. de lira. de⁹ precipit. Odio habebis inimicum tuū: ſꝫ ipſi iudei illud ſuper poſuerūt a capite ſuo. Vñ arguunt ſic. Certum eſt vt habet̄.2.thopi.ꝙ ī contrarijs tenet cōſequentia in ſeipſis: vt ſic Si diligendus eſt amicus: ergo odiendus ē inimicus. Iſtud ſequit̄ per locum a cōtrarijs Ex hoc igit̄ arguūt chriſtianos eē inimicos: ꝛ ideo odiunt eos. Idem dico de alijs ſectis Cu n igitur vt patet. Lex chriſtiana non tm̄ ad amicos:ſed etiam ad omnes inimicos ſe

extendat per dilectionē ⁊ caritatē. Alie vero ſecte non: ſequitur ꝙ chriſtianorū lex verior eſt omni alia lege ⁊ fide. ¶ Scḋo etiam dico ꝙ chriſtiana lex ⁊ fides ſuper omnem aliam legem ordinat hominem ad ꝓximū ſuum: quantum ad liberalem cōmunicationē: vñ lex chriſtiana: non tm̄ iubet amicos ⁊ inimicos diligere affectu: ſed etiam effectu ⁊ operatione: dum neceſſitas incūbit. Et primo de amicis dicitur. j. Joā. 3. Filioli non diligamꝰ linguam tm̄ neqꝫ verbo. ſ. amicos: ſed opere ⁊ veritate. Et ille Jo. 4. dicitur. Si quis habuerit ſubſtantiam huius mundi: ⁊ viderit fratrem ſuum neceſſitatem habere: ⁊ clauſerit viſcera ſua ab eo quõ caritas dei manet in illo. Et deutero. 15. dicit̄. Si vnus de fratribus tuis qui moratur inter portas ciuitatis tue in terra quā dñs deus daturus ē tibi ad paupertatem deuenerit. non obdurabis cor tuum nec contrahes manū tuam: ſꝫ aperias eam pauperi. hec ibi. ¶ Scḋo etiā inimicis lex chriſtiana iubet in neceſſitate bene facere. vnde Matth. 5. precipit. Diligite inimicos veſtros: benefacite his q oderūt vos Et prouer. 25. Si eſurierit inimicus tuꝰ ciba illum: ſi ſitit potum da illi. Pro amicis vero ⁊ inimicis precipit̄ Luc. 6. Mutuum date. ſ. vtriſqꝫ in neceſſitate nihil inde ſperantes. et Mat. 9. precipit. Qui petit a te: da ei: ⁊ volēti a te mutuari ne auertaris. Contra hunc ordinem dilectionis facit lex iudeoꝝ: qui mutuum preſtant: cum vſure lucro. dicētes hoc eſſe iuſtum ⁊ licitum: cum ꝯ etiā nature legē ſit: que Matth. 7. iubet. Quecūqꝫ vultis vt faciant vobis homines ⁊c̄. Et Tobie. 4. precipit. Qḋ oderis tibi fieri: vide ne alteri feceris. Hunc errorem ipſi elitiunt a ſeipſis: male ſcripturam intelligentes. Vnde ſuper illa verba deutero. 23. Nō feneraberis fratri tuo nomine fratris intelligūt ſimpliciter iudeos ſcilicet de genere iudeorum: ⁊ non de genere chriſtianoꝝ. Cuꝫ tamē reſpectu Ade ⁊ Eue ⁊ reſpectu dei a quo creati ſumus oēs ſimꝰ fratres. Conceſſum tm̄ erat a deo ſm̄ Nico. de lira. Et etiam Guiel. ſicut ponit̄ ad lrām ī ſupplemēto. Vſura. j. §. 5. ꝙ ſimplr̄ erat iudeis conceſſum alienis dare ad vſuram: vt maius malum vitarent: ne. ſ. a iudeis deum colentibus vſuras acciperent propter auariciam. Ita ꝙ permittebatur iudeis: ꝙ ipſi cōcederent egyptijs ad vſuram. Et ratio eſt: ꝙ ipſi iniuſte vſurpauerant bona ſua: ⁊ iniuſtē eorum ſubſtantiaꝫ detinebant. Ex premiſſis etiam patet: ꝙ cum chriſtianoruꝫ lex amicis ⁊ inimicis propria bona mutua datione concedat: etiam ſine vllo vſure lucro. ⁊ ecōtra lex iudeorum oppoſitum faciat. concluditur ꝙ ē verior omni alia lege ⁊ fide. ¶ Tertio dico ꝙ lex chriſtianorum ſuper omnem aliam legeꝫ ordinat hoīem ad proximum ſuum quantuꝫ ad ſpecialem impoſitionem vel diſpoſitionē Nā lex chriſtiana nō tm̄ iubet diligere amicos ⁊ inimicos affectu ⁊ effectu. ſed inſuꝑ precipit ꝙ quiſqꝫ in neceſſitate exponat vitā ſuā corporalem pro ſalute alterius. Vnde pͥme Jo. 3. dicitur. Jn hoc cognouimus caritateꝫ dei: qm̄ ipſe aīam ſuam poſuit pro nobis: et nos debemus pro fratribus animam nr̄am ponere. glo. i. corporalem vitam. Hunc ordinē nulla lex obſeruat niſi xp̄iana. Propter ꝙ etiam concluditur ꝙ eſt verior ⁊ perfectior omni alia fide. Ex premiſſis omnibus colligere: ꝙ ex quo chriſtiana lex ordinat hominem ad proximum: ⁊ quantum ad generaleꝫ oēꝫ dilectionem: ⁊ quātum ad liberaleꝫ cōicationem: ⁊ quātum ad ſpecialem expoſitionem. cetere vero leges ⁊ ſecte non: concluditur ꝙ chriſtiana lex vera eſt: cetere vero falſe.

¶ De tertio ordine quo fides ſola chriſtiana ordinat hominem in finem eterne felicitatis

Tertius deniqꝫ ordo quo fides chriſtiana ſuper oēm aliam fidem ordinat hoīem in finem eterne felicitatis dicitur ordo ſpecialis. Fides enim chriſtiana non tm̄ ordinat hoīem quātum ad deum et proximū. Sed inſuper ordinat hoīem ſuper oēm aliam legē quātū ad ſeipſum: qḋ ⁊ tripliciter probo. Primo quātū ad ſubiectionem. Scḋo quantū ad obiectionē. Tertio quantum ad imitationeꝫ. ¶ Primo dico ꝙ fides chriſtiana ordinat hoīem quātuꝫ ad ſe quantū ad ſubiectionē. Cum enim ſm̄ phm̄ 3. de aīa. duplex ſit appetitus in hoīe. vꝫ ſenſitiuus ⁊ rōnalis. ⁊. 9. ethi. dicat̄ ꝙ homo eſt maxime intellectꝰ: ⁊ rō: concludit̄ ꝙ pars ſenſitiua debet ſubijci parti rōnali. Nunc inferior tenet̄ ſe ſubijcere maiori. Vñ phus. 3. de aīa dicit. Appetitu ſcḋo ⁊ cōtrario in homine exiſte: qui ſuperior fuerit: dꝫ ſecū trahere inferioreꝫ: ſicut ſpera maior trahit ſecū oēs ſperas inferiores. Et. j. polit. Jdem confirmans ait. Aīa nāliter dñatur corpori: ſicut dñs ſeruo: ⁊

aīa dꝫ eſſe regens:corpus vero rectū.hoc idē precipit deꝰ vnicuiqꝫ di. Gen̄.4. Sub te erit appetitus tuus.ſ.carnalis:⁊ tu dn̄aberis illiꝰ hoc totū obſeruare iubet lex xp̄iana. Ecōtra lex Machometi iubet plures vxores hr̄e: vt ſic maior libido ⁊ cōcupiſcentia habeat̄: ex q̄ ſupabundanti libidine ⁊ cōcupiſcentia: certū eſt ꝙ contra oēm nature ordinem pars inferior predn̄atur ſupiori.i.rōni.dicente pho.7. ethi.Concupiſcentia inquit abducit a ratiōe vnāquāqꝫ potentiam aīe. Contra tales clamat Bernardus in ſuis meditationibus di. Cur carnē tuā precioſis cibis ⁊ rebꝰ ipiguas ⁊ adornas:quā poſt paucos dies vermes deuoraturi ſunt in ſepulchro. Aīam vero non ornas bonis opibus:que deo ⁊ angelis preſentanda eſt in celis?quare aīam tuā vilipendis ⁊ ei carnē tuā preponis?Certe dn̄am ancillari:⁊ ancillam dn̄ari magna abuſio eſt.

¶ Secdo etiam dico ꝙ lex chriſtiana ordinat hoiem ad ſeipſuꝫ ſup oēm aliam legē quātū ad obiectioneꝫ. Qui ordo ſm phm.2. de aīa exigit:ꝙ quelibet potentia reſpiciat ſuum obiectū:ſicut auris ſonū:viſus colorem:⁊ hmōi Cum igitur in hoīe ſit potentia intellectiua. ⁊.6.ethi.obiectum intellectus ſit verꝫ nō ſimpliciter creatū ſꝫ increatū ſm theologos: tūc hō dicit̄ in ſeipſo bene ordinatus: cū potētia ſua itellectiua hꝫ ⁊ credit verꝫ ⁊ bonū increatum:per vltimā ſuā felicitatē. Hunc ordineꝫ obſeruat xp̄iana lex:que tenet ſolū verꝫ ⁊ bonum increatū qd̄ deus eſt eſſe ſimpliciter obiectum humani intellectus ⁊ voluntatis:quē ordinem nequaqꝫ:vt ſupra viſum eſt. obſeruat lex iudaica ſeu Machometi:que tenet expreſſe bonū terrenū ⁊ creatū oē obiectū felicitatis ipſius humani intellectus ⁊ volūtatis propha dicente. Oculos ſuos ſtatuerūt declinare in terrā. Ex quibus etiam pꝫ fidem xp̄ianam oī alia fide pfectioreꝫ eē. ¶ Tertio demqꝫ dico ꝙ lex xp̄iana ſup oēm aliā legē ordinat hoiem ad ſeipſum quātum ad imitationeꝫ. Tunc enim ſm Auguſtinum lib.de verbis dn̄i.quilibꝫ dr̄ bene ordinatus: cū nō tm̄ deū reſpicit. Sed cū imitat̄ veſtigia eius bonitatis. Proinde Gen̄.j.dicit̄.quia deus creauit hoiem ad imaginē ⁊ ſilitudineꝫ ſuā. Nā imago ꝯſiſtit in nālibus. Silitudo vero in gratuitis:ſeu imago denotat ſubſtantiaꝫ. ſilitudo vero actū. Ex quo pꝫ ꝙ tūc hō dicit̄ pfecte ordinatus in ſeipſo:cū in ſe hꝫ actualē dei ſilitudinē quātum ad opa exteriora. Ad hoc ordinat hoieꝫ lex xp̄iana. Vn̄ Apoſtolꝰ ad Ephe.5.ait. Imitatores dei eſtote ſicut filij cariſſimi. Oppoſitū faciūt oēs alie ſecte propter qd̄ concludit̄ ꝙ xp̄iana lex veriſſima eſt. Ex predicto igitur.5.argumento.vꝫ ordinatiōis.apparet ꝙ cū xp̄ianoꝝ fides ordinet hoiem in deum:in ꝓximū:⁊ in ſeipſum. Oppoſitum vero faciant oēs alie leges:ſola ipſa veriſſima eſſe demonſtrat̄. Quē triplicē chriſtiane fidei ordinē.vꝫ.diuinalē: proximalem: ⁊ ſpecialem:mihi ⁊ vobis largiri dignet̄ infinita clementia diuine maieſtatis:cui ſemper ſit omnis laus ⁊ glīa:in ſcl'a ſcl'oꝝ. Amen.

¶ Feria qnta poſt dn̄icam qnquageſime: de quarta excellentia.vꝫ de veritate ipſius ſanctiſſime fidei.

a Men dico vobis:non inueni tantā fideꝫ in iſrl̄. Scribūt̄ hec verba Mat. 8.⁊ in euangelio occurrētis ferie:declarata moraliter hyſtoria euangelica:⁊ applicata ad māꝫ fidei quā verbi dei pdicator mō tuo declarabis:dicere poteris. Poſtqꝫ in ſupiorībꝰ ſermonibꝰ declarauimꝰ.5.argumēta veritatē ſacratiſſime fidei xp̄iani demōſtrātia habeo in pn̄ti ſermone:exquo ſacrū euāgeliū ſingulariter de virtute fidei ſpālē facit mētionem: declarare ſimplr̄ ſextū argumētū:qd̄ miro mō eſt demonſtratiuū veritatis ipſiꝰ fidei bn̄dicte: qd̄ vtiqꝫ argumētū erit validiſſimū.⁊ inſup erit ad audiendū valde mirabile ⁊ ſtupendū:cuiꝰ argumenti tā ſtupendi declaratio talis erit.

¶ De ſexto argumento quo oſtendit̄ ꝙ ſola xp̄ianoꝝ fides vera eſt ⁊ ſalutifera.

ſ Extū argumētū in pn̄ti feria i ordie declarādū:quo ſingulariter oñdet̄ ſolā fidē xp̄ianoꝝ veriſſimā eē:⁊ nō alterā dr̄ argumētū cōpletōis.pro declaratiōe glo.hꝰ ſexti argumēti:demōſtrātis ſimplr̄ fidē xp̄ianoꝝ eē veriſſimā:⁊ nō alterā. Prio ⁊ añ oīa occurrūt mihi verba Nico.de lira i ſuo tractaculo quē fac̄ ꝯ iudeos dicēt̄. Quoties igt aliq̄ ſcptura denūciat aliqd eē futurꝫ determiat tp̄s:locū:⁊ modū. Si oīa pdcā ſit̄ cōcurrāt.manifeſte pꝫ:ꝙ illō qd̄ pdcm̄ fuerat veriſſimū ē.h ille.pꝫ ſic h regl'a. Nā qn̄ aliqs medicus:ſeu aſtrologus predixit aliq̄ hora ⁊ tempore aliquid futurum eſſe.ſi illud eo mō

aduenerit quo predictum fuit: profecto certa fides ⁊ indubia eidem medico vel aſtrologo adhibetur ꝙ vera dixerit: ⁊ inſuper ꝙ eorum ſententia ſeu conſilium veriſſimũ fuit. Quo preſuppoſito: certuꝫ eſt ꝙ ſacra ſcriptura ſeu vetus teſtamentum predixit aduentum incar nationis filij dei: ⁊ natiuitatem: ⁊ locũ: ⁊ mo dum. Que omnia cuꝫ ſimul venerint vt ime diate patebit: ⁊ completa ſint: neceſſario con cluditur ꝙ ſola chriſtianoruꝫ fides veriſſima apparet ſuper omnem aliam fidem. ⁊ ꝑ ↄ̄ns ab omnibus qui ſaluari debent tenenda eſt. Et ꝙ realiter omnes ꝓphie de filio dei in- carnãdo in Chriſto incarnato complete ſint manifeſte demonſtro. Incipiendo ab ei⁹ con ceptione vſqꝫ ad ſuum aduentum iudicij ge- neralis. O bſecro te tamen. O predicator euã gelice veritatis: vt colloces memorie omnia que dicturus ſum: ſeu per gratiam infuſam: ſeu per aliquẽ modum artificiatum: qm̄ hec apparebunt populis tam mirabilia: ꝙ̄ ſtupẽ da. Et inſuper miro modo accendent eorum corda ⁊ animos ad ſimpliciter credendum ⁊ ſine alia glo. ea que ſunt fidei chriſtiane. In- cipiens igitur ab initio vſqꝫ ad finẽ: de oib⁹ bis que de ſaluatore noſtro ꝓphata ſunt: et adimpleta: dico O popule chriſtiane: ꝙ ante chriſti aduentum ꝓphatum fuerat ab Iſaia conceptio ſaluatoris tui de virgine: qui in. 7. c. ꝑdixit. Ecce virgo ↄcipiet ⁊ pariet filiũ ⁊c. hoc enim adimpletum eſt. Nam Luc. j. Cuꝫ virgo Maria q̄reret ab Angelo Gabriele q̄ũo fiet iſtud qm̄ virum non cognoſco. Re- ſpondens angelus dixit ei. Spiritus. ſ. ſup- ueniet in te: ⁊ virt⁹ altiſſimi obombrabit tibi Similiter; vt habetur Matth. j. Cũ Ioſeph ſponſus Marie cogitaret ſuper eius conce ptionẽ: vt ibi dicitur. Ecce angelus domini i ſomnis appuit ei dicẽs. Ioſeph fili Dauid noli timere accipere Mariam coniugẽ tuã. q̄ð enim in ea natũ eſt: de ſpũ. ſ. eſt. hec ibi. ꝓ phetauit. Et Iſaias eius natiuitatem. Luc. 9. c. di. Paruulus natus eſt nobis. ⁊ fili⁹ da- tus eſt nobis. Cuius ptãs ſuper humeꝝ ei⁹: ⁊ vocabit Admirabilis deus fortis ⁊c. Hoc adimplementum eſt. Luc. 2. vbi dicitur. Fcm̄ eſt autẽ cũ eſſent ibi ipleti ſunt dies Marie vt pareret: ⁊ peperit filium ſuũ ꝑmo genitũ hec ibi ꝓphauit ⁊ Micheas ꝓpha. Locũ ſue natiuitatis. Mich. 5. c. di. Et tu betbleẽ trera iuda: nequaq̄ꝫ minima es in principib⁹ iuda. Ex te enim exiet dux: qui regat populũ meũ iſrael. hec ibi. Hoc adimpletuꝫ eſt. Matth. 2. c. vbi dicitur. Cum autem Herodes Rex ſiſcitaretur a ſcribis ſacerdotum vbi Chriſt⁹ naſcereť: dixerunt ei. In berhleem iude. Sic enim ſcriptũ eſt per ꝓpham. Et tu Bethleẽ terra iuda: nequaq̄ꝫ minima es in ꝓncipibus iuda. Ex te enim exiet dux qui regat populũ meuꝫ iſrľ. hec ibi. Prophetauit et Balaam Numeri. 24. ꝙ i natiuitate Chriſti ſtella no ua orietur. dicens. Orietur ſtella ex Iacob: ⁊ exurget rex ex iſrľ. Hoc adimpletũ ẽ. Mat. 2. c. vbi dicitur. Vidimus ſtellam eius i ori- ente. Prophetauit etiam Iſaias. ꝙ Chriſt⁹ naſceretur inter bouem ⁊ aſinuꝫ. dicẽs. Iſai. j. c. Cognouit bos poſſeſſorem ſuum: ⁊ aſin⁹ preſepe dñi ſui. Iſrael autẽ nõ cognouit me hoc adimpletum eſt. Luc. 2. c. vbi dicitur. Pe perit filium ſuum ꝑmogenitum: ⁊ pãnis cuꝫ inuoluit: ⁊ reclinauit eum in preſepio: q꜡ non erat ei locus in diuerſorio: in quo. ſ. preſepio: ẜm doctores: ſimul erat bos ⁊ aſinus. Pro phetauit inſuper Abacuh. 3. c. de ei⁹ nomine di. Ego autem gaudebo in domino: ⁊ exulta bo in deo Ieſu meo. Hoc adimpletum fuit. Luc. j. c. vbi angelus dixit Marie. Ecce con cipies in vtero ⁊ paries filium: ⁊ vocabis no men eius Ieſum. Et Luc. 2. c. diciť. Poſtq̄ꝫ impleti ſunt dies octo vt circũcideretur puer vocatum eſt nomen eius Ieſus: quod voca- tum eſt ab Angelo: ꝑus q̄ꝫ in vtero conciperet Prophauit etiam Iſai. 58. c. qualiter reges debebant Ieſum adorare. Cum muneribus di. Surge illuminare ieruſalem: quia venit lux tua: ⁊ gloria dñi ſuper te orta ẽ: quia ecce tenebre operient terram. ⁊ infra dicitur. Et ambulabunt gentes in lumine tuo: ⁊ reges i ſplẽdore ortus tui: leua i circuitu oculos tuos ⁊ vide omnes iſti congregati ſunt. venerunt tibi filij tui de longe venient: ⁊ filie tue dela- tere ſurgent: tunc videbis ⁊ afflues ⁊ mira bitur ⁊ dilatabitur cor tuum: qm̄ cõuerſa fue- rit ad te multitudo maris: fortitudo gentium venerit tibi: inundatio camelorum operiet te dromedrarij: madiã ⁊ effa. Omnes de ſab- ba venient: Aurum ⁊ thus deferentes: ⁊ lau dem domino annunciantes. hec ibi. Hoc aũt adimpletum eſt. Matth. 2. c. vbi diciť. Magi venerunt ab oriente Ieroſolimam. dicentes. Vbi eſt qui natus eſt rex iudeorum: Et infra ſubditur. Intrantes domũ inuenerũt pueꝝ

cum Maria matre eius: ꝛ procidentes ado
rauerunt eū. Et apertis theſauris ſuis obtu
lerūt ei munera: aur: thus: ꝛ myrram. Pro
phetauit etiam Oſee. xj. c. de fuga Chriſti in
egyptum. di. in pſona patris. Ex egypto vo
caui filiū meū. hoc adimpletū fuit. Matth. 2.
vbi dicit. Apparuit angelus dn̄i in ſomnis
Joſeph. di. Tolle puer ꝛ matrē eius: ꝛ fuge
in egyptum: ꝛ eſto ibi vſqꝫ dum dicam tibi.
Et ꝯſurgens accepit puerū ꝛ matrem eius
nocte ꝛ ſeceſſit in egyptū. Prophauit etiam
Jſaias. xj. c. de mirabili ſapientia Chriſti: ꝛ d̄
ſeptē donis. ſ. ſ. di. Egredietur virga de radice
Jeſſe. ſ. virgo Maria: ꝛ flos. ſ. Chriſt⁹ de ra
dice eius aſcendet: ꝛ requieſcet ſup eū ſpūs
dn̄i: ſpūs ſapientie ꝛ intellectus: ſpūs conſilij
ꝛ fortitudinis: ſpūs ſcientie ꝛ pietatis: ꝛ reple
bit eum ſpū timoris dn̄i. Hoc aūt adimple
tum eſt. Luc. 2. c. Ubi ſtupebant omnes ſup
prudentia ꝛ reſponſis eius. Et Jo. 7. dicitur
Nunqꝫ locutus eſt ſic hō in iſrl. Prophauit
etiam Jſaias. 35. c. de miraculoꝝ ſuoꝝ apari
tione. di. Ecce deus noſter veniet ꝛ ſaluabit
nos: tunc aperient oculi cecoꝝ: ꝛ aures ſurdo
rum patebūt: tunc ſaliet ſicut ceruus claudus
ꝛ aperta erit lingua mutoꝝ. Hoc adimple
tum eſt. Matth. xj. c. vbi dicitur. Joānes aūt
cum audiſſet in vinculis opa Chriſti mitten
tes duos de diſcipulis ſuis. ſ. ad certificādū
eos. pphia Jſaie impleta: ait illi. Tu es qui
venturus es: an alium expectamus. Et re
ſpondēs Jeſus ait. Euntes renūciate Joāni
que audiſtis ꝛ vidiſtis. Ceci vidēt: claudi am
bulant: lepꝛoſi mundant: ſurdi audiunt. mor
tui reſurgunt: pauperes euāgelizant. ꝛ beat⁹
qui non fuerit ſcandalizatus in me. Et ꝙ ipe
dn̄s plura miracula fecerit: ꝛ diuerſa pꝫ. Nā
Matth. 4. c. dicit. Circuibat Jeſus p villas
ꝛ caſtella: ꝛ obtulerunt ei oēs male habentes
varijs langoribus ꝛ tormentis oppreſſos: et
qui demonia hēbant: ꝛ lunaticos ꝛ paraliti
cos: ꝛ curauit eos omnes. Silr habet Lu. 4
vbi dicitur. ꝙ oēs qui habebāt infirmos va
rijs langoribus deferebant ad eum: ꝛ cura
bātur. Jtem Luc. 6. dicit. Uirtus de illo exi
bat: ꝛ ſanabat omnes. Quantū ad miracla
que ſaluatoꝛ noſter cū hominib⁹ cōuerſatus
operari dignatus eſt. ex euangelica colligit
hyſtoꝛia: qualiter ipe tres moꝛtuos ſuſcitauit
vꝫ filiā Archiſinagogi in domo pris. Mat.
9. Mar. 5. Luc. 8. c. Jtem filiū vidue delatū
extra portā ciuitatis Naym Luc. 7. c. Terti⁹
fuit Lazarus frater Marie magdalene: qui
iam quatriduanus erat: ꝛ i ſepulchro fetebat
Jo. xj. Jtem lepꝛoſos. xj. inuenitur mundaſſe.
De vno habetur Matth. 8. ꝛ Mar. j. Lu. 5.
De alijs aūt decem: qui dixerunt Jeſu pre
ceptoꝛ miſerere noſtri. habet Lu. 17. Plures
cecos legit illuminaſſe. de duobus āt Mat.
20. dicit. Duo ceci ſedentes ſecus viā audie
runt: qꝛ Jeſus tranſire ꝛc. De vno alio dicit
Mar. 8. Ueniunt bethſaida: ꝛ adducunt ei
cecum ꝛc. De alio aūt ceco a natiuitate ha
betur Jo. 8. 9. Demoniacos aūt ſeptē ſpālr
liberauit. De duobus hētur Matth. 8. Silr
de illo qui legionē demonum in ſe habebat.
tāgitur Luc. 8. De vno alio qui erat mutus.
Matth. 12. ꝛ Luc. xj. De quodam lunatico q
non poterat liberari niſi in oratōe ꝛ ieiunio.
Matth. 9. c. Jtem de quodam ſpū imundo
ab hoie in ſynagoga iudeoꝝ eiecto: tangitur
Matth. j. Jtem de filia mulieris cananee ad
inſtantiam matris ſanate. habet Matth. 12.
ꝛ Mar. 7. Jtem ad litterā narrat Luc. 8. ꝙ
vnam legionē eiecit demonū. Et hoc ipe dr
Matth. 5. Jtē cū ſocrus Simonis teneret
magis febribus imperauit dominus febri et
continuo ſurgens miniſtrabat illis. Matth.
8. Mar. j. Luc. 4. Jtem paraliticum aī cū
per regulas dimiſſum liberauit. Matth. 9. et
4. Luc. 5. Jtem idropicum dum ſabbato co
mederet in domo phariſei ſanauit. Luc. 14.
Jtem hominem manum aridam habentē
extendere eā fecit. Matth. 12. ꝛ Mar. 4. Jtē
hominem languidū per. 30. annos in piſcina
ſanauit. Luc. 13. c. Jtem ſanauit ſeruum cen
turionis qui iacebat et male toꝛquebatur.
Joan. 5. c. Jtem incuruatam mulierem: nec
ſurſum reſpicere valentem erexit. Matth.
8. Jtem ſurdum fecit audire ꝛ mutum loqui
Matth. 9. Jtem filium reguli de capharnaū
incipientem moꝛi ad vitam reduxit. Joā. 4.
Jtem fluxū ſanguinis in muliere emoꝛoiſſa
ceſſare fecit ad tactū fimbrie veſtimēti. Mat.
9. ꝛ Mar. 5. Jtē tempeſtate valida ipſo doꝛ
miente in mari cōmota. Jmperauit mari et
ſtatim mare ꝛ venti obedierunt ei. Mat. 8.
Luc. 8. ꝛ Mar. 4. Jtē ambulauit diſcipulis
mirantibus ſupra mare: ꝛ Petrum ambu
lare fecit: ꝛ incipientem mergi manu extenſa
ſaluauit. Matth. 14. Jtem pulchꝛum mira
culum oſtendit illis tribus Apoſtolis in ſua

tranſfiguratione. Matth.17.ꝛ Mar.9. Itez de qnqꝫ panibus ꝛ duobus piſcibus. quinqꝫ milia hoīum ſaturauit: ꝛ ſublati fuerunt .12. cophini fragmētoꝝ. Matth.14.c. ꝛ Mar.6. Luc.4. ioan.6. item quattuoꝛ milia hominū alia vice refecit de ſeptē panibus ꝛ paucis piſcibus: ꝛ ſuperfuerūt ſeptē ſpoꝛte de fragmētis plene. Matth.15. ꝛ Mar.xj. item auriculam per Petrum ſeruo principis abſciſam benigne reſtituit: ꝛ Petrum ſuper hoc increpauit. Luc.22.c. Prophauit vltra predicta iſaias de ipſi⁹ futuroꝝ precognitōe. di.c. Itē que ſunt futura in alijs: ꝛ ſupra ſe prenunciabit. Hoc adimpletum fuit Luc.19. di. Videns ieſus ciuitatem fleuit ſuper illā di. Quia ſi cognoſceres ꝛ tu ꝛ nunc hec abſcondita ſunt ab oculis tuis. ꝛ infra ibi dicit. Et ecce inimici tui circūdabunt te vallo: ꝛ coanguſtabūt te vndiqꝫ ꝛ proſternent te: ꝛ non relinquetur lapis ſuper lapidem. Qđ totū verificatum fuit in bello Titi ꝛ Veſpaſiani cōtra iudeos ſiue ierlm̄. item prenunciauit de magnis opibus Apoſtoloꝝ poſt moꝛtē ſuaz ioan.14. di. Qui credit i me: opa q̄ ego facio ꝛ ipſe faciet. ꝛ maioꝛa hoꝝ faciet. Quod verificatū fuit: quia cū Chriſtus tres ſolos moꝛtuos ſuſcitauerit. Beatus Andreas vt hr̄ in eius legenda.46. moꝛtuos in mari ſubmerſos ſimul ꝛ ſemel reſuſcitauit. Similiter ad vmbraz Petri: vt habetur Act.6.c. Omnes infirmi ſanabantur: a quacūqꝫ īfirmitate detinebantur. Prenunciauit etiā traditionem ſuam. di. Mar.14.c. Vnus veſtrum me traditurus eſt. Similiter prenunciauit ꝙ tertia die reſurgeret. di. Luc.18.c. Tradetur filius hominis principibus ſacerdotum: ad flagellandum ꝛ crucifigendum: ꝛ tertia die reſurget. ꝛ Matth.12. dum exprobraret iudeos ſigna querentes dixit. Generatio praua ꝛ pueꝛſa ꝛ adultera: ſignum querit: ꝛ ſignū non dabitur ei niſi ſignum ione prophe: quia ſicͭ ionas fuit tribus diebus ꝛ tribus noctibus i ventre Ceti: ſic filius hominis erit trib⁹ diebus ꝛ tribus noctibus in coꝛde terre. Que omnia vt clare patet in Euangeliſtis adimpleta ſunt. Prophetauit inſuper Salomon Sapieñ.6. de cognitione ſecretoꝛum coꝛdis. dicens. Omnes cogitatōes noxias ipſe ſcrutabitur. Qđ adimpletum fuit. Luc.7. vbi legitur ꝙ cum Symon leproſus murmuraret in coꝛde ſuo. di. Si hic eſſet propheta ſciret vtiqꝫ: que ꝛ qualis eſt mulier que tangit eū: qm̄ peccatrix eſt: quod cognoſcens Chriſtus dixit. Symoni habeo aliquid tibi dicere ꝛc̄. Et alibi: dicebat iudeis: vt quid cogitatis mala in coꝛdibus veſtris. Similiter ꝛ alibi dicitur. Videns Jeſus cogitationes coꝝ ꝛc̄. Prophetauit etiam de ipſo Dauid prophā dicente ps̄. Angelis ſuis deus mandauit de te: vt cuſtodiant te in omnibus vijs tuis. Hoc autem adimpletuz fuit. Matth.4. vbi poſt tentationem diaboli dicitur. Et ecce Angeli miniſtrabant ei. Prophetauit etiaꝫ Hieremias.9.c. de eius traditione per fratrem ſuum ſpiritualem dicens. Frater ſupplantans ſupplantabit: in oꝛe⁹ loquetur pacem cum proximo ſuo: ꝛ occulte ponet ei inſidias. Cum quo concoꝛdans propheta dicebat. ps̄.54. Quoniam ſi inimicus meus maledixiſſet mihi ſuſtinuiſſem vtiqꝫ. Et ſi his qui oderat me ſuper me mala locutus fuiſſet abſcondiſſem me foꝛſitan ab eo. Tu vero homo vnanimis dux meus: ꝛ notus meus. Qui ſimul mecum dulces capiebas cibos: in domo dei ambulauimus cum conſenſu. hoc totum adimpletum fuit in traditione Chriſti per Judam: qui vt habetur Matth.26. Oſculo ꝛ ſalutatione Chriſtum tradidit. dicens. Aue Rabi: ꝛ oſculatus eſt eum. Cui Chriſtus dixit. Amice ad quid veniſti? Prophetauit inſuper Zacharias.xj. c. de precio eius venditionis dicens. Apprehenderunt mercedem meam triginta argenteis. Hoc adimpletum fuit Matth.26.c. vbi dicitur. At illi conſtituerunt ei. ſ. iudei triginta argenteos. Prophetauit etiā Salomon Sapieñ.16.c. de cōmunione coꝛpoꝛis Chriſti ad diſcipulos dicens figuratiue. Panem de celo preſtitiſti eis omne delectamentum in ſe habentem. Hoc adimpletum fuit Luc.22. vbi dicitur. Accipite ꝛ manducate: hoc eſt coꝛpus meum quod pro vobis tradetur. Prophetauit inſuper Dauid de triſtatione ſua in pſal. dicens. Anxiatus eſt in me ſpiritus meus conturbatum eſt coꝛ meū. Hoc adimpletum fuit Mar.14. ꝛ Matth. 26.c. vbi Chriſtus cum eſſet in oꝛto dixit apoſtolis ſuis. Triſtis eſt anima mea vſqꝫ ad moꝛtem ꝛc̄. Prophetauit etiam Iſaias. 53. de eius ſpontanea oblatione ad moꝛtem dicens. Oblatus eſt quoniam ipſe voluit. Hoc adimpletum fuit. Mar.14.c. et

Mat.26. vbi Chriſtus dixit apoſtolis. Surgite eamus: ecce qui me tradet prope eſt. Prophetauit etiam Zacharias.13.c. de fuga ⁊ diſperſione omnium Apoſtoloꝝ di. Percutiam paſtorem ⁊ diſpergentur oues gregis. Similiter propheta Dauid dixit. Longe feciſti notos meos a me: poſuerunt me abhominationē ſibi. Et alibi dixit. Extraneus factus ſum fratribus meis: et peregrinus filijs matris mee. Hoc adimpletum fuit. Matth.20. vbi dicitur. Tunc omnes diſcipuli relicto eo fugerunt. Prophetauit etiam Jeremias de caſu iudeorum retrorſum. Jere.26.c. dicens. Dominus mecum eſt tanq̄ bellator fortis. Jdcirco qui me perſequuntur cadent. Hoc adimpletum fuit. Joan.18. vbi dicitur. Continuo omnes ceciderunt retrorſum. Similiter prophetauit Jeremias.17.c. dicens. Confundantur oēs qui me perſequuntur ⁊ non confu dar ego: paueant illi ⁊ non pa eam ego. Induc ſuper eos ⁊c. Hoc adimpletum fuit. Joan.18.c. vbi dicitur. Cum autē dixiſſet. Ego ſum: iterum ceciderunt omnes retrorſum. Prophetauit etiam de maxille Chriſti percuſſione ante Annam per vnum miniſtrorum. Trenoꝝ.3. dicens. Dabit percutienti ſe maxillam: ſaturabitur obprobrijs. Hoc adimpletum fuit. Joan.18.c. vbi dicitur. Hec cū dixiſſet: aſſiſtens vnus miniſtrorum dedit alapam Jeſu dicens. Sic reſpondes pontifici. Prophetauit inſuper Jſaias.43.c. de eius mirabili patientia ⁊ benigna reſponſione in maxille percuſſione dicens. Patiēs fui ⁊ non impie locutus ſum: contra percutientem me. Hoc adimpletum fuit. Joā.18.c. vbi dicitur. Tunc reſpondit ei Jeſus dicens. Si male dixi: teſtimonium perhibe de malo. ſi autem bene: quid me cedis? Prophetauit etiam Dauid de duobus falſis teſtibus in domo Chaiphe contra Chriſtum inſurgentibus dicens. Jnſurrexerunt in me teſtes iniqui: ⁊ mentita eſt iniquitas ſibi. Hoc adimpletum fuit. Matth.26. vbi dicitur. Stabat autem Jeſus ante Caipham principem vbi ſcribe ⁊ phariſei: ⁊ omne concilium querebant falſum teſtimonium aduerſus Jeſum: vt eum morti traderent. Nouiſſime autem venerunt duo falſi teſtes ⁊ dixerunt. Hic dixit quia poſſum deſtruere templum dei: ⁊ in tribus diebus reedificare illud: ⁊ non erat conueniens teſtimonium eorum. Prophetauit etiam Jſaias.53.c. de eius ſcilentio ⁊ taciturnitate coram Caipha cum interrogaretur ab eo: vt falſis teſtibus reſponderet dicens. Tanq̄ ouis ad occiſionem ductus eſt: ⁊ ſicut agnus coram tondente ſe obmutuit: ⁊ non aperuit os ſuum. Quod etiam prophetauit Dauid dicens. Ego autem tanq̄ ſurdus non audiebam: ⁊ ſicut mutus non aperiens os ſuum. Hoc adimpletum fuit. Matth.26.c. vbi cū Caiphas diceret Jeſu. Nihil reſpondes ad ea que iſti teſtificantur aduerſus te? Sequitur. Jeſus autem tacebat: ⁊ non reſpondit ei ad vllum verbum. ita vt etiam miraretur preſes. Prophetauit etiam Job.16. de percuſſione faciei Chriſti: ⁊ quomodo debebant eam conſpuere. dicens. Faciem meam conſpuere non verentur: percuſſerunt maxillam meam: ⁊ ſaturati ſunt penis meis. Hoc idē plenius prophetauit Jſaias.50.c. dicēs. Corpus meū dedi percutientibus: ⁊ genas meas velantibus: faciem meam non auerti ab increpantibus: ⁊ conſpuentibus in me: domine deus auxiliator meus: ⁊ ideo non ſum confuſus: ⁊ poſui contra eos faciem meam vt petram duriſſimam. Hoc adimpletum fuit Matth.26.c. vbi dicitur. Tunc expuerunt omnes in faciem eius: ⁊ colaphis eum cedebant: ⁊ palmas in faciem eius dabant. dicētes. Prophiza nobis Chriſte quis eſt qui te percuſſit? Prophetauit etiam Dauid. ps.2. de concordia ⁊ pace Pilati ⁊ Herodis ex tranſmiſſione Jeſu ad Herodem dicens. Aſtiterunt reges terre ⁊ principes conuenerunt in vnum: aduerſus dominum: ⁊ aduerſus Chriſtum eius. Hoc adimpletum fuit. Luč.23.c. vbi dicitur. Pilatus autem audiens ꝙ Jeſus galileus eſſet: cognouit ꝙ de Herodis poteſtate eſſet: ⁊ remiſit eum ad Herodem: qui ⁊ ipſe ierl̄inis erat illis diebus ⁊ infra ſubdit. Et facti ſunt amici Herodes ⁊ Pilatus in illa die. Prophetauit etiā egregie Jſaias.53.ca. de crudeli ⁊ vniuerſali corporis xp̄i flagellatione. pro peccatis noſtris ſuſcepta. di. Non erat ei ſpecies neq; decor. ⁊ vidimus eum deſpectum: ⁊ nouiſſimū virorum: virū dolorū: et ſcientē infirmitatē: vere languores noſtros ipſe tulit: ⁊ dolores nr̄os ipſe portauit. ⁊ nos reputauimus eū tanq̄ leproſum ⁊ percuſſum a deo ⁊ humiliatū. Jpſe

autem vulneratus eſt propter iniquitates no
ſtras.attritus eſt propter ſcelera noſtra: diſci
plina pacis noſtre ſuper eũ:cuius liuore ſana
ti ſumus omnes nos:quaſi oues errauimus
vnuſquiſq; in viam ſuam declinauit.⁊ poſu-
it dñs in eo iniquitatẽ omniũ noſtrũ . Hoc
idem optime probauit Job.16.ca. di. Colle-
git inimicus meus furorẽ ſuũ in me:⁊ cõmi-
nans mihi infremuit contra me dentibꝰ ſuis
Hoſtis meus terribilibus oculis intuitꝰ eſt
me:aperuerunt ſuper me ora ſua: ⁊ exprobrã
tes ꝑcuſſerunt corpus meũ:⁊ ſaturati ſunt pe
nis minis : concluſit me deus apud iniquos
⁊ manibꝰ impioꝝ me tradidit. Ego ille quon
dam opulentus repente cõtritus ſum: tenu-
it ceruicem meã:confregit me quaſi inſignũ
Circundedit me lanceis ſuis: ⁊ cõuulnerauit
lumbos meos:⁊ effudit in terrã ſanguinem
meũ. Concidit me vulnere ſuꝑ vulnus:⁊ ir-
ruit in me quaſi gigas. Hoc totũ adimpletũ
fuit Joan.14.vbi dicitur. Tunc ergo appre-
hendit pilatus Jeſum ⁊ flagellauit eũ. Pro
phetauit inſuꝑ Salomon can.3.c. de corona
tiõe xp̃i ꝑ ſpineã coronã in pſona Eccl'ie. di.
Egredimini ⁊ videte filie ſyon regem Salo
monẽ in diademate ſuo.quo coronauit eum
mater ſua.in die deſponſationis illius. Hoc
adimpletũ fuit Joan. 19.vbi dicitur. Et mili
tes plectentes coronã de ſpinis impoſuerunt
capiti eius:⁊ veſte purpurea circũdederũt eũ
⁊ veniebãt ad euz ⁊ dicebant. Aue rex iude-
orũ. ꝓphetauit Salomon de morte xp̃i. per
crucem turpiſſimã que erat mors latronum
di.Sapi.2.ca.Morte turpiſſima condẽnemꝰ
eum.Quod etiã magis ſpecifice prophetauit
Hieremias.xi.c.in perſona dñi dicens. Co-
gitauerunt ſuꝑ me conſilia dicẽtes. Venite
mittamus lignũ.i.crucem in panez eius.i. in
crucifixionẽ corporis eius: ⁊ eradamus eum
de terra viuentiũ:⁊ nomẽ eius non memore
tur amplius.hoc ad impletũ fuit Joan. 19.c.
vbi dicit̃.Tunc tradidit eis pilatus Jeſuz ut
crucifigeret̃.Suſceperũt autem Jeſum: ⁊ eõ
duxerũt:⁊ baiulans ſibi crucem exiuit in euz
qui dicit̃ Caluarie locus.id eſt in golgata.vbi
eum crucifixerũt. Prophetauit etiaz Dauid
de modo crucifixionis xp̃i di. Foderunt ma-
nus meas ⁊ pedes meos.hoc ad impletũ fu-
it. Matth.27.c.vbi dicit̃.Tunc autem cruci-
fixerunt eum.vbi ait glo. Fodiendo.vz. diris
clauis manꝰ eius ⁊ pedes. Prophetauit etiã
Yſa.53.de eiꝰ iniq̃ ſociatione in morte dicẽs
Ipſe tradidit in morte aiaz ſuã:⁊ cũ ſceleratꝭ
deputatꝰ ẽ.hoc ipletũ fuit Lu.23.c.vbi dr̃.Du
cebãtur cũ eo duo alij nequã: ut ſiml' crucifi
gerẽtur.⁊ Matth.27.c.dr̃. Tũc crucifixi ſunt
cum eo duo latrones.vnus a dextris alius a
ſiniſtris. Prophetauit etiam Dauid in pſ.
de ſorte ponenda in veſtibus xp̃i.dicens.Di
uiſerunt ſibi veſtimenta mea: ⁊ ſuꝑ veſtẽ me
am miſerunt ſortẽ. Hoc impletũ fuit Joan.
19.c.vbi dicitur. Milites autem cũ crucifixiſ-
ſent eum acceperũt veſtimenta eius:⁊ fecerũt
quattuor partes vnicuiq; militi partẽ ⁊ tuni
cam. Erat autẽ tunica inconſutilis ⁊ deſuꝑ
contexta per totum:dixerunt autem ad inui-
cem:non ſcindamus eam: ſed ſortiamur de
illa cuius ſit. Prophetauit etiã Yſai.53. ca.
De iniuriarum remiſſione: ⁊ de xp̃i pro ini-
micis ad patrem ſupplicatione dicens. Ipſe
multorũ peccata tulit ⁊ pro tranſgreſſoribus
exorauit. Hiere.inſuper.18.ca. in pſona do-
mini hoc idem prophetauit di. Nunq̃d red-
ditur pro bono malum:quia foderunt foueã
ideſt proditionem anime mee: Recordare q̃
ſteterim in conſpectu tuo ut lo.pro. eis.bonũ
⁊.a.in.t.ab eis.hoc impletum fuit. Luce. 23.c.
vbi dicitur. Jeſus autem dicebat. pater di-
mitte illis:non enim ſciunt quid faciunt. pro
phetauit etiam Salomon de capitis motio
ne iudeorum ex deriſione contra xp̃um pen
dentem in cruce. Sapien.2.ca.dicens. Circũ-
ueniamus ergo iuſtum.quoniã inutilis ẽ no
bis:⁊ contrarius operibus noſtris:⁊ impro-
perat nobis peccata legis:⁊ diffamat in nos
peccata diſcipline noſtre.promittit ſe ſcienti-
am dei habere.⁊ filium dei ſe nominat.factꝰ
eſt nobis in contradictionẽ cogitationũ no-
ſtrarum:grauis eſt nobis etiam ad videndũ
quoniaz diſſimilis eſt alijs vita illius. tanq̃
nugaces extimati ſumus ab illo: et abſtinet
ſe a vijs noſtris tanq̃ ab immũditijs:⁊ pro-
fert nouiſſima iuſtorum:⁊ gloriatur ſe patrez
habere deum:videamus ergo ſi ſermones il
lius veri ſunt:⁊ temptemus que ventura ſunt
illi:⁊ ſciemus que erunt nouiſſima illius. Si
enim eſt verꝰ dei filius ſuſcipiat eum:⁊ libe-
rabit eum de manibus contrariorũ : contu-
melia et tormento interrogemus illũ: ut ſcia
mus reuerentiam illius:⁊ probemus pacien
tiam eius:morte turpiſſima condemnemus
eum:erit enim ei reſpectus ex ſermonibus il

lius.hoc enim cogitauerunt ⁊ errauerunt:ex
cecauit enim illos malicia illorum. et neſcie
runt ſacramenta dei: nec mercedem ſperaue
runt iuſticie:nec iudicauerunt honorem ani
marũ ſanctarum.hec ibi.Cui concordãs Da
uid in pſ̃.21.dixit.Omnes uidentes me deri
ſerunt me:locuti ſunt labijs:et mouerunt ca
put. Hoc totum adimpletum fuit.Mathei.
27.ca.vbi dicitur. Preterceuntes autem om
nes blaſphemabant eum : mouentes capita
ſua.et dicentes. Vah qui deſtruis templum
dei:⁊ in triduo illud reedificas. ſalua temet
ipſum ſi filius dei es.deſcende de cruce.Si
militer ⁊ principes ſacerdotum illudentes ei
cum ſcribis et ſenioribus dicebant.Alios ſal
uos fecit: ſemetipſum non poteſt ſaluum fa
cere:ſi rex iſrahel eſt deſcendat nunc de cru
ce:⁊ credimus ei:confidit in deo:liberet eum
ſi vult.Dixit enim quia filius dei ſum. Pro
phetauit etiam Dauid in pſal. depotationẽ
xp̃i per fel ⁊ acetum.di. Dederunt in eſcam
meam fel: ⁊ in ſiti mea potauerunt me ace
to. Hoc impletum fuit Joan.19.capitulo.vbi
dicitur. Sciens Jeſus ꝙ omnia iam cõſum
mata ſunt:ut ſcriptura impleretur dixit. Si
tio. Vas ergo tunc poſitum fuit aceto plenũ
Illi autem ſpongiam aceto plenam iſopo cir
cumponentes.obtulerunt ori eius. Cum au
tem accepiſſet Jeſus acetum dixit.Conſum
matũ eſt.hec ibi. Prophetauit inſuper yſa.
tredecimo capi.de ſolis obſcuratione et tene
bris futuris.in chriſti crucifixione.dicẽs.Tũc
enim ſtelle celi ⁊ ſplendor earum non expen
dent lumen ſuum.tunc obtenebrabitur ſol in
ortu ſuo:⁊ luna nõ ſplendebit in lumine ſuo:
⁊ oſtendam ſuperbiam infidelium et arrogã
tiam eorum humiliabo. Hoc impletum fuit
Luce viceſimotertio capi. vbi dicitur . Ho
ra autem ſexta tenebre facte ſunt in vniuer
ſa terra vſqꝫ in horam nonam:et obſcuratus
eſt ſol:et velum templi per medium ſciſſum
eſt. Prophetauit etiam Yſai.de ſpiritus chri
ſti emiſſione cum valido clamore ⁊ dolore.
Egredietur ſpiritus eius ab eo. cum valido
clamore.tanqꝫ ſpiritus pturientis. Hoc im
pletum fuit.Luce viceſimotertio capi.vbi di
citur. Jeſus autem clamans voce magna di
xit. Pater in manus tuas domine cõmen
do ſpiritum meum. ⁊ hec dicens expirauit.
Mar.quoqꝫ decioquarto capi.dicitur. Ho
ra autem nona exclamauit Jeſus voce ma-
gna dicẽs. Heloy heloy.lamazabatani.quod
eſt interpretatum. deus meus. deus meus.
ut quid dereliquiſti me:et iterum emiſſa vo
ce magna expirauit. Prophetauit etiaꝫ Job
decimoſexto capit. de latere chriſti poſt eius
mortẽ tranſlanceatione dicẽs. Circumdedit
me hoſtis lancea ſua: ⁊ vulnerauit lumbos
meos:⁊ effudit in terra ſanguinem meum: ⁊
viſcera mea.hec ibi. Hoc impletũ fuit Joan.
decimonono capi.vbi dicitur. Milites autẽ
cum veniſſent ad Jeſum ⁊ viderent eum iaꝫ
mortuũ:non fregerunt eius crura. Sed vnꝰ
militum lancea latus eius aperuit: ⁊ conti
nuo exiuit ſanguis et aqua. Prophetauit in
ſuper Dauid in pſ̃.de deſcenſione chriſti ad
inferos:⁊ de confractione portarum inferni
di.Attollite portas principes ve.⁊c̃. ⁊ in alio
pſ̃.dixit. Portas ereas ⁊ vectes ferreos cõ
fringam. Hoc impletum fuit. ut habetur in
ſymbolo Apoſtolorũ:quia Jeſus immedia
te ad inferos deſcendit. Vnde ibidem dicit.
Crucifixus:mortuus:⁊ ſepultus:deſcendit ad
inferos. Prophetauit etiam Zacharias no
no.capitulo.de extractione ſanctorum patrũ
de limbo.per chriſtũ in virtute ſanguinis ſui
dicens. Tu quoqꝫ in teſtamẽti tui ſanguine
eduxiſti vinctos tuos de lacu in quo nõ erat
aqua. Hoc impletum fuit ſm omnes theo
logos in tertio vbi dicunt. ꝙ Jeſus imme
diate poſt deſcenſionem ad inferos ſimul ex
traxit omnes ſanctos patres veteris teſta
menti.quod etiam legitur adimpletũ Matt.
viceſimoſeptimo capitu.vbi dicitur. Multa
corpora ſanctorum.qui dormierant.ſcilicꝫ in
limbo.ſurrexerunt cum illo exeuntes de mo
numentis poſt reſurrectionẽ eius: ⁊ venerũt
in ciuitatem ſanctaꝫ ⁊ apparuerunt multis.
Prophetauit etiaꝫ Dauid in pſ̃. de eius ve
ra reſurrectione.ſtatim poſt mortem di. Do
mine probaſti me ⁊ cogno.me: tu cogno. ſeſ.
meã.⁊c̃.Et alibi dixit. Non dabis ſanctum
tuũ:ideſt xp̃um videre corruptionẽ. Hoc im
pletuꝫ fuit.Luce.24.capitulo.vbi angeli mu
lieribus xp̃m in ſepulcro querentibꝰ dixerũt.
Quid queritis viuentẽ cum mortuis. ſurre
xit non eſt hic. Prophetauit inſup ipſe xp̃us
ante mortẽ ſuam de die reſurrectionis ſue.ſ.
tertia die. Ecce aſcendimus inquit Hieroſo
limã:⁊ filiꝰ hominis traditur principibus ſa
cerdotũ ⁊ ſcribis ⁊ condemnabũt eum mor
te.⁊ tradent eum gentibus.ad il.⁊ fla.⁊ cru.⁊

ter. die reſurget. Nõ etiã in figura ipſemet ꝓphetauit iudeis. ſignum ab eo querentibus Matth. viceſimoſcdo di. Generatio praua ⁊ adultera ſignum querit: ⁊ ſignũ non dabitur ei. niſi ſignum Jone prophete. Sicut eni Jonas fuit tribus diebus ⁊ tribus noctibꝰ in ventre ceti. ſic filius hominis erit tribꝰ diebus ⁊ tribus noctibꝰ in corde terre. Hoc ad impletũ eſt Luce viceſimoquarto. vbi Angeli mulieribꝰ dixerũt. Surrexit non eſt hic. recordamini qualiter locutus eſt vobiſcum cũ eſſet in galilea di. Quia oportet filiũ hominis tradi in manus hominũ peccatoꝝ: ⁊ crucifigi. ⁊ tertia die reſurgere: ⁊ ipſe recordate ſunt verboꝝ eius. hec ibi. Prophetauit etiaꝫ Dauid in pſ. de xp̄i aſcenſione cum captiuis patribus di. Aſcendens xp̄s in altuꝫ. ca. du. cap. Et alius propheta prophetauit in celum aſcendere iter pandens ante eos. Hoc ad impletum fuit. Luce. 24. et Matth. 16. capitulo. vbi dicit. Et dominus qdē ieſus poſtq̃ locutus eſt eis. vꝫ Apoſtolis: aſſumptus eſt in celum: ⁊ ſedet ad dextris dei. Et act. p̄mo ca. dicitur. Vidētibus illis ele. eſt. ⁊ nu. ſ. e. in. c. ab. o. e. Prophetauit inſup Dauid in pſ. de miſſione ſpiritusſancti in forma ignis ſuper apoſtolos ⁊ diſcipulis dicens. Ignis exarſit a facie eius et carbones ideſt Apoſtoli ſuccē ſi ſunt ab eo. Hoc idem prophetauit Johel tertio capi. di. Et erit poſt hec effundam de ſpiritu meo ſuper omnē carnem: ⁊ prophetabũt filij noſtri: ⁊ filie noſtre ſomnia ſomniabunt. ⁊ iuuenes noſtri viſiones videbunt. ſed et ſuper ſeruos meos ⁊ ancillas meas in diebus illis effundam ſpiritũ meũ: ⁊ dabo prodigia mea ſurſum: ⁊ in terra deorſum. Hec ibi. Ipſe quoqꝫ xp̄us hoc idem predixit Apoſtolis Actu. primo. vbi dicitur. Et conueſcēs precepit eis ab Hiero. ne diſ. ⁊c̄. Hoc adimpletum fuit Actu. ſecũdo capitulo. vbi dicit. Factus eſt repente de celo ſonus. ⁊c̄. dic totum. Prophetauit inſuper Salomon Sapiētie. primo capitulo. de effuſione ſpiritusſancti ꝑ predicationē Apoſtoloꝝ ꝑ totum orbem terrarum dicens. Spiritus domini reple. orbem ter. ⁊c̄. Et Dauid in pſ. hoc idem ꝓphetauit di. In omnē terrã exiuit ſonus eoꝝ: et in fines orbis terre verba eorum. Hoc ad impletum fuit Matthei vltimo capitulo. Vbi dicitur. Dixit auteꝫ eis Jeſus. euntes in mũdum vniuerſum predicate euange. omni creature. Et infra ſubditur. Illi autem profecti p̄dicauerunt vbiqꝫ domino cooperãte: ⁊ ſermonem cõfirmante: ſeq̄ntibꝰ ſignis. Prophetauit etiam patriarcha Jacob Gen. 49. capi. de diſperſione ſacerdotij Judeorum ⁊ regni tranſlatione in gentes. poſt morteꝫ chriſti dicens. Non auferetur ſceptrum de Juda: et dux de femore eius: donec veniet qui mittēdus eſt: ⁊ ipſe erit expectatio gentiuꝫ. Et xp̄s hoc idem predixit Judeis. Matth. viceſimo primo di. Auferetur a vobis regnũ dei: ⁊ dabitur genti. i. populo gentili. facienti fructum eius. Hoc patet ad impletũ eſſe ⁊ fuiſſe per experientiã. eo q a xp̄i morte vſqꝫ ad preſens tempus: regnum et ſacerdotiuꝫ populi iudaici tranſlatum eſt ad xp̄ianos qui tunc gentiles erant. Prophetauit deniqꝫ Salomõ ꝓuerbi. vltimo capi. de aduentu xp̄i ad iudiciũ cum ſenioribꝰ eccleſie ſue di. Nobilis in portis vir eius. i. xp̄us quando ſederit in iudicio cum ſenioribus terre. Dauid etiam in pſal. prophetauit patrem daturũ iudiciũ filio ſuo. di. Deus iudiciũ tuum regi da: ⁊ iuſticiã tuaꝫ filio regis. Ipſe vero xp̄us de aduẽtu ſuo ad iudiciũ. etiam prophetauit Matth. viceſimo quinto capi. di. Cum venerit filius hominis in maieſt. ⁊c̄. Hoc totum adimplebitur. Sicut dicitur Joan. 5. capitulo. Ibi enim ſic dicit. Pater omne iudiciũ dedit filio. Et infra ſubditur: ⁊ poteſtatē dedit ei iudiciũ facere: q filius hominis eſt. Hec ibi. q autē xp̄s iam venerit: ⁊ in ipſo qui vtiqꝫ deus eſt et homo omnes ſimul predicte ꝓphetie complete fuerint. teſtat Inno. tertiꝰ qui dicit. q in die natiuitatis xp̄i tres ſoles in oriente apparuerũt qui paulatim in vnum corpus ſolare redacti ſunt. In hiſtoria tamen ſcolaſtica dicit q nõ ipſa die natiuitatis predicti ſoles apparuerũt: ſed ante per aliquod tempus. ſ. poſt mortem Julij ceſaris. Quod ſic fuiſſe et Euſebius in Cronica ſua aſſerit. Ex hoc enim q predicti tres ſoles in vnum corpꝰ ſolare redacti ſunt: ſignificatur q trini: ⁊ vnius dei noticia toti orbi imminebat. vel natꝰ erat ille in quo tria ſcilicet caro: anima: ⁊ diuinitas in vnam perſonam ſimul conuenerant: ſeu moraliter dabatur intelligi. q fides Saracenorum ⁊ Judeorum ante fineꝫ ſeculi penitus debebat deficere: ⁊ tandem debebat incorporari ſub vna vera fide chriſtianorum. ſicut per Eſaiã prophetam extitit ꝓphetatũ: quoniam in die-

bus illis ſaluabitur iuda.&c. Quo ſimul omnia. ut habetur Gene.18.capitulo. figuratiue. Abraam patriarcha vidit adimplenda: cui ut ibidem dicitur. Tres ſimul viri apparuerũt in hoſtio tabernaculi: et cum tres videriit. tamen vnum ſolum ſimpliciter adorauit. Ex predicto igitur ſexto argumento. videlz completionis oium prophetarum clariſſime patet. q xpianorum fides veriſſima eſt: nec ab aliquo ſano intellectu poteſt cenſeri eſſe falſa & erronea. Quapropter oẽs exoro.ut oẽs ſimul humiliter hanc fidem veriſſimam: atqz ſanctiſſimam corde teneamus: ore confiteamur.probemuſqz ſanctis operib⁹.ut ipſa mediãte poſſimus fieri participes gratie dei in preſenti.& glorie in futuro.qui eſt benedictus in ſecula ſeculorum.Amen.

¶ Feria ſexta poſt dominicã quiquageſime iterum de quarta excellentia. vz de veritate ipſius ſacratiſſime fidei.

a Ttendite ne

iuſticiã veſtrã faciatis corã hominib⁹.ut videamini ab eis. Alioquin mercedez nõ habebitis apud patrem veſtrum qui in celis eſt. Scribuntur hec verba Matthei.5.capitulo.& in euangelio occurrẽtis ferie. Poſtq̃ clare generoſi ciues.per ſexta argumenta ſupradicta demonſtraui ſolã xpianorum fidem: & non alterã veriſſimã fore.habeo iterum pro maiori certitudine precipue tria alia ſingulariſſima argumenta et profecto valde moralia & vtilia: immo plurimũ neceſſaria in ſermone preſentis ferie declarare: firmiter demonſtrantia qualiter nihil ſub celo in credendis verius eſt. ipſa ſanctiſſima fide. Et quod maximũ eſt. nihil in p̃ſenti vita deo gratius atqz acceptabilib⁹ eſſe poteſt. Et ideo bene ſaluator volens precipue in preſenti euãgelio vnũquemqz inducere ad hanc fidem: clamabat verba preallegata dicens. Attendite.&c.quaſi dicere vellet. O vos quicũqz eternã ſalutem cupitis acquirere videte omnino ne felicitatẽ veſtrã in preſentibus bonis ponatis. Sed magis fundati in virtute vere fidei que ſimpliciter eſt de inuiſibilib⁹ ab eternis collocate. Que vtiqz celeſtis pater tribuit vnicuiqz veram fidem in ſe habenti. Quã fidem verã ut quiſqz poſſit habere & eidem indubitãter ſe ſubmittere & ſentire. Alia ut predixi.tria fortia argumenta declarabo.

¶ De ſeptimo argumẽto q ſolum xpianoꝝ fides vera eſt et ſalutifera.

¶ Primũ dicit argumentũ tollerationis.

¶ Secõm dicit argumentũ itrãſmutatõis.

¶ Tertiũ dicit argumentũ confirmationis.

s Eptimũ igit argumẽtũ i p̃nti feria in ordie declarãdũ quo ſinglariter oſtẽditur ſolã xpianoꝝ fidem & nõ alteram veriſſimã eſſe. dicit argumentũ tollerationis.vz crudeliſſime mortis. Certũ eſt eniz experientia teſte. q licet cuilibet pſone etiam minima pena videat amara mors: ſiue ſit naturalis: ſiue ſit accidentalis: ſiue ſit ſpõtanea ſiue ſit coacta: cuilibz amariſſima videt. propter qõ nõ immerito phus.3. Ethicoꝝ dicit. q mors eſt vltimũ penaꝝ. ppter quã etiam fugiendã non tñ rõnales pſone. & multa patiũtur: & inſup a maximis delectabilib⁹ ſe abſtinent. Sed etiã irrationabilia bruta p cadẽ euadenda ſe cõtinẽt ab eiſdẽ dicente pho 8. Ethicoꝝ. Uidemus inqt ferociſſimas beſtias & a maximis delectatõib⁹ metu mortis atqz penaꝝ ſe abſtinere. Hec ibi. Qd confirmans Boetius pſa.xi.tertij libri.ait. Omne namqz aial tueri ſalutem laborat.mortẽ vero pernitiemqz deuitat. Hec ibi. Et Job.2. dicit. Pellẽ pro pelle & cũcta que habet homo dabit p aia ſua.i. p vita tuenda. Quo cõceſſo q vz vnicuiqz vita eſt tam delectabilis & amabilis.ecõtra vero mors eſt tã amara & odioſa: peto an aliqs qui eſſet ſane mẽtis: et ſane intellect⁹. p mẽdacio faciendo: ſeu p re dubia & incerta ſe morti exponeret: tã crudeliſſime tãqz amariſſima: claꝝ ẽ q nõ. igit dico p regulã phi a ẽio q̃ ponit.j. Poſteriorũ & 4. Metha.q ſi negatio eſt cã negationis ergo affirmatio eſt cã affirmatõis. Si igitur reperire aliquos q ſint pati mori. & morte ſuſcipe p re aliq quã credũt. predicãt.& ↄfitẽtur. manifeſtũ eſt.q talis res p qua tã ↄſtanter ſe morti exponũt. vtiqz veriſſima eſt atqz certiſſima.p̃cipue qñ pſona qlibet. ſic ſe morti expones ẽ prudẽs: grauis: ſenſati: ſaniqz intellect⁹: plurimũqz docta. Quis eni vnq̃z niſi amẽs & ſtult⁹. ſuſcipet mortẽ p re dubia aut incerta. immo p re falſa: His igit p̃miſſis peto O fides ſanctiſſima xpi benedicti quot homines graues: doctos: ſenſatos: litteratos prudentes: atqz ſapientes habuiſti. qui pro

te confitenda predicanda: defendenda: atqꝫ
prolonganda letanter mortui ſunt: ⁊ mori
parati promptiſſimi erant? Certe quaſi inſi-
niti ⁊ innumerabiles extiterūt. de quib⁹ quoſ-
dam de multis enumeremus. O Iſaia quis
fuiſti tu? An amēs an ſapiēs? Certe vt Hie-
ronymus dicit in prologo ſuper Iſaiam. no-
bilis quidē genere fuiſti: in ierlēꝫ vrbane ele-
gantie: ⁊ in tuo ſermone diſertiſſim⁹: nec ha-
bens i eloquio tuo qcꝙ̄ꝫ ruſticitatis admixtū
Quid queſo predicaſti. O Iſaia dū viueres?
Certe non aliud niſi fidem xpianam. Vnde
Hieronymus de ipſo dicit ibidem. Non tā
propha xpiane fidei dicendus eſt: ꝙ̄ꝫ euange-
liſta. ita enim vniuerſa eccleſie myſteria ad
liquidū eſt proſecutus: vt cum non de futuro
vaticinari putes. ſed de preteritis hyſtoriam
texere. h illc. Pro hac aūt fide predicata: qd
habuiſti in hoc ſeculo O iſaia? Certe crudeliſ-
ſimam mortem. Vñ Hieronymus ibidem
dicit. Sectus iſaias i duas partes occubuit
Et O ieremia qui xpianam fideꝫ in egypto
predicabas: quid mercedis ⁊ premij pro pre-
dicatione tua ab ipſis egyptijs ſuſcepiſti? Cer-
te non aliud niſi crudelem mortē. Vñ Hie-
ronymus in .3. prologo ſup Iere. dicit Iere-
mias a populo in egypto lapidibus obrutus
occubuit. Quid dicem⁹ queſo de morte ſtu-
penda: quā pro xpiana fide quā explicite cre-
debant ſeptē fratres Machabei vna cū mr̄e
paſſi ſunt? Audi obſecro quid dicat̄ de ipſis
2. mach. 7. c. ibi enim ſic dicit̄. Contingit aūt
ſeptem frēs vna cū matre obſecro qd apphē-
ſos cōpelli a rege antiocho edere contra fas
carnes porcinas flagris ⁊ taureis cruciatos.
vnus aūt ex illis qui erat prior ſic ait. Quid
queris ⁊ quid vis diſcere a nobis? parati ſu-
mus mori magis ꝙ̄ꝫ patrias dei leges pu̇ari-
cari. iratus itaqꝫ rex iuſſit ſartagines ⁊ ollas
eneas ſuccendi. Quibus ſtati ſuccenſis iuſſit
ei qui prior fuerat locutus amputari linguaꝫ
⁊ cute capitis abſtracta: ſūmas quoqꝫ man⁹
⁊ pedes ei precidi: ceteris eius fratrib⁹ ⁊ mr̄e
inſpicientibus: ⁊ cū iam per oīa inutilis fcūs
eſſet iuſſit ignem āmoueri: ⁊ adhuc ſpirantē
torreri in ſartagine: in qua cū diu cruciaretur
ceteri vna cū matre inuicem ſe ortabāt̄ mori
fortiter dicentes. Dñs deus veritatē aſpiciet
⁊ conſolabit̄ in nobis: queadmodū in ꝓteſta-
tione cantici declarauit Moyſes: ⁊ in ſeruis
ſuis conſolabit̄. Mortuo itaqꝫ illo pͥmo hoc
modo ſequentem deducebant ad illudenduꝫ
⁊ cute capitis eius cum capillis detracta: in-
terrogabant ſi manducaret priuſꝙ̄ꝫ toto cor-
pore per membra ſingula puniret̄: at ille re-
ſpondens patria voce dixit: non faciā: nec iō
quia frater meus crudelē conſequutus ē pe-
nam negabo dñm meum: ꝓpter qd̄ ⁊ iſte ſe-
quenti loco pͥmi tormenta ſuſcepit: ⁊ in vltio
ſpiritu conſtitutus ſic ait. Tu quidem ſcelera-
tiſſime in pn̄ti vita nos perdis. Sed rex mū-
di defunctos nos pro ſuis legibus in eterne
vite reſurrectione ſuſcitabit. Poſt hūc terti⁹
illuditur: ⁊ linguam poſtulatus cito protulit
⁊ manus conſtanter extendit: ⁊ cū fiducia ait
E celo iſta poſſideo: ſed ꝓpter dei leges nūc
h ipſa deſpitio: qm̄ ab ipſo me ea recepturuꝫ
ſpero: ita vt ⁊ qui cū ipo erant mirarent̄ ado-
leſcentis animū. ꝙ tanꝙ̄ꝫ nihil duceret cru-
ciatus. Et hoc ita defuncto quartum ſimilr̄
vexabant torquentes. Et cum iam eſſet ad
mortem ſic ait. potius eſt ab hominib⁹ morti
dato ſpem expectare a deo iterum ab ipo re-
ſuſcitandos. Tibi enim ad vitam reſurrectō
non erit. Et cum āmouiſſent qntum vexa-
bant eum. at ille reſpiciens in eū dixit. ptātē
inter homines habes: cum ſis corruptibilis
facis quid vis: noli aūt putare genus noſtrū
a deo eſſe derelictum. Tu aūt patienter ſu-
ſtine: ⁊ videbis magnam poteſtatem ipſius
qualiter te ⁊ ſemen tuum torquebit. Poſt
hunc ducebant ⁊ ſextum. Et his mori inci-
piens ſic ait. Noli fruſtra errare. Nos eniꝫ
propter noſmetipſos: lꝫ hec patimur peccan-
tes in deum noſtrum: ⁊ digna admiratio-
ne facta ſunt in nobis. Tu autem ne exiſti-
mes tibi impune futurum: ꝙ contra deum
pugnare tentaueris. Supra modum autem
mirabilis ⁊ bonorum memoria digna que
pereuntes ſeptem filios ſub vnius diei tem-
pore conſpiciens bono animo ferebat: ⁊ ꝓpi-
ſpem quā in deum habebat ſingulos illoruꝫ
ortabatur patria voce fortiter repleta ſapien-
tia. Et infra ſubiungitur: tunc rex accenſus
ira in ſeptimū adoleſcentiorem ſuper omnes
crudelius deſeuit indigne per omnia ferēs
ſe deriſum. Et hic itaqꝫ mundus obijt per
omnia in domino confidens. nouiſſime aūt
poſt filios ⁊ mater cōſumpta eſt. hec omnia
ibi verbaliter. vltra predicta crudeliſſima
martyria: ſi diſcurrere velis per totum ve-
tus teſtamentū: inuenies q̄ſi innumerabiles q

pro cōfeſſione fidei xp̄iane.quaſi infinitas pe
nas tollerauerūt.Sed dic mihi queſo in no
uo teſtamento.quot fuerunt qui mortem pro
fide xp̄iana ſuſceperunt:quis enumerare ſuf
ficiat:ꝛ pretermiſſis: quaſi innumerabilibus
exemplis:que ad Hebre.xi.ca.Apoſtolꝰ enu
merat ꝛ ꝑ practicam diſcurramꝰ. Libet ali
quos dulciter clamando expoſtulare.O igit
Petre apoſtolorū princeps:qd pro xp̄iana fi
de ꝛ veritate p̄dicando habuiſti. Certe pe
noſiſſimā crucifixionē.Et O paule qui plus
ꝓ fide xp̄iana ceteris apoſtolis laboraſti. qd
pro eadem chriſti fide predicanda a Nerone
crudeliſſimo accepiſti. Profecto decollatio
nem.Et tu O Bartholomee.qui decoriatio
nē.O Joannes euangeliſta.Et tu qui exiliū
ꝛ feruens oleū. Et tu O Laurenti.O Ka
therina.O Agnes.O Lucia.O Agatha: et
ſic de ſingulis.quid pro cōfeſſione fidei chri
ſti toleraſtis: Certe amariſſimā mortem. et
ut preteream perſonas quaſi infinitas.que ꝑ
chriſti fide mortem paſſe ſunt. Ad vltimum
peto te.O ſancte Jacobe non Apoſtole. ſed
martyr et nominare interciſe.qd pro fide xp̄i
ſuſcepiſti:Audi ꝛ ſcies:h enim cū eſſet nobi
lis genere fuit in ciuitate Ellape oriūdus in
ꝑtibus pſarum:qui habebat matrē xp̄ianiſſi
mam:ſimul ꝛ vxorē:ꝛ erat inter omnes opti
mates regni pſarum primus. Hic tandē a
rege pſarum ſeductus ad colenda idola ſe di
rexit.Quod audientes mater ꝛ vxor: protinꝰ
ſibi ſcripſerunt dicentes.O infeliciſſime obe
diēdo mortali deſeruiſti eū qui eſt vita. Pla
cendo future cito putredini:deſeruiſti ſempi
ternū odorē:veritatem in mendatio cōmuta
ſti:ꝛ mortali obtempans regi:viuorū ac mor
tuorū regem ac iudicem reliquiſti. Noueris
igit nos āmodo a te futuras extraneas: nec
tecum decetero aliquatenus moraturas.va
le inquiūt infeliciſſime fili: has litteras cum
legiſſet Jacobus amare fleuit dicēs.Si ma
ter mea q̄ me genuit ꝛ vxor mea tn̄ mihi ex
tranee facte ſunt: q̄ꝫto magis extraneus fa
ctus eſt a me deus meus ꝛ redemptor meꝰ:
Tunc ſine mora abijt ad regem ꝛ xp̄ianum
ſe eſſe profeſſus eſt.cui cū Rex mortē mina
retur crudelem rñdit Jacob. Nos mortē ꝑ
xp̄i fide non timemꝰ: quia de morte advitaꝫ
tranſire ſperamus.Tunc rex tulit ſententiā:
ut ad aliorū terrorem membratiꝫ Jacobꝰ pu
niretur.Cum autē quidā ex cōpaſſione ſuper
eū flerent ſubridens ait.Nolite flere ſup me
ſed ſuper vos plangite:quia ego ad eternā vi
tam transferro.Tunc carnifices policē manꝰ
dextre absciderunt.ꝛ clamans Jacobus ait.
O Jeſu nazarene ſuſcipe ramū arboris tui
Nam a cultore vinee ſarmentū abſcidit:vi
tis ut potius germinet ꝛ vberius coronetur.
Tunc carnifex ſecundū abſcidit digitū: ꝛ Ja
cobus dixit.Suſcipe dn̄e Jeſu duos ramos
quos in ſtipite corporis mei plātauit dextera
tua.Abſciditur ꝛ tertius:ꝛ Jacobꝰ ait.O m
nis pfectio conſiſtit in numero trinario:ꝛ ꝓ
pter hoc ſemp benedicā patrem ꝛ filiū ꝛ ſpi
ritūſcm̄:qui tres pueros de camino ignis ar
dentis liberauit. Abſciditur et quartus. Et
Jacobus ait.O protector filiorū iſrahel qui
vſqꝫ in quartā generationē benedictioneꝫ in
fundis:ſuſcipe a ſeruo tuo cōfeſſionem quar
ti digiti. Abſciditur quintus:ꝛ Jacobus ait.
O dn̄e completū eſt gaudiū meū:quia qnqꝫ
plagas pro me ꝛ tu certe perpeſſus es. Tunc
carnifices ei cōpatientes dixerūt. Parce Ja
cobe aie tue ne pereas:q̄ꝫuis eniꝫ vnam ma
nū amiſeris:tamē multi ſunt qui vnā manū
tn̄ habentes tibi diuitijs ꝛ honoribꝰ habun
dant.Quibꝰ Jacobꝰ dixit. Quando paſtores
incipiūt pecora tondere:nunq̄ꝫ dextꝝ tn̄ vel
lus auferunt ꝛ ſiniſtꝝ dimittūt. Si ergo pe
cus quod aīal brutū eſt totū vult vellus āmit
tere: q̄ꝫto magis ergo ego homo rationalis
dedignabor pro deo me ei totū offerre. Tūc
carnifices minimum digitum manus ſini
ſtre inciderunt: ꝛ Jacobus ait. Tu dn̄e cum
eſſes magnꝰ puus ꝓ me fieri voluiſti. Jdcir
co ꝓ gratitudine hunc puū digitū tibi reddo
Abſcindit ꝛ ſeptimꝰ:ꝛ ait.Septē ſunt dona
ſpūſſancti.Jdcirco ſepties in die laudē dicaꝫ
ei ſeptē digitos ei offerendo. Abſcidit octa
uus ꝛ ait.Octauo die pro me dn̄s eſt circūci
ſus.Inciditur nonus ꝛ ait.O dn̄e libēter ti
bi offero nonū digitū:quia pro me hora no
na ſpiritū tradidiſti.Incidit decimus et ait.
Decem precepta ſunt tibi grata. Tūc quidā
de aſtantibus dixerūt. O Jacobe licet am
be manus tibi ſint abſciſe:adhuc tamē ſi vis
potes viuere cum triūpho.Tunc Jacobꝰ ait.
Abſit a me ipſa nephanda ꝓmiſſio. Nemo
eni mittens manū ad aratrū.ꝛc.Tunc indi
gnati carnifices policē pedis dextri abſcide
runt:ꝛ Jacobꝰ dixit.O dn̄e maior fuit pfora
tio pedis tui.q̄ꝫ abſciſio digiti mei.Abſcidit

pedis ſecundus digitus:⁊ ait. Sicut eniʒ vnꝰ
digitꝰ in corpore nō ſtat bene ſine altero : ſic
etiā pro xp̄i amore non ſtat bene primꝰ digi-
tꝰ ſine ſcdo. Abſcidūt et ſcdʒ:⁊ aū ipʒ ꝑijciūt
q̄ ſubridens ait. Vade tertie digite ⁊ regeſce
cū ſocijs tuis:⁊ quēadmodū granū tritici ad
ditū grano granū multiplicat:ita ⁊ tu. Abſci
dit̄ ꝗrtꝰ ⁊ magnū dolorē ſentiēs di. Quare
triſtis es anima mea:⁊ quare cōturbas me.
ſpera in deo.q.a.ↄ.i.ſ.v.m.⁊.d.m. Abſciditur
quintus:⁊ ait. O dn̄e ecce iam video: qm̄ di
gnū me feciſti gratia tua: ſicut feciſti ezechiā
in cuius ſignū.15.lineis ſolē retrocedere feci-
ſti. Tūc accedētes ad pedē ſiniſtrū: digitū ꝑ-
uulū abſciderūt Jaco. dixit. O digite ꝑue cō
fortare:quia magnus ⁊ paruus vnā habʒ re
ſurrectionē:apud deū capillus capitis nō ꝑi-
bit:q̄zto minus tu ſepabis a gloria aliorū di
gitorū. Abſcidit̄ ſecūdus ⁊ ait. Vetus homo
deſtruitur ut ſic ſplendidior efficiat̄. Abſcidit̄
tertius:⁊ ait. Tonſionibꝰ firmat̄ incus. Abſci
ditur quartus:⁊ ait. Conforta me deus veri-
tatis:quoniā in te confidit aīa mea: ⁊ in vm
bra alarū tuarum ſperabo donec trāſeat ini
q̄tas. Abſciditur q̄ntus:⁊ ait. O dn̄e cōſum-
mata ſunt oīa:vtinā haberē alios digitos ti
bi offerendos. Tunc accedētes pedē dextruʒ
abſciderūt:⁊ ait. Hoc munus offeraʒ celeſti
regi pro cuius amore hec patior. Abſciderūt
pedē ſiniſtrū:⁊ ait. Etiam hunc bolū ſuſcipi-
as dn̄e charitatis ſale conditū. Abſciderunt
dextrū brachiuʒ ſimul ⁊ ſiniſtrū:⁊ dixit. Lau
da anima mea dn̄m lau.d.in vi.m.p.d.m.q̄z
diu fuero. Tunc accedētes abſciderūt coram
dextri cruris:ſcindentes vſqʒ ad femur. Tūc
btūs Ja. ineffabili dolore grauatus ait. Dn̄e
Jeſu xp̄e adiuua me. quia circūdederunt me
gemitus mortis:⁊ ait carnificibus. Carnē no
uam induet me dn̄s quā veſtra vulnera ma
culare nequibūt. Jam carnifices defecerant:
eo ꝙ a prima hora diei vſqʒ ad nonaʒ in eiꝰ
inciſione ſudaſſent. Tunc iterū accedentes ſi
niſtri cruris coxaʒ abſcindēdo vſqʒ ad femur
extraxerūt. Tunc exclamans beatꝰ Jaco. di.
O dn̄e deus viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ iudex exaudi
me ſemiuiuū:digitos dn̄e non habeo ut ip-
ſos ad te porrigaʒ:nec manꝰ ut eas ad te extē
dam:pedes mei truncati ſunt. Ad te accede-
re neq̄o:genua demolita ſunt:ut ea ad te fle-
ctere nequeaʒ. Ecce ꝙ ſum velut caſura do-
mus ablatis quibꝰ ſuſtentat̄ columnis. Ecce
iaʒ oīa viſcera mea ſicut vides de corꝑe meo
egrediūtur:ſola ſupeſt lingua qua te rogo ex
corde ut omnē iniuriā remittas his carnifici
bus:⁊ inimicis meis:hec cum dixiſſet vnꝰ de
carnificibus acceſſit:⁊ caput eius amputauit
Ecce igit̄ O Jacobe martyr ſanctiſſime q̄d
ꝓ xp̄iana fide ↄfitēda recepiſti. Preterea ꝑ-
termiſſis tot ſcīs martyribꝰ ꝓ xp̄i fide mar-
tyrizatis peto a te O Franciſce. O Auguſti
ne. O Benedicte. O Baſili. O dn̄ice. ⁊ cete
ris religionū patriarche. cur tot ſp̄ūalia mar
tyria. videlʒ obediētie:paupertatis:caſtitatis:
ieiunioꝝ:vigiliaꝝ: diſciplinarū: ⁊ huiuſmodi.
tolleraſtis? Certe nō ob aliud:niſi pro obſer-
uandis his que in ſacra fide ꝓponūtur. Hec
idem dico. de ſacris virginibꝰ:atqʒ confeſſo-
ribus. His omnibꝰ premiſſis concludo ꝙ fi-
des pro qua oēs predicti martyres mortē ſu
ſceperunt aut vera eſt aut falſa. Si vera eſt.ſi
pro quia:ſic eſt habeo propoſitum. vʒ. ꝙ ſola
xp̄iana fides eſt vera. Si autem falſa exiſtit:
ergo omnes p̄dicti martyres fallaces ⁊ mē-
daces ⁊ ſtulti fuerūt. ⁊ per conſequēs omnes
damnati ſunt. Sʒ quia impoſſibile eſt. tot ſci
entificos ⁊ ſanctos viros fuiſſe mendaces et
erroneos. Jdeo concludo xp̄ianoꝝ fidē: om-
nino eſſe veriſſimā. Proinde arrogans ⁊ ꝑ-
ſumptuoſus. ⁊ non ſani intellectus q̄libet eē
cenſetur. qui huic fidei cōtrarius exiſtit. imo
qui eā ſumma cū reuerētia:nō cōplectitur di
cente ſancto Maximo in ſermone plurimo
rū martyrū. Mouerimus itaqʒ inquit:q2 nō
ſine magno diſcrimine. de religionis verita
te diſputamus. quā tantorū martyrū ſangui
ne confirmatā videmus. Magni ꝑiculi res
eſt. ſi poſt prophetarū oracula. poſt Ap̄lorum
poſt martyrū vulnera. veterē fidem quaſi no
uellam diſcutere p̄ſumas:⁊ poſt tam maniſe
ſtos duces in errore ꝑmaneas. Et poſt mori
entiū ſudores ocioſa diſputatione contēdas.
Et infra ſubdit di. Martyr inq̄z martyrij fi
des eſt:veneremur ergo in ſcōꝝ martyꝝ glīa
fidem noſtrā:quō fidem noſtrā:ab illis enim
dum mortis tollerātia indubitāter accipitur
ſpes immortalitatis euidenter aſſerit. Nun
q̄z enim hanc vitam tam conſtanter aſſerit.
Nunq̄z eniʒ hanc vitā tam conſtāter expen-
derēt:niſi eſſe alteraʒ incōparabiliter beatio
rem ꝑfecta diffinitione ſentirēt. hec ille. Gre
gorius inſuꝑ in.4. dyalog. ait. Nunq̄z ſancti
Apoſtoli ⁊ martyres xp̄i. ſic pn̄tem vitā de-

ſpicerēt: ⁊ in mortē carnis animas ponerēt
niſi interiorē et meliorē animaꝝ vitam ſub-
ſequi crederēt. Hic igiť apparet: q̄z ſtulti ⁊ in
ſenſati ſint illi: qui poſt pfidos magos: ⁊ ve-
tulas veneficas: ſeu incantatores pro corpori
bus: non tm̄ hominū: ſed etiam brutorum ab
egritudine liberādis pgunt. Apparet inſuper
q̄ta pena: ſeu ſupplicio. ꝑpter hoc digni ſunt
ex hoc ꝙ deſpiciunt veram ⁊ catholicam fi-
dem. ſanguine tantoꝝ martyꝝ approbatam.
⁊ vadunt ad illos qui pro ſuis malitijs atqꝫ
dementijs confirmādis in feruenti aqua. per
vnius Aue Marie ſpaciū digitū non tene-
rent. Dimitte ergo beſtialis creatura. has re
probatas ⁊ diabolicas ſupſtitiones. Et re-
curre ad ſctōs dei cū vera fide ⁊ liberaberis
preſuppoſito tamē ꝙ hoc ſit proficuū anime
tue. Quid igiť o vos increduli ⁊ ſancte xp̄ia-
ne fidei aduerſarij dicere poteritis. cōtra hāc
ſanctiſſimā fidem tantoꝝ martyrū ſanguine
cōfirmatā. Et profecto nō deſunt. qui ptina-
citer contra ipſaz obſiſtant aſſerētes. ꝙ mar
tyrū teſtimonia nequaq̄z ſufficientia ſunt ad
probandū. ꝙ vera ſit fides xp̄i. quia cōſtat ꝙ
etiā quaſi innumerabiles gentiles. ut legitur
in geſtis Romanoꝝ pro republica defendē
da ſe morte ſponte obtulerunt. Hoc idem fe
cerunt ⁊ multi heretici pro fide ſua defenſan
da. Quib⁹ ego rn̄deo. ꝙ nō eſt ſimile: ꝑ eo ꝙ
morientes pro xp̄i noīe. fuerunt triplici gra-
tia precipue decorati. a qua oīno ſemoti repe
riūtur. ſiue qui mortui ſunt pro republica in-
fideles: ſiue qui paſſi ſunt heretici ad ꝓtectio
nem erroris ſui. quaꝝ Prima diciť gratia
coruſcationis. Secūda diciť gratia vindica
tionis. Tertia dicitur gratia apparitionis.
¶ Primo demonſtrās fidem xp̄i ⁊ nō aliaz
reſpectu martyriorū eſſe verā: diciť gratia co
ruſcationis. vz. miraculoꝝ. Nam in marty-
rijs ſanctoꝝ. tot ⁊ tanta ut melius infra dice
tur miracula claruerūt: que ſigillatim referre
impoſſibile eſt. Ex qbus tamen vnū referam
quod accidit in morte regis oīum martyruz
dn̄i noſtri Jeſu xp̄i. cui ſimilis in martyrio
nō eſt inuentus. Ad quod inueſtigandū ꝓfe-
ro in mediū illud qd̄ ſcribiť Matth. 27. A ſe
xta autē hora tenebre facte ſunt ſup vniuer-
ſam terrā: vſqꝫ ad horā nonā. Et ſubdiť: Ec-
ce velum tēpli ſciſſuz eſt in duas ptes a ſum
mo vſqꝫ deorſum: ⁊ terra mota eſt: ⁊ monu-
menta apta ſunt: ⁊ multa corpora ſanctoꝝ q
dormierāt ſurrexerūt cum illo. hec ibi. In q-
b⁹ verbis apparet. Primū miraculū in ſo-
lis obſcuratione. Scd̄m in veli ſciſſione.
Tertiū in terremotiōe. Quartū in monu
mentoꝝ aptione: ⁊ petraꝝ ſciſſione. Quin-
tū in mortuoꝝ reſurrectione. ¶ Primū mi
raculū fuit in ſolis obſcuratione. quia tunc te
nebre facte ſunt: ſuper vniuerſam terrā. Qd̄
ſm̄ Hieronimū ſuper hunc locū. fieri potuit
diuina virtute ꝑ ſubtractionē radioꝝ ſolis.
Scd̄m Origenem vero per interpoſitionez
nubiū denſarū. Sed in hoc ſtandū Dyoni-
ſio. qui dicit in Ep̄la ad Policarpum. ꝙ illa
eclipſis fuit ꝑ interpoſitionē lune inter ſolez
⁊ terrā: ⁊ ꝙ ipſe tunc exiſtens in egypto vidit
vbi eſt aeris puritas. quia rariſſime fiunt ibi
nubes et pluuie. propter quod magis potuit
illa perpendere. Vidit ergo ut ipſe dicit. Lu
nam ab oriente aſcendentem verſus meridi
em: et ſupponentē ſe ſoli. Talis autem ecli-
pſis miraculoſa fuit quadruplici reſpectu. ꝓ
mo quia luna tunc erat. 15. ⁊ tunc diſtat a ſo
le per dyametrum celi. Eclipſis autem ſolis
non poteſt fieri naturaliter: niſi tempore con
iunctiōis ſolis ⁊ lune. Scd̄o qꝛ trāſacta ecli
pſi luna rediȷt ad oriētē. Ita ꝙ in veſpis fuit
in oriēte ſole exiſtēte in occidēte. Et ſic orbes
eoꝝ ſunt ad ꝓſtinū ſtatū reſtituti. Tertio qꝛ
pars orientalis ſolis fuit primo obſcurata. et
iterum illuminata. Contrario autem modo
fit in eclipſi naturali. Quarto quia fuit lu-
na ſub ſole per tres horas. In naturali autē
eclipſi luna mouetur ſub ſole continue. De
iſta eclipſi Origenes ſuper Mattheū dicit.
Qd̄ quidaz ſcripſit. ꝙ fuit facta tempore Ti
berij Ceſaris. Inſup Athenienſes ſicut ſupra
diximus. tunc conſtituerunt aram: ⁊ ſuper-
poſitus eſt titulus ignoto deo. ¶ Secunduz
miraculum fuit in veli ſciſſione: de quo Ni
cola⁹ de lyra. ſuper hoc paſſu dicit. Qd̄ iſtud
velum ſm̄ aliquos erat in introitu templi.
prohibens aſpectum eorum que erant intra
templum. Et ideo per talem ſciſſionem. de-
claratur impletio veritatis in morte chriſti.
que latebat in figuris veteris teſtamenti. Se
cundū autem alios non fuit velum qd̄ erat
in introitu templum. ſed velum quod erat
intra templum intra ſanctum ſanctoruz. Et
ſciſſio eius ſignificat. Idem quod prius. De
vtroqꝫ autem Nico. de lyra. mentionē facit
ſup Matth. 26 c. Cetera per ſe patent ſciliꝫ

terre motio:ſciſſio petrarū:monumentorum apertio. que omnia miraculoſa fuiſſe vnuſquiſqꝫ facile iudicabit. Nec mirū eſt. ſi omnes creature miraculoſe mote ſunt. pro eo ꝙ tunc oīum creaturarū dn̄s. ſeuam ⁊ duram mortē in cruce patiebat. Sed nec in eiꝰ martyrio ſolum viſa ſunt magnalia opera dei. quinimo in ceteris martyribꝰ ſuis. Nonne fuit illud miraculū inauditum. quando virgo Lucia tanto pondere a ſpiritu ſancto fixa eſt ut non poſſent eam mille paria bouū de loco mouere. Quid de reliqs dicā? Incipe q̄ſo ipſorū geſta:⁊ ibi videre poteris. q̄ꝫ ſtupenda miracula in paſſionibꝰ martyrū xp̄i monſtrauerit deus. que tamen pro alia cauſa paſſis teſtimoniū non fuerūt. cū nulla profecto in taliū paſſionibus ut dictū eſt miracula facta ſunt. ¶ Secunda gr̄a demonſtrans mortem martyrū xp̄i ſanctā fuiſſe ſub vera fide. dicitur gratia vindicationis. Et dimiſſa pena qua deus omnes reprobos ꝑcutiet in iudicio. temꝑalem tantū vindictā: quā xp̄s pro martyribus ſuis fecit attendamus. Nā Herodes antippas. qui Joan. bap. decollari fecit: impunitus minime fuit. ſicut. 18. libro Antiquitatū Joſephus narrat. Et ſcribit etiam in primo Eccliaſtice hiſtorie libro. Herodes inſuꝑ Aggrippa. qui Jacobū occidit: fratrem Joannis gladio miſerabiliter vitam finiuit Narratur enī de illo in ſecūdo Eccliaſtice hiſtorie libro. 2. 19. Antiquitatū Joſephi. ꝙ cū regnaſſet tribus annis in imperio Judeorū venit Ceſaream ciuitatē. que prius turris ſtratonis appellabat. vbi ad honorem Ceſaris ſpectaculū ciuibus edidit. Ad quā feſtiuitatem omnis prouintie multitudo nobilium ſimul et procerū cōuenerat. Secūda vero ſpectaculorum die indutus veſte fulgenti: mirabiliter ex auro argentoqꝫ contexta. incipiente die procedit ad theatꝝ. vbi cum ꝑmos ſolis radios argentee veſtis gremio ſuſcepiſſet repcuſſo ſplendore duplicatā ſpectantibus lucē fulgor metalli vibrantis effudit. Ita ut intuentibus ꝑſtringeret aciem aſpectus. Et per hoc plus aliquid de eo q̄ꝫ humane nature eſt artifex arrogantia mentiret. Illico ergo adulantis vulgi cōcrepant voces honorē ſonantes. ⁊ ab omnibꝰ deus acclamat. Cuius oēm acclamationē iocundiꝰ excipiebat. Poſt paululū vero vehementi ventris dolore ꝑcuſſus amicos ſuos reſpiciens dicebat. Ecce veſtis deus: ſed iam ducor ad mortem. Et creſcēte dolore cum feſtinatione ad regalia eſt aſportatus. Quīqꝫ vero diebus cōtinuis dolore vētris confectus: ⁊ totus a vermibus corroſus expiratur. Oroſius autē his ſimilia q̄ꝫ plurima ſcribit in. 7. libro aduerſus paganos. naꝫ ⁊ de Nerone xp̄ianos ſupplicijs ⁊ mortibꝰ affecit: ac ꝑ omnes prouincias pari perſecutione excruciari imꝑauit. chriſti quoqꝫ nomē extirpare conatus. beatiſſimos xp̄i Aplos petrum cruce paulū gladio occidit. Mox aceruatim miserā ciuitatem oborte ſunt vndiqꝫ clades. Nam ſubſequente Antonio tanta vrbi peſtilentia incubuit. ut. 30. milia funerū inuenirent. Britanica deinde clades e veſtigio occidit: qua duo precipue opida magna Ciuium ſociorūqꝫ clade: ⁊ cede dirupta ſunt. preterea in oriente. magnis armenie ꝓuintijs amiſſis: romane legionis: ſubiugū pāticū miſſe. egreqꝫ ſiria retenta eſt. In Aſia tres vrbes. hec eſt. Laodicia. Jeropolis. Colloſſe terremotu ceciderunt. At vero poſtq̄ꝫ Nero galban in hiſpania imꝑatorem creatuꝫ ab exercitu cognouit. totꝰ animo ac ſpe cōcidit. Cūqꝫ incredibilia ꝑturbātur. immo ſubruente. rei publice. mala molliret. hoſtis a ſenatu pronūciatus ignominioſiſſime fugiens. ad quartuꝫ ab vrbe lapidem. ſeſe interfecit. atqꝫ in eo omnis ceſarū familia cōſumata eſt. hec ille. De domiciano Idem ibi infra refert. di. Domicianus eccleſiam ꝑſecutus crudeliter. ad hoc vſqꝫ perductus eſt: ut deū ſe ſe vocari: ſcribi coliqꝫ iuſſerit. Multos ex romanis tum inuidia. tum auaritia interfecit. alios relegauit libidinis intemꝑantia quicqd cogitari pōt. mali fecit. qui dum eccleſiā atrociter ꝑſecutꝰ eſſet. ſtatim a ſuis faciente dei iudicio in palatio interfectus eſt. De Traiano inſuꝑ ait. Traianus regnū accipiens. xp̄ianos validiſſime perſecutus eſt. Quo tempe terremotꝰ quattuor vrbes Aſie ſubmerſe ſunt. Traianꝰ vero pro fluuio ventris infeliciter extinctꝰ eſt Et ſic de alijs multis refert. quos ibidē vnuſquiſqꝫ legere pōt. Quid Egeas ſub quo Andreas paſſus eſt. Paſcaſiꝰ ſub quo ſcā Lucia Quintianus ſub quo Agatha. Dioclecianꝰ ⁊ Maximianus imꝑatores. Ceteriqꝫ in chriſti martyres ſeuientes: Certe tandeꝫ gladio dei ꝑcuſſi perierunt. ¶ Tertia deniqꝫ gratia demonſtrans fidem chriſti et non aliam reſpectu martyrum eſſe veram. dicitur gratia

apparitionis:ſeu viſionis. Nam martyres in eorum tormẽtis ſepe diuina ſeu Angelica viſitatione conſolati: propter hoc mortẽ gratam excipiebant. Unde dicitur Act.6. Stephanus vidit celos apertos:ꝛ Jeſum ſtantẽ a dextris virtutis dei. katherina virgo ſanctiſſima i carcere ab angelo ẽ viſitata. Agata vero ab apoſtolo Petro. Dum etiam btũs Laurentius perſecutione Decij ſcorpionibꝰ cederetur. Miles quidam Romanus noie credidit:ꝛ beato Laurentio dixit. Uideo añte iuuenem pulcherrimũ ſtantem:ꝛ membra tua cum linteo abſtergentem. Adiuro te per dñm feſtina me baptizare: qui tandem i carcere baptizatus:truncatione capitis martyrium compleuit. De reliquis vero in ſanctorum legendis videre potes. Quibus oibus tribus gratijs conſideratis ꝛ perſpectis: catholice fidei veritas roboratur. Quis ergo vltra de Chriſti fide poterit dubitare hoc audito? O icreduli. O infideles ſtulti: qui cartis ꝛ membranis Machometi: ꝛ aliorũ infidelium atramento ſcriptis creditis. Quis q̃ſo certior liber eſſe poteſt: q̃ȝ qui ſcribitur ſanguine proprio? Aſpicite lignum crucis. O q̃ȝ vera ꝛ delicata eſt carta inocentiſſimi redẽptoris noſtri Jeſu Chriſti.ſ.caro: quã depictam ꝛ conſignatam: litteris rubricatis ſuo ſanguine precioſo videtis. ibi proculdubio dimiſſis tot milibus corporibus martyruȝ pro Chriſti fide laniatis:ꝛ ſanguine madefactis: veritas fidei roboratur. Ex premiſſo ergo.7 argumento.vȝ tollerationis tantoꝝ martyrorum:euidenter apparet chriſtianam fidem ꝛ non alteram veriſſimam eſſe.

¶ De octauo argumento quo oſtenditur ꝙ ſola xpianoꝝ fides vera ꝛ ſalutifera.

Ctauum etiam argumentũ in ordine declarandũ: quo ſingulariter oſtẽditur ſolam chriſtianoꝝ fidem ꝛ non alteram veriſſimam eſſe:dicitur argumentũ intrãſmutationis. Pro cuius argumẽti declaratione occurrit mihi auctoritas phi.j.de celo ꝛ mundo. dicentis. Diuinum eſſe neceſſe eſt eſſe primũ ꝛ intranſmutabile. ꝛ auctor in lib.de cauſis.etiam dicit. Prima cã ꝛ ſuperior ẽ ſine omni variatiõe. Quo cõceſſo ꝙ deus.ſ.eſt intranſmutabilis: certũ eſt ꝙ deꝰ ipſe omnes antiquos patres quos ſaluauit voluit penitus ſaluari: aut implicite aut explicite:ſub chriſtiana fide ꝛ non ſub alia. qꝺ duplicíter probo. Primo auctoritatibus. Scdõ diſtinctione. ¶ Primo probo auctoritatibus Augu.libro.18.de ciuita. dei.c.47. Unus nãqȝ inquit mediator dei ꝛ hominũ homo Chriſtus Jeſus qui venturus in carne ſic antiquis patribus pronunciabatᷓ:quẽadmodũ nobis veniſſe nunciatus eſt:vt vna eademqȝ fides per ipſum omnes iudei ciuitatem ꝛ dei templum predeſtinatos perducat ad deum. hec ibi. Jdem quoqȝ Augu.in Encherid.ait. Nullus antiquoꝝ quãtũcũqȝ iuſtorum atqȝ bonorum potuit vnqȝ preter Chriſti fidem ſalutem inuenire. Ugo etiam lib.de ſacramentis.parte.10.c.5.ait. Semper in eccleſia dei ab initio fuit fides ꝛ cognitio creatoris:incarnationis: ꝛ paſſionis Chriſti benedicti:ſine qua nullus vnqȝ ſalutem adinuenit. hec ille. ¶ Scdõ hoc idem ꝓbo vnica diſtinctione Bonauenture in.3. di.25.arti.j. q.2.dicentis. Cum queritur an illi qui pceſſerũt aduentũ xp̄i potuerũt ſaluari abſqȝ fide mediatoris. Rñdeo ꝙ nõ:niſi i mediatorem crederẽt:vel ipſe,ꝓ ſe ſi eẽt adultꝰ:vl' aliꝰ ꝓ ſe ſi eẽt paruulus. Et rõ ẽ:quia cũ gratia ꝛ veritas per Jeſum Chriſtum facta ſit. Et liberatio a peccato ſit ſimiliter ꝑ merita Chriſti ꝛ hec merita non ſe extendant niſi ad illos q efficiunᷓ eius membra:ꝛ ei copulanᷓ ꝑ fideȝ ſicut impoſſibile eſt nunc aliter ſaluari: niſi eidem copuleᷓ vel per fidem:velꝰper fidei ſacramentum:ſic impoſſibile fuit poſt lapſum aliquẽ ſaluari:niſi fidem mediatoris habuit aut explicite vel implicite. Explicite: vt ſi qs crederet filium dei aſſumpturum noſtrã humanitatem:naſciturum de virgine:paſſuruȝ in cruce:reſurrecturuȝ tertia die:ꝛ hmõi. Et hoc mõ explicite credere nõ erat oibus neceſſariũ. Sed his ſolũ quibus a deo erat reuelatũ:ſicut ſanctis patribus. Implicite vero credere eſt expectare redẽptorẽ futuꝝ: qualꝭ aũt ꝛ qũo hoc debeat eſſe:erat oibus neceſſarium credere:ſꝫm ꝙ illi credebant:qbꝰ a dño erat reuelatum. hoc Bonauentura ad lr̃am Si igitur vt pȝ ex auctoritatibꝰ ꝛ diſtinctiõe predicta:omnes qui antiquitus ſaluabantur deus ſaluabat ſub fide Chriſti. deus vero ẽ omnino intranſmutabilis.cõcluditur ꝑ ꝯñs ꝙ nullus etiã nunc ſaluari põt niſi ſub vna fide Chriſti. qꝛ ſi aliter fieret: ſequereᷓ ꝙ ideȝ manens idem eſſet cauſa oppoſitoruȝ: quod cum ſit omnino impoſſibile:ꝛ contra omneȝ

phiam.concludit p ꝯñs neceſſario ex octauo argumento. vꝫ intrãſmutationis.ſolã xpianorum fidem ꝛ non aliam veriſſimam eſſe.

¶De nono argumento quo oſtendit ꝙ ſola xpianoꝝ fides vera ſit ꝛ ſalutifera.

n Onum inſuper argumentũ i ordine declarandũ:quo ſinglr oñditur ſolã xpianoꝝ fidem ꝛ non alteram veriſſimã eſſe:dicit argumentũ ꝯfirmationis. vꝫ miraculoꝝ. Pro declaratiõe huius argumẽti occurrit nobis Auctoritas phi in poſt predicamentis dicentis. A priuatione ad hibitũ impoſſibilis eſt regreſſus p nãz. pꝫ h auctas Nam cecus nãliter:aut etiam accñtalr: non põt recipere lumen niſi recipiat a deo q miraculum cãt:eo ꝙ ſolus deus ſupnaturaliter ei lumẽ infundit.ꝛ ideo de ꝯſe.di.2.c. reuera dicitur.ꝙ miraculũ eſt opus inſolitum ſupra ſpẽm ꝛ facultatem totius nature. Quib⁹ premiſſis cõcludo.ꝙ cum ſola fides xpiana miracula operet:ſola vera eſt. Nunquid gens idolatra ꝛ pagana.O ſaraceni: o tartari: ceteriqꝫ infideles ſectam Machometi tenẽtes O heretici:o iudei hodierni:habetis in ſectis veſtris aliqua miracula? Certe non. Et rõ ẽ qꝛ deus non vult eſſe teſtis alicuius falſitat. Sed dic mihi. O tu fides xpiana a deo infuſa. Nunqd habes ſeu miracula facis? Certe ſic. Sed pretermiſſis miraculis antiq legis ab Abel vſqꝫ ad aduentũ xpi:que vidẽ poteſ in tabula biblie in lra miraculũ. Quid dicemus de miraculis factis a ſanctis poſt aduẽtum xpi:ꝛ ꝓbatis per veriſſimos teſtes ab eccleſia catholica? Certe cum ſint innumerabilia:breuitatis cã oĩa dimitto. Duo tñ ſingulariter in pñti referemus. Quoꝝ pmũ eſt de ſtupendiſſimo miraculo:qd accidit in die natiuitatis ipſius dñi noſtri Jeſu xpi. Nam vt referunt concorditer Innocentius tertius Oroſius atqꝫ Eutropius: Octauian⁹ Imperator vniuerſo orbi ditioni romanoꝝ ſubiugato:in tm ſenatui placuit:vt ipſum ꝓ deo collere vellent. Prudens aũt Imperator ſe mortalem intelligens:nomẽ imortalitat noluit vſurpare. Ad illoꝝ vero importunã iſtãtiam Sibillam aduocat:ſcire volens p eius oracula ſi in mundo maior eo aliqñ naſcet. Cum ergo in die natiuitatis dñi conſilium ſuper hac re inuocaſſet: ꝛ Sibilla in camera Imperatoris pſiſteret:in die media circulus aureus apparuit circa ſolem:ꝛ in medio circuli pulcherrima virgo:puez geſtans in gremio. Tunc Sibilla hoc Ceſari oñdit. Cum aũt Imperator ad predictam viſionẽ plurimum miraret:audiuit vocem de celo dicẽtẽ ſibi.hic ẽ Ara celi:dixitqꝫ ei Sibilla.hic puer maior te eſt.ꝛ ideo ipm adora. Et ideo in eadem camera in honorez ſancte Marie Ara dedicata eſt:vñ vſqꝫ hodiernuz diem dr ſcã Maria de ara celi. Intelligẽs igit Imperator ꝙ h puer maior ſe erat: ꝯfeſtim ei thura obtulit:ꝛ de⁹ decetero vocari recuſauit. Ecce primũ miraculũ. Scðm etiam miraculũ habetur in legenda ſancti Andree apoſtoli germani Petri. vbi legit ꝙ quadraginta mortuos:ꝛ in mari ſubmerſos ſimul ꝛ ſemel reſuſcitauit. vnde vide ꝙ ꝓ ſancte xpiane fidei veritate:nõ tm viui ſed etiam mortui miracula faciunt. Ecõtra heretici ꝛ alij infideles ſic nec viui:ſic nec mortui facere miracla pñt In cuius figura. Exodi.8.c. Magi defecerũt non valentes ſicut Aaron conuertere i puluerem terre ſinifex: ꝓpter qd dixerunt digitus dei eſt hic. Et qd plus eſt p miracula dei potentia ſemper fuit cõmitata pplꝫ hebreorũ ſeu iudeoꝝ:nec aliqñ eum deſeruerũt: dũ tenuerũt veram fidem. Tñ poſtqꝫ veram xpi fidem contẽpſerũt:totaliter in miraculis defecerunt. Ita ꝙ nũqꝫ ab inde citra: qſqꝫ eoꝝ facere miracula potuit. Ex qbus cõcludo:ꝙ cum ſola fides xpiana faciat miracula:ꝛ miracula ſolũ ꝓcedunt a deo. de⁹ vero ipe nullatenus põt eẽ teſtis falſitat: ſꝫ ſolũ veritat per ꝯñs ſeqtur ꝙ ſola xpi fides vera ꝛ non erronea:qꝛ ſi error aliquis eſt in fide xpiana prorſus deo imputandus eſt:a quo ſimpliciter miracula ꝓcedunt. dicente Ricardo.1.de trini.c.2. Dñe inquit ſi eſt error in fide nr̃a a te decepti ſumus:nam tot ꝛ tãtis ſignis cõfirmata eſt:ꝙ nõ niſi per te fieri poſſent. hec ibi. Si quis aũt obiceret:ꝙ miracula aliqua non ſunt in fide xpiana. Rñdeo ꝙ nequaqꝫ totus mundus ſimplr pauperib⁹ Aplis idiotis ꝛ illiteratis crediſiſſet:niſi deus eoꝝ dcã teſtimonijs miraculoꝝ confirmaſſet: ꝓpter qd Mar. vltimo.c.dicit. Illi aũt.ſ.apli ꝓfecti predicauerũt vbiqꝫ:dño cooperante:ꝛ ſermonẽ confirmante:ſequẽtibus ſignis.ꝙ ſi quod abſit talia miracula facta non eẽnt:maximũ profecto miraculũ fuit:totũ mũdũ ſine vllis miraculis ad xpi fidem ſe cõuertiſſe. dicente Augu.l.22.de ciui.dei.c.5. Si iſta inqt mira-

cula in fide xpi facta eſſe non credunt:ſaltem
nobis vnū grande miraculuz ſufficit: qꝛ iam
totus orbis terraꝝ ſine vllis miraculis credi
dit:ꝛ fidei xpiane ſe ſubijcit.hec ille. Sz vere
tales maxime cōuincunꝰ experientia.Tā eni
euidentia ſunt ꝛ fuerunt miracula xpiane fi-
dei:ꝙ niſi a fatuis ꝛ inſipientibus nequaq̄z
negari pñt.Nā Silueſter papa curauit Cō-
ſtantinuz Imperatorē a lepra: ꝛ xpianū fecit
oēſq̄z iudeos in diſputatione corā ipſo cōuī-
cit.Si qs aūt iteꝝ obſtaret ꝙ Antichriſtus
etiam miracula faciet. Rñdeo ſꝫ doc.ꝙ ma
gna eſt differentia inter miracula xpi ꝛ mira
opera ſeu falſa Antichriſti. Et inter miracl'a
dei ꝛ miracula diaboli. Sicut ait Augu.lib.
de vtilitate credendi.nā miracula ſimplr ſūt
opa dei ſupnaturalia:ꝛ hec fiunt ſolū in fide
xpiana. Mira vero opa dicunꝰ: aut q̄ fiunt
per opus ꝛ virtutem nature:aut ꝑ artē ma-
gicam:ſeu ꝑ artem demonis.. Que tūc opa
mira.Aliq̄n vera ſunt:cū fiunt ꝑ res nāles :
ſicuti cū per incantamentū diaboli emittitur
ſagitta de aliquo corde:que per inſtrm me-
dicoꝝ emitti non poſſet.Nam diabolus cuz
ſit ſpūs pōt ingredi corpus humanū:ꝛ ſic na
turaliter extra mittere ſagittā:ſeu dare aliaz
ſanitatem:que per opa nature egri poſſunt
Tunc vero ꝛ aliq̄n dicunꝰ opa mira fieri: cū
fiunt ꝑ deluſionē demonis:qui tunc deludit
cum aliqd eſſe demonſtrat: ꝛ tñ actualr non
eſt ſic:ſicut demon corpus mortuū nundum
corruptū aſſumens:demonſtrat ſe eē hoiem
qui prius erat in illa forma:ꝛ tñ non eſt hō:
tunc enim homo eſt:q̄n aīa eſt ſimul cū cor-
pore.Sed qꝛ ibi non eſt aīa:que ē forma ſub
ſtantialis corporis:ſed ſimplr ſpūs demonis
ideo talis demonſtratio q̄uis ſit mira:tñ eſt
falſitas ꝛ deluſio. habemus de hoc exemplū
de Symone mago:qui vt habeꝰ in legenda
ſancti Petri:faciebat ſerpentes eneos mouē
ſtatuas eneas ridere:ꝛcanes cantare.Et vl-
tra hoc dū eſſet ante Neronē a quo nimis
amabatur:eiꝰ effigies ſubito mutabaꝰ:ꝛ mō
iuuenis mō ſenior videbaꝰ. Qđ cū videret
Nero:hunc dei filiū eſtimauit: ꝑpter quod
Symon magus:ſicut refert Leo papa: dixit
Neroni:vt ſcias optime Imperator me vere
filiuz dei eſſe. Iube me decollari: ꝛ die tertia
reſurgam. Precepit igiꝰ Nero carnifici vt
decollaret Simonē:ꝛ decollauit arietē.Si-
mon aūt arte magica illeſus euaſit: ꝛ arietis
membra colligens.abſcondit ſe tribus diebꝰ
ſanguis aūt arietis ibidēz congelatus remā
ſit. Die autē tertia oñdit ſe Neroni. dicens
Fac ſanguinē meū qui affuſus eſt abſtergi :
qꝛ ecce ego qui decollatus fueram ſicut pro-
miſi tertia die reſurrexi:quē Nero vidēs ob
ſtupuit:ꝛ ipſum dei filiū eſſe putauit.hec Leo
propter hoc ergo romani cū in tanta venera
tione habuerūt:ꝙ eidem imaginem fecerūt :
ꝛ hunc titulū ſuperſcripſerunt.Symoni deo
ſancto. Petrus aūt ꝛ paulus vt leo teſtatur
ad Neronem introierūt: ꝛ oīa eiꝰ malicioſa
detexerūt:addiditq̄z Petrus:ꝙ ſicut in xpo
ſunt due ſubſtātie.ſ.dei ꝛ hoīs:ſic i illo mago
ſunt due ſubſtantie.ſ.hoīs ꝛ diaboli. poſt hec
Symon magus prepoſuit populo romano
ꝙ qui adoleſcētē mortuū ſuſcitare nō poſſet
a populo lapidareꝰ. Vñ Symon cum ſuper
mortuū incantationes ſuas faceret:viſus eſt
defunctus circūſtantibus caput agitare.Tūc
Petrus impato ſilentio dixit. Si viuit de-
functus:ſurgat ambulet ꝛ loquaꝰ alioq̄n dia
bolus eſt:qui caput mortui mouet: qđ cū fa-
cere non poſſet. Petrus orauit dicēs. Ado-
leſcens:in nomine Jeſu Chriſti nazareni cru
cifixi ſurge: ꝛ ſtatim viuus ſurrexit:ꝛ ambu-
lauit. Cum aūt vellet pplus Symonē lapi-
dare:ait Petrus. Nolite:ſatis ē illi ad penā
ꝙ ſe agnoſcat in ſuis artibus ſupatuz. Ma-
giſter eni noſter nos docuit:vt pro malis bo
na reddamꝰ.Deniq̄z cū ſe ſic deuictū videret
cōuocato pplo ad deſpectū Petri ꝛ Pauli
dixit ſe velle tāq̄z dei filiū in celū aſcendē. ſta
tuto ḡ die turrē excelſam ſm Linū aut capi
toliū ꝯſcēdit:ꝛ inde ſe deiciēs coronatꝰ laureo
volare cepit.Quod vidēs Paulus dixit ad
Petrū.Meū eſt orare:ꝛ tuū impare. Tunc
dixit Nero ad Petrū ꝛ Paulū. Verax eſt
ille dei filiꝰ:vos āt ſeductores eſtiſ.Tūc petrꝰ
dixit ad paulū.Erige capꝰ ꝛ vide.Cūq̄z paulꝰ
eleuaſſet caput:ꝛ vidiſſet Symonē volantez
dixit ad Petruz. Petre qd ceſſas: ꝑfice qđ
cepiſti. Ia eni vocat nos dñs.Tūc Petrꝰ ait
Adiuro vos Angeli ſathane:q cū i aere ferꝰ
ꝑ dñz ieſū xpꝫ vt ipꝫ aplīꝰ ñ feratꝭ. Sꝫ eū cor
ruē dimittatꝭ.Et ꝯtinuo dimiſſus ab eis cor
ruit.h in legēda.O pa igiꝰ Antixpi ſic fuerūt
Symonis magi mira erūt ſic:ſeu videbūꝰ:ꝛ
tñ erūt deluſiōes ꝛ ſi vera miracl'a.Cū ḡ vera
miracl'a ſolū ꝛ ſimplr fiāt i fide xpiana ꝛ nō
i alia bñ ꝯludiꝰ nec io ꝙ ſola xpianoꝝ fides

veriſſima ē.quā fidei veritatez nobis largiri dignet̄ fidei atqꝫ oīuz virtutū ⁊ grāꝝ p̄ncipal̄ dator dn̄s Jeſus xp̄s q viuit ⁊c.

¶ Sabbatum poſt dn̄icam quinquageſime. Jteꝝ de quarta excellentia. vꝫ de veritate ipſius ſacratiſſime fidei.

q **Uotquot tan**gebāt cū ſalui fiebāt. Scribūt̄ hec verba Mar.6.c.⁊ in euangelio occurrentis ferie. Poſt explanationez ſancti euangelij occurrentis tam ſpūalem q̄ꝫ etiam litteralez volens finem imponere quarte excellentie ipſius fidei ſacratiſſime.vꝫ argumentis ipſam fidem xp̄ianam ſimpliciter eſſe veraz demōſtrantibus : exquo nouem iam argumenta declarauimus in p̄n̄ti ſermone:ad clariorem euidentiam certitudinis ipſius fidei:tria alia vltima argumenta tm̄ declarabo. Quorum primum dicitur argumentum diſperſionis. Scd̄m dicitur argumentum opinionis. Tertium dicitur argumentum durationis.

¶ De tribus alijs argumētis quibus oñdit̄ ꝙ ſola xp̄ianoruz fides vera ⁊ ſalutifera. Et primo de primo.

ſ Eptimū igitur argumentū in ordine ſed primū in p̄n̄ti feria declarandum quo ſingulariter oñdit̄ ſolā xp̄ianoꝝ fidem:⁊ non alteram veriſſimā eſſe: dicitur argumentū diſperſionis.ſ.iudeoꝝ. Pro cui⁹ argumenti declaratione occurrit mihi ſn̄ia phi.5.topicoꝝ di. Si ſimplr̄ ad ſimplr̄:ſic magis ad magis. Et ita maxime ad maxime.pꝫ hec auctoritas. Si enim ferruz tanq̄ꝫ ſimplr̄ bonū ſimplr̄ eſt diligibile: ergo argentū tāq̄ꝫ magis bonū magis ē diligibile: ergo deniqꝫ auꝝ tanq̄ꝫ maxime bonū maxime eſt diligibile. Quo conceſſo:certū eſt a ſili ꝙ q multū laborat mltū hꝫ de mercede: q āt magis magis:qui vero maxime:maxime hꝫ:his p̄miſſis arguo ſic fidem xp̄ianam eſſe veraz. Sic enim per experiētiā pꝫ totus iudeoꝝ populus qui ſingulariter erat a deo electus: totaliter eſt captiuus ⁊ diſperſus:a morte xp̄i vſqꝫ ad p̄n̄s tp̄s:aut igit̄ dn̄s Jeſus fuit ab eis vero zelo ⁊ recta iuſtitia p̄cuſſus:crucifix⁹:⁊ reprobatus. Aut non. Si ſic:certum eſt ꝙ non tm̄ ſm regulā phi predictā: ⁊ ſm legem ꝓphaꝝ promiſſam:nō debuerūt tam ſpūaliter q̄ꝫ temporaliter a deo puniri: ſꝫ diuina iuſtitia magis debuit in eis augumentare fidē ſuā:etiaz pluſq̄ꝫ ante:⁊ precipue cū nuſq̄ꝫ ab idolatria fuerint ſic immunes: ſicut fuerūt a tp̄e Chriſti vſqꝫ ad nunc:quero igitur q̄uo aut ex qua cā a tp̄e illo vſqꝫ nunc ſint captiuati tp̄aliter:et ſpūalr̄ deſtituti: ⁊ oīo deſerti a grā dei: vt ex tunc non ſolū nullū veꝝ ꝓpham habuerunt: aut regem:imo tā ad intellectuz diuinoꝝ: q̄ꝫ quo ad ſpūales effectus ⁊ mores ſunt penit⁹ deſtituti: ⁊ a deo terribiliter derelicti. q̄ꝫdiu enim ſteterunt in vera fidei xp̄iane implicite ⁊ explicite obſeruanda: de⁹ illos exaltauit ſup oēm hoīuz genus: ſicut pꝫ in terra ꝓmiſ. q̄ꝫ dedit eis:⁊ in lege. Et in templo. Et i regno ⁊ in cultu: ⁊ in victorijs: ⁊ miraculis: ⁊ prophetis:⁊ beneficijs. Sꝫ poſtq̄ꝫ dei filiū negauerūt:⁊ iniuſte crucifixerūt:⁊ eius fidē abiecerunt:nulla genus fuit a deo ſic diſperſa ⁊ abiecta oppreſſionib⁹ tyrānoꝝ ſeruitute gladio nec depopulatōe venditiōe:⁊ hmōi:ſic pplus iudaicus:quas maledictiones qs cernere poterit. Si qs Joſephū legit ⁊ libros Egeſippi Ibi eniz legi ꝙ capta ierl'ēz a Tito ⁊ Veſpeſiano oēs iudei fuerūt capti:⁊ pro vno denario.30.ſunt dati:q̄ꝫdiu emptores inuenti ſunt demū poſiti i naui cogebāt̄ comedere ꝓpriū ſtercus:⁊ in captiuitate ſua libros ſue legis nō habuerūt. Et filios ſuos circūcidere ꝓhibiti ſunt. Qn̄ cōtrahebāt matrimoniū anteq̄ꝫ vxores cognoſcerent: ſub pena capitalis ſnīe adducebant eas ad gentiles iudices: vt eas violando p̄mo cognoſcerent:vel eas alijs traderent:vt tm̄ haberent quātū vellent. Si autē ois ſcriptura loquēs de preſſuris eoꝝ oīo ceſſaret:ſaltē hoc humanis oculis vbicūqꝫ manifeſte daret:ꝙ gens iudaica: que quondam pulcherrima fuit atqꝫ decora:⁊ nobiliſſima. Mō manifeſte apparet abiectiſſima: viliſſima:turpiſſima: debilis ⁊ incerticuloſa vltra oēs alias nationes. Qđ vtiqꝫ eſt ſignū potiſſimum ſue reprobatiōis:⁊ noſtre fidei a deo electiōis:dicente ꝓpha. Populus quē nō cognoui ſeruiuit mihi.vꝫ gentilis.in auditu auris obediuit mihi.filij alieni.ſ.iudei inueterati ſūt:⁊ claudicauerūt a ſemitis ſuis.i.a vera fide. Si aūt forte qs querat cur de⁹ aut pplus xp̄ianus penitus nō diſpgit ipſos iudeos: q dei filiū ⁊ xp̄m tā crudelr̄ crucifixerūt: ſꝫ poti⁹ ipſos tollerant. Pōt nō incōuenienter reſpōderi:ſm diuerſos doctores:ꝙ hoc fit p̄cipue

nouē reſpectib⁹. Et p̄mo reſpectu deſcēſiōis Nā ꝓpter reuerentiā xp̄i ⁊ virginis matris ſue: nec nō ⁊ Aploꝝ q ex illo pplo deſcēderūt ſm carnē iuſtū eſt ⁊ pium: illos dulciter tollerare: ⁊ non penitus illos conſumere: ſeu fūditus illos diſſipare. ¶ Scđo reſpectu honorationis. Nam qꝛ populus iudaicus ꝓceſſit ex ſanctis ꝓphis: patriarchis: ceteriſq3 patribus teſti veteris. Ideo ꝓpter honorē ſcōꝝ prophaꝝ ⁊ patriarchaꝝ: pium eſt iudeos tollerare ⁊ non diſꝑgere. ¶ Tertio reſpectu ſuſceptionis. Cum enim lex preceptoꝝ a deo illis fuerit data: ⁊ ab eis ſuſcepta: quā nos in xp̄i fide ſuſcepimus: pium eſt ob reuerentiā legis coꝝ atq3 obſeruationē eos tollerare. ¶ Quarto reſpectu adeptionis. Quia enim xp̄iani deſcendunt ex iudeis ſm fidē: ꝓpter ꝙ eccleſia dicitur ⁊ appellat̄ ſynagoge filia. pium eſt eos tollerare ⁊ nō diſpergere: q̄uis iniquos. Exemplo progenitoꝝ noſtrorum maloꝝ. Nam ꝓgenitores noſtri lȝ mali ſint tn̄ a nobis ſuſtinendi ſunt: ne videamur ſilēs filijs vipraꝝ: qui ꝓ͛pam matrem perimunt. ¶ Quinto reſpectu reprobatiōis. Nam iudei ſibiipſis ſunt ſignū ſue reprobationis: legem enim ſuā nunq̄ ita bene ſeruauerūt: ſic tp̄e illo poſt xp̄m. Et tn̄ in oēȝ terrā diſperſi ſunt: ꝓpter qđ datur intelligi: ꝙ ritum eoruȝ deus non acceptat: qꝛ aliter liberaret eos: ſic promiſerat eis: ꝙ de cunctis locis reduceret captiuitatem eoꝝ: dūmodo legem tenerent. Et qꝛ reprobati ſunt a deo ſaltē a nobis ex pietate tollerandi ſunt: ne malū ſuꝑ malum in eis augeat̄. ¶ Sexto reſpectu correctionis qꝛ enim ipſi iudei ſunt nobis ꝯtinue ſignū: ⁊ exemplū noſtre correctionis: ⁊ lege obſeruationis. Ideo eos ſuſtinere debemus. Flagellantur enim multis anguſtijs ꝓpter ſuā obſtinatā incredulitatē: ne ⁊ nos in ſilēm incredulitatem fidei noſtre incidam⁹: ⁊ ꝑ ꝯñs dira flagella dei euitemus. Proinde qdam ſapiens ait. felix quē reddūt aliena pericula cautum. ¶ Septimo reſpectu recordationis qꝛ enim paſſionē xp̄i ⁊ mortē: multaq3 myſteria ſalutis noſtre deus per ipſos iudeos tanq̄ per malos miniſtros opatus ē. Ideo vt ipſi iudei ſint nobis continuū memoriale dñice paſſionis: ⁊ quotiens eos videmus totiens paſſionis dñi recordari poſſimus: qđ ipſe deus precipit faciendū per ꝓpham i pſ. dicēs. Deus oñdit mihi ſuꝑ inimicos ne occidas eos: ne qñ obliuiſcantur populi mei. vȝ mortis ⁊ paſſionis filij mei. ¶ Octauo reſpectu cōuerſionis. Certū eſt eni ꝙ in fine mūdi iudei credituri ſunt: ⁊ fidē noſtrā accepturi: qꝛ tunc ois populus ſaluus erit. prout dicit Apoſtolus. Et pſ. ait. Cōuertent̄ ad veſperā ideſt ante iudiciū ⁊ finē mūdi ad fidē xp̄ianorū. Qđ ꝯfirmās Joel. 3. c. in ꝑſona dñi ait Ecce in diebus illis: ⁊ in tp̄e illo cōuertā ad me captiuitatē iuda: ⁊ Jerlm: ꝓpter eoꝝ ſalutem: igit̄ a nobis dulciter tollerandi ſunt. ¶ Nono deniq3 iudei a nobis tollerādi ſūt reſpectu ꝯfirmationis. ſ. noſtre fidei. Et h̄ eſt ratio potiſſima: ꝓpter quā iudeos tolleram⁹ q̄uis alios hereticos vſq3 ad mortē ꝑſequamur. Ipſi enim iudei ſunt librarij noſtri. Et ſignū ſeu ſcriptura noſtre vere fidei. Unde Augu. ſuper verba pſal. Ne occidas ait. Iudeos humaniter tolleremus: ne forte pagani nobis dicant. Uos xp̄iani lr̄as vr̄as ⁊ legē cōpoſuiſtis. ecce ꝓferimus codices a iudeis inimicis: vt alios ꝯfundam⁹ inimicos. Codicē portat iudeus: vt inde credat xp̄ian⁹: librarij nr̄i facti ſūt: quō ſerui libros poſt dños ferre ſolēt. h̄ ille. Ut igit̄ iudei ſint iugiter nobis in ſignū vere fidei a nobis dulciter tollerant̄. ¶ Ex predcō etiā. 10. argumēto vȝ diſꝑſionis iudeoꝝ clariſſime pȝ ſolā xp̄ianoꝝ fidē eſſe verā: ⁊ ꝑ ꝯñs ab oibus imitandam.

¶ De. xj. argumento quo oñdit̄ ꝙ ſola xp̄ianorum fides vera eſt ⁊ ſalutifera.

v Ndecimū etiā argumētū in ordine declarandū: quo ſinglr oñdit̄ ſolam xp̄ianoꝝ fidē ⁊ nō aliā veriſſimā eē dr̄ argumētū opinionis. ſ. gnālis. Pro cui⁹ argumēti declaratiōe occurrit nobis auctas phi. 7. ethi. di. Fama quā oēs famāt nō oio deperdit̄. pȝ h̄ auctoritas. Nam qñ gnālr ab oib⁹ aliqd aſſerit̄ credit̄ i toto: aut in p̄te illđ veꝝ eē reꝑit̄. Quo ꝯceſſo: certū ē ꝙ oēs ſecte poſt fidē ſuā aſſerūt: ⁊ dñt fidē xp̄ianoꝝ eſſe meliorē oib⁹ ceteris: imo aſſerūt oēs alias eē falſas: pp qđ ⁊ mutuo ſe odiūt: vñ ſaraceni ſūme odiūt legē iudeoꝝ. ⁊ ecōuerſo: nec patiunt̄ illos ſil' ſtare: Oppoſitū fac̄ vtraq3 ſecta erga fidē xp̄ianoꝝ: quos ſil' ſtare cōpatiūtur tāq̄ hn̄tes legē bonā moralē: ⁊ diuinam pp qđ ꝯcludit̄ etiā ex ipſoꝝ īfideliū fama ⁊ voce xp̄ianoꝝ fidē verā eē atq3 ſalutiferā. h̄ ēt pȝ ꝑ expiētiā: qm̄ ⁊ ſi ſint aliq ſub lege iudaica: ⁊ aliq ſub lege Machometica: tn̄ vl̄r plēs ſunt

incōparabiliter ſub fide xp̄ianoꝝ:lȝ habeant
in ſeipſis ex ignorātia aliquos errores circa
xp̄ianā n fideȝ:qḋ argumentū͛ vȝ opinionis
etiā tali ratione ꝯfirmaṫ.Claꝝ eſt enim ſm
ph̄m.j.ethi.ꝙ bonū tanto diuinius eſt:quāto
cōius:ſicut ſol diciṫ eſſe melior cunctis ſyde-
ribus:pro eo ꝙ magis cōicat de bonitate ſue
lucis.Quo cōceſſo:claꝝ eſt ꝙ fides xp̄iana ſu
per oēm aliam fidē optima eſt:eo ꝙ bonita-
tem ſue virtutis ꝛ doctrine om̄i populo gen
tili: iudaico: heretico: iterdicto:excōicato: ſeu
Machometico cōicat. Vn̄ Mar.vlti.c.chri
ſtianis:apoſtolis:ꝛ per ꝯn̄s coꝝ ſucceſſorib⁹:
a xp̄o preceptū eſt.Euntes inquit in mundū
vniuerſum predicate euangeliū om̄i creature
Et Matth.io.dicit.Qḋ in aure auditis pre-
dicate ſuper tecta. Jō in clemen. Duduȝ.de
ſepul.dṙ.Ad honorē dei ꝛ ad exaltationeȝ ca
tholice fidei ꝛ quietū ſtatū ꝑtium predictarū
ac ſaluti aīaꝝ ꝛ fidelium incrementū: de no-
ſtroꝝ fratrū conſilio auc̄te apoſtolica ſtatui-
mus:vt predictoꝝ ordineȝ fratres in eccleſijs
ꝛ locis coꝝ ac in plateis cōibus libere valeāt
clero ꝛ pplo predicare: ꝛ ꝓponere verbū dei
omni tp̄e ꝛ omni creature.hec ibi . Jtem de
conſe.di.j.c. Ep̄us.cl.2.diciṫ. Ep̄s nullū pro
hibeat ingredi eccleſiā ꝛ audire verbum dei
ſiue gentilē ſiue iudeuȝ ſiue hereticū vſqȝ ad
miſſam cathecuminoꝝ.hec ibi. Eadem ſnīa
habeṫ extra de ſen.excōi.c.rn̄ſo nr̄o. Totū op
poſitū faciunt ſaraceni ſeu iudei.Nam ſara-
ceni ꝑ legem ſuā teneṅt ſolū ſecrete ſuis ſa-
racenis fidē ſuā predicare:tanq̄ȝ ſibi ſolis ve
lint ꝓdeſſe ad ſalutē ꝛ non alijs:qḋ vtiqȝ eſt
ꝯtra oēm charitatē:ꝛ ꝙ plus ē ꝑ legē Ma-
chometi teneṅt non audire p̄dicare ſub mor
tis ſnīa aliā legē:ꝛ p̄cipue xp̄ianoꝝ:qḋ vtiqȝ
eſt ſignū potiſſimū leg͛ reprobate:ꝛ fidei ma
ledicte:cū tn̄ ſm phos nāles ſapientis offim̄
tima:deinde ꝙ optimū ē ſibi eligere: hoc͛idē
probant ꝛ obſeruāt iudei.Nam in ſua ꝑfida
ſide exn̄tes:ſolū ſibiipſis occulte ſuas decla-
rant leges:nec audire aliter cōiter volunt:ꝑꝑ
qḋ ꝯcludiṫ ex predcō argumento opinionis
ſolā xp̄ianā fidē ſeu legem veriſſimam eſſe.
¶ De.xij.argumento quo oſtēditur qḋ ſola
xp̄ianoꝝ fides vera ꝛ ſalutifera.

Duodecimū poſtremo argumentū i
d ordine declarandū:quo ſimpl͛r oñdiṫ
ſolā xp̄ianoꝝ fidē ꝛ nō alterā veriſſi
mā eē:diciṫ argumētū duratōis.Pro cuius
argumēti declaratōe occurrit nobis auc̄tas
phi.3.phyſi.ꝛ.3.topi.dicēs.Bonū ingt quāto
ꝑmanenti tanto melius.pȝ h̄ auc̄tas exēplo
Nā vinū qḋ ex ſua virtute plus durat:dṙ eē
ceteris parib⁹ melius illo vino qḋ cito corrū
piṫ. Quo p̄ſuppoſito certum eſt ꝙ ſola fides
xp̄iana ꝛ nō alia icorruptibilis ē: ꝛ nūq̄ȝ defi
cere poterit vſqȝ ad ꝯſūmatōeȝ ſcli.qḋ qnqȝ
vijs ꝓbo. Prio vnica auc̄te. Scḋo q̄dru-
plici reſpcū. Tertio expiēti. Quarto ſilitu
dine. Quinto exēplo.¶ Primo ꝓbo vnica
auc̄te.Augu.li.de vtilitate credēdi.c.8.ꝙ fideſ
xp̄ianoꝝ nūq̄ȝ deficiet vſqȝ ad finē ſcli.Dubi
tam⁹ ingt Augu.nos de fide xp̄iana.Certe n̄
expedit.Eius.n.eccl͛ie ꝛ fidei gremio creditur
q̄.vſqȝ ad finē ſcli ꝑ ſucceſſores xp̄i firmaṫ:ītē
gra:ꝛ inuiolata ꝑmanebit:ꝛ a nullis heretic͛
circūlatrantib⁹ ꝛ infidelib⁹ ꝑſequētib⁹ xp̄o du
ce poterit vnq̄ȝ violari.h̄ ille.¶ Scḋo hoc idē
probo q̄druplici reſpcū.Prio reſpcū ꝓmiſſio
nis.Certū eſt.n.ſm ph̄m.j.p̄oꝝ.ꝙ ex falſis ve
rū:ꝛ ex veris nō p̄ōt egredi niſi veꝝ. Quo p̄
ſuppoſito certū ē:vt hētur Jo.14.ꝙ xp̄us ē ꝛ
fuit via veritas ꝛ vita:g͛ ꝑ ꝯn̄s ſi aliqd dixit
vel aſſeruit:nec͛e eſt totū illḋ eſſe veꝝ: ſed cū
dixerit ꝛ ꝓmiſerit.vt hṙ Mat.16.c. Petro et
ſucceſſorib⁹ ei⁹.Tu es Petrus ꝛ ſuꝑ hāc pe-
trā ꝛc̄.ꝛ.p.i.nō.p̄.a.c.Et Mat.vlt.c.dixit.Ec
ce ego vobiſcū ſum oib⁹ dieb⁹ vſqȝ ad ꝯſūma
tionē ſeculi.ꝯcludiṫ nec͛io xp̄ianoꝝ fidē oio n̄
poſſe deficē. Scḋo hoc idē ꝓbaṫ reſpcū ſup-
plicatōis:ſeu orōnis xp̄i ad patreȝ. Certū eſt
enī ſm Ric.in.4.di.15.ar.4.q.7.ꝙ quotieſ-
cūqȝ aliqs orat patrē celeſtē humiliter: fidel͛r
ad ſalutē:ꝛ ꝑſeueranter pro aliq̄ gr̄a obtinen
da:indubitanter illā optinet a p̄re celeſti.Sȝ
manifeſtū eſt:ꝙ xp̄s orauit hūiliter ad ſalutē
nō ſuā:ſed xp̄ianoꝝ ꝑſeuerāter:nō dico fide-
liter:q͛ fidē nō hēbat:ſed certitudinal͛r:q͛ i ſe
oēȝ certitudinē hēbat:g͛ cū xp̄s orauerit p̄reȝ
celeſtē ꝓ duratiōe ꝛ ꝑſeuerantia fidei xp̄iane
vſqȝ in finē ſeculi.ꝯcludiṫ nec͛io ipȝ fuiſſe ex-
auditū:ꝛ ꝑ ꝯſequēs fidē xp̄ianoꝝ nullatenus
poſſe deficē.Et ꝙ xp̄s orauerit ꝓ xp̄iana fi-
de.pȝ.Nā Luc.22.c.dixit Jeſus ad Petruȝ
Ego rogaui ꝓ te Petre:vt nō deficiat fides
tua.Et ꝙ in hoc:ꝛ in ceteris xp̄s fuit a patre
ſemꝑ exaudit⁹.ꝯfirmat Bonauen.in.3.di.17
ar.2.q.2.vbi querit an xp̄s ſemꝑ fuit exaudit⁹
in oi orōne ſua. Et Ric.di.ꝙ oia q̄cūqȝ po-

ſtulauit abſolute cū voluntate rōnis:nō dico cum volūtate ſenſualitatis ſemꝑ obtinuit:qđ bñ ipſe xp̄s hoc idem ꝯfirmat Jo.xj.c.cū exē plo reſuſcitatōis Lazari vbi dr̄. Jeſus autē eleuatis ſurſū oculis dixit. Pr̄ grās tibi ago qm̄ audiſti me. Ego autē ſciebā: qꝛ ſemꝑ me audis.hec ibi. ¶ Tertio illud idē ꝓbat̄ reſpcū cauſatōis.vꝫ.ꝙ ſola fides xp̄iana ſemꝑ debꝫ durare. Et ꝯ̄ oēs alie deficē. Certū eſt enim ſm̄ phm̄.2.phyſi.ꝙ effectus qui dependet ab aliq̄ cā quātū ad eſſe ꝛ quātū ad fieri ſtāte cā ſtat effect⁹:ſicut exēpli grā.ſtāte ſole ſtat ꝛ lux ſtellaꝝ. Ecōtra remoto remouet̄ oīs lux eaꝝ. Quo ꝯceſſo:cū fides ſaracenoꝝ ꝛ turcoꝝ ꝓcedat a Machometo:ꝛ fides iudeoꝝ a Moyſe ꝛ figur̄:q̄ oīa corruptibilia ſunt: neċe ē tādē ꝑ ꝯñs ꝛ ꝑcipue in fine ſeculi oēs eoꝝ fidē corrūpi. Oppoſitū vero eſt de fide xp̄iana:q̄ cū dependeat a xp̄o dei filio:q vtiqꝫ eſt cā incorruptibilis:ꝛ idefiċiēs: neċe ē oīo ꝯcludere eam nō poſſe deficē nec corrūpi. qđ ꝯfirmat̄ auctē Gamalielis. Act.5.di. Si ex hoīb⁹ eſt conſilium hoc aut opus poteritis diſſoluē: Si vero ex deo eſt non poteritis diſſoluē:ne forte ꝛ deo repugnare videamini. ¶ Quarto hoc idē ꝓbat̄ reſpectu argumētatōis. vꝫ ꝙ fides xp̄iana nūqꝫ vſqꝫ in finē deficē poterit. Regula eſt phi.2.topi. Si de quo magis: et tñ nō ꝛc.ḡ ꝛc. Si eni qs non pōt expugnare vnū caſtrū:a fortiori non poterit expugnare vnā ciuitatē fortiſſimā. Quo ꝑſuppoſito: certū eſt ꝙ cū maxentuis Jmpatoꝛ ꝑ vniuerſum oꝛbē ſil̄ ꝯgregaſſet.50.phos vniuerſales in q̄libꝫ ſciā:de prudentioꝛib⁹ ꝛ ſapientioꝛib⁹ qui eſſent in toto mūdo:vt ꝯuincerēt katherinā Coſti Regis filiā:ꝛ ꝑ ꝯñs xp̄ianā fidēꝫ penit⁹ ānullaret ꝛ reprobaret. Nequaqꝫ potuerūt eā ꝯuincē. Sed qđ maximū fuit: oēs ab ea cōuicti fuerūt. Et tādē ſuſcepta xp̄iana fide oēs ꝑ martyriū ignis:celū feliciter ꝯſcēderūt.ꝙ ſi ſic fuit:quō poterit vnqꝫ tota ſimul̄ vniuerſitas xp̄ianoꝝ deuinci ꝛ reprobari: ſi fides q̄ erat in ſola puella nūqꝫ potuit ānullari:¶ Tertio inſuꝑ ꝓbat̄ expientia.q.ſ. impoſſibile eſt fidē xp̄ianā vnqꝫ poſſe deficere. Si eni fides xp̄iana vera nō eēt:nec a deo ꝓcederet:nequaqꝫ tm̄ firma ſtare potuiſſet: q̄ q̄uis a tot paganis ꝛ Jmpatoꝛib⁹ romanis nec nō a ceteris infidelib⁹ ſemꝑ fuit ꝑſecuta ꝛ moleſtata. Nūqꝫ tñ potuit ānullari. Propter qđ verificat̄ in fide xp̄iana illud dictum poeticū.vꝫ. Preteriti ratio ſcire futura facit. ¶ Quarto inſuper probatur ſimilitudine. vꝫ ꝙ fides xp̄iana a nullo vnqꝫ poterit violari.vñ xp̄s ꝑ ſilitudinē. Luc.xj.c.di. Cū foꝛtis armatus cuſtodit atriū ſuū:in pace ſunt oīa que poſſidet. Si aūt foꝛtioꝛ illo ſupueniens vincit eū:vniuerſa arma eius aufert in q̄bus confidebat. Et ſpolia eius diſtribuet: q non eſt mecū ꝯ̄ me ē: ꝛ qui nō colligit mecū diſꝑgit. Qua ſilitudine dat̄ intelligi:ꝙ cū xp̄s ſit foꝛtioꝛ armatus ipſo demone atqꝫ Machometo ꝛ ceteris infidelibus:nūqꝫ poterit xp̄i fides ab eiſdē corrūpi ꝛ violari. ¶ Quinto inſuꝑ ꝓbat̄ exēplo:ꝙ xp̄iana fides ſola eſt durabilis ꝛ ſalutar̄. Legit̄ eni de quodā iudeo ad verā xp̄i fidē cōuerſo:ꝙ añ eius ꝯuerſionem multū erat familiar̄ cū quodā xp̄iano Qui xp̄ianus tm̄ iudeū hoꝛtat⁹ eſt:ꝙ tandēꝫ decreuit baptizari. Sed añqꝫ baptizaret̄ fec pactū:ꝙ volebat ire Romā ad videndū curiā ſub q̄ regit̄ tota fides xp̄ianoꝝ. ꝙ xp̄ian⁹ ei multū diſſuadebat:timēs in coꝛde ſuo: ne viſa curia plena oīb⁹ malis deſiſteret baptizari. Quid plura? Juit iudeus romam:vidit multa mirabilia: ꝛ quaſi infinita mala ꝛ peccata ibi fieri. Mirabile:certe ipſe plurimū de hoc fuit hedificat⁹.ꝛ rō eſt:qꝛ cū oēs conarētur deſtruere fidē xp̄i:ſeu ſuis malis opibus ānullare:ꝛ tñ ꝓpter hoc fides xp̄iana ſtaret ī ſua firmitate virtute:iudicauit ꝙ ſolus deus ſola grā eam ꝯſeruaret:ꝓpter qđ merito fides xp̄iana omni alia fide ab ipſo verioꝛ cenſebat̄:ꝛ reuerſus domū ſtatim diſperſa oīm̄ ſubſtātia ſua que erat maxima ſe fecit baptizari. Et ſic in ſancto ꝓpoſito vere fidei totū vite ſue curſum fideliter cōſūmauit. Ex predicto igit̄ argumēto.vꝫ duratiōis.ſimul cum xi.precedētib⁹.ꝑꝫ q̄rta excellentia fidei.vꝫ veritat̄.i.q̄ firmiter mōſtratū fuit ſolā xp̄ianoꝝ fidē veriſſimā eē:ꝛ ꝑ ꝯñs aliā fidē eē falſiſſimā. Qua veritate fidei mediāte dñs nr̄ ieſus xp̄s miſericoꝛdit̄ dignet̄ vob̄ ꝛ mihi plenariā idulgētiā:atqꝫ remiſſionē largiri pctōꝝ:ſil̄ cū oſculo eterne pacis. Qui cū pre ꝛ.ſ.ſ.ꝛc.

¶ Dñica ꝑ̄ma in q̄dragesima de.5.excellētia ipſius ſacratiſſime fidei.

Uade retro ſathana. ſcriptū ē.n. dñm.d. tu. ado.ꝛ illi ſoli ſuieſ. Scribūt̄ h̄ verba Mat.4.c.ꝛ ī euāgelio occurrēt̄ dñice

v l 4

❡ Explanata moraliter: et litteralr hiſtoria
euāgelica. Ex quo ꝓcordialiſſimi ciues in ſer
monibꝰ ꝓcedētibꝰ qrtā excellentiā.vʒ veritatē
ſacratiſſime fidei plēarie declarauimꝰ.volēs
ꝛ intendēs ordinate ꝓſeq.habemꝰ ſingularit
in ſeq̄ntibꝰ quintā excellentiā ipſiꝰ ſacratiſſi-
me fidei declarare.q̄ vtiqꝫ excellētia.q̄ꝫ pluri
mū erit delectabilis:ſalutifera: atqꝫ iocunda
necnō ꝛ maxime vtilitatis. cuiꝰ q̄dē q̄nte ex-
cellentie declaratio talis erit.

❡ De quinta excellentia.videlʒ de maxima
nobilitate ipſiꝰ ſacratiſſime fidei.

Vinta igit̄ excellētia ſacratiſſime fi-
q dei in ordine declaranda.dicit̄ excel-
lentia nobilitatis. In hac enim excel
lentia fidei benedicte habeo ſpēaliter demon
ſtrare:q̄ꝫte nobilitatis:q̄ꝫte preeminentie:q̄ꝫ-
teqꝫ dignitatis.ſit ipſa ſacratiſſima fides: et
ratio ad oſtendendū fidei dignitatem me in
ducēs eſt.quia iuxta ſententiā phicam. quelʒ
res tanto magis ab omnibꝰ diligitur:ꝛ deſi-
deratur:ꝛ querit̄:q̄ꝫto ipſa nobilior eſſe cōſpi
citur. Vt igit̄ appareat nobilitas:dignitas:ꝛ
excellentia ipſius fidei.vʒ.q̄ꝫtum ſit commen
dabilis:q̄ꝫtum amabilis:q̄ꝫtum precioſa: q̄ꝫ-
tumqꝫ ſuper omnia ſit deſiderabilis. Volo
ad preſens eius eximiā nobilitatē oſtendere.
ut ſic illam ampliori corde affectu. deſiderio.
ore et opere.quiſqꝫ poſſit amare:inquirere:et
tenere. Nota igit̄ ſicut ex diuerſis ſacre ſcri-
pture locis:nec nō ex diuerſis ſacraꝝ doctoꝝ
ſententijs poteſt recolligi.ꝙ ſeptem precipue
ſunt ſacratiſſime fidei nobilitates.quarū.

❡ Prima dicitur nobilitas triūphatiua.
❡ Secunda dicit̄ nobilitas extractiua.
❡ Tertia dicitur nobilitas ꝓtātiua.
❡ Quarta dicitur nobilitas verificatiua.
❡ Quinta dicitur nobilitas ſublimatiua.
❡ Sexta dicitur nobilitas ſupatiua.
❡ Septima dicitur nobilitas adoratiua.

❡ De ſeptē nobilitatibus ſacratiſſime fidei
Et primo de ꝓma que dr̄ triūphatiua.

Rima igit̄ nobilitas ſacratiſſime fi-
p dei.dicit̄ nobilitas triūphatiua. Quia
vʒ fides de omnibꝰ inimicis facit tri
umphare ꝛ victoriā reportare. Certū eſt enīʒ
quoniā pn̄s vita hoīs nihil eſt aliud:niſi que
dam cōtinua pugna atqꝫ tentatio. qm̄ in pre
ſenti vita.homo multipliciter ꝛ iugiter tenta
tur.ꝛ nullus de lege cōi eſt tante ſanctitatis.
qui poſſit euadere ſtimulos tentationū. Aut
carnis: Aut mundi: Aut diaboli. Aut maloꝝ
hominuʒ:ꝛ huiuſmodi.propter quod Job.7.
dicit̄. Militia.i.tēptatio eſt vita hominis ſu
per terrā.et Hierony.ad Euſtochiū. Stadi
um ꝛ pugna eſt hec vita mortaliū. Et Aug.
in quodā ſermone. Vos ꝓmonitos eſſe vo-
lo:neminē ſup terrā. abſqꝫ tentatione varia
victurū. ꝛ cui forte tollitur aliqua: aliaʒ vſqꝫ
ad mortē ſecurus expectet.hec ille. propter ꝗ
eccl'iaſti.ſcd̄o dicit̄. Fili accedens ad ſeruitu-
tem dei.ſta in iuſticia ꝛ timore:ꝛ prepara ani
mā tuam ad tentationem. His premiſſis.ꝗ
vʒ quiſqꝫ tentatur a demone: a carne: ꝛ mū
do. Sic enim dicit̄ prime Joan.2. Omne qd̄
eſt in mūdo.aut eſt cōcupiſcentia carnis: aut
cōcupiſcētia oculoꝝ:aut ſupbia vite.que ſcʒ
demone ingerit̄. Si petis qd̄ eſt ſcutū telꝫ
ſeu armatura quo ꝓcipue tres inimici ꝓdicti
faciliter vincūtur ꝛ ſupant̄.clamās rn̄deo. Fi
des.fides.fides. Nā mediante ſcuto ꝛ arma
tura fidei. oēʒ tentationē carnis: mūdi: atqꝫ
diaboli.faciliter ſuperamꝰ.qd̄ tripliciter ꝓbo
Prio autoritatibus. Scd̄o rōne. Tertio
exemplo. ❡ Primo ꝓbo autoritatibꝰ.ꝗ.ſ.ꝑ
fidē habet̄ oīs victoria de mūdo:carne: atqꝫ
diabolo. Et primo de mūdo patet. Nam ꝓ-
me Joan.5.dicit̄. Omne qd̄ natū eſt ex deo
vincit mundū. Et hec eſt victoria: que vincit
mundū.fides nr̄a.quis eſt autē qui vincit mū
dū:niſi qui credit:qm̄ Jeſus eſt filius dei.hec
ibi. De victoria etiā demonū ꝑ fidē. Apl's ad
Eph.6.ait. In oībus.ſ.tentationibꝰ ſumētes
ſcutū fidei. In quo poſſitis oīa tela neqſſimi
ignea extinguere. Vbi glo.ait. Nulla eſt taʒ
valida tentatio:que nō fidei fortitudine velo
citer ſuccūbat. Et prime petri.5.dr̄. Frēs ſo-
brij eſtote ꝛ vigilate.quia aduerſariꝰ veſter di
abolus:tanq̄ꝫ leo rugiens circuit q̄rens queʒ
deuoret:ꝛ ſequitur. Cui reſiſtite fortes in fide
De victoria etiā carnis ꝑ fidē dicit̄. Jſaie.xi.
Et erit iuſticia cingulum lumboꝝ eius.
ꝛ fides cinctoriū renū eius. Vbi glo.di. Ois
lūboꝝ ꝯcupiſcentia deuincit̄:dū ſcutū fidei in
aīa iugiter poſſidet̄. De victoria autē oīum ſi
mul triū ꝓdictoꝝ Ber.in quodā ſermone.ſic
ait. Mūdus:caro:ꝛ demonia: cōtra nos di-
uerſa mouēt prelia:quos tūc omnes faciliter
deuincimus:ſi ſcutū fidei in manibus noſtri
cordis tenemus.hec ille. Et Hiere.5. dicitur
Circuite vias hierl'm ꝛ aſpicite ꝛ conſiderate

⁊ querite in plateis eius. an inueniatis virũ facientẽ iudiciũ.⁊ querẽtem fidem:⁊ propiti⁹ ero ei.vbi glo.dicit. Fidelis deus nullũ habẽtem fidẽ in tentatione deſerit.ſed facit cuʒ tẽtatione ꝓuentuz.⁊ dñs Matth.17.dicit. Si habueritis tantã fidem q̃ʒtũ eſt granũ ſynapis.⁊ dicatis monti huic. trãſi hinc tranſibit ⁊ nihil impoſſibile eſt habenti fidem. hec ibi. Deniqʒ Anſelm⁹ libro de ſimilitudinib⁹ ait. Hoc priuilegio xp̄iana fides gaudet.ꝙ oẽm q̃cũqʒ vis inimicoꝝ tentationẽ ꝓſternit ⁊ deuincit.habeat igiť quiſqʒ in moleſtijs tentationũ fidem xp̄i.⁊ leuiter vincet oẽm poteſtatem inimici.hec ille. Ex predictis autoritatibus patet:qualiter ſciſſima fides facit hoiem triũphare de oib⁹ inimicis ſuis. vʒ de mũdo carne:atqʒ diabolo. ¶Scḋo hoc idem ꝓbo vnica rõne.vʒ:cauſalitatis. Fundamentũ rõnis ponit Auct.in libro de cauſ.di.Oẽs effect⁹ nãliter hñt ſilitudinẽ ſuaꝝ cauſaꝝ.ptʒ hec regula.Nã q̃ʒto vitis eſt potẽtioꝛ in bonitate ⁊ vigore. tãto potẽtius ⁊ vigoroſi⁹ vinum emittit.Ecõtra vitis debilis ⁊ pauci vigoris vtiqʒ ꝓducit vinũ debile:ſeu praue ſubſtãtie ⁊ bonitatis.Silr ſi duo emittãt iaculũ vel ſagittã:qui potẽtioꝛ erit in brachio: in valitudine vel ingenio.plus a lõge ſagittã vel iaculũ emittet.Quo ꝓſuppoſito.certũ eſt:ꝙ ois humana tẽtatio:aut ꝓuenit a carne: aut ab aia aut a primo:aut a demone:aut a mũdo.ecõtra fides directe ꝓcedit a cã prima q deus ẽ. Sʒ manifeſtũ eſt ꝙ de⁹ eſt cã potẽtiſſima: ſuꝑ oẽs cãs ſcḋarias. dicẽte cõmẽtatore ſup.2. Metha.pria inqt cã eſt magis digna in eẽ.⁊ virtute q̃ʒ oia alia entia. Et qꝛ oia alia entia trahũt eẽ ⁊ virtutẽ a pͥma.Et Plato i thieo dicit.De⁹ eſt ſummũ bonũ ſup oẽm ſubſtantiã oẽmqʒ naturã.cũ ſit plene ꝑfectiõis.⁊ nullius ſocietatis indiget.ꝙ ſi ſic eſt. ergo effect⁹ qui procedit a deo potẽtiſſimo erit potentioꝛ oi effectu q ꝓuenit ab oibus cauſis ſcḋis: ⁊ ꝑ ꝯſequẽs neceſſario cõduciť.ꝙ habitus fidei a deo deſcendẽs:niſi volũtas obſiſtat expellit ab aia oẽs tẽtationes ꝓueniẽtes:ſeu a demone:ſeu a mũdo:ſeu a carne.¶Tertio inſup ꝓbo exẽplo.ꝙ.ſ.fides vincit demonẽ: carnẽ: et mundũ. Narrat eni Juſtin⁹ li.2.de Alex.magno.ꝙ cũ nullo vnq̃ʒ hoſte pugnauit. qn euʒ vicerit.nec vrbem vnq̃ʒ obſedit quã nõ expugnauerit:nec vllã gentẽ adierit quã nõ calcauerit. propter ꝙ tantã fidẽ tantãqʒ fiduciam ſuis militib⁹ fecerat.ut illo pñte:nec arma:nec vllos hoſtes vnq̃ʒ timerẽt. Si igiť Alex.cuʒ eſſet pagan⁹ etiã infidelis in fortitudine ſue fidei.hoſtes ſuos mãles ꝓſternebat.q̃ʒto magiſ fides ſciſſima xp̄i benedicti oẽs ſpũales ⁊ carnales inimicos nr̄os ſupabit.Nã in infinitũ maioꝛ eſt virt⁹ fidei ſupnãlis: ꝯ ſpũales hoſtes:q̃ʒ fuerit fides nãlis huius pagani ꝯ hoſtes ſuos mãles.Et ſicut pñtia Alex. oẽs milites ꝯ hoſtes inuiolabilr roboꝛabat. Sic mlto magis fides: ⁊ exemplũ xp̄i nr̄i ducis roboꝛabit ꝯ demones qualibʒ xp̄ianã ⁊ fidelẽ aiam.Ex ꝑdictis ergo auctoꝛitatib⁹ rõe ⁊ exemplo:patet q̃liter q̃libʒ aia rõnalis.mediante fide. faciliter ſupat oẽm tentationẽ mũdi: carnis:atqʒ diaboli. De cui⁹ tentationis victoꝛia:tres ꝯtẽplationes ãnotabim⁹. quaruʒ

¶Prima dicit contẽplatio neceſſitatis.

¶Scḋa dicit contẽplatio nobilitatis.

¶Tertia dicit contẽplatio coꝛonabilitatis.

PRima ergo cõtẽplatio deuictoꝛa diuerſaꝝ tentationũ dr̄ ꝯtẽplatio neceſſitatis. Accipe ꝓ regula infallibiliter ꝙ q̃cũqʒ vult diuinã grãm ſeu eternã gloriã ꝓmereri.neceſſe eſt oino.ꝙ cũ ſcuto rõnis et fidei vincat mundũ:⁊ demonẽ: ⁊ ꝑcipue ſeipſum:⁊ paſſiones ſuas ſubponẽdo oẽm delectationẽ ſenſitiuã impio rõis:⁊ ꝙ victoria ſui ipſi⁹.atqʒ oiuʒ ꝑdictaꝝ tentationũ:cuilibʒ ſit neceſſaria ad diuinam grãm ⁊ gliaʒ ꝓmerẽdã. q̃druplr ꝓbo Prio auctoꝛitatib⁹. Secundo rõnib⁹. Tertio figuris Quarto exẽplis.¶ Prio ꝓbo auctoꝛitatib⁹.Nã Mat.xi.ſaluatoꝛ ait.Regnũ celoꝝ vim patiť: ⁊ violẽti.i.ꝯ ꝑdcas tẽtatiões rapiunt.Itẽ ill̄d Mat.16.ait.Qui vult venire p⁹ me:abneget ſemetipſum:⁊ tollat crucẽ ſuã:⁊ ſeqť me.Et Geñ.4.cuilibet a deo ꝑcipiť. Sub te erit appetit⁹ tu⁹:⁊ tu dñaberis illi⁹.Apl's etiã ad Gal.ait Spũ ambulate.i. ſpũaliter. ⁊ deſideria carnis nõ ꝑficietis.Caro eni ꝯcupiſcit aduerſus ſpm̄:⁊ ſpũs aduerſus carnẽ. hec eni ſibi aduerſantur.ut nõ quecũqʒ vultis illa faciatiſ.ꝙ ſi ſpũ ducimini:non eſtis ſub lege. manifeſta aũt ſunt opa carnis.q̃ ſunt foꝛnicatio: immũditia:ipudicitia:luxuria: Idoloꝝ ſeruitus.veneficia.inimicitie.contentiones.emulationes Ire:rixe:diſcẽſiones:ſecte:inuidie:homicidia ebꝛietates:comeſſationes:⁊ his ſilia.q̃ ꝑdico vobis.ſic ꝑdixi.qm̄ q talia agũt regnũ dei nõ cõſeqtur.hec ibi. Itẽʒ ad Roma.8.dr̄. Frẽs

debitores ſum⁹ nõ carni. ut ſm carnẽ viua-
m⁹. ſi eni ſm carnẽ vixeritis moriemi. ſi aũt
ſpiritu facta carnis mortificaueritis viuetis.
Quicũqꝫ eni ſpũ dei agũtur. hi filij dei ſunt.
hec ibi. Itẽ ad Gal.6. Apl's ait. Nolite er-
rare deus nõ irridet: que eniꝫ ſemiauerit hõ
hec ⁊ metet. qm̃ q ſeminat in carne: de carne
⁊ metet corruptionẽ. Qui aũt ſeminat in ſpũ
de ſpũ ⁊ metet vitã eternã. hec ibi. Itẽ Ioã.
papa.16.q.j.c.viſis. ait. Qꝫ q̃ʒtũ fragilitati no
ſtre ꝯcedit. oĩs aditus nocẽdi ei⁹ verſutie mu
niamus. ne mors ingrediat̃ ꝑ portas nr̃as. h̃
ibi. Itẽ eccl'.18. dr̃. Poſt cõcupiſcẽtias tuas ñ
eas. ⁊ a voluptate tua auertere. Si p̃ſtes aie
tue cõcupias ei⁹: faciet te in gaudiũ inimicis
tuis. hec ibi. Itẽ Greg. li.3. dialogoꝝ. c.19. ait
Sine labore certaminis nõ eſt palma victo
rie. Vñ ergo victores ſunt. niſi q2 antiq ho-
ſtis inſidias decertauerũt? Malign⁹ qppe
ſpũs cogitationi. locutioni. atqꝫ opi nr̃o ſp in
ſiſtit. ſi fortaſſe qd inueniat. vnde apd examẽ
eterni iudicis accuſator exiſtat. hec ibi. Hie-
rony. inſup ad Euſtachiũ ait. Niſi vim faci-
as celos nõ accipies. niſi pulſaueris iportune.
panem nõ accipies ſacramenti. an nõ vide-
tur tibi grandis violẽtia. cũ caro cupit eẽ qd
de⁹ eſt: ⁊ illuc vnde angeli corruerũt angelos
iudicatura ꝯſcẽdere? Egredere ergo paulíſp
e corpe: ⁊ ob p̃ntes labores añ oclos tuos de
pinge mercedẽ: quã nec ocul⁹ vidit: nec auris
audiuit: nec in cor hois aſcendit. hec ibi. Ex p̃
dictis auctoritatib⁹ pꝫ. q̃liter ad diuinã grãm
⁊ gloriã ꝓmerẽdã. qlibet neceſſario tenet̃: et
vincere paſſiones ſuas: ⁊ inſup reſiſtere oi tẽ
tatiõi mũdane: carnali: atqꝫ diabolice. ¶ Se
cũdo hoc idẽ ꝓbo qnqꝫ rõnib⁹. Prio rõne
ordinatiõis. Scd'o rõne cõuerſiõis. Ter-
tio rõe collocatiõis. Quarto rõe cõfuſiõis.
Quinto rõe defenſionis. ¶ Prio ꝓbo rõe
ordinatiõis. ꝙ vꝫ qſqꝫ tenet̃ cũ rõe fidei vin
cere oĩs ſenſualitates: ⁊ diabolicas ⁊ mũda-
nas tentationes. Fundamẽtũ rõis ponit Cõ
mentator ſuper.8. Phiſicoꝝ. ⁊.2. Metha. di.
Ars ⁊ nã in ſuis opationib⁹ ordinate agunt
quãtũ p̃nt. pꝫ h̃ regula. p̃mo de arte nã vide-
m⁹ ſm ꝙ ordinẽ ſubijcit̃ famul⁹ domino: ſeu
ſaccomanus armigero. armiger vero capiti
ſquadre: caput autẽ ſquadre capitaneo gene-
rali. ⁊ deniqꝫ capitaneus generalis deo ſuo
vel dñationi. Hoc idẽ exẽplifica i ſtatu eccle
ſiaſtico. pꝫ etiã exẽplũ de nã. Naꝫ videm⁹ ꝙ
ſm ordinẽ nẽ reſpectu p̃cij. Argẽtũ p̃ualet et
p̃dñat̃ ferro i valore. Auꝝ vero p̃ualet i p̃cio
ipi argẽto ⁊ ferro. Quo p̃ſuppoſito. vꝫ ꝙ ſꝫ
artẽ ⁊ nãꝫ maiora ſubijciũt ſibi inferiora. cer
tũ eſt. ꝙ ut dr̃.2. de aia. De⁹ hoieꝫ ꝯpoſuit ex
materia ⁊ forma. Sed claꝝ eſt ꝙ forma ſim
pl'r eſt nobilior ſua materia. dicẽte pħo p̃mo
Phiſicoꝝ. Forma eſt qd diuinũ ⁊ appetibi-
le a materia: materiã dignitate excedẽs. qd ſi
ſic ẽ. peto. quo fine de⁹ ordinat hoieꝫ ex parte
rõnali. ⁊ ex pte ſenſitiua: cũ vna ut p̃dictũ eſt
ſit nobilior altera: ⁊ manifeſtũ eſt. ꝙ hoc ideo
fecit. ut ps rõnalis regat ⁊ ſubijciat ſibi par-
tẽ ſenſitiuã: aliter ſequeret̃. ꝙ deus ipſas in-
ordinate feciſſet: ⁊ inſup ꝙ ars ⁊ natura eẽnt
res ꝑfectiores in ordine ipſo deo. Qd cuꝫ ſit
falſum ⁊ ipoſſibile: ergo fecit ut p̃dictũ eſt: ad
hoc ut vna ps predominetur. altera vero ſub
ijciat̃. Qd inſinuat̃ Gen̄.4. vbi p̃cipit̃ ſub te
ſcꝫ rõe: erit appetit⁹ tu⁹. ſ. ſenſual': ⁊ tu dñaberis
illi⁹. ꝙ ſi ſic eſt. ergo qſqꝫ hõ: exquo de⁹ ſic or-
dinauit. tenet̃ per rõnẽ ſibi ſubijcere oẽs inor
dinatas affectiões: motus: ⁊ paſſiões. dicente
pħo p̃mo Politi. Debem⁹ ingt vti reb⁹ ſim-
pliciter ad id ad qd ordinate ſunt a ſapiẽtiſſi
mo datore. ⁊.10. ibidẽ dic. Aia dꝫ eẽ regens
Corpus vero rectũ. ꝙ ſi qs ꝯriũ faciat. q. ſ. ꝑ
mittat paſſiones ⁊ ſenſualitates p̃ualere rõi
talis vtiqꝫ maxima dign⁹ erit pena: ipſo dño
atteſtãte: qui Lu.12. Seru⁹ ſciens volũtatem
dñi ſui: ⁊ non faciẽs: plagis vapulabit multis.
Ex qua rõne colligꝫ: ꝙ quotiẽſcũqꝫ qs ſinit
affectiones ſuas: ⁊ inordinatas paſſiões rõi
p̃ualere. totiẽs ordinẽ diuine ſapiẽtie: ſeu ꝓ-
uidẽtie poſtponit: ⁊ ꝑ cõſequẽs: tot ſinglares
plagaſ a diuina iuſticia ꝓmerebit̃. ¶ Secũdo
etiã h̃ idẽ ꝓbo rõe cõuerſiõis. ſ. ꝙ qſqs volẽs
diuinã grãꝫ ⁊ gloriã adipiſci. dꝫ oino cũ rõe
oẽm tentationẽ carnis: mũdi: atqꝫ diaboli: ſi
bi ſubijcere. Cũ eniꝫ nihil ſit in hoie meli⁹ at
qꝫ nobili⁹ ipſo vſu rõis. ꝓpter quẽ ois honor
⁊ bona fama acqrit̃. q p̃ualet cũctis diuitijs
mũdi. dicẽte Salo. ꝓuer.22. Meli⁹ eſt nomẽ
bonũ q̃ꝫ diuitie multe. Et eccl'.41. Curã ha-
be de bono noie. hoc eniꝫ magis ꝓderit tibi
q̃ꝫ mille theſauri. magni ⁊ p̃cioſi: hanc totam
nobilitatẽ bone fame ⁊ honoris. oino ꝑdidit
q rõnẽ ſuã inordinate ſenſualitati ſupponit.
Ad qd clari⁹ videndũ. accipe fundamẽtũ pħi
ſcd'o de aia. ⁊.7. Meth. necnõ ⁊ Auctoris. li.
6. p̃ncipioꝝ. di. Forma ẽ q̃ dat eẽ rei. q̃ abla-

ſa res nō eſt. Que regula pʒ exēplo. Nā tan
to aliq̄ dr̄ eccleſia ſeu dom⁹: q̄ʒto in ſe retinet
formā eccleſie vel dom⁹. eʒ ſi fundit⁹ deſtruat̄
p ruinā neq̄q̄ʒ ampli⁹ eccleſia vel dom⁹ vocat̄
ſed ſimplicit dr̄ eē cemētū ſeu lapides: ligna:
ꝛ hmōi. ꝛ rō eſt. qm̄ perdidit formam eccleſie
ſeu dom⁹. Quo p̄ſuppoſito peto. q̄re hō ſim
pliciter hō appellet̄. ꝛ certū eſt. ꝙ p rōis vſuʒ
dicēte pho. 9. Ethi. Hō eſt marie intellectus
ꝛ rō. ꝙ ſi ſic eſt. claꝝ eſt. ꝙ qn̄ hō ſubmittit ra
tionē inordinate ɔcupiſcētie. agit ꝯ rōeʒ: et p
conſequēs eſt ac ſi rōne careret. ꝛ p cōſeq̄ns
pdit nobilitatē ſui nois honorē ꝛ bone fame
tā in cōſpectu hoim: q̄ʒ in cōſpectu toti⁹ cele-
ſtis curie. Vn̄ talis nō ampli⁹ hō. ſʒ vtiqʒ be
ſtia cēſendus ē. Qd̄ ɔfirmās. ppha dic̄. Hō
cum in honore eſſet: nō intellexit. comparatus
eſt iumentis inſipientib⁹: ꝛ ſimilis factus eſt
illis. Boeti⁹ hoc idē. pſa. 3. 4. li. dic̄. Hoc igit̄
mō q̄cq̄d a bono deficit. eē deſiſtit. quo fit ut
mali deſināt eē qd̄ fuerāt. ſʒ fuiſſe hoies ad-
huc ipſa humani corporis relicta ſpēs oſtendit.
Quare ɔuerſi in maliciā hūanā quoqʒ ami
ſere naturā: ſʒ cū vltra hoies queq̄ʒ ɔuehere
ſola pbitas poſſit. neceſſe eſt quos ab hūana
ɔditione deiecit. infra hois meritū detrudat
improbitas. Euenit igit̄ ut quē trāſformatuʒ
vitijs videas: hoiem extimare nō poſſis. aua
ritia feruet alienaꝝ opū: violēt⁹ ereptor lupo
ſimilē dixeris: ferox atqʒ inq̄et⁹ linguā litigijs
exercet cani ɔpabis. Inſidiator occult⁹ ſubri-
puiſſe fraudib⁹ gaudet vel peculis exeq̄t. Ire
intempans fremit leonis aiuʒ geſtare credat̄
pauid⁹ ac fugax ſi metuēda formidat. ceruis
ſimilis habeat̄. Segnis ac ſtupid⁹ torpet aſi
n⁹ viuit leuis atqʒ incōſtās ſtudia pmutat ni
hil ab auib⁹ differt. fedis inūdiſqʒ libidinibus
imergit̄. ſordide ſuis voluptate detinet̄. ita fit
ut q deſerta pbitate. hō eē deſierit: cū in diui
nā ɔditionē trāſire nō poſſit vertat̄ in beluā
Hec Boetius. Qd̄ bn̄ declarās moral̄. doc.
Greg. ſup illa verba Mat. vlt. p̄dicate euan
geliū oi creature. Quattuor inq̄t ſunt ſpecies
ꝛ genera creaturaꝝ. Aliq̄ ē creatura. q̄ ſimul
hʒ eē. ſicut ſunt lapides. terra. ꝛ celi. q ſic hn̄t
eē: ꝙ nullā hn̄t vitā. Aliq̄ eſt creatura: q̄ non
ſolū hʒ eē: ſed inſup habet vitā vegetatiuā. ſʒ
nō ſenſitiuā. put ſunt arbores: flores: ꝛ hmōi
Aliq̄ eſt creatura q̄ hʒ eē: viuere: ſentire: put
ſunt volucres: piſces: ꝛ aialia bruta. Aliq̄ po-
ſtremo eſt creatura. q̄ hʒ eē: viuere: ſentire: in
telligere: ꝛ rōcinari. ꝛ hec ē hō. Si igit̄ qs au
fert ab hoie intellectū ꝛ rōnē. claꝝ eſt ꝙ ſim-
pliciter remanebit in eo ꝓprietas beſtiaꝝ. q
ſimplicit hn̄t eē: viuere: atqʒ ſentire. ꝙ ſi forte
diceres. Ecce ꝙ hō rōem ſubmittit ſenſuali-
tati: ꝛ tn̄ rōnē nō pdidit. ꝛ p ɔſeq̄ns remanʒ
hō ut pus. Ad hoc rn̄deo: ꝙ exquo hō nō vti
tur rōne ad quā eſt ordinat⁹. ſic eſt in cōſpcū
dei ac ſi rōne careret. ꝛ p ɔſeq̄ns talis beſtia
merito dicēdus ē. Exquo ſimpliciter vtit̄ ꝓ-
prietatib⁹ beſtiaꝝ. imo exquo agit ꝯ ordinem
nālē. beſtie vero nō vilior ꝛ peior oib⁹ beſtijs
cēſendus ē. dicēte pho pmo Politicoꝝ. Sic̄
oium aialiū lege fruēs meli⁹ ē hō. ſic peſſimū
oium aialiū eſt hō a lege ꝛ iuſticia ſepat⁹. hec
ibi. Et pmo Ethi. dicit. Hō prau⁹ deterior ē
beſtia. Et boeti⁹. pſa. 5. ſcd̄i li. ait. Hūane q̄p
pe nē iſta cōditio ē. ut tn̄ tm̄ ceteris reb⁹ cū ſe
cognoſcit excellat. Eadē tn̄ infra beſtias redi
gat: ſi ſe noſce deſierit. nā ceteris aiantib⁹ ſeſe
ignorare nā ē: hoi vero vitio venit. hec ille. O
igit̄ miſerabilis creatura. O infelix aia. O ve
re beſtialis pſona hūana. q̄ rōnem voluptati
ſenſuū ſubmitt̄. Ecce ꝙ corā mūdo ꝛ celeſti
curia. oēm dignitatē tuā. oēm honorē. oeʒ fa
mā. oēm nobilitatē amittis. hic te extēde cir
ca ɔcubinarios. auaros. ſuperbos. ꝛ huiuſmo
di eos exprobrādo. Ne igit̄ aliqs hāc infami
am vituperiū ꝛ ignominiam incurrat. ſtude
at ſemper inordinatos appetit⁹ rationi ſub-
mittere. Iuxta conſiliū philoſophi tertio de
anima di. Appetitu duplici et contrario in
homine exiſtēte: qui ſuperior fuerit: ſecum tra
hat inferiorem. ſicut ſpera maior ſecum tra-
hit omnes ſperas inferiores. ¶ Tertio etiaʒ
probo ratione collocationis: ꝙ ſcilʒ quiſqʒ vo
lens diuinam gratiā et gloriam adipiſci. de-
bet omnino cum ratione ꝛ fidei virtute om
nem concupiſcentiā carnis: mundi: atqʒ dia-
boli ſibi ſubijcere. Fundamentū rationis po
nit philoſoph⁹ ſcd̄o de anima. quarto Phi
ſicorum. ꝛ quarto celi ꝛ mundi. Omnis lo
cus debet eſſe cōnaturalis locato. ꝛ econuer-
ſo: locatum debet habere ſimilitudineʒ cum
ſuo loco. patet hec regula. Nam videmus in
conuiuijs. ꝙ loca viliora ſeu digniora exibē-
tur perſonis ſcd̄m earum vilitatem ꝛ digni-
tatem. Similiter ſi vinum fuerit optimum
vel acetoſum: ei preparatur vas optimū aut
vile. Quo preſuppoſito: certū eſt ꝙ anima
ſaluanda collocanda eſt in loco celi empirei

qui locus ſm Bonauen.in.2.di.2.arti.2.q.j.i
4.argu.hȝ p̄cipue.5.conditiões.Nā p̄mo ce
lum empireū eſt valde ſpacioſum:ꝓ eo ꝙ ſȝ
Damaſcenū:celū empireū eſt ꝯtentiuū oīuȝ
viſibiliū ⁊ inuiſibiliū.Scḋo eſt claꝝ ⁊ lucidū
propterea empireū dicit̄ a pir ꝙ eſt ignis: eo
ꝙ eſt ſplendidū ad modū ignis. Tertio eſt
pacificū ⁊ qetū:eo ꝙ celū empireū eſt īmobi-
le ⁊ oīo priuatū oī genere mot⁹. Quarto ē
vniforme:nec eſt diuerſuȝ in claritate: ꝓut ē
celū ſydereū:ceteriqȝ celi ipſo celo ſtellato in
feriores. Quinto deniqȝ eſt ſuppremū: pro
eo ꝙ celū empireū ſupereſt oībus celis:⁊ eis
predn̄atur:celiqȝ oēs tanq̄ȝ ipo minores ſibi
ſubijciunt̄.Qḋ ſi vt pȝ aīa ſaluanda colloca-
ri dȝ ī celo empireo:⁊ celū empireū hȝ qnqȝ
predictas ꝯditiones:⁊ omne locatū dȝ habē
ſimilitudinē cōuenientiā ⁊ ꝓportionē cum
ſuo loco.concludit̄ neceſſario ꝙ aīa ſaluanda
⁊ in celo empireo colocanda :tenet̄ ⁊ etiā ſuo
modo ſimilitudinarie qnqȝ prefatas ꝯditio-
nes in ſe habere:vn̄ oȝ ꝙ aīa p̄mo ſit ſpacio
ſa ſeu larga per caritatē ad ipm deū ⁊ pro-
ximū:⁊ non ſtricta vel arta. Scḋo oȝ ꝙ ſit
clara per ſerenitatē ⁊ luciditatē ꝯſcie: ⁊ non
obſcura vel tenebroſa. Tertio oȝ ꝙ ſit paci-
fica:qeta:⁊ tranquilla:non tm̄ cum deo: ſȝ ēt
cum ꝓprijs inimicis:⁊ nō iracūda ſeu rixoſa
⁊ turbida:vel odio plena. Quarto oȝ ꝙ ſit
vniformis.i.ꝙ habeat vniformitatē morum
ſeu virtutū:⁊ obſeruationis diuinoꝝ manda
torum vſqȝ ad finem vite:vt poſſit dicere cū
propha.Omnis ꝯſumatiōis vidi fineȝ.Nec
oīo debet habere diuerſitatem vite. ꝓut eſt
claudicare ad dexterā ⁊ ad ſiniſtrā. Quinto
deniqȝ oȝ ꝙ ſit ſupprema.i.ꝙ pars ratiōalis
oīo ſuperſit demoni:mundo:⁊ carnali ſenſua
litati:⁊ predn̄etur eis quantū ad modū quo
celum empireum ceteris omnibus celis pre
dominatur. Quod tunc facit ratio:cum ma
gis celeſtibus inheret q̄ȝ terrenis:ad qḋ faci
enduȝ hortatur Apoſtolus ad collo.3. Si cō
ſurrexiſtis cum Chriſto.ſ.ſpiritualiter: q̄ ſur-
ſum ſūt querite:vbi Chriſtus ē ī dextera dei
ſedens:que.ſ..ſ.ſ. non que ſuper terrā . Ex q̄
ratione etiam pȝ.ꝙ niſi ratio predominetur
omni ſenſuali concupiſcentie:ſicut celū empi
reum ceteris celis predn̄atur: impoſſibile eſt
ꝙ vnq̄ȝ in eodem celo empireo collocet̄:cum
non habeat aliquē cum ipſo ſimilem cōueni
entiam:⁊ proportionem. Quarto inſuꝑ ꝓ-
bo idem ratione confuſionis:ſeu corruptiōis
ꝙ.ſ.neceſſe eſt ad diuinam gratiā ⁊ gloriam
promerendam:ꝙ quis ſubijciat oēm concu-
piſcentiam carnis:mundi:atqȝ diaboli:impe
rio rationis.qḋ niſi faciat.claꝝ eſt ꝙ omnia
opera erunt cōfuſa ⁊ corrupta: ⁊ per ꝯn̄s in-
digna tam diuine gratie q̄ȝ eterne glorie.Fū
damentum rationis ponit Tho. ſuper libro
de ſenſu ⁊ ſenſato.di.Actiōes ſimpliciter ſūt
bone que egrediunt̄ a ſubiectis bene diſpoſi
tis.pȝ hec regula. Nam ſi caro que dat̄ hoī
ī cibum ſit ſana: certum eſt ꝙ ſi det̄ homini
ſano vel egroto cooperabitur ad ſanitatē ac-
quirendam.Ecōtra vero ſi caro fuerit in di
ſpoſita ⁊ corrupta vtiqȝ cooperabitur: aut ad
mortem:aut ad diminutionē vel perditionē
ſanitatis:h idē exemplifica de aere: qui ſi fue
rit ſanus vel corruptus talem diſpoſitionem
vel indiſpoſitionē corporibus adiacentibus
faciet. Quo preſuppoſito:certum eſt ꝙ actio
nes ⁊ operationes hominis:non ſimpliciter
procedunt ab ipſo corpore:nec ſimpliciter ab
ipſa anima:ſed ſimpliciter ſimul a toto con-
iuncto:qm̄ actiones ſimpliciter ſunt coniun-
ctorum.dicente pho.j.phyſi. Materia inquit
cū forma eſt cauſa oīuȝ reꝝ que fiunt vt in re
ideſt in ſubſtantia compoſita eſt cauſa oīuȝ
actuum.hec ibi. Propter qḋ dicit.j. de aīa.
Melius ē dicere ꝙ homo itelligat q̄ȝ ꝙ aīa
intelligat.ꝙ ſi vt patet actiones hominis ꝓ
cedunt a toto coniuncto.i.ab anima ſimul et
corpore.clarum eſt ꝙ ſi coniunctum eſt diui-
ſum vtiqȝ eſt indiſpoſitum:qḋ tunc fit: cū nō
eſt concordia: ſed magis contrarietas inter
partem ſuperiorē ⁊ inferiorem: vtputa: cum
ſuperior pars rationis ſubijcitur. pars vero
inferior ſenſualitatis predominat̄. Sed cum
ſit manifeſtū:ꝙ a cōiuncto ſeu ſubiecto indi-
ſpoſito non poſſit egredi niſi actio impfecta:
igitur per ꝯn̄s concluditur ꝙ quotienſcunqȝ
contra ordinē a deo inſtitutū concupiſcentia
ſenſualis predn̄atur rationi:totiens oīs actio
⁊ opatio hoīs ſeu ſit a corde vel ab ore: vl̄ ſit
ab exteriore ope:redditur impfecta corrupta
atqȝ infecta. Quod egregie confirmatur per
Iſaiam.64.c.di. Facti ſumus omnes ſicut i
mundi:⁊ quaſi pannus menſtruate vniuerſe
iuſtitie noſtre.Et cecidimus quaſi foliuȝ vni
uerſi:⁊ iniquitates noſtre quaſi ventus ab-
ſtulerūt nos. hec ibi. Et Iob.30.di. Ignis.ſ.
ſenſualitat̄ ē vſqȝ ad ꝯſuptioneȝ deuorans:

vniuerſa.ſ.opera bona.ꝛ Joelis primo.etiaȝ
dicit. Ignis comedit omnia ſpecioſa deſerti.
Boetius hoc idē confirmās Metro. 5.ꝑmi
libri.dicit. Nubibus atris: condita nullum
fundere poſſunt:ſydera lumē:ſi marevoluēs
turbidus auſter miſceat eſtū:vitrea dudum:
parqȝ ſerenis:vnda diebus. Mox reſoluto:
ſordida ſceno vniuerſalib⁹obſtat.Quiqȝ va-
gatur mōtibus altis defluens amnis.Sepe
reſiſtit. Rupe ſoluti obice ſaxi. Tu quoqȝ ſi
vis:lumine claro cernere verū:tramite recto
Carpe callem:gaudia pelle:pelle timorē:ſpē-
qȝ fugato: nec dolor adſit: nubila mens eſt
vinctaqȝ frenis,hec vbi regnant.hec ille.Ne
igit̄ opa nr̄a vt probatū eſt omnino ſint cor
rupta ꝛ infecta.debemus q̄tuȝ poſſum⁹ oēm
carnis ꝯcupiſcentiā.rationi ſubijcere.❡Qui
to deniqȝ probo ratione deſcenſiōis: ꝙ q̄ſqȝ
tenet̄ ꝛ debet omnē concupiſcentiam carnis
mundi:atqȝ diaboli:ſubijcere ſpiritui ꝛ ratio
ni. Qui enim aliter facit neceſſario ad infer
num deſcendit.Fundamentū igitur rationis
huius ponit ph̄us.4.celi ꝛ mundi.di.Omne
quod mouet̄ ad locum ſimplr̄ mouet̄ a ꝑdo
minā̄te natura.pȝ hec regula: Cū eniȝ in ma
terialibus ſit ſpecialiter duplex natura predo
minās.vȝ leuitas ꝛ grauitas.certū eſt:ꝙ ſi le
uitas predominat̄ grauitati.neceſſario ſurſuȝ
fertur:ut patet in igne. ſeu in igneo vapore:q
cuȝ parū habeat de materia: naturaliter ſur
ſum eleuatur.Ecōtra vero ſi grauitas domi
nat̄.trahit deorſuȝ ad terrā. quod patet in la
pide.qui cū multū habeat de materia. ſemp
deorſum deſcendit. Quod confirmās idem
ph̄us.4.celi ꝛ mūdi.di. Omne leue ſurſum
mouetur:ſicut ignis. graue vero deorſum. ſi
cut terra que grauis eſt.hec ibi. patet in ſtate
ra:in qua ſi ponat̄ ab vno latere aurū:ab al
tero vero ferrū :quod leui⁹fuerit ſemp fertur.
ſurſum:qđ grauius deorſum.Quo preſuppo
ſito.certū eſt.ꝙ duplex in homine poteſt eſſe
amor. videlȝ ſpiritualis ꝛ ſenſualis.ſi igit̄ in
morte cuiuſlibet amor ſpiritualis:ſeu bonoꝝ
celeſtiuȝ: q a ratione procedit preualeat amo
ri ſenſitiuo.certum eſt. ꝙ amor ille animā ſi
mul ꝛ corpus ſecuȝ trahit in paradiſum. Si
vero amor ſenſitiuus: ſeu rerū materialium
qui ꝓcedit a corruptibili carne preualeat:ſeu
preponderet ſpirituali amori: ſeu celeſtiū bo
noꝝ:neceſſario cōcludit̄:ꝙ talis amor pōde-
roſus ſecum trahet in centro inferni aiaȝ et
corpus.ꝛ ideo Auguſti.li.confeſſ. hoc confir-
mans dixit.Amor meus pondus meū:eo fe
ror quocūqȝ feror. De talibus etiā dixit pro
pheta.Deſcenderunt in infernū quaſi lapis.
vbi glo.di. Nunq̄ȝ ſic lapis tendit ad centrū
terre: ſicut peccatū trahit hominē ad centrū
inferni.hec glo. Et propter hoc Hieronim⁹
ſcribens ad exuperantiū ne: vȝ ex tali ponde
re ſenſualitatis ꝛ terrenoꝝ ad infernū deſcē
deret di.Si fieri poteſt imitare Joſeph.ꝛ egy
ptie dn̄e paliū derelinque: ut nud⁹ ſequaris
dominū ſaluatorē:qui in euāgelio dicit.Ni-
ſi quis renūciauerit oibus non poteſt eē me
us diſcipulus.Itē q vult venire poſt me abn.
ſemet.ꝛc̄.proijce igit̄ a te ſarcinā carnis ꝛ ſe-
culi huius:ne queras diuitias: que cameloꝝ
opibus comparantur. nudus ꝛ leuis ab omni
concupiſcētia ad celum vola: nec alas virtu-
tum tuaꝝ.auri deprimant pōdera. hoc auteȝ
dico:niſi ꝙ te auarū didicerim: ſed intelligā.
idcirco operaȝ milicie dare. ut impleas ſaccu
lum:quē domin⁹ euacuare precepit. Si eniȝ
qui habent poſſeſſiones ꝛ diuitias iubentur
omnia vendere.Dignatio tua aut diues eſt.
ꝛ debȝ facere quod preceptū eſt:aut adhuc te
nuis. ꝛ ſic non debet querere qđ erogatur
eſt. Tu ergo eroganda non queras: ſed po-
tius iam queſita tribue:ut fortiſſimū tirūcu-
lum ſuū domin⁹agnoſcat.ut letus tibi de lō
ginqua regione venientī pater occurrat: ut ſto
lam tribuat.ut donet anulū. ut imolet pro te
vitulū ſaginatū.hec ibi.Auguſ.inſup rationē
predictā exemplariter cōfirmans in libro de
ſalutaribus documētis dicit. Sicut eni eqs
frena ſunt imponēda. ita corpa noſtra cōcu-
piſcētie:ieiunijs:ꝛ orationib⁹ ſunt refrenāda.
Nam queādmodū aurige ſi frena equis la-
xauerint:ꝑ precipitia ducūtur. Ita ꝛ aia cum
corpore ſi frena ei nō impoſuerim⁹ ad iferni
precipitia dilabitur. Simus ergo boni ꝛ do
cti aurige corpi noſtro:ut ꝑviam rectā eterne
vite poſſim⁹incedere:hoc autē faciemus ſi ei
nō delicioſa nec voluptuoſa: ſed tantū neceſ
ſaria preſtem⁹.quia iuxta Aplm ſi facta car-
nis mortificauerim⁹viuem⁹. Hec Aug. Ex
predictis igit̄ quqȝ rationib⁹:pȝ q̄liter cuilibȝ
neceſſe eſt ꝙ cum ratione ſibi ſubijciat om-
nes ſenſuales atqȝ mundanos inordinatos
appitus.ſi vult diuinā gratiam ꝛ glorā pro
mereri.❡ Tertio hoc idem probo figuris.ꝑ-
ma figura ponit̄ Judic.16.vbi legit̄.ꝙ quedā

mulier nomine dalida: cuȝ ter voluiſſet decipere fortiſſimũ Sampſonẽ. pro eo ꝙ temtabat eum.ut ei diceret in quo conſiſteret fortitudo eius. Tandẽ cum eam tribus vicibus decepiſſet dicens: ꝙ ſi ligaret neruis eum ⁊ funibus.perderet fortitudinẽ ſuam.cũ tamen verũ non eſſet.poſtremo quarta vice magis ab ea moleſtatus ei conſenſit aperiẽs veritatem:⁊ dixit. Ferrũ nunꝗ̃ aſcendit ſup caput meũ.quia nazarenus.i.cõſecratus ſum dño de vtero matris mee. Si raſum fuerit caput meũ:recedet a me fortitudo mea: ⁊ deficiam eroq̃ȝ ut ceteri homines. Que ſtatim fecit cũ dormire ſup genua ſua: vocauitq̃ȝ tonſorem ⁊ raſit ſeptem crines ei⁹.⁊ ſtatim diſceſſit ab eo omnis fortitudo eius:quo viſo cõfeſtiȝ tradidit eũ in manibus filiſtinoꝝ:quẽ cũ cepiſſent erucrũt oculos eius.⁊ duxerũt gacaȝ. vinctum cathenis:⁊ clauſum in carcere molere fecerũt.hec omnia illa quaſi verbaliter. Moraliter. per dalidã decipientem intellige ſenſualitatẽ:ꝑ ſampſonẽ fortiſſimũ ab ea deceptum:intellige rationẽ: que dũ conſentit ſenſualitati.ſtatim perdit oẽ robur diuine gratie virtutis ⁊ meritoꝝ:que per capillos ſignificaꝰ. Per philiſtios itellige demões:in quorũ manibus ratio poniꝰ.dum ſenſualitati cõſentit.qui philiſtei.i.demones.ſtati funib⁹ diuerſoꝝ maloꝝ ligant animã:oculos mẽtis ei⁹ totaliter excecãtes:ne cognoſcere poſſit.q̃ȝtum ſit graue peccatũ. q̃ȝtum ſit bonuȝ diuine gratie ⁊ glorie.quod per peccatũ amiſit.de qua mẽtis cecitate Sopho.pmo dicitur. Ambulabũt ut ceci.quia dño peccauerũt Propheta quoq̃ȝ dicit ſupeccidit ignis. ſciliȝ male cõcupiſcentie in anima.per cõſenſum ⁊ non viderunt ſolẽ.ſciliȝ diuine gratie amiſſe Alia figura ponitur.2.Reg.xi.capitulo.vbi legitur. ꝙ cum Joab obſediſſet filios Amõ in rabba:et ipſi filij Amon impetũ feciſſent ſup exercitũ Joab:occiderunt vriam ⁊ quoſdam alios. Miſit autem Dauid ad Joab di. Ne deficias:ſed robuſtus eſto:⁊ fortiter dimicare contra eos.quia varius eſt euentus belli. Joab vero hoc audito fortiter perſeuerat et tandem vicit ⁊ deuaſtauit totam ciuitatem. Spiritualiter intelligendo: Joab qui eſt dux exercitus. Dauid Significat hominẽ ducez rationis ⁊ bonarum operationũ.qui ideo eſt poſitus in loco huius mũdi.tanꝗ̃ in loco certaminis. ut vincat inimicos:⁊ coronam glorie accipiat. Nunc inuadunt tentationes gnq̃ȝ carnis:⁊ quinq̃ȝ dyaboli. ſicq̃ȝ aliquando proſternitur. Sed ſuper baculo fidei ⁊ rõnis ſe appodians: ⁊ confortans viriliter pugnat. ⁊ ſic tandem de mundo:carne:⁊ diabolo:ꝓpter ſpẽ vite eterne quam a deo accepturus eſt victoriam reportat. Tertia deniq̃ȝ figura ponitur Judith.13.vbi legitur.ꝙ cum olofernes princeps totius militie Nabuchodonoſor obſediſſet populum iſrael: ut eum totaliter extirparet. Mulier quedam hebrea ⁊ vidua Judith nomine:ornata ſuis optimis ornamẽtis:egreſſa a caſtris populi Jſrael iuit in campuȝ holofernis cum ancilla ſua. Que cuȝ ſpecioſiſſima eſſet ſuper omnes mulieres philocaptus de ea ordinauit ut ſequenti nocte.ipſa cum eo dormiret. Cuȝ autem ingreſſus eſſet thalamũ ⁊ lectum. ſtatim dormiue ⁊ ſtertẽ cepit. Nã temulent⁹ erat: ⁊ madefactus vino.⁊ inebriat⁹ ex nimia potatiõe. Q̃ȝ vidẽs Judith ſtatim amputauit cũ pugione ei caput:⁊ tradidit ancille ſue:ut in perã ſuaȝ occultaret. Quod cum feciſſet egreſſa a thalamo.vna cum ancilla ingreſſa eſt occulte caſtra populi iſrael. ⁊ fecit appendere caput holofernis ſuper muros ab extra. Quod cum improuiſe vidiſſet exercitus totus arripuit fugam.populus vero iſrael cucurrit poſt exercitum qui erat ſine duce.⁊ ſic exercitũ totum diſſipauit.⁊ omnia victualia cum infinitis q̃ſi theſauris cum victoria reportauit. Moraliter per Judith rationem intellige. per Holofernem principem exercitus corpus intellige exercitu quinq̃ȝ ſenſuum circumſeptũ. per pugionem vel enſem quo abſcindiꝰ caput holofernis:⁊ ſic victoria habetur. Intellige ſanctiſſimã fidem:cum qua quaſi cuȝ quodã pugione ſpũali vel enſe faciliter ratio abſcidit caput.i.concupiſcentiã proprio corpori ⁊ ſenſualitati: Sed cum predictis figuris:ſi vis de ſenſualitate carnis victoriã reportare:obſerua ꝑ ſimilitudinẽ quod recitat Lucan⁹ poeta. Refert enim ꝙ hercules ſemel pugnauit cuȝ antheo gigante.cuius erat conſuetudo ꝙ quotienſcũq̃ȝ proiecereꝰ ad terrã fortior ſurgebat quod attendens Hercules ingenioſus.vi eleuauit cũ a terra:⁊ ſtrinxit eum ſupra ſuũ pectus dicens. Nuc anthee cades. intantuȝ ꝙ emiſit ſpiritũ:⁊ ſic de eo victoriã oĩno habuit. Spiritualiter caro ẽ gigas. que exultat in via carnalium voluptatũ: et dum ſemel ad

terrā proiicitur.i.ad carnalem voluptatē fortior resurgit contra spiritū ꝛ rationem. Sed quid bonus miles debet facere: debet vtiqꝫ cum ratione eam eleuare a terra.per contemplationē celestium:ꝛ fortiter eam stringere ꝑ macerationē ꝛ abstinentiā.donec sic mortificet:ꝙ de ea victoriam obtineat ꝑ subiectionem ad ipsum spiritū ꝛ rationē. Ex quibus etiam figuris. patet qualiter cum scuto fidei ꝛ rationis:debet vnusquisqꝫ sibi mundū et carnem:atqꝫ diabolū submittere. ¶Quarto deniqꝫ probo exemplo. ꝙ quisqꝫ volens diuinā gratiam ꝛ gloriā adipisci: debet omnino cū ratione ꝛ fidei virtute omnē concupiscentiā carnis:mundi: atqꝫ diaboli sibi subiicere. Primū exemplū habemus de paulo.q valde a carne ꝛ demone molestatus. secūdo Corin.12.dicit. Datus est mihi stimulus carnis mee:angelus sathane qui me colaphizet Sed quid fecit ut carnem ꝛ sathanam vinceret: Audi quid dicit.prime Corinth. nono. Castigo inquit corpus meū et in seruitutem redigo.i.rationis. De cuius etiam tentatione ꝛ victoria Hieronymus ad Eustochium ꝛ ponitur.32.q.quinta capi.si paulus ait. Si paulus vas electionis ꝛ preparatus in euangelio xp̄i:ob carnis aculeos ꝛ incentiua vitiorum rep̄mit corp⁹suū ꝛ seruituti subiicit.Ne alijs predicans reprobus inueniat. et tamen videt aliam legē in membris suis repugnātem legi mentis sue:ꝛ captiuantē in lege peccati. Si post nuditatem.ieiunia.famē.carceres.flagella.supplicia in semet reuersus clamauit. Infelix ego homo qs me liberabit de corpore mortis huius. Tute putas securam. hinc caue queso. nequando dicat de te deus. Virgo israel cecidit nō est qui suscitet eam. hec ibi.Tu quoqꝫ fac simile o homo si vis de carnis ꝛ diaboli tentationibus victoriā reportare. Secundū exemplū habemus Dan. decimotertio.de maxima continētia ꝛ victoria Susanne.Quā cum vellent duo presbiteri seniores. clā in viridario violare. Ipsa nec minis:nec blādicijs vnqꝫ acquiescere voluit:ꝛ procurantibus sibi ex hoc inferre mortem. Jam enī lata erat publice contra eam sententia:ꝛ ad mortē ducebat.iudicio tamen dei reuelatione facta Danieli. contigit ꝙ ipsi sacerdotes condemnati sunt ad mortē. Ipsa vero cum maximo honore ꝛ gloria dei ꝛ mūdi.a morte preseruata. Tertium exemplū habemus de domino nostro Jesu xp̄o. qui ut habet in hodierno euangelio.s. Matthei.4. Fortiter a demone tentatus fuit. sed mirabiliter eū superauit.dicit enī de eo. Ductus ē Jesus in desertū a spiritu. ut tentaretur. vbi glo. Aduerte ꝙ quadruplex fuit spiritus quo xp̄s fuit ductus in desertum.vꝫ Sp̄us diuinus: Sp̄us humanus: Spirit⁹ angelicus:ꝛ malignus:ꝛ omnes hi quattuor sp̄us habuerūt in deserto erga xp̄um officiū suum. Nā spiritus diuinus conduxit in desertum hoc fine.ut faceret penitentiam:ut fugeret cōuersationē mundanā:ꝛ ut tandē ad nr̄m exēplum victoriā de tentatione reportaret. Sp̄us human⁹in deserto fecit ip̄m exire ꝛ spiritui sancto obedire. Sp̄us angelicus fuit eū xp̄o in deserto ut ipsi ministraret. Sed sp̄us malignus: fuit ibi ut eum actualiter tentaret. Et causa quare diabolus xp̄m in deserto tentare voluit fuit ista. Nā sciebat ipse diabol⁹per scripturas ꝛ prophetias.dei filiū in mūdo eē venturꝰ ꝛ incarnandū.imo ut Alexā.in.3.pte dicit. Ante creationē primi parētis vidit dei filiū incarnandū:ꝛ sup omnes āgelicos choros postmodū exaltādū:vidit ꝛ inuidit. qꝛ sciebat propter hoc ab ipso suū dominiū auferendū. Vn̄ Criso.sup Matth.ait. Audiēs inquit diabolus in xp̄i natiuitate angelū pastoribus nunciantē.multitudinē angeloꝝ in diuersorio iubilantē. Joannē digito demōstrātem.in baptismate patrē testificantē. Spiritū scm̄ in columbe sp̄e descendētē.ꝛ nūc.40.diebus ꝛ.40.noctib⁹ip̄m ieiunātē:eū esse filiū dei est suspicatus. Sed postmodū eū videns esurire ip̄m esse filiū dei dubitauit. Non enī dei filiū credebat posse esurire. Hec Crisost. Volens igit propter hoc experiri vtrū eēt dei filius vel homo purus. qꝛ primū hoiem tribus telis ꝓstrauit:cogitauit eisdē trib⁹ xp̄m aggredi. dicens intra se. Si ex his vincitur purus homo apparebit. Si autē non vincit: filiū dei oino esse cognoscā. Sic enī Crisost. dicit. Dyabolus de tribus primum hominē tentauit.ꝛ vicit. Primo de gula: cum ipsi de fructu ligni vetiti manducare suasit. Secundo de vana glia. Cum dixit:eritis sicut dij. Tertio de auaritia cum dixit:eritis scientes bonum ꝛ malum. Sicut enim auaritia est immoderatus appetitus diuitiarum: sic etiam est immoderatus appetitus scietie. Eodem modo christum voluit tentare demon.

propter quod aſſumpſit quādā formā huma
nam:ſeu formā hominis. ⁊ vocali voce. pri-
mo de gula cum tentauit dicens. Si filiꝰ dei
es: dic ut lapides iſti panes fiant. Cogitabat
enim intra ſe dicēs. Si lapides in panes cō
uerterit: ꝙ nec nā tota: nec aliq̃ pura creatura
facere poteſt. quia ut dicit̃ pͥmo Poſteriorū.
Vna ſpecies per naturā non poteſt cōuerti
in alterā per naturā. dei filius in hoc appare
bit. ſed ſi non poterit hoc facere: ſimplex ⁊ pu
rus homo erit. Sed xp̄s ſm glo. hanc tenta
tionē deuicit. quia comedere noluit. immo re
ſponſum ſuū taliter tempauit. ꝙ etiam cum
eſſe dei filiū non cognouit: ꝗuis etiā in panē
lapides non ꝯuerteret. vnde ⁊ dixit. Scriptū
eſt: non in ſolo pane viuit homo: ſed in om-
ni verbo quod procedit de ore dei. ac ſi dice-
ret ſm glo. Cuꝫ homo conſtet ex duplici ſub
ſtantia. aīa. ſ. ⁊ corpore. ⁊ anima ſit ſuperior ⁊
nobilior corpore: ⁊ cibus anime ſit verbū dei
⁊ cibus materialis ſit cibꝰ corporis. prout eſt
panis: ⁊ tu tm̄ ſuades de cibo ſubſtantie inſe
rioris ⁊ non ſuperioris. patet ꝙ tua perſua-
ſio quedā indiſcreta ⁊ maligna tentatio eſt.
Vnde nec volo in panē lapides cōuertere.
nec volo gule vitio ſuperari: ſicut ⁊ parentes
primi hoc ſupati ſunt. Qua tentatione mira
biliter ſuperata: ſtatim diabolus ſm Criſo-
ſto. cogitauit intra ſe: homo iſte ſanctus eē vi
detur. Sancti eniꝫ viri: ⁊ ſi non vincātur de
vitio gule. ſepiſſime vincuntur de vitio vane
glorie. Ideo ſtatim aſſumpſit xp̄m de deſer-
to: ⁊ ſupra pinnaculū templi eum ſtatuit: ſeu
portauit. Nec mirū fuit ſm Grego. ſi ſeꝰ per
miſit in pinnaculo templi aſumi: qui etiā ſu-
per ligno crucis ꝑmiſit ſe crucifigi. Et Augu
ſti. in glo. dicit. Quod enim permiſit aſſumi
non fuit infirmitatis. ſed virtutis pacientie. vel
aliter poteſt intelligi ꝙ aſſumpſit eum. ſcꝫ ꝙ
deduxit ſupra pinaculū. Vnde dicit alia glo.
ꝙ veriſimile eſt diabolū apparuiſſe in huma
na ſpecie. Sed tamē xp̄s h oia ſic egit ut ani
me videret. Erat autem pinnaculū locꝰ emi-
nēs. vbi erat cathedra doctoꝝ. Ideo ſm glo.
putabat diabolus xp̄m in ſede doctorū poſi-
tum poſſe vinci vana glīa: ⁊ extolli. ut multos
alios fecerat eleuari. vnde ⁊ dixit ei. Si filius
es dei, mitte te deorſum. Nam ſcriptum eſt
angelis ſuis deus mandauit de te ut cuſto
diant. ⁊c. ⁊ ſic nulla ſecuta leſione iactantiam
incurreret. vel ut ex hoc diabolus eius poten
tiam agnoſceret. Sed xp̄us non acquieſcens
ſed potius tentationē inanis glorie ſuperare
volens. ſic tempauit reſpōſum ſuū ut gs eēt
reliqueret dubioſum. di. Scriptum eſt. Non
tentabis dn̄m deum tuū. vbi glo. ſuggerebat
ut aliquo ſigno exploraret. ꝗtū apd̄ deū poſ
ſet. ſed nemo debet tentare deū quin habet
ex humana ratione: quid faciat. poſtq̃ auteꝫ
deficit humana ratio. cōmēdet ſe quiſq̃ deo
hec ibi. Verum poſtq̃ diabolus: nec per pri
mam: nec ꝑ ſecundā tentationē eum potuit
deuincere: ſeu cognoſcere: tranſiuit ad tertiaꝫ
ut videret: ſi ſaltem poſſet de auaricia. vince-
re ⁊ ſuperare. propter ꝙ duxit eū ſupra mon
tem excelſum. ⁊ oſtendit ei omnia regna mū
di. Non autem iſta oſtendit ei coram oculis
ducendo. vel viſum ei ampliando. vel ea que
neſciebat ſibi indicando: ſed dicit̃ oſtendiſſe
tribus modis. Primo ſm Criſo. oſtendit. ac
ſi aliquis in loco excelſo poſitus. manū exten
deret di. Ecce ex illa parte eſt Italia: ex illa
Grecia: ex illa Africa. Scd̄o mō ſm Raba
nū oſtendit: quia vanitatē pompe mūdi quā
ipſe malignus diligebat. q̃ꝫ ſit ſpecioſa ⁊ de-
ſiderabilis in verbis demonſtrabat. ut ipſuꝫ
induceret ad amandū illam. Tertio ſm glo.
oſtendit. quomodo regnabat̃ i tribꝰ partibus
mūdi: per diuerſa vitia. in quibuſdā per ſup-
biam. in quibuſdā ꝑ auaritiā. in quibuſdam
per luxuriā. ut exēplo inſtigātis poſſet ad ſi
milia facilius inclinari. Cum autē omnia re
gna mūdi ei oſtendiſſet cū corū gloria. ſtatim
ſubiunxit di. Hec omnia tibi dabo: ſi ca-
dēs adoraueris me. et quia Luce. 4. dicitur.
Omnia mihi tradita ſunt a patre meo: ⁊ cui
volo do illa. Ideo plene mentitus eſt. q² dei
ſunt omnia. ⁊ ipſe tribuit vniuerſa. Et q² eti-
am iſtud cōtinebat maximā iniuriā creato-
ris. qui ſolus debet adorari. ideo cum furore
⁊ zelo iuſticie. hanc tertiā tentationē deuin-
cens expulit diabolū di. Vade retro ſatha-
na. ſcriptū eſt enim. dn̄m deuꝫ tuū adorabis
⁊ illi ſoli ſeruies. Tunc diabolus de omni tē
tatione deuictus ⁊ confuſus: ſtatiꝫ reliquit eū
⁊ immediate accedentes ad xp̄m angeli. pre
leticia ⁊ gaudio victorie ſue miſtrabāt ei. Ec-
ce fidelis anima. qualiter dux tuus dn̄s no-
ſter Jeſus xp̄s. viriliter omnē tentationē ſu
perauit. prebens in hoc tibi exemplū: ut pro-
pter amorē eius. ⁊ tu omni tentatione forti-
ter reſiſtas. qd̄ tibi facilimū erit facē: ſi ſecutuꝫ

fidei eius Chriſti in te aſſumas: ꝓpter qd̓ dr̄ Jo.13. Exemplū enim dedi vobis.s.in victoria tētationū: vt queadmodum ego feci: ita ⁊ vos faciatis. Pretermitto qualr̄ vicit ſenſualitatem rōni repugnātē: cū dixit iminēte tp̄e paſſionis ſue. Mat.26. Pater ſi pōt fieri trāſeat a me calix iſte. verū tñ nō ſicut ego volo ſed ſicut tu: fiat voluntas tua. Ecce q̄ ſenſualitas nullatenus pati volebat: ſ3 rō eā cogit: vt cōformaret cū diuina voluntate: ⁊ ei ſubiiceret: q̄ violentia rōnis ↄtra ſenſualitatem tam valida fuit: q̄ eā nō ſine ingenti dolore ſanguinē viuaciſſimū emittere cōpulit. vnde dr̄ Luc.22. q̄ factus eſt ſudor eius tāq̄ȝ gutte ſanguinis decurrētis in terrā. Ex predictis auctoritatibus: rōnibus: figuris: atq̄ȝ exēplis. p3 p̄ma ↄtēplatio de victoria ↄtra tētatiōes in qua mōſtratū ē: q̄ qcūq̄ȝ vult diuinā grāȝ ⁊ eternā gl'iam ꝓmereri: neceſſe eſt oīo q̄ cū virtute fidei: ⁊ ſcuto rōnis ꝓſternat: ⁊ deuincat ſeu ſibi ſubiiciat oēm tētationē: ↄcupiſcētiam mūdi: carnis: atq̄ȝ diaboli. Quoꝝ triū victoriā nobis ↄcedere dignet inuictiſſimus atq̄ȝ glorioſiſſimus dux ⁊ p̄nceps ois victorie: Jeſus xp̄us dn̄s noſter: q in trinitate ꝑfecta viuit ⁊ regnat deus ꝑ infinita ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Feria ſcd̄a p̄me dn̄ice de ſcd̄a nobilitate ſanctiſſime fidei que dicitur ſuperatiua.

V Enite benedicti patris mei: poſſidete regnū qd̓ vobis paratū eſt ab origie mundi. Mat.25.c. ⁊ in euāgelio occurrentis ferie. Poſt ſacri euangelij declarationē moraliſſimi ciues poſſumus verba thematis nr̄i non imerito approꝑare ad mām quā pre manibꝰ hēmus v3 ad victoriam mūdi: carnis: atq̄ȝ diaboli. Nec dubiū alicui eſſe debet: qn xp̄s dū ſedebit in trono iudiciali maieſtatis ſue: vt diffinitiuā ſniam ↄtra reprobos: ⁊ ꝓ electis exhibeat ſicut reprobis: q in p̄nti vita rōne3 ſubiecerunt mūdo: carni: atq̄ȝ diabolo. dicet. Diſcedite a me maledicti: ſic ⁊ ecōtrario: bonis ⁊ electis q i p̄nti ſclō cū rōe oē3 cōcupiſcētiā mundi carnis atq̄ȝ diaboli calcauerūt dicet prefata verba thematis preaſſumpti. v3. Venite benedicti ⁊c. Super qbus verbis exquo demonſtraui neceſſitatē victorie carnis: mūdi: atq̄ȝ diaboli. in p̄nti ſermōe ſimpliciter habeo demonſtrare de ipſa victoria ſm̄ contēplationem: que talis erat.

S Ecunda inſup ↄtēplatio de victoria rōnis ⁊ fidei ↄtra tētatōes mūdi: carnis: atq̄ȝ diaboli: dr̄ ↄtēplatio nobilitatis. Pro cuius ↄtēplatiōis declaratiōe in forma pulcherrime qōnis: peto a vobis o ciues ſpeculatiui. Qui eſt maior honor: triumphus: maiorq̄ȝ theſaurus: quē poſſit rōnalis homo acqrere: ⁊ hr̄e: tam in p̄nti vita coram oībus hoībus mundi: q̄ȝ in futura vita: cora3 deo ⁊ tota celeſti curia. Et qm̄ quot ſunt capita tot cōiter ſunt ⁊ ſentētie. Circa hāc qōe3 diuerſi forte diuerſa: aut ſentiūt: aut ſenſerūt dando diuerſas rn̄ſiones. Et p̄mis quidem viſum eſt: q̄ maior laus: honor: ⁊ victoria: precipue ↄſiſtit in cōgregatiōe alicuius magni theſauri. prout eſt aut per viā mercantie: aut per aliā induſtriā ſcire cōgregare maximam quātitatē auri: argenti: atq̄ diuerſa gnā lapidum precioſoꝝ. Scd̄is qdem viſum eſt: qm̄ dicūt maiorē laudē: gl'iā3: ⁊ honorē: precipue conſiſtere in acqſitione alicuiꝰ maxime ſapie: prout eſt hr̄e magnā ſciam grāmatice. Artis oratorie: loice: iuris canonici: ⁊ ciuilis: medicine: phie: aſtrologie: ⁊ precipue ſacre theologie Tertijs vero aliter videt: vnde dicūt maiorē eē laudē: honorē: ⁊ victoriā: i eo q̄ qs iuxta conſiliū euangeliū ↄtēnit nō ſolū oīa bona p̄ntis vite: ſed inſup patrē: matrē: vxorē: ſorores: filios: ⁊ hmōi: ⁊ ſic ingredit in aliquē ordinē arctiſſimū ⁊ ꝓbatū. Quartis poſtremo viſum eſt oppoſitū ↄ oīa ſupradcā: vn̄ dicunt diffinitiue q̄ maior laus: honor: ⁊ glia: eſt victoria q̄ ↄſiſtit in hoc. q̄ v3 aliqs ingenio: aut potentia ſibi ſubiiciat totū mūdū: aut tp̄alr̄: prout fecit Alex. magnus: aut ſpūalr̄: ꝑut eſt acqrere ſibi papatꝰ dignitatē: ⁊ hmōi. Sed ſi a me qreret rn̄ſio de p̄dcā qōne: ꝑfecto dicerē ⁊ vere diffinirē: q̄ nullus quattuor p̄dcoꝝ vex dixit: imo falſum. Qm̄ eſt alia virtꝰ que i oi laude: victoria: glia: ⁊ honore mirabilr̄ excedit oīa qttuor p̄dcā. q̄ ſi iteꝝ a me qreres: q̄ precipue ſit illa virtꝰ tante excellentie clamās Rn̄deo q̄ eſt vincere ſemetipſu3: vincē ſuas paſſiones: vincē ſuas inordinatas affectiōes vincē cor ſuū: ſubiugare ſibi oēm demonem mūdū: ⁊ carnē. ⁊ inſup vincē ſuū inordinatu3 amorē. q. n. h3 victoriā de p̄dictis: ꝑfecto acqrit melius ⁊ laudabilius: q̄ȝ ſi t oēs mundi

theſauros congregare: oẽm ſapiam mundi
acqrere: oẽs mundi diuitias atqꝫ delitias cõ
tenere: ꝛ inſup de toto mũdo tꝑalis: aut ſpi-
ritualis ꝑ ſubiectionẽ ipſius victoriã repor-
tare. Et ꝙ ſit maior victoria laus ꝛ triũph⁹
vincere ſeipſum: ꝛ ꝓpas paſſiones atqꝫ inor-
dinatas affectiones: q̃ꝫ ſil' ſint oĩa q̃ttuor ſup̃
dicta: ꝓbo tripl'r. Primo gn̄alib⁹ auctibus
Scd̄o ſpãlibus rõnibus. Tertio multipli
cibus exemplis. ¶ Primo ꝓbo gn̄alib⁹ au-
ctoritatib⁹: ꝙ victoria ſuiipſius: ꝛ paſſionum
ſuaꝝ oĩa ſupradcã incõpabiliter excedit. Vñ
Boetius metro. 5. tertij lib. metrice ait. Qui
ſe volet eſſe potentẽ: aĩos domet ille feroces
Nec victa libidine colla fedis ſubmittat ha
benis. Etenim indica lõge lꝫ tellus tua iura
tremiſcat: ꝛ ſeruiat tibi vltima thile: tñ atras
pellere curas: miſeraſqꝫ fugare querellas: nõ
poſſe potentia non eſt. hec ille. Item Salo-
mon ꝓuer. 16. ait. Melior eſt patiẽs viro for
ti: ꝛ qui dñatur aĩo ſuo expugnatore vrbium
Item Seneca in lib. de clementia. Summa
ſup oẽs potentia eſt regere ſeipſum: vincere
ꝛ bñ regere. Multi eni habuerũt poteſtateꝫ
vrbiũ: pauci vero ſui. Illa vilior. hec aũt no-
bilior. hec ille. Item etiã Seneca. 25. ep̄la ad
Lucillũ. Impare ſibi maximũ impiũ ẽ: ma-
ximeqꝫ diuitie. Idẽ quoqꝫ ep̄la. 37. Si vis ti
bi oĩa ſubijcere: te ſubijce rõni: multos reges
ſi rõ te rexerit. Item lib. de quattuor virtuti-
bus ait. Si magnanimus fueris: nunq̃ꝫ iudi
cabis tibi fieri iniuriã de inimico: dicens. nõ
nocuit: ſꝫ habuit aĩuꝫ nocendi: ꝛ cũ i tua fue-
rit poteſtate: iudicabis tibi vindictam fieri: te
potuiſſe vindicare. Honeſtiſſimũ gen⁹ vin-
dicte eſt ignoſcere. h ille. Item Ambro. lib.
de offi. Teodoſio ſeipſum vincente ait. Teo-
doſius Impator: tũc ſe beneficiũ recepiſſe ar
bitrabatur: cũ rogaret ignoſcere. Et tũc ꝓni
ptior erat ad veniã: cũ fuiſſet ꝓmptior ad ira
cundiã. vñ ab oĩbus optabat in eo qđ in ce-
teris timet: vt. ſ. iraſceret. hec ille. Itẽ Tulius
in oratione pro Marco Marcello ait. Nul
la corporis tanta vis eſt: que non ferro: ꝛ vi-
ribus debilitari frãgiqꝫ poſſit: aĩuꝫ vero vin
cere: iracũdiam coibere: victoriã temperare:
aduerſariũ non mõ extollere iacentẽ: ſꝫ etiaꝫ
amplificare eius priſtinã dignitatẽ: hoc q fe-
cerit: non ego ſũmis iuris cõparo: ſꝫ ſimili-
mũ deo iudico. h ibi. Deniqꝫ Demoſtenes i
orõne ſua ad Alex. regem ne obſideret athe-
nas ait. Nihil hꝫ rex Alexander vel fortuna
maius: q̃ꝫ vt poſſis: vel nã tua melius q̃ꝫ vt
velis ſeruare q̃ꝫ plurimos. Nulla enim de
virtutibus tuis generoſior mĩa: vl' admirabi
lior clementia. Nec per aliud ꝓpius ad deos
potes accedere: q̃ꝫ vt ſalutem ꝯferas hoĩbus
vel dando ſi eguerint: vel parcendo: ſi deli-
querint: vel indulgendo ſi ſupplicauerint. Cũ
enim vincamur ab his in omni munere: ſo-
la clementia eſt: que nobis deos reddit equa
les. Et infra ſubiungit. Audi inquit ꝙ aĩus
tuus iſtis anguſtis terminis: quos nã dedit
mortalibus ad viuendũ nũq̃ꝫ potuit eſſe cõ-
tentus. ſemꝑ enim imortalitatis gl'iaꝫ flagra
uit. Et infra viciſti lacedemones: fregiſti the
banos: pſas poſtmodũ debellatur⁹ ꝛ indos
Et hec tñ ſunt hoĩs: qm̃ nãm ꝛ conditionem
vt fieri poſſint hñt veꝝ aĩuꝫ vincere: iracũdiã
coibere: ſibi impare: victoriã temperare: victis
indulgere ſupplicantibus. Qui hoc fecit: non
eſt tm̃ ſummis viris equandus: ſed deo ſi-
milimus iudicandus. Ne ergo credas iracũ
die: que eſt inimica ꝯſilio. Ne credas victo-
rie: que de nã ſui eſt inſolẽs ꝛ ſupba. Sꝫ vin
ce te: qui ceteros vincis gl'ia ꝛ virtute. h De-
moſtenes. Ex predictis igit auctibus pꝫ: ꝙ
victoria ſuiipſius: oẽm aliam victoriã: gloriã
ſeu dignitatẽ excedit ꝛ ſuperat. ¶ Scd̄o hoc
idem probo ſpecialibus rationibus: ꝛ pre-
cipue. 5. Primo rõne obiectionis. Scd̄o
rõne ordinatiõis. Tertio rõne egreſſionis.
Quarto rõne ſupatiõis. Quinto rõne op
poſitiõis. ¶ Primo ꝓbo rõne obiectionis.
Fundamentũ rõnis ponit phs in lib. de aĩa
libus. di. Potentie eiuſdẽ generis magis ap
prehẽſiue obiector ceteris ſimpl'r ſunt melio
res: ꝛ magis eligibiles. pꝫ h regula ꝑ exẽplũ
qđ ille ponit ibidẽ. Nã potẽtia viſiua noctue
ꝛ aquile: cũ ſint quo ad actũ videndi eiuſdeꝫ
generis: tñ potẽtia viſiua aquile: que irreuer
beratis oculis ſolẽ ꝛ in rota intuet: nobilior
eſt potentia viſiua ipſius noctue: que ſolis ra
dios minime: vel quaſi nihil apphendẽ pt.
Sil'r potentia viſiua ſani oculi alicui⁹ hoĩs:
dr̄ eſſe nobilior: nõ tm̃ oculo ceco: q ſm phm
2. phyſi. nõ põt iudicare de colorib⁹ quãtum
ad rẽ: lꝫ poſſit de ipſis diſputare quãtum ad
nomẽ. Sꝫ inſup oculo lippo. Et rõ eſt: quia
oculus ſan⁹ pfecti⁹ colores apprehẽdit: q̃ꝫ ocu
lus lippus: ꝛ eger. Sil'r potentia auditoria q̃
clarius obiectũ vocis: vel ſoni apphendit q̃ꝫ

ſurda nobilioꝛ eſt illa. Quo preſuppoſito: certū eſt ſm theologos i.4.di.49. ꝙ obiectum hūani itellect⁹: ſeu apetit⁹: ē ſimplr verū ⁊ bonū increatū: qđ ſimplr eſt beatificatiuū ipſi⁹ humani itellect⁹ ⁊ apetit⁹. ꝙ ſi ſic ē: volēs nūc demonſtrare in hac rōne qlr victoria ſui in ſpē eſt nobilioꝛ oib⁹ mūdi theſauris. peto an oēs ſil' mūdi theſauri: ꝑut ſunt aurū: argentū lapides ꝑcioſi: ⁊ hmōi. ſint boni ſimplr ad apꝑhēdēdū id obiectū icreatū ipſi⁹ hois ſimplr beatificatiuū. Et dicēdū ꝙ nō. di. pho. 2. elen. Oēs diuitie nō ſimpliciter bone ſunt: qꝛ nō recte vtentib⁹ nō ſūt bone. Et. j. ethi. Oēs diuitie ſunt bona ciuilia. Ciuilia aūt errorē hñt qꝛ multis ꝯtingūt detrimēta ex ipſis. Jā eni qdā ꝑierūt ꝑp diuitias: qdā vero ꝑp fortitudinē. ħ ibi. Jmo oēs theſauri mūdani: nō tm̄ ſimpliciter nō ſūt boni ad apꝑhēdēdū ꝓpꝛiū obiectū hois: qđ eſt bonū increatū: ſʒ iſup ab illo plerūqʒ deuiāt: ⁊ acqrere faciūt obiectuʒ pene ꝯtriſtatiuū. di. Apoſtolo. ꝓme Thimo. 6 Qui volūt diuites fieri: incidūt in tētationē ⁊ in laqueū diaboli: ⁊ deſideria multa inutilia ⁊ nociua: q̄ mergūt hoīes in interitū: ⁊ in ꝑditionē. ħ ibi. Qđ ꝯfirmās ſaluatoꝛ. Mat. 19. dicit. Amē dico vobis: qꝛ difficile intrabit diues i regnū celoꝝ: ⁊ facili⁹ ē camelū trāſire ꝑ foramē acus: q̄ʒ diuitē intrare in regnū celoꝝ. Ecōtra peto q victoria ſuiipſius ſimplr mereat: ⁊ certe clamās Rñdeo: ꝙ vitā eternā de directo ſaluatore atteſtāte: q Mat. xj. dicit. Regnū celoꝝ vim patit: ⁊ violēti. ſ. q̄ ſe ipſos demonē: ⁊ carnē: ⁊ mūdū rapiūt illud ꝙ ſi vt pʒ victoria ſuiipſi⁹ eſt ſimplr potētioꝛ ad apꝑhēdēdū obiectū icreatū ipſi⁹ hois ſimpliciter beatificatiuū: q̄ʒ ſil' poſſint oēs mūdani theſauri. ꝯcludit neccīo ꝙ victoria ſuiipſius icōpabilr ē nobilioꝛ oib⁹ ſil' mūdanis theſauris: ⁊ ꝑ ꝯñs ab oib⁹ elegibilioꝛ. Qđ egregie ꝯfirmās phs. 3. topi. di. Eligibile oio magis eſt: qđ ad vitā finēqʒ ꝑtinet: q̄ʒ qđ ad aliđ aliqd: vt qđ ad btitudinē ꝯducit: q̄ʒ ꝙ ad prudētiā. ħ ibi. Cū quo ꝯcordās Boe. pſa. 4. 2. lib. di. Quid ḡ o moꝛtales ex̄ petitis iter vos poſitā felicitatē. Erroꝛ vos inſcitiaqʒ cōfundit: oñdā breuiter tibi ſūme cardinem felicitat'. Eſt ne aliqđ tibi teipſo ꝑcioſi⁹: nihil inquies Jgit ſi tui cōpos fueris: poſſidebis qđ nec tu āmittē velis: nec foꝛtuna vnq̄ʒ poſſit auferre ħ ibi. ¶ Scđo ꝓbo ħ idē rōe oꝛdinatiōis. Jn hac rōe hēo demōſtrare qlr victoria ſuiipſi⁹ in ſpē. ꝯ ſcđam opinionē eſt nobilioꝛ ⁊ ꝑcioſioꝛ cūctis generib⁹ ſapie mūdane: tā acqſite q̄ʒ infuſe. Fundamētū ḡ rōnis ponit phs. 3. topi. di. Qñ vnū eſt ſimplr ꝓpter alterū: illud alterū eſt ſimpliciter meli⁹ ⁊ eligibili⁹. pʒ ħ regula. Nam medicina eſt oꝛdinata ad ſanitatē: iō ſanitas ē ſimpliciter melioꝛ oī medicina. Et iō phs. j. de regi. ꝓncipū. Conſeruare ſanitatē melius eſt oī medicina. Silr cū poſſeſſio ſit oꝛdinata ad fructus hñdos. Jdcirco ſimpliciter fruct⁹ eſt melioꝛ ipſa poſſeſſione. Et iō dicit phs. ꝙ melioꝛ vſus rerū q̄ʒ poſſeſſio. Quo ꝑſuppoſito peto quo fine: quo reſpectu acqrit ꝓncipaliter: ſeu acquiri dʒ ois ſcia ſeu ſapia mūdana: ſiue ſit infuſa a deo: ſiue ꝑ induſtriā itellect⁹ acqſita. Et certū eſt ꝙ ideo acqrit: ſeu acqri dʒ ꝓncipaliter: vt cognoſcat verū a falſo: ⁊ bonū a malo. Quo cognito malū deuitet: ⁊ bonū opet: qđ vtrūqʒ aliter fieri ñ pōt niſi ꝑ victoriā ſuiipſius. Qđ cōfirmans phs. 2. ethi. dicit. Vt ſciamus nō ſcrutamur: ſed vt operantes bona efficiamur. ⁊. j. metha. dicit. Sapientē nō oꝛdinari: ſed oꝛdinare oʒ ⁊ ſapientis eſt regere: ⁊ non regi. Tulius etiā lib. 4. de tuſculanis q̄onibus. ait. Sapientis propꝛium eſt ſeipſum bene regere: ⁊ nihil qđ penitere poſſit facere. ꝙ ſi ſic eſt. vʒ ꝙ omnis ſapientia ad ħ oꝛdinata eſt: vt quiſqʒ ſeipſuʒ vincat: ⁊ bene regat. cōcluditur ꝙ ſeipſuʒ vincere: ⁊ bene regere: excedit in nobilitate: honore: ⁊ dignitate: oēm ſapientiaʒ mundi: ſeu ſit infuſa: ſeu acquiſita. ꝙ ſi dubitares. Peto a te o medice vt practica vtar: q̄ eſt queſo ſapiētia nobilioꝛ in medico? Aut habere i vniuerſali ſapientiam de medicinis: aut per practicam in particulari ſanare infirmum. Et certū eſt ꝙ maioꝛ eſt nobilitas ſanaſſe infirmum: q̄ʒ ſimpliciter habere ſapientiaʒ de remedijs infirmitatum. Et ratio eſt: quia illa ſcientia ſpeculatiua: ſeu theoꝛica: oꝛdinata eſt ad ipſam practicam. Quid enim o medice: ſi tu infirmus eſſes tibi prodeſſet ſapientia tua ſi actualiter illam nō exerceres in his q̄ ſpectarent ad ſanitatem acquirēdam? A ſimili ergo dico: ꝙ omnis ſapientia oꝛdinata eſt: ſiue ſit infuſa: ſiue moꝛalis ⁊ acquiſita: ad hoc vt quiſqʒ ſeipſum bene regat: ⁊ ideo ſepſum bene regere melius eſt: q̄ʒ ſimpliciter omneʒ ſapientiam habere. Quod cōfirmās Bern. in ſuis meditationibus dicit. Stude ſemper o homo teipſum cognoſcere: ⁊ bene regere:

q̄ multo nobilioꝛ ⁊ laudabilioꝛ eris: ſi te bñ regis ⁊ cognoſcis: q̄ȝ ſi te neglecto oēs curſus ſyderꝝ cognoſceres: oēs vires herbaruȝ: oēs hoiuȝ cōplexiones. Et ſi hēres oiuȝ celeſtiuȝ ⁊ terreſtriū ſciam: parꝝ aut nihil tibi ꝓdeſſet ſi teipſum nō cognoſcis ⁊ bñ regis. h̄ Bern. Quid hic dicitis. O vos vani ⁊ loq̄ces oratoreſ: o vos canoniſte: o legiſte: o phi: o magr̄i ſacre pagine ⁊ ſacre theologie: q̄ ideo ſapiam acgritis: non vt voſipſos bñ regatis: ſȝ potiꝰ vt burſas ipleatis: ⁊ iſup veſtrā ſupbiā ⁊ clationē oñdatꝭ. Vñ deuotꝰ Bernar. ſup Cant. fineȝ totius ſapie nr̄e deſcripſit. di. Modus ſciendi ſi ſcire ius eſt vt ſcias quo oꝛdie: quo ſtudio: quo fine quecūq̄ȝ noſcē opoꝛteat: quo oꝛdine: vt id ṗus quo maturius ad ſalutem: quo ſtudio: vt id ardentius: quo vehemētius ad amoꝛē: quo fine vt nō ad inanē glīaȝ: vel curioſitatē: vel aliq̄d ſilē: ſed tm̄ ad edificationē tuā vel ꝓrimi. Sūt nāq̄ȝ q̄ ſcire volūt eo fine tm̄ vt ſciāt: ⁊ turpis curioſitas eſt. Et ſūt qui ſcire volūt vt ſciam ſuā vendāt ꝓ pecunia: pro honoꝛibus: ⁊ turpis queſtꝰ eſt. Et ſūt qui ſcire volunt vt ſciantꝛ: ⁊ turpis vanitas ē. Et ſunt qui ſcire volunt vt edificentꝛ ⁊ bñ regantꝛ: ⁊ pꝛudentia eſt. Et ſunt q̄ ſcire volunt: vt alios edificent: ⁊ caritas eſt. h̄ Bern. Moralis inſup doctoꝛ Greg. in lib. 18. moraliuȝ de mala ⁊ bona ſapia ſic dicit. Hmōi mundanoꝝ hoiuȝ ſapia eſt machinationibꝰ tegē ſenſum verbis velare: que falſa ſunt vera oñdere: que vera ſunt: falſa demōſtrare. hanc q̄ ſciunt ceteros ſupbiendo deſpiciūt: hanc qui neſciunt: ſubiecti ⁊ timidi in alijs ipſam miratur. vera āt iuſtoꝝ ſapia eſt: nil ꝑ oſtētationē fingere: ſenſum verbis apire. vera vt ſunt diligere: falſa deuitare: bona gratis exhibere mala libentius tollerare q̄ȝ facere: carnis illecebꝛas cōpeſcere: nullā iniurie vltionē querē. Pro ꝯtumelia lucrū putare. hec iuſtoꝝ ſimplicitas deridetur: ⁊ a mūdi ſapientibꝰ fatuitas reputatꝛ. h̄ Grego. Ex qua rōne collige: ꝙ ſapientioꝛ eſt paupercula mulier: que ſeipſam bene regit: ⁊ paſſiones ſuas rōni ſubijcē q̄ȝ ſimul ſint omnes mūdi ſapientes: ſeipſos non bene regentes: ⁊ paſſiones ſuas inoꝛdinatas rōni non ſubijcientes. ¶ Tertio h̄ ideȝ rōne egreſſionis: ſeu ſpecificationis. In hac rōne demonſtrare habeo conrra tertiā opi. qualiter victoꝛia ſuiipſius eſt nobilioꝛ omni contētu mundanoꝝ: ⁊ inſuper omni ingreſſu artiſſime religionis. Fundamentum ratōis ponit phus. 3. topicoꝝ. di. Vbi contingit vnū ſine altero eſſe: illud ſimplr̄ eſt melius illo. pȝ hec regula. Certum eſt enim ꝙ pꝛudentia: q̄ vt dicitur. 6. ethicoꝝ. Eſt recta ratio agibiliū: circa bona vel mala poteſt eſſe in homine ſine vlla mūdana potētia: ⁊ laudabilis erit in quocūq̄ȝ fuerit: ⁊ ecōtra. mundana potentia: nequaq̄ȝ vllo modo ſine pꝛudentia laudabilis eſſe poteſt. imo ſm̄ Senecam in ſenſu ꝓuerb. Poteſtas ſine pꝛudentia ſūma demētia eſt. Si igitꝛ vtrūq̄ȝ alicui ꝓponatꝛ. ꝑfecto laudabilius erit: ⁊ melius eligere pꝛudentiaȝ ſimpliciter ſine mundana potentia: q̄ȝ eligere ſimplr̄ mundanā potentiam ſine pꝛudentia. Similiter peto qđ eſt maioꝛis nobilitatis: an auctoꝛitas papalis in abſolutione peccatoꝛum: an auctoꝛitas epiſcopalis: ⁊ clarum ē ꝙ ceteris paribus nobilioꝛ eſt auctoꝛitas papalis q̄ȝ epiſcopalis. Et ratio eſt: quia auctoritas papalis pōt eſſe per ſe ſine auctoꝛitate epiſcopali ⁊ non ecōtra. Quo preſuppoſito: peto an q̄s poſſit ſaluari ſine actuali cōtētu mundialium: aut ſine ingreſſu religionis. Et manifeſtum eſt ꝙ ſic. Saluatoꝛe atteſtante: qui Matth. 19. Iuueni petenti de ſalute: ⁊ dicenti. Quid faciendo vitam eternā poſſidebo Rñdendo di. Si vis habere vitam eternaȝ ſerua mandata. ꝙ ſi ſic eſt: vlteriꝰ quero: an quis ſine ingreſſu religionis: ⁊ etiam cum ingreſſu ſaluari poſſit ſine ṗcipua ſuiipſius victoꝛia? Et certū eſt ꝙ non. dicente Saluatoꝛ Matth. 16. Qui vult venire poſt me abneget ſemetipſuȝ. ⁊ tollat crucem ſuam ⁊ ſequatur me. Quod egregie cōfirmans Hieronymꝰ in omelia ſuper verba Matth. 19. Ecce nos relinquimus omnia. ait. Grandis fiducia Petrus piſcatoꝛ erat: diues non fuerat: cibos manu ⁊ arte querebat. ⁊ tñ loquitur cōfidenter: dimiſimus omnia: ⁊ quia non ſufficit tm̄ relinquere ſua iungit qđ perfectum eſt: ⁊ ſecuti ſumus te: fecimus quod iuſſiſti. Quid ergo dabis nobis premij. Ieſus aūt dixit illis. Amen dico vobis: ꝙ vos qui reliquiſtis omnia: ⁊ ſecuti eſtis me: in regeneratione cū ſederit filius hominis i ſede maieſtatis ſue: ſe. ⁊ vos ſup ſedes duodeci iudicātes duodecim tribus iſrael. Non dixit tm̄ q̄ reliquiſtis omnia. hoc eniȝ ⁊ Socrates fecit phus: ⁊ multi alij diuitias contēſcrunt. Sed qui ſecuti eſtis me: quod pꝛopꝛie apoſtoloꝛuȝ

est:atq̧ credẽtiũ. Et infra subiũgit. Qui ergo propter fidem Christi ⁊ predicationem euangelij omnes carnales effectus cõtempserunt ⁊ diuitias seculi ⁊ voluptates: isti centuplum accipient: ⁊ vitam eternã possidebũt. h Hieronymus. Ideo ex̃ de regulari. c. porrectuz. ⁊ c. ex parte tua. dicit̃. Habitus non facit monachum sanctũ: sed opus bonũ ⁊ ꝓfessio regularis. Item. 40. di. c. oportet. Grego. dicit Non loca. s. religiosa: sed vita ⁊ mores sãctũ faciunt sacerdotẽ. Et idez Grego. ibidẽ dicit Anastasio presbytero. Non loca inquit vel ordines creatori nostro ꝓximos nos faciunt sed nos aut merita nostra bona coniungunt aut mala disiungunt. ꝙ si sic est: ꝙ vz ingressus religionis: ⁊ mundi contẽptus nequaq̃ saluare põt hoiem sine victoria suiipsius: et sensualitatis. Et ecõtra: victoria suiipsi⁹ ⁊ sensualitatis hoiez ꝓꝑe saluat sine ꝑdictis. Necessario concludit̃ ꝙ ceteris paribus incõparabiliter nobilior est: ⁊ magis ad salutez necessaria suiipsius victoria: q̃ꝫ quilibet ingressus ad artissimã religionẽ: mũdaliũq̧ ꝯtẽt⁹. Quã veritatem egregie ꝯfirmãs Tho. scda scdẽ. q. 104. ar. 3. i corpore. q. di. Cũ querit̃ an victoria ꝓꝑe voluntatis: seu abnegationis ꝓprij desiderij: q̃ acq̃rit̃ per obediẽtiã: sit maxima inter oẽs virtutes. Rñdeo ꝙ sic. cũ enĩz religiosus tria contẽnat: ⁊ tria deuoueat. vz paupertatẽ: castitatẽ: ⁊ obedientiã: ⁊ tanto aliquid sit nobilius. sicut dr̃. j. de aia. ⁊. 2. metha. ⁊. 8. topi. quãto a nobiliori subiecto egreditur ⁊ castitas egredit̃ a corpore tanq̃ꝫ a subiecto. Pauptas a terrenis rebus: obiecta vero a voluntate: que est nobilior corpore ⁊ diuitijs. seqtur ꝙ maior est laus religioso: ⁊ meritũz in victoria ⁊ abnegatione ꝓꝑe voluntatis: q̃ꝫ sit in obseruatiõe castitatis: atq̧ paupertatis Qđ ꝯfirmans Grego. super verba Samuelis. j. Regũ. 15. di. Melior est obedientia q̃ꝫ victime. ⁊ ponit̃. 8. q. Sciendũ. ait. Obediẽtia iure victimis oibus preponit̃: q2 ꝑ victimas aliena caro. per obedientiã vero voluntas ꝓpria mactat̃. hec ille. ¶ Quarto hoc idẽ ꝓbo rõne superationis. hac rõne habeo demonstrare cõtra quartam opinionez in spẽ. ꝙ vz victoria suiipsius incõpabiliter laudabilior ẽ victoria totius mundi: siue mundus temporaliter subijciat̃: ꝓut accidit Alexandro magno: siue spũaliter: sicut accidit dignitati papali. Et ꝓ fundamento rõnis occurrũt mihi duo carmina Esopi. di. De precio victi pẽdet victoria victor. Tantus erit victi glĩa quãta fuit. Declarant̃ hi versus hoc exemplo. Nã presupposito ꝙ leo pugnaret cũ mure: ⁊ ecõuerso: mus pugnaret cũ leone. Si leo vinceret murẽ: vel mus vinceret leonem: peto cui maior laus ⁊ gloria daret̃: ⁊ certũ est ꝙ non leoni: ⁊ ratio est: q2 cũ ipe sit fortissim⁹ aialiũ ⁊ ecõtra: mus impotentissim⁹: minima laus vel nulla ei deberet̃. Sed bñ per ꝯtrariũ muri maximus honor esset. Et rõ est: q2 cum sit aial exiguuz: ⁊ impotentissimũ: tñ superasset leonem oiuz aialium fortissimũ. Silr̃ si qs i astiludio vinceret hoiem vilem ⁊ inexptum minimã vel nullã laudẽ hr̃et. Econtra vero si quis inexptus ⁊ quasi impotens de equo deponeret armigeꝝ potentissimũ: ⁊ in armis strenuũ: vtiq̧ maximã sibi laudẽ ⁊ honorem acqreret. Quo presupposito: peto qđ sit mai⁹ ⁊ nobilius: an solus animus vnius hominis an simul oiuz hoiuz corpora: oẽsq̧ simul mũdi diuitie. Et claꝝ est ꝙ solus aius vni⁹ hois dicente pho. j. ethi. Bona aie sunt magis bona q̃ꝫ bona corporis. Et. 6. politicoꝝ di. Triplex est bonũ. s. bonũ anime: bonũ corporis: ⁊ bonũ exterius adueniens. Inter que anima est melior omni corpore: ⁊ anime bonum oibus bonis. Et ratio est: q2 cum id sit melius qđ est ꝑmo ꝑncipio ꝓpinquius: ⁊ similius. prout dicitur. 5. metha. ⁊ sola aia hominis sit deo similior ⁊ propinquior per intellectũ rationem ⁊ liberam voluntatem: ⁊ per amorẽ omnibus humanis corporibus: necnõ et terrenis thesauris. Concludit̃ ꝓpter hoc ꝙ sola anima hominis vnius predictis omnib⁹ nobilior est: ⁊ melior. ꝙ si sic est: ergo sequitur ꝙ si quis animũ suum vincit: seu cor suũ supat vtiq̧ maiorem victoriã ⁊ honorem reportat Et si forsitã non in cõtra mundanoꝝ hoiuz: tñ coram deo: ⁊ vera rõne: q̃ꝫ si totum mundum deuicisset ⁊ superasset. Et confirmo istã rationem sic practice loquẽdo. Ecce ꝙ Alex. totum mundũ deuicit: ponatur nũc casus: ꝙ vnus alius hõ veniat cum industria ⁊ Alex. deuincat: ⁊ sibi subijciat. peto nunc qs potẽtior ⁊ laudabilior extimabitur: an Alexander deuictus: an alius Alexandrum deuincens: ⁊ certum est ꝙ Alexandrũ sibi subijciẽs: maiori laude dignus erit. Et ratio est: quia cum vicit ⁊ sibi subiecit: qui totum mundum vicerat: ⁊ sibi subiecerat. hoc concesso. quero iteꝝ

quid eſt qđ fecit Alexandro p̄ncipaliter totū
mundum deuincere: ⁊ certum eſt ꝙ fuit eius
animus ſtrenuus ⁊ magnanimus. Si igitur
Alexander aiuꝫ ſuum viciſſet: qui totum mū
dum vicerat: vtiqꝫ maiorem victoriam habu
iſſet: q̄ꝫ de totius mundi habuit. ꝓpter quod
legitur: ꝙ ſemel Ariſtoteles audiens Alexā.
contra quēdam valde turbatū: ita vt pre ira
cundia ⁊ furore ſibi mortē minaret̃. Scripſit
ſibi quādam epl'am. nā eius magiſter extite
rat. di. hec verba. O Alexander audi me: ma
gnū documentū docebo te: qs eſt qui vincit
omnes reges terre: ⁊ totū mundū tibi ſubiu
gat? Certe cor tuū ſtrenuū ⁊ nobile. Si ergo
in hac re vincis cor tuū: eo ꝙ vinces illud qđ
totum munduꝫ deuicit: eris maior victor q̄ꝫ
fuiſti. h̄ Ariſto. Vis igitur o ciuis: o mulier
habere maiorem potentiam ⁊ victoriam q̄ꝫ
vnq̄ꝫ habuit Alexander magnus: in victoria
huius mundi totius? Vince aiuꝫ ⁊ paſſiões
cordis tui. Nam vt phus. xi. de aialibus. ait.
Potentior eſt ſola rō in hominibus: q̄ꝫ ois
potentia in brutis aīalibus ⁊ humanis cor
poribus. Et ideo ſi qs remittit odium: ſeu cū
ratione carnis concupiſcentiaꝫ ſibi ſubijciat
cum talis victoria facta fuerit cum fortitudie
rationis. victoria aūt totius mūdi acquiritur
mediante materiali fortitudine equoꝝ: lan
cearum: ſagittaꝝ: bombardaꝝ: atqꝫ humano
rum corpoꝝ. Certum eſt ꝙ talis victoria eſt
quaſi in infinitū laudabilior victoria totius
mundi: qđ bene ꝯfirmans quidam ſapiens
dictus Vegetius in lib. de re militari dicit.
Suppoſito inquit ꝙ hinc ſint due partes di
micātes ad inuicem: ⁊ vna pars excedat aliā
tam in multitudine hoium: q̄ꝫ equoꝝ. Alia
vero excedat induſtria: ⁊ illa q̄ excedit i mul
titudine eſt inexpers oio ad bellū. Alia vero
magiſtra ⁊ expta. Modo querit̃ ſi vna iſtaꝝ
partium alteram deuincat. ⁊ ecōtra q̄ iſtarū
partium debet habere maioreꝫ laudem. Et
reſpondet prefatus auctor: ꝙ pars docta ma
iori laude digna eſt: ⁊ inſup victoriam repor
tauit. Rōnem aſſignat di. ꝙ ſcientia rei bel
lice dimicandi nutrit audatiā. Nemo enim
facere metuit: qđ ſe bene didiciſſe ꝯfidit. vñ i
numerabilis multitudo diſpoſita eſt ad cedē
hec Vegetius. Si vis ſpūaliter vltra p̄dcā
hoc intelligere: dicere potes. ꝙ lꝫ vn⁹ ſit aius
⁊ innumerabiles ſint demones tētantes. Si
animus tot demones cum tētationibus qui
vtiqꝫ fortiſſimi ſunt: ꝑcipue cū dicat̃ Job. 41.
Et ideo eſt poteſtas ſuper terram que com
paretur ei. ſ. demoni fortiter ſupauerit: victo
rioſior vtiqꝫ appebit quā ſi mille mūdos ſi
bi ſubieciſſet. Sed quid comparo victoriam
ſuiipſi⁹ s victorie totius mundi? Certe qui ſe
ipſum vincit deum vicit: qui in infinitū mū
dum excedit: ⁊ cum inſup in eternū facit ſibi
ſeruum: ⁊ ſubijcit voluntati ſue. ꝓpha atteſtā
te qui ait. Voluntatem timentiū ſe faciet: et
deprecationem eoꝝ exaudiet: ⁊ ſaluos faciet
eos. O grandis victoria: o magna fortitudo:
o inextimabilis gloria: laus: ⁊ honor: per vi
ctoriam ſuiipſius deum vincere: qui eſt infi
nite potentie: ſapientie: atqꝫ clementie: ⁊ qui
infinitos mūdos excedit. ¶ Quinto deniqꝫ
probo idem rōne oppoſitionis. In hac rōne
habeo generalr̄ demonſtrare contra ſimul
quattuor predictas opiniones. ꝙ vꝫ victoria
ſuiipſius incōparabiliter excedit in dignita
te cōgregationē oiuꝫ theſauroꝝ mūdi: acqui
ſitionem ois ſapientie: oēm diuitiaꝝ ꝯtēptū
⁊ religionis ingreſſum: nec nō et victoriam
totius mundi. Et fundamentū huius gnālis
rōnis ponit phs. 4. topi. di. Si ꝓpoſitum in
propoſito: ⁊ oppoſitum in oppoſito. patet h̄.
Nam cū tenebra ⁊ lux ſe habeant ſicut con
traria: eo ꝙ lux eſt quedam poſitio. tenebra
vero vt dicit̃. 2. de aīa. Nihil aliud ſit niſi q̄
dam ꝑuatio. ꝑuatio aūt ⁊ habitus: vt dicitur
10. metha. Sint radix ꝯtrarioꝝ. hinc eſt ꝙ cū
lux ſit ſūme diſgregatiua viſus: ergo per op
poſitū tenebra eſt ipſius viſus ſūme congre
gatiua. Silr̄ ſi concedis ꝙ lux eſt ſūme leti
ficatiua: q2 ſic eſt. Nam dicit̃ Eccle. xi. Dulce
lumen ⁊ delectabile eſt oculis videre ſolem.
ḡ tenebre luci oppoſita ē ſumme ꝯtriſtatiua.
Silr̄ ſi ex lucrifactione in mercantia ſūmuꝫ
gaudiū acgritur: ergo ex ꝑditione tanq̄ꝫ ex re
ſibi oppoſita ſūmus dolor gnātur. Quo pre
ſuppoſito. peto qd ſit vilius: ⁊ vituperalius in
hac vita inter cetera? Et certū eſt ꝙ inter ce
tera: nihil eſt infelicius ſeruitute dicēte Se
neca epl'a. 52. Nihil inquit in hac vita eſt in
felicius ſeruitute. Cū quo ꝯcordans Tulius
lib. j. de nā deoꝝ. Miſerius ſeruitute qd poſ
ſumus aut dicere: aut excogitare? quaſi dicat
nihil. Et ratio eſt: q2 libertate qua perdit̃ ex
ſeruitute: nihil eſt melius in hac vita. Iuxta
ſententiā Eſopi poete. di. Nō bene ꝓ toto
libertas venditur auro: hoc celeſte bonum

preterit orbis opes. Et ꝙ ex ſeruitute liber-
tas tam precioſa ꝑdať. teſtať phs. j. polliti. di.
Nullus ſeruus nāliter eſt ſui iuris: ſed alte-
rius. Et. j. metha. dicit. Nō liber eſt ꝗ alteriꝰ
gratia eſt. Quibꝰ premiſſis iteꝝ peto: an ꝗ ſe
quiť paſſiones ſuas ⁊ inordinatas affectiōes
ſit liber an ſeruus: etiā ſi eſſet dn̄s totiꝰ orbis
⁊ certum eſt ꝙ eſt ſeruus ⁊ non liber. Seruꝰ
dico non hominū: ſed ipſius inordinate affe
ctionis ſuꝑbie vel peccati: cui ſubijciť ꝑ con-
ſenſum: dicente Saluatore Jo. 8. Qui facit
peccatū: ſeruus eſt peccati. Et Pet. ſcđe. pe.
2. ait. A quo qs ſuperatus eſt: eius ⁊ ſeruꝰ eſt.
Et Aplꝰs ad Ro. 6. ait. Serui facti eſtis cui
obediſtis. Quod confirmnas Tulius in lib.
de paradoſis ait. Omnis ſapiens liber: oīs
ſtultus ſeruus. Cui libere iꝑabit ꝗ ſuis cupi-
ditatibus iꝑare non pōt? Quid eſt libertas?
ꝑtās viuendi vt velis. qs aūt viuit vt vult? ꝗ
recte viuit. Qui gaudet officio? qui nec legibꝰ
qdē ꝑpter metū paret: ſed eas ſeqť ⁊ excolit.
Qui nō facit: vel dicit: vel cogitat: niſi libere.
Si igitur ſapienti conuenit: vt nil faciat in-
uitus: nihil dolens: nihil coactus: cum ſeruitꝰ
ſit obedientia fracti animi: atqꝫ abiecti: ⁊ ar-
bitrio ſuo carētis. Quis neget oēs leues: oēs
cupidos: oēs improbos eſſe ſeruos. Et infra
ſubiungiť. Ego iſtos nō mō ſeruos: ſed ⁊ ne-
quiſſimos ſeruos appellandū puto: lꝫ āpliſſi-
ma familia nati ſint. h Tulius. ꝙ ſi vt patet
ſeipſum non vincens: eſt ſeruus ⁊ peccati et
ſue affectionis. Iteꝝ quero que eſt vilior ſer
uitus: an illa qua hō hōi ſubijciť: an illa qua
quis ſubijciť peccato concupiſcentie: ⁊ hmōi?
Et certū eſt ꝙ in infinitū quaſi eſt vilior ⁊ vi
tuperabilior ſeruitus: qua qs ſubijciť peccato
ꝙ̄ꝫ qua qs ſubijciť homini. Et ratio eſt: qꝛ vt
diciť. 2. de generatiōe ⁊ corruptiōe. Melius ē
eſſe ſimpliciter ꝙ̄ꝫ non eſſe. Cum aūt peccatū
ſub quo ſubijciť homo: nullum habeat eſſe:
hinc eſt ꝙ vilius eſt ſeruire peccato: qđ non
habet eſſe: ꝙ̄ꝫ ſeruire homini etiam viliſſimo
qui habet eſſe. Et ꝙ peccatū cui homo ſubij-
citur eſſe non habeat. teſtať Augu. in lib. de
natura boni. di. Peccatum inquit non ē nā
aliqua: ſed ſimpliciter defectus: ⁊ ꝑuatio bo-
ni. Et Anſelmus in lib. de conceptu virgina
li dicit. Peccatum non eſt ſubſtātia aliqua:
ſed ē ſicut cecitas: qui nihil eſt ꝙ̄ꝫ priuatio vi
ſus vbi debet eſſe. Et ratio ꝙ peccatuꝫ nihil
ſit eſt: quia. j. ethicoꝝ phus dicit. ꝙ bonum et
ens conuert untur: patet ꝙ de quocūqꝫ predi
catur ens: predicatur ⁊ bonum. Unde ſi ali-
quid eſt: ſeu habet eſſe: ſiue ſit eſſe ſpirituale:
ſiue corporale: ſiue temporale: profecto ⁊ bo-
num eſt. Sed clarum eſt ꝙ peccatū nihil hēt
de bonitate corporali: ſpirituali: ⁊ temporali:
ergo non habet eſſe: ergo peccatum nihil eſt.
Qđ formaliter Bonauentura in. 2. diſt. 34.
arti. 2. q. 3. ſic eſſe aſſerit. Si igitur ſic eſt: quia
ſic eſt ꝙ peccatum cui homo ſubijcitur nihil
eſt. Ecōtra homo ſub quo ſubijcitur homo:
habet eſſe: ⁊ inter ens ⁊ nihil infinita diſtan
tia eſt. ſm phm. ⁊ per conſequens infinita vi
litas. Concluditur neceſſario ꝙ maior eſt vi-
litas quaſi in infinitū ſubijci peccato: ꝙ̄ꝫ cui-
cūqꝫ etiam viliſſimo homini. Si igitur pec-
catum vt patet ex quo nihil eſt: ē vilius quaſi
in infinitū ipſo homine: qui habet eſſe: quāte
vilitatis eſt queſo homo qui ſeruus eſt pec-
cati? profecto tante vilitatis erit reſpectu pec
cati: quāte vilitatis eſt ſeruus reſpectu dn̄i
ſui. Si nulla igitur vt ex predictis patet: ma
ior eſt ignominia: ꝙ̄ꝫ ſeruire ⁊ ſubijcere ſe ꝓ-
prie concupiſcentie ⁊ paſſioni: ergo neceſſe eſt
per oppoſitum concludere: ꝙ ſeruans liber-
tatem ſuam: ⁊ ſubijciens ſibi propriam con-
cupiſcentiam: ⁊ paſſionem: maiorem laudem
acquirit: gloriam: ⁊ honoreꝫ: ꝙ̄ꝫ vnꝙ̄ꝫ acquiri
poſſit in hac vita. Ex predictis igitur quinqꝫ
rationibꝰ patet: qualiter in preſenti vita nul-
la maior poteſt eſſe victoria: ꝙ̄ꝫ victoria ſuiip-
ſius. ¶ Tertio probo hoc ideꝫ multiplicibus
exemplis: ꝙ nulla maior eſt victoria: ꝙ̄ꝫ vin-
cere ſeipſum: ⁊ paſſiones ſuas. Primū exē-
plum habemꝰ de Ualerio maximo: de quo
narratur in geſtis Romanoruꝫ: ꝙ cum eſſet
octuagenarius: ⁊ virgo: ⁊ a multis narraren
tur multe ſue victorie: virtutes: ⁊ gratie. impo-
ſuit omnibus ſilentium dicens. Scitote ge
neroſi ciues: ꝙ de vna victoria ſuper omnes
alias victorias gloriari poſſuꝫ: ⁊ debeo: quia
nequiſſimam carnem meam domaui: ⁊ con
cupiſcentiam meam carnalem cunctis die-
bus vite mee vſqꝫ ad morteꝫ rationi ſubieci
quod cum dixiſſet: ab omnibus per rationes
comprobatum eſt: ſic ſe veritatem habere.
Quo exemplo arguiť: ꝙ nulla maior ē victo
ria: ꝙ̄ꝫ victoria ꝓprie ꝯcupie. Secđm exēpluꝫ
habemꝰ de Alex. magno: de quo legiť i geſtis
grecoꝝ: ꝙ cum in ſyria vocatus fuiſſet ad cō-
uiuiū per regē Sicilie: ad honorandū cū ſe-

cit adduci pulcriores mulieres quas potuit habere. Contigit autem ibi eſſe tres inter alias pulcherrimas. quas Alexā. impudice concupiuit. Quod rex cicilie cognoſcēs: voluit retrahere Alexā. ab hac turpi concupiſcentia. fecitqꝫ depingi pulcherrimū pannū: ⁊ poni ex oppoſito Alexādri: ut ex directo poſſet illum aſpicere. ⁊ in panno illo erat depicta quedaꝫ pulcherrima domicella ⁊ littera quedā erat ſuper caput eius que dicebat. Ego ſum pudicitia: ⁊ honeſtiſſima: ⁊ amabilis. Iſta vero domicella pudicitia: ſecū ducebat alias tres domicellas: ſuper caput prime erat ſcriptū prudentia: ſup̲ caput ſecūde erat ſcriptū iuſticia: ſuper caput tertie erat ſcriptū victoria maxima. Pudicitia autē coronabat prudentiam dicēs. Sine me nihil ſapis. Deinde coronabat ſecūdā dicens. Sine me nō regnas. Poſtremo coronabat tertiā ⁊ dicebat. Sine me non triūphas. Cum autē Alexā. proſpexiſſet picturā: ⁊ ſcripturā legiſſet: licet poſitꝰ in turpitudine libidinoſa: deteſtatus eſt eā ex documento pudicitie: ⁊ ceſſauit a priore furore libidinis ſue. Tandē propoſitū fuit a ſapientibꝰ coram Alexādro: que maior eſſet victoria inter omnes: ⁊ ab omnibꝰ ibi aſtantibus diffinitum fuit: ⁊ concluſum. ꝙ nulla maior eſt in mūdo victoria: ꝙ̄ vincere ſeipſum ⁊ cōcupiſcentias proprias. ¶ Tertiū exemplū habemus de Diogene p̄ho cinico. Naꝫ fuit etiaꝫ alius Diogenes dictus babilonius. De iſto Diogene cinico. dr̄ in li. de vita ⁊ moribꝰ philoſophoꝝ. ⁊ etiā ponit Valerius maximꝰ lib. quarto. ꝙ Alexan. magnus nō potuit vincere continentiā eius. Diogenis inquit Valerius continentiā: vincere nō potuit Alexan. Ad quē cum acceſſiſſet ad ſolem ſedentē: hortaretqꝫ ut ſi qua ab eo ſibi preſtari vellet indicaret. vir robuſte preſtantie ait. Quid a te poſcam nō habeo: ſed rogo: ne mihi auferas qđ dare nō potes. Ex interpoſitione enī ſua ſolem Diogeni auferebat. Sic igit̄ Alexan. qui omnes quaſi nationes vicerat: a Diogene victus eſt. Et ideo Sene. li. 6. de beneficijs ait. Potentior fuit Diogenes Alex. oīa poſſidente. p̄hs enim erat: qđ Diogenes nollet accipere: ꝙ̄ quod ille poſſet dare Alex. Diogenē e gradu ſuo tentauit pellere: ſed celeriꝰ clariſſimū regē perſaꝝ ſuo gradu armis pellere potuit. hec Seneca. Ex qua ſententia patet: ꝙ maior fuit cōtinentia in Diogene qui nihil volebat: ꝙ̄ potuerit eē liberalitas dādi in Alexan. totū quod habebat. Fertur etiam in eodē libro de moribus p̄hoꝝ. ꝙ dū Alexā. rex corā diogene trāſiret: Diogenes tanꝙ̄ illum ſpernens: nec eū reſpexit: nec honorauit. Cui dixit Alexan. quid eſt Diogenes ꝙ me non reſpicis: quaſi me nō indigeas? Cui ille. Nequaꝙ̄ indigeo ſeruitijs ſerui ſeruoꝝ meorum. Et Alex. Cum ſim dn̄s totius orbis: nūquid ſeruorū tuoꝝ ſum ſeruus? Ait. Ego preualeo cupiditatibus meis refrenans illas ⁊ ſubijciens illas mihi: ut mihi ſeruiant. Tibi autē cupiditates ꝑualent: ⁊ tu ſeruus earū efficeris: iuſſibꝰ earū obtemꝑans. Sup̲bia eſt dn̄a tua: ⁊ ancilla mea: tibi eni eniꝫ imperat. ego autē eam ſuppeditaui. Carnalis concupiſcentia: gula: et ira: ſunt dn̄e tue: quia eis obedis: ſed ſunt ancille mee: quia eas mihi ſubieci. Et ideo dico tibi Alexā. ꝙ i veritate tu es ſeruus ſeruoꝝ meoꝝ: ⁊ ſi ſerui mei ſunt te maiores: quia eis in omnibꝰ obtemꝑas: quāto magis ego ſum maior dn̄s te: cui per oīa tui domini obtēperāt? Quo audito: cū ſerui Alex. vellēt in eū irruere Alexā. ait. Videte ne hūc ꝯtingatis: quia veritatē dicit: ⁊ vere ſeruꝰ dei eſt. Quo exēplo oſtēdit: q̄liter victoria ſuiipſiꝰ excedit victoriā totiꝰ mūdi. ¶ Quartū exēplū habemus de Cōſtātino impatore xp̄ianiſſimo. qui ut habet̄ in legenda ſancti Silueſtri. Cū ante baptiſmū paganus eſſet: ⁊ crudeli lepra infectus: nec vllum habere poſſet remediū ſanitatis. Diffinitū fuit a collegio medicorū: ꝙ acciperent̄ tres mille pueri: ſeu infantes: ⁊ occiderent̄: ⁊ ſic ex eorū recenti ſanguine fieret piſſina: vel balneū: in quo ingrediens impator ſtati ſanaret̄. Vadūt ſeruitores hincinde ꝑ villas: ciuitates: caſtra: ⁊ arripiunt tres mille pueros ab vberibus ⁊ brachijs parentum ſuorū: ⁊ ſic viuos portant in Romana ciuitate. Poſt quos currūt patres ⁊ matres de diuerſis locis: filios ſuos flentes: ⁊ acriter ſe lamētantes. Cum autē Romā ingreſſi fortiꝰ ſolito lachrymarent̄ ꝓ filijs ſublatis. Impator audiēs fletū: lamenta: querimonias: ⁊ clamores: interrogat quid hoc eēt: ⁊ cū de facto certificatus eſſet: ſtatim in platea ſe fecit duci: quē cum filioꝝ parentes vidiſſent: ſe fortiter lamentātes clamant. O Sereniſſime et Sacratiſſime impator: vbi eſt pietas tua naturalis: vbi charitas: vbi miſericordia: vbi humanitas: vbi clementia. Ecce filij innocētes

noſtri ſunt: qd tibi nocuit corū innocētia: nec profecto parentes maieſtati tue vnq̄ nocuerunt. Aut filios queſumꝰ reſtitue: aut cū ipſis ſimul corū parentes occide. Ad que verba cōmotus imperator in corde: quia naturaliter pius erat: indicens ſilentiū omnibꝰ: hanc orationē ⁊ epl'aꝫ prout in legenda ſupradicta habetur verbaliter corā omni populo fecit. Audite me comites: ciues: ⁊ cōmilitones mei: populiq̄ qui aſtatis: dignitas rōani impij de fōte naſcitur pietatis: que etiā hanc legē dedit: ut capitali ſententie ſubderet: quicūq̄ in bello occidiſſet infantē: q̄ꝫta ergo erit crudelitas noſtra: ſi filijs noſtris hoc facimus qđ fieri ꝓhibuimꝰ alienis. Quid iuuat barbaras ſuperaſſe nationes: ſi ab ipietate vincamur. Nā viciſſe extraneas nationes: virtus eſt bellantiū populoꝝ. Vincere aūt pctā ⁊ vitia: noſq̄ ipſos: virtus eſt morum. In illis fortiores extitimus ipſis. In iſtis nobiſipſis fortiores ſimꝰ. Qui enim fuerit in iſto certamine ſuperatus. victoriam obtinet victus. Victor autē poſt triumphū victus efficit: cum pietas ab impietate ſuperat. Vicat ergo pietas in iſto congreſſu. bene eni omniū aduerſantiū poterimus eſſe victores: ſi a pietate vincāur. Omniū enim ſe dn̄m eſſe demonſtrat: qui ſeruū ſe mōſtrauerit pietatis. Melius eſt ergo me mori ſalua vita innocentiū: q̄ꝫ ꝑ corū interitum vitā recuperare crudelē: quā tamē recuperare incertū eſt. Cum tamen ſic recuperata: certū eſt ꝙ crudelis eſt. Ecce finis huiꝰ clementiſſimi impatoris. Practicā autē moralem ſuꝑ hac epl'a faciendā tibi relinquo o ꝑco dei. Tu tamen exclama cōtra xp̄ianos oppoſitū facientes. Potes tn̄ dicere: ꝙ exquo deus vidit clementiā: ⁊ tantā ſuiipſiꝰ victoriā in iſto imperatore pagano: ſtatim deus cū reduxit ad baptiſmū ⁊ xp̄ianiſſimū fecit: ⁊ a lepra ſanauit. ⁊ tādem ad eternā vitam cū perduxit. Ex predictis ergo rationibꝰ. auctoritatibus. ⁊ exēplis. patet ſcđa ↄtēplatio: de victoria tentationū: ſeu ſuiipſius: in qua monſtratum eſt: ꝙ victoria ſuiipſius excedit in dignitate. laude. ⁊ gloria. ⁊ honore. omnes mundanos theſauros: omnē ſpeciem ſapiētie acq̄ſite. infuſe. omnē mundi cōtemptū: ⁊ religiōis ingreſſum. omnem deniq̄ victoriam totius mundi: ſiue tempaliter: ſiue ſpūaliter habeat. Cuius nobilitate victorie. laude. gloria. ⁊ honore. vos ⁊ me gaudere faciat dominꝰ noſter Jeſus xp̄us in preſenti per gratiā: ⁊ in futuro per gloriam. Qui viuit et regnat benedictus in ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Feria tertia poſt primā dominicā quadrageſime iterum de prima nobilitate .ſ. triumphatiua ipſius ſacratiſſime fidei.

Cum intraſſet Jeſus Hieruſ'mā: cōmota eſt vniuerſa ciuitas. Scribuntur hec verba Matt. xxi ca. ⁊ in euangelio occurrentis ferie. Poſt ſacri euangelij explanationē humaniſſimi ciues: exquo de victoria carnis: mundi: atq̄ diaboli. duas contēplationes declarauimus. vꝫ eius neceſſitatē: atq̄ maximā nobilitatem. In p̄n̄ti ſermone habeo ſimpliciter declarare. tertiā ipſius victorie contēplationē: in qua videbimꝰ magnitudinē p̄mij: ſeu glorie: quā diuina bonitas exhibet predicta victoria viriliter preliantibus: ut ex tali conſideratione ingētiſſimi premij atq̄ mercedis: quiſq̄ de cetero vniuerſalius ⁊ fortius cōtra carnē: demonē: ⁊ mundum poſſit p̄liari. Cuius tertie cōtemplationis declaratio talis erit.

¶ De maxima mercede victorie rationis cōtra mundū. diabolū: ⁊ carnē: ↄtēplatio tertia

Tertia poſtremo contēplatio de victoria rationis ⁊ fidei: cōtra tētationes mūdi: carnis: atq̄ diaboli: contēplatio premioſitatis. In hac contēplatione: habeo tibi fidelis anima: ut predixi ſimpliciter demonſtrare: eximiā: profundā: atq̄ admirabilem mercedē. quā clemētiſſimus deus: ſi viriliter te habueris contra demonē: mundū: ⁊ carnē. tibi poſt hanc vitam miſerabilē daturus eſt. Pro firma autē atq̄ indubitabili veritate tene: ꝙ tam magnū et ꝓfundū eſt p̄miū gaudiū ⁊ bonum: ſeu tam mirabilis: eximia eſt gloria: merces: remuneratio: beatitudo. atq̄ felicitas: quā iuſtiſſimus deus dabit ſoli aīe cōcupiſcentias ⁊ paſſiones ſuas vincenti ⁊ ſuperāti: ꝙ oēs ſimul ſentētie ſacrorū doctoꝝ atq̄ illuīatoꝝ theologoꝝ: q̄ꝫuis ingētia ⁊ maxima de aīe mercede p̄dicent: ⁊ demōſtrent: tamē reſpectiue paꝝ aut nihil ↄcludunt. Et qđ plus eſt. ꝓſuppoſito ꝙ ſimul oēs humane lingue eſſent. ut puta omniū iudeorum. ſaracenoꝝ. omniū thurcoꝝ. oīumq̄ infi

deliū ⁊ xp̄ianoꝝ. Si querit᷑. an poſſent ſimul
oēs exprimere magnitudinē glorie vni⁹ ani-
me in hac vita vincenti ſeipſam propter deū
Clamans alta voce Rn̄deo. nō: nō: nō. Vl-
terius dicā qd maximū. p̄ſuppoſito enim ꝙ
oīa folia arboꝝ: oēs ſtelle celi: oēs lingue aui
um: atqꝫ animaliū: oīaqꝫ grana arene: lingue
forent. Iteꝝ quero an eis poſſibile eſſet ma-
gnitudinē eius mercedis exprimere quā de⁹
aīe viriliter pugnāti: cōtra demonē: mundū:
⁊ carnem exhibebit: ⁊ valenter exclamās. Ite
rum Rn̄deo. ꝙ nō: nō: nō: nō certe. ut veꝝ di
cam. nunq̄ꝫ eis poſſibile eēt de centū mille p̄
tib⁹ illius glorie: aīe fideli dande: ſolū vnā ex-
primere. Et ſi hoc prima facie forte incredi-
bile videatur. tn̄ veritas ſine dubio ſic ſe hꝫ.
Et qm̄ phus p̄mo Metha. iuxta principium
dicit. Ipi recte docēt: qui cauſaꝫ de ſingulis
reddūt. Et. 8. Phi. dicit. Oportet dicentē nō
ſolū veꝝ affirmare: ſed etiā ipſi⁹ cauſam aſſi
gnare. Idcirco ut hec ꝯcluſio nō tm̄ vera: ſꝫ et
veriſſima appareat: q̄drupl'r ꝓbo. Primo
auctoritatibus. Secūdo diſtictionib⁹. Ter
tio rationib⁹. Quarto reuelatiōib⁹. ¶ Pri
mo probo auctoritatib⁹ diuerſis. p̄ma aucto-
ritas eſt Grego. in moral'. ſuper verba Iob.
Cum vix paruā ſtillaꝫ cepimus. dicētis. Om
nis ꝓſperitas atqꝫ delectatio p̄ntis vite. pre
ſens. p̄terita. ⁊ futura. eterne felicitati compa
ta. eſt quaſi q̄dā ſtilla liquoris. hec ille. Po-
tes etiā dicere aliā auctoritatē Grego. quaꝫ
ponit in omelia vnius martiris: que inci-
pit. Si conſiderem⁹ cariſſimi que ⁊ q̄ꝫta: vſqꝫ
ad illud verbū: certamen laboꝝ. Ber. in ſen-
tentijs etiā ſuis dicit. Si omniū hominū lin
gue ſimul eſſent: ⁊ mihi loqui vellent de glā
quā anime bone habiture ſunt. citius in nar
rando deficerēt: q̄ꝫ vel minimā partē illi⁹ glo
rie exprimere poſſent. Quis enim hominuꝫ
vnq̄ꝫ exp̄mere poſſet: q̄ꝫte magnitudinis de⁹
ſit: ⁊ tamē deus ipſe erit merces ⁊ poſſeſſio
animaꝝ ſanctaꝝ. Idem quoqꝫ Ber. ſup ver
ba Eccl'. Iocūditas cordis. ait. Illud eſt ſolū
⁊ veꝝ bonū: qđ non de creatura: ſꝫ de creato
re cōcipitur. qđ cum acceperis: nemo tollet a
te. Cui compata oīs aliunde iocūditas me-
roꝛ eſt. omnis ſuauitas doloꝛ eſt. omne dulce
amaꝝ eſt. omne decoꝝ fedum. omne poſtre-
mo qđ delectare poteſt moleſtuꝫ eſt. hec ille.
Phs etiā. 10. Ethicoꝝ. ait. Duplex ē delecta
tio. ſ. ſm ſenſum: ⁊ ſm intellectū ſpeculatiuū
inter quoꝝ opatiōes. illa eſt delectabiliſſima
que eſt p̄fectiſſima. p̄fectiſſima autē operatio
eſt q̄ eſt ſenſus: vel intellectus bene diſpoſiti
in opatione ad optimū coꝝ que ſubiacēt ſen
ſui vel intellectui. p̄fectiſſima autē delectatio
eſt magis: que ē ſm intellectū ad primā cau
ſam: q̄ꝫ q̄ eſt ſm oēm ſenſum. hec ibi. Idem
quoqꝫ in. xi. de animalib⁹. ait. Quāuis paruꝫ
ſit. ꝙ de ſuperioꝛib⁹ ſubſtantijs accipimus: tn̄
illđ modicū eſt magis amatū: magis deſide
rabile ⁊ magis delectabile oī cognitiōe: quā
de oībus ſimul bonis: ⁊ ſubſtātijs inferioꝛi-
bus habem⁹. Itē Apo. p̄mo Cori. 2. ait. Ocu
lus non vidit: nec auris audiuit: nec in coꝛ ho
minis aſcēdit. que prepauit deus diligentib⁹
ſe. O ciues notate verba: ⁊ ſignate miſteria.
Cogitate queſo quot bona ocul⁹ videre poſ-
ſet: ut ſunt lapides p̄cioſi: auꝝ ⁊ ſimilia. Maꝫ
ut dicit phs p̄mo Metha. ⁊ li. de ſenſu ⁊ ſen
ſato. Senſus inqt viſus. multas ⁊ quaſi in-
finitas rerum ſpecies demōſtrare poteſt. Co
gitate inſuper quot triumphos vltra omnes
preſentes qui ſunt: erūt: ⁊ fuerunt in hoc mū
do: auris audire poſſet. Et inſuper cogitate:
quot bona p̄cioſiſſima ⁊ delectabilia huma-
nus intellectus in hac vita intelligere poſſet:
⁊ cum hec omnia cogitaueritis. Scitote iu-
xta prefataꝫ ſententiā pauli: ꝙ adhuc maioꝛ
eſt in infinitū. Felicitas a deo danda anime
que carnis: et mundi: voluptates ſuperat Au
guſti. ſuper primā canonicaꝫ Ioan. ait. Qui
biberit de fluuio paradiſi: cuius gutta maioꝛ
eſt Occeano. Reſtat ut in eo ſitis omniū bo
noꝛum delectabiliū preſentis vite fundit⁹ ex-
tinguatur. Idem quoqꝫ Auguſti. in libro de
virginitate. ſic dicit. Tam ingens ⁊ maxima
eſt delectatio illius ſuperne glorie: ut etiam
ſi non liceret amplius in ea: niſi vnius diei
hora manere. Propter hoc ſolū innumera-
biles anni preſentis vite pleni delicijs: ⁊ om
ni affluentia bonoꝝ tempaliū: recte merito
qꝫ ꝯtemnerētur. hec ille. Deniqꝫ idem Aug.
12. de ciui. ſic dicit. Qđ deus prepat diligen-
tibus ſe. fide non capit᷑: ſpe non attingit᷑: cha-
ritate non cōprendit᷑: deſideria ⁊ vota omnia
trāſgredit᷑: acquiri poteſt: extimari nō poteſt.
hec ille. Ex predictis igit᷑ auctoritatibus patꝫ
qualiter merces ⁊ gloria que dat᷑ a deo ani-
me ſeipſam in hoc mūdo propter ipſum deū
vincēti inextimabilis eſt. ¶ Secūdo hoc idē
probo diſtinctionib⁹. ⁊ primo diſtictione Ri-

car. in ſuo quolibeto di. Cū querit̄. An merces future glorie: que datur rōnali anime virtuoſe ⁊ bone: poſſit exꝑmi ⁊ narrari. Reſpōdeo ꝙ tripliciter gloriā illā cognoſcere poſſumus in hac vita. Aut ꝑ effectū. Aut per fidē. Aut ꝑ mometaneā ipſiꝰ diuine eēntie viſionē. Per effectū gloriā illā cognoſcere nō poſſumus. Et ratio eſt: qꝛ effectus nō ducit in ꝑfectā cognitionē ſue cauſe. Sicut nec cognitio alicuius filij: prebet verā cognitionem de ſuo patre: ſine eius preſentia. Similiter nec fumus demonſtrat mihi ſine actuali viſione ipſius ignis. A ſimili ꝑfectionē ſubſtātie ignis dico. ꝙ per effectus dei: qui ſunt creature: ſeu diuine reuelationes: ⁊ gratiaꝝ infuſiones: nequaq̄ꝫ peruenimꝰ ad eius dei: in quo vera hominis felicitas ꝯſiſtit. perfectā cognititionē. propter ꝙ et eius gloria per ſimplicem effectū cognoſci nō poteſt. Per fidē etiam demōſtrari nō poteſt excellētia illiꝰ glorie. Et ratio eſt: qꝛ cū oīs ꝑfecta cognitio ortum habeat a ſenſu. ſicut dicit phus libro de ſenſu ⁊ ſenſato. Fides vero ipſa ſit ſimpliciter de nō viſis. claꝝ eſt: ꝙ propter hoc: nō poteſt nobis fides verā noticiā illius mercedis ⁊ glorie ipēdere. Quia ſicut cecꝰ nō pōt iudicare de coloribꝰ: eo ꝙ colores videre nō pōt. Sic a ſili: nec fides q̄ eſt de nō viſis: pōt nobis exꝑmere veꝝ iudiciū: de magnitudine future mercedis. ꝑ mometaneā etiā viſionē nō pōt exprimi in hac vita magnitudo illiꝰ glie. Nā p̄ſuppoſito ꝙ qs in extaſi poſitꝰ: ſeu raptus. videret ꝑ morulā gliaꝫ diuine eētie. in qua felicitas cōſiſtit. tn̄ cū aīa illa rediret in propriū corpꝰ ⁊ in ꝓprios ſenſus: nunq̄ꝫ poſſet: nec vnq̄ꝫ ſciret exprimere de mille ꝑtibꝰ illiꝰ glorie vnā ſolā. Et hoc ꝓpter grauitatem corꝑis. Nā ut dicit Salomō Sap. 9. Corpꝰ qđ corrūpit̄ aggrauat aīam: ⁊ deprimit terreaꝫ inhabitatio ſenſum plura cogitantē. Et ꝓpterea dicebat Plato: licet errauerit ꝙ noſtrū ſcire erat noſtꝝ reminiſci. Ponebat eni aīas ſimul oēs a principio in celo creatas. et ibidē habitibꝰ oium ſciētiaꝝ fuiſſe plenas. ſed cū ex p̄cepto p̄me cauſe veniebāt ad corpora iā formata: ſtatiꝫ obliuiſcebāt̄ oium coꝝ q̄ in celo didicerāt. ⁊ ꝓpter hoc qn̄ in tpe veritatꝭ: ⁊ habitū alicuius ſciētie addiſcebāt: ſeu capiebāt. dicebat ꝙ hoc n̄ erat diſcere: ſꝫ erat reminiſci coꝝ q̄ iā in celo aīe ipſe didicerāt. Que tn̄ opinio ut predixi falſiſſima eſt: eo ꝙ habitus virtutū ⁊ ſciētiaꝝ in hoc mūdo acqrāt aīe ⁊ nō in caꝝ creatiōe ſiue in vtero mr̄is accipiunt. Sꝫ inſuꝑ dato ꝙ qs remiſceret̄ oīuꝫ coꝝ q̄ in extaſi ꝑ morulā vidiſſet: adhuc īpoſſibile foret iſta exꝑmere. qm̄ impoſſibile eſſet inuenire vocabula in hac vita ad ea ſufficiēter exꝑmēda. Qđ manifeſtū pꝫ in paulo. qui dicit. 2. Cori. 12. Cū raptꝰ eēt in ꝑadiſum: ꝙ audiuit archana dei: que nō lꝫ hoi loq̄. i. ſꝫ glo. q̄ nō p̄nt licite loq. hec Ric. ſnialr. Ex hac diſtinctione pꝫ: q̄liter nec ꝑ effectū: nec ꝑ fidem nec inſuꝑ ꝑ mometaneā viſionē eētie dei. pōt exꝑmi profunditas: ⁊ magnitudo future mercedis: et glie: q̄ dabit̄ aīe carnalibꝰ: mūdanis: atqꝫ diabolicis tentationibꝰ viriliter reſiſtenti. Aliā diſtinctionē ponit Tho. j. 2. q. 3. ar. 8. in corꝑe. q. di. Cū querit̄ an btitudo hoīs poſſit in alia re: q̄ꝫ in viſiōe ſoliꝰ diuine eſſentie: q̄ in ſe cōtinet oīa bona deſiderabilia ꝯſiſtere. Rn̄. ꝙ nō. Ad cuiꝰ euidētiā duo ꝯſiderāda ſunt. p̄mo ꝙ hō nō eſt ꝑfectꝰ in btitudie q̄ꝫdiu ſibi reſtat aliqđ deſiderādū ⁊ querēdū. Scdm eſt ꝙ vniuſcuiuſqꝫ ꝑfectio attēdit̄ ſm rōem ſui obiecti. Obiectū aūt intellectꝰ eſt ꝙ qđ eſt. i. eētia rei. ut dr̄ in. 3. de aīa. Vn̄ intātū ꝓcedit ꝑfectio intellectus: inq̄ꝫtū cognoſcit eētiā alicuiꝰ rei. Si ergo intellectus aliquis cognoſcat eētiā alicuiꝰ effectꝰ ꝑ quā nō poſſit cognoſci eētia cauſe: ut. ſ. ſciat̄ de cā qđ eſt nō dr̄ intellectꝰ attingere ad cām ſimplr̄: q̄ꝫuis per effectū cognoſcere poſſit de cā an ſit. Et ideo remanet ex hoc adhuc naturalr̄ hoi deſideriū: cū cognoſcit effectū: ⁊ ſcit cū habere cām: ut etiā ſciat de cā qđ eſt. ⁊ illud deſideriū eſt admirationis: ⁊ cāt inq̄ſitionē. ut dr̄ p̄mo Meth. puta ſi aliqs cognoſcēs eclipſim ſolis conſiderat ꝙ ex aliq̄ cā ꝓcedat: de q̄ qꝛ neſcit quid ſit admiratur: et admirando inquirit: nec iſta inquiſitio quieſcit: quouſqꝫ ꝑueniat ad cognoſcendam eſſentiam cauſe. Si ergo humanus intellectus cognoſcens eſſentiam alicuius effectus creati non cognoſcat de deo: niſi an eſt: nundum perfectio eiꝰ attingit ſimpliciter ad primam cauſam: ſed remanet ei adhuc naturale deſiderium inquirendi cauſam. Vnde nundum eſt perfecte beatus. Ad perfectam ergo beatitudinem requiritur omnino ꝙ intellectus attingat ad ipſam eſſentiam prime cauſe: et ſic ꝑfectionem ſuam habebit per vnionem ad deum ſicut ad obiectum in quo ſola beatitu-

do hominis: vt supra dictum est consiste-
re potest. h Tho. Ex predictis concluditur q
ex quo nullum bonū creatū pōt sufficere ra-
tionali anime: nisi habeat bonū increatū: qđ
est deus: ⁊ deus sit inextimabilis bonitas. cō-
cluditur per ꝯñs q merces eterne vite dan-
da aie que vicit passiōes suas iextimabilis ē.
¶ Scđo hoc idem ꝓbo per .5. rōes. Primo
rōne inparticipationis. Scđo rōne iustifi-
cationis. Tertio rōne pregustatōis Quar
to rōne obiectionis. Quinto rōne resolutio
nis. ¶ Primo ꝓbo rōne inpticipationis. q
vꝫ futura felicitas incōpabiliter excedit oēm
magnitudinē mundane ⁊ pñtis felicitatis: ꝑ
terite ⁊ future. Fundamentum rōnis ponit
phs .j. posterioꝝ. di. Omne qđ est per eēntiaꝫ
est maius ⁊ ꝑfectius omni eo qđ est simplr ꝑ
participationē. pꝫ hec regula. Nam claritas
solis est maior ⁊ ꝑfectior incōpabiliter clari
tate oiuꝫ stellaꝝ: eo q claritas sua est sibi eēn
tialis. claritas vero stellarum; est ꝑ participa-
tionem. Silr calor ignis est ꝑfectior calore q
est in lapide: aut in ferro ignito: pro eo q ille
calor est essentialis. Ecōtra vero calor qui ē
in lapide: aut in ferro ignito: est sibi ꝑ partici
pationem. Quo presupposito: certū est q pre
mium ipsius aie: vt predictuꝫ est. est bonitas
summi dei: que est sibi per essentiam. Econ-
tra vero: ois simul bonitas oiuꝫ creaturaruꝫ
seu aliaꝝ que creare posset inest eis ꝑ partici
pationem. q si sic est: ergo necesse est conclu-
dere q aia hñs deum pro premio: hꝫ in infi-
nitum maiorem felicitatē ⁊ beatitudinem: qꝫ
si haberet infinitas creaturas: in qbus recipe
ret beatitudinē suam deo non habito. ꝓinde
phs hoc ꝯfirmat .2. metha. di. Quicqd est cā
alioꝝ vt sint talia: id maxime est tale. cū quo
concordans Auctor in lib. de causis. dic. Cā
prima est diues ꝑ seipsuꝫ: ⁊ est diues magis
omnibus. Omnis enim res composita indi
gens est alio: aut rebus qbus cōponit. Res
autem simplex est vna: ⁊ vnitas est eius bo-
nitas: ⁊ bonitas eius ē vnitas. Illa ergo res
est magis diues: que influit oibus: ⁊ non fit
influxio super ipsam. h ibi. Et ibidem etiam
dicit. Quicqd pōt cā scđa: potest causa pma
nobiliori ⁊ altiori modo. Que simul omnia
confirmās Salomon Sapien .13. dicit. Quo
rū si spē delectati deos putauerūt sciāt qꝫto
his dñator eoꝝ speciosior. Speciei enim ge-
nerator h omnia constituit. Aut si virtuteꝫ ⁊
opera eoꝝ numerati sunt intelligant ab his:
qm̄ qui h constituit fortior est illis. A magni
tudine eniꝫ speciei ⁊ creature cognoscibiliter
poterit eoꝝ creator videri. h ille. Equa ratiōe
patet qualiter futura felicitas inextimabilis
est per cōparationē omniū bonoꝝ pñtis vite
Et confirmat ista ratio. Certum est eniꝫ sm
Auctorem in lib. de causis. ⁊ in pmo de aia
q nobilior causa semp nobiliorē ꝓducit effe
ctum. patet exemplo de triplici genere vini:
quoꝝ vnum est bonū: aliđ melius: aliđ vero
optimum. Si enim petas causā diuersitatis
istaꝝ bonitatū. dico q vnum vinū iđ bonū
est: eo q habuit bonam cām .s. vitem. Aliud
vero melius est. ⁊ aliud optimum: qꝛ habuit
meliorem ⁊ optimam vitem. Quo concesso
peto quid est nobilius. An omnia tempora-
lia: sicut sunt gēme: argentuꝫ: auꝝ fructꝰ terre
⁊ huiusmodi. Et insuper omnia corporalia
bona: ⁊ mundani honores: a quibus ois mū
dana delectatio egreditur. An ipse deus: et
clarum est q deus est nobilior in infinitum
omnibus simul humanis corporibꝰ: atqꝫ tē-
poralibus bonis. q si sic est: ergo gaudiū: seu
delectatio: vel felicitas que egreditur ab ipso
deo in infinitū excedit omneꝫ aliam mundi
felicitatē ⁊ delectationem. De qua inenarra
bili delectatione dicit ꝓpha. Inebriabuntur
scꝫ gaudio ⁊ dulcedine ab vbertate domus
tue: ⁊ torrēte voluptatis tue potabis eos. Et
Augustinus in glo. super scđam epistolam
corin. di. Dulcedo caritatis de fonte celestis
curie amicis dei in hac valle miserie stilla
tur. In regione vero illa celesti dulcedo in
suo fonte bibitur: ⁊ exinde aliquid aspergitur
huic humane vite: vt in tētationibus huius
seculi fortiter: iuste: ⁊ prudenter viuat. hec ille.
Omnia predicta optime concludit phus .12.
metha. di. Delectatio que est in actu: intelle-
ctus enim notior est omni delectatione que
est in actu sensus. vnde oportet q maxima ⁊
perfectissima sit intelligentia optimi: ex qua
sequitur maxima delectatio. vnde in illa in-
telligentia qua intelligit pmum mouens: qđ
est pmum itelligibile: est maxima delectatio
hec ibi. O igitur anima bestialis. O anima
insensata. O aia ceca. O aia intellectus vero
lumine priuata: cur magis eligis delectatōes
tuas: ⁊ felicitates a corpe fetido ⁊ stercore ple
no vnius adultere ⁊ meretricis: vniusqꝫ ini-
qui ⁊ pessimi fornicatoris: sacrilegi: ⁊ lenōis:

q̄z a deo tuo:q̄z a creatore tuo:q̄z a redem ptore tuo? A quo verissima ⁊ incōpabilis: ut probatuȝ est: delectatio egredit̄. Delectare in dño inquit ꝓpheta:⁊ dabit tibi petitiōes cordis tui.i.omnē dulcedinē:felicitatē:⁊ delectationē tibi dabit:quā cor tuū appetere poſſit. Et sic pȝ prima ratio. ¶ Scḋo etiā ꝓbo rōe iuſtificatiōis. q̄ .ſ.inextimabilis eſt beatitudo quā dabit deus anime ſeipſaȝ vincēti:⁊ paſſiones ſuas. Fundamentū rationis ponit Cōmentator ſup.xi.Metha.di. Oēs pfectiones que ſunt in rebus pfectiori modo ſunt in cauſa prima.Cū quo concordās Dio.li.de di.no. di.Qui de deo recte ſentiūt: oia ei attribuūt idest oēs pfectiōes creaturaꝝ. ⁊ oia ab eo remouēt.i.caꝝ ipfectiones. Quo preſuppoſito. certū eſt ſm oēs theologos in.4.di.46.q̄ in creaturis duplex eſt pfectio iuſticie. vȝ cōmutatiue ⁊ diſtributiue. Quas etiā phs.5.Ethi. ponit. Et ſi iuſticia cōmutatiua non cadat in deo.q2 nullus pōt facere aliquid qḋ ſimpliciter ſit dignū grā ſua:tn̄ iuſticia diſtributiua: que reddit vnicuiq3 qḋ ſuū eſt:ſm nobilitatē ſue eſſentie:ſeu ſm exigentiā meritorū. in eo cadit. Que etiā iuſticia in rōnabilibꝰ creaturis inuenit̄ ꝓ eo q̄ ſm statū ſpūalem vel tpalem nobiliorē:vel ignobiliorē :dant̄ dignitates et honores.q̄ ſi ſic ē: q̄ tal' diſtributiua iuſticia in creaturis inuenit̄.ergo neceſſe eſt q̄ tanto in infinitū habūdet in creatore: q̄to creator ipſe in alia bonitate:oēs ſimul creaturas excedit. Aliter ſeq̄ret̄: ſi iuſticia hec in deo non eſſet. q̄ creatura eſſet pfectior creatore:quod vtiq3 eſt ipoſſibile atq3 falſiſſimū. dicēte Anſelmo li.cur deꝰ hō.q̄ qḋlibet puū incōueniens in deo.ſeq̄tur ipoſſibilitas. Quibꝰ pmiſſis.claꝝ eſt.q̄ cū homo ſit cōpoſitus ex mā ⁊ forma.ut dr̄.2.de aia.ſeu ex corpe ⁊ aia. certū eſt.q̄ deus ipſe p diſtributiuā iuſticiā q̄ſi bona infinita.corpi ſubiecit.vn̄ ecce. q̄ ꝓ humano corpe:ſeu infinitas delectatiōes humano creauit deus. ⁊ fecit oēs fructus terre oiaq3 aialia:oēs volucres celi:oēs piſces aquaꝝ:tot ſuauiſſimos flores ⁊ diuerſos. Auꝝ inſup argentū:atq3 lapides p̄cioſos ſimul cū innūerabilibꝰ margaritis. Itē māna zuchaꝝ ⁊ balſamū . ſeptē ſperas.celū ſtellatū.criſtallinum atq3 empireū.ſolem.lunam:⁊ tam diuerſa ſidera. Tot medicos cū medicinis inſup ordinauit.ut idē humanū corpus cōcurrentibus medicinis ab infirmitate liberarēt. ⁊ ↄſeruarent.⁊ cetera huiuſmōi.quaſi infinita alia bona.q̄ ſimul oia cōplectēs.ꝓpha dic̄. Oia ſubieciſti ſub pedibus eius.⁊c̄. Eadēveritas Gene.j.ponit̄. Vbi legit̄. q̄ poſt ↄiuȝ p̄dictoruȝ creationē.deꝰ p̄poſuit oia Ade: ⁊ eiꝰ impio ⁊ vſui oia ſubiecit.q̄ ſi tanta deus ꝓ humano carpore fecit.cū aia q̄ſi in infinita ſit nobilior quolibet humano corpore.eo q̄ finis melior eſt.ut dr̄.2.Phi. Omni eo qḋ eſt ad finē. ſicut dñs melior oi ſeruo. Sic etiam dr̄ ex de obia ⁊ maioritate.c.ſolite.⁊.c.illud. Et ex de pe. ⁊ re.c. cū infirmitas. Qḋ confirmās ſaluator. Mat.16.dicit.qd prodeſt hoi. ⁊c̄. ⁊ qḋ plus eſt.dico q̄ intantū eſt nobilior. q̄ ſi ſola aia poſſet diuidi per partes millenas:adhuc pars vnius aie eſſet melior atq3 nobilior oibus corpibus hoim.⁊ ceteris materialibꝰ bonis.q̄ ſi ſic ē:cum aia ut predictū eſt.ſit q̄ſi in infinitū nobilior oi corpe. neceſſe.eſt ↄcludere q̄ ſi deus ex iuſticia diſtributiua tot innumerabilia bona corpi p̄bet.quod eſt mortale ſaccus vermiū:atq3 ſtercoꝝ:q̄ a fortiori tāto plura dona ⁊ delectationes det ipſi aie q̄to aia ipſa corpus in nobilitate excedit. Sed cum q̄ſi ut p̄dixi in infinitū excedit in nobilitate oia corpa.ergo iuſticia diſtributiua req̄ritur q̄ in infinitū deꝰ ipſe iuſtiſſimꝰ det maiores delicias et bona ipſi anime rōnali: q̄z humanis corporibus. Quis igit̄ bona que p̄parat deus rōnabili anime viriliter tentationibus reſiſtenti.poſſet vnq̄3 in p̄ſenti vita intelligere:ſeu lingua humana exprimere? Certe oēs intellectus oiſq3 ſimul humane lingue in hoc deficerēt. Taceo q̄ ſi deus hoibus paganis.vtiq3 inimiciſſimis ſuis.utputa Neroni Diocletiano. Marentio.⁊ ſimilibus tirānis.qui erant indigni aqua ⁊ pane quibꝰ vedit.quis dubitet.q̄ in infinitū non det maiora bona filijs ſuis:⁊ amicis predictis cū ↄdecore:⁊ opere diligentibus: ⁊ oēs paſſiones ſuas ꝓ eius amore ſuperātibus? Supradctā oia in hac rōne contenta confirmat. Aug.in 21.c.ſoliloquioꝝ ſuoꝝ.di. En inq̄t apitur mihi miſericordia tua magna dñe: nā ex minimis tua magna ⁊ ex viſibilibus his tua inuiſibilia cōprendo. ſi enim ꝓ hoc corpore ignobili ⁊ corruptibili tam magna ⁊ mira nobis beneficia preſtas a celo ⁊ ab aere : a terra et a mari:a luce et a tenebris:a colore ⁊ vbera: a rore ymbre ventis ⁊ a pluuia:a volucribus

⁊ apicibus: a beſtijs ⁊ arboribus:⁊ a multiplicibus herbaꝝ ⁊ germinū terre cūctarūq; creaturarū miſterio nobis ſucceſſiue per ſua tempa miniſtrantiū:ut alleues faſtidiū qualia queſo ⁊ q̄ꝫ magna ⁊ innūerabilia ſunt illa bona que preparaſti diligētibus te: in illa celeſti pria: vbi te videbimus facie ad faciem Si tanta nobis facis in carcere:quid agis in palacio. Magna ⁊ innūerabilia ſunt opera tua dn̄e rex ſecloꝝ:⁊ cū hec ſint oīa valde bona ⁊ delectabilia:que bonis pariter ⁊ malis tradidiſti:qualia queſo futura ſunt que ſolis bonis recondidiſti. Si tam innumera ⁊ varia donaria nūc amicis tribuis pariter ⁊ inimicis:q̄ꝫ magna ⁊ innumerabilia : q̄ꝫ dulcia ⁊ delectabilia ſunt que ſolis tuis amicis elargiturus es. Si tam ſolatia ꝯfers in hac valle lachrymaꝝ:q̄ꝫ dabis in die nuptiaruꝫ. Si tot infinita delectabilia continet carcer:q̄ꝫta queſo ꝯtinet patria. Oculus nunq̄ꝫ vidit:nec auris audiuit: nec in cor hominis vnq̄ꝫ aſcēdit:que preparauit deus diligentibus ſe. ſm enim magnā multitudinē magnificētie tue:ē ⁊ magna multitudo dulcedinis tue. Et quia magnus es ⁊ imenſus:nec eſt finis magnitudinis tue:nec eſt numerus ſapientie tue: nec eſt menſura benignitatis tue:ſic nec eſt finis neq; menſura:neq; numerus retributionis tue. Sed ſicut magnus es tu ꝑfecto magna ſunt ⁊ donaria tua:qm̄ tuipſe ſolus es donū ⁊ premiū oium legitimoꝝ pugnatoꝝ tuoruꝫ atq; oium diligentiū te. hec ibi verba. ¶ Tertio hoc idem probo rōne preguſtationis. Fūdamentū rationis ponit phs. p̄mo de aia. di. Accidentia magnā partē cōferūt ad ſciendū qd̄ qd eſt. patet hec regula. Nam medici ex accidentibꝰ que veniūt in corpore egroti. deueniūt in cognitionē quidditatis: ſeu cauſaꝝ infirmitatis eius. Similiter iudex ex accidentibus que plerūq; fiunt in corpe furis. prout eſt paleſcere:obmuteſcere:⁊ hmōi. veīt ad cognitionē furti quod fecit. Similiter ꝓbatum eſt ex ſanguine iam diu coagulato egrediente a corpore mortui vel occiſi: cognoſcitur in tranſitu hominū:qui ipſiꝰ occiſi fuerit homicida. Quo ꝓſuppoſito:certū eſt ꝙ in p̄nti vita pſonis ſanctis ⁊ deuotis. plerūq; deus infundit quaſdā ſpūales delectationes: q̄ magis aiaꝫ letificant:q̄ꝫ ſimul oēs delitie mundane. immo citius illas ꝑeligerent infinitis mundis atq; theſauris:qd̄ patet de Magdalena : que ⁊ ſi experta fuiſſet quaſi omne genus mundanarum delectationū. quia ut dicitur Matthei vltimo. Dominus expulit ab ea ſeptem demonia. i. ſm Gregoriū. Omnes delectationes peccatorum mortalium:tamen ut habetur in eius legenda prefatas delectationes abhorrens. poſt aſcenſionē domini triginta annis ſtetit in deſerto:in quibꝰ nec vnq̄ꝫ bibit:nec vnq̄ꝫ manducauit aliquid materiale. nec inſuꝑ accepit etiā mundanam ac corporalē delectationē. Pretermitto delectationē filiorū iſrael:q̄ꝫ a deo dum in deſerto eſſēt habuerūt. De qua Salomō Sapien. 16. ſic ait. Angelorū eſca nutriuiſti ppl'm tuū:⁊ paratū de celo panē ꝓſtitiſti illis: ſine labore oēm delectamentū in ſe habentem: ⁊ ois ſaporis ſuauitatē. Subſtantiā enim tuā ⁊ dulcedinē tuā quam habeas in filios oſtēdebas:⁊ deſeruiēs vniuſcuiuſq; volūtati ad q quiſq; volebat conuertebat̄. hec ille. Hoc idē dico de ceteris ſanctis noui teſtamenti. Si igitur tam inenarrabilis eſt felicitas accidētalis ꝓcedēs ꝑ īfuſionē gratie ab ipſo deo: ex hoc quiſq; arguere poteſt. ꝙ multo plꝰ in infinitū erit maior delectatio ⁊ felicitas animabus in patria ex viſione diuine ſubſtantie:q fuit cauſa tam ingentis delectationis in hac vita. Taceo de dulcedine martyrū qui ꝓpter habundantē leticiam infuſe gratie. martyrij penas nō ſentiebāt:imo amara martyria in quandā inextimabilē leticiam cōuertebant̄. Sic enim eccleſia teſtat̄ de Stephano ꝓthomartyre. Lapides inquit torrētis illi dulces fuerunt. Similiter ⁊ leuita Laurētius tyranno dicebat. Diſce miſer:qꝛ carbones tui mihi refrigeriū preſtant. ꝙ ſi ſic fuit in hac vita etiā in amariſſimis tormētis:quid arguēdū eſt in futura:in qua nulla:nec minima erunt tormēta. An nō ſm phum p̄mo de generatione ⁊ cor. ⁊ p̄mo Phiſicoꝝ. Subſtantia ceteris paribus. melior eſt quolibet accidente. Si igit̄ propter accidētalē delectationē que datur in hoc mūdo:rōnalis anima delectationes infinitoꝝ mundoꝝ dato ꝙ eēnt ſupereminent:quid queſo credis anima eſt habitura:quādo ipſam ſubſtātiā ⁊ diuinā eēntiā a qua omnis accidētalis delectatio egredit̄ libere poſſidebit? An non maior inuenit̄ perfectio in ipſo fonte q̄ꝫ in riuulo? Et eſt certuꝫ ꝙ ſic. Hinc eſt ꝙ Hierony. in quadā epiſtola dicit. Si dulciores in hac vita ſunt lachꝝ

me pēnitentiū:q̄ꝫ ſimul omnes delicie diuitum:quid queſo futurū eſt in celeſti patria in qua nō lachryme ſed radij plene dulcedinis apparebūt.hec ille. Et Aug.in quodā ſermone. ſic ait.Tanta eſt dulcedo future glorie:ꝙ ſi vna gutta in infernū deflueret:totam dānatorū amaritudinē dulcoraret.hec ille. Hic replicare potes ſi vis exemplū beati pr̄is noſtri Frāciſci:de delectatiōe quā habuit ex melodia cithare: qđ exemplū habes in hoc quadrageſimali. in primo ſermone in fine parte principalis. Libet equo tāta erit in celeſti patria delectatio aīe ſeipſam vincētis preamore ex dare. O dulcedo inenarrabilis.o delectatio inextimabilis.o felicitas immēſa.o beatitudo ꝓfunda.o merces inexplicabilis eterne patrie. Quis te hūana lingua exp̄mere poſſꝫ qui ſe omnes paſſiones ſuas in hac vita non ſuperabit ⁊ vincet:exquo mercedem ſuſcipiet omni lingue inenarrabilē. ¶ Quarto etiam probo ratione obiectionis:ꝙ.ſ. anima ſe vincens ⁊ ſuperans:inextimabilē gloriaꝫ eſt habitura. Fundamentū rationis ponit ph̄us ſecūdo de anima.et.10. Ethicoꝝ.di. A propo obiecto potētia ſimpliciter recipit ſuaꝫ perfectionē:patet hec regula. Cum eniꝫ obiectum viſus ſit color:ſeu corpus coloratū. prout dic ph̄us ſecūdo de anima.certū eſt ꝙ ſi añ oculos poneres omnes melodias:ſonos:⁊ cantus diuerſorū inſtrumentoꝝ: nunq̄ꝫ quieſceret eorum appetitus.⁊ ratio eſt:quia propriū obiectū non habēt. Econtra vero ſi eis preponas pulcherrimā figurā: ſeu imagineꝫ:vel ſpeciem alicuius mulieris formoſe:ſeu adoleſcentis:vtiqꝫ recipient ex hoc maximam delectationem. Per oppoſitum autem:ſi preponas auribus omnē pulchritudinem mulierum:nullam propter hoc delectationeꝫ ſuſcipient. Qđ ſi eis ante ponas melodias diuerſorum inſtrumētorum:ſumme quieſcent ⁊ delectabūtur in illo ſono et cantu. Similiter cum obiectum gule ſit cibus ⁊ potus. ſi eis ante ponas pulchritudinem omniū mulierum:atqꝫ imaginū:⁊ ſimiliter omnē melodiam inſtrumētorum:nullam propter hoc delectationē ſuſcipiēt. Ecōtra ſi ante ponas bonā vernantiā ⁊ maluaſiam:optimoſqꝫ capones:⁊ huiuſmodi.contentabit valde et delectabitur in eis. Quo preſuppoſito:peto qđ ſit ſimpliciter obiectum immediatū rationalis anime.⁊ certum eſt ſm̄ Ricar. in quarto diſtinctione.49.articulo ſecundo.queſt.ſexta et ſm̄ Thomam p̄ma ſecūde.queſt.tertia. articulo octauo.ꝙ eſt ſolus deus et creator omniū creaturarum. dicente etiam Auguſtino. ꝓut recitat magiſter ſecūde diſtinctiōe p̄ma. Creauit deus in creaturam rationalem. ⁊c. ꝙ ſi deus ſolus eſt ſimpliciter obiectum humani intellectus. ergo impoſſibile eſt: ꝙ intellectus ipſe poſſit vnq̄ꝫ beatificari in omnibus creaturis q̄ ſunt ⁊ que a deo creari poſſent. Sed ſimpliciter oportet : ꝙ beatificetur in deo tanq̄ꝫ in proprio obiecto. Qđ confirmans Auguſti.libro confeſ.dicit. Feciſti nos domine ad te ⁊ inquietum eſt cor noſtrum niſi requieſcat in te. et idem Auguſtinus libro decimo de ciuitate dei. Allegans ſententiam Plotini philoſophi dicit. Tam delicata eſt diuina viſio totoqꝫ amore dignum. ꝙ quicquid haberi poſſit:ea non habita.faciat hominē miſerum non beatuꝫ.hec ille. Et cōfirmatur iſta rō.clarum eſt enim ꝙ obiectuꝫ intellectus eſt vniuerſale verum:⁊ obiectum voluntatis vniuerſale in quid:non habet eſſe niſi ſm̄ ꝙ eſt in anima cuius eſt obiectum. Et philoſophus primo Phiſicorum dicit. Uniuerſale ſm̄ intellectus eſt notius particulare vero ſm̄ ſenſuꝫ. Unde dicitur cor.vniuerſale eſt dum intelligitur.hec ibi. Et etiam ſecūdo de anima dicit. Uniuerſalia ſunt in anima:ſingularia vero extra animā. Qđ etiam confirmās Thomas prima ſecūde. queſtione ſecūda. articulo vltimo. in corpe queſtionis. dicit. Sicut obiectum voluntatis ſiue appetitus humani eſt duplex.ſcilꝫ bonuꝫ particulare ſm̄ ſenſum.⁊ vniuerſale ſm̄ voluntatem.ſic duplex eſt obiectum intellectus ſcilicꝫ particulare quod conſiſtit in ſenſu: et vniuerſale qđ conſiſtit in intellectu:ꝙ eſt verum.hec Tho.verbaliter. Hoc igitur conceſſo.ꝙ ſcilꝫ vniuerſale bonum eſt obiectū voluntatis.Certū eſt ꝙ vniuerſale ſe extēdit ad infinita. Sic eniꝫ ph̄s p̄mo periermenias. vniuerſale inquit eſt aptum natum predicari de pluribus etiam infinita.ꝙ ſi vniuerſale ſe extendit ad infinita:neceſſe eſt ergo illa infinita bona particularia inuenire:et precipue in ipſa beatitudine . quia ut dicit philoſophus primo Poſteriorum. Quecumqꝫ inquit vniuerſalia ſunt:ex neceſſitate inſunt reb⁹. quia ex veris ſemper ſequitur verum. Hec ibi. Et ibi dicit. Cognoſcēs vniuerſale cognoſcit

particulare in re. Quibus pmiſſis exquo ob
iectū voluntatis beatificatiuū eſt vniuerſale
bonū.⁊ vniuerſale extendit ſe ad infinita.cō-
cludit neceſſario ꝙ appetitus nunꝗ̄ poſſet ſa
tiari in creaturis:etiā ſi eēnt q̄ſi innūerabiles
⁊ ratio eſt.q₂ illud eſſet bonū pticulare. neceſ
ſe eſt igiꝛ ꝙ ſatieꝛ in deo:in quo vniuerſaliter
ſunt oīa bona deſiderabilia ipſo dicēte Moi
ſi Exod.33.Aſcende ad me in montē ⁊ oſtē-
dam tibi omne bonū.In hoc igiꝛ ꝙ dicit oē
bonū: includit terminū vniuerſalē. q cū in ſe
infinita bona cōplectatur.ideo īpoſſibile ē il-
la exprimere.⁊ propterea Boetius beatitudi
nē diffiniēs eā diffinit ſub termino vniuerſa
li.di.pſa ſcda.3.li.Liquet beatitudinē eē ſta
tū oīum bonoꝝ aggregatione pfectū.Quam
inſup rationē Bonauē.in.4.di.49.ꝯfirmat
di. Quicqd poteſt intelligi ⁊ cogitari: pōt ap
peti ⁊ deſiderari:⁊ qcquid deſideraꝛ totū re-
quiriꝛ ad hoc ut hō beatificeꝛ.hec Bonauen.
Cui adherens phs.6.Ethi.dicit.Affirmatio
⁊ negatio ſunt in intellectu. et qđ intellect⁹ af
firmat bonū.hoc totum appetitus deſiderat.
Quo cōceſſo: ꝙ oē bonū qđ intellectus pōt
intelligere volūtas id vult.⁊ pōt deſiderare ⁊
totū id bonū. debet dari anime ut qeſcat et
contenteꝛ.Ecce ꝙ intellectus me⁹ vel alteri⁹
poteſt intelligere mille mundos pulchriores
iſto ſpeciei:quos ſi volūtas appetit.opoꝛꝫ ꝙ
deus ei det ad hoc ut btificet aīam illā. Ecce
ꝙ iam habeo mille mūdos. vlterius dico ut
breuiter loquar ꝙ intellectus me⁹ pōt intelli
gere:quaſi innūerabiles mūdos ſeu angelos
pfectiores in ſua ſpecie his qui mō ſunt. qui
bus intellectis: ſi voluntas mea ipſos appe
teret.oportet ꝙ deus ei det ad hoc ut beatifi
ceꝛ.Clarū eſt autē:ꝙ omnes ſancti ⁊ ſcē ſciūt
hoc.ſ.ꝙ deus poteſt creare infinitos mūdos
⁊ angelos pluſꝗ̄ creauit cū ſint pfectiores ſci
entie:ꝗ̄ etiā omnes theologi pn̄tis vite.quia
ut diciꝛ pmo Corinth.13.Ex parte cognoſci-
mus.⁊c.tunc vltra q̄ro aut bti appetūt ⁊ vo-
lunt:ꝙ de⁹ det eis tot mūdos ⁊ āgelos quot
deſiderari poſſunt:aut nō volunt: aut ſi vo-
lunt deus nō det eis.certū eſt: ꝙ ſunt in mo
tu:⁊ p conſequēs carent quiete. ⁊ ſic nō poſ-
ſunt eſſe felices cū felicitas. ut dr̄.10. Ethico.
Simpliciter conſiſtat in quiete appetit⁹. Sꝫ
certe ſancti in celeſti pr̄ia felices ſunt.ꝙ ſi fe-
lices ſunt:ergo habēt quietē ⁊ qcqd volunt.
Si habent ergo qcquid volūt:non curant ꝙ
deus det eis illos mūdos ⁊ āgelos infinitos
cū habeant aliqđ bonum:quod maius eſt ꝗ̄
eſſet bona oīum illoꝝ angeloꝝ: ſicut etiā qui
habēt optimū vinū ad bibendū: nō curāt de
aceto.⁊ qui habent panē de frumēto:non cu
rant de pane milij.⁊ qui habēt faſianos:pni
ces:coturnices:nō curāt de carne pecoris:ſeu
porcoꝝ.Ex quib⁹ omnib⁹ accipe corelariū: ꝙ
ſi tot bona debet pſona habere:quot intelle-
ctus pōt intelligere:⁊ volūtas velle: ⁊ appeti
tus appetere:ad hoc ut beatificeꝛ. clariſſimū
eſt ꝙ impoſſibile eſt alicui exprimere id bo-
nū ꝙ daturus eſt deus aīe: paſſiōes ſuas in
hac vita vincenti.ꝙ ſiquis diceret.ecce ꝙ vo-
luntate cupio eſſe de⁹:⁊ tn̄ de⁹ mihi hoc non
preſtat.rn̄det phus.3.Ethi.di.Electio ⁊ volū
tas differunt:q₂ volūtas eſt i poſſibiliū: ut i-
mortalitatis.Electio autē nō: ſed tantū eorū
que p rationeꝫ quis extimat ſe habere poſſe
hec phus.Cum igiꝛ non cadat ſub ratione:ꝙ
ſimplex homo et creatura efficiaꝛ deus ⁊ cre
ator:ergo recipe.¶Quinto deniqꝫ hoc idem
probo ratione reſolutionis.Fundamentū ra
tionis ponit phus.8.c.Phiſicoꝝ.di.Finituꝫ
nullū pōt infinitū cōprehēdere:cū in ipſis nō
ſit pportio.Quo cōceſſo:certū eſt ſm̄ Bona.
in.4.di.49.⁊ Ric.ibidem.ꝙ beatitudo obie
ctiue eſt quoddā bonū increatū ⁊ infinitum.
ꝙ ſi ſic eſt:peto o grāmatice ſeu logice reſol-
uas mihi hunc terminū infinitū:⁊ dic qd ſi-
gnificat. Rn̄debis pfecto ꝙ infinitū.Idē eſt
ꝙ non finitū. ſi accipias igiꝛ omnes guttas
aque maris:⁊ vellis compare gradibus eter
ne beatitudinis.certe illa grana.non erūt q̄ſi
vnū granū.⁊ ratio eſt:q₂ nullū finitū cuꝫ ali-
quo infinito proportionatuꝫ eſt. Similiter ſi
omnes hoīes mūdi eſſent abachiſte: ⁊ a prin
cipio mundi vſqꝫ nūc ſemp numeros cōpu-
taſſent:dico ꝙ nō oēs illi numeri compatoē
graduū felicitatis eterne nō eſſent vnus nu-
merus.O igiꝛ magnuꝫ bonū.o magna felici
tas.o magna gloria. o magna merces.o de-
niqꝫ magna beatitudo:que nullatenus finiri
poteſt:⁊ que nullā poteſt habere cōpationē.
Quis eni pro te habenda.pro te acquirenda
pro te ppetuo poſſidenda:nō vincet ſeipſum
in hac vita:⁊ ſimul oēs concupiſcētias atqꝫ
paſſiones inordinatas ſue carnis. Ex predi-
ctis igitur qntupliciter rationib⁹ clariſſime vi
ſum eſt qualiter magnitudo premij:⁊ merce
dis quā deus daturus eſt aīe hn̄ti victoriam

de paſſionibus ſuis nullatenus poteſt expli-
cari. ¶ Tertio ⁊ poſtremo hoc idē probo re
uelationibus: ⁊ p̄ma eſt Aug. quā idē ſanctꝰ
Auguſtinus recitat in quadam ep̄la quā ſcri
bit ad Cirillum ep̄m Jeroſolimitanū. Que
reuelatio ponit̃ etiā in tranſitu ſancti Hie-
ronymi: vbi ſic habet̃. Cum enim ſemel ipſe
Auguſtinus appeteret ſcire ſpecialiter ⁊ pre
ciſe quanta foret gloria ⁊ felicitas vnius aie
ſaluande: cogitauit ſup̱ hoc reſcribere beato
Hieronymo q tunc erat a remotis: ⁊ poſtq̃z
ſcripſiſſet in ſua cella vel camera ſalutationē
Ecce ꝙ in ſua camera apparuit quedam lux
ſeptem vicibus ſole ſplendidior: de qua inex-
timabilis odor ⁊ mirabilis ſuauitas egredie
batur: qua viſione perterritꝰ. Augu. nimia de
bilitate viſus deuictus: cecidit proſtratus in
terram: qui ſtatim audiuit vocem de illa lu-
ce egredientem ſibiq̃z dicentē: o Auguſtine
frater mi kariſſime. Noli timere ego ſum fr
tuus Hieronymꝰ qui in hac hora in bethleē
carne ſolutus migraui ad celum. Sed qm̄
ſcribis ad me que ⁊ quāta ſit in ſpecie futura
gloria vnius anime: peto a te: nūqd poſſibile
eſt ꝙ tu numeres omnes ſtallas celi: qui ait
non. Iterū: nunqd poſſibile eſt ꝙ totum ma-
re in paruo vaſe concludas. R̄ndit non. De
niq̃z dixit nunqd Auguſtine poſſibile eſt ꝙ
totū mundū in vno pugillo reſtringas ſeu ac
cipias: qui etiam reſpondit non. Tunc igitur
dico: o Auguſtine ꝙ magis poſſibile tibi eſt
ꝙ numeres omnia ſidera celi. ꝙ totuȝ mare
in paruo vaſe concludas: q̄dq̃z ſimul totum
mundum in vno pugillo reſtringas: q̄z poſſi
bile tibi ſit imo cūctis hominibus mundi. q
minimā partem futurre glorie: que datur ſo
li anime virtuoſe a clemiſſimo deo exprimē
poſſis. Excedit enim illa gloria omnē ſenſū
atq̃z omnem intellectum humane mentis: ⁊
niſi ego expertus eſſem: ꝑfecto non crediſ-
ſem. Sed euenit mihi ⁊ cunctis per ſilitudi-
nem: qd̄ contigit regine Sabbe: de qua ha-
betur. 3. Reg. 10. que cum audiſſet magnalia
de triumphis ⁊ ſapientia Salomonis: dum
curiam ꝑueniſſet: ⁊ hec omnia ꝓprijs oculis
proſperiſſet: inuenit ꝙ magnalia Salomōis
erāt quaſi vt ſic dicam in infinitum maiora
q̄z audiſſet ⁊ credidiſſet. Noli igitur ſcribere
Auguſtine quāta p̄ciſe ſit gloria illa: qm̄ tp̄s
perditiōis eſt: fac bene ⁊ ſtudeas operari bo
num: ⁊ in futura vita cōprobabis: ſicut ⁊ ego
que tibi predixi veriſſima eſſe. Quibꝰ dictis
diſparuit: ⁊ Auguſtinus reſperſus maxima
lacrimarū dulcedine: ab inde in poſterū adhuc
feruentius ſe habuit in diuinis mādatis: ora
tione: ⁊ caritate. Qua viſibili ⁊ ſenſibili reue
latione apparet: qualiter futura merces que
anime virtuoſe dat̃ inenarrabilis eſt. Aliā
⁊ quaſi ſimilem reuelationē ſicut legit̃ ibideȝ
Auguſtinus habuit. Qui cum vellet ſcribere
librum de trinitate dei: in quo etiam magna
lia tractat de ſanctorū glīa. Ecce ꝙ apparuit
ei quidam paruulus infans apud mare cum
coclear in manibus: habēs capillos ſup̱ hu-
meros ſuos quaſi criſpos ⁊ deauratos: q fre
quentabat cum cocleari ponere de aqua ma
ris in quodam foramine paruo: qd̄ videns
Augu. ⁊ cum interrogans dixit. o filij cur ſic
frequentas extrahere aquā de mari: q r̄ndit
quia eam totam in hoc paruo foramine re-
ponere volo: qd̄ audiens Augu. cepit ridere
de paruuli innocentia: ⁊ dixit. o filij nequaq̄
hoc poſſibile eſt nec tibi nec alicui. Tūc viua
voce ille paruulus dixit: o Auguſtine faciliuſ
eſt mihi ⁊ poſſibilius totum hoc mare ma-
gnū in hoc paruo foramine reponere ſeu cō
cludere: q̄z tibi poſſibile ſit vel minimā guttā
ſeu ſintillam future glorie animabus bonis
a deo dande diffinire. Quo dicto ſtati diſpa
ruit: ⁊ tūc cognouit ꝙ fuerat dn̄s Jeſus: qui
in formam paruuli inextimabilē ſanctorum
gloriam ſibi voluerat reuelare. Ex predictis
igitur auctoritatibus: rōnibus: atq̃z reuelatio
nibus. patet tertia contemplatio de victoria
hominis cōtra mundum: diobolū: ⁊ carnem
in qua monſtratū eſt qualiter futura merces
quā anima paſſiones ſuas vincens habebit
vtiq̃z inenarrabilis eſt. Et per cōſequēs etiā
patet p̄ma nobilitas de q̄nta excellentia ſa-
cratiſſime fidei: que dicitur nobilitas trium-
phatiua: quē triumphum ⁊ inextimabilem
mercedem ⁊ gloriam: vobis ⁊ mihi concedē
dignetur triumphator mūdi: carnis: atq̃z dia
boli: nec non ⁊ remunerator omnis humane
victorie: dominus Jeſus crucifixus: qui in
vnitate vnius trini ⁊ vni viuit ⁊ regnat deus
in ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Feria quarta poſt p̄mam dominicā qua-
drageſime iterum q̄nta excellentia. vȝ de no
bilitate ipſius ſanctiſſime fidei.

g **Eneratio pra**
uaᷓ adultera signū querit ⁊ si-
gnū non dabit ei nisi signum
Jone ꝓphe. Scribunť h verba
Matth. 12. c. in euāgelio occur-
rentis ferie. Post sancti euan
gelij litteralē ⁊ spiritualē expositionē fidelissi
mi ciues exquo vt claruit hesterna die decla
raui de. 5. excellentia sacratissime fidei. vz eiꝰ
nobilitatē triumphatiuā: in qua ostensuz est
qualiter sacratissima fides triumphat. i. victo
riam reportat de mūdo: carne: atqz diabolo.
Habeo hoc mane ⁊ in p̄nti sermone similiter
declarare scđam eius fidei benedicte nobili-
tatem: valde ꝑfecto vtilem: mirabilem: atqz
delectabilem. cuius declaratio talis erit.

¶ De scđa nobilitate sacratissime fidei: que
dicitur extractiua.

s Ecunda nobilitas sacratissime fidei
dicit̄ nobilitas extractiua. Ultra pre
dictam nobilitatē sacratissima fides
gaudet hoc p̄uilegio: q ipsa extrahit virtutes
suas simpliciter a rebus inuisibilibus: ⁊ non
ab aliquo sensibili seu visibili obiecto. vnde
glo. super verba Pauli. 2. ad corin. 10. c. vz cō
silia destruentes: ⁊ oēm altitudinē extollē
tem se aduersus scientiam dei: ⁊ in captiuita
tem redigentes oēm intellectū vestrū in ob-
sequiū Christi: sic ait. Magna est dignitas
⁊ inextimabilis virtus fidei Christiane: que
super oēm humanuz sensum captiuare facit
sine vlla actuali experientia totum intellectū
in obsequium Jesu xp̄i. h glo. Et qm̄ multi
etiam xp̄iani tāq̄ quasi infideles sepius di-
cunt. o valde durꝫ est certe q fidem Christi te
neamus: cū Christū non viderimus. Si eniz
Christum actualiter ꝓprijs oculis viderēmꝰ
queādmoduz ⁊ apostoli vidisse dicunt̄: vtiqz
faciliter in eum crederemus. Aduertāt tales
profecto q sūt siles ꝑfidis iniquis atqz ifide
libus phariseis: qui sicut in hodierno euāge-
lio habetur: dato q eū viderent: nequaq̄ cre
dere volebant: sed magis vt crederent signa
visibilia fieri de celo postulabāt: ⁊ iō dico q
etiam ipsis apostolis xp̄m visibiliter cernen
tibus: ita fuit difficile in xp̄m credere: ⁊ fidez
habere: sicut ⁊ nobis fides de ipso xp̄o nunc
nobis inuisibiliter difficilis apparet: qm̄ fides
vt melius apparebit non ꝓgredit̄ ex aliquo
visibili obiecto: sed simplr̄ ex inuisibili. Pro
huius nobilitatis declaratiōe in forma q̄ōis
petit̄: qūo an aliquis habitus fidei possit ha-
beri intelligi seu acquiri simplr̄ per aliquod
obiectū sensibile seu visibile: sicut acqruntur
habitus aliaꝝ sciaꝝ: seu sicut potentie sensiti
ue acqrunt obiecta sua. circa quā. q. tria ꝑpo
no. Primo rōnabilez oppositionē. Scđo
verā cōclusionē. Tertio debitā interruptio
nem. ¶ Primo ꝑpono circa dictā q̄ōnem
rōnalem oppositionē vt sic ſm phm̄. Oppo
sita iuxta se opposita magis elucescunt. Et
videt̄ p̄mo ad q̄ōnem ꝑpositam: q aliqs ha
bitus fidei acqratur ex aliquo visibili obiecto
⁊ hoc p̄mo diuersis argumentis. Certum est
enim q credere filiū dei incarnatū: ⁊ credere
ipsum resurrexisse a mortuis: est qdam habitꝰ
fidei. Quo presupposito: certū est q ipse xp̄s
Jo. 20. dixit Thome. Quia vidisti me Tho.
credidisti. Sed cū Thomas verꝫ habitū fidei
habuerit de dn̄o Jesu: quē vidit simul ⁊ teti
git: ergo videt̄ q simul de codē eēt i Thoma
habitus fidei interior ab exteriori visione p
cedens. Preterea. p̄me Jo. 1. dicit̄. Qđ vidi-
mus ⁊ audiuimus ⁊ ꝑspeximꝰ: ⁊ manus nre
ꝯtrectauerūt de verbo vite. quo p̄supposito
si de verbo vite: si ꝑ q̄ hēbant apl̄i fidē. i. de
xp̄o: ⁊ de codē hēbāt sensibilē cognitionē: vr̄
idē q p̄us. vz q hitus fidei aploꝝ a sensibili
obiecto erat acqsitꝰ. Preterea certū ē q apl̄i
viderūt xp̄m patientē ⁊ i celū ascendē. Quo
etiā p̄supposito: certū est q xp̄m fuisse passuz
⁊ in celū ascēdisse: sunt articuli fidei. Si ergo
apl̄i hitū fidei ⁊ meritū quātū ad hos articu
los habuerūt: vr̄ q circa idez fuit hitꝰ fidei ⁊
visio exterior. Preterea apl̄s ille ad corin. 13.
ait. Vidimꝰ nūc p speculū in enigmate. ⁊ le-
git̄ ibi de cognitiōe fidei. Quo p̄supposito ar
guit̄: q illud qđ credit̄ p dn̄s videat̄. Preterea
glibet sensus ꝑut dicit Aug. li. de verbis dn̄i
Uisus noiat̄. Sz cū fides sit de auditis. ſm
illud Ro. 10. Fides ex auditu. ꝯcludit̄ p dn̄o
q fides sit de rebꝰ visis. Postremo manife-
stū est q btā virgo sensibili expimento nouit
se ꝯcepisse de spū scō absqz virili sēie: sz ꝯstat
q pp ꝯceptiōez filij dei nihil dēptū ē fidei sue
g sit in ea ꝯstabat cognitio fidei: ⁊ cognitio se
sibilis expimēti. Ex pdictis articulis seu rōi
bus: vr̄ q hitꝰ fidei sit possit hri: seu acqri ab
obiecto sensibili. ¶ Scđo ēt ꝑbo eē pdictaz
q̄ōnez suā verā ⁊ catholicā ꝯclusionē: in qua
ꝯclusione p q̄ttuor ondo: q obiectū hitꝰ fidei

nõ ſit de aliquo viſibili obiecto. Primo ꝓbatur auctibus. Scđo rõnibus. Tertio diſtinctionib⁹. Quarto ꝓbaꝛ figura ꝛ exẽplo ¶ Primo ꝓbaꝛ auctibus. vʒ ꝙ hitus fidei ñ eſt de aliquo obiecto apparenti. Nã Greg. in quadã omelia paſcali dic. Apparẽtia fidẽ nõ hñt: neqʒ ea que videnꝛ: ſed ſolũ agnitõeʒ Augu. etiã de fide ad Petrũ ait. Fides ẽ credere qđ non vides. ꝛ alibi dicit. Fides ẽ virtus qua credunꝛ ea que nõ videnꝛ. ¶ Scđo hoc idẽ ꝓbo triplici rõne. Primo difficultatis. Scđo rõne euacuabilitatis. Tertio rõne diuerſitatis. ¶ Primo ꝓbo rõne difficultatis. vʒ ꝙ hitus fidei nõ ſit de obiecto viſibili. Fundamẽtũ rõnis ponit phs. 2. ethi. di. Virtus ꝯſiſtit circa bonũ ꝛ difficile. ꝛ ibideʒ dicit. Virt⁹ ꝛ ars ſunt circa difficiliora. Quo preſuppoſito: certũ eſt ꝙ credere qđ nõ videt oculis exteriorib⁹ hoc eſt facile ꝛ neceſſariuʒ: ꝛ ꝑ ꝯñs vbi nulla eſt difficultas ibi nulla eſt virtus. Nam ſm Thomã in quolibeto triplex eſt potentia. Quedã eſt que cogiꝛ a ſubiecto ſicut potentie ſenſitiue corporis: que cogunꝛ a ſubiecto aĩe ad faciendũ oẽ ꝙ voluntas vult. Quedã ẽ potẽtia q̃ cogiꝛ ab obiecto ſicut potentia intellectiua: que cogiꝛ a ſuo obiecto: ꝙ eſt veꝝ. vñ cũ ꝓponiꝛ intellectui aliq̃ veritas: vtputa oẽ totũ eſt maius ſua parte: ſeu oẽ qđ moueꝛ: ab alio moueꝛ: ſtatim intellectus cogiꝛ credere veritatẽ illã. Quedã deniqʒ eſt potentia que nõ cogiꝛ ab obiecto nec ſubiecto. hec eſt voluntas: q2 ſi ꝓponis ei aliqđ albũ: põt voluntas dicere ꝙ eſt nigrum. His premiſſis claꝝ eſt: ꝙ ſi fides ſit de obiecto viſo: cũ in hoc nihil ſit difficultatis: imo cũ in hoc ſit quedã coactio ꝛ neceſſitas ad id credendũ: ꝑfecto talis fides que ꝯſentit volũtaria nequaꝗ̃ erit virtus: ꝛ per ꝯñs non erit deo grata: nec ꝓꝑo ſubiecto meritoria: dicẽte Marcello papa. 20. q. j. c. illud. Satis inquit inutile eſt: vt coacta ſeruitia dño preſteꝛ. Ex. 25. q. 6. c. Jam vero. §. ex his. dꝛ. Ad bonũ q̃ſqʒ inutilr̃ cogiꝛ: cũ de⁹ aſpnaꝛ coacta ſeruitia. vñ cũ aplŝ corinthios ad bonum hortareꝛ. ait. 2. cor. 9. Vnuſqſqʒ ꝓut deſtinauit in corde ſuo non ex triſticia: aut ex neceſſitate. Hylarẽ. n. datorẽ diligit deus. vñ daꝛ intelligi: ꝙ q inuitus dat: aut bonũ facit: ꝛ rẽ ꝛ meritũ pdit. Per oppoſitũ vero: exquo act⁹ fidei ſiue credendi ſm ꝙ ad veritatẽ eſt qđ difficillimũ: ꝛ ſimplr̃ voluntariũ. ꝯcludiꝛ ꝑ ꝯñs necio: ꝙ fides ſit virt⁹: ꝛ ꝑ ꝯñs nõ videꝛ ꝙ aliqđ poſſit eſſe oppoſitum ſeu obiectũ ipſius hitus fidei. ¶ Scđo hoc idẽ ꝓbo rõne euacuabilitatis. Fundamẽtũ rõnis ponit Aug. in lib. de fide ad Petrũ di. Viſio p̃ñc euacuat fidẽ ꝛ meritũ eius: ꝓpter manifeſtationẽ credite veritatis. h ille. Quo ꝑſuppoſito: certũ eſt ꝙ viſio corporalis xp̃i: ita manifeſtat eius humanitatẽ: ſicut viſio i patria eius diuinitatẽ. ꝙ ſi ſic eſt: g̃ ſicut fides diuinitatis nõ põt eſſe circa viſum viſione glioſa. ſic vꝛ ꝙ fides hũanitatꝭ non poteſt eſſe circa viſum viſione ſenſitiua. vel corporali. ¶ Tertio hoc idẽ ꝓbo rõne diuerſitatis: ꝛ forma iſtã rõneʒ iuxta regulam Ariſt. in. 2. topi. ꝑ locũ a diuiſione ſic. Certũ ẽ eni ꝙ oĩs hitus intellectualis: aut eſt ſcialis: aut eſt opinatiuus: aut adheſiu⁹. Quo ꝯceſſo claꝝ eſt: ꝙ hitus fidei nõ eſt ſcientific⁹: cũ hit⁹ ſcientific⁹ ſm phm. 1. poſte. ꝛ. 6. ethi. ſit ꝑ demonſtrationẽ acqſit⁹: ꝛ talis hitus meritum nõ hẽt in fide. dicẽte Greg. i quadã omeꝉ. Fides nõ hʒ meritũ: cui humana rõ ꝑbet experimẽtũ. Nec etiã fides eſt hitus opinatiu⁹ q2 opinio ſm phm nõ eſt ſine dubitatiõe. ꝯ͂ Fides ẽ ſine vlla dubitatõe aſſentire. ꝑ ꝯñs igiꝛ ꝯcludiꝛ ꝙ fides ẽ hitus adheſiu⁹. Sʒ ſic adherere nõ eſt aliud q̃ʒ intellectũ alicui veritati non viſe nec cognite aſſentire. Igiꝛ fides nequaꝗ̃ ꝓcedit ab aliquo ſenſibili obiecto. Ex p̄dictis igiꝛ trib⁹ rõnib⁹ pʒ qualr̃ ſanctiſſima fides ꝯ oẽm nãʒ ſimplr̃ exhĩt veritates ſuas ab obiecto inſenſibili ꝛ inuiſibili: ꝛ nõ viſibili vel ſenſitiuo. ¶ Tertio hoc idẽ ꝓbo diſtinctiõib⁹. pma diſtinctio ẽ Bona. i. 3. di. 24. ar. 2. q. 1. in cor. q. di. Cũ q̃riꝛ an fides ſit de aliquo ſenſibili obiecto. Rñdeo ꝙ q̃dã ſũt que ſubijciunꝛ ſenſui exteriori ſimplr̃: ꝛ illa videẽ eſt clare ꝛ ꝑfecte cognoſcẽ. ꝛ circa talia nõ pt ſiꝛ ꝛ ſcꝛ eſſe hit⁹ ſiue cognitio fidei cũ viſiõe exteriori: ꝑ eo ꝙ viſio ſiue cognitio illa: excludit oẽm cognitionẽ enigmaticã. Quedã ſũt q̃ ſic ſubiacẽt ſenſui ſm aliqđ ſui: vt ſm aliqd ſui lateãt ſenſuʒ ipm. ꝛ circa talia bñ põt ſiꝛ ꝛ ſcꝛ eſſe viſio ſm vnũ: ꝛ credulitas fidei ſm aliđ. Viſio igiꝛ eſt ſm id: ſm ꝙ patent res: credulitas aũt fidei eſt ſʒ id ſm ꝙ lateãt: ꝛ hoc mõ in xp̃o erat: q corpaliter aplŝ ꝛ ẽt iudeis apparebat ſm ſenſus. ſm aũt diuinã nãm oĩo ſenſui eorum latebat. Et eadem perſona et ipoſtaſis ſm diuerſas naturas ſimul erat viſui cognita ꝛ incognita: ꝛ ſiꝉ poterat eſſe viſa

⁊ credita:⁊ id eſt ſatis facile intelligere ſi qs
attendat:qm̄ circa idē poteſt eſſe certitudo et
dubitatō ſm̄ diuerſas nās: ⁊ diuerſos reſpe
ctus:⁊ diuerſas conditiones. Eſto enim ꝙ h̄
ſit xp̄s corā oculis meis:et ſi viſu cognoſcam
ip̄m eſſe hominē: nunq̄ȝ cognoſcā tamē ꝑ vi
ſum ipſum eſſe filiū dei. Et iō ſicut obiectuȝ
eſt occultū:oportet ꝙ ſit ali⁹ habit⁹ ad hoc ut
cognoſcā ip̄m eſſe deū:⁊ hoc eſt ꝙ dn̄s dixit
Petro quando reſpondit: tu es xp̄s fili⁹ dei
viui. Caro ait ⁊ ſanguis non reuelauit tibi:ſȝ
pater meus q eſt in celis. Concedit̄ igit̄ ꝙ fi-
des ⁊ viſio poſſunt eſſe circa vnū ⁊ eundem
q̄ȝuis non ſm̄ idem. hec Bonauē. verbaliter
Ex hac igit̄ diſtinctione: patet ꝙ habitus fi-
dei nequaq̄ȝ acquirit̄ ab aliquo viſibili obie-
cto:ſed ſolū ab inuiſibili. ¶ Scḋaȝ etiam di-
ſtinctionē ponit Thomas.2.2.q.j.ar.4.dicēs
Cum querit̄ an obiectū fidei ſit aliqd viſuȝ ⁊
naturale. R̄ndeo dicendū ꝙ fides iportat aſ
ſenſum intellectus ad id ꝙ credit̄:exēpli gra-
tia. Dicis mihi papa eſt rome. Ego autē qui
nonvidi cū adhibeo aſſenſum ꝑ fidē:ꝙ papa
ſit rome. Sed cū dicit Tho. aſſenſus intelle-
ctus. Nota ꝙ intellectus dupliciter accipit̄.
Primo ꝓ potētia aīe apta nata intelligere:
⁊ ſic dr̄ intellectus potētia. Scḋo accipit̄ per
habitū quendā primoꝝ principioꝝ: ut vȝ cuȝ
intelligit entia maxima: ⁊ manifeſtiſſima:ut
pote.4. Metha.⁊ p̄mo de aīa. de quolibȝ en
te dr̄ eſſe vel non eſſe.i. de quolibet ente ē af-
firmatio vel negatio. ut exempli gr̄a dr̄ de la
pide exiſtente. dr̄ eſſe lapis ⁊ non homo. ſcḋa
maxima de nullo dicit̄ idem eſſe ⁊ non eſſe.
quia ipoſſibile eſt ꝙ aliquid ſit ⁊ nō ſit: ſunt
alie maxime min⁹ cōes ut in p̄hia:omne to-
tum eſt maior ſua parte. Sunt tertio alie mi
nus cōes:ut his prepoſitis venio nūc ad hāc
intellectus minus cōem. vȝ. omne animal ra
tionale eſt diſciplinabile: tu es animal ratio
nale:ergo.⁊c̄. Et ſequit̄ ibi Tho. ad litteram.
Alicui rei intellect⁹ dupliciter aſſentit. Vno
modo:qꝛ ad hoc mouet̄ ab ip̄o obiecto:ꝙ eſt
nihil per ſeip̄m cognitū:ſicut patet in primis
principijs. quoꝝ eſt intellectus. ſicut ut ſupra
dictū eſt:nihil eſt per aliud cognitū. ſicut pa-
tet de cōcluſionibus. quaꝝ eſt ſcientia. Alio
modo aſſentit intellectus alicui rei: nō quia
ſufficiēter moueat̄ ab obiecto ꝓprio: ſed per
quandā electionē volūtarie declinās in vnā
partē magis q̄ȝ in aliā. Et ſi hoc ſit cū dubi-
tatione ⁊ formidine alterius partis erit opi
nio. Si autē cuȝ certitudine ſit abſq̄ȝ tali for
midine erit fides. Illa autē videri dicūtur q̄
per ſeipſa mouēt intellectū noſtꝝ vel ſenſum
ad ſui cognitionē vel viſionē. Nā intellectus
dr̄ videre: cuȝ intelligit:ſicut oculus reſpectu
nobilitatis ſue dr̄ guſtare. Vnde dices: vide
quē ſaporē habeat cibus iſte:inde ex nobilita
te ſua extrahit ad ſe famā ⁊ nō virtutē vel ve
ritatē aliaꝝ potētiaꝝ. Ideo p̄hus ſcḋo de aīa
incepit tractare de viſu tanq̄ȝ de nobiliori po
tentia. Vnde ꝓpter hec oīa manifeſtū eſt:ꝙ
nec fides nec opinio poteſt eſſe de reb⁹ viſis:
aut ſm̄ ſenſum: aut ſm̄ intellectū. hec Tho.
verbaliter. Ex hac igitur diſtinctiōe ⁊ cū pre
cedenti:patet ꝙ habitus fidei nequaq̄ȝ eſt de
aliquo obiecto naturali ⁊ viſibili ſenſibili: ſȝ
ſimpliciter ſup̄naturali ⁊ iuiſibili:⁊ in hoc ap
paret magna nobilitas ſanctiſſime fidei.
¶ Quarto deniq̄ȝ probo hoc idem vnica fi-
gura vel ſīlitudine. Scḋm enim fulgentium
antiqui depingebāt fidē ſicut ceteras virtu-
tes. Depingebant autē fidē vultu obſcuram
⁊ quaſi velatā : circa ſpatulas ⁊ pect⁹ nudaȝ
Lauro coronatā. Sceptrū in manib⁹ tenentē
Sub pedibus duas vulpas habentē:⁊ in ge
ſtu maximā habebat cōſtantiam. Quā figu-
ram quidā parienſis exponit. ſ. holcot. ⁊ dicit
ꝙ fides eſt obſcura vultu:qm̄ de articulis et
credibilibus nō habet noticiā:ſed oīa videt ꝑ
ſpeculum in enigmate. dicit ꝙ eſt nuda circa
ſpatulas ⁊ pectus:⁊ ſignificat: ꝙ fides predi-
cata:non debet palliari ꝑ ꝑabolas ⁊ enigma
ta:ſeu per verba obſcura ⁊ diſſona : ut here-
tici faciūt:ſed clare ⁊ nude tradi. Itē dicit ꝙ
Lauro coronat̄. Et ſignificat ꝙ fides habet
victoriā contra inimicos fidei xp̄iane:⁊ con-
tra dyabolū:mūdū:⁊ carnē. nam victores an
tiquitus Lauro coronabant̄. Ideo de marty
ribus cantat eccleſia. Laureis ditant̄ bn̄ ful-
gidis. Itē dicit ꝙ ſceptrū in manibus tenet:
quia regina ⁊ imꝑatrix eſt immo filia eterni
regis:⁊ habet deū pro obiecto: cui tanquam
ſceptro appodiat̄:ꝙ eſt ſignū firmitatis: qꝛ fi
des debet eſſe firma ſine vacillatione ⁊ nihil
heſitans:ſicut dr̄ Iaco. p̄mo. Itē dicit ꝙ ha
bet vulpeculas ſub pedibus ei⁹:ꝑ quas ſigni
ficant̄ heretici quos vera fides ſubicit:⁊ pedi
bus calcat. Itē dicit ꝙ in geſtu oſtendit con-
ſtantiā : qḋ ſignificat ꝙ fides nunq̄ȝ deficiet
vſq̄ȝ ad finem ſeculi: ꝓ eo ꝙ habet firmam

adheſionē circa obiectū veritatis icreate. Ex
qua ēt figura pꝫ:ꝙ hitus fidei ſimplr̄ ꝓcedit
ab obiecto obſcuro ⁊ velato.i.ab obiecto inui
ſibili ⁊ nō ſenſibili. ¶ Quinto deniqꝫ probo
vnico exēplo latronis cū xp̄o a parte dextra
crucifixi.ſ.ꝙ fides exhibit veritatē de obiecto n̄
viſibili:⁊ non ſenſibili. Nā latro iſte lꝫ vidēt
oculis xp̄m ſil' cū eo crucifixū: tn̄ adorauit eū
pro vero deo:q2 aliud videbat:⁊ aliud crede-
bat. Vn̄ Luc.23.dr̄. Vnꝰ aūt de his q pēde-
bant.latronibꝰ blaſſemabat eū di. Si tu xp̄s
es ſaluū fac temetipſum ⁊ nos. Rn̄dēs autē
alter icrepabat eū dicēs. Neqꝫ tu times deū
q i eadē dānatōe es:⁊ noſ qdē digna fact̄ re
cipimꝰ. h vero nihil mali geſſit:⁊ dicebat ad
Jeſum. Dn̄e memēto mei dū veneris in re
gnū tuū:⁊ dixit illi Jeſus. Amē dico tibi:ho
die mecū eris i paradiſo.h ibi.ſup qbꝰ verbis
demōſtrās Jo.criſoſtomꝰ:ꝙ latro lꝫ videret
xp̄m morientē:fidē tn̄ hēbat ꝙ deꝰ verꝰ eſſet
dicit. O admirāda regis mīa:nullū an̄ latro-
nē inuenies tā cito paradiſi repromiſſionē iue
niſſe. Non Abraā Jſaac Jacob.nō Moyſē
nō ꝓphas:nō aplós. Sꝫ an̄ oēs inuenies la
tronē itrare. Cur g̊ latroni potiꝰ q̄ꝫ talibꝰ vi-
ris hoc dn̄s repromiſit? Certe n̄ hoc ſin̄ rōis
intuitu actū fuit. Nā crediderūt qdeꝫ illi: ſed
mō diuerſo dn̄m glīe:ſicut poſſibile fuit ituē
tes. Jſte aūt ſaluatorē nō ſup tronū regalem
adorauit:nō in tēplo:nō loquētē de celis: nō
ꝑ angelos diſparētē:ſꝫ cū ſe ⁊ alio latrone ſo
ciatū vidit in tormēto:⁊ ꝑ fidē tāq̄ꝫ ſi eſſet in
glīa adorat:vidit in cruce:⁊ rogat tāq̄ꝫ ſedētē
in celis:vidit ꝯdēnatū ad mortē:⁊ adorat ſic
dn̄m ſuū. O admiranda latronis ꝯfeſſio:qui
nouerūt legē ⁊ ꝓphas eum crucifixerūt: ⁊ tu
ignarꝰ hoꝝ adoras crucifixuꝫ.h ille. Ecce igit̄
o fidelis aīa huiꝰ latronis virtutē maximaꝫ:
q licet xp̄m videret morientē: tn̄ ꝑ fidē veluti
deū veꝝ adorabat:⁊ ꝙ maius eſt mortē quā
pro peccatis ſuſtinebat:amore xp̄i i corde ſuo
ꝑncipaliter ſuſcipiebat. Et qm̄ multi plerūq̄ꝫ
mirāt̄ dicētes. O q̄ꝫ virtutē habuit ille latro
q cū eēt plenꝰ pctis:q2 tn̄ q̄ſi ad vnicū verbuꝫ
ip̄m eſt ꝯfeſſus:grām ſuā:⁊ paradiſuꝫ ꝓme-
ruit.his ego rn̄deo:ꝙ iō xp̄s ei pctā remiſit ⁊
grām dedit:qm̄ ſeptē virtutes in eo vigere ⁊
clare eē ꝯſperit. Prima igit̄ virtꝰ latronis i
cruce cū xp̄o pendētis:fuit fides maxia. Nā
tpe crucifixionis xp̄i excepta ſola virgine:⁊ ꝑ
ter iſtū latronē nullꝰ in toto mūdo fuit q tūc
fidē in xp̄o hr̄et.ꝙ.ſ.eēt verus deꝰ ⁊ hō:nec ēt
ipſi apoſtoli:q paſſionis tpe oēs pctō ifideli-
tat̄ deliquerūt. Qd̄ ꝓbat auctas xp̄i Mat.
26.di. Oēs qdē vos ſcādalū patiemini i hac
nocte i me.ſꝫ ſcādalū eſt peccatū infidelitatis
qd̄ pꝫ ex oppoſito ꝑ illd̄ Mat.xi. Beatꝰ q nō
fuerit ſcandalizatꝰ i me. Hoc idē aſſerit glo.
ſup illud Jo.14. Vt cuꝫ factū fuerit credatis
ait. Jn apoſtolis nulla fides remāſit i paſſio
ne dn̄i. Hoc idē teſtat̄ Aug.20.de ci.dei.c.30
Diſcipuli inqt xp̄i:ſpem oēm amiſerūt i paſ
ſione xp̄i:quā i eo hr̄e ceꝑant.h ille. Hoc idē
aſſerit Grego.14.mora.di. Apoſtoli fugerūt
qn̄ mulieres ſteterūt:⁊ tpe paſſiōis: ⁊ poſtea
loq de xp̄o poterāt:ſꝫ ꝑ fidē ⁊ opatōeꝫ bonā
fiduciā nō hēbant. Et.2.moral.c.43.c.13.⁊.12.
ait. Apoſtoli tpe paſſionis xp̄m negauerunt:
⁊ vitā fidei in eis carnalis amor extinxerat.
h ibi. Hoc apparuit i Petro ceteris oibus
feruētiore:q ter xp̄m dn̄i eē negauit. Et ſilr̄
de apoſtolis alijs patuit:⁊ poſt reſurrectōeꝫ
Et ſi diceret̄ de Magdalena. patuit ēt ꝙ n̄
hūit fideꝫ pfectā:pp qd̄ Jo.20.di.ei xp̄s poſt
reſurrectionē. Noli me tangere:nūdū.ſ.i cor
de tuo aſcēdi ad patrē meū.i.vt deū me cre-
das:pr̄i meo eq̄lē ꝑ oia. Ex qbꝰ colligit̄ ꝙ in
negatōe paſſiui dn̄i fuit triplex gradꝰ. Pri
mus ꝙ oēs fugerūt. Scd̄us ꝙ aliq cordis
vigore aſſumpto eū ſecuti ſunt. Tertiꝰ ꝙ eo
mortuo oēs increduli fuerunt. Jn p̄mo ⁊.3.
gradu fuerūt oēs apl̄i.ſꝫ i ſcd̄o Jo. Petrꝰ et
mulieres. Et ſic appet ꝙ fides catholica fir-
ma et itegra in eis nō ꝑmāſit:lꝫ ꝑmāſerit i-
tegra in btā virgine.ꝓut dicit Alex.de ales i
3.ptc.j.q.85. His p̄miſſis dico:ꝙ latro tunc
tpis ſupauit in virtute fidei oēs hoies mūdi
⁊ ēt ipſos aplós:q vt dixi tūc nullā hēbāt in
xp̄o fidē:vel ſi hēbant nō erat fides vera: qa
hēbāt fidē cū dubitatiōe.latro aūt dubitauit
nihil de fide xp̄i:ſed credidit firmiter eū eſſe
deū ⁊ hoieꝫ:lꝫ crucifixꝰ eēt ⁊ moreret̄. ¶ Se-
cūda virtꝰ latronis fuit ſpes:q2 ceteris oibꝰ q
erāt in mūdo amittentibꝰ ſpē.ſ.q2 nullus ha
bebat ſpē tūc tpis ſaluari:⁊ intrare paradiſū
ex merito mortis ⁊ paſſionis xp̄i. ſola virgo
cū ipſo latrone habuerūt in xp̄o tpe mortis
ſue ſpeꝫ firmiſſimā:⁊ indubitabilē: ꝙ ex ſolo
merito paſſionis eius:paradiſi gaudia poſſi
derēt:ideo nō fuit parua virtus latronis:qui
vidēs mori xp̄m veluti latronē:collocauit in
eo oēm ſpem ſue ſalutis:cū tn̄ ſic ſperare eēt

contra omnem naturam latronis. ¶ Tertia
virtus latronis fuit charitas duplex: nam ex
cepta virgine Maria: nullus in toto mundo
habuit tpe paſſionis Chriſti amorẽ ⁊ carita-
tem ad ipm Chriſtũ: nã remota fide que eſt
fundamẽtũ amoris ⁊ caritatis ad ipm xpm
per ↄ̃ns remouetur ab ipſo xpo oīs amor et
caritas. vt habet. j. q. j. c. cũ Paul⁹. iõ vt ſupra
dcm̃ eſt: cũ tpe paſſionis xpi nullus pter vir-
ginem glorioſam ⁊ latronẽ hr̃et fidẽ. ↄcludit
q̃ etiã nullus tunc tpis habebat amorem et
caritatem ad Chriſtũ. Latro autẽ dupliciter
Chriſtũ tũc amauit. pmum eni amorẽ oſten
dit ad Chriſtũ habuiſſe: cũ in eius morte da
to q̃ ab oibus negaret: ⁊ purus homo trade
retur: ipſe tñ nimio feruoris ⁊ caritatis zelo
ſuccenſus: cũ fuiſſe deũ ⁊ hominẽ: indubitabi
li fide credebat ⁊ cõfitebat. Scd̃m amorem
tunc habuit latro ad Chriſtũ: q̃r ⁊ ſi crucifix⁹
eſſet pro ſuis ſceleribus: tñ quãtum ad volun
tatem ipe in corde ſuo ſponte ſibi amore xpi
illam crucifixionẽ eligebat. ¶ Quarta virtus
huius latronis fuit fortitudo maxima. Nam
q̃uis i penis exiſteret. tamẽ dicebat Luc. 23.
Nos qdez iuſte: nam digna factis recipim⁹
vbi glo. ait. Maiora tormenta etiã tunc paſ-
ſus fuiſſet p xpo latro ille ſi qs ei inferre vo
luiſſet: q̃z illa que gerebat. ¶ Quinta virtus
latronis fuit iuſtitia: quia primuz ex caritate
redarguẽs ait. Neqz tu times deũ: vbi glo.
ait. Ideo ſocium redarguebat. quia male de
Chriſto credebat: ⁊ ſic duo fecit: quia ſocium
ex iuſtitia reprehendebat: ⁊ ex caritate ei⁹ ſa-
lutem querebat. h glo. ¶ Sexta virtus latro-
nis fuit temperantia: q̃r temperate petijt ſim
pliciter dicens. Memento mei: vnde nõ au-
debat confuſione ſpecifice petere grãm dei
nec remiſſionẽ peccatoꝝ: nec gloriã paradiſi:
q̃r ex humilitate ſe nõ videbat hoc meruiſſe:
contrariuz faciunt multi peccatores ſuperbi
pro eo q̃ imitant in ſua oratione ſuperbum
phariſeum: qui Luc. 18. dicebat. Deus grãs
tibi ago: quia non ſum ſicut ceteri hoium ⁊c̃.
Et ideo quia latro iſte temperate ex ſua hu-
militate petijt: exẽplo publicani. ideo ſine mõ
⁊ ſine menſura meruit: ⁊ grãz dei: ⁊ paradiſi
gloriã poſſidere. ¶ Septima deniqz virtus
huius latronis fuit prudentia maxima: quia
non petijt inutilia: vt diuitias tpales: hono-
res: dignitates: ⁊ ſimilia. Sed dixit memẽto
ſcz peccatoris. pꝑter has igit ſeptem virtu-
tes maximas: quas Chriſtus in iſto latrone
eſſe conſpexit: volẽs ſibi reddere vices equa-
les dixit ſibi ſeptem verba: ſeptem ↄditiões
⁊ prerogatiuas habentia: pmum verbuz fuit
neceſſitatis: cum dixit. Amen. nam tm̃ valet
dicere amen ſm docto. quantum dicere: vel
iurare in veritate. ideo iurauit dñs q̃ daret
ſibi paradiſum. Scd̃m verbũ fuit pietatis
cum ſubiunxit dico. ſ. ego qui ex pietate tecuz
loquor: ⁊ ex pietate te recipere volo. Tertiũ
verbum fuit charitatis: cũ dixit tibi. ſ. magno
peccatori: quia vz magnus peccator extitiſti.
Quartũ verbum fuit breuitatis: cum dixit
hodie: non dixit cras: nec hinc ad annum ſeu
hinc ad. 5. milia ſexcentos annos: quẽadmo
dum fecit pmis parentibus: ⁊ nõnullis alijs
patribus veteris teſtamenti: quos nõ prius
permiſit in celum aſcendere: donec ipſe cũ la
trone aſcenderet. Quintũ verbum fuit ſocie-
tatis: cũ dixit mecum: in quo oſtenditur ma-
gnitudo pmij huius latronis: quẽ apõ ſe col
locare dignatus eſt. Sextum verbũ fuit fir
mitatis: cũ dixit eris: quaſi diceret nõ dubi-
tes in aliquo. Septimũ deniqz verbuz fuit
iocunditatis: cũ dixit in paradiſo: que non eſt
aliud q̃z viſio diuine eſſentie: in quo oīs iocũ
ditas habet: ⁊ quã imediate cõceſſit videre la
troni: dum eius aīa a corpore egreſſa ẽ. Ecce
q̃ Chriſtus ſeptem ſpãles prerogatiuas la-
troni dedit ſeptem virtutibus eius coreſpon
dentes: ⁊ ideo non eſt mirũ ſi hic latro tã mi
rabiliter ſaluatus eſt: exquo vt predixi tã ma
ximam fidem habuit: q̃ lz videret Chriſtũ ſm
carnem vere mori: tñ firmiter credebat ⁊ cõ-
fitebat eum etiam eſſe verũ deum. Et ex pre-
dictis igit auctoritatibus: rõnibus: diſtinctio
nibus: figura: vel ſimilitudine: ⁊ exemplo. pz
qualiter habit⁹ fidei nõ eſt de aliquo viſibili
obiecto: ſz ſimplr de inuiſibili: ⁊ p ↄ̃ns et pz
ſcd̃a ↄcluſio nr̃e q̃õnis. vz ſua vera ⁊ catholi
ca rñſio. ¶ Tertio etiã ppono circa pdictam
q̃õnez ſuã debitã interruptionẽ: in qua ↄclu
ſione demõſtrata imediate veritate: q̃ habit⁹. ſ.
fidei nõ eſt de obiecto viſibili. facile erit pdcẽ
q̃õnis pmã cõcluſionẽ interrũpere. Ad pmũ
igit argumẽtũ vz. q̃ Thomas aplus vidit et
credidit ⁊c̃. Rñdit Bonauẽn. in. 3. di. 24. ar. ⁊
q. j. in ſolu. j. argumenti. Et etiã Tho. 2. 2. q. j.
arti. 4. in ſolu. j. argumenti. q̃ Tho. aliud vidit
⁊ aliud credidit: hoiez vidit: ⁊ deũ credens cõ
feſſus eſt: cũ dixit dñs me⁹: ⁊ deus me⁹. Ad

ſcdm aūt ⁊ tertiū argumentū: vȝ de viſione apl'oꝝ.rn̄dit Bonauen̄.vbi ſupra ꝙ ēt ipi aliud videbāt: ⁊ aliud credebāt. Ad quartū aūt argumentū apli:vȝ videm⁹ nūc p ſpeculū ⁊c̄. Rn̄dit Tho.vbi ſupra i ſolu. ſcdi argu.di.ꝙ ea q̄ ſubſunt fidei dupl'r ꝯſiderari pn̄t. Uno mō in ſpeciali:⁊ ſic non pn̄t eſſe ſimul viſa ⁊ credita. Alio mō i gnāli.ſ.ſub cōi rōne credibili:⁊ ſic ſunt viſa ab eo q credit. nō.n.crederet qs niſi videt ea eſſe credenda: vel pp euidentiā ſignoꝝ:vl' pp aliqd hmōi. Ad qntū vero argumentū ꝙ fides eſt de auditis: g̃ de ſenſibili obiecto. Rn̄det Tho.vbi ſupra i ſolutiōe quarti argumenti di. ꝙ audit⁹ eſt verboꝝ ſignificantiū ea q̄ ſunt fidei:nō aūt eſt ipſaruȝ reꝝ de qb⁹ eſt fides:⁊ ſic non oȝ vt hmōi res ſint viſe in ſe. Ad ſextū deniqȝ ⁊ vltimū argumentū:vȝ ꝙ virgo ſenſibili experimento nouit ſe ꝯcepiſſe de ſpū ſcō. Rn̄dit Bona.in.3. di.24.ar.2.q.j.in fine corporis.q.di. verbal'r. Quāuis igr btā virgo certitudinali experiētia ſcierit ſe ꝯcepiſſe ſine virili ſemine:tn̄ ſe ꝯcepiſſe pſonā verbi:nouit mediante fide: vnde ſicut in ceteris articulis iplicat̃ ſemper aliqd diuinum ⁊ inuiſibile:ſic fuit in virginis conceptiōe:⁊ iō corporalis viſio ſeu ſenſibilis cōceptio:fidē ab ea nō excludit.h Bona. Ex p̄fata igit̃ argumentoꝝ interruptiōe: ſimul cū tota ſcda ꝯcluſione euidentiſſime pȝ:q̄lr hit⁹ fidei nō eſt de nāli ſeu viſibili obiecto:quēadmodū ſunt hitus aliaꝝ ſciaꝝ:ſȝ eſt ſimpl'r de inuiſibili ⁊ ſupnāli.⁊ iō in hoc appet magna ⁊ mira fidei excellentia:q̄ mediāte libera volūtate:adeo cogit ⁊ captiuat hūanū itellectuȝ ꝙ etiā firmiter credit oīa illa q̄ ſunt ſupra cōditionē ſue nature. O igit̃ fides ſupnālis.O fides ineffabilis.O fides ſup oēm nāȝ admirabilis.vere magis ē dignitas tua nobilitas ⁊ excellentia:imo magna eſt laus tua: honoꝛ ⁊ gloria in ꝯſpectu diuine maieſtatis:q̄ etiaȝ ſimpliciter pp amorē oipotent' dei ſic ꝯ oēȝ nām ſubicis ipi deo hūanū intellectū.p ꝯn̄s igit̃ pȝ etiā ex p̄dictis ſcda nobilitas de.5.excellentia ſacratiſſime fidei:quā nobilitatē: vȝ ꝙ ſimpliciter credam⁹ credēda:⁊ ſine aliquo viſibili obiecto:mihi ⁊ vobis ꝯcedē dignetur diuina maieſtas ⁊ viſibilis:in pn̄ti per grām ⁊ in futuro p gloriā. Amen.

Feria qnta poſt dn̄icaȝ p̄mā q̄drageſime iteꝝ de qnta excellentia:vȝ de nobilitate ipſi⁹ ſacratiſſime fidei.

Ulier magna

m eſt fides tua fiat tibi ſicut vis ſcribunt̃ h verba Mat.15.⁊ in euāgelio occurrent' ferie. P⁹ lrālē ⁊ ſpūalē ſacri euāgelij expoſitionē p̄cordialiſſimi ciues: exquo vt claruit p̄cedenti feria vidiſtis declaratiōeȝ ſcde nobilitat' de.5.excellētia ſacratiſſime fidei: q̄ vtiqȝ dcā fuit nobilitas extractiua:i q̄ mōſtratū ē q̄liter fides ipa bn̄dicta:ſimpliciter exhibit veritatē ſuā ab inuiſibili obiecto. hōo nūc in pn̄ti ſermone ſpāliter declarare:triplicē ipſi⁹ ſanctiſſime fidei nobilitatē:q̄ in aurib⁹ oium valde p̄fecto vtilis ⁊ recreatiua:atqȝ mirabilis apparebit. Cuius vtiqȝ tertie nobilitatis declaratio talis erit.

De tertia nobilitate ſacratiſſime fidei que dicitur poteſtatiua.

t Ertia inſuper nobilitas ſacratiſſime fidei dicitur nobilitas poteſtatiua.vltra predictas nobilitates:fidei ſacratiſſima hoc priuilegio ſingulariter gaudet:ꝙ ipſa vȝ tante eſt potentie:tanteq̄ȝ fortitudinis:ꝙ poteſt per ſe plus q̄ȝ ſimul poſſit tota natura:ſeu q̄ȝ poſſit virt⁹ ⁊ fortitudo totius nature:⁊ q̄ȝuis in multis fides ſit potentioꝛ tota natura: tamen precipue i triplici poteſtate eam excedit. Primo in poteſtate cōiunctionis. Scdo in poteſtate tranſmutationis. Tertio in poteſtate diuerſificationis.

Qualiter fides excedit potentiam totius nature in tribus: ⁊ primo in poteſtate coniunctionis.

p Rimo igitur dico ꝙ fides ſanctiſſima excedit totam virtutem ſeu fortitudinem nature:in poteſtate coniunctionis:vȝ diuine nature cum humana. O natura potentiſſima:magna profecto eſt fortitudo tua:⁊ ſuper omnem potentiam oium dominoꝛum mundi:nec non etiam ſuper potentiam totius generis humani. Nam experientia teſte tota ſimul humana potentia non poſſet facere:ſeu generare: ſolum granū frumenti vel milei:nec inſuper de vno grano facere centum. tu vero fortiſſima atqȝ potentiſſima natura:non tn̄ es generatiua vnius

grani:ſed etiam ſimul omnium naturalium
rerum: vtputa fructuum: omnium anima-
lium: omnium piſcium⁊ volucrum:⁊ ſimul
omnium hominū: loquor de corporibus nō
de aiabꝰ. Nā ⁊ ſi pr̄ ſimul cū mr̄e ꝑbeāt ma
teriā ſemis ad hoc ut ex hoie generet̄ hō:tn̄
ipſa nā eſt formatiua oiū ſimul mēbroꝝ ex
illa mā deſcendētiū.dicēte pho.2. Phiſicoꝝ.
Sol et hō generāt hoiez:hō dr̄ generare in-
q̄ztū māz ꝑbet:ſed iſtud generare eſt iproprie
dictū. Sꝫ virtus ſolis ſeu nē dr̄ ꝓprie gene-
ratiua:nō tn̄ hūani corpis:ſꝫ inſup oium ce-
teroꝝ. Et ꝙ oia ſimul inferiora generent̄:per
potentiā ⁊ virtutē:atqꝫ fortitudinē ipſius nē.
Audi phꝫ li.2.de generatōe ⁊ cor.dicētē. Ge
neratiōis ingt ⁊ corruptiōis cā oium reꝝ eſt
obliquus motus ſolis:⁊ p̄ſentie vel abſentie
inclinatio:⁊ in li.xi.de aialibꝰ ait. Nā ē ſicut
motor ⁊ ꝯplemētū oium nāliū reꝝ. Et ēt.13.
de aialibꝰ dic̄. Nā eſt generatiua oiū reꝝ in
ferioꝝ:⁊ nō dat mēbro incōuenientiā:niſi in
aialibꝰ idigētibꝰ:ut puta aculeū vngues ⁊ cor
nua. Et inſup.14.de aialibus dic̄. Nā n̄ tn̄
vtit̄ in generatione reꝝ neceſſarijs:ſed etiā q
buſdā ſupfluis ad ornamentū ipſaꝝ: ut puta
barba ⁊ hmōi.ex qbꝰ auctoritatibꝰ pꝫ:ꝙ virtꝰ
⁊ fortitudo nē ꝑ ſe pt̄. qꝺ nō ſimꝉ tota rōna
lis ⁊ humana nā. Sꝫ o fortiſſima ⁊ potētiſſi
ma nā:dic mihi q̄ſo:licꝫ p̄dicta poſſis:nunqd
tāte potētie exiſt̄:ꝙ mediāte virtute ⁊ fortitu
dine tua:creator ipſiꝰ nē ꝯiūgat̄ hūane crea-
ture:⁊ deꝰ ipſe in vna pſona cū hoie vniatur
Princeps in declaratiōe tuoꝝ opeꝝ natura
lium Areſto. rn̄det alta voce. Non non nō:
⁊ hoc rōne ꝯtrietatis. Nā.10.Metha.di. Con
traria ſunt:q̄ ſub eodeꝫ genere poſita marie
a ſe inuicē diſtāt: ⁊ eidem ſuſceptibili viciſſiꝫ
nec inſunt:nec ſimul ſtare ſe cōpatiūt̄.⁊ ibidē
ait.ꝯtria ſunt cōpabilia: ſed q̄ differūt genere
nō ſunt ꝯpabilia nec vnibilia. Qꝺ ꝯfirmās
Boetiꝰ pſa.6.2.li.ait. Neqꝫ eni ſibi ſolēt vn
q̄ꝫ aduerſa ſociari.nā eni reſpuit ut ꝯtria q̄s
iūgant̄:agit itaqꝫ cuiuſqꝫ nā qꝺ ꝓpriū eſt ei:
nec ꝯtriaꝝ reꝝ miſcet̄ effectibꝰ: ſꝫ vltra q̄ ſunt
aduerſa repellit.hec ille. Quo p̄ſuppoſito.vꝫ:
ꝙ oppoſita ſimul ⁊ ſemel: cū potētia totiꝰ nē
nō pn̄t ſiꝉ ſtare. certū ē ꝙ plꝰ diſtat creator a
creatura:q̄ꝫ diſtāt duo oppoſita: ꝓ eo ꝙ oia
oppoſita cōicant in aliquo genere ꝓximo vel
remoto. Sꝫ deꝰ ⁊ creatura nullū genꝰ cōe pti
cipant: ergo faciliꝰ eēt ipi nē vnire aliq̄ oppo
ſita:q̄ꝫ ſimul vnire diuinā nām cū hūana: ꝙ
ſi nā nō pt ſup minꝰ.ergo nō poterit ſup ma
ius. Et ꝯfirmāt iſta rō ꝑ eundē phm.10.Me
tha.di. Corruptibile ⁊ incorruptibile plꝰ diffe
rūt q̄ꝫ genere. Quo p̄ſuppoſito:manifeſtū eſt
ꝙ deꝰ eſt incorruptibilis.dicēte Platone in
thimeo. Sūmꝰ deꝰ infinitꝰ eſt:nō ſolū loci ex-
cluſiōe:ſꝫ ēt nē dignitate: ⁊ oimoda imortali
tate vel corruptiōe. Oppoſitū vero eſt de cre
atura:q̄ paſſibilis ē corruptionis. Nā corru-
ptio ut ait phus.5. Phiſicoꝝ. eſt mutatio de
eē in nō eē:⁊ ꝙ creatura ſit corruptibiꝉ: audi
Platonē in thimeo dicētē. O dij deoꝝ quo
rū opifex idē eſt ⁊ pr̄: vos opa mea eſtis diſ-
ſolubilia qdē nā:mea tn̄ volūtate indiſſolubi
lia. Nota hic:ꝙ ꝑ deos deoꝝ intelligit ſub-
ſtātias ſepatas:⁊ corpa celeſtia: ⁊ creaturas
rōnales:q̄ de ſe ſunt corruptibilia ⁊ mortalia
ſꝫ ſola dei volūtate ꝑpetuant̄. Quibꝰ p̄miſſis
cū corruptibilia ſint quedā ꝯtria:⁊ ꝯtria nō ſi-
mul ſtant:concludo ꝙ tota natura nō poteſt
facere: ꝙ deus qui eſt incorruptibilis: ſimul
vniat̄ humane nature corruptibili ⁊ mortali.
Mis oibꝰ p̄ſuppoſitis:certū eſt ⁊ manifeſtuꝫ
ꝙ diuina nā:ſimul ſe vniuit ⁊ cōiunxit cū hu
mana:peto ergo nota o fidelis aia ⁊ deuota.
que fuit illa virtus ſpecial̄:cuiꝰ ineffabili vir-
tute atqꝫ potētia:he due nē tā diſtantes et tā
oppoſite: ſiꝉ ſint ꝯiūcte:⁊ certe clamās Rn̄-
deo.ꝙ fides:ꝙ fides:ꝙ fides. Qꝺ ꝓbo tripli
ci auctoritate. ⁊ primo auctoritate Bernardi
in qbuſdā ſentētijs ſuis di. Tria opa ꝑ virtu
tē fidei fecit oipotētis dei maieſtas in aſſum
ptione nr̄e carnis:ita ſimplr̄ mirabilia ⁊ mi-
rabiliter ſinglaria:ut talia nec facta ſint: nec
āplius ſup terrā vnq̄ꝫ faciēda ſunt. Cōiuncta
ſunt qppe ad iuicē deꝰ ⁊ hō:mr̄ ⁊ virgo:fides
⁊ cor hūanū.hec ille. ¶ Scđo hoc idē ꝓbo au
ctoritate Aug.in li.de virginitate di. Beatior
fuit Maria ⁊ potentior ꝯfitendo fidē xpi:q̄ꝫ
cōcipiendo carnē xpi. Mr̄na ꝓpingtas nihil
ꝓfuiſſet Marie:niſi feliciꝰ ꝑ fidē xpm corde
q̄ꝫ carne geſtaſſet.hec ille. ¶ Tertio idē ꝓbat
auctoritate Eliſabeth cognate virgis Marie
ipſam virginē Mariā de maria fide cōmē-
dantis atqꝫ ei dicētis. Luce.j.c.di. Beata es
que credidiſti.i.fidē angelo Gabrieli dediſti
qm̄ ꝑficient̄ oia in te q̄ dicta ſunt tibi a dn̄o
.i.ꝑ fidē tuaꝫ dn̄s carnē aſſumet de te: ſicut
tibi angelus p̄dixit:ne tamē hoc fidei ſicut et
nature videret̄ impoſſibile.vꝫ ꝙ talis vnio fi-

at diuine nature cū humana: ideo ad ſolutio
nē rationis in oppoſitu ſupra poſite Rñdet
Bonauē. in tertio. di. j. ar. j. q. j. in ſolu. vltimi
argumenti. di. ad illud qđ obijciť. ꝙ maior eſt
cōuenientia oppoſitoꝝ ꝙ̄ ſit dei ad creaturā
⁊ ita ꝑ conſequēs ſint magis vnibilia. dicen
dū ꝙ ſi ⁊ ſi minor ſit cōuenientia propter ali
cuius cōem pticipationē: nunꝗ̄ tñ ita eſt cō
uenientia ſm poſſibilitatē: ⁊ ordinē vnius ad
alteꝝ: q2 vnū oppoſitū nō habet ordinari ad
ſuū oppoſitū ſicut ad cām ⁊ cōplementū: ſi-
cut rōnalis creatura habet ordinari ad deū:
maior tamen eſt cōuenientia in pticipatione
alicuiꝰ cōis inter duo oppoſita: ꝙ̄ inter crea-
turā ⁊ creatorē: cōuenientia autē in pticipatio
ne alicuiꝰ cōis non facit aliqua eſſe vnibilia:
niſi ſit cōuenientia aliqua ſm rōnē inclina
tionis ⁊ ordinis ſicut pꝫ. Nā magis eſt ani
ma vnibilis corpori: ꝙ̄ ſit vna aia vnibilis al
teri. Et ſicut nō tenet iſtud argumētum. Aia
nō pōt alteri aie vniri. ergo nō pōt corpi vni
ri: ſic iſtud argumentū non cōcludit. Oppo
ſitū nō poteſt vniri oppoſito: ergo creatura ñ
poteſt vniri deo. hec Bonauē. Alexā. autē in
tertia pte ſumme circa pͥcipiū rñdet di. ꝙ q̄
daꝫ eſt diſtātia eētialis rei ad rē: ⁊ hoc mō
eſt infinita diſtātia nature diuine ad nāꝫ crea
tā. Alia autē eſt diſtantia reꝝ ſm eſſe ordis:
⁊ hec nō eſt infinita: ſicut ē diſtātia creature
ad creatorē: ⁊ ſm iſtū minus diſtat hō a deo
ꝙ̄ alia creatura: q2 vltimū corpꝰ in nā eſt cor
pus humanū: cōicans oī corpe in nā. Silr vl
tima forma in nā eſt aial rōnale: ⁊ inde eſt ꝙ
oīa alia ordinātur ad hoiem: ⁊ ideo eſt ꝓpin
quior deo: ⁊ ita eſt ei vnibilis tam intuitu bo
nitatis ſue: ꝙ̄ intuitu humane fidei. hec Alex
an. pꝫ ergo ex pͤdictis q̄liter fides ſciſſima: re
ſpectu cōiunctionis diuine nē cū hūana: exce
dit in poteſtate terminos ⁊ potentiā ſeu limi
tes totius nature.

¶ Qualiter ſecūdario fides etiā excedit pote
ſtatē totius nē in ptāte transmutationis.

ſ Secundo inſuꝑ dico ꝙ fides ſciſſima
excedit tota virtutē nē in ptāte trans-
mutationis ſeu trāſſubſtantiationis.
O nā que tā magne es virtutis ⁊ potentie:
peto a te. nunqd poſſis cū tota virtute tua et
potētia vnā ſubſtantiā ſeu vnā ſpeciē reali-
ter in alterā cōmutare. certe clamās ꝓ te filiꝰ
tuꝰ ſingularis Ariſto. alta voce rñdet ꝙ non.
Nam pͥmo Poſterioꝝ dicit. Vna ſpēs nō
poteſt eſſe altera ꝑ naturā: ⁊ ibidē dicit. Di-
uerſa genera ſimul cōiuncta faciūt vnū: non
ſm eſſentiā: ſed ſm pticipationem. Et nono
Metha. dicit. Duplex eſt potētia in natura.
ſcꝫ potētia actiua: ⁊ potētia paſſiua. potentia
actiua habet virtutē trāſmutandi alteꝝ inq̄ꝫ
tum alteꝝ. potentia vero paſſiua hꝫ potentiā
trāſmutandi ab altero inq̄ꝫtum alteꝝ: ⁊ pꝫ re
gula phi ꝑ exemplū. Nā ſubſtantia ferri non
poteſt trāſſubſtātiari in ſubſtantiā ignis: nec
ecōuerſo. Sed bñ poteſt ignis trāſmutare ip
ſum ferrū in ſuā ſilitudinē: ꝑ pticipationē ſui
caloris ⁊ ſue rubedinis. his pmiſſis certū eſt
ꝙ realiter ſubſtantia hoſtie: ⁊ ſubſtantia vini
poſt conſecrationeꝫ q̄ ſit mediātibus quinqꝫ
verbis: cōuertūtur in veram ſubſtantiā cor-
poris: ⁊ in verā ſubſtantiā carnis xpi. dicente
Ambro. in libro de ſacramentis. ⁊ poniť de
conſe. diſt. 2. c. panis. Panis inqͭt eſt in altari
vſitatus ante verba ſacramentoꝝ: vbi auteꝫ
acceſſit cōſecratio: ſtatim de pane fit caro xpi
hec ibi. Eadem ſententia poniť extra de cele.
miſ. c. cū marte. §. ex eo. vbi diciť. Credimus
igiť ꝙ formā verboꝝ ex quibꝰ fit conſecratio
ſicut in canone reperitur: ⁊ a xpo apoſtoli ⁊ ab
ipſis coꝝ acceperint ſucceſſores. hec ibi. Nūc
ergo peto que ſit illa virtus que ſit tante po-
tentie tanteqꝫ excellentie: que faciat tranſmu
tare ſubſtantiā panis et vini in verā ſubſtan
tiam corpis ⁊ ſanguinis xpi. quod tota ſimľ
natura facere non pōt. ⁊ certe clamās rñdeo
ꝙ eſt ſola fides in mente ſacerdotis ſituata.
ꝙ ſi diceres ꝙ verba conſecrationis ꝓcedūt
ex ipſa natura. ergo pͥcipaliter fit talis trāſ-
ſubſtantiatio ꝑ naturā: ⁊ non ſicut dicis ꝑ fi-
dem ſacerdotis. Rñdeo hoc eſſe falſum. imo
ſi quis diceret millies verba conſecrationis
ſuꝑ hoſtiā non conſecratā ſine fide conſecrā-
di aut intentione: nunꝗ̄ mutareť ſubſtantia
panis in ſubſtantiā corporis. ſed talis trans-
ſubſtātiatio reſpicit ꝑ prius fidem ⁊ intentio
nem ſacerdotis: ⁊ ꝙ hoc ſit verū tripliciter ꝓ
bo. Primo auctoritate. Secundo ratione
Tertio diſtinctione. ¶ Primo probo aucto
ritate Ambroſij in li. de ſacramētis di. Ver
ba ſacerdotis non mutāt panē in corpus: nec
vinum in ſanguinē xpi: ſed primū hoc facit fi
des ipſa ⁊ intentio ſacerdotis: ſine qua om-
nis talis mutatio prorſus ceſſaret. ¶ Secun
do hoc idem ꝓbo tali ratione. videmꝰ eniꝫ ꝙ
quādo dn̄s operať aliquē effectū mediāte in

ſtrumēto aīato: cuius eſt ſeruus ƀm phm primo Politicoꝝ ⁊ inanimato: virtus dñi principalius reſpicit inſtrumentū animatū q̄z inanimatū. Sed certū eſt ꝙ in trāſſubſtātiatōe ſacerdos ſe habet ſicut inſtrumentū animatū: verba aūt conſecrationis ſicut inſtrumentū inanimatū: ergo virtus dñi principaliter operantis reſpicit ꝑ ſimilitudinē principaliꝰ ſacerdotē: ⁊ eius fidē q̄z verba. ¶ Tertio etiā probo diſtinctionē. ꝙ talis trāſſubſtantiatio fit principaliter per fidē: ⁊ intentionē ſacerdotis: q̄z per verba ſimpliciter. Nā Ricar. in. 4 diſt. 8. ar. 3. q. 3. in corpore. q. dicit ad litteram Quando plura inſtrumēta ꝑ ordinē ſe habētia cōcurrunt ad eundē effectū: ut manus et penna ad ſcripturā: principalis motoris virtus: principalius reſpicit illud inſtrumentū. quod eſt ſibi ꝓpinquius: ⁊ mediāte quo aliud inſtrumentū mouet. vnde virtus ſcribentis principalius reſpicit manū q̄z pēnaz. Ad trāſſubſtantiationē aūt cōcurrunt plura inſtrumenta per ordinē ſe habentia. ſ. ſacerdos cum fide ⁊ eius verba: quoꝝ ſacerdos eſt propinquior cū ſua intentiōe principali agenti. ſcʒ xp̄o: quia ſibi eſt ſimilior ꝑ intentionē: et eius repſentat pſonam. Eſt etiā prolationis verboꝝ cauſa. vnde ↄcedendū eſt ꝙ virtꝰ trāſſubſtantiata: ſimplr ⁊ principalius reſpicit ſacerdotē ⁊ ciꝰ intentionē q̄z verba. Et in ſolutione p̄mi argum̄ti dicit. ꝙ ex pte ſacerdotis: eſt aliqd: qđ eſt de eſſentia ſacramenti. ſ. eius intentio ⁊ fides: qua vniūtur ea ex quibꝰ integrat ſacramentū. Non eni de rōne totiꝰ integralis ſunt ptes integrales tm̄: ſed etiā eſt vnio eaꝝ. hec Ricar. Pʒ igit etiā ex p̄miſſis qualiter rōne trāſmutationis fides ſanctiſſima excedit in poteſtate totā virtutē ⁊ potentiā ipſius nē: eo ꝙ realiter facit vnā ſubſtātiā eſſe aliā: qđ nequaq̄z ut ſupra ꝓbatū eſt facere pōt ipſa nā cum oī ſua virtute ⁊ potentia. O igit fides bn̄dicta: o fides p̄clara: o fides ſtupenda ſupra modū: q̄ta eſt virtus: q̄ta eſt deniqʒ excellentia tua: que virtutē ⁊ potentiā totiꝰ nature excellis mirabiliter.

¶ Qualiter tertio fides excedit potētiā totiꝰ nature in ptāte diuerſificationis.

Tertio poſtremo dico: ꝙ fides ſciſſima excedit totā virtutē nē in ptāte diuerſificationis. vʒ miraculoꝝ. vltra enim tam ſupnaturalia opera: q̄ ſicut p̄dictū eſt: fiunt in virtute ⁊ potentia fidei: alia qdeʒ diuerſa ⁊ quaſi innūerabilia fiūt mediāte ipſa fide: quoꝝ nullū poteſt facere tota ſimul nā. Sʒ aliis obmiſſis peto a te o nā an cuʒ tota tua potētia atqʒ omniū terreſtriū poſſis ceco ſeu cecis lumen ⁊ viſum reſtituere: ⁊ certe clamat princeps ipſius nē ꝙ non. di. in poſt p̄dicamentis. a priuatione ad habitū impoſſibilis eſt regreſſus ꝑ nām: ſed tu o fides ſciſſima nunqd potes cecis impēdere lumē: ⁊ certū eſt ꝙ ſic. Et dimiſſis aliis exemplis: quaſi infinitis: ad hoc ſolū vnū hic pono. Nam ſicut habet in legenda ſancti Dionisii ariopagite. Cū paulus athenis diſputaret cū Dioniſio tūc pho eximio ſup omnes de fide xp̄i. ut cū cōuerteret. Cernens Dio. nālis phs ꝙ ea q̄ ſunt fidei ſunt ſupnaturā: nolebat credere paulo. Accidit autē ꝑmittente deo: ꝙ qdaʒ cecus a natiuitate quē Dio. cognoſcebat inde tranſitū faciebat. Tunc Dio. dixit Paulo. Si mediāte tua fide huic ceco viſum reſtituis: cōfeſtim ad fidem tuā me conuertā. Cui paulus ſubridens dixit. O Dioni. hoc facere minimū eſt xp̄iane fidei. ſed tamē qꝛ hoc petiſti: hoc fides xp̄i tibi dabit: ſed ne forte hoc alicui ſupſtitioni imputares: dic tu hec verba O cece p̄cipio tibi in virtute fidei xp̄i ut viſuʒ recipias. Que verba cū dixiſſet: ſtati viſuʒ recepit cōtra oēʒ naturā: ⁊ cōfeſtim ſine mora Dioni. ipſe viſa fidei virtute baptiſmū a paulo recepit. Hic Dioni. poſtmodū fuit indiuiduus Pauli diſcipulꝰ ⁊ comes: cui etiā paulus ut fert reuelauit archana celeſtia: q̄ in ſuo raptu viderat. ⁊ ideo ipſe Dio. poſtmodū cōpilauit. libꝝ de diuinis noibꝰ ⁊ de āgelica hierarchia: q adeo poſtmodū roboratꝰ fuit in fide. ꝙ etiā ꝓ ipſa Rome tertio miliario ab vrbe: capitis obtrūcatione mortē ſuſcepit. Et ꝙ mirabilius fuit poſt capitis abſciſionē: videntibꝰ oibus paganis caput ſuū manibꝰ ꝓpriis ꝑ tria miliaria in ciuitate reportauit. Ecce potētiā o aīa fidelis fidei ſanctiſſime: q̄ cecis lumē impendit: qđ tota nā minime facere poteſt peto igit a te ⁊ ſcđo o nā potētiſſima: an per nām poſſis facere: ꝙ ſol a ſuo nāli curſu deſiſtat: ⁊ certū eſt ꝙ nō. Nā phs p̄mo Phiſy. dicit. Nihil agit ↄ̄ ſeipm̄. ꝙ ſi faceres ceſſare ſolē a ſuo motu: certū eſt ꝙ ꝑ cōſequēs faceres ceſſare etiā ipm̄ tps. Sʒ manifeſtū ē ƀm Cōmētatorē. 2. de generatiōe ⁊ corꝝ. ꝙ tpa anni circuūt vel currūt circulariter ꝓpter motū

ſol' circularẽ. qđ aſſerẽs plato in thimeo dic̃ tpa marie diſtinguũt p motũ ſolis: ſed ſm phm. 4. Phiſy. Tps ẽ paſſio mot⁹ ⁊ pcipue mot⁹ celi: ⁊ ibidẽ dicit. Tps ẽ mẽſura oiũ re rũ mutabiliũ. ⁊ ibidẽ dic̃. Tps ẽ nũerus mo tus ſm prius ⁊ poſterius. Vnde tps ſeqtur motũ: qꝛ quod nõ cõpꝛehendit motu: nõ ꝯp hendit tps. Q̃ ſi ſic eſt. certũ eſt ſm Cõmẽ tato. ſup. xi. meth. q̃ ſine tpe ĩpoſſibile ẽ ima ginari motũ: ⁊ ſine motu ĩpoſſibile eſt eẽ ge nerationẽ alicui⁹ rei: ⁊ iõ ꝯcludit ſi nã faceret deſiſtere motũ ſolis: faceret p ꝯſequẽs deſi ſtere oẽm generationẽ rez nãliũ: ⁊ faceret ẽt oia generata coꝛrũpe: ⁊ ſic ſeipſaʒ deſtrueret ⁊ hoc ẽ q̃ idẽ phs. 8. Phiſy. ꝯfirmat dicens. Motus ẽ quedã vita oib⁹ nã ſubſiſtẽtib⁹: quo remoto nulla nã ſubſiſtit. Et. 2. de generatõe ⁊ coꝛ. dicit. Mot⁹ ſolis ⁊ aliaꝝ planetaꝝ ĩ ob liquo circulo: eſt cã generatiõis ⁊ coꝛruptiõis oium reꝝ. Et p̃mo Meth. ait. Mot⁹ celi eſt prim⁹ oiuʒ motuũ: ⁊ cã oiuʒ viuẽtiũ: atqȝ oiuʒ motuũ inferioꝝ: ⁊ ſic pʒ ex p̃dictis q̃ nã natu rata cũ oi potẽtia ſua: nõ põt facere q̃ ſol de ſiſtat a curſu ſuo. Sʒ tu o fides ſciſſima. nun qd potes hoc facere: ⁊ certũ eſt q̃ ſic. Nã Jo ſue. io. legit̃. q̃ in virtute fidei Joſue p̃cepit ſo li ut ſe firmaret in medio celi: donec victoriã repoꝛtaret de hoſtib⁹ gabaonit̃. vñ ibi ad lit terã ſic dr̃. Sol ꝯ gabaon ne mouearis: ⁊ lu na ꝯ haillon. Steterũtqȝ ſol ⁊ luna: donec vl ciſceret̃ ſe de inimicis ſuis. ſtetit itaqȝ ſol in medio celi: ⁊ nõ feſtiauit occũbere ſpatio vni⁹ diei. nõ fuit añ ⁊ poſtea: tã lõga dies obediẽ te dñovoci hois: ⁊ pugnãte dño p iſrl̃. hec ibi Dic mihi ⁊ tertio o nã potẽtiſſima an facere poſſis q̃ ignis ĩ coꝛpoꝛib⁹ inferioꝛib⁹ ſibi vni tis nõ imittat calorẽ ſuũ. Et certũ eſt q̃ non di. phõ p̃mo Meth. Vnũqðqȝ nãliũ entiũ vtit̃ nã ſibi ꝓpꝛa. Et Cõmẽtatoꝛ ſuper. 9. Me tha. ait. Manẽte nã rei neceſſe eſt nãlia non moueri. vñ q tollit a reb⁹ ſuam ꝓpꝛietatẽ: tollit ab eis ſuã nãʒ. ⁊ phs. 7. Phiſy. di. Agẽs du plex ẽ. vʒ nãle: ⁊ a ꝓpoſito. agens nãle differt ab agẽte a ꝓpoſito: qꝛ agẽs nãle mouet ne ceſſario. vno mõ ut ignis calefacit per ſe: nõ autẽ frigefacit: agẽs vero a ꝓpoſito mouet ſʒ ꝯrios mot⁹. Jdẽ quoqȝ phs. 4. Ethicoꝝ. dic̃. Qualis vnuſqſqȝ eſt talia vult: talia dicit: et talia operat̃. Ex quib⁹ pʒ: q̃ natura nõ poteſt facere q̃ ignis mixtus nõ calefaciat ſibi con tigua apta calefieri. Sed tu o fides nũquid h

potes facere? Et certũ eſt q̃ ſic. Nã ſicut le git̃ Dañ. 3. Cũ Nabuchodonoſoꝛ feciſſet fie ri ſtatuã aureã: ut ab omnib⁹ adoꝛaret̃ conti git q̃ tres viri populi iſrael. videl; Ananias Azarias ⁊ Miſael ſtatuam adoꝛare nolue runt. Tunc rex fecit accendi foꝛnacem in qua illos pꝛoijcere fecit ut cõburerent̃. Qui fideʒ in deo iſrael habentes: foꝛnacẽ ingreſſi ſunt nec minimã leſionem ab ipſo igne pati po tuerunt ſed deum ibidem in foꝛnace ac ſi in roſario fuiſſent omnes tres iugiter collauda bant. Non poteſt inſup natura facere q̃ ma gni montes: per ſe a pꝛopꝛijs locis remoue antur: ⁊ ad alia loca contra naturam tranſ ferant̃. Quod vtiqȝ facere fidei ſanctiſſime faciliſſimũ eſt. dicente domino Mat. decimo ſeptimo. Si habueritis inquit tantã fidem ſi cut granum ſinapis: ⁊ dixeritis huic monti tranſi hinc: tranſibit: ⁊ nihil ĩpoſſibile erit vo bis. Et Matthei nono dicit̃. Si potes crede re omnia poſſibilia ſunt credenti: que verba euangelij. pꝛobantur exemplo Alexandri ma gni. de quo ſicut legitur in geſtis eius tale ex emplũ habemus. Nam cum idem Alexan der veniſſet ad montes caſpios: ⁊ petiſſent fi lij captiui decē tribuũ licentiam egredien di ab eo: cognita cauſa incluſionis eoꝛum. q̃ videl; receſſiſſent a deo ſuo iſrael vitulis au reis immolando: ⁊ q̃ per pꝛophetas dei pꝛe dictum eſſet eos a captiuitate non reditu ros. Reſpõdit q̃ arctius eos includeret. cũ qȝ anguſtas vias eoꝛum concludere vellet: videns laboꝛeʒ humanum non ſufficere oꝛa uit cum magna fide deum iſrael: ut opus il lud compleret. Et ecce ſtatim acceſſerunt ad ſe inuicem pꝛerupta montiũ: et factus eſt lo cus omnino immeabilis. hoc quoqȝ teſtatur Joſephus di. Quid inquit facturus eſt deus pꝛo fidelibus ſuis: ſi tm̃ fecit ꝓ infideli chari tatem non habenti. Ecce q̃ȝ mira et ſuperna turalis eſt potentia ſanctiſſime fidei. Si au tem quis peteret quomodo Alexander hoc potuit impetrare a deo cuʒ eſſet infidelis: cũ tamen infideles poſſint mira ſimpliciter. ſed non miracula facere. Reſpondeo ſm quoſ dam: q̃ tunc ſufficiebat credere deum remu nerationem bonoꝛũ eſſe ⁊ maloꝛum: ⁊ quia Alexander hoc credidit ideo ĩpetrauit. Vlte rius quero a te o nã potentiſſima: an poſſis cũ tota tua virtute demões ab hũanis coꝛpi bus effugare. Et certũ eſt q̃ non. nam ſicut

dicit Job.41.non eſt poteſtas ſuper terram
que cõpet ei. Sꝫ tu o ſantiſſima fides nūqd
potes demones ab humanis corporibꝰ effu-
gare? certū eſt ꝙ ſic:ſꝫ omiſſis exẽplis ceteri
vnū ſolū referā ſtupẽdiſſimū ſup oia. Refert
eni Greg.in.j.lib.dialogoꝝ.ꝙ matrona qdā
nobilis hẽbat nuꝝ:q̃ iſra breue tp̄s quo filiū
eiꝰ accepat:cū eadẽ ſocru ſua ad dedicatiõeꝫ
oratorij ſancti Sebaſtiani martyris fuerat i
uitata. Nocte vero eadem voluptate carnis
deuicta ſe ſe a viro ſuo abſtinẽ n̄ potuit: cūq̄ꝫ
mane facto ↄſciam deterreret ꝑpetrata car-
nis delectatio.ꝓceſſionẽ vero verecūdia ip̄a
ret plus erubeſcẽs vultū hoīuꝫ q̃ꝫ dei iudiciū
timẽs:cū ſocru ſua ad dedicandum oratoriū
proceſſit. Mox vero vt oratoriū in quo erāt
relique ſci Sebaſtiani ingreſſe ſunt:eādẽ ꝑdcẽ
matrõe nuꝝ ſpūs malignꝰ arripuit:⁊ corā oi
populo eā vexare cepit ⁊ crimem publicare.
Tūc parẽtes eā carnaliter amātes:videntes
eā ſic crudeliter vexari:ad obtinẽdū ſalutꝭ re
mediū maleficis tradiderūt. Ducta eſt itaqꝫ
ad fluuiū:⁊ ibi merſa a maleficis icantabat̄.
Sꝫ diuino oipotẽtꝭ dei iudicio fcm̄ eſt:vt dū
vnū demonẽ arte magica expellẽ conati ſūt:
mox itrauit in eā legio vna demonū. Ex tūc
aūt cepit tot diuerſas voces ⁊ garritꝰ emittẽ
quot demones eā poſſidebāt. Tūc parentes
ſcõ ↄſilio oẽs ad ↄfeſſiones iuerūt: deīde cū
maxia fide eā duxerūt ad venerabilem ep̄m
fortunatū: q cū igenti fide dn̄i orās: ⁊ nihil i
fide heſitās:oẽs demones illos a muliere il-
la ↄfeſtim effugauit:⁊ eā liberā parentibꝰ tra
didit. O magna potẽtia fidei: que ſimul vno
ictu ſex milia.ſexcẽtos.⁊.66.demões ab vna
muliere eiecit. Deniqꝫ peto a te o nā q̄ es mi
rabilis potentie:an poſſis mortuos ſuſcitare
cum om̄i efficatia potentie tue: ⁊ certuꝫ eſt ꝙ
nõ.di.Ariſt.lib.de ſecretis ſecretoꝝ. Neq̄q̃ꝫ
ĩnqt ꝑ nām eſt redditꝰ vite poſt corporis cor
ruptionẽ. Sꝫ tu o fides ſanctiſſima nūqd po
tes mortuos ad vitā reuocare? Et certū ẽ ꝙ
ſic. Sꝫ omiſſis ceteris exẽplis ſolū vnūꝫ refe-
ramꝰ ad ꝓpoſitū. Nā legit̄ in collationibus
Joānis caſſiani.ꝙ cū qdā phi dicerent ſciaꝫ
ſuā eẽ certioreꝫ q̃ꝫ fides xp̄iana:⁊ ꝙ aia poſt
hāc vitā oio mortalis exiſteret. dixit Abbas
Pānutiꝰ vel ſm̄ aliquos abbas Machariꝰ
O phi non dicitis verū imo facitis mẽdatiū
qꝛ fides xp̄iana certioꝛ eſt:verioꝛ ⁊ potentioꝛ
omni ſcia veſtra:qbꝰ non credentibus ⁊ op-
poſitū affirmantibus.dixit abbas. O phi ꝓ-
bate veritatem:⁊ certitudineꝫ ſcientie veſtre
in reſuſcitatione alicuius mortui:⁊ ego ſimi-
liter ꝓbabo fidẽ meā:qui dixerunt nõ poſſu-
mus:qꝛ ſm̄ principem phoꝝ Ariſto. in poſt
predica.c. Priuatio vero. Et.4.metha. A ꝑ-
uatione ad habitū impoſſibilis eſt regreſſus
per nām. Ille tunc cõgregato populo iuit ad
cimiteriū:vbi iacebāt corpora mortuoꝛuꝫ:et
in p̄ñtia totius populi petiuit corpus vnius
mortui clamans ⁊ dicens. O aia vnius cor-
poris p̄cipio tibi in virtute fidei xp̄iane:ꝙ ve
nias in hoc corpus:⁊ a morte ad vitā reſuſci
tes. Mirabile dictu:ſtatim p̄cepto facto in
p̄ñtia totius populi ſurrexit viuus:q diu mor
tuus extiterat:quo miraculo ↄtra virtutẽ to-
tius nature:per virtuteꝫ fidei facto: ⁊ publice
viſo:reuoluit ſe Abbas ſanctus ad phos di.
O phi vani ⁊ increduli. Ecce ꝙ fides xp̄iano
rum melioꝛ eſt:⁊ virtuoſioꝛ atqꝫ potẽtioꝛ oi
ſcientia phoꝝ. Qui ſtatim ex hoc ad verā fi-
dem cõuerſi ſunt. Plura ſunt alia miracula
que non tm̄ facta a ſanctis ſunt: ſed etiam in
virtute fidei qſqꝫ fidelis quotidie facere põt
dn̄o dicente Matth.vlti.c. Signa aūt eos q
crediderint h̄ ſequẽt̄. In noīe meo demonia
eijcient:linguis loquent̄ nouis:ſerpentes tol
lent:⁊ ſi mortifeꝝ qd biberint non eis noce-
bit.ſup egros manus iponent: ⁊ bene habe-
bunt.patet ergo ex premiſſis oibus qualiter
rõne diuerſificatõis miraculoꝝ fides ſanctiſ
ſima excedit in poteſtate totā virtuẽ: ⁊ potẽ-
tiam ipſius nature. Jnimo in hac parte ſola
virtus fidei excedit in faciẽdis miraculis po-
teſtatẽ oiuꝫ virtutū:tam moraliū:q̃ꝫ infuſaꝝ
ꝙ ſi petens igit̄ opatio miraculoꝝ magis at
tribuit̄ fidei q̃ꝫ alteri virtuti. Rn̄deo ſꝫ Ric.
in quolibetis ſuis ꝙ ſic. Et hoc p̄mo qꝛ fides
fatet̄ oipotentiā dei.potentie aūt magis attri
buit̄ ſeu attribui dꝫ virtuoſa opatio ⁊ mira-
culoſa:q̃ꝫ alteri virtuti. ¶ Scd̄o etiam hoc fit
quia fides eleuat hominẽ ſupra poſſe nature
vnde ei competit:vt etiam ſpecialiter detur
poſſe ſupra totam naturaꝫ.h̄ Ricardus. Si
inſuper quereres quare etiā fides informis
meretur operationem miraculorum cum ſit
ſine charitate:ſicut patuit in Alexan. magno
⁊ etiam in multis de quibus Matth.7.c.
dicitur. Multi infideles ſine charitate dicẽt
mihi in illa die. dn̄e dn̄e nonne in nomine
tuo ꝓphetauimꝰ:⁊ in nomine tuo demonia

eiecimus:⁊ in noĩe tuo virtutes multas feci-
mus. Et tũc cõfitebor illis:qꝛ nũq̃ noui vos
Cui q̄ni Rũdit Ric. vbi.s.ꝙ operatio mira-
culoꝝ nõ datur ei.s.fidei merito cõdigni: ſed
cõgrui ſi hoc exigat vtilitas ppl̃i ſeu meritũ:
⁊ magna fides pſone miraculũ petẽtis. Sed
his ſtupendis pꝛemiſſis :⁊ ſilibus que fides
operat̃ ſuper oẽm nature potentiã ⁊ virtutẽ:
quid dicem⁹ de eius fidei virtute maxima: q̃
etiã ſpiritualiter infirmos ⁊ mortuos ſanat
⁊ reſuſcitat: Nam talia facere maioris ẽ vir
tutis ⁊ potẽtie ceteris paribus q̃ȝ ſupradicta
ſolũ miracula operari. Et ꝓpterea Aug. hec
egregie confirmãs in libro de verbis dñi di
cit. Nulla maior potenta:nulla fortitudo:nul
le maiores diuitie: nulli maiores theſauri et
honores:nullaq̄ȝ maior eſt in hoc mũdo ſub
ſtãtia:q̃ȝ fides catholica: Hec eni peccatores
ſaluat:cecos illuminat:infirmos curat: cathe
cuminos baptiſat:fideles iuſtificat: penitẽtes
refrenat.iuſtos fortificat: martyres coronat:
virgines: viduas: ⁊ cõiugatas: caſto pudore
conſeruat: religioſos inſpirat: clericos ordi-
nat:ſacerdotes cõſecrat:regnũ celorũ prepat:
atq̄ȝ ſimul eternã hereditatẽ cũ ſanctis ange
lis nobis tribuit ⁊ cõicat.hec Aug. Ex ꝑdict(is)
igit̃ oibus patet tertia nobilitas de q̄nta ex-
cellentia ſacratiſſime fidei:quã virtutẽ:nobili
tatẽ:atq̄ȝ iuſtificationẽ: nobis ꝯcedat auctor
totius nature deus ipſe:qui vtiq̄ȝ non tm̃ eſt
potẽtie:ſed inſup ſapiẽtie atq̄ȝ clemẽtie infi-
nite. Cui ſemp ſit omnis laus ⁊ gloria in ſe-
cula ſeculorum. Amen.

¶ Feria ſexta poſt primã dominicã q̃drage-
ſime. Itez de q̄nta excellentia. vȝ de nobili-
tate ipſius ſacratiſſime fidei.

E ecce ſtatiz
factus eſt ſanus homo ille
ſcribũtur hec verba Joã.5.
⁊ in euangelio p̄ntis ferie.
Poſt litteralẽ ⁊ ſpiritualẽ
ſacri euangelij expoſitionẽ
humaniſſimi ciues: exquo ut claruit in ſer-
mone p̄cedẽti habuiſtis declarationẽ tertie
nobilitatis de q̄nta excellẽtia ſacratiſſime fi-
dei:q̃ dicta fuit nobilitas poteſtatiua: in qua
monſtratũ fuit q̃liter ipſa benedicta fides ex-
cedit virtutẽ ⁊ fortitudinẽ toti⁹ nature in ptã
te cõiunctionis:trãſmutationis: atq̄ȝ diuerſi
ficatiõis:hẽo vobis in p̄nti ſermone ſingula
riter declarare q̃rtã ipſi⁹ ſacratiſſime fidei no
bilitatẽ:q̃ et aurib⁹ veſtris valde delectabilis
erit atq̄ȝ cõſpicua:cuius quarte nobilitat(is) de
claratio talis erit.

¶ De quarta nobilitate ſacratiſſime fidei q̃
dicit̃ nobilitas verificatiua.

Q Uarta igit̃ nobilitas ſacratiſſime fi
dei dicit̃ nobilitas verſificatiua. vl-
tra eni nobilitates ſupꝛapoſitas:fides
ſanctiſſima. hoc priuilegio ſingulariter gau-
det:ꝙ neq̄q̃ ſecũ pati põt aliquẽ minimũ erro
rẽ:ſed penit⁹ a ſe oẽm falſitatẽ excludit. Qð
vtiq̄ȝ eſt ſignũ euidẽtiſſimũ marie nobilitat(is)
⁊ excellẽtie:cũ in ceteris oibus artib⁹ atq̄ȝ ſci
entijs poſſit diuerſimode error ⁊ falſitas ad
miſceri. Pro hui⁹ igit̃ nobilitatis pleniori de
claratione in forma q̄õis q̃ro: an poſſibile ſit
aliquã falſitatẽ ⁊ errorẽ ſimul eẽ vel admiſce
ri cum xpiana fide. Et breuiter dico ꝙ circa
hãc q̄õem tria ſunt ſpecialr̃ ꝓponẽda. ¶ Pri
mo oppoſita argumẽtatio. ¶ Secũdo firma
verificatio. ¶ Tertio debita ſatiſfactio.

¶ Opponit̃ ꝙ fidei xpiane poteſt ſubeſſe de
falſis argumẽtis quodlibet falſum.

P Rimo ꝓponẽda eſt circa hanc q̄õez
oppoſita argumẽtatio.q̃ttuor eni int
cetera ſunt p̄cipua argumẽta que ali
qualr̃ videt̃ ꝯcludere ⁊ demõſtrare: ꝙ fides
ſecũ patiat̃ aliquã falſitatẽ ⁊ errorẽ. quorum
Primũ dr̃ argumentũ ſubiectiõis. Secõz
dr̃ argumentũ aſſimulatiõis. Tertiũ dr̃ ar
gumẽtũ preſuppoſitiõis. Quartũ dr̃ argu-
mentũ adoratõis. ¶ Primũ argumẽtũ aliq̃
liter demõſtrãs ꝙ fides ſecũ patiat̃ errorẽ et
falſitatẽ dr̃ argumentũ ſubiectionis:⁊ forme
ſic argumentũ. Cuicũq̄ȝ ſubeſt cõtingẽs põt
ſubeſſe falſum. Sȝ fidei ſubeſt veꝝ ꝯtingens
ergo fidei põt ſubeſſe falſum. maior eſt phi li.
p̄mo peꝛ.di. Cõtingẽs inq̄t dr̃ duob⁹ mõis.
Uno mõ dr̃ ꝯtingẽs plerũq̄ȝ ⁊ frequẽter ut
hoiez ſeneſcere i ſenectute: ⁊ tale dr̃ ꝯtingẽs
qð q̃tũ eſt de ſe indifferẽter ſe hȝ ad eẽ ⁊ ad
non eẽ:ut me ãbulare. hec ibi. Minor etiã pȝ
vȝ fidei inſit veꝝ ꝯtingens:nã certũ eſt ꝙ fi-
des ſit in antiq̄s de incarnatiõe xp̄i ⁊ paſſio
ne. Nõ eni erat neceſſariũ dei filiũ incarna-
ri:ſeu xp̄m crucifigi: nec alio mõ gen⁹ hũanũ
liberari. Reſtat ergo ꝙ ꝯcluſio eſt vera:⁊ cõ
firmat̃ iſta rõ exẽplo. Nã abraã credidit xp̄z
naſcituꝝ. ẜm illud Jo.8. Abraã pr̃ vr̃ exulta-

uit ut videret diē meū: ſed certū eſt: ꝙ poſt tēpus abrahe deꝰ poterat nō incarnari. ſola eni ſua volūtate carnē accepit: ⁊ ita eēt falſuʒ: qđ abraam de xp̄o credidit: ergo videtur ꝙ fidei poſſit ſubeſſe falſum. Preterea abraā credidit ꝙ eēt imolaturꝰ filiū ſuū: ⁊ voluit ip̄m immolare. ſicut hēt̃ Gen̄. 22. Et ſicut meruit volendo: ita meruit credēdo. volēdo eni meruit qꝛ ex charitate voluit. Eadē rōne etiā meruit qꝛ cū charitate credidit. ſʒ māifeſtū eſt ꝙ nō tñ immolauit filiū ſuū: ergo vr̃ ut ſ. ¶ Scdʒ argumentū hoc idē demōſtrās dr̃ argumentū aſſilationis. Regula generalis eſt: ꝙ de ſimilibꝰ ideʒ eſt indiciū. Quo p̄ſuppoſito certū eſt: ꝙ fides reſpectu obiecti ē ſilis ſpei ⁊ caritati: q̄ idē habēt obiectū. Sʒ manifeſtū ē ꝙ ſpei ſimlr ⁊ charitati aliqđ ſubeſſe falſuʒ poteſt. nā multi ſperāt ſe habituros vitā eternā ut vʒ cū aliqs p̄ſcitus nō in gr̄a exiſtit: ſperat ſe habituꝝ vitā eternā: q tñ nō hēbit. Similr̄ etiā p̄ōt ſubeſſe falſuʒ charitati: nā multi diligunt̃ tanq̄ʒ boni q tñ boni nō ſunt: ergo a ſimili vr̃: ꝙ fidei poſſit etiā falſuʒ ſubeē. ¶ Tertiū argumētū hoc demōſtrās aliq̄liter: dr̃ argumētū p̄ſuppoſitiōis. Fundamētū iſtiꝰ argumēti ponit ph̄s tertio de aīa. ⁊ 12. Metha. di. Volūtas nunq̄ʒ fert̃ niſi in p̄cognitum. Quo preſuppoſito pʒ. ꝙ actui charitatis p̄ōt realiter ſubeſſe falſum: ergo a fortiori ⁊ actui fidei. ¶ Quartū argumentū hoc idē aliq̄liter demōſtrās: dr̃ argumētū adoratiōis. certū ē ꝙ actꝰ adoratiōis corpis xp̄i eſt actꝰ fidei: qꝛ ē vnū de ꝑtinētibꝰ ad fidē: ut vʒ aliqs ſub ſacramēto altaris veꝝ corpꝰ xp̄i cōtineri credat ſʒ ꝯtingit aliqñ adorationi alicuiꝰ fidelis ſubeſſe falſum: ſicut qñ qs adorat hoſtiā nō ꝯſecratā ꝓ ꝯſecrata: eo ꝙ ibi nō eſt tūc veꝝ corpus xp̄i: ſʒ ſolū panis. ergo videt̃ vere ex iſto argumēto cū ceteris: ꝙ fides ipſa ſecū patiat̃ aliquē errorē ⁊ falſitatē: ⁊ ſic pʒ p̄dicte q̄ōis oppoſita argumentatio.

¶ De veritate reali qua oſtendit̃ ꝙ fidei xp̄iane nō poteſt ſubeſſe falſum.

Secūdo circa p̄dictā q̄ōem p̄ponēda eſt firma verificatio. Quāuis eni argumēta immediate ſupradcā aliq̄liter videant̃ ꝯcludere: ꝙ fidei p̄ōt ſubeē falſuʒ tñ ꝓ firma ⁊ reali veritate ab oībꝰ tenēdū eſt ꝙ fides ſciſſima nō p̄ōt ſecū pati aliquē minimū errorē vel falſitatē: ⁊ ꝙ hoc ſit veꝝ tripliciter ꝓbo. Primo auctoritatibꝰ. Scdo rōnibꝰ. Tertio diſtinctionibꝰ. ¶ Prio ꝓbo auctoritatibꝰ. Nam Dio. 7. ca. de di. no. ait. Impoſſibile eſt xp̄i fidē eſſe erroneā ⁊ falſaʒ cū lata ſit ab auctore totius veritatis: in quo nullꝰ error exiſtere p̄ōt. Aug. ēt. li. đ fide ad petrū ait. Fides catholica nulla p̄ōt eē admixta errori ⁊ falſitati: quā tantoꝝ ſanguie martyꝝ indubitāter ꝯfirmatā eē ꝯſpicimꝰ. ¶ Secūdo hoc idē ꝓbo triplici rōne. vʒ. ꝙ fides nō cōpatit̃ ſecū aliquā falſitatē. Prio rōe indiuerſificatiōis. Scdo rōne obiectiōis. Tertio rōe argumētatiōis. ¶ Prio ꝓbo rōne indiuerſificatiōis. Fundamētū rōis ponit ph̄s 2. de gene. ⁊ cor. di. Idē manēs ſp aptū natū eſt facere idem. pʒ hec regula. Nā vitis non p̄ōt ꝓducere ſimul ficꝰ ⁊ vuā: eo ꝙ imobiliter tenet ſubſtātiā vitis. Quo p̄ſuppoſito: certuʒ eſt ꝙ deꝰ q eſt veritas: eſt imutabilis ſʒ Plātonē in thimeo. ⁊ ph̄s ēt. xi. Meth. dic. Primꝰ motor ē imobilis ipaſſibilis ⁊ eternꝰ. ⁊ iō Jo. 14. dicebat. Xp̄s deꝰ ⁊ hō: ego ſum via veritas ⁊ vita. qđ ſi ſic eſt: ꝙ deus ſit veritas immutabil. ergo ipoſſibile ē ꝙ ab eo ꝓcedat niſi veritas: qꝛ ſicut dr̃. 2. p̄oꝝ. Ex falſis veꝝ: ſʒ ex veris nō ſeq̄t̃ niſi veꝝ. Sʒ manifeſtū ē ꝙ fides ipſa ē infuſa ab ipſo deo in cordibꝰ ſcōꝝ. Sic eni dr̃. 1. pe. 1. c. Spū ſctō inſpirati: locuti ſunt ſci dei hoīes: ergo ꝯcludit̃ ꝙ fides ſciſſima q̄ adeo immediate ꝓcedit ſecū nō patiat̃ aliquā falſitatē. Iō pſalmiſta p̄s. 118. dicebat p̄ncipiū verboꝝ tuoꝝ veritas. ⁊c. Ipſe quoq̄ʒ xp̄s deꝰ ⁊ hō. Idē ꝯfirmās Mat. 5. c. di. Nolite putare qm̄ veni ſoluere legē aut ꝓphās. Nō eni veni ſoluere legē: ſʒ adiplere: amē quippe dico vobis: donec trāſeat celū ⁊ terra: iota vnū aut vnꝰ apex nō p̄teribit a lege donec oīa fiāt. i. ſm glo. q̄ ꝯtinent̃ ſub fide. ⁊ Mat. 24. c. dicebat. Amē dico vobis: qꝛ nō p̄teribit generatio hec donec oīa fiāt: celum ⁊ terrā trāſier. a. m. nō p̄teribūt. ¶ Scdo hoc idem ꝓbo rōe obiectiōis. Fundamētū rōis ſentētialiter ponit ph̄s. 2. de aīa. di. Oīs actꝰ vel habitꝰ ſortit̃ ſpēm a ſuo obiecto. pʒ hec regula. Nā habitꝰ ⁊ actꝰ ieiunij ſeu tꝑantie: ſi hēat deū ꝓ obiecto bonus erit: ſi auteʒ habeat pro obiecto cupiditatē vel auariciā malus erit. Quo preſuppoſito: certū ē ꝙ fides in credēdo aſſentit̃ prie veritati ꝓpter ſe: ⁊ ſup oīa dicēte Dio. 7. c. de di. no. Fides inq̄t ē circa ſimplicē ⁊ ſuperexiſtētē ⁊ increatā veritatē. Sʒ maīfeſtū eſt ꝙ pria veritas increata in ſe nō p̄t eē falſa:

ergo ē neceſſario vera. ꝙ ſi eſt vera: ergo hitꝰ
fidei q ipſaꝫ hꝫ. ꝓ obiecto neceſſario erit verꝰ
ergo ꝯcludit ꝙ fides xpiana nullā vel mini-
mā pt ſecū pati falſitatē argumēta. ¶ Tertio
hoc idē ꝓbo rōne argumētatiōis. Fundamē
tū hꝰ rōis ponit phs. 4. Thop. di. Si de quo
minꝰ vr̄ ineē ⁊ ineſt. ergo ⁊ id de quo magis.
Regula ꝑ ſe ē manifeſta. ſed certū ē ꝙ fides
q̄ primis p̄ncipijs initit nō patit ſecū aliquā
falſitatē. Et rō eſt: qꝛ p̄ncipia cuiuſlibet ſcien
tie ſunt notiſſima ⁊ veriſſima dicente pho. j.
Poſter. Nō ſolū inqt neceſſe ē pcognoſcere
oia p̄ma p̄ncipia aut q̄dā ad ꝯcluſionē: ſꝫ ēt
magis. qꝛ ꝓpter ꝙ vnūqdqꝫ: ⁊ iſtud magis.
qꝛ ꝓpter illd qd amamꝰ id magis ē amādū.
Sꝫ oia poſteriora ſcimꝰ. ergo. ⁊c. hec ibi. Idē
ibidē ait. Pricipijs nihil ē notiꝰ in veritate: ⁊
oppoſitis nihil notiꝰ in falſitate. Idem quo-
qꝫ. 2. Poſter. di. Pricipiū ſcie nō ē hitꝰ neqꝫ
eſt ſcia: ſꝫ itellectꝰ ꝑ ſe notiſſimꝰ. Et. j. Thop.
dicit. Vnūqdqꝫ p̄ncipioꝝ eſt ſibi fides. et. 4.
Meth. ait. Pria pncipia in oia ſcia ſunt ꝑ ſe
notiſſima ⁊ veriſſima. ⁊ Cōmētator ſup ſcdo
meth. ait. Pricipia ſe hn̄t i ſcia ſic locꝰ ianue
in domo: quē nullꝰ ignorat. Si igit ut ex pre-
miſſis pꝫ fides q̄ ꝓgredit a pmis pncipijs: ſe
cū nullā patit falſitatē: ergo multo magis fi-
des illa q̄ innitit prio pncipio oiuꝫ pncipiorū
ꝓpter qd bn̄ ꝯcludit: ꝙ fides ſciſſima nullaꝫ
pt ſecū falſitatē tollerare. Et ꝯfirmat iſta rō-
nā phs. 2. Ethi. di. Virtꝰ ē certioꝛ ⁊ melioꝛ oi
arte atqꝫ ſcia: ſꝫ certū ē: ꝙ ſcie nō pt ſubeē fal
ſum cū ſit actꝰ demōſtratiuꝰ ⁊ neceſſariꝰ. Vn̄
phs. 6. Ethi. ait. Scia eſt hitꝰ ꝯcluſiōis demō
ſtrate. Et ibidē ait. Scia ē coꝝ q̄ nō ꝯtingit
alr̄ ſe hr̄e: talia aut ſunt neceſſaria. Et ibideꝫ
dic. Scia ē hitꝰ demōſtratiuꝰ q ex neceſſarijs
neceſſaria ꝯcludit. Idē quoqꝫ. j. Poſter. ait.
Scia ē illoꝝ quoꝝ ē certa demōſtratio. ⁊ ibi
dē dicit. Scia demōſtratiua ē notioꝝ ⁊ cer-
tioꝝ. vn̄ qd ſcit nō pōt alr̄ ſe habere. Deniqꝫ
ibidē ait. Scia ē neceſſarioꝝ opinio: aut ē cō
tingētiū aliter ſe hr̄e. Si igit ut pꝫ: ſcie n̄ ſub-
eſt falſuꝫ: ⁊ virtꝰ certioꝛ ē oi ſcia: cum fides ſit
virtꝰ ꝑficiēs itellectū: ꝯcludit neceſſario ꝙ ſe
cū nō pōt pati aliquā falſitatē. ¶ Tertio etiā
ꝓbo diſtinctionibꝰ. vꝫ ꝙ fides nō ꝯpatit ſe-
cū aliquā falſitatē. Nā Tho. 2. 2. q. j. arti. 3. in
coꝛ. q. di. Cū q̄rit an fidei poſſit ſubeē falſum.
Rn̄deo. ꝙ nulla virtꝰ ꝑficiēs intellectū ſe hꝫ
ad falſuꝫ. ſm ꝙ eſt malū itellectꝰ: ut pꝫ ꝑ phꝫ
6. Ethi. Sꝫ fides ē q̄dā virtꝰ ꝑficiēs intellectū
ergo ei nō pt ſubeē falſuꝫ. Itē nihil ſubeſt ali
cui potētie vel habitui aut etiā actui niſi me-
diāte rōe formali: ſicut coloꝛ nō pt videri niſi
ꝑ lumē: ⁊ ꝯcluſio ſciri nō pt niſi ꝑ mediū de
mōſtratiōis. Sed rō formal obiecti fidei: eſt
veritas pria. vn̄ nihil pt cadere ſub fide niſi i
q̄ȝtū ſtat ſub veritate pria: ſub q̄ nullū falſum
ſtare pt: ſicut nec nō ens ſub ente: nec maluꝫ
ſub bonitate: ergo relinqt ꝙ fidei nō pt aliqd
ſubeſſe falſuꝫ. Aliā diſtinctionē ponit Alexā.
de ha. in. 3. pte ſumme. in tractatu de fide. di.
Cū q̄rit an fidei poſſit ſubeē falſū. Rn̄deo ꝙ
fides nō eſt niſi de vero. ⁊ rō hꝰ ē ex pte intel
lectꝰ. q q̄ȝtū eſt in ſe rectꝰ ē: ⁊ tūc maxie cū eſt
in pma veritate ad quā natꝰ ē. Sꝫ hoc nō pt
niſi ſuſtentet ⁊ ꝯfirmet aliquo lūie deſup ve
niēte: ꝙ qdē lumē eſt fides: ab ipſa luce pma
veritatis: ⁊ quia lumini pme veritatis nō po
teſt ſubeſſe falſitas. adeo fides non poteſt eſſe
niſi de vero. Aliā poſtremo egregiā diſtincti
onē ponit. ſeraph. Bonauē. in. 3. di. 24. ar. j. q
j. in coꝛpe. q. cū q̄rit inqt an fidei poſſit ſubeē
falſum. Rn̄deo ꝙ cū hitus fidei ipaꝫ mētē il
luiat ad aſſentiendū veritati credite ſm illu-
ſtrationē diuine preſcie: ⁊ diuine preſcie non
poſſit ſubeſſe falſum: quia ipa non poteſt fal-
ſificari: neceſſe eſt ponere ꝙ ipſi habitui fidei
nec falſum ſubſit: nec ſubeſſe poſſit. Quemad
modū enim diuina preſciētia: quia ex rebꝰ nō
pendet: certiſſime cognoſcit: non ſoluꝫ ea que
ventura ſunt neceſſario: ſed etiam in cōtingē
tia: ita ꝙ circa ea decipi non poteſt ſicut in li
bro pmo oſtenſum fuit. ſic et fides que co-
gnitioni diuine preſciētie innitit: a qua ⁊ illu
minat ⁊ dirigitur certam credulitatem ⁊ il-
luminationē habet de futuris etiam cōtin-
gētibus: ita ꝙ illa q̄ȝtum eſt de ſe poſſint nō
euenire: fides tamē non poteſt decipi nec po
teſt errare. Sicut eni de eo quod preſcitū eſt
euenire a deo concedi poteſt. ꝙ ipſum poſſi-
bile ſit nō euenire per ſe ⁊ abſolute: nō eſt ta
men poſſibile: cum preuiſione ſui oppoſiti: qꝛ
hec duo nō poſſūt ſimul ſtare: ꝙ deus preui
deat vnū: ⁊ ꝙ eueniat oppoſitū. tūc. n. falleret
diuina preſcientia. ꝑ hunc modū intelligen-
dū eſt de aſſenſu fidei: que innititur diuine ꝓ
uiſioni. Unde q̄ȝuis creditū cōtingens in ſe
poſſit non euenire. hec tn̄ duo non pn̄t ſimul
ſtare. ſcꝫ ꝙ fidei non poſſit ſubeſſe falſuꝫ: quia
non pn̄t ſtare: falſitas in credito: ⁊ veritas in

credente ſiue in fide. h Bonauentura.

¶ De ſatiſfactione argumentorum factoꝝ in oppoſitum que etiam oſtenditur ꝙ fidei chriſtiane non poteſt ſubeſſe falſum.

Tertio deniqꝫ circa predictam queſtionem preponenda eſt debita ſatiſfactio: ⁊ hoc quantum ad quattuoꝛ argumenta in oppoſitū iſtius veritatis facta Ad pͥmū igiť argumentū in ꝯ͂riū factū. vꝫ ꝙ cuicūqꝫ ſubeſt contingens poteſt eſſe falſum. reſpondit Bonauentura in. 3. di. 24. ar. j. q. j. in ſolu. pͥmi argumenti. ꝑ interemptionē di. Quia diuine ꝓuiſioni pōt ſubeſſe contingēs veꝝ. Nā preuidet deus vera ꝯtingentia: ſed tm̄ illa que preuidet nūq̄ ſūt falſa: ⁊ ſicut hoc habet inſtantiaꝫ in diuina precognitione: ſic ⁊ in illuminatione que ab eo ꝓcedit: q̄ qdem eſt habitus fidei ſicut predcm̄ eſt: ⁊ ſic pꝫ ſatiſfactio quātum ad primū argumentū. ¶ Ad ſcḋm etiā argumentū pͥmo articulo inductum vꝫ ꝙ incarnatio ⁊ paſſio Chriſti erāt ꝑ fideꝫ in antiqs fidelibꝰ: ⁊ tñ h poterāt nō euenire. Rn̄det Bonauen̄. vbi ſupra in ſolu. tertij argumenti. di. Lꝫ ipm creditū poſſit eſſe cōtingens in ſe: habito tñ reſpectu ad diuinā preſcientiā que imutabilr̄ preuidit incarnatiōeꝫ ⁊ paſſionē Chriſti: neceſſario erat ipſa euenire. ⁊ ideo oppoſitū eius nō poterat ſtare: nec cū actu diuine preſcie: nec cū actu fidei noſtre ſeu antiquoꝝ patꝝ. h Bonauen̄. ꝙ ēt Abraā credidit Chriſtū naſcituꝝ: ⁊ tñ xp̄s poterat n̄ naſci. Rn̄det Tho. 2. 2. q. j. ar. 3. in ſolu. 2. pͥmi argumēti. di. ꝙ deū non incarnari ſm ſe cōſideratū fuit poſſibile etiā poſt tp̄s Abrae: ſꝫ ſm ꝙ cadit ſub preſcia diuina: hꝫ quādā iſallibilitatis neceſſitatē: ⁊ hoc mō cadit ſub fide vnde ꝓut cadit ſub fide non pōt eſſe falſum. Ad illud etiā ꝙ Abraā credidit filiū imolaturū. Rn̄det Alex. de al. in. 3. pte ſūme. i tractatu de fide. in ſolutōe cuiuſdā argumēti. dicēs ꝙ illud credere non fuit motus fidei: ſꝫ liberi arbitrij: cū nō ſit motus fidei niſi circa articulos: ⁊ circa ea que ad articulos pn̄t reduci: ⁊ ſic pꝫ ſolutio quātū ad predicta. ¶ Ad tertiū etiā argumētū fctm̄ in ꝯ͂riū. i. aſſimilatiōis: ꝙ vbi dicebatur ꝙ ſicut ſpei ſubeſt falſum: ſic ⁊ fidei. Rn̄dit Tho. 2. 2. q. j. ar. 3. in ſolutōe pͥmi argu. di. ꝙ nō eſt ſilis rō. nā etiā ſpei iquātū eſt vera ſpes nō pōt ſubeſſe falſum: nō enim aliqs ſperat ſe habituꝝ vitā eternā ſm ꝓpꝛiā ꝑtātem. hoc enim eſſet preſumptiōis: ſed ſm auxilium diuine gr̄e: ⁊ ſm exigentiā meritorum: in qbꝰ ſi pſeuerauerit oīo infallibiliter vitam eternā ꝯſequet̃. h Tho. Bona. etiaꝫ in 3. di. 24. arti. j. q. j. in ſolu. 4. argu. Ad ideꝫ argumentū rn̄dens. vꝫ ꝙ ſpei ſubeſt falſum. dic̄ ꝙ ſpei ſm ꝙ eſt virtꝰ ⁊ virtuoſe mouet̃: falſuꝫ non ſubeſt. Cū enim ſpes ſit certitudo ꝓueniens ex gr̄a ⁊ meritis: nullus ſperat ſe habiturū vitā eternā niſi cū preſuppoſitiōe meritoꝝ: ⁊ qꝛ efficatia meriti includit finalē pſeuerantiā: hinc eſt ꝙ in actu ſpei implicat̃ conditio pſeuerantie finalis. oīs enim qui recte ſperat vitam eternā certitudinalr̄ expectat: ſi vſqꝫ in finē i gr̄a ⁊ meritis pſeuerauerit. Et hoc veꝝ eſt ⁊ fides noſtra dictat: ⁊ hoc modo preſcitus nō expectat vitā eternā ſimplr̄: ſed ſub ꝯditiōe. ꝙ ſi aliqs ſine diuina reuelatiōe abſqꝫ omni ꝯditione ſperat ſe habituꝝ vitaꝫ eternā: talis nō hꝫ motū ꝑtinentē ad fideꝫ et ſpē: ſed ad falſam eſtimationē. h Bonauen. Ex predictis pꝫ ſatiſfactio ad. 3. argu. ¶ Ad quartū etiā argumentū pſupponis vꝫ. ꝙ actus charitatꝭ pſupponit actū fidei ⁊c̄. Rn̄dit Bonauen. in. 3. di. 24. ar. j. q. j. in ſolu. 5. argu. di. Q̄uis actꝰ charitatis pſupponit actū fidei vt regulatis ⁊ dirigentis eius actū: nō tñ oꝫ ꝙ charitas preſupponit actū fidei vt ꝯcurrētis ſup illud obiectū. Omne enim qḋ charitas appetit fides dictat appetētiū eē: ⁊ ita dirigit eius actū: nō tñ oē qḋ charitas appetit fides credit: qꝛ de pluribus ꝯtingit dicere ꝙ ſunt bona: falſuꝫ eſt tñ dicere ꝙ ſint vera. bonū eni dicit aptitudinē ⁊ ordinē habitualem: ſed veꝝ dicit inherentiā ⁊ exñtiaꝫ actualem: vñ erat bonū Aplm ire ad hiſpanos: q̄uis n̄ eſſet veꝝ: ⁊ ideo erat appetibile: q̄uis nō cr̄edibile. Q̄uis enim falſitas poſſit ſtare cuꝫ obiecto charitatis: qꝛ aliqḋ pōt eſſe falſum ⁊ bonū: non tñ pōt ſtare cū obiecto fidei: qꝛ nō pōt idē ſimul eē falſuꝫ ⁊ veꝝ. Tho. ꝰ. 2. 2. q. j. ar. 3. in ſolu. pͥmi argu. Ad idē argumētū reſpondit. veꝝ inqt eſt bonū itellectus ſꝫ phm 6. ethi. Nō ē aūt bonū ſeu obiectū appetitiue virtutis: ideo oēs virtutes que pficiūt itellectum excludūt totaliter falſum: qꝛ de ratiōe virtutis eſt ꝙ ſe habeat ſolū ad bonū. virtutes aūt pficientes ptem appetitiuā nō excludunt totaliter falſum. pōt eni aliqs ſm iuſtitiam aut temperantiaꝫ agere aliquā falſam opinionē: hn̄s de eo circa qḋ agit: ⁊ ita cum fides pficiat intellectū: ſpes aūt ⁊ charitas ap

petitiuam ꝑtem :non eſt ſilis rõ de eis: ⁊ ſic pꝫ ſatiſfactio ad quartũ argumentum.¶Ad vltimũ deniqꝫ argumentũ: vꝫ ꝙ adorationi poteſt ſubeſſe falſum. Rñdit Bonauen. vbi ſupra in ſolutiõe vlti.ar.di.ꝙ adoratiõi facte ſꝫ directionẽ ⁊ gloriã fidei:nũqꝫ ſubeſt falſũ pro eo ꝙ fides dicit nihil adorandũ eſſe pro certo:niſi de quo habeẽ certa cognitio. de eo aũt de quo nõ habeẽ certitudo:dicit odorandũ eẽ ꝑſupposita ꝯditiõe:vñ oĩs fidelis recte adorans:hoſtiã ꝯſecratã adorat:ſub ea cõditione:ſi ꝑfecta ſint circa ipſaꝫ ea q̃ ad ꝯſecrationẽ ſunt neceſſaria ſm̃ inſtitutionẽ diuinã ⁊ ſic nũqꝫ decipiẽ:nec errat.h Bonauẽ.Tho. etiã.2.2.q.j.ar.3.in ſolu.vlti.argumenti dic:ꝙ fides credẽtꝭ nõ referẽ ad has ſpẽs panis vꝉ illas:ſꝫ ad hoc: ꝙ verꝝ corp⁹ xp̃i ſit ſub ſpẽb⁹ panis ſenſibilis:qñ recte fuerit ꝯſecratũ. vñ ſi nõ ſit recte ꝯſecratuꝫ:fidei non ſuberit ꝑ hoc falſum.h Tho. Et ſic pꝫ ſatiſfactio ad vltimũ argumẽtũ.Collige igiẽ ex ꝑdictis o aĩa fidelis:ꝙ cũ fides nullã ſecũ patiaẽ falſitateꝫ ⁊ errorẽ:ſi bona agis ſine dubio hẽbis vitaꝫ eternã:ſi vero mala facis hẽbis penã eternã Quas duas veritates indubitanter tꝫ fides ſanctiſſima:que nequaq̃ꝫ errare põt.qḋ bene ꝯfirmat Athanaſius i ſymbolo fidei xp̃iane di.Qui bona egerũt ibũt in vitã eternã: qui vero mala in ignẽ eternum. Et ſaluator hoc idem iuramento affirmãs Mat.5.c.di.Nolite putare qm̃ veni ſoluere legẽ: aut ꝓphas. nõ.n.veni ſoluere:ſed adimplere.Amẽ q̄ppe dico vobis:donec tranſeat celuꝫ ⁊ terra iota vnũ:aut vnus apex nõ ꝑteribit a lege donec oĩa fiãt. Qui ḡ ſoluerit vnũ de mãdatꝭ iſtis minimis:⁊ docuerit ſic hoĩes minim⁹ vocabiẽ in regno celoꝝ. Qui aũt fecerit ⁊ docuerit hic magn⁹ vocabiẽ in regno celoꝝ. hec ibi in q̄bus verbis ſaluator teſtaẽ:ꝙ añq̃ꝫ ꝑmitteret falſificari:ſeu nõ adimpleri:q̄cq̄d euãgeliſte:aut ꝓph̃e ꝑ ſpm̃ ſcm̃ ſũt locuti:citius ſineret ruere terrã:⁊ oẽs celos cũ oĩb⁹ ꝯtẽtis i eis.hoc idẽ teſtanẽ Luc.euangeliſta Lu.21.et Mar.13.c.di.i ꝑſõa eiuſdẽ xp̃i. Celũ ⁊ terra tranſibũt:verba aũt mea nõ ꝑteribũt. Ideꝫ Mat.24.ſuꝑ que verba dicit Aug.ꝙ ſi poſſibile foret ꝙ vna ſola falſitas i ſacra ſcriptura inueniretẽ:tota ſiꝉ ſcriptura merito falſiſſima poſſet eſtimari.Qḋ cũ ſit ĩpoſſibile:vꝫ ꝙ falſitas aliqua i ſcriptura ſacra reꝑiri poſſit idcirco eidẽ ſcripture ſacre:maior ẽ fides adhibenda:q̃ꝫ ſi q̄s proprijs oculis mortuos videret actualiter reſurgentes. hoc.n. ſaluator inſinuare voluit:cũ Luc.16. aſſerit Abraam noluiſſe ꝑmittere reſurgere Lazaꝝ:⁊ venire ad teſtificãdũ q̄nqꝫ fratrib⁹ diuitꝭ Epulonis ꝙ ipſe diues Epulo dãnatus eẽt: ꝓpter qḋ rñdit diuiti petenti:vel vt Lazaꝝ ſalrẽ mitteret ad frẽs.di.hñt Moyſen.i. legẽ Moyſi:⁊ ꝓphas.i.legẽ ꝓphaꝝ:q̃ſi diceret.ſi q̄s non credit ſcripture ſacre:q̃ mentiri nõ põt cũ ſit a ſpũ ſcõ:q̃uõ credere dꝫ mortuis ſuſcitatis : ⁊ in grã nõ ꝯfirmatis:q̄ vtiqꝫ poſſent eẽ teſtes falſitatis. Ex ꝑdictis igiẽ oĩbus pꝫ q̄rta nobilitas.de q̄nta excellentia ſacratiſſime fidei:que dr̃ nobilitas verificatiua:quam fidei veritatẽ ⁊ ſtabilitatẽ nobis largiri dignetur dñs xp̃s:q̄ eſt ⁊ veritas increata:⁊ q̄ ſtabilis manẽs dat cũcta moueri.qui viuit ⁊ regnat benedictus in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ Sabbato poſt primã dñicam quadrageſime iteꝝ de q̄nta excellẽtia:vꝫ de nobilitate ſanctiſſime fidei.

h Ic eſt filius meus dilect⁹ in quo mihi bñ cõplacui ipſum audite.i.ꝑ fidem in eũ credite.ſcribuntur hec verba Mat.17.c. ⁊ i euãgelio occurrentis diei. Poſt ſacri euãgelij lr̃alem ⁊ ſpũalem expoſitioneꝫ amãtiſſimi ciues:exquo vt claruit in ſermõe precedenti:habuiſtis declarationẽ q̄rte nobilitatis:de q̄nta excellentia ſacratiſſime fidei: que dicta fuit nobilitas verificatiua:in q̃ mõſtratũ fuit q̄lr̃ ipſa fides bñdicta: nihil ſecum cõpatiẽ falſitatis:hẽo vobis p̄ñti i die ſinglr̃ ⁊ breuiter declarare q̄ntã ipſius ſacratiſſime fidei nobilitatem:que lꝫ breuiſſima ſit:tñ erit vobis valde vtilis:atqꝫ ſalutifera:cuius nobilitatis declaratio talis erit.

¶De q̄nta nobilitate ſacratiſſime fidei:q̃ dr̃ ſublimitatiua.

q Uinta ḡ nobilitas ſacratiſſime fidei in ordine declaranda diciẽ nobilitas ſublimitiua.vltra.n.ꝑdictas nobilitates fides ſacratiſſima hoc ꝑuilegio ſingulariter gaudet:qm̃ ſublimat:⁊ exaltat aĩaꝫ fideleꝫ ⁊ xp̃ianã:quã poſſidet in magna dignitate:i magna nobilitate:in magna glia ⁊ honore :

etiam ſup oẽs mũdanas ſpũales atq; tꝑales
dignitates. Accipe queſo nobilitatẽ honorẽ
ſeu dignitatẽ oĩu; ſil' nobiliũ mũdi:oĩu; mili
tum:oĩu; comitũ: oĩu; capitaneoꝝ:oĩu; mar
chionũ:oĩu; baronũ:oĩu; ducũ: oĩu; regum:
oĩumq; iꝑatoꝝ: q aliqñ fuerũt:ſũt ⁊ erũt vſq;
in finẽ mũdi. Accipe inſuꝑ ſimul oẽs ſpũales
dignitates vel nobilitates:vtputa oĩu; ſacer
dotũ:oĩu; abbatũ:oĩu; epoꝝ:oĩu; archiepoꝝ
oĩu; patriarchaꝝ:oĩu; cardinaliũ:oium atq;
ſummoꝝ pontificũ:q fuerũt:ſunt ⁊ erũt vſq;
in finẽ mũdi. Si h̾ oĩa velis cõpare ad nobi
litatẽ ⁊ dignitatẽ:quã ponit in aĩa fides ſan-
ctiſſima:qd erũt hec oĩa? certe clamãs rñdeo
ꝙ nihil erunt in eius cõꝑatione:imo appare
bunt quedã ruſticitas:quedã ꝯfuſio: ⁊ quodã
vituperiũ. Et ꝙ fides ſanctiſſima magis no-
bilitet aĩa; atq; honorificet:q̃ facerent ſimul
oẽs tꝑales ſeu ſpũales nobilitates.tripliciter
probo. Primo auctibus. Scdo rõnibus.
Tertio ſilitudine. ¶ Primo ꝓbo auctibus
Nam Ber.ait. Nulla maior nobilitas ẽ in
mundo:q̃ nobilitas fidei xpiane:que aĩa; ſic
nobilẽ facit ⁊ ſublimat:vt ẽt digna ſit ſedere
a dextris virtutis dei. Salomon etiã Sap.
7.c.ait. Optaui ⁊ datus eſt mihi ſenſus:v; fi
dei:⁊ inuocaui ⁊ venit in me ſpũs ſapientie:
⁊ ꝑpoſui illã regnis ⁊ ſedib⁹:⁊ diuitias nihil
eſſe dixi in cõꝑatione illius: nec cõparaui illi
lapidẽ ꝑcioſum:qm̃ oẽ au; in cõꝑatione illi⁹
arena eſt exigua:⁊ tãq; lutũ eſtimabit̃ argen
tum in ꝯſpectu illius:ſuꝑ ſalutẽ ⁊ ſpẽ; dilexi
eam:⁊ propoſui pro luce hr̃e illã:qm̃ inextin
guibile eſt lumen illius.venerũt aũt mihi oĩa
bona pariter cũ illa:⁊ innumerabilis honeſtas
per manus illius: ⁊ letatus ſum in oĩb⁹:qm̃
añtecedebat me iſta ſapĩa:⁊ ignorabã:qm̃ oĩu;
bonoꝝ mater eſt:quã ſine fictõe didici:⁊ ſine
inuidia cõico:⁊ honeſtatẽ illius nõ abſcondo
infinitus.n.theſaurus eſt hoĩb⁹:quo q vſi ſũt
participes facti ſunt amicitie dei:ꝑpter diſci
pline dona cõmẽdati.h̾ ibi. ¶ Scdo hoc idẽ
probo quadruplici rõne. Primo rõne ap-
propinquatiõis. Scdo rõne ꝑfectõis. Ter
tio rõne dilectiõis. Quarto rõne acq̄ſitõis
¶ Primo ꝓbo rõne appropinquatiõis.ꝙ fi
des v; facit excedere aĩam in dignitate ⁊ no
bilitate oẽm mundanã nobilitatẽ ⁊ dignita-
tem. Fundamentũ rõnis ponit auctor in lib.
de cauſis di. Quãto aliqd eſt ꝓpinquus ⁊ ſi
milius ꝑme cauſe:tanto eſt melius ⁊ nobili⁹
Et philoſophus.3.topicorum.dicit. Illud qđ
eſt coniunctius ⁊ ſimilius meliori ſemꝑ me-
lius eſt. patet hec regula. Nam qui magis
aſſimilatur in virtute alicui virtuoſo:dicitur
eſſe virtuoſior alijs:qui non habent tantam
ſimilitudinẽ. Quo ꝑſuppoſito:certũ ẽ ꝙ nul-
la eſt maior ſimilitudo ⁊ ꝯiunctio cũ aliqua
re:q̃ filiatio ad paternitatẽ.di.pho.8. ethico.
Magna eſt ſimilitudo generãtis ad genitũ:
ſed manifeſtum eſt:ꝙ fides ſanctiſſima facit
hoĩem filium dei per ſpũalem regeneratiõe;
dicente Paulo ad Gal.3. Omnes eni filij
dei eſtis per fidem Jeſu Chriſti. Quicũq;.n.
in xp̃o baptizati eſtis xp̃m induiſtis. Et Jo.
1.dicit̃. Dedit eis ꝑtãtem filios dei fieri:his q
credunt in noĩe eius.vbi Aug.ait. Qui ſerui
digni eſſe nõ fuimus:in filios per fidem nos
adoptauit. Et.1. Jo.3.dr̃. Videte qualẽ chari
tatem dedit nobis deus:vt filij dei noĩemur
⁊ ſim⁹. Et.1. Jo.5.dr̃. Oĩs q credit:qm̃ Jeſus
eſt xp̃s:ex deo natus eſt. Et ad Ro.8.c. dicit̃
Ipſe ſpũs teſtimoniũ reddit ſpũi nr̃o: qm̃ fi-
lij dei ſum⁹. Et Jo.13.dr̃. Dum lucẽ habetis
ſc; fidei:credite in lucẽ:vt filij lucis ſitis. Ad
Gal.etiã.4.c.dr̃. Qm̃ ãt eſtis filij dei: miſit
dñs ſpm̃ filij ſui.ſ.ꝑ fidẽ in corda veſtra cla-
mantẽ abba pater. ꝓpha inſuꝑ ait. Ego dixi
dij eſtis ⁊ filij excelſi oẽs:v; ꝑ fidem. deniq;
probat̃. Jo.3.dr̃. Cariſſimi nũc filij dei ſum⁹
ſc; ꝑ fidem ⁊ mũdũ apparuit nobis q erim⁹
Cum igit̃ vt ex premiſſis p; fides faciat nos
eſſe filios dei: ⁊ etiã ſimilimos ⁊ ꝓpinquiſ-
ſimos deo.ꝯcludit̃ neceſſario:ꝙ ex hoc fides
dat maiorẽ nobilitatẽ aĩe:q̃ ſit ſimul omnis
mundana nobilitas:que non tm̃ non eſt deo
ſimilis ⁊ ꝓpinqua:ſed quaſi diſſimilis ⁊ re-
mota. O q̃ magnũ eſt donũ. O q̃ ſingulare
eſt priuilegiũ. O q̃ mirabiliter eſt ꝓrogãda
imo. O q̃ ineffabilis ⁊ ſtupẽda eſt nobilitas
ſic effici filiũ dei:ꝑ virtutem ſanctiſſime fidei
nihil eſt iſto dono precioſius:nihil hoc ꝑuile
gio melius:nihil deniq; hac gr̃a nobilius:et
excellentius in hoc mũdo repit̃. ¶ Scdo hoc
idem ꝓbo rõne ꝑfectionis: v; ꝙ fides ſan-
ctiſſima honorificat atq; nobilitat aĩam ſuꝑ
oẽm mundanã nobilitatẽ:⁊ formo ſic hãc ra
tionem. Omne illud qđ ꝑficit aliquã poten-
tiam ſimul cum actu:nobilior eſt illo: qđ nõ
perficit ſimpliciter:nec actum nec potentiam
ſed fides ſanctiſſima:ꝑcipue charitate forma
ta perficit potẽtiã aĩe: ⁊ quecũq; actum:ergo

ꝯcludit̄ ꝙ fides magis nobilitat aiaꝫ q̄ꝫ simul omnis nobilitas ecclesiastica ꝛ temporalis maior est manifesta:ꝛ minor ꝓbat̄. vꝫ ꝙ virtus fidei pficiat potentiā anime ꝛ eius actus manifestum est vt supra dictū est: ꝙ fides est virtus specialis a deo infusa. Sed.2.ethico. dicit̄ ꝙ virtus moralis est habitus qui perficit hn̄tem:ꝛ opus eius bonū reddit. ꝙ si hoc facit virtus moralis:a fortiori facit virtꝰ infusa. Qḋ etiā ꝯfirmat Cōmentator super.7. ethico.di. Virtus.s.acqsita est quedā aie maxima pfectio. Tho.aūt.1.2.q.3.arti.2.in solu.3. argumēti.hoc idem meliꝰ declarat Allegās phm.9.metha.dicens. Duplex inquit ē opatio:vna que ꝓcedit ad operantē in exteriorē māꝫ:sicut secare:mercare: ꝛ hmōi. ꝛ talis actio nō dicit̄ actio:vel pfectio ipsius agentis. Sed magis ipsius patientis: vt ait phs ibidem. Alia aūt est actio siue opatio manēs in ipso agente:sicut est intelligere:velle:ꝛ hmōi ꝛ talis operatio siue actio:est pfectio ipsiꝰ agētis.adhuc melior est pma. His pmissis dico ꝙ cū auctas:dignitas:nobilitas:seu ptās tā mundana:q̄ꝫ eccliastica:sit quedaꝫ opatio ab ex.extendens se ad subditos siue ad suas cās sicut est nobilitas filiorū respectu sanguinis que refert̄ ad parentes:nobilius ꝛ melius est in ipsis subditis ipsam auctūs virtutē recipientibus vel honorātibꝰ:ꝛ etiā in ipsis causis nobilitatē dantibus:q̄ꝫ in ipsis pontificibus seu temporalibus dn̄is eā cōicantibus. Ꝺ ppositū est de fide sanctissima: que cū sit qdaꝫ actio siue opatio manens ab intra.i.in aia illam hn̄te: est incōpabiliter nobilior:ꝛ p ꝯn̄s nobiliorē facit hoiem oi temporali:atq̄ꝫ ecclesiastica dignitate.ꝙ aūt tpalis seu ecclesiastica dignitas:non simplr̄ pficiat potētiā neq̄ꝫ actus.pꝫ per glo.super Exo.23.s. Dijs nō detrahas:que dicit. dignitas ħ quā deus dn̄is ꝛ plātis tribuit:nequaq̄ꝫ ipsos bonos reddit sed est fides cum charitate: que ipsos in hac dignitate bonos cōstituit.ꝛ ex. de temporibꝰ ordinationū ꝛ qualitate ordinandorūꝫ.c. Ad aures nostras.dicit̄. Nō in sublimitate graduum:sed in amplitudine charitatis: que.s.fidem presupponit:acquirit̄ regnum dei. Iteꝫ 4.distinc.c.oportet.dicitur. Nō loca ꝛ dignitates:sed vita bona ꝛ mores sanctuꝫ faciunt sacerdotem. Item Grego.Anastasio presbytero.ꝛ habetur.4.distin.c. Nō loca inquit vel ordines creatori nostro nos proximos faciunt: sed nos aut fides vera:aut merita bona coniungunt. Item Grego.40.distinc.c. Nos inquit qui presumus:non locorum vel generis dignitatem:sed morū nobilitate innotescere debemus: nec vrbium claritate: sꝫ fidei puritate saluamur. Ambrosius etiā.40 distinc.c.sicut viri.ait. Illud autem aduerte ꝙ extra paradisum vir factꝰ est. mulier vero intra paradisum: vt aduertas ꝙ non loci:nō generis nobilitate:sꝫ virtute vnusquisq̄ꝫ gratiam comparat sibi. deniq̄ꝫ extra de preben. c.venerabilis. dicitur. Nō generis:sed virtutum nobilitas:morumq̄ꝫ honestas: gratum deo faciunt:ꝛ idoneum seruitorem: ad cuius regimen ꝛ gratiam nonnullos admisit:tam ignobiles q̄ꝫ nobiles: tam pauperes:q̄ꝫ diuites: pro eo ꝙ apud eum non est acceptatio ꝑsonarum. patet ergo ratione perfectionis:q̄liter fides sanctissima magis nobilitat aiam q̄ꝫ simul omnes alie nobilitates temporales

¶ Tertio hoc idem probo ratione dilectōis. Fundamentum ratiōis ponit phs.5.metha. di.Causa ꝛ effectus semper debent esse proportionati.patet hystoria. Nam merces que est quidam effectus laboris:tanta debet esse quātus fuit labor: qui fuit factus. Quo presupposito:certum est ꝙ maxima nobilitas ē esse filium dei participatiue: tamen quia vbi maior est affinitas:ibi maior debet esse dilectio:sicut patet:quia ꝺm Tho.scḋa scḋe.q.26 articu.8. Magis diligendi sunt: qui nobis ꝯiuncti sūt ꝺm corporalem origineꝫ q̄ꝫ ceteri extranei. Et articu.9. dicit. ꝙ homo magis debet diligere patrem: q̄ꝫ proprium filium. Et ratio est ex parte obiecti: quia illud quod habet maiorem rationem boni: ꝛ qḋ est deo similius:magis est diligendum. Et sic pater est magis diligendus q̄ꝫ filius: quia patrem diligimus sub ratione principali: cum habet rationem eminētioris boni ꝛ similioris deo Quibus premissis:cum superius probatum sit:ꝙ fides faciat hominem esse filium dei: et esse filium alicuius:sit summaꝰ ꝛ maxima affinitas. per consequens concludo:ꝙ deus ipse plus diligit intelligere ꝺm Bonauentu. in.3.distinc.32.q.3.ꝛ.4.non ex parte actꝰ volendi:sed ex parte boni voliti animam fidelē tanq̄ꝫ filiam suam:q̄ꝫ omnes mundi nobilitates simpliciter:tā ecclesiasticas q̄ꝫ mūdanas.

¶ Quarto etiam probo rōne acqsitionis: videlꝫ eterne hereditatis:ꝙ fides sanctissima

magis aiam nobilitat:q̄ȝ ſimul oēs alie no-
bilitates. Et formo ſic rōnem. Omne illō ꝙ
ſimplr̄ merek̄ felicitatē eternā nobilius eſt eo
qō illā nō merek̄:ſȝ virtus fidei charitate for
mata merek̄ eternā felicitatē: qō nō facit ois
ſimul nobilitas tp̄alis ⁊ eccliaſtica:ğ ⁊c.ma-
ioꝛ pȝ:⁊ minoꝛ ꝓbak̄. Mā.j.ethi.dr̄. Felicitas
ē p̄miū virtut᷑. Et.9.ethi.dr̄. Virtuoſoꝝ ſim
pliciter beatiſſima eſt vita q felicitatē virtute
promerenk̄. Sed manifeſtū eſt ꝙ fides ē vir-
tus infuſa:ğ merek̄ eternā felicitatē:pp quod
aplus ad Ro.8.c.de hoc facit talē ꝯnīā di.
Ipſe.n.ſpūs teſtimoniū reddit ſpūi nr̄o: qm̄
ſum⁹ filij dei. Si āt filij dei ⁊ hēdes:hēdes q
dē dei:cohēdes aūt xp̄i. Sȝ ꝑ fidē acqrē eter
nū regnū hoc excedit ſimplr̄ oēm dignitateȝ
tp̄alem preteritā:p̄ntem:⁊ futuram:ğ ⁊c.hinc
Jo.apo.3.c.dicit. Qui vicerit.ſ.mūdū diabo-
lum ⁊ carnē:ꝑ fidē dabo ei ſedere mecū i tro
no meo:ſicut ⁊ ego vici ⁊ ſedi cū p̄re meo in
trono eius.h ibi. ¶ Tertio deniqȝ ꝓbo ꝑ ſili-
tudinē:vȝ ꝙ fides magis nobilitat aiaȝ:q̄ȝ ſi
mul faciat ois alia nobilitas:ſicut.n.di. Alex.
in.3.in tractatu de grā. Deus inqt nō ꝓbat
aiam niſi ſit ei ſilis:ſilitudo aūt creaturaruȝ
nullaten⁹ pōt aſſimilari deo cuȝ ſit infinitus.
Eſt igik̄ neceſſe ꝙ deus det illaȝ ſilitudinem
aie:que vtiqȝ ſilitudo eſt grā gratuȝ faciēs:q̄
data aia efficik̄ deo grata. qō ſic pȝ exemplo
ponak̄ ꝙ rex hēat filiā:q̄ vult in maritū vnū
cerdonē:⁊ non aliū:certū eſt ꝙ nulla eſt com
paratio nobilitatis inter iſtos.videns autem
hoc rex dicit cerdoni. Quia nō es nec potes
eſſe dign⁹ filia mea.ideo vt ſis dign⁹ ꝑ grām
facio te cōmitē ſeu ducē:ſic a ſili facit de⁹ dā
do nobis grām ſuā ꝑ virtutē fidei: q̄ recepta
nō tm̄ excedim⁹ oēs dignitates ⁊ nobilitates
tp̄ales:verū etiā oēm nobilitatē ⁊ dignitateȝ
totius nature angelice:cū grā ſm̄ Tho.j.2.q.
11ȝ.ſit nobilioꝛ oi nā. Ex p̄dictis auctib⁹ rōi-
b⁹ ⁊ ſilitudic. pȝ qnta nobilitas de q̄ta excel
lentia ſacratiſſime fidei:q̄ dr̄ nobilitas ſubli-
matiua:in q̄ oñſuȝ fuit:q̄lr ſacratiſſima fides
nobilitat fidelem aiam:fidē verā in ſe h̄nteȝ
ſup oēs alias nobilitates mūdi tā tp̄ales q̄ȝ
ſpūales. Cuius nobilitat᷑ ⁊ ſublimatōis nos
participes efficiat dn̄s nr̄ Jeſus xp̄us i p̄nti
ꝑ grām:⁊ in futuro ꝑ gloriā:q viuit ⁊ regnat
benedictus in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ Dn̄ica ſcd̄a i quadrageſima:iteꝝ de qnta
excellentia:vȝ de maxima nobilitate ipſi⁹ ſa-
cratiſſime fidei.

Hic eſt filius

meus dilect⁹ in quo mihi bn̄
cōplacui:ip̄m audite.i.ꝑ fideȝ
in eū credite. Scribūk̄ iteꝝ h
verba Matth.17.c. ⁊ in euā
gelio p̄ntis dn̄ice. Qm̄ decla
rauim⁹ heſterna die amantiſſimi ciues qntā
nobilitatē:de qnta excellentia ſacratiſſime fi
dei:q̄ dicta fuit nobilitas ſublimatiua: in q̄
mōſtratū fuit:q̄lr ip̄a fides bn̄dicta ſublimat
⁊ exaltat aiam xp̄ianaȝ:⁊ fidelē ſup oēm mū
danā:tā ſpūalem q̄ȝ tp̄alem dignitatē: volēs
ordinate ꝓcedere:hēo vobis i ſermone p̄ntis
dn̄ice ſinglr̄ declarare:ſextā ipſius ſacratiſſi-
me fidei nobilitatē:q̄ circa ordinē ꝯſuetū tā
vtilis q̄ȝ ſalutifera ⁊ admirabilis apparebit.
Cuius nobilitatis declaratio talis erit.
¶ De ſexta nobilitate ſacratiſſime fidei.que
dicitur nobilitas ſuperatiua.

Exta igik̄ nobilitas ſacratiſſime fidei
in ordine declaranda:dr̄ nobilitas ſu
peratiua:vȝ oiuȝ ſciaꝝ: vn̄ ꝓ funda-
mento ⁊ declaratōe iſtius ſexte nobilitat᷑:vo
bis hanc infallibilē veritatē ꝓpono:ꝙ.ſ.ſan-
ctiſſima fides in dignitate:in excellentia:⁊ in
oi p̄cioſitate ſuperat realiter oēs ſil' ſcias ſeu
nobilitatē oiuȝ ſciaꝝ:vtputa ſciaȝ grāmatice
art᷑ oratorie:logice:arithmetice:muſice:aſtro
logie:medicine:vel nālis phie. Juris canon.
Juris ciuilis:atqȝ demū ſacre theologie: in-
quātū ipſa ꝓut dicem⁹ fidei ſanctiſſime ſub-
ijcik̄:vn̄ ſi hic ab vna parte ponas vnū hoieȝ
q ꝑfectiſſime hēat oēs p̄dictas ſcias: ēt plus
q̄ȝ habuerint oēs hoies mundi: vel habituri
ſunt:a p̄ncipio ipſius mūdi vſqȝ ad finē. Ab
alia vero p̄te ponas vnā vetulā ſeu ſimplicē
hoieȝ:h̄ntem ſimplr̄ ſciam fidei ſine ceteris
ſcientijs:⁊ petis a me qs hoꝝ realiter hēat ⁊
vtiliorē ⁊ nobiliorē ſciam. Clamās altiſſima
voce. rn̄deo ꝙ fides quā vetula hȝ ⁊ ſimplex
hō eſt nobilioꝛ:⁊ excellentioꝛ:vtilioꝛ: ⁊ iſuper
etiā p̄cioſioꝛ oib⁹ ſimul ſcientijs ſupradictis.
Et lȝ ſupbis grāmaticis:oratorib⁹:dialeticis
canoniſtis:legiſtis:philoſophantib⁹:ceteriſqȝ
talibus oppoſitū videak̄:q verba ſimplicia ſa
cre ſcripture ſeu ſcōꝝ viroꝝ:⁊ audire ꝯtēpnūt
⁊ legē:ꝓ eo ꝙ humanas aures vana delecta

tione ſicut cetere ſcie non demulcent: tamen veritas ſic ſe hʒ:ꝙ ſola ſcia fidei quã hʒ ſimplex ǭlibet pſona:eſt incõpabiliter excellẽtioꝛ ⁊ precioſioꝛ ſicut prediri cunctis alijs ſciẽtijs Et ꝙ hoc realiter ſit verꝝ quadruplr̃ probo. Primo auctibus. Scḋo rõnibꝰ. Tertio diſtinctionibus. Quarto effectibꝰ. ¶ Prio probo auctibus.q.ſ.fides ſeu ſcia fidei realr̃ ſuperat in dignitate oẽm aliam ſciaʒ. Nam Aug.lib.de verbis dñi. Nulla inquit maioꝛ virtꝰ fide:nulla maioꝛ ſcia:nulli maioꝛes theſauri:nulla maioꝛ excellentia ⁊ dignitas in p̄ſenti vita inueniri põt.h ille. Item ꝑuer.vlti. dicit̃. Multe filie congregauerũt diuitias:tu aũt ſupgreſſa es vniuerſas.vbi glo.ait. Oẽs ſcie ſunt quaſi diuitie quedã:ſʒ ſcia fidei oẽs ſciaꝝ diuitias ſupergredit̃.phs etiam.8.ethi. ait. Sapientia eſt ſcia honoꝛabiliſſimoꝝ ⁊ diuinoꝝ. ideo hʒ rõneʒ capitis inter oẽs ſcias hec ibi. Et in ꝓlogo metha.dicit. Scia oĩs ⁊ marime diuina ſuper oẽs ſcias marie honoꝛanda eſt. Et lʒ phs intelligat ſimpliciter de ſcia naturali:methaphyſice tñ:qꝛ fides vt infra dicet̃ eſt nobilioꝛ illa ſcia: iõ has duas auctes:conuenientius ſanctiſſime fidei volui appropꝛiare. Item Iere.9.dicit̃. Non glorietur ſapiens in ſapia ſua:nec foꝛt; in foꝛtitudine ſua:nec diues in diuitijs ſuis. Sed qui gloꝛiat̃ gloꝛiet̃ ſcire ſciam meam ⁊ noſce me. Deniqʒ Ambroſius.37.di.c. legimꝰ.§. hinc etiam.ſup eplam ad collo.ait. Oĩs rõ ſupne ſcientie ⁊ eterne creature ſcia i eo eſt:q caput eaꝝ ⁊ auctoꝛ:vt q hunc nouit per fidem nihil vltra querat:qꝛ h eſt pfecta virtus ⁊ ſapiẽtia Et quicqd alibi querit̃ ibi pfecte inuenit̃. Et infra ſubdit̃. He ſcie terrene:⁊ hmõi: deſpecte ſunt:⁊ nihil valent ad ſalutem:ſed mittũt in erroꝛẽ:⁊ dum his aliqui ſtudent: curã aĩe non hñt.qui vero xp̄m nouit crucifixum: theſauꝝ ſapie ⁊ ſcie inuenit:qꝛ id nouit qḋ vtile eſt.h ibi. Ex predictis auctibꝰ patet qualiter fides:ſeu ſcia fidei:imo ſola ſcia vnius articuli fidei ſeu vnius pater noſter ⁊ aue maria: excedit in dignitate:vtilitate: atqʒ p̄cioſitate oẽs ſimul mũdanas atqʒ humanas ſcias.

¶ Scḋo hoc idem ꝓbo rõnibus:vʒ. Prio rõne ſubiectionis. Scḋo rõne extenſionis. Tertio rõne appꝛorimatiõis. Quarto ratione egreſſionis. Quinto rõne manifeſtationis. Sexto rõne certificatiõis. Septio rõne acqſitionis. ¶ Primo ꝓbo rõne ſubiectionis.q.ſ.ſcia de fide xp̄i ſuperat nobilitatem oĩuʒ ſimul aliaꝝ ſciaꝝ. Fundamẽtuʒ rõis ponit Tho.ſuper.2.phyſi.di. Finis ſimplex cuius cauſa ſunt alia: eſt qd optimuʒ in cõpatione coꝝ.pʒ h regula. Quia eniʒ pp finem conſeruatiõis humani coꝛpoꝛis veſtimenta oꝛdinata ſunt: ⁊ pecunie pro veſtimẽtis emendis:nec non ⁊ oẽs delicatiſſimi cibi ideo talis cõſeruatio valitudinis coꝛpoꝛalis eſt qd nobilius:⁊ carius omnibus ſimul veſtimentis:omni pecunia oibuſqʒ ſimul delicatiſſimis cibis. Similiter qꝛ arboꝛ oꝛdinata eſt ad finem fructuũ:ideo quantuʒ ad hoc vnus ſolus fructus eſt melioꝛ ⁊ precioſioꝛ cũctis ſimul arboꝛibus. Quo preſuppoſito: certum eſt ꝙ oẽs ſcie ſubijciunt̃ fidei: ſeu ad finem oꝛdinate ſunt: vel ꝑpter hoc a deo dantur vt ſanctiſſime fidei ſubijciant̃. Qḋ ſi ſic eſt:erquo fides eſt ſicut dña ⁊ impatrix oĩuʒ aliaꝝ ſciaꝝ. oẽs vero alie ſcie ſunt tanq̃ʒ qd oꝛdinatum ad ipſam ſicut ad finem:ſeu ſunt ſicut ſerue ⁊ ancille ipſius fidei. cõcludit̃ neceſſario ꝙ fides omnibꝰ ſcientijs nobilioꝛ ẽ. Qḋ ꝯfirmans Ric.in ꝓhemio p̄mi ſcñ.q. 5.in coꝛpoꝛe.q.dicit. Fides inqt nobilioꝛ eſt omnibus ſcientijs practicis:qꝛ ſciaꝝ practicarum illa eſt dignioꝛ:ad cuius finẽ finis alterius oꝛdinat̃:ſicut ciuilis militari. Nam bonus exercitus:oꝛdinat̃ ad bonum ciuitatis:⁊ ita finis ſcie ciuilis.vnde phs.1.ethi.c.1.ſic dic̃ Uidemus aũt ⁊ precioſiſſimas virtutũ.i. ſcientiaꝝ:ſub hac exñtes: vtputa militarẽ yconomicã ⁊ rethoꝛicã.cũ igit̃ fides hẽat ꝓ fine vt infra dicet̃ eternã felicitatẽ:ad quã ſic ad finem vltimũ oꝛdinant̃ fines oĩuʒ ſcientiarũ practicaꝝ atqʒ ſpeculatiuaꝝ. ſeq̃t ꝙ fides eſt dignioꝛ oibꝰ alijs ſcientijs. Quapropter oẽs alie ſcie merito vocari poſſũt ancille ſanctiſſime fidei.⁊ ideo ꝓuerb.9.ſcribit̃. Miſit ancillas ſuas.i.oẽs alias ſcias vocare ad arceʒ.i. ad ſanctiſſimã fidẽ:que ẽ ars artiũ. ¶ Scḋo etiam ꝓbo rõne extenſionis:ꝙ fides ſanctiſſima incõpabiliter eſt nobilioꝛ oibus ceteris ſcientijs. Fundamentũ rõnis ponit phus li. de iuuentute ⁊ ſenectu.di. Omne agẽs tãto ſimplr̃ eſt melius quãto potẽtius. pʒ h regl'a Nam ſacerdos inquãtũ ſacerdos nobilioꝛ ẽ omni ſimplici clerico diacono:atqʒ ſubdiacono:necnõ ⁊ cũctis ſimul regibꝰ:ducibꝰ:atqʒ impatoꝛibus mũdi:⁊ ꝙ plus eſt nobilioꝛ:eſt etiam oibus nouẽ choꝛis angeloꝝ.⁊ rõ ẽ: qa

ſacerdos eſt maioris ptātis q̄z ſimul oēs pre
dicti: vnde ſacerdos pōt agere in virtute ver-
borum ſuoꝝ: q̄ ſubſtantia hoſtie tranſubſtan
tietur in illam ſubſtantiā corporis xp̄i: qd̄ illi
nequaq̄z pn̄t agere. Silr̄ ille pānus dicit̄ eſſe
nobilior: qui ſe extendit ad maiores gradus
calefactionis ſeu durationis: q̄z pānus qui ſe
non extendit ad tot gradus calefactionis et
durationis. Quo preſuppoſito: certum eſt a
ſimili q̄ illa ſcia dicet̄ eſſe nobilior: que plura
ꝛ nobiliora intelligere facit. Sed manifeſtuz
eſt: q̄ fides ſanctiſſima ſeu ſcia fidei: facit itel
ligere plures ꝛ nobiliores veritates ceteris
oībus ſcijs. ergo ſeq̄t̄ p̄ ꝯñs q̄ fides eſt nobi
lior oī alia ſcia. Et declaro ſic hanc minorez
certū eſt enim ſm̄ p̄hm. 2. ꝛ. 5. ethi. q̄ ſimiles
hitus ſimplr̄ generāt ſimiles act⁹. Tūc vltra
manifeſtū eſt: q̄ ois hitus ſcie acq̄ſite p̄ intel
lectū humanū: eſt ſimpliciter hitus nālis. qd̄
ſi ſic eſt: pꝫ q̄ talis hitus nequaq̄z pōt ſe extē
dere ad intelligendū ſeu capiendū veritates
ſupnaturales. ꝓpter qd̄ Bonauen. in. 3. diſt.
23. arti. q. 2. verbaliter dicit. Per nullū hituz
nālem vel acq̄ſitū eleuat̄ vnq̄z intellectus ſu-
per ſe vt apprehendat ſupnaturalia: ſeu vt aſ
ſentiat p̄me veritati ꝓpter ſe: ꝛ ſup omnia h̄
bona. vt aūt per practicā ſupradicta ꝯfirme-
mus: peto an per ſciam nālem poſſit aliq̄s in
tellectus creatus intelligē: q̄ verbū dei ineffa
bile fuerit vnitū humane nature i vtero vir-
ginis vniōe hypoſtatica: ꝛ certū eſt q̄ nō. mi
rū enim videt̄ toti nature quō virtus finita
vnita infinite ab ipſa ſuſtentet̄ in vnitate ſup
poſiti: nec infirmet̄ vel cōſumet̄: cū tn̄ maxi-
mū calidū radicale cōſumat humidū paruū
radicale: imo mirꝫ videt̄ q̄ ſalua veritate di-
uine nature in eodē ſuppoſito ſit vera huma
nitas: ita q̄ idē ſuppoſitū realr̄ ſit pfectus hō
ꝛ pfectus deus. Certe hoc eſt mirꝫ: ꝛ hanc ve
ritatē non capit grāmaticus: non rethoricus
non logicus: non poeticus: non aſtrolog⁹: nō
p̄hs. non enim vnq̄z viderūt vel videre pote
runt grammatici nec rethorici nec logici nec
poete nec aſtrologi nec p̄hi per hitum ſciētie
naturalis ꝛ acquiſite: quō poſſit virtus finita
ſalua veritate ſue nature i eadē hypoſtaſi vni
ri infinite ꝛ non cōſumi. Non etiam poterit
logicus ſophiſticus vel dialeticus ſiue demō
ſtratiuus per ſuā experientiā atq̄z ſcientiam
concludere virtutē finitā ab infinita ſuſtenta
ri: atq̄z ex duob⁹ remotiſſimis ꝛ diſtantib⁹ i
infinitū vnū ſuppoſitū fieri. Hoc et myſterij
nō capit p̄hs moralis vl' methaphyſic⁹ p̄ ſuā
ſapiam. non enim habitu nālis ſciētie videre
ſeu itelligere poterūt p̄hi naturales morales
vel phyſici cum omni ſua ſapia: quō dei ver
bum ineffabile: impaſſibile: ꝛ imortale: potue
rit hō fieri paſſibilis ꝛ mortalis: ꝛ vltra hoc
ſimul pati ꝛ ſimul beatificari dum penderet
in cruce ꝛ moretur. Hoc inſup myſterium
non capit geometricus: nec arithmetric⁹: nec
muſicus per ſuam ꝯſonantiam. non eni vi-
dere potuerunt geometrici: quō circulus in-
finitus potuit abreuiari: ꝛ inſup per finitatez
menſurari. Nec arithmetrici videre potue-
runt: quō vnitas inattingibilis potuerit co-
pulari: nec etiā muſici: quō vnitas indiuiſibi
lis potuerit mediari. Hoc etiam myſterium
non capit aſtrologus. non ꝓpha mundanus
non phitonicus per ſuam influentiā. Nō. n.
intelligere potuit aſtrologus p̄ ſyderū influē
tiam: nec ꝓpha mundanus p̄ ſignoꝝ euiden
tiam: nec homo phitonicus p̄ obedientiā de
monis: ꝛ ſciam diuine incarnationis ſuper-
naturale myſteriū. Hoc deniq̄z myſterium
non capit iuridicus auditor: ſeu iuriſta ciuilis
per ſuam audaciā. non eni ex lege humanit⁹
adinuenta pōt ꝯcludi ꝛ intelligi: q̄ par poſſit
proportionari inter creaturā ꝛ creatorez. Et
prefato igit̄ diſcurſu euidēter apparet: q̄ nul
lus hitus ſcie nālis: pōt ſe extendere ad intel
ligendū veritates ſupnāles. Qd̄ totum ꝯfir-
mat Iſaias. 7. c. di. Niſi credideritis. ſ. p̄ aliū
habitum q̄z per nālem: non intelligetis. ſ. ſup
naturalia. Oppoſitū eſt de ſanctiſſima fide:
que cū ſit q̄dam habitus a deo infuſus ꝛ ſup
naturalis: certum eſt q̄ facit intellectū verita
tes ſupernaturales intelligere: ꝛ q̄ fides rea
liter ſit habitus ſupnaturalis. tripliciter ꝓbo
Primo auctoritatibus. Scdo ratione.
Tertio diſtinctione. ¶ Primo ꝓbo aucto-
ritatibus. Nā Paulus ad ephe. 2. ait. Grā
ſaluati eſtis per fidem. ꝛ hoc nō ex nobis ne
quis glorietur. dei enim donum eſt. hec ibi. Itē
1. cor. 12. dicitur. Alij datur. ſ. a deo fides in eo
dem ſpiritu. Si ergo fides datur a deo: ergo
non acq̄ritur per naturam: ergo eſt habitus
ſupernaturalis. Item Sap. 3. Salomon ait
Dabitur ei fidei donum electū: ꝛ ſors in tē
plo dei acceptiſſima. h̄ ibi. Aug. etiam lib. de
libero arbitrio. ꝛ ponitur de conſe. diſtin. 4.
c. gratia. ait. Fides non eſt liberi arbitrij tm̄:

ſed donum dei. Et Luc.17. dicebāt diſcipuli Dñe adauge nobis fidē. Et Mar.9.c. qdaꝫ dixit. Adiuua dñe incredulitatem meā. Ex qbus auctibus pꝫ: ꝙ habitus fidei non eſt acqſitus ſed infuſus. ¶ Scḋo hoc etiam probo vnica rōne: vꝫ opationis. Fundamentū rationis ponit dñs Mat.7. di. Ab opib⁹ eoꝝ cognoſcetis eos. vꝫ hypocritas ⁊ viros iuſtos Quo ꝯceſſo vꝫ: ꝙ opera ſunt demonſtratiua eſſentie rei. Bonauentura in.3. di.23. ar.2. q.2. ſic arguit. Illud inqd qḋ pōt in ea que ſunt ⁊ ſupra ⁊ contra nām: nec eſt a nā: nec eſt ab acqſitione: ſed habitus fidei non tm̄ formalis ſed etiā informalis: pōt intelligere ea q̄ ſunt ſupra nām. qḋ pꝫ: q: etiam ꝑ fidem informē elicitur intellectus ad credulitatem diuine incarnationis: ⁊ diſtinctionis trinitatis: q̄ excedunt humanū intellectum per nām. qḋ ſi ſic eſt. ergo ꝯcludit ꝙ fides eſt habitus oīo infuſus ⁊ ſupnaturalis. ¶ Tertio hoc idē ꝓbo diſtinctione beati Tho.2.2. q.6. arti.1. di. Cuꝫ querit an fides a deo infūdat. Rñdeo ꝙ ad fidem duo reqrunt. Quoꝝ vnum eſt vt hōi credibilia ꝓponant: qḋ requirit ad hoc: ꝙ hō aliquid explicite credat. Aliud aūt qḋ ad fidem reqrit eſt aſſenſus credentis ad ea q̄ ꝓponunt. Quātū ergo ad pmum hoꝝ neceſſe eſt ꝙ fides ſit a deo. Ea enim que ſunt fidei excedunt humanā naturā: vnde non cadunt in contemplatione hominis niſi a deo reuelante. ſed qbuſdam quedā reuelant imediate a deo: ſicut ſunt reuelata apoſtolis ⁊ ꝓphis. quibuſdam etiam ꝓponunt a deo mittente fidei predicatores: ſm illud Ro.10. Quō predicabunt niſi mittant? Quātū vero ad ſcḋm ſcꝫ ad ſenſum hominis ad ea que ſunt fidei: poteſt cā conſiderari dupliciter. Vno modo exterius inducens ſicut miraculū viſum: vel perſuaſio hominis inducentis ad fidē: quoꝝ neutrum eſt ſufficiens cā. videntiū enī vnū ⁊ idem miraculum: ⁊ audientiū eundem predicatorem: quidam credunt: ⁊ quidam non. Et ideo oportet ponere aliam cām interiorē que mouet hominem interius ad aſſentiendum in his que ſunt fidei. hanc autē cauſam pelagiani ponebant eſſe ſolum liberum arbitrium hominis. ⁊ propter hoc dicebant: ꝙ initium fidei eſt ex nobis inquātum. ſ. ex nobis eſt ꝙ parati ſumus ad aſſentiendum his que ſunt fidei. Sed poſtmodum conſūmatio fidei eſt a deo: ꝑ quā nobis ꝓponunt ea ꝑ q̄ credere debemus: ſed hoc eſt falſum: quia cū homo aſſentiendo his que ſunt fidei eleuet ſupra nām ſuā: oportet ꝙ hoc inſit ei ex ſupnaturali pncipio interius mouente ꝙ ē de⁹: ⁊ ideo fides quātum ad aſſenſum: qui eſt pncipalis actus fidei: eſt a deo interius mouente per grām. Ex premiſſis igit pꝫ: ꝙ realiter fides eſt habitus a deo infuſus ⁊ ſupernālis. Qḋ ſi ſic eſt: ergo ſeqt ꝙ hītus fidei facit intelligere veritates ſupnaturales: ꝙ non facit habitus acqſitus. ꝙ ſit ſic pꝫ. Nam auctor in libro de cauſis dicit. ꝙ effectus ſemp habent ſuaꝝ cāꝝ ſilitudinem. Sed cuꝫ habitus fidei ſicut imediate ꝓbatū eſt ſit cā ſupnaturalis: ergo effectus eius qui eſt intelligere erit etiā ſupnaturalis. Qḋ ꝯfirmans Ber. ſup cant. ait. Quid non inueniet fides? attingit enim īacceſſa: deprehendit ignota: cōprehendit imēſa: apprehendit nouiſſima: ipſā deniqꝫ eternitatē ſuo illo āpliſſimo ſinu quodāmodo circūcludit. ⁊ hoc ē q: fides trāſgredit rōis fines humane nature vſum: ⁊ expientie terminos. hec ille. Item Aug.24. q.1. c. non turbat. ait. Et ſi alijs impatur vt laxent peccata ſua: ſoli Petro dictum eſt: duc in altū rete: hoc eſt in profundū diſputationū. Quid enī tam altuꝫ q̄ꝫ altitudinē diuitiaꝝ videre. ⁊ ſcire filiū dei ⁊ profeſſionē generationis diuine aſſumere quā lꝫ mens nequeat humana plene rōnis īueſtigatione cōprehendere: fidei tn̄ plenitudo amplectit. hec ille. Cuꝫ igit vt ex premiſſis pꝫ fides ſanctiſſima virtutes ſupnāles excipiat qḋ nulla altera ſcia facere pōt. ꝯcludit neceſſario: ꝙ fides oībus alijs ſcijs nobilior eſt. ꝙ ſi forte diceres ꝯtra predicta: q: in.12. metha. tractat de ipſo deo: ⁊ intelligentijs ſeparatis Et.8. phyſi. agitur de deo inquātū eſt pmus motor: ergo ꝑ ꝯñs fides non eſt nobilior ſcia ſpeculatiua. Ad hoc rñdeo ſm Ric. in ꝓhemio.1 ſeñ. q.5. in cor. q.4. ꝙ hoc eſt tm̄modo ad ea que de ipſo deo pñt inueſtigari lumie naturali: ⁊ etiā inquantū ipſe deus ſe hꝫ ſm aliquā aliam habitudinem rōnis ad ens qḋ enī methaphyſica tractat ḋ deo: q: ē de ente ſm ꝙ ens: ſm ꝙ videt phus velle.4. metha. Et Auicenna.1. metha. ſuc. c.10. Deus eſt ait quoddam ens. vnde ſic patet: ꝙ ſcientia fidei deum comprehendit ſeu itelligit ſub rōe nobiliori q̄ꝫ methaphyſica: q: ens ſūme pfectum: eſt nobilior rō: q̄ꝫ ens inquantum ens:

⁊ etiã ſub rõe mirabiliori: q2 ea que nõ ſunt nata cognoſci de deo a creatura: niſi p reuelatõnẽ: mirabiliora ſunt: q̃z ea que pñt cognoſci p inueſtigationẽ in nãli luie factã. hec Ricar. Et ſic concludit ex predictis: vz q fides cũ faciat ſupnãlia intelligere: nobilior eſt oibus alijs ſciẽtijs. Immo dico plus: q etiã minima pticula fidei inq̃tũ capit ſupnãlia: nobilior eſt atq3 delectabilior: q̃z ſimul ſint oẽs ſciẽ acq̃ſite reruz inferiorꝫ. Propterea phs. xi. de aialib9. dicit. Quãuis parꝫ ſit qd de ſubſtantijs ſuperiorib9 pcipimus tñ illud modicũ eſt magis amatũ: ⁊ deſideratũ oi cognitiõe: quã de oib9 ſimul ſubſtãtijs inferiorib9 hẽm9. Et 3. Ethi. etiã dicit. Qd magis eſt mirabile ⁊ ineffabile: illud eſt magis mirabile ⁊ delectabile. Ex qua rõne extẽſionis pz. q̃liter fides ſeu ſcia fidei: eſt nobilior oib9 ſimul alijs ſciẽtijs. ❧ Tertio hoc idẽ probo rõne: qui dr̃ Approximationis. vz q ſanctiſſima fides ſupat nobilitatẽ: oium aliaꝝ ſciaꝝ. Fundamentũ rõis ponit phs. 5. Meth. di. Melius eſt qd pmo pncipio ppinquus eſt. pz hec regula. Nam q2 aia p intellectũ: ⁊ amorẽ magis deo aſſimilatur in quo h ſunt: q̃z ipm corp9 humanũ. ideo ipſa dr̃ eſſe melior oi puro hũano corpe. Similiter q2 argentũ q̃tũ ad valorẽ eſt ↄformius auro q̃z es ⁊ ferrũ. ideo nobilius eſt ere et ferro: Quo pſuppoſito. certũ eſt ſm glo. ſup verba Jaco. j. vz. oẽ datũ optimũ ⁊c. q a deo dant pcipue hoib9 tria bona. Nã pmo dant ſimplr bona. Scdo meliora. Tertio vero optima. Prima a deo dant p acquiſitionem. Secũda p aſſuefactionẽ. Tertia p infuſionẽ. Primo ſunt quedã dona que dat de9: p hominis acquiſitionẽ: ſicut ſunt oẽs ſcie: a reb9 acquiſite: utputa ſeptez liberales artes: nãlis phia ⁊ hmõi. Silr virtutes morales: frequentia ⁊ aſſuefactõe opeꝝ acquirũtur. Eodẽ mõ diuitie: ⁊ delitie: atq3 tpales magnificẽtie acquirũtur: que ſimul oia tria: ⁊ multitudo phorum ⁊ paganorũ ceterorũq3 infideliũ: a largitore oium bonoꝝ deo obtinuerũt: ⁊ etiã nũc acqri pñt ipſo donãte a multis peccatoribus etiã dum pmanẽt in peccatis. vñ ad Ro. xi. Apoſtol9 ait. Sine penitentia eni ſunt dona dei. vz. ſupradicta. ❧ Scdo dant a deo q̃daz alia dona meliora pmis: ſicut ſunt nãles virtutes: nãles ſcie: nãles diuitie: atq3 nãles delitie: q nãm nõ corrũpunt: ſed poti9 illuſtrãt decorãt ⁊ meliorãt: virtutes nãles voco nãlem prudentiã: nãlem iuſticiã: fortitudinẽ: mãſuetudinẽ: pietatẽ. magnificentiã: grauitatẽ: zelu: clementiã: amicitiã rigiditatẽ contra vitia: et cetera huiuſmõi. Sciẽtias aũt naturales voco: q a nã nobis indite ſunt: ſicut nã nr̃ime: ⁊ coꝝ q ſunt in aiab9 nr̃is: cuiuſmodi eſt viuere: intelligere: gaudere: triſtari: timere: ſpare: atq3 oppoſita corundẽ. Hoꝝ igit in nobis ẽ ſcia nãlis: quoꝝ nobis ignorãtia ipoſſibilis ẽ Diuitie autẽ nãles in corpe ſunt: ſicut ſanitas: fortitudo: pulchritudo: libertas: nobilitas ſenſuũ, pſperitas: ⁊ ↄſimilia. Diuitie aũt nãles in aia ſunt pſpicatia intellect9 ingenij rectitudo: ſubita apphẽſio veritatis: memoria tenax: ⁊ hmõi. Diuitie etiã naturalis honeſtatis ſunt honeſta in rebus honeſtis: honeſtate naturali per ſe nota: ſicut delectari de pfectu ſcientiaꝝ: delectari in bonis opibus: ⁊ boneſtis: ut eſt delectari in ſubueniẽdo egenis: in honorãdis parẽtib9: in ſeruando fidẽ amicis ⁊ huiuſmõi. ❧ Tertio vero loco atq3 ſublimiori dant a deo dona maria ⁊ optima. ⁊ hec dona ſunt ſup oẽm nãm. ⁊ ideo nãm nr̃ã trahũt ſurſum ſupra ſemetipſam. ſ. ad gloriã eternalẽ: propter qd pz talia dona eſſe optima: ⁊ maiora: ⁊ fortiora: oibus naturalibus ⁊ acq̃ſitis donis. Ex naturalib9 eni donis ſolſolũmodo deſcendit ad inferiora ⁊ naturalia bona: p iſta vero aſcendit etiã ad ſupnaturalia dona. His igit pmiſſis certũ eſt: q inter naturã ⁊ gloriã: gratia fidei intermedia ẽ: gloria autẽ in fortitudine: magnitudine: nobilitate: ⁊ ſublimitate: vltima eſt ſeu ſupma. propter qd cũ gratia ⁊ ſciẽtia fidei ſit ſecũda i ordine. vltima vero ſit natura. ↄcludit neceſſario: q ex tali approximatione fidei ad ipz deum ⁊ eternã gloriã: fides ipſa ſanctiſſima nobilior eſt: ⁊ excellentior omnib9 alijs ſcientijs naturalib9 ⁊ acq̃ſitis. ❧ Quarto etiaz probo ratione egreſſionis: q vz fides ſanctiſſima ẽ excellentior ceteris oibus ſcientijs. Fundamẽtũ rationis ponit phs. j. de anima. Et octauo Thopicoꝝ. di. Vna ſcientia vel diſciplina dicit melior altera: cũ ſimpliciter egredit a meliori ſubiecto. pz hec regula. per formatiõem vnius ſillogiſmi q format ſic. Omne animal rõnale eſt diſciplinabile: ſeu beatificabile. ois homo eſt animal rõnale. ergo ois homo eſt diſciplinabilis: ſeu beatificabilis. Ecõtra tibi ppono etiã ſcientiã alterius ſillogiſmi: de viliori ſubiecto, vz in barbara ſic. Omne ani-

mal irrōnale eſt indiſciplinabile:rudibile:ſeu
in beatificabile. oīs aſinꝰ eſt animal irrōnale
ergo oīs aſinus eſt indiſciplinabilis : rudibi-
lis:⁊ beatificabilis. His premiſſis:clarꝫ eſt ꝙ
ſubiectū prime ſcīe ſeu p̄mi ſilogiſmi fuit hō:
ſubiectū vero ſecūdi fuit aſinus. Nūc igitur
quero a te que iſtarꝫ duarꝫ ſcientiarꝫ ſit nobi
lior.⁊ certū eſt ꝙ q̄ꝫto homo differt ab aſino
in nobilitate:tanto ſcīētia a ſubiecto homi-
nis egreſſa: eſt nobilior ſcīa de aſino: ſic etiā
incōparabiliter ſḿ phm̄ p̄mo de aīa. nobili
or eſt ſcīa q̄ egredit̄ de ipſa aīa:q̄ꝫ ſcīa q̄ egre
dit̄ de quolibet corpe:qđ etiā m̄ali exēplo pꝫ
quia fructꝰ egrediēs ab arbore nobiliori ſim-
pliciter nobilior eſt oī fructu q egredit̄ ab ar-
bore minꝰ nobili ⁊ viliori. Quo preſuppoſito.
certū eſt ꝙ q̄libet ſcīa hꝫ ſubiectū minꝰ no-
bile ipſa fide. Ecōtra fides hꝫ ſubiectū nobili
us oī ſcīa. Qđ ſic patꝫ diſcurrēdo ꝑ ſubiectū
cuiuſlibet ſcīe. Nā ſubiectū ſcīe grāmatica-
lis:ad qđ oīa reducūtur ſicut ad p̄ncipiū ra-
dicale:⁊ ex quo ſillabe ⁊ dictiones egredīunt̄
⁊ formantur eſt ipſa lrā quā vocat Priſcia-
nus elemētū:q2 eſt vnū in quo ſtat oīs reſo-
lutio ipſiꝰ grāmatici. Subiectū autē eiuſdem
grāmatice ad qđ oīa reducūtur ſicut ad totū
integrale:eſt orō cōgrua ⁊ ꝑfecta. Et tu o re
thorice qđ eſt ſubiectū tuū? vtiqꝫ eſt orō or-
nata vel inornata. Subiectū aūt logice:eſt ip
ſe ſillogiſmꝰ. Subiectū li. Phiſicorꝫ: ē corpꝰ
mobile. Subiectū libri de celo ⁊ mūdo:ē cor
pus mobile ad locū. Subiectū libri de gene
ratiōe ⁊ cor.eſt corpꝰ mobile ad formā. Sub-
iectū libri methaurorꝫ:eſt corpꝰ mixtū:⁊ ipſe-
ctū:veluti ros pruina grādo ⁊ hmōi. Subie-
ctū libri mineraliū:eſt corpꝰ minerale.ſ.corpꝰ
mixtū ⁊ ꝑfectū:ſed inaīatū ut plūbū: aurūꝫ:⁊
hmōi. Subiectū libri de aīa:eſt corpꝰ aīatum
vel aīa. Subiectū libri de vegetabilibꝰ:⁊ plan
tis:eſt corpꝰ vegetabile. Subiectū geometrie
eſt linea vel q̄ꝫtitas ꝯtinua. Subiectū ipſiꝰ ꝑ
ſpectiue:ē linea viſualis. Subiectū ipſiꝰ aſtro
logie:eſt corpꝰ celeſte. Subiectū deniqꝫ ipſiꝰ
methaphiſice:eſt ens:inq̄ꝫtū ens. Tu aūt o fi
des ſcā:o fides catholica: o fides orthodoxa:
dic mihi q̄ſo :qđ eſt ſubiectū tuū:a quo egre-
deris:⁊ a quo ꝓcedis: ⁊ ex quo in aīas rōna
les deſcēdis? Certe clamās ꝓ te Rn̄deo:deꝰ
eternꝰ eſt ſubiectū tuū:deꝰ glorioſus eſt ſubie-
ctū tuū:deꝰ oīpotēs eſt ſubiectū tuū. ꝙ ſi ſic ē
ꝙ deꝰ ipſe ſit ſubiectū fidei:⁊ deꝰ ipſe ē nobili
or p̄dictis oībꝰ ſubiectis aliarꝫ ſcīarꝫ. ꝯcludit̄
neceſſario ꝙ fides ipſa ſimplr̄ ⁊ realr̄ p̄dictis
oībꝰ ſcījs nobilior ē.ꝙ āt deꝰ ſit ſubiectū fidei
triplr̄ ꝓbo. Pmo auc̄te. Scđo ſimilitudīe.
Tertio rōne. ¶ Pmo ꝓbo auc̄te Boetij p̄-
mo de trinitate.c.ij.di. Fides ē virtꝰ q̄daꝫ ab
vna ſubſtātia dei ſimpliciter ꝓcedēs. ¶ Se-
cūdo hoc idē ꝓbo ſic ſimilitudīe. Sicut enim
ſe hꝫ hītꝰ ad obiectū:ita vr̄ ſe hr̄e fides ad ſub
iectū. Sꝫ illud aſſignat̄ ꝑ ſe obiectū alicuiꝰ hi
tus:ſub cuiꝰ rōne oīa q̄ cadūt ſub illo hītu: re
ferūt̄ in ipm̄ obiectū: q̄propter dicimꝰ ꝙ ꝑ ſe
ſubiectū charitatis ē ipſe deꝰ. q2 q̄cq̄d chari-
tas diligit:diligit ꝓpter deū. ergo ſimiliter il
lud ē ſubiectū in ſcīa fidei:rōne cuiꝰ tractātur
oīa de qbꝰ ſcīa fidei ꝯſiderat. Sꝫ oīa q̄ ꝯſide
rant̄ in ſacra ſcriptura:q̄ refert̄ ad fidē: ꝯſide
rāt̄ aut inq̄ꝫtū cōprehēdūt̄ īfra diuā ꝑfectiōꝫ
aut inq̄ꝫtū ſunt dei effectꝰ:ergo ꝯcludit̄ ꝙ de
us realiter eſt ſubiectū:a quo ſcīa fidei ꝓgre-
dit̄. ¶ Tertio hoc idē ꝓbo duplici rōe. Pmo
rōe ꝓp̄etatꝭ. Scđo rōe virtualitatꝭ. ¶ Pmo
ꝓbo rōe ꝓprietatis ſic. Scđꝫ ꝙ p̄t trahi ex
p̄mo Poſter. Illud ē ſubiectū in ſcīa: cuiꝰ ꝑ
ſe ꝓp̄etates ꝯſiderat ipſa ſcīa. Sꝫ ſacra ſcri-
ptura q̄ idē ſignificat qđ fides cōſiderat dei
ꝓp̄etates:⁊ dei oꝑationes.ergo deꝰ eſt ſubie
ctū in ea. Et declaro ſic minorē.clarꝫ eſt ꝙ fi-
des ꝯſiderat de deo ſḿ rōem ſue nālis ꝑfe-
ctionis:⁊ inq̄ꝫtū eiꝰ ꝑfectio relucet in oꝑibꝰ cō
ditionis: adminiſtrationis:reſtaurationis:ſcīfi
cationis:⁊ retributionis. Ad q̄ qnqꝫ p̄nt re-
duci oīa q̄ ꝯſiderant̄ in ſacra ſcriptura ſeu in
ſubſtātia fidei:q2 infra diuinā ꝑfectionē com
prehēdunt̄ attributa diuine eēntie: ꝑſonarūꝫ
emanationes:⁊ ꝑſonarꝫ ꝓp̄etates in oꝑibꝰ cō
ditiōis cōprehēdunt̄ creatio creaturarꝫ diſti
ctio:⁊ diſtinctorꝫ ordiatio. Itē in oꝑibꝰ reſtau
ratiōis:etiā multa oꝑa cōprehēdunt̄.q2 figu-
rat i fuit in veteris legis:⁊ in ſacramētorꝫ ve
terꝫ inſtitutiōe. initiata filij dei incarnatione
ꝓmota in noue legis datione. cōpleta in xp̄i
paſſione.paucis hominibꝰ manifeſtata in re-
ſurrectiōe.⁊ aliquibꝰ angelis in aſcenſione:et
toti mundo in euangelij ꝑ diſcipulos p̄dica-
tione.q2 ut dicit p̄s. In oēm terrā exi.⁊c. In
oꝑibꝰ etiā ſcīficationis intelligo virtutū infu-
ſionē:⁊ ſacramentorꝫ noue legis ſalutiferam
ſuſceptionē. In operibꝰ etiā retributionis cō
tinet̄ tanq̄ꝫ prima extremi iudicij examinatō
Continet̄ etiam ibi reproborꝫ dānatio Sꝫ

principaliter electorū glorificatio ⁊ ſic oſtenſum eſt quomō omnia que cōſiderant in ſacra ſcriptura: ſeu que cōſiderat ipſa fides. aut ſpectant ad dei intrinſecā perfectionē. aut ad refulgētiā ſue perfectionis p multiplicē eius operationē: quia per quandā appropriationē potentia maxime relucet in creatione: ſapientia in adminiſtratiōe: miſericordia in reſtauratione ⁊ ſanctificatione. Juſticia in reproborū damnatione: ⁊ bonitatis affluentia in electoꝝ glorificatione. Et ſic patet pͥma ratio.

¶ Secūdo etiā probo rōne virtualitatis. ꝙ fides egredit̄ a deo tāq̄ a ſubiecto. ⁊ formo ſic rationē. Certū eſt ſm phum quarto Meth. ꝙ tota ſcientia virtualiter eſt in ſuis principijs. Sed articuli q ſunt quedā res ſupnaturales ſunt quedā principia ipſiꝰ fidei. ergo tota fides virtualiter eſt in articulis. Illud ergo qđ eſt ſubiectū articuloꝝ. eſt ſubiectū huiꝰ ſcientie. vꝫ fidei. ſed deus eſt ſubiectū oīuꝫ articuloꝝ fidei. quod patet: q2 ſi de ſingulis articulis formes enūciationes: deus eſt ſubiectū in q̄libet illaꝝ. verba gratia. Si de primo articulo q eſt. credo in deū pa. o. ⁊c̄. Formes enūciationē. deus erit ſubiectū in ea dicendo Deus eſt pater oipotens creator celi ⁊ terre. Similiter ſi de ſcđo articulo. q eſt. Et in Jeſum xp̄m fi. e. v. do. n. Si fiat enūciatio. deus erit ſubiectū in ea. dicendo. Deꝰ eſt filius ⁊c̄. Ex quo patet ꝙ deus eſt ſubiectū in ſcientia fidei. he rōnes cū ſimilitudine eliciūtur ex dictis Ricar. in prohemio p̄. ſen. queſtio. 6. per totum. Que omnia confirmat Thomas ſecunda ſecūde. queſti. pͥma. arti. j. in corpore. q. Vbi pbat ꝙ pͥma veritas increata q̄ deꝰ eſt ſimpliciter. eſt obiectū fidei ſeu ſubiectū. vide ibi ſi vis. Cū quo cōcordans Dyo. 7. c. de diui. no. dicit. ꝙ fides eſt circa ſimplicē ⁊ ſemp exiſtentē veritatē. Fac igit̄ ex oibus p̄miſſis tale correlariū. Cum quelibet ſcientia dicat̄ nobilior reſpectu nobilioris ſubiecti: ⁊ deꝰ ſit ſubiectū ſacre ſcripture ſeu ſciſſime fidei. quo ſubiecto nullū eſt nec pōt eſſe nobiliꝰ: ꝯcludit̄ neceſſario ꝙ ſcia fidei eſt nobilior incōpabiliter oibus alijs ſcijs.

¶ Quinto hoc idē pbo rōne manifeſtationis. ꝙ fides ſciſſima nobilior eſt oibus ſcijs. Fundamentū rationis ponit phs pͥmo pier. di. Voces ſunt note ⁊ ſigcaꝝ q̄ ſunt i aīa paſſionū. Qđ ꝯfirmās dn̄s Matth. 12. c. di. Ex habūdantia cordis os loquit̄. Quo p̄ſuppoſito. certū eſt ut dicit glo. ſup verba Luce. 2. c. vꝫ. Et factū eſt poſt triduū inuenerūt eū in tēplo in medio doctoꝝ audientē illos ⁊ interrogantē: ⁊ ſtupebāt omnes qui audiebāt eū ſup prudētia ⁊ rn̄ſis eiꝰ hec ibi. ꝙ tūc xp̄s nō docebat ſuos auditores ſciam naturalē ⁊ acq̄ſitā: ſed ſimpliciter res ſupnāles que ptinēt ad virtutē fidei. Similit̄ Matth. 8. c. Docēs populū ſimpliciter cōmendebat ei fidē di. Amen qppe dico vobis ſi habueritis fidē ſicut granū ſinapis: ⁊ dicetis mōti huic trāſi hinc: trāſibit: ⁊ nihil erit impoſſibile hn̄ti fidē. Similiter Matth. vltimo c. p̄dicabat apoſtolis di. Qui crediderit ⁊ baptiſatus fuerit ſaluus erit. Qui vero nō crediderit cōdēnabit̄. Sil̄ter trāſcurre euāgelia: ⁊ in pluribꝰ locis repies ꝙ xp̄s nunq̄ docuit populū aliquā ſciētiā acq̄ſitā: immo pluries reprobauit eā hn̄tes. Oppoſitū eſt de fide. quā ſimul edocuit ⁊ etiā eam hn̄tes miro modo cōmendauit. ſicut pꝫ de Centurione. q ut habet̄ Mat. 8. c. cū dixiſſet. Dn̄e puer meꝰ iacet in domo paliticꝰ: ⁊ cū xp̄us rn̄diſſet: ego veniā ⁊ curabo euꝫ. Subiecit centurio. Dn̄e nō ſum dignꝰ ⁊c̄. Et ibidē ſeq̄tur. Audiēs āt Jeſus miratꝰ eſt: ⁊ ſequētibꝰ ſe dixit. Amē dico vobis nō inueni tantā fidē in iſrael. q̄bus premiſſis ꝯcludit̄. ꝙ cū xp̄s docuerit veritatē fidei ⁊ nō aliquā aliā ſcientiā. manifeſtū ē ꝙ etiā ipſe in corde ſuo maiorē habebat ꝯplacētiam de virtute fidei. q̄ꝫ de aliq̄ ſcientia. Nā ſi nobilior fuiſſet ſcientia acq̄ſita q̄ꝫ fides. nulli dubiū eſt quin xp̄s per prius doceret ſciētiā quā fidem. ⁊ p̄cipue cū xp̄s ſicut tradunt theologi in. 3. in omnibꝰ actibus ſuis preſertim a ſuperiori parte rōnis pcedentibꝰ. ſemper preelegerit nobiliores meliores perfectiores atq̄ꝫ excellentiores. Ex q̄bus omnibꝰ claret manifeſte. ꝙ neceſſe eſt ex hac rōne cōcludere: ſanctiſſimā fidē omnibꝰ ſcientijs eē nobiliorē. Et cōfirmat̄ iſta ratio ſic. Nā preſuppoſito ꝙ xp̄s docuerit populū ſanctiſſimā fidem. ergo ſic. Quāto doctor alicuiꝰ ſcientie ē maioris veritatis nobilitat̄ ⁊ excellentie: certum eſt ꝙ tanto etiā illa ſcientia magis extimat̄ ⁊ nobilior iudicat̄. Quod ſic patet. Naꝫ magis extimatur in grāmatica ſcientia priſciani q̄ꝫ cuiuſlibet alterius grāmati. Similr̄ in rethorica magis extimat̄ oratio ipſiꝰ Tulij q̄ꝫ oratio cuiuſlibet oratoris. In naturalibus vero ac logicalibꝰ quid dicā: Nunq̄d adherebimus Anaxagore: Nūq̄d Socrati: Nūq̄d

Platoni? Certe nō. Sed cui? Certe ipſi ſoli
Ariſtoteli oīum phoꝝ principi. Et q2 ſic di-
cis Rn̄deo. ꝙ ꝓpter eius magnā veritatē: au
ctoritatē: ⁊ excellentiā quā habuit in ꝑfectiōe
illius ſcientie de cuius magna ꝑfectione loq
tur Cōmentator ſup. 3. de anima dicēs. Cre
dit ꝙ iſte homo vz Ariſtoteles fuit regula in
natura: ⁊ eſt exemplar qđ natura inuenit ad
demonſtrandū vltimā ꝑfectionez in ſcientia
totius nature. Idem quoqz Cōmentator ſu
per p̄mo Politicoꝝ de eiuſdē perfectiōe ait
Nomen auctoris huius libri fuit Ariſt. fili⁹
Nicomatij ſapientiſſimus grecoꝝ: qui ſcien-
tiā inuenit ⁊ cōpleuit. Inuenit: quia quicqd
ſcriptū eſt ab antiquis in ſcientijs: non eſt di
gnū ꝙ ſit ei pars ſcientie ſue vel principium
compleuit: quia nullus coꝝ qui ſecuti ſunt eū
vſqz ad hoc tempus aliquid addidit: nec inue
nit in dictis eius errorē. Talem autē virtutē
eſſe in vno indiuiduo: miraculoſum ⁊ extra-
neū extitit. Et quia hec diſpoſitio in iſto ho-
mine fuit quid dignius: debet dici homo di-
uinus potius q̄z humanus. hec ibi. His pre-
miſſis peto a te o fides ſanctiſſima quē habu
iſti doctorē. Certe non priſcianū: nō Cicero-
nem: nō Virgiliū: non Socratē: nō Plato-
nem: nō deniqz Ariſto. ſeu aliquē poetarum
vel phorum. Sed quē ergo? Clamans Rn̄-
deo. Certe habuiſti filiū patris eterni. Filiuz
dei omnipotentis incarnatū: ſeu ſapientiam
patris increatā ⁊ humanatā. cuius noticia ē
nuda ⁊ apta: dicente apoſtolo ad Hebre. 4.
Omnia nuda ſunt ⁊ aperta oculis eius. qui
inſuper non tm̄ ſpecialiter in auctoritate di-
cendi omnes ſimul philoſophos ſuperauit:
ſed etiā ſimul totum mundū fecit in doctri-
na ſua q̄zplurimuz admirari. Nam omnis
turba eius doctrinā audiens: ſicut legit̄ Jo-
annis. 7. de ipſo dicebat. Nunq̄z locutus eſt
ſic homo in iſrael. Nec mirū: quia cum lin-
gua illa benedicta cum claritate eſſet vnita:
proferebat doctrinā ſuam nō cum auctorita
te hominis ſimpliciter ſicut fecerunt omnes
alij philoſophi. Sed cum auctoritate totius
trinitatis: que ſuperat in dignitate auctorita
tem omniū creaturarū. propter quod merito
bene concludit̄. ꝙ ratione manifeſtationis ex
quo xp̄us manifeſtauit in mūdo: ⁊ docuit ſci
entiam fidei ⁊ non aliā ſcientiā. ꝙ fides ſupe
rat nobilitatē omniū ſcientiaꝝ. ¶ Sexto eti-
am probo ratione certificationis. ꝙ fides ſan
ctiſſima ſuperat nobilitatē omniū ſcientiarū
Fundamentū rōnis ponit phus p̄mo de aīa
⁊. 8. Thopicoꝝ di. Scia vna q̄zto certiori de-
monſtratione ⁊ modo ꝓcedit altera tanto no
bilior eſt illa. Et ſic illa ſcientia que ꝓcedit ex
demonſtratione. propter quod id eſt ꝑ cauſā
nobilior eſt demonſtratiōe q̄ ꝓcedit. q2 hoc
modo loqtur Cōmētator. 2. Metha. di. De-
monſtratiōes Metaphiſice ſunt in p̄mo gra
du certitudis: eo ꝙ ꝓcedūt ex p̄ncipijs certiori
b⁹ nobis ⁊ firmiorib⁹. Sz clari⁹ pz hec regula
ꝑ hoc exēplū. Nā certior eēt cognitio de aīa
ſeu ſcientia ſi eēntialiter videret̄: q̄z ꝙ cogno
ſcat̄ ſimpliciter ꝑ ſigna ⁊ effectus ſui corpis.
Quo p̄ſuppoſito. certū eſt ꝙ hac ratiōe fides
eſt certior omni ſciētia: ⁊ ꝑ ꝯſequens nobili-
or. Et ꝙ hoc veꝝ ſit dupliciter probat̄. Pri
mo vnica auctoritate. Secūdo vnica rōne.
¶ Primo ꝓbat̄ vnica auctoritate. vz Aug.
libro de fide ad Petrū dicentis. Nihil ē cer
tius hoi ſua fide. ¶ Secūdo ꝓbat̄ rōne quaz
ponit Bonauē. in. 3. diſt. 23. ar. j. q. 4. Sed ꝑ
fundamento rationis accipe dictū Pauli p̄
me ad Theſſa. 2. di. Cum accepiſtis a nobis
verbū auditus. ſ. per fidez accepiſtis illud: nō
ut verbū hominū: ſed ſicut verbū dei. Quo p̄
ſuppoſito: illud quod cognoſcit̄. certū eſt ꝙ co
gnoſcit̄ certi⁹ in lumine veritatis p̄me: q̄z il-
lud qđ cognoſcit̄ in lumine veritatis create:
ſed fides cognoſcit̄ in lumine veritatis p̄me:
⁊ ſciētia cognoſcit̄ in lumine veritatis create
dicente pho. 7. Metha. 3. de aīa. p̄mo Phiſi
coꝝ. ⁊ libro de ſenſu ⁊ ſenſato. Scia inquit in
oībus fit per minus nota ſm naturā. i. ꝑ ſen
ſibilia. Et Cōmentator. xi. Methaphiſice ait
Scientia dei cauſat res. Sed ſcientia noſtra
cauſata eſt a rebus: ⁊ per cōſequens patet ꝙ
certior eſt ſcientia fidei q̄z oīs alia ſciētia. vel
forma ſic rationē ſm Alexandꝝ in tertia ꝑ-
te ſumme. in tractatu de fide. in. q. An fides
ſit certior ſcientia. vbi ſic dicit. Certius eſt qđ
ſcitur teſtimonio ſpiritusſancti: q̄z quod ſcitur
teſtimonio creature. ſed quod ſcitur per fidez
ſcitur teſtimonio ſpiritusſancti. Roma. 8. ca.
Ipſe ſpiritus reddidit teſtimoniū ſpiritui no
ſtro ꝙ ſumus filij dei. ⁊ quod ſcitur alijs ſci-
entijs: ſcitur teſtimonio creature. ergo cōclu-
ditur ut prius. vz ꝙ fides eſt certior omnib⁹
ſcientijs. ⁊ per conſequens ſuperat nobilita-
tem ſeu excellentiā ⁊ dignitatem oīum alia-
rū ſcientiaꝝ. ꝙ ſi obijceres. videlicz ꝙ ſcientia

fidei non eſt certioꝛ omni alia ſcientia arguendo ſic. Certitudo pertinet ad dignitatem ſcientie: dicēte pħo ī fine poſterioꝝ.⁊.6. ethi. Scientia inq̄t eſt hītus concluſionis demōſtrate. Sed certū eſt ꝙ alique ſciētie ſūt certioꝛes fide: ꝓut ſunt methaphyſice: qꝛ de ipſarum ꝑncipijs: nullatenus pōt dubitari: ergo per ꝯñs tales ſcientie ſunt nobilioꝛes ipſa fide. Ad hoc rñdeo ſm Ric. in ꝓhemio ꝑmi ſcñ. q.5. ꝙ fides nobilioꝛ eſt alijs ſciētijs ſimpliciter. i. in natura ſua: q̄uis alique alie certioꝛes ſint: ſm qd. ſ. per cōpationē ad debilitatem intellectus noſtri: quia vt dicitur.2. metha. Sicut ſe habet oculus noctue: ad lumen ſolis: ſic ſe habet intellect⁹ noſter ad ea que manifeſtiſſima ſunt in natura. Et iō accipe h̄ fundamentū phī. j. phyſi. dicēt̄. Nihil pꝛohibet aliqd eſſe ſimpl'r notius: minus tñ notum quo ad nos. Et etiā. j. phyſi. dicit. Certitudo in tm̄ querenda eſt inquātū recipit de natura rei. Et. j. ethi. ait. Certitudinē non oꝫ ī oib⁹ ſimiliter expetere: ſed in ſingulis ſm ſuā nām: ⁊ in tm̄ quātum eſt ꝓpꝛium doctrine. Quib⁹ pꝛemiſſis pꝫ: ꝙ certitudo q̄ eſt ſimpl'r reddit ſciam nobilioꝛem: q̄ꝫ certitudo que eſt ſm qd: hoc eſt quo ad nos. Et p ꝯñs fides ē nobilioꝛ oī alia ſcia. Et nota: ꝙ q̄uis aliqua ſcia hēat ꝑncipia certioꝛa ſm qd ipſa fide: tñ hoc non eſt ꝯtra nobilitatē ſcie fidei: ſed magis eſt pꝛo ea: qꝛ rōne altitudinis materie: de qua eſt: nr̄am tranſcēdit cognitionē nālē. Et ideo phs.2. metha. dicit. Ea q̄ maxie ſūt ſenſibilia quātū eſt ex pte ſui: nobis ſunt modicū intelligibilia. Auicenna etiā.6. nālium lib.5. c.5. Res inqt ſubtiliſſimas nō pōt aliqñ itellectus appꝛehendē: qꝛ excedūt eū. Et ſic pꝫ reſponſio ad argumētū in oppoſitū. Cui argumento egregie rñdet dñs Bona. i.3. di.23. ar. j. q.4. in ſolu. vlti. argu. vbi dicit ad argumētū: vꝫ ꝙ q̄to ſcia ē certioꝛ tāto ē nobilioꝛ ⁊c̄. Dicendū ē ꝙ iſtō non hꝫ veritatē. Nā ſcia fidei ſeu diuina ē certioꝛ ſcia metha. Et q̄uiſ appareat oppoſitū. hoc eſt pp defectū ex pte intelligentis. vñ illa q̄ ſunt certiſſima: ī ſe ſimplicit cognoſcūt̄ aliqñ dubia: ⁊ tñ illa cognitio minus certa: magis ē nobilis ⁊ pfcā: qm̄ eſt de re nobiliori. melius eſt. n. vel modicum qd de deo ſcire: q̄ꝫ ciuꝫ celeſtiū ſil' ⁊ terreſtriū certā notitiā hr̄e. h̄ Bona. Ex pꝛedictis oib⁹ pꝫ expſſe rōne certificatōis: ꝙ cū ſcia fidei certioꝛ ſit oī alia ſcia. p ꝯñs ēt nobilioꝛ eſſe iudicatur.

¶ Septimo ⁊ vltimo ēt ꝓbo rōne acqſitiōis. ſ. melioꝛis finis: ꝙ. ſ. fides ſanctiſſima ſupat nobilitatē oiuꝫ ſciaꝝ. Fundamentum rōnis ponit phs.2. phyſi. ⁊.3. topi. di. Cuius finis melioꝛ ipſum quoqꝫ melius. pꝫ h̄ regula. Nā cū melioꝛ ſit ſanitas aie: q̄ꝫ ſanitas coꝛpoꝛis. ſeqt̄ ꝙ melius fuit ꝯſiliū quo aia ſanata eſt: q̄ꝫ ꝯſiliū vl' medicina: quo mediāte coꝛpus recipit ſanitatē. Quo ꝑſuppoſito: certū ē ſm phm̄.2. metha. ꝙ ſciaꝝ quedā ſūt ſpeculatiue: quedā pꝛactice: ſed finis ſcie ſpeculatiue eſt veritas. finis vero pꝛactice ē actio: ſeu op⁹. Sciaꝝ aūt ſpeculatiuaꝝ nobilitas attendit̄ penes nobilius obiectū ⁊ ſubiectuꝫ: vel circa certioꝛē modū ꝓcedendi: atqꝫ his duob⁹ modis ſcia fidei: ſicut eſt theologia excedit oēs alias ſcias: ſicut ſupꝛa dcm̄ ē. Practicaꝝ aūt nobilitas ſm phm̄. j. ethi. c. j. Attendit̄ penes nobilioꝛē ⁊ potentioꝛē finē: qꝛ quāto dignioꝛ ⁊ potioꝛ eſt finis: alicuius artis pꝛactice: tāto ipſa ars dignioꝛ eſt. His ꝑmiſſis finē cuiuſlibet artis: ⁊ ēt fidei attendam⁹: vt videamus qs ſit melioꝛ. ⁊ p ꝯñs nobilioꝛ. Et certū ē ꝙ artis cerdonū finis eſt reipub. de ſotularibus prouidere ſutoꝝ de veſtibus: barbitonſoꝝ de tonſura: mercatoꝝ de mercib⁹: medicoꝛuꝫ de coꝛpoꝝ ſanitate: armigeroꝝ finis eſt a latronibus rapinis ⁊ ab hoſtib⁹ ciuitatē defenſare. Finis deniqꝫ ꝑncipū ac oiuꝫ legū ciuiliū eſt in pace tpali ꝯſeruare ſtatū ſuū. ſed certe hec oia ad ſolū coꝛpus ptinēt ⁊ referunt̄. Sꝫ tu o ſanctiſſima fides qs eſt finis tu⁹? Certe clamans rñdeo. vita eterna: felicitas ppetua: et beatitudo ſempiterna. dicēte Jo. Qui credit in filiū hꝫ vitā eternā. Et Mar. vlti. dr̄. Qui crediderit ⁊ baptizatus fuerit ſaluabit̄. Sꝫ cū eterna vita ſit p ſe melioꝛ finis: oī fine totius artis pꝛactice. ſeqt̄ ꝙ fides nobilioꝛ eſt omni ſcia tā ſpeculatiua q̄ꝫ ꝑctica.

¶ Tertio poſtremo ꝓbo duab⁹ diſtictiōib⁹ ꝙ fides ſciſſima ē ⁊ nobilioꝛ ⁊ excellētioꝛ oib⁹ alijs ſcijs. Pꝛia diſtinctio eſt Tho.2.2. q.4. ar.8. ī coꝛpe. q. di. Cū q̄rit̄ an fides ſit certioꝛ. ⁊ p ꝯñs nobilioꝛ oib⁹ alijs ſcijs. Rñdeo ꝙ virtutū intellectualium due ſunt circa contingentia. ſ. pꝛudentia ⁊ ars: quibus pꝛefertur fides in certitudine ratione ſue materie: quia eſt de eternis: que non contingit aliter ſe habere. Tres autem relique intellectuales virtutes. ſcilicet ſapientia: ſcientia: ⁊ intellectus: ſunt de neceſſarijs vt ſupꝛa dictum eſt. Sed ſciendum

est ꝙ sapientia:scientia:ꝛ intellectus dupliciꝉ dicuntur. Uno mõ ſ3 ꝙ ponũtur virtutes in tellectuales a pho in.6.Ethicoꝝ.Alio modo ſm ꝙ ponũtur dona ſpũſſcti.Eſa.xi.c.Prio ergo mõ dicendũ eſt:ꝙ certitudo põt ꝯſiderari dupłr. Uno mõ ex cauſa certitudinis:et ſic dr̃ eſſe certius illud qð habet certiorẽ cauſam:ꝛ hoc mõ fides eſt certior trib⁹ predictis quia fides innitiꝉ diuine virtuti.Tria autem predicta innitũtur rationi humane.Alio mõ poteſt conſiderari certitudo ex pte ſubiecti:et ſic dr̃ eſſe certius qð plenius cõſequiꝉ intellect⁹ hoĩs:ꝛ per hũc modũ: quia ea que ſunt fidei ſunt ſupra intellectũ hoĩs:non autẽ ea q̃ ſubſunt trib⁹ p̃dictis:ideo ex hac pte fides eſt minus certa.S3 qꝛ vnũquodq3 iudicaꝉ ſimpliciter ſm cauſam ſuã. Secõm autẽ diſpoſitionẽ que eſt ex pte ſubiecti iudicaꝉ ſm quid inde eſt ꝙ fides eſt ſimpłr certior. Sed alia ſunt certiora ſm quid.ſ.quo ad nos. Similiꝉ ſi accipianꝉ predicta tria ſm ꝙ ſunt:ſunt quedã dona pñtis vite que opanꝉ ad fide3: ſicut ad principiũ qð preſupponit ipſa fides. vnde etiã ſm hoc. fides eſt oĩbus ſcientijs certior ꝛ ꝑ conſequẽs nobilior.hec Tho. Aliã diſtinctionẽ.v3.ſcđam ponit Bona. in.3.di.23. ar. p̃mo.q.4.dicens. Cũ queriꝉ an fides ſit certior q̃3 ſcia. Rñdeo dicẽdo .ꝙ cũ ꝯpam⁹ certitudinẽ fidei ad certitudinẽ ſcientie:põt intelligi dupliciter. Nam vno mõ:ſcientia põt dici apta ꝛ certa viſio dei in patria: ꝛ hoc modo nõ eſt qõ:nec dubiũ:quin ſcientia iſto mõ precellat in certitudine ipſam fidẽ: ſicut gloria precellit grãm:ꝛ ſtatus patrie ſtatum vie Alio modo dr̃ ſciẽtia cognitio:quã quis habet in via:ꝛ iſta poteſt eſſe dupleꝛ. Aut reſpectu illoꝝ reſpectu quoꝝ eſt fides. Aut reſpectu alioꝝ cogniſcibiliũ. Si reſpectu illoru3 reſpectu quoꝝ eſt fides:ſic ſimpliciter loquẽdo certior eſt fides q̃3 ſcia. Uñ ſi aliq̃s phoꝝ cognoſcit aliquẽ aſtrologoꝝ rõcinatiue:utpote deũ eſſe creatorẽ:vel deũ eſſe remuneratore3 nunq̃3 ita certitudinaliter cognouit per ſuam ſcientiã ſicut cognoſcit vnus fidelis ꝑ ſua3 fidem. Si autẽ loq̃mur de ſapiẽtia ſm ꝙ ẽ cognitio alíaꝝ cognitionũ:ſic quodãmodo certior eſt fides q̃3 ſcia:ꝛ quodãmodo ecõtrario Eſt eni certitudo ſpeculationis: ꝛ ẽ certitudo adheſiõis: ꝛ pria q̃dẽ reſpicit intellectũ. Secũda vero reſpicit affectũ ipm̃. Si loq̃mur de certitudine adheſionis: ſic maior eſt certitudo in ipſa fide:quã in hitu alicui⁹ ſciẽtie:ꝑ eo q⁹ vera fides magis facit adherere ipm̃ credentẽ veritati credite:q̃3 aliqua ſcia alicui rei ſcire. Uidemus eni veros fideles:nec ꝑ argumenta:nec ꝑ tormenta:nec ꝑ mortẽ: nec per blandimenta inclinari poſſe: ut veritatẽ quã credunt ſaltẽ oretenus negent. Nõ nemo ſciens ſane mentis faceret: ꝑ aliquo qð cognoſcit niſi inq̃ztum doctrina fidei dictat nõ eſſe mentiẽdũ. Stultus etiã eſſet geometer : qui ꝑ q̃tũcumq3 certa cõcluſione geometrie auderet ſubire mortẽ. Unde verus fidelis etiã ſi ſciret totã ſciam phicam: mallet totã illa3 ſciam ꝑdere:q̃3 vnũ ſolũ articulũ ignorare:qꝛ adheret veritati credite. De certitudine igiꝉ adheſionis veꝝ eſt fidẽ eſſe certiorẽ ſcia philoſophica:ꝛ hec certitudo reſpicit veritatẽ ꝛ doctrinã ſm pietatẽ. Si aũt loq̃mur de certitudie ſpeculationis:q̃ quidẽ reſpicit ipm̃ intellectũ: et nudã veritatẽ: ſic concedi poteſt: ꝙ eſt maior certitudo in aliqua ſcia q̃3 in fide:ꝑ eo ꝙ aliquis poteſt aliq̃d ꝑ ſciam ita certitudinaliter agnoſcere:ꝙ nullo modo põt de eo dubitare nec aliquo mõ diſcredere:nec in corde ſuo vllo mõ ꝯ̃dicere:ſicut p3 in cognitiõe dignitatũ primoꝝ ꝑ̃ncipioꝝ.hec Bona. Aliã diſtinctionẽ ponit Alerã.de ales in p̃ma pte ſũme q.j.ar.2.di.Cũ q̃riꝉ an ſacra ſcriptura ꝑ qua3 fidẽ hẽꝉ:ſit vna aliaꝝ ſciaꝝ ſimpliciꝉ:an ſit nobilior illis. Rñdeo: ꝙ fides ſeu doctrina ſac dr̃ diuina.ꝛ ẽ nobilior ceteris.ꝙ tripliciꝉ apparet:qꝛ eſt ſimpliciter a deo. qꝛ ẽ de deo: et qꝛ eſt ꝑductiua ad deũ. Et prĩo ꝯuenit a deo qð ꝛ ꝯuenit alijs ſciis: ſicut eni dr̃ Eccleſi.j. Õis ſapia:a dño deo eſt. Sed tñ nõ ꝯuenit hoc mõ ſcripture ſacre. Eſt eni veꝝ ut veꝝ:et eſt veꝝ ut bonũ:vtrũq3 ẽ a ſpũ ſcõ. S3 cũ accipiꝉ veꝝ ut bonũ:illud bonũ: aut ẽ ut bonu3 morale:aut ut bonũ gratuitũ. Si gratuitũ ſic eſt aſſimilatio ad ſpm̃ ſcm̃ q ẽ bonitas. Et iõ hmõi acceptio ẽ a ſpũ ſcõ ꝑ modũ ipſi⁹. hinc eſt ꝙ antonomatice dr̃: hec doctrina edita a ſpũ ſcõ. In alijs vero ſcijs ſpeculatiuis ẽ acceptio veri ut veri: ꝛ boni ut veri. In ꝑ̃cticis aũt moralib⁹:ꝛ ſi ſit acceptio boni ut boni: ñ tñ ut boni gratuiti:ſ3 moralis. Quia igiꝉ ſimpliciꝉ alie ſcie hñꝉ ꝑ inueſtigationẽ hũanã: h̃ vero ſimpliciꝉ ꝑ infuſionẽ ꝛ reuelationẽ diuinã.ut dr̃.2.Ethi.3.c. Hinc ẽ ꝙ hec ẽ nobilior illis. ℭ Scđo etiã iſta ſcia dr̃ eẽ de deo ꝛ nõ ſicut alie ſcie:veluti pria phia: qꝛ nõ agũt de

deo ſm miſteriū trinitatis:vel ſm ſacrm̄ humane repatiōis.¶Tertio inſup eſt pductiua ad deū p pncipia amoris ⁊ timoris. Qḋ nō ↄducit alicui ex alijs ſciētijs.Et iō Jo.20.c.dr̄. Hec eni ſcripta ſunt ut credatis:qꝛ xp̄s ē fili⁹ dei:⁊ ut credētes vitā eternā hēatis. ⁊ alibi de hac ſcia dr̄. Noſce te ↄſūmata iuſticia eſt:⁊ ſcire iuſticiā tuā ⁊ veritatē:radix ē imortalitatꝭ. Et Aug.5.li.ↄfeſ.ait. Infelix hō eſt q oia alia ſcit:te vero neſcit:btūs aūt q te ſcit:ēt ſi cetera neſciat:q vero ⁊ te ⁊ illa nouit.nō ppter illa beatioꝛ:ſꝫ pꝑter te ſolū btūs erit.hec ille. Propterea Hiero.dic̄.Diſcam⁹ i terris ea:quoꝝ ſcia in eternū pſeueret i celis.h Alexan.q̄ſi verbaliter.Ex pdictꝭ igit trib⁹ diſtinctiōib⁹ pꝫ:q̄liter ſciſſima fides ē nobilioꝛ:⁊ excellētioꝛ ceterꝭ oib⁹ alijs ſciētijs.¶Quarto deniqꝫ pbo effectib⁹.q.ſ. fides ſeu ſcia fidei: realit ſupat in dignitate oēm aliā ſciaꝫ. Sic̄ enim hēt libro de cauſis.⁊ expientia hoc idē demōſtrat:claꝝ ē q ex effectib⁹ cōiter cās cognoſcim⁹:⁊ vbicūqꝫ effect⁹ ſunt fortiores vel nobiliores:arguūt et ſuas cās fore nobiliores ⁊ fortiores.Ex duplici igit effectu pꝫ:fidē ſeu ſciaꝫ fidei ceteris ſcijs eē nobiliorē.Et pꝛio ex effectu adheſiōis. Secūdo ex effectu pductionis

¶Et pmo ex effectu adheſiōis.nā fides facit magis adherere ſuū ſubiectū pꝓo obiecto q̄ aliq̄ alia ſcia.Qḋ pꝫ:qꝛ null⁹ p iſta ↄcluſione ſcia vel demrātione.vꝫ.Triangul⁹ hꝫ tres angulos.vel p iſta:oē totū mai⁹ ē ſua pte.vellet ſe morti exponē.Ecōtra vero p hac ↄcluſiōe fidei:ſeu argumēto xp̄s mortu⁹ ē:ſeu crucifixus:⁊ innūerabiles poſuerūt ⁊ mille ponerent vitā.Sic̄ face voluit btūs pr̄ nr̄ Fracīſc⁹ q exiſtēs vltra ptes marinas a n̄ ſoldanū:voluit igredi copioſum ignē p xp̄i fide:ſi credēvellet in xp̄m.Qḋ tn̄ facer noluerūt ifideles ſoldani ſeu machometi:q reputabāt ſanctiores hꝫ corū legē.h claruit in ifinitꝭ martyrib⁹. Exquo igit ſcia fidei ſeu fides facit forti⁹ adherē ſuo obiecto:q̄ cetere oēs alie ſcie:ↄcludit neceſſario q fides ē certioꝛ:nobilioꝛ:⁊ excellētioꝛ:oib⁹alijs ſciētijs. ¶Scōo hoc idē pꝫ ex effectu pductiōis ſeu ſuperatiōis.Nā fides pducit ad deū:qḋ nō facit aliq̄ alia ſcia:⁊ per conſequēs nobilioꝛ ē:⁊ vltra hoc potētioꝛ ē fortioꝛ ⁊ efficatioꝛ:ad ſuperādū ⁊ ↄuincēdū oēs alias ſcias q̄ econuerſo .Qḋ bn̄ claruit in btā virgine Katherina Coſti regis filia: q cū eēt corā Maxētio iperatore in alexādria:⁊ ibidē adeēnt.50.viri ſeu phi doctiſſimi: q ex iperio Maxētij aduenerāt: ut diſputarēt cū ea.fauente diuina grā cū virtute ſcie infuſe:ſeu ſacratiſſime fidei. Ipſa virgo ſciſſima oēs deuicit ⁊ ſuperauit: adeo q fidei ſciſſime ſe ſubiecerūt:⁊ p eadē xp̄i fide oēs.50.martiriū per ignē ſuſceperūt:qḋ neqq̄ꝫ feciſſēt:niſi fides ſeu ſcia fidei:oi coꝝ ſcia ⁊ ſapia:nobilioꝛ:potētioꝛ atqꝫ efficatioꝛ extitiſſet. O igit fides amabilis.o fides incoꝛruptibilis.o fides ſup oia deſiderabilis:q̄ꝫta eſt dignitas ⁊ excellētia tua Tu eni ſicut manifeſtāt auctoꝛitates. Declarant rōnes:pbāt diſtinctiōes:⁊ ↄcludūt effectus.certe pcellis in dignitate:efficacia : atqꝫ excellētia.oēm ſimul ſciaꝫ.vꝫ ſciaꝫ grāmatice ſciaꝫ rethoꝛice:ſciam logice:ſciaꝫ arithmetrice:⁊ geometrie:ſciaꝫ iuris ciuilis:⁊ canonici: ⁊ poſtremo ſciaꝫ ipſi⁹ aſtrologie:totiuſqꝫ nālis phie. Ex pdictis igit oib⁹ pꝫ ſexta nobilitas de qnta excellentia ſacratiſſime fidei:que dr̄ nobilitas ſuperatiua.Quā fidei virtuteꝫ ⁊ nobilitateꝫ:nobis ↄcedē dignet auctoꝛ ois ſapie de⁹:⁊ largitoꝛ ipſi⁹ fidei dn̄s nr̄ Ihs xp̄s q cū pr̄e ⁊ ſpū ſcō:viuit ⁊ regnat de⁹ p infinita ſecula ſeculoꝝ.Amen.

¶Feria ſcd̄a poſt ſcd̄am dn̄icā q̄dragesime Item de qnta excellentia. vꝫ de nobilitate ipſius ſacratiſſime fidei.

i In peccato vr̄o moriemini. Scribūt hec verba Jo.8.c.⁊ in euāgelio occurrēt ferie. poſt ſacri euāgelij lrālē ⁊ ſpūalem expoſitionē dilectiſſimi ciues.Exquo ut claruit in ſermōe pcedēti:hūiſtis declarationem ſexte nobilitatis de qnta excellētia ſacratiſſime fidei : q̄ dicta fuit nobilitas ſupatiua:in qua mōſtratū fuit q̄lit ipſa fides bn̄dicta ſupat oēm ſciaꝫ acq̄ſitā in dignitate ⁊ excellētia: hēo vobis pn̄ti die ſingularit declarare ſeptimā ipſi⁹ ſacratiſſime fidei nobilitatē:q̄ vtiqꝫ erit valde vtilis ſalutifera:atqꝫ gratioſa:cuius nobilitatis declaratio talis erit.

¶De ſeptima nobilitate ſanctiſſime fidei: q̄ dicit nobilitas adoꝛatiua.

ſ Eptima igit nobilitas ſacratiſſime fidei in oꝛdine declarāda: dr̄ nobilitas adoꝛatiua. Vltra eniꝫ ſupdictas no-

bilitates: fides ſciſſima hoc ēt ꝑuilegio ſingu
lariter gaudet: qm̄ facit deū ⁊ creatorē noſtꝝ
ꝑut ois rō ꝑſuadet veraciter adorare. Qm̄
igit̄ repit̄ magna pſonaꝝ multitudo: q̄ in hu
militate diuini cult⁹ dedignat̄ ſe velle exerce
re: qđ vtiqꝫ accidit: vel ꝑpter carnalē volupta
tē: vel ꝑpter mundanā cupiditatē: vel ꝑpter
craſſam ⁊ malitioſam ignorantiā: arrogātiā:
atqꝫ ſupbiā: q̄ generalia pctā ad hāc reproba
tā cecitatē hoīem rōnalē inducūt: ut ſui obli
tus creatoris mīme cōueniēs ei videat̄ ſe di
uine maieſtati velle ſubiugare: ut a tali mali
gna ꝑuerſitate hēant ſe retrahere: ⁊ ad diui
nū cultū ſe veraciter ꝯuertere: ꝑcipue cuꝫ lex
nr̄a ceteris veracior ſit: ⁊ forti⁹ obliget vnum
quēqꝫ xp̄ianuꝫ. Decreui ꝑpterea de diuino
cultu: ſeu de diuina adoratiōe ꝑdicare: qꝛ mi
hi vr̄ marie neceſſariū. mūdo ⁊ fidelibus xp̄i
publicare. qualr̄ vnuſqſqꝫ dēat ⁊ deū colere:
⁊ creatorē ſuū adorare. Qđ ut clari⁹ qſqꝫ itel
ligat: circa diuinū cultū ⁊ diuinā adorationē
ſeptē contemplationes annotabimus.

¶ Prima dr̄ cōtemplatio Specificationis.
¶ Scđa dr̄ cōtemplatio Diffinitionis.
¶ Tertia dr̄ cōtemplatio Obligationis.
¶ Quarta dr̄ cōtemplatio Modificationis.
¶ Quinta dr̄ cōtemplatio Locationis.
¶ Sexta dr̄ cōtemplatio Aſſociationis.
¶ Septima dr̄ cōtemplatio Oppoſitionis.

¶ De ſeptē cōtemplationib⁹ diuini cult⁹: ſeu
diuine adoratiōis. ⁊ primo de prima que di
citur cōtemplatio Specificationis.

PRima igit̄ cōtēplatio de diuino cul
tu: ſeu de adoratiōe ad deū facienda:
dr̄ Specificatiōis. Pro cui⁹ ꝯtēpla
tionis declaratiōe occurrit mihi ſnīa btī tho
me dicēt̄ ſup illa verba phi. 2. Meth. Scit̄. n.
cōtingit donec venit̄ ad ſpēm ſpāliſſimā. In
tellect⁹ inqt nō ꝑficit̄ ſimplr̄ de cognitiōe ob
iecti in gnē ⁊ in vlī. ſꝫ oꝫ ꝙ ꝑficiat̄ de cogni
tione i ſpē ⁊ in ꝑticulari. Que ſnīa exemplis
declarat̄. Nā poſito ꝙ Petr⁹ ſit remotiſſi
m⁹ a potētia viſiua. certū ē ꝙ intellect⁹ cū ſim
plicit̄ cognoſcit: ut ens qđdā in gnē: ⁊ iō cū n̄
diſcernat qđ eſt petr⁹ in ſpē: nō delectat̄: nec ꝑ
ficit̄: ſed magis ꝯtriſtat̄. Et ē in motu ad ſci
endū. q vtiqꝫ ē qđā ꝑuatio qetis. Si āt ex ap
propriatiōe intellect⁹ cognoſcit Petꝝ in ſpē:
tunc ſumme gaudet: ꝑficit̄ ⁊ delectat̄. Silr̄ ut
tradūt theologi in. 4. di. 49. Cognitio btitu
dinis inqꝫtū eſt qđā ſtat⁹. ut dicit Boeti⁹ pro
ſa. 2. 3. li. Oium bonoꝝ aggregatiōe ꝑfectus:
nō ꝑficit ſimplr̄ intellectū: qnimo neceſſe eſt
ad ſalutē: ut talis btitudo cognoſcat̄ in ſpecie
ꝑut. ſ. ſimplr̄ in diua viſiōe ꝯſiſtit: ⁊ nō i ali
q̄ alia re. Quib⁹ declarati: cū triplex poſſit eē
honor ſiue adoratio. vꝫ. dulie. Ypdulie atqꝫ la
trie: videndū eſt quo honore: ſeu adoratione
dēat in ſpē de⁹ coli. An adoratione dulie. An
ypdulie. An latrie: nā ꝑpter hoc intellect⁹ deū
adoret in gnē: ⁊ in vlī: ſed ſilr̄ ut debitū eſt in
ſpecie: ⁊ in ꝑticulari. Accipe tn̄ pmo qđ eſt du
lia: qđ ypdulia: qđue latria. Dulia ut tradunt
theologi in. 3. di. 9. Eſt quidā honor: q ſimpli
citer exhibet̄ rationali creature: ex ꝑticipatio
ne alicuius diuini doni. Ypdulia aūt que eſt
ſuper duliam: eſt quidā honor qui exhibetur
creature rationali excellēti: propter maiorem
affinitatem ⁊ cōionem ad deum. Latria ve
ro ut dicūt theologi vbi ſ. Eſt quidaꝫ honor
excellentiſſimus ſoli deo debitus. ⁊ nulli cō
municabilis creature. Declaratio igit̄ iſtarū
triū diffinitionū ponet̄ ſucceſſiue inferius in
ſuis locis. His premiſſis cōcluſionaliter di
co ⁊ diffinitiue: ꝙ ſolus honor latrie: qui eſt
excellentiſſimus ſup honorē dulie ⁊ ypdulie:
debet deo ſimpliciter exhiberi. Et ꝙ deus ut
veraciter adoret̄: debeat adorari latria: ⁊ non
dulia: vel ypdulia. tripliciter probo. Primo
auctoritatibus. Secūdo rationib⁹. Tertio
exēplis. ¶ Primo probo auctoritatib⁹. Ma
glo. ſuper verba Matth. 4. Dn̄m deum tuū
adorabis ⁊c. ait. Latria eſt honor ⁊ cultus ſo
li deo debitus: ſuper duliā ⁊ ypduliam: pro
pter ſummā eius excellentiā. Et Auguſt. ibi
dem dicit. Latria eſt quedā ſeruitus interior
⁊ exterior excellentiſſima: ſoli deo debita: ⁊ in
cōmunicabilis omni creature. Ex quib⁹ au
ctoritatibus patet: qualiter deus a rationali
creatura: ſolo honore latrie adorari debet

¶ Secundo hoc idem probo triplici ratione.
Primo ratione Superationis. Secundo
ratione Argumentationis. Tertio ratione.
Iuſtificationis. ¶ Primo probo ratione ſu
perationis. ꝙ deus ſimpliciter debet honora
ri honore excellentiſſimo latrie: ſuper omnē
rationalē creaturam. Fundamentū rationis
ponit phus quarto Ethicorū. di. Honor eſt
exhibitio reuerentie in teſtimoniū alicui⁹ vir
tutis. Patet hec regula. Nam videmus per
experientiā: ꝙ ſi aliquis eſt virtuoſus bonus
⁊ ſapiens: cōmuniter honoratur: et reueretur

quid sit dulia & ypdulia

Quo p̄ſuppoſito certū eſt ſm phm.5.Thop.
ꝙ ſi ſimplr aliqd ē:ſimplr etiā intelligit̄:τ di
ligit̄:ſi aūt eſt magis ergo magis: ſi āt ē ma
xime ergo maxie. Quod pz.nā ſi vicario epi:q
ſimplr habꝫ illā dignitatē debet̄ honor:ergo
epo debet̄ maior honor: cū ſit maioris auct(
ergo pape debet̄ maxim⁹ honor: cū ſit maxie
auctis. Quib⁹ ↄceſſis certū eſt: ꝙ in deo ſolo
eſt maxima:virtus.bonitas: ſumma potētia:
infinita ſapientia:optimaqꝫ iuſticia:clemētia
τ miſericordia: ſuper omnes creaturas:tam
rationales:qua intellectuales τ angelicas: er
go ꝑ conſequēs ei debet̄ maior honor:τ reue
rentia exhiberi:q̄ꝫ ſimul ceteris oibus ſanct(
τ rōnabilib⁹ creaturis q̄ztūcūqꝫ bonis τ vir-
tuoſis. Et ꝙ in deo ſolo ſit optima bonitas
τ nō in aliqua alia creatura:τ per cōſequens
optim⁹ τ excellētiſſim⁹ debeat̄ ei honor: audi
Platonē in thimeo dicentē. Deus inqt eſt
ſummū bonū ſuꝑ omnē ſubſtantiā: omnēqꝫ
naturā:cui cūcta expediūt cum ſit plene ꝑfe-
ctionis:τ nullius ſocietatis dignus. Et idem
ait. Solus deus eſt infinitus: nō ſolum loci
excluſione:ſed etiā vite ꝓprietate:τ nature oi
moda dignitate τ bonitate.phs etiā.2. Me-
tha.dicit. De⁹ eſt principiū nobiliſſimū opti-
mū τ ꝑfectiſſimū. Et ꝑmo Metha.dic. Nūc
ſolus de⁹ habet honorē:ſiue ſapiētiā: ſiue me
thaphiſicā. Et idē in ꝓlogo methaphiſice ait
Scientia maxime diuina: eſt maxime hono
randa:τ quā maxime de⁹ habꝫ dea eſt ſciaꝝ
Oēs eniꝫ alie ſcie magis neceſſarie ſunt ea:
dignior vero nulla.hec ibi. Et auctor in li.de
cauſis dicit. Cā ꝑma eſt optima ſuꝑ omnes
res creatas:nec eſt magis diues ipſa. Diſtin
ctionē autē ꝙ de⁹ ſimpliciter ſit qōdā bonuꝫ
optimū:τ non inueniat̄ alia aliqua bonitas
optima in quauis creatura:ponit Bonauen.
in ſcdo.di.3.ꝑte.2.ar.1.q.1.in cor.q.d. Optimū
poteſt capi quadruplr. Aut ↄꝑabiliter. Aut ꝑ
fectionabilit. Aut finaliter. Aut ſimpliciter.
¶ Primo mō pōt intelligi adeſſe optimum
ↄꝑabiliter:ſeu in cōꝑatione ad totū vniuer-
ſum. Et ſic vnūquodqꝫ creatū dr̄ eſſe bonuꝫ
optimū: nā aliquod ꝑuū dr̄ eē optimū reſpe
ctu maximi:q2 maximū accipit decorē a ꝑuo
Sicut etiā lapis dr̄ eſſe optimū in ↄꝑatione
ad aiam ſenſitiuā:q2 ex tali diuerſitate appa
ret bonū optimū in oib⁹. Et quelibet res ſic
cōꝑata eſt optima. Silr albū dr̄ eſſe qd opti-
mū in cōꝑatione nigri:τ ecōuerſo:q2 oppo
ſita iuxta ſe poſita magis eluceſcūt. Vt dicit
phs ꝑmo Elencoꝝ.τ ꝑmo rethorice ſue. Si-
militer q̄libet creatura dicit̄ eſſe optima inq̄ꝫ
tum deducit ad cognitionē creatoris. Nā in
uiſibilia dei.ut dicit̄ ad Roma.ꝑmo. Per ea
que facta ſunt a creatura intellecta cōſpiciun
tur:τ inſuꝑ quelibꝫ creatura etiā minima dr̄
eſſe optima inq̄ztū ꝓcedit ſimpliciter ab opti
ma cauſa:dicente Dio.libro de di.no. Opti
mi eſt eniꝫ ſemꝑ optima adducere. Et rō eſt
quia ſi a ſumme calido nō egredit̄ niſi ſum-
me calidū:τ a ſumme frigido niſi ſumme fri
gidū:τ a ſumme dulci τ amaro: niſi ſumme
dulce τ ſumme amarū.ergo a ſimili ab opti
mo bono:ſeu ab optima cauſa:nō pōt egre-
di:niſi optimū bonū ſeu optimus effect⁹. Cū
igit̄ omnes creature etiā viliſſime ab optima
cauſa que dicta eſt ꝓceſſerint:clarū eſt ꝙ ne-
ceſſario omnes creature optime ſunt. ꝓpter
hoc dr̄ Gen̄.ꝑmo. Vidit deus cūcta que fe
cerat:τ erāt valde bona. Et phs ꝑmo de celo
τ mūdo ait. Totū vniuerſum neceſſe eſt eſſe
optimū. Et libro.xi.de aialib⁹. Nullū inquit
ens nāle quātūlibet minimū natū eſt ocioſe.
Vnde in oib⁹ minimis eſt quoddā optimū
τ diuinū. ¶ Secūdo modo pōt dici aliqd op
timū ꝑfectionabiliter. Naꝫ optimū τ ꝑfectū
ut dr̄.5. Meth.eſt illud ſimpliciter cui nō eſt
additio.hoc mō ſolus deus dr̄ ſimpliciter eē
optimus:τ nō aliqua creatura: qm̄ nulla eſt
creatura cui nō deficiat additio bonitatis:la
pis igit̄ hoc modo non dicit̄ eſſe optimus:q2
melior eſt planta arboris: eo q2 lapis habet
ſimpliciter eſſe.planta vero habet eē ſicut la-
pis:τ vltra hoc habet etiā vitā:ſeu aiam ve-
getatiuā. Itē planta hoc modo nō eſt optie
bona:quia formica melior eſt oi planta arbo
ris q̄ztūcūqꝫ nobiliſſima. q2 formica hꝫ eſſe
τ viuere ſicut planta:τ vltra hoc habet ſenti-
re:ſeu aiaꝫ ſenſitiuā. Formica inſuꝑ hoc mo
do nō dicet̄ optima:nec etiā aliqd aliud ani-
mal q̄ztūcumqꝫ nobile ſimplr habēs animā
ſenſitiuā:quia ſolus hō melior eſt oi animali
ſenſitiuo.ꝓ eo ꝙ habet eſſe: viuere:τ ſentire:
τ vltra hoc habet rōnē: ſeu ratiocinari quod
nō habet aliqd aliud aial. Item hō hoc mo-
do dicit̄ eſſe quid optimū:quia angelus natu
raliter melior eſt oi homine: nō tm̄ ſm natu
ram que nō ſubicit̄ corpori corruptibili ſicut
rōnalis aia:ſed inſuꝑ ſm vſum intellectus.ꝓ
eo ꝙ homo ꝑcipue in p̄nti vita: accipit veri-

tatem de rebus ſucceſſiue:⁊ per diſcurſuȝ ra
tionis. Angelus econtra capit veritates ſine
aliquo diſcurſu ⁊ ſucceſſione. Taceo de grã:
qm̄ quilibet hō etiam ſi non p naȝ tñ p graȝ
pōt eſſe melior angelo. Inſup hoc modo vir
go nō pōt dici qd optimū: qm̄ aia xp̄i eſt me
lior ipſa in grã ⁊ glia. Silr aia xp̄i non pōt
dici optima: qm̄ vt dicit Bonauentura in.3.
di.14.ar.j.q.2. Aia xp̄i non eſt capax vt com
prehendat totã virtuteȝ diuinitatis: ⁊ ex hoc
imꝑfecta ē reſpectu dei. Oppoſituȝ ē de ipſo
deo: in quo cum nō poſſit fieri additio alicu
ius bonitatis. concludit ex hoc ſcḋo mō deū
ſimplr eſſe qd optimū ⁊ pfectū. ¶ Tertio de
niqȝ mō pōt dici aliqd optimū finaliter.i.re
ſpectu finis: qr finis vt dicit phus.2.phyſi.hȝ
rōnem optimi. Et.j.metha.dicit. Finis ē bo
num vniuſcuiuſqȝ rei: ⁊ vlr eſt optimuȝ in oi
nã. Ideo fructus qui eſt finis arboris dicit
eſſe qd optimū. Hoc.3.mō ſolus deus ē ſim
pliciter optimū bonū: pro eo ꝙ eſt finis oiuȝ
creaturaꝝ: inquãtum oēs creaturas creauit
fine primario ad manifeſtandū ſuã infinitaȝ
potentiã ſapiam atqȝ clementiã: ꝓut tradūt
theologi in.2.di.j. Marie Bonauentura ibi
dem pte.2.ar.2. Et i.2.di.15.ar.2.q.j.di. qꝛ ⁊ ſi
ad vſum hoiuȝ ⁊ ad coꝝ recreationeȝ ſeu ad
coꝝ adiumentū diuerſas creaturas creauit:
tñ primario fine eas creauit: ⁊ eas fouet pro
oſtẽſione glie ſue: ꝓpter qḋ Salomon ꝓuer.
16.dicit. Vniuerſa ꝓpter ſemetipſuȝ opat⁹ ē
de⁹: ⁊ ipſe hō ordinat ad finē beatitudinis: q
nihil eſt aliud niſi ipſe deus. ¶ Quarto mō
pōt dici aliqd optimū ſimplr: ⁊ hoc mō ſol⁹
deus reſpectu optimi dicit optimū bonū: cuȝ
ſimplr non ſit nec eſſe poſſit alius de⁹ preter
ipſum. Si igit vt clare ꝓbatū eſt in ſolo deo
optima bonitas repit: ⁊ non in aliq̃ creatura
ergo p ꝯñs ei debet optima adoratio: q̄ con
ſiſtit in latria: ergo adoratio latrie: ⁊ nō du
lie: vel hypdulie: ſimplr cōuenit deo: ſeu crea
tori: ⁊ nō alicui ſimplici creature. ¶ Scḋo ēt
probo rōne argumētatiōis.q.ſ.honor latrie
⁊ non dulie: vel hypdulie: ſimplr deo debet.
Fundamentū rōnis ponit phus.2.topico.di.
Si de quo minus videt ineſſe: non ineſt: nec
de quo magis.pȝ h regula. Nã ſi qs non te
netur dare Petro.x.ducatos: a fortiori nec
mille dare tenet. Quo preſuppoſito: certū eſt
ꝙ nulla bonitas eſt in creaturis quãtūcūqȝ
nobilibus ſimplr ſed ſm qd. Nã ſimplr ois
bonitas eſt in ſolo deo. Qḋ ſi ſic eſt: ergo p
ꝯñs nulli ſimplici creature: prout eſt angelis
virgini Marie: ſanct: ⁊ aie xp̄i debet honor
ꝙ ſi honor debet creature: i qua ſimplr nulla
eſt bonitas: ergo debet ſimplr deo: in quo eſt
ois bonitas ⁊ non in aliqua creatura: ⁊ ꝙ p
ꝯñs ei ſoli honor latrie debeat pȝ. Nã Luc.
18. Mat.19. Et Mar.x. cū qdã diceret Sal
uatori. Magiſter bone ⁊c. ſtatim ſaluator q̄ſi
iniuriã dei audiſſet increpatiue dixit. Quid
me dicis bonū: nemo bonus niſi ſolus deus
Qḋ vt elicere potui a beato Tho. pma parte
ſūme.q.6.ar.3. qnqȝ modis intelligi pōt.q.ſ.
nulla creatura in cōparatiōe dei bona ē ⁊c.

Primo eſſentialiter. Scḋo vniuerſaliter.
Tertio icorruptibiliter. Quarto ipeccabilr
Quinto finaliter. Primo ſolus de⁹ ſim
pliciter dr eſſe bonus eſſentialr: qr eius boni
tas nō deſcendit ab aliquo: ſȝ ſimplr a ſeipſo
Oppoſitū eſt in creaturis: quaꝝ ois bonitas
ab ipſo deo deſcendit. Exemplū habemus i
ſole: qui hȝ lucem eternalē a ſeipſo ⁊ a nullo
dependētē niſi a deo imediate. Ecōtra vero
ois claritas lune atqȝ ſtellaꝝ depēdet ab ipo
ſole. Scḋo deus ſolus dr eſſe bonus vni
uerſaliter. Et rō eſt: qr vniuerſaliter in ſe cō
tinet oēs pfectiōes ⁊ bonitates: ꝓpter quod
dixit deus Moyſi Exo.33. Oſtendam tibi
omne bonū. Que vniuerſalis bonitas i nul
la repit creatura etiã nobili. ¶ Tertio ſolus
deus dicit eſſe bonus incorruptibilr: pro eo
ꝙ deus oio incorruptibilis eſt: ⁊ a nullo pōt
corrumpi: cuȝ hēat influentiã ſue bonitatis a
ſeipſo. Oppoſitū vero eſt de ceteris oib⁹ crea
turis: que vtiqȝ ſm Greg. cito corrūperent
⁊ in nihilū tenderent: ſi p momentū tpis ſeu
inſtans influētia diuine bonitat ab eis ſub
traheret. ¶ Quarto deus ſolus dr eſſe bon⁹
impeccabiliter. Nã ⁊ ſi angeli oēs ſeu cete
re rōnales creature ſimplr in ſe conſiderate:
aut peccauerūt: aut ſaltem in ptãte peccandi
fuiſſent: vel fuerint. ſolus tñ deus ab his duo
bus ſimplr excludit: pro eo ꝙ nūqȝ peccauit:
nec vnqȝ poterit nec potuit peccare. ¶ Quin
to deniqȝ modo ſolus deus dicit bonus fina
liter. Nam cum ſimul omnes creature ſint
create ⁊ ordinate ad diuine bonitatis finem
manifeſtande ſeu participande: pro eo ꝙ ipſe
eſt finis omniū: tñ deus ipſe non eſt ordina
tus ſeu ſubiectus ad aliquam creaturaȝ. Si
igitur vt patet predictis qnqȝ modis ſolus

creator bonus eſt ⁊ non aliqua alia creatura concludit neceſſario: ꝙ ſoli deo debet honor latrie: ex quo latria ꝓſupponit ſimpliciter aliquā bonitatē eſſe adorandā. ¶ Tertio inſup hoc idem ꝓbo rōne iuſtificatōis. Fundamētum rōnis ponit phs. 5. ethi. di. Juſtitia ē habitus cuilibet ad bñ viuendū opportunus: ſ₃ quē nullus eligit cōtra aliquē male operari. p₃ h regula. Nam vt q̄ſq₃ ſit iuſtus tenet oi tpe nihil inferre ꝓximo quo ꝓximus dānificetur: pro eo ꝙ aliter facere nequaq₃ iuſtitia: ſed iniuſtitia foret. Quo preſuppoſito: certu₃ eſt ꝙ cultus latrie: ſeu adoratio: que eſt quid excellentiſſimū: ſoli deo cōpetit ꝓpter ſuam excellentiā: vt in pma rōne monſtratum eſt. Qđ ſi ſic eſt: ſi adoratio latrie attribueret alicui ſimplici creature: vtiq₃ fieret ꝯtra iuſtitiā pro eo ꝙ vſurparet a deo illđ qđ ſibi ſimpliciter cōpetit. Sed cū agere ꝯtra iuſtitiā nulli liceat: ergo adoratō latrie ſimpliciter ē deo exhibēda: ꝓpter qđ Jſa. in ꝑſona dei loquēs c. 42. dicit. Gl'iam meā alteri nō dabo. ſ. adorationis latrie mihi debite. Ex predictis rōnibus p₃: qualiter deus adorādus eſt ſimplr cultu latrie: ⁊ non dulie vel hyperdulie. ¶ Tertio deniq₃ ꝓbo exemplis. ꝙ v₃ ſolus deus cultu latrie d₃ adorari. Primū exemplū habemus Apoc. vlti. de angelo. qui prohibuit ne Joānes ipm adoraret. Jbi eni ſic dr. Cecidi inquit Joānes vt adorare₃ ad pedes angeli qui dixit mihi. Vide ne feceris: cōſeruus enim tuus ſum ⁊ fratrū tuorum. tu vero deū adora. ſ. adoratiōe latrie. hec ibi. Sup que verba q̄rit Tho. in. 3. di. 9. ar. 2. q. 6. Et. 2. 2. q. 84. ar. 1. ⁊ inſuper dñs Bonauentura in. 3. di. 9. ar. 1. q. 5. Cur angelus ꝓhibuit Joāni ne ipſum odoraret: ⁊ pariter rñdēt ꝙ h fecit triplici reſpectu

Primo reſpectu oſtēſionis. Scđo reſpectu manifeſtatiōis. Tertio reſpectu euitationis ¶ Primo ꝓhibuit reſpectu oſtēſionis. Nam noluit adorari a Joāne: ad oſtēdendū dignitatem magnā ipſius Joānis: ꝗ multis angelis dignior excellentior ⁊ ſupior erat: ⁊ h vel ſimpliciter vel ꝭm qd: vnde nūq₃ ſuperiora adorant inferiora: ſed ecōuerſo. ⁊ hoc ideo: q₂ ſuperiora hñt dignitatē excedentē reſpectu inferiorum. ¶ Scđo etiā angelus ꝓhibuit ſe adorari a Joāne reſpectu manifeſtatiōis. Quia enim genus humanū exaltatū eſt in genere per. xpm ſupra nām angelicā: ꝓpter hoc noluit angelus adorari: vt oſtēderet q̄₃ magna eſſet dei glīa in humana nā: ⁊ q̄ntum maxime exaltata erat humana nā p cōparationē ad ip₃ deum. Quāuis aūt angeli in veteri teſtō paterent ſe ab hoībus dulia adorari: ſic habet Joſue. 5. Jn nouo tū teſtō poſt glorificationē humane nature in xpo qua vident conſedere ad dexterā patris eterni non patiunt illā nā₃ ſibi ſubijci. ¶ Tertio deniq₃ angelus ꝓhibuit ſe a Joāne adorari reſpectu euitatiōis: v₃ criminis ⁊ erroris. Si enim angelus pmiſiſſet ſe adorari: hoc poterat ſeu poſſet alicui eē occaſio idolatrie: q₂ ſub pretextu dulie occaſionaliter forſitā latria exhiberet creature. Qđ vtiq₃ facere nephas maximu₃ eſſet. Et ideo Paulus pme cor. 8. ꝓhibet comedē i idolo: q₂ poſſet eſſe occaſionali: vel in ſe: vel i alio. ſ. venerationis idoli. ¶ Adde ſi vis ⁊ quartū reſpectū ꝭm aliquos. Nam illa ꝓhibitio adorationis ideo facta fuit Joāni ab angelo: qa fuerat nimis exceſſiua: potuiſſet tū tūc ſicut ⁊ nunc adorari angelus ſimpliciter adoratiōe dulie: quēadmodū ⁊ ceteri ſancti adorantur. Quo exemplo euidēter apparet: ꝙ deus ſolus eſt adorādus latria: ex quo angelus ꝓhibuit ſe adorari non tm̄ latria ſed ⁊ dulia. ¶ Scđ₃ exemplū habemus Mat. 4. c. vbi legit: ꝙ cum demon transfiguratus in ſimilitudine hois oſtēdiſſet xpo oia regna mundi ⁊ dixiſſet: h oia tibi dabo ſi cadens adoraueris me. ſtatī xps videns hoc eſſe iniquiſſimū ⁊ cōtra omnem iuſtitiā: v₃ ꝙ honor creatoris ipſi creature exhiberet: ſtatim exprobratiue rñdit di. Vade retro ſathana. ſcriptū eſt enim. dñm deū tuū adorabis ⁊ illi ſoli ſeruies. Quo exēplo dat intelligi: ꝙ ex quo xps noluit lucifer₃ adorare qui tū ꝭm dignitatē nature ipo xpo nobilior erat: intellige de humana nā ſimpliciter et nō de diuina: dicente ꝓpha. Minuiſti eum paulominus ab angelis ⁊c. A fortiori nec q̄ſq₃ alius ſanctus adorari d₃: non dico adoratōe dulie ſed ſimpliciter latrie. Si aūt quereret an peccatū eſſet idolatrie: ſi cultus latrie exhiberet demoni in forma Chriſti: aut virginis transfigurato: Rñdit Bonauen. ibi. 3. diſt. 9. ar. 1. q. 6. ar. 9. Et etiam Alex. de ales in. 3. pte ſum. q. 16. ar. 9. di. ꝙ honor latrie pōt exhiberi aduerſario xpi dupliciter: aut ſimpliciter: aut ſub ꝯditione. Si ſimpliciter: dico ꝙ non pōt eſſe ſine peccato. Non offert eni cultus latrie alteri q̄₃ deo: ⁊ ideo eſt ibi peccatu₃ idolatrie nec excuſat quiſq₃ rōne ignorantie. habet eni

triplex adiutorium ꝓpter qđ pōt hmōi erro
rem deuitare. Primū est adiutoriuꝫ seu re
medium premonitōis sacre scripture: q̄ mul
totiens docet qualiter multi in noīe Christi
mendaciter venturi sunt: seu qualiter angelus
tenebraꝝ sepius i angelum lucis se transfigu
rat. prout habet. 2. corin. xj. ꝛ Mat. 24. dicitur
Multi. s. demones venient in nomine meo
dicentes: ego sum Christus. ❡ Scđm est ad
iutorium seu remediū orationis: qua debet ꝛ
tenetur homo ad deum recurrere vt cor eius
illuminet. Si enim aliquis oraret deū toto
corde vt reuelaretur ei veritas: deus non per
mitteret eum decipi. In hoc enim casu intel
ligitur illud Jo. 15. Quicqd petieritis patrem
in nomine meo: vꝫ i nomine Jesu qui salus
interpretat: dabit vobis. Qui igitur nō orat
deum: non adhibet omnem diligentiaꝫ quā
debet. Et ideo non excusat. ❡ Tertium ē ad
iutorium seu remediū conditionis. Facilime
enim posset quisqꝫ vitare periculū apponen
do. s. conditionem hoc modo. Adoro te si tu
es Christus. Si igitur aliquis aduersarium
Christi adorat: vterqꝫ in idolatriaꝫ incideret
nec ignorantia aliquo modo eum excusaret:
precipue cum vti posset tribus remedijs su
pradictis. propter qđ. j. Jo. 4. dicitur. Nolite
credere omni spiritui: sed ꝓbate spiritus si ex
deo sunt. Si autem quis adoraret sub con
ditione: hoc potest esse dupliciter. Aut quia il
la conditio est apposita actualiter. Aut habi
tualiter. Si actualiter. Sic non adorat ipm
luciferꝫ: sed magis Christū: quia non stat ado
ratio nisi stante conditione: ꝛ ad eum infert
adoratio ad quē refertur adorationis implo
ratio. Si autem illa adoratio sit sub condi
tione habituali: hoc modo non sufficit ad vi
tādū peccatū idolatrie respectu hꝰ apparitio
nis: sufficit tn̄ respectu sacramēti altaris. Nā
talis transfiguratio est insolita ꝛ non precipi
tanter: sed cuꝫ pura maturitate debet fieri ta
lis adoratio. Consecratio vero hostie est con
sueta: ideo sufficit ꝙ adorans habeat in habi
tu hanc conditionē. s. si cōsecratio debito mō
facta sit. Unde pauci vel nulli fideles i ado
ratione peccant: etiam si hostia non sit conse
crata: vel modo indebito cōsecrata: quia oēs
accidunt cum conditione ista. Si tamen ali
quando accideret casus ꝙ demon in forma
virginis vel crucifixi se ad adorandum tibi p̄
beret: consulo ꝙ imitaris exemplū cuiusdam
sancti patris: cui sicut legitur in vitis patrum
cum diabolus in specie Christi gloriosus ap
paruisset: vt vel sic eum adoraret latrie ado
ratione: statim ille clausis oculis dixit deriso
rie se in hac vita Christum nolle videre nec
adorare: asserens se tali visione oio indignuꝫ
Qđ videns diabolus statim confusus eua
nuit. Ex predictis igitur auctoritatibus rōni
bus atqꝫ exemplis clarissime patet: qualiter
deꝰ solo cultu latrie nō dulie vel ipdulie ado
randus est: cum sit excellētissimus super oēs
creaturas in omni clementia: sapientia: iusti
tia: potentia: atqꝫ bonitate. hic igitur quisqꝫ
aduertere pōt: qꝫ grauiter peccent q diabolū
in diuersis maleficijs supstitiōibus facturis
atqꝫ incantationibus adorant: ꝓpter h ei fi
dem adhibendo: cuꝫ tn̄ quisqꝫ teneatur citiꝰ
permittere mori omnes creaturas q̄ꝫ eas ali
quo maleficio adiuuare. dicente Augustino
22. q. 2. c. Faciat inquit homo pro temporali
salute hominū quicqd potest. cum autem ad
hoc ventum fuerit: vt tali saluti nisi peccando
consulere possit: iam se existimet nō amplius
habere quid faciat. hec ille. Grauissimū in
super peccatū incurrunt: qr magis prelatos
ecclesiasticos ꝛ tēporales dn̄os venerant q̄ꝫ
deum. A quo peccato ꝛ vituperio nos pre
seruare dignetur deus ipe ꝛ dn̄s Jesus xp̄s
qui in trinitate perfecta viuit ꝛ regnat bene
dictus in secula seculoꝝ. Amen.

❡ Feria tertia post dn̄icam. 2. q̄dragesime.
Iterū de quinta excellentia: vꝫ de nobilitate ip
sius sanctissime fidei.

q Ui se humili
at exaltabit. Scribunt h ver
ba Mat. 23. ꝛ in euangelio
p̄ntis ferie. Post sacri euan
gelij lr̄alem ꝛ sp̄ualē expositionem amātissimi ciues: ex
quo vt claruit in p̄cedēti sermone declaraui
de diuino cultu ꝛ adoratōe p̄mā ꝯtēplatiōeꝫ
que dr̄ specificatōis. In q̄ mōstratuꝫ fuit: q̄lr
honor latrie deo simplr debet: ꝛ nō dulie vel
ipdulie: hō vobis i p̄nti sermōe spālr decla
rare scđam ꝯtēplationē: de ipsa latria seu di
uina adoratōe: q̄ plurimum erit vobis grata
atqꝫ salutifera. Cuiꝰ scđe ꝯtēplatōis declara
tio talis erit.

❡ De scđa ꝯtēplatōe diuine adoratōis que
dicitur contemplatio diffinitionis.

Abrenũciare .i. eſt abicere & reſpuere: deſpicere

S Ecunda igitur cõtẽplatio de diuino cultu ſeu de adoratõe ad deũ facienda dr̃ diffinitõis. Q̃ñſo.n. q̃r deus dz ſimplr̃ latria adorari. Videndũ ẽ ad pñs qd ſit ipſa latria ſm ſuã eẽntiã atq3 ſubſtantiã. Pro cui9 ɔtẽplatõis clariori declaratõe tres ſolũ diffinitões de ipa latria ponem9. Pria eſt Aug.io. de ciui.dei.c.4. dicẽtis. Latria inquit grece nihil eſt aliud q̃ religio latine. Et ibidẽ dicit. q cultus deo debitus quattuor nominib9 vocat.ſ. duob9 apud grecos: & duobus apud latinos. Apud grecos dr̃ latria et theuſebia vel euſebia.i.cultus diuinus & cultus pius. Apud vero latinos latria vocatur religio: & pietas. Jta q hec duo noia correſpondent illis duob9: licet quodãmodo ſint in plus: q̃ ad modũ conſuetũ. Cum queritur igit quid eſt latria: ſimpliciter abſolute dico q idẽ eſt q religio. Quã religionẽ Tuli9 in prima rethorica que ars vetus dr̃ diffiniens ait. Religio ingt eſt que ſupiori cuidã nature quã diuinã vocãt: cultũ cerimoniãq3 affert hec ibi. Extenſa igit hoc nomine religio. clarum eſt: q cõmuniter omnes illi dici poſſunt religioſi: qui deũ colunt p cultum interiorem cordis: & per cerimonias exteriores ſui corporis: ſpecialiter tamẽ religioſi dicũtur: qui vitam ſuã totaz deo dedicãtes: a mũdanis negocijs ſe abſtrahunt. Demonſtrato igit qualiter latria eſt ſimpliciter q̃dã religio ſeu cultus pius deo exhibitus: quoniã ut ait philoſophus. 4. Metha. Nomina imponũtur reb9 ſm eorũ proprietatẽ & ſignificationẽ. propter quod & nomẽ dicit quaſi notamẽ. Hinc ẽ q habemus videre quid ſignificet iſte termin9 religio. Et certũ eſt ſm Jſido. 8. libro ſuaruz ethimologiaz. et etiã Auguſt.io. de ciui. dei. q latria ideo appellata eſt religio: quia p eã vni ſoli deo & creatori noſtro religamus animas noſtras ad cultum eius: cum vinculo ſeruiendi. Quadruplex igit eſt religatio.

latria grece .i. religio latine

quid ſit religio

¶ Prima dicit religatio Generalis.
¶ Secunda dicit religatio Specialis.
¶ Tertia dicit religatio Specialior.
Quarta dicit religatio Specialiſſima.

Prima religatio qua per religionẽ aie ſe religant ad diuinũ cultũ & diuinã ſeruitutez dicit generalis. Et talis religio ſeu cultus q eſt principiũ omniũ conſequẽtiũ: exhibet deo generaliter in ſuo principio. vz. in ſacramẽto baptiſmi: in quo initiat omnis xpiana religio. Quoniã in pſona cuiuſlibz baptizãdi cõpater ſpiritualis ſe religat deo p abrenũciationẽ omniũ que poſſent eſſe in dei cõtumeliam. di. Abrenũtio ſathane & omnib9 pompis eius. in qbus verbis pmittit triplex abrenũciatio: quoniã omnis pompa reducitur ad tria. Et pma eſt renũciatio carnalis: que conſiſtit in delectationib9 corporis. Secunda eſt renũciatio tempalis: que cõſiſtit in cupiditate & amore tempaliũ bonoz. Tertia eſt renũciatio ſpiritualis: q̃ conſiſtit in ſupbo appetitu honoz & dignitatũ. Et quoniã poſt pmiſſionẽ rerum honeſtarũ: nulli licet contrafacere. idcirco poſt ſacramentũ baptiſmi nunq̃ licitũ eſt vti aliquo triũ pdictoz. Proinde Joannes pme Jo.2. dicit. Nolite diligere mundũ: neq3 ea que in mũdo ſunt: quoniã omne qd in mũdo eſt: aut eſt ɔcupiſcẽtia carnis: aut eſt concupiſcẽtia oculoꝝ: aut eſt ſupbia vite. Et ſic ex predictis patet pma religatio generalis. Secũda religatio qua p religionẽ anime religãtur ad diuinũ cultũ & diuinã ſeruitutẽ dicit ſpecialis. Et hec religio cõuenit ſpecialiter peccatorib9 adultis: q cum peccauerint ſeu deũ offenderint in trib9 predictis que pmiſerãt in baptiſmo: denuo per ɔſenſum li.arbi. ſe religant deo: & hoc modo religio ſm Auguſt.io. de ciui. dei. dr̃. a reeligendo deũ: quẽ quis p peccatũ amiſerat. Et in libro de vera religione dicit. Religet nos religio vni omnipotẽti deo: a quo p culpam ſepati fuimus. Vt autẽ talis religatio peccatoris ſit vera & iuſta tria includit. Primũ eſt q doleat p contritionẽ cordis de peccato ɔ deũ ppetrato. dicẽte ppheta. Sacrificium deo ſpũs cõtribulatus &c. Secũdũ eſt q poſt dolorẽ culpe deteſtet & contẽnat i futurum ſemp vſq3 ad mortẽ oẽm amorẽ terrenoꝝ bonoꝝ. dicẽte Seneca. Nemo dign9 deo eſt niſi q propter deuz contẽpſerit opes. Et propheta dicit. Juraui & ſtatui.cuſ.vi. iuſticie tue.
¶ Tertiũ eſt ut peccator ſimplr̃ petũ ſuũ propter deũ ſacerdoti ɔfiteat. dicẽte Ambro. de pe. di. j. §. Alij ecõtra. Non põt ingt iuſtificari quis a peccato niſi peccatũ fuerit añ cõfeſſus. Et propheta dicit. Dixi cõfitebor iniuſticiã meã dño &c. Adde ſi vis & q̃rtũ poſt predicta. debz peccator vitã ſuam cõmittere deo ut eã dirigat ſemp in beneplacito volũtatis ſue. Proinde Thobias. 4. c. Ad hoc hortabatur filiũ ſuũ. di. Omni tpe benedic deũ: & pe-

te ab eo ut vias tuas dirigat et omnia consilia tua in ipso pmaneant. hec ibi. Ex quo igitur peccator post peccatū sponte se deo modis predictis religauit: nunqꝫ licet ei postmodū a predictis se auertere. Quoniā ut dicitur Luce. 9. Nemo mittens manum ad aratruz Et aspi. re. ap. est regno dei. Ex pdict̄ etiā pꝫ scda religatio spālis. ¶ Tertia religatio qua per latriā. i. p religionē aīe se religāt ad diuinū cultū et diuinā seruitutē dr̄ spālior. Hāc religationē obseruant q in spālibus religionibus se obligant per votū ꝑpter deū ad faciendū ea que sunt pfectōis seu pfectōis religionis. Talis aūt religatio vt sit pfecta tria reqrit. Primo renūciationē actualē vel habitualē oīuꝫ tpalium bonoꝝ. dicēte saluatore Mat. 19. c. Si vis pfectus esse: vade et vende oīa q̄ hēs et da paupibus et veni sequere me. Et Luc. 14. dicebat de necessitate talis abdicationis. Nisi qs renūciauerit oībus q̄ possidet nō pōt meus esse discipulus. ¶ Scdo requirit q talis hēat pfectā castitatē: et sui corporis macerationē: dicente saluatore Lu. 12. Sint lūbi vestri pcincti etc. Et apl's ad Ro. 13. dicit talib⁹. Frēs induimini dn̄m Jesum xpm: et carnis curam ne feceritis in desiderijs vestris. Et ad Ro. 8. ait. Frēs debitores sumus: nō carni vt sm carnē viuam⁹. Si eniꝫ sm carnē vixeritis moriemini: si aūt spū facta carnis mortificaueritis viuetis. hec ibi. ¶ Tertio insup reqrit q talis hēat toto tpe vite sue pfectā subiectionē seu obedientiā prelatis suis propter deū in oībus abnegando ꝑpriam voluntatē. dicente saluatore Mat. 16. Qui vult venire post me abneget semetipsum. s. p otētum ꝑpe voluntatis: et tollat crucē suā et seqt me. Et apl's ad hebre. 13. ait. Filij obedite prepositis vestris in oībus et subiacete eis. Quicūqꝫ igit semel in predictis tribus se deo deuouerit seu religauerit: tenet vsqꝫ ad morteꝫ predicta obseruare: et citius velle mori qꝫ aliqd ꝑdictoꝝ infringere. vn̄. 23. q. 8. c. cōuenior dr̄. Tanta dꝫ esse fideliū ꝯstantia: vt potius vita qꝫ fides auferat. Patet insup ex predictis tertia religatio spālior. ¶ Quarta deniqꝫ religatio: qua p latriā. i. p religioneꝫ aīe se religāt ad diuinū cultū et diuinā seruitutē dicit spālissima: hanc religationē obseruat fidelis aīa: qn̄ egressa a corpore: sponte se obligat ad colendū deū: non tpaliter sicut fit in precedētibus: sed eternaliter et in ppetuū. Talis autē religio celestis et eternalis tria in se includit Primo includit in se ppetuū timorē. Naꝫ in eternū talis aīa deū colet timore reuerentiali et filiali. de quo timore ꝑpha dic̄. Timor dn̄i sanct⁹ pmanet in seculuꝫ sclī. Et Moy. Deutero. 28. ait. Timebis deū die et nocte in sempiternū. ¶ Scdo includit in se ppetuum amorem siue ppetuaꝫ dilectionem. De quo Eccle. 17. Omni tpe diligit qui amicus est. et Tulius dicit. Vere amicitie sempiterne sūt. Et Isidorus lib. de sūmo bono. dicit. Vera amicitia nulla vnqꝫ arte excluditur: nullo tpe abolet: sed vbicūqꝫ tps se vertit: semp firma est: semp ppetua: semp stabilis et pseuerās ē. Et ideo Jere. 31. dicit. In caritate ppetua dilexi te. ¶ Tertio in se icludit ppetuā ꝯformationē. s. voluntatis sue cū ipso deo: ꝑpter qd propha dicit. Inclinaui cor meū ad faciēdas iustificationes tuas in eternū ꝑpter retributionē. s. eterne vite. Intellige non antecedenter sed ꝯsequēter: ꝑpter que tria deus ipse se religabit et sponte se faciet obligatū ad ꝯformāduꝫ voluntatē suam cū voluntate tam fidelis aīe attestante ꝑpha: q ait. Voluntatē timentiuꝫ se faciet: et deprecationes coꝝ exaudiet: et saluos faciet eos. Ex predictis oībus pꝫ declaratio pme diffinitionis de latria: in q̄ ostēsum fuit qualr̄ latria essentialiter est idem q religio quedā: qua religione aīe: vt pretractatuꝫ est. quadruplr̄ religant ad diuinū cultū: et ad diuinā seruitutē. ¶ Scda insup diffinitio declaranda de latria est glose sup verba Mat. 4. Dn̄m deum tuum adorabis etc. dicentis. Latria est honor qdam excellentissimus soli deo debitus: et nulli cōicabilis creature. De qua diffinitiōe simpliciter remanet declarādū qd significent illa verba: et nulli cōicabilis creature. Qm̄ in pma cōtēplatōe declaratuꝫ fuit qd sit honor excellentissimus: et qūo soli deo cōpetit. Dicit ergo glo. q latria ē honor qui nulli creature est cōicabilis. Quero igit an hunc honorē latrie possit deus alicui simplici creature cōicare. Et breuiter rn̄deo q n̄ triplicitur ꝑbando. Primo aucte. Scdo rōne. Tertio distinctione. ¶ Primo probo aucte Isaie. 41. c. in psona dei dicētis. Gloriā meā alteri non dabo. vbi glo. dicit. Gloriam honoris sui nemini pōt deus dispēsare ¶ Scdo h idē probo vnica rōne: vꝫ ꝑpter tale fundamētum rōnis ponit phus. i. de celo et mundo. di. Qui nō hꝫ essentialiter substātiā

diff° latre

diff° honor

alicuius rei:non h₃ eius ꝓprietatem. p₃ hec
regula. Q̄ꝺ enim nō habet eſſentialiter ſub-
ſtantiā arboris vel ſolis:non pōt ꝓducē per
ꝯñs fructus:nec radios:q ſunt eoꝝ ꝓpꝛetates
quo preſuppoſito:certū eſt ꝙ ꝓpꝛetas ſubſtā-
tie dei eſſentialiter reqrit latrie adorationē₃:
propter eius excellentiā. Sed claꝝ eſt ꝙ ſub-
ſtātia dei ꝓut eſt forma quedā ſimpliciſſima
non pōt alicui ſimplici creature cōicari: niſi
forte ex cōione quadā prout forma:ſicut xp̄o
contigit. Q̄ꝺ ſi ſic eſt:ergo ꝑ ꝯñs nec eius ꝓ
prietas que eſt honor latrie pōt alicui cōicari
Et cōfirmaꝛ iſta rō. Claꝝ eſt enim ꝙ ois po
tentia ſeqꝛ ꝓpꝛetatem ſue ſubſtantie. S₃ ois
ſubſtantia creature eſt finita:ergo ⁊ eius vir-
tus:vel potentia eſt finita. Sed cū finitū non
ſit capax alicuius infiniti:vt dꝛ.8.phyſi. Sub
ſtantia vero dei:bonitas:ſapia:atq₃ potentia
ſit qd infinitū. ꝯcludiꝛ ꝓpter hoc ꝙ nulli crea
ture eſt cōicabilis. An non potentia dei ē im
menſa ⁊ infinita:cu₃ ꝓduxerit de nihilo oēs
creaturas ad eſſe:⁊ cōſeruet in eſſe: ⁊ tribuat
bñ eſſe:v₃ ꝑfectionē finis cuiuſlibet rei: ⁊ cer
tum eſt ꝙ ſit. Sed manifeſtū eſt ꝙ talis vir-
tus ⁊ potentia:v₃ creatiōis:ꝯſeruatiōis:⁊ ad
finem ꝑductionis:eſt incōicabilis oī creature
⁊ etiā ipſi aie xp̄i. ergo per ꝯñs vt predictu₃
eſt:incōicabilis eſt etiā cuilib₃ creature latrie
adoratio. Tertio deniq₃ ꝓbo vnica diſtin-
ctione. ꝙ v₃ nec ſubſtantia nec potentia dei i
finita pōt alicui creature cōicari:⁊ ꝑ ꝯñs nec
eius honor qui eſt latria. Nam Bonauen. i
3. diſt. 14. ar. 3. q. 3. querit vtrū deus potuerit
cōicare aie xp̄i ſuam oipotentiā:⁊ rn̄det i cor
pore. q. dicens. Nec inquit aie xp̄i: nec alicui
alij creature pōt oipotentia cōicari:niſi cate
nus qua cōicatur ei nomē ⁊ excellentia diui-
nitatis. hoc eſt ꝑ cōicationē idiomatū: q̄ ortū
habet ex ꝑſonali vnione. ſic enim poſſumus
dicere:ꝙ homo eſt oipotens:⁊ ſicut excellen-
tia diuinitatis nulli creature ꝯuenire poteſt
ſicut forma ⁊ ꝓpꝛetas eidem inherens ſubſtā
tialiter:vel actualiter:ſic nec etiā oipotentia.
Rō aūt q̄re oipotentia alicui creature cōica
ri nō pōt eſt:qꝛ omnis creatura eoipſo ꝙ ex
nihilo eſt: deficit a ſūma ſtabilitate: vnde nō
exiſtit per ſeipſam. Deficit a ſūma ſimplicita
te:vnde non agit per ſe totam. Deficit a ſū-
ma imenſitate:vſi diſtare pōt ibi ipſa virtus
a ſubſtantia. Et qm̄ ibi ſe non ſubſiſtit nec p
e niſi ſuſtenteꝛ a diuina potētia:ideo impoſ-
ſibile eſt ipſam eē oipotentē. non eni pōt ſeip
ſam ſuſtinere. Rurſus qm̄ ex ſe tota nō agit
non pōt in totam rei ſubſtantiā. Et ideo nō
pōt eſſe oipotens:cū non poſſit ſimul totum
producere. Poſtremo qꝛ virtus eius diſtat
a ſubſtantia:tm̄ pōt elongari ꝙ oio deficiat
vnde nō pōt in oia. Sicut igitur ſoli deo cō-
uenit ſūma ſtabilitas:ſūma ſimplicitas:⁊ ſū-
ma imenſitas:ſic etiā oipotentia que neceſſa
rio requirit iſta tria. Et ideo oipotentia cōi-
cari non pōt alicui creature:nec etia₃ aie xp̄i
h̄ Bonauen. ad lr̃am. Si aūt forte obijceres
ꝙ xp̄s oia pōt:dicente Mat. vltio. Data eſt
mihi ois ptās in celo ⁊ in terra. Ad h̄ rn̄det
idem Bonauen. in. 3. diſt. 14. in q̄nibus cir-
ca lr̃am. q. vltima. di. Triplex eſt potentia. ſ.
potentia preſidendi:potentia ipetrādi. Et po
tentia faciēdi. Cū dꝛ Mat. vltimo. Data eſt
mihi ois poteſtas:intelligiꝛ de potētia preſi-
dendi. oib⁹ eni₃ que ſunt ſub deo preeſt xp̄s
etiam ſm humanā nã₃. Cum etiā dꝛ Mat.
6. Omnia poſſibilia ſunt credenti: a fortiori
ergo aie xp̄i intelligiꝛ de potentia impetrādi
Fides enim ipetrare pōt oia miracula. iuxta
illud. j. cor. 13. Si habuero fidem:ita vt mōtes
transferā ⁊c̄. Hoc n ō xp̄s h₃ oipotentiā im
petrandi a deo oia queeūq₃ vult: etiā ſm hu
manitatē. Potentia aūt faciendi etiā granū
milij:non eſt in xp̄o:nec eſſe pōt ſm humani
tate₃:cū ad hoc reqratur virtus infinita: que
nullatenus ineſt aie xp̄i. h̄ Bonauen. ad lr̃a₃
Ex predicta igiꝛ auc̄te rōne ⁊ diſtinctiōe p₃
qualr̄ adoratio latrie:eſt oio incōicabilis omi
creature. Quāto igiꝛ honore venerandus eſt
deus nō ſufficit explicare. Cum etia₃ debeat
deo maior honor ex creatiōe vni⁹ vermiculi
villiſſimi de nihilo:cū in hoc cōcurrat poten
tia infinita:q̄₃ aie xp̄i virgini gl̄ioſe:ceteriſq₃
oibus ſanctis ⁊ angelis:atq₃ rōnabilib⁹ crea
turis:quātūcūq₃ polleant maxima potentia
virtute:bonitate:ſapia. Ex predictis igiꝛ oi-
bus p₃ etiā declaratio ſc̄ḋe diffinitiōis de la
tria:in qua ōnſum fuit:q̄lr̄ latria eſſentialiter
⁊ ſimplr̄ non eſt cōicabilis alicui creature.
Terta deniq₃ diffinitio declaranda de la
tria eſt Augu. in lib. de vera religione. dicēſ
Latria eſt quedā deuotio ſoli deo exhibenda
cū excluſione amoris mundanoꝝ. In q̄ diffi
nitione tria ſunt declaranda. Primū ē qd
ſignificeꝛ ꝑ illa verba:latria eſt deuotio q̄da₃
Sc̄ḋ₃ eſt qd ſignificeꝛ ꝑ illa verba: ſoli deo

exhibẽda. Tertiũ est qd significet̃ ꝑ illa verba: cũ exclusiõe amoꝝ mũdanoꝝ. ❡ Primũ declarandũ in hac diffinitõe est videre qd significet̃ ꝑ illa verba: latria est deuotio quedã. Et certũ est ꝙ deuotio dr̃ a deuouendo: vñ deuoti dicunt̃ q ſeipſos quodãmodo deuouent deo: vt ei ſe totalr̃ ſubdant: ꝓpter qḋ etolim apud gentiles deuoti illi dicebant̃: qui ſeipſos idolis deuouebãt i morte: aut pro ſe: aut pro ſui ſalute exercitus. Sicut exemplũ ponit Valerius maximus li.5.c.5. de Publio decio: qui cũ eẽt ↄſul Romanus: ⁊ videret quaſi proſtratã totã rempublicã ⁊ ciuitatem: caput ſuũ deuouit dijs pro ſalute reipu. ſi ſalutẽ dij cõcederent reipublice. Et ſtatim emiſſo voto cõcitato equo intrepidus iuit in medio hoſtiũ clamãs ⁊ dicẽs. Auferte mihi caput pro repub. Facta igitur ingenti ſtrage plurimis telis obrutus corruit. Ex cuius vulnerib⁹ ſanguine ⁊ morte: inſperata victoria emerſit. Sĩle exemplũ recitat idẽ Valerius eodẽ lib.⁊.c.2.de Codro ꝑncipe ⁊ rege athenenſiũ: qui videns preualere hoſtes ↄtra rẽpublicã: ex diffidentia humani auxilij: ſtatim ad apolinis delfici oraculum confugit: petẽs ab eodem apoline: qũo tam graue hoſtium bellum vinci poſſet: cui reſpõdit deus apolo. Si te hoſtes occiderent victoriam ciues tui obtinerent. Quod intelligentes hoſtes ↄtrarij: fecerunt edictũ ne quis cordi corpus vulneraret. Quod intelligens Codrus: depoſitꝭ inſignibus veſtimentis imperij: familiarem ⁊ peregrinum habitum induitur. Et ſtatim in bello exiliuit. Qui cum falce vnum ex hoſtibus percuſſiſſet: vt ⁊ ipſe percuti poſſet: incognitus ab eodem: ſtatim in mortem percuſſus eſt. Ex qua morte victoria in hoſtes cõſecuta eſt. Simile exemplũ ponit Auguſtin⁹ 5.de ciuitate dei.⁊ Valerius vbi ſupra. De Curtio. Tempore enim huius Curtij accidit ꝙ platea ciuitatis Romane repẽtino hyatu in duas partes tota ſciſſa eſt ⁊ diuiſa: ita vt apparet precipitium maximum ⁊ ruina totius ciuitatis. Cum aũt ciues oraſſent deos vt eis reuelarent: quod remedium huic excidio adhiberi poſſet. Reſponſum eſt eis: ꝙ ſi vnus in illud precipitium ſe precipitaret: ſtatim tota ciuitas liberaretur ab illo excidio. Quid plura: Curtius animi ⁊ generis nobiliſſimus adoleſcens: totum ſe militarib⁹ armis exornans equum conſcendit: cũqꝫ vehementer calcaribus pungens clamabat. Pro republica mori volo: ⁊ me deo apolini i mortem deuoueo: ⁊ ſtatim concito greſſu ſe cum equo in illud magnum precipitium dedit. Quo abſorto: ſtatim terra priſtinum habitũ recuperauit. Ex qb⁹ collige ꝙ deuotio nihil aliud eſt qꝫ voluntas promota faciendi quod ad dei ſeruitium pertinet. Sic dicitur Exo. 35. ꝙ multitudo iſrl̃ obtulit ꝑmitias deo mẽte promptiſſima atqꝫ deuota. Vbi gloſa interlinearis. Omnis multitudo iſrael obtulit primo mente promptiſſima: quia nõ vult deus coacta ſeruitia. Secõ mente deuota quia amore ei ſeruitur ⁊ non timore. Tertio mente.i.corde: quia mente ei ſeruitur: vel corde principaliter ⁊ non corpore. Ex premiſſis patet qualiter deuotio eſt voluntas ſponte ſe tradens ad ea que pertinent ad dei famulatum. Hugo tamen de ſancto Vic. deuotionem diffiniens ſic dicit. Deuotio eſt feruor quidam bone voluntatis: quem mens cohibere non valens: certis manifeſtat indicijs: videlꝫ triſtitia: aut leticia: ⁊ ſic patet primum declaratum. ❡ Secõm declarandum in hac diffinitione eſt videre quid ſignificetur per illa verba: ſoli deo exhibenda. Et quero an deuotio debeat ſimpliciter haberi ad deum. ⁊ videt̃ ꝙ non: quia deuotio non ſolum habetur ad deum: ſed etiam ad ſanctos viuos ⁊ mortuos. Quod ſi ſic eſt: ergo deuotio nõ diffinitur bene. Ad hoc reſpondet beatus Thomas ſcõa ſcõe.q.82. articu.j.in reſponſione tertij argumenti dicẽs. Cum queritur an deuotio ſit habẽda etiam ad ſanctos dei viuos vel mortuos. dicendũ eſt ꝙ talis deuotio non terminatur ad ipſos: ſed tranſit in deum tãqꝫ in primum obiectum: inquãtũ.ſ.i miniſtris ⁊ ſanctis dei: deum per deuotiõeꝫ veneramur: cui deuotio ſimpliciter ẽ exhibẽda. Ex quibus etiam patet ſm tertium declarandum in hac diffinitiõe eſt videre qd ſignificet̃ per illa verba diffinitionis: vꝫ cũ excluſione amoris mũdanoꝝ. Et claꝝ ẽ ꝙ iõ Aug. hec verba poſuit: qꝛ.ſ.ſimul cum amore mundanorum inordinato: nõ poteſt quis diligere deum: in quo conſiſtit ſubſtãtia oĩs deuotionis. Et ꝙ neceſſe ſit excludere inordinatum amorẽ rebus mũdanis aliter nõ põt qs nec deũ diligẽ: nec deo eẽ deuot⁹ triplr̃ ꝓbo. Primo auctoritate. Secundo ratione. Tertio exemplo. ❡ Primo ꝓbo auctoritate

Nõ hic

diy bonus

ſaluatoris Mat.6.dicētis. Nemo pōt duobus dn̄is ſeruire.ſ.ꝑ amorē deo aut mamōe Aut eniꝫ vnum diligit:ꝛ alteꝝ odio habebit. ❡Secūdo hoc idē probo vnica ratione.vꝫ localitatis. Fundamentū ratiōis ponit auctor in libro.6.principioꝝ.di. Idem ſimul ꝛ ſemel nō poteſt eſſe in diuerſis locis. patet hec regula. Nā corpus Petri nō poteſt ſimul ꝛ ſemel eſſe Rome ꝛ Mediolani. Similiter nec angelus bonus cuſtos: poteſt ſimul ꝛ ſemel eſſe p̄ſentialiter cum anima mea ꝛ eſſentialiter i celo. Taceo de deo ꝙ ſiml' ꝛ ſemel ē in oibus locis. Similiter corpus xp̄i per coniūctionem diuinitatis poteſt ſimul ꝛ ſemel eſſe ſacramentaliter in pluribꝰ hoſtijs cōſecratis. Quo p̄ſuppoſito:certū eſt ꝙ cum anima ſit ſimpliciſſima: ut dicit primo de aia.non pōt habere niſi vnū amorē:aut ſimpliciter ad deum:aut in creaturis ꝑ relationē ad deū. quē amorē ſi inordinate habeat ad terrena:impoſſibile eſt ꝙ ſimul amorē habeat ad deuꝫ. ❡Tertio deniqꝫ probo vnico exemplo.ꝙ ad contēplationē ꝛ deuotionē dei oino requirit excluſio amoris mundanoꝝ. Nam legit in libro de vita ꝛ moribꝰ philoſophoꝝ.ꝙ Democritus phus eruit ſibi oculos ne mens vagaretur per viſionē mundanoꝝ ad amorē ipſoruꝫ:ꝛ ſic priuaret intellectuali contēplatione ꝛ dilectione celeſtiū bonorū. Ex quibꝰ etiam patet tertiū declaratū. Ex predictis igit tribꝰ diffinitionibꝰ patet ſecūda contēplatio latrie ſeu diuine adorationis que dicit contēplatio diffinitionis:in qua oſtenſum eſt quid realiter:quidue eſſentialiter ſeu ſubſtantialiter: ſit ipſa latria. Quā latrie adorationē nobis concedere dignet: obiectū latrie dominꝰ Jeſus xp̄us:cui eſt honor ꝛ gloria in ſe.ſecu. Amen.

❡Feria quarta poſt ſecundā dominicā quadrageſime. Iteꝫ de quinta excellentia.vꝫ de nobilitate ipſius ſanctiſſime fidei.

n

Eſcitis quid

petatis. Scribuntur hec verba Matth.20.c. ꝛ in euangelio occurrētis ferie. Poſt ſacri euangelij litteralē ꝛ ſpiritualē expoſitionē humaniſſimi ciues: exquo ut claruit in precedenti ſermone ſufficienter declarauimꝰ de diuino cultu ꝛ de diua adoratione. Secundā contēplationē in qua oſtēſa fuit diffinitio de latria.vꝫ quid ſit eſſentialiter ipſa latria:habeo in p̄ſenti ſermone ſingulariter declarare tertiam contemplationē de ipſa latria ꝛ diuina adoratione:q̄ vtiqꝫ erit valde vtilis ꝛ generoſa. Cuius tertie contemplationis declaratio talis erit.

❡De tertia contēplatione que ē diuine adorationis:que dr̄ contēplatio obligationis.

t

Ertia igit contēplatio de diuino cultu:ſeu de latria vel de adoratione ad deū facienda dr̄ obligationis. Oſtenſo igit quid eſſentialiter ſit latria per ſuā diffinitionē.videndū eſt ad p̄ſens q̄tum neceſſe ſit deū per latriam adorari. Accipe igitur pro firma ꝛ reali ꝯcluſione:ꝙ impoſſibile eſt aliquē adultū ſiue ſit fidelis ſiue infidelis vn̄q̄ ſaluari poſſe: niſi actualiter ꝛ cordialiter deū humiliter adoret adoratione oipotentis dei ſeu creatoris noſtri:ꝛ ꝙ nullꝰ ſaluari poſſit niſi modo p̄dicto q̄druplciter ꝓbo. Primo auctoritatibꝰ. Secūdo rationibꝰ. Tertio diſtinctione. Quarto exemplis. ❡Primo ꝓbo auctoritatibꝰ. Naꝫ phus p̄mo Thopicoꝝ ſic ait. Venerari vtꝝ oporteat deū vel parētes honorare:ſi quis dubitat indiget pena:ſicut qui dubitat vtrū nix ſit alba:indiget ſenſu.hec ibi. Sapiens inſup eccle.25.ait. Bono animo honorē redde deo:et non minuas primitias manuū tuarū. Et propheta in pſ. dicit. Venite adoremus ꝛ ꝓcidamus ante deū:ploremus corā dn̄o qui fecit nos: q2 ipe eſt dn̄s deus nr̄.n.a.p.c.ꝛ o.p.c. Deniqꝫ Joānes Apoc̄.vltio. Angelus dixit Joāni. Deū adora.vbi dicit glo. Vbi nō eſt cultꝰ dei:nec remiſſio peccatoꝝ: nec gratia: nec gloria eſſe poteſt. Ex quibꝰ auctoritatibus patet magna neceſſitas ꝛ obligatio diue adoratiōis. ❡Secundo hoc idem probo triplici rōne. Prio ratione p̄ceptionis. Secūdo rōne cauſationis. Tertio ratione gratificationis. ❡Primo ꝓbo rōne p̄ceptionis.ꝙ q̄ſqꝫ tenet deuꝫ adorare cultu latrie. Fundamentū rōnis ponit phus p̄mo Politicoꝝ.di. Deꝰ nihil facit ocioſum ſeu vanū in nā. Quo p̄ſuppoſito:certū eſt ꝙ deꝰ ſpāl'r p̄cipit a quolibet cultu latrie ſe adorari.ꝓpter qd̄ deutero. vlti.ca. Et Mat.4.dr̄. Deū tuū adorabis:ꝛ illi ſoli ſeruies. Qd̄ ſi ſic ē:ergo exquo adoratio dei eſt in p̄cepto:tenet q̄ſqꝫ hūiliter ꝛ cordialiter per

amorẽ ⁊ charitatẽ deũ adorare pp qḋ phus. 3. Ethi. di. Desideriũ cuiuslibet dꝫ esse simplr ſm ꝑcepta doctoꝝ. Et. 2. Ethi. ait. Precepta danť de actib⁹ oium virtutũ. Et. 14. q. j. c. vlt. dř. Qḋ ꝑcipiť impať: ⁊ qḋ impať necesse ē fieri. Et infra ꝑcepto dñi nõ obedire pctm̃ est. Bona. vero in. 3. di. 37. dicit. ꝙ de⁹ dedit precepta. 5. respectib⁹. Prio respectu instructionis. ad Roma. 7. Pctm̃ nõ noui: nisi ꝑ legẽ Secũdo respectu argumẽtatiõis: ut illa ſeruãdo qſqꝫ maius ſibi meritũ acqrat. Tertiõ respectu iurisdictionis. ut. ſ. de⁹ inotesceret iurisdictionẽ suã. Decet eni dñm a suis seruis obsequiũ petere. Quarto respectu inexcusationis: ut nullus hẽat excusationẽ bñ faciendi Quinto deniqꝫ respectu excusatiõis. ut scilꝫ opetur ⁊ actualiter exequať oẽ illḋ qḋ in mãdatis accepit. Si igiť aliqs est ita negligens: vel temerarius: ꝙ nõ impleat hoc mandatũ: ꝙ vꝫ nõ adoret deũ humiliter: talis ꝓfecto sine vllo remedio excludeť ab eterna vita. dicẽte Hiero. ad Eustochiũ. Eterna vita nõ nisi ꝑ diuinoꝝ preceptoꝝ obseruationẽ acqritur. Et Mat. 19. saluatoꝛ ait. Si vis ad vitam ingredi: serua mandata. Et non tm̃ talis excludetur ab eterna vita: sed insuꝑ punieť maxia pena. dicente dño Lu. 17. Seru⁹ sciens voluntatẽ dñi sui: ⁊ nõ faciens: plagis vapulabit mľtis. Et Aug. de sermone dñi in mõte. 14. q. j. c. Quisqs. dř. Quisqs ꝑceptis nõ obtẽperat reus ē ⁊ debitoꝛ pene. Et ꝯfirmať sic ista rõ. Nã act⁹ iusticie est reddẽ debitũ cuilibet: put dř. 12. q. 2. c. Cũ deuotissimã. Sed claꝝ est: ꝙ qlibꝫ seru⁹ teneť humiliter se subijcere dño suo ⁊ ei obsequium ꝑstare. Sed cum qlibet nãliter ſit seru⁹ oipotẽtis dei. ergo necesse est ex actu iusticie: ꝙ seipm̃ deo subiciat ꝑ debitã seruitutẽ: que nihil aliud est ꝙ̃ quidã pius cultus ⁊ humilis adoratio latrie. ¶ Scḋo etiã ꝓbo rõne causatiõis. vꝫ ꝙ qlibet de necessitate salutis teneť deũ charitatiue ⁊ humiliter adorare adoratione latrie. Fundamẽtũ rõis ponit auctoꝛ in li. de causis. di. Quicqd attribuitur scḋe cause: nobilioꝛi ⁊ altioꝛi mõ attribuiť ꝑme. pꝫ h regła. Nã si qs facit honorẽ militi vni⁹ impatoris: a fortioꝛi teneť facere maiorẽ honorẽ ipsi ipatoꝛi. Itẽ si qs humiliter venerať epm̃: multo magis teneť venerari papã. Quo ꝓsupposito: certũ est ut inferi⁹ patebit ⁊ etiã experientia docet: ꝙ cõiter qlibꝫ venerať hoiem bonũ: hoiem sapientẽ: ⁊ hoiẽ potentẽ: maxime ptãte dñationis. Similiter venerať ecclesiasticas ꝑsonas ⁊ scãs. Qḋ si sic est: a fortioꝛi teneť humiliter deũ ⁊ creatorẽ venerari: cũ in infinitũ excellat in oi sapia: bonitate: atqꝫ potẽtia: oẽs scõs: oẽsqꝫ personas mũdanas: atqꝫ oẽm ecclesiasticã dignitatẽ. dicẽte Cõmẽtatoꝛe sup. 2. Meth. Pria ingt cã est magis digna in eẽ ⁊ virtute: quã simul oia alia entia: qꝛ oia alia entia trahũt eẽ ⁊ virtutẽ a prima. hec ibi. Et iõ ꝓpter hoc. 8. ethi. phs dicit. Maioꝛib⁹ sꝑ maioꝛ debeť honoꝛ. minoꝛib⁹ vero lucꝝ: qꝛ honoꝛ ē retributio in beneficijs: lucrũ autẽ in auxilio indigẽtie. Et iõ act. 5. etiã iudeis dicebat apostol⁹ Petrus Obedire oportet deo magis ꝙ̃ hoib⁹. Et cõfirmať ista rõ. Nã aialia bruta ⁊ ois alia creatura suo mõ deũ vtiqꝫ adorãt: dũ eũ in suis actib⁹ laudãt ⁊ diligũt. dicẽte Aug. in sermõe de vno martyre. Audistis ingt in bñdictionib⁹: ⁊ audistis in oi solẽnitate qñ leguntꝛ: quoniã oia laudãt deũ: celestia: terrestria: angeli hoies luminaria celi arbores terre. Flumina maria qcqd de⁹ creauit: siue in celo: siue in terra: siue in mari: laudãt deũ. hec ibi. Dio. insuꝑ li. de di. no. dic. De⁹ ꝯuertit oẽs creaturas ad laudẽ ⁊ amorẽ sui ipsi⁹. Boeti⁹ insuꝑ metro. 6. 4. li. ait. Hic. ſ. de⁹ est cũctis cõis amoꝛ repetũtqꝫ boni fine teneri. Quia ñ aliter durare queant: nisi cõuerso rursus amore. Refluant cause: q̃ dedit esse. ꝙ si irrõnabilia deũ suo mõ laudãt: diligũt: honorãt: ⁊ benedicũt. multo magis hõ ipse q est nobilissim⁹ oium aialiũ: deũ debet diligere: bñdicere: ⁊ honorare. Et ꝙ sit nobilissim⁹ aialiũ testať phus. 2. de aia. di. Hõ est prudẽtissim⁹ ⁊ nobilissim⁹ aialiũ. ⁊ idẽ phs ꝑmo de aialib⁹. dicit. Nobilissimũ ⁊ altissimũ ⁊ apud nos noti⁹ ⁊ magis firũ aial est hõ. Cõmẽtatoꝛ aũt sup. 3. de aia dicit. Quando homo copulatus fuerit intellectui ꝑ scientiã oium rerũ ꝯplete: tunc idem est ꝙ deus. Si igitur homo tam nobilis deũ non laudat: benedicit: ⁊ adorat: clarũ est ꝙ est peioꝛ cunctis animalib⁹. dicente pho primo Politicoꝝ. Sicut oium animaliũ lege fruens melius est homo: ita pessimũ oium animaliũ est homo a lege ⁊ iusticia separat⁹. hec ille. ¶ Tertio insuꝑ probo ratione gratificationis: ꝙ de necessitate salutis quilibet teneť ꝑ latriam deũ adorare. Fundamentũ rationis ponit phus. 9. Ethicoꝝ. di. Beneficiatus quilibet debet in aliquo suũ benefactorẽ re-

cōpenſare. Ratione͂ huius gratitudinis erga benefactore͂ aſſignat Tho. ſecūda ſecunde. q. 106. ar. 6. in corpore. q. di. Cū querit̄ vtrum ex recōpenſatione alicuius beneficij recepti: teneatur quis benefactori ſuo non tm̄ equale: ſed etiā recōpenſare maius beneficiū q̄ʒ accepit ab eo ut ſit gratus. Rn̄deo ꝙ ſic. ⁊ rō eſt. Nam ſicut benefactor: gratis beneficiū dedit beneficiato: ad quod nō tenebat̄: ſic ꝗ beneficiū accepit: obligat̄ ad ſimile ex debito honeſtat⸌ ut ſimiliter grat⸌ aliqd impēdat. Nō aūt gratis vr̄ aliqđ impendere: niſi excedat ſi poſſibile eſt q̄ntitate͂ accepti beneficij: quia q̄ʒ diu recōpenſat minus vel equale: non videt̄ facere gratis ſed reddere quod accepit: ⁊ ideo gratie recōpenſatio ſemper tendit: ut pro ſuo poſſe aliquid ſemꝑ maius retribuat. hec thomas verbaliter. Cui cōcordans phs. 5. Ethicoꝝ. ait. Refamulari oʒ ei qui gratiam fecit. Et rurſum. Ipm incipere qde͂ ſit: dū aliquid maius ſuper impēditur. Seneca vero li. 2. de beneficijs. ſic ait. Ingratū eſt beneficiū: quod gratis beneficiū nō ſuperat. Quo p̄ſuppoſito vʒ. ꝙ quiſqʒ tenet̄ ad recōpenſatione͂ receptorū beneficioꝝ: alias ingratus exiſteret: peto a te o aīa: an aliqua beneficia receperis a tuo creatore: ꝓ quorū recōpenſatiōe merito teneris ⁊ obligaris deū humiliter venerari: ⁊ eū cultu latrie adorare. ⁊ certū eſt ꝙ ſic. Et ut cetera beneficia ad diuinū cultuʒ te obligantia obmittā: cum ſint quaſi infinita ⁊ innumerabilia: ſolū ſepte͂ ſpecialiſſima beneficia ſuſcepta tibi ad preſens ꝓpono. Quorū quidem.

Primū dicit̄ beneficiū creationis.
Secundū dicit̄ beneficiū conſeruationis.
Tertiū dicit̄ beneficiū ſubiectionis.
Quartū dicit̄ beneficiū infuſionis.
Quintū dicit̄ beneficiū iuſtificationis.
Sextū dicit̄ beneficium donationis.
Septimū dicit̄ beneficiū beatificationis.

¶ Primū bn̄ficium qđ deus cuilibet rōnali anime cōmunicauit. ⁊ propter quod tenetur cultu latrie deū humiliter adorare: dicit̄ creationis. Certū eſt eni ꝙ ⁊ ſi ſol ⁊ homo generāt corpus hominis: ut dicit phs. 2. Phiſico. animā tm̄ intellectuale͂ ⁊ rōnale͂ ſolus deꝰ in ipſo corpore: ſm omnes theologos in ſecūdo creando infundit: ⁊ infundendo creat. ꝓpter quod Gene. p̄mo. dicit̄. Creauit deus hominē. i. animā hoīs: cū homo ſit maxime ut dicit̄. 9. Ethicoꝝ. Intellectus ⁊ ratio ad imaginē ⁊ ſimilitudine͂ ſuaʒ. Quo cōceſſo ꝙ deus creauerit animā rōnalem vniuſcuiuſqʒ. certū eſt: ꝙ ad creatione͂ cuiuſlibet anime reqrit̄ virtus: bonitas: ſapientia: ⁊ potentia infinita. Unde Bonauē. in. 2. di. 2. ar. 2. q. 3. ar. 3. dicit verbaliter. Ad productione͂ vnius ſoliꝰ etiam minime creature: nulla virtus creata ſufficit: ſed neceſſe eſt virtute͂ creatoris infinitā expo ni: eo ꝙ ex nihilo aliqd facere p̄ſupponit infinitā potentiā ⁊ bonitateʒ. hec ille. Si igit̄ ad anime creatione͂ reqrit̄ infinita bonitas: virtus: ſapientia: atq̄ʒ potentia. ergo dando nobis deus: ſiue cōicando illam animā: obligamur tm̄ deū amare ⁊ tantunde͂ ꝓ deo facere immo plus ſi grati ee͂ debemꝰ: ſicut ſupra patuit q̄ʒtum eſt preciū bonitas ⁊ valor ipſius anime. Sed cū anima nobis ſit cōicata cum bonitate ⁊ potētia īfinita: ergo tenemur deū diligere amore infinito. ⁊ vltra hoc tenemur pro ipſo facere infinita opera bona ſi tm̄ fas eſſet. Qđ ſi ſic eſt: tenet̄ quiſqʒ non tm̄ ꝓ creatione anime infinita mala tolerare: ſed etiā infinitas mortes ſuſtinere. Et qui nō habet hanc voluntate͂: ſi poſſibile eſſet omnia predicta tolerandi: ingratus ꝑfecto eſt de beneficio creationis ipſiꝰ aīe. ¶ Secundū beneficiū quod deus cuilibet rōnali aīe cōmunicauit: ⁊ propter quod tenet̄ cultu latrie deū humiliter adorare: dicit̄ Conſeruationis. Non tātū ut patet deus aīas creat: ſed etiā ipſas in eſſe conſeruat. Si eniʒ deus ꝑ momentū tp̄is influentiā ſue bonitatis ab iabꝰ ſubtraheret: ⁊ etiā ab alijs crea uris: ſtatim oīa in nihilum redigerent̄. Vn̄ Greg. ſuꝑ verba Job. ſi attraxerit ſpm̄ ſuū oia deficient. Cito ait. Oia ad nihilū tēderēt: niſi maꝰ conditoris ea teneret. phs i ſuꝑ. 16. de aīalibꝰ ait. Primꝰ motor dat eſſe oibus: ⁊ conſeruat oibus entibus ee͂. Ite Aug. li. 10. de ciui. dei. ⁊. c. 14. ait. Plotinꝰ platonicus phs aſſerit oia cito ee͂ peritura ⁊ ad nihilū deducēda: niſi ea eoꝝ creator cōſeruet in ee͂. Ide͂ Aug. li. 12. c. 26. ait. Si. n. potētiā ſuam deus ut ita dicā fabricator iam rebꝰ ſubtrahat: ita nō erunt: ſicut anteq̄ʒ fierent non fuerunt. Ide͂ li. 8. ca. 4. ait. Unus eſt verꝰ deꝰ ꝗ ⁊ oia fecit: ⁊ ſine quo nulla natura ſubſiſtit in eſſe. Plato etiā in thimeo ait. O dij deoꝝ quoꝝ opifex ide͂ eſt: eſtiſqʒ vos opera mea: diſſolubiles quide͂ nā mea tm̄ volūtate indiſſolubiles. Nota ꝙ ꝑ deos itelligit ſm Commētatore͂ ſubſtantias ſeꝑatas. i. angelos et

corpa celeſtia: que de ſe ſunt mortalia corru ptibilia: ⁊ anihilatiua: ſed ſola dei volūtate p petuant ⁊ ꝯſeruant in eſſe. Preſuppoſito igi tur ꝙ deus oia cõſeruat in eſſe: peto q̄ ſit ma ior bonitas ⁊ potentia: aut in creando aias: aut in ſeruando eas in eē. Ad qḋ rñdet Ric. in.j.di.39.ar.2.q.2.⁊.3. ꝙ realiter tanta eſt bo nitas ⁊ potētia dei in cõſeruatiõe rex̄ q̄ta ē ſeu fuit in eax̄ creatione. Et rõne ponit tho mas in.j. di.43.ar.j.q.j. Allegãs phm.iz. me tha.⁊ di. Vnūqḋq3 ſicut ſe h3 ad virtutē ita ⁊ ad opationem. Sed cū eēntia dei ſit infini te bonitatis: ⁊ etiā eius potētia atq3 ſapiētia. ergo ois opatio ab ea ꝓcedēs h3 in ſe infini tā bonitatē: q2 vbicūq3 ſimpliciter eſt eēntia: ⁊ virt9 infinita: oportet ꝙ in oi re quā opatur ſit bonitas infinita. Cum ergo ſimpliciter ſit virtutis infinite. ergo ſeqtur ꝙ ois act9 elicit9 ⁊ ꝓcedens eſt infinite bonitatis. Sed mani feſtū eſt ꝙ ꝯſeruatio aiax̄ in eſſe eſt operatio ſolius dei. ⁊ ideo ſicut creatio animax̄ eſt infi nite bonitatis: ſic a ſimili ⁊ eax̄ cõſeruatio in eſſe. ꝓpter quod qdā ſapiēs ait. Nõ minor eſt virtus q̄3 q̄rere parta tueri. Ex qb9 omni bus cõcludo ꝙ cū conſeruatio aiax̄ in eſſe ſit infinite bonitatis: qlibet teneť ex hoc bñficio nõ tm̄ deū diligere infinito amore: ſi fas eēt ⁊ infinito cultu latrie deū humiliter colere: ſ3 etiā teneť infinita bona ꝓ ipſo facere: atq3 in finita mala tollerare. Et ad oia predicta toti ens teneť: quotiēs eius aia anihilareť: niſi a deo miſericorditer cõſeruareť. Quare cõſide ra hic quot ſunt momēta tpis: in quib9 qlib3 anima realiter anihilareť: niſi a creatore be nigne ꝯſeruareť ⁊ ſuſtentareť in eſſe. ¶ Ter tiū beneficiū qḋ deus cuilibet rõnali aie cõi cat. ⁊ ꝓpter qḋ teneť cultu latrie deū humi liter adorare: dr̄ ſubiectionis. v3 oium inferio rū creaturax̄. vñ magiſter ſentētiax̄ in.2.di.j. Deus inqt oēs inferiores creaturas nobis ſubiecit: ⁊ ꝓ nobis creauit. Qḋ ꝯfirmãs Bo naue. in.2.di.15.ar.2.q.j. ait. De9 oia inferiora creat ꝓ nobis. Aliq̄ creat ad nr̄m vſum ⁊ vti litatē: ut panē vinū ⁊ ſimilia. Aliq̄ ad nrām re creationē: ut aues: accipitres: canes: ⁊ hmõi. Aliq̄ vero in nr̄m adiutoriū: ut aſinos: equos boues: ⁊ ſimilia. ⁊ ſic oia inferiora creat de9 ꝓ nobis. Phs etiā.2.de aia.⁊.2. Phiſicorū. dicit. Finis quodãmodo oim eſt hõ. i. oia ſcā ſunt ꝓpter hoiez: licet ꝑori fine ea fecerit de9 ꝓpter oñſionē glorie ſue: ut ait Bona. i.2.di. 15.ar.2.q.j. Phs etiā.j.politi.ait. Nā fecit oia alia ꝓpter hoiez. Et ꝓpha dic. O ia ſubieciſti ſub pedib9 ei9 ⁊c. Iō gen̄.j. dic dñs. Faciam9 hoiez ad imaginē ⁊ ſimilitudinē nrāz: ⁊ p̄ſit piſcib9 maris: ⁊ volatilib9 celi: ⁊ beſtijs vniuer ſe terre: oiq3 reptili qḋ moueť in terrā. h ibi. Et ꝙ de9 oia creat ꝓpt vſu3 hois: p3 q2 Ric. in.4.di.48.ar.2.q.6.di.ꝙ p9 iudiciū eo ꝙ hõ nõ indigebit ipſis creaturis: iõ oēs creature p̄ter elemēta ⁊ celos deficiēt ⁊ anihilabūtur. hoc p̄ſuppoſito: ꝙ de9 oēs creaturas ꝓ nobis creauit: ⁊ ut.s̄. patuit ſcḋm Bona. ad creationē vni9 mīme creature: ꝯcurrit bonitas ⁊ poten tia īfinita. ꝯcludo ꝓpter hoc: ꝙ totiēs tenetur qſq3 hūiliter deū adorare: ⁊ īfinita bona ꝓ ip ſo agē: quot ſpāles creaturas de9 ꝓ ipſo crea uit. Pretermitto bñfitiū adminiſtratiõis āgelox̄. Nā ſcḋm tho. in.j.pte ſūme.q.113. Et ſ3 bona. in.2.di.10.ar.j.q.j. De9 imediate p9 creationez cuiuſlib3 rõnal aie: mittit ſpāliter cuilib3 rõ nali aie vnū angelū in cuſtodiā ei9: qḋ ñ ē p uū bñficiū. Nā ſi nõ eēt angel9 nos cuſtodi ens: millies diabol9 nos i die occidēt ⁊ ſtran gularet. Iõ ꝓpha ait. Angelis ſuis de9 mãda uit de te. ut c.te i o. vi.t.⁊c. Qḋ pl9 eſt: non tm̄ vn9 āgel9 mittiť ad miſtrandū: ſ3 etiā oēs ſi mul nouē chori angelox̄ ſunt ſpāliter admi ſtratores cuiuſlib3 aie. dicēte Paulo Heb.j. Oēs ſūt adminiſtratorij ſpūs i miſteriū miſſi ꝓpter eos q̄ hereditatē capiūt ſalutis. ꝙ ꝯfir mãs Bona. in.2.di.10.ar.j.q.2. dicit. Cu3 q̄rit vtx̄ oēs angeli mittanť ad cuſtodiā cuiuſlib3 aie. Rñdeo ꝙ oēs angeli mittūtur nõ ab ex̄ ſ3 ab intra hoc mõ. Nā ois influētia diuine gr̄e ⁊ bonitat9 hoc mõ in nos deſcēdit. Pri mo tota trinitas. ſ. pr̄ fili9 ⁊ ſpūſſctūs reuelat illā gratiā in aiam xp̄i: deinde xp̄s in virgi nē: virgo in ſeraphin: ſeraphin in cherubin: ⁊ ſic ſit proceſſus vſq3 ad vltimū chorum an gelorū: ⁊ tunc angeli minores nobis reuelāt ⁊ ſic a primo angelo vſq3 ad vltimū omnes angeli ſunt noſtri ſerui ⁊ adminiſtratores. O beneficiū ineffabile. O beneficium inextima bile. O beneficiu3 maximū ⁊ omni laude et gratitudine dignum. Quot ⁊ quanta bona quiſq3 teneatur facere pro recõpenſatiõe tāti beneficij: relinquo iudicio ⁊ diſcretioni cu iuſlibet anime rationalis. ¶ Quartum be neficium quod deus cuilib3 rationali anime cõicat. ⁊ ꝓpter quod teneť cultu latrie deum humiliter adorare dicit infuſionis. v3 gratie

create ⁊ increate. ſm enim oēs theologos in
4. di.3.⁊.4. Et inſuꝑ Tho. de aquino. j.2.q.
110. Et Bonauentura in.2.di.26. ar.j.q.j. ⁊.2.
Et in.j.di.17. Et inſuꝑ ſm Ric.in.j.diſt.14.
Duplex beneficiū infundit deus in ſacramē
to baptiſmi in qualibet aīa rōnali: vȝ benefi-
cium grē create: que nihil aliud eſt ꝙ̃ quidaȝ
radius lumen ⁊ ſplendor: ſeu quedam lux de
nihilo a deo creata: ⁊ in aīa poſita. ⁊ inſuper
beneficiū grē increate: que nihil aliđ eſt ꝙ̃ pr̄
filius ⁊ ſpūs ſanctus: in aīa exn̄s ꝑ pn̄tiam ⁊
poſſeſſionē: ſeu fruitionē: ꝑꝑ qđ ſignificatiue
in baptiſmo dr̄. Ego te baptizo in noīe prīs
⁊ filij: ⁊ ſpūs ſancti. Et Jo.14. dr̄. Si qs dili
git me diliget a prē meo: ⁊ pr̄ meus diliget
eum: ⁊ ad eū veniemꝰ: ⁊ man. apud eū facie-
mus. Hoc igit̄ p̄ſuppoſito: ꝙ deus hanc du-
plicē grām in baptiſmo cuilibet aīe infundat
certū eſt ꝙ ad creationeȝ grē create cōcurrit
bonitas ⁊ potentia infinita. ⁊ ꝑ ꝯn̄s obligat
quēlibet infinite deum humiliter diligere et
adorare. Quāti etiā valoris ſit grā increata
ſcȝ ꝑſona prīs ꝑſona filij ⁊ ꝑſona ſpūs ſci: q̄
in fruitionē ⁊ poſſeſſionē dat̄ aīe bn̄ diſpoſi-
te: īpoſſibile eſt explicare. Nam excedit in bo
nitate in infinitū oēm grām creatā: ⁊ omneȝ
rōnalem ⁊ intellectualeȝ creaturā: ꝓpter qđ
quiſqȝ obligat̄ ſi fas eſt: cōmenſurare hono-
rē menſure bonitat̄ totiꝰ trinitat̄. ¶ Quītū
beneficiū qđ deus cuilibet rōnali aīe cōicat:
⁊ ꝓpter qđ tenet̄ cultu latrie deuȝ humiliter
adorare dr̄ iuſtificatiōis. ſ. peccatoꝝ. Cū eniȝ
poſt baptiſmū accidat ꝙ̃plurimū: ꝙ perſona
aut fragilitate: aut ignorantia: vel malitia ſe
ip̄ſam: aut ꝓximū: vel deū offendat ꝑ pecca-
tum: ⁊ a tali peccato non poſſit ꝑ ſe reſurgere
ſeu iuſtificari: oīpotens deꝰ infinita clemētia
deuictus: talem ꝑſonā per ſuam ſolā gratiaȝ
⁊ iuſtificat: ⁊ a peccato reſurgere facit. Quod
confirmans Tho.j.2.q.109.art.7. in corpore
q. dicit. Cum querit̄ an hō in peccatū lapſus
poſt baptiſmuȝ ꝑ ſe iuſtificari poſſit ⁊ a pctō
reſurgere. Rn̄deo ꝙ nullo mō pōt ſine nouo
auxilio diuine grē. Nam reſurgere a peccato
eſt reparare hoīeȝ ad ea q̄ peccando amiſit. In
currit aūt hō triplex detrimentū peccando. ſ.
corruptionē nālis boni: maculā aīe: ⁊ reatum
pene. ¶ Primo nāqȝ bonū nature corrūpit̄
inquātū nā hoīs deordinat̄ volūtate deo nō
ſubiecta: quo ordine ſublato: ꝯn̄s eſt: vt tota
nā hoīs peccantis inordinata remaneat: ⁊ ꝑ

ꝯn̄s magis apta ad peccatū. Ordo ergo nāe
reparī nō pōt: vt volūtas hoīs deo ſubijciat̄
niſi deo voluntatē hoīs ad ſe trahēte. dicēte
ſaluatore Jo.6. Nemo pōt venire ad me ni
ſi pr̄ meus traxerit eū. ¶ Scđo qdē maculā
aīe incurrit īquātū ꝑuat̄ decore grē ex defor-
mitate peccati. Sic eni dr̄ Trenoꝝ.j. Receſ-
ſit oīs decor. ſ. ꝑ peccatū a filia ſyon. Qui qui
dē decor cū ꝓueniat ex illuſtratiōe diuini lu-
minis: non pōt talis decor in aīa reparī: niſi
deo de nouo illuſtrante. ¶ Tertio reatū pene
īcurrit. i. obligationē eterne pene: q̄ pena eter
na cū non poſſit remitti niſi a deo: inquātuȝ
eſt offenſa cōmiſſa: ꝓpter hoc regrit̄ auxiliuȝ
diuine grē: quo hō a tali obligatiōe pene libe
retur. Ex quo bn̄ficiō iuſtificatiōis cū ſit infi
nite charitatis: tenet̄ etiā quiſqȝ infinite deuȝ
humiliter ⁊ diligere ⁊ adorare. Sextū in-
ſuꝑ bn̄ficiū qđ deus cuilibet rōali aīe cōicat:
⁊ ꝓpter qđ tenet̄ cultu latrie deuȝ humiliter
adorare: dr̄ donatōis. Tanta qdem fuit cha-
ritas dei patris erga nos miſeros ⁊ amicos
ſuos: ꝙ vnicū ⁊ ꝓꝑum filium: q preualet ī bo
nitate: vt dicūt theologi in.3.di.32. Infinitis
mundis: infinitis angelis: atqȝ hoībus: ꝓ no
ſtra ſalute ⁊ amore voluit eum crucifigi: ⁊ eū
in mortem pro nobis dari: vt nos a manibꝰ
inimici liberaret. Proinde Paulus ad Ro.
8. ait. Qui ꝓꝑo filio ſuo nō pepercit: ſed pro
nobis omnibus tradidit illum. ſ. in mortem.
Et idem ad Ro.5. ait. Vt quid eni Chriſtꝰ
cum adhuc infirmi eſſemus ſm tp̄s ꝓ impijs
mortuus eſt. Vix enim pro iuſto qs moritur
Nam pro bono quis forſitan audeat mori.
Cōmendat tn̄ deus charitatē ſuam in nobis
qm̄ cū adhuc peccatores eſſemus: xp̄s pro no
bis mortuus eſt. Multo igit̄ iuſtificati ī ſan-
guine ipſius ſalui erimus ab ira per ipſum.
Cum enim ad hunc inimici eſſemus: reconci
liati ſumus deo per mortem filij eius. hec ibi
Item ad Gal.4. ait. At vbi venit plenitudo
temporis: miſit deus filium ſuum factum ex
muliere: factum ſub lege: vt eos qui ſub lege
erant redimeret: vt adoptionem filiorum re-
ciperemus. Item Jo.3. dicitur. Sic deus di
lexit mundū: vt filium ſuum vnigenitum da
ret. Et idem Jo.4. di. In hoc apparuit cha-
ritas dei: qm̄ filium ſuum vnigenitum miſit
in mundum: vt viuamus per eum. Grego.
inſuper hanc dei patris precipuam charita-
tem erga nos admirās clamat ī p̄fatiōe di.

O mira circa nos tue pietatis dignatio. O inextimabilis dilectio charitatis: ut ſeruū redimeres filiū tradidiſti. ¶Pretermitto ꝙ etiā xp̄us dat nobis corpus ſuū in cibum: ⁊ ſanguinē in potum. ſic enim dicit̄ Joan. 6. Caro mea vere eſt cibus: ⁊ ſanguis meꝰ vere eſt potus. Quā ample igit̄ gratie ſit hoc duplex beneficiū quis explicare queat? quis eniꝫ vnq̄ꝫ terrarū dn̄s habens vnicū ⁊ dilectū filiū exponeret illū morti crucis pro ſaluandis inimicis ſuis? ¶Profecto nullus: hoc tamē ſingulare beneficiū charitatis ⁊ amoris: nobis miſeris peccatoribꝰ ⁊ inimicis ſuis deus pater voluit impendere: dū pro nobis veluti latronē filium ſuū predilectū cruci affixit. O infinita gratia. O immēſa dei patris bonitas. O charitas incōparabilis. O ineffabilis dilectio. O immēſurabilis amor. vere ⁊ ſi omnia ſupradicta beneficia magna ſint: mors tamen filij tui pro nobis extitit beneficiū maximū ſuꝑ omnia. ¶Preſuppoſito igit̄ ꝙ deꝰ pater donat nobis in mortē filiuꝫ ſuum: peto a te anima: an pro recōpenſatione tā inextimabilis beneficij debeas nō tantū deū humiliter colere ⁊ diligere: ſed inſuper pro dei amore mortē libenter ſuſciꝑe. Audi queſo verba Joānis climachi in gradu. 23. vbi agit de ſuperbia ad litterā dicentis. Si millies inquit mortem quis paſſus eſſet: ſiue quottidie pateret pro xp̄o: nec dū rem egiſſet morti xp̄i equalentem: aut que gutte ſolius ſanguinis eiꝰ adequaret̄. Altior res eſt in infinitum chriſti ſanguis: q̄ꝫ ſanguis ſeruoꝝ ſuorum ſm̄ nobilitatē ⁊ dignitatē dico: non ſm̄ eſſentiam. Maioris inſuꝑ charitatis atq̄ꝫ amoris vinculo vel zelo: xp̄us ſanguis guttam effudit: q̄ꝫ totum ſanguinē ſuum genus humanū ſimul effundere poſſet. hec ille. O mirabilis auctoritas. O verba ſtupenda. O grauis ſententia O concluſio inaudita. ¶Reſpice xp̄iane q̄ꝫta ſit obligatio tua ad xp̄um ⁊ deum patrē. Cū enim ſola ſanguinis xp̄i gutta excedat in dignitate totum humanū ſanguinē: et etiaꝫ fuerit aſperſa cum infinito amore: ſi millies in die vitam perderes ⁊ ſanguinē tuum totum funderes: nequaq̄ꝫ pro ſola ſanguinis gutta pro te effuſa ſatiſfacere poſſes. Si igitur ſola gutta ſanguinis quēlibꝫ obligat etiam ad ſuſtinendum infinitas mortes pro chriſto: q̄ꝫto magis ad hoc obligat totus chriſti ſanguis pro quolibet noſtrū effuſus. Sed heu ꝓ tanto beneficio: non eſt qui vix deū colat et diligat: nec eſt qui minimū bonum agere velit: nec eſt qui minimā iniuriā: ſeu aduerſitatem pro xp̄o tollerare poſſit. dicēte propheta. Dominus de celo proſpexit ſuper filios hominum ⁊c. O gens perfida. O gens iniqua. O gens ingrata. O gens ꝑuerſa. O gens diabolica. O gens a deo totaliter reprobata: cur pro tanto beneficio deum nō colis ⁊ diligis? cur non iugiter bene agis? Cur non omnes huius mūdi aduerſitates libenter pro chriſto ſuſcipis? Cur deniq̄ꝫ pro tanto beneficio nō rependis vices creatori tuo? Vere vhe vhe tibi: quoniam rationē reddes. prout dicitur Matthei. 18. vſq̄ꝫ ad minimū quadrantem. Septimū poſtremo beneficiū: quod deꝰ cuilibet rationali anime vult cōmunicare: ⁊ propter quod tenet̄ cultu latrie deum humiliter adorare: dicit̄ beatificationis. Cum eniꝫ potentia debeat eſſe proportionata ſuo obiecto diuina vero eſſentia ſit obiectum beatificum ipſius potētie intellectiue: ⁊ talis eſſentia ſit infinita: et per cōſequens humano intellectui improportionata. clarum eſt ꝙ propter hoc intellectus humanꝰ nō poteſt attingere per ſe ſeu ex proprijs viribus naturalibꝰ ad viſionem beatificā ipſius diuine eſſentie: cum ſit purus actus de ſe cognoſcibilis: ſed eſt defectus ex parte noſtri intellectus: qui nō eſt tāte virtutis: ut ad illam gloriā: ſeu cognitioneꝫ poſſit ꝑtingere: ſicut etiam nō eſt defectus ex parte ſolis: ſi non videtur ab oculis noctue. Hunc defectū conſiderās clementiſſimꝰ deus: quod natura non poteſt ipſe ſupplet: dum cum plenitudine luminis gratie ſue: in totuꝫ ſuꝑnaturaliter eleuat ad ſe videndū: ⁊ ſolo lumine illuſtrat. Sic eniꝫ ait propheta. In lumine tuo ſcꝫ ſuꝑnaturalis gratie: videbimus lumen. vꝫ increatum. Quod bonū increatuꝫ danduꝫ rationali anime. vtiq̄ꝫ eſt infinitum ⁊ inenarrabile. dicente Auguſt. 22. de ciuitate dei. Quod deus preparat diligentibus ſe: fide non capitur: ſpe non attingitur: charitate non cōprehenditur: deſideria ⁊ vota omnia tranſgredit̄: acquiri poſt: eſtimari non poteſt hec ille. Quāto igit̄ honore teneat̄ anima. ꝓ hoc beneficio ſimul cum p̄cedentibus deum venerari atq̄ꝫ diligere: relinquo diſcretioni cuiuſlibꝫ anime rationalis prudentis atq̄ꝫ ſapientis. Ex predictis igit̄ rationibꝰ patet: qualiter quiſq̄ꝫ tenet̄ humiliter deum colere. deū

diligere atqz venerari. ¶ Tertio etiam probo vnica diſtinctione. ꝙ ſcʒ de neceſſitate ſalutis eſt: ut quiſqz humilr cultu latrie deum adoret. Nam Ricar. in quolibeto querit. An adoratio latrie debetur deo propter ſua beneficia: an ſimiliter adoratio dulie: ꝑcipue cū eius beneficia ſint finita: ex eo quia quicquid eſt productū ꝛ cōmunicatum creature a deo eſt finitū. ꝛ reſpondit di. ꝙ ei ſimpliciter debetur adoratio latrie: ꝛ ratio eſt. Quia ſicut in ſole eſt duplex actio. ſ. qua agit: ꝛ hoc dicitur illuminare. ꝛ qua efficit. ſ. per effectum: ſic in deo eſt duplex actio. ſ. qua agit: ꝛ hoc ideʒ eſt ꝙ ſua eſſentia vel cū ſua eſſentia: ꝛ actio quā efficit ſcilʒ creatura. Prima ſcʒ eſſentia qua deus agit eſt infinita. Secunda ſcʒ actio quā deus efficit ē finita. Adoratio ergo latrie debetur deo ratione potentie ꝛ charitatis qua agit: ꝛ non ratione creature vel beneficentie quā producit. Et ideo licet dei beneficia ſint finita tamen danẜ a bonitate infinita: vnde beneficiū minimū quod dat deus: datur ex infinita bonitate dei. debitū vero honoris ratione beneficij accepti conſeqtur non q̄ꝫtum ſed ex q̄to datur. ſicut patet Luce. 21. De vidua que non poſuit in gazophilatiū niſi duo minuta: ꝛ tñ maiorē remūerationē hūit: q̄ꝫ qui plus poſuerūt. Et ſic eſt hic. quia honor infinitus debetur deo ratione beneficiorum que ex infinita dei bonitate danẜ. hec Ricar. ſententialiter. Et etiam Thomas ſecūda ſecunde. q. 103. arti. 3. Si autem quis differt cū creatura rationalis ſimpliciter ſit finita: qualiter poſſibile eſt ꝙ deo reddat ſicut teneẜ honorem infinitū? Ad hoc reſpondit Thomas in. 3. diſt. nona. ꝙ iuſtitia vel reddit equale: vl' poſſibile. Modus ergo iuſtitie: qui eſt filij ad patrē: vel hominis ad deū: non requirit eq̄litatem: ut exhibeatur ſꝫm dignitateʒ eius cui exhibetur: quia hoc eſt impoſſibile: ſed requirit ſimpliciter poſſibilitatē reddentis. ut ſcilʒ homo in recōpenſatione beneficij a ſolo deo ꝑcepti: reddat deo honorē debitum prout poteſt. ꝛ hoc eſt deū adorare: ꝛ ſoli deo ſacrificium offerre: que ad latriaʒ pertinent. Ex qua etiam diſtinctione patet: qualiter quiſqz tenetur cultu latrie humiliter deum colere.

¶ Quarto deniqz probo exemplis: ꝙ ſcilicet quiſqz dʒ cultu latrie humiliter deum colere atqz adorare. Primū exemplū habemus de ſanctis magis qui ab oriente venerunt vſqꝫ bethleeʒ: ut humiliter cultu latrie chriſtū adorarent. Unde Matthei. 20. dicitur. Intrantes domū inuenerunt puerū cū Maria matre eius: ꝛ procidentes adorauerunt eum: et apertis theʒauris ſuis ob. ei. mu. aurūʒ thus ꝛ mirrā. hec ibi. Aliud exemplū habemus de ſanctiſſimo Job. Cui cum ſathanas ex diuina voluntate abſtuliſſet camelos ꝛ oues. palaciaqz et domos corruere feciſſet: ꝛ inſuper ſeptem filios: ꝛ tres filias occidiſſet: ſtatiʒ ut diciẜ Job ꝑmo. Surrexit et ſcidit veſtimenta ſua: ꝛ tonſo capite corruit in terrā: ꝛ adorauit deum: ꝛ dixit. Nudus egreſſus ſuʒ de vtero matris mee: nudus reuertar illuc: dominus dedit dominus abſtulit. Sicut domino placuit ita factū eſt. Sit nomen domini benedictum. Aliud exemplūʒ habemus Apoc. 4. Ubi quattuor animalia ꝛ quattuor ſeniores deum humiliter adorabant. Et de nouē choris angelorū deum cultu latrie adorantibus dicitur. Apoc. ſeptimo. Et omnes angeli ſtabant in circuitu throni: ꝛ ceciderūt in faciem ſuam in conſpectu throni: ꝛ adorauerūt deum dicentes. Benedictio ꝛ claritas ꝛ ſapientia ꝛc. Aliud deniqz exemplū habemus de ſaluatore noſtro qui ut habetur Luce. vigeſimoſecūdo. Poſitis genibus in terra adorabat ſꝫm humanitatem cultu latrie patrē celeſtem di. Pater ſi poſſibile eſt ꝛc. Si igiẜ ut patet ſanctiſſimi magi: ſanctus Job: ſancti angeli: ꝛ inſuper ſaluator noſter deū humiliter cultu latrie adorauerūt: ergo a ſimili q̄ſqꝫ ſaluandus de neceſſitate facere debet. Ex ꝑdictis igitur auctoritatibus rationib' diffinitione atqz exemplis patet tertia contemplatio latrie ſeu diuine adorationis: que dicitur contemplatio obligationis: in qua oſtenſum eſt qualiter quiſqz ſaluandus teneẜ deuʒ humiliter toto tempore vite ſue cultu latrie venerari: quem diuinū cultum ꝛ diuinā adorationem nobis concedere dignetur omnipotens deus: in preſenti per gratiam: ꝛ in futuro per gloriam. Qui viuit ꝛ regnat per infinita ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Feria quinta poſt ſecundā dominicā quadrageſime iterum de quinta excellētia. vʒ de nobilitate ipſius ſanctiſſime fidei.

Ecordare fi

r li quia recepiſti bona in vita tua. Scribuntur hec verba Luce.16.⁊ in euãgelio occurrentis ferie. Poſt ſacri euãgelij litteralẽ ⁊ ſpiritualem declarationẽ preclariſſimi ciues: ex quo ut claruit in precedenti ſermone ſufficienter declarauimus de diuino cultu ⁊ de diuina adoratione: tertiã contemplationẽ: in qua oſtenſum fuit obligatio adorationis latrie. vz quomõ quiſqz de neceſſitate ſalutis tenet humilr cultu latrie deũ venerari: hẽo ſingulariter i pñti ſermone q̃rtã ɔtẽplatiõz de ipſa latria ⁊ diña adoratiõe declarar̃. Cui⁹ q̃rte ɔtẽplatõis d̃claratõ tal' ẽ.

¶ De quarta cõtemplatione diuine adorationis que dicit̃ contẽplatio locationis.

q Uarta igit̃ contẽplatio de latria et diuino cultu: ſeu adoratione ad deuz faciẽda: dicit̃ locationis. Oſtenſa eni obligatione diuine adorationis: videndũ eſt ad p̃ſens in quo loco cõgruo debeat de⁹ precipue venerari. Et cum ſit duplex adoratio: ſicut inferius patebit. ſ. mẽtalis ⁊ corpalis. clarum eſt ꝙ in adoratione mentali nõ requiritur determinatio loci: ſed principalius deuotio mentis. Unde mẽtalis adoratio põt vniuerſaliter fieri in omni loco: quod duplr probo. Primo auctoritate. Secũdo ratione. ¶ Primo ꝓbo auctoritate apl'i p̃mo Thi.2. dicẽtis. Uolo viros orare in omni loco leuantes puras man⁹. ¶ Secũdo hoc idẽ probo rõne generalitatis. Quia eni deus generaliter eſt in omni loco: ideo mens interi⁹ apprehendit deũ quaſi non cõphenſum loco aliquo: ⁊ ſic per conſequẽs vbiqz adorari poteſt. ꝙ autẽ deus ſit vbiqz ⁊ nõ circũſcriptiue ⁊ per cõſequens vbiqz adorari poſſit tali ratione probo. Nam illud qð nõ habet terminũ: nec eſſentie: nec virtutis: nec loci: nec tẽporis: nec apprehẽſionis: eſt oĩno incircũſcriptibile: ſed deus ẽ hmõi: ergo ⁊c̃. Hoc idẽ ꝓbo a ſufficiẽti diuiſione. Nã aliquid eſt oĩno circũſcriptibile. ſ. corpus: quod cũ alicubi totũ eſt: nõ poteſt alibi ſimul eſſe. Aliquid vero eſt ſimul circũſcriptibile: q̃tum ad aliqd: ⁊ incircũſcriptũ q̃tum ad aliud ſicut ſpũs creatus: qui cũ alicubi ſit totus: põt ſimul eẽ vbicũqz eſt totus: nõ tamẽ alicubi: q: ſi eſt in terra: ñ põt eſſe in celo. Aliqd vero oportet oĩno eſſe incircũſcriptũ: qð ſimul eſt vbiqz totũ: qð ſoli deo cõuenit. Hoc deniqz ꝓbo auctoritate Anſelmi in monologion dicẽtis. Cũ triplex ſit circũſcriptio in loco tp̃e ⁊ fine: ſicut in aliquo loco nõ circũſcribit p̃r q eſt ſup oĩa: nec fili⁹ opez ſuoz ɔcludit̃ tp̃ib⁹: q toti⁹ ẽ creature oppifex: ita nec ſpũſſcũs aliqb⁹ finib⁹ circũſcribit̃: q oẽm intelligibilẽ ſubſtãtiã inenarrabili plenitudine firmat. hec ille. glo. Et ſuper verba Hier̃.22.vz. Celũ ⁊ terrã ego impleo ait De⁹ eſt pñs oĩ vbi: ⁊ replẽs oẽ vbi. Et ꝓpha di. Quo ibo a ſpiritu t. ⁊ quo a fa.t.fu. Si aſ. in ce.t.illic es. ſi de.i inf.ades. Ex p̃cedẽtib⁹ cõcludo ꝙ ex quo de⁹ ẽ vbiqz ⁊ in oĩ loco põt mẽte ⁊ corde vbiqz ⁊ in oĩ loco venerari. Licet aũt mẽtaliter de⁹ vbiqz coli poſſit: tñ corpalr ſeu in adoratione corpali nõ de neceſſitate ſz ex q̃dã cõgruitate determiatio reqrit̃ alicui⁹ loci. vñ q̃uis ut p̃tactũ eſt de⁹ ſit vbiqz: tñ locus determiat⁹ eligit̃ ad adorãdũ: non ꝓpter deũ q adorat̃ q̃ſi loco aliquo ɔcludat̃: ſz ſimpliciter ꝓpter ipſos adoratiões. vñ ꝓpter hoc inſtitutũ eſt ab eccl'ia: ut miſſa ſeu ɔſecratio corpis ⁊ ſanguis xp̃i ɔfectiões ⁊ hmõi fiant p̃cipue in aliquo loco ſacro: ſeu in aliquo tẽplo ɔſecrato: ⁊ ibi fiat ſpãlr adoratio. ⁊ h̃ mõ dico ꝙ q̃ſqz dz ſpãlr velle adorare deũ in ſpecialiori loco ꝙ eſt ſacra eccl'ia ⁊ ñ alibi: ſicut ẽ in via platea ⁊ hmõi. ꝙ ali⁹ humilr q̃ſqz fidel' debeat p̃cipue ɔcurrere ad eccliaz: ⁊ ibi deuz colere triplr. ꝓbo. vz. Primo auctib⁹. Secõ rõib⁹. Tertio exẽplis. ¶ Primo ꝓbo auctib⁹ ꝙ q̃ſqz p̃cipue reuerẽter ⁊ humilr ſeu deuote dz deũ in ſacro tẽplo ſeu eccl'ia cultu latrie venerari. Nã Mat.21.c.d. Dom⁹ mea. ſ. eccl'ia dom⁹ orõis vocabit̃. Et ꝓpha hortat̃. d. Adorate dñz in atrio ſcõ ei⁹. Et in pſona fideliũ id ſpopõdit facẽ d. Introibim⁹ in tabernaculũ ei⁹ adorabim⁹ in loco vbi ſteterũt pedes ei⁹ Et crit̃. ſup Mat. 21. Sacra loca honore p̃cipuo debẽt a cũctis fidelib⁹ humilr venerari. Itẽ.41.di.c. Parſimoniã.dr̃. Oẽm locũ in noie dei edificatũ honorem⁹ ⁊ cõgregatõz in ſacra dei eccleſia factã ad vtilitatẽ cõez recipiam⁹. h̃ ibi. Deniqz ex̃ de imunitate eccleſiaz.li.6.c. decet. ſcribit̃. Decet domũ dei ſcitudo: decet ut cui⁹ i pace fact⁹ eſt loc⁹ ei⁹: cult⁹ ſit debita veneratiõe pacific⁹. ſit itaqz ad eccleſias humil' ⁊ deuot⁹ ingreſſus: ſit i eis qeta cõuerſatio deo g̃ta iſpiciẽtib⁹ placida eq̃ ɔſiderãtes nõ ſolũ inſtruat. ſ. p bonũ exemplũ. vbi

gloſa.7.q.j.§.Cum vero.ſup h̄ verbum. Sed ⁊ reficiat aīt.ſ.p doctrinā. Et ſeqꝛ. Attendaꝛ i locis eiſdeꝫ intentis p̄cordijs ſacra ſolēnia deuotis orōnibus inſiſtant. Nullus in locis eiſdeꝫ in ꝗbus cū pace ac ꝗete vota cōuenit celebrari:ſeditionē excitet cōclamationē moueat:impetumue cōmittat. Ceſſent in locis illis vniuerſitatū ⁊ ſocietatū quarūlibet conciones ⁊ publica parlamēta. Ceſſent vana et multo fortius feda ⁊ ꝓphana colloquia. Ceſſent ꝯfabulationes quelibet. Sint poſtremo quecūqꝫ alia que diuinū officiū turbare pñt: aut oculos diuine maieſtatis offendē ab ipſis ꝓrſus extranea:ne vbi peccatoꝝ ē venia poſtulanda:ibi peccandi deꝛ occaſio:aut dep̄hendaꝛ peccata cōmitti. Ceſſent in eccl̄ijs earūqꝫ cimiterijs negociatiōes:⁊ p̄cipue nūdinaꝝ ac foꝛi cuiuſcūqꝫ tumultus. Omīs i eis ſecularīū iudicioꝝ ſtrepitus conquieſcat: nulla ibi cā per laicos criminalis maxime agiteꝛ. Sint loca eadem a laicoꝝ contagionibꝰ aliena. Ordinarij vero locoꝝ h̄ faciāt obſeruari ſuadenda ſuadeāt:interdicta huius canonis auc̄te cōpeſcant. Ad h̄ alios etiam in eccl̄ijs ipſis magis aſſiduos ⁊ ad p̄miſſa idoneos deputando. Et nihilominus ꝓceſſus iudicū ſeculariuꝫ:⁊ ſpāliter ꝓlate ſnīe in eiſdem locis oīo careant roboꝛe firmitatis. h̄ ibi. Poſtremo inſup eccl̄ia cantat ⁊ p̄cipit di. Exaltata eſt domus dei ſuper colles:⁊ venient ad eam oēs gentes:⁊ dicent gloꝛia tibi dñe. Ex p̄dictis auc̄tibus pꝫ qualiter p̄cipue ⁊ cuꝫ oī humilitate:ꝗſqꝫ dꝫ ⁊ teneꝛ accedē ad adorandū deū in ſacris tēplis:ſeu in eccleſia vel loco ſacro. Scđo hoc idē ꝓbo ſeptē rōnibꝰ Primo rōne ſpecificationis. Scđo rōne aſſecuratiōis. Tertio ratione decantatiōis. Quarto rōne deſcenſionis. Quinto rōne conſecrationis. Sexto ratione ꝯſeruatōis. Septimo rōne ſuſceptiōis. ¶ Primo ꝓbo rōne ſpecificatōis.ꝙ.ſ.ꝗſqꝫ dꝫ humiliter deū venerari creatoꝛē ſuū:p̄cipue in ſacris locis ſeu in eccleſia. Nam lꝫ deus ſit vbiqꝫ ꝑ eēn tiam p̄ñtiam atqꝫ potentiā:⁊ in oī loco p̄ces deuotas exaudiat:tñ ſpāliter hītat in locis ſacratis:ibiqꝫ ⁊ grās ſpāles infundit: ⁊ p̄ces exaudit. Fundamētū igiꝛ noſtre rōnis ꝙ ſic ſit. Cōmentatoꝛ ponit ſup.7.metha.di. Omīs ꝑfectio quāto magis inuenit ſuū perfectibile diſpoſitū:tanto magis ꝑficit illud. pꝫ hec rōa. Nam quāto magis nā repit agrū bñ diſpoſitum:tāto magis dat ſibi fructū ꝑfectū:tā in multitudine q̄ꝫ in bonitate. Silr ſol quanto magis inuenit montes bñ diſpoſitos: tanto magis eos cōuertit in auꝝ ⁊ non in ferrum ſeu argentū. Silr forma ſigilli melius ⁊ ꝑfectius ip̄mitꝛ in cera magis diſpoſita: q̄ꝫ ecōuerſo. Quo p̄ſuppoſito:certū eſt ꝙ ⁊ ſi oīs locus hēat diſpoſitionē ſuſcipiēdi diuinā grāꝫ cum in oī loco deus ſit:tñ locus ſacer ſeu ſacratus:ꝓut eſt eccleſia:hꝫ in ſe maioꝛē diſpoſitionē.⁊ ꝑ ꝯñs ibi deus multo magis ꝑ p̄ſentiā grē inhabitat:⁊ īſup ibidē citius p̄ces exaudit. Qđ ꝯfirmās Greg.ſup cant.⁊ ponit Magr̄ ſniaꝝ in.j.di.37.c. Sciendū ē ait lꝫ deus cōi mō oībus rebus inſit p̄ñtia:potētia:ſubſtantia:tñ familiari mō dr̄ ineſſe per grām in ſacris locis:⁊ in illis ꝗ munificentiā opeꝝ dei acutius ⁊ fidelius ꝯſiderāt.hec ille. Et ideo.2.Parali.7.ꝓmiſit deꝰ Salomoni poſt templū factū:ꝙ in ipſo ſpāliter ꝑ grām habitaret in ſempiternū.di. Oculi mei erūt apti:⁊ aures mee ad orationē erecte: eius ꝗ i loco iſto adoꝛauerit. Elegi enim in ſantificationē ⁊ ſacrificiū locū iſtū:vt ſit nomē meum ibi vſqꝫ in ſempiternū:⁊ ꝑmaneāt oculi mei ⁊ coꝛ meū in cūctis diebus.hec ibi. Ex ꝗbus verbis colligiꝛ ꝙ deus in eccleſia conſecrata ponit quattuoꝛ.ſ.oculos ſuos:aures ſuas: nomen ſuū:⁊ coꝛ ſuū. Nā hꝫ oculos ſuos ibi ꝗbus videt orationē ⁊ deuotionē bonoꝛuꝫ:ſeu genuflexiones ⁊ lachꝛymas ipſoꝝ: ⁊ ꝗbꝰ etiā videt indeuotionē maloꝝ:ſupfluitates veſtimentoꝝ:⁊ vanitates oꝛnamentoꝝ:⁊ inſuper impudicitias coꝛdis ⁊ oculoꝝ. ꝓpterea Eccle. 23.diciꝛ. Oculi dñi multo plus lucidioꝛes ſūt ſup ſolem:circūſpicientes vias hoīuꝫ ipſoꝛū. Hꝫ etiā ibi aures ſuas ꝗbꝰ audit oratōes ⁊ lachꝛymas fideliū. Ideo Iſaie.38.dr̄. Audiui orationē tuā:⁊ vidi lachꝛymas tuas:ꝗbꝰ ⁊ audit verba vana ⁊ detractoꝛia ⁊ ip̄udica mulieꝝ:⁊ maxime mulieꝝ in eccleſia colloquentium. Ideo di.apoſtolus.j.coꝛ.14. Mulieres in eccleſijs taceant. Hꝫ etiā ibi nomē ſuum qđ eſt xp̄s Jeſus. Nā xp̄s interp̄taꝛ vnctꝰ Olim ꝗdem nomen ſuum erat terribile ⁊ inflexibile:dicente ꝓpha. Sanctum ⁊ terribile nomen eius.modo vero eſt vnctū ꝑ hūanitatem:⁊ ideo factū eſt ad mīaꝫ flexibile ⁊ valde amabile: dicente Salomone Can.j. Oleum effuſum nomē tuū. Jeſus vero interpretatur ſaluatoꝛ:ꝓpter qđ Anſelmꝰ in ſuis oratiōibꝰ

di. O Jeſu.i.ſaluator eſto mihi Jeſus.i.ſaluator. Habet etiã in eccleſia deus cor ſuũ: quia dignos ꝛ deuotos q ſunt ibi amat. indignos vero ꝛ malos ꝛ ſolum verbis cuȝ laudantes odit ꝛ reprobat. Tales ſunt illi de qbꝰ dr̃ Jo. 2. Oẽs eiecit de templo: oues quoqȝ ꝛ boues ꝛ es ꝛ menſas numulariorꝫ effudit: ꝛ mẽſas ſubuertit: per quos intelliguntᷣ ſupbi: auari: ꝛ luxurioſi. de quibus Mat. 15. ꝛ Jſa. 29. diciᷣ. Appropinquat pplˢ iſte ore ſuo: ꝛ labijs ſuis glorificat me: cor aũt eiꝰ longe eſt a me. Ecce qualr̃ deus ſpãliter in locis ſanctis habitat: ibiqȝ grãm infundit: ꝛ precipue p̃ces exaudit vnde cõcluſionalr̃ ſic habeᷣ. 2. Parali. 7. Et 3. Reg. 8. poſtq̃ȝ cõpletum fuit tẽplum dñi in ierlm. Salomon ſtans añ altare eccleſie expandit manus ſuas: ꝛ reſpiciens celũ petẽſqȝ multas grãs: corã deo meruit in tẽplo exaudiri de oĩbus. Primo igiᷣ orauit di. Exaudi deus in loco iſto preces ppli tui. Scd̃o dixit. Parce deus de celo offenſam te deprecantium. Tertio dixit. Si populus peccauerit ꝛ fugerit ad domũ ſuã: parce dñe de celo. Quarto dixit. Si non pluerit ꝑpter peccata aperiaᷣ celi ꝛ pluant ſup terram. Quinto dixit. Si fames fuerit: mitte opulentiã. Sexto dixit. Si peſtilentia fuerit ꝛ aer corruptus expelle. Septio dixit. Si erugo aut locuſta ad deuaſtanda naſcẽtia venerit remoueas. Octauo dixit. Si gens obſideat pplm: ꝛ ꝑpterea rogauerit te in loco iſto: expellaᷣ ꝛ fugeᷣ. Nono dixit. Si plaga ꝛ vniuerſa infirmitas inuaſerit: exaudias deprecantes in loco iſto. Decimo dixit. Si populus ad bellum exeat: audias in loco iſto cũ ingenti gloria. Vndecimo dixit. Si alienigena te adorauerit in loco iſto audiaᷣ. Duodecimo dixit. Si ꝑpter peccata nimiũ oppreſſeris populũ tuum: ꝛ penitens rogauerit te in loco iſto: exaudi cum dñe deus. Completa oratione: benedixit deo ꝛ eccleſie iſrl: ꝛ ecce ſtatim ignis deſcendit de celo ꝛ deuorauit holocauſta ꝛ victimas: ꝛ maieſtas dñi impleuit domuȝ. Et vt habeᷣ. 9. c. eiuſdem lib. apparuit ei ſecrete dñs: ꝛ dixit ei Audiui orationẽ tuã: ꝛ ſanctificaui domum iſtam. Silr̃ Exo. vlti. diciᷣ. Poſtq̃ȝ cũcta perfecta ſunt operuit nubes tabernaculuȝ teſtimõij ꝛ glia dei ipleuit illd̃. h ibi. Propterea Jacob Geñ. 28. euigilãs d̃ ſõno dixit. Vere dñs eſt in loco iſto: ꝛ ego neſciebam. q̃ȝ terribilis eſt locus iſte: non eſt hic alid̃ niſi domꝰ dei ꝛ porta celi. h ibi. Dicunt etiam doctores ꝙ citius exaudit deus p̃ces in loco ſacro ſeu in eccleſia. ꝛ rõ eſt: qꝛ ꝑpter cõcurſum multorum adorantiũ merito fit adoratio magis exaudibilis. Quod teſtaᷣ ſaluator Mat. 18. di. Vbi fuerint cõgregati duo vel tres in noĩe meo ibi ego ſum in medio eorꝫ. Et Aug. di. Impoſſibile eſt ſimul multorꝫ preces nõ exaudiri. Vis ergo o aĩa exaudiri a deo: ꝛ gratias optinere tam ſpãles q̃ȝ temporales: pge cum deuotione ad eccleſias ꝛ ibi humiliter deũ adora: ꝛ totũ obtiebis qd̃ cupiſ. ¶ Scd̃o etiam ꝓbo rõne aſſecurationis ꝙ quiſqȝ dȝ humiliter venerari creatorem ſuum: p̃cipue in ſacris locis ſeu eccleſia. Clarꝫ eſt eni ꝙ diabolus in omnibus locis pſonam moleſtat i precibus ſuis. dicente Petro. j. pe. 5. Aduerſarius veſter diabolus tãq̃ȝ leo rugiens circuit querẽs quẽ deuoret. Jn locis vero ſacriſ conſtringiᷣ eius ptãs. Nam eccleſia cõſecrata eſt demonibus valde terribilis ꝛ odioſa ꝛ hoc ꝑpter qnqȝ que in ipſa eccleſia continentur. Jbi enim corpus dñicum conſecraᷣ ꝛ conſeruaᷣ: de quo Criſoſto. ſuper Mat. di. Vbicũqȝ demones corpus ꝛ ſanguineȝ dei viderint: ſtatim fugiunt veluti venenũ corũ. Jbi etiam cruces eriguntᷣ eis valde odioſe. De virtute crucis idem Criſo. ſup Mat. di. Tanta eſt virtus crucis: ꝙ ſi in mente fideliũ habeaᷣ: nullus demonũ ꝑpe ſtare põt vidẽs gladiũ quo deiectus eſt. hec ibi. Jbi inſuper ſunt angelorꝫ preſidia quibus eccleſia comitatur. Jbi etiam orões fidelium effunduntᷣ Jbi deniqȝ ſanctorꝫ reliquie reconduntᷣ: de qbus Criſo. i omelia quadã de machabeis ait Sicut audaces latronũ duces iſpectis regis inſignijs deterrentᷣ ꝛ fugiunt: ſic ꝑfecto demones vbi coronatorꝫ martyrũ corpora depoſita conſpiciũt: illa ab eorꝫ longe conſpectum pauidi fugiunt. hec ille. Jſta oĩa qnqȝ ſũt valde demoni contraria: ꝛ ideo minus ibi moleſtant demones ſeu inhabitant. Et ideo legiᷣ in legenda ſancti xpofori: ꝙ qñ diabolus ſemel xpoforum precedebat: nũq̃ȝ volebat tranſire ante aliquã eccleſiam. Sed certe hoĩes peccatores ſunt audatiores ꝛ peiores demone: pro eo ꝙ intrant ſanctas eccleſias cum mille peccatis mortalibus: cum tñ precipiaᷣ oppoſitum Apoc. 21. Nõ intrabit in ea. ſ. eccleſia aliquid coinquinatum nec abhominationeȝ faciens. Et ibidem diciᷣ. Foras canes venefici

⁊ impudicis ⁊ homicide ⁊ idolis ſeruientes: et omnis qui amat ⁊ facit mendacium. hec ibi. Et ꝓpha di. Dn̄e qs habitabit in tabernaculo tuo. Et ſubdit. Qui ingredit̄ ſine macula ⁊c̄. Et ideo o mulieres inſipientes ⁊ vane quaꝝ deus caro ⁊ vanitas eſt: que pergitis tam inhoneſte ad eccleſiaʒ. Vhe vobis qm̄ dicetur vobis illud Mat. 22. Amice quomō huc intraſti non habens veſtem nuptialem Propterea habemus exemplū i vitis patrū vbi legitur: ꝙ quidam ſacriſta vidit nocte ꝑ viſionem quandam mulierem per medium ſectam ardentem ante altare. Mane autem facto inuenit ſicut viderat: ⁊ reuelatum eſt ei ꝙ mulier illa tale iudicium ſuſcepit: quia cuʒ multa vanitate veniebat ad eccleſiam: ⁊ ideo ſcriptū eſt. Locus iſte ſanctus eſt in quo orat ſacerdos pro delictis ⁊ peccatis populi. Ex q̄ ratione collige: qꝺ melius ⁊ ſecurius eſt in eccleſia deum orare qꝫ alibi. Ex quo demones vix ibi appropinquāt. ¶ Tertio ꝓbo ratione decantatiōis: ꝙ quiſqʒ debet deum precipue ⁊ humiliter in ſacris eccleſijs venerari. Naʒ ſacramenta eccleſiaſtica ⁊ cōiter ſepteʒ hore canonice in templo dei vel diuina officia celebrantur. Ibi miſſa legitur ⁊ cantatur. Ibi fiunt oratiōes. Ibi pulſant̄ organa ⁊ cāpane ad honorē dei. Ibi benedicit̄ deus cum oībus ſanctis. Et ſic quelibet eccleſia eſt quaſi quedaʒ paruula paradiſus: quia ſicut in hac materiali eccleſia deus q̄ſi iugiter ab hoībus laudatur: ſic in paradiſo ⁊ celeſti patria i eternum benedicit̄ idem deus: dicente propha. Beati qui habitāt in domo tua in ſecula ſeculoꝝ. lau. ⁊c. Et eccleſia cātat ꝓpter h hymnū ꝺ cōi virginū. di. Jeſu corona virginū ⁊c̄. dic totum ſi placet. Ex hac ratione collige qꝫ dure punit̄ qui deum in eccleſijs maledicit ſeu aliquid tale facit: ex quo in eccleſia cōiter ſacra myſteria celebrantur. ¶ Quarto probo ꝙ quiſqʒ debet humiliter venerari deuʒ ſeu loca ſacra ratione deſcenſionis. ſ. angelorum Nam celeſtes angeli in ſacris eccleſijs ⁊ tēplis. quattuor precipue faciunt. Primo aſſiſtunt ſeu pn̄tes ſunt in eccleſia cuʒ humili reuerentia: qn̄ corpus ⁊ ſanguis xp̄i conſecratꝰ a ſacerdotibus leuatur: dicente Grego. de conſe. di. 2. c. quis. Quis inquit fideliū dubiū habere poſſit in ipſa imolationis hora: ad ſacerdotis vocē celos aperiri: atqʒ in illo Jeſu xp̄i myſterio angeloꝝ choros adeſſe: ſūmis ima ſociari: ⁊ terrena celeſtibus iūgi. Secūdo etiam angeli in eccleſijs fideles cuſtodiunt: dum eos ab inſidijs demonū qn̄ ad eccleſiā vadunt: dum ibi conſiſtunt: ⁊ dum inde recedunt conſeruāt. Vnde Judith. 13. c. de ſeipſa dicebat. Cuſtodiuit me angelus dn̄i ⁊ hinc euntem: ⁊ ibi cōmorantē: ⁊ inde huc reuertentem. Tertio angeli orationes fideliū q̄ fiūt in eccleſia deo offerunt. Ideo Tobie. 12. dixit angelus raphael. Qn̄ orabas cuʒ lachrymis ego optuli orationē tuā dn̄o. Quarto inſuper angeli in eccleſia ſimul adſunt ⁊ pſallunt cum pſallentibus: dicēte ꝓpha. Preuenerūt principes. i. angeli coniuncti. pſal. in medio iuuen. vʒ aiaꝝ tympani. i. xp̄o deuotaꝝ. Nā per tympanum xp̄s intelligitur: in quo ē ſuprema ſpica. i. diuinitas eterna: pellis extenſa. i. caro crucifixi: ⁊ melodia. i. anima oi gaudio ⁊ iubilatione plena. Ille igit̄ anime dicuntur tympaniſtrie: que ad Chriſti diuinitatē ⁊ paſſionē dulciter ſunt affecte. In figura igitur deſcenſionis angeloꝝ in ſacra eccleſia: dicit̄ Gen̄. 28. ꝙ Jacob vidit ſcalam. i. ſacram eccleſiam: cuius ſūmitas celos tangebat: ⁊ angelos aſcendentes ⁊ deſcendentes. Ex predictis quattuor manifeſte patet: ꝙ oēs angeli in eccleſia exiſtentes cum viderint ꝑ mulieres coram dn̄ico ſacramento ſeu ſanctorum reliqijs aias ſibi in cuſtodiaʒ datas multipliciter auferri: cōtra eas acriter indignant̄. Et ꝓpterea Paulus. i. cor. xi. ꝯtra tales ait. Mulieres hēant caput velatū in eccleſia ꝓp angelos. Nota ꝙ non dicit cū cornibꝰ mortuoꝝ. O infelices mulieres oēs ſancti ſtant i eccleſia picti cum penitentia: cū ſanguine effuſo vel martyrio: ⁊ vos beſtiales ad eccliaʒ pgitis impudice: belletto depicte cuʒ ceteris vanitatibꝰ. ¶ Quinto etiā ꝓbo ꝙ quiſqʒ dʒ venerari eccleſias ſacras: ⁊ deū ibidē humiliter adorare rōne ꝯſecratiōis: vʒ p̄cioſiſſimi corporis ⁊ ſanguinis xp̄i. Qꝺ quidem in hoc ſeculo eſt ſup omnia venerandū. O cum quāta reuerentia timore atqʒ modeſtia ingrediunt̄ pſone ille aulis dn̄oꝝ: ſeu in pn̄tia temporalium dominoꝝ: qui tamen mortales ſūt ⁊ vermium eſca futuri: nec ibi aliquid irriſione dignum agitur vel loquit̄: multo magis i infinitum hoc fieri deberet in eius preſentia qui eſt imortalis rex regum ⁊ dn̄s dn̄antiuʒ Sed heu hodie implet̄ ꝙ ſaluator Mat. 21. dixit. Domus mea domus orationis vocabitur

bitur. Vos autem feciſtis illam ſpeluncam
latronum. Nam aliqui intrant eccleſiaꝫ ad
vendendum: aliqui ad emendum: aliqui ad
vagizandum: aliqui ad ludendum: aliqui ad
corizandum: aliqui ad murmurandū: ⁊ quod
peſſimum eſt: aliqui ad ibi fornicandum: vt
ex hoc precioſum Chriſti corpus ⁊ ſanguis fi
at ruſianus fornicantium: hoc accidit laude
1465. qm̄ predicāte quodā magiſtro Pau-
lo conuentuali ordinis noſtri in eccleſia ca-
thedrali in die virginis glorioſe: quidam ri-
baldus ⁊ ribalda retro altare ſctē katherine
tempore predicationis: actualiter peccare viſi
ſunt. O iniquitas peſſima. O grande vitupe
rium. O effrenata libido. O diabolica gene-
ratio: facere de templo dei ꝓſtibulū diaboli
Audiant tales aplm̄. j. cor. 3. dicētē. Quicūqꝫ
violauerit templum dei: diſperdet illum deꝰ
propter hoc ſcelus. Forte ad lr̄am intelligit:
ꝙ tales mulieres diſperdent i partu. Cogita
queſo quātum deo diſplicеat tale ſacrilegiuꝫ
cum etiam leuem riſum eccleſia deteſtatur.
Proinde Hieronymꝰ epiſtola. 2. ad Pal-
machium ⁊ Oceanum ait. Timeo ne qn̄ ꝑ
riſum introimus eccleſiam: ſic de nobis ri-
deat: de quo ſcriptum eſt. Qui habitat in ce
lis irridebit eos: ⁊ dn̄s ſubſanabit eos. Di-
ſcant igitur inſenſati Chriſtiani exemplo ir-
rationabilium creaturaꝝ: dn̄icum ſacramen
tum in ſacris eccleſijs hūiliter venerari. Nā
ſanctus Bernardinus de hoc ponit exēpluꝫ
in ſermone de veneratione ſacroꝝ. Fuit igt
ruſticus quidam cupidus ⁊ auarus: qui cum
cuperet diuitijs abundare: maleficum conſu
luit: qua via ditari poſſet: cui meleficus conſi
lium dedit: ꝙ cum i paſcate ſuſciperet corpus
Chriſti: illud ſecrete ex ore extractum ſerua-
ret in manu: atqꝫ in apum alucolo collocaret
⁊ ſic cuncte vicinoꝝ apes ad mellificandū ad
eius alucolos conuenirent. Quo facto: mira
bile dictu: apes ruſtici antedicti cum apibus
vicinoꝝ eccleſiunculā cū altari de ipa cera ſa
cramento miro artificio conſtruxerunt. Con
ſūmato autem tempore extrahendi mel de
alucolis: venit ruſticus mel querens ⁊ vacua
reperitur naſſa: miranſqꝫ deuenit ad vas in
quo poſitum erat dn̄icum ſacramentuꝫ. Au
dit apes mirabilibus melodijs circūquaqꝫ i
aere reſonantes. Cūqꝫ appropinquaret ad
locum vbi erat dominicum ſacramentum:
ſubito quodam impetu iudiciali omnes ille
apes irruerunt in eum aculeis ſuis illuꝫ cū-
ctis viribus affligentes. Sentiens itaqꝫ hu-
iuſmodi virtutem dei: ſubito ad ſacerdotem
cucurrit: ſcelus ſuum aperuit: ⁊ dei miraculū
patefecit. Congregat̄ populus in dicto ſacer
dotis: ⁊ debitis ſolēnijs concurrunt vndiqꝫ
gentes ad locum: vbi locatuꝫ erat dominicū
ſacramentum. Quibus appropinquantibus
de alueis eleuantur apes: ⁊ mirabilibꝰ melo
dijs in aere iubilabant. Sacerdote itaqꝫ re-
uerenter proſpiciente in alucolum antedictū
cernit in eo eccleſiunculam ceream cum al-
tari miro artificio ab apibus fabricatam: et
ſuper altari reſidere dominicum ſacramen-
tum. Stupet ſacerdos: cunctiqꝫ aſtantes ad
mirantur: deuotione replentur. Extrahētes
deniqꝫ predictam eccleſiam cum dominico
ſacramento: ⁊ debita deuotione ad eccleſiaꝫ
transferentes: pro ſummis reliquijs ſeruaue
runt. Quo exemplo manifeſte apparet: qua
reuerentia in timoroſa deuotōe aſſiſtere de-
bent omnes in eccleſijs in quibus adeſt do-
minicum ſacramentum. Propterea ſtatutū
eſt de conſecra. diſtinc. 2. c. preſbyter. ꝙ ſemꝑ
pro infirmis habeat eucariſtiaꝫ in eccleſia ꝑ
paratam: quā in loco honorabili locare debꝫ
cum lampade accēſa ſemper aſtāte. ¶ Sexto
etiam probo ꝙ quiſqꝫ debet venerari eccle-
ſias ſacras ⁊ deum ibidem humiliter adora
re ratione conſeruationis: videlꝫ rerum ſa-
crarum. Nam in eccleſia omnia ſacra con-
ſeruātur: prout ſunt reliquie ſanctorum: para
menta ſacra: calices ſacri: ſacratiſſima verba
ex ore altiſſimi ꝓdita: imo de corde Chriſti
egreſſa: ſicut de verbis ſacri euangelij patet:
⁊ precipue vt predictum eſt vbi conſeruatur
ſacratiſſima eucariſtia. prout habetur extra
de eucariſtia ſacra. c. ſuper eo. Propter hec
omnia igitur ob ſacrorum reuerentiam et
deuotionem: antiquitus canes ⁊ porci: aues
⁊ falcones: ⁊ quecūqꝫ ſilia dehoneſtantia ſa-
cra dei templa: per exorciſtas de eccleſijs pel
lebant̄. Iuxta quod Mat. 7. dn̄s di. Nolite
ſctm̄ dare canibꝰ: ⁊ margaritas nolite ꝓijcē
ante porcos. Sed iuxta altiorem ſenſum eij-
ciendi potius ſicut canes ſunt predicatoribꝰ
detrahentes: atqꝫ porci: hoc eſt in eccleſia ali
quid impudice facientes. Quibus margarite
ſacraꝝ reꝝ merito ſunt denegande. Sed heu
hodie ꝑdita eſt talis deuotio: qꝛ canes min-
gunt per tabulas altaris: porci fodiunt cada-

uera in cimiterio. Alij furant̄ calices: Alij to
balcas. Alij libros. Alij cantant vana: τ alij
ludunt in eccleſia. Sed audi qd contra tales
diuina iuſtitia opet̄. Refert eni pater frater
Jacobus de marchia in ſermone de ſacrile-
gio. ꝙ in ciuitate Ceſenne fuerunt. 17. luſores
ludentes in eccleſia τ blaſſemantes deum: et
ſtatim cecidit tectū eccleſie ſup eos τ oēs oc-
cidit. ¶ Septimo deniqꝫ probo ꝙ quiſqꝫ dꝫ
venerari ſacra loca: τ deum ibidem humilr̄
adorare rōne ſuſceptionis. ſ. bñficioꝝ diuerſo
rū: que in ſacris eccleſijs accipim⁹. O xp̄iane
qui fuiſti paganus: dic queſo vbi effectus es
xp̄ianus? Clamās reſpondeo in eccleſia: vbi
criſmat⁹ vl' confirmatus? In eccleſia vbi reci
pis remiſſionē peccatoꝝ per ꝯfeſſionē? In ec
cleſia vbi recipiunt̄ ſeptē ordines ſacri? In ec
cleſia vbi fiūt preces a ſacerdotibus ꝓ pplis
τ diuina officia celebrant̄? In eccleſia vbi ſu
ſcipimus multiplices indulgentias a pena et
a culpa? In eccleſia vbi ſepelimur? In ecclia
vbi deniqꝫ ſuſcipimus ſanctiſſimū corpus τ
ſanguinē xp̄i: per qđ ſaluati τ liberati ſumus
In eccleſia ergo propter oīa ſupradicta me-
rito dꝫ quilibet de tot beneficijs ĩ eccleſia re
ceptis: τ deū τ eccleſias venerari: decantans
cum ꝓpħa τ dī. Suſcepimus deus mīaꝫ tuā
ſcꝫ multiplicē in medio templi tui. Ex p̄dict̄
ergo ſeptē rōnibus pꝫ: qualiter quiſqꝫ dꝫ ec-
cleſias ſinglariter venerari: τ ibi deū p̄cipue
adorare. ¶ Tertio poſtremo hoc idem ꝓbo
exemplis. Primū exemplū habem⁹ de ſal-
uatore noſtro: qui cum ſit norma noſtra: dux
via τ veritas: cum debem⁹ quātū fas eſt ĩ oī
bus imitari. Conſidera igitur mens deuota
quanta reuerentia honorat dñs Jeſus xp̄s
Jeroſolimis templū dei. Nā cū ierl'm itroi
bat ſolitus erat p̄mo viſitare tēplū τ ibi p̄rēꝫ
ſuū colere. Ibi etiā cōiter orabat. Ibi miracu
la frequentius faciebat. Ibi cōiter p̄dicabat
propter qđ Luc. 9. dicit̄. Erat quottidie do-
cens in tēplo. Et idē. 21. dr̄. Erat ſingulis die
bus in templo docēs. In tēplo etiā inuent⁹ ē
a matre ſua: cū dixit Luc. 2. Neſciebatis ꝙ ĩ
his que patris mei ſunt oꝫ me eſſe. Et ideo
Mat. 6. precepit aplis dī. Primum q̄rite re
gnū dei τ iuſtitiā eius τc̄. ꝓpter qđ Criſo. ſu
per verba Luc. 19. Intrauit Jeſus in tēplum
ait. Propriū erat boni filij vt veniens p̄mū
ad domū curreret patris. Tu autē imitator
factus xp̄i intrans ciuitatē: p̄mū añ oēs act⁹

ad eccleſiam curras. hec ille. Deniqꝫ ad in-
flāmanda corda nr̄a ad zelum diuini cultus
in templis dei maiorē zelū oñdit contra in-
honorantes dñicuꝫ templū: q̄ꝫ ꝯtra ſuos cru
cifixores: aut quoſlibet alios ſceleratos. Nec
alicui alteri ſceleri corrigēdo lego impoſuiſſe
manum: niſi contra dehonorantes deum in
templo ſuo. Propter hoc enim vt ſcribitur
Mat. 21. Mar. xj. Luc. 19. Intrauit Jeſus in
templuꝫ dei τ eijciebat omnes vendentes τ
ementes in templo. Et Jo. 2. dicit̄. ꝙ fec̄ fla-
gellum de funiculis: τ omnes de templo eie-
cit. Quo exemplo patet: q̄ꝫ venerande ſint ec
cleſie ſacre: τ q̄ꝫ humiliter ibi ſit deus colen-
dus. Scđm exemplū ponit Grego. de eccle
ſie inhonoratione lib. j. dialogoꝝ. Accidit in
quit ꝙ matrona q̄daꝫ nobilis habebat nurū
que infra breue tempus quo filium eius ac-
ceperat: cum eadem ſocru ſua ad dedicatio-
nē oratorij btī Sebaſtiani martyris fuerat ĩ
uitata. nocte vero eadem qua ſubſequēti die
ad dedicationē predicti oratorij fuerat pro-
ceſſura: voluptate carnis deuicta: ſe ſe a viro
ſuo abſtinere non potuit: cūqꝫ mane facto cō
ſcientiam deterreret ꝑpetrata carnis delecta
tio. proceſſionē vero verecūdia intraret: plus
erubeſcens vultum hoīuꝫ: q̄ꝫ dei iudicium ti
mens: cū ſocra ſua ad dedicationē predictā
proceſſit. Mox vero vt oratoriū in quo erāt
reliquie ſancti Sebaſtiani ingreſſe ſūt: eādē
nurum ſpiritus malignus vexare cepit τ ar-
ripuit: τ corā omni populo peccatū publicare
Tunc parentes eam carnaliter amantes: ad
optinendum ſalutis remediuꝫ: maleficis tra
diderūt. Ducta eſt itaqꝫ ad flumen: τ imerſa
a maleficis incantabat̄: ſed diuino iudicio fa-
ctum eſt: vt dum vnum demonem arte ma-
gica expellere conati ſunt: intrauit in eā legio
vna demonū. Et tunc cepit tot diuerſas vo-
ces τ garrit⁹ emittere: quot demones eam
poſſidebant. hec Grego. ad litteram. Quo
exemplo patet ꝙ quanto eſt ſanctioꝛ locus
tanto in dei conſpectu offenſa ibi commiſſa:
grauioꝛ reputatur. Ex predictis igitur aucto
ritatibus: rationibus: τ exemplis. patet q̄rta
contemplatio latrie ſeu diuine adorationis
que dicitur contemplatio locationis: in qua
oſtenſum eſt: qualiter quiſqꝫ debet eccleſias
venerari: τ ibidem precipue τ humiliter cul-
tu latrie deum adorare: quē verum cultum
dei: veramqꝫ ſacrarum eccleſiarum venera-

tionem nobis cōcedat ſaluator noſter Jeſus Chriſtus: qui viuit et regnat verus deus: per infinita ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Feria ſexta poſt ſcđam dominicam quadrageſſime. Jterum de qnta excellentia: vȝ de nobilitate ipſius fidei ſacratiſſime.

Aufertur a vo

bis regnum dei et dabitur gē-
a ti facienti fructus eius. Scribuntur hec verba Matth. 21. c. 7. i euangelio occurrentis ferie. Poſt ſacri euangelij litteralem et ſpiritualem expoſitionem generoſi ciues: ex quo vt claruit in ſermone p̄cedēte ſufficienter declarauimus de diuino cultu et de diuina adoratione. Quartam contēplationem videlȝ locationis: in qua oſtenſum fuit quo loco debeat deus cultu latrie ſpecialiter adorari. habeo in preſenti feria de diuino cultu et adoratione. Quintam contemplationem valde vtilem et mirabilē ſpecialiter declarare: que talis eſt.

¶ De qnta contemplatione diuine adorationis que dicitur contemplatio modificatiōis.

Vinta igitur contemplatio de cultu
q latrie ſeu adoratione ad deum faciēda dicitur modificationis. Oſtenſa enim diffinitione: obligatione: ſeu locatione diuine adorationis. videndum eſt ad preſēs quid eſt ſua modificatio. Si queritur igitur quot modis pōt et debet cultu latrie deus ſpecialiter adorari: ad hoc vt vera et perfecta ſit talis adoratio. Reſpondeo q̄ quadrupliciter ſeu dicas q̄ quadruplex ē adoratio dei vera atqȝ perfecta. Prima dicitur adoratio cordialis. Scđa dicitur adoratio verbalis. Tertia dicitur adoratio corporalis. Quarta dicitur adoratio virtualis. ¶ Pria fit corde: ſcđa fit ore: tertia fit corpore: quarta fit opere.

¶ De quarta adoratione qua deus cultu latrie adoratur. et p̄mo de prima: que fit corde.

Rima igitur adoratio qua deus ſin-
p gulariter cultu latrie adoratur dicitur cordialis. Et talis adoratio ſimpliciter fit corde et mente: cum. ſ. perſona quadam cordiali deuotione ſeu mentali reuerentia deuȝ colit: et in hac cordis adoratione ſpecialiter cultus latrie conſiſtit. Quoniam adoratio verbalis que fit ore: corporalis que fit corpore: et virtualis que fit virtuoſo ope: nihil prodeſſent ad ſalutem ſine iſta. q̄ autem ſingulariter talis adoratio cordis neceſſario requiratur ad cultum latrie. quadrupliciter p̄bo. Primo auctoritate. Scđo ratione. Tertio diſtinctione. Quarto cōminatiōe ¶ Primo probo auctoritate ſaluatoris Jo. 4. ad ſamaritanam dicentis. Mulier inqt crede mihi: quia venit hora quando neqȝ in monte hoc: neqȝ Jeroſolimis patrem adorabitis. Sed venit hora et nunc eſt: quādo veri adoratores adorabunt patreȝ in ſpiritu et veritate. hec ibi. Que verba exponens Criſoſt. ſic di. Veros adoratores dicit dominus: ad differentiam falſorum. ſ. ſamaritanorū: quorum erat opinio q̄ deus loco concluderetur et q̄ in hoc loco deū adorari oporteret: nihil de deo plus imaginantes q̄ȝ de idolis: et idcirco cultū dei cū cultu demonum miſcebāt Similiter dixit ad differentiam iudeorum: qui ſub figura et vmbra colebant deum per circūciſionem: holocauſta: et huiuſmodi. Contra tales igitur dixit. Jn ſpiritu et veritate: quia vera adoratio in veritate ſpiritus conſiſtit. h Criſoſto. Apoſtolus inſuper dixit. j. ad corin. 14. Adorabo ſpiritu: adorabo et mente id eſt corde. ¶ Scđo etiam probo vnica rōe vȝ proportiōis. q. ſ. cultus dei p̄ncipaliter cōſiſtit in corde et mente. Fundamentuȝ rōnis ponit Cōmētator ſup. 2. đ aia. di. Simile obiectum ſimpliciter apprehendit per ſimilem potentiam. patet hec regula. Cum enim ſcia ſit quid ſpirituale. ideo ſimpliciter apprehenditur per potentiam intellectiuam aie: que ē quid ſpirituale: et non per materialem potentiam niſi diſpoſitiue. Quo preſuppoſito: certum eſt vt dicitur Joan. 4. q̄ deus eſt ſpūs et per 9ñs eſt incorporeus. Q đ ſi ſic eſt: ergo oportet ei per p̄us offerri illđ quod eſt in nobis incorporeum. ſ. animam: et intellectus puritatem. Ne igitur imoles aues et vitulos pecuniamqȝ et corpus tuum deo: magis animā tuam offer deo in holocauſtum. Proinde propħa i pſona dei dicebat. Nunqd mādu-cabo carnes taurorum: aut ſanguinē hyrcorum potabo? Jmola deo ſacrificium laudis ſeȝ mentalis: et cordialis: et redde altiſſimo vota tua. ¶ Tertio hoc idem probo diſtinctiōe quā ponit gloſa ſuper verba Exo. 20. Non

adorabis ea neqꝫ coles. Aliud eſt inquit colē
⁊ aliud adorare. Poteſt enim quis coacte ⁊
inuite adorare: ſicut ſi quis cogeretur dare i
cenſum idolo: ⁊ inſuper pōt quis tormentis
victus idolum adorare: cuꝫ tamen ſciat quia
idolum nihil eſt. Seu adulatiōe poſſet quis
reges idolatras adorare: que vtiqꝫ adoratio
vera nō erit: quātum ad illud qđ idolatrare
facientes intendunt. A ſimili eſt tales actus
exteriores pro deo facere: qui cum non eſſent
voluntarij ſed coacti nequaqꝫ ex his coleret
deus. Sic enim dicitur. 23. q. 6. c. iam vere. §.
ex his. Ad bonum quiſqꝫ inutiliter cogitur:
cum deus aſpernet coacta ſeruitia. h ibi. Et
20. q. j. c. Illud. Marcellus papa ait. Satis i-
utile eſt: vt coacta ſeruitia dn̄o preſtētur. Itē
extra de his q̄ vi metuſue cauſa fiunt. c. Ad
audientiam. Innocentius ait. Que vi metꝰ
ue cauſa fiunt carere debent robore firmita-
tis. Deniqꝫ Alexan. papa. 15. q. 6. c. Si ſacer
dotibus. ait. Amplius reſpicit deus ad cogi-
tationes cordis ⁊ ſpontaneas voluntates: qꝫ
ad actus qui per neceſſitatem fiunt. Ex qbꝰ
patet: ꝙ adoratio exterior aut ore aut corpe
facta poteſt eſſe falſa: ⁊ per conſequens non
eſt ſimpliciter de neceſſitate ſm quid. Colē
vero cum ſit toto affectu ⁊ ſtudio animā deo
mancipare: ideo ex hoc talis cultus interior ē
cuilibet ſūme neceſſarius ad ſalutē. ¶ Quar
to nāqꝫ probo cōminatione: ꝙ cultus latrie
principaliter conſiſtit in corde ⁊ mente: ⁊ nō
in corpore ſeu in operatione. Nam videns
ſaluator ꝙ multi phariſei ſcribe ⁊ iudei deuꝫ
adorabant: ⁊ corpore ⁊ exteriori opere: ſꝫ non
mente vel corde: ideo cōminatiue contra eos
clamabat. Matth. 23. di. Vhe vobis ſcribe
⁊ phariſei hypocrite: qui mundatis quod de
foris eſt calicis ⁊ paraſidis. intus autēꝫ ple-
ni eſtis iniquitate ⁊ rapina ⁊ imunditia. pha
riſee munda ꝓus quod intus eſt: vt fiat ⁊ id
quod deforis eſt mundum. Vhe vobis ſcri-
be ⁊ phariſei hypocrite triſtes: q ſimiles eſtis
ſepulchris dealbatis: intus autēꝫ ſunt plena
oſſi. mor. ⁊ omni ſpurcitia. Sic ⁊ vos qdem
a foris paretis hominibus iuſti: intus autem
pleni eſtis hypocriſi ⁊ iniquitate. hec ibi. O ia
ſupradicta confirmans Salomon: ꝙ. ſ. cultꝰ
latrie principaliter in corde conſiſtat. in per-
ſona dei. ꝓuerb. 21. di. Fili prebe mihi cor tuū
vbi glo. ait. Non petit linguam nec pecuniā
nec corporis macerationeꝫ: ſed ſacrificiū cor

dis. Ex predicta igitur auctoritate: rōne: di-
ſtinctione: atqꝫ cōminatione: patet: qualr̄ cul-
tus latrie ꝓncipaliter ⁊ neceſſario conſiſtit in
mente ⁊ non in actu exteriori. Si autē queri
tur quot requiruntur eſſentialiter ad hoc: vt
quis cultu latrie qui principaliter in corde ⁊
mente conſiſtit vere deum colet. Reſpōdeo
ꝙ tria neceſſario requiruntur: vꝫ fides: ſpes
⁊ charitas. Sic enim dicit Iſidorus. 8. libro
ethimo. Tria ſunt inquit que in religiōis cul
tu interiori ad colendum deum in hominibꝰ
perquirunt. vꝫ. Fides: ſpes: ⁊ charitas. h ille.
Et Aug. i encheri. Fide inqt ſpe ⁊ charitate
corde colimꝰ deū. Et idem Augu. 10. de ciui.
dei ait. Theuſebia que eſt pius cultus dei cō
ſiſtit in cognitōe dei ⁊ dilectōe: cū debita ſub
iectione ſpei ad ipm: his premiſſis vt forma
liter loquar: dico ꝙ tria neceſſario reqrūtur
ad hoc vt qs cū corde cultu latrie deum vere
colat. Primū dicit vera cognitio. Scdm
dicit vera dilectio. Tertiū dicit vera ſpatio.
¶ Primū igit qđ eſt neceſſariū ad cultū cor
de deo exhibendū: dicit vera cognitio. ſ. ipſiꝰ
dei: ⁊ coꝝ que ꝑ deū ad cognoſcendū ordinā
tur. Cū eni duplex ſit cognitio qua deꝰ cogno
ſcit: vꝫ nālis: qua deus vt dicit ad Ro. j. per
viſibiles effectꝰ cognoſcit: ⁊ ſupnaturales: q
ſingulariter intelligit per fidem ſimpliciter:
dico ꝙ ad veꝝ dei cultum neceſſario requiri
tur cognitio ſupnaturalis que eſt per fidem:
qm̄ talis cognitio plura facit cognoſcere de
deo in ſpē: ⁊ de his que ſaluti ſunt neceſſaria
qꝫ ois, ſimul cognitio nālis. Nam per cogni
tionem nālem non cognoſcitur trinitas per-
ſonarum: nec cognoſcit filium dei fuiſſe icar
natum: ⁊ de ſpiritu ſancto conceptum: ⁊ ven
turum ad iudicium: in quo vnicuiqꝫ ſm opa
ſua reddet: nec ſimiliter in hoſtia debito mō
conſecrata ſacramentaliter exiſtere: ⁊ cetera
hmōi ſimilia: que tn̄ omnia ſupnaturalis co
gnitio fidei cognoſcere facit. Propter quod
talis cognitio que eſt per fideꝫ ſūme cuilibet
neceſſaria eſt: ad hoc vt vere corde deum co-
lat: qđ quadrupliciter ꝓbo. Primo auctibꝰ
Scđo rōnibꝰ. Tertio ſilitudine. Quarto
exemplo. ¶ Primo ꝓbo auctibus. ꝙ cogni-
tio dei que eſt per fidem eſt neceſſaria ad in-
teriorem cultum. Nam Grego. j. moral. c. j.
dicit. Omnis homo eoipſo ꝙ homo eſt: ſuū
per fidem intelligere debet auctorem: cuius
voluntati tāto magis fideliter ſeruiat: quāto

ſe:quia de ſcipſo nihil ſcit penſat.h ille. Ber. ſup cant.ait. Vtraqꝫ cognitio dei.ſ.ꝛ tui tibi eſt neceſſaria ad ſalutem:ita vt neutra carere valeas cuꝫ ſalute:quia ſicut ex noticia tui venit in te timoꝛ dei:ꝛ ex noticia dei amoꝛ eius ita de ignoꝛantia tui ſuperbia:ꝛ de ignorantia dei contēptus:atqꝫ deſpatio.hec ille. Itē Iere.9.dicitur. Non gloriet̃ ſapiens in ſapientia ſua:nec foꝛtis in foꝛtitudine ſua: nec diues in diuitijs ſuis. Sed in hoc gloriet̃ q̄ gloriatur ſcire ꝛ noſce me.ſ.per fideꝫ. Itē Iere. 5.dicitur. Captiuus ductus eſt populus me⁹ ſcꝫ a diabolo in infernum: quia non habuit ſcientiam.ſ.dei. Salomon etiam Sap.13.ait Vani ſunt omnes hoīes in quibus non eſt ſcia dei. Hieronymus etiā ad Nepotianuꝫ ait. Abſqꝫ dei noticia paruus al's pecus eſt oīs homo. Paulus inſup hebꝛe.xj.ait. Accedentiū ad euꝫ credere oꝫ:qꝛ eſt:ꝛ q̄ ingrentibus ſe remuneratoꝛ ſit. Et ſubiūgit di. Sine fide impoſſibile ē placere deo. Deniqꝫ.28.q.j c.oēs.§.Ex his. dicit̃. Vbi enim deeſt vera agnitio eterne ꝛ incōmutabilis veritatis: falſa virtus etiam in optimis moꝛib⁹ eſtimatur Ex quibus auctibus pꝫ:qualiter ad veꝝ dei cultum requirit̃ cognitio:qua p̄ fideꝫ oīa credenda credunt̃. ¶ Scd̄o hoc idem ꝓbo duabus rōnibus. Primo rōne pfectiōis. Scd̄o rōne dilectionis. ¶ Primo ꝓbo rōe pfectionis:q̄ cognitio dei que eſt p̄ fidē eſt nec̄ia ad veꝝ cultū dei. Fundamentū rōnis pōit phs j.phyſi.di. Vnūquodqꝫ nālr appetit ſuam pfectionē tanq̄ cōplementum eius.pꝫ hec regula. Nam arboꝛ nāliter ſuo mō appetit fructum tanq̄ eius vltimā pfectionē.ꝛ iō ex̄ns pua iugiter creſcit:ex̄ns magna iugiter ſe diſponit vt fructuꝫ faciat̃. Silr infans paruulus: nālr appetit magnitudinē viri tanq̄ pfectionem ſuam. Quo p̄ſuppoſito:certum eſt q̄ pfectio rōnalis aie eſt ſcia ſeu cognitio veritatis: dicente pho.2.de aia. Actus p̄mus aie eſt ſicut ſcia.ſecundus ſicut ꝯſideratio. Et.j.de aia di. Intelligentia ꝛ ſpeculatio veritatis videntur eſſe pꝛopꝛie paſſiones anime. Et.6.ethico.di. Bonus intellectus ē ſcientia veritatis. Et.j. metha.ait. Omnes homines natura ſcire deſiderant.ſ.veritatem. Et.xj.metha.di. Speculatio veritatis eſt quid optimum perfectiſſimum ꝛ delectabiliſſimum. Quod ſi ſic eſt:q̄ quelibet cognitio veritatis aliqualiter pficit intellectum. Claꝝ eſt q̄ intellectus non recte pficit̃:niſi habeat ſciam ꝛ cognitionē virtut̃ increate:que eſt ceteris nobilioꝛ. dicēte pho.8. ethi. Sapientia eſt ſcia honoꝛabiliſſimoꝛum ꝛ diuinoꝝ: ideo hꝫ rōnem capitis inter oēs ſcias:que etiā increata veritas eſt:ꝓpꝛium obiectum humani itellectus. dicēte Ric.in.3. di. 23.ar.5.q.2. Obiectuꝫ inquit fidei ꝛ intellect⁹ eſt veritas increata:ad quā cetera omnia reducuntur. Ex quo ꝯcluditur:q̄ niſi intellect⁹ recte cognoſcat p̄mam veritatem: que eſt ꝓpꝛium eius obiectum:non pōt habere ſuam pfectionem:ſed cū deus non acceptet impfectas res:iō cultus latrie ſibi placere non pōt ſine pfecta cognitōe ſuiipſius ꝛ dei: q̄ ſimplr vera cognitio p̄ fidem habetur. Propterea Lactan.in li.di.inſti.ait. Scia veritatis ſūme eſt opoꝛtuna:gaudetqꝫ mens in p̄me veritatis ſe luce verſari:quod eſt p̄mum anime pabulū quadam iocunditate perfuſum. hec ille. ¶ Scd̄o hoc idem ꝓbo rōne dilectionis. Fūdamentum rōnis ponit phs.j.de regi.pnci.ꝛ etiam ſententialiter.3.de aia.ꝛ.12. metha. di. Cognitio boni:eſt ſimpliciter cauſa amoꝛis boni.pꝫ hec regula. Nam qꝛ in ſpē cognoſco Petrum eſſe bonū ꝛ virtuoſum:iō in ſpē diligo eum:qd̄ nequaq̄ facerem ſi eius bonitatem non cognoſcerē. Quo p̄ſuppoſito:certuꝫ eſt a ſimili q̄ niſi q̄ſqꝫ trinitatē pſonaꝝ cognoſcat:ꝛ filiū dei incarnatū:ſeu coꝛpus xp̄i cōſecratū ꝛc.hmōi nequaq̄ diligere pōt. Sꝫ cuꝫ talis cognitio ex qua talis amoꝛ ad predicta cauſat̃:ſimplr a fide pcedat:ḡ p̄ ꝯns cognitio que eſt p̄ fidē:neceſſaria eſt ad cultū interioꝛem coꝛde deo exhibendū. Et confirmat̃ iſta ratio per ſimilitudinem:quia ſicut ſe hꝫ viſio coꝛpoꝛalis ad amoꝛem ſenſitiuū:ita ꝛ viſio intellectualis ad amoꝛē ſpiritualem. Sꝫ clarū eſt q̄ viſio coꝛpoꝛalis eſt p̄ncipium amoꝛis ſenſitiui:vt di.phs.8.ethi.ergo a ſimili cognitio ſpecialis ipſius diuine bonitatis eſt p̄ncipium cōſubſtantialis amoꝛis ad eum. Que ſimul omnia confirmans Aug.10.de tri.ait. Inuiſa diligere poſſumus:incognita neq̄q̄. Si igitur vt patet deus vel Chriſtus non cognoſceretur per fidem:certū eſt q̄ nullus euꝫ diligeret.ꝛ per ꝯn̄s nec euꝫ oꝛe laudaret: nec inſuper coꝛpoꝛe ꝛ exterioꝛi operatione veneraretur. Ex predictis duabus rationibus pꝫ qualiter fides ſeu cognitio ipſius dei:ꝛ alioꝝ que reducuntur ad deum: eſt neceſſaria ad cultum latrie interioꝛem deo exhibendum.

¶ Tertio hoc idem probo ſimilitudine. Sententia eſt philoſophi tertio de anima. q ſicut ſe habet ſenſus ad ſenſibilia: ſic ſe habet intellectus ad intelligibilia. Sed clarum eſt q potentia ſenſitiua non accipit cognitionem de obiectis remotis: ſed ſimpliciter de propinquis: ergo a ſimili potētia intellectiua deum percipere non poteſt: nec inſuper voluntatem et corpus flectere ad amorē dei ꝛ ſeruitium eius: niſi ipſum deū per cognitionem fidei quā habet eadē potentia intellectiua ipſum deū tanq̄ ꝓpinquū ſeu ea que ſunt dei accipiat. Quod ſi ſic eſt: ergo fides ꝛ credulitas ad cultum dei eſt neceſſaria. q autē potentia ſenſitiua non percipiat obiecta remota. ꝛ per conſequēs nec potentia intellectiua: patet ex tribus. vʒ ex quātitate corporali: ex figura ſpeciali: ex mobili locali: vel motu. Et ꝑmo patet ex quātitate corporali. Experientia teſte cognoſcimus: q corpus multum remotum a celo non videtur: et ſi forte videatur: q̄ntumcūq̄ ſit magnum videbitur tamē paruū. ſicut patet in ſtellis: que cuʒ ſint maiores q̄ȝ magna pars terre videntur tamē parue. ¶ Secundo hoc probatur figura ſpeciali. Si enim corpus aliquod a lōge aſpiciatur: eius figura non poteſt diſcerni: ſicut patet in facie hominis de longe viſa: vel in ſtatura tua procul poſita vel longe diſtāti. ¶ Tertio hoc idē patet ex motu locali. poſito enim q corpꝰ aliquod velociter moueatur: ſi tamen a viſu lōge diſtet: vix aut nihil moueri videbitur: ſicut videmus in ſole: luna: ꝛ ſtellis: que ita velociter mouentur: q in ſpacio diei naturalis tranſeunt tantū ſpacium q̄ntum ambit celuʒ ꝛ terra: ꝛ tamen vix moueri videntur. Ex quibus patet q localis diſtantia ꝑ potētiam viſiuam nō percipiꝛ niſi ex appropinquatione A ſimili concludo de deo ſeu de diuinis perſonis ꝛ ceteris articulis fidei: quoniā cum in infinitum ſint remotiſſima ab humano intellectu: impoſſibile eſt ea intelligere ꝛ cognoſcere: niſi per virtutē fidei ꝛ ſimplicem creditionem. ¶ Quarto deniq̄ʒ probo vnico exemplo. q ſcilʒ cognitio de deo eſt neceſſaria ad cultum ipſius dei. Nam refert valerius de Archimede maximo philoſopho. q cuʒ marcellus caperet Siracuſam manu violenta: ſciens q ibi erat Archimedes philoſophus: delectatus de ſua prudētia: edictum fecit ne philoſophꝰ ille ab aliquo occideretur. At ille animo oculis ac manibus in terra affixus: figuras aſtrorum ꝛ circulos deſcribens: ſuperuenienti militi ac ſuper eum ſtrictum gladium tenenti: ꝛ inquirenti quiſnā eſſet: propter nimiam auiditatē inueſtigandi veritatē aſtrorum quaʒ in predictis figuris querebat: nomen ſuū indicare non potuit: nec etiam manus a puluere ſubtraxit: ſed reſpondit dicens Noli obſecro ſuper circulum iſtum deſtruere et me impedire: q2 aliter nō poſſum aſtra et celum: nec inſuper cauſam primā celi atq̄ʒ aſtrorum cognoſcere: diligere: ꝛ venerari: ſicut naturalis ratō dictat. Ob quā cauſaʒ miles eū gladio interemit: quaſi neglexiſſet imperium eius: nec tamen eum ut philoſophū cognoſcebat. Quo exemplo patet q ſi philoſophus iſte preſupponebat cognitionem dei eſſe neceſſariam: ad hoc ut euʒ diligeret ꝛ venerareꝛ: a fortiori cuilibet fideli neceſſaria eſt cognitio ꝛ fides de deo ꝛ de diuinis: qua et deus ꝛ diuina ab ipſo diligantur ꝛ venerentur. Que vtiq̄ʒ cognitio nihil aliud ē niſi credulitas quedaʒ: qua credimus digna de deo prout eſt q habeat ſummā potentiā: cui nullus reſiſtere poteſt: ſummā ſapientiam: cui nihil poteſt abſcondi: ſummaʒ bonitatem: que ſumme odit omne malū: ꝛ diligit omne bonum: ſummā iuſticiam: que ſine fine maliciam punit ꝛ virtutem remunerat: ſummam prouidentiā: qua non tm̄ eſt creator diuerſaꝝ rerum ad decorē vniuerſi: ſed inſuꝑ conſeruator earuʒ: ꝛ in qua nullus poteſt cadere error aut defectus: ſiue ex ignorantia: ſiue ex timore: ſiue ex paſſione: aut aliquo inordinato amore. hanc cognitionē ꝛ credulitatē Paulus habebat qn̄ ꝑme Coꝝ. 2. dicebat. Nō iudicaui me ſcire aliquid inter vos: niſi Jeſum xp̄m ꝛ hunc crucifixū. Heu hodie pauci ſunt qui hanc verā fidem cognitionē ꝛ credulitatem habeant de deo ꝛ de diuinis: ꝛ ꝓpterea pauci ſunt qui deū vero corde diligant: ꝛ vero opere venerenꝛ. Ideo cōtra tales Eſaias in pſona dei admiratiue. ꝑmo. c. dicit. Audite celi que loquor: ꝛ auribꝰ ꝑcipe terra: quoniam dn̄s locutus eſt. Filios enutriui ꝛ exaltaui ꝑ nobilitatē. ſ. intellectus. Ipſi autē ſpreuerunt me. ſ. ꝑ infidelitatē ꝛ incredulitatē. Cognouit bos poſſeſſorē ſuū: ꝛ aſinus pſepe dn̄i ſui: iſrł autē. i. populus xp̄ianus non cognouit me: ꝛ populus meus me nō intellexit. Ve genti peccatrici: populo graui iniq̄tate: ſemini neq̄ʒ

filijs ſceleratis. Dereliquerūt deum: blaſphe
mauerūt ſanctū iſrael: alienati ſunt retrorſuz
hec ibi. Ex predictis igiť auctoritatib⁹: ratio
nibus: ſimilitudine: atqꝫ exemplo⁹ patet. qua
liter ad verum cultū cordis deo exhibendum
neceſſaria eſt cuilibet vera cognitio ipſi⁹ dei
τ corū que ad ipm deū ordinanť. ¶ Secūdū
inſup quod eſt neceſſariuz ad cultum cordis
deo exhibendū diciť vera dilectio. ſ. ipſius dei
Ad hoc eniz ut quiſqꝫ cultu latrie deum ve
re colat: non tm̄ requiriť credulitas τ cogni
tio ipſius dei: ſed inſup neceſſe eſt ut deū cor
dialiter ſuper oia bona creata amet τ diligat
quod tripliciter probo. Primo auctoritati
bus. Secūdo ratione. Tertio ſimilitudine
¶ Primo ꝓbo auctoritatibus. Nam Ra
banus ſup gene. ait. Colere eſt ad deū qui ſo
lus eſt colendus: tota dilectione cordis ten
dere. hec ille. Item. 23. q. 6. ca. iam vero. §. Ex
his. diciť. Sine dilectione dei nullus deo pla
cere poteſt. Inſup Matth. 22. precipiť. Dili
ges dn̄m deū in toto corde tuo τc̄. Itē ſctūs
proſp. de. pe. di. 2. c. j. ait. Diligere deum toto
corde debemus: ordinem autē dilectionis illi
ꝑuertunt: nec modū diligendi cuſtodiunt qui
aut mundū qui cōtemnēdus eſt plus diligūt
aut minus diligēda plus amāt: aut ꝓximos
non ſicut ſeipſos: aut deuz pluſqꝫ ſeipſos for
te non diligūt. hec ibi. Deniqꝫ Seneca libro
de quattuor virtutib⁹ ait. Quiſquis iuſticiam
ſectari deſideras: tunc deuz primū τ ama ut
ameris a deo. Ex quibus auctoritatibus pa
tet: qualiter ad verū dei cultū requiriť amor
cordialis ad ipſum deū. ¶ Secundo hoc idē
probo vnica ratione. vꝫ coniūctionis. Funda
mentū rationis ponit Cōmentator ſuper. 10.
Metha. di. Extrema non cōiunguntur natu
raliter niſi per mediū: patet hec regula. Naꝫ
tectū τ fundamentū alicuius domus non ſi
mul connectūtur niſi per mediū parietis. Si
militer extremitaſ radicis τ cacuminis arbo
ris non coniūguntur niſi per truncū τ ſtipi
tem. Item lapides duo in edificio: ſimiliter
cum medio calcis vniuntur. Similiter de⁹
cum homine: τ ecōuerſo: non potuit vniri in
incarnatione ſm̄ Ber. niſi per mediū. ſ. amo
ris τ charitatis. Quo ꝓſuppoſito: certum eſt
ꝙ ſi rationalis creatura dꝫ beatificari: opor
tet ꝙ vniatur cum creatore: ut eius preſentia
in eternum perfruať: cum precipue beatitudo
nihil aliud ſit niſi quedā coniūctio anime cū
deo per immediatā preſentiā. Sed cum crea
tor τ creatura ſint duo extrema: immo plus
ꝗ̄ duo extrema: pro eo ꝙ in ipſis eſt infinita
diſtantia: impoſſibile eſt ꝙ ſimul coniūgan
tur: niſi per aliquod mediū. Cum autem me
dium vniens animā ſimul cuꝫ ipſo deo: ſim
pliciter ſit amor τ charitas ipſius dei: cōclu
de ex hoc: ꝙ ad verum dei cultum neceſſario
requiritur cordialis amor ad ipſum deum: ſi
ne quo non poſſet vnꝗ̄ ipſa anima cum deo
vniri: et per conſequēs beatificari. Quod cō
firmans Bonauen. in ꝓmo. diſtin. 17. arti. ꝓ
mo. q. ꝓma. verbaliter dicit. Solius charita
tis actus: facit animā per beatitudinem deo
vniri. Et Auguſt. ſuper epiſtolā primā Ioā.
ait. Amor eſt vita quedam: duo ſimul copu
lans: amantē ſcilꝫ et amatum. Et Hiere. 31.
dicitur. In charitate perpetua dilexi te: ideo
attraxi te. ſcꝫ ad beatitudinem miſerans tui.
Et Oſee vndecimo diciť. Traham eos ſcilꝫ
ad beatitudinē cum funiculis charitatis. Ri
car. autem in ſuo quolibeto ſic ait. Tria ſunt
ad beatitudinem neceſſaria. ſcilꝫ cognitio: ele
ctio: τ vnio. Nam oportet primo cognoſcere
bonum beatificans. ¶ Secundo oportet eli
gere: ut ſcꝫ volūtas illud velit. ¶ Tertio opor
tet tali bono vniri: que vnio ſimiliter fit per
mediū amoris τ charitatis. hec ille. Deniqꝫ
apoſtolus ad Col. 3. Hortatur omnes ad ha
bendū charitatem: qua quiſqꝫ τ cū deo vni
tur τ beatificať. di. Super omnia charitatem
habete. quod eſt vinculū ꝑfectionis. ¶ Tertō
deniqꝫ probo vnica ſimilitudine ꝙ. ſ. ad verū
cultū latrie deo exhibēdū neceſſario reqritur
cordialis amor ſup omnia ad ipſum deum.
Nam legiť Matthei. 22. ꝙ cum quidā rex fe
ciſſet nuptias filio ſuo: τ vidiſſet ibi hominez
non habentē veſtem nuptialē τ honorabilez
ſed potius deformē τ ignominioſam: fecit ꝑ
miniſtros ſibi pedes τ manus ligare: τ ſic ex
tra conuiuiū τ palatiū cum ignominioſe τ vi
tuperoſe eiicere. Qua ſimilitudine datur in
telligi: ꝙ pater celeſtis qui nuptias ſpiritua
les fecit xp̄o filio ſuo in celi palatio: neminez
ad illud conuiuiū τ eternas nuptias acceptat
τ ſuſcipit: niſi prius nuptiali veſte: hoc ē amo
re τ charitate induatur. Ex predictis igiť au
ctoritatibus: ratione: τ ſimilitudine: patꝫ: qua
liter ad verū cultum cordis deo exhibenduz
neceſſaria eſt cuilibet vera dilectio ipſius dei
¶ Tertiū deniqꝫ quod eſt neceſſariū ad cul-

tum cordis deo exhibendum: dicitur vera ſpe
ratio. Ad hoc eniz ut quiſqz cultu latrie deuz
in corde ſuo vere colat: non tm̄ requiritur ve
ra cognitio ꝛ vera dilectio ipſius dei: ut pre-
tactū eſt: ſed inſup neceſſe eſt ut ſperet in deo
ſeu ſpem ꝛ confidentiā habeat in deo: ꝙ non
ex proprijs meritis: ſed magis per ſolam ſu
am clementiā: ſibi dabit ꝛ ſuam gratiam: et
remiſſionē peccatorū: et eternam gloriam. ꝙ
autem talis ſpes in deo ſit habenda ſimpli-
citer: ꝛ nō in proprijs meritis tripliciter ꝓbo
Primo auctoritatib⁹. Secundo rationi-
bus. Tertio exemplis. ¶ Primo probo au
ctoritatibus: ꝙ ſpes diuine gratie remiſſio-
nis peccatorū: ꝛ eterne glorie: in deo ſimplici
ter eſt habenda: que ſpes ad diuinū cultuz p
tinet. Unde Ambro. in exameron ait. Spez
firmā in deo ſemper habeas: ꝛ tunc in diui-
na miſeratione amplius ſperandū eſt: cum p
ſidia humana oīno deficiūt: hec ille. Itē apo
ſtolus ad Hebreos. 6. ait. Confugiamus ad
propoſitā nobis dei ſpem: quā ſicut anchorā
habemus anime tutam ꝛ firmā. Ubi ꝛ Au
guſt. ait. Si videris te fluctuari in mari pec-
catorū huius mūdi: noli irrumpi: ſed fuge ad
anchoram diuine ſpei: qua ſecurus in portuz
eterne vite ingrediaris. Et ꝓpheta ait. Spe
ra in deo ꝛ fac bonitatem: ꝛ paſceris in diui
tijs eius. ſ. gratie ꝛ glorie. Et alibi. di. Deus
meus in te confido nō erubeſcā. Idez quoqz
ait. In te domine ſperaui non confundar in
eternū. Et alibi dicit. Sicut oculi ſeruorū in
manibus dominorū ſuorū: pro beneficijs ſcz
habēdis: ita oculi noſtri ad dominū deū no-
ſtrū donec miſereaꝛ noſtri. Et eccleſia. ſcḋo
dicit. Nullus ſperauit in dn̄o: ꝛ confuſus eſt.
Et Treno. 3. dicit. Bonus eſt dn̄s omnibus
ſperantib⁹ in eum. Aplus inſup ad Hebreos
quarto ait. Adeamus cū fiducia thronū gra
tie eius: ut miſericordiā conſeqmur: ꝛ gratiā
inueniamus in tempore oportuno. Deniqz
Ber. ſup canti. ait. Securū acceſſum habes
ad deū. o homo: vbi habes ante filiū matrez
ꝛ filium ante patrē: mater oſtendit filio pe-
ctus ꝛ vbera: filius oſtendit patri cicatrices ꝛ
vulnera: nulla ergo ibi poterit eē repulſa: vbi
ſūt tot charitatis inſignia. hec ille. Ex p̄dict
auctoritatibus patet: qualiter quiſqz ſpē ſuā
tenetur habere in deo ꝓ gratia ꝛ gloria poſ-
ſidenda. ¶ Secundo hoc idem probo dupli-
ci ratione. Primo ratione operatōis. Se

cundo ratione argumentationis. ¶ Primo
probo ratione operationis. Fundamentū hu
ius rationis ponit phus ſcḋo Metha. di. Si
cut ſe habet vnūquodqz ad eſſe: ſic ſe habz ad
agere. patet hec regula. Nam medicus quo-
niā habet habitū ſcientie ꝛ artis medicine. iō
operaꝛ ad ſanitates dandas egrotis. Simili
ter quia armiger habet artem ꝛ induſtriā ar
moꝝ. ideo tempe belli viriliter in armis ſe ex
ercet. Quo preſuppoſito: certum eſt ꝙ de⁹ eſt
perfectiſſimus in tribus. vz in potentia: ſapiē
tia: ꝛ bonitate: quia deus habet poſſe ſcire ꝛ
velle: quod ſi ſic eſt: ergo deus in eo ꝙ oīpo-
tens eſt: poteſt cuilibet in ſe ſperanti benefa-
cere. In eo autē ꝙ ſumme bonus eſt: vult oī
no bene facere. Et ſi deficeret ab aliquo tri-
um predictoꝝ: nequaqꝫ ageret ſm proprieta-
tem ſue eſſentie atqz ſubſtantie: quod vtiqz ſi
bi facere omnino eſt impoſſibile. Speret igi
tur quiſqz ut debitū eſt in eius bonitate: ꝛ p
fecto ab eo gratiam ꝛ gloriā accipiet: quia cō
ſuetudo eſt magnoꝝ: dominorū in ſe ſperan
tibus ꝛ cōfidētibus magnalia dare. Sz heu
vide queſo humanā ſtulticiam. Nam princi
pes ſperant in fortitudine caſtrorū ꝛ ciuitatū
ſuarum: vir diues in argento ꝛ auro. Rex in
magno exercitu. Iudex in prouido conſilio.
Aduocatus in callido ꝛ aſtuto collogo. Mi
les in optio equo. Pugil in robore ſuo ma-
gno: ꝛ in aſtuto bellandi artificio. Bellator g
libet in ſuo ſcuto ꝛ lācea. Sagittarius in ſuo
arcu. Seruus in domino ſuo. Uxor in ſuo
viro. Agricola in ſua vinea: ꝛ poſſeſſione. Et
deniqz venator in canibus ſuis. Sed in deo
non inuenit qui ſpem ſuam ponat: cum ta-
men ſupradicta omnia quandoqz iuuare nō
poſſunt: aut neſciūt: aut nolunt: ſed magis ho
minē aut decipiunt: aut interire ſinunt. Cur
igitur non magis ſperas in gratia creatoris
tui: que nunqꝫ fallibilis eſt: qꝫ in gratia mun
danorū que ut plurimū fallibilis eſt et falſa.
Audi quid ſpirituſſanctus Hiere. 17. dicat
Maledictus homo qui cōfidit in homine: ꝛ
ponit carnem. i. parentes carnales brachium
ſuum. Et ſequit. Benedictus vir qui confidit
in domino: ꝛ erit domin⁹ fiducia eius ¶ Se
cundo etiam ꝓbo ratione argumentationis.
Fundamentū rationis ponit ſcḋo Thopico.
Si de quo minus videt in eſſe: ꝛ ineſt: et de
quo magis. patet hec regula. Naz ſi ſimplex
ſacerdos aliquē ab aliquo caſu abſoluit: a for

Mori papa hoc facere potest. Quo pſuppoſito certū eſt ꝙ pater carnalis carnali filio adiutorium pſtat in ſe ſperanti ⁊ eū inuocanti. ſimiliter ⁊ amicus amico: quod ſi ſic eſt: cum deus in infinitū ſit melior cunctis parentibꝰ ⁊ amicis: clarū eſt ꝙ dabit gratiā ſuam ⁊ gloriam pſone in ſe ſperanti. Quod egregie cōfirmans ſaluator Lucę. xi. dicit. Quis veſtrū habebit amicū ⁊ ibit ad illū media nocte: et dicet illi: amice accōmoda mihi tres panes: quoniā amicus meus venit de via ad me: et non habeo quod ponā ante illū. At ille penitus reſpondens dicat. noli mihi moleſtus eē ecce iam hoſtiū clauſum eſt: ⁊ pueri mei mecū ſunt in cubili: ſed nō poſſum ſurgere ⁊ dare tibi? At ille ſi perſeuerauerit pulſans: dico vobis ꝙ ſi non dabit ei: eo ꝙ amicus eius ſit propter importunitatē tamē eiꝰ ſurget ⁊ dabit illi quotquot habꝫ neceſſarios. Et ego dico vobis: petite ⁊ dabit vobis: querite ⁊ inuenietis: pulſate ⁊ aperiet vobis. Deinde ſubiūgit dicens. Quis ex vobis patrē petit paneꝫ nūquid lapidē dabit illi: aut piſcem: nūquid pro piſce ſerpentem dabit illi? Aut ſi petierit ouū: nunqd porriget illi ſcorpionē? Si ergo vos cū ſitis mali noſtis bona data dare filijs veſtris: q̄nto magis pater veſter de celo dabit ſpiritum bonum petentibus ſe. hec ibi.

¶ Tertio deniqꝫ probo exemplis. ſ. ꝙ ſpes in deo habēda eſt: quā qui habuerit nunq̄ fruſtrabit a deſiderio ſuo. Nam recitat Plinꝰ libro de aialibꝰ. ꝙ pulli coruoꝝ a parentibus derelicti quouſqꝫ pēnas albas i nigras mutauerint: quodā inſtinctu nē is deo ſperare videnť: dū eſcā mō quo pn̄t a deo petūt: qui liberaliter eis dat: dū ſimplr vſqꝫ ad tps de rore celi paſcit eos. Proinde ꝓpheta dic. Qui dat iumētis eſcā ipſorū ⁊ pullis coruoꝝ inuocantibꝰ eū. Similiter elephas dū grauatū infirmitate ſe ſentit: quandā herbā ſibi ſalutiferam inuenit. Sed anteq̄ꝫ comedat eā: ad celum cū facie diu leuat. ⁊ quaſi in deo ſperās ſalutē per herbam requirit. Et propterea ꝓpheta dicit. Oculi omniū in te. ſpe. dn̄e: et tu das eſcam illis in tempe oportuno. Ape. tu ma. tuā. ⁊ imp. omne animal be. Si igitur ut patet etiaꝫ modo ſuo bruta animalia in deo ſperant: ⁊ accipiunt mercedem ſue ſpei: cur non magis rationale animal in deo ſperat? Refero nunc tibi exemplū valde pulchrum. Nam legitur ꝙ famulus cuiuſdā domini ſic ſpem ſuam in domino ſuo poſuerat: ꝙ etiaꝫ in toto deum ignorabat. Cūqꝫ incurriſſet piculum mortis: dominū ſuum aduocauit dicens. Cur domine mi non me adiuuatis: qui ſui vobis ſic fidelis: ſed mori me permittitis Cui dominus. Multa fili expenderem ſi te liberare poſſem. Sed non ſum tante potentie: ut te liberare valeaꝫ. Cui ſeruus. Nō eſt aliquis qui me liberare poſſit? Nemo iquit niſi deꝰ. Cui ſeruus. Quis eſt iſte deus? Cui dominus. Rex eſt omniū creator ⁊ rector. Et famulus: ſi ſic eſt: ego ſpero magis in ipſo: q̄ꝫ in quolibet homine mūdi: ⁊ idcirco ego totum illi me cōmitto: ipſiqꝫ promitto: ꝙ ſi mō mei habuerit curaꝫ: ipſi ſoli decetero ſeruiam. Quo dicto: ſtatim deus in inſtanti eū anima ⁊ corpe curauit. Qui mor relicto domino ⁊ mundo: in quodā monaſterio ad ſeruiendum deo cunctis diebus vite ſue ſe totaliter contulit. Audi queſo ⁊ aliud mirabile exemplū. Nam legitur ſicut ſupra. ꝙ quidam valde pre diues erat: qui omnē ſpem ſuaꝫ in ro poſuerat. Cumqꝫ ad mortem veniſſet: nec medicorum ſuffragio mortem vitare poſſet omnes diuitias ſuas ante ſe ferri iuſſit. Quibus ſic ait. O fallaces ⁊ falſe diuitie: ſuper deum vos amaui: omnē ſpem meam in vobis poſui: et nunc in vltima neceſſitate conſtrictꝰ omni ſum a vobis auxilio deſtitutus. Non igitur vos poſt me dimittā: ſed vos me preire faciam. Quibus dictis pauperes aduocauit: ⁊ omnia pro chriſto in quo ſpem veram collocauerat pauperibus dedit: ⁊ ſtatim miraculoſe anima ⁊ corpore cōualuit. Oppoſitum fecit quidā alius potens in diuitijs qui in tantū ſcelus incurrit: ꝙ relicto deo omneꝫ ſpem ſuam in diuitijs poſuit. Et infirmatus ad mortem: famulos vocauit: ⁊ omnes ſuos theſauros coram ſe ferri iuſſit: ⁊ anime ſue dixit. Ecce anima quanta bona tibi preparaui: quid recedere queris: quid anxiaris: hic ſta queſo in eternum cum corpore: et noli recedere. Cumqꝫ nihil proficeret: ſed morbo ingruente mors approximaret: ille turbatus et deſperatus ait ad animam ſuam. Poſtquam miſera non vis ſtare mecum vade in profundum inferni: quia ego te commendo centum milibus demonum. Quibus dictis mox vitam infideliter finiuit: ⁊ diabolus animam eius portauit. Ex predictis auctoritatibus: rationibus: atqꝫ exemplis: patet

qualiter ad verum cultum cordis deo exhibendum: neceſſaria eſt cuilibet vera ſpes in ipſo deo. Et per conſequens ex predictis pz prima adoratio: vz cordialis: qua⁊ ſingulariter cultu latrie deus colitur. In qua oſtenſum fuit: q̃liter ad veꝝ cultũ cordis: tria neceſſaria requirũtur: vz fides: ſpes: ⁊ charitas: que ſimul tria omnipotens deus vnicuiqꝫ fideli anime concedat: qui ſine fine viuit ⁊ regnat in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ Sabbato poſt ſc͡dam dñicam quadrageſime. Iterum de q̃nta excellentia. vz de nobilitate ipſius ſacratiſſime fidei.

Fili tu ſemper

mecum es: ⁊ omnia mea tua ſunt. Scribuntur hec verba Luc.15.c.⁊ in euangelio occurentis ferie. Poſt ſacri euangelij litteralem ⁊ moralem expoſitionẽ magnifici ciues: ex quo de q̃nta cõtemplatione cultus latrie ſeu diuine adorationis: que dicitur contemplatio modificationis: declarauimus p̄mam adorationem que dicta fuit adoratio cordialis: in qua etiã fuit oſtenſum: qualiter tripliciter deus corde colitur. vz fide: ſpe: ⁊ charitate. Habeo in p̄ſenti ſermone declarare de ipſa modificatione diuini cultus ſc͡dam adorationẽ: que plurimuz vtilis eſt ⁊ neceſſaria. Cuius ſc͡de adoratõis declaratio talis erit.

¶ De ſc͡da adoratione qua deus cultu adoratur: que fit ore: ⁊ dicitur vocalis.

Secunda ergo adoratio qua de⁹ ſingulariter cultu latrie adorat᷑ dicit᷑ vocalis: que adoratio fit actualiter ore verbo lingua ſeu voce: vnde ad perfectaꝫ dei adorationẽ: ſciendum eſt ꝙ non tm̃ requirit᷑ vt quis corde per fidem ſpem ⁊ charitatem deum colat: ſed inſuper requirit᷑: ꝙ ip̄m deũ quantũ fas eſt: voce, etiã lingua actualiter colat ⁊ adoret. ꝙ autem ad p̄fectum latrie cultũ ⁊ ad p̄fectam dei adorationeꝫ laus oris ſeu vocis requirat᷑, tripliciter ꝓbo. Primo auctoritatibus. Sc͡do rõne. Tertio exemplis ¶ Primo ꝓbo ꝙ deus non ſolum corde ſꝫ etiam lingua ⁊ voce eſt adorandus. Nam Greg. in omelia ſuper verba Io.14. Si qs diligit me ⁊c. ait. Ad laudem ⁊ dilectionẽ cõditoris: mens lingua ⁊ vita requirũt᷑. Ambro. etiam in lib. de vita beata ait. Colendus eſt deus: ⁊ corde ⁊ voce ⁊ opere. Item ꝓpha dic᷑ Nunquid manducabo carnes tauroꝝ aut ſanguinem hyrcoꝝ potabo. Imola deo ſacrificium laudis. ſ. vocalis ⁊ redde altiſſimo vota tua. Item Eccle.39. dicit᷑. In omni corde ⁊ ore collaudate ⁊ benedicite nomen dñi. Et apoc.19. dicit᷑. Laudem. ſ. vocalem dicite deo noſtro: omnes ſancti eius: ⁊ qui timetis deũ puſilli ⁊ magni. Grego. inſuper i moral. ait. Mirum eſt ꝙ rõalis homo lingua nõ ſemp̄ deum laudat: cũ irrationales aues etiaꝫ ſuo cantu deũ iugiter venerent᷑. Item Aug. lib.6 doctri. xp̄iana ait. Deus eni ⁊ ſi nihil de ip̄o digne dici poſſit: admiſit tñ hũane vocis obſequium: vt verbis noſtris iugiter in ſua laude gaudeamus. Deniqꝫ cauſat. 2. Salomon in p̄ſona dei quẽlibet inuitat ad ipſum vocaliter laudandũ. di. Sonet vox in aurib⁹ meis Vox eni tua dulcis: ⁊ facies tua decora. Ex quibus auctibus pꝫ: qualr̃ quiſqꝫ deũ nõ tm̃ corde: ſed etiã lingua ⁊ voce debet venerari. ¶ Sc͡do hoc idem ꝓbo vnica rõne. ſ. finalitatis. Fundamẽtũ rõnis ponit ph̃s.3. de aia di. Deus nihil facit fruſtra: ſꝫ ſimplr̃ ꝓp̄ finẽ Quo preſuppoſito: cũ deus dederit homini linguã peto quo fine dederit. Nũqd malo fine: vt. ſ. homo mentiat᷑: murmuret: falſo iuret impudica verba loquat᷑: blaſphemet ⁊ maledicat ip̄ꝫ deũ ⁊ ſanctos ⁊ cetera hm̃oi faciat Et clarum eſt ꝙ non: quia tunc ⁊ ipſe deus peccatoꝛ exiſteret. ꝙ ſi malo fine nõ dedit homini linguam ergo dedit bono fine. Sed cũ talis finis bonus non poſſit aliter adimpleri: q̃ꝫ per laudem vocalem: ergo propter hoc quiſqꝫ cum voce ſua lingua ⁊ ore debet deum laudare ⁊ venerari. quod cõfirmans Auguſti. lib. ꝯfeſ. ait. O felix lingua q̃ deũ ſua voce veneratur. O infelix lingua q̃ ⁊ laudes dei taces: ⁊ q̃ in verbis tuis deũ ⁊ p̄ximũ maledicis. ¶ Tertio ꝓbo deniqꝫ exẽplis trib⁹: ꝙ q̄ſqꝫ actualr̃ dꝫ deũ cũ lingua ⁊ ſua voce venerari. Primũ exẽpluꝫ habem⁹ de Dauid ꝓpha ſanctiſſimo: q de ſeipſo dicebat. Benedicã dñm in oĩ tp̄e: ſemp̄ laus eius in ore meo. Aliud exempluꝫ ponitur Luc.2. vbi dr̄ ꝙ in natiuitate dñi: celeſtes angeli in p̄ncipio

pueri nati deſcenderūt:et cum aſſumptis cor
poribus humana lingua ſenſibiliter deuȝ ve
nerabant̄ dicētes. Gloria in altiſſimis deo
⁊ in terra pax hominibus bone voluntatis.
Quo exēplo dat̄ intelligi:ꝙ etiā quiſqȝ lin-
gua ſua ⁊ voce deū humiliter debet venera-
ri. Aliud exemplū habemꝰ de ſetis anima et
corpore in celo iam beatificatis ſeu beatificā
dis:qui nō ſolū ſpiritu:ſed etiam vocali voce
deū actualiter laudant in eternū:ꝓpheta te-
ſte qui ait. Beati q habitant in domo tua in
ſecula ſeculoꝝ laudabunt te. vȝ corde ⁊ voce.
Quod ⁊ cōfirmat Ric.in.4.di.49.ar.4.q.3
in ſolutiōe ſeptimi argumēti.vbi expſſe dic̄ ꝙ
laus vocalis erit in celo in eternū:abſqȝ tam
aliqua materiali paſſibilitate organi.Et alle
gat ꝓphetā dicentē. Exultatiōes dei ⁊ in gut
tur coꝝ. Aliud deniqȝ exemplū Dan.3.vbi le
git̄.ꝙ cū tres pueri. vȝ Ananias Azarias et
Miſael. iuſſu regis Nabuchodonoſor no-
luiſſent idolatrare: ſeu ſtatuā adorare:ſtatim
miſſi ſunt in fornace ardenti:vbi ignis forna
cem.40.cubitis ſupeminebat. Qui ſtatiȝ am
bulantes in medio flāme:vocali laude ſenſi-
biliter deū benedicebāt ⁊ venerabant̄ dicen
tes. Benedictus es dn̄e deus patꝝ noſtroꝝ
⁊ laudabilis ⁊ glorioſus ⁊ ſuperaltatus in ſe
cula.propter quā laudē vocalē nec ignis eos
tetigit: nec quicqȝ moleſtie intulit eis. His
igit̄ premiſſis. ꝙ vȝ ad pfectū dei cultū requi
tur laus vocalis ſeu verbalis:put oſtendunt
auctoritates rōnes ⁊ exēpla:ſi querit̄ quot p
cipue requirūtur ad hoc vtvere ⁊ pfecte ore et
lingua ſeu voce colat̄ ⁊ veneret̄ deꝰ. Rn̄deo
ꝙ ſunt tria.quorum Primū dicit̄ profeſſio.
Secundū dicit̄ impenſio. Tertiū dicit̄ de-
precatio. ¶ Primū igit̄ quod eſt neceſſariuȝ
ad pfectū cultū oris deo exhibendū dicit̄ ꝓ-
feſſio.ſ.diuine maieſtatis. Non eni requiritur
ſolū ꝙ quis p cultū fidei deū corde adoret: ſȝ
inſup requiritur ꝙ ꝓ loco ⁊ tpe veritatē ⁊ bo-
nitatē diue maieſtat̄ etiā ore ſeu exteriori vo
ce ꝯfiteatur. Et ꝙ hoc ſit verꝝ tripliciter ꝓbo
Primo auctoritate. Secūdo rōne. Ter-
tio diſtinctiōe. ¶ Prio ꝓbo auctoritate apo
ſtoli ad Ro.10.dicētis. Corde eniȝ credit̄ ad
iuſticiā:ore autē ꝯfeſſio fit ad ſalutē.vbi ⁊ glo
ſa dicit. Salus hois nō ſolū in fide cordis:ſȝ
in oris cōfeſſione cōſiſtit. ¶ Secūdo hoc idē
probo ratione preceptionis dine. Fundamē
tum rationis ponit ſaluator Mat.5. Vbi p
cipit di. Sic luceat lux veſtra corā hominibꝰ
ut videant opa veſtra bona:⁊ glorificent pa
trē vrm q in celis eſt. Quo cōceſſo:ꝙ quiſqȝ
tenet̄ p indiciū vocis ⁊ operis virtutē cordis
proximis demōſtrare:certū eſt ꝙ virtus cor
dis ſeu diuine cognitionis nō poteſt clareſce
re ꝓximis:niſi per vocē oris. ꝓpter qđ phus
primo perier. ait. Voces ſunt note ⁊ ſigna
earum q̄ ſunt in anima paſſionū. Qđ ſi ſic ē
ergo oportet ꝙ ad bonū exemplū ꝓximoꝝ
quiſqȝ nō tm̄ corde: ſed etiā ore deū veneret̄.
Et ideo ſaluator hanc neceſſitatē demōſtrās
Matt.12.dicebat. Ex fructu cognoſcit̄ arbor
Et ex habūdantia cordis os loqtur. Bonus
eni homo de bono theſauro cordis ſui ꝓfert
bona.hec ibi. ¶ Tertio deniqȝ ꝓbo vnica di
ſtinctione Ric.in ſuo quolibeto.dicētis. Cuȝ
querit̄ inquit an vocalis cōfeſſio diuine boni
tat̄ ſit neceſſaria ad ſalutē. Rn̄deo ꝙ qſqȝ te
net̄ publice bonitatē dei ⁊ xp̄i confiteri propi
quattuor cās. Prima eſt ut deꝰ honoret̄. Se
cunda eſt ut fides defendat̄. Tertia ut proxi-
mus edificet̄. Quarta ut blaſphemꝰ ⁊ infide
lis cōfundat̄. Ex predicta igit̄ auctoritate rō-
ne ⁊ diſtinctione pȝ:qualiter ad verum cultū
oris deo exhibendū: requiritur vocalis ꝓfeſſio
diuine bonitatis. ¶ Secundū inſup quod eſt
neceſſariū ad pfectum cultū oris deo exhibē
dum dicit̄ impēſio. Non tm̄ quiſqȝ debȝ ore
diuinā bonitatē ꝯfiteri: ſed inſup dȝ eū voce
vocali ꝓ ſuſceptis beneficijs ipſi deo iugiter
gratias impendere ſeu referre:qđ probo qua
drupliciter. Primo diſtinctiōe. Secundo
auctoritate. Tertio ratione. Quarto exem
plo. ¶ Primo ꝓbo diſtinctione bti Tho. in
ſuo quolibeto dicētis. Cū querit̄ an ꝓ loco ⁊
tpe quis tenet̄ pro ſuſceptis a deo gratijs ad
vocalē actionē gratiaꝝ. Rn̄deo ꝙ ſic. Cū eni
triplex ſit gratia.ſ.ꝓueniens:coopans:⁊ pſe-
uerans:quiſqȝ debȝ ꝓ his grās referre largi
tori. Et de pma grā dicit Grego.7.li. mor.
Gratia ꝓueniens eſt quoddā dei lumē ani
mā illuminās ad bene faciendū.hec ille. Si-
ne hac gratia nullꝰ vnqȝ poſſet aliqd boni co
gitare:dicēte apoſtolo.2.ad coꝝ.3. Nō ſumꝰ
ſufficiētes cogitare aliquid a nobis: quaſi ex
nobis:ſed ſufficiētia noſtra ex deo eſt.ſ.ex dei
gratia. Et Aug.li.de eccleſi.dogmatibus.ait.
Manet ad querēdā ſalutē libertas arbitrij:
ſed admonēte ꝑus deo ⁊ inuitante ad ſalutē
Et idem Auguſt.li.de pdeſtinatione ſancto

rū ſic ait. Prius eſt cogitare bonū q̄ȝ facere ⁊ ipſum cogitare bonū ex deo eſt. Idē quoqȝ in libro de reparatione ⁊ gratia. di. Sine gratia dei nullū p̄rſus: ſiue volendo: ſiue agēdo faciunt homines bonū. et ad Bonifaciū papam ait. Non pōt homo aliqd boni velle niſi adiuuet a deo: qui nō pōt malum velle. Et Ber. ſup can. ſermone. 33. dicit. Sciāt hoſtes gratie: nec ad bonum cogitandū ſufficere cor humanū. Hanc igitur gratiā preuenientem deus dat hominib⁹ cū omnes inuitat ⁊ inſpirat ad bene agendū. ppter quod Mat. xi. dr̄ Venite ad me oēs ⁊c. Et q̄m hec grā p ſe n̄ ſaluat: ideo deus ſcd̄aȝ grām coopantē preſtat: que cōiter datur diſpoſitis ⁊ preparatis per liberū arbitriū. De qua Auguſt. libro de gratia ⁊ libero arbitrio. ſic dicit. Coopando in nobis de⁹ pficit quod opando incepit: qꝛ ipſe ut velimus opatur incipiens: qui volentibus coopatur pficiens. hec ibi. Huic ſecunde gratie tertiā gratiā pſeuerantē deus adiungit. Que gratia pſeuerans nihil aliud eſt: niſi quedā continuatio boni vſqȝ in finem vite. Ad quā habendā homo in gratia cōſtitutus nō indiget aliqua alia gratia habituali: ſȝ diuino auxilio ipm dirigente ⁊ ptegente ꝯtra temptationū impulſus. vnde neceſſe habet a deo petere predictū pſeuerantie donū: qꝛ mltis aliqn̄ datur gratia preueniēs ⁊ coopans quib⁹ nō datur gratia pſeuerās. ecōtra de iuſtis hanc gratiā pſeuerantē habētib⁹ dicitur. Prouer. 4. Iuſtoꝝ ſemita quaſi lux ſplēdēs pcedit: ⁊ creſcit vſqȝ ad pfectū diem. ex qua diſtinctione patet: qualiter quiſqȝ p trib⁹ predictis gratijs debet deo vocali voce gratias impendere ſeu referre. ¶ Secūdo hoc idē pbo auctoritate apoſtoli ad epheſ. 5. dicentis. Gratias ſemp agite pro oibus. ſ. beneficijs deo ⁊ patri in noīe dn̄i noſtri Jeſu xp̄i. Iteȝ p̄ma Theſſa. 2. ait. Gratias ſemp agim⁹ deo ſine intermiſſione. Seneca. 2. de bn̄ficijs ait. Propriū beneficiati eſt ſemp gratias benefactori impēdere. Ber. inſup in ſententijs ſic ait. Diſce in referendo grām deo nō eſſe tardus aut ſegnis: diſce p ſingula dona gratias agere: diligenter conſidera oīa que tibi apponūtur: ut nulla dei dona debita gratiarū actione fruſtrent̄. hec ille. Deniqȝ Aug. ad ſanctū Aureliū ſic dicit. Quid meli⁹ animo geramus: ⁊ ore promamus: ⁊ calamo exprimamus neſcio: niſi ꝙ deo gratias ſemp agam⁹ quia nec dici breuius: nec audiri leuius: nec intelligi grandius: nec agi fructuoſius aliqd pōt. hec ille. ¶ Tertio inſup pbo ratione. vȝ vituperatis. ꝙ. ſ. qſqȝ vocali voce pro ſuſceptis beneficijs debȝ deo gratias impendere. Quā rationē per viā argumēti ponit Ber. in ſentētijs ſuis di. Si magna ruſticitas eſt ei qui mittit vaſculū vini gratias non agere: q̄ȝto maioꝛ ruſticitas eſt ⁊ ignominia ei gratias nō agere: qui inceſſanter nobis tribuit bona ſua. hec ille. Propter talē ſepe ingratitudinē gratiaꝝ: deus ſepe aufert grās iaȝ datas ⁊ ſepius dandas: dicēte Auguſt. ſup illud Ro. p̄mo. Qui cū deū cognouiſſent: nō ſicut deum glorificauerūt aut gratias egerūt. Q̄ deus inquit dederat gratis: tulit ingratis. et Ber. ſic ſup can. ait. Ingratitudo gratiaꝝ eſt inimica anime: exinanitio meritoꝝ: virtutū diſperſio: beneficioꝝ perditio: ventus vrens ⁊ ſiccans fontē pietatis: roꝛem miſericoꝛdie: ⁊ fluenta gratie. hec ille. Et Greg. in moꝛ. ait: Non eſt dign⁹ dādis: qui nō agit grates de datis. ¶ Quarto deniqȝ probo exemplo. ꝙ quiſqȝ debet vocaliter gratias deo referre ſicut pōt. Legitur eniȝ ꝙ quidā leo captus eſt ſemel in funibus venatoꝝ. Cui quidā paſtoꝛ compatiens: cū a vinculis abſoluit propter eius nobilitatē. Accidit aūt ꝙ dictus leo iterum fuit captus a venatorib⁹ impatoris: ⁊ ſic in caueā cum alijs beluis eſt incluſus. Contigit autē ꝙ in candē caueam ſupradictus paſtoꝛ propter quoddā ſcelus eſt proiectus a beſtijs deuoꝛandus. Quē recognoſcens leo: nō ſolū ei nō nocuit: ſed inſup blando rugitu et māſueta voce iuit ad eū: ⁊ eo mō quo potuit toto coꝛpe ſe ſibi humiliter pſtrauit: eūqȝ ab alijs beſtijs eum deuoꝛare volentibus penitus cōſeruauit. Quod audiens ⁊ videns imperatoꝛ: ⁊ intelligens gratitudinē leonis erga paſtoꝛem: vtrūqȝ liberauit: ⁊ tradidit libertati. Si igitur animal brutū voce ⁊ ope gratias retulit quas potuit benefactori ſuo: q̄ȝto magis rationale animal vocales gratias exhibere debet creatori ſuo. hoc iugiter obſeruant deuoti religioſi: qui ante cibū ſemp dicunt. Benedicite ⁊c. Poſt cibum vero dicūt Agimus tibi gratias omnipotēs deus ⁊c. et inſup dicunt. Miſerere: ſeu alios pſalmos p ut exigit diuerſitas tempoꝝ. Sed tu o miſer mundane: nec ante: nec poſt cibum ſuſceptuȝ gratias deo agis: quin poti⁹ ante ⁊ poſt de-

um blaſphemias ⁊ maledicis. Ex predicta igitur diſtinctione multiplici auctoritate: ratiõe atqꝫ exemplo patet: qualiter ad verũ cultum oris deo exhibendum requiritur actio gratiarũ. ❡ Tertium deniqꝫ quod eſt neceſſariũ ad perfectũ cultum oris deo exhibendũ dicit deprecatio. Non tantũ ut pretactũ eſt quiſqꝫ debet ore diuinaꝫ bonitatem ꝯfiteri: ⁊ inſup cum vocali voce pro beneficijs ſusceptis ipſi deo debet iugiter grãs referre: ſed ꝫ vltra hoc in ſuis neceſſitatibus debet quiſqꝫ deũ depcari atqꝫ humiliter exorare. Et ꝙ vocalis oratio ⁊ deprecatio ad deum fieri debeat: quadrupliciter probo. Primo auctoritatibus. Secũdo ratione. Tertio diſtinctione. Quarto exemplo. ❡ Primo probo auctoritate Auguſt. libro de eccleſi. dogmatibus. dicẽtis. A deo oratio neceſſaria eſt ad ſalutẽ: ꝙ etiam ſine ipſa infans vnꝰ dici ſaluari non põt. Itẽ Luce. 18. ſaluator ait. Oportet ſemp orare: et nunꝙ̃ deficere. vbi gloſa ait. Semp ore deuꝫ orare debet quiſqꝫ: ut ſpiritũ oris verbo inflãmet ad deũ. Et Luce. xi. Saluator ait. Petite ⁊ dabit vobis: queri. ⁊ inuenie. pul. ⁊ ape. vobis. Vbi ⁊ Auguſti. ait. Erubeſcat hũana pigritia que petere recuſat: quia plus vult ille dare ꝙ̃ nos accipere: plus vult ille miſereri: ꝙ̃ nos a miſeria liberari. Apoſtolus etiaꝫ prima Theſſa. vltimo. ait. Sine intermiſſiõe orate. Et Jacobi. ꝓmo dr̃. Si quis indiget ſapientia poſtulet a deo q dat omnibꝰ affluenter. Grego. etiã. 23. q. 4. ca. obtineri. ait. Ipſa quoqꝫ ꝑhennis predeſtinatio ita ab omnipotente deo diſpoſita eſt: ut ad hanc electi cum labore ⁊ virtute ꝑueniant: quatenus laborando ⁊ orando mereant accipere: quod eis omnipotens deus ab eterno dare diſponit. hec ille. Deniqꝫ Aug. in quodã ſuo tractatu ꝫ quẽ fecit de miſericordia ⁊ orõne. ſic dicit. Quid inquit eſt vocali oratione ꝑclarius: quid vite noſtre vtilius: quid animo dulciꝰ: quid eſt in tota noſtra religione ſublimius: Oratio eſt que nos xp̃ianos facit. Oratõ eſt qua cũ deo loqmur: qua patrẽ dicimus: qua vniuerſa deſideria noſtra in cõſpectu diuine maieſtatis effundimꝰ. Oratio eſt que celos penetrat: nubes tranſit: dei aures affigit. hec in eccl'ia vniuerſis gradibus neceſſaria eſt. hec cathecuminis ſpũm: fidelibus preſidiũ: penitentibus ſolatiũ preſtat: hec iuſtos continet: ſubleuat peccatores: ꝑ hanc etiã qui ſtant nõ cadunt: et q eliſi ſunt erigunt. Hac vtitur etas oĩs ⁊ ſexꝰ. hec conditio oĩs ⁊ dignitas. hec magna ſeruat ⁊ minima. ꝑ hanc diuites tuti ſunt. ꝑ hãc pauperes nõ deficiunt. In hac gubernamur in proſperis. per hanc fiduciam gerimꝰ in aduerſis. hec nobis in gaudijs iocũda eſt. Hec in luctibus ſuauis. per hanc leticiam percipimus. per hanc triſticiam declinamus. Hac quaſi ydoneam quandã ac tutiſſimã nauem vniuerſorum deſiderioꝝ noſtrorum mercibus oneramus: que nos ad omnipotentẽ deum manibus expanſis: fuſis: atqꝫ precibus: felici, ꝓſperoqꝫ curſu prouehit. per hanc omnia timoris domini ornamenta percipimus per hanc quicquid fides inchoat: ſpes conſũmat: charitas decorat: ⁊ aſſidua deprecatione ſeruamus. per hanc in cõfeſſione perſiſtimꝰ: in tẽtatione duramus. per hanc pro xp̃o corporis vincula ſuſtinemus. per hanc poſtremo beata martyria conſũmamus. hec Auguſti.

❡ Secundo etiam probo vnica ratione. vꝫ inſtructionis. ꝙ ſcꝫ quiſqꝫ vocali voce debꝫ deum humiliter deprecari. Fundamentũ rationis ponit Boetius libro de diſciplina ſcolarium. di. Boni diſcipuli naturaliter debent ſequi monita ſui doctoris. Quo preſuppoſito: certum eſt ꝙ chriſtus qui eſt doctor ſalutis omniũ: dedit precipue hoc documentum. ꝙ ſcꝫ quiſqꝫ patrem celeſtẽ vocaliter oret di. Matthei. 6. ca. Cum orabitis dicite: pater noſter qui es in celis: ſanctificet nomen tuuꝫ ⁊c. Quod ſi ſic eſt: ergo quiſqꝫ tanqꝫ bonus xp̃i diſcipulus debet celeſtem patrẽ vocali prece humiliter exorare. Hic te extende contra illos qui neſciunt orationem dominicaꝫ: et ſi ſciunt vix in anno ſemel illam dicunt. ❡ Tertio etiam probo diſtinctione. ꝙ vocalis oratio debet fieri ad deum. Nam Ricar. in q̃rto. diſtin. 15. arti. quarto. queſtio. ſecũda. Querit an oratio ſit actus virtutis latrie: et an debeat fieri ad deum. Et reſpondet in corpore queſtionis di. ꝙ ſic. Nam ad virtutem inquit latrie pertinet deo exhibere honorem teſtificantem in ipſum dominũ: inq̃ʒtum ipſe eſt ſolus creationis ⁊ conſeruationis principium mundi. Homo autem cum orando aliquid petit a deo: quo in ipſum ordinetur ſicut in ſuorum bonorum principalem auctorem: ſibi exhibet honorem: preſtantem in eo ſummũ dominiũ. Vnde propter hoc ſeqtur ꝙ oratio eſt actus virtutis latrie. hec Ricar.

verbaliter. Idē quoq3 Ric.in.4.di.15.ar.4.
q.6.in corpore.q.dicit. Cū querit inqt an de⁹
ſit vocaliter orādus. Rñdeo q̄ duplex ē oro
quedā cōis.ſ.q̄ p miniſtros eccl'ie i pſona to-
ti⁹ ppli fidelis deo offerṫ:ꝛ talis dꝫ innoteſcē
pplo ꝓ quo offerṫ ut exciteṫ ad deuotionē:ꝛ
ne poſſit ſuſpicari in eccleſie miniſtris illius
debite orōnis omiſſionē:ꝛ ideo talis orō de
bet eſſe vocalis. Alia eſt oratio ſingularis.ſcꝫ
que offerṫ ab homine inq̄ʒtum ſingularis p-
ſona:ſiue oret ꝓ ſe:ſiue ꝓ alio. Et talē oratio-
nem q̄ʒuis non ſit neceſſariū eſſe cū ſenſibili
voce:niſi ad hoc homo ſit obligatus ex voto:
tamē quandoq3 expedit ad meritū ut mēta-
li adiūgatur vocalis:ut p vocalem feruor cor
dis amplius exciteṫ. Ex quadā eniꝫ naturali
vnione anime ad corp⁹:motus corpis diuer
ſimode affectiones anime excitant:ꝛ tales af
fectiones maxime ſi ſint fortes diuerſas mu
tationes in corpore excitant. vnde Auguſt.in
ep'la ad ꝓbū circa mediū. Per certa iterual
la horarū ꝛ tempoꝝ:etiā verbis rogam⁹ deū
ut illis rerū ſignis nos ipſos admoneamus
ꝛ q̄ʒtū in hoc deſiderio ꝓfecerimus nobis ip
ſis innoteſcam⁹: ꝛ ad hoc agendū nos ipſos
excitemus. Expedit etiā ad hoc: ut de lingua
noſtra deo ſeruiamus. Si tamē in caſu vo-
calis oratio remitteret interiorē feruorē:tunc
nō eſſet vocaliter orandū oratione ſingulari.
Qn̄q3 etiā ꝓrūpit homo in vocalē orationē
exceſſu mentis:q2 ſicut dicit Aug. ad ꝓbum
circa mediū. Dignior ſequeṫ effectus quē fer
mentior p̄cedit affectus.hec Ricar.verbaliter
Ex qua diſtinctione etiā pꝫ:qualiter q̄ſq3 vo
cali voce deū dꝫ humiliter dep̄cari. ¶ Quarto
deniq3 ꝓbo exēplo ſaluatoris nr̄i Jeſu xp̄i:q
formā orandi nobis ꝓponit:dū non ſolū m ē
tali:ſed etiam vocali orōne in ſua neceſſitate
celeſtē patrē exorauit. vn̄ Mat.26.dr̄. Pro-
cidit in faciē ſuam orās.ſ.vocaliter ſm glo.ꝛ
dicēs. Pr̄ ſi poſſibile eſt tranſeat a me calix
iſte. Simile exemplū habem⁹ de ap'lis. de qui
bus Actuū.p̄mo.dr̄. Erant hi.ſ.apoſtoli oēs
pſeuerantes vnanimiter in orōne cum muli
eribus:ꝛ Maria matre Jeſu ꝛ fratrib⁹ eius.
hec ibi. Et ex hoc ſtatim ſpiritū ſanctū,ut dr̄
Actuū. 2. in linguis igneis viſibiliter accipe
meruerūt. Ex p̄dictis igiṫ auctorib⁹:rōne: diſti
ctione:atq3 exēplis pꝫ:qualr ad pfectū cultuꝫ
oris deo exhibendū:reqriṫ humilis dep̄catio
ad deū. Et p ꝯſequēs ex p̄dictis pꝫ ſcd̄a ado-
ratio vꝫ verbalis: q̄ ſingulariter cultu latrie
deus coliṫ. In qua oſtenſum fuit qualiter ad
verū cultum oris: tria neceſſario requirūtur
ſcꝫ diuine bonitatis profeſſio:gratiaꝝ actio:ꝛ
humilis ad deū deprecatio. Que ſimul tria
concedat vnicuiq3 fideli anime:ſponſus ani-
marū fideliū Jeſus xp̄s:qui cum patre ꝛ ſpi
ritu ſancto glorioſus viuit ꝛ regnat deus p
infinita ſecula ſeculorū. Amen.

¶ Dominica tertia in quadrageſima:iteruꝫ
de quinta excellentia:videlꝫ de maxima no-
bilitate ipſius ſacratiſſime fidei.

Omne regnuꝫ
in ſeipſum diuiſum deſolabiṫ.
Scribūtur hec verba Luce.xi.
ꝛ in euāgelio occurrētis domi
nice. Poſt ſacri euangelij litteralē ꝛ moralē
expoſitionē egregij eiues: exquo de gr̄a con
templatione cultus latrie ſeu diuine adora-
tionis:que diciṫ contemplatio modificatiōis
declarauimus ſecundā adorationē:que dicta
fuit adoratio verbalis: in qua etiā fuit oſten-
ſum qualiter ore tripliciter colitur deus. vꝫ p
feſſione:gratiarū actione:et humili deprecatiō
ne:habeo in preſenti declarare de ipſa modi
ficatione diuini cultus tertiā adorationē.ſ.
corporalem:que plurimū vtilis eſt ſiue erit ꝛ
gratioſa:cuius tertie adorationis declaratio
talis eſt.

¶ De tertia adoratiōe qua deus cultu latrie
adoraṫ que fit corpore ꝛ vocaṫ corporalis.

Ertia igiṫ adoratio qua deus ſingu-
t lariter cultu latrie adoraṫ diciṫ corpo
ralis. Que vtiq3 adoratio actualiter
fit corpore. Sciendū igitur eſt.q̄ ad dei ado-
rationē perfectā: non tm̄ requiritur ut quis
corde per fidem: ſpem: ꝛ charitatem:deū co-
lat:ꝛ inſuper ore vel lingua p diuine bonita
tis vocalem cōfeſſionem: gratiarū actionē:et
humilē dep̄catione deū venereṫ:ſed inſup re
qriṫ q̄ʒtū fas ē:ut q̄ſq3 corpe ſuo p corp̄alē ſer
uitutē eū colat venereṫ ꝛ adoret.q̄ aūt ad pfe
ctū latrie cultū:ꝛ ad pfectā dei adoratōꝫ req̄
raṫ ſeruit⁹ ꝛ adoratio corp̄al' tripl'r ꝓbo. Pri
mo auctē. Scd̄o rōne. Tertio excitatione.
¶ Prio ꝓbo auctē Damaſcē.li.4.dicētis.
Rōnale aial niſi deū colat ſil' mēte ꝛ corpe n̄
deo nō abſoluiṫ nec acceptaṫ. ¶ Scd̄o p̄ idꝫ
ꝓbo vnica rōe.vꝫ ꝯpoſitionis. Scd̄m enim

phi.2.de aia. Quilibʒ hõ ex duplici ſbã com põit.vʒ formali ⁊ mãli:ſeu itellectuali ⁊ corpo rali. Quo conceſſo:clarũ ẽ φ pp hoc duplicẽ deo adorationẽ ⁊ ſeruitutẽ glibʒ īpẽdẽ dʒ ſeu offerre. vʒ ſpũalẽ q̃ ꝯſiſtit iteriꝰ i mẽte:⁊ cor- poralẽ q̃ ꝯſiſtit in exteriori corporis hũiliatio ne. Et qꝛ in oibꝰ actibꝰ latrię:illud qꝺ eſt exte rius referꝛ ad illud qꝺ ẽ iteriꝰ ſicꝫ ad ꝑncipa- lius:iõ exterioꝛ adoratio fit ꝑ interiorẽ:ſine q̃ exterioꝛ nihil ꝓficeret ad ſalutẽ. ❡ Tertio de niqʒ ꝓbo excitatiõe.φ.ſ.ad ꝑfectũ latrię cultũ regratur ⁊ corpalis ſeruitus ⁊ adoratio. Qꝛ eni cuilibʒ eſt nãle vt ꝑ ſenſibilia ad itelligibi lia pueniat:pp hoc qſqʒ dʒ deo humilẽ ⁊ cor poralẽ adorationem exibere:vt ex hoc magis excitecꝛ cuiuſlibʒ aius ad ſubiciẽdum ſe deo:⁊ inſup cuiuſlibʒ affectus magis inflãmecꝛ ad diligẽdũ deũ.his igiꝛ ꝑmiſſis:φ vʒ ad ꝑfectũ dei cultum regrꝛ adoratio corporalis:prout oſtendit auctoritas:rõ:⁊ exciatio.ſi queritur quot precipue modis dʒ deus adorari ⁊ coli. Rñdo.φ.5.mõis deum corporaliter colimꝰ. Primo oblatione. Secũdo genuflexione. Tertio curuatiõe. Quarto extẽſiõe. Qui to pcuſſiõe. ❡ Primo coliꝛ deus oblatiõe.ſ. corporis nři. Tũc eni cũ noſtris corporibus deũ veraciter colimꝰ:qñ ipſa corpora noſtra reſtrigimꝰ:ꝓut eſt cuʒ pp deum a cibis dele ctabilibus ⁊ ſupfluis ieiunamus:ſeu cũ a vo luptatibꝰ carnis abſtinemus:⁊ inſup cũ ſup- fluã dormitionẽ reſecamꝰ. Nota tñ φ dupli citer corpora hũana deo offerũtur ſeu offeri- mus. Et pͥo cũ ab oibus illicitis pp deũ ab ſtinemꝰ:ꝓut faciũt vxorati ⁊ hmõi. ❡ Scđo cũ nõ tm̃ ab illicitis ſʒ iſup a licitis nos ſpõ te cuſtodimus:qꝺ ꝑcipue faciũt religioſi: qui ſpõte ꝑ votũ ⁊ aias ⁊ corpora creatori dedi- carũt.his ꝑmiſſis:dico φ quiſqʒ debʒ ⁊ tene tur vno ꝑdictorũ duoꝝ modoruʒ corpus ſuũ deo offerre atqʒ dedicare. Et φ qſqʒ ad hoc tenecꝛ faciẽdũ.qͥdruplr ꝓbo. Pͥo auctorita tibꝰ. Scđo rationibus. Tertio diſtictione. Quarto exemplis. ❡ Primo probo aucto ritatibus.φ qſqʒ dʒ deũ colere cũ puritate ⁊ pudicitia:ſeu mortificatione ſui corporiſ. Nã aplš ad Ro.12.ait. Obſecro itaqʒ vos fra- tres ꝑ miſericordiã dei:vt exhibeatiſ corpa ve ſtra hoſtiam viuentẽ ſctãʒ deo placentem ra tionabile obſequiũ vřʒ. Et nolite cõformari huic ſclõ.ſ.per cõcupiſcẽtiã carnis:ſed refor- mamini in nouitate ſenſuſ veſtri:vt probetis q̃ ſit volũtaſ dei bona:bene placẽs:⁊ ꝑfecta.h ibi. Idẽ quoqʒ ad Ro.6. Non regnet pecca tuʒ in vřo mortabili corpore:vt obediatis cõ cupiſcentijs eius:ſed neqʒ exibeatiſ membra vřa arma iniqtatis peccato:ſed ſemp exhibi te vos deo. Et infra ſubiungiꝛ.ſicut eni exhi- buiſtis membra veſtra ſeruire immunditię:⁊ iniqtati ad iniquitatẽ:ita nunc exibite mem- bra veſtra ſeruire iuſtitię in ſantificationeʒ.h ibi. Et.j.coꝛ.6.ait. Neſcitis qm̃ corpa veſtra mẽbra ſunt xp̄i. Tollens ergo mẽbra xp̄i nũ quid faciam membra meretricis? Abſit. An neſcitis qm̃ q adheret meretrici vnũ corpus efficiꝛ cuʒ ea? Erunt enim inqt duo in carne vna. Qui autẽ adheret deo vnuſ ſpũs eſt cuʒ eo. Fugite ergo fornicationeʒ. Omne eni pec catuʒ quodcũqʒ fecerit homo:extra corpus ẽ. Qui aũt fornicatur in corpus ſuũ peccat. An neſcitis qm̃ mẽbra veſtra tẽplũ ſunt ſpũs ſan cti q in vobiſ eſt:quẽ habetiſ a deo:⁊ nõ eſtis veſtri. Empti eni eſtis precio mago:glorifica te ⁊ portate deũ in corpore veſtro.h ibi. Item 2.coꝛ.7.ait. Chariſſimi mũdemꝰ nos ab om ni inqnamẽto carnis ⁊ ſpũs:perficiẽtes ſem per ſantificationẽ in timore dei. Ideʒ quoqʒ aplš.j.theſſa.4.ait. Hec ẽ volũtas dei ſantifi catio vřa:vt abſtineatis vos a fornicatiõe:vt ſciat vnuſqſqʒ veſtrũ vas ſuũ poſſidere i ſan tificatiõe ⁊ honore:nõ in paſſione deſiderij:ſi cut ⁊ gentes que ignorant deũ.h ibi. Deniqʒ exodi.22.ꝑcipitur. Qui imolat dijs preterqʒ deo ſoli occidecꝛ.vbi glo.ait. Qui imolat cor- pus ſuuʒ demõi:carni:⁊ mũdo:a deo occidecꝛ per eternam morteʒ.h gloſa. Ex predictiſ au ctoritatibus patet:qualiter qſqʒ tenecꝛ ⁊ debʒ celuʒ ⁊ creatorẽ ſuũ per caſtiſſimã ſui corpis oblationeʒ colere ⁊ adorare. Scđo h idẽ ꝓbo q̃druplici rõne. Primo ratione preceſſionis Scđo ratione dedicationis. Tertio ratio- ne ſatiſfactionis. Quarto ratione beatifica- tiõis. ❡ Primo ratiõe preceſſioniſ.φ quiſqʒ debet ⁊ tenetur ſuum corpus deo per ſacrifi cium offerre. Fũdamentũ rationis ponit au ctoꝛ in libro de cauſis.ꝺi. Omnis cauſa na- turaliter precedit ſuũ effectuʒ.patet hec regu- la. Nam arboꝛ naturaliter precedit ſuuʒ fru ctum. Quo preſuppoſito:certuʒ eſt ſm Tho. 3.parte ſũme.q.22.ar.2.in corpore queſtionis φ omne ſacrificium triplici rõe offerꝛ. Pri- ma ẽ pp remiſſionẽ culpe:per quam homo a deo auertiꝛ. Et ideo dicit aplš ad heb.5.φ ad

ſacerdotem pertinet q̄ offerat dona ⁊ ſacrifi
cia deo pro peccato. ¶ Secunda ratio eſt pro
pter collationem: ⁊ conſeruationem gra-
tie qua ſemper deo inheret: ⁊ in qua pax ho-
minis ⁊ ſalus cōſiſtit. vnde in lege veteri offe
rebatur hoſtia pacifica pro ſalute offerentiū
vt habetur leuitici. 3. ¶ Tertia ratio quare ſa
crificiū offertur eſt propter adeptionem glo-
rie: per quā mens perfecte deo cōiungitur. ꝓ
pter quod in veteri lege offerebatur holocau
ſtum quaſi totum incenſum: vt dicitur leuiti
ci primo. Cū igitur hec tria videlicet remiſ-
ſio culpe: īfuſio gratie: ⁊ adeptio glorie: ſint ꝓn
cipaliter a deo tanq̄ a cauſa effectiua: ex con
ſequenti vero acquirantur nō tm̄ per anime
ſed etiam per corporis ſantificationem tanq̄
per cauſā diſpoſitiuā. Cōcludo propter hoc
q̄ quicūq̄ vult hos tres effecus in ſe poſſi-
dere: neceſſe eſt q̄ prius habeat in ſe corporis
ſcimoniam ex qua diſpoſitiue ꝓdicti tres ef-
fectus acquiruntur. ¶ Secundo ħ idem pro-
bo ratione dedicationis. Fundamentum ra
tionis ponitur extra. de re. iur. libro. 6. c. Se-
mel deo dicatum: non eſt vlterius in vſus hu
manos transferendū. Similiter extra de re-
rū permutatione. c. Mācipia. dicitur. Quod
ſemel conſecratū eſt ad vſus humanos: am
plius transferri nō decet. patet ħ regula. Nā
ligna ſemel eccleſie cōmūcta non debent am
plius ad opera ſecularia transduci. Sic enī
precipit Igin⁹ papa de cōſe. di. prima. c. ligna
vbi ait. Ligna eccleſie dedicata nō debēt am
plius ad aliq̄d opus iungi niſi ad aliā eccle
ſiam. vel ſunt igne cumburenda. vel ſunt ad ꝓ
fectum in monaſterio fratribus tradēda. In
laycorum autem opera nequaq̄ debeant
admitti. ħ ibi. Hoc idē intelligit de veſtimē
tis eccleſie. de quibus de cōſe. di. j. c. veſtimē
ta. dicitur. Veſtimēta eccleſie quibus domi
no miniſtratur ⁊ ſacrata debent eſſe ⁊ hone-
ſta: quibus in alijs vſibus non licet frui q̄ ec
cleſiaſticis: nec ab alijs debent contingi aut
offerri niſi a ſacratis hōibus. ħ ibi. Preterea
videmus q̄ ꝑſonis ſemel in matrimonio cō
iunctis nunq̄ licet ipſis viuentibus ſe ab in-
uicem ſeparare: niſi forte per vtriuſq̄ partis
conſenſum. Quo preſupoſito: q̄ videlicet res
ſemel ad vnū finem dedicate: non debēt am
plius ad aliū finem transferri: certum eſt q̄
quiſq̄ chriſtianus aut per votum religionis
aut per ſacramentum baptiſmi corpus ſu-
um ad diuinam ſeruitutē dedicauit. vnde ⁊
in baptiſmo promittitur. Abrenuntio ſatha-
ne ⁊ omnibus pompis eius. i. carnalibus vo
luptatibus. Quod ſi ſic eſt: ergo quiſq̄ tene-
tur iugiter ſuum corpus vſq̄ ad mortē deo
per ſeruitutem offerre. ¶ Tertio ħ idem pro-
bo ratione ſatiſfactionis. Fundamentum ra
tionis ponit philoſofus. 2. de anima. di. Age-
re eſt principaliter a forma: deinde a materia:
⁊ ex conſequenti a toto cōpoſito. patet hec re
gula. Nam actus inciſionis qui fit in pane
ſeu ligno: per prius procedit a forma cultelli:
⁊ non ſolū a forma: ſed a materia ferri. ⁊ ſic
per conſequens dicitur fieri a toto compoſi-
to. Quo preſuppoſito: certū eſt a ſimili q̄ pec
cata que fiunt prius procedūt a volūtate ani
me tanq̄ a forma. deinde a corpore tanq̄ a
materia: ⁊ ſic ex conſequenti a toto compoſi-
to. patet hoc in peccato adulterij. Nam adul
terium aut eſt conſūmatum: ⁊ ſic prius proce
dit a voluntate precipiente: deinde a corpore
obtemperante. Aut non eſt conſūmatū: ⁊ ſic
eſt in voluntate ſolū: que tamē voluntas ex
dependentia corporalis materie procedit: q̄
ſi vt patet corpus ſimul cum anima deū of-
fendit: clarum eſt q̄ vtrunq̄ debet deo ſatiſ-
facere de offenſa vt placetur: propter quod. 2.
q. j. c. notum. ⁊. 17. q̄ōne. 4. c. Omnis. dicitur.
Agentes ⁊ conſentientes pari pena puniun-
tur. Et ſapiē. xj. dicitur. Per q̄ peccauerit ho
mo per ħ ⁊ punieꝫ. Cū igitur talis ſatiſfactio
non poſſit fieri deo niſi corpus in dei ſerui-
tium per ſanctimoniam offeratur: neceſſario
concluditur q̄ quiſq̄ corpus ſuum tenetur
deo per pudicitiam ⁊ abſtinentiam offerre.
Proinde Grego. 27. queſtiōe. 2. c. Sunt q̄.
dicit. Duobus modis ſancti viri etiam a lici
tis abſtinere ſolent. Aliquando vt merita ſi-
bi apud omnipotentem deum augeant. Ali-
quando vero vt anteacte vite culpas deter-
gant. Itē. xj. q̄ōne. j. c. Aliud. leo papa ait. A
licitorum veniā poſtulantem oportet a mul
tis etiā licitis abſtinere dicente apoſtolo. om
nia mihi licent: ſed nō oīa expediūt. ¶ Quar
to inſup hoc idē ꝓbo rōne beatificatiōis. Sē
tentia eſt theologoꝝ in. 4. di. 49. q̄ deus nō
tm̄ animā beatificabit ꝑ fruitionē ſue viſio-
nis: ſed inſup glorificabit: ⁊ corpus tam ex re
dundantia glorie anime in ipſū corpus ex q̄

ſuſcipiet claritatē maximā ſubtilitatē: paſſibilitatē: ⁊ agilitatē quē ēt ex viſiōe ſeu apprehenſiōe ſui obi: qđ erit corp9 xpi glorificatuz. Ex quo clarū ꝙ aīa glorificabit i viſione diuinitatis: corpus vero ſūme delectabatur ex glorioſa viſione corporis chriſti. dicente Ber. in ſuis ſentētijs. Plenuz ingt prorſus erit omni ſuauitatis dulcedine videre hominē hominis conditorem. Duas ſimul duas beatificationes ſaluator inſinuans Ioā. 10. ait. Ego ſū hoſtiū. ſ. eterne vite: per me ſi quis introierit: ſaluabitur ⁊ ingredietur. ſ. per viſionē diuinitatis ⁊ humanitatis ⁊ paſcua inueniet. ſ. vtriuſqꝫ beatitudinis. Qđ etiā confirmās Aug. in libro de ſpiritu ⁊ aīa ait. Dupliciter ingt eſt vita anime: vna qua viuit in deo: ⁊ duo qdē ſenſus ſūt in homine: vnus interior: ⁊ ali9 exterior: ⁊ vterqꝫ bonū ſuū habet in quo reficitur. Senſus interior in cōtēplatione diuinitatis. Senſus exterior in cōtemplatione hūanitatis: propterea eniz deus eſt homo factus vt totū hominē in ſe beatificaret: vt tota conuerſio hōis ſit ad ipſū: ⁊ tota delectatio eēt in illo: vt a ſenſu carnis videretur ꝑ carnez: ⁊ a ſenſu mentis ꝑ diuinitatis contēplationem. hoc erat totū bonum hominis vt ſiue ingrederetur ſiue egrederetur paſcua inueniret. h ille. Ex ꝓmiſſis ꝯcludo: ꝙ ſi deuſ aīaz ſimul ⁊ corpus glorificabit: clarū eſt ꝙ nō tm̄ aīam ſꝫ iſup corpus qſqꝫ dꝫ ꝑ ſeruitutē i ſacrificiū deo offerre. Ex predictis igit̄ q̄tuor rationib9 clariſſime patet qualiter quiſqꝫ tenet̄ aīaz ſimul ⁊ corpus in dei ſeruitiū exhibere. ¶ Tertio hoc idē ꝓbo vnica diſtictiōe beati Tho. i tertio. di. 9. ar. 3. q. 3. ⁊. 2. 2. q. 85. ar. 3. dicentis. Cū q̄rit̄ de qbus debemus deo ſacrificiū offerre. Reſpōdeo ꝙ de tribus bōis. vꝫ de bono mentis: de bono exterioris rei: ⁊ de bono corporis. Cuius rō h ē: q2 de illis bōis debemus offerc ſacrificiū deo q̄ hēmus a deo. vñ cū triplex bonū habeamus a deo. ſ. bonū aīe bonū rei exterioris: ⁊ bonū corporis: ergo de his trib9 bōis debem9 offerre ſacrificiū deo. ¶ Primū igit̄ bonū iteri9. ſ. aīe ēc offerimus deo: qñ iteriori quodā ſacrificio: vꝫ deuotiōe orōne ⁊ dilectiōe deū veneramur: ⁊ hoc ē ſacrificiū ꝑncipale. ¶ Scđꝫ bonū qđ habem9 a deo eſt bonū exteriorū rerū: de quo ſacrificium duobus modis deo offere debemus. ſ. mediate ⁊ imediate: ſeu directe ⁊ indirecte. Directe quidem offerimus quando imediate res noſtras exteriores ei exhibemus. Indirecte vero offerimus quādo eas ꝑpter deū proximis cōicamus. Et per hūc modū miſericordia quā hō impendit homini prout eſt opus vtile hōi: ſi non fiat ꝑpter deum: nō eſt ſacrificiū ⁊ res diuina. ¶ Tertiū dniqꝫ bonū qđ habemus a deo eſt bonum corporis: qđ tūc deo quodāmō i ſacrificiū offerimus: cuꝫ per martiriū ſeu abſtinētiaꝫ illud cruciamus h Thomas formaliter. ¶ Quarto deniqꝫ ꝓbo exēplis: ꝙ. ſ. quiſqꝫ dꝫ deo ſuū corpus i ſacrificiū ⁊ ſeruitutē offerre. ¶ Primū exēplū habemus de ſaluatore nr̄o: qui. 33. annis corpus ſuū imaculatū deo patri ſacrificauit: nec illud vnq̄ȝ alicui libidini ⁊ cōcupiſentie ſubiecit. Proinde ad eph. 5. apoſtolus ait. Tradidit xp̄s ſemetipſuꝫ oblationem ⁊ hoſtiā deo in odorem ſuauitatis. Quod ꝯfirmās Aug. 10. de ci. dei ſic ait. Verus ille mediator dei ⁊ hōiuꝫ: homo xp̄s Ieſus: cū i forma dei ſacrificiū cū patre ſumat: cū quo vnus ē deus: tñ in forma ſui maluit eē ſacrificiuꝫ q̄ȝ ſumere ſacrifitiū: dū ſeipꝫ pr̄i obtulit in ara crucis: ne hac occaſiōe qſq̄ȝ extimaret ſacrificādū creatur̄ eē: ſeu qſq̄ȝ renūeret ſe dō i ſacrificiū exhibē. h ille. Quo xp̄i exēplo: qſqꝫ a filī ſe dꝫ pr̄i celeſti i ſacrificiū offere. Ad qđ faciēdū hortamur. i. pe. 4. vbi ſic dr̄. xp̄o igit̄ i carne paſſo: ⁊ vos eadē cogitatiōe armamini: q2 q paſſus ē i carne dſijt a pctīs: vt iā nō hōiuꝫ dſiderijs: ſꝫ volūtati dei: qđ reliquū eſt in carne viuat tēporis. ¶ Aliud exemplū habemus de ſacris martyrib9: q diuerſimode ꝓpriū corpus per martyriū deo in ſacrificium liberaliter obtulerunt. Ex predictis auctoritatib9: rōib9: diſtictiōe: ⁊ et exēplis pꝫ: qualiter deus colitur ex oblatione proprij corporis. ¶ Secundo inſuper colitur ſeu coli debet deus genuflexione ſeu corporis ꝓſtratiōe. Nam quando quiſqꝫ ſe corā deo genuflectit pro gratia aliqua eu gloria impetranda: tunc deuz ſingulariter dicitur venerari. Ad quod faciendum tria nos inducunt. Primo auctoritas. Scđo rō. Tertio exēpla. ¶ Prio iducit̄ qſqꝫ ad colēdū deū ⁊ venerāduꝫ auctoritate Michee prophe. 6. c. dicentis. Quid dignuz inquit oferā domino. Curuabo genu deo excelſo. Similiter Iſa. 45. c. dicitur. Viuo ego dicit dominuſ ⁊ mihi curuabatur omne genu. ¶ Secundo ad hoc faciendu quēlibet inducit ratio: vꝫ argumentatiōis. At nō videmus ꝑ ex

perientiā:ꝙ q̄ vult petere gr̄az a tēporali dn̄o
ſeu rege ⁊ papa:nō tm̄ petit:ſʒ īſup ſe ꝓſternit
⁊ genuflectit. Et claruʒ eſt ꝙ ſic.vn̄ tertij Re.
p̄rio dicit. Quod cū introiſſet Nathā in cō-
ſpectu regis Dauid:adorauit eū pron⁹ in ter
rā.qđ et ſilr̄ fecit Berſabee vxor ipſius regiſ
Qui ambo poſtulauerūt hāc gratiam a rege
vt poſt mortē ſuā ꝯſtitueret Salomonē regē
⁊ nō aliū.Qđ ſi ſic eſt:ꝙ talis veneratio ge-
nuflexionis ⁊ ꝓſtrationis:fit dn̄is ⁊ regibus
tēporalibus pro impetrādo bn̄ficio tēporali:
a fortiori dʒ quiſqʒ ſe corporaliter genuflectē
corā rege regū:qui excellit in dignitate in īfi-
nitum oēs ſimul reges: duces: ⁊ imꝑatores
nec nō ⁊ papā:pro conſequendo vitam eter-
nam.Sed.O ſuperbia humana ⁊ mūdana.
O vituperiuʒ incōparabile.O confuſio de-
teſtanda.Ecce ſi vni magno domino loque-
ris:tu genua ī terra pōis. ſi imꝑatori:tu te ge
nuflectis.Si ſuperiori p̄lato loqueris: tu te
inclinas cum ꝑſona ⁊ genu:⁊ quaſi in omni
verbo ſimilem reuerētiam facis.Si vero cū
deo ⁊ creatore tuo vis loqui: genua prorſus
⁊ perſonaʒ flectere dedigneris:quaſi ſi deus
ipſe minor ſit in dignitate quolibet tēporali
dn̄o ⁊ p̄lato.Siue igitur ores in publico:ſiue
in abſcondito:dico ꝙ debes te cū maria re-
uerētia ⁊ deuotiōe genuflectē.Silr̄ hoc age-
re debes erga ſacratiſſimū ſacramētum:vbi
in eccleſia iacet:prout hēs extra de reli.⁊ ve-
ne.ſanc.c.j.Et qn̄ inde trāſis te curua ⁊ ge-
nuflecte:quēadmodū fecit aſina cuiuſdā here
tici corā ſancto Antonio đ padua.Similiter
qn̄ ī miſſa corpus xp̄i eleuatur:genuflecte te
hūiliter: ac patiēter ſic maneas donec cōio fi
at.O cōtadini vbi eſtis:q2 qn̄ miſſa celebrat
nunq̄ʒ eccleſiam intrant niſi qn̄ dicitur ſan-
ctus. Et cuʒ audiunt p̄ſbyterū dicentē San
ctus.currūt in eccleſiā.ac ſpingunt ſe ſicut be
ſtie:⁊ aliqn̄ vnuʒ pedem tenent leuatū ⁊ aliū
curuū tanq̄ʒ ciconie.Et cū corpus xp̄i eſt ele-
uatū:ab eccleſia fugiunt tanq̄ʒ ſi demonē vi
diſſent.Taceo de q̄buſdaʒ nobilibus ⁊ dn̄is
qui in eleuatione corporis xp̄i dedignantur
etiam genuflectere ⁊ biretum extrahere. O
perfidi xp̄iani.O canes peſſimi.O gn̄atio ar
rogans:⁊ ſuperba:vbi eſt amor ⁊ honor quē
tenemini habere erga deum ⁊ creatorem ve
ſtrum.¶Tertio ad colendum deum per hu-
milem genuflexionē ⁊ proſtrationem nos ex
empla inducunt.Et primo exempluʒ ap̄li ad
ep̄h.tertio.de ſeip̄o dicētis.Flecto genua ad
patrē domini mei ieſu chriſti.Hoc ideʒ pre-
cipit ſancta eccleſia faciendum p̄cipue dūʒ
orat in paraſceue di.Oremus.Flectam⁹ ge-
nua. Hoc idē fecit ſaluator.đ quo Luc.22.di
cit.Poſitis in terra genibus adorauit di.pa
ter ⁊c̄.Iteʒ apocali.4.⁊.15.legit.ꝙ.24.ſenio
res procidebāt an̄ ſedentem in trono:⁊ ado-
rabant viuētem in ſecula ſeculorum.Simili
ter apocali.7.dicit. Et omnes angeli ſtabāt
in circuitu troni ⁊ adorauerunt proni deū in
terram dicentes. Benedictio ⁊ claritas ⁊c̄.
De beato etiam Bartholomeo legit.ꝙ cen-
ties flexis genibus orabat deum per diem:⁊
centies per noctem.Et de beato Jacobo mi
nore etiam legitur. ꝙ tantuʒ flectebat genua
ꝙ videbatur habere duritiam camelorum.
Ex predictis auctoritatibus:ratione:⁊ exem
plis patet:qualiter deus etiam colitur ſeu co
li debet genuflexione corporis: atqʒ humili
proſtratiōe.¶ Tertio inſup colitur ſeu debet
coli deus curuatione:ſeu capitis inclinatio-
ne.Quādocunqʒ enim quis inclinat:ſeu ca-
put ſuum incuruat:aut ad deum:aut ad ſan
ctos:tūc profecto ⁊ deum colit: ⁊ veneratur:
eo ꝙ talis incuruatio:eſt quoddam ſignū hu
militatis ⁊ reuerentie ad ipſum deuʒ.Ad ta-
lem dei venerationem per capitis inclinatio
nem ordinatio ſancte eccleſie vnūquēqʒ chri
ſtianum inducit:cuʒ ex conſuetudine vult:ꝙ
quando miſſa vel diuina officia celebrantur
vnuſquiſqʒ humiliter ⁊ reuerenter īclinet ca
put ſuū:p̄cipue cum dicitur:gloria patri ⁊ fi
lio ⁊ ſpiritui ſancto:qm̄ he tres ꝑſone in vna
eſſentia ſunt vnus deus.Quid ibi agis o be
ſtia:⁊ ſuperba perſona:Noli q̄ſo tāq̄ʒ ſtatua
manere in eccleſia ad offitia:ſed humiliter in
clina caput tuum quotiens audis gloria pa-
tri ⁊c̄.Item quādo tranſis coram aliq̄ ima-
gine alicuius ſancti:vel ſancte:hoc idem fa-
cias:p̄cipue tamē cum tranſis coram ali-
qua cruce:ſeu aliqua imagine crucifixi:⁊ vir-
ginis glorioſe:humiliter curua caput tuum:
qm̄ vt dicit ſapiens:pro tali reuerentia acce-
det tibi bona gratia. Super omnia tamē ca
put tuum humiliter curuare debes: quando
audis nominare aut ī miſſa:aut in officio no
mē Jeſu: quoniaʒ in virtute huius nominis
benedicti:nobis peccata remittūtur.Sic eni
dicit.i.Jo.2.Scribo vobis filioli:quia remit-
tuntur vobis peccata veſtra propter nomen

eius. Et Mat.2. Angel⁹ dixit ad Joſeph. vo
cabis nomē ei⁹ Jeſuȝ. Ipſe eni ſaluū faciet
populū ſuū a peccatis eorum. Ad hoc etiam
faciendum: eccleſia inducit vnūquēqȝ fideleȝ
extra de imunitate eccleſiarum. libro. vi. c. de
cet. vbi dicit. Conueniētes in eccleſia nomen
illud quod eſt ſuper omne nomē: a quo aliud
ſub celo nō eſt datum hominibus: in quo ſal
uos fieri credentes oporteat: nomē videlicet
ieſu xpi: qui ſaluū facit populum ſuum a pec
catis eorum: exhibitione ſpecialis reuerentie
attollat. Et qđ generaliter ſcribitur: ꝙ in no
mine Jeſu omne genu flectatur: ſinguli ſingu
lariter in ſeipſis implentes: precipue dū agū
tur miſſarum ſacra miſteria: glorioſum illud
nomē quādocunqȝ recolitur flectant genua
cordis ſui: quod vel capitis inclinatiōe teſten
tur. h ibi. Apoſtolus autē hortatur vnūquēqȝ
nō tm̄ curuare caput: ſed inſup genuflectere
cū audit nomem ieſu. dicens ad Phi.2. In
nomine ieſu oē genu flectatur: ce. ter. ⁊ infer.
Ex predictis omnibus etiam patet: qualiter
deus colitur: ⁊ venerat̄: ⁊ cuȝ capitis humili
inclinatiōe atqȝ incuruatione. ¶ Quarto in
ſup colitur ⁊ veneratur deus extenſione ma
nuū ſeu eleuatiōe: put eſt quādo quis eleuat
manus ad celū: aut quādo brachia in modū
crucis propter deū tenet extēſa. Nam talis
manuū extenſio ſeu eleuatio: eſt quedam ꝓ
feſſio humilitatis ex qua veneratur deus: vl
etiā neceſſitatis. Hac adoratione Salomon
deū veneratus eſt: de quo eccleſiaſtici vltimo
dicitur. Inclinauit ſe Salomon in cōſpectu
totius eccleſie ⁊ aperuit manus ſuas ad celū
⁊ dixit. Exaudi deus preces populi tui. Qui
cūqȝ eni orauerit in loco iſto exaudias illum
de celo ſancto tuo. Hoc idē faciebat Dauid
qui in ps. ait. Tota die expandi ad te manus
meas. Hoc idem fecit Moyſes. qui vt ha
betur exo.17. Quociēſcūqȝ extēdebat man⁹
ſuas ad celū cōtra Amalech. totiēs eum ſu
perabat. Et exo.9. dicitur. Cum egreſſus fue
ro. ſ. ego Moyſes de vrbe: extendaȝ palmas
meas ad deū: ⁊ ceſſabūt pluuie ⁊ tonitrua. h
ibi. Propter hec oia apl̄s.1. thi.2. hortatur di
cēs. Volo viros in omni loco puras manus
leuare ad deū. Nec miruȝ ſi quiſqȝ hoc mo
do deū dȝ venerari: qm̄ ſi pauper manus ex
tendit vt a tēporali domino elimoſynā acci
piat: multo magis quiſqȝ fidelis debet man⁹
ad deuȝ leuare ⁊ extendere: vt ex hoc eternā
vitā accipere mereatur. Ex predictis etiaȝ pa
tet: q̄liter deus colitur ⁊ honoratur manuum
eleuatiōe ⁊ extēſione. ¶ Quinto deniqȝ colit̄
ſeu debet coli deus percuſſiōe: videlicȝ pecto
ris: aut tōſione. Tunc enim ſingulariter ali
quis deū colit ⁊ veneratur: quādo ex contri
tione pectus ſuū humiliter tondit aut pcutit.
Proinde eccleſia hoc inſinuare volens faciē
dum: ordinauit vt ſacerdos duȝ celebrat ⁊ cō
feſſionē facit percutiat ter pectus ſuuȝ: dicēs
mea culpa: mea culpa: qđ ⁊ reſpōſores ⁊ au
ditores ſimiliter facere debent ⁊ cōiter faci
unt. Eadem triplex percuſſio pectoris ſimili
ter fit quādo ter dicitur in miſſa Agnus dei.
Si aūt quereretur quare magis pro colēdo
deo non percutit̄ os ſeu oculi: vel cetera mē
bra ſicut pectus. Reſpōdeo. ꝙ non eſt alius
modus magis congruus ad colendum deū.
Et ratio eſt. Nam qui vult ut patet per expe
rientiam totam arborem eradicare: non in
cipit a frōdibus: ramis: folijs: ⁊ fructibus: ſed
ſimpliciter a radicibus. Radix omnium aūt
peccatorum eſt cor: ſm ſententiā ſaluatoris.
Mat.15. dicentis. De corde exeūt cogitatio
nes male: homicidia: furta ⁊c. huiuſmodi. Cū
igitur homo pectus percutit: tunc verificatur
ſentētia ſaluatoris Mat.3. dicentis. Ad radi
cem arboris ſecuris poita eſt. Accipe ergo h
ſo pulchruȝ ⁊ notabile documentū. Quotiēs
cūqȝ eniȝ quis percutit manibus pectus ſuū
propter deum: totiens clementiſſimus deus
omnia peccata cordis oris ⁊ operis ei liben
ter dimittit. Et ꝙ ex humili pectoris tonſio
ne deus omnia ſimul peccata remittit: cū ꝓ
poſito tm̄ ad debitū tempus ea confitendi: tri
pliciter probo. Prio auctoritatibus. Se
cundo ratione. Tertio exemplo. ¶ Prio ꝓ
bo Auctoritatib⁹. Nam Augu. ſuper verba
luc.18. Percutiebat pect⁹ ſuū ⁊c. ait. Percu
te inquit humiliter pectus cordis tui: ⁊ con
feſtim omnia peccata erunt deleta. Item ec
cleſiaſtici 20. dicit̄. Eſt qui multa redimit. ſcȝ
peccata: modico precio. ſ. peccatoris tonſione
⁊ reſtituens ea in ſeptuplū. Itē glo. ſuper ver
ba ps. Cor contritū ⁊ humiliatum deus nō
deſpicies. vbi eſt vera cordis contritio: ibi eſt
vera omniū peccatoꝝ remiſſio. Deniqȝ Eze.
18. dicit̄. Quotiēſcūqȝ peccator īgemuerit: vȝ
corde ſeu pectoris tonſione: omnium iniqui
tatum eius obliuiſcar. ¶ Secundo etiam ꝓ
bo vnica ratione. videlicet cālitatis. ꝙ ſ. huiꝰ

lis percussio pectoris meretur remissionem omnium peccatorum. Fundamentum rationis ponit philo.6.topicorum.dicēs. Tale ad ditū tali simpliciter: facit magis tale: patet h regula. Nam si paruus ignis generat calorē a fortiori si additur cū illo alius maior ignis maiorem generabit calorē. Quo p̄supposito certum est ſm omnes theologos in.4.di.17. ꝙ sola cordis contritio delet omnia peccata Quod si sic est: ergo a fortiori delentur omnia peccata ex humili pectoris tonsione simul cum vera cordis contritione. Et confirmat hanc rationem Franciscus de maronis in quodam sermone de contritione dicens. Quicunqȝ inquit meretur de condigno maius: meretur de condigno minus: cuȝ ibi maior dignitas existat. Sed clarum est ꝙ act⁹ solius contritionis ⁊ tonsionis pectoris: meretur de condigno vitam eternam: ergo multo fortius cordis ꝯtritio ⁊ pectoris tonsio meretur de condigno omnis mortalis culpe remissionem. Quod confirmat Thomas i.4. di.17.ar.5.q.2. Et etiam petrus de tarātasio eadem di.ar.6.q.2.dicit. Cum queritur an cōtritio tollat reatum pene simul ⁊ peccatū: ⁊ p consequens mereat vitam eternaȝ. Respondeo ꝙ in contritione est duplex dolor.s. mentalis ⁊ sensibilis. Primus dolor qui est i cōtritione est mentalis.s. displicentia peccati cōmissi: ex charitate procedens. Et talis dolor contingit tm̄ intendi: ꝙ non solū ab omni culpa: sed etiā ab omni pena absolutionem merebit: ⁊ isup cū h vitā eternā. ¶ Secūdus dolor qui est in contritione est dolor sensibilis quē voluntas in contritione pro peccatis assumit quod etiam fit cum pectoris tonsione. Et qr talis dolor est pena quedam: pōt etiam tm̄ itendi ꝙ sufficiet ad deletionem omnis culpe ⁊ pene: ⁊ vltra hoc merebit vitam eternam. ¶ Tertio hoc idem probo vnico exemplo. videlicet publicani peccatoris: de quo luc.18.sic dicitur. Publicanus autem a longe stās nolebat nec oculos ad celū leuare: sed percutiebat pectus suum di. Deus esto propicius mihi peccatori. Et subiungit saluator. Amen dico vobis descendit hic iustificatus in domū suam ab illo. Ecce ꝙ hic publicanus ex humili pectoris percussione ab omnibus peccatis meruit iustificari. Nec est miruȝ: qm̄ eius oratio: vel adoratio: ex quatuor fuit cōmēdabilis, videlicȝ ex timore: pudore: dolore: ⁊ ardore. ¶ Primo ex timore. vnde dicitur. A lōge stans. Nam pre timore ⁊ reuerentia dei non audebat appropinquare: sed a longe stabat sicut fecerunt leprosi.luc.17.vbi Augu.ait. De longinquo publicanus stabat: ⁊ tn̄ deo appropinquabat: ⁊ cum dominus prope attēdebat quia excelsus deus humilia respicit in celo ⁊ in terra. ¶ Secundo fuit cōmendabilis a pudore: qr nec oculos volebat ad celum leuare vt respiceret. vbi Augu.ait. Tremebat conscientia: ⁊ iō ex verecundia celum nō respiciebat. Et Bernar.in eius persona ait. Qua nā fronte attollam oculos ad tā bonuȝ patrē tā malus filius. Econtra dicitur de anima iuerecunda Jere.3. Frons mulieris meretricis fcā ē tibi et noluisti erubescere. ¶ Tertio fuit ꝯmēdabil' a dolore: qr percutiebat pect⁹ suū. Nam exterior percussio pectoris siue corporis: signū est iterioris doloris cordis. ¶ Quarto fuit cōmendabilis ab ardore charitatis. quo scȝ peccatū suum humiliter confitebatur dicens. Deus propitius esto mihi peccatori. Ex predictis auctoritatibus: ratiōe: ⁊ exemplo patet: qualiter ex hūili percussione pectoris: de omnia peccata remittit. Et per consequens ex p̄dictis patȝ tertia adoratio. videlicȝ corporalis: qua singulariter deus cultu latrie: oblatione: genuflectione: curuatione: extensione: ⁊ pectoris percussione colitur ⁊ veneratur: que simul.5. nobis omnibus concedere dignetur oipotēs deus: q gloriosus viuit ⁊ regnat per infinita secula seculorum Amen.

¶ Feria secūda post tertiā dn̄icā quadragesime: iterū de.5.excellentia. videlicet de nobilitate ipsius sacratissime fidei.

Quanta audiuimus facta i capharnaū: fac ⁊ hic i patria tua. Scribuntur hec verba luc.4.c. Et in euangelio occurrentis ferie. Post sacri euāgelij litteralē ⁊ moralem expositionem dilectissimi ciues exquo de.5.contemplatione cultus latrie seu diuine adoratiōis que dicitur contemplatio modificationis declarauimus. tertiam adorationem que dicta fuit adoratio corporalis: in qua ⁊ fuit ostensuȝ qualiter corpore qntupliciter colitur deus. videlicet oblatiōe: genuflexione: curuatione: extensione: ⁊ corporis p

cuſſione:habeo in preſenti ſermone declara-
re de ipſa modificatione cultus dei quar-
tam adorationem.videlicet virtualem:actua
lem:⁊ integralem:que plurimũ vtilis erit ne
ceſſaria:⁊ gratioſa.Cuius quarte adoratiõis
declaratio talis erit.

¶De quarta adoratione qua deus cultu la-
trie adoratur:que fit opere:⁊ dicitur virtual'.

Quarta igitur adoratio qua deuſ
ſingulariter cultu latrie adoratur
dicitur virtualis:ſeu actualis:vel
integralis. Que vtiq₃ adoratio
actualiter fit cum operibus vir-
tuoſis. Pro quo ſciendum eſt.ꝙ ad perfectã
dei adorationem:non tm̃ requiritur vt quis
corde per fidem ſpẽ ⁊ charitatem deum co-
lat:⁊ inſuper ore vel lingua per diuine bonita
tis:vocalem confeſſionem gratiarũ actione₃
⁊ humilem deprecationem domini veneret
ſeu et̃ corpore ſuo per corporalem ſeruitute₃
deum honoret:ſed inſuper requiritur quãtu₃
fas eſt:vt quiſq₃ virtuoſis operibus ipſũ deũ
adoret.Dupliciter aũt in bonis exterioribus
deo ſacrificamus.¶Primo directe ⁊ princi
paliter ſ̓m Tho.in.3.di.9.ar.3.q.3. Et.2.2.q.
85.ar.3.quando.ſ.res noſtras imediate deo
offerimus.¶ Secũdo indirecte:quando eas
noſtris proximis cõmunicamus propter de-
um:ſicut precipitur fieri prouer.3.vbi dicitur
Honora deum de tua ſubſtantia.Et de pri-
mitijs omnium frugum tuarum da pauperi
bus.h ibi.Honorari inſuper dicitur celeſtis
pater cum ſacrificio glorioſi corporis ⁊ pre-
cioſi ſanginis ieſu chriſti filij ſui. Quo ſacri-
ficio:dei cultuſ valde ampliatur.Quod vtiq₃
ſacrificiũ.omnibus alijs excelẽtius eſt dicen
te Alexã.papa de cõſe.di.2.c.Nihil.Nihil in
quit in ſacrifitijs maius eẽ põt:q̃₃ corpus ⁊
ſanguis xpi.nec vlla oblatio potior eſt: ſ₃ hec
oẽs precellit:que pura cõſcientia domino of
ferenda eſt:et pura mente ſumenda: atq₃ ab
omnibus veneranda.Et ſicut potior eſt cete
ris:ita potius excoli ⁊ venerari debet.h ille.
Hoc ſacrifitiu₃ cunctis fidelibus adultis ab
Innocẽtio papa tertio ſemel in ãno ſumen-
dum precipitur:prout habetur extra de pe.⁊
re.in.c.Omnis vtriuſq₃ ſex⁹. Venerari iſup
debet deus a cunctis fidelibus:per deuotam
oblationem ſacrarum miſſarũ. Que venera
tio precipitur de conſe.di.j.c.Miſſas.vbi di-
citur.Miſſas dñico die ſecularibuſ totas au
dire ſpeciali ordine precipimus:ita vt ante be
nedictionem ſacerdotis egredi populus non
preſumat.Quod ſi fecerit:ab epo publice cõ-
fundatur.h ibi.Simile preceptum ponitur ꝺ
conſe.di.j.c.Cum ad celebrandas. Et extra.
de parrochijs.c.vt dñicis dieb⁹. Vos igit pa
rochianos admõeo vt populo veſtro dicatis
ꝙ in feſtis preceptis miſſam integram deuo
te audiãt:vt ex hoc veneretur deus.Sed heu
ſunt nõnulle Beſtiales genitrices que filias
diebus feſtiuis in domo relinquũt:nec recor
dãtur precepti ſaluatoris.di.Mat.4. Domi
num deũ tuũ adorabis ⁊c̃.Et ſimiliter Exo.
20.precipitur.Memento vt diẽ ſabbati ſanti
fices.Sed tales dicũt.O ſic eſt conſuetudo.
Quibus reſpondeo.ꝙ nequaq̃₃ eſt bona con
ſuetudo ꝙ dimittas filiã tuã in domo ad tri
pudiandũ:⁊ ꝙ tempus circa ſpeculum amit-
tat:propterea.8.di.c.Mala.dicitur.Mala cõ
ſuetudo:non minus q̃₃ pernitioſa corrupte-
la vitãda eſt.Ducite ergo filias ad miſſas:ac
diuinum cultũ magnificate:qꝛ omnes de iu-
re diuino obligamur feſtum ſanctificare:ac i
eo diuinum cultu₃ magnificare: necnõ ⁊ miſ
ſa₃ de iure poſitiuo audire.S₃ vt paucis cũ-
cta ꝯplectar:abſolute dico ꝙ deus a cũctis fi
delib⁹ adultis ꝓ loco ⁊ tẽpore venerari deb₃
cũ actibus omniũ virtutũ:put eſt cum actu
iuſtitie:caſtimonie: tẽpantie: fortitudinis
pietatis:miſericordie tam ſpũalis q̃₃ corpora
lis: necnon ⁊ cum integra obſeruatione om
nium diuinorum atq₃ eccleſiaſticorum prece
ptorum.Et ꝙ ſil' omnia talia neceſſario req-
rantur ad noſtram ſalutem:⁊ dei cultũ: tripli
citer probo. Primo auctoritatibus. Secũ
do rõnibus. Tertio ſimilitudinibus.¶Pri
mo ꝓbo auctoritatib⁹.Nã glo.ſup illa verba
ꝓphe.Sacrificate ſacrifitiu₃ iuſtitie ⁊ ſpate
i dño.ait.Tũc deo ver₃ cultũ ⁊ ſacrifitiũ offe
rim⁹:cũ circa opa iuſtitie:pietat(:miſericordie
fortitudis:⁊ tẽpãtie:aĩa₃ ⁊ corp⁹ occupamus.
Itẽ Jero.86.d.c. Quid clemẽtia.iqt.Nõ h₃
nec indut⁹ẽ viſcera miſericordie ⁊ lachryma
rũ q̃uis ſpũal' ſit q nõ adipleuit legẽ xpi.h il
le.Ite₃ Pelagius papa.7.q.j.c.oĩs.ait.Qui
negãt miſericordiã faciẽdã fugiẽtib⁹ ⁊ neẽita
tẽ patiẽtib⁹ip₃ negãt xpm:q ẽ miſericordia ⁊
veritas.Itẽ calixt⁹.pp.50.d.c.põdẽt.ait.Snia
que vetat miam ⁊ pietate₃:nõ ſolũ tenẽ frs ſ₃
etiã audire fugite:qꝛ potior ẽ miſericordia ⁊
pietas oibus holocauſtomatib⁹ ⁊ ſacrificijs.

ꝫ ille. Saluator inſup per exteriora opera patrē celeſtē precipit venerari. Mat. 5. di. Sic luceat lux veſtra. c. ho. vt vi. o. u. b. ⁊. g. p. u. q in c. ē. Deniqꝫ Amb. i q̄dā ſermōe ſic ait. Qui dic̄ ſe xp̄ianū eē ⁊ chriſtuꝫ colere: ⁊ xp̄i iuſticiam non operatur: mendax eſt: et dyaboli fili⁹ Ex quibus auctoritatib⁹ patet: qualiter actus ⁊ opera virtutum neceſſario requiruntur ad verum dei cultum. ¶ Secundo hoc idem probo duplici ratione. videlicet. Ratione coniunctionis. ⁊ ratione Argumētatiōis. Prima ratio dicitur coniunctionis. Fundamentum rationis huius ponit philoſofus primo de celo ⁊ mundo. di. Virtus eſt vltimuꝫ alicuius quod poteſt. vel vltimum de potētia. patet ꝫ regula. Naꝫ potentia viſiua non dicitur ſimpliciter virtuoſa eſſe inquantū habet potentiam videndi: ſed inq̄ꝫtum ad actum ſe extendit. Hoc idem dico de ceteris potentijs ſenſitiuis. Similiter potentia intellectiua nō dicitur ſimpliciter perfecta ⁊ virtuoſa: ex eo ꝙ habet potentiam intelligendi: ſed ſolum inq̄ꝫtum ad actum intelligendi virtutes ſe extendit: cum talis actus vt dicitur. 9. metaphi. ſit perfectio ipſius intellectus. Quo preſuppoſito: certū eſt a ſimili: ꝙ habitus fidei ſpei amoris ⁊ charitatis quibus colitur deus: non ſūt ſimpliciter virtuoſi ⁊ perfecti inq̄ꝫtum ſunt huiuſmodi: ſed ſimpliciter inq̄ꝫtum ſe extendunt ad omnes actus virtutum: propter deū ꝑpter quod Grego. i omelia pe. dicit. Probatio dilectionis exhibitio eſt operis: ⁊ amor dei nunquā eſt ocioſus: quia operatur magna ſi eſt: ſi autem operari renuit: amor non eſt. Ex q̄ claret ꝙ ſi auferatur actus ab habitu precipue pro loco ⁊ tēpore: nequaq̄ꝫ habitus virtutuꝫ poterunt dici eſſe vere virtutes: ⁊ ꝑ cōſequēs verus dei cultus: cū ſpēs virtutū vt dicit̄. 8. meta. ſint ſicut numeri. ¶ Scdo probo rōne argumētatiōis. Regula gnālis ē oiuꝫ phoꝝ ⁊ canoniſtaꝝ: ꝙ ſi ꝓcedit̄ minus: cōcedit̄ ⁊ maius. Qd ſic patet. Nā ſi. p. x. ducatis dānat̄ quis ad mortem: a fortiori dānari debet: qui contra iuſticiam mille ducatos furat⁹ eſt. Quo conceſſo: certū eſt ꝺm Alexā. de ales. 2. pte ſūme. in tractatu de dilecto puerorū. ꝙ paruuli ſine baptiſmo morientes: dato ꝙ non habeant vſum libri arbi. in eternuꝫ diuina viſione priuantur. Quod confirmās Augu. in libro de fide ad Petrum. ⁊ ponitur de cōſe. di. 4. c. Firmiſſime. ait. Firmiſſime tene: ⁊ nullatenus dubites: omnem hominem qui per concubitum viri ⁊ mulieris concipit cuꝫ originali peccato naſci impietati ſubditū mortiqꝫ ſubiectuꝫ: ⁊ ob hoc naturaliter naſci ire filium. De quo apl's dicit. Eramus natura filij ire ſicut ⁊ ceteri: a qua ira nullus liberatur niſi per baptiſmum: ⁊ per fidem mediatoris dei ⁊ hominum ieſu chriſti dñi noſtri ꝫ ille. Quibus conſentiens ſaluator Jo. 3. dicit. Amen amē dico vobis: niſi quis renatus fuerit ex aqua ⁊ ſpiritu ſancto nō poteſt intrare in regnum dei. Quod ſi ſic eſt: ꝙ pueri ex defectu baptiſmi qui requiritur ad cultum latrie etiam ſine vſu libi. ar. dānantur: a fortiori dānari oportet eos q habēt vſuꝫ li. arbi. qui vtiqꝫ ſponte ⁊ libre deficiunt ab operib⁹ bōis ⁊ virtuoſis. imo q̄ꝫtū ad hoc plus meretur priuari eterna beatitudine vnus ſolus habens vſum li. arbi. ⁊ deficiens a bonis operibus: q̄ꝫ merceantur omnes pueri ſimul morientes cum defectu baptiſmi: cum in eis nō fuit vſus li. arbi. ad valendum percipere baptiſmi ſacramentum. ¶ Tertio deniqꝫ probo ſimilitudinibus. ꝙ videlicet exteriora opera neceſſaria ſunt ad diuinum cultum ⁊ ſalutem noſtrā. ¶ Prima ſimilitudo ponitur luc. 13. vbi ſaluator ait. Arborem fici quidā habebat plātatā in vinea ſua: ⁊ venit querēs fructū i illa ⁊ nō iuenit. dixit autē ad cultorem vinee. Ecce āni tres ſunt ex quo venio q̄rens fructum in ficulnea hac: ⁊ nō inuenio: ſuccide ergo eā vt qd terrā occupat: ꝫ ibi. Quid ꝑ ficulneam q̄ ꝑꝑ defectū fructuū iubet̄ ꝑcidi: niſi aīa xp̄iana itelligitur: q̄ ex defectu virtutū ⁊ bonoꝝ operū iuſte ab eterna gloria reſecari ꝓmeret̄. Itē Mat. 21. etiā dicitur. Vidēs dñs fici arborem ſecus viā venit ad eā ⁊ nihil inuenit i ea niſi folia tm̄: ⁊ maledicēs illi ait. Nunq̄ꝫ ex ea fructus naſcant̄ in ſempiternum: ⁊ areſacta eſt cōtinuo ficulnea. Qua ſimilitudine patet: ꝙ anima deficiens ab operibus bonis: ⁊ precidit̄ a ſuperna gloria: ⁊ i eternū a deo maledicitur. Alia ſimilitudo ponitur Mat. 25. de ſeruo pigro: qui cum accepiſſet talentum vnum tantū a domino ſuo: vt aliquid cuꝫ eo lucraretur: cum abſcōdiſſet illud ſub terra: veniens dominus maledixit ei: ⁊ per miniſtros ſuos fecit eum proici extra curiā ſuam. Quid per ſeruū pigrum nihil cum talento lucrantē ⁊ ob hoc a domino ſuo maledictum: ⁊ a curia ſua expulſum: niſi hominem chriſtianum

intelligimus:qui cum ex pigritia:ignorantia
fragilitate vel malitia nihil boni operatur tā
dem in morte ſua maledicit̃ ab ipſo deo:⁊ in
ſuꝑ ab eterna vita expellitur:ꝓpterea Gre.
ſuper predicta verba in omelia vnius cōfeſſo
ris pōtificis.quemlibꝫ hortatur ad bene ope
randuꝫ.di.Lectio inquit ſancti euangelij fra
tres Chariſſimi ſolicite nos conſiderare ad
monet:⁊ ne nos ꝗ plus ceteris in hoc mūdo
alquid accipiſſe cernimur ab auctore mun-
di grauius inde iudicemur.Cum enim augē
tur dona:rationes etiam creſcunt donoruꝫ.
Tanto ergo eſſe humilior:atqꝫ ad ſeruiendū
deo ꝓmptior quiſqꝫ debet ex munere:q̃ꝫto ſe
obligatiorem eſſe conſpicit in reddenda ratio
ne.Ecce homo qui ꝑegre proficiſcitur ſeruoſ
vocat:eiſqꝫ ad negotiuꝫ talenta ꝑtitur.Poſt
multuꝫ vero temporis poſiturus cum eis ra
tionem reuertitur.bene autem operātes pro
apportato lucro renūerat.ſeruuꝫ vero a bon
to opere torpentem dānat.h ille.¶ Ex predi-
ctis igitur auctoritatibus:rationibus: atqꝫ ſi
militudinibus:patet:qualiter opera virtuoſa
⁊ ad noſtram ſalutem ⁊ ad diuinū cultū ꝑfe
cto ſunt neceſſaria. Quod ſi quereres que p̄
cipue inter cetera omnia opera ſunt magis
nobis ⁊ noſtre ſaluti ⁊ diuino cultui neceſſa-
ria.Rn̄deo ꝙ tria ſunt magis neceſſaria ope
ra.quorum Primum dicitur opus Con-
tritionis. Scūdum dicitur opus Cōfeſſio-
nis. Tertiū dicitur opus Satiſfactionis.

¶ De p̄mo opere.i.de ꝯtritione ſingulariter
ad latriam ⁊ diuinum cultum neceſſaria.

P Rimuꝫ igitur opus ſingulariter ad
diuinum cultum neceſſarium dici-
tur ꝯtritiōis.Qr.n.deo dāte ꝺ ipſa
ꝯtritiōe in q̄dragesimali ꝺ tribꝰ ꝑti
bꝰ vere penitentie diffuſius ⁊ prolixus tracto
bo:ſufficiat pronūc de maxima ipſius contri
tionis neceſſitate tractare.Et quoniā contri
tio ſm̄ magiſtrum in.4.di.17.eſt quidaꝫ do
lor voluntarie aſſumptus pro peccatis: cum
propoſito confitendi ⁊ ſatiſfaciēdi :hinc ē ꝙ
ne quis ab ignorantia decipiat̃ accipiēs for-
te omnem dolorem:⁊ precipue ſenſualem ꝓ
ipſa contritione.Sciendū eſt ſm̄ Tho.in.4.
di.17.ar.j.q.2.ꝙ duplex eſt dolor.videlicet do
lor ſenſualis:⁊ dolor rationalis:ſeu mētalis.
¶ Primus dolor videlicet ſenſualis nihil ē
ſimpliciter:niſi quedaꝫ paſſio in carne vel in
parte ſenſitiua:qui dolor non eſt eſſentialiter
contritio: ſed quidam effectus ipſius contri-
tionis.Sicut enim pena corporalis exterior ē
quidam effectus virtutis pn̄ie ad reconciliā-
dam offenſam:que in deuꝫ commiſſa eſt offi
tio membrorum:ſic virtus penitentie infert
dolorem ipſi concupiſcibili:ad reconciliandā
offenſſam que in deum eſt cōmiſſa per inor
dinatum actum partis ſenſitiue.ſ.virtutis cō
cupiſcibilis.Lachrymę igitur exteriores: affli
ctio corporis:⁊ dolor cordis:nequaq̃ꝫ ſunt cō
tritio:quoniā ſunt in parte ſenſitiua.¶ Secū
dus autem dolor dicitur rationalis:ſeu men
talis:⁊ h dolor eſt in voluntate.Qui dolor ni
hil aliud eſt ſimpliciter q̃ꝫ diſplicentia quedā
ipſius peccati ratione ſue deformitatis:inq̃ꝫ-
tum.ſ.peccatum eſt in offenſam dei ⁊ ꝓximi:
⁊ talis dolor eſſentialiter contritio dicitur.
¶ Quod ſi forte quereretur cur magis vo-
luit deus contritioneꝫ eſſe in ipſa mēte ⁊ vo-
luntate: q̃ꝫ in parte ſenſitiua . Reſpondeo ꝙ
hoc voluit duplici reſpectu.ſ.Ydemptitatis ⁊
ꝑtātis.¶ Primus reſpectus dicitur Ydēpti
tatis.Sicut enim ſcribitur extra.de re. iur.c.
j.vnūquodqꝫ ꝑ quaſcūqꝫ cauſas naſcitur:ꝑ
caſdem ſimiliter diſſoluitur. Cum aūt pecca
tum formaliter cōmittatur:per actum volun
tatis:⁊ nō per partē ſenſitiuam: ſic eni dicit̃
15.q.j.in p̄ncipio.Ex voluntate nāqꝫ peccа-
ta ꝓcedūt:q̄ libero mētis arbitrio:⁊ deliquē
tis ꝓpoſito cōmittunt̃.Igitur requirit̃ ꝙ per
eundem actū voluntatis.i.ꝑ diſplicentiā pec
catum expellatur ab aīa:⁊ nō principaliter ꝑ
lachrymas ſeu ſenſitiuū ⁊ cordialem dolorē:
¶ Secūdus autē reſpectus quo deus voluit
per prius contritionē in voluntate cōſiſtere:
q̃ꝫ in ſenſibili dolore:dicitur potātiſ.Quoniā
enim vt dicit̃.2.phiſi.voluntas hominis ſem
per eſt in libertate vſqꝫ ad mortem:hinc ē ꝙ
ſemper ⁊ omni tēpore diſplicentia peccati:q̄
in ratione ⁊ voluntate conſiſtit haberi poteſt
habere autem dolorem ſenſibilē in corde ab
ipſa voluntate procedentem nō ſemper ē poſ
ſibile.Jō deus non requirit dolorem ſenſi-
bilem de neceſſitate:ſed ſimpliciter de perfe-
ctiōe.Vt igitur libere poſſit quiſqꝫ peccator
remiſſionē percipere peccatorum :voluit ſim
pliciter contritionem magis eſſe in volunta-
te q̃ꝫ in parte ſenſitiua:ſeu in ſenſuali dolore.
¶ His declaratis:dico tibi o peccator :ꝙ ſi
vis percipere remiſſionem peccatorum tuo-
rū:⁊ beatitudinem eternā adipiſci:oꝫ oīo ꝙ

ꝙ habeas hanc contritionem in corde tuo. videlicet ꝙ per rationem tibi diſplicеant omnia peccata: que vnquam corde: ore: ⁊ opere contra deum ꝓximuꝫ ⁊ conſcientiam tuã cõmiſiſti. Et ꝙ talis contritio ſeu diſplicentia omnium peccatorum ſit cuilibet neceſſaria ad ſaluteꝫ quintupliciter probo.

¶ Primo auctoritatibus.

¶ Scđo Rationibus

¶ Tertio Similitudinibus

¶ Quarto exmeplis

¶ Quinto diſtinctione.

¶ Primo probo auctoritatibus. ꝙ ſcilicet cuilibet neceſſaria eſt contritio ſeu odium ⁊ cordialis diſplicentia omnium peccatorum ſuorum. vnde Ber. in ſententijs ſuis. dicit. Sin: contritione peccati: ſine dolore culpe: ſine diſplicentia iniquitatis: ⁊ ſine amaritudĩe preteritevite: nũꝗ acquiritur celeſtisvita: nec remiſſio peccatorum. hec ille. Item Eze. 6. dicitur. Recordabunt mei liberativeſtri in gẽtibus ad quas captiui ducti ſunt: q2 contriui cor eorũ: fornicanſ ⁊ recedens a me: ⁊ oculos eorum fornicantes poſt idola ſua dicit dominus: ⁊ diſplicebunt ſibimetipſis ſuper malis que fecerunt: ⁊ ſuper vniuerſis abbominationibus ſuis. hec ibi. Item. Eze. 20. dicitur. Recordabimini viarũ veſtraruꝫ malarum: ⁊ omnium ſcelerum veſtrorum qbus polluti eſtis in eis: ⁊ diſplicebitis vobis in conſpectu veſtro in omnibus malitijs veſtris quas feciſtis: ⁊ ſcietis q2 ego dominus recipiam vos cũ benefecero vobis ꝓpter nom̃ meũ. Apoſtolus in ſuper. 2. Cor. 7. ait. Mundemus nos. ſ. per contritionem ab omni iquinamento carnis ⁊ ſpſ: perficientes ſãctificationeꝫ in timore domini. Itẽ. 86. di. c. Facientiſ. dr̃. Prim⁹ innocentie gradus eſt odiſſe nephãda. Et. 86 di. c. Odio. Leo papa ait. Odio ſp habeant peccata nõ homines. ⁊ ꝓpheta dicit. Qui diligitis dñ̃ꝫ odite malũ. Et apl's ad Roma. 10 ait. Odientes malum adherentes bono. Itẽ Aug. in epl'a ad Vicentiũ. ⁊ põit. 23. q. 7. c. Queadmodũ. dicit. Quo eni gaudebis te vnꝗ eẽ correctuꝫ: niſi prius odias ⁊ doleas te fuiſſe ꝑuerſũ. Idẽ quoqꝫ Aug. in lib. đ xv. dñi. ait. Sine odio culpe nũꝗ daſ infuſio grẽ Itẽ de pe. di. 3. circa ꝑncipiũ dr̃. Nobis ſup fundamẽtũ apoſtoloꝝ poſitis gd preter plorare reſtat. qđ eni ꝓ odiũ peccati dolere ſemꝑ in vita oꝫ: vbi eni dolor finiſ deficit pñia. Si autẽ penitentia finitur: gd relinquiſ de venia? Tã diu eni qs gaudeat ⁊ ſpet de grã q̃diu ſuſtentaſ a dolore ⁊ pñia. hec ibi. Itẽ taraſius eps. 22. q. 4. c. Diffinitioni. d. Omne peccatũ deus bon⁹ indulget: ſiqs tñ ex toto corde doleat ⁊ peniteat. Itẽ aug. ad felicianũ ⁊ poniſ. đ pe. di. j. c. Medicinã. ⁊ đ cõſe. di. 4 c. Omnis. ait. Ois eni q iã volũtatis ſue arbiter conſtitut⁹ eſt: cũ accedit ad ſacramentũ fideliuꝫ: niſi eũ peniteat veteris vite: nouã vitã grẽ inchoare nõ põt. hec ille. Deniqꝫ idẽ Aug. de pe. di. 3. §. hijs auctoritatibus. ſeu. c. Sunt plures. ait. Recte eni penitens gcquid ſordis p⁹ purificationẽ baptiſmi ꝯᵗraxit: oꝫ vt abluat ſaltem lacbrymis mentis. ſꝫ ſatis eſt durus cuius mentis dolorem oculi carnis nequeunt declaraſ: ſꝫ ſciat ſe culpabiliter durum: q deflet dãna tẽporis vel morteꝫ amicirum: ⁊ dolorẽ peccati lachrymiſ nõ oñdit. Nõ ita qꝫ quis ſe excuſet nõ habere fontẽ lachrymarum: cum non nũꝗ lachrymis oñdat dolorẽ amore tẽporaliuꝫ. hec ibi. Ex predictis auctoritatibus patet: qualiter ad verum dei cultuꝫ ⁊ ad percipiendam remiſſionem peccatorum: neceſſario requiritur omnimoda diſplicentia de peccatis. ¶ Secundo hoc idem probo. Triplici ratione.

¶ Primo ratione oppoſitionis.

¶ Scđo ratione beatificationis.

¶ Tertio rõe Argumentatiõis.

¶ Primo probo ratione oppoſitionis: ꝙ diſplicentia de peccatis omnino eſt neceſſaria ad remiſſionem peccatorum. Fundamẽtum rationis ponit philoſophus lib. de regi. prin. di. Omne corruptibile ſimpliciter corrumpitur per actionem ſui contrarij. patet hec regula. Nam frigus non corrumpitur niſi per calorem. dicente philoſopho. 4. methau. rorum. Quecunqꝫ inquit a frigido componũtur ſicut glacies ⁊ nix: a calido diſſoluũtur. propterea ſecundo ethicorum. ait. Medicine ſemper habent fieri per contraria. ¶ Quo preſuppoſito: peto qualiter peccatum in animã intrauiſ. Et certum eſt ꝙ per complacentiam ⁊ delectationem alicuius rei illicite. ꝓpter qđ phs. 10. Ethicoꝝ. ait. Delectatio tenet operãteꝫ in opere. Et 10. ethicoꝝ. dicit. Vnicuiqꝫ nal'r eſt delectabile id qđ amat ⁊ operatur. Tunc vltra quero qđ ẽ ſimpl'r contrariũ delectatõi ⁊ cõplacẽtie volũtatis. ⁊ certuꝫ ẽ ꝙ diſplicentia atqꝫ triſtitia. vnde ⁊. 8. ethico

vñ phs ait. Triſtitia delectationi oppoſita ē. Quod ſi ſic eſt: ꝙ contrarium non expellitur niſi per ſuū cōtrariū: ⁊ diſplicētia directe oppoſita eſt delectatōi ⁊ complacentie peccatorū. Cōcluditur neceſſario ꝙ peccata niſi per cordialem diſplicentiam nunquam ab aīa poſſūt expelli. propterea tho. hoc idē confirmans querit in quarto. di. 17. ar. j. q. j. Et precipue in ſolutione : quarti argumenti quare cōtritio magis dicatur eſſe dolor quā gaudium ſpes ⁊ pudor: cum hec quattuor neceſſario ſimul in contritione concurrant. Et reſpondet di. ꝙ contritio debuit ſimpliciter per dolorem diffiniri: ⁊ nō per alia tria. Et ratio eſt: quia illa tria non ita directe reſpiciūt peccatum: ſeu ſunt cōtraria peccato. ſicut dolor ⁊ diſplicentia. quod ſic patet. Nam ſpes quā contritus habet non reſpicit ipſā culpam: ſꝫ diuinā miſericordiā. Similiť gaudiū qđ cōtritus habet reſpicit ipſū dolorē per quē recuperatur grā: gaudet enim qꝛ de peccato dolet. Similiť pudor quē cōtritus habet nō reſpicit directe ipſū peccatum: ſꝫ peccati effectum qui eſt infamia. Nam contritus habꝫ pudorem ex conſideratione tam diuine quā humane infamie ex turpi. Ecōtra vero dolor ſeu diſplicentia directe reſpiciunt ipſū peccatum: tanꝙ̄ ſuum contrarium: ⁊ ideo contritio que ordinatur ad deletionem peccati: magis dicitur dolor ⁊ diſplicentia : ꝙ̄ aliquod trium predictorum. ¶ Secundo etiam probo ratione beatificationis. ꝙ contritio ⁊ diſplicentia cuilibet eſt neceſſaria. Clarum ē enim ꝙ quelibet anima rationalis deum videre appetit: in quo ſimpliciter beatitudo cōſiſtit. dicēte Aug. 13. de tri. c. 8. Ad appetēdū beatitudinem que in clara dei viſione conſiſtit natura nos compellit. cui ſūme bonus ⁊ imutabiliter creator hoc īdidit. hec ille. Sꝫ manifeſtū ē ꝙ deus videri nō pōt niſi aīa ꝑus fuerit ꝑ cōtritionē ab oībꝰ peccatis purgata. Sic eni dr̄ de ꝯſe. di. 4. c. nō pōt. Non pōtq̈s vite celeſtis glīā accipe. niſi priꝰ fuerit purgatus ab oī ſorde peccati. hec ibi. Et qđ ſic ſit: ꝙ ñ poſſit videri deꝰ niſi ꝑus aīa a cūctis maculis peccatoꝝ fuerit mūdata. accipe fundamētū rōis qđ ponit tho. ⁊ etiam ꝯmē. ſuper tertio. de aīa. di. Senſus iquit non decipitur circa proprium obiectū obſeruatis debitis circumſtantijs: que ſunt diſpoſitio organi: diſpoſitio obiecti: ⁊ diſpoſitio medij. ⁊ patet hec regula. Nam ad hoc ꝙ potentia viſiua aliquod obiectum comprehendat: vt puta aliquam imaginē vel figuram tria neceſſario requiruntur: vꝫ ꝙ oculus ſit ſanꝰ: ⁊ nō cecus vel turbidus. ¶ Item ꝙ imago ſit ꝓpinqua: ⁊ non valde remota ab oculo. ⁊ ꝙ ſit medietas aeris clara vel lucida: ⁊ non tenebroſa inter potentiā viſiuam ⁊ ipſum obiectum: ſeu ipſam imaginē. Quod ſi deficiat vna ſola diſpoſitio de predictis tribus. videlicet ꝙ aut oculus ſit cecus: vel figura ſit valde remota: vel medium aeris ſit obſcurum ⁊ tenebroſū: impoſſibile erit oīo ꝙ potentia viſiua apprehendat illud obiectū ſeu illā imaginē. ¶ Quo ꝓſuppoſito: certū ē aſimili ꝙ ad hoc ꝙ aīa deū videat viſione beatifica tria ſunt ſibi neceſſaria. videlicet ꝙ oculi anime qui ſunt intellectus ⁊ voluntas ſint ſani ⁊ non infirmi. i. ꝙ intellectꝰ careat oī falſitate ⁊ hereſi: ⁊ voluntas careat omni inordinate amore. Similiter oportet ꝙ obiectum ipſius anime ſit ipſi anime ꝓpinquū: per cōformitatem voluntatis: ⁊ non remotum. Item ꝙ inter animam ⁊ deum ſit quoddam medium lucidum ⁊ ſplendidū: qđ eſt grā creata: qua mediante anima videre poſſit deum Quod ſi deficiat vna de predictis tribus diſpoſitionibus: impoſſibile ē ꝙ anima deū videre poſſit. Naꝫ ſi intellectus hēat in ſe falſitatē: ⁊ voluntas inordinatū amorē: cū hec ſint cōtraria deo: deū apprehendere nō poterūt Similiter ſi aīa ſit remota a deo: qđ vtiqꝫ ſit per peccatū: qꝛ ſm̄ Augu. lib. đ natura boni. peccatū ē receſſus ab icōmutabili bono ad commutabile bonū: per amorem nequaquam poterit videre deū Similiter ſi medium fuerit obſcurum et tenebroſum inter deum ⁊ animam: nequaquā poterit videri deus. Medium tenebroſum nihil eſt niſi peccatum : quod tanquam macula et tenebra inter deum et animam interponitur. Sic enim dicitur Eze. 16. Habens fiduciam in pulcritudine tua fornicata es: et dediſti maculam glorie tue. ¶ Et Joelis ſecundo dicitur. Sol idest intellectus vel appetitus humanus ordinatus conuertetur in tenebras. ſcilicet erroris ⁊ inordinati amoris. Et apoc. ſexto dicit. Sol. i. aīus humanꝰ factꝰ eſt niger. ſ. ꝑ pctm̄ tāꝙ̄ ſaccꝰ ciliciꝰ. Et tren. 4. dr̄. Quomō obſcuratum ē aurum: ⁊ mutatus ē in tenebra color optimus ſcilicet aīe,

Et infra ſubiungitur. Denigrata ē ſuper car
bones facies eius. His premiſſis claret: ꝙ ſi
aliqua tenebra ⁊ obſcuritas peccati interpo-
nitur inter deū ⁊ animam: īpoſſibile ē ꝙ vn
q̃ anima beatificetur ꝑ viſionem diuine ma
ieſtatis. Sic eniꝫ dicitur tren̄.3. Oppoſuiſti
tibi nubē.ſ.peccati: ⁊ non tranſiuit oratio.i.po
tentia itellectiua non potuit tranſire ad cōtē
plandum faciem dei. Et apoc.21.dicitur. Ni
hil coinquinatum intrabit in illa.ſ.celeſti glo
ria: nec ab hoīatione faciēs. Quod etiā reue
latum fuit prophe: qui cum oraret deum di.
Domine quis habitabit in tabernaculo tuo
aut quis re.in m.ſancto tuo? Statiꝫ audiuit.
Qui ingreditur ſine ma.⁊ oper.iuſtitiā. Dic
totum pſalmum ſi vis: ⁊ expone verbaliter.
Que ſimul omnia confirmans Auguſtin⁹: ſi
cut recitat Magiſter in pͥmo.di.2.dicēs. Sū
mum bonum ſolū a purgatiſſimiſ oculis cer
nitur. mentis enim humane acies in tam ex
cellenti luce non figitur: niſi per iuſtitiam fi
dei prius emundetur. hec ille. Nota ꝙ dicit
purgatiſſimis: quia ad hoc ꝙ anima deuꝫ vi
deat: non tantum oportet ꝙ ſit purgata ⁊ pur
gatior a peccatis: ſed inſuper purgatiſſima
etiam in ſuperlatiuo gradu. Tho. autem in pͥ
mo. exponens illud verbuꝫ purgatiſſimis. ſic
ait. Ad hoc enim ꝙ deus videatur naturali
cognitione: oportet mentem purgari a uaga
bundis ſenſibus ⁊ fantaſmatibus. Ad hoc
autem ꝙ per fidem cernatur: oportet menteꝫ
purgari ab erroribus ⁊ naturalibus rationi
bus. Ad hoc autem ꝙ videatur per eſſentiaꝫ
oportet purgari menteꝫ ab omni culpa ⁊ mi
ſeria cordis: oris: ⁊ operis. hec tho. verbaliter
Seraphicus autem Bonauentura in pͥmo.
exponens etiam illud verbum purgatiſſimis
ait. Ad hoc ꝙ mens deum contempletur ꝑ
fecte: indiget purgari quo ad intellectum ⁊ af
fectum: vtriuſq; autem purgationis triplex ē
gradus. Nam intellectus tunc purgatus eſt
cum abſtrahitur a ſenſibus ⁊ ſpeciebꝰ. Pur
gatior eſt: cum mundatur fantaſticis ima
ginibus. Purgatiſſimus vero eſt: cum a phy
loſophicis rationibus ⁊ ab omni falſitate ſe
auertit. Gradus affectus ſunt iſti. Pur-
gatus eſt affectus: cum mundatus eſt ab om
ni culpa. Purgatior eſt: cum mundatus ē
ab omni ſequela. Purgatiſſimus vero eſt: cū
mundatur ab occaſione peccati. hec Bona-
uentura verbaliter. Quibus deniq; concor-
dans ſaluator. Mat.5.ait. Beati mundo cor
de: quoniam ipſi ſcilicet ſimpliciter deum vi
debunt. Ex qua ratione patet: ꝙ niſi per con
tritioneꝫ expellantur tenebre peccatoꝝ ab an
ima: īpoſſibile ē ꝙ anima vnq̃ poſſit beatifi-
cari. ¶ Tertio inſuper probo ratione argumē
tationis: ꝙ ꝯtritio ſeu diſplicentia de propri
is peccatis cuilibet eſt neceſſaria ad ſalutem
¶ Pro cuius rationis declaratione peto: an
quiſq; ſaluandus debeat habere diſplicenti
am de peccatis proximorum ſuorum: ⁊ cer-
tum eſt ꝙ ſic. Nam glo. ſuper verba prime
cor.12. Si quid patitur vnum membrum: cō-
patiuntur omnia membra: ſic dic̄. Niſi īquit
doleas de malis proximiorum tuorum: nū-
q̃ gaudebis de remiſſione peccatorum tuo-
rum. hec glo. Quod confirmans Ambro. lib.
de officijs. ⁊ ponitur. 86. di. c. Non ſatis. ait.
Compatiamur itaq; alienis peccatis atq; ca
lamitatibus ſicut noſtris: ⁊ neceſſitates alio
rum quātuꝫ poſſumus iuuemꝰ. hec ibi. Hāc
caritatem ap̄ls habebat. cum. 2. cor. 11. dice-
bat. Quis infirmatur: ⁊ ego non infirmoꝛ?
quis ſcandalizatur: ⁊ ego nō vror. Hāc chari
tatem etiam habebat Job. cum Job. 30. c. di
cebat. Flebam condam ſuper eo qui affli-
ctꝰ erat. ſcilicet de peccatis: ⁊ anima mea cō
patiebatur pauperi. ¶ Hanc charitatem
⁊ diſplicentiam de peccatis alienis etiam
xp̄s habebat: qn̄ Luc 19. dicitur. videns ihesꝰ
ciuitatē.i. animaꝫ peccatricē ſm̄ glo. fleuit ſu
per cā. Quod ſi vt patet cuilibet eſt neceſſa-
ria diſplicentia de peccatis alienis: a fortio-
ri cuilibꝫ eſt neceſſaria cōtritio ⁊ diſplicentia
de ꝓprijs peccatis. Quia vt dicit phs. 9. ethi
corum. Amicabilia que ſunt ad alterum: ve
niunt ex amicabilibꝰ que ſunt prius ad ſeip
ſuꝫ. Et eccleſiaſtici. 30. dr̄. Miſere prius ani-
me tue placēs deo. Et confirmatur iſta ratiō
ſic. Si enim rex ex modico ꝺfectu excluderet
filiuꝫ ſuū a curia: nunq̄d non excluderet ſer-
uum ignobilem? Et certuꝫ eſt ꝙ ſic. Quo cō
ceſſo: peto an deus excluderet a celeſti curia
omnes nouē coros angelorum: omnes pa-
triarchas ⁊ prophetas: omnes martyres: vir
gines ⁊ confeſſores: nec non ⁊ virginem ſi-
mul cum humanitate chriſti: ſi committerēt
ſolum veniale peccatum: aut eis non diſplice
ret. Et certum eſt ꝙ ſic: dicente Auguſti. lib.
de vero cultu. Et ſi omnes ſancti mundi ſint
in conſpectu dei: tamen ſi minimū ⁊ leue pctm̄

etiã a nobis factũ eis nõ diſplicẽt: ſtatim ex-
ipſo diuine iuſtitie oẽs e celo ruerẽt: ꝛ omnẽ
gloriam quã poſſidẽt amitterent. h illle. Quod
ſi ſic eſt: quo ergo poſſibile eſt ꝙ peccator in-
grediatur celeſtem curiam cũ macula: ſeu cũ
ꝯplacẽtia peccati mortalis: que in infinitum
eſt grauior ꝛ peior cunctis venialibus cul-
pis? Sic eniꝫ dicit Ricardus in. 4. di. 16. ar.
2. q. 2. argumẽ. j. Peccatuꝫ inquit morta le ꝛ
veniale differũt in infinitũ: quia mortali de-
betur pena eterna ꝛ infinita: veniali vero tẽ-
poralis ꝛ finita. h ibi verbaliter. Et ibideꝫ in
corpore. q. ait ad litteram. Non eſt intelligẽ-
dũ ꝙ multa venialia equiualeant vni morta
tali: quia deordinatio vnius peccati mortalis
plus ponderat: ꝗ̃ꝫ deordinationes centuꝫ mi-
liũ venialiũ ſimul. h ibi verbaliter. Immo in
eadem qõne concludit: ꝙ ſi quis centuꝫ mil-
le ãnis ſtaret cum cõplacẽtia ſolius culpe ve
nialis: centum mille ãnis ſtaret ꝙ nõ poſſet
videre faciem dei. Ex predictis tribus ratio-
nibus patet igitur: qualiter ꝛ quantũ contri-
tio ꝛ diſplicẽtia de peccatis cuilibet ſit neceſ
ſaria ad ſalutem. ¶ Tertio etiam probo ex ſi
militudinibus. ꝙ diſplicentia ſeu cõtritio ne
ceſſaria ſunt ad recipiendum remiſſionẽ pec
catorum. ¶ Primã ſimilitudinem habemuſ
de Tito. Legimus in hyſtorijs romanorum
Titũ veſpaſiani filiũ in caſtris Jeroſolimaꝫ
reſidentem: audiſſe veſpaſianum patrem ſuũ
de totius ſenatus volũtate ad imperij digni
tatẽ fuiſſe ſublimatũ. Quapropter tãto euec-
tus eſt gaudio: ꝙ ſubito mẽbrorũꝫ corporis
fortitudine deſtitutus: ex nimia venarum ap
tione: oĩa eius membra contracta facta ſunt.
Joſephꝰ autem qui romanorũ contra iudeos
ſeruit hyſtoriã: ꝛ medicus ſapientiſſimus: cãꝫ
egritudinis recognoſcẽs: reqſiuit ſi toto ĩ or-
be repiri poſſet vnus hõ q eſſet capitalis ini-
micus huius Titi: quẽ ſup ceteros abhomia
ret. Cũqꝫ qdã intimaſſet quẽdã eſſe homineꝫ
cuius nomen Titus in tm̃ abhorreret: ꝙ nec
cũ in ſua curia aliquis nominare audet. fecit
eum clam venire. ꝛ ſtatuto die: menſam feli-
ciſſimã ante oculos Titi fecit parari. pincer
naſqꝫ ꝛ dapiferos iuuenes adunari: manda
uitqꝫ occulte omnibus: vt nullus ad ꝓceptuꝫ
Titi filij imperatoris obedire ꝓſumeret. Sic
autem omnibus ordinatis: emulum Titi fe-
cit cum honore ꝛ imperiali magnificentia lo
cari: ꝛ ſibi a ſeruitoribꝰ officioſiſſime ſeruiri.
Quod Titus conſpiciens: ſtatim ira magna
velut ignis cepit accendi: mãdabatqꝫ ſuis ho
minem illum occidere: ꝛ cum nullus ſibi pa
reret: ſed potius inimico gratioſius ſeruirent
in tantum ſucceſus eſt ira: ꝙ vene reſtricte
ſunt: ex qua reſtrictione prorſus cõtraria pri
me apertioni venarum: omnia eius membra
contracta conſolidata ſunt: ꝛ priſtine ſanita-
ti reſtituta: propter quod decetero non illum
inimicum habuit amplius: ſed potius illum
ſibi in cincerum amicũ copulauit. Qua ſimi
litudine patet: ꝙ qui vult ſanari a peccatis q̃
per complacentiam ꝛ delectationem in ani-
ma ſunt introducta: oportet omnino ꝙ in ſe
recipiat diſplicentiam ꝛ triſtitiaꝫ: que ipſius
complacentie ꝛ delectationis ſũt penitus ex
pulſiua. Aliaꝫ ſimilitudinem fere precedenti
ſimileꝫ ponit Valerius libro primo. di. Vi-
di inquit mutum fortiſſimum: qui dum iret
ad ſingulare certamẽ vicit hoſtẽ: ꝛ dum vel-
let ire ad petendum victorie premium: vnus
videns iſtum eſſe mutum: voluit petere pre-
miũꝫ qđ ille erat accepturus: vidẽs vero mu
tus ꝙ ille petebat illud qđ ſibi debebat: in tã
tum accenſus fuit ira: ꝙ artarie calefacte ſũt
ꝛ ſic incipiens loqui recuperauit loquelam.
Qua ſimilitudine etiam concluditur: ꝙ di-
ſplicentia peccatoruꝫ oppoſita complacentie
cuilibet eſt neceſſaria ad ſalutem. ¶ Aliaꝫ in
ſuper egregiam ſimilitudinem ponit philoſo
fus libro. 16. de proprietatibꝰ rerꝫ. di. Anguis
ſe ſentiens graui morbo vel ſenio aggraua-
tum: pluribus diebus abſtinet a cibo ꝛ ieiu-
nat: vt ſic pellis eius facilius a carne relaxe-
tur. deinde guſtata quadam herba amariſſi-
ma: virtute illius herbe ſtatiꝫ prouocatur ad
vomitum: ꝛ euomit totum humorem viru-
lentum qui erat cauſa ſue infirmitatis: ꝛ tan
dem vt cutem rigidam mollificet: in aquã ſe
balneat ac humectat: ꝛ ſic foramen anguſtuꝫ
querens: ꝛ cum quadam violentia tranſiens
penitus ſe decorticat: ꝛ ſic ſoli expoſitus ſe de
ſiccat: ꝛ in carnis ſuperficie nouaꝫ cutem re-
cuperat: ꝛ ſic ſũptis viribus clarius poſtmo
dum videt: fortius graditur. ꝛ auidius come-
dit. Spiritualiter ad iſtud propoſitũ chriſtus
nobis ſuadet Mate. 10. di. Eſtote prudentes
ſicut ſerpentes: qſi dicat. Sicut anguis mor-
bo vel ſenio aggrauatus: ita anima ſpiritua-
liter per peccatum infirmatur: propter quod
dicebat propheta. Miſerere mei domine quo

niā īfirmus sū. Et iō vt exēplo ſerpētis ſanet
a peccatis. Prio dʒ p abſtinētiā carnē ſuam
domare: ⁊ hūiditates carnalis cōcupiſcentie
deſiccare: deide guſtet herbaʒ amariſſimam.
guſtet. ſ. diſplicētiam ⁊ contritionem peccato
rum qua euomat peccata per integralem cō
feſſionem: ⁊ ſic recipiet ſpiritualeʒ ſanitatem.
Ex quibus etiam ſimilitudinibuſ pʒ: qualiter
cōtritio ⁊ diſplicētia de peccatis cuiuſlibʒ ſūt
neceſſaria ad ſalutem. ℂ Quarto idem pbo
exemplis. Et prio Dauid: q cum tria horren
da peccata cōmiſiſſet: videlicʒ adulterium ho
micidium: ⁊ proditionem: nequaq̄ʒ a deo po-
tuit veniam peccati inuenire: quo adusqʒ pec
catum ſibi diſplicuit ⁊ cordinaliter deteſtatꝰ
eſt: dicens ſecundi. Re. 12. Peccaui. vbi gloſa
ait. Cū eni ſāctus vir verbū peccaui expreſſit
tūc vere peccati ſui odiū ⁊ diſplicētiā oſtēdit.
Ex qua diſplicētia ſtatim audiuit prophetaʒ
Nathā a deo miſſū ſibi dicentem. Dominꝰ
tranſtulit peccatū tuū a te: ⁊ iō ex tunc ſp oē
peccatū odiuit. propterea dicebat in ps. Oēʒ
viam iniquam odio habui. Et alibi dicebat.
Iniquitatē odio habui ⁊ ab. ſ. l. a. t. dilexi. Exē
plo igitur iſtius ſancti dauid: quiſqʒ dʒ toto
corde peccata ſua deteſtari: vt tandeʒ merea
tur ab angelo eū cuſtodiēte audire. Dñs trā
ſtulit peccatū tuū a te. ℂ Aliud exēplū ponit
in legenda ſci Bernardi: q tranſiens per pa-
piam cōiurauit quendam demoniacū: q coa
ctuſ aſſeruit in ſe hr̄e tres malignos ſpiritus
quoꝝ noīa erāt. Claudēs marſupiū. Claudēs
⁊ os. Et claudēſ coꝛ. ⁊ cū Bernardus q̄reret
q̄ offitia haberēt. Rn̄dit primus. Ego habeo
offitiū inducendi hōies ad faciēda furta: vſu-
ras: ⁊ iniuſtitias: ⁊ poſt modū induco totis vi
ribꝰ facientes talia vt nūq̄ʒ reſtituāt qd ⁊ fa
ciūt: pp qd: ⁊ innumerabiles ad infernū per
duco. Secūdus vero dixit. Et ego o Bernar
de habeo officiū inducendi hōies ⁊ mulieres
ad faciēdū multa peccata ſine ruboꝛe ⁊ vere
cūdia. Deinde induco eos vt ea pre verecun-
dia non confiteantur: ⁊ propter hoc innume-
rabiles dānātur: ⁊ precipue mulieres. ℂ Ter
tiꝰ vero dixit. Et ego o Bernarde habeo of-
ficiuʒ proponēdi hominibus magnā miſeri-
cordiā dei vt peccent: ſed poſtq̄ʒ peccata mul
tiplicauerunt: induco eos vt de ipis non ha-
beant cōtritionem ⁊ diſplicētiam: ꝓponēs
eis ſeueriſſimaʒ iuſtitiā dei: propter quod ca-
dunt in magnā duritiā cordis: deinde in ob-
ſtinationem ⁊ deſperationem: ⁊ ſic ſine vera
contritione moꝛientes: quaſi infiniti dānant.
Ex quibus exēplis patet: qualiter cōtritio de
peccatis cuilibet eſt nccīa ad ſalutē. ℂ Quin
to deniqʒ hoc idem probo vnica diſtinctione
glorioſiſſimi ſancti Bernardi in quodā ſer-
mone de contritione dicentis. Cuʒ queritur
an cōtritio de peccatis ſit neceſſaria ad ſalu-
tē. Reſpondeo q quadruplex pōt eſſe contri
tio. Prima dicitur deficiēs. Secunda di-
citur ſufficiēs. Tertia dicit eminēs. Quar
ta dicit ſuphabūdās. ℂ Prima dicit contri
tio deficiens. hāc cōtritionem illi dicunt hr̄e:
quibus aliqua peccata diſplicēt: aliqua vero
placent: ⁊ cū talis contritio ſit imperfecta: hic
eſt q deo non eſt grata: quia deus vult totuʒ
coꝛ hominis ⁊ non partem. Sic eniʒ dicitur
ꝓuer. 21. Fili pbe mihi coꝛ tuū: ⁊ iō talis con
tritio nihil meretur de venia peccatoꝝ. Pro
inde quidaʒ ſapiens metrice ſic dicit. Larga
dei pietas veniam nō dimidiabit. Aut nihil:
aut totum: te lachrymāte dabit. ℂ Scda. con
tritio dicitur ſufficiēs. Hāc cōtritionem hn̄t
illi quibus omnia peccata ſimul diſplicent: ⁊
hec cōtritio vera eſt ⁊ omnino neceſſaria ad
ſalutē. Que cōtritio meret a deo plenariam
remiſſionem omnium peccatorū. dicente pro
pheta. Coꝛ cōtritum ⁊ humiliatuʒ deus non
deſpicies. vbi ⁊ gloſa dicit. vbi eſt vera contri
tio ibiˀ eſt vera omnium peccatorū remiſſio.
Et alibi idē propha ait. Qui ſanat contritos
coꝛde: ⁊ alligat oēs cōtritiones eorum. ℂ Ter
tia contritio dicitur eminēs: hāc cōtritionem
habēt illi qui nō ſolum habēt diſplicētiaʒ de
peccatis in ratione ⁊ volūtate: ſed inſup reci-
piūt in ſenſualitate quandā paſſionē ⁊ actua
lē penā: q ꝓcedit ab ipſa affectione. Talis aūt
doloꝛ ſeu pena nō eſt neceſſarius ad ſalutem
eo q non eſt in ptāte humana: qꝛ talis doloꝛ
non conſeq̄t amoꝛē: ſed cōſequit affectionem
⁊ affectio experimētalē cognitionē ſeu dele-
ctationem. Et qꝛ nō oēs hn̄t experientiaʒ di
uine delectatiōis: vl dilectationis: iō nō oēs
ita ſenſibilr dolent de peccatis ſuis: igitur q
homo magis doleat ſenſibiliter de peccatis
ſuis. q̄ʒ de omiſſione filij ſui: vel totius ſubſtā
tie ſue: ſeu priſtine ſanitatꝫ libertatꝫ ⁊ etiā pro
prie vite: ⁊ omnium tēporalium bonorū. hoc
eſt congruum ⁊ perfectionis: nō auteʒ neceſ-
ſarium ⁊ obligationis. Ad hanc contritioneʒ
non precipiendo: ſed hortando quelibet pec

catorez inuitat Jere.in pſona dñi.6.c.di. Lu
ctum vnigeniti fac tibi plāctū amarū.Amia-
ro quidem luctu configitur cor mulieris:cuz
vnicū filium perdit:q̄to magis amaro luctu
lachrymari debet quilibet peccator.q2 ꝓpter
peccatū mortale ꝑdidit deū infantibus filijs
meliorem.Hoc luctu amaricabatur cor pro
phete dum dicebat.Fuerunt mihi lachryme
mee pa.d.ac no.duz dicitur mihi quo.vbi eſt
deus tuus.¶Quarta deniqꝫ contritio dici-
tur ſuperhabundans: ſeu exuperans. hāc cō
tritionem habēt illi qui ex charitate non le-
uē ſed maximam habēt in ratione diſplicen
tiam de peccatis.Et qui non paruū ſed ma-
ximum ſenſitiuum dolorem in corde recipi-
unt propter deū.Que ſimul duo ſunt ad ſup
erogationem.Hoc duplici modo aliquando
potes cōtritio tm̄ intendi τ augmētari:ꝙ ois
pena quā homo meretur ex peccatis i pñti ſe
culo vl' in futuro:ei plenarie remitteret a deo
Qđ quidez eſt maximum donū:paucisq́ꝫ cō
ceſſum. Vnde de hoc Jero.ait. Sola inquit
lachryma cordis extinguit infernalē ignem:
quem tota aqua nō extingueret occeani. Et
Bernardus in ſuis ſentētijs ait. O hūil' la-
chryma:tuū eſt regnū:tua eſt potētia.ante cō
ſpectū iudicis nō vereris accedere ſola. Si
intraueris quicquid petieris obtinebiſ.Accu
ſantibus ſilentium impōis. de ore principis
ſniaz rapis.quid plura: vincis inuincibilem:
τ ſuperas omniponentem.Hec Ber.Exem
pluz habemus in magdalena.Luc̄.7.de qua
pius dominus ait.Remittunt ei peccata mł
ta:quoniā dilexit multum.Ecce remiſſio cul
pe ex charitate proueniens:que in ratiōe di-
ſplicentiaz generauit:quia vt dicitur.i.pe.4.
Charitas operit multitudinem peccatorum.
Deinde iterum ait. Remittunt tibi peccata
tua:bis replicās remittunt:vt in primo idicet
remiſſionem culpe.in.2.vero vt oſtendat ple-
nariā remiſſionem omnis pene. Propter q̄
duo ei in fine concluſit di.vade in pace.ſ.τ ꝓ
pter mūdationem conſciētie:τ propter amo-
tionem pene.Idem quoqꝫ contigit de latro-
ne.cui Luc̄.23.dñs ait. Amē dico tibi:q2 ho-
die eris mecū in paradiſo:eo ꝙ ſis purgatus
ab oi culpa τ pena. Ex hac igitur diſtictiōe
ſimul cū auctoritatibus:rōnibus:ſimilitudi-
nib9:atqꝫ exemplis.pꝫ de.4.adoratiōe latrie
primū opus diuino cultui neceſſariū:qđ dici
tur opus contritiōis:in quo oſtenſum fuit q̄
liter cōtritio τ diſplicentia de peccatis eſt ne
ceſſaria:τ ad diuinum cultum τ ſalutem no-
ſtram:quā veram contritionem τ peccatorū
diſplicentiam:nobis concedere dignetur cle
mentiſſimus chriſtus:qui in trinitate perfe-
cta viuit τ regn̄t de9:ꝑ īfinita ſecl'a ſcl'oꝝ amē.

¶ Feria tertia poſt .3. dñicam q̄dtrageſime.
Iterū de.5.excelētia. videlicet,de nobilitate
ipſius ſacratiſſime fidei.

Amen dico vo

a bis q̄cūqꝫ alligaueritis ſup ter-
ram:erunt alligata in celo:τ que
cūqꝫ ſolueritis ſuper terraz: erūt
ſoluta τ i celo.Scribuntur h̄ ver
ba Mat.18.c. τ in euangelio occurentiſ ferie
Poſt ſacri euāgelij.literalē τ moralē expōnē
egregij ciues: exquo de.5.contēplatione cul-
tus latrie ſeu diuine adorationis que dicitur
contemplatio modificatiōis.declarauim9 de
4.adoratione que dicitur virtualis. primum
opus ſingulariter neceſſarium ad diuinū cul
tum.qđ dictū fuit opus cōtritiōis. habeo in
pñti ſermone ſingulariter declarare ſecūduz
op9 dino cl'tui neceſſariū cui9 đcl'atio tal' erit
¶ De ſcđo ope.i.đ ꝯfeſſiōe ſingul'r ad latriā
τ diuinum cultum neceſſaria.

ſ Ecundū inſuper opus ſingulariter
ad ſalutē τ ad diuinū cultuz neceſſa
rium:dicitur opus cōfeſſiōis . Q̄m
faciente deo ꝓlixius agā de ſacra-
mēto cōfeſionis in q̄drageſimali de trib9 ꝑti
bus vere pñie.pro nūc ſimpl'r me cōuertam
ad declarandum maximam ipſius confeſio-
nis neceſſitatem:quia igitur fuerunt nō pau
ci heretici τ etiā ad pñs nō nulli repiunt qui
auſi fuerūt dicere:ꝙ ſola diſplicētia de pecca
tis τ mētalis cōfeſſio ad deū ſufficeret ad ſa-
lutez:ideo contra tales habeo in preſenti ſer-
mone clariſſime demōſtrare:qualiter nō tm̄
diſplicētia de peccatis:τ mētalis cōfeſſio ad
deū:verū etiam vocalis τ actualis confeſſio
ad ſacerdotes:cuilibet omnino eſt neceſſaria
ad ſalutē.Tene igitur fidelis anima abſolute
ꝙ quiſqꝫ tenetur de neceſſitate ſalutis con-
fiteri ſacerdoti oia peccata mortalia cordis
oris: τ operis:τ inſuper circunſtantias pec-
catorum peccata aggrauantes:prout ſunt il-
le que mutant idez genus peccati.Et ſi quis

omnia peccata mortalia ad memoriā nō re-
duxerit quātū potuerit: ⁊ inſup ea ꝯfeſſus nō
fuerit: vel malitioſe ⁊ ꝑ verecundia aliqđ pec
catū retinuerit: impoſſibile eſt talē ſaluari poſ
ſe: etiā ſi alia īfinita bona faceret. ⁊ infinitis pe-
nitētijs ⁊ diſciplinis ꝓpriū corpus maccra-
ret. Et ꝙ predicto modo qſqꝫ teneatur neceſ
ſario oīa peccata ſua mortalia ꝯfiteri. Quin
tuplicitef ꝓbo. Primo auctoritatibus. Se
cūdo diſtinctiōibus. Tertio rōibus. Quar
to ſiſitudinibus. Quito exemplis. ¶ Prio
probo auctoritatibus. ꝙ ſincera cōfeſſio oiuꝫ
peccatorum cuilibet eſt neceſſaria ad ſaluteꝫ.
Nā ꝓuerbi. 28. Salomon ait. Qui abſcondit
ſcelara ſua. ſ. ſacerdoti: nō dirigetur. Qui aūt
ꝯfeſſus fuerit: ⁊ reliquerit ea: miſericordiā ꝯſe
quetur. Itē apoſtolus Jacobus. Jaco. vltimo
ait. Cōfitemini alterutꝝ peccata veſtra: ⁊ ora
te pro inuicem vt ſaluemini. Et Joānes apo
ſtolus. i. Jonā. i. ait. Si confiteamur peccata
noſtra. ſ. ſacerdoti. fidelis ⁊ iuſtuſ eſt domin⁹
vt remittat nob peccata nr̄a: ⁊ mūdet nos ab
omni iniqtate. h ibi. Paulus iſuper ad Ro.
io. ait. Si confitearis in ore tuo dominū ieſū
xp̄m. ſcꝫ peccata ſacerdoti reuelando propter
deuꝫ: ⁊ in corde tuo crididerís ſalu⁹ eris Cor
de enim credit ad iuſtitiam. ore autem cōfeſ-
ſio fit ad ſalutē. h ibi. Itē eccleſiaſtici. i7. di-
tur. Viuus ⁊ ſanus cōfiteberis. ſ. ſacerdoti: et
laudabis dominū: ⁊ glorificaberis in miſera
tiōib⁹ illius. Itē ꝓpheta ait. Dixi ꝯfitebor ad
uerſū me ini. me. d. ⁊ t. r. in. p. mei. Ambro. in-
ſup de penitē. di. j. §. Alij econtra. ait. Nō pōt
quiſqꝫ a peccato iuſtificari: niſi peccatū fuerit
aū cōfeſſus. Itē ð pe. di. j. c. De⁹. dicitur. O b
ſtinatio animi ⁊ ꝯfeſſiōis ꝯtēptus: qđā mors
impietatis eſt: lepra ſupbie: a qua qſqꝫ reuiui-
ſcit: dū ſibi ꝑ grām dolor delicti: ⁊ votū con
feſſionis iſpirat. h ibi. Itē Augu. de pe. di. j. c.
Quē peniter. ingt. O io peniteat: ⁊ dolorē la-
chrymis oñdat: repreſentet vitaꝫ ſuā deo per
ſacerdotē: ꝓueniat iudiciū dei ꝑ cōfeſſionem
Precipit enim domin⁹ mūdādis vt oñderēt
ora ſacerdotib⁹: docēs corporali pñia confi
tēda peccata: nō ꝑ nūtium: nec manifeſtāda ꝑ
ſcriptuꝫ. dixit enim. Et ora monſtrate. ſ. Luc.
i7. h ille. Ambro. inſup in quodam ſermone
quadrageſime. ⁊ ponit de pe. di. j. §. Ecce nūc
ait. Ecce nūc tp̄s acceptabile: in quo cōfeſſio
a morte aiaꝫ liberat: in quo ꝯfeſſio apit para
diſuꝫ: ⁊ ſpē ſaluādi tribuit. ꝑꝑ qđ ⁊ ſcriptura
dicit. Dic tu prius iniqtates tuas: vt iuſtifice
ris. Quibus verbis oñditur: qꝛ nunqꝫ merez
iuſtificari: qui ī vita ſua noluit peccata ſua cō
fiteri. h ille. Et ſimilit de pe. di. 5. c. vltio. dicit.
Falſaꝫ penitētiā eē ꝯſtat: cū ſpretis pluribus
de vno ſolo pñia agit̄: aut cū ſic agit de vno:
vt nō diſcedat ab alio. h ibi. Itē Jero. de pe.
di. j. c. Cōuertimini. ait. Solō eni peccato re-
tento in cōfeſſione: dyaboli filij ſumus. Aug.
inſup de pe. di. 3. c. Sūt plures. ait. Scio deū
inimicū oī crimīnoſo: quō ergo q crimē re-
ſeruat: de alio recipiet veniam. Talis eniꝫ ſi-
ne amore dei cōſequeret veniaꝫ: ſine quo ne
mo vnqꝫ īuenit grām. hoſtis eni dei eſt dū
deū pſeuerāt offendit. h ibi. Idē quoqꝫ Aug.
de pe. di. 5. c. Cōſideret. ait. Caueat ſit penitēs:
ne verecūdia ductus diuidat apud ſe cōfeſſio
nē: vt diuerſa diuerſis velit ſacerdotibus ma
nifeſtare: qđā eni vni celat: que alijs maniſe-
ſtāda reſeruat. qđ ē ſe laudare: ⁊ ad hypocri-
ſim tendere: ⁊ ſemper venia carere: ad quam
fruſtra ſe ſperat ꝑuenire. h ille. Item dic pro
ſper ⁊ de pe. di. j. c. Si cui dicitur. vel. c. pono
Illi quoqꝫ peccata humanā notitiā latēt: nō
ab ipis cōfeſſa nec ab alijs publicata: ſi ea cō
fiteri vel emēdare noluerit: deum quē hñt te
ſtē: ipm habituri ſūt ⁊ vltoreꝫ: ⁊ qd eis ꝓdeſt
hūanū vitare iudiciū: cū ſi in malo ſuo pmā
ſerint: ituri ſūt in eternū deo retribuēte ſup
pliciū. h ibi. Denīqꝫ Inno. tertius in cōcilio
generali ex̄ de pe. ⁊ re. j. c. Ois vtriuſqꝫ ſex-
ſus fidelis: poſtqꝫ ad ānos diſcretiōis perue
nerit: oīa ſua ſolus peccata ſaltē ſemel in āno
fideliter cōfiteatur ꝓprio ſacerdoti: ⁊ iniun-
ctā ſibi pñiam ꝓprijs viribus ſtudeat adim
plere: ſuſcipiēs in paſca euchariſtie ſacramē
tum: niſi forte de proprij ſacerdotis conſilio
ob aliquā rōnabilem cauſam ad tempus ab
eius perceptione duxerit abſtinendum: alio-
quin ⁊ viuens ab igreſſu eccleſie arceatur: ⁊
moriens eccleſiaſtica careat ſepultura. h ibi.
Nota tñ ꝙ dicit textus ꝙ poſtqꝫ qs ad ānos
diſcretionis peruenerit confiteatur. Tūc eni
quis dicitur habere ſm gloſa ⁊ doctores an
nos diſcretionis: quando malitia ſupplet eta
tem: ⁊ quādo eſt doli capax. Sicut etiam ha
betur extra de delictis puerorum. in. c. pueris
grandiuſculis. vnde in. 7. annis obligantur
puer ⁊ puella: ſi fuerint doli capaces conſ-

teri. Et ſi morerentur ſine confeſſione nō debent in cimiterio ſepeliri: ⁊ ſi quis eos ſcienter ſepeliret: vel ſepeliri faceret: aut ad ſepulturam ſociaret mortaliter peccaret: cum hoc eſſet contra preceptum eccleſie ſupra poſituȝ. Hic aduertant parentes quātum obligent̄ ex debito charitat̄ ⁊ iuſtitie filios ⁊ filias ad ſacramentum confeſſionis inducere. Ex predictis igit̄ auctībus patet: qualiter qlibet tenetur de neceſſitate oīa peccata ſua ſacerdoti cōfiteri. ¶ Scdo inſuꝑ ꝓbo diſtinctionibus ꝙ ꝯfeſſio peccatoꝝ eſt de neceſſitate ſalutis. Prima diſtinctio eſt Ric. i. 4. di. 17. ar. 2. q. 7. Qui querit ibidem: an papa poſſit cum oī ⁊ tota ſua auctē cum aliquo diſpenſare qn teneatur peccata ſua ſacerdoti cōfiteri. ⁊ rn̄det abſolute in corpore qōnis ꝙ non pōt. ⁊ rō ē quia ꝯfiteri peccata ſua ſacerdoti eſt de iure diuino: ⁊ cum papa ſit ſubditus ipſi iuri diuino: nullatenus pōt cōtra euangeliū diſpenſare qn quiſqȝ teneat̄ confiteri ſacerdoti. Sic enim dicit̄. 25. q. j. in. c. Sunt qdam. ꝙ papa ꝯ̄ euangeliū diſpenſare non pōt. Sed circūſtātiam tp̄is: que eſt ſimplr̄ de iure poſitiuo diſpenſare pōt: vtputa ꝙ qs confiteat̄ hinc ad menſem: vel ad mediū ānnum: ſeu ad duos annos: ⁊ hmōi. vel dicas formalius ꝙ cōfeſſio pōt dupliciter ꝯſiderari. Aut quantuȝ ad eſſentiam. Aut quātum ad circunſtantiam. Quātum ad eſſentiam ꝯfeſſionis: papa diſpenſare non pōt: q2 ſicut vna ſpēs ſm̄ phm̄ j. poſterio. non pōt fieri altera ſm̄ naturam: vtputa equus non pōt conuerti in aſinū: nec ecōuerſo: ſic nec ius diuinū pōt mutari ſine voluntate dei in ius poſitiuuȝ. Et ideo ſicut papa non pōt mutare ſpēm equi in ſpeciem hoīs: vel aſini: ſic non pōt mutare obligatōeȝ confeſſionis: que eſt de iure diuino in ius poſitiuum: ita ꝙ. ſ. ex ꝓpa auctē penitus poſſit ſacr̄m confeſſionis ānullare. Si autem loqmur quātum ad circūſtantiam tp̄is que ē de iure poſitiuo: dico ꝙ pōt diſpenſare: ꝙ homo citius ⁊ diutius vel tardius ꝯfiteat̄ ꝯ̄ decretum Innocentij: ſeu cōcilij. Sic̄ eſt armiger ⁊ ſi non pōt mutare eēntiam eq in eēntiam hoīs: pōt tn̄ ſellam. albam que eſt quedā circūſtantia equo appoſitam in ſellam rubeam cōmutare. hanc eandem ſnīam ponit Tho. i 4. di. 17. ar. j. q. j. 2. 3. ⁊. 5. in corpore. q. Et in ſolutione argumētoꝝ dicit: ꝙ papa nullatenus pōt cuȝ aliquo diſpenſare: qn teneat̄ peccata ſua ſacerdoti vocaliter ꝯfiteri. Ex hac igitur diſtinctione pȝ quāta ſit neceſſitas ⁊ obligatio confeſſionis: exquo papa nec ſibiipſi: nec alteri ſuꝑ hoc diſpenſare pōt. Aliā diſtinctionem ponit ſeraphicus Bonauen. in. 4. di. 17 parte. 2. in qōnibus circa litteraȝ. q. j. vbi querit: an tenens ꝙ ſoli deo ⁊ non homini confitendum ſit: ſit hereticus: ⁊ rn̄det di. Si quis eſſet modo huius opinionis eſſet hereticus reprobandus: qm̄ in concilio generali ſic determinatū eſt ſub Inno. 3. Sed an̄ hāc determinationē hoc non erat hereſis: q2 ipſi non negabant clauiū ptātez: ſed negabāt necitatē ⁊ bene ꝯfitebant̄ ꝙ vtile erat ꝯfiteri: ⁊ ſacerdotes poterant abſoluere. Magiſter autem ſententiaꝝ. ⁊ Gratianus in decretis referūt tanqȝ opinionem ꝓbabilem. ꝙ ſufficeret ſoli deo ꝯfiteri: tn̄ vterqȝ hoc improbat ⁊ determinant in cōtrariū. Et ideo ſi qs ꝑtinaciter contrariuȝ aſſereret eſſet hereticus cenſend⁹ ⁊ dānandus. h Bonauē. verbaliter. Ex qua etiam diſtinctiōe pȝ: ꝙ qcunqȝ non vult pctā ſua confiteri ſacerdoti tenens ꝙ nō ſit de neceſſitate: ⁊ ꝙ aliter ſaluari poſſit: talis vtiqȝ ⁊ hereticus eſt: ⁊ nunqȝ ſaluari poterit. Aliam diſtinctionē egregiam ponit Ric. in. 4. diſt. 17. ar. 2. q. 4. vbi querit an iudei: turchi: ⁊ ſaraceni: teneant̄ ꝯfiteri peccata ſua ſacerdoti ſub pena mortalis culpe. Et rn̄det in corpe q. di. Regulariter inquit omnes tam fideles qȝ infideles tenent̄ ad faciendū ꝯfeſſioneȝ ſacerdoti xp̄iano: inquātum iſtud preceptuȝ eſt preceptum dei: qui plenitudinē ptātis habet vniuerſaliter ſuꝑ omnes: ⁊ preceptū vl̄r dedit. Si aūt eēt preceptū tm̄ ab ecclīa: ad eius obſeruationē non tenent̄ illi q ſacr̄m baptiſmi nunqȝ ſuſceperūt: q2 vt ſuꝑius oñſum eſt di. 7. ar. 2. q. j. Vicario xp̄i non fuit conceſſa directe ptās ſuꝑ illos: qui ſacr̄ȝ baptiſmi nō ſuſceperunt: qđ eſt ianua: q̄ intrat̄ in eccliam militantē: ⁊ q2 diuinū ꝑceptū cum ſit rōnabiliſſimū non obligat ad aliquod irrōnabile: ideo ad obſeruationē huius ꝑcepti non tenentur hoīes qū hn̄t de non confitendo rationabilē ⁊ legitimā excuſationē: ſicut ſūt illi qui non hn̄t copiam ſacerdotis. Non enim dicendū vt qdam dicunt: ꝙ tales de necitate teneant̄ laicis ꝯfiteri: cum non ſit ꝑceptū cōfiteri niſi ſacerdoti. h Ric. verbalr̄. Ex q̄ diſtinctiōe pȝ: ꝙ ſi iudei ⁊ ceteri infideles tenet̄ confiteri peccata ſua: a fortiori qſqȝ xp̄ianus

facere tenet᷑. Jmmo vnus ſolus xp̄ianus te-
netur magis ꝯfiteri peccata ſua reſpectu gra
titudinis ꝓpter deū:q̄ꝫ oēs ſimul infideles:
pro eo ꝙ maiorē grām recepit a deo i baptiſ
mo:q̄ꝫ oēs ſimul infideles. Aliā deniqꝫ bre-
uem diſtinctionē ponit idem Ric. in. 4. di.
20. ar. j. q. j. in corpore. q. dicens. Cum querit᷑
quot ſunt neceſſaria ad ſalutē eſſentialr̄. Re
ſpondeo ꝙ ſūt qnqꝫ. Primū eſt efficax do-
lor de oībus culpis preteritis. Scdm̄ ē fir-
mum ꝓpoſitū cauendi a mortalibus in fu-
turū. Et tertiū eſt ſi poſſibile eſt cōfeſſio vera
⁊ integra. Quartū ē ſatiſfatio iuſta ꝓ poſſe
Quintū aūt qđ cetera grata deo reddit: eſt
ꝙ ad h̄ oīa p̄ncipaliter q̄ſqꝫ moueat᷑ amore
dei:⁊ non ꝓpter timorē inferni. Ex p̄dictis
igitur quattuor diſtinctionibus clariſſime pꝫ
quanta eſt neceſſitas ⁊ obligatio ſanctiſſime
confeſſionis: exquo nec papa nec angeli oēs
nec ſancti nec virgo glorioſa: nec xp̄s: nec di-
uinitas. ſ. pater:⁊ filius:⁊ ſpūs ſanct᷒: de lege
ordinata p̄nt remittere peccatū ſine ipſa con
feſſione peccatoꝝ ad ſacerdotē ſeu ad vicariū
xp̄i. ¶ Scđo hoc idem probo ſeptē rōnibus.
Primo rōne cōcurſionis. Scđo rōne ſa-
tiſfactionis. Tertio rōne argumentationis
Quarto rōne cōmiſſionis. Quinto rōne
excluſionis. Sexto rōne iparticipationis.
Septimo rōne certificatōis. ¶ Primo ꝓ-
bo ꝙ ꝯfeſſio oīo eſt neceſſaria cuilibet ad ꝑci
piendū remiſſionē peccatoꝝ rōe ꝯcurſionis
diuerſaꝝ aīaꝝ. Fundamentum rōnis ponit
ph̄s in lib. de ꝓprietatibus cauſaꝝ. Duabus
inquit cauſis vel pluribus neceſſario ꝯcurrē
tibus ad alicuius ꝓdutionē effect᷒: deficiēte
vna cā: deficiet ⁊ effectus. pꝫ hec regula. Nā
ad generandū filiū: qui eſt quidā effectus: ne-
ceſſario ꝯcurrunt quattuor cauſe. Prio pr̄
generans. Scđo mater cōcipiens. Tertio
ſol vtrāqꝫ ſubſtantiā coagulans: qꝛ vt dr̄. 2.
phyſi. Sol ⁊ homo generant hoiem. Quar
to ꝯcurrit cā vniuerſalis: qui eſt deus: q pre-
dictis tribus virtutē generandi tribuit. Sed
ponat᷑ nunc ꝙ vna tm̄ iſtaꝝ cāꝝ deficiat: pro
fecto deficiet neceſſario ⁊ effectus: qꝛ. ſ. filius
non generabit᷑: vn̄ ſi pr̄ deficit: femina ꝯcipe
non pōt:⁊ ecōuerſo. Silr̄ ſi virtus caloris ſo
lis deficeret: pr̄ ⁊ mater nihil poſſent: ſimili-
ter ſi deus ſubtraheret influentiā ſue virtut᷑
a ſole: a patre:⁊ a matre: neqꝫ ſol poſſet cale-
facere: neqꝫ mr̄ ꝯcipe: neqꝫ pr̄ gnāre. Quo p̄

ſuppoſito: certū ē ſꝫ Scotū in ſuo quolibeto
⁊ gnāliter ſm̄ oēs theologos in. 4. diſt. 17. ꝙ
ſimiliter cōcurrūt neceſſario quattuor cauſe
ad hoc ꝙ peccatū remittat᷑. Prima cā dicit᷑
effectiua ⁊ eſt ſolus deus: de quo dicit᷑ Mat.
9. Quis pōt remittere peccata niſi ſolus de᷒
Nā ſolius dei eſt creare grām q̄ pctā delent᷑
dn̄te ꝓpha. Grām ⁊ gloriā dabit dominus
¶ Scđa cā effectiua remiſſionis peccati dr̄
meritoria:⁊ h̄ eſt hoīs xp̄i ⁊ dei: q meruit per
mortē ſuā: vt nobis culpa remittat᷑: dn̄te Jo.
apoc. j. Lauit nos a peccatis nr̄is in ſanguie
ſuo. Et ꝓpterea ipſe Chriſtus Mat. 9. dice-
bat. Vt aūt ſciatis ꝙ filius hoīs ptātem hēt
i terra dimittēdi peccata: ait paralitico. Sur
ge ⁊ ambula. gloſa. i. ſan᷒ aīa ⁊ corpe. ¶ Ter-
tia cā effectiua remiſſionis peccati dicit᷑ iſtru
mentalis vel diſpoſitiua:⁊ h̄ eſt ſacerdos qui
abſoluit ex impio xp̄i ⁊ peccata dimittit cla-
ue non errante. Sicut hr̄ Mat. 18. ¶ Quar-
ta cā remiſſionis pcti effectiua dicit᷑ ſubiectiua
⁊ h̄ eſt peccator qui ex humilitate tenet᷑ ⁊ dꝫ
ſubici vicario xp̄i vel ſacerdoti:⁊ ſibi ſua reue
lare peccata. His p̄ſuppoſitis concludo: ꝙ ſi
deficit cā ſubiectiua. i. ꝙ peccator non ꝯfitea᷑
pctā ſua ſacerdoti deficiet ⁊ neceſſario cā di-
ſpoſitiua ⁊ inſtrumētalis. i. abſolutio ſacerdo
tis. ⁊ ꝑ ꝯn̄s etiā deficiet cā meritoria: qꝛ xp̄s
nihil ponet de merito ſuo in peccatore pecca
ta ſua ꝯfiteri nollente. Poſtremo deficiet et
p̄ma cauſa effectiua que eſt. ſ. deus ꝑ potētiā
ſuam infinitā: qꝛ tali non confitenti nequaq̄ꝫ
vult remittere aliqđ peccatū. Ex qua ratiōe
pꝫ o infelix peccator: ꝙ nulla pctā tibi remitti
poſſunt: niſi p̄us ea ꝯfitearis. ¶ Scđo etiam
probo rōne ſatiſfactiōis. ꝙ ꝯfeſſio peccatoꝝ
eſt neceſſaria cuilibet ad ſalutē. Et pro fūda-
mēto rōnis occurrit mihi ſnīa Salomonis
Sap̄. xj. dn̄tis. Per que peccauerit homo:⁊
ꝑ h̄ ⁊ punit᷑. Quo cōceſſo: certum ē ꝙ homo
offendit corde: ore:⁊ ope. ꝙ ſi ſic eſt: g̊ tenetur
deo ſatiſfacere corde ꝑ contritionē: ore ꝑ cō-
feſſionē:⁊ ope ꝑ opis executionē. Et ſi ſic nō
fecerit: veniā de peccatis nunq̄ꝫ accipiet. dn̄te
Aug. de pe. di. j. c. Nullus inquit debite gra-
uioris pene accipit veniam niſi qualēcūqꝫ:⁊
ſi longe minorē q̄ꝫ debeat exſoluerit penā. h̄
ibi. Et idem Aug. de pe. di. j. §. Ex his oībus
ait. Nō ſuffic̄ mores i meli᷒ mutare:⁊ a p̄te
rit᷑ malis recedē: niſi etiā de his q̄ facta ſūt
ſatiſfaciat dn̄o ꝑ ꝯfeſſionē: ꝑ pn̄ie dolorē: per

humilitatis gemitū:ꝑ contriti cordis ſacrificium:coopantibus elemoſynis ⁊ ieiunijs.hec ibi. Ex hac igiť rōne colligiť:ꝙ ſi deus vult ſibi fieri veraȝ ſatiſfactionē de oibꝰ peccatiſ:vȝ contritiōe:ꝯfeſſione:⁊ opatiōe:certum ē ꝙ ſi oia relinqt pctā pter vnū ſiue ꝯfiteť:talis nō plene ſatiſfacit deo.ergo ꝑ ꝯñs talis non eſt deo gratus nec acceptus.ꝙ ſi ipſe non ē deo acceptꝰ:ergo nec eius opa deo accepta erūt. Nam deus nūꝗ̄ acceptat opa: niſi pꝰus acceptet pſonam. Sic eni dr̄ Geñ.4. Reſpexit deꝰ ad Abel ⁊ ad munera eiꝰ. Ad Caym aūt ⁊ ad munera eius nō reſpexit. Et confirmatur iſta rō. Certū eſt ſm Tho.in.4.di.15. ꝙ ad hoc ꝙ aliqs deo ſatiſfaciat pro peccatiſ oȝ ꝙ talis ſit modus ſatiſfactionis q cōpetat ad tollendā offenſam. Offenſe aūt ablatio ē amicitie reſtitutio:⁊ ideo ſi aliqd ſit ꝙ amicitie reſtitutionē ipediat:etiā apud hoies ſatiſfactio eſſe non pōt. Cū ergo qōlibet peccatuȝ impediat amicitiā charitatis: q̄ eſt hois ad deum:impoſſibile ē ꝙ hō de vno pctō ſatiſfaciat alio retēto. Et ꝯfirmať iſta rō ſȝ Ric. in.4.di.15. Non eni inqt pōt ab aliquo deo ſatiſfieri pro peccatis:niſi ꝑ opꝰ deo acceptū ſed certū eſt ꝙ opus factū in peccato mortali:non eſt deo acceptū:pro eo ꝙ talis vt īfra patebit:cū ſit inimicus dei non pōt deo ſatiſfacere:niſi pꝰus cum eo ꝑ amorem recōciliet. quē oio ipedit ſolū pctm̄ mortale. Et ꝙ verꝝ ſit ꝙ opus in mortali pctō factū non ſit ſatiſfactoriū:nec deo acceptuȝ.pȝ. Nam.3.q.7.c. In grauibus.diciť. Victime impiorum ſunt abhoiabiles deo:⁊ dona iniquoꝝ nō approbat altiſſimus. Itē Greg.j.q.j.c. Non ē. ait. Quicqd eni in dei ſacrificio offerť ex ſcelere oipotētis dei non placat iracundiam: ſȝ magis irritat.ꝓpter qd̄ ſcriptū ē. Honora dñꝫ de tuis iuſtis laboribꝰ.hec ille. Preterea ponatur vltra pdicta: ꝙ qs oia ꝯfiteať peccata ⁊ vnum non ꝯfiteať: nonne ex ſolo illo pctō retento ꝯtra dei voluntatē aia que pꝰus erat dei:fit diaboli:⁊ certū eſt ꝙ ſic. vnde Ioā.8. diciť. Qui fac̄ pctm̄ ſeruꝰ eſt peccati. Et apl's ad Ro.6.ait. Serui eſtis eius.ſ. diaboli cui obediſtis. Et.24.q.j.c. Miramur.diciť. Ipſe diabolus ptātem exercet in malis tāꝗ̄ i ſuo pecore. Et Heſter.14.dr̄. Peccauimus i cōſpectu tuo:idcirco tradidiſti nos in manibus inimicoꝝ nr̄oꝝ:⁊ nunc nō eis ſufficit: qꝛ duriſſima nos opprimunt ſeruiture.h ibi. Sed clarum eſt vt habetur de regu.iur.libro.6. ꝙ deus nūquā remittit peccatum niſi reſtituatur male ablatum: propter quod conocludo ꝙ ſi quis etiam omnia peccata confiteatur: ⁊ vnum ſolum reſeruet:nunquā deo ſatiſfacit. ⁊ per ꝯſequēs impoſſibile eſt ꝙ nunꝗ̄ diuinam grām recipiat. ¶ Tertio hoc ideȝ rōe argumentatiōis:⁊ pro huius rōnis declaratione ſi queriť:an quiſqȝ teneať ꝯfiteri venialia pctā:etiā ſi nullum hēat mortale. Rñdet Ricar.in.4.di.17.ar.2.q.4. in ſolutiōe pmi argumenti.di. Quāuis homo non teneatur penitere de venialibus:eo ꝙ ſimul ſtare pñt cum grā ⁊ poſt hanc vitā remitti: q̄ ꝓpterea non ſeparant nec a regno eccleſie militātis: nec triumphantis.⁊ ideo per ſe non indigēt de neceſſitate officio clauiū:quo apiť regnuȝ tñ per accidens homo teneť de illis penitere ⁊ ꝯfiteri:quia ꝓpter obſeruationem ſtatuti eccleſiaſtici teneť homo venialia ꝯfiteri: etiā ſi nullum habeat mortale ad confitendum. Aliqui tñ dicunt ꝙ talis non teneť ad dicendum ſacerdoti aliquod pctm̄ in ſpeciali:ſȝ tm̄ ꝙ non credit ſe hr̄e niſi venialia tm̄. h Ric. verbaliter. Cū quo concordat etiam Tho.in 4.di.17.arti.j.q.3.in ſolutiōe tertij argumēti Et etiam Petrus de tarañ. eadem diſt.ar.4.q.j. Et inſuꝑ Alexan.de ales in.4.pte ſūme.in.q. Vtrū non habens cōſcientiā mortalis teneatur confiteri.in corpore queſtionis. Bonauentura aūt in.4.diſt.17.parte.3.arti.2.q.j.ad litteram dicit:ſeu verbaliter. Cum q̄ritur an venialia debeant confiteri. Rñdeo ꝙ congruum eſt maxime viris perfectis confiteri peccata venialia:regulariter tamen nō eſt neceſſariū:niſi in duobus caſibus: vȝ ꝓꝓ dubium ⁊ ꝓpter ſtatutum:ꝓpter dubiuȝ.vȝ cuȝ quis ꝓbabiliter de peccato dubitat:vtrū ſit veniale vel mortale:quia tunc ſi non confitetur de veniali ſicut de mortali:mortaliter peccat:quia periculo ſe exponit:⁊ agit contra conſcientiaȝ:que vt habetur.28.q.j.c.omnes. §. Ex his edificat ad gehenam: ⁊ ideo debet confiteri: ſicut iacet in conſcientia: ac relinquere iudicio ſacerdotis: vtrum ſit mortale vel veniale. Nam in dubijs. vt habetur extra de ſymonia.c. Mattheus. ſemper tutior pars eſt eligenda. Certe in hoc caſu aliquid de meo ponā. Neſcio eni iudicio meo qūo quis ⁊ precipue mundanus audeat i ſpē ſe inmunē a mortali culpa exiſtimare:vel ꝓſi-

teri:vel qualiter hoc valeat rōne oñdere: pre
cipue cū dicat̄ ps.18. Delicta qs intelligit ⁊c̄.
Et Greg.3.moral'.ait. Non ſolum mala q̄
geſſimus:ſed etiam ſi que ſunt in nobis bn̄
geſta timeam⁹:qꝛ ſepe in eius iudicio culpa
eſſe deprehendit̄:qđ virtus an̄ iudiciū putat̄:
⁊ vn̄ expectat̄ pia merces operis: inde ſequit̄
iudicium eterne vltionis. Ipſa enim nr̄a bo-
na operatio culpa nunq̄3 carent:niſi hanc di
ſtrictus iudex in ſubtili lance examinis miſe
ricorditer penſet.hec ille. Fateor igit̄ ꝙ valde
fatuus eſſet ſacerdos:qui ſic dicenti v3.ꝙ nō
habet niſi venialia:⁊ aliter non confitenti mi
niſtraret eucharíſtiam:p̄cipue cū multa ver-
ba:opera:⁊ cogitationes cordis credant̄ apđ
nos eſſe ſimplr̄ venialia:⁊ tn̄ in cōſpectu dei
qui iudicio ſuo non fallitur apparebūt mor-
talia. Sequit̄ Bonauentura dicens. Confite
ri etiam venialia debent ꝓpter eccleſiaſticu3
ſtatutum:qꝛ omnis fidelis tenet̄ ſemel i ān̄o
confiteri:vt habet̄ de pe.⁊ remiſ.c.oīs. ſ3 hoc
non rōne culpe venialis:ſed ſimplr̄ propter
preceptu3.ꝙ ſi vt ex ſupradictis p3:cum circū
ſtantijs appoſitis tenet̄ quiſq3 de neceſſitate
venialia ꝯfiteri:a fortiori tenet̄ confiteri mor
talia:cum ſolum mortale oibus venialibus
preponderet:ſicut in precedenti ſermone pre
tactum eſt. Si aūt vlterius querit̄ quid ſi ali
quis eſſet tante puritatis:ſimplicitatis: ⁊ per
fectionis.ꝙ nec etiam cōſcientia argueret cū
de veniali:ſic̄ nec virgo Maria: an talis te-
neat̄ confiteri. Pro p̄mo rn̄deo ꝙ h veriſilr̄
non pōt contingere:quia nō eſt inuenta: nec
inuenitur niſi vna virgo Maria:precipue cū
dicatur p̄me Jo.j. Si dixerimus qꝛ peccatū
non habemus:ipſi nos ſeducimus:⁊ veritas
in nobis non eſt. Et prouerb.20.dicit̄. Quis
poteſt dicere mundum eſt cor meū:purus ſū
a peccato:quaſi dicat null⁹. Ad hoc tn̄ rn̄det
Alex.de ales.in.4.parte ſūme.q.2.de ꝯfeſſio
ne.ar.2.in corpore.q.ꝙ talis etia3 confiteri te
netur:⁊ hoc ꝓpter preceptum eccleſie adim-
plendum:⁊ l3 non teneat̄ confiteri in ſpeciali
quia ſic mentiret̄.tenet̄ tn̄ in generali ꝯfiten
do ⁊ dicendo ſe eſſe peccatorē. Ric̄.aūt in.4.
di.17.ar.2.q.4.in ſolutione vltimi argumēti
dicit. Tali ſufficeret dicere ſe nullum cōmiſiſ
ſe peccatum:qđ ſciat poſtq̄3 legitime confeſ-
ſus eſt.hec ibi verbalr̄. Sed melius hoc de-
clarat i ſuo quolibeto:vbi querit an imunis
ab omni peccato ſi non ꝯfiteatur dānetur.ex

rn̄det in corpore.q.dicens. Obligatio ad cō
fitendu3 ſurgit ex quattuor.ſ.ex rōne cōmiſſi
peccati:diuini precepti:ſacramentalis reme-
dij:⁊ eccleſiaſtici ſtatuti. Immunis igitur ab
oi peccato non obligat̄ ad ꝯfitendū rōe pcti
cum nullū hēat:nec rōne precepti: qꝛ talē nō
ligat: nec rōe ſacramenti:cū nō indigeat.rōe
aūt eccleſiaſtici ſtatuti obligat̄: non qdem ad
confitendum:qꝛ mentiret̄:ſed ſimplr̄ ad pre-
ſentandū ſe in foro confeſſionis ſacerdoti:vt
ouem ſuam paſtor cognoſcat:vt eius ꝯſciam
ſciat:vt alia ſacramenta ſecura ꝯſcia ei mini
ſtrare valeat. Ex parte etiam ſui debet ſe pre
ſentare vt a ſacerdote inqſitus certius ſe di-
ſcutiat:vt inſtructus diligentius caueat:vt ē̄t
ſicut viator claues eccleſie venerando recog-
ſcat.h Ric̄.verbaliter. Si igit̄ vt patet etiam
imunis ab oi veniali culpa tenet̄ ſe pn̄tare ſa
cerdoti ꝓpter eccleſiaſticū ſtatutu3: a fortiori
qui mortaliter peccauit tenet̄ de neceſſitate
ſalutis ſe ei pn̄tare:⁊ eidem peccatū ſuū cōfi-
teri. ¶ Quarto ꝓbo etiā ꝯfeſſionē eſſe neceſ
ſariam ad ſalutē rōe cōmiſſionis. Fundamē
tum rōnis ponit̄ in iure canonico ex̄ de offi.
delegati.c.p̄terea.vbi dicit̄. Cui dat̄ iuriſditō
⁊ ptās:tacite ꝯcedit̄ illud ſine quo iuriſditio
fieri nō pōt. Silis ſententia ponit̄ ex̄ de elec.
c.venerabilē.⁊ ex̄ de fide inſtru.c. Inter dile-
ctos. Et ex̄ de ꝯſtitu.c. Nam concupiſcentia.
⁊ ex̄ de foro cōpe.c. Si diligenti. vbi dicitur.
Cui ꝯceditur p̄ncipale:ꝯcedit̄ ⁊ acceſſorium.
p3 hec regula. Nam ſi dn̄s vel rex dat iuriſ
ditionē:auctem:vel poteſtatē alicui iudici vel
ptāti ſententiandi malefactores ad mortem:
per dn̄s intelligit̄ ꝙ dat ei auctem ⁊ ptātem
inueſtigandi ⁊ cognoſcendi ſm̄ iura exceſſus
delicta eoꝝ: pro qbus eis mors eſt infligen-
da. Quo preſuppoſito:certū eſt ꝙ xp̄s dedit
iuriſditionē:ptātem:⁊ auctem plenariā apl̄is
⁊ eis ſucceſſoribus relaxandi peccata peccan
tibus.vnde Mat.18.dicit̄. Amen dico vobis
quecūq3 ligaueritis ſup terrā ⁊c̄. Et Joā.20.
dixit. Accipite ſpm̄ ſanctū.quoꝝ remiſeritis
peccata:remittunt̄ eis:⁊ quoꝝ re.re.ſūt. Qđ
ſi ſic ē:ꝙ xp̄s cōſtituit apl̄os ⁊ ſucceſſores iu
dices ſpūales i cāis peccatoꝝ:g̊ itelligit̄ ꝙ de
bēt cognoſcere peccata ſi volūt iudicare. S3
clarū ē ꝙ peccata coīter ſciri nō poſſūt niſi
reuelentur per confeſſionē: quia vt habetur
ex̄ de ſymo.c. Sicut ex litteris.⁊.c. Tua nos.
Et ex̄ de ſen.excō.c.2. Et.32.di.c. Erubeſcāt

32.q.j.c.xp̄iana.6.q.j.Symonia.Et de peni.
diſt.j.c.Si quis pulſatus.⁊.c.Sʒ hoc.Eccle-
ſia non pōt iudicare de ocultis:ſed tm̄ de ma
nifeſtis: ergo ꝓpter hoc neceſſe eſt ꝙ peccata
reuelentur ſacerdoti:ſed hoc non fit niſi ꝑ cō
feſſionem:ergo confeſſio eſt neceſſaria ad ſa-
lutem.ꝙ ſi quis peccata ſacerdoti non reue-
let:cum agat contra preceptū xp̄i:impoſſibile
eſt ꝙ vnqꝫ ſaluetur: dicente Hieronymo in
ep̄la ad Euſtochiū.Eterna vita non niſi per
diuinoꝝ preceptoꝝ obſeruationē acquiritur.
Et ꝯfirmat̄ iſta ratio.Claꝝ eſt enim ꝙ iudi-
cium ſp̄uale eſt nobilius ⁊ ordinatius iudicio
ſeculari.Sed in iudicio ſeculari non idem iu
dex ⁊ reus:ſed reus a iudice iudicatur:ergo a
fortiori in iudicio ſp̄uali penitentie: peccatoꝛ
qui eſt reus non debet eſſe iudex ſuipſius:ſʒ
ab alio iudicari.Sed non pōt ab alio preter
qꝫ a ſacerdote iudicari:cui peccata ſua confi-
teatur.debet enim ſacerdos peccata cogno-
ſcere:⁊ ſic iniungere penitentiā ſm̄ quātitatē
delicti:⁊ abſoluere:que nequaqꝫ pōt facē niſi
per confeſſionē peccata penitētis cognoſcat.
qđ ſi ſic eſt:ergo cōfeſſio neceſſaria eſt ad ſa
lutem.¶Quinto etiam ꝓbo rōne excluſiōis
ꝙ.ſ.neceſſe eſt omnia peccata cōfiteri ⁊ nul-
lum retinere.Fundamentū rōnis ponit ph̄s
8.phyſi.di.Tot modis ſe habet vnū oppoſi-
torū ad reliquū:quot ⁊ reliquū ad illud. pʒ h̄
regula.Nam ponat̄ ꝙ quis recedēs ab vno
loco ad alium fecerit mille paſſus:ſʒ vltimū
potētie ſue certū eſt:ꝙ ſi vult retrocedere ad
primū locum a quo motus fuerat:neceſſe eſt
ꝙ retroducendo faciat etiam mille paſſus:ſʒ
vltimū potentie ſue:ꝙ ſi deficeret in vno ſo-
lo paſſu:claꝝ eſt ꝙ nunqꝫ attingeret ꝑorē lo
cum a quo receſſerat. Quo preſuppoſito:cer
tum eſt ſm̄ Aug.ꝙ quot peccata quiſqꝫ facit
per ꝯſenſum:tot paſſibus a paradiſo ſe elon
gat vel recedit.Qđ ſi ſic eſt:ponat̄ nūc ꝙ qs
fecerit.20.peccata mortalia:certum eſt ꝙ ſpi
ritualiter.20.paſſibus a paradiſo talis ſe elō
gauit:ꝓpter qđ ſi talis vult ad paradiſuʒ ac
cedere:neceſſe eſt ꝙ tot peccata cōfiteat̄: ⁊ ei
diſpliceant:quot peccata cōmiſit.ꝙ ſi vnū ſo
lum retinuerit:vel ei non diſplicuerit:cū ſibi
deficiat vnus ſp̄ualis paſſus: impoſſibile eſt
ꝙ vnqꝫ paradiſum vel celeſtem gl'iam igre-
diatur.¶Sexto etiam ꝓbo rōne iparticipa-
tionis:ꝙ ꝯfeſſio peccatoꝝ ē neceſſaria ad ſa-
lutem. In hac rōne habeo oſtendere qual'r
non confitens peccata ſua non pōt ꝑticipare
de meritis paſſionis Chriſti.⁊ per ꝯſequēs
impoſſibile eſt ꝙ ſaluetur etiā ſi omnia alia
faceret bona. Fundamentū igitur iſtius ra-
tionis ponit ph̄s.j.de generatione ⁊ corrup.
di.Agens non agit i patiēs niſi fuerit appro
ximatum.pʒ h̄ regula. Nam homo nō pōt
accipere caloꝛēʒ ab igne niſi igni approxime
tur. Quo preſuppoſito:certum eſt ꝙ nolens
confiteri peccata ſua valde longe eſt a xp̄o:ñ
localiter ſeu per loci diſtantiam: cum ex ſua
infinita ſapientia atqꝫ potentia/ ſm̄ theolo-
gos in.j.di.37.deus ipſe ſit in oī loco eſſen-
tialiter:potētialiter:atqꝫ preſentialiter.dicēte
etiam ꝓph̄a. Quo ibo a ſpiritu tuo: ⁊ quo a
facie tua.f. Si aſcendero in celuʒ.t.i.eſ.ſi deſ.
in.i.ades. Sed lōge ab ipſo xp̄o deo ⁊ hoīe
formaliter:vʒ per formā ꝯtrariam volunta-
tis:pro eo ꝙ xp̄s vult ꝙ peccatoꝛ ꝯfiteat̄:ipe
autem non vult:⁊ ſic ad inuicem hn̄t diuer-
ſas ⁊ ꝯtrarias voluntates.dicente Iſa.in ꝑ-
ſona dn̄i.54.c.Non enim inquit cogitatio-
nes mee:cogitatiōes veſtre:neqꝫ vie mee vie
veſtre di.dn̄s.Quibus premiſſis: ꝙ patiens
vʒ non pōt accipere virtutem ab agente: ſi ē
remotum ab eo manifeſtū eſt:ꝙ cum nollēs
confiteri valde longe diſtet a voluntate xp̄i
a quo omne meritum ꝓcedit:impoſſibile eſt
propter hoc ꝙ talis non ꝯfitens vnqꝫ accipi
at aliqd vel participet de merito crucis ⁊ paſ
ſionis xp̄i:ſicut ⁊ impoſſibile eſt:ꝙ ſtans lon
ge ab aliqua arbore accipiat vnqꝫ de fructu
illius arboris. O infelix peccatoꝛ. O anima
obſtinata.O ceca ⁊ inſenſata creatura: que
non vis ꝯfiteri peccata tua:qūo credis vnqꝫ
ſaluari ſine merito paſſionis Chriſti? Ve ve
ve tibi:qm̄ ſanguis xp̄i tm̄ tibi ꝓdeſſe poteſt
quātum iudeis:turcis:ſaracenis: atqꝫ demo
nibus:niſi ꝑus humiliter peccata tua confi-
tearis.¶Septimo deniqꝫ ꝓbo rōne certifi-
cationis:ꝙ quiſqꝫ teneť peccata ſua ꝯfiteri.
In hac rōe habeo oſtendere:qualiter nolēs
ꝯfiteri peccata ſua cum agat ꝯtra dei volun
tatem:certitudinaliter habebit inenarrabilē
penaʒ:.⁊ a deo erit grauis illa pena:ꝙ ſi oēs
ſtelle celi:omnes frondes arboꝛum: oēs lin-
gue auium ⁊ animaliū:⁊ omnes deniqꝫ gut
te aque maris eſſent lingue humane: nunqꝫ
poſſent eius magnitudinem expmere. Et ꝓ
fundamento huius rōnis:accipe dcm̄ phi.5.
ethi.dicentis. Iniuria taxatur ſm̄ pſone di-

gnitatem.pꝫ ħ regula. Nam ſi quis percuti-
at in maxilla ruſticum: grauis culpa eſt. ſi aūt
percutiat imperatorem: grauior iniuria. Si
autem papam: incōꝑabiliter grauiſſima erit.
Immo tam grauis extimabit̄ iniuria: quāta
eſt dignitas ⁊ nobilitas ipſius pape. Quo ꝑ
preſuppoſito: certum eſt ꝙ qui non vult con-
fiteri cum agat cōtra diuinū preceptū: quātū
in ſe eſt ꝑcutit faciem diuine maieſtatis. Sꝫ
cum maieſtas dei ſit infinite potentie: ſapie:
atqꝫ clementie: ſequit̄ ex hoc ꝙ culpa rebelio
nis de non confitendo vtiqꝫ eſt infinita. Sꝫ
claꝝ eſt: prout dicit̄ Deutero.25. ꝙ ſꝫm men-
ſuram delicti apud diuinam iuſtitiam erit ⁊
plagarum modus. Qđ ſi ſic eſt: ergo pena q̄
dabitur nō ꝯfitenti a deo erit incōꝑabiliter
grauior ⁊ acerbior: q̄ꝫ ſimul fuerint oēs pene
huius mūdi: oia tormenta martyꝝ: ⁊ omnes
ſimul purgatorij pene. Et rō ē: qr oēs ꝑdicte
pene ſunt ⁊ fuerunt finite. pena vero que dat̄
retinenti ſolum peccatū in confeſſione erit in
finita: ſed cum finiti ad infinitū nulla ſit com
paratio: vt dicit̄. 8. phyſi. ergo ⁊c̄. ꝙ ſi tā gra-
uis pena datur pro non ꝯfitente ſolꝫ petm̄.
O quāta pena dabit̄ illi qui mille vel decem
milia peccata noluerit confiteri? Ex predict̄
igitur ſeptem rōnibus pꝫ: quātū cuilibet con
feſſio ſit neceſſaria ad ſalutē. ¶ Tertio probo
ſimilitudinibus: ꝙ de neceſſitate ſalutis eſt:
vt quiſqꝫ ſimul omnia peccata ſua ꝯfiteatur
Pretermitto eni figuras hoc demonſtrātes
Nam Matth.8. xps dixit leproſo ſanando.
Vade oñde te ſacerdoti. Et Luc.17. qñ xps
mundauit. x. leproſos dixit eis. Ite oſtendite
vos ſacerdotibus: ⁊ dum irent ſanati ſunt: ſi
gnificans ꝙ contritus etiam ante ꝯfeſſionē
percipit remiſſionē peccatoꝝ ſuoꝝ. Prima
igitur ſimilitudo talis eſt. Nam videmus ꝙ
corporaliter egrotus vel plagatus non pōt ꝑ
cipere ſanitatē niſi prius ſuam plagam ⁊ in-
firmitatem materiali medico detexerit: ergo
a ſili nec peccator ſpūalr̄ īfirmꝰ pōt recipe ve
niam peccatoꝝ ſuoꝝ niſi prius oſtenderit ſpi
rituali medico. i. ꝯfeſſori peccata ſua. dicente
Boetio in ꝑ de conſo. Si opam inquit men
dicātis expectas: oꝫ vt vulnus tuum detegas
Alia ſimilitudo eſt Bede dn̄tis. Quid inqt
prodeſt ꝙ tota ciuitas cuſtodiat̄: ⁊ vnum fora
men ꝑ qđ hoſtes intrēt relinquat̄. Ferrū etiā
quādiu in vulnere eſt non ꝓſunt vnguenta ad
ſalutē. ¶ Quintā demū accipe ſimilitudinē
ad ſimul ꝯfitendū omnia peccata valde con
uenientē. Videmus enim per experientiam
ꝙ ſi homo haberet mille apoſtemata in cor-
pore ⁊ oia educerent ſaniem preter vnū: ad-
huc ex illo ſolo in intimis ⁊ ſecretis ꝑtibꝰ cor
poris occulto moreret̄. Ecōtra ſi educeretur
ſanies illius cū alijs ſanaret̄. Sic a ſimili ſi
peccator oia peccata ꝯfitet̄: ⁊ vnū occultat: ſpi
ritualiter moritur. Videmus etiā ꝙ vnꝰ ſo-
lus ictus gladij ferit ⁊ occidit hoiēꝫ: ⁊ ſolus
humor malꝰ corpori generat mortē: ſic a ſili
ſola mortalis culpa retenta aīam ſpiritualr̄
occidit. Ex quibus ſimilitudinibus pꝫ: qualr̄
confeſſio oiuꝫ peccatoꝝ cuilibet eſt neceſſaria
ad ſalutem. ¶ Quarto deniqꝫ ꝓbo exemplis
confeſſionem oiuꝫ ſimul peccatoꝝ ſuoꝝ fore
ad ſalutem neceſſariam. ¶ Primū igit̄ exē-
plū cōuenientiſſimū ponit̄ in cronicis fratrū
minoꝝ: vbi legit̄. ꝙ cū qdam ꝯfeſſor noſtri or
dinis tranſiret cū ſocio per quoddā caſtrum
contigit ꝙ quedā mulier diues ⁊ vana a pre
dicto ꝯfeſſore ꝯfiteret̄. Cū aūt ſocius iuuenis
columbine ſimplicitatis in quodam angulo
oraret: vidit ab illa dn̄a ſe ꝯfitente tot buffo-
nes: ſeu roſpos ab eius ore egredi: quot pctā
confitebat̄. videbat inſuꝑ quendam roſpum
alijs maiorē ⁊ horribiliorem ꝓcedere ſepiſſi
me vſqꝫ ad os: deinde ſemꝑ retrocedere: tan
dem vidit ꝙ dn̄a illa abſolutiōe recepta a cō
feſſore reſuſcepit in ore ſuo oēs roſpos per
eccleſiam ſaltantes quos ꝑus emiſerat. Pꝰ
igitur receſſuꝫ illius dn̄e: iuuenis ille ſimplex
confeſſori dixit: pater mi: ſic ⁊ ſic vidi in illa
dn̄a. ſ. ſicut ſupradictū eſt: qui ꝯfeſſor intelli-
gens totū factū: vꝫ ꝙ quot buffones illa emi
ſerat tot culpas mortales ꝯfeſſa fuerat: ⁊ ꝙ
maior buffo in ore retentus ſignificabat ali-
quod graue peccatum qđ illa pre verecūdia
confeſſa non fuerat: ſtatim iuit ad domum ꝑ
dicte dn̄e: vt videret ſi blandis verbis ab ea
poſſet illud peccatū extrahere: ſed inueniens
illam mortuam ⁊ a diabolo ſuffocatam: ſtati
iuit ad eccleſiam orauitqꝫ deū vt illius mu-
lieris a ſe ꝯfeſſe finem ei oſtendere dignare
tur. Quid plura? Ecce dn̄a illa ſibi apparuit
valde orribilis: que cuꝫ eſſet cathenis igneis
circūligata. vlulatu maximo clamauit dicēs.
O me miſera: o me infelicem: o me deniqꝫ
eternaliter a diuina iuſtitia reprobatā. Ecce
mi ſpiritualis pater ⁊ ꝯfeſſor: ꝙ omnibꝰ pec
catis meis tibi ꝯfeſſis: vnum tñ pre verecū-

dia reſeruaui: ꝓpter quod nec illō: nec aliqͦd aliorum a deo eſt mihi remiſſum: ⁊ propter hoc ad eternum ignem a diuina iuſtitia merito cōdēnata ſum. Quo exemplo pȝ: qualr̄ deus nō indulget peccata niſi ſimul fuerint omnia ꝯfeſſa. Aliud deniqȝ legit̄ exemplū ꝙ vir quidam ⁊ vxor non valentes filiū hr̄e votum feceruntglorioſe virgini: ꝙ ſi filiū vl̄ filiam eis impetraret: ad eius ſeruitiū illum alicui religioni mācipar ent. Quid plura: cō cipit̄ filius ⁊ ſanus parturit̄: qui cū adultus eſſet: per parentes factus eſt certior: qualiter eum deuouerant virgini glorioſe: Qui ſtatim factus eſt monachus: mater aūt in elemoſynis faciendis precipua erat. Eo tēpore ex voto quodam maritus cepit peregrinari. Interim vero mater filiū ſpuriū peperit: quē ſtatim preuerecūdia occidit. Confitebat̄ pluries: ⁊ ſepius in āno eucharistiam ſumebat: nec tn̄ vnqȝ auſa eſt Chriſti vicario in confeſſione adulteriū ꝑpetratum prodere. Tādem graui infirmitate preſſa: fortiter a cōſcientia ſtimulata: ꝙ adulteriū reuelaret: decreuit ꝑ͛us mori ſine peccati reuelatione: qȝ talem ruborem in confeſſione ſuſcipere. Et ecce iam moritur. Qͦd ſentiens filius ſtatim cepit pro mr̄e ſancti Gregorij miſſas celebrare. Quo celebrante apparuit corā eo qͦdā ſpeculū in altari valde horribile. Quo viſo ſtatum i virtute ſanguinis Chriſti cōiurauit illud: vt qd eſſet fateret̄. Tunc mater monaci eiulando clamauit di.ter obſcura voce. O fili mi: ego ſum infeliciſſima mater tua. Cui filius mentiris: non eni dicis ver̄. Cū eni mater mea infinitas faceret elemoſynas: ⁊ ſepiſſime confiteret̄ ⁊ ſe cōicaret: nequaqȝ poſſibile ē illam fore dānatam. Ad quē mater duo vbera q̄ a duobus ſerpentibus crudeliter cruciabantur oñdens ⁊ rn̄dens ait. Scito fili ꝙ h̄ ſunt vbera infelicia: que tu ſuxiſti: verūtn̄ eternis cruciatibus deputata ſum: ex eo ꝙ adulterium quodda cōmiſſū: exquo filiū ſpuriū peperi ⁊ occidi: nūqȝ ſacerdoti reuelare preſumpſi: qbus dictis: relicto ibi maximo fetore ſtatim diſparuit. Ex predictis igit̄ auctibus: diſtinctionibus: rōnibus: ſilitudinibus: atqȝ exemplis pȝ: de quarta adoratōe latrie. Scōȝ opꝰ diuino cultui neceſſariū: qͦd dicit̄ opus confeſſionis: in quo oſtenſū fuit: qualr̄ confeſſio peccatoꝝ eſt neceſſaria: ⁊ ad diuinū cultum: ⁊ ad noſtrā ſalutē. Quā veram peccatorum ꝯfeſſionem: nobis concedere dignet̄ glorioſus deus: qui ſine fine viuit ⁊ regnat: per infinita ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ Feria quarta poſt tertiam dn̄icam quadrageſime. Itē de qͦnta excellentia ipſiꝰ ſanctiſſime fidei.

Populus hic labijs me honorat: cor autē eorum longe eſt a me. Scribunt̄ hec verba Mat. 15. ⁊ i euangelio occurrentis ferie Que ⁊ originalr̄ Iſa. 29. habentur. poſt ſacri euangelij lr̄alem ⁊ moralē expoſitionē ſpectabiles ciues: exquo de qͦnta ꝯtemplatiōe cultus latrie: ſeu diuine adorationis: que dicit̄ ꝯtēplatio modificatiōis: declarauimus de quarta adoratione: que dicit̄ virtualis. Scōm opus ſinglr̄ neceſſarium ad diuinū cultū: qͦd dem̄ fuerit opus ꝯfeſſionis: habeo in pn̄ti ſermone ſinglr̄ declarare. Tertiū opꝰ diuino cultui neceſſariū. Qͦd dr̄ opus ſatiſfactiōis: cuius declaratio talis erit.

¶ De tertio ope. i. de ſatiſfactōe ſingulariter ad latriā ⁊ diuinū cultū neceſſaria.

Tertiū deniqȝ opus ad diuinū cultū ⁊ ſalutē nr̄ā ſūme necīū: dr̄ opus ſatiſfactōis. Qm̄ fauēte diuino auxilio formaliꝰ de ſatiſfactōe agemꝰ i qͦdrageſimali de tribꝰ ptibꝰ vere pn̄ie: ſimplr̄ nūc agā de materia ipſiꝰ ſatiſfactōis necītate ⁊ obligatōe Quia igit̄ multi dānificāt ꝓximos ſuos i tpali ſubſtātia: in fama: ⁊ i aīa. dū. ſ. iniuſte auferūt eis tpalē ſubſtātiā: bonā famā: necnō ⁊ coꝝ ꝯſilio: ſeu malo exēplo ⁊ occaſiōe: retinēt coꝝ aīas i manu diaboli: ⁊ culpa mortali: ⁊ vltra hoc ēt ipſ deū quātū i ſeipſis ē dānificāt: dū honorē ⁊ amorē ex iobſeruatiōe p̄ceptoꝝ ab eo auferūt: hinc ē ꝙ de p̄dictꝭ oȝ oīo ꝓxīs ſatiſfacē: ⁊ deo quātū poſſibile ē iuxta dāni ſeu offenſe quātitatē: reſtituēdo ꝓxīs ſubſtantiā tpalē: famā ablatā: ⁊ iſup aīaȝ coꝝ i manibꝰ demonis captiuā ꝓ poſſe liberādo: ⁊ deo inſup oȝ ď honore ſeu amore ſibi ꝑ pecm̄ ⁊ trāſgreſſionē ſuoꝝ p̄ceptoꝝ ablato ſatiſfacē. Et niſi ꝑ p̄dictis fiat ſatiſfactio: oīs diſplicētia ď pctīs: ⁊ ꝯfeſſio ē cuilibet inutil' ad ſalutē. Quorū oīuȝ ſatiſfactio i manibꝰ diſcreti ꝯfeſſoris reponi dȝ: q pōderabit quātitatē ſatiſfactōis iuxta qͦtitatē offenſiōis. Et ꝙ qſqȝ verꝰ penitēs ⁊ ꝯfitēs ꝑ ſuoꝝ ſatiſfactōe pctōꝝ teneat̄

de necītate ſalutꝭ ſuſcipe correctionē diſciplinā p̄niaꝫ atqꝫ ſatiſfactōꝫ: quā ei pr̄ ſp̄ual' ſeu diſcretꝰ ꝯfeſſor iniūget vl' iponet q̄druplr̄ ꝓbo ¶ Primo auctoritatibus. Secundo diſtinctionibus. Tertio rationibꝰ. Quarto exēplis. ¶ Primo ꝓbo auctoritatibus: ꝙ qſqꝫ verus penitens tenet̄ ſatiſfacere ꝓ peccatis cōmiſſis iuxta conſiliū ⁊ diſcretionēꝫ patris ſpiritualis ſeu cōfeſſoris ꝑcipientis. Nam ꝓuer. 4. Salomon ait. Fili. ſ. peccator accipe diſciplinā patris tui. i. penitentiā: ⁊ ne abicias eam. Et Prouer. 3. dicit̄. Audite filij diſciplinā patris veſtri: ⁊ attendite ut ſciatꝭ prudentiam. ſ. penitētie: ⁊ omne bonū tribuā vobis. Et Prouer. 15. dicit̄. Stultus irridebit diſciplinā patris ſui. i. penitētiam: qui autem cuſtodit eam ſapiētior erit. Et ibidē dicitur. Non amat peſtilens euꝫ qui ſe corripit: nec ad ſapientes gradit̄: cor autē ſapientis doēm correctionē accipiet. Item Eccleſiaſti. ſeptio dicit̄. Humilia valde ſpiritū tuū ad diſciplinam. i. ad penitētiam: quoniā vindicta carnis impij ignis ⁊ vermes. Et Dauid pſ̄. 2. ait. Apprehendite diſciplinā. i. penitētiaꝫ pro peccatis: ne quādo iraſcat̄ dominus ⁊ pereatis de via iuſta. Item Michee. 6. dicit̄. Indicabo tibi o homo quid ſit bonū: ⁊ quid dominus requirat a te. Utiqꝫ facere iudicium: ⁊ diligere miſericordiā: ⁊ ſolicite ambulare cū deo tuo: ſup que verba Hugo de ſancto victore. ait. Deus qui trinitas eſt nō niſi trino ſacrificio: a peccatore placari poteſt. offerendo vꝫ iudiciū filio iudici: miſericordiā ſpiritui ſancto: ⁊ ſolitudinē operationis paternitati. hec ille. Item Auguſt. de pe. di. j. c. Nullus inquit. Debite grauioris accipit veniam niſi qualēcumqꝫ: ⁊ ſi longe minorē q̄ꝫ debeat exoluerit penam. hec ille. Item Hilarius papa. 25. q. j. c. Prima ſalus inquit eſt recte fidei regulā cuſtodire: ⁊ a cōſtitutis patrum: ſeu cōſilijs nullatenus deuiare. hec ille Grego. inſup in moral' ait. Iuſtum eſt ut peccator tanto maiora ſibi inferat lamenta ꝑ penitentiā: q̄ꝫto maiora ſibi intulit damna per culpam. Item Ioan. os auri. de pe. diſt. j. §. ecce nūc. Et de pe. di. 3. c. ꝑfecta. ait. Perfecta penitentia cogit peccatorē omnia libēter ſufferre. In corde eniꝫ cōtritio: in ore confeſſio: in opere vero tota humilitas ⁊ ſatiſfactio eē debet. Hic eniꝫ fructifera eſt penitentia. hec ille. Item Auguſti. de pe. diſt. j. §. Ecce nunc ait. Neminē putes ab errore ad veritatem: ⁊ a quocūqꝫ ſiue magno: ſiue paruo peccato ad correctionē et veniam ſine penitentia et ſatiſfactione poſſe ꝑtrāſire. hec ille. Ambro inſuper de pe. diſtin. ꝑma. ca. Medicina. ait. Qui culpam exagerauerit exageret ⁊ penitentiam. Maiora eniꝫ crimina maioribꝰ abluūtur fletibus. hec ille. Item de pe. diſt. ꝑma. §. Ex his. Hiero. ait. Qui peccator eſt: ⁊ quē remordet ꝓpria cōſcientia cilitio penitētie ⁊ ſatiſfactionis accingatur ⁊ plangat propria delicta: ⁊ ingrediat̄ eccleſiā de qua propter peccata ſua fuerat egreſſus: ⁊ cubet vel dormiat in ſacco: ut preteritas delitias per quas deū offenderat vite auſteritate compenſet. hec ille. Idem Hierony. ſup Leuit. ⁊ ponit̄ de pe. diſtin. ꝑma. §. Ecōtrario. inqt. Pro qualitate peccatorꝫ qualitas afferatur penitētie atqꝫ bonorum. Non eniꝫ par debet eſſe fructus ⁊ penitētia eius: qui nihil vl' parum deliquit: ⁊ eius qui grandia cōmiſit. Ille tanq̄ꝫ nullius criminis ſibi cōſcius vſum ſibi in rebus licitis prebet. Hunc autē tanq̄ꝫ a multis grauatum delictis etiaꝫ allicitis tempare oportet. hec ille. Deniqꝫ Auguſ. in libro de penitētia. ⁊ ponit̄ de pe. diſtin. ꝑma. §. Ex his. ait. Non ſufficit mores in melius cōmutare: ⁊ a peccatis malis recedere: niſi etiam de his que facta ſunt domino ſatiſfaciat per penitētie dolorē: per humilitatis gemitū: per contriti cordis ſacrificiū: cooperantibꝰ elemoſynis: orationibꝰ: atqꝫ ieiunijs. hec ille. Ex predictis omnibꝰ auctoritatibus patet: qualiter diſplicētia ⁊ cōfeſſio peccatorꝫ: non ſufficiūt ad ſalutē: ſed oportet oīno ꝙ iuxta cōſilium diſcreti cōfeſſoris fiat ſatiſfactio de peccatis. ¶ Secūdo etiam ꝓbo diſtinctionibꝰ. ꝙ ſatiſfactio de peccatis a cōfeſſore impoſita: cuilibet eſt neceſſaria ad ſalutem. ¶ Prima diſtinctio eſt Ricar. in. 4. diſtin. 15. arti. ꝑmo. q. 7. in corpore. q. dicētis. Cum querit̄ vtrū deus poſſit remittere peccatū: ⁊ ſic ſaluare hominē abſqꝫ aliqua ſatiſfactione. Reſpondeo. ꝙ de remiſſione peccati ꝯtigit loqui dupliciter. Aut de lege cōmuni. Aut de ꝑuilegio ſpeciali. ¶ Primo mō ſ̄m omnes nunq̄ꝫ dimittit̄ actuale peccatuꝫ mortale. ſine debita ſatiſfactione: quia ſemꝑ ad hoc requiritur actus penitēdi: in quo principalior pars ſatiſfactionis cōſiſtit. ¶ Secūdo modo dicūt etiā multi: ꝙ nullo mō actu

ale mortale peccatū pōt a deo ſine ſatiſfacti one remitti: qꝛ deus tale peccatū remittere non poteſt ſine infuſione gratie: ꝛ quia homo mortaliter peccādo oculū anime amiſit: ideo lumen gratie ad animā intrare nō poeſt: niſi aperiat̄ ꝑ actum penitentie ꝛ ſatiſfactionis: ſicut nec lumen ſolis poteſt intrare domū: niſi aperiat̄ feneſtra: ꝛ pro hac opinione videtur eſſe ſentētia Auguſt. ſuper Joan. omelia. 82. ſup illud Joan. 14. Maiora hoꝝ faciet domin⁹. Cum ex impio fit iuſtus: ſalutem opatur xpus in illo: ſed nō ſine illo. Mihi aūt ſine preiuditio videt̄ ꝙ q̄uis homini q̄diu eſt in actu mortalis peccati: peccatum nō poſſit remitti: tamen homini obdormiēti in peccato mortali: deus poſſet ſi vellet habitū charitatis infundere: ꝛ ſic peccatū dimittere: quia quicqd eſt in peccatore dormiente bonū eſt: excepta deformitate peccati: que nihil aliud eſt q̄ȝ carentia boni debiti in volūtate. vtrum autē vnq̄ȝ ꝑ talem modū de⁹ alicui peccatū mortale actuale ſine ſatiſfactione dimiſerit: nobis incertū eſt: ꝛ ſecretū eſt. hec Ricar. verbaliter. Ex qua diſtinctione patet qualiter deus ſine ſatiſfactione peccati nunq̄ȝ aliquē ſaluauit vel ſaluabit. Aliam diſtinctionē ponit idem Ricar. in. 4. di. 46. arti. ꝓmo. q. 2. in corpore. q. di. Cum querit̄ an de⁹ poſſit ꝑtermittere opa iuſticie ꝛ peccata ſine ſatiſfactione. Reſpōdeo. ꝙ opera iuſticie ſm ꝙ iuſticia reſpicit exigentiā demeritoꝝ abſolute de⁹ poteſt ꝑtermittere: ꝛ etiā pretermittit in punitione perpetua dānatoꝝ: quia punit eos citra condignū: non q̄tum ad pene durationē: ſed q̄tum ad pene intenſionem. Scdm vero ꝙ reſpicit exigentiā demeritorū in cōparatione ad condecētiaȝ bonitatis ſuiipſius retribuētis: nullatenus opa iuſticie pretermittere pōt. Sicut nec illud negare ꝙ ſuaȝ cōdecet bonitatē. hec ibi verbaliter. Ex qua etiā diſtinctione patet: qualiter de⁹ cum omnipotentia ſua nō poteſt remittere peccatū ſine ſatiſfactione: inq̄tum actus ſatiſfactionis cōcernit honorē ipſius dei ꝛ cōdecētiam bonitatis ſue. Tertiā deniq̄ȝ diſtinctionem ponit idē Ricar. in. 4. diſt. 18. arti. ꝓmo q. 5. in corpore. q. dicēs. Cum querit̄ vtrum qlibet penitens teneat̄ tentione neceſſitatis recipere ꝛ explere penitētiā ſibi pro ſatiſfactiōe peccati a ſacerdote iniunctā. Reſpondeo. ꝙ ſacerdos aut iniungit penitētiam rōnabileȝ ꝛ diſcretam: aut irrōnabilem ꝛ indiſcretam. Si ſcdo modo: penitens nō tenet̄ eam recipere neq̄ȝ explere: quia ſacerdos talem penitentiā iniūgēdo abutit̄ clauib⁹ eccleſie. Si vero primo modo: dico ꝙ penitens tenet̄ tentione neceſſitatis eam recipe ꝛ ꝓ viribus explere: quia talem penitentiā iniūgendo clauibus vtit̄ recte: quilibet eniȝ tenet̄ ſui iudicis iuſtaȝ ſentētiā obſeruare. vnde ſi penitēs talē penitētiā ſciēter ꝛ ex deliberatiōe ꝛ abſq̄ȝ legitima cauſa obmiſerit explere mortaliter peccat. Si tamē penitens ſentiat penitētiaȝ ſibi nimis grauē: ꝛ ad obſeruandū periculoſam ſua infirmitate penſata: debet ad illum eundē confeſſorē vel ad aliū ſi illū nō poteſt habere humiliter recurrere: ꝛ alleuiationeȝ vel cōmutationē petere: ꝛ cōfeſſor debet cōcedere: etiā ſi videat ꝙ penitentia alleuiata: nō ſufficiat plenarie pro ſatiſfactione peccati ꝛ poſt eaȝ expletā adhuc remaneret aliquid in purgatorio explendū. Tutius eniȝ eſt reſeruare penitentē in purgatorio puniendum q̄ȝ ipſum exponere ꝑiculo cadendi in mortale peccatū propter penitētie tranſgreſſionem. Expedit tamē ꝙ cōfeſſor hoc totum explicite penitēti exponat: niſi in ipſo viderit conditionē ꝑ quā iudicet omnib⁹ penſatis magis eſſe tacendū: q̄ȝ exponendū. hec Ricar. verbaliter. Ex qua diſtinctione patet: ꝙ quiſq̄ȝ peccator tenet̄ de neceſſitate accipe ſatiſfactōnem ꝓ peccatis a diſcreto cōfeſſore ſibi iniūctam: quā ſi ex negligentia: aut ꝓpria malicia explere contēpſerit: nouū peccatū mortale cōmittit. Aduertāt hic igit̄ omnes illi q iniuſte habēt de bonis proximorū ſuorū: quoniā ſi omittūt ſatiſfacere: ſeu de teſtamt̄(: ſeu de alijs male ablat(ꝛ cū poſſint: ꝛ nō ſatiſfaciūt mortalē nouā culpaȝ incurrūt. ¶ Tertio inſup probo ſeptē rationib⁹: ꝙ quiſq̄ȝ tenet̄ de neceſſitate ſatiſfacere deo ꝛ ꝓximis ꝓ iniurijs ꝛ offenſis cōmiſſis.

¶ Primo ratione Remiſſionis.
¶ Secundo ratione Subiectionis.
¶ Tertio ratione Reſtaurationis.
¶ Quarto ratione Beatificationis.
¶ Quinto ratione Argumentationis.
¶ Sexto ratione Electionis.
¶ Septimo ratione Recordationis.

¶ Primo ꝓbo ratione remiſſionis. vȝ peccatoꝝ. In hac rōne habeo oſtēdere qualiter eſt impoſſile ꝙ remittātur alicui peccata niſi

prius q̄ꝫtum fas erit deo ꝛ ꝓximis ſatiſfece-
rit. Fundamentū iſtius rōnis ponit phus. 4
Metha. di. Oppoſitoꝝ cauſaꝝ ſemꝑ oppoſi-
ti ſunt effectus. patet hec regula. Nam ſi qs
habeat in corde habitū ſuperbie vel luxurie:
clarū eſt ꝙ fere omnia eius verba ꝛ opa: vt-
qꝫ erūt plena ſupbia ꝛ laſciuia. Oppoſitum
vero erit de habente habitū humilitatis et
caſtimonie: quoniā omnia eius verba ꝛ opa
erunt plena humilitate ꝛ caſtitate: quā veri-
tatem ſaluatoꝛ confirmat Matthei. 12. dicēs
Ex habūdantia cordis os loqtur: ꝛ bonꝰ ho-
mo de bonis theſauris cordis ſui ꝓfert bo-
na: malus autē homo de malo theſauro coꝛ-
dis ſui ꝓfert mala. propterea phs pmo Pe-
rier. dicit. Voces ſunt note. i. ſigna ꝛ ſimili-
tudines earū que ſunt in anima paſſionum.
Quo ꝓſuppoſito: ꝙ vꝫ oppoſite cauſe oppo-
ſitos ꝓducant effectus: certū eſt ꝙ velle ſa-
tiſfacere ꝑ peccatis: ꝛ nolle ſatiſfacere ſunt
cauſe oppoſite. Sed clarū eſt ꝙ ſatiſfaciens
pro peccatis huic ſortit̄ effectuꝫ: ꝙ vꝫ perci-
pit a deo plenariā remiſſionē peccatorū ſuo-
rum. dicēte Hierony. de pe. diſt. pma. ca. qꝛ
diuinitatis. Si quis inqt poſt lapſum pecca-
torū ad veram penitentiā ꝛ ſatiſfactioneꝫ ſe
cōuerterit: cito a vero miſericordie iudice ve-
niam peccatorū impetrabit. ergo ꝑ oppoſitū
nolens ſatiſfacere pro offenſis cōtra deum
ꝛ proximos ꝑpetratis: neceſſe eſt ꝙ ſortiatur
oppoſitū effectum: ꝙ vꝫ nunq̄ꝫ in hac vita ꝑ-
cipiat a deo ſuorum indulgētiaꝫ peccatoruꝫ.
Quod cōfirmans Auguſt. 14. q. 6. c. Si res
inquit aliena propter quā peccatū eſt reddi
poteſt ꝛ nō reddit̄: penitētia non agit̄: ſed ſi-
mulat̄. Quod ſi veraciter agit̄: nunq̄ꝫ remit-
titur petm̄ niſi reſtituat̄ ablatū. hec ibi. Et ex̄
de re. iur̄. li. 6. dicit̄. Non remittit̄ peccatum
niſi reſtituat̄ ablatum. Propterea Luce. 13.
ait. Niſi egeritis penitētiā reſtituēdo. ſ. deo
per ſatiſfactionē bonoꝝ operum honoꝛem ꝛ
amoꝛē ſibi iniuſte ablatū: ſimiliter ꝛ proxi-
mis: omnes ſimul peribitis. vꝫ ſine remiſſio-
ne peccatoꝝ. qḋ clarius concludens ſaluatoꝛ
Joan. 8. Cōtra tales clamabat di. In pecca-
to veſtro moriemini. O quot ſunt iaꝫ defun-
cti: ꝛ adhuc quot viuūt: qui ꝛ ſi cōfeſſi ſunt et
cōfiteant̄: nullū tamen peccatū eſt a deo re-
miſſum ſibi: exquo nec in vita: nec in morte
deo ꝛ proximis ſatiſfacere volunt. ¶ Secū-
do etiam probo rōne ſubiectionis: ꝙ quiſqꝫ
tenet̄ ſuſcipere penitentiā a diſcreto cōfeſſo-
re pro ſatiſfactione peccatoꝝ ſuoꝝ. Funda-
mentū huius rōnis ponit phus. j. Mete. ꝛ
ſcḋo Methaphi. ꝛ. 8. Phiſicoꝝ. di. Cauſe in-
feriores naturales regūtur a ſupioribus. pꝫ
hec regula. Naꝫ ſeruꝰ naturaliter tenet̄ obe-
dire in rebus licitis ꝛ honeſtis dn̄o ſuo tpa-
li: etiā ſub pena peccati mortalis. dicēte Hie-
ro. in epiſtola ad Hebre. ꝛ ponit̄. xi. q. 3. c. Si
dn̄s. inquit. Si dn̄s iubet que cōtraria non
ſunt vel aduerſa ſanctis ſcripturis ꝛ bonis
moribꝰ: ſubiciat̄ oino dn̄o ſuo ſeruus. ſi vero
cōtraria precepit: magis obediat ſpū: q̄ꝫ coꝛ-
pus dn̄o. Et infra ſubdit. Si bonū eſt quod
precipit impatoꝛ iubētis exeqre voluntateꝫ.
Si vero malū: reſpōde. Obedire opoꝛꝫ ma-
gis deo: q̄ꝫ hominibꝰ. hec ille. Quod confir-
mans Petrus. j. 2. ait. Serui ſubditi eſtote
dominis veſtris carnalibꝰ: non tm̄ bonis et
modeſtis: verū etiam diſcolis. Quibus ad-
herens Bonauē. in. 2. di. vltima. ar. 3. q. j. dic̄.
ꝙ cū ſm aplm ad Roma. 13. Ois poteſtas
aut electiue: aut a dn̄o deo ſit: ſeqtur ꝙ talis
poteſtas ꝓcedit ex diuina ꝓuidentia ꝛ oꝛdi-
natione. Hoc ideꝫ aſſerit Tho. ſcḋa ſcḋe. q.
104. ar. ſcḋo. di. ꝙ de lege naturali eſt: ut mi-
noꝛ ſubdat̄ maioꝛi: ꝛ agens ↄtra legē natu-
ralē moꝛtaliter peccat. Quo ꝓſuppoſito. vꝫ
ꝙ ſeruus tanq̄ꝫ cauſa inferioꝛ tenet̄ obedire
dn̄o tpali tanq̄ꝫ cauſe ſupioꝛi: clarū eſt ꝙ ſa-
cerdos vel cōfeſſoꝛ q in dignitate omnes do-
minos mūdanos ꝑcellit in cauſis peccatoꝝ
eſt tanq̄ꝫ cauſa firmioꝛ reſpectu auctoꝛitatis
Matth. 18. ꝛ Jo. 20. a xp̄o ſibi cōceſſe. Econ-
tra vero quiſqꝫ xp̄ianus peccatoꝛ eſt tāq̄ꝫ cā
inferioꝛ. Qḋ ſi ſic eſt. ergo ſi ↄfeſſoꝛ diſcretā
ſatiſfactionē imponit peccatori tenet̄ recipe.
Aliter cōtemnens eā moꝛtaliter peccat. Cū
ergo expſſe ſit cōtra volūtatē vniuerſalis ec-
cleſie ꝑcipiētis extra de pe. ꝛ re. c. oīs. vbi ſic
dicit̄. Omnis vtriuſqꝫ ſexꝰ fidelis poſtq̄ꝫ ad
annos diſcretionis ꝑuenerit: oia ſua ſolꝰ pec-
cata ſaltē ſemel in anno fideliter cōfiteatur
ꝓprio ſacerdoti: ꝛ iniunctā ſibi penitētiaꝫ ꝓ
viribus ſtudeat adimplere. hec ibi. Si qs igi-
tur reſiſtit dn̄o tpali: reſiſtit oꝛdinatiōi diue:
ſed hoc eſt moꝛtale. ergo ꝛc̄. Si igit̄ qs obe-
dire tenet̄ in rebꝰ mundanis licitis ꝛ hone-
ſtis: a foꝛtiori tenet̄ quiſqꝫ obedire ſedi aplī-
ce in rebus ſpūalibus. Proinde Grego. di.
19. c. Nulli fas. ait. Nulli fas eſt vel velle vel

poſſe tranſgredi aplice ſedis p̄cepta:nec no-
ſtre diſpoſitionis miniſteriū:qđ in vr̄am cō
ſequi opoꝛꝫ charitatem. Sit ergo ruine ſue
dolore pſtratus:qſquis aplicis voluerit con
traire decretis.talis eniꝫ iam dānatus a ſcā
ꝛ apoſtolica eccl̄ia ſua inobediētia atqꝫ pre-
ſumptione a quoqꝫ eſſe nō dubitat̃. hec ille.
Et idē Grego.8i.di.c.Si q ſunt pſbiteri.ait
Qui eniꝫ ſaluberrimo eccleſie p̄cepto obedi
re noluerit:idolatrie peccatū incurrūt. Pec
catū enim ariolandi eſt nō obedire: ꝛ ſcelus
idolatrie non acquieſcere. Peccatū igit̃ pa-
ganitatis incurrit:qſquis xp̄ianū ſe eſſe aſſe
rit:ſi ſedi apoſtolice obedire contempſit. hec
ibi. Et.8.q.j.c. Sciendū etiā. Greg.ait. Qua
ſi peccatū ariolandi eſt obediētie repugnare
ꝛ quaſi ſcelus ydolatrie nolle acqeſcere. So
la igitur:que fidei meritū poſſidet obediētia
eſt:ſiue qua quiſqꝫ infidelis eſſe cōuincitur:
etiā ſi fidelis eſſe videat̃.hec ibi. Qđ confir-
mans dn̄s Matth.18.ait. Si nō audierit ec
cleſiā ſit tibi ſicut ethnicus ꝛ publicanus.
¶Tertio pbo ratione reſtaurationis:vꝫ di-
uine amicitie:ꝙ ſatiſfactio pro peccatis cuili
bet eſt neceſſaria ad ſalutē. Pro cuiꝰ decla-
ratione rationis in forma qōnis peto a te o
peccatoꝛ. Quid eſt nobilius ꝛ p̄cioſiꝰ qđ ho-
mo poſſit hr̄e in hac vita ꝛ futura. Certū eſt
ꝙ nullꝰ eſt p̄cioſiꝰ diuina amicicia ꝛ charitate.
dicēte Aug.li.de verbis dn̄i. Melioꝛ ē ami-
citia dei ſoliꝰ:ꝗ̄ oium ſimul creaturaꝝ:et ꝗ̄
ſit ois mūdi theſaurꝰ.hec ille. Quo conceſſo
certū eſt:ꝙ p pctm̄ pdit̃ ois amicitia dei re-
ſpectū diſcordie volūtatū:dicēte pho. 9. ethi.
Amicoꝝ eſt idē velle ꝛ idē nolle: ꝛ impoſſibile
eſt amicitiā eē inter eos q nō eiſdē gaudent
hec ibi. Et Iac.4.c.etiā dr̄. Quicūqꝫ volue-
rit eē amicꝰ hꝰ ſeculi inimicꝰ dei ꝯſtituet̃. Sꝫ
claꝝ eſt ꝙ talis amicitia:tā p̄cioſa nūꝗ̄ recu
pari pōt a pctōꝛe:niſi pctōꝛ ipſe aliqualē ſa-
tiſfactionē faciat ipſi deo p iniuria ꝯ ipm̄ ir
rogata:dicēte glo.ſup illa verba pphe. Sa-
crificiū deo ſpūs contribulatꝰ. Quid iuſtiꝰ eſt
inqt ꝗ̄ hoiem zelo iuſticie p penitentiā pctā
punire:per quā ois amicitia dei deptita re-
ſtauratur.hec glo. Super que verba Tho.in
4.di.15.ar.1.q.3.dicit.ꝙ triplex eſt iuſticia:q̄-
dam eſt diſtributiua: qdā cōmutatiua:ꝛ que
dam vindicatiua. Iuſticia diſtributiua eſt q̄
dn̄s ſuis ſeruitoꝛibꝰ retribuit ſm pportionē
meritoꝝ. Iuſticia vero cōmutatiua ꝯſiſtit in
ꝯtractibꝰ ut puta ſi recepiſti a me equū:iuſtū
eſt ut mihi reſtituas pecuniā. Iuſticia auteꝫ
vindicatiua cōſiſtit vel ad puniendū malum
in alio:ꝛ ſic ptinet ad iudices.vel ad punien
dū malū in ſeipſo:ꝛ ſic ptinet ad virtutē ve-
re penitētie. Reducit̃ ergo ſatiſfactio ad ip-
ſam iuſticiam vindictiuā: que exigit oino ꝙ
peccatoꝛ aut p ſe:aut p confeſſorē ſibimet in
ferat penam:ut hoc modo ſibi reſtituat̃ diui
na amicitia p peccatū perdita. Aliter impoſſi-
bile eſt:ꝙ talis diuina amicitia ampliꝰ vnꝗ̄
recuperet̃. Et ratio eſt ſm eundē Tho.in.4.
di.15.arti.4.q.xi.in coꝛpe queſtionis. qꝛ ſicut
iuſticia hūana oino exigit: ut in recōpenſatō
ne offenſe ſubtrahat̃ ei q plus iuſto accepit:ꝛ
detur vel reſtituat̃ ei:cui eſt iniuſte ſubtractū
ita a ſimili de iuſticia:exigit ut reſtituatur ei
quod eſt ipſi deo p peccatū iniuſte ſubtractū
a peccatoꝛe ex recōpenſatione offenſe illud
bonū cuius ſubtractio qualitercūqꝫ facta eſt
ſibi penoſa. Quāuis auteꝫ deo ex parte ſua
nihil ſubtrahi poſſit: tn̄ peccatoꝛ ꝗ̄tū in ipo
eſt:peccando aliquid ſubtrahit deo.ſcꝫ hono
rem ipſi deo debitum. Et ideo oportet ꝙ ad
hoc ꝙ peccatoꝛ ſatiſfaciat deo: ꝙ ei ſcꝫ pecca
toꝛi p cōfeſſoꝛis conſiliū aliquid ſubtrahat̃:
veluti vigoꝛoſitas coꝛpis: que auffert̃ p abſti
nentiā:ſeu tempalia bona que minuūtur ele
moſynis ꝛ reſtitutione. Hoc autē qđ a pec-
catoꝛe ſubtrahi debet p recōpenſationē iuſti
cie:ut ſit vere ſatiſfactoꝛiū:in ſe habere debꝫ
tres cōditiones. ¶Prima cōditio eſt ꝙ illđ
opꝰ ſit bonū ex genere:ſicut pctōꝛ cōtra deuꝫ
aliqđ fecit quod ex ſuo genere malū fuit.vel
omittēdo bonū:vel cōmittendo malū. ¶Se
cūda cōditio eſt:ꝙ opus illiꝰ q ſatiſfacit:debꝫ
eſſe honoꝛabile.tunc autē eſt honoꝛabile qn̄
opus illud nō tm̄ eſt bonū ex genere:ſꝫ etiaꝫ
fit in ſtatu gr̄e ꝛ charitatis. Et rō eſt: quia ſi
pctōꝛ peccādo deū inhonoꝛauit:et ei debituꝫ
honoꝛē ſubtraxit:ſic opoꝛtet ut bonū opꝰ qđ
facit:fiat oīmode in honoꝛē dei:qđ tūc fit: cū
fit in ſtatu charitatis. ¶Tertia cōditio eſt:ꝙ
opꝰ ſatiſfactionis dꝫ eſſe penale: ut peccatoꝛi
aliqđ ſubtrahat̃:ſiue de vigoꝛe coꝛpoꝛis: ſiue
de ſubſtantia tempali. Et ratio eſt:quia ſi ta
le bonū fieret p opus delectabile:cū delecta-
bile inꝗ̄tū delectabile nō ſubtrahat aliqđ a
pctōꝛe:ſed magis pficiat eū:non fieret p hoc
bona ſatiſfactio i ꝯſpectu dei: ꝛ iđ oꝫ ꝙ tale
bonū ſit penabile:ut delectatio q̄ ꝯtracta eſt

per peccatū oīo expellatur per ſuū ꝯtrarium
ſcʒ per afflictionem ⁊ penalitatem. Ex q̄bus
omnibus concludit̄: ꝙ cum amicitia dei non
recuperet̄ niſi per ſatiſfactionē: dʒ q̄ſq̄ʒ liben
ter ſuſcipe ⁊ explere penitentiā a ꝯfeſſore ſi-
bi iniunctam: qua mediante talem dei ami-
citiam reacq̄rere poſſit: que icōparabiliter me
lior eſt oī alia amicitia: atq̄ʒ p̄cioſior omnib⁹
ſimul mūdi theſauris. ¶Quarto ꝓbo ſatiſ-
factionē eſſe neceſſariā rōne beatificationis.
In hac rōne habeo oſtendere: qualiter im-
poſſibile eſt/ſine ſatiſfactione aliquē peccato
rem beatificari poſſe. Fundamentum iſtius
rōnis ponit phs.2.⁊.5.ethi.di. Sine iuſtitia
nullus pōt eſſe felix: eo ꝙ felicitas eſt ꝑmiuʒ
virtutis. Quo preſuppoſito: ꝙ.ſ.iuſtitia eſt ne
ceſſaria ad beatitudinē hn̄dam: certum ē ꝙ
reſtitutio ſeu ſatiſfactio rei aliene ꝑfecto eſt
actus iuſtitie: que reddit vnicuiq̄ʒ qd̄ ſuū eſt:
ſicut habet̄.12.q.2.c.Cum deuotiſſimam. ſicut
econuerſo ablatio rei aliene eſt omnino act⁹
iniuſtitie. Qd̄ ſi ſic eſt: ꝙ ſatiſfactio ſit actus
iuſtitie: ⁊ iuſtitia cuilibet eſt neceſſaria ad fe-
licitatem habendam. concludo ꝓpter hoc ꝙ
qui non ſatiſfacit deo ⁊ ꝓximis pro offenſis
illatis: nequaq̄ʒ habet in ſe iuſtitiam: ⁊ ꝑ con
ſequens impoſſibile eſt ꝙ vnq̄ʒ habeat eter-
nam felicitatem: que ſolis iuſtis a deo impē
ditur. Qd̄ confirmans Job.17.c.ait. Cor eo
rum longe feciſti a diſciplina.i.a penitentia ⁊
ſatiſfactione: ꝓpterea non exaltabuntur apd̄
deum. vbi ⁊ Grego. ait. Qui per diſciplinā
cuſtodire vitam minime ſtudet: in imis iſer-
ni iacebit: ⁊ a deo longe diſtabit. hec ille. Et
Sap.3.dicitur. Sapientiam enim ⁊ diſcipli
nam qui abijcit infelix eſt: ⁊ vacua eſt ſpes il
loꝝ: ⁊ labores ſine fructu: ⁊ inutilia opera il-
lorum ſunt. hec ibi. Deniq̄ʒ Aug. in proſpero
ait. Maior in cuʒ pena decernit̄ cui ipſa cor-
reptio denegatur: qui aūt correptionem ⁊ pe
nitentiam renuit: renuit ⁊ ſalutem. ¶Quin-
to ꝓbo rōne argumentationis. ꝙ quiſq̄ʒ te-
netur penitentiā a diſcreto confeſſore ſibi in
iūctam ſuſcipere ⁊ explere. Fundamentū ra
tionis ponit phs.2.⁊.4.topico.di. Si d̄ quo
minus videt̄ ineſſe ⁊ ineſt: ergo de quo ma-
gis. pʒ hec regula. Si enim quis hʒ bonam
curā de aſino quattor ducatoꝝ: a fortiori dʒ
habere curam de nobiliſſimo equo centum
ducatoꝝ. Quo preſuppoſito: certum eſt ꝙ hō
eſt compoſitus ex duobus. vʒ corpore ⁊ aīa.

Quibus premiſſis: ponatur nunc ꝙ ſit mu-
lier infirma corpore: atq̄ʒ in manibus medi
ci poſita: peto quid faciet mulier illa pro recu
perando corporis ſanitate: certum eſt ꝙ ſine
vlla contradictione omnia faciet que ſibi me
dicus iniūget. Nā ſi medic⁹ dicat ei Abrade
omnes capillos tuos aliter non recipies ſa-
nitatem: ſtatim ei parebit. Similiter ſi preci-
pit medicus ꝙ non tripudiet: ꝙ a cibis abſti
neat: ꝙ non vadat ad aerem in platea: ꝙ ocu
los teneat coopertos: ꝙ fugiat coitum: ⁊ oīa
hmōi: certum eſt ꝙ ei in omnibus obtempe-
rabit. ꝙ ſi hoc facit pro ſanando corpore: qd̄
eſt quid vile: a fortiori tenet̄ quelibet mulier
h̄ eadem facere pro ſananda aīa per peccatū
ſpiritualiter iſirmata. Et ratio eſt: quia ſic h̄r
ex̄ de pe.⁊.re.c.Cum infirmitas.⁊ ex̄ de obe.
⁊ maio.c.Solite. Anima melior eſt oīni cor-
pore: ⁊ anime bonum omnibus bonis pre-
fertur. Quod ſi nō fit totus nature ordo cor-
rumpit̄: eo ꝙ res viliſſima ſicuti eſt corporis
ſanitas: preponitur rei nobiliſſime ⁊ p̄cioſiſſi
me: ſicuti eſt ſanitas anime. Sed heu totum
fit oppoſitum. Nam ſi medicus.i.cōfeſſor ꝑ
cipiat mulieri ſpūaliter infirme ꝙ cornua et
capillos vanos deponat: coreas: tripudia: et
impudicas ſocietates deteſtet̄: ꝙ oculis hone
ſtatis incedat: ⁊ hmōi. nequaq̄ʒ vult acq̄ſcē:
imo videt̄ ſibi ꝙ ſi hoc faceret magnū ſacri-
legium cōmitteret: ⁊ ideo vt talia non deſe-
rat: contra confeſſorem mille articulos excu-
ſationis argumenta atq̄ʒ mendacia opponit
O mulier inſenſata. O mulier vana. O mu-
lier/diabolica ⁊ infernal̄: ve tibi: ve tibi: que ꝑ
ponis corpus tuum qd̄ ē ſacc⁹ vermium aīe
tue: que ē imago ⁊ ſimilitudo dei. Et qd̄ dixi
de muliere infirma: hoc dico de quolibet vi-
ro. Dico etiā de quolibet viro qui ad morte
infirmat̄. Cui ſi medicus dicat. Te oʒ oīo ſol
uere mille ducatos pro cōficiendo electuario
vt ſic recipias ſanitatem: certū eſt ꝙ non tm̄
mille: ſed etiā centū millia ducatos ſi tot ha-
bebit exburſabit pro ſanitate corporis recu-
peranda. Atteſtante Job.2.c.⁊ dn̄e. Pelleʒ
pro pelle: ⁊ cuncta que habet homo dabit ꝓ
anima ſua.ſ.conſeruanda. Item ſi medicus
p̄cipit ei vt abſtineat ⁊ ieiunet: adulterāq̄ʒ ſeu
concubinam totaliter deſerat: vt ſic recipiat
ſanitatem: ſtatim ei in oībus obtemperabit.
Si igitur p̄dicta faceret hō ꝓ recupanda cor
pis iteꝝ morituri ſanitate: a fortiori tenet̄ illa

eadem ⁊ plura facere pro ſananda anima in eternū victura. Sed hodie totū fit cōtrariū op⁹. Quia ſi confeſſor p̄cipit peccatori ut reſtituat aliena: ut ieiunet: ⁊ adulterā ⁊ concubinā relinquat: nequaq̄ʒ vult ei obtemperare Sciant igitur tales omnes q̄ eorū confeſſio ⁊ operatio eſt infructuoſa ⁊ omnino inutilis ad ſalutē: exquo pro ſalute anime illud facere recuſant: qđ ꝓ habēda corpis ſanitate nequaq̄ʒ recuſarent. Confirmantur hec oia per Auguſt. in libro de pe. ⁊ ſcribit̄ de pe. diſt. 5. c. Conſideret. dicentē. Ponat ſe omnino penitens in poteſtate iudicis in iudicio ſacerdotꝭ ſibi nihil reſeruās ſui: ut oino eo iubente paratus ſit facere ꝓ recipiēda vita aie quecumqꝫ faceret ꝓ euitanda corporis morte: ⁊ hoc cuꝫ deſiderio: quia vitā recuperat infinitā q̄ de⁹ eſt. Cum gaudio eniꝫ facere debet inmortalis futurus: que faceret pro differenda morte moriturus: ſemꝑ deprecet̄ deū: certus de venia: qui oibus modis: ⁊ ſine tedio dubius rogaret poteſtatē terrenaꝫ. Abſtineat a multis licitis qui libertate arbitrij illicita commiſit. Semꝑ offerat deo mentē ⁊ cordis contritionē: deinde de quib⁹ poteſt ſimul ⁊ terrenam poſſeſſionē. hec Auguſt. ¶ Sexto inſuꝑ ꝓbo ratione electionis: q̄ quiſqꝫ debet libenter in p̄ſenti vita velle ſatiſfacere ꝓ peccatis. Fundamentū rationis ponit phus. 3. Thopicorū. di. Minus malū magis eligibile eſt maiori malo: que veritas etiā ponit̄. 13. di. c. duo. vbi dicit̄. Duo mala licet cautiſſime oino ſint p̄cauenda: tamē ſi periculi neceſſitas vnum ex his ꝑpetrare cōpulerit: debem⁹ reſoluere qđ minori nexu noſcit̄ obligari. hec ibi. Quibus cōcordans Grego. li. 35. mor. ⁊ ponit̄. 13. di. c. Merui. ait. Cum mens inter minora ⁊ maxima peccata cōſtringit̄: ſi oino nullus ſine peccato aditus patet: minora ſemꝑ eligantur quia ⁊ qui murorū ambitu vndiqꝫ ne fugiat claudit̄: ibi ſe in fugā p̄cipitat vbi breuior murus ingerit̄. hec ibi. patet hec regula. Nam ſi preponat̄ alicui aut mors: aut ꝑditio tempalis ſubſtantie: ⁊ neceſſe eſt q̄ vnū ex his oino eligat: clarum eſt q̄ p̄eliget tanq̄ʒ minus malum ſubſtantiā ꝑdere: q̄ʒ vitā amittere. Quo preſuppoſito: certū eſt q̄ deus p̄ponit homini pro ſatiſfactione peccati triplicē penitentiā vꝫ tempalēʒ: purgatoriā: ⁊ infernalē. Sed cū tempalis pena ſit minor incōpabiliter omni purgatoria pena ⁊ infernali, ideo ꝓpter hoc quiſqꝫ debꝫ magis ſatiſfacere in hac vita: q̄ʒ in purgatorio vel in inferno. Nam ſi peccator deo ſatiſfacit in hoc mūdo: nequaq̄ʒ amplius ipſe deus requiret aliā ſatiſfactionē in purgatorio: ſeu in inferno. atteſtante Greg. de pe. di. j. c. Medicina. Procul dubio inqt dominꝰ delictū ſine vltione nō deſerit. Aut eniꝫ ipſe homo in ſe penitus punit: ⁊ ſic non punit deus: aut deus hoc cū homine iudicās ꝑcutit. Nequaq̄ʒ igit̄ vnq̄ʒ peccato parcit̄: q̄ꝛ nullatenus ſine vindicta laxat̄. hec ille. Et q̄ citius quiſqꝫ debeat p̄eligere facere penitentiā de pctis in hac vita: magis q̄ʒ in purgatorio patet: quoniā pena minima ignis purgatorij: excedit omnē penam p̄ñtis vite: prout a doctoribus tradit̄. Vnde de reſpectib⁹ maxima eſſe dicitur.

¶ Primo reſpectu Comparabilitatis.
¶ Secundo reſpectu Rigiditatis.
¶ Tertio reſpectu Nobilitatis.
¶ Quarto reſpectu Vnitatis.
¶ Quinto reſpectu Vniuerſalitatis.
¶ Sexto reſpectu Infructuoſitatis.
¶ Septimo reſpectu Diuturnitatis.
¶ Octauo reſpectu Paucitatis.

¶ Primo inq̄ʒ reſpectu cōpabilitatis. dico q̄ qui penitentiā condignā nō facit in p̄ſenti vita: habebit maximā penam poſt mortē in igne purgatorij. Qui ignis licꝫ tanq̄ʒ res materialis nō poſſit inferre penā ipſi anime ſpirituali: tamē ꝓut eſt inſtrumentū diue iuſticie ſupra naturā ſuā ipſi aie maximā penam infligit: que pena q̄ʒuis momētanea eēt compata oibus penis p̄ñtis vite tam martyꝝ q̄ʒ ceteroꝝ oium excedit incōpabiliter oēs ſil̄ p̄dictas penas. Proinde Ric. in. 4. di. 20. art. 2. q. j. in corpe. q. dicit ad lrāʒ. Ignis inqt purgatori⁹ aias affligens magis leſiu⁹ eſt ⁊ afflictiuus oī nr̄o igne: q̄ tū inter cetera elementa magis ē afflictiuū. vñ nulli dubiū eē dꝫ quin pena purgatorij ſit grauior ſimplr: q̄ʒ oēs ſil̄ pene hui⁹ mūdi. hec Ric. Bonauē. hoc idē cōfirmat in. 4. di. 20. q. 7. ar. 2. recitās ad ſuū ꝓpoſitū quādā auctoritatē Aug. ⁊ dicit. Ignis ille inquit durior eſt ⁊ penoſior: q̄ʒ q̄cquid in hoc ſeculo penaꝝ: aut videre: aut cogitare: aut ſentire qs poſſit. Idē Aug. in enchi. ait. Poſt hanc vitā incredibile nō eſt: nō nullos fideles ꝑ ignem quēdā maxime afflictiuū purgari: ⁊ q̄ʒto magis minuſue bona ꝑeuntia dilexerunt tāto tardius citiuſqꝫ ab illo igne ſal-

uari:que omnē mundi penam ſuperat:q ſm
ſuos amādi modos diutiꝰ ut lignū. vel minꝰ
ut ferrū.vel minimū:ut ſtipula ignem ſuſtine
bunt. Qui eniꝫ diutius in peccato ꝑmanſerit
dignū eſt ut diutius ſuſtineat ⁊ penā. Rur-
ſus qui grauius offendit:dignū eſt ut puniat̄
acerbiori pena.hec ille. Itē.25. di.c.qualis.§.
Qui in aliud ſeculū diſtulit fructū cōuerſio-
nis:prius purgabit̄ igne purgationis. Hic
ignis ⁊ ſi non ſit eternus: miro tamē modo
grauis eſt. Superat eniꝫ omnē penam:quaꝫ
homo vnq̄ꝫ paſſus eſt in hac vita vel pati po
teſt. hec ibi. Deniqꝫ Auguſt.in libro de pe.et
ponit̄ de pe.di.7.c.Nullꝰ expectet. dicit. Si
enim quis cōuerſus fuerit ſed nō plene:vita
viuet ⁊ nō morie̅t:ſed non promittimꝰ ꝙ eua
dat omnē penam:nā prius purgandus ē ig-
ne purgationis:qui in aliud ſeculum diſtulit
fructū conuerſionis. Hic autē ignis ⁊ ſi non
eſt eternus:miro tamē modo grauis eſt. Ex
cellit eniꝫ omnē penam:quā vnq̄ꝫ paſſus eſt
aliquis in hac vita. Nunq̄ꝫ eniꝫ in hac vita
tanta eſt pena: licet innūerabilia martyres
ſunt tormēta:⁊ multi nequiter: tāta tamē nō
ſuſtinuerunt ſupplicia. Studeat ergo quiſqꝫ
ſic delicta corrigere in pn̄ti vita: ut poſt mor
tem nō oporteat penā tollerare.hec ille. Pa
tet igitur qualiter pena purgatorij eſt maxi-
ma oium penarum reſpectu compaſſibilitatis.
¶ Secundo etiā dico.ꝙ qui penitentiā con-
dignam nō facit in ꝑſenti vita:habebit penā
maximā poſt mortē in igne purgatorij:reſpe
ctu rigiditatis diuine iuſticie. Diuina eniꝫ iu
ſticia:videns ꝙ peccator noluit ꝑfectam pe-
nitentiā in ꝑſenti vita facere: que ſibi maxie
eſt cara:grata:⁊ accepta:reſpectu libertatꝭ. qꝛ
ſm Bonauē.in.2.d.29.ar.2.q.3. Tanto peni-
tentia deo eſt carior:q̄ꝫto magis habet de vo
luntario:ideo auget ſibi grauiorē penam:tā-
q̄ꝫ per quoddā intereſſe:eo ꝙ peccator diſtu-
lit facere:quod citius facere tenebat̄.ſicut a ſi
mili ſumit̄ de aliquibꝰ creditoribus: qui tāto
magꝭ aggrauant̄ ꝑ debitores ſuos: q̄ꝫto diu
tius eis ſatiſfacere diſtulerunt. ¶ Tertio in-
ſuꝑ dico ꝙ erit maxima pena anime pecca-
toris hic penitentiā nō cōplentis in igne pur
gatorij reſpectu nobilitatis. Certū eſt eni ſm
Tho.in ſcdo.di.21.ar.j.q.3.ꝙ quāto aliqd eſt
natura nobilius: tanto eidē plagis īpoſitis
magis punit̄ ⁊ cruciat̄. ſicut patet in oculo q
eſt natura nobilior calcaneo ſeu alijs mem-
bris:maiorē ſentit incompaſſibiliter penam et
cruciatū de eodeꝫ niet flagello ipſo calcaneo
⁊ ceteris membris. Sicut pꝫ de corpore xp̄i
quod cū fuerit nobiliſſimū omniū corporum
hūanoꝝ: fuit magis ſenſitiuū in pena ⁊ mor
te crucis:q̄ꝫ ſimul fuiſſent omnia hūana cor
pora. Quibus ꝑmiſſis manifeſtū eſt:ꝙ cum
anima ſit nobilior oibus puris humanis cor
poribꝰ:ꝑ cōſequēs ceteris paribus ſentit ma
iorē penam in igne purgatorij:q̄ꝫ ſimul ſenti
rent omnia humana corpa. ¶ Quarto etiaꝫ
dico ꝙ maxima pena erit peccatoris in igne
purgatorij reſpectu vnitatis ſeu coniūctionis
cū corpore. Regula eſt phi ꝑmo Poſterioꝝ.
ꝙ propter qd vnūquodqꝫ ⁊ illud magꝭ. Quo
ꝑſuppoſito: certū eſt ꝙ tanto magis aliquis
dolet de aliquo leſiuo: q̄ꝫto magis eſt ſenſiti
uū ⁊ cauſatiuū doloris. Unde leſiones que
ſūt maxime in locis ſenſibilibꝰ:ſunt maxi-
mū dolorē cauſantes:ſed qꝛ totus ſenſus ſi-
ue dolor corporis ē ab anima: ideo ſi in ip-
ſam animā aliqd leſiuuꝫ agat: ſicuti ē ignis
de neceſſitate oportet ꝙ anima maxime af-
fligatur. ¶ Quinto dico ꝙ pena ignis purga
torij maxie cruciabit peccatorē reſpectu vni-
uerſitatis. Certum ē eniꝫ ſm Bonauēturaꝫ
in.4.di.20.art.ꝑmo.q.7. ꝙ q̄ꝫto pena ē vni-
uerſalior ſiue vniuerſaliꝰ cruciat:tanto ē ma
ior ⁊ grauior: ſꝫ anima ſeparata tota punit̄
vniuerſalr̄ cum ſit ſimplex. hic autē quis nō
cruciat̄ vniuerſalr̄ ⁊ in toto. ꝓpter quod ma
ior ē pena purgatorij: q̄ꝫ omnis pena quam
nunc ſuſtinet anima corpori cōiuncta.⁊ con-
firmat̄ ſm eundeꝫ Bonauē. ibidē hec ratio.
Certū eſt eniꝫ ꝙ grauior eſt pena paſſionis:
q̄ꝫ cōpaſſionis:ſꝫ anima exuta corpore puni-
tur pena paſſionis. Unita vero cōpaſſionis
ergo ⁊c. ¶ Sexto etiā probo ꝙ maxima erit
pena peccatoris in igne purgatorij: reſpectu
infructuoſitatis. Experiētia docet:quādo ali
quis mercator trāſiuit ꝑ niues:ꝑ aquā: ꝑ fri
gus:ꝑ calorē:⁊ deniqꝫ q̄ꝫ infinitū ſuſtinuit la
borem:⁊ tandem de oibus his ⁊ alijs penis:
atqꝫ labore:vr̄ ꝙ nihil lucratus ē:magnū in
ſe ſuſcipit dolorē ⁊ afflictionē: eo ꝙ illo labo
re ſiue pena fruſtratus eſt. Sic a ſimili dico.
Cum eniꝫ ſm Thomā in quarto.diſt.21. ar.
tertio.q.j. Anime que ſunt in purgatorio ha-
beant de ſuis peccatis dolorē gratia informatum:ſed non meritoriū reſpectu ꝑmij eſſen
tialis:ſed ſimpliciter reſpectu premij acciden

talis.econtra autē in via anime habeant penam ſiue dolorē gratia informatū: et meritorium reſpectu pmij accidentalis et eſſentialis ideo propter hoc videntes eorum penam: ſiue penitentiā quā in purgatorio faciunt nullius eſſe meriti: que tamen in hac vita maximi meriti extitiſſet: recipiūt maximū dolorē et afflictionem. ¶ Septimo etiaʒ dico: q maxima erit pena peccatoris in igne purgatorij reſpectu diuturnitatis. Certum eſt eniʒ q eccleſia militans p ſolo peccato mortali cōmuniter imponit penitentiā ſeptem annorū q̄uis quandoqʒ magis et minus imponat ſm qualitatē delicti. hec eniʒ ſentētia et veritas habet. 33. queſt. 2. c. hoc ipſum. et §. ſequenti. et 22. queſt. 2. c. predicandū. Taxatur tamen predicta penitentia arbitrio ſacerdotis. ut habetur. 26. queſti. 7. ca. Tempora penitudinis et ca. penitentibus. Et dicūt doctores q penitentia que hic non accipitur: tota in purgatorio datur peccatori. Sed et pro vno peccato mortali ſolo hic non purgato: etiā penitentia ſeptēnis a diuina iuſticia imponit ipſi peccatori in purgatorio. Quod ſi forte diceres. hoc multū crudele videt. videlʒ: q ex ſolo peccato mortali: quod fit in momento tempis: de9 tot annos in igne purgatorij ſtare faciat ipſum peccatorē. Ad hoc Reſpondeo tibi: q in hoc non apparet ſeueritas nec crudelitas dei: ſed maxima miſericordia: quod patet exemplo. Si eniʒ vnus deberet tempaliter ex ſuis demeritis a quodā domino per mille ānos incarcerari: dominus autē ille per ſeptem annos ſolum vellet eum carcerem ſubſtinere. peto a te an talis domin9 deberet ſeuerus et crudelis iudicari an miſericors. Certum eſt q miſericors iudicaret. ſic in propoſito a ſimili dico. Ecce q peccator fecit vnum ſolum peccatum mortale: et ſic offendit deum infinitum et eternū: et per conſequēs meretur penam eternam: meretur ſtare in inferno ſiue in igne inferni in eternum: ſed diuina clemētia p momētaneam contritioneʒ: mutat illā eternam et infinitam penam in pena ſeptem annorū. O clementia dei infinita. O charitas incompabilis. O inextimabilis miſericordia ſaluatoris: quis te in hoc ſeeuerum et crudelem iudicare preſumet? His preſuppoſitis: q in igne purgatorij datur pena ignis ſeptem annorū pro quolibet mortali: dic mihi verum o peccator quot peccata mortalia feciſti corde: ore: et opere: exquo peccare cepiſti? Forte dices non feci niſi vnum: et ego tibi dico: q per ſeptem annos qui menſurantur non ſm curſum ſolis: ſed ſm diuinaʒ iuſticiam ſtabis in igne purgatorij: niſi penitentiam feceris in hac vita. Si auteʒ feciſti duo peccata mortalia ſtabis quattuordecim annis: et ſic gradatim aſcendere ad numerū penarum. O miſer peccator: o infelix peccator: o ſtulte et cece peccator: qui quaſi innumerabilia peccata cōmiſiſti: quot annis ſtabis in illa pena purgatorij: ſi de peccatis tuis in pſenti vita penitentiam non feceris. Suſcipe igitur hic queſo penitentiā vnius diei: ut effugias illic penitentiā anni. Ad quod faciendum te hortatur. Ezech. in perſona dei quarto ca. di. Fili hominis diem penitentie p anno dedi tibi. ſcilʒ peccatori. ¶ Octauo deniqʒ dico q pena maxima dabit peccatori in igne purgatorij reſpectu paucitatis. videlʒ auxiliantium ſibi. Si eniʒ aliquis domin9 aliquem in horribili carcere teneret. ille autem videret q nullus parentū ſuorū eum viſitaret: nec verbis: nec factis: pro eo liberando de carcere ad dominū intercederet: talis profecto maximā recipiet penam: et continuo augeretur in eum dolor. A ſimili eſt de animabus pro peccatis ſuis a diuina iuſticia in igne purgatorij incarceratis: que cum maximā ignis afflictionem ſentiant: quaſi nullus amicorum eorū in preſenti vita exiſtentiuʒ apud dominū elemoſynis: ieiunijs: miſſis: orationibus: et huiuſmodi. pro eis intercedit. dicente ſaluatore Matthei. 24. Quoniam habundauit iniquitas: refrigeſcet charitas multorum. Quod vtiqʒ conſiderantes: grauiorē penam ſuſcipiunt. Unde propter doloris vehementiā iugiter et admiratiue lamentantur et clamant dicentes verba Job decimonono Miſeremini mei ſaltem vos amici mei: qr manus domini tetigit me. Ex prefatis igitur octo reſpectibus euidenter apparet: qualiter maximaʒ in purgatorio ſuſcipiet penam quicumqʒ in preſenti vita pro peccatis non ſatiſfecerit. Adde q ſi nec in hac vita nec in purgatorio ſatiſfacies: hēbis penā infernaleʒ in cui9 pparatione cū ſit eterna: ois pdcā pena purgatorij nihil eſt: de qua inferni pena dicit Job. 21. Tenent tympanū et citharā et gaudēt ad ſonitū organi: ducunt in bonis dies ſuos et in puncto ad inferna deſcendunt. hec ibi.

¶Septimo etiã probo rõne retardatiõis q̃
verus penitẽs debet penitentiã qualitercũqʒ
a diſcreto cõfeſſore iniunctã libenter ſuſcipe.
Fundamentũ rationis ponit̃ extra de re. iu.
li.6.in regula.Mora.vbi dr̃.Mora ſua cuili
bet eſt nociua.patet hec regula. Naʒ ſi quis
tardat ſerere:tardat ⁊ metere:ſeu fructũ ſemi
nis recolligere. Quo p̃ſuppoſito: certũ eſt q̃
qui in p̃ſenti vita ↄdigne nõ ſatiſfacit:nõ tm̃
in purgatorio penã ignis predictã tollerabit:
verũetiã retardabit ingredi padiſum: ſiue ac
cedere ad conſpectũ diuine maieſtatis: ⁊ rõ
eſt:quia ſicut tempaliter ſolutiõis dilatio vel
ſatiſfactionis liberationẽ tardat carceris: ſic
a ſimili in purgatorio quiſqʒ retardat̃ a viſi
one dei quouſqʒ exoluerit penã peccatis con
dignã:que retardatio ſeu ꝓlõgatio diuine vi
ſionis etiam per momentũ tempis erit tãti
doloris ⁊ pene: q̃ oĩs ſimul pena ignis pur-
gatorij ſuppoſita gaudiũ quoddã quaſi ⁊ re-
frigeriũ appareret reſpectiue.Et rõ eſt: q2 ſʒ
Aug.21.de ciui.dei. In amiſſione rerũ: tãtus
eſt dolor quãtus eſt valor:⁊ q̃tus inheſerat
amor.Quo cõceſſo clarũ eſt ſm eundẽ Au-
guſt.22.de ciui.dei.q̃ qui videt deũ habet oẽ
bonum:eo q̃ videre deũ eſt habere deũ.i. oẽ
bonũ.Nõ ſi ſic eſt:concludit̃ igitur. q̃ pro eo
tempe:⁊ ſi nõ eſſet niſi momẽtũ tempis:quo
quis caret viſione dei:caret ſimul omni bono
ſed ſimul carere oi bono eſt pena ſup oẽs pe
nas.ergo ⁊c̃. Hec rõ elicit̃ a Ric.in.4.di.20.
ar.2.q.1. Vbi cõcludit q̃ abũdantia diuine vi
ſiõis excedit omnes penas ignis purgatorij.
Pretermitto etiã q̃ ex tali retardatione ani
ma priuat̃ dulciſſima viſione omniũ angelo
rũ atqʒ ſanctoꝝ.propter quod tot penis cru
ciat̃ ex corũ abſentia:quot gaudijs coꝝ p̃ntia
frueret̃.Et ut plenius cõcludam.dico q̃ pena
de priuatione diuine viſionis: nõ tm̃ excedit
omnẽ penam purgatorij intenſiue.Sʒ inſu-
per omnẽ penã ignis inferni. dicẽte Criſoſt.
ſup Matth.Ego inquit multo grauiores q̃ʒ
gehennã eſſe dico cruciatus:remoueri ⁊ abi-
ci ab illa ſupna gloria:nec puto ita cẽ acerba
gehenne incẽdia:ut ſunt illa quib⁹ torq̃tur is
qui arcet̃ a cõſpectu dei. Plurimi nãqʒ ſolã
ꝑtimeſcunt gehennã:ego autem illius viſio-
nis amiſſionẽ multo amarius q̃ʒ gehẽne cẽ
dico ſuppliciũ. Intollerabilis eniʒ eſt gehen-
na:verum ſi etiã mille ponat quis gehennas
nihil tale diceret quale eſt a beata illa gloria
excidi:odio xp̃i haberi:audire non noui vos.
Et eniʒ decẽ milia melius eſt ſuſtinere ful-
mina:q̃ʒ faciem dei mãſuctam a nobis vide
re auerſam:⁊ diuinũ tranquillũqʒ oculũ nos
videre non ferentẽ.hec ille. Ex p̃fatis ſeptẽ
rationib⁹ patet:qualiter quiſqʒ peccator tenet̃
deo ⁊ proximis ſatiſfacere: q̃tum ſibi eſt poſ
ſibile.¶ Quarto probo deniqʒ exemplis. q̃
quiſqʒ debet ſatiſfacere ꝓ peccatis in hac vi-
ta q̃tum poteſt. Primũ exemplũ habemus
de corporaliter infirmo:q ſi odit cõſiliũ me-
dici:⁊ ſpernit eius medicamina:profecto mo
ritur:⁊ ſanitate deſiderata priuat̃. ſic a ſimili
eſt de quolibet peccatore qui ſi contẽnit con-
ſiliũ ſpiritualis medici.i.confeſſoris:⁊ deſpi-
cit recipere medicinã ſatiſfactionis : profecto
et vita eterna priuabitur ⁊ ꝑpetua morte in
inferno morietur. Aliud deniqʒ exemplũ po
nit̃ in vitis patrũ.vbi legitur.q̃ cũ quidã ſan
ctus pater obnixe deum rogaret:ut ei oſten-
deret q̃tam penã habeant q in hac vita deo
⁊ proximis pro peccatis ſatiſfacere noluerũt.
ſtatim permittẽte deo apparuit ei quedã ani
ma cathenis igneis colligata: lamentabiliter
dicens.Cum eniʒ penitentiã facere noluerĩʒ
in preſenti ſeculo:ecce q̃ in inferno me ſatiſfa
cere oportet:⁊ profecto cõtenta eſſeʒ ſtare tot
annis in inferno: quot ſunt gutte aque ma-
ris:⁊ inſup trãſire tot ãnis p ardẽtiſſimã for
nacem:quot ſunt gutte aque maris: ⁊ inſup
tot annis dictim aſcendere per arborem ra-
ſorijs ⁊ nouaculis plenam:a terra vſqʒ ad ce
lum attingentem:⁊ poſt omnia deus me li-
beraret.ſed vhe mihi:vhe mihi:vhe mihi: q2
impoſſibile eſt. Nam quãdo ſtetero tot ãnis
in igneʒ inferni: quot ſunt gutte aque maris
adhuc me oportebit ad primũ annũ reincipe
re: ⁊ quando ſtetero mille vicibus tot annis
quot ſunt gutte aque maris ad primũ annũ
reincipiã:⁊ ſic nunq̃ʒ ſatiſfactio mea finẽʒ ha
bebit:⁊ quod mihi cõtigit eueniet omnib⁹ ꝑ
peccatis ſuis in hac vita ſatiſfacere nolenti-
bus:quib⁹ dictis diſparuit. Ex predictis au-
ctoritatib⁹:rationib⁹:diſtinctionib⁹:atqʒ exẽ-
plis patet.qualiter ſatiſfactio ꝓ peccatis cui-
libet eſt neceſſaria ad ſalutẽ:⁊ etiã patet quar
ta adoratio ad diuinũ cultuʒ neceſſaria: que
dicta fuit virtualis : ſiue integralis. In qua
oſtenſum fuit qualiter ad diuinũ cultuʒ ſin-
gulariter ſunt neceſſaria tria opa.vʒ opus cõ
tritionis confeſſionis:⁊ ſatiſfactionis. et per

conſequens etiam deniq̃ʒ patet.5. conteplatio latrie ſeu diuine adorationis:que dicitur contemplatio modificationis. In qua oſtenſum eſt q̃liter deus veneratur corde:ore:atq̃ʒ operatione. Que ſimul omnia nobis concedat ſaluator noſter ieſus chriſtus:qui viuit ⁊ regnat verū deus p̄ īfinita ſecl'a ſcloꝝ amē.

¶ Feria.5.p⁹ tertiā dn̄icā q̄drageſime. Iterʒ de.5.excellētia.videlicet de nobilitate. ipſius ſacratiſſime fidei.

Tes chriſtus filius dei viui. Scribunť h̄ verba luc.4.c.⁊ in euangelio occurrentis ferie. Poſt ſacri euangelij literalem ⁊ moralem expoſitionem clariſſimi ciues: exquo vt claruit in precedentibus ſermonibus ſufficienter declaraui de diuino cultu:ſeu de diuina adoratione.5.contemplationem.videlicet modificatiōis. In qua oñſū fuit qual'r deus d̄bet adorari corde:ore:corpore:⁊ triplici operatiōe.vʒ cōtritionis:confeſſionis:⁊ ſatiſfactiōis.habeo in p̄nti feria de diuino cultu ⁊ adoratione declarare in ordine.6.contemplationem ipſius diuini cultus:valde profecto vtilē ⁊ mirabilē que dicitur cōtemplatio aſſociatiōis. Cuius 6.cōtēplatiōis declaratio talis erit.

¶ De ſexta ꝯtēplatiōe diuine adorationis:q̄ dicitur aſſociatiōis:ſeu de hyp̄dulia.

Sexta igitur contemplatio de cultu latrie ſeu de adoratiōe ad deū faciēda d̄r aſſociatiōis. Q̄m vltra ſupradictas.5.cōtēplatiōes nō ſufficit ad latriam ſeu ad diuinū cultuʒ ꝙ ſolum adoreť ipſe deus vel ipa ſanctiſſima trinitas:ſʒ etiaʒ oio requiritur neceſſario ꝙ adorenť quedam alia pp̄ deū:tanq̃ʒ ipius diuine bōtatis ꝑticipatiua:ſine quoꝝ adoratiōe nequaq̃ʒ ipe de⁹ latrie cultu adorari poſſet.hic ē ꝙ poſt declarationē eēntialē ipſi⁹ latrie:oʒ ad preſens declarare quid eēntialiter ſit hyp̄dulia:q̄ ad q̄ſdam ſp̄ales creaturas conuenit. Et vt ſermo noſter in forma debita reponať:ſeu in ſe aliq̄lē formā contineat:notabimus ad preſenſ de ipſa hyp̄dulia tres veritates. Pria dicitur veritas quidditatis. Secūda dicitur veritas ſpecialitatis. Tertia d̄r veritas cālitat̄ꝭ

¶ De triplici veritate hyp̄dulie:⁊ p̄rio d̄ p̄ria que dicitur veritas quidditatis.

Rima igitur veritas hyperdulie dicit̄ veritas quidditatis. In hac veritate eſſentialiter demonſtro per ſuā diffinitionē quid ſit hyp̄dulia. Hyperdulia igitur ſm̄ Alex.de ales in tertia p̄te ſūme.i tractatu de latria:de hyperdulia:⁊ dulia. Hyperdulia iquit eſt honor quidam valde magnus qui ſimpliciter exhibetur creature rationali excellenti per maiorem affinitatem ⁊ coniunctionem ad ipſum deū. h̄ alex. Declaraui diffinitionē tm̄ ſimpliciter de verbo ad verbum:qm̄ in.2.veritate imediate ſequenti de ipſa hyperdulia clarius ⁊ diffuſius declarabitur.

¶ De ſecunda hyperdulie veritate que dicit̄ veritas ſpecialitatis.

Ecūda inſuper veritas hyperdulie dicitur veritas ſpecialitatis. Q̄m i diffinitiōe ſuprapoſita hyp̄dulie:d̄r ꝙ honor magnus ipius hyperdulie ſimpliciter dʒ exhiberi creature excellenti ex magna cōiunctione ad ipſum deuʒ:habem⁹ videre quot ſūt res ſp̄aliter excellentes:q̄bus poſt deum hic magnus honor ſoluʒ eſt exhibendus. Et dicendū ꝙ quinq̃ʒ generibus rerum creatarū:hic honor magnus hyperdulie d̄betur. Primo debeť chriſto. Secūdo hūanitati xp̄i. Tertio cruci. Quarto virgini. Quito hymagini. ¶ Prio dico ꝙ honor magn⁹ hyperdulie debetur xp̄o tanq̃ʒ creature excellenti. Intellige tm̄ vt imediate declarabitur reſpectu ſolius humanitatis. Abſolute tm̄ ſi queritur qua adoratione debeat xp̄s adorari. Reſpōdo ſm̄ Tho.tertia p̄te ſūme q.25.ar.j.ꝙ debʒ deū adorare vnica adoratione.videlicet latrie. Cū.n.in xp̄o ſit vna pſona tm̄ ⁊ due nature: eſt quidem vna adoratio:⁊ vnus honor ex parte eius qui adoratur. Ex parte vero cauſe qua adoratur: poſſunt dici plures adoratiōes.vt verbi gr̄a:ſi in vno homine ſint plures excellētie que ſūt cāe honoris.vt puta p̄latio:ſcia:⁊ virtus:erit vnus honor ex p̄te eius qui honorať: ⁊ pluresſ cāe honoris. Q̄ d̄ idē hō ē q honorať ⁊ pp̄ ſciam ⁊ pp̄ virtutē:⁊ pp̄ p̄lationē tm̄ pſona:dicēte Athanaſio in ſimbolo. Naʒ ſic̄ aia rōalis ⁊ caro vnus eſt homo:ita deus ⁊ hō vnus eſt chriſtus. Erit propter hoc vna adoratio eius. Cuʒ vero ſint plures cauſe honoris in xp̄o:erūt plures adoratiōes eius: vt ſcilicet alio honore adoretur propter ſcientiaʒ

icreatam:ꝛ alio honore adoretur propter ſcié-
tiam creatã.videlicet hyperdulie. ſ Tho. Ex
qua diſtinctiõe patet:qua adoratione chriſtꝰ
debeat adorari. ¶ Secũdo etiam dico ꝙ ho-
nor magnus hyperdulie debetur humanita-
ti ipſius chriſti tanq̃ꝫ rei excellenti. Vñ ſi que
ritur qua adoratione hũanitas chriſti debeat
adorari abſolute. Reſpondeo ſm Tho.in ter
tio.di.9.ar.2.ꝛ tertia parte ſũme.q.25.ar.2.q.j.
ꝙ debet adorari duplici adoratione.videlicet
latrie ꝛ hyperdulie. Nam humanitas chriſti
põt dupliciter intelligi ꝛ conſiderari a nobis
Vno mõ prout eſt ꝯiũcta diuinitati:ꝛ ſic de
betur ei adoratio latrie:ꝛ ratio eſt:quia tũc nõ
adoratur ratione ſui ſed ratione diuinitatis.
ſm quã chriſtus nõ eſt minor patre ſꝫ equalꝭ
ei. Alio modo cõſideratur prout ſeparata ẽ a
diuinitate:ꝛ prout eſt creata tam pulcra:tam
ſancta:tam perfecta; ꝛ debetur tũc ei adora-
tio nõ latrie que ſoli deo creatori debeẗ:neqꝫ
etiã dulie que cõmuniter alijs creaturis exhi
betur:ſed ſolum quedam adoratio maior du
lia:quã greci hyperdulia vocant. Nam inter
omnes alias rõnes exiſtẽtie illa eſt precipua
qua creatura honoratur ratione vnionis ad
creatorem.ſicut humanitas chriſti:ꝛ ea q̃ ad
eam pertinent. Et ideo talis adoratio:vel re-
uerentia:ſiue ſeruitus ꝛ ſubiectio que huma-
nitati chriſti debetur:ſpẽali nomine hyperdu-
lia nominaẗ:q̃ſi ſup duliã ad latriã accedens
ſ Tho. Alex.aũt in tertia parte ſũme.in expo
ſitiõe pmi precepti.vbi agiẗ de adoratiõe dei
querit vtrũ eadem adoratione.ſ.latrie chriſtꝰ
ſm deitatẽ ꝛ humanitatẽ dꝫ adorari. Et rñ-
det in corpore qõnis di. In chriſto inquit eſt
dignitas perſone ꝛ diuerſitas naturarũ.quia
pſona vna eſt in duabus naturis. Reſpicien
do igitur dignitatẽ pſone:ſic vna debeẗ xpo
adoratio:quia ipſe eſt vna perſona:ꝛ vna di-
gnitas pſonalis:ꝛ hec adoratio eſt latria.vn-
de ꝛ Jo.dama.tertio ſen.ſuaꝝ di.9. Timeo ĩ
quit carbonẽ tangere propter ignẽ copulatũ
ligno. Adoro xpi naturã ppter dei mei ſimul
vtranqꝫ propter carni vnitã deitatem. Non
enim quartã appono perſonã in trinitate:ſed
cõfiteor perſonã vnã verbi ꝛ carniſ eius.hijs
verbis inſinuari videtur chriſti humanitatẽ
cum verbo vna adoratione eſſe adorandam
attẽdẽdo vnitatẽ perſone. Reſpiciendo aũt
diuerſitatẽ naturarũ eſt differẽs adoratio:qꝛ
ibi eſt natura diuina que adorando eſt latria
ſbi eſt ꝛ humanitaſ ex qua parte diſtinguẽdũ
eſt:qꝛ ipſa humanitas poteſt ſimpꝉr ſm ſe cõ
ſiderari inquãtum eſt creatura quedam tam
pulchra taꝫ ſancta:vel prout eſt diuinitati cõ
iuncta. Si conſideretur ſm ſe:dico ꝙ ei debe
tur adoratio:que eſt dignior ipſa dulia:ꝛ ſm
hoc ſcribiẗ.pſ. Adorate ſcabellum pedũ eius
vbi dicit glo. Caro chriſti ſi nõ ĩ pietate a ver
bo dei aſſumpta adoratur:non illa adoratio-
ne que latria eſt:que ſoli creatori dẽbetur:ſed
illa que dignior eſt dulia.ſ glo. Si autem cõ
ſideretur put eſt diuinitati vnita:ſm hoc fue
re varie opiniones:quia quidam dixerunt ꝙ
debetur ei dulia hoc mõ ſed digniſſima. Alij
autem dixerũt ꝙ debetur ei latria: ſm Aug.
qui ſupra illud. Non turbetur cor veſtrũ.di-
xit. Ego dñicã carnem imo perfectaꝫ in chri-
ſto humanitatem ideo adoro:ꝙ a diuinitate
ſuſcepta:ꝛ diuinitati vnita eſt:vt non aliuꝫ ꝛ
alium:ſed vnum eundẽqꝫ deum ꝛ hominem
filium dei eẽ confiteor. Deniqꝫ ſi hominẽ ſe-
paraueris a deo:illi nunq̃ꝫ credo neqꝫ ſeruio
Et loquitur hic de adoratione qua latria ac
cipitur ſeu diſtiguitur tripliciter. Vno modꝯ
dicitur ppꝛie.ſ.cultus qui ſoli deo debetur:ſi
ue intelligatur quãtũ ad dignitatem:in cuius
participatione nõ eſt creatura:vel in cuius ẽ
participatiõe. ¶ Scdo modo diciẗ latria ſtri
cte:cum.ſ.reſtringitur vocabulum ad ſeruitu
tem que debeẗ creatori ratione dignitatis:in
cuius participatione nõ eſt creatura:ꝛ ſic ac-
cipitur latria ĩ glo.illa deo cui debetur latria
dño cui debetur dulia. In participatione eni
iſtius dignitatis que deſignatur ſ nomine
deus:ſm ꝙ accipiẗ naturaliter:et eſt dignita
tis que deſignatur hoc nomine creator non
eſt creatura. ¶ Tertio mõ dicitur large non
ſolum ſeruitus que debetur dignitati diẗ ſed
ẽt ipſi creature vnite. In q̃ ſenſu diẗ Raba-
nus Caro chriſti adoranda eſt ſicut verbum
ſed nõ omni ſpẽ latrie:qm̃ nõ adoramus eã
oĩo proſtrati in terra:ſic vt credamus ꝙ nos
creauit de nichilo: vt ſacrificemꝰ ei ſicut deo
ſed adoramus eam:qm̃ per ipſaꝫ redẽpti ſu-
mus:ꝛ ſic dicitur latria nomine extenſo:ꝛ ſic
reſpiciendo vnitatẽ perſone vna eſt adoratio
latrie. Reſpiciẽdo autem diuerſitatem natu
raꝝ:differens eſt adoratio. Diuina eni natu-
ra ſemper adoraẗ latria:hũana nã ſiſr ĩ ſe cõ
ſiderata ſemper adoratur hyperdulia: prout
eſt ſancꝰ ſanctoꝝ.ĩ.honore quodaꝫ gꝰẽ minor

latria. Conſiderata vero: vt diuinitati vnita adoranda eſt latria extenſo nomine latrie. h Alex. verbaliꝛ. hāc eandē ſententiā ponit dominus Bonauē. in tertio. di. 9. ar. j. q. j. in corpore. q. Ex hac inſup diſtictione patet etiam qua adoratione adorari debet hūanitas xpi. ¶ Quarto inſup dico ꝙ honoꝛ magnus hyperdulie qui tñ minoꝛ eſt latria debetur cruci. videlicet ipiuſ chriſti: tanꝙ rei excellēti. Si queritur igit qua adoratione debeat crux xpi adorari. Reſpondet Tho. in. 3. di. 9. ar. 2. q. 4. ⁊ tertia parte ſūme. q. 25. ar. 4. di. Crux iquit xpi pōt tripliciter cōſiderari a nobis. ¶ Primo inꝙ̄tum eſt ſimplex quedā res inſenſibilis: vt puta lignum ſculptum. vel pictū: ⁊ tūc nulla reuerentia: vel honoꝛ debetur ei. Et rō eſt: quia honoꝛ non debetur niſi ratiōali creature: creature āt iſenſibili nō. ¶ Secūdo modo conſideratur crux inꝙ̄tum eſt quedā res ipſius chriſti: ⁊ tūc eſt adoranda a nobis adoratiōe hyperdulie que minoꝛ eſt latria. ¶ Tertio modo conſideratur crux inꝙ̄tū repreſentat nobis figuram chriſti extenſi ⁊ crucifixi: ⁊ inꝙ̄tum ex contactu eius ad membra chriſti eius ſanguine eſt perfuſa: ⁊ tunc adoraṫ a nobis ea adoratiōe qua chriſtus pro nobis crucifixus eſt: videlicet latrie: ⁊ propter hoc etiā crucē alloquimur ⁊ deprecamuṙ quaſi ipſū crucifixum xpm dicentes. O crux aue ſpes vnica ⁊c. Alie vero cruces ꝑut ſunt quedam imagines impreſſe iquācūꝗ alia materia lapidis vel ligni vel auri vel argenti non adorātur: niſi vt imago chriſti extēſi: quā veneramur adoratione latrie: ⁊ ſic alias cruces. Alie vero que fuerūt inſtrumēta paſſionis chriſti puta. Calui. corona: lancea: ⁊ huiuſmodi. non adoranṫ a nobis adoratiōe latrie: ſicut ea que dicūt ſignū hominis qꝺ apparebit in celo: vt dicitur Mat. 24. Ideo mulieribus dixit angelus. Ieſum queritis nazarenum crucifixū nō dixit Ieſum lanceatum: clauatum: coꝛnatum: ⁊ huiuſmodi. Et inde ē ꝙ hymaginē crucis chriſti veneramur in quacūꝗ materia videtur. Nō aūt hymaginē clauoꝛum vel quodcūꝗ huiuſmodi. Quāuis etiā omnia predicta ex contactu ſancti coꝛpoꝛis ⁊ ſanguis xpi decenter adoremus: vt dicit Dama. libro. 4. Nō tñ adoramus adoratiōe latrie ſicut ipā crucem. h Tho. Dominus autē Bonauē. in. 3. di. q. ar. j. q. 4. in coꝛpoꝛe. q. ſic dicit. Cū queritur an cultus latrie ſit exhibēdus cruci xpi ſicut ⁊ ipſi chriſto. Reſpōdeo ꝙ ſup hoc multiplex eſt modus dicendi. Quidam enim dicere voluerunt: ꝙ ipſi cruci ſimpliciter debeṫ honoꝛ qui dicitur hyperdulia: ⁊ ratio huius ē quia ipſa crux fuit inſtrumentum quoddam totius redēptiōis humane. In ipſa eni ſalus ⁊ redēptio totius humani generis eſt facta: ⁊ ideo omnes homines debent ei hūiliter eſſe ſubiecti: ſubiectione ſpetiali ⁊ notabili: ⁊ propterea dicūt debere adorari eam excellentiori adoratione ꝙ̄ ſit dulia: que debetur rationali creature. Quia tñ crux iſta: neꝗ eſt deus nec aliquid ipſi diuinitati vnitum: ideo nō eſt ei cultus latrie exhibendus: propter hoc ꝙ tenet mediū inter latriam ⁊ duliam: adoratio crucis dicitur hyperdulia. Sꝫ quoniā adoratio ſicut allocutio videtur eſſe ſolūmodo inter res rationis capaces. Adoratio enim quedam eſt oratio ad aliqd oꝛdinata. Vnde adorare eſt aliqd oꝛare. Crux autē chriſti omnino caret rōne: ideo alij dixerunt eam non eē adorandā: niſi inꝙ̄tum in ea adoratur chriſtus: nec aliqua eſt ei honoꝛis reuerentia exhibenda niſi ratione crucifixi: ſicut nec hymagini niſi ratiōe hymaginati: ⁊ ideo dixerunt ꝙ cruci chriſti ſimpliciter eſt adhibēdus cultus latrie: ⁊ nullius alius neꝗ dulie neꝗ hyperdulie. Rem enim inſenſibilem ſtultū eſt honoꝛare: ꝙ cum pro indifferenti habeat honorem ⁊ vituperium: ⁊ hoc nituntur confirmare per Dama. in caplꝰ de ſanctis hymaginibus. di. ꝙ non adoramus crucem ſed typum ideſt figurationem: ⁊ ſic non videtur ꝙ crux adoretur inꝙ̄tum eſt res aliqua: ſed ſimpliciter inquātum eſt ſignum: verumtamē ſi conſideremus verba Damaſc. in. c. de cruce videtur ꝙ non ſolummodo cruci chriſti prout eſt ſignum: ſiue inꝙ̄tum typus eſt: ſed etiā ratione materie exhibenda eſt reuerētia: quia non ſolum eſt veneranda vt figura: ſed etiam vt lignum crucis in quo dominus pependit. In alijs vero crucibus veneranda eſt ſolum figura: ⁊ non materia: ait eni Dama. ſic. Ipſū quidē precioſū lignum crucis venerabile in quo ſeipſū pro nobis chriſtus obtulit: vt ſanctificatum tactu coꝛpoꝛis ⁊ ſanguinis decenter eſt adorandū: ⁊ poſt ſequitur. Si autem ex alia materia factum eſt: non materiam adoramus ſed typum. Vnde ⁊ ſi aurum ⁊ precioſi lapides fiunt poſt typi diſſolutionem: non ſūt adorandi. Ex quo colligitur: ꝙ aliqua ipſi

cruci ſit reuerentia exhibenda etiam exce-
pta adoratione latrie: ⁊ huius ſignū eſt quia
eccleſia ſolemnizat in crucis inuentione ⁊
exaltatione: ſicut in feſtiuitatibus ſanctorū: ⁊
ideo neuter predictorū modorū videtur om
nino ſufficiens: propterea intelligendū eſt ꝙ
duplici mondo exhibetur alicui honor. Ali-
qn̄ in obſequiū reuerētie: ⁊ iſte eſt honor ve
nerationis. Aliquādo in teſtimonium virtu-
tis ⁊ famulatū conplacentie: ⁊ iſte eſt honor
adorationis. vterqꝫ autem honor iſtorū offer
tur ipſi cruci. Nam crucem adoramus ⁊ cru
cē veneramur: ſed in hoc eſt differētia: quia ho
nor veneratiōis: exhibetur ipſi cruci tanq̄ in
ſtrumēto noſtre ſalutis. Unde ſicut exhibem⁹
reuerentiam ſacramentis: quia in eis eſt ali-
quo modo noſtre ſalutis cauſalitas: ſic cruci
xp̄i ⁊ clauis eius aliqua reuerētia eſt exhibē-
da. Et reſpectu iſtius honoris habet crux i ſe
aliqđ ꝓpter qđ debet honorari. Honor aūt
adoratiōis offertur ipi cruci xp̄i ratione cru-
cifixi. Nemo enim intendit ei placere: vel ab
ea aliquid impetrare: ſed ei ſolū qui in ea affi
xus fuit: ⁊ ſic nō debet̄ ei iſto modo niſi ado-
ratio latrie. Sic ergo cruci xp̄i duplex ho-
nor debetur: ⁊ vnus quidem eſt latria. Alius
vero nō debet dici latria nec dulia: quia nō
eſt ſpecies adorationis: ſed vocari poteſt ſpe
cies veneratiōis. h Bonauē. verbaliter. Idē
quoqꝫ Bonauē. vbi. s. eadē di. ar. 2. q. in ſolu
tione vltimi argu. dicit ad illđ quod obicitur
ꝙ crux nihil meruit: ⁊ nihil doloris ſenſit: er
go nullus debetur ei honor. Reſpondeo ꝙ ſi
cut duplex ē laus: ita duplex ē honor. Aliquid
enim laudatur propter excellentiam ſue na-
ture: ſicut res pulchra ⁊ bona ꝑ propriā na-
turam. Aliquid laudat̄ propter virtutis ſtre-
nuitatem: ⁊ h quidē laus reſpicit merita. pria
vero nō: ſic ēt duplex eſt honor: quidam ex
hibetur in teſtimonium virtutis: ⁊ iſte non
eſt exibendus cruci niſi ratione ipſius cruci-
fixi in quo fuit omnis virtus. Alius autē eſt
honor qui exhibetur in ſignum alicuius no-
bilitatis ⁊ excellentie: ⁊ hoc modo honor nō
exigit merita: nec requirit virtutem in hono
rato vel cognitionem: ſed ſolū aliquā rōnem
dignitatis ob quā đbet̄ ſibi reuerentia: ⁊ hoc
modo quadā nobilitate deus lignum crucis
nobilitauit: dū in ea pepēdit: ⁊ genus huma-
nū liberauit: ⁊ ideo crucē laudamus ⁊ vene-
ramur: ⁊ multiplices eius laudes decātat ec-
cleſia. ⁊ per preſentiā illius ſacratiſſimi ligni
multa impenſa ſunt fidelibus beneficia ⁊ mi
racula. h ibi verbaliter. ¶ Ex predictis patet:
qua adoratiōe crux chriſti ſanctiſſima debeat
adorari. ¶ Quarto inſuper dico. ꝙ honor ma
gnus hyperdulie debetur: virgini ſcilicet Ma
rie. vnde ſi queritur qua adoratione glorioſa
virgo a cunctis fidelibus debeat adorari. Re
ſpondet Alexan. de ales in tertia parte ſūme
in tractatu de latria: dulia: ⁊ hyperdulia di.
Adoratio ⁊ honor qui debetur beate virgini
eſt cuiuſdā prerogatiue ſingularis. Vn̄ emi-
nētius ſibi debetur honor dulie ceteris crea-
turis. Et h inquantū ipſa eſt mater dei. Vn
de cum adoro matrem dei: non adoro eā vt
mei conditricē: ⁊ ſic non adoro eam adoratio
ne latrie que creatori debetur. Sed quia ado
ro eam vt matrem dei: honoro eam vt ma-
trem mei creatoris: ⁊ hoc propter ipſum crea
torē. vnde rō honoris beate virginis eſt ipſe
honor creatoris: ⁊ ſic honor qui exhibet̄ bea-
te virgini: eſt prerogatiue excellētis: qui ho-
nor hyperdulia vocatur. Hec Alexā. ſimiliter
Eiuſdē ſententie eſt Tho. tertia parte ſūme
q. 25. ar. 5. dominus autē Bonauen. clarius
loquēs in tertio. di. 9. ar. 1. q. 3. in cor. q. hoc idē
aſſerit di. Cū queritur qua adoratiōe debeat
adorari mater chriſti. Reſpōdeo ꝙ beata vir
go Maria pura creatura eſt: ⁊ ideo ad hono
rem ⁊ cultum latrie non aſcendit: ſed quoniā
excellentiſſimum nomē habet: ita ꝙ excellen
tius pure creature conuenire nō pōt: ideo nō
tm̄ debet̄ ei honor dulie ſed hyperdulie. Hoc
autem nomen ꝙ ex̄is virgo dei mater tante
eſt dignitatis: ꝙ non ſolum viatores ſed etiā
conprehenſores: non ſolum homines ſed etiā
angeli reuerentur quadā prerogatiua ſpāli.
Ex hoc eni ꝙ mater dei prelata ceteris crea
turis eſt. decens eſt eā pre ceteris omnibus
creaturis rationalibus honorari ⁊ reuereri.
Hic āt honor cōſueuit a magiſtris hyꝑdulia
ideſt ſuperduliā vocari: ⁊ accipitur verbū illđ
de glo. ſup. j. Rubrica. c. 8. vbi dicit̄. Quod du
plex. eſt dulia. ſ. dulia maior: ⁊ dulia mior. ſed
cōcedēdū eſt oīo: ꝙ hyꝑdulia reſpectu marie
excellētie ⁊ affinitatis cū ipſo deo cōuenit ſin
gulariter ipi virgini glorioſe. h Bonauē. ver
baliter. Si autē vltra predicta quereretur an
debeat exhiberi maior honor virgini q̄ cru-
ci chriſti. Reſpondet Alex. vbi ſupra: ⁊ Tho.
in. 3. di. 9. ar. 2. q. 3. ⁊ tertia parte ſūme. q. 25. ar.

f. ꝙ diſtinguenduꝫ eſt. Nam crux chriſti põt duobus modis conſiderari. ¶ Primo inq̄ꝫ tum eſt ſimpliciter quedaꝫ res: ⁊ tunc maior honor incomparabiliter debetur virgini q̄ꝫ cruci: ⁊ hoc duplici reſpectu. ¶ Primo quia crux chriſti prout in ſe cõſideratur: nullo modo eſt adoranda: pro eo ꝙ non eſt capax honoris: cum ſit inſenſibilis ⁊ irrationalis: ſed beata virgo ſm̄ ſeipſam eſt capax honoris ergo ⁊c̄. ¶ Secundo modo cõſiderari poteſt crux vt eſt hymago chriſti crucifixi: ⁊ tũc maior honor eſt exhibẽdus cruci q̄ꝫ virgini: ⁊ ratio eſt: quia crux inquãtum eſt hymago chriſti crucifixi: adoratur adoratiõe latrie: nõ aũt beata virgo: ſed ſolum adoratione hyperdulie. ¶ Ex premiſſis igitur claret: qua adoratione adorari debeat glorioſiſſima virgo maria

¶ Quinto etiam dico ꝙ honor magnus hyperdulie debetur hymagini. ſ. ipſius glorioſe virginis. Unde ſi queritur qua adoratione hymago ſeu figura virginis debeat adorari. Reſpondet Bonauentu. in. 3. di. 9. ar. j. q. 2. ⁊ etiã Tho. i. 3. di. 9. ar. 2. q. 2. di. ꝙ hymago virginis poteſt dupliciter conſiderari. ¶ Prĩo quantum eſt ſimpliciter res quedam: vt puta lignum ſculptum vel pictũ: ſeu lapis marmoreus ⁊ huiuſmodi: ⁊ tũc nulla adoratione nec dulie nec hyperdulie nec latrie talis hymago eſt adorãda. Unde nulla reuerẽtia eſt ei exhibenda: ⁊ ratio eſt: quia reuerentia non debetur niſi ratiõali creature que venerationis eſt capax. ¶ Secundo poteſt conſiderari prout eſt hymago virginis: ⁊ tunc cum idem ſit modus hymaginis: ⁊ in rem cuius eſt hymago: cum virgo adoretur adoratione hyperdulie: cõſequẽs eſt ꝙ talis hymago virginis ſit adoratione hyperdulie adoranda. A ſimili dicas de hymagine ipſius chriſti: qui ſi ſimpliciter conſideretur: prout eſt res quedã: nullus eſt ei honor exhibẽdus. Si vero conſideretur prout eſt hymago chriſti: cum chriſtus adoretur adoratione latrie: conſequens eſt etiã ꝙ talis hymago chriſti ſit adoratione latrie adorãda. Cetere vero oẽs ſanctorũ atqꝫ ſanctarum hymagines: prout ipſorum perſonaꝫ repreſentant: debẽt ſimpliciter adoratiõe dulie adorari. Ex premiſſis igitur patet: qua adoratiõe adorari debeat hymago chriſti: hymago virginis: atqꝫ hymago ſanctoruꝫ: ⁊ ſic per conſequens etiam patet ſecunda veritas que erat de hyperdulia declaranda.

¶ De tertia hyperdulie veritate: que dicitur veritas cauſalitatis.

Tertia deniqꝫ veritas hypdulie dicitur veritas cauſalitatis. Quoniã enĩ vt imediate declaratum eſt: hymago chriſti virginis atqꝫ ſanctoruꝫ a fidelibus cõmuniter adorãtur. videndum eſt vt cordialibus ⁊ deuotius tales hymagines venerẽtur qua de cauſa debeant ſpecialiter adorari. precipue cũ Exo. 20. precipiat deus. Non facies tibi aliquam hymaginem: neqꝫ ſculptam ſimilitudinẽ. Et breuiter eſt ſciendũ ſm̄ Alex. de ales in tertia parte ſũme. q. 16. ⁊ etiam ſm̄ Tho. in. 3. di. 9. ar. 2. q. 2. ⁊ in tertia parte ſũme q. 25. ar. 3. ⁊ etiaꝫ ſm̄ Bonauen. in. 3. di. 9. ar. j. q. 2. ꝙ quinqꝫ de cauſis predicte hymagines chriſti: videlicet virginis atqꝫ ſanctoruꝫ a cunctis debẽt deuotiſſime ⁊ cordialiter venerari. Quarũ prima dicitur cauſa incarnatiõis Secunda dicitur cauſa eruditionis Tertia dicitur cauſa dilectionis. Quarta dicitur cauſa inſtitutiõis. Quita dicitur cã recordatiõis. ¶ Prima igitur cauſa dicitur cauſa incarnationis: licet enim prohibitum eſſet in veteri lege exo. 20. ne quis faceret ſculptile: ſeu hymaginem. hoc ideo erat: q꞉ deus humanam naturam nundum aſſumpſerat. Tunc enim cum deus omnino ſpiritus eſſet ⁊ incorporeus infigurabilis erat: ideo tunc figurare erat error ⁊ impietas: cum ſic eſſet figurare quod diuinitatis erat: cum deus omnino ſit incircumſcriptibilis ⁊ infigurabilis. Contra quod etiam faciunt illi omnino beſtiales: qui deũ pingunt barbatum: ⁊ pro trinitate pingunt mõſtrum habens tria capita cum tribus calicibus ad bibenduꝫ: quod valde periculoſum eſt ⁊ deteſtandum. Inſuper erat prohibitum tunc temporis hymagines fieri: q꞉ tũc precipue erãt homines valde ꝓni ad idolatriam. Et ideo exo. 20. ſquitur. Non adorabis eam neqꝫ coles. Nam gentiles cõtra faciebant: cõmutando gloriam inuiſibileꝫ incorruptibilis dei in ſimilitudinem viſibileꝫ hymaginis corruptibilis hominis: vt dicitur ad ro. j. Et ideo illa adorando peccabant duplici ratione. ¶ Prima eſt: quia quidam eorum adorabant hymagines vt res quaſdam credentes in eis eſſe aliquid muneris ⁊ diuine virtutis: propter reſponſa que demões in eis dabant: ⁊ alios huiuſmodi effectus. ¶ Secunda ratio eſt: propter res quarum erãt hy-

maginés. Statuebant enim huiſmodi hyma
gines aliquibus creaturis quas in eis qua-
dam veneratione venerabantur. Sed nō ſic
eſt quo ad humanam naturam in noua lege.
Nam exquo deus factus eſt homo:⁊ veri-
tas declarata:poſſunt hymagines fieri ⁊ ado
rari. Nec obſtat ꝙ aliqui dicunt ꝙ non de-
bet fieri:eo ꝙ ſunt occaſio erroris:quia tunc
hoc veruꝫ eſſet quando adorarentur ratione
ſui:ita ꝙ crederetur aliquid diuinum illic eſſe
Nunc aūt non ſic eſt. Si aūt aliqui ibi errāt
illud prouenit ex malitia ſua:quia nolūt ſcire
quod ſcire debent. Nam littere ſiunt vſqꝫ in
hodiernum diem ⁊ bonis ſunt in bonuꝫ:ma
lis aūt in malum:ſicut ⁊ hymagines. Adora
mus cum adoratione latrie hymaginem chri
ſti qui eſt verus deus:non propter ipſam hy
maginem ſed propter rem cuius hymago eſt
Et ſic ex predictis patet prima cauſa adora-
tionis hymaginum: que dicitur cauſa incar-
nationis. ℭ Secunda cauſa quare hymago
chriſti:virginis:atqꝫ ſanctorum:deuote ⁊ cor
dialiter debet adorari:dicitur cā eruditionis
ſeu inſtructionis. Certum eſt enim vt habet.
6.ethicoꝝ.⁊ li.de ſenſu ⁊ ſenſato.ꝙ oīs ſcien-
tia ⁊ cognitio ortum habet a ſenſu:⁊ ſimilitu
dine. Quod ſic patet. Nam potentia intelle
ctiua per ſcientiam aliquid cognoſcit eē albū
vel nigruꝫ:ex eo ꝙ prius illud ſenſibile ⁊ ma
teriale obiectū a potētia ſenſitiua viſibili ſuit
apprehēſuꝫ. Quo conceſſo:certum eſt a ſimi
li ꝙ cū chriſtus:virgo maria:martyres: cete-
riqꝫ ſancti ſint penitus remoti a potentia ſen
ſitiua ⁊ viſiua:licet illi q̄ litteras ſciūt de ipſis
quaſi plenā ſciētiā habeāt: tū rudiores ⁊ ſim
pliciores perſone que litteras ⁊ ſcripturas pe
nitus ignorant de ipſis nullaꝫ quaſi hūt nec
formā nec ſciētiā:⁊ ꝑpter hoc optima res eſt
⁊ neceſſaria:ꝙ hymagines ſanctorum ſenſi-
biles aut per ſculpturā:aut per picturā omni
no habeant:vt ex tali ſenſibili ⁊ materiali hy
magine:vel ſimilitudine ſanctorum :poſſint
qui litteras vel ſcripturas ignorāt:aliqualem
ſcientiaꝫ ⁊ notitiam de eſſentia ipſius chriſti
crucifixi:ſeu virginis atqꝫ ſanctorum habere
vt ſicut litterati ⁊ ſcientifici ſanctorum eſſen-
tiam per ſcripturas cognoſcant:ſic ⁊ ſimpli-
ces ſeu rudes hoc idem per ſculpturam ſeu
depictam hymaginem diſcant. Ex predictis
etiam patet Secunda cauſa adorationis hy
maginum: que dicitur cauſa eruditionis.

ℭ Tertia cā quare hymago chriſti virginis ⁊
ſanctorum debet adorari:dicitur cauſa dile-
ctionis. Sententia eſt philoſofi tertio de ani
ma.⁊ primo de regimine principum .ꝙ co-
gnitio boni eſt cauſatiua amoris boni:quod
ſic patet. Nam cum homo aliquid materia
le tam per intellectum q̄ꝫ per potentiam ſen
ſitiuam bonum eſſe cognoſcit:ſtatim indu-
citur imo cogitur ad illud amandum. Quo
conceſſo:certum eſt ꝙ dum perſona videt hy
maginem chriſti virginis atqꝫ ſanctorum:
eſſentie ipſorum repreſentatiuam:ſtatim eius
voluntas mouetur: immo quaſi cogitur ex
quadam cordiali dilectione ad diligendum
veram eſſentiam per talem hymaginem ſi-
gnificatam:quā dilectionem ⁊ ſi habitualiter
habeant:tamē ex ſenſibili hymagine in cam
actualiter ferunt. Proinde mltos actus cha
ritatꝭ ⁊ dilectionis qui vtiqꝫ ſunt meliores ⁊
nobiliores ipſo habitu:ſenſibilis hymago ge
nerat:qui actus:remota ſenſibili hymagine
nequaq̄ꝫ generarentur. Optimū igitur eſt:⁊
fuit tales hymagines itroduxiſſe propter af-
fectiuam tarditatem:⁊ etiā propter homines
qui non excitantur ad actualē deuotionē cū
aliqua audiunt de ſanctoruꝫ memoria: vt ſic
ſaltem moueant dum ea in picturis quaſi ꝓ
ſentia cernūt:pro eo ꝙ plus excitatur affect⁹
noſter per ea que videt q̄ꝫ per ea que audit.
Ex predictis igitur patet tertia cauſa adora-
tionis hymaginuꝫ:que dicitur cauſa dilectio
nis. ℭ Quarta etiā cauſa quare hymagines
ſanctorum debent adorari dicitur cauſa in-
ſtructionis. Sicut enim habemus in decre-
tis.19.di.c. Sic omnes.vbi dicitur. Sic om-
nes apoſtolice ſedis ſanctiones accipiēde ſūt
tanq̄ꝫ ipſius diuina voce petri firmate ħ ibi
propter hoc igitur cum ab apoſtolica ſede in
ſtitutum fuerit ꝙ hymagines ſanctorum de-
uote debeant venerari:debet quiſqꝫ cuꝫ ma
gna deuotione hymagines honorare. Et ꝙ
eccleſia velit que errare nō poteſt ꝙ hymagi
nes tales venerentur patet. Nam Grego-
rius papa ſereno epiſcopo Marſilienſi:⁊ po
nitur de cōſecra.di.tertia.c. Perlatū ad nos
fuit ꝙ inconſiderato zelo ſuccenſus ſancto-
rum hymagines ſub hac quaſi excuſatiōe ne
adorari debuiſſent confregeris: ⁊ quidem qꝛ
eas adorari metuiſſes omnino laudam⁹:fre-
giſſe vero reprehēdimus: dic frater a quo ſa
ctum ſacerdote aliquando auditum eſt quod

feciſti. Aliud eſt eniꝫ picturam adorare: aliud
per picture hyſtoriam quid ſit adorandū adi
ſcere. Nam quod legentibus ſcriptura: hoc
hydiotis preſtat pictura cernentibus: quia in
ipſa ignorantes vident quod ſequi debeant.
in ipſa legunt: qui litteras neſciunt. Unde ⁊
precipue gentibus pro lectione pictura eſt. h
ibi. Item de conſe. di. 3. c. venerabiles. Septi
ma ſynodꝰ ait venerabiles hymagines chri
ſtiani non deo vt gentiles appellant: neqꝫ
ſeruiunt eis vt diis: neqꝫ ſpem ſalutis ponūt
in eis: atqꝫ ab eis expectant futurum iudici
um: ſed ad memoriam ⁊ recordationem pri
mitiuorum venerantur eas ⁊ adorant: ſed nō
ſeruiunt eis cultu diuino nec alicui creature
hec ibi. Ex predictis etiaꝫ patet. Quarta cau
ſa adorationis hymaginuꝫ: que dicitur cau
ſa inſtitutionis. ¶ Quinta deniqꝫ cauſa qua
re hymagines ſanctorum debent adorari: di
citur cauſa recordationis. Quanuis eniꝫ ſm
philoſofum ſecundo de anima. memoria ſit
conſeruatiua ſpecierum: tamē memoria ipſa
de ſe valde labilis eſt: dicente eodem philoſo
fo lib. de memoria ⁊ reminiſcentia. Memo
ria inquit eſt paſſio perfecta in parte ſenſiti
ua corporis animati ꝑ ſenſuꝫ velut pictura q̄
remanet abeūte ſenſibili: propter hoc qui ſūt
ī multo motu propter paſſionem anime vel
corporis: etatis vel infirmitatis eis nō ſit me
moria: ſicut ſi fieret motus vel impreſſio ſigil
li in aquam fluentem: ideo multum iuuenes
⁊ ſenes ſūt immemores. hec ibi. Cū igitur mul
ti ex labilitate memorie que audiunt vel le
gunt de ipſis ſanctis ſeu de geſtis eorum vir
tuoſis retinere non poſſunt: ideo nō immeri
to hymagines introducte ſūt: quas dum pro
priis oculis ſenſibiliter vident: ſtatim de ſan
ctis ipis recordantur. Et precipue videtur eē
ſeu fuiſſe neceſſaria ſuper omnes hymagines
hymago ipſius crucifixi: per cuius contuituꝫ
intellectus quaſi cogitur ad reducenduꝫ me
morie infinita beneficia que ab ipſo xp̄o gſqꝫ
ſuſcepit: propter hoc Bonauen. in. 3. di. 9. ar.
2. q. 2. in ſolu. vlti. arti. de ipſis hymaginibus
exemplificat dicens. Narrat inquit Dama.
duo que ſunt ad hymaginis confirmationeꝫ
Unum ꝙ quedā hyſtoria refert ꝙ Abagarꝰ
Rex quēdam pictorem miſerat chriſtum cō
figurare: ſed nequeunte pictore propter coru
ſcantes a facie chriſti radios: accipiēs pānuꝫ
lineum chriſtus quē pictor habebat in mani
bus ac in ipſum reſpicere proprie faciei ſuper
imponēs in veſtimento illo ſuiipſius hyma
ginem abſterxiſſe quā Abagaro miſit. Et ite
rum accepimus Lucaꝫ euangeliſtam depin
xiſſe dominū ⁊ matrē eius. h Bonauen. ver
baliter. Dic ſi placet de facie ſancta ſaluato
ris que ⁊ ſudariū appellatur: ⁊ habetur Ro
me in ſancto Petro. quā chriſtus ſancte ve
ronice tradidit. Item dic hyſtoriam de facie
depicta ſaluatoris: que miraculoſe apparuit
ſancto Ioā. laterano: que etiam adhuc ibi ha
betur. Ex predictis omnibus patet: quid eſt
hyperdulia adorari: ⁊ quibus de cauſis hy
magines chriſti: virginis: ⁊ ſanctoruꝫ debeāt
venerari: ⁊ adorari clementiſſimus deus qui
viuit ⁊ regnat in ſecula ſeculorum.

¶ Feria ſexta poſt tertiam dominicam qua
drageſime: iteruꝫ de quinta excellentia. vide
licet de nobilitate ipſius ſacratiſſime fidei.

v **Enit hora ⁊**
nunc eſt quādo veri adora
tores adorabunt patrē in ſpi
ritu ⁊ veritate. Scribuntur.
h verba Io. 4. c. ⁊ in euange
lio occurrētis ferie. Poſt ſa
cri euāgelii litteralem ⁊ ſpiritualē expoſitio
nem preclariſſimi ciues: ex quo vt claruit in
precedentibus ſermonibus ſufficienter tra
ctaui de adoratiōe latrie atqꝫ hyꝑdulie. Ha
beo in preſenti ſermone ⁊ feria ſingulariter
tractare de dulia ſeu de adoratione dulie: ſi
ne qua adoratiōe nec adoratio latrie nec hy
perdulie ſufficerent ad ſalutem. Cuius virtu
tis dulie declaratio talis erit.

¶ Item de ſexta cōtemplatione diuine ado
rationis: que dicitur aſſotiatiōis: ſeu ꝺ dulia.

q Uoniam vltra ſupradictas. 5. contē
platiōes ꝺ latria nō ſufficit ad latriā
ſeu ad diuinum cultum ꝙ ſoluꝫ ado
retur ipſe deus vel ipſa trinitas: ſed etiam vl
tra adorationem hyperdulie: que debetur ra
tionali creature excellenti: neceſſario requiri
tur ꝙ adorētur etiā quedam rationales crea
ture non excellētes ꝑꝑ deū tāqꝫ de bonitate

ipſius dei participantes:ſine quarum adoratione nequaq̄ʒ de⁹ ipſe vero latrie cultu adorari poſſet.hinc eſt ꝙ poſt declarationē eſſētialem ipſius latrie ꝛ hyperdulie:neceſſe hēo ad preſens declarare quid eēntialiter ſit ipſa virtus dulie:pro qua declaranda tres cōtemplationes annotabimus. ¶Prima dicitur cōtemplatio Quidditatis. Secunda dicitur contemplatio Maioritatis. Tertia dicitur cōtemplatio Spetialitatis.

De triplici contēplatione dulie.Et primo de prima que dicitur cōtemplatio quidditatis.

Prima igitur contemplatio dulie dicitur ꝯtemplatio quidditatis. In hac ipſa contēplatione habem⁹ videre quid ſit ipſa dulia eſſentialiter.quam diffiniens Alexan.in tertia parte ſumme.intractatu de latria:dulia:ꝛ hyperdulia.et etiam tho.ꝛ Bonauentura in.3.di.9.ſic dicunt. Dulia ē honor quidam cōmunicabilis ſolum creature rationali:non excellenti ꝛ particulari participatione diuini doni.¶ In hac diffinitione tria ſunt declaranda. ¶Quorum primū eſt videre quid ſignificetur per illa verba:dulia eſt honor cōmunicabilis ſolum rationali creature.¶Secundum eſt videre quid ſignificetur per illa verba: non excellenti.¶Tertium ē videre quid ſignificetur per illa verba ex pticulari pticipatiōe.¶ Primū hēm⁹ declarare quid ſignificetur per illa verba:dulia eſt honor cōmunicabilis ſolum rationali creature.Et certum eſt ꝙ dicit rationali creature:ad differentiam omniū aliarum irrationabilium creaturaꝝ quibus nullus debetur honor.Et ratio eſt:qꝛ vt dicit philoſoph⁹ in quarto ethicorū.honor eſt exhibitio reuerentie in teſtimoniū virtutis.Sʒ cum virtus vt dicit idem philoſophus ſecundo ethicorū ſit habitus electiuus ex ratione procedens:ꝛ ſolus homo ſub celo vtatur ratione: ſequit̄ ex hoc ꝙ ſolus homo poteſt eſſe virtuoſus : ꝛ per conſequens ei ſoli debetur honor propter virtutem.Econtra vero cum omnes irrationabiles creature careant ratione ꝛ aptitudine ad virtutē:ſequitur ex hoc ꝙ nulla creatura irrationalis ē capax honoris qui ex virtute dulie procedit.¶Secundum declarandum eſt videre quid ſignificetur per illud verbum quod habet̄ in diffinitione: cuʒ dicitur non excellenti.Et certū eſt ꝙ ſic dicit ad differentiam chriſti ꝛ virginis glorioſe:quia cū ſimpliciter dicamur excellentes propter maximam affinitatem ꝛ cōiunctionē ad ipſum deum:eis ſolis debetur excellens honor.ſcilicet hyperdulie:vt ſuperius declaratum eſt. Econtra cum omnis alia rationalis creatura careat illa affinitate ad deum:propter hoc non vocatur excellens:ꝛ ideo ei debetur minor honor q̄ʒ ſit hyperdulia:qui vtiqʒ honor dulia appellatur.¶Tertium declarandum ē videre quid ſignificetur per illa verba:ex particulari participatione cuiuſdaʒ diuini doni Et certū eſt ꝙ hoc iō dicit diffinitio:qꝛ cum duplex ſit bonum.videlicet vniuerſale:ꝛ particulare.vniuerſale bonū ſimpliciter ē in deo ꝛ nullatenus poteſt eſſe in aliqua creatura: ſed ſolum particulare bonum.ꝛ ratio eſt:qꝛ vt dicit Cōmentator.3. de anima. Quodlibet vniuerſale ſeu quelibet propoſitio vniuerſalis ſimpliciter ſe extendit ad infinita. Cum igitur ſolus deus habeat infinitam eſſentiam:omnis vero creatura rationalis habeat finitam:ſequitur ex hoc ꝙ ſolus deus ē capax infinite bonitatis: infinite potentie atqʒ ſapientie.Et licet deus in ſe habeat vniuerſalem ꝛ infinitam bonitatem potentiaʒ atqʒ ſapientiā:cum ſm Dyoni.lib.de di.no . Dē bonū nālr̄ ſit ſuiipſius diffuſiuū ꝛ cōicatiuū hinc eſt ꝙ de⁹ ipſe cōicat per gratiā aliquaʒ ptēʒ ſue bonitatis potētie atqʒ ſapiētie. Nā alicui cōicat potētiā ꝛ dñiuʒ ſuper alias creaturas:que poteſtas ꝛ dñiuʒ aut electiue aut permiſſiue a deo vtiqʒ pcedit.ad Ro.13.Ois poteſtas a domino deo eſt.Alicui etiā cuʒ ſit ſapiens ſapientiam cōicat ꝛ facit cum ſapientem:que ſapientia etiam a deo procedit.eccleſiaſtici primo. Ois ſapiētia a dño deo ē.Alicui vero cum ſit infinite bon⁹:cōicat bonitatem ꝛ facit eum bonum:que vtiqʒ bonitas a deo procedit:dicēte platone i thimeo. Sicut omne veruʒ ē a primo vero:ſic omne bonum ē a primo bono. Que ſimul tria cōplectitur Jacobus in pmo.c.ſue canonice.Omne datum optimū:ꝛ omne donum perfectuʒ de ſurſum ē:deſcendens apatre luminum.Propter hec igitur bona que deus cōmunicat rationali creature:ei adoratio dulie ratione alicuius excellentie ſibi a deo cōicate debetur. Unde propter hoc merito adoramus eccleſiaſticos p̄latos ꝛ tēporales dominos:pro-

pter quādam cōformitatem ad deum in dominio ⁊ poteſtate. Adoramus etiā ⁊ veneramur doctores ⁊ magiſtros pp quādā cōformitatem ad deum in ſcientia ⁊ ſapiētia. Adoramus inſuper viros ſanctos ⁊ bonos ꝓpter conformitatem ad deum in bonitate atqꝫ virtute. Ex quibus patet: ꝙ rationali creature ꝑdictis reſpectibus debetur adoratio dulie: ratōne ꝑticipationis alicuius diuini doni: atqꝫ benefitij ſibi a deo excellenter collati. ¶ Nota tamen ꝙ dominiuꝫ alia ratiōe cōpetit deo ⁊ alia homini: eo ꝙ excellentia dñij vel poteſtatis que eſt in deo ē in ſūmo: qꝛ deus habet vniuerſale ⁊ plenariuꝫ dominiū reſpectu totius ⁊ cuiuſlibet creature: que totaliter diuine ſubicitur poteſtati. Poteſtas aūt que eſt in homine ſeu bonitas ⁊ ſapientia nō ē ſumma: immo eſt ab illa ⁊ ſub illa ⁊ ad illaꝫ. Secūdum enim ꝙ homo perticulam hꝫ poteſtatis participatam a deo ſuper aliquem hominem vel ſuper aliquam creaturam debetur ſibi dulia: que nihil aliud eſt ꝗꝫ ſeruitus quedaꝫ ꝗ debetur homini ratione particularis dñij. Et ideo dulia que exibeẗ hōi dñanti ſm debitam ſeruitutē: eſt alia virtus a latria que exhibet debitam ſeruitutē diuino dominio. vnde ſicut differunt dominiū dei ⁊ dominium hominis: ita differt honor ab honore. ſ. latria a dulia. ¶ Ex predictis patet declaratio prime contēplationis. videlicet quid eſſentialiter ſit ipſa dulia.

¶ De ſecunda contemplatione dulie: ꝗ dicit cōtemplatio maioritatis.

Secunda ergo cōtemplatio dulie dicit cōtemplatio maioritatis. Declarato enim ꝗliter honor dulie debeẗ rationali creature ex participatione alicuius diuini doni: in hac ſecūda cōtemplatione quero an omnes rationales homines ſint ſimpliciṫ eq̄liter honorandi: an magis vel minus debeat vnuſquiſqꝫ honorari ꝗꝫ alius. Ad qḋ breui Reſpondeo: ꝙ cum bonitas a deo participata mereatur honorari. ſciendum eſt ꝙ triplex in homine rationali bonitas inuenit. Prima dicitur bonitas eſſentialis. Secunda dicitur bonitas habitualis. Tertia dicitur bonitas actualis. ¶ Prima bonitas que meretur honorari dicitur eſſentialis. Per bonitatem eſſentialeꝫ intelligo ſimpliciter ſbſtantiā ipſi⁹ anime in ſuis puris naturalibus conſtitutā: que cū in ſe hēat ſimilitudinē diuine hymaginis: ⁊ per conſequens naturalē aptitudinē ad virtutē gratiā ⁊ gloriam mereẗ honorari. Unde cuilibet habenti hymaginē dei: ē ſimpliciter honor dulie exhibēdus: niſi ſit cōfirmatus in malo: vt demones ⁊ dānati: in ꝗbus eſt ligata aptitudo naturalis ad gratiam gloriam ⁊ virtutē: propter quod eis non ē honor dulie exhibendus. Sed ſi queraẗ an ī puris naturalib⁹ debeatur maior honor vni aie ꝗꝫ alteri. Reſpondeo ꝙ non: ſꝫ dꝫ oībus eq̄liter honor exhiberi. Et ratio eſt: qꝛ ſm Bona. in ſecundo. di. 32. in queſtionibus circa litteram. q. vltima. Et etiam ſm. tho. in. 2. di. 32. omnes anime rationales habent in ſe equaliter hymaginem ⁊ ſimilitudinem dei: ſeu ab origine omnes pure rationales anime ſūt eq̄les quantum ad ſubſtantiam ⁊ eſſentiam: ꝗ vt dicit philoſophus ītio methaphiſice. Omnes ſpecies equaliter predicantur de ſuis indiuiduis: quod nequaꝗꝫ eſſe poſſet: ſi forme eſſent inequales. Cum igitur omnes pure anime rationales ſint equales quantuꝫ ad hymaginem ⁊ ſimilitudinem dei in ſua origine Concludo ꝙ omnibus animab⁹ equalis honor dulie debetur. ¶ Secunda etiam bonitas que meretur honorari honore dulie dicitur habitualis. hic honor debetur animabus in hac vita exiſtentibus habentibus in ſe habitum alicuius ſapientie ſeu virtutis ⁊ bonitatis. Et ſi queritur hoc modo an debeatur maior honor vni perſone ꝗꝫ alteri abſolute Rñdeo ꝙ ſic. Et ratio ē: quia vt dicit auctor ī lib. de cauſis. Ubi pluſ eſt de cauſa ibi plus debet eē de cauſato. Sed cum cauſa honoris dulie ſit ſapientia virtus atqꝫ poteſtas: ⁊ maior ſapientia: maiorqꝫ virtus atqꝫ poteſtas inueniatur in vno ꝗꝫ in alio: concluditur ex hoc ꝙ vbi ē maior ſapientia bonitas ⁊ poteſtas: ibi requiritur maior veneratio. Nam magis meretur honorari imperator ꝗꝫ rex: ⁊ rex ꝗꝫ dux: ⁊ ſic de ſingulis: quoniam in eo ē maior dignitas poteſtatis. Similiter theologus ꝗ̄tū ad hoc magis meretur venerari ꝗꝫ ſimplex legiſta vel canoniſta. Et virtuoſior pl⁹ mereẗ honorari ꝗꝫ ſimplex virtuoſus. Preterea ponatur ꝙ quidam ſit rex vel domin⁹ alicuius prouincie. ⁊ tamen careat omni ſapientia ⁊ virtute. cum ſit omnino malus indiſcretus imprudens ⁊ demens: huic tali ſim-

plíciter respectu dominij ⁊ potestatis debe-
tur honor dulie. Si aūt vnus alius sit domi
nus ⁊ vltra hec est valde sapiens sed in ope-
rib⁹ malus vitioſus: huic debetur maior ho
nor dulie ꝙ̄ primo. Si vero reperiatur terti⁹
qui habeat potestatem dominij: habeat sapi-
entiam ⁊ bonitatez: tali debetur de iure ma
ximus ⁊ triplicatus honor dulie. Quod dixi
de tēporalibus dominis: intelligo etiam de
ecclesie prelatis quibus debetur maximus
honor: si vltra prelationem sunt actualiter vir
tuosi. dicente apostolo. i. ad thi. 5. Qui presūt
duplici honore digni sunt. Animaduerte que
so: ꝙ̄ graui penitentia seculares a deo plectē
di sunt: qui interdum ⁊ si videant prelatum
seu patrem spiritualem esse sapientem ⁊ vir-
tuosum: nullo tamen honore quasi si esset asi
nus carens dominio eum venerantur: sed po
tius derident ⁊ contemnūt: cum tamen vt p̄
tactum est triplici honore dulie venerandus
sit. ¶ Tertia deniqꝫ bōitas que meretur ho
norari honore dulie dicitur actualis. hāc bo-
nitatem actualem respectu glorie consūma-
te habent omnes sancti ⁊ sancte. Nam qui
libet sanctus actualiter maior est in poten-
tia: sapientia: ⁊ virtute: ꝙ̄ sint simul omnes
homines huius mūdi. ⁊ ratio est: quia talis sā
ctus habet dominium in celo quod est mai⁹
omni dominio huius vite. ¶ Item plus in-
telligit de deo: cuz eum facie ad faciem con-
templetur: ꝙ̄ simul oēs sapientes hui⁹ mū
di. ¶ Item perfectius diligit deū ⁊ omnes p̄
ximos ꝙ̄ simul omnes homines hui⁹ mūdi
quia actualiter habet maiorem virtutez cha
ritatis ⁊ amoris. Et hec veritas dicitur a sal
uatore Mat. xi. Qui minor est in regno celo
rum maior est illo. s. Johe Baptista. qui ad
huc in hac vita viuebat de quo loquebatur.
Maior scilꝫ actu in potentia sapientia ⁊ cha
ritate. licet habitu Joannes baptista eē pos-
set sicut fuit post mortem suam maior pluri-
bus angelis tam in sapientia ꝙ̄ in charitate
Quibus premissis: ꝙ scilicet maior est pote-
stas sapientia ⁊ bonitas in quolibet sancto
quantūcunqꝫ minimo: ꝙ̄ in quocunqꝫ homi
ne huius vite: concludo ꝙ si hominib⁹ p̄ntis
vite habentibus potestatez sapientiā ⁊ boni-
tatem debetur honor dulie: a fortiori eodem
honore dulie omnes sācti debēt a nobis ado
rari. Et ideo videmus ꝙ reges: duces: ⁊ Im
peratores: episcopi: Cardinales papa: ⁊ omnes

veri christiani adorant plus sanctū Bernar
dinum: qui tñ dū esset i hac vita erat simplex
⁊ pauperculus frater: ꝙ̄ simul oēs homines
p̄ntis vite: dicentes omnes Sancte Bernar
dine ora pro nobis. Et nō tantū bonitas ani
marum sanctarū honore dulie debet hono-
rari: sed insuper bonitas reliquiarum corpo
rū coꝝ. Nam s̄m tho. parte tertia sūme. q. 25
⁊. 22. ar. secundo. non tantuz anime sanctoruꝫ
venerari debent: sed insuper reliquie corpoꝝ
eorū pro vt sunt ossa cineres vel puluercs a
christianis honore dulie debent venerari.
Et hoc triplici ratione. Primo ratione as-
similationis. Secundo ratione perfectionis
Tertio ratione intentionis. ¶ Primo rati-
one assimilationis sic. Clarum est eni ꝙ ma-
ior est ad parentes affectus ꝙ̄ ad vestimēta
eoꝝ: vel quicquid aliud sit p̄tinens ad paren
tes: eo ꝙ familiarius ⁊ intimius coniungunt
nobis ꝙ̄ patria ānulus vel vestimenta eoꝝ
Sed videmus ꝙ qui habet affectū ad aliquē
omnia que de ipso relinquunt post mortem
veneratur: non solum corp⁹ aut partes corpo
ris eius: sed etiam alia exteriora: vt puta ciui
tatē: ānulum: vestes: ⁊ similia. Quod si sic est
ergo multo magis reliquie sanctorum q̄ sūt
membra ipsius christi vniuersaliter venerari
debem⁹ adoratiōe dulie. ¶ Secūdo hoc idē
probo rōe p̄fectiōis sic. Certum est ꝙ dei filij
os ⁊ amicos honorare debem⁹: sꝫ sancti fue
runt filij dei ⁊ amici dñte propheta. Ego di-
xi dij estis ⁊ filij excelsi omnes. Et ipse salua
tor Joh. 15. ait Vos amici mei es. si fc. q. p. v. p̄
cipue tamen eoꝝ q fuerunt templuz dei: ⁊ or-
gana spūs sancti in eis habitantis ⁊ operan
tis: ergo ⁊c. Nota tamen ꝙ sanctis non fui-
mus vel adoramus quasi obnoxij eis: sed q̄
fuerunt ⁊ sunt nostri doctores ad celum: vel
per eruditionem: vel per administrationem:
vel per exemplum: vel per intercessionem.
¶ Tertio hoc probo ratione imitationis sic.
Clarum est ꝙ nos tenemur imitari deum ⁊
conformari ei: sed ipse deus huiusmodi relig
as conuenienter honorat per illas miracula
faciendo: ergo nos a simili idem facere debe
mus. Honoramus enim reliquias martyrū
vt eum cuius sunt adoremus. Honor eni ser
uorum redundat in dominum. vbi nota ꝙ
quāuis corpus alicuius sancti sit insensibile
nec per consequens sit nostre veneratiōis ca
pax: adoramus tamen ipsum adoratione du-

ke:vel ipſius reliquias:non propter ipſuꝫ ſim
pliciter ſed propter tres rationes.¶ Prima
ē propter deum cuius miniſter fuit.¶Secū-
da propter animam que ei vnita fuit que nūc
fruitur deo.¶Tertia quia idem corpus ē vni
endum anime ad glorie cōplementum.Ex q
bus tribus rationibus clare patet:qualiter re
liquie ſanctorum merito venerari debeāt ho
nore dulie:licet quantum ad ſenſum videa-
tur eſſe quid inutile.Que ſimul omnia con-
firmantur per dictum ſancti Maximi epiſ-
copi in ſermone plurimoruꝫ martyrū dicen-
tis.Honoremus beatos martyres principeſ
fidei:interceſſores mundi: precones regni:co
heredes dei.Quod ſi dicas mihi quid hono
ras in carne iaꝫ reſoluta atqꝫ conſumpta:de
qua iam deo nulla cura eſt. Et vbi eſt illud
chariſſimi quod ipſa veritas loquitur per ꝓ-
phetaꝫ.Precioſa in conſpectu domini mors
ſanctorum eiꝰ.Et iteruꝫ.Mihi aūt valde ho
norificati ſunt amici tui deus.Honorare de
bemus ſeruos dei:quāto magis amicos dei.
De quibus alio loco dicitur.Dominus cu-
ſtodit omnia oſſa eorum :vnum ex his non
conteretur. Honoro ḡ i carne Martyris ex
ceptas pro chriſti nomine cicatrices.Hono
ro pro confeſſione domini ſanctos cineres .
Honoro in cineribꝰ ſemina eternitatis.Ho
noro corpus quod mihi deum meum oſtēdit
diligere:quod me propter deum mortem do
cuit non timere.Cur autem non honorēt cor
pus illud fideles quod reuerentur ⁊ demo-
nes.Quod affuxerunt in ſupplicio hoc glori-
ficant in ſepulchro:honoro itaqꝫ corpus qđ
chriſtum honorauit in gladio:⁊ quod cū chri
ſto regnat in celo.hec ille ad litteram.Ex qui
bus omnibus patet:qualiter non tantuꝫ ani
me ſanctorū: ſed inſuper eorum reliquie ⁊ p̄
cipue ab eccleſia approbate debentur a cun-
ctis fidelibus honorari dulia:atqꝫ humiliter
venerari.Et ſic etiam per conſequens patet
declaratio ſecunde cōtemplationis de dulia
que dr̄ cōtemplatio minoritatis.

¶De tertia contemplatione dulie:que dicit̄
contemplatio ſpecialitatis:ſeu de maxima ve
neratione ſacerdotū ⁊ prelatorū eccleſie.

T Ertia igitur contēplatio dulie dicitur
contemplatio ſpecialitatis. Demon-
ſtrato quid eſſentialiter ſit dulia:⁊ eti
am ꝙ honor dulie non equaliter debet om-
nibus exhiberi:ſed maior debetur vni perſo-
ne q̄ꝫ alteri:reſtat videre cui in preſenti vita
debeatur maior honor ſuper oēs creaturas.
Et cum duplex precipue ſit dignitas que ho
norari meretur.ſcilicet dignitas ſpiritualis ⁊
mundana.ſi queritur cui debetur maior ho-
nor.Reſpondeo abſolute ꝙ dignitati ſpiritu
ali:ſeu prelatis eccleſiaſticis ⁊ precipue ſacer
dotibus:ꝓinde ſi ponātur ab vna parte om-
nes milites:comites:marchiones:duces:re-
ges:⁊ iperatores.Ab altera vero parte ſim-
liciter ponatur vnꝰ ſimplex ſacerdos:⁊ que-
ratur cui maior honor ⁊ reuerētia debetur.
Clamans Rn̄deo ſacerdoti:ſacerdoti:ſacer-
doti.Et ꝙ ſacerdotibus : ⁊ perꝯ conſequens
prelatis eccleſiaſticis debeatur magis incon
parabiliter honor dulie quam cunctis do-
minis orbis terre tripliciter probo. Pri-
mo auctoritatibus. Secundo Rationibꝰ
Tertio Exemplis . ¶Primo auctorita-
tibus probo ꝙ dignitas ſacerdotalis debe-
at magis honorari q̄ꝫ quelibet dignitas ſe-
cularis.Naꝫ prime pe.ſecūdo dicitur.Vos
eſtis genus electum:gens ſancta : regale ſa-
cerdotium:populus aquiſitionis:vt virtutes
annuncietis eius qui de tenebris vos voca-
uit in admirabile lumen ſuum.hec ille.Item
Auguſti.lib.de dogmatibus eccleſiaſticis ait
Nulla maior eſt dignitas ſub celo q̄ꝫ ſacer-
dos dei ad celeſtia ſacramenta per tractan-
da conſecratus. O ſacerdos dei:ſi altitudi-
nem celi contemplaris:altior es.ſi pulchritu
dinem ſolis lune atqꝫ ſtellarum rimeris pul
crior es.ſi diſcretionem angelorum diſcreti-
tior es.ſi omnem dominorum ſublimitatem
ſublimior es:ſolo tuo creatore inferior.hec il
le.Item Bernar.in ſermone de octaua pa-
ſce ait.Quantam dignitatem: quantam no
bilitatem: quantum enim donum contulit
vobis deus o ſacerdotes:prerogatiuam eniꝫ
ordinis noſtri pretulit deus omnibus regi-
bus ⁊ imperatoribus terre:pretulit ordinem
noſtrum omnibus ordinibus mundi: immo
vt altius loquar pretulit vos deus omnibus
ordinibus angelorum:⁊ omni angelice hie-
rarchie.Sic enim non angelos ſed ſemē ha
brae apprehendit ad faciendam redemptio-
nem:ſic non angelis ſed hominibus ſoliſqꝫ
ſacerdotibus commiſit dominici corpis ⁊ ſā
guinis ꝯſecrationē.O igit̄ veneranda ſacer
cerdotis dignitas in terra:in quorum ma-

nus filius dei velut in vtero beate virginiſ in
carnatur. O celeſte miſterium per quod pa-
ter ⁊ filius ⁊ ſpiritus ſanctus tanta mirabi-
lia operatur: ita ꝙ ſubito idem dominus qui
in celo reſidet in manibus veſtris ſacrifi-
catur. Unde dominus gloriatur: Ange-
lus admiratur: horret infernus: contremi-
ſcit diabolus: quem revereri etiam plurimū
debet omnis humana atq̃z mundana celſi-
tudo. hec Bernardus. Item eccleſiaſtici. 7.
In tota anima tua time deum: ⁊ ſacerdotes
illius ſanctifica. honora deum ex tota anima
tua: ⁊ honorifica valde ſacerdotes. Item bea
tus pater noſter Franciſcus vt habetur in cō
formitatibus: vt fratres ſuos iduceret ad ſin-
gulariter reuerendum ſacerdotes ſepius hec
verba dicebat. Audite fratres mei: ſi Beata
virgo honoratur vt dignum eſt: quia filium
dei portauit in ſanctiſſimo ventre ſuo. Si ba
ptiſta beatus contremuit ⁊ non audet con-
tingere ſanctū dei verticē. Si ſepulchrum in
quo per aliquod tempus iacuit tanta reuerē
tia veneratur: quātuz debet eſſe ſanctus ⁊ iu-
ſtus: qui iam non mortuū: ſed glorificatum ⁊
in eternum victurum: in quem deſiderāt an-
geli proſpicere cōtractat manibꝰ: corde atq̃z
ore aſſumit: ⁊ alijs quoq̃z porrigit ad ſumen-
dum. Qua ꝓpter: ſicut ſupra oe hominuz ge
nus: ⁊ ſupra angelos: ꝓpter hoc miſterū vos
ſacerdotes dominus honorauit: ita ⁊ vos cū
ſup omneſ diligere reuereri ⁊ honorare cura
te. Dico enim vobis: ꝙ ſi obuiarem angelo ⁊
ſacerdoti ſimul: prius reuerentiam debitam
facerē ſacerdoti q̄z angelo dei. h beatus Frā
ciſcus verbaliter. Criſoſtimus inſuper. 96. di.
c. Si imperator. ait. Si imperator catholicus
eſt: ꝙ ſalua pace ipſius dixerimus: filius ē nō
preſul eccleſie. ad religionez competit diſcere
ei conuenit non docere habet priuilegia po-
teſtatis ſue que adminiſtrandis legibus pu-
blicis diuinitus conſecutus eſt: ⁊ eius benefi
cijs non ingratus: contra diſpoſitionem cele-
ſtis ordinis nil vſurpet. Ad ſacerdotes autez
deus voluit que eccleſie diſponēda ſunt per-
uenire: nō ad ſeculi poteſtates: quas ſi vere fi
deles ſunt: ſue eccleſie ſacerdotibus omnino
voluit eſſe ſubiectas. h. ille. Deniq̃z Grego.
Mauritio regi. ij. q. j. c. ſacerdotibus. ait. Sa-
cerdotibus nō vt terrena poteſtas dominus
noſter citius indignatur: ſed excellenti conſi-
deratiōe propter eum cuius ſerui ſunt ita eis

dominatur: vt etiam eis debitam reuerentiā
impendat. Nam in diuinis eloquijs aliquā-
do dij. aliquando angeli vocantur. Naz ⁊ ad
Moyſem de eo qui ad iuramentum deducē
dus eſt dicitur. Applica illum ad deos. ſciz
ſacerdotes. Et rurſum ſcriptum eſt. Dijs nō
detrahes: ideſt ſacerdotibus. Et propheta ait
Labia ſacerdotis cuſtodiūt ſcientiā: ⁊ legē re
querēt ex ore eius: quia angelus domini exer-
cituū eſt. Quid igitur mirū ſi pietas veſtra il
los dignetur honorare: quibus i ſuo eloquio
honorem tribuens deus: eos aut deos ⁊ an-
gelos appellat. h ille. Ex predictis auctoritati
bus patet: qualiter ſacerdotalis dignitas ma
gis meretur incōparabiliter honorem du-
lie: q̄z omnis mundana poteſtas ſimul. ¶ Se
cundo hoc idē probo triplici ratione. Pri
mo ratione finalitatis. Secūdo ratiōe pa
ternitatis. Tertio ratiōe vtilitatis. ¶ Prio
ratione finalitatis. Fundamentum huius ra
tiōis ponitur a philoſopho tertio topicoruz.
di. Cuius finis melior: ipſum quoq̃z ſimplici
ter melius eſt: patet hec regula. Nam pona-
tur ꝙ hic ſit duplex vinum: quorum vnuz eſt
ſimpliciter bonum: aliud eſt optimum: claruz
eſt ꝙ illud optimū arguit vineā illā a q̄ egreſ
ſum eſt fuiſſe meliorem q̄z ſit vinea alterius
ſimpliciter boni. Similiter ponatur ꝙ medi-
cus materialis ſanet corpus infirmi: econtra
cōfeſſor qui eſt medicus ſpiritualis: ſanet ani
mam ab infirmitate peccati: cum ſanitas ani
me ſit melior ſanitate corporis: clarum eſt ꝙ
cōfeſſor dicetur eſſe nobilior i ope ſuo: q̄z me
dicus materialis in arte ſua. Quo ſuppoſito
peto quod ſit officium optimuz tēporaliū do
minorum: ⁊ certum eſt ꝙ eoꝝ officium eſt re
gere terras: cōſeruare ſtatū ſuū temporalem
facere temporalem iuſticiam: vt ſeruetur i po
pulis pax ciuilis ⁊c. huius. Ulteriuſ peto qđ
eſt officium ſacerdotum ⁊ ſpiritualium prela
torum: ⁊ certum eſt ꝙ officium eorum eſt ha
bere curam ſimpliciter ⁊ reginiē animarum
⁊ adminiſtrare eis ſpiritualia ſacramenta: q
bus perueniant ad eternam vitaz. Quod be-
ne ſaluator inſinuauit loquens Petro: ⁊ di-
cens ei prout ſcribitur. Jo. 21. Simō Joānis
amas me? dič ei petrus: domine tu ſcis quia
amo te. Dicit ei dominꝰ. paſce oueſ meas. ſ.
rationales animas: ſpiritualibus ſacramen-
tis. Et ter hoc idem replicauit. Ecce ꝙ Pe-
tro i pſōa oiuz ſacerdotū ꝯmiſſa ē aiaꝝ cura

⁊ ſpiritualia miniſtrare. Quibus premiſſis ſcilicet ꝙ officium dominorum ē regere coꝛ terras ⁊ ciuitates: offiм vero ſacerdotū ē cō uerſo ē hꝛe curā ⁊ regimē aiaꝝ: ⁊ ſimpliciter ſpiritualia nobilioꝛa ſint ꝙ̄ tēpoꝛalia: ſicut habetur. 12. q. prima. c. precipimus. ſequitur ꝙ ſacerdotalis dignitas incomparabiliter magis meretur honorari omni alia poteſtate ſeculari. Et ꝙ ſacerdotiſ offiм ſit ſimpliciter ſpiritualia miniſtrare: patet ex duobus. ſ. Ex interpꝛetatione nominis: ⁊ ex effectu ¶ Primo ex interpꝛetatione nominis. Nam ideo dicitur ſacerdos quaſi ſacra dans: eo ꝙ ipſe a domino ſacra ſuſcipit: que etiam ipſe populo ſuo diſpenſat. Quod confirmans tho. in. 4. di. 24. ar. 3. q. 3. in ſolu. primi argumēti dicit. Sacerdos interpꝛetaꝛ quaſi ſacer dux: eo ꝙ per miſteriuꝫ ſpirituale ſacerdos ē medīū inter deuꝫ ⁊ populum: quē per ſpiritualia ꝑducit ad deū: ſeu ſacerdos īterpretaꝛ ſacra dans. Aliquis autē pōt ſacra dare duobus modis: auxiliādo: vel diſpenſando. Primo modo auxiliando: ⁊ iſto modo quilibet iuſtus inquantū ſacra ſua merita dat vel cōmunicat alijs auxiliando vel cohoperando alij ad meritum vite eterne interpꝛetatur ſacerdos. Et propter hoc dicit Criſo. ꝙ omnis ſanctus eſt ſacerdos: nō autem omnis ſacerdos eſt ſanctus. Secūdo pōt aliquis dare ſacra: videlicet ſacramenta miniſtrando vel diſpenſando. Et hoc modo nomen ſacerdotis eſt inſtitutū: ad ſignificandum eum ſimpliciter qui ſacra dat in ſacramentorum diſpenſatione. ⁊ ſic ille qui eſt in gradu oꝛdinis conſtitutus ſimpliciter dicitꝛ ſacerdos. ¶ Secundo etiā patet ex effectu: ꝙ videlicet ſolius ſacerdotis officium ē ſacra ⁊ ſpiritualia miniſtrare. Nā deus ipſis ſolis hoc priuilegiū conceſſit vt poſſint dare oꝛdines in eccleſia ſua qui ſunt ſeptem. Prim⁹ eſt hoſtiarioꝝ. ſecundus lectorum. tertius exorciſtarum. q̄rtus accolitoꝛum. ⁊ iſti vocātur quattuoꝛ minores: ⁊ non ſimpliciter ſacri: qꝛ poſt illoꝛum ſuſceptionem licitum eſt cuilibet matrimonium contrahere. quītus ē ſubdiaconatus. ſextus eſt diaconatus. ſeptimus preſbyteratus ⁊ iſti tres vocantur oꝛdines maioꝛes ⁊ ſacri qꝛ poſt illoꝛum ſuſceptionem non eſt licitum matrimonium contrahere. Preſbiterat⁹ vero eſt omnium oꝛdinum perfectiſſimus: ⁊ alioꝛum terminus. alij autem ſūt quaſi ſex gradus: quibus ad tronum ſalomonis aſcenditꝛ. Item eiſdem ſolis ſacerdotibus ⁊ non alijs dedit deus priuilegium miniſtrandi ſuis fidelibus omnia eccleſie ſacramenta que ſūt ſeptem. primum ē baptiſmum. ſecundum cōfirmatio. tertium eucariſtia. quartum penitentia vel confeſſio. quintū extrema vnctio. ſextū oꝛdo. ſeptimum matrimonium. Ex quibus patet: ꝙ reſpectu effectuuꝫ ⁊ nominis interpretationis ſacerdos interpꝛetatur quaſi ſpiritualia ⁊ ſacra dans. Quod ſi diceres cū ſacerdos interduꝫ ſit peccatoꝛ: quomodo pōt in alijs infundere ſacram gratiā dei. Reſpōdit magiſter i. 4. di. 19. c. 3. ꝙ hoc pōt pro ſuo offitio dignitatis: ⁊ allegans Aug. ait. Dictū eſt a domino. vꝫ numeri. 6. ad moyſē ⁊ Aron ſacerdotes. Vos ponite nomē meū ſuꝑ filios iſrael: ⁊ ego dn̄s benedicā eos. hoc dixit vt graꝫ ꝑ miniſteriū oꝛdiati trāſfundāt hoibus nec volūtas ſacerdotis obeē vel ꝓdeſſe pōt ſꝫ tm̄ meritu ꝫ benedictioneꝫ poſcētis. hec ille Si igitur vt ex premiſſis patet ſacerdos ſimpliciter ſacra ⁊ ſpiritualia miſtrat: principes vero tēpoꝛalia ⁊ trena: clarū ē ꝙ in cōparabilit honobilioꝛ ē ei⁹ gradus ⁊ honoꝛe dignioꝛ ꝙ̄ ſimul tēpoꝛalis stat⁹. Que ſimul oia ꝯfirmat tho. ſecūda ſecunde. q. 32. ar. 3. in coꝛpoꝛe. q. di. Cum q̄rit an elymoſine ſpirituales ſint nobilioꝛes coꝛpoꝛalibus. Reſpondeo ꝙ opatio iſtaꝝ elymoſinaꝝ pōt attēdi duplicit. vno mō pn̄t cōpari ad aliquē ꝑticularē caſū: in q̊ tūc coꝛpalis elymoſina alicui ſp̄uali ꝑferꝛ: vt puta magis eē paſcēdū fame moꝛiētē: ꝙ̄ docēdū. ſicē idigēti. ſm ph̄m meli⁹ dare ꝙ̄ philoſophari. Alio mō pn̄t ſimplicitꝛ attēdiꝛ ⁊ ſꝫ hoc elymoſine ſp̄uales ꝑferūtur coꝛpalibus triplici reſpectu. ¶ Primo qꝛ illd̄ qd̄ exhibetur nobili⁹ ē. ſ. donū ſp̄uale ⁊ ꝑeminet coꝛpali ſm illd̄ ꝓuerb. 4. Donū bonū tribuā vob legē meā ne dꝛelinq̄tis. ¶ Scd̄o reſpectu ei⁹ cui ſbueniꝛ: qꝛ ſp̄us nobilioꝛ ē coꝛpe. vn̄ ſicut hō ſibiipi magis dꝫ ꝓuidē quātū ad ſpm ꝙ̄ quātū ad coꝛpus: ita ⁊ ꝓximo quē dꝫ ſicut ſe ipſū diligē. ¶ Tertio ꝑ reſpectū ad ipos act⁹ quibus ſubuenitur pro chriſto: quia ſpirituales actus ſunt nobilioꝛes coꝛpoꝛalibuſ qui ſūt quodāmodo ſeruiles. hec tho. verbaliter. Dō ſi ſic eſt: ꝙ ſpiritualeſ elymoſine que animabus exhibenꝛ ceteris paribus icōparabiliter ſūt nobilioꝛes mālib⁹ elymoſinis que coꝛpibus tribuūtur: cōcludiꝛ idē qd̄ ꝑus. Et cōſir

mo iſtā rōez ſic. Cū in eccleſia ſint multe di-
gnitates: videlicet archipreſbyterorum: archi
diaconorū: epiſcoporuꝫ: archiepōruꝫ: patriar
charum: cardinaliū: atqꝫ vltimo gradu papa
lis dignitas: peto an dignitas ſacerdotalis oī
bus predictis ⁊ etiam dignitate papali nobi
lior ſit. Reſpondēt doctores cum diſtinctiōe
ꝙ videlicet duplex ē dignitas. vna que habꝫ
poteſtatē ſimpliciter ſupra corpus miſticū .i.
ſupra chriſtianos: conferendo eis ordines: et
quantū ad hoc conceditur: ꝙ exquo papa hꝫ
vniuerſalē poteſtateꝫ ſuper totā eccleſiaꝫ: ſeu
ſuper omnes fideles: nobilior eſt ſimplici ſa-
cerdote. Si autem loquamur de ſecunda di
gnitate. videlicet de poteſtate ſup̄ corpus chri
ſti: verum dico ꝙ tanto nobilior eſt dignitas
ſacerdotis nobilitate pape: quanto nobilior ē
dignitas corpis chriſti veri dignitate ſimul
omnium fidelium. Et in hoc magis ē hono
randus ſacerdos incōparabiliter: qꝫ papa et
ceteri omnes eccleſiaſtici prelati. Et ratio eſt
quia nec alie dignitates nec papa inqꝫtum
papa poſſunt conficere corpus chriſti: quod
tamen pōt ſimplex ſacerdos. imo vt ait Ri-
car. in. 4. di. 2. 4. ar. 5. q. 2. Siquis ordinare-
tur in epiſcopū ſeu in papā ſimpliciter ⁊ non
eſſet preſbyter: nihil eſſet factum: ⁊ nullus or-
do poſſet ab eis miniſtrari. Quod ſi vt patꝫ
ſacerdos nobilior ē quantuꝫ ad dignitatem
ipſo papa. Si ergo omnes reges ⁊ imperato
res papā adorant ⁊ venerantur dum coram
eo genua flectunt ⁊ eius oſculātur pedes: cla
ruꝫ ē: ꝙ quiſqꝫ ſacerdos etiaꝫ quantumcūqꝫ
ſimplex: merito debet a cunctis fidelibus ve-
nerari. ¶ Secundo probo ratione paternita
tis: ꝙ omnes fideles etiam dn̄i temporales
tenentur de neceſſitate ſalutis honorare du-
lie prelatos eccleſie: ſeu ſacerdotes venerari
Fundamentum huius rationis ponit ſalua-
tor Mat. 19. di. Si vis ad vitā ingredi ſerua
mandata. Quo conceſſo: ꝙ quiſqꝫ de neceſſi
tate ſalutis tenetur mandata dei adimplere
Claꝝ eſt ꝙ omnibus tam dominis qꝫ ſeruis
precipitur Exo. 20. Honora patrē tuuꝫ ⁊ ma
trē: vt ſis longeuus ſuper terram. Sꝫ certū
eſt ſm Alexan. de ales in tertia parte ſūme
in expoſitione huius precepti: ꝙ triplex ſingu
lariter eſt pr̄. videlicet pr̄ celeſtialis qui dat
animam: de quo Mat. 6. Pater noſter qui
es in celis. Et deutero. 22. Ipſe enim ē pater
tuus qui poſſedit ⁊ fecit ⁊ creauit te. Et ad

epheſe. tertio. A quo omnis paternitas in ce
lo ⁊ in terra denominatur. ¶ Secundus eſt
pater carnalis: qui dat filio ſbam corporaleꝫ
dicente pho lib. de animalibus. Sba corpo-
ris filij eſt pars ſbe corporis pr̄is. ¶ Tertius
deniqꝫ ē pater ſpiritualis: qui miniſterialiter
per regenerationem baptiſmi ⁊ alioꝝ ſacra-
mentorum dat gratiam paruulis ⁊ adultis.
Nunc autē exquo omnes iſti tres ſunt pa-
rentes omnium fideliuꝫ: merito tenetur vnuſ
quiſqꝫ propter predictum preceptum eos ve
nerari. Et primo pater celeſtis: cum creaue-
rit animam cum infinita potentia ſapientia
⁊ bonitate de nihilo: ⁊ eam in eſſe conſeruat
⁊ eam quātuꝫ in ſe eſt beatificare velit: mere
tur honorari infinito honore latrie. De quo
honoris obligatione. primo thopichoruꝫ phs
ait. Deuꝫ verū a quolibet venerari oporteat
ſiquis dubitat indiget pena: ſicut qui dubitat
vtrū nix ſit alba indiget ſenſu. hec ille. ¶ Se
cundo etiam virtute illius precepti honoran
dus eſt pater carnalis. Vnde Jero. de hono
re parentuꝫ ait. Honorandi ſūt parentes: qꝛ
ſunt primo nobis cauſa naſcendi. Et eccleſia
ſtici. 7. dicitur. Honora patrē tuū ⁊ gemitus
matris tue ne obliuiſcaris: ⁊ memento ꝙ ni
ſi per illos non fuiſſes. Et. 9. ethicorum phs
ait. Patrē videtur homo magis debere ve
nerari qꝫ etiam ſeipſum. Item. 9. ethicorum
ait. Magiſtris dijs ⁊ parentibus nō poteſt
reddi equale. ¶ Tertio deniqꝫ per illud pre-
ceptum a fortiori eſt honorandus pater ſpiri
tualis. i. prelatus vel ſacerdos: qui dum mini
ſterialiter dant nobis gratiam dei ⁊ bene eē
quaſi in infinitum magis honorandi ſunt a
nobis qꝫ parentes carnales. de qua magna
honoris obligatōne apoſtulus p̄me thi. 5. ait.
Qui preſunt preſbyteri duplici honore digni
habenť. Et Jero. 95. d. c. Eſto ait. Eſto hūilis
ſubiectus pontifici tuo: et quaſi parenteꝫ ani
me tue honora ⁊ ama. Et Gre. 96. di. c. quis
dubitat. ait. Quis dubitat ſacerdotes chriſti
regum ⁊ principum omniūqꝫ fidelium ve-
ros patres ⁊ magiſtros cenſeri. Nonne mi-
ſerabilis inſanie eſſe cognoſcitur: ſi filius pa
trem: diſcipulus magiſtrum ſibi conetur ſub
iugare: ⁊ iniquis obligationibus illuꝫ ſue po
teſtati ſubicere: a quo credit non ſoluꝫ in ter
ra ſed etiam in celis ſe ſe ligari poſſe ⁊ ſolui
hec ille. Si igitur vt pater ſacerdotes ſunt pa
tres omnium regum principium atqꝫ fide-

lium ergo ex precepto omnes tenentur eos
honorare. Quod ſi aliter fit: cum fiat con-
tra preceptum dei ⁊ voluntatem tales pro-
fecto maximam recipient penam. luc. 12. Ser
uus qui cognouit voluntatem domini ſui et
non fecit: vapulabit multis plagis. Quid hic
dicemus de quibuſdam qui non tantum ve
nerantur prelatos eccleſieq; ſacerdotes: ſed
inſuper eis maledicunt: eos contemnunt: bo
naq; ſua ſimul et famam eis diripiunt ⁊
profecto tales patres ſuos ſpirituales ſic vi-
tuperantes in hac vita: in futura ab ipſo deo
meledicti erunt. Si eniz illi maledicti ſunt a
deo qui parentibus carnibus maledicunt.
Exo. 20. leui. 20. Qui maledixerit patri ſuo et
matri morte moriatur: et qui percuſſerit pa-
trem aut matrem morte moriatur: a fortiori
mala morte morietur: qui patri ſpirituali ma
ledixerit ſeu detraxerit vel percuſſerit. Non
ne vt habetur genen. 9. Maledictus fuit chā
a deo ⁊ patre ſuo: ex eo ꝙ pudenda patriſ ſui
diſcohoperuit. Econtra vero Japhet qui
pudenda illius cohoperuit ab vtroq; bene-
dictus fuit: et certum eſt ꝙ ſic. A fortiori, er-
go erunt benedicti a patre celeſti: qui paren-
tibus ſpiritualibus benedicunt: ſeu eoruz ma
lefacta quantum fas eſt cohoperiunt ⁊ excu-
ſant. Oppoſitum vero erit de his qui eis ma
ledicunt ⁊ detrahunt: quoniam diuinam ma
ledictionem incurrent. Proinde Clemens
papa. ſecunda queſtione. 7. ca. ſacerdotes.
§. Qualis. ait. Qualis cōdēnatio eis immine-
at qui in patres ſpirituales peccant: diuina
ſcriptura oſtendit dicens. Sicut eniz cham
quia non operuit pudenda patris meledi-
ctus fuit: multo ampliori maledictione ſunt
digni: qui patribus legatione dei fungenti-
bus contumeliam inferunt. hec ille. Itē Ana
cletus papa. 24. q. 7. ca. maiorem. ait. Sen-
tentia cham filij Noe qui verecunda patris
non operuit: ſed vidēda monſtrauit. dānan
tur qui ſuorum doctorum vel prepoſitorum
culpam produnt. hec ille. Proinde ſecundi
Regum. 6. figuratiue ſcriptum eſt. ꝙ duz ar-
cha domini reuerteretur de gabaa in hieru-
ſalem: bobus calcitrantibus archa inclinata
eſt: cui cum Oza leuites manum adhiberet
vt eam erigeret a domino percuſſus inte-
rijt. Moraliter per archaz prelati intelligun
tur: per ozam ſubditi: per inclinationem ar-
che caſus prelatorum: per illum qui manum
adhibet reprehendentes ſubditi vel accuſan
tes vitam eorum: qui a domino percuſſi in-
tercūt: q; faciunt contra ordinem charita-
tis ⁊ reuerentie ſic detrahendo. ¶ Tertio eti
am probo ratione vtilitatis: ꝙ quiſq; tene-
tur plus ſacerdotes q̃ temporales dominos
reuereri. Fundamentum huius rationis po
nit philoſophus tertio thopicorum. et. 9. ethi
chorum. di. Beneficiatus quiſq; tenet re-
pendere vices ſuo benefactori. Que veri-
tas etiam ponitur extra de teſta. cap. Cum
in officijs. vbi dicitur. In offitijs charitatis
primo loco illis tenemur obnoxij: a quibus
beneficium nos cognoſcimus recepiſſe. hec il
li. patet hec regula. Nam curiales ideo ſer-
uiunt dominis ſuis: ⁊ eos venerantur qui ci
bum et veſtimenta ſeu alia beneficia recipi-
unt ab eis. Hoc inſuper patet in brutis ani-
malibus. Nam legitur ꝙ cum beatus Hie
ronymus viueret: extraxit ſpinaz de pede vni
us leonis: qui poſtmodum pro gratitudi-
ne fratribus ſuis a monte ligna portauit ad
vſum monaſterij. Quo preſuppoſito: ꝙ tan-
to quiſq; tenetur eſſe gratus erga benefacto
rem ſuum: quanto maius beneficium ab ip-
ſo recepit: certum eſt ꝙ ſacerdos maiora be
nefitia cuilibet chriſtiano impēdit: q̃ ſimul
ei impendere poſſent omnes domini terra-
rum: pro quibus et merito venerari debet. vn
de. 5. maxima beneficia ſacerdos prebet chri
ſtiano. quorum Primum dicitur benefi-
ciū mūdatiōis. Scōz beneficiū Remiſſiōis
Tertium beneficium donationis. Quar-
tum beneficium Cibationis. Quintum be-
neficium Aperitionis. ¶ Primum benefiti
um qđ ſacerdos cōmunicat chriſtiano dici-
tur mūdationis. Certum eſt enim q; omnes
naſcimur filij ire ſeu in peccato originali: vt
dicit apoſtolus ad ephe. 2. Et etiaz Augu. de
conſecra. di. 4. c. firmiſſime. ⁊ inſuper omnes
theologi in ſecundo. di. 30. Sine mundatio-
ne: aut huius originalis culpe: que fit p bap-
tiſmuz: nullus ſaluari pōt. Jo. 3. Niſi quis re
natus fuerit ex aqua ⁊ ſpū. ſ. non pōt introi-
re in regnū dei. Nūc autem peto a te o chri
ſtiane: quis dat tibi hoc beneficiū baptiſmi.
vtiq; ſacerdos. Et lz i neceſſitate clarū eſt ꝙ
omnes poſſunt baptizare: vir ⁊ mulier: fide-
lis et infidelis: dummodo habeant intentio-
nem baptizandi: ⁊ ſeruent formam eccle-
ſie: tamen mulier preſente viro non poteſt

baptizare.neqȝ laicus preſente clerico:neqȝ clericus preſente ſacerdote. presbiter autem ſm tho. poteſt baptizare preſente epiſcopo hec omnia habentur de conſe.di.4.c.Mulier.c.Romanus.c.In neceſſitate.c.a quodā iudeo.ꝛ.c.Siue hereticus.Et.30.q.3.c.ſuper his.Ricar autē.in.4.di.5.ar.pmo.q.i.i corpore queſtionis dicit:ꝙ ſolus ſacerdos ē miniſter baptiſmi.Et idem.Ric.di.4.ar.j.q i.in corpore queſtionis ait.Paruuli i baptiſmo recipiunt effectum baptiſmi:qui ſunt peccati purgatio:gratie collatio:pene remiſſio:ꝛ carracteris indelebilis impreſſio.hec ille verbaliter.O igitur xpiane magis teneris ſacerdoti ex beneficio baptiſmi q̄ȝ ſi aliqs tibi dediſſet totuȝ aurū mundi.Et ratio eſt:qꝛ ex baptiſmo acquiri pōt gratiā ꝛ amicitiaȝ dei quā cū toto mūdi auro acqrere non poſſes. Exquo igitur non das tēporalia pro beneficio baptiſmi:ſaltē ꝓ recōpenſatione gratitudinis teneris humiliter ſacerdotē venerari. ¶Secundum beneficiuȝ qđ chriſtiano cōicat ſacerdos eſt remiſſio.Accidit eniȝ plerunqȝ:ꝙ poſt baptiſmū cōmittuntur multa peccata:ſine quorū pñia impoſſibile ē ſaluari.dicente dño Luc.13.Niſi pniam egeritis:oēs ſimul peribitis.Sed qs eſt qui hoc beneficium remiſſionis peccatorū actualiū pſtat chriſtiano:vtiqȝ ſacerdotes:quib⁹ a chriſto ꝛ nō alteri perſone:non ēt angelis hec auctoritas eſt cōmiſſa.Joh.20.Accipite ſpirituȝ ſanctuȝ quorum.r.p.r.e.ꝛ quorū.re.reten.ſunt.Hoc beneficium nullus preſtare pōt niſi ſacerdos vnde Ricē.in.4.di.17.ar.2.q.4.in fine corporis queſtiōis ait.Qui nō hñt copiā ſacerdotis ꝛ hñt rationalē excuſationē ꝛ legitimā non tenentur ad obſeruationeȝ huius precepti.Non enim ē dicendū vt quidā dicunt:ꝙ tales de neceſſitate teneātur laicis ꝯfiteri:cū non ſit preceptū confiteri niſi ſacerdoti. hec.Ricar.verbaliter.Et in.4.di.18.ar.j.q.pma dicit.Quod deus effectiue peccata dimittit: ſolus aūt ſacerdos miſterialiter.Et in.4.di.9.ar.primo.q.prima.in queſtione.Vtrū claues ꝛ poteſtas remittendi peccata ſint data alicui preterq̄ȝ ſacerdoti.Reſpōdit ꝙ nō.Et ꝙ plus ē auctoritatē remittendi peccata ſacerdotes veteris legis nunq̄ȝ habuerunt. Nec inſup glorioſa virgo Maria.vñ Innocentius terti⁹ ex.de pe.ꝛ re.c.Noua.ait.Noua q̄dam ſunt noſtris aurib⁹ intimata ꝙ abbatiſſe ꝓprias moniales benedicunt:ipſariȝ ꝯfeſſiones in criminibus audiunt.Et legentes euangeliuȝ preſumunt publice predicare Cuȝ ergo abſonū ſit pariter ꝛ abſurdū:mandam⁹ quatenus ne id de cetero fiat.Curetis firmiter inhibere:qꝛ licet beatiſſima virgo Maria dignior ꝛ excellētior apoſtolis fuerit vniuerſis:non tamen illi ſed iſtis tantuȝ dominus claues regi celorum cōmiſſit.hec ille His premiſſis o chriſtiane ſi medicus tēporalis ſanaret plagas ꝛ infirmitatē corporis tui:vtiqȝ pro gratitudine honorares eū.Afortiori teneris venerari ſacerdotē:qui mediante ſacramento ſeu medicina perfectiſſime cōfeſſionis ꝛ penitentie ſanat animaȝ tuam ab omnibus plagis peccatoruȝ.Proinde Eccleſiaſtici.38.dicitur.Honora medicum.ſcilicet ſpiritualē:propter neceſſitatem:etenim creauit illū altiſſimus.Sed heu quidam tanquā frenetici contra medicos ſpirituales inſaniunt:eoſqȝ detractationibus dilacerāt ꝛ diſſerpunt.¶Tertiū beneficiū qđ ſacerdos cōmunicat chriſtiano dicitur donationis.Cū eniȝ peccator per mortalē culpā mercatur duplicē penā.ſ.tēporalem ꝛ eternā:ſacerdos pmo remittit eternā:que ꝛ ſi per cōtritionem commutetur in purgatoriam vel temporalem:tamen contritio per ſe hanc commutationem facere nō pōt niſi cum propoſito confeſſiōis ꝛ abſolutionis ſacerdotalis:dicente propha. Dixi confitebor aduerſum me i.m.d. Secūdo etiaȝ donat penā purgatoriam:que grauiſſima eſt:ſicut habetur.25.di.c.qui in aliud ꝛ hoc facit auctoritate pape:qui poteſtatem habet dare indulgentiam plenariam ab oī culpa ꝛ pena.Et ꝙ hanc duplicem penam remittit ſupradicto modo:probatur auctoritate ſaluatoris Mat.18.Amen dico vobis q̄cunqȝ ligaueritis ſuper terram.Quod confirmans Ricar in.quarto.di.20.ar.3.q.j.i corpore queſtionis dicit.Vbicūqȝ ē auctoritas pape charitas recipientis:thaur⁹ meriti paſſionis:chriſti qui preualet in infinitum omnibus penis debitis ꝛ pene ſanctorum martyrum qui maiores penaſl ſuſtinuerunt quā merentur eorū peccata.ſicut fuit Jo. baptiſta ꝛ huiuſmodi.his ſimul concurrentibus dimittitur integre omnis pena.Reſpectu igitur huius magni benefitij:etiam ſi prelatus vel ſacerdos eſſet quaſi vnus dyabolus:adhuc debȝ venerari ſuper oēs princeps terre.

¶Quartū bñficiū qđ ſacerdos cōicat xp̄ia-
no dicit̃ cibatōis: ⁊ ꝓpter h̄ etiā meret̃ ab eo
venerari. Cū enim hō ſit cōpoſitus ex corpe
⁊ aīa: neceſſe eſt vt vtrūqȝ hēat cibū ſibi ordi
natū ⁊ ꝓportionatū ad h̄ vt tpaliter ⁊ ſpūalr̃
viuat: dicēte pho. 2. de aīa. Neceſſe ē oē viuēs
q̄ȝ diu viuit nutriri alimēto ſuo. Ideo ſicut
corpus cibo mālī paſcitur: ſic aīa ſpūali: quia
ſicut dicit Bernar. Ita male iplet̃ aīus auro
ſicut ſtomachus vento: propter qđ Mat. 4.
ſaluator dicit. Non in ſolo pane viuit hō ⁊c.
Cum tñ aīa ſit ſpūalis: ⁊ ſit in tāta dignitate
conſtituta ꝙ nullū creatū bonū eam ſaciare
poſſit: dicēte Bernardo. Nihil min⁹ deo pōt
aīe capacitatem implere: hinc eſt ꝙ ſolus ſa-
cerdos prebet xp̄iano corpus ⁊ ſanguinē xp̄i
in cibū ipſius aīe: ſine quo aīa ſpūaliter viuē
non poſſet: dicēte dño Jo. 6. Caro mea vere
eſt cibus: ⁊ ſanguis meus vere eſt pot⁹: ⁊ ſub
iungit. Niſi manducaueritis carnē. f. h. ⁊ b.
eius. f. non. h. v. in vobis. Qđ totū ꝯfirmans
Salomon ſapie. 16. ait. Angelorū eſca nutri-
uiſti populū tuū. ſ. o tu ſacerdos: ⁊ panem de
celo preſtitiſti eis omne delectamentū in ſe
habentē. Ex hoc igit̃ īfinito bñficio qđ ſacer-
dos tibi cōicat: teneris ſi fas eſſet eū magis
in infinitū venerari q̄ȝ oēs ꝑncipes mundi.
¶Quintū deniqȝ bñficium qđ ſacerdos cōi
cat xp̄iano: propter qđ honorari meret̃: dicit̃
apertionis. Sicut enim rex terrenus habēs
theſaurū magnū in domo ſua non cuilibet ſȝ
maioribus tm̄ claues theſauri domus ſue cō
mittit. Ita rex eternus ſm̄ Ric. in. 4. di. 19.
arti. j. q. j. ⁊ ij. ad cōicandū theſaurū paradiſi
ſeu glorie ſue: non cuilibet ꝑſone ſed ſolis ſa-
cerdotibus claues. i. ptātē dedit. Matth. 16.
Tu es Petrus ⁊ ſup̄ hanc petram edifica-
bo eccleſiam meam: ⁊ porte inferi non preua
lebunt aduerſum eam: ⁊ tibi dabo claues re
gni celorū. Magnum ꝑfecto donum faceret
vnuſquiſqȝ dño terreno ſi ei tm̄ daret vnū
caſtrū: a fortiori quiſqȝ xp̄ianus tenet̃ quaſi
in infinitū ſacerdotes venerari: qui eis dant
paradiſum ſeu ciuitatem ſup̄ne patrie: i qua
infiniti ſūt theſauri. dicēte apoſtolo. j. ad cor.
2. ꝙ oculus nō vidit: nec a. a. nec in. c. h. a. que
pre. d. d. ſe. Vltra predicta. 5. beneficia ꝑter-
mitto orationes: miſſas: ⁊ officia: que ſunt in
finiti valoris: que ipſis cōicant̃: ⁊ que omnia
pro gratitudine ſingularem honorem ꝑme-
rentur. Ex predictis igitur tribus rationib⁹
clariſſime patet: qualiter ſacerdotibus ⁊ ec-
cleſiaſticis prelatis icōperabiliter maior ho-
nor dulie: q̄ȝ cūctis dñis terre debeat̃. ¶Ter
tio deniqȝ hoc idem probo exēplis. Et ꝑmo
exemplo beati patris noſtri Franciſci: q pre
omnibus dominis terre humiliter: ⁊ preci-
pue ſacerdotes venerabat̃: ⁊ a fratribus ſuis
venerari precipiebat: ꝓpter qđ ⁊ de ipſo can
tat eccleſia in quadā anthiphona. Franciſc⁹
vir catholicus: ⁊ totus apoſtolicus: eccleſie te
neri fidē romane docuit: preſbyteroſqȝ mo-
nuit pre cūctis reuereri. ¶ Aliud exemplum
habemus de Alexandro magno. Nam re-
citat magiſter hyſtoriarū: ꝙ cum Alexander
capta Gaza iret in ierlm: Judas orabat ꝓ
gente ſua: cui dominus ait vt conſideret ⁊ ci
uitatem ſericis ornaret: ⁊ pontificalibus in-
dutus obuiam pergeret Alexandro: qđ ⁊ fecī
cum ſacerdotibus ⁊ magna populi multitu-
dine: quē cum Alexander videret pontifica-
libus indutum: ⁊ ſuper frontem laminā au-
ream haberet: in qua erat ſcriptum nomen
domini tetagramaton: confeſtim deſcendit
ab equo: ſoluſqȝ adijt ⁊ nomen domini ado
rauit: atqȝ potificem cum ingenti humilitate
honoratus eſt. Petentibus autē ſocijs q̄re
ſacerdotem hebreorū ſic adoraſſet: ait. Non
hunc adoraui ſed deum cuius principatum
ſacerdotij tenet: nam per ſomnium deum in
tali habitu vidi: qui mihi ꝑncipatum perſarū
ſi eius ſacerdotem honorarem ſe daturum
in viſionē ꝓmiſit. Hec magiſter hyſtoria-
rum. Quo exemplo patet: ꝙ ſi Alexāder ꝓp
honorem quē fecit ſacerdoti dei meruit hr̄e
regnum perſarū: a fortiori tenetur quiſqȝ vt
demonſtrant auctoritates: rationes: ⁊ exem-
pla predicta: pre cūctis humiliter Chriſti ſa-
cerdotes venerari: pro habēdo regno eterne
vite. Quod deus omnibus ſacerdotes vene
rantibus concedere dignetur: per gratiam in
preſenti: ⁊ per gloriam in futuro. Amen.

¶ Sabbato poſt tertiam dominicam qua-
drageſime. Iterum de nobilitate ſacratiſſi-
me fidei: ſeu de maxima veneratione ſacer-
dotum ⁊ prelatorum eccleſie.

Ecce ego te con

dēnabo. Vade ⁊ ampli⁹ noli
peccare. Scribuntur hec ver-
ba Jo. 8. ⁊ in euangelio occur

rentis ferie. Poſt ſacri euangelij ſpiritualez
⁊ litteralem expoſitionez generoſi ciues. Ex
quo vt claruit poſt declarationem latrie et
hyperdulie in precedēti ſermone tractaui de
honore dulie: vbi demonſtraui quid eſſentia
liter ſit dulia: ⁊ qualiter debeat magis vni p-
ſone: ⁊ inſuper quō honor dulie magis exhi
bendus eſt ſacerdotibus: ⁊ eccleſiaſticis plat'
q̄ꝫ ceteris pſonis. nunc habeo in preſenti ſer
mone iterum de precipua veneratione ſacer
dotuꝫ tractare: vt magis ac magis vnuſq̄ſqꝫ
mundanus incitetur ad honorandum ipſos
ſacerdotes. Quod ideo facio: qm̄ rationes de
monſtrantes ſacerdotum dignitatem in pre
cedenti ſermone ꝓpter ſermonis prolixitatē
euitandam complere nequi. Et vt formali-
ter loquar dico ꝙ tanta eſt dignitas ſacerdo
tum: ꝙ abſolute ſuper cunctos principes ter
re ſunt humiliter honorandi: dulie venera-
tione. Quā obligationem venerationis etiā
tripliciter probo. Primo auctoritatibus.
Scđo rationib⁹. Tertio exēplis. ¶ Primo
probo auctoritatibus ꝙ dignitas ſacerdotis
ſuperat incomparabiliter dignitatem oīum
temporalium dominorum. Et per cōſequēs
ab omnibus eſt magis veneranda. vn̄ Ge-
laſius papa. Anaſtaſio imperatori adducit
auctoritatem Ambroſij. 96. diſt. c. Duo ſunt
⁊ ait. Duo ſunt quippe imperator Auguſte
honoris genera. vꝫ honor ſacerdotalis: ⁊ im-
perialis. Si tamen dignitatem ſacerdotalez
regum fulgori compares: ⁊ pncipum diade-
mati longe eſt inferior: q̄ꝫ ſi compares plum
bi mettallum ad auri fulgorem. quippe cum
videas regum colla ⁊ pncipum ſubmitti ge-
nibus ſacerdotum: ⁊ oſculata eorum dextra
orationibus illorum credant ſaluari. hec ille.
Item Innocentius Imperatori Conſtan-
tinopolitano ex de obediantia ⁊ maio. c. So
lite. ait. Non negamus qn precellat impator
in temporalibus illos dūtaxat qui ab eo re-
cipiunt temporalia: ſed pontifex in ſpirituali-
bus antecellit: que tanto ſunt temporalibus
digniora: quāto anima prefertur corpori. Et
infra ſubdit. Noſce debueras ꝙ fecit deus
duo magna luminaria in firmamēto celi: lu
minare maius vt peeſſet diei: ⁊ luminare mi
nus vt preeſſet nocti. vtrūqꝫ magnum: ſed al
teruꝫ maius. Ad firmamentū igitur celi hoc
eſt vniuerſalis eccleſie: fecit deus duo lumi-
naria magna. i. duas iſtituit dignitates: que
ſunt pōtificalis auctoritas ⁊ regalis poteſtas
Sed illa que preeſt diebus. i. ſpiritualib⁹ ma
ior eſt. que vero carnalibus minor: vt quāta
eſt inter lunam ⁊ ſolem: tanta inter pontifi-
ces ⁊ reges differentia cognoſcatur. hoc autē
ſi prudenter attenderet imperatoria celſitu-
do: non faceret: aut non permitteret conſtan
tinopolitanum patriarcham: magnum qdeꝫ
⁊ honorabile membrum eccleſie: iuxta ſcabel
lum pedum ſuorum in ſiniſtra parte ſedere
cum alij reges ⁊ principes archiepiſcopis ⁊
epiſcopis ſuis ſicut debent reuerenter aſſur-
gunt: ⁊ eis iuxta ſe venerabilem ſedem aſſi-
gnent. hec ille. Gloſa autez ſuper illo verbo
vt quanta eſt inter lunam ⁊ ſolem ⁊c̄. ſic ar-
guit dicens. Igitur cum terra ſit ſepties ma
ior luna: ſol autem ſit octies maior terra: re-
ſtat vt pontificalis dignitas quadragies oc-
cies ſit maior regali dignitate. h gloſa verba
liter. Ex quibus auctoritatibus patet: qualr
eccleſiaſtica dignitas incomparabiliter excel
lit omnem temporalem dignitatem: ⁊ ꝑ con
ſequens eſt ei merito maior dulie honor ex-
hibendus. ¶ Scđo hoc idem probo quadru
plici ratione. Primo ratione poteſtatis.
Scđo ratione propinquitatis. Tertio ra-
tione auctoritatis. Quarto ratiōe argumē-
tabilitatis. ¶ Primo ratione poteſtatis pro
batur: ꝙ maior eſt exhibendus honor digni-
tati ſacerdotali: quā omni dignitati tempora
li. Fundamentū rationis ponitur. 4. de celo
⁊ mundo. ⁊. 8. phyſi. Finitum ad infinitū nul
lam habet comparationem: quēadmoduꝫ ꝑ
ſimilitudineꝫ: nec ſola gutta aque comparari
poteſt ad omnes guttas maris totius. Silr
nulla eſt comparatio inter ſubſtantiam pau-
perculi ruſtici: ⁊ ſubſtantiaꝫ imperatoris ſeu
Regis francorum. Quo preſuppoſito: certū
eſt ꝙ adheſiue poteſtas ſimplicis ſacerdotis
eſt aliqualiter infinita: intellige in conſecra-
tione corporis Chriſti. omnis vero tempora
lis poteſtas quātum ad hoc eſt finita ⁊ ter-
minata: qđ ſi ſic eſt: ergo in infinitū plus me
retur honorari ſimplex ſacerdos q̄ꝫ omnis
ſimul mundana poteſtas. Et ꝙ poteſtas ſa-
cerdotis ſuperat in infinita. patet quattuor
reſpectib⁹. Primo reſpectu ſuperabilitatis
Scđo reſpectu equalitatis. Tertio reſpe-
ctu maioritatis. Quarto reſpectu compara
bilitatis. ¶ Primo dico ꝙ apparet eſſe ma-
xima poteſtas ſacerdotis reſpectu ſuperabi-

litatis. Nam ſacerdos in cōuerſione hoſtie ſuperat poteſtatem totius nature: cum ibi requiratur potentia infinita: ⁊ omnis virt⁹ nature eſt finita. Et ꝙ tota virtus naturalis q̄ eſt in omnibus creaturis nō ſit tanta quāta eſt virtus ſacerdotis. patet per experientiam Nam videm⁹ ꝙ natura habet virtutē trāſmutandi elementa de vno in aliud: q2 tranſmutat aquā in humorem: ⁊ humorē in florē ⁊ florem in fructum: ⁊ fructum in cibum: et cibum in carnem: ſed carnem non pōt natura tranſmutare in aīam. Sed hoc facit virtus ſacerdotalis: qui creaturam in creatorē tranſmutat. ſ. panem in carne Chriſti: ⁊ vinū in eius ſanguinem: ⁊ in hoſtia conſecrata eſt corpus ⁊ anima: ⁊ per conſequens ibi ē de⁹ per virtutem ſacerdotis. Nota tamē ꝙ panis non conuertitur in animam: ſed in corpus: ⁊ ex cōcomitantia propinqua eſt etiam ibi anima. Ex cōcomitantia vero remota ē ibi deitas: quia non eſt illud corpus ſine aīa ⁊ corpus ⁊ anima non ſunt ſine diuinitate. Licet igitur vt patuit magna ſit virtus nature: tamen maior eſt in infinitum virtus ſacerdotis: qui ſic ſuperat virtutem totius nature: ergo a fortiori ſuperat poteſtatem oīuꝫ dominoꝝ: quibus h̄ infinita poteſtas nullatenus eſt a deo cōīcata: que tn̄ ipſis ſacerdotibus conceſſa eſt. vnde Luc. 22. dicitur. Et accepto Jeſus pane gratias egit ⁊ fregit: deditq3 diſcipulis ſuis dicens. Hoc eſt corpus meum quod pro vobis tradetur: hoc facite i meam cōmemorationem. Tunc enim ſm doctores omnes apoſtolos ⁊ eorum ſucceſſores ſacerdotes inſtituit: dans eis poteſtatē realiter conficiendi ſuum verum corpus.

¶ Scdō etiam dico ꝙ apparet eſſe maxima ⁊ infinita poteſtas ſacerdotis reſpectu equalitatis. Nam ſacerdos in virtute ⁊ potentia videtur quaſi deo eſſe equalis: qd̄ ſic patet. Nam in tribus deus oſtendit potentiā ſuā eē magnā. Primo eius potētia fuit magna quādo de aliquo aliquid fecit: ſicut quando formauit corpus Ade de terra: ⁊ Euam de coſta Ade. Scdō eius potētia fuit maior: qn̄ de nihilo aliquid fecit: ſicut fuit qn̄ mundum de nihilo creauit. Tertio dei potētia fuit maxima: quando vt ita dicam de creatura fecit creatorem: ſicut in incarnatione verbi: i qua deus factus eſt homo: ⁊ homo deus. Hanc maximam potentiā miniſterialiter de⁹ ſoli ſacerdoti contulit ⁊ nulli alij creature: nec ēt ipſi virgini glorioſe cōferre voluit: vnde ſoli ſacerdoti conceſſit: ꝙ deus vt ſic dixerim: cōuertatur in ſubſtantiam hoſtie: ⁊ econuerſo ſubſtantia hoſtie in deum. Si quis autem aſſereret pertinaciter ꝙ hanc maximam poteſtatem aliquis haberet preter ſacerdotem vtiq3 hereticus eſſet: prout habetur ex̄ de ſū. trini. ⁊ fide catho. c. j. §. vna vero. vbi ſic dicit Vna vero eſt fideliū vniuerſalis eccleſia: ex̄ quā nullus omnino ſaluat̄: in qua idem ipſe ſacerdos eſt ⁊ ſacrificiū Jeſus Chriſtus: cui⁹ corpus ⁊ ſanguis in ſacramento altaris ſub ſpeciebus panis ⁊ vini veraciter continetur tranſubſtantiatis pane in corpus: ⁊ vino in ſanguinē poteſtate diuina. Et ita hoc ſacramentum nemo poteſt conficere niſi ſolus ſacerdos: qui rite fuerit ordinat⁹ ſm claues eccleſie: quas ipſe conceſſit apoſtolis ⁊ eorum ſucceſſoribus Jeſus Chriſtus. hec ille. Ecce quāta eſt poteſtas ſacerdotis: qm̄ cum ſit vt ſic dixerim equalis deo in virtute: meret̄ nō quaſi homo: ſed quaſi deus: a cunctis fidelibus venerari. Pretermitto ꝙ Bonauētura in. 4. diſt. 10. dicit: ꝙ eiuſdem potētie ē creare totum mundum: ⁊ tranſubſtantiare hoſtiam in corpus: ⁊ vinum in ſanguinem Chriſti: qa vtrobiq3 requiritur bonitas: ſapientia: atq3 infinita potentia: l3 reſpectu materie maius ſit de nihilo q̄3 de aliquo aliquid facere. Quod ſi ſic eſt: ꝙ virtus tranſubſtantiandi hoſtiam in corpus Chriſti: quā habet ſolus ſacerdos equiparetur creatori totius mūdi: cogita q̄ſo quanto honore ⁊ reuerentia ſacerdos debet venerari. ¶ Tertio etiam dico ꝙ poteſtas ſacerdotis apparet eſſe maxima: ⁊ quaſi infinita reſpectu maioritatis. Nō tm̄ vt patuit ſacerdos ſuperat in virtute naturam ⁊ omnes homines: ſ3 inſuper excedit omnes angelos ſuperne ciuitatis in amplitudine poteſtatis: quod ſic patet. l3 enim vnus angelus quātūcūq3 minimus poſſit mouere vnum celum iuxta ſententiam theologorū in. 2. ſententiaꝝ tamen minime poteſt vnum ipſorum celoꝝ de celo ad terram: tam cito transferre: ſicut radi⁹ ſolis emittit̄ ab ipſo ſole. E3 ſacerdos trāſfert ſuo miniſterio veriſſimū corp⁹ xpi de celo empireo ad ipſuꝫ altare ſacratū: ⁊ hoc tā cito ſeu in tanta tp̄is breuitate: ſicut eſt diffuſio ſolaris lucis in terram: ſicut ponunt theologi in. 2. di. 9. vel dicas ꝙ l3 ptās angeloruꝫ

fit magna in mouendo celos: tñ nõ põt trã-
ſubſtantiare vnã ſubſtantiã in aliã ſicut fa-
cit ſacerdos: vnde ſi quis crederet ꝑtinaciter
ꝙ diabolus vel aliquis angeloꝝ poſſet tran
ſubſtantiare vnam creaturã in aliã hereticꝰ
eſſet: vnde conciliũ acquirenſe.26.q.5.c.epi
ait. Quiſqs credit poſſe fieri aliquã creaturã
aut i melius aut i deterius imutari: aut trãſ-
formari in aliam ſpẽm: niſi ab ipſo creatore
qui oĩa fecit: ⁊ per quẽ omnia facta ſunt: pro
culdubio infidelis eſt ⁊ pagano deterior. hec
ille. Hoc tñ vt ꝓdictũ eſt ſacerdos quottidie
facit: dum vinum in ſanguinẽ ⁊ hoſtiam in
corpus Chriſti ↄuertit: vel dicas ꝙ ſacerdos
excedit dignitatẽ oĩũ angelorum in celeſti
hierarchia. Et rõ eſt ꝙ nullꝰ angeloꝝ ſe extẽ
dit niſi ad fines ſue hierarchie: ſiue ſuoꝝ or-
dinum: ſacerdos aũt extendit ſe etiã vſqꝫ ad
fines hierarchie ſuperceleſtis: dum pars que
conſecrat᷑ eſt in hierarchia ſuperceleſti: ꝓpter
qḋ apoſtolus ad hebreos.13.ait. Habemus
altare de quo non hñt ꝑtãtem edere: qui ta-
bernaculo deſeruiũt.i. angeli. Ex quo igitur
vt claruit ꝑtãs ſacerdotis excedit in hoc vir
tutem omnium angeloꝝ: per ↄñs meret᷑ ſa-
cerdos ex ſupradicto reſpectu magis honora
ri: q̃ ſimul oẽs nouem chori ãgeloꝝ. Taceo
de potentia demonũ que tanta eſt: ꝙ ad eaꝫ
nulla in mũdo eſt cõpatio. Sicut enim dicit᷑
Job.41. Non eſt ꝑtãs ſup terram que com
paret᷑ ei qui factus eſt vt nullũ timeret. Et lꝫ
tanta ſit demonũ ꝑtãs: maior tñ incõpabilr
eſt ꝑtãs ſacerdotis. Et rõ eſt: quia cũ demo-
nes toto ſtudio ac viribus nitantur per iniq
tates pctõribus celũ claudere: ſacerdotes tñ
ſacramẽta penitentie miniſtrãdo: plus q̃ illi
claudere pñt celum confitentibus: ⁊ peniten-
tibus eis inuitis aperire. In cuius myſteriũ
cum ſacerdotes ab epo ordinant᷑: ꝑtãs clauiũ
eiſdem cum ſacerdotali caractere miniſtrat᷑:
ſicut habet᷑ in.4.ſen.di.19. ꝓpterea Matth.
16. ſaluator dicit. Tu es Petrus ⁊ ſup hanc
petram edificabo eccleſiam meã: ⁊ porte inf.
n.p.a.e. ⁊ tibi dabo cla.reg.ce. ¶ Quarto de-
niqꝫ dico ꝙ apparet eſſe maxima ⁊ quaſi in
finita ſuper oẽs poteſtas ſacerdotis reſpectu
cõparabilitatis. In hoc reſpectu o virgo glo
rioſa ⁊ benedicta ꝑfecto in veritate dicã me
excuſatum habebis. Nam demõſtro ſm qḋ
ꝑtãtem ſacerdotis eſſe maiorem ꝑtãte virgi-
nis glorioſe. Et in hoc Chriſtus voluit hono
rare ſacerdotes ⁊ preferre eos ſue matri. In
quattuor igitur ſm doctores ſacros ꝑtãs ſa
cerdotis ⁊ dignitas excedit ꝑtãtẽ ⁊ dignita
tem virginis glorioſe. ſ. in breuitate: in maio
ritate: in imortalitate: ⁊ in replicabilitate.
¶ Primo in breuitate. Nam ponat᷑ ꝙ quis
habeat clauem: que in qnqꝫ vicibus aperiat
portam: ⁊ alius habeat aliam que aperiat in
8. vicibus: nonne potentior erit prima clauis
ſcḋa: certe ſic. Sic nempe lingua virginis be
nedicte clauis extitit paradiſi: que octo ver-
bis portam aperuit: qñ rñdit angelo Luc.1.
Ecce ancilla domini fiat mihi ſꝫ verbũ tuũ.
Ecce ꝙ non in ꝑma vice ſiue in ꝑmo verbo
non in ſcḋo: ſed oĩbus.8. completis verbis: fi
lius dei deſcendit de celo in vteruꝫ eius. Sꝫ
vere longe maior eſt ſacerdotis poteſtas: q i
qnqꝫ verbis dicendo: hoc eſt enim corpꝰ meũ
aperit portam paradiſi: ⁊ facit filium dei in-
carnari in manibus ſuis. O magna ſacerdo
tis poteſtas. O mirabilis ſacerdotis digni-
tas: qui tam paucis verbis dei filium cogit i
carnari. ¶ Scḋo poteſtas ſacerdotis excedit
poteſtatem virginis in maioritate. Chriſtus
enim veniens in vterum virginis benedictũ
ſm Alexan.in.3.parte ſumme. vbi agit de in
carnatione verbi: corpus habuit tam paruũ
ſubtile ⁊ minutũ: vt ſupra papiꝫ vel palmã
poſitum: vix illud humanus oculus percepiſ
ſet: cum tñ ibi eſſet diuinitas: anima: ⁊ corpꝰ
omnibus membris organicis ⁊ liniamentis
formatum: qḋ bene ꝓphauit Iſaias.10.c.di-
cens. Verbum abbreuiatum fecit dñs ſuper
terram. Femina circũdabit virum. Ad prola
tionem aũt verborũ ſacerdotis certe deſcen-
dit Chriſtus tam magnus in manibus eius
ſicut erat in cruce: ⁊ ſicut modo regnat in ce-
lo. ¶ Tertio excedit poteſtas ſacerdotis pote
ſtatem virginis in imortalitate. Nam i ven
tre virginis Chriſtus fuit paſſibilis ⁊ morta
lis. in altari vero ſm Ricar.in.4. di.xj. arti.
4.q.4. ſeu in manibus ſacerdotis eſt impaſ
ſibilis ⁊ imortalis ⁊ glorioſus. ¶ Quarto in
ſuper ſacerdos excedit virginem glorioſam
in replicabilitate. Nam ſi beata virgo illa.8.
verba. Ecce ancilla cum cõſenſu millies re-
plicaſſet filius dei de ipſa amplius carnem
non ſumpſiſſet. Et ratio eſt quia impoſſibile
eſt a patre aliud procedere verbuꝫ pro eo ꝙ
verbum ſuum genitum ſit perfectiſſimum
totamqꝫ potentiam generãdi exhauſit a pře

ita vt ſit impoſſibile virgini matri poſſe parere vel concipere alium filium vnigenitum dei:cum per Chriſtum in ſua conceptione exhauſta ſit in virgine tota poteſtas generādi: ſed ſimplex ſacerdos in hoc virginē excedit quia ſm ritū eccleſie totiens quotiens conſecrat filius dei deſcendit de celo. Ex pdictꝭ collige quanto honore ſacerdos ſit dignus:q in virtute ꝛ potentia excedit totam naturam excedit omnes etiam angelorum choros:excedit omnes demones:excedit virginē glorioſam. Et vltra hoc videtur eſſe ſimilis in potentia:que eſt infinita ſanctiſſime trinitati ¶ Scḋo etiam probo ratione propinquitatis:ꝙ maior exhibendus eſt honor dignitati ſacerdotali:ꝙꝫ omni dignitati temporali. Fūdamentū rationis ponit Plato in thimeo. di. Perfectius eſt aliquid ſimpliciter: quod per ſimilitudinē ſummo deo eſt propinquus patet hec regula. Nam quia angelus caret materia corporali ſicut deus: ideo eſt nobilior per naturam omnibus animalibus rationalibus materie corporali coniunctis. Similiter quia virgo concepit dei filium: quēadmodum ꝛ celeſtis pater: ideo per hanc ſimilitudinem deo propinquam:ipſa eſt nobilior ſm Bonauē.in.j.diſtinc.44. in queſtionibus circa litteram.cunctis angelis ꝛ rationalibus creaturis. Quo preſuppoſito:certū eſt ꝙ ſacerdos eſt magis Chriſto ſimilis ſeu propinquus in ſimilitudine:ꝛ precipue i duobus ꝙꝫ ſint omnes homines mundi.ſ.in officio angelorum: ꝛ in caractere ſacerdotali. Et per conſequens ex his eſt pre ceteris honorandus. Nam Chriſtus duo officia habuit: primum fuit officium angelorum:propter quod eſt angelus vocatus. Malachie.3. vbi dicitur. Ecce ego mitto angelum meum:ꝛ ꝑparabit viam ante faciem meā:ꝛ ſtatim veniet ad templum ſanctum ſuum dominator quem vos queritis: et angelus teſtamenti .ſ.noui quem vos vultis. hec ille. ¶ Scḋm Chriſti officium fuit officium ſacerdotum: propter quod a propheta. ps.109. ſacerdos vocatur. Jurauit dominus ꝛ non penitebit eum:tu es ſacerdos in eternum ſm ordinem Melchiſedech. Nam Chriſtus vere fuit ſacerdos:prout probat Thomas quattuor rationibus.3.parte ſumme.q.22.arti.j. in corpe queſtionis.hec duo officia ad ſimilitudinem Chriſti ſolus ſacerdos habet. Et primo habꝫ officium angelorum.ꝑpter quod angelus vocatur ꝛ non homo ſicut ceteri. Malachie.2. Labia ſacerdotis cuſtodiūt ſcientiam ꝛ legē exquirent de ore eius:quia angelus domini exercituum eſt.hec ille. Sciendum igitur eſt ꝙ in ſacra ſcriptura inueniuntur quattuor angeli nominati. Michael: Raphael: Vriel ꝛ Gabriel. Michael officium eſt pro fidelibus intercedere ꝛ orare: vt habetur Dan̄.9. Raphael officium eſt fideles ſanare: vt habetur Thobie.xj. Nam interpretatur medicina dei. Vriel officium dei vētura nunciare vt habetur Eſdre.4. Gabriel officium ē miniſteria dei declarare:vt habetur Luc̄.j.quia de fide incarnationis Mariam ꝛ Joſeph iſtruxit. Jſta quattuor angelorum officia cuilibet ſacerdoti ꝛ ꝓcipue curato ſunt iniuncta Nam ſacerdos curatus ꝑmo habet officiū Michael dum pro populo publice itercedit vt habetur Leuit.2. ¶ Scḋo habet officium Raphael dum fideles ab infirmitatibus ſpiritualibus ſanat per deuotam ſacramentoꝝ adminiſtrationem:ſm illud Jacobi vltimo. Infirmatur quis in vobis inducat preſbyteros eccleſie ꝛ orent ſuper eum: vngentes eū oleo in nomine domini:ꝛ oratio fidei ſaluabit infirmum:ꝛ ſi in peccatis ſit remittentur ei.hec ille. ¶ Tertio habet officium Vrielis dum futura bona:ſeu mala bonis:ſeu malis prenunciat.ſ.bonis vitam eternam: ꝛ malis gehenam eternam. ¶ Quarto habet officiū Gabrielis:dum fidem catholicam populo ſuo predicat ꝛ declarat. Nam ipſi reges debent formam legis euangelice ab ipſis ſacerdotibus accipere:vt habetur Deuterono.17 Quia igitur officium ſacerdotale eſt angelicum:ideo a Joanne apoc̄.2. Septem ſacerdotes eccleſiarum:ſeptem angeli vocantur. Ex quo igitur vt patet ſacerdos habet officiū non hominum ſed angelorum: ideo ſup oēs homines merito debet venerari. ¶ Scḋo in ſuper ſacerdos aſſimilatur Chriſto in officio ſacerdotali:qḋ eſt īfinite dignitatis: ꝛ ideo imprimitur quidam caracter ſeu ſignum precioſum in cuius virtute per hoſtiam conſecratā offert deo patri ſacrificiū corporis ꝛ ſanguinis dilecti filij ſui. De qua ſigni impreſſione Jſaie.66.dicitur. Videbunt gloriam meam ꝛ ponam in eis.ſ.ſacerdotibus ſignum meū id eſt caracterē ſeu ſacerdotij dignitatem. Ricar.etiam in.4. diſtinc.24.articu.4.q.3.

in corpore queſtionis dicit. Lʒ aliqui dicant
ꝙ in ordine ſacerdotij caracter imprimat̃ cū
ſibi epiſcopus manus imponit dicēs. Accipe
ſpiritum ſanctum: mihi tamen videtur ꝙ ca-
racter imprimatur in ſacerdotem cū ab ep̄o
accipit calicem cuʒ vino: ⁊ pathenam cū ho-
ſtijs hoc Ricar. Jſtud autem ſignaculum ſa-
cerdotis habet. 6. preclara inſignia: quib⁹ ſa-
cerdos p̄cunctis debet honorari. ¶ Primū
eſt decoris inoffuſcabilis. Nam iſtud ſignū
tam ſacrum tāq̃ʒ ſpirituale quoddam orna-
mentum habet animaʒ ſacerdotis decorare
etiam plus q̃ʒ lux ſolaris ipſum aerem ⁊ mū-
dum: qm̄ perfectiōes ſpirituales ſunt ſimplr̄
illuſtriores corporalibus. Unde ſi quis vi-
deret animam ſacerdotis hoc ſigno illuſtra-
tam: cūcta corporalia pulcherrima ei turpiſ-
ſima apparerent: qꝺ ſignum bene figuratur
per illam lamenam auream: que fuit ſuppo-
ſita capiti ſacerdotis ſtantis ante altare dn̄i:
vt habetur Zacharie. 3. Et hoc fuit cōueniēs
quia ſicut miniſtrantes regibus veſtibus de-
coris adornari debent: ſic ſacerdoti qui mini-
ſtrat ſacratiſſime trinitati conuenit hoc pul-
cherrimo caractere decorari. ¶ Secundum
inſignum eſt aſſimilationis. Nam lʒ anima
ex ſui natura aſſimiletur deo: tamen per h̄ ſi-
gnum ſacerdos magis dei filio aſſimilatur:
propter qꝺ Dionyſi. lib. de angelica hierar-
chia. appellat ſacerdotem deiformē. ¶ Ter-
tium inſignum eſt diſcretionis. Nam ex hoc
ſigno ſacerdotes tāq̃ʒ Chriſti milites in hoc
mundo: ⁊ in celeſti patria a cūctis per h̄ ſin-
gulare ſignum diſcernunt̃: ſicut diſcernūtur
milites regis a militibus ducis. ¶ Quartuʒ
inſignum eſt vigoris inſuperabilis. Nā po-
teſtas tranſubſtantiandi panē ⁊ vinū in veꝝ
corpus ⁊ ſanguinem Chriſti: confertur i hoc
caractere: que tranſcendit poteſtatem omniū
rationalium creaturaꝝ: vt nō. in. 4. ſen. di. 10.
¶ Quintum inſignum eſt valoris imprecia-
bilis. Nam illud ſignaculum tante ē precio-
ſitatis: ꝙ alicui rei comparabili nullaten⁹ pōt
comparari. Et ideo increpantur ſimoniaci i
4. ſen. diſt. 25. quia illud ſacramentum: ſeu ſi-
gnum emunt: qꝺ nullo mundi theſauro cō-
parari poteſt. ¶ Sextum inſignum eſt terro-
ris indelebilis. Nam hic caracter nō poteſt
deleri ſm̄ theologos in. 4. aliquo ſcelere vel
peccato: nec deleri poteſt per peccatum: nec ꝑ
degradationem: nec per mortem: nec ꝑ dam-

nationem in inferno. Exquo igitur vt patet
ſacerdos eſt Chriſto ſimilior per ordinem ſa-
cerdotalem precunctis hominibus mundi:
ideo preceteris honore dulie debet venerari
¶ Tertio etiam probo ratione auctoritati: ꝙ
maior exhibendus eſt honor ipſi ſacerdoti q̃ʒ
dignitati cuilibet temporali. Et pro funda-
mento iſtius rationis quero in forma q̄onis
quis ſimpliciter ſit magis honorandus: an
malus prelatus: vtputa epiſcopus vel curat⁹
an omnes eius ſubditi optimi. Ad quod re-
ſpondet Tho. in. 3. di. 9. arti. 3. di. ꝙ malus p̄-
latus ſeu ſacerdos curatus: exquo ab eccleſia
tolleratur: magis debet honorari q̃ʒ quilibet
bonus ⁊ optimus ſubditus: ⁊ hoc triplici re-
ſpectu. Primo quia prelatus gerit vicē dei
ſeu eſt eius vicarius: ꝓpter qꝺ quātum ad h̄
deus in ipſo laudatur: ⁊ ideo honor qui ſit p̄-
lato lʒ malo ſit deo: qui honor bonis ſubditi
nequaq̃ʒ debetur. ¶ Sc̄d͛o etiam debet̃ ma-
ior honor prelato magno q̃ʒ ſubditis bonis:
quia ipſe eſt perſona publica: ⁊ honoratur in
ip̄o vniuerſaliter bonitas eccleſie: que maior
eſt q̃ʒ merita ſingularis ꝑſone: ꝓpter quod. 1.
ethicoꝝ ph̄s ait. Bonum quāto cōius: tanto
diuinius. Et. 7. q. 1. c. Scias. dicitur. Pluri-
morum vtilitas vnius vtilitati preferri debʒ
Exquo igitur prelatus etiam malus gerit of-
ficium cōis vtilitatis: ſubditus aūt bon⁹ ſim-
pliciter gerit officium boni priuati: ideo ꝓꝑ h̄
plus debet honorari. ¶ Tertio inſuper ꝓpo-
nitur honor mali prelati honori boni ſub-
diti: quia prelatus ſe habet ad virtutem: ſicut
cauſa efficiens in alijs virtutem: ſeu ſic agēs
cauſa. Et quia dignius eſt alterius virtutis
cauſam exiſtere: q̃ʒ ſolum virtuoſum eſſe: vt
dicit ph̄s. 9. ethicoꝝ. Seu dignius eſt magis
dare q̃ʒ accipere: hinc eſt ꝙ ex hoc malus p̄-
latus eſt magis honorandus quolibet bono
ſubdito. h̄ Tho. ſententialr̄. ¶ Adde ſi vis. et
quartū reſpectum. Nam prelatus ſeu ſacer-
dos curatus lʒ ſit malus: non tamen aufert̃
ex hoc in eo plus q̃ʒ in bono auctoritas con-
ficiendi ſeu miniſtrandi ſacramenta: dicente
glo. 1. q. 1. c. Multi. Quid meli⁹ corpore ⁊ ſan-
guine Chriſti: ſiue ergo per bonos: ſiue ꝑ ma-
los miniſtros diſpenſetur: tamen ſacramētū
eſt: nec bonorum meritis diſpenſatorum am-
pliatur: nec malorum attenuatur: quia neq̃ʒ
qui plantat: neqʒ qui rigat aliquid eſt: ſʒ qui
incrementū dat deus. hec ille. Et. 1. q. 1. c. Dis

dicit. Memēto ſacramentis dei nihil obeſſe mores malorum hominum: quo illa vel nō ſint: vel minus ſint. hec ibi. Aug. etiā. j.q.j.c. Inter. ait. Inter catholicam eccleſiam i miniſterio corporis ⁊ ſanguinis domini nihil a bono maius: nihil a malo minus conficitur ſacerdote: quia non in merito conficientis: ſʒ in merito conficitur creatoris ⁊ virtute ſpūs ſancti. Ex pdicto quarto reſpectu pʒ: q ſemp eſt magis honorandus malus platus q̄ʒ bō ſubditus: vel dicas ſm Alexan. 3. parte ſūme q.16. arti. 5. q duplex eſt honor. ſ. gratuitus q cum non ſit de neceſſitate magis debet bono ſubdito: quia maior ē dignitas imaginis dei in eo q̄ʒ in malo prelato. honor autē neceſſarius magis debet prelato malo iquātū prelatus eſt: q̄ʒ ſubdito bono: quia inquantū prelatus gerit vicem dei. ſic enim dicitur ad Ro. 13. Miniſter enim dei eſt: qd nequaq̄ʒ facit ſubditus bonus. Ex quibus diſtinctionibus patet: q plati ⁊ ſacerdotes lʒ ſint mali ſemper tamen honorādi ſunt: nec eis vnq̄ʒ detrahendum eſt. Et h contra diabolicos ſeculares. Nam ſi ſacerdos prelatus vel religioſus tranſit per viam: nullam faciunt ei reuerentiam: tāq̄ʒ ſi eſſet aſinus: imo aliqui dicunt: o iſti fratachioni ſeu pretachioni ſunt ribaldi: ⁊ dant nobis mala exempla: o lingua diabolica: o lingua venenata: o lingua puerſa ⁊ iniqua: conſidera in illis queſo auctoritatem Chriſti: ⁊ caueas tibi ab ira dei. Tibi. n. precipitur Exod. 22. Dijs. i. ſacerdotibus nō detrahes. Et ppha in perſona dei ait. Nolite tangere chriſtos meos: ⁊ in pphis meis n. m. Et Anacletus papa. 2. q. 7. c. Accuſatio contra tales ait. Si detractores quorūcūq̄ʒ grauiter iudicantur: ⁊ in perditionis laqueū cadunt: multo magis laceratores famulorūʒ dei dānantur in baratrum: ⁊ niſi ſe correxerint inferni flāmis crudelibus exurent. h ille Item. xj. q. 3. c. Abſit. dicitur. Abſit ne quiſq̄ʒ ſiniſtrum de his arbitremini: aut loquamini qui apoſtolico gradui ſuccedētes: Chriſti corpus ſacro ore conficiūt: per quos nos xpiani ſumus: qui claues regni celorū habentes aū iudicij diē nos iudicabunt. h ibi. Propterea 6. q. j. c. Sacerdotes. dicitur. Sacerdotes qui proprio ore corpus domini conficiunt: ab oībus ſunt obediendi ⁊ timēdi: non dilacerandi: aut detrahendi: quia a quibus ſe domini populus benedici ſaluari aut iſtrui cupit: nullatenus eos debet arguere: nec vulgus in eorum accuſationem ſuſcipi. populus enim ab eis benedicendus eſt ⁊ corripiendus: nō ipſi ab eo. hec ibi. O igitur igrate chriſtiane: cur patres tuos ſpirituales dilaceras. Dic mihi queſo ſi non eſſent ſacerdotes quis te baptizaret: quis tibi miſſas diceret: quis te in cōfeſſione ſine qua non eſt ſalus audiret: quis te cōmunicaret: quis tibi cetera ſacramenta miniſtraret: quis deniq̄ʒ te mortuum de domo extraheret: ⁊ ad ſepulturam cum laudibus dei conduceret? Certe cunctis his beneficijs careres: niſi ſacerdotes per dei priuilegium ea tibi communicarēt. Tales profecto de ſacerdotibus ſic murmurantes: ſunt ſimiles illis de quibus in euangelio dominus dicit. Qui vident feſtucam in oculis proximorum ſuorum: cum tamen non videant trabem maximam: quam in proprijs oculis habent. De quibus Grego. j. q. j. c. Multi. ait. Multi ſecularium hominum cū potius ſacerdotum vitam q̄ʒ ſuam diſcutiūt in magnum contentionis diuinorum ſacramentorum crimen incurrunt. Magna enīʒ trabe vulneratos oculos habētes: camq̄ʒ negligentes: feſtucam tenuem in aliorum conſpiciunt oculis: quā dum incaute feſtinant euellere: in erroris foueam dilabuntur: minus quidem conſiderantes: q non eos ſacerdotum vita lederet: ſi ipſi humiliter bonis ſacerdotum admonitionibus aurem accomodarent: ſed dum hypocritarum more plus illorum famam: q̄ʒ propriam vitam diiudicant: vtiq̄ʒ ſancta monita ⁊ ſpiritualia dona contēnunt. hec ille. Vide igitur o chriſtiane ne vnq̄ʒ a bono te retrahat quorūdaʒ clericorum vita deformis: cum etiam non deſpicias in tua neceſſitate candelam: alios quidem illuminantem: ſe vero conſumentem: nec inſuper deſpicis crucem in triuio iter tibi monſtrantem: nec tamen ſeipſam inde mouentem: nec etiam deſpicitur ipſa campana ad predicationem alios vocans: cum tamen ipſa ad predicationem non deſcendit. Vir vtiq̄ʒ diſcretus ⁊ prudēs a quolibet bonum exemplum ſuſcipit: ſi quod prebet: impio tamen relinquens impietatē ſuaʒ quia vt ſcribit pūerb. j. Fruſtra iacitur rhete ſcʒ maloꝝ exemploꝝ ante oculos pēnatoꝝ. i. ante oculatas ⁊ virtuoſas mentes hoīuʒ ſenſatoꝝ. Serua igitur circa ſacerdotes ꝯſiliuʒ

apoſtoli ad Roma.12.di. Noli vinci a malo.ſcilz exemplo:ſed vince in bono malū.i.in diſcreta edificatione boni vince malum proximi tui. Et dato q etiam nūc multi reperiantur mali ſacerdotes vel prelati:tene concluſionaliter prouerbiū florentinū: q incomparabiliter maius malum eſt capo mozo ch capo rotto.hoc eſt dicere:q deterius eſt homini habere caput preciſum: q̄z caput vulneratum ⁊ fractum. Sic vtiqz xpianis populis periculoſius ⁊ damnoſius eſſet non habere moderno tempore malos religioſos:et ſacerdotes:q̄z nullos habere:etiam ſi in multis virtuti et iuſticie aduerſant. Ex qua ratione bene concludit:q quilibet malus prelatus vel ſacerdos curatus: magis eſt honorandus:q̄z qlibet optim⁹ ſubditus. ¶ Quarto etiam probo ratione argumentabilitatis: q maior exhibendus eſt honor ſoli ſacerdoti:q̄z omni ſimul dignitati temporali. Tante enim eſt dignitatis ſacerdos:q in quinqz verbis curia celeſtis deſcendit ad ipſum humiliter honorandū. Quattuor namqz precipue dum ſacerdos hoſtiam conſecrat deſcē dunt ad ipſum honorandum. Et primo ſanctiſſima trinitas. Nam licet in altari ſola filij perſona ſit conſecrata:tamē in illa conſecratione adeſt preſentia omniū trium perſonarū diuinarū. Et ratio eſt. Nam ſicut pater ⁊ filius ſunt vnū principiū ſpiratiuū ſpiritusſancti:ut habetur extra de ſum.tri. et fide ca.libro.6.ita pater ⁊ filius ⁊ ſpiritusſanctus ſunt vnū principiū productiuū:⁊ operatur ab extra:quoniā opera trinitatis ab extra ſm eſſentiā ſunt indiuiſa : licet abintus ſint diuiſa. Et q2 conſecratio hoſtie eſt opus ab extra. Et inſuper quia perſone diuine ibi ſunt vbi operant: neceſſe eſt propter hoc q ad conſecrationē hoſtie ſit ibi preſentia patris ⁊ filij ⁊ ſpiritusſancti. Ecce iam qualiter ſacerdos etiam ſi ſit malus a tota trinitate honoretur. ¶ Secundo adſunt in conſecratione hoſtie ordines: ⁊ chori angelorū:q aſſociant ipſum dominū ⁊ regem angelo⁊. dicē te Grego.in omelia paſcali:⁊ ponit de conſe.diſtin.2.ca.quid ſit ſanguis. Quis inquit fidelium dubiū habere poſſit in ipſa imolationis hora ad ſacerdotis vocem celos aperiri:⁊ in illo xpi miſterio angelorum choros adeſſe:ſumma ⁊ ima ſociari:⁊ vnum quidez ex inuiſibilibus ⁊ viſibilib⁹ fieri.hec ille. Nota q non dixit chorus ſed choros. Nam nouem ſunt chori āgelorū:ideo in plurali dixit nō ſingulari:q2 etiā maiores adſunt. ¶ Tertio adſunt in cōſecratione hoſtie omnes anime ſancto⁊:utputa patriarcharū prophetarum martyrū ⁊c.ipm ſacerdotem cū ſacramento venerantes. Unde Hiero.cōtra vigilantiū ait. Anime ſanctorū quo⁊ reliquie ſunt in eccleſia comitātur xpm in hunc mūdum in ſacerdotū manibus quottidie venientem.hec ibi. ¶ Quarto deniqz adeſt advenerandum ſacerdotē in conſecratione hoſtie glorioſa virgo Maria cum comitiua ſanctarum virginū.vnde Apoc.14.dicit. Vidi ſupra montem ſyon.i.ſup altare agnum ſtantem: ⁊ cū eo.144.milia habentes nomē ei⁹ ⁊ nomen patris eius ſcriptum in frontibus ſuis:⁊ ibi ſubdit. Hi ſūt qui cū mulierib⁹ nō ſunt coinquinati: virgines ſunt ⁊ ſequuntur agnuz,quocūqz ierit.hec ille. Et eccleſia hoc idem canens cōfirmat. di. Jeſu corona virginū.⁊ dic totuz. Si igitur ut patuit tota trinitas:omnes angeli:omnes ſancti:inſup glorioſa virgo cum comitiua virginū ſacerdotem ſic humiliter venerant:q̄to magis q̄lqz vere fidelis:niſi ſit diaboli filius debet ſacerdotes venerari? Ex predictis ergo quattuor rationib⁹ patet:q ſacerdos pre cūctis honorari debet. ¶ Tertio deniqz hoc idem probo exemplis. Et primo exemplo noſtri ſaluatoris:qui ut habet.j.q.j.ca. nonc. ſacerdotes honorauit:dum ad eos leproſos ſanādos remiſit:propter quod Matth. 8. leproſo dixit. Vade oſtende te ſacerdoti.⁊ Luce.17. Decē leproſis mūdandis dixit. Jte oſtendite vos ſacerdotib⁹. De quo etiam Ciprianus papa 93.di.c.dn̄s noſter.ait. Domin⁹ noſter ieſus xpus rex ⁊ iudex ⁊ deus noſter vſqz ad paſſionis diez ſeruauit honorem pontificibus et ſacerdotibus: q̄uis illi nec timorez dei: nec agnitionē xpi ſeruaſſent. Nam cum leproſum mūdaſſet dixit illi. Vade oſtende te ſacerdoti ⁊ offer donū: humilitatē nos chriſt⁹ humilis docuit: ſacerdotē adhuc appellans quem ſciebat eſſe ſacrilegum. Jtem cū ſubditus paſſioni alapā accepiſſet:⁊ ei diceret: ſic reſpondens pontifici:nihil ille contumelioſe locutus eſt in perſonaz pontificis:ſed ſic magis innocentiā ſuam tutatus eſt dicens. Si male locut⁹ ſum exprobra de malo:ſi aūt bene:quid me cedis? Que omnia ab eo ideo fa

cta ſunt humiliter:ut nos humilitatis ac pacientie haberemus exemplū. Docuit eniꝫ ſacerdotes veros a nobis legitie debere honorari:dū circa falſos ſacerdotes ipſe talis extitit.hec ille. Quo exēplo patet:ꝙ quiſqꝫ debet ſacerdos venerari:cuꝫ ſolus ſacerdos noue legis ſit nobilioꝛ cūctis ſacerdotibus veteris legis. Aliud exemplū habemus de Cōſtantino impatoꝛe:de quo legitur. ꝙ cum ſacerdotū cōciliuꝫ in eccleſia cōuocaſſet: nō auſus fuit pꝛimū locū tenere: nec pꝛeſbiteroꝛuꝫ cōmiſcere cōſeſſibus:ſed ſedem nouiſſimam occupauit: ſententias vero quas ab eis approbatas audiuit : ita veneratus eſt:ac ſi de oꝛe dei manaſſent. Pꝛoinde.96.di.c.in ſcripturis.de ipſo ſic dicit̄. In ſcripturis ſic narratur impatoꝛem Conſtantinū dixiſſe. Vere ſi pꝛopꝛijs oculis vidiſſem ſacerdoteꝫ dei aut aliquē coꝛum qui monaſtico habitu circūamicti ſunt delinquentē ac cadentem: clamidē meam explicarē et cooperirē eum: ne ab aliquo videretur.hec ille. Item.xi. q.i.ſacerdotibus.habet̄ ꝙ imperatoꝛ noluit cōtra ſacerdotes iudicare dicens: eſt qui vos iudicat. Simile habes.12.q.j.c.furtum. Ex predictis auctoꝛitatibus: rationibus: ⁊ exemplis. ſimul etiā cum p̄cedenti ſermone patet:qualiter ſacerdotes debent pꝛecūctis venerari. Et ſic per conſequēs etiam patet ſexta contemplatio latrie ſeu diuine adoꝛationis: que dicit̄ contemplatio aſſociationis:in qua oſtēſuꝫ fuit quid eſſentialiter eſſꝫ hypdulia:⁊ qd eſſentialiter eſt dulia:⁊ que debent honoꝛari adoꝛatiōe dulie atqꝫ hypdulie:que ſimul omnia nobis cōcedat obſeruare clementiſſimus deus noſter:cui ſemp̄ ſit omnis laus honoꝛ ⁊ gloꝛia in ſecula ſeculoꝛū. Amen.

Dominica quarta in quadrageſima. Iterum de quinta excellentia. videlꝫ de maxima nobilitate ipſius ſacratiſſime fidei.

ſ Equebatur cū mltitudo magna. Scribuntur hec verba Ioan.6. ⁊ in euangelio occurrentis dn̄ice. Poſt ſacri euangelij litteralē ⁊ ſpiritualē expoſitionē nobiliſſimi ciues: exquo ut claruit in precedētibus ſermonibus declarauimus de adoꝛatione latrie ſeu de diuino cultu.6.contemplationes.ſ.ſuam ſpecificationē:ſuā diffinitionē:ſuam obligationē: ſuam locationē ſuam modificationē:⁊ ſuam aſſociationem: habeo in pꝛeſenti ſermone ſingulariter declarare ſeptimā ipſius latrie contēplationeꝫ ſcꝫ ſuam oppoſitionē:in qua pꝛecipue videbimus quid ſingulariter opponat̄ ſeu cōtrariat̄ vere adoꝛationi latrie. Cuius ſeptime cōtemplationis declaratio talis erit.

De ſeptima cōtemplatione diuine adoꝛationis:que dicit̄ contēplatio oppoſitionis.

ſ Eptima cōtemplatio de dino cultu ſeu de adoꝛatione latrie ad deū faciēnda:dicit̄ contēplatio oppoſitionis. licet in hac ſeptima cōtemplatione eſſet p̄cipue tractādū de hydolatria:que nihil eſt aliud q̄ꝫ quedā latria idolis exhibita:idolū vero ſm̄ Iſidoꝝ. li. Ethimo.dr̄ ab idos ꝙ eſt foꝛma tracta ab idea:pꝛopter quod idolum ꝓpꝛie dicit̄ ſimulacrū repꝛeſentatiuū:aut rei exiſtentis:aut rei ficte:in quo antiquitus colebant̄ demones:⁊ in quo cū non eſſet animatū nec aliquā virtutē diuinitatis habēs demones ingrediebant̄:⁊ ſe tanq̄ꝫ deos per reſponſa que dabāt:a paganis adoꝛari faciebant:tamē quia tractare de materia idolatrie que directo opponit̄ ipſi latrie non eſſet de pane lucrando:ſeu alicuius vtilitatis:cuꝫ poſt xp̄i moꝛtē ⁊ paſſionem talis idolatria pꝛoꝛſus ſit extincta ⁊ ad nihilū deducta:cogitaui ſolum tractare de diuerſis generibus perſonaꝝ:que mō indebito cultu latrie deū adorant:⁊ que opponūtur ſeu cōtrariant̄ indirecte vere adoꝛationi ipſius latrie. Quod vtiqꝫ videre ⁊ declarare iudico foꝛe valde neceſſariū:qm̄ vnuſquiſqꝫ ⁊ poterit videre erroꝛem ſuū ⁊ poterit videre in quo cōtrariat̄ diuino cultui ſeu vere adoꝛationi latrie ipſi deo debite. Si q̄ratur aūt quot ſunt genera pſonarū vero cultui latrie:ſeu vere adoꝛationi contrariantiū:⁊ p̄ conſequēs niſi ſe coꝛrexerint oīno damnandaꝝ. Reſpondeo ꝙ ſunt.40. genera:quoꝝ.20.hodie:alia viginti cras declarabo. Primi ſunt oēs illi qui amoꝛem quē in deo ponere tenent̄:q vtiqꝫ eſt de eēntia ipſius latrie:ſicut in ſupioꝛibus p̄tactū eſt: ponūtur inoꝛdinate in quocumqꝫ vis bono creato:utputa in tp̄ali ſubſtantia:ſeu in carnali delectatōe:vel in aliquo mūdano honore:qd̄ qui faciūt ꝓfecto idolatre dicūtur. Si

eut enim exponit Alexan. de ales. in tertia p
te ſumme. q. 25. ar. 4. ſup illa verba Exodi.
20. Non habebis deos alienos coram me: ⁊
nõ facies tibi ſculptile: neq; omnẽ ſimilitudi
nẽ que in celo eſt deſup: neq; q̃ in terra deor
ſum: neq; eorũ que ſunt in aquis ſub terra
ibi ſic dicit. Contra hoc p̃ceptũ faciunt iudei
⁊ ſarraceni: qui ſicut idolatre colũt deos alie
nos: qui iudei colũt antixp̃m tanq̃ meſſiã fu
turũ. Sarraceni vero colũt machometũ quẽ
veniſſe credũt. Contra ſc̃dam clauſulã. ſ. non
facies tibi ſculptile. i. imagines pictas q̃ nul-
lius rei ſunt rep̃ſentatiue: faciũt oẽs heretici
qui nõ credunt de deo: niſi que ſibi fingunt
p imaginationẽ ⁊ fantaſiã. Cõtra tertiã clau
ſulã. ſ. nõ habebis aliquã imaginẽ: faciũt ma
li xp̃iani qui p amorẽ inordinatũ amant iſta
inferiora pluſq̃ deũ ſeu colũt. nã ſm̃ Hiero
ny. Qḋ quiſq; plus veneraṫ ⁊ amat hoc illi
deus ẽ. verbi gratia. Supbus ⁊ ambitioſus
colit ⁊ amat ſimilitudinẽ eoꝝ q̃ ſunt in celo
deſup: quare ſup deũ diligit honorẽ ⁊ p̄latu
ram. Auar⁹ ⁊ cupid⁹ colit ſimilitudinẽ eoꝝ q̃
ſunt in terra: quare pecuniã ⁊ diuitias ſuper
deũ diligit. ꝓpter quod ad Col. 3. ⁊ ad eph. c.
5. ait ap̃ls. q: auaritia eſt idoloꝝ ſeruit⁹. Vo
luptuoſus aũt ſeu luxurioſus colit ſimilitudi
nẽ eorũ que ſunt in aquis: q̃re ſup deũ cor-
poris ſui delicias ⁊ fluidas carnis delectatõ
nes diligit. ꝓpter quod ad Philip. 3. ap̃lus
dicit. Quoꝝ deus venter eſt: ⁊ gl̃ia in confu-
ſione eoꝝ qui terrena ſapiũt. Ex quib⁹ patet
q: triplex eſt ydolatria. vz infideliũ: heretico-
rũ: atq; maloꝝ xp̃ianoꝝ. hec Alex. Hiero. ãt
ad Ruſticũ monacũ ait. Eſtiato onẽ p̃ctõꝝ:
nõ eni pl⁹ peccat q grana thuris p̃icit ſup altarẽ
idoli: q̃ȝ q auare diuitias: honoreſ: aut carnis
delitias accumulat. hec ille. Cõtra tales q de
p̃ctis quaſi vnũ deũ fecerũt. diciṫ Eſaie. 40.
Cui ſilem feciſtis deũ veſtꝝ: aut quã imagi-
nẽ poſuiſtis ei? Nunqd ſculptile ꝯflauit fa-
ber: aut aurifex auro figurauit illud: ⁊ lami-
nis argẽteis argẽtarius: hec ibi. His p̄miſ
ſis patet: q: idolatra ꝓprie dr̃ qui p amorẽ
magis colit tp̃ales diuitias: mũdanos hono
res: carnis voluptates: q̃ȝ ip̃m deũ. Quapro
pter dico: q: quicunq; vult deũ vero cultu la-
trie adorare: neceſſe eſt q: leuet amorẽ ſuum
oino a predictis: aliter ip̃oſſibile eſt q: vnq̃
vero cultu latrie creatorẽ ſuũ adoret. qḋ p̃bo
Primo auctoritatib⁹. Secũdo rõne. Ter-
tio exẽplo. Nam Matthei. 6. diciṫ. Non
poteſtis deo ſeruire. ſ. p cultum latrie: ⁊ ma-
mone. ſ. demoni diuitiaꝝ. Nemo eni; poteſt
duob⁹ dñis ſeruire: aut enim vnũ odio habe
bit: ⁊ aliũ diliget: aut vnũ ſuſtinebit ⁊ alterũ
contẽnet. hec ibi. Itez p̄me Joan. 2. dr̃. Qui
amat mundum. i. mundanã ſubſtantiã: volu
ptatem: ⁊ ſupbiam: nõ eſt charitas patris in
eo. hec ibi. ¶ Secũdo p̃bo vnica rõne: vz di-
uerſitatis. Fundamentũ rationis ponit phi
loſophus. 9. Ethicoꝝ. di. Amicoꝝ eſt idẽ velle
⁊ idẽ nolle: ⁊ ip̃oſſibile eſt amicitiã eſſe inter
eos q nõ eiſdẽ gaudẽt: pz hec regula. Nã in
ter canẽ ⁊ lupũ naturaliter nulla poteſt eſſe
amicitia. ⁊ rõ eſt: q: inter ipſos ẽ diuerſitas
voluntatũ. Quo p̄ſuppoſito: certũ eſt q: de⁹
precipit: q: ipſe diligaṫ toto corde. Math. 22.
Diliges ⁊c. Et Matth. 6. p̃cipit. Nolite the
ſaurizare vobis the. in terra. v. e. et. tin. de. et
v. fur. e. ⁊ fu. the. a. vobis the. in celo ⁊c. Cum
quo ꝯcordãs ap̃ls ad Col. 3. ait. Si ꝯſurre
xiſtis cũ xp̃o. q̃. ſ. ſunt q̃. v. i p̃s eſt i. de. dei ſe.
q̃. ſ. ſunt ſa. nõ. q̃. ſ. ter. hec ille. Oppoſitũ facit
quicũq; plus honorẽ: plus carnis laſciuiam
⁊ plus terrenã ſubſtãtiã: q̃ȝ deũ diligit. Qḋ
ſi ſic eſt: ergo talis eſt ꝯrius diuine volũtati: et
p ꝯſequẽs talis nõ tm̃ nõ põt adorare deũ
vero cultu latrie: ſed inſup efficiṫ ꝓpter hoc
inimic⁹ mortalis ipſi⁹ dei. Sic eni dr̃ Mat.
12. Qui nõ eſt mecũ. ſ. p amicitiã: cõtra me ẽ
ſc; p inimicitiã: ⁊ q nõ colligit mecũ diſpgit.
Et Jacobi. 4. dr̃. Quicũq; voluerit eẽ ami-
cus hui⁹ ſeculi: inimic⁹ dei ꝯſtituiṫ. Et Ber.
in ſuis ſentẽtijs. ait. Dei ⁊ xp̃i inimic⁹ efficiṫ
q in mũdanis reb⁹ nimis ſui cordis amorẽ;
figit. ¶ Tertio deniq; p̃bo exẽplo: q: q cũq; q
plus diligit mũdana q̃ȝ deũ: ip̃m deũ cultu
latrie venerari nõ põt. Nã ad Ro. 9. dr̃. Ja
cob dilexi: eſau autẽ odio habui. vbi ait glo.
Ideo de⁹ Jacob dilexit: q: eſau deũ odio ha
buit. hec glo. Ex predictis auctoritatib⁹: rõne
⁊ exẽplo pz. qualiter plus diligẽs terrenam
ſubſtantiã: carnalẽ voluptatẽ: ⁊ mundanum
honorẽ q̃ȝ deũ: nõ põt deũ vero cultu latrie
adorare. ¶ Secũdi autẽ q ſunt ꝯtrij diuino cul
tui ſunt oẽs illi q temerarie aſſerunt ſic deũ
aliquos p̃deſtinaſſe: q: etiaz ſine vllis bonis
operibus ſaluari pñt. Cõtra quos. 23. q. 4. c. ob
tinere. Grego. ait. Ipſa quoq; perennis regni
predeſtinatio: ita ab oĩpotente deo diſpoſita
eſt: ut ad hanc electi ex labore ⁊ virtute perue-

niãt:quatenus orando ⁊ poſtulando mercãtur accipe quod eis omnipotẽs deꝰ ab eterno diſpoſuit dare.hec ibi. Quod confirmãs Bonauẽ.in ꝑmo.di.40.in.q. circa litterã.q. prima dicit.ꝙ predeſtinatio eſt quedã ꝑordinatio hominis ad beatitudinẽ. In ordine aũt tria requirũtur.ſ.qd:ad quid:⁊ ꝑ quid. Illud quid:eſt hõ ad beatitudinẽ ordinatꝰ. Illd ad quid:eſt finis vite eterne ad quẽ homo ordinatur. Illud ꝑ quid:eſt charitas gratia ⁊ virtus actualis qua in finẽ homo ordinat̃ ſeu ꝑducitur:ſine quo medio virtutũ ⁊ opeꝝ bonorum:nunq̃ aliquis intelligit̃ fuiſſe predeſtinatus. ¶ Tertij inimici ſeu contrarij diuino cultui ⁊ latrie:ſunt illi qui dicũt ꝙ deus iniuſte dãnãdos ⁊ ꝑſcitos reprobauit:eo ꝙ ex ꝑſcientia dei liberũ arbitriũ coꝝ velint nolint ad malũ cogitur. Contra quos Aug.23.q.4.c.Nabuchodonoſor.ait. Malis vaſis ire nũq̃ deus redderet interitũ: ſi non ſpontaneũ inueniret̃ homo habere peccatũ:quia nec deus peccãti homini iuſte inferret penã: ſi homo ex predeſtinatione dei cecidiſſet in culpã. hec ibi. Et Ambro.li. de vita beata. ⁊ ponit̃ 15.q.1.c.nõ eſt.ait. Voluntariũ ſibi militẽ eligit xp̃us:⁊ voluntariũ ſibi ſeruum diabolus actionat̃:neminẽ eniꝫ iugo ſeruitutis aſtrictũ poſſidet:niſi ſe ei prius peccatorũ ere vẽdiderit. Et Hiero.de pe.di.2.c.Si enim peccatũ.ait. Liberi arbitrij nos condidit deus; nec ad virtutes:nec ad vitia neceſſitate trahimur:alioquin vbi neceſſitas eſt:ibi nec pena:nec corona eſt. Phs etiã.3.Ethi.ait. Voluntarie ſunt virtutes:ſicut ⁊ vitia ¶ Quarti qui ſunt ꝯtrarij diuino cultui ⁊ latrie:ſunt oẽs illi q̃ aſſerũt ⁊ tenent:ꝙ deus in ꝑdeſtinatione electoꝝ ab eterno:⁊ reprobatiõe malorũ ꝑtialis fuit ⁊ acceptator ꝑſonarũ. Contra quos.32.q.4.c.ſicut. Et de conſe. di.4.c.nequaq̃.⁊ precipue extra de prebẽ.c. venerabilis. Non generis ſed virtutũ nobilitas viteq̃ honeſtas gratũ deo faciũt ⁊ ydoneum ſeruitorẽ:ad cuius regnũ ⁊ gloriaꝫ nõnullos tam nobiles:q̃ ignobiles:tam pauperes: q̃ diuites vel potentis admiſit:eo ꝙ apud deũ nulla eſt vel fuit vnq̃ acceptio perſonarum. Plato etiam in thimeo ait. Deus ab omnibus aĩ paſſionibus ⁊ affectionibꝰ liber ẽ: vnde nec dolere nec letari poteſt:ſed ſemꝑ vnũ habet conceptũ. Et auctor in li.de cauſis:ait Cauſa prima influit bonitatẽ ſuaꝫ in rebus vna ⁊ vera influxione:ſed res non recipiunt illam bonitatẽ equaliter:ſed ſm capacitateꝫ ſue diſpoſitionis ⁊ nature. hec ille. Et Aug.23.q.4.ca.Nabuchodonoſor.ait. Idõ te ſicut ⁊ ceteros non elegit nec predeſtinauit: qꝛ te ab obedientia ſua receſſurũ eſſe preuidit.

¶ Quinti inſuper qui ſunt cõtrarij dĩno cultui ⁊ latrie:ſunt omnes illi qui firmiter credunt ꝙ ſit deſtinatũ ⁊ preordinatũ a deo:ꝙ aliquis moriatur in igne aut aqua:ſeu ſuſpẽdio ⁊ alia caſuali morte: ſeu ꝙ aliquis ſeipſum ſuſpendat:⁊ ꝙ hec ⁊ ſimilia aliter euitari non poſſint:quod vtiq̃ falſiſſimũ eſt:quia licet predeſtinatio vel diuina preſcientia falli non poſſit:non tamẽ predeſtinata: nec ea q̃ ſunt in libertate arbitrij neceſſario eueniũt. Et ideo cõtra tales.23.q.4.c. Nabuchodonoſor. Aug.ait. Non ergo neceſſitatẽ correctionis vel obdurationis facit dĩna ꝑdeſtinatio:ſeu ꝑſciẽtia:cũ boni ꝑ gratiã corrigant̃:et mali libe.arbi.ꝑcant̃. Neq̃ eñi qꝛ ꝑdeſtinatio ſeu ꝑſcientia dei falli non põt: neceſſario eueniũt q̃ predeſtinantur vel ꝑſciunt̃: ſic nec neceſſario ꝑdeſtinant̃ vel ꝑſciũtur q̃ futura ſunt:ſed qꝛ bona abſq̃ eius grã:⁊ mala ꝑter eius ſciam euenire non pñt. hec ibi. Et li.de moribꝰ eccle.ait. Extrema eſt demẽtia ⁊ certitudo eterne dãnationis credere:ꝙ neceſſario q̃s ſe ſuſpẽdat:ſeu ſuſpendat̃: ſeu in igne vl' aqua ⁊ huiuſmõi moriat̃.hec ille. O quot ſunt in iſto errore decepti. ¶ Sexti inſuꝑ q̃ aduerſant̃ dĩno cultui ⁊ latrie:ſunt oẽs illi q̃ credũt oẽs ſaluari in ſua fide:dũmodo ſe credant bene agere:⁊ faciunt ſeu obſeruant ea que ſunt ſue legis ⁊ fidei. Cõtra quos Mat. vltimo dicit̃. Euntes predicate euangeliũ oĩ creature:qui crediderit ⁊ baptizatꝰ fuerit ſaluabitur:qui autẽ non crediderit ⁊ baptizatꝰ non fuerit condẽnabitur. Et Joan.3.dicitur Niſi quis renatꝰ fuerit ex aqua ⁊ ſpũ ſancto nõ põt intra.in re.dei. Item.24.q.2.ca.quicũq̃.dicitur. Quicũq̃ ab vnitate fidei ⁊ ſocietate petri apoſtoli quouis modo ſemetipſos ſegregauerũt:tales nec a vinculis peccatoꝝ abſolui:nec ianuam regni celeſtis ingredi poterunt. Grego.etiam in mor. ⁊ ponit̃.24.queſti.ꝑma.c.quia ex ſola.ait. Niſi quis fidei chriſtiane ſoliditatem tenuerit diuinaꝫ preſentiam vnq̃ agnoſcet: de qua ſoliditate dominꝰ dicit.16. Super hãc petrã edificabo eccleſiam meam. Sola quippe eſt per quaꝫ

ſacrificium dominus libenter accipit: ſolaqꝫ
pro errantibus fiducialiter intercedit. hec ille
Deniqꝫ Grego. ex̄ de ſum. tri. ⁊ fide catho.
c. j. §. vna. ait. Una vero eſt fidelium vniuer
ſalis eccleſia: extra quā nullus omnino ſalua
bitur: in qua idem ipſe Chriſtus ſacerdos et
ſacrificium. hec ibi. ¶ Septimi etiā qui ad-
uerſantur diuino cultui ⁊ latrie ſunt omnes
heretici: qui lꝫ viuant ſub fide Chriſti: tamen
non credunt in aliquem particularem articu
lum ab eccleſia approbatū. Contra quos di.
23. c. qui epiſcopus. Et de cōſe. diſtinc. 3. c. oēs
dicitur. Omnes quicūqꝫ ſaluari debent: oēs
ſimul fidei ⁊ eccleſie articulos credere tenent
hec ibi. Aug. etiam ex̄ de hereticis. c. firmiſſi-
me. ait. Firmiſſime tene ⁊ nullatenus dubi-
tes: omnem hereticum paganum vel ſiſma-
ticum: cū diabolo ⁊ angelis eius eterni ignis
incendio concremandū: niſi ante finem vite
catholice fuerit incorporatus ⁊ reintegratus
eccleſie. Omni igitur homini qui non tenet
eccleſie veritatē: neqꝫ baptiſmꝰ: neqꝫ elemo
ſyna quātūlibet copioſa: neqꝫ mors pro xpi
nomine ſuſcepta proficere poterit ad ſalutē.
hec ibi. ¶ Octaui qui aduerſant diuino cul-
tui ⁊ latrie: ſunt omnes illi qui in ſpecie forti
ter dubitant de aliquo fidei articulo. Contra
quos in. c. dubius. ex̄ de hereticis. dicit. Du-
bius in fide infidelis eſt: nec eis omnino cre-
dendum eſt: qui fidem veritatis ignorant. h
ibi. Itē ex̄ de ſum. tri. c. j. dicitur. Nullus dꝫ
dubitare de fide: ſed firmiter omnes articu-
los fidei credere. ¶ Noni inſuper qui aduer
ſantur diuino cultui ⁊ latrie: ſunt omnes illi
qui credunt: ꝙ in deo nō ſint idee. i. ꝙ i mēte
diuina non ſint forme ⁊ rationes diſtincte
omnium creaturaꝝ: cuius opinionis fuit pre
cipue Ariſt. in. 12. metha. Contra quos Boe.
metro. 9. lib. 3. ait. Tu cuncta ſupno ducis ab
exemplo pulchrum pulcherrimus: ipſe mun
dum mēte gerens ſimiliqꝫ imagine formās
hec ille. Et Aug. lib. 83. qonū. ait. Qui negat
ideas in deo negat filium ⁊ ſapientiam dei.
Et Cōmentator ſuper. xj. metha. ait. Sic oēs
forme ſūt in potentia i pma materia: ſic ſūt
actu in prima cauſa. Et Plotinus phs ait.
Omne ens qđ eſt fuit ⁊ erit: in mēte diuina
eſt. ¶ Decimi qui contrariantur diuino cul
tui ⁊ latrie: ſunt omnes illi qui credunt deū
creaſſe celum ⁊ terram de aliqua materia p
exiſtente: ⁊ non potuiſſe de nihilo creare. De
quibus phus. j. ⁊ 8. phyſi. ait. Scđm omnes
phōſantes ex nihilo nihil fit. Contra quos
Aug. ſuper Geñ. ait. Qui credunt deū mun
dum ⁊ celum cū exiſtentibꝰ in eis de nihilo
non feciſſe: ad nihilum deuenient in cōſpectu
glorie ſue. Et Moyſes Geñ. j. ait. In prin-
cipio creauit deus. i. de nihilo fecit celum et
terram. Hoc enim demōſtrat ratio. Aut. n.
deus eſt omnipotens ⁊ infinite potentie: aut
non. Si ſic: habeo intentum: quia de nihilo
potuit animam creare: ⁊ creauit. Si nō: ergo
non eſt omnipotens: ⁊ eius potentia eſt ter-
minata ⁊ finita: qđ vtiqꝫ non tm̄ credere ſed
etiam cogitare iniquiſſimū eſt. ¶ Undecimi
qui aduerſantur diuino cultui ⁊ latrie: ſunt
omnes illi: prout ſunt iudei qui credunt aiaꝫ
beatificari poſſe ſine viſione ipſius dei: alle-
gantes in defenſionem ſui erroris illud Jo.
j. Deū nemo vidit vnqꝫ. Contra quos Aug.
21. de ciui. dei ait. Tam delicata eſt diuina vi
ſio: tamqꝫ amore digniſſima: ꝙ quicquid bri
poteſt illa non habita faciat hominē miſerū
non beatum. hec ille. Et in lib. confeſſionum
ait. Feciſti nos domine ad te: ⁊ inquietum ē
cor noſtrum donec videat te: ⁊ requieſcat in
te. Qđ etiā ratio probat. Nam vt dicit phs
2. de anima. Nulla potētia perficitur niſi ha
beat proprium obiectum: ſicut oculus in colo
ribus. Sed cum deus ſolus ſit obiectuꝫ hu-
mani intellectus: ergo da ei qđcūqꝫ vis: non
poterit quietari ſine ipſo: ꝑpter qđ Bernar.
dicit. Nihil minus deo poteſt aie capacitatē
implere. hec ille. ¶ Duodecimi qui aduerſan
tur diuino cultui ⁊ latrie: ſunt omnes illi qui
credunt ⁊ tenent: ꝙ ſola mentalis confeſſio ⁊
non vocalis ſufficiat ad remiſſionem pctōꝝ.
Contra quos ꝓuerb. 28. dicitur. Qui abſcō-
dit ſcelera ſua. ſ. ſacerdoti nō dirigetur: q aūt
confeſſus fuerit ea ⁊ reliquerit: miſericordiaꝫ
cōſequet. hec ibi. Et Aug. de pe. di. j. c. Agite
ait. Agite penitentiā qualis agit in eccleſia.
Et nemo ſibi dicat occulte apud deum ago:
quia ſine cauſa dictuꝫ eſſet. Quecūqꝫ ſol. ſup
ter. c. ſ. ⁊ in c. hec ille. Deniqꝫ Ambro. de pen.
di. j. §. Alij ecōtra. ait. Nō pōt qſqꝫ iuſtificari
a pctō niſi pctm̄ fuit ante ꝯfeſſus. ¶ Decimi
tertij q aduerſant diuino cultui ⁊ latrie: ſunt
oēs illi qui nō credūt tres pſonas eē ſimplr
in vna ſubſtātia: ſed magis credūt ꝙ pr̄ filiꝰ
⁊ ſpūs ſcūs ſint tres ſubſtantie diuerſe: ⁊ ab
inuicem ſeparate. Cōtra quos. j. Jo. 5. dicit.

Tres ſunt qui teſtimoniū dant in celo:pater
verbū ⁊.ſ.ſ.et hi tres vnū ſunt. Item Inno.
tertiꝰ extra de ſum.tri.⁊ fi.c.c.j.ait. Fidelr̄ cre
dimus ⁊ ſimpliciter cōfitemur: ꝙ vnus ſolꝰ
eſt verus deus eternꝰ imenſus incōmutabi-
lis omp̄s incōprehenſibilis ⁊ ineffabilis. pa
ter filius ⁊ ſpūſſanctus: ⁊ tres quidez ꝑſone:
ſed vna eēntia:ſubſtātia:ſeu natura: ſimplex
oino:pater a nullo: filius a patre ſolo:ac ſpi-
ritusſanctꝰ ab vtroqꝫ. Abſqꝫ initio ſemꝑ ac ſi
ne fine:pater generās:filiꝰ naſcens:⁊ ſpūſſan
ctus ꝓcedens:cōſubſtātiales:coeq̄les:cooipo
tentes:⁊ coeterni.hec ille.Et idem Innocen.
vbi.s̄.in.c.dānamus.ait.Nos autē ſacro ap
probāte cōcilio credimus ⁊ confitemur: vna
cū petro ꝙ vna quedā res eſt incōprehēſibi
lis quidē ⁊ ineffabilis:que veraciter eſt pr̄ et
filius ⁊ ſpūſſanctus.ſ.tres ſimul ꝑſone ac ſin
gillatim quelibet earundē:⁊ ideo ſolūmodo
trinitas eſt nō quatrinitas:qꝛ quelibet triū
ꝑſonaꝝ eſt res illa.vꝫ ſubſtantia:eſſentia:ſeu
natura diuina:q̄ ſola eſt vniuerſoꝝ principiū
preterquā aliud inueniri nō poteſt:⁊ illa res
nō eſt generās:neqꝫ genita:neqꝫ ꝓcedēs: ſꝫ
eſt pater q generat:⁊ filiꝰ q generat̄:⁊ ſ.ſ.q ꝓ-
cedit:ut diſtinctiōes ſint in ꝑſonis:⁊ vnitas
in natura.hec ibi.Apparet autē eſſe trinitas
ꝑſonaꝝ:cū deus in creatione rōnalis anime
Geñ.j.dixit.Faciamꝰ hoiem ad imaginē ⁊
ſimilitudinē noſtrā:⁊ ſubiūgit:⁊ creauit deꝰ
hoiem ad imaginē ⁊ ſilitudinē ſuā. hec ibi.
¶Decimiq̄rti qui aduerſant̄ diuino cultui
⁊ latrie:ſunt oēs illi qui credūt ꝙ aia ſil̄ cuꝫ
corꝑe moriat̄ ⁊ ſit corruptibilis.Cōtra quos
Aug.in li.de q̄titate aie.ait. Aia ideo facta
eſt ſilis deo:qꝛ imortalē ⁊ idiſſolubilē ⁊ icor
ruptibilē eam fecit deꝰ.hec ille.Et Mat.10.
ſaluator ait.Nolite timere eos q oc.c.a. aūt
nō.po.oc.glo.qꝛ imortalis ē.phus autē ꝑmo
de aia.ait. Anima intellectiua eſt qd diuinū
impaſſibile ⁊ icorruptibile. Et ſc̄do d̄ aia.ait
Intellectꝰ videt̄ eſſe alteꝝ genus aie:⁊ ſolum
cōtingit eum ſeꝑari ſicut ꝑpetuū a corrupti-
bili.Et in tertio de aia dicit.Intellectꝰ eſt ꝑ-
petuus ⁊ imortalis.Et.12.Meth.ait.Aia nō
ois ſed itellectualis manet poſt cōpoſiti cor-
ruptionē. Greg.4.dialogoꝝ.ait. Spūs bru
toꝝ carne regit̄ ⁊ cū carne morit̄:ſpūs hoiuꝫ
carne regit̄:ſed nō cū carne corrūpit̄.Nā aia
ꝑpetua eſt:principiū equidē habuit: ſed finez
nō habebit.Deniqꝫ.13.q.2.c.habēt. dr̄.Nūt
illi forſitā iuſti longi doloris excuſationez: q
vitā alterā neſciunt ⁊ mortalē aiam credunt
quiqꝫ de hoc ſeculo ad melius eſſe tranſituꝫ
nō confidūt.nos autē qui hoc credimꝰ ⁊ do-
cemus:cōtriſtari nimiū de obeūtibus nō de
bemus:ne ꝙ apud illos pietatis tenet ſpēm
hoc magis fiat culpa in nobis.hec ibi.¶De
cimiq̄nti q aduerſant̄ diuino cultui ⁊ latrie
ſunt oēs illi q p̄ſuppoſita etiā animaꝝ imor
talitate:aſſerūt nullū eſſe purgatoriū in quo
aie poſt mortē purgent̄:ſi debitā hic ꝓ pecca
tis ſatiſfactionē nō fecerint:ſed ſimpliciter ⁊
ſine medio eſſe locū inferni ⁊ locū paradiſi.
Cōtra quos Aug.de pe.di.7. iuxta finē. Et
25.di.c.qualis.ait. Prius eniꝫ purgandꝰ eſt
in igne purgatorij:q in aliud ſeculuꝫ diſtulit
fructū cōuerſionis. hic autē ignis ⁊ ſi eternꝰ
nō ſit:miro tamē modo grauis ē:excellit eni
oēꝫ penā quā vnq̄ꝫ aliquis paſſus eſt in hac
vita:⁊ licet innūerabilia tormēta martyres
paſſi ſunt:tn̄ in hac carne nunq̄ꝫ tanta inuē-
ta eſt pena.hec ille.Itē de pe.di.6.ca.q vult.
dr̄. Credendum eſt enim ⁊ pietas dei expo
ſtulat credere: ꝙ omnes elemoſyne totiꝰ ec-
cleſie: ⁊ orationes:⁊ opa iuſticie:⁊ miſericor
die:ſuccurrāt poſt mortē recognoſcēti in hac
vita ſuā cōuerſionē.Et Aug.in ench. ⁊ poni
tur.13.q.2.c.tp̄s.ait.Neqꝫ negādū eſt defun-
ctoꝝ aias poſt mortem a purgatorio merito
ſuorū viuentiū releuari:cū ꝓ illis ſacrificiuꝫ
mediatori offert̄:vel elemoſyne fiūt in eccl̄ia
ſed eis hic ꝓſunt q cū viuerēt:hoc ſibi ut po
ſtea poſſent ꝓdeſſe meruerūt.hec ille. Item
Greg.13.q.2.c.aie.ait. Anime defunctorum
poſt mortē quattuor modis ſoluūtur:aut ob
lationibꝰ ſacerdotū: aut precibꝰ ſanctorū:aut
caroꝝ elemoſynis:aut ieiunio cognatoꝝ:con
ditio autē ſepulture ⁊ pompa exequiaꝝ:ma-
gis ſunt viuoꝝ ſolatia: q̄ꝫ ſubſidia mortuoꝝ.
¶Decimiſexti q aduerſant̄ diuino cultui et
latrie:ſunt oēs illi credētes animas fore im
mortales:tandēqꝫ in fine ſeculi credūt om-
nes homines ꝑ ſupabundantē dei miſeri-
cordiā ⁊ alioꝝ ſanctoꝝ p̄ces fore ſaluandos
cuius opinionis fuit Origenes:q in teſtimo
niū ſui erroris allegabat ꝓphetā di. Hoies
⁊ iumenta ſaluabis dñe: quēadmodū multi
plicaſti miſericordiā tuā deus. Cōtra quos
Greg.25.di.c.qualis. Qualis inquit vnuſ-
quiſqꝫ hinc egredit̄:talis in iudicio dei p̄ſen
tat̄: ⁊ qualis quiſqꝫ ſiue bonus ſiue malus

hinc egredit̃:talis eternalis irremediabiliter
ꝑmanebit.hec ille.Item Hiero.13.q.2.c.In
preſenti.ait.In preſenti ſeculo ſcim⁹ ſiue ora
tionibus ſiue cõſilijs inuicē poſſe nos adiu-
uari.cum autē ante tribunal xp̄i venerimus
ſcimus nec Iob:nec Danielē:nec Noe poſ
ſe rogare ꝓ quoq̃z.Et Matth.25.dicit xp̄s.
Diſcedite a me maledicti ⁊c̃.Et ꝓuer.6.dr̃.
Zelus ⁊ furor viri non pcet in die vindicte:
nec acqeſcet cuiuſq̃z precib⁹:nec ſuſcipiet ꝓ re
demptione dona plurima.hec ibi. Greg.ãt
de pe.di.j.ca.hoc eſt. ait. Voluiſſent impij ſi
potuiſſent ſine fine viuere: voluiſſent ut po-
tuiſſent ſine fine peccare. Oſtendũt enim:q̃
in peccato ſemꝑ viuere cupiũt:qui nunq̃z pec
care deſinũt dũ viuunt: ad magnã ergo iu-
ſticiã iudicantis ꝑtinet ut nunq̃z careant ſup
plicio:q in hac vita nunq̃z voluerunt carere
peccato.hec ille.Deniq̃z Athanaſius in ſuo
ſymbolo ait. Qui bona egerũt ibunt in vitã
eternam:qui vero mala in ignē eternum.
ℂDecimiſeptimi qui aduerſant̃ diuino cul
tui ⁊ latrie:ſunt omnes illi q preſuppoſito ꝙ
anime ſint immortales: ⁊ ꝙ recipiant eter-
nã gloriã ſeu eternam penam:tamen nõ cre
dunt humana corꝑa iam in puluerē redacta
⁊ a vermibus comeſta reſurrectura: adherē
tes ꝓ defenſionez ſui erroris ſentẽtie ph̄i in
poſt predica. di.A priuatione ad habituz im
poſſibilis eſt regreſſus ꝑ naturã: cuius opi-
nionis fuiſſe vr̃ inter ceteros porphirius q̃-
dam:ꝓut recitat Aug.10.de ciui.dei.c.29:Cõ
tra quos Boetius in li. de fide xp̄iana.ver-
ſus finē ſic ait. Firmiter teneo ⁊ tenendum
puto:non ſolũ animas nõ perire:ſʒ ipſa quo
q̃z corpora que mortis aduentus in puluerē
reſoluerat:in ſtatũ priſtinũ futura beatitudi
ne repari.hec ille.Et ezech.37.dicit̃.Facta ē
ſuꝑ me manus dñi:et eduxit me in ſpũ:⁊ di
miſit me in medio campi q erat plenus oſſi
bus: ⁊ dixit ad me. Filij hominis putas ne
viuent oſſa iſta:⁊ dixi.Dñe deus tu noſti.et
dixit ad me.vaticinare de oſſibus his:et di-
ces eis.Oſſa arida audite verbũ dñi. hec di
cit dñs deus oſſib⁹his.Ecce ego intromittã
in vos ſpiritũ ⁊ viuetis:⁊ dabo ſuꝑ vos ner
uos ⁊ ſuccreſcere faciam ſuper vos carnes ⁊
cutem:⁊ dabo vobis ſpiritũ et viuetis:⁊ pro
phetaui ſicut preceperat mihi. Factus eſt au
tem ſonitus prophetante me:⁊ ecce cõmo-
tio ⁊ acceſſerunt oſſa ad oſſa vnũquodq̃z ad
iuncturã ſuam ⁊ vidi: ⁊ ecce ſuꝑ ea nerui et
carnes aſcenderũt:⁊ extenſa eſt in eis cutis
deſuꝑ ⁊ ingreſſus eſt in ea ſpiritus ⁊ vixerũt
ſteteruntq̃z ſuper pedes ſuos exercitus gran
dis nimis valde.hec ibi. Item Iob.19. dicit̃.
Scio eniʒ ꝙ redemptor meus viuit:⁊ in no
uiſſimo die de terra ſurrectur⁹ ſum:⁊ rurſuʒ
ci.p.m.⁊ in car.m.vi.d.ſ.m.quē vi.ſum.e.⁊ o.
m.cõſp.ſunt ⁊ nõ a. Repo.hec eſt ſpes mea
in ſinu meo.hec ibi.Aplus autē ṗmo ad Co
rin.15.ait.Ecce miſteriũ vobis dico. In mo
mento in ictu oculi in no.tuba.o. q̃dem re.ſʒ
non omnes imu.ca.n.tu. ⁊ mor. re. incor. et
nos immu.oportet eniʒ cor. hoc indu.incor.⁊
mor.hoc in.immor.hec ibi.Ad hoc auteʒ po
teſt eſſe ratio.Nam Sapien. xi. Salomon
ait. Per que quis peccat: ꝑ hec ⁊ torque-
batur.Sed cũ corpus ſimul cum anima pec
cauerit:vel in virtutibus ſe occupauerit:cla-
rum eſt ꝙ debet reſurgere ⁊ ſimul cum ani
ma eternã penam vel eternã gloriam reci-
pere. Proinde.17.q.4.c.omnes.Lucius epi
ſcopus ait. Non ſolũ qui faciunt rei iudicã
tur:ſed etiã qui facientibus conſentiunt: par
enim pena ⁊ facientes ⁊ cõſentientes compͥ
hendit.hec ille.Et.2.q.j.c.Notum.dicit̃.Fa-
cientē ⁊ cõſentientem par pena conſtringit.
Deniq̃z Innocẽtius tertius.c.quãte. ⁊ capi.
Nuper.extra de ſentē.excõ. ait.Facientes ⁊
conſentientes pari pena plectendos catho-
lica condēnat auctoritas.hec ibi.ℂDecimi-
octaui qui aduerſant̃ diuino cultui ⁊ latrie
ſunt omnes illi qui diuerſimode male ſenti
unt ⁊ credũt de corpore xp̄i:an ſit in oſtia cõ
ſecrata:ſeu ꝙ accidentia ibi ſtent ſine ſubie-
cto:⁊ ſimiliter de alijs ſacramentis.Contra
quos.extra de hereticis.c.ad abolendã.dicit̃.
Vniuerſos xp̄ianos qui de ſacramento cor
poris ⁊ ſanguinis dñi noſtri Ieſu xp̄i:vel de
baptiſmate:ſeu de peccatorꝫ cõfeſſione: ma-
trimonio:vel reliquis eccleſiaſticis ſacramē
tis aliter ſentire aut credere vel docere non
metuũt: quã ſacroſancta eccleſia predicat et
obſeruat:vinculo perpetuo anathematis in
nodamus.hec ibi.Et ad hoc eſt ratio.Clarũ
eſt enim ſm̄ Auguſtinũ. ꝙ plura poteſt de⁹
facere q̃z humanus intellectus poſſit intelli-
gere:ſed intellectus human⁹ poteſt intellige
re ⁊ diuidere illa accidentia a tali ſubiecto:⁊
vnam ſubſtantiã per infinitã dei potentiam
in aliam trãſſubſtantiare: ergo ⁊c̃.ℂDeci-

minoni qui aduerſant̃ diuino cultui et latrie
ſunt omnes illi qui firmiter credunt ⁊ tenẽt
ꝙ papa ſolum poteſt remittere perſone pe-
nas taxatas a iure vel a iudice tm̃: ſed nulla
tenus poteſt abſoluere aliquẽ a penis ꝓ pec
catis in purgatorio a deo taxatis. Contra
quos Matthei.18. ſaluator ait. Amen dico
vobis: quecunq; alligaueritis ſuper ter. ⁊c.
Quod confirmans Ricardus in quarto.di
ſtin.20.arti.tertio.queſt.pͥma. in corpore que
ſtionis.dicit. Cum querit̃ an indulgentie pa
pales debeant credi: ꝙ etiam proſint ad pe-
nam in purgatorio delendam. Reſpondeo.
ꝙ ad iſtam queſtionẽ quidam dixerunt ta-
les indulgentias ſimpliciter valere in foro ec
cleſie:remittendo penas taxatas a iure vel a
iudice:non tamen aliquid remittendo de pe
na a deo in purgatorio taxata. Sed contra.
Secundũ iſtam opinionẽ indulgentie ſim-
pliciter magis nocerent q̃ȝ valerent:quia ab
ſoluendo a penis ſatiſfactorijs:tranſmitte-
rent ad penas purgatorij grauiores. Ideo
dicẽdum ſimpliciter eſt:ꝙ indulgentie ſi dã
tur ab illo qui poteſt eas dare ⁊ ex ratõnabi
li cauſa: valent diſpoſitis facientibus illud
quod cõtinetur in forma indulgentie. Per
eas enim remittitur aliqua portio: ſeu tota
pena a deo taxata. Hoc autem facere po-
teſt eccleſia:quia hoc facit ex diuina auctori
tate. Hec Ricardus verbaliter. ¶ Viceſi-
mi q aduerſantur diuino cultui et latrie:ſunt
omnes illi qui tenent ⁊ credunt:ꝙ ſi quis fe
cit aliquod enorme peccatum: ⁊ precipue in
ſpiritũ ſanctum: ſeu fecit innumerabilia pec
cata:ꝙ ei deus nequaq̃ȝ indulgere poſſit:ꝓ-
pter quod ⁊ iam multi ſicut Judas ⁊ hu-
iuſmodi in deſperatione lapſi ſunt ⁊ ceciderunt:
exiſtimantes maiora eſſe peccata ſua:
q̃ȝ diuinam bonitatem. Contra quos ſunt
tria. videlicet. Primo auctoritates. Se-
cundo ratio. Tertio exemplum. ¶ Primo
ſunt auctoritates contra tales. Nam Hie-
rony.de pe.diſtin.pͥma.c. Quia diuinitatis.
ait. Si quis poſt lapſum peccatorũ ſuorum
ad veram penitentiã ſe conuerterit:cito a ve
ro miſericordie iudice veniam impetrabit.
hec ille. Itẽ Auguſti. libro retractationũ.ca.
decimooctauo.ait. De quocũq; peſſimo pec
catore in hac vita conſtituto non eſt deſpe-
randum:quia ſi vere ad deum cõuertitur ve
ram miſericordiã omniũ peccatorũ ſuorum
ſuſcipiet.hec ille. Item Ezechiel.decimoocta
uo dicitur. Quacũq; hora conuerſus fuerit
homo a via ſua peſſima omniũ iniquitatuȝ
eius obliuiſcar. Item gloſa ſuper verba pro
phete. Cor contritũ ⁊ humiliatum de⁹ ⁊c.ait.
Vbi eſt vera cordis contritio:ibi eſt omniũ
peccatorum remiſſio. Deniq; Leo papa.26.
queſti.ſexta.ca. His qui. Et de pe.diſtin.pͥ-
ma.ca. Multiplex.ait. Miſericordie dei nec
menſuram poſſumus ponere: nec tempora
diffinire:apud quem nullas patit̃ venire cõ
uerſio moras.hec ille. ¶ Secundo hoc idem
probat ratio.videlȝ cauſalitatis. Fundamen
tum rationis ponit philoſophus pͥmo Po
ſterioꝝ.di. Omne quod eſt per eſſentiam eſt
ſimpliciter ꝑfectius eo qđ eſt ꝑ participatio-
nem.patet hec regula. Nam ſi ſtella ſeu lu-
na habent ꝑfectionẽ alicuius lucis:a fortiori
oportet ꝙ maior ꝑfectio inueniat̃ in ſole qui
per ſe eſſentialiter eſt lucidus:⁊ a quo luna ⁊
ſydera accipiunt ſuam lucem. Quo preſup-
poſito:certum eſt ꝙ deus ipſe precipit cuili-
bet homini:ꝙ ex charitate remittat omnem
iniuriaȝ q̃ȝtũcũq; enormẽ a proximo ſibi fa
ctam. propter quod Matthei decimoocta-
uo.cum Petrus diceret. Domine ſi pecca-
uerit in me frater meus dimittã ei vſq; ſe-
pties. Cui reſpondit Jeſus:non dico tibi ſe-
pties:ſed vſq; ſeptuagies ſepties. Et Lu.17.
precepit di. Si ſepties peccauerit in die in te
frater tuus:⁊ ſepties in die cõuerſus fuit ad
te:dicens penitet me:dimitte illi. hec ibi. ꝙ
ſi hanc perfectionem tenetur habere homo
ex charitate quam habet a deo per partici-
pationem:ergo a fortiori hanc eandem cha-
ritatem: immo in infinitum perfectiorẽ de⁹
habere debet. qui ut dicitur pͥme Joan.q̃r-
to. Eſt quedam charitas eſſentialis ⁊ infini
ta.propter quod concludo:ꝙ quicũq; pecca-
tor q̃ȝtumcũq; maximus ad deum humili-
ter ſe cõuertit:ſtatim omniũ peccatorũ ſuo-
rum veniam percipiet. Pretermitto aliam
rationẽ:quia ita faciliter remittit deus om-
nia ſimul peccata mortalia: ſicut vnum ſo-
lum veniale peccatũ. ⁊ ratio eſt:quia omnis
actus qui procedit a deo habȝ ſimpliciter ra
tionem infinitatis. Ideo ſicut cum infinita
bonitate remittit ſolã venialẽ culpã:ſic cũ ea
dẽ infinita bonitate põt remittere grauiſſi-
ma:⁊ q̃ſi innũerabilia pctã. ¶ Tertiõ hoc idẽ
ꝓbat: exẽplũ legit̃ in legẽda natiuitatis btẽ

virginis: q apud Ciciliam fuit quidā vir nomine Theophilus: cuiuſdā epiſcopi vicedomin⁹: qui tam prudēter ſub epiſcopo res eccleſiaſticas diſpenſabat: q mortuo epiſcopo cum dignū epiſcopatu omnis populus acclamabat. At ille vicedominatu cōtentus: aliuz in epm maluit ordinari. Tandē ab ipſo officio inuite ab epiſcopo depoſitus: in tātā īpacientiā deuenit: ut ad ſuā recuperandā dignitatem: cuiuſdā iudei malefici conſiliū expeteret. Ille autem diabolū aduocauit: qui aduocatus cōcitus venit. Theophilus ergo iuſſu demonis xpum et matrem eius abnegauit et xpiane pfeſſioni abrenūciauit: et ipſius abrenūciationis et abnegationis cyrographuz ſcripſit: et ſcriptū ānulo ſigillauit: et ſigillatum demoni dedit: et ſic eius ſeruitio ſe ſubiecit. In craſtinū igit pcuratione demonis theophilus in gratiā epiſcopi recipit: et in dignitate ſui officii reſtituit: tandē ad ſe reuerſus de eo quod fecerat valde ingemuit: et ad virginem glorioſam: ut ſibi adiutoriū ferret: tota mentis deuotione cōfugit. Quadaz ergo vice beata Maria in viſione illi apparens de impietate acriter ipſum redarguit: et diabolo abrenūciare precepit: xpumqz dei filiuz et xpianitatis propoſitū cum plenitudine remiſſionis peccatorū confiteri fecit: et ſic ipm in ſui et filij gratiā recuperauit: et ad indiciuz indulte venie iterum ſibi apparens cyrographum quod diabolo dederat ſibi reddidit: ut iam nō ſe diaboli ſeruū timeret: ſed p virginē ſe liberum factū gauderet. Quo Theophilus recepto: vehementer exultans: coram epiſcopo omniqz poplo quid acciderat retulit: et cunctis admirātibus et virginē glorioſam laudātibus ipſe poſt triduū mūdus ab omni infidelitatis culpa in pace quieuit. Ex predictis patet: qualiter deus faciliter indulget quibuſcūqz grauiſſimis peccatis: dūmodo peccator humiliter ad ipſum ſe cōuertat. Et per conſequēs etiā patet ex predictis: qliter ſunt viginti genera hominū diuino cultui aduerſantiū: a quibus peſſimis errorib⁹ nos omnes pſeruare dignet bonitas et clementia ſpiritusſancti: qui cuz patre et filio in trinitate perfecta: viuit et regnat deus: per infinita ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Feria ſecunda poſt quartam dominicam quadrageſime. Item de quinta excellentia videlz de maxima nobilitate ipſius ſacratiſſime fidei.

Cum feciſſet quaſi flagelluz de funiculis eiecit omnes de tēplo. Scribūtur hec verba Jo. 2. ca. et in euāgelio occurrētis ferie Poſt ſacri euangelij litteralē et moralez expoſitionē honorabiles ciues: ex quo ut claruit in precedenti ſermone declaraui. 20. genera hoīuz ſeu perſonaz qui aduerſant ſeu cōtrariant diuino cultui et latrie: habeo in preſenti ſermone alia. 20. genera hominū: et diuino cultui aduerſantiū declarare: que remāſerunt: quorum declaratio ſequendo ordinez numeri talis erit.

¶ Item de ſeptima contemplatione diuine adorationis: que dicit oppoſitionis: ſeu de viginti alijs generibus hominū: qui aduerſantur diuino cultui.

Vigeſimipmi qui aduerſant vltra pdictos dīno cultui et latrie: ſunt omnes illi qui cum pelagio heretico: ſeu pelagianis tenent et credūt duas nephandiſſimas hereſes. vz q homo qui cecidit ſpōte in peccatū p libertatē arbitrij poſſit ſimiliter reſurgere p virtutem eiuſdē liberi arbitrij: ſine aliqua alia gratia dei create vel increata. Item q exiſtens quis in gratia ſiue ſine gratia: poteſt p liberū arbitriū bene operari: et ſic vitam eternam promereri. Contra quos ſunt quattuor. Primo auctoritates. Secūdo rationes. Tertio diſtinctio. Qrto ſimilitudo. ¶ Primo ſunt autoritates: q directe pbant: q etiā ſine aliquo habitu gratie create null⁹ poteſt a peccato reſurgere: ſeu a culpa purgari. vnde Berñ. ſuper canti. ait. Sciant hoſtes gratie: nec ad bonū cogitandum ſine gratia ſufficere cor humanū: nec ſine arbitrio noſtro ſufficere ad bonuz gratie ſuſcipiendū. hec ille. Idem quoqz Ber. li. de libero arbi. ait. Tria in nobis opatur deus. cogitare: velle: et pficere. Primū ſine nobis. Scdm nobiſcū. Tertiū per nos. Et ibidem dicit. Homo cuz ſit liber ſponte a gratia in peccatū cadere potuit: nō tamē ſponte a peccato ſine gratia reſurgere. Aplus etiā ſecun. de Cor. 3. ait. Non ſum⁹ ſufficiētes cogitare aliqd a nobis: quaſi ex nobis: ſed ſufficiētia

noſtra ex deo eſt. Aug. aūt ad bonifaciū papā
ait. Sine gratia dei nullū ꝓſus ſiue cogitan
do: ſiue volendo: ſiue amando: ſiue operando
faciunt homines bonum. h ille. Et idē Aug.
in libro retractationum ait. Voluntas enim
niſi dei gratia liberet̄ a ſeruitute qua peccati
ſerua eſt effecta: recte pieq3 a morbus iuuari
nō poteſt: ⁊ ibidem ait. Sicut homo poteſt in
foueā ⁊ puteum ſe precipitare: ſ3 nō per ſe exi
re: ⁊ iterum per ſeipſum ſe poteſt vulnerare:
ſed non poteſt ſeipſu3 ſanare: ſic homo ſe pōt
dicere in peccatū: ⁊ tñ ſine auxilio gratie inde
nō poteſt reſurgē ⁊ ſanari. h ille. Secūdo hoc
idem probant due rōnes. Prima dicit̄ ra
tio Superabilitatis. Secunda dicitur ratio
Argumentabilitatis. ¶ Prima ratio ſupera
bilitatis. Fundamentum rationis ponit phs.
5. meta. di. Q is effectus h3 ꝓportionem cum
ſua cauſa. patet h regula. Si enim arbor que
eſt cauſa fructus eſt parua ſeu maxima: vtiq3
eius effectus qui eſt fructus ab ea deſcēdens
erit paruus vel maximus: ꝓ eo ꝙ nullus effe
ctus naturaliter excedit q̄titatem ſue cauſe.
Quo preſuppoſito. Certum eſt ꝙ culpa mor
talis in quā incidit peccator vtiq3 eſt infinita
obiectiue: pro eo ꝙ eſt in offenſam ipſius dei
qui eſt ſimpliciter bonitatis infinite. Sed cla
rum eſt ꝙ li. ar. eſt ſimpliciter potentie finite.
Quod ſi ſic eſt: ergo impoſſibile eſt ꝙ pecca-
tor redeat in priſtinum ſtatum amicitie di-
uine: niſi reducatur per infinitam miſericor-
diam ſuam: que ſua gratuita bonitate remit-
tat offenſam infinitam. Sed cum h remiſſio
nō fiat ſine gratia creata. ergo ſine gratia im
poſſibile eſt per li. ar. a culpa reſurgere. ¶ Se
cunda etiam dicitur ratio argumentationis
vel argumentabilitatis. pro cuius ratiōis de
claratione quero. an ille qui iam conſecutus
gratia3 per ſeipſu3: ſine noua gratia dei poſ
ſit operari bonum ⁊ vitare malū. Et certum
eſt ꝙ nō: dicente Augu. li. de natura ⁊ gratia.
Sicut oculus corporis ⁊ pleniſſime ſanus ni
ſi candore lucis adiutus non pōt cernere: ſic
homo etiā perfectiſſime iuſtificatus: niſi eter
na luce diuine gratie iugit̄ diuinitus adiuue-
tur: non poteſt recte viuere. hec ille. ¶ Quod
confirmans Tho. j. 2. q. iij. ar. 9. in corpore. q.
dicit. Ad recte viuendum hō dupliciter eget
auxilio dei. ¶ Primo quātum ad habituale
donu3 ꝑ qd̄ hūana nā corrupta ſanet̄: ⁊ ēt ſa
nata eleuet̄: ad opādū opa meritoria vite eter
ne: q̄ excedunt ꝓportionē nature. ¶ Secūdo
eget auxilio diue grē vt a deo moueat̄ ad agē
dū. Quātū ad pmū auxilij modū hō nō eget
alio nouo habitu grē infuſo. Quātū ad ſcōm
vt. ſ. bene operet̄: eget auxilio noue grē ꝓpter
duo. ¶ Primo rōne generali: quia nulla res
creata pōt in quecūq3 actū ꝓdire ſine virtute
motionis diuine. ¶ Scd̄o rōne ſpeciali: pro-
pter cōditionē ſtatus hūane nāe: q̄ l3 ſanet̄ ꝑ
grām quātū ad mētem: remanet tñ in ea in-
fectio ⁊ corruptio quātum ad carnē: ꝑ quam
ſeruit legi peccati. Vt dicit̄ ad ro. 7. h Tho.
verbaliter. Q̄ ſi vt patet: homo habēs gra-
tiam non poteſt ſine alia gratia vitare malu3
⁊ operari bonum: a fortiori impoſſibile eſt ꝙ
li. ar. ꝑ ſe ſine noua dei gratia a peccato reſur
gere poſſit. ¶ Tertio hoc ide3 ꝓbat diſtinctio.
dñi Bonauē. in. 2. di. 28. ar. j. q. j. in corpore. q.
dicentis. Cū querit̄ vtrū lib. arbi. abſq3 gra-
tia gratum faciente poſſit a culpa reſurgere.
Reſpondeo ꝙ non. Nam catholici tractato
res: ⁊ luce fidei ⁊ auctoritate ſcripture cogno
uerunt: ꝙ peccatum eſt dei offenſiuū: ⁊ quo-
dāmodo dānificatiuū: du3 homo ſe transfert
a ſeruitio dei ad ſeruitutem dyaboli: ⁊ etiam
hymaginis deformatiuū. Et ideo dixerūt. ꝙ
ad hoc ꝙ librū arbi. reſurgat a culpa: neceſſa-
ria eſt grā: non ſolū ſm ꝙ grā dicit̄ gratuita
voluntas dei: ⁊ liberalis paſio xp̄i: ſed ēt ſm
ꝙ dicit̄ habitus animi. gratuita. n. voluntas
dei ↄcurrit ad hoc ꝙ fiat offenſe remiſſio. vo
luntarie eni nobis cōdonat offenſa3. Liberal'
aūt paſſio xp̄i cōcurrit ad hoc ꝙ fiat dāni ſa
tiſfactio. habitus aūt infuſus gratie concurrit
ad hoc ꝙ fiat morbi curatio: ⁊ hymaginis d
turpate reformatio. Et ideo ad hoc ꝙ homo
reſurgat a culpa: multum ꝑ omē modū neceſ
ſaria eſt ſibi noua gratia dei. h Bona. verba-
liter. ¶ Quarto hoc idem ꝓbat ſilitudo. Sic
eni tenebra q̄ nihil aliud ē ſimpl'r vt dr̄ ſcdo
de aīa. niſi priuatio lucis: nō expellit̄ ab aere
niſi ꝑ nouum habitū noue lucis: ſic a ſili nec
peccatū: ꝙ nihil aliud eſt niſi q̄dā ſpūal' tene-
bra: ſm illud tre. tertio. Oppoſuiſti tibi nubē
ſe3 peccati: ne tranſiret oratio: nequaq̄3 poteſt
expelli ab aīa: niſi per nouum radiū: ſeu habi
tum diuine gratie. Et ſic ex predictis auctori
tatibus: rōnibus: diſtinctione: ⁊ ſimilitudine
patet: ꝙ ſine nouo habitu diuine gratie null⁹
poteſt cum tota virtute lib. arbi. a culpa reſur
gere. ¶ Vigeſimiſecūdi ꝗ aduerſantur diui

no cultui ſunt oēs illi qui euāgelio nō credūt
ſeu in deriſum deducunt: dicentes ꝙ nequa-
quā verificantur omnia que in euangelijs di
cuntur: ſeu qui contra euangelium occultas ⁊
nouas opiniones inducunt docent ⁊ ſecun-
tur. Contra quos Auguſt.24.q.3.c. hereticus
eſt ⁊ inimicus chriſti qui alicuius temporalis
comodi ſeu glorie principatuſqʒ ſui cā ⁊ gra-
tia falſas ac nouas opiniones gignit vel ſeq
tur. hec ille. De talibus per exemplum loqui-
tur Jeroni. ſuper epiſtolam ad gal. ⁊ ponitur
j.q.j.c. Marcion. di. Marcioni ⁊ baſili deus
⁊ cetere ſimiles hereticorum ſpecies ⁊ peſtes
nō habent nec in aliquo dei euangeliū tenēt
quia nec habent ſpiritum ſanctum ſine quo
fit etiam humanum euangelium. hec ille. Et
Mate.5. ſaluator ait. Amen quippe dico vo
bis: donec tranſeat celum ⁊ terraʒ. Jota vnū
aut vnus apex nō preteribit a lege donec om
nia fiāt. hec ibi. ¶ Vigeſimitertij qui aduer-
ſantur diuino cultui ⁊ latrie ſunt omnes illi
q ſcripturā ſacram aliter interpretantur ſeu
intelligunt vł intelligere volūt q̄ʒ ſpiritus ſan
ctus exagiter. Contra quos Jeroni.24.q.2.c.
hereſis ait. Quicunqʒ aliter diuinam ſcriptu
ram intelligit q̄ʒ ſenſus ſpiritus ſancti efflagi
tat a quo ſcriptura eſt licet ab eccleſia nō re-
ceſſerit tamē hereticus appellari poteſt. Ideʒ
quoqʒ Jero. ſuper Iſa. ⁊ pōitur.37.di.c. vino
ait. Vino inebriātur q ſcripturas ſacras ma
le intelligunt atqʒ peruertunt: ſiccera qui abu
tuntur ſeculari ſapientia ⁊ dialecticorum ten-
diculis que nō tam vincula ſunt appellanda
q̄ʒ fantaſmata mala ⁊ vmbre quedā atqʒ hy
magines que cito pereunt. Et īfra ſubdit. Sʒ
tropologiam pſeudo ꝓphetas eos debemus
accipere qui aliter ſcripturarum verba acci-
piūt q̄ʒ ſpiritus ſanctus ſonat: ⁊ diuinos eos
qui cōiectura mentis ſue in certa futurorum
quaſi vera pronunciant abſqʒ diuinoꝝ aucto
ritate verborum.h ille. Similis ſnia ponitur
37.di.c. relatum. deniqʒ idem Jeronimus
j.q.j.c. Marcion ait. Non putemus in ver-
bis ſcripturarum eſſe euangelium ſed in ſen
ſu nō in ſuꝑficie ſed in medula: non in ſermo
num folijs: ſed in radice rationis.h ille. Pro
pterea qui non vult errare obſeruet conſiliuʒ
Zepherini pape.38.di.di. Sicͭ ſtellas celi te-
nebre nō extinguūt: ſic mentes fidelium hu-
mili inherētes firmamēto ſacre ſcripture nū
q̄ʒ obſcurabit mūdana iniquitaſ.h ille. ¶ Vi

geſimiquarti qui aduerſantur diuino cultui
⁊ fidei chriſtiane ſunt omnes illi qui errores
hereticoꝝ ⁊ laudant ⁊ aliquo modo defen
dunt ſeu qui hereticis quibuſcunqʒ preſtant
conſilium auxilium vel fauoreʒ. Cōtra quos
Innocen. tertius extra de hereticis.c. excom
municamus.§. credentes ait. Preterea rece
ptores defenſores ⁊ fautores hereticorum ex
cōmunicationi decernimus ſubiacere: firmi
ter ſtatuentes vt poſtq̄ʒ quilibet talium fue-
rit excōicatiōnē notatus ſi ſatiſfacere contē-
pſerit infra ānum ex tūc ipſo iure ſit factus i
famis: neqʒ ad publica officia ſeu ꝯſilia neqʒ
ad elligendos aliquos ad huiuſmodi nec ad
teſtimonium admittatur: ſitqʒ inteſtabilis ⁊
nec teſtandi habeat liberaʒ facultateʒ nec ad
hereditatis ſucceſſionem accedat.h ibi. Item
24.q.3.c. Qui aliorum dicitur. Qui aliorum
defendit errorem multo amplius eſt dāna-
bilior illis qui errant: quia nō ſoluʒ ille errat
ſed etiaʒ alijs offendicula erroris parat ⁊ cō
firmat.h ibi. ¶ Vigeſimiquinti q aduerſan-
tur diuino cultui ⁊ chriſtiane fidei ſūt omnes
illi q fidem chriſti ⁊ eius articulos in neceſſi-
tate nō deffendunt cū pn̄t. Contra quos.23.
q.7.c. omni dicitur. Omni timore ac tremo
re depoſito contra inimicos ſancte eccleſie ⁊
fidei ⁊ aduerſarios omniū religionū viriliter ſi-
cut tenemini agē: ſtudete: nouit .n. omnipotēs
deus ſi quilibet veſtrū moreret̄ ꝙ pro verita
te fidei ⁊ ſaluatione patrie ac defenſione chri
ſtianorum mortuus eſt: ⁊ iō ob ea celeſte pre
mium conſequet̄.h ibi. ¶ O q̄ʒ pauci hodier-
nis tēporibus inueniunt̄ qui hāc chriſti fideʒ
velint defenſare: qđ pʒ qꝛ cōtra thurcos chri
ſtiane fidei aduerſarios fere nullus perſona-
liter: ⁊ cum tēporali ſubſtantia ſe opponitur.
Iter hos etiam cōnumerant̄ qui nō deſtru-
unt errores infideliuʒ hereticorum cū poſſūt
cū diſputatiōe ⁊ ſentētijs ſcripture ſacre dū
modo taleſ ſint inſtructi ⁊ firmi in fide aliter
nō. Cōtra quos.24.q.3.c. cum quibus. dicit
Canonum magiſtris atqʒ cuſtodibus fas eſt
inire certamē cum hominibus cōmunionis
aliene. vbi glo. ait. Cum hereticis nec cū ali-
quo de fide diſputandū eſt: qđ de ſimplicib9
intelligendū eſt. Proinde Tho. ſecūda ſcđe.
q.10. dicit. Qñ ille qui diſputat nō eſt aptus ⁊
periculū eſt ne audientes ex illa diſputatione
incurrant aliquā titubationem: tunc diſputa
tio ꝓhibet̄: tn̄ vt heretici cōuincāt ab idoneis

põt cũ eis diſputari ꝺ fide occulte: vl' publice vl' priuate quãtũcũqꝫ ſint docti,ꝑut dicit Jo. an.extra ꝺ hereticis.c.qcũqꝫ li.vj.vbi dicitur Inhibemuſ quoqꝫ ne cuiqꝫ:layce pſõe liceat publice vel ꝑuate de fide catholica diſputare qui vero cõtra fecerit excõis laqueo nõ ipſo iure ſed per ſniam ſicut Jo.an.ait ibidẽ inodetur. ℂ Vigeſimiſexti qui aduerſantur diuino cultui ⁊ fidei chriſtiane ſunt oẽs illi ꝗ proprium errorem chriſtiane fidei cõtrariũ contumaciter defendũt.Contra quos.24.q.3.c.q in eccleſia.dicitur.Chriſti morbidum aliquid prauũqꝫ ſapiunt: ſi correcti vt ſanuꝫ rectũqꝫ ſapiant reſiſtunt cõtumacit:ſuaqꝫ peſtifera ⁊ mortifera dogmata ſi emẽdare nolunt ſꝫ defenſare ꝑſiſtunt heretici ſunt.h ibi. ℂ Vigeſimiſeptimi.qui aduerſantur diuino cultui ⁊ fidei chriſtiane ſũt omnes illi qui in kalẽ. Januarij ritu paganorum ꝗdam impia beſtialia atqꝫ ſuperſtitioſa pagũt. Contra quos .26.q. 7.c.ſi quis dicitur Si quis ka. Januarij ritu paganorum colere vel aliquid plus noui facere ꝑpter ãnum nouũ aut menſas cum lãpadibus vel epulis in domibus preparare ⁊ ꝑ vicos ⁊ plateas cantores ac choros ducere preſumpſerit anathema ſit.h ibi.Cõſimiliter dico de illis ꝗ in principio mẽſis maij cingunt domos arborib⁹ ⁊ epulas faciunt: ⁊ reginas in ſtratis cõſtituũt.Contra ꝗs.26.q.7.c.Nõ licet dicitur Iniquas cogitatiões agere kalẽdarum ⁊ ocijs vacare nõ laudo aut viriditate arborum domos cingere.Omnis eni hec obſeruatio paganorũ eſt.h ibi.huiuſmodi eni obſeruãtie quaſi dãnabiles ⁊ cõtra fidez etiã ꝓhibent.26.q.7.c. Nõ obſeruetis vbi dicit. Qui aũt talibus credũt aut ad eorum domũ eũtes aut ſuis domibus introducũt ⁊ interogant:ſciant ſe fidem chriſtianaꝫ ac baptiſmũ preuaricaſſe ⁊ paganũ apoſtatã.i.retro abeũtem ⁊ dei inimicũ in irã dei in eternũ grauiter incidere niſi eccleſie penitẽtia emẽdatus deo recõcilietur.h ibi.Talibus enim debetur pñia.5.ãnorum prout habetur.26.q.5.c.diuinatiões. ℂ Vigeſimioctaui qui aduerſantur diuino cultui ⁊ fidei chriſtiane ſunt omnes illi qui obſeruãt dies egiptiacos ad aliquid incoandũ ſeu ſeminãduꝫ:vel minuendum ſanguinem:dicunt eni dies egiptiaci vel qꝛ hijs diebus percuſſa fuit egiptus:vl' quia egiptij inuenerunt primo tales dies cauendos hanc diẽ egiptiacam quidaꝫ obſeruabat a quo cũ repeteretur a creditore debitũ dixit ſe habere pro malo augurio ſi tali die redderet cuꝫ eẽt dies lune:qui ꝺductus ad carceres petijt ab amico ſibi comodari debituꝫ quod amicus renuit volens ipſum ab hac ſuperſticioſa obſeruatione reuocare.hos etiã egiptiacos dieſ quedam fatue mulieres obſeruant dum die veneris nõ faciunt liſciuiũ ⁊ huiuſmodi.Cõtra quos omnes.26.q.4.c.non liceat dicitur. Nõ liceat chriſtianis tenere traditiones gẽtilium ⁊ obſeruare vel colere elementa:aut lune aut ſtellarum curſus:aut inanẽ ſignorum fallaciam ꝓ domo facienda:vel propter ſegetes vel arbores plantandas:vel coniugia ſocianda. Scriptum eſt eni omnia quecũqꝫ facitis aut in verbo:aut in opere:omnia in nomine domini noſtri ieſu chriſti facite gratias agentes deo ⁊ patri.h ibi. ℂ Vigeſiminoni qui aduerſantur diuino cultui ⁊ chriſtiane fidei ſunt omnes illi qui firmiter credũt ꝙ vmbrarij de nocte vadãt cũ diana vel herodiana que ⁊ vulgariter vocatur la dona ꝺ zogo. ⁊ ꝙ comedant ſimul cum illa bibant ⁊ corrizent ⁊c.huiuſmodi faciant.Quod vtiqꝫ falſiſſimum eſt ⁊ demonum illuſio.Non dico de illis que vadunt ad ludum bariloti quoniam ille realiter ⁊ perſonaliter incedunt ad illud opus diabolicum comedunt bibũt ⁊ actu venereo vtuntur.Reliquum hyſtorie non pono breuitatis cauſa ad preſens:ſufficiat dicere ꝙ contra credentes ire comedere ⁊ bibere cũ diana ⁊ herodiana eſt auctoritas ⁊ exẽplum.Auctoritas eſt concilij.26. queſtione.5. c.epiſcopi dicentis.Illud etiam non eſt omittendum ꝙ quedam ſcelerate mulieres retro poſt ſathanam cõuerſe demonũ illuſionibus ⁊ fantaſmatibus ſeducte credunt ſe ⁊ profitẽtur cum diana nocturnis horis dea paganorum vel cum herodiade ⁊ inumera multitudine mulierum equitare ſuper quaſdam beſtias ⁊ multarum terrarum ſpacia in tempeſte noctis ſilentio pertranſire:eius iuſſionib⁹ obedire velut dominabus ſuis ⁊ certis horis noctis ad eius ſeruitium euocari:ſed vtinam he ſole in ꝑfidia ſua periſſent ⁊ nõ multos ſecum ad infidelitatis interitum pertraxiſſent. nam ⁊ innumera multitudo hac falſa opinione decepta hec vera eſſe credunt ⁊ credendo a recta fide deuiant ⁊ paganorum errore inuoluũt cum aliquid diuinitatis aut numinis extra vnum deum arbitrant. Qua

propter ſacerdotes ꝑ eccleſias ſibi cõmiſſas
populo dei iſtanter predicent hec oio ſſa eſſe
⁊ non a diuino ſed a maligno ſpiritu talia fã
taſmata mentibus fidelium irrogari.hec ibi.
¶ Exemplũ habem⁹ ꝙ h̄ ſit diabolica illuſio
in legenda ſancti Hermani:vbi dicit̃ ꝙ hoſ
pes quidam credebat has malitiaſ ⁊ ſuperſti
tiones eſſe veras. Unde credebat ꝙ homies
tranſformarentur ſicut predictum eſt ⁊ ꝓpter
hoc preparabat menſas quaſi omni nocte:⁊
circa mediam noctis horam veniebant i do
mo eiuſdem hoſpitis multi noti ad comeden
dum ibi:quos ille credebat realiter eſſe homi
nes veros.Accidit aũt ꝙ ſanctus vir Her-
manus inde tranſienſ hoc audiuit:⁊ tũc dixit
hoſpiti.Oſtende mihi queſo que dicis. nam
illuſio demonũ eſt:⁊ circa mediam noctẽ ſur
rexit hoſpes ⁊ vocauit ſanctum Hermanuz
⁊ oſtendit ſibi multos comedentes:⁊ dixit ho
ſpiti ſanctus Hermanus .Iſti inueritate nõ
ſunt homines ſed ſunt demões ſenſus delu-
dentes:⁊ tunc precepit eis in virtute domini
ne diſcederent:⁊ dixit amico ſuo: cognoſcis
iſtos:⁊ dixit cognoſco:iſte eſt talis meus vici
nus:⁊ iſte alter eſt meus cõpater: ⁊ ſic de ſin
gulis:⁊ dixit:vade ad domũ iſtorum ⁊ vide ſi
ſunt domi iſti amici tui:⁊ inuenit eos domi:
⁊ ſic vere reperit ꝙ omnes erãt demones in
ſpeciebus illoruz apparentes.¶ Trigeſimi q
aduerſantur diuino cultui ⁊ chriſtiãe fidei:ſũt
omnes illi qui tenent/ſeu dicunt ꝙ paruuli ſi
ne baptiſmo cum culpa originali morientes
nullam prorſus ſenſus ⁊ dãni penam patiun
tur:pro eo ꝙ nullum voluntarium ⁊ actuale
peccatum cõmiſſerunt.Circa quã concluſio-
nem ſunt tres errores. ¶ Primus error eſt
dicentium ꝙ tales paruuli cum non ſponte
peccauerit:nequaꝗ̃ priuantur diuina viſiõe.
Contra quos ſunt tria.videlicet. Prio au-
ctoritas. Secundo ratio. Tertio ſimilitudo
¶ Primo contra tales eſt auctoritas Inno.
tertij extra de baptiſmo.c.maioreſ.§.preterea
dicentis. Preterea pena originalis peccati ẽ
realiter carentia viſiõis dei.Actual' vero pec
cati gehẽne ꝑpetue cruciatus.h̄ ille.¶ Scdo
cõtra tales eſt ratio.videlicet medietatis. Fũ
damentum rationis ponit philoſophus ſcdo
phiſicoꝛuz di.Finis non acquiritur niſi ha-
beantur ea que ſunt ad finem.patet hec regu
la.Nam ſanitas ab infirmo nõ acquirit̃ niſi
ſuſcipiatur medicina.Quo preſuppoſito:cer-
tum eſt ꝙ finis ad quem creantur paruuli a
deo eſt vita eterna:que nihil eſt aliud ꝗ̃ diui
na viſio.Medium aũt ꝑ quod finis ille acq
ritur:eſt purgatio peccati originalis ⁊ diuina
gratia:que duo ſolum acquiruntur per ſacra
mentũ baptiſmi:dicente Innocẽ.tertio extra
de baptiſmo.c.Maiores.Sic inquit ſine di-
ſtinctione qualibz moſayca lex clamabat.ani
ma cuius prepucij caro circũciſa nõ fuerit pi
bit de populo ſuo:ita nũc indiſtincte vox into
nat euangelica . Nis quis renatus fuerit ex
aqua ⁊ ſpiritu ſancto non intrabit in regnuz
dei:ab hac generalitate nec ſexũ nec etatẽ ex-
cludẽs.Caute tñ notandum eſt quãtum plus
pabtiſmus hodie conferat chriſtianis ꝗ̃ quõ
dã iudeiſ circũciſio cõtuliſſet:dictũ eſt in fine
predicte auctoritatis iducte de veteri lege.pi-
bit de populo ſuo.In euangelica vero verita
te ſubiũctum eſt:non intrabit in regnum celo
rum.Et ſi originalis culpa remittitur ꝑ circũ
ciſionis miſterium ⁊ dãnationis periculũ vi
tabatur:non tñ perueniebat̃ ad regnum cele-
ſte:quouſqz ad mortem chriſti fuit omnibus
clauſum ⁊ obſerratum . Sed per ſacr̃m ba-
ptiſmi chriſti ſanguie rubricati omnis culpa
remittitur:vitatur periculum:ad regnum ce-
lorum etiam peruenit̃. ianuam cuius chriſti
ſanguis fidelibus ſuis miſericorditer reſera
uit.hec ille.Quod ſi ſic eſt:ꝙ remiſſio pecca-
ti ⁊ diuina gratia ſolum acquiruntur per ba
ptiſmum:clarũ eſt ergo ꝙ paruuli decedẽtes
ſine baptiſmo vtiqz carent medio per quod
diuina viſio acquiritur:⁊ per conſequens ne
ceſſe eſt concludere ꝙ omnes paruuli moriẽ-
tes ſine baptiſmo priuantur omnino diuina
viſione.Et confirmatur iſta ratio. Certuz eſt
enim ꝙ nihil eſt meritorium vite eterne ſine
charitate:vt dr̃.j.cor.13.⁊ ratio ẽ:qꝛ amor ſpi-
ritualis eſt in ſpiritibus ſicut calor naturalis
in naturalibus.videmus autem ꝙ membruz
paraliticum non recipit fructum a cibo: quia
priuatur calore naturali.Et ramuſ ſiccus nõ
recipit fructum a radice quia tali calore ẽ de-
ſtitutus.Cum igitur in pueris decedẽtibus ſi
ne baptiſmo non ſit talis amor vel chariſtas
qui vtiqz infunditur ſm Innoc.vbi ſupra in
baptiſmo.concluditur per hoc ꝙ non poſſũt
eſſe capaces fructus diuine viſionis.¶ Ter-
tio deniqz contra tales eſt ſimilitudo. Vide-
mus enim per experientiam ꝙ homo qui ha
bet oculos maculatos non poteſt videre lucẽ

ſolis. Quia igitur natura hūana ē ſicut fons
a quo multi riuuli deriuantur:ideo ſi fons fue
rit maculatus ⁊ aqua procedēs a riuulis erit
maculata ⁊ imunda. Natura aūt humana ē
tota corrupta ⁊ maculata per peccatum pri-
morum parentum:⁊ ideo omnes tales homi
nes qui ab ipſa natura procedunt cum ma-
cula originalis peccati oriuntur. Et ideo cum
paruuli moriantur cum hac macula impoſſi
bile eſt ꝙ vnquā poſſint videre ſolem diuine
maieſtatis. Et ſic ex predicta auctoritate ra-
tione ⁊ ſimilitudine patet: ꝙ realiter paruuli
decedentes cum originali culpa in eternum
priuantur diuina viſione. Secūdus error eſt
dicentium ꝙ tales paruuli in peccato origi-
nali morientes non ſolum non priuantur vi
ſione dei:ſed etiam in eternum patiuntur pe
nam ſenſus videlicet ignis infernalis. Con-
tra quos ſunt tria. Primo auctoritas. Se
cundo ratio. Tertio diſtinctio. ¶ Primo
contra tales eſt auctoritas magiſtri ſententia
rum in.2.di.33.c. Aliorum dicentis. Pro ori
ginali peccato quod a parētibus paruuli tra
xerunt nullam aliam materialis ignis vł cō
ſcientie vermis penā ſenſuri ſunt niſi ꝙ dei
viſione carebunt in perpetuuʒ. ¶ Secundo
contra tales eſt ratio. videlicet. Improportio
nis. Fundamentum huius rationis pōit phi
loſophus.5.ethicorum di. pena que infertur
ſm iuſticiam proportionatur culpe. Quo cō-
ceſſo certum eſt ꝙ peccato actuali in quo eſt
duplex malum. ſcilʒ auerſio ab incōmutabi-
li bono ⁊ conuerſio ad cōmutabile bonuʒ iu-
ſte debetur duplex pena. ſcʒ pena dāni reſpō
dens inordinate auerſioni:⁊ pena ſenſus re-
ſpondens inordinate conuerſioni. Econtra
vero cum in peccato originali nulla ſit cōuer
ſio ad comutabile bonum ſed ſola auerſio: vel
aliquid auerſioni reſpondens. ſ. deſtitutio ani
me a iuſticia originali. concludit propter hoc
ꝙ ſm iuſtitiam ſolum detur puulis pena dā
ni que eſt ſubtractio gratie ⁊ carentia diuine
viſionis ad quā homo per gratiam ordina-
tur ⁊ nō pena ſenſus. ¶ Et confirmatur iſta
ratio. Nam acerbitas pene reſpondet quan-
titati dlectatiōis ſeu delectatiōi culpe iuxta il
lud apochalipſis.18. Quantum glorificauit ſe
⁊ in delicijs fuit:tantum date illi tormentum
⁊ luctum. Sed anima que coniuncta fuit cor
pori paruuli nullam delectationem inordina
tam in corpore ſenſit:ergo non videtur ꝙ ta-
li anime ⁊ corpori debeatur aliqua acerbitas
pene ſenſibilis. ¶ Tertio contra tales eſt di-
ſtinctio domini Bonauenture in ſecūdo di.
33.ar.3.q.j.in cor.q.di. Cum queritur an par-
uuli decedētes in ſolo originali puniantur pe
na ignis material'. Reſpondeo ꝙ duplex fuit
opinio. Quidam enim attendentes rigorem
diuine iuſticie ac ſententie:qua deus homi-
nem pro vno modico mortali in quo momē
tanea ⁊ q̄ſi nulla fuit delectatio cruciat eter-
naliter:dicunt ꝙ paruuli cremabuntur igne
materiali longe tamē minus q̄ʒ illi qui pecca
uerunt peccato actuali:⁊ hoc dicunt ſenſiſſe
Aug. Cum dixit in enhiridion penam puulo
rum eſſe mitiſſimam. Et in libro de fide ad
Petrum. paruuli cruciabuntur eterno ſup-
plitio:mitiſſimam enim illam vocant penam
non abſolute ſed reſpectu aliorum:nec in hoc
derogari dicūt diuine miſericordie q̄uis pl9
manifeſtetur iuſticia q̄ʒ miſericordia: pro eo
ꝙ minus malum eſt in tali pena eſſe:q̄ʒ om-
nino non eſſe cum nō ſit ibi tanta boni priua
tio ſicut manifeſtat. Augu. in libro de lib. ar.
⁊ hoc dicunt eſſe conueniens: vt ſicut in ori-
ginali peccato erat carentia debita iuſtitie:⁊
concupiſcentia:ſic etiam in pena eſſet caren-
tia viſionis dei ⁊ afflictio ignis eterna. Sed
cuʒ valde durū illud dicere videatur:ꝙ deus
taʒ dure ⁊ tam aſpere agat cum paruulis ſic
decedētibus:qui omnino non potuerūt vita
re nec mortem culpe nec mortem nature:pre
ſertim cum videamus deuʒ cū impiiſſimis ⁊
ſceleratiſſimis peccatoribus in multis miſe-
ricorditer agere: ideo eſt alia opinio mitior q̄
magis concordat pietati fidei ⁊ iuditio ratio
nis:ꝙ quia paruuli decedentes cum origina
li carent iuſtitia ⁊ ſpiritus ſancti gratia que ē
pignus hereditatis eterne:priuantur in eter-
num viſione dei:quia vero in carne fuit fedi
tas:ideo ponentur in loco vili vt pote infer-
nali:ſed quia non habuerūt in ſe actualeʒ de
lectationem peccati nec in ſpiritu nec in car-
ne:ideo non ſentiunt pene ignis acerbitatē.
hunc modum dicendi magis approbant ma
giſtri cōmuniter:⁊ ideo ipſam ſuſtinendo ſm
opinionem magiſtri ſicut patet in littera: ra-
tiones que ad hanc partem inducuntur con
cedo. hec Bonauentura verbaliter. Si auteʒ
quis obiceret allegans illud Auguſti. in libro

de fide ad petrū dicēs. Firmiſſime tene puu-
los qui ſine baptiſmate de hoc ſeculo tran-
ſeunt eterni ignis ſupplicio ſempiterno puni
endos. hec ille. Ad hoc Reſpondet Bonauē.
vbi ſupra in ſolutione primi argumē. dicens.
Aug. inquit in verbis illis non intendit dice
re ꝙ paruuli ſenſibiliter crucientur: ſed inten
dit eorum penas manifeſtare q̄ʒtum ad ca-
rentiam viſionis dei: ⁊ quātum etiam ad vi-
litatem loci: ⁊ hoc valde habundanter expri-
mit plus dicens ⁊ minus. Nam in enchiri-
dion ait. Mitiſſima ſane eoꝝ erit pena qui
preter peccata que originaliter traxerunt nul
lum inſuper addiderunt: volens ex hoc intel-
ligi ꝙ non ſine cauſa loquitur ſic. Hoc eniʒ
facit ad extirpandam illam hereſim que dice
bat paruulos nulla pena puniri. Unde ſicut
in moralibus documētum eſt: ꝙ qui vult ab
vno extremorum peruenire ad mediuʒ ꝙ de
bet declinare ad aliud extremum ſicut docet
philoſophus: ſic etiam beatus Augu. vt illaʒ
hereſim extirparet que dicebat paruulos ab
omni pena imunes eſſe ⁊ ad medium redu-
cere: videlicet ad penam carentie viſionis ſim
pliciter aſſeruit eos cū alijs peccatoribus eter
naliter dānari. Iſtum autē ſuum intellectuʒ
explanat vt predictuʒ eſt in ench. vbi dicit pe
nam eorum eſſe mitiſſimam: ſicut etiaʒ dicit
magiſter in littera. hec Bonauen. verbaliter
Huius ſentētie eſt etiam Tho. in q̄ōibus di
ſputatis de malo. q. de peccato originali. arg.
j. Ex predicta ergo auctoritate. ratiōe. atqʒ di
ſtinctione expreſſe patet: qualiter paruuli ſine
baptiſmo morientes ⁊ ſi priuantur diuina vi
ſione: vt pretactum eſt: nequaq̄ʒ tn̄ patiuntur
ſenſibilē penam ignis materialis. ¶ Tertius
error eſt dicentium ꝙ tales paruuli preſuppo
ſito vt pretactum eſt ꝙ perpetuo careant di-
uina viſione: patiuntur maximaʒ penam: do-
lorem atqʒ triſtitiam de priuatione illius di-
uine viſionis. Contra quos expreſſe ſunt qua
tuor. Primo auctoritas. Secundo ratio.
Tertio ſilitudo. Quarto diſtictio. ¶ Pri-
mo contra tales eſt auctoritas magiſtri in. 2.
di. 33. ad litteram dicentis. Nullam inquit
aliam penaʒ ſenſuri ſunt paruuli de igne ma
teriali ⁊ verme conſcientie: niſi ꝙ ſimpliciter
diuina viſione carebunt. hec ille. ¶ Secūdo
contra tales eſt ratio videlicet improportio-
nis. Fundamentum rationis ponit philoſo-
phus libro de proprietatibus naturalium re
rum di. Excedentia proportionem nature ſi
non habeantur nō ſunt cauſatiua triſtitie ſed
ſimpliciter conuenientia cum natura: patʒ h
regula. Nam nullus ſapiēs ſi recta vtitur ra
tione affligitur ⁊ triſtatur: ex eo ꝙ non poteſt
volare ſicut auis: vel ꝙ fiat rex. aut impera-
tor: cum non cōueniat nature ſui ſtatus. Ecō
tra vero auis ſi volare non poſſet cum ei cō
ueniat per naturam vtiqʒ affligeretur: ⁊ etiaʒ
ille cui competit regnum vel imperium ſm
nature curſuʒ niſi illud habeat: ſed magis ab
alio poſſideatur: vtiqʒ affligeretur. Quo pre-
ſuppoſito certum eſt ꝙ pueri ſine baptiſmo
morientes nunquā fuerunt proportionati ad
hoc ꝙ vitam eternam haberēt ſeu diuina vi
ſione fruerentur. Non enim ex principijs na
ture ſimpliciter acquiritur illa viſio: cum ex-
cedat omnem facultatem nature: ſed acquiri
tur per habitum fidei infuſum ⁊ ſupernatu-
ralem: quem nec vnquā habuerunt nec vn-
quā habituri ſunt. Quod ſi ſic eſt ꝙ pueri ſi-
ne baptiſmo decedentes nunq̄ʒ fuerunt nec
vnquā erunt proportionati ad fruendum di-
uina viſione: concluditur ex hoc ꝙ impoſſibi
le eſt ꝙ vnquā doleant ⁊ affligantur de pri-
uatione viſionis diuine. ¶ Tertio contra ta-
les eſt ſimilitudo. Clarum eſt enim vt habe-
tur. 2. queſtione. j. c. Notum. ꝙ agentes ⁊ con
ſentientes par pena ꝯſtringit: q̄ concesso cer-
tum eſt ꝙ non agentes nec cōſentientes per
oppoſitū nulla debet pena conſtringere. Sed
manifeſtum vt ſuperius probatum eſt ꝙ cor
poriꝰ paruulorum nulla datur pena ignis ma
terialis pro eo ꝙ nullam habuerunt actua-
lem delectationem ergo a ſimili nullam pe-
nam vermis conſcientie debent ſentire ani-
me paruulorum pro priuatione diuine viſio-
nis ex quo nullum habuerunt conſenſum in
culpa originali. ¶ Quarto deniqʒ contra ta-
les eſt diſtinctio Thome in queſtionibus di-
ſputatis de malo. q. de peccato originali. arti.
ſcd̄o dicentis. Cuʒ queritur an paruuli dece
dentes cum ſolo originali peccato patiantur
afflictionem interioris doloris ex priuatione
diuine viſionis. Reſpondeo ꝙ diuerſi circa
hoc diuerſimode locuti ſunt. Aliqui tamē di
xerunt abſolute ꝙ non. Et ratio eſt quia vbi
nulla eſt cognitio ⁊ cogitatio boni perditi vel
propter ſe facti ibi eſt nulla afflictio. Sed ani

me paruulorum cuʒ ſolo originali decedẽtiũ
ſunt in tantis tenebris ignorantie conſtitute:
ꝙ neſciunt ſe ad beatitudinem creatas: nec
aliquid de beatitudine cogitant:⁊ ideo propt
hoc nullam patiuntur penam. Sed hec ratio
eſt inſufficiens cum cognitio naturalis ma-
gis vigeat in anima ſeparata q̃ʒ in animabꝰ
cum corpore coniunctis. Ideo dicendum eſt
ꝙ duplex cognitio de beatitudine haberi po-
teſt.videlicet generalis ⁊ ſpecialis :ſeu natu-
ralis ⁊ ſupernaturalis. Anime ergo puerorũ
generali ⁊ naturali cognitione non carẽt que
debetur anime ſeparate ſm̄ naturam ſuam
ſed carent ſimpliciter cognitione ſpeciali ⁊ ſu
pernaturali: que in nobis per fidem planta-
tur:eo ꝙ non habuerunt fidem in actu nec ſa
cramenta fidei ſuſceperunt. Pertinet autem
ad cognitionem naturalem ꝙ anima ſciat ſe
propter beatitudineʒ eſſe factam:eo ꝙ beati-
tudo conſiſtit in adoptione perfecti boni. Sʒ
quia illud bonum ad quod homo eſt factus:
ſeu illa gloria quam ſancti poſſident eſt ſupra
naturalem cognitionem.di. apoſtolo.j. cor.2.
oculus nõ vidit nec auris audiuit ⁊c.⁊ ſubdit
nobis autem deus reuellauit per ſpirituʒ ſan
ctum: que reuelatio pertinet ad fidem:hinc
eſt ꝙ paruuli tali ſupernaturali bono priuati
cum illud ſupernaturaliter non cognoſcunt
nequaquã propter hoc dolent ⁊ affliguntur.
immo magis quod per naturam habent:abſqʒ
dolore poſſident:⁊ vltra hoc de ipſo ſingula-
riter gaudent.h Tho. Vide queſo etiaʒ diſti
ctio.beati Bonauenture in.2.di.33.ar.3.q.2.
quã breuitatis cauſa dimitto in qua conclu-
dit.ꝙ realiter predicti paruuli nullam patiun
tur penã ex priuatiõe diuine viſioniſ. Immo
magis concludit ꝙ in cognitione naturali in
menſam habent delectationẽ ſicut etiaʒ mul
ti qui vellent eſſe in paradiſo licet non ſint cõ
ſolantur de ſtatu ſuo.ſcilʒ preſentis vite ⁊ cõ-
tẽti ſunt eis que habent in hac vita q̃ʒuis cõ-
paratiue modicum habeant reſpectu paradi
ſi. Sic a ſimili in paruulis intelligendum eſt
eſſe:quia eis ſufficit ſtatus ſuuſ naturalis:nec
eleuant ad ſupernales opes oculos quas ha
bere non poſſunt.hec Bonauentura verbali-
ter vbi ſupra in ſolu.ſecũdi argumẽ. Scotus
autem in.2.di.33. ponit queſtionẽ formalem
vtrum paruuli patiãtur aliquã penam ignis
vel triſtitiã de priuatione viſionis dei.⁊ Re-
ſpondet abſolute ꝙ nullam penam patientur
nec in corpore:nec in anima. Sed in genera-
li habebunt maximam delectationeʒ de per-
fectionibus naturalibus ⁊ de naturali cogni
tione ipſius dei atqʒ aliarum rerum natura
lium ſicut ⁊ philoſophi naturales etiã in hac
vita exiſtentes habuerunt magnam delecta-
tionẽ de naturali cognitione ipſius dei ⁊ alia
rum rerum naturalium: dato ꝙ priuarentur
beatifica viſione ipſius dei.propter quod phi
loſophus ſcd̃o de celo ⁊ mundo ait. Cum de
corporibus celeſtibus queſtiones poſſunt ſol-
ui parua ⁊ topica ſolutione:contingit audito-
ri vt vehemens ſit gaudium ⁊ delectatio. Et
in.ij.de animalibus di.q̃ʒuis parum ſit quod
naturaliter de ſuperioribꝰ ſubantijs accipimꝰ
tamen illud modicum eſt magis amatum ⁊
deſideratum ⁊ delectabilius omni cognitio-
ne quam de omnibus ſimul ſubſtantijs infe
rioribus habemuſ.hec ibi. Et i libro de ſecre-
tis ſecretorum ad Alexandruʒ ait. De rebus
altiſſimis etiam parua ⁊ debili conſideratio-
ne aliud poſſe conſpicere iocundiſſimuʒ ⁊ de
lectabiliſſimum eſt. Ex qua auctoritate ratio
ne ſimilitudine atqʒ diſtinctione patet quali
ter paruuli ſine baptiſmo morientes nullam
patiuntur penam de priuatione diuine viſio
nis. Tamen penam maximam ſuſcepturi ſũt
patres ⁊ matres qui ſtudioſa malicia dum
fornicati ſunt prolem perimunt:aut comeſtio
ne:aut ſumptione alicuiuſ ad hoc apti cibarij
O crudeliſſimi patres.o ferociſſime matres
cur non cogitatis grauitatẽ culpe quam cõ-
mittitiſ. Graue certe delictũ eſſet ſi quis cor
poraliter hominem occideret:grauius vero
ſi quis omnes mũdi homines perimeret:ſed
profecto grauiſſimuʒ eſt peccatum ſuper om-
nia ꝙ quis paruulum non baptizatum peri-
mat. Ratio eſt quia aufertur vita gratie:ſeu
vita eterne glorie que incomparabiliter no-
bilior eſt per ſe naturali vita omnium homi-
num huius mundi. Sic enim dicitur.24.q.
3.c.ſi habes. Innumerabiliuʒ mors corporũ
morti vnius anime comparari non poteſt.h
ibi. Immo in.c.ſi aliquis.extra de homicidio
dicitur. Quod ſi aliquis homini vel mulieri
aliud fecit vel ad potanduʒ dederit vt nõ poſ
ſit generare aut cõcipere vel naſci ſoboles vt
homicida teneatur.glo.quo ad penam lega-
lem ⁊ quo ad ſpiritualem:ſed non eſt irregu-

laris ac ſi hominem interfeciſſet. Si igiť huic tanta debetur pena. quāto magis puniri debet qui poſt animationem fetū perimit ⁊ maxime ſi proprius filius eſt? Certe tales niſi peniteant priuabuntur in eternum diuina viſione: quapropter eorum cauſam priuati ſunt paruuli illi dum ſine baptiſmo cū culpa originali deceſſerūt. Ex p̄dictis oībus pꝫ qualiter vltra ſupradicta. 20. etiam ſunt. 10. alia genera hominum diuino cultui ⁊ chriſtiane fidei penitus aduerſantiuꝫ. A quibꝰ etiā peſtiferis ⁊ maledictis erroribꝰ nos preſeruet increata ſapientia vgnigeniti dei: qui cuꝫ patre et ſpiritu ſancto viuit ⁊ regnat deus per infinita ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Feria tertia poſt quartā dominicam quadrageſime. Iterum de quinta excellentia. videlicet de maxima nobilitate ipſius ſacratiſſime fidei.

n **Olite iudicare** ſm faciē ſꝫ iuſtū iudicium iudicate. Scribunť hec verba. Jo. 7. c. ⁊ in euāgelio ocurrentis ferie. Poſt ſacri euangelij litteralē expoſitionem ⁊ moralē dilectiſſimi ciues: ex quo vt claruit in duobꝰ precedētibꝰ ſermonibꝰ declarauimus 30. genera hoium ſeu pſonaꝝ diuino cultui ⁊ chriſtiane fidei aduerſantiū: reſtat poſtremo vt in preſenti ſermone alia. 10. genera declaremus que declaranda remanſerunt quorum declaratio ſequendo numerum ſuprapoſitum talis erit.

¶ Item de ſeptima cōtēplatiōe diuine adorationis que dicitur oppoſitionis ſeu de. 10. alijs generibus hominum qui aduerſantur diuino cultui.

t Rigeſimiprimi igiť qui vltra predictos diuino cultui ⁊ chriſtiane fidei ēt aduerſanť ſūt omneſ illi q firmiter credunt ꝙ aliqua mulier maga vel ſtriga veraciter conuertatur in murilegam ſeu gattam vel muſipulam. Contra quos expreſſe ſūt tria videlicet. Primo auctoritates. Secundo Ratio. Tertio exemplum. ¶ Primo contra tales ſunt auctoritates. Nam concilium acquirenſe. 26. q. 5. c. epiſcopi eorum. ait. Qō ſi quis credit poſſe fieri aliquam creaturam aut in melius: aut in deteriꝰ imutari aut trāſformari in aliam ſpetiem: vel in aliam ſimilitudinem: niſi ab ipſo creatore qui omnia fecit ⁊ per quē omnia facta ſunt: proculdubio infidelis eſt ⁊ pagano deterior. hec ibi. Iteꝫ. 26. q. 5. c. Nec mirū dicitur. Fertur i gētilium libris ꝙ quedaꝫ maga ſocios Vlixis mutauit in beſtias. legitur etiam de ſacrificio ꝙ archadeſ deo ſuo luco imolabat ex quo quicunqꝫ ſumeret in beſtiaꝝ formas conuerterenť. Sed hec omnia magicis preſtigijs potius fungebantur qꝫ rerum veritate cōplerentur hec ibi. Secundo contra tales ē ratio vidclicet. Augmētationis. Fundamentum ratiōis ponit phs. i. thopi. di. Quod non poteſt i minus nec in maius. patet regula. Nam qui nō pōt expugnare paruum caſtrū nequaqꝫ expugnabit maximam ciuitatem. Quo preſuppoſito certuꝫ ē ꝙ nobilior ē forma noſtra dicente pho. i. phiſi. Forma inquit eſt nobilior materia ⁊ eſt quid diuinum a materia deſideratum. Sed clarum ē ꝙ tota natura nec inſup aliquis malignus ſpiritus non poteſt producere minus. i. materiam alicuius minime rei de nihilo facere: cum requiratur ibi infinita poteſtas quam ſolus deus habet ſed illō qō Mat. 5. ſaluator ait. Non potes vnum capillum albuꝫ facere aut nigrū: ergo multo fortius nec aliquis demon nec tota nā producere poterit aliquam nouam formam ſeu formā in formā transformare: cum etiā in hoc ſicut in creatione materie requirať infinita potentia quam nullus hꝫ niſi ſolus deuſ. ¶ Tertio contra tales eſt exēplum. Nam legitur in legenda ſancti Macharij ꝙ quedam puella oculis hominum videbatur in equam cōuerſa. Cui cōpacientes monaci eideꝫ ſacto Machario cui iam ⁊ hoc ipſum deus notum fecerat retulerunt: ⁊ vt pro eadem inſtanter oraret rogauerunt. Quibus ſanctus Machariꝰ dixit. o filij vos equi eſtis q equorū hētis oculos: illa enim puella mulier ē nec eſt transformata informaꝫ eque ſicut apparet Sed ſimpliciter falluntur oculi videntiuꝫ ex preſtigij vanitate. ⁊ cum oraſſet deuꝫ vt ſicut erat monachis appareret: ſtati viderunt eam habere formam mulieris ⁊ non formam eque. hec ⁊

ſimilia ſunt ſimpliciter deluſio quedam de-
monū Ex predicta auctoritate rōe ⁊ exēplo:
pꝫ qualiter falſiſſimū ē ꝙ mulier aliqua con-
uerti poſſit in gatā vel murilegā. Si aūt op-
poneretur ꝙ aliquando vere ⁊ ſenſibiliter cō
pertū ē ꝙ aliqs aliquā vetulā in forma gati
ſeu murilegi puerꝝ rapere ſatagētē ꝑcuſſerit
aut in brachio aut in aliqua parte corporis.
Qd ſi ſic eſt: ergo formaꝫ illius vetule q̄ erat
in domo videtur demon realiter in formam
gatti ſeu murilegi tranſformaſſe. Reſpondet
magiſter Michael de ſeſulis in ſuo tractatu
de ſuperſtitionibus ꝙ ſimpliciter illud qd vi-
detur in forma gatte: ſimpliciter eſt ipſe de-
mon in ſpecie vetularuꝫ vel muſipularuꝫ pue
ros de cunabilis ⁊ lecto rapiens ⁊ occidēs: q
interdū ſic a deo permittitur paruulos occi-
dere in penā parentum: qui eos adeo in or-
dinate amant ꝙ propter ipſos dei amorem
negligunt ⁊ poſtponunt. Quod autem reali-
ter in perſona vetule percuſſio facta remane
at: ſeu tale vulnus vetule imprimatur: dico ꝙ
hoc triplici reſpectu. euenire poteſt. Primo
naturaliter ex caſu vt puta dum cadendo ta
le vulnus recepiſſet. ¶ Secundo hoc pōt ac-
cidere ex vehementi hymaginatione in penā
peccati: qꝛ dum talis vetula ex comitibus ſe
fore credit herodiadis vel diane: ⁊ credit ſe i
hymaginatione eſſe ad rapienduꝫ pueros ta
le vulnus in ea factum remanet pro eo ꝙ ve
hemens hymaginatio plerūqꝫ facit caſum
ſeu. Tertio dicas ꝙ permittente deo in pe-
nam peccati diabolus ſibi tale vulnus infli-
git exquo ipſa credit ſe eſſe ad actum illius
percuſſionis ſeu occiſionis pueri. Adde ſi vis
⁊ quartū reſponſū qꝛ plerunqꝫ diabolus pōt
deludere oculos videntium: vt talis vetula vi
deatur percuſſa cum tamen percuſſa non ſit
Tertia tamen ratio probabilior videtur. Qd
autem actualiter ſit ipſe demon qui in forma
vetule appareat patet ex hoc: qꝛ ianuis clau-
ſis ⁊ thalamo. in alterutruꝫ predictaꝝ forma
rum ſcilicet vetule vel muſipule intrat ⁊ exit.
⁊ vt id factum magis credatur verum: ⁊ per
conſequens odium vel alud malum inter
vetulam ⁊ parentes pueri generet: ſub lecto
quandoqꝫ ſe occultat cum tamen ingredi in
hoſtia clauſa nō poſſit aliquod materiale cor
pus niſi ſimpliciter malignꝰ ſpiritus ſeu cor
pus glorioſum: ⁊ dum eſt deprehēſus diſcur
rit hinc inde ꝑ thalamum demon in forma
predicta quaſi exire non poſſit: qui tamen vt
predictum eſt etiam obſtructis portis domꝰ
⁊ camere intrauit qd vtiqꝫ ſolis ſpiritibꝰ poſ
ſibile eſt: ⁊ ex hoc ſingit ꝙ inuitus percucia-
tur. Ex predictis igitur omnibus cōcludo ꝙ
non tantum eſt impoſſibile ꝙ dyabolus vnā
creaturam veraciter tranſformet in aliā: ſed
vltra hoc dico ꝙ qui hoc crederet eē poſſibi
le: vtiqꝫ hereticus foret. ¶ Trigeſimiſecūdi q
aduerſantur diuino cultui ⁊ chriſtiane fidei
ſunt omnes illi qui vtuntur arte notoria ad
ſcientiam acquirendam: que ars omnino il-
licita eſt. Contra quos Aug. lib. de doc. chri-
ſtia. ⁊ ponitur. 26. q. 2. c. Illud ait. Omnes ar
tes huiuſmodi ſcientie vel nugatorie vel no-
xie ſuperſtitionis ex quadam peſtifera ſocie-
tate demonum acquiſite: quaſi peccata infi-
delitatis ⁊ doloſe amicicie conſtituta penitus
ſunt reprobande ⁊ a quolibet chriſtiano fu-
giende. hec ibi. Rationem autem quare ta-
lis ars omnino ſit illicita aſſignat tho. 2. 2. q.
96. di. Quod talis ars omnino eſt prohibita
qꝛ vtitur quibuſdam ad ſcientiam acquiren-
dam que non habent ſm ſe virtutem cauſan
di ſcientiam: ſicut ex in ſpectione quarundaꝫ
figurarum ⁊ prolatione quorundam verboꝝ
ignotorum: que ars non vtitur his vt cauſis
ſed vt ſignis: non quidem vt ſignis diuinitꝰ
inſtitutis ſicut ſunt ſigna ſacramentalia ſeu
ſacramentorum. ¶ Trigeſimitertij qui aduer
ſantur diuino cultui: ⁊ fidei chriſtiane ſūt om
nes illi qui expreſſe demones inuocāt ad ali
quid conſulendum vel facien̄. ⁊ ipſos ex hoc
aut in vitro: aut in adamante aut in ampula
⁊ huiuſmodi coactos: ⁊ conſtrictos tenent.
Contra quos. 26. q. 2. c. hij qui dicitur. Hij q
de paginis euangelicis ſortes legunt: ⁊ ſi op-
tandum eſt: vt id potius faciant q̄ꝫ ad demo
nia conſulenda concurrant: tamen iſta mi-
hi diſplicet conſuetudo. ad negocia ſecularia
⁊ ad vite huius vanitateꝫ diuina oracula vel
le conuertere hec ibi. ¶ Trigeſimiquarti qui
aduerſantur diuino cultui ⁊ chriſtiane fidei
ſunt omnes illi qui a diuinatoribus inqui-
runt de vita ⁊ morte: de proſperitate ⁊ aduer
ſitate ſui vel alterius per aliquam figuram
vel ſignaturam corrigie ⁊ huiuſmodi. ¶ Con-
tra quos. 26. q. 7. ca. Non obſeruetis. Augu.
ait. Quicunqꝫ diuinationis aut fata: aut au

guria obſeruat: aut attendit: aut conſentit obſeruantibus: magis ad ſui damnationem q̄ʒ ad ſuam ſaluteʒ tendit. Siue qui per quoſdam numeros litterarum ⁊ lune per phitagoricam egrotantium: vitam vel morteʒ vel proſpera vel aduerſa futura inquirunt. hec ibi. ¶ Item. 26. q. 2. ca. qui ſine. dicitur. Omnis inquiſitio ⁊ omnis cura de morte ⁊ vita que a diuinis ⁊ magis ⁊ a demonibus in hydolorum cultura expetitur: mors potius dicenda eſt q̄ʒ vita: ⁊ qui ea ſectantur ſi ſe nō correxerint ad eternam perditionem tendūt pſalmiſta dicēte. Omnes dij gentiuʒ demonia ſunt qui per deceptos homines alios decipere quottidie geſtiunt vt perditionis ſue faciant eoſ propter hanc cauſam omnes eſſe participes. hec ibi. ¶ Tregeſimiquinti qui aduerſantur diuino cultui: ſeu chriſtiane fidei ſunt omnes illi qui pro ſanitate recuperāda ſui atqʒ ſuorum nec non ⁊ animalium irrationabilium diuerſa faciunt fieri incantamenta. Contra quos. 26. q. 7. ca. admoneant dicitur. Admoneant fideles ſacerdotes populos vti nouerint: magicas artes incantationeſqʒ quibuſlibet infirmitatibus hominum nihil prodeſſe nihil remedij conferre nō animabus languentibus claudicantibus vel etiam morientibus quicq̄ʒ mereri. Sed hoc cē laqueos ⁊ inſidias diaboli antiqui hoſtiſ: quibus ille perfidus humanum genus decipere nititur. Si qs hoc exercuerit cleric⁹ degradetur: laicus autem anathematizetur. hec ibi. Item. 26. q. 2. ca. qui ſine. dicitur. Qui ſine ſaluatore ſalutem vult habere ⁊ ſine vera ſapientia exiſtimat ſe prudentem fieri poſſe non ſanus ſed eger: non ſapienſ ſed ſtultus i egretudine anime aſſidue laborat ⁊ in cecitate noxia ſtultus ⁊ demens permanebit. hec ibi.

In hunc etiam errorem incidunt qui maleficia ⁊ facturas agunt ſeu pro liberatione fieri faciunt. Contra quos. 26. q. 2. ca. Non liceat. dicitur. Si quis paganorum conſuetudinem ſequens diuinos ⁊ ſortilegos in domū ſuam introduxit quaſi vt malum foras mittant: aut maleficia vel facturas inueniant aut luſtrationes paganorum faciant. 5. annis penitentiam agant. hec ibi. ¶ Aduertant tales ꝙ ſiquis per aliquod incantamentum poſſet liberare omnes homines mundi morituros a morte: non licet ſacramentum facere vel incantamento conſentire: dicente apoſtolo. ad. Roma. 3. Nunq̄ʒ ſunt facienda mala vt veniant bona. ⁊ Auguſti. 22. q. 2. ca. faciat. ait. Faciat homo pro temporali ſalute hominum quicquid poteſt cum aūt ad hoc ventum fuerit: vt tali ſaluti niſi peccando conſulere poſſit iam ſe exiſtimet non amplius habere quid faciat. hec ille. ¶ Trigeſimiſexti qui aduerſantur diuino cultui: ſeu chriſtiane fidei: ſunt omnes illi qui per inſpectionem aſtrolabij aut per inſcriptiones querunt ⁊ inveſtigant occulta ⁊ futura ſeu qui ex conſtellationibus ⁊ curſu ſyderum iudicant de actibus moralibus hominum. Contra quos 26. q. 2. cap. Sors. dicitur. Quibus conſtellationes ⁊ futurorum ſigna cuſtodientibus apl's ait. Dies obſeruatis ⁊ tēpa et mēſes ⁊ annos. Unde timeo ne forte ſine cauſa laborauerim in vobis. Sic ⁊ aſtronomia ſeu aſtrologia apud catholicos in diſſuetudinem abijt: quia dum propria curioſitate hijs minis erant intenti: minus vacabant hijs que ſaluti animarum erant accomodata. hec ibi. Propterea quidam ſacerdos vt habetur extra de ſortilegijs. c. ex tuarum tenore. grauiter punitus fuit ab eccleſia. pro eo ꝙ occulta ⁊ futura per aſtrolabium inquirebat. Proinde. 26. q. 5. capitulo nō oportet. dicitur. Nō oportet ſacris officijs deditos vel clericos magos aſtrologos vel incantatores exiſtere aut facere filateria que animarum ſuaruʒ vincula comprobantur. hos autem omnes qui talibus rebus vtunt̄ omnino proici ab eccleſia iuſſim⁹. hec ibi. ¶ Trigeſimiſeptimi q aduerſantur diuino cultui ſeu chriſtiane fidei ſunt omnes illi qui ſomnijs certam fideʒ adhibent ſeu credunt libro qui appellatur Sōnia Danielis. que ſomnia vt plurimum illuſione demonum fiunt. Contra quos. 26. q. 4. capitulo ſciendū. dicitur. Suadentibus demonibus miris ⁊ inuiſibilibus modis per illam ſubtilitatem corpora hominum non ſentientium penetrando: ⁊ ſe cogitationibus hominum per quedam ymaginaria viſa āmiſcēdo ſiue vigilātiū ſiue dormiētiū fides nō dʒ adhiberi. vt hec ibi. Itē. 26. q. 7. c. Nō obſeruetis. dr̄. Errant qui attendunt ad ſomnialia ſcripta ⁊ falſo in danielis nomine intitulantia. hec ibi. ¶ Trigeſimioctaui qui aduerſantur chriſtiane fidei ſunt omnes illi qui

credunt ꝙ qui naſcitur tali hora ⁊ die habebit bonum vel malum euentum. Contra quos Auguſti. libro de doc. chriſtiana. ⁊ ponitur. 26. q. 2. ca. Illud. ait. Nam ⁊ mathematici quamuis veram ſtellarum poſitionem cum quiſqꝫ naſcitur conſequuntur ⁊ aliquando perueſtigant: tamen ꝙ inde conantur: vel actiones noſtras vel actionum euentus producere nimis errant: ideo ſi dixerint vobis ita eueniet non credatis. hec ibi. ¶ Cum hijs etiam connumerantur illi qui tenent ꝙ ex influentia corporum celeſtium: liberum arbi. cogitur ad vitia ⁊ virtutes: bonum et malum. Contra quos philoſophus tertio. ethicorū. ait. Voluntarie ſunt virtutes ſicut ⁊ vitia: ⁊ nullus fit bonus vel beatus non volēs. Et eccleſiaſtici. 15. dicitur. Deus conſtituit hominem ab initio ⁊ rc. cum in manu conſilij ſui. ⁊c. Item Jeronimus in queſtionibus ſuper abdiam ait. Deus. enim equali cunctos ſorte generat: ⁊ dedit ſingulis arbitrij voluntatem vt faciat vnuſquiſque quod vult ſiue bonum ſiue malum. hec ille. ⁊ ibidem ait. Omnes homines ſuo arbitrio derelicti ſunt neqꝫ enim bonum neceſſitate cōpulſi faciunt ſed voluntate: vt credentes coronam accipiant ⁊ increduli proprio argumento ſupplicijs mancipentur. hec ille. Inter hos quoqꝫ intelliguntur illi qui dum obuiant alicui creature vt puta vulpi muſtele lepori lupo ſerpenti ⁊ huiuſmodi credunt propter hoc ſibi euenire bonum vel malum. Contra quos. 26. q. 4. capitulo Igitur. Auguſti. ait. Nam et auſpicia ſunt que iter facientes obſeruant alia que ſigna rerū obſeruatiōes vl' improuiſas hominibus incurrentes ferunt que nequaquam attendenda ſunt. hec ille. Item. 26. q. 2. capitulo. Illud dicitur. Si iunctim ambulantibus amicis lapis aut puer medius ⁊ huiuſmodi aduenit nulla fides adibeatur. hec ibi. Hoc idē intelligendum eſt de illis qui credunt ꝙ cantus auium ſeu volatus habeat bonam vel malam ſignificationem: vnde quando coruus cantat aliqui credunt ꝙ ſit malum augurium. Contra tales 26. q. 4. capitulo. Igitur. dicitur. Augures ſunt: qui volatus auium ⁊ voces intendunt. Duo ſunt autem genera auſpiciorum vnum ad oculos: alterum ad aures pertinens. Ad oculos eſt volatus: ad aures vero eſt vox auium. hec ibi. ¶ Trigeſimi noni qui aduerſantur diuino cultui ⁊ chriſtiane fidei ſunt omnes illi qui derogant eccleſie contra eam loquentes ⁊ dicentes ꝙ eccleſia poteſt errare ⁊ errat aliquando in canonizatione ſanctorum ⁊ in multis alijs: ⁊ ꝓpter hoc decretis eccleſiaſticis non credunt niſi ſicut eis placet. Contra quos nota ſm Ricar. in quolibeto ꝙ duplex eſt eccleſia. ſcilicet particularis ⁊ vniuerſalis: particularis eccleſia poteſt dici papa qui realiter errare poteſt: ⁊ precipue in cauſis ⁊ ſententijs dandis ⁊ hoc ex mala informatione aut falſorum teſtium: aut etiam falſorum inſtrumentorum quem tamen deus in canonizatione alicuius ſancti nunquam errare permitteret. Nec credendum eſt ab aliquo ꝙ erret quamuis errare poſſet. Imo credendum eſt ꝙ ſi iniuſte aliquem canonizare vellet deus eum aut occideret aut totaliter impediret. Et ꝙ papa in ceteris etiam cum cardinalibus errare poſſit. audi Aug. ii. q. 3. c. cepiſti. di. Cepiſti habere tanq̄ꝫ publicanum fratrē tuū ligas illū in terra ſꝫ vt iuſte alliges vide: nam iniuſta vincula diſrumpit iuſticia. quem ſolueris inquit in terra ſolut⁹ erit in celo. hec ille. glo. autē ſuper verbum ſolueris ait. Non quē ſoluere putaueris ſed quem ſolueris claue non errante ſolutus erit in celo. hec glo. Item de pe. di. i. c. quē penitet. idē Aug. ait. Dixit enī de⁹ ſacerdotib⁹: q̄cunqꝫ ſolueritis ſup terrā ⁊c hoc ē Ego de⁹ ⁊ oēs celeſtis militie ordines ac oēs ſcti i gloria mea ꝯfirmāt vobiſcū q̄s ligatis ⁊ ſoluitis ſuper terram. nō dixit quos putatis ligare ⁊ ſoluere: ſed i quos exercetis op⁹ iuſtitie miſericordie ⁊ veritatis. hec ille. Et ꝙ papa etiā poſſit errare patet exemplo Nam. di. 19. capitulo. Ita dominus noſter. §. hoc autem intelligendum. ⁊ capitulo Anaſtaſius. dicitur. Anaſtaſius natione roman⁹ fuit temporibus theodorici regis: eodem tempore multi clerici ſe a cōmunione eius abegerunt: eo ꝙ cōmunicaſſet ſine conſilio epiſcoporum preſbyterorū ⁊ cuncte chatolice eccleſie. Diacono theſſalonicēſi noīe fotino qui cōicauerat in hereſi acatio quia voluit occulte reuocare acatium ⁊ non potuit diuino nutu percuſſus eſt. hec ibi. Iſte Anaſtaſius papa inciderat in hereſim iam dānatam vt habetur. 24. q. j. capi. 2. ⁊ 3. Item. ij. di. c. ſi papa

dicitur. Quod bonitas pape ſalus eſt omniũ ⁊ peruerſitas ipſius cedit in dãnationem innumerabiliũ. Ex p̃dictis patet: qualiter eccleſia particularis põt ⁊ nõ põt errare. Eccleſia aũt vniuerſalis que nihil eſt aliud q̃z quedaz multitudo epiſcopoꝝ ⁊ clericorũ: ſeu aliorum fideliuz xp̃i fide ⁊ charitate vnita, ꝑut dicitur 93. di. c. legimus. ⁊. j. q. j. c. multe. Et. 24. q. j. c. loquitur. nunq̃z errare poteſt eo q deus nũq̃z hoc permitteret ⁊ precipue in canonizatione ſanctorum. Immo ſi omnes errarẽt ſpiritus ſanctus habũdantius in vno ſolo exiſtẽs faceret per illum errorem ceterorum omniũ penitus reuocare. Et q vniuerſalis eccleſia non poſſit errare in ſanctorum canonizatione et ceteris audi Auguſti. ſuper. 18. c. Mate. di. Cum ſpiritus ſanctus regat eccleſiam ſequitur q eccleſia nunq̃z errabit cum habeat ductorem magiſtrum veritatis qui dixit: ego ero vobiſcum vſqz ad conſumationem ſeculi. h ille. Item di. 29. c. ſic dicitur. Sic omnes apoſtolice ſedis ſanctiões accipiẽde ſunt tãq̃z ipſius petri diuina voce firmate. Item Luci⁹ papa omnibus epiſcopis vt habetur. 24. q. j. c. a recta inquit fide: ⁊ ab apoſtolico tramite propter vllam perturbationem nolite diſcedere ſcientes quoniã iuxta ſaluatoris ſententiam beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam. hec eſt apoſtoloꝝ viua traditio h eſt vera chraritas que predicanda eſt ⁊ precipue diligẽda ac fouẽda: atqz fiducialiter ab omibus tenẽda. h eſt ſancta ⁊ apoſtolica mr̃ omniũ eccleſiarũ xp̃i eccleſia: q̃ p̃ dei oĩpotẽtis grãz: a tramite apoſtolice traditiõs nũq̃z erraſſe probatur nec hereticis prauitatib⁹ ſuccubuit: ſed vt in exordio normaz fidei xp̃iane p̃cepit ab auctoribus ſuis apoſtolorum principibus xp̃i ſic illibata fide hactenus manet h ille Iero. etiã. 24. q. j. c. h eſt fides ait. Sancta romana eccleſia que ſemper immaculata permãſit domino prouidente ⁊ beato Petro apoſtolo opez ferente in futuro manebit ſine vlla hereticorum inſultatione preualẽte: atqz firma ⁊ imobilis oĩ futuro tẽpore perſiſtet. h ille. Sil'is ſnia egregie habet̃. 24. q. j. c. pudẽda glo. etiam ſup̃ verbo auctoritate. c. j. extra de reli. ⁊ ve. ſanctorũ ait. quod eccleſia approbat ab omnibus approbandum eſt: eo q eccleſia nunq̃z errat. h eadem ſententia habetur. xj. di. c quis neſciat. ⁊. c. cõſequens eſt. ⁊. 12. di. c. nõ decet. ⁊. c. preceptis apoſtolicis. ⁊. c. ſit ſãcta eccleſia romana: ⁊. 19. di. c. ſi romanorum ⁊. c. quoniã vero. ⁊. 2j. di. c. Nunc aũt. ⁊. 22. di. c. oẽs. ⁊. di. 40. c. ſi papa hereticus. Errat igitur quicunqz non credit ſtatutis apoſtolicis vel non credit in ſanctorum canonizatione. Proinde Ieroni. 24. q. j. c. h eſt fides ait. hec eſt fides papa beatiſſime quã in catholica eccleſia didicimus quã ſemp̃ tenuimus in qua ſi minus perite aut parum caute poſitum eſt emendari cupimus a te qui Petri ⁊ fidez ⁊ ſedem tenes. Si aũt h noſtra confeſſio apoſtolatus tui iudicio cõprobatur: quicunqz culpare me voluit ſe imperitum vel maliuoluz: vel etiem nõ chatholicum ſed hereticum cõprobabit. h ille. Item. 24. q. j. c. omnibus conſideratis. idem Ieroni. ait. Cum enim eccleſie domus a chriſto poteſtatem acceperit ligandi atqz ſoluendi ſi quis hanc domuz corrigentibus ⁊ ordinantem contempſerit ſit tibi ſicut ethnicus ⁊ publicanus. Item. 23. di. c. In nomine domini dicitur. hereticus eſt q eccllesie non obedit: ⁊ qui non credit. Item Nicola. papa. 22. di. c. omnes ſiue patriarchas ait. Qui romane eccleſie priuilegium ab ipſo omnium eccleſiarum capite traditum auferre conat̃. h proculdubio in hereſim labit̃ glo. ſcilicet contemptor eſt romane eccleſie. Deinde ſequitur. Et cuz ille notetur iniuſtus hic eſt dicendus hereticus. deniqz. 81. di. c. ſi qui preſbiteri dicit̃. Qui nõ huic ſaluberrimo precepto obedire noluerit hydolatrie crimẽ icurrunt Salomon teſtante ⁊ beato Gregorio inſtruente peccatuz ariolandi: eſt nõ obedire: ⁊ ſcelus hydolatrie nole acquieſcere. peccatũ igitur paganitatis incurrit quiſquis dũ chriſtianum ſe eſſe aſſerit ſedi apoſtolice credere ⁊ obedire ꝯtempſerit. hec ibi. Deniqz di. 12. c. non decet dicitur. Nõ decet a capite membra diſcedere ſed iuxta ſcripture teſtimoniuz omnia membra caput ſequantur. Nulli vero dubiuz eſt quin apoſtolica eccleſia: mater ſit omnium eccleſiarum: cuius regulis ⁊ ſtatutis nullatenus alicui conuenit deuiare. hec ibi ¶ Quadrageſimi ⁊ vltimi qui aduerſantur diuino cultui ⁊ chriſtiane fidei ſũt omnes qui tenent ⁊ credunt q ſubſtantia anime nõ ſit creata de nichilo ſed ſimplicir de aliquo quoꝛuz error dupliciter apparet. ¶ Primus error eſt dicẽtium q aĩa rõnalis prouenit ex

traduce ſeu de materia parētum filiuz generantium Contra quot ſunt quattuor. Primo auctoritas. Scdo Ratō. Tertio Similitudo. Quarto diſtictō. ¶ Primo ē tales ē auctoritas phi.16.de animalibus dicētis. Solus intellectus intrat in nobis ab extrinſeco hec ille. Si igitur traducit ſba hominis ab extrinſeco: ergo rationalis anima non eſt ex traduce parentū. Item.3.de anima. Idem phs ait. Intellectus.i. aīma intelligit: q2 non habet aliqd organū i corpore ſ3 eſt ſeparata ab omni organo. Item eccleſiaſtices vltimo ſalomon ait. Puluis reuertet in terrā vn̄ erat ⁊ ſpiritus redibit ad deū qui dedit illum. hec ibi. ¶ Secundo cōtra tales eſt ratio v3 cauſalitatis. Fundamentū rationis ponit cōmentutor ſuper .ii. metha.di. Omne cui⁹ cā ē generabilis ⁊ corruptibilis ipſū quoq3 ē corruptibile. patet hec regula. Nam q2 arbor eſt generabilis ⁊ corruptibilis ideo fructus procedens ab ea eſt corruptibilis. Oppoſitu3 ē de ſolaribus radijs: qui cum habeant ſolē incorruptibile3: eo q̄ non recipit in ſe peregrinas ſeu contrarias impreſſiones: ideo ipſi cētialiter in ipſo exiſtentes ſunt incorruptibiles. Quo preſuppoſito: certū ē q̄ aīa rōnalis ſm phos ⁊ cōiter ſm omnes leges ⁊ ſectas eſt icorruptibilis. Quod ſi ſic eſt: ergo non eſt p̄ naturam propagabilis: ⁊ per conſequens nō eſt extra duce parentu3: ⁊ confirmatur iſta ratio. Nam ſi aīa: eſt ex traduce. aut ergo aīa ē ex carne parentum: aut ex anima eoꝝ. Ex carne eſſe non poteſt quoniā īpoſſibile ē ſm ph3 ex corpore fieri non corpus: aīa aūt vt p3 eſt ñ corp⁹. Si ex aīa aut ergo ex tota aut ex pte Ex parte non: q2 aīa ſm phm i primo de anima ē ſimpliciſſima. Si ex tota: ergo cū pater generat filiū: cū det ei totā animam ſuā deſinit ipſe animam ſua3 habere ⁊ per cōſequēs viuere. Quod eſt falſum: ſi pro q2: ergo falſu3 eſt q̄ anima ex traduce oriatur. ¶ Tertio contra tales ē ſimilitudo. Na3 geñ. ſecundo. poſt formatione3 corpis primi parentis de limo terre dr̄. Inſpirauit deus in faciē eius ſpiraculu3 vite. Sed clarū ē q̄ ſpiratio ē per egreſſum dei ab extrinſeco. Quod ſi ſic eſt: ergo q̄libet anima p̄ ſimilitudinē ē imediate a deo ⁊ nō ex traduce pentu3. ¶ Quarto contra tales ē diſtinctio Bone. in ſecundo. di.18. ar.2. q.3. in cor. q. di. Cū queritur vtr̄ aīa rationalis ſit ex traduce. Rn̄deo q̄ circa hec triplex fuit opinio. Prima opinio ē aliquoru3 phoꝝ qui dixerunt q̄ animaꝝ pductio ē mediante intelligētia: qm̄ ſicut corp⁹ celeſte facit ad productionē corporis hūani: vt dicit.2.phi. Sol ⁊ homo generant hominem: ſic etiā intelligētia facit ad productione3 aīe. Et hoc plures ſenſerunt phi: ⁊ ſenſiſſe vr̄ auctor i lib. de cauſis. Ratio autem que mouet eos ad hoc ponendū: dicebant q̄ fuit diuina vnitas: que nō patiebat vt deus imediate produceret multa ⁊ diuina imutabilitas que non patiebat vt de⁹ pduceret noua: ſ3 h̄ tāq3 heřtica abiciēda ſūt. Et oſtenſa ē talis opinio eē falſa. ſ. ⁊ i. prima. vnde verbū illud de cauſis. tanq3 hereticu3 eſt reſpuendum: niſi quis intelligat q̄ aīa dicit cauſari ab intelligentia: in hoc q̄ aliquā illuminationem ſuſcipiat mediante illa intelligētia. Intelligentia eni3 ſm ph3 excedit animam in claritate cognitionis. Et ideo dicit quidā phs: q̄ anima rationalis cātur in vmbra intelligentie: ⁊ ſenſibilis in vmbra rationis. hoc autē dictū ē: quia vna deficit a perfectione alterius: nō q̄ vna producatur ab altera. Eſt ⁊ ſecunda opinio: q̄ aīa traducatur ex anima ſicut caro ex carne: ⁊ ſicut ab vna candela accēduntur multe: ſic ab vna anima per ſui multiplicationē: ⁊ abſq3 ſui diminutione viuificantur multa corpora: ⁊ de hoc aliquando dubitauerunt catholici tractatores ⁊ maxime Aug. ſic p3 in li. ſup geñ. ad litterā ⁊ i lib. de li. ar. ⁊ in lib. retractationū. vbi etiā dicit: q̄ non potuit puenire ad certitudinem huius queſtiōis. Ratio que fecit eum potiſſime dubitare fuit tranſfuſio originalis peccati. vex tñ ipſe Aug. hanc poſitionem reprehēdit expreſſe in lib. de eccleſiaſticis dogmatib⁹ cui⁹ auctem magiſter pōit in lr̄a: ⁊ ipſe iſtum eūdē mō3 iprobat ſup geñ. ad lr̄am: q2 ſi per aīa chriſti nō eſſet de genere aliaꝝ aīaꝝ: aut habuiſſet originale peccatū: quoꝝ vtrūq3 ē falſū ⁊ ipiū. Et iō ē tertia opio catholica ⁊ vera q̄ aīe nō ſeminātur nec traducant: ſ3 formatis corpib⁹ a deo creant: ⁊ creādo infundunt ⁊ ifundēdo pducunt. Aīaꝝ eni pductione3 ſibi deus ſolū debuit reſeruare: tū pp eaꝝ dignitatē. tū pp eaꝝ imortalitate3. pp aīaꝝ dignitatē dico: q2 cū aīa ſit hymago dei ⁊ nata imediate feri in deū: ⁊ glorificari in ipſo diligendo eū ex toto corde: totū ſuum eſſe in mediante debuit ab ipſo habere: vt ipſum exto-

to corde teneretur diligere. Decuit etiã hoc ꝓ
pter aiarũ imortalitatẽ. Cũ eniz ſolus deꝰ ſit
qui hẽat vitaz imortalẽ: ſolus ẽ qui põt pro-
ducere ꝑncipiũ vite ꝑpetuũ. Cuz igit̃ res icor
ruptibilis nõ poſſit ſb̃ſtantialiter in mãm trã
ſmutari: ⁊ opatio creature ſit ſup mãm tranſ
mutabilẽ: ĩpoſſibile ẽ aliquã creaturã ratio-
nalẽ aiaz producere. Et iõ eius productionẽ
deus ſibi ſoli debuit reſeruare. hec Bona.
verbaliter. Ex ꝑdicta auctore: rõne: ſimilitu-
dine atqz diſtinctiõe pz q̃lit̃ aia non traducit̃
de mã parentũ. ¶ Secũdus error ẽ dicẽtiuz
ꝙ aia rõnalis nõ traducit̃ de mã parentũ ſ3
ſimplicit̃ ꝓducit̃ de ſb̃a ipſiꝰ dei. Contra q̃s
ſunt tria. Primo auctoritaſ. Secũdo Ra
tio. Tertio diſtinctio. ¶ Primo ꝯ tales eſt
auctoritaſ Aug. li. de eccleſiaſticis dogmatibꝰ
dñtis. Credeñ. ẽ ⁊ firmiter teneñ. ꝙ anime ñ
ſunt oẽs ab initio create vt origenes ſenſit ſ3
ſucceſſiue nec cum corporibus ſeiant̃ vt luci-
feriani affirmant nec de ſb̃a dei generantur
ſicut quidã phi aſſeruerũt ſ3 dicimus animã
de nihilo creari ⁊ ſimul infundi: ⁊ creari i cor
pore conpacto ⁊ formato vt viuat in vtroqz
hec ille. Secundo ꝯ tales ẽ ratio. vz impfe-
ctionis. fundamẽtũ rationis põit cõmẽtator
ſup. 3. phiſi. di. Totũ eiuſdẽ generis ẽ ſimpl'r
pfectiꝰ ſua parte: ſeu parte alteriꝰ generis: pz
hec regula. Mã corpꝰ hõis pfectũ: pfectius ẽ
q̃z cor ꝙ eſt pima pars corpis generata. Sil'r
muſca perfecta: ẽ nobilior q̃z ſit ſolum cor ho
minis alijs ptibꝰ nũdũ formatis. Quo pre-
ſuppoſito certũ eſt ꝙ ſi anima eſt de ſb̃a dei:
cum anima ſit pars totiꝰ hois: clarum eſt ꝙ
natura dei venit ad cõſtitutionez hois. qꝺ ſi
ſic ẽ cũ pars ſit minus nobilis q̃z totũ: cõclu-
ditur neceſſario ꝙ deus qui remanet pars ẽ
minus nobilis ⁊ perfectus q̃z homo totus.
Sed cum hoc ſit falſuz ⁊ impium: ergo falſũ
ẽ dicere ꝙ anima ẽ de ſb̃a dei. Preterea ſi
anima hominis eſſ3 ex deo: aut ẽ de toto deo
aut de parte. Si de parte ergo deus eſt cõpo
ſitus cum habeat partẽ ⁊ partẽ: qꝺ eſt omni
no falſuz. Si de toto cum deꝰ ſit immenſus
⁊ infinitus ergo anima cuiuſlibet hois immẽ
ſa erit ⁊ infinita. Et per conſequens quilibz
homo erit omnipotẽs ſic̃ deꝰ: qꝺ cuz ſit fal-
ſum: ergo falſuz eſt dicere: ꝙ anima ſit de ſub
ſtantia dei. Et confirmatur iſta ratio ſic. Si
aia ẽ ex dei ſubſtãtia cũ ſb̃a dei ſit imutabilis
ad prauitatem: claꝝ eſt ꝙ anima non poterit

deprauari per peccatum. ſed cum contingat
animaz deprauari: aut non eſt de ſubſtantia
dei: aut ſubſtantia dei erit etiam deprauata:
ſed cum deꝰ ſit immutabiliter bonus ſpiritꝰ
vero rationalis peccare põt: apparet ex hoc
ꝙ rationalis anima nullo mõ põt de ſubſtã
tia dei ipſius creari. ¶ Tertio contra tales ẽ
diſtinctio beati Bona. i ſecundo di. 17. ar. 1.
q. 1. in cor. q. di. Cum queritur vtrum anima
hũana ſit ex dei ſubſtantia. Reſpõdeo ꝙ cir
ca hoc triplex fuit poſitio. Prima fuit quorũ
dam phorum dicẽtiũ ꝙ intellectus humanꝰ
non erat aliud q̃z intellectus diuinus: ſ3 diui
nus dicebat̃ prout conſiderabat̃ in ſe: huma-
nus non prout perficiebat aliqꝺ corpus. S3
cum deꝰ ſit nullius pars cõſtitutiua pp ſuaz
ſũmã perfectionẽ: ideo poſitio iſta fuit ſtulta
⁊ erronea. ¶ Secũda poſitio magis ipia ⁊ er
ronia fuit manicheorũ dicentium ꝙ ſpiritꝰ ra
tionalis: ſit de dei ſubſtantia ⁊ natura. dicũt
enim ꝙ in homine duplex eſt anima ſicut re
citat Aug. in lib. de duabus animabꝰ: quaꝝ
vna inclinat ad bona: ⁊ alia inclinat ad ma-
la. Et illa que facit mala nõ poteſt facere vn
q̃z bona. Illa que inclinat ad maluz eſt de na
tura diaboli: ſed illa que inclinat ad faciendũ
bonũ eſt de ſb̃a dei. S3 hec poſitio multipli
citer a veritate ẽ aliena: q2 ponit deuz eẽ eiuſ
dem nature cuz creatura ⁊ alicuius creature
eſſe materiam: cuz ponit creaturam fieri ex
dei ſb̃a. Et hanc poſitionem ſecuntur innu-
meralia inconuenientia: ⁊ hoc precipuũ ẽ q2
ĩplicat duo oppoſita dum ponit animam a
deo eſſe factam: ⁊ eam eẽ de ſubſtantia diui-
na. deuiat etiaz a ueritate in hoc ꝙ ponit i no
bis duas animas cum hoc ſit impoſſibile: cũ
vniꝰ materie vna ſit ſimpliciter forma vt dici
tur ſcꝺo de anima. ¶ Et iõ ẽ tertia poſitio ve
ra ⁊ catholica: ꝙ aia nõ ẽ producta de dei ſb
ſtantia: ſed de nihilo. Deꝰ eniz ad creaturas
ſe hz in ratione cãe efficiẽtis formalit̃ exẽpla-
ris: ſ3 nullo mõ põt ſe hr̃e in ratõe mãlis can
ſe q̃ztũcũqz creatura ſit nobil'. hec Bona. ver
balit̃. Ex predictis pz qualiter anima non ꝓ
ducit̃ ex traduce parentũ: ſeu de ſubſtãtia dei
Et per conſequẽs pz ſeptima contẽplatio de
diuino cultu que dicitur contẽplatio oppoſi-
tionis in qua monſtratum fuit qualiter ſunt.
40. genera perſonaꝝ diuino cultui aduerſan
tium. Et per conſequens patet quinta excel-
lentia ſacratiſſime fidei: que dicitur excellen-

tia nobilitatis In qua ſeptez nobilitates ipſius fidei declarate ſunt. Quas omnes nobilitates nobis omnib⁹ concedat obſeruare dulciſſim⁹ atqz piiſſimus redemptor noſter Ieſus chriſtus: cui cum patre ⁊ ſpū ſācto ſit oīs honor laus ⁊ gloria i ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ Feria quarta poſt quartā dominicā quadrageſime de ſexta excellentia ipſius ſacratiſſime fidei que dicitur excellentia itegritatis.

s Cimus qꝛ peccatores deꝰ nō exaudit. Scribūẗ hec verba. Jo. 9. ⁊ in euāgelio occurrētiſ ferie. poſt ſacri euangelij litteralez ⁊ ſpiritualez expoſitionez generoſi ciues ex quo vt inſuperioribus claruit declaraui quintam excellentiam ipſius ſacratiſſime fidei que dicta fuit excellētia nobilitatis: habeo in ſequenti bus declarare ſextam ipſi⁹ fidei excellentiā q̄ dr̄ excellentia integritatis pro cuius excellentie declaratione ſciendū eſt q̄ ſicut ad perfectionez ⁊ bonitatē cuiuſlibet virtutis moralis ⁊ acquiſite oēs ſue circunſtantie ſibi ſunt neceſſarie prout dicit phs. 3. ethicoꝝ. c. 3. ſic a ſimili ad perfectionem ⁊ bonitatē habitus ſanctiſſime fidei: omnes circunſtantie ſunt neceſſarie aliter fides inutilis eſſet ad ſalutem. Et q̄ circunſtantie in vna quaqz re: ⁊ per conſequens in fide ſint neceſſarie tripliciter probo. Primo naturaliter. Secundo materialiter. Tertio moraliter. ¶ Primo ꝓbo naturaliter ad hoc eni q̄ arbor ſit perfecta requirit neceſſario tres circunſtantias. vz. ſbam locū ydoneū: virtutē ⁊ operationē: pp q̄d phs ꝑ de celo ⁊ mundo ait. nā apta ſic fecit q̄ ad perfectionez vnius cuiuſqz rei tria requirunẗ. vz ſba virtus ⁊ operatio. vnde ſi deſit aut locus ꝓporcionat⁹. aut operatio. i. fruct⁹ aut virtus. i. potētia faciendi fructū: arbor ipſa erit penitus inutilis ⁊ iperfecta. ¶ Secundo ꝓbo mal'r ſeu artificialiter q̄ circunſtantie ſunt neceſſarie ad habēdaz verā fidē ſicut eniz habeẗ ſecūdo phiſicoꝝ finis cuiuſlibet rei neceſſitatē ponit oib⁹ hijs que ſunt ordinata ad finē. Quod ſic patet. Nā ſanitas q̄ eſt finis ⁊ deſideriū ipſius infirmi ad hoc vt ꝑfecte habeatur: exigit cōſiliū medici: exigit abſtinentiā a nociuis: exigit medicinā ꝓportionatā: exigit mēſurā ipſius medicine. vt non detur nīmiſ magna vel nimis parua. exigit debitū tēpus. i. vt non det nec recipiat medicina in tēpore contrario ⁊ periculoſo ſicut ē in reuolutiōe lune: exigit ⁊c Quib⁹ premiſſis certū ē q̄ ſi vna predictaꝝ circūſtantiaꝝ deſſiciat: egrot⁹ aut nunq̄z ſanabitur: aut iperfectā habebit ſanitatē. ¶ Tertio hoc idē probo moralit' ⁊ ſpiritualit'. Nā phs i. ⁊ 5. ethicoꝝ. dicit q̄ ordo agētiū debet eē circunſtantiatus ſm ordinem finiū. Quā auctoritatē declarans Ricar. in ſuo quolibeto dicit ad hoc q̄ aliqua virtus moralis ſuam habeat perfectionem: quinqz circunſtantias preſupponit. vz. potentiā: habitum: actum: obiectuz ⁊ finē adde ſextaz videlicet: ⁊ temp⁹ q̄d patet per exemplum helymoſine. Nam ad hoc q̄ helymoſina ſit meritoria preſupponit potentias voluntatis ſine qua helymoſina n̄ fieret. Nam lignum cum careat potentia voluntatis libera ad faciendum helymoſinam hinc eſt q̄ in eo non poteſt eſſe virtus helymoſine. ¶ Secundo helymoſina requirit actum. i. conſenſum faciendi helymoſinam qui conſenſus fundatur in potentia voluntatis. ¶ Tertio helymoſina requirit actum. i. q̄ detur panis vel vinum ⁊ huiuſmodi. ¶ Quarto requirit obiectum debitum. i. q̄ detur perſone indigenti. ¶ Quinto requirit finē. i. q̄ fiat propter deū ⁊ nō pp explendā libidē cū ꝑſona aliq̄ aut pp in ānez glaꝫ ¶ Sexto reqrit tp̄s. vt. ſ. fiat in hac vita in qua q̄ſqz mereri pōt: ⁊ nō i alia. Hijs premiſſis claꝝ ē q̄ ſi deficit vna tm̄ predictaꝝ circūſtātiaꝝ nunq̄z helymoſina erit ꝑfecta Sil'r dicas: q̄ ad ꝑfectionē ſacerdotij requirunẗ circūſtantie ordinū ꝓcedētiū. Ex ꝓmiſſis oib⁹ arguo a ſimili q̄ ſāctiſſima fides ad hoc q̄ ſit ꝑfecta ⁊ meritoria exigit oio oēs ſuas circūſtātias ſic exigūt cetere oēs virtutes iſuſe ꝓut tradūt theologi i. 4. di. 17. de circūſtātijs ꝯfeſſioni neceſſarijs ⁊ i. 4. di. 19. de circūſtātijs ad fraternā correctionē neceſſarijs. Et i. 4. di. 20. de circūſtātijs penitētie neceſſarijs facte i extrēis. Que oia ꝯfirmāẗ. ex̄ de ſnia exco. c. ſup eo. vbi ēt dr̄: q̄ fuſarū. oēs circunſtātie ſunt neceſſarie. Vt igit quiſqz poſſit intelligere an habeat integritatez fidei ſeu que ſunt circunſtantie ad bonitatez ipſius fidei ſimpliciter neceſſarie: in ſequentibus hoc plenius declarabo. Nota igitur cōcluſiōalit' q̄ octo ꝓcipue ſūt circūſtātie: adveſātia fidē oio neceſſarie. ¶ Quaꝝ pma dr̄ circūſtātia cōpletiōis. Scd̄a dr̄ circūſtātia confeſſiōis. Tertia dicitur circunſtātia operatiōis.

¶ Quarta dicitur circunſtantia intenſionis.
¶ Quinta dicitur circunſtantia formationis
¶ Sexta dicitur circunſtantia iquiſitionis.
¶ Septima dicitur circunſtantia obiectiõis
¶ Octaua dicitur circunſtãtia fortificatiõis.
¶ De octo circunſtantijs ad veram fidẽ neceſſarijs. et primo de prima. que dicitur circunſtantia completionis.

Prima igitur circunſtantia ad integritatẽ vere fidei neceſſaria dr̃ circunſtãtia cõpletionis. Ad hoc enim ꝙ fides vniuſcuiuſqꝫ ſit vera et meritoria: oportet ꝙ quiſqꝫ complete et integraliter ſimul credat omnes fidei articulos implicite aut explicite. Et vltra hoc credat omnia que ab ipſa vniuerſali eccleſia determinate credenda preponuntur. Et ſi quis contra hoc faciat. vꝫ ꝙ tñ vnum articulum diſcredat: aut malitioſe cõtẽnat: ſeu per ignorantiã aliter teneat vel erret. ergo talis non habet in ſe fidem integrã et cõpletam: ĩpoſſibileqꝫ eſt ꝙ vnqꝫ ſaluetur: dato ꝙ credat in omnes alios fidei articulos Et vltra hoc omnia bona ſibi poſſibilia per fidem operetur Quod quadrupliciter probo Primo auctoritatibus. Secundo rationibus. Tertio diſtinctionibꝰ. Quarto ſimilitudinibus. ¶ Primo probo auctoritatibus ꝙ qui credat omnes fidei articulos et errat ĩ vno per maliciaꝫ et ignorantiam. Etiã ſi oia bona opera faciat neceſſario dãnabitur: vnde lactantiꝰ in lib. de opificio ait. Qui itegre ſũmã fidei atqꝫ veritatis non tenet: ſemp erret et damnetur neceſſe eſt. hec ille. Item Jacobi. 2. dicitur. Qui ſeruauerit totam legem offendit aũt in vno. ſcilicet fidei articulo: ſm Bo. factuſ eſt omniũ reus. Et Salomon eccleſiaſtes. 9. ait. Qui offendit in vno. ſcilꝫ articulo: multa bona perdet. Auguſti. etiam in lib. de moribus eccleſie. ait. Etiã ſi perſeueraueris in oibus fidei bonis: et deficias in vno iuſtitia dei iudicabit te: ac ſi nullum vnqꝫ feciſſes bonum. hec ille. Deniqꝫ actuũ. 8. dicit Si credideritis in toto corde veſtro ſalui eritis. Nota ꝙ dicit in toto corde veſtro. Nam cõmentator ſuper primo phiſicoꝝ dicit Totũ nihil aliud eſt: niſi omnes partes alicuius rei ſimul ſũpte. Oportet igitur ꝙ qui vult ſaluari toto corde credat. i. omnes articulos fidei ſimul in mente per fidem teneat. Et ex prefactis auctoritatibus patet: qualiter de neceſſitate vere fidei atqꝫ ſalutis eſt vt omnes ſimul fidei articulos quiſqꝫ credat: et nullũ per notabilem ignorantiam et malitiã diſcredat. Potes hic tu dei preco verbaliter exponere ſymbolum paruũ aploꝝ. ¶ Secundo hoc idẽ pbo rõe triplici. Primo rõe preceptionis. Scdõ rõe aſſimilatiõis. Tertio rõne remotiõis. ¶ Primo pbo rõe pceptiõis. Fundamentum rationis põit ſaluator Mat. quito. di. Eſtote perfecti. ſ. in habitu et virtute fidei: ſicut et c. Quo preſuppoſito: certum ẽ ſm philoſophũ quinto metha. ꝙ omnis habitus ſeu ſba tunc perfectus eſt: quando ſm ſpeciẽ proprie virtutis nulla pars deficit eius que ſm nãm ſue magnitudinis eſt. hec ibi. Quod ſi ſic eſt: ergo patet ꝙ ſiquis errat malitioſe vel ignoranter in ſolo fidei articulo: talis vtiqꝫ hꝫ fidem inperfectaꝫ: et per cõſequẽs agit contra preceptũ ſaluatoris. Et ideo ex hoc cõcluditur ꝙ talis etiã ſi omnia bona alia faciat eſt integer in culpa mortali et in ſtatu eternẽ dãnationis. ¶ Secundo hoc idem probo ratione aſſimilationis. Fundamentum rationis ponit auctor in lib. de cauſis. di. Omnis effectꝰ naturaliter hꝫ ſimilitudinẽ cauſe a q̃ ẽ patet hec regula. Nam ſm phm domus facit domũ: et hymago hymaginẽ: quaſi dicat ꝙ domus vel hymago que fuerit ab extra ſꝫ quidam effectus et ſimilitudines domus et hymaginis que ſunt ab intra: vel que ſũt in mente p rationẽ fabricate. Similiter filiꝰ hꝫ ſimilitudinẽ patris: pro eo ꝙ ſi pater ẽ hõ vl' aſinus: ſic et filius ẽ hõ vel aſinus. Quo preſuppoſito: certũ ẽ ꝙ deus infundit habitum fidei in anima rationali. dicente Auguſti. in libro de li. ar. et ponitur de cõſe. di. 4. c. gratia. fides inquit nõ ẽ li. ar. tantũ ſed donum dei. Sed clarũ ẽ ꝙ deus ẽ cã perfectiſſima dñte pho ſecundo meth a. Deꝰ inquit ẽ pncipium nobiliſſimũ optimũ et pfectiſſimũ. Qd ſi deus eſt cã perfectiſſima: ergo ſimpliciter pducit opa perfecta dñte Inno. tertio. ex̃. de baptiſmo. in. c. maiores. §. verum qdaꝫ. Dñs inqt qui totũ hominẽ ſanũ fecit in ſabbato: opus inperfectionis nõ nouit: et ob hoc peccata nõ ex parte ſed ſemper et toto dimittit. hec ibi. Et propheta dicit. Dei pfecta ſũt opera. Qd ſi ſic eſt: ergo a ſimili habitus fidei a deo in anima infuſus vtiqꝫ perfectus erit: ſꝫ cũ perfectum ſit ſimpliciter vt dicitur. 3. phiſicoꝝ cui nihil deeſt: concludo propter hoc ꝙ habens fidem infuſam a deo omnibus ſimul

fidei articulis ſimpliciter fidē p̄bet. ꝓpterea
ſaluator Jo.14.dicit. Paraclitus aūt ſp̄us
quem mittet pater in nomine meo: ille vos
docebit omnem veritatem.ſ.fidei:⁊ ſuggeret
vobis omnia quecūqꝫ dixero vobis. His p̄
miſſis patet:ꝙ ſi quis pertinaciter aut igno-
ranter errat:ſeu deficit in ſolo fidei articulo:
talis vtiqꝫ fidem habet imperfectam. Sꝫ cū
fides imperfecta nullaten⁹ poſſit a deo egre
di: ſequitur ꝙ talis fides ſimpliciter procedit
a propria fantaſia: ⁊ per conſequens non eſt
ſalutifera. ¶ Tertio hoc idem probo ratiōe
remotionis. Fundamentum rationis ponit
phs.6.topicoꝝ.⁊ in.7.phyſi.di. Remota pte
diffinitionis ab aliquo diffinito: remouetur
etiam eſſentia diffiniti.patet hec regula. Nā
remota ratiōe:que eſt pars hominis ab ip̄o
homine: neceſſario remouet̄ ⁊ eſſentia hoīs
ip̄ſius:quia.ſ.amplius non erit homo. Quo
preſuppoſito:peto quid eſt fides eſſentialiter
Et certum eſt ſm Aug.li.de fide.ad Petrū
ꝙ fides eſt habit⁹ quo vniuerſaliter omnia
credenda ſimul creduntur. Qđ ſi ſic eſt:ma-
nifeſtum eſt ꝙ ſi quis malicioſe aut ignoran
ter errat in vno articulo:tollit vnam differē
tiam ab eſſentia ip̄ſius fidei: qua ablata ne-
ceſſario concluditur:ꝙ amplius non eſt vera
fides: ſed vbi non eſt vera fides ibi nullate-
nus poteſt eſſe ſalus. ¶ Tertio inſuper ꝓbo
diſtinctionibus.ꝙ ad fideꝫ veram ⁊ merito-
riam neceſſe eſt ꝙ quiſqꝫ integre ſimul cre-
dat⁹ omnes fidei articulos ⁊ nullū diſcredat.
Prima diſtinctō eſt Thome.qui querit.2.2.
q.5.arti.3. Vtrū hereticus ſeu alius xp̄ian⁹
qui diſcredit vnum ſolum articulū fidei poſ-
ſit habere veram fideꝫ etiā informē de alijs
articulis:⁊ per cōſequēs ſaluari: ⁊ rn̄det di.
Hereticus qui diſcredit vnum articulū nō
habet habitum fidei formate: nec informis
cuius ratio eſt: quia ſpecies cuiuſlibet habi-
tus reꝝ dependet ex formali ratione obiecti
qua ſublata ſpecies habitus remanere non
poteſt. Formale aūt obiectum fidei eſt veri
tas p̄ma ſm ſcripturas ſacras: vnde qcūqꝫ
nō inheret ſicut infallibili diuine regule do-
ctrine eccleſie:que ꝓcedit ex veritate prima i
ſcripturis ſacris manifeſtata: ille non habet
habitum fidei: ſed ea que ſunt fidei alio mō
tenet q̄ꝫ fidem. Sicut ſi aliquis teneat mēte
aliquā concluſionē:non cognoſcens mediuꝫ
illius demonſtrationis:neceſſe eſt ꝙ non ha

beat eius ſcientiam:ſed opinioneꝫ ſolū. Ma
nifeſtum eſt autē ꝙ ille qui inheret doctrine
eccleſie tāqꝫ infallibili in omnibus aſſentit q̄
eccleſia docet. Aliogn ſi de his que eccleſia
docet que vult tenet:⁊ que vult non tenet:nō
iam inheret eccleſiaſtice doctrine: ſicut infal
libili veritati:ſed ꝓprie voluntati ⁊ fantaſie.
Et ſic certum eſt ꝙ hereticus eſt:qui pertina
citer diſcredit vnum articulum:⁊ nō ē para-
tus in omnibus ſequi doctrinam eccl'ie. Si
aūt non pertinaciter:aut ex notabili ignoran
tia iam non eſt hereticus:ſed ſolum errans.
propter qđ manifeſtum eſt:ꝙ ille q diſcredit
vnum articulum:non habet fidem de alijs
ſed opinionem quādam ſm ꝓp̄am volunta
tem.h̄ Tho.verbaliter. Ex qua diſtinctione
patet ꝙ ad ſalutem vniuſcuiuſqꝫ requiritur
integra fides ſimul omnium articuloꝝ. Et
nota ꝙ non ſufficit ad ſalutem credere impli
cite ⁊ vniuerſaliter oēs fidei articulos quos
tenet eccleſia:ſed de neceſſitate ſalutis eſt vt
aliqui credant̄ explicite. Et p̄mo oꝫ ꝙ ip̄a tri
nitas non credat̄ in genere ⁊ implicite: ſꝫ in
ſpecie ⁊ explicite. ꝓpter qđ Tho.2.2.q.2.arti.
8.querit an credere trinitatē pſonaꝝ in vna
ſubſtantia explicite ſemꝑ fuerit ⁊ ſit de neceſ
ſitate ſalutis. Et rn̄det i coꝛ.q.di. Myſteriuꝫ
Chriſti ſeu incarnatiōis explicite credi non
pōt ſine fide trinitatis:quia in myſterio xp̄i
hoc ꝯtinet̄ ꝙ filius carnē aſſumpſerit: ꝙ per
gratiam ſp̄us ſancti mundū renouauerit: et
iteꝝ ꝙ de ſp̄u ſancto cōceptus fuerit. Et ideo
eo modo quo myſteriū xp̄i ante xp̄m fuit ex-
plicite creditū a maioribus.implicite autē et
quaſi obūbrate a minoribus:ita etiā ⁊ myſte
rium trinitatis. Et ideo etiā poſt tp̄s gratie
diuulgate:tenent̄ omnes ad explicite credere
myſteriū trinitatis. Et oēs qui renaſcuntur
in xp̄o hoc adipiſcunt̄ per inuocationē trinita
tis.ſm illud Matth.vlti. Eūtes docete oēs
gentes baptizantes eos. In noīe.p.⁊ f.⁊ ſp.ſ.
h̄ Tho.verbalr. Tenet̄ inſuꝑ ſuꝑ oīa quiſqꝫ
credere ⁊ explicite ꝯfiteri myſteriū ſeu arti
culos incarnatōis xp̄i:⁊ ꝙ tres ſubſtantie d
uerſe ſimul fuerūt in vna ⁊ eadem pſona:vꝫ
ſubſtantia corporis:ſubſtantia aīe:⁊ ſubſtātia
diuinitatis. Nec ſuffic̄ ad ſalutē dicē ego cre
do totū qđ credit ſcā mr̄ eccl'ia:ſed oꝫ ꝙ qſqꝫ
explicite ⁊ pticulr̄ credat hoc ⁊ hoc.di. Credo
incarnatōeꝫ xp̄i: ꝯceptionē ex ſp̄u ſcō:mortē
reſurrectionē:⁊ hmōi.ac aſcenſioneꝫ. Quod

vtiqȝ ꝯfirmans Tho.2.2.q.2.arti.7.dič cum
queritur.an credere explicite myſteriū xpi ſit
de neceſſitate ſalutis apud oēs.rñdeo ꝙ illō
ꝓpe ⁊ per ſe ptinet ad obiectū fidei per qđ
homo beatitudinē ꝯſequit̃.via aūt hoib⁹ ve-
niendi ad beatitudinē eſt myſteriū incarna-
tionis ⁊ paſſionis xpi.dicit̃ enim Matth.4.
Non eſt aliud nomen datuȝ hominibus in
quo oporteat nos ſaluos fieri . Et ideo my-
ſterium incarnationis xpi.aliqualr̃ oportuit
omni tpe eſſe creditū apud omnes: diuerſi-
mode tñ ſm diuerſitatē tempoꝝ ⁊ pſonarū
Nam ante ſtatum peccati homo habuit ex-
plicitam fidem de xpi incarnatiōe ſm ꝙ or
dinabat̃ ad ꝯfirmationē glorie. nō aūt ſȝ ꝙ
ordinabat̃ ad liberationē a peccato per paſ-
ſionē ⁊ reſurrectionē:qꝛ homo non fuit pre-
ſcius peccati futuri:videt̃ tñ incarnatiōis xpi
preſcius fuiſſe per hoc qđ dixit Geñ.2.Re-
linquet hō patrē ⁊ matrē ⁊ adherebit vxori
ſue.Et hoc apl's ad Ephe.5.dicit.Sacramē
tum magnū eſſe in xpo ⁊ eccl'ia:qđ qdem ſa
cramentū non eſt credibile pmū hominem
ignoraſſe.Poſt petm̄ aūt fuit explicite credi-
tum myſteriū xpi non ſolum quātum ad in
carnationē xpi: ſed etiam quātum ad paſſio
nem ⁊ reſurrectionē qbus humanuȝ genus
a peccato ⁊ morte liberat̃. Aliter enim non
prefiguraſſent paſſionē xpi quibuſdam ſacri
ficijs ⁊ ante legeȝ ⁊ ſub lege.quoꝝ qdē ſacrifi
ciorū ſignificatū explicite maiores cognoſce-
bant.minores aūt ſub velamine ipſoꝝ ſacri-
ficioꝝ credentes ea diuinitus eē diſpoſita de
xpo venturo quodāmodo habebāt fidē ve-
latam.Et ſicut ſupradictū eſt.ſ.q.illa arti.7.i
ſolutione pmi argumēti. Ea que ad myſte-
ria xpi ptinent tanto diſtinctius cognouerūt
quāto xpo ꝓpinquiores fuerunt.poſt autem
tps gratie reuelate tam maiores q̄ȝ minores
tenent̃ habere fideȝ explicitam de myſterijs
xpi:precipue quātum ad ea que cōiter in ec-
cleſia ſolēnizant̃ ⁊ publice ꝓponunt̃: ſicut ſunt
articuli incarnatiōis:paſſiōis:⁊ hmōi.Alias
aūt ꝯſideratiōes ſubtiles circa incarnatiōis
articulos tenent̃ aliqui magis ⁊ minus ex-
plicite credē ſȝ ꝙ ꝯuenit ſtatui ⁊ officio vni⁹
cuiuſqȝ.h Tho.verbalr̃. Et ꝙ quiſqȝ non tñ
implicite teneat̃ oēs articulos incarnationis
xpi credere ſed etiā explicite ꝯfirmat egregie
ſeraphicus Bonauentura in.3.diſ.25.ar.1.q.
3.in cor.q.di.Cū querit̃ inquit an oēs teneat̃
explicite credere oēs articulos poſt aduentū
xpi.Rñdeo ꝙ oēs xpiani poſt aduentuȝ xpi
tenent̃ credere oēs articulos.hoc autē tripl'r
pōt eſſe:aut oēs credere implicite:aut oēs ex
plicite credere:aut quoſdā explicite quoſdam
implicite.Credere oēs implicite eſt fidei di-
minute.non enim ſufficit modo alicui q hēt
vſum rōnis in generali redēptorē credere et
remuneratorē.Adeo enim noticia quoꝝūdaȝ
articuloꝝ manifeſtata eſt:ꝙ nullus hñs vſuȝ
rōnis ignorat niſi oio negligat ⁊ ꝯtēnat dei
cultum ⁊ ſalutē ſuā.Credere aūt quoſdā im
plicite ⁊ quoſdam explicite hoc eſt fidei ad ſa
lutē neceſſarie.pōt eniȝ fidei ſimpliciū ſufficē
Ad illos aūt tenent̃ explicite credēdos quos
manifeſtat eis non ſolū predicatio:ſed etiam
eccleſiaſticus vſus ⁊ ꝯſuetudo: ſicut ē de vni
tate trinitatis quā poſſunt noſce ex ipſo actu
conſignationis. Signāt enim ſe. In noie.p.
⁊ fi.⁊ ſp.ſ.Sicut etiā eſt de natiuitate xpi paſ
ſione reſurrectione ⁊ peccatoruȝ remiſſione:
quos cognoſcere pñt etiam ex ipſis ſolēnita
tibus quas eccleſia celebrat.Ideo ab horum
cognitione ⁊ noticia nullus rōne vtens exci
pitur:nec ignorantia excuſat̃: qꝛ non pōt eſſe
talis ignorantia ſine negligentia ⁊ ꝯtētu.Ad
aliquos etiā articulos non ita manifeſtos te
nentur vtiqȝ credere implicite. Implicite āt
voco credē vt in generali credant vl'r qđ cre
dit ſacro ſcā mr̃ eccl'ia:ita ꝙ i pticulari a nul
lo illoꝝ diſſentiāt:nec aliquē articl'oꝝ diſcre-
dant.Credē aūt oēs articulos explicite ⁊ di-
ſtincte eſt fidei iam ꝓuecte.hoc eni nō eſt de
gnāli fidei necītate:ſȝ ſi alicui ē necīuȝ. Illis
tñ eſt necīuȝ q in cognitōe fidei ꝓfecerūt.Et
illis potiſſime q alijs fidē explicare manife-
ſtare tenent̃:vel etiā qui offiñ docendi ⁊ pdi
candi aſſumūt:ſicut ſunt hñtes curam aiaꝝ
⁊ pdicatores verbi dei:⁊ doctores ſacre ſcri-
pture:⁊ alij quoꝝ conuerſatio verſat̃ circa fi
dei veritatē:hoc tñ non credo eſſe oportunū
oibus q ſaluant̃.Multi eni ſunt boni ſimpli
ces q q̄uis ſint parue cognitiōis ſūt tñ ma
gne deuotiōis:⁊ tales pium eſt credē ad ſalu
tem puenire.Et ꝓpterea ꝯcedendū eſt ꝙ ſȝ
ſit oportunū oibus non ſolū credere oēs ar-
ticulos implicite:ſed etiaȝ quoſdam explicite
poſt aduentū xpi:non tñ eſt neceſſariū oib⁹
maxime ſimplicibus credere oēs explicite. h
Bonauentura verbaliter. Ex qua etiam di-
ſtinctione ſimul cū ceteris: pȝ qualiter intē-

gritas oium ſimul articulorum cuilibet ē neccia ad ſalutē. Nec mirum ſi nunc quiſqz tenetur ad oia predicta integraliter credendū: cū etiā an̄ ad uentum ipſius xpi: put egregie et formaliter ponit Bonauentura in.3.di.25.ar.j.q.2. Nullus vnq̄z ſaluatus fuit niſi explicite vel ſaltez implicite oēs articulos ipſius myſterij xpi crediderit. ¶ Quarto deniqz pbo per ſilitudinē q ſi qs etiā oēs articulos crediderit et erret ſeu diſcredat in vno: talis pfecto nullum hz habitū vere fidei ad ſalutē meritorie. Prima ſimilitudo eſt Tho.2.2.q.5.ar.3.in argumēto ad ptem negatiuā: et etiā Bonauē.in.3.diſt.27.ar.j.q.4.in ſolutōe vltimi argumēti: q ſic arguūt. Sicut inquiūt ſe habet caritas circa peccata ſibi oppoſita: ſic ſe hz fides circa falſitates ſibi cōtrarias et errores. Sed manifeſtum eſt q totus habitus caritatis perditur per ſolū peccatū ſibi ɔtrariū: ergo a ſili totus habitus vere fidei pditur per vnū errorē ſibi contrariū ſeu per vnam falſitatē. Aliam ſimilitudinem ponit Paulus.j.ad corin.5.di. Nō enim eſt bona gloriatio veſtra.ſ.de fide neſcitis qr modicū fermentuz totā maſſam corrumpit.h ille. Sicut igitur ſm Paulum modica mala herba corrumpit totū optimū granū: ſic per ſimilitudinē p modicū errorez et falſitatē corrūpit totus habitus vere et optime fidei. Et ideo ſicut mala herba extirpatur ab optimo grano ne corrumpat: ſic et modicus error et falſitas dz auferri a quolibet hūano corde ne fides ſanctiſſima corrumpat. Propterea Paulus vbi ſupra ſtatim ſubiunxit di. Expurgate ergo vetus fermentuz vt ſitis noua conſperſio: ſicut eſtis et azimi. Et enim paſca noſtrū imolatus eſt xps. Itaqz epulemur nō in fermento veteri neqz in fermēto malitie et nequitie: ſed in azimis ſinceritatis et veritatis.h ibi. Aliam ſilitudinem ponit phs.14.de aialibus. Paruus inquit humor et modica alteratio in corpore faciunt multā operationē tam vite q̄z ſanitatis. Qua ſimilitudine daf intelligi: q etiaz paruus error et falſitas ɔſumunt totam pfectionē vere fidei

Aliam ſimilitudinē ponit idez phs.6.ethi. di. Oēs virtutes inerunt prudentia exiſtente quorū nulla vel minima erit prudentia non exiſtente: qr prudentia eſt recta rō agibilium ſine qua nulla virtus recte operatur. hec ibi. Qua ſimilitudine etiam concludo q vbi nō eſt habitus vere fidei qui ē generatiuus oiuz aliarum virtutum: qui etiam ſicut patet per modicū errorem eſt corruptiuus: nulla poterit vnq̄z vera virtus in aīa exiſtere. Deniqz probo per ſimilitudinem ſcie naturalis: vz q verus habitus fidei cogit credētē oēs ſimul articulos credere et nulluz diſcredere. Certū eſt enim q cum pma veritas fidem inſpirat ſic ɔſciam inflāmat vt ſicut aliquis nāliter cogitur ipſa euidentia cōſentire iſti veritati. Omne totum eſt maius ſua parte ita p habitum infuſum vere fidei ipſa informatione conſcientie artatur quiſqz et cogit vniuerſalr cōſentire ad omnia ea que procedūt a pma veritate pter ſe: vnde ſicut negare hāc particularem veritatem: vz omne totum eſt maius ſua parte eſt cōtra ɔſciam: ita a ſimili negare ſolum fidei articulū: eſt etiam contra cōſcientiam: vnde beatus Ignatius dum compelleretur xpm negare. Rn̄dit ſe non poſſe: quia habebat nomen eius ſcriptum i corde. Et ideo ad pbandum qualem impreſſionē veritatis faciebat fides in mente poſt mortē eius inuentum eſt nomen Jeſu xpi ſcriptuz litteris aureis in corde ſuo. Ex quibus ſimilitudinibus patet q nullus habet ſapientiaz vere fidei niſi omnes ſimul articulos credat in corde ſuo. Quod confirmās phs.j.phyſi. dic Sapiens ſimplr eſt qui ſimul omnia nouit ſicut cōuenit. Et.j.metha.dicit. Ad ſapientē pertinet ſcire omnia in vniuerſali: et ſcire difficilia: et habere ſciam certiorem alijs: et ſcire reddere cauſas eorum que ſcit: et habere ſciētiā que ſuiipſius tm̄ cauſa eſt et nō cauſa alterius et habere ſcientiaz que ordinet ſe et alios ſibi ſeruientes. hec ibi. Ex predictis auctoritatibus: rōnibus: diſtinctionibus: atqz ſimilitudinibus.pz qualiter de neceſſitate ſalutis eſt vt vnuſquiſqz non diminute ſed integre credat ſimul omnes articulos fidei. Et per cōſequens etiam patet pma circūſtantia ad integritatem vere fidei neceſſaria: que dicif circūſtantia completionis. Quā fidei circūſtantiam et integritatem nobis concedat creator noſter: et dn̄s Jeſus Chriſtus: qui viuit et regnat in ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Feria quta poſt quartam dominicā quadrageſime. Iterum de integritate ipſius ſacratiſſime fidei.

a **Doleſcens ti**bi dico ſurge ⁊ reſedit q̄ erat mortuus ⁊ cepit loqui. Scribunť hec verba Luc.7.c. ⁊ in euangelio occurrentis ferie. ¶Poſt ſacri euãgelij litteraleꝫ ⁊ ſpũalem expoſitionem ſpectabiles ciues: ex quo vt claruit in precedenti ſermone declaraui p̄mã circũſtantiã: que diciť cõpletionis ad integritatē vere fidei neceſſaria: in q̄ monſtratum fuit qualr̄ vera fides reqrit: ꝙ qſqꝫ in oēs fidei articulos credat ⁊ non diſcredat nũc habeo in p̄nti ſermone ſimplr̄ declarare Scd̃am circũſtantiam: ad integritatē ipſius fidei vere ſumme neceſſariã: que diciť circũſtantia confeſſionis: cuius circũſtantie declaratio talis erit.

¶ De ſcd̃a circũſtantia ad integritateꝫ fidei neceſſaria: que dicitur circũſtantia ꝯfeſſiõis.

ſ Ecunda inſuꝑ circũſtantia ad integritatē vere fidei neceſſaria: diciť circunſtantia confeſſionis. Non enim ſufficit ad veram fidem ⁊ ſalutē: vt qſqꝫ credat in corde ſuo implicite aut explicite oēs fidei articulos: ſed cũ tempus: locus: ⁊ nec̃citas exegerit: oꝫ ꝙ ore ꝓ̃p̃o publice ꝯfiteať: etiam ſi per talem ꝯfeſſionē qſqꝫ mortē deberet incurrere. Qđ aũt dico de veritate fidei ore manifeſtanda: intelligo etiã de ꝯſiliarijs cõicatũ ⁊ de teſtibus qui ꝓducunť in foro iudiciali: qm̃ ab eis eſt ſemꝑ veritas dicenda: ⁊ nũq̃ contra caritatē proximoꝝ malicioſe tacenda. Circa igiť hanc veritatē confeſſionis ad fidē neceſſarie tria ꝓpono. ¶Primo ſuã oppoſitionē. Scd̃o ſuam verificationem. Tertio ſuaꝫ ſatiſfactionē. ¶ Primo circa ꝯfeſſionē ad verã fidem neceſſariã ꝓpono ſuã oppoſitionē. Viſum eſt enim aliquibus: ꝙ ꝯfeſſio vocalis nulli ſit neceſſaria ad ſalutē: ſꝫ cuilibet ſimplr̄ ſufficit habitus iterior fidei ad ſalutem. Et hoc ꝓbare nituť duplici ratione. ¶Primo rõne vanitatis. Scd̃o rõne cauſalitatis. ¶ Primo ꝓbant rõne vanitatis: ſicut claꝝ eſt. Vanũ enim inquiunt ſm̃ phm̃ j. de aĩa. ⁊ .2. phyſi. Eſt fieri per plura qđ põt fieri pe pauciora. Sicut exempli gratia. Vanum eſt equũ emere cum centũ ducatis: cuꝫ idem poſſit emi cũ .22. ſilr̄ vanũ eſt lignũ incidere cũ .22. ictibus: qđ vno ictu incidi poteſt. Quo conceſſo cum homo ſit ordinatus ad finem eterne beatitudinis. Certũ eſt ꝙ illđ vĩ ad beatitudinem ſufficere: per qđ hõ attingit finem virtutis. Sed claꝝ eſt ꝙ finis ſecũdarius ipſius fidei eſt coniunctio humane mentis ad veritateꝫ diuinã: que coniunctio vtiqꝫ etiã põt eſſe ſine exteriori ⁊ vocali ꝯfeſſione. Qđ ſi ſic eſt: ergo apparet ꝙ vocalis ꝯfeſſio fidei eſt ſupflua ⁊ non neceſſaria ad ſalutem ¶ Scd̃o hoc idem ꝓbant rõne cauſalitatis ⁊ pro fundamẽto rõnis accipiũt dcm̃ apli. j. cor. 9. dicentis. Sine offenſione eſtote iudeis ⁊ gentibus ⁊ eccleſie dei. hec ibi. Quo cõceſſo pꝫ: ꝙ illud qđ põt vergere in ſcandaluꝫ ⁊ turbationē alioꝝ non eſt neceſſariũ ad ſalutem. Sed certũ eſt ꝙ ꝑ cõfeſſionē fidei qñqꝫ ad turbationē heretici ⁊ infideles cõuocanť: ergo videť ꝙ publica ꝯfeſſio fidei non ſit neceſſaria ad ſalutē. ¶ Scd̃o circa ꝯfeſſionem ad veritatē fidei neceſſariam ꝓpono ſuã verificationē. Quãuis enim vt p̄tactũ eſt videatur aliqualr̄: ꝙ ꝯfeſſio fidei vocalis nõ ſit neceſſaria: tñ pro veritate firmiter tenenduꝫ eſt: ꝙ non tm̃ habitus ipſius fidei eſt nec̃ius ad ſalutem: ſꝫ etiam ipſa ꝯfeſſio oris: ꝙ quadrupliciter ꝓbo. ¶Primo auctibus. Scd̃o rõnibus. Tertio diſtinctionibus. Quarto exemplis. ¶ Primo probo auctibus. Nam apl's ad Ro. 10. dicit. Corde eni crediť ad iuſtitiã. ore aũt ꝯfeſſio fit ad ſalutē. Et Aug. li. de fide ad Pe. ait. Vix fidelem nõ ſoluꝫ oꝫ corde credere: ſed etiã fidē ſuã ꝓ̃p̃o ore ꝯfiteri. Sine qua fidei ꝯfeſſione nõ oꝫ ſperare ſalutem. qđ eni ꝓdeſt corde credere ⁊ ore mentiri: hec ille. Item Luc. 10. ſaluator ait. Dico aũt vobis. Õis quicũqꝫ confeſſus fuerit me coram hoibus: ⁊ filius hois ꝯfitebiť illũ corã angelis dei: qui aũt negauerit me corã hoibꝰ denegabiť coraꝫ angelis dei. hec ibi. Deniqꝫ gloſa ſuper illđ ad Theſſa. 10. vꝫ ⁊ opus dei in virtute. dicit. Cõfeſſio ꝓprie eſt opus dei. Item. xj. q. 3. c. Nolite timere. diciť. Ille non ſolum ꝓditor eſt veritatis qui mendacium dicit: ſed etiam qui veritatē ore libere nõ ꝓnunciat. Et ibidem diciť. Qui veritatē non defendit quã defendere cõuenit ꝓditor ē veritatis. h ibi. Item. xj. q. 3. c. Nemo peritoruꝫ diciť. Melius ē pro veritate oris pati ſupplicium: q̃ꝫ pro adulatione conſequi beneficium. Et ex̃ de crimine falſi. c. falcidici. diciť. Deus eſt qui veritatem occultat: ⁊ qui mendacium dicit. ¶ Scd̃o hoc idem ꝓbo triplici ratiõe.

Primo ratione ordinatiõis. Scđo rõne falſitatis. Tertio rõne diſiunctõis. ¶ Prio probo rõne ordinatõis. Fundamentũ rõnis ponit Dionyſius.4.de di.no.di. Sine ordinabilibus ad alteꝝ illud alteꝝ deficit a ꝓpa bonitate. patet hec regula. Nam qm̃ ſacerdotium eſt ordinatum vt ex hoc aſcendatur ad papatuꝫ: ſi ſacerdotiũ deficit: deficit ⁊ papat⁹ cum hoc non poſſit eſſe ſine iſto. Silr̃ quia operatio eſt ordinata ad habitum charitatis dicente Grego. Probatio dilectionis ē exhibitio opis: hinc eſt ꝙ ſi deficit operatio neceſſitatis tẽpore deficit ⁊ habitus charitatis. Quo preſuppoſito certũ eſt ꝙ vocalis confeſſio fidei: eſt actus qdaꝫ ordinatus ad habitũ ipſius fidei ab ipſo deo. ⁊ ꝓpter qđ etiã phs j. periermenias ait. Voces ſũt actualr̃ note ⁊ ſigna caꝝ reꝝ que ſũt in aïa. Qđ ꝯfirmãs ſaluator Matth.12. dicit. Ex abũdantia cordis. ſ. fide informati os loquit᷑. Et bonus hõ de bono theſauro cordis ſui. i. de bono hitu fidei profert bona. i. actualem confeſſionem Qđ ſi ſic eſt: concludit᷑ ꝙ ſicut confeſſio fidei eſt quedam bonitas ipſius habitus fidei: ſic per oppoſitum nolle cõfiteri ꝓpo ore ipſam fidẽ eſt quedã prauitas. Qđ ꝯfirmãs Tho. 2.2.q.19.ar.xj.in cor.q. dicit. Sicut bonũ vniuſcuiuſqꝫ rei eſt: vt ordinẽ ſuũ ſeruet: ita malum vniuſcuiuſqꝫ eſt vt ordinẽ ſuũ deſerat. ordo aũt creature rõnalis eſt vt ſit ſub deo ⁊ ſupra ceteras creaturas. vnde ſicut maluꝫ creature rõnalis eſt vt ſubdat ſe creature inferiori per amorẽ: ita etiaꝫ malũ eſt ſi ſe deo non ſubijciat in oïbus que ordinauit: ſꝫ i ipꝫ preſumptuoſe inſiliat vel contẽnat. h ibi verbaliter. Ex quibus verbis dicitur ꝙ peſſima res eſt fidem ore non ꝯfiteri: cum talis actus ſit de perfectione habitus fidei: ⁊ per ꝯñs a deo ordinet᷑. Que oïa egregie concludẽs idẽ Tho.2.2.q.3.ar.j.in cor.q. dicit. Cum querit᷑ an ꝯfeſſio ſit ꝓpus actus fidei. Rñdeo ꝙ ſic quia actus exteriores ſunt ꝓpe actus illius virtutis ad quoꝝ fines ſm ſuas ſpẽs referũt᷑ ſicut ieiunare ſm ſuam ſpẽm refert᷑ ad fineꝫ abſtinentie qui eſt compeſcere carnẽ: ⁊ ideo actus eſt abſtinentie. Confeſſio aũt coꝝ que ſunt fidei ſm ſuam ſpẽm ordinat᷑: ſicut ad finem ad id qđ eſt fidei: ſm illđ.2.cor.4. hñtes eundem ſpẽm fidei credimus: ꝓpter qđ ⁊ loquimur: vnde exterior locutio ordinat᷑ a deo ad ſignificandũ id qđ in corde ꝯcipit᷑. Vnde ſicut cõceptus interior eorum que ſunt fidei eſt ꝓprie fidei actus: ita ⁊ exterior locutio. h Tho. verbaliter. ¶ Scđo etiã probo ratione falſificationis: ꝙ quiſqꝫ pro loco ⁊ tpe tenet᷑ veritatem fidei ore cõfiteri: vnde poſito caſu ꝙ turchus diceret vni xp̃iano: aut nega fidẽ xp̃i: aut morieris: oïo non ſufficeret ad ſalutẽ realiter in corde fidem tenere ⁊ ore oppoſitũ dicere. Vnde fundamentũ iſtius rõnis põit phs. j. elencoꝝ. dicens. Sapientis opus ē in vnoquoqꝫ non mentiri de qb⁹ nouit ⁊ mentientem poſſe manifeſtare. hec ibi. Quo conceſſo. vꝫ ꝙ nulli lꝫ metiri: ſed ſemꝑ veꝝ dicẽ peto qđ eſt veritas: Et certũ eſt ſm phm. 9. methe. ꝙ veritas adequatio eſt rei ⁊ intellectus. Qđ ſi ſic eſt: pꝫ ꝙ ſi aſſeris fidẽ i corde ⁊ negas in ore non eſt in te veritas: cum ibi non ſit adequatio cordis ⁊ oris. Sequitur ꝙ nulli lꝫ falſitatẽ dicere etiã pro ſaluãdo toto mundo. dicente Aug. lib. de mendacio. ⁊ ponitur.22.q.2.c.j. Neqꝫ enim inquit recte teſtimonijs veritas: pro cuiuſqꝫ tpali cõmodo ac ſalute corrumpit᷑: cum etiam ad ſempiternã ſalutẽ nullus deducendus ſit opitulante mẽdacio. hec ille. Immo qr ſm Salomonem Sapie.j. Os qđ mentit᷑ occidit aïaꝫ: ⁊ ꝓpha dicit. Perdes oẽs qui loquũt᷑ mendatiũ. cõcludit᷑ ꝓpter hoc neceſſario ꝙ ſicut habitus fidei in corde eſt neceſſarius ad ſalutẽ: ſic ⁊ fidei ꝯfeſſio. ¶ Tertio hoc idem ꝓbo ratione diſiunctionis. Fundamẽtũ rõnis ponit phs lib. de reg. ꝑn. di. Simul. ſilia ꝯiungunt᷑. pꝫ h regula. Nam ignis ꝯiungit᷑ igni: ⁊ aqua aq̃ reſpectu ſiltudinis. Sꝫ ignis cũ ſit ſiccus et calidus: nequaqꝫ cõiungi põt cum aqua que eſt humida ⁊ frigida. Quo preſuppoſito: certum eſt ꝙ deus eſt veritas. vnde Jo.14. dr̃. Ego ſum via veritas ⁊ vita. Sed manifeſtũ eſt ꝙ falſitas eſt diſſimilis ⁊ ꝯtraria veritati ergo eſt impoſſibile ꝙ ſimul ſtent. Si igitur aliquis negat fidem in ore qñuis teneat i corde cum talis ſit falſus ⁊ mentiat᷑: ſeqt᷑ ꝙ ē cõtrarius ⁊ diſſimilis veritati que de⁹ eſt. Et ꝑ conſequẽs concludit᷑ ꝙ talis fidem ore nõ cõfitens nunqꝫ poterit cõiungi cũ veritate que deus eſt: nec in pñti vita per grãm. dicente Salomone Sap.j. Spiritus ſanct⁹ effugiet diſcipline fictum. nec etiam in futura vita ꝑ gl'iaꝫ. dicẽte Ber. i ſuis ſentẽtijs. Sicut obliquum non coniungit᷑ rectitudini: ſic nec obliquus nõ coniunget᷑ vnqꝫ ſũme veritati. h ille.

Et ꝙ plus eſt talis oꝛe mētiēs contra fideꝫ
maledictus eſt a deo. Propter qͦ Jere.48.
dicitur. Maledict⁹ homo qui ambulat frau
dulenter.i.falſe. Et Eccle.2. Talibus cōmina
tur ſpiritus ſanctus di. Vhe duplici corde ⁊
labijs ſceleſtis ⁊ manibus male facientibus
⁊ peccatoꝛi terram ingredienti duabus vijs.
hec ibi. Ex predictis rationibus etiam patet
qualiter vocalis confeſſio fidei tempoꝛe ne-
ceſſitatis cuilibet eſt neceſſaria ad ſalutem. .
¶ Tertio hoc idem probo diſtinctionibus.
Prima diſtinctio eſt Tho.2.2.q.3.arti.2. di.
Cum queritur an confeſſio fidei ſeu veritatē
ſit neceſſaria ad ſalutem. Reſpondeo ꝙ ſic.
Nam ea que ſunt neceſſaria ad ſalutem ca-
dunt ſub preceptis diuine legis. Cōfeſſio āt
fidei cum ſit quoddam affirmatiuū non pōt
cadere niſi ſub precepto affirmatiuo. Vñ̄ co
modo confeſſio fidei eſt neceſſaria ad ſaluteꝫ
quo cadit ſub precepto affirmatiuo diuine le
gis. precepta autem affirmatiua non obligāt
ad ſemper: ſed pro loco ⁊ tempoꝛe ⁊ ſ̄ꝫ alias
circūſtantias debitas ſ̄m quas opoꝛtet actū
humanum limitari ad hoc ꝙ ſit actus virtu
tis. Sic igitur confiteri fidem non ſemꝑ nec
in quolibet loco eſt de neceſſitate ſalutis: ſed
de aliquo loco ⁊ tempoꝛe: qñ̄.ſ.per omiſſionē
huius cōfeſſionis ſubtraheret̄ honoꝛ deo de
bitus: vel etiam vtilitas ꝓximis ipendenda:
puta ſi aliquis interrogatus de fide taceret
⁊ ex hoc crederet̄: vel ꝙ non haberet fideꝫ: vl'
ꝙ fides non eſſet vera: vel alij per eius taci-
turnitatem auerterent̄ a fide. In hmōi eniꝫ
caſibus confeſſio fidei ſemꝑ eſt de neceſſita-
te ſalutis. h̄ Tho. verbalr̄. Aliam diſtinctōeꝫ
ponit. Idem Tho.2.2.q.3.ar.1. in ſolu.1.argu.
di. Triplex inquit eſt ꝯfeſſio ꝓ loco ⁊ tp̄e ad
ſalutem neceſſaria. vna eſt cōfeſſio peccatoꝝ
⁊ h̄ oꝛdinat̄ ad deletionē peccati que ē finis
penitentie. ꝓpter quod ad penitentiā ꝑtinet.
Alia eſt ꝯfeſſio gratiaꝝ actionis ſiue laudis:
⁊ iſta eſt actus latrie. oꝛdinat̄ enim ad hono-
rem dñ̄i exterius exhibenduꝫ ꝙ eſt finis la-
trie. Tertia vero eſt confeſſio coꝛuꝫ que ſunt
fidei: ⁊ iſta eſt ꝓpꝛius actus fidei vtpote rela
ta ad fidei finem: qui actus pro tempoꝛe ſuo
ſumme cuilibet eſt neceſſarius ad ſalutem. h̄
Tho. ibi ſententialiter. Aliam inſuper di. po
nit Ric̄ in ſuo quolibeto in.q. an confeſſio fi
dei ſit neceſſaria. ⁊ rñ̄dit. di. Quiſqꝫ interro-
gatus de fide tenetur fidem publice confiteri
propter q̄ttuoꝛ cāſ. Prima ē vt deus hono
retur. Scd̄a vt fides defendat̄. Tertia vt pro
ximus edificet̄. Quarta vt infideles confun-
dantur. Ex predictis diſtinctionibus ꝑꝫ ꝙ̄
ꝯfeſſio fidei eſt neceſſaria ad ſalutē. ¶ Quar
to hoc idem ꝓbo exemplis. Primo exēplo
Petri q̄ in conſpectu populi iudaici nullate-
nus voluit Chꝛiſti fidem reticere: ſed publice
coꝛam oībus ꝯfiteri. Vnde Act.5.c. ſic dicit̄.
Cum magiſtratus adduxiſſent apl'os coꝛam
principe ſacerdotum ſtatuerunt illos in con-
cilio: ⁊ interrogauit eos ꝑnceps ſacerdotum
di. Precipiendo precepimus vobis ne doce
retis in noīe iſto: ⁊ ecce nunc impleſtis irl'm
doctrina veſtra ⁊ vultis inducere ſuper nos
ſanguinem hoīs iſtius. Rñ̄dens aūt Petr⁹
⁊ apl'i dixerunt. Obedire opoꝛtet deo magis
q̄ꝫ hoibus ⁊c̄. Quo exemplo datur intelligi
ꝙ ſicut Petro ceteriſqꝫ apoſtolis non ſufficē
habitus fidei: ſed etiam neceſſaria fuit ad eo
rum ſalutem fidei confeſſio: ſic nec alicui pro
ficit ad ſalutem fides coꝛdis niſi ſimul ſit et
confeſſio oꝛis. Simile exemplū habemus de
Joāne euangeliſta de quo ꝓut habet̄ in le-
ctionibus ſuis ſic dicit eccleſia. Secundā igr̄
poſt Neronem perſecutionē chꝛiſtianoꝛum
Domitianus exercuit. hmōi tempoꝛibus
beatus Joānes apl'ſ ⁊ euangeliſta apͦ vrbē
epheſum a ꝓconſule cōpꝛehenſus admone-
bat̄ iuxta edictum imꝑatoꝛis vt Chꝛiſtū ne-
garet. At ille rñ̄dēs dicebat. Obedire oꝫ deo
magis q̄ꝫ hoibus. proinde nec Chꝛiſtū dñ̄m
meū negabo: nec a predicatiōe nois eius ge-
ſcam donec ꝯſumē curſum myſterij qͦ acce
pi. Ad cuius rñ̄ſioneꝫ motus ꝓconſul iuſſit
eum velut rebellem Ceſaris in doliū feruen
tis olei mergi: qui ſtatim vt ꝯiectus eſt i illud
velut foꝛtis athleta vnctus non aduſtus de
vaſe exijt. h̄ ibi. Aliud etiam exemplū habet̄
2. Mach.6. de eleazaro vno de ꝑoꝛibus ſcri-
baꝝ qui cum compelleret̄ a ſceleſto anthioco
ꝓpꝛiam legem negare: ⁊ ꝯtra ſuam legem
carnem poꝛcinā manducare nūq̄ꝫ voluit cō-
ſentire: de quo ibi ſic dr̄. Ille glorioſaꝫ moꝛ-
tem magis q̄ꝫ odioſam vitam cōplectens vo
luntarie pꝛeibat ad ſuppliciū ⁊c̄. Vide ibi ſi
vis textū egregiū. Ex predictis igit̄ auctibus
rōnibus: diſtinctionibus: atqꝫ exemplis: eui-
denter apparet: qualiter tam in foꝛo iudiciali
q̄ꝫ in ꝯſilijs cōicatum: ⁊ inſuꝑ in defenſione
chꝛiſtiane fidei: confeſſio oꝛis ſeu veritatis ꝓ

loco ⁊ tempore cuilibet eſt neceſſaria ad ſalutem. Ex quibus patet etiam huius ſcd̓e circunſtantie ſua verificatio. ¶ Tertio deniqꝫ circa ꝯfeſſionē fidei ⁊ veritatis ꝓpono ſuam ſatiſfactionē. Cum enim ſuperius duab⁹ rationibus oppoſitum ſit ꝙ ꝯfeſſio fidei prout aliqualiter videbať non erat neceſſaria ad ſalutem volens predictis rōnibus ſatiſfacere. Ad pͥmam rn̄deo ſm Tho.2.2.q.3.arti.2.in ſolutōe pͥmi argu. ꝙ finis fidei ſicut ⁊ aliarū virtutum referri debet ad finem charitatis qui eſt amor dei ⁊ proximi. Et ideo quando honor dei vel vtilitas proximi hoc expoſcūt non ſufficit ꝙ homo per fidem ſuam veritati diuine coniungať: ſed etiā tunc oportet ꝙ fidem ⁊ veritatem exterius confiteať: quod ſi non faceret nec deum honoraret nec ꝓximi vtilitatem diligeret: ⁊ ideo ſic facere non eſt vanum vt pͥma rō concludebat ſꝫ neceſſariū Ad ſcd̓am etiam rōnem factam in oppoſitū rn̄det. Idem Tho.2.2.q.3.ar.2.in ſolutōe triplici argu. di. Si inquit turbatio infidelium oriatur de ꝯfeſſione fidei manifeſtata abſqꝫ vtilitate aliqua fidei vel fidelium tunc nō eſt neceſſe in tali caſu per fidem publice cōfiteri vnde dn̄s Matth.7.dicit. Nolite ſanctum dare canibus neqꝫ margaritas veſtras mittatis ante porchos ne forte cōculcent eas pedibus ſuis: ⁊ ne cōuerſi diſrumpāt vos. Sꝫ ſi vtilitas aliqua fidei aut neceſſitas adſit cōtenta turbatione infidelium homo dꝫ fidem ⁊ veritatem publice confiteri. vnde Matth. 15. dicitur. ꝙ cum diſcipuli dixiſſent dn̄o ꝙ phariſei audito eius verbo ſcandalizati ſunt rn̄dit dn̄s. Sinite illos. ſ. turbari ⁊ ſcandalizari. ceci enim ſūt ⁊ duces cecoꝝ. h̓ Tho. verbaliter. Ad hoc facit illud qd̓ habeť ex̄ de re. iur. c. Qui ſcandalizauerit. vbi ſic dicit. Vtilius ſcandalū naſci permittitur q̄ꝫ veritas relinquatur. Ex predictis patet ſatiſfactio ad rationes in oppoſitū factas. ⁊ per ꝯn̄s apparet qualr̄ ꝯfeſſio vocalis fidei ⁊ veritatis etiā cū fide cordis cuilibet eſt neceſſaria ad ſalutem Et ſic inſup pꝫ ſcd̓a circūſtātia ad itegritatē vere fidei nec̄ia que dr̄ circunſtantia ꝯfeſſiōis Quā fidei circūſtantiā ⁊ ꝯfeſſionē nobis cōcedere digneť clementiſſimus dn̄s nr̄ Jeſus Chriſtus: qui in trinitate perfecta viuit ⁊ regnat deus p infinita ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ Feria ſexta poſt quartaꝫ dn̄icam quadrageſime. Itē de integritate ipſius ſacratiſſime fidei.

Onis qui viuit ⁊ credit in me opando. ſ. qd̓ credit non moriet in eternū. Scribunť hec verba Jo. xj. ⁊ in euangelio occurrētis ferie. Poſt ſacri euāgelij litteralem ⁊ moralē expoſitionē amātiſſimi ciues. Ex quo vt claruit in precedenti ſermone ſufficienter declaraui ſcd̓am circūſtantiā ad integritatem vere fidei neceſſariā in q̄ monſtratū fuit qualr̄ neceſſe eſt ꝙ qſqꝫ nō tm̄ credat in articulis fidei: ſed inſup oꝫ ꝙ illos pro loco ⁊ tpe publice ore ꝯfiteať. habeo in pn̄ti ſermone ſinglr̄ declarare tertiā circūſtantiā ad integritatem ipſius vere fidei ſumme neceſſariam: que dicit circūſtantia operationis Cuius qd̓ē circūſtantie declaratio talis erit.

¶ De tertia circūſtantia ad integritatē fidei neceſſaria: que dicit circūſtantia opationis.

Tertia igiť circūſtantia ad integritatem vere fidei neceſſaria dr̄ circūſtātia opationis. Non eni ſufficit ſimpliciter fides cordis ⁊ ꝯfeſſio oris ad ſaluteꝫ ſed inſuper reqͥrit neceſſario vt qſqꝫ actualr̄ opeť q̄ credit: ſeu faciat oia opera dei actualr̄ obſeruando oia ipſi⁹ fidei ꝓcepta: hoc iō dico qm̄ multi ſunt q credūt in fidē xpi ⁊ ſub ipſa fide baptizati ſunt: ſed nequaq̄ꝫ opera fidei ⁊ xpi precepta obſeruare volunt: ꝓpterea dico ꝙ ſi qs hr̄et fidē oiuꝫ patriarchaꝝ: ꝓpharuꝫ virginū: ꝯfeſſoꝝ: martyꝝ: aploꝝ: atqꝫ fidē virginis glorioſe Marie: que ꝑdictos oēs i magnitudine fidei ſupauit. Et talis non faceret opa fidei ſue que ꝯtinenť in lege xpi: dico ꝙ ois illa fides nunq̄ꝫ euꝫ ſaluare poſſet. Et ꝙ opera fidei ⁊ adimpletio legis xpi cuilibet ſit neceſſaria ad ſalutem. quintupliciter probo. Primo auctoritatibus. Scd̓o rōnibus. Tertio diſtinctionibus. Quarto ſimilitudinibus. Quinto exemplis. ¶ Primo ꝓbo auctib⁹ ꝙ opa fidei ſunt cuilibet nec̄ia ad ſalutē. vn̄ Jac.2.dr̄. Quid ꝓderit fr̄es mei ſi qs dicat fidē ſe hr̄e opa aūt nō habet: nūqd poterit fides ſaluare eū? Si aūt frater aut ſoror nudi ſunt ⁊ indigeant victu quottidiano. dicat autem de vobis aliquis illis. Ite in pace calefacimini ⁊ ſaturamini ⁊ non dederitis que ſunt neceſſaria corpori: quid ꝓderit

vobis? Sic ⁊ fides ſi non habeat opa mor-
tua eſt in ſemetipſa. hec ibi. Auguſti. etiã ſu-
per verba Pauli ad Thitum pmo. videlicz
confitẽtur ore ſe noſce deum factis autẽ ne-
gant. ait. Qui verbis confitet xpum ⁊ factis
negat antichriſtus eſt: multos enim in xpia
nis inuenim⁹ antixpos: qui nõ verbis ⁊ cor
de: ſed tantũ factis xpum negant. Adiungite
igitur recte fidei rectã vitam ut vere xpm cõ
fiteamini: ⁊ verbis vera dicendo: ⁊ docendo
⁊ factis viuendo: ⁊ opando. Nam ſi confite
mini verbis ⁊ nõ factis: talis eſt non fides
xpianorũ ſed demonioꝝ. hec ille. Idẽ quoqz
Auguſti. in ſermone de dedicatione templi.
ait. Sicut eni malis operib⁹ quaſi quibuſdã
ſerris ⁊ vectib⁹ vite ianua nobis claudit: ita
bonis operib⁹ aperit. Grego. etiã in quadã
omelia ait. Ille verã habet fidem ⁊ vere cre
dit qui exercet operando quod credit. Quid
eniz prodeſt nobis ſi redemptori noſtro per
fidem iungimur: ⁊ ab eo morib⁹ ⁊ vita diſiũ
gimur. hec ille. Item. 23. q. 4. c. ſicut excellen
tia. Idem Grego. ait. Non gradus elegan
tior: ſed vite melioris actio apud deũ com-
probatur. Idem quoqz Greg. 40. diſtin. c.
Non loca inquit vel ordines creatori nr̃o
nos proximos faciũt: ſed nos aut merita bo
na cõiungunt: aut mala diſiungunt. hec ille.
Item extra de regularib⁹. c. porrectum. ⁊. ca.
ex parte tua. dicit. Habitus non facit mona
cũ ſanctũ: ſed opus bonum ⁊ pfeſſio regula
ris. Item extra de ſta. mo. c. q dei. dicit. Ex
fructibus colligitur euidenter: q opera que
facis teſtimoniũ phibent fidei ⁊ veritati. hec
ibi. Item extra de preben. c. venerabilis. di-
citur. Non generi ſed virtutũ nobilitas mo
rumqz honeſtas gratũ deo faciũt ⁊ ydoneũ
ſeruitorem: ad cuius regimen nõnullos ad-
miſit: tam nobiles q̃z ignobiles: tam paupe-
res q̃z diuites: eo q apud eum nulla eſt acce
ptio perſonarũ. hec ibi. Item Ambro. 86. di.
ca. Non ſatis. ait. Non ſatis eſt bene velle
niſi ſit ⁊ bene facere: nec ſatis eſt bene facere
niſi ex bono fonte. i. ex bona voluntate profi
ciſcatur. hec ille. Cõmentator etiã ſuper octa
uo Phiſicorũ ait. Bonitas ſermonũ ⁊ ha-
bituũ eſt experimentũ operũ ſenſatoruz. Et
phus ſecũdo Ethicoꝝ ait. Ex actibus virtu
tum ⁊ vitiorum boni vel mali dicimur. Et
ibi. Idem dicit. Virtus quid ſcit ut ſciam⁹
nõ ſcrutamur: ſed ut operãtes boni efficia-
mur. Et. 10. Ethicorũ ait. Virtutes non ſuf-
ficit ſcire ſz habere: ⁊ ſm eas operari. Et in
prologo Meth. dicit. Artifices experiẽtia ſa
pientiores eſſe arbitramur. Boetius inſup
libro de diſciplina ſcolariũ ait. Sicut prudẽ-
tia parum vel nihil prodeſt ſine iuſticia: iu-
ſticia vero ſine prudẽtia multũ: ſic quelibet
ſcientia ſine vſu ⁊ actu parum vel nihil pro-
deſt: vſus vero ſine ſcientia multuz. hec ille.
Dñs etiã ait. Matthei. 7. Non oĩs qui di-
cit mihi dñe dñe intrabit regnũ celorum: ſz
qui facit voluntatẽ patris mei qui in celis ẽ
ille intrabit regnũ celorum. Deniqz Cipria-
nus ſuper verba orationis dñice. vz fiat vo-
luntas tua ⁊c. ait. Qui in eternũ cuz deo ma
nere velimus: dei qui eternus eſt voluntatẽ
facere debemus. Volũtas autẽ dei eſt quã
xpus docuit ⁊ fecit: humilitas in cõuerſatio-
ne: ſtabilitas in fide: verecundia in verbis:
in factis iuſticia: in operibus miſericordia: in
moribus diſciplina. Iniuriam facere nõ no
ſce: ⁊ factã p poſſe tollerare: cũ fratribus pa
cem tenere: deũ toto corde diligere ⁊ amare
in illo q pater eſt timere: in illo q deus eſt
xpus: nihil oĩno preponere: quia nec nobis
ipſe qcq̃z prepoſuit: charitati eius inſepabili-
ter inherere: cruci ei fortiter aſſiſtere: quan-
do de eius noĩe vel honore certamẽ eſt: exhi
bere in ſermone cõſtantiã qua cõfitemur: in
queſtione fiduciã qua cõgredimur: in morte
patientiã qua coronamur. hoc eſt coheredez
xpi velle eſſe: hoc eſt facere dei pceptũ: hoc ẽ
fidẽ catholicã obſeruare: hoc eſt voluntatem
patris iplere. Fieri autẽ petimus voluntatẽ
dei: ut in celo: ita ⁊ in terra: qđ vtrũqz ad cõ-
ſeruationẽ nr̃e incolumitatis ptinet ⁊ ſalut.
Nã cũ corpus e terra: ⁊ ſpm̃ e celo poſſideã-
m⁹: ipſi terra ⁊ celũ ſum⁹: ⁊ in vtroqz vz cor-
pore ⁊ ſpũ: ut dei volũtas fiat oram⁹. hec eſt
volũtas dei ut terrena celeſtib⁹ cedãt: ſpũalia
⁊ dĩna pualeant. hec ille. Ex predictis aucto-
ritatib⁹ patet: qualr fides ſine opib⁹ mortua ẽ
⁊ nihil pficit ad ſalutẽ. ¶ Secdo hoc idẽ pbo
ſeptuplici ratione. Prio rõne intentionis
Secdo rõne argumentationis. Tertio rõ-
ne aſſimulationis. Quarto rõne oformã-
tionis. Quinto rõne pfectionis. Sexto ra
tione demõſtrationis. Septimo rõne pre-
ceſſionis. ¶ Primo probo rõne intentionis
vz q fides ſine opibus nõ ſufficit ad ſalutez.
Fundamentũ rationis ponit phs pmo Po

liticoꝝ.di.Deus nihil facit ocioſum in natu
ra:ſed ꝓpter finē.Quo p̄ſuppoſito cū habi-
tus fidei ut in ſupradictis patet: ſit a deo in
anima infuſus peto quo fine quo reſpectu ꝗ̄
cauſa qua rōne: ⁊ intentione fidei habitū in
anima poſuit. Et certū eſt ꝙ ideo poſuit ha
bitū fidei in anima:ut per eū creat ad actuꝫ
⁊ oꝑationes.Qḋ cōfirmās Ricar.in.4.di.
46.ar.j.q.4.in corpore q̄ōnis di. ꝙ quilibet
habitus ordinat᷑ ad ſuū actū:ut ad finem.Et
phus.9.Metha.dicit. Actꝰ eſt finis potētie
immo ꝑ prius:nam magis intelligit᷑ actu q̄ꝫ
habitu.Propter quod in.7. Ethicoꝝ dicit᷑.
Finis ſemꝑ eſt primū in agibilibꝰ ⁊ appetibi
libus:⁊ licet ſit vltimū in execucione: tn̄ ſem
ꝑ eſt primū in intentiōe. Et ſcḋo de aīa dr̄.
Actꝰ ⁊ oꝑationes ſunt priores potētijs ⁊ ha
bitibꝰ ſm rōnē nō tp̄is ſꝫ nature. Et rō q̄re
actus ſit finis habitus ⁊ potētie: ⁊ hoc idem
natura ꝑ prius intendat eſt.q: Cōmentator
ſuꝑ.8.Phiſicoꝝ ait.Exitus alicuiꝰ de habi-
tu ⁊ potētia in actū:largit᷑ ei maximā perfe-
ctionē. Et ſcḋo Phiſicoꝝ di. Vnūquodqꝫ
magis pfectū eſt ſm ꝙ eſt actu q̄ꝫ ſm ꝙ eſt
potētia.Et.9.Meth.di.Actus ē pfectior po-
tētia ⁊ habitu:q: actus magis facit intelligē
q̄ꝫ potētia:ſed in vno ⁊ eodē modo quo mo
uet᷑ de potētia ad actū:potētia precedit actuꝫ
tp̄e nō natura.Quibꝰ pmiſſis:ſi ſic eſt ꝙ deꝰ
habitū fidei ſimplr̄ ordinauit ad actū ⁊ oꝑa
tiones:cōcludit᷑ ꝙ quiſqꝫ debet ſimul actus
⁊ oꝑationes cū habitu fidei cōiungere preci
pue cū dicat phus p̄mo Politicoꝝ. Debe-
mus vti rebꝰ ad id ꝓpter qḋ date ſunt a ſa-
pientiſſimo datore. ꝙ ſi quis aliter fecerit.i.
ꝙ velit ſimplr̄ habere habitū fidei ſine opi-
bus:certū eſt ꝙ talis hꝫ habitū fidei impfe-
ctū.dicēte pho.9.Metha. Simpliciter pfe-
ctū eſt:qḋ eſt in actu: impfectū vero qḋ ē in
potētia cum priuatione actus.Et.10.Meth.
dicit.Ex priuatione actus ab habitu ⁊ poten
tia ſeqtur malū qḋ eſt bono oppoſitum.ꝙ ſi
ut patet habitus fidei ſine opibus eſt quedā
res impfecta: ſeqtur ꝙ habens talē habituꝫ
ſine opibus nō habet verā eſſentiā ipſiꝰ fidei
dicēte Cōmētatore ſuꝑ.9.Meth. Qui tollit
a rebus ſuam oꝑationē:tollit ab eis ꝓpriaꝫ
eſſentiā.ꝙ ſi talis nō habet verā eſſentiā fi-
dei cū hoc ſit exp̄ſſe:ut pꝫ ꝯ̄ diuinā intentiōꝫ
ſeqtur ꝙ talis meret᷑ maximas penas.dicē-
te ſaluatore.Luce.18.Seruus ſciēs volūtatē

dn̄i ſ.⁊ nō f.p.v.m.O q̄ꝫtas plagas.O quot
cruciatꝰ. O quot deniqꝫ penas ⁊ tormenta
recepturi ſunt peſſimi ⁊ inſenſati xp̄iani: qui
ſm apl̄m ad Thitū p̄mo.Fide xp̄m cōfitent᷑
factis autē ⁊ opibus negant.Certe ſententiā
Hiero.incurrēt in teſtamento ſuo dicentis.
Heu quot hodie ſacro renati baptiſmate
xp̄iano fungunt᷑ noīe:quibꝰ foret meliꝰ xp̄ia-
nos nō fuiſſe. Centuplo eni maior erit pena
maloꝝ xp̄ianoꝝ:q̄ꝫ maloꝝ paganoꝝ.hec ille.
¶Secūdo etiā probo rōne argumētationis
ꝙ oꝑa ſil' cū hītu fidei neceſſaria ſunt ad ſa-
lutē.Fundamentū rōnis ponit phus.2.⁊.4.
Thopicoꝝ.di.Si de quo minꝰ ⁊ de quo ma
gis.Quo cōceſſo:certū eſt ꝙ virtus moralis
ad hoc ꝙ ſit virtus exigit ſuū actū:ergo a for
tiori habitus fidei a deo infuſus q eſt q̄ſi no
bilior in infinitū oībus habitibꝰ virtutū mo
raliū:debet ſimilr̄ habere actus ſuos ad hoc
ꝙ ſit verus habitus virtutis fidei.Et ꝙ ha-
bitus moralis ad hoc ꝙ virtꝰ dicat᷑ oīno exi
gat actū ſuū patet.Nā Tulius diffiniēs vir
tutē ut ait Bonauē.in ſcḋo.di.27.in q̄ōnibꝰ
circa litterā ait. Virtus eſt habitꝰ mētis in
modū vere rationi cōſentiens.Si igitur vir
tus hꝫ ſe ꝑ modū nature:certū eſt ſm phm
ſcḋo Phiſicoꝝ. ꝙ naturalia agūt neceſſario
ſicut patet de igne qui neceſſario emittit ca-
lorem:⁊ de ſole qui neceſſario emittit ſplen-
dorē:ergo a ſimili cū virtus ſit ſimilis natu
re:⁊ natura neceſſario ſuū actum ſeqtur.con
cludit᷑ neceſſario ꝙ verꝰ habitus virtutꝭ mo
ralis exigit actū ſuū pro tp̄e: aliter nō eēt ve
rus habitus.Proīde phs ſcḋo Ethicoꝝ di.
Scire qḋ nō eſt cōiunctū oꝑationi parum
aut nihil prodeſt ad virtutē:⁊ ibidē ait.Ad ꝑ
fectionē virtutis tria requirūtur:ſcire:velle:⁊
operari.Ex quibus cōcluditur ꝙ ſi habitus
virtutis moralis neceſſario requirit ſuū actū
ad hoc ut vere faciat hominē virtuoſuꝫ:a for
tiori habitus ſanctiſſime fidei requirit ſuos
actus ⁊ oꝑationes: ad hoc ut realiter faciat
hominē verum eſſe fidelem. Quod confir-
mans Auguſti.dicit. Fides appellata eſt ab
eo quod fit.Due ſyllabe ſonant cum dicit᷑ fi
des:prima ſillaba eſt a facto:ſcḋa eſt a dicto
Interrogo ergo te vtrū credas:dicis credo.
fac quod dicis:⁊ fides ē.hec ille.Propterea
Eccleſiaſt.24.dicit᷑.Qui credit deo:attendit
mandatis eius.¶Tertio hoc idem ꝓbo rō-
ne aſſimulationis ⁊ formo ſic rationem.ſi-

cut ſe habet charitas ad deū: ſic ſe habet ⁊ fi
des: ſed charitas nō eſt ſine opere exteriori.
dicente Greg. in omelia penth. Amor dei
nunq̄ꝫ eſt ocioſus opatur eniꝫ magna ſi eſt.
ſi autē operari renuit amor nō eſt: ergo a ſi-
mili fides ſi vera ſit nunq̄ꝫ debet eē ſine ope
ribus ad hoc ut poſſit apprehendere ſuū ob-
iectū. Si autē forte argueres in oppoſitum.
vꝫ ꝙ fides formata non ſemꝑ requirit exte-
riorem actū: ⁊ diceres. ſicut ſe habet chari-
tas: ita ⁊ fides formata: ſed charitas nō ſem
per elicit actū exteriorē: nec propter hoc de-
ſinit eſſe vera charitas. dicente Greg. ſicut
ſol cum nube tegitur nō videtur in terra: et
tamen ſplendet feruet ⁊ ardet in celo: ſic oc-
cupata charitas intus ꝑ vim ſui ardoris ex-
urit ⁊ foris flammas operis nō oſtēdit. hec
ille. ergo eodē modo fides etiā formata pote
rit ad ſalutem ꝑficere ſine actu exteriori. Ad
hoc reſpōderi poteſt ꝙ argumentū nō valet
Cum eniꝫ fides formata ſm apoſtolū ad ga
la. 5. ſit operās per dilectionē ⁊ charitas ſi
cut probatū eſt nunq̄ꝫ ſit pro debito tpe ſine
opere exteriori: concludit̃ propter hoc ꝙ etiā
fides formata ꝓ loco ⁊ tempore nūq̄ꝫ poteſt
eſſe ſine exteriori opatione. vel etiā dicas ſꝫ
Greg. ꝙ charitas nō ſemꝑ elicit actū exte-
riorē in caſu in quo operari nō eſt poſſibile:
nō ē eni tūc vtile neqꝫ neceſſe: ⁊ tūc in illo ca
ſu accipitur pro actu. Sic ſimiliter eſt dicen-
dū de fide formata: qꝛ eo tpe quo ē poſſibile
vtile ⁊ neceſſe: ſemꝑ ⁊ neceſſario elicit actum
exteriorēꝫ: ſed eo caſu in quo nō eſt poſſibile
vtile ⁊ neceſſe opari accipit̃ habitus fidei ꝓ
ipſo actu. ¶ Quarto hoc idē probo rōne con
formationis. Fundamentū rōnis ponit Cō
mentator ſuꝑ ſcdo de celo ⁊ mūdo. di. Oia
entia nihil aliud intendūt ꝑ ſuas opatiōes:
niſi ut aſſimilent̃ ſuo principio nobiliſſimo
patet hec regula. Nā animalia bruta immo
inſenſibilis terra atqꝫ vegetabiles plante iu
giter ꝓducunt fructus ſuos ⁊ opationes ſm
modū potentie ſue qḋ ideo faciūt ut ⁊ ocioſi
tatē fugiant que de ſe mala eſt: ⁊ inſuper ut
deo aſſimilent̃: qui ut habet̃ ſcdo. 7. 12. Me-
tha. eſt ſimpliciter act⁹ puriſſimus. Quo p̄-
ſuppoſito certū eſt ſm Ricar. in. 4. diſt. 49
ar. 1. q. 4. in cor. q. ꝙ per actū magis aſſimila
tur ⁊ cōformat̃ hō deo: q̄ꝫ ſimpliciter ꝑ habi
tum ꝗ non eſt in deo cū ſit res imperfecta.
ꝙ ſi ſic eſt cū quilibet obliget̃ ⁊ teneat̃ cōfor
mari deo in ꝑfectione q̄tū poteſt: ſic ipſe pre
cipit Matt. 5. di. Eſtote ꝑfecti ⁊c̃. cōcluditur
neceſſario ꝙ habitus fidei nō ſufficit ad hoc
ut aīa cōformet̃ cū deo: ſed neceſſario etiam
exigitur ipſe actus ⁊ opatio. ¶ Quinto hoc
idem ꝓbo rōne ꝑfectionis. Fundamentū ra
tionis ponit Tho. 1.2. q. 113. di. Nobilior eſt
ſimpliciter atqꝫ potētior gratia ipſa natura.
qḋ ſic patet: qꝛ gratia exaltat animā rōnalē
ſuꝑ naturā: ⁊ ſuꝑ gloriā multoꝝ angeloꝝ: cū
tamē angelus per naturā nobilior ſit aīa rō
nali. Quo p̄ſuppoſito certū eſt ſm phm. 19
de animalib⁹. ꝙ natura q̄ dat inſtrumentū:
dat ſimul ⁊ opationem: quia nō facit oculuꝫ
ſine viſu: nec viſum ſine oculo. ꝙ ſi hoc facit
natura a fortiori facit hoc ⁊ gratia. Si igitur
gratia infundit habitū fidei: neceſſario ad ei⁹
perfectionē requirit actum ⁊ opationē. ꝙ ſi
aliter intenderet: ſequeret̃ ꝙ natura eſſet ꝑfe
ctior atqꝫ potētior in ſuis effectibus ipſa grā
quod vtiqꝫ falſiſſimū eſt. Propterea aplus
ad Gal. 3. ait. Qui nobis tribuit ſpm̄ in vir
tute fidei opat̃ ⁊ virtuteꝫ. Quod confirmās
Bonauē. in. 3. di. 35. ar. 1. q. 2. in corpore que-
ſtionis dicit. Cum querit̃ an obiectū ſcientie
fidei inq̄tum eſt gratia quedā ⁊ donū ſpūs
ſancti conſiſtat ſimpliciter in cōſideratione
an in actione vel opatione. Reſpōdeo ꝙ ſci
entie quadruplex eſt differentia. Quedaꝫ eſt
ſcientia que cōſiſtit in intellectu pure ſpecu-
latiuo: ⁊ hec eſt fundata ſupra principia rōis
⁊ hec ſcientia dr̃ acquiſita de quacūqꝫ crea-
tura ſicut in ſcientia humane phīe. Quedaꝫ
eſt ſcientia que cōſiſtit in intellectu inclinato
ab effectu: ⁊ hec eſt fundata ſupra principia
fidei: que quidē ſunt articuli: eſt nihilominus
acqſita: ⁊ hec eſt ſcientia ſacre ſcripture: quā
nullus habere pōt: niſi ſaltem habeat fidē in
formē. Quedā eſt ſcientia que cōſiſtit in in-
tellectu ſiue in ratione inq̄tum inclinat affe
ctū ad operationē: ⁊ hec eſt fundata ſuꝑ p̄n-
cipia iuris naturalis que ordinat̃ ad rectitu
dinē ⁊ honeſtatē vite: ⁊ hec ſcientia eſt virtu
tis prudentie. Quedā autē eſt ſcientia q̄ con
ſiſtit in intellectu: ſm ꝙ eſt inclinatus ⁊ inclī
nans: inclinatus inq̄ꝫ a fide ſimpliciter. In-
clinans autē ad bonā opationem: ⁊ hec fun
datur ſuꝑ principia fidei ⁊ habet ortū a do-
no diuine gratie. Et talis eſt ſcientia fidei q̄
eſt donū ſpūſſancti. Et ex hoc patet: quis ſit
actus proprius hui⁹ doni. Eſt eni actus eius

dirigere ad omnia agētia mediāte regula ip
ſius fidei:cuius ē dirigere ad oꝑa miſericoꝛ
die:ut nō tm̄ bona ꝓ bonis reddat ſm ꝙ di
ctat lex nature:ſed etiaꝫ bona pro malis ſm
ꝙ dictat lex gratie ad exemplar ip ſius Jeſu
xp̄i in quo fuit omnis gratie habundantia.
Et ideo ad ipſam ſcientiā non ſolū pertinet
dirigere in agendis:ſed etiā ex cōſequenti ꝑ
tinet noſce ea que ſunt fidei tanꝙꝫ fundamē
tum ſue directionis ⁊ vlterius noſce huma-
nitatē xp̄i tanꝙꝫ exemplar ſui regiminis: ita
ꝙ hic triplex actus cōuenit ei ſm triplicem
reſpectū. Vnus reſpectu obiecti motiui. Al-
ter reſpectu ſui fundamenti directiui. Tertiꝰ
vero reſpectu exemplaris excitatiui. Et quia
principalis actus accipit̄ ex parte obiecti: hic
eſt ꝙ precipuꝰ actus doni ſcientie eſt dirigere
circa agenda:ſeu circa actionē ⁊ operationē.
hec Bonauen. verbaliter. ¶ Sexto etiā pro
bo ratione demonſtrationis qualiter vnuſ-
quiſqꝫ tenetur opera ſimul exterioꝛa habere
cum habitu fidei. Fundamentū rationis po
nit dominus Matth.5. vbi precipit di. Sic
luceat lux veſtra coꝛam hominibꝰ.ſ.tam fide
libus ꝙꝫ infidelibus: ut videant veſtra bona
opera:⁊.g.p.v.qui in c.eſt. Quo preſuppoſito
videlꝫ ꝙ quiſqꝫ tā fidelibꝰ ꝙꝫ infidelibus te-
netur oſtendere ſe habere veram fidem xp̄i.
Certū eſt ſm phm̄ p̄mo Poſterioꝝ. ⁊ p̄mo
de anima.qꝛ duplex eſt cognitio.ſ.cognitio ꝑ
cauſam ⁊ cognitio ꝑ effectū: ſed manifeſtum
eſt ꝙ habitus fidei cū ſit in anima nō poteſt
ab aliquo fideliū: ſeu infideliū cognoſci.q ha
bitus fidei vtiqꝫ eſt cauſa effectuū exterioꝛuꝫ
vꝫ oꝑationū:ergo neceſſario opoꝛtet ꝙ qſqꝫ
ꝑ ſigna exterioꝛa.i. bona opera faciat ſe co-
gnoſcere eſſe verū fidelem ſeu habere in ani
ma habitū vere fidei:nā ſm phm̄ ſcd̄o Pri
oꝛū. Signū eſt prepoſitio demōſtratiua faci
ens fidem. Et primo perier.idē dicit. Signi
ficare idē eſt quaſi intellectū de aliqua re cer
tum facere ⁊ cōſtituere. Et p̄mo de aīa dicit
Accidentia magnā partē conferūt ad cogno
ſcendū ꝙ quid eſt.ſ.cām vel ſubiectū. Et ſe-
cūdo Prioꝝ dicit. Per ſigna coꝛpoꝛis nota
nobis ſilogizamꝰ diſpōnes aīe nobis igno-
tas. Et.2.de anima dicit. Habitꝰ cognoſcū-
tur ꝑ actus.actus aūt ꝑ obiecta. Et p̄mo de
anima ait. Anima ſimplex ⁊ intellectual' co-
gnoſcitur ꝑ motū ⁊ ſenſum ⁊ oꝑationeꝫ ſui
coꝛpoꝛis. Et.4.Meth.ait. Opus bonum et
malum ab extra indicat quale in anima. Et
12.Meth.dicit. Actus ſpecificant habitꝰ. Itē
extra de hoīcidio c. ſignificaſti.dicit̄. Ex qua
litate facti p̄ſumit̄ animꝰ facientis. Ciprianꝰ
etiam.26.q.j.c. Nec aliqua putet.ait. Certe ⁊
ipſe cōcubitus ipſa confabulatio ipſa ocula-
tio ⁊ coniacentium feda ⁊ turpis doꝛmitio
dedecus criminis confitent̄: ⁊ qualitas actꝰ
preſumptionē habitus inducit. Ambꝛo.etiaꝫ
libꝛo de officijs ait. Eſt in ipſo motu geſtu ⁊
inceſſu tenenda modeſtia ⁊ verecundia:habi
tus enim mentis per ſtatum coꝛpoꝛis cogno
ſcitur. Deniqꝫ ipſe dominus Mat.7.ca.ait.
A fructibus e.c.eos. Ex quibus omnibꝰ colli
gitur:ꝙ cum quiſqꝫ teneat̄ ex precepto domi
ni oſtendere ſe habere veram fidem xp̄i taꝫ
coꝛam fidelibus ꝙꝫ infidelibus:⁊ habitus ve
re fidei cū ſit in anima a nullo predictoꝝ po
teſt cognoſci:niſi ꝑ ſigna exterioꝛa.i. per actꝰ
⁊ oꝑationes:cōcludit̄ ꝙ de neceſſitate ſalut̄
eſt:ut qſqꝫ oſtendat fidē ſuam cū exēplo bo-
noꝝ opeꝝ exterioꝝ. Ad qd̄ inducens Aplus
p̄mo Thi.4.dicit. Nemo adoleſcentiam tu
am cōtemnat:ſed eſto exemplū fideliū in ver
bo: in ꝯuerſatione: in charitate:in fide:in ca
ſtitate: dū venio attēde lectioni ⁊ exhoꝛtatio
ni doctrine:noli negligere grām dei ⁊ fidei:
que in te eſt ſꝫ hoc meditare. In his eſto vt
ꝓfectus tuus ſit oībus manifeſtus. Attende
tibi ⁊ doctrine inſta in illis. Hoc eni faciēs
⁊ teip̄m ſaluū facies: ⁊ eos qui te audiēt. Et
ad Roma.15.admonet.di. Vnuſquiſqꝫ pla
ceat coꝛam proximo ſuo in bonū ad edifica-
tionē omniū.ſcꝫ fidelium ⁊ infideliū. Et pri-
mo ad Theſſa.5.ait. Conſolamini inuiceꝫ et
edificate alterutrū: ⁊ ſemper quod bonuꝫ eſt
ſectamini inuicem ⁊ in omnes. Sed heu qd
dicam cum quaſi nullus ſit hodie fidelium
qui monſtrat fidem ſuam exterioꝛi exemplo
bonoꝛū operum. Certe pluries ſcire optaui:
quare verificatur nūc dictuꝫ prophete dicēt̄
Dominus de celo proſperit ſuꝑ filios homi
num ut videat ſi eſt.intel'.⁊c̄. Et certe didici
inter alias ratiōes imo firmiter credo ꝙ ſit
potiſſima ratio ⁊ cauſa malū exemplū. Naꝫ
cum quis alium peccare videt ſtatim ſequi-
tur eum:ſicut filius patrem:filia matrem:no
tarius iudicem:ſeruus dominū: populus ſa
cerdotem ⁊ religioſum. Et ꝙ plus eſt ꝑ ma
lum exemplū chriſtianoꝝ: ſtant infideles ꝙ
non conuertuntur ad verā fidem xp̄i ad quā

realiter crederem quaſi oēs ꝯuerti ſi xp̄iani
in veris opibus fidei ſe exercerēt. Sed vhe
vhe vhe illis qui ſuo malo exēplo tā fideles
xp̄i q̄z infideles ſcandalizant. Audiant tales
quid dn̄s Matth.18.dicat. Qui ſcandaliza-
uerit vnum de puſillis iſtis qui in me cre-
dunt. expedit ei vt ſuſpendat mola aſinaria i
collo eius: ⁊ demergat in profundum maris
vhe mundo a ſcandalis: neceſſe eſt enim vt
ſcandala veniāt. verūtn̄ vhe hōi illi ꝑ quem
ſcandalum venit. Si aūt manus tua vl' pes
tuus ſcandalizat te abſcide eum ⁊ ꝓice abſte
bonum eſt tibi ad vitam ingredi debilez vel
claudum: q̄z duas manꝰ vel duos pedes ha
bentem mitti in ignem eternum. Et ſi oculꝰ
tuus ſcandalizat te: erue eum ⁊ proice abſte:
bonum eſt tibi cuz vno oculo intrare ad vitā
q̄z duos oculos habentez mitti in gehēnam
ignis. hec ibi. Et Greg. xj. q. 3. c. precipue. dic̄
Scire prelati debent ꝙ tot mortibus digni
ſunt quot ad ſubditos ſuos perditionis exē-
pla tranſmittunt. hec ille. Nomine prelatoꝝ
intelligo nō tm̄ dn̄os: ſed omnes qui aliqbꝰ
preſunt: ſicut pater filijs: maritus vxori: ⁊ ſic
de ſingulis. ¶ Septimo deniqz probo rōne
preceſſionis: ꝙ opera ſimul cum fide neceſſa
ria ſunt ad ſalutem. Fundamentū rationis
ponit auctor li. de cauſis. Omnis cā nāliter
precedit ſuum effectum. pz hec regula. Nam
arbor precedit fructum: ⁊ pater filium. Quo
preſuppoſito peto que ſit cauſa ꝑncipalis me
riti eterne felicitatis: ⁊ claꝝ eſt ꝙ eſt ipſa vir
tus actualis: dicente pho. j. ethi. Felicitas eſt
premiū virtutis. ⁊ Tho. 2. 2. q. 89. ar. j. in ſolu.
ſcdi ⁊ tertij ar. dicit ꝙ virtus cauſat ex actibꝰ
⁊ meritum actibus correſpondet. Qd̄ confir-
mans apoſtolus. j. cor. 3. dicit. Vnuſquiſqz ꝓ
priam mercedem accipiet ſm̄ ꝓprium labo-
rem. Et ad Gal. 4. ait. Bonum aūt facien
tes non deficiamus: tempore enim ſuo me-
temus: vbi ait glo. Quātum ſeminauerimꝰ
in operibus: tm̄ metemus de fructibꝰ eterne
vite. Et Luc. 10. dicitur. Dignus eſt operariꝰ
mercede ſua. Apoc. etiam vlti. dicitur. Ecce
venio cito ⁊ merces mea mecū eſt dare vni-
cuiqz ſm̄ opera ſua. Et Iſa. 53. dicit. Pro
eo ꝙ laborauit ⁊ operatus eſt: aīa eius vide
bit dominum ⁊ ſaturabit. Si igitur vt patet
cauſa precedit ſuum effectuz cum bona opa-
tio ſit cauſa meriti. concluditur neceſſario ꝙ
nullus poteſt habere meritum vite eterne cū
ſolo habitu fidei: ⁊ loquor de adultis: ſed oz
ꝙ tale meritum omnino precedat ſua cauſa
que eſt operatio bona. Proinde Aug. lib. de
moribus eccleſie dicit. Premium merita ſe
qui debet non precedere: nec plus poteſt ex
iuſtitia deus dare q̄z ſit homo dignus. pen-
ſemus igitur non ſine maximo labore ⁊ vir-
tute mercedem paradiſi percipere poſſe. Nō
ergo debemus premium petere niſi prius ꝓ
cedat labor virtutis. hec ille. Ex qua ratione
patet ꝙ quiſqz habens fidem ſine operibus
virtuoſis: in diuino iudicio eſt condēnādus:
dicente Auguſtino in ſententijs ſuis. Fides
ſine operibus ſignum eſt perditionis. in iu-
dicio enim fides illa oſtendet euz in quo fuit
fuiſſe chriſtianū: ex alia pte opera mala oſten
dent illum fuiſſe inimicum Chriſti: fides illa
oſtendet ꝙ Chriſto fidelitatem debuit. opera
vero mala ꝙ fidem non exhibuit: ⁊ ſic prodi
tor fuit. Malus chriſtianus habens fidē cū
malis aperibus: ſecum habet litteras ſue dā
nationis: quia per fidem ſcriptum eſt ī corde
eius: ꝙ qui talia agunt regnū dei nunq̄z poſ
ſidebunt. hec ille. Ex prefatis ſeptem rōni-
bus euidēter apparet: qualiter fides ſine opi
bus eſt inutilis ad ſalutem. ¶ Tertio etiam
probo diſtinctionibus ꝙ opera ſimul cū fide
cuilibet ſunt neceſſaria ad ſalutē. Scd̄m enī
Franciſcū de Maro. in ꝓ. diſt. vlti. Duplex ē
actio ſiue operatio ad conſequendū felicitatē
neceſſaria. ſ. actio elicita ſeu intrinſeca: ⁊ opa
tio extrinſeca: vel īperata: operatio anime i
trinſeca ⁊ elicita eſt: quādo aliquid actu intel
ligitur per intellectum ſiue actu amatur ab
intra per voluntatē. operatio autē extrinſeca
⁊ impata eſt qn̄ mediante intellectu ⁊ volun
tate facimus operationes exteriores: vtputa
ieiunare: elemoſynas dare: ⁊ hmōi. Vel ac-
tio impata dicit: qn̄ voluntas mota ab intel-
lectu impat potentijs ſeu ſenſibus ſui corpo-
ris vt exeant ad opationes ſuas: ſeu ſe reſtri
gant ab operibus illicitis. His premiſſis cō
cludit ꝙ cum actio extrinſeca ⁊ impata ordi
netur ad actionem elicitam ⁊ intrinſecaz: nō
ſufficit ad ſalutem ſimpliciter actio intrinſe-
ca anime: niſi ſimul ſit ⁊ actio impata ab ex
circa exteriora opera: ⁊ hoc pro loco ⁊ tem-
pore quādo occurrunt facienda. Aliam di-
ſtinctionem ponit Bonauen. in. 2. di. 40. ar.
j. q. 3. vbi querit. an opera ſimul cum habitu
fidei ſint neceſſaria ad ſalutez: ⁊ reſpōdit di.

ꝙ duobus modis poſſumus loqui de operibus bonis: aut de illis que ſunt de ſup erogatiōe: aut de illis que ſunt in oblatiōe. De primis operib⁹ ſup erogationis: ut eſt ſeruare virginitatē: relinquere mundū: ꝛ huiuſmodi. dico ꝙ nullus ad illa opa tenet: niſi forte p votuʒ factum. Alia ſunt opa obligationis de quibus diſtinguendū eſt. Aut eni ille qui habet intentionē ꝛ voluntatē ad aliquid faciendū: habet facultatē ꝛ poſſibilitatē: aut nō Si nō habet poſſibilitatē: nō tenet ad opera exteriora: ſed ſolū ſufficit volūtas. Si aūt habʒ poſſibilitatē ꝛ facultatē: tunc obligatur ad opa fidei vel charitatis extrinſeca: cū exigit locus temp⁹ cōditio ꝛ huiuſmōi. ꝙ ſi ſic ē a fortiori tenet quilibet hr̄e erga proximos operationē charitatis intrinſecus. Hec Bonauē. Idem etiā Bo. querit ſup prohemio primi ſententiaꝝ. q. 3. an ſcientia q̄ttuoꝛ librorū. ſit tradita ſimpliciter a ſpū ſancto ꝓpter intelligere tm̄. ꝛ reſpondit ꝙ pfectibile a ſciā eſt ipſe intellectus: qui intellect⁹ habet tripliciter cōſiderari. Primo q̄tū ad ſe. Secūdo q̄tum ad affectionē ſiue voluntatē. Tertio q̄tum ad opus. Et ↄcludit ꝙ ſpūs ſctūs non tradidit ſimpliciter ſcientiaʒ intellectui ut ipſe tm̄ intelligat: ſed etiā ut referatur ad voluntatē: ut. ſ. ipſa velit ꝛ amet qđ intelligit Et vltra hoc tradidit ſuper omnia ut precipue referatur ad opus. i. ut quiſqȝ opetur qđ diligit ꝛ cognoſcit. Et infert ibidē ꝙ nullus vnqȝ eſt verus theolog⁹: ſeu legiſta: licet ſciat oēs cōcluſiones thelogie ꝛ legis ciuilis: niſi amet ꝛ opetur ex charitate ſm poſſibilitateʒ ſuā oia que ipſa ſacra theologia vel lex ciuil' demōſtrat. hec ibi. ſentētial'r. Aliā diſt. ponit Tho. in. j. di. 38. di. ꝙ deus ſe habet ad ſalutē hoīs: ſicut artifex ad ſuū op⁹. Artifex āt tria ↄſiderat. Primo obiectū. Scđo finē. Tertō mediū ad finē ꝓducēs. Exēpli grā. Nā primo idē artifex ↄſiderat formā dom⁹: ꝙ ē obiectū. Scđo finē ꝙ eſt habitatio. Tertio mediū ꝙ eſt lapides: ligna: cementū: ꝛ huiuſmodi. Sic deus a ſimili in hoīs pdeſtinatione ꝛ ſaluatiōe. Primo cōſiderat obiectū pdeſtinatū ꝛ ſaluandū: ꝙ eſt hō beatitudīs capax. Scđo finē quē vult hoī dare: q finis nihil ē aliud q̄ȝ ipſe deus. Tertio ↄſiderat medium p qđ finis acqrit: ꝛ ſic ſunt virtutes ꝛ operationes bone. ſine quib⁹ nullus adultus ſaluari pōt. hec Tho. ſentētialiter. Aliā deniqȝ di. ponit Bonauē. in. 3. di. 26. ar. j. q. 4. in ſolu. j. ar. reſpondēs ad q̄ſitū illud. vtꝝ pctoꝛ q careret opib⁹ fidei poſſit recte ſpare btitudinem. vbi ſic dicit. Aliqs pōt exire in actū ſpei tripliciter. Prio hn̄do merita in ꝓpoſito ꝛ i effectu: ſicut hō iuſt⁹ q diu deo ſeruit: ꝛ in poſterū ſeruire intendit: ꝛ iſte ē actus fidei formate. O quā bona ē ſpes iſta. o ſpes pfecta. o ſpes iocunda. certe hec eſt ſpes de qua ad Ro. 5. dr̄. Spes nō ↄfundit: q2 charitas dei diffuſa eſt in cordib⁹ veſtris. ¶ Secūdo habendo merita in ꝓpoſito ꝛ nō in effectu: ſic ille q eſt peccatoꝛ ꝛ ꝓponit multa bona opa facere: ꝛ p illa ſaluari: ꝛ iſte eſt actus ſpei informis: ꝛ eſt valde dubius ꝛ piculoſus: modicíqȝ valoris niſi actualiter ponat in effectu. ¶ Tertio nō habēdo merita ꝛ opatiōes nec in effectu nec in ꝓpoſito: ſicut ille q eſt peccatoꝛ: ꝛ ꝓponit multa bona opa facere: ſꝫ agit mala ꝛ nulla facit bona: ꝛ delibērat ſic pſeuerare: ſed per ſolam miſericoꝛdiā dei ſe credit gl'iam adeptuꝝ. Et iſte eſt actus nō ſpei: ſed preſumptionis: de quo Eccli. 37. dr̄. O preſumptio neqſſima vn̄ creata es. hec Bona. Ex predictis etiā diſtinctionib⁹ patet: qual'r habitus fidei nō ſaluat ſimpliciter xp̄ianum ſed ipſe virtutes atqȝ opatiōes bone. ¶ Quarto hoc idē ꝓbo ſilitudinib⁹. Et p̄mo ſilitudine nāli. Nam phūs p̄mo de ce. ꝛ mū. dic. ꝙ nā tria exigit ad pfectionē vniuſcuiuſqȝ rei: vʒ ſubſtantiā: virtutē: ꝛ operationē: patet in vite que licet hēat potentiā ꝛ virtutē ꝓducēdi vinū: tn̄ ſi careat fructu vini nequaq̄ȝ vitis illa pfecta dicetur. Sic a ſili: licet qs hēat ſubſtantiā habitus fidei ꝛ etiā poſſibilitateʒ ꝓducēdi opa: ſi nō erit in opationes: nō dr̄ hr̄e bonā fidē. ¶ Scđo hoc idē ꝓbo ſilitudine artificiali. Sicut eniʒ artifex ſimpl'r faciens bonū fundamentū domus: ꝛ non pres vel tectū vituperabilis eſt. ſic a ſili hn̄s ſimpliciter habitū fidei ꝛ nō opa vitupabilis ē. Oppoſitū eſt de domo q̄ qn̄ hʒ bonū fundamentū cū oib⁹ ſuis ptib⁹ ꝛ alijs oꝛnamētis que requirūtur ad eius pfectionē: tunc laudatur dom⁹ ꝛ eius artifex. Inde eſt ꝙ Gen̄. p̄mo legit. ꝙ ꝓductis fundamētis deus poſuit alia oꝛnamēta; ꝓpter qđ dr̄. Igit pfecti ſunt celi ꝛ terra ꝛ oīs oꝛnatus eoꝝ. Sic a ſimili: nō ſufficit habere fidei fundamentū: niſi quiſqȝ oꝛnet illud alijs virtutib⁹ ꝛ opibus bonis: veluti iuſticia: tempantia: foꝛtitudine:

prudētia:māſuetudie:⁊ hmõi. Q̄ð miſtice fi
guratū eſt Apoč.21.vbi dr̄. ꝙ fundamentū ci
uitatis hierlm erat ornatū oī lapide ꝑcioſo.
Et Ezech.28.dicit̄. Omnis lapis precioſus
operimentū tuū.¶ Tertio hoc idē probo ſi-
militudine ſciētiali. Nā ꝑhus ꝑmo Poſte-
rioꝝ dicit. In demōſtratione alicuiꝰ ſcientie
tria ſunt neceſſaria.vꝫ vnū qð demōſtratur
ſcꝫ cōcluſio.hoc eſt autē ꝙ ꝯtinet in ſe id qð
ineſt alicui generi ꝑ ſe.¶ Secundū eſt digni
tas.dignitates autē ſunt ex qbus demōſtra
tio fit.¶ Tertiū autē eſt genus ſubiecti. cuiꝰ
paſſiones ꝓprias ⁊ per ſe accidētia oſtendit
demōſtratio.His ꝑmiſſis pꝫ ꝙ qui ignorat
mediū nunꝗꝫ pōt inferre cōcluſionē.ſicut di
cendo.Omne animal rōnale eſt riſibile.Si
ignoret̄ mediū:ꝙ eſt omnis homo:nūꝗꝫ po-
terit concludi:ergo omnis homo eſt animal
riſibile.Sic a ſimili dico ſi quis ignorat me
diū fidei ꝙ eſt operatio:nunꝗꝫ poterit infer
re cōcluſionē ꝙ ſaluetur.¶ Quarto hoc idē
probo ſimilitudine penitentiali ſeu diuinali
Nam Ricar.in.4.diſt.14.ar.5.q.2.querit.
vtrū prius acceptet deus actū penitentie q̃ꝫ
habitū:⁊ probat ꝙ ſic di. Illud prius ordine
nature format̄ a charitate quod prius ordie
nature a deo acceptat̄:ſed prius ordine natu
re.i.ſm rationē intelligendi acceptat̄ a deo
actus penitentie q̃ꝫ habitus penitētie ordina
tur ad actū ſicut ad ꝓximū finē: ⁊ deus priꝰ
ordine nature acceptat bonuꝫ ꝙ eſt finis:q̃ꝫ
bonū ꝙ eſt ad finē:quia bonū quod eſt ad fi
nem acceptat ꝓpter finē:ergo prius ordie na
ture plus deo placet actꝰ penitētie q̃ꝫ habitꝰ.
Immo habitū ſimpliciter penitētie nūꝗꝫ ac
ceptat deus ſine actu.hoc ꝑſuppoſito arguo
a ſimili ꝙ plus deo placent oꝑa fidei q̃ꝫ ha-
bitus:⁊ nunꝗꝫ ſimpliciter acceptat deꝰ habi-
tum fidei ſine ſuo actu.¶ Quito deniqꝫ hoc
ꝓbo ſilitudine figurali. Nam ꝑtermiſſa ſili
tudine que habet̄ Mat.21.⁊ Luce.13. De ar
bore nō faciente fructū que fuit a dn̄o male
dicta:ꝓ eo ꝙ non habebat niſi folia. Accipe
figuraꝫ que ponit̄ Luce.10.vbi ſic dicit̄. Qui
dam homo deſcendebat a hieruſalē in hieri
cho ⁊ incidit in latrones:qui diſpoliauerunt
eum ⁊ plagis impoſitis abierunt ſemiuiuo
relicto.Accidit autē ut ſacerdos quidā trāſi
ret ⁊ viſo illo preterijt. Similiter etiā leuita
cum eſſet ſecus locum ⁊ videret eū ꝑtranſijt
Samaritanus autē quidā videns eū miſe-
ricordia motus eſt ⁊ appropiās alligauit vul
nera eius infundens oleū ⁊ vinū:⁊ imponēs
illum ſuper iumentū ſuū duxit ad ſtabulum
⁊ curam eius egit.⁊ altera die protulit duos
denarios:⁊ dixit ſtabulario curaꝫ illius ha-
be:⁊ quodcūqꝫ ſupererogaueris reddam ti
bi.hec ibi.Hanc ſimilitudinē propoſuit do-
minus cuidaꝫ legiſperito:cum interroganti
quis eſſet proximus ſuus ab eo diligendus:
quod cū expoſuiſſet:ut pretactum eſt ſuperio
ri ſimilitudine:ſtatim interrogauit legiſperi
tum di.Quis horū trium videtur tibi proxi
mus fuiſſe illi qui incidit in latrones: an ſa-
cerdos:an leuita:an ſamaritanus?At ille di
xit.Qui fecit miſericordiā in illuꝫ. Et ait illi
Jeſus. Vade ⁊ tu fac ſimiliter.Qua ſimili-
tudine datur intelli:ſimul cum ceteris ſimili
tudinibus ꝙ habitus fidei ⁊ amor ſine ope-
ribus nō meretur laudē nec ſalutē.¶ Quin
to poſtremo probo exemplis: qualiter fides
ſine operibꝰ nō ſufficit ad ſalutem. Naꝫ Ja
co.2.dr̄. Vis ſcire o homo inanis:qm̄ fides
ſine operibꝰ mortua eſt. Abraam pater no-
ſter nōne ex opibus iuſtificatꝰ eſt offerrēs fi-
liuꝫ ſuū yſaac ſuper altare. Vides ergo qm̄
fides coopabatur opibus illius: ⁊ ex operi-
bus fides cōſummata eſt:⁊ ſuppleta eſt ſcri-
ptura.di.Credidit abraam deo ⁊ reputatuꝫ
eſt ei ad iuſticiā:⁊ amicꝰ dei appellatꝰ eſt: vi
detis quoniā ex operibus iuſtificat̄ homo ⁊
nō ex fide tantū.Similiter et raab meretrix
nonne ex operibus iuſtificata eſt ſuſcipiens
nūcios:⁊ per aliā viā eijciens.Sicut eni cor
pus ſine ſpiritu mortuuꝫ eſt: ita ⁊ fides ſine
operibus mortua eſt.hec ibi. Quibus exem
plis patet:qualiter opera ſunt neceſſaria ad
ſalutem.Aliud exemplū ponitur Math.20
de patrefamilias qui noluit dare ocioſis:
ſed ſimpliciter operarijs ⁊ vinee mercedem
⁊ premiū.vnde ibi ſic dicit̄.Cum autem ſero
factum eſſet:dicit dominꝰ vinee procuratori
ſuo. Voca operarios ⁊ redde illis mercedeꝫ
ſuam:incipiens a nouiſſimis vſqꝫ ad ꝑmos
hec ibi.Aliud exemplū habet̄ Gen̄.2.de adā
ibi enim dicit̄. Tulit deus hominē ⁊ poſuit
eum in paradiſo voluptatis:ut operaretur ⁊
cuſtodiret illum. Nota ꝙ dicit operaretur.
Duplex eſt enim operatio ſm ꝑhum.ſecūdo
Metha.⁊ ſexto Ethicoꝝ.ſ.practica ⁊ ſpecu-
latiua.practica eſt per quā fit membroꝝ exer
citatio:⁊ hec non erat neceſſaria ade in ſta-

tu innocentie. Ideo tm̄ poſt peccatū dictum
eſt ei in ſudore vultus tui.v.p. tuo. Specula
tiua autē operatio eſt in anima:que tm̄ exer
cetur in cogitatione meditatione delectatio
ne ⁊ obediētie adimpletione. Hac igitur ſe
cunda operatione intellectus eſt dicendum
Adaꝫ nouiſſe opari in ſtatu inocētie ut.ſ.cir
ca eiꝰ cognitionē dilectionē atqꝫ ſubiectionē
operaretur. Poſt ſtatum tamē culpe pro lo
co ⁊ tempore:tā operatio ſpeculatiua q̄ꝫ pra
ctica cuilibet eſt neceſſaria ad ſalutem. Ali
ud deniqꝫ exemplum habemus de ſaluato-
re noſtro Jeſu xp̄o: qui in hoc mundo trigi
tatribus ānis in bonis operibus ſemper ſe
occupauit. Unde Joan.10.cum calumniare
tur a iudeis q̄ dei filius non eſſet: dixit eis.
Opera que ego facio in nomine patris mei
ipſa ꝓhibent teſtimoniū de me:multa bona
opera oſtendi vobis:propter quod eoꝝ opꝰ
me lapidatis? Si nō facio opera patris mei
nolite credere mihi. Si autem facio ⁊ ſi mi-
bi nō vultis credere operibus credite.ut co-
gnoſcatis ⁊ credatis:quia pater in me eſt et
ego in patre. hec ibi. Et Actu. p̄mo dicitur.
Cepit Jeſus facere ⁊ pꝰ docere. Luce quoqꝫ
24.dicitur. O portebat pati xp̄m:⁊ ita intra
re in gloriā ſuam. Si igitur neceſſe fuit xp̄m
per viam crucis:⁊ per cetera bona opera in
gloriam ſuam intrare:a fortiori neceſſe eſt
nos ambulare per viaꝫ crucis:⁊ opera bona
ut ſic intremus in gloriam eternam. Quod
confirmans ipſe dominus Mattbei.16.ait.
Qui vult venire poſt me.ſ.in vitam eternaꝫ
ab.⁊c̄. Ad quod faciendū nos egregie indu-
cit ſanctus Leo papa in ſermone infra octa
uam epiphanie.di. Erigite ergo dilectiſſimi
fideles animos veſtros ad coruſcationē gra
tie luminis ſempiterni: ⁊ impenſa humane
ſalutis ſacramenta venerantes : ſtudium ve
ſtrum his que pro nobis geſta ſunt ſubdite.
diligite caſtimōie puritatē: quia xp̄us filius
virginitatis eſt. Abſtinete vos a carnalibus
deſiderijs: qui militant aduerſus animam
queadmodum nos Paulus apoſtolꝰ ſuis
ut legimus verbis hortaꝛ. Malitia paruuli
eſtote:quia dominꝰ glorie ſe mortaliū con-
formauit infantie. Sectamini humilitatem
quā dei filius ſuos diſcipulos docere digna
tus eſt. Induite vos virtutem patientie in q̄
animas veſtras poſſitis acquirere : quoniā
qui cunctorū eſt redemptio ipſe eſt omniuꝫ
fortitudo. Que ſurſum ſunt ſapite non que
ſuper terram:per viam veritatis ⁊ vite con
ſtanter incedite:nec vos impediant terrena
quibus parata ſunt celeſtia. hec ille. Ex pre-
dictis igitur auctoritatibꝰ:rationibus:diſcuſ
ſionibꝰ:ſimilitudinibus: atqꝫ exemplis patꝫ
qualiter ad ſalutem nō ſufficit fides cordis
⁊ confeſſionis: ſed ⁊ neceſſario requiritur ut
quiſqꝫ actualr̄ ſe exerceat circa omnia ope-
ra fidei ſibi poſſibilia. Et ſic inſuper patꝫ ter
tia circūſtantia ad integritatem vere fidei ne
ceſſaria:que dicitur circūſtantia operatiōis.
Quā fidei circunſtantiā ⁊ operationem: no
bis concedere dignetur donator omniū bo-
norū Jeſus xp̄us dominus noſter. Qui cuꝫ
patre ⁊ ſpirituſancto glorioſus triumphat.ꝑ
immortalia ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Sabbato poſt quartam dominicā qua-
drageſime. Iterum de integritate ipſius ſa-
cratiſſime fidei.

c Go ſum lux
mundi : qui ſequitꝛ me non
ambulat in tenebris:ſed ha
bebit lumen vite. ſ. eterne.
Scribūtur hec verba Joā.
8.ca.⁊ in euangelio occurrētis ferie. Poſt ſa
cri euangelij litteralē ⁊ moralem expoſitio-
nem generoſi ciues. Exquo ut claruit in p̄-
cedenti ſermone ſufficiēter declarata fuit ter
tia circunſtantia ad integritatem vere fidei
ſumme neceſſaria: q̄ dicitꝛ circunſtātia ope-
rationis. nūc in preſenti ſermone exponen
da eſt neceſſario ſequens circūſtantia propo
ſita in ordine:que dicitꝛ circūſtantia intenſio
nis. Cuius quidem circūſtantie declaratio
talis erit.

¶ De quarta circūſtantia ad integritatē ve
re fidei neceſſaria:q̄ dr̄ circūſtātia intēſiōis.

q Uarta igitꝛ circūſtātia ad itegritatē
vere fidei neceſſaria: dr̄ circūſtātia in
tēſionis. Sicut eni dicitꝛ ab auctore
6.ꝓn. duplex eſt bonitas in rebꝰ nālibꝰ.ſ.intē
ſiua ⁊ extēſiua. Bōitas intēſiua reſpicit gra
dus bonitatis. Bonitas vero extēſiua: reſpi
cit diuturnitatē tp̄is. Pꝫ hec veritas exem-
plo de duplici gnē vini:quoꝝ vnuꝫ etiā ſi ſit
eiuſdem mēſure cum altero excedit alterum
in viginti gradibus letificationis confortá-
tionis roborationis atqꝫ vigorationis. Et hij

gradus dicũtur bonitas intenſiua ipſiꝰ vini:
Bonitas vero extenſiua dicit͛ eſſe in vino:
quando durat in ſuo vigore diuturniori tpe
ꝙ nõ facit aliud vinũ:quod ex debilitate ſen
tiens modicũ calorem:cito verſabit͛ ⁊ defici-
et. His premiſſis dico a ſimili ꝙ ad hoc ꝙ
fides vera ſit:debet in ſe habere predictã du
plicē bonitatem: vz bonitatē intenſiuã. ut.ſ.
habeat in ſe multos gradus magnitudinis.
ut ſit magna ⁊ nõ parua. Item debet habe-
re bonitatem extenſiuã.ut.ſ.fides ſit diutur-
na ⁊ longeua:⁊ nõ momētanea. De qua bo
nitate extēſionis inferiꝰ ſuo loco dicet͛. Suf
ficiat igit͛ ad preſens tractare de bonitate in
tenſiua ipſius fidei.i.qualiter debet eſſe ma
gna ⁊ nõ parua. Pro cuius cõcluſionis de-
claratione:tria de magnitudine fidei decla-
randa ſunt. Primo ſua veritas. Secũdo
ſua diuerſitas. Tertio ſua nccitas. ¶ Pri-
mo declaranda eſt ſua veritas.ſ.magnitudi
nis ipſius fidei. ꝓ quo tenēdũ eſt:ꝙ realiter
habitus fidei poteſt creſcere in gradibꝰ ma-
gnitudinis. Quod tripliciter probo.videlicet
Primo auctoritatibꝰ. Secundo ratione.
Tertio diſtinctione. ¶ Primo ꝓbo aucto
ritate: ꝙ fides põt creſcere intenſiue quo ad
gradus.vnde Ber. in ſuis ſententijs ait. Fi
des põt eſſe ⁊ magna ⁊ pua. Si magna eſt
meret͛ laudē ſi parua vituperiũ. ¶ Secundo
hoc idem ꝓbo ratione diuiſionis. Fundamē
tum ratiõis ponit phus.5.Eth.di. Vbicũqꝫ
eſt reperire puum ⁊ magnũ:ibi requiret͛ etiã
magis ⁊ minꝰ ⁊ equale. Quo ꝑſuppoſito:cer
tũ eſt ꝙ in fide inueniat͛ magnũ ⁊ paruũ.de
pua fide dicit dñs Petro.Matt.14. Mo-
dice fidei quare dubitaſti. De fide vero ma-
gna:dixit mulieri chananee. Matt.15. Mu
lier magna eſt fides tua. Quod ſi ſic eſt: er-
go cõcludit͛ ꝙ fides poteſt creſcere intenſiue
⁊ poteſt eſſe maior in vno ꝙ̄ in alio. ¶ Ter-
tio hoc idem ꝓbo diſtinctione. Tho. ſcđa ſe
cũde.q.5.ar.4.di. Cum querit͛ an fides poſ-
ſit eſſe maior in vno ꝙ̄ in alio. Rñdeo ꝙ ꝙ̄-
titas habitus ex duobꝰ poteſt attendi. Vno
modo ex obiecto. Alio modo ſm participa-
tionē ſubiecti. Obiectũ autē fidei poteſt du-
pliciter cõſiderari. Vno modo ꝑ formalem
rationē. Alio modo ſm ea que materialiter
credenda proponũtur. Formale obiectum fi
dei eſt vnũ ⁊ ſimplex.ſ.virtus ꝑma: vnde ex
hac pte fides nõ diuerſificat͛ in credentibus
ſed eſt vna ſpecie in omnibꝰ:ſed ea que ma-
terialiter credenda ꝓponũtur ſunt plura et
poſſunt accipi vel magis vel minꝰ explicite.
Et ſm hoc põt vnus homo plura explicite
credere ꝙ̄ alius:⁊ ſic in vno poteſt eſſe ma-
ior fides ſm maiorē fidei explicationem. Si
vero cõſideretur fides ſm capacitatē ſubie-
cti:hoc cõtingit dupliciter. Nam actus fidei
procedit ⁊ ex intellectu ⁊ ex volũtate. Po-
teſt ergo fides in aliquo dici maior. Vno
modo ex pte intellectus:ꝓpter maiorē certi
tudinē ⁊ firmitatē. Alio modo ex parte volũ
tatis:propter maiorē promptitudinē: ſeu de
uotionē vel confidentiã. hec Tho. verbaliter
Patet igit͛ ex predicta auctoritate rõne ⁊ di
ſtinctione:qualiter fides poteſt creſcere intē
ſiue:ſm gradus magnitudinis. ¶ Secundo
declarãda eſt huius cõcluſionis ſua diuerſi
tas.i.habemus videre quot modis fides po
tuerit ⁊ etiam nunc poſſit intenſiue creſcere.
Pro quo notãdũ eſt: ꝙ ſm doctores fides
creſcit in magnitudine decē modis.

¶ Primo explanatione.
¶ Secundo illuminatione.
¶ Tertio certificatione.
¶ Quarto infuſione.
¶ Quinto affectione.
¶ Sexto opinione.
¶ Septimo deſpectione.
¶ Octauo tolleratione.
¶ Nono operatione.
¶ Decimo duratione.

¶ Primo dico:ꝙ fides poteſt creſcere intē-
ſiue:⁊ eſſe maior in vno ꝙ̄ in alio explanatiõ
ne:ſeu ex multiplicatione credēdorũ. Et hoc
modo fides creuit: ⁊ eſt maior vniuerſaliter
in his que ſunt ſub lege noua: ꝙ̄ in omnibꝰ
qui fuerũt in veteri lege:quod tripliciter ꝓbo
Primo auctoritate. Secũdo rõne. Ter
tio diſtinctione. ¶ Primo ꝓbo auctoritate
Nam gloſa ſup verba Exodi.3.vz. Nomē
Adonay nõ indicaui eis.ait. Nomē dei ma
gis clarificatũ fuit:poſt xpi aduentũ omnibꝰ
fidelibꝰ: ꝙ̄ ante eius aduentũ:qꝛ ieſus ꝗ ſal-
uator interꝑtatur nobis mõſtratus eſt ⁊ nõ
illis. ¶ Scđo hoc idē probo rõne argumēta
tionis. Fundamentũ rõnis ponit phus. 4.
Thopicoꝝ.di. Si de quo magis videt͛ incē
⁊ ineſt:⁊ id de quo minus. Quo ꝑſuppoſito
Fran.de maro.ſup miſſus ē dicit ad litterã.
Aliquid cognouit eccleſia poſt aduentũ xpi

quod etiaȝ latebat ſuppremos angelos. Qđ
ſi ſic eſt: ergo multo fortius nunc eccleſia co-
gnoſcit aliud ⁊ credit quod latebat homines
puros veteris legis propter qđ concluditur
ꝙ fides creuit quātū ad ea que per Chriſtuȝ
creduntˀ ⁊ cognoſcuntˀ. Qđ ꝯfirmans aplʾus
ad Eph.3.dicit. Vt innoteſcat poteſtatibus
⁊ principatibus per eccleſiam multiformis
ſapientia dei. ℂ Tertio hoc idem probo di-
ſtinctione. Nam Bonauen.in.3.diſt.25.ar.
2.q.j.querit an fides creuerit vl' ꝓfecerit quā
tum ad credendorum multitudinem. ⁊ reſpō
dit.di.ꝙ credibilia mltiplicari dupliciter pōt
intelligi: vel quantum ad nouorum articulo-
rum additionem: vel quantum ad multipli-
catorum explanationem. Si primo modo in
telligatur: ſic non eſt concedenduȝ fidem ꝓ-
feciſſe quātum ad multiplicationem creden-
dorum. Si ſcđo modo: ſic profuit ſm ꝓceſſū
temporis: quia qđ vno tempore credebāt im
plicite ⁊ quaſi vno articulo proceſſu tempo-
ris explicatum eſt ⁊ diſtinctum in multa cre
dibilia. vnde ſicut aliquo tempore ſufficiebat
credere ſimpliciter redemptorem futuꝝ: nūc
autem circa ipſum redemptorem ſeptem ar-
ticuli particulariter explicantur: ⁊ multa ex il
lis conſequentia. Et hoc eſt ꝙ dicit Vgo de
ſancto victore in lib. de ſacramētis. Añ legeȝ
inquit deus creator credebatur: ⁊ ab eo ſalus
⁊ redemptio expectabatur: per quē autem et
quomodo eadem ſalus perficienda ⁊ implē-
da foret: exceptis paucis quibus hoc ſcire ſin
gulariter ex munere datum erat a cunctis fi
delibus non cognoſcebatur. Sub lege aut ꝑ
ſona redemptoris predicabatur mittenda: q̄
autem ipſa ꝑſona foret hoc eſt homo vel an-
gelus vel deus mūdum manifeſtabatˀ. Soli
enim hoc cognouerūt qui per ſpiritū illumi-
nati fuerunt. Sub gratia aūt manifeſte iam
ab omnibus predicatur ⁊ creditur: ⁊ modus
redemptionis ⁊ qualitas perſone redēptoris
Et ſic patet ꝙ fides creuit ⁊ profecit quātum
ad credibilium multiplicationē non noua ad
dendo: ſed quodāmodo implicata explicādo.
Qualitas enim perſona redemptoris ⁊ mo-
dus ſciri non pōt aperte niſi ſub quadā arti-
culorum multitudine ⁊ diſtinctiōe. h̄ Bona.
verbaliter. Ex predicta igitˀ rōne auctē ⁊ di-
ſtinctione patet qualiter fides creuit explana
tione. ℂ Scđo etiā dico ꝙ fides pōt creſcere
intenſiue ⁊ eſſe maior in vno ꝙ̄ in alio illu-
minatione ſeu maiori cognitiōe. Et hoc mō
fides creuit: ⁊ etiam eſt maior vniuerſaliter i
his qui ſunt ſub lege noua quā in omnibus
qui fuerunt ſub lege veteri quod tripliciter
probo. Primo auctē. Scđo rōne. Tertio
diſtinc. ℂ Primo auctē probo. Nā Grego.
ſuper verba Luc.10. Beati oculi qui vident
que vos videtis. ait. Scđm incrementa tem
porum creuit ſciētia ſanctoꝝ ⁊ ſpūalū patrū
⁊ quāto aduentui ſaluatoris viciniores exti-
terūt: tāto myſterū ſalutis plenius ꝑceperūt
hec ille. ℂ Scđo hoc idem probo rōne cauſa
litatis. Fundamentum rationis ponit phs.j.
phyſi.di. Innata eſt nobis via cognoſcendi
ex principijs nobis notioribus que ſunt vni-
uerſalia ⁊ magis cōfuſa in notiora ⁊ certiora
nature. patet hec regula. Nā qū quis videt
Petrum a longe ſeu remotiſſime cognoſcit
eum vniuerſaliter ⁊ confuſe: credendo ſimpl'r
ꝙ ſit lignum imobile aut lapis. Cum autem
ei parum appropinquat vidēs eum mouere
perfectius ipſum cognoſcit propter quod iu-
dicat in corpore eſſe aliquod animal. Cū aūt
magis ei appropinquat: adhuc perfectius eū
cognoſcit: propter qđ iudicat in genere: ꝙ eſt
vnus homo. Cum aūt ſit ei proximus habet
perfectiſſimam de ipſo cognitionem: eo ꝙ co
gnoſcit in ſpē ipm eſſe Petrū ⁊ nō Jacobū
vel Joannē. Quo preſuppoſito: certum eſt ꝙ
cū patres noui teſtamenti fuerūt primiores
xpo illum etiā ꝑſonalr viderūt. Ecōtra vero
quia pres veteris teſtamenti remotiores fue
runt a pñtia ipſius xpi incarnati: ꝯcluditˀ oīo
ꝙ maior eſt cognitio ⁊ fides in patribꝰ noui
teſtamenti ꝙ̄ in patribus veteris legis: quia
illi habuerūt legē ꝯfuſā: nos vero clariſſimā
Et ideo Jo. baptiſta qui fuit ꝓpinqſſimꝰ ſal
uatori expreſſe cognouit ⁊ clarius aduētū xpi
in carne. Vñ dixit Jo.j. Ego vidi ⁊ teſtimo
niū perhibui: q2 h̄ vere eſt filius dei. Et etiaȝ
expreſſius ⁊ clarius cognouit eū venturū ad
paſſionē: vñ ſubiecit. Ecce agnus dei: prenun
cians eius imolationeȝ futurā. ℂ Tertio, hoc
idem ꝓbo diſtinctiōe. Nam Bona.in.3.di.
25.ar.2.q.2.querit an fides ꝓfecerit quātum
ad cognitiōis ſeu illuminatiōis plenitudinē:
Et rñdit di. ꝙ ſm diuerſitatē tempoꝝ: indu-
bitanter creuit fides quātū ad luminis ple
nitudinē intelligendo: de fide ſm ſtatū cōem

hoc autem non eſt propter ipſorum tempoꝝ tranſmutationem. primo ⁊ principaliter ſed propter veritatis exhibitionem ⁊ manifeſtationem: propter maiorem gratie diffuſionē ⁊ propter pleniorem inſtructionem. Ideo eni credentes: clarius nunc ea que credũt cognoſcunt ꝙ̃ antiquitus cognoſcebant: quia iam eſt veritas exhibita ⁊ mõſtrata per Chriſtũ. Iã ⁊ gratia ſpiritus ſancti amplius diffunditur in ſacramentis noue legis ꝑpter xpi meritũ ⁊ precium iam ſolutum. Jam etiam nunc fides apertius predicatur docetur probatur et defenditur per euidens diſcipulorum xpi et eius ſequatium documentum. hec Bonauē. Patet etiam ꝙ non tm̃ quãtum ad maiorē cognitionem maior eſt fides in lege noua ꝙ̃ in veteri: ſed etiam fides intenſiue reperitur nunc in vno qui eſt ſub lege noua ꝙ̃ in alio. Quod ſic probo. Qui enim expreſſiorem et ampliorem explicationem de credibilibꝰ hēt maiorem fidem habet: ſed talem habent prelati: vel talem habere debent maiores reſpectu minorū: ergo ⁊c. Nam qui ea que ſunt fidei explicite cognoſcit: fidem habet maiorē ꝙ̃ qui ea cognoſcit implicite. Quod ꝓbans Tho. 2.2. q. 2. ar. 6. dicit. Qꝺ fides ſimpliciū vel minorum minor eſt in cognitione reſpectu maiorum vel prelatorum. Ratio eſt quia diſcipuli qui docentur non hñt tantam ſcientiam quã habet magiſter ⁊ ille ꝙ docet. Sed minores ⁊ ſimplices ſe habent ſicut ꝙ docẽt. Maiores aũt ſeu prelati ſicut qui docẽt. Ex predictis auctē: rõne: diſtinc. patet qualiter fides fuit eſt ⁊ põt eſſe maior intenſiue in vno ꝙ̃ in alio in cognitõe. ¶ Tertio dico ꝙ fides põt creſcere intenſiue plus in vno ꝙ̃ in alio certificatione. i. ꝙ vnus põt habere maiorē certitudinē de his que ſunt fidei ꝙ̃ alius. Et hoc modo eſt etiã maior certitudo vl'r in his qui ſunt ſub lege noua ꝙ̃ in his qui fuerunt ſub lege veteri qꝺ tripliciter ꝓbo. Primo auctoritate. Scꝺo rõne. Tertio diſtinctõe ¶ Primo ꝓbo auctoritate. Nam glo. ſuper verba Iſa. 9. Paruulus natus eſt nobis dic Certitudo iſta adipleta fuit plus i lege noua ꝙ̃ in veteri: eo ꝙ lex vetus loquebaſ: non in pſona ſua: ſed in pſona noue legis. ſcꝺo hoc idem ꝓbo triplici rõne. Primo rõne cauſationis. Scꝺo rõne affirmatiõis. Tertio rõe teſtificatiõis. ¶ Primo ꝓbo rõne cauſatõis ꝙ maior eſt certitudo in his que ſunt fidei in lege noua ꝙ̃ in veteri. Fundamentũ ratiõis ponit auctor i libro de cauſis. di. Vbi ē plus de cauſa ibi eſt plus de cauſato: pȝ quia vbi ē plus de infirmitate: ibi ē plꝰ de dolore. Quo preſuppoſito certum eſt ſm phm. j. de aia ꝙ vbi plus eſt de cognitione ibi plus eſt de certitudine: ſed manifeſtum eſt vt imediate probatum eſt: ꝙ qui ſunt ſub lege noua maiorē habuerunt cognitionem de myſterijs incarnationis ꝙ̃ patres antiqui: ergo ⁊c. ꝓbo hoc dupl'r. Primo reſpectu pñtie ipſius ꝙ maiorem generat cognitionē ꝙ̃ abſentia: dicēte pho. 3. de aia. Cognitio inquit rei ē alia a cognitione ipſius eſſe rei. Quia aliud eſt res ⁊ aliud eſt eſſe rei: ſȝ aliꝺ eſt magnitudo: ⁊ aliꝺ magnitudinis eſſe. Et. j. poſteriorum: atqȝ. j. phyſicoꝝ. dicit. Cognoſcere aũt tunc vnumquodqȝ arbitramur cum cauſas eius cognoſcimus. Et. 9. ethicoꝝ. Cognoſcere autem et ſpeculari magis poſſumus ꝓximiores ꝙ̃ remotiores. Scꝺo etiam magis cognouerunt reſpectu ſue doctrine. Nam Jo. 15. dicitur. Omnia quecũqȝ audiui a patre meo nota feci vobis. Si igiſ qui ſũt ſub lege noua hñt maiorem cognitionem de myſterijs fidei ꝙ̃ habuerunt qui fuerunt ſub lege veteri: ꝯcluditur per conſequēs ꝙ etiam habēt maiorē certitudinem fidei ꝙ̃ ipſi. ¶ Scꝺo hoc idem probo ratione affirmationis. Fundamentũ rationis ponit Plato in thimeo. di. Certius ſemꝑ eſt quod neceſſario euenit: ꝙ̃ qꝺ cõtingenter. patet quia ſm phm. 4. metha. Neceſſarium eſt ꝙ aliter nõ põt ſe habere. Ecõtra ꝑ periermē. dicitur. Contingens idifferenter ſe habet ad eſſe ⁊ ad nõ eſſe. hoc idē dr̃. j. prioꝝ. vnde de futuris contingentibus non eſt determinata veritas. Et ꝙ certius ſit neceſſe ꝙ̃ contingēs patet exemplo. Nam maiorem certitudinem habet pater de filio quē genuit ꝙ̃ ꝺ filio quē habiturus ē. Et ratio ē quia pmũ ē neceſſariũ. ſcꝺm vero contingēs Quo preſuppoſito certũ eſt a ſimili ꝙ fides que eſt de ꝯtingenti fuit fides qua pr̃es antiqui credebant xp̄m eſſe paſſurum ſeu incarnandum. Fides vero noſtra qua iam credimus ipſum incarnatum ⁊ paſſum eſt de neceſſario. Ideo concluditur ꝙ maior eſt certitudo in nobis de myſterijs Chriſti que preſentialiter habemus ꝙ̃ in oĩbus antiqs qui

erant ea habituri. Non eniʒ illi poterant di
cere illō.j. Jo.j. Quod vidimus ꝛ audiuimꝰ
et perſpeximus ꝛ manus noſtre contrectaue
runt de verbo vite. ꝛ illud Jo.j. Verbum ca
ro factum eſt. Nam ipſi loquebantur de fu-
turo tēpore dicentes Yſa.7. Ecce virgo con
cipiet ꝛc. Nos autem loquimur de preterito
dicentes. Ecce virgo concipiet ꝛ peperit filiuʒ
Jmmo nunc mortal'r peccaret: qui fidem ſu-
am proteſtando diceret chriſtum naſcituruʒ
ſeu moriturum: quod antiqui patres veraci-
ter ꝛ pie dicebant: ſicut ipſi etiaʒ mortal'r pec
caſſent: ſi affirmatiue dixiſſent virgo conce-
pit ꝛ chriſtus natus eſt atqʒ mortuus. ¶ Ter
tio hoc idem ꝓbo ratione teſtificationis. Fū
damentum rationis ponit dominus Mat.
18. quod etiam habetur extra de teſtamentis
ca. relatum. vbi dicitur. Jn ore duoꝝ vel triū
ſtat omne verbum. Quod ſi ſic eſt: ergo cer-
tius eſt aliqd q̄to pluribus teſtibus ꝯfirmat
Sed certum eſt ꝙ fides eccleſie pluribus te-
ſtibus confirmata eſt: q̄ʒ fuerit fides ſynago-
ge: ſiue q̄tum ad miracula: ſiue quantum ad
martyria: ſiue quantum ad prophetaꝝ oracu
la: propter que omnia concluditur ꝙ maior
eſt fidei certitudo in nobis: q̄ʒ in omnibus: q
fuerunt ante chriſti aduentum incarnatōis.
¶ Tertio hoc idem probo diſtinctōe. Nam
Bonauentura in tertio di.25. arti.2. q.3. que
rit an fides creuerit quantum ad aſcēſus cer
titudinem. ꝛ reſpondit dicens. ꝙ certitudine
fidei eſt loqui dupliciter ſm duplicem com-
parationem. Habet enim fides comparari
ad ipſam veritatem dictantem. Habet etiaʒ
comparari ad ipſum intellectum aſſentiētē.
Si loquamur de certitudine fidei per com-
parationem ad veritatem dictanteʒ: ſic eius
certitudo non habet minui nec augeri: qꝛ cū
ipſa veritas diuina certiſſima ſit: ꝛ falli non
poſſit quantum ex parte rationis dictantis
in fide: quicunqʒ aſſentit diuine veritati pro-
pter ſe ꝛ ſup oīa eſt in ſtatu vere certitudinis
nec hʒ ex illa pte fides ꝓficere in certitudine.
Si aūt loquamur de certitudine fidei p cō-
paratōeʒ ad ipʒ credentē: ſic realiter concedi
pōt ꝙ fides creſcit q̄tum ad certitudinē: tuʒ
ꝓpter clariorē cognitioneʒ: tum ꝓpter p̄ſen
tiam rei habitā: tum etiaʒ ꝓpter maiorē de-
uotionem. Jlla. n. fides certior eſt: que aper-
tius cognoſcit: que ſecuriꝰ poſſidet: ꝛ que de
uotius acquieſcit. Et quantum ad hec tria fi
des ſm diuerſitatem temporuʒ creuit. Hec
Bonauentura verbaliter. Ex prefata igitur
auctoritate: triplici ratione atqʒ diſtinctione
patet qualiter fides maior eſt: ꝛ eſſe poteſt in
vno q̄ʒ in alio: quantum ad certificationem.
¶ Quarto dico ꝙ fides poteſt eſſe maior in
tenſiue in vno: q̄ʒ in alio infuſione. Nam ꝛ ſi
ex parte ipſius dei fidem infundentis nō ſit
maior fides in vno q̄ʒ in alio: tū reſpectu ma
ioris diſpoſitionis ſubiecti fidem recipientis
fides poteſt eē maior in vno q̄ʒ in alio. Et ra
tio eſt: qꝛ ſm Platonem in thimeo. Forme
dantur ſm mercedem ſeu diſpoſitionē māe.
Quo p̄ſuppoſito: certum eſt ꝙ ſicut ſm ma-
iorem capacitatē intellectus vnus magis co
gnoſcit virtutem principioꝝ q̄ʒ alius: ita ſm
donum gratie vnus magis cognoſcit per fi-
dem veritatis fidei q̄ʒ alius. Et ſic patet qua
liter fides intenſiue creſcit infuſione. ¶ Qui-
to etiam dico ꝙ fides intenſiue creſcit affecti
one: deuotione: ſeu dilectione. Certum eſt eiʒ
ꝙ veritati prime de qua eſt fides: qdam fer-
uentius ꝛ deuotius q̄tum ad actus concupi
ſcibilis ſe ſubijciuntur per maiorem dilectio
nem alijs. Et ſm hoc fides eſt maior in vno
q̄ʒ in alio. Quod patet de fide informi reſpe
ctu fidei formate. i. perfecte per caritatem: qꝛ
qui habet fidem caritate formatam: dicit' ha
bere maiorem fidem: q̄ʒ qui habet fidem in-
formem ꝛ ſine caritate. Nam qui fidem ſine
caritate habet: non ſeruit proprie deo. ꝛ ratio
eſt: quia licet talis faciat quod deus precipit:
tamen non faciens illud ex caritate non facit
proprie ſm ꝙ deus vult. Et ſic patet qualiter
reſpectu affectionis ſeu dilectionis: fides re-
peritur intenſiue eſſe maior in vno q̄ʒ in alio
¶ Sexto etiam dico ꝙ fides poteſt creſcere
intenſiue ꝛ eſſe maior in vno q̄ʒ in alio opini
one. Nam quando vnus magis ſentit ma-
gna de deo: ſeu maiorem opinionem hʒ q̄ʒ
alius: talis intenſiue dicitur habere maioreʒ
fidem. Hoc modo centurio dicitur habuiſſe
maiorem fidem: q vt habetur Mat.8. crede-
bat chriſtum ſolo verbo poſſe ſanare pueruʒ
ſuum: iudicans etiā ſe total'r indignū eē: vt
chriſtus intraret ſub tectū ſuuʒ. Propter qd
dictum eſt ei a dn̄o. Non inueni tantam fi-
dem in iſrael. Qd ſi opponeres contra hoc
dicens. Nonne inuenit xp̄s maiorem fidem

in btã virgine ꝛ in apoſtolis? Certe ſic. Chry
ſoſto. aũt ſup Mat. ad hoc reſpondit di. Q̈d
maiorem fidez in cẽturione inuenit: qꝛ a nul
lo doctus fuit vnde ſubdit Chryſoſto. Credi
dit inquit Andreas: ſed Johe dicente. Ecce
agnus dei. Credidit Petrus: ſed euangelizã
te ſibi Andrea. Credidit Philippus: ſed le
gendo ſcripturas. Nathanael etiam prius ſi
gnuz diuinitatis accepit. Jayrus iſraelis p̃n
ceps pro filia ſua petens non dixit dic verbo
ſed veni velociter. Nichodem⁹ de baptiſmi
ſacramento audiens ait. Quomodo poſſunt
hec fieri Maria ꝛ Martha dicunt. Domi
ne ſi fuiſſes hic: frater meus non fuiſſet mor
tuus: tanq̃ʒ dubitantes an vbiqʒ poſſet eſſe
chriſti p̄ſentia. Hec ille. Oppoſitũ eſt de illiſ
q parua de deo ſentiunt: ꝛ q iudicant proui
dentiam dei circa inferiora eſſe iniuſtã: quan
do tales dicuntur habere paruam fidez. Con
tra quos fac diſcurſum ꝛ exprobrationem ſi
vis: ꝛ p̄cipue etiam contra querentes ſanita
tem ab incantatoribus: ꝛ non a deo. Patet
igiť ex predictis ꝙ reſpectu opiniõis fides in
uenitur eſſe maior in vno q̃ʒ in alio. ¶ Septi
mo etiaʒ dico ꝙ intenſiue fides creſcit ꝛ põt
eſſe maior in vno q̃ʒ in alio diſpectõe. Quan
do enim quis bona tranſitoria ꝛ viſibilia in
tuitu eternorum bonorum atqʒ inuiſibilium
totaliter contemnit: talis profecto dicitur ha
bere magnã fidez. Hoc modo Moyſes lau
datur: de quo apoſtolus ad hebre. xj. c. ait. Fi
de Moyſes grandis factus: negauit ſe eſſe fi
lium filie Pharaonis: magis eligẽs affligi
cum pplo dei ꝛ q̃ʒ temporalis peccati habere
iocunditatem: maiores diuitias eſtimãs the
ſauro egyptioꝝ improperium chriſti. Aſpicie
bat ciʒ in remuneratõeʒ. Hec ibi. Sup que
verba Augu. ait. Maxime fidei ꝓfecto fuit
oẽm preſentem ꝛ temporalem ſpnere iocun
ditatem: ꝛ futuram ſolum ſperare felicitateʒ.
Hanc magnam fidem ſumme habuit btũs
pater noſter Franciſcus: q oĩa paterna bona
reliquit pro eternis: de quo Bonauen. in le
genda ait. Cum pater eius ligdo cerneret ꝙ
eum a ſua opinione reuocare non poſſet: ce
pit eidem vehemẽter inſiſtere: vt epiſcopum
ciuitatis vna ſecum adiret: eiuſqʒ renuncia
ret in manibus hereditario iuri paternaruʒ
oium facultatum. Ad qd exequendum dñi
ſeruus vltro ſe offerens mox vt peruenit ad
antiſtitem: nec moraʒ eſt paſſus: nec cuncta
tus de aliquo: nec expegit verba: nec reddidit:
quin potius veſtimenta ſic cuncta depoſuit:
ꝙ ꝛ formalia ipſa reiecit: totuſqʒ coram aſtã
tibus: vt ebrius ſpiritu amore illius nudari
non horruit: qui nudus ꝓ oibus in cruce pe
pendit. Hec ibi. Jmmo etiaʒ qd plus eſt di
cebat coram fratribus. Si haberem inquit
omne auꝝ: omne argentum: ꝛ oẽs lapides p̃
tioſos: oẽſqʒ ſimul dignitates: atqʒ delectati
ones: oĩa hec quaſi lutum ɔtemnereʒ ꝓ dei
amore: ꝛ pro ſpe futuroꝝ ꝛ eternoruʒ bonoꝝ.
Oppoſituʒ eſt de illis: q nec minic voluptati
nec etiam inordinate effectioni diuitiaruʒ re
nunciant: qm̃ tales haud nullaʒ vel minimã
fidem habere cenſenť. Ex prefatis patet qua
liter reſpectu deſpectionis fides eſt maior in
vno q̃ʒ in alio. ¶ Octauo etiaʒ dico ꝙ fides
intẽſiue diciť eſſe maior in vno q̃ʒ in alio tol
leratione ſeu firmitate ꝛ conſtantia. Quan
do enim aliqs tollerať ardua ꝛ aduerſa libẽ
ti aio ꝓpter deum: talis ꝓfecto diciť habere
magnam fidem. Hanc fidem magnam ha
buerunt martyres ꝛ apľi: ꝛ ſuſtinentium in
conſtantia ꝛ in firma patiẽtia ſuorum acer
biſſimorum martyrioꝝ. Oppoſitum vero fu
it de illis: q ꝓpter martyria ſeu penas fidez
negauerũt. O quot de iſtis in chriſtianitate
repirentur: qui prepoſitis ſibi penis chriſti fi
dem penitus abijcerẽt. Quando etiam aliqs
in magnis aduerſitatibus maxime ſperat in
deo ꝛ in eo confidit: talis profecto habʒ ma
gnam fidem. Econtra vero quando quis in
aduerſitatib⁹ de dõ diffidit: talis ꝓfecto aut
puaʒ: aut nullam diciť habere fideʒ. De hac
pua fide in aduerſis ſeu parua cõfidentia in
deo chriſtus redarguit Petrum Mat. 14.
di. Modice fidei quare dubitaſti? Que ver
ba exponens Chryſoſtomus ſuper Mat. ibi
Videns Petrus ventũ validum timuit. di
cit talis eſt humana nã: vt multotiens in ma
gnis recte ſe hñs in minoribus reprehendať
vt ſibi dicať. Modice fidei quare dubitaſti?
Et ſup id aliõ verbuʒ ꝛ cũ cepiſſet mergi idẽ
Chryſo. ait: vt mõſtraret dñs qm̃ non venti
immiſſio: ſʒ illius modica credulitas periculuʒ
operabať: dixit modice fidei: in quo monſtra
tur qꝛ neqʒ ventus: neqʒ aliqd aliõ nocẽ po
tuiſſet: ſi firma fides fuiſſʒ. Hec ille. Ex p̃miſ
ſis etiã pʒ qualť reſpectu tolleratõis fides in

nenitur maioꝛ in vno q̄ꝫ i alio. ¶ Nono etiā
dico ꝙ fides intenſiue maioꝛ eſt in vno q̄ꝫ in
alio operatione. Quando aliquis magna ⁊
multa opera facit precipue cum impꝛope-
ria ⁊ vilitateſ aut ſuſtinet aut ſuſcipit pꝛopter
deum talis pꝛofecto magnam fidem habet:
hanc fidem habuit cananea cui dicēs Mat.
15. ait. Mulier magna ē fides tua. vbi Jero.
ait. Mira huius mulieris fides pacientia ⁊
humilitas pꝛedicatur: fides quippe qua cre-
diderit ſanari poſſe filiaꝫ ſuam: patientia qua
totiens contēpta in pꝛecibus perdurauit: hu-
militas qua ſe non canibus ſed catellis com
parauit: ſcio me inquit filiorum panem non
mereri: nec integros poſſe capere cibos: nec
ſedere ad menſam cuꝫ patre: ſed contenta ſū
reliquiis catellorum: vt per humilitatem mi
carum ad panis integri veniam magnitudi-
nem. hec ille. Oppoſituꝫ vero eſt de illis qui
minima operantur pꝛopter deum maxima
vero pꝛopter mundum: quoniā tales aut par
uā aut nullam habent fidem. De talibus enī
ait Gregorius. 47. di. c. Oēs iquit huius
ſeculi dilectores i terrius rebus foꝛtes ſūt in
celeſtibus debiles. Nam ꝓ tempoꝛali gloꝛia
vſqꝫ ad moꝛtem deſudare appetunt ⁊ ꝓ ſpe
perpetua nec parum quid in laboꝛe ſubſiſtūt:
pꝛo terrenis lucris quaſlibꝫ iniurias tollerāt
⁊ ꝓ celeſti mercede tenuiſſimi verbi ferre cō
tumelias recuſant. Terreno iudici tota etiaꝫ
die aſſiſtere foꝛtes ſunt: in oꝛatione vero co-
rā domino vel vnius hoꝛe mom̄to laſſantur.
Sepe nuditatem deiectionem ⁊ famem pꝛo
acquirendis diuitijs atqꝫ honoꝛibus tollerāt
eterna vero querere tanto magis diſſimu-
lant quanto magis ea tribui tardius putant.
hi itaqꝫ quaſi aliorum arboꝛum moꝛe deoꝛ-
ſum vaſti ſunt: ſurſum vero anguſti: quia foꝛ
tes ad inferioꝛa ſubſiſtūt ſed ad ſuperioꝛa de
ficiunt at contra ex qualitate palmarum de-
ſignatur pꝛoficiens vita iuſtoꝛum: qui nequa
quā in terrenis deſiderijs foꝛtes ſunt ⁊ in ce
leſtibus debiles: ſed longius atqꝫ diſtantius
ſtudioſos ſe deo exhibent: q̄ꝫ ſeculo fuiſſe me
minerunt. hec ille. Ex pꝛefactis patet qualiter
reſpectu operationis fides inuenitur eſſe ma
ioꝛ in vno q̄ꝫ in alio. ¶ Decimo etiam dico
ꝙ intenſiue fideſ dicitur eſſe maioꝛ in vno q̄ꝫ
in alio duratione: quando enim aliquis diu-
turno tempoꝛe perſeuerat in fide ſeu in pꝛe-
dictis: talis pꝛofecto magnam dicitur habe
re fidem. Oppoſitum eſt de illis qui pauco
tempoꝛe in iam pꝛedictis perſeuerant: quo-
niam tales paruam aut nullam dicuntur ha
bere fideꝫ. Ex pꝛedictis igitur. 10. apparet qua
liter fides poteſt creſcere ſeu creſcit intenſiue
⁊ q̄ꝫtum ad gradus: ⁊ per conſequens etiam
patet huius concluſionis. ſcilicet de magnitu
dine fidei ſua diuerſitas. ¶ Tertio etiam vi-
denda eſt de fidei magnitudine ſua neceſſi-
tas. Nam fidem magnam quiſqꝫ habere te
netur. Et pꝛimo pꝛelati ⁊ ſuperioꝛes. ſecundo
etiam ſubditi ⁊ inferioꝛes. ¶ Pꝛimo dico ꝙ
licet eadem ſit fides in maioꝛibus ⁊ minoꝛi-
bus: in pꝛelatis ⁊ ſbditis: tamē ſuperioꝛes te
nentur de credendis habere plenioꝛem noti
tiam quod tripliciter pꝛobo. Pꝛimo aucto
ritatibus. Secundo ratione. Tertio diſtin.
¶ Pꝛimo pꝛobo auctoꝛitatibus. Nā Gre.
ſuper verba Job. pꝛimo boues arabant ⁊ aſi
ne paſcebantur iuxta eos ait. per boues ſupe
rioꝛes in ſcientia ⁊ fide ſignificantur: quibus
aſini ideſt minoꝛes in credendis debent ad
herere. Item Simacus papa. j. q. j. c. villiſſi-
mus. ait. Villiſſimus cōputādus eſt niſi pꝛe
cedat ſcientia fide ⁊ ſanctitate q̄ honoꝛe pꝛe-
ſtantioꝛ eſt. Item extra de elect. c. cum in cun
ctis. Alexander tertius ait. Qui ad curam po
ſitus eſt alioꝝ: debet oſtendere qualiter alios
in domo dei oppoꝛteat conuerſari. Item ex-
tra de electio. c. niſi. Innocentius tertius ait
Nihil eſt ꝙ eccleſie dei magis officiat q̄ꝫ ꝙ
indigni ⁊ ignoꝛantes aſſumuntur pꝛelati ad
regimen animarum. Item extra de re iudi.
c. q̄ꝫuis. Grego. ait. Nō poteſt excuſatio eſſe
paſtoꝛis ſi lupus oues comedit: ⁊ paſtoꝛ ne-
ſcit. Item de cōſecra. di. 4. c. vos ante omnia
Augu. ait. Vos ante omnia tā viros q̄ꝫ mu
lieres qui filios in baptiſmo ſuſcepiſtis mo-
neo vt vos cognoſcatis fideiuſſoꝛes apd̄ deū
extitiſſe pꝛo illis quos viſi eſtis de ſacro fon-
te ſuſcipe. Ideo eos ſemper amonete vt iuſti
tiam diligant: charitatem teneant: ⁊ caſtita-
tem obſeruent ſuper omnia aūt ſymbolum ⁊
oꝛationem dominicam ⁊ vos ipſi tenete ⁊ il
lis quos de ſacro fonte ſuſcepiſtis ſemꝑ oſtē
dite. Ex quibus auctoꝛitatibus patet qualiter
ſuperioꝛes tenentur habere noticiam maio-
rem de his que ſunt fidei q̄ꝫ inferioꝛeſ. Secū
do hoc pꝛobo ratione cauſalitatis. fundamē-

tum rationis ponit philoſophus .2. metaphi.
di. Quicquid eſt cauſa aliorū vt ſint talia illō
maxime debet eē tale. patet h regula. Nā qr
ignis cāt calorē ſiue eſt cā caloris in alijs re
bus: ideo ipſe debz eſſe imo eſt magis calid⁹
ꝙ̄ omnes alie res. Quo preſuppoſito certuz
eſt ꝙ cum explicando credendorū ſeu eorum
que ſunt fidei: fiat per ſuperiores ad inferio
res: concluditur neceſſario ꝙ ipſi tenent ple
nius cognoſcere ea que ſunt fidei: ꝛ per con
ſequens habere maiorem fidez ꝙ̄ omnes in
feriores. Quod ſi aliter ſit ſeu fiat: maxia ar
rogātia eſt ꝛ peruerſitas. Proinde. 48. di. in
principio dicitur. In arrogātia que eſt ruina
dyaboli incidunt qui in puncto hore nec duz
diſcipuli fiūt ignorātes magiſtri. Et ſic Inno.
ait. Miſeruz ē fieri magiſtrum qui nec dū
didicit eſſe diſcipulus. Et. 59. di. c. ordinatos
Celeſtinus papa ait. Debet enim ante eſſe di
ſcipulus quiſquis doctor eē deſiderat vt poſ
ſit docere quod didicit. Omnis vite inſtitu
tio ad id quod tendit ſe ratione ꝯfirmat. Itē
16. di. c. In ſacerdotib⁹. dicitur. Diſcere ꝛ ſci
re prius quis debet anteꝙ̄ doceat: ꝛ exemplū
fidei atqz religioſe conuerſationis debet po
tius preſtare ꝙ̄ ſumere. ¶ Tertio hoc idem ꝓ
bo diſtinctione. Nam Tho. 2. 2. q. 2. ar. 6. que
rit an equaliter omnes teneantur habere fi
dem explicitam. Et Reſpondit di. Quod ex
plicatio credendorum fit per reuelationez di
uinam. Credibilia enim naturalem rationez
excedunt. reuelatio aūt diuina ordine quodaz
ad inferiores peruenit per ſuperiores: ſicut ad
homines per angelos ꝛ ad inferiores ange
los per ſuperiores: vt patet per Dioniſi. 4. c.
cel. ierar. Et ideo pari ratione explicatio fi
dei oportet ꝙ perueniat ad inferores homi
nes per maiores. Et ideo ſicut ſuperiores an
geli qui inferiores illuminant habent plenio
rem notitiam de rebus diuinis ꝙ̄ inferiores
vt dicit Dioni. 12. c. cel. ierar. ita etiam ſuperio
res homines qui alijs preſſunt aliosqz habēt
erudire: tenentur habere pleniorem notitiam
ꝛ fidem de credendis ꝛ magis explicite cre
dere. h Tho. Hic fac exprobrationē ꝯtra pre
latos ſacerdotes patres doctores ꝛ huiuſmo
di: qui cum teneantur plus ſcire ꝙ̄ inferiores
ꝛ etiam illos de his que ſunt fidei inſtruere:
minus tñ ſciunt ꝙ̄ inferiores: ꝛ ꝙ magis eſt
nihil ſciūt eorum que ſcire teneantur: ſeu eo
rum que ad propriumſpectant officium. Dic
etiam ſi vis de maxima confeſſorum negli
gentia. tales igitur omnes ſuperiores ſeu ma
iores ad quos pertinet alios erudire: tenen
tur etiaz de his que ſunt fidei ſuo loco ꝛ tem
pore reddere rationem. Unde. j. pe. 3. dicitur
Parati ſemper ad ſatiſſactionē omni poſcē
ti rationem de ea que in nobis eſt fide ꝛ ſpe.
vbi nota verba ꝛ ſigna miſteria. Primo eni
dicit parati ſemper ad oſtendeudum: ꝙ ſem
per in primitiua eccleſia omnes generaliter
tenebantur reddere rationē de fide ſua ꝛ ſpe.
quia omnes gratiam ſpiritus ſancti percepe
rant: vel quia adulti accedebant ad baptiſmū
qui prius erant inſtructi vt de fide reſpōdere
ſcirēt: modo aūt ſoli maiores tenētur qui offi
ciū acceperunt alios inſtruendi. Scdo dicit
reddere rationem. Nam rationes ſunt neceſ
ſarie ad defenſionem ꝛ inſtructionem non
ad probationez. Unde rationes fidei nō ſūt
probationes ſed quedam perſuaſiones ad re
mouenda impedimenta fidei: oſtendendo nō
eſſe impoſſibile quod in fide proponitur. Un
de prelati tenentur reddere rationē per quaſ
dam ſimilitudines ꝛ perſuaſiones ꝛ manife
ſtationes effectuum ꝛ precipue per miracula
Tertio dicit omni poſcenti. Ex hoc poſſet qs
arguere ergo etiā omni infideli. ad hoc Re
ſpondeo. ꝙ ſi infidelis querit rationem eoruz
que ſunt fidei ad deridendum: tunc ei non eſt
reddenda ratio: quia Mat. 7. dicitur. Noli
te ſanctum dare canibus ꝛc. Si vero querit
vt inſtruatur: tunc iaz non eſt canis. vnde eſt
dicendum ei quicquid eſt credenduz ꝛ quic
quid faciendum. vnde glo. ibidez ait. Qui ec
cleſiaſtico miſterio ꝑeſt doceat humiliter po
tentes ꝛ obſtruat ſuperbe reſultātes. Patet
ergo ex predictis qualiter maiores de neceſſi
tate tenentur habere pleniorem ꝛ maiorez fi
dem ꝙ̄ inferiores. ¶ Secundo etiam dico ꝙ
ſubditi ꝛ inferiores generaliter tenentur cre
ſcere in fide ſeu magnam habere fidez quod
dupliciter probo. Primo auctoritate. Se
cundo ratione. ¶ Primo probo auctorita
te Bernar. in ſuis ſententijs di. Quilibet ve
rus fidelis tenetur habere de deo magnam
fidem ꝛ de domino Jeſu chriſto. nec debet
habere paruam: quia apud deum ꝛ chriſtum

quod parum eſt nihil reputatur. ¶ Secundo hoc etiam probo ratione cauſalitatis. fundamentuꝫ rationis ponit auctor in libro de cauſis di. Talis eſt effectus qualis eſt ⁊ cauſa. patet hec regula. Nam ſi arbor eſt magna producit ⁊ magnos fructus: ſi vero eſt parua paruos fructus generat. Quo preſuppoſito: certū ē ꝙ cū meritū procedat ex charitate charitaſ autem procedat ex fide. ſequitur ꝙ ſi magna eſt fides magna eſt charitas: ⁊ per cōſequens magnum eſt meritum. Si autē parua eſt fides parua eſt ⁊ charitas: ⁊ per conſequens paruuꝫ eſt meritum ⁊ gloria: vt igitur quiſqꝫ magnum habeat merituꝫ: tenetur magnam etiam habere fidem. vnde Auguſti. ſuper Jo. ait. Quantuꝫ vas fidei attulerit quis ad fontem gratie: tantum implet de gratia. Et Bernar. ſuper canti. ait. Parua ſi quidē fides parua: magna vero magna meret. Patet igitur ex prefactis qualiter ad perfectionē fidei requiritur ꝙ fides ſit magna intenſiue quātum ad gradus ⁊ non parua: ⁊ per conſequens etiam patet. 4. circunſtantia ad integritatem fidei neceſſaria: que dicitur circunſtantia intenſionis. quam circunſtantiam nobis concedat ieſus chriſtus dominus noſter qui viuit ⁊ regnat in ſecula ſeculorum amen.

¶ Dominica de paſſione. Jteruꝫ de integritate ipſius ſacratiſſime fidei.

Uis ex vobis

arguet me de peccato: ſi veritatē dico vobis quare nō creditis mihi? ſcribuntur hec verba Jo. 8. c. ⁊ in euangelio occurrentis dominice. Poſt ſacri euangelij litteralem ⁊ moralem expoſitionem dilectiſſimi ciues: exquo vt claruit in precedenti ſermone vidiſtis declarationem quarte circunſtantie ad integritatem vere fidei neceſſarie; que dicitur intenſionis ſeu magnificationis: habeo in preſenti ſermone ſimiliter declarare quintam ipſius vere fidei circunſtantiam ad eiuſdem fidei integritatem ſumme neceſſariaꝫ: que dicit̄ circunſtantia formatiōis. cui⁹ qdē circūſtātie declaratio talis erit. ¶ De quinta circunſtantia ad integritatem vere fidei neceſſaria que dicitur circunſtantia formationis.

Quinta inſuper circunſtantia ad integritatem vere fidei neceſſaria dicitur circunſtantis formationis. Non enim ſufficit ad ſalutem ꝙ quis habeat ſimpliciter fidem cordis: fidem oris: fidem operis: ⁊ inſuper magnum fidei habitum: ſed etiam oportet omnino ꝙ habeat formationē ideſt veram formā ipſius fidei: que forma nihil aliud eſt ꝗꝫ ipſius fidei quedam perfectio Forma autem ipſius fidei ſm Ricardum in. 3. di. 23. ar. 5. q. 1. ⁊ ſm Bonauen. ibidem. ⁊ ſm. tho. ea. di. ar. primo. q. 2. ⁊ etiam. 2. 2. q. 4. ar. 3. eſt ipſa charitas vt puta quando quis etiam cum fide diligit deum ſuper omnia bona creata ⁊ omnes proximos tam amicos ꝗꝫ inimicos in deum ⁊ propter deum. pro cuius circunſtantie ſcilicet formationis. clariore declaratione tria de ipſa forma fidei videnda ſūt. Primo ſua Modalitas. Secundo ſua Realitas. Tertio ſua neceſſitas. ¶ Primo dico ꝙ de forma ipſius fidei que eſt charitas videnda eſt ſua modalitas. i. habemuſ videre quomodo: qua via: ſiue quo reſpectu charitatis ipſa ſit natura forma fidei pro quo notandum eſt ꝙ ſextuplex eſt forma videlicet. Prima ſubſtantialis. Secunda artificialis. Tertia exemplaris. Quarta potentialis. Quinta diuinalis. Sexta dicitur finalis. ¶ Primo que dicitur forma videlicet ſubſtantialis. eſt illa de qua philo. 2. de anima dicit. Forma eſt quedā ſubſtātia dās eſſe rei. Et ſeptimo metha. dicit. Forma ē cauſa eſſendi rebus. vnde forma dat eſſe rei. Et Comentator ſup octauo methaſi. dicit. Forma eſt cauſa in rebus. ⁊ diſtiguit eſſe a re. Exempli gratia. Anima ſm philoſophum ſecūdo de anima. eſt ſubſtantia ideſt forma ſubſtantialis ipſius corporis organici phiſici potentia vitam habentis. Unde anima eſt principium quo primo vniuerſaliter viuimus; ſentimus: ⁊ intelligimus: ⁊ ſm locum mouemur. Jſto igitur modo charitas nequaqꝫ eſt forma ſubſtantialis ipſius fidei. immo fides ipſa habet ſubſtantiam per ſe differentem a ſubſtantia ſeu a forma charitatis: cum forma fidei ⁊ charitatis realiter inter ſe differūt ⁊ ſpecie diſtinguantur: ſicut differt forma bru

ti a forma ipſius hominis. Immo hoc mo-
do omnino eſt impoſſibile q forma charita-
tis ſit forma fidei:cũ ſm phm prio poſteriorũ.
Et.4.me.affirmatio τ negatio nũqȝ ſũt vera
de eodem:τ vna ſpecies non poſſit eſſe alte-
ra.loquor per naturam . et non per partici-
pationem ¶Secunda dicitur forma artifici
alis.de qua cõmentator ſuper.2 . phiſico. Et
ſuper.2.de anima ait.Forme artificiales ſunt
accidentia fundata in ſubſtantijs naturalibꝰ
ſicut forma artificialis cultelli fundata eſt in
forma naturali ipſius ferri: τ forma artifi-
cialis veſtis fundata eſt in ſubſtantiali forma
ipſius lane. Idez ẽt cõmentator ſup.2.de ani
ma ait.Forme ſubſtantiales τ accidentales
ſeu artificiales equiuoce dicuntur eſſe in ſub
iecto:qꝛ ſubiectum forme ſubſtantialis ẽ ens
in potentia non in actu niſi per formam.ſed
ſubſtãtia accidentis eſt aliquid exiſtens in ac
tu.ſcilicet compoſitũ ex materia τ forma.vñ
habemus q hoc adueniens enti in actu eſt
accidẽs.hec ille. Iſto etiam modo charitas
nequaquam eſt forma ipſius fidei:cum talis
forma ſimpliciter fiat ab humanis artificibꝰ
quod nequaq̃ȝ contingi poteſt in forma ipſiꝰ
charitatis.¶Tertia dicitur forma exempla-
ris:de qua commentator ſuper.xi.metha.di-
cit.Forma exemplaris eſt ratio quedam ex
qua forme artificiales producuntur in eſſe.ſi
cut exempli gratia.Mẽs ipſius pictoris in q̃
eſt ratio quedam τ ſpiritualis forma qua me
diãte fit forma artificialiſ ipſiꝰ hymaginis ab
extra:dicitur eſſe forma exemplaris ipſiꝰ hy-
maginis ſeu figure artificialꝭ:τ iſto modo de-
us eſt forma exemplaris omnium rerũ na-
turalium ab ipſo creatarum. dicente Boetꝭ
met.9.li.3.Tu cũcta ſuperno:ducis ab exem-
plo pulchrum pulcherrimus ipſe.Mũdũ mẽ
te gerens ſimiliqȝ hymagine formãs.hoc eti
am modo forma artificialis ipſius ſigilli et
huiuſmodi.Poteſt etiã dici forma exempla
ris ipſius cere:in qua dimittit ſimilitudinem
ſue forme.Iſto etiam modo charitas nequa
quam eſt forma ipſius fidei:cum nulla ſit ſi-
militudo inter formam charitatis τ formam
ipſius fidei.¶Quarta dicitur forma poten-
tialis τ hoc eſt quando aliquod agens ꝑ ſuã
virtutẽ declarat virtutem τ perfectionem ali
cuius forme tam naturalis q̃ȝ accidentalis.
Et de hoc exemplificat phs.3.de anima.de
intellectu agente τ poſſibili.di.Intellectus in
anima ẽ dupplex.ſcilicet poſſibilis τ omnia
fieri τ agens τ omnia facere ſicut τ perfectio
Unde ſicut lumen facit colores potentia vi
ſibiles:actu viſibiles:ſic intellectus agens po
tentia intelligibilia:facit actu intelligibilia.ſ
ibi.hoc modo lux ſolis dicitur eſſe forma que
dam.i.perfectio colorum materialiũ:qui cũ
in nocte ſint inuiſibiles τ non diſtinguãtur
reſpectu obſcuritatis in die tamen in virtute
lucis ſolaris τ apparent τ diſtinguũtur.Iſto
etiam modo charitas non poteſt eſſe for-
ma fidei:cum habitus ipſius fidei realiter ap
pareat τ cognoſcatur ſine virtute τ forma ip
ſius charitatis.¶Quinta dicitur forma di-
uinalis .i . dei que forma infra ſe eſt perfe-
ctiſſima cum non ſubiciatur alicui accidenti
ſeu potentie:eo q ipſa ſm philoſophum.2. et
12.met.ſit ſimpliciter actus puriſſimus.Et de
hac ait commentator ſuper.3.de anima.Nul
la inquit forma eſt liberata a potentia ſimpli
citer niſi prima forma que extra ſe nihil intel
ligit.Hoc modo deus ipſe qui vt habetur .j.
Io.4. eſt quedam charitas eſſentialis.non
poteſt eſſe forma ipſius fidei:cum habitus fi-
dei ſit in potentia ad actum:τ ſit quid crea-
tum:deus aũt ipſe eſt quid increatum τ inſu
per eſt remotiſſimus ab omni potentia ad ac
tum.¶Sexta τ vltima dicitur forma finalis
τ hec eſt quando aliqua forma agens condu
cit aliam formam ſubſtantialem ſeu artificia
lem ad ſuum proprium finem:in quo fine ta
lis forma recipit ſuam perfectionem.ſicut exẽ
pli gratia.Faber dicitur forma agens ipſius
mallei:cum operatur malleum ad id propter
quod factus eſt.Et medicus dicitur eſſe que
dam forma.i.perfectio ipſius medicine: cum
facit quod ipſa medicina operatur ad ſanita
tem infirmi.Iſto igitur vltimo modo chari-
tas ſanctiſſima ſimpliciter τ realiter dicitur
eſſe forma τ perfectio ipſius fidei:eo q ipſa in
format τ perficit fidem:immo perducit actuȝ
ipſius fidei ad ſuum finem: quod vtiqȝ eſt
meritum eterne vite. Unde charitas ipſa fa
cit q ipſe intellectus in futura vita videt eſ-
ſentialiter τ fruitur illud quod per habitum
fidei in preſenti vita indubitanter credit.Pa
tet igitur ex premiſſis quo reſpectu τ modo
charitas dicatur eſſe forma ipſius fidei:τ per
conſequens patet etiam huius circunſtantie

Uidelicet formationis ſua modalitas. ¶ Secūdo pncipalit̄ dico q̄ de forma ipſi⁹ fidei videnda eſt ſua realitas id eſt habemus videre quomodo realiter charitas ipſa eſt vera forma ipſius fidei dei et non aliqua aliarum virtutum. Quod autem charitas ſit realiter forma ipſius fidei tripliciter probo. ¶ Primo auctoritate. Secundo ratione. Tertio diſtinct͛. ¶ Primo probo auctoritate. Nam glo. ſuper verba prime corin. 13. Si habuero omnem fidem ⁊c. ait. Sicut anima eſt forma ⁊ perfectio ipſius corporis: ſic charitas eſt forma ⁊ perfectio ipſius fidei: ⁊ ſicut corpus nullius eſt virtutis in ſuis ſenſibus ſine forma anime: ſic fides nullius eſt dignitatis ſine preſentia ipſius charitatis. hec glo. ¶ Secundo etiam probo ratione operationis. q̄ realiter charitas eſt forma fidei. Fundamentū rationis ponit cōmentator ſuper. 7. metha. di. Omnis operatio eſt per prius a forma q̄ȝ a materia. Quo preſuppoſito certum eſt q̄ fides operatur in virtute charitatis. dicēte apoſtolo ad gala. 5. Fides eſt que per dilectionē operatur. ergo concluditur q̄ charitas realiter eſt forma fidei. ¶ Tertio hoc idem probo diſtinctione. Nam Tho. 2.2. queſtione. 4. ar. 3. querit an charitas ſit forma fidei. ⁊ Reſpondit ſicut inquit ex ſuperioribus patet certum eſt q̄ actus volūtarij ſpēm recipiunt a fine qui obiectum eſt voluntatis. Illud autem a quo aliud ſpēm ſortitur habet ad modum forme in rebus naturalibus: ⁊ ideo cuiuſlibet actus voluntarij forma: quodammodo eſt finis ad quē ordinatur: tuȝ quia ex ipſo recipit ſpēm: tum quia etiaȝ modus actionis oportȝ q̄ reſpondeat proportōnaliter fini. manifeſtū eſt autem q̄ actus fidei ordinatur ad obiectū voluntatis q̄ eſt bonum ſicut ad finem. hoc autem bonum q̄ eſt finis fidei. ſcilicet bonuȝ diuinum eſt proprium obiectum charitatis. Et ideo charitas dicitur forma fidei inquantum per charitatem actus fidei perficitur et formatur. hec Tho. Bonauentura iſuper i 3. di. 36. articu. j. queſtione. 6. querit vtruȝ charitas ſit forma omnium virtutum Et Reſpondit di. q̄ habitus virtutis habet tripliciter conſiderari. ſcilicet ad obiectum ad: ſubiectum: ⁊ ad vltimum finem. Si loquamur de virtutibus in comparatione ad obiectum ſic omnes virtutes ſunt forme per ſeipſas diſtincte: et earum diſtinctio innoteſcit per actum ⁊ obiectum: ⁊ ſic non ſunt formales nec perfectibiles ab aliquo immo ipſe per ſe ſunt forme ⁊ perfectiones diſtincte. Si autē loquamur de virtutibus in comparatione ad ſubiectum ſic ſunt forme informantes ſbiectum in quo ſunt quantum ad bonitatem moralem: per ſeipſas tamen non ſufficiunt ad bonitatem gratuitam: per quam anima efficitur deo placita. Et ideo perfici poſſunt ⁊ formari per gratiam que ſimul gratificat animam ⁊ habitus exiſtentes in anima. Poſtremo ſi loquamur de habitibus virtutum in comparatione ad finem vltimum: ſic forme ſunt formales. forme quidem ſunt quia diſpoſitiones ſunt ipſius anime: ordinantes animam ad perueniendum in finem: formabiles ſunt tamen quia ⁊ ſi omnes diſponant ad tendendū in vltimum finem: perfectio tamen tendentie venit ſimpliciter ex ipſa charitate Sicut enim corpora grauia inclinant per pondus ad centrum. ſic ſpiritus tendunt ad ſummum bonum per pondus dilectionis: ⁊ huiuſmodi ſignum eſt q̄ charitas habet idem pro obiecto ⁊ fine ⁊ ſub eadem ratione. Et ideo cetere omnes virtutes ſimul cum ipſa fide quantum ad complementum et perfectionem ſue virtutis indigent charitate tanquam forma: ſine qua nunquam poſſunt eſſe perfecte. hec Bonauentura. Patet igitur ex predictis qualiter charitas realiter eſt forma fidei: ⁊ per conſequens etiam patet huius circunſtantie videlicet formatiōis ſua realitas. ¶ Tertio pncipalit̄ dico q̄ de forma ipſius fidei que eſt charitas videndū eſt ſua neceſſitas. vnde tenendū eſt firmiter q̄ charitas tanquam forma eſt neceſſaria non tantum ad informandum ipſam fidem: ſed etiam ad ſalutem cuiuſcunqȝ rationalis creature. que neceſſitas probatur 5. modis. Primo auctoritatibus. Secundo rationibus. Tertio diſtinctionibus. Quarto ſimilitudinibus. Quinto exemplis. ¶ Primo probo auctoritatibus q̄ fides ſine charitate ſeu ſine forma charitatis quamuis ſit maxima non ſufficit ad ſalutem. Nam Paulus ad galatas. 5. ait In chriſto Jeſu neqȝ circunciſio aliquid va

let neqꝫ preputium ſed fides que per dilecti
onem operatur. vbi etiam glo. ait. Sicut lam
pas ſine oleo minime lucet: ſic fides ſine cha
ritate nihil proficit ad ſaluandū. Itē glo. ſup
illud Ro. i. Juſtitia dei reuelatur de fide in
fideꝫ ait. Ideo ſola fides dicitur informis et
idigna ad ſalutem: eo ꝙ ſociaꝫ nō habet cha
ritatem. Auguſtinus etiam ſuper canonicam
Jaco. ait. Sicut corpus ſine anima mortu-
um eſt: ita fides ſine charitate que eſt vita ip
ſius mortua profecto reputatur. Idem quo-
qꝫ Auguſtinus lib. de fide ad pe. ait. Opus
fidei ⁊ perfectio eſt ipſa dilectio: ſine autem
dilectione fides inanis eſt: cum dilectione
vero fides eſt chriſtiani: ſine dilectione au-
tem fides eſt demonis: nam demones ⁊ cre
dunt ⁊ contremiſcunt. Paulus inſuper .i.
cor. i3. ait. Si habuero omnem fidem ita vt
montes transferam charitatem autem non
habeam nihil mihi prodeſt. vbi quidam expo
ſitor ait. Si habuero omnem. ideſt perfec-
tam fidem que eſt de rebus neceſſarijs ad
ſalutem. vel omnem. ideſt fidem de omnibus
preteritis preſentibus ⁊ futuris: ita vt mon-
tes transferam. ideſt transferri a deo impe-
trem: ſicut fecit Alexander cum fide informi
charitatem autem non habeam nihil mihi
prodeſt. ſcilicet ad vitam eternam acquiren-
dam. Ita extra de renuncia. capi. Niſi cum
pridem. §. quippe. dicitur. Quippe ſi quantum
cunqꝫ virtutum flore refulgeas: charitatem
autē in te non hēas: nihil habē cōprobaris.

¶ Secundo hoc idem ꝓbo quinqꝫ rōnibus
¶ Primo ratione Obiectionis.
¶ Secundo ratione Operationis.
¶ Tertio ratione Correſponſionis.
¶ Quarto ratione Acceptationis.
¶ Quinto ratione Perfectionis.

¶ Primo probo ratione obiectionis ꝙ cha
ritas eſt neceſſaria ipſi fidei. Fundamentum
rationis ponit philoſophus. 2. de anima dicēs
Quelibet potentia naturaliter appetit ſu-
um obiectum. patet hec regula multipliciter.
Nam quia potentia nutritiua ordinata eſt
ad cibum. hinc eſt ꝙ deſiderat illum. ſimili-
ter quia potentia generatiua ordinata eſt ad
actum generari vt ſpecies conſeruetur. hinc
eſt ſm Ariſtote. ſecundo de anima. ꝙ illum
naturaliter deſiderat omnis creatura ani-
mata. Item quia potentia viſiua ⁊ auditiua
ordinata ſunt ad videndum ⁊ audiendum
hinc eſt ꝙ deſiderat ⁊ videre ⁊ audire. Si-
militer quia potentia intellectiua ordinata
eſt ad intelligere: hinc eſt ꝙ naturaliter deſi-
derat ſcire. dicente philoſopho. i. methaphiſi
ce. Omnes homines natura ſcire deſide-
rant. Item quia materia ordinata eſt ad for-
mam: hinc eſt ꝙ naturaliter eam deſiderat.
vnde philoſophus. i. phiſicorum dicit. For-
ma eſt quid diuinum ⁊ optimum appetibile
a materia. vnde materia appetit formam ſi-
cut femina virum: ⁊ turpe bonuꝫ. Ratio om
nium predictorum eſt: quia quelibet potentia
per ſuum actum perficitur: ſicut oculus in vi
dendo: intellectus in intelligendo ⁊ huiuſmo
di. hoc ergo preſuppoſito. videlicet ꝙ omnis
potentia ⁊ omnis materia appetunt ſuum
obiectum ⁊ formam: certum eſt ꝙ charitas
vt in precedenti concluſione monſtratum eſt
forma eſt ipſius fidei ſeu perfectio. Quod ſi
ſic eſt. concluditur ꝙ ſicut materia ſine ſua
forma eſt omnino imperfecta: ſic habitus fi-
dei ſine charitate q̄ eſt ſua forma erit omni-
no inutilis ⁊ imperfectus. vt igitur ſit perfe-
ctus fidei habitus. oportet neceſſario ꝙ habe
at ſuū obiectum quod ſimpliciter eſt forma ip-
ſius charitatis. ¶ Secundo hoc idem probo
ratione operationis. Fundamentum ratio-
nis ponit philoſophus. 2. phiſichorum. dicēs.
Materia ſimpliciter cum forma: eſt cauſa om-
nium rerum que fiunt vt in re. i. ſubſtantia
compoſita eſt cauſa omnium actuum atqꝫ
operationum. Et cōmentator ſupra ſeptimo
methaphiſice dicit. Forma eſt prior in eſſe et
operatione q̄ꝫ materia ⁊ q̄ꝫ compoſitum: qꝛ
nec materia nec compoſitum eſt aliquid in
actu ⁊ operatione. Et primo phiſicorum di-
citur. Materia ſm ſe eſt tantum in poten-
tia forma vero cū materia in actu. Et ſecūdo
phiſicorum dicit. Forma enim ⁊ materia ſūt
ſm eſſe ſed non ſꝫ rationem ⁊ operationem
Et ſecundo de anima dicitur. Materia eſt
potentia: forma vero actus a qua ⁊ operatio
Patet ergo regula omnium predictorum.
Nam materia ferri per ſe nihil incidit ſed
iuncta cum forma cultelli facit inciſionem.
Similiter corporis materia quamuis orga-
nizata per ſe nihil operatur: iuncta vero cum
forma ſubſtantiali ipſiꝰ anime facit operatio
nem. Hoc preſuppoſito: certum eſt ꝙ fides

ut patet in ſua diffinitione eſt ſicut quedam
materia:charitas vero eſt ſua forma . Sicut
igitur materia non exit in actus ⁊ operatio-
nes per ſe niſi ſit coniuncta cum forma : ſic
nec habitus fidei exibit in operationes niſi
ſit ꝯiunctus cū ſua forma .i.charitate.Quod
ſi opponeres ꝙ ēt fides facit multa bōa opa-
ri ſine ipa charitate . Rn̄deo ꝙ talia opa nō
ꝓducūt ſꝫ ꝯueniētiā ſui finis cū nō fiant ſꝫ
voluntatem ipſius dei habitum fidei īfundē
tis.vnde Alexan.de aleſ.in.3.parte ſūme.i tra
ctatu de fide vbi agit de effectu fidei in for-
mis . querit an aliquis cum habitu fidei in-
formis poſſit recte operari:et Reſpondit in
cor.q. dicēs.Nullus recte operatur aut ſer-
uit deo proprie loquendo niſi qui facit quod
deus precipit ⁊ ſicut precipit. vnde qui facit
aliquid de genere bonorum ſine forma cha-
ritatis non ſeruit proprie deo: licet enim fa-
ciat id quod deus precipit non tamen facit
ſicut deus precepit:quoniam non facit illud
ex charitate que eſt inpletio legis.nam pleni-
tudo legis ſicut ait apoſtolus ad. Roma.13.
eſt dilectio. Et .j. thi. primo dicitur . Finis
precepti eſt charitas.Ex quo patet ꝙ quam-
uis habitus fidei perducat operationes ſine
forma charitatꝭ tamen non producit eas per
fectas ſic ſibi ꝯueniens eſt. Et confirmatur
iſta ratio.Nam idem philoſophus.lib.de.re
gi.princi.dicit. Amor boni ſequitur cogniti-
onem.opus vero ſequitur amorē.Ex quo eti
am patet ꝙ forma charitatis non tantum eſt
neceſſaria ad fidem ad hoc vt faciat eam exi
re in debitas operationes:ſed etiam eſt ne-
ceſſaria vt per eam habitus fidei exeat ad
multiplicationē ipſorū actuū atqꝫ operatiōuꝫ
Nam amor ⁊ charitas inquit idem Alexā.
generant actus ⁊ operationes dicente Gre
go in omelia pente.Amor dei nunquam eſt
ocioſus:operatur enim magna ſi eſt:ſi autem
operari renuit amor non eſt . ¶ Tertio hoc
Idem probo ratione correſponſionis.Fun-
damentum rationis ponit Auguſti . lib.de
moribus eccleſie.dicēs.Premiuꝫ correſpon
det merito . Quo preſuppoſito certum eſt ꝙ
meritum pendet a charitate.dicente Augu-
ſti.lib.de laude charitatis . Non immenſi-
tas operum:non diuturnitas temporum: ſed
maior charitas maiorqꝫ voluntas auget me
ritum .Et Bernar.lib.de diligendo deū ait.
ſm menſuram amoris datur menſura eter
ne retributionis . Bonauentura inſuper in
ſecundo.diſtin.29.argu.3.q.2. dicit ꝙ meri-
tum procedit ex tribus. videlicet ex difficul-
tate operis:ex promptitudine voluntatis: et
magnitudine charitatis:quamuis duo prece
dentia procedant a tertio.Quod confirmās
tho.2.2.q.2.argu.9.vbi querit an credere ſit
meritorium:dicit in corpor̄.q.ꝙ actus noſtri
ſunt meritorij inquantum procedunt a libe-
ro arbitrio moto a deo per gratiam. vnde
omnis actus humanus qui ſubijcitur libe-
ro arbi. ſi ſit realiter in deum.poteſt merito-
rius eſſe: ipſum autem credere eſt actus in-
tellectus aſſentientis diuine veritati ex im-
perio voluntatis a deo mote per gratiam et
charitatem:⁊ ſic ſubiacet hoc articulo in or-
dine charitatis ad deum. vnde ex hoc actus
fidei charitate informatus poteſt eſſe meri-
torius.hec ibi.In ſolutōne ēt primi argumēti
eiuſdem.q.dicit ꝙ natura cōparatur ad cha-
ritatem que eſt principiuꝫ merendi ſicut mā
ad formaꝫ.Fides aūt cōpaꝛ̄ ad charitatē ſic
diſpoſitio precedens vltimaꝫ formā.Mani-
feſtum eſt autem ꝙ ſubiectum materie non
poteſt agere in virtute forme niſi ſit diſpoſi-
tio precedens antequam forma adueniat : ſꝫ
poſtquam forma aduenerit tam ſubiectum
quam diſpoſitio precedens agit in virtute for
me que eſt principale agendi principium ſi-
cut calor ignis agit per prius in virtute for-
me ſubſtantialis ⁊ non materie ligni. Sic igi
tur nec natura nec fides ſine charitate poſ-
ſunt producere actum meritorium.ſed chari
tate ſuperueniente actus fidei fit meritorius
per charitatem.ſicut ⁊ actus nature.hec ibi .
¶ Quibus premiſſis. videlicet ꝙ premium
correſpondet mto ⁊ mtum vt patet depen-
det a charitate.concluditur omnino ꝙ fides
non ſufficit ad merendum eternum premi-
um atqꝫ diuinam gratiam ſine ipſa chari-
tate.¶ Quarto hoc Idem probo ratione ac-
ceptationis.Fundamentū ratōis ponit phi
loſophus.4.ethicorum.dicēs. Nullum ob-
ſequium proprie dicitur bonum niſi ſit libe-
rale.Quo preſuppoſito. Bonauentura a ſi-
mili in.3.diſtin.37. arti.3.q.1.dicit ad litterā
Nullum inquit obſequium eſt meritorium
apud deuꝫ niſi qꝺ fit liberaliter . Sed certuꝫ
eſt ꝙ nihil fit liberaliter niſi quod fit ex amo

re quoniã amor eſt primum donum in quo omnia dona donãtur. Si igit̃ efficatia merendi ſeu diuine acceptatiõis conſiſtit principaliter in charitate ⁊ non in fide. concluditur neceſſario ꝙ fides ſine charitate nunq̃ʒ eſt deo grata ⁊ accepta. ❡ Quito hoc idẽ probo ratione perfectionis. fundamentuʒ ponit philoſophus. 5. meta. di. Perfectuʒ eſt quod ſimpliciter proprium finem attingit. patet hec regula. Nam curſus ad brauium tunc perfectus dicitur quãdo brauiuʒ attigerit. hoc preſuppoſito certũ eſt ꝙ actus humani ſimul cũ anima rõnali tunc ſunt perfecti: cum propriũ finem attingunt. i. cum diriguntur ad deum: ſed manifeſtum eſt ꝙ ſolus amor ſeu charitas eleuant tam actus q̃ʒ animam in deum dicente Auguſti. in libro confeſ. Amor meus põdus meum: eo feror quocunqʒ feror. Et. xi. de ci. dei. c. 28. dicit. Sicut corpuſ pondere: ſic animus amore fertur quocũqʒ fertur. quod ergo eſt pondus in corporibus hoc eſt amor in rationabilibus creaturis. h̃ ille. Ex quibus concluditur ꝙ fideſ ſine charitate nec animã nec ſuas operationes poteſt dirigere ſeu eleuare in finem ſuum qui eſt deus. Quod optime confirmans dominus Bonauentura in 3. di. 27. ar. j. q. 3. dicit. ꝙ ad perfectionẽ actuſ tria requiruntur. ſcʒ eſſe: bene eſſe: ⁊ dirigi in finem. ❡ Primo in ſe actus eſt perfectus: q2 habet ſuam formam diſtinctam ab alijs. ❡ Scdo quantum ad bene eſſe talis actus non eſt perfectus: quia vt ſit actus perfectus oportet ꝙ ſit gratus deo. Sed actus gratus nõ poteſt eſſe ſine gratia dei que habet actũ gratificare: ſed non habens charitatem non habet gratiam: q2 gratia ⁊ charitas ẜm eſſentiam idem ſunt prout aliqui dicũt licet differant relatione ſicut lumen ⁊ radius: ergo cõcluditur ꝙ fides ſine ipſa charitate nihil proficit ad finem vite eterne. ❡ Tertio nõ eſt ꝑfectus actus ſine charitate quantum ad dirigi in finem. vt enim aliquis actus ſit perfectus oportet vt dirigatur ſeu tendat in proprium finem duplex eſt aũt finis ẜm Tho. 2. ſcde. q. 23. artic. 7. ſcilicet particularis vt puta quando quis facit aliquid per ſe in vtilitatem ſuaʒ: ⁊ tunc actus non eſt perfectus. Secundus autem finis eſt vniuerſalis ⁊ hic eſt deus: ⁊ ſi dirigitur actus in hunc finem tunc eſt bonus ⁊ perfectus: ſed in hunc finem nullus actus poteſt dirigi ſine charitate propter quod concluditur ꝙ habitus charitatis ſimul cum habitu fidei eſt vnicuiqʒ ſũme oportunus atqʒ neceſſarius ad ſalutem. ❡ Tertio hoc idem probo diſtinctionibus ꝙ fides ſine charitate non proficit ad ſaluteʒ. prima diſtinctio eſt Augu. qui ſuper verba ad Ro. 4. ſcilicet credenti in eum qui iuſtificat impium dicit ꝙ differentia eſt inter hos actus. ſciliʒ credere deo: credere deuʒ: ⁊ credere in deuʒ. propter quod Paulus dicit. credenti in eum ⁊ nõ ei: quia aliud eſt credere ei: aliud eſt credere eum: ⁊ aliud eſt credere in eum. Prim⁹ ⁊ ſcd̃us actus poſſunt eſſe fidei mortue ⁊ viue: ⁊ non ſufficiunt ad ſalutem: ſed ſolus tertius actus ẽ fidei formate charitate: ⁊ hic dat ſalutem cuius originis rationem ponit Alex. de ales in tertia parte ſũme in tractatu. de fide. di. ꝙ tribus modis dicitur fides. Primo modo fides habit⁹ dicitur acquiſitus ex ratiõe vl̃ teſtimonio. Scdo modo dicitur habitus infuſus gratuitus: ⁊ hoc duob⁹ modis primo modo dicitur habitus eleuans intellectuʒ tm̃ ſupra ſe ad aſſentiendum prime veritati propter ſe ⁊ hoc modo quia ſolum eleuat intentum ⁊ non mouet affectuʒ per amoreʒ habitus iformis denominat̃. Alio modo dicitur eleuans intellectũ ad effectuʒ ⁊ aſſentiẽdum ſũme veritati ⁊ ad amanduʒ propter ſe: ⁊ hec eſt fides formata ⁊ viua. Ad propoſituʒ ergo cum fides dicat̃ tribus predictis modis ſcʒ credere deo: credere deũ: ⁊ credere i deuʒ Ex fide primo modo ſumpta que eſt habitus acquiſitus elici poteſt motus qui eſt credere deo: hoc eſt dictis eius adhibere fidem. Ex fide vero ſecũdo modo dicta que eſt habitus imperfectus ſeu informis: non ſolum elicitur credere deo ſed etiã credere deum prout credendum eſt trinus ⁊ vnus creator ⁊ redemptor: quod non poteſt elici ab habitu acquiſito: hanc autẽ fidem etiam mali habent inſuper ⁊ ipſi demones infernales: vt ponitur in 3. ſen. di. 23. hinc Jac. 2. c. aut. Demones credunt ⁊ contremiſcunt. Ex fide vero itio modo dicta que habitus eſt perfectus atqʒ formatus non tantum elicitur credere deo vel credere deum ſed etiam credere in deum. h̃ autẽ Aug. ſic expõit. Credere in deum hoc ẽ

credendo deum amare: credendo in eũ ire: credendo ei adherere: ⁊ credendo eius membris incorporari. Si autẽ queratur ratio huiuſmodi: ſcilicet credere deo: credere deum: ⁊ credere in deum: dicendum ſm Alexan. vbi ſupra: ꝙ iam patet differẽtia ex pte eius quo creditur. Sꝫ ex parte eius quod creditur hoc eſt rei credite accipitur differentia hoc mõ. Nam deus credulitatẽ fidei accipit tribus modis. Primo vt veritas. Scdõ vt poteſtas. Tertio vt bonitas. Scdm primũ modum eſt credere deo ſcilicet per comparationem ad veritatem: hoc eſt vera eſſe que dic.

Scdo modo eſt credere deum per comparationem ad poteſtatem videlicet omnipotẽtem: ⁊ creatorem: ⁊ huiuſmodi articulos cõſequentes: Tertio modo eſt credere in deũ per cõparationem ad bonitatem: in quã ſcilicet tenditur per amorem: ⁊ hec eſt fides formata. Que vtiqꝫ neceſſario requirit ad ſalutem. Hec Alexan. Aliam etiam breuem diſtinctionem ponit idem Alexan. vbi ſupra in q. quid ſit credere prout eſt actus formalis fidei di. Actus vere fidei reqrit quattuor potiſſimas conditiones. Prima cõditio eſt credendo deum amare. Scda credendo in eũ ire per effectum ⁊ opationẽ. Tertia eſt credendo ei adherere. Quarta eſt credendo mẽbris eius incorporari. Rationem aũt quattuor predictorum ponit Tho. in. 3. diſt. in. 23. art. 3. q. 2. di. Quattuor predicta pertinent ad fidẽ ſm ordinem ad voluntatem: voluntas autẽ eſt finis. Ad conſecutionem autem vltimi finis quattuor exigunt: affectio: inclinatio: participatio: adeptio. Primo enim exigitur affectio vel dilectio finis. Niſi enim quis diligeret deum: nunq̃ꝫ conſequetur eum: ⁊ propter hoc poſt actus perfecte fidei eſt credẽdo amare. Secundo requiritur inclinatio vel motio. Niſi enim quis diligeret deũ: nunq̃ꝫ moueretur vel iret ad eum. Nam ex amore finis aliquis mouetur ad finem. Et ideo ſecundus actus formate fidei eſt credendo in eum ire. ¶ Tertio requiritur adeptio vel cõiunctio. Niſi eniꝫ quis inclinaretur vel moueretur ad deum: nunq̃ꝫ deo ꝯiungeret. Et ideo aliquis ad hoc mouetur in finem: vt cõiungatur fini. Et ideo tertius actus fidei formate eſt credẽdo deo adherẽ. ¶ Quarto reqritur participatio vel cõmunio. Nam ex coniunctione ⁊ adeptione dei vel finis ⁊ aliquis in participationem vel cõmunionem adeptionis ⁊ perfectionis finis perducitur. Et ideo quartus actus vel effectus formate fidei eſt credendo membris eius incorporari. Nam vt dicit apoſtolus ad gala. 5. fides eſt operãs ſcilicet ſupradicta per dilectionẽ. Unde ad hoc ꝙ aliquis ſit beat⁹: oportet ꝙ habeat in ſe quattuor: que fidei formate conueniunt.

Primum eſt ꝙ credendo in deum: eum diligat. Scdm eſt ꝙ credendo in deuꝫ: ad eũ tendat. Tertiũ eſt ꝙ deo adhereat. Quartum eſt ꝙ credendo in deum: in deo ⁊ in ſuis membris requieſcat. Hec Tho. ſententialiter. Alia inſup breuis ⁊ vtilis diſtinctio ponitur a Bonauentura in ſuo cẽtiloquio: qui ait. Fides vt ſit integra ⁊ pfecte tẽdat in deũ quattuor requirit. Primo adiunctionẽ caritatis: que ordinat ad amorem dei. Secundo operationem boni. Tertio perpeſſionẽ mali. Quarto dilectionem proximi. Hec ille. Alia deniqꝫ diſtinctio ponitur a diuerſis doctoribus: que talis eſt. Tria nanqꝫ diſtinguuntur in fide: ſcilicet ſentire: aſſentire: ⁊ cõſentire veritati prime que deus eſt. Naꝫ ſentire poteſt accipere de veritate qm̃ eſt: qđ facit demon. Aſſentire vero eſt accipe de veritate qm̃ eſt ⁊ ad ipſam remote vel diſtanter inclinari: quod põt facere fidelis peccator. Conſentire vero accipit de veritate qm̃ eſt: ⁊ etiam ꝯiungitur ipſi veritati ex amore: qđ facit ſimpliciter fidelis exiſtens in caritate: ⁊ ſic patet ꝙ fides demonis habet in ſuo credere ſentire prime veritati: ſed non habet aſſentire vel conſentire. Fides vero informis ſcilicet hominis exiſtentis in peccato mortali: ⁊ ſine caritate habet ſentire de prima veritate ⁊ aſſentire: cum careat caritate. Fides vero formata que eſt hominis exiſtentis in caritate: habet in ſuo credere hec tria: ſcilicet ſentire: aſſentire: ⁊ conſentire. Nam ſentit de prima veritate ⁊ aſſentit prime veritati: ⁊ conſentit in primam veritatem: quia non a remotis inclinatur ad deum: vt facit peccator: ſed immediate: quia per caritatem cõiungitur deo. Ex prefatis omnibus diſtantibus euidenter apparet qualiter ad perfectionem fidei requiritur caritas: que eſt eius forma: ſine qua fides ipſa omnino eſt inſufficiẽs ⁊ inutilis ad ſalutem. ¶ Quarto hoc ideꝫ probo

ſimilitudinibus. Certum eſt enim ſm phm 2.phyſico .τ.5.metha. ꝙ ad perfectionem alicuius rei tam naturalis q̃ȝ artificialis quattuoꝛ ſimul cauſe neceſſarie concurrūt: videlȝ cā efficiēs cā materialis cā finalis cā formalis. Quod patet exemplo. Nam ad fabricationem eccleſie ſeu domus. Primo cōcurrit cauſa efficiens que eſt magiſter. Scōo cauſa materialis que ſunt lapides ligna τ huiuſmodi. Tertio cauſa finalis que eſt oꝛdo vel habitatio. Quarto cauſa formalis que eſt forma ipſius domus vel eccleſie. His premiſſis. Certum eſt a ſimili ꝙ a foꝛtioꝛi ad ꝑfectionem ipſius fidei quattuoꝛ cauſe etiam requiruntur: videlȝ cauſa efficiens que eſt ipſe deus habitum fidei in anima infundēs Secundo cauſa materialis que habitus eſt ipſius. Tertio cauſa finalis que eſt credere omnia credenda. Quarto cauſa formalis que eſt ipſa coniunctio ad deum per amoꝛē τ charitatem. Hoc idem pꝛobo alia ſimilitudine. Nam ſicut ſe habet naturalis homo erga materiam: ſic ſe habet deus erga fideȝ Sed certum eſt ꝙ homo non cognoſcit materiam ſine foꝛma. dicente philoſopho .7. metha. Materia inquit ſm ſe eſt ignota. Et Cōmentatoꝛ ibidem ait. Nulla materia cognoſcitur per ſe ſed ſm foꝛmam. Et pmo phyſico. dicitur. Materia non cognoſcitur niſi per analogiam ad foꝛmam. Igitur a ſimili concluditur ꝙ fides que eſt ſicut materia: non cognoſcitur a deo per approbationem ſine foꝛma ipſius charitatis. Pꝛoinde notandum eſt ſm Tho.in.j.diſtinc.40.ꝙ duplex eſt noticia ſiue cognitio dei. Pꝛima eſt noticia ſimplicis intelligentie ſeu ſpeculatiua Scōa eſt noticia appꝛobationis. Noticia ſimplicis intelligentie eſt que habet rationeȝ cognoſcendi ab ipſa veritate: que ē lux ſūma cui nihil poteſt occultari: τ hoc modo de neceſſitate deus cognoſcit habitum fidei ſine charitate τ eius poſſeſſoꝛem. Noticia vero appꝛobationis denotat non ſolum noticiam qua innotuit: ſed etiam complacentiam voluntatis: τ hoc modo cognoſcit: τ appꝛobat deus habitum fidei charitate infoꝛmatum τ eius poſſeſſoꝛem ex complacentia ſue mere τ libere voluntatis hac igitur noticia appꝛobationis non cognoſcit deus omnia: quia nec mala nec malos nec habitum fidei ſimpliciter nec eius poſſeſſoꝛem: nō enim placet deo impius τ impietas eius: τ per conſequens non appꝛobat: ſed tm̄ appꝛobat bona τ bonos.i.ꝙ tam bonam fidem charitate infoꝛmatam q̃ȝ bonos eius poſſeſſoꝛes appꝛobat deus ex noticia ſua: eo ꝙ complacent diuine voluntati. Et ꝙ deus nō cognoſcat noticia appꝛobatiōis homines fideles ſine charitate exiſtentes patet: quia Matth.25. dicitur fatuis virginibus fidem τ opera ſine charitate habentibus. Neſcio vos. Et Matth.7.c.dicitur. Fidelibus pꝛophetis ſine charitate exiſtentibus: cōfitebo꜡ eis: quia nūq̃ȝ noui vos vbi Criſoſtomus ait. Sciendum nobis eſt: quia deus neſcit peccatoꝛes fideles: quia nō ſunt digni vt cognoſcantur a deo: non quia omnino eos nō cognoſcat: ſed quia illos nō appꝛobat pꝛopter charitatis defectum. Ideo eos ſuos eſſe non cognoſcit. hec ille. Ex pre- ſatis τ ſimilitudinibus pȝ qualiter fides etiā ſi ſit plena omnibus operibus bonis ſi non habeat ſecum foꝛmaȝ charitatis omnino eſt inſufficiens ad ſalutem. ¶ Quinto deniq̃ȝ ꝓbo exemplis: vȝ ꝙ fides ſine charitate nō ꝓficit ad ſalutem. Nam Luc.7.c.dixit Chriſt⁹ Magdalene. Fides tua te ſaluaȝ fec̄. vbi ait glo. Non fides ſola Magdalenā ſaluā fecit ſed fides cum charitate: ꝓpter quā ei a dño dictum eſt. Remittunt ei peccata multa: qm̄ dilexit multū. Quo exemplo patet ꝙ non fides ſed charitas ꝑncipaliter peccata remittit τ per conſequēs animā ſaluat. Quod ſi ſic ē ergo charitas ē neceſſaria ad ꝑfectionē ipſi⁹ fidei. Aliud exēplū ponit apoſtolus de Eſau ad hebꝛe.12.di. Eſau non inuenit a deo locuȝ penitentie.ſ.remiſſionem peccatoꝝ τ ſaluteȝ quāq̃ȝ cum lachꝛymis a deo poſtulaſſet eam Qui Eſau ſm Bonauen.in.4.di.14.parte 2.ar.j.q.3.habuit veram fidem cum operib⁹: ſed quia non dolebat reſpectu charitatis et diuine offenſe: ſed ſimpl̄r ex timoꝛe future pene: ideo non meruit a deo nec remiſſionem peccatoꝝ nec ſalutem. Similiter aliud exemplum habetur.2.Macha.9.de rege antiocho qui cum ex merito ſceleꝝ ſuoꝝ percuſſus fuiſſet inſanabili τ inuiſibili plaga: eo ꝙ vermes ſcaturibant de coꝛpoꝛe ſuo τ comedebant eius carnes: vt ibidem ad litteram dicitur: cepit ad agnitionem ſui venire diuina cōmonitus plaga τ dixit, iuſtum eſt ſubditus

eſſe deo: ⁊ mortalem non paria deo ſentire: ⁊ orabat ſceleſtus Antiochus ad dñm a quo non erat miſericordiam conſecuturus. Hec ibi. Hoc tamē ſm Bonauē. vbi ſupra: quia non hūit caritatem ſimul cuꝫ ſua fide ⁊ opatione: non meruit gratiam a deo poſtulataꝫ impetrare: nec ſalutem. Patet igitur ex prefatis auctoritatibus: rationibus: diſtinctionibus: ſimilitudinibus ⁊ exemplis: qualiter ad ſaluteꝫ non ſufficiunt fides cordis: fides oris fides operis: ſed etiaꝫ oportet ꝙ fides noſtra habeat ſuam formam. ſ. caritatem: que nihil eſt aliud niſi ipſius fidei quedam neceſſaria perfectio. Et ſic etiam ex ꝑdictis patet quinta circunſtantia ad integritateꝫ fidei neceſſaria: que dicitur circunſtantia formationis. Quam circunſtantiam nobis concedere dignetur diuina maieſtas: cui ſemꝑ ſit omnis laus ⁊ gloria in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ Feria ſcđa poſt dominicam de paſſione. Iteꝝ de integritate ipius ſacratiſſime fidei.

Ui credit in

me ſicut dicit ſcriptura: de vētre ei⁹ fluēt aque viue. Hoc auteꝫ dixit de ſpiritu ſancto: quem accepturi erant credētes in eum. Scribunť hec verba Io. 7. c. ⁊ in euangelio occurrentis ferie. Poſt ſacri euangelij litteralem ⁊ moralem expoſitionem. Spectabiles ciues ex quo vt claruit in precedenti ſermone declaraui quintam circunſtantiam ad integritatem vere fidei neceſſariam: habeo in preſenti ſermone ſimpliciter declarare ſextā ipſius vere fidei circunſtantiam ad eiuſdem fidei integritatem ſumme neceſſariam: que dicitur circūſtantia inquiſitionis. Cuius circunſtantie declaratio talis erit.

¶ De ſexta circūſtantia ad integritatē vere fidei: necīa q̄ diciť circūſtantia inqſitionis.

Sexta inſuper circunſtantia ad integritatem vere fidei neceſſaria diciť circunſtantia inquiſitionis. Non ſolum ad fidei perfectionē ⁊ noſtram ſalutem omnia ſupradicta requiruntť: ſed inſuꝑ oportet ꝙ ſalutifera fides habeat omnimodā ſimplicitatem: ⁊ nullam prorſus habere velit temerariam ſeu pertinacem inquiſitionē rationum in omnibus hijs que ſunt fidei. Qđ autem vera fides debeat omnino eſſe ſimpliciſſima: ⁊ ꝙ nullus pertinaciter velle debeat inquirere demonſtratiuas ſcientias vel argumenta cum ſit hoc impoſſibile tripliciter probo. Primo auctoritatibus. Secundo rationibus. Tertio diſtinctionibus. Quarto ſimilitudinibus. Quinto exēplis

¶ Primo ꝓbo auctoritatibus ꝙ quiſqꝫ dꝫ habere ſimplicem fidem ſine pertinaci inquiſitione alicuius demonſtrationis ſeu rationum ⁊ argumentorum. vnde Ambro. ſuper verba prouer. 10. Qui ambulat ſimpliciter: ambulat confidenter ait. Auferantur argumenta ⁊ rationes: vbi fides queritur. Non enim aliqua fidei recipienda ſunt argumenta fidei contraria. In hijs eniꝫ que fidei ſunt piſcatoribus crediť non dialectico. Hec ille. Bernar. inſuper lib. de cōſideratione ait. Intellectus ſignata fidei temptet irrumꝑe reputer effractor. Scrutator. n. maieſtatis pluſq̄ꝫ decet fidei ſimplicitatem ⁊ virtutem omnino per deum dignoſciť. Hec ille. Item de ꝯſe. diſtin. 4. ca. venit ſacerdos. dicitur. Non per ſigna ⁊ orationes: ſed ſimplicem fidem veritas colenda eſt. Item. 23. di. c. quis epiſcopus Et. 24. diſtin. c. quādo. dicitur. Fides ſimplicibus verbis ſanctorum ab omnibus eſt credenda atqꝫ tenenda. Apoſtolus etiā ad Ro. 12. dicit. Non plus ſapere q̄ꝫ oportet ſapere: ſed ſapere ad ſobrietateꝫ: ⁊ vnicuiqꝫ ſicut dominus diuiſit menſuram fidei: vbi ait gloſa. In omnibus opꝫ humilr̄ incedere: ſed precipue in hijs que ſunt fidei opꝫ vnumquenqꝫ ſimpliciter ambulare. Patet igiť ex ꝑdictis auctoritatibus qualr̄ ſimplicitas ſine ꝑtinaci ratione cuilibet eſt neceſſaria ad ſalutem.

¶ Scđo hoc idem probo ſeptem rōnibus.

¶ Primo ratione interpretationis.

¶ Scđo ratione ſuperationis.

¶ Tertio ratione falſificationis.

¶ Quarto ratione multiplicationis.

¶ Quinto ratione vituperationis.

¶ Sexto ratione laudationis.

¶ Septimo ratione diminutionis.

¶ Primo probo ratione interpretationis ꝙ quiſqꝫ tenetur credere ea que ſunt fidei: ⁊ nō pertinaciter argumenta ſeu rationes q̄rere. Fundamentum rationis ponit philoſophus

4.methephy.di. Nomina rerum proprieta
tibus ſemper correſpondēt. Et Cōmentator
7.metha.dicit. Qui neſcit rem nullum no-
men ei imponit. Unde habemus ꝙ rebus
nobis notis tm̄ nomina imponim⁹: que no
mina proprietates rerum nobis ſignificant.
patet hec regula. Nam iſtud nomen Jeſus
ideo Chriſto fuit impoſitum: quia ſaluator
omnium eſſe debebat: et ideo ab effectu et ꝓ-
prietate rei ſaluator interpretatur: quod no-
men Jeſus idem ſignificat quod ſaluator.
Similiter iſtud nomen leo ſignificat quan-
dam maximam poteſtatem et vigoroſitatem
in ipo animali qui leo vocatur. Exemplifica
de alijs prout vis: hoc preſuppoſito peto qd
ſit aut quid ſignificet ſm ꝓprietatē ſuā iſtō
nomen fides? Et certum eſt ꝙ Dioni.lib.de
di.no.eam diffiniens ſic ait. Fides eſt ratio
ſimplex veritatis per ſe exiſtentis. Qō ſi ſic
eſt manifeſtum eſt ꝙ ſimplex dicitur quod
caret omni compoſitione: vnde phus.2.topi.
ait. Simplex dico et nullo addito propter qō
concluditur ꝙ cum de ratiōe fidei ſit ſimplex
credere: ꝙ nulli licet ſimul cum fide aliquam
habere opinionem, vel dubitationem. Et ꝙ
plus eſt nulli licet de fide pertinaciter querē
aliquod ratione argumentum ſeu demōſtra
tionem: vel dicas ꝙ fides dicitur ratio ſim-
plex veritatis ſm Dioni. quia ſicut in ſcien-
tia lib.poſterioꝝ. Potiſſima demonſtratio ē
illa que facit noticiam veritatis ſiue conclu-
ſionis demonſtrate: ſic iſto modo in lumine
cognitionis fidei: fides dicitur ratio ſimplex
eo ꝙ ipſa non explicat veritatem per moduȝ
explctionis: ſicut eſt medium in propoſitiōis
ex quibus e icitur concluſio: ſed ſolum veri-
tatem explicat ſine vllo medio. Et ideo extra
de ſum.trini. et fi.catho.c.firmiter credimus et
ſimpliciter confitemur.i.ſine vllo medio ra-
tionis. ¶ Scdo hoc idem probo ratione ſu-
perationis. Fundamentum rationis ponit
phus.j.ethico.di. Cuiuſlibet diſciplinati eſt
certitudinem rei inquirere ſm vnūquodqȝ
genus inquātuȝ natura recipit. patet h regl'a
Nam logicus in tm̄ debet querere naturaȝ
terminoꝝ ſeu veritatem ſilogiſmoꝝ inquātū
capacitas ſue nature ad predicta ſe extēdere
poteſt ſumitur aſinarius tm̄ onerare aſinum
debet et non plus q̄ȝ eius natura comode re
cipere pōt: hoc preſuppoſito certum eſt ꝙ ea
que ſunt fidei ſunt omnino ſupra omneȝ hu-
manam rationem et naturam: quod ſi ſic eſt
manifeſtū eſt ꝙ nullus potuit aliquando vel
poterit vnq̄ȝ naturalibus rationibus ſeu ar-
gumentis aliquē articulum fidei etiam mini
mum intelligere ſeu comprehendere. Quis
naturali ratione poterit intelligere ꝙ deus
factus ſit homo: et ꝙ Chriſtus conceptus ſit
de ſpirituſancto ex Maria virgine: et ꝙ no-
uem menſibus quē celi et terra capere n̄ pn̄t
dei filius in vtero virginis tāq̄ȝ incarcerat⁹
fuerit et coartatus? certe nullus. Quis inſup
naturali ratione poterit comprehendere q̄li-
ter Chriſtus in cruce ſimul et ſemel beatus
eſſet et moreretur? certe nullus. Quis etiam
naturali ratione poterit intelligere qualiter
ſubſtantia hoſtie et ſubſtanria vini in virtute
5.verboꝝ tranſubſtātietur in verā ſubſtātiaȝ
corporis et ſanguinis xp̄i? et hoc in qualibet
hoſtie particula ſit ibi totum corpus et ſan-
guis xp̄i atq̄ȝ diuinitas? certe nullus. Quis
inſuper naturali ratione comprehendere pōt
qualiter corpus hominis iam mortuū et in-
cineratum: et ꝙ plus eſt in ſubſtantia beſtiaꝝ
atqȝ vermium iam mutatum poſſit reinte-
grari et reformari atqȝ cum propria eadēqȝ
anima cōiungi atqȝ vniri? certe nullus. Sic
tranſcurre per omnes articulos fidei. Que
omnia confirmantur.24.q.j.c.Nō turbatur
vbi dicitur. Nulla humana ratio pertingit
ad ea que ſunt fidei. Ex qua ratione pȝ ꝙ fi-
des debet habere omnimodam ſimplicitatē
ex quo ea que ſunt fidei nulla poſſunt ratiōe
comprehendi. ¶ Tertio hoc idem probo rōe
falſificationis et per ſimilitudinem ſic formo
rationem preſuppoſita: tamen iſta generali
regula ꝙ de ſimilibus idem eſt iudicium. Si
cut ſe habet amor ad obiectum amatum ꝙ
eſt ſumma dei bonitas: ſic fides ſe habet ad
obiectum credituȝ ꝙ eſt ſimplex dei veritas:
Sed cum ſm phm̄.8.ethi.triplex ſit amicitia
propter bonum vtile delectabile et honeſtum
Et idem phus.9.ethicoꝝ.di.ꝙ ſola amicitia
bonorum honeſtorum laudabilis eſt. Et.2.
retho.ait. Amare eſt bonum vtile alicuius
ipſius gratia. Et ratio quare amor ſolum
boni honeſti et non boni vtilis delectabilis
laudatur eſt: quia.9.ethicoꝝ.ait phus. Quod
amicis exiſtentibus ſimpliciter ꝓpter bonuȝ
vtile et delectabile ceſſantib⁹ his ceſſat amici-

tia. Certuz eſt ꝙ a ſimili fides vt ſimpliciter
ſit bona circa ꝓprium obiectum non debet
eſſe ꝑpter aliud.i. ꝑpter argumenta ⁊ rōnes
quia talis fides eſſet mercenaria: ⁊ ideo defi
ceret deficientibus argumentis ⁊ rationibꝰ:
ſed ſolum debet eſſe fides ꝑpter ſe.i.dꝫ velle
eſſe ſimplex ꝑpter ſe ſine ptinacia rationum
propter amorem dei. vnde Aug. deſcribens
fidem ait. Fides eſt deo digna credulitas: et
credulitas digna deo eſt credere ei ꝑpter ſe
⁊ ſuꝑ oia ⁊ non ꝑpter aliud. gloſa etiam ſuꝑ
verba.2.cor.3. Non ꝙ ſufficientes ſumus co
gnoſcere aliqd a nobis ait. Cogitare ē initiū
fidei aſſentire: aut ſimpliciter ſume veritati
propter ſe ⁊ ſuꝑ oia eſt eius cōplementuz. pꝫ
ergo ex prefata rōne ꝙ fides oio reddit̃ falſa
ſi pertinaciter querit̃ ꝯfirmari rōnibus de-
monſtratiuis ⁊ argumentis. ¶Quarto hoc
idem ꝓbo rōne multiplicationis. Fundamē
tum rōnis ponit phs.j.phyſi. Inconuenienti
vno aſſignato multa incōuenientia cōſequū
tur. pꝫ hec regl'a. Nam ſi quis comedit rem
ſumme nociuam qd̕ vtiqꝫ eſt qd̕dam incon
ueniēs ipſi corpori: ſtatim generat̃ malus hu
mor in eodem corpore. poſtea vero generat̃
infirmitas tandemqꝫ ſubſequit̃ mors. Quo
preſuppoſito: certum eſt ꝙ ſi quis pertinaci
ter velit de rebus fidei habere ratiōes talis
vtiqꝫ incedit in magnū incōueniēs: cuꝫ fides
totaliter abijciat a ſe oēm rōnem demōſtra
tiuam. Poſt tale incōueniens incidit i mul
tos errores ⁊ hereſes: ⁊ tandem ſubſequitur
eterna pena ⁊ diuina reprobatio. Et ꝙ tales
volentes ſe leuare ad res ſuꝑnaturales na-
turalibus rōnibus corruant in peſſimos er-
rores. ⁊ ꝙ peius eſt in diuinā maledictionē
⁊ reprobationem. patet. Nam qꝛ lucifer vo-
luit ſe leuare ſupra capacitatē ſue nature ad
alta ⁊ ſublimia dei: ſtatim vt habet̃ Iſa.14.
De celo in infernū deiectus fuit: ⁊ omni grã
ſpoliatus quā habebat. Similr̃ quia Eua
ſuper nām̃ ſuam ſe eleuauit: ⁊ ad volendum
ſcire omnia que ſciebat deꝰ: vt habet̃ Gen̄.
3. ſtatim a deo maledicta fuit. hic te extende
circa ſuperbos: temerarios: atqꝫ preſumptuo
ſos: qui volunt intelligere naturaliter ſeu na
turalibus rōnibus ſuꝑnaturalem predeſtina
tionem electoꝝ: ⁊ ſupernaturalē preſcientiaꝫ
⁊ reprobationē dāatoꝝ. Que omnia ſi qs
pertinaciter vult inquirere cū tn̄ ſit impoſſi-
bile neceſſario vt predictum eſt, cadit in infi-

delitate: ⁊ proruit in multiplices errores. Et
ideo phs.2.metha.di. Sicut ſe habet oculus
noctue ad lumen ſolis: ſic ſe habet intellectꝰ
noſter ad ea que maniſeſtiſſima ſunt in nā
Et prouerb.25. dicit̃. Perſcrutator maieſta-
tis opprimet̃ a gloria. Iob etiā.xj.c.ait. For-
ſitan dei veſtigia comprehendes: ⁊ vſqꝫ ad ꝑ
fectum omnipotentē reperies ⁊ excelſior celo
eſt: ⁊ quid facies? ꝓfundior iferno: ⁊ vnde co
gnoſces. Idem quoqꝫ.26.c.ait. Vbi inuenit̃
ſapientia.ſ. increata: ⁊ quis eſt locus intelligē
tie.ſ. intellectus increati: vt.ſ. ſecreta ſapie in-
create intelligat? ⁊ ſeqt̃. Abſcōdita eſt ab ocu
lis oiuꝫ viuentiū. Greg. iſuꝑ ſuꝑ verba Iob
16.vꝫ. Cum vir paruam ſtillam ſermonū ciꝰ
ceperimus magnitudinē troni eius qs pote
rit intueri? ⁊ ait. Totum quicqd de deo in ꝑ
ſenti vita intelligere poſſumus eſt quaſi que
dam ſtilla liquoris. Auicēna inſuper.6.natu
ralium.lib.5.⁊.c.5.ait. Res dei altiſſimas ⁊
ſubtiliſſimas non poteſt intellectus compre-
hendere: quia excedūt eum. que vero ſunt de
bilis eſſe vt mā motus ⁊ tempus: aliqñ ē dif
ficile intelligere: quia ſunt debilis eſſe. Pro
inde qꝛ phi volebant de oibus rōnes demō
ſtratiuas hr̃e: ideo i diuerſos errores cecide-
runt. Nec mirū ſi in tantos errores ſuperbi
⁊ infideles cadūt cū ⁊ etiā Aug. qui erat ma
ximi intellectus: vt pꝫ in lib. retractationum
in multis errauit. Silr̃ magiſter ſen.i multꝭ
a theologis reprobat̃: q tn̄ erraſſe non dicūt̃
quātū ad diuinā reprobationē: eo ꝙ eorum
dicta ⁊ ſnias eccl'ie catholice que oiuꝫ erroꝝ
eſt magiſtra ſuppoſuerūt. Pretermitto etiā
errores Origenis quos quaſi inumerabileſ
recitat Hieronymus in ep'la ad Deſideriū
de doctoribus eccl'iaſticis. Et i ep'la ad Vi-
gilantium. Et pro huius rōnis concluſione
ſi in predictos errores non vis euenire tene
ſententiā Hieronymi in ep'la ad Vigilātiū
dicentis. Nō eſt pax inquit ſcire qd̕ neſcias
prudentis hois eſt noſce menſurā ſuam nec
zelo diaboli concitatū imꝑtire ſue cūctū or-
bem teſtem facere: nec eſt eiuſdem hois ⁊ au
reos nūmos ⁊ ſcripturas probare ⁊ deguſta
re vna ⁊ ꝓphas vel ap'los legere me laceras
ſcm̄ frēꝫ Oceanū in culpā hereſeos vocas in
cā iniuriā patientis tuli: ipietatem ꝯtra deuꝫ
ferre non potui. De ſacris igitur litteris ⁊ fi
de diſputantem non lꝫ Ariſtotelis argumē-
ta congrere: nec ex flumine tuliane eloquētie

ducēdus eſt riuulus: nec aures Quintiliani
floſculis ⁊ ſcolari declamatione mulcēde ſūt
pedeſtris ⁊ quottidiana ⁊ nulla lucubratiōe
redolens oratio neceſſaria eſt que rē explicet
ſermonē ediſcerat obſcura manifeſtet in ver
borum compoſitione frondeſcat ſint alij di-
ſerti laudant vt volunt ⁊ inflatis buccis ſpu
manda verba trutinent. Mihi ſufficit ſic loq
vt intelligar: ⁊ vt de ſcripturis diſputans ſcri
pturaꝝ inuam ſimplicitatē: nullꝰ hō excepto
Chriſto qui ob noſtrā ſalutem carnē digna-
tus eſt induere: plenam habuit de fide ſciam
⁊ certiſſimā veritatē. Deniqꝫ apl's. Ex pte co
gnoſcit ⁊ ex pte ꝓphat ⁊ nunc ꝑ ſpēm videt ⁊
in enigmate ⁊ ſm ꝙ oꝫ errare neſcire nos
decet q² cū venerit q̄d ꝑfectum eſt euacuabit
q̄d ex pte eſt. h ibi. ¶Patet ex prefacta ratiōe
qualiter fides ſi non hēat ſimplicitatē ſꝫ per
tinacem inqſitionē rōnum ſeu argumentoꝝ
facit hoīem incurrere in errores innumera-
biles atqꝫ multiplices. ¶ Quinio hoc idem
probo rōne vituperationis. ſ. dei. Fundamē
tum huius rōnis ponit phs. 5. politico. dicēs
Contrarie cauſe ꝯtrarioꝝ effectuū ſunt cau-
ſatiue. patet hec regula. Nam ignis ⁊ aqua
cum ſint cauſe ꝯtrarie ꝓducūt ꝯtrarios ef-
fectus. vꝫ caliditatē ⁊ frigiditatē. Quo p̄ſup-
poſito: certū eſt ꝙ ſicut quis honorificat p̄nci
pem ſi ſimplici verbo credit abſqꝫ cautione
pignoris iuramenti ſeu fideiuſſoris. Econtra
ignominiā ⁊ vituperiū ei facit ſi ſimplici eiꝰ
verbo credere nolit: quod etiam cuilibet viro
note bonitatis ⁊ ſufficientis facultatis mole
ſtiſſimū eſſet: ſi ipſius verbo non ſimplr̄ cre-
deretur. Sic a fili' deum ſumme honorat et
glorificat: qui ſine cautione argumentoruꝫ et
rōnum credit ſimpliciter oībus his que ſunt
fidei ꝓpter deū. Ecōtra vero ipſi regi eterne
glorie qui nec fallere pōt facit maximā igno
miniam ⁊ vituperiū qui non ſimplr̄ vult cre
dere verbis eius ſine cauſatōe rōnum ſeu ar
gumentoꝝ quā querunt gentiles phi ⁊ paga
ni: ſeu ſine cauſatōe ſignoꝝ que querūt iudei
de qbus. j. corin. j. dicit. Iudei ſigna petunt et
greci ſapientiā querūt. Quātum ergo dn̄s
i hoc vituperet ⁊ offendat. patet ex hoc: quia
Matth. 16. c. Cuꝫ pharisei ⁊ saducei tēptātes
Chriſtum ſignū de celo quererēt. Rn̄dit eis
generatio mala ⁊ adultera ſignū querit ⁊ ſi-
gnum non dabit eis niſi ſignuꝫ Ione ꝓphe
⁊ relictis illis abijt. Item Matth. 17. c. dixit
iterum xp̄s. O generatio incredula ⁊ ꝑuerſa
vſqꝫquo ero vobiſcū vſqꝫquo patiar vos ⁊c̄.
Ne igitur xp̄ianus deum vituperet ⁊ igno-
miniam faciat dn̄o noſtro Ieſu xp̄o dꝫ ſim
pliciter credere oībus his que ſūt fidei ⁊ nul
lā de eis prorſus pertinacem querere rōneꝫ.
¶ Sexto etiam ꝓbo rōne laudationis ꝙ fi-
des debet eſſe ſimplex ſine inquiſitiōe rōnū.
Nam talis ſic ſimpliciter credens eſt dignꝰ
maxima laude. Fundamētum rōnis ponit
phs. 2. ethi. di. Virtus conſiſtit circa bonum
⁊ difficile: q² virtus ⁊ ars ſemꝑ ſunt circa dif
ficiliora. patet hec regula. Nā q² caſtitas hēt
difficultatē in cōſeruatione ſui: ideo caſtitas
dicitur ſumme virtuoſa: ⁊ quāto impugna-
tionis maioris eſt in virginibus: tanto ma-
ioris eſt laudis ⁊ virtutis. Quo preſuppoſi-
to: certū eſt ꝙ ſicut non eſt virtuoſum videre
lucidum ſeu aliquid facile agere: ſic nec cre-
dere q̄d manifeſte eſt ꝓbabile ſeu certificatū
demonſtratiuis rōnibus eſt laudabile. Sed
vtiqꝫ virtuoſum eſt ⁊ laudabile digniſſimuꝫ
fidem ſimplr̄ credere. ideo in his que ſenſus
ſeu ratio non cōprehendit q̄ꝫ maximū ē cre-
dere ſimplr̄ deo in his que ſenſus vel ratio
videtur oīo diſuadere ſicut fecit Abraam de
quo legitur Ro. 4. ꝙ contra ſpem in ſpē cre
didit. vbi glo. ait. ¶Prior ſpes ſm nāꝫ fuit dū
iuuenis ex iuuencula ſm nāꝫ ſpirauit ſobolē
nec tn̄ habuit. Modo cōtrarium illi ſpei ſpe
rauit: dum vetulus de vetula ſterili ſimplici
ter credidit generare heredeꝫ. Et certe non
tn̄ ſimplr̄ credens eſt dignus laude vt patet
ſed etiam in maxima ꝑfectione ꝑficit. Q̄d ē
ſic pꝫ. Nā Matth. 16. c. dn̄s dicit. Qui vult
venire poſt me. ſ. i ꝑfectione vite: ab. ſ. ipſum
glo. ſ. quantū ad ꝓpꝛium ſenſum: ⁊ quātuꝫ ad
propriā voluntatē. Quo preſuppoſito cū nul
la ſit maior abnegatio q̄ꝫ contra nām ⁊ rōeꝫ
violenter ſubijcere per voluntatē intellectus
his que ſunt fidei. Sequit ꝙ quātum qs ꝓ-
prio ſenſui detrahit tn̄ intellectū ſuū de diui
nis capatiorē facit. Sicut etiā qdam ſapiēs
de ꝓꝑa voluntate dicit. Tn̄ inquit veritati
adijcies quātum ꝓꝑe voluntati detraxeris.
¶ Septimo deniqꝫ hoc idem ꝓbo ratione
diminutionis. ſ. meriti. Fundamentum ra-
tionis ponit phs. j. lib. de plantis dicēs. Dis
pars remota a ſuo toto diminuit tn̄ totum
patet hec regula. Nam cum brachiū ſit ps
corporis ſi precidatur ab ipſo corpore ē certū

ꝙ diminuitur pfectio ipſius corporis. Quo preſuppoſito manifeſtū eſt q̄ cū homo aſſentit deo in his que non ſunt ſenſui manifeſta nec per ſe nota intellectui: nec violentia neceſſaria ꝓbationis rōnum oſtenſa maximū h̄z meritum eo ꝙ in predictis eſt ſimpl'r libera aſſenſio voluntatis. Quod ſi ſic eſt: ergo aſſenſio ſeu creditio qua homo aſſentit vel credit vel manifeſtis ſenſui vel per ſe notis intellectui: vel neceſſario ꝓbatis rōnibus non mō meritum diminuit imo meritū non habet. Et ratio eſt quia talis aſſenſio eſt coacta: et coacta ſeruitia ſm Aug. non ſunt meritoria nec deo placent. Et ideo Greg. in quadam omelia ſuper verba Joan. 20. videlicet. Cum eſſet ſero die illa ait. Fides non habet meritum cui humana ratio prebet experimētū. Et vt melius appareat quō ratio iducta meritum diminuat. ſciēdū eſt ꝙ tria genera credentium inueniunt̄ vt dicit Vgo. de ſancto Vic. in ſuis ſententijs. Quidam eni fideles ſunt qui ſola pietate credere eligunt: quod tū vtrum credendū ſit vel non rōne non compꝛehendunt. Alij puritate corporis ꝛ mundana conſcientia interius iam guſtare incipiūt qđ fide crediderunt. Alij rōne approbant quod fide credūt. In pmis ſola pietas facit electionem. In ſcđis puritas ꝯſcie apprehendit certitudinem intelligentie. In tertijs aūt ratio adiungit approbationem ꝛ ponit exemplum. Pagani inquit in plures partes vnitatem ſcindunt diuinitatis. Judei ſaluatorem non recognoſcunt. In his omibus mens fidelis fluctuat ꝛ niſi pietate crederet fortaſſis abiecta veritate falſitatem ſequeret̄. Ex quibus verbis pōt colligi ꝙ ratō adducta ad ea que ſunt fidei: qn̄qꝫ diminuit meritū: qn̄qꝫ auget. Ad cuius euidentiā nota ꝑ Tho. 2. 2. q. 2. ar. 10. ꝙ ratio humana ad ea que ſunt fidei pōt ſe hr̄e ad voluntatem credentis dupl'r. Vno modo ſicut precedens: puta cū quis nō vult credere: vel non habet ꝓmptam voluntatē ad credendū niſi rōne humana induceret̄: et talis ratio diminuit meritū ſm Greg. vbi ſupra. Scđo modo vt ſequēs voluntatē credentis: vtputa cū homo ꝓmptā voluntatem habet ad credendū: ꝛ ex hoc diligit veritatē credēdi: ꝛ ſuper eam cogitat ꝛ amplectitur ſi quas rōnes ad h̄ inuenire pōt: ꝛ tunc humana ratio meritum fidei non excludit ſꝫ poti⁹ auget. Et ratio eſt ſm eundem Tho. in. 3. di. 24. ar. 3. q. 2. quia ea que ſunt fidei ꝛ ſi ſupra ratione ſunt: non tū contra rationem. Et iō querere ea que ſunt ſupra rationem non eſt vituperabile ſed laudabile: quia homo debꝫ ſe ad diuina erigere quātum poteſt. dič phs 10. ethicoꝝ. Quod cōfirmans Ric. in ꝓhemio pmi ſen. q. 7. in ſolutōe pmi argumēti reſpōdens ad verba Greg. ſ. fides n̄ h̄z meritū ꝛc. dicit q̄ illa argumentatio ſeu ratio que ꝓcedit ſimpl'r ex articulis fidei nō euacuat meritum fidei nec minuit: qꝛ talis ratiocinatio eſt in virtute luminis fidei. vnde de tali argumentatione non debet intelligi auctoritas Gregorij ſed de ratiocinatione que procedit ex principijs cognitis in lumine naturali. Talis enim euacuat meritum fidei cum ſibi homo principaliter innititur. Et ꝓpter hoc rationes fidei meritum non diminuunt ſed augent. Sicut enim dicitur Eccle. 24. Qui elucidant me. ſ. fidem per rationes probabiles ſed non demonſtratiuas vitam eternam habebunt. Oppoſitum vero eſſet ſi quis nollet ſe fidei ſubijcere niſi haberet rationes naturales: qm̄ talis non tm̄ non habet meritū eterne vite. Sed indubitanter habet meritū eterne pene. Ex predictis ſeptem rationibus patet expreſſe qualiter fides vniuſcuiuſqꝫ dꝫ eſſe ſimplex: ꝛ ſine pertinaci inquiſitione naturalium rationum. ¶ Tertio hoc idem ꝓbo diſtinctiōibus. Nam Ricar. in ꝓhemio pmi ſen. q. 7. querit an modus procedendi ī ſacra ſcriptura. ſ. argumentatiuus debeat eē per naturales rationes ſeu demonſtratiōes ꝛ reſpondit di. ꝙ modus procedendi: in ſacra ſcriptura ſeu in his que ſunt fidei propter ſui amplitudinem eſt multiplex. Nam alicubi procedit precipiendo: alibi prohibendo: alibi cōminando: alibi promiſſionibus alliciendo: alibi inducendo: alibi virtutem de deo ꝛ de eius effectibus ſimpliciter narrando: ꝛ alibi arguendo. Non tamen arguit ad probādū ſua principia que ſunt articuli fidei ſicut nec certe ſcientie. Sed ex his arguit ad ꝓbādū alia. vnde aliquādo probat vnum articulū per alium. Proinde pme ad corin. 15. c. apl's Ex reſurrectione Chriſti procedit ad probādum cōmunem reſurrectionem omniū. di. Si xp̄s reſurrexit ꝛ nos cūꝫ ipo reſurgem⁹. Iſte autem multiplex modus arguendi ſeu ratiocinandi non derogat perfectioni fidei ꝛ merito cuius eo ꝙ omnes iſti modi argu-

unt ſimile per ſimile.ſ.obiectum ſupernatu-
rale per rõnem ſupernaturalem. Et pͨncipa
liter inſpiciunt diuinā inſpirationē:⁊ iō talis
modus arguendi oibus conceſſus eſt tā ad
profectum meriti q̄ʒ ipſius fidei. Argumēta
autem ⁊ rõnes que procedūt ſimplr ex prin-
cipijs cognitis in lumine naturali:nullus dʒ
pertinaciter ingrere cū ſua fide:aut velle hr̄e
cum talia euacuent meritū fidei ⁊ deſtruant
de directo ipſam fidē. Ex qua diſtinctiōe pʒ
qualiter vera fides oio a ſe rõnes demōſtra
tiuas reijcere debet. Aliam diſtinctōeʒ pōit
idem Ric.in ꝓhemio pͥmi ſen.q.j.in ſolutōe
pͥmi argumēti ſup illa verba Eccleſia.3. Al-
tiora te ne queſieris di.ꝙ altiora querē pōt.
tripliciter intelligi. Vno modo in ſpū diabo
lico:⁊ ſic queſierunt altiora ſe multi heretici.
Alio modo in ſpiritu humano ⁊ ſic querunt
multi preſumptuoſi ⁊ curioſi chriſtiani:qui ⁊
ſi fidem xp̄i teneant:volunt tñ per rationes
ſecreta fidei atqʒ ipſius dei inueſtigare:ꝙ tñ
eſt impoſſibile. Alio modo in ſpiritu diuino
⁊ ſic queſierunt altiora ſe viri theologici:⁊ ēt
querunt hoies ſimplr catholici: non propter
fidei dubitationē:ſed ꝓpter maiorem ꝑfectū
⁊ ↄfirmationē ipſiꝰ fidei. Primo igit̄ modo
⁊ ſcđo intelligit̄ imo oibus precipit̄. Altiora
te ne queſieris. Sed triplici modo oibus cō
ceditur ꝙ querant altiora ſe:vnde ibidē ſub-
dit̄ plurima ſup ſenſuʒ hois oſtenſa ſunt tibi
Ex quibus etiā diſtinctionibus pʒ qñō fides
debet eſſe ſimplex ſine inquiſione alicuius
demonſtratiue rõnis.¶ Quarto hoc ideʒ ꝓ
bo ſimilitudinibus. Prima ſilitudo ponitur
Exoď.20.c.vbi precipit deus. Si altare lapi-
deum feceritis mihi non edificabis illud de
ſectis lapidibus. Si aūt leuaueris cultrū tuū
ſuper eo polluet̄.ħ ibi glo.ait. Quid p cultruʒ
niſi acumen ingenij intelligit̄ qđ ſup altare
fidei nequaq̄ʒ leuatū eſt ne ingenū noſtrum
in his que fidei ſūt auctoritati ſacre ſcripture
ꝓferamur:q₂ ſic ꝓferēdo oio polluerer̄. Qua
ſimilitudine aut figura patet expreſſe: qualr
intellectus volens per nāles rõnes ea q̄ ſūt
fidei intelligere oio polluit̄ diuerſis erroribꝰ
infidelitate:ſuperbia atqʒ temeritate. Accipe
aliam ſilitudinē de ſagitta. Nam ſagitta ſi
nimis vltra metam baliſte vel ex̄ protrahat̄
ſemper reprehenſibilis eſt ⁊ facit errorē. Si
vero nec ſupflue nec diminute ꝓtrahat̄ lau-
dabilis eſt:⁊ attingit mediū ſigni. Sic a ſili

dico de fide. Si quis pax dubitat aut debilē
opinionē habet de fide: aut nimis ⁊ ſupflue
inueſtigare velit ea que ſunt fidei talis vtiqʒ
neceſſario incidit in varios errores. ⁊ p ↄñs
non attingit obiectum fidei deſideratuʒ. Si
aūt aliqs ſimplex credit nihil dubitans de fi
de:nec ſupfluas rõnes de ea hr̄e volens tal'
neceſſario attingit obiectum deſideratū ꝙ ē
veritas increata. Accipe ⁊ tertiam ſilitudinē
Si enim aliquis magiſter optimus doceret
de ſcia ſua ⁊ aliquis ruſticus narraret ꝙ
non ita eſſet ſicut ille doceret eo ꝙ ipſe nō in
telligeret:nōne talis ruſticus in cōſpectu dei
⁊ hominū ſtultiſſimꝰ imo ꝓſumptuoſiſſimꝰ
cenſeret̄:certe ſic. Quo preſuppoſito dico ꝙ
cum intellectus angeli magis excedat intel-
lectum optimi phi:q̄ʒ intellectus phi optimi
intellectum ruſtici. Certum eſt ꝙ ſtultꝰ imo
ſtultiſſimus eſſet phs ſi nollet credere ⁊ fidē
adhibere omnibus his que angeli docerent
Multo aūt plus multū ſtultiſſimus eſt xp̄ia
nus ſi nolit credere ea que deus per ꝓphas
ſuos dixit ⁊ docuit:q₂ pͥme Pe.j.c. dr̄. Spū
ſancto inſpirati locuti ſunt ſancti dei hoies.
Et ideo non inmerito tales increduli ⁊ pſū
ptuoſi a deo eternaliter reprobant̄. Ex qbus
ſilitudinibꝰ etiā pʒ qualr fides debet eē de-
corata ſimpliciter atqʒ penitus ſemota ab oī
naturaliū rõnū temeritate.¶ Quito deniqʒ
hoc idem ꝓbo exemplis. Quāuis eni fides n̄
aſſentiat pͥme veritati pͨncipalr ꝓpter rõnes
tñ rõnes pñt eſſe introducte. Sed poſtq̄ʒ in-
troducta fuerit ratio dicat quilibet ſic̄ dixer̄
ſamaritani mulieri ſamaritane Jo.4.c. Jaʒ
non ꝓpter tuam loquellam credimꝰ. ipſi.n.
audiuimus ⁊ ſcimus:q₂ ipſe eſt ſaluator mū
di. Quo exemplo dat̄ intelligi ꝙ vbi eſt pre-
ſentia vere fidei:ibi eſt oīs ſimplicitas in cre
dendo:etiam ſine teſtimonio rõnum ſeu ar-
gumentoꝝ. Aliud exemplum habemus de
Ipocrate ⁊ Pictogora:qui oibus diſcipulis
ſuis hanc legem dederunt vt nūq̄ʒ eēnt auſi
in ſententijs ſuis ⁊ doctrinis interrogare:
propter qđ ſi eēt pro rõne dicentis auctas.
Qđ ſi ſic fuit in illis quāto magis auctas di
uina ſeu ſpūs ſancti ꝓ firma rõe hñda ē: Ex
ꝑfact' igit̄ auctibꝰ:rōibꝰ:diſtinctōibꝰ:ſilitudi
nibꝰ:⁊ exēplis pʒ.ꝙ ad ꝑfectionē fidei necīa ē
ſecta circūſtantia que dicit̄ circūſtantia inq-
ſitionis vt.ſ.qſqʒ habeat fidem ſimplicē ſine
pertinaci ingſitione nāliū argumentoꝝ

atq₃ alicuius rōnis demonſtratione. quam vere fidei circūſtantiam nobis cōcedat paraclitus illuſtrator cordiū:qui cum patre ꝛ filio viuit ꝛ regnat de⁹ p infinita ſcl'a ſcłoꝝ. Amē.

¶ Feria tertia poſt dñicaꝫ de paſſione. Iterꝫ ſermo de integritate ſacratiſſime fidei.

m **E autez odit** mundus:q2 ego teſtimoniuꝫ perhibeo de illo:q2 opa eius mala ſunt. Scribūẗ h verba Jo.7.c.ꝛ in euangelio occurrentis ferie. Poſt ſacri euāgelij litteralē ꝛ moralem expoſitionē humaniſſimi ciues:exquo vt claruit in precedenti ſermone ſufficienter vidimus declarationeꝫ ſexte circūſtantie ad integritatē vere fidei neceſſarie:que dicta fuit circūſtātia inquiſitōis habem⁹ hodie videre declarationeꝫ ſeptime circunſtantie:cuius circunſtantie declaratio talis erit.

¶ De ſeptima circūſtantia ad integritatem vere fidei neceſſaria:que dicitur circūſtantia obiectionis.

ſ Eptima igiẗ circūſtantia ad integritatem vere fidei neceſſaria dicit circunſtantia obiectionis. Non eni ſufficit ad hoc vt qs habeat verā fidem q̄ oia opa fidei opeẗ vt in precedentibus mōſtratū eſt:ſed oꝫ vt qſq₃ faciat talia opa fidei bono fine:bono reſpectu:bona cā ſiue aliquo bono obiecto. Quia ſi qs faceret ſimul oia bona q̄ fecerunt oēs ſancti:que fecit virgo Maria: imo que fecit xps:ꝛ nō faceret cū debito fine ꝛ obiecto nihil ei ꝓficeret ad saluteꝫ. Et qm̄ vt hr̄.2.de aia.ꝛ.2.phyſi. Omne agēs ſm rationē agit ꝑpter finem ſeu aliud aliqđ obiectum:fines aūt ꝛ obiecta ſunt diuerſi: prout dicit phs.j.ethi. Hinc ē q̄ diuerſi opanẗ diuerſis modis moti a diuerſis finib⁹ aut obiectis. Nouem igitur ſunt obiecta ſeu fines propter que diuerſi operantur.

¶ Primum dicitur obiectum creditionis.
¶ Secūm dicitur obiectum defectionis.
¶ Tertium dicitur obiectum confuſionis.
¶ Quartum dicitur obiectum afflictionis.
¶ Quintum diciẗ obiectum retributionis.
¶ Sextum dicitur obiectum coactionis.
¶ Septimum dicitur obiectum laudatiōis.
¶ Octauum diciẗ obiectum bonificationis.
¶ Nonū dicitur obiectū honorificationis.

¶ Primū obiectuꝫ reſpectus vel finis quo aliqui multa bona opa in hac vita faciunt ꝛ opantur dr̄ obiectū creditiōis ſeu extimationis. Qm̄ enim multi ꝓut dicit phs.j.ethico. ꝛ theologi in.4.di.49.non credūt aliam eſſe vitam futurā nec felicitatē poſt hanc momētaneā:hinc eſt q̄ tales extimant felicitatē ſolum eſſe ponendā in voluptate pn̄tis vite: et propter hoc faciunt multas iuſtitias ēt morales:obſeruant inſup infectis ſuis prudētiā fortitudinē:atq₃ temperantiā:vt diutius hac pn̄ti voluptate pfruāẗ. Et de talib⁹ opantib⁹ ex hoc obiecto ꝛ fine. dicit Lactā.in.2.di.inſt. circa pnci. Nam dum nonnulli exiſtimant nos deo non eſſe cure:nec poſt mortē eſſe futuros totos ſe humane prudentie atq₃ libidinibus addiciūt:ꝛ dū ſibi licere putāt hauriendis voluptatibus ſcient℞ incumbunt:per quas imprudenter laqueos eterne mort℞ incurrunt. Sed nota q̄ opa taliū hoc obiecto aut fine opantiū non ſunt vera opa fidei ſeu grata ꝛ meritoria. imo taliū opa q̄uis ſint moralia inutilia ſunt:quod tripliciter probo.

Primo aucte. Scđo rōne. Tertio ſilitudine. ¶ Primo ꝓbo aucte Aug.lib.5.de ci. dei.c.20.dicentis. Solent inquit phi q finem boni humani in ipſa virtute conſtituunt ad ingerendū pudorē qbuſdam phis qui virtutes cōprobāt: ſed eas voluptatis corporalis fine metiunẗ ꝛ illam p ſeipſam putāt appetendā Iſtas ꝑpter ipſam tabulā quandam nobis pingere vbi voluptas in regali ſede quaſi delicata qdā regina ꝯſideat eiq₃ virtutes famule ſubijciant obſeruātes eius nutū vt faciant qđ illa ipauerit:q̄ prudētie iubeat vt vigilanter inqrat quō voluptas regnet ꝛ ſalua ſit. Iuſtiti℞ iubeat vt pſtet beneficia:q̄ poteſt ad cōpandas amicitias corporalib⁹ comodis neccias nulli facit iniurias:ne offenſis legib⁹ voluptas viuere ſecure nō poſſit. Fortitudini iubeat vt ſi dolor corpori acciderit q nō cōpellat in mortē teneat dn̄am ſuā.i.voluptatē fortiter in animi cogitatiōe:vt p deliciaꝝ priſtinaꝝ ſuaꝝ recordationē mitiget pn̄tis doloris aculeos. tēperātie iubeat vt tm̄ capiat alimentoꝝ:ꝛ ſi q̄ delectant ne p imoderationē noxiū aliquid valitudineꝫ turbet:ꝛ voluptas

quã etiã in ſanitatẽ corporis epicurrei maximã ponũt grauiter offendatᷣ. Ita virtutes cũ tota ſue glĩa dignitatis tãꝗ̃ ipioſe credaꝫ ẽt ĩhoneſte mulîercule ſeruiũt voluptati. Nihil hac pictura dicũt eſſe ignominioſiꝰ ⁊ deformius: ⁊ ꝙ vnus ferre bonoꝝ poſſit aſpectus ⁊ veꝝ fatenᷣ. hec ille. ¶ Scđo ꝓbo rõne falſificationis. ꝙ oĩa bona opera que fiũt ſimpliciter ex obiecto felicitatis p̄ñtis vite non ſunt opera vere fidei: ſꝫ prorſus ſunt inutilia ad ſalutẽ. Fũdamẽtũ rõis põit phs. 6. eth. di. Error in fine facit errorẽ in oĩbus his q̃ ſũt ad finẽ. patet hec regula. Nam ſi medicus ignorat finem infirmitatis: per ꝯñs errat in omni ꝯſilio ⁊ opere ſuo: dans oẽs falſas et erroneas medicinas infirmo. Quo preſuppoſito: certum eſt ꝙ finis ⁊ obiectũ humane felicitatis nihil aliud eſt ꝗ̃ viſio clara ⁊ fruitio ipſius eſſentie dei. dicente Aug. Et recitat magiſter in. 2. diſt. j. Creauit deus creaturam rõnalem ⁊c̃. Et ꝙ deus ſit ſimpliciter obiectũ humane felicitatis pꝫ: qꝛ ſꝫ Augu. et experientia docet: nihil deo minus põt capacitatem aĩe rationalis adimplere. Qđ ſi ſic ẽ ꝙ deus ſolus ſit obiectũ humane felicitatis: ſi qs ponat in alio felicitatẽ ꝗ̃ in deo: talis ꝑfecto errat in fine ⁊ obiecto. ꝙ ſi errat in fine ergo ſequiᷣ neceſſario ꝙ oĩa eius opera ſunt falſa ⁊ erronea. ⁊ per ꝯñs inutilia ad ſaluteꝫ Et ꝯfirmatᷣ iſta ratio. Nam phs. j. ethi. di. Sicut ſe hꝫ ſignum ad ſagittantes: ſic ſe hẽt finis ad operantes. Sed manifeſtũ eſt ꝙ fcã varietate ⁊ falſitate in ſigno: fit etiam varietas ⁊ falſitas in ſagittando. Sic a ſili poſita varietate: imo falſitate in obiecto btitudinis neceſſe eſt ꝙ ſequatᷣ etiã falſitas in oĩbꝰ operibus humanis etiã ſi moralia ſint. Proinde 28. q. j. c. oẽs. §. ex his. diciᷣ. Vbi enim deeſt vera cognitio eterne ⁊ incõmutabilis veritatis falſa virtus eſt etiam in opibus moralibꝰ Item. j. q. j. c. cum Paulus. diciᷣ. Cũ Paulꝰ dicat ꝙ fundamentũ aliud nemo põt ponẽ preter illud qđ poſitũ eſt. vꝫ Jeſus xp̃s. ꝯſequenter ꝓbatᷣ ꝙ vbi xp̃s non eſt fundamentum nullũ ibi põt eſſe boni opis edificiũ hereditatis. hec ibi. ¶ Tertio hoc idem ꝓbo ſimilitudine. vꝫ ꝙ errans in vero obiecto qđ deus eſt: eius opa oĩo inutilia ſunt ⁊ vituperabilia. Regula eſt gñalis tam phoꝝ ꝗ̃ canoniſtaꝝ. ꝙ de ſimilibus idem datur iudicium

Quo preſuppoſito Tho. 2. 2. q. 10. ar. 4. queriᷣ An iudeus ſarracenus vel alius infidelis in omni actu ⁊ opatione ſua peccatũ cõmittat: vel aliqđ meritũ habeat: ⁊ rñdit ꝙ peccatum mortale tollit grãm gratum facientẽ. nõ aũt totaliter corrumpit bonũ nature. Vnde cuꝫ fidelitas reſpectu falſi obiecti ſit qđdã mortale peccatũ: certuꝫ eſt ꝙ infideles gratia dei carent: lꝫ in eis remaneat aliqđ bonũ nature ⁊ ex hoc nõ pñt opari aliqua opera ſiue voluntate ſiue amore ſiue aliquo actu que ſint meritoria. Et rõ eſt: qꝛ ſm phm. 8. phyſi. Corrupto priori corrumpunᷣ ⁊ oĩa poſteriora: iđ oblata grã que actus oĩuꝫ virtutũ informat: ſequiᷣ ꝙ nullũ opus coꝝ ẽ meritoriũ: ⁊ vltra hoc in ope ſuo qđ habitu vel actu opanᷣ ex obiecto infidelitatis iugiter peccãt. vñ gloſa ſup verba ad Ro. 13. Omne ꝙ nõ eſt ex fide peccatũ eſt. Omnis infideliũ vita peccatũ ẽ ⁊ poniᷣ iſte tex. 28. q. j. c. oẽs. §. ex his. h̄ Tho. Ex qua diſtinctione pꝫ: ſicut nullus infidelis in oĩbus opibus ſuis põt aliqd mereri reſpectu falſi obiecti qđ ſit dei grã dignuꝫ. ⁊ vltra hoc in omni actu ſuo ad infidelitatẽ quo de directo nouũ peccatũ cõmittit. Sic nec aliqs alius ſiue ſit xp̃ianus: ſiue infidelis q credit ſimplr̃ obiectũ humane felicitatis cõſiſtere ĩ pñti vita ⁊ non in futura: põt aliquid mereri apud deũ in oĩbus opibus ſuis moralibus. Et vltra h̄ tot peccata cõmittit quot opera moralia dirigit ſimplr̃ ſub obiecto pñtis felicitatis. O quot dñi terraruꝫ: o quot duces: o quot barones ⁊ imparores: o quot curiales: o quot increduli xp̃iani viuũt ſimplr̃ ſub ſpe ⁊ obiecto pñtis felicitatis: quoꝝ oẽs virtutes ſeu opa in coꝝ morte falſa ⁊ erronea apparebunt. Et ſic pꝫ p̄mũ obiectũ creditiõis. ꝙ cũ non ſit veꝝ obiectũ fidei: nullꝰ ꝓpter illđ dꝫ operari aliqđ. Scđm obiectũ reſpectus vel finis quo aliq multa opa bona in hac vita faciunt ⁊ opãtur dr̃ obiectũ defectiõis. Multi tunc quippe qui ⁊ ſi credant in vero obiecto fidei qđ deus eſt: tñ ꝓpter illud obiectũ ⁊ illũ finẽ pauca ⁊ minima bona opanᷣ. Et ꝯ̃ magis ardua ⁊ maxima opa faciũt pro obiecto alicuius auaricie atqꝫ mũdane cupiditatis ꝗ̃ pro obiecto diuine maieſtatis. De qbꝰ Greg. in moralᷣ. ⁊ ponitur. 47. di. c. Oẽs. ait Omnes huius ſeculi dilectores in terrenis rebus fortes ſunt in celeſtebus debiles. Nã

pro temporali gloria vſqȝ ad mortem ſudare appetunt: ⁊ pro ſpe ꝑpetua: nec pax quidem in labore ſubſiſtũt: pro terrenis lucris q̄ſlibet iniurias tollerãt: ⁊ pro celeſti mercede vl' te-nuiſſimi verbi ferre ꝯtumelias recuſant: ter reno iudici tota ēt die aſſiſtere fortes ſunt. in oratiõe vero corã deo vel vnius hore momẽ to laxant: ſepe nuditatẽ: deiectionez: famẽqȝ pro acqrẽdis diuitijs atqȝ honoribꝰ tollerãt ⁊ carnem ſpe per ſe abſtinentiã cruciant: ad quas adipiſcendas feſtinãt. ſupna aũt labo-rioſe querere tanto magis diſſimulant: q̃to magis ea retribui tardius putant. hi itaqȝ q̃i malarum arborum more deorſum vaſti ſunt ſur-ſum anguſti: qꝛ fortes in inferioribꝰ ſubſiſtũt ſed ad ſupiora deficiũt. hec ille. Peto igitur an opa taliũ q plura faciunt pro obiecto mũ di: q̃ꝫ ꝓ obiecto dei: corde: ore: ⁊ ope: ſint gra-ta ⁊ meritoria: ⁊ ſalutifera in conſpectu dei ⁊ ſint opa vere fidei? Clamans rñdeo ꝙ non. Nam qſqȝ etiam ſecularis pretermitto reli gioſos tenet ſaltẽ habitu ⁊ affectu plura opa facere pro obiecto dei q̃ꝫ pro obiecto mundi qđ qntupliciter ꝓbat. Primo auctoritate. Scđo rõne. Tertio exemplo. Quarto ar gumento. Quinto figura. ¶ Primo probo aucte ꝙ plura quiſqȝ tenet facere ꝓ obiecto dei q̃ꝫ pro obiecto mundi. Nam Mat. 6. c. precipit dñs. Primũ querite regnũ dei ⁊ iu ſtitiam eius: ⁊ hec oia adijcient vobis. Et ibi dem ait dñs nobis. Ne ſolliciti ſitis aie vr̃e quid manducetis: neqȝ corpori veſtro quid i duamini: nonne aia veſtra plus eſt q̃ꝫ eſca: et corpus plus q̃ꝫ veſtimentũ? Nolite ḡ theſau rizare theſauros in terra vbi ⁊c. ¶ Scđo ħ idem ꝓbo rõne ſuperationis. Fundamẽtuȝ rõnis ponit phs. j. ethicorum. ⁊ 3. topico. In bo-nis ſemꝑ eligibilius eſt qđ eſt melius ⁊ plu-ra bona potius q̃ꝫ pauciora. pȝ hec regla. Ec ce ſi qs preponit tibi vnam vnciã auri ⁊ alte ram argenti: certe preeliges potius auruȝ q̃ꝫ argentum. Item ſi qs tibi preponat. x. libras auri ⁊ alius. xx. citius eliges. xx. q̃ꝫ. x. Quo ꝑ-ſuppoſito. certũ eſt ꝙ bona ſpũalia ⁊ celeſtia ſunt meliora incõpabiliter q̃ꝫ bona tp̃alia: co ꝙ ſunt pertinentia ad ipſam aiam ad cultuȝ diuinũ ⁊ ad acqrẽdũ infinita ⁊ eterna bona regni celorum. ergo ꝑ ꝯſequens qſqȝ tenet ſe exercere in ſpũalibus bonis ⁊ illa preeligere q̃ꝫ in terrenis diuitijs. Et ꝯfirmat iſta ratio Nam phs. 9. ethi. dicit. Denominatio ſemꝑ fit a nobiliori. ⁊ Cõmentator ſup. 8. phyſi. di. Nomen per ꝑus dicit de forma. Deinde de cõpoſito: et ꝑñti vero de mã. Et hoc preſup-poſito ꝙ denoiatio ſemꝑ fit a nobiliori: ⁊ ac-tus prius dicit de forma q̃ꝫ de mã: certuȝ eſt ſm phm. 2. de aia ꝙ homo compoſitus ē ex duabus: vȝ mã ⁊ forma: ſiue corpore ⁊ aia: et homo magis denoiat homo ex parte aie q̃ꝫ ex parte corporis. vnde phs. 9. ethi. ait. Hõ ē maxime intellectus: ⁊ rõ. Qđ ſi ſic eſt ꝙ hõ denoietur prius ex aia ⁊ rõne q̃ꝫ ex ipõ cor-pore: manifeſtũ eſt ꝙ prius dȝ ꝑponi anime obiectum ⁊ bonum ſuum q̃ꝫ corporis ſicut ci bus magis preponitur domino q̃ꝫ ſeruo. Sȝ obiectum anime que eſt ſpiritualis: ſunt bo-na ſpiritualia. obiectum vero corporis quod eſt quid materiale ſunt bona materialia: igit cum anima vt patet ſit nobilior corpore. con cluditur pro tanto ꝙ res ſpirituales concer-nentes ipſam animam per prius amãde ſũt eligende ⁊ querende q̃ꝫ res tranſitorie ⁊ tem porales concernentes conſeruationeȝ corpis mortalis ⁊ ipſius delectationem. O igit aua re: o cupide: o amator diuitiarum: o luxurioſe: q plus te occupas in terrenis ⁊ carnalibus bo nis: q̃ꝫ in virtutibus ⁊ operibus ſpiritualibꝰ ſcito ꝙ niſi chartã reuoluas. i. ꝙ violẽtiam plus tibi non facias in querendo ſpiritualia bona q̃ꝫ terrena: nunq̃ꝫ poteris regnũ celorum ingredi. Qđ confirmans dñs Matth. xj. dic Regnum celorum vim. p. ⁊ vi. r. illđ. Et Hie ronymus ad Euſtochium ait. Niſi vim fa-cias: celorum regnum non capies: niſi pulſa-ueris importune panem non accipies ſacra menti: an non videtur tibi grandis violentia cum caro concupiſcit eſſe quod deus: ⁊ illuc vnde angeli corruerunt: angelos iudicatura velle cõſcendere? Egredere ergo pauliſper e corpore ⁊ ob preſentes labores ante oculos tuos depinge mercedem quã nec oculus vi-dit: nec auris audiuit: nec i cor hominis aſcẽ dit. hec ille. Ad quã violentiam faciendam hortatur dominus Matth. 7. di. In terra ꝑ anguſtam portam. ſ. ſpiritualium virtutum: quia; lata eſt porta ⁊ ſpacioſa eſt via. ſ. mun-dane cupiditatis que ducit ad perditionem et multi intrant per illam q̃ꝫ anguſta porta ⁊ arta via que ducit ad vitam ⁊ pauci ſunt qui inueniunt eam. Proinde Ambroſius ſuper Lucam ait. Indecorum eſt ſolicitare de cibo et veſtimento corporis cum poſſis

habere regnū:quaſi dicat.O xp̄iane tu cec⁹
es quādo te occupas in rebus caducis ⁊ ter
renis:in eo tempe in quo poſſes ꝑ aliqͦd par
uū ⁊ ſpirituale bonū lucrari regnū dei. Maȝ
vtilius eſt homini paruū ⁊ ſpūale bonuȝ q̃ȝ
ſimul omnes diuitie mūdi. dicente ꝓpheta.
Melius eſt parū iuſto ſuper diuitias pecca
torū multas. Et hoc ad confuſionē quorun-
dam:qui dicunt cū aliquis ingredit̄ religio-
nem.oīno vadit ad religionē quia ei nō ſuf-
ficit animus ꝑmanendi ad mundū nec vult
laborare ⁊ huiuſmōi. Sed o ignorantia mū
dana:o groſſities amatorū mundi. o cecitas
cōſummata. An videt̄ tibi eſſe vil' animi qui
ideo mundū fugit:ut per labores virtutū ſpi
ritualiū:regnū celorum acquirat? ℭ Tertio
hoc idem probo exemplo domini noſtri Je-
ſu xp̄i:qui ut habet̄ Luce.2.ca. Cum eſſet an-
noꝝ duodeciȝ aſcendens in hieruſalē in die
feſto remāſit ibidem tribus dieb⁹ ignoranti-
bus parentib⁹ ſtans iugiter in templo in me
dio doctorū audiens illos ⁊ interrogās: ita
ut omnes mirarent̄ ſuper prudentia ⁊ reſpō
ſis eius. Unde Joſeph ⁊ Maria poſt tridu
um cū inuenerūt. Cui mater dixit:fili qd feci
ſti nobis ſic? Ego ⁊ pa.t.d.q.te. Quibus ipſe
reſpondit. Et quid eſt ꝙ me querebatis ⁊c̄.
quaſi diceret. Nonne debetis ſcire: quia nō
veni ſolum ut placerē vobis:ut ſolū conuer-
ſatiōȝ vrāȝ haberē:ſȝ ut ſaluarē pctōres:⁊ ut
facerem res magis ſpūales: ⁊ preponerē vo
luntatem patris celeſtis voluntati parentuȝ
carnaliū? Exigebat autē tunc ratio: ꝙ mag'
in illo triduo remaneret cum doctoribus:q̃ȝ
cū parentibus: quia propter fructū ſecutum
ex hoc:maior honor patris celeſtis ſubſecu-
tus eſt. Quo xp̄i exemplo quilibet edocetur
querere mag' res ſpūales ꝑtinentes ad ho
norē dei ſalutem ꝓpriam atq̃ȝ proximoꝝ:q̃ȝ
temporalia bona. ℭ Quarto hoc idem ꝓbo
argumēto ſeu ſimilitudine. Nam Matt. 6.
dicit̄. Reſpicite volatilia celi q̄m nō ſerunt
neq̃ȝ metūt:neq̃ȝ congregāt in horrea:nō ne
magis pluris eſtis illis? Conſiderate etiam
lilia agri quō creſcūt: nō laborant neq̃ȝ nēt.
Dico autē vobis q̄m neq̃ȝ Salomon in oī
gloria ſua coopertus eſt ſicut vnū ex iſtis. Si
enim fenū agri quod hodie ē ⁊ cras in cliba
nū mittit̄ deus ſic veſtit:q̃ȝto magis vos mi
nime fidei? Nolite ergo ſoliciti eſſe dicentes
Quid manducabim⁹ aut quid bibemus aut

quo operiemur. ſcit eniȝ pr̄ veſter quare his oī
bus idigetis. hec ibi. vbi ait glo. Si pater ce
leſtis curam habet de volatilib⁹ de lilijs de
feno rōne carentib⁹:magis habebit curā de
humano corpore cui⁹ aīa terrena deſpiciens
in ſpūalibus ſe exercet. Nec eſt dubitanduȝ
quin deus ꝓuideat ſpūaliter viuentib⁹ et vi
te ſubſidia adminiſtrat:ꝓpter quod ipſe do
minus Matt. 7.arguit q̊ſdā puſillanimes.
dicens. Quis ex vobis homo quē ſi petierit
filius eius panē nunqd lapidem porriget ei?
Aut ſi piſcem petierit:nūquid ſerpentē porri
get ei? Si ergo vos cum ſitis mali : noſtis
bona data dare filijs veſtris:q̃ȝto magis pa
ter veſter qui in celis eſt dabit bona petenti
bus ſe? Ex quo argumēto ⁊ ſīlitudine pȝ ꝙ
ſpūalia bona p̄cedē ſemꝑ debēt tꝑalia. Ad
hunc ſenſum etiā trahitur dictū ph̄i licet ipſe
non in eodē fine dixerit. 8. Phiſicorū dicēs.
Dignū eſt preponi nobilius vili: ⁊ prius po
ſteriori:patȝ ſimilitudine. Nā quia aqua eſt
nobilius elementū terra:⁊ aer q̃ȝ aqua:⁊ ig-
nis q̃ȝ aer:ideo naturaliter vnū precedit reli
quū. Sic a ſimili cū ſpūalia bona ſint nobi-
liora tempalib⁹: ideo incōꝑabiliter p̄cedere.
debēt ℭ Quito dēiq̃ȝ h idē ꝓbo figura. Nā
legitur tertij Re.17. ꝙ helias dixit cuidā vi
due. Da mihi paululū aque in vaſe ut bibā:
cumq̃ȝ illa ꝑgeret clamauit poſt tergū eius.
dicens. Affer mihi obſecro ⁊ buccellā panis
Que reſpondit. Viuit domin⁹ quia nō ha-
beo panē:niſi q̃ȝtum pugillus capꝑ pōt fari-
ne' in hydria ⁊ paululū olei in lechito. En col
ligo ligna ut faciaȝ illud mihi ⁊ filio meo: ut
comedam⁹ ⁊ moriamur. Ad quā helias ait.
Noli timere:ſed vade ⁊ fac ſicut dixiſti. Ve
rum tn̄ mihi prius fac de ipſa farinula ſubci
nericiū panē ⁊ affer ad me:tibi autem ⁊ filio
tuo facies poſtea. hoc autem dicit dn̄s. Hy-
dria farine non deficiet:nec lechitus olei im
minuet̄ vſq̃ȝ in diem qua daturus eſt domi
nus pluuiā ſuper terrā. Que ſtatim abijt et
fecit iuxta verbū helie:⁊ comedit ipſe ⁊ illa ⁊
domus eius. Et ex illa die hydria farine nō
defecit:⁊ lechitus olei non eſt imminut⁹ iu-
xta verbum domini quod locutus fuerat ad
Heliam. Nota igitur poſt narrationem hi
ſtorie qualiter Helias dixit. Fac mihi prius
ſubcinericium panem:ad oſtendendum. O
anima diffidens ⁊ incredula . ꝙ primo fa-
cias que deus precipit : ⁊ prius queras que

ſunt ad honorem dei: ꝛ poſtea deus tibi prouidebit de ceteris: ita ut nihil deficiat: ſicut fecit ꝛ vidue. Ex predictis omnibus patet: q̃liter opera omniũ illorum qui magis cupidi ſunt ꝛ ardẽtes circa obiectum terrenorũ bonorum: q̃ꝫ circa obiectum ſpiritualiũ virtutum atqꝫ diuine voluntatis: prorſus inutilia ſunt ad ſalutem. Et patet ſecundũ obiectum propter quod multa opera q̃uis de ſe bona: quia tamen non fiunt debito fine vel conuenienti intentione: apud deũ reputantur ſine merito ꝛ ſimiliter inutilia: quod obiectũ dicitur obiectũ defectiõis. ¶ Tertiũ obiectũ reſpectus vel finis quo aliqui multa opa bona faciunt ꝛ operant̃: dicitur obiectũ confuſionis vel verecundie. Multi ſunt enim qui plura bona faciunt: non propter obiectum et finem placendi deo aut diuine voluntati: ſed ſimpliciter propter obiectũ ꝛ finem euitandi humanã verecundiã ꝛ mundanuꝫ pudorem atqꝫ preſentis vite confuſionem. Ecce ꝙ multi ſepius cõfitentur ꝛ cõmunicant. vadunt ad miſſas ꝛ ad predicationes. Reſtituunt aut in toto aut in parte mala ablata: elemoſynas largiuntur religioſis vel pauperibus: abſtinent ſe a multis peccatis: et alia bona huiuſmodi faciũt. Que omnia nõ propter deum faciunt: ſed ne a ceteris xp̃ianis digito ſignentur: aut ſumant verecundiam atqꝫ cõfundant̃. Peto igitur an opa talium qui omnia faciunt: nõ pro obiecto dei beneplaciti: ſed ſimpliciter pro obiecto euitãde verecundie ꝛ confuſionis: ſint grata accepta meritoria ꝛ ſalutifera in conſpectu dei. Certe clamans reſpondeo ꝙ nõ: quod tripliciter probo. Primo auctoritate. Secũdo ratione. Tertio exemplo. ¶ Primo probo auctoritate. Nam Eccleſiaſt. quarto. Eſt confuſio adducens peccatũ: ꝛ eſt confuſio adducens gratiã. Ubi gloſa ait. Qui bonuꝫ ſinit agere: propter pudorem ꝛ bonum operatur: non propter deũ: ſed propter hominũ verecundiã: ꝛ mala agere dimittit propter mũdi confuſionẽ: nec gratiã a deo meretur nec gloriaꝫ. hec glo. Nota tu ſapiens huius gloſe verba: ꝛ ſigna miſteria. Tria enim hec gloſa dicit. Primũ ꝙ qui bonum dimittit facere ꝑpter verecundiã mundi: talis nõ meretur gratiã dei nec gloriam. O quot ſunt de iſtis qui bona non faciunt ne confuſioneꝫ a mundo recipiant. Nã multi reſtituerent aliena: ſed propter verecundiã mundi ne pauperes inter alios videantur reſtituere noluñt. Sed vhe talibus: quia melius eſſet eis modico tempore eſſe pauperes propter deũ: q̃ꝫ infinito tpe. Sicut patet de diuite epulone. qui ut habet̃ Luce. 16. Jam tot annis guttaꝫ aque mendicabat ꝛ nunq̃ꝫ hr̃e potuit. Multi etiam viri ꝛ femine aſſumerent habitũ penitentie ꝛ tertij ordinis: ſed propter verecundiam mũdi hoc bonum relinquũt. O mundani traditores. O mũdani ceci. O mũdani inimici animarũ veſtrarũ: cur verecundamini facere bonũ: quod eſt laudabile: ꝛ non verecundamini facere malũ vane ꝛ ſuperbe viuere ꝙ eſt vituperabile? Seq̃tur ſecundo gloſa ꝛ dicit. ꝙ qui bonũ opatur nõ propter deum: ſed propter humanã verecundiaꝫ: talis nec gratiã dei meret̃ nec gl'iaꝫ. O quot ſunt de iſtis qui multa bona propter verecundiã mundi faciũt: que non facerent propter deũ. Ecce ꝙ vnus non vult remittere iniuriã inimico propter deum: quam tamẽ remittit ꝓpter amorem alicuius domini ſeu partialis Similiter meo tempore accidit in quadam ciuitate ꝙ vnus ciuis de principalioribus ciuitatis infirmatus ad mortem: noluit vnq̃ꝫ confiteri nec cõmunicare propter deum: q̃ꝫuis rogaretur a q̃ꝫ pluribus ſacerdotibus et religioſis: tandem rogatus a domino ciuitatis qui eum perſonaliter viſitauit: ut propter amorem ſuũ confiteret̃ ꝛ eucharistiam ſuſciperet: libentiſſime inq̃t amore veſtri hec omnia faciam quod ꝛ fecit. O miſerabilis conditio humane creature. O inextimabilis ſuperbia intellectualis anime. O deteſtanda malignitas peruerſorũ filiorum Adam. Ecce q̃ꝫ plures plura faciunt propter homines q̃ꝫ propter deum: tanq̃ꝫ ſi homines mortales deo potentiores eſſent. Sed ve talib⁹: q̃r tales ut dicit gloſa: nec gratiam dei vnq̃ꝫ merebuntur nec gloriã. Sequitur gloſa ꝛ tertio dicit. ꝙ qui mala dimittũt non propter dei amorem: ſed propter verecundiã hominum mundi: tales nec gratiam dei merentur nec gloriam. O quot ſunt viri ꝛ mulieres q abſtinent ſe a furtis ab homicidijs ab adulterijs ab iniuſticijs ꝛ huiuſmodi: non propter deum: quia quo ad ipſum iam hec omnia ſicut in corde ſic ꝛ in opere cõſumaſſent: ſed ſolum propter timorẽ ꝛ verecundiam mundi. Sed vhe etiam talibus: quia nunq̃ꝫ mere-

buntur gratiam dei nec gloriam ¶ Secun-
do etiã probo ratione cõſummationis: q̄ q
agit multa bona opera non propter deum:
ſed propter obiectũ mundane verecundie ei⁹
opera ſunt omnino inutilia ad ſalutẽ. Fun-
damentũ rõnis ponit phus pmo Politico
rum di. Voluntas tam ad bonũ q̃ ad ma
lum prompta: etiã ſine opere cum facultas
deſit conſummata eſt. hec eadẽ ſententia po-
nitur.3.q.7.c.In grauib⁹.ꝛ.24.q.j.c.odi. Et
14.q.5.ca.ſi qd.Et de pe.diſt.j.c.quẽ penitet
ibi dicit. Voluntas apud deũ pro opere re-
putat.et.15.q.6.ca. ſi ſacerdotib⁹.dicit. Am-
plius reſpicit deus ad cogitationes ſpon-
taneas q̃ ad actus. et Ambroſius dicit. et
ponitur in ſecũdo ſen.diſt.38.ca. ſolet queri.
Affectus ꝛ intentio operi tuo nomẽ impo-
nunt.patet hec regula per dñm Matth.5.di
centẽ.Qui viderit mulierem ad concupiſcẽ-
dum eam iam mechatus eſt eã in corde ſuo.
Quod confirmans Auguſti.in libro de libe
ro arbitrio.ꝛ ponit de pe.di.j.ca. Si cui.ait.
Si cui non cõtingat facultas cõcubãdi cum
aliena cõiuge ꝛ planũ eſt eum aliquo modo
hoc cupere ſi poteſtas daret:non min⁹ reus
eſt:q̃ ſi in ipſo facto comphenderet. Et idez
Aug. hoc aliter exẽplificat de habentib⁹ vo-
luntatẽ ſumendi eucharistiã et non valenti.
ut pʒ de cõ.diſt.2.ca.ut qd ps.ait. Vt qd ps
dentẽ ꝛ vẽtrẽ crede ꝛ mãducaſti:credere eni
in eũ hoc ẽ panez ꝛ vinũ mãducare q credit
corde i eũ mãducat eũ.hec ibi. Quo pſuppo
ſito: vʒ q̄ ſola voũtas apud deũ ꝑ facto hẽt
Peto an talis qui facit bona opera propter
verecundiã mundi: ceſſante verecundia fe-
ciſſet illa propter deũ:certũ eſt q̄ non.Q̃ ſi
ſic eſt:cũ deus reſpiciat voluntatẽ pro opere
concludo q̄ in conſpectu dei oia opera que
talis facit ex verecũdia:ſic ſunt facta ac ſi nul
la opera feciſſet. Similiter qui peccatũ non
facit:non propter deũ:ſed ſolum propter ve-
recundiã mundi:ſic eſt in conſpectu dei ac ſi
illud feciſſʒ ꝛ actualiter cõſummaſſet.¶Ter
tio probo exemplo:vʒ q̄ qui bona agit ſoluʒ
pro obiecto ꝛ fine humane verecundie euitã
de ꝛ non propter deũ:eius opa inutilia ſunt
ad ſalutem. Legitur de quadam filia virgi-
ne cuiuſdam nobiliſſimi principis romani.
que cum vellet ingredi monaſteriũ prohibi
ta eſt: tandem inſtigante inimico cum quo-
dam famulo domus carnaliter peccauit: et
tempore debito peperit filium:ignorantibus
autem parentibus occidit eum: que ob vere
cundiã hominũ: ne res proderet: in dictum
monaſteriũ eſt ingreſſa: cum tamen decre-
uiſſet nullatenus ingredi.Quid plura? Ieiu
nare cepit in pane ꝛ aqua vſqʒ ad mortem
quotidie diſciplinabat corpus ſuuʒ. Iugiter
vigilabat ꝛ lachrymabatur:ꝛ tot opera bona
faciebat q̄ a ſororibus monaſterij ſancta iu
dicabatur:et ecce tandem ad punctum mor
tis deducitur.Cui abbatiſſa ꝑ obediẽtiã pre
cepit:q̄ ſi poſſibile foret poſt mortẽ ad eaʒ re
uerteretur:ut meritũ ſuarũ bonarũ operatio
num cognoſcere poſſet: moritur illa ſummo
mane: in ſequenti nocte preſentat a demoni
bus abbatiſſe cathenis igneis vbiqʒ conſtri
cta.Cui cum abbatiſſa perciperet:cur ſic infe
liciter eſſet damnata cuʒ innumerabilia bo-
na opera feciſſet:lachrimoſa voce reſpondit.
Scias q̄ omnia bona opera que in mona-
ſterio feci ſoluʒ feci propter verecundiã mun
di non propter deũ:ne publicaret monaſte-
rio ꝛ parentibus meis quoddã ſecretũ deli-
ctum quod in domo parentũ meorũ cõmi-
ſi. Ideo omnia opera mea perdita ſunt:ꝛ q̄ꝛ
illa non feci propter deuʒ: ſic ſunt ac ſi nun-
q̃ ea feciſſem: ꝛ propter hoc merito in eter-
num damnata ſuʒ. Quibus dictis cuʒ ma-
gno vlulatu diſparuit. Ex predictis omnib⁹
pʒ:qualiter oĩa opera illorũ qui magis pro-
pter verecundiaʒ hominũ: q̃ propter deum
bene faciunt: omnia ſunt inutilia ad ſaluteʒ
ꝛ ſic per conſequẽs patet declaratio triũ ob
iectorum integritati vere fidei repugnantiuʒ
que ſunt prorſus inutilia ad ſalutem. A qui
bus nos preſeruare dignetur clementiſſim⁹
deus:qui ſolus deus eſſe obiectum debʒ no
ſtrorum operũ. Cui ſit ſemper omnino ho-
nor ꝛ glia. Per infinita ſecla ſeculoꝝ.Amẽ.

¶Feria quarta poſt dominicã de paſſione
Iteruʒ de ſexta excellẽtia. vʒ de integritate
ipſius ſacratiſſime fidei.

Opera que ego facio in nomine pa
tris mei hec teſtimoniũ
perhibent de me. Scri
buntur hec verba Ioã.
decimo.ca. ꝛ in euange

no occurrētis ferie. Poſt ſacri euangelij lit teralem ꝛ moralem expoſitionem egregij ci ues: exquo heri declaraui de ſeptima circun ſtantia integritatis fidei: que dicitur obiectō nis: ſimiliter tria obiecta habeo in preſenti ſermone declarare: quorum

¶ Primū dicitur obiectū Afflictionis.
¶ Secundū dicitur obiectū Retributionis.
¶ Tertiū dicitur obiectū offenſionis.

¶ De trib⁹ alijs obiectis fidei ſacratiſſime repugnantibus.

P Rimum igitur obiectum ſed q̄rtuꝫ in ordine ſeu reſpectus vel finis quo aliqui multa bona opera in hac vi ta faciunt ꝛ operantur dr̄ obiectum afflictio nis. Contingit ſepius ꝙ multi multa bona faciunt reſpectu multiplicis pene aut reſpe ctu pene inferni: aut reſpectu pene corpora lis quā ex infirmitate patiūtur: aut reſpectu pene eccleſiaſtice euitande: que precipit extra de peni. ꝛ re. capi. omnis vtriuſqꝫ ſexus: ꝙ q ſaltē ſemel in anno nō confitetur: nec cōmu nicatur: nō dimittatur ingredi eccleſiam: et ſepultura aſini ſepeliatur. Et hoc experien tia docet: ꝙ in morte ꝛ ante morteꝫ propter fugiendas inferni penas: ꝛ propter ſanitateꝫ corporis recipiendam: ſimiliter ad euaden dū eccleſiaſticā penam multi confitent̄: mul ti reſtituunt: multi dimittūt cōcubinas: mul ti ſumunt eucharistiam: multi deponunt va nitates ꝛc. huiuſmodi peccata. Que tamen omnia nullatenus faciunt pro obiecto dei: nec pro eius amore ꝛ charitate. Peto igitur an opera talium qui omnia bona opera pre dicta faciunt non pro obiecto dei amoris: ſꝫ ſolum pro obiecto triplicis pene ꝛ afflictio nis iam dicte euitande grata meritoria ve ſint ꝛ accepta in cōſpectu dei. Certe clamās Reſpondeo ꝙ non: quod tripliciter probo. Primo auctoritate. Secundo ratione. Tertio exemplo. ¶ Primo probo auctorita te. Nam dicitur extra de his que vi metus ve cauſa fiunt. ca. ad audientiam. Que vi me tus ve cauſa fiunt carere debent omnino ro bore firmitatis. Item. 23. queſtiōe ſexta. §. ex his. dicitur. Cum galatis apoſtolus ſcriberet legalia non eſſe tenenda. ſi ſpiritu inquit du cimini non eſtis ſub lege. Ex quo apparet eum qui ſub lege eſt: ideſt qui timore pene non amore iuſticie ſeruit: nō duci ſpiritu ſan cto: ꝛ ſi a ſpiritu ſancto non ducitur deū mi nime placare poteſt. hec ibi. Item ibideꝫ. 23. queſtione ſexta. §. ex his. dicitur. Joannes in quit in epiſtola ſua. Timor non eſt in chari tate: ſed perfecta charitas foras mittit timo rem: qui autem cogitur pena: timore illo du citur: qui non eſt in charitate: qui manum comprimit non animū mutat quo pene ti mentur non bonū diligitur. hec ibi. deniqꝫ extra de re. iur. regula. Qui ex timore. dicit. Qui ex timore facit preceptū aliter q̄ʒ debe at facit: ꝛ ideo non facit. hec ibi. ¶ Secundo probo ratione inordinationis. qualiter ope ra ex timore ꝛ obiecto pene facta: ſunt inuti lia ad ſalutem. Fundamentū rationis ponit phus tertio de celo ꝛ mūdo. ꝛ. xi. Methaphi ſice di. Bonū ſimpliciter non eſt: quod non eſt ordinabile in finem. patꝫ hec regula. Nā medicina non dicitur bona: que nō p̄ducit hominē ad finem ſanitatis. Quo preſuppo ſito: certum eſt ꝙ opera bona facta ex obie cto pene nō ſunt ordinabilia ad meritū eter ne vite. Et ratio eſt: quia ut dicitur ſecundo Phiſicorū. Ea que ſunt ad finem ſemp cō ueniunt cum fine. Sicut medicina expellēs infirmitatē eſt conueniēs cum illo fine. O p poſitū eſt de bonis operibus factis ſimplici ter ex obiecto pene: quia exquo non fiūt p̄n cipaliter per meritum eterne vite: ſed ſimpli citer ex fine fugiēde pene: māifeſtū eſt ꝙ nul lam habent conuenientiaꝫ cum fine eterne vite. Quod ſi ſic eſt: ergo talia opera ſunt in utilia ad meritum eterne vite. ¶ Tertio hoc idem probo exemplo. Nam legitur ad He breos. 12. ꝙ Eſau non inuenit a deo locuꝫ pe nitentie: nec remiſſioneꝫ peccatorū: ꝛ impe trationem diuine gratie: quamq̄ʒ cū lachri mis inſtanter a deo poſtulaſſet eam. Cuius rationē aſſignat Bona. in quarto diſt. 14. p te ſecunda. articulo p̄mo. queſti. tertia. Ideo inquit non habuit a deo gratiam ꝛ remiſſio nem ſuorū peccatorū: quia non dolebat re ſpectu diuine offenſe propter deum: ſed ſim pliciter ex timore future pene ꝛ ob liberatio nem corporalis pene ſcilicet inflicte. Ex pre dictis omnibus auctoritatibus patet quali ter omnia opera illorum: qui principaliter bene faciunt ex obiecto pene: tam preſentis q̄ʒ future inutilia ſunt ad ſalutem. Et ſic pa tet quartum obiectum: propter quod mul ta bona opera fiunt quamuis inutilia ꝛc.

¶ Scōm obiectum ſed ꝗtuʒ in ordine ſeu
reſpectus vel finis quo aliqui multa opa bo
na in hac vita faciunt ⁊ opant̄ dicit̄ obiectuʒ
retributionis. Accidit ſepiſſime ꝙ plures
plura opera bona faciunt non propter obie-
ctum diuini amoris: ſed ꝓpter obiectuʒ ꝓpe
vtilitatis ſeu retributiōis tam pn̄tis ꝗꝫ futu-
re. Multi enim bene faciunt ⁊ deū laudant
in ſua ꝓſperitate ꝓpter abundantiā ⁊ cōſer
nationem multoꝝ beneficioꝝ iam ſuſceptoꝝ
⁊ ſuſcipiendoꝝ: quibus ſi forte aliqua aduer
ſitas accideret: ſtatim deum maledicerent q
prius ex beneficijs cum benedicebant ⁊ col-
laudabant. Multi etiā ſunt qui in corde fir-
miter tenent ⁊ etiam dicunt ore. Si nō cre-
derem habere paradiſum: nec deum vnꝗꝫ di
ligerem: nec aliquid boni operis pro ipſo fa-
cerem. His premiſſis peto an bona opa ta-
lium qui principaliter non ex obiecto diuini
amoris ⁊ bonitatis bene faciunt: ſed ſimplici
ter ex obiecto preſentis vtilitatis ⁊ future re
tributionis ſint grata meritoria ⁊ accepta in
conſpectu dei: certe clamans reſpōdeo ꝙ nō
qꝺ tripliciter probo. Primo auctoritate.
Scđo ratione. Tertio diſtinctōe. ¶ Prio
probo auc̄te Ber. lib. de diligendo deo. dicit
Et ſi ſine premio deo ſeruiri nō poſſit: tamē
ſine intuitu premij deo ſeruiēdū eſt: ⁊ ſi ſine
premio deus amari non poſſit: tamen ſine i
tuitu mercedis deus amandus eſt. Cā enim
amandi deum ⁊ ſeruiendi deo: dei bonitas
eſt. hec ille. Item apoſtolus. j. cor. 13. ait. Cha-
ritas non querit que ſua ſunt: ſed que Jeſu
Chriſti. vbi gloſa ait. Charitatis ꝓprium eſt
aliqd diligere: ⁊ ꝓpter ipſum aliqd operare:
non ꝓprie mercedis intuitu: ſed ſimpliciter
bonitatis eius reſpectu. Et glo. ſuper verba
ps̄. Confitebit̄ tibi cū benefeceris ei. ait. Qui
cūqꝫ confitetur ꝓpter beneficiuʒ mercenari⁹
⁊ reprobatus eſt tam a deo ꝗꝫ hoībus. Ideo
Aug. in ſermone de ſermone dn̄i in monte.
⁊ ponit̄ a magr̄o in. 2. ſen. di. 38. c. Sʒ querit̄.
Non debem⁹ inqt euangelizare vt māduce
mus. ſed ideo manducare vt euangelizemus
vt cib⁹ non ſit bonum qꝺ appetit̄: ſʒ necium
qꝺ addat̄ vt illud ipleat̄: querite p̄mū regnuʒ
dei ⁊ iuſtitiā eius. ¶ Scđo hoc idē ꝓbo rōe
liberalitatis ꝙ bona opa facta ſimplr̄ ex ob-
iecto retributionis pn̄tis vel future non ſunt
ſufficiētes ad ſalutē. Fundamentū rōnis po-
nit dn̄s Bona. in. 3. diſt. 27. ar. j. q. 2. di. Nul
lum obſequiū deo placet niſi qꝺ ex liberali-
tate fit. Quo preſuppoſito peto quis ſit libe-
ralis in obſequio. ⁊ rn̄det phs. 4. ethicoꝝ. di.
Liberalis eſt qui dat aliquid boni gratia. i.
propter bonum: ⁊ recte. i. ſm̄ rectam rōnem
quibus oportet ⁊ qn̄ oportet ⁊ hoc delectabi
liter ⁊ ſine triſtitia. Et. 2. ethico. ait. Liberalis
ad ſui vtilitatē non reſpicit ſed ſimplr̄ abun
dat in datione ita vt minora ſibiipſi relinqt.
Item ex̄ de reꝝ pmu. Et ex̄ de donationib⁹
c. j. dicitur. Hanc ſibi quoddāmodo legē po-
nit liberalitatis nobilitas: vt debere ſe qꝺ
ſpōte tribuit extimet: ⁊ niſi in beneficijs ſuis
excreuerit: nihil ſe p̄ſtitiſſe putet. Si ergo vt
patet deus non acceptat aliquod obſequium
qn̄ ſit ſine reſpectu ⁊ obiecto alicuius prope
vtilitatis ⁊ mercedis: igit̄ concludo ꝙ q deo
obſequit̄ ſeu pro eo multa bona opera facit
principaliter ex intuitu ꝓprie vtilitatis: talia
opera nequaꝗꝫ fiunt ex liberalitate. ⁊ per cō-
ſequens non ſunt deo accepta: ⁊ per ꝯn̄s ſūt
inutilia ad ſalutem. ¶ Tertio hoc idem ꝓbo
diſtinctione. Nam Bonauen. in. 3. diſt. 27.
arti. 2. q. 2. querit an motus charitatis poſſit
eſſe mercenarius. Rn̄det in cor. q. di. Mer
cenarius dicitur ille qui p̄ncipaliter hēt ob-
iectum ad mercedeʒ. Nam ſi eam aſpiceret
non principalr̄: non ꝓpter hoc mercenarius
eſſet. Notandum igitur ꝙ duplex eſt mer-
ces: videlʒ creata ⁊ increata: tēporalis ⁊ eter-
na. Et ſm̄ hoc duplex eſt mercenarius. vʒ
bonus ⁊ malus: ⁊ duplex mercimonia: vna
laudabilis: alia vituperabilis. Nam qui p̄n
cipaliter faciendo bonum reſpicit ad merce-
dem temporalem ⁊ creatam malus merce-
narius eſt ⁊ talem vituperat dominus Jo.
10. di. Mercenarius autem fugit quia mer-
cenarius eſt. Ille qui aſpicit principaliter ad
mercedem eternam de qua dicitur Geū. 15
Merces tua magna nimis: bonus merce-
narius eſt. Et hic mercenarius abundat tri
bus panibus: fidei: ſpei: ⁊ charitatis. Sic dic
Ambroſius ſuper illud Luc. 15. Quāti mer-
cenarij ⁊c̄. De prima mercimonia intelligē
do non eſt dubium ꝙ motus charitatis non
poteſt eſſe mercenarius: quia nec ille a cha-
ritate nec cum charitate ſed charitati repu-
gnat. De ſecunda mercimonia dubium eſt
pro eo ꝙ illa poteſt eſſe cum charitate: non
tamen omnino certum eſt vtrum ſit a cha-
ritate. Nam quidam voluerunt dicere ꝙ

non eſt a charitate: ſed potius ab effectu na
ture charitate cōicante. Amor eniʒ charita-
tis ut dicunt cū ſit amor gratuitus nō intue
tur premiū: immo facit hominē oino libera
liter ſeruire deo ſicut filiū patri ſuo. Alijs āt
videtur ꝙ talis effectus mercenarius poſſit
eſſe a charitate. Deſideriū enim habēdi eter
nam mercedē ⁊ fruendi eterno bono: eſt de
ſiderium gratie: nec ē amoris naturalis: nec
acquiſiti: ſed potius amoris gratuiti preci-
pue illud deſideriū de quo dicebat apoſtolꝰ
Cupio diſſolui ⁊ eſſe cum xpo. Ad effectum
enim charitatis non tm̄ ſpectat amare deū
amore amicitie: imo ⁊ amore fruitionis frui
enim eſt amore inherere: et ꝯſtat ꝙ frui deo
eſt per charitatem. Et ideo voluerunt aliqui
dicere ⁊ ſatis probabiliter: ut videt ꝙ mo-
tus charitatis ſm aliquod genus mercimo
nie poſſit eſſe mercenarius. ſ. ſm ꝙ conſtitu
it mercedeʒ ſuā eſſe bonum increatū: ad qd̄
tendit ſicut ad finale premiū ⁊ deſiderat tan
ꝙ̄ omne bonum. hec ibi. Ricar. autē in quo
libeto querens. An deus debeat diligi pro-
pter aliquā mercedem preſentē vel futuram
Rn̄. di. ꝙ poteſt diligi triplici fine: aut pro-
pter finem bonitatis: aut propter finem vti-
litatis: aut propter finem vtriuſqʒ. Prio po
teſt diligi deus propter finem bonitatis ſue
ſine intuitu alicuius mercedis: ⁊ hec dilectio
non tantū eſt neceſſaria: ſed eſt maximi me-
riti: hac tali dilectione tenetur quilibet dili-
gere deū: quia ſm apoſtoluʒ. Charitas non
querit que ſua ſunt: ſʒ que Jeſu xpi. Poteſt
inſuper diligi deus principaliter propter fi-
nem mercedis preſentis: et etiā propter vitā
eternam habendā: ⁊ hec dilectio vera nō eſt
Et ratio eſt: quia ſm phūm. 8. Ethicoꝝ. Ceſ
ſante tali vtilitate ſtatim ceſſaret ⁊ ipſa dile
ctio. Non enim ſic facit vera dilectio qn ceſ-
ſante etiam omnino vtilitate adhuc diligit.
Proinde philoſophus ſcd̄o Rethorice dic.
Amare eſt velle bonū alicuius ipſius gratia
¶ Tertio poſtremo diligitur deus propter fi
nem bonitatis primo ⁊ per ſe. ⁊ propter finē
mercedis ex conſequēti: ⁊ per accidens: ⁊ hec
dilectio bona eſt ⁊ meritoria. Et ratio eſt qꝛ
qui deū diligit primo propter bonitatē ſuaʒ
conſiderat ꝙ etiam ⁊ ſi non diligit propter
premiū: tamen ipſe deus ex clementia ſua ꝓ
pter mercedem ſui amoris dabit ei vitā eter
nam hoc modo diligebat deū Dauid dicēs
Inclinaui cor meum ad. f. vi. t. in. e. p. re. Ex
quibus patet ꝙ nō licet benefacere ſimplici
ter ex obiecto retributionis preſent' vel futu
re. Hec omnia concludēs Auguſti. 8. q. pͥma
c. ſunt in eccleſia. ait. Sunt in eccleſia quidā
prepoſiti de quibus Paulus dicit. Sua q̄-
rentes non que Jeſu xpi. Quid eſt ſua que
rentes non xp̄um gratis diligentes: non de
um propter deum querētes: lucris inhiātes
honores ab hominibꝰ appetentes: hec quan
do amātur a prepoſito: ⁊ propter hoc ſeruit
deo: quiſquis talis eſt mercenarius eſt ⁊ in-
ter filios dei ſe nō computet. hec Auguſ. Ex
predictis omnibꝰ patet: qualiter omnia ope-
ra illoꝝ qui principaliter faciūt ex obiecto ꝓ
prie mercedis potius ꝙ̄ ex obiecto diuine di
lectionis ſunt inutilia ad ſalutē. Et ſic per cō
ſequens patet quintū obiectū propter quod
multa bona opera fiunt ꝙ̄uis inutilia quod
dicit obiectū retributionis. ¶ Tertium obie
ctum ſed ſextū in ordine reſpectus vel finis
quo aliqui multa opera bona in hac vita fa-
ciunt et operantur dicit obiectū offenſionis.
Sepe ſunt multi qui plura opera bona faci
unt: ſed tamē ea faciunt aut ex obiecto diui-
ne offenſionis: aut ex obiecto damnificatio-
nis proximorū. Quod ſic patʒ. Ecce ꝙ quis
paupecule mulieri elemoſynam facit ſeu ve-
ſtit illam ⁊ paſcit: que vtiqʒ de ſe bona ope-
ra ſunt. Sed peto quo obiecto hoc facit: cer-
te per obiectum adulterij et fornicationis.
Similiter vnus dat decem ducatos paupe
ri: ut exinde faciat aliquod homicidiū ⁊ vin-
dictam. Alius ſimiliter concedit denarios
alteri ut ex ipſis ille alter faciat lucrum cum
vſura. Similiter aliquis qui eſt caput par-
tis facit multas elemoſynas ⁊ beneficia par
tialibus ſuis in neceſſitate: que tamē non fa
ceret niſi ex obiecto partis conſeruande. Si
militer in cōſilijs vnus bene loquit: ſed non
ex obiecto boni cōmunis: ſed ſolū ex obiecto
alicuius vtilitatis amicorū ſuorum. Simi-
liter aliquis nutrit ⁊ ſuſtētat ſeu facit elemo
ſynam alicui pauperi. ⁊ hoc ſolum ex obie-
cto ꝙ poſſideat omnia bona ſua poſt mor-
tem. Similiter aliquis concedit pecuniā gra
num vel vinuʒ in neceſſitate alteri: ⁊ licet nō
paciſcatur ſecum: tamen ſperat in corde ſuo
ſe propter hoc vltra capitale accepturū. De-
niqʒ procurator aduocatꝰ ⁊ iudex accipit cau
ſam alicuius pauperis viri vel mulieris: ut

eam defendat ſed hoc obiecto ut peccet cum
muliere paupere ſeu ut poſtmodū aut ex par
uo aut ex nullo precio hanc rem domuȝ vel
poſſeſſionem quā etiam iuſte defendit ab ea
dem perſona reemat. His omnibus pre-
miſſis peto an bona opera taliū qui princi-
paliter non bene faciunt ex obiecto diuine
ſeu fraterne charitatis: ⁊ diuine dilectionis
ſint grata meritoria accepta ⁊ alicuius valo
ris in conſpectu dei: certe clamans Reſpon
deo ꝙ non: quod tripliciter probo. Primo
auctoritate. Secundo ratione. Tertio ſi-
militudine. ¶ Primo probo auctoritate. nā
28. queſti. pͥma. ca. Omnes. §. ex his dicitur.
Quicquid non fit propter deum ut ad eter-
nam valeat ſalutem inutile reputatur apud
deum. Unde Auguſtinus ait. Omnis vita
infideliū peccatum eſt: nec valet vnqȝ eſſe bo
num quod abſqȝ deo fit. Item. 23. queſti. 6.
ca. Jam vero. §. Ex his dicitur: ſine dilectio
ne boni: nullus in opibꝰ ſuis deo placere po
teſt. Gregoriꝰ etiam in moral'. ait. Bonum
quodcūqȝ fit: niſi fiat ex bono dei vel ex bo-
no proximi: bonū nequaqȝ eſt. Deniqȝ Am
broſius libro de officijs. ⁊ ponitur. 86. diſtin.
capi. Non ſatis. ait. Non ſatis eſt bene vel-
le: niſi ſtudeas ⁊ bene facere: nec iterum ſa-
tis eſt bene facere: niſi id ex bono fōte: hoc ē
ex bona voluntate proficiſcatur. Item extra
de reſcrip. ca. ſedes apoſtolica. ⁊ ca. ex tenore
extra de offi. dele. c. cum olim. ⁊ extra de do
lo. ⁊ contu. c. ex litteris. et extra de emp. ⁊ vē.
c. ad noſtram. dicitur. Fraus ⁊ dolus nemi-
ni patrocinari debet. ¶ Secundo hoc idem
probo ratione finalitatis. ꝙ ſcȝ opera bona
facta ex obiecto malo inutilia ſunt. Funda-
mentum rationis ponit philoſophus ſecun-
do de anima. ⁊ etiam Tho. ſecūda ſecūde. q.
quinta. arti. quarto. di. Species ⁊ ꝑfectio cu-
iuſlibet habitus ⁊ actus eorū pendet ex for-
mali ratione obiecti: quia omnis actus ſor-
titur ſpeciem ab obiecto. pȝ hec regula. Naȝ
philoſophus in Ethica dicit. Quicūqȝ mer-
catur principaliter propter auaritiam auarꝰ
dicitur nō mecus. Item ſicut obiectum ve-
re fidei eſt veritas prima: ita obiectum cha-
ritatis eſt bonitas prima ſcȝ deus. Cum igi
tur habitus amoris proximorū procedat ex
diuino amore: eo ꝙ habitus amoris dei et
omniū proximorū ſit vnus ſm Bonauen.
in. 3. diſtin. 27. arti. ſecūdo. queſti. tertia. licet
diuerſimode referat̄. Si quis igitur ſe auer
tat ab obiecto charitatis: quod eſt deꝰ a quo
dependet amor proximorū: neceſſe eſt omni
no ꝙ bonitas vere dilectionis proximorum
totaliter perdat ſpeciē ſuam: quia ut dicitur
ſecundo Phiſicorū. remota cauſa ſemꝑ re-
mouet̄ ⁊ eius effectus. Et ideo ſi proximus
ab aliquo charitate priuato diligatur: diligi
tur ſimpliciter ex quadam amicitia natura-
li requiſita: ſed nō ex infuſa ⁊ gratuita dile-
ctione dei. hoc preſuppoſito vȝ ꝙ remoto ꝓ-
prio obiecto habitꝰ ⁊ actus remouetur ⁊ eo-
rum perfectio: certū eſt ꝙ obiectum ꝑfectum
⁊ verum omniū operationū deus eſt. Cum
igitur quis non habet deum pro obiecto in
operibus ſuis: ſed potius habet pro obiecto
aliquod malū quod ipſi deo opponit̄: patȝ ꝙ
talis remouet propriū obiectū ab operibus
ſuis. Quod ſi ſic eſt ergo neceſſario conclu-
ditur: ꝙ omnia eius opera imperfecta ſunt.
Sed nihil ꝙ eſt imꝑfectum eſt deo gratum
⁊ acceptū igitur manifeſtū eſt ꝙ omnia ta-
lia opera ſunt inutilia ad ſalutem: ⁊ ꝙ plus
eſt dico ꝙ omnia talia opera licet de ſe bo-
na ſint reſpectu tamē mali finis ⁊ obiecti ra
tionabilia nō ſunt ⁊ ſingula ſingulas penas
merētur apud deū. Et ratio eſt: quia ut dicit̄
quarto Thopicoꝝ. Cuius finis bonus: ipſuȝ
quoqȝ bonū. ⁊ ecōtra: cuius finis malus ip-
ſum quoqȝ malum. Nō ſi ſic eſt cum om-
nia predicta opera fiāt ex obiecto ⁊ fine ma-
lo: ſequet̄ ꝙ etiam ipſa mala ſunt: ꝙ ſi mala
ſunt ergo merentur penam ⁊ non gloriam.
¶ Tertio hoc idem probo ſimilitudine. Nā
Auguſti. in libro de natura demonū. ⁊ poni
tur. 26. q. quarta. c. pͥmo. igit̄ ait. Diuini om-
nes dei ſunt quaſi deo pleni: diuinitate eniȝ
plenos per opera ſe ſimulant: ⁊ aſtutia qua-
dam fraudulenta futura contra deū dicctāt
hec ibi. Qua ſimilitudine datur intelligi ꝙ
ſicut diuini ⁊ etiā malefici qui multa bona
opera faciunt ſiue faciendo res perditas in-
uenire: ⁊ diuerſos a ſuis egritudinibus libe
rari non ſunt deo grati: quia faciunt opera
ex obiecto malo: vȝ ex auxilio demonū. Sic
nec a ſimili opera bona facta ex malo obie-
cto grata ſunt in conſpectu dei. Aliam ſimi-
litudinem ponit Albertus magnus libro de
animalibus. de quodā piſce marino: qui ſi-
rena nūcupatur. hic piſcis marinus a medio
ſupra pulcherrimus eſt ad videndum: ⁊ nau

tas mare tranſeuntes audientes dulcedinē
ſui cantus facit dormire: quod totum facit
hoc fine ut poſt cantum τ dormitionē nauē
mergat vel nautas occidat τ comedat. pro-
pter hoc ſapientes naute obturant aures ſu
as ne dulcedine ſui cantus capiantur. Mo-
raliter τ ſpiritualiter per ſirenaꝫ que eſt pul
chra τ dulcis cantus intelliguntur opera bo
na: que de ſe dulcia ſunt τ laudabilia: ſed ꝑ
finem eius qui eſt hominū ſubmerſio intel-
ligitur obiectum malum eorundē operum:
quod vtiqꝫ eſt cauſa ſubmerſiōis τ infectio-
nis omniū bonorum operū. Et ideo Boe-
tius proſa prima primi libri. Compat opera
bona facta ex malo obiecto meretriculis: et
eidem ſirene piſci marino di. Quis inquit
has ſcenicas meretriculas ad hunc egrum
permiſit accedere que dolores eius non mo
do vllis fouerent remediis: verum dulcibus
inſuper alerent venenis. hec ſunt enim que
infructuoſis affectuū ſpinis vberem ratio-
nis fructibus ſegeteꝫ necant: hominumqꝫ
mentes aſſuefaciunt morbo: non liberant ſꝫ
abite potius ſi res vſqꝫ in exituꝫ dulces me
iſqꝫ cum muſis curandū ſanandūqꝫ relin-
quite. hec ibi. Deniqꝫ talibus bona opera ex
malo fine facientibus eueniet quod ſemel de
moni contigit. Legitur enim ꝙ cum quidā
enorme peccatū cōmiſiſſet τ illud confiteri
non auderet tandem imminente mortis ar
ticulo habuit voluntatem confitendi. Timēs
autem diabolus ne illud ſacerdoti confitere
tur: transfigurauit ſe in ſpēm ſacerdotis τ di
xit homini illi. Ecce tu grauiter infirmaris
fac confeſſionem tuam ut ſalutem conſequa
ris. Facta autem confeſſione diabolo: dixit
iſtud peccatū valde horribile τ abhominabi
le eſt: τ multos ſcandalizare poteſt. Idcirco
iniungo tibi ne decetero confitearis illud ali
cui ſacerdoti. Mortuo auteꝫ illo homine al
legabat diabolus ꝙ animā habere deberet
eo ꝙ homo ille nunqꝫ vero ſacerdoti confeſ
ſus fuiſſet. Bonus autem angelus econtra-
rio dicebat ꝙ bona τ ſimplex intentio homi
nem illū ſaluare debebat: maxime ꝙ diabo
lus ei patrocinari minime debebat. Tandeꝫ
dominus iudicauit pro illo homine: et iuſſit
animam ad corpus redire: ut confeſſionem
faceret ſacerdoti: τ de peccato penitentiā age
ret: τ vltra hoc quia diabolus audierat illuꝫ
in confeſſione malo fine: ut ſi licet alteri ſi vi
ueret non confiteret̄: τ per conſequēs dam-
naretur: tot particulares penas iniunxit do
minus diabolo quot ſingularia peccata au-
dierat ab illo in confeſſione. Sic a ſimili di-
co ꝙ quilibet tot penas a deo ſuſcepturus ē
quot opera bona ex malo obiecto τ fine fe-
cit. Ex predictis omnib⁹ patet: qualiter om-
nia opera illorum qui principaliter benefa-
ciunt ex malo fine τ obiecto: τ non ex obie-
cto bono ſunt inutilia ad ſalutem: τ ſic ꝑ con
ſequens patet ſextum obiectuꝫ propter quod
multa opera bona fiunt licet inutilia: quod
dicitur obiectum offenſionis. Que obiecta
cum non ſint obiecta vere fidei: τ per conſe-
quens ab omnibus reſecanda prout fuerūt
et tria alia precedentia quiſqꝫ debet prorſus
euitare. et a qbus omnib⁹ nos omnes pre-
ſeruare dignetur benignitas τ clementia ſal
uatoris noſtri domini vꝫ Ieſu chriſti: qui in
trinitate perfecta triumphat glorioſus in ce
lis. Per infinita ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Feria quinta poſt dominicā de paſſione.
Iterum de ſexta excellentia: videlꝫ de inte-
gritate ipſius ſacratiſſime fidei.

ſ

J hic eſſet
propheta ſciret vtiqꝫ que
τ qualis eſt mulier que
tangit eum: quia pecca-
trix eſt. Scribuntur hec
verba Luce. 7. τ in euā-
gelio occurrentis ferie. Poſt ſacraꝫ euange
lii litteralē τ moralem expoſitionē preclariſ-
ſimi ciues: ex quo ut claruit de ſeptima cir-
cunſtantia integritatis vere fidei: que dici-
tur obiectionis. in qua ſufficienter declaraui
ſex obiecta: modo habeo in preſenti alia tria
obiecta declarare ſimiliter. Quorū duo ho-
dierna die tm̄. tertiū vero craſtina die decla
rabo. Quorum trium

¶ Primū dicit̄ obiectum Coactionis.

¶ Secundū dicit̄ obiectum Glorificatiōis.

¶ Tertiū dicit̄ obiectum Honorificationis.

¶ De duobus aliis obiectis fidei ſacratiſſi-
me repugnantibus.

p

Rimū igitur obiectū ſed ſeptimum
in ordine: ſeu reſpect⁹ vel finis quo
aliqui multa opera bona in hac vi-
ta faciunt τ operantur dicitur obiectum coa
ctionis. Sepe enim cōtingit ꝙ multi multa

bona faciunt non ſponte nec voluntarie:ſed quaſi coacti ꝛ inuiti ꝛ per aliquā violentiam conſtricti. Quod ſic patz. Ecce ꝙ multi multa tempe mortis confitētur ꝛ cōicant ꝑtialitatibus renūciant:ſimiliter ꝛ vanis veſtimētis ꝛ ornamentis:ꝛ vltra hoc deſerunt adulteras ꝛ cōcubinas:ꝛ dimittūt in teſtamētis ꝙ reſtituant reſtituenda poſt mortē: ſeu tūc actualiter reſtituūt vſuras:coacti ſic facere ꝑ dioceſanū. aliter nō ponet in eccleſia ſeu in cimiterio. hec omnia et ſi de ſe bona ſint:peto an opa taliū qui bene faciūt inuiti ex obiecto quaſi alicui⁹ coactiōis nō ex obiecto dei ſint grata meritoria ꝛ accepta in conſpectu dei:certe clamans Rn̄deo ꝙ non: quod tripliciter probo. Primo autoritate. Secundo ratione. Tertio exemplo. ¶ Primo ꝓbo auctoritate. Nam.23.q.6.c.Iam vero.§. ex his. dicit. Vnuſquiſqꝫ prout deſtinauit in corde ſuo nō ex triſticia aut neceſſitate hilarem eniz datorē diligit de⁹. vnde dat intelligi ꝙ qui inuitus dat ſeu propter pſentē pudorē:ꝛ rem ꝛ meritū perdit. hec ibi. Itē Mico. papa.20.q.3.c.preſens.ait. Quod eni qſqꝫ non eligit profecto non diligit. Qđ autē nō diligit facile contēnit:nullū ergo bonum niſi voluntariū. Item Marcellus papa.20.q.i c.illud. Statio inqt inutile eſt ut coacta ſeruitia dn̄o pſtentur. Et Alexan.3. extra de reſti.ſpo.c.ſolicite. Non eſt inqt veriſimile ꝙ ſpōte iuri ſuo renūciauerit qui renūciat ſpoliatus. Et Aug.23.q.5.c.ad fidē.ait. Bene facere nemo poteſt niſi ſponte elegerit: ꝛ niſi amauerit:quod totū eſt in libera hois volūtate. Ariſt.etiā.3.Ethicoꝝ. Bonuz ſemꝑ eſt voluntariū:quod autē nō eſt voluntariū nō eſt bonū. Deniqꝫ Aug. in libro de penitētia ꝛ ponit de pe.di.7.§.quāqꝫ. Nullus inqt expectet bene facere/quando peccare nō poteſt arbitrij noſtri libertatē requirit dn̄s:ut delere poſſit cōmiſſa non neceſſitatē: vnde ſi qs poſit⁹ in vltima neceſſitate ſue egritudis noluerit accipe penitentiā ꝛ accipit ꝛ mox recōciliabit ꝛ hinc vadit. Fateor vobis nō illi negamus qđ petit:ſed nec etiā preſumimus:ꝙ bene hinc exijt:ſed ſi ſecurus hinc exierit ego neſcio:penitentiā dare poſſumus: ſecuritatē vero dare nequimus. Nunqd dico dānabit ſed nec dico ſaluabit. Vis ergo a diabolo liberari? vis ꝙ incertū eſt euadere? Tene certum ꝛ dimitte incertū:age penitentiā duz ſanus es ꝛ liber es. Si ſic agis dico tibi quia ſecurus es:quia penitentiā egiſti eo tempore quo liber fuiſti ꝛ quo peccare potuiſti. hec ibi

¶ Secundo hoc idē probo rōne felicitatis.ſ. acquirende:ꝙ vz opera bona que tanqꝫ inuiti ꝛ coacti homines faciūt: ſunt inutilia ad ſalutē. Fundamētū rōnis ponit philoſoph⁹. io. Ethicoꝝ di. Felicitas eſt premiū virtutis Et Seneca in quadā epl'a ad Lucillum ait. Nullus digne felix efficit niſi prius virtute preclara refulgeat. Quo pſuppoſito ꝙ felicitas vz preſupponit virtutē:peto quid ſit virtus ſm eſſentiā:ꝛ reſpondet phus.2.Ethico. di. Virtus eſt habitus electiuus immediate conſiſtens quo ad nos determinata. Et vtiqꝫ ſapiens determinabit. ꝙ ſi virtus ut patz eſt habitus electiu⁹:peto etiā quid ſit electio ꝛ Rn̄det idem phs.3.Ethi.di. Electio eſt deſideriū coꝝ que ſunt in noſtra poteſtate ex libero conſilio ꝓueniēs. Quib⁹ premiſſis manifeſtū eſt ꝙ nullū opus qđ nō fit ex electione non fit ex libera voluntate:ꝛ vbi nō eſt libera etiā ſpontanea volūtas: certū eſt ꝙ nulla eſt ibi virtus. qꝛ ut dicit.3.Ethicoꝝ. Semper voluntarie ſunt virtutes ſicut ꝛ vitia. ſed vbi nulla eſt virtus. ꝑfecto ibi eſt nullū meritū eterne felicitatis. ex quo cōcludo ꝙ omnia bona que facit aliquis ſicut inuitus ꝛ coactus cum libera electione careat nullā habent ſpeciē virtutis: ꝛ per cōſequens nulluz meritū habebūt in futura ꝛ eterna felicitate. Quod cōfirmans Hiero. de pe.di.2.ca. Si enim peccatū. dicit. Liberi arbitrij nos ꝯdidit deus:nec ad virtutē:nec ad vitia neceſſitate trahimur:alioquin niſi neceſſitas ꝛ coactio eſt ibi nulla corona. ¶ Tertio deniqꝫ ꝓbo exemplo. vz ꝙ opus inuitū ꝛ coactū eſt inutile ad ſalutē. Ecce ꝙ latro ꝛ fur cōphenditur in latrocinio ſuo qui tandez ex iuſticia ad ſuſpendiū ꝑ iudicem iudicat ſeu ponit ad torturā ꝛ huiuſmodi. Et certū eſt ꝙ talis fur inuite ꝛ coacte predictas penas tollerat ꝛ nō libenter nec ſponte: peto igit an talis aliqd mereat apud deū ex tolleratione predictarū penaꝝ:ꝛ certū eſt ꝙ ſi tanqꝫ inuitus tollerat ꝛ nō propter deū nihil meret in ꝯſpectu dei Et ratio eſt:qꝛ caret cauſa meriti:que conſiſtit in ſpontanea tolleratione haꝝ penaꝝ ꝓpter deū. Que omnia cōfirmans Auguſ. in ſermone plurimoꝝ martyꝝ: qui incipit in pſalmo diximus. Nemo inquit ſe extollat

de paſſione ſed prius oſtendat lingue ſue ve-
ritatem. Tu oſtendis penam ego quero cau-
ſam. Tu dicis ſum paſſus. ego dico quare ſis
paſſus. Nam ſi attendas ſolas paſſiones: co
ronantur ⁊ latrones. Nunquid audet dice-
re ille tanta ⁊ tanta paſſus ſum. quare: quia
dicitur illi propter facta tua mala. Ideo ma-
lam habuiſti penam: qꝛ prius malam habui
ſti cauſaꝫ. Si de paſſione gloriandum eſt: po
teſt ⁊ ipſe diabolus gloriari. videre quāta pa
titur: cuius vbiqꝫ templa euertuntur cuiꝰ vbi
qꝫ hydola franguntur: cuius vbiqꝫ ſacerdo-
tes ⁊ heretici ceduntur. Nunquid poteſt di-
cere ⁊ ego martyr ſū qꝛ tanta patior. ergo ho
mo dei prius ſibi eligat cauſaꝫ ⁊ ſecurus ac
cedat ad penam qui ſi in bona cauſa acce-
dat ad penam poſt penam accipiet ⁊ coro-
nam. Et infra ſubdit. Non eni facit marty-
rem pena ſed cauſa. ¶ Tres iſtas cruces at-
tendite vbi dn̄s crucifixus eſt et in medio la
tronum. vultis noſcere qꝛ non facit martyrē
pena ſꝫ cā pena eq̄lis erat ſꝫ cā ſeperabat q̄s
pena iūgebat vnꝰ ipſoꝝ latronū inſultauit do
mino ⁊ dixit ei libera teipſū ſi filius dei es.
Alius vero dixit ſotio eius. neqꝫ tu times de
um: nos pro male factis noſtris iſta patimur
hic autēꝫ nihil mali fecit. Quare iſta dixi fra
tres qꝛ martyrem non facit pena ſed cauſa.
Tres erant cruces equalis pena ſed diſpar
eſt cauſa vnus damnandus alter ſaluandus
in medio damnator ⁊ ſaluator. vnum punit
alterum ſoluit. Crux illa tribunal ergo fra
tres certemus cū viuimus verā fidem tene-
re in vera dei eccleſia eē bonā vitam ducere
ſi martyres eſſe velimꝰ vt eos bonā vitaꝫ ha
bentes imitari valeamus. hec ibi. ¶ Quo exē
plo patet a ſimili q̄ opera inuita ⁊ coacta in
utilia ſunt ad ſalutē. Aliō exemplū ponit. 45.
di. c. de iudeis. vbi precipit eccleſia q̄ nullus
iudeꝰ nec iudeorū filius cogatur ad baptiſmū
ſuſtinendū pro eo q̄ talis baptiſmus cū non
ſit voluntarius ſed inuitꝰ ⁊ coactus eis nulla
tenus prodeſſet ad ſalutē. Quo exēplo datur
etiā intelligi q̄ ſi eccleſia nō acceptat fidem
coactam ⁊ inuitā iudeorum niſi ſit libera et
voluntaria a fortiori ipſe caput eccleſie chri-
ſtus deus ⁊ homo: nunq̄ꝫ acceptauit aliqua
bona opera ab aliquo niſi ſint libera ⁊ ſpon-
tanea. ¶ Si vis aliter ⁊ formaliꝰ videre hāc
concluſionem vide in tractatu charitatis vbi
ponitur quintuꝫ ſigillū. Ex predictis ergo tri
bus patet ſeptimum obiectum propter quod
multa bona fiunt quamuis inutilia quod di
citur obiectum coactionis. ¶ Secūdum obi
ectuꝫ ſed. 8. illa ordine ſeu reſpectus vel finis
quo aliqui multa bona opera in hac vita fa-
ciunt ⁊ operantur dicitur obiectum laudatio
nis ſeu glorificationis Multi eni multa ope
rā bona faciunt non ex obiecto dei ſed ſoluꝫ
ex obiecto vane laudis honoris mundani at
qꝫ humane glorie. Quod ſic patet. Ecce q̄
multi in vita ſua faciunt helymoſinas ma-
gnas edificant capellas ⁊ huiuſmodi: ⁊ poſt
vitam ſuā dimittunt vt fiant hoſpitalia con-
ſtruantur eccleſie dotētur iuuenes paupercu
le ⁊c̄ huiuſmodi. que omnia nequaq̄ꝫ facerēt
niſi ſperarent aut in vita aut poſt morteꝫ de
talibus helymoſinis ⁊ a mundo laudari glo-
rificari. His premiſſis peto an opera talium
qui bene faciunt principaliter ex obiecto hu-
mane laudis ⁊ demonſtrationis q̄ propter
hoc boni ſunt ⁊ nō ex obiecto honoris dei
ſint grata meritoria ⁊ accepta in conſpectu
dei. Certe clamans Reſpondeo q̄ non: q̄d
tripliciter probo. Primo auctoritate. Se-
cundo ratione. Tertio exemplo. ¶ Primo
probo auctoritate. Hyeroni. i. q. i. c. vide. Vi-
de quātum bonum eſt charitas Si enim ita
martyriuꝫ fecerimus vt noſtras ab hoībꝰ ve
limus reliquias honorari: ⁊ ſi opinionem vul
geri ſectantes intrepidi ſanguinē fuderimus
⁊ ſubſtantiam noſtram vſqꝫ ad mendicitatē
dederimus huic operi non tā premiuꝫ q̄ꝫ pe
na debet ⁊ pfidie magis tormēta ſūt q̄ꝫ coro
na victorie. hec ibi. ¶ Ideꝫ quoqꝫ Hyeroni.
ad furiaꝫ ait. Quotienſcūqꝫ ad pauperem
manum extendis: cogita chriſtum ⁊ non ali
um. Si enim verum cogitaueris operis tui
mercedeꝫ diſperdes Ambro. etiam primo de
offitijs ait. Non eſt helymoſina ⁊ liberalitas
illa perfecta ſi iactantie magis largiaris q̄ꝫ
miſericordie cauſa. Et hyſidorꝰ li. 3. de ſum.
bo. ait. Dum pauper cauſa iactantie paſcitur
⁊ ipſum opus miſericordie in peccatum vti-
tur. Et philoſophus. 4. ethico. ait. honorum
amator pluſq̄ꝫ oportet vel non oportet ſem-
per vituperabilis eſt. Deniqꝫ dominus. Ma
the. 5. capi. hoc phibꝫ. dicēs. Cum fa. helymo
ſinam noli tu. ca. ante te ſicut hypocrite faci
unt in ſinagogis ⁊ in vicis vt honorificētur
ab hominibus. vbi glo. dicit. Quod tria ſunt
genera hominum qui faciendo helymoſinaꝫ

tuba canunt.primi ante ſe:ſecundi ſecum.ter
tij poſt ſe.primi ante ſe hij ſunt qui in preſenti
vita ſm̄ Criſoſ.cū faſtu ⁊ gloria helymoſy-
nal diſtribuūt qui tūc tuba canūt cū oēꝫ actū
exteriorem vel ſermonem priuſ q̄ꝫ iactent bo
num opus magis predicant. Secundi ſecuꝫ
canunt. Et hij ſunt qui pompoſe ⁊ vane qui
buſdam diebus congregant pro helemoſy
nis diſtribuendis multitudinem pauperum
ante hoſtium ſuum ſic ante mortem ſicut-
in morte. Tertij poſt ſe canunt: qui capel-
las paramenta calices hoſpitalia aut cōſimi
lia in vita aut poſt mortem ſtatuunt fieri
cum ſignis ⁊ armis ſuis ſculptis in parie-
te aut pictis. O ceca generatio filiorum adā
O infelix beſtialitas rationalis creature qui
non ſolum peccare volunt dum viuunt ſed
etiam quodammodo mortui peccare attem
ptant. Nec tam̄ propter hoc vituperare in-
tendo helemoſynas manifeſtas faciendo pro
pter deum cum dicat. Criſo. Quod ſicut lā-
pas accenſa non poteſt celari ſic nec opus iu
ſtitie poteſt abſcondi. Sed propterea dico de
illis qui predicta inſignia ⁊ arma cum fau-
ſtu demonſtrant qui q̄ꝫ plurimuꝫ habent ſpe
tiem mali ⁊ prebent malum exemplum. De
niqꝫ apoſtolus.i.cor.13.dicit. Si diſtribuero
in ci.pau.o. fac̄.meas.⁊.tradi.cor.me.ita vt
ardeam charitatem autem non habeam ni-
hil mihi ꝓdeſt. ¶ Secundo hoc idē ꝓbo ra
tione corruptionis. videlicet ꝙ opera talium
ſunt inutilia ad ſalutem. Fundamentum ra-
tionis ponit philoſo.3.phyſico.⁊c̄. Et primo
de generatione ⁊ cor.d.generatio vnius cor-
ruptio eſt alteriuſ.patet hec regula. Nam ge
neratio ignis in ligno corrumpit lignum:et
generatio infirmitatis in corpore:corpus ſi-
mul ⁊ ſanitatem corrumpit. Quo preſuppo-
to certum eſt ꝙ duplex poteſt eſſe gloria ho-
minis.ſcilicet gloria temporalis ⁊ eterna. Si
ergo aliquis opera bona facit hoc fine vt ha-
beat temporalem gloriam certum eſt ꝙ ge-
neratio temporalis glorie in anima de direc-
to corrumpit eternam gloriam. ¶ Et con-
firmatur iſta ratio ſic.certum eſt enim ſm̄.
Auguſti. ꝙ deus nunquam bis punit idem
peccatum Quod ſi ſic eſt: ergo ex oppoſito
nec deus bis remunerat idem bonum. Qua
re vt habetur.8.q.i.c. Sciendū.contrarioruꝫ
eadem eſt ſententia. Si igitur aliquis ꝓ mer
cede ſuorum operum recipit humanam lau
dem ⁊ gloriam:manifeſtum eſt quia pro eiſ-
dem operibus impoſſibile eſt ꝙ ſimul reci-
piat mercedem future ⁊ eterne glorie dicen-
te domino. Mat.5.ca. Attendite ne.iu.vc.fa.
co.ho.ne.vi.ab.e.al ioquin mer. nō.habe.ap.
pa.v.qui in ce.eſt. Et ſequitur immediate.
Tu ergo ⁊c̄. Amen dico vobis re. mer. ſuaꝫ
hec ibi. Quod confirmans Grego.in omel.
de diuite.⁊ ponitur de peni.di.3.ca.q̄ꝫq̄ꝫ.ait.
cauendum nobis eſt ne ſi forte aliquod bo-
num agimus remunerationem accipiamus
a preſenti ſeculo ne dicatur nobis recepeīt
mer. ſuam.nequaquam enim Abraam di-
ceret diuiti. Fili recor.quia.re.bo. in. vi.tua.
Et ideo O ſee.4.dicitur. Gloriam eorum i
ignominam commutabo.⁊ ꝙ opera queren
tium finem humane laudis totaliter corrum
pantur etiam probatur. Nam ſm̄ philoſo-
phum.8.phiſico.certum eſt ꝙ corrupto pri-
ori corrumpuntur omnia poſteriora. Quod
ſi ſic eſt certuꝫ ē ſm̄ philoſo.tertio de anima
ꝙ finis in operabilibus eſt tanquam princi-
pium ⁊ licet ſit vltimus in executione eſt ta-
men prior in intentione. Sed manifeſtum ē
ꝙ principium operationis bone eſt ipſe finis
quē intentio reſpicit. Si igit̄ hoc principium
corrumpitur neceſſario eſt per conſequens
ꝙ ſimul etiam omnia bona opera ſequentia
corrumpantur. Quod confirmat dominus
Mat.6.dicens. Lucerna corporis tui.ideſt
operum tuorum eſt oculus tuus.ideſt inten-
tio tua. Si oculus tu⁹ fuerit ſiūt ſimplex to-
tuꝫ corpus tuum lu.e. Si aut oc.t.f.nequam
to.c.t.tenebroſum erit. Et auguſti.ſuper pſal
mo. A laqueo iniquo ſic̄.⁊ ponitur.in.2.ſen.
di.38.ca.ſolet queri. Pes anime inquit in-
tentio eſt ⁊ amor:qui ſi prauus eſt dicitur cu
piditas vel libido:ſi rect⁹ dicitur charitas:co
ꝙ mouetur anima quaſi ad locum quo quo
ſe perueniſſe per amoreꝫ ⁊ intentionem dele
ctatur. Deniqꝫ ꝙ talia opera ex fine mun-
dani amoris facta totaliter corrumpantur ſic
probo. Nam Jaco.2.dicitur. Qui offenderit
in vno.ſcilicet peccato ſm̄.glo.factus eſt om
niuꝫ reus.i.virtute illius peccati perdit me-
ritum omnium bonorum ſuorum que acqui
ſierat. Quo preſuppoſito certum eſt ꝙ qui
in bonis operibus principaliter querit glo-
riam ſuam ⁊ non dei mortalit̄ peccat.quod
ſic patet. Nam quicunqꝫ ſurripit ſibi quod
eſt dei proprium mortalit̄ peccat. Sed per ap

petitum inanis glorie aliquis attribuit quod
eſt proprium dei. dicitur enim Iſa.42. quia
gloriam meam alteri non dabo. Et .1. Timo
tei. primo dicit. ſoli deo honor ⁊ gloria. Cō
ſi ſic eſt ergo talis mortalit̄ peccat. Quod cō
firmās. tho.2.2.q.132.argu.3. vbi querit vtrum
inanis gloria ſit peccatum mortale. dicit. Ex
hoc aliquod peccatum eſt mortale quod cha
ritati contrariatur: peccatum autem inanis
glorie ſm ſe conſideratum non videtur con-
trariari charitati quantum ad dilectionem
proximi. quantum autē ad dilectionem dei
poteſt contrariari dupliciter. Uno modo ra
tione materie de qua quis gloriatur. puta cū
quis gloriatur de aliquo falſo quod contra-
riatur diuine reuerentie ſm illud. Ezech.28.
Eleuatuȝ eſt cor tuum ⁊ dixiſti deus ego ſuȝ
Et.1.ad cor.4. Quid habes qđ non accepi-
ſti. Si autem accepiſti quare gloriaris. q. non
acceperis. vel etiam cum quis bonum tem-
porale de quo gloriatur prefert deo. qđ pro-
hibetur. Jero.9. vbi dicitur. non glorietur ſa
piens in ſapientia ſua nec fortis i fortitudine
ſua nec diues in diuitijs ſuis ſed in hoc glo-
rietur qui gloriatur ſcire ⁊ noſce me. Aut ēt
cū quis prefert teſtimoniū hominū teſtimo
nio dei ſicut ꝯtra quoſdam dicit. Jo.12. Qui
dilexerunt magis gloriam hominum q̄ȝ dei.
Alio modo ex parte ipſius gloriantis qui in
tentionē ſuā refert ad gloriam tanq̄ȝ ad vlti-
muȝ finē ad qđ. ſ. ordinat etiaȝ virtutis opera
⁊ pro q̄ cōſeq̄ndo nō curat facē ēt ea q̄ ſunt
cōtra deum. Et ſic eſt peccatū mortale. vnde
Aug. in.5. de ci. dei dicit. Qđ hoc vitiū ſcilicȝ
amor humane laudis tā inimicum ē pie fidei
vt maior in corde ſit cupiditas glorie q̄ȝ dei
timor vel amor: vt dom⁹ etiaȝ ait. Jo.5. Quo
modo poteſtis credere gloriaȝ ab inuicem ſe
parantes ⁊ gloriam que a ſolo deo eſt non q̄
rentes. Si autem amor humane glorie quā
uis ſit inanis nō repugnat charitati nec quā
tum ad id de quo eſt gloria: nec quantum ad
intentionem gloriaȝ querentis: non eſſet mor
tale ſed veniale. hec ibi. Idem quoqȝ tho.2.2.
q.132.ar. in cor. q. dicit. Cum queritur an appe
titus glorie ſit peccatum: dico ꝙ peccatum
non eſt quando aliquis conſiderat ⁊ appro-
bat dignum laude proprium bonum. dicitur
enim.1.cor.2. Nos autē ſpiritum huius mū
di non accepimus: ſed ſpirituȝ qui eſt ex deo
vt ſciamus que a deo donata ſunt nobis. Si
militer non eſt peccatum quando aliquis ve
lit bona ſua ab alijs approbari. dicitur enim
Mat.5. ſic luceat lux veſtra co.ho.⁊c. Ex hoc
patet ꝙ appetitus glorie de ſe non nominat
vitium aliquod ſed appetitus inanis glorie
honoris vel vane glorie mundane vitiuȝ im
portat. Nam quodlibet vanum appetere ſē-
per peccatum eſt ſm illud pſalmiſte. vt quid
dili. ua.⁊.q.m. poteſt aūt tripliciter gloria va
na accipi. Primo modo ex parte rei de qua
quis gloriam querit. Sicut cum aliquis que
rit gloriam de eo quod non eſt gloria dignū
ſicut de aliqua re fragili ⁊ caduca. ¶ Secun-
do modo ex parte eius a quo gloriam quis
q̄rit puta hominis cuius iuditium nō eſt cer
tum ¶ Tertio modo ex parte ipſius qui glo-
riam appetit: qui videlicet appetitus glorie
ſue non refertur in debitum finem vt puta
ad honorem dei ⁊ ſalutem proximi. hec ibi.
Ex predicta ratione patet qualiter opera bo-
na que principaliter fiunt ex obiecto humane
laudis: ſunt omnino inutilia ad ſalutem. Ter
tio hoc ideȝ probo exemplo. Nā legit̄ numeri
20.ꝙ quia Moiſes ⁊ aaron eduxerunt aquā
de petra in propria laude ⁊ non in laudem ⁊
honorem ipſius dei: propter hoc ſolum deus
fecit ꝙ non potuerunt ingredi in terram pro
miſſionis Sic a ſimili qui in operibus que-
runt laudem propriam ⁊ non gloriam ipſius
dei nunquam poterunt ingredi in terram vi
uentium videlicet in eternam vitam. Ex pre
dictis omnibus patet qualiter omnia ope-
ra iſtorum qui principaliter bene faciunt ex
obiecto humane laudis ⁊ glorie ⁊ nō ex obie
cto glorie dei ſunt inutilia ad ſalutem. Et ſic
patet.8. obiectum propter quod multa ope-
ra bona fiunt quamuis inutilia quod dicit̄
obiectum laudatiōis. Immo ex premiſſis pa
tet qualiter octo obiecta precedentia non ſūt
obiecta vere fidei cum non habeant deum
pro obiecto que cum oīo careāt oī bonitate
ad integritatem fidei neceſſaria a cunctis fi-
delibus omnino ſunt reſpuenda. Quod vt qſ
qȝ facere poſſit exorandus eſt altiſſimus do-
minus noſter Jeſuſ chriſtus qui in celis tri-
umphat glorioſus in ſecula ſeculorum Amē

Feria.6. poſt dominicam de paſſione Iterū
de eadem excellentia. videlicet de integrita
te ipſius ſacratiſſime fidei.

J dimittimꝰ

a cum ſic omnes credent in
cum. Scribuntur hec verba
Joan. ii ca. ⁊ in euangelio oc
currentis ferie poſt ſacri euā
gelij litteralem ⁊ moralem expoſitionem. de
uotiſſimi ciues exquo vt claruit in preceden
tibus ſermonibus ſufficienter declaraui. 8.
obiecta de. 7. circunſtantia integritatis vere
fidei: habeo in preſēti feria ſimpliciter. 9. obie
ctum declarare quod ſolum competit inte-
gritati vere fidei Quod vtiqꝫ obiectum ho-
norificationis appellatur cuius noni obiecti
declaratio talis erit.
De nono ⁊ vltimo ⁊ ſimpliciter vero obiecto
ipſius ſacratiſſime fidei.
Unum poſtremo obiectum ſeu reſpe
b ctus vel finis quo omnes debent ſua
bona opera facere ⁊ operari dicit̃ obie
ctum honorificationis. hoc ſolum eſt ⁊ de-
bet eſſe verū obiectū fidei chriſtiane videlicet
ꝙ quiſqꝫ oēs helymoſinas cōfeſſiones ieiu-
nia orōnes omniaqꝫ opera ſua bona dꝫ face
re ſimpliciter pro obiecto ⁊ fine diuini bono
ris laudis atqꝫ glorie. Siqs enim oia opera
bona omniū ſimul hominū mūdi faceret ha
bitis aīn ſe alijs obis ⁊ fine q̃ꝫ finē ⁊ obiectū
laudis glorie ⁊ honoris dei: ꝑfecto meritū oi
um iſtorum opum perderet. Et ꝙ vera fides
teneat̃ in oībꝰ opibus habere ſimplr̃ pro ſuo
obiecto ſolā glāꝫ ⁊ honorē dei quintupliciter
probo. Primo auctoritatibꝰ. Secūdo ra-
tionibꝰ. Tertio diſtinctionibꝰ. Quarto ſi-
militudibꝰ. Quīto exēplis. ¶ Primo ꝓbo.
auctoritatibꝰ ꝙ hēns verā fidē dꝫ ⁊ tenet̃ oia
bona opa ſua facere ꝑꝑ finē dei honoriſ. Nā
apl's ad col. 3. ait. oia q̃cunqꝫ facitis aut i ver
bo aut i opere oia in nomine dn̄i nr̄i Jeſu
chriſti facite. Idem quoqꝫ. i. cor. 10. ait. Siue
manducatis ſiue bibitis ſeu aliqd aliđ facit'
oia in glāꝫ dei facite. Idē quoqꝫ. i. theſ. 5. ait
Sēp gaudete i dn̄o ſine intermiſſiōe orate. ⁊
i oībꝰ glāꝫ dei q̃rite. phs autē. 1. ethi. ait. virtu
tis ꝑncipiuꝫ bonū ſit in qualibꝫ re: finis autē
optimꝰ. Idē lib. de re. ꝑn. ait. dirige ſēper actꝰ
tuos ⁊ cogitatiōes i bonū. ſ. finē. hyſi. lib. de
ſum. bo. ait. Oia q̃cunqꝫ agis ꝑꝑ dei honorē
age: qꝛ ex intentōne tua bona vel mala appro
bat̃ opꝰ tuuꝫ bonū vel malū. Propha autēꝫ
dicit. afferte dn̄o gloriaꝫ ⁊ honorē. afferte do
mino gloriā no. e. Et. i. Re. 2. dr̄. Qui me ho
norificauerit. ſ. in operibus ſuis honorificabo
eū: q aūt me cōtēnūt. ſ. attribuēdo ſibi gloriā
erit ignobilis. Aug. ēt. 5. de ci. dei ait. Neqꝫ
eni vlla actio bona eē poteſt niſi tēdat ad bo
num finē. ſ. diuini honoris. Idē Aug. 3. de tri.
ait. Deus qui finis bonꝰ eſt dꝫ eſſe finis oiuꝫ
cogitationuꝫ oium verboꝝ oiumqꝫ operatio
nū nr̄aꝝ. Deniqꝫ Hyero. de. pe. d. i. c. ⁊ nouit
ait. Scti viri oia que faciūt in laudē dei faci-
unt ⁊ nō diaboli. Pꝫ ex prefatis auctoritati
bꝰ q̃lit oia opa fieri debēt ad honorē dei. Se
cūdo hoc idē ꝓbo. 5. rōnibꝰ. Primo rōe di
lectionis. Scđo rōne ꝓceſſionis. Tertio
rōe ꝑfectiōis. Quarto rōne augumētatiōis
Quinto rōne ꝑmiationis. ¶ Primo ꝓbo
rōne dilectiōis. Certū ē eni ꝙ ſicꝰ deꝰ ſūme di
ligit aut opantem aut bona opa facta ad ſu
am glāꝫ ⁊ honorē: ſic ꝑ ꝯriū nūq̃ꝫ diligit opā
tē nec eiꝰ opa fēa ex ꝑma laude aut honore.
Et fūdamētū iſtiꝰ rōis pōit phs. 4. ethi. di.
Sicꝰ ꝯpoſitū i ꝯpoſito ita oppoſitū i oppoſi
to. pꝫ hec regula. Si eni motꝰ ē cā alteratiōis
ergo qes ſibi oppoſita ſm phm. 5. phi. ē cau
ſa pacis ⁊ refrigerij. Quo ꝑſuppoſito. certū ē
ꝙ diſcordia aut diuiſio volūtatū ē cātiua ini
mititie. dn̄te pho. 9. ethi. ipoſſibile ē amicitiā
eē int cos q nō eiſdē gaudēt: ergo ꝑ oppoſitū
ſeq̃t ꝙ ꝯformitas vnitas aut cōcordia ē cāti
ua veri amoris ⁊ charitatis Unđ cōcludens
phs. 5. poli. dicit. Sicꝰ ois diuerſitas vr̃ facē
inimicitiā aut ſeditionē ſic ois ꝯformitas vr̃
cāre pacē ⁊ amicitiā. hec ibi. Sꝫ manifeſtū ē
ꝙ faciēs opa reſpectu ꝓꝑe laudis ⁊ honoris
diſcordat ſe a volūtate dei. qui Iſa. 42. c. dixit
glām meā alteri nō dabo. igit̃ ſi ſe diſcordat
a deo ſequit̃ ꝙ deꝰ ē ſibi inimicus ⁊ ipꝫ odit
cū oibus ſuis opibus. ergo ecōuerſo q̃cunqꝫ
facit opera ꝑꝑ honorē dei cū talis ſit cōfor-
mis cū dina volūtate cōcludit̃ neceſſario ꝙ
talis ſūme diligit̃ a deo cū oibus opibus ſu-
is. vis ergo o aīa a deo diligi cū oibus operi
bus tuis fac ꝙ ſcriptum eſt. Jo. 9. c. ⁊ ſūt ver
ba Judeorum ad cecū illuminatū a xp̄o. da
gloriam deo. i. in omnibus operibꝰ tuis ſem
per quer̃ gloriā dei ⁊ nō tuā. ¶ Secūdo hoc
idem probo ratione proceſſionis. Fundamē
tum rationis ponit. Boe. in lib. topico. ſuo-
rum. di. effectus qui a duabus cauſis prima
⁊ ſecunda procedit magis attribuendus eſt
prime q̃ꝫ ſecunde. patet hec regula. Cum eniꝫ

archa procedat a magiſtro tanquam a pͥma cauſa ⁊ ab abſcia vl' ſerra tanq̄ꝫ a ſecūda hic ē ꝙ honor facture ⁊ attribuit mgr̄o nō aſcie vel ſerre:hoc idē dico de cultello mgr̄o ⁊ maleo qm̄ honor facture eius attribuitur magiſtro:⁊ non maleo. Quo preſuppoſito certum eſt ꝙ omnis bona operatio procedit a duabꝰ cauſis.prima.⁊ ſecunda. videlicet a deo ⁊ a libero arbitrio ſed principaliter a deo. dicente Ber.lib.de gratia ⁊ lib.ar. Tria inquit operatur in nobis deus cogitare velle et perficere. Primuꝫ ſine nobis. Secundum nobiſcū Tertiuꝫ per nos. Et. Ja.i.dicitur. Omne datum optimum.⁊c̄. Sed clarum eſt ꝙ ſecunda cā non poſſet per ſe aliqd boni facere ſicut influentia prime cauſe que deus eſt dicente ſaluatore. Jo.i5.ſine me nihil poteſtis facere. Quod ſi ſic eſt ergo attribuendus eſt honor deo in cunctis operibus noſtris. Quod confirmans Salomon per ſimilitudinem eccle.i.ait. Ad locum vnde exeunt flumia reuertuntur vt iterum fluant. ❡Tertio hoc idem probo ratione perfectionis. Fundamentum rationis ponit dominus Mat.5.d.eſtote perfecti.ſ. in operibus veſtris ſicut ⁊.p.u.c.per.ē Quo preſuppoſito philo.2.ethico.dicit.vnumquodqꝫ tūc perfecte operatur:cum operatur ſ̄m ſuam formam. Nunc autem peto que ſit forma hoīs: certum eſt ꝙ eſt ratio dicente philoſo.9.ethy.homo inquit eſt maxime intellectus ⁊ ratio. Iterum peto que ſit forma rationis.⁊ certum eſt ꝙ eius perfectio attenditur circa optimum obiectum.vnde primo ethyco.philo.dicit. Recta ratio ſemper ſuadet ⁊ deprecatur ad optimum. Nunc etiam peto quid proprie vocetur optimum. Et certum eſt ꝙ eſt finis.dicente philo . primo. methaphi. Non finis tantum eſt bonum vniuſcuiuſqꝫ rei ſed vniuerſaliter eſt optimum i omni natura. Et quinto metha.dicitur. Finis eſt optimuꝫ oīum rerum. Et ſecūdo phi. ait. Finis non ſolum eſt vltimum ſed ⁊ optimū .his premiſſis certum eſt ꝙ deus eſt finis omnium rerum. Quicunqꝫ igitur nō reſpicit deum in operibus ſuis non reſpicit optimū qđ eſt finis. Et qui non reſpicit optimū finem facit contra rationē que perſuadet ad optimum. Et qui facit contra rationem.non operatur ſ̄m propriam formaꝫ ⁊ facit opus imperfectum. Sed nulluꝫ opus imperfectuꝫ cum ſit contra preceptum domini poteſt deo eſſe acceptum igitur quod non eſt deo acceptum ſequitur ꝙ non eſt valoris alicuius ⁊ bonitatis. Quod ſi ſic eſt:ergo opera que faciūt ex propria gloria nullam habent bonitatem meriti in conſpectu dei ſicut per oppoſituꝫ omnia opera facta propter dei gloriam ſunt laudabilia:eo ꝙ ſunt facta ſ̄m preceptum domini ⁊ ſ̄m propriam formam hominis que eſt ratio ⁊ ſ̄m finem optimū quē ratio intendit. Ex qua ratione concluditur ꝙ nullū opꝰ poteſt habere ſuam perfectionem niſi fiat ꝓpter dei gloriam ⁊ honorem. ❡Quarto hoc idem probo ratione argumentationis. Fundamentum rationis ponit philoſo. 4. topi. di. Si de quo magis videtur ineſſe ⁊ ineſt inde de quo minus.patet hec regula. nam ſi vnus tenetur dare quod eſt maiꝰ alicui:a fortiori tenetur dare quod eſt minus. Quo preſuppoſito certum eſt ꝙ deus creauit hominē principaliter ad finē glorie ſue manifeſtande vnde magiſter in.2.di.prima dicit. creauit deus creaturas propter hominē: hominē vero propter ſe et gloriam ſuaꝫ. Et deutero.26.di. faciet te dominus excelſiorem cunctis gentibus quas creauit in laudem ⁊ gloriam ſuā Et Iſa.43.ca.dicitur.in gloriam meam creaui eum. Et prouer.16.etiam dicitur.vniuerſa propter ſemetipſum.i.propter gloriam ſuam ſ̄m.glo.creauit altiſſimꝰ. Et Bonauē . i 2.di.i.parte.ſecunda.ar.2.ſuper verba predicta. Et ēt in ſecūdo.di.i5.ar.2.q.i.dicit.ꝙ fine duplici creauit deus creaturas.ſcilicet primario ⁊ ſecundario. Primario fine creauit deꝰ omnes creaturas non propter indigentiam ſed propter finem ⁊ oſtenſionē ſue glorie. Secundario autem fine creauit deus creaturas propter propriam ipſarum vtilitatem. Quod ſi vt patet homo ipſe creatus eſt propter finē diuine glorie:a fortiori colligitur ꝙ opera que facit ipſe homo que ſunt minora ipſo homine debēt fieri aut ſubici diuine glorie ⁊ honori. Nam regula eſt canoniſtaruꝫ.extra de elec.c.veneralem. Et extra de fide inſtru . ca. inter dilectos. Et extra de fo.conpe.c.ſi diligenti.ꝙ cui conceditur vel prohibetur aliqđ principale conceditur ⁊ prohibetur omne acceſſoriū.vt puta.ſi das mihi poſſeſſionē qꝛ ē qd principale:dabis aditū ad ipſam poſſeſſionem ſeu fructum ex ea procedenteꝫ :qui ſunt quoddam acceſſorium. Ex qua ratione colligitur ꝙ non tantū homo factus eſt propter

diuinam gloriam sed etiam omnia bona ope
ra que deus facit: facit mediante ipso hoie.
Na.o.da.op.rc.vt dr Ja.i.vult ergo deus q
oia bona opa que facit homo fiat simplr p
pter gloriā suā ꝛ honorē ꝛ non pp gloriā mū
di. ¶Quinto hoc idem probo rōne permuta
tationis Certū est enī q tot bona quot qſqꝫ
facit ex gloria ꝛ honore dei:tot gradus eter
ne glorie acquirit. quod probo auctoritate
Aug. ad here.d. Nullū malū impunitū ꝛ nul
luꝫ bonū irremuneratuꝫ apud deum. Et ideꝫ
Aug. alibi ait. Omnes actꝰ qui eliciuntur a
ſpiritu ſancto:per ſpiritum ſanctuꝫ meritorij
ſunt vite eterne. Et ad ro.8.dicitur. Diligen
tibus deum oia cohoperant in bonū.ſcilicet
meriti. Et tho.2.2.q.2.ar.9. dic. Omnes actꝰ
voluntarij in deo relati meritorij ſunt. h idē
etiā probo ſimilitudine.ſic eni ſe hꝫ actꝰ bonꝰ
ex malo obiecto factꝰ ad penaꝫ:ſic ſe habent
actꝰ boni ex bono obiecto facti ad glaꝫ. Sed
qlꝫ actꝰ bonꝰ ex malo obo factus meret penā
ſingularē:ergo a ſimili oēs actꝰ boni facti ex
obo glorie dei merent ſingularē gloriā. Bo
nū eni vt dicitur.3.ethi.ſemper potentius eſt
malo. Preterea certū ē ſm Ariſt.in p.ce. et
mundi. q vbi ē ſba alicuiꝰ rei ibi eſt etiā eius
proprietas. Sꝫ quicūqꝫ facit opa cū charita
te propter dei amoreꝫ hꝫ in ſe ſbam ſpiritus
ſci.dicente aplo ad ro.5. Charitas dei diffu
ſa ē i cordibus vris p ſpm ſcm qui datus eſt
nobis Nō ſiquis hꝫ in ſe ſpiritum ſanctum
ergo in operibus ſuis hꝫ annexaꝫ propetatē
ſps ſācti. Sꝫ cū ſpiritus ſcūs ſit virtutis ifini
te:ergo p ꝯns i quolꝫ ope cū charitate pp de
um fcō ponit ppetatē meriti infiniti. Nō
autem vera fides ſemp in opibꝰ ſuis reqrat
bonū obm pbo triplicit.vꝫ. Diſtinctionibus
Similitudinibꝰ. Exemplis. Prima diſtictio
ē Bo.q in.2.di.38.ar.i.q.5.di.cū querit vtruꝫ
hō mereat in bonis opibꝰ ſuis factis ex aliq
obiecto. Rndeo q bonū poteſt fieri ex tripli
ci obiecto. Primo fit aliqd bonū ex obiecto
malo:vt puta cū fit helemoſyna pter vanā
gloriā ſeu intuitu alicuiꝰ libidinis ꝛ lꝫ ſit bo
nuꝫ nō tn̄ habet mercedē ſꝫ meret penam.ꝛ
ratio ē q tale bonū fit in cōtumeliaꝫ dei. Se
cūdo pōt fieri bonū cuꝫ ſubiecto bono ꝛ obo
bono.ꝛ tale bonū cū fiat a ſubiecto charitate
pleno.ꝛ pp obm diuini honoris meretur de
cōdigno vitā eternā. Tertio mō pōt fieri bo
nū cū ſbo indiſpoſito ſꝫ cū obiecto bono:vt
puta cuꝫ quis eſt i mortali culpa.ꝛ tn̄ facit he
lemoſynā ad laudē ꝛ gloriā dei. Et hoc bonū
licet nō de cōdigno tn̄ de cōgruo meret vitā
eternā. Et rō ē q tale bonū factuꝫ ppter de
uꝫ nō ſit ſine aliqua gra gratis data:que diſ
ponit ad grām gratū facientē:ſicut patuit in
beato Martino q cū nundū baptizatꝰ eēt et
dediſſet partē clamidis eudē pauperi intui
tu dei: meruit ſequenti nocte videre dnꝫ Je
ſum illa clamidis pte veſtitū angeliſqꝫ dicen
tē. Martinꝰ adhuc chatecuminꝰ hac me ve
ſte cōtexit. Et hoc bono finaliter meruit bap
tizari.ꝛ tādē celoꝝ regnū aīa eius poſt mor
tē cum triumpho ingreſſa eſt. Ex qua ratio
ne manifeſte apparet q omne bonū aut cum
charitate aut ſine charitate factū propter de
um meretur ab ipſo iuſtiſſimo deo ſingularē
ppriā ꝛ ſpecialē remunerationē. O igitur qꝫ
ſtulti o qꝫ inſenſati:o qꝫ amentes ꝛ beſtiales
ſūt illi qui innumerabilia bona faciūt ex aliq
fine: qꝫ ex obiecto glie dei:qm̄ tales tot ſin
gulares gradus glie perdunt quot bona fe
cerunt:ꝛ vltra hoc tot gradus pene ſibi acq
cerunt quot ſpecialia bona ex malo obiecto fe
cerūt: ¶Scda diffinitio pbat diſtinctionibꝰ
videlicet q vera fides in operibus ſuis ſem
per requirit bonum obiectuꝫ.ꝛ ē ſancti. Tho.
2.2.q.3.ar.i.di. q ad perfectionem operis. 5.
neceſſaria requiruntur. videlicet potentia ha
bitus actus obiectum ꝛ finis. Quod ſic exē
plo patet. Nā in perfectione virtutis helemo
ſyne primo ꝯcurrit potentia anime. ſcilicet
voluntas que poteſt velle ꝛ non velle facere
helemoſynam. Secundo requiritur habitus
i. q ipſa voluntas oio velit helemoſynaꝫ da
re. Tertio requiritur actus ipſius helemo
ſyne qui eſt panis aut vinum ꝛ huiuſmodi.
¶Quarto requiritur obiectum helymoſy
ne ſicuti cuꝫ conſiderat q homo eſt egenus
Quinto requiritur finis.i. q omnia predicta
perficiantur ꝛ fiant ad dei honorem ꝛ glori
am. Qui finis diuini honoris ſi ſubtrahatur.
ſubtrahitur etiam omnis bonitas aut meri
tum. quattuor ſimul precedentium. Idem
etiam tho.in pma parte ſūme.q.21.ar.p. dicit
q triplex ē ordo.pmꝰ ē q aliqd creatū ordinat
ad aliō creatū ſic ptes ordināt ad totū ꝛ acci
dētia ad ſbas:ꝛ vna queqꝫ res pdictaꝝ habꝫ
finem ſuū p obo. Scōs ordo eſt quo oia cre
ata ordinātur in deū. Tertiꝰ ordo ē quo ea p
q attingit deus ordināt ad finē diuini bono

ris ad hoc vt ſint bona aut meritoria apđ deus. Dñs ēt Bona. i. 2. di. 34. ar. 2. q. 2. dicit ad hoc ꝙ quilibet perfecte finem ſuum conſequatur. Quattuor requiruntur. Primum ipſum ordinabile. Secunduȝ habilitas in ordinabili. Tertium medium quo ordinetur in finem. Quartum dirigens medium illud in debitum finem. Exempli gratia: beatitudo eſt quidam finis qui preſupponit quattuor ſi debet poſſideri. Primum eſt ipſum ordinabile qđ quidem eſt aliquid creatum ſeu aliqua creatura. Secundum eſt habilitas in ordinabili. Nam cum beatitudo ſolum percipiaṫ ab itellectu et ratione ideo ordinabile ad illam poſſidendam debet habere habilitatē intellectꝰ aut rõnis. que habilitas cum non ſit in aliquo bruto ſed ſolum in angelo ⁊ homine: arguit ſimpliciter ſolum angelum ⁊ hominem beatificandum. Tertium eſt medium quo beatitudo acquiritur ⁊ hec ſunt opera elicita ab intra i volũtate vel imperata ab extra in actibus materialibus. Quartum quod requiritur ad beatitudinem conſequendam eſt dirigens mediũ in debitum finem. Et hec eſt rõ ⁊ ſapientia que dirigunt opera elicita ⁊ imperata in debitum finem. i. in dei honorem ⁊ gloriam ad hoc vt perfecta ſint ⁊ meritoria. Aliam diſtinctioneȝ ponit Scotus in quarto. di. 20. dicens. Quod ad pfectionē cuiuſlibȝ actꝰ requiritur duplex circunſtãtia. ſ. circũſtãtia principij. ꝙ. ſ. fiat ex mera volũtate ⁊ circũſtãtia. finis ꝙ. ſ. fiat pp dei honorē ⁊ amoreȝ. phs etiã. 5. phi. dicit. ꝙ motꝰ in finē neceſſario. 5. reqrit. ſ. mouēs ꝓximuȝ mobile tēpus: terminꝰ ex q̃ ⁊ terminꝰ ad quē: mouēs ē volũtas mobile ſũt opa: tps medietas inter volũtatē ⁊ opa: terminꝰ ex q̃ ē anima creata factura opũ elicitorũ ⁊ iperatoꝝ: terminꝰ ad quē ē honor ⁊ glia dei in qua quattuor ꝓdicta reducuntur. Iſtã deniqȝ diſtinctionē ponit. Ric. 4. di. 20. di. Nō quattuor dãt hõi vitã etnã. ſ. cõtritio de pteritis peccatis, ꝓpoſitũ abſtinēdi a futuris: cõfeſſio ⁊ ſatiſfacio. Sȝ niſi addaṫ. 5. vȝ ꝙ hec oĩa fiãt pp honorē dei ꝓdicta. 4. nõ ſufficiũt ad ſalutem. Et ꝓdictis diſtictioibꝰ pȝ q̃liter nulla opa ſi dei meritoria ſunt eterne vite niſi fiãt ex obiecto diuini honoris ſeu diuine glorie. ¶ Secũdoꝰ ꝓbo ſimilitudinibꝰ vȝ ꝙ oĩa opa fidei debent dirigi i obm glorie dei. Et primo probo ſimilitudine figure ſperice Nam philoſo. 2. de. ce. ⁊ mundo aiṫ. figura ſperica eſt nobiliſſima omnium figurarum. Et ratio eſt: quia initium coniungitur cum fine. Quod ſi ſic eſt certũ eſt ꝙ omnia opera a deo procedunt tanquam a principio. proinde cantat eccleſia deus a quo bona cuncta procedunt. Et philoſo. i. metha. deus videtur omnium eſſe cauſa ⁊ principium. Et plato in timeo dicit. omnis bonitas eſt a prima bonitate. Ergo aˢimili ſi eadem opera coniunguntur cum ſuo fine qui vtiqȝ deus eſt: dicēte Jo. apoc. i. i dei perſona. Ego ſum alpha ⁊ o. principium ⁊ finis: perfecta erunt. Ex qua ſimilitudine apparet: ꝙ nunquam opera perfecta ſunt niſi ſint ſperice figure. i. niſi redeant ad finem honoris dei ſeu ad deum a quo proceſſerunt. ¶ Aliam ſimilitudinem habemus de medio. Nam philoſo. ſecundo ethico. dicit. Medium querit omnis prudens ⁊ deſideratꝰ non medium rei ſed quo ad nos: ſciens auteȝ medium quod eſt laudabile ſuperabundantiam ⁊ defectum fugit. Quo preſuppoſito. ꝙ medium ab omnibus eſt tenendum eo ꝙ eſt laudabile: peto quid eſt mediũ: ⁊ Reſpondit philoſo. 4. thopi. et. 2. de anima. Quod medium eſt ꝙ ſapit naturam extremoꝝ. Sicut exempli gratia. ſi quis eſſet in medio aque ⁊ ignis ſentiret vtiqȝ ab vna parte calorem ⁊ ab altera frigiditatem Quibus premiſſis certum ē ꝙ opera noſtra ſi debēt eſſe perfecta ſemper debent participare cuȝ duobus extremis. videlicet cũ principio omnium bonoruȝ qui deus eſt ⁊ cum extremo ſeu fine omnium bonorum qui etiam deꝰ eſt: aliter quelibet opera non erunt in medio: ⁊ per conſequens nõ erunt laudabilia. ¶ Aliam ſimilitudinem ponit Salomon eccleſiaſtes. i. di. oritur ſol et occidit ⁊ ad locum ſuum reuertitur: ibiqȝ renaſcens girat per meridiem ⁊ flectitur ad aquilonem luſtrans vniuerſa in circuitu pergit: etiam in circulos ſuos reuertitur. omnia flumina intrant in mare ⁊ mare non redundat: ⁊ ad locũ vnde exeunt flumina reuertuntur vt iterum fluant. hec ibi. Qua ſimilitudine patet ꝙ ſicut ſol ⁊ fluuia reuertuntur ad locum a quo egrediuntur: ſic quibus opera bona a deo procedentia debēt conuerti ad honorem dei a quo egrediuntur. Aliam deniqȝ ſimilitudinē habemꝰ de motu. Naȝ q̃druplex eſt motus. ſciłȝ violentus ⁊ flexus. Naturalis ⁊ circularis. Motus violentus

eſt īpfectuſ. Et ratio eſt quia vt habeť in.2.de celo ⁊ mundo. Motus violentus in princi-pio eſt fortioꝛ:in fine vero debilioꝛ. Motus etiam reflexus eſt imperfectus. Et ratio eſt. Nam.8.phiſicoꝛum dicitur. Motus reflexꝰ non eſt continuus:quia eſt interpolatꝰ quiete media. Motus autē naturalis bonus eſt ⁊ perfectus: ⁊ ratio eſt:quia vt dicitur.2.ď ce. ⁊ mundo. Motus naturalis ⁊ ſi in principio ſit debilioꝛ: in fine tñ eſt fortioꝛ. Motus vero circularis optimus eſt ⁊ perfectiſſimus ſuper omnem motum. ⁊ hoc duplici reſpectu. Primo quia vbi dicitur.8. phiſicoꝛum. Motus circularis eſt ab eodem in idem. Scďo quia vbi dicitur.8.phiſicoꝛum.ſolus circularis motus eſt cōtinuꝰ ⁊ perpetuꝰ. Motū violentum habent illi q̄ aliquod bonū faciūt moti ex obiecto alicuius coactiōis ⁊ violētie. Et ideo talia opera vt ſupꝛa probatuʒ eſt ſunt imperfecta. Motum reflexuʒ habent illi qui faciunt aliquod bonū vel beneficiuʒ ex obiecto pꝛopꝛie mercedis. Et ideo talia opera vt ſupꝛa ꝓbatum eſt:etiam imperfecta ſunt. Motū naturalem hñt illi qui in principio faciunt aliquod bonum ex obiecto humane fragilitatis vel complacentie:ſʒ tñ in fine dirigūt foꝛtiter omnia opera ſua in laudē ⁊ gloꝛiam dei ⁊ opera taliū perfecta ſūt. Motum vero circularem hñt illi qui ſemper recognoſcūt omnia ſua bona a deo ⁊ vſqʒ in finē iugiter omnia opera ſua referunt ad gloꝛiaʒ dei ⁊ honorem a quo proceſſerunt. Et hoꝛum opera perfectiſſima ſūt ⁊ optima. Pꝛio q2 redeunt ab eodem in idē. Scďo quia cōtinue ⁊ perpetue ⁊ ſine vllo intermedio in dei gloꝛiam referūt q̄ ſiľ duo facit ēt motꝰ circularis pfectiſſimꝰ. Et de hoc motu pfectiſſimo dicit Boe.metro.2.tertij libri. Repetunt ꝓpꝛios queqʒ recurſus. Redituqʒ ſuo ſingula gaudēt:nec manet vlli traditus oꝛdo:niſi qui fini iūxerit oꝛtū:ſtabilēqʒ ſui fecerit oꝛbē. Ex pꝛefactis ſimilitudinibꝰ pʒ qualr̄ nulla opera fidei meritoria ſūt eterne vite niſi ſimplr̄ fiant ex obiecto honoꝛis ⁊ glꝛe dei. ¶ Tertio deniqʒ ꝓbo exēplis q2 opa q̄libet fieri dñt ad honorē dei ad hoc vtꝰ meritoria ſint. Nā Mat.27.legimꝰ q2 Judas habuit.3.virtutes.ſ.ꝯtritionēʒ coꝛdis di.peccaui:cōfeſſionē oꝛis.di.tradens ſanguinē iuſtum:⁊ ſatiſfactionē opis dū pñia ductꝰ retulit iudeis.30.argēteos. Sʒ q2 h̄.tria non fecit ex obo glꝛe dei ſed potius deſꝑationis: merito laq̄o ſe ſuſpendit. Que ſiľ oīa tria ſibi meritoria fuiſſent:ſi ad dei honorē ea feciſſet. Siľe exēplū habeť Mat.25.de.5.virginibus fatuis que habebāt lāpades ſine oleo. Et dominus fecit eis claudi ianuā. Venietibꝰ etiā cū oleo ⁊ pulſantibus vt aperiretur eis dixit eis dñs. Amen dico vobis ne.vos.q2 ideo factum fuit q2 nō pp dei honorē ſed ſimplr̄ ꝓpter humanū fauorē ⁊ gloꝛiam opa illa faciebant. Ecōtra vero prudentes virgines habētes lāpades.i.opa bona.ſiľ cū oleo ſimplr̄ diuine gloꝛie ad nuptias cum domino ingreſſe ſunt. ¶ Aliud exemplum habemus de phis qui vt habetur ad.ro.j.cum deuʒ cognouiſſēt nō ſic deū glꝛificauerūt aut grāſ egerūt ſʒ euanuerūt i cogitatiōibꝰ ſuis ⁊ obſcuratū eſt inſcipiens coꝛ eoꝝ ⁊ dicētes ſe eſſe ſapientes ſtulti fci ſūt:⁊ ideo merito dati ſūt in ſenſum eterne reprobatiōis. Oppoſitū faciebat plato q̄ in opatiōibus ſuis deū habebat ꝓ obiecto. ꝓpter qď dicebat i timeo.⁊ pōit Bo. pſa.9.3. li.in minimis igr̄ quiſqʒ rebus ſemp dʒ diuinum auxiliū iploꝛari. Ex quibus exēplis patʒ q̄liter oīa opa ad hoc vt ſint laudabilia ⁊ meritoria ſp dñt habere pro obiecto honoꝛem ⁊ gloꝛiam dei. Accipe ſi vis alia optima exēpla ad hoc ꝓpoſitū in.10.circūſtātia integritatis vere fidei vbi dicitur. ¶ Scďa cōcluſio hūilitatis in pꝛio gradu q̄ dicitur gradus attributiōis. Et q2 vt ꝓbant auctoꝛitates rōes diſtictiōes ſiľes aut exempla.nulla opa meritoria ſt niſi ꝯuertāť ad finē diuini honoꝛis:iō q̄ſqʒ debet ſemp deum rogare:vt ⁊ ſe ⁊ oīa opera ſua dirigat ⁊ ꝯuertat ſimplr̄ ad gloꝛiā ſuā dicēs cū Boe.metro.9.3.li. Da pr̄ anguſtā mēti ꝯſcēdē ſedē:da fōtē luſtrare bōi da luce reperta:in te conſpiceas cū defigē viſus diſcite terrene nebulas ⁊ pondera molis atqʒ toto ſplēdoꝛe mica tu nāqʒ ſerenū:tu requeſ trāqlo pijs te cernē finis.pꝛicipiū vectoꝛ dux ſemita terminus idē.h̄ ibi. Ex p̄factis pʒ q̄liter vera fides in ſuis operibus ſp reſpicit honoꝛē dei Et ſic p ꝯñs pʒ.7.circūſtātia ad integritateʒ vere fidei neceſſaria:q̄ dr̄ circūſtātia obiectionis.quā vere fidei circūſtātiā nobis cōcedat beatiſſima trinitas pr̄ vʒ ⁊ filius ⁊ ſpūs ſcūs que eſt ſolū verū ⁊ vnicū obiectū hūanarum operationū: cui ſit ſemp omnis honoꝛ ⁊ gloria in ſecula ſeculoꝛum. Amen.

¶ Sabbato poſt dominicaʒ de paſſiōe. Jtē

de ſexta excellentia vz de integritate ipſius ſacratiſſime fidei.

Dicebat ieſus ad eos q crediderant ei ex iudeis. Si vos pmanſeritis in ſermone meo vere diſcipuli mei eritis. Scribunẽ hec verba. Jo.8.c.z i euãgelio occurrentis ferie. Poſt ſacri euãgelij lrãlẽ z moralem expoſitiones ſpectabiles ciues ex quo vt claruit in precedentibus declarauimus ſeptimã circũſtãtiã ad integritatem vere fidei neceſſariã que dicta fuit circunſtantia obiectionis: habemus his etiã diebus ſeqũtibus declarare.8.circunſtantiam z ad integritatẽ vere fidei valde neceſſariam cuius circũſtantie declarando talis erit.

De octaua circũſtãtia ad integritatẽ ipſius ſacratiſſime fidei neceſſaria q̃ dr̃ fortificatõis.

Octaua igitur circũſtantia ad integritatẽ vere fidei neceſſaria dicitur circunſtantia fortificatiõis. Nequaq̃ eni ad veram z perfectã fidem omnes iam predicte circũſtãtie ſufficiunt. Sz oportet omnino ad hoc q fides vera ſit: q maxime ſit decorata cõſtãtia z fortitudine. Omiſſa tñ fortitudie fidei que eſt contra oẽs aduerſitates z contra omnes mũdi voluptates de qua egregie deo dãte tractabo i.q̃dragesimali d fructib⁹ ipſi⁹ ſacratiſſime fidei: ſoluz in pñti agã ſeu tractabo de fortitudine fidei q̃ maxime conſiſtit in terribilis mortis ſuſceptione. Naz fortitudo ẽm phm.3.ethicorum.eſt precipue circa maxima picula z circa pericula mortis: qz omniũ terribilium finis eſt mors. Nã q pro fide paratus eſt mortẽ ſuſcipe: nulli dubiũ ẽ qn talis i virtute fidei ſupet omnes aduerſitates omnes mũdi voluptates ac oẽs diabolicas temptatiões. Fides igit̃ vt ſit pfecta cogit habentem neceſſario eſſe paratum z diſpoſitũ oẽm mortẽ tolerare: anq̃ ipam velle deſerere ſeu negare z ſic pro huius cõcluſiõis maiori declaratiõe ſciẽdũ eſt q vera fides facit homines triplicẽ mortẽ ſuſcipe. Pria dicit̃ mors libertatis. Scũda dicitur mors charitatis Tertia dicitur mors neceſſitatis. Pria mors quã perfecta fides ſuſcipere facit dicit̃ mors libertatis: talem mortem ſuſcipiunt illi qui pro manifeſtanda diuina gloria edificãda eccleſia atq̃ fide ↄmẽdãda libere z ſpõte ſine vlla neceſſitate violentia z coactione i virtute ſpũs ſancti: ſe manibus infidelibus aut vt illos ↄuertant ſi poſſibile ẽ aut vt martyriũ ſuſcipiãt exponũt. Quãuiſ ãt fuerũt nõnulli q talẽ fidẽ z mortẽ aſſeruerũt nõ eẽ laudabilẽ tenẽdũ eſt pro veritate q talis mors: nõ tñ eſt laudabilis: ſed ſic ſpõte z libere ſuſtinere mortem pp xpi amorẽ eſt maxime pfectionis. Quod pbo quitupl̃r. Primo auctoritate. Scdo ratione. Tertio diſtinctione. Quarto cõparatione. Quinto ſimilitudine. Primo probo auctoritate. Naz Jo.15.dicit̃. Maiorẽ hac dilec.nemo hz.i.maius ſignum perfecte fidei z charitatis: q̃z vt aiam ſuã ponat qs pro amicis ſuis. Ergo a fortiori maioris ẽ perfectiõis exponẽ morti p chriſto vitaz ſuã. Scdo pbo rõne aſpectionis z formo ſic rõnem. Quãto quis rem magis amatã cõtẽnit z rem magis odioſaz pati eligit: tãto magis videt̃ eẽ perfectus in caritate z fide. Sed certũ eſt q inter omnia bona homo maxime amat vitam ſuam. vnde Job.2. dicitur. pellẽ pro pelle z cuncta que habet homo dabit p anima ſua. Ecõtrario aũt homo inter omnia odibilia maxime odit mortẽ: qd etiam facit oẽ animal: dicente Boe. proſa.ij. tertij li. Omne nanq̃ animal tueri ſalutem laborat mortem vero perniciẽq̃z deuitat. ppter quod cõcluditur q martyriuz ſeu mors ſpõte pro chriſti amore ſuſcepta iter oẽs hũanos actus ẽ pfectius ſignũ maxie fidei z charitatis. Tertio hoc idẽ pbo diſtictiõe. Nã Tho.2.2.q.124.ar.3.q̃rit an martyriũ ſit act⁹ maxie pfectiõis: z Rñdit di. q de aliq̃ actu virtutis duplicit loq poſſimus. vno modo ẽz ſpeciem ipſius actus prout comparat̃ ad virtutem maxime elicientez ipſum: z ſic nõ põt eſſe q martyrium quod cõſiſtit in debita tollerantia mortis ſit perfectiſſimum inter virtutis actus: qz tollerare mortem ẽm ſe nõ eſt laudabile: ſed ſolum ẽz q ordinatur ad aliqd bonum quod conſiſtit in actu virtutis puta ad fidem z dilectionem dei. Unde ille actus virtutis cum ſit finis melior eſt. Alio mõ poteſt conſiderari actus virtutis ẽm q comparatur ad primũ motiuũ q ẽ amor charitatis. Et ex hac parte aliquis actus habz q ad perfectionem vite pertineat. Quia vt apoſtolus dicit col.4. charitas eſt vinculum perfectionis: martyriũ autem inter omnes actus virtuoſos maxime demonſtrat perfectionẽ cha

Primũ p̃ de mar tirio

ritatis in hoc q rem magis amatam contẽnit: et rem magis odioſam. ſicut ſunt colores corporalium tormentorum quorũ metu etiã bruta animalia a maximis voluptatibus abſtrahũtur prout dicit philoſophus. 2. ethicorũ et etiam Aug. li. 83. queſtionũ. alacriter pati eligit. Ideo ſm hoc patet q martyriũ inter omnes ceteros actus humanos: eſt perfectiſſimum ſm ſuũ genus: et ſignum maxime fidei et charitatis. Ex qua diſtinctione patet q mors pro xpi amore libere ſuſcepta eſt actus ſũme perfectionis. ¶ Quarto hoc probo cõparatione. Nam Auguſti. in lib. de virginitate facit comparationem iter perfectionẽ martyrij et virginitatis: et tandẽ ceteris paribus concludit. di. Perfectio martyrij eſt excellentior omni perfectione virginitatis. ¶ Quinto deniq3 hoc probo ſimilitudine. Nã Tho. 2. 2. q. 124. ar. 3. in ſolu. ſcdi argum. dicit. actus maxime perfectionis videtur eſſe q aliquis ſuperiori obediat propter chriſtũ: ſed qui mortem ſubſtinet propter chriſtum. h maiorẽ in ſe perfectionem habet. naz facit talis ſicut ſaluator fecit qui volẽs eſſe obediẽs patri vt dicitur philippeñ. 2. factus eſt obediẽs vſq3 ad mortem. Ex quo patet q martyriũ ſm ſe eſt pfecti⁹ q̃3 obiecta abſolute dicta p3 ergo ex p̃fatis omnibus qualiter vera fides facit hominem primam mortem ſuſcipere que dicitur mors libertatis. Scda mors quã perfecta fides cogit hominẽ ſuſcipere ex ſue fortitudinis virtute dicit̃ mors charitatis. Petunt ſacri theologi vtruz fidelis verus vidẽs animam pro chriſti ſui in periculo negatiõis fidei chriſtiane ſeu dãnatiõis ſue: teneatur in virtute fidei et charitatis corpus ſuũ morti exponere vt eruat animaz illam a periculo ſue infidelitatis atq3 dãnatiõis. Ad quod dubiũ Reſpondet Alexan. de ales in tertia parte ſũme. in tractatu de charitate q ſic. cuz quo cõcordat Bonauẽ. in. 3. di. 30. arti. j. q. j. in cor. q. Et Ricar. i. 3. di. 30. ar. j. q. j. Et Tho. 2. 2. q. 4. ar. 2. in cor. q. Quã veritatem tripliciter probo. Primo auctoritatibus. Secundo rationibus. Tertio exemplo. ¶ Primo probo auctoritatibus q vera fides cogit vnũquẽq3 ex charitate. in caſu neceſſitatis mortem corporis ſuſcipere pro ſalute anime proximoruz ſuorum. Nam. j. Joan. 3. di. In hoc cognouimus charitatẽ dei quoniã ipſe poſuit animam ſuam pro nobis et nos debem⁹ pro fratribus animas ponere. vbi etiã dicit̃ glo. Debz quiſq3 pro fratribus non animam ponere ſʒ corporis vitam que ex anima procedit. Item Joã. 10. dicitur Bonus. pa. a. ſu. po. pro omnibus ſuis. vbi alia glo. ait. Quiſq3. n. vniuerſaliter eſt paſtor animarum ſuorum proximorum. vnuſquiſq3 pro animabus eorum vitaz ſuã debz dare. Criſoſtimus etiã ſuper Mat. ait. proximum ſuũ non diligit nec preceptum implet charitatis: qui pro ſalute proximi vitam corporalem non exponit. h ille. Scdo hoc idem probo quadruplici ratione. Primo ratione bonitatis. Scdo ratione qualitatis. Tertio ratione argumẽtabilitatis. Quarto rõne preceptibilitatis. ¶ Primo probo ratione bonitatis q quiſq3 in caſu neceſſitatis tenetur pro ſalute proximi ſui corpus ſuuz morti exponere. Fundamentum rationis ponit philoſophus. j. ethicorum. et. 3. topicorum di. omẽ bonũ naturaliter eſt diligibile. Quo preſuppoſito certum eſt ſm eundem philoſophum. 4. thopicorum. q ſi ſimpliciter ad ſimpliciter ſi magis ad magis: ergo ſi maxie ad maxie. Si ergo ſimpliciter bonum ẽ amabile: ergo magis bonum magis eſt amabile: ergo maxime bonũ maxime eſt amabile. Sed manifeſtum eſt vt habet̃. vj. thopicoruz. q triplex eſt bonũ. ſ. bonũ exteriuſ aduemẽs: bonũ corporis: et bonuz aie. Bonũ aũt exterius vt ipſe dicit ẽ ſimpl'r bonũ: ergo ſimpl'r eſt amãdũ. Bonũ corporis ẽ magis bonũ q̃3 oia tẽporalia bona ergo magis ẽ amãdũ. Bonum vero aie eſt maxie bonũ g̃ maxie ẽ amãduz. Si igit: ſi, p q: aie bonũ eſt meli⁹ diligẽdũ q̃3 oẽ bonuz corporis q vt dicit. j. ethicor. bona aie inter omnia bona maxime ſũt bona et digibilia. et. 6. politi. dicit̃. anima melior eſt corpore: et aie bonũ ẽ oibus bõis melius. Ex predictis cõcludo q cuz maior ſit bonitaſ in aia proximorum q̃3 i tota ſba temporali: aut q̃3 in propria corporis vita: ergo magis eſt amãda aia cuiuſlibz primi q̃3 quodlibet humanũ corpus. Quod ſi ſic ẽ ergo poſito piculo mortis corporis: prius tenet̃ quilibz ſuſcipe piculũ mortis corporis tanq̃3 minus bonũ et mi n⁹ amabile: q̃3 velle pmittere aiaz primi dãnare que vtiq3 in ſe cõtinet maiorẽ bonitatẽ Scdo hoc idem probo rõne equalitatis. Fũdamẽtũ rõnis põit phs. 9. ethicorũ. di. Amic⁹ dʒ ſe habere p omnia ad amicũ ſic ad ſeipm. eo q amicus eſt alter ego. Quod etiã domi-

nus. deuteronomij.6. Mt.22. et luc.10. precipit d. dilig. prox. tuū ſicut teipſuz. Quo preſuppoſito certū eſt ſcḋm Bona.in.3.di.29.ar.j.q.3.in ſolu.ſcḋi.ar.q̄ nota iſtius aduerbij ſic accipit dupliciṫ. Primo pro quadaz quātitate et menſurabilitate amoris itēſi ſiue boni et charitatis: et hoc modo nulli licet velle proximuz diligere ſicut ſeipſū. Scḋo mō accipit p ſimilitudine ad eundem finez: et hoc modo certum eſt q̄ quilibet tenetur diligere primū ad illud bonū et ad illū finē ad quē ipſe ſe diligit. Q̄ ſi ſic eſt cum quilibet obligetur proponere ſalutez anime ſue morti corporis ſui: ergo pari ratione quilibet tenetur exponere corpus ſuū morti: pro ſalute anime proximi ſui. Quod ſi nō facit: nequaquam amat primum ſicut ſe ipſum: et ſi non amat proximuz ſicut ſeipſum ergo agit cōtra preceptū dei. Si aūt agit contra preceptū dei: ergo mortalṙ peccat. Si aūt mortalṙ peccat: ergo dānabiṫ. Igiṫ a prio ad vltimū qui nō exponit morti corpus propriū pro ſalute aie proximi ſui: talṙ dānabiṫ et nūq̄ ſaluari poterit. proinde de pe.di.2.c. pinde.di. Proinde prios noſtros ſicut nos metipſos diligimus: quādo ad bonos mores et ad eternā vitā cōſequēdā ſicut nobis coꝝ ſaluti conſulimus qn̄ nos i coꝝ peccatis et piculis cogitamꝰ et ſic nobiſ ſubueniri optaremꝰ ita eis aut ſubuenimus: aut ſi facultas defuerit: volūtatem ſubueniēdi tenemꝰ. Quapp cariſſime tota dilectiōe ſatage vt bonū qḋ tibi conferri vis velis et primo tuo. ħ pſper. ¶ Tertio hoc idē pbo rōe argumētabilitatis. petūt theologi vtrū in caſu neceſſitatis teneṫ qs etiā ſubuenire inimico ſuo de his que ſūt neceſſaria cōporali vite ne pereat. Ad qḋ dubiū. Reſpondet Alex. in tertia parte ſūme in tractatu ḋ. Elemo. cū quo ɔcoꝛ. Tho.2.2.q.32.ar.5. Et Tho.in.4.di.15.ar.j.q.4. et Ricar. in tertio.di.30.ar.j.q.j. et Rica in.4.di.15.ar.2.q.5. et Bona.in.3.di.30.ar.j.q.5. et diūt. Quod ſiqs nō ſoueniret inimico tēpore neceſſitatꝭ mōtaliter peccaret. Et arguūt a fortiori. Nā dicit exodi.23. Si occurreris boui inimici tui errāti reduc illū. Et ſi videris aſinum odientis te cecidiſſe ſub onere: nō pertranſibis ſed ſubleuabis illū. vbi glo. dicit. Q̄ q nō reduc bouē et nō releuat aſinū inimici ſui ex odio mortalṙ peccat. Si igiṫ qs peccaret mōtalṙ nō ſbueniēdo boui vel aſino a fortiori mortalṙ peccaret nō ſoueniēdo neceſſitati corpis proximi ſui qḋ preualet oībus bobꝰ et aſinis mūdi. Et talis obligatio cadit ſb pcepto. Nā dṙ Mat.5. et luc.6. diligite inimicos. v. bn̄. his q v. oderūt. vbi glo. pceptū dñi ē nō ſolū diligē ſed et bn̄facē. Itē pūer.25. dṙ. Si eſurierit inimicꝰ tuus ciba illuz ſi ſitit potū da ei. Ex predictis cōcludiṫ q̄ qlibet teneṫ ſubuenire i neceſſitate primo ſuo ēt inimico de ſua ſba tēporali alṙ mortalṙ peccat. tūc arguo ſic phs.4. thopico. ait. Si de quo minꝰ et id ḋ quo magis. Si ḡ obligatio eſt ſōueniēdi corporali iſirmo: a fortiori reſtat maior obligatio ſbueniēdi aīe primi: q̄ vt i pria rōe dictū ē nobilitati et bōitati oiuz copuz pemīnet q̄ ſi ē mortale peccatū nō ſuccurrere i neceſſitate corpali a fortiori ē peccatū mortale nō ſuccurrē in neceſſitate ſaluti aie primi ſui. Sz ſi qs nō expōit corpus ſuū morti tpe neceſſitatis p ſalute aie primi ſui: tūc nō ſuccurrit ei: ḡ peccat mortalṙ. Sed qlibet teneṫ nō peccare mortalṙ: ḡ qlibz teneṫ expōnē corpus ſuū morti p ſalute aie primi ſui. ¶ Quarto hoc idē pbo rōe pceptibilitatꝭ q̄ qlibz teneṫ ſe morti corpali expōnē p ſalute aie primi ſui in caū neceſſitatis. ſicut. n. dṙ dutro.6.c. et pōiṫ.23.q.4.c. ea vindicta. Et.23.q.5.c. ſi nō lz. Et de pe.di.2.c. charitas ē. et ex de ſacra vnctiōe.c. vnico. §. hoc vnguēto. diliges primū tuū ſic teipm. Et.23.q.4.c. dz hō. dṙ Dz hō diligere primū ſuū ſic ſeipm: et q poterit hōiez bn̄ficiētie cōſolatiōe vel informatiōe doctrine vel diſcipline correctiōe iducat ad colēdū deū. Ex pmiſſis pz q̄ dilectio primi cadit ſub pcepto. tē arguo ſic. Prio q̄ eſt de neceſſitate corpꝰ morti exponere pro ſalute anime proximi ſui. Illud ſine quo dilectio primi ſeruari nō pōt cadit ſub pcepto et ſub obligatiōe ſz ptinet ad dilectionē vt nō ſoluz velimꝰ ei bonū ſz ēt vt operemur p eo bonū tēpore neceſſitatis ſz illḋ. i. Jo.3. filioli ñ diligamꝰ ligua neq̄z verbo ſz ope et veritate ſed adueniēte piculo dānatiōiſ aie primi niſi quis expōat corpꝰ ſuū morti p ſalute illꝰ aie talis nō opaṫ opa amoris et charitatis: ergo talis nō diligit primū ſcḋm formā pcepti: ergo mortaliter peccat. Sed quilibet tenetur non peccare mortaliter: ergo quilibet in caſu neceſſitatis tenetur ſuſcipere mortē pro anima proximi ſui. Quod confirmans Grego. in omelia. pen. ait. Probatio dilectiōis exhibito eſt operis. Et idem ait. Amor dei nunq̄ eſt ocioſus; operatur enim magna ſi eſt: ſi autem

operari renuit amor non eſt. Et philoſo.5.ethi
cho.ait.lex dat precepta de actibus omnium
virtutum. Et confirmatur predicta rō.ſ.ꝙ ꝗ
diligit proximum tenetur in caſu neceſſitatis
pro ſua ſalute corporis morteʒ ſuſcipere. Nā
qui precipit quod maius ⁊ nobilius:a fortio
ri precipit qđ minus eſt nobile. Sed certum
eſt ꝙ nobilior eſt habitus ſeu actus dilectio
nis ad proximum ꝗ̄ʒ ſit quilibet actus exteri
or ſiue opus. Si igitur quiſqʒ obligatur ex ꝓ
cepto habere actum dilectionis interiorem:
ad proximum quod eſt nobilius:a fortiori te-
netur habere actum exteriorē qui eſt mors
corporis qui actus vt:patet melior ē ipſo inte
riori actu dilectionis. Et de hoc habetur ar.
extra de conſtitutionibus.in.c. Nam concu
piſcētia vbi dr̄.cōceſſo vel ꝓhibito principali
conceditur vel prohibetur omne acceſſorium
Si igitur cuilibet precipitur ꝙ proximuʒ di-
ligat actu iteriori qđ eſt quid ꝑncipale a forti
ori intelligitur preceptū ꝙ quiſqʒ moriatur
pro eius ſalute qđ eſt quid acceſſorium. Ex ꝓ
factis.4.rationib9 patet ꝙ homo habens fi-
dem charitate informatam tenetur in caſu
neceſſitatis mortem corporis ſuſcipere ꝓ aia
bus ꝓximorum ſuorum. ¶ Tertio hoc idem
probo exemplo Et pretermiſſis exēplis bea-
ti patris noſtri Franciſci atqʒ ſancti Anto-
nij de padua qui propter ſalutem proxiorū
ad partes infidelium vt mortem ſuſciperent
acceſſerunt.ſolum accipiamus in preſenti
exemplum filij dei domini noſtri Jeſu chri
ſti qui poſuit animam ſuam.i.corporalem vi
tam pro ſalute animarum noſtrarū. vnde
apo.i.c.dicitur.lauit nos a peccatis noſtris
i ſanguine ſuo. Et.i.Jo.3.dicitur. Jn hoc co
gnouimus charitatem dei:quoniam ipſe ani
mam ſuam pro nobis poſuit ⁊ nos debe-
mus pro fratribus animas ponere. Et.i.pe.
3.c.dicitur.chriſt9 ſolus pro peccatis noſtris
mor.eſt in.pro.i.vt nos of.deo mor. quidem
car.viui autem ſpiritu. Ex prefactis omnib9
patet qualiter habens veram fidem tenetur
tantam habere fortitudinem vt etiā in neceſ
ſitatis caſu mortem ſuſcipiat corporis pro ſa
lute animaruʒ proximoruʒ ſuoruʒ. Quam ſe
cundam mortem pro loco ⁊ neceſſitatis tem
pore quilibet fidelis chriſtianus libēter tolle
rare dignetur ad laudē ⁊ gloriam ſaluatoris
noſtri Jeſu chriſti qui vi.⁊ re.i.ſ.ſ. Amen.

¶ Dn̄ica oliuarum ſeu in palmis Jteruʒ de
ſexta excellentia.videlicet de integritate ip-
ſius ſacratiſſime fidei.

Humiliauit ſe

h metipſū fa.o.vſ.ad.m.mor.aūt
c. Scribuntur hec verba ad phi.
2.c.⁊ in epiſtola occurentis ſo
lēnitatiſ ſeu dominice. Q̄m di
lectiſſimi ciues hodie loco euangelij proponit
nobis pa.d.n.J.chriſti.ſʒ. Mat.ꝗ̄ feria.6.ꝓ
xime futura plenius declarabitur:hinc eſt ꝙ
pretermiſſo themate eiuſdem ſeu litterali et
morali expoſitione aſſūpſi pro themate ver-
ba apoſtoli preallegata.videlicet chriſtus fa.
eſt ⁊c. Jn quibus verbis inuitur ꝙ ſicut ipſe
xp̄s amore nr̄o mortē ꝯſtanṫ tulit:ſic ⁊ nos
propter amorem fidei ſue mortē ſi neceſſe fu
erit conſtanter tollerare debemus. Sed qʒ
in precedenti ſermone propoſitum fuit qua li
ter fides vera facit conſtanter triplicem mor
tem tollerare pro ipſo chriſto.videlicet mor-
teʒ libertatis charitatis ⁊ neceſſitatis cuʒ ſi-
militer declaratum fuerit de ſufferentia du-
plicis mortis.habemus in preſenti ſermone
ſpetialiter oſtendere quomo etiam fides pro
chriſto ſuſtinere debet tertiā mortē que dicit
neceſſitatiſ. Cuius neceſſitatis declaratio ta-
lis erit.

Jteruʒ de octaua circonſtātia vere fidei que
dicitur fortificationis.

t Ertia igitur mors quā perfecta fides
cogit hominē ſuſcipere ex virtute ſue
fortitudinis dicitur mors neceſſita-
tis.petunt ſacri theologi.vtrum habēs veraʒ
fidē teneat mortē ſuſcipere anteqʒ ſolū mor-
tale peccatū ꝯ fidē cōmittere:ſeu teneat mor
tē ſuſciper̄ āteqʒ fidē chriſti ſi cāus accideret
denegare.ad qđ dubiū abſolute Rn̄det Bo
na.in.3.di.30.ar.i.q.2.⁊ etiā Alex.de ales i.3.
ꝑte ſūme.i tractatu.de fide.⁊ tho.2.2.q.4.ar.2.
Et.2.2.q.124.ar.4.ꝙ ſic. Et dicunt ꝙ qſqʒ fi
delis teneṫ pro fide ſua in oī loco ⁊ tēpore du
plicē ſuſcipere mortē.vʒ mortē habitualē que
cōſiſtit i diſpoſitione voluntatis ad ſuſcipiē
dū ſp mortē ſi caſus accideret. Jtē mortē ac
tualem quando inſtat neceſſitas. Et ꝙ quiſ-
qʒ veram habēs fidē teneatur modis ꝑdictiſ
mortē ſuſcipē.qntupliṙ ꝓbo. Primo auctib9
Scđo rōnib9. Tertio diſtictiōib9.4. exem

plis. Quinto ſimilitudinibus. ¶ Primo ꝓbo auctoritatibus ꝙ quiſq; tenet̃ ꝓ fide mortẽ ſuſcipe. Et ſi aliquis nõ haberet hoc ꝓpoſitum nec verã fide; haberet: nec vnq̃ ſaluari poſſet. Nã. 32. q. 5. c. Ita ne dicit̃. Certũ eſt ꝙ pro fide ſalutẽ iſtã corporis ponere debemus Et. 32. q. 5. Ita nec dr̃. Cũ pudicitia ſit virtꝰ ai comiteq; habeat fortitudinẽ potius d; qs ⁊ mortẽ ⁊ quelib; mala tollerare q̃ malo cõſentire. Itẽ. 23. q. 8. c. cõuenior. dicitur. Tanta debet eẽ fideliũ cõſtãtia vt potius vita q̃ fides auferat̃. Itẽ. 22. q. 2. c. nc qs Au. dic̃. Neqs arbitret̃ illũ pfectũ ⁊ ſpũalẽ hoĩe; q ꝓ iſta tẽporali vita ⁊ morte in fide mentiri preſumit. Itẽ Aug. li. de mẽdacio. ⁊ ponit̃. 22. q. 2. c. p̃muꝫ ait. Neq; .n. recte teſtimonijs veritas ꝑcuiuſcũq; tẽporali cõmodo ſine ſalute corrũpit̃ ad ſempiterna; eni ſalutẽ nullus deducẽdus eſt opitulãte mẽdatio. Itẽ. ij. q. 3. c. qſqs. Au. ait. Quiſqs metu cuiuſlib; ptãt̃ veritatẽ occultat: irã dei ſuꝑ ſe ꝓuocat: q2 magis timet hominẽ ⁊ corpis vitã q̃ deũ. Itẽ. ij. q. 3. c. nemo ꝯre. ait. Sãctiꝰ ẽ ꝓ virtute pati ſuppliciũ q̃ ꝓ adulatiõe cõſeq bñficiũ. Itẽ de pc. di. 2. c. j. dicit̃. Corpus nr̃m q2 ps noſtri eſt diligẽdũ ẽ vt ſaluti eiꝰ ac fragilitati nãliter conſulamꝰ: ⁊ agẽdũ ẽ quatenꝰ ſpũi ẽt vſq; ad mortẽ ordinate ſubiectũ: ad eternã ſalutẽ accepta i mortalitate ⁊ i corruptiõe ꝑueniat. Itẽ. 32. q. 4. c. Sic̃. Aug. ait. Sic̃ ſanctiꝰ eſt fame mori q̃ ydolaticis veſci ita ſanctius eſt defici vel mori ſine liberis q̃ ex illicito coitu ſtirpẽ querere. Itẽ ex̃ de his q̃ vi metꝰ ve cã fiũt. c. ſacris. dr̃. Potius d; qs q̃libet mala ⁊ ẽt morte; pati q̃ malo cõſentire. Nõ tm̃ vt p; lex canonica iubet vnũquẽq; mortẽ ſuſcipe anteq̃ fidẽ denegare: ſed ẽt ad hoc iducit lex phyca ſeu pagana. Nã phs. j. ethicoꝝ dicit. Melius ẽ mori q̃ agere ꝯ bonã virtutẽ. Et ibidẽ ait. Duobus amicis exñtibus Platone ⁊ ilitate: ſanctũ eſt ꝓhonorare veritatẽ. Idẽ quoq; lib. de ſecret̃ ſecretoꝝ ait. Prius eligẽda ẽ nobis mors q̃ offenſio preclariſſime veritatis. Seneca iſuꝑ epiſtola. 32. ad lucil̃. ait. Magna clemẽtia eſt morte; ꝓ virtute eligere quã ex nã vitare nõ poſſis. Idem ẽt li. 5. de bñficijs ait. Sic̃ peſſimũ ẽ viuere ꝯ deũ: ita ex veritate ꝓ deo mori optimu; eſt. Et li. 6. de bñficijs ait. Ex bono virtutis ꝯtẽnẽ mortẽ ⁊ oĩa que ad mortẽ ducũt. Idẽ. 6. ꝺ bñficijs ait. o te demẽtẽ ⁊ oblitũ fragilitatis tue: ſi ex virtute mortẽ fugis q̃ iugiter tonat viues ſi falſũ effugeris: repetet te gladius: petet lapis petet deus ſeuꝰ Idẽ li. 2. clamãs ait. Crudeliꝰ ẽ q̃ mori offendere ipam virtutẽ. Idẽ li. 6. clamãs. O ptãda iugiter mors ẽ q̃ virtutis offenſio. Idẽ epiſtola. 26. ad lucillũ ait. A deo mors ꝓ deo timẽda nõ eſt vt bñficio ipius nihil añ fiendu; ſit aut timẽdum. Ide; ep̃la. 65. ait. Maior ſũ: ⁊ ad maiora genitꝰ q̃ vt corpis mei ſim mancipiũ: qꝺ eq̃ nõ aliter aſpicio: q̃ vinculu; aliqꝺ libertati mec circũdatum cuius mors certa libertas eſt. Ide; ep̃la. 73. ait. Nulla. n. bona mens ſine deo eſt: nec deum pp mortẽ ſpnit. Idẽ ep̃la. 82. ait. Nõ ẽ mors glorioſa: ſed fortiter ꝓ virtute mori glorioſũ eſt. Idẽ ep̃la. 25. ait. Fortitudo ẽ ꝓ virtute agreſſio terribiliu;: vbi mors iminet pp cõe ſaluãdũ bonũ: malo me mori q̃ fidẽ deeſſe ⁊ viuere. Tuliꝰ lib. 2. de officiis. ait. Nemo iuſtus nemo bonꝰ eẽ põtq exiliũ: q dolorẽ: q egeſtatẽ: q morte; timet: aut q ea que ſũt his ꝯria eq̃tati añponit. Idẽ in j. de of. ait. Fortis ai ⁊ cõſtãtiſẽ nõ ꝑturbari in rebꝰ a ſpis nec tumultuãtẽ de gradu deijci ſed potenti aio vti nec ex vlla morte a cõſilio aut rõne diſcedere. Idẽ in eodẽ li. ait. Cũ tẽpus neceſſitaſq; poſtulat decertandi ꝓ ipſa virtute decertãdũ manu eſt: ⁊ mors ſeruituti turpitudiniq; añponẽda ẽ. Idẽ in eodẽ li. ait Promptiores eni ad nr̃a ꝑicula eſſe debemus q̃ ad cõia: inuẽti ẽt multi ſũt q non mõ pecuniã ſed etia; vitã ꝓfundere pro pr̃ia pati ſũt. Idẽ li. de padoriſ ait. Mors terribilis eſt his quoꝝ cũ vita oia extiguũt: ⁊ nõ his quoꝝ laus ⁊ virtus emori nõ pt̃. Idẽ li. 2. tuſculanarũ queſtionũ ait. Mors ante virũ virtute dignu; nihil habet qꝺ horrendu; ſit: nec ab eo timetur. magnũ eqdẽ ſibi preſidiũ ad beatam vitã ꝯparat. Idẽ li. 8. phil. Turpis fuga mortis oi morte peior ẽ: in fuga feda mors eſt in victoria gloria. Plotinus phs i ſentẽtijs ſuis ait. Ad beate viuendũ ois gloria ſpnanda eſt ois mors eſt ſuſcipienda. Ex predictis oibus patet qũo auctoritate ſiue canonica ſiue lege phica ⁊ pagana ꝓus eligẽda ẽ mors q̃ offenſio ipſius virtutis ⁊ q̃ cõmiſſio ipſius peccati. Pudeat igit̃ xp̃ianos omnes nolle imitari phos: ⁊ nolle eligere quod corde ore ⁊ opere ipſi pagani vel phi ta; ſtrenue elegerũt. Vltra etiam predicta; legem ad hoc inducit lex autentica doctorũ ꝙ prius v; mors eſt eligẽda q̃ diuina offenſio. Vnde Aug. ſuꝑ verba

Jo.12. Qui amat animam ſuam in hoc mū-do perdet eā. Ecce ꝙ iā chriſt⁹ nos hortatur ad paſſiōis ſue ſectāda veſtigia qui amat inquit animam ſuam perdet eam quod .2. modis poteſt intelligi. Qui amat perdet ideſt ſi amas perdes ſi cupis vitam tenere cum chriſto: noli mortē timere ꝑ xpo. noli ergo amare ne perdas: ſed perde vitam in hoc mundo vt in vitam eternaȝ cuſtodias eam. Et infra ſubdit. Cū aūt caſu articulus venerit vt h cōditio ꝑponatur aut faciēdū eē cōtra dei preceptum aut ex hac vita migrandum: quorum duorum homo cogatur alterū eligere ibi magis eligat deo dilecto mori q̄ȝ offenſo viuere ibi oderit in hoc mundo vitam ſuam vt cuſtodiat eam in vitam eternam. hec ibi. Idem etiam Augu. lib. 10. conf. ait. chriſtus pro omnibus mortuus eſt vt ⁊ omnes in neceſſitatis articulo pro eius fide ⁊ amore moriantur ⁊ vt qui viuūt iam non ſibi viuant: ſed ei qui pro eis mortuus eſt: vt Hyeroni. inſuper i teſtamēto ait. chriſt⁹ pro nobis paſſus eſt. i. mortuus nobis relinquēs exemplū vt ſequamur veſtigia eius. non ſe cogitet ergo chriſtianum eſſe qui pro chriſto ſe mori non inuenit paratum: Si quis diligit chriſtum. Siquis verus eſt chriſtianus: neceſſe eſt vt mortem nullatenus formidet ſuſcipere ꝑ chriſto: q̄ꝛ niſi gra. fru. ca. in terram. mō. fu. i. ſ. m. Si ergo cupis vitam in eternū tenere cum chriſto noli mortē timere pro chriſto. Item Hyero. ait ibidē Nō ſufficit chriſtiani nomē ſolū ad ſalutem xpianus es imitare xpȝ fruſtra xpiani nomē gerit qui diabolū ſequitur ⁊ mortē ꝓfide xpi recuſat: q̄nimo talis chriſtian⁹ nō eſt: ſed ante xpus. iuxta illud. Jo. euangeliſte q̄ ait. Audiſtis q̄ꝛ antixp̄us venit: ⁊ ecce nunc antichriſti multi facti ſūt. h ibi. Criſoſti. etiam ſup Mat. ait. ſicut nō pōt cognoſcere xp̄m: qui nec habet ſpūm chriſti: ſic xp̄m videre nō poterit: q pro eius fide ⁊ gloria morteȝ conat̄ refugere: nec eni propter hoc ſolū vnuſquiſq̄ȝ fit xpianus vt ſit tm̄ xp̄anus ſeruās talētū fidei ſue: ſed vt opet̄ iuſtitiā in xp̄o ⁊ ſanguinē fūdat ꝑ fide xpi. h ille. glo. etiā ſup verba. j. Jo. 4. Timor nō eſt in charitate ſed pfec. cha. for. mit. timorē. ait. Qui charitatē hȝ xpi nō tiet mortē ſubire cuȝ xp̄o: qui aūt timet mortē ꝑ xp̄o accipere charitas chriſti in eo non eſt. Vltra predictas leges etiaȝ pro fide ad ſuſcipiendā mortem inducit quelibet lex euangelica. Nā dn̄s Mat. 5. c. ait. Nolite timere eos qui occidūt corpus: animam autē nō poſſunt occidere ⁊c. Vbi glo. ait. Qui morteȝ pro chriſto nō timet ſuſcipere: animam ⁊ corpus cuſtodit in eterna vita: qui autem chriſtum offendit in fide chriſtus perdet animam ⁊ corpus eius in gehēnam. Item Mat. 10. dicit chriſtus. Qui amat animā ſuā in hoc mūdo ⁊c. Vbi etiam glo. ait. Ille amat animam ſuaȝ pluſ q̄ȝ chriſtū: qui pro amore carnis ſue chriſtū offendit. Ille aūt chriſtū amat pluſ q̄ȝ ſuā animam: qui pro xpi amore carneȝ ſuaȝ etiā vſq̄ȝ ad mortē perſequitur. Item. j. pe. 4. dicitur. Nemo vr̄m patiat̄ q̄ſi homicida aut fur aut aliqd hmōi: ſi āt vt xp̄an⁹ pati non erubeſcat ſȝ glificet deū i iſto noie. Deniq̄ȝ Seneca i epl'is ſuiſ ait. Fides ſctiſſimū bonū hūani pectoris ē: q̄ nulla neceſſitate ad fallēdū cogit̄ ⁊ nullo premio corrūpitur. Sed heu iſtis temporibus ſatis apparet ꝙ in nobis nulla ſit fides nec dilectio in deum: q̄ꝛ etiam paruo metu ⁊ precio in nobis fides frāgitur. Sȝ quod plus eſt nō tm̄ miſeri chriſtiani nō ſunt parati pro fide chriſti mortem ſuſcipere ſed etiam pro minimo verbo ⁊ minimo obolo millies chriſti fidem quotidie cōfringunt: pȝ igit̄ ex predictis auctoritatibus qualiter quiſq̄ȝ chriſtian⁹ hn̄s in ſe verā fidē tenet̄ nō tm̄ habitual'r ſed ēt actual'r ſi cā occurreret ꝑ xpi fide morteȝ ſuſcipere. Scd̄o inſuper probo. 5. rōnibus ꝙ citi⁹ eligēda ē mors q̄ȝ ꝯ fidē mortal'r. peccare ſeu ipaȝ fidē denegare. Primo rōne ſuperationis. Scd̄o ratione concordationis. Tertio rōne electionis. Quarto rōne bn̄factiōis. Quīto rōe minoratiōis. ¶ Prio ꝓbo rōe ſupatiōis ꝙ q̄ſq̄ȝ tenet̄ ꝑ xpi fide mortē ſuſcipe ergo a fortiōi cetera oīa mala tollerare cū mors ſȝ phm. 3. ethicoꝝ ſit vltimū terribiliū. Petūt ſacri thologi. quē magis tenet̄ homo diligē vel deū vl' ſeipſuȝ: ⁊ concorditer oēs dn̄t ꝙ q̄libȝ tenet̄. q. in īfinitū magis deū diligē q̄ȝ ſeipȝ. Et hoc approbāt mārie dupli ci reſpectu. ſ. maioris bōitat̄ ⁊ maioris charitatis. Et. j. reſpectu maioris bōitatis. Naȝ dn̄s Bon. i. j. di. 17. ar. j. q. 3. dic̄. nihil dȝ amari ſup deū nec eq̄ deo nec ꝯ deū. i. ꝯ volūtatē mādatoꝝ dei: eo ꝙ ſupra omnia creata ē bonus. Quicūq̄ȝ aūt amat ſupra deū vel eque deo mortal'r peccat. Idem Bona. in. 3. di. 30. arti. j. q. 2. in. 3. argumē. ad partem affirmatiuā ait ad litterā. Quilibȝ tenet̄ pluſ diligere deū

q̄ȝ omnez ſimul creaturaz ⁊ etiaz ſeipſū q̄ātū cunqȝ imperfectus ſit. Et rō huius dilectōis eſt qꝛ vbi maior eſt bonitas ibi eſt maior rō dilectiōis ⁊ amoris: ſed certū eſt ꝙ homo eſt bonum creatū minimū ⁊ finituz. Ecōtra vero bonitas dei eſt increata maxima. ⁊ infinita: ſed ſm phm. 8. phiſicoꝝ. finiti ad infinitum nulla eſt proportio. Quod ſi ſic eſt ſequitur ꝙ amor ē obligatio: ⁊ rō amoris ad deuz q eſt bonū infinitū maximū ⁊ increatū: q̄ȝ ſil' ad ſeipſū ⁊ oēz creaturaz qui ſunt quoddam bonum creatum minimuz ⁊ finitū. ¶ Scđo tenetur quis etiā deū diligere ſupra ſeipſum reſpectu maioris charitatis. Naz Tho. 2. 2. q. 27. arti. j. ⁊ argum̄. j. dicit. Quod deus diligit ⁊ habet charitatez ad omnez creaturam. Sicut eniȝ dicitur ſapiē. xj. diligis oīa que ſunt ⁊ nichil odiſti eorum que feciſti. Et ſap. 6. dicitur. puſillū ⁊ maximū diliget deus ⁊ ē ei eq̄liter cura de omnibus. Ex hoc dico ꝙ deus nō ſimpliciter vnunquenqȝ diligit: ſed etiam plus diligit vnunquenqȝ q̄ȝ ipſe diligatur ab omnibus ſimul creaturis. Et ratio eſt: quia vt dicitur libro de cauſis. vbi eſt plus de cauſa ibi eſt plus de cauſato. Cum autem vt in precedenti ratione monſtratum eſt in deo ſit maior bonitas q̄ȝ ſit in qualibet creatura: quia bōitas ſua eſt infinita: ⁊ bōitas cuiuſlibet creature eſt finita: ſequit̄ per cōſequens ꝙ maior eſt effectus in deo dilectiōis: amoris: ⁊ charitatis. Et ſic ꝯcluditur: ꝙ cū quiſqȝ ſe diligat aut deū amore finito ⁊ deuſ diligat eum vt patet amore iſinito: ſm rōnez nālem: tenetur etiaz quiſqȝ deū plus q̄ȝ ſeipſū diligere. ¶ Facto igit̄ h̄ preſuppoſito ꝙ duplici reſpectu tenetur quiſqȝ magis deū diligere q̄ȝ ſeipſum. nūc probo ꝙ quiſqȝ magis tenet̄ velle ſuſcipere mortem q̄ȝ deum per abnegationē fidei offendere. Certū eſt enim ꝙ mors eſt quidā paruus finitus ⁊ momētaneus dolor: amor aūt quē deus ad quēlibȝ hȝ ē infinituſ. Ergo mors ſuſcepta pro xp̄i amore: ⁊ omnia tormēta reſpectu amoris iſiniti quē deus ad quēqȝ hȝ nihil ſunt. Ergo tenetur quiſqȝ ſuſcipere maiora tormenta pro ipſo deo q̄ȝ ſit mors: qꝛ ſi amor dei eſt infinit⁹ circa quēlibet: ergo recōpenſatio debet eſſe iſinita. Sȝ manifeſtum eſt ꝙ qui tenetur ad maius tenetur ad minus. Si ergo quiſqȝ de recōpenſatiōe infiniti amoris dei tenetur ſuſcipere pro deo infinitum dolorem ⁊ infinitaȝ penā: a fortiori tenetur ſuſcipere pro deo dolorē ⁊ penaȝ mortis qui eſt quidā modic⁹ ⁊ finitus ⁊ momentaneus dolor. Et cōfirmatur iſta rō ſic. Nā Ricar. in. 4. di. 50. ar. 4. q. 2. dicit ad litteram in. c. ſm rectuȝ iudiciū rōnis voluntas quelibȝ dȝ magis fugere illud quod eſt cōtra reȝ quā magis tenetur diligere q̄ȝ fugere illđ quod eſt cōtra rē quā minus vel nō tm̄ tenetur diligere. Sed certū eſt ꝙ quilibet magis tenetur diligere deuȝ q̄ȝ ſeipſū: in tm̄ ꝙ ſi voluntas poſſet diligere actu dilectionis infinito intenſiue deberet diligere deum infinite ⁊ intenſiue: qꝛ eſt bonum infinitū: creatura aūt ab ipa nō debet diligi niſi finite qꝛ finituȝ eſt bonū: cū ergo peccatū ſeu fidei abnegatio ſit contra deū: mors aūt ⁊ quodlibȝ malū ſit cōtra ſeipſū: ſequit̄ ꝙ citius tenetur quiſqȝ fugere peccatū qđ eſt cōtra deū q̄ȝ mortē ipſaȝ q̄ eſt contra ſeipſum: ne maior bonitas offendatur pro minori bonitate. h̄ Ricar. h̄ omnia cōfirmantur cant. 8. c. vbi dicitur. Fortis eſt vt mors dilectio: dura ſicut infernus emulatio: lāpades eius lāpades ignis atqȝ flāmaꝝ: aq̄ multe nō potuerūt extinguere caritatem nec fluiā obruēt illaȝ: ſi dederit homo omnē ſubſtantiā ſue domus pro dilectione. q. nihil deſpiciet eā. vbi glo. ait. Tria ſpernit dilectio fortis. ſ. omnē domus ſbam: omnē aduerſitatez ⁊ tribulationem ⁊ etiā ipſaȝ mortem: que oīa quiſqȝ ſpernere debet ne diuinaȝ dilectionez offendat. h̄ glo. Grego. etiā in mor. li. 7. ⁊ ponit̄ đ pe. di. 2. c. Charitas. ait. valida ē vt mors dilectio. virtuti enī mortis dilectio cōparatur qꝛ nimiruȝ menteȝ quā ſemel ceperit ab omni delectatiōe mūdi funditus occidit. Ex predicta ratiōe patȝ qualiter quiſqȝ tenetur p̄iuſ mortē ⁊ oīa mala eligē q̄ȝ diuinū amorem chriſti fidē offendē. Sȝ o de⁹ meus qs eſt q te diligat hac dilectione: certe q̄ſi nullus. O. deus eterne quis eſt qui te amet hoc amore. Quis inſup eſt qui te diligat hac charitate. Certe pauci ſunt ⁊. q. nulli dicente propheta deus de celo proſpexit ſuper filios hominuȝ ⁊c̄. Nam nunc plus diliguntur parentes filij vxores fratres amici peſſime ꝯcubine ⁊ adultere atqȝ terrarū domini ſeu temporalis ſubſtantia q̄ȝ diligatur deus: eo ꝙ pro predictis omnibus quiſqȝ paratus eſt ſe morti exponere: pro deo vero ⁊ dn̄o nr̄o ieſu xp̄o. q. nullus Sed vhe. vhe. talibus q̄ñ peruertūt totuȝ ordinem fidei atqȝ charitatis. Proinde de ta-

libus dicit ꝓroſp. de pe. di. 2. c. i. §. Item er-
go charitate. Ibi enim ſic dicitur. Ordinem
dilectiõis illi ꝑuerterunt nec modum diligẽdi
deū cuſtodiunt ꝗ aũt mũdum ꝗ cõcedẽdus
eſt pluſꝗ̄ deum diligunt aut minꝰ diligenda
plus diligũt aut proximos non ſicut ſeipſos
aut deũ pluſꝗ̄ ſeipſos non diligũt. Illi vero
pluſꝗ̄ ſe deū diligunt ſicut ⁊ debẽt qui pro
eius amore ſaluti ſue ad tempus nõ parcunt
tribulatiõibꝰ ac periculis ſeipſos tradunt nu
dari facultatibꝰ ꝓprijs ſue patrie exules fieri:
vxoribus ac filijs renũciare parati ſũt: ⁊ vt to
tum dicã ipſam mortẽ corporis nõ ſolū nõ
refugiunt ſed etiam libenter excipiunt ambiẽ
tes a corpis ſui vita: magis ꝗ̄ a deo vita vi-
te ſue diſcedere. hec ibi. patet igiť ex prefacta rõ
ne qualiter habẽs veram fidem tenetur om-
nia mala ⁊ etiã ipſā mortem pro xpo ſuſci-
pere anteꝗ̄ velle deum offendere. Scđo hoc
idẽ ꝓbo rõne cõcordationis. petũt theologi i
ꝑ. di. 48. vtꝝ quelibet rõalis creatura teneať
cõformare voluntatẽ ſuã cũ volũtate dei. Et
Rñdent oẽs ꝙ ſic ꝑcipue ꝗ̃druplici reſpectu
Primo reſpectu bonificatiõis. Scđo re-
ſpectu rectificationis. Tertio reſpectu offen
ſiõis. Quarto reſpectu cõſequtiõis. ¶ Pri-
mo tenetur quiſq̄ cõformare voluntatẽ ſuã
volũtati diuine reſpectu bõificatiõis ſeu bõi-
tatis. Nam Tho. j. 2. q. 19. ar. 9. dicit ꝙ quili-
bet teneť velle illđ qđ eſt bonum. Et Augu.
li. de moribus eccleſie. dič. Ois homo teneť
velle ⁊ diligere omne qđ bonũ eſt. Quo pre-
ſuppoſito. certũ eſt ꝙ cũ deus ſꝫ phm. j. ethi-
coꝝ. ſit quoddã bonũ optimũ nobiliſſimū ⁊
delectabiliſſimũ: nõ põt nõ velle nec operari
ſimpliciter niſi bonum: quia. 4. ethicorum di
citur. Qualis vnuſqſq̄ ẽ talia vult talia dicit
talia operatur ⁊ diligit. Quod ſi ſic eſt. ſcilꝫ
ꝙ deus nihil vult niſi ſub ratione boni ⁊ qli-
bet homo teneť ſemꝑ velle quod bonũ eſt: cõ
cludo ꝙ quiſq̄ in volẽdo tenetur conforma-
tare voluntatem ſuam voluntati diuine vo-
lẽdo ꝙ deꝰ vult ⁊ eo mõ ꝗ̊ vult. ¶ Scđo dico
ꝙ quiſq̄ debet eſſe conformis cum volunta
te dei reſpectu rectificatiõis. Nā Rica. in. j.
di. 48. ar. j. q. 2. dič ꝙ quiſq̄ teneť habere vo-
luntatem rectã. Et Aug. in ench. ait. Ut ſal-
ui ſimus nos oportet voluntatẽ rectã habere
cũ rectitudo volũtatis ſit bonitas eius. Quo
preſuppoſito. certū eſt ꝙ nulla voluntas põt
eſſe recta niſi que cõformať diuine volunta-
ti. Et ratio eſt qꝛ ſicut oĩs bonitas eſt apta
bonitate: ſic omnis rectitudo eſt apta rectitu-
dine diuine volũtatis qua ablata cū ſint exẽ
pla oium rectitudinum nulla erit rectitudo.
Si igitur quelibet voluntas debet eẽ recta: ⁊
nulla voluntas põt eſſe recta ſi nõ ſit cõfor-
mis diuine volũtati. cõcludo ꝙ quiſq̄ tene-
tur cõformari cū diuina volũtate ad hoc vt
habeat rectã voluntatem. ¶ Tertio hoc idē
probo reſpectu offenſionis. nam Tho. in. j. di.
48. ar. j. q. 3. dicit. Quod nulli licꝫ nec peccare
nec deũ offendere. Quo preſuppoſito ꝙ qſq̄
tenetur nõ peccare: certum eſt ꝙ ad illud pro
prie dicitur quiſ teneri qđ ſi nõ facit peccatũ
incurrit. In oibus aũt ⁊ naturalibus ⁊ volũ
tarijs peccatum contingit ex hoc qꝛ aliud nõ
peruenit ad illud ad quod ordinatū eſt vt di
citur in. 2. phiſicorum. Sič patet in monſtris
⁊ in erroribus qui contingunt in operatione
artis. Sed error differẽter cõtingit in natu-
ralibus ⁊ volũtarijs: quia in naturalibus de
fectus ⁊ error incidit ab ordine ex neceſſitate:
ſed in volũtarijs ipſa voluntas eſt ſui defectꝰ
cauſa: qꝛ aliter poſſet ſe habere. Proinde phi
loſophus. 2. phiſicorum. ⁊. 9. metha. dicit. ꝙ po
teſtates naturales ſe habent vno modo: ptã-
tes autem rationales ſe habent ad oppoſita.
Et ideo cum voluntas poſſit deficere ⁊ non
deficere: cum deficit ab eo ad quod ordinata
eſt habet rationē peccati ⁊ culpe. Sed cum
quelibet humana voluntas teneatur indiſtin
cte fugere peccatū. iuxta illud eccleſiaſtici. 21.
Quaſi a facie colubri fuge peccatum: conclu
do ꝙ quilibet tenetur eſſe cõformis cum di-
uina voluntate faciendo omne illud ad quod
ordinata ẽ aliter icurrit i peccatũ. ¶ Quarto
hoc idem probo reſpectu cõſecutionis. ſ. de-
biti ⁊ proprij finis. Nam Tho. j. 2. q. 19. art. 9.
in cor. q. dicit. Bonitas voluntatis hũane de
pendet ex intentione finis. Finis aũt vltimus
voluntatis humane eſt ſummum bonū quod
eſt deus: requiritur ergo ad bonitatem volũ
tatis humane ꝙ ordinetur ad ſũmũ bonum
quod eſt deus hoc aũt bonum primo quidē
⁊ proprie cõparatur ad voluntatem diuinā
vt obiectũ propriũ eius. Illđ aũt qđ ẽ primũ
in quolibet genere eſt mẽſura ⁊ rõ oium que
ſunt illiꝰ generis. vnũquodq̄ aũt rectū ⁊ bo
num eſt inquãtũ attigit propriã mẽſurã oim
⁊ finem. Igitur ad hoc ꝙ voluntas hominis
bona ſit ⁊ cõiungatur cum ſuo obiecto ⁊ fine

requiritur oio ꝙ ꝯformet diuine voluntati. patet igit ex predictis quattuor reſpectibus q̄liter de neceſſitate ſalutis tenet quiſqꝫ eē cōformis cū diuina voluntate. Quo preſuppoſito:certum eſt ꝙ dn̄s Matth.10. ꝛ Luc.12.ꝑcipit vnicuiqꝫ vt mortem ſuſcipiat anteq̄ꝫ in fide ꝛ in amore ipſum offendat. Nā ait ibidē Nolite ti.e.q.oc.c.a.aūt nō.p.oc.vbi glo. Voluntas Chriſti eſt vt quiſqꝫ ꝑus ꝑdat corporis vitam q̄ꝫ aie fidem. Si ergo xp̄s vult ꝛ precipit ꝙ quilꝫ prius mortem ſubeat q̄ꝫ fidem ꝛ eius amorem offendat:ꝛ quilibet vt mōſtratum eſt tenet eſſe conformis cum voluntate Chriſti.concludit neceſſario ꝙ ois hn̄s verā fidem dꝫ potius mortem ſuſcipere q̄ꝫ deum offendere. Ideo Mat.7.dicit. Non ois qui dicit mihi dn̄e dn̄e intra.in reg.ce. ſed.q.f.v.p.m.qui in.c.eſt.ꝛc̄. Et ꝙ plus eſt cōcludunt theologi vbi ſupra.ꝛ etiam Bona.in.2.di.4.ar.j.q.3.ꝙ ſi deus daret preceptuꝫ cuilibet ꝙ occideret filios ſuos ſic ꝑcepit Abrae. Gen̄.22.ꝙ imolaret filiū ſuū Iſaac tenet occidere Immo ꝙ plus eſt ſi deus vel preciperet alicui per inſpirationē intrinſecā vel per angelum ꝙ ſe occideret:ſicut ſm Aug.in.j.de ciui. dei ꝛ ſm alios doctores ꝯtigit Sanſoni Judic.16.qui propter hoc ſeipſum occidit:niſi ſe occideret:ſicut ꝛ Sanſon ſe occidit mortaliter peccaret:eo ꝙ diuine voluntati contrariaret qui hoc nequaq̄ꝫ alicui preciperet niſi ex hoc aliqđ maximū bonum ſubſequeret. Si autē forte diceres durum mihi eēt terribilē mortem pro xp̄i fide tollerare. Rn̄deo ꝙ etiā durum erat xp̄o pro te mori ſꝫ corporis ſenſualitatem. Sed tn̄ timens ſm rōnem ne pr̄is offenderet voluntatem voluit mori:vn̄ ſic hr̄ Matth.26.cū dn̄s Jeſus factus eſſet i agonia patrem rogauit.di. Pater ſi poſſibile eſt tranſeat a me calix iſte:tn̄ non mea volūtas ſed tua fiat. Et tandem ne patris voluntatē offenderet ſicut habet philip.2. Factus ē obediens vſqꝫ ad mortem:mortē aūt crucis. Sꝫ nota mirabile ꝙ ſm glo. Ibidem loquendo tn̄ per impoſſibile ꝙ ſi voluntas xp̄i non fuiſſet conformis voluntati diuine in ſuſcipiendo mortem ſm rōnem loquor non ſm ſenſualitatem:nec ipſe ſaluari potuiſſet. Nec humanū genus vnq̄ꝫ redimiſſet. O mirabilis ſententia. O verba tremenda. O verba vſqꝫ ad intima cordis penetrātia. Immo o infelices ꝛ inſenſati xp̄iani qui diuinam voluntatem etiā in minimis preponitis. Hec verba faciunt vobis argumentū inſolubile. Si xp̄s dei filius nec ſe nec humanuꝫ populum ſaluare vnq̄ꝫ potuiſſet niſi eterno patri etiaꝫ vſqꝫ ad mortē obediens extitiſſet: a fortiori nec vos vnq̄ꝫ ſaluari poteritis niſi vſqꝫ ad mortē veſtrā voluntatē cum diuina volūtate conformaueritis. Ideo gloſa ſuper verba Pauli ad Ro.12.c. Renouamini i nouitate ſenſus veſtri vt probetis que ſit volūtas dei bona bene placens ꝛ perfecta ait. Nihil eſt anime ſalubrius nec vtilius q̄ꝫ ſe cuꝫ diuina volūtate conformare: qꝛ quicūqꝫ diſcors ē i pugna erit diſcors in victoria ꝛ quicūqꝫ in pena a diuina volūtate diſcordat erit diſcors ꝛ in gloria. h glo. patet igit ex predicta ratiōe qualiter quiſqꝫ etiā vſqꝫ ad mortē tenet magis mortē ſuſcipere q̄ꝫ xp̄i fidem offendere.

¶Tertio hoc idem ꝓbo rōne electionis. Fūdamentum rōnis ponit ph̄s.5.ethi.di. Duobus bonis appoſitis quoꝝ vnū ē melius altero maius ſemꝑ eſt eligendū.pꝫ hec regula. Nam ſi in alicuius libertate preponant ab vna parte.10.ducati:ꝛ ab altera centū debet centum acceptare ꝛ ſolos decem relinquere Quo ꝑſuppoſito:certū ē ꝙ ſal⁹ ſeu vita aie q̄ eſt deus ē eterna.ſalus vero ꝛ vita corporis etiam cum ſuis delectationibus eſt tp̄alis et momentanea. Qđ ꝯfirmans Lactan.lib.de ira dei.circa finē lib.dicit. Voluntas enim corporis tam mortalis eſt ꝛ mometanea q̄ꝫ corpus cui exhibet miniſteriū. Juſtitia vero atqꝫ beneficia tam imortales ſunt q̄ꝫ mens ꝛ aīa que bonis operibus vite imortalitateꝫ ſibi acqrunt.hec ille. Qđ ſi ſic eſt ꝙ vita corporis momentanea eſt:vita vero aie eſt eterna:manifeſtū eſt ſm ph̄m.3.phyſi.ꝙ bonum quāto permanentius tanto melius ꝛ eligibilius. Cum igitur durabilior atqꝫ permanentior ſit ſalus ꝛ vita ipſius anime:q̄ꝫ ſit ſalus ꝛ preſens vita ipſius corporis: ergo cum preponitur alicui ꝙ aut auferet ſibi vita corporis que eſt momentanea: aut vita anime que eſt eterna.concluditur ꝙ talis tenet prius eligere perditionem vite corporis q̄ꝫ vite eterne:que datur anime ex conſeruatione a peccato. Proinde Jo.5.dicit dn̄s. Operamini non cibum qui perit ſed qui permanet in vitam eternam. Et Aug.in quodam ſermone ait. Non eſt magnum ꝛ laudabile cōſeruare ventres ſtatim morituros:ſꝫ magnū

⁊ laudabile eſt ꝯſeruare animas ĩ eternū vi-
cturas. hec ille. Si autē petis qd ſit vita eter
na quā anima habitura eſt. Reſpōdet Aug.
ſuper verba Jo. 17. h ē vita eterna vt cogno
ſcant te ſolum verum deum ⁊ quem miſiſti
Jeſum Chriſtum dicitur vita eterna nihil
aliud eſt niſi deus cuius viſio ⁊ fruitio ē tota
merces. Qđ ſi ſic ē cogita q̄ȝ ſtultus ſit: imo
quātum dolorem ⁊ penam ſit ſuſcepturus q
hanc eternam vitam deliberat prius perdē
q̄ȝ corporis mortē ꝓpter fidem velle amittē.
Nā Aug. 16. de ciui. dei ſic ait. Jn amiſſione
rerum neceſſe eſt ꝙ tantus ſit dolor quātus
inheſerat valor ⁊ amor. Qđ ſi ſic eſt ꝙ quaſi
in infinitum recipiat quiſq̄ȝ maiorē penam
ex amiſſione vite eterne q̄ deus eſt q̄ȝ ſi mil-
lies reciperet mortem corporis propter fideȝ
ergo patet ꝓpoſitum. Et ꝙ plus eſt. Omnis
pena infernalis comparata pene que ꝓuenit
ex perditione eterne vite ſeu diuine viſionis
nihil eſt. Quod confirmans Criſoſtomus ſu
per Matth. ait ad litteram. Ego multo gra
uiores q̄ȝ gehēna dico eſſe cruciatus remo-
ueri: ⁊ abici ab illa viſione dei: nec puto ita
acerba eſſe gehēne incendia vt ſunt illa qui-
bus torquet̄ his qui arcetur a conſpectu dei
Plurimi enim ſolam pertimeſcunt gehēnā
Ego autem illius glorie amiſſionem multo
amarius q̄ȝ gehēne eſſe dico ſupplicium. Jn
tollerabilis eſt enim gehēna: verum etiam
ſi quis exponat mille gehēnas: nihil tale erit
quale ē a beata illa gl'ia excidi: odio Chriſti
haberi audire non noui vos. Etenim decē
milia melius eſt ſuſtinere fulmina q̄ȝ faciem
dei manſuetam a nobis videre auerſam et
tranquillum oculum nos videre non ferētē.
Ex predicta etiam ratiōe patet qualiter vita
corporis pro eterna vita acquirēda ē millies
exponenda. ¶ Quarto etiam probo ratione
benefactionis ꝙ quiſq̄ȝ tenetur mortem ſu-
ſcipere anteq̄ȝ Chriſti fidem deſerere ſeu ip-
ſam per mortale peccatum offendere. Petit
Tho. 2. 2. q. 106. arti. 6. vtrum ex recompenſa-
tione alicuius recepti beneficij teneatur quiſ
benefactori ſuo: non tm̄ equale ſed etiam re-
pendere maius beneficiuȝ q̄ȝ acceperit ab eo
vt ſit gratus. Et reſpondet abſolute ꝙ ſic: et
ratio eſt. Nam ſicut benefactor gratis bene
ficium dedit beneficiato ad qđ non tenebat̄:
ideo qui beneficium accepit obligatur ad ſilē
ex debito honeſtatis vt ſimiliter gratis ali-
quid impendat. Non autem gratis videtur
aliquid impendere niſi excedat quantitatem
beneficij accepti: quia q̄ȝ diu recōpenſat mi-
nus vel equale non videtur gratis facere ſȝ
reddere quod accepit: ⁊ ideo gratie recompē
ſatio ſemper tendit vt pro ſuo poſſe aliquid
ſemper maius retribuat. h Tho. ad litteram
Cui concordans phus. 5. ethicoꝝ. ait. Re fa-
miliari ei oportet qui gratiam fecit ⁊ rurſuȝ
ipſum incipere: quod quidem fit dum aliqđ
maius ſuper impenditur. Seneca etiā lib. 2.
de beneficijs ait. Ingratum eſt beneficium
quod gratis beneficium non excedit. Hoc ṗ
ſuppoſito ꝙ quiſq̄ȝ vt ſit gratus tenetur non
tm̄ ad equale ſed ad maius beneficium ſuo
benefactori impendendū ex debito rationis
⁊ nature. Et ſi non poteſt tenetur habere vo
luntatem ꝙ hoc faceret ſi facultas ⁊ poſſibi-
litas adeſſet. Peto a te anima quot benefi-
cia recepiſti a creatore tuo: que omnia te ob-
ligant non tm̄ pro ipſoꝝ recompenſatione
ad ſemel mori: ſed etiam ad millies ſi poſſi-
bilitas adeſſet. Et certū eſt vt cetera obmit
tam ꝙ q̄ncq̄ȝ beneficia recepiſti vȝ beneficiuȝ
creationis quo de nihilo ad eius imaginem
⁊ ſimilitudinem creata es. beneficium conſer
uationis quo ab ipſo ne anihileris ineſſe cō
ſeruaris. beneficiuȝ ſubiectionis quo omnes
inferiores creaturas ⁊ etiā angelos celeſtes
vt tibi ſeruiant tibi ſubiecit. beneficium gra-
tificationis quo te per gratiam chriſtianum
fecit ⁊ non iudeum vel paganum. Beneficiū
donationis quo pater celeſtis proprium et
vnicum filium ſuum omnibus angelis ⁊ ra-
tionalibus creaturis preualentem propter ſa
lutem tuam voluit mori ⁊ crucifigi. Que ſi-
mul omnia beneficia ⁊ precipue beneficium
mortis Chriſti obligat vnumquēq̄ȝ qui gra
tus exiſtere debet ṗus velle mori q̄ȝ Chriſtū
offendere ſeu Chriſti fidem denegare. Pro-
pterea ad hoc faciendū vnumquēq̄ȝ hortat̄
Liberius papa. 7. q. j. c. Suggeſtū. di. Scđm
enim apoſtolicam ſententiaȝ omnes qui pie
viuere volunt in Chriſto Jeſu perſecutiōes
patiuntur. Jdeo fratres chariſſimi nos vos
afflictionis amaritudo a pietatis veſtre pro-
poſito coartet recedere conſiderantes quāta
pro abſolutione noſtri ⁊ liberatione: creator
noſter dominus ac redemptor pertulerit: q-
huiuc ſe contumelijs affligendum dederit: vt
nos a vinculis poteſtatis diabolice liberaret

hec ille. Ciprianus etiam papa.93. diſtinc.c.
domin⁹ noſter ait. Dominus noſter Jeſus
Chriſtus rex ꝛ iudex vſqꝫ ad paſſionem hu-
militatem ſeruauit: humilitatem nos humi-
lis docuit: ſacerdotem adhuc appellans quē
ſciebat eſſe ſacrilegum. Item ſubditus paſ
ſioni cuꝫ alapam accepiſſet ꝛ diceretur ei ſic
reſpondes pontifici. Nihil ille contumelioſe
locutus eſt in perſonaꝫ pontificis: ſed ſic ma
gis innocentiam ſuam tuitus eſt. di. Si ma
le locutus ſum exprobra de malo. Si bene
quid me cedis? Que omnia ideo ab eo facta
ſunt humiliter atqꝫ patienter: vt nos humili
tatis ac patientie vſqꝫ ad mortem exempluꝫ
haberemus. hec ille. Sed heu pro tantis be
neficijs ꝛ precipue pro beneficio mortis xpi:
non eſt quaſi qui deum diligat qui bonum
agat qui mandata eius obſeruet: nec inſup
qui minimam iniuriam vel aduerſitatē pro
ipſo tollerare velit. O gens perfida. O gens
iniqua. O gens ingrata. O gens peruerſa. O
gens diabolica. O gens deniqꝫ total'r a deo
reprobata: cur pro tantis beneficijs nō deuꝫ
diligis: cur peccata non deſeris. cur bona nō
agis. cur non omnes huius mundi aduerſi
tates ꝛ iniurias libēter pro Chriſto ſuſcipis:
cur deniqꝫ pro tot ſuſceptis donis non re-
pendis vices redemptori tuo? Vhe vhe vhe
tibi: qm̄ pro his omnib⁹: prout habet̄ Mat.
18. Reddes rationem vſqꝫ ad minimū qua
drantem. ¶ Quinto hoc idem probo ratiōe
minorationis. Fundamentum rationis po-
nit phus.3.topicoꝝ. di. Minus malum ſem
per eligibile eſt maiori malo. patet hec regl'a
in animalibus precipue in ſerpente qui to-
tum corpus exponit pro capitis conſeruatōe
Et ratio eſt: quia ſi perderet caput perderet
ꝛ vitam que virtualiter in eo eſt: cuius per-
ditio maius malum eſſet q̄ȝ totius corporis.
Similiter homo venenatus preeligit ꝙ ſibi
precidatur tibia: aut brachium anteq̄ȝ vene-
num aſcendat ad cor: in quo vita conſiſtit.
Qd ſi hoc faciunt animalia que minus ma
lum eligunt: a fortiori hoc idem debet facere
rationalis homo cui hoc faciendum. Luc.10.
dominus precepit di. Eſtote prudētes ſicut
ſerpentes. Hoc preſuppoſito: certum eſt ꝙ
triplex ē mors. ſ. corporalis: ſpiritualis: ꝛ eter
nalis. Prima eſt mala ꝛ amara. Scd̄a
peior ꝛ amarior. Tertia peſſima ꝛ amariſſi
ma. ¶ Prima mors fit per ſeparationeꝫ aīe
a corpore. ¶ Scd̄a fit per ſeparationem grē
dei ab anima. ¶ Tertia mors fit per infli-
ctionem ignis eterni in anima ſimul cuꝫ cor
pore. Cum ergo ſcd̄a mors ex qua deus qui
eſt vita anime ſeparat̄ a deo ſit grauior mor
te corporali ex qua ſolet anima ſeparari a
corpore. Sic enim dicitur.24.q.3.c. ſi habes
Innumerabilium mors corporū morti vni⁹
anime comparari nō poteſt. Et inſup tertia
etiam mors ſit peior omni morte corporali
cum mors iſernalis ex qua anima priuatur
diuina viſione: ꝛ ſimul cum corpore habeat
in igne cruciari ſit eterna. Sic enim dicitur
Matth.25. Diſcedite a me maledicti i ignē
eternum. Mors vero corporis ſit momenta
nea ꝛ tēporalis. cōcludo propter hoc ꝙ qſqꝫ
tenetur magis preeligere mortem corporalē
q̄ȝ mortem ſpiritualem ꝛ eternalem. Et ſic
patet ex predictis qnqꝫ rationibus: qualiter
vera fides tante debet eſſe fortitudinis: ꝙ p̄-
us debet cogere homineꝫ ſuſcipere corporis
mortem q̄ȝ Chriſti fidem offendere. ¶ Tertō
hoc idem probo diſtinctiōibus. Nam Bo-
nauentura in.3. diſt.30. arti.j. q.2. querit. An
quiſqꝫ tenetur prius morteꝫ ſuſcipere q̄ȝ xpi
fidem ꝛ amorem offendere. Et reſpondet in
corpore. q. di. ꝙ ſubire mortem intentiōe pla
cendi deo hoc poteſt eē tripliciter. Vno mō
quādo adeſt neceſſitas vel defendendi iuſti-
tiam vel amittendi vitam. Alio modo qn̄ ſe
offert opportunitas manifeſtandi diuinam
gloriam ꝛ edificandi eccleſiam. Tertio mō
ſolum ex hoc ꝙ habet vitam exoſam. Pri-
mum eſt iuſtitie ꝛ neceſſitatis. Scd̄m eſt ꝑ
fectionis ꝛ ſupererogatiōis. Tertium eſt te
meritatis ꝛ crudelitatis. vnde Aug. illos qui
ſemetipſos prefocant ꝛ precipitio collidunt
propter vite preſentis odium dicit eſſe ſcele-
ratiſſimos ꝛ crudeliſſimos homicidas: tra-
ctans illud Joan.12. Qui odit animam ſuaꝫ
in hoc mundo ꝛc. Cum ergo queritur vtruꝫ
omnes teneātur morteꝫ pro Chriſto ſubire
dicendū ꝙ pro loco ꝛ tēpore vbi talis caſus
datur vel ꝙ iuſtitia deſeratur vel ꝙ vita per
datur ibi omnes quātūcūqꝫ ſint imperfecta
tenerentur mortem ſubire ꝛ preeligere ma-
gis deo dilecto mori q̄ȝ ipſo offenſo viuere.
vbi vero talis neceſſitas non iminet nec dat̄
caſus: tamen offert ſe opportunitas manife-
ſtandi diuinam gloriam ꝛ edificandi eccleſiā
ſi homo ſe morti exponat ſic mortem ſubire

eſt perfectionis ⁊ ſupererogatiōis ad quam non omnes tenentur. ħ Bonauĉtura. Tho. inſuper.2.2.q.24.arti.4. Querit an mors ſit de ratiōe martyrij ⁊ reſpondet di. ꝙ martyr dicitur quaſi teſtis fidei chriſtiane per quam nobis omnia viſibilia pro inuiſibilibus contēnenda proponuntur: vt dicitur ad hebreos 2. Ad martyrium igitur pertinet vt homo teſtificetur fidem oſtendens ſe opere cuncta pſentia contēnē vt ad futura ⁊ ad inuiſibilia bona perueniat. ꝗ3 diu autem homini remanet vita corporalis nundum ſe opere oſtendit temporalia cuncta deſpicere. Conſueuerunt enim homines conſanguineos ſuos et omnia bona poſſeſſa contēnere: ⁊ etiam dolores corporis pati vt vitam conſeruent. vñ ⁊ Sathan contra Job dixit. Pellē ꝓ pelle ⁊.c. que.ħ.hō.d.ꝓ.a.ſua.i.pro vita corporali. Et ideo ad perfectam rationē martyrij expſſe requiritur ꝙ aliquis mortem ſuſcipiat ꝑ Chriſtum ſeu fidem Chriſti. ħ Tho. Ricar. etiam quolibeto querit an martyrium ſit de neceſſitate ſalutis: ⁊ reſpondet ꝙ ſic pro loco ⁊ tempore eo ꝙ ſuſtinere martyriū eſt actus trium virtutū que ſunt neceſſarie ad ſalute3 ſc3 actus charitatis vt imperantis: actus fortitudinis vt elicientis. Actus fidei vt teſtificantis. Primo ſuſtinere martyriū eſt actus charitatis vt imperantis. Nam primum motiuum cogens ad tollerandum mortem eſt amor charitatis: exquo martyrium efficitur meritoriū ſicut quilibet actus virtutis. ¶ Scđo ſuſtinere martyrium eſt actus fortitudinis vt elicientis. ſicut enim fortitudo ciuilis firmat animū hominis in iuſtitia humana ꝓpter cuius conſeruationem mortis pericula ſuſtinet: ita etiam fortitudo gratuita a fortiori firmat animū hominis in bono iuſtitie dei que eſt perdem Jeſu Chriſti. ¶ Tertio ſuſtinere martyrium eſt actus fidei vt teſtificantis. Nam ad veritatem fidei non ſolum pertinet ipſa credulitas cordis: ſed etia3 exterior proteſtatio. que quidem non ſolum fit per verba: ſed etiam per facta quibus aliquis ſe habere fidem oſtendit. vnde Jac. 2. dicitur. Ego oſtendo tibi ex operibus fidem meam. Cuius contrariū dicitur de quibuſdam ad Titum. ꝑmo cōfitētur.ſ.ore ſe noſce deum tanq3 ſimulatores. factis aūt negant de quibus figuratiue. Geñ. 27. dicit. Vox quidem: vox Jacob eſt: manus aūt manus: manus ſunt Eſau: que.ſ. erant piloſe ⁊ ſignificabant duplicitatē ⁊ ſimulationē: ꝗ Jacob vſus eſt faciendo manus ſuas que erant lenes de pelle edi piloſas. Patet igitur ex predictis diſtinctionibus: qualiter habens verā fidem tenetur tantam habere fortitudinem: vt etiam mortem pro ea ſuſcipiat. ¶ Quarto hoc idem probo exemplis: v3 ꝙ chriſtiani ꝑ Chriſti amorē ⁊ fidei tenentur mortem ſuſcipere. Nam Valerius maximus lib. 6. ⁊.c.6 vbi agit de fide ⁊ amore ſeruorum erga dominos ſuos narrat in laudem ⁊ gloriam cuiuſdam ſerui pro domino ſuo omnibus tormentis expoſiti. di. Reſtat vt ſeruorum erga dominos quo minus expectatam hoc laudabiliorem fidem referam⁹. Marcus antoni⁹ auorum noſtrorum clariſſimus orator inceſti reus agebatur. Cuius in iudicio accuſatores ſeruum ſuum in queſtionē perſeuerātiſſime poſtulabant quod ab eo cum ad ſtuprū iret ipſe laternam prelatā contenderet. Erat aūt his etiam in berbis videbatq3 rem ad ſuos cruciatus pertinere: nec tamen eos fugitauit Jlle vero vt domum ventu3 eſt Antonium hoc nomine vehementius confuſum ⁊ ſollicitum vltro eſt hortatus vt ſe iudicibus torquendum traderet affirmans nullum ex ore ſuo verbum exituru3 quo cauſa eius ⁊ fama lederetur ac promiſſi fidem mira patientia pſtitit fidem plurimis etiam laceratus verberibus eculeoq3 impoſitus cādentibus etiam laminis vſtus omnem vim accuſatoris cuſtodita dñi ſui ſalute ſubuertit. Argui poteſt merito fortuna ꝙ tam pium ⁊ tam fortē ſpiritum ſeruili nomine incluſit. ħ vale. O conſtantia ſerui preclara. O fortitudo amoris pdicanda. O exemplum potius imitandum ꝗ laudandum. O laudabilis memoria huius ſerui: qui etiam pro amore domini ſui tā cōſtanter corporis flagellatione3 candentes laminas eculeumq3 ſuſtinuit: vt potius omni laude ⁊ admiratione atq3 imitatione dign⁹ ſit ꝗ3 alia narratione. O chriſtiani quorum dominus Chriſtus eſt qui nedum inceſtus: aut cuiuſq3 ſtupri peccatum incidit: ꝗn potius omni virtute omni prudentia omni humilitate omni charitate omniq3 bono exemplo plenus extitit. Cur ſi predictus ſeruus pro inceſtuoſo domino omi martyrio omniq3 corporali pena ſe tam libenter expoſuit non debetis ⁊ vos ꝓ domino veſtro Jeſu Chriſto

omni virtute clariſſimo omni bonitate cari-
tate ꝛ puritate pleno:conſtanter eculeū can
dentes laminas corporis laceratione͂. Et ꝙ
plus eſt ipſam mortem ſuſcipere? Sed o con
fuſio o vituperium o dedecus ꝛ verecundia
populi chriſtiani. ecce ꝙ vnus paganus vnꝰ
ſeruus infidelis confuſionem et verecundiā
facit fere omnibus chriſtianis:cuꝫ quaſi nul
lus ſit chriſtianus qui etiam minimum ver
bum minimamqꝫ iniuriam ꝓ Chriſto dn̄o
ſuo tollerare velit. Conſimile exemplum ſed
maior laude maioriqꝫ nunciatione dignum
narrat Valerius eodem lib.6.c.c.6.de quo-
dam alio ſeruo. Qui vt domini ſui icolume͂
reſeruaret vitam mortem pro ipſo tam libe͂-
ter ꝙ̄ conſtanter accepit.vnde Valerius ibi
dem verbaliter ait. Quid vrbani panapiōis
ſeruus ꝙ̄ admirabilis fidei. Cū eni ad dn̄m
proſcriptum occidendum domeſticorum in
dicio certiores factos milites in reatinā vil-
lā veniſſe cognoſceret:cōmutata cū eo veſte:
ꝑmutato etiā a nullo illuꝫ poſtico clā emiſit
ſe aūt in cubiculū ac lectū recepit ꝛ ſe vt pa-
napione͂ crudeli morte occidi paſſus eſt bre-
uis huius facti narratio:ſed nō parua mate-
ria laudationis.nam ſi quis ante oculos po
nere vellet ſubitum militum accurſum con-
uulſa ianue clauſtra minacem vocem truces
vultus fulge͂tia arma rem vera exiſtimatiōe
proſequeř:nec ꝙ̄ cito dicitur alium pro alio
mori voluiſſe tam id ex facili etiam fieri po-
tuiſſe arbitrabiř. Panopio autem quātum
ſeruo deberet amplum ei faciendo monume͂
tum ac teſtimonium laudis ꝛ pietatis grato
titulo reddendo cōfeſſus eſt. h Valerius. O
igitur felix huius ſerui fortitudo. O laudabi
lis conſtantia: o amor ꝛ dilectio incompabi
lis. Immo infelix chriſtianorum conditio:qs
vnꝙ̄ preſentium chriſtianoꝝ pro amore dei
ſui ſubitum innumerabilium militū accur-
ſum conuulſa ianue clauſtra minaces voces
truces vultus fulgentia arma:ꝛ tam cordis
ꝙ̄ pectoris tranſitionem ſufferre vellet? heu
quaſi nullus. Si tamen petis quare ſeruus
iſte tam ardua ſuſtinuit. Reſpondeo ꝙ non
pro amore dei:non pro eterne ſalutis ꝑmio:
non pro euadendis infirmi penis: quas pro
merito ſue mortis acquiſiuit: ſed ſolum ar-
duam mortem ſuſtinuit pro acquirendo ho-
nore fama gloria laude ꝛ memoria hominū
huius mundiꝰ. Que omnia incōperabiliter
quiſqꝫ chriſtianus pro amore domini noſtri
Jeſu Chriſti: a fortiori ſuſtinere tenetur: et
etiā maiora ſi foret opportunū. Inſup etiam
pro acquirendo eterne vite premio ꝛ ꝓ eua-
dendi inferni penis:atqꝫ pro acquire͂da lau-
de ꝛ gloria eterna omnium fidelium preſen-
tis vite:nec nō ꝛ omnium ciuium celeſtis cu
rie. Aliud exemplum ponit Auguſtinus li.
de vera religione.de Socrate qui ꝑus mor-
tem ab athenienſibus voluit ſuſtinere ān̄ꝙ̄
fidem quā ad deum habebat vellet offende͂
occiſus eſt enim quia noluit idola adorare.
nam dicebat ſe potius velle adorare canem
qui eſt opus nature ꝙ̄ idola que ſunt opera
hominum. Sed omiſſis alijs paganorum
exemplis:accipe ſimul omnium fidelium exe͂
pla: qui quelibet aſpera pro Chriſti fide per-
tulerunt. Que exempla ponit apoſtolus ad
hebreos.xj.di. Sancti per fidem vicerunt re
gna.i.reges vt patet de Abraam. Gen̄.14.ꝛ
Exod.14.de ſubmerſione Pharaonis tāta
per Moyſen. Joſue inſuper multos reges
amoreoꝝ cananeorum iebuſeorum etheoruꝫ
ferezeorum ꝛ gentes eorum deuicit: in tm̄ ꝙ
per fidem precipiens ſoli vt imobilis perſi-
ſteret imobilem reddidit: vt Joſue habeř.10.
ꝛ per totum vetus teſtamentum alia ſimilia
continentur. Quis autem ānumerare ſuffi-
ceret victorias fidelium noui teſtamenti ad-
uerſus reges ꝛ dominos infideles. Nō ego
quidem ideo ptranſeo. Scd̄o ſubdit Paulꝰ
operati ſūt.i.opera iuſtitie miraculoſa vt fuit
ꝙ Abraam per fidem obedie͂s deo voluit fi-
lium imolare. Gen̄.22. vnde Jac.2. dicitur.
Credidit Abraam deo:ꝛ reputatuꝫ eſt ei ad
iuſtitiam. Iterum virgo Maria per fidem
miraculoſe deum concepit. Vel operati ſūt
iuſtitiam.ſ.operum moralium:vnde ꝑpheta
Juraui ꝛ ſta.c.iu.iu.tue. ¶ Tertio ſeqř adepti
ſunt repromiſſionem.i.per ſolam fidem ea ꝙ̄
promittebantur a deo in preſenti ꝛ in futuro
obtinuerunt:ſicut de miniſterijs incarnatio-
nis Chriſti ꝛ huiuſmodi. vnde Auguſtinus
in encheridi. Nullus inquit antiquorū quā-
tumcūqꝫ iuſtorum preter Chriſti fidem po-
tuit vnꝙ̄ gratiam ꝛ ſalutem inuenire.
¶ Quarto ſequitur obturauerunt ora leonū
ſcꝫ.per fidem:hoc perfecte patuit in Daniele
poſito i lacu leonuꝫ Dan̄.6. Sanſon quoqꝫ

leonem occidit. Judic.14. Dauid etiam.j.
Reg.17. ſe aliū occidiſſe in nomine domini
teſtatur. ¶ Quinto ſequitur extinxerunt im-
petum ignis. vnde.3. habetur de tribus pue-
ris ꝙ virtute fidei extinctꝰ ignis omnis fuit.
¶ Sexto ſequitur effugauerunt aciem gla-
dij.i.exercitum gladio accinctuꝫ: vt Joſue.10.
⁊.xj.c. Et Dauid.2.Reg.5. ⁊ p̄mi Regū.14.
Jonatas cum ſuo armigero effugauit cuneū
armatorum.i.mille viros philiſtinorum. vn̄
dicitur ibi factum eſt miraculum ⁊c̄.
¶ Septimo ſequitur conualuerunt de infir
mitate: vt patet de Ezechia.4.Regum.20.⁊
Jſa.38. Et de Thobia Thob.2. ⁊ de Job.c.
vltimo. ¶ Octauo fortes facti ſunt in bello
vt habetur p̄mi Macha.4. de Juda Ma-
chabeo qui cum decem milibus vicit exerci-
tum.60.milium virorum. ⁊ quinqꝫ milium
peditum. vnde dicitur de ipſo p̄mi Macha.
3. ꝙ ſimilis leoni factus eſt in operibus ſuis.
¶ Nono ſequitur caſtra verterunt extero-
rum.i.ante fugam: in fugam verterunt exer-
citus inimicorum: vt habetur Judic.j. de
gedeone. ⁊.2.Machabe.12. de machabeis.
¶ Decimo ſequitur. Et acceperūt mulieres
de reſurrectione mortuos ſuos: vt habetur
de Helia.3.Regū.17.⁊ de Heliſeo.4.Re.
4. hec autem omnia que in virtute fidei de
factis veteris teſtamenti dicta ſunt non mi-
nus glorioſe per ſanctos noui teſtamenti ſcā
ſunt: vt patet legenti hyſtorias eorum. Po-
ſitis autē decem mirabilibus factis per ſcōs
in virtute fidei ſubſequitur Paulus ⁊ nar-
rat decem genera martyriorum que ſancti
perpeſſi ſunt ne Chriſti fidem offenderent.
¶ Et primo ſequitur alij diſtenti ſunt.ſ.in
eculeo vt ſeptem fratres: de quibus habetur
2. Machabe.7. Jn nouo autem teſtamento
pene omnes martyres hoc genus martyrij
paſſi ſunt. ¶ Scđo ſequitur non ſuſcipien-
tes redemptionem.i. euaſionem preſentem
quam potuiſſent habere ſi voluiſſent. vnde
beato Vincentio in eculeo leuato dixit Da-
cianus. Vincenti vbi iſtud miſerabile tuum
corpus conſpicis? Cui reſpondens dixit. Jn
ſublimibus agor: ⁊ iſtos principes tuos in
huius ſeculi poteſtate fidētes altior deſpicio.
Et hoc faciebat vt meliorem.ſ. illa euaſione
inueniret reſurrectionem. ¶ Tertio ſequitur
Alij vero ludibria paſſi: iuxta illud apoſtoli
p̄me corin.4. tanqꝫ purgamenta huius mū-
di facti ſumus. Et beata agnes ad lupanar
ducta fuit pro ſui ⁊ ſuoruꝫ ludibrio. ¶ Quar
to ſequitur.⁊ verba experti. vt apoſtolus.2.
corin.12. Ter virgis ceſus ſum a iudeis quin
quies vna minꝰ accepi. Et beatus Chriſto-
phorus virgis ferreis eſt verberatus.
¶ Quinto ſequitur inſuper ⁊ vincula.ſ.ſunt
experti: vt beatꝰ Valerius epiſcopus ⁊ Vin
centius eius diaconus qui vinculis ligati et
ferro onuſti de hyſpania valentiā ducti ſūt.
¶ Sexto ſequitur ⁊ carceres: vt beatꝰ Pe-
trus ab Herode incarceratus Act.12. Jnſu-
per ⁊ beata Agatha letanter ibat ad carce-
rem. ¶ Septimo lapidati ſūt: vt Jeremias
a Judeis. Zacharias barachie ex precepto
regis Joas. Et beatus Stephanus Act.7.
Et Paulus dicit.2.corin.12. Semel lapida-
tus ſum. ¶ Octauo ſequitur Secti ſunt: vt
Jſa. quem manaſſes nepos eius fecit ſecari
lignea ſerra: mlti etiā Chriſti martyres ſecti
ſunt ⁊ toto corpore laniati ſicut beatus Ja-
cobus interciſus. ¶ Nono tēptati ſunt.ſ.pro
miſſionibus magnis muneribus ⁊ blandi-
tijs ſicut beata katherina a Maxentio im-
peratore. ¶ Decimo ſequitur in occiſione
gladij mortui ſunt: vt Joſias rex virtuoſus.
4.Regū.23. Paulus decollatus: Agnes iu
gulata: alij quoqꝫ multi propter fidem diuer
ſimode gladio interempti ſunt. Et numera-
tis decem operibus miraculoſis fidei ⁊ mar
tyrorum generibus ſubſequitur Paulus et
enumerat decem opera laborioſa a ſanctis
propter Chriſti fidem ſuſcepta. ¶ Et primo
ſequitur di. Circuierunt.ſ.multa mundi loca
cum maximis periculis. Vnde Paulus.2.
corin.12.ait. Jn itineribus ſepe periculis flu-
minum periculis latronum ⁊c̄. ¶ Secundo
ſequitur in melotis.ſ.induti melota circuibāt
que eſt veſtis de pilis camelorū: vt Helyas
4.Reg.j. Et Joan. baptiſta. Matth.3. vel
melota eſt pellis taxi animalis que eſt valde
hiſpida. ¶ Tertio circuierunt in pellibus ca
prinis.i.veſte huiuſmodi induti vt Helias
accinctus renibus zona pellicea.4. Regū.j.
Multi quoqꝫ de ſanctis patribus ſic veſtie-
bantur ⁊ in deſertis morabātur ⁊ alios ſan-
ctos patres querendo circuibant. ¶ Quar-
to circuibant egentes.ſ.neceſſarijs ad victuꝫ
vt diſcipuli Chriſti: de quibꝰ dicitur Mat.

12. q̄ tranſeunte Jeſu per ſata diſcipuli eſu-
rientes ceperunt vellere ſpicas ⁊ manduca-
re. ¶ Quinto circuierunt anguſtiati.ſ.cura
animi ⁊ ſolicitudine: vt Paulus dicit.2.cor.
11. Preter illa que extrinſecus ſunt inſtan-
tia mea quottidiana ⁊ ſolicitudo omnium ec
cleſiarum. ¶ Sexto circuierunt afflicti.ſ.ma
ximo corporis labore ⁊ penitentia Joan.4.
Jeſus fatigatus ex itinere ſedebat ſuper fon
tem. Quibus dignus non erat mũdus quo
rum.ſ.conuerſatione non erant digni ama-
tores mundi. ¶ Septimo circuierunt in ſo-
litudinibus errantes: vt Helias fugiens:
Jezabel.3.Regum.19. ¶ Octauo circuierũt
errantes in montibus vt dicendum fugiẽs
Saul p̄mi Regum.23. ¶ Nono in ſpelun
cis.ſ.a natura facti latitabant: vt filij prophe
tarum propter Jezabel: vt habetur.3. Reg.
18. Alij quoq; de ſanctis patribus habitaſ-
ſe leguntur in ſpeluncis ſocij ſcorpionũ atq;
ferarũ: ſicut Hierony. ¶ Decimo habitaue-
runt in cauernis terre.ſ.caſu aliquo factis vl'
aquarum inundatione vel humana arte fa-
bricatis: vt Rome vbi tempore perſecutiõis
multi latitabant. Et hi teſtimonio fidei pro
bati ſunt.i. fides de his omnibus ⁊ eorum
ſimilibus teſtimonium perhibuit: propter
quam ipſi tanta pertulerunt. Deniq; acci-
pe exemplum Pauli qui non tm̃ vincula et
carceres pro Chriſti fide paratus erat tolle-
rare: ſed etiam ipſam mortem. Nam ſicut
habetur Act.21. Cum propheta Agabus di-
xiſſet paulo oportet alligari paulum in irl'm
ipſe Reſpondit viua voce. Ego non ſolum
alligari: ſ; ⁊ mori pro nomine domini Jeſu
paratus ſum. Proinde Paulus idem iu-
deis p̄dicans ſepius dicebat illa verba Ro.
8. Quis nos ſeparabit a charitate Chriſti
tribulatio: an anguſtia: an perſecutio: an fa-
mes: an nuditas: an periculum: an gladius
an mors: ſicut ſcriptum eſt. Quoniam pro-
pter te mortificamur tota die. Sed in his
omnibus predicta ſuperamus propter eum
qui dilexit nos. Certus ſum eni quia neq;
mors neq; vita neq; angeli neq; poteſtates
neq; principatus poterunt nos ſeparare a
charitate que eſt in Chriſto Jeſu domino
noſtro. hec ibi. O exemplum mirabile. O
exemplum omni memoria dignũ. O exem-
plum ab omnibus chriſtianis neceſſario imi
tandum. Ex predictis igitur exemplis patet
qualiter habens veram fidem tenetur tante
eſſe fortitudinis vt etiam mortem pro ipſa
ſuſcipiat. ¶ Quinto hoc idem probo ſimili-
tudinibus. Prima ſimilitudo ponitur Jo.
12. vbi dicitur. Niſi granum frumenti ca-
dens in terra mortuum fuerit ipſum ſolum
manet. ſi autem mortuum fuerit multum
fructum affert. Qua ſimilitudine datur in-
telligi q̄ Chriſtianus in caſu neceſſitatis no
lens pro Chriſti fide mortem ſuſcipere non
poteſt fructum diuine gratie atq; ſalutis per
cipere. Econtra vero ſi mortem conſtanter
ſuſcipit ⁊ gratiam acquirit ⁊ vitam eternam
poſſidebit. Aliam ſimilitudinem ponit do-
minus Matth.16.di. Et ego dico tibi: quia
tu es Petrus ⁊ ſuper hanc petram edifica-
bo eccleſiam meam. vbi gloſa ait. Petram
vocat xp̄us firmitatem: eo q̄ ſicut petra ſtat
in duritia ſua: ſic fides permanet in firmita-
te ſua. Sicut igitur domus fundata ſupra
firmam petram non timet aliquam ruinam
ſic nec fundatus in vera fide Chriſti timet
aliquam aduerſitatem. Nec mirũ cum in-
niſus ſit perſone veritati imobili. Et ideo
ſimilitudinarie dominus Matth.7.c. dicit.
Omnis qui audit verba mea ⁊ facit ea aſſi-
milabitur viro ſapienti qui edificat domum
ſuam ſupra petram: ⁊ deſcendit pluuia ⁊ ve
nerunt flumina ⁊ flauerunt venti ⁊ irruerũt
in domum illã ⁊ non cecidit. Fundata eni;
erat ſupra firmam petram: pluuia que ſur-
ſum venit eſt impugnatio aeree ſeu diabo-
lice poteſtatis: flumina que de montibus de
ſcendunt ſunt perſecutiones ſuperborum in
fidelium. venti dicuntur omnia tentationu;
genera que ſimul omnia habens veram fi-
dem tolleret vſq; ad mortem. Ex prefatis
auctoritatibus: rationibus: diſtinctionibus:
exemplis: atq; ſimilitudinibus patet: qua-
liter habens veram fidem tenetur tante
eſſe fortitudinis vt anteq̃ ipſam fidem of-
fendat ſeu ipſam fidem denegat: mortem
ſuſcipere ſit paratus. Et per conſequens
ex ſupradictis omnibus patet declaratio
ſexte excellentie ſacratiſſime fidei: que dicta
fuit excellentia integritatis. In qua octo cir-
cunſtantie ad integritatem vere fidei ne-
ceſſarie ſunt. Quas fidei circunſtãtias piiſſi
mus dominus ⁊ redemptor noſter Jeſus xp̄s

nobis omnibꝰ concedere dignetur. Qui cuꝫ patre ⁊ ſpiritu ſancto gl'ioſus viuit ⁊ regnat deus per infinita ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ Feria ſecunda poſt dominicam oliuaruꝫ de ſeptima excellentia fidei ſacratiſſime: que dicitur excellentia realitatis.

m Aria accepit libram vnguenti piſtici precioſi ⁊ vnxit pedes Jeſu ⁊ extersit capillis ſuis pedes eius et domꝰ impleta eſt ex odore vnguenti. Scribunt̃ hec verba Joan. 12. capi. et in euangelio occurrentis ferie. Quoniã honorabiles ciues per illud vnguentũ quo domus odore maximo impleta fuit miſtice ſacratiſſimũ corpus chriſti a fidelibus ſumendum deſignatur. Quod vtiqꝫ ipſum digne ſumentibus replet domũ anime ſeu conſcientie odore ineffabili diuinarũ gratiarũ ſeu ſpiritualiũ conſolationũ: hinc eſt ꝙ poſt declarationem ſexte excellentie ſacratiſſime fidei: que dicta fuit excellentia integritatis habeo in ſequentibus diebus ſeptimã excellentiaꝫ ipſius ſacratiſſime fidei ſimpliciter declarare: que dicit̃ excellẽtia realitatis. in qua videbimus qualiter in ſacramento altaris ſuſcipiendo realiter continetur verũ corpus ⁊ verus ſanguis ipſiꝰ chriſti benedicti: cuiꝰ excellentie ſeu ſacramẽti declaratio talis erit.

¶ De ſeptima excellentia ſacratiſſime fidei. vꝫ de realitate dominici ſacramenti.

ſ Eptima excellentia ſacratiſſime fidei in ordine declaranda dicitur excellentia realitatis. Jn hac enim excellentia fidei benedicte ſingulariter habeo oſtendere quomodo realiter ſub accidentibus hoſtie debito modo conſecrate: verum chriſti corpus ⁊ ſanguis exiſtit. Et ratio potiſſima ad hoc declarandũ me inducens eſt: quoniã hoc eſt vna de precipuis veritatibꝰ noſtre fidei inter ceteras ſumme neceſſaria tam ad credendum q̃ꝫ ad ſaluandũ. Et inſuper quia appropinquat tempus quo veri fideles ipſum dominicũ ſacramentuꝫ ſunt ſuſcepturi: pro qua ſacri realitate plenius declarãda tres concluſiones propono. Quarũ

¶ Prima dicit̃ concluſio Veritatis.

¶ Secunda dicit̃ concluſio Neceſſitatis.

¶ Tertia dicit̃ concluſio Specialitatis.

¶ De tertia concluſione dominici ſacramẽti ⁊ primo de prima: que dicit̃ veritatis.

p Rima igitur concluſio de realitate ſacramenti declaranda dicit̃ concluſio veritatis. Q̃uis enim omnis humana ratio omniſqꝫ humanus ⁊ naturalis intellectus deficiat a cognitione ineffabilis atqꝫ ſupnaturalis dominici ſacramenti. tamen ſimpliciſſima fides que vtiqꝫ eſt quidã habitꝰ ſupernaturalis ⁊ infuſus hoc facit intelligere quod humana ratio ⁊ materialis ſenſus percipere non poteſt. Quod confirmans Ambro. 24. queſti. ꝑma. ca. Non turbatur. ſic dicit. Quid enim tam altum quã altitudineꝫ diuitiaꝝ ſuarum id eſt diuinitatis videre: id eſt ſcire dei filium ⁊ profeſſionẽ diuine generationis ⁊ hoſtie tranſſubſtãtiationis aſſumere: que licet mens nequeat humana plene rationis inueſtigatione comprehendere: fidei tamen plenitudo cõplectitur. hec ille. Et eccleſia cantat. Verbũ caro panem verũ verbũ carnem efficit: fitqꝫ ſanguis chriſti merũ: ⁊ ſi ſenſus deficit: ad firmandũ cor ſincerũ ſola fides ſufficit. Licet igitur ut pretactũ eſt ſimplex fides veritateꝫ attingat dominici ſacramenti: ⁊ per conſequẽs catholica fides non indigeat rationibus noſtris: ſeu probationibus cũ in huiuſmodi rationibus non fundetur: ſed potius ipſa per ſe humanum intellectũ ſtabiliat eleuet ⁊ illuſtret nihilominus ad cecitatẽ: immo ut ſic dixerim ad beſtialitateꝫ hominũ infideliũ: ſeu hereticorũ conuincendã ⁊ confundendã: et inſuper ad hominũ deuotorum fideꝫ ⁊ conſolationem roborandã decreui quaſi modo ſenſibili ſeu probabili ⁊ demonſtratiuo oſtendere: qualiter corpus xp̄i ⁊ ſanguis ſub accidentibus panis ⁊ vini conſecratis veraciter contine̊t. Pro qua veritate dilucidãda nota tria. videlꝫ. Primo ſuam realitatem. Secundo ſuam vnitatem. Tertio ſuam doctrinabilitatem. ¶ Primo de veritate dominici ſacramenti nota ſuam realitatem. Vltra enim hoc ꝙ fides ſufficit ad credendum eſſe ſub accidentibus conſecratis verũ chriſti corpus hoc idem realiter quadrupliciter probo. Primo auctoritatibus. Secũdo rõnibꝰ. Tertio diſtĩctõibꝰ Quarto exẽplis. ¶ Pri

mo,ꝓbo auctoritatib⁹ q̄ ſub accidētib⁹ hoſtie
cōſecrate quā fideles ſuſcipiūt realr̄ continet̄
veꝛ corp⁹ veruſqꝫ xp̄i ſanguis. Nā extra de
ſum.tri.ꝛ fi.ca.c.Firmiter credim⁹.§.vna ve
ro.Innocētius tertius ait. Vna vero eſt fi
delium vniuerſalis eccleſia. extra quaꝫ nul
lus omnino ſaluat̄. In qua idem ſacerdos
ipſe eſt ſacrificiū Jeſus xp̄us:cuius corpus ꝛ
ſanguis in ſacramento altaris ſub ſpecieb⁹
panis ꝛ vini veraciter continetur tranſſub
ſtantiatis pane in corpus ꝛ vino in ſangui
nem poteſtate diuina: ut ad perficienduꝫ mi
ſteriū vnitatis accipiamus ipſi de ſuo quod
accepit ipſe de noſtro.hec ibi.Idē quoqꝫ In
nocen.tertius.extra de cel.miſ.c.Cum Mar
the.ait.Quidam miſterium fidei ad miſteri
um erroris trahere putauerunt dicentes in
ſacramento altaris non eſſe corporis chriſti
ꝛ ſanguinis veritatem:ſed imaginationē tā
tum ꝛ ſpeciem ꝛ figuram: pro eo quod ſcri
ptura cōmemorat interdum id quod in alta
ri ſuſcipitur eſſe ſacramentū ꝛ miſterium et
exemplum. Sed tales ideo laqueum erro
ris incurrūt: quia nec auctoritates ſcripture
cōuenièter intelligunt: neqꝫ ſacramenta dei
accipiunt reuerenter. Si enim quia figura
eſt ſacramentum altaris veritas ibi eſſe ne
gatur.ergo nec mors nec reſurrectio chriſti
cum figura ſint veritas eſt credenda.Si qui
dem mortem ꝛ reſurrectionē chriſti ſimilitu
dinem ꝛ imagineꝫ eſſe apoſtol⁹ manifeſtat:
chriſtus inquiens mortuus eſt pro delictis
noſtris: ꝛ reſurrexit propter iuſtificationem
noſtram. Apoſtolorū etiam princeps Pe
trus ſic in epiſtola ſua ſcripſit.chriſtus paſ
ſus eſt pro nobis vobis relinquens exēpluꝫ
ut ſequamini ve.eius.Sicut ergo tam mors
chriſti q̄ꝫ eius reſurrectio eſt exemplū: ut et
nos peccato mortui.iuſticie viuamus:quarū
ſi non fuit veritas:quia fuit exēplū: ergo nec
vere mortuus fuit Jeſus:nec vere reſurrexit
Sed abſit a fidelium cordibus error iſte: cū
propheta de ipſo teſtetur: quia vere languo
res noſtros ipſe tulit ꝛ dolores noſtros ipſe
portauit.dicitur tam ſacramentū miſterium
fidei:quoniā aliud ibi creditur q̄ꝫ cernatur ꝛ
aliud cernitur q̄ꝫ credatur.Cernitur eniꝫ ſpe
cies panis ꝛ vini:ꝛ creditur veritas carnis ꝛ
ſanguinis chriſti:ac virtus vnitatis ac trini
tatis.Diſtinguendū tamen eſt ſubtiliter in
ter tria que ſunt in hoc ſacramento diſcre
ta.videlꝫ formā viſibilem:veritatem corpo
ris:ꝛ virtutem ſpiritualem. Forma autē eſt
panis ꝛ vini veritas eſt carnis ꝛ ſanguinis
chriſti.virtus eſt vnitatis ꝛ charitatis. Pri
mum eſt ſacramentum ꝛ non res. Secun
dum eſt ſacramentū ꝛ res. Tertium eſt res
ꝛ non ſacramentum.hec ibi verbaliter. Iteꝫ
Euſebius de conſe.diſtin.2.ca. quia corpus.
ait.Quia corpus aſſumptum ablaturuꝫ erat
ab oculis hominū ꝛ illaturum ſideribus: ne
ceſſarium erat in die cene ſacramentum no
bis corporis ꝛ ſanguinis conſecraret:ut col
leretur iugiter per miſterium quod ſemel of
ferebatur in preciū.ꝛ infra ſubiūgit.vere vni
ca ꝛ perfecta hoſtia fide extimanda eſt non
ſpecie:neqꝫ exteriori cenſenda viſu: ſed inte
riori affectu. Vnde celeſtis confirmat aucto
ritas. Quia caro mea vere eſt cibus:ꝛ ſan
guis meus vere eſt potus. Recedat ergo om
ne infidelitatis ambiguū: quoniam qui au
ctor eſt muneris ipſe etiam eſt teſtis verita
tis.Nā inuiſibilis ſacerdos viſibiles creatu
ras in ſubſtantia corporis ſui ꝛ ſanguinis ver
bo ſuo ſecreta poteſtate conuertit ita dicens.
Accipite et comedite hoc eſt corpus meum.
hec ille.Auguſtinus etiam de cōſecra.diſtin.
ſecunda.ca.Nos autem.ait.Nos autem in
ſpecie panis et vini quā videmus res inuiſi
biles. id eſt carnem ꝛ ſanguinem veraciter
honoramus:nec ſimiliter comprehendimus
has duas ſpecies queadmodum ante conſe
crationem cōprehendebamus. Cum fideli
ter fateamur ante conſecrationē panem eti
am ꝛ vinum quod natura formauit poſt cō
ſecrationem vere eſſe carnem chriſti ꝛ ſan
guinem quod benedictio conſecrauit. hec il
le. Idem etiaꝫ Auguſtinus de conſecra. di
ſtin.ſecūda.ca.Acceſſerunt.ait.De carne ma
rie carneꝫ chriſtus accepit:ꝛ ipſaꝫ veraꝫ car
nem ad manducanduꝫ fidelibus in ſalutem
dedit.Ambro.etiam de cōſe.diſti.ſecūda.ca.
panis ē.ait.Panis eſt in altari vſitatus an
te verba ſacramentoruꝫ. Vbi autem acceſ
ſit cōſecratio mox de pane fit vera caro chri
ſti.Et ideo Ambroſius de conſeratione di
ſtin.ſecunda.capi.Sicut eſt inquit verus dei
filius dominus noſter Jeſus chriſtus: non
quemadmodū homines per gratiam:ſed ve
re filius ex ſubſtantia patris. Ita vera chri

ſti caro eſt: ſicut ipſe dixit: quam accipimus
⁊ ſanguis eius verus eſt potus.hec ibi. De-
niqꝫ idem Ambroſius de cõſecratione di-
ſtinctione ſecũda.capi. Omnia. ait. Omnia
quecũqꝫ voluit dominꝰ fecit in celo ⁊ in ter-
ra:et quia voluit ſic factuꝫ eſt.Licet igitur fi-
gura panis ⁊ vini videatur: nihil tamen ali-
ud q̃ꝫ caro chriſti ⁊ ſanguis eius poſt conſe-
crationem credenda ſunt. Vnde ipſa veri-
tas ad diſcipulos ait.Hec caro mea eſt pro
mundi vita. Et ut mirabilius loquar : non
alia plane caro q̃ꝫ que nata ē de Maria vir
gine:⁊ paſſa eſt in cruce ⁊ reſurrexit de ſepul
chro.hec inq̃ꝫ ipſa eſt: ⁊ ideo chriſti caro eſt:
que pro mundi vita adhuc hodie offertur:⁊
cum digne percipitur vitam eternam in no
bis vtiqꝫ operatur:paneꝫ quideꝫ iſtum queꝫ
ſumimus in myſterio illum vtiqꝫ intelligo
paneꝫ qui manu ſpiritusſancti formatus eſt
in vtero virginis: ⁊ igne paſſionis decoctus
in ara crucis. Panis enim angelorum ci-
bus hominuꝫ factus eſt. Vnde ipſe ait.Ego
ſum panis viuus qui de celo deſcendi:⁊ ite-
rum panis queꝫ ego dabo caro mea eſt pro
mundi vita. hec ibi. Si vis alias auctorita-
tes vide de conſecratione diſtin.ſecunda.per
totuꝫ. Licet hic poſueriꝫ pulchriores. Ex pre
dictis igitur auctoritatibꝰ patet: qualiter ve-
rum chriſti corpus : et verus chriſti ſanguis
realiter ſumitur a fidelibꝰ ſub accidentibus
hoſtie ⁊ vini conſecratis ⁊c̄.¶Secundo hoc
idem probo quinqꝫ rationibus.

¶Primo ratione Cauſalitatis.
¶Secundo ratione Maioritatis.
¶Tertio ratione Superabilitatis.
¶Quarto ratione Operabilitatis.
¶Quinto ratione Naturalitatis.

¶Primo probo ratione cauſalitatis ꝙ per
dei potentiam ⁊ voluntatem ſubſtantia ho-
ſtie ⁊ vini poſt conſecrationem realiter con-
uertitur in veram ſubſtantiam corporis et
ſanguinis chriſti.Fundamentuꝫ rationis po
nit Auctor libro de cauſis.di. Quicquid fa-
cit cauſa ſecunda facit cauſa prima nobiliori
et altiori modo.patet hec regula. Nam ſi ca
merarius alicuius domini poteſt alicui vnã
facere gratiam:a fortiori ipſe dominꝰ hoc fa
cere poterit. Similiter ſi epiſcopus aliquem
poteſt abſoluere ab aliquo enormi peccato:
a fortiori poterit hoc ideꝫ facere papa , Quo
preſuppoſito certum eſt ꝙ potentia limitata
ipſius nature naturate vnam ſubſtantiaꝫ in
aliam conuertit quod ſic patet. Nam ſecun
do de anima philoſophus ait. Alimentum
per naturam conuertitur in ſubſtantiam ali
ti:ut puta panis conuertitur in ſubſtantiam
carnis ⁊ vinum in ſubſtantiam ſanguinis.
Similiter per virtuteꝫ caloris galline : ſub-
ſtantia oui conuertitur in ſubſtantiaꝫ carnis
ſeu in gallinam. Similiter videmus ꝙ ter-
ra que eſt ignobiliſſima rerum:generat au-
rum ⁊ argentum lapides precioſos : et alia
multa nobiliſſima: quinimo cum ſit inſipi-
diſſima paneꝫ producit ⁊ vinum ⁊ multa hu
ius valde ſapida et bona quid plura ? Ipſa
eſt turpiſſima ⁊ tamen ꝓducit valde pulcras
res ut puta arbores flores frondes fructus
⁊ huiuſmodi: que omnia operatur in virtu-
te ſolis. Vnde quarto Metheororũ philoſo
phus dicit. ꝙ virtute ſolis humiditas terre
conuertitur in arbores:in herbas: in vinum
in oleum : in balſamũ:⁊ huiuſmodi. Simi-
liter dicit ꝙ terra eadem ſolis virtute cõuer
titur in aurum:in argentum:in ferrum et in
lapides precioſos. Refert etiam Iſidorꝰ in
libro Ethimologiarum. ꝙ in ſcotia eſt fons
qui omne quod in eo mittitur ſtatim cõuer
tit in ſubſtantiam lapidis. Similiter in hy-
bernia eſt aliꝰ fons:in quo ſi palus ligneus
figitur:ſtatim pars que tangit aquã conuer
titur in lapidem:reliqua vero pars que figi-
tur in terra:ſtatiꝫ conuertitur in ferrũ. Pre
terea nonne ut habetur Exodi quarto. Vir
ga Moyſi ſubito eſt conuerſa in colubrum
⁊ iterum apprehenſa cauda eius cõuerſa eſt
de colubro in virgam? Nonne etiam Joan
nes euãgeliſta.ut in eiꝰ habetur legenda cõ-
uertit virgas ligneas in aureas ⁊ lapides in
arena collectos in lapidibus precioſis? Dic
hiſtoriam ſi placet.Si igitur omnia hec na-
tura naturata facit:q̃ꝫto magis natura natu
rans que eſt ipſe deus poteſt hoc facere cu-
ius poteſtas infinita nullis limitibus coan-
guſtatur:et in quo ſunt omnes perfectiones
altiori modo q̃ꝫ ſint in creaturis? Nulli igi-
tur dubium eſſe debet : quin deus ipſe poſt
conſecrationem realiter conuertat ſubſtan-
tiam hoſtie in ſubſtantiam ſui corporis: que
ſimul omnia confirmans Auguſtinꝰ in ſen-
tentijs ſuis ſic ait. Firmiter tenenduꝫ eſt ꝙ

panis in corpus ⁊ vinum in ſanguine conuertitur illa verbi veritate qua verbum caro factum eſt ⁊ habitauit in nobis. Qua dixit ⁊ omnia facta ſunt: qua vxorem loth in ſtatuam ſalis mutauit: qua virgam Moyſi in colubrem vertit: q̄ fontes ⁊ flumina omnia egypti conuertit in ſanguinē: qua aquā de petra duriſſima produxit: qua poſtremo ad nuptias aquam conuertit in vinum. hec ille. Que inſuper omnia etiam verbaliter cō firmat Ambroſius de conſecratione diſtinctione ſecunda. ca. Reuera. quem tex. cauſa breuitatis obmitto cum coincidat cum auctoritate Auguſtini ſupra poſita. ¶ Secundo hoc idē probo ratione maioritatis. Fundamentum rationis ponit Hilarius libro de trinitate. dicens. Maius eſt opus de nihilo aliquid facere: q̄ de aliquo facere aliquid: et ratio eſt ſm Franciſcū de maronis in quodam ſermone de ſacramento eucariſtie. Quia plus diſtat ens ⁊ non ens: q̄ ab inuicem diſtent duo entia ſcđm diſtantiam eſſentialem. Patet hec regula. Naʒ homo poteſt de ferro cultellū facere: ⁊ de ligno cathedram: et de farina panem. Sed tota natura omneſq; ſimul angeli de nihilo nunq̄ poſſent aliquid facere etiam minimū granum milij. propter quod philoſophus primo Phiſicorū. ait. ſm omnes philoſophantes ex nihilo nihil fit. Quo preſuppoſito peto qs de nihilo creauit angelos celum et terram: ⁊ omnia que continentur in eis: et certum eſt q̄ ſolum fuit ipſe deus cuius potentia eſt infinita. Quod ſi ſic eſt q̄ deus poteſt de nihilo tanta facere: q̄to magis poteſt vnū ens in aliud conuertere: ſeu ſubſtantiam panis ⁊ vini in ſubſtantiaʒ ſui corporis commutare? nec mirū eſt cum de ſimilibus idem ſit iudicium. Nonne ut habetur Geneſ. ſecundo. Per dei potentiam de coſta viri mulier ſubito facta eſt ⁊ perfecte formata? Nonne etiaʒ ut habetur Matthei ſexto. ⁊ Joannis ſexto. De quinq; panibus ⁊ duobus piſcibus ſaciauit chriſtus quinq; milia hominuʒ de quibus etiam duodecim cophini fragmētorum ſupauerunt. Quod ideo factum fuit: quia panis materiā augmentauit. Quod ſi hoc materialiter fecit: cur non ſpiritualiter ⁊ ſacramentaliter poteſt totam eccleſiam de ſubſtantijs hoſtiarum in ſuum corpus conuerſis paſcere? Que ſimul omnia egregie cō firmans Ambroſius de cōſecratione diſtinctione ſecunda. capi. Reuera. ait. Si tantum valuit ſermo helie ut ignem de celo deponeret: non valebit chriſti ſermo ut ſpecies imutet elementorum? de totius mundi operib⁹ legitur: quia ipſe dixit et facta ſunt. Sermo igitur qui potuit ex nihilo facere quod non erat: non poteſt ea que ſunt mutare in id q̄ non erant? Non enim eſt minus dare nouas q̄ mutare reb⁹ naturas. Et ideo ſicut erat panis ante conſecrationem: iam corpus chriſti factum eſt poſt conſecrationem: quia ſermo dei mutat creaturam. hec ille. ¶ Tertio hoc idem probo ratione ſuperabilitatis. Fundamentum rationis ponit Hilarius: libro de trinitate dicens. Deus plura poteſt facere q̄ noſter intellectus intelligere: ⁊ hoc ideo quia deus eſt virtutis infinite: intellectus vero finite. Quo conceſſo certum eſt q̄ humanus intellectus ſm Boetiuʒ libro de trinitate poteſt intelligere accidens ſine ſubiecto: ſeu multa poteſt intellectus ſequeſtrare: que tamē ſequeſtrare non poteſt ſenſus. Et hoc ideo eſt quia intellectus eſt potentia magis immaterialis ⁊ ſpiritualis quā ipſe ſenſus. Cum etiam ipſe ſenſus accidentia videat nec tamen videat ſubiectum. Quod ſi ſic eſt ergo multo magis diuina virtus ſeu diuina potētia que incomparabiliter eſt magis immaterialis: q̄ intelligentia noſtra poteſt in hoc ſacramento accidentia a ſubſtantia in eius corpus conuerſa contra naturam ſequeſtrare. Nec tamen propter hoc debet aliquis dubitare: ſi deus hoc facit q̄ quaſi intellectus non capit: immo ſine quaſi: quia videmus etiam per experientiam q̄ maxima eſt differentia in intellectibus hominum ſeu angelorum: pro eo q̄ vnus intellectus hominis vel angeli aliquid intelligit alius homo vel angelus. Cum autem intellectus dei quaſi diſtet in infinitum ab intellectu humano non eſt mirum ſi facere poteſt etiam contra naturam: quod noſter intellectus non poteſt percipere. Nonne ut habetur. xo. di. capi. ut conſtitueretur. etiam 6. diſtin. §. His. Item. io. queſtione tertia. c. priſcis. Item diſtin. xi. ca. catholica. ⁊ extra. de conceſſione prebende. c. propoſuit. Qui facit legem poteſt in ea diſpenſare? Et cer-

tum eſt ꝙ ſic: dummodo fiat diſpenſatio:
aut propter minus malum: aut propter ma-
ius bonum. Sed clarum eſt quod deus cõ-
didit ſubſtantiam hoſtie ſimul ⁊ acciden-
tia: ſtatuitqꝫ ꝙ naturaliter vnum ab altero
non ſepararetur. ꝙ ſi ſuper naturam ꝓ me-
liori bono ſeparat accidentia a ſubiecto: hoc
non eſt mirum cum velit ⁊ poſſit ⁊ ſic face-
re optimum ſit. Sicut enim in ſole quãdoqꝫ
diſpenſauit vt vltra ſolitum in medio celi ꝑ
diem immobilis ſtaret: ⁊ inſuper in igne
vt quandoqꝫ non combureret. Sicut patet
de tribus pueris in camino ignis exiſtenti-
bus totaliter illeſis. Et in Enoch ⁊ Helya
quos contra naturam in paradiſo terreſtri
viuos reſeruat: ⁊ in virgine Maria quã vo-
luit contra ordinem nature ſine humano ſe-
mine concipere. Sic etiam potuit ⁊ voluit
contra nature ordinem in hoc ſacramento
diſpenſare ꝙ accidentia ſtent ſine proprio
ſubiecto. Nec mirum hoc debet apparere:
quia cum effectus magis dependeat a cau-
ſa prima q̃ꝫ a ſcḋa: poteſt deus qui eſt prima
cauſa ſubſtantie ⁊ accidentis per ſuam infi-
nitam virtutem conſeruare accidens in eſſe
ſubtracta ſubſtantia per quam conſeruatur
in eſſe ſicut per cauſaꝫ. Sicut etiam effectus
naturalium cauſarum poteſt deus produce-
re ſine naturalibus cauſis ſicuti fecit duꝫ cor-
pus humanum ſine materiali ſemine in vte-
ro virginis formauit. ¶ Quarto hoc idem
probo ratione operabilitatis. Fundamentũ
rationis ponit Thomas ſuper .j. de anima.
dicitur. Omnis effectus naturaliter eſt ſi-
gnificatiuus ſue cauſe a quo eſt. patet hec re-
gula. Nam fructus preſupponit arborem a
qua proceſſit. Similiter cum viſio oculoruꝫ
auditus aurium: formatio verborũ ⁊ cetere
operationes aliorum ſenſuum habeant cau-
ſam ſubſtantialem a qua procedunt. Peto
que ſit illa ſubſtantia. Et certum eſt ꝙ eſt ip-
ſa anima que ſm̃ phm̃ .2. de anima licꝫ nõ vi-
deatur: cognoſcitur tamen per duplicẽ eius
effectum. vꝫ per ſenſum ⁊ motum. Quo pre-
ſuppoſito: certum eſt ꝙ per ſuſceptionem do-
minici ſacramenti anima deuota inter cete-
ros ſuſcipit in ſe duplicem effectum. vꝫ ſpi-
ritualem ⁊ corporalem. Spiritualem dico:
quia anima nouam ⁊ ineffabilẽ propter hoc
ſacramentum recipit delectationem: de qua

miſtice Sap. 16. Salomon ait. Panem de
celo preſtitiſti eis omne delectamentum in
ſe habentem. hic dicas ſi placet de ineffabili
dulcedine ⁊ delectatione quam habuit beat⁹
frater Joannes da lauerna dum ibidem ce-
lebraret: qui dum protuliſſet omnia verba
conſecrationis: ſtatim defecit pre dulcedine:
⁊ omnia eius membra liquefacta ſunt tanq̃ꝫ
cera: propter quod dicebat. factum eſt cor
meum tanq̃ꝫ cera liqueſcens in medio ven-
tris mei. Narra totam hyſtoriam. habet in-
ſuper dominicum ſacramentum effectũ cor-
poralem pro eo ꝙ ſepius cum deuote ſumẽ-
tibus preſeruat corporalem vitam pro ali-
quo tẽpore ſine alio materiali cibo. hoc eniꝫ
expreſſe contigit beate Angele de fulgineo q̃
fuit de tertio ordine noſtro: que cũ per duo-
decim ãnos de licẽtia pape iugiter ⁊ dietim
hoc ſacramentum ſumeret: tantam delecta-
tionem ſuſcepit: ꝙ per illos duodecim ãnos
prout notum fuit toti ciuitati nunq̃ꝫ alium ci-
bum ⁊ potum materialem ſumpſit. Quod ſi
ſic eſt ꝙ per receptionem dominici ſacramẽ-
ti predicti effectus ſequantur. Peto vnde ꝑ-
dicti effectus procedunt ſeu cauſentur. Et cer-
tum eſt ꝙ non procedunt ab ipſis accidenti-
bus hoſtie: cum ſint quid minimum. ergo ne-
ceſſario oꝫ ꝯfiteri ꝙ cauſentur ab ipſo cor-
pore Chriſti quod veraciter ſub accidẽtibus
continetur: quia aliter non eſſet poſſibile: ꝙ
per ſuſceptionem hoſtie predicti effectus ſe-
querentur cum ex nihilo nihil ſequatur. Si-
cut ſi deficit arbor vel pater neceſſario defi-
ciunt rerum effectus qui ſunt filius ſeu fru-
ctus. Quoniã igitur ab initio Chriſti vſqꝫ ad
tempora noſtra ineffabili vel vtili experimẽ-
to probatuꝫ eſt: ⁊ continuo experimento pro-
batur a bonis ex hoc ſacramẽto ſpirituales
ſequi effectus. ideo propter hoc eſt omnino
impoſſibile quin ſit ibi Chriſtus totus in ſa-
cramento realiter: et hec experientia bonis ẽ
certiſſimum argumentum omnium argu-
mentorum atqꝫ rationum. propterea mens
ipſam experientiaꝫ poſſidens non poteſt de
veritate ſacramenti aliqualiter dubitare vel
heſitare. ¶ Quinto hoc idem probo ratione
naturalitatis. Fundamentum rationis po-
nit phus p̃mo Metha. di. Vnũquodqꝫ en-
tium naturaliter operat̃ ſm̃ proprietatẽ ſue
forme. patet hec regula. Nã materia ſeu fer-

rū cultelli:quia habet formā aptā ad inciſio
nem ideo incidit: ſimiliter anima intellecti-
ua que habet potentiā intellectiuā aptā ad
intelligēdū veritates iō intelligit. Quo ꝑſup
poſito certū eſt ꝙ xp̄us dei filius formaliter
⁊ eſſentialiter eſt veritas quedā patris eter-
ni.propter quod Joā.14.ipſe dicit. Ego ſuꝫ
via veritas ⁊ vita. Sed clarū eſt ꝙ Joan.6.
de ſacramēto loquens dixit. Caro mea ve-
re eſt cibus:⁊ ſanguis meus vere eſt potus.
Et Matt.26.dixit. Accipite ⁊ comedite hoc
eſt corpus meū. Quod ſi ſic eſt:quia ſic eſt ꝙ
xp̄us eſt immutabilis veritas: ⁊ dixit eē cor
pus ſuū ſub accidentibus hoſtie conſecrate
ergo neceſſario ⁊ indubitāter eſt ibi ſub ſa-
cramento: aliter ſequeret̄ ꝙ xp̄us dei filius
falſum dixiſſꝫ:quod eſt oīno impoſſibile. Iō
propter hoc nō immerito arguendi ſunt in-
creduli de hoc ſacramēto:ymmo cōburendi
ſunt heretici qui aliter aut credunt q̄ꝫ crede
re debeant aut ſaltem notabiliter dubitant
contra quos Ber.in ſuis ſentētijs exclamās
ait. O q̄ꝫ grauis ē nūc fides ſacramēti ⁊ cō
ditio Jeſu xp̄i in fidelibus:loq̄tur homo veri
tatem ⁊ credit̄ ei:loquitur ebrioſus falſitateꝫ
⁊ fides ei datur:loq̄tur xp̄us veritatem ⁊ fi-
des ei non ꝓ̄ſtatur:vnicuiqꝫ in ſua arte ⁊ fa-
cultate credit̄:ſoli xp̄o non credit̄ in ſua veri
tate. loq̄tur Priſcianus de cōpoſitione litte
rarū ⁊ creditur ei. loq̄tur Galienus de di-
ſcretione vrinarū ⁊ credit̄ ei: loq̄tur ptholo-
meus de magnitudine curſus ⁊ influētia ſy
derum ⁊ credit̄ ei.loq̄tur Ariſtoteles de fal-
lacijs ⁊ forma ſilogiſmorū ⁊ credit̄ ei. loq̄tur
Tullius de ornatu colorū ⁊ facūdia oratio-
nis ⁊ credit̄ ei. Loq̄tur xp̄us de ſalute aīarū
⁊ non credit̄ ei. O anima ingrata. O viſce-
ra dura quouſqꝫ effugis amicū tuum: quo-
uſqꝫ per infidelitatē ⁊ incredulitatē deſpicis
xp̄m tuū.hec ille. Vhe igitur talibus de hoc
ſacramento dubitantib⁹ quoniaꝫ excludent̄
a ſuperna patria. Sicut ſignificatiue Moy-
ſes ⁊ Aaron.vt habet̄ Nūeri. 20. Propter
eorū incredulitatē excluſi ſunt a terra repro-
miſſionis. Propterea Apo.21.dicitur. Timi
dis ⁊ incredulis pars illoꝝ erit in ſtagno ig
ne ardenti ⁊ ſulfure ꝙ eſt mors ſecūda. Ex
predictis rationib⁹ patet: qualiter ſub accidē
bus conſecratis realiter eſt ⁊ ſumit̄ corpus
xp̄i. ¶ Tertio hoc idē probo diſtinctionibus
prima di.eſt Ric. in quolibeto ſic dicentis.

Aut eſt inquit oīpotens aut nō: ſi ſic habes
intentū:quia corpus xp̄i eſt in ſacro altaris
cuꝫ hoc poſſit ⁊ velit. Si nō eſt oīpotens qꝛ
non poſſit hoc facere:ergo de⁹ non eſt deus.
Sed cū hoc ſit īpoſſibile:quia deus includit
in ſe oīpotentiā.ergo ꝑ cōſequēs eſt īpoſſibi
le ꝙ deus ex quo vult ⁊ poteſt: ꝙ xp̄us eius
filius nō ſit in altaris ſacramēto.hec Ricar.
¶ Secūda diſtinctio eſt eiuſdē Ricar. in q̄r
to diſt.10.ar.1.q.1.in corpore queſtionis dicē-
tis. Cū querit̄ an corpus xp̄i ſit ſub hoſtia cō
ſecrata q̄ꝫtuꝫ ad verā eius ſubſtantiā. Reſpō
deo ꝙ in ſacramento altaris ſubſtantia cor
poris vere ⁊ realiter cōtinetur ſub ſpecie pa
nis. Diuina eniꝫ virtus que de nihilo mun
dū creauit:hoc inſtituere potuit ⁊ voluit:⁊ qꝛ
voluit fecit. Et hoc facē cōgruū fuit : qꝛ i hoc
manifeſtat̄ ſue potentie imenſitas. Hoc eni
eſt tam admirabile ꝙ tranſcendit omnem
facultatē nature. Iteꝫ ſue humilitatis ꝓfun-
ditas:in hoc ꝙ voluit ꝙ poſſemus ſuū cor-
pus ſacratiſſimū nr̄is manibus contractare
Itē eius inextimabilis charitas in hoc ꝙ a
nobis viſibiliter recedens nobiſcū voluit ve
rū corp⁹ ſuuꝫ inuiſibiliter remanere: ⁊ ꝑ hoc
in credendo in hūilitate exercitamur ⁊ in vir
tute ſpei roboramur:⁊ in charitate amplius
inflāmamur. Sūme ergo debent oēs catho
lici deteſtari ⁊ ꝑſequi illū peſſimū errorē im
piorū.q dixerūt corp⁹ xp̄i nō ɔtineri realiter
in ſacramēto altaris: ſed tantūmodo ibi eē
ſicut in ſigno: quē errorem retractauit Be-
rengarius rome coram centuꝫ.13. epiſcopis.
ut habetur de conſe.diſt.2.ca. Ego Beren-
garius.hec Ricar.verbaliter. ¶ Tertia di-
ſtinctio eſt Innocen. tertij.in libro de officio
miſſe. dicentis. Sicut dei filius per diuinaꝫ
naturā habet tripliceꝫ modū exiſtendi in re
bus. Eſt eniꝫ in omnibus reb⁹ ꝑ eſſentiā: in
omnibus iuſtis preſentialiter per gratiaꝫ: et
in aſſumpta natura per perſonalē vnionem
ſic corpus xp̄i habet triplicem modū exiſten
di:in celo eni eſt localiter:in verbo eſt perſo
naliter: in altari vero eſt ſacramentaliter.
Corpus eniꝫ xp̄i ſm̄ eſſe naturale eſt tantū
⁊ ſimpliciter in vno loco. ſcilꝫ in celo ſicut lo
catum in loco:ſm̄ eſſe perſonale nō eſt in lo
co reſpectu verbi.ſm̄ vero eſſe ſacramenta-
le eſt in pluribus locis ⁊ ſic habet modū exi-
ſtendi ſpecialē queadmodum anima in cor-
pore.hec Innocen.verbaliter. Pro maiori

tamen declaratione diſtinctionis Innocen.
dico ꝙ corpus xp̄i habet duplex eſſe. ſcilicet
naturale ⁊ ſacramentale. de quo duplici eſſe
loquitur Auguſti. ſuper pſalmo quarto. et
habeť de conſe. diſtin. 2. ca. ꝑma hereſis. vbi
ait. Donec ſeculū finiatur ſurſum eſt domiꝰ:
⁊ hoc quo ad eſſe naturale ipſius corpis xp̄i
ſed tamen etiaꝫ hic nobiſcum eſt veritas do
minus ⁊ hoc ſcilꝫ quo ad eſſe ſacramentale
corpus eniꝫ xp̄i quod reſurrexit oportet eſſe
in vno loco. glo. id eſt in celo. In celo in for-
ma qua ſubici humanis oculis ⁊ ſenſibꝰ va-
let veritas aut eius vbiqꝫ diffuſa eſt glo. id ē
in ſacramento vbi eſt veraciter ⁊ non ſenſi-
biliter: hec ibi verbalr̄ in textu ⁊ glo. Ex quo
patet ꝙ corpus xp̄i quo ad eſſe naturale eſt
in celo localiter. ut dicit Auguſti. ⁊ Innocen.
Sed quo ad eſſe ſpeciale ⁊ ſacramentale eſt
in hoſtia veraciter. Et ideo ex hoc pꝫ: ꝙ xp̄s
in hoſtia conſecrata recipiť ſacramentaliter
non naturaliter ꝙ ſic patet. Naꝫ in cena do
mini xp̄us accepit panem ⁊ vinū ⁊ conſecra
uit ⁊ dedit Apoſtolis di. Accipite ⁊ comedi-
te: hoc eſt corpus meū. Cum eniꝫ ipſe eſt ve-
ritas. Joan. 14. non potuit ſimulate loqui: et
ideo apoſtoli ſuſceperūt verum corpus chri-
ſti non ſm̄ eſſe naturale: ſed ſm̄ eſſe ſacra-
mentale: pro eo ꝙ illā carnē ⁊ ſanguinē xp̄i
non ſuſceperūt prout habebat eſſe naturale.
Ideo hoc non intelligentes diſcipuli. Joan.
ſexto. Cum xp̄us dixiſſet niſi manducaueri-
tis. c. f. h. ⁊ bi. eius ſan. ⁊c̄. Dixerunt durus ē
hic ſermo: ⁊ ſtatim receſſerunt ab eo. Nam
credebant ꝙ xp̄us intelligeret ꝙ ſuſciperent
carnem ⁊ ſanguinem eius viſibiliter: prout
habet eſſe naturale: quod nonˡ ſic intellige-
bat chriſtus. predicta omnia confirmat Au
guſti. de conſe. diſt. 2. c. Non hoc corpus. ait.
Nō hoc corpꝰ quod videtis cōmeſturi eſtis
nec bibituri eſtis ſanguinē illuꝫ quem effu-
ſuri ſunt illi qui me crucifigent. hoc quidem
ipſum ⁊ non ipſum. Ipſum quidem inuiſibi
liter: ⁊ non viſibiliter ſuſcipietis. nam et ſi vi
ſibiliter celebrari oportet inuiſibiliter tn̄ in-
telligi debet. hec ibi. Et idem Auguſt. de cō
ſe. diſtin. 2. ca. prima quidem. ait. Prima qui
deꝫ hereſis in diſcipulis xp̄i velut a duritia
ſermonis eius facta eſt: cuꝫ eniꝫ diceret ni-
ſi manducaueritis carnē meam. ⁊c̄. illi non
intelligentes dixerunt ad inuiceꝫ: durus eſt
hic ſermo. Quis eniꝫ poteſt hunc manduca
re. Et iō ſeꝑauerūt ſe ab illo ⁊ remāſit cum
12. ⁊ deſcendentibꝰ illis inſtruxit eos q remā-
ſerūt: ſpūs eſt ingt. i. ſpūalis intellectꝰ q iuſtifi
cat. Caro autem. i. carnalis intellectꝰ nihil ꝓ-
deſt. verba que locutus ſuꝫ ad vos ſpiritus ⁊
vita intellexiſtis ſpiritualiter ſpiritus et vita
ſunt ſpiritualiter ergo intelligite. Non eniꝫ
corpus hoc quod videtis manducaturi eſtis
⁊ bibituri illū ſanguinem queꝫ effuſuri ſunt
qui me crucifigent: ſacramentuꝫ vobis ali-
quod cōmendaui: ſpiritualiter intellectuꝫ vi-
uificabit vos. Caro autem non prodeſt quic
q̄ꝫ: ſed quomodo illi id eſt diſcipuli receden-
tes intellexerunt ſic reſpōderunt: carnē quip
pe ſic intellexerunt quomō in cadauere ven
ditur aut in macello dilaniatur. Hec Augu
ſti. verbaliter. glo. autē ibidem ſuper illa ver
ba non hoc corpus quod videtis manduca-
turi eſtis ait. id eſt non in eadem ſpecie ⁊ re-
preſentatione qua me nūc videtis ⁊ qua me
pati videbitis manducabitis carnem meam
⁊ ſanguinem meum bibetis: ſed ſoluꝫ in ſa-
cramento. hec glo. Ex predictis etiam diſtin
ctionibus patet: qualiter xp̄us realiter et ſi
non viſibiliter tamen inuiſibiliter a fidelibꝰ
ſumiť ſacramentaliter ſub accidentibus ho-
ſtie. ¶ Quarto etiaꝫ probo exemplis ꝙ ve-
raciter corpus xp̄i ſub accidētibus hoſtie cō
ſecratis contineť. primū exemplū habemus
de Berengario diacono qui tenebat oppo-
ſitum propter quod retractauit: pro eo ꝙ a
Nicolao papa ſimiliter cum centū. 13. epiſco
pis reprobatus fuit. Cuius confeſſio ponitur
de conſe. diſtin. 2. ca. Ego Berengarius indi
gnus eccleſie ſancti Mauritij andeganēſis
dyaconus cognoſcens veram catholicam et
apoſtolicā fidem anathematizo omnē here-
ſim precipue eam de qua hactenus infama
tus ſum que aſtruere conatur panem ⁊ vi-
num que in altari ponuntur. poſt conſecra-
tionem ſolūmodo ſacramentū eſſe ⁊ non ve
rum corpus ⁊ ſanguineꝫ domini noſtri Je-
ſu chriſti: ⁊ non poſſe ſenſualiter niſi in ſolo
ſacramento manibus ſacerdotum tractari:
vel frangi: aut fideliū dētibus atteren cōſen
tio autē ſancte Romane eccleſie ⁊ apoſtoli-
ce ſedi et ore ⁊ corde profiteor de ſacramen-
tis dominice menſis. cādeꝫ fidem me tenere
quaꝫ dominus ⁊ venera. papa Nicolaus et
ſancta ſynodus auctoritate euangelica ⁊ apo
ſtolica tenendā tradidit mihiqꝫ firmauit. ſcꝫ

panem ⁊ vinum que in altari ponūtur poſt conſecrationē non ſoluꝫ ſacramentū: ſed etiam verum corpus ⁊ ſanguineꝫ domini noſtri Jeſu xpi eſſe: ⁊ ſenſualiter non ſolū ſacramentū: ſed in veritate manibus ſacerdotum tractari frangi ⁊ fideliū dentibus atteri. Jurans perfectaꝫ homonſion trinitatē ⁊ per ſacro ſancta chriſti euangelia eos qui contra fidem hanc venerint cum dogmatibus ⁊ ſectatoribus ſuis eterno anathemate dignos eſſe pronuncio. ꝙ ſi egoipſe aliquando contra hoc aliquid ſentire aut predicare preſumpſero: canonū ſeueritati ſubiaceam. hec ibi. Inferius ſequitur qualiter papa cuꝫ predictis epiſcopis miſit hanc confeſſionem per omnes partes xpianitatis. Aliud exemplum habemus de beato Gregorio de quo legitur: ꝙ cum vellet cōmunicare quandam viduam: que faciebat ſibi hoſtias quibus ipſe celebrabat: fortiter riſit: qui ſtatim manuꝫ retraxit: ⁊ poſuit hoſtiā conſecratā ſuper altari: ⁊ cum quereret quare riſiſſet dixit. Rideo: quia hoſtiam quā manibus meis feci mihi das pro vero corpore xpi. Qui vidēs eam incredulam orauit ad altare dicens. O domine Jeſu chriſte oſtende queſo veritatē tui ſacramenti huic vidue ⁊ ſtatim apparuit miraculoſe hoſtia tota caro. Quo viſo vidua lachrymata eſt ⁊ ab omni incredulitate ſanata. tunc Gregorius iterum orauit ut hoſtia conuerteret ut primo erat quod ⁊ factuꝫ eſt: ⁊ tunc vidue dedit hoſtiaꝫ conſecratā deuote ſuſcipiendaꝫ. Aliud exemplū potes hic ponere qualiter dum beata Clara oraret coram ſacramēto ut defenderet moniales ab inimicis ⁊ ciuitatem Aſiſij: ſtatim apparuit ibi infantulus quidaꝫ in tabernaculo dicēs. Ne timeas: quoniā victoriam habebis portans igitur tabernaculū cum corpore chriſti vndiqꝫ circa locum ſtatim omnes inimici ꝑterriti propter preſentiā chriſti in tabernaculo veraciter exiſtentis de muris corruerunt quorū aliqui ceciderunt mortui aliqui vero aufugerunt: ⁊ propter hoc etiam ciuitas Aſiſij de inimicis infidelibus victoriam reportauit. Aliud deniqꝫ exemplū etiam habem⁹ de beato Gregorio papa: de quo legitur ꝙ cum miſſam celebraret apparuit Jeſus ſub paſſionis ⁊ pietatis effigie: queꝫ videns compaſſione motus ⁊ deuotione plurimū lachrimatus eſt. Et ideo ſtatim propter hoc miſſa celebrata omnibus vere penitentibus ⁊ confeſſis coram ſimili imagine pietatis dicentibus genibus flexis orationē infra ſcriptaꝫ cum quinqꝫ Pater noſter ⁊ totidē Aue maria conceſſit quattuordecim milia annorum de indulgentia. Poſtmodū vero multi alij ſummi pontifices pre deuotione addiderūt tantū ꝙ in ſumma ſunt viginti milia: ⁊ duodecim anni: ⁊ dies.23. Hec oīa ſcripta ſunt in capella domini cardinalis Hoſtienſis ſita in eccleſia ſancti Petri de Roma: quaꝫ indulgentiam cōfirmauit papa Calixtus tertius die.17. Junij.1456. qui etiam orationi ſancti Gregorij addidit duas vltimas clauſulas. Orationes igi᷑ dicēde pro predicta indulgentia habenda eſt iſta. ¶ O domine Jeſu xpe adoro te in cruce pendentem. ⁊ coronam ſpineam in capite portantē: deprecor te ut tua crux liberet me ab angelo percutiente. ¶ O domine Jeſu chriſte adoro te in cruce vulneratum felle ⁊ aceto potatum: deprecor te ut tua vulnera ſint remediū anime mee. ¶ O domine Jeſu chriſte adoro te in ſepulchro poſitum mirra aromatibuſqꝫ conditū deprecor te ut tua mors ſit vita mea. ¶ O domine Jeſu xpe paſtor bone iuſtos conſerua: peccatores iuſtifica omnib⁹ fidelibus defunctis miſerere et propitius eſto mihi peccatori. ¶ O domine Jeſu xpe propter illam amaritudinem tuam quam pro me miſero peccatore ſuſtinuiſti in cruce maxime quando nobiliſſima anima tua egreſſa eſt de corpore tuo: miſerere anime mee in egreſſu ſuo Amen. Ex predictis auctoritatibus rationibus: diſtinctionibus: atqꝫ exemplis patet: q̄liter veraciter corpus xpi in forma ſacri ſub accidentib⁹ conſecratis cōtine᷑ ⁊ ſumi᷑: ⁊ per cōſeq̄ns de veritate ſacri patet ſua realitas.

¶ Secundo de veritate dominici ſancti nō ſuam vnitatē. Non tm̄ ut claruit tenendum eſt corpus xpi eſſe ſub ſpeciebus panis conſecrati que vidētur: ſed inſuper tenendū eſt: ꝙ ibi etiā ſimiliter ſunt hec tria. vꝫ ſanguis anima ⁊ diuinitas. Primo igitur ſub accidentibus hoſtie conſecratis eſt ibi veraciter corpus xpi ex vi verborū: que verba cōſecrationis ſuper hoſtiā facta: de ſolo corpore faciunt mentionē. ¶ Secundo eſt etiā ibi ſanguis per concomitantiā immediatā: q2 ſanguis immediate diſponit corpus ad vitam. ¶ Tertio eſt etiā ibi anima per cōcomitātiā

ꝓpinquã quia licꝫ ſanguis diſponat corpus ad vitã: non tamẽ poteſt habere illam diſpoſitionẽ niſi mediante aĩa. Anima eniꝫ eſt q̃ corpus viuificat. ſecundo de anima. ¶ Quarto eſt ibi diuinitas verbi per cõcomitantiaꝫ remotã: quia licet diuinitas cũ tribus precedentibus faciat vnũ ſuppoſitũ: non tamẽ ptinet ad eandẽ naturã: ⁊ inſup: quia quod ſemel ſm Berñ. ⁊ Anſel. diuinitas aſſumpſit nunq̃ꝫ dimiſit. Vltra hoc tenendũ eſt ſimiliter ꝙ ſub ſpeciebus vini in calice conſecratis ſimiliter ſunt illa eadem q̃ttuor licet alio ordine. Nam pᷓmo eſt ibi ſanguis xp̃i ex virtute verborũ: pro eo ꝙ verba conſecrationis calicis de ſolo ſanguine faciunt mentionem ¶ Secundo eſt ibi corpus per cõcomitantiã immediatã: quoniã ut ſit ſanguis nõ habet eſſe niſi fundeť in corpore. Corpus eniꝫ eſt receptaculũ ſanguinis immediatũ. vnde ſi ſanguis eſſet extra propriũ corpus nõ ſanguis ſed cruor diceretť. ¶ Tertio eſt ibi anima per cõcomitantiã propinquã ⁊ ratio eſt: q᷑ ſanguis non poteſt habere eſſe naturale niſi ab anima foueať. ¶ Quarto eſt ibi diuinitas p concomitantiã remotã: quia nõ pertinet ad eandẽ naturam: ut ſupra dictũ eſt: q̃uis cuꝫ tribus precedentibꝰ faciat vnũ ſuppoſituꝫ. ꝙ autẽ quattuor predicta ſint predicto mõ ſub ſpeciebus hoſtie conſecrate ⁊ vini quadrupliciter probo. Primo auctoritate. Secũdo ratione. Tertio diſtinctione. Quarto ſĩlitudine. Primo probo auctoritate Ambro. libro de ſacramẽtis dicẽtis. Que fuerũt in vtero virginis hec eadẽ inueniũtur in ſacramento altaris. Hec ille. Sed quoniam quattuor predicta ſimul fuerunt in vtero virginis: ergo ſimiliter ſunt in ſacramento altaris. ꝙ inſinuans xp̃us Joan. 6. dicebat. Ego ſum panis viuus: qui de celo deſcendi ſi qs ⁊c̃. Per hoc eniꝫ ꝙ dicit. Ego ſum panis intelligiť ibi eſſe corpus ſuũ: ꝑ hoc ꝙ ſubdit viuus intelligiť ibi eſſe anima ꝑ quã corpus viuificatur: ⁊ quia anima ſine ſanguine corpꝰ non viuificat: ideo intelligiť etiam ibi eẽ ſanguis: ꝑ hoc autẽ ꝙ ſubiungiť qui de celo deſcendi: intelligiť ꝙ ibi eſt diuinitas. ¶ Secũdo hoc idem probo rõne viuacitatis. Certuꝫ eſt eni ꝙ xp̃us in ſacramento eſt viuus ⁊ glorioſus: ⁊ per conſequẽs predicta q̃ttuor ſunt oĩno inſeꝑabilia. Aliter ſequereť ꝙ ſi corpus eſſet ſine anima eſſet mortuũ: ⁊ per cõſeq̃ns ꝙ a fidelibus xp̃us ſumereť mortuus: ꝙ noſtre penitus repugnat fidei. Cum dicat apoſtolus ad Roma. 6. Xp̃us reſurgens ex mortuis iam non moriť ⁊ mors illi vltra nõ dominabiť. ¶ Tertio hoc idem probo diſtinctõne Ricar. in quarto. diſt. 10. ar. 1. q. 2. in corpore queſtionis. di. Cum queriť vtrum xp̃s ſit in ſacramento q̃ꝫtum ad eius veram q̃ꝫtitatem. Reſpõdeo ꝙ corpus xp̃i cum ſua q̃ꝫtitate realiter contineť ſub ſpecie panis in ſacramento altaris. Ratio eſt: cum eniꝫ realiter ibi ſit ſubſtantia corporis xp̃i: que a ſua q̃ꝫtitate naturali nõ ſeꝑatur ſequitur etiã ipſam quantitatẽ ibi eſſe: ⁊ quia etiã corpꝰ anime cõiunctũ eſt: ibi etiã eſt anima. Vnde ſi quis cõſecraſſet in triduo mortis xp̃i ſub ſacramento fuiſſet corpus ſine anima: ⁊ quia iſta non ſeꝑantur a diuinitate ibi etiam eſt diuinitas. Sed ſubſtantia corporis eſt ibi pᷓmo ⁊ per ſe ⁊ immediate: quia ſubſtantia panis non trãſſubſtantiatur: niſi in ſubſtantiã corporis: q̃ꝫtitas auteꝫ ⁊ anima ⁊ diuinitas ibi ſunt per concomitantiã: q̃uis ſi diuinitas non eſſet ibi per concomitantiã tamen eſſet ibi tota per ſimplicitatẽ ⁊ immenſitatẽ ſuam per que vbiq̃ꝫ tota eſt: ſub ſpecie: ergo panis totus eſt xp̃us cum ſua q̃ꝫtitate. Similiter ſub ſpecie vini: quia q̃uis ſubſtantia vini nõ tranſſubſtantieť: niſi in ſanguinẽ tũ quia ſanguis eſt vnitus corpori ⁊ corpus ſue q̃ꝫtitati ⁊ anime: ⁊ corpus ⁊ anima diuinitati: ideo corporis q̃ꝫtitas eius anima ⁊ diuinitas ſunt ſub ſpecie vini per cõcomitantiã et ita ſub ſpecie vini realiter eſt xp̃s totus. hec Ricar. verbaliter. ¶ Quarto hoc idẽ probo ſimilitudine. Naꝫ ponať ꝙ iudex aliquis incarceret corpus Petri: clarũ eſt ꝙ per cõcomitantiã ẽt incarcerat eius ſanguinẽ ⁊ aĩaꝫ que includuntur in ipſo corpore Petri. Sĩli modo intelligendũ eſt de corpore Chriſti: q̃d cum conſecretur ſub accidentibus ibi etiam per cõcomitantiam ſimul ſunt anima ſanguis ⁊ diuinitas. Ex predicta igitur auctẽ ratione: ⁊ ſimilitudine diſtantie. patet qualr in hoſtia conſecrata ⁊ vino ſimul ſunt ⁊ adorari debent h̃ quattuor. vꝫ corpus: ſanguis: anima: ⁊ diuinitas. Et ſic per conſequẽs pꝫ de veritate dñici ſacramenti ſua vnitas. ¶ Tertio de veritate dñici ſacramenti nota ſuam doctrinabilitatem. Ex quo vt claruit poſt conſecrationem corpus Chriſti eſt realr

ſub accidentibus.ſanguis vero anima ⁊ diuinitas per concomitantiā:poſſumus ex hoc elicere.5.decumēta. videlicet quorum. ¶ Primum dicitur adorationis. Secundum dicitur conſiliationis . Tertium dicitur ſuſceptionis. Quartū dicitur ſeparationis. Quintum dicitur portationis. ¶ Primum documentum qđ ex ſupradictis elicitur dicitur adorationis.Cuꝫ enim dicat Grego.de conſe.di.2.c.quid ſit.ꝙ in hoc ſacrō aliud videt̄ ⁊ aliud creditur:⁊ idem habetur extra de cele.miſ.c.Cum Marthe.qꝛ videlicet aliud cernitur oculis corporis:⁊ aliđ creditur oculis mētis:hinc eſt ꝙ in adoratione ipſius ſacramenti datur documentū ꝙ talis adoratio nequaquaꝫ eſt dirigenda ad id quod cernitur ſꝫ tātum ad id quod creditur:qꝛ illud ſolum adoratione dignum eſt.nam illa que oculis corporis conſpiciuntur accidentia ſunt : quibus non conuenit adoratio latrie:qꝛ non ſunt in corpore chriſti ſicut ī ſubiecto:ſꝫ corpus chriſti quod ſub illis accidentibus latere credit̄ id ſolum adoratione predicta dignum eſt.

¶ Secundū documentū dicitur conſiliationis.quia enim conſecrationis verba ſecrete proferuntur a ſacerdote ſuper hoſtiā ⁊ calicē propterea conſilium datur ꝙ ante eleuationem hoſtie ⁊ calicis nunquam adoratio fiat a pplō periculuꝫ idolatrie.Et rō eſt:qꝛ cōſtat ibi nondum eſſe corpus criſti.propterea honorius tertius extra de celebra . miſ .c.ſane ait.Sacerdos quilibet frequenter doceat plebē ſuā vt cum ī celebratione miſſaruꝫ eleuatur hoſtia ſalutaris tunc ſolus ſe reuerenter īclinēt.hec ibi. ¶ Tertiū documētū dicit̄ ſuſceptionis.licet enim in primitiua eccleſia ſacramentum hoc ſub vtraqꝫ ſpetie miniſtraretur populo.pro vt habetur de conſe.di.2.c.cōperimus.tamen eccleſia moderna ordinauit ꝙ ſoluꝫ ſumatur a laycis perſonis ſub ſpetie pāis:qđ fecit.2.reſpectu. ¶ Primo.qꝛ poſſēt credere ꝙ totus chriſtus nō eſſet ſub vtraqꝫ ſpetie.Secundo fecit propter periculum effuſionis.Nam circa ſpeties vini de facili accidebat ⁊ accidere poteſt periculum effuſionis.Adde ⁊ Tertium ꝙ ſub vtraqꝫ ſpetie tā corpus q̄ꝫ ſanguis ſuſcipitur. propter quod ī ſequentia corporis chriſti cantat eccleſia.Caro ſāguis cibꝰ potus manet tamen xp̄s totus ſub vtraqꝫ ſpetie. ¶ Quartum documentum dicitur ſeparationis. Tho.in .4.d.ii.ar.4.q.i.Et.3.parte ſūme.q.8i.ar.4.Et.q.26.ar.2.ponit hunc caſum ꝙ teneri debet q: ſi aliquis apoſtolorum poſt mortem chriſti in illo triduo feciſſet hoc ſacramentum.ibi non fuiſſet ſanguis neqꝫ anima:ſed ſolum corpꝰ chriſti et diuinitas eius.⁊ ratio eſt quia tempore paſſionis hec duo.ſcilicet ſanguis ⁊ anima a corpore chriſti realiter fuerunt ſeparata: et hoc ideo quia ſanguis erat effuſus ſuper terram:corpus erat in ſepulchro ⁊ aīa erat ī limbo.Quod etiam tenet Ric.in.4.di.io.ar.i.q.2.in corpore.q.Franciſcus etiaꝫ de maronis in ſermone queꝫ fecit de corpore chriſti.Qui incipit memoriam fecit ⁊c.oppoſitum nunc ē quia non poteſt conſecrari corpus chriſti qn ibi ſit etiam ſanguis ⁊ anima per cōcomitantiam. ¶ Quintum documentum dicit̄ portationis.ſm enim ꝙ notat hoſtieñ.extra de cele.miſ.c.ſanc.quando ſacerdos vadit ad cōmunicandum infirmum:conſulo vt duas hoſtias conſecratas ſecum deferat:vt cum vna infirmum communicet ⁊ alteram honorifice ſecum reportet.Et ratio eſt quia ſi vaſculum vbi delatum fuit ſacramentum ad egrotum indigne reportetur ad domum indecens videtur:cum forte in eo remanſerint alique parue reliquie dominici ſacrī. Si autē honorifice reportatur vas predictum abſqꝫ hoſtia conſecrata decipitur populus qui adorat ⁊c.hec ſententia hoſti.eſt valde laudabilis ⁊ diſcreta ⁊ ideo obſeruanda. ¶ Ex predictis patet declaratio.5.documentorum:⁊ per conſequens patet etiā ex predictis de veritate dominici ſacramenti ſua realitas:ſua vnitas:et ſua doctrinabilitas.Que ſimiliter tria nobis firmiter credere concedat dominus noſter Jeſus chriſtus:in preſenti per gratiam ⁊ in futuro per gloriam:qui viuit ⁊ regnat in ſecula ſeculorum.Amen.

¶ Feria.tertia poſt dominicam Oliuarum. Item de 7.excellentia ipſius ſacratiſſime fidei:ſeu de realitate dominici ſacramenti.

a **Ccepit ieſus** panem ⁊ benedicens fregit ⁊ dedit eis.Et ait . Sumite hoc eſt corpus meum.Scribuntur hec verba.Mat. 14.c.⁊ in paſſione occurrētis ferie. ¶ Poſtq̄ꝫ egre

gij ciues declaraui de realitate dominici ſacramenti primam concluſionem que dicta fuit concluſio veritatis in qua fuit oſtenſum qualiter corpus ⁊ ſanguis chriſti ſub accidētibus panis ⁊ vini veraciter continetur ⁊ ſumitur: habeo hodie ſimiliter declarare ſecundam concluſionem que dicitur neceſſitatis. Cuius concluſionis declaratio talis erit.

¶De ſecunda ꝯcluſione dominici ſacramēti que dicitur neceſſitatis: ſeu de neceſſaria ſuſceptione ipſius dominici ſacramenti.

Secunda igitur concluſio de realitate ſacramenti dominici declaranda dicitur concluſio neceſſitatis. Demonſtrata huius ſacramenti veritate quomodo ſcilicet ſub accidentibus hoſtie conſecratis eſt realiter corpꝰ chriſti: ⁊ per concommitantiam etiam ibi eſt ſanguis anima ⁊ diuinitas: non oſtendo maximam neceſſitatem ſuſceptionis iſtius ſacramenti benedicti. Pro concluſione igitur firma tenendum eſt ꝙ impoſſibile eſt aliquem adultum ⁊ diſcretioneꝫ habentem vnquā ſaluari poſſe: etiam ſi confiteretur ſacerdoti omnia peccata ſua: ⁊ inſuper omnia bona ſibi poſſibilia faceret: niſi ſaltem ſemel in anno fideliter ⁊ deuote ſuſcipiat hoc ſacramentum. Et ꝙ quiſqꝫ diſcretione vtens teneatur de neceſſitate ſalutis hoc ſacramentum reuerenter ⁊ deuote ſuſcipere quadupliciter probo. Primo auctoritate. Secundo diſtinctionibus. Tertio rationibus. Quarto figuris. ¶Probo auctoritatibus. Nam. Jo. 6. ſaluator ait. Niſi manducaueritis carnem filij hominis ⁊ biberitis eius ſanguinem non habebitis vitam in vobis. Item Anacletus papa de conſe. di. 2. c. peracta. ait. Peracta ꝯſecratione omnes cōmunicent: qui noluerint diuinis carere liminibus. Sic enim apoſtoli ſtatuerunt ⁊ ſancta Romana tenet eccleſia. hec ille. Item hylarius papa de conſe. di. 2. ca. ſi non ſunt. ait Si non ſunt tanta peccata vt excōmunicetur quis. glo. i. ſit dignus excōmunicatione nullus ſe debet a medicina corporis domini ſeparare. hec ille. Item Fabianus papa eadem di. c. ⁊ ſi nō. ait. Et ſi non frequentius ſaltem ter in anno homines communicent niſi quis forte maioribus criminibus impediatur in paſcha. videlicet in pentec. ⁊ in natiuitate domini. hec ille. Item concilium agathēſe eadem. di. c. ſeculares. precipit di. Seculares qui in natale ⁊ penteh. non cōmunicauerint catholici nō creduntur. nec inter catholicos habeantur. hec ibi. Item eadem di. ca. hij qui intrant. dicitur. hij qui intrant in eccleſia ⁊ deprehenduntur nunquam cōmunicare admoneantur. Quod ſi non cōmunicant ad penitentiam arceantur. Item eadeꝫ di. c. omnis homo. precipitur. Omnis homo cōmunicet nec inter catholicos connumerabitur qui in iſtis temporibus videlicet. paſcha. penthe. ⁊ natale domini non cōmunicauerit. Similis ſententia habetur ibidem. c. In cena domini. Item Inno Tertius extra de pe. et. re. c. omnis. ait. Omnis vtriuſqꝫ ſexus fidelis poſtquam ad annos diſcretionis peruenerit: omnia ſua peccata ſaltem ſemel in anno fideliter confiteatur proprio ſacerdoti ⁊ iniunctam ſibi penitentiam proprijs viribus ſtudeat adimplere: ſuſcipiens ad minus in paſcha euchariſtie ſacramentum niſi forte de proprii ſacerdotis conſilio: ob aliquam rationabilem cauſam ad tempus ab eius receptione duxerit abſtinenduꝫ. alioquin ⁊ viuens ab ingreſſu eccleſie arceatur: ⁊ moriens chriſtiana careat ſepultura. hec ille. Deniqꝫ de conſe. di. 2. c. Siquis intrat i eccleſia dei: ⁊ ſacras ſcripturas audit ⁊ pro luxuria ſua auertit ſe a cōmunione ſacramenti: ⁊ in obſeruandis miſterijs declinat conſtitutam regulam diſcipline: iſtum talem proicienduꝫ eſſe de eccleſia catholica decernimus donec penitentiam agat ⁊ oſtendat fructum penitentie ſue: vt poſſitꝰ cōmuniōe percepta indulgentiam promereri. hec ibi. Ex predictis auctoritatibus patet qualiter quiſqꝫ diſcretiōe vtens tenetur ſaltem ſemel in anno prout dicit auctoritas Inno. ſacram euchariſtiam ſuſcipere. ¶Secundo hoc idem probo duabus diſtinctionibꝰ. Prima diſtinctio ē tho. Tertia parte ſūme. q. 73. ar. 3. Et in. 4. di. 12. ar. q. i. di. cū queritur an ſuſceptio ſacramēti ſit de neceſſitate ſalutis. Reſpondeo ꝙ ſic duplici reſpectu. Primo reſpectu Inſtitutionis. Nam eccleſia ſtatuit vt fideles communicent ſaltem ſemel in anno: vnde ſiquis negligit ſuppetente facultate talis non eſt ſine cōteptu: ⁊ ideo mortaliter peccat. Secun-

do reſpectu ſuppoſitionis finis.ſuppoſito eni hoc fine q homo velit in vita ſpirituali firmus perſiſtere.de neceſſitate ſalutis tenetur hoc ſacramentum ſuſcipere.hec tho.verbaliter.¶Secunda diſtinctio eſt Ricar.in quarto.di.12.ar.6.q.1.in cor.q.di.Cum queritur an frequenter ſit communicandum:an tantum ſemel in anno iuxta preceptum eccleſie. Reſpondeo q ſicut in corpore fit quaſi continua deperditio naturaliſ humiditatis per actionē naturalis:caloris qua de cauſa oportet pluries cibum ſummere ad reſtaurationem deperditi:ne perditio continua mortem inducat:ſic cum ex corruptione concupiſcentie in nobis ⁊ occupatione circa exteriora fuit deperditio deuotionis ⁊ charitatis feruoris:debemus pluries non tantum ſemel ſuſcipere hoc ſacramentum : per cuius ſuſceptionem cauſatur in anima ſpirituale nutrimentum ne per nimiam deperditionem ſi non adeſſet reſtauratio:homo paulatine ad mortem ſpiritualem deduceretur. In ſuſcipiendo tamen hoc ſacramentum debet eſſe deſideriū amplioris coniunctionis cum chriſto et reuerentia ad ſacramentum.vnde ſi homo experimentaliter cognoſcit q ex frequenti ſuſceptione huius ſacramenti feruor charitatis augetur in ipſo:⁊ reuerentia ſacramenti nō minuitur frequenter debet communicare non tamen in die pluſ q̄ ſemel.argumentum de conſe.di.2.c.ſufficit.Si autē ſentiret per multaꝫ frequentationem minui reuerentiam ad ſacramentum:feruorem non multum augeri interdum deberet abſtinere vt cum maiori reuerentia poſtmodum accederet.Et iō dicitur de conſe.di.2 .c. quottidie euchariſtie cōmunionem accipere nec laudo nec vitupero. Et ita faciat vnuſquiſqꝫ quod ſm fidem ſuam pie credit eſſe faciendū.hec tamen omnia ſic intelligas vt quiſqꝫ obſeruet ſtatutum eccleſie de cōmunicando ſemel in anno ad minus:alio autem tempore non tenetur homo cōmunicare de neceſſitate niſi de ratione offitij.quod dico propter ſacerdotes qui cōmunicare tenētur quotienſcunqꝫ conficiunt corpus chriſti: de conſe.di.2.c. Relatum vel etiam ratione periculi mortis ſicut ſunt homines in grauibus infirmitatibus conſtituti:in quibus eſt notabile periculum mortis.tales enim petere tenentur euchariſtie ſacramentum ſi vſum habent lib.arbi.Et infra in ſolutione.vltimi argumenti etiam ſubiungit di. In primitiua eccleſia quando vigebat maior deuotio:quia parum ante preceſſerat chriſti paſſio et erat ab infidelibus maior impugnatio:ordinatum fuit vt fideles qualibet die communicarēt vt habetur de conſe.di.2. c.peracta.vt ex hoc fruentiores eſſent in deuotione:⁊ fortiores in tribulatione . poſtmodum aūt minus feruente charite ordinatum fuit vt ſaltem ter in anno cōmunicarent vt habetur de conſe.di.2.c.Seculares.poſtmodum vero adhuc magis frigiſcente charitate ordinatum eſt vt ſaltem ſemel in anno ſcilicet in paſcha quiſqꝫ communicet vt habetur extra.de.pe.⁊ re.c.omnis.hec Ricar. verbaliter.Ex qua di. poſſumus videre moraliter quantum deficit feruor charitatis et deuotionis in chriſtianis.Nam vt idem Ricardus dicit in primitiua eccleſia quando diuini amoris ebulliebat feruor quottidie ſumebant fideles corpus chriſti.vnde act⁊. ſecundo dicitur. Erant omnes perſeuerantes in doctrina apoſtolorum. et communicatione fractionis panis.Et de ꝯſe.diſtin.2.c.peracta.precipitur per acta conſecratione omnes communicent ⁊c̄ . Sed quid venit. Nam q mundus ſemper vadit deficiendo in deuotione ⁊ feruore diuini amoris idcirco venit tempus ſacrorum doctorum qui videntes homines effectos valde tepidos ⁊ indeuotos conſulerunt q non omni die ſed ſolum in dominicis diebus communicarent . vnde Augu. de ꝯſe.di.2.c.quottidie.ait. Euchariſtie communionem accipere nec laudo nec vitupero omnibus:tamē dominicis diebus communicandum hortor.hec ibi. In hoc attende magnum periculum religioſorū et preſbyterorum obligatorūꝫ ad capellas ⁊ parochias quia multotiens etiam contra ſuaꝫ voluntatem coacti ſunt celebrare dato q ſe viderent aut valde tepidos ⁊ inpreparatos ad ſuſcipiendum tantum ſacramentum:⁊ ideo fratres minores qui ſe in talibus non intromittunt ſunt valde leti ⁊ conſolati quia ſunt liberi et minus accedere ſm q ſe diſpoſitos inueniunt poſt ea adhuc defecerunt fideles a deuotiōe ⁊ feruore dn̄i amoris:qd videns Fabianꝰ papa tp̄e ſuo reputauit rē indignā q fideles

communicarent ſingulis diebus dominicis
propterea inſtituit vt habetur de conſe. di.2.
c.⁊ ſi non frequentius.vt ſaltem ter in anno
communicarēt.videlicet in Natale domini
in paſcha:⁊ in pentech.Et ideo iterum ſuper
hoc fundamēto perſone ſeculares magis de
uote ter in anno ſe cōmunicāt:⁊ de hoc mul
tum ſunt commendandi. Aliqui vero vltra
hoc etiam ſe cōmunicant in aſſumptione do
mine qđ plurimum laudabile eſt. Sed quid
accidit videns poſtmodum papa Innocen.
tempore ſuo chriſtianos effectos indeuotiſ-
ſimos ⁊ valde iniquos: fecit ſtatutum in con
cilio vt habetur.extra de pe.⁊ re.ca.omnis.
Quod ſaltem ſemel in anno cōmunicarent
videlicet in paſcha. Sed papa Soterus vt
habetur de conſe.d.2.c.In cena.dicit.Quod
fideles debent cōmunicari in cena dñi. Ca-
noniſte tamen et ſacri theologi dicunt ꝙ fu-
it conſilium non preceptum.Diuerſe aūt ſūt
opiniōes an i cena domini an n paſcha com
municari debeant.Et licet Eugenius papa
fecit per bullam ꝙ ſufficit in cena domini:
tñ mihi videt̃ ſecurius cōmunicare in paſca:
quia de.pe.⁊.re.c.omnis vtriuſqȝ ſexus. dici
tur.Quod ad minus in paſca quiſqȝ debeat
ſe cōmunicare.Ex premiſſis accipe correla-
rium ꝙ exquo tempore apoſtolorum fideles
quotidie ſe cōmunicabant.Nunc vero non
niſi ſemel in anno:oſtenditur in hoc perfec-
tio vel imperfectio noſtra. Nā cum annus
habeat trecentos.66.dies:qui ſemel tantum
cōmunicat in his diebus:aut ſunt.365.vici-
bus peiores illis qui quottidie ſe cōmunica-
bant:aut ſunt.365.vicibus minus perfecti il-
lis:aut arguitur ꝙ illi fuerunt magis perfe-
cti.365.vicibus.chriſtianis modernis. Sed
quid dicemus de illis qui non ſe cōmunicāt
quottidie:nec diebus dominicis nec ter i an
no nec etiam ſemel.Immo non ſemel in.10.
annis.profecto tales non ſunt dicendi chri-
ſtiani:ſed potius paterini atqȝ diaboli.Et li-
cet aliqui dicant ſe abſtinere a cōmunione
propter reuerentiam ſacramenti.Iſtis Reſ
pondeo.ꝙ nihil valet excuſatio eorum nec ē
iuſta cauſa differendi.Nec ſufficit dicere ꝙ
quis non poteſt indulgere vel non vult alie-
na reſtituere ſeu aliquid aliud ad quod obli-
gatur facere:q2 tales omnes niſi ſe diſponāt
ad ſuſcipiendum ſacramentum mortaliter
peccant ⁊ omnino excōmunicandi ſunt.Si-
cut expreſſe habetur ter.de conſe.di.2.c. Si-
quis intrat.Ric.autem in.4. di.9.ar.2.q.1.in
ſolutione ſecundi ⁊ tertij argumenti.dicit ad
litteram.ꝙ nullus diſcretione vtens excuſat
a cōmunione: pro eo ꝙ quiſqȝ cum dei adiu
torio ſe poteſt diſponere per penitentiam vt
digne ſe cōmunicet.Ex prefactis igitur diſti
ctiōibus etiaȝ patet qualit̃ quiſqȝ tenetur de
neceſſitate ſalutis ſaltem ſemel in anno ſe cō
municare ſeu dominicum ſacramentum ſu-
mere.Tertio hoc idem probo quinqȝ rationi
bus. Primo ratione conſeruationis. Se-
cundo ratione adimpletionis. Tertio rati-
one conſtitutionis. Quarto ratione perfe-
ctionis. Quinto ratione argumentationis
¶ Primo probo ratione conſeruationis ꝙ
ſuſceptio euchariſtie cuilibet eſt neceſſaria ad
ſalutem.Fundamentum rationis ponit phi
loſo.primo de generatione ⁊ cor.di. Omne
viuens qđ diu viuit indiget alimento conue-
nienti ſue nature.patet hec regula. in viuenti
bus anima vegetatiua:vt puta in plātis.Nā
arbor ſeu planta cum habeat vitam vegetati
uam:ad hoc vt viuat indiget aqua mixta ter
ra prout dicit philo.lib.de vegetabilib9 ⁊ plā
tis.naȝ habet nutrimentuȝ ſuum ab aqua et
terra ⁊ non ab aqua ſolum ſeu ſolum a terra
vnde ſi caret hoc nutrimento ſtatim moritur
hoc idem ēt patet in viuentibus anima ſenſi
tiua.Cape que vis aīalia ſeu quas vis aues:
ſemꝑ egent nutrimento cōuenienti ſue natu
re:⁊ hoc ꝓ eorum cōſeruatione ſeu pro deꝑ
diti reſtauratione.hoc idē patet in vita no-
ſtri corporis ad cuius conſeruationem ⁊ etiā
reſtauratione̅ illius quod deperditur ⁊ cōſu-
mitur ex humiditate et caliditate neceſſario
requiritur interpollate continuus cibus ⁊ po
tus:que ſi retrahis ſtatim deficit ⁊ moritur.
Et ratio eſt:q2 calor radicalis ⁊ humiditas
ſeu calidum ⁊ radicale humidum ſemper ꝑ
ſe conſumuntur:⁊ niſi reſtaurentur per cibuȝ
⁊ potum ſtatim deficiunt ⁊ hominem interi-
munt ⁊ ideo propter hoc natura immo diui
na ſapientia ſicut creatis rebus ſenſibilibus
⁊ vegetabilib9 vt puta anime vegetatiue que
eſt formale principium naturalis vite homi-
num generabilium ⁊ corruptibilium dedit
potentiam generatiuaȝ per quam res ab ip
ſa producta viuens efficitur. Sic etiam de-
dit potentiam augumentatiuam per quam
res genita augumentatur ⁊ roboratur:et vltra

hoc dedit nutritiuam per quam mittitur ꝛ ineſſe conſeruatur quamdiu viuit: quia vt dicit philoſophus ſecundo topicorum animalia ſemper nutriuntur aliquo modo. Que ſimul tria in arbore exēplificantur. Primo natura dedit illi arbori potentiaꝫ generatiuaꝫ i radicem producendi ramos Secundo dedit potentiam augumentatiuam vt.ſcilicet creſcat ꝛ augeatur. Tertio dedit nutritiuam et conſeruatiuam videlicet terram ꝛ aquam ipſam nutrientem ꝛ conſeruantem quia aliter deficeret. Quo preſuppoſito ꝙ ſcilicet omne viuens indiget alimento vel nutrimento ſue nature conuenienti certum eſt ꝙ cum homo ſit compoſitus corpore ꝛ anima: ſi corpus habet nutrimentum ſuum aliter deficit ſi non habet: quia calor naturalis conſumeret totum humidum radicale niſi cibo ꝛ potu conſeruaretur: ergo a fortiori debet habere ſpiritualis anima ſuum ſpiritualem cibuꝫ ne deficiat vt conſeruetur in ſuo eſſe ſpirituali precipue cum anima ſit quaſi in infinitum nobilior ipſo corpore. ſed clarum eſt ꝙ talis cibus non poteſt eſſe niſi panis ſpiritualis vita anime dicēte ſaluatore Jo.6. Panis quē ego dabo caro mea eſt pro mundi vita. et ibidem ait. Qui manducat meam carnem ꝛ bibit meum ſanguinem viuet in eternum. Quod ſi ſic eſt: ergo eius ſuſceptio eſt neceſſaria ad ſalutem. Quod inſinuare volens ſaluator. Mathe.4.di. Non in ſolo pane viuit homo ſcilicet materiali. ſcilicet ſm̄ corpus. ſed i omni verbo. i. in ſacramento verbi quod procedit ex ore dei viuit videlicet ipſa anima. Quā rationem confirmans Ricar. in.4. diſtin. octaua argumen. i. queſti.4. in cor. q. dicit. Cum queritur an ſacramentum euchariſtie fuit ad ſumendum conuenienter inſtitutum. Reſpondeo ꝙ ſic. Nam conueniens fuit deum inter cetera ſacramenta inſtituere tria: per quorum vnum anima efficiatur viuens vita ſpirituali ꝛ ſupernaturali ꝛ hoc eſt ſacramentum baptiſmi Et per aliud in viuente ſpiritualiter vita ſpiritualis augeatur ꝛ roboretur: ꝛ hoc ē ꝯfirmatiōis ſacramētum. Et per aliud viuens ſpiritualiter in vita ſpirituali nutriatur perficiatur ꝛ conſeruetur. ꝛ hoc ſacramentum euchariſtie cuius ſuſceptione indiget viuens vita ſpirituali que eſt vita gratie ꝗꝫ diu eſt in ſtatu in quo illam poteſt amittere hoc ē toto tempore preſentis vite. hec Ricar. verbaliter. Quibus verbis patet ꝙ ad hoc ꝙ homo ſpiritualiter viuat tria ſunt ſibi neceſſaria. ¶ Primo potentia generatiua ꝛ hoc ſacramentum baptiſmi: ſine quo non generatur homo ſpiritualiter ſeu non poſſet habere vitam ſpiritualem dicente ſaluatore Nicodemo. Jo. tertio. Amen amē dico tibi: niſi qs renatus fuerit denuo nō poteſt videre regnū dei: dicit ad eum Nicodemus quomodo poteſt homo naſci cum ſit ſenex nunquid poteſt in ventre matris ſue iterato introire ꝛ renaſci? et Reſpondit Jeſus. Amen amen dico tibi niſi quis renatus fuerit ex aqua ꝛ ſpiritu ſancto: non poteſt introire in regnum dei. qđ natum eſt ex carne caro eſt: et quod natum eſt ex ſpiritu: ſpiritus eſt. hec ibi: Secundo vt ſpiritualiter homo viuat eſt ſibi neceſſaria virtus augmentatiua ſine qua nequaquam anima poſſet creſcere ita bene in virtutibus et gratia: ꝛ hoc eſt ſacramentum ꝯfirmationis. Que confirmatio habet augere gratias ꝛ dona chriſtiano. ſicut expreſſe habetur ter. de conſe. di.5. c. ſpiritus ſanctus. ꝛ. c. nouiſſime. ¶ Tertio deniqꝫ ad conſeruationem ſpiritualis eſſe chriſtiani: ꝛ ad conſeruationem augmēti. ipſius eſſe chriſtiani. videlꝫ gratia ꝛ virtutum neceſſaria eſt virtus nutritiua qua ꝯſeruetur ineē propterea conueniens fuit diuine ſapientie vt ſacramentum euchariſtie inſtitueret: quo mediante generati in baptiſmo ineſſe vite ſpiritualiſ ꝛ confirmati in cōfirmatione: in augmento gratiarum poſſent ſe in predictis conſeruare: quia aliter eſtus vitiorum ꝛ calor originalis concupiſcentie ſic agerent contra honorem noſtre deuotionis ꝛ gratiarum ſuſceptarum ꝙ anima ipſa debilitaretur ꝛ deficeret Et ideo ꝓpter hoc hic ſpiritualis cibus eſt anime ſumme neceſſarius: pro eo ꝙ illum effectum queꝫ habet cibꝰ ꝛ potus naturalis ad conſeruationem vite corporalis ꝛ hunc eundem habet hoc ſacramentum ad conſeruationem vite ſpiritualis ipſius anime. ¶ Secundo hoc ideꝫ probo ratione adimpletionis videlicet figurarum. fūdamentum rationis ponit philoſophus primo. poli. di. deus nihil facit ocioſum in natura ſed ſimpliciter propter finem exēplifica pro vt vis. Quo preſuppoſito certuꝫ ē ꝙ i veteri lege deus ſtatuit ſeu premiſit multas

figuras et iter ceteras vt habet erodi.12. de
dit preceptum de imolatione ꝛ cõmeſtione
agni paſchalis filijs hyſrael. Similiter vt ha
betur exo.16.ꝛ.17.eiſdem pluit manna de ce-
lo ad manducandum. peto ergo/quo fine pre
miſit ſupradictas figuras ꝛ certū eſt ꝙ ideo
premiſit vt poſt filij dei incarnationem quiſ
qꝫ fidelis ſub ſacramento manducaret ipſuꝫ
dei filium qui tanquam agnus ſpiritualis fi
gurabatur per agnum materialem de quo
Joan.baptiſta Joan.primo ait. Ecce agnus
dei ecce qui tollit peccata mundi: quod ſi ſic
eſt ꝙ intentio chriſti qui deus et homo eſt:
omnino eſt vt ſuſcipiatur eius corpus: clarū
eſt ꝙ omnino oportet vt quiſqꝫ illud ſumat.
Quod ſi aliter vellet: fruſtra premiſiſſet figu
ras quod impoſſibile eſt: ꝛ propter hoc etiam
rumperet legem figurarum quod etiam im
poſſibile eſt: precipue cum dicat Mathe.5.
Non veni ſoluere legem ſed adimplere: no-
lite putare quoniam veni ſoluere legem aut
prophetas: amen quippe dico vobis donec
tranſeat celum ꝛ terra iota vnum aut vnus
apex non preteribit a lege donec omnia fiāt
¶ Tertio hoc idē probo ratione conſtitutio-
nis ſeu preceptionis. certum eſt enim ꝙ quiſ
qꝫ ſeruus tenetur in licitis ſuo principi obedi
re: a fortiori quiſqꝫ fidelis tenetur obedire p̄-
ceptis ꝛ conſtitutiōibus ſedis apoſtolice. Sꝫ
clarum eſt ꝙ ſedes apoſtolica precepit om-
nibꝰ diſcretiōe vtentibus extra de pe.ꝛ re.ca.
omnis vtriuſqꝫ ſexus. vt ſemel in anno com
municent: ergo non licet alicui per obedien-
tiam ſedis apoſtolice cõtraire. propter ꝙ gre
go.19.di.ca. Nulli fas. ait. Nulli fas eſt vel
velle vel poſſe tranſgredi apoſtolice ſedis pre
cepta nec noſtre diſpoſitionis miniſterium
quod veſtram oportet ſequi charitatem: ſit er
go ruine ſue dolore proſtratus quiſquis apo
ſtolicis voluerit contraire decretis. hec ille.
Item Calixtus papa.12.di.c. non decet. ait.
Nulli dubium eſt ꝙ apoſtolica eccleſia ma
ter eſt omniū eccleſiarum: a cuius vos regu-
la ꝛ obediētia nullatenꝰ cōuenit deuiare ſed ſi
cut filius dei venit facere voluntatem patris
ſic vos voluntatem implete veſtre matris q̄
eſt eccleſia. q̄cquid igitur ſine diſcretione iu
ſtitie contra ius ꝛ diſciplinam eccleſie actuꝫ
fuerit ratū habere nulla ratio permittit. hec
ille. Iteꝫ Gre. eadeꝫ diſtinc. ca. preceptis. di
cit. Preceptis apoſtolicis non dura ſuper-
bia reſiſtatis: ſꝫ p obediētiā q̄ a ſancta rōana
eccleſia ꝛ apoſtolica auctoritate iuſſa ſunt ſa
lutifere impleantur: ſi eiuſdem ſancte dei ec
cleſie que eſt caput noſtrum communionem
habere deſideratis. hec ille. Item extra de
conſti.ca.canonum.precipitur. Canonū ſta
tuta ab omnibus cuſtodiātur ꝛ nemo in iudi
tijs eccleſiaſticis ſuo ſenſu ſed ſimpliciter eo
rum auctoritate ducatur. hec ibi. Similis ſe
tentia ibidem habetur.c.quoniam. Item ex-
tra de ma.ꝛ obe.c.ſiquis.grego. ait. Siquis
venit contra decretum epiſcopi ꝛ ſedis apo-
ſtolice ab eccleſia abiciatur. In lib. Regum
legitur.primi Regum.15. Qui nō obidierit
principi.glo.i.pape morte moriatur. Et ibidē
c.omnes. Clemens ait. Omnes principes ter
re ꝛ ceteros omnes epiſcopis obedire: et eo-
rum decretis Petrus precipit Et ibidem.c.
illud. Inno.tertius ait. Cum ſpiritualia ſint
tēporalibus digniora ꝛ obedientia melior ſit
q̄ꝫ victime ꝛ holocauſtum magis q̄ꝫ adipē
arietum offerre: non debet quis pro tempo-
rali cōmodo incurrere inobedientie notam
ꝛ apoſtolicis iuſſionibus contraire. Deniqꝫ
grego.8.q.i.c. Sciendum. ait. Si enim quaſi
peccatum ariolandi eſt repugnare ꝛ quaſi
ſcelus ydolatrie nolle acquieſcere ſola ē que
fidei meritum poſſidet obedientia ſine qua
quiſqꝫ infidelis eſſe conuincitur etiam ſi fide
lis eſſe videatur. hec ibi. Vltra preceptuꝫ ec
cleſie tenetur etiam quiſqꝫ ex precepto chri-
ſti hoc ſacramentum ſumere. Jo.6. dicentis
Niſi manducaueritis carnem filij hominis
ꝛc. Adeo eniꝫ hoc preceptum chriſti vnum-
quemqꝫ obligat preſuppoſito ꝙ ſit preceptuꝫ
ꝙ etiam ſi eccleſia contrariuꝫ preciperet nul
lus teneretur ſibi obedire: quin potius debe
ret quiſqꝫ et teneretur ſacramentū ſumere.
Sic enim dicitur actuum.5. Obedire ma-
gis oportet deo q̄ꝫ hominibus. Et extra. de
ſen.exco.c. Relatum. extra de voto.c.ex mul
ta.2.11.q.3.c.quiſquis plus deo q̄ꝫ homini de-
ferendum eſt. immo extra de reſti.ſpo.c.litte-
ris.dicitur. Obediendum non eſt in his que
ſunt contra deum ſed magis excōmunicatio
nem humiliter ſubſtinendum. Similis ſen-
tentia ponit.11.q.3.c.ſiqs epiſcopꝰ inī ꝛ duobꝰ
c.ſequentibus. Item.16.q.3.c.licet. Ex quo du
plici precepto patet qualiter quiſqꝫ de ne-

ceſſitate ſalutis tenetur hoc ſacramentum
deuote ſuſcipere. Si autē forte quereres qua
re deus non inſtituit hoc ſacramentum eſſe
ſumendum tempore legis nature: ⁊ tempo-
re legis ſcripture ſicut fecit tēpore legis gra-
tie. Reſ. ſm Ricca in quarto. di. 8. argu. i. q.
4. in ſolu. ſecundi argumenti. Et etiam ſm
tho. in quarto. di. 8. ar. 3. q. 2. ⁊ ar. 4. q. 2. ꝙ hoc
ſacramentum non debuit inſtitui tempore le
gis nature nec tempore legis ſcripture: ſʒ ſo-
lum tempore legis gratie. ſcilicet ꝑoſt eſum
ligni vetiti: quod tali ratione oſtendo. Sacra
mentum euchariſtie non potuit inſtitui an-
te verbum incarnatum. Sed verbum incar
natum non fuit ante aduentum chriſti in car
ne. Cum ergo primis parentibus ſtatim pec
cantibus verbum in carne miſſum non fue-
rit nec mitti debuerit ob errorem peccati cō
miſſi ergo ⁊c. Sed forte arguens in oppoſitū
tali ratione. exiſtente morbo ſtatim fuit neceſ
ſaria medicina: ſed medicina ſpiritualis in re
medium morbi proueniens eſt corpus chri-
ſti ergo ⁊c. Reſpondeo duobus modis. Pri
mo qꝛ duplex eſt meditina. ſcilicet ſpiritualis
⁊ alia ſacramenti euchariſtie. Prima au-
tem eſt penitentia ⁊ talis exiſtente morbo ſē
per neceſſaria fuit vel in actu vel in habitu.
Secunda ſcilicet ſacramenti euchariſtie non
potuit eſſe ante aduentum chriſti in carnem
Scdo Rn̄deo ꝙ medicina ſpūlis ꝯ peccatū
ē duplex. vna verbi dei. ⁊ iſta ſp̄ fuit. habuerat
enim ſēper verbum aliquod vel interne iſpi-
rationis vel doctrine exterioris vel ſpiritua-
lis conſolationis ſuſtentās eos in via. Ver-
bum autem incarnatum quod eſt viaticum
perducens ad patriā nō debuerunt hr̄e an̄ tē
pus proueniendi in patriā: qd̄ non fuit eis cō
ceſſū in peccati deteſtationē. ¶ Secundo di-
co ꝙ nō debuit inſtitui ſacramētū tēpore le-
gis ſcripte. ſ. moyſi qd̄ tali ratione oſtēdo. lex
amoris ⁊ lex timoris reſpectu eiuſdem non
cōpaciuntur ſe ſimul. Sed lex vetus erat lex
timoris. lex aūt noua. ſ. euangelij ē lex amoris
cum ergo euchariſtie ſacramentū ſit amoris
vel charitatis ergo. ⁊c. Sʒ forte argues in op
poſitū ſic: ſacr̄m euchariſtie eſt ſacr̄m amo
ris vel charitatis. Sʒ populus hyſrael fuit
deo dilectiſſimus. vnde dicit̄ exodi. 4. filius
meus primogenitus hyſrael ergo ⁊c. Reſ-
pondeo duob⁹ modis. Primo ꝙ fuit dilectiſ
ſim⁹ pro illo tp̄e ꝯpar̄atione alioꝝ populoꝝ
qui hydolis ſeruiebāt nō cōparatiōe noui te-
ſtamēti. de quo dr̄. j. pe. 2. Vos eſtis gens ſā
cta gen⁹ electū regale ſacerdotiū ⁊ ppl's acq
ſitionis. ¶ Secūdo dico ꝙ ppl's noui teſtamē
ti nō excludit̄ ab illo priuilegio amoris ratiōe
cui⁹ hyſrael primogenitus dicebat̄. ſ. ratiōe
ꝓmiſſe hereditatis. Immo ex hoc ē magis
dilect⁹ a deo eo ꝙ nō ē elect⁹ ad hereditatem
terrenā ⁊ temporalem vt populus hyſrael
ſʒ ad celeſtē ⁊ eťnā. ¶ Tertio dico ꝙ debuit i
ſtitui ſolū tēpore legis gratie. ſ. poſt aduētum
chriſti in carne ⁊ non ante vniri. rōe vʒ excel
lētie. Nā ſacr̄m euchariſtie pre ceteris pleni-
tudinē gratie continet: propter qd̄. i. q. i. c. mul
ti. dr̄ euchariſtia grece latine bona gr̄a inter-
pretatur. Sed certuʒ ē ꝙ tempus plenitudi-
nis grati e ab incarnatione xp̄i incepit ⁊ non
ante. vnde ⁊ Joan. primo dicitur. de plenitu-
dine eius gratie omnes accepimus: ergo per
ſupradicta oīa bene cōcluditur ꝙ non tem-
pore legis nature: nec tempore legis ſcriptu-
re. ſʒ ſolum tempore legis euangelice debuit
hoc ſacramentum inſtitui: ⁊ de ipſo ſumen-
do veris fidelibus preceptum dari. ¶ Quar-
to etiam probo ratione perfectionis ꝙ ſuſce-
ptio ſacramenti cuilibet adulto eſt neceſſaria
ad ſalutem. fundamentum rationis ponit bo
etius in ſuo libro topicorū di. Principia reꝝ
naturaliter ſunt ſuis effectibus perfectiora.
pʒ hec regula. Nā papa ⁊ ſi hāc pfectionē ha
bet ꝙ conſecrat epiſcopos. tamen eis non cō
municat auctoritateʒ cōſecrandi alios i epi
ſcopos. Similiter mare magis retinet apud
ſe de aqua quā cōmunicet ceteris fluminib⁹
hoc idem facit ſol in cōmunicationē lucis er
ga lunā ⁊ ſydera. Quo p̄ſuppoſito peto an q
lʒ dn̄s ⁊ dn̄a hn̄tes ſeruos ⁊ ſeruitrices ſeu
qlʒ tutor hn̄s pupillos tenent̄ hr̄e hāc pfectio
nē charitatis vt iducāt rōnabilr̄ q̄tū pn̄t fili
os ⁊ filias ⁊ ſeruos ⁊ ſeruitrices famulos ⁊
pupillos ſub pena peccati mortalis ad ſuſce-
ptionē huiu⁹ ſcr̄i. Et certū ē ꝙ ſic. ⁊ ratio eſt
qꝛ Mathe. 22. precipitur: vnicuiqʒ vt dili-
gat proximum ſuum ſicut ſeipſum. Quod ſi
cos ad hoc non inducunt faciendum: nequa
quam diligunt predictos proximos ſicut ſe-
ipſos cum non conſulant eos ad ſaluteʒ ani-
marum ſuarum. propterea eccleſiaſtici. 7. ſa-
piens ait. Filij tibi ſunt: erudias eos: ⁊ incur-

ua illos.ſ.ad ſuſcipiendum hoc ſacramentuꝫ. Accipite o parentes exemplum a beſtijs vt puta a canibus ab auibus ab aſina ꝛ ceteris que tantam habent curã vt filios ſuos corporaliter bene nutriant: ꝛ ſi illi habent curam de corpore:multo magis tu de anima filiorũ tuorum curam habere debes. Sed heu. Ecce ſm̃ Bernar.ꝙ ſi cadit aſinus in foueam: ſtatim paterfamilias ſubleuat eum:ſi autem filius eius cadit in foueam tranſgreſſiõis dominici ꝛ eccleſiaſtici precepti vt puta quãdo non confitentur nec cõmunicant:claudit oculos tacet nec ſubleuat eum per inductionem ꝛ correctionem. Ecce pater quia plus amas aſinum q̃ꝫ filium. Taceo de cura maria quã habes in nutriendo corpus filij tui.nam duꝫ tener eſt trahis eum per manus:tecum ducis amplectaris ꝛ obſcularis:dum vero magnꝰ eſt omnia diſpoſitionis erga eum vt tantum appareat coram mundo vno bello pezo de carne nec curas facere illum canonicum Abbatem doctorem armigerum comitẽ militem ꝛc.huiuſmodi. Que omnia ſibi facis ꝓ mondi honore ꝛ pro ſui corporis delectatione:ſꝫ de ſalute aie ſue nihil ꝓfecto queris ac ſi in totuꝫ eſſet animal irrationale. Hoc ideꝫ dico de medicis circa egrotos:quia ſi grauiter ſtant tenentur eos inducere ſub pena excõmunicationis ad ſuſceptionem ſacramentorum:ſicut expreſſe habetur textus extra de pe.ꝛ re.c.cum infirmitas. Et nota qḋ dixi ꝙ tales ſupradicti debent induci ꝛ nõ cogi:quoniam nihil poteſt eſſe bonum niſi ſit voluntarium:vt habetur.20.q.3.c.preſens. ꝛ inſup qr coacta ſeruitia deo non placent ſicut dicitur 20.q.j.c.Illud.23.q.6.c.iaꝫ vero.25.di.c. de iudeis. His p̃miſſis ſi ſupradicti tenent̃ ſupradictos inducere ad ſuſceptioneꝫ dominici ſacramenti:multo magis incomparabiliter tenetur habere hanc perfectionẽ charitatis erga ſeipſos precipue cum philoſophus .9.ethicorum dicat . Quod amicabilia que ſunt ad alterum prius inſunt amicabilibus que ſunt ad ſeipſum. Et Augu.libro de doc.chriſtiana dicit. Regulam diligendi proximum a ſeipo prius dilectio accepit. Sed heu quid dicam de illis qui non cõmunicãt:nec filios nec ſeruos ad cõionem inducunt:tales profecto duplex mortale comittunt. Quãplurimũ tamẽ accidit ꝙ filij ꝛ ſerui non cõmunicant: quia patres ꝛ dominos ꝯmunicare nõ vidẽt. Vnde .j.q.4.c.eccleſia.dicitur. Aliquando ꝓ meritis prelatorũ deprauatur vita ſubditoruꝫ vt p̃latis ſuis ſubditi fauẽtes ad malum cum illis ſimul corruũt:ſicut filij iſral diu peccata ſacerdotum portantes:tandem cum eis in manibus hoſtium ceciderũt.hec ibi. Et Innoc. tertius extra de voto ꝛ voti redemptione. c. magne.ait. Quod enim agitur a prelatis facile trahitur a ſubditis in exemplũ.hec ille. Talibus conuenit ꝙ Nico.papa allegans Gre. ij.q.3.c.precipue.ait. Scire p̃lati dbẽt quia ſi peruerſa perpetrant tot mortibus digni ſunt quot ad ſubditos ſuos perditiõis exẽpla trãſmittunt. Vnde neceſſe ẽ vt tãto cautius ſe cuſtodiant quãto per praua que faciunt non ſoli moriũt.hec ille. ¶ Quito hoc idẽ ꝓbo rõe argumẽtatiõis ꝙ.ſ.q̃ſqꝫ deuote dꝫ ſumẽ ſacramenta euchariſtie.peto ĝ an qs ſumeret cibũ materialeꝫ pro vitãda aliqua infirmitate grauiſſima ꝛ certum eſt ꝙ ſic:a fortiori quiſqꝫ tenetur ſumere ſacram euchariſtiam ne anima ſua ſpirituales infirmitates recipiat ꝛ diuerſimode letaliter vulneret. Nã.x.vulnera grauiſſima infligũtur anime euchariſtiam ſumẽ nolenti. Quorum ¶ Primũ dicitur vulnus offenſiõis. Scdꝫ dicit̃ vulnus mortificatiõis. Tertiũ dicit̃ vulnus priuationis. Quartũ dicit̃ vulnus ſcandalizatiõis. Quitum dicitur vulnus excõicatiõis. Sextum dicitur vulnus excluſionis. Septimum dicitur vulnus inabſolutionis. Octauũ dicitur vulnus ſepelitionis. Nonũ dicitur vulnus certificationis. Decimuꝫ dicitur vulnꝰ exorationis. ¶ Primũ vulnus quod infligitur anime ſacramentuꝫ cõtẽnenti dicitur offenſionis.vꝫ ſedis apoſtolice:cui non obedit. Nam talis cõmittit illud grauiſſimuꝫ peccatum inobedientie pro quo Adam ꝛ Eua expulſi fuerunt a paradiſo:ꝛ per cõſequẽs totũ munduꝫ contaminauerunt:de qua grauitate peccati inobedientie Grego.papa.8i. di.c.ſi qui ſunt preſbyteri .ait. Qui vero huic precepto ſaluberrimo obedire noluerit ydolatrie peccatuꝫ incurrunt. Samuele teſte inſtruente ¶ Peccatũ arriolãdi ẽ nõ obedire ꝛ ſcelus ydolatrie non acqeſcẽ.i.R.15. ¶ Peccatũ igitur paganitatis incurrit quiſqs dum chriſtianuꝫ ſe eſſe aſſerit ſedi apoſtolice obedire contẽnit h ille. ¶ Scdꝫ vlnꝰ qḋ ifligit̃ aie ſacrꝫ ꝯtẽnẽ

ti dicit̃ mortificatiōis. Nam talis anima ſpi
ritualiter moritur: quia ſicut corpus ſine ma
teriali cibo morit̃: ſic anima ſine cibo ſacra-
menti. Et ideo Ezech .18. dicit̃. Anima que
peccauerit ipſa morietur. Et glo. ſuper ver-
ba luc. 12. ignem veni mittere ⁊c̄. ait. Sicut aq̄
extinguit calorem ignis: ſic peccatum extin-
guit in anima feruorē diuine charitatis: quo
modo enim charitatem in ſe habet qui in ho
ſpitio anime non vult recipere ſuum ſaluato
rem. Jō Mat. 25. in iudicio dicet. hoſpes erā
⁊ non collegiſtis me. ¶ Tertium vulnus qđ
infligitur anime ſacramentuz contēnenti di
citur priuatiōis. certum eſt enim vt habetur
extra de etate ⁊ qualitate ordinandorum. c.
cum bone. ꝙ qui non obedit pape ⁊ ſedi apo
ſtolice: merito priuatur omni officio atq̄z be-
neficio: a fortiori ipſe chriſtus q̄ eſt iuſtior pa-
pe ⁊ ſede apoſtolica priuat contēnentem eu-
chariſtiam omnibus ſuis meritis. Sic enim
dicit̃ extra de re. iudi. in regula defleat. De-
fleat peccator q̄z offendens in vno factus eſt
omnium reus. Et eccleſiaſtes. 9. dicitur. qui
offendit in vno multa bona perdet. ¶ Quar
tum vulnus quod infligitur anime ſacramē
tum contēnenti dicitur ſcandalizationis: ta-
lis non communicans profecto ſcandalizat
omnes vicinos đ terra vel ciuitate ⁊ ideo tot
penas meretur quot perſonas ſcandalizat.
Sic enim dicit Jeroni. j. q. j. c. Si quoſcunq̄z
Quicunq̄z inquit vitam ſuam in ſcandaluz
populi inducunt: rei ſunt omnis infidelitatis
eorum qui ſcandalizant̃ hec ille. propterea ſal
uator Mat. 18. ait. Qui ſcandalizauerit vnuz
de pu. his qui in me credunt ⁊c̄. ⁊ ſubdit vhe
homini. illi ⁊c̄. ¶ Quintum vulnus quod in-
fligitur anime ſacramentum contēnenti di
citur excōmunicationis. Scḋm enim hoſtiē.
in. c. omnis vtriuſq̄z ſexus. de peni. ⁊ remi.
Siquis preſbyter habet parrochianuz nolen
tem communicare neq̄z confiteri. Primo il
lum arguat opportune. ſcilicet illum mundo.
Secundo importune. ſcilicet corripiendo ſu-
ſpendendo ⁊ interdicendo. Tertio autez cre-
ſcente contumatia debet excommunicari vel
ſuperiori denuntiari: ⁊ de hoc habetur expreſ
ſe tex. di. 18. c. decernimus. di. 34. c. quorundā
ij. q. 3. c. Si aūt. ⁊. c. ſe. 32. q. 5. c. pceptū. ¶ Sex-
tuz vulnus quod infligitur anime ſacramē
tum contēnenti dicitur excluſionis. Quicun-
q̄z non cōmunicat debet omnino ab eccleſia
excludi nec debet permitti ꝙ cum alijs fide-
libus eccleſiam ingrediatur pro miſſis vel of
ficijs audiendis. Vnde de peni. ⁊ remiſ. c. om
nis dicitur. Non cōmunicans viuens arcea
tur ab ingreſſu eccleſie. Similiter de conſe.
di. ſecunda. c. ſi quis intrat. dicitur. Qui auer
tit ſe a cōmunione talē decernimus ab eccle
ſia eſſe proijciendum. ¶ Septimum vulnus
quod infligitur anime ſacramentum contē-
nenti dicitur inabſolutionis. Quicunq̄z con
fitetur ſemel in anno prout iniungit eccleſia:
⁊ non proponit ſumere corpus chriſti admi-
nus ſemel in anno: talis confeſſio eſt inutilis
ad ſalutem niſi forte in caſibus licitis quādo
ſcilicet differtur ipſa cōmunio ꝓ rationabili
cauſa. ⁊ ratio eſt quia vtrunq̄z precipitur ſub
peccato mortali. Si igitur confiteris ⁊ cō-
municare non vis: diſponis te ad non obe-
diendum eccleſie et ſic remanes in mortali
peccato ⁊ abſolutio non valet ad ſalutem.
¶ Octauum vulnus quod infligitur anime
contēnenti ſacramentum dicitur ſepelitionis
Quicunq̄z non cōmunicant in paſcha ſi de-
cedunt ſine ſignis penitētie nequaq̄z debent
ſepeliri in eccleſia. Vnde in dicto. c. de peni.
⁊ remiſ. c. omnis. dicitur. ⁊ moriens careat ec
cleſiaſtica ſepultura. Quia enim tales vt be-
ſtie vixerunt: ideo ſepultura non ſacra ſed be
ſtiarum eis debet̃: propter qđ Jere. 22. dicitur
ſepultura aſini ſepelietur: ⁊ hoc ad eorum cu-
mulum dānationis pro vt habetur. 23. q̄one
ij. c. cum grauia. ⁊. c. quibus. ⁊ ratio quare nō
debēt ſepeliri eſt: quia. 13. queſtiōe. 2. c. non eſti
memus. dicitur. Deuote ſepulture officium:
bone fidei eſt teſtimonium. Et ideo ne clerici
⁊ ſeculares ſint falſi teſtes prohibentur ſub
pena peccati mortalis ne interſint eorum ſe
pulture ſicut habetur expreſſe extra de rapto
ribus. c. 2. Et quod plus ē ſi in loco ſacro ſe
pulti fuerunt tales: quicunq̄z cognoſcerit oſſa
eorum tenetur ſub pena peccati mortalis illa
exhumare ſicut expreſſe habetur tex. extra de
ſepultu. in. c. ſacris. Et ſi eccleſia vel cimiteri-
um erant conſecrata fuerunt violata: ⁊ ideo
oportet ea iterum reconſecrari ⁊ reconciliari
ſicut habetur extra de conſe. eccleſiarum. c. cō
ſuluiſti. ¶ Nonū vulnus quod infligitur ani
me ſacramentum contēnenti dicitur certifi-
catiōis. Quicūq̄z non cōmunicat habet cer-

titudinem de eterna morte:ſicut qui medici-
nam ſpernit certitudinem habet de corpora
li. Et hoc ſm Alexandrum de ales in.4.q2
talis in hoc ſacramento.4.bona excellentiſſi
ma contēnit Primo preſentiam ſaluatoris
Scdo memoriā humane redēptiōis. Tertio
abundantiā diuine charitatis. Quarto medi
cinam proprie infirmitatis. hec Alexander.
¶ Decimū & vltimū vuln⁹ qd̄ īfligitur aīe cō
temnenti ſacramentum dicitur exorationis.
Quicunq3 non cōmunicat ſi moriatur ſine
ſignis penitentie nullus poteſt pro eo publice
exorare:imo ſi quis publice pro ipo aut dicūt
miſſas & officium aut dicere facit vterq3 mor
taliter peccat cum ſit contra preceptum eccle
ſie.ſicut habetur expreſſē.de ſpon.c.ad audiē-
tiam. Et extra de ſta.monaco.c.j.&.c. cum ſu
per quodam.extra de ſepultu .c.ex pte paren
tum. Et extra de furtis.c.2. Item.13.q.2.c.pro
obeuntibus.c.non extimemus.&.c.de quibus
Et.23.q.5.c.placuit. Deniq3 extra de ſenten.
excōmuni.c.a nobis.ſcdo. Et.c.ſacris. dicitur
Quibus cōmunicamus in vita debem⁹ cō-
municare & in morte:ſed quibus non cōmu-
nicamus in vita nec i morte cōmunicare de
bemus.ſ.per ſuffragium orationum.ideo. J.
Jo.5.dicitur. Eſt peccatum ad mortem non
dico vt pro eo quis roget. Proinde in figu-
ra.Mat.ſecundo dicitur:vox in rama audi-
ta eſt. Et ſequitur quia non ſunt. Rama ex-
celſum interpretatur & ſignificat quando alte
cantatur miſſa vel officium pro ſic defuncto.
Rachel.aūt.i.eccleſia plorat & non vult con-
ſolari ideſt non acceptat orationes:& hoc q2
non ſunt ſcilicet in purgatorio vel in loco me
ritorio. Ex predictis igitur.5.rationibus pa-
tet qualiter quiſq3 dei neceſſitate ſalutis tene
tur ſaltem ſemel in anno eucharistiam deuo
te ſuſcipere. ¶ Quarto deniq3 hoc idem pro
bo figuris.primā figura3 habemus de agno
paſcali. Qui vt habetur Exo.12.debebat ex p̄
cepto a filijs iſrael ſemel in anno mādu cari:
& ſignificat. Quicūq3 vult eſſe verus chriſtia
nus ſaltem debet ſemel in anno chriſtu3 qui
agnus eſt vt habetur Joā. primo ſub ſacra-
mento ſuſcipere.propter q Inno.tertius in-
quibuſdam ſententijs ſic dicit. Neceſſario
quippe a nobis ſumendus eſt agnus vt a va
ſtāte angelo protegamur nec exire poſſimus
de egipto niſi celebrando phaſe paſcalē agnū
edamus.hec ille. Aliam figuram habemus
gen̄ ſeptimo.vbi legitur q tēpore diluuij nul
lus extra archam noe ſaluus fuit:ergo a ſimi
li nullus ſaluari poteſt niſi eccleſie dei coniū
gatur per ſuſceptionem dominici ſacramēti
Proinde Ma.22.ponitur de hoc ſimilitudo
vbi dicitur. Quod cū quidam rex p̄les inui-
taſſet ad nuptias filij ſui illi vero venire cō-
tēpſiſſent:& vltra hoc eius ſeruos occidiſſent
ſtati rex miſſis exercitibus ſuis perdidit oēs
homicidas illos & ſuccendit omnes ciuita-
tes eorum igni. Qua ſimilitudine datur intel
ligi q quicunq3 non accedit ad cenam agni
puidi.i. ad ſuſceptionē dominici ſacramti ad
quā ipſe chriſtus omnes inuitat Mat.ij.di.
venite ad me omnes q labo.& one.eſtis:& ego
re.vos.ſ.hoc ſacramento:perdet eos omnes
atq3 ſuccēdet in eterna3 gehēnam. Ex predi
ctis igitur auctoritatibus diſtinc. rationibus
atq3 figuris patet:etiam de realitate domini
ci ſacramenti ſua neceſſitas. Vbi oſtenſum
fuit q̄liter nullus adultus ſaluari pōt niſi de-
uote ſacram eucharistiā ſuſceperit. Rogem⁹
ergo dominū ieſum chriſtum vt nobis omni
bus cōcedat digne ipſu3 recipere. Qui ex in-
mēſitate amoris ſeipſum nobis in cibu3 pre-
ſtare dignatus eſt. Qui viuit & regnat deus
bñdictus p infinita ſecula ſeculorum Amen.

¶ Feria quarta poſt dn̄icam oliuarum. Ite3
de ſeptima excellentia ipſius ſacratiſſime fi-
dei:ſeu de realitate dominici ſacramenti.

Acepto pane
gratias egit & fregit & dedit eis
di.hoc eſt corpus meum qd̄ p
pro vobis tradet hoc facite in
meā cōmemorationem. Scri
buntur hec verba.luc.22.c.& in
paſſiōe occurrētis ferie. Declaratis duabus
primis cōcluſionibus dominici ſacramenti
ſpectabiles ciues v3 eius veritate atq3 neceſ-
ſitate:habeo in pn̄ti tertiā eius concluſionem
ſingulariter declarare que dicitur concluſio
ſpecialitatis. Cuius tertie cōcluſionis decla-
ratio talis erit.
¶ De tertia cōcluſione dominici ſacramenti
que dicitur concluſio ſpecialitatis.

Tertia igitur cõcluſio. de realitate dominici ſacramenti in ordine declaranda dicitur cõcluſio ſpecialitatis. Quãuis in precedenti ſermone oſtenſuz fuit ꝙ oẽs de neceſſitate ſalutis tenentur ſaltẽ ſemel in anno ſacram eucharistiam ſuſcipere. hoc intelligendũ ẽ ſimpliciter de his q habent dignam diſpoſitionem ad ſuſcipiẽdum tm̃ ſacramentuz. Quoniã igitur vt dicitur. 2. de anima actus actiuorum nequaꝙ̃ inſunt niſi in paciente ſeu ſubiecto bene diſpoſito. Hinc eſt ꝙ multi habent varias indiſpoſiciones huic ſacramento prorſus contrarias Et ideo intendo in ſpẽ de ipſis tractare oſtẽdendo ꝙ exiſtentes in tali ſtatu: debent omnino a perceptione ſacramenti ſe abſtinere: cuz digne non poſſint ſuſcipere eucharistiam ſicut dictum eſt. Vt igitur quiſqz ſciat ⁊ intelligat quot ſunt ſpecialiter illi qui nequaqz cõmunicare debent ſed prorſus cõmunio ẽ eis deneganda: concluſionaliter tenendum eſt ꝙ inter ceteros. 12. ſunt genera hominũ ⁊ perſonarum que ſucceſſiue ⁊ ſeriatiz inferius declarantur: qui nequaquã hoc ſacramentuz ſumẽ debẽt ſeu qbꝰ ẽ cõio omnino deneganda. ¶ De. 12. generibus perſonarum que debent omnino abſtinere a cõmunione.

Primum igitur genus hõiuz ⁊ perſonarũ quod digne cõicare non poteſt imo cui ẽ omnino cõmunio deneganda. ſunt omnes illi qui generaliter actu vł habitu ſeu propoſito ſunt in aliqua mortali culpa. Vnde regulariter nullus exiſtens in mortali culpa hoc ſacratiſſimum ſacramentuz ſumere debet. Quod quintuplr̃ probo. Primo auctoritatibus. Scḋo diſtinctionibus. Tertio rationibus. Quarto figuris. Quinto exemplis. ¶ Primo probo auctoritatibus ꝙ quiſqz debet eſſe mundus a mortabili culpa: aliter non debet preſumere tm̃ ſacramentuz ſuſcipere. Vnde apoſtolus prime ad cor. ij. dicit. probet autem ſeipſum homo: ⁊ ſic de pane illo edat. ⁊c̃. Et ille. ſi. iudi. man. ⁊ bibit. glo. ac ſi chriſtum occideret punietur. Itẽ Aug. ſuper Jo. ait. Nullus ſpiritualiter chriſtum mãducat niſi qui innocẽtiam ad altare portat. Portet igitur vnuſquiqz mundã conſcientiam ad ſacramentum ne ſi inmũdam portauerit in eum ſathanas tanꝙ̃ alterũ Judam ingrediatur, hec ille. Item Mat. 7. ſaluator ait. Nõ ẽ bonũ dare ſanctũ. ſ. ſacramẽtuz canibus. i. eis qui viuũt vt canes: nec mittere margaritas ante porcos. i. ante eos qui viuunt vt porci. Item Alexander papa de cõſecra. di. 2. c. nihil. ait. Nihil in ſacrificijs maius poteſt eſſe ꝙ̃ corpus ⁊ ſanguis chriſti: nec vlla oblatio hac potior eſt ſed h̄ omnes precellit que pura conſcientia domino offerenda ẽ ⁊ pura mente ſumenda atqz ab omnibus venerãda: ⁊ ſicut potior eſt ceteris ita potius extolli ⁊ venerari debet. hec ille. Ex quibus auctoritatibus patet ꝙ nullus cum conſcientia peccati mortalis accedere debet ad ſumẽduz hoc ſacramentum. Scḋo hoc idem probo diſtinctionibus: ⁊ primo diſtinctione Ric. i. 4. di. 9. ar. 2. q. j. in cor. q. dicentis. Cum queritur an exiſtens in peccato mortali debeat ſacramentum ſuſcipere. Reſpondeo ꝙ non qr cũ nihil in ſacrificijs ſit precioſius hoc corpore debẽt pura mente venerari: ⁊ ideo volens accedere ad hoc ſacramentum debet examinare cõſciẽtiam ſuaz ſm̃ apoſtolum. j. cor. 12. ⁊ ſi videat ſe eẽ i peccato mortali. ſ. qr videt ſe nõ penitere de peccato mortali iam cõmiſſo vel eſſe in propoſito aliꝰ ꝯmittẽdi: ⁊ ſi in tali ſtatu homo ſuſcipit ſacramentuz mortaliter peccat propter irreuerentiã quam facit ſacramẽto ⁊ rei contente: ⁊ ẽt qr eſt eccleſiaſtici precepti tranſgreſſor. Ille etiam q ſm̃ rei veritatẽ nõ eſt in peccato mortali credit tm̃ eſſe: ſi cum tali cõſcientia hoc ſacramentuz ſuſcipit mortaliter peccat: qr eſt reuerentie ſacramẽto debite contemptor. Si autem non videt ſe eſſe in mortali peccato nec credit: ⁊ tamẽ eſt: aut hoc prouenit ex omiſſiõe debite diligentie in examinãdo cõſcientiam: ⁊ tunc dico ꝙ mortaliter peccat nõ tm̃ ita grauiter ſicut primus Aut nõ prouenit ex omiſſione debite diligentie in examinando conſcientiam quã tenetur homo adhibere: ſed qr homo de lege cõmuni certus eſſe nõ poteſt vtꝝ penitcat digne ſꝫ illud eccl'iaſtes. Nemo ſcit vtꝝ odio an amore dignus ſit eccleſiaſtes. 9. ⁊ ſic accedens in peccato mortali ad ſuſceptionem huius ſacramenti non peccat mortaliter ſed conſequitur remiſſionem latentis peccati. Aliter eniz quandocunqz homo hoc ſacramentum ſuſciperet: exponeret ſe periculo peccati mortalis quod falſum eſt. hec Ricar. verbaliter. Aliaz diſtĩctiõz põit Tho. i. 4. di. 9. ar. j. Et ẽt petrꝰ

de taraſi.ibidem circa.ſecundum problema. ar.p̄.d.Cum queritur inquiunt an mortaliter peccat qui ſacramentum ſuſcipit cū conſcientia peccati mortalis.reſpondemus q̄ ſic Nā habēs conſcientiā peccati mortalis qđ non dimittere proponit peccat mortaliter dupliciter.ſ.corpus chriſti ſumēdo ⁊ non ſumendo. Primo peccat nō ſumendo tēpore ab eccleſia conſtituto eo q̄ eſt inobediens precepto pape. Secundo peccat ſic accedens ad ſumendum eo q̄ talis indigne accedit Nō q̄ peccat ex eo q̄ facit quod papa mandat ad quod tenetur:quia nullus cum facit ad quod tenetur non peccat. Sed talis ideo mortaliter peccat q̄ malo modo cōmunicat nec in ſuper peccat cōmunicans cū conſcientia peccati mortalis q̄ res ſit mala quam recipit ſ3 q̄ ille malus male recipit qđ ē ex ſe optimū. ſcilicet corpus chriſti.vnde cum corpus chriſti ſit de maximis bonis:nullus peccat q̄ re bona vtitur ſ3 q̄ malo modo ea vtitur ſicut virtutibus que ſunt de maxime bonis aliqs male vtitur non q̄ actus eliciendo ſit malū ſ3 de eis ſuperbiendo ⁊ gloriādo.veruntamē talis manente propoſito peccādi minus ⁊ leuius peccat corpus chriſti non ſumendo q̄3 ſumendo:⁊ ratio eſt q̄ illud quod eſt malum ſm ſe ē maius malum q̄3 illud quod malum q̄ prohibitum. Modo igitur ſic eſt q̄ ſumere corpus chriſti cum conſciētia peccati mortalis eſt ſimpliciter ſm ſe malum.non ſumere autem in feſto paſche non ē ſm ſe malum ſed ſolum q̄ hoc eſt contra preceptum eccleſie:vnde prius debet ſe quiſq3 ex cōmunicari permittere q̄3 cum peccandi propoſito corpus chriſti velle ſuſcipere.hec tho.⁊ Petrus Aliam deniq3 diſti.ponit. Ricar.in.4.di.9. ar.3.q.i.in cor.q.di.Cum queritur an exiſtenti in peccato ſacerdos peccat dando ſibi ſacramentum. Reſpondeo q̄ ille quē ſacerdos ſit eſſe in peccato mortali:aut nō petit eucharīſtiam ſibi dari:⁊ tunc diſtinguo q̄ aut ſuū peccatum mortale ē occultum aut manifeſtū Si manifeſtum tunc ſacerdos ſibi dando eucharīſtia3 peccaret quia contra ipſum habet exceptionem quam ſibi publice obicere pōt ⁊ accipio hoc manifeſtum pro omni eo quod probari poteſt quod magis proprie dicit manifeſtabile q̄3 manifeſtum. Vnde ſi ſacerdos ſciret parochianum ſuum eſſe in crimine qđ contra eum poſſet probari legittime ita q̄ illud crimen neſcirent cum ipſo niſi duo veteres teſtes:per quos hoc probare poſſet: nō propter hoc deberet eucharīſtiam negare illi in publico petenti q̄ iam inferret ſibi penā ante criminis probationem quod fieri non debet. ii.q.3.c.corum. Sed accipio hic manifeſtum pro notorio. Eſt autem peccatum notorium vel per ſniam vel per confeſſionem factam in iure aut euidentiam rei que tergiuerſatione aliqua celari non poteſt.extra de coha.mulierū.c.vl. Si autem peccatu3 ſuum eſt occultum aut petit in occulto:⁊ tunc ſacerdos ſibi dando peccaret:quia habet contra eum legittimam exceptionem quam ſibi in occulto obicere poteſt:⁊ ipſum debet monere ne petat in publico vt habetur de conſe. di.2.ne prohibeat.aut petit in publico ⁊ tunc ſacerdos ſibi dare tenetur quia contra eum non habet legittimā exceptione3 quam ei in publico obicere poteſt.extra de offi.ordi. Si ſacerdos. Et infra in ſolu. vlti.argumenti ſb iungit di. Caueat tamen ſacerdos ne ſic petenti in manifeſto det hoſtiam non conſecrata3 ſimulans ſibi dare corpus chriſti:quia ſi hoc faceret grauiſſime peccaret. daret enim ſibi ⁊ populo occaſionem hydolatrandi quātum in ſe eſſet. Ex predictis diſt.patet qualiter nullus exiſtens in peccato mortali accedere debet ad hoc ſacramentu3. Tertio hoc idem probo.quinq3 rationibus. Primo ratione augumentationis. Secundo ratione profectionis. Tertio ratione argumentationis. Quarto ratione comparationis. Quinto ratione incurſionis. ¶ Primo probo ratione augumentatiōis.ſ.peccati Nam communicans in mortali augmentat peccatum ſuum nouum.ſcilicet peccatum cōmittendo Fundamentum rationis ponit.tho.lib.tertio contra gentiles.allegans quandam ſententiam cōmentatoris in lib.de ſubſtantia orbis ⁊ di.corruptis potentijs earum obiecta eis plurimum ſunt nociua. patet hec regula in oculo. Na3 ſi potentia viſiua egra fuerit clarum eſt q̄ viſio aeris ⁊ ſolis que primo erāt ſibi delectabilia dicēte ſalomōe eccleſiaſtici ii. Dulce lumē ⁊ delectabile eſt oculis videre ſolem ſibi fiet nociua ad videndum pro eo q̄ potentiā viſiuā contriſtant ⁊ magis debilitant. Simil'r potentia guſtatiua cui⁹ cibus

pꝛius erat delectabilis: ſi infirmet̃ ⁊ detur ei
optimus cibus:ſtatim auget ſibi triſtitiam ⁊
doloꝛem. Que duo confirmans Auguſti. ait
pallato egroto pena eſt panis:qui ſano eſt ſua
uis:⁊ oculis egris odioſa eſt lux:que ſanis eſt
amabilis.h̄ ille. Cui concoꝛdās Jo. oſ auri. d̄
conſe. di. 5. c. nihil. ait. Nihil ſic iocundum eſt
ſicut cibus bene digeſtus aut decoctus:ni-
hil ſic ſalutem nihil ſic ſenſus acumē opera-
tur:nihil ſic egritudinē.fugat ſicut moderata
refectio. Sufficiētia quippe cum nutrimēto ⁊
ſoſpitatē ſil̓ pꝛocreat ⁊ iocūditatez :abundan
tia vero ſuperflua moꝛbuz facit:moleſtias in
gerit ⁊ egritudines generat:quod enim facit
fames hoc ēt plenitudo ciboꝝ magis aut mł̓
to peioꝛa.fames quippe in paucis diebus au
fert hominē ⁊ liberat ex hac vita penali:exceſ
ſus vero ciboꝛum conſumit ⁊ conputreſcere
facit coꝛpus humanuz:⁊ macerat egritudine
diuturna:⁊ tūc cū moꝛte crudeli extiguit.hec
ille. Et Boe. pꝛoſa. 5. ſcd̄i libꝛi ſic ait. Si ꝙ
nature ſatis eſt replere indigentē velis.nihil
eſt ꝙ foꝛtune affluentiā petas:paucis eni mi
nimiſqꝫ natura contenta eſt:cuius ſatietatez
ſi ſuperfluis vrgere velis:aut in iocundū fiet
quod effuderis aut noxiuz. hec ille. Et eccle-
ſiaſtici. 37. di. In multis eſcis erit īfirmitas ⁊
auiditas appꝛopinquabit vſqꝫ ad colerā: pꝛo
pter crapulam multi perierunt:qui aūt abſti-
nens eſt addiciet vitam. Quo pꝛeſuppoſito ꝙ
ſcꝫ potentie coꝛrupte etiaꝫ pꝛopꝛiū obiectum
auget doloꝛem:certuz eſt ꝙ anima habet pꝛo
obiecto cibi ſui ⁊ potus ſpiritual̓ coꝛpus chꝛi
ſti: dn̄te ſaluatoꝛe Jo. 6. c. Caro. m. vere eſt ci
bus. ⁊. ſ. m. v. eſt. p. Si igitur anima ē ſpiritua
liter infirmata per peccatum:⁊ habet cibum
ſpiritualez.videlicet coꝛpus chꝛiſti ſuſcipit: cō
cluditur ꝙ a ſimili auget tali anime doloꝛem
⁊ infirmitatem:quia. ſ. addidit peccatum pec-
cato.quod egregie cōfirmans Criſo. omelia
5. ſuper Mat. dicit. Sc̄ coꝛpoꝛalis cibus cū
ventrem inuenerit aduerſis ꝯtrarijs vel inſe
ctis humoꝛibus occupatū:amplius ledit: ma
gis nocet:⁊ nullum pꝛeſtat auxilium:ita etiaꝫ
iſte cibus ſpiritualis ſi aliquem reperit mali-
gnitate polutum:magis eum perdit non ſua
natura ſed accipientis vitio.hec ille. Et Iſi-
doꝛus li. de ſūmo bo. ⁊ ponitur de conſecra.
di. 2. c. Qui ſcelerate inqt viuūt ī eccleſia dei
⁊ cōmunicare non deſinunt putantes ſe tali
cōmunione mundari:diſcant nihil ad emun

dationē pꝛoficere ſibi dicēte pꝛopheta. Quid
eſt ꝙ dilectus meus fecit ſcelera multa in do
mo mea:nūquid carnes ſcē auferēt a te ma
litias tuas:' Et apl̓s iqt. Pꝛobet ſeipm̄ hō ⁊
ſic de illo pane edat ⁊c̄. hec ille. Et de conſe.
d. 2. c. ꝙ diſcoꝛdat a chꝛiſto:nec mādücat car-
nē eius nec ſanguinez eius bibit:⁊ ſi tāte rei
ſacramentuz ad iudiciū ſue perditiōis quoti
die accipit. Et idem. c. qui mādücant. dicitur.
Qui accipit hoc miſterium charitatis ⁊ vni
tatis ⁊ non tenet vinculum pacis:non ſacra-
mētum accipit pꝛo ſe:ſed teſtimonium cōtra
ſe. Deniqꝫ eadem. di. c. ⁊ ſcā. dicitur. Et ſan-
cta malis poſſunt obeſſe:nā bonis ſūt ad ſa-
lutez:malis aūt ad iudiciū.vnde apl̓us. Qui
manducat ⁊ bibit indigne ⁊c̄.non qꝛ illa res
mala eſt ſed qꝛ malus male accipit quod bo-
nū eſt. Nō enim mala erat bucella que iude
a dn̄o data eſt. Saltez medicus dedit:ſed qꝛ
ille digne dedit ille indignus erat:accepit ad
perniticem.h̄ ibi. Si aūt quereres cur xp̄s coꝛ
pus ſuū ſanctiſſimum Jude tradidit quē iaꝫ
nouerat ꝓditoꝛem ⁊ per qd̄ ſciebat ipſum in
currere nouā culpam. Ad h̄ Reſpōdet Alex.
de ales in. 4. parte ſūme.in tractatu de ſacra
mēto. Et etiam Tho. in. 4. di. v. ꝙ hoc fuit cō
ueniēs triplici reſpectu. Pꝛio reſpectu ſue
ſapiētie. Scd̄o reſpectu ſue mīe. Tertio re
ſpectu ſue iuſtitie. ¶ Primo reſpectu ſue ſa-
piētie. Et h̄ duplici ratione.pꝛia eſt ꝑꝑ docu-
mentuz nr̄m vt. ſ. diſcamꝰ ⁊ nos bn̄ facere ini
cis noſtris.nam dn̄s carne ſua ꝓpꝛia Judā
ꝓditoꝛē cibauit:vt habetur. j. q. j. c. xp̄s ad qd̄
facit. i. q. j. c. aduerſitas.vt mēbꝛa ſua inſtrue-
ret ꝙ etiam inimicis bene facerent . Quod ⁊
Mat. 5. ꝑcipit di.bene facite his qui oderūt
vos. Et ꝓuer. 25. dicitur.ſi eſurierit inimicꝰ
tuus ciba illum:ſi ſitit potum da illi. Secun
da ratio.eſt pꝛopter exemplum. Nam ex hoc
exemplum dedit ꝙ ſacerdotes etiaꝫ peccato
ribus ſecretis ne eos ſcandalizent:debent in
publico ſacramentum conferre. ¶ Secundo
fuit ꝯueniens reſpectu ſue miſericoꝛdie ⁊ hoc
duplici ratiōe. Pꝛima eſt pꝛopter reuocatio
nem eius a malo.bene. n. debuit miſer ille ex
conſideratiōe diuine bonitatis q̄ maxime in
hoc apparuit ꝙ illi tradidit coꝛpus ſuū a ma
lo pꝛopoſito reuocari:⁊ virtute tanti ſacramē
ti melioꝛari: ſed ille ſponte auxit peccatum.
Unde debuit ſibi auxiſſe meritum. Secūda
ratio eſt pꝛopter pꝛomotionem in bono de-

buit enim fieri melior ex tribus. Primo ex timore diuine cōminationis que exprimitur Mat.26.vbe homini illi.&c. Secundo ex munere collationis ſacramenti gratie:nihil eniꝫ ſibi maius conferre poterat q̄ ſeipſuꝫ. ¶Tertio ex honore conformis diſpenſationis: magnum enim honorē exhibuit illi dominus diſpenſando corpus ſuuꝫ ei ſicut ceteris apoſtolis. ¶Tertio conueniens fuit reſpectu ſue iuſtitie:& hoc quantum ad duo que ei ſunt inflicta. Primum eſt augmentuꝫ culpe.exquo eni ꝓ tantū beneficium a malitia cōcepta ceſſare noluit:iuſto dei iuditio punitus eſt lapſu culpe grauioris.ſ.deſperatiōis. Nam Mat. 27.dicitur. Et abiens laqueo ſe ſuſpendit.ꝓpterea.apochalipſis vltimo dicit. Qui in ſordibus eſt ſordeſcat adhuc.glo.etiam quedam ad Roma.primo ait. Strictiſſimo dei iuditio fit vt peccata peccatis puniantur. ¶ Secunduꝫ eſt retributio ſue dānationis. Naꝫ ex ingratitudine tanti beneficij euidētior apparet diuina iuſtitia in dānatione eiuſdem. Secundo etiam probo ratione perfectionis.q.ſ.nullus ſuſcipere debet ſacramentum cuꝫ mortali culpa pro eo q̄ talis ſuſceptio nihil proficit ad diuinam gratiam acquirendā. Fundamētū rōis pōit philoſophus in.j.phiſicoꝝ di. Accidens nulluꝫ erit nec proderit ſubiecto non ꝑſiſtēte.patet.h̄ regula. Nam delectationes accidentales ſeu etiam infirmitates corporales que adueniūt corpori in comendendo bibendo dormiendo corpus onerando & huiuſmodi nequaq̄ haberi poſſent niſi corpus exiſteret in quo hec omnia fundantur. Quo preſuppoſito certū eſt q̄ ſicut anima eſt ſubiectū corporis:corpus vero eſt ſubiectum predictorum:ſic munditia & puritas anime obiectum quoddā ſunt gratie ſeu diuinaruꝫ gratiarum dicente Auguſt.lib.de verbis domini. Puritas ſic eſt ſubſtantia gratie ſic anima eſt ſubſtantia corporis. Quod ſi ſic eſt:ergo deficiēte ſubiecto diuine gratie qđ eſt puritas:ſeqtur neceſſario q̄ non habens puritatem anime:dato q̄ ſuſcipiat ſacramentum nihil ſuſſcipere poteſt de abundantia diuine gratie:ꝓpter q̄ de conſecra.di.4.c.nō poteſt. dicitur. Non poteſt quis vite celeſtis gratiam accipere niſi purgatꝰ fuerit ab omni ſorde peccati.hec ibi. Et ideo ſicut ſtultus diceret ille qui ſuſciperet medicinas valoris ipreciabilis que nihil ſanitatis in eo operaretur:mlto magis ſtultus dicendus eſt qui eucharistiaꝫ ſuſcipit que eſt infiniti valoris exquo nullaꝫ propter hoc gratiā ſuſcipere poteſt. Et confirmo iſtaꝫ rationem per ſimilitudinem ſic. Sicut enim alimentuꝫ corporale ſe habet ad vitaꝫ corporaleꝫ:ſic alimentuꝫ ſpirituale corporis chriſti ſe habet ad vitaꝫ anime ſpiritualem. Sed clarum eſt q̄ alimentum corporale ſoluꝫ prodeſt corpori viuenti & nō mortuo:quia ſi ponerentur in ore mortui omnes delicati cibi de mundo nihil ſibi proficerent ad augmentum vite eo q̄ in membris mortuis non eſt virtus digerendi:nec cibum in ſubſtantiam conuertendi:cum omni calore naturali penitus ſint priuata:ergo a ſimili alimentuꝫ ſpirituale quale eſt corpus chriſti ſolum prodeſt anime viuenti vita gratie:ſed non mortue per peccatum mortale quod occidit animā:ſicut dicitur apochalipſis.3. Nomē hēs q̄ viuas & mortuꝰ es. Et hoc ideo fit:quia talis anima ſpirituali calore ideſt diuino amore eſt priuata. Nōne ēt videmus q̄ membruꝫ a corpore preciſum nō poteſt participare aliquid de vita corporis: Et certum eſt q̄ ſic:ſed clarum eſt q̄ ſumens ſacramentum cū peccato eſt quoddam membrum preciſum a corpore & charitate fideliuꝫ ergo impoſſibile eſt q̄ etiam per ſuſceptionē ſacramenti poſſit aliquid participare de diuina gratia & de merito fidelium. Sicut enim dicitur de cōſe.di.4.c. Eccleſie vnitas & charitas nō diffūditur niſi in cordibus eorū qui participes ſui ſunt. Similis ſententia ponitur.23.q.7.c.quēadmoduꝫ. ¶Tertio hoc idē probo ratione argumentationis.clara eſt ſententia q̄ ſi quis obligatur facere minus:multo magis tenetur facere & fugere maius. Nā ſi ſiquis tenetur non percutere hominē: multo magis tenetur non occidere. Similiter:ſi quis tenetur habere curam de equo domini ſui:multo magis de domino. Quo preſuppoſito certum eſt q̄ quiſq; ſacerdos tenetur cōſeruare eccleſias & vaſcula in quibus conſecratur corpus chriſti & reponitur. Quod ſi ſic eſt:ergo a fortiori tenetur quiſq; habere animam mundā ab omni culpa mortali in qua recipit ſacramentaliter ipm veꝝ corpus chriſti. Et q̄ eccleſie vaſa in quibus ponitur & cōſecratur corpus chriſti debeāt eſſe munda:teſtatur Inno.tertius extra de cuſtodia eucariſtie.c.relinqui.di. Relinqui nolumus incorrectum q̄ quidam clerici eccleſias ſic expo-

nunt ſupellectibus proprijs ⁊ etiaꝫ alienis:vt potius domus laice ꝙ̄ dei baſilice videātur non conſiderantes ꝙ dominus non ſinebat vt vas transferetur per templum. Sunt ⁊ alij qui non ſolum eccleſias dimittunt immundas vel maculatas verū etiā vaſa miniſterij ⁊ veſtimenta miniſterioꝝ ac pallas altaris necnon ⁊ ipſa corporalia tam inmunda relinquunt ꝙ interdum aliquibus ſunt horrori Quia vero zelus nos' commedit domus dei ſimiliter prohibemus ne huiuſmodi ſuppellectilia in eccleſijs admittantur:niſi propter hoſtiles incurſus ⁊ incendia repentina:⁊ hoc ſic vt neceſſitate ceſſante:res in loca priſtina reportent:precipimus quoqꝫ vt oratoria corporalia vaſa ⁊ veſtimēta p̄dicta mūda omnino ⁊ nitida obſeruentur:nimis enim videtur abſurdum in ſacris ſordes negligere que dedecerent etiā in ꝓfanis.glo.i.in priuatorum veſtibus.hec ibi. Si igitur vt patꝫ corporalia ⁊ vaſa que in ſe non ſuſcipiunt niſi accidentia ꝯſecrata:debent eſſe nitida ⁊ ſine vlla inmūditia.Immo aliter nō debent admitti ad tāgendum predicta accidentia:multo magis ꝙ̄libet perſona que ſuſcipit non tantū accidentia ſed ipſum ſacratiſſimū chriſti corpus debet eē ab omni macula peccati purificata.pretermito ꝙ tu mulier ⁊ hō dedignaris camiſiam ⁊ brachas recipere niſi prius ab omni ſorde fuerit purificata.¶Quarto hoc idē ꝓbo ratione comparationis.quā rationem in forma queſtionis declaro.peto igiť quis grauiꝰ peccat: aut ſumens corpus chriſti in peccato mortali an chriſtum occidens queadmodum fecerunt iudei.Ad qđ reſpondēs Tho. in.4.di.9.ar.3.q.5.dicit.Cuꝫ queritur qs grauius peccet an chriſtum crucifigens an ipſuꝫ indigne ſub ſacramento ſuſcipiens. Reſpondeo tribus modis. Primo ꝙ peccatum indigne cōmunicantiū aſſimulatur ſeu comparatur peccato crucifigentium xp̄m inquantum vtrūqꝫ in chriſtum cōmittitur. Proinde ad hebre.vj.dicitur.Rurſus inſemetipſis crucifigentes filium dei ⁊ oſtentui habētes.Quod cōfirmās Ambroſius ſuper verba.j.cor.ij.qcūqꝫ manducauerit ⁊c.ait.Omnis qui chriſtum indigne manducat reus erit corporis ⁊ ſanguinis domini.i.ac ſi chriſtum occiderit punietur.Scđo dico ꝙ peccatum occidētium chriſtum eſt maius vel grauius peccato indigne cōmunicantium:qꝛ illud peccatuꝫ eſt commiſſum in perſonaꝫ chriſti:hoc autē cōmittitur in chriſtum ſm̄ ꝙ eſt in ſacramento altaris.Tertio dico ꝙ peccatū indigne cōmunicantium eſt grauius peccato chriſtum occidentium:eo ꝙ hoc peccatum cōmittitur ſciēter ⁊ ex malitia ⁊ ex cōtēptu:que omnia peccatum aggrauant:peccatuꝫ autem predictorum eſt cōmiſſum ignoranter:que ignorātia ⁊ ſi non excuſat a toto:tamen excuſat a tāto. Adde ⁊ quartuꝫ.Nam indigne cōmunicās quia quātum eſt in ſe chriſtum glorioſū crucifigit. Econtra vero qꝛ iudei crucifixerūt mortalem:ideo grauius peccat eis. Proinde remigius in gloſa ſuper illud Mat.26.vhe illi per quem filius hominis tradetur:ſic ait.vhe tradentibus chriſtum ad crucifigendū:ſꝫ vhe magis cum maligna cōſcientia ſub ſacramēto ſumētibus illū:qꝛ ⁊ ſi nō tradūt iudeis ad crucifigendum:tradūt tñ illum mēbris inimici ad ſumendum.hec ibi.O igitur infelix peccator o infelix anima.o iniqua o crudeliſſime chriſtiane qui chriſtū dei filium denuo crucifigis:cuꝫ ipſuꝫ indigne ſuſcipis.ve tibi qꝛ melius tibi eſſet ꝙ natus nunꝙ̄ fuiſſes. Quantum grauiter etiam peccet per aliam ſimilitudinem patet.An non queſo grauiſſime peccaret qui corpus chriſti ſponte in ſtercus ⁊ lutum proijceret? clarum eſt ꝙ ſic: ⁊ ego dico ꝙ grauis peccat qui ſacramentum indigne ſuſcipit.Quod confirmans Ricar.in.4.di.9.articu.3.q.j.in ſecundo argumento.⁊ reſpōſiōe eiuſdē ſic ait. Vilior inqt res ē peccator inquātum peccator ꝙ̄ ſtercus ⁊ lutū. Si igiť grauiter peccaret q corpus chriſti ſcienter in lutū ꝓijceret:ergo multo grauius peccat qui ipſū ſuſcipit cū mortali peccato:⁊ rō eſt:qꝛ lutuꝫ corporale polluit illud qđ ſimplr̄ in ipſuꝫ proijcitur:ꝓut ſūt ſpēs conſecrate:ſed peccator recipiens corpus chriſti quātuꝫ eſt i ſe:nō tñ poluit ſpecies cōſecratas:ſed etiā ipꝫ ver corpus chriſti.h Ric. Qđ cōfirmās Gre.j.q.j.c.Multi.ait.Polluimꝰ itaqꝫ panē.i.corpꝰ xp̄i quādo idigne accedimus ad altare:⁊ fordidi mūduꝫ ſanguinem bibimus.h ille.⁊.j.q.i.c.ꝙ gdā.etiam dicit.Mali dicūt ſacrm̄ polluē ꝙ̄tū in eis ē cū polluti ꝑmanēt:⁊ iō ſicut bonis ſacramentum eſt ad premiū: ſic malis ad iuditium.h ille.¶Quinto hoc idē ꝓbo rōne incurſionis.Nullus dꝫ accedere indigne ad hoc ſacramentuꝫ.Quia ſi indigne hoc ſacramentuꝫ ſumit.triplicem penam incurrit.

Prima dicitur temporalis. Secunda dicitur ſpiritualis. Tertia eternalis. ¶ Prima pena quã indigne cõmunicans incurrit dicitur temporalis. Nam ſepius indigne cõmunicans faciente diuina iuſtitia corporalr̃ moritur ſeu abbreuiat ſuam tẽporalem vitã. Unde apoſtolus de qbuſdã .j.cor.ij. ait. Jdõ inter vos multi infirmi ſunt ⁊ inbecilles ⁊ dormiunt multi. glo. i. ppter hoc mortui ſũt. Et i li. paſcaſij dicit̃. Quicũq3 idigne cõicat niſi dei bonitas gladiũ ſuſpenderet: ſtatim ab angelis ad hoc poſitis perimerct̃. h ille. Et de talibus ꝓpha dicit. viri ſanguinũ ⁊ do. n. di. d. ſ. Et ſaluator Jo. 6. figuratiue dicit. pr̃es veſtri mãducauerũt mãna in deſerto: ⁊ mortui ſũt. Et nũeri. ij. dr̃. Quod cũ ppl's iſrl' eſſet in deſerto ⁊ murmuraret de mãna quod de celo pluebat illis dñs: deſiderãs carnes piſces cucumeros pepones cepe ⁊ alia: cũ miſiſſ3 dñs coturnices in caſtra eoꝝ: dũ carnes comederẽt: ſtatim furor dei ꝓpter indignationez comedẽtium fuit cõcitatus in ppl'm: ⁊ ſic pcuſſit cũ crudeli morte. pp qđ vocatus eſt locus ille ꝯcupiſcẽtie ſepultura. Si igit̃ deus idigne ſumentes mãna mãleſ carnes tẽporalr̃ occidit: qd credis ſit facturus his qui indigne corpus ſuũ ſuſcipiunt tanq3 carnes caſtronum? ¶ Scđa pena quã idigne cõicãs icurrit dicitur ſpũalis. Nam indigne cõmunicãs diabolum in ſe ſuſcipit q propter hoc maiorẽ poteſtatem habet in ipſo. ſ. retinendi eum in duritia cordis q3 antea habebat. Exemplũ habem⁹ de iudeis de q̃ Jo. iz. dicit̃. Quod poſt q3 bucellã ſuſcepit: ſtati3 in eũ ſathanas itroiuit. Proinde Aug. de cõſc. d. 2. c. ſicut Judas inquit. cui bucellã tradidit chriſtus: nõ maluz accipiẽdo ſed bonum male ſumendo locum prebuit diabolo: ſic idigne quiſq3 ſumẽs corpus chriſti. h ille. Immo plus dico q ſi crñs in mortali vnum diabolum in ſe habet: dum indigne cõmunicat: ſeptem demones in eo ingrediuntur: ſic enim dicit ſaluator luc. ij. Tũc vadit ille ſpiritus ⁊ ſecũ aſumit ſeptem ſpiritus nequiores ſe ⁊ ingreſſi habitant ibi ⁊ fiũt no. h. i. p. prioribus. ¶ Tertia pena quam indigne cõmunicans incurrit dicitur eternalis. Ultra predictas penas quicũq3 indigne cõmunicat: eternã penam promeretur: q2 grauiter offendit illũ qui eternus eſt. videlicet chriſtum dei filium ſm diuinitatem loquor. proinde leui. 7. figuratiue dicitur: anima poluta que ederit de carnibus pacificorum hoſtie q̃ oblata eſt domino peribit de populis ſuis idẽſt eicietur a ſaluandis ad dãnationez eterne mortis. Et profecto talis indigne cõmunicans eternam mortem digne meretur triplici reſpectu. Primo quia ficte ⁊ ſilr̃ate ſe oſtendit eſſe verum chriſti membrum: cũ totus tñ ſit falſus ⁊ ſimulat⁹. Jdeo talib⁹ Mat. 23. cõminat chriſtus di. vhe vobis hypochrite triſtes ⁊c̃. Secundo quia talis irreuerentiã horrendam atq3 contẽptum cõmittit contra tñ ſacramentũ. Tertio q2 tal' abutitur ſacramẽto quod inſtitutum eſt ad preſtandum gratiam ⁊ eternam gloriam. Ex predictis rationibus patet qualiter nulli exiſtenti in mortali culpa licet hoc ſacramentu3 ſuſcipere. Quarto hoc idem probo duabus figuris. Primã figura3 habemus. 2. R. 6. de oza. qui percuſſus fuit: eo q indigne archã dñi tetigit. ⁊ aſſignat Jeronĩ: q in nocte precedente iacuit cum vxore Si igitur ille percuſſus eſt qui iacuit cu3 vxore propria: qua percuſſione dignus erit qui iacuerit cum meretrice ⁊ vxore aliena. Si ille qui tetigit archam ligneaz percuſſus eſt: qua percuſſiõe eſt dignus qui indigne recipit carne3 dei veram. Si ille percuſſus eſt qui archã tetigit vt iuuaret ne pateretur ruinam: q̃ percuſſione dignus erit qui corpus chriſti ſumit ad proiiciendum eum in laternã. videlicet in cõſcientiam imundam ⁊ impudicam? Secũdam figuram habemus de bethzamitis. qui vt habetur Primi. R. 6. etia3 percuſſi ſunt: q2 archam dñi indigne ⁊ contra eius voluntatem viderũt. Quod ſi illi videndo archa3 tñ iudicium promeruerunt: quale iudicium ſuſcepturi ſunt qui corpus xpi indigne ſumunt. Nota tamen ſm Ricar. in. 4. di. 9. ar. 2. q. j. in ſolu. ſecũdi argu. q exiſtens in peccato mortali videndo corpus chriſti ⁊ aſpiciẽdo illud non peccat: quia propter hoc nullam facit irreuerentiam ſacramento. Immo ſm Alexan. in. 4. ei valde eſt fructuoſu3: q2 ſi peccator corpus chriſti inſpicit ea intẽtione qua eſt ab eccleſia inſtitutum: multiplex comodũ ſuſcipit tũ ex ponderatione charitatis ſaluatoris: tum ex ſubuentione beneficij repatiõis: tũ ex recordatione paſſiõis redemptoris. hec enim tria debet ⁊ iuſtus ⁊ peccator in corporis chriſti inſpectiõe recolere. ſcilicet quantũ fuit benefitium reparationis: quanta paſſio redemptoris. ⁊ quãta charitas ſaluatoris hec

Alexan. Adiūgit inſuper Ricar. vbi ſupra in ſolutione eiuſdem argumēti. q ſi qs erigeret hoſtiam conſecratā iacentē in terra cum timore ⁊ reuerentia: non exīnte pñte ſacerdote ſeu digniore ſe: non peccaret dato q eēt laic⁹ ⁊ eſſet in mortali culpa. Si tñ lz aſpicere ⁊ tāgere ſacrm̄ cum culpa: nunq̄ tñ lz ſuſcipere. Ex predictis igit̄ figuris patet etiam q nulli lz eucharistiam ſuſcipere cum mortali culpa.

¶ Quinto deniq̄ hoc idem probo exemplis duobus. Primū exemplū ponit Franci. de mayro. in quodam ſermone quē fecit de euchariſtia ſuſcipienda. Qui incipit pluit illis manna ⁊c. Ibi enim refert q ſacerdos quidam equitans tranſibat per ſiluam cū corpe Chriſti habens ſimul campanellam cū qua pulſabat ante corp⁹ Chriſti: quē latrones audientes ⁊ cum de remotis vidētes dixit vn⁹ ex illis: accipiamus ei equū: ad quē cū ceteri reſpondiſſent q non liceret cū corp⁹ Chriſti deferret: ille rñdit nolite timere: ego ſiſabo me infirmū ⁊ velle me cōicare: ⁊ tunc deſcēdens ipſe de equo vos equū deducetis ⁊ auferetis. Qui cum hoc feciſſet ſacerdoſq̄ deſcendiſſet: requiſiſſetq̄ an contritus ⁊ cōfeſſus cōicare vellet: aſſentiens ille ⁊ os pro ſuſcipiendo ſacro in quod tñ non credebat aperiens: ſtatim mortuus cecidit: ⁊ effectus ē niger veluti carbo mortuus. Qđ ceteri videntes compuncti equū ſacerdoti reddiderūt: et monaſterium quoddā intrauerunt: ſicq̄ oēs vitam ſuam cum magnis dei laudibus finierunt. Si ergo hoc iudicium ille ſuſcepit qui incredulus ⁊ indignus ſe cōicare volebat: q̄le iudicium ſunt ſuſcepturi qui indigne ⁊ ī mortali culpa totiens ſuſcipiunt ſacrm̄? ¶ Scđm exemplū accidit in ciuitate Aſiſij prout retulerunt mihi fratres ↄuent⁹ ⁊ illi de ciuitate Fuit q̄dam vſurarius ſemel in eadem aſiſij ciuitate: qui veniens ad mortē ſine vlla male ablator⁊ reſtitutione ſacrm̄ ſuſcepit. Qui ſtaſtim defunctus portatus fuit ad ſepeliendū a fratribus conuentus: qui poſuerūt eum in quodam ſepulchro nouo pro ipo condito: qđ eſt ante portam ſeu ingreſſum eccleſie ipſius conuentus: in qua corpus beati patris noſtri Franciſci vt creditur requieſcit itegrū. Quo ſepulto circa mediā noctem quidam demon in humana forma acceſſit ad ſacriſtam dormientē quē euigilans dixit. Ego ſum demō qui ex precepto dei in hac forma ad te veni: noli timere. Induere igitur te ſuppelicia⁊ et accipe calicem cum patena: ⁊ da mihi luminaria accenſa ⁊ veni mecū ſecure. Qui attonitus hec oīa fecit. Accedens autem demon cum eo ad ſepulturā predicti vſurarij ſolus p ſe reuoluit lapidē ab oſtio monumenti. Quo facto dixit ſacriſte: vt ſupponeret calicem ori illius vſurarij: qđ faciens cepit demon caput vſurarij per capillos ⁊ percutiens ipſum fortiter pugno clamauit fortiter. O traditor vſurarie ꝓhice ⁊ extra mitte verū corpus Chriſti quod indigne ſuſcepiſti: qui ſtatim reiecit corpus Chriſti in calice. Quo facto demon cū luminaribus accenſis preibat ante ſacriſtam reuerenter corpus Chriſti deferentem: ⁊ dū in ſacraſtia fuiſſēt dixit ſacriſte. Recōde tuo modo corpus Chriſti reuerenter ⁊ quieſce Tunc diabolus acceſſit ad ſepulturā ⁊ aſportauit corpus illud maledictum. Mane autē facto accedens ſacriſta cū fratribus qb⁹ oīa narrauerat ad ſepulturam illius vſurarij: eā vacuam cū lapide reuoluto inuenerunt: que ſepultura vſq̄ in hodiernum diem vacua remanet: quā ⁊ ego ipſe vacuam conſpexi. Relata retuli. Ex predictis auctoritatib⁹: diſtinctionibus: rōnibus: figuris: atq̄ exemplis p̄z qualiter nullus accedere debet ad ſuſcipiendum dñicum ſacrm̄ cum mortali culpa tam actuali q̄ habituali. Et per ↄñs patet de ſpecialitate realitatis dñici ſacri ꝑmum genus hominum quod cōicare nō debet: ⁊ cui cōio eſt omnino deneganda. Rogemus ergo clementiſſimum deum dñm noſtrum Jeſum Chriſtū: qui eſt purificator cordium ⁊ aiarū vt nos ab omni culpa purificet vt ſic digne ad ſacrm̄ accedamus. Cui ſemper ſit omnis laus ⁊ gloria in ſecula ſeculorū. Amen.

¶ Feria q̄nta in cena dñi. Itez de ſeptima excellētia ipſius ſacratiſſime fidei: ſeu de realitate ſacramenti dominici.

c Um dilexiſſz ſuos qui erant in mundo: in finez dilexit eos: miniſtrādo ſcꝫ eis ſuum ſacratiſſimum corpus. Scribuntur hec verba Joan. 13. c. ⁊ in euangelio occurrēt̄ ferie. Poſtq̄ nobiliſſimi eiues de tertia concluſione dñici ſacramenti que dicit

ſpecialitatis.in qua prepoſita fuerunt.12.gnā hominuꝫ ſeu perſonaꝝ quibus cōmunicare non licet ſeu cōio dari. declaraui pͥmū genꝰ in quo oſtenſum fuit generalr̄ qualiter nullꝰ cuꝫ mortali culpa accedere debet ad ſuſcipiē dum ipſum dn̄icum ſacramentū. habeo ſiſr̄ in preſenti ſermone declarare vndecim gnā perſonaꝝ que ſuperfuerunt:ꝛ quibus cōmunio nequaꝗ debꝫ exhiberi :quorum declaratio talis erit.

Ꞇ De reliquis vndecim generibus pſonaꝝ que omnino debent a cōione abſtinere.

Secundū inſuper genus hominū ſeu perſonaꝝ que digne cōicare nō pn̄t. Immo qbus eſt oio cōio denegāda ſunt omnes illi qui de aliq̄ crimine notabilr̄ ſunt ſuſpecti. Quā veritatē ꝓbo per ſolā diſtinctionē Ric.in.4.diſt.9.arti.3.q.3. in cor. q.dicentis.Cuꝫ queritur inquit an ſacerdos debeat dare ſacramentuꝫ illis qui de aliquo crimine ſunt ſuſpecti. Reſpondeo ſicut dicit glo.ſuper.c.dixit dn̄s.32.q.j.q꞉ triplex eſt ſuſpicio. vꝫ temeraria probabilis ꝛ violenta. Suſpicio temeraria dicitur que prouenit ſin̄ aliquo argumento:vel que ex leui conectura ortum habet:ſeu que ex irrationabili cauſa conſurgit:cuiuſmodi eſt illa que conficta eſt rumoribus maledicoꝝ hoīꝫ ꝛ obtrectatorū xj.q.3.c.in cunctis. Et pro tali ſuſpitione cuꝫ ſit preſumptuoſa non debet dimittere ſacerdos eucariſtiam dare ſuſpecto ſi eam petat Probabilis aūt ſuſpitio dicit᷑ que ꝯſurgit ex probabilibꝰ ſignis:ꝓvt eſt ſi quis ſolus inueniretur loquens cū ſola tempore vel loco nō valde ſuſpectis:ꝛ ꝓpter hanc ſuſpitioneꝫ nō debet ſacerdos dimittere etiam dare euchariſtiam.ꝛ ratio eſt:quia pena non debet infligi vbi culpa ignoratur. ꝓinde.2.q.2.c. deus. dicit᷑. Mala audita nullū moueant:nec paſſim dicta abſqꝫ certa ꝓbatiōe quiſqꝫ credat Sed ante audita diligenter inquirat:nec precipitanter quid aliquis agat:ꝛ ita nullū an̄ veram iuſtamqꝫ probationem iudicare aut dānare debemus.hec ibi. Violenta vero ſuſpitio eſt que ſurgit ex preſumptionibus violentis:ſeu ad cuius contrariuꝫ non admittit᷑ probatio:prout eſt ſi inueniat᷑ ſuſpectus cum ſuſpecta:nudus cum nuda:ſolus cum ſola in eodem loco lecto ꝛ tempore ſuſpectis. Cōtra tales ſuſpectos iudicandū eſt: ſicut iudicaret᷑ de facto q꞉.ſ.interuenerit carnalis copula. vn̄ ſicut publice crimin oſo ſacerdos non debet dare euchariſtiaꝫ: ſic nec publice ſuſpecto de crimine modo predicto dari debet.ꝛ ratio ē: quia.ſi dare᷑ tali corpus Chriſti manifeſte ſuſpecto de crimine eſſet ſcandalū populo videnti ꝛ ſcienti q꞉ quiſqꝫ maxime ſacerdos vitare debet: ꝛ poſito q꞉ talis adhuc generalr̄ ſuſpectus de crimine conſcio ſacerdote eſſet bene contritus ꝛ confeſſus: adhuc ſacerdos non debet ei ſacramentum dare ſed magis conſulere q꞉ differat ſacr̄m ſumere per aliqꝺ tempꝰ quouſqꝫ populo eius penitētia ꝛ vera conuerſio innoteſcat. Sic enim dicit᷑ de pe. diſt.j.c.non ſufficit. Et.c.in actione. Scd̄m tn̄ iura conuincit᷑ homo quattuor modis de crimine.ſ.inſtrumentis:aut teſtibꝰ:vel facti euidentia:que tria ponunt᷑ ex.de coha.cle. ꝛ mu. c.tua.ꝛ.2.q.j.c.ſcelus. Aut etiam iuris interpretatione:vt qn̄ quis ſepe citatur ꝛ monet᷑ nec tn̄ ſe purgat nec comparet: hoc habetur 3.q.9.c.decreuimus.vbi ſic dicit᷑. Manifeſtū eſt confiteri de crimine eum qui indulto ꝛ totiens delegato iudicio purgandi ſe occaſione non vtitur:aut violenta ſuſpitione. hoc etiaꝫ nota᷑.2.q.j.c.j.in glo.h̄ Ric. quaſi verbaliter Et ſic ex predictis patet ſcd̄ꝫ genus hominū declarandū quibus cōio non debet dari.

Tertium genus hoīꝫ ſeu perſonaꝝ qui digne cōicare non poſſunt ſeu quibus eſt cōio oīo deneganda ſunt oēs illi qui non ſunt cōfeſſi. Quā veritatē ꝓbo ſingulariter p diſtinctionē Ric.in.4.di.9.ar.2.q.2.i cor.q.di.Cuꝫ queri᷑ vtrū ꝯtritus non ꝯfeſſus peccet mortaliter recipiendo ſacr̄m. Rn̄deo q꞉ cōtritus non ꝯfeſſus intelligi pōt duplr̄:aut de pctō veniali aut mortali. Primo mō ſuſcipiēdo ſacr̄m nō peccat mortalr̄:q꞉ de pctō veniali non eſt neceſſaria ꝯfeſſio:niſi qn̄ non habet pccm̄ mortale.tunc eni cū teneat᷑ ſemel i ãno ꝯfiteri: oꝫ q꞉ de venialibꝰ ꝯfitea᷑. Scd̄o mō diſtinguendū eſt:q꞉ aut hꝫ copiam ꝯfeſſoris idonei ꝛ tp̄s ſufficiēs ad ꝯfitendū ꝛ loquellā liberā aut non. Primo modo dico q꞉ ſuſcipiendo hoc ſacr̄m mortalr̄ peccat: q꞉ ad hoc q꞉ homo ſit dignus hoc ſacr̄m ſuſcipere requiritur q꞉ reconcilie᷑ deo ꝛ eccleſie:que reconciliatio fit per confeſſionē ꝛ abſolutionē. Jō Hgo lib.de ptāte ligandi ꝛ ſoluendi.c.7. ait Audacter dico q꞉ ſi ante ſacerdotis abſolutionem crimin oſus ad cōioneꝫ corporis xp̄i accedat:pro certo iudicium ſibi manducat ꝛ

bibit: etiam ſi eum ante iam multũ peniteat. hec ille. Scđo modo ſub diſtinguendum eſt qꝛ aut iminet ſcãdalũ perſone ſue niſi cõicet aut populi: aut qꝛ iam incepit myſteriũ ſacri ſcꝫ ſacerdos: ⁊ in quolibet iſtoꝝ triũ caſuum licitum eſt ſibi cõicare cũ ꝓpoſito cõfitendi. Si tñ non adeſt aliquis predictoꝝ caſuũ tenet̃ expectare quouſqꝫ habeat copiam ſacerdotis. h Ric. verbaliter. Ex qua etiã diſtinctione patet tertiũ genus hoĩuꝫ qui digne cõmunicare non pñt. ¶ Quartũ genus hoĩum ſeu perſonaꝝ qui digne cõicare non poſſunt aliter mortaliter peccarent ſunt oẽs illi qui vident ſuos curatos ſeu epõs a qbus debẽt cõionem ſuſcipere eſſe expreſſe in aliquo publico mortali peccato: vtputa fornicationis ⁊ hmõi. Quã veritatẽ omiſſis rõnibus breuitatis cã dupliciter ꝓbo: vꝫ per diſtinctioneꝫ ⁊ per auctes. Primo ꝓbo per diſtinctioneꝫ Ric. in. 4. di. 13. arti. j. q. 4. in cor. q. dicentis. Cum querit̃ vtrũ ſit licitũ hoĩ etiam cõtrito ⁊ confeſſo ſacramentũ ſuſcipere a publico ſacerdote peccatore. Reſpondeo ꝙ a publico peccatore: heretico: ſymoniaco: ſiſmatico. i. excõicato: non lꝫ hoc ſacramentũ ſuſcipere: qa predictis interdicta eſt diſpenſatio huius ſacramenti ex ſtatuto: qꝛ ſunt extra vnitatẽ eccleſie ipſius in qua ſacramenta ꝯferunt̃: nec etiã a publico fornicatore: qꝛ ꝓpter huius ſacramenti reuerentiã etiaꝫ illis interdicta eſt huius ſacri diſpenſatio. Maior tñ requirit̃ manifeſtatio criminis fornicatiõis ad hoc vt euitet̃ fornicator qꝫ ſymonie: aut ſciſmat: aut excõicationis ad hoc vt caueãt hoĩes hoc ſacramentũ recipere ab eis. Non enim debẽt vitare recipere ſacramentũ a fornicario niſi ſit conuictus ⁊ ꝯdẽnatus per rei euidentiam que tanta eſt ꝙ nulla põt tergiuerſatione celari. ex̃ de coha. cleri. ⁊ mulie. c. vlti. ⁊ c. veſtra. ⁊ ſic intelligitur illud decretũ diſt. 32. c. nullus Nullus miſſam audiat preſbyteri quem ſit concubinã indubitanter habere. Si autem queras vtrum licitum ſit homini hoc ſacrm̃ ſuſcipere a ſacerdore degradato: dico ꝙ non nec etiam ab irregulari ſi ſua irregularitas eſt notoria: nec etiam a ſuſpenſo a ſacerdotali officio ſi illa ſuſpenſio notoria eſt: quia qui ſcienter ſuſciperet hoc ſacramentũ contẽneret ſententiã eccleſie, qđ facere non lꝫ. h Ric. verbaliter. ¶ Scđo etiam ꝓbo per auctoritates ꝙ nullus debet a publico fornicario ſuſcipere ſacramentũ: ſed magis debet ſtare ſine ſuſceptione eiuſdem. Prima auctoritas eſt Alexan. pape di. 32. c. Preter hoc aũt. vbi di. Preter hoc auteꝫ precipiendo mãdamus: ꝙ nullus miſſam audiat preſbyteri quẽ ſcit cõcubinam indubitanter habere vel ſub introductam mulierẽ: vnde etiaꝫ ſancta ſynodus hoc caplm̃ ſub excõicatione ſtatuit dicens. Quicũqꝫ ſacerdotũ diaconoꝝ ſubdiaconorũ poſt conſtitutum bone memorie predeceſſoris noſtri ſancti Leonis pape, aut Nicolai đ caſtitate clericoꝝ concubinã palam duxit vel ductã ñ reliquerit ex parte oĩpotẽtis dei ⁊ auctoritate apoſtoloꝝ ꝑncipũ Petri ⁊ Pauli precipimus ⁊ omnino contradicimꝰ: vt miſſam non cantet. ſ. preſbyter: nec euangelium legat. ſ. diaconus: nec epiſtolam ad miſſam cantet. ſ. ſubdiaconus nec in preſbyterio cum his ad diuina officia. Qui prefate cõſtitutõi inobedientes fuerint: maneat neqꝫ partẽ ab eccleſia ſuſcipiant. hec ille. Scđa auctoritas eſt Greg. pape. 8i. diſtin. c. Si qui ſunt. dicẽtis. Si qui ſũt preſbyteri diaconi ſubdiaconi qui in crimine publico fornicationis iaceant interdicimus eis ex parte omnipotentis dei ⁊ ſancti Petri aucte introitum eccleſie vſqꝫ dũ peniteant ⁊ ſe emendent. Si qui vero in pctõ ſuo ꝑſeuerare maluerint: nullus veſtrũ preſumat audire officium eoꝝ ⁊ miſſas: quia bñdictio eoꝝ vertit̃ in maledictionẽ: ⁊ oratio in pctm̃: dicente dño per ꝓpham. Maledicã inquit maledictiõibus veſtris. qui vero huic ſaluberrimo precepto obedire noluerit: idolatrie incurrũt teſte ſamuele: qui ait. j. Reg. 15. Peccatũ inquit ariolandi eſt non obedire: ⁊ ſcelus idolatrie non acqeſcere. Pctm̃ igitur paganitatis incurrit qſqs dũ xpianũ ſe aſſerit ⁊ ſedi aplice obedire ꝯtẽnit. h ille. Tertia auctas eſt Greg. noni ex̃ de coha. cle. ⁊ mu. c. queſitũ. Queſitũ eſt inqt de clericis in fornicatõe ꝓlapſis ſi eoꝝ ſit offm̃ ꝑuſqꝫ peniteurit audiendũ. veꝝ ⁊ ſi quẽlibet ꝓ mortali peccato quo ad ſeipſuꝫ ꝯſtet eſſe ſuſpenſum: nõ dꝫ tñ in diuinis officijs euitari: qꝛ quãtũ ad alios in caſu ꝓpoſito ſuſpenſus non eſt niſi pctm̃ hmõi ſit notoriũ ꝑ ſñiam ſeu ꝯfeſſionẽ factã in iure: aut ꝑ euidentiã rei q̃ tergiuerſatione aliq̃ celari nõ poſſit. h ibi. Quarta deniqꝫ auctas eſt Inno. 3. ex̃ de coha. cle. ⁊ mu. c. vr̃a duxit deuotio. di. Alicubi. n. dr̃ nullꝰ audiat miſſaꝫ ſacerdotis quẽ ſcit concubinã in-

dubitanter habere. Alibi vero legitur. Non poteſt aliquis quãtũcũqꝫ polutus ſit diuina poluere ſacramenta que purgatoria cunctaꝝ cogitationum exiſtũt. qualiſcũqꝫ enim ſacerdos ſit que ſancta ſunt coinquinari non pñt. ſumite ergo ab omni ſacerdote myſteria xpi quia omnia in Chriſti fide purgant̃. Certum aliud eſt crimen notoriũ aliud occultũ. Notorium diffinitur: de quo preſbyter canonice condẽnatur. Occultum vero quod ab eccleſia tolleratur. Item aliud eſt a talium officijs abſtinere vt peccandi licentia ceteris auferatur ⁊ in huiuſmodi ad penitentie fructuꝫ trahatur: atqꝫ aliud ſi talium tanqꝫ in fornicatione iacentiũ miniſteria reſpuant̃. Sine dubitatione ita teneatis ꝙ a clericis ⁊ a preſbyteris quãqꝫ fornicarijs qꝫ diu tollerant̃: nec habent operis euidentiã licite diuina myſteria audiantur ⁊ alia recipiant̃ eccleſiaſtica ſacramẽta. h Innocentius. Ex predicta diſtinctione ⁊ auctoritatibus patet quartũ genus hominũ vel perſonaꝝ qui debent omnino a cõione abſtinere. ¶ Quintum genus hoïuꝫ vel perſonaꝝ qui digne cõicare non poſſunt ⁊ quibus omnino eſt cõmunio deneganda ſunt omnes illi qui ſunt amentes vel furioſi Quã veritatẽ probo per diſtinctionẽ Tho. i 4. diſt. 9. arti. 5. q. 3. ⁊ etiam Ricar. in. 4. diſt. 9. arti. 2. q. 3. in corpore. q. dicentis. Cum queritur an digne poſſint cõicari amentes ⁊ furioſi. Reſpondeo ꝙ tales ſunt in triplici ſtatu. Quidam enim ſunt amentes qui debilẽ menteꝫ habent ⁊ tñ ſunt dociles eoꝝ que ad fidem ⁊ deuotionẽ ſpectant: ⁊ talibus Chriſti corpus negari non debet. Quidam alij hñt lucida interualla in quibus dum apparẽt diſcretionis ⁊ deuotionis ſigna eiſdẽ dari dꝫ. Quidaꝫ vero alij a natiuitate ⁊ ſemper ſunt omnino iudicio rationis carentes: ⁊ talibus dari non debet. Addit etiam Ricar. vbi ſup Si furioſus inquit anteqꝫ intraret furiã hoc ſacramentũ petijt in debito ſtatu: ſibi poſtea in furia poteſt dari: niſi forte probabiliter timeatur ꝙ proiceret vel aliquã aliam irreuerentiam faceret ſacramento. h Ric. Addit tñ rationẽ quare amentibꝫ ⁊ furioſis non debeat omnino dari. Ad hoc inquit ꝙ ſacramentũ digne recipiat̃ exigit omnino vt ipſũ ſuſcipiens diligenter recogitet quid ſit illud quod accipit: ⁊ ſic reuerenter recipiat. Que duo cum non inueniantur in predictis propter hoc debet eis ſacramentum denegari. Ex qua diſtinctione etiam patet qntum genus hoïuꝫ vel perſonaꝝ quibus cõio debet denegari. ¶ Sextum genus hominum qui digne cõicare non poſſunt ⁊ quibus cõio eſt omnino deneganda ſunt omnes illi qui actu vel habitu ſunt alcatores vel luſores: ſeu qui ludũt ad cartas vel taxillos ⁊ huiuſmõi. Vbi nota ꝙ alcatores dicunt̃ illi qui luduꝫ alee vel taxilloꝝ in conſuetudinem ducunt: ⁊ inde quaſi ſuam vitam deducũt. tales enim cum non ſint in ſtatu ſaluandoꝝ nequaqꝫ cõmunicari debent ꝓpter multa ⁊ precipue ſꝫ Raiñ. ꝓpter nouem que in talibus attendũtur. Primũ eſt deſideriũ lucrandi: ecce cupiditas que radix eſt oïuꝫ maloꝝ. j. Thi. vltimo. ⁊ de qua Grego. 47. diſt. c. bonorum ait. Bonoꝝ auctori aliter placere non valemus niſi cupiditatẽ que radix eſt oïuꝫ malorum a nobis poſitus abſcidamus. Scdm eſt voluntas ſpoliandi ꝓximuꝫ: ecce rapina de qua Innocentius. 3. ex de reſtitu. ſpolia. c. ſepe contingit. ait. Aleis ⁊ taxillis clerici vel laici non ludant: nec ludentibus aſſiſtant: qa iniuſte detinere non multum differt quo ad ſalutem ab eo qd eſt alienum rapere. Tertium eſt vſura maxima. ſ. iz. pro. xj. acquirendo: ⁊ non ſolum in anno vel in menſe ſed in eadem die: prout habetur ex de exceſ. plato. c. inter dilectos. Quartũ eſt multiplicatio mendacioꝝ ⁊ periurioꝝ ſeu verboꝝ ocioſoꝝ atqꝫ vanoꝝ. Quintum eſt blaſſemia in deũ virginẽ ⁊ ſanctos: ecce hereſis. Sextum eſt fraus ſiue dolus. Septimũ eſt corruptio ꝓximorum confluentiũ ⁊ ludum inſpicientiuꝫ Octauum eſt ſcandalum bonoꝝ virorum. Nonum ⁊ vltimũ eſt contẽtus ꝓhibitiõis eccleſiaſtice que intelligit omne illud eſſe ꝓhibitum de quo nihil boni ſed totum mali egreditur. Adde ſi vis ⁊. 10. ꝙ eſt amiſſio tẽporis ⁊ bonoꝝ: que in illo tempore facere tenebantur. concordat Hoſtien. cum Ray. et addit alia ſeptem que ſunt. Furtum quia luſores freqũter inopia vrgente diſcant furari. Item violentia aliquotiens eni ad hoc vt aliqs laudat violenter detinere. Itẽ crimen falſi qd cõmittit̃ in falſis taxillis faciẽdis et ex certa ſcia cõmodandis ſiue locandis. Iteꝫ homicidiũ: quia de ludo veniunt ad verba: ex his ad verbera: tandeꝫ ad homicidia: ecce imiſericordia homicidia quibꝰ iudex ex offõ

ſuo occurrere debet. Item fraus ⁊ deceptio
q2 qui melius ſcit decipere melius credit lu-
dere. Item adulatio vñ dicūt hoīes pulcher
⁊ bonus luſor eſt dñs meus. Itē turpis ⁊ in
honeſta vita ꝓpter predicta peccata que ex lu
do cōiter ꝓueniunt: tales cōicari ꝓhibentur
Proinde de pe. di. 5. ille. i fine dr̄. Cohibeat
ſe preterea ab oib⁹ ludis atq3 ſpectaculis ſcḱi
qui prefatā vult conſeq grām remiſſionis. h
ibi. Ex qbus etiā patet ſextū genus omniu3
quibus cōio dari nec d3. Septimū genus
hoiu3 ſeu pſonaꝝ qui digne cōicare non pñt
et quibus cōio d3 oio denegari ſunt omnes
pueri non adulti qui diſcretiōe carent. Quā
veritatē ꝓbo ſolū per diſtinctionē Alexā. de
ales in. 4. in tractatu de eucariſtia. di. Cu3
querit an pueris debeat cōio dari. Rñdeo
ꝙ in pueris tria ꝯſideranda ſunt. v3 etas: di
ſcretio: atq3 deuotio. Primū deb3 ꝯſiderari
etas: ꝙ. ſ. puer vel puella habeāt ad minus. x.
vel. xij. annos: q2 cōiter diſcretio in his ānis
habeť. Scōm qḋ deb3 ꝯſiderari in pueris
eſt diſcretio: ꝙ. ſ. ſciant diſcernere cibū ſpiri-
tualem. i. ſacrm̄ a cibo corporali: nō tamē ꝙ
puer tunc diciť habere diſcretionē: qñ ē doli
capax: ſicut dicit glo. in. c. ois. ex̄ de peni. ⁊ re.
ſup verbo ānos diſcretionis. Doli capax eſt
qñ mortaliter peccare pōt: qḋ pōt euenire in
8. 7. 6. vel. 5. annis. ſm Hoſti. ſicut etiā eue-
nit puero. 5. annoꝝ quē diabolus extrarit a
brachijs patris: ſicut recitat Greg. in. 4. dia
logoꝝ. Et iſuper ex̄ de delic. pue. c. ꝑuis. grā-
diuſculis diciť in tex. ⁊ i glo. ꝙ in pdcā etate
peccare poſſūt ⁊ eſſe doli capaces. ⁊ ideo tūc
cum ſic diſcernūt ⁊ venenū peccati cōmittūt
inducendi ſunt ad cōionē: vt remediū ſumāt
contra morbū peccati: q2 de ꝯſe. di. 7. c. Ante
benedictionē. Ambroſius ait. Quicūq3 mā-
ducauerit hoc corpus fiet ei remiſſio petōꝝ.
glo. ſ. venialiū ⁊ mortaliū oblitoꝝ. Si autem
puer non h3 iudiciū in predictis ānis diſcer-
nendi inter ſacrm̄ ⁊ panem materialē: necꝗ̄3
cōicari debet nec ad cōionem induci. Cōtra
hoc tñ qdam greci faciunt qui irrationabiľr
etiam pueros ſine diſcretione cōicant. prout
dicit Tho. in. 4. di. 9. ar. 5. q. 4. Et ēt Dioni.
2. c. de eccleſiaſtica ierar. dicit ꝙ baptizatiſ da
ri debe ſacra cōio: vbi ipſe intelligit ſolu3 de
baptizatis adultis: nec obſtat illḋ Io. 6. Niſi
manducaueritis ⁊c. q2 ſm Aug. ad Bonifa.
papam. Tunc vnuſquiſq3 fideliſſime corpis
⁊ ſanguinis Chriſti ſpiritualiter fit particeps
qñ in baptiſmo mēbrū efficitur corporis xp̄i.
¶ Tertium qḋ debet ꝯſiderari in pueris eſt
deuotio mentis: q2 enim corpus Chriſti de-
uota ⁊ inflāmata mēte aſſumi debet: ideo ſi
puer careat hac deuotione etia3 ſi haberent
etatem ⁊ diſcretionē: nō debet eis cōio dari.
Ex qbus collige ꝙ ſi pueri carēt vno trium
predictoꝝ: v3 aut etate: aut diſcretione: aut de
uotione: cōicari nō debēt. Et ſic p3 ex pdictiſ
ſeptimū gen⁹ perſonaꝝ qbus cōio nō debet
dari. Octauū genus hoiu3 vel perſonaru3
qui digne cōicari non poſſunt: ⁊ qbus cōio ē
omnino deneganda ſunt omnes corizantes
ſeu rorizatrices. Quā veritatem probo per
Alexan. de ales in. 4. di. 16. dicente. Cu3 q̄riť
an coreatrices debeāt cōicari. Rñdeo ꝙ iter
coreatrices triplex eſt differentia. Quedam
enim ſunt qbus ex vſu caꝝ inoteſcūt malitia
que inde ꝓueniunt vel ꝓpa induſtria vel ex
perientia vel conſcia vel predicatiōe: ⁊ tamē
exercitium hmōi in ꝯſuetudine hñt: ⁊ cū ſuis
geſtibus ⁊ cantibus ſe ⁊ alios ad cōcupiſcen
tiam ſui vel alioꝝ libidinē ꝓuocant: ⁊ tales
dum in voluntate ⁊ ꝓpoſito hmōi exercēdi
peccata intentione pſeuerant non debēt ad
ſacrā cōionem accedere: q2 dū ſibi ⁊ alijs la
queos peccati mortalis voluntarie parant: ⁊
mortaľr peccat ⁊ in mortali culpa iugiter exi
ſtunt. Queda3 vero alie ſunt: que raro ⁊ q̄ſi
inuite ſe imiſcent ſupradictis coreis: ⁊ de ta-
libus nec audeo diffinire ꝙ peccent mortaľr
nec illas aſſecurare a petō mortali: cū ingera
tur ſe periculo aſſiſtendi ⁊ aſſociandi eas q̄ ꝓ
uocant alios ad libidinem. Nam vt dicitur
Eccleſi. 3. Qui amat periculū peribit in illo.
Si talibus tñ ꝯſcia dictaret ꝙ non irent ad
predictas coreas pro eo ꝙ valde ſunt prone
ad ꝯſenſum libidinis ex aſpectu iuuenum: ſi
tunc irent mortaľr peccarent: quia ꝯtra con
ſcientiam ad notabile periculū ſue dānatōis
ſe exponerent. ꝓpter qḋ. 28. q. j. c. omnes. §. ex
his. Et ex̄ de reſti. ſpo. c. litteras. diciť. Omne
qḋ fit contra ꝯſciam edificat ad gehēnam.
Quedā alie ſunt deniq3 que ignorantes pe-
riculum ex tali ludo alicui ꝓuenire: ⁊ ex pura
intentione ſolum cauſa alicuius ſolatij vel re
creationis ludunt ⁊ tales excuſanť a peccato
mortali niſi forte tale3 ludum ſeu coreas du

cant in continuā ꝯſuetudinē corizando.ſ.in
omni ſolēnitate ⁊ feſto iugiter per totā diem
quia tunc mortaliter peccant reſpectu ꝯtēꝰ
cum ibi cōiter non deficiat peccatum venia-
le reſpectu perditionis tanti temporis quod
debebat expendi in redēptoris gliam. Quod
confirmans Aug.25.diſt.c.vnum orariuꝫ.§.
criminis.ait. Nullum peccatum eſt adeo ve
niale quod non fiat criminale dū placet.glo.
i.per continuum conſenſum. Propterea de
tali materia ⁊ longa ꝯſuetudine.8.di.c.mala
dicit̄. Mala ꝯſuetudo non minus ꝙ̄ pnicio
ſa corruptela vitanda eſt. Pretermitto ꝙ
hodie quaſi omnes exercent has corcas re-
ſpectu libidinis aut mundane vanitatis: pp
qđ iudico quaſi impoſſibile ꝙ hodiernis tē-
poribus quis vadat ad tales choreas ⁊ non
mortaliter peccent: precipue cū Hieronymꝰ
in quadā omelia dicat. Nō credo viro ſi dic
ſe illeſum euaſiſſe a ſpectaculis talium: cum
Dauid electꝰ a dño ex eo ꝙ vidit Berſabee
lauantem ſe ad libidinē ꝓuocatus ſit.hec ille
Et Bernar.dicit. Cum mulieribus ⁊ iuueni
bus diu conuerſari ⁊ non peccare maius mi
raculum eſt ꝙ̄ mortuos ſuſcitare. h Alexan.
finaliter ex predictis etiam pꝫ octauum ge-
nus hominū ſeu pſonaꝝ quibus ſacramētū
eſt omnino denegandū. ¶ Nonū genus ho
minū ſeu pſonaꝝ qui digne cōicari nō poſ-
ſunt ſeu quibus cōio eſt oio deneganda ſunt
omnes precipue vſurarij publici qui alioruꝫ
bona iniuſte vſurpauerunt. Et ratio quare
non debent cōicari eſt: qꝛ excōicati ſūt a iure
ſicut cōiter notū eſt. Et ideo in ſumma ꝯfe.
li.2.ti.2.q.47.dr̄.ꝙ ſacerdotes ⁊ curati circa
vſurarios ſe debent habere reſpectu iuſtitie
ꝙ̄tū ad tria. Primo nō debent eos recipe
ad cōionem altaris. Scđo non debent re
cipere eoꝝ oblationem ne reddant eos ipeni
tentes. Tertio non debent eos admittere ſi
in hoc peccato deceſſerint ad xpianā ſepultu
ram.h ibi. Vltra tamen ꝑdicta dico ꝙ tales
non ſunt cōmunicandi.⁊ ratio eſt: quia eorū
confeſſio ⁊ penitentia ſine male ablatorum
ſatiſfactione falſa eſt. dicente Aug.14.q.6.c.
ſi res inquit. Si res aliena per quā peccatū
eſt reddi pōt ⁊ non redditur penitentia non
agitur ſed ſimulatur: ꝙ ſi veraciter agit̄ non
remittitur peccatum niſi reſtituatur ablatuꝫ.
hec ille. Petrus autem de taren.in.4.di.9.
arti.3.dicit.ꝙ non tm̄ vſurarius cōmunicare
non debet: ſed nec etiam interdictus ⁊ ſuſpē
ſus: ⁊ etiā iuſte excōicatus: cuius ratio ē: qa
in talibus eſt defectus rei ſignificate.ſ. vnita
tis corporis miſtici. Excōmunicatus autem
iniuſte ꝙ̄uis non ſit indignus accedere ad h
ſacramentuꝫ: tm̄ ꝓpter obedientiam eccleſie
debet humiliter abſtinere. Ex predictis etiā
patet nonū genus hoiuꝫ cui non debet dari
cōio. Decimum genus perſonaꝝ ſeu hoiuꝫ
qui digne cōicare non poſſunt ſeu quibꝰ cō-
munio eſt denegāda: ſunt omnes ſe ornātes
mala ⁊ corrupta intentione: ꝓut ſunt ꝑcipue
mulieres que impudice ⁊ inhoneſte ſe ornāt
crinibus coloribꝰ veſtibus curioſis ⁊ hmōi.
non vt deo vel ſuis maritis in bono placeāt
neqꝫ vt ſtatus ſui condecētiam manu teneāt
ſed magis vt alios prouocent ad libidinem
⁊ ad ſui complacentiā vel concupiſcentiam.
Et ſi inde etiam aliquod malum non ſeque
retur: tm̄ quia ſibi ⁊ alijs offenſiōis laqueos
parant ad ſacram cōionem accedere nō de
bent. Nota tamen ꝙ talis mulier tripliciter
in ſuo ornatu mortaliter peccare poteſt ſm
Alexan.de ales in.2. Primo qñ portat talia
vana ornamenta etiā ſi eſſent ſuo ſtatui con
decentia reſpectu vane glorie: nam ſi tm̄ ei
placet illa gloria ⁊ fama: ꝙ pro ipa habenda
non curaret in mente ſua facere contra diui
na ⁊ eccleſiaſtica precepta lꝫ actualiter non
faceret ſemper mortaliter peccaret. ¶ Scđo
etiam qñ perſona ornat ſe reſpectu ꝓuocan
di alios ⁊ ſe ad libidineꝫ: dato ꝙ nullus aliꝰ
actus ſequeretur etiam mortaliter peccat.
¶ Tertio qñ mulier etiam non haberet duo
predicta. Si videret tamen aut crederet alr̄
sciret vel intelligeret ꝙ pro ſuis vanis ⁊ ſup
fluis ornamentis aliqui ſcandalizant̄ ſeu in
ruinam mortalis peccati inciderēt: ipa mor-
taliter peccaret: quia ſi dicitur ad Ro.3. Nō
ſunt facienda mala vt veniāt bona: a fortiori
non ſunt facienda mala vt ſequātur mala.
pretermitto ſuperbiam quā tales cōmuniter
habent cum ſtudeant totis viribus velle i ta
libus ornamentis omnes alias mulieres ſu
perare: propter quod ſancta ſinodus.21.q.4.
c.j.ait. Omne quippe quod non ꝓpter ne-
ceſſitatem ſuam: ſed ꝓpter venuſtatem acci-
pitur elationis habet calūniam: queadmadū
magnus ait Baſilius.hec ille. Ex quibꝰ etiā

patet decimum genus hominū cui cōio ē de
negāda. Undecimū gen⁹ hoīuꝫ ſeu pſonaꝝ
q digne cōmunicare nō poſſunt:ſeu quib⁹ cō
munio eſt denegāda ſunt omnes concubine
ſeu meretrices: q̄ actualiter cū cōcubinarijs
ſe ſupponunt ſeu in eorum domo habitant:
de quib⁹ Auguſtinus.23.q.4.c.Meretrices
ait. Meretrices ⁊ ad meretrices accedere:⁊
eas tenere prohibet dominus: quarum pu-
blice venalis ē turpitudo. Et ratio quare ta-
libus ſic ſtantibus non debet cōmunio dari
eſt ſm Thomā.in.4. diſtinc.9.articu.3.q.5.
quia ad hoc ꝙ aliquis digne cōmunicet oꝫ
ꝙ habeat duo. ¶ Primum eſt vt Chriſto cō
iūgatur per amorem:quod talis nequaq̄ʒ ha
bere poteſt:cum amorem dederit concubina
rio ſuo. Propter quod Hieronymus.32.q.
4.c.In eo fornicantur.ait. Hoc vnum ſcio
ꝙ qui poſt fidem Chriſti fornicatur violat tē
plum ⁊ amorem dei. ¶ Scdm eſt vt mens
cōmunicātis feratur in actu ad diuina:vnde
ſacerdos monet populum corda ſurſum ad
dominuꝫ leuare: quod nequaq̄ʒ talis facere
poteſt: quia per peccatum carnale mens hu
mana deprimitur vt ad ſupna ferri nō poſ-
ſit. Sed ponatur caſus ecce ꝙ aliquis ciuis
tenuit in domo vnam concubinam . nunc
vero deliberat eam amplius non cognoſcē.
di. Ego volo eam tenere in domo ſicut ſo-
rorem:⁊ ſic eſt vere intentio ſua: nunquid ta
li ⁊ etiaꝫ predicte mulieri debet cōmunio da
ri. Reſpondeo ꝙ non etiam eoꝝ ſi quiſq̄ʒ
haberet illam bonam voluntatem quā ha-
buit Magdalena in ſua conuerſione:niſi ad
inuicem prius ſeparentur.⁊ hoc duplici reſpe
ctu. Primo reſpectu mali exempli: nam
perſone que preterito cognouerunt tempore
ꝙ ſimul ſtantes ambo peccauerunt cuꝫ non
videant ſecreta cordis:iudicabunt ſicut pmo
ꝙ ſimul peccent:⁊ ſic erunt in continuo ſcan
dalo quod omnino remouere oportet per ſe
parationem vtriuſq̄ʒ ad h ꝙ digne quilibet
ipſorum ſacramentum recipere debeat:pro-
pterea ſaluator Luc.12.ait . Sint lumbi ve-
ſtri pre.⁊ lu.ar.i m.v.Q̄d exponens Greg.
in omelia ait . Lumbos.n. precin. cum car.
lu.per conti.coar.⁊ luc.quippe ar.i ma.te.Cū
per bona opera.p.noſtris lu.exēpla mon. Et
Matth.5.etiam ſaluator ait.Sic luc.lux ve.
co.ho. vt vi.bo.v.o. ⁊.g.p.v. qui in celis eſt.
Et apoſtolus.2.corin.8.ait. Prouidem⁹ eni
bona non ſo.co.d.ſed etiam coram omnib⁹
hominibus. ¶ Scdo non debet talibus cō-
munio dari reſpectu periculi:ſi tales ad inui
cem ſtant nec ſeparantur lꝫ habeant bonam
voluntatem:quia maximum periculum eis
imminet ne redeant iterum vbi ſupra.i.ad p̄
mas noctes. Sicut carbo iam extinctus ſi
ponatur apud carbonem accenſum : neceſſe
eſt ꝙ iterum reaccēdatur:ſic talibus oportet
ꝙ ſimilis caſus adueniat. Et ideo velle tenē
talem in domo eſt proprie tēptare deum: cū
nec etiam ſancti in hac vita hoc facere confi
derent. Proinde extra de cohabita. clerico.
⁊ mulie.c. Inhibendum . eccleſia precipit .
di. Inhibendum eſt vt nullus ſacerdos femi
nas de quibus mala ſuſpitio poteſt eſſe reti-
neat: ſed neq̄ʒ illas quas canones concedūt
matrem amitam ⁊ ſororem: quia inſtigante
diabolo etiam in illis ſcelus perpetratum re
peritur:aut etiam in eorundem pediſſequis
Sed ſi quas de his neceſſitatem habuerint
preſbyteri habeant in vico: aut in villa do-
muni longe a ſua conuerſatione: ⁊ ibi eis q̄
ſunt neceſſaria ſubminiſtrentur.hec ibi. No
li ergo o curate cōionem talibus dare: etiaꝫ
ſi iurent ſe abſtinere: quia ſi ſic dabis tu cuꝫ
illis etiam mortaliter peccabis. Et hoc pre-
ſuppoſito publico ſcandalo . Ex predictis
igitur patet vndecimum genus hominū qui
bus cōmunio eſt denegāda. ¶ Duodecimū
⁊ vltimum genus hominum ſeu perſonarū
qui digne cōmunicare non poſſunt:ſunt viri
⁊ mulieres qui ante debitam ſacramenti ſu
ſceptionem matrimoniali coitu vſi ſunt .
Quam veritatem probo per diſtinc.Tho.in
3.parte ſumme.q.80.⁊ etiam ſententialiter
in.4.diſtinc.9.articu.2.q.4.di. Cum queri-
tur vtrum actus coitus matrimonialis cō-
munionem impediat. Reſpondeo ꝙ ad hoc
vt homo digne ad ſacramentuꝫ accedat tria
requiruntur. Primo requiritur munditia
conſcientie:que non niſi per peccatum mor-
tale tollitur. Scdo requiritur eleuatio mē
tis ad deum per actualem deuotionem: et
hoc interdum ſine peccato amittitur vt per
mentis hebitudinem vel occupationem aut
euagationem. Tertio requiritur munditia
corporalis vnde celebrantes vel etiā tractā-
tes aliquod ſacramentū ꝓpter reuerētiā la-
uant man⁹. Itaq̄ʒ p̄ ⁊ p̄ncipalr petm̄ ipedit.
Secūdo indeuotio ſeu hebitudo mentis.

Tertio corꝑalis immūditia. Hec autē tria
quandoqȝ occurrūt in coytu matrimoniali:
quandoqȝ duo: qñqȝ vnū tm̄. Et ſm hoc ꝑ-
ſona magis vel minꝰ a cōione impedit: ⁊ iō
eſt diſtinguendū. Nā ſi coytus cōiugalis ſit
ſine peccato: utputa quia fit cauſa ꝓlis ge-
nerande vel cauſa reddendi debitū cōionem
nō impedit. niſi forte propter immūdiciā cor
poralem: ſed magis propter notabilē mētis
diſtractionē hebitudinē vel indeuotionem.
In tali tn̄ caſu relinquēdi erūt ſm Grego.
ſuo iudicio. ſi vero in cōiugali coytu predña-
ta ē voluptas ⁊ libido ꝓhiberi debēt ab hoc
ſacr̄o. Que ſimul duo cōfirmat Grego. 33.
q. 4. c. vir cū propria. di. Nec hoc dicētes de
coytu culpā putamus eſſe cōiugiū: ſed qr ipa
licita admixtio ꝯiugis ſine voluptate carnis
fieri nō poteſt: ⁊ voluptas ipſa ſine culpa eē
nullatenus pōt: nō eniȝ de adulterio vel for-
nicatione: ſed de legitimo matrimonio ſuſce
ptus erat qui dicebat. Ecce eniȝ in iniqtati-
bus cōceptus ſum. Oportet itaqȝ legitimaȝ
carnis eſſe copulā: ut ſit cauſa ꝓlis nō vo-
luptatis: ⁊ carnis cōmixtio creandoꝝ libero
rū ſit gratia nō vitioꝝ ſatiſſactio. Si quis ve
ro cū ſua cōiuge non cupidine voluptatis ra
ptus: ſed ſolūmodo creandoꝝ liberoꝝ gratia
vtitur: iſte ꝑfecto de ſumendo dñici corpo-
ris ſanguiniſqȝ miſterio ſuo eſt iudicio relin
quendꝰ: qr a nobis prohiberi nō debet chri-
ſti corpꝰ accipere q in igne poſitus neſcit ar-
dere. Cum vero nō amor ꝓcreande ꝓlis: ſed
voluptas dñatur in opere cōmixtionis ha-
beant etiā cōiuges de cōmixtione quod de-
fleant. glo. qr. ſ. a cōione abſtinere debēt hoc
Greg. Omia ſupradicta cōfirmat Alex. in. 4.
ſententiaꝝ. di. 32. Addens ꝙ erigēs infirmi
tate ductus ſeu fragilitate liȝ moneri debe-
ant ne ad ſacrm̄ accedāt: ſi tn̄ oibus modis
ex deuotione ſe ingerit nō eſt ꝓhibendꝰ. glo.
etiā. c. ois hō. de cō. di. 2. di. ꝙ illud qd dr̄ ibi
de abſtinendo ab vxore ꝑ tres quattuor vel
quinqȝ vel ſex dies ante cōionem: conſiliuȝ
eſt nō preceptū: ⁊ hoc ꝑ ſupradictū ca. vir cū
propria. Sed certe ſanius iudico ꝙ ante cō-
munionē quiſqȝ ſaltē per tres vel quattuor
dies a coitu matrimoniali abſtineat: ut mēs
magis deuota ⁊ eleuata ad tantū ſacramen
tū poſſit inueniri. Sic eniȝ conciliū eliberta-
nū conſuluit de cōſe. di. 2. c. omnis hō. dicēs.
Omnis homo ad ſacram cōmunionē acce
dens a propria vxore abſtinere debet tribus
vel quattuor diebꝰ aut quinqȝ ſex vel ſeptem
Qd expſſius ſignificans Hiero. 33. q. 4. ca.
ſciatis. ait. Sciatis fratres kmi: quoniā qui-
cūqȝ vxori debitū reddit vacare non poteſt
orōni: nec de carnibus agni comedere debȝ
qr ſi panes propoſitionis ab his qui vxores
ſuas tetigerāt comedi non poterāt: q̄ȝto ma
gis panis ille qui de celo deſcēdit nō pōt ab
his qui cōiugalibus paulo ante adheſere cō
plexibus immolari atqȝ cōtingi. Non ꝙ nu
ptias cōdēnemus: ſed eo tempe quo carnes
agni. i. chriſti manducaturi ſumus vacare a
carnalibus opibus debeamus. hec Hiero.
Alex. autē vbi ſ addit ꝙ ſi alter coniugū in-
ueniat debitū reddere coactus ⁊ nō expete-
re: illi ſoli videtur cōcedenda cōmunio: eo ꝙ
inuitus debitū reddidit: alteri vero nō reſpe
ctu indeuotionis mētis: qr ſponte extorquet
debitū: quando nō eſt extorquendū. Conſtat
enim ꝙ alter illo tempe reddere debuit: ſi ꝓ
babiliter de alterius incōtinentia timuit im
pudicus tn̄ valde apparet ⁊ indeuotus q ſal
tem ꝑ aliqd tempus ante ſuſceptionē ſacra
menti a coytu nō abſtinet: poſt factā autē cō
munionē ſm Alexan. nō licet eo die debitū
exigere nec reddere: niſi cū difficultate: qd ta
men ſi fieret reſpectu generande ꝓlis vel fra
gilitatis dicit nō eſſe mortale. Ego autȝ cre
do ꝙ anima hoc agens male ſe haberet. et
diuina gratia arida remaneret ob tantā ir-
reuerentiā cum propter deuotionē ⁊ reuerē
tiam tanti ſacramenti non ſoluȝ a tali im-
munditia: ſȝ etiā a materiali cibo q̄ȝtū cōmo
de fieri poſſet abſtinere deberēt. prout habet
expreſſe tex. de cōſecra. di. 2. c. tribus gradibꝰ.
Et ſic ex predictis etiā patet. 12. genus homi
nū cui non debet cōmunio dari. Adde inſu-
per ſm Tho. in. 4. diſtin. 9. ar. 5. q. 3. ꝙ etiam
nō debet dari ſacramentū demoniacis: ma
xime ſi cōſtat ꝙ pro aliquo crimine a demo
ne torqueant. Si autē conſtat oppoſitū: non
eſt eis cōmunio deneganda. Adde inſuꝑ ꝙ
etiā hiſtriōibꝰ vel ioculatoribꝰ notorijs ⁊ ma
nifeſte infamibꝰ cōmunio nō debet dari ni-
ſi totaliter ad deū cōuertant dicente Cipria
no de cōſe. di. 2. c. Pro dilectione inquit tua
conſulendū me exiſtimaſti frater kme: quod
mihi videat de hiſtrione ⁊ mago illo q apud
vos cōſtitutus adhuc in arte ſue dedecore ꝑ-
ſeuerat: ⁊ magiſter ⁊ doctor nō erudiendorū

ſed perdendoꝛū pueroꝛū id quod male diſcit
ceteris inſinuat:an talibꝰ ſacra cōmunio cuʒ
ceteris xpianis debeat dari aut nobiſcū de-
beat cōmunicare. Puto nec maieſtati diui-
ne nec euangelice diſcipline cōgruere:ut pu-
doꝛ ⁊ honoꝛ eccleſie tam turpi ⁊ infami cōta
gione fedet̃.hec ille. Ex p̄dictis oibꝰ pꝫ: quali
ter ſunt.12.genera perſonaꝝ quibꝰ dominicū
ſacramentū eſt denegandū:⁊ per cōſequens
patet tertia cōcluſio de realitate dominici ſa
cramenti que dicit̃ ſpecialitatis. Et inſuper
patet ſeptima excellētia realitatis. Rogemꝰ
ergo oēs deuoto coꝛde beatiſſimā trinitateʒ
patrē.vꝫ filiū ⁊ ſpiritū.ſ. ut nobis oibus in ꝓ
ſenti vita concedat pure ⁊ ſimpliciter crede-
re veritatē dn̄ici ſacramenti: necnō ⁊ ipſum
dominicū ſacramentū digne ⁊ reuerenter ꝓ
ut debitū eſt ſuſcipere. Cui ſemꝑ ſit ois ho-
noꝛ laus ⁊ gloꝛia ꝑ eterna ⁊ immoꝛtalia ſe-
cula ſeculoꝛū. Amen. ¶ Baruthi oppidū qd̓
quondā multo maius fuiſſe ipa ruina docet
Miraculū grande quod ſupioꝛibꝰ ānis hoc
eſt.1456.anno cōtingit nō poſſum nō refer-
re. Preſertiʒ ꝙ ideʒ ꝑ noſtri oꝛdinis fratres
dn̄s operari dignatus ſit. Cū itaqꝫ veniſſet
iſtuc ex africa Barbarus quidā artis magi
ce gnarus:ſaracenū apud locū fratꝝ noſtroꝝ
habitantē conueniēs. Si vis inquit docebo
te quomō poſſis paruo laboꝛe locuplex ꝑpe-
tuo effici. Cui auri cupidiſſimꝰ ille reſpondit.
Equidē hoc maioꝛē in modū cupio ⁊ ut me
edoceo flagito. Dicit ei barbarus. In pene
trabilibꝰ domus tue ꝑmagnus latet theſau
rus: cuius ſi me participē eſſe velis mōſtra
bo tibi locū vbi effodias. Nec moꝛtitur.poſt
hoc ſaracenus quin magū continuo in do-
mū ſuam inducens. Iubet locū oſtendi ſibi:
quē cū ille deſignaſſet:ꝓtinus accito piſtoꝛe
quidā vicino ſuo ⁊ amico atqꝫ vxoꝛe humuʒ
exhaurire icipiūt. Cūqꝫ terrā vigiti fere cubi
tus defodiſſent repente exiliens ignis fumuſ
qꝫ teterrimus fodiētes ꝗꝫprimū ad ſe rapit
cōuoluitqꝫ miſeros ſuffocatqꝫ viuantes. At-
qꝫ exundās in omnē vicinaʒ fumus mox po
pulū ad huius rei ſpectaculū conuenire com
pellit. Qui digeſte exinde paululū fumo do-
mū ingrediūtur deſpicienteſqꝫ in locū defoſ
ſum pꝛe altitudine fouee ⁊ fumi atra caligi-
ne:nihil oino videre queunt:ſed audiunt cū-
cti veluti increpitanti frixoꝛio defunctoꝛū coꝛ
poꝛa aſſari:que foꝛmidantibus ceteris de fo
uea eximet̃ vnus eoꝛū intrepide temerarius
confido inquit me a pꝛopheta nullo iuuari.
Proinde ſuccinctū me funibus demittite.
Nec moꝛa circū ligatum hmōi funibus de-
mittūt in foueam. Vixqꝫ iam medius de-
ſcendeat cum pꝛotinus clamitare incipit di.
Eximite me hinc eximite quoniā totus incē
doꝛ ſubtrahenteſqꝫ eū reperiunt cruribus ac
pedibus exuſtum adeo quidē ut nec vſqꝫ in
diem vno pede curari potuerit. Vnde ⁊ nūc
vulgo pes vſtus vocat̃ ab omnibus. Ceteruꝫ
ſaracenoꝛū cadi hoc eſt eoꝛū pꝛeſul reʒ hanc
ſic obtigiſſe conſpiciens ⁊ ſarracenoꝛū nemi
nē poſt hac eſſe qui hanc foueam ingredi au
deat. Tandem ad noſtri oꝛdinis fratres au-
diente populo ſic ait di. Num ⁊ vos q chri-
ſti fideʒ oibus ſanctioꝛē putatis aggredimi-
ni.ut in huiꝰ ꝓphete veſtri nomine iſta moꝛ
tuoꝛū cadauera educatis. Cui ex fratribꝰ no-
ſtris Marcus laudenſ ⁊ Leonardus fauen
tinus cōtinuo reſpondent. In nomine chri-
ſti pꝛophete ⁊ dei noſtri hec ⁊ maioꝛa aggre
di non dubitamꝰ. Licet etſi quicꝗꝫ noxij acci
det id magis pꝛopter noſtra peccata ꝗꝫ chri-
ſti fidem veriſſimā obueniſſe credenduꝫ ſit.
Ecce inꝗꝫ pꝛeſto ſumꝰ ut in chriſti fide ac vir
tute iſta defunctoꝝ coꝛꝑa exhumamꝰ. Poſt
hoc cuncto populo rem hanc ſpectante ſub-
miſſa ſcala ⁊ ſignantes ſe ſigno crucis inde
foſſum locum quē aqua benedictionis aſper
ſerant cicius deſcendūt accenſo lumine. Et
ecce fouea in qua pꝛius ardens flāma exala
bat chriſti virtute quaſi vento roꝛis flante cō
pꝛeſſa flamma refrigerata eſt. Proinde fra
tres hi ſine vlla ignis fumiue moleſtia ligāt
funibus defunctoꝝ pedes ⁊ per gradus ſca-
le aſcendentes cunctis admirantibus atqꝫ
ſtupentibus nō tamen ad chriſti fidem con-
uertentibus heſerūt coꝛpoꝛa que ⁊ in mediū
afferentes petunt ut huius rei geſte gratia li
ceat ei de chriſti fide diſſere:quod renuentes
atqꝫ pꝛohibente Cadi veluti rem pꝛophanā
atqꝫ nephariā. Iſti hoc ingenti petō miracu
lo domū reuerſi ſunt. Illi in ſua perdita fide
obdurati permanētes defunctoꝛū funera cu
rauere. Sicut hec omnia accepi a mercatoꝛi
bus venetianis:qui rei huic dum gereretur
intererant. Et quidem ab hac domo in qua
tanti pꝛodigij res extitit. Quadraginta pene
paſſuū via eſt ad locum fratrū noſtroꝛū qui
ſancti Saluatoꝛis titulo pꝛenotat̃. ea videlꝫ

cauſa ꝙ fuerit quondã vulgatũ illud maxi-
mũ miraculum crucifixi lignei cuius ex late-
re a Judeis per illuſionẽ fidei noſtre trucu-
latiſſime pungeret. tantũ ſanguis proflue-
rit ꝙ pluriſima ſubiecta vaſa ex eo repleta ſint
Et hanc quoqȝ iuxta vrbem monſtrat̃ locus
in quo beatiſſimus Georgius martyr lan-
cea draconẽ tranſfixit a quo niſi modo regꝪ
filiam: ſed omnẽ prorſus ciuitatem liberauit
ab illius voraciſſima calamitate.

¶ Feria ſexta in paraſceue ſeu in die ve-
neris ſancta de octaua excellentia ipſius ſa-
cratiſſime fidei: que dicitur excellentia paſ-
ſibilitatis.

e E inclinato
capite tradidit ſpm̃. Scri-
buntur hec verba Joan. 19
ca. ⁊ in paſſione occurrẽtis
ferie. Poſtq̃ȝ amantiſſimi
ciues ſuperioribus diebus
ſufficienter ut vidiſtis ſeptimã excellentiã de
ſacratiſſima fide que dicta fuit excellẽtia rea
litatis declaraui. Reſtat ut in preſenti feria
mortis ⁊ paſſionis ſaluatoris dñi noſtri Je-
ſu xp̄i ſingulariter repreſentatiua: octauã ex
cellentiam ſacratiſſime fidei: que dicitur ex-
cellentia paſſibilitatis ſpecialiter declarem⁹
in qua ſinglariter myſteria ſacratiſſime paſ
ſionis ad memoriam noſtram reuocabim⁹.
Sine cuius memoria omnis noſtra redem
ptio per chriſti mortem facta nobis penitus
inutilis eſſet ad ſalutẽ: ꝙ autẽ tantũ paſſio-
nis atqȝ redemptionis myſterium de neceſ
ſitate ſalutis quiſqȝ teneatur ⁊ debeat pre-
ſertim hodierna die ad memoriam ſui cor-
dis reducere ⁊ reuocare tripliciter demon-
ſtro. Primo auctoritate. Secundo ratio-
ne. Tertio ſimilitudine. ¶ Primo demon
ſtro auctoritate paſcaſij de conſecratione di
ſtin. ſecunda capi. Iterat̃ quotidie. dicentis.
Licet chriſtus ſemel paſſus in carne ꝑ vnaȝ
eandemqȝ mortis paſſionem ſemel ſaluaue
rit totum munduȝ: ex qua morte reſurgens
ad vitam mors ei vltra non dominabitur.
tamen hoc ideo fecit: ut memoriam de ipſo
haberemus. Quapropter ſemper mors chri
ſti eſt per ſeculi vitam poſteris nuncianda ⁊
memoranda: ut diſcant qua charitate dile-
xit ſuos qui pro eis mori dignatus eſt. Cui
omnes vicem debemus rependere charita-
tis: quia ad hoc nos prior dilexit cuȝ eſſem⁹
gehenne filii ut diligeremus eũ a morte iam
liberati. hec ille. Accipe queſo ⁊ aliam aucto
ritatem Auguſti. de conſecratione diſtin. ſe-
cunda. capi. Semel chriſtus mortuus eſt pro
nobis iuſtus ꝓ iniuſtis: ⁊ ſcimus ⁊ certũ ha
bemus ⁊ ſpe immobili retinem⁹: quia chri-
ſtus reſurgens ex mortuis iam nõ moritur
mors illi vltra nõ dominabit̃: tamen ne ob-
liuiſcamur vnq̃ȝ quod ſemel factum eſt et in
memoria noſtra omni ãno fit: ideo paſca ce
lebratur: vnde anniuerſaria recordatio diei
huius repreſentat nobis quod olim factum
eſt: et ſic nos admonitos facit tanq̃ȝ videa-
mus preſentem dominuȝ in cruce. hec ille.
¶ Secundo etiaȝ demonſtro vnica ratione
videlȝ proprietatis. ꝙ ſcilicȝ neceſſe eſt cuili-
bet preſertim hodie mortem ⁊ paſſioneȝ do
mini noſtri ad memoriã reducere. Funda-
mentum huius rationis ponit philoſophus
in libro de proprietatibus rerũ dicens. Vbi
deſunt ſubſtãtie: deſunt ⁊ earũ proprietates:
patet hec regula. Si eniȝ alicui deeſt ſubſtã-
tia ignis vel arboris profecto illi etiam dee-
rit eorum proprietas que eſt calor ⁊ fructus.
Similiter ſi aliquis caret medicina: que eſt
cauſatiua alicuius ſanitatis profecto carebit
⁊ eius proprietate ſcilicȝ ſanitate. Quo pre-
ſuppoſito: certuȝ eſt ꝙ ſacratiſſima paſſio do
mini noſtri precipue habuit ⁊ habet tripli-
cem effectum ⁊ proprietatem videlicȝ remiſ
ſionis culpe: exhibitionis gratie: ⁊ donatio-
nis glorie. Nam paſſio chriſti remittit culpã
gratiã exhibet: ⁊ gloriaȝ donat. Primo qdẽ
remittit culpam. Vnde Apoc. pͥmo dicitur.
Dilexit nos ſcilicet xp̄us. ⁊ lauit nos a pec-
catis noſtris in ſanguine ſuo. ⁊ ad Romãos
tertio Apoſtolus ait. Mortuus eſt xp̄us pro
pter delicta noſtra: ⁊ reſurrexit propter iuſti-
ficationeȝ noſtrã. Et ad Hebreos nono ait.
Sine ſanguinis effuſione ſcilȝ chriſti non fit
remiſſio peccatorũ. Et ad Collo. ſecundo. ait
Conuiuificauit nos ſcilȝ pater celeſtis in fi-
lio donans nobis omnia delicta. ſcilȝ ꝑ eius
mortem. Et ad Hebreos. 9. etiam ait. San
guinis xp̄i qui per ſpiritũ ſanctum ſemetip-
ſum obtulit immaculatũ deo: mundauit con
ſcientiã noſtram ab operibus mortuis ſcilȝ

peccatis. Auguſtinus etiam libro de agone xpiano.ait. Fuſo ſanguine chriſti ſine culpa omniũ culparum cirographa quibus diabolo debitores eramus deleta ſunt. Item Levitici.decimoſeptimo.figuratiue dicit. Sanguis agni pro anime piaculo erit. Deniqꝫ Auguſtinus de conſecratione diſtin. quarta ca.filius ait. Filius dei carnem ſuſcepit: ⁊ penam mortis ſine culpa:ut in carne peccati ⁊ culpa ſolueret ⁊ pena.hec ibi. ¶ Secundo inſuper benedicta paſſio chriſti gratiam fidelibus exhibuit. Unde Joan.primo dicit. De plenitudine gratie eius omnes accepimus. Et Joannes Criſoſto. de conſecratione diſtin.quarta.capi.non poteſt.ait. Non poteſt quis gratiam celeſtis vite accipere:niſi purgatus fuerit ab omni ſorde peccati per penitentie confeſſionem:per donum baptiſmi ſalutaris:⁊ per mortem ſaluatoris domini noſtri Jeſu chriſti : qui eſt benedictus in ſecula ſeculorum.Amen.hec ibi. Item de conſecratione diſtin.quarta.ca.placuit.penultimo dicitur. Placuit ut qui cum dixerit gratiã dei qua iuſtificamur per mortẽ Jeſu chriſti domini noſtri ad ſolã remiſſionem peccatorũ valere que iam cõmiſſa ſunt:⁊ non etiaꝫ ad adiutoriũ venire ut non cõmittantur anathema ſit.hec ibi. ¶ Tertio paſſio chriſti donat eternam gratiam: que impediebatur ꝓpter originale peccatũ:poſt quod collocauit deus figuratiue cherubiꝫ ad portam paradiſi terreſtris:habentem gladium igneum ⁊ verſatilem ad cuſtodienduꝫ viam ligni vite.ut habetur Gẽñ. tertio. Unde ad Hebreos. io. apoſtolus ait. Habemus fiduciam introitũ ſanctorum per ſanguinem chriſti. Et ad Hebreos ſecundo.ait. Decebat enim eũ propter quem omnia ⁊ per quẽ facta ſunt omnia: ut multos filios in gloriam duceret per paſſionem auctoris ſalutis eorum. Et ad Hebre. quinto.ait. Filius dei didicit ex his que paſſus eſt obedientiã:⁊ conſummatus in mortem factus eſt omnibus obtemperãtibus ſibi cauſa ſalutis eterne. Ambroſius prout recitat magiſter ſententiarũ in tertio diſtin.i9. capi. Nunc igitur.ait. Tantũ fuit peccatum noſtrum ut nunq̃ ſaluari poſſemus niſi vnigenitus dei filius pro nobis debitorib⁹ mortis moreretur. Hoc eniꝫ figuratum fuit Numeri triceſimoquinto.vbi dicitur. Homicida manebit ibi.ſcilicꝫ in ciuitate refugij donec ſacerdos magnus qui oleo ſancto inunctus eſt moriatur:quo mortuo poterit in portam domus ſue introire. Quibus premiſſis concludo:ꝙ ex quo paſſio chriſti remittit culpam exhibet gratiam ⁊ donat gloriam: ſiqs non conuertit cor ſuum ad memoriam ſue paſſiõis impoſſibile erit omnino ꝙ talis recipiat eius proprietatẽ que eſt remiſſio culpe exhibitio gratie ⁊ donatio glorie. ¶ Tertio etiam demonſtro ſimilitudine. ꝙ ſcilicet quiſqꝫ tenetur ⁊ precipue hodie ad memoriam paſſionem ſui redemptoris reducere. Nam Matthei ſexto dicitur. Ubi eſt theſaurus tuus:ibi erit ⁊ cor tuum. Quod patet de vſurario qui cum inordinate diligat theſaurum mundanũ : iugiter die noctuqꝫ habet ad eum cor ſuum. Hoc idem facit philocaptus de aliqua. Similiter qui recipit aliquod beneficium iugiter recordatur de illo. Mulier autem cuius vir eſt defunctus ſepius de illo memoriaꝫ facit. ꝙ ſi predicte de predictis continuam memoriã habent multo magis quiſqꝫ fidelis debet iugiter ⁊ precipue hoc beneficium mortis ⁊ paſſionis noſtri redemptoris ad memoriam reuocare et cum Hieremia ne ingratus exiſtat Treno. tertio dicere. Memoria memor ero ⁊ tabeſcet in me anima mea. His omnibus premiſſis:quoniam maxima reprehenſione dignus haberetur vel cenſeretur predicator qͥ ſaltem ſemel in anno ad memoriam reduceret populis mortẽ ⁊ paſſionem ſui redemptoris: maximaqꝫ ingratitudine etiam populus argueretur niſi ſemel in anno omnibus mundanis occupationibus a ſe reiectis cordialiter ⁊ deuote miſterium mortis ⁊ paſſionis ſaluatoris ſui audire diſponẽt. Hinc eſt ꝙ cupiens ⁊ volens iuxta gratiam a domino mihi conceſſam hoc mane ſpiritualiter tractare de ſtupenda mirabili atqꝫ profundo miſterio ſacratiſſime amariſſime non ⁊ acerbiſſime paſſionis ⁊ mortis ſaluatoris angelica pretermiſſa ſalutatiõe que ad virginẽ conſuetudinarie fieri ſolet ſimul oẽs pro hodierna die ad ſanctiſſimã crucẽ q̃ tali die meruit ſuſtinere ipm regẽ celoꝝ ⁊ dñm recurremus ipſam genibus flexis ⁊ humiliato corde cum eccleſia ſalutando atqꝫ dicendo. O crux aue.ſpes vnica hoc paſſionis tẽ-

pore auge piis iuſtitiam reliq3 dona veniaꝫ amen. Et inclinato capite tradidit ſpiritum. Iter vbi ſup̄. Supra que verba tria nobis hodie de ſacratiſſima paſſiōe noſtri redēpto ris myſteria ꝯtēplanda ꝓponunt̄. Quoruꝫ

¶ Primū dicitur myſterium neceſſitatis.

¶ Secōm dicitur myſterium acerbitatis.

¶ Tertium dicitur myſterium ſpecialitatis.

¶ De triplici myſterio ſacratiſſime paſſiōis vꝫ neceſſitatis: acerbitatis: ⁊ ſpecialitatis. Et p̄mo de p̄mo dicitur neceſſitatis.

Primū igit̄ myſteriū de ſacratiſſima paſſione ꝯtemplandū dicit̄ myſteriū neceſſitatis. Accipe fidelis ⁊ deuota aīa hanc veritatē indubitabilem ⁊ firmiter tene ꝙ nullus xp̄ianus pōt dici ver⁹ xp̄ian⁹ ⁊ eſſe verꝫ Chriſti membrū: niſi hodie ſingl'r ſentiat per cōpaſſionē in corde ſuo paſſioneꝫ dn̄i Jeſu Chriſti. Nec xp̄ianus dici poterit qui hodie cordialiter non lachrymabitur: nō flagellabitur: non crucifiget̄: ⁊ non moriatur cū dn̄o Jeſu. Ver⁹ eni ⁊ fidelis xp̄ian⁹ ſi mil le vitas hr̄et hodie ſingl'r ſi pbās eēt ꝓ xp̄i amore illas exponere d̄beret. Cū dn̄s Jeſus hodie in cruce vitam ſuā oīni vita mundi no biliorꝫ pro eius amore tradiderit. Dico igit̄ concluſionabiliter ꝙ nullus hodie ſentiens dolores ⁊ penas ⁊ mortē ſaluatoris ſui pote rit vere dici xp̄ianus: niſi cordialiter ⁊ ſen ſibiliter ſi pbās erit ſuſcipiat in aīa ſua eius mortem dolores atq3 acerbiſſimā paſſioneꝫ Et ꝙ quiſq3 verus ⁊ fidelis xp̄ianus teneat̄ hodie precipue ſil' cordialiter velle pati velle flagellari velle mori ⁊ crucifigi cum xp̄o ſeu cuꝫ dn̄o Jeſu. Quadrupliciter ꝓbo. Prio auctībus. Secdo rōnibus. Tertio ſilitudi nibus. Quarto exemplis. ¶ Primo ꝓbo auctībus. ꝙ quilibet verus xp̄ianus tenetur hodie in corde ſuo ꝑ cōpaſſionē i ſe paſſionē ⁊ mortem ſui ſaluatoris ſuſcipere. Prima igitur auctoritas inuitans ⁊ inducens vnū quēq3 ad ſic faciendum eſt ipſius ſaluatoris Mat.10. dicentis. Qui non accipit crucem ſuam. ſ. hodie ⁊ ſequit̄ me non eſt me dign⁹. Quaſi dicat cum crux dicat̄ a cruciatu: ⁊ ego hodie pro mundi ſalute a capite ad pedes ⁊ ecōuerſo totus ſum cruciatus: quicūq3 hodie per cōpaſſionē ⁊ charitatē in ſe non ſuſcipiet cruciatū meū: talis profecto nūq̄3 erit me di gnus. i. nūq̄3 dignus erit grā ⁊ glīa mea. Et idem ſaluator etiam Mat.16. ſic ait. Si qs vult venire poſt me. ſ. in vitam eternam: ab neget ſemetipſum oēs. ſ. mundi voluptates propter me ꝯtēnendo: ⁊ tollat crucem ſuam vꝫ me in cruce poſitū ⁊ morientē. Et ſubiun git di. Qui enim voluerit aīam ſuā ſaluā fa cere. ſ. per ꝯtēptū crucis mee: ꝑdet eam: q aūt perdiderit aīaꝫ ſuā ꝓpter me. i. ꝑ cōpaſſionē hodie afflixerit: inueniet eam. i. ſaluabit eam. Et Luc.9. ait. Si qs vult p⁹ me venire ab. ſ. ⁊ tol. cru. ſuā quottidie ⁊ ſequat̄ me. Et Luc. 14. ait. Qui non baiulat crucē ſuā ⁊ venit p⁹ me non pōt meus eſſe diſcipulus. vbi glo. ait Qui non ſentit penā' mortis xp̄i non ſentiet glīam de reſurrectōe xp̄i. Alia auctas ad h̄ inducēs ē Moyſi Leui.16. figuratiue dicēt' Anima que non fuerit afflicta in hac die pe ribit de pplo ſuo. glo. i. excludet̄ a pplo ſaluan do. Alia auctas eſt apl'i ad phili.2. di. Frēs hoc' enim ſentite in vobis qd̄ ⁊ in xp̄o Jeſu qui ⁊c. Humiliauit aūt ſemetipſum. ſ. patri propter noſ. f. o. v. ad mor. mor. aūt cru. h̄ ibi. Itē.1. Pe.4. c. dicit̄. Chriſto igit̄ paſſo i car ne ⁊ vos eadē cogita: ar. q2 qui paſſus eſt in carne deſijt a peccatis vt iam non hominuꝫ deſiderijs ſed volūtati dei qd̄ reliquū eſt in carne iuuat temporis. hec ibi. Item Exod. 25. figuratiue dicitur. Inſpice ⁊ fac ſm̄ ex ēplar qd̄ tibi in monte. ſ. caluarie monſtratuꝫ eſt. Et Jo.12. ſaluator ait. Si quis mihi mi niſtrat. ſ. per fidem: me ſequatur. ſ. per cruceꝫ ⁊ vbi ſum ego. ſ. in eterna gloria: illic ⁊ mini ſter meus erit. Item apoſtolus ad Ephe.5. ait. Eſtote imitatores dei ſicut filij cariſſimi ⁊ ambulate in dilectione ſicut ⁊ Chriſtus di lexit nos: ⁊ tradidit ſemetipſuꝫ pro nobis ob lationem ⁊ hoſtiam deo in odorem ſuauita tis. hec ibi. Item Augu. xj. diſtin. c. eccleſia ſticarum. ait. Scriptura ſacra quoſlibet fide les veros ſalutifere crucis Chriſti ſignaculo docet tam corpore q̄3 corde inſigniri. hec ibi Itē.56. diſt. c. dominus noſter. Hieronym⁹ ait. Qualicūq3 modo naſcamur: ideo naſci mur vt Chriſti veſtigia imitemur: ⁊ ab ipſi⁹ corpore non ſeparemur: cuis per fideꝫ mem bra effecti ſumus. hec ille. Item.12. q.1. c. cle ricus. Idē Hieronim⁹ ait. Qui dn̄m vult poſſidere dꝫ cuꝫ ꝓpheta dicere. Pars mea

dn̄s:ꝛ nihil extra deū̄ habere poteſt.ꝙ ſi qͥ-
piam aliquid habuerit ꝑter dominū: ps ei⁹
nō erit dn̄s.verbi gratia. ſi aurū ſi argentuꝫ
ſi poſſeſſiones ſi variā ſuppelectile:cū iſtis ꝑ
tibus nō dignat̃ dn̄s fieri pars ei⁹. Si autē
ego ps dn̄i ſum ꝛ funiculus hereditatis ei⁹
non accipio tales ptes: ſed habens victuꝫ et
veſtitū his cōtentus ero:ꝛ nudā crucem nu-
dus ſequar.hec ibi. Ideꝫ quoqꝫ Hiero.12.q.
2.c.gloria epi.ait.Diues in iudea templū nō
crucē ſed mēſas lucernas turribula,patellas
ſiphos ꝛ mortariola auro fabricata habebat
tūc eniꝫ hec ꝓbant̃ a dn̄o:qn̄ ſacerdotes ho
ſtias imolabāt:ꝛ ſanguis pecudū erat remiſ
ſio peccatoꝝ. Nunc vero cū pauptateꝫ do-
mus ſue paup dn̄s dedicauerit: portem⁹ ei⁹
crucē ꝛ delitias lutū putemus.hec ille. Item
libro de diligendo deo.ait.Dedecus eſt ꝛ cō
tra rationē ꝙ dn̄s triſtet̃ ꝛ moriat̃ ſeru⁹ ve-
ro viuat ꝛ letet̃. Iteꝫ ꝑme Petri.2.dicit̃. In
hoc eniꝫ vocati eſtis: qꝛ xp̄us paſſus eſt pro
nobis vobis rc.ex. v.ſ.ve.eius. Iteꝫ Tren̄.3.
Hiere.in pſona xp̄i ait. Recordare paupta
tis mee abſcintij ꝛ fellis. Itē Tren̄. j.in pſo
na xp̄i ait.O vos.o.q.t.ꝑ vi.at.ꝛ vi.ſ.ꝑ intel-
lectū ꝛ cordis cōpaſſionē.ſi eſt do.ſ. ſicut do.
meus. Deniqꝫ Matth.xi. ſaluator ipſe dul-
citer oēs inuitat ut oēs hodie ꝑ cōpaſſioneꝫ
cordialiter cū ipſo moriant̃ ꝛ crucifigant̃. di.
O vos oēs qui la.et.o.c.ve.ad me.ꝛ ego refi
ciam vos:tollite iugū meū ſuꝑ vos.quaſi di
cat O popule meus O gens mea electa O
xp̄iani mei O filij ꝛ fideles q me multiplici
ter offendiſtis:peto ut hoc mane mihi detis
corda veſtra ꝑ cōpaſſionē:ꝛ aliquā lachrimā
amore meo effundat̃: et ego reficiaꝫ vos mi
ſericordia mea impendēdo vobis liberaliter
remiſſionē omniū peccatorū veſtroꝝ:nec nō
reficiam vos gratia mea ꝛ gloria mea. Ecce
fidelis anima cū q̄ꝫta dulcedine ꝛ cordis te-
neritudine te petit ut cōpatiaris ei. Quis igi
tur erit hodie tam inſenſibilis:tam obſtina-
tus ꝛ induratus:qui videat dn̄m ſuū:tam af
flictū ꝛ crucifixū:ꝛ nō moueat̃ ad lachrimas
ꝛ cōpaſſionem. Precipue cū Seneca in pro
uer.ſuis dicat. Paterna gl'ia nos reddit in
glorios:cum ab eius veſtigijs diſſimilitudie
nos reſoluimus. Ecce fidelis anima ꝙ iā ha
buiſti auctoritates:te hodie dulciter inuitan
tes ꝛ inducētes ad ſentiendū cordialiter pe-
nas ꝛ dolores tui redemptoris. ¶ Secundo
etiā probo qnqꝫ rationib⁹: ꝙ quilibet verus
xp̄ianus tenet̃ hodie per cōpaſſionē in corde
ſuo ſuſcipere penas dolores ꝛ mortē ſui ſal-
uatoris. Primo rōne coniūctionis. Se-
cundo rōne intentionis. Tertio rōne acqui
ſitionis. Quarto rōne transformationis.
Quinto rōne gratificationis. ¶ Primo ra
tione cōiunctionis. Fundamentū ratiōis po
nit phus primo de regimine ꝑn.di. Simul
coniūcta naturaliter gaudent ꝛ triſtantur de
eiſdē:patet hec regula. Nam qꝛ oculi ſunt cō
iuncti cum capite ꝛ cum corpe hominis:ideo
ſi caput vel corpus habet in ſe aliquod nota
bile vulnus ſtatiꝫ per cōpaſſionē lachrimas
emittūt ſeu lachrimari cogūtur. Similiter ſi
caput langueſcat ſeu habeat intenſum dolo
rem:ſtatim oia membra corporis ei coniun-
cta ꝑ cōpaſſionē ſuſcipiunt cū eo triſticiaꝫ et
dolorem. Sic enim dr̃.6.q.j.ca.ſunt plurimi
§.verum.ꝛ c.ex merito. Capite langueſcente
facilius reliqua corpis membra inficiūtur ſi
cut ſcriptū eſt. Omne caput languidū: ꝛ om
ne cor merens. a planta pedis vſqꝫ ad verti
cem:nō eſt in eo ſanitas.hec ibi. Similr̃ mu
lier coniuncta viro etiā ſi fuerit cōcubina vel
meretrix:ſi vir eius infirmet̃:ſtatiꝫ ꝛ ipſa do
let ꝛ contriſtat̃. Quo ꝓſuppoſito: certū eſt ꝙ
dn̄s Jeſus eſt caput omniū xp̄ianorū: xp̄ia-
ni vero ſunt membra eius: dicente apoſtolo
ad Ro.12. Sicut in vno corpore multa mē-
bra habem⁹:omnia autē membra non eūdē
actū habent:ita multi vnū corpus ſumus in
xp̄o:ſinguli autē alter alterius mēbra. Et ad
Ephe.ꝑmo.ait.O ia ſubiecit pater ſub pedi-
bus eius videlꝫ xp̄i:ꝛ ipm̄ dedit caput ſuper
omnē eccleſiā:que eſt corp⁹eius ꝛ plenitudo.
Et ad Ephe.5.ait. Sicut vir eſt caput muli-
eris:ſic xp̄us eſt caput eccleſie ꝛ ſaluator cor
poris eius. Et ratio:quare chriſt⁹ dicit̃ caput
noſtrū eſt ſm̄ Tho. in tertia parte ſum.q.7.
Quia ſicut in materiali capite tria conſide-
rant̃:vꝫ ordo:īfluentia:ꝛ directio. Ordo.ſ.qꝛ
omnia alia membra ordinant̃ ad ipſum: in-
fluentia quia caput influit virtualiter in om
nes ſenſus interiores ꝛ exteriores. directio
quia dirigit omnia alia mēbra. Sic a ſimili
hec tria ſp̄ualiter ſunt in xp̄o tanq̄ꝫ in capite
noſtro:qꝛ primo oēs xp̄iani cuꝫ ſint ſub xp̄o
ordinant̃ per vitaꝫ ad xp̄um. Secundo ipſe
xp̄s influit in xp̄ianis gratias ſuas ſp̄uales
a deo. ut Joan.ꝑmo dicat̃. De plenitudine

eius .ſ. gratie omnes accepimus. Tertio ipſe xp̄us dirigit totam eccl'iam p̄ viam veritat' ⁊ diriget vſq₃ in finē mundi ne incidat in errorē. Proinde Matthei.28. ipſe promiſit di. Ecce ego vobiſcū ſum oībus diebus vſq₃ ad cōſummationē ſeculi. Quod ſi ſic ē: quia ſic eſt q᷑ nos ſumus mēbra xp̄i. xp̄s vero caput cū caput noſtrū. id eſt ipſe xp̄us ſit hodie totū afflictū vel vulneratū ⁊ doloribus plenū: igit' nos qui ſumus eius mēbra debemus p̄cipue hodie oēs eſſe in corde afflicti vulnerati atq₃ dolorati propter eius cōpaſſionē. q᷑ ſi hodie ſil' cū chriſto non ſumus amaricati ⁊ cordialiter anguſtiati: nequaq̄₃ dici poſſumus eſſe vera mēbra chriſti. ⁊ per conſeq̄ns qui hodie ei nō cōpatitur: tanq̄₃ mēbrū ab eo preciſum nequaq̄₃ poterit accipere aliqd de influentia gratiarū ſuarū. Sic enī₃ dicitur.23.q.7.capi. Quēadmodū mēbrū cum preciditur ab hominis viui corpore: non poteſt habere vitā corporis: ſic qui diuiſus eſt a chriſto nō poteſt habere ſpiritū gr̄e. O anima profecto ingrata eris ſi hodie cordialiter cū capite tuo chriſto crucifixo nō fueris. Vn̄ Calixtus papa diſtin.12. capi. non decet. ait Non decet a capite chriſto membra diſcedere: ſed iuxta ſcripture teſtimonia: oīa mēbra caput ſequūtur. Similis ſententia ponit'.xi. diſtin.capi.nolite. ⁊ de cōſecratione diſtin.3.ca. celebritatē. Itē.2.queſti.7.ca. ſicut laudabile. dicit'. Totū corpus morbus inuadit: ſi languor in capite ſuo extiterit. Et ap̄ls quelibet ad hoc inducēs ait. p̄me Corin.12. Si qd patitur vnū mēbrū: cōpaciūtur omnia mēbra ſiue gloriat' vnū mēbrū congaudent oīa mēbra. vos autem eſtis corpus chriſti ⁊ mēbra mēbro. Vbi glo. ait. Indecens valde eſt ut mēbrū carnis patiat' cū capite: ⁊ anima que eſt mēbrū chriſti nō patiat' chriſto patiente Aperi igitur o hō oculos mentis tue queſo: ⁊ noli te xp̄ianū credere etiā ſi baptizat' ſis ⁊ chriſtian' dicar': niſi id facias quod nomē xp̄ianitatis importat: que iportatio nihil aliud ē quā xp̄ū ſequi in cruce ⁊ paſſionib' ſuis. Propterea Auguſti. libro de doc. xp̄iana ſic ait. Chriſtian' non eſt q xp̄ū non ſequitur ⁊ qui ip̄ū in paſſione nō imitat'. Et Ambro. 22.queſti.5.c. Cauete. ait. Mendaciū eſt xp̄ianū ſe dicere: ⁊ opera xp̄i nō facere. Sed heu dubito q᷑ hodie in quibuſdā induratis chriſto non cōpatientibus tanq̄₃ iudeis non verificet' illud Apo. ad Phi.3. dicentis. Multi ambulant quos ſepe dicebā vobis: nūc autē ⁊ flens dico inimicos crucis chriſti: quorū finis interitus: ⁊ quo₂ deus venter eſt: ⁊ gloria in cōfuſione eo₂ qui terrena ſapiunt. hec ibi. ¶ Secundo etiā probo ratione intentionis q᷑ ſcil₃ quilibet verus xp̄ianus tenet' hodie precipue cordialiter cōpati dn̄o Ieſu xp̄o crucifixo ⁊ morienti. Fundamentū rōnis ponit ph̄us p̄mo Politico₂ di. Debem' ſimpliciter vti rebus ad id propter qđ date ſunt a ſapientiſſimo datore. patet hec regula. Si enī₃ papa cōſtitueret aliquē in ep̄um dando ei illud beneficiū ut precipue habeat diligentem curā anima₂: nequaq̄₃ liceret ei poſtmodū exercere artē militarē ſeu armo₂: ⁊ huiuſmodi: q2 ſi ſic faceret vtiq₃ illo beneficio cū priuaret. Nā beneficiū meret' perdere qui illo abutit'. Sic expreſſe habet' ext. 22.q.5.ca. de forma. circa finē. Et extra de ex.pla.c. grauem. Itē.xi.q.3.c. priuilegiū. Et extra de priuilegijs.c.tua₂. ⁊ c. ut priuilegia. Quo p̄ſuppoſito: peto o xp̄iane quare hodie dei fili' voluit flagellari ⁊ crucifigi. Et certū eſt q᷑ hoc ideo fecit nō tantū ut nos ſeu xp̄ianos ſaluaret: ſed inſup ut xp̄iani q̄ntū poſſunt imitentur eū: quia ut dicit' extra de elec.c. ſignificaſti. ⁊ 2.queſti.i.capi. deus oīpotens. O is xp̄i actio noſtra fuit inſtructio. Vlteri' peto q̄re deus o xp̄iane dedit tibi co₂ intellectuale et rationale: ⁊ clarū eſt q᷑ ideo tibi dedit ut ſibi ſemp ⁊ p̄cipue hodie offeras illud per cōpaſſionē. Ideo ꝓuer.21. illud petit di. Fili prebe mihi co₂ tuū: peto inſup cū deus poſſet facere te naſci de iudeo ⁊ iudea: de pagano et pagana: ⁊ de turcho ⁊ turcha: de ſaraceno et ſaracena: car ſingl'ariter te naſci voluit in xp̄ianiſmo de xp̄iano ⁊ xp̄iana: ⁊ te p ſacramentū baptiſmi facere xp̄ianum. Et certū eſt q᷑ ideo deus pater ex precipua charitate ⁊ gratia te voluit eſſe xp̄ianum: ut p charitatē et cōpaſſionē iugiter ⁊ precipue hodie xp̄m ei' filiū crucifixū in corde portares. Peto preterea cur tibi de' p̄r ſeu quo fine oculos dederit. Et certū ē q᷑ iō dedit ut lachrymer' mortē q̄ntū poſſibile eſt vnigeniti filij ſui crucifixi dicēte in pſona dei patris Hiere. ꝓpheta.c. ſexto. Filia ppl'i mei accingere cilicio ⁊ conſpergere cinere: ⁊ luctū fac tibi vnigeniti. ſcil₃ mei planctū amarū: hoc enī₃ faciebat ꝓpheta Dauid qn̄ ps.41. dicebat. Fuerunt mihi

lachꝛyme mee panes die ac nocte.d.d.mihi
co.v.e.d.t.Quaſi diceret:preuideo cū in cru-
ce moriturū:⁊ ſubiungit hec recordatus ſum
⁊ effudi animā meā ⁊c. hoc idē preuidendo
Hiere.9.c.dicebat.quis dabit ca. meo aquā
his oibus premiſſis ſi deꝰ pater filiū voluit
crucifigi:ut ad cōpaſſionē quēlibet induceret
⁊ inſup quēlibet fecit xp̄ianū vt ei ꝑbeat coꝛ
ſuū per cōpaſſionē:⁊ inſup oculos dedit hoc
fine ut quiſqꝫ lachꝛymet̄ moꝛtē vnigeniti ſui
concludo ꝙ de neceſſitate ſalutis eſt ut qſqꝫ
iugiter ⁊ precipue hodie amplectat̄ filiū dei
crucifixū in coꝛde ⁊ vulneratū per cōpaſſio-
nē.Quod ſi aliquis nō fecerit cū ingratꝰ exi
ſtat ⁊ cōtra intentionē ⁊ volūtatē dei patris
faciat:vtiqꝫ ab ipſo grauiter punient̄. Propte
rea ipſe ſaluatoꝛ Lu.12.dicebat. Seruus qui
ſcit voluntatē dn̄i ſui ⁊ non facit plagis va-
pulabit multis. Et Beda ſup verba Math.
18. Reddit vſqꝫ ad minimū quadrantē. ait.
Tot ſingulares penas ſuſtinebit q̄libet infi-
delis xp̄ianꝰ pro ingratitudine ſua quot ſin-
gulares penas xp̄s pro ipſo tulit.hec ille. O
igit̄ xp̄iana aīa cōpatere queſo filio dei mo-
rienti ⁊ flagellato: ⁊ coꝛdialiter lachꝛymare
ne ꝓ ingratitudine tua tot penas habere me
rearis qn̄ potius dicas cū ſanctiſſimo Job.
23.c. Veſtigia eius vꝫ paſſionis xp̄i ſecutus
eſt pes meus.viā.n.cuſtodiui ⁊ nō declinaui
ab ea a mandatis labioꝝ eius non receſſi: et
in ſinu meo abſcōdi verba oris illius.hec ibi
Dicaſqꝫ cū Ezechia rege.4.Re.18.Adheſit
dn̄o id eſt crucifixo coꝛ meū ⁊ non receſſit a
veſtigijs eius feciqꝫ oīa mandata eiꝰ que pre
cepit.¶Tertio etiā probo ratione acq̄ſitiōis
ꝙ quiſqꝫ xp̄ianus tenet̄ de neceſſitate ſalu-
tis triſticiā ⁊ cōpaſſionē in coꝛde ſuo habere
de moꝛte ſui ſaluatoꝛis. Fundamentū rōnis
ponit phs.3. Phiſicoꝝ di. Generatio vniꝰ
eſt coꝛruptio alteriꝰ:⁊ ecōuerſo. Sup q̄ ver-
ba Tho.ait. Ad generationē ⁊ ſuſceptionē
nobilioꝛis foꝛme ꝑ prius requirit̄ coꝛruptio
prioꝛis foꝛme.patet hec regula quadruplici-
ter. Primo naturaliter ſic. Si eniꝫ lignum
debet accipere foꝛmā ignis nobilioꝛē quoli-
bet ligno:neceſſe eſt ut foꝛma prioꝛ ligni coꝛ-
rūpatur. Similiter ſi granū debet generare
plura grana viua: opoꝛtet ꝙ prius coꝛrūpat̄
⁊ moꝛiat̄ dicente ſaluatoꝛe Joā.12. Niſi gra
nū frumēti cadens in terra moꝛtuū fuerit.i.
ſ.m.ſi aūt.m.f.m.fructū af. Et apo.j.Coꝛi.15.
ait. Inſipiens quod tu ſeminas nō viuificat̄
niſi prius moꝛiat̄. Scḋo patet hec regula di
ſciplinabiliter ſeu intellectualr̄. Nā videmꝰ
ꝙ in diſcipulis ſeu in ſciētijs intellectualibꝰ:
nō pōt qs ꝑficere ſeu ad nobilitatē ꝑfectio-
nis eaꝝ deuenire:niſi prius ſuſtineat maxi-
mos laboꝛes atqꝫ ſudoꝛes.dicēte Salomōe
Eccl'es ꝑmo.Dedi coꝛ meū ut ſcirē pruden-
tiā atqꝫ ſapiāꝫ:⁊ cognoui ꝙ i his quoqꝫ eēt
laboꝛ ⁊ afflictio ſp̄us:eo ꝙ in multa ſapiētia
multa ſit indignatio: ⁊ q̄ addit ſapiāꝫ addit
⁊ laboꝛē.hec ibi. Tertio pꝫ hec regula moꝛa-
liter. Nā videmꝰ ꝙ in virtutibꝰ moꝛalibꝰ nul
lus venit ad eaꝝ habitꝰ q̄ valde eſt delectabi
lis:niſi ꝑus grauatꝰ fuit laboꝛe maxio ⁊ dif-
cultate in acq̄rēdo ipm̄ habitū. Nā guloſus
ſeu luxurioſus q̄ ſunt in his hituati:nequaq̄ꝫ
acq̄rere pn̄t habitū abſtinētie ſeu pudicitie:
niſi cū magna difficultate. Quarto hoc idē
pꝫ artificialr̄. Nā vas vile,put eſt ferrū me-
tallū ⁊ hmōi:nō recipiūt nobilioꝛē foꝛmā ni
ſi prioꝛ fuerit coꝛrupta. Silr̄ mercatoꝛ paup
anteq̄ꝫ ꝑueniat ad magnū theſauꝝ:neceſſe ē
ꝙ die noctuqꝫ valde inſudet ⁊ laboꝛet. Quo
ꝓſuppoſito:cū in xp̄o fuerint duo vꝫ moꝛtifi
catio ⁊ glificatio:neceſſe fuit ꝙ an̄ acq̄ſitionē
glie coꝛpis eiꝰ coꝛpꝰ ipꝫ ꝑus fuerit verberibꝰ
attritū ⁊ etiā moꝛtificatū. Ex q̄ ſi ſic ē ergo i-
poſſibile ē ꝙ aliqs vnq̄ꝫ xp̄ianus ꝑticipet de
gloꝛia xp̄i niſi ꝑus in hac vita fuerit ꝑticeps
moꝛtis ⁊ paſſionis ſue recipiēdo.ſ.ipſam xp̄i
paſſionē in coꝛde ſuo ſaltē ꝑ cōpaſſionē. pro
ptera pau.2.Coꝛ.j.di. Si ſocij paſſionū eſtis
eritis ⁊ cōſolationū. Et alibi di. Si cōpatia-
mur ⁊ cōregnabimꝰ. Ex q̄ ꝯfirmās Hiero.
ſup verba Lu.xl. Nōne opoꝛtuit pati xp̄um
et ita intrare in gloꝛiam ſuam ait. Si xp̄um
deū ⁊ regē regū opoꝛtuit pati ut intraret in
gliāꝫ ſuā:q̄ꝫto magis oꝫ nos pati ⁊ cōpati:ut
intremꝰ in gliāꝫ alienā:hec ille. Que oīa con
cludēs ſaluatoꝛ Joan.16.ait. Amē amē dico
vobis:qꝛ ploꝛabitis ⁊ flebitis vos.ſ.paſſionē
meā: mundꝰ autē gaudebit:vos vero cōtri-
ſtamini:ſed triſticia veſtra cōuertet̄ in gau-
diū. Mulier cū parit triſticiā habet qꝛ venit
hoꝛa eiꝰ:cū autē peperit puerū iā non memi
nit ꝑſſure propter gaudiū:qꝛ natus eſt hō in
mundū. Et vos igit̄ nūc quidem triſticiam
habetis:ſed iterum videbo vos.ſ.dum fuero
gloꝛificatus ⁊ gaudebit coꝛ veſtrum ⁊ gau-
dium veſtrum nemo tollet a vobis. hec ille.

Ecce igitur aīa ꝙ nunq̄ꝫ mereberis cuꝫ xp̄o
gloꝛificari niſi pꝛiꝰ in hac vita didiceris coꝛ-
dialiter cū tuo dn̄o crucifigi. Et bene de hoc
rationē ponit Bona. in tertio di. ꝙ cū omne
meritū xp̄ianoꝛū ſimpliciter ꝓcedat a meri-
to paſſionis xp̄i: tanto magis vel minus de
merito eterne gloꝛie quiſqꝫ xp̄ianus poterit
accipere: q̄ꝫto magis vel minus in coꝛde ſuo
receperit per cōpaſſioneꝫ amariſſimas penas
ipſius chꝛiſti. ¶ Propterea legitur ꝙ apparēs
chꝛiſtus ſancto Alberto dixit: ꝙ octo erāt ei
magis grata q̄ꝫ cetera q̄ fieri poſſent in hac
vita ab hūana creatura. Vnū illoꝛū fuit qꝛ
dixit ſcito fili mi Alberte ꝙ ſi quis ſolaꝫ la-
chꝛimā effudit propter amoꝛē paſſionis mee
hoc mihi eſt gratius quā ſi poſt hanc vitam
fundēt tot lachꝛimas amoꝛe meo quot ſunt
gutte aque maris: ⁊ lachꝛimā effundenti da
bo premiū quod excedit omnia ſimul bona
preſentis vite: que ſunt erunt ⁊ vnq̄ꝫ fuerunt
ꝙ ſi ſola lachꝛima amoꝛe paſſionis xp̄i emiſ
ſa tantū premiū promeret: q̄ꝫtuꝫ premiū acq
res O anima xp̄iana: que nō ſolū lachꝛimā
vnam: ſed plures lachꝛimas amoꝛe dulciſſi-
mi Jeſu hodie effundes? ¶ Quarto etiaꝫ ꝓ-
bo ratione trāſfoꝛmationis: ꝙ quiſqꝫ verus
xp̄ianꝰ xp̄um diligens teneť hodie eius paſſi
onem in coꝛde per cōpaſſionem ſentire et la
chꝛimari. Fundamentū rationis ponit Dio
niſius libꝛo de di. no. di. Amoꝛ eſt quidā vis
tranſfoꝛmatiua copulās amantē in amatuꝫ
ſeu in ſimilitudinē amati. patet hec regula.
Nam ponať ꝙ hic ſint duo veri amici: cla-
rum eſt ꝙ ſi vni accidit aliquid triſtabile ſeu
delectabile: ſtatim alius trāſfoꝛmať quaſi in
triſticiā ſeu delectationē eandē: quia ſi moꝛiť
ei filius cum illo triſtať de eius moꝛte: ſi ve-
ro naſciť ei filius: cum eo delectať de eius na
tiuitate. ¶ Propterea phus. 9. Ethicoꝛum ait.
Amicus ſe habet in oībus ad amicū tanq̄ꝫ
ad ſeipſum: eo ꝙ amicus eſt alter ego. Si au
tem accideret ꝙ non doleret cū dolente: vel
gauderet cuꝫ gaudente: ꝑfecto talis cuꝫ non
eſſet in ſimilitudinē ſui amici trāſfoꝛmatus:
nequaq̄ꝫ dicendꝰ eſſet verus amicus ſed fal-
ſus ⁊ fictus. Quo p̄ſuppoſito: ꝙ verus ami-
cus traſfoꝛmať in ſimilitudinē ſui amati: ec-
ce anima ꝙ dn̄s Jeſus hodie ꝓ te moꝛiť fla
gellať atqꝫ crucifigiť. Aut igiť coꝛdialiter per
cōpaſſionē cōflagellaris ⁊ moꝛieris: ⁊ ſic cuꝫ
vere diligis: cum eius ſimilitudinē in te ſu-
ſcipias. Aut ei nō compateris: nec de moꝛte
eius doles ⁊ lachꝛimaris. Et ſic cuꝫ nequa-
q̄ꝫ vere ſed ficte diligis: cū in eius ſimilitudi
nē non trāſfoꝛmeris. Nam ſm̄ Grego. in
omelia penth. ¶ Probatio dilectionis exhibi
tio eſt operis. Amoꝛ dei nunq̄ꝫ eſt ocioſus.
operať enim magna ſi eſt: ſi autē operari re
nuit amoꝛ nō eſt. hec ille. Et Joan. 3. dicitur.
Filioli non diligamꝰ lingua neqꝫ verbo ſed
opere ⁊ veritate. heu infelix aīa quomō xp̄m
diligis: ſi dū videns cū hodie moꝛientē ⁊ to
tum a capite ad pedes ſanguinolentū ⁊ pro
eius amoꝛe nec vnā lachꝛimā fundis. Certe
ſi cum veraciter diligeres: ſicut fas eſſet infi
nitas lachꝛimas emittēs. O dn̄e Jeſu quō
te diligit aīa que lachꝛimať moꝛtē mariti fi-
lij fratris patris atqꝫ ſoꝛoꝛis. Immo que la
chꝛimať moꝛtē vel perditionē alicuius pecu-
nie equi: aſini: ſeu galline: ⁊ huiuſmōi. nec ta
men in moꝛte tua ⁊ paſſione ſolā lachꝛimaꝫ
effundis? An nō nobilioꝛ es tu in infinitum
quolibꝫ patre: filio: fratre: vxoꝛe: pecunia: eqs
aſinis: gallina: ⁊ huiuſmōi? clarū eſt ꝙ ſic: er
go tanto magis diligendus ⁊ in moꝛte tua
es lachꝛimādus: quāto magis pꝛedicta ſupe
ras in omni valoꝛe ⁊ bonitate. ¶ Quito hoc
ideꝫ pꝛobo ratione gratificationis. Funda-
mentū rationis ponit Seneca libꝛo de bn̄fi
cijs di. Quicūqꝫ equiualēs ꝓ bn̄ficio nō re
pēdit: vitiū ingratitudinis incurrit. patꝫ hec
regula. Nā videmus ꝙ ſi quis pauꝑ recepit
aliqd̓ beneficiū ſeu ſeruus a dn̄o pluries ex-
ponit ut ſit gratus vitā ſuā pꝛo illo ⁊ ſangui
nē fundit. Hoc idē etiā faciunt canes irratō
nabiles. Quo p̄ſuppoſito: conſidera anima
ad hoc ut ſis grata: an hodie coꝛdialiter de-
beas flere moꝛtē ⁊ paſſionē dn̄i tui. Naꝫ ip
ſe xp̄us pꝛout ponūt doc. ⁊ ſcriptura. 7. vici-
bꝰ amoꝛe ſalutꝭ tue voluit flere ⁊ lachꝛymari
¶ Pꝛio qdē ꝓ te fleuit amare ⁊ lachꝛimatus
eſt dicēs Jeſus qn̄ exiuit de vtero mr̄is ſeu
virginis glioſe. ꝓpter qd̓ Salomō in ꝑſona
dn̄i Jeſu Sapien̄. 7. ait. ¶ Pꝛimā vocē ſimilē
alijs emiſit ploꝛans. Ecce O anima xp̄iana
pꝛimū gaudiū ⁊ pꝛimā leticiā quā infantulꝰ
Jeſus totus quidē innocens ⁊ immaculatus
pꝛo te ſuſcepit dū fuit natus. Si tamē quere
res cur puulus Jeſus tunc ſic fleret amare
Reſpōdeo ꝙ nō propter oꝛiginalē culpam
quā nō cōtraxerat ſicut cōmuniter ceteri fa-
ciunt. Sed quia aīa illius pueri cōiuncta cuꝫ

diuinitate clare videbat oia peccata hoīuʒ p̄terita p̄ſentia ⁊ futura. Jō propt̄ hoc flebat q̄ꝛ p̄uidebat ꝙ in etate. 33. annoꝝ crucifigēdus erat vt p̄ri ſuo ſatiſfaceret ꝓ peccatis ſupradictis. Jō poterat dicere inocētiſſimꝰ Jeſus O aīa dura. o aīa obſtinata. o aīa impia. ecce ꝙ puulus ex̄ns pro te lachrymas acerbas ⁊ amaras fūdo ⁊ tu adulta ⁊ ſupba dedignaris amore meo ſolā lachrymaʒ effūdē. ¶ Scd̄o etiā o aīa pro te amare fleuit ⁊ lachrymatus eſt. d. Jeſus in circūciſione. q̄ꝛ eni dominus nr̄ vt dr̄ Mat. 5. nō venerat legē ſoluere ſed adimplere. Idcirco cū eēt preceptū legis ꝙ omnes maſculi octaua die circūciderent voluit ⁊ ipſe circūcidi. vn̄ Luc. 2. dr̄. poſtq̄ȝ ipleti ſunt dies octo vt circūcideretur. p. v. eſt. n. eiꝰ Jeſus. Cū ergo tēplo inciderentur eius tenerrime ⁊ delicatiſſime carnes qs dubitat ꝙ cū ſanguie egrediēte nō ſimul funderet puulus Jeſus ēt amaras lachrymas: pie credendū ē ꝙ vltra hoc q̄ſi ſentiret dolores mortis. Si igit dn̄s Jeſus in octo diebꝰ voluit lachrymas ⁊ ſanguinē pro te effūdere: eris o aīa hodie ingrata ꝙ ſaltē vel vnā lachrymā nō effūdas amore ſuo. ¶ Tertio ēt o aīa ꝓ te amare fleuit ⁊ lachrymatꝰ ē Jeſus i deſerto. Cuʒ eni vt habetur Mat. 4. ibi ſteterit. 40. diebꝰ ⁊. 40. noctibꝰ ſine aliquo cibo ⁊ potu m̄lti pie credēdū eſt ſm̄ doc. ꝙ tunc tēporis quaſi die noctuq3 fleuerit peccata nr̄a. Si igit Jeſus. 40. diebus ⁊ noctibꝰ pro te voluit flere: valde apparebis ingrata aīa ſi ſaltem hodie ꝑ horā vel per partē hore amore ſuo non fleueris ¶ Quarto ēt o aīa ꝓ te amare fleuit ⁊ lachrymatus ē Jeſus in reſuretiōe lazari. Cū eniʒ vt habet Jo. 11. Lazarꝰ frat Marie ⁊ Marthe mortuꝰ eēt ⁊ q̄triduanꝰ in monumēto ad p̄ces ſoroꝝ iuit. d. Jeſus ad monumētū ⁊ ibi tria nobiliſſima ſigna fecit dū eū ſuſcitare vellet. Primo eniʒ vt ibi dr̄ infremuit dentibꝰ Secundo lachrymatꝰ ē. Tertio poſt lachrymas vocem terribilē emiſit di. Lazare veni foras. Si Jeſū peteres o aīa q̄re hec tria ſigna ſuper Lazaro fetido feciſti. Rn̄det Aug. ī eiꝰ pſona ꝙ nō fleuit propter mortē Lazari ⁊ fetorē ſed ſimplicit propter ſpiritualē morte animaꝝ noſtraꝝ ⁊ pp̄ fetorē peccatoꝝ noſtrorū vt puta Fornicationum Adulterioꝝ Sodomie: ⁊ huiuſmodi. O infelix anima ſi xp̄s fleuit fetorem peccatoruʒ tuoruʒ: nunq̄d poteris cōtinere ꝙ hodie non lachrymeris dum videbis innumerabiles guttas precioſiſſimi ſanguis ſui a capite ad pedes fluentes in ira ¶ Quito iſup o aīa ꝓ te amar fleuit ⁊ lachrymatus eſt. d. Jeſus dn̄ica preterita duʒ Hyeruſalem ingrederetur. Sicut eni dicitur Lu. 19. Cum appropinquaret Jeſus Hyeruſalē videns ciuitatem fleuit ſuper eam di. Quid ſi cognouiſſes ⁊ tu. duplici eniʒ ex cā tunc fleuit Jeſus. Primo fleuit perditionē aīarum que per hyeruſalem interp̄tantur: p̄uidebat eniʒ ꝙ hyeruſalē q̄ erat pulcherrima ciuitas ꝑ Titū ⁊ Veſpeſianū debebat oio proſterni: ita vt lapis ſuper lapidē non relinqueretur ꝓpterea dicebat populo ſibi obuiaʒ venienti. Quia ſi cognouiſſes ⁊ tu: quaſi diceret. O hyeruſalē ſi videres quod video ⁊ intelligeres qd̄ intelligo: videlicet non tantum deſtructionem ciuitatis tue ꝑ Titū ⁊ veſpeſianū inimicos tuos. Sed inſuper perditionem ⁊ ꝓſternationē aīaꝝ i ciuitate exiſtentiū per demones inimicos veſtros ad infernum deducendarum: mecum profecto amariſſime fleres. ¶ Scd̄o inſuper fleuit miſeriā glorie humane cuiꝰ finis luctꝰ eſt. Sic enim dicit ſalomō ꝓuer. 14. Riſus dolore miſcebitur ⁊ extrema gaudij luctus occupat. Jō Job. 30. c. dicebat. verſa eſt in luctum cithara mea ⁊ organū meum in vocem flentium. Poteſt igitur pie credere anima ꝙ ponēs tunc Jeſus manus ad oculos inſtāter plangebat. ppl's vero ⁊ apoſtoli quaſi de hoc mirantes dicebant Cur plangit iſte bonus homo cū magis gaudere debeat: videns totam ſimul ciuitatē cuʒ tāto triūpho ſibi obuiā adueniſſe. Ipſe autē ſi non voce ſaltē corde poterat cū Boetio reſpōdere. Nō eniʒ qd̄ ante oculos ſitū ē ſufficit intueri. ſed rex exitus ſēper prudentia metitur. Ecce poterat dicē. O pp̄le iudaice noli mirari ſi lachrymas fundo pro honore queʒ exhibes mihi: q̄ꝛ honor iſte vertet cito ī vituperiū meū. Ecce ꝙ me honoratis nūc cū pſonis ꝓprijs dū pſonaliter obuiā mihi veniſtis ⁊ in hyeruſalē me introduxiſtis: ſʒ heu p̄uideo ꝙ feria. 6. prime futura oēs de ciuitate hyeruſalē nō eq̄tando ſʒ crucē portādo me cōtumelioſe eiicietis: ⁊ inſup crucifigetis. Ecce inſuper ꝙ me honoratis cū verbis laudis dū me ſaluatorē deuʒ ⁊ regē appellatis. Saluatoreʒ quidē dum clamatis. O ſannaquod interpretatur ſalua nos. Deum quoq3 dum clamatis. Benedictus qui venit in nomine

C

domini.i.tanq̃ȝ habens rē ⁊ nomē veri dei. Regē etiā cuȝ ſubiungitis. Rex hyſrael.ſȝ heu preuideo q̄ feria.6.ſequēti amplius multiplicabit ignominia mea: q2 qui dixiſtis Oſanna poſtea clamabitis. Mathe.27. ſanguis eius ſuper nos ⁊ ſuper filios noſtros. Item qui dixiſtis. benedict⁹ qui.v.in no.do. poſtea clamabit' oēs. Crucifige crucifige eū. Inſup qui dixiſtis rex hyſrael: poſtea clamabitis nō habem⁹ regē niſi Ceſarē. Ecce q̄ me honoratis cuȝ operibus virtuoſis dum ſcinditis ramos oliuarū ⁊ palmaruȝ ⁊ flores ⁊ folia proſternitis in via: ſed Heu preuideo q̄ palme conuertentur in virgas ⁊ flagella ⁊ rami oliuarum conuertētur in crucē. Flores conuertentur in ſpineaȝ coronā. Folia vero conuertentur in clauos. Ecce deniqȝ q̄ me honoratis cuȝ rebus veſtris duȝ.ſ.cuȝ reuerentia exuitis vos veſtimenta veſtra ⁊ ea proſternitis ſub pedibus meis ⁊ ſub pedibus aſelli me ferentis. Sed heu preuideo quia feria.6. ſequēti auferetis a me veſtimenta mea ⁊ ſortem mittetis ſuper ea. De his omnib⁹ q̄ venient ſuper me prophetauit Iſa.52.c. Ecce iquit intelliget ſeruus meus ⁊ exaltabitur in populis eleuabitur ⁊ ſublimis erit valde. Sed ſic obſtupuerunt ſuper euȝ multi ſic inglorius erit inter viros aſpectus eius. hec ille. ecce popule cauſas mei fletus. Si igitur chriſtus o anima fleuit per cōpaſſionē diſperſioneȝ tuā cur tu hodie per compaſſionem non defles paſſionē ſuaȝ. ¶ Sexto.ēt o aīa pro te amare fleuit ⁊ lachrymatus eſt dn̄s Ieſus in die Iouis ſancta cum eſſet in menſa cum apoſtolis Sic enim dicit glo.ſuper verba. Io.13. Ieſus autem infremuit ⁊ turbatus eſt ſpiritu. Dum ſic fleret interrogatus a diſcipulis cur ſic fleret reſpondit. Amē dico vobis q2 vnus veſtrum me traditurus eſt. Quaſi diceret non plango mortem meam ſed peccatum traditoris. vbi Augu. dicit q̄ chriſtus non ſoluȝ Iude ſed omnium traditorum tunc planxit peccata. o Ieſu quot traditores ſunt in mundo. An non traditores ſunt illi qui in baptiſmo dant fidem tibi ſemꝑ ſeruire ⁊ poſtmodū cūctis diebus vite ſue dyabolo inimico tuo adherent ⁊ ſeruiunt. o traditores chryſtiani: ſi Chryſtus fleuit peccata veſtra: ergo ⁊ vos hodie deflete paſſionē ſuā. ¶ Septimo deniqȝ o anima pro te amare fleuit ⁊ lachrymatuſ ē Ieſus dum eſſet in ligno crucis. vnde ad hebre.5. dicitur. Cum clamore valido ⁊ lachrymis in diebus mortis ſue exauditus eſt pro ſua reuerentia. vbi ⁊ glo. dicit q̄ tūc fleuit qn̄ luc.23. dixit. Pater ignoſce illis q2 neſciunt. quid faciunt. tunc eni accepit omneȝ potentiam omnes vires atqȝ omnem virtutem vocis ſue ⁊ cum lachrymis clamauit q̄tum potuit. O mi pater eterne o pater omnipotens o pater miſericordiaȝ. Recōmitto tibi populum meuȝ cōmendo tibi meas animas recōmendo tibi chryſtianos meos vt eis miſerearis. Et tunc credendum eſt q̄ lacrymas funderet vſqȝ ad terraȝ. Ecce igitur deuota anima ex quo ſepties pro te dominus amare fleuit: profecto ingratiſſima eris ſi ſaltem hodie ſemel pro amore ſuo non lachrymaberis.

Ex predictis igitur quinqȝ rationibus patet qualiter quiſqȝ verus chryſtian⁹ tenetur hodie lachrymare paſſionem domini. Ieſu.

Tertio etiam probo ſimilitudinibus tribus q̄ ſcilicet quiſqȝ verus chryſtianus tenetur hodie in corde ſuo per compaſſionem ſuſcipere penas dolores ⁊ mortem ſui ſaluatoris ¶ Prima ſimilitudo cuȝ ſit naturalis talis eſt. Conſuetudo enim eſt vt videmus ⁊ experientia docet q̄ quando moritur vn⁹ magn⁹ Rex ſeu dn̄s potens ſapiens iuſtus clemens ⁊ totus bonus. totum regnum ſuum: omnes ſui barones nobiles atqȝ familia ingentes lachrymas fundunt: ⁊ vltra hoc nigris obſcuris atqȝ lachrymoſis ſe induunt veſtimētis. reiectis a ſe omnibus veſtib⁹ vanis atqȝ delicatis. hoc idē fit quādo vn⁹ bonus pater familias qui bene rexit ⁊ gubernauit familiā ſuaȝ moritur: q2 tūc omnis familia ſimul cū filijs ⁊ filiabuſ amare ſuſpirat ⁊ lachrymatur Ecce anima q̄ hodie eſt dies illa in qua rex regū ⁊ dn̄s dominātiū qui ſua potentia cuncta de nihilo creauit ſuaqȝ bonitate ⁊ ſapientia oīa regit ordinat ⁊ diſponit mortuus eſt: ⁊ tu nunq̄d poteris te cōtinere quin lachrymeris? Certe qui hodie non lachrymatur chriſti mortē ⁊ paſſionē: oſtendit profecto q̄ nō ē de familia chriſti. ¶ Secūda ſimilitudo habetur de eccleſia que hodie propter chryſti ſponſi ſui morteȝ ſingulariter facit tria plena pietate ⁊ dolore. Primo facit denudare ⁊ ſpoliare omnia altaria ornamētis ſuis. Secundo non vult q̄ ſonentur campane quarum ſonus eſt cauſatiuus leticie. Tertio non vult q̄ miſſa hodie habeat aliquod princi

pium medium ⁊ finem. Non enim dicitur cō
fessio ⁊ introitus nec insuper hodie conse-
cratur nec insuper in fine dicitur vt moris ē
Benedicamus domino. Pretermitto ꝙ fa-
cit tenebras in nocte ⁊ officium tribus dieb⁹
⁊ insuper ꝙ tabule pro cāpanis percutiuntur
Que omnia ideo facit. vt hodie sine quasi
vllo principio medio ⁊ fine quisq christian⁹
inducatur ad flendum mortem domini sui.
¶ Tertia similitudo est Hiero. super verba
Zacha. 7. Posuerūt cor suū sicut adaman-
tem dicentis. Adamas est lapis durissimus
⁊ in tantum durus vt omnia metalla confri
gat ipse vero a nullo ꝯfringatur. vnde ⁊ a gre
cis indomabilis dicitur. Et si tamen duris-
simus sit hircino tamen sanguine frangibi-
lis est. Cor autē ipsius obstinati quod ⁊ car
neum est: ipso adamāte durius est quia a nul
lo frangi potest nec etiam chrysti sanguine
emolliri. hec ille. Si igitur sanguis hyrci con
terit durissimum lapidem: nunquid sanguis
chrysti hodie decurrentis in terrā tante po-
terit esse virtutis ꝙ conterat corda carnea
chrystianorū vt etiā illa conuertat in habun
dantias lachrymarū. Ex predictis etiam tri
bus similitudinibus pꝫ ꝙ quisq verus chri
stianus debet hodie cōpati chrysto Jesu mo
rienti: ⁊ pro eius amore acriter lachrymari.
¶ Quarto deniq probo exemplis ꝙ quisq
verus chrystian⁹ debet hodie cordialiter fle-
re ⁊ lachrymari mortem ⁊ passionē saluato
ris sui. ¶ Primum exēplū habemus de san
ctis angelis. Rem stupendam narrabo vo-
bis: legi in quodā lib. quod intitulatur Oro
logiū sapientie cuius auctori apparuit qui-
dam angelus qui hec sibi reuelauit: Angelus
igitur ille sibi apparens in oratiōe dixit. Sci
to frater mi ꝙ quando saluator chrystus pla
gatus in cruce pendebat: multi angeli de pa-
radiso egressi sunt ⁊ corpora humana susce-
perunt: stātesq iuxta crucē fortir lachrymati
sunt. Quod ideo factū fuit vt impleretur pro
phetia Jere. 33. dicentis. Angeli pacis amare
flebunt. Exemplo igitur angelorum quisq
chrystianus debet hodie singulariter affligi
⁊ mortem domini Jesu lachrymari. ¶ Se-
cundum exemplū habemus de sanctis apo
stolis qui lꝫ ex timore passionis tēpore a chry
sto se separauerint: tamen mortē domini sui
amarissime flebāt. ¶ De quibus cantat ecele
sia. Tristes erant apl'i de nece sui domini
⁊c. Fleuit tamen precipue Petrus de quo.
Mathe. 26. dicitur egressus foras petrus fle
uit amare. Et de quo dicit Inno. Quod con
tinue portabat secum sudariū vsq ad mor-
tē: ⁊ si millies in die recordatus fuisset passio
nis chrysti ⁊ negationis eius millies lachry-
mari cogebatur. hoc idem cogita de reliquis
apostolis. Sed inter ceteros omnes amari⁹
fleuisse creditur Joannes qui iugiter cū vir-
gine chrystū vsq ad mortē cōmitatus fuit
De paulo quid dicam qui licet chrystū mor
talē non viderit: tamen post chrysti ascensio
nē quasi iugiter ei⁹ mortē ⁊ crucē in corde
portauit. propter qḋ ad galla. 2. dicebat chry-
sto crucifixus sum cruci viuo autē iam non
ego viuit vero in me chrystus: ꝙ autē nūc vi
uo in carne i fide viuo filij dei qui dilexit me
⁊ tradidit semetipsū ꝓpter me. hec ibi. Et ad
galla. 6. ait. Mihi aūt absit gloriari nisi in
c. d. n. Jesu chrysti per. quē mihi mū. c. est et
ego mundo: ergo exēplo sanctorū apostolorū
plāge ⁊ tu anima amare hodie mortē tui sal
uatoris. ¶ Tertiū exēplū habem⁹ de sāctis
martyribus qui propter chrystū non tantū
lachrymas sꝫ sanguinē propriū effuderunt
De quibus cantat ecclesia viri sancti glorio-
sū sanguinem fuderunt pro domino amaue
runt chrystū in vita sua immitati sunt eum
in morte sua. pretermitto constantiā sancti
Jacobi intercisi cui cū membrati oīa mēbra
vsq penes cor precisa fuissent gaudēs dice
bat. O domine Jesu pro me crucifixe vtinā
haberē alia mille corpa quoniā oīa illa amo
re tuo exponerē morti precidēda. ¶ Quartū
exēplū habemus de sacris virginib⁹ q̄ oēs
q̄tum fas fuit mortē chrysti fleuerunt: ⁊ plu
res ex eis pro eius amore sanguinē ⁊ vitam
perdiderunt. Respice queso virginē Cateri-
nam que spreto regno suo spretisq minis et
verberibus carnificum: tandem sanguinem
capitis abscissione pro ipso chrysto fudit. hoc
idem dicas de beata. Agata. Agnete. Lu-
cia Cecilia ceterisq virginibus. ¶ Quintū
exemplum habemus de sāctis confessoribus
qui omnes quantū fas fuit chrysti mortem
lachrymati sunt: sed inter ceteros fuit beatus
pr̄ nr̄ Frācisc⁹ q vt habet i ei⁹ legēda adeo fle
uit passionē xp̄i ꝙ effect⁹ q̄si cec⁹ oculorū lu
mē perdiderat: cui cū medic⁹ diceret. Si vis
sanari oportet ꝙ a lachrymis te contineas.
Respondit potius paratus sum mille ocu-

ſos perdere ſi tot haberem q̃z ceſſare plangere mortem ſaluatoris mei. O mirabilis amor Franciſci ad dominum ſuum. Quid plura propter imenſam compaſſionem quã habuit ad paſſionem chryſti: meruit a dño ꝓprijs plagis ſtigmatizari. Pro inde Apoſto. in eius perſona ad gal. 6. ait. Decetero nemo mihi moleſt⁹ ſit. c. n. ſtig. do. Jeſu. in cor. m. p. Eccleſia de ipſo cãtat Celoruꝫ candor ⁊c. dic totũ ſi placet. Exẽplo ergo ſãctoꝝ cõfeſſoruꝫ quiſqꝫ debet hodie chriſti mortem plangere.

¶ Sextũ exẽplũ hẽmus de diuerſis generibus herecticorũ. Nã ad ſanctũ ſepulchrũ ſtãt octo diuerſa genera hereticoꝝ diuerſas linguas habentiũ: adeo ꝙ nullus intelligit aliũ ⁊ ſunt oẽs religioſi facientes diuerſa offitia ⁊ maximas penitentias: omneſqꝫ hñt aliquã hereſim preter fratres ordinis noſtri qui proprie habitant penes ſanctũ ſepulchrũ ⁊ de ipſo cuſtodiã hẽnt. Et ꝑmi qdẽ dicũt greci qui habitãt vbi xp̃s appuit Magdalene i mõꝫ ortulani. Scdi dicũtur Gorgij ⁊ hi habitant vbi chriſtus poſitus fuit in Cruce. Tertij dicuntur Endiani ⁊ hi habitant vbi chriſtus apparuit Petro lachrymanti. Quarti dicũtur Soriani ⁊ hi habitant vbi chriſtus fuit ſpoliatus. Quinti dicuntur. Neſtoriani ⁊ hi habitant quaſi penes fratres noſtros. Sexti dicũtur Abbaſſiti ⁊ hi habitant vbi chriſtus cecidit cum cruce. Septimi dicuntur Jacopite ⁊ hi habitant vbi chriſtus fuit depoſitus de cruce. Octaui dicũtur Maroniti ⁊ hi ſũt magis conformes fidei nr̃e q̃z omnes alie ſecte hi oẽs ſupradicti per totũ annũ dicunt offitium ⁊ ſepius lachrymantur chriſti morteꝫ precipue tamen in die veneris ſãcta pectora tondũt nihil comedũt: ⁊ quaſi iugiter lachrymantur. Si ergo predicti heretici ſic plorant paſſioneꝫ chriſti: q̃z magis quiſqꝫ verus chriſtian⁹ eandẽ mortẽ dꝫ lachrymari. ¶ Septimuꝫ exẽpluꝫ habemus de reb⁹ inſenſibilib⁹: que hodie ſuo modo morti chriſti compaſſionem oſtenderunt. Cum enĩ chriſt⁹ in cruce moreretur: ſtatiꝫ vt dicitur luc. 23. Sol obſcuratus eſt ⁊ tenebre facte ſũt in vni. ter. ⁊ velũ tẽpli corruit ⁊ petre ſciſſe ſũt ⁊ mõumẽta ſeu ſepulchra apta ſũt vt habetꝛ Mat. 27. ⁊ de ſolis obſcuritate. ẽt apoc. 6. dr̃. Sol fact⁹ ẽ niger tanq̃z ſaccus cilicinus que oia cõtra naturã hoc fecerunt vt creaturas ratiõales ⁊ ꝑcipue chriſtianos ad cõpaciendũ chriſto crucifixo inducerẽt. Et certe bene dura immo maledicta erunt illa corda chriſtianorum que hodie non flectentur ad plangendum mortem chriſti: exquo duriſſime petre propter ei⁹ cõpaſſionẽ ſciſſe ſunt. ¶ Octauum deniqꝫ exẽplum habemus de glorioſa virgine que etiã fleuit chriſti mortem. nonne ſi eſſet vna domina vidua que vnicum haberet filium bonum pulchrum ſapientem ⁊ iuuenem: ⁊ fili⁹ iuſte crucifigeretur amariſſime fleret. Certuꝫ eſt ꝙ ſic multo magis fleuit hodie virgo Maria que vidua remanſit: quoniam Joſeph maritus eius vt creditꝛ ante chriſti morteꝫ mortuus erat. Precipue fleuit dũ hodie vidit vnicum filium ſuum ſapientiſſimũ pulcherrimum ⁊ optimuꝫ in etate florida. 33. annoruꝫ ſic vituperabiliter mori ⁊ crucifigi. Extende te ad practicam in omnibus ſupradictis vt vis quam relinquo breuitatis cauſa. Exemplo tamen virginis quelibet precipue mulier debet propter eius amorem chriſti mortem lachrymari. Et adeo fuerunt eius lachryme efficaces ꝙ etiam nunc pro vt retulerunt mihi fratres noſtri qui viderunt: apparent adhuc in petris fixe in Hyeruſalem ⁊ etiam in aliquo quodam lapide qui tranſlatus eſt in ciuitate Conſtantinopolitana. Ex predictis igitur auctoritatibus rationib⁹ ſimilitudinibus atqꝫ exemplis audiſti anima chriſtiana primum miſterium paſſionis chriſti quod dicitur myſterium neceſſitatis. In quo clare videre potuiſti quomodo nullus poterit dici vere chriſtianus niſi hodie in corde ſuo ſuſceperit penas dolores atqꝫ anguſtias ſui ſaluatoris.

De ſecundo miſterio ſacratiſſime paſſionis chriſti quod dicitur miſterium acerbitatis.

ſ Ecundum inſuper miſterium de ſacratiſſima chriſti paſſione contemplãdum dicitur myſteriũ acerbitatis poſt q̃z vidiſti fidelis anima neceſſitatem paſſionis xp̃i. i. q̃liter vnuſquiſqꝫ fidelis chryſtianus tenetur cõpati chriſto morienti: nũc habeo tibi oſtendere maximam acerbitatem ipſius mortis ⁊ paſſionis chriſti: vt ex hoc magis inducaris ad flendum ipſam chriſti mortem ⁊ paſſionem. Accipe igitur concluſionaliter ꝙ chriſti mors ⁊ paſſio adeo fuit grauis amara ⁊ acerba ꝙ grauior fuit amarior ⁊ acerbior omni ſimul morte atqꝫ paſſione omnium ſimul martyrum beatoruꝫ. Et profecto ſi cõ

parentur mortes ⁊ paſſiones omnium ſimul
martyrum licet fuerint acerbiſſime ⁊ gra-
uiſſime morti ⁊ paſſioni domini Jeſu chri-
ſti: quedaꝫ certe non tormenta ſed refrigeria
apparebunt. Et licet omnia genera paſſionū
ſeu omne genꝰ mortis nō ſuſceperit chryſtus
in corpore ſuo: ſuſcepit tamen nō tantum eq
ualentiam ſed quaſi in infinitum ſuperequi-
ualentiam omnes penas mortis vel predicta
rū paſſionū ipoꝝ martyrū. Quod autē chry
ſti mors ⁊ paſſio fuerit per ſe grauior acer-
bior amarior doloroſior atqꝫ crudelior omni
ſimul morte atqꝫ paſſione beatorum marty-
rum nec nō ⁊ ſacratiſſimaruꝫ virginuꝫ tripli
citer probo. Primo auctoritatibꝰ. Secun
do rationibus. Tertio diſtinctione. ¶ Pri-
mo probo auctoritatibus. Naꝫ Jere. in chry
ſti perſona treñ. i. hoc aſſerit di. O vos om-
nes qui tranſitis per viaꝫ. a. ⁊. vi. ſi eſt dolor ſi
cut do. meus. glo. ſimilis. non eſt inuentꝰ do
lor nec inuenietur. Anſelmus inſuper libro.
cur deꝰ homo. c. 4. ait. Quelibꝫ parua leſio eti
am facta in corpore chryſti peior ⁊ damnabi
lior fuit q̃ꝫ eſſet deſtructio totius mundi: ⁊ q̃ꝫ
eſſet leſio quantūcunqꝫ magna vel mors infli
cta paſſibili cuilibet creature. hec ille. Deniqꝫ
glo. Ambro. ſuper verba ꝓphete. O ēs flu-
ctus tuos induxiſti ſuper me. ſic ait. cum tri-
plex fuerit in chryſto ſubſtantia videlicet car
nalis ſpiritualis ⁊ diuina: q̃ꝫuis diuina ſub-
ſtantia non ſit paſſa paſſa eſt tamen ſubſtan-
tia corporis ⁊ ſubſtantia inferior anime ſuper
omnem paſſibileꝫ paſſionē. ¶ Secundo hoc
idē probo duplici ratione. Primo ratione
nobilitatis. Secundo ratione perſonalita-
tis. ¶ Primo ratione nobilitatis. ꝙ paſſio
chryſti ⁊ mors fuit acerbiſſima ſuper omneꝫ
mortem ⁊ paſſionem ipſorum martyrum ſeu
aliarum perſonarum. Fundamentum ratio-
nis ponit phylo. li. de ſenſu ⁊ ſenſato. di. No-
biliores potentie ſunt magis apprehenſiue ꝓ
priorum ⁊ oppoſitorum contrariorum. patet
hec regula. Cum enim oculus ſit nobilior
potentia manu: manus vero ſit delicatior cal
caneo: hinc eſt ꝙ eadem percuſſio equaliter
facta in predictis: grauiorem incōparabiliter
penāꝫ ⁊ dolorem exhibebit oculo q̃ꝫ manui vl'
calcaneo. Quo preſuppoſito videlicet ꝙ quā-
to potentia vel cōplexio eſt nobilior tanto paſ
ſio doloris eſt in ea acerbior certum eſt ꝙ
chryſtus habuit nobiliſſimam cōplexionem
ſuper omnes humanas creaturas. Naꝫ no
bilitas complexionis reſpōdet nobilitati ani
me. Cū igitur chryſtus habuerit nobiliſſimā
animā concluditur neceſſario ꝙ etiam habu
it in ſua morte ⁊ paſſiōe maximaꝫ ſuper om
nes dolores afflictionem. ⁊ confirma iſtaꝫ ra
tionem ſic. Certuꝫ eſt enim vt dicit phs lib.
de ſenſu ⁊ ſenſato. ꝙ omnis pena eſt princi-
paliter in tactu. Quod ſic patet: q2 quando ꝑ
ſona habet vnum menbrum freneticum vel
indormitatum: non ſentit quaſi nihil vl' mo-
dicum puncturas i eo factas: ⁊ propterea ha
bentes tactum nobiliorē magis ſunt paſſibi-
les. Quo conceſſo ꝙ quanto ſenſus tactus ē
viuatior tanto dolor eſt acutior: propter quod
in illis menbris in quibus magis viget ſen-
ſus tactus eſt dolor acutiſſimus: clarum ē ꝙ
chriſtus habuit ſenſum tactus ſuper omnes
creaturas viuaciſſimum: pro eo ꝙ corpus eiꝰ
fuit nobiliſſimuꝫ q2 virtute ſpiritus ſancti fu
it formatum: ⁊ illa que fuūt inmediate a deo
ſūt nobiliora meliora ⁊ perfectiora. Sicut pꝫ
de vino facto in nuptijs: vt habetur Jo. 2. q̃ꝰ
ſi ſic eſt ꝙ chryſtus habuit ſenſum tactus vi
uaciſſimum ſuper omnes reſpectu corporis
nobiliſſimi. concluditur per cōſequens ꝙ do
lor eius ſenſibilis fuit acutiſſimus ⁊ grauiſſi-
mus ſuper omnes dolores, mundi. Et ideo
quiſqꝫ verus fidelis tanto magis debet mo-
ueri ad eius compaſſionē quanto conſpicit
corpus illud nobiliſſimum per ſpiritus ſancti
operationem conceptum maiorē ſenſiſſe pe-
nā ⁊ paſſionem. ¶ Secundo etiam probo ra-
tione perſonalitatis ꝙ quelibet etiam mini-
ma leſio vel percuſſio facta in corpore chry-
ſti eſt grauior omne ſimul paſſione ⁊ morte
omnium ſanctorum martyrum. Et pro fun-
damento rationis in forma queſtionis que-
ro vtrum chryſtus fuit deus ⁊ homo ⁊ ꝑ cō-
ſequens vna tantum perſona ⁊ non plures
Ad quod breuiter reſpondet Seraphycus
Bonauen. in. 3. di. 7. ar. i. q. i. in corpore. q. d. ꝙ
ſic. Cum queritur inquit de hac locutiōe de
us eſt homo ⁊ econuerſo. vtrum ſit vera pre-
dicatio. Reſpondeo dicendum ꝙ ſm catho-
licam veritatem abſqꝫ dubio neceſſe eſt con-
cedere hominem eē deum ⁊ deum eſſe homi
nem pro eo ꝙ due nature ſunt ibi vnite ſimul
in vnam perſonam: que autem in vno ſuppo
ſito vniuntur neceſſario de ſe inuicem predi
cātur. Si accipiantur concrete propter illam

marimam philoſo. qua dicitur . Quecunq; vni ⁊ eidem ſunt inter ſe ſunt eade;:per quā etiam fundari habet virtus ſilogiſmi expoſitorij quod probat philoſophus in libro priorum. Ea que dicuntur de vno ⁊ eodem predicari de ſe inuicem . Si igitur vnus ē chryſtus qui eſt deus ⁊ homo:neceſſario oportet concludere deum eſſe hominem:⁊ hominem eſſe deum. Eſt tamen in hoc cum ſit predicatio deus eſt homo ſingularis modus predicandi. Non enim eſt talis predicatio per eſſentiam nec per cauſam nec per inherentiam ſ; eſt predicatio per vnionem. Ideo enim homo predicatur de deo quia vnitur ei in vnitate perſone. Et quoniam hec vnio eſt ſingularis non eſt mirum ſi ſingularem modum exigit predicandi. Et p hoc patet q; talis ꝑdicatio non reducitur ad alios modos predicādi conſuetos:habet tamen in ſe veritatem ſicut oſtendunt rationes ad hanc partem iducte. Et hoc quidem cōmuniter fatentur omnes doc.theologie:⁊ inſuper hoc atteſtantur ſanctorum auctoritates.vnde Athanaſius in ſimbo.ait. Sicut aīa ratioñal ⁊ caro vnꝰ ē hō: ita deꝰ ⁊ hō vnꝰ ē xp̄s. h Bo.verbal̃r. Quod aſſerēs ēt Alex.3.ex̃ de here.ca.cū xp̄s .ait.Cū xp̄s ꝑfectꝰ deꝰ ſit ⁊ ꝑfectꝰ hō:mādamꝰ ſub anatemate ne quis de cetero dicere audeat chryſtum non eſſe aliquid ſm q; homo:quia ſicut chryſtus verus eſt deus ita verꝰ eſt homo.ex anima rationali ⁊ humana carne ſubſiſtens.hec ibi. Idem aſſerit Centurio Mathe.15.dicēs. Vere hic homo filius dei erat.quod confirmans inſuper Ber.lib.5.ad Eugenium ait. Tantam ⁊ tam expreſſā vniōis vim in ſe prefert ea perſona qua deus ⁊ homo vnꝰ ē chryſtus:vt ſi duo de ſe predices:non erres. Hec Augu. Et in Ench.ait.vtraq; ſubſtantia diuina ⁊ humana:filius ē vnicus dei patris. Rationem de hoc aſſignat Bonauen.vbi ſupra ad p̄tē affirmatiuā dicēs. Mediu; inqt quod optime iungit extrema ad vtrunq; extremorum comparatur ſm habitudinem ſubiciendi ⁊ predicandi. Si ergo chryſtus perfectus eſt mediator dei ⁊ hominum vel inter deum ⁊ hominem vt dicitur prime thimo.2. Et ad hebre.12.ergo deus ⁊ homo talem habent habitudinem reſpectu eiuſdem. Sed q̄ talem habent habitudinem reſpectu eiuſde; dicuntur neceſſario de ſe inicem:ergo homo predicatur de deo ⁊ deus de homine.hec ibi verbalr̃. Alexan.autē in tertia parte ſūme.i q.vtru; deus ſit homo ⁊ econuerſo.hoc ide; confirmat quod Bo. Et vlterius in.q.vbi q̄rit vtrum chriſtus ſm q; homo ſit perſona . Reſpondet in corpore.q.di.q; non.cū.n. inqt perſona dicat quaſi p ſe vnum ſonās:dico q; chryſtꝰ ſm q; hō non eſt perſona.eſt tamen īdiuiduu;.vnde ſi queritur vtrū chryſtus ſm q; hō ſit quis:ſi hoc nomē qs ſupponit generaliter ſbam generalem hoc dicere:ſi ſupponat̃ indiuiduum:dico q; eſt quis:ſi vero ſupponatur ſbam ſingularem non aliquando digniori cōiunctā ſed diſtinctā q; eſt perſona: dico q; ſm q; homo hoc mō non eſt quis.h. Alexan.verbaliter.his oībꝰ premiſſis ſeu hoc ſuppoſito q; chriſtꝰ deus ⁊ homo eſt tm̄ vna pſona:ponat̃ nūc caſus q; fiat vna pcuſſio vł leſio in corpe xp̄i certūꝰ eſt q; nō poteſt fieri illa leſio quin fiat in perſona diuina: que cum ſit in infinitum melior ⁊ nobilior omnibus humanis perſonis : neceſſe eſt omnino propter hoc concludere q; grauior eſt illa leſio p ſe quā ſimul eſſe poſſent omnes leſiones vł percuſſure que vnquam fieri poſſent in omnibus humanis corporibus: q2 ſicut prediximus non poteſt tangi vel ledi corpus chryſti quin tangatur vel ledat̃ perſona diuina. Quod cōfirmans Aug.,put recitat.Mag.i.3.di.21.ca. Recedēte.vero ait. Quicqd paſſus eſt homo non poteſt dici non paſſus deus:q2 deꝰ erat homo Quomō pōt dicere.non te paſſum iniuriā ſi veſtis tua cōſcindat̃ q̄uis veſtis tua nō ſit tu? Multo magis ergo quicqd patitur caro vnita verbo poteſt dici pati deus l; verbum nec corrumpi nec mori potuerit.hec Auguſtinus.ibi. Si igitur o fidelis anima tam q̄uis fuit ſola ⁊ minia pcuſſio p iudeos.i chriſti corpe facta: q̄to magis credis q; fuerit ſimł q̄uiores inūerabiles pcuſſiōeſ q̄ cū alapis ſpinis ⁊ flagellis facte ſūt i eiꝰ corpe bn̄dicto: Certe vt dr̃. Iſa.i. A plāta pedis vſq; ad verticē ñ erat i eo ſanitas Et Iſa.53:dr̃ vidimꝰ eū q̄ſi leproſu; o ꝑdicator ſup his fortiſſimis fūdamentis q̄ tibi feci potes te extēdere egregie per practicā inducēdo populū ad lachrymas pro vt vis. Ex predictis igitur duabus rationibus etiam patet qualiter paſſio chriſti vere ⁊ realiter fuit acerbiſſima ſup omnes paſſiones oīum hominū mūdi. ¶ Tertio hoc idē probo duabus diſtinctionibus. Prima diſtinctio eſt Alex.de alex.in tertia pte ſūme in tra

ceptatu vbi agit de q̃ʒtitate paſſionis chriſti dicentis. Cuʒ querit̃ an dolor chriſti fuerit maximus ſuper oẽs dolores. Reſpõdeo diſtinguẽdo ſm Damaſcenuʒ nãm i chriſto ⁊ etiã ratione. Si eni dolor chryſti cõſideret̃ ſʒ nãʒ maxim⁹ fuit dolor ſuper oẽs. Nã magnus ẽ dolor qui ẽ cõtra naturaʒ pacientis: maior q magis eſt cõtra nãm pacientis vel etiã ꝯtra voluntatẽ. Maior igitur fuit dolor i xp̃o quia magis fuit cõtra naturã pacientis quã in ceteris. vnde cum corp⁹ etiã fuerit optime cõplexionis ſuper omnes ⁊ optime cõueniens aie aia maxime doluit in eius flagellatione et ſeparatione q̃ʒ dolere poſſent oẽs alie anime Si vero cõſideretur maior dolor ſm q dicitur cõtra voluntatẽ pacientis hoc eſt duplicit Nã eſt voluntas naturalis ⁊ eſt voluntas ratiõis vel rõnalis. ¶ Primo mõ fuit maxim⁹ dolor in xp̃o. ¶ Secundo mõ non fuit dolor in xp̃o: qꝛ nunq̃ʒ fuit martir qui tm̃ informat⁹ charitate deſideraret mori ⁊ hoc fuit meritũ paſſionis. Si autẽ obijceres. paſſio q̃ magis hʒ ſibi cõiunctã delectationẽ mior ẽ ceteris: ⁊ q̃ maxime cõiuncta ẽ delectationi minima eſt: ſʒ cũ xp̃s ſemp̱ frueret̃ diuinitate: ergo minimã vr̃ habuiſſe paſſionem inter martyres. Rñdeo ⁊ dico q delectatio fuit in voluntate vt eſt ratio. paſſio vero in voluntate vt ẽ natura. ⁊ ideo nõ ex eadem parte fuit delectatio ⁊ paſſio. vnde oportuit q in vna pte haberet ſũmum gaudiũ vt voluntarie ⁊ ex charitate impleret paſſionẽ: ⁊ ex alia parte maximuʒ haberet ſup̱ oẽs dolorẽ ⁊ hoc vult Damaſcenus cũ loquit̃ de paſſionibus ſm naturam hec Alex. verbalr̃. Aliã diſt. ponit ſeraphyc⁹ Bo. in. 3. di. 16. ar. i. q. 2. in corp̱e. qõis di. Cum q̃rit̃ vtꝝ in xp̃o fuit dolor ſup̱ oẽs acerbiſſim⁹. Rñdeo q dolor paſſionis xp̃i inter ceteros dolores ⁊ paſſiones fuit acerbiſſim⁹: et hoc pʒ ſi illa ꝯſiderentur q̃ doloris paſſioneʒ acerbiorẽ reddũt. h ãt ſunt tria. ſ. cã paſſionis Mod⁹ paciẽdi: ⁊ cõditio pacientis. Si ꝯſideret̃ cã ob quã xp̃s paſſus ẽ fuit in eo doloris afflictõ magna: ñ eni patiebatur ꝓ culpa ꝓp̃a imo p̱ aliena: nõ ꝓ amicis tm̃ ſʒ etiã ꝓ inimicis: ⁊ ẽt ꝓ his quos videbat ingratos. Si aũt ꝯſideret̃ modus paciẽdi fuit i eo paſſio doloris acerbior: tũ pp̱ generalitatẽ: qꝛ in oib⁹ mẽbris affligebat̃: tũ ẽt pp̱ cõtinuitatẽ: qꝛ ſuſpẽdiũ ei⁹ cõtinuabat̃ ⁊ claui adeo affligebãt pẽdẽtẽ ſic affixerũt qñ man⁹ ei⁹ ⁊ pedes ꝯfodiebãt in qb⁹ maxia erat afflictio pp̱ neruos ⁊ muſculos ibidẽ cõcurrẽtes: in qb⁹ p̱cipue viget ſẽſus. Si vero ꝯſideret̃ q̃itas ſiue cõditio pacient(maxia vtiq̃ʒ erat afflictio pp̱ maxiaʒ cõplexiõis eq̃litatẽ ⁊ pp̱ ſẽſus viuacitatẽ. vñ qꝛ nullus potuit ei adeq̃ri nec i eq̃litate cõplexionis nec i viuacitate ſenſus. Idcirco dolor illi⁹ oiuʒ doloꝝ fuit acutiſſim⁹ ⁊ maxim⁹ ⁊ iõ dei gr̃as q̃ʒtas poſſum⁹ referam⁹: ſi quo mõ donet̃ nobis vt tã g̃uit paciẽti cõpaciamur. h Bo. verbalr̃. Ex p̱dictis igit̃ auctib⁹ rõnib⁹ atq̃ʒ diſtictiõib⁹ vidiſti aia xp̃iana ſcd̃ʒ miſteriũ paſſionis xp̃i qd̃ dr̃ miſteriũ acerbitatis i quo clare itellexiſti q xp̃i paſſio fuit grauior acerbior ⁊ amarior atq̃ʒ doloroſior oĩũ ſiml̃r morte ⁊ paſſione btõꝝ martyꝝ: pp̱ qd̃ tanto magis teneris ei ꝯpati: q̃ʒto magis ſup̱dcãm paſſionẽ ꝓ amore ſalutis tue paſſus ẽ.

De tertio miſterio ſacratiſſime paſſionis xp̃i quod dr̃ myſterium ſpetialitatis.

T Ertiũ deniq̃ʒ myſteriũ d̃ ſacratiſſima xp̃i paſſione ꝯtẽplandũ dr̃ myſterium ſpãlitatis. Poſtq̃ʒ itellexiſti aia duota neceſſitatẽ ⁊ acerbitatẽ paſſionis tui ſaluatoriſ hẽo tibi nũc oñdere ſpetialr̃ q̃t ⁊ q fuerint dolores illi acerbiſſimi q adeo ip̃m xp̃m anguſtiauerũt q ip̃m crudelit̃ mori cogerũt. hoſ tñ dolores xp̃i acutiſſimos. o tu euãgelice p̱dicator cã ꝓlixitat(euitãde tibi breuit̃ declarabo: ⁊ ẽt tu breuit̃ tranſcurrẽ poteris p̱dicando: qꝛ ſic ſm platonẽ i thimeo. Subiectis bñ diſpoſitis ſtati ⁊ ſine retardatiõe forma ip̃ri mit̃: ſic facilit̃ poteris iducẽ ⁊ quaſi cogẽ pp̱l̃ʒ ad lachrymãdũ: exquo ſufficienti auditores p̱ duo myſteria p̱cedẽtia ad fletuʒ ⁊ lachrymaſ fuerũt diſpoſiti. Accipe igit̃ o fidelis aia vt habũdãti⁹ ad lachrymas iducaris ꝓ eius paſſione ceteris omiſſis pro nũc ſeptẽ ſpãles acerbiſſimos atq̃ʒ acutiſſimos dolores quos xp̃s hodie ꝓ amore tuo atq̃ʒ ſalute ſuſtinere dignat⁹ ẽ. Quorũ p̱m⁹ dr̃ dolor ſatiſſactiõis. Scd̃s dr̃ dolor ſepatiõis. Terti⁹ dr̃ dolor flagellatiõis. Quart⁹ dr̃ dolor cõfuſiõis. Quit⁹ dr̃ dolor cõculcatiõis. Sext⁹ dr̃ dolor abbreuiatiõis. Septim⁹ dr̃ dolor mortificationiſ. ¶ Prim⁹ igit̃ dolor acerbiſſim⁹ amariſſimus atq̃ʒ acutiſſimus quẽ hodie ꝓ te o popule chryſtiane ſuſtinuit dñs Jeſus dr̃ dolor ſatiſſactiõis. ꝓ quo d̃clarãdo ſciẽdũ ẽ q i xp̃o fuit triplex diuerſa ſba. ¶ Prima fuit diuina: ⁊ hec hodie nec fuit paſſa nec pati potuit

vnde Aug.prout recitat Marchus in tertio
di.2j.c.recedente.ait. Si quis dixerit aut cre-
diderit dei filium paſſũ anathema ſit hec ille
¶ Secunda fuit corporalis ⁊ hec vt inferius
declarabitur acerbum dolorem paſſa eſt.
¶ Tertia fuit ſpecialis que nihil eſt aliud q̄ȝ
eius anima ⁊ h̄ ſ̄m ptē inferiorē grauiſſimũ
dolorē paſſa ē:⁊ adeo dolor mētis chriſti fuit
grauis ꝗ minimus dolor exceſſit incompa-
rabiliter oēs dolores ſui corporis:⁊ h̄ dolor
mentalis xp̄i tantus fuit in eius aīa pp offen
ſiões ꝯ prēm ſuũ celeſtē factas. Nā preuidit
anima xp̄i benedicta ab inſtāti creatiōis ſue
in vtero virginali:ex vnione cũ diuino verbo
omnia peccata hominum tam preterita quā
preſentia ⁊ futura. Et hoc ideo fuit quia re-
ſpiciens in verbo in quo omnia relucent tan
quā in ſpeculo quodam:habuit cognitionem
omnium rerum preteritarum preſentium ⁊
futurarum. Quoniam igitur omnia peccata
preterita preſentia ⁊ futura erant contra ho-
norem vel inoffenſionem ſui patris celeſtis:
⁊ etiam contra animarũ ſalutẽ. Ideo vt pa
tri celeſti pro eius offenſis ſatiſfaceret qui ne
quaq̄ȝ volebat peccatum aliquod dimittere
impunitum ⁊ inſuper a morte ad eternam vi
tam animas reuocaret:voluit nimia deuict⁹
charitate in ſe ⁊ in anima ſua tot ſingulares
dolores ſuſcipere quot ſingularia fuerant pec
cata cōmiſſa ſeu in poſterũ cōmittenda. Et
tantũ inſuper pro qualibet culpa dolorem in
anima ſuſtinuit:q̄ȝtum grauis erat ſui patris
iniuria. Et quia celeſtis pater infinite erat bo
nitatis. Iccirco culpa contra eum cōmiſſa:
erat infinita:⁊ per conſequens chriſtus vt pa
tri ſatiſfaceret pro qualibet iniuria ſingulari
ter infinitum dolorem voluit ſuſtinere. Et ſi
dolor vnus culpē tantus fuit ꝗ in infinitum
excederet hominum omnium penas: cogita
queſo anima quāta fuerit pena anime chriſti
que pro peccatis innumerabilibus innumera-
biles in ſe ſuſcepit penas. Proinde de mul-
titudine peccatorum videlȝ cordis oris ⁊ ope
ris que homines comittunt propha dicit. Di
numerabo eos.ſ.hominum defectus: ⁊ ſuper
arenam multiplicabuntur. Et ꝗ chriſtus in
anima ⁊ corde ſuo hodie tot penas dolores ⁊
vulnera ſuſceperit quot ſunt vel fuerunt om-
nia peccata hominũ preterita preſentia ⁊ fu-
tura:ſiue ſint peccata cōdis ſiue oris ſiue ope
ris quadruplr̄ probo. Primo auctoritate
Secundo ratione. Tertio ſimilitudine.
Quarto ſignificatione. ¶ Primo probo au-
ctoritate ꝗ chriſtus hodie ſatiſfecit patri ſuſci
piens in ſe ſingulariter tot penas quot fue-
runt peccata hominum preterita preſentia ⁊
futura. Unde Iſa.53.c.dicit. Vere langores
noſtros ipſe tulit ⁊ dolores noſtros ipſe por-
tauit: ⁊ nos reputauimus eum quaſi leproſũ
⁊ percuſſũ a deo ⁊ humiliatum: ipſe autē vul
neratus eſt propter iniquitates noſtras attri
tus eſt propter ſcelera noſtra. Diſciplina pa-
cis noſtre ſuper eũ cuius liuore ſanati ſumus
omnes nos quaſi oues errauimus:vnuſq̄ſq̄ȝ
in viā ſuā declinauit:⁊ poſuit dn̄s in eo iniq̄-
tem omnium noſtrũ. h̄ ibi. propterea Mat.
26.apoſtolis in orto exiſtētibus dicebat. Tri-
ſtis eſt anima mea vſq̄ȝ ad mortem vbi etiā
gloſa dicit tantam triſtitiā in anima ſuſcepit
chriſtus:quātam peccati malitiam homines
cōmiſerunt. ¶ Secundo hoc idem probo vni
ca ratione videlicet equalificationis. Funda-
mentum rationis ponit philoſophus.5.ethi-
corũ di. Pena taxatur in opere iuſtitie ſ̄m
quantitatem culpe. Quo conceſſo certum eſt
ꝗ culpa tanto eſt grauior quāto pſona con-
tra quam ꝯmittitur eſt nobilior prout expreſ
ſe habetur.22.q.j.c.monet. Item.12.q.2.c.glo-
ria. Item.27.q.j.c.nuptiarũ. Et extra de ſen.
exco.c.illorũ. Sed clarum eſt ꝗ nobilitas pa
tris celeſtis cōtra quē culpe cōmittuntur eſt
infinita:ergo oportuit hodie chriſtum tot pe-
nas pati quot peccata homines cōmiſerant
⁊ cōmiſuri erāt:⁊ precipue cum pater celeſtis
vt dr̄ Job.24.nihil inultũ pati volebat: ⁊ in
ſuper quia ipſe chriſtus cum eſſet deus ⁊ hō
⁊ per conſequens virtutis infinite ſolũ ſatiſ-
facere poterat. Quod totũ confirmās Moy
ſes deutero.25.dicebat. Scd̄m mēſurā de
licti erit ⁊ plagarũ modus. Cogita igitur hec
o fidelis anima. quot penas hodie ſagittas
⁊ vulnera i corde ſuo chriſt⁹ ſuſcepit. ¶ Ter-
tio hoc idem probo ſimilitudine.ſ.ꝗ chriſtus
vt patri ſatiſfaceret in ſe ſuſcepit omnes pe-
nas peccatis noſtris debitas. Nā ponatur
ꝗ eēt filius ſūmi regis vel imperatoris q vi-
deret dilectum patrem ſuum a viliſſimis ri-
baldis per lutū ⁊ ſtercus per capillos ⁊ bar
bam cōtumelioſe trahi:⁊ pugnis ⁊ calcibus
os ⁊ faciem eius contundi:quanta credis q̄-
ſo amaritudine repleretur:vtiq̄ȝ tanta quan-
tum diligeret eum:⁊ quanta in eo vulnera fa

cta fuiſſent. Q̄ð ſi ſic faceret talis filius.mul
to perfectius hoc facit chriſtus cum excede-
ret in charitate omnes filios hominū. O igi
tur quātos dolores:q̄ꝫtas ſagittas:q̄ꝫtas pe-
nas:quantaſqꝫ amaritudines hodie domine
ieſu vt patri ſatiſfaceres ⁊ nos redimeres in
corde tuo ſuſcepiſti.¶Quarto deniqꝫ ꝓbo ſi
gnificatione.ꝙ ſcilicet chriſtus hodie in cor-
de ſuo inumerabiles ⁊ infinitas penas pro
nobis ribaldis ⁊ peccatoribus ſuſcepit. Naꝫ
philoſophus.ſcðo priorum dicit.Signum eſt
propoſitio demōſtratiua faciēſ fidem ⁊ per ſi
gna corporis nobis nota ſilogizamus inquit
diſpoſitiones anime nobis ignotas . Quod
ſic patet. Nam per ſudores ⁊ ſigna que ap-
parent ab extra in corpore infirmi iudicat ſa
piens medicus de infirmitatibus que intrin
ſecus latent. Hoc modo quiſqꝫ chriſtianus
poteſt iudicare quot hodie chriſtus intrinſe-
cus in corde pro peccatis noſtris inmenſas
ſuſcepit penas dum conſpicit chriſtum ab ex
tra per corpus emittere inmenſum ſudorem
ſeu inmenſas guttas ſanguinis . Cum enim
vt habet Mat.26.chriſtus ter in orto ab apo
ſtolis ſeparatus oraſſet di. Pater mi ſi poſſi
bile eſt tranſeat a me calix iſte . Stati vt dici
tur luc.22.Factus eſt ſudor eius ſicut gutte ſā
guinis decurrentis in terram.Qui vtiqꝫ ſu-
dor ſanguineuſ per genas oculos ⁊ totū chri
ſti corpus egrediens:vtiqꝫ ſignificabat ma-
ximas penas ſui cordis quas pro peccatꝰ no
ſtris tollerabat.Et licet ſenſualitas propter ti
morem mortis iminentis ſic diſſolueretur:
tn̄ rō faciebat ſic corpus in ſanguinem diſſol
ui propter ſatiſfactionem peccatorum noſtro
rum. Proinde Bernar.in ſermone de mirā
dis beneficijs humane redemptionis.qui in-
cipit Jeſū nazarenum.ſic ait. Anguſtias tui
cordis domine ieſu certiſſime īdicabat ſudor
ille ſanguineus pro nobis effuſus:qui oratio
nis tempore abūdāter de carne tua ſanctiſ-
ſima decurrebat in terram: Vt igitur amo-
ris erga te ⁊ gratitudinis ſtimulos habeamꝰ
veram ⁊ naturalem carnis infirmitatem his
indicijs ī te expreſſiſti quibus doceremur:qꝛ
vere langores noſtros portaſti ⁊ non abſqꝫ
ſenſu doloris vt quidam exiſtimant paſſionū
ſentes percurriſti.h̄ ille.Adde ꝙ licꝫ magnas
penas ſuſciperet pro peccatis proximorū ma
xime tamen dolorem ſuſcipiebat inmenſum
pro iniurijs ⁊ blaſphemijs:quas videbat fie-
ri debere contra matrem ſuaꝫ:precipue quia
videbat ꝙ aliqui eā appellarent meretricem.
aliqui figerent gladios in pectore:⁊ in oculoſ
hymaginis eius et huiuſmodi . Ex predictis
auctoritate ratione ſimilitudine atqꝫ ſignifi-
catione vidiſti anima primum dolorꝫ acer-
biſſimuꝫ tui ſaluatoris. In quo etiam lachry
mas ſanguinis ꝓ te effudit:vt ex hoc ⁊ tu ſal
tem pro ipſo lachrymas aquarum effundas
qui dicitur dolor offenſionis.

S Ecundus inſuper dolor acerbiſſimꝰ
amariſſimus,atqꝫ acutiſſimus queꝫ
hodie ſuſcepit chriſtus:dicitur dolor
ſeparationis.Inmēſum quidem dolorꝫ vl-
tra predictum chriſtus ſuſcepit:quādo a dul-
ciſſima matre ſua ſe propter nos ſaluandos
ſeparauit.Sicut eni dicūt deuoti tractatores
⁊ cōtemplatores dominice paſſionis:dulciſſi
mus dei filiꝰ die mercurij trāſacta poſtq̄ꝫ ce
nauit cū matre ſua dulciſſima in domo mar
the ⁊ Marie eadeꝫ ſequenti nocte iugiter cū
ipſa vigilauit.Cui ſingulariter totum curſum
⁊ miſterium ſue mortis ⁊ paſſionis aperte re
uelauit. Dicere nanqꝫ potuit. O amantiſſi-
ma mater o virgo benedicta qꝛ ſequenti ma
ne receſſurus ſum a te ⁊ velut agnus īnocēs
⁊ īmaculatus propter humani generis ſalu-
tem a iudeis ſum mortem ⁊ crucifixioneꝫ cru
deliter ſuſcepturꝰ. Decreui vltra mētales pe
nas meas tibi omnes futuros dolores mei
corporis pandere.Qui vtiqꝫ quaſi infiniti ⁊
inumerabiles erunt.Scis enim eſſe de me ꝓ
phetatum Iſay.primo.ꝙ a planta pedis vſqꝫ
ad verticem non debet in corpore meo eē ſa
nitas.hoc iccirco tibi ſtatui reuelare vt cū ea
videris conſtantius te munire poſſis armis
paciētie atqꝫ cōſtantie.vides igitur o inteme
rata mater vt a vertice incipiaꝫ hos capillos
meos pulcherrimos ⁊ nazerenos quos fer-
rum non tetigit quiqꝫ veluti fila auri appa-
rent certe craſtina die ab ipſis perfidis ⁊ ini
quis iudeis per modum triciarum in palatio
Cayphe ⁊ Pilati tota nocte trahentur ⁊ ſic
quaſi omnes euellentur que euulſio tātos ge
nerabit ī capite meo dolores quot capilli de
ipſo extrahentur . Et ſic extractio vnius ca-
pilli propter delicantiam ⁊ teneritudinem ca
pitis mei generabit in me inextimabileꝫ do
lorem:quantus ergo erit dolor meus quaſi
de omnium extractione:cum hoc videris ha
beas queſo pacientiam . Vides inſuper . O

amariſſima mater caput meū delicatiſſimū
nūc eſſe ſine vllo vulnere ⁊ pena:ſed heu me
craſtina die videbis ipſum mille ſpinis ma-
rinis perforatum: ita vt cerebrum de eo egre
diatur. Et inſuper videbis ipſum vulneratū
cum arundinis ⁊ baculis. Et ſi ſola ſpina ⁊
ſoli baculi ictus quaſi infinitam penam da-
bit in corde ⁊ capite meo:ꝗ̃to magis tot ſpi-
ne totꝫ baculorum percuſſiones. Cum hoc
videbis patientiam habeto queſo. ¶ Vides
etiā nunc dulciſſima mater aures meas que
audire ſolent angelorum cantus ſine vlla pe
na eſſe: ſed heu craſtina die audient iugi-
ter a iudeis crucifige crucifige hic eſt maleſa-
ctor ⁊ populiꝗ ſeductor. ¶ Vides ēt mater
nunc oculos meos letos eſſe claros ⁊ imacu
latos:ſed heu cras videbis eos a iudeis ve-
latos languentes lachrymoſos ⁊ clauſos in
morte:ita vt te amplius videre neqant. ¶ Vi
des etiam nunc virgo benedicta genas ⁊ ma
xillas meas imaculatas eſſe ⁊ ſine pena ſed
heu cras ſuſcipient quaſi alapas infinitas ⁊
luto ſputoꝫ putrido iudeorū penitus defor
mabuntur:cū hec videris habeas patientiā
queſo. ¶ Vides inſuper os meum omni dul
cedine plenū:ſed heu cras aceto ⁊ felle ama
riſſimo replebit. ¶ Vides nūc ſpatulas ⁊ hu-
meros meos nihil habere pene:ſed heu por-
tabunt cras ſuper ſe grauiſſimam crucem ꝓ
pter quam vt videbis cadam in terra. ¶ Vi
des nunc brachia ⁊ manus meas ſine pena
eſſe:ſed heu cras brachia extenſa erunt in cru
ce manuſꝫ eidem cruci magnis ⁊ crudelibꝰ
clauis tranſfire. ¶ Vides nunc pedes meos
⁊ dextrum latus ſine vllo dolore eſſe:ſed heu
cras videbis latus perforatū lancea:pedeſꝫ
magnis clauis cruci affixos. ¶ Vides inſup
barbam meam integrā eſſe:ſed heu cras vi
debis eam fere totam depilatam. ¶ Vides
nunc totum corpus meum ſanum eſſe: ſed
heu cras videbis eum ſm Bernar. ſex milli
bus ſex centis ⁊.66. plagis ad colūnam vul-
neratum. Quid plura: O mater dulciſſima
hodie me vides viuū: ſed heu cras me vide
bis in cruce capite inclinato ex nimio dolore
defunctum. Cum hec omnia videris queſo
patientiam habeas. Que ſimul omnia cum
diceret mater audiēs lugēs lachrymas emit
tebat. Que lachryme erant tot gladij tot ia-
cula tot enſes totꝫ nouacula ſeu raſorij cor
penetrantes ipſius chriſti ⁊ ſagittantes. Qui
bus dictis mater piiſſima dolore gladiata ꝗ̃
ſi loqui non valens:extendit brachia ſua ſu-
per colum filij ſui:⁊ ſtringens eum ſemimor
tua cecidit. Que amplexatio ⁊ ſi dulcis vide
retur tamē fuit amarior chriſto omnibꝰ paſ-
ſionibꝰ preſentis vite. Quoniam tunc vidit
chriſtus ꝙ anima virgis ſuſcipiebat in ſeipa
omnes dolores ſuos.i.in anima ſua ⁊ iō chri
ſtus tunc reaccepit omnes dolores matris
per compaſſionem. Reuerſa tandem poſtmo
dum in ſe dicebat. O dulciſſime filij vt quid
te concepi infelix ⁊ doloroſa mater. Ex quo
ſic crudeliter flagellari debes ⁊ mori. Si fieri
poteſt rogo te hanc ſententiam reuoces:tunc
chriſtus cum iam mane factum eſſet humi-
liter genuflexit ante matrē petens ab ea be-
nedictionem ⁊ di. Quod ſic fieri neceſſe erat
Tunc mr̄ ingemiſcens dixit heu fili mi. Que
vnquam mater eſſet que filium benediceret
eiꝫ licētiā daret vt iret ad furchas ⁊ ſuſpen-
dium. Cui filius. Dilectiſſima mater quoniā
ſic a patre meo diffinitū eſt de duobus vnū
elige. Aut benedic me vt crucifigi vadā ⁊ ſic
humanum genus ſaluabitur:de quo nullus
per ſex milia ⁊ ſex centum ānos potuit para-
diſi portam ingredi pro peccato primi paren
tis. Aut ſi non vis ꝙ crucifigar propter hoc
totum humanū genus dānabitur. Cui virgo
o fili mi quoniā nimis diligo ſalutem huma
ni populi iccirco ſm rationem licet nō ſꝫ ſen
ſualitatē contenta ſum ꝙ moriaris ⁊ crucifi
garis. Et ſi haberem mille filios:tibi ſimiles
omnes illos vellē crucifigi vt vel ſic hūanū
genus ſaluaretur. Quid plura: Ecce ꝙ ego ſi
neceſſe eſt etiam tecum pro humani generis
ſalute parata ſum crucifigi. O charitas imen
ſa. O amor ineffabilis o dilectio incompara-
bilis virginiſ glorioſe circa nos. Quis eſt iſte
o virgo tam ribaldus.⁊ infelix qui te non di-
ligat: Quis eſt qui te de cetero amplius blaſ
femare preſumat: His dictis extenſis bra-
chijs benedixit filium in omnibus membris
ſuis a capite ad pedes ⁊ ſimiliter omnia eius
membra non ſine maximo profluuio lachri-
marum dulciter oſculata eſt. Sentientes aūt
Martha ⁊ Maria atꝫ apoſtoli magnos ſin
gultus chriſti ⁊ virginis glorioſe venerūt ad
eos. Et proſtrata magdalēa dicebat. O Ma
giſter bone quid eſt hoc quo vis ire. An ne-
ſcis quia iudei conſiliū fecerunt vt te occidāt
Ecce ſi vadis in ieruſalem crucifigent te in-

dei. A noli queſo ire propter amorem meum ⁊ propter amorem dulciſſime matris tue: ſed hic ſta ad faciendum paſca nobiſcū. Cui chriſtus. O filia benedicta magdalena ardentē amorem tui cordis video: ſed non ſapis que pro ſalute humani generis neceſſaria ſūt: ſcito igitur ꝙ me oportet comedere paſca in ieruſalem ex precepto patris ⁊ ibi omnia que de me ſcripta ſunt adimplere vnum tantum a te peto ꝙ plus ſolito meam dulciſſimā matrem habeas cōmendatam: ⁊ ei cum ſit paupercula amore mei ſubuenias. Non eni tibi ingratus exiſtā. quibus dictis videns ꝙ non proficeret proſtrata cū maximis lachrymis pedes domini Jeſu perſtringēs oſculata eſt ⁊ petens benedictionem a chriſto eam benedixit. Hoc idem fecit Martha alieqꝫ Marie totumqꝫ collegium apoſtolorū. Poſt hec cum poſtularet mater Martha ⁊ Maria vt eis concederet ꝙ ſecum iret in ieruſalem renuit omnino di. ſolum apoſtoli mei ſi volūt mecum venire poſſunt. Qui omnes dixerūt eamus ⁊ moriamur cū eo. Tunc benedicēs matri cum ſolis apoſtolis receſſit dimittens tamen cor ſuū in pectore matris ſue: qꝛ ſm Bernar. anima plus eſt vbi amat ꝙ̄ vbi animat. Virgo autem ꝙ̄diu poterat videre filium poſt eum lachrymoſa ⁊ lamentabili voce clamabat di. O fili mi. o amor me⁹. o ſpes mea vnica. o refugium meum. O gaudium anime me. o dulce refrigerium corporis mei quo vadis? Que omnia verba audiens fili⁹ penetrabant animam ſuam: ⁊ erant tot ſagitte eius intima ſagittantes: ſeu tot raſorij cor eius dulciſſimum radentes. Ex predictis omnibus vidiſti anima ſcōꝫ dolorē acerbiſſimū tui ſaluatoris: quem habuit ex eius ſeparatione a ſua matre benedicta: qui dictus fuit dolor ſeparationis.

T Ertius inſuper dolor acerbiſſimus amariſſimus atqꝫ acutiſſim⁹ quē hodie pro hūani generis ſalute chriſtus ſuſcepit dicitur dolor flagellationis. vltra predictos dolores inmenſum dolorem etiam chriſtus habuit dum crudeliter flagellatus fuit: trib⁹ enim vicibus o fidelis anima pro te chriſtus flagellatus fuit ſeu triplex fuit chriſti flagellatio. Prima crudelis fuit. Secūda crudelior. Tertia crudelliſſima. ¶ Prima igitur flagellatio crudelis quam chriſtus ſuſtinuit facta fuit ei dum duceretur ab orto vſqꝫ ad domum Anne. poſtquā enim chriſtus a matre diſceſſit ⁊ in ieruſalem deuenit: ⁊ ibi in cena ſimul cum apoſtolis paſcalem agnum comedit: pedes diſcipulorum lauit: corpus ⁊ ſanguinē ſuum eiſdem apoſtolis dedit: eiſqꝫ ſermonem poſt cenam ſm Joannē plenum charitate fecit: poſtꝙ̄ eorū diſperſionem futuram eis predixit: poſtꝙ̄ ortum trans torrētem cedron ingreſſus ter patrē exorauit. Et in tertia oratione angelum de celo cum confortantem habuit. Ecce ꝙ traditor Judas cū magno exercitu armatorum in orto aduenit ipſumqꝫ chriſtū oſculatus eſt ⁊ ſalutauit di. Aue rabi: ⁊ cum ipſum chriſtum Judas ſalutaſſet ⁊ chriſtus ipſe dixiſſet. Quem queritis illiqꝫ omnes clamaſſent ieſum nazarenum: ſtatim vt dicitur Joānis. 18. Omnes retrorſum ceciderunt in terram. poſt quod factum cum chriſtus ſponte in eorum manibus propter ſalutem noſtram ſe ponere volens dixiſſet: dixi vobis qꝛ ego ſum. Si ergo me queritis ſinite hos abire: ſtatim poſt reſtitutam auriculam ſeruo pontificis quam ei Petrus abſciderat. Cohors vt dicitur Joan. 18. ⁊ tribunus ⁊ miniſtri iudeorū comprehenderūt ipſum ieſum ⁊ ligauerunt eū ⁊ adduxerunt eū primum ad domū Anne qui erat ſocer Cayphe qui Cayphas pōtifex erat āni illius. Dū autem duceretur ligatus vt dicit Joā. ab orto ad domum Anne: cogita queſo anima ꝑut dicunt deuoti tractatores dominice paſſionis quot percuſſiōes ⁊ flagella per illam longam viam chriſtus ſuſtinuerit. Cū enim eēnt pedes xp̄i nudi ⁊ diſcalciati ⁊ huc atqꝫ illuc ab eiſdem miniſtris ducerec̄ ⁊ traherec̄: piecredendū eſt ꝙ ſepius cum in lapides impingebat ſacrum ⁊ delicatum ſanguinem ꝑ viā effundebat. Conſidera etiam queſo qualiter aliqui cum baculis ⁊ fuſtibus ſeu lanceis percutiebant eius tibeas: alij vulnerabant eius brachia eius humeros eiuſqꝫ ſacratiſſimum caput: ⁊ adeo grauiter eum in predictis ledebant ꝙ quaſi eius tenerrima ⁊ delicatiſſima oſſa confringebant poſtquā autē cum predictis ⁊ pluribus alijs: percuſſiōibus ad domū Anne pontificis ieſum deduxerunt: tunc vt dicitur Joan. 18. Anna pontifex ipſū interrogauit de doctrina ⁊ diſcipulis eius. Cui cum reſpondiſſet ieſus. Ego palam locutus ſum mundo ⁊ ſemper docui in ſynagoga ⁊ in te-

plo in quo omnes iudei conueniũt ⁊ in occul to locut⁹ ſũ nihil: qd me iterogas iteroga eos q me audierũt. Stati his dicti vn⁹ aſſiſtẽs mini ſtrorum vz Malchus cui ipſe chriſtus ſm glo. auriculam abſciſſaz ſanauerat dedit ma gnam alapam Jeſu di. Sic reſpondes pon tifici propter quam alapam tam enormiter ſuſceptam omnes eius dentes cum in tener rimis oſſib⁹ ſeu ganaſſa radicati eẽnt contre muerunt ⁊ cõmoti ſunt. Et cum ſic eum per cucientem poſſet facere ſtatim a terra abſor bere: nihil mali ei fecit ſʒ humilit ei dixit. Si male locutus ſum: teſtimoniũ perhibe de ma lo: ſi autem bene qd me cedis. Moraliza tu p̄ dicator omnia ſupradicta prout tibi placʒ. Ex prefactis igitur vidiſti anima primam fla gellationeʒ ⁊ percuſſionem quam chryſtus i corpore ſuo amore tuo portauit. ¶ Secunda flagellatio quam etiam o chryſtiana aia fili⁹ dei pro te ſuſcepit facta fuit in domo caiphe Nam vt Jo. 18. dicitur. poſtq̄z chryſtus ala paʒ ſuſcepit in domo anne: ſtatim Anna eo dem ſero miſit eum ligatum vt ibidem dici tur ad cayphan pontificẽ: ante quem cuʒ fu iſſet adductus produxit Caiphas ante ipſum multos teſtes falſos. Et cum non eſſet cõue niens eorum teſtimonium: adducti ſunt duo alij falſiſſimi teſtes di. Ecce audiuimus eum dicentẽ. Ego diſſoluam tẽplum hoc manu fa ctum ⁊ poſt triduum aliud non manu factuʒ reedificabo. Item dixit q2 filius dei ſuʒ ego ⁊ q2 non licet cenſum dare ceſari. Et cum cõ tra predictos teſtes nihil chryſtus reſponde ret: tunc exurgẽs ſũmus ſacerdos. i. Cayphas vt dicitur Mathe. 14. dixit ad Jeſum. Non reſpondes quicq̄z ad ea que teſtificantur cõ tra te. Et cum chryſtus taceret rurſus Cay phas iterogauit eũ di. tu es chryſtus fili⁹ dei benedicti? Cui criſtus reſpondit. Tu dixiſti q2 ego ſum. Et iterum videbis filium hominis ſedẽtem a dextris virtutis dei ⁊ venientem in nubibus celi. Tunc cayphas ſcidit veſtimẽta ſua ⁊ ait. Quid deſideram⁹ deſideramus te ſtes. Audiſtis blaſphemiam quid vobis vide tur. Tunc omnes clamauerũt. Reus ẽ morti Quib⁹ dictis xp̄s crudeli⁹ quam primo p̄ to tam illam noctem a miniſtris flagellatus fu it. Nã quinqʒ mala vt dicitur luc. 22. ⁊ Ma. 14. tunc ei fecerunt. Nã primo miniſtri de vo luntate cayphe cedebant eum vt dicitur Luc. 22. i. acriter per totum corpus eius percutie bant. ¶ Secundo velauerunt oculos eius. ¶ Tertio percutiebant eius faciem. ¶ Quar to illudebant ei. dicẽtes. propheti͡ça quis eſt qui te percuſſit. ¶ Quinto vt dicitur Mat thei. 14. iugiter conſpuebant in faciem eius hec quinqʒ ponuntur in dictis euangeliſtis. Duo alia iniquiſſima mala ponit ſanct⁹ An tonius de padua in ſermone veneris ſancti ⁊ dicit q̧ per totam illam noctem poſtq̄z cay phas iuit dormitum ſerui eius dyabolici ſub quorum cura chryſtum cõmiſerat fecerunt tricias de capillis Jeſu longiſſimis: ⁊ bar ba eius: ⁊ ſic noduʒ per terram hinc inde tra hebant. Et tunc quaſi cuʒ totum depillaue runt ac p̄ ſingula loca capillorum extractoꝝ ſanguis recentiſſimus egrediebatur. Et ad dit q̧ poſtquam eum ſic crudeliter vulnera uerunt ſtatim nudũ in vas ſeu dolium aqua frigidiſſima plenum eum ſubmerſerunt pro pter quod nimis ex hoc anguſtiatus patrem orabat di. illud p̄s. Saluuʒ me fac deus quo niam intrauerunt aque vſqʒ ad animam me am. Addunt aliqui dominice paſſionis com templatores q̧ virgo quando hec fiebant non erat ibi⁹ ſed in bethania propter quod. Joan. timens ne chryſtus propter nimia flagella moreretur ante mane ad ipſam iuit. Que cum poſtularet quid eſſet de filio quaſi loqui non valens vt cunqʒ reſpondit dicens Aymeo dña paradiſi ecce q̧ filius tuus iam eſt ad collum fune ligatus totuſqʒ flagellat⁹ ſanguineqʒ cruentatus et omnes diſcipuli cum ſolum in manibus illorum canum iu deorum reliquerunt. Tunc virgo ſemimor tua poſtulauit Madalenaʒ ⁊ alias marias. ⁊ ſimiliter cum Joãne circa mane iuit ad do mum Cayphe ibiqʒ inuenit petrum foras ex tra atrium amare flenteʒ ⁊ capillos cum bar ba pre dolore ſibi extrahenteʒ pectuſqʒ ſuum acriter percucientem. Quod ideo faciebat q2 ter dominum ſuum negauerat. Cui cum vir go diceret o fili Petre quid actum eſt de fi lio meo ipſe reſpondens ⁊ eã apud portam palatij ducens flens dixit. Audi mater quid fit de filio tuo. Tunc audiens virgo obpro bria ⁊ percuſſiones filij cum ingredi non poſ ſet nec fineretur vt euʒ iuuaret lachrymabili ter dicebat. o. fili mi quis mihi det vt moriar p2o te. o. fratres mei Judei eſtote queſo bñia ni erga filiũ meũ ⁊ alia mlta dicebat Extẽde re i p̄dictis, p̄ut tibi plʒ. Ex p̄fatis ẽt vidiſti ani

ma ſecundam flagellationem crudeliorem
prima quam chriſtꝰ in corpore ſuo amore tuo
portauit. ¶ Tertia deniqȝ flagellatio quam o
fidelis anima filius dei pro te ſuſcepit: ⁊ que
crudeliſſima fit ſuper duas predictas: facta
fuit in atrio pilati. Sicut enim dicitur Joan.
18. ⁊ Mat. 15. facto mane ſtati Cayphas cuȝ
ceteris ſenioribus ⁊ ſcribis totoqȝ concilio
adduxit ieſum vinctum ⁊ ligatum ad Pila-
tum vt eum ſententiaret ad morteȝ ſecuȝ du
cens predictos falſos teſtes vt contra ipſum
teſtificarentur. Sciens igitur Pilatus vt di
citur Mat. 27. ꝙ per inuidiā phariſei ei chri
ſtuȝ tradidiſſent: voluit eum plures liberare
quod etiam diuerſis modis temptauit. Pri
mo allegando ſuā inocentiā di. Ego nullam
cām mortis inuenio in eo. Vidēs aūt qꝛ hec
eā iudeos ad irā ampliuſ prouocaret accepit
ſcđam viā tranſmittendo eum ad herodem
tanq̄ȝ galileum ⁊ ſibi propria dn̄atione ſub-
iectum credens ꝙ herodes nō iudicaret euȝ
ſȝ liberaret ſubditū ſuū. Cūqȝ nec ſic profeciſ
ſet ſed magis illi eum dignum morte accla-
marent: tūc cogitauit ſaciare iudeorū īpieta-
tatem: ⁊ propterea vt dicitur Jo. 19. Juſſit eū
flagellari: ꝑꝑ qđ ad colūnā ligatꝰ ⁊ totus de-
nudatus: a capite ad pedes fuit acriter flagel
latꝰ. Que flagellatio crudeliſſima ⁊ amariſſi-
ma fit ſeptēplici reſpectu. ¶ Prio reſpectu te
neritudinis corporalis. cum enim xp̄s habe-
ret carnes tenerrimas ⁊ delicatiſſimas ſup
omnes creaturas. minima percuſſio in eis fa
cta eas miro modo dilaniabat. ¶ Scđo re-
ſpectu argumētabilitatis. Si eniȝ in ipſis p̄n
cipibus ſacerdotum ſcribis et ſenioribus po
puli in quibus debebat apparere maxia de-
ſcriptio maturitas ⁊ grauitas etiā in iudican
do ſceleratos. tantus fuit furor ⁊ rabies ꝙ ēt
in feſtiuitate ſacrorum dieruȝ cōtra omnem
conſuetudinem ⁊ mores nō erubuerūt cōtra
omnē iuſtitiā cōtra chriſtum exurgere inno-
cētiſſimū: q̄ȝtū credis queſo furorē miniſtros
diaboli omni vtiqȝ intellectu ⁊ diſcretione
priuatos in flagellando xp̄m habuiſſe. Relin
quo hec tibi anime deuote cogitanda. ¶ Ter
tia flagellatio xp̄i fuit crudeliſſima reſpectu
cōplacētie: qm̄ miniſtri xp̄m flagellantes: tan
to plus ſciebāt ſe phariſeis placere q̄ȝto acriꝰ
xp̄i carnes lacerabant. Jccirco ꝓpter hoc om
nē crudelitatem quā potuerunt in flagellādo
xp̄ȝ exercuerūt a quoruȝ nunia crudelitate ꝓ

pheta domini ait. Circundederunt me vituli
multi: thauri pingues obſederūt me. Aperue
runt ſuper me os ſuū ſicut leo rapiēs ⁊ rugi-
ens. ¶ Quarto fuit crudelliſſima reſpctu li-
bertatis. Qm̄ enim chriſtus poſitus fuit in li
bertate predictorum miniſtrorum ad flagella
dum nec eis fuit data aliqua temporis mēſu
ra. Jccirco tanto crudelius chriſti carnes la-
niabāt q̄ȝto iniquius xp̄ȝ odibant ⁊ cōtra eū
malam volūtatem habebant. ¶ Quinto fuit
crudeliſſima reſpectu cupiditatis qꝛ eni ſpes
et cupiditas lucri augēdi vt dicitur. 2. ethico-
rum. mouet agentem ad fortiter operandum
Jccirco miniſtri diaboli tāto crudelius ⁊ for
tius xp̄m flagellabant: q̄ȝtū ex hoc maius lu-
crum a phariſeis ſe habituros ſperabant.
¶ Sexto flagellatio xp̄i fuit crudelliſſima re-
ſpectu vniuerſitatis a capite enim ad pedes
vniuerſaliter chriſtꝰ fuit flagellatus. nam cru
ra ⁊ coſte corporis latera atqȝ dorſum ⁊ hu-
meri dura flagellatione afflicta fuerūt: ita vt
ſuperficies carnis ſue tenerrime atqȝ delica-
tiſſime lacerata penitus fuerit: brachia īſuper
dure fuerunt ligata atqȝ cōſtricta vt vene ē
aperirenť ⁊ hic ide añ ⁊ retro ꝯtumelioſe fue
rūt retorta tā in orto q̄ȝ in domo Anne Cay
phe Pilati atqȝ herodis. Jn predictis enim
locis vbiqȝ ligatus ductꝰ fuit. Os quoqȝ affli
ctum fuit tā repletione ſputorum fetidoruȝ q̄ȝ
etiā pugnoꝝ ꝑcuſſione. Facies aūt illa in quā
angeli deſiderant perſpicere propter vulnera
īflicta effecta ē tota palida ⁊ vulceroſa: adeo
ꝙ leproſus extimaretur. Fuit inſuper detur-
pata fetidis ſputis impiorū. Gene eius affli
cte fuerūt ⁊ tumefacte ac ſāguine ⁊ liuore cō
ſperſe propter diras ꝑcuſſiōes pugnoꝝ ⁊ ala
parū: oculi īſuꝑ eiꝰ fuerūt velati ⁊ afflicti: atqȝ
ex pugillis ⁊ alapis enormiter tumefacti ⁊ in
flati. Quid plr̄a ſȝ Ber. ⁊ Anſel. a capite ad
pedes facta fuerunt in xp̄i corꝑe ſex milia ſex
cēta ⁊ 66. vulnera. O aīa ſi ſic vidiſſes dn̄m
tuū cruētatū ꝑ cuius corpus vbiqȝ fluebat ſā
guis vſqȝ ad terram: arbitror ꝙ ꝓ eius amo
re nō tm̄ lachrymas funderes: ſed īſuꝑ ⁊ ſan
guinē libētiſſime ſꝑgere velles. ¶ Septio de
niqȝ flagellatio xp̄i fuit crudeliſſima reſpectu
coronatōſ. Nā vt dr̄. J. 19. poſtq̄ȝ xp̄s ſic fuit
in corꝑe flagellatus: milites ſtati fecerūt coro
nā de ſpinis ⁊ īpoſuerūt capiti eiꝰ ⁊ veſte pur
purea circūdederūt eū ⁊ dicebāt genuflecte
tes. Aue rex iudeoꝝ. Et dabāt ei alapas per

cutiebātq; vt dr̄ Mat.15.arūdine caput eiuſ
⁊ ꝯſpuebāt in eū atq; eiꝰ barbaz depilabant
h̄ oia euāgeliſte ponūt i locis ꝓallegatis. No
ta hic aīa ꝙ pūcture ſpinaꝝ facte i caput xp̄i
mille fuerūt dicēte Bernar.in ſermone q in-
cipit. Jeſum nazarenū mille inquit pūcturis
ſpecioſū eius caput ꝑforatur. Que ſpine acu-
tiſſimuz dolorē capiti xp̄i inferebāt:pro eo ꝙ
propter ingētem percuſſionem vel ipreſſionē
arundinis ⁊ baculorum.nō tm̄ pellē carnem
⁊ os ſed inſuper cerebrum penetrabant. Jta
vt etiam non tm̄ ſanguis ſed inſuper ſacrum
cererbrum de eius capite delicatiſſimo egre-
deretur. Pretermitto prout dicitur Joan.19.
ꝙ ad maiorem chriſti penam ⁊ confuſionem
nūc poſt eiꝰ flagellationē Pilatus fecit chri
ſtum foras adduci omni populo:habentez co
ronam ſpineam in capite ſuo ⁊ purpureū ve
ſtimentum:propter quod ⁊ dixit. Ecce homo
quaſi diceret. Jſte nullz habet diuinitatis ſi
gnum:cum ſic eum deſpectuz ⁊ villificatum
omnes videatis. Ex prefactis ergo omnibus
vidiſti anima:qualiter dominus ieſus amo-
re tuo ter fuit crudeliſſime flagellatus:et per
ꝯn̄s vidiſti Tertiū acerbiſſimū dolorem tui
ſaluatoris:qui dictus fuit dolor flagellatiōis.

q Uartus inſuper dolor acerbiſſimus
amariſſimus atq; acutiſſimus quem
hodie ꝓ humani generis ſalute chri
ſtus ſuſcepit dicitur dolor confuſionis.pro
cuius doloris declaratione in forma queſtio
nis peto a te o chriſtiana anima:que eſt vitu
perabilior deſpectior ignominioſior confuſi-
bilior atq; abhominabilior mors que cōmu-
niter poſſit fieri aut malefactoribus dari. Cla
mans Reſpondeo. La morte de la croce ſeu
la morte de le forche. Et propterea nihil confu
ſibilius perſonis dici poteſt q̄z ꝙ vadant ad
furchas. O reſpice o fidelis anima q̄zto amo
re te chriſtꝰ dilexerit. Qui cuz eſſet dei filius
vt dicitur luc.2. Et propterea vt ibidem dici-
tur in eius natiuitate angeli cantauerunt. Et
vt dicitur inſuper Mat.2. Magi ab oriente
cum muneribus venientes ipſum adoraue-
runt:et inſuper cum eſſet ille qui creat om-
nes rationales animas ad eius imaginem ⁊
ſimilitudinem. Quiq; de nihilo creauit vni-
uerſa atq; vniuerſa in eſſe gubernat:⁊ qui ſo
lus eſt nobilior cunctis creaturis. Cui etiam
ſoli pertinet peccata remittere gratiam impē
dere gloriamq; largiri:voluit tm̄ hodie amo-
re ſalutis tue ebrius confuſionem crucis ſu-
ſtinere:tanq̄z ſi dux eſſet malefactorum om-
nium ⁊ princeps:⁊ ꝙ inter cetera ſuſpendiuz
crucis turpiſſimum ſit:audi Salomonem ſa
pien.2.dicentem. Dixerunt impij apud ſe nō
recte cogitātes. Circumueniamus iuſtuz quo
niaz inutilis eſt nobis ⁊ operibꝰ noſtris ⁊ im
properat nobis peccata legis. Et diffamat
in nos peccata diſcipline noſtre: promittit ſe
ſcientiam dei habere ⁊ filium dei ſe nomi-
nat. Factus ē nobis in ꝯtradictiōe cogitatio
num noſtraꝝ:grauis eſt nobis etiā ad viden
dum:qm̄ diſſimilis eſt alijs vita illius: tanq̄z
nugaces extimati ſumꝰ ab illo ⁊ abſtinet ſe a
vijs nr̄is tāq̄z ab imūditijs.⁊ profert nouiſſi-
ma iuſtoꝝ ⁊ gloriat̄ ſe patrem habere deū. vi
deamus ergo ſi ſermones illius veri ſūt ⁊ tē
ptemus que vētura ſūt illi:⁊ ſciemꝰ que erunt
nouiſſima illius. Si enim eſt verus dei filius
ſuſcipiat illū ⁊ liberet eū de manibus contra
riorum:cōtumelia ⁊ tormento afficiamus eū
⁊ probemus pacientiā eius:morte turpiſſima
ideſt crucis cōdēnemus eum:erit enim ei re-
ſpectus in ſermonibꝰ illius.h̄ ibi. Et ēt Jere.
ij.dicitur. Cogitauerūt ſuper eū conſilia dicē-
tes.venite mittamus lignum.ſ.crucis in pa-
nē eius.i.in corpus eius quod eſt panis vite:
⁊ eradamus eum de terra viuentiuz ⁊ nomē
eius non memoretur amplius.hec ibi. Quod
autem chriſtus hodie ſuper turpiſſimam cru
cem tanq̄z malefactor a iudeis poſitus fue-
rit teſtatur Marcus.15.c.vbi dicit.ꝙ videns
Pilatus rabiē iudeorum cōtra chriſtum eis
propoſuit vt dimitterēt xp̄m aut Barrabaz
homicidā cū ſic eēt cōſuetudo vnum dimit-
tere in paſca. Qui cū poſtulaſſent Barrabaz
dimittēdum ſtatim tradidit illis pillatus chri
ſtuz crucifigendū:⁊ ecce tres cruces facte fue
runt vna ꝓ xp̄o:alie vero due vt dicit̄ Mat.
15.pro duobus alijs latronibus. Sz vt crude
lius xp̄m tractarēt fecerūt ꝙ cruces duorum
latronū a miniſtris portarent̄:tertiā vero cru
cē que erat grauiſſima ⁊ pōderoſa pre ceteris
poſuerunt ſuper humeros chriſti flagellis la
ceratos:vt ex hoc maiorem ei dolorem ⁊ con
fuſionem inferent. Data igitur ſententia a
Pilato de chriſto crucifigendo cum latroni
bus. Ecce anima fidelis ꝙ chriſto in medio
duorum latronum baiulat grauiſſimaz crucē
que crucis portatio fuit ſibi penoſiſſima tri-
plici reſpectu. Uidelicet reſpectu ponderatio

nis. Nam erat grauis ⁊ ponderoſa nimis.
Item reſpectu tractionis: quia vt creditur cū
eſſet ligatus fune ⁊ laqueo ad collū: violenter
ipſum trahebant: ⁊ ſic ſtringebant guttur eiꝰ
ꝙ vix poterat reſpirare. Itē reſpectu percuſ-
ſionis. Nam plures percutiebant eum bacu
lis pugnis ⁊ huiuſmodi in capite in brachijs
ante ⁊ retro. Cum aūt egrederet Jeruſalem
⁊ queruloſis vocibus pre nimio pondere cru
cis lamentaretur di. Ayme. O fratreſ mei iu
dei habeatis mihi compaſionem. Ayme non
poſſo piu. Ayme lemie ſpale. Ayme che pena
ſoſtegno io nel collo mio: e nella perſona mia
Quanto magis lamentabatur tanto crude-
lius paciebatur ⁊ trahebatur. Secūdum aūt
Gregorium nazanzenum quando chriſtus
portam ieruſalem cum cruce ſuper humeros
egrediebatur. virgo maria que ibi vt videret
filium aduenerat poſtulauit a Joāne vt duce
ret eam per aliquam viam a populo magis
remotam vt ſic videret eum venientem. Et
reſpiciens ieſum qui violenter ceteros latro
nes precibat dixit virgo ad Joānē o fili Jo.
quādo veniet filius meus. O ſi ſic crudeliter
duceretur ſicut ille qui habet crucem tā ma
gnam ſuper humeros ſuos: certe mortua ca-
derem pre dolore: ⁊ nunc ecce ꝙ multum cō
pacior iſti pauperculo malefactori qui alios
violenter precedit dic queſo mihi Joannes.
Nunqd forte iſte qui antecedit eſt filius me-
us. Cui Joā. lachrymabiliter dixit. O mater
mea non cognoſcis ipum: certe ipſe eſt filius
tuꝰ ieſus. Ille eſt fructus ventris tui. Ille eſt
filius tuus quem concepiſti de ſpiritu ſancto
quem magi adorauerunt: ⁊ quem portaſti in
brachijs tuis in egipto. Et tunc cecidit inter
ram virgo pre anguſtia: ⁊ Joan. cum magda
lena: ⁊ ceteris marijs fecerunt ibi plantū ma
gnum. Aſpice. o fidelis anima reginam celi
flentem ſuper filium ſuum ⁊ dicentem ad fi-
lium cum non ſineretur a iudeis eū iuuare.
Heu mi fili dulciſſime ſpes mea vnica vbi ē
pulchritudo tua: vbi color: vbi ſpecioſitas ſup
filios mulierum. Ego nō te cognoſco fili qm̄
leproſus videris. O fili mi quis dabit mihi
vt pro te moriar: ambulare non potes: porta
re crucem non vales: te iuuare non ſinor. Et
fratres mei iudei miſerimini mei: ponite ſu-
per humeros meos crucem filij mei. O ieſu
fili mi quo vadis. O refugiū cordis mei quo
traheris. O ſpes amor gaudium ⁊ letitia cor
dis mei quo duceris. Nunquid latro es tu.
Nunquid traditor? Nunquid homicida. H
⁊ ſimilia cum chriſtus audiret a ſua dilecta
matre ſtatim cecidit in terra cum illa magna
cruce: ⁊ tunc habuit maximum dolorem. Et
prout dicit idem Grego. Nazanze. chriſtus
tunc ſenſit maiorem dolorem q̄ nunquā ſen
ſerit vſq; ad illam horam: ⁊ non potuit plus
portare crucem pro eo ꝙ vidit etiam matrē
ſuam ſibi cum ipſo ſemimortuam cecidiſſe
in terra. Et tunc vt dicitur Mat. 15. angaria
uerunt Simonem quendam de villa veniē-
tem patrem Alexandri ⁊ ruffi. qui eam vſq;
ad locum portauit. Quando vero fuerunt in
loco caluarie vbi capita malefactorum decal
uabantur: eum veluti latronem confuſibiliter
crucifixerunt. Que crucifixio. Triplici maxi
me reſpectu chriſto penoſa fuit. ¶ Primo re
ſpectu aſſociationis. Nam vt dicitur Mat.
15. iudei crucifixerunt ſimul cū chriſto duos
peſſimos latrones ponentes eum in medio.
eorum in altiori cruce: ad hoc vt ab homini-
bus veraciter rex latronum fuiſſe crederetur.
¶ Secūdo fuit crucifixio chriſti penoſiſſima
reſpectu renouationis: anteq̄ eum crucifige
rent exuerunt eum veſtibus ſuis: mittentes
ſortem in eis iuxta ſententiam prophete dicē
tis. diuiſerunt ſibi veſtimenta mea: ⁊ ſup ve
ſtem meam mi. ſortem. Quoniam autem ve
ſtes eius erant carni aplicate propter plagas
⁊ ſanguinem ex flagellatione effuſum: iccirco
dum eas violenter extraxerunt: omnes pla-
gas in chriſti corpore renouauerunt: que pla-
garum renouatio cum ſanguinis effuſiōe nō
fuit minoris doloris vt arbitror q̄ propria
eiꝰ flagellatio. ¶ Tertio crucifixio chriſti fuit
penoſiſſima reſpectu modificatiōis. Nullā
enim humanitatē voluerunt habere perfidi
iudei in crucifigendo ſaluatorem. Cogitare
enim poteſt anima ꝙ dum eum vellent cru-
figere: vnus militum accepit eum impetuoſe
per capillos qui ſibi remanſerant trahens cū
ad terram ſuper crucem: que ibi iacebat: ⁊ ac
cepit vnus brachium eius dextrum: alius te-
nendo ſiniſtrum alius vero furia plenus for-
titer trahebat pedes ⁊ ſic ſignauerunt fora-
mina in quibus volebant figere clauos. Qui
bus perforatis vnus eorū a parte dextra dū
manum crudeliter eleuaret: ſtatim rogatus
fuit a dulciſſima virgine Joāne Magd. ac
ceteris marijs: qui omnes genuflectebāt bra

chijs canzelatis: vt ictum darent mitiorem. Qui rñdens dixit. Ecce dabo plane: ꝛ furore ebrius dedit ictum fortiſſimũ q̃ꝫtuꝫ potuit ꝛ ſepius refirmauit propter qđ clauus ille cũ eẽt obtuſus prout creditur lacerauit ſibi totã pellẽ carnẽ neruos venas ꝛ oſſa. Qđ mr̃ vidẽs in terra mortua cecidit. O peſſime iudee q̃ꝫ crudeliter ex illo furibũdo ictu reginã celi ꝛ ãgelloꝝ in corde ꝑcuſſiſti: certe ſi fulgur maximũ deſcẽdiſſet: ſi terribile tonitruũ corꝰ eiꝰ ꝑcuſſiſſet: ſi aqua maris tota ſuper terram eleuata eſſet: ſi ignis de celo magnus corruiſſet ita vt omnes mũdi hoĩes cõburet: ſi celũ fractuꝫ fuiſſet ꝛ omnes angeli celorũ vſqꝫ in infernum corruiſſent: nequaq̃ꝫ h omnia ita cor virgiſ piiſſime ꝛ benedicte ſcindiſſent ſicut ille fecit ictus acerbꝰ. Fixo clauo in dextra manu ſtatim alius ab alia ꝑte chriſti manuꝫ corda trahere cepit vt ad foramen longius factũ pertingere poſſet. Stringẽtibus ergo dẽtibꝰ vi traxerunt brachiũ ꝛ neruos iam retractos ꝛ frangentes carnẽ ꝛ neruos manũ vſqꝫ ad foramẽ ꝑtraxerunt: ꝛ accipiens vnus clauuꝫ cũ malleo volẽſqꝫ clauum in eius manu figere ſuper crucem: rogatus fuit a virgine ꝛ ceteris vt mitius daret quam primus fecerat. Qui oĩ pietate poſtpoſita virgini non acqeſcẽs crudeliſſimo ictu manũ ieſu totam dilacerauit. Et tunc vt ꝓphetauerat Symeon Luc. 2. animaꝫ virginis gladius doloris pertrãſiuit: adeo ꝙ virgo proſtrata quaſi inſenſibilis remãebat. Fixo autẽ ſcđo clauo affuit ꝛ tertius diaboli miniſter cum clauo grandi ꝛ malleo: ꝛ poſito vno pede chriſti ſup alio eo ꝙ latus crucis erat ſtrictus: cepit cum alijs xp̃i pedes fune violẽter trahẽ: ita ꝙ oſſa ſtridebãt: nerui frangebant: caro ſcindebatur: vene lacerabantur. Et adeo omnia oſſa videbãtur ꝙ numerari poterãt dicente ꝓpheta. Foderũt manus meas ꝛ pedes. m. d. o. o. mea. Quibus factis malleũ eleuans crudeliſſimo ictu tertiũ clauum pedibus ieſu infixit. Et tũc ab eiſdem pedibus ſicut a ſacris manibꝰ ſanguis qui remanſerat abundãter de cruce ad terram defluebat. Et profecto o anima ſi preſẽs fuiſſes: vidiſſes ꝙ pedeſ ꝛ manus ieſu videbantur quaſi quattuor canalia ſanguinem iugiter effundentia. Extende te hic ad practicam prout libet. Ex predictis etiaꝫ omnibus vidiſti anima quartum dolorem acerbiſſimum tui ſaluatoris. quẽ pro amore tuo i ſua crucifixione ſuſtinuit qui dictus fuit dolor cõfuſionis.

Quintus inſuper dolor acerbiſſimus amariſſimus atqꝫ acutiſſimuſ quem chriſtus hodie i cruce ſuſcepit dicitur dolor cõculcatiõis ꝗ dolor non corporalis ſꝫ mentalis fuit. Stans igitur dñs ieſus in forma iniquiſſimi latronis in cruce pro mundi ſalute: ꝛ preuidẽs ꝙ per ingratitudinem plurimi ꝛ quaſi innumerabiles cõculcarẽt preciũ ſue mortis ꝛ ſanguiniſ precioſi: ꝛ propter hoc pauci ſaluarentur: tm̃ doluit q̃ꝫtuꝫ fuit preciũ ſui ſãguinis ex ingratitudine deperditum. dicente Aug. 21. de ciuitate dei. i amiſſione rerũ neceſſe eſt vt tantus ſit dolor. q̃ꝫtus ĩheſerat valor. Quãti aũt de tãto beneficio ſanguinis ingrati exiſtant: audi prophetam dicentem. Dominus de celo proſpexit ſuper fi. ho. vt vi. ſi eſt in. aut. re. d. oẽs declinauerunt ꝛc. Si igitur o fidelis anima a me q̃reres que fuit maior pena in chriſto: an crudelis flagellatio ꝛ crucifixio: an ingratitudo anime pro tãto bono. Clamans Reſpondeo ꝙ fuit ingratitudo quod tripliciter probo. Primo auctoritate Scđo ratiõe. Tertio ſimilitudine. ¶ Primo ꝓbo auctoritate. q̃ꝛ chriſtus in anima dolorem ſuſcepit maiorem de animaruꝫ ingratitudine q̃ꝫ de ſua flagellatione morte ꝛ crucifixione. Nã philippus canzelarius pariſienſis in quadam ꝓſula valde notabili prout ponit Bona. in tertio. di. 16. ar. vltio. q. vlt. ſic dicit. O hõ vide que pro te patior: nõ eſt dolor ſicut ille quo crucior: ad te clamo ꝗ pro te morior: vide penas quibus afficior: vide clauos quibus cõfodior: ꝛ cum ſit tantus dolor exterior: extat interius planctus ꝑgrauior: te cũ ingratũ tm̃ experior. hec ille. ¶ Scđo hoc idẽ probo vnica ratione videlicet finalitatis. Fũdamentum rõnis ponit Tho. ſuper. 2. phi. di. Ex perditione finis: magis augetur dolor q̃ꝫ ex perditione eorum que ſunt ad finem patet hec regula. Nam videmus per experientiaꝫ ꝙ quando aliqs per totum ãnum exſudauit ad laborandum agrum ſeu vineam: ſi poſtea adueniat tẽpeſtas ſeu pruina auferens fructꝰ campi ꝛ vinuꝫ recolligendum: talis grauius de hoc dolet q̃ꝫ de labore ꝛ ſudore totius ãni Quo preſuppoſito certũ eſt ꝙ chriſtus hoc ſine voluit flagellari mori ꝛ crucifigi: vt quiſqꝫ gratus exiſtat de tanto beneficio: ꝛ ꝑ conſequens ſaluetur. Et propterea cuꝫ videt aĩas

ingratas: ⁊ per ꝯñs a ſalute excludi magis dolet ꝓpter hoc ꝙ̃ doluerit de ſua morte et paſſione. ¶ Tertio hoc idem ꝓbo ſilitudine mercatoris. Videmus enim ꝙ mercator q per mare ⁊ terrã ſudauit per trienniũ ad congregãdũ merces.25.milliũ ducatorꝝ: ſi poſtea adueniat in mari tempeſtas que nauẽ cuꝫ mercibus ſubmergat: tñ i ſe dolorẽ ſuſcipit quãtum extimabit valorẽ merciũ ſuaꝝ ſubmerſaꝝ. A ſili fecit Chriſtus qui cum ſpatio 33.annoꝝ ſemp ſudauit in penitentijs ⁊ tandem in ſanguinis effuſione pro ſaluãdis aiabus. Videns ꝙ per ingratitudinẽ eaꝝ perdit precium ſui ſanguinis: tñ in corde doluit quãtum erat preciuꝫ ſui ſanguinis effuſi. Et ſi ſola ſanguinis gutta effuſa cum preualeret toti ſanguini martyꝝ: ⁊ infinitis mundis ꝓ eo ꝙ effundebat᷑ cum infinita charitate: tñ dolorem de eius perditiõe in xp̄o generauit quãtum credis ꝙ ſuſceperit xp̄s dolorem ex perditione quaſi totius ſanguinis ſui. Extẽde te ad predicta in predictis ꝓut tibi placet Ex prefata etiam auctẽ rõne atqꝫ ſilitudine vidiſti aia qntum doloreꝫ tui ſaluatoris qui dictus fuit dolor conculcationis.

S Extus etiam dolor acerbiſſim⁹ amariſſimus ⁊ acutiſſimus quẽ Chriſtus hodie ſuſcepit dicit᷑ dolor abbreuiationis. Qui dolor etiam fuit non corporalis ſed mentalis. Quia eni dñs Jeſus habebat infinitam charitatẽ intellige reſpectu pſone idcirco deſiderabat ſtare fixus in cruce cum oibus ſupradictis penis: non tñ vſqꝫ ad finẽ mundi: ſed etiam vſqꝫ ad infinituꝫ tempus. Videns aũt ꝙ non poterat i perpetuum ex charitate ſic cruciari: tñ doluit quãtum ſolũ deſideriũ implere nequiuit: ⁊ quãtũ ſe intelligebat ſic dolendo mereri. Celeſtis tñ pater qui plus ponderat voluntatẽ ꝙ̃ opus: precipue qñ deeſt neceſſitas ⁊ facultas opis: tñ ſibi ex hoc preſtitit meritũ: quãtum ſi eternalr fuiſſet cruciatus. Et ꝙ ſic vellet in eternum pro nobis cruciari: patet ex hoc ꝙ apparens Petro extra romã dum egreſſus carcerem eſſet ⁊ fugeret: dum ab eodem Petro interrogaretur quo iret rñdit: Vado romã iterũ crucifigi. i. lꝫ nunc exquo ſum glorioſus ſum impaſſibilis: tñ adhuc voluntatẽ habeo ꝙ iugiter ſi neceſſe ⁊ poſſibile foret iterꝫ pro aiab⁹ crucifigi vellẽ. O amor imenſus: o charitas inextimabilis: o dilectio inaudita erga nos noſtri ſaluatoris. Videns inſuper Chriſt⁹ in cruce ꝙ pax durat dilectio xp̄ianoꝝ erga ipſum: ⁊ ꝙ paruũ vel nullũ hñt xp̄iani deſiderium pro ipſo patiendi: ⁊ ꝙ nec vel minime tentationi reſiſtant ꝓpter ipſuꝫ: nec minimã lachrymã pro eius amore fundant: tanto ꝓ his grauius hodie in cruce dolebat: quanto nos eſſe remotiſſimos a ſua charitate cõſpiciebat. ꝓpter qd̄ Iſa. i pſona ipſius dei. 54. c. dicebat. Non enim cogitatões mee cogitatiões veſtre: neqꝫ vie mee vie veſtre dic᷑ dñs Sed ſicut exaltant᷑ celi a terra: ſic exaltate ſũt vie mee a vijs veſtris. hec ibi. Ex prefactis etiam vidiſti aia ſextuꝫ dolorẽ tui ſaluatoris qui dictus fuit dolor abbreuiationis.

S Eptimus deniqꝫ dolor acerbiſſim⁹ amariſſimus atqꝫ acutiſſimus quẽ hodie pro te: o popule xp̄iane ſuſtinuit dei filius dicit᷑ dolor mortificatiõis. Cũ enim vt dicit᷑ 3. ethicoꝝ. Mors ſit terribiliſſima oiuꝫ penaꝝ. hanc penã maximam hodie xp̄s expertus eſt: dum ex ſeparatõe aie a corpore veraciter mortuus eſt. Verũtñ anteꝙ̃ o aia modũ ſue mortis pandam ſcire debes ꝙ ante eius mortem dum in cruce penderet confuſibiliter a iudeis veluti latro riſu ⁊ verbis deriſus fuit. Proinde propha in pſona dñi ait. Omnes videtes me. d. me. l. ſ. l. ⁊ m. caput. Et Matth. 27. deridentes dicebant. Alios ſaluos fecit ſeipſum non pōt ſaluũ facere. Si rex iſrl eſt deſcendat de cruce ⁊ credimus ei. Et ibidem dicit᷑ pretereuntes blaſfemabant eũ mouentes capita ſua: ⁊ dicẽtes. Vah qui deſtruis templuꝫ dei ⁊ in triduo reedificas illud. h ibi. Et poſtꝙ̃ ſiles confuſiones xp̄s ſuſcepit: anteꝙ̃ veniret ad mortẽ ſeptem ꝓtulit verba que ſuccinte percurro: qꝛ illa diffuſius declarabo i quadrageſimali de fructibus ſacratiſſime fidei. ¶ Primum igit᷑ verbũ ſic habet᷑ Luc. 23. protulit cũ dixit Pater ignoſce illis qꝛ neſciunt qd faciunt: ⁊ fuit verbũ magne charitat᷑. De h ꝓphauit Iſa. 53. c. di. Ipſe multoꝝ peccata tulit: ⁊ ꝓ trãſgreſſorib⁹ orauit vt nõ perirẽt. ¶ Secõm verbũ dixit Luc. 23. ad latronẽ. Cum eni latro pendens a parte ſiniſtra etiã xp̄m blaſſemaret ⁊ alius increparet euꝫ. di. Neqꝫ tu times deũ: nos qdem iuſte digna factis recipimus: h aũt nihil mali fecit: ſtatiꝫ ꝯuerſus ad xp̄m dixit. Memento mei cũ veneris in regnũ tuũ. Qui rñdit. Amen dico tibi: hodie

mecum eris in paradiſo. ¶ Tertiũ verbum
ponit̃ Jo.19.vbi dicitur.Cum vidiſſet Jeſus
matrẽ ⁊ diſcipulũ quẽ diligebat dicit matri
ſue.Mulier ecce filius tuus.Deinde dic̃ di-
ſcipulo.ecce mater tua.¶ Quartũ verbũ po-
nitur Matth.27.vbi dicit̃.Circa horã nonã
clamauit Jeſus voce magna.di. Hely hely
lamazabatani.hoc eſt deus meus de⁹ meus
vt quid dereliquiſti me.¶ Quintũ verbũ ꝓ
tulit Jo.19.vbi dr̃. Sitio: vas ergo poſitum
fuit aceto plenũ ⁊ obtulerunt̃ ei. ¶ Sextum
verbũ ponit̃ Jo.19.cũ dixit. Cõſũmatum eſt
vz myſteriũ paſſionis mee.¶ Septimũ ver
bũ ponit̃ Luc.23.c.vbi cum mori vellet dixit.
Pater in manus tuas cõmendo ſpm̃ meũ
h ſeptẽ verba cũ dixiſſet ſtatim cepit cũ inſoli
to palore atqz tremore ſigna mortis oñdere
Sed heu o fidelis aia anteq̃z aia xp̃i doloro
ſa a corpore egrediat̃ peto a te o aia xp̃iana
qs eſt iſte q nũc pro te in cruce moritur . Et
certũ eſt ꝙ deus eſt ⁊ ꝙ nõ tm̃ hõ: imo de⁹
hodie veraciter mori dicat̃:qd̃ q̃druplr̃ ꝓbo
Primo auc̃te. Scd̃o rõne. Tertio ſilitu-
dine. Quarto diſtinctiõe.¶ Primo probo
auc̃te eccleſie in ſimbolo dicentis . Paſſus
ſub pontio pilato cruci.mor.⁊ ſe. Hoc autez
dicit̃ de filio dei:ergo ⁊c̃. Itẽ Ambroſi⁹ in q̃
dam omelia ait.Tm̃ fuit pctm̃ noſtrũ vt ſal-
uari non poſſemus niſi vnigenitus dei fili⁹
moreret̃ ꝓ nobis debitoribus mortis. Idez
quoqz Ambroſius in li.de ſpũ ſcõ ait. ꝙ ver
bi caro patiebat̃ manẽs in carne verbũ in ſe
totũ pro corporis aſſumptione referebat: vt
pati ⁊ mori diceret̃:qr caro patiebat̃ ⁊ morie
bat̃.hec ille.Magiſter aũt ſniaꝝ in.3. di.21.c.
recedente ait.Sane ſine errore dici poteſt ꝙ
mortuus eſt deus:⁊ non mortuus:paſſus eſt
dei filius ⁊ non paſſus:paſſa eſt tertia pſona
⁊ non paſſa:crucifixũ eſt verbũ ⁊ non crucifi
xũ:ſm alterã nãm eſt paſſum:⁊ ſm alteram
impaſſibile.h ille.¶ Scd̃o hoc idẽ ꝓbo rõne
ſatiſfactionis. Certũ eſt eni ꝙ ſatiſfactio pro
pctõ nr̃o fuit p mortẽ xp̃i:ſz nullus potuit ꝓ
pctõ noſtro ſatiſfacere niſi eẽt deus. g̊ ſi pro
noſtris peccatis p xp̃i mortẽ patri ſatiſfactũ
eſt:p ꝯñs dicẽdũ eſt ꝙ vere dei filius hodie
mortuus eſt.preterea vnio diuinitatis cũ hu
manitate facit vnã pſonã ſolã:ſed ꝓpter ſe-
parationẽ aie xp̃i a carne veꝝ ⁊ neceſſariuz
fuit illũ hoiem mori:g̊ vere ⁊ realr̃ põt mors
attribui dei verbo:vt dicat̃ hodie dei filius
mortuus ⁊ ſepultus pro nobis.¶ Tertio idẽ
probo ſilitudine.Certum eſt eni ꝙ carne xp̃i
naſcente ⁊ ꝯcepta filius dei natus dicit̃ ⁊ cõ
ceptus.ſic enim dicit̃ Iſa.9. Paruulus nat⁹
eſt nobis:⁊ filius datus eſt nobis:⁊ factus ẽ
principatus ſup humeꝝ ei⁹:⁊ vocabit̃ nomẽ
eius deus fortis.h ibi.Qđ ſi ſic eſt: g̊ pari ra
tione carne xp̃i hodie mortua:filius dei đbet
hodie dici mortuus.¶ Quarto deniqz idem
probo diſtinctõe.d.Bona.in.3.di.21.ar.2.q.2.
in cor.q.dñtis.Cũ querit̃ vtrũ ſilr̃ ſit ꝯcedẽ-
dũ ꝙ hodie deus mortuus fuerit in cruce:re
ſpondeo ꝙ abſqz dubio ꝯcedendũ eſt filium
dei pro nobis hodie mortuũ fuiſſe:⁊ hoc qdẽ
ſibi vere attribuit̃ non ſm nãm diuinã:ſz ſz
humanã:non per eſſentiã aut p inherentiaz:
ſed per idiomatũ cõicationẽ: ⁊ hoc in nullo
derogat diuine dignitati:ſed multũ cõſonat
pietati. Nullũ eni verbũ maioris dignatõis
reſonare põt in auribus cordis nr̃i: q̃z ꝙ vni
genitus dei filius hodie mortuus fuerit pro
nobis debitorib⁹ mortis.Et ideo nõ tm̃ eſt h
credendũ ⁊ aſſerẽdũ tanq̃z veꝝ:ſz ẽt ab oib⁹
frequẽtiſſime recollendũ.h Bona.verbaliter
ꝙ ſi vt pz.o aia deus hodie ꝓ te morit̃:cogi-
ta q̃ꝫtus fuit dolor ſuus dũ vitã ꝓ te pdidit.
Quãta ãt fuerit pena mortꝭ xp̃i.audi queſo
Bona.i.3.di.16.ar.j.q.j.i pen.ar.ad ptẽ affir-
matiuã dñtez.Quãto mai⁹ eſt inqt bonũ qđ
amittit̃ tanto maiorẽ infert dolorẽ ei qui co
gnoſcit ⁊ hz vſum rõnis. Sed vita xp̃i qua
viuebat in carne erat vita dei: ⁊ p ꝯñs nobi
liſſima ſup oẽm vitã creaturaꝝ:g̊ cũ p mortẽ
crucis hodie pdidit talẽ vitã.claꝝ eſt ꝙ talis
mors grauior fuit q̃z ſil̃ eẽt mors oiuz creatu
raꝝ.Et iõ cũ de⁹ hodie p mortẽ dedit nobis
vitã ſuã:dedit nobis rẽ maiorem q̃z ſi hodie
amore nr̃o mori feciſſet oẽs ſil̃ rõnales crea
turas:⁊ iſup oẽs nouẽ choros angeloꝝ dato
ꝙ mortales eẽnt.O igit̃ aia nũqd eris ſic in
grata ꝙ videns nũc in cruce deũ ꝓ te mori
entẽ nõ fũdas saltẽ aliq̃s lachrymas amore
ſuo? Quid plura? Ecce iã aia mortẽ dei tui?
Nã nimis ex p̃dictis anguſtiat⁹ ⁊ afflict⁹ ce-
pit fortiter lachrymari:cepit ſudores mortis
oñdere:cepit tremẽ:cepit plus ſolito paleſcẽ:
cepit caput hincinde non ſup plũmari:ſz ſup
duriſſimũ crucis lignũ reuoluere:⁊ cũ his cõ
uerſus ad matrẽ laſſa tremula ⁊ lachryma-
bili voce ꝓut potuit dixit.O mr̃ dulciſſima.
Ecce iã morior. O q̃z libenter te ãplecterer

⁊ oſcularer ſicut ſolitus eram ⁊ nō poſſum. Uale igit̄ ⁊ ſta in pace ſpes cordis mei. Et ad Jo. dixit. Uale fili Jo. ⁊ ſta in pace: ⁊ ad Magdalenā dixit. Uale ⁊ tu filia mea magdalena ⁊ ſta in pace. Et ad alias marias ceteroſq̄ꝫ deuotos ibidē exñtes ⁊ eū lachrymātes dixit. Ualete ⁊ vos o filie ⁊ deuoti oēs ⁊ ſtate in pace. Quibꝰ dictis vt hr̄ Jo.19. cū clamore valido inclinato capite emiſit ſpiritū. O deuoti xp̄iani. O fideles aīe: o rationales creature flete mortē dn̄i nr̄i. O popule meus ſi videres deū tuū hodie pro te mortuum et crucifixum: ſi videres manus eius laceratas neruos ꝯfractos ⁊ oſſa: ſi videres brachia extenſa ⁊ manus tāq̄ꝫ canalia quedā ſacrū ſanguinē in terra effundentes: ſi videres caput eius iclinatū: ſi videres deniq̄ꝫ eū lachrymoſis oculis crudeliter morientē certe fortiter fleres: certe lachrymas emitteres: certe ei cōpaſſionē hr̄es. H dicendo tu predicator clam ⁊ raptim oñde crucifixū ſi vis: finē faciens et pp̄lm benedicens: ⁊ vade in pace. Ex p̄dict̄ pꝫ etiā ſeptimꝰ dolor xp̄i acerbiſſimꝰ: q dr̄ dolor mortificatōis. Et iſup pꝫ tertiū myſteriū ſacratiſſime paſſionis xp̄i qd̄ dr̄ myſterium ſpālitatis. Et p ꝯñs etiā pꝫ octaua excellētia ipſius ſacratiſſime fidei que dr̄ excellētia paſſibilitatis. Rogemꝰ igitur oēs pio ⁊ deuoto corde ſaluatorē nr̄m Jeſum atq̄ꝫ dulciſſimā eius matrē vt nobis ꝯcedāt ſentire ⁊ lachrymari in p̄nti paſſionē ipſius Chriſti ꝑ grām ⁊ in futuro per gloriam. Amen.

℄ In ſabbato ſcō de nona excellentia ſacratiſſime fidei ſeu de deſcenſu xp̄i ad limbū.

[P]re timore aūt eius exterriti ſūt cuſtodes ⁊ facti ſunt velut mortui. Scribuntur hec verba Matth.28. ⁊ i euāgelio occurrent̄ ferie. Poſtq̄ꝫ egregij ciues heſterna die vidiſtis declarationē octaue excellētie q̄ dcā fuit excellētia paſſibilitatis: in q̄ ꝯñſum fuit ⁊ declaratū myſteriū ſacratiſſime paſſionis xp̄i: hōd ſinglr̄ hodierna die nonā excellentiaꝫ ipſius ſacratiſſime fidei declarare: q̄ dr̄ excellentia deſcenſibilitatis: in q̄ precipue videmꝰ de xp̄i deſcenſu ad iferos: de quo tractare volēs merito prefatū thema aſſumpſi vꝫ: pre timore aūt eius. i. xp̄i ad inferos deſcēdētis exterriti ſunt cuſtodes ſcꝫ ipſius inferni qui ſunt demones ⁊ fcī ſūt velut mortui tā. ſ. ꝑpter limbi expoliationē q̄ꝫ etiā pp ſue p̄ratis ab ipſo xp̄o ablationē. In hac igit̄ nona excellētia i q̄ p̄cipue de xp̄i deſcenſu ad inferos tractādū eſt tria myſteria de ipſiꝰ xp̄i deſcēſu ſūt declarāda. Quoꝝ primū dr̄ myſteriū veritat̄. Scdꝫ dr̄ myſteriū ſpālitat̄. Tertiū dr̄ myſteriū opabilitat̄.

℄ De p̄mo myſterio deſcenſus xp̄i ad inferos. Et p̄ de p̄mo q̄ dr̄ myſteriū veritatis.

[P]Rimū igit̄ myſteriū de xp̄i deſcēſu ad inferos declarandū dr̄ myſteriū veritatis. Firmiter eni a quolibet fideli tenendū ē: q̄ poſtq̄ꝫ aīa xp̄i fuit p mortē crucis veraciter a ſuo corpore ſepata: ſtatim deſcendit cū inumerabili multitudine angeloꝝ ad infernū: vꝫ ad limbū ſcōꝝ patrū ⁊ ibi ſtetit cū ſanct̄ p̄ribꝰ vſq̄ꝫ ad diē reſurrectōis Que eadē xp̄i aīa iteꝝ cū ſuo corpe reunita fuit atq̄ꝫ ꝯiuncta. q̄ aūt xp̄i aīa veraciter deſcenderit ad inferos. q̄drupl̄r ꝓbo. Primo auctibus. Scdo rōnibꝰ. Tertio diſtinctōe Quarto figuris. ℄ Primo ꝓbo auctibꝰ q̄ xp̄s veraciter poſt mortē cū aīa deſcēdit ad infernū: vñ ap̄lus ad ephe.4. ait. Qui aſcendit in celū qs eſt niſi q ⁊ deſcēdit p̄mū ad iferiores p̄tes terre. q eni deſcēdit ipſe ē q aſcēdit ſup oēs celos: vt adipleret oīa. H ibi. Iteꝫ Act.2. Petrꝰ dīc. Uiri iſraelite audite verba h. Jeſū nazarenū viꝝ approbatū a deo i virtutibꝰ ⁊ ꝓdigijs ſic̄ vos ſcitis: hūc diffinito cōſilio ⁊ p̄ſcia dei traditū p manꝰ iniq̄ꝝ affligētes iterremiſtis quē deꝰ ſuſcitauit a mortuis ſolutis p̄us doloribꝰ ifernī: iuxta q̄ ipoſſibile erat teneri illū ab eo. Dauid. n. dīc i eū. qm̄ nō derelinques aīaꝫ meā in iferno. nec. d. ſ. t. vi. cor. H ibi. Itē cū ſit articulꝰ fidei idcirco ecclia i ſimbolo dīc deſcēdit ad iferos. Et ēt Atha. i ſimbolo ſuo dī. Qui paſſus ē ꝓ ſalute nr̄a deſcēdit ad iferos. tertia die re. a mor. Damaſ. ēt ait. Deſcēdit ad iſernum aīa deificata: vt quēadmodū his q i terra ſūt ortꝰ ē ſol iuſtitie ita hiſ q ſub t̄ra ſūt i tenebriſ ⁊ i ūbra mort̄ ſupluceſcēt. Itē Job i pſoa xp̄i.13. ait. In ꝓfūdū iferni deſcēdit aīa mea. Dauid ēt ps.106. d xp̄o p̄dixit. Portas ereas ⁊ vectes ferreos ꝯfringet. ⁊ ſuſcepit eos de via iniq̄tat̄ eoꝝ. deniq̄ꝫ Eccle.24. d xp̄o p̄dcm̄ erat. Penetrabo oēs iferiores p̄tes terre: ⁊ illūinabo oēs ſpantes in me. ℄ Scdo etiam probo qm̄q̄ꝫ rationibꝰ q̄ anima Chriſti vere deſcendit ad limbū.

Primo rōne amicabilitatis. Scđo rōne
eqtatis. Tertio rōe victorioſitatis. Quar
to rōne exemplaritatis. Quinto rōne vitu
peroſitatis. ¶ Primo ꝓbo rōne amicabili-
tatis. Fundamentū rōnis ponit phs.9.ethi.
di. Amicoꝝ pñtia delectabilis eſt: ⁊ in bonis
fortunis ⁊ infortunijs. alleuiant enim triſtati
cum dolentibus ⁊ amicis in talib⁹ auxiliari
naturaliſſimū ⁊ delectabiliſſimū eſt. hec ibi.
Exemplifica ꝓut vis. Quo conceſſo ꝙ. ſ. lex
nālis amicitie exigit vt amicus viſitet ami-
cum exiſtēteꝫ in pena ⁊ liberet eū a pena de q̄
ſe liberare non pōt. certū eſt ꝙ xp̄s fuit opti
mus ⁊ verus amicus hoīuꝫ ⁊ ſanctoꝝ patrū
qui ipſum dilexerūt: ⁊ qui in timore dei pere
grinationē vite ſue peregerāt. De qbus dr̄
Joānis.15. Vos amici mei eſtis. ⁊c̄. Quod
ſi ſic eſt: ergo cū ſci patres eſſent in pena ſen
ſus reſpectu loci ſubterranei: ⁊ inſuꝑ in pena
dāni reſpectu ꝓuationis diuine viſionis: de
qua duplici pena ſeipſos liberare nō poterāt
congruū fuit ꝙ aīa xp̄i ad limbū deſcēderet
atqꝫ illos viſitaret: ⁊ ſic a predicta duplici pe
na eos liberaret. ¶ Scđo hoc etiā ꝓbo rōne
equitatis. Generalis enim iuſtitia vt dicit
Anſelmus in li. cur deus homo. exigit ꝙ qñ
aliqs pro aliquo maleficio retinet̄ in carcere
ſoluto precio ſtatim a carcere liberet̄. Quo
conceſſo claꝝ eſt ꝙ ſci patres detinebant̄ in
carcere inferni pro peccato Ade ſeu humane
nature: ſed manifeſtū eſt ꝙ in xp̄i paſſione ꝓ
tali debito ⁊ peccato facta fuit ſolutio non q
dem per corruptibile auꝝ ⁊ argentū ſicut dr̄
ꝓme Petri.1.c. ſed ſolū ꝑ precium ſanguinis
ipſius xp̄i. Ergo ꝯueniens fuit ꝓpter hoc vt
per xp̄i deſcenſum ad infernū aīas ſanctorū
patrum de inferno extraheret ⁊ liberaret.
¶ Tertio hoc idem ꝓbo rōne victorioſitatis
Videmus eniꝫ ꝙ cū aliqs ꝑfecte de aliquo
hoſte triūphauit: tūc eū ſibi ſubiecit: ⁊ omnia
ſua ⁊ q̄ iniuſte detinebat ſibi eripit. Sꝫ claꝝ
eſt ꝙ xp̄us ꝑfecte de diabolo triumphauit ⁊
victoriā habuit. Et ꝓmo qdeꝫ in deſerto: qꝛ
dū eū ibi tēptaret cuꝫ ſuꝑauit. dū Matth.4.
dixit. Vade retro Sathanas: ⁊ ſubdit̄. ⁊ reli
quit euꝫ diabolus. ¶ Scđo triūphauit i mū
do de diabolo ꝓ eo ꝙ in nullo ſue voluntati
ſe vnq̄ꝫ ſubiecit. ¶ Tertio triūphauit de dia-
bolo in patibulo. Dum enim xp̄s eſſet i cru
ce diabolus credens ipſum eſſe puꝝ hominē
tēptauit cum ſecū ducere ſicut ceteros ad in
fernū: vnde Zacha.3. dicit̄. Stabat Sathan
a dextris Jeſu magni ſacerdotis vt aduerſa
retur ei. Sed certe xp̄s eū deuicit dū p⁹ mor
tem ſe deū ⁊ hoīeꝫ eſſe monſtrauit. ꝓpterea
paulo ante Jo.12. predixerat. Nunc iudiciuꝫ
eſt mundi: nunc ꝓnceps huius mūdi eicietur
foras. Qđ ſi ſic eſt ꝙ xp̄s de diabolo trium
phauit: ergo ꝯgruū fuit vt in infernū deſcen
deret ⁊ aīas ibi detentas liberaret. ꝓpterea
vt in ꝓs. dicit̄. Clamant angeli qui cum ipo
deſcenderant ad infernū dñtes demonibus
Attollite portas ꝓn. v. ⁊ el. por. eter. ⁊ intro. r.
glorie. Quibus cū demones clauſis ianuis
rñderent: quis eſt iſte rex glorie: rñderūt. de⁹
for. ⁊ po. dñs. p. in pre. Nolentibus adhuc cō
ſentire iteꝝ angeli clamauerūt. Attolite por-
tas ⁊c̄. Qui cuꝫ iteꝝ quererent: quis eſt iſte
rex glorie: rñderūt angeli. Dñs vir. ip. eſt rex
glorie. Et tunc xp̄s cū angelis violēter intra
uit ⁊ infernū ꝓut inferius dicet̄ expoliauit.
Et ſic adimpletū fuit qđ ipſe xp̄s Luc.11. pre
dixerat. Cum fortis armatus cuſtodit atriuꝫ
ſuū in pace, ſunt oīa que poſſidet: ſi aūt forti-
or illo ſuꝑueniens vicerit eū vniuerſa arma
eius auferet in qbus ꝯfidebat: ⁊ ſpolia eius
diſtribuet. h ibi. Moraliter atrium diaboli
erat limbus: ad quē xp̄s diabolo fortior acce
dens totū expoliauit. ¶ Quarto hoc idē pro
bo rōne exemplaritatis. Cū enim nihil diri-
gatur ad aliquā ꝑfectionē niſi per aliquā re
gulam exemplarē: quēadmodū etiā ⁊ leones
domant̄ dū vident canes in coꝝ pñtia poſi-
tos flagellari. Jdcirco ꝯueniens fuit xp̄m ad
inferos deſcendere: vt nobis exemplū ⁊ re-
gulā preberet ad inferos frequenter ſaltē mē
taliter deſcendendi: ⁊ hoc per ꝯſiderationeꝫ
penaꝝ eternaꝝ: per quā multi a proprijs ma
litijs trahūt̄: vel dici pōt ꝙ xp̄s debuit ad in
feros deſcendere: vt tantus xp̄i eſſet deſcen-
ſus quāt⁹ fuit liberandoꝝ caſus. ¶ Quinto
hoc idem ꝓbo rōne vituperoſitatis. Jdeo. n.
aīa xp̄i limbū intrauit vt demones deluderēt
⁊ vituperaret. Nam ſm̄ Criſo. ꝓphe q de-
ſcenderant ad limbū predicabant aīab⁹ ibi-
dem exiſtētibus xp̄m in limbo eſſe venturum
⁊ eas liberaturꝝ: ⁊ precipue Jo. baptiſta qui
paꝝ ante mortem xp̄i in limbo deſcenderat
⁊ inſuper Joſeph coniunx virginis glorioſe
hoc idem eis aſſerebant. Demones vero h
non credentes totū negabāt: ⁊ ꝓpterea ſcōs
patres deridebant: vt igit̄ xp̄s demones cō-

fundéret ⁊ etiā derideret: ⁊ dicta ꝓphaꝝ veri
ficaret realr̄ in limbū deſcendit. Ex p̄dictis
rōnibus pȝ qualr̄ xp̄s veraciter deſcēdit ad
inferos. ¶ Tertio hoc idē ꝓbo diſtinctione
Bona. in. 3. di. 22. ar. j. q. 4. in coꝛ. q. di. Cū q̄ri
tur vtrū aīa xp̄i ad inferos deſcenderit. Rn̄
deo ꝙ noīe iferni aliqñ intelligit pena: aliqñ
locus pene: ⁊ ſm hoc dupl'r pōt aliqs dici de
ſcendere ad inferos: aut q2 deſcēdit ad penā:
aut ad locū pene. pꝛimo mō non ꝯuenit xp̄o
q2 in eo nec fuit pena dāni nec pena ſenſus.
Scd̄o vero mō cōpetit xp̄o. deſcendit enim
quātū ad illā ꝑtem in qua erant iuſti q deti-
nebant merito peccati ꝑmi parentis: q̄ pars
ꝯſueuit appellari limbus. Ad illā igit ꝑtem
deſcendit nō cōpulſus neceſſitate: ſed ſua vo
luntate ⁊ ꝑtāte. Rō aūt quare voluit deſcen
dere ad eripiendos illos q tenebāt illich cō-
pediti: cū etiā hoc poſſet facere nō deſcēden-
do fuit duplex: vȝ ꝓpter cōſolationē vinctoꝝ
⁊ ꝓpter ꝯfutationē aduerſarioꝝ: ꝓpter ꝯſo-
lationē vinctoꝝ: q2 maxima fuit eis ꝯſolatio
de p̄ntia ipſius aīe Jeſu xp̄i: ⁊ maxia fuit di-
gnatiōis oñſio: in hoc ꝙ ipſe pſonalr̄ voluit
deſcēdere ad eos. Itē ꝓpter ꝯfuſionē aduer
ſarioꝝ: vt. ſ. ipſi demones ꝯfunderent in ſua
p̄ntia: ⁊ ſic vicerat eos in terra in nr̄a aſſūpta
ſic aīa eiuſdē de eiſdē triumpharet apd̄ infe
ros: ipſos inuitos expoliando. h Bona. ver-
baliter. Ex qua etiā diſtinctōe pȝ q̄lr̄ aīa xp̄i
deſcendit ad inferos. ¶ Quarto deniqȝ hoc
idem ꝓbo figuris. Pꝛima figura hr̄ Judic.
16. vbi legit ꝙ cum philiſtei circūdaſſent oēs
poꝛtas ciuitatis Gaze vt Sanſonē appre-
henderēt: ⁊ poſuiſſent tota nocte cuſtodes ad
poꝛtas preſtolantes cū ſilētio vt facto mane
Sanſonē exeuntē occiderēt: ꝯſurgēs San-
ſon ad noctis mediū ⁊ hoc ꝑpendēs appre-
hendit ambas foꝛes poꝛte cū poſtibꝰ ſuis et
ſerra: ipoſitiſqȝ humeris poꝛtauit ad verticē
montis: q reſpicit ebꝛon. Per Sanſonē igit
poꝛtas Gaze diſſipantē violenter: intellige
aīam xp̄i violenter inferni poꝛtas ꝯfringētē
⁊ ingredientē: vt ab inde ſanctos p̄res extra
heret. Scd̄am figurā habemꝰ Exod. 3. de
Moyſe q deſcendit in egyptum vt liberaret
pp̄l'm iſr̄l de manu Pharaonis p Moyſen
intellige xp̄m: p egyptū qui interpꝛetat tene-
bꝛa intellige limbū tenebꝛoſum: p pp̄l'm iſr̄l
intellige ſcōs p̄res quos ipſe xp̄s de manibꝰ
Pharaonis. i. diaboli liberauit. Tertia fi-
gura ponit Gen̄. 37. vbi legit ꝙ Jacob poſt
venditionē filij ſui Joſeph a fratribꝰ ſuis cū
dixiſſet. Fera peſſima deuoꝛauit filiū meum
Joſeph: ſtatim ſubiungit. Deſcendā ad filiuȝ
meū lugens in infernū vt videā euȝ. Si igit
Jacob ꝓpter amorē quē hēbat ad filiū ſuū
Joſeph volebat in infernū deſcendere vt vi-
ſitaret eū: a foꝛtioꝛi credendū eſt ꝙ xp̄s q ē ꝑ
fectiſſimus in charitate deſcēderit ad limbū
vt ſcōs p̄res ibi detētos liberaret. Quarta
deniqȝ figura ponit Dan̄. 6. vbi dr̄. Miſſus
eſt Daniel in lacū leonū allatuſqȝ eſt lapis ⁊
poſitus eſt ſup os laci: quem obſignauit rex
anulo ſuo ⁊ excluſit dn̄s oꝛa leonū vt nō de-
uoꝛarent eū: q2 coꝛā deo iuſtitia inuenta ē in
ipſo. h ibi. Per Danieleȝ qui interpꝛetat cā
dei qd aliud niſi xp̄m itelligimꝰ: q vt cāȝ dei
defenderet tulit verba moꝛtē ⁊ verbera: qui
tandē miſſus eſt in lacū leonū: qñ p̄r celeſtis
ip̄m miſit ad inferos in lacū iferni. De quo
Zacha. 9. dicit. Eduxiſti vinctos de lacu in q̄
nō erat aqua: q2 diabolus leo rugiens dr̄: vt
hr̄. j. Petri. 5. Sup hunc igit lacū poſitus eſt
lapis: qñ in ſepulchꝛo qeuit coꝛpus xp̄i: ⁊ aīa
ad inferos deſcendit: quē lapideȝ obſignauit
rex regū deus vt coꝛpus illud incoꝛruptū pꝰ
regreſſum xp̄i ad inferos aīe copularet. De-
niqȝ ꝯcluſit dn̄s oꝛa leonū hoc eſt ipſoꝝ de-
monū: q2 nihil potuerūt ꝯtra ip̄m: q2 in xp̄o
inuenta eſt iuſtitia qua mediante totū furoꝛē
diabolice ſupbie potuit ꝯculcare. Sil'r hētur
Dan̄. 14. vbi legit ꝙ Cirus rex perſaꝝ venit
ad lacum in quo denuo poſitus fuerat Da-
niel in medio leonū: ⁊ ſic liberauit: ⁊ extraxit
eum. Vide hyſtoriā ibi ⁊ dic oīo: q2 aurea ē
quā pretermitto ꝓpter verboꝝ ꝓlixitatem.
Vltra predictas figuras accipe exempluȝ ꝑ
ſilitudinē. Narrat eni Valerius maximus
lib. ꝙ quedā voꝛago maxia Rome apparuit
que totā ciuitatē de putredine exeunte quaſi
coꝛrūpebat ⁊ ꝓpterea multi moꝛiebāt. vñ de
hoc a dijs romani ꝯſiliū poſtulauerūt: q rn̄-
derūt. Peſtē illā ⁊ voꝛaginē nūq̄ ceſſaturaȝ
niſi vallentioꝛ romanoꝝ in ipſam ſe ꝓiceret
Qd̄ cū p ciuitatē diuulgatū fuiſſet: ſtatim q-
dā adoleſcens nobiliſſimus romanoꝝ valde
bn̄ armatus in voꝛaginē illā ſil' cum equo ſe
pꝛoiecit: ⁊ ſubito ceſſauit peſtis atqȝ voꝛago.
Moꝛal'r iſta voꝛago limbꝰ erat qui omnes
ſctōs p̄res deuoꝛabat ⁊ moleſtabat. Chꝛiſtꝰ
aūt violētioꝛ oībus in virtute: imo valentiſ-

ſimꝰ:charitate armatꝰ:mediāte equo ſancte crucis in ipſam foueā limbi deſcendit: ⁊ ceſſauit peſtis ⁊ vorago:qꝛ tunc xp̄s limbū recluſit:⁊ oēs ſanctos pr̄es abinde extrahens ab coꝝ moleſtia liberauit. Ex p̄dictis igitur auctoribus rōnibus diſtinctiōe atq; figuris pꝫ qualr̄ aīa xp̄i veraciter ad inferos deſcendit Et per ꝯn̄s pꝫ iſtud myſteriū de deſcenſu xp̄i ad inferos declarādū:qd̄ dicit̄ myſteriū veritatis.

¶ De ſcd̄o myſterio deſcenſus xp̄i ad inferos:qd̄ dicit̄ myſterium ſpecialitatis.

Secūdū inſuper myſteriū de xp̄i deſcenſu ad inferos declarādū:dicitur myſteriū ſpecialitatis. Cum eniꝫ infernus ſit multiplex ſeu multiplr̄ accipiatur: habeo nunc declarare vtrū xp̄s in omī loco inferni deſcenderit: ⁊ ſic oēs aīas ibidē exiſtentes liberauit. An ſolū deſcenderit in aliquo ſpāli loco:⁊ ſic ſpālr̄ aīas illius loci liberauit. Concluſionalr̄ igit̄ accipe ſm Alex. de ales in.3.pte ſumme.q.9.ar.4.in coꝛ.q.in.q. vtrū xp̄s deſcenderit ad infernū inferioꝛē:qꝛ infernus triplr̄ accipit̄.ſ.rōne meriti: ratione ſupplicij:⁊ rōe loci. ¶ Primo mō ſi infernꝰ accipit̄ rōne vel ex parte meriti:ſic exn̄tes in peccato moꝛtali dicunt̄ eſſe i inferno: ⁊ dicūt̄ de inferno erui:qn̄ illuminati de peccatis ſuis ad deū per penitentiā ꝯuertūt̄: ꝓpter qd̄ dicebat dicendū poſt penitentiā de adulterio ⁊ homicidio factā. Eruiſti deus aīam meam ex inferno inferioꝛi. ¶ Scd̄o aliqn̄ infernꝰ accipit̄ rōne ſupplitij:⁊ ſic infernus dicit̄ pena eterne dānatiōis:de qua non eſt liberatio: propter qd̄ demones exn̄tes in iſto aere caliginoſo dicunt̄ eſſe in inferno rōne pene. Qd̄ probat Hieronymus per exemplū de febricitante di. Sicut febricitans etiaꝫ ſi in lectis ponat̄ eburneis:feruoꝛē tn̄ aut frigus multi laboris nequit euitare:ſic demones ⁊ ſi in tēplis vl' idolis aureis colant̄ ſeu quocūq; mō per aerem ſint vecti:igne tn̄ gehēnali ſemp ardent ⁊ ab hoc non pn̄t ſeparari. hec ille.

¶ Tertio mō accipit̄ infernꝰ rōne loci. Et in hoc tenendū eſt ꝙ in inferioꝛibus ptibꝰ terre quattuoꝛ ſunt inferni loci. ¶ Primus locꝰ inferni eſt infimus:⁊ h̄ eſt locus dānatoꝝ: in q̄ ſunt tria mala:vꝫ carētia gratie: carētia glīe ⁊ pn̄tia ſenſibilis pene:vꝫ ignis. ¶ Scd̄s inſuper locus inferni inuenit̄ in quo eſt carentia glīe ⁊ gr̄e ⁊ pene ſenſibilis ignis. Et iſte locus eſt ſupꝛa locū dānatoꝝ:⁊ vocat̄ limbꝰ pueroꝝ qui ſine circunciſione in veteri teſtō deceſſerunt:vel qui ſine baptiſmo ⁊ cū culpa originali in nouo teſtō decedunt. ¶ Tertius locus infernꝰ eſt in quo eſt carentia glīe vel diuine viſionis:non tn̄ gr̄e:⁊ in quo ē pn̄tia ſenſibilis pene ignis. Et iſte locus eſt ſupꝛa limbū pueroꝝ ⁊ vocat̄ purgatoꝛiū. ¶ Quartus deniq; locus inferni qui eſt ſub terra: et ſupꝛa tria predicta loca inuenit̄: in quo ante xp̄i deſcenſuꝫ erat carentia diuine viſionis ⁊ pene ſenſibilis:non tn̄ gr̄e:⁊ iſte locus dicebatur limbus ſanctoꝝ patrū:pꝛo eo ꝙ ſancti patres ſolū ibi detinebant̄ vſq; ad xp̄i aduētum. His declaratis ſi querit̄ an xp̄s deſcēderit ad oīa quattuoꝛ predicta loca:⁊ ſic liberauerit aīas ibidem exn̄tes. ad h̄ rn̄det dn̄s Bona.in.3.di.22.art.j.q.5.in coꝛ.q.⁊ in ſolu. argumentoꝝ. Et etiam Tho.in.3.di.23. ar.j. q.2.ꝙ xp̄s ſolū deſcendit ad quartū locū ſupremū:vꝫ ad limbū ſcōꝝ patrū: qd̄ intelligēdū eſt quātum ad eēntiam: pꝛo eo ꝙ aīa xp̄i quātū ad eēntiam non deſcendit ad infernū dānatoꝝ:nec ad limbū pueroꝝ: nec etiaꝫ ad purgatoꝛiū ſm aliquos. Deſcēdit tn̄ aīa xp̄i ad oīa predicta loca quātum ad efficaciam ⁊ pontentiā. Sicut etiā exempli gr̄a: papa ſm ſuā pſonā eſt tm̄ rome ⁊ non alibi. ſm vero potentiā eſt in tota xp̄ianitate. Ex quo igitur in pꝛedictis locis nō deſcendit:ergo nec aīas in eiſdeꝫ locis exiſtētes nequaq̄ extraxit ſm Bona.vbi ſup̄. Et p̄mo qdē n̄ extraxit aīas de iferno dānatoꝝ duplici reſpectu: vꝫ reſpectu obſtinationis:⁊ reſpectu indiſpoſitionis.

¶ Primo reſpectu.ſ.obſtinatiōis: claꝝ eſt ꝙ pena nō dꝫ tolli manēte culpa:ſed illi q̄ ſunt dānati in inferno iugiter ſunt ⁊ erūt in malitia obſtinati ſic̄ ⁊ demones:igit̄ de pena illa liberari nō potuerūt:qd̄ tn̄ n̄ fuit ex iſufficiētia liberātis. Scd̄o eos nō extraxit reſpectu idiſpoſitiōis. Certū eſt eni ꝙ qui ſūt indiſpoſiti liberari nō pn̄t:ſꝫ q̄ ſunt in iferno erāt hmōi Qd̄ pꝫ qꝛ illi aut fidē paſſionis penitꝰ nō habuerūt ſicut infideles:aut ſi fidem paſſionis hēbant:nullā ꝯformitatē hēbant ad charitatē xp̄i patientis:vn̄ cū a peccatis ſuis mūdati nō fuerint:p ꝯn̄s a reatu pene infernalis nō fuerūt extracti. has duas rōes ponit Tho.3. pte ſū.q.52.ar.6.i coꝛ.q. Si āt q̄reres an xp̄s bn̄ fecerit nullū de dānatis eruēdo. Rn̄deo ꝙ ſic. Nā dn̄t iura ꝙ perm̄ leſe maieſtatis nō

pōt tm̄ puniri quantum meret̄:eo ꝙ talis.ſ. Imꝑator vel papa eſt ꝑſona publica: ⁊ q̄to magis publica tanto magis aggrauat̄ pct̄m ⁊ offenſa. Et hinc ē ꝙ iudei rōnabilr̄ a Tito ⁊ Veſpaſiano fuerūt interfecti pꝰ xp̄i mortē etiā ſi fuiſſent infiniti. Nec digne ꝓ xp̄i morte puniri poſſent i inferno ēt ſi infinities magis punirēt̄. Et rō eſt:q2 xp̄s erat ꝑſona publica:imo publiciſſima. Nā iquātū hō ꝑn̄tabat totā nām humanā:multo magis inq̄tū deus:q2 erat creator ⁊ ꝯſeruator vniuerſoꝝ. Et hoc igit̄ a ſiſi dico ꝙ bn̄ fec̄ xp̄s nullū de inferno extrahere:q2 oēs tales ꝑſonā publicā et infinitā.ſ.deū offenderāt ⁊ i ꝑpetuū offendiſſent ſi i ꝑpetuū vixiſſent. ¶ Scd̄o ēt dico ꝙ xp̄s deſcēdēs ad infernū nullū inde extraxit ēt pueroꝝ cū pct̄ō originali morientiū: ꝓut expſſe dicit Bona.in.3.di.22.ar.j.q.5.in ſolu. vlti.argu. Tho.hoc idē ponit expreſſe in.3.di. 22.ar.2.q.3.in cor.q. Rō aūt talis eſt.nullꝰ.n. liberat̄ ꝑ xp̄m ſm Tho.⁊ Bona. vbi ſupra niſi ſit mēbrū xp̄i:ſ3 pueri decedētes cū pct̄ō originali nūq̄3 fuerūt mēbrū xp̄i:g̊ ⁊c̄. ꝙ aūt tales nūq̄3 fuerūt mēbrū xp̄i ſic ꝓbo. Nā illi ſoli ſūt mēbꝝ xp̄i q ꝑ fidē ⁊ charitatē paſſiōi xp̄i ꝯiungunt̄ ⁊ ꝑ hoc liberant̄: ſ3 pueri q cū pct̄ō originali deceſſerūt nullo mō fuerūt cōiūcti paſſioni xp̄i ꝑ fidē ⁊ charitatē: qd̄ p3:q2 neq3 fidē ꝓpꝛiā hr̄e poterāt:q2 non habuerūt vſum liberi arbitrij:nec ꝑ fidē parentū aut ꝑ aliqd̄ fidei ſacr̄m fuerūt a pct̄ō originali mūdati:g̊ ⁊c̄. Aliqbꝰ tn̄ vltra ſniam p̄dictoꝝ ſalꝙ ⁊ aīa xp̄i ꝑſonalr̄ viſitauerit tales pueros ⁊ inſuꝑ reſpectu actualis inocentie coꝝ q̄tū ad libertatē arbitrij aliq̄le refrigeriū eis itulerit:ſicut ēt finalr̄ ꝯtingit in magnis dn̄is:q cū hn̄t aliquā magnā victoriā ꝓ magno victorie gaudio ēt icarcerat̄ abūdātes elymoſinas mittūt. ¶ Tertio deniq3 dico ꝙ xp̄s ad inferos deſcēdens nullā liberauit aīaꝝ exn̄tiū i purgatorio.hāc ſniam t3 Tho.in.3.di.22.ar.2 q.4.in cor.q.in q̄one illa vtrū xp̄s ad iferos deſcendēs liberauit eos q erāt i purgatorio. Et iteꝝ.3.ꝑte ſūme.q.52.ar.8.in cor.q. q̄uis aūt hoc expſſe non inueniat̄ determinatū a ſanctis ꝓbabilius aliqbꝰ:⁊ etiā mihi viſum fuit:ꝙ aīas in purgatorio exn̄tes viſitauerit perſonalr̄ xp̄s:⁊ eas ab illis penis ex ſingl̄i ꝑuilegio liberauerit:precipue cū ſint i gr̄a:⁊ ꝑ ꝯñs capaces gl̄ie atq3 diuine viſiōis:quēadmodū ēt ſolet ꝯtingē i triūpho ⁊ victoria magnoꝝ ꝑncipū:q ſolent incarceratos ſaltē pro debitꝭ libere relaxare. Et dato ꝙ nunc nō relaxet:tunc tn̄ reſpectu noue victorie pie credi pōt ꝙ oēs penā liberalr̄ relaxauerit. Et ſic p3 ex predictis oibꝰ q̄lr̄ aīa xp̄i ſaltē i ſp̄ali ad limbū ſanctoꝝ patrū deſcendit:l3 pie credat̄ mō ſupradcō ꝙ etiā deſcenderit ad purgatoriū ⁊ forte ad limbū pueroꝝ: ⁊ ꝑ ꝯn̄s ēt p3 ſm myſteriū de xp̄i deſcenſu ad inferos declarandū:qd̄ dr̄ myſterium ſpecialitat̄.

¶ De tertio myſterio deſcenſus xp̄i ad inferos:qd̄ dr̄ myſteriū operabilitatis.

Tertiū deniq3 myſteriū de xp̄i deſcēſu declarandum dr̄ myſteriū opabilitatis:in quo myſterio hēmꝰ videre qd̄ xp̄s in limbo ſit opatus:ſcptē g̊ opatiōes ibi opatus eſt. Quaꝝ p̄ma dr̄. Prima dr̄ opatio illuſtratiōis. Scd̄a dr̄ opatio letificatōis. Tertia dr̄ opatio recitatōis. Quarta dr̄ opatio ablatōis. Quinta dr̄ operatio reſurrectiōis. Sexta dr̄ opatio extractiōis. Septima dr̄ opatio recluſionis. ¶ Prima igit̄ opatio quā aīa xp̄i in limbo opata ē dr̄ opatio illuſtratiōis.ſm Augu.ſicut habet̄ in legendario. Aīa xp̄i diuinitati vnita poſt ſeparatiōnē a corpore ſtatim cū inumerabili ⁊ quaſi infinita angeloꝝ multitudine limbum ſubterraneū ſcōꝝ patrū ingreſſa eſt:⁊ cū ibi eēt duplex tenebra: v3 exterior reſpectu loci tenebroſi:⁊ interior in mente ſcōꝝ patrū reſpectu incertitudinis tp̄is future gl̄ie ipſoꝝ ſtatim h̄ duplex tenebra ꝑ aduentū aīe xp̄i ē expulſa. Nā ſtatim totus locus limbi eſt mirabilr̄ illuſtratus tā ex claritate gl̄ioſa angeloꝝ ibi exn̄tium:q̄3 etiā ex ineffabili claritate ipſius aīe xp̄i atq3 diuinitatis. Silr̄ ēt mens oiū ſanctoꝝ patrū mirabiliter fuit illuſtrata dū remota oī dubitatione de ſua beatitudīe fuit certificata:de q̄ mirabili illuſtratōe Aug. dicit ſicut habet̄ in legendario in feſto reſurrectionis xp̄i. Sicut inquit. Adueniente ſolis omnis tenebra in aere exiſtens effugatur: ſic adueniente aīa Chriſti in limbo infernus illuſtratur. Et Iſa.hoc predixerat.9. c. Populus qui ambulabat in tenebris vidit lucem magnā:⁊ ambulantibus in regiōe vmbre mortis lux orta eſt eis. q̄3 magna āt fuerit limbi illuſtratio:potes ex hoc arguere Nā Remigius ſuꝑ verba Matth.13. Fulgebunt iuſti ſicut ſol.ait. Singulos angelos

nõ bñe

cētles millies ſole ſplēdidiores ꝓfecto noſca
mus:animas autē in glīa angelis coequan-
das ꝓfecto non dubitamus.hec ille. Si igiṫ
ſolus angelus portauit in limbo lucē cēties
milies ſole ſplendidiorē:quantā credis lucē
portauerint oēs angeli aīa xp̄i atq̄ diuitas.
De hac claritate ſic dr̄ in euāgelio Nicode
mi. Ibi eniꝫ legitur ꝙ Carinꝰ ⁊ Leontius fi-
lij Simeonis ſenis ſimul cū xp̄o ſurrexerūt
⁊ apparentes Nicodemo Joſeph. Gama-
lieli ceteriſq̄ multis narrauerūt di. Cū eſſe
mus in limbo cū omnibꝰ patribꝰ noſtris in
caligine tenebrarum:ſubito factꝰ eſt aureus ſo-
lis color purpureaq̄ ⁊ regalis lux ſup nos.
ſtatimq̄ Adā humani generis pater exulta
uit dicens. Gaudete oēs. Lux eniꝫ iſta au-
ctoris eſt luīs ſempiterni: q̄ promiſit nobis
mittere coeternū lumē ſuū.cū quo exclamās
Iſai.di. Vere hic eſt lux patris filius dei ſi-
cut cū viuerē in terris predixi. Populus qui
ambulabat in tenebris: vidit lucē magnam.
Tunc ſupuenit genitor noſter ſymeon ⁊ ex-
ultans dixit. Glorificate dn̄m quia ego xp̄z
infantē natū in manibus ſuſcepi in tēplo et
compulſus ſpū ſcō dixi. Nunc dimittis ⁊c̄.
Poſt hec ſupuenit quidā q̄ſi heremita qui
gaudēs dixit. Securi eſtote ego eni ſum Jo.
qui xp̄m baptizaui ⁊ ante facieꝫ eius p̄ueni
parare vias eiꝰ ⁊ ip̄m oſtendi digito di. Ecce
agnus dei ecce qui tollit pctā mūdi:⁊ deſcen
di nūciare vobis:quia in ꝓrimo debebat vi
ſitare vos. Tunc ſupueniens Seth dixit. Cū
iuiſſem ad portas pᷓadiſi rogare dn̄m ut trāſ
mittēt mihi āgelū ſuū:⁊ daret mihi de oleo
miſericordie ut pungerē corpus patris mei.
Ade cū eſſet infirmꝰ:apparuit mihi archāge
lus Michael di. Noli laborare lachrymās
orando ꝓpter oleū ligni miſericordie: q̄r nul
lo mō poteris accipere niſi prius cōpleti fue
rint quinq̄ milia ⁊ q̄ngenti anni quō cōple
ti ſunt. Hec audiētes oēs p̄triarche ⁊ ꝓphe-
te exultauerūt gaudio magno valde dicētes.
Vere hec lux ingreſſa ꝓuenit a pectore filij
dei.hoc in euāgelio Nicodemi. Si tn̄ forte q̄
reres vtrū lux illa etiā illuminaret locum in
quo dānati erant ſicut ⁊ limbū. Rn̄dit tho.
in tertio di.22.ar.2.q.j.in corpore.q. ⁊ in ſolu.
2.ar.ꝙ non. Cuiꝰ ratio eſt:ꝙ ſicut pena ignis
que eſt pena inferni inq̄ztum agit ut inſtr̄m
diuine iuſticie: nō affligit niſi eos qui habēt
reatū pene:⁊ ſi aliq̄s alius ibi eēt. Ita lux il-
la ut inſtr̄m diuine miſericordie agens illos
tm̄ illūiat exterius q̄ interius illūiati erāt:ſic
p conſequēs nō illūiabat demones nec ani-
mas damnatorum. Ex p̄miſſis patet p̄ma ope
ratio quā anima xp̄i opata eſt in limbo que
diciṫ opatio illuſtrationis. ¶ Secūda inſup
opatio quā anima chriſti in limbo opata eſt
diciṫ operatio letificationis. Magnā eqdem
penā ⁊ triſticiam habebāt omnes ſancti pa-
tres in limbo exn̄tes propter dilationē ſpe-
rate glorie:ſeu quia paradiſum ſine mora in
gredi nō poterant:ꝓpter quod Prouer. 7.
dicitur. Spes que differt affligit animā. Et
ad hoc ſignificandū dicit Auguſti.in ſermōe
de paſſione.ꝙ lachrymabili obſecratiōe ſan
cti patres celeſtē patrē orabant ut filiū mitte
ret:hanc igitur triſticiā ⁊ penam totā in lim
bo cōuertit xp̄us in leticiā ⁊ gaudiū:dū ſan-
ctis patribꝰ ⁊ animā ſuam ⁊ nudā diuinita-
tis eſſentiā in qua oīs gloria paradiſi conſi-
ſtit mōſtrauit.propter quod Joan.8. Judeis
xp̄us dicebat. habraā pater veſter exultauit
ut videret diem meuꝫ vidit ⁊ gauiſus eſt. ꝙ
autē chriſtus in limbo oſtenderit ſanctis pa
tribus non tm̄ animā: ſed etiā eſſentiā diui-
nitatis:per quā eos veluti in paradiſo:⁊ bea
tificauit ⁊ letificauit teſtatur expreſſe domi-
nus Bonauētura in tertio di.22.ar.j.q.6. in
corpore queſti.di. Cum queriṫ vtrū ſtatiꝫ pꝰ
mortē xp̄us introduxerit ſanctos patres in
celū ⁊ pᷓadiſum. Rn̄deo ꝙ anime ſanctorum
nō ſtatim p mortē chriſti pducte ſunt in ce-
lum q̄ztum ad locū ſtatim tn̄ poſt reſolutio-
nē anime a corpe in xp̄i deſcenſu ad inferos
viderūt lumē eternū ⁊ beate facte ſunt: ⁊ pa
tefactū eſt eis celū q̄ztuꝫ ad premiū. vnde in
loco infernali exiſtentes habuerūt paradiſuꝫ
⁊ apertā dei viſionē que nō eſt aliud q̄z pa-
radiſus ⁊ vita eterna. Licet autē ſtatim poſt
mortē xp̄i beatitudinē habuerit: nō tamē lo
cuꝫ beatitudinis ſtatim adepte ſunt: qm̄ ipſe
chriſtus debuit in oībus primatū tenere ⁊ p̄
mogenitus eſſe in multis fratribꝰ tanq̄z ca-
put omniū. Reſurrectio autē xp̄i ⁊ eius de-
ſcenſio differri debuit ꝓpter fidei noſtre cō-
firmationē. Ideo eniꝫ dilata fuit reſurrectio
ut oſtenderet ꝙ xp̄us vere mortuꝰ fuerit:⁊ iō
etiā dilata fuit aſcenſio:ut p multa argamē-
ta oſtenderet ꝙ vere reſurrexit ſm̄ ꝙ dicitur
Act.j. Prebuit ſemetipſum in multis argu
mētis apparēs eis ⁊c̄. Qm̄ ergo nulla aīa in

celum debuit aſcendere ante xp̄m: ⁊ xp̄i aſcē ſio ꝓpter noſtrā ſalutē debebat differri: hic eſt ꝙ anime ſanctoꝝ nec ſtati fuerūt de limbo educte nec ſtatim in celeſti paradiſo fuerunt locate. hec Bonauen. verbaliter. Tho. aūt in tertio. di. 22. ar. j. q. 3. Et iteꝝ tertia pte ſum. q. 52. ar. 4. in coꝛ. q. dicit. Cum queritur vtrū anima xp̄i ſtatim poſt morteꝫ fuerit in paradiſo ⁊ ſimul cū ipſa duxerit ſanctos patres precipue cū Lu. 23. latroni dixerit. Hodie mecū eris in paradiſo. Rn̄deo ꝙ triplex eſt paradiſus. Vnꝰ coꝛpalis ⁊ terreſtris: in quo Adā poſitus fuit. Alius coꝛpalis ⁊ celeſtis. ſ. celū empireū de quo lucifer cecidit. Alius ſpiritualis ⁊ diuinalis qui cōſiſtit in viſione dei. De iſto tertio paradiſo intelligit̄ qđ dn̄s dixit latroni. hodie eris in paradiſo: qꝛ ſtatim pacta paſſione ⁊ ipſe latro ⁊ oēs qui erāt in limbo ſanctoꝝ patrū deum ꝑ eēntiā viderūt: ⁊ ſic oēs beatificati fuerunt. Quāta igitur leticia de viſione anime xp̄i ⁊ ꝑcipue ipſius diuinitatis habuerūt nō eſt phas explicare. Cogita tamē ꝙ ad ingreſſum anime xp̄i in limbo: omnes ſcī patres ut puta Adā Noe Abraā Eua ceteriqꝫ oēs tria ſingulariter fecerūt. Primo ipſuꝫ venerabil'r ſuſceperūt. Scd̄o ut deū veraciter adoꝛauerūt. Tertio hymnū nouū pro gratiarū actione omnes generaliter decantauerūt dicētes forte. Jeſu noſtra redemptō ⁊c̄. Seu ad cenā agni ꝓuidi. ⁊c̄. Dic ſi placet qual'r Adam ⁊ Eua culpā dicebant aīe xp̄i: pro eo ꝙ fuerunt cauſa perditionis tantaꝝ animarū ⁊ etiā mortꝭ ⁊ paſſionis ſue. Quibꝰ xp̄us potuit dixiſſe illud qđ cantat eccleſia. O felix culpa que talē ac tantū meruit habere redemptoꝛē. Dic etiam qualiter xp̄s fecit magnū ſolatiū puulis innocentibꝰ q̄ propter ipſum ab herode crudeliter occiſi fuerūt. Ex predictꝭ etiā pꝫ ſcd̄a opatio quā anima xp̄i in limbo opata eſt: q̄ dr̄ opatio letificatiōis. ¶ Tertia iſup opatio quā anima xp̄i in limbo opata eſt dr̄ operatio recitationis. ſm̄ eniꝫ Auguſti. ſtati ut anima xp̄i fuit in limbo recitauit ſanctis patribus ſeu oſtendit oīa opera charitatis que in 33. annis in hoc mūdo ꝑ coꝝ alioꝝūqꝫ ſalute fecit. Incipiens a conceptione ſua vſqꝫ ad mortē in ligno crucꝭ. Explica tu magnas abſtinētias xp̄i ⁊ curſum paſſionis ſue, put vis ¶ Quarta inſuper opatio quā anima xp̄i in limbo opata eſt dr̄ opatio ablationis. Stati

eniꝫ ut xp̄s fuit in limbo alligauit ſathanaꝫ ſeu luciferū non cathena ferrea: ſed auferēdo ei magnam poteſtatē ⁊ dominiū quā exercebat in oībus mundi hoībus. Proīde apoc. 20. dr̄. Vidi angelū. i. xp̄ꝫ deſcendentē de celo habentē clauē abiſſi. i. inferni. ⁊ cathenam magnā. i. poteſtatē in manu ſua: ⁊ apprehendit draconē ſerpentē antiquū qui eſt diabolus vel ſathanas ⁊ alligauit cū ꝑ annos mille. i. vſqꝫ ad tempus antixp̄i ſm̄ glo. ⁊ miſit cū in abiſſum ⁊ clauſit. glo. i. nocendi poteſtatem limitauit: ⁊ ſignauit ſuper illū. ſ. ſignaculo ſanctiſſime crucis: ut nō ſeducat amplꝰ gētes. glo. i. electos in diuerſis gētibꝰ donec cōſumenẗ mille anni. glo. i. vniuerſum tēpus a paſſiōe xp̄i vſqꝫ ad tp̄a antixp̄i. hec ibi. Alex. aūt in tertia pte ſum. in trac. de effectu paſſionis xp̄i dicit: ꝙ tripl'r xp̄us alligauit potentiā demonis. ¶ Primo per inuocationē ſui nominis vꝫ Jeſu. ꝓpter qđ Mat. vltio. dr̄. In noīe meo demonia eijcient. ¶ Scd̄o per ſignū ſanctiſſime crucis. Nā faciendo ſignū crucis diabolꝰ vincit̄ ſicut habet̄ de ꝯſe. di. 4 ca. poſtea. vbi ponit̄ in glo. exemplū de iudeo qui facto ſigno crucis. ut dicit Greg. in dialogo expulit oēs demones de tēplo. ¶ Tertio diminuit̄ poteſtas demonis ꝑ eccleſiaſtica ſacramēta ꝑcioſo ſanguine xp̄i roboꝛata. Ex quibꝰ etiā pꝫ q̄rta opatio quā aīa chriſti opata eſt in limbo q̄ dicit̄ opatio ablationis ¶ Quinta etiā opatio quā aīa xp̄i in limbo opata eſt dr̄ opatio reſurrectiōis: ut aūt aīa chriſti in limbū ingreſſa eſt precepit multis aīabꝰ ibi exn̄tibꝰ ut coniūgerent̄ cū ꝓprijs coꝛporibꝰ: ⁊ ſic in die reſurrectionis ſue cū ipſo reſurgerēt reſurrectione pfecta qđ ⁊ factum fuit. Vnde Mat. 27. dr̄. Multa coꝛpoꝛa ſcōrum q̄ doꝛmierāt ſurrexerūt: ⁊ exeuntes de monumētis pꝰ reſurrectionē eiꝰ venerunt in ſanctā ciuitatē ⁊ apparuerūt multis. hec ille. Inter quos precipue ut dr̄ in euāge. Nicodemi ſurrexerūt Leontiꝰ ⁊ Carinꝰ filij ſymeonis ſenis ſicut predictū fuit: in q̄buſdā tamē libris grecoꝝ legit̄: ꝙ chriſtꝰ cū iuit ad limbū multos moꝛtuos ſuſcitauit: etiā in ſua viuentes infidelitate: q̄ pꝰ reſurrectionē veri xp̄iani effecti ſunt ⁊ ſaluati. ꝓpter qđ etiā greci: ꝙ xp̄s platonē ab inferno extraxit. naꝫ dicunt cū q̄dā ingunt eiꝰ dicta ⁊ ſcripta legeret nec ea intelligere poſſet: cepit de eo maledicta dicere. Cui ip̄e Plato apparēs ait. Cur me ita

laceras ⁊ maledicis. Ego eniȝ ſalu⁹ ſum: q̄ꝛ
xp̄us de inferno me extraxit:vbi etiā me ⁊ ñ
nullos alios ꝓpter vitā noſtrā moralē illu-
minauit:qb⁹ dictis diſparuit. hec tñ o p̄dica
toꝛ apocripha.i. dubia ſicut apocripha pp̄lo
predicabis. Si tñ chriſtus platonē ſaluaſſet
forte incōueniēs nō eſſet. Cū etiā ſm̄ cōiter
oēs doctores ſaluat⁹ fuerit ex p̄uilegio Tra-
ian⁹ impatoꝛ ⁊ pagan⁹ p oronē ſci gregorij:⁊
precipue cū plato magis fuerit in hac vita de
veritate illuiatus q̄ȝ traian⁹.vñ ⁊ Aug. in li.
cōfeſ.exp̄ſſe dic̄.ꝙ repperit totū euange. Jo.
in libris platonis.vȝ In p̄ncipio erat verbū
vſqȝ ad illa verba. Et verbū caro factum ē.
Alex.etiā.3.pte ſum.circa vltimā qōem in.q.
que incipit.vtrū phi ſint dānati.ꝯcludit illos
fore dānatos q ſibiipſis ex ſupbia ⁊ nō deo
ſapiam attribuebāt. Ecōtra vero dicit illos
ſuo iudicio fore ſaluos:q humiliter viuebāt ⁊
ſapiaȝ ipſi deo attribuebāt: ꝓ eo ꝙ creditur
ꝙ tales aut p angelū aut p aliquē ꝓphetam
aut p intrinſecā inſpirationē fuerint de veri
tate fidei illuiati ⁊ p cōſeq̄ns ſaluati. Ex p̄di
ctis etiā pȝ qnta opatio quā aia xp̄i in lim-
bo opata ē:q̄ dr̄ opatio reſurrectiōis. ¶ Se-
xta etiā opatio quā aia xp̄i in limbo opata
eſt dr̄ opatio extractiōis.poſtq̄ȝ aia chriſti ſte
tit in limbo q̄ȝtū decuit ſapiam ſuā:oēs ſan-
ctos patres:nec nō ⁊ illos ut pie a qbuſdam
credit̄ q erant in purgatorio violēter ⁊ ꝯ dia
bolicā voluntatē de ipſo limbo obſcuriſſimo
extraxit.Sic eniȝ ꝓphetauerat zacharias. 9.
c.d.Tu quoqȝ in ſanguine teſtam̄ti tui edu-
xiſti vinctos tuos de lacu:in quo nō erat aq̄
Et ap̄ls ad Col.2.ait. Expolians p̄ncipatus
⁊ poteſtates trāſduxit eos ꝯfidēter palā tri-
umphās de illis in ſemetipſo.Et Jſa.8.dicit
Et ecce dixit dñs ad me voca nomē eius.i.
chriſti.Accelera ſpolia detrahe ⁊ feſtina pre-
dari.ſ.limbū.Et Oſee.13.dr̄.Ero mors tua:
o mors morſus tu⁹ ero inferne. Que verba
exponēs Bonauē.in tertio.di.22.ar.j. q.5.in
corpe.q.dicit. Mors chriſti mortē in electis
oino ꝯſumpſit apiendo eis ianuā vite eter-
ne.Cū aūt ſubdit ero morſus tu⁹ inferne.Jō
dr̄ q: mors chriſti:mors dr̄ iferni:q̄ꝛ ſic̄ mor
ſus vnā ptē capit ⁊ aliā dimittit: ſic chriſtus
ſua morte ⁊ deſcenſu ad iferos electos inde
eduxit:⁊ reprobos dereliq̄t. Ex qb⁹ pȝ ſexta
opatio quā chriſt⁹ in limbo opat⁹ ē.¶ Septi
ma deniqȝ operatio quā aia chriſti in limbo
opata eſt dr̄ opatio reclusionis: poſtq̄ȝ chri-
ſtus ſcōs p̄res ut predictū eſt de limbo extra
xit:ip̄m limbū recluſit: adeo ꝙ decetero nul
la aia in ip̄m ingredit̄:q̄ꝛ ſtatim ut aia ē pur
gata a culpa ⁊ pena aut in hoc mūdo aut in
purgatorio ſtatim ⁊ ſine mora ianuā celi et
eterne vite ingredit̄:qd̄ nequaq̄ȝ fiebat añq̄ȝ
ip̄m limbū cōcluſiſſet. Ex p̄dictis ſeptē opa
tionib⁹ quas xp̄s opatus eſt in limbo pȝ ter
tiū miſteriū opabilitatis de xp̄i deſcenſu ad
inferos quod dr̄ miſteriū. Et p conſeq̄ns ex
p̄dictis oibus patȝ nona excellētia ipſi⁹ ſciſſi
me fidei:que dr̄ excellentia deſcenſibilitatis.
Rogem⁹ igit̄ dñm Jeſum xp̄m ut ſic viua-
m⁹ in p̄ñti p grām:ꝙ in morte ſine vlla pur-
gatorij pena tranſeam⁹ ad eternam gloriam
cui ſit ſemp ois honoꝛ ⁊ gloria in ſe.ſe.Amē

¶ Dñica in reſurrectione dñi de.10.excellen
tia ſacratiſſime fidei: ſeu de ſacratiſſima re-
ſurrectione chriſti.

Urrexit non

ſ est hic. Scribuntur hec verba
Mar.vlti.c.⁊ in euangelio oc-
currentis ſolēnitatis. Poſtq̄ȝ
amātiſſimi ciues mediāte diuina grā decla-
raui ut vidiſtis in ſupioꝛib⁹ ſermonib⁹ noueȝ
mirabiles excellētias ſacratiſſime fidei: hodi
erna die ſingulariter habeo declarare deci-
mā excellētiam de ipſa ſacratiſſima fide que
dr̄ excellētia vnitatis.in qua p̄cipue habeo ꝓ
bare qualr̄ aia xp̄i ab ei⁹ corpe realiter ſepa-
ta p mortē crucis:iteꝝ veraciter p glioſaȝ re
ſurrectionē ſuo corpi eſt reunita atqȝ ꝯiūcta
Que mā ipſi⁹ bñdicte ⁊ glioſe reſurrectionis
xp̄i ꝑfecto erit tā ſuauis ⁊ delectabilis q̄ȝ eti
am admirabilis ad audiendū.Circa igit̄ hāc
māȝ atqȝ excellētiā glioſe reſurrectionis nr̄i
ſaluatoris tria miſteria nobis occurrūt pre-
cipue declarāda.quoꝝ Primū dr̄ miſteriū
Neceſſitatis. Scōm dr̄ miſteriū Veritatl
Tertiū dicit̄ miſteriū Integritatis.

¶ De trib⁹ miſterijs ſacratiſſime reſurrectio
nis xp̄i declarandis.Et primo de primo qd̄
dicit̄ miſteriū neceſſitatis.

Rimū igit̄ miſteriū de glioſa xp̄i re
p ſurrectiōe declarādū dr̄ miſteriū ne
ceſſitatl.Sic̄ eniȝ ſumme neceſſaria
fuit xp̄i paſſio ⁊ mors ad nos redimēdū: ſic
⁊ ſumme nec̄aria fuit xp̄i reſurrectio ad nos

ſaluādū ꝛ iuſtificādū. Et ſic null⁹ vnq̄ȝ fuiſſet
a culpa abſolut⁹ niſi xp̄s mortu⁹ fuiſſȝ: ſic nul
lus vnq̄ȝ glificari potuiſſet niſi xp̄s reſurrexiſ
ſet: q̄ð tripli͛ ꝓbo. Pⁱo auctib⁹. Scð̄o rō
nib⁹. Tertio diſtinctōe. ¶ Pⁱo ꝓbo aucti-
b⁹. ꝙ reſurrectio xp̄i fuit oīo ad ſalutē nr̄āȝ
neceſſaria. vñ apl's. j. ad cor. 15. ait. Si xp̄s n̄
reſurrexit ſic p̄dicat inanis ergo ē p̄dicatio
nr̄a: inanis ē ꝛ fides nr̄a: adhuc ſum⁹ in pctis
nr̄is ꝛ inuenimur falſi teſtes dei: qm̄ teſtioniū
dixim⁹ aduerſus deū: ꝙ ſuſcitauerit xp̄ȝ quē
nō ſuſcitauit. hec ibi. Itē Criſ. ſup Mat. ait.
Si xp̄s nō reſurrexit: nō hō ſil' ꝛ de⁹ cēſeret:
ſi nō reſurrexit ois xp̄i actio ad ſalutē nr̄ām
ꝑſus iutilis fuit. Itē glo. ſup verba Lu. vlti.
Quid turbati eſtis ꝛ cogitatiōes aſcēdūt in
corda vr̄a: ait. Si nō ē veritas reſurrectiōis
xp̄i: null⁹ ē fruct⁹ paſſiōis xp̄i. ¶ Scð̄o ꝓbo re
ſurrectionē xp̄i eē neceſſariā qnqȝ rationib⁹
Pⁱo rōne Oſtenſiōis. Scð̄o rōe Adi-
pletiōis. Tertio rōne Perfectionis. Q̄rto
rōe Cōfirmationis. Quinto rōe Exēplifi-
cationis. ¶ Pⁱo ꝓbo rōe oſtenſionis. Fun
damētū rōis ponit auctor in li. de cauſis. di.
Ois effect⁹ nāliter ē demōſtratiu⁹ ſue cauſe.
Pȝ hec regl'a. Nā fruct⁹ ſpālis ducit nos i co
gnitionē ſue cauſe q̄ eſt ſpālis arbor. Quo ꝓ
ſuppoſito: certū eſt ꝙ xp̄s erat ver⁹ hō ꝛ ve-
rus de⁹ dicēte Athanaſio i ſimbo. ſuo. Sicut
aīa rōnalis ꝛ caro vn⁹ ē hō: ita de⁹ ꝛ hō vn⁹ ē
xp̄s. q: igit͛ xp̄s cognit⁹ fuit eē ver⁹ hō in vita
ſua ꝛ i morte accidētali: neceſſe fuit ut p⁹ mor
tē ꝑ ſupnālē reſurrectionē etiā ſe demōſtra-
ret eē deū verꝫ. ꝙ ſi xp̄s nō reſurrexit: claꝝ ē
ꝙ null⁹ eū fuiſſe dn̄ȝ ſȝ ſimpliciter puꝝ hoīeȝ
credidiſſet: ꝛ iō glo. ſup illð. pſ. Que vtilitas
in ſanguie meo ꝛc. ait. Reſurrectiōis aſſer-
tio firma ē diuinitatis teſtificatio. Et ɔfirmat
iſta rō. claꝝ ē eniȝ ꝙ ad iuſticiā dei ptinet il-
los exaltare q ſe hūiliāt ꝓpter ipȝ deū: ꝛ cō-
tra humiliare ꝛ deprimere eos q ſe exaltāt ɔ̄
deū: quēadmodū virgo glorioſa Maria Lu.
p̄mo in ſuo cātico p̄dixit. Depoſuit potētes
de ſede. i. ſupbos: ꝛ exaltauit hūiles. Quod et
xp̄s ip̄e Lu. 18. ɔfirmat di. Qui ſe ex. hu. et q
ſe hu. ex. Sȝ certū eſt ꝙ xp̄s ſe hūiliauit vſqȝ
ad mortē crucis inq̄tū hō ꝓpter deū: dicēte
apo. ad Phi. 2. Hūiliauit ſemetipȝ. ſ. xp̄s fa
ct⁹ obediēs vſqȝ ad mortē mortē aūt cruc(: er
go cōgruū fuit ꝛ neceſſariū ꝙ exaltaret deus
ip̄m xp̄m ꝑ ſupnālē ꝛ glorioſam reſurrectōȝ
ut ex hoc oñderet iuſticiā ſuā qð vtiqȝ ꝛ fec.
Qð ɔfirmās ꝓpha in pſona ipſi⁹ xp̄i. dicit.
Dn̄e ꝓbaſti me ꝛ cognouiſti me: tu cogno. i.
approbaſti ſeſſionē meam. i. paſſionē meā: ꝛ
reſurrectionē meā. i. glorificatiōȝ meā. ¶ Se
cūdo hoc idē ꝓbo rōne adipletiōis. Certū eſt
eni ꝙ xp̄s añ mortē ſuā p̄dixerat apoſtolis:
ꝙ tertia die reſurgeret. Sic eni dr̄ Mat. 20.
Aſcēdēs Jhs hieroſolimā aſſumpſit. 12. diſci
pulos ſuos ꝛ ait illis. Ecce aſcendim⁹ hiero-
ſolimā ꝛ fili⁹ hoīs tradet p̄ncipibus ſacerdo-
tū ꝛ ſcribis: ꝛ cōdēnabūt eū morte: ꝛ tradent
eū gentib⁹ ad illudendū ꝛ flagellandū ꝛ cru-
cifigendū ꝛ tertia die reſurget. hec ille. Qð ſi
ſic ē: ergo neceſſe erat ꝙ oino xp̄s tertia die
reſurgeret. Qð ſi nō reſurrexiſſet certe xp̄us
mētitus eſſet: ꝛ ꝑ conſequēs ꝛ filius diaboli
ꝛ dānatus fuiſſet. Nam dr̄ ſapie. j. Qui loca
falſa nō p̄teriet illū corripiens iudiciū: et os
quod mētitur occidit aiam ſuā. Que omnia
cum ſint ipoſſibilia p̄cipue cū dixerit Jo. 14.
Ego ſum via veritas ꝛ vita. Et Jo. 18. Pi-
lato dixit. Ego in hoc natus ſuȝ ꝛ ad hoc ve
ni in mundū: ut teſtimoniū ꝑhibeam verita
ti. Et Mat. 5. dixit. Non veni ſoluere legeȝ
ſed adimplere. Amen quippe dico vobis do
nec tranſeat celū ꝛ terra iota vnū aut vnus
apex nō p̄te. a. le. donec oia fi. Cōcluditur ꝑ
conſequens ꝙ veraciter reſurrexit: ꝛ neceſſe
fuit ꝙ reſurgeret ſicut predixit. ¶ Tertio hoc
idē ꝓbo rōne ꝑfectionis. Fundamentū rōis
ponit ph's. 2. Metha. di. Quicqd eſt cā alioꝝ
ut ſint talia illud maxime debet eſſe tale. pa
tet hec regula. Nā ſi p̄lati dirigūt ſubditos
ſuos in viā morū ſeu virtutū: a fortiori debēt
ipſi eſſe moraliores ꝛ virtuoſiores ſubdit(ſu
is. propter hoc Simac⁹ papa. j. q. j. c. viliſſim⁹
ait. Viliſſim⁹ cōputand⁹ eſt niſi p̄cellat ſcia ꝛ
ſcītate q honore ceteris p̄ſtantior eſt. Et hie-
ro. j. q. j. ca. In quoſcūqȝ. ait. Reuera hi q ad
hoc eligūtur ut p̄ſint ceteris: ſicut p̄ordinant
dignitate ſic preeminere debēt virtute ꝛ ſan
ctitate. Et Idem Hiero. 8. q. j. ca. qualis. ait.
Qualis erit edificatio diſcipuli ſi intelligat
magiſtro ſe eſſe maiorē. Vnde nō ſolū epi-
ſcopi preſbiteri ꝛ diacones debent magno-
pere prouidere: ut cunctū populū cui preſidēt
conuerſatione ſermone ꝛ diſciplina precant
verū etiā inferior grad⁹. hec ille. deniqȝ Alex.
tertius extra de elec. c. cū in cūctis. ait. Cuȝ in
cūctis ſacr(ordinib⁹ ꝛ eccleſiaſticis ſint exe

maturitas grauitas morū ⁊ litterarum ſcia
inquirenda: multo fortius in epiſcopo hoc
oportet inquiri qui ad curam poſitus aliorū
in ſemetipſo debet oſtēdere qualiter alios
in domo dei oporteat ↄuerſari.hec ille. Quo
preſuppoſito certū eſt: ꝙ deus ipſe hanc pfe-
ctionē daturus homini ē: vt.ſ.ſimul in aīa et
corpore reſurgat dn̄te Job.19.c. Scio eni ꝙ
redēptor meus viuit: ⁊ i nouiſ.die de ter.ſur.
ſum.⁊c. Et apſs.j.cor.15.ait. In momēto in
ictu oculi: oēs qdem reſurgem⁹. Ḡdo ſi,ſic eſt
ergo a fortiori vt xp̄s eſſet pfectus reſurgere
debuit: ꝙ ſi non reſurrexiſſet vtiqꝫ ipfect⁹ re
manſiſſet ꝑ eo ꝙ hō non fuiſſet. Nā ꝑ illo
tp̄e quo aīa xp̄i fuit a corpore ſepata: ⁊ econ-
uerſo xp̄s hō non fuit: ꝑut dicit Bona in.3.
di.22.ar.j.q.j.in cor.q. ⁊ rō eſt: qꝛ cuꝫ hō vt dr̄
2.de aīa ſimplr̄ dicat̄ hō: qꝛ cōpoſitus eſt ex
aīa ⁊ corpe: iō ſi remoueat̄ vnuꝫ ab altero ſic
etiā veraciter fuit i xp̄o nequaqꝫ ā pli⁹ homo
erit niſi equiuoce: ꝑpter qd̄ phs.4. methau.
dicit. Hō mortuus non eſt hō: niſi equoce: ⁊
ↄfirmat̄: qꝛ xp̄s in triduo: vt dicit Bona. vt
ſup̄ nec videre poterat nec audire nec loqui
nec odorare nec guſtare. ꝙ ſi fuiſſet hō i illo
triduo: ergo xp̄s fuiſſꝫ hō cecus: hō ſurd⁹: hō
mutus. Que oīa cuꝫ fuiſſent valde abſurda.
concludit̄ idē vt ſup̄. Vt igit̄ xp̄s pfect⁹ eri-
ſteret ſicut ⁊ dicebat: qꝛ aliter inderiſum fuiſ
ſet: neceſſe fuit aīam cū ſuo corpe: ⁊ ecōuerſo
iterꝫ reuniri ⁊ ↄiūgi. ❡ Quarto hoc idē ꝓbo
rōne ↄfirmatiōis nr̄e: vꝫ ſpei ⁊ fidei. Funda-
mentū rōnis ponit Scotus ſup.2.de aīa di.
Obiecta ꝓpinquiora magis mouent poten
tiam ad actū qꝫ remota.pꝫ h̄ regula. Nā p̄-
ſentia amici magis inflāmat potentiam vo
litiuā ad eius amorē qꝫ eius abſētia. dicente
phō.9.ethi. Amicoꝝ p̄ſētia in oīb⁹ magis vtil'
⁊ delectabilis videt̄ qꝫ abſētia. Quo pſuppo
ſito: certū eſt ꝙ ſi xp̄s nō reſurrexiſſet ſeu re
ſurrectionē ſuā notabilr̄ diſtuliſſet: oīs fides
apoſtoloꝝ: ⁊ p ↄn̄s futuroꝝ xp̄ianoꝝ deleta
fuiſſet: qꝛ nullus in ipſum xp̄m credidiſſet: et
nullus fidei xp̄i ſe ſubieciſſet: precipue cuꝫ ſit
ſup̄naturalis ⁊ de non viſis: nulluſqꝫ reſur-
rectionē futuram credidiſſet: dn̄te Paulo.j.
cor.15. Si xp̄s non reſurrexit neqꝫ mortui re
ſurgent. Et ꝓpha dicit in pſona ipſius xp̄i.
Que vtilitas in ſanguine meo dū deſcē.in
cor.vbi glo.ait. Si corruptū fuerit corp⁹ meū
⁊ ſanguis meus ⁊ non reſurrexero: ⁊ nemini

annūciabo: nulla vtilitas mihi erit: qꝛ nullū
lucrabor.h̄ glo. Ecōtra vero dū xp̄s veraci-
ter reſurrexit qui eſt caput noſtrū: mēbra vi-
dentes caput reſurgere. hoc idē firmiter cre-
dunt ⁊ ſperāt. Nam ex hoc xp̄i fides i apl̄is
eſt ↄfirmata: ⁊ in poſteris ↄuerſis eſt ā plia-
ta. ⁊ ꝑpter hoc quaſi innumerabiles xp̄iani
martyriū ſuſceperūt: ⁊ vlteri⁹ oēs veri xp̄iani
firmiter credunt ⁊ ſperant ſe reſurrecturos.
Que oīa vt prediri nequaqꝫ fuiſſent niſi xp̄s
a mortuis reſurrexiſſet. ❡ Quinto hoc idem
probo rōne exemplificatōis. Nam fuit neceſ
ſariū xp̄m reſurgere ꝑpter vite nr̄e iſtructio
nem. ⁊ hoc quattuor modis ꝑut dicit Tho.
3.parte ſumme.q.53.ar.j.in cor.q. Pͥo qꝛ
ſicut reſurrexit a mortuis ita nos etiā debe-
mus reſurgē a peccat̄. Scd̄o qꝛ ſic̄ xp̄s p⁹
reſurrectionē habuit nouā vitā: ita etiā nos i
nouitate vite ambulare debem⁹. Tertio qꝛ
ſicut xp̄s reſurgens a mortuis iam amplius
non eſt moriturus. Sicut dicit̄ ad ro.6. Ita
etiam nos ex quo reſurreximus a pctō: non
amplius debem⁹ morti peccati nos ſubijcē.
Quarto qꝛ ſic̄ xp̄s mortē ſuſtinuit vt nos
liberaret a malis ⁊ reſurrexit vt nos promo
ueret ad bona: dn̄te apoſtolo ad Roma.4.
Mortu⁹ ē pp delicta noſtra: ⁊ reſurrexit pp
iuſtificationē noſtrā. Ita nos mortui peccat̄
debemus reſurgere in gratia: ⁊ de virtute in
virtutem ꝓficere. Et ꝑpterea dicit apoſtol⁹
ad epheſi.4. Renouamini ſpiritu ment' ve
ſtre ⁊ induite nouū hoīem qui ſm̄ deuꝫ crea
tus eſt in iuſtitia ⁊ ſanctitate veritatis. Et.j.
corin.5.ait. Expurgate vetus fermentum vt
ſitis noua cōſperſio: ſicut eſtis azimi. Itaqꝫ
epu.non in fermēto ve.neqꝫ in fermēto ma.
ſed in azimis ſinceritatis ⁊ veritatis. Et ad
Ro.6.ait.quō xp̄s ſurrexit a mortuis p glaꝫ
dei patris: ita ⁊ nos in nouitate vite ambule
mus. Et ad collo.3.dicit. Si cōſurrexiſtis cū
Chriſto que ſur.ſunt.q.vbi Chriſtus eſt in.d.
dei ſe.que ſur.ſunt ſa.non que ſuper terram.
Et profecto hodie non dicet̄ membrum eſſe
Chriſti qui ſpiritualiter non reſurgit cū ſuo
capite Chriſto per nouitatē vite a quo ⁊ nos
chriſtiani dicimur: ſicut habet̄ de conſe. diſt.
4.c.poſtqꝫ aſcendit. Ex predictis igitur ra-
tionib⁹ patet qualiter Chriſti reſurrectio ad
noſtrā ſalutē oīo erat neceſſaria. ❡ Tertio ꝑ
bo reſurrectionē xp̄i neciam fuiſſe vnica di-
ſtinctōe Alex.d̄ al.i.3.pte ſūme i.j.q.vbi agit

de reſurrectione xp̄i dicentis. Cum q̄rit̄ an reſurrectio xp̄i fuerit neceſſaria. Rn̄deo ꝙ neceſſaria fuit reſurrectio xp̄i ⁊ viatoribus ⁊ beatis licet alio ⁊ alio mō. Viatorib⁹ neceſſaria fuit triplici rōne. Prio ꝑpter iuſtificationē. vn̄ ad Ro.4.dr̄. Reſurrexit ꝑpter iuſtificationē noſtrā. Scd̄o ꝑpter gratiam ⁊ reconciliationē impetrandā. Vn̄ Hebre. 9.dr̄. Vt appareat vultui dei ꝓ nobis. glo. i. ut in corpe: ⁊ aia patrē ꝓ nobis deprecetur

Tertia rō eſt ꝑpter diſpoſitionē ampliorē ad ſuſcipiendū grām. Nā xp̄s in aſſumptione hūane nature accepit diſpoſitionē diſponendi nos ad grāz. In paſſione recepit maiorē diſpoſitionē. In reſurrectione vero ampliorē: q2 eſt magis ſm̄ qd accepta deo ei⁹ reſurrectio q̄ȝ paſſio ⁊ incarnatio. Si āt diceres: ꝙ plena remiſſio pene ⁊ culpe facta ē ꝑ paſſionē: ergo reſurrectō nō videt̄ neceſſaria Rn̄deo ꝙ plena eſt q̄tū ad ſufficientiā non tamē q̄tum ad efficaciā: quia ꝑ ſolā paſſiōȝ nō crederet̄ ꝙ xp̄us eēt de⁹: ſicut credit̄ ꝑ reſurrectioneȝ. Et ideo poſtq̄ȝ Aplus dixit ad Roma.4. Mortu⁹ eſt ꝑpter delicta nr̄a: ſtatim ſubiūxit ⁊ reſurrexit ꝑpter iuſtificationē noſtrā. Itē beatis erat neceſſaria reſurrectō xp̄i dupl'r. Primo ad maiorē gloriā ſpūuȝ ⁊ hec eſt cōis aiabus ⁊ angelis: q2 glorificata hūanitate xp̄i: eſt dupl'r delectatio in xp̄o vna in cōtemplatione diuinitat̄. Alia in cōtemplatione hūanitatis in qua angeli deſiderāt ꝓſpicere. ꝑme Pe. ꝑmo. ⁊ hoc de p̄nti

Scd̄o ad reſurrectionē corpoꝝ. Reſurrectio eniȝ xp̄i eſt cā future reſurrectiōis: ⁊ hoc in futuro. Vn̄ in pſal. dr̄. Ad veſpeꝝ demorabit̄ fletus ⁊ ad mat. le. glo. Dn̄s mane reſurrexit idē nobis ꝓmittēs ꝑ ſuā reſurrectionē que eſt efficiens cā reſurrectionis nr̄e anime: vȝ ⁊ corpis. hec Alexā. verbal'r. Ex p̄dictis igit̄ auctoritatib⁹: rōnib⁹: ⁊ diſtinctiōe pȝ qual'r reſurrectio xp̄i neceſſaria erat ad ſalutem noſtram. Et ꝑ conſequēs patet primuȝ miſteriū de xp̄i reſurrectione declarandum: quod dicit̄ miſteriū neceſſitatis.

¶ De ſecundo miſterio ſacratiſſime reſurrectionis chriſti declarando: quod dicitur miſteriū veritatis.

S Ecundū inſup miſteriū de glorioſa ⁊ benedicta reſurrectiōe xp̄i declarādū dr̄ miſteriū veritatis. Demōſtrata reſurrectiōis xp̄i neceſſitate. Nūc habeo demōſtrare ei⁹ veritatē quō. ſ. xp̄s veraciter reſurrexit. Et licet qſqȝ verus catholic⁹ ⁊ fidelis teneat̄ ſimpl'r credere ꝙ xp̄us a mortuis reſurrexit ꝓ eo ꝙ eſt articul⁹ fidei: ꝑpter qd̄ ⁊ eccl'ia cātat in ſimbolo tertia die reſurrexit a mortuis ſm̄ ſcripturas: tn̄ ad maiorē roborationē fideliū ꝓbo xp̄m veraciter reſurrexiſſe q̄ttuor modis. Prio auctoritatib⁹. Secundo rōnib⁹. Tertio apparitiōib⁹. Quarto teſtificationib⁹. ¶ Primo ꝓbo auctoritatib⁹. Nā aplus ꝑmo ad Cor.15. ait. Tradidi eniȝ vobis qd̄ ⁊ ego accepi: qm̄ xp̄s mortu⁹ ē ꝓ peccatis noſtris: ⁊ ſepultus eſt ⁊ reſurrexit tertia die ſm̄ ſcripturas. hec ibi. Itē Inno.3. extra de ſū. tri. ⁊ fi. ca. c. firmiter credimus. ait Tandē vnigenit⁹ dei filius Ieſus xp̄us a tota trinitate cōiter incarnatus: exinde ſp virgine ſpūs ſci coopatione cōceptus: hō factus ex aia rōnali: ⁊ hūana carne cōpoſitus: vna in duab⁹ naturis pſona: viā vite manifeſtius demōſtrauit: qui cū ſm̄ diuinitatē ſit imortalis ⁊ ipaſſibilis. Ipſe idē ſm̄ hūanitatē factus eſt paſſibilis ⁊ mortalis: q etiā ꝓ ſalute hūani generis in ligno crucis paſſus ⁊ mortuus: deſcendit ad inferos: ⁊ tertia die reſurrexit a mortuis ⁊ aſcendit in celum. hec ibi. Deiq; leo papa ſic ait. Quis dubitat a morte rediſſe ſaluatorē: cui⁹ pſentiā agnouit oculus attrectauit manus: ⁊ digitus pſcrutatus eſt. ¶ Scd̄o hoc idem ꝓbo quinqȝ rōnibus.

¶ Primo ratione diſpoſitionis.
¶ Secundo ratione autenticationis.
¶ Tertio ratione affirmationis.
¶ Quarto ratione operationis.
¶ Quinto ratione ſenſificationis.

¶ Primo ꝓbo rōne diſpoſitionis: ꝙ xp̄us veraciter reſurrexit. Fundamentū rōnis ponit Scotus ſup.2. de aia. di. Ex diſpoſitiōe in agente a ꝓpoſito ⁊ paciēte neceſſario: ſeqt̄ actio. pȝ hec regula. De impſſione alicui⁹ ſcientie. nā ponat̄ ꝙ aliqs velit diſcere aliquaȝ ſciaȝ: ſi talis eſt bn̄ diſpoſit⁹ ⁊ cōplexionatus q2 ut dr̄ ſcd̄o de aia. Molles carne aptos ad ſciam dicim⁹. Et ſimiliter ipſe magiſter habet bonā diſpoſitionē ad docēdū: ꝓ eo ꝙ ſcit vult ⁊ pōt eū docere ⁊ docet: certe neceſſario ſeqt̄ur effectus ꝙ ille acqrat illā ſciam. Quo pſuppoſito: certū eſt ꝙ in aīa xp̄i erat optima diſpoſitio ad reſurrectionem: q2 habebat appetitū ⁊ voluntatē ſe reuniendi cuȝ ſuo corpore: ſimiliter ⁊ i corpe erat diſpoſitio

optima quia erat integrũ ⁊ deitati coniũctũ In deovero qui debebat eſſe cauſa agens ⁊ effectiua reſurrectionis : erat ſp optima diſpoſitio ꝓ eo ꝙ in deitate erat ſcire:poſſe: et velle:ſeu ſapientia poteſtas ⁊ volũtas. Quibus cõceſſis neceſſario cõcludit ꝙ veraciter reſurrectio eſt ſecuta ſeu reſurrectionis effectus. ꝙ ſi forte opponeres hoc fuiſſe impoſſibile precipue cũ phus dicat in poſt predicamẽtis. ꝙ a priuatione ad habitũ īpoſſibil' eſt regreſſus. Rñdeo ꝙ ſicut iſta nõ eēt vera ⁊ bona cõſeqñtia dicẽdo ſeruꝰ ⁊ ãcilla ñ pñt facere militẽ:ergo nec a ſili dñs vel regia ſic a ſili ñ eſt bona cõſeqñtia:nã ꝗ eſt quedã ancilla dei non põt illuminare cecũ vel ſuſcitare mortuũ:ergo nec põt deus hoc facere.immo oppoſitũ concludit:ꝗꝛ ſicut dñs ⁊ regina pñt facere militẽ dato ꝙ hoc nõ poſſint ſeruus ⁊ ancilla:ſic a ſili potuit deitas que hꝫ infinitã ⁊ ſupnaturalẽ poteſtatẽ xp̄m reſuſcitare: dato ꝙ natura que eſt limitata in potẽtia hoc nunꝗ̃ potuerit nec vnꝗ̃ potuiſſet. ¶ Scđo etiã ꝓbo xp̄m veraciter reſurrexiſſe rõne autenticationis. Fundamẽtũ rõnis ponit Alex. tertiꝰ.extra de fide inſtru. c. ſcripta vero.di. Scripta vero autẽtica ſi teſtes inſcripti deceſſerint:niſi ꝑ manũ publicã facta fuerit:ita ꝙ appareãt publica aut autẽticũ ſigillũ habuerint ꝑ qđ poſſint ꝓbari:nõ videnẽ nobis alicuius firmitatis robur habere.hec ibi.glo. aũt ſup illud verbũ ſigillũ autenticũ ait. Autenticũ ſigillũ dicimꝰ ſigillũ epi cui credit ꝗ̃diu in cõtrariũ oſtendat.ſicut hẽt extra de ꝓba.c.poſt ceſſionẽ. Et.xi.q.3.c.cure. Itẽ ſigillũ capituli dr autenticũ.ut ex de ꝓba.c. tertio loco. Et.23.di.c.in noie dñi. Itẽ ſigillũ alicuius pncipis ſecularis cui credit de ꝯſuetudie ut hẽt extra de fide inſtru.c.cũ dilectꝰ. Et.19. q.3.c.ſtatuimꝰ.hec glo. Hoc igit pſuppoſito ꝙ litteris hñtibꝰ ſigillũ autenticũ alicuiꝰ capituli ſeu alicuiꝰ põtificis vel pape fides pleniſſima dat. Certũ eſt ꝙ xp̄us ꝗ eſt ſummꝰ põtifex oium põtificũ dicente aplo ad Hebre.4. Habemꝰ ingt pontificẽ magnũ: ꝗ penetrauit celos Jeſum in reſurrectione ſua appuit ſigillatꝰ in corpe ꝓprio qnꝗ̃ ſigillis autenticis ſuoꝝ vꝫ ſacroꝝ ſtigmatũ que in cruce ſuſcepat in pedibꝰ manibꝰ ⁊ latere. ꝙ ſi ſic ẽ:ergo multo magis dꝫ fides exhiberi ſtigmatibus ſuis ꝗ̃ ſimul oibꝰ ſigillis autẽticis pncipũ capituli ſeu ſummoꝝ põtificũ. ꝙ aũt xp̄s in reſurrectione cicatrices in corpore portauerit:⁊ aplis oibꝰ realiter oñderit pꝫ. Mar Joan.20.dixit. Thome dubitãti de eiꝰ reſurrectione in pñtia oium alioꝝ apoſtoloꝝ. Infer digitũ tuũ huc ⁊ vide manus meas ⁊ affer manũ tuã ⁊ mitte in latus meũ ⁊ noli eẽ incredulus ſed fidelis.hec ibi. Sup ꝗ̃ verba theophilus dic. ꝙ prius fuerat infidelis poſtea optimũ theologũ ſe oñdit.di. Dñs meꝰ vbi confeſſus eſt naturã humanã:⁊ deꝰ meꝰ vbi cõfeſſus eſt naturã diuinam.hec ille. Et Grego.in omelia ſup eadẽ verba Joan. ſic ait. Plus eniꝫ infidelitas Thome nobis ad fidẽ ꝗ̃ fides credentiũ diſcipuloꝝ pfuit:quia dum ad fidẽ palpando reducit:noſtra mens omni dubitatione poſtpoſita in fide ſolidat hec ille. Voluit ergo xp̄us cũ cicatricibus reſurgere ſm Alex. de al.in.3.pte ſum.vbi agit de reſurrectiõe xp̄i.⁊ etiã ſm Tho.in.3.parte ſum.q.54.ar.4.qnꝗ̃ reſpectibꝰ. ¶ Pͥo ut oñderet triumphũ ⁊ gliam ſue victorie.dicẽte Beda ſup Lucã.xp̄us inquit nõ ex impotentia cicatrices ſeruauit: ſed ut in perpetuũ glorie triũphũ oſtendat. Et Criſoſt.ſup mat. dicit. Crux ⁊ cicatrices xp̄i ſolaribus radijs luculentiores in iudicio apparebũt. ¶ Scđo ſurrexit xp̄us cũ cicatricibꝰ ꝓpter cõfirmatõnẽ fidei diſcipuloꝝ ſuoꝝ ſicut patuit in Thoma. ¶ Tertio ſurrexit cuꝫ cicatricibꝰ propter placationẽ patris celeſtis. quotienſcũqꝫ xp̄s oſtendit patri cicatrices quas ꝓ humani generis ſalute ſuſcepit totiens mitigat paternũ furorẽ dicente Berñ.ſup can. Securum acceſſum habes ad deũ o homo vbi habes ante patrẽ filiũ:⁊ ante filiũ matrẽ:mr oſtendit filio pectus ⁊ vbera. Filius oſtẽdit patri cicatrices ⁊ vulnera:nulla ergo poterit eẽ repulſa vbi ſunt tot caritatis inſignia. hec ille. ¶ Quarto xp̄us ſurrexit cũ cicatricibꝰ ꝓpter miſericordiã oſtendendã ut.ſ. oñdat electis ꝗ̃ miſericorditer per illa ſtigmata ſunt ſaluati. ¶ Quinto ſurrexit cũ cicatricibꝰ ut.ſ. oſtẽdat in iudicio dãnãdis ꝗ̃ iuſte ſunt damnati propter quod Auguſti.dicit. Poſſet xp̄us ſi vellet de corpe ſuſcitato maculã cuiuſlibꝫ cicatricis abſtergere ſed ſciebat quare cicatrices in ſuo corpe reſeruaret. Sicut eni monſtrauit Thome nõ credenti ut tangeret ⁊ videret:ita ⁊ inimicis ſuis ſua demonſtraturus eſt vulnera:nõ ut eis dicat ſicut thome: quia vidiſti me credidiſti: ſed ut conuinces

eos veritas dicat. Ecce hominē quem cru-
cifixiſtis: videtis vulnera que inflixiſtis: agno
ſcitis latus quod pupugiſtis: ⁊ propter vos
apertum eſt: nec intrare voluiſtis. vbi eſt tan
tarū iniuriarū mearum fructus? vbi eſt ſer-
uitus veſtra quā pro precio ſanguinis mei
dediſtis mihi? Ego ſuper omnia vos di-
lexi cū eſſem deus apparens homo et vos
me omnibus rebus veſtris viliorem feciſtis
hec ille. Et nō eſt mirū ſi in corpore chriſti ci
catrices perpetuo remanebūt: quia etiam in
corporibꝰ martyrū apparebūt. dicente Aug.
libro de ciuitate dei. Fortaſſe inquit videbi-
mus in corporibus martyrū cicatrices quas
pro chriſti nomine pertulerunt: nec erit in
eis deformitas ſed dignitas: ⁊ in corū corpo
re quedā corporalis pulchritudo fulgebit. hec
ibi. ¶ Tertio etiam probo xp̄m veraciter ſur
rexiſſe ratione affirmationis: vꝫ teſtiū veridi
corū. Fundamentū rationis habemꝰ in iure.
extra de ꝓba. c. quoniā contra falſam. Et ex
tra de teſti. ⁊ atteſta. c. cauſam que vertit. Et
extra de teſti. cogē. vel nō. c. Cum ſuꝑ cauſa.
Et ſuꝑ Mat. 18. vbi dr̄. In ore duorū vel tri
um teſtiū ydoneoꝝ. ſ. ſtat omne verbū. id ē ꝙ
duobꝰ teſtibꝰ veridicis fides indubitanter eſt
danda. Que regula probat̄ per expientiam
quottidianā. Quo ꝓſuppoſito: ꝙ duobus te-
ſtibꝰ fides debet dari: certū eſt ꝙ reſurrectio
nem xp̄i teſtes veriſſimi: vꝫ angeli atteſtati
ſunt: qui cum ſint in gratia cōfirmati: ⁊ ꝑ cō
ſequens mētiri nō poſſint: magis eſt eis fi-
des adhibenda ꝙ̄ꝫ omnibꝰ hominibꝰ mundi:
pro eo ꝙ mundani teſtes cū non ſint certitu
dinaliter in gratia confirmati poſſunt aut ex
malicia aut ex ignorantia mentiri. Et ꝙ an-
geli non tm̄ duo ſed quattuor vltra ſufficien
tiam xp̄i reſurrectionē probauerūt pꝫ. Naꝫ
Matthei. 28. dr̄. Angelus domini deſcendit
de celo ⁊ acce. re. la. ⁊ ſe. ſuꝑ eū. dixitqꝫ mu-
lieribꝰ nolite expaueſcere. Scio enim ꝙ chri
ſtuꝫ qui crucifixus eſt queritis nō eſt hic: ſur
rexit enim ſicut dixit. hec ibi. Item Marc̄. 16
dicitur. Introeuntes mulieres in monumē
tum viderunt iuuenem ſedentem in dextris
coopertū ſtola candida: ⁊ obſtupuerunt qui
dicit illis? Nolite expaueſcere chriſtuꝫ queri
tis nazarenum crucifixum reſurrexit nō eſt
hic. hec ibi. Joan. 20. de duobus alijs ange-
lis dicit̄. Dum ergo fleret Maria inclinauit
ſe et proſpexit in monumentum ⁊ vidit du-
os angelos in albis ſedentes: vnum ad ca-
put ⁊ vnum ad pedes vbi poſitum fuerat cor
pus Jeſu. hec ibi. De his duobus angelis fa
cit mentionē Luce viceſimoquarto capitulo
¶ Quarto etiam probo xp̄um veraciter re-
ſurrexiſſe ratione operationis: videlicꝫ mira
culoſe. Fundamentū huius rationis etiā ha
bemus in iur̄. extra de reli. ⁊ ve. ſanctoꝝ. capi.
Audiuimꝰ: ſed multo melius extra de teſti.
⁊ atteſta. ca. venerabili fratri noſtro: vbi Ho
norius tertius dicit. Mandamus quatenus
teſtes idoneos habeatis ſuper vita ⁊ miracu
lis pie memorie. M. abbatis monaſterij ſu-
pradicti producendos: ⁊ illos ſingillatim ex-
aminare curetis cum ea diligentia que ſolet
⁊ debet in receptione teſtiū adhiberi. hec ibi.
Quo conceſſo videlꝫ ꝙ fides exhibetur mi-
raculis ab eccleſia approbatis: certū eſt ꝙ re
ſurrectio xp̄i fuit operibus miraculoſis ap-
probata. Nam ut dicitur Matth. 28. in eius
reſurrectione terremotus factus eſt magnꝰ
cōtra naturā. Et ibidē dicit̄. Pre timore au
tem eiꝰ exterriti ſunt cuſtodes ⁊ facti ſunt ve-
lut mortui. Et inſuꝑ ut ibi dicit̄ xp̄us exiuit
ſepulchro ſignato ⁊ clauſo: quia poſtmodum
angelus deſcendens de celo reuoluit lapidē.
Et inſuper miraculoſe ut dicitur Mat. 27.
Multa corpora ſanctorū ſurrexerunt cuꝫ eo
Qō ſi ſic eſt ꝙ fides det̄ miraculis: ⁊ xp̄s in
reſurrectione ſua multa opa miracl'oſa oſtē
dit: concluditur ex hoc ꝙ veraciter reſurrexit
¶ Quinto etiam probo xp̄um veraciter re-
ſurrexiſſe ratione ſenſificationis. Fundamē-
tum ratiōis ponit ph̄us libro de ſenſu ⁊ ſen
ſato di. Omnis vera cognitio ortū habet a
ſenſu. patet hec regula. Naꝫ quia video ocu
lis aliquid eſſe nigrū: ideo iudico etiā pro in-
tellectu illud veraciter eſſe nigrū. Quo ꝓſup
poſito: certū eſt ꝙ xp̄us reſurrectionē ſuam
ſenſibiliter demōſtrauit quadruplr̄. ¶ Prio
ꝑ viſum ſe viſibilē aplis oſtendendo ſicut ex
preſſe habet̄ Luc̄. 24. Et Jo. 20. ⁊ 21. ¶ Scdo
ꝑ auditū cū eis actualiter loq̄ndo ſicut exp̄ſ
ſe habet̄ Mat. 28. Mar. 16. Lu. 24. ⁊ Jo. 20.
Nā per. 40. dies vſqꝫ ad aſcenſionē ut dici
tur Act. 1. c. cū aplis ⁊ diſcipulis loquebatur.
¶ Tertio reſurrectionē ſuā ſenſibilr̄ ꝓbauit
ꝑ guſtū cum aplis ⁊ diſcipulis ſepius come
dendo. Vn̄ Luce. 24. dicit̄. ꝙ dū ſimul apli
loquerētur xp̄us ſtetit in medio corū ⁊ dixit
eis. Pax vobis: ego ſum nolite timere. Et

mirantibus illis dixit. Habetis hic aliquid quod mãducet. At illi obtulerunt partē piſcis aſſi ⁊ fauū mellis. Et cū manducaſſet coram eis ſumens reliquias dedit eis. hec ibi. Et Joan. 21. etiā legit ꝙ cōmedit. Et actu. j. ca. qn̄ voluit aſcendere in celū dr̄. Et conueſcens ꝑcepit eis ab Hieroſolimis ne diſcederent. Si autē quereres quō xp̄s vere cōcedebat: cū in ei⁹ ſubſtantiā nō poſſet cibus cōuerti cū eſſet glorioſus. Rn̄dit Alexā. de ales. in tertia pte ſum. vbi agit de reſurrectiōe et etiā Tho. 3. pte ſum. q. 54. ar. 6. in ſolu. j. ar. ꝙ in ſuſceptione cibi ſunt qttuor. ſ. maſticatō cibi ⁊ traiectio. ⁊ iſta duo vere fuerūt in xp̄o Digeſtio vero ⁊ in comedentē ꝓ parte conuerſio in xp̄o nō fuerūt. Unde Beda ſuper Luc. Volens oſtendere modū quo chriſtus comedit ponit tale exemplū di. Aliter abſorbet terra aquā ſitiens. Aliter radius ſolis calens terra eniȝ abſorbet aquā indigētia. Radius vero ſolis potētia. Et ſic aliter comedit xp̄us aliter nos: ⁊ aliter angeli. Nam xp̄us comedit nō ex indigentia deperditionis: qꝛ talis indigentia nō eſt corporib⁹ beatis. Unde Auguſti. licet inquit xp̄us manducaret nullo mō cōuertebat cibus in corpus eius: ſȝ iō conueſci voluit ad inſinuandū veritatē reſurrectionis eius. q. ſ. haberet corpus verū non fantaſticū. hec ibi. Nos vero comedim⁹ propter reſtaurationē deꝑditi: que fit ꝑ cibū qui cōuertit in ſubſtantiā comedētis. Corpa aūt que nō ſunt viua nec animata nō comedūt licet cibuȝ terāt ⁊ deorſum traiciant. Sicut fecerūt angeli apparētes Abrahe: ⁊ angelus apparens tobie. Si autē quereret: quid ergo fiebat de illo cibo queȝ chriſtus cōmedebat Rn̄dit Alexan. vbi ſ̄ allegans Auguſt. libro 83. q̄onum. ꝙ in ſpūalem naturā cōuertebat Quod nō eſt intelligendū in ſpūalem naturā que ſit corpis glorificati: ſed in ſpūalē naturā reſpectu materialitatis quā prius habebat cibus aſſumptus. Unde queadmodum radius ſolis agēs in aquā que groſſe eſt nature cōuertit illā non in naturā ſuam ſed in vaporē: cui⁹. ſ. eſt natura ſubtilis reſpectu nature aque: ita debet intelligi in pte iſta. Hec alexan. ¶ Quarto xp̄s mōſtrauit reſurrectōnem ſuā ſenſibiliter ꝑ tactū ſe palpabilē eis exhibendo. Unde Luce. 24. dicit. Cuȝ apparuiſſet aplis ⁊ illi extimarent ſe ſpiritū videre: quid ingt dixit Jeſus turbati eſtis ⁊ cogitationes aſcendunt in corda veſtra? Videte manus ⁊ pedes: quia egoipſe ſum: palpate et videte: quia ſpūs carnem ⁊ oſſa non habȝ ſicut me videtis habere. Et cū hoc dixiſſet oſ̄dit eis manus ⁊ pedes ut tangerent. hec ibi. Si aūt quereret cū corpus xp̄i eſſet glorioſum: quō poterat palpari a nō glorioſo ⁊ etiam videri. Rn̄dit Alexan. vbi ſ̄. ꝙ corp⁹ glorificatū non eſt palpabile naturaliter: a manibus nō glorificat̄ ſicut nec viſibile ab oculis nō glorificatis. habet tamē corpus glorificatū de natura ſue glorie: ꝙ ſi vult palpatur ⁊ ſi non vult nō palpatur. Similiter ꝙ videatur. Quod fecit ⁊ beatus Bartholome⁹ nūdū glorificatus: ſed ille ex miraculo nō ex natura videbat hominib⁹ quādo volebat: ⁊ nō videbat quando non volebat: ſicut habet in eius legenda. Hoc tñ ut prediri corpus glorificatū facit: non ex miraculo: ſed ex natura glorie ſue. Ex predictis igit quinqȝ rationibus patet: qualiter xp̄us veraciter reſurrexit exquo etiaȝ omni mō poſſibili ⁊ ſenſibili ſe reſurrexiſſe oſtendit. ¶ Tertio ꝓbo xp̄um veraciter reſurrexiſſe diuerſis apparitionibus. Nam poſt reſurrectionē xp̄us diuerſis tēporibus diſcipulis apparuit quinqȝ tñ vicib⁹ in die reſurrectionis apparere voluit. Apparuit autē in toto ſicut inuenit. 16. vicibus. Et ideo act. ꝑmo dr̄. Quib⁹ ⁊ prebuit ſeipſuȝ viuū poſt paſſionē ſuam in multis argumētis ꝑ dies. 40. apparēs eis ⁊ loquēs de regno dei. Primo igit apparuit Marie magdalene. Sic eniȝ dr̄ Matth. 16. Surgēs Jeſus mane prima ſabbati apparuit prio marie magdalene de qua eiecerat ſeptē demonia. hec ibi. Et Jo. 20. Apparuit ei Jeſus di. Mulier quid ploras? quē queris? Jlla autē extimās qꝛ ortulanus eſſet dicit ei. Dn̄e ſi tu ſubtuliſti eū dicito mihi vbi poſuiſti eū: et ego eū tollā. dicit ei Jeſus. Maria. Conuerſa illa dicit ei. Rabboni: qd̄ dr̄ magiſter. dicit ei Jeſus. Noli me tangere nundū eniȝ aſcendi ad patrē meū. hec ibi. Quare prius apparuit dn̄s magdalene: que gerit tipū penitētū q̄ȝ ceteris apoſtolis ptraſeo: qꝛ rōnes aureas de hoc ponā deo duce in alio quadrageſimali de fructib⁹ ſacratiſſime fidei. Sufficit ꝑ nūc: ꝙ in hac prima apparitiōe verificata fuit ſententia pauli ad Roma. 5. di. Ubi ſuꝑhabūdauit delictū ſuꝑhabūdauit ⁊ gratia. ¶ Scd̄o apparuit mulierib⁹ ſeu alijs marijs

redeuntib⁹ a monumēto. vñ Mat. vltimo dr̄
dū irēt nūciare diſcipl'is. Ecce Jeſus occur-
rit illis di. Auete. hec ibi. he mulieres tipū ge
runt hūiliū qbus dñs apparet tā rōne ſexus
tā rōne effect⁹: qꝛ vt ſtatiʒ ſubiūgit̄ Mat. vlt.
Jlle acceſſerūt ꝛ teñerūt pedes ei⁹ ꝛ adorauе
rūt eū. Tertio appuit petro de q̊. i. cor. 15. apl's
ait. qꝛ viſus ē ꝑ cephe ꝛ poſt hoc vndeciʒ. hec
ibi. Cephas eni petr⁹ iterpretat̄. vñ Jo. i. dixit
Jeſus Simoni Tu vocaberis Cephas qꝺ in
terp̄tat̄ petr⁹ vbi aūt ei appuerit neſcitur niſi
forte qñ redibat a mōumēto ꝛ diuertit a Jo
an. ſic hētur luc. vltio. vel forte apparuit qñ ſo
lus monumētū itrauit ſicut dr̄ i hiſtoria ſcho
laſtica. vel appuit ei i ſpelūcha. Nā dr̄ i cadē
hiſtoria qꝺ qñ xp̄m negauit fugit i caueā que
mō appellat̄ gallicāt⁹: in q̄ vt dr̄ ꝑ tres dies
ſꝑ fleuit ex eo qꝺ xp̄ʒ negauit ꝛ ibi xp̄s ſibi ap
paruit ꝛ eū cōfortauit. Petr⁹ aūt interpretat̄
obediēs ꝛ gerit tipū obediētiū qbus dñs libē
ter apparet. ¶ Quarto appuit duob⁹ diſcipu
lis eūtib⁹ i emaus vt hētur luc. vltio. Quos
redarguēs dixit. o ſtulti ꝛ tardi corde ad cre-
dendū. ꝛc. Et ibi ēt dr̄ qꝺ cognouerūt eū i fra
ctiōe pāis. Quinto appuit diſcipl'is ꝯgregat'
i vnū i die reſurrectiōis: nō erat tñ tho. ibi cū
eis. vñ Jo. 20. dr̄. Cū eſſet ſero die illo vna ſab
batoꝝ ꝛ fores eēnt clauſe vbi erāt diſcipl'i cō-
gregati ꝑꝑ metū iudeoꝝ: venit Jeſus in me-
n⁹ ꝛ lat⁹ gauiſi ſūt g̊ diſcipl'i viſo dño. h ibi.
dio eoꝝ ꝛ dixit eis pax vobis ꝛ oñdit eis ma
he. 5. appitiōes in ipa die reſurrectiōis facte
ſūt. Sexto appuit poſt octo dies oib⁹ diſcipu
liſ ꝛ p̄ñte thoma q dixerat ſe nolle credē. vnꝺ
Jo. 20. dr̄. poſt dies octo iteꝝ erāt diſcipl'i it⁹
ꝛ tho. cū eis ꝛ venit Jeſus ianuis clauſis et
dixit. Pax vobis. deiñ dic thome infer digi
tuʒ tuū ꝛc. hec ibi. ¶ Septio appuit diſcipuliſ
piſcātib⁹. vñ Jo. 21. dr̄. Manifeſtauit ſe iteruʒ
Jeſus diſcipl'is ſuis ad mare tyberiadis. ꝛc.
vide ibi: qꝛ ad verbū xp̄i mittētes rethe cū ꝑ
totā noctē nihil p̄rēdidiſſent iplerū fuit cētuʒ
qnquagita trib⁹ magnis piſcibuſ. ¶ Octauo
apparuit diſcipulis i mōte tabor vbi cōſtitue
rat illis Jeſus ꝛ vidētes eū adorauerūt. h ibi
¶ Nono apparuit vndeciʒ diſcipl'is recūbē
tib⁹ in cenaculo. vñ m. 16. dr̄. Nouiſſime aūt
recunbentibus . xi. diſcipulis apparuit illis Je
ſus ꝛ expro. incre. il. ꝛ. du. cordis ꝛc. ¶ Deci-
mo apparuit diſcipulis exiſtentibus in mon-
te oliueti ſicut habetur luc. vltimo. ¶ Vnde
cimo apparuit qngētis diſcipl'is dicēte apl's
i. cor. 15. deinde iquit viſus ē pluſ q̄ʒ qngentis
frib⁹ ſimul ex qb⁹ manēt aliqui vſqʒ adhuc.
Quidā aūt dormiūt. hec ibi. ¶ Duodecio ap
paruit Jacobo minori q ſimilis quaſi erat
chriſto q nunq̄ʒ comedit carnes niſi agnum
in paſcha nec barbaʒ vnq̄ʒ icidit qui tm̄ ora-
bat qꝺ videbat̄ genua cameli hr̄e cui ſoli cōceſ
ſuʒ erat intrare ſca ſcoꝝ: q p̄rim⁹ cātauit miſ
ſaʒ in Hyeruſalē: qui tādē gladio a Judeis
occiſus ē: De q̊. i. cor. 15. apl's ait. Deiñ viſus
eſt Jacobo deinde apl'is oib⁹. hec ibi. ¶ De-
ciotertio apparuit Joſeph ab Arimathia ſic
legit̄ in euangelio Nicodemi. Naʒ cū audiſ-
ſet iudei qꝺ Joſeph corp⁹ dñi Jeſu a pilato pe
tiſſet ꝛ ipſū in monumēto ſuo poſuiſſet: indi-
gnati eū ceperunt ꝛ i cubiculo clauſo ꝛ ſigilla
to clauſerūt poſt ſabbatū cū occidē volētes.
Et ecce Jeſus in ipſa nocte reſurrectiōis ad
eū intrauit faciē ei⁹ extērſit oſculū dedit ꝛ in
domū ſuā i arimathiā ipſū ꝑduxit. ¶ Deci-
moquarto appuit paulo poſt aſcēſionē ꝑꝑ qꝺ
i. cor. 15. ait. Nouiſſime aūt oiuʒ tanq̄ʒ aborti
uo viſus ē ꝛ mihi Jeſus. hec ibi. ¶ Decimo
qnto appuit vt pie credit̄ ꝑ oib⁹ ſue matri vir
gini glo'ſe. Et iō euāgl'iſte nihil poſuer̄t qꝛ ꝑ
firmo hoc ab oib⁹ tenendū ē. Rōes aūt de
tali appiratiōe i alio quadrageſimali ponaʒ.
¶ Decimoſexto ꝛ vltio apparuit petro poſt
aſcēſionē de roma egredienti cui cū dixiſſet
domine quo vadis. Reſpondit. Redeo ro-
mā iterum crucifigi. Ecce aia chryſtiana qꝺ
ex tot ꝛ tantis diuerſis appitionibus diuer-
ſis diuerſimode factis nihil habes de reſur-
ractione tui ſaluatoriſ dubitare. ¶ Quarto ꝺ
niqʒ ꝓbo xp̄ʒ veracit reſurexiſſe teſtificationi
b⁹. vltra eni āgelicos teſtes: alios teſteſ hēm⁹
q teſtificati ſunt chriſtū veraciter reſurexiſſe.
Primi autez teſtes fuerunt cuſtodes ſepul-
chri xp̄i: de quib⁹ Mat. 28. dr̄. Qui cū abiſſēt
ecce quidā de cuſtodib⁹ venerunt in ciuitateʒ
ꝛ nūciauerūt p̄ncipibus ſacerdotū oia q̄ fca
fuerant: ꝛ cōgregati cū ſeniorib⁹ cōſilio acce-
pto pecuniā copioſā dederūt militib⁹ dicētes
Dicite qꝛ diſcipl'i ei⁹ nocte venerūt ꝛ furati
ſunt eū vobis dormiētib⁹: ꝛ ſi hoc auditū fue
rit a p̄ſide nos ſuadebim⁹ ei ꝛ ſecuros vos fa
ciem⁹. At illi accepta pecunia fecerūt ſic erāt
docti ꝛ diuulgatuʒ eſt verbū illud apō iude-
os vſqʒ in hodiernū diē. hec ibi. Alius teſtis
fuit pilatus qui teſtificat⁹ eſt Tiberio Jmpe

ratori xp̄m reſurexiſſe per quandā epiſtolam ſibi deſtinatā. Cuius tenor verbalr̄. eſt ille. Tiberio Imperatori ſuus pontius pilatus ſalutē. Nuper accidit qđ ipſe ꝓbaui iudeos ſe ⁊ ſuos poſteros in crudelē dānationē per iniuſtitiā deieciſſe. Nam cū promiſſū hērēt q̄dā eoꝝ: ꝙ illis de celo mitteret̄ ſanctū ſuum qui eoꝝ rex merito diceret̄ iſti cū habuiſſent ⁊ vidiſſent eū cecos illūinaſſe leproſos mundaſſe: paliticos curaſſe: demones ab obſeſſis fugaſſe: ⁊ ꝙ plus ē mortuos reſuſcitaſſe: dixerunt illū p̄cipes ſacerdotū īſidiantes ei magū eē miſſiq; eū pp̄ hoc tradiderūt ⁊ alia pro alijs mentientes: cōtra legē eoꝝ fecerūt. Ego autem credidi ita eſſe ⁊ flagellatum tradidi arbitrio eorum. At illi crucifixerunt eū: ⁊ eidē mortuo ⁊ ſepulto cuſtodes adhibuerunt. Ille vero militibus meis cuſtodientibus eum die tertia cum magno terremotu reſurrexit. Sꝫ intantum exarſit nequitia eorum vt darent eis pecūias dīcētes dicite q2 diſcipli ei⁹ nocte corp⁹ ei⁹ rapuerūt. verūtñ milites cum accepiſſent pecuniam id quod factum eſt tacere nō potuerunt. Nam ⁊ illum reſurexiſſe veraciter teſtati ſunt ⁊ ſe a iudeis pecuniam ſunt atteſtati accepiſſe. Hec aūt ideo tibi ſcripſi ne aliquis alter referens mētiat̄ ⁊ exiſtimes credendum eſſe mendacijs iudeoꝝ. vale ⁊ diiſ ſi placet me cōmenda. hec pilatus verbaliter pro vt in geſtis romanoꝝ inuenitur. ¶ Tertij deniq; teſtes chryſtum reſurrexiſſe confitentes ſunt mortui cum chryſto in die reſurrectionis eius reſuſcitati de quibus Mathe. 27. dicitur. Multa corpora ſanctoꝝ qui dormierant ſurrexerunt ⁊ exeūtes de monumētis p⁹ reſurrectionē ei⁹ venerūt in ſanctā ciuitatē ⁊ apparuerunt multis. hec ibi. ¶ Ex predictis igitur auctoritatibus rationib⁹ apparitionibus ⁊ teſtificationib⁹ pꝫ qualiter chryſt⁹ veraciter reſurrexit. Et per cōſequens pꝫ etiam ſcḋm miniſteriū de reſurrectione chryſti declarādū quod dicitur myſterium veritat̄.

De tertio myſterio ſacratiſſime reſurrectionis chryſti declarando quod dicitur myſterium integritatis.

t Ertium myſteriū deniq; de glorioſa chriſti reſurrectiōe declarandū dicit̄ myſteriū integritatis. pro cuius myſterij declaratione in forma q̄ſtionis quero. vtrū caro chryſti ſanctiſſima dato ꝙ anima eius nunq̄ꝫ coniūncta fuiſſet vel ſaltē ſolū tempore generalis Iudicij fuiſſet putrefacta corrupta ⁊ incinerata vel reſoluta in elementa quēadmodū accidit cōiter ceteris humanis corporibus. Et breuiter Reſpondit tho. 3. parte ſūme. q. 51. ar. 3. in cor. q. Et ēt in. 3. ſen. d. 21. ar. 2. ꝙ non. Et ꝙ corp⁹ xp̄i etiam ab anima ſeparatū nunq̄ꝫ corruptū fuiſſet ſed ſēper integrū remanſiſſet tripliciter. Primo auctoritatib⁹. Scḋo rōnibus. Tertio ſimilitudinib⁹. ¶ Primo probo auctoritatib⁹. Nā dicente p̄s. 15. ait. Caro mea requieſcet in ſpe: quoniam nō derelinques aīaꝫ meā i inferno nec nec dabis ſanctū tuū videre corruptionē. vbi glo. ait. Ideo caro chryſti in ſpe quieſcit: quia ſecura fuit de macula incorruptionis. Ambro. ait li. de vita beata. Tenēdum eſt inquit vt arbitror ꝙ caro chryſti deificata nunquaꝫ corrupta fuiſſet: etiam ſi vſq; ad mundi fineꝫ ab aīa ſua ſeparata perſtitiſſet. hec Ambroſius. Secundo quidem ꝓbo duabus rationib⁹

Primo rōe cauſalitat̄. Scḋo rōe vnitatis. ¶ Primo probo ratione cauſalitatis. fundamentum rationis ponit cōmētator lib. de ſbſtātia orbis. di. Remotis cauſis effectiuis remouentur effectus ſubſequentes poſt hec regula. Nam remotis prauis humoribus a ſtomaco que ſunt cauſa potiſſima diuerſarum infirmitatum ⁊ mortis: remouētur ⁊ eorum effectus vꝫ infirmitates ⁊ mortis. Quo p̄ſuppoſito certum ē ꝙ peccatum originale eſt cā precipua non tantuꝫ mortis ſed inſuper corruptionis corporalis poſt mortem. Sed clarum eſt ꝙ chriſtus non contraxit originale pctm̄ ꝓ eo ꝙ fuit ꝯcepta de ſpū ſancto caro ei⁹. propter quod Mat. i. dicitur. Ecce angelus domini apparuit Ioſeph. d. Ioſeph fili dauid noli timere accipere mariam coniugem tuaꝫ. Quod enim in ea natum eſt de ſpiritu ſancto eſt. hec ibi. Quod ſi ſic eſt ergo ꝑ conſequens non poterat caro chryſti corrūpi: cuꝫ cāſ non haberet qua corrumpi deberet. ¶ Secundo hoc idem probo ratione vnitatis. Fundamentum rationis ponit auctor lib. 6. principioꝝ. di. Actionis naturalis proprietas eſt ex ſe in id quod ſubijcitur ſimileꝫ inferre paſſioneꝫ. patet hec regula. Naꝫ ſi forma alicuius ſigilli cere inprimatur: ſtatim in cera ſuam ſimilitudinē relinquit. ſimiliter ſi i vaſe bono vinum reponitur: ſtatim vinum remanet odoriferum. Econtravero ſi in uaſe

putrido ſeu muſido vinum ponatur ſtat in vinum fit inſipidum. Quo preſuppoſito certum eſt ꝙ deitas coniuncta erat corpori chriſti non tantum viuo ſed etiam mortuo dicente Damaſceno. Anathema ſit inquit qui dicit verbum depoſuiſſe quod ſemel aſſumpſit Et leo papa dicit. Tanta eſt vnio dei et hominis vt nec ſupplicio poſſet dirimi nec morte diſtingui. hec ille. Hoc idem aſſerit expreſſe Bonauen. in tertio diſtincti. 21. argumen. 1. q. 2. Sed clarum eſt ꝙ deitas corpori chriſti coniuncta omnino erat incorruptibilis ergo per conſequens caro chriſti ſibi vnita nullatenus corrumpi poterat. ſi autem diceres ꝙ caro chriſti compoſita erat ex quattuor elementis contrarijs ſicut ⁊ noſtra ergo neceſſe erat ꝙ corrumperetur. Reſpondeo ꝙ putrefactio cuiuſcunqꝫ corpis ⁊ ſi proueniat ex contrarijs vel ex infirmitate illiꝰ nature que non poteſt amplius corpus continere in vnū tamen hoc non poterat contingere in corpore chriſti: quia vt predixi diuina virtus ſibi vnita eum roborabat ⁊ cōtraria ſuſpēdebat cōtra nām ne corpus illud corrūpi pmitteret Nota tū ꝙ xp̄s alios defectꝰ humane nature ſpōte aſſūpſit ⁊ pati voluit: tū vt opꝰ noſtre redēptionis oparet: tū ēt vt in his nobis mereret. Et ſi p̄dictos defectus aſſūpſerit: noluit tū corpus ſuū ſanctiſſimū putrefieri ⁊ reſolui duplici reſpectu. Primo reſpectu oñſionis ſue virtutis. Scd̄o reſpectu nr̄e vtilitatis vt. ſ. ex hoc haberet ſpes de futura reſurrectione ¶ Tertio ēt ꝓbo ſilitudinibꝰ ꝙ caro xp̄i ēt mortua oio erat icorruptibilis Primā ſilitudinē hēmꝰ de aīe cōparatiōe. Certuꝫ ē eniꝫ ꝙ aīa quouſqꝫ ē corpi cōiuncta: ipm nāliter reſeruat a corruptiōe. Qd̄ ſi ſic eſt ergo multo magis deitas corpi xp̄i cōiuncta cū ſit in infinitū potior aīa: ipſū a corruptione p̄ſeruaſſet alr̄ ſequeret ꝙ aīa eſſet nobilior ⁊ virtuoſior deitate qd̄ vtiqꝫ ē falſiſſimū. Scd̄aꝫ ſimilitudinē hēmꝰ de opatione balſami. Certū ē eniꝫ qꝛ qd̄ pōt virtꝰ finita determinato tp̄e: hoc ēt pōt virtꝰ infinita i finito hoc ē ſemp. Sed clarū ē ꝙ opatio balſami aliq̄ tēpoꝛ p̄ſeruat corpꝰ mortuū a corruptiōe. ergo a fortiori multo magis virtꝰ ifinita deitatis corpꝰ xp̄i ab omi corruptione p̄ſeruaſſet. Ex p̄dictis igit̄ auctoritatibꝰ rōnibꝰ ac ſilitudinibus pꝫ q̄liter ſanctiſſimuꝫ corpꝰ xp̄i nūq̄ꝫ corruptū fuiſſet icineratū vel putrefactū; dato ꝙ eiꝰ aīa ēt vſqꝫ ad finē mūdi ab eo fuiſſet ſepata. Et p ꝯn̄s patet triplex myſteriū de glorioſa xp̄i reſurrectiōe declarandū qd̄ dicebaꝛ miſteriū itegritatis. Et ēt p ꝯn̄s pꝫ ex p̄dictis Decima excellētia ipſiꝰ ſacratiſſime fidei q̄ dr̄ excellētia vnitat. In q̄ oñſum fuit qualr̄ aīa xp̄i a ſuo corpore p mortē realit̄ ſeparata veracit̄ cū eodē corpe p ſuā reſurrectionē fuit vnita ⁊ cōiūcta. Quā xp̄i reſurrectionē cōcedat nobis pater celeſt firmiter in preſenti vita p gratiā querere: ⁊ in futuro per gloriā eternaliter cōtēplari. Qui viuit ⁊ regnat in ſecula ſeculoꝝ Amen.

¶ Feria ſecūda pꝰ reſurrectionē dn̄i de. xi. excellētia ſacratiſſime fidei: ſeu de certitudine future felicitatis atqꝫ vniuerſalis reſurrectionis.

Stulti et tardi corde ad credeñ in oibꝰ q̄ locuti ſūt ꝓp̄he nōne h̄ oportuit pati xp̄m ⁊ ita itrare i glīaꝫ ſuā. Scribūtur h̄ verba luc. 24. c. i euāgelio occurrētis ſerie. pꝰ ſacri euāgelij lr̄alē ⁊ moralē expoſitōnē egregij ciues erq̄ vt claruit in precedēti ſmone. Decimā excellētiā ſacratiſſime fidei ſufficiēter vt vidiſtis declarauimus. reſtat vt hodie Vndecimā excellētiā de ipſa ſacratiſſima fide ēt declaremꝰ. Que quidē dicitur excellentia certificabilitatis. in qua precipue oñdam certitudinē future vite ſeu future felicitatis. Quoniam igitur cauſa potiſſima ⁊ principalior: qua rōnales creature hodiernis tēporibꝰ i tot ⁊ tātis peccatis atqꝫ voluptatibus ſubmergunt eſt profecto incredulitas. ⁊ ifidelitas: de ipſa futura vita beatitudine ⁊ felicitate. iccirco decreui certitudineꝫ demonſtrare. Naꝫ cogitauit mundana carnalis imo heretica creatura ꝙ alia non ſit vita ⁊ felicitas q̄ꝫ preſens: ⁊ ꝙ mortuo corpore ſimul ⁊ anima moriatur ⁊ deficiat. ⁊ ſumit argumentum ꝙ ois cognitio ſimpliciter eſt a ſenſu. Quod ſi a ſenſu aliquid deficit: iaꝫ credere nolūt dicentes. Quo modo credere poſſumus que videre ⁊ palpare non valemus. Et propter hoc ſe ſponte implicant cunctis voluptatibꝰ preſētis vite: cūctaſqꝫ morales ⁊ theologicas virtutes deſpiciunt ⁊ deteſtantur. De talibus nempe Lactantius libro ſecundo. diuina. inſtituti. capi. ſic ait. Nam dum nonnulli exiſtimant deo nos non eſſe cure nec poſt mortem eſſe futu

ros totos ſe libidinibus adijciunt ⁊ dum ſibi
licere putant: haurie͂dis voluptatibus ſcie͂ter
incumbunt: per quas ĩpudentes laqueos eter
ne mortis incurrunt. hec ille. Cum quo con-
cordans Auguſti. lib. de fide ad petrum ait.
Omnia ſiquidez huius mundi mala ⁊ pecca
ta ideo proueniunt quia fides de eterna vita
tanq̃ʒ dubia ⁊ incerta habetur. Si enim ho-
mines futurã vitam firmiter crederent: nun-
q̃ʒ peccarent: ſed ſemper virtutibus adhere-
rent hec ille. Licet igitur ad confutanduz hũc
errorem peſſimum ſufficiat pura ⁊ ſincera fi-
des: que futuram vitã non cum conditione
ſed ſimpliciter ⁊ abſolute credere facit. quo-
niã vbi põit̃ ꝯditio de futura filicitate ibi per
ꝯñs põit̃ ⁊ infidelitas. Qꝛ vt dr̃ ex̃ de. here.
c. i. Dubi⁹ in fide infidelis eſſe ꝯuincitur ta-
men ad firmiorẽ crudelitatez ⁊ certitudinem
future vite probabo veritatẽ future felicita-
tis ẽt fortiſſimis ⁊ nãlibus argume͂tis accipe
ergo. o incrudela anima. 14. argumenta for-
tiſſima certitudinem future vite demonſtrã-
tia. Quoꝝ ſeptẽ ſoluz hodierna die declara-
bo. Alia vero ſeptẽ craſtina die declaranda.
reſeruabo. Quorum. ſeptem argumentoruz.

¶ Primũ dr̃ argume͂tũ Aſſimilationis.
¶ Secũduz dr̃ argume͂tũ Operationis.
¶ Tertiuz dr̃ argume͂tũ Participationis.
¶ Quartum dr̃ argume͂tum appetionis.
¶ Quintũ dr̃ argume͂tũ Juſtificationis.
¶ Sextũ dr̃ argumentuz Proportionis.
¶ Septimũ dr̃ argume͂tũ Preguſtationis.

¶ De ſeptẽ argume͂tis oñdentibus certitudi
nẽ future felicitatis ⁊ vite. ⁊ pͥmo de ꝓ quod
dicitur argumentum aſſimilationis.

p Rimũ igit̃ argume͂tũ vnũquẽqʒ certi
ficãs de futura vita ⁊ felicitate dr̃ ar-
gume͂tũ aſſi[m]lationis. Jn hoc argumen
to hẽo oñdere q̃lit̃ aĩa itellectiua cũ imediate
ꝓcedat a deo ꝑ creationẽ ẽ imortal': ⁊ ꝑ ꝯñs
corrupto corꝑe ĩpa nõ corrũpit̃. Fundame͂tũ
huius argume͂ti ponit ph̃s lib. de ĩgeneratiõe
⁊ cor. di. Omne cuius cã ẽ corruptibilis vel
ĩcorruptibilis: ipſũ q̊qʒ eſt corruptibile vel in
corruptibile. pʒ h̃ regula. Nã qꝛ aĩa ſenſitiua
aĩaliuʒ pendet ab ipſa mã carnis que vtiqʒ ẽ
corruptibilis: iccirco corrupto corpore aĩaliũ
corrũpitur penitus coꝝ aĩa ſanitas ⁊ ſcientia
que ab ipſo corpore egrediunt̃ dice͂te ph̃o li.
de longitudine ⁊ breuitate vite. c. i. Corruptis
inquit animalib⁹ corrũpitur et anima ⁊ ſcien
tia ⁊ ſanitas in eis. Similiter qꝛ arbor gene-
ratiua fructuum ẽ corruptibilis. Jccirco fru-
tus eius corrũpitur. Jtem ignis egredie͂s a li
gno corruptibili corrupto ligno corrũpitur et
ipſe ignis. Oppoſituz eſt de cauſa incorrupti
bili quoniã producit effectuz in corruptibilez
patet. Luz eniz eſſe͂tia ſolis ſm ph̃m. 2. de ce.
⁊ mundo ſit icorruptibilis: iõ effectus eius q̄
eſt lux ⁊ claritas vtiqʒ icorruptibil' ẽ. Quo ꝓ
ſuppoſito certum eſt ꝙ hõ cõponitur ex ſecũ
da ſubſtantia videlicet materiali que eſt caro
⁊ formali que eſt aĩa. Cum igit̃ caro ſimplicit
generetur de ſubſtantia corruptibili parentuz
Jccirco ⁊ ipſa corrumpitur poſt mortẽ. Ecõ
tra vero: qꝛ anima ratiõalis pro vt dicit Bo
nauen. in ſecũdo. di. 19. per creationẽ imedia
te a deo qui eſt cauſa incorruptibilis et imor
talis procedit ⁊ infunditur corpori. Jccirco
dato ꝙ corpus corrũpatur: nequaq̃ʒ ipſa ali-
quo pacto corrũpi poteſt. Et propterea rema
net ꝑpetua ⁊ immortalis. Et ꝙ anima intelle
ctiua non dependeat a corruptibili corpore: ſʒ
inmediate a deo ⁊ per conſequens ſit icor
ruptibilis audi ph̃m tertio de anima dĩtem
Jntellectus inquit non habʒ aliquod organũ
in corpore ſed eſt ſeparatus ab omni organo
Et in lib. de animalibus dicit. Solus intel-
lect⁹ intrat in nobis ab extrinſeco. ꝓpter q̊d
idẽ ph̃s primo de anima cõcludit aĩam intel
lectiuam eẽ incorruptibilẽ di. Jntellectus. ſ.
human⁹ eſt quid diuinuz ipaſſibile ⁊ incor-
ruptibile. Et. 2. de anima dicit. Jntellectus nr̃
eſſe alterum genus anime. vnde contingit eũ
ſeparari ab hoc. ſ. corpore ſicut perpetuũ a cor
ruptibili. Et. 3. de anima dicit. Jntellect⁹ eſt ꝑ
petuus ⁊ imortalis. Deniqʒ. 12. methiſice ait.
Anima nõ oĩs ſed ſoluz intellectualis manet
poſt cõpoſiti corruptionẽ. Si igit̃ vt patet ꝑ
argumentum ſe͂m aĩa eſt ĩmortalis ⁊ eterna
a parte poſt: ergo poſtq̃ʒ receſſerit a corꝑe ſuo
oportet omnino cõcludere ꝙ habeat aut eter
nã fecilitatẽ ſi bene egit in preſe͂ti: aut ſi ma
le egit eternaz miſeriaz ⁊ calamitatez. Quod
confirmãs Athanaſius in ſimbolo ſuo ait.
Qui bona egerunt ibunt in vitã eternã: qui
vero mala in ignez eternum.

De ſecundo argume͂to oñſiõis future felici-
tatis quod dr̃ argumentũ operationis:

ſ Ecunduz inſuper argume͂tuz vnum-
quemqʒ certificãs de futura vita ⁊ eter-
na felicitate. dr̃ argume͂tũ oꝑationis. Jn hoc

argumento habeo oſtendere: qualiť ex operatione quã aĩa facit poſt mortem ſeu poſt ſeparationem a ſuo corpore: certitudinaliť arguiť eſſe aliam vitam ⁊ felicitatẽ ꝗ̃ pſẽtẽ. Fundamentũ igitur hui⁹ argumẽti ponit phs .9. metaphi. di. O is actus ⁊ operatio pſupponit potẽtiã ⁊ eſſentiã ſue cãc. patet hec veritas. Nã ſi eſt inuenire pomũ eſt ẽt inuenire arborem Similiter ſi inueniť gladi⁹ vel pallaciũ neceſſario opꝫ inuenire cãm efficientẽ ipſi⁹ gladij vel pallacij. Similiť ſi inuenitur fili⁹: neceſſario reperitur pater ⁊ mater intellige naturaliter. Quo preſuppoſito dico ꝙ aia in egreſſu a corpore non videať cum ſit ſubſtãtia ſpiritualis oĩo improportionata ſenſibilibus oculis. Peto an anima ipſa poſt mortẽ cognoſci poſſit eſſe imortalis. Et certuꝫ eſt ꝙ ſic: ⁊ hoc ex operatione ⁊ effectib⁹ que poſt mortẽ operať. vnde phs. i. de aia. ⁊ primo poſteri. Et Ricar. in. 4. di. 48. ar. 2. q. i. diſtinguũt dicentes ꝙ dupliciter aliqd cognoſci poteſt. Primo ꝑ ſuaꝫ formaꝫ ⁊ eſſentiã: ⁊ hoc mõ non vr̃ anima naturaliter ante mortẽ nec poſt morteꝫ ſicut nec deus a nobis eẽntialiter nũc non vr̃ nullo ẽt habitus mẽtis. Scðo mõ cognoſciť aliquid per effectuꝫ ⁊ per operationẽ ab extra ⁊ ſic cognoſcunť habitus mentis ꝑ actus ⁊ actus per obiecta vt dicitur. 2. de anima. Et inſuper deus cognoſcitur per effect⁹ vꝫ ꝑ res creatas ⁊ per ordineꝫ eaꝝ ⁊ per motuꝫ celoꝝ ⁊ etiã in iuditio cognoſcitur a reprobis ꝑ penã ab ipſo deo ex iuſtitia eis inflicta. hoc etiam modo cognoſcitur aia noſtra ante mortẽ ⁊ etiaꝫ poſt mortẽ. Ante mortẽ quidẽ per ſenſuꝫ ⁊ motuꝫ: q2 aia facit mouere corp⁹ videre audire loqui odorare guſtare ⁊ huiuſmodi. Que oia ſunt effectus eius dicente pho. 2. de aia. Anima inquit ẽ cauſa oĩum motuum et operationũ que fiunt naturaliter in corpore. Et. i. de anima dicit. Aiatuꝫ ab inaiato maxime in duob⁹ differre videť. ſ. motu ⁊ ſenſu ⁊ hec duo accepimus a ꝓgenitoribus nr̃is. poſt morteꝫ ẽt cognoſcitur per effectuꝫ ⁊ operationem miraculoꝝ que facit: dicente Gregorio in. 4. dialogorum. O petre inqt ſi vitam manentis i corpore deprehẽdis ex motu mẽbroꝝ: cur non perpendis aĩe vitam poſt corporis morteꝫ per virtutem miraculorum. hec ille. Ecce vt practica vtar Dum ſanct⁹ Bernardinus mortuus eſſet aquile ⁊ exiſteret in cardeto in eccleſia fratreſqꝫ eĩ vt moris eſt officium facerent: ſtatiꝫ videntibus fratrib⁹ quidaꝫ menbris deſtitutus tangens corpus eius ſanatus eſt. Similiter quidam paralitic⁹ ⁊ qdam cecus euꝫ ibidem tangentes ſtatiꝫ ſanati ſunt. Pretermitto alia infinita eius miracula. Inter que. 400. in eius canõizatione coram papa Nicolao probata ſunt. De mortuis ſuſcitatis taceo. quoniam vt fertur. iꝫ. ſuſcitauit. In legenda autem ſancti Antonij habetur ꝙ. i7. mortuos ſuſcitauit. In legenda vero ſancti andree apoſtoli. habetur ꝙ. 40. mortuos in mari ſubmerſos ſimul ⁊ ſemel ſuſcitauit. In legenda vero ſãcti Jo. euãgeliſte legiť ꝙ Druſianaꝫ mortuã cũ ad eccleſiam deferretur reſuſcitauit. Similiter ibidẽ legiť ꝙ quẽdam Juueneꝫ corã populo reſuſcitauit Siľr Cirillus in epiſtola ad Augu. recitat q̃liter ſanctus Hyeronim⁹ in bethleẽ in preſẽtia ſua ⁊ popľi reſuſcitauit tres mortuos. Nã vt ideꝫ refert poſt mortẽ ſancti Hyeronimi ſurexerũt due hereſes. Prima ꝙ anime nullatenus beatificabãť ante iuditiuꝫ vľe: ſꝫ ſoluꝫ tunc ſimľ cuꝫ corpe beatificareť. Secũda ꝙ nullum erat purgatorium. Cirillus autẽ tunc epiſcopus Jeroſolimitanus fecit propter hec populo ⁊ clerici facere orationes ⁊ Jeiunia 3. diebus. Quibus completis apparuit ſanct⁹ Hyero. beato Euſebio. di. Dic Cirillo epiſcopo ꝙ heri ſunt mortui tres homines nũdum ſepulti fac ꝙ preſente populo faciat eos portare in bethleem ad preſepium domini: vbi iacet corpus meum: ⁊ tunc accipiens ſacculum meum tangat illos mortuos ⁊ ſtatim ſuſcitabuntur. Ipſiqꝫ dicent quomodo anima purgata etiam ante iuditium beatificať ⁊ quomodo eſt purgatorium. quoniam illos vbiqꝫ duxi. Quibus expletis auferentur hee due hereſes. Quod preſente populo totuꝫ viſibiliter fuit cõpletum. Ex premiſſis igitur effectibus ſupernaturalib⁹ quos operatur anima poſt egreſſum a corpore: arguitur neceſſario ꝙ anima ipſa penitus eſt immortalis et icorruptibilis. Quod ſi ſic eſt ergo per conſequens neceſſe eſt concludere ꝙ ſit alia vita preter iſtam: in qua anima habet aut eternã licitatem aut eternam penam vel calamitatem. Quod ſi opponeres. ego nõ vidi iſta miracula. ergo non debeo credere animam eſſe inmortalem ⁊ per conſequens nec futu-

ram vitam ꝛ felicitatem. Reſpondeo ꝙ ſicut non eſſet bona conſequentia dicere non vidi papam ergo papa non eſt: Immo ē ꝛ alij viderunt. Sic non ē bonum argumētum dicere nō vidi miracula ergo miracula credēda non ſunt. ꝓ eo ꝙ ꝛ ſi tu non vidiſti viderūt alij. Et certe impoſſibile ē ꝙ tot miraculis q̄ eccleſia etiam per teſtes approbauit ſaltem vnum verum non reperiatur qđ cum inueneris animam vnam poſt mortem illud feciſſe: neceſſe eſt ꝙ confitearis eſſe immortalē ꝛ per conſequens omnes alias animas eternas eſſe ꝛ inmortales: quia vt. 3. metha. omnes ſpecies equaliter predicant̄ de ſuis indiuiduis. Nec mireris ſi animam non vides egredientem de corpore: quia inter ipſam q̄ eſt quid ſpirituale ſicut ꝛ ſcientia: ꝛ inter oculos qui ſunt quid materiale: nulla eſt conuenientia ꝛ inſuper qꝛ ſap̄. 9. dicitur. Corpꝰ qđ corrumpitur aggrauat animā: ꝛ deprimit terrena inhabitatio ſenſum plura cogitantem Et ſic ex prefactis patet ſecūdū argumētū demonſtratiuū future vite et felicitatis.

De tertio argumento oſtenſiuo future felicitatis qđ dr̄ argumentum participationis.

t Ertium argumentum vnumquemqꝫ certificans de futura vita ꝛ eterna felicitate dicitur argumentum participationis. Fundamentum huius argumēti ponit philo. 2. de anima. 5. phi. ꝛ. 10. me. di. Medium naturaliter participat de natura extremorum. patet hec regula. Nā ſi homo ab vna parte ſit conuerſus ad ignē: ab alia vero parte ad frigidum aerē ſeu aquam vtriqꝫ ſimul et ſemel ſentit frigus ꝛ calorē. hoc idem pꝫ de pomo in arbore exiſtente: quoniā pars que lucem ſolis reſpicit fit alba ꝛ rubicūda: ꝛ ecōtra pars alia que verſus terrā reſpicit remanet nigra palida ꝛ inſipida. Hoc idē pꝫ in domino noſtro Jeſu chriſto qui cum fuerit mediator inter deum ꝛ hominem vt ſic eos ad inuicē pacificaret iccirco participauit de vtroqꝫ extremo: qꝛ fuit verus deus ꝛ verus homo dicente apoſtolo. i. thi. 2. vnus iquit deus ꝛ vnus mediator eſt dei ꝛ hominum homo chryſtus Jeſus qui dedit redēptionem ſemetipſum pro nobis. hec ibi. Et atha. i ſimbolo ait. Eſt ergo fides recta vt cre. ꝛ confi. qꝛ dominus noſter Jeſus chriſtus dei filius deus ꝛ homo eſt. ꝛc̄. Similiter quia anima chriſti erat media inter deitatem ꝛ carnem que vtriqꝫ erat coniuncta: iccirco in cruce poſita ſm partem ſuperiorem qua erat deitati vnita erat glorioſa ꝛ impaſſibilis. ſm vero partem inferiorem qua carni erat vnita erat doloroſa ꝛ patiebatur. Quo preſuppoſito. ꝙ videlicet mediū participat de extremis. Certum eſt ꝙ triplex reperitur ſubſtantia in creaturis. Quedam eſt ſubſtantia pure corporalis: corporalis: ſicut ſunt elementa celi planete ꝛ huiuſmodi. Quedam eſt ſubſtantia omnino incorporalis ꝛ ſpiritualis ſicut ſunt angeli dei. Quedam vero eſt ſubſtantia compoſita: que ſcilicet partim eſt ſpiritualis ꝛ hic eſt homo qui corporalis eſt ex parte corporis ꝛ ſpiritualis ex parte anime. Quarta ſubſtātia eſſe non potuit. ſcilicet ꝙ aliqua creatura eſſet nec corporalis nec ſpiritualis. Sed clarum eſt ꝙ creatura pure ſpiritualis videlicet angelica eſt immortalis ꝛ perpetua dicente platone in thimeo. O dij deorum quorū opifex deus eſt: vos opera eſtis natura quidem diſſollubilia. dei tamen voluntate indiſſolubilia ꝛ perpetua. hec ille. Similiter ꝛ creatura ſeu ſubſtantia pure corporea eſt etiam ī corruptibilis ꝛ eterna pro vt ſunt celi corpora celeſtia ſol luna ſydera elementa ꝛ huiuſmodi. dicente philoſopho lib. de motibus animaliū. Corpora inqt celeſtia neceſſario ſūt incorruptibilia. Et. i. de celo ꝛ mundo. ait. Celum eſt ingenerabile ēt inalterabile ꝛ inaugmentabile. nec eſt leue nec graue cum ſit elōgatus a contrarijs ꝛ non poteſt recipere periginas impreſſiones i. hec ibi. Et cōmentator. 8. methaphiſice ait. Corpora celeſtia nō habent materiam que eſt in potentia ad corruptionem: ſed materia eorum eſt aliquid in actu. ſcilicet corpus: ideo dignius habet hoc nomen ſubiectum vel ſubſtantia q̄ materia hec ille. Quod ſi ſic eſt ꝙ ſubſtantia pure ſpiritualis ꝛ pure corporea ſint perpetua: ergo creatura media ex vtriſqꝫ cōpoſita neceſſario ſimiliter erit perpetua ꝛ eterna. Aliter ſequeretur ꝙ media non eſſet ex quo non participaret de ſuis extremis. Et licet corpꝰ corrumpatur ꝛ non anima que participat de natura angelorum: tamen iterum reſurget ꝛ re integrabitur in iuditio generali ꝛ coniunctū cum anima ſimul recipiet aut perpetuā gloriam aut penā dicente apoſtolo. i. the. 4. Si

enim credimus ꝙ Jeſus mortuus eſt ⁊ re-
ſurrerit. Ita ⁊ deus eos qui dor.per Jeſum
adu.cum eo. Et infra ſubiungit. quoniam ip
ſe dominus in iuſſu ⁊ in voce archangeli et
in tuba dei deſcendet de celo.⁊ mor. qui in
chriſto ſunt re.primi. Deinde nos qui vi.q
re.ſu.ſimul rap.cum illis in nu. ob chriſto in
aera:⁊ ſic ſemper cum domino erimus hec
ibi. Et prime cor.15.ait. In momento i ictu
oculi i nouiſſima tuba ⁊c.hec ibi. Que ſimul
omnia confirmans Grego.4. dialogorum
dicit. Tres vitales ſpiritus creauit omnipo-
tens deus.vnum qui carne non tegitur ⁊ eſt
angelorum. Alium qui carne tegitur ⁊ cū car
ne moritur ⁊ eſt brutorū. Tertium qui carne
tegitur ſed non cum carne moritur ⁊ eſt ho-
minū:quorum anima perpetua eſt. Princi
pium quidem habuit ſed finem non habe-
bit.hec ille: Ex prefactis etiam patet tertium
argumentū demonſtratiuū future felicitatis.

De quarto argumēto oſtenſiuo future felici
tatis quod dicitur argumentū appetitionis

Quartū inſuper argumentum vnum
quemqꝫ certificans de futura vita et
eterna felicitate dicitur argumentum
appetitionis. Fundamentum huius argumē
ti ponit philoſophus quīto phiſicoꝝ.di. Om
ne quod mouetur ab alio mouetur qꝛ motus
ois requirit quinqꝫ.ſcilicet tempus: terminū
a quo:terminū in quem:mobile:⁊ mouens
proximum.patet hec regula in motu lapidis
ad cuius motum requiritur tempus: requiri
ritur termin⁹ a quo moueatur:requiritur ter
minus in quem ſcilicet collocetur:requiritur
ipſe lapis:qꝛ aliter in lapide non fieret motus
demū requirit neceſſario hō vel aliqd aliud
qui ꝓxim⁹ lapidi lapidē moueat.hoc idem
exemplifica ꝺ motu hūani corporis qꝺ aia mo
uet qm̄ predicta.5.etiā requirunt. Quo preſu
poſito certū eſt ꝙ aīa mouetur nālī appetitu
⁊ deſiderio ad volendū eternā felicitatē pro
eo ꝙ ſiue vigilado ⁊ dormiēdo ſiue laboran-
do ⁊ vacando atqꝫ in cunctis operib⁹ ſēper na
turale deſiderium hominis mouet ad appetē
dū quandā eternā felicitatem ⁊ beatitudi-
nem:dicente Boe.pſa.2.3.li. Ois mortaliū
cura quammultiplicium ſtudioꝝ labor exer-
cet diuerſo quidē calle procedit ſed ad vnū
tantū beatitudinis finē nititur peruenire. Id
autem eſt bonū quo qs adepto nil vlteri⁹ deſi
derare. queat Et infra ſubdit. Ineſt enī mē
tibus hominū veri bōi naturaliter inſerta cu
piditas ſꝫ ad falſa deui⁹ error abduc. hec ille
Et aug.10.de ciui.dei.c.1.ait. Oiū certiſſima
ſnia ē qui rōne quoquomō vti pñt oēs ho-
mines velle eſſe beatos ⁊ felices.hec ibi. Et
14.de trini.ait. Oēs hoies tā boni q̄ꝫ mali nā
liter appetūt beatitudinē. Et phs.1.ethi.ait be
ne enūciauerūt.ſ. Alij phi dñtes eē aliqꝺ.bo-
nū qꝺ oia appetūt. Et.7.ethi.dic̄ diuū quod
dā i ſe hñt oia a nā.i.iclinationē q̄dā ad ſuū
principiū tanq̄ꝫ ad finē a quo depēdēt. Et.2.
de aia ait. Eſſe diuū ⁊ ꝑpetuū oia nālr deſi-
derāt vt ipſo ſemꝑ eē participēt.⁊ cā illi⁹ agūt
q̄cūqꝫ agūt ſꝫ nāꝫ. Et.3.tho.dic̄.maxie bonū
maxie oēs appetūt.deniqꝫ.12.meta.ait primū
bonū ē nālr ab oib⁹ maxie appetibile. ꝓpha.
hoc ēt deſideriū hēbat cū dicebat. Queād
modū deſiderat ceru⁹ ad fontes aquaꝝ:ita de
ſiderat aia mea ad te deus. Sitiuit aia mea
ad deū fontē.vi.q.ve.⁊ appa.ante faciē dei
⁊c. Quo etiam conceſſo ꝙ ſcilicet nālis appe
titus hōis mouetur ad appetendū q̄dam et
nā vitā ⁊ felicitatē.peto qs mouet hūanum
appetitum ad volendū eternā beatitudinē
vel quis dedit hōi hoc naturale deſiderium
Et certū eſt ꝙ ipſe deus dicente pho.3.de
aia. Mouens inquit eſt duplex.ſ.mouens i-
mobile qꝺ eſt appetibile ⁊ mouens motum
qꝺ eſt potentia appetitiua anie.hec ibi. Et.12.
meta.dicit. Primus motor mouet vt amatū
⁊ deſideratū. Et aucrois li.de ſubſtātia orbis
ait. Ois mot⁹ preſupponit primū mouēs qꝺ
eſt de⁹ ſine quo nullus eſt mot⁹. Quod cōfir
mans apoſtolus.2.cor.3.ait. Nō ſum⁹ ſuffici
entes cogitare aliquid a nobis.quaſi ex no-
bis ſed ſufficientia noſtra ex deo eſt. Et ꝙ ſit
deus mouens appetitum hominis ad beati-
tudinem etiam phs.v.phi.ratione confirmat
di. In mouentibus ⁊ motis non eſt ꝓceſſus
in infinitum ſed eſt venire ad primum mo-
uens imobile. quod ſic patet. Nam manus
mouetur in virtute brachij brachiū ivirtute
cordis cor i virtute aie aia aūt neceſſarie mo
uet in virtute ipſi⁹ dei. Quib⁹ premiſſis ꝙ de
us mouet hūanū appetitū ad volendū futu-
rā ⁊ eīnā vitā vltra pñtē. Tunc vlteri⁹ q̄ro.
aut futura vita ⁊ felicitas eſt aut non. Si ſic
habeo intentum:qꝛ eſt alia felicitas q̄ꝫ pre-
ſens:ſi non:ergo deus ocioſe vane ſtulte et

fruſtra mouet appetitū hominis ad volēdū illud quod non eſt: et per conſequens fundat apppetitū noſtrum ſuper re falſa et īpoſſibili. Sed hoc eſt oīo impoſſibile quia vt dicitur .3. de anima ſcđo. celi et mundi. primo et .4. phiſicorum. Deus nihil facit fruſtra nec deficit in neceſſarijs, nec abundat in ſuperfluis. Quod ſi ſic eſt oportet ergo concludere quod ſit alia vita et felicitas quam preſens. quod confirmans cōmentator ſuper .2. metha. ait. Deſiderium naturale nō poteſt eſſe fruſtatoriū. Et philoſo. j. ethicorum. dicit. Appetitus eſt rei nō habite ſed poſſibilis haberi. Quod ſi obiceres. Ille naturaliter inclinatur ad luxuriam ergo neceſſe eſt quod ſit luxurioſus: ne iſtud deſideriū ſit fruſtratoriū. Reſpondeo quod iſtud deſideriū nō eſt ex natura pura ſed ex natura culpabili et corrupta. Nō eni loquor de tali deſiderio quia tale deſideriū pōt et debet eſſe fruſtratorium: ſed loquor de illo puro et naturali deſiderio innato ipſi anime ex primordio et origine ipſius humane creature. Quod ſi vlterius diceres quod ſm phm. .3. ethicorū. c. .5. voluntas eſt etiā impoſſibilium. Reſpondit Ri. in .4. di. .43. ar. j. q. j. in corpore. q. di. Licet appetitus volūtatis de liberatiue poſſit eē circa impoſſibilia pūt eſt appetitus volandi et huiuſmodi: hoc tamē de appetitus volandi et huiuſmodi: hoc tamē de naturali apetitu nullo modo vere poteſt dici: quia nullus naturaliter appetit id quod impoſſibile eſt haberi. Et quāuis in aliquo fruſtretur naturalis apetitus propter aliquod accidens vt in dānatis qui naturaliter appetunt felicitatem quā impoſſibile eſt eos conſequi propter ſuam obſtinationem: tamen nullus naturalis appetitus creature ratiōalis fruſtrari poteſt vniuerſaliter et per ſe: propter quod ſicut videmus quod deus circa alios appetitus naturales ne eſſent fruſtra et varni pūidit de remedio: vt appetitui mādūcandi et bibendi prouidit de cibo et potu: appetitui generandi prouidit de coytu in ſacramento matrimonij et ſic de ſingulis: ſic a fortiori circa appetitū beatitudinis qui eſt nobilior precedentibus deus prouidit de remedio. ne ſcilʒ talis appetitus fruſtra eſſet: quia videlicet ſibi dabit eternā beatitudinē. Et ſic ex prefactis patet quartū argumentū demonſtratiuum future felicitatis

¶ De quinto argumēto oſtenſiuo future felicitatis quod dicitur argumentū iuſtificatiōis

Quintum argumentum vnūquodque certificans de futura et eterna felicitate dicitur argumentum iuſtificationis ſeu iuſtitie. Fundamentum huius argumenti ponit philoſophus lib. de animalibus di. Omnis perfectio exiſtēs in ſecūdis cauſis perfectius eſt in prima cauſa. patet hec regula. Si enim pater et ſol vt dicitur ſcđo phiſicorum. hanc perfectionem habent quod perfectum hominem ſeu filium generant: a fortiori hec perfectio inueniri debet in prima cauſa que deus eſt: propter quod celeſtis pater ab eterno generauit filium ſuum omnibus filijs in infinitum nobiliorem. ¶ Similiter ſi inuenitur virtus iuſtitie in ratiōali creatura: multomagis inueniri debet in ipſo creatore precipue cum ſit preclariſſima omnium virtutū moralium vt dicit philoſophus .5. ethicorum. Immo tāta eſt nobilitas iuſtitie quod prius debet deſeri omnis amicitia quam ipſam iuſtitiā corrumpere velle: dicente philoſopho primo ethicorum. Duobus amicis exiſtentibus: ſanctum eſt prehonorare veritatem quia pro ſalute veritatis et iuſtitie neceſſe eſt omnē amicitiam deſerere. Et .3. ethicorū dicit. Melius eſt mori quam facere contra veritatem bonā. ſ. iuſtitie. Quo preſuppoſito quod tantus eſt amor iuſtitie in pluribus pſonis quod etiā omnis amicitia et propria vita cōtennitur: certū eſt quod infinitū eſt maior amor in deo quam in omnibus ſimul creaturis qui etiam ne iuſtitia perderetur voluit filium ſuū omnibus angelis ceteriſque creaturis nobiliorem crucifigi. Quod ſi ſic eſt: clarum eſt quod neceſſe eſt eſſe futurā vitam in qua fiat remuneratio bonorum et punitio malorū. Quod ſi nō eēt futura felicitas quia ſcilʒ mortuo corpore moreretur et anima quanta bona irremunerata remanerent: et quanta mala impunita. Nonne videmus in hac vita multos religioſos et religioſas qui propter deum mundum contēnunt: caſtitatem perpetuā et volūtariā paupertatem obſeruāt: quique reiecta propria voluntate vſque ad ſepulturā obedientie prelatorum ſe ſubmittūt. vbi eſt ergo tantarum virtutū et bonorum ſuorum renumeratio. certe non in hac vita: non in hoc ſeculo: ergo in alio: ergo anima eſt inmortalis: et per conſequens eſt alia preter iſtā eterna felicitas. Hoc idem intelligendum eſt eſſe de virtuoſis mūdanis qui precepta dei ob-

ſeruant:aduerſitates paciēter tollerant.quiqꝫ
omneſ mondanas delectatiōes atqꝫ peccata
contēnunt:preterea an non videmus in hac
vita malos homines ꝑuerſos iniquos blaſ-
ſematores ſuperbos luxurioſos bonis tempo
ralibus dignitatibus magnificentijs delecta
tionibus diuitijs atqꝫ omni mūdana gloria
abundātes:certe ſic. Sed nunquid videmus
eos pro ſuis peccatis ſicut iuſtitia exigit per-
cuti flagellari atqꝫ puniri: Clarū ē ꝙ nō:vbi
eſt igitur queſo o deus iuſtitia tua:certe non
in hac vita:ergo eſt in alia:ergo neceſſe eſt fu
turam vitam cōfiteri in qua ⁊ bona remune
rētur:⁊ mala puniātur. Quod cōfirmās Sa
lomon eccleſiaſtices vltimo.ait. Finez loquē
di omnes pariter audiamus:deū time ⁊ mā-
data illius obſerua:hoc eſt aūt omnis homo
Et cūcta q̄ fiūt adducet deus in iuditiuz pro
omni errato ſiue bonum ſiue malum ſit. hec
ibi. Et apoſtolus ſcd̄o cor.5.ait. Omnes eni
nos manifeſtari oportet ante tribunal chriſti:
vt recipiat vnuſquiſqꝫ propria corporis ſui ꝓ
ut geſſit ſiue bonum ſiue malum. propterea
Mat.16. Saluator ait. Reddet vnicuiqꝫ ſm
opera ſua. Et certe ſi deus predictā iuſtitiam
non faceret:valde iniqu⁹ ⁊ iniuſtus exiſteret
pro eo ꝙ contemptores ipſius dei:atqꝫ tranſ
greſſores ſuorum ſanctorum preceptorum
preferret in hac vita amātibus ⁊ timentibus
cum ⁊ ſeruantibus leges eius. Iniuſtior aūt
⁊ iniquior apparet deus ſi nihil penitus etiā
in hac vita daret amicis ⁊ cultoribus ſuis a
quibus exigit tot ⁊ tanta ſeruare ⁊ cuſtodire.
Iniuſtiſſim⁹ vero ⁊ iniquiſſim⁹ profecto exi-
ſteret:ſi amicis ſuis in eorum morte omnia
auferret ⁊ ꝙ plus eſt ſi eos ad nihiluz redi
geret atqꝫ in eternum ſua ⁊ angelorum ſotie
tate priuaret. Que omnia cum ſint impoſſi-
bilia quia ad quodlibet paruum inconueni-
ens in deo vt dicit Anſelmus li.cur deus ho
mo.ſequitur impoſſibilitas: neceſſario con-
cluditur ex hoc eſſe aliam futuram ⁊ eternaz
vitam. Ex prefactis etiam patet Quintuz ar
gumentum demonſtratiuum future vite ⁊
eterne felicitatis.

¶ De ſexto argumento oſtenſiuo future feli-
citatis quod dicitur argumentū ꝓportiōis.

ſ Extum argumentum vnumquenqꝫ
certificans de futura vita ⁊ eterna fe
licitate dicitur argumentum propor-
tionis. Fundamentū huius rationis pōit
Scotus ſuper ſecūdo de anima.di. Ex con-
ditione ⁊ qualitate obiecti cognoſcitur con-
ditio ⁊ qualitas ſue potentie.patet hec re-
gula. Si enim obiectum eſt corporale prout
eſt color vel corpus coloratum:ergo potentia
viſiua ipſius apprehēſiua eſt corporalis. Si
obiectum eſt ſpirituale ſicut eſt ſcientia: ergo
potentia intellectiua ipſius apprehēſiua ſpi-
ritualis erit. Si āt obiectū corporale.i.ſpūale
magnum fuerit:ergo potentia eius apprehē-
ſiua erit magna:⁊ ſi obiectum eſt corruptibi-
le potentia ipſuz apprehendens corruptibilis
erit. Quo preſuppoſito certum eſt ꝙ cum ſit
duplex potentia in anima videlicet intellecti
ua:⁊ volitiua. Obiectum potentie intellectiue
eſt ſimpliciter vniuerſalis veritas ⁊ incorru-
ptibilis dicente philoſopho ſcd̄o de anima.
Intellectus inquit eſt vniuerſalium. ſenſus
vero particularium. Et.3.de anima dicit. In
tellectus in homine duplex eſt ſpeculatiuus ⁊
praticus:⁊ differunt in fine:quia finis ſpecu-
latiui ē ſimpliciter veritas:preteriti autē finis
eſt opus. Sed claruz eſt vt predixi ꝙ talis ve
ritas eſt incorruptibilis ſicut probat Augu.
in ſoliloquijs.cum ſit talis nature ꝙ etiā ipſa
negatio veritatis veritatem ponit. dicente
philoſopho.j. poſteriorum ⁊.2.priorū. Ex fl̄is
bene ſequitur verum ſed ex veris nō niſi ve-
rum. Quod ſi ſic eſt:ergo potentia intellecti-
ua ipſaz veritatem apprehendens eſt omni-
no icorruptibilis ⁊ per ꝯſequēs ſic veritaſ eſt
eterna ſic animam intellectiuam oportz eter
nam eſſe. Quod confirmans Aug. vbi ſupra
in ſoliloquijs ait. Omnis ſubſtantia compre-
henſiua veritatis inq̄ztū eſt veritas:eſt i mor
talis.h ibi. Veritatem hic intellige eſſentiam
rei inq̄ztum eſt abſtracta a materia ⁊ ab om
nibus malis conditionibus prout ē cū appre
hendit homo qui predicatur de omnibus ho
minibus. Obiectum aūt potētie volitiue ſm
eundez philoſophuz eſt vl̄e ⁊ icorruptibile bo
num propter quod cum ipſa ſit capax predi-
cti boni vniuerſalis ⁊ incorruptibilis:quia vt
dicit Augu.eo anima imago dei eſt quo eius
capax eſt ⁊ particeps eſſe poteſt:ſeqtur ex hoc
ꝙ non tm̄ anima nō ē corruptibilis ſed vltra
hoc oportet ꝙ ſi deuſ ordinate ꝓcedit repleat
predictam capacitatem humane voluntatis.
Quod ſi non repleret poſſet deus cauſari vt

de impotentia quaſi hoc non poſſit facere ſi-
cut de eo qui cepit hedificare ⁊ non potuit p-
ficere: vel de malitia ſicut de patre filium ſuũ
famelicum non paſcente: vel de inſipientia ſi
cut de illo qui credit habere modicum vinũ
tempore vindemie ⁊ magnum vas prepararet
hec aũt nullo mõ ſunt dicenda de deo. Quia
ipſe eſt ſũme potens dicente propheta. Om
nia quecunq̃ voluit dominus fecit in celo ⁊
in terra Et ſũme bonus. Mat.19. Nemo bo
nus niſi ſolus deus ⁊ ſume ſapiens. eccleſia
ſtici.j. Omnis ſapientia a dño deo ē. propter
que oia neceſſario cõcluditur q̃ aia humana
eſt incorruptibilis ⁊ inſuper replebitur in fu
turo eterna felicitate ⁊ oibus bonis. Cũ bea
titudo vt dicit Boe. proſa.2. tertij libri ſit ſta-
tus omnium bonorũ agregatione perfectus
⁊ per conſequens ex prefactis patet ſextũ ar
gumentum demonſtratiuũ eterne vite ⁊ fu-
ture felicitatis.

¶ De ſeptimo argumẽto oſtenſiuo future fe-
licitatis qđ dicitur argumẽtũ preguſtatiõis

Septimũ argumentũ deniq̃ vnum
quẽq̃ certificãs de futura vita ⁊ eter
na felicitate dicitur argumẽtũ pregu
ſtatiõis. Fundamentũ huius argumẽti ponit
philoſophus.j. de aia. di. Accñtia ɔferunt ma
gnã partem ad cognoſcẽdum de ſbo q̃ quid
eſt. patet hec regula. Nã medic⁹ q̃z plurimũ
ex accidẽtibus que adueniunt in corpore in-
firmi: cognoſcit cãz infirmitatis eius: quã alr
nõ cognouiſſet. Similiter aſtutus iudex co-
gnoſcit ex accidentibus apparentibus in fa-
cie latronis vel homicide ipſum latronẽ vel
homicidã ſicut eſt cum videt eũ tremeſcẽ pa
leſcere. hr̃e loquelã cõfuſaz. ⁊ huiuſmodi. Si
militer mulier cognoſcit plerũq̃ ſe grauidaz
eẽ ex accidẽtibus que ſibi adueniũt lʒ nihil fe
tus in corpore ſentiat. Sicuti eſt qñ nõ hʒ ap
petitũ cõſuetũ: qñ veniũt ſibi laſſitates: quã-
do appetit cibos cõtrarios ⁊ hmõi. Fallit tñ
regula aliquãdo in quibuſdã: reſpectu mr̃icis
que cũ ſit ꝓna ad generandũ: facit replere vẽ
trem vento vſq̃ ptus tempus. Cognoui quã
dã vxorẽ magni militis que p nouẽ menſes
grauida videbatur: propter qđ iam fuerãt in
uitati cõpatres ⁊ cõmatres ⁊ parata etiã fue
rant omnia ad nuptias neceſſaria. Que cum
dẽberet parere fece vno fiolio puzolẽto ouero
vno ſaco de corege longe longe longe ⁊ nihil
aliud peperit. Et hoc veriſſimũ fuit. hec tamẽ
recreatiõis gratia ꝓ nunc dicta ſint. Quo p̃
ſuppoſito q̃ videlicet accidentia oſtenſiua ſũt
ſuarum cauſarum. Ecce q̃ vnus iuuenis.25.
annorum eſt in mundo plenus diuitijs ⁊ om
ni genere delectationum ornatus veſtimen-
tis ⁊ ſic đ ſingulis. Quid plura habet omnia
ad nutũ. hic aũt relinquit mundum imenſas
diuitias omnes mũdi voluptates ⁊ religio-
nem ingrediens pauperrime viuit: magis cõ
tentus paupertie q̃z ſint omnes diuites ⁊ ma
gnati omnibus diuitijs ſuis atq̃ dignitati-
bus. Qui inſuper facit infinitas vigilias. Je-
iunia ⁊ abſtinentias cũ tã in mundo: nec vna
die ⁊ nocte poſſz ieiunare ⁊ vigilare. Cui ⁊ la
chryme iuges prius amariſſime: nunc fiunt
ſuper omnes voluptates mũdi dulciſſime di
cente Jero. Dulciores inquit ſunt lachryme
penitentium: q̃z omnes ſimul delitie diuitum
Cui tandẽ omnia que plus erant ei delectabi
lia: fiunt odioſa. Et econtra omnia que prius
erant ei odioſa ⁊ videbantur impoſſibilia fiũt
ei amabilia facillima atq̃ delectabilia. his igi
tur premiſſis peto que fuit cauſa tante muta
tionis: nunquid talia facere eſt ſm̃ naturaz cor
ruptã: certe non: imo natura mundi eſt con-
traria predictis. Nunquid natura exigit ali-
quẽ deſerere bõa q̃ hʒ ꝓ his q̃ nõ ſũt certe nõ
talia g̃ facẽ eſt oio ɔ nãm. Si petis igit̃ q̃ ſit
precipue cã tãte mutatiõis: audacter dico q̃
eſt quoddã accñs ꝓueniẽs a deo i corde tal'
iuuenis: qđ vtiq̃ eũ certificat đ bõis eternis
⁊ felicitate futura: ꝓpter quã certitudinẽ om
nia ſupđcã relinq̃t vt eterna bõa nõ amittat
Qđ egregie confirmãs Grego. i omelia de
cõi virginũ ſic dic̃. Qui celeſtis vite dulcedi
nẽ inq̃tũ poſſibilitas admittit ꝑfecte cogno-
uerit: ea q̃ in terris amauerat: libenter cũcta
derelinquit: in cõparatione eius vileſcũt om
nia deſerit habita cõgregata diſpergit inar
deſcit in celeſtib⁹ animus nihil i terrenis de
forme conſpicit q̃cq̃d de terrene rei placebat
ſpecie: q2 ſola ſpecioſe margarite claritas ful
get in mente. De cuius dilectione recte per
Salomonẽ dicitur. cãt. 8. Fortis eſt vt mors
dilectio: quia videlicet ſicut mors corpus in-
terimit: ſic amorem rerum corporaliũ eter
ne vite charitas occidit. Nam quem perfe-
cte abſorbuerit ad terrena foris deſideria ve
lut inſenſibilem reddit. hec ibi. Qđ ɔfirmãs

ſaluatoꝛ Jo.4.ſamaritane dicebat.omnis q
biberit ex aqua hac.ſ.mundana delectatione
ſitiet iterum:qui autē biberit ex aqua quā
ego dabo ei non ſitiet in eternum:ſed aqua
quam ego dabo ei fiet in eo fons aque ſalien
tis in vitam eternam.hec ibi.Super que ver
ba Auguſti.ait.Qui biberit de fluuio dulce-
dinis paradiſi cuius gutta maioꝛ eſt oceano
reſtat vt in eo omnis ſitis mundane delecta
tionis extinguatur.hec ibi.Cauſa igitur preci
cipua vt elicitur ex predictis quare multi vo-
luptates mundi ſequuntur in experientia ſu
perni accidentis ideſt ſuperne gratie que eſt
quedam arra ſeu certitudo ipſius felicita-
tis.Econtra vero cauſa precipua quare mul
ti ſe ſubtrahūt a predictis:eſt ſpecialis quedā
experientia diuine gratie per quam certifica
tur perſona de futuris bonis.Et ideo philo-
ſophus primo metha. dicit. Experiētia facit
artem inexperientia vero caſum . Et idem
dicit.experientia nihil differt ab arte quātū
ad agere:ſed expertos magis perficere vide-
mus habentibus rationem ſine experientia
quia experientia eſt cognitio ſingulariū: ars
vero vniuerſalium.Et ideo experti circa ſin-
gula iudicant de re:inexpertis autem poſſibi
le eſt latere vtrum opus ⁊ res bene vel male
fiat.hec ibi.Et ſic ex preſatis patet ſeptimū.
argumentum ſimul cum ſex ſupradictis futu
re felicitatis oſtenſiuum.Quam futuram fe-
licitatē concedat nobis clemētiſſimus deus
experiri per gratiam in preſenti:⁊ per gloriā
poſſidere in futuro:qui felix ⁊ glorioſus i celis
⁊ vbiq; regnat p infinita ſecl'a ſecl'oꝝ. Amē.

¶ Feria tertia poſt reſurrectionem domini.
Item de vndecima excellentia ſacratiſſime
fidei ſeu de certitudine future felicitatis.

Vid turbati
q
eſtis ⁊ cogitatiōes aſcendūt
i corda veſtra:videte manus
meas ⁊ pedes q2 ego ipſe ſū.
Scribuntur hec verba luc.
24.caplo.⁊ in euangelio oc-
currentis ferie. Poſt ſacri
euangelij litteralē ⁊ moralem expoſitionem
ſpectabiles ciues: exquo heſterna die ſufficiē
ter vt vidiſtis ſeptem argumenta fortiſſima
certitudinem future vite ⁊ eterne felicitatis
declarata ſunt:habeo in preſenti ſermone ſe
ptem alia foꝛtiſſima argumenta que reſtant
certitudinem fututure beatitudinis oſtenden
tia ſingulariter declarare. Que quidem non
parue vtilitatis erunt:cum errores peſſimos
forte a coꝛdibus multorum extirpabunt:⁊ vl-
tra hoc veras mentes fidelium in fide ſua:⁊
per conſequens in bonis operibus miro mo
do roborabūt:quoꝝ quidem argumentorum.
¶ Primum dicitur argumentum nobilita-
tionis.¶ Scđm dicitur aurgumentum for-
tificationis.¶ Tertium dicitur argumentū
oppoſitiōis.¶ Quartum dicitur argumentū
perfectionis.¶ Quintum dicitur argumen
tum ſuſceptionis. ¶ Sextum dicitur argu-
mentum multiplicationis.¶ Septimum di-
citur argumentum obiectionis.
¶ De ſeptem alijs argumentis oſtendentibꝰ
certitudinem future felicitatis ⁊ vite:⁊ primo
de primo qđ dicitur argumētū nobilitatiōis.
Rimū igit argumētū ſ; octauū i ordi
p
ne vnūquēq; certificās đ futura vita
⁊ eterna felicitate đr argumētū nobi
litationis.Ante declarationem huius argu-
menti:O incrudele ⁊ beſtialis ad deſtructio
nem erroris tui atq; perfidie volo vti quodā
argumento quo vſus fuit quidam religioſus
contra quēdam philoſophū qui omnino ne
gabat animam eſſe inmortalem: ⁊ per conſe
quens non eſſe futuram vitam. Audi igitur
queſo me.aut anima ē mortalis: aut vere eſt
inmortalis. Si anima eſt vere mortalis ⁊ tu
per fidem credis firmiter eam eſſe inmorta-
lem nullum inde ⁊ propter hoc proueniet ti
bi malum ⁊ incōmodū. Si autem eſt inmor
talis ⁊ eam credis pertinaciter eſſe mortalē
aliquod poterit propter hoc tibi venire ma-
lum ⁊ incōmodum in futuro.Quibus prepo
ſitis melius eſt ex omni parte vt anima fir-
miter credaſ eē inmortalis: ⁊ per conſequēs
eſſe futuram vitam:⁊ ratio eſt:quia ſm phi-
loſophum in diuerſis locis ⁊ precipue tertio
thopicoꝛū. q2 ſi ex prepoſitus duobus:⁊ iſti-
us ſit conſecutiuum bonum:illius vero ma-
lum:magis eligendum eſt id cuius conſecu-
tiuum bonum eſt q̃3 illud cuius conſecutiuū
eſt malum.Hanc eandem ſententiam refert
Tuliꝰ in libro de ſenectute.Catonē ad q̊ſdā
dixiſſe, Si anima iquit mortalis eſt qui cre-

dunt eaſ mortales eſſe non erunt poſt hanc
vitā vt nos ↄfūdāt de ↄ̄ria opiniōe. Si vero
aīa imortalis eſt nos q ſumus huius opinio
nis poterimus eos confundere ⁊ deridere
qui ſunt contrarie opinionis. his premiſſis
dico ꝙ quicunqȝ eſt ſani intellectus etiam ſi
ne alijs argumentis firmiter ⁊ indubitanter
credet ⁊ animam eſſe immortalem ⁊ etiam
aliam vitam ⁊ felicitatem vt tamen quiſqȝ
firmius adhuc credere poſſit. Venio ad de
clarationem argumentorum premiſſorum.
Fundamentum igitur primi argumenti qḋ
dicitur argumentum nobilitationis. ponit
philoſophus.17.de animalibus. di. Omnis
ſubſtantia viuens naturaliter eſt melior ⁊ no
bilior non viuente. patet hec regula. Nam fo
lium arboris vegetatiuum eſt nobilius natu
raliter omni auro mundi. vermiculus autem
qui vltra animam vegetatiuam habet ſenſi-
tiuam eſt nobilior naturaliter omni auro et
omnibus arboribus mundi: loquor quantuȝ
ad naturam non quantum ad vſum. Simi-
liter eccleſiaſtes .9. hoc idem exēplificat. Sa
lomon dicens. Melior eſt canis viuus quo-
libet leone mortuo. Quo preſuppoſito ꝙ
ſubſtantia viuens nobilior eſt qualibet non
viuente: peto an celi ⁊ corpora celeſtia habe-
ant animam ſeu vitam. ⁊ certum eſt ꝙ non
dicente damaſceno lib.2.c.5. Celi inquit ſunt
penitus inanimati ⁊ inſenſibiles Et bona.
in ſecundo. di.14. ar.3. q.2. in cor. q. dicit. Cum
queritur vtrum motus celorum ſit a propria
forma ⁊ anima vel ab intelligentia. Reſpon
deo ꝙ quidam philoſophi poſuiſſe videnᷓ:
ꝙ celi habent animas: ⁊ ꝙ celum eſt ma-
gnum animal ⁊ ꝙ mouetur a propria forma
perfectiſſima: ſicut mouetur anima. ⁊ hāc ani
maȝ motricem poſuerunt regi ⁊ dirigi a deo
mediante itelligētia ſȝ hec poſitio falſa ē ⁊
erronea: quia celi ſunt inanimati ⁊ inſēſibi
les. ⁊ ꝙ dicunt deum aliquando benedice-
re. hoc eſt dictum per proſopopeam ⁊ iſta eſt
cōis ſententia ſcōrum. Idō Aug. retractat illḋ
verbū qḋ dīc i lib. de imortalitate aīe. ꝙ mū
dus aīatur ⁊ celū. Et ſi aliq ſancti hoc videā
tur dicere ſic Hyero. ſup ezechielē: hoc totuȝ
itelligēdū ē eſſe dictū methaforice. Nō ſolū
aūt hec poſitio ē cōtra catholicos doctores
ſȝ ēt cōtra phīcos tractatores: q ponūt ꝙ ſba
itellectualis nō vnitur corpi niſi mediāte ve

getabili ⁊ ſēſibili. Et ſic ſi celuȝ perficeretur a
ſba ſpirituali hēret ſētire ⁊ vegetari: ⁊ ita nā
li' poſſet corrūpi qḋ falſuȝ ē: ꝓpterea dicēdū
eſt ꝙ celi mouētur ab itelligētia ſeu ab ange-
lis. hec Bona. verbal'r. hoc idē dicit Ric. in
2. di.14. Et in.4. diſtin.43. ar.1. q.1. in cor. q. Li
cet igiᷓ vt ꝑtactū eſt celi ſint iaiati: tñ deus
vt i heſterno ſermone dictū fuit: cōicauit eis
eē ꝑpetuū icorruptibile ⁊ eternū. Sȝ clarū eſt
ꝙ hō ē nobilior oibꝰ celis ⁊ mundo: ꝑ eo ꝙ
hō habet triplicē aiaȝ. vegetatiuā ſenſitiuā ⁊
intellectiuā ꝑꝑ quā non tm̄ ē nobilior celis ſȝ
ēt cūctis aiantibꝰ. dicente auctore lib.6. phi.
Animātiora inqᷓt ſunt ſimpl'r nobiliora ⁊ paſ
ſibiliora: vt aial arbore: ⁊ rationale nō rōnali
Qḋ ſi ſic ē ꝙ hō ſit nobilior omni celeſti cor
pore: ergo ſi iſta erūt eīna: multo magis ipſe
hō dȝ eē eternus. Et cōfirmaᷓ iſta ratio. cer-
tuȝ ē eniȝ vt dr̄.2. phi. ⁊.3. topicoꝝ. ꝙ finis eſt
melior oibꝰ que ſūt ad finē. Qḋ pȝ. qꝛ domi-
nus ad quē ordinanᷓ ancille ⁊ ſerui: nobilior
ē oibus ſeruis ⁊ ancillis. Tūc vltra quero q̄-
re deus fecit ſolem ſydera ⁊ celos cū oē agēs
vt dr̄.2. phiſi. agat ſimpl'r propter finē. Et cer
tū eſt ſm̄ tho. in.2. di.1. Et ſm̄ Bona. in.2. di.
15. ar.2. q.1. ꝙ ea deus fecit duplici fine. primo
ꝑꝑ oſtenſionē ſue potētie ſapientie ⁊ bonita-
tis. iuxta illud prouer.16. Oia ꝑꝑ teipſū ope
ratꝰ es domine. Scḋo ea fecit ſimul cū oibꝰ
inferioribus ꝑꝑ ipſuȝ hoiem. vt. ſ. ſint ad ſuuȝ
auxiliuȝ ⁊ ad ſuuȝ adiumētū. ꝑꝑ ꝙ phs ſecū-
do de aia dicit. Finis quodāmodo oiuȝ. ſ. ani
maliuȝ reruȝ inferioꝝ ⁊ corporū celeſtium eſt
hō. Et ꝑmo. politicorū dīc. Nā fecit oia ꝓpᷓ
hoies. ⁊ ꝓpha dicit. Oia ſubiecisti ſub pedi
bus eiꝰ. ⁊c. Et ꝙ ēt iferiora ſint facta ꝑꝑ finē
hōis. rationē aſſignat Ric. in.4. di.48. ar.2.
q.6. di. Qḋ poſt iuditiū oēs creature iferio-
res deficiēt ⁊ nihil amplius generabiᷓ: eo ꝙ
deficiente cā. ſ. hoie propter quē facte ſūt: de
ficient ⁊ effectꝰ. i. inferiores creature q̄ erant
ad vſū eius Quo etiam cōceſſo ꝙ hō ē finis
oiuȝ creaturaꝝ inferiorū. g̊ ꝑ ↄn̄s ꝑ ſuꝑdictā
regulaȝ ē nobilior eis. Quod ſi ſic eſt: ergo
nobiliorē finē hr̄e dȝ eis. Si āt diceres ꝙ de
us ſimpliciter fecit hominem: vt in hac vi-
ta comedat bibat finaliter moriatur: ⁊ vlte-
riꝰ de ipſo nō ſit mēoria: ſeqreᷓ hoc icōueni
ens ꝙ ira elemēta arbores beſtie celi nobili
ora eēnt ipō hoie: qḋ cū ſit ↄ̄ oēȝ philiſophiā

iccirco oportet cõcludere hominem futurum eſſe inmortalem ⁊ perpetuum: quia fruſtra aliter conditus eſſet a deo:⁊ de ceteris brutis ⁊ creaturis maioꝛ cura fuiſſet deo q̃ꝫ de rationabilibus creaturis:quod ⁊ certe falſiſſimum eſt. Dic michi queſo. Nunquid aliquis dominus ⁊ pater non prouidebit filio q tam diligenter prouidet ſeruo filij:certum eſt ꝙ ſic:ergo a ſimili eſt ḋ anima ⁊ ceteris creaturis propterea dominus ieſus Mat.6.inſinuare volens maioꝛem curam eſſe deo de hominibus quam.de omnibus alijs inferioribꝰ creaturis dicit reſpicite volatilia celi quomodo non ſerunt neqꝫ metunt: neqꝫ congregant in hoꝛrea ⁊ pater noſter celeſtis paſcit illa:⁊ ita ſubdit. De veſtimento qd ſoliciti eſtis? Cõſiderate lilia cãpi qũo creſcũt. non laboꝛãt neqꝫ nent. dico autem vobis qm̃ nec Salomon i tota gloꝛia ſua cooꝑtus eſt ſicut vnũ ex iſtis. Si aũt fenuꝫ agri qḋ hodie eſt ⁊ cras in clibanũ mittiť deuſ ſic veſtit:q̃ꝫto magis vos mĩme fidei. h ibi. q̃ſi dicere velit. Si deus habet tantã caraꝫ de irrõnabili creatura dãdo ei fineꝫ ſuũ:a foꝛtioꝛi hẽbit de rõnalibꝰ hoie ad hymaginẽ ⁊ ſiĺitudineꝫ facto:dãdo ei nobilioꝛẽ finẽ. Supꝛadicta oĩa cõfirmãtur ꝑ tertũ aureũ ⁊ egregiũ Lactãtij. 7.li.di.iſti. dicẽtis. Quis eſt eni tã ineptus: vel tã ocioſus vt agrediatur aliqd facere fruſtra:ex quo nullam vtilitatem:nullum cõmodum ſperet. Qui domum edificat non ideo edificat vt tantũmodo domus ſit:ſed vt in ea poſſit habitari. Qui nauem fabꝛicat non ideo aſſumit opaꝫ vt tm̃ nauis appareat:ſꝫ vt i ea nauigetur. Itẽ qui vas aliquod inſtituit ac foꝛmat:nõ ꝓpterea id facit vt tm̃ feciſſe videatur ſed vt vas illud effectũ capiat aliqḋ neceſſariũ. Siĺr cetera quecũqꝫ fiũt nõ vtiqꝫ in ſuꝑuacuũ:ſed ad vſus aliquos vtiles laboꝛantur Mũdus igiť a deo factus eſt nõ vtiqꝫ ꝓpter ipſũ mundum:neqꝫ enim aut caloꝛe ſolis aut lune:aut aſpiratiõe ventoꝝ:aut humoꝛe ymbꝛiũ:aut alimonia frugũ cũ ſenſu careat indiget. Sed ne illud quidem dici põt ꝙ ꝓp ſeipꝫ fecerit mũdũ:qm̃ põt eẽ ſine mũdo ſic fuit antea. Ex his oĩbus q̃ in mũdo ſũt ⁊ q̃ in eo generãtur deus ĩpe nõ vtiť. Appet ḡ aĩantium cã mũdũ eẽ cõſtitutũ:qm̃ rebus his qbus cõſtat aĩantes fruũtur:que vt viuere ⁊ cõſtare poſſint:oĩa his neceſſaria tẽpoꝛibꝰ certe ſubminiſtrant. Rurſus ceteras aĩantes hoĩs cã eſſe factas ex eo clarũ eſt ꝙ homini ſeruiũt:⁊ tutele eiꝰ atqꝫ vſibꝰ date ſũt.⁊ iſra. Sic ergo mũdũ nõ ꝓp ſe deus fecit qꝛ cõmodis eiꝰ nõ indiget:ſꝫ ꝓp hominẽ q eo vtiť:ita ipm̃ hominẽ propter ſe. Que vtilitas deo i hoĩe inquit Epicurrus vt eũ ꝓp ſe facẽt.ſ.vt eẽt q opera eius itelligeret:qui ꝓuidẽtiã diſponẽdi: rõeꝫ faciendi:virtutẽ cõfirmãdi:⁊ ſenſuꝫ admirari ⁊ voce proloq poſſet. Quorum omniũ ſũma h eſt vt deum colat. Sꝫ colit q intelligit. Is artificẽ reꝝ omniũ ſe pr̃em ſuũ verũ debita veneratiõe ꝓſeqť:qui virtutẽ maieſtatiſ eius de ſuoꝝ opuꝫ inuentione inceptiõe ⁊ ꝑfectione metit. Qḋ planius argumẽtuꝫ ꝓferri põt ⁊ mũdũ hoĩs:⁊ hoĩes ſua cã deũ feciſſe:q̃ꝫ ꝙ oĩbus exaĩantibus ſolus ita foꝛmatus eſt:vt oculi ad celũ directi:facies ad deum ſpectãs vultus cũ ſuo parente cõis ſit:videaturqꝫ hominem deus q̃ſi poꝛrecta manu ab humo leuatũ ad ꝯtẽplationẽ ſui excitaſſe. h lactãtius.

¶ De ſcḋo argumẽto oñſiuo future felicitatꝭ quod diciť argumentũ foꝛtificatiõis.

S Ecũdũ iſuꝑ argumẽtũ ſꝫ nonũ i oꝛdide vnũquẽqꝫ certificãs de eterna vita ⁊ futura felicitate dicitur argumẽtũ foꝛtificatiõis. Fũdamẽtũ huius argumẽti põit phs li.ḋ aĩalibꝰ.di. Foꝛtioꝛeſ potẽtie ſimplr̃ ſũt magis aꝑhenſiue oboꝝ. patꝫ h regula. Nã oculus aqle cũ ſit vigoꝛoſioꝛ oculo hoĩs ⁊ cuiuſlibꝫ aĩalis iccirco videt clarius ſolẽ in rota q̃ꝫ oculus hoĩs ⁊ ceteroꝝ aĩalium. Siĺr auris petri clarius ꝑcipit ſõnũ ⁊ vocẽ q̃ꝫ auris Martini.⁊ hoc reſpectu maioꝛis diſpõis Siĺr cuꝫ in hoĩe ſit oculꝰ coꝛꝑis:⁊ oculus aĩe q eſt itellectꝰ:claꝝ eſt ꝙ itellectus aĩe magis ꝑcipit ẽentiã rei q̃ꝫ oculus nãlis:ꝓ eo ꝙ nomẽ intellectus quãdã itimã cognitionẽ ipoꝛtat. Proinde diciť intellectus rẽ itelligẽ.i.q̃ſi intus legẽ:⁊ hoc manifeſtat dr̃iaꝫ ſenſus ⁊ intellectus. Nã cognitio ſenſitiua vt nr̃a ⁊ brutoꝝ ſolũ occupať circa q̃litates ſenſibiles exteriores vt videre colorẽ ⁊ nõ coꝛpus:vł ſbaꝫ interioꝛẽ. Itẽ guſtare ſolũ ſapoꝛẽ rei. Itẽ auris olũ audit ſonũ ⁊ nõ penetrat verba. Cognitio aũt itellectiua penetrat vſqꝫ ad ẽtiam rei:ꝓ eo ꝙ obm̃ intellectus eſt qḋ qd ẽ:vt dr̃ ꝑ poſterioꝝ:⁊ tertio de aĩa. Sũt aũt mł̃ta genera eoꝝ q̃ interiꝰ latẽt,q̃ nõ nãlis oculꝰ ſed ſolũ itellectus penetrare põt. Naꝫ ſub oĩbus accidẽtibus latet vbiqꝫ nã reꝝ ſbaliũ:ſub verbis latẽt ſiĝcata verboꝝ. In figuris latet res

figurata ſic̄ ſb ligno crucifiri itellegit̄ ipẽ xp̄s
Siĺr in cāis latēt effectus: vt i potētia gnati
ua hoīs: latet fili⁹ gnāndus: ⁊ in arbore latet
fruct⁹. Siĺr in effectib⁹ latēt ſue cāe. Que ve-
ritates a ſenſibilibus oculis nō pcipiunt̄. Si
eni direris aiali ſeu preponas oculis nr̄is qd
cōſiſtit ſub accſitibus hoſtie cōſecrate nō pci
piūt. Itē ſi preponas auribus nr̄is atq; bru-
toꝝ qd ſignificēt iſta verba deus ē ſūmū bo-
nū: ſonuz qdem audiēt: ſ; veritatē nō pcipiēt.
Quo p̄ſuppoſito: q̄ .ſ. pfectior potētia magis
eſt apprehēſiua obi: certū ē q̄ obm cuiuſlibet
hūani itellectus eſt verū dn̄te pho. 6. ethicoꝝ
Bonum ⁊ malum ſunt in rebus: veruz ⁊ fal-
ſum ſunt in intellectu. Sed clarum eſt q̄ veri
tas magis apprehēditur ab vno intellectu q̄z
ab alio: non quia eſſentia vnius itellectus ſit
ab origine naturaliter pfectior altera: ſ; hoc ꝓ
uenit p triplex accidēs. v; p accidēſ pfectioris
diſpōnis corporalis: p accidēs doctrine: p ac
cidēs cōſuetudinis vel expientie. De quo tri-
plici accidēte. 10. ethicoꝝ phs ait. Bonos ⁊ i-
genioſos nos qdam fieri exiſtimat: hi quidem
a natura: hi a doctrina. hi vero ꝯcōſuetudine
Adde ⁊ q̄rtuz accidens nobilius ſupradictis
videlicet accidens infuſionis ſupernaturalis
gratiē dei. Quod ſi ſic eſt q̄ veritas alic⁹ rei
clarius percipitur ab vno itellectu q̄z ab alio.
Ecce q̄ prepono tibi o icredule de futura vi-
ta ſolum intellectū Aug. ſeu Ambroſij ⁊ que
ro a te quis habuit maiorem intellectū tā per
accidens naturalis diſpōnis q̄z p accidēs do
ctrine vel ſcientie acquiſite ⁊ inſuper expiētie
⁊ qđ magis eſt infuſionis ſupnaturalis grē
an tu an ipſi. Et certū eſt q̄ ipſi. Vade ⁊ trā
ſcurre eoꝝ inumerabilia opa q̄ cōpoſuerūt
in quibus q̄ſi infinitas veritates poſuerunt ⁊
cognouerunt: ⁊ videbis ignorantiam tuam: ⁊
eorum ſciaz. Et etiā percipies q̄ nō tm̄ plus
intellexerunt de veritatibus reruz q̄z tu incō
parabiliter: ſed etiā plus q̄z fere inūerabiles
hoīes tibi ſimiles. Quod ſi ſic eſt quis dubi-
tat qn magis veritatez vel falſitatē de futura
vita cognouerit Aug. q̄z qcūq; alij cū oēs q̄ſi
vt p; in oibus opibus ſuis in ſcia ſupnatura
li diuinoꝝ ſupauerit. Certe ſi futura vita non
eēt itellect⁹ Augu. valde ſubtilis plus ceteris
hoc cognouiſſet. Nā vt. 4. dr̄ meta. Sapien-
tis ꝓpriū eſt oppoſita ſic medicia ſpeculatur
ſanū ſpeculari ⁊ egrū. O igit̄ tu q millies mi
nus de veritate cognoſcis futuroꝝ q̄z Augu.
crede q̄ Aug. q millies plus veritatē future vi
te cognouit q̄z tu. Quid dicemus de ꝓfundi-
tate intellect⁹ beati Jo. euāgeliſte. lege q̄ſo euā
geliū ſuū ⁊ precipue In pncipio erat verbuz
vbi ⁊ Jero. in ꝓlogo ait. Si parū altius Jo.
intonāſſet arbitror q̄ totus mūdus cape nō
potuiſſet. lege ⁊ queſo Apochalipſi; quam ei
xp̄s reuelauit i pathmos inſula. dū ibi in exi-
liuz a Domiciano imꝑatore miſſus fuiſſet: ⁊
⁊ videbis ꝓfūditatē intellectus ſui: ꝓpter qđ
Jero. in ſcđo ꝓemio ſuper apocal. ait. apocali
pſis Joā. tot h; ſacrā quot verba: parū enim
dixit ſ; ꝓ merito voluminis huius laus ois iſe
rior ē. In verbis ſingulis m̄ltiplices latēt in
telligētie. h Jero. Si igit̄ Jo. ſic fuit ſpeclatiu⁹
in cognitiōe veritatū: q̄ q̄ſi trāſcēdit oēz hūa
nū itellectū: cur nō magis ei credit̄ ſeu credi
dis q̄z itellectui tuo? Qui ēt nō intelligit non
tm̄ dei ſed nec vniuſ vermiculi ꝓprietatē. Ta
ceo de intellectu pauli q cum iudeus eēt ⁊ do
ctus plurimū in nāli phia ⁊ iudeoꝝ lege: per
gamalielē tādē conuerſus miraculoſe vt ha-
bet actuū. 9. p vocē xp̄i ſibi dicētē. Saule ſau
le qd me pſeq̄ris: ego ſū xp̄us nazaren⁹ quē
tu pſequeris durū ē tibi ꝯ ſtimulū calcitrare
nō tm̄ p ſciam nālez ſ; p experiētiā ſupnālis
viſionis ⁊ reuelatiōis cognouit q̄ſi infinitas
veritates de ipſo deo ⁊ angelis eius: nec non
⁊ de futura felicitate ꝓut in epl̄is eius ꝯtinet̄
ꝓpterea. 2. cor. 12. ait. Si gloriari oz. non expe
dit qdē. veniaz aūt ad reuelatiōes ⁊ viſiones
dn̄i. Scio eni hominē in xp̄o an̄ ānos. 14. ſi-
ue in corpe ſiue ex̄ corpus neſcio deus ſcit ra
ptū hmōi vſq; ad tertiū celū in paradiſū: ⁊ au-
diuit archana verba q̄ nō l; hōi loq ꝓ hmōi
aūt gl̄iabor. h ibi. Dic mihi q̄ſo cui magis e
heretice credēdū eſt an paulo q expiētiaz ha-
buit ⁊ ſciaz de futura felicitate: an tibi cū mul
tis alijs q nec ſcientiaz nec expiētiā de ipſa
futura felicitate hēs? ⁊ certū eſt q̄ paulo: pre-
termitto ēt itellectū ſubtiliſſimū ſacroꝝ theo-
logoꝝ ceteroꝝq; catholicoꝝ doctoꝝ q ſimul
oēs ſi nō eēt futura vita ⁊ felicitas magis cre
dēdū eſt q̄ infinitis cognouiſſent q̄z tu. Qui
bus ꝓ cōſequens magis credendū eſt infini-
ties q̄z tibi cuz illi ſapiētiores fuerūt in omni
ſciētia q̄z tu qui ſtultiſſimus es dū fantaſiaz
ſolā preponere preſumis collegio tantoꝝ ſa-
piētiſſimoꝝ ⁊ doctiſſimoꝝ viroꝝ. Taceo q̄ ſi
duobus vel tribus teſtibus fides pleniſſima
adhibetur ſicut habet̄ Mat. 18. ⁊ extra de ꝓ-

batiōibus.c.qm̄ ꝫ falſam. Et extra de teſtib⁹ ⁊ atteſtatiobus.c.cā ꝙ vertitur. ⁊ extra de tebus cogēdis vel nō.co.c.cum ſuper cā. A fortiori fides eſt adhibēda tāte multitudini ⁊ tot teſtibus: quot ſunt patriarche ꝓphete apoſtoli confeſſores virgines cunctiqꝫ ſacri eccleſie doctores atqꝫ theologi: q ſimul oēs futuram vitā cōfeſſi ſūt ⁊ pro illa fecerunt q̄cūqꝫ fecerunt. Itē ſi in capitul' ⁊ conſilijs maiori pti creditur: ſicut expreſſe tex. habet̄ extra de his que fi. a ma. parte ca.c.cuꝫ in cūctis eccleſijs ⁊ extra de elec.c.licet. Cur nō magis credendum eſt tot chriſtianis q ſunt ⁊ fuerūt q̄ꝫ vni heretico. Immo etiam cōmuniter vniuerſitas paganorum preteritorum ⁊ etiaꝫ īfideliū preſentium tenuit ⁊ tenet futuram eſſe vitam ⁊ felicitatem pro qua etiam poſſidenda nōnulli ſe morti expoſuerunt. Unde Augu. li.22. de ciuitate dei. recitat ꝙ qdā philoſoph⁹ cui nomen erat Theobrocus lecto libro platonis de imortalitate anime: de muro ſe precipitem dedit mortēqꝫ ſuſcepit. Et lactantius. tertio. d. inſti. ait. Multi ex his qui animaſ eē eternas ſuſpicabantur: tanq̄ꝫ in celuꝫ ad eternam vitam migraturi eſſent ſibiipſis man⁹ in mortem tulerunt: vt cleantes ⁊ criſpus ⁊ zenon ⁊ empedocles qui ſe in ardentis ethne ſpecu intempeſta nocte deicit: ⁊ cum repente non apparuiſſet abiſſe ad deos crederetur hec ille Jo. Cōcluſionaliter tenendum eſt ꝙ impoſſibile eſt tantam multitudinem chriſtianorum ⁊ etiam infidelium poſſe errare q̄ꝫtuꝫ ſcilꝫ ad credulitatem future vite precipue cuꝫ philoſophus. 7. ethicorum dicat. Fama quā omnes famāt nō omnino deperditur. Iccirco valde iniquus eſt imo ſtultus qui tātis vt prediri ſapientiſſimis viris credere recuſat. Proinde Leo papa. 24. q. 3. c. quid auteꝫ. ait. Quid autē iniquius eſt q̄ꝫ impia credulitate ſapere: ⁊ ſapientioribus doctoribuſqꝫ nō credere: ſed in hāc inſcipiētiam cadunt quicūqꝫ ad cognoſcendam veritateꝫ aliquo impediūt abſcuro. hij nō ad ꝓphicas voces nō ad apoſtolicas lr̄as: nec ad euāgelicaſ auctoritates ſꝫ ad ſemetipſos recurrūt: ⁊ iō magiſtri erroris extitūt q2 veritatis diſcipuli nō fuerūt. hec ille

¶ De tertio argumento oſtenſiuo future felicitatis. quod dicitur argumentum oppōnis.

Ertium etiam argumentuꝫ ſed deci-
t mū in ordine vnūquēqꝫ certificās d̄
eterna vita ⁊ futura felicitate dr̄ argumentum oppoſitionis. Fundamentum huius argumenti ponit philoſophus ſecundo de celo ⁊ mundo. dicens. Si eſt reperire vnū contrarium in natura eſt reperire ⁊ reliquum. patet hec regula. Nam ſi reperitur triſtitia ⁊ calor: etiā reperitur letitia ⁊ frigus. Similiter ſi reperitur obſcuritas malum ⁊ mors: reperitur etiam claritas bonum ⁊ vita. Propter qd̄ eccleſiaſtici triceſimotertio. dicitur. Contra malū eſt bonum: ⁊ contra vitam mors. Quo preſuppoſito certuꝫ eſt ꝙ reperitur locus inferior vbi eſt vita plena omni miſeria dicēte Salomō prouer. 9. In profundis inferni cōuiue eius. Et Iſa. 7. dr̄. Locut⁹ ē dn̄s ad Achaꝫ dicēs. Pete tibi ſignū a dn̄o deo tuo i ꝓfūdū iferni ſiue i excelſū ſup̄ Et Iſa. 14. dr̄. Detracta ē vſqꝫ ad iferos ſupbia tua cecidit cadauer tuū ſubt⁹ te: ſternet̄ tinea: ⁊ operimentum tuuꝫ erunt vermes: quomodo cecidiſti de celo Lucifer qui mane oriebaris corruiſti in terraꝫ qui vulnerabas gentes qui dicebas in corde tuo: in celum conſcendam: ſuper aſtra celi exaltabo ſolium meum: ſedebo in mōte teſtamēti in lateribus aqlonis. Aſcendam ſuper altitudinem nubium ſimilis ero altiſſimo. Uerūtn̄ ad infernuꝫ detraheris in profundum laci. hec ibi. Et apoc. 20. dicitur. mors ⁊ infernus dederūt mortuos ſuos tempore iudicij. Et Job. 21. dicitur. Tenent tympanum ⁊ cytharam ⁊ gaudēt ad ſonitum organi: ducunt in bonis dies ſuos: ⁊ in puncto ad inferna deſcendūt. hec ibi. Qd̄ ſi ſic eſt ꝙ infernns reperitur qui eſt plenus omni pena: ergo neceſſe eſt reperire locum ſibi contrarium qui eſt paradiſus in quo inueniat̄ omnis letitia ⁊ beatitudo: ꝙ ſimul duo confirmans propheta dicebat. Quo ibo a ſpiritu tuo ⁊ quo a facie tua fugiam: ſi aſcendero in celuꝫ illic es ſi deſcendero in infernum ades. Que etiam duo loca contraria ſaluator eſſe teſtatur luc. 16. per exemplum diuitis epulonis ⁊ Lazari mendici di. Factum eſt autē vt moreretur mēdicus ⁊ portaretur ab angelis in ſinu habrae: mortuus eſt auteꝫ diues ⁊ ſepultus eſt in inferno: eleuans autem oculos ſuos cum eſſet in tormentis vidit habraam a longe ⁊ Lazarum in ſinu eius: ⁊ ipſe clamās dixit pater habraam miſerere mei ⁊ mitte Lazarum vt intingat extremum digiti ſui in aquam vt refrigeret linguam meam: quia crucior in hac flamma. Et dixit

illi habraã. Fili recordare quia recepiſti bõa
in vita tua ꝛ Lazarus ſimiliter mala. Nunc
autem hic conſolat̃ tu vero cruciaris: ꝛ ĩ his
omnibus inter nos ꝛ vos chaos magnũ fir
matũ eſt: vt hij qui volũt trãſire hinc ad vos
nõ poſſint neq̃ inde huc trãſmeare. hec ibi.
Quod ſi diceres demones nõ vidi nec locũ
inferni. ergo per oñs paradiſũ ſibi õriũ eſſe nõ
credo. Rñdeo q̃ velis nolis tẽ infernum cre
des eſſe qñ ipſi demões in morte tua: ad ipſũ
infernum cum ceteris incredulis et dãnatis
te deducẽt: ſic Mar. vltio. c. ſaluator teſtatur
di. Qui crediderit. ſ. viã eternam: ꝛ baptizatꝰ
fuerit ſaluus erit: qui vero nõ crediderit con
dẽnabit: ꝛ merito tales debẽt dãnari cũ arti
culꝰ fidei dicat: carnis reſurrectionẽ ĩ vitam
eternam Amen.

¶ De quarto argumento oſtẽſiuo future feli
citatis quod dicitur argumẽtum perfectiõis

Quartum argumẽtũ ſed vndecimũ ĩ
ordine vnũquẽq̃ certificãs de eter-
na vita ꝛ futura beatitudine: dicit̃ ar
gumẽtum perfectiõis. vz charitatis. Fũdamẽ
tũ huius argumẽti põit phs. 8. ethicorum. di.
Amicitia bonoꝝ erga bonos permanet vſq̃
quo boni ſũt. patz hꝰ regula ẽt erga bruta ani
malia. Nã equꝰ tã diu a dño diligit̃ quouſq̃
durat bonitas eiꝰ. hoc idẽ facit erga ſeruum.
Quo preſuppoſito certum eſt vt in preceden
ti ſermone oñſum fuit. q̃ aïa eſt imortalis ꝛ
eterna: ꝛ per oñs eius bonitas ſubſtantialis
ꝛ ẽt accidẽtalis ꝓ vt eſt illoꝝ q̃ moriuntur cũ
virtutibus ẽ eterna. Quod ſi ſic eſt ergo dilectio
dei ad ipſam aïam dz eẽ eterna: q2 alr impfe
cta eẽt. pp qđ Tulius li. de amicitia dic. Per
fecte ꝛ vere amicitie ſempiterne ſũt: ꝛ phs. 8.
ethicoꝝ. ait. Amicitia bonoꝝ ꝛ honeſtoꝝ eſt
intrãſmutabilis. Et eccleſiaſtici. 17. dr. Om
ni tẽpore diligit q̃ amicus eſt. Proinde dio.
li. de di. no. di. Amor dei eſt quaſi quidã cir
culus principio ꝛ fine carẽs. qđ ſi ſic ẽ q̃ dilec
ctio dei ad aïaz imortalẽ eſt eterna: clarũ eſt
q̃ talis dilectio nõ eſſet vera niſi eidẽ aïe etiã
cõmunicaret quãdaz eternam felicitatẽ: ꝓ eo
q̃ vera amicitia cõſiſtit in cõicatiõe bonorũ
ſuorum. Vnde phs. 9. ethicoꝝ. Cõicatio bo
noꝝ cũ amicis eſt de eſſentia amicitie: quia
in bonis amicus ſe dz habere ad aïcũ ſicut
ad ſeipſum. Et Grego. in omelia pẽteco di.
Probatio dilectiõis exhibitio eſt opis. Qđ
ſi forte diceres. O exquo deus permittit aïaz
cũ corpore mori ꝛ corrũpi. Ideirco nõ eſt ne-
ceſſe q̃ tali aïe deus det eternã felicitatẽ. Re
ſpõdeo dic mihi queſo. Nõne in hoc mũdo
quiſq̃ fidelis amicus ſi poteſtatẽ habeat: ami
cũ ſuũ a morte preſeruat ꝛ defendit: certum
eſt q̃ ſic: ergo a fortiori credẽdũ eſt q̃ deus ami
cos ſuos ſeruat ab eterna morte in qua oĩo
nõ pereãt: mors igit̃ corporalis amicorum dei
nõ eſt mors ſed potius ſõnus vel tranſitꝰ qui
dã ad meliorẽ vitam. pp qđ Jo. ij. dixit chri-
ſtus. lazarus amicus noſter dormit. ꝛ Mat.
22. dicitur. Nõ eſt deus mortuorũ ſʒ viuẽtiũ.

¶ De quinto argumẽto oſtenſiuo future feli
citatis. quod dicitur argumentũ ſusceptiõis.

Quintum argumẽtũ ſed duodecimũ
in ordine vnunquẽq̃ certificans de
eterna vita: ꝛ futura felicitate: dicit̃ ar
gumentum ſusceptionis. videlicet mortis. pro
cuius argumenti declaratiõe peto quid ẽ ho
mini carius in hac vita ſuper omnia? certũ
eſt q̃ nõ ſunt diuitie nõ dignitates tẽporales
ꝛ ſpirituales nõ vxor nõ multa familia nõ in
finite poſſeſſiões ꝛ palatij non filij nõ paren
tes nec ceteri huiuſmodi: ſed ſimpliciter pro-
pria vita eſt cuilibet carior omnibus ſupradi
ctis pro qua cõſeruanda daret homo infini-
tos mundos ſi haberet: ꝛ vlterius citius per
mitteret omnes homines mũdi mori q̃z vel-
le propriam vitam perdẽ. Que omnia confir
mantur per illud Job. 2. Pellẽ pro pelle ꝛ cũ
cta que habz homo dabit pro anima ſua. Et
Boeciꝰ. proſa. ij. tertij lib. ait. Omne animal
tueri ſalutem deſiderat: mortem vero perni-
tiẽq̃ deuitat. Et. 3. ethicorum. phs ait. Mors
ideſt ꝑditio vite eſt vltimũ terribiliũ. ſ. pena-
rum. Hoc igitur conceſſo q̃ vita cuilibet eſt
ſic cara: certum eſt q̃ mlti martyres vitã per
diderunt pro acgrenda eterna felicitate. Nec
credendũ eſt q̃ vitã tam nobilẽ perdere vo-
luerint cũ prudentiſſimi eſſent pro dubia re
vel pro re falſa ꝛ incerta: quin potius pro re
certiſſima firmiſſima atq̃ veriſſima. Quod
ſi aliter feciſſent vtiq̃ ſtultiſſimi fuiſſẽt ex eo
q̃ rem certam ꝛ veram pro re incerta ꝛ falſa
tradidiſſent. Si igit̃ petis. O Bartholomee
apoſtole cur voluiſti decoriari? Clamans re
ſpondebit pro eterna felicitate. Et tu o Lau-
renti cur voluiſti corpus tuũ ſuper craticulã
igne cremari? Reſpõdet pro felicitate eterna.
Et tu o Petre ꝛ paule cur voluiſtis. Vnus
crucifigi ꝛ alter decapitari. Reſpondent pro

felicitate eterna. Et tu glo͞sa virgo katherina cur regnū tuū reliqſti: cur rotari ⁊ tandẽ decapitari voluiſti: R̄ndit pro eterna felicitate hoc idem dicas de beata Agnete Agatha ⁊ Lucia. Et tu o beata virgo Urſula cur voluiſti a p̄ncipe barbaroꝝ vna cum vndecim milibus virginibus ſagitrari ⁊ martyrizari. R̄ndit pro eterna felicitate. Et tu o glo͞ſiſſime Mauritij cur voluiſti vna cū tota legiōe tua thebea: vz ſex milibus ſexcentis ⁊.66. a Diocliciano ⁊ Maximiano imꝑatoribꝰ trucidari ⁊ martyrizari: R̄ndit pro eterna felicitate. Hi oēs martyres cū infinitis alijs q̄bus vita ſic erat precioſa ſicut ⁊ tibi o incredule de futura felicitate: nequaq̄ꝫ vitā ꝑdidiſſent: ſi vitā aliā certitudinalr̄ eſſe non cognouiſſent dn̄te ſcō Maximo in ſermone pl'ioꝝ martyꝝ. Nouimꝰ itaqꝫ inq̄t: q2 nō ſine magno diſcrimine de religionis veritate diſputamus: quam tantoꝝ martyꝝ ſanguine ↄfirmatā videmus magni periculi res eſt ſi poſt prophaꝝ oracula: poſt ap̄loꝝ teſtimonia: poſt martyꝝ vulnera: veterē fidē quaſi nouellam diſcutere preſumas: ⁊ poſt tam manifeſtos duces in errore ꝑmaneas: ⁊ poſt morientiū ſudores ocioſa diſputatiōe ↄtendas. Et iſra ſubdit. Mater inquā martyrij fides eſt: veneremur ḡ i ſcōꝝ martyꝝ gloria fidē noſtraꝫ q̄uo fideꝫ noſtrā: Ab illis eni dū mortis tollerantia indubitanter excipit̄: ſpes imortalitatis euidenter aſſerit̄. Nunq̄ꝫ eni hanc vitaꝫ tam ↄſtanter martyres expenderēt niſi eſſe alterā incōparabiliter beatiorē ꝑfecta diffinitione ſentirent. h̄ ille. Et Greg. 4. dialo. ait. Nūq̄ꝫ ſancti ap̄li ⁊ Chriſti martyres ſic preſentē vitā deſpicerēt: ⁊ in mortē carnis aīas ponerent niſi vlteriorē ⁊ meliorē aīaꝝ vitaꝫ ſubſequi ſentirent. h̄ ille. Deniqꝫ ꝙ oēs martyres pro certitudine future vite p̄ntem vitā tradiderit: teſtat̄ Aug. 22. c. ſuoꝝ ſolilogoꝝ. di. Obſecro dn̄e vt oia mihi amareſcāt ⁊ ſolus dulcis appareas aie mee q es eterna dulcedo ſcōꝝ tuoꝝ: per quā cuncta amara dulcorātur. Tua eni dulcedo Stephano torrentis lapides dulcorauit. Tua dulcedo craticulam Laurentio dulcē fecit: pro tua dulcedine ibāt ap̄li gaudentes a conſpectu ↄcilij: q̄m digni habiti ſunt pro noie Ieſu cōtumeliam pati. Ibat Andreas ad crucē ſecurus ⁊ gaudens: q̄m ad tuā dulcedinē ꝓperabat: hec tua dulcedo ipſos ap̄loꝝ p̄ncipes ſic impleuit: vt ꝓ ipſa crucis patibulū vnus eligeret: alter vero ferientis gladio caput ſupponere nō timeret pro hac emenda pellē ꝓpriā dedit Bartholomeꝰ: pro hac guſtanda veneni poculū itrepidus potauit Ioānes. hāc guſtauit Petrꝰ quādo inferioꝝ oblitus tanq̄ꝫ ebrius clamauit di. Dn̄e bonū eſt nos hic eſſe: faciamꝰ tria tabernacula: hic moremur: hic te contemplemur: quia nullo alio indigemus: ſufficit nobis dn̄e videre te: ſufficit tanta dulcedine ſaciari. Unā ſtillam dulcedinis iſte guſtauit ⁊ oēm aliam dulcedinē faſtidiuit. q̄d putas dixiſſet ſi magnā illam dulcedinē diuinitat̄. tue guſtaſſet quā abſcondiſti timentibus te hanc dulcedinē ineffabilem guſtauerat illa virgo de qua legimus ꝙ letiſſime ⁊ gratulanter ibat ad carcerem ⁊ quaſi ad epulas iuitata: agonem ſuū dn̄o precibus cōmendabat. hāc vt reor ⁊ ille guſtauerat qui dicebat q̄ꝫ magna mltitudo dulcedinis tue dn̄e quā abſcondiſti timentibus te. Quiqꝫ monebat di. Guſtate ⁊ videte q̄ꝫ ſuauis eſt dn̄s. h̄ eſt illa beatitudo deus noſter quā expectamus datuꝝ te nobis pro qua tibi cōtinue militamus ⁊ pro qua mortificamur tota die vt in eterna vita viuamus. hec ibi.

¶ De ſexto argumento oſtenſiuo future felicitatis q̄d dr̄ argumentū multiplicatiōis.

Sextum argumentū ſꝫ decimūtertiū i ordine vnūquēq̄ꝫ certificās de eterna vita ⁊ futura btitudine dicitur argumentū multiplicatōis. ſ. incōuenientium. Fundamentuꝫ huius argumēti ponit ph̄s. j. phyſi. di. Incōuenienti vno ſignato multa iconuenientia ↄtingūt. pꝫ h̄ regula. Qui eniꝫ ſanus exn̄s cibū intēperatū ſumit ſtatim ſequtur infirmitas ⁊ ex ↄſequenti mors: ⁊ p̄ ↄn̄s talis poſtmodū nihil boni pōt opari. Quo p̄ ſuppoſito: certū eſt a ſili ꝙ ſi det̄ hoc incōueniens ꝙ nō ſit futura felicitas ſubſequuntur quaſi infinita alia incōuenientia: q̄ videre potes in ſermōe imediate ſequēti: iter cetera tū accipe nunc tria: quoꝝ Primū dicit̄ incōueniens offenſionis. Scōm dicit̄ incōueniens ꝑditiōis. Tertiū dicit̄ incōueniens falſificationis. ¶ Primū inconueniens q̄d ſequeret̄ ſi futura vita non eſſet dicit̄ offenſionis. Nam liceret vnicuiqꝫ ipm dn̄m blaſſemare: eius mandata rumpere: ⁊ inſup ꝓximos ſuos in omni genere offenſionis offendere. ¶ Scōꝫ incōueniens q̄d ſequeretur ſi

felicitas non eſſet dicitur pditionis. Si eniʒ non eſſet futura felicitas:fruſtra pater celeſtis feciſſet filiuʒ ſuũ incarnari trigintatribꝰ ãnis peregrinari ꝛ tandẽ mori ꝛ crucifigi: qđ nequaqꝫ credendũ eſt:cũ ſola ſanguinis gutta preualeat in precio infinitis mundis.¶ Tertium incõueniens qđ ſequeretur ſi futura felicitas non eẽt dr incõueniẽs falſificatõis. vltra enim hoc ꝙ oẽs virtutes falſe dici poſſẽt ſequeretur etiã hoc incõueniens ꝙ oẽs viſiões ꝛ reuelatiões quas deus ſanctis patribꝰ veteris ꝛ noui teſti oñdit de beatitudine futura aiaꝝ falſiſſime fuiſſent:qđ vtiqꝫ nephas eẽt dicere ꝛ credere. Pone h tu predicator quaſuis viſiones etiã in hac vita ſanctis ꝛ bonis aiabus oñſis:ꝛ inter ceteras dicere potes mirabileʒ illã viſionẽ quã xps i monte aluerne i ſpecie hois ꝛ ſeraphin pr̃i noſtro Frãciſco oñdit:dum ei etiã ſicut eccl'ia approbauit ꝓpria ſtigmata impreſſit:ꝑpter qđ eccl'ia cantat.Celoꝝ candor ſplenduit ꝛc.Referã vltra predicta vnicã viſionem quã parentes beate Agnetis viderũt:de qua ſic dicit Ambroſiꝰ prout recitat eccl'ia in feſto ſancte Agnetis. ¶ Scđo igitur inqt,dũ parentes beate Agnetis aſſiduis ꝑnoctationibꝰ vigilarent ad tumulũ eius viderũt in medio noctis ſilentio exercitum virginũ que oẽs auro textis cicladibus indute cũ ingenti lumine preteribãt:inter q̃s vident beatiſſimã Agnetẽ ſili veſte fulgentẽ ꝛ ad dexterã eius agnũ niue candidiorẽ. hoc itaqꝫ dũ viderent parentes eius:ꝛ qui ſimul erant ſtuporẽ mentis incurrunt. Sed beata Agnes rogat ſanctas virgines parũp gduʒ figere:ꝛ ſtans parentibus ſuis dixit. Videte ne me quaſi mortuã lugeatis: ſed cõgaudete mecũ ꝛ cõgratulamini:qꝛ cũ his oibus lucidas ſedes accepi.Et illi ſum iuncta in celis : quẽ in terris poſita tota animi intentõe dilexi:ꝛ his dictis ptranſijt. Et h viſio publice ab omnibꝰ qui viderãt quottidie diuulgabatur hec ibi verba tr. Que tria incõuenientia cum ſint impoſſibilia arguitur per cõſequẽs ꝙ impoſſibile eſt ꝙ non ſit futura felicitas.

¶ De ſeptimo argumẽto oſtenſiuo future felicitatis:qđ dicitur argumentũ obiectionis.

SEptimũ deniqꝫ argumentũ ſed decimũquartũ in ordine vnũquẽqꝫ de eterna vita ꝛ futura felicitate certificans dicitur argumentũ obiectiõis.Fundamẽtũ huius argumẽti ponit phs.i.phyſi.di. Forma eſt qđ diuinũ ꝛ optimũ appetibile a mã mãm dignitate excedens.pꝫ hec regula. Nã forma domus data lapidibus eſt nobilior q̃ eſſent lapides ꝯgregati ante ſuſceptionẽ ipſius forme.ꝛ rõ eſt:qꝛ ꝑpter formã domus lapidibus datã habitat in domo ꝛ ſic ꝯſeruatur ab imbribus calore frigore ꝛ hmõi. Quo p̃ſuppoſito:certũ eſt ꝙ hõ eſt cõpoſitus ex mã ꝛ forma:corpore vꝫ ꝛ aĩa. Sꝫ clarũ eſt ꝙ deꝰ ſinglis potentijs humani corporis: qđ certe eſt quaſi vaſculũ qđdã oi fetore ꝛ putredine plenũ:ꝛ etiã cibus futuꝝ vermiũ dedit q̃ſi innumerabilia genera obiectoꝝ tã celeſtium q̃ꝫ terrenoꝝ:vtputa potentie viſiue dedit diuerſa gnã coloꝝ:ſicut eſt ſolis lune roſarum lilioꝝ ꝛ hmõi. Potẽtie auditiue dedit diuerſa gnã ſonoꝝ cantionũ ꝛ hmõi. Guſtui dedit diuerſa genera ciboꝝ. Tactui etiã dedit duroꝝ ꝛ leniũ calidoꝝ ꝛ frigidoꝝ. Qđ ſi ſic ẽ peto qđ eſt obiectũ aĩe ꝓportionatũ. Et certum eſt ꝙ nullũ eſt de predictis:ſed ſinglr ſolus deus. dñe Aug.lib.ꝯfeſ. Feciſti nos dñe ad te et inquietũ eſt cor noſtrũ donec requieſcat in te. Ergo ſi deus dat ſua obiecta mortuo. Multo magis daturus eſt poſt hãc vitã ſuũ obiectũ aĩe i eternũ victure. Qđ obiectũ cum ſit eternũ eo ꝙ deus eſt neceſſe eſt concludere aĩam ipſaꝫ eternã eſſe. ꝛ per ꝯñs habiturã quãdam felicitatẽ eternã. Aliter ſeq̃retur hoc incõueniens ꝙ deo maior eẽt cura de corpore mortuo q̃ꝫ de imagine ſua imortali ꝛ in eternũ victura. Qđ incõueniẽs ſaluator excludit Matth.io.cũ dicit. Nolite timere eos qui occidũt corpus: aĩam aũt non poſſunt occidere:ſꝫ potius eũ timete ꝛc. Qđ egregie ꝯfirmans Aug.2j.c.ſuoꝝ ſolilo. dicit O dñe ex viſibilibus his tua inuiſibilia comprehendimꝰ.ſi eni pro hoc corpore ignobili ꝛ corruptibili qđ te nõ cognoſcit nec diligit tã magna ꝛ mira bñficia pſtas a celo ꝛ ab aere a terra ꝛ a mari luce ꝛ a tenebris: a calore vmbra rore imbre ventis ꝛ pluuia:a volucribus piſcibus beſtijs arboribus ꝛ multiplicitate herbaꝝ ꝛ germinũ terre cũctarũqꝫ creaturaꝝ miniſterio nobis ſucceſſiue per ſua tẽpora miniſtrantiũ vt alleues faſtidiũ.qualia queſo q̃ꝫ magna ꝛ inumerabilia bona ſunt que preparaſti aĩe diligenti te ꝛc. Vide hãc auctoritatẽ complete in hoc quadrageſimali fere poſt p̃mam dñicam quadrageſime in ſine ſcđe rõnis. Ex predictis igitur ſeptem ar

gumentis cum alijs ſeptem precedentibus clariſſime p3 quał̃r ineffabiliter vltra pñtē ē alia futura ⁊ eterna felicitas. O igiť aīa icredula: o aīa hētica: o aīa pfida: o ifidelis ⁊ iſenſata: o aīa ptinax: o aīa a fide catholica ⁊ a tota militāte ecclīa excōicata: o aīa ſiſmatica: o deniq3 aīa a deo ab angelis ⁊ a tota celeſti curia reprobata: nūqd de cetero viſis tot fortiſſimis argumētis poteris de eterna felicitate dubitare? Nūqd de cetero poteris credere aīam eſſe mortalez: ⁊ moriente corpore aīam mori aſſerere: ⁊ eā ſilēm volucrib⁹ piſcibus ceteriſq3 aīantibus brutis diffinire? Vhe tibi de cetero ſi credes. vhe tibi ſi deinceps huic opinioni adherebis. vhe tibi o aīa dico ſi hoc vlterius falſa ⁊ temeraria ratiōe predicare preſumas. Si ſic vlterius credes: magna pfecto apparebit ſupbia arrogantia atq3 elatio tua: cū pcipue nō aſſentiš cōi oīu3 fere hoīu3 opinioni. Nunqd tu ſola prudentior atq3 ſapientior es oībus hoībus mūdi? nequaq3. Immo qḋ peius eſt infelicior iſcipientior imprudentiorq3 eris oībus hoībus mundi qui ſunt fuerunt ⁊ futuri ſunt: ſi i tuo errore peſſimo permaneas. Depone igiť q̄ſo o aīa errorem tuū: depone opinionē tuam: depone defectum falſitatis tue: ⁊ ſubeūte cōi fideliū ⁊ sanctoꝝ patru3 opinioni: firmiterq3 teneas indubitanter credas ⁊ nullaten⁹ dubites aliam eſſe vitam futuramq3 felicitate3 vltra pñtem: quā tibi ſimul ⁊ mihi oībuſq3 fidelibus cōcedat oīpotens ⁊ clementiſſim⁹ deus in pñti per grām: ⁊ in futuro per glīam qui felix ⁊ glorioſus viuit ⁊ regnat p infinita ſecula ſeculoꝝ. Amen. Patet inſup ex predictis vndecima excellentia ipſius ſacratiſſime fidei: q̄ dicta fuit excellentia certificabilitatis. ſeu certificationis future vite. Amen.

¶ Feria quarta poſt reſurrectionem dñi de duodecima excellentia ſacratiſſime fidei ſeu de certitudine dānationis oīum infidelium.

MAnifeſtauit ſe itez Jeſus diſcipulis ſuis ad mare tyberiadis. Scribūtur hec verba Jo. xxi. c. Et in euangelio occurrentis ferie. Poſtq3 deuotiſſimi ciues fauente diuina gratia declaraui vt vidiſtis vndecim excellentias ſacratiſſime fidei: habeo pñti die ⁊ in ſequētibus ſingulariter declarare duodecimā ⁊ vltimā excellentia3 de ipſa ſacratiſſima fide: que diciť excellētia dānabilitatis. In qua precipue oñdere habeo qūo certitudinaliter oēs inimici xpiane fidei vtputa iudei teucri ſarraceni atq3 heretici in eternū dānabunť. hoc ideo dico ad remouēdum diuerſos errores etiā a mentib⁹ ipſorū fidelium. Nam ſunt pleriq3 erronei ⁊ a ſua cecitate decepti qui occaſione diuerſaꝝ legū atq3 ſectaꝝ: ſiue ex verbis macometi aut aliorum errantiū quaſi firmiter credunt ⁊ opinātur vnūquēq3 in ſua fide ſeu ſecta ⁊ lege poſſe ſaluari: dūmodo credat eam eſſe bona3 et iuſtam. Miranť enim tales q hi debeāt dānari qui pro deo faciunt quicqd faciunt: arbitrantes in his ſe obſequium preſtare deo. Mirantur quoq3 potiſſime de his q p deo ſiue ppter deū ſupplicioꝝ genus omne tam patienter q̄3 gaudenter ſuſtinēt q dānari debeant: ſicut de multis hereticis patet: q ignē ⁊ alia tormenta magis pro defendenda ſua hereſi q̄3 ppter deum libentius ſuſtinuerūt ⁊ ſuſtinent tota die. Contra tales igitur ſic credentes ſeu dubitantes ⁊ opinātes erit hodiernus ſermo cum ſequentib⁹: ſeu tota hec duodecima ⁊ vltīa excellentia ipſius ſacratiſſime fidei. Cuius duodecime excellētie declaratio talis erit.

¶ De duodecima excellentia ⁊ vltīa ſacratiſſime fidei: que dicitur excellentia dānabilitatis.

DUodecima igitur ⁊ vltīa excellentia ſacratiſſime fidei in ordine declaranda dicitur circunſtantia dānabilitatis. Cogit enim fides ſacratiſſima vnumquēq3 verum fidelem firmiter ⁊ indubitāter credere q oēs infideles extra vnicam vera3 ⁊ catholicam Chriſti fidem exiſtentes veraciter in eternum dānanť: ⁊ qui aliter crederet ſeu etiam dubitaret dato q ſub Chriſti fide eſſet ⁊ viueret ſimul cum ipſis tāq̄3 infidelis dānareť: q2 veraciter omnes infideles dānentur: nec eis aliquid proſint eorum moralia opera ad ſalutem. qntupliciter pbo. Primo auctibus. Scdo rōnib⁹. Tertio incōueniētijs. Quarto ſilitudine. Quinto exemplo. ¶ Primo pbo auctibus q oēs q non credunt in Chriſtū nec tenent xpianam fidem ſimul certitudinaliter dānabunť. Nā

Deute.18.dr̃. Prophetã ſuſcitabo eis.glo.i. xp̄m de medio fratrum tuoꝝ ſilẽm tui. Qui aũt verba eius.ſ.fidei que loquet̃ in nomine meo audire noluerit:vltoꝛ eius exiſtã in eternum.hec ibi. Que verba aſſumens Petr⁹ Act.4.ait.Ois aia que non audierit ꝓphã illum.ſ.xp̄m exterminabit̃ de plebe dei. Et ſubdit. Non eni eſt in aliquo alio ſalus: nec nomẽ eſt aliud ſub celo datũ hominibus in quo opoꝛteat ſaluos fieri credentes. hec ibi. Item Jo.3.dicit̃. Niſi qs renatus fuerit ex aqua.ſ.baptiſmi ⁊ ſpũ ſancto nõ põt intrare in regnũ dei. Et infra ſubiungit. Sic eni dilexit mundum deus vt filiũ ſuũ vnigenitum daret:vt ois qui credit in eũ non pereat-ſed habeat vitam eternã. Non eniꝫ miſit deus filium ſuũ in mundũ vt iudicet mũdũ:ſed vt ſaluet̃ mundus per ip̄m: qui credit in eũ nõ iudicat̃:qui aũt nõ credit iam iudicatus ẽ: qꝛ non credit in noie vnigeniti filij dei.hoc ẽ aũt iudiciũ mundi:qꝛ lux venit in mundum ⁊ dilexerũt hoies magis tenebras q̃ȝ lucem. hec ibi. Et Jo.etiã.3.dicit̃. Qui credit hȝ vitam eternã:qui aũt incredulus eſt filio dei nͥ videbit vitam:ſed ira dei manet ſup eũ.h ibi Et Jo.8.dicit̃. Si nõ credideritis in me:qꝛ ego ſum.ſ.filius dei:moriemini in pctõ vr̃o. Et Jo.15.dicit̃. Si non veniſſem ⁊ eis locutus fuiſſem pctm̃ non haberent. Nũc auteꝫ excuſationem nõ hñt de pctõ ſuo. Et Mar. vltimo dicit̃. Qui crediderit ⁊ baptizat⁹ fuerit ⁊c̃. Qui aũt non crediderit ⁊ bap.⁊c̃. Iteꝫ Aug.lib.de fide ad Pe.ait. Fides xp̄i eſt bonoꝝ oiuꝫ fundamẽtũ:humane ſalutis initiuꝫ ſine qua nemo põt ad filioꝝ dei numeꝝ puenire:qꝛ ſine ipſa nec i hoc ſeculo quiſq̃ȝ graꝫ iuſtificatiõis ꝯſequit̃:nec in futuro vitã poſſidebit eternã. Et ibidem ait. Neqȝ antiquoꝝ quantũcũqȝ iuſtoꝝ quiſq̃ȝ potuit vnq̃ȝ p̄ter xp̄i fidem ſalutẽ inuenire. Nemo eni liberat̃ a dãnatione que fcã eſt ab Adã niſi p fidem xp̄i. quotquot igit̃ extra xp̄i fidem ſupſũt tot ⁊ dãnãtur.hec ibi. Item Iſa.60.dicit̃. Gẽs ⁊ regnũ qd̃ non crediderit ⁊ non ſeruierit tibi.ſ.xp̄o peribit. Item Anaſta.in ſimbo. ſuo ait. Quicũqȝ vult ſaluus eſſe ante oia opus eſt vt te.ea.fi. Quã ni.q.ſ.fir.q.cre. ſalu⁹ eſſe nõ po. Item Greg.nonus ex̃ de fide ca.j.§ vna.ait. Vna vero eſt fidelium vlis eccleſia extra quã nullus oio ſaluatur:in qua idẽ ip̄e ſacerdos eſt ⁊ ſacrificiũ. Item Aug.ex̃ de heretic̃.c.firmiſſime.ait. Firmiſſime tene ⁊ nullatenus dubites oẽm hereticũ ⁊ paganũ vel ſiſmaticũ cum diabolo ⁊ angelis eius eterni ignis incendio cõcremandũ: niſi ante finem catholice vite fuerit incoꝛpoꝛat⁹ ⁊ reintegratus eccle. Omni igit̃ hõi qui nõ tenet eccl'ie vnitateꝫ neqȝ baptiſmus: neqȝ elymaꝫ q̃tũlibet copioſa:neqȝ moꝛs ꝑ xp̄i noie ſuſcepta proficere poterit ad ſalutẽ.hec ibi. Item.24. q.j.c.quicũqȝ.dr̃. Quicũqȝ ab vnitate fidei et ſocietatis Petri apoſtoli quolibet ſemetipſos ſegregauerint:tales nec vinculis peccatorum abſolui nec ianuam regni celeſtis igredi poterunt. Idem q̃ȝ Aug.de pe.di.7.c. nullus.ait. Si quis ab omni pctõ caueat ⁊ oẽȝ virtutẽ opet̃ nõ pp̄ deũ ⁊ fidẽ xp̄i nõ ſaluat̃. h ille. Siľr ſnia ponit̃.j.q.j.c.cũ Paulus dicat. Itẽ Grego.24.q.j.c.qꝛ ex ſola.ait. Niſi qs fidei xp̄iane ſoliditatẽ tenuerit diuinam p̄ntiaꝫ nũq̃ȝ agnoſcet:de q̃ ſoliditate dñs dic̃ Sup hanc petrã edificabo ecc̃liam meã.ſola quippe eſt p quã ſacrificiũ dñs libenter accipit:ſola que ꝑ errantibus fiducial'r itercedit hec ille. Ex p̄dictis auc̃tibus pȝ q̃ľr exñtes ex̃ xp̄ianam fidẽ:ſeu ipſam nõ tenentes:ſȝ i aliqua hereſi ſe maculantes in eternũ peribũt ⁊ cruciabũt̃. ¶ Secdõ h idẽ ꝓbo triplici rõne.

Primo rõne localitatis. Secdõ rõne ꝓpropoꝛtionabilitatis. Tertio rõne equalitatis.

¶ Primo ꝓbo rõne localitatis.ꝙ oẽs infideles dãnant̃ dato ꝙ credant fidem ſuã eſſe bonã. Fundamentũ rõnis ponit phus.2.de aia.4.phyſi.⁊.4.de celo ⁊ mũdo.di. Loc⁹ cõtinet ſimpl'r ⁊ cõſeruat locatũ eo ꝙ i ꝓp̄is locis nã maxime ſaluat̃.pȝ hec regula. Nam videmus ꝙ res ex̃ locũ ſuũ total'r deficit et moꝛit̃:qd̃ pȝ de piſcibus:qui ſi exiſtunt in aq̃ que eſt locus coꝝ viuunt ⁊ ꝯſeruant̃.ſi auteꝫ extrahunt̃ ⁊ ponãt in terra que non eſt eoꝛũ locus neceſſario moꝛiunt̃. Siľr roſa q̃ȝdiu ẽ in ſpina recens ꝯſeruat̃. Si aũt a ſpina decerpit̃ ⁊ in manu ponit̃ qui non eſt pꝛopꝛius locus ſtatim marceſcit:⁊ h eſt cã quare leuia tendunt ſurſum ⁊ grauia deoꝛſum.ꝓut dr̃ 4.celi ⁊ mundi.qꝛ vadunt ad ꝓp̄a loca in qbus ꝯſeruant̃ ⁊ tanto foꝛtius mouent̃. Quo preſuppoſito: certum eſt ꝙ ſic eſt in ſpiritualibus ſicut in coꝛpoꝛalibus. Sed clarum eſt ꝙ locus conſeruatiuus animaꝝ in paradiſo Chriſtus eſt qui pro ipſis ſanguineꝫ fudit et moꝛtuus eſt: ꝓpter qd̃ Jo.10.dic̃. Amẽ amẽ

dico vobis qui non intrat per hoſtiū ī ouile
ouium:ſ3 aſcendit aliunde ille fur eſt ⁊ latro
qui autem intrat per hoſtiu3 paſtor eſt ouiū:
⁊ huic hoſtiarius aperit ⁊ oues vocem eius
audiunt ⁊ vocat eas noiatim: ⁊ infra ſubdit.
Amen amen dico vobis:q2 ego ſum hoſtiu3
ouium:per me ſi qs introierit ſaluabit: ⁊ in-
gredietur ⁊ egrediet ⁊ paſcua inueniet. h ibi.
Cu3 igitur oēs infideles ⁊ heretici extra hūc
locum ſint eo ꝙ in ipſum Chriſtū nō credūt
vel falſo credunt.neceſſario ꝯcluditur ꝙ oēs
ſimul a paradiſo excludentur ⁊ eterna morte
morient.C Scdo hoc idem ꝓbo rōne ipro-
portionabilitatis. Fundamentū rōnis ponit
phs.2.de aia.di. Inter obiectū ⁊ potentiā re
quirit ꝓportio.patet hec regula. Cum enim
ſol ſit maxime ⁊ acute claritatis: ideo reqrit
ad eum videndū potentiā viſiuam fortem ⁊
acutam:ꝓpter qđ niticorax ſeu noctua cum
habeat debilem viſum nequaꝗ vt dic phs
2.metha. pōt eius radios intueri. Quo pre-
ſuppoſito certū eſt ꝙ obiectū potentie intel-
lectiue ⁊ volitiue eſt veritas ⁊ bonitas infini
ta.Qđ ſi ſic eſt ergo requirit ꝙ hee due po-
tentie habeant aliquā infinitam virtutē qua
poſſint apprehendere tale obiectū īfinitum.
Sed cū fides oiu3 hereticoꝝ atq3 infidelium
ſit ſimplr acqſita ⁊ non a deo infuſa.⁊ ꝑ cō-
ſequēs ſit ſimplr finite ⁊ terminate veritat.
cōcludit neceſſario ꝙ impoſſibile eſt ꝙ vnꝗ
ſaluent.ꝙ ſi non ſaluant ergo in eternū dā-
nabunt.C Tertio hoc idem ꝓbo rōne eqta-
tis. Fūdamētū rōnis pōit Dionyſius lib.de
diui.no.di.Qui de deo recte ſentiūt omnia
ei attribuūt:ideſt oēs ꝑfectiones:⁊ oia ab eo
remouent.i.oēs imꝑfectiones. Quo ꝯceſſo
certū eſt ꝙ iuſtitia q̄ reddit vnicuiq3 ſ3 opa
ſua eſt ꝑfectio quedā:dicēte Grego.12.q.2.c.cū
deuotiſſimā.Sūmū inquit i rebus bonū eſt
iuſtitiā colere:que ſolet vnicuiq3 ſua iura ſer
uare. Qđ ſi ſic eſt:ergo neceſſe eſt ꝙ ſi deus
debet eſſe iuſtus ꝙ puniat incredulitatē inſi
delium vel falſitatē. Sed cū eoꝝ falſitas ſit
durabilis poſt mortem in eternū: ergo o3 ꝙ
crucientur in eternū:propter qđ ꝓpha dicit.
Iuſtus dñs ⁊ iu.di.eq.vidit vultus eius. Et
Matt.25.ſaluator dicet eis. Diſcedite a me
maledicti ⁊c. Et Aug.lib.de veritate credēdi
ait.Si deus infideles ſaluaret in ſua infide-
litate morientes nec xp̄o crederem nec eius
euangelio.C Tertio hoc idem ꝓbo.12. incon
uenientijs que ſequerent ſi ipſe deus ſalua-
ret etia3 infideles recte opantes ſ3 coꝝ fidē.
C Primū dicitur inconueniēs excuſatiōis.
C Scdm dicitur inconueniēs operationis.
C Tertium dicitur inconueniēs laudatiōis.
C Quartum dicitur inconue.premiationis.
C Quintum dicitur inconue. anihilationis.
C Sextum dicitur inconue. euacuationis.
C Septimum dicitur inconue. defectionis.
C Octauum dicitur inconue.conſiliationis.
C Decimum dicitur inconue. ordinationis.
C Undecimum dicitur incon. redēptionis.
C Duodecimum dicitur incon.offenſionis.
C Primū incōueniens qđ ſequeret ſi deus
ſaluaret aliquos infideles qͣuis ex ignoran-
tia peccent dicit excuſationis. certū eſt enim
ſm phm.3.ethi.ꝙ ois malus eſt ignorās. Et
Aug.lib.de verbis dñi.ait. Nullū pctm̄ com
mittit ꝙ aliqua ignorantia non comittatur.
Qđ ſi ſic eſt cū oēs peccantes errent ⁊ igno
rent:⁊ tanto amplius quāto plus peccant:ſe
quit ꝙ a ſili oia peccata ⁊ ſcelera cordis ope
ris ⁊ oris etiam ipſoꝝ xp̄ianoꝝ ſpecifica ꝓut
vis excuſabilia erunt apud deū:⁊ qđ peius ē
maiora ⁊ magis horribilia peccata magis
excuſabilia forent:eo ꝙ maiores errores ⁊ te
nebras peccantibus ingerūt.Qđ ꝑfecto ma
ximū incōueniens apud deū cenſeret ſi tāta
⁊ tam horribilia peccata vellet oio eſſe excu-
ſabilia ⁊ impunita. Contra qđ incōueniens
clamat apls.j.corin.14.Si qs ignorat igno-
rabit.C Scdm incōueniens qđ ſequeretur
ſi deus non dānaret oēs infideles: dato ꝙ
peccent ex ignorantia dicit incōueniens ope
rationis.conceſſo enim ꝙ peccata tā fideliu3
qͣ3 infidelium reſpectu ignorantie excuſabilia
forent apud deū:neceſſario ſequeret etiā hoc
inconueniens ꝙ v3 oia mala eſſent operabi
lia apud oēs:⁊ peccata etiam horribilia tam
cordis qͣ3 oris ⁊ operis licita eēnt. Exqͦ nul-
lus errat nec in credendo nec in operando:
cum credendum ſit vnicuiq3 qđ credit ⁊ ope
randū qđ operatur. licitū igit erit teucris et
ſarracenis ſm eoꝝ legem ⁊ fidem.iz. habere
vxores:⁊ iudeis ſm eorū legem in vſuris ſe
exercere qđ incōueniens cenſeret maxima i
famia apud deum. Cōtra qđ inconueniens
clamat apls ad Ro.8. Prudentia carnis
mors eſt:⁊ prudentia ſpūs vita: qm̄ ſapiētia
carnis inimica eſt deo.legi enim dei non eſt
ſubiecta:qui aūt in carne ſūt deo placere nō

poſſunt:ergo fratres debitores ſumus non
carni vt ſm carnẽ viuam⁹. Si enim ſm car
nem vixeritis moriemini:ſi aũt ſpiritu facta
carnis mortificaueritis viuetis. hec ibi. Et
Eccle.41.talib⁹ dicit. Vhe vobis viri ipij q
operando iniquitatẽ dereliquiſtis legeꝫ dñi:
qꝛ ſi nati fueritis in maledictione naſcemini
⁊ ſi mortui fueritis in maledictiõe erit pars
veſtra.hec ibi. ¶ Tertium incõueniens qđ ſe
quitur ſi deus non damnaret oẽs infideles
q̃uis ex ignorantia peteñt dicit incõueniẽs
laudationis.phus enim.2.ethico.ait. Lauda-
mur ſimplr ſm virtutes: ſꝫ aũt malitias vi
tuperamur. Hoc dictum phi vtiqꝫ falſũ erit
ſi deus excuſat male.⁊ ratio eſt:quia malum
et peccatum ita laudabile erit ſicut virtus
et bonum laude digna ſunt: ideo ſic erit
laudabilis ſuperbia ſm iſtum errorem: ſicut
humilitas:auaritia ſicut largitas:luxuria: ſic
caſtitas:infidelitas ſicut vera fides: ⁊ ſic de
ſingulis. Immo ſm iſtum errorem eque co
leretur deus vitijs ſicut virtutibus: ⁊ eq̃ dei
iudicio mores vitioſi ⁊ virtuoſi eſſent lauda
biles:poſtq̃ꝫ nõ refert quid vnuſquiſqꝫ agat
vel qualiter ſed ſolũmodo quid credat.ſc agẽ
vel intendat. Per hanc etiam viã eque co-
lendi erunt demones ⁊ idola ſicut de⁹ ſi cre
dantur equaliter eſſe colenda: imo religioſe
⁊ laudabiliter negabitur deus ſi credat eſſe
negandus:⁊ ſic laudandus erit qui h̄ impia
perpetrabit atqꝫ honorandus ſicut ꝓpheta
ait. Laudat peccator in deſiderijs ſuis ⁊ ini-
quus benedicitur. Contra qđ inconueniens
phus.4.ethico.ait. Honor ⁊ laus eſt ſimplr
premium virtutis ⁊ attribuitur bonis. Pra
uus autem exiſtens non eſt dignus laude et
honore.h̄ ibi. ¶ Quartum inconueniens qđ
ſequeret ſi deus acceptaret opa infidelium ⁊
eos non dãnaret dicitur premiatiõis ſeu re-
munerationis. Si enim vitia ⁊ peccata ita
laudabilia forent ſicut ⁊ virtutes: certum eſt
ꝗ eque remunerarentur a deo ⁊ equale me
ritum reciperent:ſic ⁊ virtutes:⁊ quanto gre
niora eſſent tanto maius premiũ a deo reci-
perent. Tale igitur premiũ merito reciperet
qui demonẽ ⁊ idola adoraret:ſicut qui verũ
deum coleret:⁊ tantã gloriã in celo haberet
ſuperbia auaricia luxuria ⁊ hmõi.ſicut humi
litas liberalitas ⁊ caſtitas. Que oĩa q̃ꝫ ſint
ndecentia mens diſcreta aduertere põt. Cõ
ra qđ incõueniẽs phs.10.ethi.ait. Felicitas
eſt ſimplr premium virtutis. Et.1.ethico.ait.
Felicitas huius vite extimat ſolum in bene
viuere ⁊ bene operari. ¶ Quintum incõue-
niens qđ ſequeret ſi deus acceptaret opera
infidelium ⁊ eos non dãnaret dicit inconue
niens ãnihilationis. Si enim de⁹ tales ſal-
uaret:certum eſt ꝗ virtus non eſſet virt⁹ nec
peccatũ eſſet peccatum.qđ ſic patet. Nã cre-
denti de virtute ꝗ eſſet vitium:vitioſum eẽt
agere virtutem:⁊ ecõtra credenti de vitio et
peccato ꝗ eſſet virtus virtuoſum eſſet agere
ſm vitium ⁊ peccatum:⁊ ſic vitium ⁊ virtus
nihil eẽnt. Exempli gratia:iudei reputãt vir-
tutem concedere vſuras. Ecõtra chriſtiani:ſi
militer ſarraceni reputant virtutem habere
plures vxores.ecõtra chriſtani vitium repu
tant:⁊ ſic de ſingulis.ꝓpter qđ neceſſario cõ
cludetur ꝗ non erit virtus caſtitas non hu-
militas non caſtitas nõ caritas nõ patiẽtia
non adoratio ſolius dei ⁊ hmõi. Immo nõ
erit peccatum ſuperbia nõ fornicatio ⁊ adul-
terium non vſura non homicidium ⁊ ſic de
alijs. Et ꝗ plus eſt erit virtus ſuperbia luxu
ria homicidiuꝫ ⁊ hmõi. Que vtiqꝫ ſi ſic eẽnt
maxima incõuenientia forẽt. Sed ꝯtra hoc
inconueniens clamat Iſa.5.c.di. Vhe q di-
citis malũ bonum ⁊ bonũ malum ponentes
tenebras lucem ⁊ lucem tenebras: ponentes
amaꝝ dulce ⁊ dulce amaꝝ.hec ibi. ¶ Sextũ
inconueniẽs qđ ſequeretur ſi deus accepta
ret opera infidelium ⁊ eos non dãnaret dr
euacuationis ſeu ſuperfluitatis. Si eni deus
hos ſaluaret oportet venire ad tantã demẽ-
tiam vt pro lumine intellectus noſtri nulla
neceſſario data fuerit lex: ⁊ per ꝯñs nullus
erit obligatus ad opera diuine legis: qđ ſic
patet. Cũ enim leges ꝓhibeant peccata tãq̃ꝫ
malũ cõmendentqꝫ ⁊ p̄cipiant virtutes tãq̃ꝫ
bonum ſi veꝝ eſt qđ ꝓbatum eſt ꝗ.ſ.virtus
poſſit eſſe pctm̃:⁊ pctm̃ poſſit eẽ virtus: ergo
nulla differentia videtur eſſe inter vitium et
virtutem.ergo leges que ponunt differentiã
maximã inter predicta: oẽs erunt ſuperflue
⁊ per ꝯñs a nullo obſeruande. Erit igit ſup
flua ⁊ euacuabitur omnis lex naturalis que
naturaliter abhorret peccatum ⁊ naturaliter
laudat virtutem. Erit ſupflua oĩs lex ꝓphaꝝ
omnis lex antiqui teſtamẽti:omnis lex euã-
gelioꝝ:omnis lex poſitiua ⁊ ciuilis: ⁊ omnis
lex ſacrorum theologoꝝ atqꝫ ſanctoꝝ doc.q̄
omnes leges vitium vituperant ⁊ virtutem

cōmendant:exquo vitia ſunt excuſabilia coram deo:⁊ pro virtutibus habent͛. Cōtra qđ incōueniens phs.3.de aia.dicit. Deus nihil agit fruſtra.⁊.10.ethi.ait. Lex ē neceſſaria ad hoc ꝙ hoīes boni fiant:qꝛ hꝫ coactiuā ꝑtātē ⁊ eſt ſermo ꝓcedens ex aliqua prudentia et intellectum dirigens ad bonum. hec ibi. Et Vrbanus papa tertius.19.q.2.c.due ſūt.ait. Due ſunt leges neceſſarie:vna publica alia priuata. Publica lex eſt que a ſctībꝰ ſanctis ſcriptis eſt ꝯfirmata vt lex canonū. Lex vero priuata eſt que inſtinctu ſancti ſpūs in corde ſcribit͛. Sicut de quibuſdam dicit apoſtolus ꝙ hn̄t legem dei ſcripta in cordibꝰ ſuis. h ibi ¶ Septimū incōueniens qđ ſequeret͛ ſi deꝰ non dānaret infideles ꝓpter coꝝ ignorātiā dicitur defectionis. Si enim vitia ⁊ peccata vt ſupra patet ſufficerent ad ſalutem omnes virtutes tā morales q̄ȝ theologice defectuoſe eſſent:⁊ ſic per ꝯñs non eſſent neceſſarie ad ſalutem.⁊ ratio eſt. Si enim vitia ⁊ pctā ſine virtutibus ꝓut ſunt imprudentia iniuſtitia intemperantia infortitudo ſunt excuſabilia operabilia laudabilia atqȝ ad ſalutem remunerabilia ſunt: manifeſtū eſt ꝙ virtus prudentie temperantie iuſtitie ⁊ fortitudinis ceterarūqȝ virtutū moralium: nequaq̄ȝ erit neceſſaria ad beatitudinē conſequendam. ¶ Quinto hoc idē dico de virtutibꝰ theologicis. Nam fides non erit neceſſaria ad ſalutem exquo idolatria ⁊ infidelitas pro fide remunerant͛ apud deū. Similiter ⁊ ſpes de de bonis eternis atqȝ diuinis nō erit neceſſaria ad ſalutē:exquo ſpes mūdi carnis atqȝ diaboli hoīem beatificat. Similiter ⁊ charitas non erit neceſſaria ad ſalutē:exquo qſqȝ pōt ſaluari per ꝯtrariū. vnde non diligēdo deum ſpes mundi carnis atqȝ diaboli hoīeȝ beatificat:⁊ ſic vt patet nulla virtus tam cardinalis q̄ȝ theologica erit neceſſaria ad ſalutem. Contra qđ incōueniens Aug. in lib. de fide ad Pe.ait. Quicūqȝ habuerit oēs virtutes ⁊ morales ⁊ dīnas ⁊ deficiat ī vna. vtiqȝ reus erit tam pena eterna q̄ȝ priuationis diuine viſionis. ¶ Octauū incōueniens quod ſequeret͛ ſi deus acceptaret opera infideliuꝫ. dicitur inconueniens conſiliationis. Certuꝫ eſt enim ꝙ ſi ſic ſunt operabilia vitia ⁊ pctā ſicut ſunt virtutes:nequaq̄ȝ alicui pſone erit ad ſalutem neceſſariū querere vel petere cōſilium ab altero inter leprā ⁊ lepram: exquo indifferenter vtrūqȝ perducit ad ſalutē: ⁊ ſic non erit neceſſariū in bene faciēdo nec ī pctā fugiēdo:conſilium predicatoꝝ:conſilium cōfeſſorum:conſilium canoniſtaꝝ:conſiliū peritorum iuris ciuilis:conſilium theologoꝝ:cōſilium ceteroꝝ rectoꝝ:nec inſup correctio parentum ſeu aliaꝝ pſonaꝝ. Contra qđ inconueniens phs.3.ethi.ait. Cōſiliatores aſſumimus in magnis ⁊ arduis diſcredētes nobiſmetipſis velut non ſufficientibus dignoſcē. Et.6.ethi.ait. Bonum ꝯſiliū querenduꝫ eſt per qđ finis bonus adipiſcit͛. Et Salomon ait. Omnia conſilio fac ⁊ poſt factum nō penitebis. ¶ Nonum incōueniens qđ ſequeretur ſi deus acceptaret quelibet opera infidelium ⁊ ſic illos ſaluaret:dicitur incōueniens cuſtoditionis. Si enim etiam peccata ſūt laudabilia ⁊ meritoria apud deum: nequaq̄ȝ eſt neceſſe ꝙ deus det in cuſtodiam angelos bonos hominibus ⁊ iugiter in illis bonas iſpirationes immittant. Nec inſup inſpiratio dei continua ⁊ imediata neceſſaria erit ad ſalutem. Exquo ſine tali inſpiratione ⁊ cuſtodia quiſqȝ pōt ſaluari. Cōtra qđ incōueniens.2.corin.3.apoſtolus clamat dicēs. Non ſumꝰ ſufficiētes cogitare aliquid a nobis tanq̄ȝ ex nobis ſed ſufficiētia noſtra ex deo eſt. Et de angelorum cuſtodia propheta dicit. Angelis ſuis deus mandauit de te.ſ.per continuaꝫ et bonam inſpirationem. ¶ Decimum inconueniens quod ſequeret͛.ſi deus infideles ſaluaret.dicitur incōueniens inordinatiōis ſeu ſuſceptionis ſacramentoꝝ. Si enim ſic ſaluā tur non recipientes ſacramēta eccleſie: ſicut qui illa recipiunt:manifeſtuꝫ eſt ꝙ oīa ſacrā eccleſie ſicut ſunt baptiſmus confirmatio penitētia matrimoniū: ordines ſacri.vꝫ ordides minores ſubdiaconatus diaconatus ⁊ ſacerdotiuꝫ eucharistia atqȝ extrema vnctio erūt vana ⁊ inutilia: exquo nō ſunt neceſſaria ad ſalutem. Contra quod incōueniens clamat Hugo lib. de ſacramentis. di. Sine fide ſacramentorum non datur ſalus alicui nec venia peccatorum. hec ibi. ¶ Vndecimum inconueniens quod ſequeretur ſi deus ſaluaret infideles dicitur redēptionis. Si eni deꝰ ſaluat infideles non tenentes fidem Chriſti certum eſt ꝙ totus curſus incarnationis xp̄i peregrinationis atqȝ mortis ⁊c. ſuperfluus fuit ⁊ inutilis. Et ratio eſt: qꝛ ſi pctā reputāt͛ virtutes ⁊ vt virtutes premiantur ⁊ ſolum

peccata ex iuſticia debeant puniri cum nullum iudicet ſeu imputet a deo eſt infidelibus eſſe peccatū: ſequit̄ ꝙ paſſio xpi inutilis fuit ⁊ ſuperflua. Et ſic per conſequens xpus fuit ſtultus ⁊ inſipiens tantā penam ſuſtinendo. exquo ſine illa quiſqꝫ ſaluari poteſt. Contra quod incōueniens clamat apoſtolus ad Hebreos.9. Sine ſanguinis.ſ.xpi effuſione non fit remiſſio peccatorū. Et Grego. in prefatione clamat. O mira circa nos tue pietatis dignatio. O inextimabilis dilectio charitatis q ut ſeruū redimeres filiū tradidiſti. ¶ Duodecimū poſtremo incōueniēs qđ ſeq̄ret ſi deꝰ ex iuſticia non damnaret infideles: dicit̄ offenſionis. p̄ſuppoſito enim ꝙ infideles ſaluant̄ ⁊ peccata eorū ſint excuſabilia apud deum cū non puniātur: neceſſario concludit̄ ꝙ deus eſt peccator. Et ratio eſt. Nam.86. di. ca. facientis. dicit̄. Facientis procul dubio culpā habet qui negligit corrigere quod poteſt emendare. Et extra de iniur. ⁊ dam. dato. ca. ſi culpa. Qui cauſam dāni dat damnū dediſſe videt̄. Quod ſi ſic eſt: cū xpus immo tota trinitas peccata tolleret ⁊ nō puniat ꝑ cōſequens eſt cauſa peccati: ergo xpus ⁊ pater ⁊ filius ⁊ ſpūſſanctus vtiqꝫ eēnt peccatores. ꝙ ſi ſunt peccatores: ergo cū infidelibus eq̄liter damnari debēt. quia ut dicit̄ ſcđa. q. j. ca. Notum. Agentes ⁊ cōſentientes pari pena puniant̄. Contra quod incōueniens clamat Auguſti. libro 83. queſtionū. di. Deo auctore homo nunq̄ꝫ fit deterior. Et Plato in thimeo dic̄. Deus liber eſt ab omni malo ⁊ ab omnibꝰ animi paſſionibꝰ. Et auctor libro de cauſis ait. Prima cauſa eſt pura ⁊ ſimplex bonitas. Ex predictis igitur incōuenientijs manifeſte patet: ꝙ quilibet exiſtens extra catholicam fideꝫ neceſſario damnat̄. ¶ Quarto hoc idem probo ſimilitudine. Nam ſicut tempe diluuij omnes qui fuerunt extra archam Noe. ut habet̄ Gene. ſeptio. Mortui fuerunt. Econtra qui intus in archa noe ſalui fuerunt: ſic nunc a ſimili nullus ſaluat̄: niſi dei eccleſie cōiungatur ⁊ incorporet̄. ſicut dicit Thomas in tertia parte ſumme. q. 73. arti. 3. ¶ Quinto deniqꝫ hoc idem probo vnico exemplo. Legitur eniꝫ in legenda ſancti Macharij: ꝙ pergens per deſertū quoddam caput inuenit quod cum adiuraſſet cuius extitiſſet: clara voce reſpondit. ꝙ fuit caput cuiuſdam ſacerdotis ydolorum. Interrogatus an eſſet damnatus. reſpondit ꝙ ſic ⁊ ſimul cum eo omnes infideles qui fidem chriſti non tenuerunt. Interrogatus an de chriſtianis damnarētur. reſpondit ꝙ ſic: ⁊ p̄cipue omnes qui fideꝫ chriſti habent ſed nō opera. Interrogatus quis maiorē penaꝫ haberet: an infideles an mali chriſtiani. reſpondit ꝙ mali chriſtiani erant in profundiori loco inferni atqꝫ penarū cauſa eorū ingratitudinis. Quibus dictis diſparuit: quod bene confirmās Hieroni. in ſuo teſtamento ait. Heu quot hodie ſacro renati baptiſmate chriſtiani fungūtur nomine: q̄bus foret meliꝰ non fuiſſe. Centuplo eniꝫ maior eſt pena malorum chriſtianorū: q̄ꝫ maloꝝ paganorum. hec ille. Ex predictis ergo auctoritatibus: rationibus incōuenientijs ſimilitudine atqꝫ exemplo patet: qualiter veraciter ſm̄ fidem catholicam omnes infideles extra chriſti fideꝫ exiſtentes neceſſario damnātur. Et ſic per conſequēs patet duodecima excellentia ipſius ſacratiſſime fidei: que dicta fuit excellentia damnabilitatis. A qua eterna dānatione nos preſeruet ⁊ liberet ſaluator noſter Jeſus xpus: qui in trinitate ꝑfecta viuit ⁊ regnat deꝰ ꝑ infinita ſecula ſeculoꝝ. Amē.

¶ Feria q̄nta poſt reſurrectionē domini de cauſalitate ſeu de nouē cauſis quibꝰ iuſtiſſime a deo damnātur infideles.

Ec cum di

xiſſet cōuerſa eſt retrorſum ⁊ vidit Jeſum ſtantem ⁊ neſciebat quia Jeſus eſt. Scribuntur hec verba Joan. 20. capi. ⁊ in euangelio occurrētis ferie. poſt ſacrā euangelij litteralē ⁊ moralē expoſitionē amātiſſimi ciues: exquo in p̄cedenti ſermone oſtenſum eſt qualiter certitudinaliter oēs infideles extra catholicā fidem exiſtentes damnātur: q̄ꝛ tamē aliqui forte poſſent de hoc dubitare. Et plurimū mirari dicētes cur deꝰ tot aīas infideliū damnat: cū ſi ſciuiſſent ꝙ fides chriſti ſola vera fuiſſet vtiqꝫ eā ſuſcepiſſent: decreui ꝓpter hoc vltra excellentias predictas. 12. ſacratiſſime fidei: cauſa ſatiſfactionis aliā excellentiā ſuꝑaddere: que dicet̄ excellentia cauſalitatis. In qua excellētia ponā nouem cau

ſas quibus clare oſtendet̃ quomõ tales om
nes iuſtiſſime ab ipſo deo damnãtur. De q
bus nouē cauſis tres ſermões faciem⁹: tres
cauſas ad quēlibȝ ſermonē applicãdo. quoꝝ
¶ Prima dicit̃ cauſa Incircũſpectionis.
¶ Secunda dicit̃ cauſa Inquiſitionis.
¶ Tertia cauſa dicit̃ Supplicationis.
¶ Prima pars hui⁹ ſermonis que eſt de pri
ma cauſa damnationis oīum infidelium.

Prima ergo cauſa oſtēſiua qualiter
deus iuſtiſſime damnat omnes infi
deles dicit̃ cauſa Incircũſpectionis.
Licet enĩ infideles habeant ignorantiaȝ de
vera chriſti fide: tamen ignorãtia eorum ne-
quaꝗ̃ eos excuſat apud deũ: ꝙ merito dam
nari nõ debeant. ⁊ hoc ideo quia eorũ igno-
rantia eſt ſpontanea ⁊ voluntaria. ꝙ autem
talis eorũ ignorantia ſit inexcuſabilis: ⁊ ꝑ cõ
ſequens damnabilis quadrupliciter probo.
Primo auctoritate. Secundo diſtinctiõe
Tertio ratiõe. Quarto ſiĩitudine. ¶ Pri-
mo probo auctoritate phi tertio Ethicorum.
Ignorantia que eſt in electione nõ eſt cauſa
inuoluntarij ſed malitia. vnde ⁊ penã mere-
tur. hec ille. Item extra de iniur̃. ⁊ dam. da.
ca. ſi culpa. dicitur. Nec ignorantia te excu-
ſat ſi ſcire debuiſti. ¶ Secundo hoc idē pro-
bo vnica diſtinctione. Alexan. de ales in ter
tia pte ſumme in tractatu de legib⁹ dicentis
Cum querit̃. Vtrum infideles excuſentur a
damnatione propter ignorantiã vere fidei.
Reſpondeo ꝙ nõ. Cum enĩ duplex ſit igno
rantia ꝗ̃tuȝ ad preſens ſpectat. videlȝ inuin
cibilis ⁊ cauſalis aut ignorantia eorũ eſt in-
uincibilis: quia. ſ. nullo modo via ⁊ ratione
potuerunt ꝑuenire ad cognitionē vere fidei:
⁊ tunc dico ꝙ excuſabiles eſſent: ⁊ ſi deus ex
hoc damnaret eos vtiqȝ iniuſte eos damna
ret quod nequaꝗ̃ deus vnꝗ̃ facit. Aut igno
rantia eorũ eſt cauſalis ſicut quidē eſt. id eſt
quia in ſe cauſam habet: prout eſt quãdo di
ligenter: non querit cum intellectu ⁊ volun-
tate, quod queri debet: ⁊ tunc talis ignoran-
tia penam iuſtiſſime promeret̃. Sicut philo-
ſophus ait. tertio Ethicorũ. Ignorantes in-
quit puniũtur ſi in eis cauſa videat̃ ignoran
tie: puta ebrius duplices promeret̃ increpa-
tiones. Principiũ enĩ ebrietatis in ipſo eſt
ſimiliter ⁊ in alijs cum per negligentiã ſcien
ter ignorãt queeũꝗȝ ignorare nõ debuerunt
hec Alexan. ¶ Tertio etiã probo ratione fi-
nalitatis: ꝙ deus iuſte damnat infideles: da
to ꝙ habeant vere fidei ignorantiã. Funda-
mentũ rationis ponit Cõmentator ſup ſecũ
do Phiſicoꝝ. di. Omnia agentia rõnabilia
nõ incedunt in ſuis opationibus: niſi ꝓpter
finē boni. patet hec regula. Qui enĩ fabricat
domũ: fabricat ꝓpter finem aut mũdani ho-
noris aut corpalis cõſeruationis. Simil̃r q
poſſeſſionē laborat ideo laborat ut ex ea fru-
ctũ eliciat. Quo p̃ſuppoſito certũ eſt ꝙ deus
dedit cuilibȝ infideli animã intellectiuã. Nõ
enim anima rõnalis ⁊ intellectiua cauſat̃ a
ſemine viri ⁊ mulieris: quēadmoduȝ cetere
brutorũ anime: ſed ab ipſo deo in corp⁹ iã di
ſpoſituȝ cũ ſit de nihilo creata infunditur in
momento: dicēte philoſopho tertio de aĩa. et
17. de animalib⁹. Intellectus inquit venit in
nobis ab extrinſeco ⁊ nõ habet aliquod or-
ganum in corpore cũ ſit ſepatus ab omni or
gano. Tunc vltra quero quare de⁹ dedit eiſ-
dem infidelib⁹ intellectũ: ⁊ certũ eſt ꝙ dedit
eis intellectũ ſm̃ Ricar. in quolibeto ꝓpter
triplicem finē. Primo ꝓpter finē auerſio-
nis, Secũdo finem cõuerſionis. Tertio ꝓ
pter finē adheſionis. Sicut etiã ex gratia q-
libet intellectus obligat̃ ad tria cuȝ in miſſa
eleuat̃ ſacratiſſimũ ſacramentũ. Primo ob
ligatur auertere oculos a qualibet vanitate.
Secũdo tenet̃ cõuertere oculos ad ipſaȝ ho
ſtiam conſecratã. Tertio tenet̃ tota mente to
toqȝ conatu xp̃o ꝑ deuotionē ⁊ amorem in
iſto ſacramēto. Primo ergo dico in ꝓpoſito
ꝙ deus dedit cuilibet intellectũ propter finē
auerſionis. videlȝ a falſitate. Nam primus
actus ipſius intellectus eſt ſe auertere ꝗ̃tuȝ
poteſt ab omni falſitate ⁊ nolle credere ali-
quid qđ ſit falſum. Et ratio eſt: quia talis fal
ſitas eſt quoddã malũ ipſius intellectus di-
cente pħo. 6. Ethicorũ. Verũ eſt bonũ intel-
lectus ſicut virtus. Falſum vero eſt malũ in
tellectus ſicut vitiũ. hec ille. propter quod ſi-
cut ꝑ ſimilitudinē ipſam libera voluntas te-
net̃ ſemꝑ ab omni male volito ſe auertere et
nec ꝑ conſenſum ad illud ſe cõuertere: ita ip
ſe intellectus ſeu hũana ratio ſemꝑ tenet̃ ab
omni falſitate ſe auertere ⁊ nullo modo ei aſ
ſentire. Qđ vtiqȝ ex ꝓprio lumine ei poſſibi
le eſt vel etiã alieno. Ex ꝓprio quidē. ſ. pro-
prie inueſtigationis. Ex alieno autē ſicut eſt
diuine reuelationis vel humane eruditionis
Quod ſi ſic eſt ꝙ quilibȝ intellect⁹ tenetur ſe

auertere ab omni falſitate: clarū eſt ꝙ ſicut
humana voluntas damnabilr in male voli
tum cōſentit: ſic etiaꝫ intellectus human⁹ in
male creditū aſſentit. Quapropter tenet̄ vel
ipſe ſe corrigere vel correctionē per aliquam
viarū quas dixim⁹ ꝓcurare: exquo bene pa
tet ꝙ nunꝗ̄ licet in talib⁹ errare nec etiaꝫ ta
lia ignorare. Et ſic etiā per cōſequens patet
primus finis propter quē deus cuilibet ho-
mini intellectū dedit. ¶ Secundo inſuꝑ de-
dit deus cuilibet intellectū propter finē con-
uerſionis. ſ. ad veritatem. Nā ſecūdus actus
ipſius intellectus eſt ſe cōuertere ꝗ̄tum po-
teſt ad omnē veritatē: ſeu ſe cōuertere ad cre
dendū omne quod verū eſt. Et ratio eſt: qꝛ
talis veritas eſt quedaꝫ bonitas ⁊ perfectio
ipſius intellectus. prout dicit̄. 6. Ethicorum.
Vnde ſicut volūtas ſiue effectus tenet̄ velle
propter omne quod bonū eſt: ſic ⁊ intellect⁹
per ſimilitudinē tenet̄ credere: immo ſe con-
uertere ad omne verū quod credendū eſt et
cognoſcendū. Igit̄ ſi error eſt in veritate cre
denda ⁊ ignorantia neminē a ꝑditione excu
ſabit dicente Job in ꝓſa taliū. 19. ca. Si igno
raui. ſ. veritatē mecū erit ignorantia mea. ſcꝫ
iniuſtā perditionē. Ex quib⁹ etiā patet ſecun
dus finis propter quē deus cuilibꝫ intellectū
dedit. ¶ Tertio deniqꝫ deus cuilibet intelle
ctum dedit propter finē adheſionis. Cū eniꝫ
duplex ſit verū ſꝫm Ricar. in quolibeto ſcilꝫ
creatū ⁊ increatū. Creatū prout ſunt omnia
viſibilia. Increatū prout ipſe deus ſeu prout
ſunt bona inuiſibilia tenet̄ quilibet intellect⁹
magis adherere etiā per affectū ⁊ amorē cō
comitanter ad bonū ⁊ verū increatuꝫ ꝗ̄ ad
bonum creatū. Ad quod inducens ipſa veri
tas chriſtus Mat. 6. precepit. di. Nolite the
ſaurizare vobis theſauros in terra. ſ. per in-
tellectū ⁊ amorē ⁊c. Quod bene obſeruabat
propheta cū dicebat. Mihi autem adherere
deo bonū eſt ⁊ ponere in dn̄o deo ſpem me
am. propter quod aplus ꝑme Thi. 6. dicebat
Diuitibus hui⁹ ſeculi precipe ſuꝑbe non ſa-
pere nec ſperare in incerto diuitiaꝝ ſuarum
ſed in deo viuo. hec ille. Ex quibus etiā pateꝫ
tertius finis propter quē deus cuilibet tā fi-
deli ꝗ̄ infideli itellectū dedit. Que ſiml' tria
concludēs Auguſti. ꝓut recitat magiſter in
ſcdo. di. j. ait. Creauit deus creaturā rōnaleꝫ
⁊c. Quib⁹ omnib⁹ premiſſis cū omnes infi-
deles tam ꝑteriti ꝗ̄ ꝑſentes oppoſitū faciāt.

quia ſcꝫ nolūt ponere induſtriā intellect⁹ ſui
in cognitione vere ⁊ xp̄iane fidei: nec eidem
adherere: nec inſuꝑ a falſitate ſua ſe auertere
ideo ꝓpter hoc merito apud deū ⁊ totam ce
leſtem curiā inexcuſabiles ſunt atqꝫ damna
biles: precipue cū dicat phus ꝑmo Politic.
Debem⁹ inqt vti rebus ad id propter quod
date ſunt a ſapientiſſimo datore. ¶ Quarto
hoc idē probo ſimilitudine. Nam poſito qꝺ
quis vellet corporaliter ambulare ad aliquē
locū ⁊ preuidere nollet pericula ipſius vie. vꝫ
precipitia offendicl'a inſidias crudeles feras
⁊ alia huiuſmōi: ſed magis incōſiderate clau
ſis ocul' aut auerſis a recta via incedere vel-
let: nōne quicqd mali offenſionis precipitij ⁊
caſus illi eueniret: ſibiipſi ⁊ nō alteri iuſtiſſi
me imputari poſſet: Certū eſt ꝙ ſic. Pote-
rat eniꝫ ſi voluiſſet ꝑ induſtriā intellect⁹ om
nia huiuſmodi ꝑicula declinare: ergo a ſimi
li qui ꝑ ſemetipſum ſpōte ſe cōuertit ad fal-
ſitateꝫ: ⁊ ſe auertit a veritate ſibiipſi merito
imputari debet. ꝓpter quod ⁊ talis oino in-
excuſabilis eſt. Sed manifeſtū eſt ꝙ omnes
infideles ſic faciunt: ergo ſunt inexcuſabiles
⁊ per cōſequens a deo iuſte damnātur. ꝙ ſi
quis diceret ꝙ eſt res difficilis infidelib⁹ ad
cōuertendū intellectū ſuum ad talē veritatē
Rn̄deo hoc eſſe falſum. Et ratio eſt: nā ut di
cit phus ſcdo de anima. Vnaqueqꝫ poten-
tia facilior eſt ad propriū actū ꝗ̄ ad alienum
ſicut exempli gratia. Ocul⁹ facilius videt ꝗ̄
audiat. auris vero facilius audit ꝗ̄ videat: et
lapis facilius deſcendit ꝗ̄ aſcendat. Quod
ſi ſic eſt: cū potentia intellectiua infideliuꝫ ſit
creata ad veritatē ⁊ nō ad falſitatē: propter
hoc quia cōtrariū faciūt ideo merito ſunt in
excuſabiles ⁊ damnabiles. Ex predictis igi-
tur auctoritate: diſtinctione: ratione: atqꝫ ſi-
militudine patet: prima cauſa oſtenſiua iu-
ſtiſſime damnationis oīum infideliū.

¶ Secunda cauſa oſtēſiua certitudinē dam
nationis infideliū: q̄ eſt cauſa Inquiſitiōis.

ſEcunda inſuꝑ cauſa oſtenſiua q̄liter
deus iuſtiſſime damnat omnes infi
deles nec ſunt excuſabiles ꝓpter ig-
norantiā dicit̄ cauſa inquiſitionis. Ideo enī
iuſte damnat̄: quia veritatē fidei cū poſſent
ab alijs inq̄rere noluerunt. Si autē aliquis
vellet eos excuſare dicēs. Cum veritas vere
fidei ſit quid arduū ⁊ difficile ad intelligēdū
⁊ cognoſcendū: quomō poſſibile eſt ꝙ intel-

lectus humanus ſeu infidelium per ſeipſum deueniat in veram cognitionē talis fidei niſi forte alius cuz doceat. Sic enim dicit apoſtolus ad Romanos decio. Quomodo credent ei quem non audierunt? Quomodo autem audient ſine predicante? Ad hoc reſpondeo q̄ ꝛ ſi aliquando intellectus per ſeipſuz Et cum omni induſtria non poſſit percipere veritatem; poteſt tamen percipere per auditum aliorum ſi ad eos recurrat ut inſtruatur. Sic enim dicit philoſophus libro de ſenſu ꝛ ſenſato. Audite inquit plurimam partem confert ad prudentiam. ſermo enim audibilis cauſa eſt diſcipline nō ſm ſe ſed ſm accidens: quia nomina ſunt ſignificatiua veritatis rerum quam intellectus bene percipit per auditum. hec ibi. Et pmo Methaphiſice dicit. Auditū non habentia indiſciplinabilia ſunt ſicut habentia auditum diſciplinabilia. Si ergo ut patet veritas fidei poteſt haberi per auditum aliorum ꝛ doctrinam: ergo tenetur quiſqꝫ infidelis querere q̄ꝫtuz poteſt informari de veritate vere fidei ab his qui eiuſdem fidei veram noticiam habent. Quia igitur omnes infideles contrarium faciunt eo q̄ Judei ſponte recuſent audire verbum chriſti. Turchi vero ꝛ ſarraceni non tātum recuſant audire: ſed inſuper ut precipit lex eorum maledicta ſtatim occidunt volentes eos inſtruere de veritate fidei. Jdcirco omnes ſunt iexcuſabiles: et iuſtiſſime a deo damnātur. q̄ autē ſint oīno inexcuſabiles qꝛ ſcꝫ querere nolūt qui eos de veritate informent tripliciter ꝓbo. Primo auctoritatib⁹ Secūdo rōne. Tertio ſiītudine. ¶ Primo auctoritatib⁹. Nā. 37. di. ca. Jdeo ꝓhibet. dr̄ Elaborandū eſt ſacerdotib⁹ xp̄ianis ut ignorantia a ſe quaſi quandā peſtem abiciant: qꝛ ut ait ap̄ls. Qui ignorat ignorabit: qđ de eo intelligedū eſt qui noluit intelligere ut bene ageret. vn̄ Auguſtin⁹ in li. q̄onum. Non oīs ignorās in minimis eſt a pena. Jlle enim ignorans poteſt excuſari a pena ꝑ qđ addiſceret nō inuenit. Jllis autē hoc ignoſti nō poterit qui habētes a quo diſcerēt operā non dederūt. hec ibi. Jtē Ber. in ſuis ſententijs ait. Tria ſunt genera hoīum ꝓfecto improbanda ꝛ deteſtanda. vnū eſt opinantiū. i. eorum q ſe arbitrant̄ ſcire qđ neſtiunt. Alterū eſt eorū qui ſentiunt ſe neſcire ſed nō ita querūt ut poſſint inuenire. Tertiū vero eoꝝ eſt q nec ſcire ſe exiſtimant: nec querere volūt. hec ibi. Et idē Ber. li. de. 12. gradib⁹ humilitatis ait. Fruſtra de infirmitate blādiūtur ꝛ ſe de ignorantia excuſant qui ut liberi⁹ peccēt libēter veritatē ignorāt: et eā addiſcere recuſant Et idem Ber. in quadā ep̄la ait. Multa neſciūtur aut ſciendi deſidia aut verecūdia: qui autē habet huiuſmōi ignorantiā apud deuz excuſationē non habent. Et Greg. in mora. dicit. Neſcire ignorantia eſt: ſcire potuiſſe ſet noluiſſe ſupbia eſt. Auguſ. inſup li. de doctrina xp̄iana. ait. Tripliciter quiſqꝫ humilis circa veritatē eſſe debet. primo q̄ꝫtuz ad hoc ut nullā doctrinam contēnat. Scđo ut a nullo doceri erubeſcat. Tertio ut homo nō erubeſcat cōfiteri ſe neſcire quod neſciat ne dū ſcire mentit̄: nunq̄ꝫ ſcire mereat̄. Adde ꝛ quartuz: quia poſtula ea que ignoras ſemper tibi a ſciente imptiri. hec ille. Deniqꝫ ad Ro. 10. ap̄lus ait. Non oēs obediūt euāgelio Eſa. eni dicit. Domine quis credidit auditui nr̄o ergo fides ex auditu: auditus autē ꝑ verbum xp̄i. Sꝫ dico nunqd nō audierūt? ꝛ quidem Jn oēm ter. exi. ſ. e. Et in fi. or. ter. ver. eoruz. ¶ Secūdo etiā ꝓbo vnica rōne: vꝫ amicabilitatis: q̄ null⁹ infidelis eſt excuſabilis: ſi nō querit totis viribus informari de vera fide. Fundamentū rationis ponit phus. 9. Ethi. di. Amicabilia que ſunt ad alterum: veniūt prius ex amicabilibus que ſunt ad ſeipſum: patet hec regula. Nam licet aliquis diligat vitam ſui amici: magis tamen diligit ſuam: pro eo q̄ ſi daret̄ caſus citius ſineret amicū mori q̄ꝫ ſeipſum. Quo preſuppoſito: peto an ſi quis videret amicum ſuū errantez in iſta viſibili via ꝛ multo magis in via morum ꝛ virtutum oſtenderet ei vtramqꝫ viam ſalutiferam: vel reuocaret eum ab vtroqꝫ errore Et certum eſt q̄ ſic aliter non diligeret amicum ſuum ſicut ſeipſum: immo peccaret grauiter: cum dicatur. 86. diſtin. capi. Facientis. Facientis proculdubio culpaz habet qui qđ poteſt corrigere negligit emendare. Nec caret ſcrupulo conceſſionis occulte: qui manifeſto facinori deſinit obuiare. hec ibi. Quod ſi ſic eſt; q̄ quiſqꝫ ex naturali amicitia quereret et querere tenetur ſalutez corporis ꝛ anime amici ſui: a fortiori tenetur magis propriam ſalutem querere quam omnium ſimul amicorum et proximorum. Si igitur infideles nec querunt efficaciter informari

de veritate vere fidei: ꝑ quā ſaluari poſſent
ſunt vtiqꝫ inexcuſabiles tam coram deo q̄ꝫ
coram hoibus huius mundi. ¶ Tertio hoc
idem ꝓbo ſimilitudine nā ponat̄ ꝙ qs velit
ire ad aliquē locū ⁊ ignoret viam que ducit
ad illum ſi preſto adſit qui ei viam oſtendat
⁊ ducatum itineris prebeat neutrūqꝫ iſtoꝝ
habere velit.i.nec vie oſtenſoreꝫ nec itineris
ducem: nōne ſi talis errat ei merito imputā
dum eſt ⁊ inexcuſabilis eſſe debet? Clarū eſt
ꝙ ſic: ergo a ſimili cum infideles preteriti et
pn̄tes hoc fecerint ⁊ faciāt inexcuſabiles ſūt:
pro eo ꝙ cum habuerint ⁊ habeant fideles
chriſtianos oſtēſores vere fidei eos omnino
recuſant: nec eos audire volunt. Sic enī faci
unt theucri ⁊ ſarraceni: qui ex iuſſione falſiſ-
ſimi machometi nolunt audire a chriſtianis
doctrinaꝫ vere fidei: quā ſi audire vellent lu
men vere fidei ſufficienter agnoſcerēt. Ta-
les ergo quā excuſationē habere pn̄t? proſcō
nullā. hoꝝ exemplo caueant etiā chriſtiani q̄
inſenſate ⁊ abſqꝫ vite ſue cōſideratiōe viuūt
qui nec predicatiōes frequentant nec fidelia
cōſilia querūt. Nam qui nec ꝓpo ſenſu vbi
eis ſuppetit: nec alieno vbi eis paratum ē cō
ſulere ꝑicula ſpiritualia declinare non curāt
merito eis ꝓpter ſuam negligentiā ſunt im-
putanda. Et ex hoc nec ipſi dignā excuſatio-
nem habere poterūt. De talibus nāqꝫ ꝓpha
ait. Errauerunt in ſolitudine in inaquoſo: et
viam ciuitatis habitaculi non inuenerūt. Ex
predictis igit̄ auctoritatibꝰ rōne atqꝫ ſilitudi
ne patet ſcd̄a cauſa oſtenſiua iuſtiſſime dā-
nationis oīuꝫ infidelium: que dicit̄ cauſa in-
quiſitionis.

¶ Tertia cauſa oſtenſiua dānationē infide-
lium: que dicitur cauſa ſupplicationis.

t
Ertia deniqꝫ cauſa oſtenſiua qualr̄
deus iuſtiſſime dānat omnes infide
les: nec ſunt excuſabiles ꝓpter igno
rantiam dicit̄ cauſa ſupplicationis: quia enī
forte vltra predictas cauſas poſſet aliqs ad-
huc ſe excuſare dī. Ego quererem ⁊ audire
vellem ab alijs libētiſſime que ſit vera fides
ſed cum ego ſim remotiſſimus ab ipſis chri
ſtianis ita ꝙ nūq̄ꝫ nec eos nec coꝝ fidem au
diui nominare hoc mihi ipoſſibile fuit ſcire.
Et ſi aliqn̄ audiui de fide chriſti nequaq̄ꝫ ha
bēo poſſibilitatē veniendi in terris chriſtia-
noꝝ in quibus reciperem informationē vere
fidei cū habeam contra hoc multa ipedimē-
ta ⁊ obſtacula. Ex hoc videt̄ ꝙ ſi deus talem
dānaret eum iniuſte dānaret preſertim cum
dicatur extra de reg. iur. lib. 6. ꝙ ad impoſſi-
bile nemo pōt obligari. Huic excuſationi re
ſpondeo ꝙ talis impoſſibilitas allegata ſeu
excuſatio facta nullius eſt valoris. Et ratio ē
quia nullus eſt adultus infidelis etiam ſi ſit
a chriſtianis remotiſſimus niſi forte ſit men
te alienatus cuius intellectus non ſit capax
dei: vꝫ ꝙ deus ſit: dicente Boetio proſa. 10.
tertij lib. Deum inquit eſſe omnium rerum
principeꝫ cōis humanoꝝ cōceptio ꝓbat ani-
moꝝ. hec ibi. Quo deo per motum orbium
⁊ pulchritudinem creaturaꝝ ſeu per diſcretū
mundi regimen cognito. claꝝ eſt ꝙ ſtatim te
netur ipſum venerari ⁊ adorare veluti crea-
torem ſuum. dicente pho. j. topico. Nō opor-
tet eſſe ꝓblema nec oēm poſitionē conſidera
re an ſit deus ⁊ debeat venerari. Nam qui
dubitant vtrum deum oporteat venerari et
parentes honorare vel non pena: indigent: ſi
cut qui dubitat vtrum nix ſit alba vel nō in
diget ſenſu. hec ille. In qua ſupplicatōe tene
tur quilibet ignorās petere ab ipſo deo:
vt illuſtret cor eius ad cognoſcendum veri-
tatem vere ⁊ ſalutifere fidei ⁊ non fabricare
ſibi nouam fidem ſm̄ fantaſiam ſuā ⁊ pro-
prium caput. Et ꝙ cognito deo teneat̄ quili
bet infidelis de neceſſitate poſtulare ab ipſo
que ſit vera fides: aliter inexcuſabilis erit. q̄-
druplicīter ꝓbo. Prīo auctoritate. Scd̄o
ratione. Tertio ſilitudine. Quarto exēplo
¶ Primo auctoritate apoſtoli. j. cor. 10. c. di-
centis. In carne enim ambulantes non ſm̄
carnem militamus. Nam arma militie nr̄e
non ſunt carnalia ſed potētia deo ad deſtru
ctionem munitionū conſilia deſtruentes et
oēm altitudinē extollenteꝫ ſe aduerſus ſciaꝫ
dei in captiuitatem redigentes oēm intelle-
ctum noſtrum in obſequiū chriſti. vbi glo. ait
Qui lumen vere fidei ignorat poſcat ab au-
ctore veritatis ⁊ impetrabit. ¶ Scd̄o h̄ ideꝫ
probo duplici ratione. Primo rōne menſu
rationis. Scd̄o rōne argumentationis.
¶ Primo rōne menſurationis. Fundamē
tum rōnis ponit Cōmentator lib. de ſubſtā
tia orbis. di. Inter menſuram ⁊ menſuratuꝫ
cadit ſimplr̄ adequatio. patet hec regula. Si
enim vas aliquod debet eſſe ſuſceptiuum to
tius aque maris: neceſſe eſt ꝙ habeat tan-
tam capacitatem ⁊ latitudinem quanta eſt

magnitudo ⁊ profunditas aque maris. ꝙ ſi
eius capacitas minoꝛ eſt: nequaꝗ̄ maris ꝓ
funditatē in ſe ſuſcipiet. Quo p̄ſuppoſito cer
tū eſt ꝙ fides non eſt virtus naturalis: imo
eſt ſupnaturalis et quoddā donū a deo ſup
naturaliter infuſum. dicente Auguſti. libꝛo
retractationū. Fides chꝛiſti nō eſt virtꝰ acq-
ſita: ſed eſt donū dei infuſum. Et apoſtolꝰ ad
Ephe.3.ait. Gratia ſaluati eſtis per fidez: et
hoc nō ex vobis. Dei eniz donū eſt: qđ patet
ꝑ ratione. Si eniz fides eſſet naturalis vtiqz
eſſet eadē apud omnes: nec eſſet tāta diſſen-
ſio de ipſa fide cū tot diuerſis ſectis ꝗ̄tra eſt
Quod ſi ſic eſt ꝙ fides eſt ſupnaturalis: cla-
rū eſt ꝙ eſt impoſſibile aliquē intellectū na-
turalē poſſe ſimpliciter ꝑ ſeipm̄ ꝑcipere fidē
ſupnaturalez: ergo ex hoc tenetur neceſſario
qſqz eam a deo humiliter petere qui eā libē
tius preſtabit. ¶ Tertio hoc idē pꝛobo ratio
ne argumentationis. Regula eſt phi ſecūdo
Thopicorū. Si de quo minꝰ ⁊ de quo magꝭ
Quo cōceſſo Boe. pꝛoſa.9. libꝛo.3. ait. Sicu-
ti in thimeo Plato ait. In ꝑuis minimiſqz
rebus diuinū preſidiū ſemꝑ debet imploꝛari
Quod ſi ſic eſt: a foꝛtioꝛi tenet̃ quiſqz inuoca
re diuinū preſidiū: ut ei infundat lumen ve-
re fidei: ſine quo nullus ſaluari poteſt. quod
vtiqz eſt quid maximū. pꝛopter quod Boe.
vbi ſupꝛa ſequens ait. Quid nūc faciendum
cenſes ut illiꝰ ſummi boni ſeculū reperire me
reamur inuocandū eſt rerū omniū patrem:
quo pretermiſſo nullū rite fundat̃ exoꝛdium
hec ille. ¶ Tertio inſuꝑ hoc idem ꝓbo ſimitu
dine. videmꝰ eniz ꝑ experiētiā ꝙ ſol materia
lis a nullo videri poteſt niſi ex influentia ſui
pꝛopꝛij luminis vel ſplendoꝛis. Quod ſi ſic ē
ergo a ſimili ſol vere iuſticie ⁊ intelligentie:
vz deus a nullo videri poteſt intellectu. ſ. per
verā cognitionē niſi ipſemet infundat lucez
vere fidei ꝑ gratiā ſuam in coꝛdibus huma-
nis. Quod ut faciat a quolibet infideli depꝛe
candus eſt. ¶ Quarto hoc idem pꝛobo exem
plo. Nam Mar.9. legit̃ ꝙ quidā pater de-
moniaci infidelis rogabat dominū ut ei fidē
daret di. Domine adiuua incredulitatē meā
⁊ meruit exaudiri. Simile exemplū legitur
Act.9. De coꝛnelio infideli qui cū iugiter de
pꝛecaret̃ deū ut eum illuminaret de melioꝛi
fide: apparuit ei angelus a deo miſſus dicēs
ad eū. O coꝛneli oꝛationes tue ⁊ elemoſyne
tue ſalierūt in conſpectu dei; ⁊ ſic baptizatꝰ a
beato Petro ſaluatus eſt. Ex pꝛemiſſis au-
ctoꝛitatibꝰ rationibus ſimilitudine ⁊ exēplis
patet: qualiter qſqz infidelis etiā a fide xpia-
na remotiſſimus tenet̃ deū oꝛare ut illumiet
animū ſuū lumine vere fidei. Qđ ſi fecerit. i.
ſi talento intellectus ſui tota diligentia fue-
rit bene negociatus ſeu deū depꝛecatus: faci
le recipiet in ſe donū vere fidei aut per inſpi
ratione intrinſecā vel per doctrinā ſeu pꝛedi
catione: quoniā credendū eſt deū neminem
velle deſerere qui ei ꝗ̄ztum in ſe eſt veraciter
ſtudeat adherere. Et ꝙ depꝛecanti deū indu
bitanter infundat̃ lumen vere ⁊ catholice fi-
dei: quadruplicıter pꝛobo. Pꝛimo auctoꝛi-
tatibus. Secūdo diſtinctionibꝰ. Tertio ſi-
militudinibꝰ. Quarto exemplis. ¶ Pꝛio ꝓ
bo auctoꝛitatibus. Nam ad Roma.10. apo-
ſtolus ait. Nō eniz eſt diſtinctio iudei ⁊ gre
ci. Nam idem dn̄s oīum diues in omnes q
inuocant illū. oīs eniz quicūqz inuocauerit no
men domini ſaluus erit. pꝛopheta etiam ait.
Pꝛope eſt dominꝰ omnibꝰ inuocantibꝰ eum
Et Jacobi pꝛimo dr̃. Si quis indiget ſapiā
poſtulet eam a deo nihil heſitans qui dat oī
bus affluenter. Et Mat. 7. dicit̃. Petite et
dabit̃ vobis: querite ⁊ inuenietis: pulſa. ⁊ ap.
vo. Omnis eniz qui pe. a. et qui. q̄. inuenit: et
pulſanti aperietur. Aut quis eſt ex vobis hō
quē ſi petierit filius ſuus panē: nunqd lapi-
dem poꝛriget ei? Aut ſi piſcem petierit: nun-
quid ſerpentē poꝛriget. Si ergo vos cū ſitis
mali noſtis bona data dare filijs veſtris: ꝗ̄
to magis pater veſter q eſt in celis dabit ſpi
ritū bonum petētibus ſe: hec ille. Item Sa
pien.7. dr̃. Optaui ⁊ datus eſt mihi ſenſus
⁊ inuo. ⁊ ve. in me. ſ. ſanc. ſ. vere fidei ⁊ pꝛepo
ſui illam regnis ⁊ ſedibꝰ. ¶ Secūdo hoc idē
pꝛobo diſtinctionibꝰ. vz ꝙ deꝰ infundat gra
tiam ſuā petentibus eū. Nam Ricar. in ter
tio. diſtin.4. in. q. Vtrū ſancti patres merue
runt aduentū chꝛiſti. Et foꝛmalius in.4. di.
15. ar.4. q.7. Querit an deus exaudiat om-
nes inuocātes tam fideles quā infideles: taz
iuſtos ꝗ̄ peccatoꝛes. Et reſpondit di. ꝙ qui
habet quattuoꝛ conditiones ſemꝑ exauditur
Pꝛima cōditio eſt ꝙ petat fideliter nihil he
ſitans. Secunda ꝙ petat humiliter: ſe videlꝫ
indignū exiſtimans. Tertia ꝙ petat ad ſalu-
tem. i. neceſſaria ſue ſaluti. Quarto ꝙ petat
ꝑſeueranter. Ex qua diſtinctione patet: ꝙ cū
quilibet infidelis poſſit hec quattuoꝛ habere

poteſt per cõſequens illuminari a deo de vera fide ſi eũ cordialiter deprecetur. Aliam diſtinctionem ponit Alexan. de ales in tertia pte ſum. in tractatu de articulis fidei circa finem. querẽs an phi infideles ſint ſaluati vel damnati. Et reſpondit di. ꝙ qui ꝑ ſupbiã ſibi ipſis ⁊ nõ deo ſapientiã ſuaꝫ attribuebãt tales ꝓfecto in ſua infidelitate damnati ſunt Sꝫ ſi qui fuerũt q a deo ſapiẽtiã fore cognoſcerent naturaliter viuentes .i. facientes proximis que ſibi ab eiſdem fieri vellent ⁊ non facientes eis quod ab eis ſibi fieri nollent tales profecto ſaluati fuiſſent. Quia ut idem dicit. Quicũqꝫ etiam infidelis viuit iuxta legem nature: ignorans fidem chriſti illuminatur oĩno de vera fide ab ipſo deo: aut per intrinſecam inſpirationem: aut ꝑ reuelationeꝫ angelicã: aut per aliquẽ fidelem ſeu prophetam. Ex quibꝫ etiã diſtinctionibꝫ patet: ꝙ deus realiter infundit lumen verũ xpiane fidei omnibꝫ inuocantibus eum. ¶ Tertio probo ſimiliter ſimilitudinibꝫ. Scðm eniꝫ Ricar. in quolibeto in .q. An tempe antixpi infundet deus nouã gratiã vere cognitionis inuocantibus eũ. Clarum eſt inquit ꝙ ſi ſeductor ſicut continget antixpi tempore ſub pretextu veri catholici veriqꝫ doctoris alicui ſimplici ⁊ indocto aliquẽ predicet errorẽ impietatis ⁊ talis anime ſimplex pure ⁊ inſtanter poſtulauerit auxiliũ dei: deus profecto cor eius cõuertet per lumẽ noue gratie ne illi credatur ⁊ faciet eum cognoſcere falſas ⁊ peruerſas aſtutias tam ipſius antixpi ꝙꝫ falſorum diſcipulorũ eius niſi forte ad hoc vel negligentia vel altera occulta vel manifeſta culpa obſtaculum preſtet. Aliam ſimilitudineꝫ ponit ibidem. ꝙ quando demon ſe transfigurat in angelum lucis in qua transfiguratione nihil apparere poteſt homini per quod nõ videatur eſſe xpus: ſi homo recurrit ad deuꝫ eius auxiliũ implorando ꝓfecto illuminabit in cognitione ipſius demonis trãſformati. ¶ Quarto deniqꝫ hoc idem probo exemplis ⁊ ꝑmo exemplo beati Job. Qui ſm Auguſti. in libro de ciuitate dei. Cum eſſet de gente hydumea ⁊ nõ ꝓpe de populo dei electo ⁊ iugiter dominũ oraret ut eius intellectũ de vera fide illuſtraret moraliter viuens ⁊ naturaliter: tandẽ meruit peruenire ad cognitionem vere fidei nõ implicite ſed etiã explicite. Jta ut per ſpirituꝫ etiam cognoſceret profunda miſteria incarnationis chriſti. Aliud exemplum habemus ſeu ponit in ſententijs Sibille cumane: que cũ diſputaret de trinitate cum qbuſdã philoſophis incredulis illis oĩno non credentibus genuflexa corã eis ⁊ celum reſpiciẽs diuinũqꝫ miraculũ ſuper hoc implorans: ſtatim deſcendit viſibiliter globus igneus temꝑatus in vnam ſubſtantiaꝫ ſe finaliter transformans. Quo viſo miraculo fuerũt philoſophi ſtupefacti. Ex predictis ergo auctoritatibus: diſtinctionibꝫ: ſimilitudinibus: ⁊ exemplis clariſſime patet: ꝙ qcũqꝫ infidelis deum humiliter deprecaꝫ meretur illuſtrari ab ipſo deo de veritate vere fidei: ⁊ per conſequẽs ſaluari. Sic enim dicit Johelis ſecũdo. Omnis quicũqꝫ inuocauerit nomen domini ſaluꝰerit. Si igitur infideles remotiſſimi nõ illuminãtur hoc prouenit: quia deũ humiliter non precãtur: ergo eis imputandũ eſt: propter quod ⁊ inexcuſabiles ſunt de ſua damnatione dicẽte Ber. libro de diligẽdo deũ. Inexcuſabilis eſt etiã omnis infidelis ſi nõ diligit deum toto corde tota anima ⁊ tota virtute. clamat nempe intus ei innata iuſticia: quia ꝙ ex toto corde ſe illũ diligere debeat: cui totũ ſe debere non ignorat. Et ibidem ait. Infidelem omnẽ vrget iuſticia naturalis ſe totuꝫ tradere illi a quo ſe totum habuit: et ex toto diligere illuꝫ a quo ſe totũ diligere recognoſcit. Et ſic etiam ex predictis patet tertia cauſa oſtenſiua iuſtiſſime damnationis omniũ infideliũ. Ecce igiꝫ anima qualiter diuina iuſticia ut patet ex predictis tribus cauſis iuſtiſſime omnes damnat infideles. Non igitur miretur eis ſi eos in vniuerſali iudicio maledicet in eternuꝫ. Rogemꝰ igitur omnes dñm noſtrũ Jeſum chriſtum ut eos omnes ſimul nobiſcum illuminet in preſenti per gratiam ⁊ in futuro ꝑ gloriam. Per infinita ſecula ſeculorũ. Amen.

¶ Feria ſexta poſt reſurrectionẽ dñi de cauſalitate: ſeu de cauſis qbus iuſtiſſime a deo damnanꝫ infideles.

e

Euntes ergo docete omnes gentes baptizantes eos in nomine pris ⁊ filij ⁊ ſpũſſancti. Scribuntur hec verba Mat. vltimo

capi. ⁊ in euangelio occurrẽtis ferie. poſt ſa-
cri euangelij litteralẽ ⁊ moralẽ expoſitionem
deuotiſſimi ciues exquo ut claruit in prece-
denti ſermone declaraui tres cauſas oſtenſi
uas iuſtiſſime damnationis oium infideliuꝫ
in preſenti ſermone habeo ſingulariter de-
clarare tres alias cauſas oſtenſiuas damna
tionis eoꝝ in quibus apparebit: ꝙ etiã eoꝝ
ignorãtia oino redditur inexcuſabilis. Qua-
rum quidem triũ cauſarũ.

¶ Prima dicitur cauſa Baptizationis.
¶ Secunda dicitur cauſa Tremefactionis.
¶ Tertia dicitur cauſa Elationis.

¶ Prima pars huius ſermonis in qua po
nitur cauſa dãnationis infideliũ que dicitur
cauſa Baptizationis.

P Rima igitur cauſa ſed quarta in or
dine oſtenſiua iuſtiſſime damnatio-
nis oium infidelium dicit̃ cauſa ba-
ptizationis. Quia eniꝫ aliqui infideles etiaꝫ
vltra predictas cauſas ſe forte poſſent excu-
ſare di. Ecce deũ orauimus ut nos illumina
ret de vera fide: ⁊ tandẽ per diuinã inſpira-
tionẽ de vera fide illuſtrati ſumus: ſed cum
nõ habeamus modũ accipiendi ſacrũ bap-
tiſmi quomõ ſaluabimur. Nam Mat. vltio
dicit̃. Qui baptizatus nõ fuerit cõdemnabit̃
Et Joan. 3. dicit̃. Niſi qs renatus fuerit ex
aqua ⁊ ſpũ ſancto nõ introibit in regnũ dei.
Et propterea in themate aſſumpto ꝑcipitur
apoſtolis. Euntes ergo docete oẽs ⁊c. Huic
excuſationi reſpondens: dico ꝙ nullus eſt va
litudinis nec propter hoc excuſabũtur infide
les ab eoꝝ damnatione pro eo qꝛ ſi habent
firmã voluntatẽ ſe baptizandi: ⁊ nullo mo-
do poſſunt: certe excuſabiles ſunt ⁊ ſaluãtur:
ex eo ꝙ in tali caſu baptizantur a ſpiritu ſan
cto inuiſibilr ſine aqua viſibili ⁊ forma ver-
borum. ꝙ autem habentes talem volunta-
tem: ſed impoſſibilitatem ſe baptizandi excu
ſentur immo a ſpiritu ſancto baptizent̃ ⁊ ſic
ſaluẽtur quadrupliciter probo. Primo au-
ctoritate. Secundo ratione. Tertio diſtin
ctione. Quarto exemplo. ¶ Primo probo
auctoritate Auguſti. de conſecra. diſtin. quar
ta. ca. Baptiſmi vicẽ aliquãdo implere paſ-
ſionem de latrone illo cui non baptiſato di-
ctum eſt. Hodie mecum eris in paradiſo.
beatus Ciprianus non leue documentũ aſ-
ſumit: quod etiã atqꝫ etiã cõſiderãs inuenio
non tm̃ paſſionẽ ꝑ noie xp̄i id qꝺ baptiſmo
deerat poſſe ſupplere: ſed etiam fidem cõtri-
tionẽqꝫ cordis ſi forte ad celebrãdũ miſteriũ
baptiſmi in anguſtijs tempoꝝ ſuccuri nõ po
teſt. Neqꝫ eniꝫ latro ille ꝑ nomine xp̄i cru-
cifixus eſt: ſed ꝑ meritis facinoꝝ ſuoꝝ: neqꝫ
quia credidit paſſus eſt: ſed dum pateret̃ cre
didit: q̃ᷓtum itaqꝫ valeat etiam ſine viſibili
baptiſmi ſacramento. qꝺ ait apoſtolꝰ. Cor-
de creditur ad ſaluteꝫ in illo latrone eſt de-
claratũ. Sed tunc implet̃ inuiſibiliter cũ mi
ſteriũ baptiſmi nõ cõteptus religiõis ſed ar
ticulus neceſſitatis excludit: ⁊ ſicut in illo la-
trone quod baptiſmi ſacramẽto defuerat cõ
pleuit oipotentis benignitas: quia nõ ſuper-
bia nõ cõteptu ſed neceſſitate defuerat. Sic
⁊ in ceteris credendũ eſt ꝙ traditũ tenet vni
uerſitas eccleſie. hec ille. Similis ſentẽtia po
nit̃ de conſecra. di. 4. c. cathecuminũ: ⁊ gloſa
ſuper verba prophete. Coꝛ contritũ ⁊ humi-
liatũ deꝰ nõ deſpicies. ait. Vera humilitas
⁊ cõtritio cordis ſupplet defectũ viſibilis ſa-
cramenti baptiſmi. ¶ Secundo hoc idẽ pro
bo vnica rõne. videlꝫ cõpletionis. Fundamẽ
tum rationis ponit phs. 5. Ethicoꝝ di. Vo-
luntate bene diſpoſita arguit̃ pfectio operis
patet hec regula. Nam ſi vnꝰ habet volunta
tem bene diſpoſitã ⁊ deliberatã faciendi ele
moſynã pro deo ſeu ſeruitiũ amico: ⁊ adeſt
oino impoſſibilitas. Certũ eſt ꝙ taꝫ a deo q̃ᷓ
ab amico reputat̃ ac ſi elemoſynã ⁊ ſeruitiuꝫ
accepiſſet. Quo preſuppoſito cõcludit̃ a ſimi
li ꝙ ſi infidelis non habẽs poſſibilitatem ſe
baptizandi: ſed voluntatẽ excuſatur a deo q
nemĩnẽ obligat niſi tm̃ q̃ᷓtum poteſt: ⁊ ꝑ cõ
ſequens ſpũaliter baptizat̃ a ſpiritu ſancto ⁊
ex conſequẽti ſaluat̃. ¶ Tertio hoc idem ꝓbo
ex diſtinctiõe. Ricar. in. 4. di. 4. ar. 2. q. 2. dicẽs.
ꝙ triplici baptiſmo poteſt aliqs baptizari et
ſaluari: vꝫ baptiſmo fluminis ⁊ aque quẽad
modũ eſt baptiſmus xp̄ianorum. Itẽ baptiſ
mo ſanguinis: utputa cũ quis credẽs in chri
ſtum antequã baptizet̃ occideret̃: quod etiaꝫ
in paruulo põt verificari: quando occidit̃ ꝓ
pter odiũ xp̄i. Exemplũ patet de innocẽtibꝰ
occiſis ab Herode rege: qui in ſanguine ſuo
ſunt baptiſati ⁊ ſaluati. Item baptiſmo fla-
minis. i. ſpũſſancti: utputa cuꝫ quis infidelis
deſiderat baptiſari in aqua ſeu ad hoc eſt in
ſpiratus: ⁊ tamẽ habet in poſſibilitatẽ: quia
nõ poteſt habere q baptizet eũ talis vtiqꝫ ſic
moriens baptizatus eſt ꝑ ſpm̃ ſanctũ: ⁊ ꝑ cõ

ſequens ſaluatus. Ex quo ut predixit Auguſ. de cōſecra. di. 4. c. Baptiſmi vicē non cōtemptus religionis: ſed articulus neceſſitatis baptiſmi excludit. ¶ Quarto deniq3 hoc idem ꝓbo exemplo. v3 ꝙ etiā moriens ſine baptiſmo aque ſaluari poteſt. Exemplū ponit Innocētius tertius ſcribēs epo cremonenſi extra de preſbitero nō baptiſato. ca. apoſtolicā. di. Preſbiterū quē ſine vnda baptiſmatis extremū diem clauſiſſe ſignificaſti: q2 in ſancte matris eccleſie fidem ⁊ xp̄i nomē perſeuerauit ab originali peccato ſolutum ⁊ celeſtis patrie gaudiū eſſe adeptū aſſerim⁹ incūctanter. Lege ſup hoc. 8. libro Auguſti. de ciuitate dei. vbi inter cetera legit. Inuiſibiliter baptiſmus ei miniſtrat quē non cōtemptus religionis ſed termini neceſſitas excludit. librū etiam beati Ambroſij de obitu valentiniani idem aſſerētis reuolue. Sapitis igitur queſtionib⁹ doctorū: patrū ſententias teneas ⁊ in eccleſia tua iuges p̄ces ⁊ hoſtias deo offerri facias ꝓ preſbitero memorato. h̄ ille verbaliter. Ex predicta auctoritate: rōne: diſtinc. ⁊ exemplo patet: qualiter etiā ſine ſacramento baptiſmi pſona ſaluari poteſt: dūmō habeat voluntatē ſe baptizandi ſed iꝑoſſibilitatem. Quia igit infideles nec querūt baptizari nec volunt: idcirco inexcuſabiles ſunt ⁊ merito dānantur.

¶ Secunda pars hui⁹ ſermonis in qua ponit ſecunda cauſa dānationis infideliu3 que dicit cauſa tremefactionis.

ſEcunda inſup cauſa: ſed quita in ordine oſtenſiua iuſtiſſime damnationis omniū infideliū dicit cauſa tremefactionis. Quonia3 multi ex inordinato amore ſui ⁊ timore pene vel mortis corporalis retrahūtur ne cōuertant ad veram fide3 chriſti. Idcirco inexcuſabiles ſunt: quod etiā fiebat tempe ipſius chriſti. Na3 Joan. nono De parentib⁹ ceci nati dicit ꝙ interrogantibus iudeis: an eſſet eorū filius reſponderūt ipſum interrogate etatē habet ipſe de ſe loquat. Hoc dixerunt parētes eius: q2 timebant iudeos. Jam eni3 cōſpirauerant iudei: ut ſiquis eū confiteret xp̄um extra ſynagogā fieret. hec ille. Et Joan. xi. Ipſi principes ſacerdotū mundano timore pleni xp̄um negātes dicebant. Quid facimus: quia hic homo multa ſigna facit: ſi dimittim⁹ eu3 ſic oēs credent in eum: ⁊ venient romani ⁊ tollēt locū noſtrū ⁊ gētē. hec ibi. Sic a ſimili etiā hodie plures iudeoꝝ atq3 ſarracenoꝝ timore mortis nō cōuertūtur ad fidem xp̄i quāuis credant illā fore verā. Hic autē timor vtiq3 eſt malus ⁊ inexcuſabilis: ⁊ per cōſequens q tali timore ducti ſunt ſeu ducunt iuſtiſſime dānant. Cum etiā videam⁹ ciues ⁊ ſeruos pro amore ⁊ defenſione dn̄i ſui temporalis ſe morti exponere. ꝙ autem quiſq3 infidelis teneat hunc timorē a ſe excludere: necnō ⁊ pro ſuſcipienda vera fide etiam mortē ſuſcipere tripliciter ꝓbo. Primo auctoritatib⁹. Secūdo rationib⁹. Tertio exemplo. ¶ Primo ꝓbo auctoritatib⁹. Nam p̄me Joan. 4. dicit. Timor nō eſt in charitate ſed perfecta charitas foras mittit timorē. Et dn̄s Luce. 12. ait. Ne terreamini ab his qui occidūt corpus ⁊ poſt hoc nō habēt amplius quid faciāt. oſtēdam autē vobis quē timeatis. Timete eum qui poſtq3 occiderit habet poteſtatē mittere in gehennā. Seneca etiam in ꝓuerbijs ait. Stultū eſt timere ꝓ veritate quod vitari nō poteſt: tutiſſima res eſt nec ipſam morte3 timere preter deū timidū nō facit animū niſi reprehenſibilis vite cōſcientia mala. hec ille. Itē. 32. q. 5. c. ita ne. dr̄. Certū eſt ꝙ ꝓ fide ſalutē iſtam corpis ponere debem⁹. 23. q. 8. ca. cōuenior. dr̄. Tanta d3 eſſe fideliū cōſtātia ut potius vita q3 fides auferat. Et phs li. de ſecretis ſecretoꝝ ait. Prius eligēda eſt nobis mors q3 offenſio preclariſſime virtutis. Deniq3 Aug. ſup Joa. verba. 12. Qui amat animā ſuam ⁊c. ait. Cum autē articulus caſu venerit ut hec cōditio ꝓponat aut faciendū eſſe contra dei preceptū ⁊ fidē: aut ex hac vita migrandū. quoꝝ duoꝝ hō cogit alterum eligere: cōminante mortē pſecutore ibi magis elige deo dilecto mori q̄ offenſo viuere. hec ille triplici rōne hoc idē ꝓbo. Prio rōne Offenſionis. Scdo rōne Supationis. Tertio rōne Deprauationis. ¶ Prio ꝓbo rōne offenſionis: ꝙ quiſq3 infidelis inexcuſabilis eſt ſi timore pene ſui mort excludit a ſe fidē xp̄i. Fundamentū rōnis ponit cōciliū toletanū. 13. di. c. duo. di. Duo mala lic3 cautiſſime oino ſunt p̄caueda: tn̄ ſi piculi neceſſitas vnū ex his ppetrare cōpulerit: debem⁹ reſoluere qd minori nexu noſcit obligari. hec ille. patet hec regula. Nam ſi ꝓponeret alicui abſciſio capitis vel brachij: claꝝ eſt ꝙ ſi poſſet vtrūq3 malū fugeret. Si tn̄ neceſſe foret vnū ex his

ſuſtinere vtiqʒ poti⁹ p̄eligeret abſciſionē brachij
q̄ʒ capitis. Quo p̄ſuppoſito certū ē ꝙ in infi
nitū ē min⁹ malū mors vni⁹ corpis imo diuʒ
ſimul corpoꝝ q̄ʒ ſit ſola mortalis offēſio dei q̄
ē īfinituʒ malū. Quod ſi ſic ē: ↄcludit̄ neceſſa
rio ꝙ quilibʒ dʒ magis eligē mortē q̄ʒ fidem
chriſti cōtemnere vel denegare. Secūdo hoc
ideʒ probo rōne ſupationis. petūr ſacri theo.
vtꝝ homo videns aīaʒ ꝓximi ſui i periculo
dānationis teneat̄ corp⁹ ſuū morti exponere
vt eruat aīam illā a periculo illi⁹ dānationis
ſine tn̄ periclo ſue ſalutis. Ad qd̄ dubiū Reſ
pōdit Alexan. de ales in. 3. pte ſūme. i tracta-
tu de charitate ꝓximoꝝ. ꝙ ſic. Cū quo cōcor
dat. d. Bo. in. 3. di. 30. ar. 1. q. 1. Et. tho. 2. 2. q. 26.
ar. 5. Et in. 4. di. 15. ar. 1. q. 4. Et Ric. i. 4. di.
15. ar. 2. q. 5. Et hoc probant reſpectu bonita
tis. Nā bonum oē vt dicitur. 1. ethi. nāliter ē
diligibile. Quo ↄceſſo ergo magis bonū ma
gis ē diligibile vt habet̄. 4. to. qd̄. ſi ſic ē cū ſʒ
eundē phm. 6. topi. Triplex ſit bonū vʒ fortu-
ne corporis ꝛ aīe. ꝛ aīa ſit melior bono corpis
ↄcludit̄ neceſſario ꝙ aīa ꝓximi magis debʒ
diligi quā qd̄libet corp⁹ etiaʒ ꝓpriuʒ. Sʒ cla
ruʒ ē ſm̄ Gre. in omelia pēthe. ꝙ ꝓbatio di
lectionis exhibitio ē opis. pp̄ ꝙ poſito caſu ꝙ
aīa proximi ſtet in periculo dānationis tenet̄
qſqʒ ꝓ illa ſaluāda corp⁹ ſuū exponē. Si igi
tur quiſqʒ tenet̄ pro ſalute aīe ꝓximi ſui mor
teʒ ſuſcipere multo magis tenet̄ eādē morteʒ
ſuſcipere Excluſo a ſe oī humano timore ꝓ
aīe proprie ſalute. Tertio hoc idē probo rōne
deprauationis. Fundamentuʒ rōnis ponit
phs lib. de regi. prin. di. hoc amo quod bonū
eſt qd̄ vero malū eſt deuita ꝛ amare deſiſte
patet hec regula. Si eniʒ ſanitas ꝛ veritas tā
quā quid bonū diligunt̄ ergo infirmitas ꝛ fal
ſitas odiunt̄ tanquaʒ quid maluʒ. Quo con-
ceſſo certū ē ꝙ timor pene quo qs deſpicit fi
dem chriſti vtiqʒ malus eſt ꝙ ſi malus ergo
ꝑ ↄn̄s ē ab oī īfideli deponendus. Et ꝙ ta-
lis timor oīo malus ſit pʒ ex triplici reſpectu
vʒ reſpectu radicis a qua progreditur: reſpe-
ctu rōnis quā tranſgreditur: ꝛ reſpectu legis
q̄ ītcrdicitur. Primo dico ꝙ talis timor ma
lus eſt reſpectu radicis a qua proegreditur
Naʒ fructus a mala radice ꝓgrediens ſēꝑ
eſt malus. Sʒ timor hūanus oritur a mala
radice. ſ. ab amore inordinato ſui ipſius. qd̄
patet quia quilibʒ illa que amat timet amit
tere vt dicit Auguſti. lib. 83. que. vnde cum

amor ſui ipſius inordinatus qui eſt cauſa ꝛ
radix timoris humāi ſemper ſit malus ergo
timor pene ſeu humanus ſemper eſt malus.
Secundo dico ꝙ talis timor eſt malus re-
ſpectu rationis quā trāſgreditur. Naʒ ordo
debitus ē vt appetitus rōni ſubdatur. Ratio
autem dictat aliqua eē ꝓſequenda ꝛ aliqua
fugienda ꝛ inter hec dictat aliq̄ eē magis vl̄
min⁹ proſequenda. verbi gratia magis timē
da ſunt mala aīe ſcilicet peccata q̄ʒ mala cor
poris vel reꝝ exterioꝝ. Et ideo ſi qs incur-
rat mala anime. ſ. peccata vt vitet mala corpo
ris puta flagella vel morteʒ aut ſuſtineat mor
tem corporis talis timor ſemꝑ peccatū ē. Nā
ſunt quedā peccatoꝝ opa ad que faciēda nul
lo tiore aliqs dʒ cogi. vt di. phs. 3. ethi. Cui⁹
rō eſt: qꝛ peius ē peccata cōmittere q̄ʒ penas
quaſcunqʒ pati. Sic dicit tho. 2. 2. q. 19. ar. 3.
Cum autē appetit⁹ timēdo refugit id qd̄ eſt
ſm̄ rōneʒ fugiendi puta maiora mala. ſcilicet
peccata ꝛ eligit minora. ſ. mortē corpis ꝛ fla
gella ſeu dāna reꝝ exteriorū: talis vtiqʒ ti-
mor bonus eſt. Tertio dico ꝙ timor monda
nus ſeu humanus malus eſt reſpectu legis
qua interdicitur. Sicut enim deus nihil pre-
cipit niſi bonum ita nihil probibet niſi malū
probibet etiā dominus timorem mundanū
di. Mathe. 10. Nolite timere eos qui occi-
dunt corpus ꝛc. prohibet autem dominus
timorē mūdanum i p̄dicta auctē triplici rōe.
¶ Primo ratione humane Impotentie.
¶ Secūdo ratione diuine Prudētie.
¶ Tertio ratione reſurrectionis future.
¶ Primo ratione ipotētie hūane. Eſt rō ta
lis. Ille hoſtis non eſt timendus qui non po
teſt ledere niſi in minimis. tyrannus autem
eſt huiuſmodi. quod patet quia non poteſt le
dere niſi corpus ſolum ꝛ non animam: vt ſi
quis ſcinderet veſtem alterius: illi quidem
iniuriam facit ſed corpus non patitur detri
mentum. Sic anima occiſionis ſentit dolo-
rem: ſed damnum mortis non patitur in nā.
Secundo prohibet humanum ꝛ mundanuʒ
timoreʒ ex conſideratione diuine prouiden-
tie et talis ratio eſt. Si q̄rumcunqʒ minima
vt puta vita animalium irrationabilium di
uina prouidentia reguntur ꝛ ordinantur. ꝛ
multo magis vita ꝛ mors iuſtorum. vnde di
cit ibidem. Nonne duo paſſeres veneunt di
pondio ꝛ vnus eorū nō eſt in obliuione corā
deo. vbi Criſoſto. ſic ait. Si paſſer euentu nō

oriē nec moriť. Quāto magis nec hō iust⁹. Et ē rō
p locū a minori qr ſi ſine rōne nihil agiť in
his q̄r ē preciū viliſſimū: quāto magis in his
q̄r p̄ciū ē ſanguis Jeſu xpi. Nā vt ibidē dr.
Multis paſſerib⁹ plures .i. maiores dignitatis
eſtis vos. Et hoc tripľr. p̄ quo ad ſtatū nē. ſe-
cūdo q̄ ad ſtatū grē qr p adoptiōez filij di ter
tio q̄ ad ſtatū glīe qr i pria ſūt bñficiādi. Ter
tio deniqȝ pbib; timorē mūdanū ⁊ hūanuȝ
ex ꝯſideratiōe reſurrectiōis future. Et rō tal
eſt. Nō ē timēdū de maiorib⁹ vbi ē puidēn
tia de minimis. Sȝ deo ē puidētia de capillis
q in debito mō reſurgēt in corpe. vñ ſubdit
Jbidē oēs capilli capitis vr̄i nūerati ſūt ꝯ ⁊c̄.
Ex q̄ rōne pȝ q cū talis timor mortis oio ma
lus ſit: iō ifideles q ex tali tiore nec ſūt ꝯuer
ſi nec ꝯuertunť ad deuȝ oio ſūt iexcuſabiles.
Tertio deniqȝ pbo exēplo q qſqȝ teneť citi⁹
mortē ſuſcipē q̄ȝ a veritate vere fidei declina
re. Et p̄cipue pbo exēplo Socratis phi. Naȝ
cū oēs veri phi vnū deū colerēt ⁊ nō hydola
vana Socrates p̄cipue vnū colebat, veraciť
vñr phibebat fieri ſacrificium Appolini pp
qd cū fuiſſȝ accuſat⁹ athēiēſib⁹ q deridebat ca
nē ⁊ hyrcū q̄s tanq̄ȝ deos illi colebāt capt⁹ fu
it ⁊ incarcerat⁹ ab eis. Detētuſqȝ ē i carcere
30. dieb⁹ vbi mirabilē cordis ꝯſtātiā ſe hr̄e
oñdit. nā carcer ⁊ mors nec vult⁹ ei⁹ nec aiuȝ
pturbare vnq̄ȝ potuerūt: ⁊ cū pſuaſionē acce
piſſet a q̄dā pho vt fugā arripet Abſit inqt a
me Socrates vt negem veritatē vni⁹ dei quā
aſſerui. Cū ergo vt ait Valeri. li. 7. iudicat⁹ eſ
ſet ab Atheniēſib⁹ vt hauſto veneno periret
delatū ſibi poclȝ mortis non alr q̄ȝ medicamē-
tū imortalitatis accepit. ⁊ de mortis cōtēptu ⁊
de cultu vni⁹ dei vſqȝ ad vite exitū libero aio
diſputauit. Cū potiōez mortis de manu carni
ficis accepiſſȝ appoſito iā labijs pocľo vxor ei⁹
Xātippe q̄ illic aderat vociferās ait. h heu ino
cēs hō perit. Qui letāt rn̄dit nūqd inocenti
mihi duxiſti mori ſacti⁹ eē. Mortu⁹ ē igiť ſo
crates veneni poculo p ꝯfeſſiōe veritatis vni
us dei. Ex p̄dictis igiť auctib⁹ rōnib⁹ ⁊ exem
plo clariſſime pȝ q nllū lȝ ob timorē pene ſb
terfugē vľ a ſe excludē v̄itatē ſāctiſſie fidei. Q̄ ō
cū faciāt q̄ȝplīn ifideles: iō m̄rito ⁊ iexcuſabilr
dānabūť. Et ſic p ꝯñs pȝ. 5. cā hȝ ordinē oñſi
ua iuſtiſſime dānatiōis omnium infidelium.
Tertia ps hui⁹ ſmonis i q̄ poniť. 3. cā dānati
onis ifidelium que dicitur elationis.

Ertia deniqȝ cā ſȝ. 6. i ordie oñſiua iu
ſtiſſime dānatiōis ifideliū q nec excuſa
biles ſūt pp ignorātiā dr cā elationis
ſeu ſupbie. Nullus eſt enī vel fuit vnq̄ȝ ifide
liū q nō ſit vel fuerit plen⁹ magna ſupbia ela
tiōe atqȝ arrogātia q̄ cū nihil ſit pci⁹ i cōſpe-
pectu di iuſte ⁊ merito ab ipo deo dānaťᷣ pp
q Ber. i ſuis ſmōis ait nihil deo i cūctis vitijſ
magis diſplicȝ ſupbia: q̄ radix ē ⁊ origo oium
maloꝝ ⁊ q̄ ſūme luci dine grē pcit⁹ aduerſať
h ille. Quadruplex igr̄ gen⁹ ſupbie valde dāno
ſū diuerſimode iuenit i diuerſis generib⁹ infi
deliū. Prio dr ſupbia ſēſitiua. Scdo dr ſu
pbia itellectiua. Tertia dr ſupbia curioſa.
Quarta dr ſupbia dyabolica. ¶ Prima ſu-
perbia alicui⁹ generis ifideliuȝ dr ſēſitiua fue
rūt enī qdā infideles q arguebāt allegātes il
lud phi. lib. de ſēſu ⁊ ſenſato vȝ q° ois cogniti
tio ortū hȝ a ſēſu. pp qd nihil aliud credē volu
erūt: niſi q ſēſibiliť corporeis ſēſib⁹ ꝯſpererēt
nō itelligētes q q̄ȝtū diſtat celū a terra: ⁊ ori-
ens ab occidēte: ⁊ multo plus: tm̄ diſtant iuiſi
bilia fidei ab ipſis ſenſib⁹ corpis. Cū ſenſus
corpei nō pñt appropinq̄re iuiſibilib⁹ ⁊ ſup-
nālib⁹ virtutib⁹ fidei nec ſtudio nec exercita-
tiōe iō nō ē miȝ ſi ea q̄ ſūt fidei cū ſpūalia et
iuiſibilia ſint ſenſib⁹ nō ꝯſpererūt tales q ſu
erūt ſupbi oēs epicurri: q aliā fidē ō futuris hr̄e
noluerūt ſȝ ſolū in ſenſibilib⁹ ⁊ malib⁹ felicita
tē poſuerūt put phs recitat. i. ethi. voluerunt
ꝯ ſupbi epicurri ſēſū haberē ducere ad omnia
credenda cū ſic velle magna cecitas foret p
pterea ſic poterāt Judicare ⁊ diſputarē ō veri
tatib⁹ fidei ſic ceci de varietate colorū. Et iō
Ber. ſup. can. ait Quō lux in caſſū circūfūdit
oculos clauſos ⁊ cecos ſic aiał hō ⁊ carnał ñ
pcipit ea q̄ ſūt ſpūs di. Et Au. i ſolilogijs ait.
De⁹ lux ē nō corpoꝝ ſȝ mētiuȝ ⁊ q hāc luceȝ
corpe vidē q̄rūt eā ſicuti ceci neq̄ȝ vidē pñt.
h ille. Scda iſup ſupbia alicui⁹ generis ifideliū
dr itellectiua fuerť qdā alij q nō ſēſibilr crdide
rūt. ſȝ ſpūalr ⁊ itellectualr fideȝ de diuinis i
ſe hūerūt. Sȝ hij noluerūt credē niſi ea q̄ p
p̄us itellect⁹ ⁊ ppa fātaſia ſibi miſtrabat: nō
attēdētes limitatū eē itellectū hūanū quē cre
debāt eē capacē p ſeipſū oiuȝ q̄ ſūt vere cog
tōis ⁊ fidei iō crdiderť nihil aliō eē niſi qd ab
ipſis capiebať. Sič ſi aliqs crderet circulū ſo
liſ oia ꝯtinē ipe crederȝ illa ñ eē q̄ ſupra circulū
non cōtineť. tal. n. ſic limitate hñtes itellectuȝ
auerſū a credēdis ⁊ ab his q̄ pñt hoieȝ iducē
ad credēdū ſic amāt errores ſuos vt et oia ve
ra eis ꝯria videaťᷣ ⁊ ñ velint cogitarē vľ audirē
ea de qb⁹ puer. 18. dr. Nō r̄cipit ſtult⁹ verba
prudētie: niſi ea dixeris q̄ v̄ſanť i corde eius
⁊ ibidē dr. Qui ꝯfidit i corde ſuo ſtult⁹ ē, vbi

glo. ait Nolle alijs veritatē igtā credē ſibi ex
trema ſupbia ꝛ ſtultitia ē. Tertia ſupbia ali-
cuiꝰ generꝭ īſideliū dr̄ curioſa h̄ ē ſupbia illo
rū q nihil credē volūt niſi p rōes demōſtrati
uas qđ vtiqꝫ ſignū ē marie ſupbie. Cōtra q̄s
ſeneca. qd ingt te torq̄s i illa q̄ſtiōe q̄ꝫ ſbtiliꝰ ē
ꝯtēpſiſſe q̄ꝫ ſoluē. Et Aug. li. 2. de doc. xpiana
ait. Diſputatōiſ diſciplinā ad oia gn̄a q̄ſtionū
q̄ lriſ ſacrꝭ ſt penetrāda plimū valꝫ tn̄ ibi cauē
da ē rixādi libido ꝛ puerilꝭ q̄dā oſtētatō cū vſu
tijs aduerſariū decipiēdi h̄ ille. Itē glo. ſuper
vba. 2. thi. 2. vꝫ noli, vbis cōtēdē ait. Cōtēdē
eſt nō curarꝭ q̄uo error vitate vicarꝭ. ſꝫ q̄uo di
tio ditiōi aliꝰ pferarꝭ qđ fidei ſimplicitas pēi
tꝰ a ſe excludit. Cōtra q̄s ēt phs. 8. metha. ait.
Certitudo rei tm̄ q̄rēda ē iq̄ꝫtū recipit nā ipſi
us rei. Et. i. ethi. dic. Certitudinē nō opꝫ i oi-
bꝰ ſimilr̄ expetē: ſꝫ i ſingulꝭ ſm̄ ſbiectā nām:
ꝛ i tm̄ q̄ꝫtū ē ꝓpꝰ nē hec ille. Quarta ſuper
bia alicuiꝰ generis īfideliū dr̄ dyabolica ꝛ h̄
fuit ſupbia paganoꝝ ſeu etiā alioꝝ īfideliū q
attribuūt honorē deo ꝛ creatori debitū hōibꝰ
ꝛ creaturis: iō nō imerito dānarꝭ. Nā Mat.
4. p̄cipi. Dn̄ꝫ deū tuū adorabis ꝛ illi ſoli ſer
uies Ubi Triplr̄ deꝰ dꝫ aq̄libꝫ adorarj fide
ſpe ꝛ charitate. Oppoſitū faciūt ſarraceni et
theuꝭ. q honorē hūc atribuūt machometo dū
in eo ponūt oēꝫ ſpē fidē ꝛ amorē qđ nequaq̄
eis licitū ē cū ſit creatura iniq̄ ꝛ peſſima. vn̄
4. ethi. phs ait honorē p̄miū vtutꝭ ꝛ attri-
buirꝭ bōis pūꝰ āt crīs nō ē honore dignꝰ hec
ille. ex hoc pꝫ q̄ hūc honorē auffert a xp̄o dū
nō ponūt i eo fidē ſpē ꝛ amorē niſi forte ſim-
plr̄ ſicut ſimplici hōi ꝛ creature. Qꝛ tn̄ xp̄s fi
liꝰ dei ē imo ē deus qꝛ vt ait Anaſta. deꝰ pr̄
deꝰ filiꝰ deꝰ ſpūs. ſ. bn̄ ꝯcludirꝭ q̄ talis honor
ſibi detur ꝛ nō machometo: quē honorare ni
hil peiꝰ eē pōt: qꝛ tē creatura deificarꝭ ꝛ crea-
tor ſit creatura. Ex hoc igirꝭ iuſte dānārꝭ ſara-
cēi, iudei ēt ꝛ ſi machōetū nō adorēt auferūt
tn̄ a xp̄o dei filio honorē ſibi debituꝫ: qꝛ vꝫ n̄
ponūt i eo ſpē fidē ꝛ honorē cū credāt eū ſim
plicē fore creaturā cū tn̄ deꝰ ſit cū dicat Ana.
Nā ſic aia rōnalis ꝛ caro vnꝰ ē hō: ita deus
ꝛ hō vnꝰ ē xp̄s. Iō xp̄s cū ſit dei filiꝰ ꝛ p ꝯn̄ſ
deꝰ: clarū ē q̄ dꝫ adorari ab ipiſ iudeis fide
ſpe ꝛ caritate qđ cū nō faciāt ex ſua puerſita
te ſeq̄rꝭ q̄ ꝛ ipi ſic ſaraceni iuſtiſſime a deo dā
nārꝭ. Sꝫ nūqd antiq gētiles q xp̄ꝫ nō adora-
bāt eū iꝰeēt: nec ēt machōetū cū nō eēt debu
ērt dānari. Rn̄deo q̄ iuſtiſſime dānati ſūt, cū
īplicite ſaltē pꝰ pctm̄ p̄mi pentꝭ q̄ſqꝫ tenerꝭ cre
dē icarnationē fili dei futuram ꝛ ſic adorare

Sꝫ obmiſſa iſta rōne dānari debuerīt: qꝛ ho
norem laie deo debituꝫ hydolis attribuebāt
et ſibiipſis. i. auferebāt a deo fidē ſpē ꝛ cha
ritatē ꝛ ponebāt i hydolꝭ ꝛ creaturiſ: ꝛ iō ipoſ
ſibile erat q̄ deū adorarēt pp̄ q̄ Io. 5. dr̄. q̄uo
credē poteſtis q̄ gl̄iaꝫ adinuicē recipitꝭ: ꝛ gl̄aꝫ
q̄ a ſolo deo ē nō q̄ritꝭ h̄ ille Nā laia ſꝫ Au.
ē ſūme venerationis cultꝰ ſoli deo exhibēdus
vl̄ laia. ē volūtaria ꝓfeſſio diue maieſtatꝭ. hy
dolatria vo ē cltꝰ ſoli deo debitꝰ exhibitus
creature. Et dr̄ hydolatria nō qꝛ ille cultꝰ ſēp
hydolo exhibearꝭ: ſꝫ qꝛ freq̄nt vl̄ qꝛ ꝓpō hydo
lo ē exhibitꝰ. Notan̄ tn̄ q̄ hydoluꝫ q̄ñꝫ dr̄ li-
gnū vl̄ alia res ſic figurata q̄ñꝫ vo dr̄ ꝯiūctū
ex hymagie ꝛ dmōe pſidēte: ꝛ ſic ſumirꝭ. i. cor.
8. vbi ait Au. q̄ nihil ē hydolū i mūdo. Illud
eni qđ putabāt eē hydolū. ſ. pſonā ſbſiſtētē ex
ſimulacro ꝛ ſpū pſidēte nihil erat. Inſup eſt
nōndū q̄ iut hydola gētiliuꝫ q̄dā hymagies
erāt tm̄ ad mēoriā ꝛ repſētatōnē aliq̄ꝝ: in q-
bꝰ nihil numiniſ eē credebarꝭ. Alie vo erāt q̄
crdebārꝭ eē hitacl'a deoꝝ. i. dēonioꝝ. oēs. n. dij
gētiuꝫ demōia i quibꝰ demōeſ decipiebāt ho
mies dātes eis rn̄ſa ac ſi i ipis hitarēt iducti
ad hoc ſacrificijs honoribꝰ q̄ eis exhibebārꝭ.
In q̄buſdā ēt hymagibꝰ crdebāt gētileſ aliq̄ꝫ
vtutē iſuſā eē eo qđ ſb certꝭ oriſ fūderērꝭ ſcul
perētvl̄ fabricarērꝭ ſic mathēatici mtiūrꝭ hoieſ
trahē morſ ex hoc tali hora ꝛ tali natitate hy
magieſ aūt pdictaſ q̄s n̄ crdebāt ſolū eē hima
gies vocauit mercuriꝰ deos factitios ſcribēs
librū, de deo deoꝝ ꝑaui igt nr̄i iuenerīt artē
q̄ deos efficerēt: ꝛ qm̄ aiās facere n̄ potuerīt
inocātes aias deoꝝ eas ididerīt hymaginibꝰ
fcis h̄ ille. Octo tn̄ cāe p̄cipue a doctoribꝰ aſ
ſignārꝭ pp̄ q̄s hydolatria idea ē in dei vitupiū
Pria cā fuit minꝰ dolor de āmiſſiōe alicuiꝰ
filij. pr̄. n. āmiſſo filio nimiū dolēs hymaginē
filij fieri fecit vt eēt ei q̄lecūqꝫ ſolatiū vn̄ ſap
14. Acerbo luctu dolēs pr̄ ſibi cito ꝛ apti filij
fecit hymaginē: ac illū q tūc q̄ſi hō mortuꝰ fu
erat nūc tāq̄ꝫ deū colere cepit: ꝛ ꝯſtituit inter
ſuos ſuos ſacra ꝛ ſacrificia: dein̄ interueniēte
tpē ꝯualeſcēte i iniq̄ ꝯſuetudie h̄ ēror tāq̄ꝫ lex
cuſtoditꝰ ē: ꝛ tirānoꝝ ipio colebārꝭ figmēta. h̄.
ille hāc p̄mā cāꝫ hydolatrie oſidit gre. ſup il-
lō luc. n. in belzebub p̄ncipe dmonioꝝ. di. Ar
riꝰ rex niniue, Bello pr̄e ſuo mortuo ſtatuam
q̄ꝫ ſūma vecūdia hōrauit ita vt ēt reis ad eā
fugiētibꝰ pceret vn̄ ꝑgreſſu tēporis hoies ce
perūt eā venerari vt deū q̄dā vocauerunt eā
Bel, alij baal. alij balaaliꝫ. alij belzebub ſꝫ

varietatē linguarū hec ille. Secūda cā fuit vela
na ſupbia pncipū q nō attēdētes īfirmitatē
ſuā. voluerūt ſe vt deos a ceteris hoib⁹ hono
rari Sicē Nabuchodonoſor q pcepit holofer
ni pncipi militie ſue: vt oēs deos ire extermi
naret ⁊ ipe ſolus de⁹ dicētur ⁊ ab oib⁹ natio
nib⁹ adoraret. Judicuʒ tertio .vñ. ſap. i4. dr
Tirānorū iperio colebātur ſignificata ⁊ hos
qs i palā honorare nō poterāt hoies pp hoc
q lōge eēnt. e lōginq figurā coꝝ allatā viden-
tes hymaginē regis quē honorare volebant
fecerunt: vt illū q aberat tanq̄ pñtem colerēt
ħ ille. Et glo. ibidē ait. Alij ēt vt dina ſtirpe na
ti viderent diuinos honores ſibi deferri iuſſe
runt. Tertia cā fuit adulatio vel deſideriū qd
habebāt minores acquirēdi gratiā maiorum
vnde ſap. i4. dicitur. Affectui aut regib⁹ de
ſeruientes hoies incōmunicabile nomē lapi
dibus ⁊ lignis impoſuerunt dū hoies grati
eē in ſuos principes cupiunt. hec ille. Aug. ēt
10. lib. de ci. dei. Multa inquit vſurpata ſunt
de cultu diuino q̄ honorib⁹ deferūtur huma
nis ſiue hūilitate nimia ſiue adulatiōe peſti-
fera. hec ille. Quarta cā fuit amor reipublice
vt dicit glo. ſap. i4. ⁊ alio loco Cicero dicit q
iplerisq3 ciuitatibus virtutis acuēde grā vt
reipubli. piculuʒ adirēt: optionis qq3 viros
fortiū honor doꝝ imortaliū ꝯſecratos huic
rationi ceſares ꝯſecrauerūt: ⁊ mauri ſuos re
ges. Quīta cā fuit decor vl' opiſ hūani vl' alte
ri⁹ creatur: ꝺ p. ſap. i4. dr mltitudo hōīū ad
ducta p ſpēʒ opis: eū qui ante tempus tanq̄
homo honorat⁹ fuerat nūc tanquā deum ex-
timauerunt hec ille. De. 2. ſap. i3. dicit. Quā
do locutus ē de ſtellis ſole ⁊ luna ⁊ ſubditur
Quoruʒ ſi ipſe delectati deos putauerūt ſci-
ant q̄to his dñator coꝝ ſpetioſior ē. Sexta
cā fuit potētia q̄ crediderūt ſupeminere his
qs deos putauerūt. vñ crediderūt demones
ptātē hr̄e i homines ⁊ res humanas ⁊ i elem
ta. vñ credebāt demones tanq̄ deos ſanare
leſiones corpoꝝ dū ab eis ceſſabant: ⁊ eos ſe
dare mundi turbationes dū eas facere ceſſa
bāt. Credebant etiā eos prenoſcere futura: qr
predicebāt eis mala que dei permiſſione ipſi
erant illaturi hoīb⁹ hui⁹ erroris. Aalia cā fu
it quando facere videbantur quedam opera
que vere naturalia erant ſed imperitis vide-
bantur eſſe ſuper naturam. Tale opus ē ſubi
ta generatio ranarum vermiumꝫ pediculo
rum: in quibus natura operatur demonib⁹
tamen procurantibus q hec citius fiant con
iungendo vel commiſcēdo ipſas natura re-
ruʒ ⁊ addendo queq3 ſciētia nē: que tardius
opari cōſueuerat ſicut factū ē i ſignis q̄ facta
ſunt a magi. phonis. Septia cā fuit ceca cupi
ditas hoiuʒ qui tn̄ ſūt curioſi ſciēdi vel cupi
di aliqua acquirendi vt ſeipſos vēdāt demo
nibus: eos adorādo: vt ſic cupiditatē ſuaʒ im
plere poſſint. Octaua ⁊ vltima cā hydolatrie
fuit voluptas carnalis ⁊ laſciuia que erāt iu-
giter in feſtis hydolatrarū: vacabāt eni hydo
latre oib⁹ delitijs ⁊ ludis q̄ alliciebāt hoies
ad idolatriā. Sic eniʒ dr .i. cor. 10. Et habe-
tur. exodi. 32. Sedit populus mādūcare ⁊ bi-
bere ⁊ ſurrexit ludere: q bene pʒ exēplo Sa-
lomonis ꝑut habet. 4. regū. xi. qui ob amorē
mulieruʒ fecit fieri hydola ⁊ cū eis ſimul ado
rauit. Ex predictis igit oib⁹ cauſis propter
qs gentiles antiqui ⁊ pagani ſpōte īpedebāt
honorē creatoris hydolis ⁊ creaturis cū ſint
peſſime. arguit ⁊ cōcludit q iuſtiſſime oēs ipi
cū pñtib⁹ iudeis ⁊ ſaracenis a deo dānātur
Nona poſtremo ſuperbia alicui⁹ generis in
fideliū dicit obſtinata ⁊ hec ſupbia maledicta
ē illoꝝ q fidē chriſtianoꝝ ſciūt eē verā ſuam
vero eē falſaʒ: ꝑut ſūt iudei q nolūt ex ſuper-
bia ſe humiliare ad fidē chriſti accipiendam
⁊ ſuā deponendā. Et q talis obſtinatio ſit q
dā act⁹ ſupbie pʒ. nā de. pe. di. i. c. mſurā. dr ob
ſtinatio ē ai ⁊ cōfeſſionis cōtēpt⁹ ⁊ quedam
mors ipietatis ⁊ lepra ſupbie. Et magiſter i
ſecūdo ſnīaꝝ. d. 43. c. ſi querit ait. Obſtinatio
eſt indurate in malitia mētis ptinatio p quā
ſit hō īpenitēs ⁊ indignus grā dei. Jō tales
vnq̄ merent veniā peccatoꝝ nec gratiaʒ vñ
de pe. di. 3. §. ſiue dicit. voluntarie ex malitia
peccantib⁹ nō relinqtur hoſtia pro peccato.
qr ſicut vera penitētia veniaʒ ꝓmeret: ita ſi-
mulata deuʒ irritat: qr ſpūs. ſ. diſcipline effu
giet fictuʒ. ħ ille. Item de penitētia. di. 3 §.
Jrē exiti⁹. dicitur. hoc āt ſācti patres irremiſ
ſibile peccatū ⁊ blaſſemiā ī ſpm ſanctū dire-
rūt in ſceleribus et malitia vſq3 in finē vite ꝑ
ſeuerare de ſalute ſua deſperare de potētia et
mīa dei ⁊ redēptoris ſui diffidē. hec ille. Qui
cūq3 igit infideliuʒ in aliqua pdicte qntupli-
cis ſupbie macula inuenitur vel inuent⁹ ē me
rito dānabilis eſt cuʒ oio indiſpoſit⁹ ſit ad di
uinā gratiā accipiēdā qd triplicit ꝓbo. Pri
mo auctoritatib⁹. Scdo rōne. Tertio ſimi
litudine. ¶ Primo ꝓbo auctoritatib⁹. Nam

Jac.4.dr̃ ſuperbis deꝰ reſiſtit. hũilibꝰ aũt dat grãz. Itẽ Au.7.li.cõfeſſionũ ait. Tũoꝛ meo ſepabar a te:a nimis inflata facies claudebat ocl'os meos a grã tua. Itẽ ber.ſup cant.ait ſu pbo ocl'o veritas ñ videt ſincero pȝ. Et gl.ſup verba Jere. 49.c.vȝ arrogãtia tua ⁊ ſupbia cordis tui decepit te. Dic ois hẽticꝰ ⁊ ifidelis arrogãs ẽ:q2 nõ ignoꝛãtia ſȝ ſupbia hẽticũ facit ⁊ ifidelẽ. Et Gre.ſup verba abacuc b.2. Quo vinum potãtẽ decipit:ſic erit ſuperbꝰ: ait. Tãto a dei luce hoies ex ſupbia longe ſũt qͣto apd ſe hũiles nõ ſũt. Deniqȝ Iſa.66.dr̃ Sup quẽ requieſcet ſpũs meꝰ niſi ſup hũilez ⁊ quietũ ⁊ ꝯtritũ ſpũ ⁊ tremẽtẽ ſermões meos. Scd̃o hoc idẽ ꝓbo vica rõe vȝ ipletiõis. Fũdamẽtũ rõis põit philo.li.de iſpiratiõe ⁊ reſpiratiõe.di. Eadẽ mã ſimꝉ ⁊ ſcꝉ nõ ẽ ſuſceptiua diuerſaꝝ formarũ.pȝ h regla. Mã idẽ vaſ eſt ꝑ tẽ alterius suceptiuũ. Silr nec mã ferri hñs formã cultelli nõ ẽ ꝑ tẽ alteriꝰ forme ſuſceptiua. Quo ꝓſuppoſito certũ eſt vno liq̃re repletũ nõ q cor ifideliũ plenũ forma ſupbie ⁊ obſtinatiõis ñ ẽ ſuſceptiuũ accũtal' fõmẽ diuine grẽ di. Gre. Tũoꝛ mẽtis ẽ obſtaculũ veritatis. ¶ Tertio hoc idẽ ꝓbo ſilitudine. Mã apoc.9.dr̃. Aſcẽdit fumꝰ de puteo.i.ſupbia de infideliũ corde ſicut fumꝰ fornacꝭ magne ⁊ obſcuratꝰ ẽ ſol ⁊ aer.i.eoꝝ intellectꝰ ⁊ mẽs de fumo aſcẽdẽte.i.dr̃ ſupbia ſe extollẽte.pȝ hoc idẽ alia ſimilitudine.q.n.turbidũ hȝ oculũ pilũ q ab alijs vr̃ ipſe videre nõ põt:ſic aſili q hȝ aiuz ſupbia tumidũ nõ ẽ ſufficiens cognoſcẽ lumẽ veritatis.ſic ſũt oẽs ifideles q merito ſignificant i helima mago qui dr̃ act.13.cũ eẽt aduerſariꝰ ſci pauli veritatẽ ꝓdicãtis ſtatiz cecus effcus eſt.hoc ẽt mõ nequeũt ceci ⁊ ſupbi ifideles ꝯphẽdẽ veritatẽ fidei. ꝓpterea dñs ꝯminat eis Iſa.5.di.vbe q ſapiẽtes eſtis in ocl'is vr̃is ⁊ corã vob metipſis prudẽtes ve q dicitꝭ bonũ malũ ⁊ malũ bonũ:ponentes tenebras lucẽ ⁊ lucẽ tenebras:ponẽtes amarũ dl'ce ⁊ dl'ce amaꝝ.h ibi. Ex ꝓmiſſis igit tribꝰ cãiſ ẽt clariſſime pȝ qͥli igrãtia ifideliũ ẽ inexcuſabil' ⁊ ꝑ ꝯñs pȝ quãlr iuſtiſſime a deo dãnat a q ignoꝛãtia. ⁊ dãnatõe nos ꝓſeruet Jeſus xp̃s q ẽ cordiũ illuſtratoꝛ q viuit ⁊c̃.

Sabato poſt paſcha de. 12.excellẽtia fidei ſeu de dãnatione oim infideliũ.

t Ulerunt dominũ meũ ⁊ neſcio vbi poſuerũt eũ.ſcribũt hec vba. Jo. 20.c.⁊.i euãgelio occurrẽtis ferie. poſt ſacri euãgelij lr̃alẽ ⁊ moralẽ expoſitionẽ p̃clariſſimi ciues erqͦ vt claruit i ꝓcedẽtibꝰ duobꝰ ſermonibꝰ ſufficiẽt declaraui.6.cãs ꝯſiuas iuſtiſſime dãnatiõis oiuz ifideliũ:hẽo in ꝓſẽti ſermone ꝓcipue declarare tres aliaſ vltias cãs que reſtãt. hoc idẽ oñdẽtes. q̃r. Prima dr̃ cã deſpectiõis. Scd̃a dr̃ cã falſificationis. Tertia dr̃ cã ellectionis.

Prima ps in qua ponit ꝓma cã dãnatõnis ifideliũ q dr̃ Cauſa deſpectionis.

p Rima ergo cã ſȝ.7.in ordine ꝯſiua iuſtitiſſime dãnationiſ oiuz ifideliũ dr̃ cã deſpectõis.vȝ ſcripture ſacre.ꝓ huius igr̃ cãe declaratiõe peto an qlȝ verꝰ itellectꝰ teneat credẽ ſacre ⁊ diuine ſcripture.ſeu viris ⁊ ꝓphtis fide digniſſimis in oibꝰ q ꝑtinent ad verã fidez ⁊ rñdeo q ſic. Et hoc ꝯ peſſimos ifideles q nõ credũt diuine ſcripture ⁊ vltra hoc ꝯtẽnũt ſanã doctrinã ſctoꝛuz viroꝝ:nec ñ ⁊ miracl'a ſupnãlia. Ergo neqſſimũ ẽ aſſerũt moꝛtẽ ſctoꝝ martyꝝ oio fuiſſe dãnoſã. Et q ꝓdictꝭ oibꝰ qlqȝ ſaluãdus teneat fidẽ idubiã adhibẽ qdruplr ꝓbo. Prio auctoꝛitatibꝰ. Scd̃o rõe. Tertio ſimilitudie Quarto diſtinctiõe. Primo ꝓbo auctibus Mã Aug.lib.2.de doc.xp̃iana ait.ãte oia cuilibȝ opꝰ ẽ dei timoꝛe ad cognoſcẽdũ eiꝰ volũtatẽ.deinde opꝰ ẽ pietate.poſtremo neceſſe ẽ nõ ꝯdicere diuine ſcripture nec ſctoꝝ auctoꝛitatibꝰ:ſȝ qſqȝ credẽ potiꝰ dȝ id eẽ melius et veriꝰ qd̃ ſcriptura dicit ẽt ſi lateat: qȝ id qd̃ nos ꝑ noſipos ſapere poſſumꝰ hec ille. idez ibidẽ ait.nulla res magis memoꝛire danda eſt atqȝ reuerẽtie qȝ illa verboꝝ loqutionum gnã q ignoꝛamꝰ vt cũ pitioꝛ occurrerit qͥrt poſſit.qñqȝ.n.aliqs ꝑ ſe ſcripturã igrit:⁊ tũc carẽda ẽ temeritas ne igta ꝑ notis hẽat hiſ qȝ temere aſſentiat:hec.n. ꝓſũptio eſt qȝ q ex fugere vult hũilr ſcripturas ꝓſcrutabit:⁊ aliorũ intellectui adherebit.h idẽ. Itẽ qqȝ aug.li. de vtilitate credẽdi ait.due ſũt ꝑſone laudabiles in religõe vna eoꝝ q iã veritatẽ iuenerũt qs ẽt iudicare beatiſſimos neceẽ ẽ: alia eoꝝ q ſtudioſiſſime ⁊ rectiſſime eã ingrũt ſauẽtqȝ ſic ꝓñt ſcoꝝ dictis.ꝓmi ſũt in ipa poſſeſſione. alij i via q tñ certiſſime ꝓuenient ad eaȝ.h ille Deniqȝ Ber.ad fr̃es de mõte dei inqt. In oibus ſcripturis cuilibȝ legẽti tã fideli qȝ ifideli initiũ dȝ eẽ timõ dñi:⁊ reuerẽtia cũ credulitate. Ex qbꝰ auctatibꝰ pȝ qͥlr qſqȝ ẽt ifidel' tenet

de necītate sue salutꝭ credē diuine scripture atqꝫ se ſbicē doctrie ſcōꝝ viroꝝ. ❧ Scdo hoc idē ꝓbo vnica rōe vꝫ entitatis. fūdamētū rōis pōit phs. 2. me. di. ſic ſe hꝫ res ad eē ſic simplr dꝫ ab oibꝰ itelligi. pꝫ h regla. cū. n. mel ꝑ nāni veracii ſit dulce: ſi ab aliq̄ iudicef amaꝝ: claꝝ ē q̄ tal' āt idiſpōitꝰ aut ſtultꝰ reputabif. Quo ꝑſupoſito peto vñ ꝓceſſerit ſcriptura ſacra. ꝛ certū ē q̄ trarit originē a ſpū ſcō: dñte petro ꝑrie petri. ꝑ. ſpū ſcō igt illuminati locuti ſūt ſci dei hoies. Itē peto vñ venit veritas a ſcis viriſ ꝑdicata. Rñdeo q̄ ſilr a ſpū ſcō dñte ābro. veritas ingt a q̄cūqꝫ dicaf a ſpū ſcō ē. q̄ ſi ſic ē q̄ ſcriptura ſacra ꝛ doctrina a ſāctꝭ virꝭ ꝑdicata: ſūt qdā effcūs ſpūs ſācti: ꝯcludit necēio q̄ qcūqꝫ eā aut ꝯtēnūt aut alr itelligūt q̄ȝ ſit volūtas ſpūs. ſ. ꝑſūptuoſi ſūt ꝛ ꝑ ꝯñs merito dānādi. ❧ Tertio hoc idē ꝓbo ſimilitudie. peto a te ifidelis ſi tevrgēt iedia famis ꝛ xp̄ianꝰ vellet tibi ipēdē cibū: nūqd nō ſuſcipēs ab ipſo panē: certū ē q̄ ſic. alr dignꝰ eēs morte. ḡa ſimili idē ifidel' multo plus tenef ſuſcipē cibū aie: q̄ vtiqꝫ ē ꝟitas fidei xp̄iane: cū aīa nobilior ſit oi hūano corpe. Quā ſimilitudinē ſaluator cōfirmās. Mat. 4. dic. nō i ſolo pane viuit hō ſꝫ i oi ꝟbo. qd ꝓ. ð ore dei. ❧ Quarto deniqꝫ hoc idē ꝓbo diſtinctiōe beati. tho. 2. 2. q. 2. ar. 9. ꝛ. in. 3. ſen. di. 24. ar. 3. q. 2. dñtꝭ. credere alicui ſbito ſine deliberatōe ſine iſpiratiōe et ſine motiuo ſufficiēti ē leuitas mētis. ſic eniꝫ dr ecclesiaſtici. 19. qui cito credit leuis ē corde credē ñ alicui cū diſcretiōe ꝛ iſpiratiōe ꝛ motiuo ſufficiēti. nō ē leuitas cordis ſꝫ obligatio hoc. n. facit qcūqꝫ i xp̄ianā fidē crēdit. tal'. n. hꝫ ſufficiēs motiuū ad credēdū. inducif. n. auctibꝰ diuīe doctrine miracul' ꝯfirmate. ꝛ amplius iteriori iſtictu ipiꝰ dei illūināt. ꝯ oia ꝑmiſſa faciūt ifideleſ q nec ſpōte credūt diuie ſcripture nec virꝭ xp̄ianis eos de ꝟitate iformātibꝰ nec ēt ſcōꝝ martyrū miracul'. de qbꝰ actu. 7. dr. dura ceruice ꝛ icircūciſi corde: vos ſp reſtitiſtis ſpūi ſācto. Et iob. 28. dicif. ipi rebelles fuerūt lūi. Et iob. 21. de eiſdē dr. dixerūt dño deo recede a nobis ſciāꝫ viaꝝ tuaꝝ nolumꝰ. Qꝛ igr ſpōte ꝑdicti ſūt rebelles iō merito ſūt iexcuſabileſ ꝛ dānabiles. ꝑriñ phs. i. ethico. ait ignarꝰ q ꝑ ſe ñ itelligit nec audiēs bñ dicēti obedit nec i aīo pōit h: inutil' ē vir ꝛ indiget pena. Et Boe. li. de diſciplina ſcolariū ait. Qui ñ nouit ſubici aliiſ nūqꝫ diſcet ſe magiſtrare nec ē dignꝰ ſcia ꝛ veritate q i ſcie veritati iſurgit auctori. Ex ꝑdictꝭ igif auctibꝰ rōe ſilitudine atqꝫ diſtictiōe pꝫ qualr iuſtiſſime dānāf ifideles exq̄ nolūt ſubijcē itellectū ſuū ſcripture ſacre.

Scda pars huiꝰ ſermōis i q̄ ponit. 2. cauſa dānatiōis infideliū q̄ dr cā falſificationis.

Ecūda iſup cā ſꝫ octaua i ordine dñſiua iuſtiſſime dānatiōis ifideliū dr cā falſificatiōis. Q q mirarꝭ de ifideliū ꝓductōe. peto nūqd mirarerꝭ ſi tpal' dñs a te expellēt oēs ſuitoreſ eū falſo diligētes: nllāqꝫ opatiōnē ſm eiꝰ volūtatē faciētes. certū ē q̄ nō: imo potiꝰ mirarerꝭ ſi tales a ſe nō expellēt. nō igit aliqs mirari dꝫ ſi ipſe deꝰ dānat ifideles ex eo q̄ ipi eo tpe q̄ ſpōte durāt i ſua ifidelitate nūqꝫ faciūt aliq̄d opꝰ ſm eiꝰ voluntatē ꝛ iſup cū falſitate diligūt. Et q̄ infideles nec deū diligāt nec iſup aliq̄d ſimplr ſꝫ eiꝰ volūtatē faciāt triplr ꝓbo. Pmo auctibꝰ. Secūdo rōe. Tertio diſtictiōe. ❧ Pmo probo auctibꝰ. nā ꝓpha de ipis dic. dñs de celo ꝓſpexit. ſ. ſ. ho. ſ. ifideliū vt. vi. ſi. ē itel'. aut. 2. d. oēs ð ſ. i. ſ. ſ. nō ē. q. ſ. b. nō ē vſ. ad vnū. Et glo. ſuper verbū pauli ad Ro. 13. vꝫ. oē qd nō ē ex fide pctm̄ ē ait. ois vita ifideliū pctm̄ ē. Itē. 28. q. i. c. oēs. §. ex his. dr. vbi. n. deēſt agtio eine ꝛ icōmutabil' ꝟitatꝭ falſa ſp ēt ē virtus i optimis moribꝰ. Deniqꝫ. ꝟre. i. q. i. c. cū paulus. iquit dicat q̄ fūdamētū aliō boni opis nēo poteſt ponē ꝑter id qd poſitum ē. vꝫ Ieſus xp̄s. ꝯñ ꝓbaf q̄ vbi xp̄s nō ē fūdamentū. nullū pōt eē bōi opis ſupedificiuꝫ. h ille. ❧ Scdo ēt ꝓbo vnica rōe vꝫ diuerſitatꝭ. q̄ ifideles deuꝫ neq̄q̄ȝ diligūt ꝛ ꝑ ꝯñſ coꝝ opa ſūt falſa ꝛ merito dānāt. fundamētū rōnis pōit phs ꝑ. de regi. ꝑn. di. diuerſitas appetitꝰ nāłr eſt cāuiua inimicitie. pꝫ h regla. Nā ſi petrꝰ appetit dlce ꝛ Io. ab eo diſcordās dat ei amaꝝ claꝝ ē q̄ tollef ab eis ois ꝟa aicicia. Quo ꝑſuppoſito certū ē q̄ deꝰ ꝑcipit dutcr. 6. ꝛ. Mat. 22. ab oībꝰ ſe diligi toto corde. vñ claꝝ ē q̄ cū oēs ifideles aduerſēt eiꝰ volūtati neq̄q̄ȝ pñt euꝫ vere diligē ꝛ ꝑ ꝯñs merito dānātur. Et q̄ aduerſent diuine volūtati pꝫ: qꝛ nec itellectū exercēt ad itelligēdū verā fidē nec q̄rūt q doceat eos: nec deū ꝓpt hoc depcēnt nec credūt diuine ſcripture monitiſqꝫ ſanctoꝝ viroꝝ: q̄ omnia deus vult eos facere. Cum igitur vt patet ſponte viuāt ꝛ moriantur ſine vera dei dilectione: merito ſunt inexcuſabiles ꝛ damnantur. ❧ Tertio hoc idem ꝓbo diſtinctione.

dn̄i Bonauen. i ſuo centiloquio dicētis. Exigit qȝ neccīo vera fides: vt qſqȝ in ſe habeat verā dilectionē dei: verā operationē bōi: rectā dilectōnē primi: ꝛ ꝯſtātē ꝑpeſſionē mali. ſine qbꝰ fides nulli ꝓficit ad ſalutē. h ille. Tho. aūt. 2. 2. q. 10. ar. 4. q̄rēs an q̄libȝ actio infideliū ſit peccatū. r̄ndit ꝙ nulla actio īfideliū cū ſit ꝑuata diuina grā ꝛ amore bōa ē q̄ītuȝ ad meritū. Et ſbiūgit ꝙ oīs habitꝰ ꝛ oīs actio q̄ ordinār ad obm īfidelitatis eoꝝ ſp peccatū ē Ex p̄dictꝭ auctibꝰ rōe atqȝ diſtictiōe pȝ ſcd̄a cā. ſeu grā in ordie oñſiua iuſtiſſime dānationis īfidelium.

¶ Tertia ps huius ſermōis in qua pōit̄ tertia cā dānatiōis oium infidelium que dicitur cauſa electiōis.

t Ertia poſtremo cā ſȝ nona i ordie oñſiua iuſtiſſime dānationis infidelium dicitur cauſa electionis. ꝑ cuius cauſe declaratione peto a te o īfidelis an ꝑeligēs libram auri q̄ȝ libram ferri ꝛ certum eſt ꝙ ſic ĩmo Jero. de ꝯſecra. di. 5. c. Non mediocrit' ingt. errāt q magno bono ꝑferunt mediocre bonū. Quo ꝯceſſo certū ē ꝙ fides xp̄i melior ē ꝛ neceſſarior oībꝰ diuitijs atqȝ carnalibꝰ delectatiōibꝰ p̄ñtis vite: dn̄te Aug. li. de ſymbolo apl'oꝝ. fides igt ē optimuȝ bonū iter oīa p̄ñtꝭ vite bōa. h ille. Nō ſi ſic ē: ḡ oēs īfideles magis tenētur ꝑeligē fidē xp̄i q̄ȝ ſil' oēs mūdi diuitias ꝛ carnis voluptates. Sȝ cū faciāt oppoſitū p̄ ꝯñs faciūt ꝯ nāȝ. ſȝ agens ꝯ ius nāe ſ̄ȝ Alex. 3. pte ſūme mor. peccat: ḡ p̄ ꝯñs oēs iuſte dānāt̄: ꝛ ꝙ faciant oppoſitū pȝ. nā cum dicat̄. i. Jo. 2. oē qd̄ ē i mūdo aut ē ꝯcupiſcētiā carnis aut ꝯcu. o. aut. ſ. vite. h tria ꝑeligūt añ q̄ȝ velle hr̄e xp̄i fidē. Nā iudei ꝑponūt ꝯcupiſentiā tpalē ſbc ipiꝰ fidei: q cū expſſe videāt fidē xp̄anoꝝ eē verā: ſuā Xo ſſaȝ: cupiditate tn̄ ducti nolunt ſuſcipere fidem chriſti ne amittant diuitias terrenas quas ex vſuris congregauerunt. Jdeo de ipis iudeis bona terre vere fidei preponētibus. dicitur baruch. 3. filij agar exquiſierunt prudētiā que ē de tra. ꝑꝑ hoc fiūt ipiꝰ dei inimici. vn̄ Jac. 4. dr̄ qcūqȝ voluerit eē amicꝰ huiꝰ mūdi pluſq̄ȝ. ſ. fidei xp̄iane inimicus dei ꝯſtituet̄. Ex hoc pȝ ꝙ iudei merito dānāt̄: ſarraceni aūt ꝛ teucri. ꝑponūt ꝯcupiſentiā cāńis ipi fidei: dū accipiūt tot vxores q̄t paſcē p̄nt cū qbꝰ accipiūt oēȝ carnꝭ voluptatē q̄ obnubilat i eiſ oēȝ itellectū ꝛ rōnē dn̄te pho. 7. ethicoꝝ. ꝯcu. abduc̄ a rōne vnāquāqȝ virtutē aīe. ꝛ. 3. thopi. ait. ꝯcupiſētī electiōi ꝯ iat̄: q2 ꝯtinens ē eligēs: ꝯcupiſcēs aūt nō. h ibi. Quia ḡ tal' ꝯpupiſētia offuſcat i eis itellectuȝ ne diſcernāt lumē vere fidei: iō ē inica ipi deo. di. aplo. Ro. 8. prudētia carniſ morſ ē ꝛ prudētia carniſ inica ē dō: ꝛ q i cārne ſūt deo placē nō p̄ñt. h ibi. merito igit̄. q2 oēs theucri ꝛ ſarraceni preponūt carnis voluptatē ipi fidei xp̄iane a deo dānāt̄. di. aplo ephe. 5. Scitote q̄m oīs fornicator aut imūdꝰ n̄ hȝ hēditatē i regno xp̄i ꝛ dei. Pagani vero ꝑpoſuerūt ꝯcupiſētiā ſupbie ipi vere fidei dū honorē diuinū ſibi ipis ꝛ idol' vt ꝑtactū ē attribuebāt. Que ſpēs ſupbie fuit ſil'is ſupbie Luciferi q voluit ponē ſedē ab aeqlōe ꝛ ſil's eſſe altiſſimo. vt dr̄ Jſa. 14. ꝯ tales dr̄. j. cor. 3. ſi qs videt̄ iter vos ſapiēs i hoc ſecl'o ſtultꝰ fiat vt ſit ſapiēs. ſapiētia. n. huiꝰ mūdi ſtultitia ē apū deū. ſcriptū ē. n. Cōprehēdā ſapiētes i aſtutia eorū. h ibi. hij igit̄ ſupbiā eoꝝ fidei ꝑponētes: nō īmerito ſil' cūȝ iudeis ꝛ ſaracenis dānati fuerūt. de q̄ꝝ triplici peſtifera ꝛ dānoſa ſapiētie ꝯcupiſētia. Jac. 2. dr̄. Nō ē igt ſapiētia deſurſū ſȝ terrena aīalis ꝛ diabolica. Ex p̄dcis igit̄. 9. cāis clariſſime viſū ē qūo oēs īfideles i excuſabiles ſūt ꝛ a diuina iuſtitia iuſtiſſime dānāt̄: ꝛ p̄ ꝯñs ēt pȝ alia excellētia ſacratiſſie fidei q̄ dcā fuit excellētia cālitatꝭ: quā iō ſbiūgē volui vt oīs hūana mēs plenā hēat ſatiſſactionē d̄ tāta īfideliū iuſtiſſima dānatōe. Rogemꝰ igit̄ oēs corde ꝯtrito ꝛ hūiliato oīpotētē deū ꝛ dn̄m nr̄ȝ ieſū xp̄ȝ: vt fideliū cōda illuſtret ad verā cognitioneȝ noſqȝ cōſeruet i vera fide in p̄ñti ꝑ grām ꝛ in futuro per gl'iām. Qui glorioſus viuit in ſecula ſeculorū Amē.

¶ Dominica in octaua reſurrectōis. de. 12. excellētia fidei que dr̄ excellētia ꝑſeuerabilitatiſ in bonis operibus: ſeu de diuino amore.

h Ec autē ſcripta ſūt vt credatis q2 ieſus eſt filius dei ꝛ vt credētes vitā habeatis i noīe eius. Scribūtur h verba. Joā. 20. c. ꝛ in euangelio occurrentis dominice. Quoniam precordialiſſimi ciues ꝛ patres amantiſſimeqȝ matres in chriſto ieſu ſum corporaliter receſſurus a vobis licet corde ſpū amore ꝛ charitate ſim

vobiſcū cūctis diebus vite mee ⁊ etiam vſqꝫ ad cōſumationē ſeculi ⁊ vltra ꝑmāſurus:cogitaui q̄dā deuictꝰ dilectione itima erga vos in forma ſpūalis teſtamēti ad perpetuaꝫ memoriā nr̄e mutue dilectiōis ⁊ beniuolētie:vltra p̄dictas oēs excellentiaſ ſacratiſſime fidei ſupioribus diebꝰ q̄dragesime vobis declaratas:aliā valde mirabilē vobiſqꝫ ſūme vtilē ⁊ neceſſariā excellētiā de ipſa ſacratiſſima fide vobis proponere ⁊ declarare:ſine q̄ nihil vobis profuiſſent omneſ precedentes quēadmodum nec nihil profuiſſet xp̄m ꝓ nobis naſci niſi ⁊ ꝓ nobis mortuꝰ fuiſſet:noſqꝫ redemiſſꝫ q̄ ꝑfecto excellētia vocabit̄ excellētia ꝑſeuerabilitatis ſeu ꝑſeuerantie ⁊ continuatiōis.in q̄ excellētia precipue mōſtrare habeo quāte neceſſitatis ſit in bonis opibꝰ atqꝫ in virtutibꝰ fidei supradictiſ ipa bn̄dicta atqꝫ ſācttiſſima ꝑſeuerantia neceſſitatis cuius perſeuerātie declarando talis erit.

❡De vltima excellētia ſanctiſſime fidei que dicitur perſeuerabilitatis.

Lia igit̄ poſtremo ⁊ vltima excellētia de ipa ſacratiſſima fide vob ꝓ nūc declarāda dr̄ excellētia ꝑſeuerabilitatis ſeu ꝑſeuerātie. Accipe ḡ popule mi dilecte in hoc meo receſſu hāc verā ⁊ idubitabilē auctēticāqꝫ veritateꝫ.poſito igit̄ cāu ꝙ q̄ſqꝫ vr̄ꝫ ornatꝰ eēt cūctis virtutibus oiuꝫ angeloꝝ atqꝫ sanctoꝝ ſeu cūctis virtutibꝰ theologicis atqꝫ moralibꝰ vt puta.fide ſpe charitate oiqꝫ prudētia caſtimonia iuſtitia fortitudie tēꝑantia ⁊ hmōi.dico ꝙ ſi in dict̄ oibꝰ ꝑſeuerarent vſqꝫ ad mortē:ſi tn̄ deſſicēt in ꝑſeuerātia ſoliꝰ virtut̄ atqꝫ bōe opatiōis ipoſſibile eēt talē vnq̄ꝫ ſaluari poſſe:imo ꝓ oibus an̄ dictis virtutibus nihil meriti eſſet in futura vita atqꝫ eterna gloria recepturꝰ.ꝙ aūt ꝑſeuerātia dulciſſimi ciues ⁊ mr̄es in virtutibꝰ ⁊ opibus bonis ſeu optimo ꝓpoſito bn̄faciēdi.q̄d hac q̄drageſima ꝑ grām dei ſuſcepiſtis ſit vobis vſqꝫ ad mortē ⁊ ſepulturā oio neceſſaria ad ſalutē ꝓbo quītupl̄r. Primo auctoritatibꝰ. Scd̄o rōnibus. Tertio figuris. Quarto ſiltudinibus. Quinto exēplis.❡Primo ꝓbo auctoritatibꝰ.ꝙ ꝑſeuerātia in diuino amore i charitate fr̄na in abſtinētia a peccatis i obſeruatiōe caſtitatis atqꝫ diuinoꝝ p̄ceptoꝝ ⁊ hmōi cuilibꝫ vr̄m neceſſaria ſit ad ſalutē.nā Lactātius li.5.di.inſti.ait. Nemo deo pauꝑ eſt niſi q̄ iuſtitia ⁊ virtutuꝫ ꝑſeuerātia idiget:⁊ nemo ꝑfectiſſimus eſt niſi q̄ iugiter oēs virtutum gradꝰ ipleuerit.h̄ ille. Ber.ēt i epl̄iſ ait. Scias diabolū xp̄i miles ſoli ꝑſeuerātie iuidere ⁊ ſꝑ inſidiari:quā ſolā virtutē nouit a deo coronari. Stude igit̄ ꝑſeuerātie q̄ ſola tibi cōtribuet palmā victorie.h̄ ille. Idē ēt Ber.in q̄dā alia epl̄a ait. Nūq̄ꝫ iuſtus arbitrat̄ ſe ꝯprehēdiſſe nūq̄ꝫ dicit ſatis ē ſꝫ ſemꝑ eſurit.ſemꝑ ſitit iuſtitiā vt d̄ bono i melius ꝓficere ⁊ ꝑſeuerare conet̄.h̄ ille. Idē quoqꝫ Ber.ad quēdā mōachū ſcribēs ait. Vnū ad vltimū ad mētē tuā reduco ꝑſeuera ꝑſeuera ꝑſeuera nā nō corōabit̄ niſi q̄ legitie certauerit. Ille q̄dē legitime certat q̄ vſqꝫ ad finē in ſcō ꝓpoſito ꝑſeuerat:qꝛ teſte dn̄o non q̄ incepit ſed q̄ perſeuerauerit vſqꝫ i finē.h̄ ſaluꝰ erit.h̄ ille. Seneca aūt epl̄a tertia ad lucillū ait. Neceſſe eſt vt virtutū initia exituſqꝫ conueniāt. Iero.aūt ad furiā ait. In xp̄anis nō q̄rūtur initia ſꝫ finis. Paulꝰ male cepit ⁊ bn̄ finiuit. Inde vero laudantur exordia. Sꝫ finis ꝑditiōe dānat̄.h̄ ille. Et idē Iero.ſuꝑ verba Mat.24. Qui ꝑſeuerauerit vt docet ſaluatoꝛ virtutē lōgaminitatis ⁊ patiētie vſqꝫ ad mortē fore neceſſariā. Nō eniꝫ cepiſſe virtutis ē ſꝫ ꝑfeciſſe.h̄ ille.⁊ Iſidoꝰ li. d̄ ſūmo bono ait. Salus ſolū ꝑſeuerātibꝰ dat̄ nō eni eſt beatꝰ q̄ bonū icepit ſꝫ q̄ inceſſabil̄r facit.h̄ ille. Apoſto.autē.j.cor.ſeptio ait.vnumquēqꝫ ambulare oꝫ ſic̄ vocauit deus:⁊ vnuſq̄ſqꝫ in qua vocatiōe vocatꝰ ē in ea ſꝑ ꝑmaneat.h̄ ibi. Et.j.cor.9.ait. Neſcitiſ ꝙ hij q̄ i ſtadio currūt oēs q̄dē currūt ſꝫ vnꝰ accipit brauiū.ſic currite vt cōprehēdatis ois eni q̄ in agone cōtēdit.ab oibus ſe abſtinet. Et illi quidē vt corruptibilē coronā accipiāt nos aūt incorruptā.h̄ ibi. Et ad gal̄.5.dicit.ſtate ſemper firmi ⁊ nolite iterū iugo ſeruitutis cōtineri:⁊ ad gal̄.6.ait. Bonū aūt faciētes non deficiamus tēpore eni ſuo metemꝰ nō deficientes ḡ dū tp̄s habemus opemur bonū ad oēs: maxie aūt ad domeſticos fidei. Ioā.aūt apoc̄.2. ait. Eſto fidelis vſqꝫ ad mortē ⁊ dabo tibi coronā vite. Et.j.Ioā.2.dicit.vnctionē quā accepiſtis a deo maneat ſemꝑ i vobis. Saluatoꝛ aūt luc̄.9.ait. Nemo mittēs manū ad aratrū ⁊c̄. Mat.ēt.10.⁊.24.ait. Non q̄ incep.ſꝫ q̄.ꝑ.v.in fi.h̄.ſ.erit. Et ꝓuer.4.dr̄. Iuſtoꝝ ſemi ta q̄ſi lux ſplēdēs ꝓcedit ⁊ creſcit vſqꝫ ad ꝑfectū diē.⁊ Gre.d̄ pe.di.3.c.ait. Incaſſū bonū agit̄ ſi an̄ vite terminū deſeratur:qꝛ ⁊ fruſtra velociter currit q̄ ꝑuſq̄ꝫ ad metas venerit de

ficit.h ibi. Et idē Grego.ſup ezech.⁊ po.17. q.j.c.q bona.ait.q bona agunt ⁊ meliora agē deliberāt ⁊ poſt deliberata nō faciūt lʒ in bonis prioribus perſeuerēt in ꝯſpectu tū dei ceciderūt.h ibi. Itē extra ð renū.c.j.Alex. terti⁹ ait.indecēs oīo ꝓbaꝛ prius ſoluere militie cingulū ꝙ̄ cedat victori aduerſitas prelioꝝ.h ibi. Deniqʒ Aug.de pe.di.3.c.Inanis.ait. Inanis eſt pn̄ia quā ſequens culpa maculat.vulnus intātū tardius ſanaꝛ: frequēter peccans ⁊ lugēs:vix veniā merebiꝛ nihil proſūt lamēta ſi replicanꝛ peccata.nihil valet veniā ð malis poſcē ⁊ velle denuo mala iterare: pſiſte ḡ in ꝯfeſſiōe:eſto in patiētia fortiter confirmatus:vitā bonā quā cepiſti tenere nō deſinas: ꝓpoſitū bone vite iugiter ſerua.h ille. Ex predictis auctoritatibus pʒ qualꝛ ꝑpl'e meus ꝑſeuerātia in bonis opibus vſqʒ ad mortē cuilibet nr̄m eſt neceſſaria ad ſalutem.¶ Scd̄o hoc idem probo ſemptē rōnibus. Prio ratione bōificatiōis. Scd̄o rōne argumētationis. Tertio rōne aſſimilatiōis. Quarto rōne pfectiōis. Quinto rōne gratificatiōis. Sexto rōne perditiōis. Septimo rōe remunerati ōis.¶ Primo ꝓbo rōne bōificatiōis ꝙ pſeuerātia in diuino amore ⁊ virtutib⁹ cuilibʒ eſt neceſſaria.fūdamētū hui⁹ rōnis ponit Scotus in tertio.di.27.di.bōitas rei eſt mēſura amoris eius.pʒ h regula. Si eni puo vl' longo tēpore durat bonitas alicui⁹ veſtimenti ſeu equi:puo ⁊ longo tēpore ēt durat amor ad ea.Quo pſuppoſito certū ē ꝙ bonitas rei vt dr̄.j.ethicoꝝ.ſeqꝛ eēntiā rei.q2 ens ⁊ bonuz ꝯuertūt.Sʒ claꝝ eſt ꝙ eēntia dei eſt eterna a pte an̄ ⁊ a pte poſt carēs pͥncipio ⁊ fine ḡ ⁊ bōitas eius eſt ēt eterna:pp qd̄ auctor lib.de cāis dicit.pria cā oiuʒ cāꝝ eſt eterna ⁊ ſine tēpore.⁊ ibidē dr̄ pria cā eſt pura eterna ⁊ inuariabilis bōitas. Et Plato i thimeo dicit.ſūmus deus infinitus eſt non ſolū loci excluſione ſʒ ēt eterna nāe bonitate.Qd̄ ſi ſic ē ꝙ bonitas dei ē eterna ⁊ ſine vllo fine:⁊ q̄libet bonitas tm̄ dʒ aq̄libet diligi q̄ʒtū durat:ꝯcluditur neceſſario ꝙ qlibet bonitatē dei ꝯtinue dʒ deligē ēt ſi in infinitū viueret in hoc mundo. Sʒ cū ꝓbatio dilectiōis exhibitio ſit opis ḡ a ſili teneꝛ ēt qſqʒ bn̄ opari vſqʒ i finē: ꝓinde. Scotus in tertio.di.27.dicit ꝙ cū bōitas dei ſit infinita intēſiue ⁊ extēſiue iō qlibet teneꝛ eū diligē ⁊ ꝓ eo opari mō infinito ſi poſſibile eēt aduertāt igiꝛ inſenſati mūdani q nec ꝓ bonā dei diligūt nec ꝓ eo aliqd bōi opantur quā grauiſſimā penā ⁊ iudiciuʒ ſūt a deo ſuſcepturi.¶ Scd̄o hoc idē ꝓbo rōne argumētationis. Sn̄ia eſt phi.2.⁊.4.thopicoꝝ.ꝙ ſi qs teneꝛ ad min⁹ mlto plus teneꝛ ad mai⁹ pʒ. Si eni qs ſeruit eq̄ dn̄i:mlto magis curā hr̄e dʒ de iṗo dn̄o. Quo preſuppoſito certuʒ eſt ꝙ multi mūdani:vt puta cubicularij ⁊ ſeruitores dn̄oꝝ ꝯtinue vſqʒ ad mortē ſeruiūt dn̄is ſuis faciendo oia opa ⁊ ſeruitia poſſibilia q dn̄i pleruqʒ ꝓ vno verbo qd̄ ēt truſatorie dicūt ꝯ illos:eos a ſe expellūt oio ⁊ aliquādo ſuſpēdē faciūt vel decapitare.Qd̄ ſi ſic eſt ergo a fortiori teneꝛ qſqʒ velle ſpūaꝛ ſeruire deo ⁊ dn̄o dn̄oꝝ cūctis diebus vite ſue q neminē ſuſpēdit nec a ſe expellit niſi q ſponte hoc ꝓ ſe facere vellet. Quid dicam de ceſare a quo ceteri oēs impatores Ceſares ſūt nuncupati ð iṗo eni legiꝛ ꝙ vſqʒ ad mortē ꝓ mūdi gl'ia ſemp cupiebat noua bella ⁊ nouos labores inuenire:vt eius virtus mūdo clareſcē poſſet. Qn̄ dū Pōpeiū ſuū aduerſariū mortuū audiſſet ſuſpirās vehemēter igemuit di. dolo vſqʒ ad mortē q2 nō habeo decetero cū quo bellare. Si igiꝛ tam generoſus vſqʒ ad mortē fuit aius Ceſaris pp mūdū:qualis q̄lo eē dʒ ⁊ teneꝛ in ꝯſilib⁹ aius cuiuſlibʒ fidelis ꝓpter deū? Quid plura dicā. Ecce ꝙ Jacob vt habeꝛ geſi̅.29.ſeruiuit.14.ān̄is labā ꝓ rachel:⁊ vt ibi dr̄ videbantur ei dies pauci pre amoris magnitudine.Si igiꝛ iſte ꝓ hn̄da pecia carnis corruptibilis ⁊ vermib⁹ deuorāda.14.ān̄is ſeruiuit labā:q̄ʒto magis tenetur qſqʒ pſeuerare in dei virtute ⁊ amore ꝓ acqrēdo regno celoruʒ:vbi ſunt tot floride ⁊ pulcherrime virgines vt puta. Agnes margarita. Agatha Lucia Cecilia. ⁊ Chaterina:⁊ ꝙ magis eſt pͥmiceria oium virginū glorioſiſſima virgo Maria cui⁹ aſpectus ēt ꝑ momentuʒ ſupat oēs delectatiōes pn̄tis vite.¶ Tertio hoc idē probo rōne aſſimilationis.peto a vobis o ciues an res ſacre ꝓut ſūt veſtimēta lapides ligna ⁊ huiuſmodi ſel' deputate eccleſijs ⁊ mōaſterijs debeāt amplius ad vſus humanos trāſferri:⁊ certū ē ꝙ nō. Sic.n.dr̄ extra ð re.iu.li.vj.Sel' deo dicatū nō eſt vlterius in vſus hūanos trāſferendū. Itē ex̄ de rerū per.c.mācipia.dr̄.Qd̄ ſemel deo ꝯſecratū eſt ad humanos vſus trāſferri non decet. Itē de ꝯſe.di.j.c.veſtimenta.dicitur. Veſtimēta eccleſie quibus dn̄o miniſtraꝛ ⁊ ſacra-

ta debẽt eẽ ⁊ honeſta:quibus in alijs vſibus non decet frui q̃z eccleſiaſticis nec debent contingi aut offerri niſi.ſacratis hominibus hec ibi. Item Iginus papa de conſecr.di.j.c. ligna.ait.ligna eccleſie dedicata :non debent ad aliud opus iungi niſi ad aliam eccleſiam vel igni ſũt comburenda vel ad profectum in monaſterio fratribus ponenda:in laicorũ aũt opera non debent admitti.hec ibi. Similis. ſententia ponitur.19.q.3.c.que ſemel.Quo cõceſſo ꝙ etiam ligna deo dicata nõ debẽt trãſferri amplius ad vſus mũdanos certũ eſt ꝙ homo ſe conſecrat in baptiſmo:⁊ etiam poſt baptiſmũ per penitẽtiam:⁊ dedicat ſe ad ſeruitiũ ⁊ amorẽ ipſius dei.Quod ſi ſic eſt:ergo nũq̃z licet alicui homini retrahere corpꝰ ſuuz ab illo ſeruitio.⁊.cor ſuũ dĩno amore ⁊ ꝯuertere ad mũdanas delectationes ⁊ carnales amores.Et iõ Iſido.li.de ſũmo bono.hoc cõfirmãs ait.Vera ⁊ perfecta amicitia ad deũ nulla vnq̃z arte excluditur:nullo tempore abolетur ſed vbicunq̃z tẽpuſ ſe vertit ſemꝑ firma eſt:ſemꝑ ſtabilis:⁊ ꝑſeuerãs.h ibi.Et Tulius li.de amicitia ait .Vere amicitie ſempiterne ſũt.Et Salomon.puer.5.ait.verba eius.ſ.dei inebriẽt te oi tempore:⁊ in amore eiꝰ delectare iugiter.Et.puer.17.ait.omni tẽpore diligit q amicus eſt.❡Quarto etiã.ꝓbo ꝑſeuerãtiã eẽ neceſſariã in bõis opibus rõe ꝑfectionis:fũdamẽtũ rõis ponit ipe ſaluator Mat.5.di.eſtote ꝑfecti.ſ.in amore ⁊ opatione ſicͭ pr̃ vr̃ celeſtis ꝑfectus eſt. Quo cõceſſo certũ eſt ſm phm.5.meta.⁊.3.phiſicoꝝ. ꝙ ꝑfectũ ẽ ſimplr̃ cui nulla ſuaꝝ ptiũ deeſt.⁊.2. Iconomice dicit.ꝑfectũ eſt ſimplr̃.qđ habet principium mediũ ⁊ finẽ.Qđ ſi ſic eſt clarũ eſt ꝙ ſi quis habeat ſil' oẽs virtutes ⁊ nõ habeat ꝑſeuerãtiã virtutũ ſeu ipam virtutẽ ꝑſeuerãtie.cũ tales virtutes eẽnt ipꝑfecte vtiq̃z eẽnt ꝯ dei p̃ceptũ ⁊ volũtatẽ ⁊ ꝑ ꝯñs eẽnt inſalutifere ⁊ inmeritorie ad eternã vitã:cũ nihil deuſ ſimplr̃ acceptet eo ꝙ ⁊ ipe ꝑfectus ſit niſi i ſe habeat oimodã ꝑfectionẽ.❡Quinto hoc idẽ.ꝓbo rõne gratificatiõis.Fundamẽtũ rõnis põit ſeneca in prio de bñficijs.di.beneficiatus vt ſit gratus dꝫ equalis eſſe in bñficio erga benefactorẽ ſuũ.pꝫ h regula.Nam ſi vnus cõtinue reciperet amorem ⁊ beneficium ab altero ẽt ſi eẽt animal brutũ certum eſt ꝙ ille talis teneretur cõtinue illũ diligere ⁊ ei iugiter grata opera repẽdere.Quod ſi alr̃ faceret certe i

gratiſſimꝰ eẽt.dñte ipſo ſeneca.li.3. de beneficiũs.Ingratus eſt qui beneficium ſe accepiſſe negat quod accepit.ingratus qui diſſimulat.ingratus qui non reddit equale.ingratiſſimus omnium qui oblitus eſt. hec ibi.Quo preſuppoſito certum eſt ſm Bona.i.3.di.32. ꝙ deus ab eterno amauit quãlibet creaturã rationalem:⁊ eaꝫ perpetuo ſine vllo fine ⁊ termino perſeueranter amabit ſine interpollatione aliquorũ ãnorũ mẽſium ebdomadaruꝫ dieruꝫ horaꝝ nec etiã alicuiꝰ momenti tẽporis. Qđ confirmans Iere.in perſona ipſius dei.c.31.ait.In charitate ꝑpetua dilexi te. Et leuit.6.dicit̃.ignis.iſte.ſ.diuini amoris ꝑpetuꝰ eſt ⁊ ignis in altari'meo ſemꝑ ardebit. Qđ cõfirmans Dioni.lib.de di. no.ait.amor dei eſt quaſi quidam circulus principio ⁊ fine carens ⁊ vltra hoc nõ tm̃ perſeuerat in amore: ſed etiã cõtinue cuilibet viuẽti beneficia temporalia corporalia ⁊ ſpiritualia inceſſanter adminiſtrat . Quod ſi ſic eſt ꝙ deus quẽlibet ꝑſeuerant amat ⁊ ei cõtinue beneficia pr̃at iugiter mouendo celos ſolẽ lunam ⁊ huius.Ex quo motu omnia inferiora bona generantur ⁊ cõſeruantur ⁊ ſine quo motu ſtatim omnis creatura corrumpetur ⁊ deficeret:ergo a ſimili cõcludo ꝙ quiſq̃z tenetur vſq̃z ad mortem deum inceſſanter diligere:⁊ ei iugiter famulari:propterea Boe. metro.8.li.ſecũdi ait.O felix hominũ genus ſi veſtros amicos amor quo celum regitur regat:ſi quis aũt alr̃ facit nõ tm̃ initiũ ingratitudinis incurrit:ſꝫ.ꝑfecto meret̃ ꝙ deus ſtati ab eo ſbtrahat omnẽ ſuũ amorẽ ⁊ etiaꝫ oia bñficia que ei largit̃ inceſſanter.hic valẽter exclama ſi vis ꝯtra illos ⁊ illas q parũ ꝑſeuerãt i diuino amore atq̃z in diuinis p̃ceptis.imo q forte eũ nec vnq̃z dilexerũt:nec ei vnq̃z ſeruierũt:ſꝫ ſimplr̃ mundo carni atq̃z diabolo.❡Sexto hoc idẽ.ꝓbo rõne ꝑditiõis.naꝫ ſi quis haberet oẽs virtutes angelorũ atq̃z ſanctorum ⁊ ꝑſeueraſſet in eis cẽtuꝫ mille ãnis ⁊ cõtingẽt adhuc euꝫ viuere ꝑ ſolũ diẽ nãleꝫ imo per ſolã horã ⁊ nollet illa die ⁊ hora in eiſdem virtutibus perſeuerare:dico ꝙ talis ſtatim perderet totum meritum omnium virtutũ precedentiuꝫ quod habebat apud deum.Fũdamẽtum iſtius rõnis ponit phs.12.meta.di. q̃zto aliqđ principium perfectius conſiſtit:tanto perfectius ſtant ineo ſui effectus ⁊ principiata:⁊ quãto idem principium citius corrũpit̃:tanto corrumpuntur ⁊

in eo ſui effectuſ vt principiata.patet hec regu
la exēplo ipſius phi lib.de lōgitudine ꝛ breui-
uitate vite dñtis.Corruptis aialibus ſtati cor
rumpitur omnis ſcientia ꝛ ois ſanitas in eis
hoc idē patet alio exēplo.Nā ſi corrumperet̃
anima alicuius artificis:corrūperent̃ ꝛ ſimul
omnes hydee.i.forme rerū artificialiuꝫ in ea
exiſtentes ꝛ ab ea depēdentes.❡ Quo preſu
poſito certū eſt ſꝫ Bona.in.2.di.27. Et.in.3.
di.37.ar.2.q.1.ꝙ meritū omniū virtutuꝫ atqꝫ
bonorum operum depēdet a gratia ꝛ chari-
tate.qḋ ſi ſic eſt manifeſtum eſt ꝙ charitas ꝛ
gratia ſm Tho.2.2.q.24.ar.12.ꝛ ſm Bona.
in prio.di.17.ar.2.q.3.per ſolum peccatū mor
tale oio corrumpuntur ꝛ ānichilantur. Et ra
tio eſt quia peccatum mortale directe oppo-
nitur gratie ꝛ charitati:ꝛ per conſequens ad
ueniens in anima eas corrumpit ſed certum
eſt ꝙ qui deficit a perſeuerantia bonoruꝫ ope
rum mortalr̃ peccat cum agatur cōtra prece
ptū domini luc.18.dicentis.oportet ſemꝑ ora
re ꝛ nūq̃ꝫ deficere.vbi Criſoſti.ait.non ceſſat
orare qui non ceſſat benefacere:ergo per tale
peccatū tollitur omnis gratia ꝛ charitas ab
anima:neceſſario etiā tollitur ab ea oē meri-
tum virtutū precedētiū ab eadē gratia ꝛ cha
ritate ꝓueniēs.o aia iſelix o aia ceca o aia oio
beſtialis q̄ multo tēpore multa bōa opa facis
ꝛ poſtea ab vno ope deficis.Ecce ꝙ in pūcto
ex d̄fectu pſeuerātie oē meritū iā acqſitū iā d̄
ꝑdis.Et confirmat̃ iſta rō.Nam ezech.18.di.
Aia q̄ peccauerit ipa morietᷣ mōte.ſ.ſpirituali
nō eēntiali.Quo cōceſſo certuꝫ eſt ꝙ ſic̄ ſe hꝫ
mors corporalis circa bona temporalia ſic ſe
habet mors ēt aie ſpūalis circa merita ſpūa-
lia.Sed clarum eſt ꝙ aduenicte morte corpo
rali ſimul perdūtur omnia bona temporalia
etiā in quiquaginta ānis acquiſita:ergo a ſi-
mili aduenięte morte ſpirituali in anima que
prouenit ex defectu perſeuerantie:ſimul per-
duntur in pūcto oia merita ſpiritualia iā mlr̃
tis tēporibus acquiſita.propter qḋ Eze.18.di
cit̃. Si auerterit ſe iuſtus a iuſtitia ſua ꝛ fece
rit iniquitatem ſm omnes abhominationes
quas operari ſolet impius:omnes iuſtitie ei⁹
quas fecerat nō recordabunt̃.h ibi. Et eccle-
ſiaſtes.9.dicitur .Qui offendit in vno.ſ.in ꝑ-
ſeuerātia multa bōa ꝑdet.Et extra de re.iur.
in regula defleat.dicitur.defleat peccator q̄
offendēs i vno factus ē oiuꝫ reus.Et Aug.li.
de moribus eccleſie.ait.ēt ſi pſeueraueris in
oib⁹ bōis ꝛ deficias i vno iuſtitia dei iudica
bit te.ac ſi nulluum vnq̃ꝫ feciſſes bonū.h ille.
❡ Septimo deniqꝫ hoc idē probo ratione re
muneratiōis.ſ.eterne vite fūdamētum rōnis
pōit phs.2.phiſicoꝝ.di.finis imponit neceſſi-
tatē oibus hijs que ſūt ad finē.pꝫ hec regula.
Nā ſi infirmus quiſqꝫ deſiderās finē ſanita
tis recipet ſimul oia remedia ꝛ cōſilia medi
corum ad ſanitatē.ꝑducētia ꝛ deficeēt in vno
remedio:talis profecto finem ſanitatis nunq̃ꝫ
obtineret.Quo preſuppoſito certum eſt a ſi-
mili ꝙ ſi quis habeat oēs virtutes ꝛ deficiat
in pſeuerātia q̄ eſt cōſumatio ꝛ pfectio oium
virtutū:ipoſſibile eſt ꝙ obtineat vnqꝫ finē de
ſideratum eterne vite.dicēte Ber.in epl̃a ad
ianuenſeꝫ.abſqꝫ perſeuerantia nec q pugnat
victoriā:nec palmā victor cōſequit̃ nutrix eſt
ad meritū:mediatrix ad premiū.tolle pſeuerā
tiā:nec obſequiū mercedē hꝫ:nec bn̄ficiū grāꝫ
neqꝫ laudē fortitudo:ſola eſt pſeuerantia cui
eternitas cōceditur:vel potiuſ q̄ eternitati ho
minē reddit dn̄te dño.Qui perſeuerauerit vſ
qꝫ in fi.ſaluus erit.h ille.Et cōfirmat̃ iſta rō
Nā Aug.d̄ verb dñi ait.meritū dꝫ corrn̄de-
re premio.Quo p̄ſuppoſito certum ē ꝙ deus
dat cuilibꝫ premiū ſine termino ꝛ fine:quod ſi
ſic eſt:g̊ qlibꝫ tenet̃ pſeuerare in diuino amo-
re atqꝫ in opib⁹bōis q̄ꝫtuꝫ in ſe eſt ſine termi
no ꝛ fine:a quo ſi qs deficit cū merituꝫ nō co
reſpondeat premio:ſequit̃ ꝙ talis non pſeue
rās nūq̃ꝫ poterit eterne vite premiū adipiſci.
Sꝫ dic mihi queſo o q nō pſeueras in prece-
ptis dei ſi tibi ꝓmitteret̃ vna ſola gēma que
in ſe cōtinēt oia ſimul bona q̄ vnq̃ꝫ deſidera
re poſſes:peto an quinq̄ginta ānis iugiter pu
gnares ꝛ oēm laborem ſuſcipes:vt ſic poſſes
eam adipiſci:certuum eſt ꝙ ſic.Sed o miſe-
ra creatura a fortiori teneris h omnia iceſſan
ter operari:vt acquiras tibi gēmā que deus
eſt:q oia d̄ſiderabilia realr̃ i ſe ↄtinet ſic̄ exē-
plo ſenſibili pꝫ. videm⁹eni ꝙ ē aliqd qḋ ↄti-
net i ſe omnes ſenſus.ſ.caput:ꝛ aliqd ↄtinet
in ſe omnia membra ſicut corpus: ꝛ aliquid
quod continet omnes potentias.ſ.negatiuaꝫ
ſenſitiuam ꝛ rationalem ſicut eſſentia anime
ꝛ aliquid quod continet omnia corpora ſi-
cut celum empireum: ꝛ aliquid quod conti-
net ꝑ miſericordiam ꝛ aduocationeꝫ omnes
gentes ſicut virgo Maria:ꝛ aliquid qḋ cōti
net omneſ penas ſicut infernus:ergo a ſimi-
li neceſſe eſt ꝙ perſeueranti in virtute detur

qdā beatitudo q̄ dcꝰ ē in ſe ꝯtinēs oīa bona
deſiderabilia qđ ꝯfirmans Boe. ꝓſa. ſecūda
tertij lib. beatitudo ait ē ſtatꝰ oīuꝫ bonoꝝ ag
gregatione ꝑfectus. Et ꝙ plus eſt: cuꝫ corpꝰ
qđ corrūpitur aggrauat animaꝫ ⁊ deprimat
terrena ībabitatio ſenſuū plura cogitantem
vt dicitur ſap. 9. impoſſibile eſt ꝙ tot bona
deſiderentur in bac vita quin plura dentur
perſeueranti in diuino amore in futura vita
dicente Aug. 22. de ci. dei. Quod deuſ prepa
rauit diligētibꝰ ſc fide non capitur ſpe non at
tingit caritate ñ cōpbēdit deſideria oīa ⁊ vota
trāſgredit. acqri pōt extiari ñ pōt. h ille. Ex ꝑ
dictꝭ ēt oībꝰ vidiſti pplē meꝰ qliꝫ neccē ē ad ſa
lutē ꝙ qſqꝫ veſtrū ꝑſeueret vſqꝫ ad mortē in
bonis operibꝰ ⁊ diuino amore. ¶ Tertio boc
idē ꝓbo figuris. nā dñs leuit. 3. figuratiue pre
cepit moyſi ꝙ filij aaron offerrēt ī ſacrificio
totū adipē cū cauda q̄ cauda cū ſit finis aial
denotat ꝙ hō tenet iugit vſqꝫ ī fineꝫ vite ī bo
no ope ꝑſeuerare. ꝙ ſi qs forte obijceret qūo
ē poſſibile ꝑſeuerare ī bono ope ꝭ oī tpē. Rñ
dit tho. 2. 2. q. 104. ar. 4. di. cū qrit an ꝑſeuerā
tia ſit in precepto. Rñdeo ꝙ dupplex ē ꝑſeue
rātia vna ē cōtinuatio ī boniſ opibꝰ: ⁊ ad hāc
nullus tenet q: ipoſſibilis ē ⁊ ad ipoſſibile ne
mo pōt obligari vt dr. de. re. iu. li. 6. Alia ē qđ
dā ꝓpoſitū ꝑſeuerādi ī bono ꝓ loco ⁊ tpē: ⁊
ad hanc quiſqꝫ tenetur. ⁊ de hac itelligit do
minus cum dicit Mathe. 10. Non qui icepe
rit ⁊c. Et rō huiꝰ ē: q: precepta affirmatiua et
ſi ſēp obligāt nō tñ ad ſemp ſꝫ ꝓ loco ⁊ tpre
vñ ſicut pcepta affirmatiua q̄ de patria dan
tur ſunt acceptāda ſm ꝑpationeꝫ animi vt. ſ.
hō ſit paratus ea adimplere cuꝫ opus fuerit
ita ⁊ precepta perſeuerantie ſūt accipiēda ſm
preparationeꝫ animi vt. ſ. quiſqꝫ ſp operet cuꝫ
adeſt neceſſitas bene operandi. Alia figura
habet gen. 19. de vxore loth. que ideo in ſtatu
aꝫ ſalis verſa ē q: poſt egreſſuꝫ de malorum
ſocietate videlicet ſodomoruꝫ non ꝑſeuera
uit in pcepto angeli: ſed retroſpexit. Qua fi
gura dat itelligi ꝙ q cepit deū amare ⁊ ꝓ ipo
bene opari ⁊ deinde retro aſpicit ad mūda
nū ſe cōuertēs amorē a deo reprobat. Tertia
figura habetur apo. 4. de. 4. aialibꝰ q̄ erāt ple
na oculis ante ⁊ retro que nō habebāt requi
eꝫ die ac nocte ſed iugit clamabāt ſanctꝰ ſcūs
ſcūs dñs deus omnipotēs qui eſt ⁊ qui erat
⁊ qui venturus eſt. Qua ēt figura cuꝫ ceteris
datur intelligi o pplē meus ꝙ quilibet verus
dei amator non debet habere requieꝫ die ac
nocte in operibus virtuoſis vſqꝫ in finem vi
te ſue ¶ Quarto etiā probo ſimilitudinibus
perſeuerantia cuilibet fore neceſſariam ſm.
enim phm li. de celo ⁊ mundo. quātūcunqꝫ
celi inferiores iugiter diuerſis motibus agi
tentur celum tamen ſupremuꝫ qđ nos empi
reum ponimus in nullo mouetur: nec a ſua
quiete perturbatur. Sed perſeueranter in ſua
immobilitate perſiſtit. nam vt bona. dicit in
ſecundo. d. 2. ar. 2. q. 1. in quarto argumēto. ce
luꝫ emperium ē luminoſum eſt ſpacioſuꝫ eſt
vniforme ⁊ vltra hoc ē ſemper imobile. Sic
ergo a ſimili dico ꝙ q̄uis potentie inferioreſ
⁊ ſenſitiue perturbentur agitent ⁊ moueant ī
ordinate ad bona ſenſibilia: tamen ratio ca
uere debet ne vnq̄ꝫ moueatur ⁊ diſcedat ab
operibus virtuoſis quin potius in eis vſqꝫ
ad morteꝫ imobilis perſeueret. Aliam ſimili
tudinem habemus de ſtellis. nā quātūcunqꝫ
cetere ſtelle circa celi axem ⁊ cardineꝫ moue
antur: cardo tñ ipſe a ſua quiete nullatenus ꝑ
turbatur ſed ſemper imobilis perſeuerat: ſic
a ſimili quātūcunqꝫ pars ſenſualis vel aliqd
aliud vt puta mundus ⁊ diabolus obuiet ra
tioni: illa tamen continue vſqꝫ in finem de
bet frui ſua quiete videlicet diuini amoris.
Item quantūcunqꝫ terra ⁊ aer inferior: cor
poraqꝫ inferiora pluuijs ⁊ tēpeſtatibꝰ ꝑturbē
tur nunq̄ꝫ tamē eorum perturbatio peruenit
ad celum. ⁊ q̄uis inferior pars aeriſ plena va
poribꝰ terrenis pluat grandineꝫ: ſuperior ta
men ps ſemp ſerena ⁊ clara perdurat. eo ꝙ
nullas nebulas vel vapores ad ſe aſcendere
permittit. Quod hoc modo phi probauerūt
nam mons olim tante altitudinis eſſe fer
tur. vt nullis pluuijs ⁊ nullis terrenis exala
tionibus ꝑ turbetur. ī hunc altiſſimuꝫ montē
pro tempore phi aſcēdebant vt poſſēt ibi de
aſtris aliq̄ cōtēplari. Sed pp nimiā ibi aeriſ
puritatē quo vegetari non poterāt: ſpōgias
aqua plenas ad naſum ferebāt. dū in monte
igitur eſſent poſtq̄ꝫ de ſtellis viderant digito
in pluribꝰ locis ibi ſcribebant quaſ litteras ſe
quenti anno cū illuc accedebant in nullo mu
tatas. Ideo a ſimili phi ipſi aſſerebāt ꝙ ī ꝑte
ſuperiori rationis nulla debebat vnq̄ꝫ libido
vel concupiſcētia aſcendere: ſed iugiter vſqꝫ
ad mortem virtutibus moralibus adherere.
Aliam ſimilitudinē hēmus in arte orato
ria. Nam ſiquis vt dicit tulius in rethorica

ſcđa i ſua oꝛone haberet optimū exoꝛdiū op-
timā diſpōnē inuētionē memoriā eloquētiā
narratioē ꝓnunciationē ⁊ nō haberet bo-
nā ⁊ ſolidam cōcluſionē:talis oꝛo oio priua-
ret merito humane laudis. Et rō eſt:q2 ꝯclu
ſio vt idē Tulius in pꝛia rethoꝛica ꝗ ars ver⁹
dr.eſt totius oꝛonis exitus oꝛnatus determi
natio atq3 perfectio:ergo a ſimili ſiqs habeat
omnes virtutes:⁊ nō habeat finem pſeueran
tie:priuabitur ſine dubio merito celeſtis glo-
rie. Aliā deniq3 ſimilitudinē habem⁹ in ſciē-
tia logicali. Nā ſicut ad habēdū vel faciendū
ſylogiſmū oio exigit vniuerſalis affirmatiua
vel negatiua:eo ꝙ ex puris ꝑticularibus nihil
ſequitur:ſic a ſili ſiquis ꝺbeat hre ſylogiſmū
⁊ ꝯcluſionē vite eterne.oz ꝙ vniuerſaliter ſit
iuſtificatus ab omni culpa ⁊ oi preditus vir-
tute. Ex predictis etiam ſimilitudinibus patz
qualiter perſeuerātia bonoꝝ opum vſq3 ad
moꝛtem cuiuſlibet eſt neceſſaria ad ſalutem.
¶Quinto deniq3 hoc idē ꝓbo exemplis ⁊ ꝑ
cipue ꝗdruplici exēplo. Prio exēplo nāli crea
turaꝝ ꝗ omnes iugiter perſeuerāt i eo ad qꝺ
a deo ſūt oꝛdinate. Nā celū ⁊ ſinguli oꝛbes
planetarū a ſuo motu ⁊ influētia inferioꝛa ad
momētū nō deſinunt:ſed vniformiter pſeue-
rāt in eo qꝺ ceperunt:donec ad finem ꝑuene
runt quē intendūt:nūquid ſol ⁊ luna ⁊ ſtelle
ceſſant illuminare: ignis calefacere ⁊ luce-
re:aer ſuis tempoꝛibus humectare ⁊ cūctis
animalib⁹ ſpiramē retribuere:certe nō imo
Judicū .5. dicit. Sol ⁊ ſtelle ſemper manēt
in curſu ⁊ in oꝛdine ſuo.nunquid mare deſi-
nit aquas ꝑ venas terre trāſmittere:certe nō
Natura inſuper aliarum aquaꝝ fluminum
⁊ fontium hoc ſeruat:quia quottidie fluunt
vſq3 ad terminum ſuum. Unde eccleſiaſtici
primo dicitur. Ad locum vnde exierāt flumi
mina reuertuntur vt iterum fluant. Nun-
quid terra deſinit fructus pꝛoducere niſi per
accidens:certe non:imo natura omnium ar
boꝛum ⁊ plantarū ſemper perſeuerat in ope-
re ⁊ laboꝛe:quouſq3 deueniat ad debitum cō
plementum:ſimiliter coꝛ in quolibet anima-
li nunꝗ̄ ceſſat a motu etiā per momentum
tempoꝛis. Si igitur natura ſine ratiōe ꝗ̄uis
ab intelligentia regatur ſemper perſeuerat in
opere ſuo:ignominioſum valde eſt ꝙ rationa
lis homo deficiat ab operibus virtuoſis.
¶Secundo etiam pꝛobo exemplo artificiali
ſeu artificum. Naz omnes artifices iugiter
laboꝛant ⁊ perſeuerant in opere ſuo:quouſq3
veniant ad complementum operis. Et hoc fa
ciunt pꝛo acquirendo vno marcheto vel bole
neno coꝛruptibili. A foꝛtioꝛi debet quiſq3 in
arte virtutum ⁊ bonoꝛum operum pꝛo acqui
rendo incoꝛruptibili regno celoꝛum perſeue-
rare. ¶Tertio hoc idem pꝛobo exemplo ra-
tionali videlicet romanoꝛum ⁊ precipue exē-
plo fabritij qui in omni virtute plurimū per
ſeuerauit.cui⁹ laudē Boe.metro ſeptimo lib.
ſecūdi cōmemoꝛat.di.vbi nūc fidelis oſſa fa-
bricij manēt:De illo eni fabricio narratur
in hyſtoꝛia romanoꝛum que dicit eutropij li.
ſcđo.ꝙ cum pirrus rex epirrotarū tarentinis
veniſſet in ſubſidiū cōtra romanos:comper
to ꝙ Fabricius eſſet paup ꝗ erat vnus de le
gat romanoꝝ:nūtijs miſſis ad eū obtulit ei
ꝗrtā ꝑtē ſui regni vt ad ſe trāſiret ⁊ ſimꝉ cū
hoc magnā auri quātitatē ei preſtare voluit
ſi ꝓderet romanā ciuitatē.cui Fabritius dixit
regnū tuū ſiꝉ cū auro tanꝗ̄ lutū deſpicio:ex-
ſtimās pſeuerātiā fidei melioꝛē ⁊ nobilioꝛem
eē oibus regnis ⁊ auro mūdi. Interiecto ve-
ro anno:miſſus ē Fabritius cū exercitu a ro
manis cōtra pirrū ad quē medicus pirri ve-
niēs ꝓmiſit ſe pirrū veneno occiſurū:ſi ſibi
aliqđ vel minimū polliceret.quē Fabriti⁹ vin
ctū ſtatim iuſſit reduci ad pirrū:pirroq3 di-
ci ꝙ cōtra eū medicus ſpopōdiſſet. Tunc rex
pirrus plurimū admiratus dixiſſe fert. Ille ē
Fabritius ꝗ difficilius a pſeuerātia ſue hone
ſtatis ⁊ fidei ꝗ̄ ſol a ſuo curſu pōt auerti. Si
igit h pagan⁹ ſine vlla expectatiōe premij ce-
leſtis ſic vſq3 ad moꝛtē in virtute perſeuerare
voluit quāto magis qlq3 xp̄anus dz perſeue
rare in virtutibus hñs ex hoc certitudinē vi-
te eterne. ¶Quarto hoc ꝓbo exemplo ſancti
moniali:vz ſcōꝝ ⁊ precipue Job.q.27.c.d.
donec deficiā nunꝗ̄ recedā ab inocētia mea
⁊ iuſtificationē meā quā cepi tenere nō de
ſerā. Sil'e exēplū habemus de Paulo.2.thi.
4.di.bonū certamē certaui curſū cōſūaui ⁊c.
Et ad Ro.3.di. Nō facio aiā meā precioſio
rē ꝗ̄ me:dūmō cōſumem curſū meū ⁊ mini
ſteriū verbi qꝺ accepi a dño ieſu. ¶Aliꝺ exē
plū habem⁹ ꝓphe dicētis. Inclinaui coꝛ meū
ad fa.iuſti.tu.i eternū pp retributionē. Itē di
cebat. Juraui ⁊ ſta.c.iu.iuſtitie tue. O primū
etiā exemplum habemus de.40.martyribus
ꝗ pro xp̄i fide ſiꝉ omnes in ſtagnū frigidiſſi
me glatici pꝛoiecti:accidit ꝙ vnus coꝝ ſpō-

te egreſſus eſt nec cū ceteris vſqȝ ad mortem
pſeuerauit. Janitor aūt reſpiciēs vidit.39.au-
reas coronas :⁊ cum eſſent.40. martyres di
xit intra ſe. Ego pfecto q̄dragesimā coronā
habebo:⁊ ſtati ingrediēs cum feruore ſtagnū
glatiei:coronā habuit quā alius nō perſeue-
rās oio pdiderat. ¶ Deniqȝ hoc pbo exēplo
xp̄i bn̄dicti q vt habeť ad phil'.3. Fact⁹ eſt obe
diēs vſqȝ ad mortē. Unde nō. q trigitatri-
bus ānis cōtinuis noluit vnq̄ȝ deſiſtere a p-
ſeuerātia nr̄e redemptionis:non propter vllā
tēptationē:nō propter pe॥itētiā nec propť tri
bulationē:nō pp̄ter anxietatem frigoris ⁊ ca-
loris nō propter ingratitudinem nr̄am atqȝ
iudeorū:nō propter acerbiſſimam penam tā
aīe q̄ȝ corpis.nō propter pietatē ⁊ preces ſue
matriſ magdalene atqȝ diſcipuloꝝ. Sȝ ſemp
in predictis vſqȝ ad mortē nō deſſeč quouſqȝ
dixit cōſumatū eſt. Et Jo.17.di.opus conſu-
maui qd̄ dediſti mihi vt faciā. Et ſtatim hoc
dicto dixit. In manus tuas.ſ.nūc ⁊ nō aū cō
mēdo ſpiritū meū. Quo exēplo datur intelli-
gi q ſolū animaȝ illā celeſtis pr̄ ſuſcipiet in re
gno eterne vite q̄ perſeuerauerit vſqȝ iſinē in
eius amore ſeu i opibus virtuoſis. ⁊ certe ni-
mis igratus erit q pp chriſti amorē nō perſe
uerat in eius preceptis ⁊ dilectione vſqȝ ad
mortē⁾ ex quo ipſe pp̄ter nos omnes vſqȝ ad
mortē in opibus nr̄e redemptiōis pſeuerauit
¶ Ex predictis igitur auctoritatibus rōibus
figuriſ ſimilitudiniubs ⁊ exēplis vidiſti,popu
le meus qualiter vnicuiqȝ ſaluando:neceſſa-
ria eſt pſeuerantia in diuino amore ⁊ operi-
bus bonis:obſecro igiť te oro ⁊ obteſtor mi
popule precordialiſſime amātiſſime ⁊ dulciſſi
me.quē totis viſcerib⁹ diligo vt perſeuerare
velis in diuino amore in fraterna charitate i
diuinis preceptis ⁊ opibus miſericordie ſpiri
tualis ⁊ corporalis:in contritione ⁊ abſtinen-
tia peccatorū in ſuſceptione deuota ſacramē-
torum in pietate iuſtitia fortitudine tēperātia
ceteriſqȝ virtutibus vt ſimul omnes in virtu
te perſeuerātie mereamur gr̄am dei in pn̄ti ⁊
in futuro gnāli iuditio mereamini ēt coloca-
ri vos omnes ſimul ⁊ ego ad dextrā nr̄i veri
⁊ glorioſi iudicis xp̄i atqȝ ab eius ore dulci-
ter audire verba Math.xxv.venite bene.pa.
mei.⁊c̄. Quod vt fiat rogem⁹ omnes iugiter
⁊ deuote creatorē nr̄m vȝ pr̄eȝ filiuȝ ſpūȝ ſan
ctū necnon ⁊ ipſum ſaluatorē nr̄m ieſū xp̄m
ſil' cuȝ dulciſſima eius mr̄e totaqȝ celeſti cu-
ria in quo ſimul cū eodē pr̄e ⁊ ſpū ſancto om
nis poteſtaſ omnis bonitas omnis clemētia
omnis iuſtitia omnis magnitudo.omnis ſa-
pientia omne regnū ⁊ imperiuȝ oīs charitas
oīs benedictio oīs claritas oīs gratiaꝝ actio.
oīs laus oīs honor oīs virtus oīs fortitudo
in ſecula ſeculoꝝ amē. ¶ Si quid in hoc qua
drageſimali nr̄o foret minus bn̄dictuȝ quod
abſit aſcribať ipicie ⁊ ignorantie mee:illud tn̄
humiliter ſi neceſſe foret prelatis noſtri ordi-
nis ⁊ omnibus me prudētioribus ⁊ ſapiētio-
rib⁹:ſȝ in primis ſācte ac catholice mr̄i eccle
ſie q̄ eſt magiſtra omnis virtutis omnis ve-
ritatis ⁊ que in ſententijs ſuis errare nō pōt
cum a ſpū ſancto ⁊ domino noſtro ieſu xp̄o
qui eſt in fallibilis veritas iugiter regať corri
gendū trado:ſi qd vero dignū laude ⁊ fructū
in eo p me dictū eſt:dn̄o deo noſtro in cuius
veritate oīa ſūt vera:⁊ i cui⁹ lumie oīa obſcu
ra patēt patri.ſ.⁊ filio ⁊ ſpūi ſancto in, eēntia
vno in pſonis trino:ex quo oīa p quē oīa in
quo oīa in quo viuimus mouemur ⁊ ſumus
qui pncipiū eſt oīuȝ bonoꝝ:lumē oīum rōnū
ſine quo nulla nā ſubſiſtit nulla ſcīa inſtruit ⁊
null⁹ vſus expedit:tot ſint laudes ⁊ gr̄e quot
officio nequeunt dici lingue. In infinitū eniȝ
maior eſt oī laude:oī rōne:omniqȝ narratiōe
imo ē oī intellectui creato ſuperior: vt ad ipȝ
narrādū ⁊ digne laudādū ēt deficiāt omnes
lingue:tā angelice q̄ȝ humane:q2 quicqd crea
ta intelligētia de ipo dixerit:in infinitū min⁹
erit q̄ȝ ei⁹ dignitas regrat. Sit inſup ⁊ apud
deū ⁊ ſaluatorē nr̄m ieſuȝ xp̄m pre creaturis
oībus ſemp bn̄dicta dei mater ſitemerata vȝ
virgo Maria.vna cū ſeraphico pr̄e meo frā
ciſco cuius virginis gl'ioſe meritis ⁊ p̄ce non
ſolū vt puto viuo corpe: ſed ēt vt ſpo mēte ⁊
charitate:cui virgini gl'ioſe ⁊ ſeraphico meo
pr̄i frāciſco ēt, denuo me hūil'r ceteroſqȝ cō-
mēdo vt tā i me q̄ȝ in ceteris gr̄am ſuā auge
at ⁊ ꝯſeruet ⁊ dicat omnis populus Amen.

¶ Explicit q̄drageſimale de.12.mirabilib⁹ ex
cellētijs xp̄iane fidei edituȝ cū ingēti ſtudio ⁊
labore per veñ. Religioſū fratrē Antoniū de
Balocho dioceſis Vercellēſis regularis ob
ſeruātie fratrū minorū pſeſſorē ac predicato-
reȝ apoſtolicum. Impreſſum vero Venetijs
Per Joānē ⁊ Gregoriū d̄ gregoriis fratres
Anno domini, M.cccc.lxxxxij. mēſiſ Febru-
rij die.xvi. Finis

a
Prima vacat
Fratris Antonij
rum,bonorum
ingt vt maioribus
b
in dictando ꝛ
tate ſe ſeparet
dis ꝛ huiuſmodi
dicitur diſpoſitio
c
tra multos
monentez.Et
dit di.Quod
coactionis:ꝛ
d
in corpore
non poteſt quis
debuit potiſſime
creuit humano
e
diffinitionē eſſentialē
ad generationē
ſanctarum virtutū
ſi ſemen
f
ticiam eternorum
eia ratiōe
lium mentem
euacuat ꝛ
g
Acceptus eſt regi
Licet enim
actibus vite ſue
tas reſpondet
h
Sed poſt
plicē potentiam
alia fide ꝛ lege
eſſet quod bene
i
hoc eſſent
¶ Feria tertia
quod non eſt
dem in ſe

k
plectitur omne
aia debet eſſe
cum Maria
Mat.26.vbi
l
apparitionis ſeu
cula in fide
nouē reſpectibus
ſtulauit abſolute
m
fidei eius
ſurda nobilior
eſt:atqꝫ credētiū
preterit orbis
n
de paſſionibus
non ſit de aliquo
adheſionē circa
ſcdm aūt ꝛ
o
petitiuam partem
cōcluditur ꝙ fides
tione ſicut
ſed domū dei
p
tatē de rebus
triplex adiutorium
te ab eo
exhibēda
q
di.O Jeſu
bitur.Vos
tionem nobis
ſe quia
r
phm.2.de anima
ſuſcipiet claritatem
eius.Et
cuſſione:habeo
ſ
teri ꝛ ſi
humilitatis
32.q.j.c.
dia reſeruari

t
cōſequēs etiam
latria.Cōſiderata
ſ.ꝙ diſtinguenduz
feciſti aliud
v
Quartum; bñficiuz
litatis.Nam
ita vt ſit
dicitur.Memento
x
noſtra ex deo
pōt cum eis
ſolis.Quia
me paruulorum
y
fidei articulis
gritas omnium
Primo rōne
loco ꝛ tēpore
z
quod etiam
erant ea
uenitur maior
quod parum eſt
ꝛ
tia.Certum eſt
ꝙ diminuitur
atqꝫ alicuius
pro temporali
ꝯ
de paſſione
petitū inanis
archa procedat
ris ad hoc
ꝝ
requiritur oīs
hec ille.
omni virtute
12.ꝙ tranſeunte
A
ſub accidentibus
do reſpectu
hoc dedit
ceſſitate ſalutis

B
Alexan.Adiungit
bibit etiaz
ſuo occurrere
patet decimum
C
Diuinitate clare
pium mediuz
parentur mortes
ctatu vbi agit
D
ingratas:ꝛ per
ꝛ oſcularer
funderet ꝛ etiam
poteſt tm̄
E
redeuntibus a
putrido ſeu
argumento habeo
enim credimus
F
Felicitate eterna
gumentis cum
dico vobis
cōmendant:exquo
G
ſuſtinere
ad credendum
Jac.4.dicitur
tam dilectionē

Z
G

¶Tabula preſentis operis de .iz. vʒ preroga-tiuis excellētiſſime fidei xpiane. Jn qua an-notant per ordinē ſermones ⁊ eorū capitu-la. Et primo.

¶Dominica in ſeptuageſima de prima ex-cellentia ſacratiſſime fidei que dr̄ excellen-tia quidditatis. Sermo p̄m⁹ car.5. Jn quo ſermone ponit prim⁹ reſpectus .ſ. eruditiōis quo faciliter quiſqʒ poterit ꝓficere ⁊ conſer-uari in gratia dei ſub quo reſpectu ꝓponū-tur tres conditiones.

Prima dr̄ conditio Sublimitatis. car.6.
Secunda conditio Claritatis. car.7.
Tertia conditio Puritatis. car.8.

¶Feria ſecūda poſt dominicā ſeptuageſime de quattuor alijs conditionib⁹ quas ālibet doctrina requirit. Sermo ſcd̄s. car.8.

Prima dr̄ conditio Medietatis. car.9.
Secunda conditio Diuerſitat. car.10.
Tertia conditio Vigoroſitatis. car.10.
Quarta conditio Charitatis. car.10.

¶Feria tertia poſt dominicā ſeptuageſime de excellentia quidditatis eiuſdē fidei. Ser-mo tertius. Jn quo ſermone ponit ſecūd⁹ reſpectus vʒ diſpoſitionis quo quiſqʒ faci-liter ſperare poteſt de ſalute ſua ſub quo re-ſpectu ꝓponūtur ſeptē diſpoſitiones e qb⁹ tm̄ explicant in preſenti ſermone tres.

Prima dr̄ diſpoſitio Acceſſionis. car.12.
Secunda diſpoſitio Feſtinationis. car.13.
Tertia diſpoſitio Cōtinuationis. car.14.

¶Feria quarta poſt dominicā ſeptuageſi-me de reliqs quattuor diſpoſitionib⁹ predi-ctis. Sermo quartus.

Quarta dr̄ diſpoſitio Attētionis. car.15.
Quinta diſpoſitio Creditionis. car.16.
Sexta diſpoſitio Suſceptionis. car.17.
Septima diſpoſitio Operationis. car.18.

¶Feria quīta poſt dominicā ſeptuageſime de tertio reſpectu principali: vʒ Influxiōis diuine clementie quo apparet ꝙ quiſqʒ fa-ciliter ſaluari poteſt ex ſeptē effectib⁹ diui-ne clementie. Sermo quintus. car.19.

Prim⁹ dr̄ effect⁹ Preſeruationis. car.20.
Secūdus effectus Purificatiōis. car.22.

¶Feria ſexta poſt dominicā ſeptuageſime de qualitate eiuſdē fidei ꝗ cognoſcitur quē-libʒ poſſe faciliter ſaluari alijs duobus effe-ctibus diuine clementie Sermo ſextus.

Tertius dr̄ effectus Inductionis. car.23.
Quartus effectus Cuſtoditionis. car.26.

¶Sabbato poſt dominicā ſeptuageſime de qualitate eiuſdē fidei que apparet quēlibet faciliter poſſe ſaluari alijs tribus effectib⁹ diuine clementie. Sermo ſeptimus.

Quintus effect⁹ dr̄ Inſtitutionis. car.28.
Sextus effectus Conditionis. car.29.
Septim⁹ effectus Interceſſionis. car.30.

¶Dn̄ica in ſexageſima de quidditate eſſen-tiali eiuſdē fidei que demonſtrat ꝑ quattu-or articulos. Sermo octau⁹. Jn quoꝝ pri-mo declarat ſub triplici reſpectu q̄re apo-ſtolus fidem appellat ſubſtantiā. Quorum

Primus reſpect⁹ dr̄ Cauſalitatis. car.33.
Secūdus reſpect⁹ Neceſſitatis. car.35.
Terti⁹ reſpect⁹ Cōſeruabilitatis. car.35.

¶Feria ſecunda poſt dominicā ſexageſime de quidditate ſeu diffinitiōe eſſentiali eiuſ-dē fidei: que demōſtrat per ſecundū articu-lum. Sermo nonus. Jn quo articulo de-clarat ſub triplici reſpectu quare apoſtolus diffiniuit ſubſtantiā fidei ꝑ bona ſperanda futura tm̄ ⁊ non preſentia.

Prim⁹ reſpect⁹ dr̄ Proportionis. car.36.
Secūdus reſpect⁹ Significatiōis. car.37.
Tertius reſpectus Inductionis. car.39.

¶Feria tertia poſt dominicā ſexageſime de diffinitione eiuſdē fidei que demōſtrat per tertiū articulū. Sermo decim⁹. Jn quo de-clarat ſub alio triplici reſpectu quare apl̄s diffinit ſubſtātiā fidei eē cētialr̄ argumtū.

Prim⁹ reſpectus Certificatōis. car.39.
Secūdus reſpectus Excluſionis. car.41.
Tertius reſpectus Argutionis. car.42.

¶Feria quarta p⁹ dominicā ſexageſime de diffinitione eiuſdē fidei que demōſtrat per quartū articulū. Sermo vndecim⁹. Jn quo articulo declarat ſub alio triplici reſpectu ꝗ-re apl̄s diffinit fidē eē argumtū n̄ appētū.

Prim⁹ reſpect⁹ dr̄ Diſtinctionis. car.43.
Scd̄s reſpect⁹ Gratificationis. car.43.
Tertius reſpectus glorificationis. car.44

¶Feria q̄nta poſt dominicā ſexageſime de ſcd̄a excellētia eiuſdē ſacratiſſime fidei que dr̄ neceſſitat. Sermo duodecim⁹. Jn quo ſermōe declarat qualr̄ ip̄a fides xpiana ne-ceſſaria ſit ad ſalutē ⁊ ſine qua nemo vnq̄ſ ſaluabit ⁊ hoc quadrupliciter.

Primo auctoritatib⁹. car.47
Secundo rationib⁹. car.48.
Tertio ſimilitudine. car.49.
Quarto exemplo. car.49.

j

¶ Feria ſexta poſt dñicam ſexageſime de eadē fidei excellētia que dr̄ Neceſſitatꝭ. Sermo.13. In quo ſermone ꝓbaṫ adhuc talis neceſſitas quintupliciter.
Primo auctoritatibus. car.50.
Secūdo rationibus. car.50.
Tertio diſtinctionibus. car.52.
Quarto ſimilitudine. car.52.
Quinto exemplo. car.52.
¶ Sabbato poſt dñicā ſexageſime de cā neceſſitatis eiuſdē fidei. Sermo.14.
Prima dr̄ cauſa Maioritatis. car.55.
Secūda cauſa Paucitatis. car.55.
Tertia cauſa Prolixitatis. car.56.
Quarta cauſa Falſitatis. car.56.
¶ Dñica in quinquageſima de tertia excellentia ipſiꝰ ſacratiſſime fidei: que dicit̄ excellentia dignitatis. Sermo.15. In quo ſermone querit̄ vtrū ſub vna ſola fide quilibet ſaluatur: ⁊ hoc ſub triplici articulo.
Primꝰ dr̄ articulꝰ falſe opinionis. car.57
Scd̄s articulus firme tentionis. car.57.
Tertiꝰ articulꝰ egregie ſatiſſactiōis. car.59
¶ Feria ſcd̄a poſt dñicam quinquageſime de quarta excellētia eiuſdē fidei: que dr̄ excellētia veritatis. Sermo.16. In quo ſermōe ꝓbaṫ de.12. argumentis vno tm̄ declarato ꝙ eſt argumētū teſtificationis q̄liter ſola xp̄ianoꝝ fides ē recta ſub triplici reſpectu. quoꝝ
Primꝰ dr̄ reſpectꝰ Plurificatiōis. car.62.
Scd̄s reſpectꝰ cōcordationis. car.63.
Tertiꝰ reſpectꝰ ſanctificationis. car.64.
¶ Feria tertia poſt dñicam quinquageſime de eadē excellētia ipſius fidei. Sermo.17. In quo ſermone declaraṫ p tria alia argumēta ordinate ſequentia ſolā xp̄ianoꝝ fidē veram eſſe atq₃ rectiſſimā. Quoꝝ
Scd̄m argumentū dr̄ Subiugatiōis. 66.
Tertiū argumentū Obiectionis. car.67
Quartū argumentū Reuelationis. 68.
¶ Feria quarta poſt dñicā quinquageſime: que dr̄ Cinerū de eadē excellētia ipſiꝰ fidei. Sermo.18. In quo ſermone probaṫ ſolam xp̄ianorū fidem eſſe verā argumēto Ordinationis qd̄ eſt quintum in ordine. Et hoc oſtendit̄ ſub triplici ordine. Quorum
Primꝰ dr̄ ordo Diuinalis. car.69.
Scd̄s ordo Proximalis. car.73.
Tertius ordo Specialis. car.73
¶ Feria quinta poſt Cineres de eadē excellentia ipſiꝰ fidei. Sermo.19. In quo ſermone ꝓbaṫ ſolā xp̄ianorū fidem eſſe veram argumento Completionis quod eſt ſextū in ordine ex cōcordantia ſacraꝝ ſcripturarū tam in veteri q̄₃ in nouo teſtamēto abſq₃ alia diuiſione. car.74.
¶ Feria.6. poſt Cineres de eadē excellentia ipſiꝰ fidei. Sermo.20. In quo ſmone declaraṫ ꝙ nihil ſub celo fit deo gratius q̄₃ ſubici xp̄iane fidei quod probaṫ tribus alijs argumentis: quorū in ordine.
Primū dr̄ argumentū Tollerationis. 78
Scd̄m argumentū Trāſmutationis. 81.
Tertiū argumentū Cōfirmationis. 81.
¶ Sabbato poſt Cineres de eadem excellētia ipſius fidei ad ꝓbanduꝫ ꝙ ſola ſit vera oſtendit̄ tribꝰ alijs argumētꝭ. Sermo 21
Primū argumentū dicit̄ diſperſionis vel in ordine decimū. car. 82
Scd̄m argumentū Iꝫ in ordine vndecimū opinionis. car. 83
Tertiū argumentū ⁊ in ordine duodecimū dicitur durationis. car. 83
¶ Dñica p̄ma in quadrageſima de quinta excellentia ſacratiſſime fidei: que dicit̄ excellētia nobilitatis. Sermo 22
In quo ſermone declaraṫ ex ſeptem nobilitatibus ipſius fidei vna tm̄: que dicit̄ nobilitas triumphationis qua mediante qlibet faciliter ſuperat oēm tentationē tam mūdi q̄₃ carnis atq₃ diaboli. Et ꝓbaṫ vnica tm̄ contemplatione ex tribus ꝓpoſitis: que dr̄ ɔtēplatio necitatꝭ ſub quadruplici via. Quaꝝ
Primo via auctatum. car. 85
Scd̄o via quoq₃ rationum. car. 85
Tertio via figurarum. car. 87
Quarta via exemplorum car. 88
¶ Feria ſcd̄a p̄me dñice quadrageſime de eadē excellētia. vꝫ de ſcd̄a nobilitate ſanctiſſime fidei: que dicit̄ ſupatiua. Sermo 23
In quo ſermone ꝓbaṫ maioris laudis et meriti eſſe ſupare ꝓprias paſſiones ⁊ inordinatas affectiones q̄₃ ſubiugare ſibi oēs mūdi diuitias vel regni. Et hoc ɔſtat clare ſcd̄a ɔtemplatōe ex tribus ꝓpoſitꝭ: que dr̄ contemplatio nobilitatisꝰ ſub triplici via.
Primo generalibꝰ auctoritatibꝰ. car.89.
Scd̄o ſpecialibꝰ rationibꝰ. car.89.
Tertio multiplicibꝰ exemplis. car.92.
¶ Feria tertia p̄me dñice quadrageſime de eadē excellētia vꝫ de nobilitate fidei. Sermo.24. In quo ſermone demonſtraṫ ma-

gnitudo premij ſeu glorie que debet virilit
pugnāti ɔtra tria predicta ex tertia contē-
platione ꝑpoſita in ordine que dicit Pre
mioſitatis ſub quadruplici via.
Primo auctoritatibus. car.93.
Scd̄o diſtinctionibus. car.93.
Tertio rationibꝰ. car.94.
Quarto reuelationibus. car.97.
¶ Feria quarta p̄me dn̄ice quinquageſime
de eadē excellētia vꝫ de nobilitate ſcd̄a ipſi
us fidei que dr̄ Extractiua. Sermo. 25.
In quo ſermone querit per modū q̄ōnis.
An habitꝰ fidei poſſit acqri p aliquod obie
ctū ſenſibile. Circa quod tria proponūtur.
Primo rōnabilē ꝯppoſitionē. car.97.
Scd̄o verā concluſionē. car.97
Tertio debitā Interruptionē. car.99
¶ Feria q̄nta p̄me dn̄ice q̄drageſime de ea
dē excellētia vꝫ de tertia nobilitate ipſiꝰ fi-
dei: que dr̄ poteſtatiua. Sermo.26. In quo
ſermone ꝓbat ꝙ fides ſola excedit totā na
turā in triplici poteſtate.
Primo in poteſtate Coniūctionis. 100.
Scd̄o in ptāte Trāſmutationis. 101.
Tertio in ptāte Diuerſificatiōis. car.101.
¶ Feria ſexta p̄me dn̄ice de eadē excellētia.
vꝫ de quarta nobilitate ipſiꝰ fidei que dicit
verificatiua. Sermo.27. In quo ſermone
declarat fore impoſſibile aliquā falſitatem
vel errorē ſimul eē aut admiſceri cum fide
xpiana. Circa quod tria proponūtur.
Primo oppoſita Argumētatio. car.103.
Scd̄o firma Verificatio. car.103.
Tertio debita Satiſfactio. car.104.
¶ Sabbato p̄me dn̄ice q̄drageſime de ea-
dē excellētia vꝫ de q̄nta nobilitate ipſiꝰ fidei
q̄ dr̄ ſublimatiua. Sermo.28. In quo ſer-
mone ꝓbat ſola fides xpiana magis hono
rificat ⁊ nobilitat aīam q̄ꝫ facerēt oēs tpa-
les ſeu ſpūales nobilitates ſiml' qd̄ triplici
via oſtenditur.
Primo auctoritatibus. car.105.
Secūdo rationibꝰ. car.105.
Tertio ſimilitudine. car.106.
¶ Dn̄ica ſcd̄a in q̄drageſima de eadē excel-
lentia vꝫ de ſexta nobilitate ipſiꝰ fidei q̄ dr̄
ſupatiua. Sermo.29. In quo ſermone de-
claratur ꝙ ſola fides xpiana realiter excedit
nobilitatē oīuꝫ aliarū ſcientiaꝝ qd̄ quadru
plici via probatur.
Primo auctoritatibus. car.107.
Scd̄o rationibus. car.107.
Tertio diſtinctionibꝰ. car.108.
Quarto effectibus. car.111
¶ Feria ſcd̄a poſt ſcd̄am dn̄icā quadrageſi
me de eadē excellētia vꝫ de ſeptima nobili
tate ipſiꝰ fidei q̄ dr̄ Adoratiua. Sermo.30.
In quo oſtenditur qualiter quiſqꝫ tenetur
colere ⁊ adorare creatorem ſuum ſub vni-
ca contemplatione ex ſeptem in ordine pro
poſitis que dicitur Specificationis vbi de
claratur deum adorari debere adoratione
latrie quod tripliciter probat.
Primo auctoritatibus. car.112.
Secundo rōnibus. car.112.
Tertio exemplis. car.113.
¶ Feria tertia poſt ſcd̄aꝫ dn̄icaꝫ quadrageſi
me de eadem excellentia. videlꝫ de ſeptima
nobilitate ipſius fidei. Sermo 31.
In quo ſermone declaratur ſecunda con-
templatio diuine adorationis: que dicitur
diffinitionis. vbi declarato ꝙ honor latrie
nulli alteri creature cōmunicari poteſt pre-
terq̄ꝫ ipſi deo. modo in preſenti oſtenditur
quid ſit ipſa latria ſm̄ ſuam eſſentiam tri-
plici diffinitione. Quarum
Prima eſt Auguſ.10.de ciui.dei. car.114.
Secūda diffinitio de latria eſt gloſa. ſuper
verba Matthei quarto. car.115.
Tertia diffinitio eſt Auguſti. libro de vera
religione. car.115.
¶ Feria quarta poſt ſecundā dominicā qua
drageſime de eadem excellentia: videlꝫ de
ſeptima nobilitate ipſius fidei. Sermo.32.
In quo ſermone declaratur tertia contem
platio diuine adorationis que dicitur Ob
ligationis. vbi probatur ꝙ nullus vnq̄ꝫ po-
terit ſaluari niſi deuꝫ humiliter adoret ado
ratione latrie qd̄ quadruplici via oſtendit.
Primo auctoritatibus. car.116.
Secundo rationibꝰ. car.116
Tertio diſtinctione. car.119
Quarto exemplis. car.119.
¶ Feria quinta poſt ſcd̄am dn̄icam q̄drage
ſime de eadē excellētia vꝫ de ſeptima nobi
litate ipſius fidei. Sermo. 33.
In quo ſermone declaratur quarta contē
platio diuine adorationis: que dicitur loca
tionis: vbi oſtenditur conuenientius deum
adorari in eccleſijs ⁊ locꝭ ſacris q̄ꝫ alibi qd̄
tripliciter probatur.
Primo auctoritatibus. car.120.

Scđo rationibus. car.120.
Tertio exemplis. car.122.

¶ Feria ſexta poſt ſcđam dñicam q̃drageſime de eadē excellētia vȝ de ſeptia nobilitate ipſi⁹ fidei. Sermo.34. In quo ſermone declarat̃ q̃nta cōtemplatio diuine adorationis: q̃ dr̃ Modificatiōis vbi oñdit̃ ex q̃ttuor adorationib⁹ ꝓpoſitis pͥma tātū que dr̃ Cordialis ꝙ tria ingrūtur neceſſario ad verum cultū latrie. vȝ

Primo vera cognitio. car.124.
Scđo vera dilectio. car.125.
Tertio vera ſperatio. car.125.

¶ Sabbato p⁹ ſcđaȝ dñicam q̃drageſime de eadē excellētia vȝ de ſeptia ipſi⁹ fidei nobilitate. Sermo. 35.
In quo ſermone declarat̃ de ipſa modificatione diuini cultus ſcđa adoratio: que dicitur vocalis ad quā tria requirūtur.

Primū dicitur Profeſſio. car.127.
Secundū Impenſio. car.127.
Tertium Deprecatio. car.128.

¶ Dominica tertia in quadrageſima de eadem excellētia ⁊ nobilitate ipſi⁹ fidei. Sermo.36. In quo ſermone declarat̃ de ipſa modificatione diuini cultus tertia adoratō que dr̃ corporalis que cōſiſtit in quinq̄.

Primo in oblatione. car.129.
Secundo in genuflexione. car.130.
Tertio in curuatione. car.130.
Quarto in extenſione. car.131.
Quinto in percuſſione. car.131.

¶ Feria ſcđa poſt tertiā dominicam q̃dradrageſime de eadē excellentia ⁊ nobilitate ipſi⁹ fidei. Sermo.37. In quo ſermone declarat̃ de ipſa modificatione diuini cultus quarta adoratio que dr̃ virtualis ex qua pȝ qualiter opa virtuoſa ad diuinū cultū ſunt neceſſaria que opera de trib⁹ in ordine propoſitis primū opus dr̃ contritionis cui⁹ neceſſitas q̃ntupliciter probat̃.

Primo auctoritatibus. car.133.
Secundo rationibus. car.133.
Tertio ſimilitudinibus. car.135.
Quarto exemplis. car.135.
Quinto diſtinctione. car.135.

¶ Feria tertia poſt tertiā dominicā quadrageſime de eadē excellētia ⁊ nobilitate ipſi⁹ fidei Sermo.38. In quo ſermone declarat̃ ſm opus diuino cultui neceſſariū quod dr̃ opus cōfeſſionis cuius neceſſitas quintupliciter probatur.

Primo auctoritatib⁹. car.136.
Secūdo diſtinctionib⁹. car.137.
Tertio rationib⁹. car.137.
Quarto ſimilitudinib⁹. car.139.
Quinto exemplis. car.139.

¶ Feria quarta poſt tertiā dominicā q̃drageſime de eadē excellētia ⁊ nobilitate ipſi⁹ fidei. Sermo.39. In quo ſermone declaratur tertiū opus diuino cultui neceſſariū qđ dr̃ opus ſatiſfactionis cui⁹ neceſſitas quadrupliciter probatur.

Primo auctoritatib⁹. car.140.
Secūdo diſtinctionib⁹. car.140.
Tertio rationibus. car.141.
Quarto exemplis. car.144.

¶ Feria quinta poſt domicā quadrageſime de excellētia ⁊ nobilitate ipſi⁹ fidei. Sermo 40. In quo ſermōe declarat̃ de diuino cultu. vi. contēplatio que dr̃ aſſociationis ſeu yꝑdulie que adoratio ad ſpeciales ꝑſonas cōuenit de qua yꝑdulia tres proponūt̃ veritates. Quarum

Prima dr̃ veritas Quidditatis. car.145.
Secūdo veritas Specialitatis. car.145.
Tertia veritas Cauſalitatis. car.147.

¶ Feria ſexta poſt tertiā dominicā quadrageſime de excellētia ⁊ nobilitate ipſi⁹ fidei Sermo.41. In quo ſermōe de diuino cultu declarat̃ quid ſit eētialiter virtus dulie de qua ponūtur tres cōtēplatiōes. Quarū

Pͥa dr̃ cōtēplatio Quidditat̃. car.148.
Scđa cōtemplatio Maioritat̃. car.149.
Tertia cōtemplatio Specialitat̃. car.150.

¶ Sabbato poſt tertiā dñicā quadrageſime de excellētia ⁊ nobilitate ipſius fidei ſeu de maxima veneratiōe ſacerdotū. Sermo.42. In quo ſermōe ꝓbat̃ q̃ta ſit obligatio cuilibet honorare ſacerdotes honore dulie qđ tripliciter probatur.

Primo auctoritatib⁹. car.153.
Secundo rationibus. car.153.
Tertio exemplis. car.157.

¶ Dñica quarta in quadrageſima de excellentia ⁊ nobilitate ipſius fidei. Sermo.43. In quo ſermone declarat̃ de diuino cultu ſeptima cōtēplatio que dr̃ oppoſitiōis: qua precipue intelligit̃ quid opponat̃ adoratiōi latrie. Et ſunt.40. genera hoiuȝ huic vero cultui latrie cōtrariantiū: quoꝝ viginti in p̄ſenti ſermōe errores denotat̃ ordiate. 158

⁋ Feria ſcđa pᵘ q̄rtā dñicā q̄dragesime d̄ ex-
cellētia ⁊ nobilitate ipſiᵘ fidei. Sermo. 44
In quo ſermone declarant genera aliorū
20. hoiū q̄ aduerſant diuino cultui. 160.
⁋ Feria tertia poſt quartā dñicā quadrage-
ſime de excellētia ⁊ nobilitate ipſiᵘ fidei. ſer
mo. 45. In quo ſermone declarant. 10. alia
genera hoiū q̄ aduerſant dino cultui. 164.
⁋ Feria q̄rta pᵘ q̄rtā dñicā quadrageſime d̄
6. excel. eiuſdē fidei q̄ dr̄ itegritatꝭ. ſmo. 46
In quo ſermōe declarat ꝙ ad integritatē
vere fidei requirūt neceſſario. 8. circūſtātie
quaꝝ p̄ma tm̄ ponit in p̄nti que dr̄ circū-
ſtātia cōpletiōis cuiᵘ nec̄citas ꝓbat q̄druplr̄.
Prio auctoritatibᵘ. car. 168.
Scđo rationibᵘ. car. 168.
Tertio diſtinctionibus. car. 169
Quarto ſilitudinibus. car. 170
⁋ Feria quinta de eadem integritate fidei.
Sermo 47
In quo ſermone declarat ſcđa circūſtātia
que dicit ꝯfeſſionis. Cuius nec̄citas adhuc
probatur quadrupliciter.
Primo auc̄tibus. car. 170
Scđo rōnibus. car. 170
Tertio diſtinctionibus, car. 171
Quarto exemplis. car. 171
⁋ Feria ſexta poſt quartam dñicā quadra-
geſime de eadē itegritate fidei. Sermo 48
In quo ſermone declarat tertia circūſtātia
ipſius fidei: que dicit operationis: cuiᵘ opis
boni neceſſitas ꝓbatur q̄ntuplr̄.
Primo auctoritatibus. car. 172
Scđo rōnibus. car. 172
Tertio diſtinctionibus. car. 174
Quarto ſilitudinibus. car. 175
Quinto exemplis. car. 175
⁋ Sabbato poſt quartā dñicam quadrage
ſime de itegritate eiuſdē fidei. Sermo 49
In quo ſermone declarat quarta circūſtā
tia ipſius fidei: que dicit intenſionis vꝫ qua
liter fides debet eſſe intenſiua magna ⁊ nō
parua. Circa qđ proponuntur tria.
Primo ſua veritas. car. 176
Scđo diuerſitas. car. 176
Tertio ſua neceſſitas. car. 179
⁋ Dñica de paſſione de integritate eiuſdē
ſacratiſſime fidei. Sermo. 50.
In quo ſermone declarat vera circūſtātia
ipſius fidei: que dicit formationis: que for-
ma eſt ipſius fici quedam formatio de qua
formatione fideiᵘ tria ſpāliter ꝓponūtur vꝫ
Primo eius modalitas. car. 180.
Scđo eius realitas. car. 181.
Tertio eius neceſſitas. car. 181.
⁋ Feria ſcđa poſt dñicam de paſſione. Itē
de integritate eiuſdem ſacratiſſime fidei.
Sermo 51
In quo ſermōe declarat ſexta circūſtantia
ipſius fidei: que dicit inquiſitionis vbi oſtē
ditur ſimplr̄ eſſe credendum veritati fidei:
non aūt temerarie inquirendū rōnibus na
turalibus aut alijs inutilibus ſcientijs ipſiᵘ
fidei ꝓfunditatem: qđ ꝓbatur q̄ntuplr̄.
Primo auctoritatibus. car. 183
Scđo rōnibus. car. 183
Tertio diſtinctionibus. car. 186
Quarto ſimilitudinibus. car. 186
Quinto exemplis. car. 186
⁋ Feria tertia poſt dñicam de paſſione de i
tegritate eiuſdē fidei catholice. Sermo. 52
In quo ſermone declarat ſeptima circun-
ſtantia ipſius fidei: que dicit obiectiōis vbi
oſtendit ꝙ niſi omne opus bonū fiat bono
obiecto aut recta intentione nihil iuuat ad
ſalutē: que concluſio ꝓbat ꝯſideratꝭ nouē
obiectꝭ: ꝓpter que diuerſi operātur: de qbᵘ
in p̄nti ſermone tria tm̄ ānotant. Quorum
Primū vocat obiectū creditōis. car. 187
Scđm defectionis. car. 187
Tertium ꝯfuſionis. car. 189
⁋ Feria quarta poſt dñicam de paſſione de
itegritate eiuſdē fidei catholice. Sermo. 53
In quo ſermone declarant tria alia obie-
cta ſub eadē ſeptia circūſtātia fidei. Quoꝝ
Primum dicit obiectū afflictōis. car. 190
Scđm retributionis. car. 190
Tertium offenſionis. car. 191
⁋ Feria q̄nta poſt dñicam de paſſione de in
tegritate eiuſdē fidei catholice. Sermo 54
In quo ſermone declarant alia duo obie-
cta ſub eadē p̄hita circūſtātia fidei. Quoꝝ
Primū dr̄ obiectū coactōis. car. 192
Scđm glorificationis. car. 193
⁋ Feria ſexta poſt dñicam de paſſione de in
tegritate eiuſdē fidei catholice. Sermo. 55
In quo ſermone declarat nonū ⁊ vltimū
obiectū ſub eadē p̄dicta circūſtantia quod
obiectū appellat honorificatiōis per quod
manifeſtat ꝙ vera fides catholica in oibus
operibus dꝫ habere ſimplr̄ pro ſuo obiecto
ſolam gloriam ⁊ honorē dei que ꝯcluſio ꝓ

batur qntupliciter.
Primo auctoritatibus. car. 194
Scdo rõnibus. car. 194
Tertio diſtinctionibus car. 195
Quarto ſimilitudinibus. car. 196
Quinto exemplis. car. 196
¶ Sabbato poſt dñicam de paſſione de eadem excellentia vz de integritate eiuſdem fidei catholice. Sermo 56
In quo ſermone declarat̃ octaua circũſtãtia ad integritatem ipſius fidei neceſſaria: q̃ dicit̃ fortificatõis: vbi oſtẽdit̃ q̃ qlibz tenet̃ exponere corpus ſuũ ꝓpꝛium morti corporali pro liberando aiam ꝓximi ſui a periculo infidelitatis ⁊ eterne dãnationis: que ꝯcluſio probatur tripliter.
Primo auctoritatibus. car. 197
Scdo rõnibus. car. 197
Tertio exemplo. car. 198
¶ Dñica in palmis de eadem excellẽtia vz de itegritate ipſiꝰ fidei catholice. ſermo. 57
In quo ſermone declarat̃ q̃ glibet fidelis tenet̃ potius eligere mortem corporalez q̃z vnq̃z cõmittere aut velle cõſentire peccato mortali: que concluſio ꝓbat̃ qntupliciter
Primo auctoritatibus. car. 199
Scdo rõnibus. car. 199
Tertio diſtinctionibus. car. 202
Quarto exemplis. car. 202
Quinto ſimilitudinibus. car. 204
¶ Feria ſcda poſt dñicã in palmis de ſeptia excellentia ſacratiſſime fidei: que dicit̃ realitatis. Sermo. 58
In quo ſermone declarat̃ qualr̃ in ſacro altaris continet̃ verũ corpus ⁊ ſanguis xp̃i que ꝯcluſio ꝓbat̃. 3. ꝯcluſio. Quarũ vna tm̃ hodie exp̃mit̃ que dicit̃ ꝯcluſio veritatis. ꝑ cuius dilucidatione annotant̃ tria. Quoꝝ.
Primo ſuam realitatem. car. 204
Scdo ſuam vnitatem car. 208
Tertio ſuã doctrinabilitatem. car. 208
¶ Feria tertia poſt dñicaz palmaꝝ de ſexta excellẽtia eiuſdem fidei ſeu de realitate dominici ſacramenti. Sermo 59
In quo ſermone declaratur ſcda ꝯcluſio q̃ dicit̃ neceſſitatis. vbi ꝓbat̃ quẽlibet adultũ obligari ſemel ſaltem in ãno ad ſuſceptõez huius ſacri: ⁊ h̃ quadruplr̃ ꝓbat̃.
Primo auctoritate. car. 209
Scdo diſtinctionibus. car. 209
Tertio rationibus. car. 210
Quarto figuris. car. 2[illegible]
¶ Feria quarta poſt dñicam palmaꝝ de excellentia eiuſdem fidei ſeu de realitate ſacri Sermo 60
In quo ſermone declarat̃ tertia ꝯcluſio: q̃ dicit̃ ſpãlitatis. vbi oñditur q̃ ſunt. 12. gña hoĩuz qbus ſacra cõio eſt deneganda. Et qbus de p̃mo genere tm̃ dicat̃ i p̃nti ſmone qui vz ſunt in culpa mortali qbus dz denegari ipſa cõio: qḋ ꝓbatur qntupliciter.
Primo auctoritatibus. car. 214
Scdo diſtinctionibus. car. 214
Tertio rõnibus. car. 214
Quarto figuris. car. 216
Quinto exemplis. car. 217
¶ Feria qnta poſt dñicam palmaꝝ dicta in cena dñi de excellentia eiuſdem fidei ſeu ḋ felicitate ipſiꝰ dñici ſacri. Sermo 61
In q̃ ſermone declarat̃ q̃ ſint alia vndeciz genera hoĩuz qbus ſacra cõio omnino denegari debet. car. 217
¶ Feria ſexta in paraſceue de octaua excellẽtia eiuſdem fidei: que dicit̃ excellentia paſſibilitatis. Sermo. 62
De quo miſterio paſſionis tria ꝓponuntur.
Primũ myſteriũ dicit̃ neceſſitatis. vbi oñditur q̃ hoc paſſionis myſteriũ atq̃z myſterium quilibet fidelis de neceſſitate ſalutis tenet̃ hodie ad memoriã reducere ac reuocare. Et ꝓbat̃ h̃ ꝯcluſio quadruplr̃.
Primo auctoritatibus. car. 222
Scdo rõnibus. car. 223
Tertio ſil̃itudinibus. car. 225
Quarto exemplis. car. 226
¶ Scdm myſteriũ dicit̃ acerbitatis. vbi oſtẽditur q̃ xp̃i mors ⁊ paſſio ꝑ ſe grauioꝛ fuit ⁊ acerbioꝛ omni ſimul morte atq̃z paſſiõe oĩuz beatoꝝ martyꝝ qui fuerũt ⁊ futuri ſũt que concluſio ꝓbatur tripl̃r.
Primo auctoritatibus. car. 227
Scdo rõnibus. car. 227
Tertio diſtinctionibus. car. 227
¶ Tertium myſteriũ paſſionis dr̃ ſpãlitatis vbi oñdit̃ qualr̃ xp̃s ſeptem dolores i ſpãli hodie ſuſtinuit pro ſalute noſtra. Quorum
Primus dr̃ doloꝛ ſatiſfactiõis. car. 228
Scdus ſeparationis. car. 229
Tertius flagellationis car. 230
Quartus confuſionis. car. 231
Quintus conculcationis. car. 232
Sextus abbꝛeuiationis. car. 233

Septimus mortificationis. car. 233
¶ Sabbato ſancto de nona excellentia eiuſdem fidei: que dr̄ excellentia deſcenbilitatis. Sermo 63
In quo ſermone declarat de deſcenſu xp̄i ad inferos ſub triplici ꝯſideratiōe. Quarū
Prima dicitur veritatis. car. 234
Scd̄a ſp̄alitatis. car. 235
Tertia operabilitatis. car. 236
¶ Dn̄ica in reſurrectione Chriſti de excellētia.10.eiuſdem fidei: que dicitur excellentia vnitatis. Sermo. 64.
In quo ſermone declarat qualr̄ aīa xp̄i ab eius corpore ſeparata ſemel ſeparata ꝑ eiꝰ glorioſam reſurrectionē iterꝫ ſuo corpori veraciter reunita eſt atqꝫ cōiuncta. Circa qđ tria ꝓponunt conſiderāda de ipſa Chriſti reſurrectione. Quorum.
Primū dicit myſteriū nec̄itatis. car. 237
Scd̄m veritatis. car. 239
Tertium integritatis. car. 241
¶ Feria ſcd̄a poſt reſurrectionē dn̄i de.xj.excellentia eiuſdem fidei: que dicit certificabilitatis. Sermo 65
In quo ſermone declarat veritas ſeu certitudo future felicitatis per .14. argumenta. Quorꝫ hodie ſeptem tm̄ ꝓponuntur. vꝫ
Primū argumētū aſſimilatōis. car. 242
Scd̄m operationis. car. 242
Tertiū participationis. car. 243
Quartum appetitionis car. 244
Quintum iuſtificationis car. 244
Sextum proportionis. car. 245
Septimū preguſtationis. car. 245
¶ Feria tertia poſt reſurrectionē dn̄i de eadem excellentia ipſius fidei. Sermo 66
In quo ſermone declarat iterꝫ certitudo future felicitatis ꝑ alia ſeptē argumēta. Quorꝫ
Primū dr̄ argumē.nobilitatōis. car. 246
Scd̄m fortificatōis. car. 247
Tertium oppoſitionis. car. 248
Quartū ꝑfectionis. car. 248
Quintum ſuſceptionis. car. 248
Sextum multiplicationis. car. 249
Septimum obiectionis. car. 249
¶ Feria quarta poſt reſurrectionem dn̄i de 12.ꝛ vltima excellentia fidei xp̄iane: que dr̄ dānabilitatis. Sermo 67
In quo ſermone declaratur qualr̄ cuilibet fideli neceſſe ſit credere ſm̄ fideꝫ chriſtianā oēs infideles ꝛ quoſcūqꝫ alios extra eādeꝫ catholicam fidem decedentes perpetuo dānari: que cōcluſio ꝓbat qntuplr̄.
Primo auctoritatibus. car. 250
Scd̄o rōnibus. car. 250
Tertio inconuenientijs. car. 251
Quarto ſimilitudine. car. 252
Quinto exempo. car. 252
¶ Feria qnta poſt reſurrectionē dn̄i de cauſalitate ſiue de nouē cauſis qbus iuſtiſſime a deo dānant infideles. Sermo 68
In quo ſermone.3.tm̄ cauſe ꝓponunt in ꝑſenti ſermone. Quarꝫ
Prima dicit cā incircūſpectōis. car. 253
Scd̄a inquiſitionis. car. 253
Tertia ſupplicationis. car. 254
¶ Feria ſexta poſt reſurrectionē dn̄i de tribus alijs cauſis qbus iuſtiſſime a deo dānantur omnes infideles. Sermo 69
Prima dr̄ cā baptizatōis. car. 256
Scd̄a tremefactionis. car. 256
Tertia elationis. car. 257
¶ Sabbato poſt reſurrectionē dn̄i de tribꝰ alijs cauſis qbus iuſtiſſime a deo dānant oēs infideles. Sermo 70
Prima dr̄ cā deſpectōis. car. 259
Scd̄m falſificationis. car. 259
Tertia electionis. car. 260
¶ Dn̄ica in albis ſeu in octaua reſurrectōis xp̄i de eadem excellētia ipſius fidei: que dr̄ perſeuerabilitatis. Sermo 71
In quo ſermone declarat qualr̄ ꝑſeuerantia in bono eſt illa que hoīeꝫ coronat ꝛ beatificat: que quātum ſit cuilibet neceſſaria ꝓbatur qntupliciter.
Primo auctibus. car. 260
Scd̄o rōnibus. car. 261
Tertio figuris. car. 262
Quarto ſilitudinibus. car. 262
Quinto exemplis. car. 263

Porquan[illegible]

Deseners [illegible]
por quanto el Señor [illegible]
[illegible]